BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
26 C
47
VI. 8.
GG. V. 10.
13_11.A.34

D. ANTONII GOMEZII, IVRECONSVLTI CELEBERRIMI;

IN ACADEMIA SALMANTINA olim Iuris Ciuilis primarij profeſſoris,

AD LEGES TAVRI COMMENTARIVS.

OPVS ELABORATVM, ET PERFECTVM; IN QVO Leges LXXXIII. Ad amuſſim iuris, & æquitatis normam examinantur; atque rationibus è Legum, & Canonum medulla petitis diſcutiuntur; necnon, vbi opus viſum eſt, iuris interpretum authoritatibus corroborantur; materias ſanè in iure noſtro controuerſas, ſed per ſe luculentas, ſumma perſpicuitate breuiter enucleatas; & ad vſum forenſem exquiſitè accommodatas, cognoſcere hic licet.

Acceſſit præter numeroſam Summariorum ſeriem, & Index pariter Alphabeticus notabilium maximè rerum materiarumq; locupletiſſimus.

Collegij SS

Blasij et Caroli

BIBLIOTECA RC VITT. EM.

VENETIIS, Ad Signum Columbæ.
M D X C I.

INDEX
SEV REPERTORIVM
EARVM RERVM,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Quæ in hoc opere continentur, ordine Alphabetico digeſtus.

A

ABortiuus filius, uel ille qui viuus naſcitur tamen decedit ītra 24. horas vel declinans ad prodigium non rumpit teſtamētum patris in l. 13. nu. 4 fol. 150

Abſens quando poſsit accuſari de iure cōmuni in l 76 nu 1. 783

Abſens licet de iure cōmuni non poſsit condemnari poſſunt tamen contra abſentē recipi teſtes ad perpetuam rei memoriam ibidem nu. 4. 875

Abſens in aliquibus caſibus poteſt cōdemnari. ibidem. nu. 7. 786. & quomodò contra abſ.ntem procedatur ibi nu 8. 787

Abſens ex integro audiendus eſt, licet poſt annum capiatur, vel ipſe ſponte ſe carceri tradat. ibid. nu. 11. 790

Abſens ſi cōtumax eſt, proceſſus contra eū factus valet, ac ſi in præſentia fieret ibidem nu. 13. 792

Abſens ſi innocens reperiatur, abſoluēdus eſt in ſententia, & non condemnandus. ibidem nu 14. 793

Abſens an poſſit à iudice pronuntiari inimicus offenſi, & offenſo vindicta committatur. ibidem. nu. 15. 795

Acceſſus cum perſona alterius ſecta eſt punibilis, & qua pœna puniatur. in l. 80. nu 26. 817

Acceſſus contra naturam, qua pœna puniatur. l. 80. nu 32. 819

Acceſſus per vim, tamen ſine raptu, qua pœna puniatur. ibid nu. 41. 826

Acceſſus carnales ante matrimonij conſtitutionem iure naturali non erat punibilis. in l. 80 nu. 1. 808

Acceſſus quilibet præterquam matrimonialis eſt punibilis ibi. num. 4. 809

Actio quæ competit uxori pro petenda dote à marito uel hæredibus eius in l. 50. numero 37. 586

Actio perſonalis & executoria durat per 20. annos l 63. nu 2. 739

Accipiens rem, ut eam obſeruet detentare dicitur in l. 45. nu. 7. & quis cōtractus ſit præſumendus. ibid. 403

Accuſatore abſente reo tamē præſente poteſt ferri ſententia. in l. 76. nu. 2. 784

Accuſare de adulterio quis poſsit. l. 80 numero 49. 834

Aditio hæreditatis inducitur per petitionem ipſius. in l. 45. nu. 154. 542

Aduocatus quādo poſsit exercere officium ſuum. & quando poteſt percipere ſalarium. l. 2. nu. 5. 14

Adultus & ſi curatorē habeat teſtari poteſt. in l. 3. nu. 5. 20

Adulterij pœna quæ ſit tam de iure communi quam regio. l. 80. nu. 47. 830

Adulterium an committatur cum ſponſa alicuius. ibidem. nu. 47. verſ. Dubium tamen eſt & an adulterium committatur quando matrimonium eſt inualidū. ibidem. num. 48. 833

Adulteriū qualiter probet ibi. nu. 50. 835

Adultera mulier quas excuſationes habeat. ibid. nu. 71. 844

Alienatio fundi dotalis licèt dominiū non tranſeat in accipientem, tranſit tamen poſſeſsio. in l. 45. nu. 26. 420

Alienigena quam formam debet adhibere

in teſtamento ſuo, ſi diuerſa ſit forma q̃ in patria ſua in l. 3 nu 20. 16

Alimenta an relinqui poſſint filijs ſpurijs & incapacibus in l. 9. nu 27 fol. 128. & in quanta quantitate debeantur iſta alimenta. ibid. nu. 40. 130

Alimenta filijs naturalibus & ſpurijs debita morte non finientur contra naturam alimentorum ibid. nu. 42. ibid.

Alimenta fratribus quis praſtare teneatur frater maioratus q; ſucceſſor, vel mater diues in l. 40. nu. 71. 363

Alienari an poſſint bona maioratus. l. 40. num. 81. 370

Alienari bona maioratus ex cauſa dotis, vel alia cauſa pia an poſſint. l. 40. numero 87. 375

Alienare pater tranſiens ad ſecundas nuptias bona qua habuit ab vxore non poteſt. l 14. nu. 5. 156

Alienata re certa in quo fuit facta melioratio, an cenſeatur ex eo reuocata melioratio. l. 19. nu. 5. 188

Appellatio in cauſa falſi non admittitur in l. 83 nu. 14 853

Appellatio non habet locum in cauſa poſſeſſionis in l. 45. nu. final. ubi notabiliter declaratur. 603

Appellari an poſſit à ſentētia data in cauſa dotis. in l. 50. nu 54. 704

Aquam dominus molendini an continere poſſit in ſui utilitatem licèt alteri dānum faciat. in l. 46. nu. 11. verſi. ex quibus aperte. 642

Arbitri ſi plures ſint, vnus ſine alio an iudicare poſſit. l. 38 nu. 4. 304

Arrha in matrimonio quid ſit, & quid operetur. in l. 50. nu. 12. 664

Arrha non excedit decimam partem bonorum mariti. ibidem num 13. 665

Arrharum donatio mortua uxore tàm ex teſtamento quàm ab inteſtato pertinet ad hæredes vxoris, & corrigitur lex for. qua contrarium uolebat in l. 50. nu. 14. verſi Item adde 665

Arma portans ſi ſtatuto caueatur ut cum eis inuentus ea amittat, intelligi debet ſi cum eis apprehendatur. in l. 45 nume ro 48. 441

Arma portans in loco prohibito, viſus à iudice uel executore ſi aufugiat & ſe recipiat in locum tutū & à iudice vel executore inſequatur, poterit iure eis expoliari. ibidem. 441

Aſcendens grauatus de reſtituenda hæreditate vnam tantum deducit quartam in l. 3. nu 85. 45

Aſcendentes ſuccedunt ſecundum gradus prærogatiuam in l 6. nu. 5. 75

Aſcendentes ſi ſuccedant deſcendentibus, ſuccedunt in ſtirpes, & non in capita. nu. 6. ibid.

Aſcendentes an poſſint renuntiare ſucceſſioni filiorum in l. 22. nu. 3. 195

Aſcendentes an conferre teneantur, quæ habuerunt à filijs l. 29. num. 9. 261

Authoritas tutoris neceſſaria eſt pupillo ante obligationem, nec ſufficit ſi poſtea ſequatur in l. 42. nūm. 1. 392

Auus paternus ſi concurrat in ſucceſſione nepotis cum auo materno, an fiat diſtinctio bonorum, uel æqualiter ſuccedant. in leg. 6. fol. 76. nu. 7. & vide, num. 16. ibidem 82

B.

BAccalaureus non poteſt creari niſi per quinquennium ſtuduerit. in l. 2. numero 7. 8

Bona hodie in dubio non præſumuntur vacantia l. 45. nu. 2 397

Bona quæ ſunt conferenda quæ ſint. in l. 29. nu. 10. 262

Bona nulla habens an teſtari poſſit. l. 3. nu. 17. 23

Bona quæ filius acquiſiuit in uita patris ſua induſtria, an conferantur inter fratres. in l. 29. nu. 24. verſic. duodecimo infero 272

Bona ſi non appareant propria mariti, præſumuntur ſuperlucrata in lege 50. numero 70. 721

C

CAſtitas, & pudicitia conſiſtit in matrimonio l 80. nu. 3. 136

Captatoria voluntas quæ dicatur. in l. 31. nu. 1. 288

Captatoria uoluntas ut ualeat lege an fieri poſſit. ibidem nu. 5. 289

Caſtrum uel fortalitium ſine principis licentia ædificari non poteſt. in l. 46. numero 5.

mero 5.fol 607. Et an poſſit illud reficere ibid.nu. 15. 614

Caſus in quibus aliquis detentare dicitur. l.45.nu.7. 403

Cauſa an ſit neceſſaria ad acquiſitionem poſſeſſionis.l.45 nu.27. 422

Cecus cum qua ſolennitate teſtetur.l.3.numero 51. 36

Cenſuarius quis dicatur, & quid ab emphyteuta differat.l.68 nu 2. 751

Cenſus imponi poteſt ſine fundo uel domo, ſed tantùm ſuper perſona.ibi.nu 2.uerſiculo imò quod magis eſt.

Ceſſio bonorum quomodo fiat hodie, & quis ſit eius effectus.l 75, nu.2. 802

Ceſſio bonorum an ex debito deſcendenti ex delicto locum habeat. ibid.nu.3. 803

Citatio eſt de iure naturali qua per legem tolli non poteſt.l 76.nu.9. 788

Ciuitas an poſſit concedere licentiam ut molendinum fiat in flumine publico. l. 46.nu.11. 612

Clauſula codicillaris tacita uel expreſſa plures ſunt effectus.l 3.nu 75. 42

Clauſula codicillaris in teſtamento inter liberos cenſetur appoſita, & cuius ſit effectus l.3 nu.62. 39

Clauſula codicillaris effectus.ibidem numero 65. 40

Clauſula codicillaris in plurimis caſibus cenſetur appoſita,licèt non ponatur. l.3. num.74 41

Clauſula codicillaris habet tunc effectum ut cenſeantur grauari uenientes ab inteſtato reſtituere hereditatem per uiã fideicommiſſi in l.3.nu.77. 42

Clauſula derogatoria ſecundi teſtamenti facit non reuocare primum ſi in ſecundo teſtamento nulla fiat mentio prioris clauſula,in l 3.nu.92. 47

Clauſula codicillaris in quibus caſibus cẽſeatur appoſita à iure licèt expreſsè à teſtatore nõ apponatur. in l.24.n 2.verſicu.& adde.

Clauium traditio poſſeſſionem rerum ſub clauibus contentis transfert ſi fiat in pſentia domus, uel res ubi res ſunt clauſa; in l.45.nu.60.& 61. 449

Clauſula conſtituti transfert poſſeſſionem in eum cuius nomine quis ſe poſſidere conſtituit ciuilem & naturalem ſi eam conſtituens habet, uel naturalem tantũ vel ciuilem, ſi altera careat conſtituẽs, in leg.45 nu.78. 463

Clauſula conſtituti transfert poſſeſſionem etiam ſi conſtituens per actũ fuiſſet poſſeſſionem conſequutus. ibidem. numero 81. 466

Clauſula conſtituti in venditione efficit rẽ non eſſe integram; unde ſolo conſenſu ab ea diſcedi non poteſt ſi deeſt neceſſarius actus retroſimilis.ibidem. eodem numero 466

Clauſula conſtituti transfert poſſeſſionem quoties is in cuius fauorem fit cõſtitutũ eſt præſens, uel cuius ratihabitio ſequitur.ibidem.numero 82. 467

Clauſula conſtituti transfert poſſeſſionem ſi cõſtituens tempore conſtituti actualiter poſſidebat nec ſufficit ſi poſtea cœperit poſſidere. in l.45. numero 84. 470

Clericus filius an uſumfructum ſuorum bonorum patri debeat in l. 48. numero 7. 641

Codicillorum forma.l.3 nu.66. 40

Cognati de iure ciuili non admittebantur ad ſucceſſionem l 8.nu 3. 84

Collaterales, & conſanguinei uſq; ad quẽ gradum ſuccedant ab inteſta. ibid. nu. 5.& quid in ſucceſſione indiuiſibili, & ſic in maioratu ibidem.nu 6. 85

Collaterales alij ultra fratres, & filios nõ habent hanc prærogatiuam ut utrinq; coniuncti admittantur.ibid. nu. 8. 88

Collaterales an ſuccedant habita diſtinctione bonorum.l 8 nu 9. uerſic.ſi uero concurrat. 89

Collatio quibus modis in iure accipiatur. l.29.nu.2.

Collationes inductiua rationes,ibid. numero 2.

Collatio ut fiat quæ requirantur.l.29.numero 31. 278

Collatio & ius conferendi transfertur ad heredes.l 29.nu.37. 282

Colonus uel inquilinus ad longum tempus poſſidet naturaliter l 45. nu. 100 ubi la è declarat. 490

Communis opinio quando eſt ſequenda.l.1.nu.9. 9

Committere diſpoſitionem ſuorum bonorum alteri an quis poſſit & valeat. l. 32. nu. 2. 288
Commiſſarius hodie an de omnibus bonis poſſit diſponere, vel de quinto tantum. ibidem. 288
Commiſſarius teſtaměti quod tempus habeat ad condendum teſtamentum. l. 33. nu. 1. 296
Commiſſario an poſſit concedi licentia à teſtatore & vltra tempus à lege conceſſum poſſit teſtamentum facere. ibidem num. 2.
Commiſſarius an poſſit morā purgare poſt tempus diffinitum à lege. ibid nu. 3. & an poſſit reſtitui commiſſarius ſi ignorabat hanc facultatem ſibi eſſe conceſſam. ibidem nu. 4.
Commiſſarius an poſſit reuocare teſtamētum factum à ſuo defuncto. in l. 34. numero 1. 297
Commiſſarius ſi fecit teſtamentum an poſſet illud mutare intra tempus diffinitum à lege. l. 35. nu. 1. 298
Commiſſarij plures ſi ſunt nominati vel executores teſtamenti, an vnus poſſit officium ſuum ſine alijs exercere. l. 38. nu. 1. 302
Concluſio in interdicto vti poſſidetis qualis eſſe debeat. l. 45. nu. 173. 564
Concubina clerici qua pœna puniatur hodie. l. 80. nu. 19. 814
Concubina clerici ſi ſit coniugata non punitur. ibidem. nu. 20. 815
Concubina clerici non punitur, & ſi clericus ad eam acceſſum habeat, ſi non probetur publicè eam habuiſſe pro concubina. ibidem nu. 22. 816
Condemnatus ad mortem poteſt teſtari. l. 4. nu. 1. fol. 65. neq; efficitur ſeruus pœnæ, ibidem. nu. 3. 66
Condemnatus ad mortem an habeat teſtamenti factionem paſſiuam. ibidem. numero 6. 67
Condemnatus nulla bona habens an poſſit relinquere tutorem filijs ſuis in l. 4. numero 5. 67
Condemnatus an poſſit contrahere, ibidē. nu. 8. 69
Condemnatus ad mortem ciuilem an poſſit retrahere rem pro tanto, l. 70. numero 11. 768
Condemnatio in interdicto vti poſſidetis pro turbatione præterita, tantùm facienda eſt pro vno anno, non verò in amplius tempus eſt extendenda, & quomodo ſit computatio facienda. l. 45. nu. 176. & ibi declaratur. 566
Conditio ſi ſecundò nō nupſerit, an valeat hodie poſita à marito vxori ſuæ. l. 14. numero 8. 159
Conditio à marito vel ab alio vxori poſita ſi caſtè vixerit & honeſtè, an cenſeatur defecta cōditio ſi mulier nupſerit. ibid. nu. 9. ibid.
Conductio facta à domino rei, ab emptore vel donatario ipſius rei, transfert poſſeſſionem in eoſdem. in l. 45. nu. 66. 453
Conductio facta hæredi ab inquilino, transfert in hæredē poſſeſſionē. ibi. n. 67. 254
Conferuntur q̄ habita ſūt à patre in vita, nō vero habita ex teſtō. l. 29. nu. 4. 253
Conferre tenentur deſcēdentes qbus ab inteſtato debeī legitima. l. 29. nu. 6. 254
Conferre an teneantur aſcendentes, ibidē. nu. 9. 260
Conferri qua bona debeant ibi. nu. 10. 262
Confeſſio falſitatis facta an inducat probationem quando confeſſio eſt facta in articulo mortis. in l. 83. nu. 15. 854
Confeſſio mariti de dote recepta ei præiudicat, niſi opponat exceptionē nō numerata dotis, creditoribus tamen eius non nocet niſi probetur actualis dotis numeratio l. 45. nu. 86.
Confeſſio partis in inſtrumēto cōtenta qua dicit poſſeſſionē alteri traditā ēt ſi fiat in abſētia rei aduerſus cōfitētē pbat, nō tamē aduerſus tertiū. ibid. nu. 86. 471
Confiſcari an poſſint bona maioratus. in l. 40. nu. 91. 83
Confiſcatis bonis an poſſit quis teſtari. l. 4. nu. 4.
Computatio in quibus caſibus locū habeat & quid à collatione differat l. 29. numero 38. 282
Conſanguineus an poſſet cū bona conſcientia inſtituere extraneū, & omittere veniētes ab inteſtato, lege octaua. nu. 4. 66
Conſanguinei vtrinque coniuncti an præferantur

ferantur vterinis in ſucceſsione ab inteſtato.ibi.nu.7. 68

Conſanguineis an ſpurij ſuccedere poſſint.l.9.nu.47. 133

Conſanguineus intra nouem dies an teneatur declarare voluntatem ſi uelit retrahere vel non.& ſi declarat voluntatē ſuā, non pōt poſtea uariare.lege 70.n.14. 768

Conſanguineus ſi non retraxit rem in prima venditione,an poſſit poſtea retrahere ſi reuerſa eſt iterum res ad primum venditorem conſanguineum,ibi.nu.24. 774

Conſanguineus qui ius retrahendi habet, an perdat ius ſi eo præſente & tacente res vēdatur,ibid.nu.26. 775

Conſenſus filij uel patris ut non inſtituatur, an valeat vt poſtea teſtamentum nō rumpatur.l.22.nu.5. 196

Conſtituens ſe poſt mortem ſuam nomine alterius poſſidere non transfert in eum poſſeſsionem poſt mortem in l.45.nu 89. 473

Conſtituens ſe alieno nomine poſſidere ſi tantum nudam detentionem habeat,eam trāſit in eum in cuius fauorem ſit conſtitutū.l.45.nu. 90. 474

Conſuetudine, & lege deficiente recurritur ad rationem naturalem.l.1. nu.9. 9

Conſuetudo qualiter inducatur lex. 41. numero 4. 391

Conſuetudo ſeruatur deficiente lege, in l.1.nu.8 8

Contractus ſimulatus etiam iuratus, nullus eſt.quo ad tranſlationē dominij.& tamen quo ad tranſlationem poſſeſsionis. l.45 numero 27. 422

Contractus conditionalis conditione pendente non transfert in accipientem rerum dominium ſed poſſeſsionem. l.45.nu.31. 426

Contractus an prohibeatur inter patrem, & filium ſpurium l.9.nu.33. 124

Correctio inſtrumenti in margine facta non vitiat inſtrumentum etiam ſi litera ſit omnino ſimilis. lege 45. numero 146. 536

Creditor impropriè dicitur poſſidere ius quod habet in obligatione perſonali.l.45. numero 129. 525

Cuſtos carceris ſi habeat acceſſum ad mulierem incarceratam, qua pœna puniatur.l.80.nu 25. 816

D

DElator alicuius taciti fideicōmiſsi rōne hæreditatis incapaci relicta,q̄d præmiū ex ſua relatione reportet in l.9.n.31. 124

Debita prædeceſſoris an ſucceſſor teneatur ſoluere.in l 40.nu.72. 358

Delegati iudices an oēs ſimul uel vnus tātū poſſint iudicare.in l.38.nu.2. 303

Decretum iudicis an requiratur quando ſit alienatio rei filij cuius eſt legitimus adminiſtrator pater.in l.48.nu. 18. 648

Debitor fugiens ad eccleſiam an gaudeat immunitate eccleſiæ.in l.79.nu 5. 803

Decretum iudicis in alienatione rerum immobilium præcedere debet, nec ſufficit ſi poſtea ſequatur in l.42 nu.1. 392

Detentatio quid ſit in l.45.nu.6. 403

Detentationis octo caſus.l.45 nu.7.ibid. 403

Detentationis effectus.ibi nu.11. 406

Detentatio an ſolo animo retineatur.l 45.numero 15. 407

Detentatio in præſentia rei per clauſulam cōſtituti transfert ſuam detētationem in alium.lex 45 nu.16. 408

Delinquens ī territorio vnius iudicis an poſſit capi à iudice uel executore ī territorio alterius iudicis remiſsiue.in l.45.n 48. 441

Depoſitarius vendens rem depoſitam & tradens,tenetur tanquā doloſus depoſitarius, ſecus ſi uendat & non tradat, in lege 45.nu 9.. 483

Diſpenſatio ut poſſit aliquis habere duo beneficia curata operatur etiam reſpectu beneficiorum quæ ante diſpenſationem obtinuerit l.42.nu 2. 392

Definitio poſſeſsionis in l.45.nu.17. 408

Differētia inter interdictum quorum bonorū, & remedium l.ſi.C de edicto diui Adriani.in l.45.nu.152. 299

Differentia īter petitionē hæreditatis & īter dictū quorū bonorū.in l.45.nu. 167 566

Diſtributio facienda inter pauperes in dubio fieri debet inter pauperes domicilij vbi habitat defunctus.in l.32.nu.4. 293

Dies nouem dati ad retrahendum ex forma legis regiæ,an computentur à tempore traditionis.in l 70 nu.17. 771

Dies nouē dati ad retrahēdum an currāt de momento ad momentū.in l.70.nu 25 775

Dignitas ducatus uel marchionatus à rege concessa

conceſſa alicui an poſt mortem poſſeſſoris expiret & bona diuidantur inter hæredes vel remaneant inalienabilia & indiuiſibi lia vt ad maiorẽ iure maioratus gueniant in l.40.nu.12. 315

Diuiſione bonorum facta in vita, ſi vni ex filijs maior quãtitas tradatur, an cẽſeatur melioratus in tertio & quinto bonorũ vel ſaltem in illa quãtitate qua excedit ſummam aliorum.l. 17 nu.21. 182

Doctorum priuilegia in l.83 nu.17. 856

Doctor an militi præferãt.ibi nu.18. 857

Dominus in ſua ppria re ædificare poteſt ad libitũ voluntatis.l.46 nu 6 fol. 608 & ibi dem de limitationibus quando ædificium tendit in præiudicium vicini.nu 7. & 8.

Dominus an poſſit id quod protectum & immiſſum eſt in domo ſua tollere propria authoritate in l.46. nu 19.

Domus particularis ſi minatur ruinam refici poteſt facta denuntiatione à quolibet de populo & ſi expenſis domini refici non poſſit refici debet expenſis reipublicæ aſſignato termino domino aliàs domus à republica vendicatur.in l.46.nu. 16.verſic pro qua declaratione, &c. 616

Domicilium mariti an vxoris ſit attendẽdum quando diuerſa ſtatuta obſeruantur in uno & in alio,in l.50.nu.75. 724

Dominium medietatis lucrorum an conſtante matrimonio transſeat ipſo iure in vxorẽ. ibid.nu.76. 725

Dominium iure gentium fuiſſe inuentum. in l.45.nu 2. 401

Dominium de iure ciuili in rebus immobilibus multis modis quæritur ibid.nu.4. 402

Dominij definitio.ibid.nu.5 402

Dominium ex pluribus cauſis quæri non poteſt.ibid nu 97.

Dolus futurus remitti non poteſt.l. 9. nu. 16. illatione 1. 112

Domino eius per ſeruum hæreditas quæritur competit remedium legis fina. C.de edict. in l.45 nu.142. 533

Donatio ob cauſam conferenda ſimplex verò & pura non.l.29.nu.12. 264

Donatio propter bene merita filio facta an conferatur in l.29.nu 23. 271

Donatio facta filio in poteſtate ſiue cauſa adiectione an conferatur.lex.29.n.26. 273

Donatio ſimplex an in dubio cenſeatur facta pro legitima.ibi.nu.28. 275

Donatio ſimplex an computetur in legitimã prius & de reſiduo cenſeatur melioratus vel melioratio intelligatur in tota donatione & ultra eam habeat legitimam ibidẽ. nu.30. 277

Donatio ſimplex hodie filio facta ſtatim valet ſi traditio ſequatur ibid. verſic Item etiam ex prædicta lege, &c. 277

Donatio propter nuptias facta nepoti an computetur patri eius in legitima ſua ibid nu mero 41. 286

Donatio omnium bonorum præſentium & futurorum pia cauſa fieri an poſſit. in l. 69. nu 6. 758

Donatio facta alicui ſub conditione, ut poſt mortem perueniant bona donata ad tertium, an poſſit in præiudicium tertij donator illam donationem reuocare. in l.40. nu.29. 325

Donatio quæ dicitur ſponſalitia largitas qd, & de eius effectu. in l 50. numero primo & ſecundo. 655

Donatio ante nuptias quæ dicatur, & de eius effectu.l 50. nu 9. 661

Donatio ante nuptias, & dos quid differant. ibidem numero 10. 662

Donatio inter uirum, & vxorem an ualeat in lege 50.nu 64. 714

Donatio inter virum & vxorem quando morte confirmetur,ibidem. numero 65. eo.fol.

Donatio facta & tradita re, an reuocari poſſit, præcipuè ſi res conſumpta ſit per donatarium.ibid nu.67. 718

Donatio facta concubinæ an ualeat. ibidem. nu.68. 719

Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum, non valet, præſentium tamen quando ualeat.in l 69.nu.1. 754

Donatio omnium bonorum an ualeat ſaltem in aliqua parte. ibidem numero 2. 755

Donatio omnium bonorum an ualeat ſi reſeruatur donatori aliqua res.ibidem. numero 3.

Donatio omnium bonorum an firmetur iuramento ibid nu 4.

Donatio omnium bonorum mortis cauſa facta an ualeat ibidem nu 5. 756

Donatio inter uirum, & uxorem non transferi

ferè dominium ſed bene poſſeſſionem. lex 45.nu.31. 426

Donatio præſumitur facta traditione alicuius rei ſi donans ſit diues & res tradita modica, & recipiens pauper. in l.45. numero 59. 449

Donatio facta filio incapaci. & filio capaci an portio incapacis accreſcat capaci. in l. 9 numero 34. 125

Donatio facta filio in poteſtate quando valeat. in leg 17.nu.4. & quid in filio emancipato. ibid nu.5. 170

Donato inſtrumento alicuius rei, cenſetur & ipſa res donata. l.45.nu.59. 448

Dos data filia, vel donatio propter nuptias data filio conferuntur. in l. 29. numero. 13. & 14. 264

Dos inofficioſa an conferenda etiam inuita filia & genero in l.29.nu. 24. 272

Dos inoffitioſa vel donatio inofficioſa an tempore conceſſionis vel tempore mortis computentur. ibidem.nu.35. 273

Dos & donatio propter nuptias facta filijs an computentur nepotibus in legitima mortuis parentibus. in l.29.nu. 40. 285

Dos quid ſit & cuius effectus. in l.50. numero 15. 666

Dos à quocunque promitti poteſt & poſſunt in dotem omnia bona dari. ibid. num. 16. eod. fol.

Dos promiſſa habet in ſe tacitam conditionem, ſi matrimonium ſequatur. ibid numero 18. 667

Dos poteſt incipere à traditione, & à promiſſione. ibid.nu.19. eodem folio.

Dos incipiens à promiſſione non transfert dominium ſine traditione. ibidem numero 27. 675

Dos data ab extraneo vel cõiuncto ſoluto matrimonio cui ſit reſtituenda an mulieri vel dotanti ibi.nu.28. 676

Dos data ab extraneo an repeti ab ipſo poteſt, ſi maritus vergat ad inopiam. ibid. numero 34. 684

Dos conſiſtens in ſpecie æſtimata vel inæſtimata, dominium eius transfertur in vxorem lex.50.nu.42. 691

Dos conſiſtens in ſpecie vel in re æſtimata tali æſtimatione quæ facit emptionem, eius effectus eſt vt dominium transferatur in maritum adeo ut non teneatur ipſe niſi ad æſtimationem. ibidem.nu.44. 693

Dos intra quod tempus ſoluto matrimonio vxori vel hæredibus eius eſt ſoluenda. ibid. num 46. & an illo tempore maritus lucretur fructus. ibid nu 47. 696

Dos ſi non ſoluitur ſoluto matrimonio an illo tempore ſit mulier alenda ab hæredibus mariti ibid.nu.48. 697

Dos an exigenda ſit in loco & domicilio mariti vel uxoris. ibid nu. 50. 700

Dos confeſſata an probet receptionem dotis. ibid.nu. 52. 701

Dos putatiua an habeat priuilegia dotis veræ. ibidem.numero 56. 705

Dotare filiam ſpuriam an pater poſſit. in l. 9.nu. 44. 131

Dotis cauſa an alienari poſſint bona maioratus, in lege 40.nu.87. 375

Dos legatum an purum vel conditionale ſit, in lege 50.nu.29. 677

Dote non ſoluta marito an debeantur vſuræ. in lege 50.nu.30. 679

Dote non ſoluta maritus alere vxorem non tenetur, ibid nu.31. 680

Dotem repetere conſtante matrimonio vxor quando poſſit ibi.num. 33. verſiculo. Item quæro. 681

Dotis cauſa an ſit mixti fori vt de ea poſſit cognoſcere iudex ſæcularis & eccleſiaſticus. ibidem.nu. 53. 704

Dotalis res an alienari poſſet per maritum, vel vxorem, ibid.nu.57. 707

Duo teſtes in quacunque cauſa ſufficiunt. in l.3.nu.24. 26

Duo filij nati ex uno ventre ſimul, taliter, quod non cognoſcitur quis prior ſit, quis præferatur in l.40.nu 68. 353

E

Ædificium in re mea factum palàm, quo remedio deſtrui poſſit. in l 46. numero 21. 620

Ædificium factum poſt nuntiationem noui operis, deſtruendum eſt ſumptibus ædificantis. ibid.nu.33.

Effectus reſultantes ex detentatione l.45 numero 12. 406

Electio incertæ perſonæ de certis, bene poteſt

commut-

committi in l.31.numero 4 290

Electio legatarij quando poſsit hæredi uel alteri committi.in l.40.nu 48 337

Electus ab hærede in aliqua re de iuſſu teſtatoris non cenſetur eam capere ab ipſo hærede ſed a teſtatore in l.40 num 49.verſic. Item adde . 337

Electione ſemel facta à commiſſario an poſſit reuocari in l.40 nu 50 338

Emancipato filio vſusfructus bonorum ſuorum patri adquiritur in medietate tantum in l.48.num 6

Emphyteuſis conceſſa à patre uni filio tantum an conferatur inter alios ſaltem æſtimatio.in l.29.num.21. verſic.Item ſubmifero . 259

Emphyteuta uendens rem irrequiſito domino non incurrit pœnam ſi dominus ratam habuerit. in l.45.nu 95 484

Emphyteuta vendens rem emphyteuticam ſine conſenſu domini non cadit à iure ſuo niſi ſequatur traditio in l.45.numero.94 482

Emphyteuta poſſidet naturaliter.l.45 num. 100 490

Emptor primus cui fuit tradita poſſeſsio fictè præfertur ſecundo cui verè fuit res tradita,quod ibi ampliat.in lege 45.num.92 481

Emptor ſecundus purus cui verè vel fictè purè fuit tradita res præfertur primo conditionali cui ficte fuit res,tradita ſub conditione licèt conditio adimpleatur . in lege 45 num 93 481

Error adhibitus à teſtatore , in inſtitutione rumpit teſtamentum, & quid in legatis. in l.24. num. 1.verſ. Decimo & finaliter, &c. 236

Excommunicatus an teſtari poſsit.in l.3 numero 14 22

Executores teſtamenti duo uel plures nominati, an vnus ſine alio poſsit officium exercere.l.38.num. 1 302

Exequendi iui præſcribitur decem annis. l. 63.num. 1 739

Exhæredatione filij rumpitur teſtamentum. l.24.num.1.verſ.Septimo & princ. 233

Expenſæ quas pater uel mater facit pro filio in ſtudio,an conferantur in l.29. numero 16 265

Expenſas in rebus dotalibus factas an maritus repetere poſsit.in l.50 nu.51 700

F

FActi obligatio ſuccedit ad intereſſe .in l. 40.num. 14 315

Familia vſque ad quem gradum cenſeatur vocata & de intellectu tex.in authen.de reſtitutione fideicommiſſi.in l.40. nume. 45 332

Falſitas crimen eſt publicum, & quæ ſit eius pœna.in l.83 num 1.& 2 849

Falſam monetam fabricando committitur falſitas & qua pœna puniatur ibid numero 3

Falſam monetam ſi quis non fabricauit ſed raſerit uel diminuerit qua pœna puniatur.ibid num 4 850

Falſam ſcripturam conſcribendo committitur falſum.ibidem num.6

Falſitas committitur quando quis mutat ſuum nomen uel cognomen ad decipiendum alium.ibid.num 11 853

Falſi pœna qualis.ibidem nu.13

Falſitatis confeſsio facta in articulo mortis an inducat probationem,ibidem.num. 15

Fatuus teſtari poteſt & quid à mente capto differat in l.3.num.9 22

Feudum et maioratus æquiparantur in iure, in l.40.num.77 363

Feudo priuatur uaſallus per alienationem,ſe quuta traditione l 45.num. 94 & nume. 95 483 484

Fœmina teſtis an poſsit eſſe in omni cauſa.l. 3.num.25 26

Fœminæ in codicillis teſtes eſſe poſſunt.ibid. num 70 40

Fœmina ſtantibus maſculis ſuccedere in regno poteſt.in l.40 num.8 311

Fœminæ ſi ſint uocatæ in defectum maſculorum, & extincta eſt linea maſculina, & ſtat fœminina, & in ea eſt maſculus natus ex fœmina & ex alia parte fœmina in pari gradu, quis eorum præferatur.l.ex 40.num 63 348

Fœmina bis contrahens matrimonium an puniatur quemadmodum uir.in l 80.nu.28 88

Fictiones duæ circa eandem rem & perſonã non

non poſſunt concurrere in l.45. nu.81 fol. 306.& num 91 — 477

Fideicommiſſum relictum poſt mortem non poteſt in uita reſtitui quando incertis perſonis relictum eſt. in l.17. nu.7 — 172

Fideicōmiſſario uniuerſali cui hæreditas uerbo fuit reſtituta, competit remedium legis fin. C. de edicto diui Adriani. in l.45. nume.138 — 531

Fideiuſſor an obligari poſſit pro dote promiſſa in l.50. num 26 fol.674. quid tamen in dote reſtituenda à marito an obligari poſſit ipſe maritus ibidem.

Fideiuſſor qui interceſſit pro re dotali uendita, an teneatur efficaciter re euicta per mulierem uel eius hæredes. in lege 50. nu. 60 — 711

Filius grauatus reſtituere hæreditatem, an duas quartas detrahere poſſit, in lege 3. num.80 — 43

Filius fam. hodie teſtari poteſt. l.5. nu.1 — 70

Filius fam. ſi decedat in alio regno an poſſit ibi teſtari. ibidem num.2 — 70

Filij fratrum ſuccedētes ab inteſtato patruo ſuo, an ſuccedant in ſtirpes uel in capita l. 8. nu.11. & 12 — 90.91

Filius naturalis quis dicatur. in l.9. nume.1 — 104

Filij nati ex unica concubina retenta in domo, præſumuntur filij licèt nō recognoſcantur à patre ibidem. num 2 — ibid.

Filij domi nati præſumūtur mariti licet mater illud neget ibid. num 3 — 105

Filij naturales olim in quo ſuccedebant, & in quo hodie. ibidem nu 4 — ibid.

Filij naturales ex teſtamento an ſint ſucceſſibiles, ibidem num 5 — 106

Filij nati ex damnabili acceſſu an ſuccedāt patri uel matri in l 9. num.13. & quis dicatur natus ex damnabili acceſſu. ibidem numer.14 — 110

Filius ſacerdotis vel monialis, an ſit ſucceſſibilis ex teſtamento uel ab inteſtato. ibid. num.15 — 111

Filij ſpurij an aliquo modo tuto in conſcientia poſſint habere bona à patre. ibidem numero 18 — 114

Filio naturali decedente, relicto alio fratre legitimo & naturali, & relicto fratre naturali tantum, quis eorum præferatur in ſucceſſione l.9. numero 39 — 134

Filius natus ex concubina an legitimetur per ſubſequens matrimonium quando extant filij legitimi, & naturales, in lege 9. num. 10 — 143

Filius uel deſcendens an poſſit tertiam partem bonorum quam extraneo relinquere non prohibetur, eam in re certa extraneo relinquere, in l.19. num.4 — 188

Filius melioratus non tenetur recipere pretium neque æſtimationem ſuæ meliorationis. l.20. num 3 — 189

Filius ſi recipit legitimam in uita benè poteſt renunciare ſucceſſioni patris, imò ſi filius ſit præteritus non agit contra teſtamentum patris in l.22. num.4 — 196

Filius qui renunciauit etiam cum iuramento ſi nulli alij extant filij an ſuccedere poſſit non obſtante renunciatione in l.22. numero 12 — 208

Filius qui renunciauit hæreditati patris, etſi non poſſit ſuccedere eius patri, tamen benè ſuccedit quando hæreditas iam ad alium peruenit. in l 22. num.13 — 209

Filius qui gerendo negotia patris diſſipauit bona aliqua, uel ea ſurripuit, an teneatur ea bona conferre. in l.29 nu.25 — 273

Filio ſi eſt commiſſa electio ut poſſit meliorare quem uelit, ſi filius moriatur ante quam eligat, ipſe cenſetur melioratus, in l.31. nu.4. verſic. Iuxta prædicta tamen. 290

Filius maſculus licet ætate minor an præferatur fœminæ maiori natu, quando fœmina non eſt excluſa. in l.40. num.72 — 346

Filius natus ante poſſeſſionē dignitatis uel maioratus an præferatur filio ſecundo nato poſt dignitatem adeptam. in lege 40. numero 67 — 352

Filius ſemper eſt in poteſtate patris de iure antiquo: hodie tamen ſi uxoratus eſt efficitur ſui iuris. in leg.47. numero 1. & 2 — 634

Filius clericus an debeat uſumfructum ſuorum bonorum patri. in l.48. nu 7 — 641

Filiusfamiliàs ut adeat hæreditatem, requiritur quod patris licentia præcedat. in l. 42. num.1 — 392

Filiusfamiliàs ſine licentia patris, non poteſt eſſe in iudicio. ibidem. — 392

Filius

Filius exhæredatus an retrahere poſſit rem patris, & quid de illo qui renunciauit hæreditati paterna l.70 num.6 765

Fiſcus ſi ſuccedat in bonis condemnati tenetur mulieri reſtituere ſuam medietatem bonorũ ſuperlucratorũ. in l 77 nu.1 800

Fiſco ſaculari an eccleſiaſtico ſit reſtituenda hæreditas ſpurio relicta in l.nona numero 29 123

Fratres an ſuccedãt fratri unà cum patre, uel matre.in l.6.numero 4 73

Fratres an admittantur cum aſcendentibus. in l.7 numero 1 83

Fratres an admittantur omnes pariter, vel præferatur vtrinque coniunctus vterino. in l.8 num 7 Et quid in alijs conſanguineis, ultra fratres, & filios eorum. 87

Fratres omnes in teſtamẽto fratris inſtituti, ſi aliqui ſunt utrinque coniuncti alij vterini, an omnes admittantur ſimul.in l 8.numero 9 89

Fratres filijq; alterius fratris inſtituti an in ſtirpes uel in capita cenſeantur inſtituti in l 8.num.15 94

Fructibus pendentibus mortuo poſſeſſore maioratus, an pertineant ad ſucceſſorem vel ad hæredes poſſeſſoris in l 40.nu.74 361

Fructus bonorum maioratus an alienari poſſint durante uita poſſeſſoris in l.40 num. 61.verſic confirmatur etiam. 384

Fructus percepti à poſſeſſore computantur et compenſantur, cum ſumptibus. & expenſis in re aliena factis. in l.46 nu.2.verſic. quod etiam iterum. 606

Fructuarius uendens uſumfructum, an proprietarius retrahere illum poſſit. in l 70. numero 33 781

Furioſus uel mente captus, an excludatur à ſucceſſione maioratus.in l 40 nu.69 358

Fuga an faciat iudicium ad torturam in l. 76.numero 12 790

Furioſus teſtari non poteſt in l.3 numero 6. & idem in mente capto & de eorum differentia, ibidem. 21

Furoris tempore an ſanæ mentis teſtamentum ſit conditum, ſi dubitetur quid dicendum.in l.3.numero 8 21

G

G*Abella an debeatur quando quis vẽdit & conſanguineus eam retraxit pro tanto.l.70.numero 30* 779

Gabella ſi debeatur de qualibet poſſeſſione de nouo acquiſita, non eſt præſtanda de recuperatione poſſeſſionis naturalis, quãuis per abſentiam amiſerat. in l.45.nu.55.verſi. Ex quibus infero, &c. quod ſingulariter ampliat. 445

Gabella ſi ſit ſoluẽda de omnibus quæ lucratiuo titulo acquiruntur, non eſt ſoluenda de rebus acquiſitis inter aſcendentes, & deſcendentes, ibidem uerſiculo, confirmatur, &c. 445

Grauare pater an poſſit filium ſpurium in his quæ pro alimentis relinquuntur.in l.9. numero 43 130

Grauamen ſi nullum fuit appoſitum tempore meliorationis, an poſſit poſtea apponi ex interuallo.in l.17.numero 22 183

Grauatus de reſtituendo alteri, an interim dum uiuit prohibitus ſit alienare.in l.40. numero 54 341

H

H*Æredis nomen in teſtamento neceſſarium eſt in l.3.num.34* 29

Hæreditas ex poteſtate ſuitatis quæritur infanti vel furioſo.l.45.numero 112 514

Hæreditas iacens non poſſidetur nec quo ad implendam vſucapionem ceptam.in l.45. numero 113 516

Hæreditas non dicitur poſt aditionem, ſed proprium hæredis patrimonium in l.45. numero 154 542

Hæredi in quem fuit tranſmiſſio hæreditatis, in teſtamento relicta competit beneficium legis final.C. de edicto diui Adriani.in l. 45.numero 140 532

Hæredi uenienti ex iure accreſcendi, competit remedium.d.l.fi. & fiſco auferenti hæreditatem tanquam ab indigno.in l.45.numero 141 533

Hæredi inſtituto non competit remedium.l.final.C.de edict.diui.pro rebus quas teſtator tempore mortis non poſſidebat in l.45.numero 143 533

Hæredi inſtituto competit remedium. dicta l.fin. pro rebus a teſtatore tantum detentatis.ibidem.

Hæredi non probanti mortem defuncti competit

petit remedium. l.final. quod elegantiſſimè declarat. in lege 45. nu. 144 533
Haredi non competit remedium. dictæ legis fin. de edicto diui Adriani. ſi teſtamẽtum ſit cancellatum, uel in aliqua parte vitiatum in l. 45. numero 145 534
Haredi non competit beneficium dictæ legis final. quando apparet legitimus contradictor in l. 45. nu. 147. 536. & quis dicatur. fol. 539. ibidem declarat eleganter. num. 150
Hareditas uel legatum filio ſpurio relictum cui applicetur, an fiſco uel uenientibus ab inteſtato l. 9. num. 21 118
Hares grauatus de reſtituenda hareditate, ſub conditione, fructus perceptos computat in quartam Trebellianicam. l. 3. nu. 83 45
Hares inſtitutus in minus ſolenni uoluntate, an cũ bona conſcientia poſſit retinere bona. in l. 3. num. 120. & 123. 59. & 60
Hares inſtitutus ſi accommodauit tacitam fidem de reſtituenda hareditate filio incapaci, in quo puniatur in l. 9. n. 22. fol. 119. Quomodo probabitur tacitum fideicommiſſum. num 24. ibidem. 26
Hares inſtitutus in teſtamento non uitiato, nec in aliqua ſubſtantiali parte ſuſpecto à iudice poteſt petere, vt mittatur in poſſeſſionem hareditatis. in l. 45. num. 134. 528. & ampliat. num. 135. et notabiliter declarat. 529
Hares etiam ex parte inſtitutus poteſt intentare beneficium, l. final. de edicto diui Adriani. in l. 45. num. 136 529
Hares inſtitutus in re certa dato ſibi cohare de vniuerſali nondum adeunte, nec repudiante non poteſt intentare remedium. dicta l. final. contra Barto. & Paulum. 530
Hares repraſentat perſonam defuncti, ea parte pro qua eſt hares. in l. 45. nume. 155 544
Hares ſi non confecit inuentarium, in foro cõſcientia non tenetur ultra vires hareditatis, in l. 3. nu. 121 60
Hares uel legatarius, qui rem habent ſubiectam reſtitutioni, ſumptus, uel expẽſas factas in illa repetunt ſecundum ualorem, attento tempore reſtitutionis, non uerò attento tempore quo fuerunt facta expenſa, in l. 46. num. 3 607
Homicida an poſſit ſuccedere in bonis occiſi, quando ſuccedit haredi occiſi. l. 22. nume. 14 219
Hoſpitale an ſuccedat peregrino ibi decedenti in lege 8. num. 25 98

I

Impenſa funeris de quinto bonorum eſt deducenda l. 30 num. 1 287
Impenſa funeris omnibus creditoribus etiã hypothecarijs prafertur, ibid. nu. 2. et quid computetur in impenſa funeris, ibid. 287
Impetratio gratia ad prabendam uacaturã, extenditur ad prabendam uacantem tempore conceſſionis. in l. 42. num. 2 392
Impubes nõ poteſt eſſe teſtis. in l. 3, nu. 26 27
Iniuria repelli poteſt propria authoritate pro defenſione, dum tamen in ipſo actu iniuria fiat. in l. 45. nu. 190 580
Incaptum teſtamentum & non completum, an valeat ſaltem in eo, quod fuit diſpoſitum, in l. 3. num. 105 52
Incertitudo uitiat acquiſitionem poſſeſſionis, in lege 17. num. 15. verſic. 6. & finaliter, fol. 177. & num. 17 179
Inceſtus committitur cum conſanguinea intra quartum gradum, & qua ſit eius pœna. l. 80. num. 15 812
Inofficioſa donatio conferenda eſt licèt qui eam habet ſuccedere noluerit. in l. 29. nu. 32. & 33 279
Inofficioſa dos an conferatur conſtante matrimonio, licèt coniuges ſuccedere noluerint. ibidem num. 34 279
Inſtituti inaqualiter, an teneantur conferre, in l. 29. num. 5 257
Inſtitutio facta ſub conditionibus infrà addendis, atque adijciendis ſi poſtea non addantur, inſtitutio eſt pura. l 3 numero 19 24
Inſtitutio facta de collateralibus collectiuo modo, qualiter intelligatur. l. 8. nume. 15. & 16 94. 95
Inſtitutio facta de filio ſpurio ſub conditione, ſi legitimetur, an valeat. l 9. nu. 19 116
Inſtitutio in codicillis facta iure directo obligat, & ualet in vim fideicommiſſi. in l. 3. nu. 86. verſi Quintus effectus, &c. 45
Inſtitutio directa facta in codicillis obligat, & con-

& conuertitur in fideicommiſſum.l.24.numero 2. 231

Inſtõ uel legatũ ſi fuerit factũ fratribus ſuis, an cenſeatur etiam factum legatum filijs alterius fratris mortui in l.8.nu.17. 95

Inſtitutio an valeat quando teſtator interrogatur an velit inſtituere aliquem, & dixit quod ſic, expreſſè lege 3. nu. 109. 54

Inſtitutione non facta in teſtamento, teſtamentum eſt nullum & quid hodie de iure Regio.l.24 nu. 1.uerſic.Quarto, &c. 228

Inſtrumentum publicum guarentigium habet paratã executionẽ hodiè licèt de iure communi aliquando habebat paratam executionem, ibidem lege 64.nu.2. 741

Inſtrumentum purum, an requirat neceſſariò clauſulam guarentigiam, ad hoc ut habeat paratam executionem.ibidem.numero 4. 742

Inſtrumentum publicum mandatur executioni, etiam contra hæredes principales, ibidem.numero.5. Et ius exequendi competit etiam hæredi creditoris, ibidem. numero 6. 743

Inſtrumentum publicum, an pro debito in diem vel ſub conditione mandetur executioni, ibidem. numero 7.

Inſtrumentum publicum mandabitur executioni in noſtro regno, ſi alibi factum eſt. & vbi talis conditio non vigebat ibidem. numero 8.

Inſtrumentum publicum non probat quotiès à parte contraria negatur eſſe publicum, niſi probetur Tabellionem id confeciſſe; quod tamen in inſtrumẽto antiquo limitatur in l.45 nu.87. 472

Intellectus communis ad text. in l ſi quis filio exhæredato.ff.de iniuſto rupto.in l.24. numero 2. 231

Intellectus verus ad tex.in l.1. §. ſi vir vxori.ff. de acquirend. poſſeſſ in l.45. numero 23. 417

Intellectus ad l cum hic ſtatus.§. ſiue autem. ff.de donat inter virum, & uxorem.in lege 45 nu.30. 424

Intellectus ad tex.in §.ita demum. verſiculo poſth. inſtit.de hæred. quæ ab inteſt. defer. lege 13.nu.2. 151

Intellectus cap. reintegranda.3.q.1. & capit. ſæpe.de reſtitu.ſpol.in l.45.nu.129 582

Interrupta poſſeſſione, interrumpitur præſcriptio proprietatis. in legè 65.nu.2. 745

Interdicto recuperandæ non poterit agere is, in cuius fauorem quis ſe conſtituit poſſidere in eius abſentia ſi de poſſeſſione is fuerit expulſus ante ratihabitionem, etiam ſi poſtea ſequatur.in l. 45. numero 83. ubi declarat. 465

Interdictorum tria ſunt genera. in lege 45. numero 127. 522

Interdictum quorum bonorum, competit hæredi adeunti pro conſequenda poſſeſſione rerum hæreditariarum; quod procedit etiam in ſuccedente ab inteſtato. in l. 45. numero 128 Vbi notabiliter declarat. 522

Interdictum quorum bonorum, non competit particulari ſucceſſori.ibidem. 522

Interdictum quorum bonorum competit hæredi, pro rebus quas defunctus tempore mortis poſſidebat, ibidem.

Interdictum quorum bonorum, non competit hæredi, contra titulo poſſidentem. ibidem. num.147. 536

Interdictum quorum bonorum, non competit hæredi poſtquam ſemel poſſeſſionem fuit adeptus.ibidem.nu. 164.

Interdictum quorum bonorum, eſt neceſſarium quoties res eſt ab alio occupata. ibid.

Interdictum quorum legatorum competit hæredi, aduerſus legatarium occupantem rẽ legatam propria authoritate.in l.45. numero 130. 526

Interdictum quorum legatorum. competit hæredi, aduerſus legatarium quotieſcunque imminet legis Falcidiæ ratio. in l. 45 numero 131. 526

Interdictum retinẽdæ competit poſſeſſori pro tuenda poſſeſſione contra moleſtantem in ea quod competit poſſidenti ſiue ciuiliter ſiue naturaliter.in l.45.nu. 168 557

Interdictum retinendæ competit poſſeſſori dũ tamen nec clam, nec vi, nec precario ab aduerſario poſſideat in l.45.nu. 169. 558

Interdictum uti poſſidetis, quibus competat latè in l.45.nu. 170. 559

Interdictum uti poſſidetis, competit aduerſus eum qui in iudicio negat actorem non poſſidere quamuis antea non inquietauerit nec re nec verbo poſſeſſionem, in lege 45. num.171. 560

Interdi-

Interdicta poſſeſſoria competunt pro annua præſtatione reali, non uero perſonali. in l. 45. nu. 172. Vbi aliqua notanda inferuntur. 562
Interdictũ uti poſſidetis, quæ ſit natura prædictum, & quomodo in eo ſit facienda condemnatio in l. 45. num. 175 565
Interdictum uti poſſidetis, poteſt iterum intentari aduerſus reum abſolutum, qui non turbabat ſi poſtea inquietare incipiat. in l. 45. num. 177. 567
Interdictum uti poſſidetis, poteſt iterum intentari aduerſus reum abſolutum, quia actor poſſidebat ſi poſtea poſſidere incipiat. ibid.
Interdictum unde vi, cõpetit ui à poſſe. deiecto, uel etiam ſi colonus uel eius inquilinus deijciat. & quis ſit eius effectus. in l. 45. nume. 180 571
Interdictum unde ui, detentatori non compe. it ibid num. 281 572
Interdictum unde ui, competit alicui tãtum ciuiliter poſſidenti ui deiecto. ibid Et notabiliter loquitur ex quo eleganter infert. ibidem. 573
Interdictum unde ui, competit. probanti ſe poſſediſſe ante deiectionem, licet non probet tempore deiectionis poſſediſſe. ibidem.
Interdictum unde ui competit pro rebus mobilibus contentis in re immobili, à qua quis ui fuit deiectus ibidem.
Interdictum etiam à ſeruo nomine domini abſentis poteſt intentari, etiã quando detentator fuit a detentatione deiectus in lege 45. num 184 576
Interdictum unde ui, hæredibus deiecti datur. ibidem nu. 185. 577
Interdictum unde ui, non competit contra particularem ſucceſſorem de iure ciuil, ſecus uero de iure Canonico. ibidem num. 186
Interdictum unde ui, competit pro rebus incorporalibus. in l. 45. num. 191 581
Interdictum uti poſſidetis, datur ciuiliter poſſidenti aduerſus naturaliter poſſidentem ibidem nu. 194 589
Interdictum & ſi poſſidetis competit contra dominum moleſtantem, & ſic non obſtat exceptio dominij incontinenti probata. ibidem num. 122 592
Interpreti uni an ſit credendum. in l. 3 nu. 21 25
Iudex ut poſſit eſſe, per quod temporis ſpatium oportet quod ſtuduerit. in l. 2 n. 1. 13
Iudex quid facere debeat, ut benè adminiſtret. in l. 2. num. 4 14
Iudex requiſitus ab aliquo, ut iniuſtam ſententiam proferat oblato pretio poteſt eum decipere, & audire, ut poſtea puniatur. in l. 50. num. 67 843
Iudex quid facere debeat duobus contendentibus ſucceſſionem maioratus ad ſe pertinere, & arma præparantibus pro conſequenda actuali poſſeſſione. in l. 45. nume. 125 597
Iudex quid facere debeat uirtute legis 45. Tauri ciuiliter poſſidentibus res maioratus, & intentantibus interdictum uti poſſidetis. in l. 45. nu 126 598
Iudex an poſſit rem retrahere conſanguinei. l. 70 num. 12 768
Iudices tabellionum ſententias ſequi abſurdum eſt. in l. 2. nu. 3 14
Iudici non licet ſecuritatem offerre delinquẽti, ut confiteatur, & confeſſio ſic facta non val3 l. 2. num. 4 14
Iudices qui poſſint eſſe. ibidem nu. 10 15
Iudicis decretum quando poſſit impedire translationẽ dominij. in l. 40. nu. 23 323
Iura de futuro an deduci poſſint in iudicio. lex 40. num. 79 367
Iuramentum appoſitum in primo teſtamento habet uim clauſula codicillaris, in l. 3. num 95 48
Iuramentum mulieris in uenditione rei dotalis, an habeat effectum ſi prius ipſa iurauit non vendere. l. 50. nu. 58 708
Iuramentũ quomodo debeat præſtari, et non eſt præſtandum ſuper rebus ſacris nominatis. in l. 67. num 1 749
Iuramento an confirmetur donatio omnium bonorum facta. l. 69. num. 4 754
Iuramentum in litem, agentis interdicto uti poſſidetis, probat intereſſe uiolentia turbatiua præterita dolo interueniente, ſecus ſi culpa. l. 45 num 176 556
Iuriſdictio quæritur in caſtro, uel territorio per unum actum geſtum de uoluntate domini, & habentis iuriſdictionem. in l. 45. num. 37

Legatum

L

Legatum an poſſit relinqui nutu. l.3. nu. 113 57
Legata quomodo conſeruentur in ſpecie &c. in l finali. ff. de hered. inſtit. in l.24. numero 3. verſic Nec obſtat.
Legata hodie relicta in teſtamēto, vbi nullus eſt hæres inſtitutus, an cōfirmētur etiam ſi hæreditas non ſit adita, nec à venientibus ab inteſtato l.24. nu. 4. verſic. Ex quo videtur. ubi declaratur l. 1. titu. de los teſtamentos libro 5. ordina.
Legatum ſi confertur in voluntatem alicuius, non valet. l.31. nu.3 189
Legatum pium licet ſit cancellatum, in dubio valet, & cenſetur errore cancellatum. in l.36. nu.2 299
Legatum relictum pauperibus ad electionem alicuius licet ille non eligat, valet legatū, & non vitiatur. in l.40. nu.49. verſi. Vnū tamen. 338
Legatum dotis an purum, vel cōditionale ſit. in l.50. nu.29 677
Legatum nō poteſt peti via executiua pro conſequendo legato in l.45. nu. 137 530
Legatarius poteſt occupare rem legatam propria authoritate, ex teſtatoris licentia data tacitè vel expreſſè. in lege 45. numero 133 528
Leges conditæ fuerunt ante Chriſti aduentū trecentis annis lapſis. in leg. 1. nu 2. 7
Leges interpretari Regis eſt. ibidem. numero 7 8
Lege deficiente conſuetudo ſeruatur. ibid. numero 8 8
Legēdum an ſit teſtamentum nuncupatiuū teſtatori vel an aliàs ſit nullum, vide l.3. numero 107 53
Lege vel ſtatuto an induci poſſit, ut filij nati ex damnabili acceſſu ſuccedant parentibus in l.9. nu. 16 112
Lege impediri poteſt tranſlatio dominij. l.40. numero 25 323
Lege uel conſuetudine fieri poteſt, vt ædificia vltra certam formam fieri non poſſint. in lege 46. nu 6. Ex quo nota. 608
Lege fieri an poſſit, ut captatoria voluntas valeat in l.31. nu.5 291
Leges & iura quare reprobarint captatoriā voluntatem & quæ dicatur captatoria voluntas in l.31 nu.1 289
Legis definitio. in l. 1. nu.1 7
Legis requiſita ad eius validitatem. ibid. numero 5 8
Legitimari filius naturalis quot modis poſſit. in lege 9. nu.54. verſic. Aduertendum tamen. 138
Legitimatur filius per contractum matrimonij. ibid. nu.56 139
Legitimatus per ſubſequens matrimonium, an excludat filium legitimum & naturalem à ſucceſſione maioratus habiti medio tempore, ſcilicet poſt cōcubinatum ante verò legitimationem. l.9. nu. 63 145
Legitimatus ſtatum conſequitur. ibid. numero 66 147
Legitimati an ſuccedant cum filijs legitimis, & naturalibus, ibi. nu.67 147
Legitimatus an meliorari in tertio & quinto poſſit quando extant legitimi filij & naturales. in l.9. nu.68 148
Legitimati filij ſuccedunt omnibus conſanguineis, ac ſi legitimi & naturales eſſent in dicta lege 9. nu 69 149
Legitimari filius an poſſit ſub aliqua conditione, vt pater poſſit filio relinquere quod velit. ibi. nu.70 149
Legitima filio relicta à matre poteſt relinq. ſub conditione, ut vſusfructus non quæratur patri in l 48. nu. 11 645
Lenocinij pœna qualis ſit. lege 80. nu.73 846
Libertas quando tacite quæratur ſeruo. in l. 1 nu. 11. 9
Libri dati filijs in ſtudio, an conferantur. in l. 29 nu. 17 268
Licentia Regis, quæ neceſſaria eſt in conſtitutione maioratus, debet præcedere ipſam conſtitutionem. in lege 42. in princ. 392
Licentia papæ conceſſa ut clericus de fructibus ſui beneficij teſtetur, extenditur ad teſtamentum antea factum, in l.42. numero 2 392
Licentia principis, non expirat morte concedentis. in l.43. nu.1 256
Licentiatus creari non poteſt, niſi per quinque annos legat, uel reuolutionem librorū exerceat poſt gradum baccalaureatus adeptum. in l.2. nu.9 15
Locari an poſſint bona maioratus. in l.40. numero

numero 84 372

Lucra acquiſita conſtante matrimonio, dicuntur inter coniuges. in l. 50. numero 70. & caſus in quibus non ſit adquiſitio numero 72 721

Lucra an communicentur, ſicut in matrimonio vero, & ita in putatiuo. ibidem numero 7 726

Lucris conſtante matrimonio quæſitis, an vxor poſsit renuntiare. in lege 60. numero 1 732

Ludens ſi lege caueatur, ut in ludo inuentus pœna puniatur, debet intelligi, ſi in ludo fuerit deprehenſus, nec ſufficit ſi per teſtes id probet. in lege quadrageſimaquinta, nu. 48

Lex 17. Tauri nouiter declaratur. lege 45. nu. 31. ad finem.

Lex 4. Tauri extenditur, & nouiter declaratur in l. 42. nu. 2 390

Lex vel princeps non poſſunt tollere defectũ naturalem. in l. 45. nu. 112 514

Lex non poteſt fingere ſuper his quæ de natura ſunt impoſsibilia in genere. ibidem

Lex 45. Tauri non procedit in bonis vinculatis, ſed tantum in maioratu conſtituto principis licentia. in l. 45. nu. 116 520

Lex 45. Tauri, procedit etiam in primo ſucceſſore maioratus. in l. 45. numero 117. ibidem. 520

Lex permittens aliquem occidere, an ſit iuſta. in l. 80. nu. 52 836

M

MAioratus qualiter probetur l. 41. numero 1 390

Maioratus an requirat ſcripturam in lege 41

Maioratus ſi alienetur per poſſeſſorem, licet venditio ſit nulla, transfertur tamen poſſeſsio ciuilis, & naturalis in emptorem accipientem. in lege 45. numero 26. ubi latè.

Maioratus ſucceſſori quæritur poſſeſsio ciuilis, & naturalis, ſine apprehenſione poſſeſsionis mortuo poſſeſſore, etiam ſi ſucceſſor ſit in abſentia. in l. 45. nu. 1 401

Maioratus quid ſit, & unde proueniat. in l. 40. nu. 1 308

Maior frater alijs fratribus præferendus eſt. ibi. nu. 7 310

Maioratus cum authoritate Regis factus quẽ operetur effectum in lege 40 numero 54. verſiculo. Octauus modus & numero 55 341 342

Maioratus à parentibus fieri, an poſsit cum bona conſcientia derelictis alijs filijs. in l. 40. nu. 56 342

Maioratus conſtitutio non nominato filio maiore, an perueniat ad filios, an hæc conſtitutio valeat nec ne. ibidem, numero 59 344

Maioratus ſi conſtitutus in filium maiorem ſine decedentem, & non alius eſt nominatus, an poſt eius mortem bona ſint ſubiecta reſtitutioni, vt tranſeant de maiori in maiorem, vel fiant diuiſibilia inter alios. in l. 40. nu. 64 348

Maioratus bona an poſſint alienari. ibidem. nu. 81 371

Maioratus res alienata à poſſeſſore, an poſsit à ſucceſſore vendicari ſine eo quod offeratur pretium rei. ibid. nu. 88 378

Maior per ætatem. in lege tertia, numero 2 19

Mala fides ſuperueniens impleta præſcriptione an tueatur in conſcientia. lege 3. numero 125 63

Maritus an in teſtamento ſuo conditionem poſsit apponere, ne vxor ſecundò nubat: & ſi aliquid ei ſub hac conditione relinquat, an ſtatim legatum amittat per tranſitum ad ſecundas nuptias. in l. 14. numero 8 159

Maritus pro dote recepta an fideiuſſorem dare teneatur: & fideiuſſoris obligatio, an valeat in l. 50. nu. 26 674

Maritus dote non recepta alere vxorem non tenetur. ibid. nu. 31 680

Maritus conſtante matrimonio an lucretur fructus rerum dotalium. in lege 50. numero 33. & quid ſi ducit vxorem puellam & minorem. ibidem. verſiculo. quid autem ſi uir. 681

Marito vergente ad inopiam poteſt mulier petere dotem. ibidem. numero 34. & quid ſi maritus poſtea efficiatur diues an recuperet iterum dotem. ibidem. numero 35 684

Maritus tenetur ad dotem, in quantum facere poteſt, non in ſolidum l. 50 n. 49 699

Maritus an de euictione teneatur ad pretiũ & dotale intereſſe ſi ſit ab ipſo venditus ſine conſenſu vxoris. l. 50 nu 61 712

Maritus alienans rem dotalem an poſſit conſtante matrimonio vendicare res. ibidem. nu 63 713

Maritus an lucretur fructus rerũ paraphernalium ibid nu 71 721

Maritus an poſſit conſtante matrimonio donare in praiudicium lucrorum & vxoris. ibid. nu 73 723

Maritus poteſt alienare bona lucrata conſtante matrimonio. in l. 77. nu 3

Marito delinquente, non confiſcantur bona dotalia l 78. nu 4 800

Maritus an poſſit propria authoritate interficere vxorem. in l. 80. nu. 51 836

Maritus occidens adulterum & vxorem, ſi non poteſt probare qualiter eos inueniat an puniatur. ibidem nu. 56. fol. 837. Item an accuſetur maritus ſi probat vxorem commiſiſſe adulterium. ibid nu. 58 838

Maritus an poſſit interficere illum quem habet de adulterio ſuſpectum. ibi. nu. 60 840

Maritus an poſſit ius ſuum occidẽdi committere alteri. nu. 61

Maritus occidens vxorem propria authoritate an lucretur dotem ibidem. nu. 63 841

Maritus occidens vxorem adulteram, an poſſit ſuccedere filijs eius ibi. nu. 64 842

Maritus an teneatur adulterum & adulteram accuſare ſimul, vel poſſit vnum ſine altero, nu. 72 845

Maſculo luxurioſè viuente, an fiat interdictio bonorum, l. 14. nu. 14 163

Maſculus licet aetate minor, an fœmina natu maiori praeferatur, quando fœmina non eſt excluſa l. 40. nu. 62. fol. 346. & ibid. num. 68. verſic item etiam dico &c. 353

Matri quo pacto ſuccedant filij naturales. l. 9. nu. 9. fol 108. & an filij poſſint agere contra teſtamentum matris ſi ſint praeteriti vel exhaeredati. ibi nu. 12 109

Mater ſtatim per tranſitum ad ſecunda vota amittit tutelam filiorum in l. 14. numero 10 161

Mater quid facere teneatur, vt tutelam filiorum adminiſtret. l. 14. nu. 11 161

Mater luxurioſè viuens, an perdat tutelam filiorum ibid num 13 fol. 110. & an luxurioſe viuenti fiat interdictio bonorum. ibi. nu. 14 163

Mater luxurioſè viuens an teneatur reſeruare filijs primi matrimonij qua habuit ex primo matrimonio in l 14. nu 16 164

Mater ſi ante tranſitum ad ſecunda vota rationem non reddat nec a iudice petat tutorem filijs dare, perdit ſucceſſionem filiorum ibid. nu 18 165

Mater an poſſit pacto facere vt pater ſubſtitutionem pupillarem in eius praiudicium non faciat. l 22. nu. 19. verſi. quarto, & quidem nouiter. 215

Mater an poſſet legitimã relinquere filio ſub conditione vt patri vſusfructus non quaratur l. 48. nu. 11 645

Mater promittens dotem cenſetur promittere de bonis filia non vero de proprijs l. 50. numero 23 671

Matrimonium clandeſtinum quid ſit: & an obſeruetur lex quadrageſimanona Tauri. in l. 49. nu 1. & 2 649. & 650

Matrimonium ſi nullum eſt an adulterium committatur. l. 80. nu. 48 833

Matrimonium ſi inter coniuges ſit prohibitũ, mulier an poſſit repetere dotem, & ex qua actione. l. 50 nu. 55 705

Matrimonium contrahens ter, uel plures, an grauius puniatur. l. 80. nu. 29 818

Matrimonium ſecundum factum viuo primo coniuge, ſi ſit inualidum, an puniatur contrahens ibi. nu 30

Medietas ſumptuum, qui fiunt in adificijs rerum maioratus, non pertinent ad vxorem ratione lucrorum, lege 46. numero 1 606

Meliorari in tertio & quinto, an poſſit filius, legitimatus extantibus filijs legitimis, & naturalibus l 9. nu. 68. 145

Melioratio tertij & quinti facta per contractum, an poſſit reuocari. in l. 17. nu 3 170

Melioratio cum traditione facta per contractum reuocari non poteſt. in l 17. n. 9. 173 *& quid reſpectu quinti. ibidem. numero 10* 174

Melioratio facta de tertio & quinto bonorum, an extendatur ad bona poſtea quaſita. l 17. nu. 12. ibidem.

Melioratio

Meliratio facta de tertio & quinto, bonorum aſsignata re certa particulari, ſi illa res ſit minoris ualoris quod non aequiualet tertio & quinto, an ex alijs bonis hoc ſit ſupplendum. l. 17 nu. 14 176

Meliorationis poſſeſsio, an per actum verum tradenda ſit ibi nu. 15 177

Melioratio facta ex cauſa matrimonij reuocari non poteſt & ſi poſſeſsio tradita nō ſit ibi. nu. 17 179

Meliorare an poſsit pater quem uelit eligere, licet omittat magis dignum. ibidem. numero 18 181

Melioratio in vnico filio fieri an poſsit. ibi. numero 19 ibid.

Melioratio facta ſine expreſsione quota quia dicta eſt, melioro ſimpliciter, ſine eo quod dicat in tertio uel quinto, an valeat in utroque uel in aliquo, vel in nullo. ibid. numero 20 182

Melioratio facta in ultima voluntate traditaq; poſſeſsione, an reuocari poſsit ibid. numero 24 184

Melioratio tertij fieri poteſt in re certa. l. 19. nu. 1 187

Meliorationem aſsignare in re certa pater poteſt ſed non committere alteri, ut aſsignet rem certam. ibid nu 2 ibid.

Melioratio tertij conſideranda eſt tempore mortis, non uerò tempore contractus l. 23. nu. 1 225

Melioratio tertij & quinti facta in teſtamento, quod ex cauſa praeteritionis, uel exhaeredationis rumpitur, confirmatur, & valet. l. 24. nu. primo. 228

Melioratio facta alicui ex filijs per uiam legati, in teſtamento in quo vnus ex filijs eſt praeteritus annullato teſtamento per filium praeteritum, an melioratus ſuccedat in melioratione, & ſua legitima, vel ſuccedat aequaliter, cum alijs. lege 24 numero 4 235

Melioratio non deducenda de dotibus, & donationibus propter nuptias, & de alijs donationibus, quae conferuntur à recipiente in l. 25. num. 1. fol. 237. & in l. 29. nu. 35 280

Meretrix an poſsit incarcerari. lege 26. numero 1 240

Minor non poteſt teſtari, neque cum licentia principis. in l. 3. numero 3 19

Militia quam pater emit filio, an conferatur. in l. 19. nu. 21 269

Molendinum in flumine publico an fieri poſsit in l. 46. nu. 10. fol 611 & quid ſi praeiudicet tertio ibidem nu 11 612

Monachus teſtari non poteſt. lege 3 numero 12 22

Monachi & religioſi, an teſtes eſſe poſsint. ibid. nu. 28 27

Monachus vel religioſus, an ſuccedat in maioratu. l. 40 nu 66 252

Monaſterium ſi vendit rem alicuius monachi, an conſanguineus monachi poſsit illā retrahere iure ſanguinis, lege 70. numero 10 767

Mulier licet contrahere non poſsit ſine licentia viri, tamen teſtari poteſt ſine ea, lege 3. nu 5 20

Mulier tranſiens ad ſecundas nuptias tenetur reſeruare filijs primi matrimonij, quae habuit a primo marito. l 14. nume. 1 154

Mulier ſi habeat licentiam à marito ut ſecundo nubat non tenetur reſeruare filijs primi matrimonij quae habuit ex aliquo ex filijs in l. 14. nu 6 157

Mulier tranſiens ad ſecundas nuptias, ſicut tenetur reſeruare filijs primi matrimonij, quae habuit ex ſucceſsione, an idem ſit in ijs, quae habuit ex ſucceſsione alicuius conſanguinei patris. in lege 14 numero 7 158

Mulier luxurioſè viuens, an perdat tutelam filiorum. in l. 14. nu. 13. fol 110. Et an luxurioſè uiuenti fiat interdictio bonorum. ibid nu. 14 163

Mulier luxurioſè viuens poſt mortem viri, amittit medietatem lucrorum. in l. 14 numero 17 165

Mulier an poſsit eſſe commiſſaria teſtamenti aut poſsit ipſa condere teſtamentum pro alio. in l. 31 nu. 6 292

Mulier fideiubens pro dote, uel cauſa pia, non iuuatur Velleiano in lege 36 numero 2 299

Mulier ſoluto matrimonio circa dotem an actionem habeat circa tertios poſſeſſores, licet iam ipſi per ſententiam ſint abſoluti ad petitionem mariti in lege 50. numero 32 680

Mulier habet tacitam hypothecam in bonis ui ri pro reſtitutione dotis.ibid.nu.37.verſiculo.Item etiam. 686

Mulier virtute tacita hypotheca an præferatur alijs creditoribus mariti habentibus expreſſas hypothecas ibi.nu.39 688

Mulier habens expreſſam hypothecam pro dote an præferatur alijs habentibus expreſſam hypothecam.ibid.nu. 40 689

Mulier ſoluto matrimonio an poßit vendere res & fundos dotales . ibidem , numero 59 709

*Mulier vidua committens ſtuprum an perdat lucra.ibid nu.*80 727

*Mulier coniugata non poteſt facere contractũ ſine licentia viri.in l.*54*.nu* 1 729

Mulier ſi contractus vtiles ſibi poteſt contrahere etiam ſine licentia . ibidem , numero 2*.& quid ſi contrahant maritus , & vxor ſimul an requiratur expreſſa licentia. ibi. nu.*4 730

Mulier contrahat cum aliquo in præſentia mariti,an ſit neceſſaria licentia . ibidem. numero 5*.& quid ſi poſtea ſequatur. ibidem.* 731

*Mulier ſi habeat aliquod officium an eius reſpectu poßit contrahere ſine licentia viri, ibid.nu.*7

*Mulieris contractus ſine licentia viri an firmetur iuramento. ibid. nu.*8

*Mulier an poßit conſtituere procuratorem ſine licentia viri , ibidem. nu.*9

*Mulier quando poßit intercedere fideiuſſor pro alio.in l.*61*.nu.*1 734

Mulier non poteſt incarcerari pro ciuili debito.in l 62*.nu.*1 738

Mulier delinquens an poßit per delictum perdere dotem. in lege 78*. numero* 1*.& quid ſi pactum inter eos initum ſit ſuper dote* 800

Mulier quæ nubit viro nobili dicitur nobilis, lege 79*. numero* 6*. verſiculo . Item adde.* 804

*Mulier contrahens matrimonium ſine dolo ſed credens maritum eſſe mortuum an puniatur.in l.*30*.nu.*31 819

Mulier an poßit amatorem decipere , & marito reuelare vt maritus eum puniat . in l. 80*.nu.*65 842

*Mulier quæ adultera fuit , an poßit petere ab hæredibus mariti dotem , vel poßint hæredes contra eam opponere mortuo marito exceptionem de adulterio. in l.*80*. nu.* 68*. & quid ſi maritus opponat contra hæredes vxoris.ibid.nu.*69 843

Mulier vidua ſi committat ſtuprum, an perdat dotem , & applicetur hæredibus mariti.ibid nu. 70 844

Mulier ſciens adulterium commiſiſſe & filium quem habet ex adulterio eſſe , quid faciat in conſcientia . in lege 80*. numero* 75 847

N

Naturales filij ex teſtamento , an ſint ſucceſsibiles . in lege nona , numero quinto , & ibidem de nepotibus . numero 6 107

*Naturalis filius ſi præteritus ſit an habeat remedium erga teſtamentum patris . in l.*9*. nu.*11 109

Nati ex damnabili acceſſu an ſuccedant patri vel matri,ibid.nu. 13 110

*Naturales filij an conſanguineis parentum ſuccedant.l.*9*.nu.*47 133

*Naturales an in nobilitate parentum ſuccedant.in l.*9*.nu* 52 137

Naturales an gaudeant beneficio detractus. ibid nu. 54 138

Naturalis filius tantum uel conſanguineus retrahere an poßit , lege 70*. numero* 4 764

Naturaliter poßidet qui habet ius habitationis. lege quadrageſimaquinta , numero 100 490

Nepos natus ex filio ſpurio & inceſtuoſa, an auus poßit eum inſtituere in l. 9*. numero* 17 108

*Nepos natus ex filio naturali , iam mortuo an cenſeatur legitimus quantum ad ſuccedendum auo , ſi auus contrahit matrimonium cum concubina . in l.*9*. numero* 61 143

*Nepos an poßit ab auo meliorari viuente patre.in l.*18*.nu.*1*.& quid in pronepote , ibi. nu.*2 185

*Nepos natus ex filio maiori an præferatur patruo ſuo ſecundo genito poſſeſſori.l.*40*. numero* 65 348

Nobilis

Nobilis pro debito ciuili incarcerari non poteſt.l.79.nu.3 802

Nobilis renuntians priuilegio, nobilitatis an poſſit incarcerari. in lege, 79. numero 3 803

Nobilis ſi negat ſe eſſe nobilem non gaudet priuilegio ibid num.4

Nobilis hodie in noſtro regno quis dicatur. ibidem nu 6 804

Noui operis nuntiatio an pro opere iam facto, & conſumato competat.l.46. numero 20 619

Noui operis nuntiatio & interdictum quod vi aut clam competit, quid differant. ibid. nu.22 620

Noui operis nuntiatio qualiter, & quomodo fiat, an verbo vel facto ibid.nu 31. & an ſit differētia quod vno modo vel alio fiat. ibid.nu.32 626

Noui operis nuntiatione facta, per quod tempus in ædificio ſit ſuperſedendum: & quid hodie de iure regio. ibidem. numero 34 627

Noui operis nuntiatione facta an ſit aliquod remedium vt poſſit aduerſarius ædificare ſine eo quod expectet per tres menſes. ibid. nu.36 629

Nouum opus nunciare quæ perſonæ poſſunt. in l.46.nu.23 621

Nunciare nouum opus an poſſit qui ſeruitutem habet. ibi.nu.24

Nunciare nouum opus an poſſit quilibet extraneus uel amicus ſine mandato. ibidem. nu.27 623

Nuntiari nouum opus fabris, & alijs qui sūt in opere an poſſit, licet non domino.ibi.numero 28

Nuntiatio noui operis ſi domino non fiat, an deſtruatur opus factum poſt nuntiationē. ibi.nu.29 624

Nunciator intra tres menſes probare debet cauſam nunciandi, aliàs tenetur ad damna.ibid.nu.35 628

Nunciator in nunciatione ſi expreſſit cauſas iniuſtas, an poſtea poſſit admitti ad alias iuſtas, ibidem.nu.38 631

Nunciatio noui operis quo tempore duret, ibi. nu.39 632

Nunciatio an ad hæredes tranſeat, ibid. nu. 40.& 41.632.& 633

Nutu relinqui an poſſit inſtitutio uel legatū. lex.3. numero 110 55

Nutu facta inſtitutione ſi conuertatur in fideicommiſſum. l.3. nu.114 57

O

Occupans rem vacantem à poſſeſſione ciuili. & naturali, tenetur ad omnia q̄ veniunt in interdicto vnde ui. l. 45 num. 188. vbi notabiliter loquitur, & ampliat. nu. 189 578.& 579

Offenſus licet ei uindicta per iudicem committatur tamē ſi occidit inimicum peccat mortaliter.l.76.nu.18 798

Officialis qui ædificium publicum vel priuatum fecit, & vitioſum culpa ſua, tenetur ad damnum, & ſi deſtruatur intra quindecim annos, tenetur officialis, quia culpa ſua præſumitur.in l.46.nu.13 617

Officium quod pater emit filio an conferatur. lex 29.nu 21 169

Officium iudicis nobile competit detentatori deiecto à ſua detentatione l.45.nu. 12.vbi argumenta pro hac parte referuntur. Vbi numero 13. ſingulariter hoc declaratur ut procedat quando verus dominus rei eſt abſens, non verò quando eſt præſens. 406

P

Pactum de non ſuccedēdo non valet. in l. 22.nu 1.ibid. de ratione huius regulæ. 193

Pactum de non ſuccedendo iuramento firmatum benè valet l.22.nu.6 199

Pactum de non ſuccedendo valet ſi ſit de hæreditate defuncti quia ceſſant rationes.in l.22.nu.15 211

Pactum de ſuccedendo an valeat. l. 22. numero 17.& quid inter milites.ibid. numero 8 214

Pactum de futura ſucceſſione conſeruanda benè valet.l.22.nu.19 215

Pactum de non meliorando valet hodie. licèt uideatur auferre liberam teſtandi facultatem. lex 22.nu 20.& 21. 216

Pactum de non meliorando valet, adeò ut gener in cuius fauorem ſit non poſſit

et renunciare ibidem. nu. 23 220

Pactum de non meliorando in fauorem alicuius poſitum an remitti poſsit ibidem numero 24 221

Pactum de meliorando vnum ex filijs, quod valet, remitti poteſt per filium. ibidem numero 25 222

Pactum de non meliorando valet cum ſcriptura non aliàs. tamen ſi ſit deperdita poteſt pactum probari per teſtes. ibid. numero 28 223

Pactum de futura ſucceſsione certo modo diuidenda non ualet. in l. 22. nu. 30 223

Pactum de non ſuccedendo in fauorem fratrum factum etiam cum iuramento æquiparatur pacto de futura ſucceſsione certo modo diuidenda: & ſi filius non perſeuerat in pacto reuocatur pactum. ibid. numero 31 224

Pactum de non alienando inter viuos factũ, non impedit translationem dominij. in l. 40. nu. 13 & quando ualeat iſtud pactum. ibid. nu. 18 320

Pactum de non alienando impedit translationem dominij quando eſt factum in fauorem alicuius certæ perſonæ in l. 40. numero 25 323

Papa concedens licentiam, vt clericus de fructibus ſui beneficij teſtetur, uidetur eandẽ licentiam conceſsiſſe ut teſtamentum antea factum teneat. lex 42. nu. 2 392

Paraſernalia bona quæ dicantur in l. 50. nu 20. uerſic. Secundo poteſt &c. 668

Parentibus naturalibus tantùm an filij naturales ex teſtamento vel ab inteſtato aliquid debeant lege 9 nu. 8 107

Parentes an ſpurijs filijs ſuccedant ex teſtamento uel ab inteſtato. l. 9. nu. 45 132

Parentes quo iure ſuccedant filijs. lex. 6. numero 4 73

Pater an iure hæreditario uel iure peculij ſuccedebat filio in poteſtate. l. 6. num. 1. & quid hodie mutatum ſit. 72

Pater uel auus qui ſuccedit filio uel nepoti cuius vſumfructum pater habebat an vſusfructus firmatur morte filij lege 6 numero 11 79

Pater an tranſiens ad ſecundas nuptias reſeruare teneatur filijs primi matrimonij quæ habuit ex ſucceſsione alicuius filij. l. 24 numero 4 156

Pater, etſi luxurioſè viuat, non perdit tutelã filiorum. ibid. nu. 14 163

Pater licet tranſeat ad ſecundas nuptias non perdit tutelam filiorum. ibidem. numero 15 164

Pater an teneatur miniſtrare filio ſtudere volenti omnes expenſas & ſumptus neceſſarios l. 29. nu. 18 269

Pater an poſsit filium ſua legitima priuare conſtituendo maioratum autoritate principis, & ſi rex hanc licentiam concedere poſsit. l. 40. nu 57 343

Pater an teneatur nominare maiorem ad maioratum, & in eo maioratum conſtituere. ibid. nu. 58 344

Pater an poſsit filium primogenitura priuare. l. 40 nu. 71 358

Pater vſumfructum habens in bonis filij ſi monaſterium ingrediatur, an vſumfructũ amittat. l. 48. nu. 8

Pater licet tranſeat ad ſecũdas nuptias gaudet vſufructu bonorum filij. l. 48. nu. 1 636

Pater ſi conſentiat filio percipere fructus bonorum ſuorum, an cenſeatur vſumfructũ remittere. l. 48. nu. 10 644

Pater ſi ſuccedat filio ſuo in aduentitijs, ſuccedit etiam frater defuncti in medietate pariter cum patre: & in hac medietate fratri debita non ſuccedit pater in vſufructu. in l. 48. numero 12. & quid ſi filius ſuccedat extraneo pro dimidia dato cohærede patre, an in illa dimidia pater habeat vſumfructum. ibid. nu. 13 646

Pater legitimus adminiſtrator bonorum filij eſt adeo, ut non teneatur reddere rationẽ. in l. 47. nu. 14. & 15 647

Pater eſt tutor filij emancipati, in l. 48. numero 17 648

Pater promittens dotem filiæ ſimpliciter, nulla expreſſa quantitate cenſetur promittere tantam dotem quantam prius promiſit alteri filiæ l 50 num 19. verſic. Adde tamen. 667

Pater promittens dotem filiæ uel donationem propter nuptias filio, cẽſetur donare de proprio patrimonio, non verò de bonis filij vel filiæ, & ſi habeat ex linea materna. l. 50. nu. 21. fol. 669. & quid ſi de bonis filij vel filiæ tantã promittat. ibi. & ẽt nu. 22. 671

Pater

Pater uel mater promittens dotem de bonis filiæ quæ excedit patrimonium filiæ, an reſiduum teneatur pater vel mater ſoluere de ſuo. l. 50. nu 24 672

Pater promittens dotem filiæ conſtante matrimonio videtur promittere de bonis lucratis conſtante matrimonio l. 50. numero 24. verſi. Item etiam fol 672. & in hac ſpecie filia an teneatur conferre totam dotem uel medietatem ſi pater decedat. ibidem numero 24. verſiculo. pulchrum tamen. 672

Pater & mater ſi ſimul promiſerunt dotem filiæ qualiter teneantur. ibi. nu 25 673

Permutari an poſſint bona maioratus. l 40. nu. 82 370

Peſtis tempore teſtamentum factum minorē requirit ſolennitatem. l. 3. nu. 48 34

Petitio hæreditatis poteſt intentari coram iudice ubi eſt res domicilium etiam. ſi res ibi non ſint vel coram iudice vbi res ſita ſunt. l. 45 nu. 151 540

Petitio hæreditatis competit hæredi vniuerſali contra tertium poſſeſſorem uel detentatorem rerum defuncti. lege 45. numero 153 542

Petens hæreditatem ſi ſit vniuerſalis ſucceſſor, auocat rem à poſſeſſore in ſolidum ſi uerò ex parte ſit hæres, tantum pro parte pro qua eſt hæres. l. 45. numero 155 544

Petens hæreditatem non tenetur probare dominium neque quaſi dominium prædeceſſoris ſed tantum poſſeſſionem vel detentionem, ibi. nu. 157 545

Petitio hæreditatis competit tantum pro rebus à defuncto poſſeſſis tempore mortis. l. 45. nu. 156. & pro rebus quas detentabat. nu. 157 545

Petitio hæreditatis non datur contra titulo poſſidentem ſi non acquiſierit poſt litem conteſtatam. in l. 45. numero 158. in uerſi. præterea. 545

Petitio hæreditatis datur contra titulo poſſidentem, ſi titulus non ſufficiat ad translationem dominij. lege quadrageſimaquinta num 160 548

Petitio hæreditatis datur contra poſſidentem titulo pro hærede, vel pro poſſeſſore. in lege 45. nu. 161 548

Petitio hæreditatis pro re particulari non datur aduerſus hæredem illius aduerſus quem dari poterat. lege 45. numero 162 549

Petitio hæreditatis non datur contra titulo poſſidentem etiam ſi illum acquiſierit poſt mortem defuncti contra Bald. & alios. in l. 45. nu. 163 550

Petitio hæreditatis non datur hæredi qui ſemel fuit poſſeſſionem adeptus, & iterum ab ea cecidit. lege 45. numero 164 551

Petitio hæreditatis quomodo ſit intentanda, & facienda condemnatio, & executio & quid in ea comprehendatur latè diſcutitur. ibid. nu 165 fol. 552 & nu. 166. 553

Pia cauſa cēto fauore.. in l. 36. nu 2. uerſicu. Prima

Pignorari vel hypothecari an poſſint bona maioratus l 40 nu. 83 371

Pœna criminalis in conſcientia non debetur à delinquente ante condemnationem. l 1. nu 4 8

Pœna in contractu cenſus poſita, eſt obſeruanda l. 68. in prin. 750

Pœna in quolibet contractu appoſita an exigibilis ſit ibid nu 4 752

Pœna impoſita extrahenti quid de ciuitate, procedit in eo qui deprehenditur cum ipſa re l 45. nu. 48 in fine. 441

Pœna impoſita à legibus uel ſtatutis portantibus veſtes pretioſas, intelligitur ſi cum eis reperiantur in l. 45 nu 49. eodem fol. quod non procedit ſi quis in domo eis utatur. numero 50

Pontem quis ſuper uia publica facere non poteſt. lege 46. numero 13. verſiculo Similiter. 614

Poſſeſſor maioratus an tēpore uitæ ſuæ ſit dominus. l 40. nu. 76 362

Poſſeſſor maioratus an teneatur cauere ſucceſſori de reſtituendo maioratu l 40 numero 78 3-3

Poſſeſſor bonæ fidei recuperat ſumptus & expenſas in re aliena factas lege, 46. numero 2 606

Poſſeſſio quid ſit, & noua autoris diffinitio. l. 45. nu. 17 409

Poſſeſſio quotuplex ſit diſcutitur latiſſimè. l. 45. nu. 19 412

Poſſeſſio ante requirat titulum vel cauſam

ad eius adquiſitionem, per plures concluſiones. in l. 45. num. 20 412

Poſſeſſio ex inutili contractu an transferatur. lex 45. num 23 417

Poſſeſſio an transferatur per minorem alienantem rem ſine decreto & cum tutoris authoritate. l. 45. num. 25. ubi latè diſcutitur. 419

Poſſeſſio tradita ex contractu ſimulato an remaneat penes tradentem. l. 45. numer. 28 423

Poſſeſſio qualiter adquiratur. in l. 45. numero 32 426

Poſſeſſio actu corporeo non queritur etiam ſi adſit animus tradentis & accipientis poſſeſſionem, in l 45, num. 33 427

Poſſeſſio per aſpectum oculorum non queritur niſi adſit uoluntas tradentis, & accipientis, ibidem uerſiculo. Secundo & in ſpecie. & in numero 35. ubi ampliatur & limitatur principalis concluſio. 428

Poſſeſſio feudi acquiritur ſine actu naturali interueniente uoluntate tradentis & accipientis ibidem. verſic. Tertio pro hac, numero 33 427

Poſſeſſio quaritur duplici actu uero. in l. 45. num. 34 428

Poſſeſſio quaritur in toto fundo per ingreſſum in partem fundi. lege 45. numero 35. & non ſolum in parte ingreſſa, uerum in partibus non ingreſſis dicitur acquiſita poſſeſſio per actum uerum & non fictum. ibidem. 428

Poſſeſſio quaritur in pluribus fundis eiuſdem natura contiguis etiam diuiſis limitibus uel ſedibus per ingreſſum in partem unius, ſi ingrediens uelit omnes fundos poſſidere. l. 45. num. 38. ſi uerò ſint omnino diſtincti & ſeparati non quaritur omnibus ibid. num. 39 431

Poſſeſſio rerum in domo uel in aliqua re exiſtentium quaritur per haredem uel uniuerſalem ſucceſſorem ſi domus uel rei poſſeſſionem acquirat. lege 45 numero 40 432

Poſſeſſio quaritur de nouo per ingreſſum fundi uel partis ab eo qui exiſtimans ſe iam quaſiſſe animo continuandi, fundum ingreditur. contra gloſ. & alios ibidem. numero 41 433

Poſſeſſio in iuriſdictione qualiter acquiratur reſolutiuè per tres concluſiones. in l. 45. num. 42 435.

Poſſeſſionem aliam ſine altera quari poſſe, reſoluitur quatuor concluſionibus, ibid. nu. 43. & 44 436. 437

Poſſeſſio rebus uacantibus qua cœlo, terra, marique naſcuntur, non quaritur per aſpectum oculorum, ſed requiritur uera & actualis traditio, in lege 45. numero 46 440

Poſſeſſio theſauri inuenti in alieno fundo uel etiam in proprio, non quaritur per aſpectum oculorum, ſed requiritur realis apprehenſio. lege 45. numero 47 440

Poſſeſſio rei minoris uel pupilli à tutore ſeu curatore cum debita ſolennitate uendita, non quaritur per ſolum aſpectum oculorum. l. 45 num. 53 444

Poſſeſſio rei in qua ab executione ſententia quis mittitur, non acquiritur per aſpectum oculorum ſed actualis miſſio requiritur. quod uno ſingulari modo limitatur in l 45. num. 54 444

Poſſeſſio rerum hareditariarum ab harede poſt hareditatis aditionem queri non poteſt per actum fictum ibidem. verſiculo 5. ſubtiliter. 444

Poſſeſſio rei ab harede alienata ante apprehenſionem poſſeſſionis, per aſpectum oculorum quari nequit. l. quadrageſimaquinta. num 55 445

Poſſeſſio naturalis per abſentiam amiſſa retenta, ciuili recuperatur per reditum in conſpectu rei. ibid. eleganter ampliat. 445

Poſſeſſionem tàm ciuilem quàm naturalem amittens per longam obliuionem, poterit eam recuperare per aſpectum oculorum ſi reuertatur animo recuperandi. ibidem. 445

Poſſeſſio quaritur per traditionem inſtrumenti quo continetur ius ipſius rei: quod procedit etiam in re immobili. in lege 45. num 56 446

Poſſeſſio rei uendita uel donata non quaritur per inſtrumenti uenditionis uel donationis traditionem, quod de iure regio corrigitur, in lege quadrageſimaquinta. numero 57 447

Poſſeſſio

Poſſeſsio rei vendita vel donata adquiritur ꝑ traditionem inſtrumenti, modo res ſit præſens vel non. in l.45.nu.58 448

Poſſeſsio quaritur per traditionem clauium rerum in domo contẽtarum, dummodo traditio fiat in præſentia donatus, in l.45.num. 60 & 61 449

Poſſeſsio equi non quaritur per traditionẽ freni niſi equo ſit impoſitum. in l 45. numero 62 450

Poſſeſsio quaritur alteri per retentionem vſus fructus à domino factam. in l.45. nu.63. fol.296.& nu.65 452

Poſſeſsio transfertur per conductionem à domino factam rei venditæ uel aliter alienatæ. in l.45.nu 66 453

Poſſeſsio quaritur hæredi per cõductionem ab inquilino factam vel per ſolutionem penſionis. in l.45 nu. 67 454

Poſſeſsio quaritur detentatori domino permittente rem poſsidere mediante titulo habili ad tranſlationem dominij lege 45. nu.69. & nu.70 456

Poſſeſsio quaritur & per appoſitionem cuſtodis de voluntate alienantis, etiam ſi res non ſit in præſentia.l.45.nu.74. & numero 75 460.461

Poſſeſsio adquiritur per ſignationem rei ex voluntate alienantis. lege 45. numero 76. eod. fol.

Poſſeſsio acquiritur per clauſulam conſtituti ciuilis & naturalis, uel naturalis tantum uel ciuilis, ſi altera careat conſtituens. in l.45.nu.78.& 79 463

Poſſeſsio quaritur per clauſulam conſtituti ẽt ſi conſtituens fictè fuiſſet poſſeſsionem adeptus.l 45.nu.81 466

Poſſeſsio acquiritur per clauſulam conſtituti quoties is in cuius fauorem fit conſtitutum eſt præſens & ratum habet ibidem. numero 82 467

Poſſeſsio non transfertur per clauſulam conſtituti à procuratore habente mandatum ad eam transferendam. in l. 45. numero 88. quod in tutore & curatore & ſyndico, & executore teſtamenti hærede ante apprehenſionem poſſeſsionis procedit. ibidem. nu 88 473

Poſſeſsio quaritur domino per procuratorem, tutorem, uel curatorem, uel ſimiles perſonas per actus fictos. in lege, 45. numero 91 477

Poſſeſsio an incertitudine vitietur, concluſionibus declaratur. in l.45.nu.96 484

Poſſeſsio acquiri poteſt ex pluribus cauſis & latè declaratur. in l.45 nu.97 486

Poſſeſsio eodem uerbo & ſubſtantia in eadem re non poteſt eſſe penes plures in ſolidum. in l.45.nu.99 489

Poſſeſsiones diuerſæ & realiter diſtinctæ poſſunt eſſe penes plures in ſolidum. in l.45. nu.100 490

Poſſeſsio qualiter amittatur. ibid.nu.101. vſque ad numerum 111 508

Poſſeſsio poteſt quæri ſine aliquo actu apprehenſionis uero vel ficto ex diſpoſitione legis uel ſtatuti, & uocatur poſſeſsio ciuiliſsima. in l.45.nu 111 508

Poſſeſsio ciuiliſsima poteſt quæri furioſo vel infanti, & ſimilibus perſonis maioratus ſucceſſoribus ex diſpoſitione.l.45. Tau. numero 112 514

Poſſeſsio non transfertur in hæreditatem iacẽtem nec quoad implendam vſucapionem uel præſcriptionem à defuncto cœptam. in l.45.nu.113 516

Poſſeſsio quæ transfertur per l. 45. Tauri in ſucceſſorem maioratus, nõ eſt eadẽ quã defunctus habebat, ſed alia. in l. 45. numero 114 517

Poſſeſsio quæ transfertur per legẽ 45. Tauri, amittitur, ſi ſucceſſor maioratus perueniat in veram & naturalem poſſeſsionem mediante apprehenſione. in lege 45. numero 115. ubi idem eſſe in omnibus poſſeſsionibus fictè acquiſitis dicit. 518

Poſſeſsio ciuiliſsima non quæritur ex diſpoſitione l 45. Tauri, in ſucceſſori in bonis vinculatis. ſed tantum ſucceſſori maioratus conſtituti principis licentia. in lege 45 numero 116 520

Poſſeſsio ciuiliſsima quæritur primo ſucceſſori maioratus. in l 45. Tauri in d.l.45. numero 117 528

Poſſeſsio quibus modis probetur. in l.45. numero 193 507

Poſſeſsio cauſat præſcriptionem. & an de ciuili vel naturali intelligatur. in l.65. numero tertio, 746

Probatio maior requiritur, in crimine inceſtus

inceſtis quam in alijs criminibus. in lege 80. num. 16 813

Probatio qua ſit neceſſaria in delicto nefando contra naturam in l 80. nu. 18 814

Probationes dua ſi ſunt contraria, illa praualet, qua facit pro cauſa pia, l. 30 nume. 2. verſi. Sexta.

Praſcriptio procedit re vacante, & clandeſtina poſſeſſione occupata ſi poſſideat à tertio bona fidei poſſeſſore. in l 45. nume. 189 579

Praſcriptio non interrumpitur expoliato ſi incontinenti recuperat poſſeſſionem. in leg. 45 num. 190 in fine. 580

Procuratorem conſtituere poteſt mulier ſine licentia mariti. in l. 54. num 9 732

Prohibitio alienationis fieri poteſt in ultima uoluntate in l. 40 num. 37 331

Prohibitio alienationis facta per teſtatorem cum clauſula legitima, impedit tranſlationem dominij. l. 40 nu. 38 332

Prohibita alienatione rei, ne fundus exeat de familia an ex hoc videatur uocare omnes de familia ſimul uel gradatim ordine ſucceſſiuo in l 40. num. 40 332

Prohibitus vendere in fauorem certa perſona, ea requiſita & nolente emere poteſt alteri uendere, in l. 40 num. 44 337

Prohibitio facta de non alienando appoſita inter haredes. an cenſeantur facta fauore alicuius certa perſona in l 40. nu 52 340

Proprietarius uēdens rem vſufructuario, an conſanguineus uel ſocius proprietatis poſſit retrahere rem proprietaliter in proprietate, & vſufructu, nec ne. in l 70. nu. 34. 781

Promiſſio de non meliorando an fieri tātum debeat genero ex cauſa matrimonij uel ſi ualeat ex perſona aliorum filiorum, in l. 22 num. 22 219

Promiſſione facta de non meliorando in tertio neque in quinto, an poſſit pater pro aīa de quinto aliq̄d legare in l. 22. n. 26 223

Promiſſio facta de non meliorando aliquem ex filijs, an extendatur etiam ut neq; nepotes poſſint meliorari. ibidem. nu. 27 ibid.

Profectitia bona & quando conferantur lex 29. num. 10 & 11 262. 263

Preteritio filij annullat teſtamentum, l. 24 num. 1. uerſic. 6. &c. 228

Preteritione facta conſeruantur legata licèt clauſula codicillaris non ſit poſita lex 2. num. 3 232

Preteritione facta ignoranter an legata ſint firma. l. 24 num. 3. uerſic Nec obſtat, &c. 233

Q

QVando aliquid requiritur pro forma et ſolennitate actus, neceſſe eſt quod pracedat actum, neque ſufficit quod poſtea ſequatur. in l. 42. num 1 392

Quaſi poſſeſſio iuris uel ſeruitutis quaritur in fundo per ingreſſum eatenus quatenus quarere uolens ingreditur, & non magis, in l 45. num. 36. quod procedit, ſi tantum in eo domini uoluntas accedat. 429

Quaſi poſſeſſio ſeruitutis quaritur per uſum in aliqua parte fundi, ſi uoluntas domini ad id concurrat. ibid num. 37 429

Qua cœlo, terra, mariq; capiuntur, occupantium fiunt, l. 45. num. 3 ubi dua declarationes ponuntur. 402

Quibus modis dominium de iure ciuili quaratur in rebus immobilibus l. 45. n. 4 402

Quota hareditatis, & quota bonorum in quo differant. in l 20 num. 2 190

Quinta pars bonorum eſt diſtribuenda pro anima defuncti quando non fecit teſtamentum ſed commiſit eius factionem & commiſſarius non fecit illud l. 36. num. 1 299

Quod ui aut clam interdictum, quādo competat. in l. 46. num 20 619

R

RApiens mulierem per uim, qua pœna punitur. in l. 80 num. 36 824

Rapiens ſponſam de futuro punitur. ibidem. num. 38

Rapiens virginem immaturam nondum uiri potētē qua pœna punitur. ibid n 42 827

Rapiens mulierem an ducendo eam uxorem poſſit euitare pœnam raptus. ibid nu. 43. fol. 828. & quid ſi ambo fateantur ſe contraxiſſe matrimonium. ibid. nu. 44 829

Rapiens meretricem an punitur. ibidem numero 45 830

Raptor ſi acceſſum non habuit ad mulierem raptam

raptam an teneatur pœna ordinaria, ibidem num.40 825

Ratihabitio ſi ſequatur inducit de nouo mandatum non præcedens.l.45 num.41 verſ. 5. pro hac 433

Ratihabitio ſi ſequatur in contractu à muliere facto ſine licentia uiri an ſufficiat ad cõfirmationem contractus l.54.nu 6 731

Ratio.l habetur pro expreſſa tantum poteſt conſiderari.in l.45.num.117 520

Ratio legis potius attendi debet quam uerba. ibid.num.117

Rei vendicatio non competit cadenti à poſſeſſione, quam habebat ex cauſa tranſactionis,l.45 num.71.verſ. Ex qua ſubtili &c. 457

Rei vendicatio competit aduerſus poſſidentem ciuiliter animo in abſentia, in l. 45. num.79 in fine 463

Rei vendicatio, & petitio hæreditatis poſſunt commutari ab herede & probato dominio ex rei uendicatione vincit hæres. in l 45. num. 159.ubi notabiliter loquitur. 546

Remiſſio vſusfructus à patre facta ipſi filio an valeat in præiudicium aliorum l. 48. numero 9 644

Remittere an cenſeatur pater vſumfructum ſi conſentit quod filius percipiat fructus bonorum ſuorum ibid.nu.10

Renunciare primogenitura an quis poſſit. lex 40.num.70

Retractus materia tractatur,in l.70 761

Retrahere poteſt conſanguineus pro tãto rem venditam a conſanguineo.ibid. num.1.& de ratione retractus.ibid.

Retractus ut locum habeat an ſufficiat rem eſſe ſolius patris, uel aliorum,ibid.num.3 763

Retrahere an poſſit naturalis filius tantum uel conſanguineus.ibid.nu 4 764

Retrahendi ius an tranſeat ad heredes extraneos quando conſanguineus deceſſit intra dies datos à lege ibid.nu.8 766

Retrahẽdi ius an tranſeat in monaſterium. ibidem num.9 767

Retractus tempus quod eſt nouem dierum à quo tempore currat.ibid.num.16 769

Retractus an in permutatione locum habeat. in l.70.num.19 772

Retractus an in re data in ſolutum habeat locum,ibidem.numero 20 773

Retractus an habeat locum in re pignorata quando pignoratur tanti quanti ualet res. in lege 70.num.23 774

Retractus iſte ſecundum ll regias quam actio nem pariet.in l 70.nu.36 782

Res empta ex pecunia dotali an efficiatur dotalis in l.50.num.36 685

Res mobiles uel ſe mouentes ſi conſumpta ſint in uita mariti an teneatur maritus valorem earum rerum ſoluere lege 50.numero 43 693

Res plures ſi uendantur à conſanguineo intra quod tempus retrahantur. in l.70.numero 15 769

Re vendita ſub conditione, an conſanguineus teneatur retrahere intra nouem dies computandos à die traditionis, ibid.nume.21 773

Res tradita ex titulo inhabili ad tranſlationem dominij, operatur ſolam detentationem.in l.45.num.8 404

Res quæ erat penes me, ſi poſtea reperiatur penes alium, an præſumatur clandeſtinè occupata, ut ſit locus condictioni.l.ſi.C.unde ui.in l.45 num.192 582

S

Satiſdare pro debito quis teneatur, in l.66. num 1 747

Satiſdare qui non poteſt, an debeat incarcerari,in l 66 num.2 ibid.

Satiſdare nõ tenetur quis pro debito,uel alia re, ſi non ſuperueniat cauſa de nouo poſt celebratum contractum. ibid nu 3 748

Satiſdatio poteſt p ſtulari à poſſeſſore, ſi in poſſeſſione inquietatur ne in futurum moleſtetur ſecundum communem: author in contrarium uidetur tenere.leg.45 nume. 172.ad finem. 562

Scholaris qui per quinquennium abſens fuit, perdit priuilegium ſcholaris.l.2.nu.8 15

Scriptura requiritur in pacto de non meliorãdo, ſed ſi ſit deperdita, probatur pactum per teſtes,in l 22.num.28 223

Scriptura an ſit de forma maioratus. l.41. num.2 391

Scriptura an requirantur pro forma, an uerò ad faciliorem probationem ibid. 391

Scri-

Scriptura deperdita qualiter probetur. l. 41. num. 3 391
Sententiæ duæ contrariæ ſi ſint, illa præualet quæ in fauorem piæ cauſæ lata eſt. l. 36. numero 2 300
Sententia lata contra poſſeſſorem maioratus an præiudicet poſſeſſori non uocato neque citato l. 40 num. 73 360
Sententia ipſo iure nulla à partibus tamen confirmata nõ ualidatur ut ualeat in uim ſententiæ, ſeruanda tamen eſt ut ualeat in uim pacti uel contractus ex obligatione de nouo inducta. in l. 45. nu. 41 433
Sententia quomodo ſit ferenda quando duo probant ſe poſſidere quinq; concluſionibus declaratur, ibidem numero 178. & 179 578. & 570
Sententia aduerſus moleſtantem ex interdicto uti poſſidetis, iterum executioni mãdatur pro damno & intereſſe moleſtiæ, & pro pœnis in ſententia contentis in leg. 45. num. 176. verſi Item adde. 566
Secundum teſtamentum legitimè factum rumpit primum. in l. 3. nu. 92. præterquã ſi in eo ſit appoſita clauſula derogatoria, ibidem num. 93 47
Seruus teſtari non poteſt. in l. 3. nu. 12 22
Seruus an teſtis eſſe poſſit in teſtamento vel in alio quolibet actu in l. num. 17 27
Seruus habens acceſſum ad dominam puniatur, in l. 80. num. 23 816
Seruitus an conſtitui poſſit in bonis maioratus, in l. 40. num 85 374
Seruitutem altius non tollendi compellitur quis uendere eccleſiæ, ne ei fiat præiudicium. l. 46. num 9 610
Seruitus non amittitur per non uſum, ſi habens eam, utatur parte fundi in l. 45. numero 37 429
Seruitus excepta uenditione fundi ſi non ſit conſtituta, de nouo conſtitui poteſt. in l. 45. nu. 41 uerſic. 4 pro hac. 433
Signatione rei ex uoluntate alienantis facta, quæritur ſignanti poſſeſſio. in l 45. numero 76 462
Signum alicuius in animali inuentum non probat animal eiuſdem cuius eſt ſignum, ſed facit præſumptionem. in l. 45. num. 77. 462
Si duo requiruntur ad ualiditatẽ actus quorum unum debet aliud præcedere in dubio pro ualiditate actus capienda eſt præſumptio. in l. 32. nu. 3. cum ſequenti, ubi multis rationibus hoc probatur. 393
Socius qui habet rem communem cum alio ſocio, an habeat ius retrahẽdi in l. 70 numero 27 776
Sodomiæ crimen quomodo puniatur. in l 80. nu. 32 fol. 819. & an committatur ſi uir habeat acceſſum ad uxorem contra naturam ibid. num. 33 821
Sodomiæ crimen an committatur inter duas mulieres ibi num. 34 822
Sodomiæ crimen committitur cum animali. ibid num. 35 823
Solennitas quæ ſit neceſſaria quando facultas conceditur alicui, ut pro eo teſtetur. in l. 3 num. 4 305
Sortis iudicium quando locum habeat. in l. 38 num. 7 304
Spoliatus ſua poſſeſſione ex interuallo, poteſt perpetuo poſſeſſorem inquietare, uide de hoc et de alijs in litera E quia ibi ponitur iſtud uerbum Expoliatus. Ibi uide.
Sponſalitia largitas quid, & de eius effectu. in l 50 num. 1 & 2 655
Sponſalitia largitas ſi continet res pretioſas, an habeat eundem effectum ut ea quæ continet res non pretioſas. in l. 50 nu. 4 656
Sponſalitia largitas ſi antequam facta ſit præcedat oſculum, & poſtea ſequatur donatio, an habeat locum. l 52. in his. ll. Tauri, ut ſponſa acquirat medietatem per oſculum. in l. 50 num. 6 659
Sponſalitia largitas conceſſa uxori à marito, an reſeruanda ſit filijs primi matrimonij. ſi uxor tranſeat ad ſecunda uota. in l. 14. num 3
Sponſa ſi ingrediatur religionem an per oſculum acquirat medietatem donationis ſibi factæ. in l. 50. num. 8 661
Sponſus ſi dedit ſponſæ veſtes, & ornamenta pretioſa tempore uelationum, an in eis habeat locum, l. 52. in his. ll. Tauri in lege 50. num. 5 658
Spurius an aliquo modo poſſit inſtitui à patre uel eius bona habere. in l. 9 nu. 18 114
Spurius cui eſt reſtituta hæreditas ex tacito fideicommiſſo an teneatur hæreditatẽ cũ fructibus reſtituere fiſco. in l. 9. nu. 27 122

Spurius an conſanguineis patris uel matris ſucedere poſſit in l 9.num.47 133
Spurius licet patri ſuccedere non poßit, poteſt tamen ſuccedere ei qui iam ſucceßit patri. in l.22.num.13 verſ. Ex qua doctrina & concluſione. 209
Stupri pœna qua ſit, tàm olim quàm hodie. in l.80.num.5 & 6 809
Stuprum cum virgine committens an teneatur ad duo copulatiuè, ducere uxorem, & eam dotare. ibid nu.8 810
Stuprum committens cum uirgine ſponte an teneatur pœna. in l.80 num.10 810
Stuprum etiam committitur cum uidua, & qua pœna puniatur. ibid.nu.14 812
Subſcriptio teſtium quando ſit neceſſaria. in l.3.num.30 28
Subſtitutio pupillaris directa in codicillis facta ualet in vim fideicommißi. in l. 3. numero 88 46
Subſtituere filium ſpurium hæredi pater poteſt. in l.9.num.20 117
Subſtitutus pupillaris, an poßit renunciare iuri ſubſtitutionis in l.22.nu.16 212
Subſtituto pupillari competit remedium. l. fi. C. de edic. diui Adriani toll. & ibi ampliat. in l.45 num.139 532
Succeſſor maioratus mortuo poſſeſſore acquirit poſſeßionem ciuilem & naturalem ſine apprehenſione etiam ſi ſit in abſentia. in l. 45.num.111 508
Succeſſori maioratus pro conſequenda poſſeſſione actuali competit interdictum adipiſcendæ, in l.45.num.118. in ſecundo, quia duo reperiuntur. 522
Succeſſori maioratus vniuerſaliter inſtituto competit remedium. l. fi. C. de edic. diui Adriani ibidem.
Succeſſori maioratus non datur interdictum vnde ui, & declarat ibid.nu.193 588
Succeſſori maioratus competit interdictũ vti poßidetis cõtra detentatorem rerum maioratus, in l.45.num.194 588
Succeſſori maioratus pro conſequenda uerißima poſſeßione rerum maioratus, vtilius eſt interdictum uti poßidetis, quàm interdictum quorũ bonorũ. in l 45.nu.121 591
Succeſſori maioratus competit petitio hæreditatis et ibi. notabiliter. in l.45.n.123 593
Succeſſori maioratus competit fideicommiſſaria hæreditatis petitio. ibid.nu 123
Succeſſor maioratus non poteſt propria authoritate à detentatore non reſiſtente bona maioratus auferre. in l.45.nu.124 594
Succeſſor in maioratu, qui proximior eſt, an poßit petere in uita poſſeßoris, ut declaretur ſucceſſor poſt eius mortem in l.40. numero 79 367
Succeſſor maioratus inſtitutus à poſſeſſore, an talis inſtitutio effectum habeat. in l 40. numero 80 369
Succeſſor maioratus, an teneatur ſoluere expenſas factas in ædificijs à predeceſſore. in l.46 num.1 606
Succeſſor in maioratu an teneatur ſoluere debita prædeceſſoris in l.40.nu.72 358
Succedentes ab inteſtato, intra annum debẽt erogare pro anima defuncti quintam partem bonorum. in l.36.num. . intellige quando facultas teſtamenti alicui eſt data, & commißarius non facit teſtamentum, ibidem. 299
Suitatem filius naturalis habet ſi legitimatus eſt. in l.9.num.66 147
Sublato contractu principali tolluntur clauſulæ, quæ in eo continentur. l.45 nu.30 424
Sumptus, & expenſæ factæ à poſſeſſore repetuntur cõputatis in fructibus ex illa re perceptis. l.46.nu.2. verſ. Quod ẽt iterũ. 606
Sumptus et expenſas poteſt repetere poſſeſſor utiles tamen, & non neceſſarias in quibus cauſis repetere poßit in l 46.num.2. verſiculo Si uerò bona fidei. 606
Superficiarius poßidet naturaliter, in l.45 nume.100. verſiculo. Item etiam. 490
Superficiarius an ius retrahendi habeat. in l. 70.num.31 779

T

Tabellionis ſignum ſi deficiat nullum eſt teſtamentum. in l.3.nu.32 29
Tacitum fideicommiſſum de reſtituenda hæreditate filio incapaci an ſit ponendum, et quo pacto probari poßit hoc tacitum fideicommiſſum in l.9 nu.23. cum ſequen. 120
Tacitam hypothecam habet mulier in bonis mariti pro reſtitutione dotis. in l.50. nu. 37. verſic. Item etiam. 6?6
Tacita hypotheca à quo tempore incipiat an à die traditionis dotis vel contractus matrimonij, ibid nu.38 688

Tacita

Tacita hypotheca competens mulieri pro dote an competat etiam pro donatione ante nuptias uel propter nuptias. in l. 50. numero 41 691

Tacita hypotheca iure competens mulieri an transeat ad heredes eius ibid. nu. 45 696

Teſtamentum quo iure ſit inuentum in l 3. in princ. 19

Teſtari quæ perſonæ prohibeantur. ibidem. num. 1 ibid.

Teſtamentum ſi cœperit quis facere, & non perfecit, an valeat ſaltem in his quæ ordinauit. in l. 3. num. 16 16

Teſtamentum aliud eſt in ſcriptis aliud nuncupatiuum. in l. 3. num 23 23

Teſtamenti in ſcriptis forma. ibid. eod num. 23

Teſtamentorum forma quare tanta. ibid. numero 24 26

Teſtamentum unico contextu fieri debet non interueniente extraneo actu. in l. 3 numero 33 29

Teſtamentum in ſcriptis an requirat publicationem in l. 3. num. 37 31

Teſtamentum in ſcriptis an hodie de iure Regio poſſit fieri manu priuata, ſecuta poſtea publicatione legitima ibid. nume 38. cum ſequen. 31. 32

Teſtamenti nuncupatiui forma. in l 3. num. 45. & 47 33. 34

Teſtamentum nũcupatiuum an valeat ſine tabellione. in l. 3. nu. 47. in medio 34

Teſtamentum factum tempore peſtis an minorem teſtium ſolennitatem deſideret. ibidem. num. 48 34

Teſtamentum inter liberos quam ſolennitatem debeat continere in l. 3 nu 53 36

Teſtamentum inter aſcendentes factum à deſcendente, an fiat cum illa ſolennitatẽ, quæ fit inter liberos ibid nu. 54 36

Teſtamentum inter liberos cum ſolennitate naturali. an propriè dicatur teſtamẽtum vel codicillus ibidem nu 55. & nu. 56 37

Teſtamentum inter liberos ad hoc ut valeat, omnes filij debent eſſe inſtituti, nec perſona extranea eſt inter filios miſcenda. in l 3 num 57. & 58. & quid de iure regio ibidem. num. 59 37. 38

Teſtamentum inter liberos continet codicillarem clauſulam ibid. num. 63 39

Teſtamenti forma ſi deficiat, nec ualet diſpoſitio tanquam teſtamentum, nec tanquam codicillus in l. 3 num. 72 41

Teſtamentum reuocatur per rupturam, vel interlineationem. in l. 3. num 90 46

Teſtamentum iuratum reuocari poteſt neque remanet periurus qui iurat, ut in l. 3. numero 95 48

Teſtamentum ſi fuit inceptum, & non perfectum an ualeat ſaltem quo ad ea quæ diſpoſita ſunt in l. 3. num. 105. & quid ſi ad pias cauſas eſt diſpoſitum à principio. ibi. num. 106 52. 53

Teſtamento facto ſi incontinenti decedat teſtator, an præſumatur teſtatorem fuiſſe ſanæ mentis nec ne. in l 3. num. 112 56

Teſtamentum in quo filius eſt præteritus, eſt ipſo iure nullum. in l. 13. in princ. 150

Teſtamentum nullum dicitur pluribus ex cauſis. in l. 24. in princ. num. 1

Teſtamentum primum ipſo iure nullum cõfirmatum ſecundo ualido non confirmatur ut ualeat in uim teſtamenti ſed ex cõfirmatione inducetur de nouo reſtitutio per fideicommiſſum. in l. 49 nu. 41. verſic. Secundo. pro iſta ſententia. 433

Teſtamenta duo quibus diuerſi heredes ſcripti ſunt ſi non appareat quod eorum poſterior ſit de iure Regio diuidunt æqualiter hereditatem, licèt aliud ſit de iure communi, in l 45. num. 537. & 538

Teſtatoris teſtiumq; ſubſcriptio neceſſaria eſt in teſtamento in ſcriptis. in l. 3. nu 30 28

Teſtator ſi neſciat ſcribere quæ forma adhibeatur ibid. num. 31 28

Teſtator ſi non poteſt loqui, an ualeat eius teſtamentum in l 3. num. 110 55

Teſtator ſi dixit ſi ex hac infirmitate deceſſero inſtituo Titium, & alia diſpoſuit, an cenſeatur ſub conditione teſtari, adeo ut ſalute reſtituta rumpatur eius teſtamentum in l. 3. num 126 63

Teſtator an committere poſſit alicui ut faciat pro eo teſtamentum & diſponat vltra quintam partem bonorum. in l 3. numero 1 301

Teſtes duo in quacunque cauſa ſufficiunt. in l. 3. num 24 26

Teſtes rogati non debent eſſe tranſeuntes. in l. 3. num. 29 28

Teſtis falſum dicens qua pœna puniatur in l 83.num.7 851

Teſtis falſum dicens contra aliquem in cauſa hæreſis qua pœna puniatur. ibid. nu.8. & quid in cauſa adulterij ibid num 9 et quid in cauſa criminali.ibid nu. 0 852

Teſtes probantes conſuetudinem qualiter deponere debeant,in l.41 num 4 391

Theſaurus à pluribus inuentus efficitur præoccupantis.in l 45 num 47 440

Theſaurus non efficitur illius cuius eſt fundus, in quo eſt poſitus ſed eum prius occupantis,ibid. 440

Theſaurum inueniens eumq; apprehendẽs, an totum ſuum efficiat uel ex qua parte. quatuor concluſionibus declaratur in lege 45.num 51.& 52 443

Titulus inhabilis ad translationem dominij ſolam detẽtationem in accipientem transfert,in l 45 num 8 404

Titulus an ſit neceſſarius ad acquiſitionem poſſeſſionis per plures concluſiones declaratur.in l.45 nu.20.cum ſequen. 414

Titulus ſine traditione non eſt ſufficiens ad trãslationem dominij in l.40.nu.16 316

Traditio facta iure uel ficte ſecundo emptori eſt præferenda primæ factæ in abſentia eius,in cuius fauorem fiebat.ſi fuerit facta antequam ratum habeat in l 45.num.83 468

Tranſactio an fieri poſsit in bonis maioratus. in l 40.num.86 374

Tranſactio non eſt titulus habilis ad transferendum dominium, nec vſucapiendi conditionem ſed ad exceptionem parandam aduerſus tranſigentem, & eius hæredes, in l 45 nu 71.verſic.Sed attende. 457

Translatio dominij impediri poteſt per ultimam uoluntatem in l.40 nu.37 332

Tutelam perdit mater ſi tranſit ad ſecundas nuptias in l 40 num.10 312

Tutela quæ ad matrem pertinebat, ſi ſecundo nupſit, ad quos pertineat, in l.14 num. 12 162

Tutor an ſuccedat pupillo deficientibus conſanguineis, vſque ad decimum gradum, in l 8 num 24 98

Tutor habens acceſſum ad ſuam pupillam punitur, & qua pœna, vide in l.80.num.24 816

Tutoris authoritas pupillo ſe obliganti, præcedere debet obligationem,nec ſufficit ſi poſtea ſequatur.in l.42.num 1

V

VEnditione facta habita fide de pretio an habeat locum retractus ſub eadem conditione in l.70.num.22 774

Venditio rei dotalis ab uxore facta de conſenſu uiri, quæ nulla eſt conſtante matrimonio, confirmatur ſoluto matrimonio, in l. 50.num 62 713

Venditare, quam conſanguineus retrahere poteſt,ſi fructus emptor collegit.an poſtea conſanguineus retrahẽs rem intra nouem dies datos a lege, poſsit etiam habere actionem ad fructus.in l.70 num.29 778

Venientes ab inteſtato, ſi inſtituti ſint in teſtamento ſecũdo, licet minus perfecto non reuocatur primum. in l.3.nu.97.cum duobus ſequentibus 48 49

Verbalis reuocatio,an ſufficiat ad rumpendũ teſtamentum.in l.3.num.102 50

Verba dubia à teſtatore prolata quomodo interpretanda in l 3.num.115 57

Vidua committens ſtuprum,an perdat lucra conſtante matrimonio acquiſita in leg.50. num.80 727

Vindicta occiſoris an poſsit committi offenſo. in l.76.num.15 795

Vindicta ius an offenſus poſsit alteri committere,ibid num 17 796

Virginem corrumpens committit ſtuprum.et qua pœna puniatur.in l.80 nu.5 809

Virgo defflorata ab aliquo ſi poſtea nubat alij, an talis corrumpens teneatur eam dotare, ibidem.num.11 811

Vnico contextu debet fieri teſtamentum in l. 3.num.33 29

Vnicus filius an meliorari poſsit, in l.17.numero 19 181

Vſusfructus patri debitus an finiatur morte filij.in l 6.num 11 & 12 79.80

Vſusfructus patri debitus,an debeatur in tertia parte relicta extraneo de qua diſponere filius poteſt.in l 6.nu.13 81

Vſusfructus filio à patre remiſsus bonorum aduentitiorum an conſeratur poſt mortem patris.in l.29.nu 29 276

Vſus-

Vſusfructus bonorum filij patri acquiritur ratione patriæ poteſtatis, in l. 48. nu. 1 636

Vſusfructus filiofamilias relictus, an patri acquiratur eius commoditas ratione patria poteſtatis. in l. 48. nu. 2 637

Vſusfructus acquiritur patri in bonis maioratus, habitus ex linea materna, in l. 48. nu. 3. Et quid in bonis donatis à principe, ibidem. num. 4 638

Vſusfructus patri quaſitus in bonis filij durat etiam poſt mortem filij donec pater viuat. in l. 48. num. 5 640

Vſusfructus ſi remittitur filio, an computetur in legitima uel in tertio, & quinto bonorum ſi filius ſit melioratus. in lege 48 nu. 10. verſic. primo. 644

Vſusfructus an relinqui poſsit filio ſub conditione vt patri non quaratur, in l. 48. num. 10. verſic. 3 limita 644

Vſusfructus retentio inducit poſſeſsionis traditionem. in l. 45. nu. 63. fol 451. & declaratur. num. 65 452

Vſusfructus formalis non transfertur per retentionem proprietatis, ſed eſt neceſſaria traditio vel quaſi, in l. 45. nu 64 452

Vſusfructuarius nũciare nouum opus an poſſit, in lege 46 numero 25 622

Vſusfructuarius pater uel quilibet alius ingrediens monaſterium an vſumfructum amittat, in l. 48. num. 8 642

Vſusfructuarius poſsidet naturaliter. in l. 45. nu. 100. in princi. idemque eſt in vſuario, & ibid. notabiliter declaratur. 490

Vſucapio quid ſit in l 65. num 1 745

Vſucapio uel praceptio non procedit concurrẽte tempore legitimo, & bona fide poſsidenti rem ex cauſa tranſactionis, quod declaratur optimè. in l. 45. num 72 458

Vxore decedente ſine acceptatione vel repudiatione lucrorum, an lucra tranſmittantur ad heredes. in l. 50. num. 79 726

Vxor quando poſsit obligari pro marito. in l. 61. num 2 735

Vxor ſi obligatur cum marito tanquam rea debendi an ualeat obligatio. in l. 61. numero 3 736

Vxor ſi obligatur tanquam principalis. et maritus tanquam fideiuſſor an valeat obligatio. ibid. num. 4 737

Vxor an habeat medietatem rei empta à marito quam ipſe maritus tanquam conſanguineus retraxit ab alio, an habeat tantum medietatem pretij. in l 70 nu. 28 777

Vxor admittitur in ſucceſsione ab inteſtato deficiente linea collateralium vſque ad decimum gradum in l. 8. num. 20. cum ſequen. 96

Vxor ſi promittat, & tradat aliquam rem uiro nulla expreſſa cauſa cenſetur ei promittere ex cauſa dotis. in lege 50. numero 20 668

F I N I S.

COMMENTARII LVCVLENTISSIMI IN LEGES TAVRINAS,

Nunc poſtrema manu aucti & recogniti:

PER ANTONIVM GOMEZ:
Primarium Iuris Ciuilis in Academia Salmanticenſi profeſſorem.

BIBL. NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

TEXTVS PRIMVS.

PRIMIERAMENTE por quanto el Señor Rey Don Alfonſo en la villa de Alcala de Henares, era de mil y trezientos, y ochenta y ſeys años, hizo vna ley de la orden que ſe deuia tener en la determinacion y deciſion de los pleytos y cauſas: el tenor de la qual es eſte que ſe ſigue.

Nueſtra intencion y voluntad es que los nueſtros naturates y moradores delos nueſtros reynos ſean mantenidos en paz y en juſticia: y como para eſto ſea meneſter dar leyes ciertas por do ſe libraſſen los pleytos, y las contiendas que acaſcen entre ellos: e maguer que en la nueſtra corte vſan del fuero de las leyes, y algunas villas del nueſtro ſeñorio lo han por fuero, y otras ciudades y villas han otros fueros de partidos: por los quales ſe pueden librar algunos de los pleytos. Pero porque muchas ſon las cõtiẽdas, y los pleytos que entre los hombres acaeſcẽ y ſe mueuen de cada dia que no ſe pueden librar por los fueros: porende queriendo poner remedio cõuenible a eſto, eſtableſcemos y mandamos que los dichos fueros ſean guardados en aquellas coſas que ſe vſaron: ſaluo en aquello que nos hallaremos que ſe deuen emẽdar, y mejorar, y en lo al que ſon contra Dios y contra razon, y cõtra las leyes que en eſte nueſtro libro ſe con-

tienen. por las quales leyes de eſte nueſtro libro mandamos que ſe libren primeramẽte todos los pleytos Ciuiles y Criminales, y los pleytos, y las contiendas que non ſe pudieran librar por las leyes de eſte nueſtro libro, y por los dichos fueros, mãdamos que ſe libren por las leyes de las ſiete partidas que el Rey Don Alfonſo nueſtro viſabuelo mando ordenar, como que faſta aqui no ſe halla que fueſſen publicadas por mandado del Rey, ni fueron auidas ni recebidas por leyes, pero nos mandamos las requerir y concertar y emendar en algunas coſas que cumplia, y aſſi concertadas y emendadas porque fueron ſacadas y tomadas de los dichos de los ſanctos, y de los dichos y derechos e dichos de muchos ſabios antiguos, y de fueros, y coſtũbres antiguas de Eſpaña, damos las por las nueſtras leyes: y porque ſean ciertas: y no ayan razon de tirar y emendar en ellas cada vno lo que quiſiere, mandamos hazer dellas dos libros vno ſellado con nueſtro ſelio de oro, y otro ſellado con nueſtro ſello de plomo: para tener en nueſtra camera para en lo que ouiere duda que lo concertedes con ellas, y tenemos por bien que ſean guardadas y valederas de aqui adelante en los pleytos, y en los juyzios: y en todas las otras coſas que en ellas ſe contienen en aquello que no fueren contrarias a las leyes de eſte nueſtro libro: y a los fueros ſobre dichos: y porque los hijos dalgo de nueſtros reynos hã en algunas comarcas fuero de aluedrio: y otros fueros por que ſe juzgan ellos: y ſus vaſſallos, tenemos por bien que les ſean guardados ſus fueros, a ellos, y a ſus vaſſallos ſegun que lo de fuero: y les fueron guardados faſta aqui.

Otroſi en hecho de los rieptos ſe guardado aquel vſo y aquella coſtumbre que fue vſada, y guardada en el tiempo de los otros Reyes: y en el nueſtro.

Otroſi tenemos por bien que ſea guardado el ordenamiento que nos agora hezimo en eſtas cortes para los hijos dalgo: el qual mandamos poner en fin deſte nueſtro libro: y porque al Rey perteneſce y ha poder de hazer fueros, y leyes: y delas interpretar y declarar, y emẽdar dõde viere que cumple. Tenemos por bien que ſi en los dichos fueros, o en los libros de las partidas ſobredichas: o en eſte nueſtro libro, o en algunas leyes de las que en el ſe cõtienen fuere meneſter declaracion, y interpretacion, o emendar, annadir o tirar, o mudar por nos que lo hagamos. E ſi alguna cõtrariedad pareſciere en las leyes ſobredichas entre ſi meſmas, o en los fueros, o en qualquier dellos, o alguna duda fuere hallada en ellos, o algun echo, porque por ellas no ſe pueda librar, que nos que ſeamos requeridos ſobre ello porque hagamos interpretacion y declaracion, o emiẽdado entẽdieremos que cumple, o

hagamos

hagamos ley nueua la que entendieremos que cumple ſobre ello,por que la juſticia, y el derecho ſea guardado: empero bien queremos y ſuffrimos que los libros de los derechos que los ſabios antiquos hizieron que ſe lean en los eſtudios generales de nueſtro ſeñorio porque ay en ellos mucha ſabiduria, y queremos dar lugar que los nueſtros naturales ſean ſabidores, y ſean porende mas honrrados. Y agora ſomos informados que la dicha ley no ſe guarda, ni executa enteramente como deuia: y porque nueſtra intencion y uoluntad es que la dicha ley ſe guarde,y cumpla como en ella ſe contiene. Ordenamos y mãdamos que todas las nueſtras juſticias deſtos nueſtros reynos,y ſeñorios anſi de realengos y abadẽgos como de ordenes y behedrias y otros ſeñorios qualeſquier de qualquier calidad que ſean que en la dicha ordenacion,deciſion,y determinacion de los pleytos, y cauſas, guarden y cumplan la dicha ley en todo y por todo ſegun que en ella ſe contiene: y en guardandola y cumpliendola en la dicha ordenacion,y deciſion,y determinacion de los pleytos y cauſas, aſſi Ciuiles como Criminales, ſe guarde la orden ſiguiente: que lo que ſe pudiere determinar por las leyes de los ordenamientos, y pragmaticas por nos hechas: y por los reyes donde nos uenimos: y los reyes que de nos vinierẽ en la dicha ordenacion,y deciſion,y determinacion,ſe ſigan,y guarden como en ellas ſe contiene: no embargante que contra las dichas leyes de ordenamiento, y pragmaticas ſe diga y alegue que no ſon vſadas ni guardatas: y en lo que por ellas no ſe pudiere determinar, mandamos que ſe guarden las leyes de los fueros anſi del fuero de las leyes como las de los fueros municipales, que cada Ciudad, Villa,o Lugar tuuiere,en lo que ſon,o fueron vſadas,y guardadas en los dichos lugares,y no fueren conrrarias a las dichas leyes de ordenamientos,y pragmaticas aſſi en lo que por ellas eſta determinado, como en lo que determinaremos adelante por algunas leyes, y ordenamiẽtos, y pragmaticas, y los reyes que de nos uinieren: ca por ellas es nueſtra intencion, y voluntad que ſe determinen los dichos pleytos, y cauſas, no embargãte los dichos fueros, y vſo, y guarda dellos: y loque por las dichas leyes de ordenamientos, y pragmaticas, y fueros no ſe pudiere determinar. Mãdamos que en tal caſo ſe recurra a las leyes delas ſiete partidas,hechas por el Señor Rey Dõ Alfonſo nueſtro progenitor: por las quales en defecto de los dichos ordenamientos,pragmaticas y fueros,mandamos que ſe determinen los pleytos y cauſas,aſſi Ciuiles, como Criminales de qualquier calidad,o cantidad que ſean, guardãdo lo que por ellos fuere determinado como en ellas ſe cõtiene: aunque no ſean vſadas ni guardadas,y no por otras algunas. Y mandamos que quando

quier que alguna duda occurriere en la interpretacion, y declaracion de las dichas leyes de ordenamiento y pragmaticas, y fueros, o de las partidas, que en tal caſo recurran a nos, y a los reyes que de nos uinieren para la interpretacion y decleracion dellas: porque por nos viſtas las dichas dudas declararemos y interpretaremos las dichas leyes como cõuiene a ſeruicio de Dio nueſtro Señor, y al bien de nueſtros ſubditos y naturales: y a la buena adminiſtraciõ de nueſtra juſticia: y por quanto nos ouimos fecho en la villa de Madrid, en el año que paſſo de nouenta y nueue, ciertas leyes y ordenaneas: las quales mãdamos que ſe guardaſſen en la ordenacion: y algunas en la deciſion de los pleytos y cauſas en el nueſtro conſejo: y en la noſtras audiencias, y entre ellas hezimos una ley y ordenanca que habla cerca de las opiniones de Barrolo, y de Baldo, y Iuan Andres, y el Abad: qual dellas ſe deue ſeguir en duda a falta de ley: y porque agora ſomos informados que lo que hezimos por eſtouar la prolixidad, y muchedumbre las opiniones de los Doctores ha traydo mayor daño y incõueniente: porende por la preſente reuocamos, caſſamos, y anullamos en quanto a eſto todo lo contenido en la dicha ley y ordenanca por nos echa en la dicha uilla de Madrid: y mandamos que de aqui adelante no ſe uſe della, ní ſe guarde, ni cumpla, porque nueſtra intencion y uolũtad es que cerca de la dicha ordenacion, y determinacion de los pleytos y cauſas ſolamente ſe haga y guarde lo contenido en la dicha ley del Señor Rey Don Alfonſo, y en eſta nueſtra. Id eſt: *In primis, Quoniam Rex D. Alfonſus in oppido Compluti ad Henarium flumen Era 1386. condidit quandam legem de ordine quem in deciſione cauſarum & litium ſequi oporteret, cuius (Legis) tenor ſic habet.*

Mens & uoluntas noſtra eſt, ut indigenæ noſtri, & regnorum noſtrorũ incolæ in pace & iuſtitia conſeruentur, ad quod neceſſe ſit certas leges dare ad quarum normam lites & controuerſiæ inter eos incidentes finiantur: & quãuis in noſtra Curia Leges, quæ vulgò appellantur, Fori, ſint in (cõmuni) vſu, & aliqua noſtræ Ditionis oppida id habeant pro Foro (hoc eſt pro communi iure) aliaq; tum oppida, tum ciuitates, alia habeant fora (quæ dicuntur Partitarũ) *quibus lites aliquæ poſſunt decidi. Verũ quia cõtrouerſiæ & lites, quæ inter homines poſſunt cadere, & quotidie mouentur, ſunt multiplices, quæq; illis Foribus decidi non poſſunt, remedium huic incommodo ſtatuere oportunũ cupientes, ſtatuimus ac præcipimus, ut ea Fora ſeruentur in eis rebus in quibus (hactenus) eorum uſus tulit, ijs tamẽ exceptis in quibus nos ea corrigi, atq; in melius mutari oportere deprehendimus, & in alijs quæ aduerſus Deũ, rationem, & eas leges, quæ in hoc libro noſtro continentur. Per quas libri huius noſtri leges præcipimus, ut primum terminentur controuerſiæ omnes, tũ Ciuiles, tum Criminales:*

minales: eæ uerò quæ per huius noſtri libri leges aut per prædicta Fora terminari non poterunt, præcipimus, ut finiantur per eas Leges Septem Partitarũ, quas Biſauus noſter Rex D. Alfonſus ordinari iuſſit, etiamſi hactenus non conſtet, eas iuſſu Regis fuiſſe publicatas, neque eas pro legibus habitas aut receptas. Quas tamen nos iuſſimus examinari (requiri) *concordari atque corrigi, in eis quibus oportuit locis: & ita concordatas atq; correctas* (*erant enim deſumptæ, & acceptæ è dictis Sanctorum, & è dictis & iuribus, & ex ſententijs multorũ veterum Sapientum, & ex Foribus & moribus Hiſpaniæ vetuſtis*) *damus eas pro noſtris legibus. Quæ ut certæ ſint, & nemo in eis pro libito quicquam demere aut emẽdare iure poſſit, iuſſimus ut ex eis fiant duo uolumina, alterum obſignatum ſigillo noſtro aureo, alterum ſigillo noſtro plumbeo, & ſint in noſtro cubiculo, ut cõſulatis eas in rebus dubijs: ac placet nobis ut in poſterum ſeruentur, & ſint ualidæ in cauſſis & in iudicijs, in rebus alijs omnibus quæ in eis continentur, in quibus contrariæ non fuerint legibus noſtri huius libri & Foribus ſupradictis. Et quoniam*(Fidalqui) *Nobiles noſtrorum regnorum in aliquibus prouincijs habent Forum* (*ius*) *arbitrij, & alia Fora* (*iura*) *per quæ ipſi & eorum Vaſſalli* (*ſubditi*) *iudicantur, placet nobis ut iura eorum ipſis & uaſſallis ſuis ſeruentur, prout ex Foro* (*iure*) *habent, & eis hactenus fuerunt ſeruata. Item quod ad Prouocationes* (*puto nunc dici* Deſafios. Rieptos Hiſp.) *attinet, is mos & vſus ſeruetur, qui in aliorum Regum temporibus & noſtro fuit ſeruatus.*

Item placet nobis, ut ſtatutum quod a nobis nunc in hoc cõmuni conuentu (en eſtas cortes) *factum eſt pro* Fidalgis *(nobilibus) ſeruetur: quod in fine huius noſtri libri reponi iuſſimus. Et quoniã ad Regẽ pertinet, & ipſe poteſt iura & leges condere, eaſq; interpretari ac declarare, ubi uiderit expedire, placet nobis, ut ſi in prædictis Foris* (*iuribus*) *aut in libris Partitarum ſupradictarũ, aut in noſtro hoc libro, aut in aliquibus legibus ex cõtentis in eo, opus fuerit vt a nobis aliquid declarẽtur & interpretentur, ſiue corrigãtur, aut addatur, uel adimatur, aut mutetur, id per nos fiat. Et ſi aliqua cõtradictio uiſa fuerit inter prædictas Leges, aut in Foris* (*iuribus*) *aut in aliquo ipſorũ, aut dubium aliquod in eiſdem occurrerit: aut factũ aliquod* (*acciderit*) *quod per illas decidi nõ poſſit, ut ea de re nos interpellemur ad interpretandum, declarandũ, aut emendandum, vbi nobis expedire uiſum fuerit: aut ut Legem nouam condamus, qualẽ in eo negotio conuenire intellexerimus, vt Iuſtitia, & Ius ſeruetur. Cæterũ placet nobis & permittimus, ut Ius Cæſareum & ſcripta Iuriſprudẽtiæ omnia, libri Iuris, a ueteribus ſapientibus conditi, legantur in vniuerſitatibus noſtri Domini, in quibus vtique ineſt multa ſapientia, & relinquere locum volumus vt indigenæ noſtri dent operã Sapientiæ, & ut inde maiores honores conſequantur. Verum indicatum nobis nunc eſt, ꝙ Complutenſis ſcilicet indicata ſupra & hactenus repetita, prædicta Lex non ſeruetur, nec ſincerè in exequutionẽ*

ueniat,ut par erat. Et quoniam mens & uoluntas noſtra eſt, ut prædicta Lex obſeruetur,& compleatur iuxta ſuum tenorem. Ordinamus igitur ac præcipimus vt (Hiſp.todas noſtras iuſtitias) *omnes Iuſtitiæ adminiſtri noſtrorū borum Regnorum & Dominiorum tam regalium & abbatianorū,quàm ordinū et communitatum*(Hiſp.Behetrias) *& aliorum quorumcunque dominiorum cuiuſuis qualitatis ut in conſtitutione,deciſione, & determinatione litium, & cauſarum obſeruatione, & complemento in litium & cauſarum, tā ciuilium quam criminalium,conſtitutione, deciſione, & determinatione ſequens ordo ſeruetur,nimirum ut quod definiri poterit per leges Ordinationū, & Pragmaticarum per nos conditarum, & per Reges a quibus nos ſumus oriundi, aut qui a nobis fuerint,fiat,& obſeruetur in definitione,deciſione,& determinatione cauſarū:prout in eis eſt conſtitutum:neque obſtet quod contra prædictas Leges Ordinationum, ſeu pragmaticas excipi, atque allegari poterit,quod ſint obſoletæ. Et in ijs rebus quæ definiri per eas non poterint, præcipimus vt obſeruentur Leges Fororum,tam Fori Legum,quàm Fororum Municipalium (hoc eſt) cuiuſuis ciuitatis aut oppidi, in eis uidelicet rebus quibus ſunt aut fuerint in uſu obſeruatæ in prædictis locis, neq; prædictis Legibus Ordinationum,& Pragmaticis fuerint contrariæ tam a nobis iam conſtitutis, quam in poſterum conſtituendis, uel a nobis,uel à Regibus a nobis oriundis. Namque per eas eſt noſtra mens & uoluntas,ut definiantur lites & cauſæ,non obſtantibus prædictis foris & eorum vſu,& obſeruatione. Cæterū ꝙ per prædictas Ordinationum Leges,& Pragmaticas, ac Fora definiri non poterit,præcipimus ut in eiuſmodi euentu recurratur ad Leges Septem Partitarum a Domino Rege D.Alfonſo Progenitore noſtro conditas: per quas neque per alias,deficientibus prædictis Ordinationibus, Pragmaticis, ac Foris, definiri lites & cauſas præcipimus tam ciuiles, quàm criminales cuiuſcunq; qualitatis aut quantitatis fuerint, obſeruato quod per eas fuerit diffinitū,prout in eis continetur,etiam ſi neque in vſu, neque obſeruatione fuerint. Præcipimus præterea, ut quotieſcumque dubium aliquod inciderit in prędictarum Legum,Ordinationis,Pragmaticarum,ac Fororū, ſiue Partitarum interpretatione,ſiue declaratione,in eiuſmodi euentu ad nos recurrant,& ad Reges a nobis oriundos,ad ipſarum declarationem,ſiue interpretationem.Ipſi enim cū viderimus eiuſmodi dubia,declarabimus, atque interpretabimus prędictas leges iuxta Dei Domini noſtri obſequium, & ſubditorum, atque indigenarum noſtrorum utilitatem,& ad optimam Iuſtitię noſtrę adminiſtrationem.*

Et quoniā nos in præterito anno nonageſimo nono Madridij oppido noſtro condidimus quaſdam Leges,atq; Ordinationes,quæ nonnullarū in Ordinatione,& aliās in noſtro Conſilio,& in noſtris Audiētijs in deciſione litiū,& cauſarum præcipimus ſeruari. atque inter eaſdem eſt quædā in qua agitur de ſententijs (ſiue opinionibus)Bartoli, Baldi,Iacobi Andreę,& Abbatis,vtra illarum

larũ teneri debeat in rebus dubijs, ubi deſit Lex, nunc uerò edocti ſumus, ꝙ id nos fecimus ad vitandã prolixitatem, & multitudinem opinionum inter doctores, plus dãni atque incommodi attulerit, idcirco per præſentẽ reuocamus, caſſamus, atque annullamus, quantũ ad hoc ſpectat, quicquid in ea Lege atque ordinatione à nobis Madridij oppido prædicto cõdita cõtinetur: Præcipimuſq́; vt deinceps non ſit in vſu, neque obſeruetur, aut impleatur. Siquidẽ mens, aut voluntas noſtra eſt, vt quod attinet prædictam ordinationẽ, & deciſionem litium, & cauſarum, tantummodo fiat, & obſeruetur, quod habetur in ſupradicta Lege D. Regis D. Alfonſi, & in hac noſtra.

SUMMARIUM.

1 *Definitio legis num* 1. & 2.

3 *Quando lex humana ligat ſubditos in foro conſcientia nu.* 3. & 4.

5 *Quæ requirantur ad validitatem legis.*

6 *Quis poſſit facere legem.*

7 *Quis poſſit leges dubias interpretari.*

8 *Deficiente lege recurritur ad conſuetudinem*

9 *Deficiente lege & conſuetudine recurrendum eſt ad rationem naturalẽ.*

10 *Deficientibus his procedendum erit argumento alicuius legis.*

11 *Lex noua referens aliam, licet non repetatur, ualet.*

LEX PRIMA.

Nota ex iſtá lege, ꝙ in iſto regno in deciſionibus cauſarũ prius & ante omnia debet iudicari p iſtas ll. Tauri. Item conſecutiuè poſteà per ll. ordinamẽti & pragmaticas huius regni & ll. Partitæ: licet nõ prohibetur earum uſus, nec cõſuetudo: poſteà p ll. Fori, quæ fuerint in uſu & cõſuetudine Poſteà uerò his deficientibus debet iudicari per ius cõmune Romanorũ Conſulum & Imperatorum, ꝙ legitur, & diſſeritur in ſcholis, & ſtudijs generalibus ſecundũ communem opinionẽ, quæ reperiatur in caſu de quo dubitatur correcta leg. regia de Madrid. qua diſponebat, ꝙ in deciſionibus cauſarũ deficiente lege ſeqnatꝛ opinio Bar. & poſtea Bal. Pro cuius tamen declaratione dico, & præſuppono, qđ lex,

1 poteſt ſic definiri. Lex eſt commune præceptum uirorum prudentum, delictorum quæ ſpõte uel ignorantia contrahuntur coertio, cõmunis reip. ſponſio. tex. eſt in leg. 1. ff. de ll & ibi commun. doct. Vel aliter, & 2. lex eſt inuẽtio quędam correctio & cõpoſitio cõmunis ciuitatis, ſecundũ quã omnes decet uiuere: tex. eſt ĩ l. 2. ff. de ll & ibi etiã cõiter doct. Vel aliter & 3. lex eſt diuinatũ atq; humanarũ rerũ notitia, tex. eſt in d. l 2. ff. de ll. Vel aliter & 4. lex eſt sãctio sãcta, iubẽs honeſta, prohibens contraria text. eſt in leg. 2. uerſic. fin ff de ll. & ibi gl ordina quę reſidet cum hac definitione & cõmuniter Doct. text. in l. ll. la tercera. C. de ll. glo. ẽt ordinaria in §. Lex. Inſtitut. de iure na gen. & ciu & adde, quòd ll. fuerunt factæ & conditæ p 300. annos ante aduẽtum CHRISTI: cùm conſulti earum cõditores fuerunt illo tẽpore. ita Bar. in l multũ intereſt. ff. de uerb. oblig. 1. colum in med. & ibi Iaſ. fi. colum. & ante eos gl. ordi. in l. pridie. ff. de ferijs. gl. etiam Bart. & alij doct. in l. Titia, § Seia. ff. de auro & argen. leg. & gl. in rubr. ff de iuſt. & iu. Item l. noua ſemper reſpicit futura negotia. nõ uerò præterita. tex. eſt in l. & conſtitutiones. C. de ll. text. in l penul. & fin. C. de ſac. ſanct. eccle text. in l penul. C. de uſur & ibi communiter Doct.

3 Item q̃ro, an & quãdo lex humana poſitiua & eius diſpoſitio ligет ſubdi-

tos in foro conſcientiæ, & breuiter & reſolutiuè dico, quod ſi nõ eſt peccati nutritiua, eſt ſeruãda in foro conſciẽtiæ. Nã ex quo lex eſt iuſta, uidet edita autoritate diuina per ſuos miniſtros, ut in c. quo iure. 8. diſtinc. & Prouerbior. 8. per me reges regnant & legum cõditores iuſta decernunt: ita tenet & concludit Innoc. in cap. quia pleriq; de immu. eccle. fin col. & ibi commu. docto. Ioan. Andr. in c. quanquam. de uſuris. lib. 6. Abbas Panor. in c. 1. de conſtit. 5. colũm. num. 9. & ibi moderni. Sãct. Thomas. 2. 2 q. 96. ar. 6. quod tamẽ intellige quando lex fundatur ſuper certo, ſecus uerò ſi fundatur ſuper aliqua præſũptione, & facto incerto; quia nõ tenetur quis ex ea in foro conſcientię, ſi ſibi cõſtat pręſumptionem non eſſe ueram, ſecundum doc. ubi ſuprà.

4 Item etiam intellige quãdo agitur de aliqua re, negotio uel ĩtereſſe principali: ſecus ſi agatur de pęna per legẽ impoſita: quia nõ tenetur debitor eam ſoluere in foro conſcientiæ ante condemnationem, quia ceſſat ratio principalis legis, quæ eſt ut puniatur delinquens in foro contentioſo.

Item ut alijs ſit terror & exẽplum, quę ratio ceſſat in foro pęnitentię. Ita glo. ſing. & unica. in cap. fraternitas. 12. quæſt. 2. in gl. fin. quam reputat ſingularem & unicam Abb. in c. 1 de conſtitut. 7. colum. num. 21. & ibi Feli 11. vbi plura infert. Idem Abb. & Feli. in cap. audiuimus. de ſimo. idem Abb. in cap. Raynaldus. de teſtam 6. col. idem Abbas in cap. ſi egreſſus. de iniu. idem Abbas in Procœmio decretal. in parte, rex pacificus, 4. colum. Idem Abbas. in cap. cum cauſam, de teſtib col 5. idem Abb. in c. dilecti. de arbitris colum 5. idem Abb. in c. fi. de ſepul. idem Abb. in c. fi. de ꝑſcriptionib. Abb. in ca. ſuã. de pęnis. idem Abb. in c. quia pleriq;. de immu. eccle. Bald in l. quibus diebus, §. dominus. in fin ff. de cond & demonſtra. Ioann. de Imol. in l. ſtipulatio iſta. §. alteri. de uerb. obliga. 4. col. Iaſ. in § ſed iſte quidẽ. Inſtit. de actio. 2. col. Summa Sylue. in part. l. 9. q. principali.

5 Item adde, ꝙ ad eſſentiam, & ualiditatem legis, requirũtur ſequentia. 1. ꝙ ſit iuſta, & honeſta: ſecũdò ꝙ ſit poſſibilis, & ſecundũ naturam: tertiò ꝙ ſit neceſſaria uel ſaltem utilis, & conueniens reipub. quartò ꝙ ſit communis, nõ particularis reſpectu alicui⁹ perſonæ: qntò ꝙ ſit facta per uerba diſpoſitiua, & pręceptiua: ſexto quod ſit redacta in ſcripturã publicam. text. eſt qui omnia iſta comprehẽdit in c. erit autẽ lex 4. diſtinct. text. in c. l. 1. diſtinct. & ibi communiter docto. & certa iſta requiſita continentur & uerificantur in his ll. Tauri.

6 Itẽ adde ꝙ ſol⁹ Imperator, Rex uel princeps q̃ nõ recognoſcit ſuperiorẽ poteſt facere, & cõdere legem. text. eſt in l nõ ambigitur. ff. de ll. ubi habetur, quod ſenatus populi Romani poterat cõdere legẽ, ſed ſenat⁹ & populus Romanus omnem ſuam poteſtatem tranſtulit in imperium: ut in l. 1. §. ſed hoc ſtudium. C. de ueteri iure enuclean. Ergo hodie ſolus Imperator, Rex, uel Princeps põt legẽ condere & iſto fundamento & ratione, ita tenet ibi gl. ordi. & commu. doct. text. formalis & expreſſus, in l. fin. C de legib & ibi commun. doct tenet etiam gl ordin. Bart. Alberic. & communiter doct in l. 1. ff. quod quiſq; iuris. tex. in § ſed & quod principi. Inſt. de iure nat. gen. & ciui. ubi gl ord. & cõmuniter doct. & idem diſponit. l. 8. tit. 1, part. 1.

7 Item etiã ſolus Imperator, Rex uel Princeps poteſt leges dubias interpretari & declarare: tex. eſt in l. 1. C. de ll. text. in l fin. eodem tit. uerſic. ſi enim. cuius uerba ſunt. Si enim præſenti tẽpore leges cõdere ſoli Imperatori cõceſſum eſt, & leges interpretari ſolũmodò dignũ imperio eſſe oportet. & ibi notant doct & idem expreſsè dicit & diſponit iſta noſtra lex 1. Tauri.

8 Item adde ꝙ deficiẽte lege recurritur ad conſuetudinẽ legitimè præſcri-

ptam

ptam per lapſum decem annorum, & pluralitatem actuum non minus duorum, text. eſt in leg. de quibus ff. de legibus & ibi magiſtraliter Bart. & communiter Docto. antiqui & moderni. text. in l. 1. & per totum. C. quæ ſit longa conſuetudo. text. eſt in § ex nō ſcripto. Inſtitu. de iure natu. gen. & ciuil. text. in c. 1. & per totum. extra, de conſuet. & ibi communiter docto. & idem diſponit. l. 1. & per totum titul. 2. pag. 1. ubi notabiliter & per ordinem declarantur ea quæ pertinent ad ſententiam, & ualiditatem conſuetudinis.

9 Item adde quod deficiente lege, & conſuetudine recurrēdum eſt ad rationem naturalem: tex. eſt notabilis in l. ſcire oportet, § ſufficit, ff. de excuſatione tuto. ibi dum dicit, cuius fidē ſufficit firmare ex ipſa naturali iuſtitia. & ad hoc ſummè notat & commendat Bal poſt antiquos ibi. idem Bald. in l. cū antiquioribus. C. de iure delib. pē. colū. Iaſon. Decius & moderni in leg. illam. C. de coll. Ioan. And. in c. Paſtoralis. de fide inſtit. probat etiam text. in leg. cùm ratio. ff. de bon. damna. Cōfirmatur ex ſententia Ariſtotelis, & Philoſophorum dicentium, quærere legē ubi eſt ratio naturalis, eſt īfirmitas intellectus. Item deficientibus his, recurrendum eſt ad communem opi. doctorum argumento text. in leg. 1. ff. de Sena. text. in l. Athletas. ff. de his qui notan. iufa. in l. 1. ff. de offic. quæſtoris. text. in cap. nouimus. de uerb. ſignifi. text. in c. de induciјs. 3. quæſt. 3. ꝙ intellige ſi non eſt euidenter falſa, quia multories unus ex ſubtili ingenio & optimis rationibus poſſet alios ſuperare, argumento tex. in c. Capellanus. de ferijs. text. melior de iure in l. 1. §. ſed nec. C. de uet. iure enucle. Cuius pulchra uerba ſunt, ſed nec ex multitudine authorū quod melius & æquius eſt iudicate cùm poſſet unus forſan & deterioris ſententiæ & multos maiores in aliqua parte ſuperare.

Item etiam quia ſæpe Deus & dominus noſter reuelat paruulis, & humilibus quæ abſcondit à ſapientibus: ita Abb. in c. 1. de conſt. col. fina.

10 Item communi opinione deficiente, imò, prorſus deficiente aliqua ꝓbabili opinione alicuius doctoris, ꝓcedendum erit argumento alicuius legis uel iuris ſcripti in ſimili caſu diſponente: text. eſt in l. non poſſunt ff. de legibus: cuius uerba ſunt, non poſſunt omnes articuli ſigillatim aut legibus, aut ſenatuſconſultis comprehēdi, ſed cùm in aliquo caſu ſentētia eorum manifeſta eſt, is qui iuriſdictioni præeſt ad ſimilia procedere atque ita ius dicere debet, bonus textus in l. final C. de hæred. inſti. tex. in l. illud. ff. ad l. Aquil. text. in l. 1. §. interdū. ff. de fonte. text. in c translato. de cōſti. tex. in c. inter cæteras. in fin. de reſcrip. ſi uerò omnia prædicta deficiant, ita quod iudex neſciat quid faciat, recurrendum eſt ad principem: quia eius eſt declarare cuius eſt cōdere: ut in l. eùm de nouo, C. de ll. & ibi Cynus, & communiter doctores. & tenet Abb. & alij in c. 1. de conſtit. penult. col. num. 14.

11 Item adde quòd lex noua referens aliam, & de ea faciens mentionem, licet non reperiatur, ualet, & tenet. ita probat text. in l. admonendi, ff. de iure iu. & ibi expreſſe notat Bart. 2. col. & idem eſt in ſententia: quia ſi iudex cōdemnat aliquem, certam pecuniā uel quolibet anno alteri præſtare, ſecundū quod anteceſſores cōſuerunt, tenetur ſoluere: etiam ſi nō conſtet quod anteceſſores præſtarent: ita Bartol. in l. cum quis. §. Iulianus ff. de eden. facit etiā gl & cōmunis opinio in c. quoniam. Abb. de offi. delega.

Nec obſtat text & ibi gloſſ. ordinaria, & cōmuniter opi. docto. in authentica, ſi quis in aliquo documēto, C. de edendo. & in authent. ut ſpon. larg. §. & hoc ſuper. colla. 9. & ibi etiam cōi. docto. ubi diſpo. ꝙ inſtrumentum publicum uel priuatum faciens mentionem de alio inſtrumento nō facit fidē niſi producatur originale. imò etiam ſi tabellio uel notarius dicat, & afferat ſe

ſe uidiſſe & legiſſe non faciat fidē ſecundū eos: quia rñdeo quod illud hēt locum, & procedit, quando inſtrumentum refertur ab aliquo tabellione uel notario uel ab alia perſona priuata: ſecus uerò ſi à principe uel lege cōmuni uel iudice diffinitiuè pronūciādo, quia tunc benè ualet, & tenet, & facit plenam & perfectam fidem licet non conſtet de alia lege relata. Iſta eſt glo. ordi. iuncto text in c. ſi Romanorum. 19. diſt. in glo pe. & ibi communi opi. doct. & in c Abbate ſancti Siluani. de uerb. ſigni. in uerbo fiat, & ibi communiter doctores.

Item finaliter & poſtremò quæro an rex vel princeps uel lex humana poſitiua poſſit tollere, & auferre iusq̃ ſitū ſubditis in quo articulo breuiter & reſolutiuè dico, quod benè poteſt ex cauſa iuſta quę ſemper præſumitur, text. eſt in l. uenditor. § ſi conſtat ff cōmun præ. Vbi diſponitur quòd ſi quis habet in ſuo fundo uel agro lapidicinas, non poteſt alter priuatus eas tollere uel auferre niſi ſtante lege uel conſuetudine. & ad hoc notat & commendat glo. or. Odoff. Bart. Albe Bal And. Pau. Flo. & cōmu doct ibi. nec obſtat quòd cuilibet licet lapides uel lapidicinas tollere uel fodere, ut in l. quoſdam. C. de metellarijs lib. 11. qa illud eſt uerum quando eſſet conceſſa licentia à dño fundi & non aliàs Vel aliter & 2. quando quis uelit extrahere ex uenis ſaxorū quæ ſunt in locis remotis ab aliqua domo uel ædificio alterius cui non poſſet prouenire damnū uel periculum dirutionis: quia tunc poterit propter publicam utilitatem ſecundū gloſſ. ordinariā & com. docto. ibi. Sed iſte intellectus non placet, quia indiſtinctè in fundo alieno non licet alicui intrare inuito dño, ut in leg 3. ff. de acqu. re. do. & ī l. iniuriarū actio. §. fin. ff. de iniu. unde aliter & tertiò dico, quod ille text. procedat & intelligatur quando quis uelit tollere, & auferre ex uenis & locis publicis: nam tunc liberè poteſt de iure naturali. Et illum text in dict. l. uenditor §. ſi conſtat. in noſtra principali cōclu in qua ſumus, reputat ſingularem & meliorē de iure Bart. in procem digeſtorū. col. 3 probat etiam tex in l. ſi priuatus. ff. qui & à quibus. quem reputat ſingularē & unicum. Bar. in d. procm. digeſtorum. col. 3. Sed certè ille tex. parū uel nihil probat. tex in l. 1. & per totū. ff. de bonis damnatorum. ubi ratione delicti commiſſi confiſcantur bona delinquentis. tex. in l. 1. & per totū. ff de bonis proſ. tex. in l commiſſa ff. de publ & vecti. tex in auth. inceſtas. C de inceſtis nupt. per q̃ iura ita tenet Bart. in l. fi. C. ſi cōtra ius uel uti. pu. & ibi cōiter doct. tex. in l. 1. & per totum. ff. de uſucap. ubi diſpoſitio legis tollit alteri dominiū mediante uſucapione uel præſcriptione. tex. in l 1. & per totum. C. de longi tempo præſ tex. in §. 1. & per tot inſt. de uſucap tex in l. Antiochenſium. ff de præſcri. tex. in l. fi. C. de iure do impe. tex. ī l. 1. & per to. C. ex qb. cauſ ſerui pro. ptet. liber acci pe. ubi diſponitur, ꝙ ſeruus qui denūciat iudici mortem domini ſui, ut cōtra delinquētem procedatur, efficitur liber. Et idem ego dicerem per arg. à fortiori quando in uita dominum defenderet in periculo uitæ conſtitutū. & idem eſſet quando denunciaret proditionē principibus factam uel fabricatorem falſæ monetæ, uel raptorem uirginis, ut in l. 3. tit. 22. parti. 4. & certè idem ego dicerem in caſibus ſimilibus, & idem eſt quādo ſeruus uadit pileatus aſſociando cadauer domini ſui de conſenſu ipſius domini uel hæredum. tex. eſt ſingularis in iure in l. uni ca. §. ſed & qui domini funus. C. de lat. li. tollen. & ibi cōm. docto. & illū text. reputat mirabilē Ange. in §. fi. inſti. de libertinis. Sed adde, ꝙ hodie iſte caſus non procederet de generali conſuetudine: & fortè ex iſta cauſa nō ponitur in prædicta. l. part. text. in l. 1. & per totū. ff. ſi qua. pau. fe. di. ubi ex dāno dato ab aliquo animali, punitur dominus in ſolutione eius, uel tenetur dare animal

mal pro noxa. & per cõſequens priuatur dominio eius.text.in l.1.& per tot. ff.de noxa.text.etiam no. in c. mulier. 15.q.1:vbi habetur, quòd ſi quis committit crimen beſtiale contra naturã, punitur ipſa perſona particeps criminis & ſimiliter animal interficitur & dominus priuať dominio eius ne ſit memoria illius nefandi criminis.

Per reſcriptum uerò uel priuilegiũ particulariter alicui concedendo non poſſet: ita probat text.in l.fin.C. ſi contra ius uel uti. pub. & ibi expreſſe tenet gloſſ.ordinar.Bartol. Alber.Bald. Pau.& cõmuniter Doctores:cõfirmatur ratione,quia cum dominium ſit de iure naturali,meritò per regẽ uel principem & eius particulare priuilegiũ tolli nõ poteſt, ut in l. ius noſtrum.ff. de regul. iur. quod tamẽ intellige niſi ex cauſa publicæ utilitatis,& tunc debet pretium de proprio patrimonio reſtituere.ita probat text.ſingularis, qui ſic debet intelligi,in l. item ſi uerberatum.§.1. ff. de rei uendica.& ibi notat Bart.Albe.Bald. & cõmuniter doctor. Ex quibus infertur, qđ ſi rex uel princeps reſtituit quem ad bona cõfiſcata non extẽditur talis reſtitutio ad bona in alium trãſlata & alienata.In quo articulo reſolutiuè dico,quòd ſi remiſit ſimpliciter pęnã delicti,non extendiť talis reſtitutio ad bona, etiam ſi reperiantur penes fiſcũ & in ſuo patrimonio & non alienata. text.eſt qui ſic debet intelligi in l.1.in fin.& in l.2.& 3. C.de ſent.paſſ.& ibi gl.ordi.& communiter doctores.Si uerò princeps reſtituit quo ad pęnam,& quo ad bona,tũc benè fit reſtitutio bonorum ſi non reperiantur alienata & in alium tranſlata, ſi uerò reperiantur alienata nõ extẽditur reſtitutio ad ea in pręiudiciũ tertij:ſi uerò expreſſè dicatur, ꝙ fiat & extẽditur reſtitutio ẽt quo ad bona in alium tranſlata benè extenditur reſtitutio ad illa bona: ſed tenebitur fiſcus pretiũ reſtituere de proprio patrimonio:ita probant prædicta iura.& in terminis tenet glo. ſingula.& unica in l. Gallus.§.& quid ſi tantum.ff.de lib. & poſth.in uerbo emãcipatus. in fine,& ibi Bartol.Bald.Paul.Imol. Alexan.& communiter doctores.

Vnum tamen eſt, ꝙ hoc caſu quãdo fit reſtitutio quoad pœnam & quo ad bona,& bona reperiuntur penes fiſcũ non extenditur reſtitutio ad fructus ꝑ fiſcum perceptos, ita probat text. ſingularis in iure,in authentica,idem de Neſtoria.C.de hæreticis.quem ad hoc reputat ſingularem Ange. Imol. Paul. Alexand.& communiter Doctores in dict.l.Gallus.§.& quid ſi tantum. ff.de liber. & poſthu. licet Iaſ. tenet & ibi cõtrarium.15.colum.num.50.Sed certè ſuperior opinio communis eſt uera & tenenda in iudicando & conſulendo, quam ego ſequor quo ad tempus: tamen benè poteſt princeps priuilegium uel reſcriptum cõcedere in præiudicium tertij,ut dilationem ſolutionis debitori concedendo. text.eſt ſingu. & unicus in iure in l. quoties. C. de precib.impera. offe.& ad hoc ſummè notat & commẽdat ibi gl. ordina. Odoffre.Cynus,Petrus,Iacob.Butrig. Barto.Alberic. Bald. Paul. Salice. Iaſ. & communiter doctores.& idem diſponit lex 32.titu.16.3.part.& cõfirmatur,quia lex humana poſitiua hẽt uim & authoritatẽ à ſummo Deo Dño noſtro,& ab eo recipit uigorẽ,& ideo meritò obligat ſubditos, ad eius obſeruãtiã,ut probatur Prouerb.8.cap.Vbi dr: Per me reges regnant & legum conditores iuſta decernunt. Et tenet D.Auguſt in lib.1.de libero arbitrio, dicẽs: Nihil eſſe iuſtum ac legitimum ꝙ nõ ex æterna lege homines deriuauerint. & tenet Paulus Apoſt. ad Rom. ca.13. dicens:Non eſt poteſtas niſi à Deo:& qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit.

TEXTVS SECVNDVS.

PORQVE nueſtra intencion y voluntad es que los letrados en eſtos nueſtros reynos ſean principalmente inſtructos y informados de las dichas leyes de nueſtros reynos, pues por ellas y no por otras han de iuzgar. Y a nos es hecha relacion que algunos letrados nos ſiruen y otros nos vienen à ſiruir en algunos cargos de juſticia, ſin auer paſſado, ni eſtudiado las dichas leyes y ordenamientos, y pragmaticas, y partidas: de lo qual reſulta que en la deciſion de los pleytos, y cauſas, algunas vezes no ſe guardan, ni placidan las dichas leyes como ſe deue guardar, y placidar, lo qual es contra nueſtro ſeruicio. Y porque nueſtra intencion y voluntad es de mandar recoger y emendar los dichos ordenamientos para que ſe ayan de imprimir y cadauno ſe pueda aprouechar dellos. Porende por la preſente ordenamos y mandamos que dentro de vn año primiero ſiguiente, y dende en adelante contado deſde la data deſtas nueſtras leyes todos los letrados que oy ſon, o fueren aſſi del nueſtro conſejo, o Odyores de las nueſtras audiencias, y Alcaldes de la nueſtra caſa y corte y chancillerias do o tienen, tuuieren otro qual quier cargo y adminiſtracion de juſticia, anſi en lo realengo como en lo abadengo, como en las ordenes y behedrias, como en otro qual quier ſeñorio deſtos nueſtros reynos, no pueda vſar de los dichos cargos de juſticia, ni tenerlos ſin que primeramente ayan paſſado ordenariamente las dichas leyes de ordenamientos, y pragmaticas, partidas, y fuero real. Id eſt: *Quoniam noſtra mens atque voluntas eſt, vt viri literati in noſtris his regnis in primis ſint inſtructi & edocti in prędictis legibus noſtrorum regnorum, quando per eas, neque per alias iudicare debent: & nobis relatum eſt nonnullos viros literatos in munere adminiſtrandæ iuſtitię nobis iam inſeruire, & alios vt inſeruiant venire ſine vlla relectione, aut ſtudio prædictarum Legum, Ordinationum, Pragmaticarum, & Partitarum: unde ſit ut in deciſione litium & cauſarum aliquando non obſeruantur, neque in vſum veniunt, vt deberent, prædictę Leges, quod eſt contra noſtrum obſequiũ. Et quoniam noſtra mens & voluntas eſt, ut pręcipiamus colligi atque emendari prędictas Ordinationes, ut imprimantur in vulgarem vſum. Idcirco per pręſentem ordinamus ac pręcipimus, ut intra annum proximum & deinceps a data harum noſtrarum Legum, litterati omnes viri qui nunc ſunt, uel futuri ſunt noſtri conſilij, aut Audientiarum noſtrarum auditores, & Alcaldij (Prępoſiti iuſtitiæ) domus ac Curię noſtræ & Cancellariarum, vbi habent, aut habituri ſint aliud quodcunque munus aut iuſtitiæ adminiſtrationem, tam in Regalem, ac in Abbatianum (agrum) quam in Ordines & Communitates*

(Hiſp.

(Hiſp. Behetrias) ſiue in quocunque alio horum noſtrorum Regnorum dominio, non poſſint uti prædictis iuſtitiæ officijs, neque illa habere, niſi prius ex ordinario more vulgus Iureconſ. Hiſp. dicit Paſſar. *quod eſt ſummo ſtudio atque attentione relegere & memoriæ mandare relegerint prædictas Leges Ordinationum, Pragmaticas, Partitas, ac Forum Regium.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex quas dotes habere debeat.*
2 *Iudices à quo eligantur.*
3 *Iudicum plerique ignari & inexperti.*
4 *Iudicis ordinarij officium.*
5 *Aduocatus qui eſſe poſſit.*
6 *Procuratoris officium.*
7 *Baccalaureus quis creari poſſit.*
8 *Scholaris per quinquennium abſens perdit priuilegium ſcholarium.*
9 *Licentiatus intra quod tempus creetur.*
10 *Quæ perſona in iudices eligi poſſint.*

LEX II.

NOTA ex iſta lege, ꝙ in iſto regno antequã quis poſſit eſſe iudex dẽt oẽs leges huius regni perlegere & diſcutere, & adde ꝙ prædictus iudex debet eſſe literatus & ſcientia legali præditus ut rectam & congruam iuſtitiam partibus poſſit adminiſtrare, ut conſulit imò præcipit Imperator Iuſtinianus in Procemi. ff. uete. §. & primo quidem anno, cum ſe. Vbi ſaltẽ per quinq; annos iubet Profeſſorẽ huius ſcientiæ operam dare, imò hodie requirit ſtuduiſſe per decem annos in aliqua uniuerſitate approbata, de quo debet conſtare per fidẽ & teſtimoniũ notarij ut poſſit exercere aliquod officium publicum & iuriſdictionem. Et debet eſſe ætatis pluſquam 25. annorũ, & ſi aliter officiũ acceptauerit punitur pœna priuationis eius, & inhabilitationis, ut deinceps nullum officium poſſit exercere, ita diſponit prag. huius regni. 58. fol. 63. lib. prag. quæ oportet ſeruari tanquam ſummè neceſſaria. & ultra hoc principaliter requiritur, ꝙ talis iudex ſit ꝓbatæ uitæ, & cõſciẽtia bona ꝑditus: ut recta & iuſta ſint oĩa iudicia eius: quia ubi tale fundamẽtũ deficit, nihil boni ſuperædificari põt: Ita docet, & monet ipſe Iuſtinianus in dicto procem. ff. uete. §. illud uerò. uer. cum oporteat. Cuius pulchra uerba ſunt. Cùm oporteat prius aĩas, & poſtea linguas fieri eruditas. Et habetur Prouer. cap. 12. & probatur ex uerbis dñi noſtri Ieſu Chriſti in Euangelio Ioãnis. ca. 14. Ego ſum uia, ueritas, & uita. Et habetur per Diuum Auguſ. epiſtola 85. dicentem. Planè ſummus Deus noſter uera iuſtitia eſt, quam eſurire & ſitire debemus: & per eundem de ciuitate Dei lib. 21. cap. 23. & in epiſt. Pauli ad Romanos, dicentis. Omnis Chriſti actio noſtra eſt inſtructio; & in omnibus operibus noſtris ſimus eius imitatores. Et docet & monet Diuus Baſilius conſtitutione monaſtriæ. capit. 2. & capit. 5. & D. Chryſoſtomus in epiſtolam ad Corinthios cap. 4. idẽ Chryſoſtomus Homilia 51. Et diuitias & honores huius ſeculi & omnia bona eius propter hunc finem contemnamus, & pro omni lucro & commodo, qd ſit in mundo, non debemus à gratia, iuſtitia & charitate dñi noſtri deuiare ut monet beatus Paulus in epiſtola 3. ad Philippenſes, & beatus Hieronymus in Cantica; & Auguſtinus ſup Ioã. & Chryſoſtom⁹ Homilia 35. Idẽ Chryſoſtomus Geneſis cap. 13. & ꝓbatur in euangelio Matthæi cap. 16. & Marci. cap. 8. dicente, quid prodeſt homini ſi totum mũdum lucretur, anima uerò ſua detrimentum patiatur? Et dicit beatus Baſilius Homilia in quadraginta Martyres. Si terrena iſta ſempiterna eſſent, quis ea nõ contemneret pro cœleſtibus? Cum uerò ſint caduca, quis ea cœleſtibus anteponet? Idẽ Ba-

ſilius

ſilius eodem loco,ut ſapientem ſupra
petram ædificatum nulla uis uentorũ
ſubuertit:ita Chriſtianum rectum à ue
ro & iuſto nulla res remouet. Itaq; in
primis quæramus regnum Dei & iuſti
tiam eius,& cor noſtrum in eã diriga-
mus,& omnia adijcientur nobis.Et ita
2 docet & conſulit dñs noſter in euãge
lio Matthęi cap.6.Et iſte ſit noſter the
ſaurus inuentus in agris & margarita
in terris,& gemma in littore maris.In
quo ut expertus unum aducrio in ob-
ſequium,& reuerentiam dñi noſtri,&
utilitatẽ reipublicæ quia in noſtrò re-
gno & ciuitatibus eius,regulariter eli
guntur iudices & gubernatores à no-
ſtro rege, & pręſide ſui regalis cõſilij,
qui sũt nobiles,illuſtres,& magnates,
& ipſi èligũt iudices minores ordina-
rios iuuenes,inſipiẽtes,& inexpertos,
& ferè nullius ſciẽtię, gratia,uel fauo
re;& ſic nullã adminiſtrant iuſtitiã,&
nimis quotidie grauant partes.Et cer-
tè cognoui plures in hac ciuitate Sal-
manticẽſi,& alijs locis,qui penitus ca
rebant literis,& multitudine negotio
3 rum adhuc non erat ſibi tempus librũ
aperiẽdi,nec proceſsũ,cauſam,& me-
rita eius diſcutiendi nec præmeditan
di. Imò omnia ex libero arbitrio deci
debantur, & in multis cauſis & nego-
tijs conſilium Tabellionum ſequebã
tur. Nec obſtat ſi dixeris, ꝙ appella-
rio,quæ à iure cõceditur tollit hoc in
cõueniens: quia aliqñ per eos denega
tur appellatio: aliquando condemna-
tus eſt ita pauper, quod deficit ſibi fa-
cultas proſequendi appellationem.Et
ſic ſatis atque diu maxima affectione
cogitaui,ꝙ remedium ſummè neceſſa
rium eſſet,ut princeps uel pręſes regà
lis conſilij, & non alius eligat prædi-
ctos iudices,in qbus ſit ſcientia, & cõ
ſcientia cum ſalario competenti.Cùm
principale onꝰ & cura cuiuſlibet prin
cipis, & eius præſidis ſit,eius regnum
& perſonas ſibi ſubditas in recta & ꝑ-
fecta iuſtitia conſeruare.
4 Item talis iudex ordinarius debet
ęquo animo omnibus præſtare aditũ

tàm aduocatis quàm litigantibus, &
negotia eorum libenter audire & exa
minare, & aduerſus eos non excande
ſcere: non tamen debet ſe ita facilem
præbere,ut contemptibilis uideat̃,nec
precibus calamitoſorum ſtatim annue
re, imò conſtantia & prudẽtia omnia
regat,& animo ſuo motum & propoſi
tum in ſecreto habeat, & uultum eius
ſemper detegat & diſſimulet. text. eſt
moralis & benè notandus in l. obſer-
uandum.ff.de offici.præ.& ibi gl.ordi.
& communiter doct.tex.in l.nec quic
quam.§.circa.ff.de offi.proco. & idem
diſponit lex 13.titu.4.par.3. Vnum tã
eſt,ꝙ non dicunt,nec permittunt præ
dicta iura, ꝙ unum habeant in corde,
& aliud fingant & affirment exterius:
quia hoc eſſet iniuſtum & actus dolo-
ſus, & non permiſſus ſm Albert. in d.
l.obſeruandum.Ex quo infertur nota-
biliter, ꝙ non licet iudici ſecuritatem
offerre delinquenti, ut cõfiteatur deli
ctum ſpe ueniæ promiſſæ: aliàs talis
confeſſio erit nulla, & non inducit ꝓ
bationem delicti. & in terminis repe-
rio, quod ita tenet Ioan.de Imo.in cõ
ſilijs ſuis,conſi. 106. quod dictum re-
putat unicũ & ſingulare Hippolytus
de Marſil. in l.1.§.quæſtioni fidem. ff.
de quæſtio. de quo articulo aliàs dixi
in materia delictorum.cap.12. num.6.
ubi omnino uideas. Item etiam adde,
ꝙ ad hoc,ut quis poſſit eſſe aduocatus
requiritur, quod ſtuduerit per quinq;
annos.tex.eſt in procœmio.ff.ue.§. dua 5
bus.text.in l.petitiones.C. de aduo.di
uer.iudi.text.in l.iubemus.§.pe.eo.tit.
& utrobique communiter docto. Et ta
lis aduocatus,ita demum poteſt perci
pere ſalariũ, quãdo ſe ſubſcripſerit in
aliqua lite,uel cauſa,aliàs non ita diſ-
ponit pragmatica huius regni.54.fo.
56. ubi etiam uide de alijs conditioni
bus & requiſitis aduocatorũ.Item ad- 6
de ꝙ procurator alicuius cauſæ nõ de
bet per ſe aliquod ſcriptum uel allega
tionem facere ſine conſilio & ſubſcri-
ptione aduocati,uel literati,ſiue peti-
tiones aliquas ſummarias,quæ attinẽt
ad

ad ſolennitatem & ordinē proceſſus, ut petere terminum probatorium uel concluſionem in cauſa, uel quid ſimile ſub certa pęna. ita diſponit pragmatica 40. fo. 33. licet illa loquatur in cācellaria regali de Valladolid, tñ eadē ratio uidetur & eſt ſummè neceſſaria & iuſta ut ſeruetur in alijs partib. huius regni, propter graue damnū, quod experiētia conſtat prouenire partibus litigantibus, ut ſępè uidi de facto, & ita practicatur à peritis iudicibus, & maxima cura & ſolicitudine hoc procuraui in cauſis pauperū incarceratorum huius ciuitatis. Nam ſæpè ſæpius uidi pro deteſtabili intereſſe pecuniario plures procuratores agitare cauſas criminales: in defenſione eorum allegando impertinentia, & nullius utilitatis, imò penitus contraria in cauſa ipſa principali, ſine conſultatione alicuius periti aduocati.

7 Et hodie in noſtra uniuerſitate Salmanticenſi requirit idē tempus, ut poſſit quis creari baccalaureus, ut cauetur in conſtitutionibus & ſtatutis eius, alias poſſit puniri tanquam exercēs officium, de quo non eſt capax, & tenetur parti ad intereſſe argumen. text. in l. idem iuris. ff. ad l. Aqui. & in l. illicitas. §. ſicuti medico. ff. de officio prę. & ibi notat Alberic. & alij doct. idem Alber. in l. 1. C. de aduo. diuer. iu. idem Albe. in Authen. hodie. C. de iudi. Speculin tit. de aduocatis. fin. uerſic. quid ſi per imprudentiam.

8 Et addeꝙ ſicut per quinquennium quis præſumitur acquirere ſcientiā, ut poſſit aduocare, & creari baccalaureꝰ: ita ſcholaris, qui eſt in ſtudio, & gaudet beneficio ſcholarium ſi ſe abſētat, & definit reuertere ad ſtudiū per quinquennium, præſumitur receſſiſſe animo non reuertendi, & amittit priuilegia ſcholaribus cōceſſa. ita probat tex. ſingularis in iure in l. 1. C. de pimicerio. lib. 12. per quem ita tenet ibi Bartolus, Plat. & communiter doct. idē Bartolus in leg. aut facta. §. tēpus. ff. de pœnis, probat etiam in leg. 3. C. de domeſticis, & protectoribus. libr. 12. & ibi commu. docto.

9 Et ſimiliter ad hoc ut poſſit qs creari licentiatus, oportet ꝙ publicè legat per alios quinque annos, & publicam repetitionem faciat ut cauetur in conſtitutione 18. huius uniuerſitatis, niſi per ſummum pontificem diſpenſetur, ut quotidiè fit, & hodiè generaliter eſt diſpenſatum quo ad oēs, nam ſufficit ſtuduiſſe ordinariè per dictos quinq; annos, uel maiorem partem eorū poſt gradum baccalaureatus, & publicā repetitionem faciat, licet per aliquod tempus non legerit. & ita quotidiè fit & practicatur, & poſtea poterit liberè creari doctor, nulla alia ſolennitate requiſita.

10 Item pro complemēto huius legis quæro, quæ perſonæ poſſint eſſe iudices? Et breuiter & reſolutiuè reſpondeo: quod regulariter qui libet admittitur, niſi lege reperiatur prohibitus: quia in his, quæ ſunt à iure permiſſa, facilior modus eſt perſonas prohibitas proponere, & per conſequens aliæ cenſentur admiſſæ. text. eſt formalis, & expreſſus in l. cùm prætor. ff. de iudicijs cuius uerba ſunt, cùm ꝓtor unū ex plurib. iudicare uetat, cæteris id cōmittere uidetur. & ibi gl. or. & cōmu. docto. tex. in l. 1. C. de ſacro. eccle. tex. in l. 1. & per totū. C. qui teſta. face. poſſ. text. in §. 1. & per totum, inſti. quibus non eſt per. fa. teſta. tex. in l. 1. ff. de uerbo. obli. tex. in l. quæ accuſare. ff. de accuſa. tex. in l. ex eo. ff. de teſtibus. & particulariter prohibentur perſonæ, quæ continentur in d. l. cum prætor. ff. de iudi. & in l. 4. tit. 4. 3. part.

TEXTVS TERTIVS.

ORDENAMOS y mandamos que la ſolennidad de la ley del ordenamiento del Señor Don Alfonſo que diſpone quātos teſtigos ſon meneſter en el teſtamēto, ſe entiēda y platique

en el

en el teſtamento abierto que en latin es dicho nuncupatiuo, a hora ſea entre los hijos, o deſcendientes legitimos, ora entre herederos eſtraños: pero en el teſtamento cerrado que en latin ſe dize in ſcriptis: mandamos que interuengan a lo menos ſiete teſtigos con vn eſcriuano: los quales ayan de firmar encima de la eſcriptura del dicho teſtamento ellos y el teſtador, ſi ſupieren, o pudieren firmar, y ſino ſupieren, y el teſtador no pudiere firmar, que los vnos firmen por los otros de manera que ſean ocho firmas, y el ſigno del eſcriuano. Y mandamos que en el teſtamento del ciego interuengan cinco teſtigos alomenos, y en los codicillos interuenga la meſma ſolennidad ad que ſe requiere en el teſtamento nuncupatiuo o abierto, conforme a la dicha ley del ordenamiento: los quales dichos teſtamentos y codicillos ſino tuuieren la dicha ſolennidad de teſtigos: mandamos que no fagan fee, ni prueua en juyzio ni fuera del. Id eſt: *Ordinamus ac præcipimus ut* Solennitas *Legis Ordinationis Domini D. Alfonſi, quæ diſponit quot teſtes ſint ad teſtamentum neceſſarij, intelligatur, atque exerceatur in teſtamento Aperto, quod Latinè dicitur Nuncupatiuum, ſit inter filios aut deſcendentes legitimos, uel inter hæredes extraneos. Verum in teſtamento clauſo, quod latinè appellatur in ſcriptis, præcipimus, ut interſint ad minimum ſeptem teſtes & notarius vnus, qui ſuperſcribant nomina ſuper ſcripturam teſtamenti ipſi cum teſtatore, ſi norunt, aut poſſint ſcribere: ſin minus, neque teſtator ipſe poſſint, alij pro alijs ſuperſcribant, ita ut ſint octo ſuperſcriptiones & ſignum notarij. Et præcipimus, ut in cæci hominis teſtamento interſint ad minimum quinque teſtes. Et in codicillis adhibeatur etiam ſolennitas, quæ in teſtamento Nuncupatiuo aut Aperto, iuxta prædictam Legem ordinationis. Quę teſtamenta, atque codicilla, ſi non habuerint prædictam tertiam ſolennitatem, præcipimus ne vllam fidem, aut probationem faciant in iudicio aut extra iudicium.*

SVMMARIVM.

Quo iure ſit introductum teſtamentum, uide in principio.

1 *Quæ perſonæ prohibeantur teſtari.*
2 *Impubes, an poſſit teſtari?*
3 *An princeps poſſit ætatem minori ſupplere in actu teſtandi. nu. 3. & 4.*
5 *Pubes habẽs curatorem an poſſit teſtari?*
6 *Furioſus prohibetur teſtari.*
7 *Quando dubitetur, an fecerit quis teſtamentum tempore furoris, uel ſanæ mẽtis, quid ſit præſumendum?*
8 *Fatuus an poſſit teſtari?*
9 *Filiusfamilias, an poſſit teſtari?*
10 *Cõdẽnatus ad mortem, an poſſit teſtari?*
11 *Seruus an poſſit teſtari?*
12 *An poſſit teſtari monachus?*
13 *An poſſit teſtari prodigus?*
14 *Excommunicatus an poſſit teſtari?*
15 *An mutus & ſurdus poſſit teſtari?*
16 *An ille qui nulla bona hẽt, poſſit teſtari?*
17 *Si quis cœpit facere teſtamentum cum ſolennitate requiſita, & non perfecit, an ualeat id quod diſpoſuit.*
18 *Declaratio ad textum in l. 1. titu. de los teſtamentos. lib. 5. ordin.*
19 *Si quis teſtatur in alio regno, quam formam debeat adhibere.*
20 *Si teſtamẽtum eſt factum in alia lingua diuerſa,*

diuerſa, an poſſit per unum interpretem declarari?

21 Si quis teſtatur in loco infidelium, qua ſolennitas requiratur.

22 Quæ ſit forma teſtamenti.

23 Ratio per quam requiratur tanta forma in teſtamento de iure communi.

24 Teſtes adhibiti in teſtamento debent eſſe maſculi.

26 Teſtes debent eſſe puberes.

27 Quid ſi loquimur in teſtamento nuncupatiuo.

28 Teſtes debent eſſe rogati.

29 Teſtator & teſtes debent ſubſcribere.

30 Quid ſi teſtator non ſcit ſcribere.

30 Teſtes per hanc legem non requiruntur quod ſubſcribant.

31 An requiratur quod dicat teſtator uno & eodem contextu illud ſuum teſtamentum.

32 An nomẽ hæredis debeat ſcribi per teſtatorem manu propria?

33 In teſtamento in ſcriptis an requiratur publicatio.

34 An ille qui non eſt ſcriptus in teſtamento, vel præteritus, uel exhæredatus poſſit petere à iudice ut publicetur.

35 Si teſtamentum in ſcriptis ſit manu tabellionis ſi requiratur publicatio.

36 An hodie per iſtam legem poſſit fieri teſtamentum in ſcriptis manu & ſcriptura priuata, ſecuta legitima publicatione. 38. & 39.

37 Fundamenta pro hac parte.

38 Solutiones ad fundamenta pro contraria parte.

39 An in teſtamento in ſcriptis requiratur dies, menſis, & annus.

40 Si teſtamentum fiat manu propria ſine tabellione, ſi requiritur dies, menſis, & annus.

41 Si requiratur publicatio in teſtamento facto manu propria.

42 Quid de teſtamento nuncupatiuo, & de eius ſolennitate.

43 An requiratur publicatio in teſtamento nuncupatiuo?

44 Quid corrigatur de iure regio de iſta ſolennitate teſtamenti nuncupatiui.

Si poſſit haberi tabellio & in teſtamento nõ interueniat, an valeat, ibidẽ vide.

45 An tempore peſtis ualeat teſtamentum cum minori ſolennitate?

46 Teſtamentum modo in ſcriptis, modo nuncupatiuum debet fieri uno & eodem contextu.

47 Ex quæſtione ſupradicta uide aliquas illationes.

48 Quæ ſolennitas requiratur in teſtamento cæci.

49 An in teſtamento cæci debeat interuenire tabellio de iure regio?

50 Quando pater teſtatur inter liberos, qua ſolennitas requiratur.

51 Quid ſi mater teſtatur.

52 Iſtud teſtamentum conditum cum iſta ſolennitate non dicitur codicillus.

53 Hoc limita.

54 In teſtamento inter liberos, oportet quod omnes filij ſint inſtituti.

55 In teſtamento inter liberos extraneus non debet inſtitui.

56 Quid hodie de iure regio in teſtamento inter liberos.

57 Confirmationes pro opinione ſuperiori.

58 Solutio ad difficultates pro parte contraria.

59 Qualiter intelligatur concluſio, quod in teſtamento inter liberos cenſeatur appoſita clauſula codicillaris.

60 Quid operatur clauſula codicillaris.

61 Secundum quod operatur clauſula codicillaris.

62 Tertium quod operatur iſta clauſula.

63 Forma & ſolennitas codicillorum.

64 Quid ſit de iure regio.

65 Sicut teſtamentum inter liberos ualet de iure communi cum duobus teſtibus, ita codicillus inter liberos quando fit nuncupatiuo modo.

66 Quæ ſolennitas requiratur de iure regio in codicillis.

67 In codicillis ſufficit quod ſint teſtes fœminæ.

68 Hoc etiam procedit de iure regio.

69 Si teſtator noluit facere teſtamentum & non adhibuit ſolennitatem requiſitam in eo an ualeat ut codicillus.

70 Sed ſi apponitur clauſula codicillaris an ualeat codicillus.

74 *Caſus in quibus tacitè cenſetur appoſita clauſula codicillaris ex præſumpta mente defuncti.*

75 *Effectus qui reſultāt ex eo quòd apponatur clauſula codicillaris expreſſè uel tacitè. & nu. 76.*

77 *Per clauſulam codicillarem uidetur teſtator grauare uenientes ab inteſtato reſtituere per uiam fideicommiſſi ea quæ reliquit in minus ſolenni uoluntate.*

78 *Tertius effectus qui reſultat ex clauſula codicillari, & num. 79.*

80 *Filius uel deſcendens grauatus reſtitue re hæreditatem an poſſit detrahere duas quartas, & ſunt tres opiniones diuerſæ.*

81 *Secunda opinio in hac quæſtione.*

82 *Tertia principalis opinio.*

83 *Filius grauatus an computet in quartam Trebellianicam fructus perceptos & an extraneus computet.*

84 *Ratio pro opinione ſupradicta.*

85 *Hæc opinio habet locum in deſcendentibus, non autem in aſcendentibus.*

86 *Quartus effectus clauſulæ codicillaris. Quintus effectus: ibidem uide.*

87 *Fundamenta pro quarto & quinto effectu.*

88 *Sextus effectus clauſulæ codicillaris.*

89 *Qualiter teſtamentum reuocetur.*

90 *Primus modus per quem reuocatur teſtamentum.*

91 *Si probatur quod caſu uel occaſione facta eſt cancellatio, an reuocetur teſtamentum?*

92 *Secundus modus per quem reuocatur teſtamentum, ſcilicet per ſecundum teſtamentum poſtea factum quando in primo non fuit appoſita clauſula derogatoria.*

93 *Si in ſecundo teſtamento apponatur reuocatio clauſulæ derogatoriæ primi teſtamenti, an ualeat ſecundum teſtamentum.*

94 *An ſufficiat generalis mẽtio prioris clauſulæ derogatoriæ, aut debeat fieri ſpecialis.*

95 *Si in teſtamento interponatur iuramentum an poſſit reuocari.*

96 *Iuramentum interpoſitum in teſtamento habet uim clauſulæ derogatoriæ.*

97 *Tertius modus per quem reuocatur teſtamentum.*

98 *Venientes ab inteſtato debent eſſe proximiores in gradu, non remotiores.*

99 *Si ſint inſtituti in primo teſtamento uenientes ab inteſtato uel ſaltem unus eorum, an reuocetur per ſecundum minus ſolenne.*

100 *Quid ſit de iure regio?*

101 *Illationes quæ patent ex regula ſuperiori.*

102 *An primum teſtamentum legitimè factum reuocetur per uerbalem reuocationem?*

103 *Limitatio ad communem opinionem & num. 104.*

105 *Si teſtator incepit facere teſtamentum & aliqua diſpoſuit & non perfecit: quia loquelam amiſit uel aliàs, an ualeat id quod diſpoſuit.*

106 *Concluſio quæ habet quod teſtamentum imperfectum ratione uoluntatis non conſummatæ eſt nullum, hoc extende pluribus modis.*

107 *Si teſtator ultimè compleuit teſtamentum & mortuus eſt antequam ſibi legeretur, an ualeat & probet uoluntatem defuncti?*

108 *Teſtamentum factum inter liberos uel ad pias cauſas, licet non legatur teſtatori, an ualeat?*

109 *Si quis interroget teſtatorem, an eũ uel alium per eum nominatum inſtituat, & teſtator dicat expreſſè quod ſic, an ualeat inſtitutio?*

110 *Si teſtator non poſſit loqui, an poſſit teſtari nutu uel ſignis? & nu. 111.*

112 *Si teſtator conſummauit teſtamentum & incontinenti expirauit, in dubio ſi præſumatur carere ſenſu uel non?*

113 *Legata an poſſint relinqui nutu uel ſignis?*

114 *Si hæres inſtitutus ſit nutu uel ſignis, ſi illa inſtitutio conuertatur in fideicommiſſum.*

115 *Si teſtator in inſtitutione poſuit uerba dubia quæ poſſunt intelligi diſpoſitiua uel aliter, an ualeat talis diſpoſitio?*

116 Si

116 *Si uerba teſtatoris ſunt dubia quæ poſſunt trahi ad ſenſum directum de præſenti, uel ad ſenſum non perfectum de futuro. quomodo ualeat diſpoſitio?*

117 *Si teſtator in legatis poſuit uerba dubia quòd non conſtet ex ſua expreſſa uolūtate & rogatis teſtibus fecit legatum an ualeat?*

118 *Si pater coram ſufficienti numero teſtiū meliorauit filium ſuum, an requiratur quod ſint rogati teſtes?*

119 *Quando quis habet facultatem eligendi, licet dicat nolo eligere talem perſonā, an ualeat electio?*

120 *Si teſtamentum ſit factum cum minus ſolenni uoluntate. hæres inſtitutus an poßit retinere hæreditatem cum bona conſcientia?*

121 *Si hæres non confecit inuentarium an teneatur in foro conſcientiæ ultra uires hæreditarias?*

122 *Succeßores ab inteſtato an licitè poßint petere bona ab hære de inſtituto in minus ſolenni uoluntate & n. 123.*

124 *Illationes quæ deducuntur ex opinione ſupradicta.*

125 *Si poſt completam præſcriptionem ſuperueniat mala fides, an poſſeſſor ſit ſecurus in conſcientia?*

126 *Si teſtator infirmitate grauatus dicat, ſi ex hac infirmitate deceſſero, inſtituo talem hæredem, & euaſit ab illa infirmitate, an ualeat illa inſtitutio?*

LEX III.

NOTA ex iſta lege ſolennitatē, & formam requiſitam in teſtamento nuncupatiuo, & in ſcriptis. Pro cuius perfecta declaratione in primis quęro, quo iure ſit introductum teſtamētum? Et breuiter, & reſolutiuè dico, quòd reſpectu inuentionis, & originis eſt de iure gētiū, & ſic naturali ſecundario, quo gētes diſponebāt de ſuis bonis poſt mortem, & probatur in multis partibus ueteris teſtamēti, ubi habetur ꝙ antiqui patres teſtabantur de ſuis bonis: reſpectu uerò formæ, & ſolēnitatis dicitur eſſe de iure ciuili, ut in l. 1. & per totā maximè in l. 3. ff. de teſta & in l. 1. per totum. C eod. tit. & in l. 1. C. de ſacroſan. eccle. & in expreſſo ita tenet Bartol. in l. interdum. ff. de condi. indebi. 2. col. nū. 6. & ibi cōmuniter doct. idē Bart in rub. ff. de acq hæred. 2. col. & 2. q. & ibi moder. Bal in l. 1. C. de ſacroſan. eccle. 4. col. 3. q. & in effectu poſt multa ita concludit Barba. in rubr. extra de teſta. 3 col. & Martinus de Laude in tractatu primogeni. 1. col 5 q. facit etiam doctrina Bal. in rub. C. de cōtra. empt. 1. col. ubi dicit ꝙ licet actus uel contractus habeat formam & ſolēnitatem de iure ciuili, tamen inuētione, & origine dicitur de iure gentiū, quo fuerunt inuentæ.

1 Item quæro quæ perſonę prohibeātur teſtari: qa quæſituri de aliquo actu prius oportet quærere & inueſtigare de perſonis quæ poſſint uel non poſſint illum gerere, & à nobiliori ſubiecto incipere, ut in l. ſi quæramus. ff. de teſta. & quando actus eſt de iure permiſſus, quilibet admittitur niſi reperiatur prohibitus, argumēto tex in l. 1. C. de ſacro. eccle. argumento etiam tex. in l. qui accuſare. ff de accuſat. cuius uerba ſunt. Qui accuſare poſſunt intelligemus, ſi ſcierimus q nō poſſunt. itaque prohibētur accuſare &c. Et ibi notant docto. tex. in l. cùm prætor. ff. de iudi tex in l ex eo. ff. de teſtib. text. in l. 1. & per totam. C qui teſta. fac po. tex. in § 1. & per totū. Inſti. quibus non eſt permiſſ. facere teſtam. tex. in l. 1. & per totum. C. qui accuſ non poſſ. & ibi
2 gl. ordin. & cōmu. doct. Magiſtraliter & reſolutiuè dico, quòd prohibetur teſtari impubes minor. 14. annorum ſi eſt maſculus, & minor. 12. ſi eſt fœmina: quia non præſumitur habere integrum & perfectum iudicium ad teſtādū: tex eſt in l qua ætate. ff de teſt. tex. in l ſi frater C qui teſta. fa. po tex. in l. fin. C. de teſta. mili. ubi oſtenditur, q̄d etiam ex priuilegio militari non poſſit: tex. in § præterea. Inſti. quibus non

eſt permi.face.teſt.tex.in l.13.titu.1.6. part.& in tantũ hoc eſt uerum, ꝙ licèt in alijs actibus malitia ſuppleat ętatẽ, quia in contractibus impubes proximus pubertati, etiam ſine authoritate tutoris obligatur naturaliter, ut in l.1. uer.ſi.in ff.de noua.& in l. ſi pupillus. ff.ad l.fal.& in §.pupillus Inſtit. de inuti.ſtipu.& in §.præterea.Inſtitut.quibus mo.tolli.obli.in delictis etiã malitia ſupplet ætatẽ,quia impubes proximus pubertati poteſt delinquere, & tenetur ex delicto: tex. eſt in l.pupillum. ff.de reg.iur.tex.in l.impuberem. ff.de furtis.tex.in §.in ſumma Inſtitut. de obliga.quæ ex delict.naſcuntur.Itẽ in matrimonio malitia ſupplet ętatẽ: quia impubes doli capax & aptus ad copulam poteſt contrahere matrimonium:ut in ca.iuuenis. de ſponſa. & in cap.de illis.de ſponſa. impube. & ibi commun.doct.tamen in teſtamẽto malitia nunquam ſupplet ętatem,adeò ꝙ licèt minor impubes ſit proximus pubertati,& prudentiſſimus & ſagaciſſimus ſicut rex Salomon non poteſt teſtari . quia requiritur tempus perfectũ & conſummatum,ut dictum eſt: ita ſingu.tenet Bal.in l.humanitatis C.de impub.& ali.ſubſt.7.col.uerſi.8.differentia.Paul.de Caſt.in l.qua ætate.ff.de teſtamentis.in fi.Ioan.de Imol.in c.1.extra de teſt.6.col.quod extende ut procedat,& habeat locum etiam ſi uellet teſtari ad pias cauſas:argumento text. in l.final. C. de teſta.mi. & ibi tenent commun.doct.tenet etiam Bart.in l.1. C.de ſacro.eccle.3.& 4.col.Bal. in l.ſi frater.C.q teſta.fa.poſ.& ibi Iaco. Anch & Imol in cap.2.extra de teſta. Albe.in l.frater à fratre.ff.de condi.indebi.7.col ubi plus dicit,quod ex tali teſtamento non oritur etiam obligatio naturalis.

Item adde ꝙ in tantum impubes, 5
& ſic minor non poteſt teſtari,ut princeps uel Rex non poſſit ei dari licentiam & facultatem ad hoc , nec ætatẽ ſupplere: quia cùm defectus iudicij & intellectus cenſeatur naturalis,nõ poteſt Rex uel princeps illum ſupplere: ita probat.text. ſing. & melior de iure in l.C.de teſta.mili.per quem ita tenet Bald. in l.unica.C. de confeſſis.2. col. num.85.uerſic.quæro quæ ſunt exempla. probat etiã text. in l. cùm prætor. ff. de iudicijs.ubi habetur ꝙ impubes nõ poteſt eſſe iudex, quia prohibetur à natura. Sed ego teneo cõtrariũ,imò quod Rex uel Princeps poſſit talem licentiam & facultatem concedere, primò quia licèt non poſſit concedere,& ſupplere defectum iudicij:tamen nobis non conſtat neque eſt certum quo tempore & ætate minor illud habeat, unde lex præſumptiuæ ſtatuit pubertatẽ.in 14.anno.in maſculo, & in 12. in fœmina:tamen negari non poteſt, ꝙ poſſet lex aliud tempus ſtatuere, &
4 præfigere. Ideò teneo, & infero quod lex communis,ſtatutum, Rex uel Princeps poſſit cõcedere ꝙ impubes,& ſic minor.14 annorum,& fęmina minor 12.proximus tamen pubertati, nõ omninò infans poſſit teſtari.Secundò,ꝙ talis impubes , & proximus pubertati põt de iure contrahere, & quaſi cõtrahere,ſaltem ut obligetur naturaliter, & ſimiliter põt delinquere , & ex delicto obligari ut ſuprà dixi , & probaui:quia habet aliquẽ ſenſum, & intellectum licet non perfectum : ergo in teſtamento poterit etiam lex uel princeps idẽ diſponere & concedere. Tertiò facit tex.in d.l fin.C. de teſtamento militis.ubi habetur ꝙ lex antiqua cõcedebat pupillo & impuberi ſi erat miles,& in numero tribunorum & capitaneorum , facere teſtamẽtum.Ergo hodiè lex uel Princeps poterit ſimiliter concedere:& in expreſſo iſtã ſent. & cõel. tenet Bar.in l. ſi quæramus.ff. de teſta.2.col.nu.6. Paul. de Caſt. in l. reſcripta. C.de preci.impe. offe.2.col. Ang.de Peru. in d.l.fi.C.de teſta. mili. & ibi Alexan.Iaſ.& Philip.Cor.Pubes uerò & ſic adultus ẽt habens curatorẽ benè poteſt teſtari: text. eſt notabilis in l. Aurelio §.Caius,ff.de libe.lega.& ibi tenet gl.ord.Bart.Alber.& cõmun. doct.

doct.tex.in l.cùm pater.§.curatoris.ff. de legat.2.& ibi etiam commun.doct. tenet et gl.ordin. Bart. & cōmu. doct. in l.t.§.fuit quæſitum.ff.ad Treb.neq; obſtat ꝙ adultus habēs curatorē, æquiparetur minori impuberi tutorem habenti: ut in l.ſi curatorē habens.C.de in integrum reſt. quia illud debet intelligi quoad contractum & obligationem, per quam ipſe tenetur alteri. Secùs uerò quoad teſtamentum, quia poteſt liberè teſtari ſicut maior, & ſua bona etiam immobilia alienare, legare, & ſuper eis ad libitum diſponere: imò ipſum curatorem inſtituere, & licentiam executoribus dare uendendi bona immobilia ſine decreto. ita expreſſè probant prædicta iura, & tenet gloſſ.& comm.opinio in d. l. ſi curatorem habens, Bal.in l.2.C.quādo decreto opus non eſt.idem Bal. in l. 1.ff.de rebus eorum.2.notabili.nu.1.Salic.in l.ea lege.C.de condi.ob.cau. pen. col. Iaſ.in l.ſi frater.C.qui teſta.fa.poſſ. Ex quo infero, ꝙ licèt mulier coniugata hodiè in noſtro regno, non poſſit cōtrahere ſine licentia mariti, tamen benè poterit teſtari.

6 Item prohibetur furioſus qui perpetuò morbo laborat, uel qui habet dilucida interualla, & teſtatur tempore furoris: ſecùs ſi alio tempore quo eſt in ſana mente: & hoc quia caret iudicio & ratione, ꝙ eſt fundamentū principale teſtamenti: & licèt ſanitas corporum non requiratur, tamen benè requiritur ſanitas mētis & intellectus; tex.eſt in l.2.ff.de teſta.tex.in l.furioſum.C.qui teſta.face.poſſ.& ibi cōmu. doct.tex.in § præterea, uerſi. item furioſi, Inſt.quibus non eſt permiſ.fa teſta.text.in leg.13.titu.1.6.par. Ex quo infertur, ꝙ idem in phrenetico: quia ſi ex grauitate morbi ſupueniat phreneſis, nō poterit teſtari: ita Bal. in l.2. de reſcind.uend. 10. q.idem Bal.in l. humanitatis, C.de impub. & alijs. fin. col. idem Bal. in l. quidā in ſuo ff.de cōdit.inſtit. Iaſ.in d.l.furioſum.2.col. Roderi. Sua.in allega. ſuis, alleg.1.p

quibus facit tex.in l.ob quę uitia.ff.de ædil.edict.text.in cap. cùm dilectus. de ſucceſſ.ab inteſta.

7 Item adde ꝙ idem eſt in mente capto, quia non pōt teſtari, & omnia quę ſimul ſunt diſpoſita in furioſo, habēt locum in mente capto. tex. eſt in l.in aduerſa.ff.de teſta.cuius uerba ſūt: in aduerſa corporis ualetudine mēte captus eo tempore teſtamentum facere non poteſt.tex.in l.humanitatis. C.de impub.& ali.tex.in l.furioſi. C. de nuptijs. inter quos iſta eſt differentia facti & morbi, non iuris: quia furioſus eſt ille qui habet rabiem furoris & ſæuam dementiam quam oſtēdit actibus exterioribus: mente captus uerò eſt ille qui habet mentē oppreſſam & quietam ſine iudicio & intellectu.& quando lex modò ſit fauorabilis modò odioſa, loquit̃ de uno, ſēper intelligit̃ de alio: ita determinat formaliter Bal. in l.humanitatis.C. de impub. & ali.3. col nu.15.ubi Ange.& Iaſ.2.col.idē tenet Bal. in l. ſi furioſi. C. de nuptijs.ī d.l.ſi furioſū.C. q teſta.fa. poſſ.2. col.

8 Item adde, ꝙ ſi dubitetur, an fecerit teſtamentum tempore furoris uel tempore ſanæ mentis, & ſic in dilucido interuallo: iſta eſt uera & notabilis pſumptio & cōiectura, ꝙ ſi tēpus teſtamēti erat uicinū & proximū tpi furoris, maximè ſi uerba teſtamēti arguāt defectū iudicij & intellectus, pſumit̃ factū tpe furoris, & nō ualet: ſi uerò tēpus teſtamēti erat ualde remotū ab ipſo tpe furoris, & maximè ſi uerba teſtamēti & qualitas diſpoſitionis arguāt ſanā mētē & intellectū; tūc pſumit̃ factū tpe ſanæ mentis & in dilucido interuallo: & ualebit & tenebit, argumēto tex.in l. Titia.ī fi.ff.de lega.3.tex.in l.patronus.§ fin.eod.tit.tex.in l.ab his §.fi.ff.de tuto & cura.da.ab his, tex. ī l. is q,§.fi.ff.de cōdi.inſt.tex.ī cap. fi. de ſucceſſ.ab inteſt.& in effectu ita tenet Bal.ī d.l.furioſū.Bar.l.2.de bono poſſ. fu.& infant.dela.Ioā de Imo.in l.q teſtamēto.§.nec furioſ⁹.ff.de teſta.Ang. de Aret.in § teſtes.Inſti.de teſta.Abb.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

in c.ſi.de ſuc.ab inteſta.

9 Item adde ꝙ licèt furioſus & mēte captus nō poſſint teſtari,tñ fatuus,bene pōt teſtari,ita tenent ſing Ioā Fab. in §.præterea.Inſt qbus nō eſt permi. fac teſta.& ibi Angel.de Aret.de eo nō faciens mentionem & illud dictum reputat unicum & nō alibi Iaſ in l ex facto ff.de uulg & pupil 3 col n 41.licèt de eo ualdè dubitet & non firmet. Et adde ꝙ contra ipſum facit expreſſè tex.in l.1 ff de poſtulando: ubi diſponitur ꝙ fatuo det' curator ſicut furioſo uel mente capto tex.in l. dabimus. §.fin.cum l.ſequen.ff.de priui.credito. confirmatur etiam, quia iuridicè & latinè nulla differentia vř inter mente captum & fatuum: ſed mente captus non teſtatur,ergo nec fatuus: ſed ego teneo dictum Fabri & ſequaciũ,& pro concordia & uera ſolutione dico, ꝙ ſi fatuus eſt talis qui omnino caret iudicio & intellectu:tūc nihil differt à mente capto,& nō poterit teſtari:ſi uerò eſt talis q hēt iudiciũ & intellectũ ſed nō ità perfectum & integrũ ſicut alij hoīes prudentes, tūc benè poterit teſtari:& ita intelligat' dictũ Fabri:cō firmat', qa reperio ꝙ mutus & ſurdus teſtant' licèt nō ſint perfecti iudicij in tellectus:tex.eſt eũ materia in l. diſcretis C q teſta.fa poſſ itē ēt adultus minor.25 ann. q nō dr in perfecta ætate,iudicio, & intellectu, pōt teſtari: tex.eſt ī l ſi frater.uerſic.ſi.C.eo.tit. cuius uerba ſūt, nā ſi hāc ætatē, hoc eſt pupillarē egreſſus licèt uigoris nōdũ emerſiſſent ueſtigia, ſuum ſolenniter ordinabit iudicium, & ibi ſummè notat & commendat Paul & Alexan.

10 Itē prohibet' teſtari filiusfamiliàs, de quo att magiſtraliter & notab dicā in l.5 infrà eodem.

11 Item prohibetur teſtari condemnatus ad mortem, de quo àttic dicam in l.4.infrà eodem.

12 Itē prohibetur ſeruus & hoc eſt notiſſimũ:tum qa eius ſtatus oīnò eſt annihilat' à iure ciuili,& nullũ actũ pōt gerere:tũ ēt qa in actu uel potētia nō hēt nec hr̄e pōt aliqua bona de quib. teſtet',adeò qđ licèt tēpore facti teſtamēti ſit liber fact' à dño & illud ignoret: uel tpe teſtamenti ſit ſeruus, & poſteà efficiat' liber, nō ualet teſtamentũ: tex.eſt.in l qui in dñi poteſtate. ff. de teſtam.tex.in l.filiusfam.eod.titu.

Itē prohibet' captus & obſes adeò ꝙ licèt redierit non confirmat'.tex.eſt in l.eius,ff.de teſt. tex.in l.obſides,eo. tit.facit ēt quià de ſtatu ſuo dubitans nō teſtat':tex.eſt in l de ſtatu.eo tit. teſtamentũ tñ anteà factũ bñ ualet & tenet ſi redierit, qa recuperat oīa iura ſua poſtliminij,text.eſt in.§ fin. Inſtit. quibus nō eſt permiſſum facere teſta.

13 Itē prohibet' monachus:text.in Authen.de mona §.illud col.3.tex.in Authen.ingreſſi.C.de ſacro. eccle. cuius uerba ſũt, ingreſſi monaſterium,ſe & ſua dedicant Deo, neq; de his teſtari poſſunt,utpote nec domini rerum.

14 Itē prohibetur teſtari prodigus cui bonis interdictũ eſt,tex .eſt in l. is cui lege ff de teſt.tex.in §.item prodigus, Inſtitu quibus nō eſt permi.face.teſta. tex.in l.13.titu.1.6.pat. ualde tamē dubito de ratione, nam cōſidero quod in cōtractibus & actibus inter uiuos meritò non obligatur:quia diſſiparet bona ſua & non haberet unde uiueret & ſe alere poſſet. Tñ in teſtamentis & ultimis uoluntatibus ceſſat iſta ratio,qa nō eget tunc bonis nec alimētis & neceſſario dēt carere bonis & relinquere ſucceſſoribus.ſed poteſt dici & reſpōderi qđ prodigalitas arguit uitiũ animi & defectum iudicij & intellectus, & ideo nō reputat' integra & perfecta pſona ut poſſit rectè diſcernere & regulare cui bona relinquat; & ī hoc credo ꝙ fundet' deciſio illarũ legũ· cōfirmatur ex dicto & definitione Ariſt. dicētis,ꝙ prodigus eſt quaſi procul à regimine:cōfirmat' ēt qa prodigus æquiparat' pupillo:ut in l.certi cōdictio.§. qm̄.ff ſi cer.pet.itē ēt æquiparat' furioſo: ut in l.is q ff de tut & cur datis ab his. Teſtm̄ tñ anteà factũ benè ualet, ut ibi dř.Item ualet ad pias cauſas ſm

Bal.

Bal.in l.1.C de ſacr.eccl. 8.col.nu.17. quia tũc facit cauſam ſuam meliorem: & ceſſat ratio interdictionis. Sed contrarium videtur tenendum attenta ſuperiori rõne,& contrarium tenet Bal. in d.l.1.C de ſac.ecc.1.lect.4.col.Item poteſt teſtari inter liberos ſm Bald.in conſi.235.1.volu.Alex.in addi.ad Bartol.in dict l.is cui lege.ff.de teſta.

15 Item quæro an excõicatus poſſit teſtari?& vr̃ ꝙ non,quia repellitur ab agendo in iudicio, à patrocinando, à teſtificando,& ab alijs actibus ſimilibus, quia cum eis non eſt cõicandum: tex.eſt in c.decernimus. de ſenten.excom.li 6.text in c.intelligimus.de iudi. & iſto fundamẽto & ratione iſtam ſenten.& con.tenet Hoſtien. in c.pia. de excep.Ioan mona.& alij docto.in c.quanquam de vſur.lib.6. argumento illius text. vbi hr̃ quod vſurarius non poteſt teſtari:in contrarium tñ imò ꝙ poſſit teſtari : quia licet repellatur ab actibus iudicialibus,non tñ à contractibus uel alijs actibus extraiudicialibus:ita probat text.in c.ſolet,verſi.fin. de ſenten.excom.lib 6.tex.in c.ſi verè eod.tit.& in expreſſo ita tenet Bar. in l.ſi quæramus.ff de teſt.fin.col.Pau.de Caſt in l.is cui lege eod.titu gl.notabilis or. in c.decernimus.de ſenten.ex com.lib 6.gl.fin.& ibi Io.And.Domi. Ancha.Inno.in c.cũ uoluntate.de ſen tent.excom.Bal.in l.fin. C.ſi à non cõpe.iudi.2.col. nu 6.idem Bald. in l.1. C.de ſacro.eccle.5.colum.7.quæſt Iacob. de Beloui. in Authen. de ſanctis epiſcopis.§ omnibus.

16 Item quæro an mutus & ſurdus poſſit facere teſtã ? & hr̃ dico , ꝙ ſi ſimul eodem morbo laborat,quia eſt mutus & ſurdus à natiuitate,nõ põt teſtari in ſcriptis , uel nuncupatiuè, quia oĩum eſt ignarus, tàm uerborum ꝗ̃ literarũ, & nunquam fuit in eo capacitas uel habilitas intelligendi ea quæ eſſent de iure uel facto ad teſtandum uel diſponendum de rebus ſuis : & idem eſt ſi ſit mutus tantum & nõ ſurdus,quod rarò accidit , ſi uerò caſu eſt mutus & ſurdus,benè poteſt teſtari ſi ſcit ſcribere, & manu propria ſcribat teſtamentũm ſi verò eſt ſurdus tantum,benè poteſt teſtari:ſi ſciat ſcribere uel nõ:quia non eſt ita ſurdus ꝙ alta uoce ſibi loquendo,non exaudiat: tex eſt not qui omnia iſta comprehendit in l diſcretis C.qui teſta.fa.poſſ.& ibi gl or di.& commu.doct.tex.in § item ſurdus, & mutus.Inſtit.quibus nõ eſt permiſſ fa. teſt.tex in l.13 titu.1.6.part.alios uerò actus uel contractus qui conſenſu celebrantur benè poteſt talis mutus & ſurdus facere,ſi mentem & intentionem ſuam poſſit exprimere ſignis : alias verò non: ſed datur ſibi curator p quem omnia poſſit gerere. tex eſt ſing in iure l.ſeruo inuito. §.ſi pupillo. ff. ad Trebe. quem ad hoc not.& com. Bar.& doct.ibi, & reputat ſing.Pau de Caſt.not.et commu Bar.in l ſi ff de bono poſſeſ.infan. dela.Paul & moderni in l.1.ff.de uerb.obliga. Platea in l.1. C.qui morbo ſe excuſant,lib 1 facit ẽt text cum materia in l.mutum.ff de acquir.hæred.text.in l. mutus.ff de procur text in l.mutus.ff. de iure dot.text. in cap.cum apud,de ſponſalibus.

17 Item quæro an ille qui nulla bona habet,poſſit teſtari? & videtur ꝙ non, quia ex eo nullus videtur ſequi effectus: ita probat in tex.in Auth.ingreſſi.C.de ſacroſan.eccl.cuius verba ſunt, ingreſſi monaſteriũ ſe & ſua dedicant Deo,neque de his teſtari poſſunt, vtpotè neque domini rerum.tex in l.lex Cornelia ff.de teſta tex.in l conficiuntur §.ſi poſt ff de iure cod.contrarium tamen probat text in l.hæreditas.ff.de peti. hære.cuius uerba ſunt hæreditas ẽt ſine ullo corpore iuris intellectum habet , text.in l 3.ff de bo.poſſ.confirmatur, quia hæreditas eſt pòtiùs quædam repræſentatio perſonæ defuncti, quàm bonorum, in qua repræſentatione ſuccedit hæres per aditionem : text.in l.hęredit. ff de uerbo. ſignific. text in l.eum hæredes. ff. de acquir. poſſeſſ.

Sed pro uera doctrina & concordia

magiſtratiter & reſolut. dico, ꝙ ille qui nulla bona habet nec habere pōt actu & potentia, quia eſt filius, ſeruus, uel monachus: non poteſt teſtari, & ita intelligatur tex. in d. Auth. ingreſſi. cum ſimilibus. Ille verò qui de facto nulla bona habet, tñ potentialiter poteſt habere, quia eſt capax & non ſubeſt impedimentum acquirendi, benè poteſt teſtari: & ita intelligatur tex. in dicta l. hæreditas etiam. ff. de peti hæred. cū ſimilibus: & in expreſſo iſtam ſñiam & reſolutionem ponit Bar. in d. Auth. ingreſſi. 12 col nu. 62 Bal. 2. col. nu. 3. & ibi communiter doct. Bal. in l. inceſtas. C. de inceſtis nuptijs. Alex. in rubri. ff. de acq. hæred. 5. col. nu. 9. Ludo. Roma. in l. ſtipulario hoc modo cōcepta. ff. de uerb. obl. 12. col. nu. 37. Et ex hoc poſſunt reſultare aliqui notabiles effectus. Primus, ꝙ teſtator licet nulla bona habeat, poteſt ſubſtituere pupillariter filio ſuo diuiti, ꝙ aliàs nō poſſet ſi eſſet inteſtabilis. Secundò, ꝙ poteſt dare tutores filijs ſuis. Tertiò, ꝙ poterit fortè poſteà amicus uel cōſanguineus teſtatoris inſtituere uel legare ei, quem teſtator inſtituit. Quartò, ꝙ ſi fortè qs in uita donauit bona ſua alteri, & poſtea illum inſtituat, erit dominus ſola aditione, ut in l. cum hęredes, ff. de acq. poſſ. uerum tamen eſt ꝙ iſto caſu dominium erat penes teſtatorem. Ex quibus notabiliter & ſubtiliter infero, quod in iure noſtro poſt mortem alicuius defuncti, aliud eſt hęreditas ex teſtamento uel ab inteſtato, aliud eſt aditio hæreditatis quam facit hæres, aliud eſt ipſa bona uel res hæreditariæ: ita Bal. & moderni in rubri ff de acquiren. hæred.

18 Itē quæro ſi quis cępit facere teſtm̄ nuncupatiuè corā ſufficienti numero teſtiū & ſolennitate legitima, & fecit inſtitutionē, uel aliqua legata, uel capitula: tñ non perfecit nec cōſummauit morte pūentus, an ualeat & teneat ſaltē in eo uel eis capitulis quę fecerat? & br̄ & reſolutiuè dico ꝙ nō, ſi cōſtiterit ꝙ teſtator ulterius uolebat procedere: aliàs verò ualet ēt in dubio ſ text. eſt capitalis & expreſſus in l. ſi is qui teſtm̄, ff. de teſta. & ibi notat & cōmendat gl. ord. Barr & commu. docto. tex. in l. ex ea ſcriptura. eo. tit. tex. in §. eo aūt ſolo, Inſtit. qb. mod. teſta. infir. tex. in l. 23. tit. 1. 6. par. Quod notabiliter extende, ēt ſi iā feciſſet inſtitutionē, & uerſaretur circa legata: ita ſolus Pau. de Caſ in d. l. ſi is qui teſtm̄, 2. col. nu. 2. Secundò extende ut procedat & hēat locum ēt in codicillis & teſtamētis in quibus eſt poſita clauſula codicillaris: text. eſt in d. l. ex ea ſcriptura. ff. de teſta. & ibi commu. doct. tenet ēt & commendat Bar. in l. 1. ff. de iure codi 4. q. principali Pau. de Caſt. & commu. doct. in d. l. ſi is qui teſtm̄. Tertiò extende ut procedat & hēat locum ēt inter liberos: ita ſingulariter tenet gl. in d. l. ſi is qui teſtm̄. & ita Bar. & cōm. doct tenet etiā gl. ordi. in l. fi. C. fami. herc. in uerb. nec impletum: & ibi cōiter doct. tenet ēt Bal. Paul Iaſ. & cōm. doct in l. hac cōſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſt. Quartò extēde ut procedat & habeat locum ēt in teſtamēto ad pias cauſas: ita tenet Pau. Ange. &

19 commu. doct. in d. l. ſi is qui teſtm̄. Ex quibus maximè declarat̄ in iſto regno l. 1. tit. de los teſtamentos. lib. 5. ord. & ratio uera & ſubtilis pōt eſſe duplex. Prima, qa actus teſtādi eſt indiuiduus ad maiorē uoluntatem & memoriā teſtatoris & teſtiū: ita Bal. Cuma. Imola, Raphael Cuma & Rom. in d. l ſi is qui teſtm̄, argumento text. in l. 1. § 1. ff. de verb. obl text. in l contractus, de fide inſtru. Secūda, fortior & efficacior rō eſt, quia ante mortem poterat teſtator tollere, mutare, addere, uel detrahere aliquid de contentis in teſtamēto: iō non dr̄ perfecta & conſummata uolūtas, & in hoc fundatur deciſio illorū iurium: & ita tenet ibi Pau. de Caſt. 2. col. nu. 2. nec prædictis obſtat text. fortiſſimus & dubius, in l. penul. C. de inſtit. & ſubſt. ubi diſponit̄, ꝙ ſi teſtator in teſtō dixit, ꝙ inſtituit aliquē hrdē, ſub conditionibus infraſcriptis, & poſteà

ſteà nullas cõditiones uel modos po-
ſuit, ꝙ ualet teſtm̃: q̃a debet intelligi
qñ teſtator illud dixit,ſed poſteà per-
fecit & conſummauit ſine aliqua con
ditione uel modo,quia vr̃ pœnituiſſe
primæ voluntatis, quæ tñ omnia in
tellige in teſtamẽto nuncupatiuo. In
teſtamento uerò in ſcriptis,erunt ſine
dubio,quia ſolennitas eius apponitur
poſt ſcriptum & conſummatum teſta-
mentum, ut in l. hac conſultiſſima.C.
de teſtamen.cum materia.

20 Item quæro ſi quis teſtat̃ in alio re
gno quam formã & ſolẽnitatem dẽat
adhibere ſi in eis reperiat̃ diuerſitas?
in quo articulo reſolutiuè dico,quod
ſi lex,ſtatutum, uel conſuetudo illius
loci uel regni loquitur ſimpliciter &
indiſtinctè: extenditur ad oẽs pſonas
et forenſes,& tenetur facere teſtm̃ ſm
ſolennitatem eius:ſi verò loquitur in
certo genere perſonarum, ut in ruſti-
cis, non tenetur illa ſeruare,neque ex
tenditur ad forenſes uel alios, cuius
ratio eſt,quia in his quæ pertinent ad
ſolennitatem iudicij,ſemper inſpicit̃
& attenditur locus ubi fit actus ad iu-
dicium:ſed in his quę pertinẽt ad ſub
ſtantiam & deciſionem cauſarũ, atten
ditur locus & forum ipſius perſonæ
gerentis: ita probat tex.notabilis.in l.
2. C. quemadmodum teſtamenta ape-
riantur. text.in l.1.C.de emancip.lib.
tex.in l.fundus.ff.de euic.text. in l.te-
ſtium,§ fina.de teſtib.text.in l.1.ff.de
vſu.tex in l.cũ clericis. C.de epiſcop.
& cler.text in l.2.in fin.C.de iura cal.
tex.in § fi.Inſtit.de ſatiſda.& utrobiq;
cõiter Doct. Si verò ſolennitas vel for
ma eſt limitata in certo gñe perſona-
rum, ad alias non extenditur,argumẽ
to tex.in l fi. C. de teſtamento mili.&
in expreſſo iſtã doctrinã & reſolutio-
nẽ ponit Bar.in l.1.C.de ſumma trin.
& fide Catho.8.col.nu.24.& ibi Bald.
Pau.de Caſt.& commu doct.pręcipuè
Iaſ.16.col.nu.71. & nu.82.& ante eos
ibi Pet.2.col.Cynus pen. col.Iac.But.
1.col. Idem Bar.in l.de quibus.ff.de le
gibus pen.col. & ibi etiã comm,doct.

21 Itẽ adde pro maxima declaratione
prædictorũ. quod ſi teſtm̃ eſt factũ in
alia lingua & terra diuerſa, ꝙ põt in-
terpretari per unũ tm̃ interpretẽ:quia
illud nõ eſt teſtificare ſed exponere,
argumento tex.in l.1.§.fi. ff.de verbo.
obl.quem ad hoc reputat ſingularẽ &
vnicum Bal.in l.directas,C.de teſtam.
manu.& dicit ꝙ ille text.eſt notus oĩ-
bus quibus nõ cecidit puluis ſuper li
bro, quod intellige qñ quis teſtat̃ in
22 loco chriſtianorũ & fideliũ.Secùs ue-
rò aliàs,ſi in loco hoſtiũ & infideliũ,
vbi qs ſit non captiuus,ſed tanq̃ mer-
cator,uel legatus,uel ex alia cauſa:q̃a
tunc non dẽt teſtari ſm eorũ leges,q̃a
apud nos non ſunt approbatę,nec ſer
uãdæ, ſed debet teſtari ſm ius cõe.ita
ſingulariter Bar.in l.qui à latronibus.
ff.de teſta.fi.q.& ibi Paul. Imol.& alij
doct. Sed uerior & cõior ſnia & cõclu
ſio eſt,quod ſufficiat teſtari cum ſolẽ-
nitate iuris diuini,uel gentium, & ſic
coram duobus teſtib.q̃a illud ius ubi-
que debet uigere & hr̃e locũ, tanquã
bonum,ęquũ,& vniuerſale: vt in l.pe-
nul.ff.de iuſti.& iure ita Bal.in l.2.C.
quemad.teſtam.ape.& ibi.Pau.& Phil.
Cor.idẽ Bal. in l.ius ciuile. ff.de iuſti.
& iure. Fulg in l.hoc iure,eo ti fi.col.
Roma. in l ſi non ſpeciali. C de teſta.
Ang in l.de die.ff. qui ſatiſ. cog.Paul.
in l.nutritoribus,C.cõmu.de ſucc.Bar
ba.in rub.extra de teſt.2.q nu.30.Vnũ
tñ eſt quod reſpectu perſonæ & habi-
litationis eius,ſp debet attẽdi ꝓprius
locus originis, non uerò locus vbi fit
actus vel teſtm̃: quia lex uel ſtatutum
non põt legitimare perſonam ſibi nõ
ſubditam Ex quo deducitur & infert̃,
ꝙ ſi quis non põt teſtari de iure cõi,&
reperiatur in aliquo loco non tanquã
ciuis ſed tanquã aduena,in quo ſit lex
uel ſtatutum in contrarium,nõ poteſt
teſtari,& idem ècontra. Ex quo ſubin
fertur & deducitur notabilis declara-
tio ad.l.5.infrà iſtis legibus,quod ſi fi
lius alterius regni ſit in iſto regno tan
quã aduena uel mercator, nõ poſſit te
ſtari & ècontra,ſi filius huius regni ſit
in alio,

in alio benè poſſit teſtari. & in termi-
nis ita tenet & declarat Barto & com-
mu. doct. in locis ſuprà allegatis.

23 Itẽ principaliter quæro quę ſit for-
ma & ſolennitas teſtamenti? in quo ar
ticulo reſolutiuè dico, ꝙ dupliciter
põt fieri, in ſcriptis, uel nuncupatiuè:
quia natura nõ accommodauit nobis
alios meliores modos explicandi uo
luntatẽ & ſm Philoſophos & ſm Bal.
in l. iubemus C. de teſt. 1. col. In teſta-
mento in ſcriptis requiritur ꝙ teſta
tor ſcribat uoluntatem ſuam in ali-
qua ſcriptura clauſa uel ſigillata, & in
ea interueniãt ſeptem teſtes maſculi,
liberi, puberes, rogati, & ſubſcripti: co
ram quib. teſtator uno eodemque tpe
dicat & manifeſtet illud eſſe teſtm̃
ſuũ: & ſi ſciat ſcribere manu ꝓpria co
rã eis ſubſcribat ſe: ſi verò neſciat ſcri
bere, adhibeat alius octauus teſtis qui
ſubſcribat pro eo: tex. eſt capitalis &
expreſſus qui oĩa iſta reqſita ponit in.
l. hac cõſultiſſima. C. de teſta & ibi gl.
ord. & commu doct & idem diſponit
lex. 2. titu 1. 6. par. & idem ẽt diſponit
24 iſta noſtra lex. 3. Tauri. Nec obſtat ſi
dixeris ꝙ in qualibet cã quantumcun
que ardua ſufficiunt duo teſtes, ut in l.
vbi numerus, ff de teſtib. neq; obſtat ẽt
ſi dixeris, quia iſta lex ciuilis nõ debe
ret ſeruari tanq contraria iuri diuino,
quo hr̃, ꝙ in ore duorum uel triũ ſtat
omne uerbum: ut Deutero c 19 & ad
Corinth. c. 14. & Matt. 18. c & tranſſũ-
ptiuè in c. nouit. de iudicijs, & c cum
eſſet, de teſta. & c relatum el primero.
eo. tit & in c. oĩ, de teſtib. quia ex cauſa
iuſta & cõi, poteſt lex ciuilis, humana,
poſitiua, diſtinguere, declarare, uel li-
mitare ius diuinum, & in teſtamẽtis,
& ultimis uoluntatib. tractatur de pro
banda uoluntate defuncti, poſt eius
mortem qui ueritatẽ perfectè ſciebat
& non põt eam declarare, nec ſe & bo
na ſua defendere ſi de ea dubitetur, &
põt faciliùs falſitas cõmitti: ergo me-
ritò requirit prædicta ſolennitas, iſtã
rationem probat tex. in l fi. uerſic lex
enim. C. de fideicom. cuius uerba ſunt:
lex enim ne quid falſitatis incurrat, ꝑ
duos fortè teſtes compoſitũ teſtm̃, ma
iorem numerum expoſtulat: ut per
ampliores hoĩes perfectiſſima ueritas
reueletur: tex. in l. 1. §. diẽ ff quemad-
modum teſt. ape. tex. in ratione ſui. in
l diuus Traianus. verſic. fin. ff de mili.
teſta & in terminis iſtam rationem uo
luit Bar. in l. omnes populi, ff de iuſt.
& iur 8. col nu 22. & ibi Rayne in ſua
repet & Alberi. 14. col idem Bart. in 1.
conſ. fforum. 4 col hoc legatur idem
Bald in Auth ad hæc. C. de uſur. idem
Bald. in c. 2. ſi de inueſtitura inter do-
mi: & vaſal lis oriatur Cynus, et anti-
qui in l. reſcripta de preci. impe. offer.
Innoc Abb. & commu doct. in c. fi. de
conſuetu. idem Innoc & cõiter doct.
præcipuè Felin. in c quæ in eccleſia.
de conſtitut. gl. 2. in l. 1. ff. de conſtitu.
princi & ibi doct. gl. ẽt ordi. l. ius ciui
le. ff. de iuſti. & iur gl. ordi. in epiſtola
inter claras. C. de ſumma Trinit. &
fide catho. gl. ord. in l fi. C. ſi cõtra ius
vel uti. pub. et ibi Bal. et commu. doct.
gl. ordi in cap. a nobis. de decimis, &
commu. Canoniſtæ.

25 Item dixi ꝙ tales teſtes debent eſſe
maſculi: quia fœminę pp fragilitatem
ſexus non poſſunt eſſe teſtes in teſta-
mento: tex eſt in d. l. hac cõſultiſſima.
C. de teſta. tex. in l. qui teſtamẽto. §. mu
lier. ff. eod. titu. tex. in l. 1. 2. & 9. tit. 1. 6.
part. & ita dẽt intelligi iſta noſtra lex
3. Tauri Ex quo inferas, ꝙ licèt in oĩ-
bus cauſis tã ciuilibus ꝗ criminalibus
ẽt arduis mulier poſſit eſſe teſtis: quia
non inuenitur prohibita, & teſtis q nõ
reperitur prohibitus ſemper admittit:
vt in l. fi. ff. de teſtibus. & in l. 3. §. Iulia.
eod. tit. & probat expreſsè text. in l. ex
eod. titu. & ibi tenet Flo. & alij docto.
tenet etiam Paul. Imo. Aret. & commu
niter docto. in dicta l. qui teſtamento.
§. mulier. ff. de teſtam. Angel. de male.
ubi dicit hãc eſſe communem opinio
nem. in parte comparuerunt dicti in-
quiſiti, & negauerunt totum. 5. colum.
Alexan. in conſi. 11. & conſi. 19. & con
ſil. 99. 1. volum. Iaſ. in l. admonendi. de
iure-

iureiurando.num.254. Hipp.conſi.li-
cet ſecùs ſit de iure canonico. vt in c.
forum.uerſic fin.de uerb.ſign.nec hoc
uidetur mutare.l.8.tit. 8.lib.2. for.ll.&
96.in ll.ſtyli, niſi probetur cōſuetudo
eius: tamen in teſtamentis repellitur
mulier propter fragilitatem ſexus. Et
quia agitur de probanda uoluntate de
functi poſt mortem, quo tempore re-
peritur uiuus, ut poſſit ſe defendere &
uolūtatem ſuam probare, ideo maior
& efficacior probatio exigitur. Item
etiam quia fortè teſtamentum contine
ret plura capitula de quibus nō poſſet
mulier perfectè deponere, ꝙ nō eſt in
alijs actibus. Item etiam quia in teſta-
mentis potuit teſtator adhibere teſtes
perfectos & idoneos ad libitum uolū
tatis: ſed in delictis uel alijs actibus
nō eſt in ſua poteſtate & facultate eos
adducere: & in expreſſo iſtā rōnem cō
ſiderauit Faber in §.teſtes. Inſti.de teſt.
26 Item dixi ꝙ tales teſtes debent eſſe
puberes, qa in tali ætate pſumuntur ca
paces, iudicij, memoriæ, & intellectus,
ut poſſint percipere, intelligere, & de
ponere de uolūtate defuncti. & idem
eſt de cōtractibus & alijs cauſis & ne-
gotijs. In hoc tamen eſt differentia, ꝙ
in teſtamentis oportet ꝙ ſint puberes
tempore teſtamenti: quia in eis requi-
runtur teſtes pro forma & ſubſtantia
actus: in contractibus uerò & alijs cau
ſis ſufficit ꝙ ſint puberes tempore de-
poſitionis, licèt tempore actus uel cō-
tractus ſint impuberes: quia in eis te-
ſtes non requiruntur pro forma, ſed
pro eruenda & probanda ueritate: ita
probat.tex.in l.ad teſtium.in §.condi-
tionem.ff.de teſta.& ibi gl.ord.Bart.&
communiter doct.tenet etiam Bart.in
l.notionem.§ inſtrumentorū.ff.de uer
bo.ſign.& idem diſponit.l.3.9.tit.16.
part.3.in cauſis uerò criminalib.teſtes
debēt eſſe.20.annorum: tex.eſt in l.in
teſtimonio.ff.de teſtibus.& ibi Bart.&
communiter doct. & hodie de iure re
gio debent eſſe.25. annorum. text.eſt
in dicta l.9.tit.16.par.3.licèt in mino-
ri ætate facerēt indicium, ut in l.inui-
cti.ff.de teſtib.& ibi doctor.
27 Item dixi ꝙ tales teſtes debent eſſe
liberi: & ita debet intelligi & ſupple-
ri illa noſtra lex: & adde ꝙ ſufficeret
ꝙ ſint in quaſi poſſeſſione libertatis,
& cōiter reputabantur liberi tpe quo
fuerunt adhibiti in teſtes: tex.eſt in l.
1.C.de teſta.& ibi glo. ord.& cōis opi
nio, & idē diſponit l.9. in fi.tit.1.part.
6 & facit tex.cum materia, in l.Barba-
rius.ff.de offi.prætoris, quod ſingulari
ter intellige iſto modo, nam ſi loqui-
mur in teſtamento in ſcriptis & de eo
fuit facta publica ſcriptura, benè valet
& probat, quia non requiritur publica
tio, ut infra ſuo loco uidebimus: & i-
dem eſt ſi non eſſet confecta publica
ſcriptura uel priuata: nam licèt poſteà
requiratur depoſitio teſtium & publi-
catio, tñ deponit tantum de facto pro
prio, hoc eſt, de recognitione ſigilli,
& non tenore & ſubſtantia teſtamēti.
Item depoſitio ſua refertur ad illud tē
pus quo teſtes requiruntur pro ſubſtā-
tia & forma teſtamēti, unde meritò ua
let, & ita debet intelligi.text.in d. l.1.
C. de teſt. & in effectu ita tenet ibi gl.
ord.Bal.Paul.& commu.alij doct.licèt
28 ſic nō declarent. Si uerò loquimur in
teſtamento nuncupatiuo, tunc ſi de eo
eſt confecta publica ſcriptura corā ta-
bellione, in qua eſt ſcriptus ſeruus in
teſtem qui communi opinione repu-
tabatur liber, ſimiliter ualet & tenet:
quia nō requiritur eius depoſitio nec
teſtificatio. Si uerò de eo non eſt cōfe
cta publica ſcriptura, ſed teſtator corā
teſtibus expreſſit uoluntatem ſuam, &
aliquis eorum reperiatur ſeruus, tunc
non ualet neq; tenet: quia tota uirtus
& ſubſtantia teſtamenti debet probari
per teſtes deponentes de tenore eius
& uoluntate defuncti: & tpe depoſitio
nis requiritur habilitas in teſte.argu-
mento tex.in l.ad teſtium.§.conditio-
nē.ff.de teſt.& in l.3.§.duæ, uerſ figuræ.
ff.de Carb. idō ſi illo tpe reperit ſeruus
uel inhabilis, non pōt deponere, neq;
ualet teſtim ex defectu probationis. &
in expreſſo ita tenet Bal.Pau.& magis
com-

cōmunis opinio in d.l.1. C.de teſta.qđ eſt benè notandum ſm eos: & idē eſt in teſte habente quemlibet alium defectũ, vt quia ſit infamis, excōicatus, uel aliàs inhabilis & cōi opinione reputaretur habilis tpe teſtamenti. Ex quib.reſultat dubium neceſſarium, an religioſi,& fratres minores poſſint eſſe teſtes? & pręſuppono ꝙ in quolibet negotio poſſunt eſſe teſtes cum licentia Abbatis uel ſuperioris, cum non reperiantur prohibiti: ita Spec.in tit.de teſte §.1.uerſi.itē excipitur monachus. nu.16.gl.in Auth.de monachis.§.cogitandum.col.1.aliàs in Auth.ſi teſtis.C. de teſtib.Bal.in l.quoniam liberi.C.de teſtib. Felinus in cap.cùm nuntius. de teſtibus:licet ibi Abb.teneat ꝙ poſſiut ſine aliqua licētia & expreſsè, ꝙ in teſtamentis poſſint eſſe teſtes, tenet Bal. in l.1.C. de ſacro.eccl. col.14 & q.10. idem Bal in Auth.ingreſſi. eod.titu.& ibi Iaſ.col.2.idem Iaſ.in l.hac conſultiſſima.C.de teſta.pen.col.Sed ego intelligo cum licētia ſuperioris in teſtamento in ſcriptis tpe teſtamēti, in nũcupatiuo, tpe depoſitionis: ita tenet Faber in §.teſtes.Inſti.de teſt.Clericus autem poteſt eſſe teſtis tàm in teſtamētis, quàm in alijs actibus etiam ſine licentia Epiſcopi uel ſuperioris, ita Fel. notabiliter in c cùm nuntius, de teſtibus.2.col.qui benè loquitur.

29 Item dixi ꝙ tales teſtes debent eſſe rogati, nō uerò fortuiti uel trāſeūtes: cuius ratio eſt, quia illa rogatio inducit quandam attētionem ad actum gerendum: ut in dictis iuribus,& in Authen.rogati.C.de teſti.qđ tñ intelligo de iure cōi, tñ hodie de iure regio nō requiruntur rogati in teſtamento in ſcriptis, nec in teſtamento nuncupatiuo: in ſcriptis probat clarè iſta noſtra lex quæ ponit & dinumerat ſolennitates neceſſarias et requiſitas in eo: inter quas nō ponitur iſta ꝙ teſtes ſint rogati:& fortè pōt eſſe ratio, ne per tàm leuem ſolennitatē ſubuertātur teſtamenta, quæ poſt mortem teſtatoris reſtaurari non poſſunt. Item ēt quia alia ſolennitas adducitur, ſ.ꝙ in tali teſtamento interueniat tabellio. & c.in nuncupatiuo ꝓbat lex ordinamēti ſup. allegata, q̄ ponit ſolēnitates eius inter quas nō ponit̃ iſta: de quo dicet̃ īfrà ſuo loco.

30 Item dixi ꝙ ipſe teſtator & teſtes debēt eſſe ſubſcripti: quia oēs debent ſe ſubſcribere infra ſcripturā teſtamēti: ut in l.hac cōſultiſſima.C.de teſt.& in iſta noſtra lege in alijs verò actibus & inſtr̃is non requiritur talis ſubſcriptio partium uel teſtium de lege cōi: quia non reperitur expreſſum. ita probat text.in Auth.de hære.& fal.§.ſi uerò abſum. collatione 1.& ibi glo.ordi. & contra doctr.text.in Authen. de inſtrumētorum cautela & fide. §.ſed ſi in ſtr̃a.colla.6.& ibi ēt gl.ord.& commu. docto. probat ēt theorica & doctrina Inn.in c.1. de his quæ fiunt à præla.ſine conſen.cap.ubi dicit, ꝙ ſubſcriptio nunquam eſt neceſſaria, niſi in caſibus à iure expreſſis:idem Inn.in c.cum dilecto.in fi. de fide inſtru.& ibi Abb. & commu.doct.idem Abb.in c.1.eod.tit. 3.col.idem Abb.in c.cum Ioannes, eo. tit.Bal.in l.1.C.ad Velle.Paul.de Caſt. in l.fi.§ fi.eo.tit.idē Pau.in l.iuris gentiũ,§.ꝙ ferè. ff.de pact.neq; obſtat tex. in l.contractus C.de fide inſtr.quia loquitur in cōtractu in ſcriptis redacto in ſcripturā priuatā ſm Paul.ibi,3.col. nu.6.& cōm.doc. Cōtrariũ tñ determinat expſsè.l.54.tit.18.3.par.imò ꝙ requiratur ſubſcriptio oīum, hodie tñ de iure nouo requirit̃ ſubſcriptio partium, non tñ teſtium: ita diſponit Pragmatica huius regni.fo.192.li. Pragmatica.

31 Item adde circa prædicta ꝙ ſi teſtator neſciat ſcribere, dēt adhiberi octauus teſtis qui pro eo ſubſcribat teſtm̃. tex.eſt in d.l.hac conſultiſſima. uerſic. ꝙ ſi literas.C. de teſt. hodie autem per noſtram legem non requiritur ꝙ adhibeatur alius octauus teſtis, ſed unus ex alijs ſeptem teſtibus poteſt ſubſcribere pro ipſo teſtatore, & pro alijs teſtibus qui neſciunt ſcribere. Pulchrum tamen dubium eſt, ſi in iſto caſu ſufficiat unica ſubſcriptio teſtis quam faciat

ciat

ciat pro ſe & pro omnibus alijs: & vr̃ ꝙ ſic, quia qñ plura teſtamenta contra ctus, vel diſpoſitiones ẽt diuerſarũ per ſonarum fiunt in aliqua ſcriptura uel ſine ea, ſufficiunt ſoli ſeptem teſtes, & unica tñ ſolẽnitas pro omnibus: quia in ſolidum cuilibet vr̃ attributa. argu. tex. in l. ſcire debemus. ff de uerb obl. vbi hr̃ ꝙ ſi quis ſtipularetur ab alio plures & diuerſas res, ſufficit una ſola reſponſio & promiſſio debitoris pro oĩbus, quia cuilibet rei vr̃ reſponſio & promiſſio applicata: text etiam in l. Titia. § fin. co. tit. text. in l. ſi quis ex argẽtarijs. §. ſi initium. ff de edendo. ubi diſponitur ꝙ ſolennitas poſita in capite libri uel ſcripturę vr̃ repetita in omnibus contractibus, actibus & capitulis eius. text. in l. accipientis. ff. de auth. tu tot. ubi unica uoce poteſt tutor uel curator authoritatem præſtare pluribus actibus: & in expreſſo iſtam ſnĩam & concluſionem tenet Bart. in l. patris & filij. ſiu. q. ff. de vulg. & pup. & ibi Bald. Paul. Imol. & cõiter moderni. Sed certè iſta ſnĩa & cõcluſio eſt uera de iure cõi: ſed hodie attenta noſtra lege, ego teneo contrarium, cum formaliter dicat quòd etiam ſi unus ſubſcribat pro alio requiruntur octo ſubſcriptiones realiter diſtinctæ & iſta eſt ueritas.

32 Item adde ꝙ in tali teſtamento in ſcriptis requiritur, ꝙ teſtes ponant ſigna ſua, modò fiat in ſcriptura publica, modò priuata: ita probat tex. in d. l. hac conſultiſſima ibi, omnibus ſimul offerre ſignandam & ſubſcribendã, & d. lex part. l. 2. titu. 16. part. hodie tñ eſt ſolennitas non requiritur in teſtibus per iſtam noſtram legem, ſed tñ in tabellione: & adde ꝙ ſi omittatur, uitiatur teſtamẽtum: quia qñ aliquid, quod eſt de forma & ſubſtantia actus omittitur, ſemper uitiatur. text. eſt in l. cum hi §. ſi prætor additus. ff. de tranſac. & in ſpecie in noſt. caſu quo loquimur eſt tex. expreſſus, in l. ſi unus. C. de teſt. vbi diſponitur ꝙ omnes ſolennitates requiſitæ in teſtamento ſunt æquales, & qualibet earũ deficiente uitiatur & annullatur teſtamentum, & ad hoc ſummè notat & commendat ibi Bald. & commu. docto.

33 Item dixi requiri ꝙ uno eodemque die, tpe & contextu coram teſtibus teſtator dicat illud eſſe ſuum teſtm̃: tex. eſt in d. l hac conſultiſſima. ibi, vno eodemq; die ac tpe, & in uerſic. ſed licèt cuius uerba ſunt, ſed licèt alio tpe dictatum ſcriptumve proferatur teſtm̃, ſufficiet uno tpe eodemque die nullo actu extraneo interueniẽte teſtes oẽs videlicet ſimul nec diuerſis tẽporibus ſubſcribere ſubſignareque teſtm̃: & ibi notat Bart. Ang. Paul. Salic & commu. docto text. in l. hac conſultiſſima, uerſic. quib. C. qui teſta. fac. poſ. ex quibus infertur, ꝙ ſi uno die uel tempore coram duobus uel tribus teſtibus teſtator dixit, & declarauit illud eſſe ſuum teſtamentum, & poſteà alio die uel tẽpore idem dixit coram alijs, non ualebit teſtamentum: quia deficit prędicta ſolennitas unitatis temporis: cuius ratio eſt quia non ſunt conteſtes eiuſdẽ actus ſed ſingulares, & adde ꝙ iſta eadem ſolennitas hodie requiritur, quia licèt in noſtra lege non ponatur, tamẽ ſufficit dicere ꝙ requirantur ſeptem teſtes, quia neceſſariò intelligitur ꝙ ſint conteſtes. ita probat text in l. denũtiaſſe. §. quid tamen de adulte tex. in l. qui ſententiam. C. de pęnis ibi, in unũ conſpirantes concordantesque rei finem &c. tex. in cap licet cauſam. uerſ. quamquam, de prob. tex. in c. bonę memoriæ. 1. verſi. contrà verò, de electione tex. in c. cum dilectus, ver. & ſi tres, eod. tit. & ſic hodie iſta ſolennitas eſt neceſſaria, cuius omiſſio uitiaret teſtamentum, & certe eſt uera & neceſſaria intelligentia ad noſtram legem.

34 Item adde quod in tali teſtamento in ſcriptis requiritur quòd nomen hæredis ſcribatur manu propria teſtatoris ſi ſcit ſcribere: & ſi neſciat ſcribere ſufficit ſcribere per alium, text. eſt in dicta l. hac conſultiſſima. C. de teſtam. ſed poſteà de iure nouo ſtatutum eſt, ꝙ iſto caſu teneatur nuncupare no-

re nomen hæredis uoce propria corā teſtibus tex.eſt in l.iubemus.C.de teſt. Sed poſteà de iure magis nouo reducimur ad legem antiquam qua diſponiť ꝙ ſufficiat ſcribere per alium.text. eſt in Auth.& non obſeruato. C. de teſta: tex.in Auth ut ſpon.largi.§.quia uerò ante,colla.9.& in expreſſo ita tenet & declarat gl.ordi.in d.l.hac conſultiſſima.C.de teſt. in gl 4 & ibi commu doctō.tenet ēt Bar.in d.l.iubemus.ſi uerbo.C.de teſta.& ibi Bal penul col.Cynus.Sali.& cōis opi. Faber.in § poſſū. Inſt.de teſt.fin. col.& ita probat & diſponit lex.2.titul.1.6 part. & ita debet intelligi iſta noſtra lex.

35 Item adde ꝙ in teſtamento in ſcriptis ultra prædictas ſolennitates reqritur publicatio:pro euius perfecta declaratione reſolutiuè dico,ꝙ aut teſtamentum in ſcriptis fit in ſcriptura priuata manu ipſi teſtatoris,uel alterius, aut fit in ſcriptura publica manu tabellionis. Si fit in ſcriptura priuata, non probat nec facit fidem de p ſe,ſed reqritur publicatio quæ ſit hmōi,nam hæres uel alius qui prætendat probabile ius uel intereſſe,debet petere à iudice ꝙ publicetur & redigatur in publicā formam:& ſi obijciať,qualiter quis poteſt dicere & aſſerere ꝙ eſt hæres ſcriptus uel prętendi probabile intereſſe, cum teſtm̄ ſit factū in ſcriptis clauſum & ſigillatum: reſpōdebo ꝙ ſatis eſt ꝙ per coniecturas uel per confeſſionem teſtatoris uel alterius qui potuit ſcire, uel p famā illud pręſumatur & opinetur, & ſuper hoc iurm̄ præſtet:ita probat text.in l.3. C. quemad.teſta.ape.& ibi commu doct per quē ita tenet glo. ord.in l.1.ff.eo.tit.& ibi Bart.& cōiter doct Confirmatur etiam p tex & eius doctrinam & regulam generalem, in l.theſaurus.ff.ad exhibēdum: ꝙ in cauſis ſummarijs & non maximi præiudicij probatur intereſſe per iurm̄, attēta qualitate perſonæ. & ibi notat & commendat Bart.& cōiter alij doctores.

36 Imò ēt ſi qs non ſit ſcriptus in teſtamēto,ſed præteritus uel exhæredatus, pōt petere à iudice ut aperiatur & publicetur teſtm̄:quia ſua intereſt, ut poſſit dicere teſtm̄ nullum, uel agere querela inofficioſi teſtamenti, uel quouis alio remedio ſibi competēti: ita Bald. dicens eſſe notabile. in l 2 in fi. ff quēad teſt. ape.licèt poſſit adire ab inteſtato tanꝗ ſi nullū eſſet factū uel ſcriptū teſtm̄,ut dixi in materia præteritionis filij Secūdò debent citari illi quorum intereſt ꝙ teſtm̄ non ualeat,ſ.uenientes ab inteſtato:argu tex.in l 1.§.denūtiare.ff.de uentre inſp.tex.in l.2.ff.quibus ex cau.in poſſ.ea.tex in l in cauſę. § cauſa ff.de minoribus:tex.ī l.de unoquoq;.ff.de re iudicata. tex. in l.2.4.& 5.ff.de nata.reſt.tex.in l.fi.C.ſi per uim uel alio mō:tex.in l ſi qū. C.de inoffi. teſta.tex.capitalis & gñalis in l. nā ita diuus,ff.de adopt & in expreſſo ita tenet Bart Bal. Pau.& commu doct.in l. 2.C.de teſt.tenet ēt Bal.poſt antiquos. in l.2 ff.quemad.teſta.ape Circa quod benè nota ꝙ ſi pars citanda eſt certa, requiriť certa & ſpecifica citatio eius: aliàs uerò ſi incerta,uel plures ſint uenientes ab inteſtato,ſufficit citatio incerta & gñalis eorū.arg.tex. in l.ſi pupillus § ꝓſcribere ff de inſtitoria ita ēt tenet & declarat d Bal.in l.2.C.de teſtam 2 colu.6.quæſt Tertiò requiritur ꝙ teſtes compareant coram iudice & recognoſcat ſubſcriptiones & ſigna cum iuramento.& deponant ſe eſſe rogatos à teſtatore : & ꝙ coram eis dixit illud eē teſtm̄ eius:& ad hoc teſtes poſſunt cogi iudicis offi. tex.eſt in l. cum ab initio.ff.quemad.teſt.ape.tex in l.2. eod.titu.text.in l.hac conſultiſſima §. ſi quis autem. in fine. C. de teſta. & ibi commun. doct. Quartò requiritur ꝙ poſtea iudex interloquendo pronuntiet dictas atteſtationes redigi in publicam formam ad perpetuam rei memoriā, & quod eis detur plena fides, & in ſumma iſta eſt forma publicationis teſtamenti in ſcriptis,quam particulariter de iure confirmaui,& eam tenēt & ponūt doctores in locis allegādis:Spec.ī tit.de inſtr. caut.& ſi §.oſtēſo.num.

ſo.nu.34. verſi. & nota qđ teſtamento.
Bar.in l. 2. ff. quemad.teſta. ape. & ibi
cōiter doctores.idem Bart. in l. 1. §.ſi
quis neget.eodem titu. & ibi ēt cōiter
doct Petrus,Cynus,Iacobus But. Bar.
Bald. Salice. Pau. Alex. Iaſ & Philip.
Cor ī.l 2.C.de tēſta. Faber notabiliter
in.§ ſed cū aliquis inſtit.de teſt.col.2
Inno. in c fin.de fide inſtr.& ibi Abb.
& Felin & ꝓbat & cōfirmat. l.3. tit.2.
par. 6. vñ periculosū eſt facere teſtm̃
in ſcriptis: qa ſi aliqs teſtis moriat̃ an
te dictam recognitionem & publica-
tionem, uel aliqua ſolēnitas deficiat,
irritaretur teſtamentum.
37 Secundo caſu principali qñ teſtm̃
in ſcriptis fit in ſcriptura publica ma
nu tabellionis, plures tenent, quòd
etiam requiratur publicatio, & aliàs
ſola ſcriptura non faciat fidem quia ta
bellio nō pōt fidem neq; authoritatē
præſtare de his q̇ ſunt ſcripta & conti
nentur in p̄dicta ſcriptura clauſa & ſi
gnata, cū nō venerint in notitiā eius,
nec verè dicere & aſſerere qđ ante eū
ita ualuit & diſpoſuit teſtator:ſed con
trariū eſt tenēdum, imò qđ tale teſtm̃
valeat & teneat, & probet ſine aliqua
publicatione, quia ſatis eſt ꝙ tabellio
dederit fidē & interpoſuerit ſuā au-
thoritatē implicitè, qñ teſtator dixit
corā eo & teſtibꝰ,ꝙ & illud erat teſtm̃
eius: & tabellio hoc aſſerat & affir-
met,qa tunc ſtatim pōt aperire teſtm̃,
& valent & probant in eo contenta
abſq; publicatione:ita eſt glo ſingula.
& ordina.licèt ſic non declaret in l. 2.
ff.quemad teſt. ape. in verbo publicū,
quā ibi ſummè notat & cōmēdat Bar-
tolus & Ioannes de Imol.& illā repu-
tat ſingula. Paul. de Caſt. in l 1.C. de
teſt.final colu. & notat ēt & commen
dat ibi Bal Salic.& alij doctores. Idē
Bald.& commu.doct.& in l.oīum,eo-
dem titul.Paul.in.l.iubemus, eodē ti-
tulo reputat ēt ſingul. Iaſ. in l. 2. col.
1.eo.tit idem Iaſon. in l.2. C.de bon.
poſſ ſecundum tabulas.col.2. nu.3.no
tat etiam & commendat Bald.in.l.fin.
C.de fideicom. colum. ubi benè loqui
tur & ibi Iaſon finali. quæſt. Abb. in
cap.final.de fide inſtru. colum. fin. &
quæſt. & ſm hoc debet intelligi & ex
tendi iſta noſtra lex.ut nō requiratur
publicatio quando teſtamentum in
ſcriptis fit cum tabellione,& idcò me
ritò non ponitur iſta ſolennitas inter
alias in hac l. requiſitas.
38 Pulchrum tamen & ſubtile dubium
eſt, an hodie in noſtro regno ſtāte iſta
l.3.Tauri,poſſit fieri teſtm̃ in ſcriptis
manu & ſcriptura priuata, ſecuta po-
ſtea legitima publicatione, de qua ſu-
prá dictum eſt.& uidetur quod ſic: pri
mò quia probationes ſunt ampliandę
& non reſtringēdæ.ut in.l 1.ff.de teſt.
& in l.admonendi.ff de iureiu.& in.l.
in bonæ fidei C. de rebus cre cum ſi-
milibus, ergo ualet etiā hodie teſtm̃
in ſcriptis ſine tabellione, ſecuta pu-
blicatione, & ſolùm requirit iſta lex
ꝙ interueniat tabellio,ad hoc ut teſta
mentum valeat ſine publicatione.Sed
factū ſine tabellione manu & ſcriptu
ra priuata, non negat iſta lex ꝙ valeat
& teneat ſecuta legitima publicatio-
ne, ſicut ualeret de iure communi ma
ximè cum iuris correctio ſit euitāda.
Sed quia vertitur publica utilitas ꝙ
teſtamenta conſeruentur & nō irriten
tur text.eſt in.l. Gallus § quid ſi is.ff.
de libe.& poſthu. & ibi tenet glo ord.
in uerb.utilitate. Baldus. Paul.& alij
doct. dicentes eſſe ſingulare & alibi
melius non probari.probat ēt text. in
l. uel negare. ff quemadmodum teſt.
ape.text.in l.2.C.ut in poſſeſſione le-
gatorū,text.in l. in teſtamētis.ff. de re
gul. iur. ergo teſtm̃ ualet etiam ho-
die manu & ſcriptura priuata ſecuta
publicatione. Tertiò facit iſta noſtra
lex 3.Tauri, quam ſubtiliter pōdero,
nam dicit ꝙ ſi dicta teſtamenta nō cō
tineant in noſtro regno prædictam ſo
lennitatem teſtiū,ſint nulla:& ſic cau-
tè nō dicit nec repetit de tabellione:
quaſi uelit quod ſine eo corā teſtibus
poteſt fieri ſecuta publicatione ſicut
de iure cōi:& per conſequēs, ſi lex re-
quireret pro forma id fieri corā tabel-

lione,

lione, certè lex diceret & repeteret illam formam,ſicut repetit teſtes.

39 Sed his non obſtantibus ego teneo contrariam ſñiam, imò ꝙ nullo mõ valeat teſtm̃ in ſcriptis ſine tabellione. 1.Quia iſta lex ponit formam & ſolennitatem q̃ debeat adhiberi in teſtamento in ſcriptis, in qua expreſsè dicit quod interueniat tabellio, ergo ſine eo non valet: quia qñ lex plura requirit pro perfectione & conſummatione alicuius actus, oĩa cenſentur eſſe de forma & ſubſtantia eius:adeò qđ ſi aliqua deficit, corruit & annullatur totus actus:text.in.l. cùm hi. § ſi ꝑtor aditus.ff.de tranſact.quem ad hoc notat & comm.ibi Bart.& commu. doct. text.in l.conſtitutionibus.ff.ad municipales.tex.in l. Iulianus. § ſi quis rẽ. ver.mutata ff ad exhibendum.text. in l.qui per ſalutem. ff.de iureiur.tex. in l.magis puto.§ non poſſim.& per totã legẽ maximè in.§ prætori.ibi,nullam eſſe vẽditionem nullumq; decretum. ff.de rebus eorum text. in l.qui Romæ. § Flauius.ff.de verb. obli.ubi oſtendit etiam, ſi ſit actus pius & fauorabilis.

40 Secundò quia dictio.com,de ſui ꝓpria ſignificatione coniungit & accipitur augmentatiuè ita probat tex in l.ſi quis inquilinos § 1.verſi ita legatum.ff.de legatis. 1.& ibi Bar.& com. doct.tex.in l.ſi cui,la 2.e.ti.ſed iſta noſtra lex dicit. Con un eſcriuano publico. ergo coniungit iſtã ſolennitatem cum alijs. & ad ueritatẽ coniunctiuæ uel copulatiuæ utraq; pars debet eſſe uera,licèt ad ueritatem diſiũctiuæ uel alternatiuæ ſufficit unam partem eſſe ueram.tex. eſt in. l.ſi ita quis ſtipulet. ff de uerb oblig. tex. in l.ſi quis ita ſtipulatus fuerit.eod.tit tex. in.l.ſi hæredi ff.de condi.inſtitu tex. in l.Lucius. ff.de hæred inſtitu.tex.in.§ penul. Inſti.de hære.inſti. Tertiò quia iſta noſtra lex Tauri, ponit clauſulã irritatiuã teſtamenti, ſi prædictæ ſolennitates nõ ſeruentur:in quãtũ dicit,ꝙ ſi aliter teſtm̃ fiat ſit nullũ. ergo aliqua earũ deficiente,annullatur teſtm̃. ita ꝓbat tex.in.l.ad teſtiũ.2.§.conditiones. ff.de teſta.& ibi glo. & comm. doct.& tenet notabiliter melius q̃ alibi Bald. in.l.1.ff.de liber. & poſth.& ibi Alex. & moderni:idẽ Alex.& moderni in l. hac conſultiſſima.C.de teſt.Quartò & finaliter facit iſta noſtra lex quã notabiliter pondero in quãtũ dicit ꝙ in teſtamento in ſcriptis ſint octo ſubſcriptiones & ſignũ tabellionis, ſed hoc ſignũ non poſſet eſſe ſi non interueniret tabellio: ergo requiritur pro forma. Neq; obſtat ſi rñdeas ꝙ bene reqritur tabellio ut ualeat tanquã ſcriptura publica, non tñ ut non poſſit ſine eo ualere tanquã ſcriptura priuata, & ualeat ſcriptura facta publicatione: qa rñdeo,ꝙ cũ lex hoc nõ dicat,neq; declaret, ſed pro forma & ſolennitate teſtamenti in ſcriptis expreſsè requirat tabellionem, non ualebit ſine eo,etiam ſecuta publicatione.

41 Neque obſtat primum fundm̃ pro cõtraria parte adductum: quia rñdeo ꝙ procedit qñ lex non reſtringeret probationes expreſsè, ut in noſtro caſu facit per rõnes prædictas:neque obſtat etiam 2m fundm̃, quia licèt teſtm̃ ſit actus pius & fauorabilis, tñ forma in eo requiſita omnino eſt ſeruanda. Neq; obſtat etiam tertium fundm̃ de noſtra lege ꝙ vr̃ urgentius, in quantũ dicit ꝙ ſi teſtamenta non habuerint prædictam ſolennitatem teſtium, nõ ualeant: & nõ dicit nec repetit de tabellione. quia ſubtiliter rñdeo,ꝙ iſta noſtra lex ſuprà tractauit de multiplici uoluntate & forma teſtamẽtorum, ſcilicet nuncupatiui, in ſcriptis filiorum,cæci,& codicillorum: & in quolibet requiritur propria & diſtincta forma, non tñ in oĩbus requiritur tabellio,& iõ dicit poſteà lex,ꝙ ſi nõ habuerint ꝑdictã ſolennitatẽ teſtiũ,non ualeãt ut cõprehẽderet oĩa ſuperiora teſtamenta de quibus locuta fuerat, & non expreſſit de tabellione, qa in omnibus teſtamentis non requiritur, ſed tm̃ in teſtamento in ſcriptis, & fortè ſi noſtra lex exꝑſſiſſet de tabellione,

aliquis

aliquis intelligeret, qđ indiſtinctè omnibus in teſtamētis requireret, qđ eſt falſum: ideo tantùm expreſſim de ſolēnitate teſtiū quæ ad omnia pertinet.

42 Item quæro, an in teſtamēto in ſcriptis requiratur dies, mēſis, & annus, in quo fuit celebratū? & vr̄ dicendum ꝙ ſic: ita probat tex. in l. 2 §. diē, ff. quemad. teſt. ape. ubi dr̄, ꝙ qñ petitur teſtm̄ in ſcriptis aperiri & publicari, dēt dari copia ſine die & conſule, ut non fabricetur falſitas: ergo præſupponit ꝙ dēt continere diem, menſem, & annū: & per illū textum. ita Bald. in Authē. quod ſine. C. de teſt. fin. col. pen. q. ubi etiam facit text. & ibi Salice. col. 2. nu. 6 & ibi etiam Iaſ. col. fin. in fin. Alexā. conſi. 123. col 4. uol. 1. & conſi. 76. penul. col. 3. uol. probat etiam tex. in l. 3. C. quemadmo. teſta. ape. tex. in authen. de teſta. imperf. § nos omnia. colu. 8. tex. in l. pe. tit. 2. par. 6. confirmatur etiā ratione, quia aliàs non poſſet conſtare in qua ætate illud feciſſet teſtator.

Item etiā, quia ſi fieret aliud teſtm̄, non poſſet conſtare quod eorum eſt poſterius ut illud ualeat: contrarium tñ probat text. in l. hac conſultiſſima. C. de teſta. & in l. iubemus. eod. tit. ubi ponitur forma & ſolennitas teſtamenti in ſcriptis in qua non ponitur iſta. Secundò probat etiam iſta noſtra lex Tauri, quæ formaliter ponit & enumerat omnes ſolēnitates requiſitas quas debet habere & cōtinere teſtm̄ in ſcriptis, & non ponitur iſta, ꝙ contineat diem, menſem, & annum: & in expreſſo ita tenet Ioan Fab. §. poſſunt. Inſtit. de teſta. col. fi. in fi. Sed in hoc dubio paſſu, & articulo, pro concordia dico ſic, ꝙ ſi teſtm̄ in ſcriptis fit corā tabellione publico, requiritur dies, menſis, & annus, in quo fuit celebratum, cum iam ſit ſcriptura publica, & ei ſoli debeat credi, in qua neceſſariò requirit̄ iſta ſolennitas: & ideò cùm noſtra lex Tauri, expreſsè requirat, ꝙ in teſtamēto in ſcriptis interueniat tabellio, neceſſariò debet continere diem, menſem, & annum: quia aliàs nō eſſet ſcriptura publica, & ꝑ cōſequens iſta nr̄a lex non poſuit inter ſolennitates teſtī ꝙ contineret diem, mēſem, & annū: quia tacitè & implicitè hoc uoluit, & diſpoſuit, cū reqrat tabellionē & ſcripturā publicā, quæ ſine eo non ualet.

43 Si uerò fit manu priuata ſine tabellione, nō requirit̄ dies, menſis, annus, nec locus: quia in ſcriptura priuata nō requiritur. ut in. l. cùm tabernam. §. 1. ff. de pigno. & ibi gl. or Bar. & cō. doc. & in l ſcripturas. C. qui po. in pig. ha.

44 Itē ēt requiritur poſtea publicatio, vnde ibi pōt probari de die & tpe, & hoc caſu intelligo iura contraria, & ſnīam & concluſionem Fabri: nec obſtant prima iura contraria, quia ibi fortè interuenit tabellio, uel dato, ꝙ non interuenit, poſitus eſt dies ad maiorē probationē & liquidationē ueritatis.

45 Sed ꝗ plenè uiſū eſt de teſtamēto in ſcriptis, nunc oportet uidere de nūcupatiuo, tàm de iure cōi ꝗ regio: in quo magiſtraliter & reſolutiuè dico, ꝙ de iure cōi requiruntur ſeptem teſtes, maſculi, puberes, liberi, & rogati, ut in teſtamento in ſcriptis: & tandem eadem ſolennitas requiritur in teſtamento nuncupatiuo, q̄ requiritur in ſcriptis: excepto ꝙ debent audire & intelligere uoluntatem teſtatoris, & nō debent ſe ſubſcribere nec ſignare: tex. eſt capitalis & expreſſus, in l. hac cōſultiſſima §. per nūcupationē. C. de teſta & ibi gl. ord. & cō. doct. & in terminis ita dt ibi Pau d Caſ. tex. ī l. hęredes palā. ff. đ teſt tex. ī § fi. Inſt. de teſt.

46 Itē ēt requirit̄ publicatio poſt mortem teſtatoris: quia debent venire teſtes coram iudice & deponere cum iuramēto, ꝙ illa fuit uoluntas teſtatoris, & poſtea redigi depoſitio in publicā formā corā iudice & tabellione, ut ꝑpetuò faciat plenā fidē, ut in ſimili fit in teſtamēto in ſcriptis, ut ſuprà dictū eſt: & in expreſſo ita probat tex. in l. fi. in fi. C. de teſta. cuius uerba ſunt, ſi tñ ut ipſi teſtes agnoſcūt teſtatoris uolūtatē, & maximè quē uel quos hæredes ſibi relinquere uoluerit, & hoc poſt

C mor-

mortem teſtatoris, iurati deponant.& ibi cōmu.doct.& hoc eſt verum & procedit q̄n teſtm̄ nuncupatiuum fit corā ſolis teſtibus, vel fit in aliqua ſcriptura priuata: ſecus verò ſi fiat in ſcriptura publica corā tabellione: q̄a tūc ſola ſcriptura ꝓbat abſq; aliqua publicatione & depoſitione teſtiū: ſicut diximus in teſtamento in ſcriptis: & eadē rōne & in expreſſo ita tenet gl.ord. quæ ſic debet intelligi in l.1. C.de teſta.in gl. fi.& ibi Bal col. fin.q.6.Pau.de Caſt.& commu.doct.gl.ēt ordinaria in l.hęredes palam, ff.de teſta & ibi Bar.& commu.docto.gl.ēt ordinaria, vbi latè diſputat in l.fi.C.de fideicommiſſ.in uerbo,oſtenditur,& ibi Bar pen.q.& commu doct tenet ēt Bart.& alij doct.in l. 2.quemadmo.teſta.ape. idem Bar.in l. conficiuntur §.1. ff.de iure codi tenēt ēt moderni in l 2.C.de bo.poſſ ſm tab.

47 Hodie tn̄ de iure regio aliqua videtur mutata & correcta in forma teſtamēti nūcupatiui: quia ſi fiat ſine tabellione coram teſtib.uel in ſcriptura priuata,req̄runt quinq; teſtes vicini eiuſdē loci ubi fit teſtm̄: ſi tn̄ locus ſit ita deſertus ꝙ in eo non ſit copia hoīum, ſufficiūt tres teſtes: & intelligo ꝙ ſint uicini ſicut in ſuperiori caſu. Si uerò fiat cum tabellione in ſcriptura publica indiſtinctè, ſufficiūt tres teſtes uicini ēt illius loci ubi fit teſtm̄: ita diſponit lex 1.tit.2. lib.5.ordi. Ex qua colligo ꝙ in teſtamento nuncupatiuo illa lex corrigit numerum teſtiū: ita etiam corrigit qualitatē eorū, quia requiruntur, ꝙ ſint uicini illius loci ubi teſtm̄ fit: & illa lex ordinamenti eſt hodie confirmata per iſtā noſtram legē. Quęro tn̄ circa prædictam legē, ſi in illo loco poſſit haberi tabellio & in teſtamēto nō interueniat, ſed tm̄ teſtes prędicta, in ualeat & teneat? & vr̄ ꝙ non, quia prædicta lex conditionaliter dicit, E ſi fuere tal el lugar que no ſe pudiere auer eſcriuano publico. &c. Ergo ſtante ibi tabellione non ualet teſtamentum ſine eo: ſed teneo contrarium imò quòd ualeat coram teſtibus, quia parem uim obtinent teſtes & inſtrumenta: quia probationes non ſunt reſtringendæ ſed ampliandæ: itē etiam maximè in teſtamentis argumēto text.cum materia, in l.in exercēdis. C.de fide inſtru.cum ſimilibus. Item quæro, ſi teſtamentum fiat ſine tabellione coram ſeptem teſtibus de iure communi requiſitis, & non ſint uicini illius loci, an ualeat & teneat teſtamentum, ſecuta legitima publicatione, ut ſupra dictum eſt? & teneo ꝙ ſic, attenta prædicta ratione: & hoc probat & vult illa lex in finalibus uerbis, inquantum dicit: E mandamos otroſi que uala el teſtamento que fuere fecho con buenos teſtimonios. Et ita dixi & conſului in q. de facto. Ex qua lege ſic declarata, nota, ꝙ licèt de iure communi ruſticus qui teſtabatur ruri ubi non eſt copia teſtium poſſit teſtari cum quinq; teſtibus, ut eſt caſus ſingularis & unicus in l.fin.C.de teſtam. ſecundum Paul.& modernos ibi, & in l.6.tit.1.part.6.tamen hodie non data copia teſtium, indiſtinctè in qualibet perſona ſufficiunt tres.

48 Item ēt ex noſtra lege infero, ꝙ iam hodie ceſſat illud maximum dubium doctorum, quætēſium an tempore peſtis quo homines non audent accedere ad infirmos ualeat teſtamentū cum minori ſolennitate. in quo Bald. poſt Nico.de mata. in l fin.C. de teſtamen. argumento illius text.& eius rationis tenebat ꝙ ſic: & idem tenebat ibi Sali. & Iaſ.tenebat Ripa in tractatu de peſte. fol 10. ſed contrarium tenebat ibi Fulgoſius, Paul Areti. Alexand.& Corneus. Imò ꝙ requiratur integra & perfecta ſolennitas de iure communi requiſita, quia lege non cauetur ꝙ remittatur niſi tantum ſpecialiter in ruſticis, ergo indiſtinctè in omni alio actu, caſu, tempore & perſona requiratur integra & perfecta ſolennitas. probat etiam tex in l caſus.C eo.tit.de teſta text. etiam in l.conficiuntur. §.1. ff.de iure codi ubi habetur, quòd licèt caſu uel neceſſitate non poſſet inueniri co-

ri copia teſtium, non ualet teſtm̃ ſine
legitimo numero eorum: & idẽ apertè
ſentit Bald. in l. 1. ff. de bono. poſſeſ. ex
teſta. mili ubi dicit ꝙ vtile eſſet diſpo
nere, ꝙ tempore peſtis ſufficeret mi-
nor numerus teſtium: ergo dat intelli
gere, ꝙ de iure cõi requiritur nume-
rus legitimus: & idem tenet Roman.
in Authen. ſimiliter. C. ad leg. Falc. 34.
ſpeciali piæ cauſæ, & hãc dicebat ma
gis comm. opi. Alex. in conſi. 70. & cõ-
ſil. 117. volu. 2. nam certè hodie ceſſat
iſtud dubium: quia indiſtinctè in teſta
mento nuncupatiuo requiritur prædi
cta ſolennitas legis ordinamẽti. Itẽ ẽt
ex nr̃a lege infero, ꝙ licet de iure cõi
teſtm̃ inter filios, & deſcendentes, mõ
ſit in ſcriptis, mõ nũcupatiuũ, valebat
ſine prædicta ſolennitate requiſita,
ſed tm̃ cum ſolennitate iuris gentium
duorum teſtium, ut in l. hac conſultiſ
ſima. §. ex imperfecto. C. de teſta. & ibi
commu. doct. in 7. tit. 1. part. 6. Tamen
hodie indiſtinctè tàm in teſtamẽto in
ſcriptis quàm nuncupatiuo requiritur
inter filios eadem ſolennitas, quæ re-
quiritur inter extraneos, attenta iſta l.
3. Tauri, iuncta. l. ordinamenti.

49 Item adde pro maxima, & neceſſa-
ria intelligẽtia & declaratione noſtrę
legis & materiæ, ꝙ teſtm̃ mõ in ſcri-
ptis mõ nuncupatiuum debet fieri co
ram prædicto numero teſtium uno eo
demq; tempore, loco, & contextu, nul
lo actu extraneo interueniente: text.
eſt capitalis & expreſſus in l. hæredes
palàm. §. fi. ff. de teſta. cuius verba ſunt,
vno contextu actionis teſtari oportet
ſtantem uno contextu, nullum alienũ
actum teſtamento intermiſcere, & ibi
gl. ord. Bar. & commu. doct. text. in l. ſi
vnus. C. de teſta. tex. in l. hac conſultiſ
ſima eo. tit. ibi. uno eodemq; die ac tẽ-
pore conſcribẽtibus & conſignãtibus
ꝙ intellige niſi actus extraneus ſit ne
ceſſarius naturę: tex. eſt in l. cũ antiqui
tas. C. de teſt. tex. in l. 3. ti. 2. par. 6. cuius
ratio poteſt eſſe duplex. Prima qa tũc
probatur teſtamẽtum per omnes illos
teſtes conteſtes, & uniformes: aliàs ve
rò eſſent particulares & ſingulares te-
ſtes & non conteſtes. Secunda rõ põt
eſſe, quia ſi diuerſis tpibus & locis, te-
ſtator oſtenderit uoluntatem ſuam, iã
eſſent plura teſtamenta & non unicũ
teſtm̃, uel ſaltẽ ſp ultima uoluntas de-
rogaret priori & eſſet unicum teſtm̃
poſterius ꝙ ſemp præualeret, & prio-
50 ra eſſent ſublata & non ualerent. Ex
qua ſnĩa & reſolutiua concluſione pri
mò infero notabiliter, ꝙ ſi teſtator co
ram duobus uel tribus teſtib. dixit &
declarauit uolũtatem ſuam, & deniq;
fecit teſtm̃ ſuum & poſtea alio die vel
tpe corã alijs teſtibus illudmet dixit
& confirmauit, qui poſtea deponũt de
tenore teſtamẽti & deponunt de eadẽ
voluntate & diſpoſitione teſtatoris: ta
lis probatio non ualet nec concludit,
quia non fuit teſtm̃ & uoluntas defun
cti uno eodemq; tpe, loco, & cõtextu
factum & diſpoſitum. Secundò infero
& ualde ſubtiliter, ꝙ una pars teſtĩ
non põt probari per ſeptem teſtes, de-
ponentes ſe illud ſcire, & non plus, &
alia pars teſtĩ per alios ſeptem: quia
neceſſariò requiritur ꝙ per eoſdem
teſtes probetur totus tenor teſtamenti
& quælibet eius pars & diſpoſitio, qa
aliàs non cenſeretur factum uno eo-
demq; tpe & cõtextu ita tenet expreſ
sè Bal. reputans eſſe mirabile in d. l. cũ
antiquitas. C. de teſtam col. 2. & q. & il
lud dictũ reputat unicum & alibi non
ſcriptum Alex ibi col. fi in fi. ꝙ tñ ſin
gu. intellige & declara qñ nõ apparet
neq; conſtat ꝙ oẽs illi teſtes fuerunt
præſentes totali tenori & diſpoſitio-
ni teſtamẽti: ſecùs verò ſi apparere &
conſtare poſſit ꝙ fuerunt pręſentes to
ti teſtõ, ſed de oĩ eius tenore & parti-
bus non recordãtur, ſed tm̃ ſeptem eo
rum recordant̃ & deponunt de aliqua
eius parte, & alij ſeptẽ recordantur &
deponunt de alia parte: quia tũc quęli
bet pars remanet ꝓbata: ita tenet & de
clarat ibi Alex. de Imo. & Philip. Cor.
quorũ opi. vr̃ vera & iuridica, & eã te-

nerem in iudicando & conſulendo.
51 Item adde ꝙ in teſtõ cæci requirit̃
per noſtram legem ſolennitas quinq;
teſtium, & certè in hoc, noſtra lex eſt
ualde dubia, cũ ſupra locuta ſit tam in
teſtõ in ſcriptis quã nuncupatiuo: an
in utroq; ſufficiant quinq; teſtes in te
ſtamento cæci, pro cuius perfecta de-
claratione dico & præſuppono, ꝙ cæ-
cus non põt teſtari in ſcriptis: quia cũ
non poſſit uidere, & cognoſcere lite-
ras ſuas uel alienas, poſſet decipi & fa
ciliter contra eum cõmitti falſitas, ſed
tm̃ põt teſtari nuncupatiuè, & in tali
teſtõ debent interuenire ſequentes ſo
lennitates. Prima ꝙ non poſſit teſtari
in ſcriptis. Secunda ꝙ requiruntur ſe
ptem teſtes. Tertia ꝙ requiritur tabel
lio. Quarta ꝙ ſint rogati, debet ipſe di
cere coram eis ꝙ ad hoc ſunt vocati.
Quinta ꝙ debet exprimere nomẽ hæ
redis. Sexta ꝙ uno eodemq; & cõtex-
tu fiat. Septima ꝙ tabellio debeat ſe
ſubſcribere. Octaua ꝙ ẽt teſtes debeãt
ſe ſubſcribere. Nona ꝙ oẽs debeãt ſi-
gnare teſtm̃ & ſcripturã eius. Decima
ꝙ inſtitutio ꝑ forma debeat præcede-
re legata. Vndecima ꝙ non inuẽto ta-
bellione adhibeat̃ octauus teſtis. Duo
decima quod oẽs prædictæ ſolennita-
tes requiruntur ẽt in codicillis: tex. eſt
formalis & expreſſus qui oĩa prędicta
ponit & requirit in l. hac cõſultiſſima.
C. qui teſt. fac poſſ. & commu. docto. &
idem diſponit lex. 14. tit. 1. par. 6. & ſic
noſtra lex quæ ſimpliciter dicit & diſ-
ponit ꝙ in teſtõ cæci requirãtur quin
que teſtes, neceſſariò debet intelligi
in teſtõ nuncupatiuo: quia in ſcriptis
non põt teſtari, & licèt in alijs perſo-
nis requirantur quinq; vel tres teſtes,
ut ſupra dictũ eſt, tñ in teſtõ cæci, ne-
ceſſariò ſp requiruntur quinq; & iſte
52 eſt uerus intellectus huius legis. Sed
pulchrũ dubium eſt, an hodie requira
tur ẽt tabellio & prædictæ ſolennita-
tes quas ſuprà numeraui uel aliqua ea-
rum, & teneo quod nõ, cum in noſtra
lege non ponantur neq; requirantur.
& ſi replices ergo eadẽ ratione poſſet
teſtari in ſcriptis cũ ſimpliciter & ab-
ſolutè noſtra lex loquatur dicendo ꝙ
in teſtõ cæci requirantur quinque te-
ſtes: quia reſpõdeo ꝙ nullo mõ põt te-
ſtari in ſcriptis quia in eo eſt maior rõ
prohibitionis quam ſupra dixi de iu-
re cõi: item quia in teſtõ in ſcriptis, no
ſtra lex requirit ſeptem teſtes in qua-
libet perſona ẽt ſi teſtetur inter filios:
ergo in cæco non coarctatur uel tolli
tur prædicta ſolennitas & numerus te
ſtiũ: vñ cũ noſtra lex loquatur in teſtõ
nuncupatiuo & in ſcriptis, & dicat qđ
in teſtamento cæci requirũtur quinq;
teſtes, apertè colligitur loqui tantum
in teſtamento nuncupatiuo in quo eſt
capax & non in alio.
53 Itẽ quæro qñ pater teſtatur inter li
beros quã ſolẽnitatem debeat adhibe
re? in quo art. reſolutiuè dico, ꝙ nõ te-
net̃ adhibere ſolennitatem aliquã re-
quiſitam de iure ciuili poſitiuo, ſed tm̃
ſufficit adhibere ſolennitatẽ requiſitã
de iure gentiũ: putà duos teſtes maſcu
los uel fœminas rogatos, uel non roga
tos, mõ teſtetur in ſcriptis, mõ nuncu-
patiuè, & qñ teſtatur in ſcriptis non re
quiritur ſubſcriptio teſtiũ neq; appoſi
tio ſigillorum neq; alia ſolennitas iu-
ris cõis, tex. in l. hac conſultiſſim. §. ex
imperfecto. C. de teſt cuius uerba ſunt
ex imꝑfecto teſt. uolũtatem teneri de
functi niſi inter ſolos liberos à parẽti
bus vtriuſq; ſexus habeat̃ nõ uolum⁹,
& ibi ẽt gl. or. & cõm. doc tex. in l. fi. C.
fam. herc. & ibi ẽt glo. or. & cõm. doct.
& idem diſponit lex. 7. tit. 1. par. 6. q̃ ad
dit ꝙ tales duo teſtes debẽt eſſe roga-
ti. Ex qbus iurib. infertur, ꝙ qñ ab ali-
quo actu remouet̃ ſolẽnitas iuris cõis
poſitiui, ſemꝑ remanet intacta ſolẽni-
tas iuris diuini uel gentium, ſm̃ quod
requiruntur duo teſtes maſculi uel fę
minæ: iſtam regulam & doctrinam in
fert Bar. & cõm. doct. in d. §. ex imꝑfe-
cto. idẽ Bar in l. milites C de teſt. mil.
54 Ang. de Are. ĩ §. fi. Inſt. de teſt. Qđ 1. ex
tẽde ut ꝓcedat & hẽat locũ ẽt in ma-
tre quæ teſtatur inter liberos. Ita ꝓbat
tex. in dicto. §. ex imperfecto ibi a pa-
rentibus

rentibus utriuſq; ſexus.& ibi tenet gl. ordin in uerbo, liberos Secundò extẽde, ut procedat etiam in filijs emancipatis, tex.in l.fi.C.fami.herc.ibi, uel emancipatis quos prætor ad ſucceſſionem uocat, & ibi gl.ord. & com.doct. Tertiò extende ut procedat etiam in filijs naturalibus, in eo quod capere poſſunt a patre uel matre: quia iſta iura uñr ſe fundare in iure & priuilegio ſanguinis, ergo ad eos extendantur.

Item etiam arg.tex.in l 2. C.de nat. libe.tex.in auth.licet,eod.tit text.in l. fi.C de confir.tuto.tex. in l.1. & per totum. C.ad Orfi. & in expreſſo iſtã ſententiam & concluſionem tenet Spec. in tit.de inſtru. & hic §.compendioſè, uerſ.quid ſi mulier. Alb. in d.§ imperfecto.col.2. verſic. quid ſi mater & ibi Pau.Io. de Imo in l filio præterito.ff. de iniu.rup col.28.verſ.item adde.idẽ Imo. in l ex facto. §.ſi quis rogatus.ff. ad Trebel.fi.col Sal. in l.fi. C.fam.her ciſ.2.q.licèt contrarium teneat Bal.Alex.& Iaſ.in d.§ ex imperfecto. Ange. de Peruſ.in d.l.fi. C fami.herc.dicens, ꝙ cum iſta quæſtio contingeret Peruſij,ita cõſultum fuit per plures doctores:contrarium etiam tenet Bal.in l.ſi aliqua illuſtris C.ad Orfi.idem Bal.in l.qui teſtamento. §.mulier. ff.de teſta. idem Bal.in l parentes. ff de in ius uocan.idem Bald in l.humanitatis. C.de impu.& alijs. Alex in d.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.ff.ad Trebel. Quartò extende ut procedat & habeat locum econtra,ſcilicet, ꝙ filij uel deſcendentes poſſint inſtituere parẽtes in minus ſolenni uolũtate, & ſic coram duobus teſtibus:ita Alberic.in d §.ex imperfecto.2.col & ibi Alex.Corn.& Iaſ.Sali. in l.fi C fam.her 2.col. 3.q Iaſ in l.filium quem habentem C.famil herc.5. col.nu.9 & probat d.l.7. titu.1. part.7. licèt Specu teneat contrarium in titu. de inſtrument.& hic § compendioſè., uerſ.quid ſi filius.

55 Item adde,ꝙ iſtud teſtamentũ conditum inter liberos cum iſta ſolennitate erit perfectum teſtamentũ,& non dicitur codicillus: & per conſequens liberi ſuccedent ex teſtamento & non ab inteſtato: notabiliter tenet gl. ord. in l filij C.fam.herc & ibi Bal & com. doct. & illam gloſſam ad hoc reputat ſingu Ioan.de Imo.in l ſi filius qui in poteſtate. ff.de liber.& poſth. col.2.in medio:& iſtam dicit commu. opinio. Iaſ.in d.§. ex imperfecto. pen col.numer. 14.effectus maximus eſt,ſi ſunt inſtituti inæqualiter:quia valebit & conſeruabitur inſtitutio : aliàs ſi tantũ ualeret ut codicillus, irritaretur inſtitutio, & ſuccederent æqualiter ab inte-

56 ſtato. Quod limita & intellige quãdo patet eſt uſus uerbis directis denotantibus inſtitutionem : uel diuiſit inter filios hæreditatem per quotas, ſecus uerò ſi particulariter per ſingulas res: quia tunc illa eſt quædã diuiſio & ſucceſſio ab inteſtato. & non teſtamentũ: ita probat glo.in d l.filij.C famil herciſ.& ibi tenet Paul. & alij doct. tenet etiam Cyn.& commu docto.in l.quoties.eod.titu.fin. col.5.q. & ibi comm. doct.Paul & Alexand.in d.§.ex imperfecto.2.col. Item adde, ꝙ ſi pater noluit teſtari, ſed codicillari inter liberos, uel quolibet alio modo uoluntatem declarat inter eos in aliquo inſtrumento,uel epiſtola, eis relinquendo prælegata,uel meliorationes, talis uoluntas, uel codicillus requirit etiã duos teſtes ſicut teſtamentum:tex eſt formalis & expreſſus in l.fin. C fami. herc.& ibi gloſſ.ordin. & commu. docto.adde tamen, ꝙ eo caſu quo h odie teſtaretur in ſcriptis, requiritur, ꝙ ſi ſcit ſcribere manu propria,ſcribat ſub ſtantiam teſtamenti, ſcilicet nome n filiorum, & quotam inſtitutionum eorum.tex.eſt in auth ꝙ ſine. C. de teſta. & ibi communi.docto & idem diſponit dicta lex 7.tit 1.par.6.

57 Item adde, quòd in tali teſtamento inter liberos oportet, quòd omnes filij ſint inſtituti, aliàs ſi aliquis eorum ſit præteritus, teſtamentum eſt nullũ. Ex quo notabiliter collige, ꝙ diſpõ tex.in d.§. ex impfecto. ſolũ hẽt locũ

qñ teſtm̃ deficit ratione ſolennitatis
omiſſæ, ſecus verò ſi deficiat rõne præ
teritionis alicuius filij: quia teſtm̃ nõ
valet, & in terminis ita tenet glo. ord.
in l. ſi filius q in poteſtate. ff. de liber.
& poſthu. in gloſſ. fin. & ibi Bart. col.
1 & oppo. 1. Imol. colum 52. Iaſon.
col. 5. nu 27. gl. or. in authen. ex cauſa.
C. de liber. præte in uerbo. irritum. &
ibi Bal. col. 6. oppo. fi Pau. pen. col. op
po. fi & commu. doct. Imo. in l filio p̃-
terito, ff de iniu. rup. col. 27. in med. &
ibi commu. doct. Bald. in d § ex imp-
fecto col 1. nu. 20. & ibi Ang in fi. Cor
neus. col. 1. Iaſ. col. 3. Salic. in l. fi C. fa-
mil herc col fi & iſta eſt cõmunis opi
nio. cuius ratio eſt: quia tunc videtur
peccare in defectu naturali uel gen-
riũ, quo filij debẽt ſuccedere patribus.
58 Item adde quod ſi in teſtamento in
ter liberos ſit mixta extranea perſona
cui aliquid ſit relictũ per uiam inſtitu
tionis, uel legati, uel fideicommiſſi, ta
lis perſona hr̃ pro non appoſita uel a-
diecta: & tale relictũ nullo modo ua-
let nec tenet: ſed accreſcit liberis: tex.
in dicto § ex imperfecto. & ibi cõiter
doct. & idem diſponit prædicta lex. 7.
tit. 1. part 6. ꝙ tñ intellige in teſtamen
to nuncupatiuo, ſed in teſtamento in
ſcriptis valerent legata & fideicõmiſſa
relicta extraneis perſonis: tex. eſt qui
ſic debet intelligi in auth. ꝙ fine. C. de
teſta. & ibi commu. doct. & idem diſpo
59 nit d l. 7. in fi. tit. 1. part. 6 Hodierñ in
noſtro regno p̃dicta corriguntur, quia
teſtm̃ inter liberos nuncupatiuè fa-
ctum, requirit eandem ſolennitatem,
quæ requiritur in teſtamẽto extraneo-
rum: ita expreſsè diſponit iſta noſtra
lex 3. Tauri. in quantum dicit, ꝙ ſolen
nitas teſtamẽti nuncupatiui requiſita
per legem ordinamenti, habeat etiam
locum in teſtamento condito inter
liberos: vnde hoc caſu hodie nulla eſt
dr̃ia inter liberos & extraneos. Sed
pulchrum & neceſſarium dubium eſt
an ius commune ſit etiam correctũ in
teſtamento in ſcriptis per iſtam legẽ,
vt eadem ſolennitas requiratur in te-
ſtamento inter liberos, quę requiritur
inter extraneos: & vr̃ ꝙ ius cõe nõ ſit
correctum, imò etiam hodiè duret dif
ferentia in teſtamento inter liberos &
extraneos: quia noſtra lex tantũ loqui
tur & corrigit in teſtamento nuncupa
tiuo: dicens ꝙ ſolennitas teſtamenti
nuncupatiui inducta per l. ordinamẽ-
ti, habeat locum tàm inter liberos q̃
inter extraneos: ergo ad teſtm̃ in ſcri-
ptis non eſt extẽdenda. argumẽto tex.
in l. ſancimus. C. de teſt vbi hr̃ ꝙ illud
qd̃ non mutatur, ſtare non prohibetur.
60 Item ẽr quia lex correctoria nõ dẽt
extendi etiam ex paritate uel maiori-
tate rationis vt in Auth. quas actiones.
C. de ſacroſ. eccle. & ibi commu. doct.
Sed his non obſtantibus ego teneo cõ
trariam ſñiam, imò ꝙ iſta noſtra lex 3.
Tauri, corrigat ius cõe etiam in teſta-
mento in ſcriptis, & in eo requiratur
eadem ſolennitas in teſtamento inter
liberos quæ requiritur inter extraneos:
& hoc apertè probat iſta noſtra lex, in
quantum dicit, ꝙ in teſtamento nũcu-
patiuo requiratur ſolennitas legis or-
dinamenti, tam inter liberos quàm in
ter extraneos: & poſtea dicit & ſubdit,
ꝙ in teſtamento in ſcriptis ſeruetur ſo
lennitas & forma in præſenti per iſtã
noſtram legem poſita & deſcripta Er-
go loquatur & referatur ad omnes p-
ſonas de quibus ſuprà locuta fuit. ſed
ſuprà dixit & uoluit ꝙ in teſtamento
nuncupatiuo requiratur eadẽ ſolenni
tas inter liberos & inter extraneos, er
go ſolẽnitas teſtamẽti in ſcriptis quã
poſtea ſimpliciter ponit loquatur &
extendatur inter eaſdem perſonas &
ſic tã inter liberos q̃ inter extraneos.
Nec obſtant fundamenta in contrariũ
adducta: quia reſpõdeo ꝙ iſta non eſt
extenſio quam ego facio de lege in ca
ſu omiſſo, ſed eſt uera & propria diſpo
ſitio legis, quę expreſsè uel ſaltem uir
tualiter locuta fuit in utroque caſu, ſ.
tàm in teſtamento in ſcriptis inter li-
beros, quàm inter extraneos, cũ ſuprà
in eodem utroque caſu locuta fuit in
teſtamento nuncupatiuo: confirmatur

etiam

etiam ratione, q̃a ſi iſta noſtra lex uoluit eandem ſolennitatem adhiberi in teſtamento nuncupatiuo tàm inter liberos q̃ inter extraneos, ergo à fortiori idem vr̃ uelle in teſtamento in ſcriptis in quo eſt maior ſuſpicio & timor
61 falſitatis. Vnum tamen eſt quod in codicillis factis in ſcriptis, ẽt hodie benè ſufficerent quinque teſtes, uel in teſtamẽto in ſcriptis in quo poniť clauſula codicillaris, ut ſuprà dictum eſt: quia quãtum ad hoc, iſta noſtra lex nihil mutat, ideo ius cõe remanet incorrectum, neque obſtat ꝙ hodie expreſſè iſta noſtra lex dicat, ꝙ eadẽ ſolennitas requiritur in codicillis quæ requiritur in teſtamento nuncupatiuo: quia procedit & habet locum q̃n codicillus fit nũcupatiuè: ſecus uerò ſi fiat in ſcriptis, quia tũc nihil diſpouit, iõ ſeruandum eſt ius cõe: maximè quod in utroque codicillo hodie requiruntur quinq; teſtes: & iſta ſunt noua ſubtilia, & benè notanda ad iſtam noſtrã
62 legẽ. Iuxta prædicta t̃n ſe offert mihi ſingularis & ſubtilis difficultas, quali ter intelligatur & ꝓcedat, cuius ſit effectus illa cõis cõcluſio, quæ habet ꝙ in teſtamento cõdito inter liberos ſubintelligitur & cenſetur appoſita clauſula codicillaris, quam tenet gloſſ reputata ſingu. in l. cohære. §. cum filiæ, in uerbo non ualuit. ff. de vulg & pup. quam ibi ad hoc notat & commendat Io. de Imo. col. 2. in fi. & reputat ſingu. Aret. col. 3. in fi. nu. 8. Iaſ. col. fi. nu. 18. notat etiam & commendat Alexand. in l. hac cõſultiſſima, §. ex imperfecto. C. de teſt. col fi. ĩ fi. & ibi Iaſ. col 3. nu. 8 Alex. in l fi. C. de codicil. col. 2. nu. 4. & eã dicit ibi ſing. Iaſ. col 3. nu 5 Simi lis t̃n gl. eſt in l filij patris. C fami. herciſ. quam ibi notat & cõmendat Fulgoſius & alij doct. cõfirmatur etiam per tex. not. in l. 3 ff. de mili. teſt. ubi hr̃ ꝙ in teſtamento militis ſemper ineſt clauſula, ꝙ ſi non ualet iure communi ualeat iure militari, & meliori modo quo poſſit ualere: & ad hoc illum tex. notat & commendat ibi Bart. Alber. Bal. & communi alij docto. idem Bar. in l. 1. ff. de iure codicillorum. colum. 3. q. 6. principali.
63 Sed nouiter & ualdè ſubtiliter rñdeo, ꝙ clauſula codicillaris principaliter operatur circa duo. Primũ eſt reſpectu ſolennitatis vt q̃n teſtator non adhibuit ſolennitatem requiſitam in teſtamento, putà ſeptem teſtes: tamen adhibuit ſolennitatem requiſitã in codicillis putà quinq; teſtes, tunc enim ſi non apponat clauſulam codicillarẽ, talis diſpoſitio non ualebit ut teſt̃m, nec ut codicillus, per tex. in l. nõ codicillus. C de teſt. & in l fi. §. illud. de codicil Si uerò apppoñat prædictã clauſulam codicillarem benè ualebit vt codicillus, ut d. §. illud & hoc caſu, talis clauſula codicillaris expreſſa uel tacitè ſubintellecta inter liberos nullius eſt momenti uel effectus: quia eadem ſolẽnitas duorum teſtium requiritur, tàm in teſtamento quã in codicillis.
64 Secundum circa ꝙ operatur clauſula codicillaris eſt reſpectu uoluntatis & ipſius directæ diſpoſitionis: quia ſi teſtator inſtituit hæredes in codicillis uel in teſtamento con tinentẽ clauſulam codicillarem, talis inſtitutio licèt non poſſit ualere iure directo, ualebit t̃n iure obliquo, & hr̃des & ſucceſſores ab inteſtato tenẽtur reſtituere hæreditatem hæredibus inſtitutis detracta quarta, tanquam ſit per fideicommiſſum vniuerſale eſſẽt grauati, vt ſuprà ſuo loco dixi. Ex quo infert, ꝙ ſi pater hodie inſtituat aliquẽ ex filijs ſuis & alios ꝑtereat, uel quoſdã directè & uniuerſaliter inſtituat æqualiter uel inæqualiter & alios ꝑtereat, licet teſta. nõ ualeat rõne præteritionis, t̃n ipſi filij ab inteſtato ſuccedentes tenentur inter ſe diuidere hæreditatem ſm quotas ſibi aſſignatas in teſtamento & inſtitutione directa, & ſic filius præteritus tenetur per uiam fideicommiſſi prælegati uel meliorationis fratribus inſtitutis, illas partes, in quib. directè fuerunt inſtituti, detracta ſua legitima, reſtituere, argumento tex. eu

materia. in l.Scæuola.ff.ad Trebe.& ſi dicas,ꝙ hoc vĩ deciſum p text.ĩ Auth. ex eã.C.de libe præte.ubi hr̃, ꝙ rupto uel annullato teſtõ ex eã pteritionis uel exhæredatio nis, oĩa cõſeruantur. Rñdeo ꝙ legata & fideicõmiſſa benè conſeruanť, ſed ip ſæ inſtitut.directæ nullo mõ ualent nec conſeruanť, ſed hodie inter liberos bñ conſeruarẽtur & obliquatenť prędictę inſtitutiones per clauſulam codicillarem inter eos intellectam,& iſte eſt principalis effectus huius articuli, quem ſic alibi non inuenies declaratum.

65 Item ẽt põt conſiderari maximus effectus ꝙ dicta clauſula codicillaris tacitè ſubintelligatur inter liberos, ẽt hodie, reſpectu ſolẽnitatis teſtamenti in ſcriptis: nã ut ſuprà dixi & concluſi licèt in teſtamẽto nũcupatiuo eadẽ ſolẽnitas requirať in codicillis q̃ requiriť in teſtamento per iſtã l. 3. Tauri, tñ ſecus eſt in teſtamento in ſcriptis, qa licèt poſuit formã teſtamẽti in ſcriptis,nihil tñ dixit de codicillis: vñ remanet in diſpoſitione iuris cõis, vt ſufficiãt quinq; teſtes ſubſcripti ſm formã tex.in l.fi.uerſi.C.de codicil.vnde hoc caſu ſi fiat teſtm̃ inter liberos cũ quinq; teſtibus & ſolennitate in eo requiſita, ualebit ſaltem ut codicillus, licèt expreſsè non ponatur clauſula codicillaris: quia tacitè ſubintelligitur & cenſetur appoſita.

66 Sed quia ſuprà uiſum eſt de forma & ſolennitate teſtamentorũ, nunc reſtat uidere de codicillis & de eorũ forma & ſolennitate. Pro cuius perfecta declaratione dico, ꝙ de iure cõi in quolibet codicillo requirũtur quinq; teſtes.text.eſt in l.fi.C.de codicil.text. in l.fi.C.de fideicom. tex.in § fi.Inſti. de fideicõmiſſa. hæred.& idem diſpõnit l. 1.tit. 12.par.6. & idẽ eſt in qualibet alia ultima uoluntate in gñe uel in ſpecie, ut donatione cauſa mortis, & qualibet alia q̃ poſſit inueniri, text. eſt in l fi.C.de dona cauſa mortis.confirmať,quia, bñ põt dari & reperiri ultima uolũtas in gñe & innominata, q̃ nõ ſit teſtm̃ nec codicil.tex.eſt ſingularis & unicus.ĩ l.licèt inter priuatos. C de pac.quẽ ibi ad hoc reputat ſingularẽ & vnicũ Bal.Ang. & Iaſ. pen col.

67 Hodie tñ ſufficiũt tres teſtes cum tabellione uel qnq; ſine eo, ſicut in teſtõ nuncupatiuo. ita exp̃ſsè dicit iſta nr̃a lex, & adde ſinglr̃, ꝙ licèt iſta noſtra lex nõ diceret neq; aliq̃d diſponeret de codic. ita dẽret intelligi: qa qd lex noua modificat & reſtringit ſolẽnitatẽ teſtamẽtorũ dicẽdo, ꝙ ſufficiãt duo vel tres teſtes, illamet ſolennitas ſufficiet in codicillis: ita eleganter tenet Bal.in l.fi.C.de teſtamẽtis. col.2.nu.6. & ibi Sal.in fi.arg.tex.in l.ſi qs in principio teſtĩ.§. miles,ff.de leg.3.& ĩ l.cũ hic ſtatus.§.ſi miles,ff.de don.ĩter vir. & vxo.et facit tex.in l.2.ff.de leg.et ibi tenet Pau.de Caſt.col 1.& Alex.col.1. dicẽs eſſe notabile,& Iaſ col 2.facit ẽt bonus text.in l. Marcellus iũcta gl.ff.
68 de don.cã mortis.Ex quo infert Salic. in l.quoties.C.fami.herc.1.col.in fi.ꝙ ſicut teſtm̃ inter liberos de iure cõi,valèt cũ duob. teſtib ut in l.hac cõſultiſſima § ex impfecto.C de teſta.ita ualebit codicillus inter liberos p̃dicta tñ intelliguntur & pcedunt qñ codicillus ſit nuncupatiuo mõ.Quæro tñ ſi fiat in ſcriptis quã ſolennitatẽ dẽt cõtinere: & certè de iure cõi dẽt cõtinere qnq; teſtes,q debẽt in eo ſe ſubſcribere,tex.
69 eſt in l.fi.ver.fi.C.de codicillis.Sed hodiè in noſtro regno qro q̃ ſolennitas adhibeatur,& vr̃, ꝙ ſufficiat ſolẽnitas trium teſtium cũ tabellione,& quinq; ſine tabellione, per text.in iſta noſtra l.3. q̃ poſtquã poſuit ſolennitatẽ teſtamenti nuncupatiui & teſtamẽti in ſcriptis, dicit ꝙ in codicillis interueniat ſolennitas q̃ requiritur in teſtõ nuncupatiuo: ſed in eo requiruntur tres teſtes cum tabellione, uel quinq; ſine eo, ut ſuprà dictum eſt,ergo & in codicillis. Sed ego teneo contrariam ſnĩam & cõcluſionem. Imò ꝙ codicillus in ſcriptis requirat ſemper & indiſtinctè quinque teſtes & ſubſcriptiones eorum, ſicut requiritur de iure communi quòd

ni ꝙ in hoc nõ corrigitur, nec obſtat text. in noſtra leg 3. imò apertè facit pro me: quia dicit, ꝙ in teſtamẽto nuncupatiuo requiratur ſolennitas trium teſtiũ cũ tabellione, & quinq; ſine eo, ſed in teſtamento in ſcriptis requirãtur ſp & indiſtinctè ſeptẽ teſtes & ſubſcriptiones eorũ, & ſtatim ſubijcit ꝙ in codicillis requiratur illamet ſolennitas, q̃ requiritur in teſtamento nuncupatiuo. Ergo codicillus in ſcriptis remanet in diſpoſitione iuris cõis, & nihil de eo diſponitur in noſtra l. 3. & per conſequens in eo requirentur hodie quinque teſtes cũ ſubſcriptionibus eorũ indiſtinctè, mõ interueniat tabellio, mõ nõ. Effectus tñ erit maximus, quia qñ interuenerit tabellio, nõ requiretur aliqua publicatio, qñ uerò nõ interuenerit, benè requiritur ſicut in teſtamẽto, ut dixi ſuprà iſta. l. in materia & ſolẽnitate teſtamẽti ĩ ſcriptis.

70 Item adde circa ſuperiora, ꝙ licèt in teſtamento teſtes debeant eſſe maſculi & non fœminæ, ut ſuprà notabiliter dixi & concluſi, tamen in codicillo ſufficiunt fœminæ: quia non reperiuntur prohibitæ. Ita tenet gl. notabilis & ordin. in l. fi. C. de codicillis in gl. antepe. & ibi notat & commendat Barto. Bald. Pau. & comm. doct. glo. ẽt ordinaria in l. qui teſtamento. §. mulier. ff. de teſta. in gl. 1 & ibi etiam Bar. & comm. doct. Ex quo deducit & infert Pau. de Caſt. ꝙ licèt ille qui nõ poteſt teſtari, nõ poſſit codicillari, ut in l. diui. § licet. uerſi. codicillos. ff de iure codicillorum. & in l. conficiuntur. §. 1. eod. titu. & in l. 2. ff. de lega. 1. & in l. 1. ff de lega. 3. & in l. ex teſtamento. C. de fideicom. & in l. 1. titu. 12. par. 6. Tñ iſta regula non procedit in teſte, nec ſequitur, ꝙ ille qui non põt eſſe teſtis in teſtamento, nõ poſſit eſſe teſtis in codicillo. Ita Paul. de Caſt. qui reputat ſing. in d. l. qui teſtamento. §. 17. mu-
71 lier. ff. de teſta. Ex quo datur notabilis declaratio ad noſtram. l 3. ꝙ teſtes requiſiti in codicillis ſufficiant eſſe fœminæ, nec obſtat iſta lex in quãtum dicit ꝙ in codicillis interueniat eadem ſolẽnitas q̃ requiꝛ in teſtamẽto nũcupatiuo: q̃a intelligo reſpectu numeri, nõ uero reſpectu qualitatis pſonæ, & ita tenerẽ in iudicãdo & conſulendo licèt fortè alij teneant contrarium.

72 Item adde ẽt circa prædicta ꝙ ſi teſtator uoluit facere teſtm̃ & nõ adhibuerit ſolennitatẽ requiſitã ad ualiditatem eius, nõ ualebit ut teſtm̃, nec ut codicillus: ẽt ſi in eo interueniat ſolẽnitas requiſita in codicillis tex. eſt in l 1. ff. de iure codic. tex. in l. cohæredi. § cũ filiæ. uerſi. q̃ ita. ff. de vulg. & pup. tex. in l. fina. uerſi. illud quoque C. de codicil. ꝙ rñ hodiè nõ põt verificari ĩ teſtõ nũcupatiuo: q̃a eadẽ ſolennitas requiritur in codicillo q̃ requiriꝛ in eo, ut in noſtra. l 3. Tauri, põt tñ uerificari & habere locũ in teſtamento in ſcriptis, in quo tàm de iure cõi q̃ regio requiritur diuerſa ſolẽnitas & numerus teſtiũ in eo, & in codicillis, ut ſuprà uiſum & declaratũ eſt, & addè ꝙ vř uoluiſſe teſtari eo ipſo, qd fecit inſtitutionẽ hæredis, text. eſt in l. non codicillum. C. de teſta. text. in l. illud. § tractari. ff. de iure codicillorum. &
73 utrobique com. docto Quod tamen limita & intellige præterq̃ ſi teſtator appoſuit clauſulam codicillarẽ, dicẽdo ꝙ ſi non ualeat iure teſtamẽti, ualeat iure codicillorũ: quia tunc illa diſpoſitio ualebit ut codicillus, ſi nõ poſſit ualere ut teſtm̃, text. eſt formalis & expreſſus, in l. fin. uerſi. illud quoque C. de codicil. textus in l. illud §. tractari. ff. de iure codicil. textus in l. cohæredi. § cũ filio. uerſi. quę ita ff. de uulg & pupil. & utrobiq; com. doct. quæ qdẽ clauſula codicillaris in aliquib. caſibus tacitè cenſetur appoſita ex præſumpta mente defuncti, licèt expreſſè non dicatur.

74 Primus eſt qñ in teſtamento uel diſpoſitione apponiꝛ iuramentũ: & hoc dupliciter, uel ꝙ teſtator iurat uelle oĩa ibi contenta ſeruari, uel quòd iubet hęredem iurare omnia ibi contenta facere & adimplere: text. eſt ſing. &

vnicus:

vnicus:in l. cùm pater.§. filius marrẽ. ff.de lega.2. quẽ ad hoc notat & cõmẽdat ibi Bar.Albe.& com.doct.antiqui: & reputat ibi ſing.& vnicũ Bald.Paul. & Imol.

Secundus modus eſt, qñ teſtator dixit ꝙ volebat ꝙ diſpoſitio ſua valeret omni meliori mõ quo poſſit: text eſt ſing.in iure in l.codicillis. § fin.ff.de lega.2. quẽ ad hoc notat & cõmendat ibi Bart.Albe.Bal.Imo.& com. doct.& reputat ſing. & vnicũ Pau. de Caſt.ibi.

Tertius caſus eſt qñ pater, mater, uel aſcendẽs teſtatur inter liberos & deſcendentes, quia tunc tacitè ſubintelligitur prædicta clauſula codicillaris,ut dixi & fundaui ſuprà:& adde ꝙ maximus reſultat effectus ꝙ prædicta clauſula codicillaris ſit appoſita expreſsè vel tacitè.

75 Primꝰ effectꝰ eſt, qa ſi teſtm̃ deficit rõne ſolẽnitatis, valebũt oĩa legata & relicta ĩ teſtamẽto & ab inteſtato,iure codicillorũ: & tenẽtur ſucceſſores ab inteſtato illa ſoluere & præſtare eis qbus relicta ſunt, aliàs verò ſi prædicta clauſula nõ ſit appoſita,non valerent, nec ſucceſſores tenerent pſtare de iure cõi,nec regio:nec obſtat tex.in authẽ.ex cã C.de libe pte.cũ materia,qa pcedit & hẽt locũ,qñ teſtm̃ deficit ratione pteritionis, vel exhæredationis: nõ verò rõne ſolẽnitatis omiſſæ: nec obſtat ẽt lex.1.tit.de los teſtamẽtos. li. 5.ordi. qa illa loquitur & procedit qñ teſtm̃ deficit ex defectu inſtitutionis hæredis,uel defectu aditionis hæreditatis:& ille primus effectus nõ põt hodie practicari nec habere locũ in teſtamento nuncupatiuo, cũ eadẽ ſolennitas requiratur in eo, & in codicillis p iſtã noſtrã legẽ 3.Tauri.põt tñ habere locum in teſtamento in ſcriptis, quia ſi non cõtineret ſolennitatẽ huius legis 3.Tauri,valebit ſaltem ut codicillus,ſi cõtineat quinq; teſtes requiſitos de iure cõi, vt ſuprà dixi & fundaui.

76 Secundus effectus eſt, qa ſi teſtator careat liberis,deſcẽdentibus,& aſcendentibus, & inſtituit extraneum hæredem vniuerſaliter, & tale teſtm̃ non contineat ſolennitatem requiſitã, ſed benè contineat ſolennitatem requiſitã in codicillis, & ſit appoſita clauſula codicillaris,illa inſtitutio hæredis directò cõuertitur in fideicõmiſſũ uniuerſale, ut legitimi ſucceſſores ab inteſtato teneantur reſtituere totã hæreditatẽ detracta quarta ipſi hæredi inſtituto tãquã ſi per fideicommiſſũ eſſent grauati, ꝙ hodie in noſtro regno non põt exemplificari in teſtamento nuncupatiuo, ſed tm̃ in ſcriptis p ſuprà dicta: ita probat textus notabilis iuncta gloſ.in l.ex ea ſcriptura. §.1.ff. de teſta ubi hr̃ ꝙ ſi in teſtamento minus ſolenni ſint appoſita verba fideicõmiſſi,uel ſimilia, inſtitutio directa ibi relicta obliquat, & ibi notãt & cõmen.com.doct.probat ẽt tex in l.quærebatur.ff. de militari teſta.vbi ſi teſtator miles fecit ſm teſtm̃ in quo approbauit primum,illa uerba operantur fideicommiſſum vniuerſale, vt inſtitutio directa cõtẽta in primo teſtamẽto obliquetur & ualeat iure fideicõmiſſi: & ad hoc notat & cõmendat ibi Old. Cyn.Bart.Albe.Bald. Ange.& comun. doct. facit text. notabilis & melior de iure in l.poſthu.§ ſi paganus. ff. de iniuſto rup. vbi diſponitur ꝙ ſi teſtator. in ſecundo teſtamento cõfirmauit primum teſtm̃ nullum,dato ꝙ illa confirmatio mero iure non ualeat,ſed nihilominus teſtm̃ primum remaneat nullum:tñ illa uerba operantur ut primũ teſtm̃ ualeat iure codicillorũ,& hęres inſtitutus in ſecundo teſtamento teneatur reſtituere hæreditatem per uiã fideicommiſſi vniuerſalis, hæredi inſtituto in primo teſtamento. & ad hoc notat & commendat ibi Bar.Bal. Pau. Imo & com doct. idem probat tex.in l.ſi quis priore.ff.ad Trebellianum, facit etiam in l.codicillis.§.fi.ff. de leg. 2.tex.in l ſi in re.C.de teſta.manu.

77 Ex quibus iurib. apertè colligitur & infertur, ꝙ per clauſulam codicillarem videtur teſtator tacitè grauare venientes ab inteſtato, reſtituere per

viam

viam fideicommiſſi ea, quæ reliquit p verba directa, in minùs ſolenni teſtamento:& in expreſſo ita tenet gl. ord. in l.ex teſtamento C.de fideicō. in gl. fi.& ibi Petrus, Cyn. Albe.& commu. doct.tenet ēt Bart.in l.1.ff. de iure codicil.col.3.q.5.& col. pen.q. 15.& ibi com. doct confirmatur,quia qñ actus ſeu diſpoſitio peccat in cauſa uel in materia pp defectum perſonæ uel ſolennitatis, inſtitutio ipſa vniuerſalis uel uoluntas diſponentis quæ non poteſt ſuſtentari iure directo, conuertit̃ in fideicōmiſſum ex præſumpta eius uoluntate & legis diſpoſitione.tex eſt in l.qui filium. ff. ad Treb.ubi hr̃ ꝙ ſi teſtator grauat hæredem ut non teſtetur, uidetur grauatus reſtituere hæreditatem uenientibus ab inteſtato: tex. in l.filiusfamiliàs §.ut qs hæredē. ff. de lega. 1. ubi hr̃ ꝙ ſi teſtator grauat hæredem ut poſt mortem inſtituat aliquem hæredem in illis bonis, dato ꝙ iſta diſpoſitio directa non ualeat, nec hæres teneatur eam adimplere,tamen conuertitur in fideicommiſſum uniuerſale, ut teneat̃ reſtituere bona ipſius teſtatoris ei quē uolebat inſtitui.

78 Tertius effectus eſt,quia ſi teſtm̃ deficit rōne præteritionis uel exhęredationis quia pater præterit uel exhæredat filium, uel deſcendentem iniuſtè, & extraneum inſtituit hæredem, & tale teſtm̃ poſteà annulletur uel irritetur uirtute iuris dicendi nullum, uel querelę:talis inſtitutio extranei directa,conuertitur in fideicommiſſum,vt filius uel deſcēdens prteritus uel exhęredatus ſuccedens ab inteſtato teneatur reſtituere hæreditatē hæredi extraneo,inſtituto,detracta ſua legitima,& hodie in noſtro regno tenebitur reſtituere ſolū quintū bonorū cum omnia alia bona ſint legitima filij uel filiorū:ita ꝓbat text.in d.l. poſthumus.§ ſi Paganus.ff.de iniuſto rupto, tex in l.q rebatur ff.de mili.teſta. cum ſimilibus ſupra allegatis,& in expreſſo ita tenet Bar.in authē.ex cā.C.de libe. ptæ.col. fi.& q.& ibi Pe.col.fi.& q. Cynus. col. fi q.6.Alb.col 15. verſi.ĩ q ꝑdicta.Bal. col.12.q.7.Ang.col fi.& q. Pau.d Caſt. col fi.nu.15 Sali.col fin.nu. 24. Alex. col.6.nu.13. ubi dicit hanc eſſe cōem opi.Corneus col.34 nu.47.Iaſ.col.antepē.nu. 22. ubi ēt dicit hāc eſſe com. opi.Curt col.20.nu.69.tenet ēt Bar. in l 1.ff.de iure codic.col 3.q.5. idē Bar. Bald. & alij doct.in l.2. ff. de lega. 3. Bald.Ang.Imo.& Aret in l. ex ea ſcriptura.§.1. de teſta. Licet contrariū teneat gloſ. ord. in dicta Authen.ex cā. C.de libe.præte.in gloſſ.fin.q.fin quę nō eſt alibi in iure,ſm̃ Angel. ibi, col. fi.& ſm̃ Alex.& modernos,quā ſequit̃ ibi Oldr.Rayne. Matſili. Iacob. de Areti.Iacob. Butri. quos refert ibi Corneus num.47.

79 Intellige tñ commu. opi. qñ pater prætetiuit uel exhæredauit filium uel deſcēdentem ſcienter, ſecùs verò ſi ignoranter, quia tunc non tenebitur filius ab inteſtato ſuccedens reſtituere prædicta bona: argumento tex. in l ſicut certi,C.de teſta mili. tex. cū materia in l. cùm auus, ff. de condi. & demon.text.in l.ſi unquam. C.de reuoc. dona. & in terminis ita tenet & declarat Bal.in dicta auth.ex cā.q. 7. & col. fin in fi.& Cor.col anteponen.de quo atti.uide ibi Iaſo colu. antepē. nu.24.

80 Dubiū tñ eſt an iſto caſu talis filius vel deſcendens grauatus reſtituere hęreditatem, tacitè vel expreſsè poſſit detrahere duas quartas, ſcilicet legitimā & Trebellianicam: & effectus eſt maximus, quia ſi pōt detrahere duas quartas, talis filius grauatus retinebit legitimā, & ex quinto bonorū detrahet quartam & reſiduū reſtituet: ſi uerò unā tm̃ poſſit detrahere, retinebit legitimā, & reſtituet integrū quintū bonorū: in quo articulo reperio tres principales opiniones diuerſas: prima eſt ꝙ talis filius grauatus poſſit detrahere duas quartas, qa illud grauamē reſtitutionis hæreditatis,ipſo iure nō ualet nec tenet in legitima: ut in l. qm̃ in prioribus.C.de inoffi.teſta.cum ſimi. vñ in alio tñ vr̃ grauatus. ꝙ eſt hodie

hodie quintũ bonorũ ĩ noſtro regno. Ergo de eo poterit quartã deducere.

Secundò facit text. in Auth. de te ſtir. & ea quæ patit. §. quamobrem. el 1. colla. 4. ubi habetur ꝙ pater non põt filiũ grauare in legitima, onere fidei commiſſi: ſed in alijs bonis: ſic ergo ex eis debet detrahere quartam.

Tertiò qa filius non vr̃ capere legitimã ex diſpoſitione paterna, ſed ptincipaliter, & ĩmediatè iure naturæ. ut debitũ quoddã: text. eſt in l. ſcripto. ff. unde liberi tex in l. cum ratio. ff. de bonis damna text. in Authen. de hær. & falci. §. primũ itaq;. colla. 1. tex. in Authẽ. de trien. & ſemiſ. §. ſi uerò. el 1. colla. 3. tex. in c. Raynutius. de teſta. ibi ut legitima portio iure naturæ debita. tex. in c. ius naturale. 1. diſtin. ibi liberorum ſucceſſio: reſiduum uerò capit filius iudicio & diſpõne patris, ergo ſi in eo eſt grauatus dẽt deducere quartam, tanq̃ ſi in eo ſolo eſſet inſtitutus.

Quartò facit, qa qñ in una & eadẽ perſona cõcurrit duplex ius uel qualitas, fungitur uice duarũ perſonarũ reſpectu effect⁹: tex. eſt in l. tutorẽ. ff. de his qb. ut indi. ibi diſcreta ſũt. n iura, quamuis plura in eandẽ perſonã deuenirẽt: tex in l. ſi cõſul. ff. de adopt. tex. in l. accipiẽtis. ff. de autho. tuto. text. in l 3. ff. de rit. nupt. tex. in l. tutor datus. ff. de fideiuſſ. & in expreſſo iſtã ſnĩam & concluſionẽ probat tex. in cap Ray. de teſta. text ẽt in cap. Rayn. eod. tit. ubi habeť ꝙ filius grauatus põt detrahere legitimã ſuã & Trebellianicã, & pet prædicta fundamenta iſtã ſentẽ. & concluſionẽ tenet gloſſ. ordin. melior de iure in d capit. Raynutius. extra de teſta. in uerbo legitimam: & ibi Inno. col. fin. & alij docto.

1 Secũda principalis opinio eſt ꝙ talis filius grauatus non poſſit detrahere duas quartas, ſed unam tantum, niſi quatenus plus ſit in una q̃ in alia. primò qa quarta Trebellianica dẽtur ea rõne ne hæres grauatus recuſet hæreditatem adire, ut in toto tit. ff. & C. ad Trebell. & probatur expreſsè in § ſed qa inſti. de fideicommiſſ. hære. & in §. inſti. ad l. Falci. Sed in filio hærede inſtituto & grauato ceſſat iſta rõ, cũ ſibi debeatur legitima, ergo. &c.

Secũdò facit, quia licet utraq; quarta. ſ. legitima, & Trebellianica debeať filio inſtituto, illud eſt electiuè uel alternatiuè, non uerò cumulatiuè: & ſic unã eligendo, altera dẽt priuari, ꝙ ꝓbatur ſic, illud quod quis capit iure inſtitutionis imputať in quartã Trebellianicam, uel in portionẽ legitimæ: ut in l. ĩ quartã cũ materia. ff. ad l. Falcid. in l. qm̃ nouella. de inoffic. teſta. in l. cùm quæriť. & in l. parentibus. eo. tit. & in l. ut liberis. & in l. illud. C. de col lat. unde ſi filius eligat hr̃e legitimã, ipſam debet computare in Trebellianicam, & ecõuerſo ſi eligat Trebellianicã eam dẽt computare in legitimã, cùm iure inſtitutionis hẽat, ergo una earum debet eſſe contentus, & non poteſt petere utramque.

Tertiò facit tex. in l. Papinianus. §. ſi qs impubes ff de inofficio. teſtamẽ. ubi habetur ꝙ ſi aliquis deſcẽdens cui debetur legitima ſit arrogatus, & poſtea ſit exhæredatus; licèt iniuſtè remouetur à querela ſi ſemel couſecutus fuit quattam quæ filijs arrogatis debetur ex conſtitutione diui Pij.

Quartò facit tex. in ead. l. Papinianus § ſi conditioni. ff. de inoffi. teſta. ubi diſponitur ꝙ ſi pater filiũ exhæredauit, & extraneũ inſtituit ſub conditione, ſi quid dederit prędicto filio exhæredato, & talis filius illud acceperit, excludiť à querela, cùm iam illud habeat iudicio teſtatoris, & in expreſſo per iſta fundamenta iſtam ſnĩam tenet no. & originaliter Iaco. de Bellouiſo: in Authen. de reſtit & ea quæ parit in 11. menſe §. quamobrem, colla. 4. col. 2. & q. 2. tenet etiam Pe Cynus, Iac. de Ra. & alij doct. antiqui, in l. quã quam C. ad l. Falci. Odoffre in l filiũ quem habentem. C. fami. herc. & ibi Bal col. 8. num. 30.

82 Tertia principalis opinio eſt, ꝙ ſi filius eſt grauatus reſtituere purè & ſimpli-

ſimpliciter non poſſit deducere duas quartas, ſed vnam tm̃: & ita procedũt iura proximè adducta ꝓ iſta parte in ſecunda opi. principali: ſi verò ſit grauatus reſtituere ſub conditione vel in diẽ, tunc adueniente conditione uel die, utranque poſſit deducere & detinere legitimã & Trebellianicã: & ita ꝓcedũt iura & fundamenta ſuperiùs adducta in prima opinione principali: & in expreſſo iſtam concordiam & diſtinctionẽ tenet gloſſ. ordin. in l. Papinianus. §. meminiſſe. uerſ. fi. in ver. falcidiæ ff. de inoffic. teſt. & ibi notabiliter Bar. q̃ ſi Bal. col. 1 nu. 2. Auge. col. 2. nu 5. Pau. de Caſt. col. 2. nu. 6. Azo in ſumma, in Auth. de hæred. & fal. col. 2. nu. 10 colla. 1. gl. ord. in l quanquam. C. ad l. Falc. & ibi Bart. Iacob. Bu. Bal. Aug. Pau. Salic & Corneus gl. ẽt no. & ot. in Authen. de hæred. & falc. §. ſi quis autem non implens, in verbo conferri. colu. 1. Azo in ſumma illius tit. col. 2 nu. 10. Bal. in l. iubem⁹. C. ad Trebel. col. 2. nu. 6. Pau. ibi. col. 2. nu. 2. Alexan. latè & no. in l. rõne, §. quod vulgo. ff ad l. Fal. col. 4. nu. 9 & iſtam dicit commu opi. Iaco. in l. filiũ quẽ habentẽ. C. fami. herc. col. 4. nu. 6. cap. Raynutius. antepe. col nu. 25. de teſta. & ibi Anch. col. 15. nu. 62.

83 Et licet extraneus, hæres grauatus computet in quartã Trebellianicã fructus perceptos pendente conditione vel die, quia iudicio teſtatoris percepti uidenť, ut in l mulier. §. ſi hæres. ff. ad Trebel. in l in fideicommiſſariã, eod. tit. & ibi eomm doct. tñ ſecùs eſt in filio grauato: quia non computat fructus in quartã Trebellianicã, text eſt in l. iubemus C. ad Trebellia. & ibi com doct. aduertendũ tñ ꝙ in puncto iuris iſta opinio & concluſio nõ vr̃ uera, imò diſtinctè mõ filius ſit grauatus reſtituere purè, mõ ſub cõditione, mõ in diẽ, nõ poſſit dettahere duas quartas, ſed unam tm̃, per fundamenta ſuperius adducta in ſecunda opinione principali; & in ſpecie ita ꝓbat tex in l. iubemus. C. ad Trebel. ubi ẽt eo caſu quo filius grauatus eſt reſtituere ſub cõditione, tm̃ põt detrahere vnã quartã, nã dicit tex. ꝙ detracta quarta dodrans reſtituať: niſi rñdeas ꝙ præſupponitur priùs eſſe detractam legitimam, cùm in ea non poſſit grauari,

84 Secũdò facit incõuincibilis iõ, qa plus grauať & onerať filius ſtatim purè & ſimpliciter reſtituẽdo, q̃ ſub cõditione uel in diẽ, & iõ primo caſu a fortiori deberet detrahere duas quartas ubi fili⁹ grauat⁹ ſub conditione detrahit quartã Trebellianicam, ergo non duas: & ꝓ hac opinione ſi benè põdereť facit lex fin tit. 11. par 6. ubi dicit, ꝙ extraneus hæres grauatus reſtituere hæreditatẽ, teneť cõputare fructus perceptos in quartam Trebellianicã. Sed filius grauatus nõ teneť cõputare fructus in legitima ſua, unde apertè dat intelligere ꝙ hæres extraneus detrahit quartã Trebellianicã, ſed filius detrahit tm̃ vnã quartã, hoc eſt legitimã: & hæc opinio eſt approbata de iure Canonico & ſi̇̃r de cõſuetudine, & ĩ utroq; foro eſt ſeruanda: nã qñ aliqd eſt dubiũ de iure Ciuili & clarè deciſum de iure Canonico, illud eſt in vtroque foro ſeruandum.

85 Quod tñ limita & intellige in liberis deſcendentibus, ſecùs uerò in aſcẽdẽtibus: qa mõ q̃s eorũ ſit grauauatus purè, mõ ſub cõditione uel in diẽ, nõ detrahit duas quartas, ſed tm̃ unã, ex quo non reperitur in eis immutatũ, & in ſpecie ita tenet Bald. in l. ſi à milite §. ſi de mili. teſt. licèt relinquat cogitandũ & iſtud ẽt tenet & reputat ſingula Iaſ. ĩ l. filiũ quẽ habẽtem. C. fami. herc. col. 5. nu. 9 idẽ Iaſ. ĩ Auth. nouiſſima. C. de inoff. teſta col. 7. nu. 47. Alexander de Imo. in l in rõne. §. quod vulgo. ff. ad l Falc. col 6. num. 11.

86 Quart⁹ effectus eſt, q̃a ſi pr̃ fecit teſtamẽtũ ĩter liberos aliquẽ vniuerſaľr ĩſtituẽdo, alios verò p̃teriũdo vel iniuſtè exheredãdo vel quoſdã ĩæqualiter inſtituendo, & poſtea annulletur vel rumpatur teſtamentum, talis filius vniuerſaliter inſtitutus uel filij inæqualiter

qualiter inſtituti, qui maiorē partē receperunt cēſentur meliorari in eo qđ ſit vltra legitimam, & ſic oēs ſuccedēt ab inteſtato, ſed filius vel filij inſtituti percipiant iure prælegati uel meliorationis partes ſibi aſſignatas in inſtitutione ultra legitimas eorum.

Quintus effectus eſt, ꝙ ſi quis fecit codicillū & cōſtat ꝙ uoluit codicillari & in eo fecit inſtitutionem directā hæredis, talis inſtitutio obliquatur ut ſucceſſores ab inteſtato teneantur reſtituere hæreditatē hæredi inſtituto in codicillis detracta quarta, argumēto text. in l. Sequola. ff. ad Trebellianū. ubi ſubſtitutio directa pupillaris facta in codicillis, obliquatur & ualet ab inteſtato iure fideicōmiſſi vniuerſalis. ergo ſimiliter inſtitutio directa.

87 Secundò facit tex. expreſſus & notabilis in l. illud. §. tractari. ff. de iure codicillorū. ubi hr̄ ꝙ ſi teſtator fecit codicillū & nō teſtamentum, inſtitutio directa uniuerſalis in eo contenta, cōuertitur in fideicommiſſum, & per cōſequens cenſentur uenientes ab inteſtato grauati reſtituere hæreditatē hæredi inſtituto ī codicillis, & ibi notat & commendat Alb. & com. doct. antiqui.

Tertiò facit tex. in l. cū quis decedens. §. Seiā ff. de leg. 3. vbi ſi teſtator in codicillis ademit hæreditatē uel partem relictā in teſtamento ſolenni & eā applicauit alteri in codicillis, talis ademptio & inſtitutio de ea facta in codicillis ualet & tenet ſaltem iure obliquo, ut illa hæreditas uel pars reſtituat̄ per fideicommiſſ̄ ei cui fuit relicta in codicillis, & ad hoc illum text. notat & commendat ibi Barto. & Alber. qui dicit, ꝙ ille tex. uix alibi reperitur, & per prædicta iura & fundamenta iſtā ſniām & concluſionē tenet magiſtraliter Bar. in l. 1. ff. de iure codicil. col. 1 & oppo. 1. licet corruptè allegetur text. in d § Seiam. idē Bart. in l. verbis ciuilibus, ff de vulg & pup. col. 2 nu. 3 Ioan. de Imo. in l. 1. ff de iniuſto rupto. in finalibus uerbis. Paul. de Caſt. notabiliter ī l. 2. C. de codicillis. & ibi Alex Corn. & moderni, Salic. in l. fi. idem eo titu. q. fina.

88 Sextus effect⁹ eſt qđ ſubſtitutio pupillaris directa contenta in codicillis obliquatur & ualet iure fideicommiſſi, cū ex defectu ſolennitatis non poſſit ualere iure directo, textus eſt capitalis & expreſſus in l. Sceuola. ff. ad Trebellianū. quē ibi ad hoc notat & cōmēdat Bart. & com. doct. ex quo infertur ꝙ ſi teſtator fecit filio ſuo ſubſtitutionē cōpēdioſā directam oī tpe. & ſit poſita clauſula codicillaris, obliquabitur poſt tempus pubertatis, & in terminis ita tenet Bald. dicēs eſſe nouū, in d. l. verbis ciuilibus. colum. 2.

89 Sed quia ſuprà uiſū eſt de forma & ſolennitate teſtamenti, nunc reſtat uidere qualiter poſſit reuocari: & reſolutiuè dico, quòd ſequentibus medijs.

90 Primò mō p rupturā actualē teſtamenti ſcripturæ, ſigillorū, uel alterius ſolēnitatis, uel qn̄ cācellat̄, delet̄, uel interlineat̄ aliqua pars ſubſtātialis eius. tex eſt in l. ad teſtiū. § ſi ſigna. ff. de teſta. tex. ī l 1 § ſi ſignū ff. de bon. poſſ. ſm tabu. text. in l. noſtrā. C. de teſt. tex. in l. cācellauerat. ff. de ijs q̄ in teſta. delen. tex. in l. 1. ff. ſi tabulæ teſta. nullæ. text. in l. ſi vnus. verſi. ſi C. de teſta. & iſta eſt vera & cōis reſolutio in dictis locis pcipuè in d l. noſtra. C. de teſta. & ita diſponit lex. 24. tit. 1. par. 6. vnū tn̄ eſt ꝙ qn̄ rumpitur teſtm̄ & ſcriptura, reuocatur totum teſtm̄ qn̄ uerò cācellatur vel interlineatur aliqua pars teſtamenti, non reuocatur in dubio totum teſtm̄, ſed tm̄ illa pars: ita text. in d. l. cancellauerat, & prędicta ꝓcedūt nedū in teſtamento in ſcriptis, ſed ēt in nuncupatiuo redacto in ſcripturā.

91 Adde tamen ꝙ ſi poteſt probari ꝙ caſu uel aliqua occaſione eſt facta dicta ruptura uel cancellatio, non reuocatur, ut dictis iuribus probatur: qđ limita & intellige niſi teſtator, tabellio, uel notarius ſaluauit ipſam rupturam uel interlineaturam, dicendo ꝙ non nocear, quia tunc non cēſetur fieri reuocatio: ita ꝓbat tex. ī l. 1. § ſi. ff. de his

his quæ in teſta.dele.& tenet Bald.ual dè notabiliter in l.ſi unus. C. de teſta. col.2.ubi dicit ꝙ talis ſaluatio debet fieri ante ſignũ tabellionis. Vnũ tñ eſt ꝙ ſi teſtator habeat duo uel plura teſtamẽta eiuſdẽ formæ & tenoris, & unũ rũpat & cancellauerit, remanet aliud firmum & ualidum: tex. eſt notabilis & expreſſus in l.fin.ff.de his quę in teſtamẽ.delen. cuius ratio eſt, quia licèt unicum ſit teſtamentum in ſubſtantia, & dicant̃ ſcripturæ originales, ut in l. unũ.ff.de teſtamen tñ ſiunt & ſunt plura quo ad probationẽ:& ideò vr̃ tantũ renuntiari probationi illius ſcripturæ per cancellationem: non uero probationi alterius:quod tñ intelligo qñ utraque ſcriptura eſt æquè principalis & originalis: ſecùs uerò ſi una ſit penes tabellionẽ tanꝙ originalis, & alia ſit penes teſtatorẽ tranſſumpta, & illã rumpat:quia uitiatur & reuocatur teſtamentum, licèt originalis ſit penes tabellionem ſine ruptura uel cãcellatione ita ſingu.Pan.in l.noſtram.C.de teſtamen.quamuis Auge. ibi teneat contrarium. Ex quibus infertur, ꝙ ſi creditor rumpat inſtrumentũ debiti, uel tradat debitori, vr̃ remittere debitũ.tex. eſt l.ſi chirographum.ff.de proba tex. in l.inductũ.C.de ſolu.tex.in l.Labeo. ff.de pactis, ubi late uide gl.& doct.

92 Secundò modo reuocatur teſtamẽtũ per ſm legitimè factũ: tex. eſt in l. 1 ff.de iniuſto rupto.tex. in l. cùm in ſcdo. eod.tit.tex.in l. ſi quis priore.ff. ad Trebellia.tex.in l. ſi quis eũ. §. fin. ff.de uulga.& pupil.tex.in §.poſteriore, Inſti.quibus mo.teſtamen.infirmẽtur.tex.in l.22.titu.1.part.6.Quod extende ut procedat & habeat locum ẽt ſi hæres inſtitutus in ſcdo teſtamento non adiuerit hæreditatẽ, quia noluit, uel quia non potuit, uel quia deceſſit in uita teſtatoris:quia ſolum attendit̃ quòd ſecundum teſtamentum ualeat & ſit perfectum & ſolẽne, & ex eo poſſit hæreditas adiri, licèt ex aliquo caſu non ſit adita:tex.eſt in d §. poſterio re.cuius uerba ſunt, poſteriore quoq; teſtamento ꝙ iure perfectum eſt ſuperius rumpit̃: nec intereſt an extiterit aliquis hęres ex eo an non? hoc.n ſolùm ſpectatur an aliquo caſu exiſtere potuerit:& ibi gl.ordi.& commu doctoꝙ ſingu.limita & intellige quãdo in primo teſtamento non reperitur clauſula derogatoria ſecundi teſtamẽti: ſecùs tamen eſt ſi reperiatur aliqua clauſula derogatoria ſecundi uel ulterioris teſtamẽti: ut quia teſtator in primo teſtamento dixit, ſi poſtea aliud teſtamentum fecero nolo ualere, uel ſimilia uerba: quia tunc ſm teſtamentũ non ualet, ſed tantùm primùm:tex.eſt capitalis & expreſſus in l.ſi qs in principio teſtamẽti.ff.de lega.3. & ibi latè & magiſtraliter Bart. & cõmu. docto. tex in l.ſi mihi & tibi.§ legatis. ff. de lega.1.& ibi etiam commu docto.tex. in l.22.titul.1.part.cuius ratio eſt, ꝗa in dependentibus ab aĩo & uoluntate unius, ſola proteſtatio tollit actum ſequentem & uires eius:text.eſt in l qui in aliena. §. fin.ff. de acquir. hæred. & ibi Bar.& cõmu.doct.tex. in l. at ſi qs. §.pleriq; ff de reli. & ſump. fune.text. cũ materia in l. Neſennius. ff. de neg. geſt.tex.iuncta gloſſ. & cõmun. opin. in l.alimenta.C.eod.titu. & in expreſſo iſtã cõnem ponit Bar.in l.non ſolũ. §.morte.ff.de noui ope. nuntia. col.4. nu.17.Cuman.& alij doct.in d l.ſi quis in princ.teſtamenti. ff.de lega.3.

93 Quod tñ limita & intellige, pręter quàm ſi in ſcdo teſtamento contineat̃ reuocatio prioris clauſulæ derogatoriæ, ut ꝗa teſtator dixit, ualeat iſtud ſecundum teſtamentum non obſtãtibus quibuſcunq; uerbis derogatorijs poſitis in primo teſtamento: cuius rõ eſt, quia nemo poteſt legem ſibi dicere à qua nõ liceat recedere: tex. eſt in d.l. ſi quis in princ.teſtamenti. uerſic. nemo.n ff de leg.3.& ibi glo ord. Bar. & commun.doct.tex.in l diui.§. licèt. iũcta gl.ord.& com opi. ff de iure codi.

94 Pulchrum tñ & neceſſarium dubiũ eſt, an requiratur fieri expreſſa & ſpãlis mentio prioris clauſulę derogatoriæ,

riæ,an uerò ſufficiat generalis:in quo reſolutiuè dico, ꝙ ſi prima uerba derogatoria fuerunt ſimplicia & generalia,ut quia dixit teſtator,ſi aliud teſtamentum fecero, nolo ualere, tunc ſufficit, ꝙ in ſecundo teſtō ponať reuocatio ſimplex & generalis,dicēdo, hoc ſecundū teſtm̄ uolo ualere,& reuoco primum teſtm̄ per me factum:ſi uerò prima uerba derogatoria fuerūt ſpecialia uel particularia, ut qa dixit ſi aliud teſtm̄ fecero nolo ualere, niſi in eo ſit ſcripta talis oratio, uel talis clauſula,tunc requiritur ſpecialis reuocatio illius uoluntatis,dicēdo,hoc ſecundum teſtm̄ uolo ualere,& reuoco primum per me factum, non obſtā tibus quibuſcūq; uerbis derogatorijs ibi poſitis, neque requiritur ſpecificè & ī indiuiduo ſpecificare uel declarare illa uerba,argu.tex.in d.l.ſi quis.in princ.teſtī.ubi dr̄, ꝙ ſufficit ſpecialis reuocatio prioris uoluntatis,ergo nō requiritur ſingularis,ſpecifica, uel indiuidua: & in expreſſo ita tenet & declarat Bar.in d.l.ſi quis in princ.teſtī. ff.de lega.3.col.3.nu.8.& ibi Cuma.& alij docto.Ange.de Peruſ.in l.ſi mihi & tibi.§.in lega.ff.de leg.1. & ibi Pau. de Caſt.Alex.& Socin.no.& melius q̄ alibi.colla.3.uerſi.3.& ultima eſt clauſula derogatoria.Iaſ.col.4.uerſ.ſecunda principalis concluſio. Bal.& mod. in l.ſancimus.C.de teſta.Quod extende etiam ſi in primo teſtō dicat teſtōr ꝙ non poſſit illud reuocare, ēt ſi in ſecundo teſtamento reperiatur reuocatio prioris clauſulæ derogatoriæ: ita Bar.& doct.ubi ſupra.

95 Item adde,ꝙ ſi in primo teſtō ſit appoſitū iurm̄, licèt teſtator poſſit illud mutare uel reuocare per ſecundū, qa eſt contra bonos mores,quia auferret libertatem teſtandi,arg.tex.in l.ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de uerb. obl. Adeò, ꝙ nō eſſet periurus ex prædicta ratione,arg.tex.in c.uō eſt obligatorium.de reg.iur.in 6. ſecūdū Bar. in d.l.ſi quis in prin.teſtī.col.pe. & in l.ſi quis inquilinos.§.fi.de leg.1. & in l.ſi fratres.§.idē rn̄det.ff.pro ſoc. & ſecundum Pet. Cy.& antiquos in l.1.C. de ſacro.eccl. licèt contrarium teneat Io.An.in c.ꝙ ſemel. de reg.in 6.& late Imo.in c.cum contingat.de iureiu. col.25.idem Imo. in d.l.ſi quis inquilinos.§.fi.ff.de lega.1.

96 Tn̄ illud iurm̄ hēt uim clauſulę derogatoriæ, & non pōt primum teſtm̄ per ſcdm̄ tolli, nec reuocari,niſi expreſſè fiat mentio de primo, illud reuocando, ac ſi haberet clauſulā derogatoriam, quia iurm̄ appoſitum in ali quo actu,& cōtractu,uel teſtō,ſp operať ut ualeat eo mō quo melius ualere poteſt:tex.eſt ſing.& unicus in l.cū pater. §.filius matrem.ff.de leg.2. ſecū dum Bal.Imo.& alios doc ibi:ergo in nr̄o caſu operatur per d.clauſulam derogatoriam, ut non aliter ſecundum teſtm̄ ualeat, niſi expreſſè primum ſit reuocatum, & in terminis per illum tex.iſtam ſent.& con.tenet Bar.in d.l. ſi quis in primo.col.fi.num.15.doctor Segura,ubi ualdè commendat in repetitione. l.filius dum in ciuitate. ff.de uer.obl.col.10.uerſ.ex hoc infertur.

97 Tertio mō reuocatur primū teſtm̄ perfectum,per ſcdm̄ teſtm̄ minus perfectum cū quinq; teſtibus,in quo ſint inſtituti uenientes ab inteſtato, tex.eſt ſing. & unicus in l.hac conſultiſſima. §.ſi quis aūt. C.de teſta. & ad hoc not. & commendat ibi glo.ord.Bar.Alber. Cy.Bal.& com.docto. & eſt mirabilis & unicus ſecūdum Pau. & Iaſ.& reputat ſing & unicū Ang.de Peru.in l.ſi filius qui in ptāte.ff.de lib.& poſth.col. 2.& idē diſponit hodie l.22 uer.ſi.tit. 1.part.6.unum tn̄ eſt, ꝙ iſti uenientes ab inteſtato inſtituti in ſcdo teſtō, nō ſuccedēt ex teſtō, ſed tm̄ ab inteſtato, & inſtō eorum ſolum operabitur, ut rumpatur & annulletur primū teſtm̄ perfectum & legitimè factum: & ita cōm. tenēt & declarāt doc ibi. Sed cōtrariū expreſſè diſponit hodie pdicta lex Partitę,imò ꝙ ſuccedant ex teſtō.

98 Itē adde,ꝙ iſti uenietes ab inteſtato, uocati in ſecundo teſtō debēt eſſe proxi-

proximiores in gradu: non uero remotiores: ita Bar. in l. in duobus. §. ſi prius in ſi ff. de bono. poſſ. contra tabu. & tenet Pau Alexan. & Iacob. in d. § ſi quis aũt. confirmatur ex gl. vnica & eius cõclu in l. non iuſtam. C. ad Trebe. ubi dicit, ꝙ licèt veniẽtes ab inteſtato uideãtur ſuccedere ex tacita mẽte defuncti, vt in l. cõficiũtur. de iure codicil. tñ debẽt eſſe ꝓximiores & nõ alij remotiores. & ad hoc notãt & cõmen. com. docto. ibi, & reputat mirabilem Bald.

99 Item adde ꝙ prędicta procedũt qñ in primo teſtamẽto eſt inſtitutus extraneus: ſecus uero ſi eſſent inſtituti venientes ab inteſtato primi gradus, uel ſaltem, unus eorum, quia tunc per ẜm teſtm̃ imperfectum coram quinque teſtibus, in quo ſint inſtituti ueniẽtes ab inteſtato, non tollitur primum ita gl. not. ord. l. ſi filius qui in poteſtate. ff. de liber. & poſthu in gl. fi. quam ibi ſequuntur cõiter doct & reputat ſingul. Cuma. Alex. & Iaſ. ſed ſimilis gl. eſt in §. eo autem ſolo. Inſtit. qui. mo. teſta in fir. pro quibus eſt tex. for. in dicto §. ſi quis autem, in uerſic. 1. quem ibi notat & ponderat Aret. & Iaſ. item ẽt prædicta procedunt etiam ſi veniẽtes ab inteſtato uocati in ſecundo teſtamento ſint inſtituti ex diſparibus partibus: q̃a ẽt iſto caſu rũpitur primũ teſtm̃, & vocati & inſtituti in ſecundo teſtõ ſuccedũt ab inteſtato inæqualiter ex uolũtate defuncti: ita Alex. in dicto §. ſi quis aũt. col pen nu. 9. & ante eũ Fulgo. ibi.

Item adde ꝙ in ſecundo teſtamẽto debent eſſe uocati & inſtituti omnes ueniẽtes ab inteſtato primi gradus: & non ſufficit ꝙ unus tm̃ ſit uocatus & inſtitutus. ita Cuma in d. l. ſi filius qui in poteſtate: & tenet Fulg. Alex & Iaſ. in dicto § ſi q̃s autẽ: licet Aret. teneat contrarium in d. l. ſi filius. colu. 6. pro quo uidetur prædicta l. Partitæ.

100 Aduertendum tñ, ꝙ prædicta procedunt de iure communi, tamen de iure regio tantum poſſunt intelligi & habere locũ in teſtamento in ſcriptis attenta iſta noſtra l. 3. Tauri. Sed nullo modo poſſunt intelligi & practicari in teſtamento nũcupatiuo: nam cum in eo de iure noſtro regio ſemper requirantur tres teſtes cum tabellione: uel quinq; ſine eo, ut ſuprà dictum & declaratum eſt, ẜm teſtamẽtum neceſſariò debet iſtam ſolennitatem continere, & per conſequens erit teſtamentum perfectum, cum non poſſint pauciores quàm quinque ibi interuenire & ſemper reuocabit primum, nõ ſint inſtituti cõſanguinei modo extranei: nec obſtat ſi dicas ꝙ tali caſu in ſecundo teſtamento ſufficiãt tres ſine tabellione, quãdo in eo ſint inſtituti ueniẽtes ab inteſtato: cũ hoc caſu ex numero teſtiũ poſſunt tolli & diminui duo teſtes: quia reſpondeo & teneo ꝙ non ſufficiũt nec poſſũt tolli & diminui prædicti duo teſtes: quia text. in d. §. ſi qui autem. pro forma requirit, quòd in iſto ſecundo teſtamento interueniant quinque teſtes. Item etiam argumento doctrinę ſingularis Bar. & communis in l. 2. de leg. 1. colum. fin. ubi dicit, ꝙ lex diminuens ſolennitatẽ teſtamenti, non uidetur diminuere ſolẽnitatem codicillorum: ergo nec videatur ſublata in noſtro caſu: cõfirmatur ex noſtra l 3. Tauri. quę diſponit ꝙ in codicillis requiratur eadẽ ſolennitas q̃ requiritur in teſtamẽtis. Item confirmatur ex noſtra l. 3. Tauri, quæ habet ꝙ in teſtamento inter liberos requiratur eadem ſolennitas quæ requiritur inter extraneos.

101 Ex quibus ſingulariter infertur, ꝙ ſi q̃s nullo prius facto teſtõ fecit teſtm̃ impfectũ corã quinq; teſtibus, in quo ĩſtituat ueniẽtes ab inteſtato ꝓximiores, ꝙ ualebit talis uoluntas & diſpoſitio: ita ſing tenet Soci. dicẽs ꝙ eſt noua & ſubtilis conſideratio in l. ſi filius q̃ in poteſtate. ff. de lib. & poſthu: col. fi. & q. q̃d intellige & declara, qñ ſunt inſtituti inæqualiter: q̃a aliàs nullius eſſet utilitatis & effectus, cùm neceſſariò ipſi deberent ſuccedere ab inteſtato æqualiter in hrditate defuncti. Sed attentæ ſubtilius, ꝙ iſta ſen. & con. nõ

D poteſt

pōt procedere: q̄a p̄dicti venientes ab inteſtato inſtituti in ſecundo teſtamē to minus ſolenni coram quinque teſtibus non veniunt nec ſuccedunt ex teſtamento, ſed tm̄ ab inteſtato. & tm̄ operatur ꝙ rumpitur teſtm̄ perfectum prius factum in quo reperit̄ inſtitutus extraneus, vt ſuprà dictū & declaratū eſt. Sed poſſet procedere & habere locū hodie ſtāte l. partitę. ſuprà allegata, qua diſponit̄ ꝙ ſuccedūt ex teſtamento, ſed attento iure regio magis nouo ordinamento, quo cautum eſt, ꝙ in teſtamēto nuncupatiuo, ſufficiāt tres teſtes cū tabellione, uel quinq; ſine eo. nullo mō nec caſu pōt habere locum, pōt tn̄ verificari & habere locū in teſtamento in ſcriptis. per iſtā noſtram. l. 3. Tauri, qua cauet̄ q̄d ſp in teſtamento in ſcriptis requirantur ſeptē teſtes: nā iſto caſu ſi eſſent inſtituti veniētes ab inteſtato primi gradus, inæqualiter corā quinq; teſtibus tm̄ valeret inter eos. Sed adhuc iſto caſu iſta ſen. & cōc. nō procederet nec haberet locū: quia in teſtamēto in ſcriptis ēt inter filios vel venientes ab inteſtato requirunt̄ ſeptē teſtes: p noſtrā l. Tauri: vnde nullo caſu de iure cōi nec regio pōt ꝓcedere nec hr̄e locū noua op. Socini, ꝙ benè nota: q̄a eſt valdè ſubtile & alicubi nō tactū. Secundò infertur q̄d ſi reperiant̄ duo teſtamēta diuerſa ab vno eodemq; teſtatore facta, & nō conſtat de prioritate uel poſterioritate licèt de iure cōi nullū valeat neq; teneat: tn̄ ſi in vno ſint inſtituti venientes ab inteſtato illud prçualet & dēt ſeruari: ita Bar. in l. 1 §. non aūt ff. de bon. poſ. ſm tabu. atq; tex. in d. § ſi quis aūt ex quo infertur, ꝙ licèt de iure regio vterq; hæres admittat̄ ut ſuo loco dixi: tn̄ intelligat̄ ſi ſunt extranei, ſi verò in vno ſint inſtituti venientes ab inteſtato, illi admittantur. Tertiò infert̄ ꝙ ſi ī primo teſtamēto ſubſtituit pupillariter extraneū filio impuberi, & poſtea corā quinq; teſtib⁹ reuocet teſtm̄ & inſtituat venientes ab inteſtato, ꝙ tūc reuocatur illa ſubſtitutio pupillaris & ſuccedent venientes ab inteſtato ipſi pupillo: ita Bar. in d. §. ſi quis autem, & ibi Pau. Alex. & Iaſ. idem Bar. in l. 2. ff. de iniuſto rupto. Quartò infero, ꝙ ſi hodie teſtator inſtituat filium naturalem tm̄, ꝙ poteſt facere, licèt habeat patrem uel matrē: ut in l. 10. infra iſtis ll. & poſteà in ſecundo teſtamento imperfecto corā quinq; teſtibus inſtituat patrē uel matrē, uel alios ſucceſſores ab inteſtato, cùm non haberet patrem, vel matrem, ꝙ tunc illud ſm teſtm̄ minus ſolenne tollit primū, & ſuccedūt venientes ab inteſtato, q̄d eſt nouū & ſingulare. ad l. 10. infrà iſtis legibus.

102 Quarto mō poteſt quæri, an teſtm̄ legitimè factum reuocetur per uerbalem reuocationem & voluntatem contrariam teſtatoris: quia teſtator coram legitimo numero ſep. tem teſtium, uel hodie quinque, dixit quod nolebat valere primum teſtm̄ ſolenne, & certè videtur ꝙ non reuocetur, nec ſufficiant illa uerba reuocatoria teſtatoris, ex eo ꝙ non continent inſtitutionem aliquam: & ſic non dr̄ ſm teſtm̄ ſolenne. Item etiam quia non reperitur hæres cuius aditione confirmetur illa ſecunda diſpoſitio & reuocatio, & in terminis ex his rōnibus ita tenet ſing. Bart. in l. ſi iure. ff. de leg. 3. col. 2. Aret. in l. hæredes palā. § ſi quid poſt. ff. de teſt. Pau. de Caſt. in l. hære. C. de his qui ut indig. col. 1. nu. 2. idem Paul. in l. ſancimus C. de teſta. & ibi Alex. Iaſ. & moderni. Alex. in l. ſi ita ſcriptū. §. reg. ff. de libe. & poſth. col. 2. Bal. in l. 1. C. de ſacro. eccleſ. penu. col. 10. de Imo. in c. cū eſſet de teſta. col. 9. q 7. Cōtrariū tn̄ tenet Bal. in d. l. ſancimus. C. de teſta, col. 1. imò ꝙ per talem verbalem reuocationem reuocetur primum teſtm̄ perfectū teſtatoris: quia aliàs eſſet valde iniquū ꝙ contra uoluntatē expreſſam teſtatoris q̄s ſuccedat in hæreditate eius & idē tenet Imo. ſibi cōtrarius in l. ſi ita ſcriptū. §. reg. ff. de lib. & poſt. Salic. uerò relinquit indeciſum & cogitandum in d. l. ſancimus. 2. col.

Sed in hoc dubio articu. prima opinio

nio eſt uerior & magis communis pro qua primò facit text. in § eo autem ſo lo. Inſtit. qui. mo. teſtamen. infir. ubi di cit tex. ꝙ eo ſolo ꝙ teſtator noluit ua lere teſtū non annullatur. Secundo fa cit tex. in l. militis codicillis. §. uetera nus. ff. de milit. teſtament. Tertiò facit tex. in l. hæredes palam. §. ſi qd poſt. ff. de teſta. ubi habetur quod ſolẽnitas quæ requiritur in actu cõſtruendo, re quiritur in deſtruendo. Quartò facit tex. in l. 1. ff. de iniuſto rupto. Quintò facit text. in l. 1. § ſi hæres. ff. ſi tabulę teſt. nullę exta. Sextò facit tex. in dicta l. ſancimus. C. de teſta. ubi expreſſè diſ ponitur, ꝙ per uerbalem reuocationẽ teſtatoris ad minus coram tribus teſti bus factam & poſt lapſum decennium rumpitur primum teſtamentum, ergo ſi non labatur decennium poſt talem reuocationem, non ſufficit ſola & ſim plex reuocatio etiam coram mille te ſtibus, & ille tex. in ſua principali de ciſione eſt ſingu. & unicus ſm Pau. Ia ſo. & modernos ibi, confirmatur ẽt rõ ne, quia diſpoſitio utilis & perfecta non tollitur per ſequentem inutilem & imperfectam, ex quo ius alteri quæ ri non poteſt: tex. eſt in l. nec utilem. ff. ex quibus cau. maio. tex. in l. ſi iure. ff. de legat. 3. tex. in l. cùm quis. §. ſi de bitorem. ff. de ſolutio. tex. in l. ſi abſen tis. in fin. C. ſi cer. peta. tex. in l. uir uxo ri. uerſicul. ſed ſi promiſſor. ff. de dona. inter uir. & uxor. tex. in l. ſi me in ua cuam. in fi. ff. de acquirẽ. poſſe. ſed iſta ſecunda uoluntas & diſpoſitio teſtato ris non eſt ualida neque perfecta, cùm in ea non contineatur hęredis inſtitu tio: ergo per eam nõ reuocatur uel an nullatur primum teſtamentum perfe ctū & ſolenne: & principaliter in hac ratione ſe fundat communis opinio.

103 Quam tamen commu. opin. limita, niſi teſtator quando reuocauit teſta mẽtum dixit, quòd habebat hęredem inſtitutum indignum & demeritum: quia tunc reuocatio uerbalis ſufficit & hæres inſtitutus erit hæres, ſed au fertur ab eo hæreditas & applicatur fiſco. text. eſt nota. & iſte eſt eius pro prius caſus, in l. hæredıtas. C. de his ꝗ ut indig. imò tali caſu ſufficiunt duo uel tres teſtes ita Bar. in l. fina. ff. ſi quis aliquem teſta. prohi. Bald. in l. noſtrã. C. de teſtamen. & eſt lex 23. tit. 1. 6. par. licet illa requirat quinque teſtes. Secũ dò limita niſi in reuocatione dixit qđ inſtituebat uenientes ab inteſtato, uel quod uolebat mori ab inteſtato, quia tunc reuocatur primùm, etiam ſi corã quinque teſtibus tantùm hoc dixit. ar gumento. tex. in l. hac conſultiſſima. § ſi quis autem. C. de teſtamen. de quo textu ſuprà latè dictum eſt & argumẽ to tex. in l. ſi quis ita hæres inſtituat, ſi legitimus. de hæred. inſtitu. & ita te net Bar. in l. militis. §. ueteranus. de mi li. teſtamen. & in d. l. ſi iure. Tertiò li mita niſi poſt talem reuocationẽ tran ſeat decennium, quia tunc tollitur & annullatur primum teſtamentum: tex. eſt ſing. & unicus in dicta l. ſancimus: de quo ſuprà proximè dictũ eſt. Quar tò limita niſi in foro conſcientiæ, qa hæres inſtitutus in primo teſtamento non eſt ſecurus in cõſcientia, cùm nõ habeat uoluntatem teſtatoris: ita Bal. in l. 1. C. de ſacroſan. eccle. penult. col.

104 Aduertendum tamẽ quòd licèt iſta opinio ſit uera & communis de iure communi, tamen de iure regio noui ter & ſubtiliter teneo, quod iſta ſola & ſimplex uerbalis reuocatio teſtamẽ ti tollat & annullet illud, ẽt nulla fa cta inſtitutione nec interueniente ali qua cauſa de contentis in ſuperiorib' limitationibus: & hoc p l. 1. tit. de los teſt. li. 5. or. ubi dicitur & diſponitur, quòd ſi teſtator ordinauit ſuum teſta mentum coram legitimo numero te ſtium ualet, & tenet illud teſtamẽtum & omnia in eo contenta, licèt aliquis hæres non ſit inſtitutus: ergo eadem ratione hodie ualeat & teneat iſta re uocatio coram legitimo numero te ſtium, cum ad eius confirmationem non requiratur aliqua inſtitutio hære dis, nec aditio hæreditatis, & ſolenni tas quę requirit uel ſufficit ẽt in actu

deſtruendo:argu.tex.in l.hæredes palam.§.ſi quid poſt.de teſta.maximè, ꝙ iſto caſu apertè colligitur, ꝙ teſtator uoluit mori ab inteſtato: & tacitè vr̃ vocare uenientes ab inteſtato: & eorum fauore reuocare teſtm̃. argu.tex. in l.conficiuntur.ff.de iure codi. cum ſimi. nec obſtat ſi dicas ꝙ illa lex Regia procedat in uoluntate defuncti diſpoſitiua,puta in legatis, fideicommiſſis,uel ſimilibus:non tñ in uoluntate reuocatoria,ut in noſtro caſu, quã certè in eo eadem ratione & a fortiori habet locum ut dixi & fundaui.

105 Item quarto ſi teſtator incepit facere teſtm̃ & aliqua diſpoſuit,puta inſtitutionem,uel aliqua legata, & dũ circa aliqua uerſaretur anteq̃ ultimatè compleret teſtm̃ mortuus eſt,uel amiſit ſenſum, uel loquelam, an valeat & teneat in his quę clarè iam diſpoſuit. In quo magiſtraliter, & reſolutiuè dico ꝙ non,imo uitiatͬ,& annullatur in totum,tex.eſt ſing.in iure,in l.ſi is qui teſtamentum.ff.de teſtam.cuius uerba ſunt,ſi is qui teſtm̃ facere primis hęredibus nuncupatis priuſquam ſecũdos exprimeret obmutuiſſet,magis cœpiſſe eum teſtm̃ facere quam feciſſe: itaque primos hæredes ex eo teſtõ nõ futuros.Labeo tamen hoc uerũ eſſe exiſtimat, ſi cõſtaret uoluiſſe plures hæredes pronũtiare, quem ad hoc notat & commendat gl.ord.Bar.Albe.Bald. Imo.Aret.& com. doct. & reputat ſin. Pau.de Ca. no.ẽt & commendat Petr. Cyn.Alb.Bar.Bal.Sal. & com.doct.in l.iubemus.C.de teſta. probat ẽt tex.in l.ex ea ſcriptura. ff.eo.tit. in l.Lucius. ff.de milit.teſta. tex.formalis & expreſſus in l.ſutio ſus.netſi.1.C.qui teſtam. fac.poſſ.& idem diſponit lex 23.tit.1. 6.par.ꝙ intellige, qñ expreſsè conſtaret,ꝙ teſtator uolebat alia diſponere, addere,uel detrahere:quia tũc eſt imperfectum ratione uoluntatis:& ideo non ualet,ſed in totum uitiatur:ſecus aũt eſt in dubio, qñ de hoc non cõſtaret: quia teſtm̃ ualeret & cenſeretͬ perfectum & conſummatum: ita formaliter probat ibi tex.dum dicit:Labeo tñ hoc uerum eſſe exiſtimat, ſi conſtaret uoluiſſe plures hæredes pronũtiare: & ibi tenent & declarant Pau.& Imo. & Aret. ex quo elicitur talis cõcluſio ſecundum eos, ꝙ in dubio actus teſtamenti cenſetur eſſe perfectus & conſummatus, nec obſt.tex.in l.pen. C.de inſtitu.& ſubſt.ubi hr̃, ꝙ ſi teſtator dixit, ꝙ inſtituebat hæredes ſecundum conditiones infraſcriptas, & poſtea mortuus eſt anteq̃ aliquã apponeret, quod ualet teſtamentum:quia rñdeo, ꝙ ibi teſtator cõpleuit & abſoluit totum teſtm̃,& uiſus eſt pœnituiſſe prioris uoluntatis:ſed in noſtro caſu teſtator non perfecit,nec conſummauit teſtamentum, ſed morte eſt præuentus anteq̃ abſolueret, uel conſummaret: unde licèt nihil dixit,nec proteſtatus eſt,in dubio teſtamentum uitiatur. ita tenet & declarat gl ord.in d.l.pen. C. de inſti.& ſubſtit.in gl.1.in 2.ſolut.& ibi Bat.Pau.Alex.Iaſ.& Phil.Dec.glo. etiam ord.in l.quoties. §. tantundem. ff.de hære.inſti.in gl.1.in fi.& ibi cõmu.doct.facit etiam tex.in l.1.eo.titu. ubi habetur, ꝙ ſi teſtator dixit, ꝙ inſtituebat hæredes in partibus infra declarandis,& poſtea non fecit, nec declarauit, ſed habuit teſtm̃ pro perfecto & abſoluto,ualet,& tenet:nec prędictis obſtat ẽt tex.ſingu.& ſubtilis in l.3.ff.de mil.teſt.ubi habetur, ꝙ ſi miles cœpit facere teſtamentum, & non perfecit,ualet,& tenet: quia rñdeo, ꝙ ibi deſtinauerat, & intendebat teſtari de iure communi, & morte præuẽtus eſt,& tamen perfecit,& compleuit teſtamentum ſaltem de iure ſpeciali, & iure militari coram duobus teſtibus, & ideo ualet,& tenet: quia reſpectu illius iuris & ſolennitatis bene eſt perfectum,& in expreſſo ita tenet, & declarat ibi Dyn.Bat.Bal.& commu.doctõ.idem Bat.in l.1. ff.de iure codi. 3. col ex quo tex.cum cõm.ſnĩa.nota & collige qđ qñ quis fecit actũ,qui non põt ualere de iure cõi, ſed tñ de iure ſpãli,vr̃ uelle uti ſuo priuilegio ut ualeat

leat & teneat de illo iure ſpeciali &
priuilegiato.

106 Et in tm̃ eſt vera p̃dicta ſnĩa & con
cluſio, q̃ hẽt ꝙ teſtm̃ imperfectũ rõne
voluntatis nõ conſummatæ eſt nullũ,
& in tã diſpoſitis non ualeat, ut proce
dat & habeat locũ ẽt ſi præceſſit inſti-
tutio uel legatũ ad pias cauſas: ita ſin-
gu. Pau. de Caſt. in d. l. ſi is qui teſtm̃. ff.
de teſtamen. 2 col. verſi. & eadẽ rõne.
& dicit perpetuò eſſe menti tenendũ.
& idẽ tenet ibi Aret. fin. col. in fi. Bal.
in l. 1. de ſacro. eccle. 2. lectura. antepẽ.
col. 6. q. Ioã. de Imol. in c. 2. de teſtam.
4 col. nu. 22. & ibi Anch. 3. col. nu. 10.
Barb in c. relatum. el 1. eod. tit. 20. col.
nu. 25. Oldrad. in con. ſuis conſi. 19. Li
cèt contrarium uelit Bart. in l. in teſta
mento. ff. de fideicommiſ. liber. Abba.
in c. 1. de ſucceſſ. ab inteſtato. 2. col. nu.
2. Secundò & principaliter extende, vt
procedat & habeat locũ ẽt in teſtamẽ-
to inter liberos, & hoc eſt ualdè utile,
in caſu quo ſunt inſtituti inæqualiter,
uel uni eorũ eſt facta melioratio ter-
tij & quinti uel partis eius: iſta eſt glo.
ſingu. in iure in l. fi. C. fami. herc. nec
in uerbo nec impletũ. quã ibi ad hoc
notat & cõmendat Bar. Bal. Paul. Sali.
& com. doct. idẽ ẽt uoluit gl. in d. l. ſi is
qui teſtm̃. ff. de teſta. in gl. fi. & ibi te-
net Bar. Pau. Imo. & Areti. tenet etiam
Bart. Bal. & com. doct. in l. hac conſul-
tiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſtam.
Ang. de Aret. in §. eo aũt ſolo. Inſtitu.
quibus modis teſta. infir. Abba. in cõſi.
105. 2. uolum. Rodericus Sua. in repeti
tione legis qm̃ ĩ prioribus. C. de inoff.
teſt. fo. 89. 3. colu. verſi. 4. quæro: neque
obſtat text. cũ materia in dicta l. hac
conſultiſſima. §. ex imperfecto. cũ Au-
thẽtica ſequẽti. & in l. fi. C. fami. herc.
vbi hr̃, ꝙ ualet teſtm̃ imperfectum in-
ter liberos: quia debet intelligi qñ e-
rat imperfectum rõne ſolennitatis: ſe-
cùs uerò qñ eſſet imperfectũ rõne vo-
luntatis: ut in noſtro caſu: quia tunc
non ualet ẽt inter liberos: & in expreſ
ſo ita reſpondent gloſſæ ordinariæ &
com. doct. ubi ſuprà. Tertiò extende
ut procedat & habeat locum etiã ſi in
tali teſtamento eſſet poſita clauſula co
dicillaris: quia ſimiliter non ualebit
teſtm̃ nec cenſetur eſſe facta repetitio
ab inteſtato: ita probat text. notabilis
in l. ex ea ſcriptura. ff. de teſt. & ibi Io.
de Imo. & alij doct. tex. in l. fideicom.
§. quoties. ff. de lega. 3. per quę iura ita
tenet Bar. in l. 1. ff. de iure co. 24. q. Pau.
de Caſt. in l. ſi is qui teſtamẽ. ff. de teſt.
col. fin. & facit bonus text. in l. Lucius.
ff. de mili. teſta. nec obſtat tex. in l. fin.
verſi. illud quoque. C. de codi. ubi hr̃ &
omnia contenta in teſtamento nullo
& imperfecto ualent & cenſentur re-
petita ab inteſtato poſita clauſula co-
dicillari: quia dẽt intelligi qñ teſtm̃
eſt nullum & imperfectum rõne ſolẽ
nitatis, non verò rõne voluntatis, ut
in noſtro caſu. ita tenet & rñdet Bart.
in dict. l. 1. de iure codicillo. 4. q. &
practici doctores ubi ſuprà, ex quibus
datur neceſſaria declaratio ad l. 1. tit.
2. lib. 5. ord. ubi diſponitur, ꝙ licet te-
ſtamentum non ualeat, conſeruantur
legata & omnia in eo contenta ut de-
beantur ab inteſtato: quia debet intel-
ligi quando teſtamentum deficit rõne
ſolennitatis, non verò ratione uolun-
tatis.

107 Item q̃ro ſi teſtator fecit teſtm̃ nun
cupatiuum in ſcriptura publica corã
tabellione & legitimo numero teſtiũ
& debita ſolennitate & compleuit ul
timatè totum teſtamentum, tamen te
ſtator deceſſit & mortuus eſt anteq̃ ei
legeretur coram teſtibus, an ualeat &
teneat, & probet voluntatem defun-
cti? & breuiter & reſolutiuè dico ꝙ
non: text. eſt ſingul. & unicus in iu-
re, in l. fideicommiſſa. §. quoties. ff. de
lega. 3. quem ad hoc notat & commen
dat glo. ord Barto. Bal. & comm. doct.
antiqui, & reputat ſingu. & unicũ. Alb.
reputat etiam ſing. Bald. in l. fina. C. de
ſen. ex pe. reci. & per illũ text. ita tenet
Bar. in l. ſi is qui teſtamentum. ff. de te-
ſta. 2. col. verſi. ꝙ ſi teſtator. & ibi Paul.
de Caſt. & alij doct. idẽ Pau. de Caſt. in
l. hac conſultiſſima. §. at cum humana,

C.qui teſtam.fa.po. 2.col. ibi facit tex.
cuius ratio potiſſima eſt ſm doct. ubi
ſuprà,quia ſi inſtrm uel ſcriptura non
legatur,pōt aliud continere q̄ teſtator
dixit,pro qua ſentētia & con. conſide
ro ſing.l.par.102.ī ſi tit.18.par.3. Imò
qđ magis eſt, in dubio non præſumit
lectū niſi probetur,ita Bar. Bal. & alij
doct in §. quoties,quod intellige niſi
tabellio uel notarius hoc dixiſſet, uel
niſi in fine inſtri uel ſcripturæ repe-
riant illa uerba q̄ ſolent apponi à ta-
bellionib⁹.ſ. ꝙ factū & abſolutū fuit,
&c.Quia tūc præſumitur & approbat
eſſe lectū corā teſtatore & teſtibus, &
per cōſequens ualet & tenet, ita ſing.
Bal.in Authen.ꝙ ſine.C.de teſta.2 co.
& idem eſt in alijs quibuſcūq; inſtris
ſuper contractibus:ita probat tex.no.ī
l cōtractus.C.de fide inſtru.ibi, & po-
ſtremò partibus abſoluti ſint,quem ad
hoc notat & commēdat ibi Bal 3 col.
Angel.& commun.doct.probat ēt tex.
q non allegatur in l.fin. C.plus uale.
quod agi. & ibi doct. tenet ēt Bal.in l.
itē quæritur §.fina ff locati.3. col.pro
qua ſen.& con.conſidero l.54.in fin.ti
tulo 18.part & ita practicatur.

108 Quod tamen intellige in teſtamen
to inter extraneos, ſecus uerò inter li
beros uel ad pias cauſas:q̄a ualet licet
nō legatur: ita Bar.in d.l.ſi is q̄ teſtm̄.
ff.de teſtamen.2.col.idē Bar. in dicto.
§ quoties Iaſ.in l.hac conſultiſſima. §.
ex imperfecto. C. de teſtamen. 2. col.
num.3.Ioan de Imol in c 2. de teſta-
men.5.col.Roma in Auth ſimiliter.C.
ad l falc.13. ſpecialitate ultimarū uo-
luntatum.ego tamen ſalua eorum pa-
ce.teneo contrarium, imò ꝙ tale teſta
mentum non ualeat etiam inter libe-
ros uel ad pias cauſas:quia attenta ſu-
periori ratione deficit potiùs ex de-
fectu uoluntatis, quàm ſolennitatis :
unde in hoc articulo reſolutiuè ego
dicerem ſic, quòd ſi teſtamentum de-
bet probari per ſolam ſcripturam ab-
ſque publicatione teſtium: quia eſt fa
ctum manu publici tabellionis, tunc
procedat & ſit uera ſuperior opin &
con.ſcilicet quod nullo modo ualeat
neque probet, nedū inter extraneos,
ſed etiam inter liberos uel ad pias cau
ſas:quia iſto caſu propriè militat ratio
ſuperior:ſi uerò fiat in ſcriptura publi
ca uel probata,& fiat publicatio: quia
teſtes ueniunt & diſponunt de uolun-
tate & tenore teſtamenti & uoluntate
defuncti,tunc ualeat & teneat tàm in-
ter extraneos, quàm inter liberos, &
ad pias cauſas, quia ceſſat ratio ſupe-
rior,& non deficit teſtamentum ex de
fectu uoluntatis neque ſolennitatis,
& hoc teneo pro firmo & æquo.

109 Item quæro ſi quis interroget teſta
torem coram teſtibus rogatis an eum
uel alium per eum nominatum inſti-
tuat:& teſtator expreſsè dixit ꝙ ſic,an
ualeat & teneat inſtitutio? Breuiter &
reſolutiuè dico quòd ualet, & talis hæ
res cenſetur rectè inſtitutus, & conſe-
quitur hæreditatem defuncti : quam
ſen.& con. Primò probat text. in l. 1.
§.ſi quis ita interroget,ff.de uerborum
obliga tex.in l.ſi defenſor.§.q interro
gatus.ff.de interroga.actio.tex.in § p̄-
terea Inſtitu. de inuti. ſtipu. tex. in §.
quoties.eodem ritu. Secundò tex.in l.
Pamphilo. §. propoſitum.ff.de lega.3.
ibi etiam ipſo teſtatore interrogato
an ea dixiſſet. Tertiò, tex.in l. nemo
dubitat. ff. de hæredi.inſtit. Quartò,
tex.in l hac cōſultiſſima §.at cum hu-
mana C.qui teſta.fa poſſ ibi quam ſu-
ſceptam teſtatori recitauit tabellarius
ſimul & teſtibus, & eloquium ipſe ſuū
profiteatur agnoſcere,& ex animi ſui,
quæ lecta ſunt diſpoſuiſſe, ſententia.
Quintò, text. no. in l. ſi.C.ſi quis ali-
quem teſta. prohi.ubi uerbis & blandi
tijs poteſt quis alium inducere ut eū
inſtituat. Sextò,quia de iure naturali
uel gentium eſt cuilibet liberum arbi
trium teſtandi,quomodo uelit & quo
modo poſſit,dum tamen colligatur &
intelligatur mens & uoluntas eius
coram legitimo numero teſtium: tex.
eſt in l.1.C.de ſacro eccleſi.& ibi com
muniter doctor. & in expreſſo iſtam
ſententiam & con. tenet glo. notabi-

lis

lis & ordinaria in l.iubemus. C.de teſtam. in uerbo quemadmodum & ibi Pet.Cyn Iac.Bu Albe.Iac.de Belloui. Richar Ma.quos ipſe Albe.refert.Bar. Ang Salic.& Alex tenet etiam Bar. in l.hæredes palam.finalibus verbis.ff de teſta.& ibi Imo. & Areti.idem Bart in l.c.§ ſi quis ita.de verb.ob & ibi Paul. & moder.Ioan. Imo. in c.cum tibi. de teſta.2.col nu 3.Ioan.And.in addit.ad Specu.in titu.de teſta.§.in primis verſicu.quid ſi is.Ange in l.in fraudem.§. 1.ff.de teſtam.milit.& iſta eſt commu. opin.ſm Alex.in d l.iubemus. C.de teſta ſi col & conſi.12.eod.volu & conſ. 33.3. volum. Contrariam tñ tenet ſen. & comprobat text.expreſſus qui vr̃ carere reſponſione in l.iubemus.C de teſtamen.vbi diſponitur ꝙ pro forma & ſolennitate teſtamenti & euitanda falſitate requiritur, ꝙ teſtator exprimat ore & uoce propria, nomẽ hæredis, & annullet teſtameutum, ſi aliter fiat, ergo cùm lex illa requirat hoc expreſsè pro forma & ſolẽnitate teſtamenti, nõ poteſt aliter ualere, imo etiam qñ ſumus in dubio, eo ipſo ꝙ lex procedit actum annullãdo, ſi aliter fiat ſemper intelligitur eſſe de forma & ſolennitate, ergo in noſtro caſu non ſufficiet quod teſtator reſpõdeat ad interrogata, ſed oportet ore & uoce propria exprimere nomen hæredis.text in l.hæredes palam.ff. de teſtamen.& ibi cõi. doct.Secundò.tex in l.1 § in cauſa, verſic qui quæſtionem.ff.de quæſtion vbi hr̃ ꝙ uoluntas & cõfeſsio alicuius nõ dr̃ propria & perfectè libera, ꝙ interrogatus & incitatus ab alio reſpõdet. Tertiò, text.in l.iubemus verſic manu ſua.C de eroga.mi anno lib.12.iuncta commu opi.ubi diſponitur, ꝙ ille qui tenetur manu, uoce & pſona propria aliquid facere, non poteſt mediante alio per procuratores uel ſubſtitutos: text.in l.unica § ne autem.C.de caduto.tex nota in l.2.C.de his qui ue.æta. impe.tex.for & expre.in l hac conſultiſſima §. at cum humana. C. qui teſta. fac.poſſeſ. vbi diſponitur ꝙ ſi teſtator committit diſpoſitionem & uoluntatem ſuam declaratam alicui ſcribendam, & poſtea legatur & recitetur illa ſcriptura coram teſtatore & teſtibus, & teſtator agnoſcat & aſſentiat ei, ualet & tenet.ergo ſi non procedat dicta uoluntas teſtatoris per quam cõſtet ꝙ eius voluntate fuit confecta prædicta ſcriptura non ualebit, & ſic vr̃ caſus directus in noſtra.q pro iſta parte cõtra cõem opin & in expreſſo iſtam ſen.& concl.tenet Albe. Papienſis quem refert Ioan.And.in addi.ad Spec.in tit. de teſta.§ in primis.Bal.qui no.loquitur in d.l.iubemus.C. de teſta.3.col & Nico.de Ma quem ipſe refert Paul.in dicto.§.at cum humana. 2.col. Ant.in c.cùm tibi.de teſt.& Rod Sua.in alleg. ſuis alleg.1.in fi.fol. 124.ſed his non obſtãtibus ego teneo primã com.ſen. & opi.& primò nõ obſtat tex.in d.l.iubemus. C.de teſta.quia debet intelligi qñ non præceſſit interrogatio alicuius.Secundò non obſtat tex.in d.l.1.§. in cauſa, verſi.qui quæſt.ff.de quæſt.qa loquitur in criminalibus & tortura. vbi metu tormẽtorum multoties confitetur quis contra ſe ꝙ nunquã fecit. Tertiò non obſtat tex in d.l.iubemus. C de eto anno.cũ ſimilibus, qa debet intelligi in caſibus a iure expreſſis. Quarto non obſtat text. fortiſſimus in d l.hac cõſultiſſima.§ at cum humana C.qui teſt fa.poſ.quia loquitur & procedit in teſtam.cæci.in quo plura ſunt ſpecialia pp defectum viſus. ſ. ꝙ teſtetur nuncupatiuè & inter tabell.& quod prius declaret voluntatẽ ſuã &c.

110 Item quæro ſi teſtator infirmitate grauatus & in extremis poſitus amiſit loquelam, taliter ꝙ clarè & articulatè non poteſt loqui: an poſſit teſtari & hæredem inſtituere ſaltem nutu uel ſignis? & breuiter & reſolutiuè dico, qđ ſi teſtator penitus amiſit loquelam taliter ꝙ clarè, articulatè, & intelligibiliter non poteſt loqui, non poteſt teſtari neque hæredem inſtituere, etiam ſi nutu, uel ſignis exprimat uoluntatem ſuam; ita probat text.no.in l.iubemus.

C.de teſta.verſic.ſi.n.cuius uerba ſunt. ſi eñ talis eſt teſtator q neq; ſcribere neq; articulatè loqui pōt, mortuo ſimilis eſt: & falſitas in eloquijs cōmittit, & ad hoc notat & cōmendat ibi Bart. Pau.& com doct.tā antiq quā moderni. Bal. Pau & alij doct in l.2 ff.de teſt. ſi uerò penitus nō amiſit loquelā, ſed loqui pōt licèt tarde balbutiendo, & non articulatè, taliter q pōt intelligi, bñ pōt teſtari & hrdem inſtituere: tex. & ſing.& unicus in iure, in l.qm̃ indignū.C.de teſt. ibi quæ fortè ſeminecis & balbutiētis lingua profudit: quē ad hoc notat & cōmendat ibi Bal. Ang & cōmu.doct.& reputat ſing. Paul.& unicū Iaſ. notat ēt & cōmēdat Ang. Imo. & alij doct. in l.in aduerſa, ff.de teſta. idē Ange & doct. in l.in fraudem. §.1. ff.de mil.teſt. Roma. in l.1. ff de verbo. obl.2.col. Bal. in c.1.§. vaſſalli. de pace Cōſtātiæ. in uſi. feu 2.col.nu.6. Ang.de Aret. in §.1. Inſti.de teſt. pen col. facit ēt tex.in c.Rayn. de teſta ibi in extremis poſitus condidit teſt. tex.in c.nos quidē, eod.tit. ibi, de hac luce migrante: tex. in l.Pamphilo.§ propoſitum. ff. de leg.3. ibi in diſcrimine uitæ conſtitutū: tex.ī l.Seia.§.fi.de don. cauſ mor. Vbi hr q contractus pōt fieri uſq; ad ultimū uitæ ſpiritū, ſi memoria nō ſit læſa: & ad hoc notāt & cōmēdāt doct. ibi, & illum dicit ſing. Bal.in c.quam frequenter.ut lite nō con.3.col.& pro utraq; ſen.& cō.cōſidero text.formale & expreſſum, in l diſcretis, uer.fin.C. qui teſta.fa.po q expreſsè determinat quod ille qui caſu uel morbo. uel infirmitate ſuperueniente eſt factus mutus, uel lingua eſt impedita, taliter q penitus amiſit loquelā, non pōt teſtari, niſi ſciat ſcribere: ergo clarè patet & infert, q nutu uel ſignis non pōt teſtari, neq; hæredē inſtituere: ſi uerò penitus non amiſit loquelam, ſed quocūque poſſit loqui tardè balbutiendo, & non articulatè, poteſt teſtari & hęredē inſtituere. Limita tamen & intellige ſuperiorem doctrinam & con. ut procedat & habeat locum prætèrquàm in teſtamento & inſtitutione ad pias cauſas: quia valet & tenet, & pōt fieri ſolo nutu & ſignis: iſta eſt glo.ſing.& vnica in c.cum tibi, de teſta.quam ibi not.& commen.doct.& dicit vnicam Bal. in l.1 de ſacro.eccle.2.col.

111 Itē pdicta intellige in inſtitutione vniuerſali, ſecus tñ eſt in legatis & fideicōmiſſis: quia illa bñ poſſunt relinqui nutu uel ſignis: tex.eſt in l.nutu.ff. de leg 3.tex. in l.& in epiſtola C.de fideicom. text.in l.cū proponebatur. de leg.2.te.in l.Labeo.§.fi.ff.de ſupe.leg. Intellige tñ oīa pdicta reſpectiuè in ſuis caſibus, qñ teſtator qui eſt in extremis, amiſit loquelā, ſed nō intellectū: quia ſi intellectū amiſit nullo mō poſſet teſtari neq; hęredē inſtituere, neq; legata relinquere, ut d l. iubemus.C. de teſt.& in l.conficiuntur §.1.de iure codicil.& tenet & declarat Bar.& commu.docto in d.l.nutu.ff.de lega.3.Cynus & commu doct.in d l & in epiſtola.C.de fideicommiſſis.

112 Pulchrū tñ & ſubtile dubiū eſt pro intelligentia prædictorū & ualiditate inſtitutionis & legatorū, ſi teſtator ita in extremis poſitus & cōſtitutus, fecit inſtitutionē & legata, & ſtatim incontinēti expirauit, an in dubio præſumatur eſſe ſanæ mentis, & hre ſenſum & intellectū ut ualeat & teneat teſtm̃ ei9 & per eū diſpoſita, an verò pſumat carere ſenſu & intellectu: & vr q pſumatur defectus iudicij & intellectus ut diſpoſita non ualeant, niſi ille qui prętēdit validitatē eorū probet ſenſum & intellectū habuiſſe. arg text.in l.iubemus C.de teſt.verſi.ſi enim.ibi.ſi enim talis eſt teſtator q neq; ſcribere nec articulatè loqui pōt, mortuo ſimilis eſt, & falſitas in eloquijs committitur: & in expreſſo per illū tex.ita tenet Petr. de Bellaper.in l & in epiſtola C.de fideicom. in fi.& ibi Sali.in fi.reputans eſſe ſingulare & dignū memoria: ſed ſalua eorum pace, ego teneo cōtrariā ſnīam. imò quod in dubio etiam illo tempore præſumatur eſſe ſanæ mentis & habere ſenſum & intellectum, ut

omnia

omnia per eum diſpoſita ualeant & te
neant, niſi ex aduerſo probetur contra
riũ. Primò, qa qñ actus de per ſe ualet
& hẽt ſua eſſentialia formalia, ille qui
uult & prætendit illum annullare ali-
quo defectu uel impedimento, debet
illud probare. Secundò, quia naturali-
ter uidemus & experiẽtia docet, ꝙ po
teſt quis eſſe in extremis & in ultimo
articulo mortis, & hr̃e ſenſũ & intelle
ctum: unde meritò dẽnt ualere per eũ
diſpoſita: nec obſtat tex. in d. l. iube-
mus, in quo ſe fundãt prędicti docto
res: qa nõ loquit᷑ tex. nec ſe fundat ex
eo ꝙ teſtator careat ſenſu & intelle-
ctu, ſed eo ꝙ amiſit loquelã & neſcie-
bat ſcribere: & ſic uoce propria neque
ſcriptura poterat hæredem inſtituere.
dato qđ haberet ſenſum & intellectũ.
113 Limita tñ ſuperiorẽ con. quæ habet
ꝙ legata & fideicõmiſſa poſſunt relin
qui nutu, ut procedat qñ teſtator ami-
ſit loquelam caſu uel morbo: ſecus tñ
eſt ſi poteſt loqui & nullum habet im
pedimentum, quia tunc non poteſt le
gata uel fideicommiſſa relinquere nu
tu uel ſignis: ita Iaſ. in l. ſi qs in fundi
uocabulo. ff. de lega. 1. pen col. nu. 38.
ſed eius opinio apertè eſt falſa: primò,
quia prædicta iura quę dicunt qđ lega
ta & fideicommiſſa poſſunt relinqui
nutu, loquũtur ſimpliciter & indiſtin
ctè: ergo non debeat reſtringi ad illũ
caſum particularẽ, quo teſtator amiſit
loquelam caſu uel morbo. Secundò &
in terminis facit, quia actus uel diſpo
ſitio quæ poteſt fieri nutu uel ſignis,
poteſt etiã fieri ab eo qui põt perfectè
& articulatè loqui, & nõ amiſit loque-
lam caſu uel morbo: tex. eſt in l. ſi ſti-
puler §. ſi. ff. de uerbo. obliga. tex. in l.
in quibuſcunque. ff de actio. & oblig.
tex. in l. obligamur. uer. ſi. eo. tit. tex in
l in uenditionibus. ff. de cõtra. emptio.
& utrobique commu. docto. Aduerten
dum tamen quòd uidetur quòd ſupe-
rior concluſio & iura, quæ habent ꝙ
ſolo nutu & ſignis poſſunt relinqui le
gata. & fideicommiſſa corrigat᷑ hodie
per noſtram l. 3. Tauri, inquãtũ dicit,
ꝙ in codicillis interueniat eadẽ ſolẽ
nitas quæ requiritur in teſtamẽtis, ſed
illud non pt fieri nutu: ergo nec codi-
cillus, legatũ, uel fideicõmiſſum: ſed
teneo contrarium, imò quòd nõ corri
gantur, quia iſta nr̃a lex Tauri tãtùm
loquit᷑ & ꝓcedit in ſolẽnitate teſtiũ,
& ſolũ in hoc eſt æquiparatio: non ue-
rò in modo relinquendi per teſtatorẽ:
qa põt relinquere uerbo, uel ſcriptura,
uel nutu, uel ſignis, ſicut de iure cõi.
114 Item pro complemento huius arti-
culi poteſt ſubtiliter dubitari ſi teſta-
tor inſtituit hæredem ſolo nutu uel ſi
gnis, an conuertatur in fideicommiſ-
ſum? & uidetur ꝙ ſic: quia inſtitutio di
recta uniuerſalis contenta in codicil
lis, cõuertitur in fideicommiſſum: tex.
eſt in l Scæuola ff. ad Treb. & ibi com.
doct. in l. uerbis ciuilibus. ff. de vulga.
& pup. Sed teneo contrarium: quia il-
la lex Scæuola, loquitur quãdo uerbis
directis expreſſis teſtator inſtituit hæ
redem & tñ deficit ſolẽnitas teſtium:
ſecus uerò quia deficit alia forma & ſo
lennitas teſtamenti, quia inſtituit hæ-
redem nutu uel ſignis, quia tunc nõ va
let, nec conuertitur in fideicommiſ-
ſum, ꝙ iterum intellige, qñ uerbis d i-
rectis eſt facta inſtitutio: ſecus uerò ſi
uerbis cõmunibus, quia interrogatur
teſtator an uelit relinquere ſua bona
Titio, & nutu, uel ſignis conſentiat,
tunc ualebit, & conuertitur in fideicõ
miſſum uniuerſale ab inteſtato: argu.
tex. in l quoties. C fam. herciſ. & in ex
preſſo ita tenet ſing. Bal. in d. l. & in e-
piſtola. C. de fideicom. 2. col. nu. 4. Iaſ.
ubi ualde commendat in l. 1. § ſi quis
ita. ff de uerb. obl. 3. col.
115 Itẽ qro, ſi teſtr̃ in teſtõ in inſtõne
uel legato dixit, & poſuit uerba dubia,
q̃ põt itelligi diſpoſitiua & deliberatè
ꝓlata uel non, an ualeat & teneat talis
diſpõ: & breuiter & reſolutiuè in hoc
dubio & ſubtili articulo dico, ꝙ ſi ver
ba ſunt totaliter de futuro, qa dixit ſe
inſtituturũ uel dẽre inſtituere Titium
hęredẽ, nõ ualet talis diſpoſitio, nec
dr̃ ꝑfecta nec deliberata: ſed quidã aĩ

motus

motus cuius effectus aufertur in futurum text. eſt formalis & expreſſus qui ſic debet intelligi in l. fi. de teſta. cuius uerba ſunt, eius bona qui ſe imperatorẽ futurũ hæredẽ iactauerit, à fiſco occupari non poſſunt, & ad hoc notat & cõmẽdat ibi Bar Bal. & Imo & cõ. doc. ꝙ intellige & extende ẽt in pſona priuilegiata, uel fauorabili, uel in pia cauſa: quia eſt defectus uoluntatis & non ſolennitatis.

116 Si verò verba ſunt dubia quę poſſunt trahi ad ſenſum perfectum & deliberatũ de præſenti, uel ad ſenſum nõ perfectum & deliberatum de futuro: quia teſtator dixit uolo inſtituere Titium: uel ſimilia uerba: quia poſſunt intelligi ꝙ de præſenti deliberatè inſtituit, uel poſſunt intelligi ꝙ vult inſtituere alio tpe in futurũ, tunc diſtinguo, nã ſi talia uerba dubia proferat uerbis, uocatis & rogatis teſtibus in ſufficienti numero, intelligitur & pręſumitur uelle teſtari & diſponere de pręſenti & deliberatè: ſi verò talia verba proferat non uocatis uel rogatis teſtibus, tũc talis diſpoſitio nõ ualęt: qa nõ eſt perfecta nec deliberata de pñti, ſed tñ cenſetur eſſe quidã animi motus faciendi uel inſtituẽdi in futurũ: text eſt ſingula & expreſſus qui ſic debet intelligi. in l. diuus Traianus. ff. de mili teſta. & ibi com. doct. quod etiam intellige & extẽde, modò perſona ſit priuilegiata, uel fauorabilis, uel pia: modò non, ut probat ibi text qui loquitur in milite: & ad hoc illũ tex notat & commendat Socin. in l. 1. § ſi qs ita. ff de uerb. oblig. 1. colum & refert ita dixiſſe & conſuluiſſe in magna cã ſibi commiſſa qđ reputat benè ſignandum & notandum: quia multoties poſſet contingere ſed aduertendum quia iſta ſen. & diſtinctio non vr̃ poſſe uerificari nec procedere cùm in teſtamẽto teſtes debent eſſe rogati, ut in l. hac conſultiſſima. C. de teſta cum ſimi. Ergo ſp dicemus ꝙ talia uerba dubia perfectam diſpoſitionem inducant. Si uerò teſtes non ſunt rogati, etiam ſi uerba non ſunt dubia, ſed certa & clara, actus teſtamenti eſt nullius momẽti, & ſic ſuperior doctrina & diſtinctio non vr̃ poſſe uerificari: ſed ſuſtinẽdo dic, ꝙ põt procedere & uerificari in teſtamẽto & diſpoſitione ad pias cauſas, uel in caſibus in quibus non requiruntur teſtes rogati, ut in ca. cũ eſſes, & in cap. relatum, de teſta. cum ſimilibus: item põt procedere & uerificari hodie in noſtro regno: quia in qualibet perſona & cã, non requiruntur teſtes rogati attenta iſta l. 3. Tauri. & dixi & concluſi ſuprà ꝙ eſt nouũ & neceſſariũ: quod tñ ſingulariter limito & intelligo, præterquam ſi talia uerba proferanť à teſtatore in diſcrimine uitę conſtituto: quia tunc ſp diſponũt etiam ſi ea non dixit coram teſtibus rogatis: ita tenet ſolus Faber. in. § planè, I nſti. de mili. teſta 1. col. in medio, & ſequitur ibi Ange. col. 2. ex quibus nouiter intelligo text. in l. qm̃ indignum. C. de teſtam. ubi diſponitur ꝙ non intereſt utrum teſtator dicat inſtituo, hæredẽ facio, volo, mãdo, cupio, uel erit, uel ſimilia uerba: ſed quocunque uerbo uſus ſit, ẽt ualdè dubio, ualet teſtm̃ & inſtitutio: quia rñdeo, licet nemo rãgat: ꝙ debet intelligi mõ prædicto, ſcilicet, qñ uocatis & rogatis teſtibus teſtator dixit, etiã ſi ſimus ĩ caſu quo nõ reqranť de iure rogati.

117 Item ex prædictis infertur ꝙ cum in legatis & fideicommiſſis particularibus uel uniuerſalib. non requiranť teſtes rogati. ut in l. fi. uerſi. fin C. de codi ibi uel rogati uel qui fortuiti uenerint & in l 1. tit. 12. 6. par. ꝙ ſi teſtator in legato uel fideicommiſſo poſuit talia uerba taliter ꝙ non conſtet de ſua expreſſa & deliberata diſpoſitione & uolũtate, habebit locum prædicta diſtinctio: quia ſi uocatis & rogatis teſtibus dixit, præſumitur legare & relinquere cum deliberatione, & diſpoſitio erit ualida & perfecta, ſi verò dixit non uocatis nec rogatis teſtibus, non ualebit & in expreſſo iſtã ſenten. & con probat text. ſingu. & vnicus

cus

cus in iure. in l. Pãphilo. § ꝓpoſitũ ff. de lega. 3. ibi acceſſitis amicis, &c. & illũ text. ad hoc notat & cõmẽdat Bar. Bal. Paul. Imol. & alij doct. in l. ſi. ff. de teſt. & illũ tex. reputat ſingu. & vnicũ Ang. in l. ſerui electione. ff. de lega. & ibi Alex. 2. col. & notat & commendat Pau. Imo. Are. & cõm. alij doc. Pau. de Caſt. no. in l. cunctos populos. C. de ſum. Tri. & fide cath. 2. col. & ibi Iaſo. 3. col. nu. 13. Bar. in l. gerit. ff. de acqui. hære. 4. col. nu. 13. qđ ẽt limito & intelligo, præterquã ſi talia uerba proferat in diſcrimine uitæ conſtitutus, qa tũc ſp diſponunt: ẽt ſi nõ dixit neq; profeſrat corã teſtibus rogatis. vt ſupra proximè dixi & probaui. Itẽ ẽt limito & intelligo ꝓterquã ſi teſtator prædicta verba dixit & protulit cũ iuramento: quia tunc diſponerent. argumẽto text. in l. cùm pater. § fili⁹ matrẽ. ff. de leg. 2. quem reputat ſing. & vnicã Bal. ibi.

118 Itẽ infertur ꝙ ſi pater corã ſufficienti numero teſtiũ dixit ꝙ volebat talẽ filiũ ſuũ meliorare, non erit melioratus, niſi uocatis & rogatis teſtibus dixit: uel niſi concurrat aliqua alia coniectura per quã uideaẗ patrẽ deliberatè dixiſſe. cùm talia uerba dubia aliter nõ diſponãt ut ſuprà dixi & probaui. Itẽ infertur ꝙ idẽ erit in contractu q̃ pendet de uoluntate proferentis, vñ ſi quis dicat ꝙ vult dare uel donare Titio talẽ rẽ uel pecuniã: non tenetur. nec erit obligatus dare. qa non cẽſetur perfecta, deliberata, nec diſpoſitiua donatio, niſi dixit uocatis & rogatis teſtibus: & ita reperio qđ tenet Petrus & Cin. in l. in vendentis. C. de contra. emptio. ꝙ ẽt procedit de iure regio ſtante. l. 3. tit. 8. lib. 2 ord. quia illa requirit uoluntatem obligãtis quæ in noſtro caſu non præſumitur niſi fiat coram teſtibus uocatis & rogatis, nã licèt in contractibus non requirantur teſtes rogati, ut in l. ad fidẽ. ff. de teſtibus. & ibi doct. & tenet gloſ. ord. Alb. Bal. Pau. Salic. & cõis opi. in auth. rogati. C. de teſtibus. niſi in caſibus ſpecialibus ut ibi notatur: tñ illud eſt uerum & procedit qñ promittẽs, donãs, uel contrahens, deliberatè ſe obligat: ſecus uerò ſi proferat uerba dubia de quib. ſuprà: quia non cenſetur ſe obligare niſi uocatis & rogatis teſtibus hoc dixiſſet.

119 Itẽ infertur ꝙ ſi quis habet facultatẽ eligendi inter res perſonas à lege uel ab hoïe, ſimpliciter dicat uolo eligere talem rẽ uel perſonam per hoc non erit facta electio. niſi cõcurrat aliqua præſumptio, de quibus ſuprà & in terminis ita tenet gloſ. ord. in l. ſerui electione. ff. de legatis. 1. in gloſ. 2 & ibi Bar. Bal. Pau & com doct. quod eſt notabile ad oẽs leges permittentes electionem in rebus & perſonis. Itẽ infertur ꝙ ſi hæres ex teſtamento uel ab inteſtato dixit corã teſtibus, uolo eſſe hæres, uel uolo adire, non per hoc cẽſetur adita hæreditas niſi concurrat aliqua ꝓſumptio uel coniectura de ſuprà dictis, ꝑ quã deliberatè uideatur adire: ita Bar. in l. gerit. ff. de acq. hẹre. 4. col. nu. 13. & eodẽ mõ ſi protulit verba negatiua, dicendo non ſum hæres, uel nolo adire: non cenſetur repudiare niſi concurrat aliqua præſumptio de ſuprà dictis: ita Bart in l. ſi qs ſuus. ff. de iure delibe. & ibi Pau. & alij doc. & ita debet intelligi gl. ord in l. qui ſe patres. C. unde libe. de quo melius q̃ ꝑ alium, per Iaſ. ibi 11. col. nu. 4. & Phil. Deci. 4. col ꝙ limita & intellige qñ actus dependet à uoluntate unius, in contractu uel ultima uoluntate: ſecùs verò ſi à uoluntate duorum, ut in contractu emptionis, locationis, ſocietatis, uel ſimilibus: qa tunc talia uerba dubia diſponunt & obligant: gloſ. eſt nota. & ordin. in l. in uendentis. C. de contra. emptio in gl. magna. prope finem. & ibi comm. docto.

120 Item quęro ſi teſtm̃ eſt factum cũ minus ſolenni uoluntate, quia deficit aliquis teſtis uel alia ſolẽnitas de quibus in iſta l. & ſuprà dictũ eſt, an hæres inſtitutus poſſit cum bona cõſcientia retinere hæreditatem in qua eſt inſtitutus: & reſo. dico, ꝙ vr̃ ꝙ hæres ſit ſecurus

rus in cõſcientia:dum tñ teſtm̃ habeat
duos teſtes,per doctrinã & con.ſingu.
Innocen.in cap.ꝙ ſicut. de electione.
ubi dicit, qđ electio facta ſolennitate
iuris naturalis vel gentiũ. ſ. duorũ te-
ſtium, licèt ſit nulla de iure poſitiuo,
& ualet & tenet in foro conſcientiæ.
Idem Innocen. in cap. ſi celebrata. de
cleri excommu. in 2.colu. quã ſequit̃
& commendat Abb in cap. quia pleri-
que,de immun.eccle fin.colu. & q.idẽ
Abba.in ca.1.de in integ. reſti.fin.col.
& q Anch.in regu.beneficiũ. de regu.
iur.in 6.4.col.6.q.idem Anchar.in re-
gul.poſſeſſor. eod. tit 9. & 12. col. ubi
dicit ſe conſuluiſſe quatuor peritiſſi-
mos magiſtros in ſacra Theologia, &
cõſenſerunt in hac ſnĩa Io. de Imol.
in l.nemo poteſt. de legat. 1.3. col. &
ibi Alex.6.colu & Iaſ. notabiliter me
lius q̃ alij,26. col. nu. 2.idẽ Iaſ. in l.ſi
poſt diuiſionem. C. de iuris & fact.
igno.penul.col.idem Iaſ. in §.ſed iſte
quidẽ. Inſti.de actio. pen. col. Feli.in
c.1.de conſti.10. col. nu.39. Syluester
in ſua ſumma,in uerbo teſtm̃. 1. parte.
4.q.& in uerbo, alienatio. §. 13. & in
uerbo legatũ.4.par. §. 10. & in uerbo
hæreditas.3.par.§ 7.Adrianus Papa in
quodlibetis ſuis,quodlibeto.6.ar.1.cõ.
2.in ſecundo corollario. Confirmat̃,
qa leges humanę poſitiuæ fundant ſe
in excludenda & euitanda falſitate.vt
in l.fin.C.de fideicom. & in l. iubemꝰ.
C.de teſta.cum ſimi. ergo ceſſante do-
lo & fraude, ſi conſtat hæredi ſcripto
de uoluntate defuncti, licitè retine-
bit confirmatur etiam ex tex in l.ſi ff.
de rebus eorũ.ubi ex teſtamẽto minùs
ſolẽni ꝓbatur uolũtas defuncti. pro-
bat etiã tex.in lege. 2. C. de fideicom.
121 Ex quo infert̃, ꝙ ſi hæres nõ confe
cit inuẽtariũ, nõ tenet̃ in foro cõſciẽ-
tiæ ultra uires hæreditarias: qa lex po
ſitiua præſumit hæredẽ ſubtraxiſſe, ut
in Authen de hęredi.& fal §. ſãcimus
igitur, colla.1.& ibi,& nõ per ea q̃ for
te ſurripiunt:quẽ tex.ad hoc no. & cõ.
Bart. in l.in rõne,§ qđ uulgò. ad l.fal.
3.colum.Bald.in l. fin. C de iure deli.
2.col.6.q.idem Bald.in l.filium quem
habentẽ.C fa.her.pen.col. idẽ Bart. in
l.1.C.de ſacro.eccle.9 col nu 45 Abb.
in c.1.de ſolu.idẽ Abb.in cap. tua nos,
de uſuris. Hoſti. in ſumma. de teſta.§.
pen.uerſi.Sed qđ ſi bona. Ioan. An.in
c.quãquã.de uſu.libr.6. Bar. in l gerit.
ff.de acqui.hęre.idẽ Bar in rubri. eod.
titu.& ibi Alex.& Iaſ.Ana.in cap.in li
teris.de rap.Abb.in cap. Rainaldus.de
teſta.3.col. nu.14. Anã. in reg. poſſeſ-
ſor.de reg. iu. in 6. Item infertur ꝙ ſi
quis eſt confeſſus ſpe futurę numera-
tionis,& non ſit oppoſita exceptio in
fra bienniũ, eſt ſecurus in conſciẽtia
ſi nihil recipit: ita Inno. in capi.quia
pleriq;.de immu.eccle.& ibi Abbas.&
alij doct. itẽ infert̃ idẽ eſſe in cõdem-
nato per iudicẽ iniuſtè, ut non teneat̃
ſoluere in conſcientia: ita ibi Innocẽ.
122 Abb. & com. alij doct. Dicunt tñ &
tenent docto.ubi ſuprà, ꝙ ſucceſſores
ab inteſtato licitè poſſunt petere hæ-
reditatem ab ipſo hærede inſtituto,&
ſecuri erunt in conſcientia cum pe-
tant authoritate legis: & idẽ eſt à for-
tiori,ſi poſſident dicta bona:quia non
tenentur reſtituere hæredi inſtituto
in minus ſolenni uoluntate.ita Bal.in
l.ſi poſt diuiſionẽ.C.de iu.& fac igno.
fin.col. & ibi Paul. Iaſ. & alij doct.&
ſimiliter ſi hæres inſtitutus in minus
ſolenni uoluntate petat dicta bona à
ſucceſſoribus ab inteſtato: iuſtè poſ-
ſunt ſe defendere cum bona conſcien
tia authoritate legis. Sed contrariam
123 ſnĩam,imò ꝙ talis hæres inſtitutus ĩ
minus ſolenni teſtamento non ſit ſe-
curus in conſcientia, ſed teneatur re-
ſtituere ſucceſſoribus ab inteſtato, a-
pertè uult.S.Tho.2.2.q 96.art.4 ubi di
cit & ꝓ ſolida doctrina ꝙ leges hu-
manæ poſitiuæ, cõditę ab eo q̃ hẽt po
teſtatẽ ex iuſta & rõnabili cã ſuper re-
bus tẽporalibus & ſup certo diſponẽ-
do,ligãt & obligãt ſubditos ẽt in foro
cõſcientię:idẽ tenet Hẽricꝰ. Quodlibe-
to.8.q.22.tenet ẽt Bal.Pau Alex. & Ia-
ſo.in l.pen §.illo.C.de nece.ſer.hære-
de inſtĩ.idẽ Bal.in Auth.ingreſſi. C.de.
ſacro.

ſacro.eccleſ.6.col.idẽ Bal. in l.cum qs C.de iuris & facti igno.6.col.num.14. idẽ Bal.in c.in omni negotio,de teſti. Abb.in procemio Decre. in parte, rex pacificus.4.col.nu.4.idẽ Abb.in c.1.de conſt. 6. col.& ibi Feli. 13. col.nu. 44. Pau.de Caſt.in rubr.de acq. hære in fi. & ibi Franc. de Areti.& Iaſ. Anchara. in regu.poſſeſſor.de reg.iu.7. col. Andre.de Iſer.in c.1.de pa.iura.fir. fi.col. Florian.in l.ex parte. §. ſeruo.ff. fami. herc.Iaſ.in §.ſed iſte quidẽ. inſtitu.de actio.2.col.nu.112 pro quibus eſt glo. ſing.& unica.in c.q̃ in eccleſiarum. de conſt.in glo.1.quã ibi ad hoc reputat ſingularẽ & unicã Bal.1.col.Cõfirmat, quia lex iuſtè facta,authoritate diuina vr̃ edita p ſuos miniſtros. ut in c.quo iure.8.diſt.& in c.ſi.in fi.16.q.3. & pro uerbiorum.8.Per me reges regnant, & legũ conditores iuſta decernunt. & in epiſtola inter claras. C.de ſumma.tri. & fide catho.& in c.imperatores.9. diſtin.& authoritate Petri,eſtote ſubditi principibus ueſtris tanquã pcellentibus.& hr̃ ĩ cap.ſi lite.de maior. & obe. & in c.magnũ quidẽ.11.q.1.& leges iuſtę deriuant à lege diuina:ut ſapiẽtiæ. 11.& ſm̃ Auguſt.de libero arbitrio. ergo ſi per leges annullatur teſtm̃ minꝰ ſolenne & applicatur hæreditas ſucceſſoribus ab inteſtato, neceſſariò ſeq̃tur quod obligant hæredem inſtitutũ eis reſtituere:& iſtam ſenten.& con.tenet Raine.in repet. l. oẽs populi.ff.de iuſti & iure. 14. col. nu.25.q̃ repetitio eſt in lectura Albe. idẽ tenet Ioã. Calde.in diſputatione q̃ incipit Bononiẽ ſi ſtatuto. quẽ refert Anch.in reg. poſſeſſor.de reg.iu.8.col. & tenet Bald.in diſputatione ſua incipiẽte, ſtatuto cauetur quod fœnerator: & iſta opinio vr̃ mihi vera & tenẽda, ſ.qđ hæres inſtitutus in minus ſolenni teſtamento, nõ poſſit retinere hæreditatẽ cũ bona cõſcientia,ſed teneat eã reſtituere ſucceſſoribus ab inteſtato.& primò ꝓ hac ſenten. & con. facit prædicta ſnĩa ſancti Thomæ ſuprà allegata & confirmata.1.2.q.96.art.4.dicẽtis, qđ leges humanæ poſitiuæ ligãt & obligãt in conſcientia.2.facit cõcludens rõ, nã licèt facultas teſtandi ſit de iure naturali uel gentium,ut ſupra dixi & concluſi, tñ reſpectu formæ eſt de iure poſitiuo, & põt lex humana poſitiua addere,detrahere,diſtinguere,& adiuuare. ita Innocen.in ca.q̃ in eccleſiarum. de conſt.idẽ in ca.fina.de conſuetu.& ibi Abb.& cõm.doct.& tenet Bar. in l.oẽs populi.de iuſtit.& iur.8.colu. unde licèt de iure diuino [naturali uel gentium ſufficiant duo teſtes in quolibet actu & nego. ut in Euãgelio probatur, tñ ex cã pp publicam utilitatem põt lex humana poſitiua in teſtamentis & alijs caſibus inducere maiorẽ ſolẽnitatẽ:ergo hæres inſtitutus corã duobus teſtibus, non eſt tutus in conſcientia, ſed tenetur reſtituere, quia ſolennitas in qua poteſt ſe fundare eſt alterata & mutata per.l.poſitiuã: ergo ei eſt ſtandum per ſupra dicta, & huic fundamẽto nõ põt rñderi. Tertiò facit, qa princeps uel rex põt per legem priuare ſubditos rebus ſuis, ergo à fortiori diſponere, ꝙ non quæratur niſi certo mõ,ut in l.Antiochenſium.de pri.cre.ergo in noſtro caſu poterit impedire acquiſitionem hæreditatis non ſeruata ſolennitate legis. Quartò facit, quia ſi præcedens opin. eſſet vera, ſequeretur ꝙ ſucceſſores ab inteſtato nõ poſſent retinere,ſed tenerentur dare & reſtituere hæredi inſtituto:quia ſi in conſciẽtia dẽt uigere ſolẽnitas iuris gẽtiũ, ergo alij non poſſunt habere cum bona conſcientia & implicaret contradictionem. Quintò facit, quia lex poſitiua ipſo iure & omninò annullat teſta. non ſeruata forma & ſolẽnitate ab ea requiſita:tex.eſt in l.hac conſultiſſima in fi.C.de teſta.tex.in.§. per nuncupationem,eiuſdem.l. text. in.§.eo autem ſolo.Inſti qui.mo.teſta.infir. text.in l. ſi unus.C.de teſta.ſed quando omnino deficit titulus, uel habetur pro non titulo, ſemper tenetur poſſeſſor reſtituere:iſta eſt theorica Innocen. com. approbata in cap. quia plerique. de

immu.

immu. eccle. ſed nõ potuit lex clarius
& expreſſius annullare q̃ hoc caſu, er-
go &c. & hoc forte uoluit noſtra lex.
3. Tauri, dum dicit en juyzio ni fuera
del. Sextò facit, q̃a ex mẽte doct. cõtra
riã partẽ tenentium ſola poſſeſſio uel
detentatio eſt illa, q̃ vr̃ patrocinari hę
redi inſtituto: ſed certè deficiente tit.
poſſeſsio eſt iniuſta, & nihil prodeſt,
cũ ſciat ad alium pertinere de iure, ut
in l. fi. C. vñ vi. ergo &c. ex quibus ẽt in
fero, ꝙ licèt ſucceſſoribus ab inteſtato
conſtet de uolun. teſtatoris, non tñ co
rã legitimo numero teſtiũ, ꝙ ſunt tuti
in conſcientia, & poſſunt retinere hæ
reditatẽ, & non tenentur reſtituere, li
cèt cõtrariũ voluerit Abb. in d. c. quia
pleriq; fin. col. & q. ſimiliter ẽt infero
ꝙ licèt hæredi inſtituto conſtet de uo
luntate teſtatoris, ſed corã minori ſo-
lẽnitate, nõ erit ſecurus in conſciẽtia,
neq; poterit retinere hæreditatẽ p ſu-
pra dicta. neq; obſtãt fundamenta con
traria, quia primo non obſtãt illud di-
ctum Innoc. in c. ꝙ ſicut, de electione.
loquit̃. n. & procedit qñ non vertit̃ p̃-
iudicium uel intereſſe pecuniariũ ter
tio: ſecus uero aliàs, ut in noſtro caſu
in quo uertit̃ p̃iudiciũ h̃ditatis dela-
to p legẽ q̃ dẽtur ſucceſſorib. ab ĩteſta
to 2. nõ obſtat illud capitale fundm̃,
ꝙ qñ lex ciuilis ſe fundat ſup aliqua
præſumptione, non obligat in cõſciẽ-
tia ſi ueritas eſt in cõtrarium. quia re-
ſpon. ꝙ debet intelligi qñ lex ipſa ſe
fundat in præſumptione uel ſuſpicio-
ne in caſu dubio & incerto: quia cauſa
motiua ſit incertitudo, unde illa ceſſã
te non tenetur quis in cõſcientia: ſed
in noſtro caſu lex loquitur & proce-
dit & fundat ſe in caſu certo & claro:
quia requirit legitimum numerum te
ſtium & ſolennitatem legalem, ut fal-
ſitas euitet̃ & melius appareat de uo-
luntate defuncti: unde etiam ſi non ſit
commiſſa falſitas requiritur illa ſolen
nitas. Ex qua doctrina ſancti Thomæ
& communi ſuperius adducta & con-
firmata, infero ſequentia: & notabilia.
24 Primò quod ille qui habuit rem à mi
nore ex quocunque titulo ſine autho-
ritate curatoris, quando illum habe-
ret: uel ſine iudicis decreto, q̃ñ erat de
iure neceſſariũ, quia erat res immobi
lis, tenet̃ reſtituere in foro conſciæ, li
cèt hẽat cũ ſolennitate iuris gentium,
q̃a lex poſitiua facta ſuper certo ex iu-
ſta cauſa pro bono publico dẽt ſeruari
in conſcientia & iuſtitia per ſuprà di
cta. Secũdò infero ꝙ ſi quis emit à ma
rito & uxore rẽ dotalem ſine iuro ex-
tra caſus à iure permiſſos, non eſt ſecu
rus in conſcĩa, ſed tenetur reſtituere.
Tertiò inferò ꝙ ſi quis emit ab vxore
alicuius ſine licentia viri, tenetur in
conſcientia reſtituere. Quartò infero
ꝙ ſi q̃s emit ab eccleſia & eius ſyndi-
co uel procuratore ſine debita iuris ſo
lennitate, tenetur reſtituere. ita expreſ
sè Inno. in ca. quia plerīq; de immun.
eccle. licèt contrariũ teneat ibi Anto.
Abb. & alij docto. Quintò infero, ꝙ ſi
iudex emit in loco ſuę iuriſdictionis,
cum talis cõtractus ſit nullus, p tex. in
l. non licèt, ff. de cont. emptio. & in l. q̃
officij, eo. tit. & ĩ l. principalib. ff. ſi cer.
pet. & in l. fi. C. de rei uẽd. & ĩ l. 1. C. de
cõtra. iud. ꝙ in foro cõſciæ nõ poterit
retinere. Sextò ĩfero, ꝙ ſi tutor uel cu
rator emit à minore, tenetur reſtituere
in conſcĩa, quia nullus eſt contractus
per l. poſitiuã. ut in l. ſi in emptione. §.
fi ff. de contr. empt. cũ ſimi. Quid aũt
econtra qñ per l. poſitiuã quis põt reti
nere, & nõ obligatur ex contractu, ſed
de iure naturali uel gentium tenet̃ &
obligatur, ut in filiofamiliàs qui reci-
pit mutuum contra Senatuſcõſultum
Macedonianum, an teneatur ſoluere
in conſcĩa: & br̃ & reſolutiuè dico ꝙ
nõ tenetur ſoluere nec reſtituere, quia
licèt ex tali mutuo teneatur filius ciui
liter & naturaliter, ut eſt gl. or. & cõm.
opi. ĩ rub. C. de nõ nu. pe. tñ potuit lex
ex cauſa iuſta & honeſta tollere effica
ciam obligationis, & priuare credito-
rem debito ſuo: & in expreſſo ꝙ filius
fa. nõ teneat̃ in conſcĩa ſoluere mutuũ
tenet Inn. in d. c. q̃a pleriq; & ibi Ant.
Abb. & alij doc. Bar. in extr. ad repri. in
uerbo.

verbo.denuntiationem.2.colu.in medio.Imo.in l.quibus diebus §.filius,de cond.demon,quod limita & intellige ſing. niſi ex tali mutuo filius ſit factus locupletior ita Ant.in c.nouit de iud., 9.col.nu. 60.Innoc. in dicto cap.quia pleriq; fin.col. & idem dico in muliere fideiubente: quia eſt tuta in foro iudiciali,quia non tenetur in foro conſcientiæ ſoluere: ita Abba.in d.c.quia plerique.10.col.nu.29. & Anto.in d.c. nouit de iud.6.col.nu.61.imò etiam ſi ſoluit poteſt repetere eum bona conſcientia,ut in l.quia exceptionem,iuncta com.opi.ff.de condi.inde.& tenet gl.or.in c.fi. de ſolu. & ibi Abb.& docto.Itē ēt dico ꝙ ſi quis habet uel poſſidet rem quæ ab eo poteſt auocari beneficio reſtitutionis iure minoris ætatis, uel ex clauſula generali.eſt ſecur⁹ in conſcīa,& tenetur reſtituere, niſi ille qui poſſet reſtitui eſſet læſus dolo, uel malitia aduerſarij,ita ſing. Innoc. in dicto c. quia plerique.1.col.in fi.& ibi Anto.penul.col.Abb.ro.colum.28. Quartò infero qđ ſi q̄s emit eū pacto de retrouendendo lienē tenet & percipit fructus, nec poſtea oblato ꝑtio tenetur reſtituere,argu tex.cum materia in l.2.C.de pactis inter emp. & uē. cum commu. opin.niſi ex coniecturis ſit commiſſa uſura: ita Abb.in c.ad no ſtram,de empt.& uend.Quintò infero quod ſi res uel princeps uendit rem alienam bona fide,emptor uel donatarius eſt ſecurus in conſcientia:quia talis contractus ualet de iure, ut in l.bene a Zenone. C. de qua.præſ.& in §.fi. Inſti.de uſuca.

125 Sextò infero , ꝙ ſi poſt completam præſcriptionem ſuperueniat mala fides,poſſeſſor eſt ſecutus in cōſcīa: ita gl.ordi.in c.uigilanti. de præſcriptio. glo.in c.fin.eo.tit.& ibi comm.docto. & tenet Innoc. in d.cap. quia pleriq;. idem Innocen.in c.cura.de iure patronatus.Bal.in c.1.§.ſi quis per triginta, ſi de feudo fuerit cō.inter dom. & ag. Abb.in dicto.c.quia plerique. 8.col.7. q.Bal.in c. de cauſis.de offic.deleg.idē Bal.in Authen ad hæc,de uſur. Io.An. in reg.poſſeſſor. de regu.iur.& ibi An cha.3.col. Ang.latè.in l,1.C.de iud.Sūma Angelica , in uerbo præſcriptio §. 46.Faber.in § 1 de uſucap. Iaſ.in § ſed iſte quidem.de actio.antepe.col.Fran. Bald. vbi dicit communem opinio.in tracta.præſcrip.2.par 3.par.9.q.

126 Item quæro ſi teſtator in graui infirmitate conſtitutus, eredēs ſe ex ea moriturum, fecit teſtamentum & dixit: ſi ex hac infirmitate deceſſero inſtituo talem, & talia legata relinquo , & poſtea euaſit & ex alia infirmitate deceſſit,an ualeat teſtamentum & omnia in eo contenta?an verò deficiat tanquam deficiente conditione : in quo articu. reſolutiuè dico, quod ſi teſtator in graui infirmitate conſtitutus teſtamētum fecit ſimpliciter ſine aliqua conditione , tunc licèt euaſit & ſit liberatus ab illa infirmitate,& ex alia decedat,non annullatur teſtamentum, ſed ualet & tenet.tex.eſt ſingu. in iure,in l.fi.C.de poſthu.hæredi.inſti ubi teſtator inſtituit filium vel filiam infra decem mēſes à tempore mortis ſuæ naſciturum vel,naſciturum,& tamen ſi naſcatur in uita eius cenſetur rectè inſtitutus, & veriſimiliter eſt præſumendum quod erat teſtator in infirmitate de qua putabatur mori, cum dixit,ꝙ inſtituebat filium uel filiam poſt mortem ſuā naſciturum, & tamen text.dicit, quod in vita eius nati cenſentur rectè inſtituti: ergo apertè probatur,quod per reconualeſcentiam nō irritatur teſtm̄ : & ad hoc illum tex.notat & commēdat Bar, Bal. Pau & commu.alij docto.notat etiam & commendat Pau. de Caſtr.in l. non omnis.ff.ſi cert.pet. 2.col.nu.4. & ibi Aret.1.col. in fin. & repntat ſingu. Iaſ.1.col.in medi. & Alexan.in l.ſancimus,C.de teſtamen.1.colum.licèt ſecus ſit in donatione cauſa mortis : quia ſi fiat ab eo qui eſt poſitus in aliqua infirmitate uel periculo, modò ponat illam cōditionem , modò non, ſemper reuocatur ipſo iure ſi euadat ab illa infirmitate uel periculo , ut latè

latè dixi & probaui in ſua propria materia. Si uerò teſtator non ſimpliciter ſed cōditionaliter fecit prædictā inſtitutionē & legata, dicendo, ſi ex hac infirmitate deceſſero, īſtituo talē, uel lego illi centū, uel talē rē, tunc ſi euadat & liberetur ab ea, & poſtea decedat ex alia infirmitate, teſtamentum annullatur, & per conſequens inſtitutio & oīa in eo contenta, tāquam deficiente cōditione: & in expreſſo iſtam ſnīam & con probat tex. in l. poteſt quis. ff. de hæredibus inſti. cuius uerba ſunt, pōt quis ita hæredem inſtituere, ſi intra annum ſeptuageſimū deceſſero, ille mihi hęres eſto: non enim pro parte teſtatus intelligi debet, ſed ſub conditione inſtituiſſe: & ibi ad hoc expreſsè notat & pōderat Bart. Alber. Bald Ioā. de Imol. & Raphael Cuman. ex quo inferunt ꝙ ſi quis uelit ire in bellū, uel poſt mare, uel aliquam peregrinationem, uel in longinqua loca, & faciat teſtamentum conditionaliter ſi ibi decedat & non reuertatur, eo reuerſo nō ualet teſtamentū ſed annullatur & irritatur: & idem eſt ſi mulier prægnans dixit, ſi ex partu decedat, & ab eo euaſit: probat etiam tex. in l. alumnę. § fin. ff. de adimen. lega. ubi habetur, ꝙ ſi teſtator legauit rem uel pecuniā alicui, & poſtea cum cognouiſſet eum conſtitutum in graui infirmitate dixit, ꝙ ſi ex ea decederet, legatū pertineret alteri: ita demū debeť tertio ſi primus ex illa infirmitate decedat, nō uero aliàs: & ad hoc notat & cōmēdat Bart. Albe. & alij doct. & in ſuo caſu illum tex. reputat ſingu. & unicum Bald. in cap. 1. de pactis, in fi. & Barba. in rubri. de teſta. 34. col. & in terminis per illū tex. iſtam ēt concluſionem tenet Bal. in dicta l. fin C. de poſth. hære. inſtitu. & ibi Paul. de Caſt. in fin. Salicet. 2. col. uerſi. interdū. Alber in l. cùm qs ff de cōdi. ob cauſā. licèt eius litera ſit corrupta. Are. in l. nō oīs, ff ſi certū petat. 2. col. Roma. in l. 1. ff. de dona cauſa mortis. fi. col. & q. confirmať ex regu. & doctrina generali, quę hēt ꝙ conditio teſtatoris uel alia, debet impleri in ſpecifica forma. Sed in hoc ſingulari & notabili articulo ego teneo contrariā ſententiā, imò ꝙ non cenſeatur reuocatū teſtm̄ per conualeſcentiā. Primò, quia multoties teſtatores dn̄t & ponunt illa uerba cum uideāt ſe infirmitate grauatos, & intentio eorum non eſt inducere conditionem, ſed oſtendere & declarare cauſam impulſiuam, non uero finalē: & ideo per conualeſcētiā nō reuocatur, ſed etiā poſtea omni alio tpe ualet & tenet & hēt ſuas uires, ſi permāſit in eadē uolūtate: & non reuocauit, maxime qa pōt ex interuallo mori & decedere ex cauſa, radice, & fundamēto illius infirmitatis, & eſſet nobis ualde dubiū ſcire uel diſputare, an ex illa uel alia infirmitate deceſſerit. Scdò, facit tex. in l. ſancimus. C. de teſtam ubi hr̄ ꝙ teſtamentum legitimè factum ſemper habet ſuas uires ēt ſi lōgum tempus ſequatur poſt eius perfectionem. 3. facit tex. ſing. & unicus ſm doctores ibi, in l. fin. C. de inſtit & ſubſti. ubi diſponitur ꝙ ſubſtitutio uulgaris expreſſa ſub conditione ſi poſthumus non naſcatur continet ēt ſubſtitutionem tacitam pupillarem ſi naſcatur & impubes decedat ex tacita uolūtate defuncti. 4 facit, quia qn̄ teſtator fecit ſubſtitutionem uulgarē in ſolo uno caſu indiuiduo uoluntatis, uel in potentia extēditur ad aliū: tex. eſt in l. gallus §. & qd ſi tm̄. ff. de libe. & poſthu. & ibi Bart. & com. doct & tenet magiſtraliter Bart. in l. 1. ff. de uulgar. & pupil. 4. col. & ibi moderni. ergo ita extēdatur hic ad aliū caſum & tēpus mortis. Quintò facit, quia qn̄ teſtator poſuit conditionem neceſſariam pro forma & ſolennitate actus ſufficit impleri per æquipollēs. quia potius cōſiderať effectus in adimplemēto ipſius quā ipſa ſpecifica conditio, argumento tex. cum materia. in d. l. gallus. §. & quid ſi tm̄. ff. de lib & poſthu. ſed in noſtro caſu mors teſtatoris neceſſariò requiritur pro confirmatione teſtamēti, ergo non refert an ſequatur ex hac in

firmitate

firmitate uel aliã. Sextò facit, qa in dubio pro teſtõ & eius ualiditate eſt iudicandum: tex. eſt in reg. teſtamentis. ff. de reg. iur. nec obſ tex. in d. l. põt quis. ff. de hæred. inſti. quia ibi conditio eſt limitata tpe, ſ. ſi teſtator decedat infra tale tempus, unde in illo tñ uoluit diſponere, & non in alio: nec obſt. etiam tex. in l. alumnæ. §. fi. ff. de adimen. leg. quia ibi non loquitur in conditione mortis, adiecta in perſona ipſius teſtatoris, ſed in perſona alterius tertij: qa legauit rem uel pecuniam alicui, & cum cognouiſſet eum in graui infirmitate conſtitutum, dixit, ꝙ ſi ex ea decederet, legatũ pertineret ad alterũ: quo caſu importat ueram & realẽ conditionem, quia nõ militant rationes, quæ concludunt, quando conditio illa ponitur in perſona ipſius teſtatoris.

TEXTVS IIII.

MANDAMOS que el condennado por delicto a muerte ciuil o natural pueda hazer teſtameto y codicillos, o otra qualquier ultima uolũtad, o dar poder a otro que lo faga por el, como ſino fueſſe condenado: el qual condenado, y ſu commiſſario puedan diſponer de ſus bienes, ſaluo de los que por el tal delicto fueren confiſcados, o ſe ouieren de cõfiſcar, o applicar a nueſtra camera, o a otra perſona alguna. Id eſt: *Præcipimus ut damnatus pro crimine ad mortem ſiue ciuilem, ſeu naturalem, poſſit condere teſtamentum ac codicillos, aut quamuis aliam ultimam uoluntatem: aut alteri, ut pro eo condat, poteſtatem facere, perinde ac ſi damnatus non eſſet. Qui damnatus & ab eo commiſſus, poſſint de bonis ſuis diſponere, præterquam de his quæ propter eiuſmodi crimen fuerint aut erint fiſco addicta, aut cubiculo noſtro, aut cuicunque alteri adiudicata.*

SVMMARIVM.

1 *An de iure communi condemnatus ad mortem naturalem, uel ciuilẽ, efficiatur ſeruus pœna, & non poſſit teſtari?*
2. *Poſt ſententiam ante realem executionem, an efficiatur ſeruus pœna.*
3 *Per iſtam legem quartam condemnatus ad mortem naturalem, uel ciuilem, an efficiatur ſeruus pœna?*
4 *Quando bona condemnati ſunt confiſcata, an poſſit teſtari*
5 *Condemnatus nulla bona habens, an poſſit relinquere tutorem filijs ſuis?*
6 *An condẽnatus poſſit heres inſtitui. n. 7.*
8 *An cõdemnatus poſſit facere contractũ?*

LEX IIII.

1 PRo perfecta intelligentia huius legis dico, quod eſt correctoria iuris cõis, qa de iure cõi condemnatus ad mortẽ naturalẽ uel ciuilem, ut deportationis, damnationis in metallũ, uel ad galeras, efficiebatᷣ ſeruus pęnę, & non poterat teſtari, imò ẽt teſtm̃ antea factũ irritabatᷣ. text. eſt in l. eius q. §. 1. ff. de teſt. tex. in l. ſi quis filio exheredato. §. irritum. ff. de iniu. rup. tex. in l. qui ultimo. ff. de pęnis. tex. in l. quidã ſunt ſerui. eo. ti. tex. in l. qđ ad ſtatũ. eo. tit. tex. in l. pen. §. conſumitur. ff. de uar. & extraor cogn. tex. in l. 4. de bon. proſcri. tex. in §. pęnæ ſeruus. Inſt. qb. mo. ius par. pote. ſol. text. in l. 15. tit. 1.
2 par. 6 Et in tñ hoc eſt uerum, ut ꝓcedat & hẽat locũ ſtatim poſt ſñiam ante realem executionem, quia ipſa ſñia facit eũ inhabilẽ, & ſeruum pęnæ, nõ uerò executio: ut expreſſè dñt & probãt ꝑdicta iura. Ex quo primo infero, qđ ſi poſt ſñiam, condemnatus naturaliter decedat añ executionẽ, moritᷣ inhabilis ſeruus pęnę, & ꝑ cõſequẽs inteſtabilis.

teſtabilis. Secundò infero, quod ſi poſt ſnĩam ante executionem, aufugiat de carcere uel eripiatur de manibus iudicis uel familiæ, eſt inhabilis ſeruus pęnę. & inteſtabilis: ita Bar. in d. l. qui ultimo ff. de pœnis. & ibi alij doct. Ang. Pau. de Caſt. & comm doct. in d. l eius qui. §. 1. de teſta. idem Ang. & Ioan de Imo. in d. l Si quis filio exhæredato. §. irritum de iniuſt. rup. Tertiò infero ꝙ ſi ex aliqua cauſa à iure permiſſa diffetatur executio, eſt inhabilis ſeruus pœnæ & inteſtabilis: quæ oĩa intellige & extende, ẽt ſi uelit teſtari & diſponere ad pias cauſas, cum iura non diſtinguant: & in terminis ita tenet Bald. in l. 1. C. de ſacroſan. ecc. 3. col. nu. 5. & ibi cõi. doct. nec obſtat tex. in auth. de nuptijs. §. quod autem prius col. 4. & in auth. ſed hodie. C. de dona inter uir. & uxo. & ibi docto. ubi hr̃ & diſponitur ꝙ hodie nemo benè natus efficitur ſeruus pœnæ per condemnationem: quia illa iura debent intelligi, qñ quis eſt condemnatus ad mortem ciuilem, puta deportationis, damnationis in metallum, uel ſimilis pęnæ: & debet remanere uiuus: q̃a de iure cõi antiquo etiam efficiebatur ſeruus pœnæ, ut iurib. ſuperioribus: ſed de iure Authenticorum non efficitur ſeruus pœnæ, ſed remanet ſibi integer ſtatus quo ad oĩa: tñ condemnatus ad mortem naturalẽ ẽt de iure authenticorum efficitur ſeruus pœnæ ſicut ante: ita tenet gl ordi. in d auth. ſed hodie. & ibi Odofr. Pet. Cynus, Bar. Sali. & commu. doct. idem Bart. & commu. doct. in l. qui ultimo.

3 ff. de pœnis. Hodie autem per noſtram l. Tauri, indiſtinctè condemnatus ad mortem ciuilem uel naturalem nõ efficitur ſeruus pœnæ, ſed remanet liber, habilis, & per conſequens teſtabilis, ac ſi nunquam eſſet condemnatus: & ſi replices quid uoluit iſta lex Tauri, dum dicit ꝙ etiã condemnatus ad mortem ciuilem poſſit teſtari, cum de iure cõi Authenticorum non efficiebatur ſeruus pœnæ, inhabilis, nec inteſtabilis, ut ſupra dictũ eſt: rñdeo notabiliter, ꝙ iſta lex Tauri, vult, ꝙ etiã condemnatus ad mortẽ ciuilem nõ efficiatur ſeruus pęnæ, inhabilis, nec inteſtabilis, in caſibus in quib. de prædicto iure Auth efficiebatur ſeruus pœnæ, licèt nñ eſſet cõdemnatus ad mortem ciuilem: ſ. qñ condemnatus non erat bñ natus, putà ſeruus à natiuitate, qui poſtea fuit manumiſſus, & ſic libertus: & talis delinquat & condemnetur ad mortem ciuilem, ẽt de iure authen. efficiebatur ſeruus pœnæ, iſta gl. or. in d. auth. ſed hodie, & ibi comm. doct. p̃cipuè Sali. uel antea erat ſpurius, & poſtea condemnetur ad mortem ciuilẽ: ita gl. or. & ibi doct. in d. l. qui ultimo. ff. de pœnis. Sed hodie noſtra lex Tauri vult, ꝙ indiſtinctè condemnatus ad mortem naturalẽ uel ad mortem ciuilem in caſibus prædictis & ſimilibus, in quibus de iure Authenticorum efficiebatur ſeruus pęnæ, hodie in noſtro regno non efficiatur, ſed remaneat liber, habilis & teſtabilis: & iſte eſt uerus

4 & realis intellectus ad iſtam legẽ. Et adde ꝙ noſtra lex & eius cõcluſio elà ıẽ hẽt locum, & procedit qñ bona cõdemnati non ſunt cõfiſcata: ſed neceſſarium dubiũ eſt, an hẽat locum & procedat qñ bona ſunt confiſcata, & hr̃, & reſolutiuè dico, ꝙ ſic, & hoc probat expreſsè iſta lex, inq̃tum dicit, ꝙ poſſit teſtari, licèt non de bonis confiſcatis. Confirmatur ẽt, quia ille qui nulla bona hẽt, põt teſtari, ut probat tex. in l. hęreditas ẽt ff de peti. hære. & ibi docto. ille uero qui nulla bona hẽt, nec potẽtialiter põt hr̃e, non põt teſtari: tex. eſt in auth ingreſſ. C. de ſacro. eccle. & dixi magiſtraliter 8. col. l. 3. iõ iſte condemnatus ad mortem poterit teſtari, licèt bona eius ſint cõfiſcata, & effectus erit maximus. Primus quia hęres ſuccedet in bonis quæſitis poſt cõdemnationem, quia bona futura non ueniunt in confiſcatione, argumen. text. in l. ſi tibi mandauero. §. 1s cuius bona ff. mãdati. ubi habetur, ꝙ quando agitur de magno præiudicio, actus, contractus, uel confiſcatio non extenditur ad

bona

bona futura. licèt qñ agitur de modico præiudicio, ut in hypotheca bonorum, benè extenditur: ut in l. fin. C. quæ res pigno. oblig. po. & tenet magiſtraliter Bar. in l. ſi ita. de auro & argen. lega. ergo iſte cõdemnatus de his rebus futuris poteſt teſtari. Secũdus, quia hæres ſuccedet in bonis ſibi debitis ſub conditione, quia illa non ueniunt in confiſcatione, ut eſt gl. ſingu. & unica in l. nõ ad ea. ff. de cond. & demon. quã ibi notat & commẽdat Bar. Paul. & cõ. doct. & reputat ibi ſing. Ioã. de Imo. & reputat unicam Bal. in l. ẽt. C. ad l. fal. quã tñ intellige in conditione prouenientе ex ultima uoluntate, quia illa nunquam tranſmittitur ad uerũ hæredem, ut in l. unica. § ſin aũt ſub conditione. C de cadu. tollẽ. ergo nec ad fiſcũ qui habetur loco hæredis: ſecùs uerò in conditione proueniente ex contractu, uel quaſi, quia illa benè trãſmittitur ad hæredes, ut in §. ex cõditionali. Inſtitu. de uerbo. oblig. & p conſequens tranſmittitur ad fiſcũ: ita tenet & declarat Ioan. de Imo. in d. l. nõ ad ea. ff. de condit. & demon. & per conſequens talia bona & iura cõditionalia confiſcabuntur, & nõ pertinebunt: de quo articulo dixi latiùs & magiſtraliter in materia delictorum.

5 Tertius effectus eſt, quia talis condemnatus, licèt nulla bona habeat, quia ſunt confiſcata, poterit teſtari, & relinquere tutorem filijs ſuis, argu. tex. in l. 1. & per totum. ff. & C. de teſta. tutel. Quartus effectus eſt, ꝙ poterit ſubſtituere pupillariter filijs, argu. tex. in l. 2. & quaſi per totum ff de uulga. & pupil. & in l. precib. C. de impub. & alijs. & in §. 1. Inſti. de pupil. ſubſti. & tenet Bal. Alex. & moderni, in rubrica. ff. de acquir hæred.

6 Itẽ quæro an noſtra lex, & eius diſpoſitio hẽat locũ & procedat ẽt in teſtamenti factione paſſiua, ut cõdemnatus ad mortẽ poſſit inſtitui, uel ab inteſtato ſuccedere, ſicut actiuè põt facere teſtam? & uĩ ꝙ quæſtio ſit impoſſibilis, quia poſt ſñiam definitiuam executio non eſt differenda, ſed ſtatim ſñia eſt executioni mãdanda, ut in l. qui ſentẽtiam. C. de pœnis, ergo non põt dari, nec conſiderari tẽpus, in quo ipſe condemnatus ad mortẽ poſſit inſtitui, uel ab inteſtato ſuccedere, & ideo fortè cautè iſta lex non loquitur in iſto caſu factionis teſtamẽti paſſiuæ ſed actiuę. Sed reſolutiuè dico & teneo, qđ hẽt ẽt locum in teſtamẽti factione paſſiua ut poſſit inſtitui, & ẽt ab inteſtato ſuccedere proximiori cõſanguineo defuncto. Quod põt procedere, & uerificari in caſibus ſequentibus: Primò qñ condemnatus appellauit à ſñia, quia appellatio extinguit iudicatum, & reponit cauſam, & perſonam in ſtatu quo erat ante ſñiam poſt litem conteſtatã: tex. eſt in l 1. §. ſi. ff. ad Turpi. tex. in l. 2. uer ſi. fi. ff. de pœnis, cuius uerba ſunt, cum accipiemus damnatum, qui nõ prouocauit: cæterùm ſi prouocauit, nondum damnatus uĩ: tex. in l. elegãter. § quid ergo ff de cõdi. inde. tex. in l. qui cum maior §. accuſaſſe. ff. de bonis libertorum. tex. in l & poſt rem iudicatam. ff. de trãſact. tex. in l. qui à latronibus. §. ſi. ff. de teſta tex. in l. ſi quis filio exhæredato §. ſi aũt. ff. de iniuſt. rupt. text. in l. qui cum maior. § accuſaſſe. ff. de bon liber. tex. in l. furti. ff. de his q no. infa. tex. in l ſciendum. § ſi fundum ff. qui ſatiſ. cogan. tex. in l. peremptorias. C. ſen. reſ. nõ poſſe. tex. quẽ in ſuo caſu reputat ibi ſing. & unicũ Bal. in l. ita demũ. C. de procur. Scdò, qñ cõdemnatus nõ appellauit, ſed eſt intra tẽp⁹ datũ ad appellandum: quia ẽt illo tpe poterit contingere ꝙ inſtituat, uel ab inteſtato decedat conſanguineus, cui ipſe ſuccedat tanquã proximior, quia paria ſũt, ꝙ appellatio ſit interpoſita, uel ꝙ quis ſit intra tẽpus datum ad appellãdũ, iſta eſt gl. ſing. & unica in l. ex iudiciorũ. ff. de accuſa. quã ibi ad hoc reputat ſing. & unicã Din⁹, Bar. Albe. & Ange. Peru. illã ẽt dicit unicam Ioan. de Imo. in l. defuncto. ff. de publi. iudi. Bal. in l. una. C. ex delic. de fun. idem Bal & Ange. in l. qui à latronibus §. 1.

ff. de teſta. idē Bal. in cap. qm̃ contra falsā. de prob. pen. col. Salic. in l. fi. C. ſi reus uel accuſa. mor. fuc. Tertio & ultimo caſu proprio noſtræ queſtionis, & magis dubitabili pōt eſſe, & contingere, quādo eſt condemnatus ad mortem naturalem, & ſnīa tranſiuit in rem iudicatam, & tantùm ſupereſt executio realis, ſed interim illo medio tpe dum præparatur executio, uel condēnatus cōfitetur peccata ſua, quidā teſtator fortè ignorans deceſſit, & eū inſtituit, uel illo tpe ab inteſtato deceſſit, & condemnatus erat proximior conſanguineus ab inteſtato, uel fortè ante delictum commiſſum illum inſtituerat, uel ab inteſtato deceſſerat, uel ꝙ melius & facilius poſſet contingere, fortè differtur executio ex aliqua iuſta cauſa, ut ſi cōdemnatus erat geſtor uel adminiſtrator bonorum alterius, cui tenebatᷣ reddere rationes, ut in l. C. de bonis proſ. uel mulier cōdemnata eſt prægnans, nā differtur executio donec pariat, ut in l. prægnantis. ff. de pęnis, uel in ſimilibus caſibus, quibus differtur executio: quos notaui, & cumulaui in materia delictorum in fine, uel fortè talis cōdemnatus cōfugit & ereptus eſt de manibus iudicis & familię: his. n. caſibus propriè & realiter pōt noſtra ſubtilis & ardua quæſtio ꝑcedere: & uerificari, an talis cōdemnatus ad mortē hæres inſtitutus, uel ab inteſtato uocatus, poſſit ſuccedere & adire hæreditatē, & per cōſequēs hrē teſtamēti factionē paſſiuam, uel ex aliquo capite ſuitatis, ſanguinis, uel iuris deliberādi, trāſmittere hæreditatē ad hæredes? & uī ꝙ nō: ſed hæreditas fit caduca, uel pro non ſcripta, & pertineat ſucceſſoribus ab inteſtato ipſius defuncti, uel ab inteſtato decedentis. Primò qa iſta noſtra lex eſt correctoria, & nō extendenda, ergo non tātùm loquitᷣ in teſtamēti factione actiua, ut cōdēnatus ad mortē poſſit teſtari, nullo mō pōt, nec dēt extendi ad teſtamēti factionē paſſiuam ut condemnatus poſſit inſtitui, uel ab inteſtato ſuccedere, arg. tex. in l. ſi uerò. §. de uiro. ff. ſol. matri. & in l. qđ uerò. C. de legibus. & in l. ius ſingulare. co. titu. & in l. præcipimus. C. de appel. Scđò quia de iure cōmuni talis condemnatus ad mortē, non remanet liber, ut ſibi poſſit adquirere, nec eſt ſeruus fiſci, ut ei quęrat, ſed eſt ſeruus pœnæ: & habetᷣ pro mortuo; & per conſequens eius inſtitutio uel ſucceſſio eſt caduca & pro nō ſcripta, tanquam ſi non eſſet facta. tex. eſt formalis & expreſſus in l. quidam ſūt ſerui. ff. de pœnis. cuius uerba ſunt, quidam ſunt ſerui pœnæ, ut in metallum dati, & in opus metalli, & ſi quid eis teſtō datū fuerit, pro non ſcripto eſt, quaſi nō Cæſaris ſeruo datū, ſed pęnę: & ibi gl. ordin. & cōmu doct. tex. in l. ſi qs mihi bona. § ſi quis planè. ff. de acqui. hęre. tex. in l. 1. C. de hære. inſt. tex. in l. 3. C. de his q̄ pro nō ſcrip. haben. ergo cum is caſus hodie non corrigatᷣ per noſtram legem, ſequitur ꝙ talis cōdemnatus ad mortē non pōt inſtitui, neque ſuccedere, licèt poſſit condere teſtm̃: & iſtam ſnīam & concluſionem tenet in præſenti ſolus Ciſuentes.

7 Sed his non obſtantibus ego teneo cōtrariā ſnīam, imò ꝙ talis cōdemnatus ad mortem, habeat teſtamenti factionē paſſiuam, & poſſit inſtitui uel ei legari, uel ab inteſtato ſuccedere, & adire hæreditatem ante realem executionem ſnīæ. & tranſmittere hæreditatem, uel legatum ad hæredes ex quolibet capite, & per conſequēs hæreditas pertinebit ſibi, ſi reſtituatur à principe, uel ex aliquo caſu remaneat uiuus: uel pertinebit eius hęredi inſtituto, cū poſſit facere teſtm̃, uel ptinebit ꝓximiori ab inteſtato. Primò qa qñ duo caſus æquiparantᷣ à iure, diſpoſitū in uno, cenſetᷣ tacite diſpoſitū in alio, ēt in materia odioſa & correctoria: ita probat tex. iūcta gloſſ. ord. fi. in l. ſi qs ſeruo. C. de furtis. & ibi tenet commu. opinio tex. in cap. fęlicis. de pęnis in ſexto. & ibi etiam communis opinio. Sed factio teſtamenti actiua, & paſſiua æquiparantur regulariter in iu-

re,quia ille qui poteſt teſtari,poteſt in ſtitui & ille qui poteſt inſtitui, poteſt teſtari:ut in §.teſtaméti aūt factiones. Inſtit. de hære.quali.& diffe. ergo lex noſtra quæ permittit ēt ꝙ poſſint inſti tui & ſuccedere.Secundò quia fortius uinculum & iuris impedimentum cõſideratur in cauſa actiua & efficienti quam in paſſiua & recipiente ſm Philoſophos, præcipuè Ariſto.2.Phyſico. commen.29.& 1.Metaphyſi.commen. 3.& patet etiam de iure,quia ſeruus & filius non poſſunt teſtari, tamen bene poſſent inſtitui:text.eſt in l filiusfami liàs.ff.de teſta.tex.in l.2.ff.de hære.inſti.text. in §.1.inſti.de hære.inſti.ergo cum hodie condemnatus ad mortem per noſtram legem poſſit teſtari, per conſequens poſſit inſtitui.Tertiò quia in correlatiuis licita eſt extenſio ex idẽtitate rationis:tex.eſt in l.fi.ff.de accepti text.in l.fin.C.de indi.uidui.tollen.text.in l.is cui lege.§ fina.ff.de teſta.tex.in l.Marcellus.ff.ad Trebe.tex. in l.his ſolis. C. de reuo.dona. text.in §.legari.Inſti.de lega.ergo, &c.Quartò facit,quia licèt caſus omiſſus remaneat in diſpoſitione iuris communis, ut in l.commodiſſimè. ff.de libe.& poſthu.& in l.ſi extraneus. ff. de cond.ob cauſam,cum ſimilibus, tñ prouiſio vel diſpoſitio facta in aliquo caſu bñ extẽditur ad alium,per l.omiſſum.ſi ueriſimiliter diſponens idẽ ſtatuiſſet in eo, ſi eēt interrogatus:text.eſt in l.Titius. § Lucius.ff.de lib.& poſthu.quẽ ibi ad hoc ſummè notat & commendat Bar. Bal.Alex.Iaſ.& commun.moder.facit text.in l.gallus.§.& quid ſi tm̃.eod.tit. & ibi notat Ang. & alij doc.tex.in l.fi. C.de poſthu.hære. inſti. & ibi doct. & ꝓpriè loquẽdo in lege uel ſtatuto eſt. gl.ord. reputata ſing.iuncto tex.in l.tale pactum § fi.ff.de pactis.quam ibi ad hoc notat & commendat Bart. Alber. Ang.Pau.& commu. doct.ergo lex noſtra quæ tantum loquitur in teſtaméti factione actiua propter maiorem frequentiam eius extẽdatur ex prædictis cauſis & rationibus ad iſtū caſum omiſſum factionis teſtamenti paſſiuæ, ut talis condemnatus poſſit inſtitui.

8 Itẽ quæro an iſta noſtra lex habeat locum & procedat in contractibus, ut condemnatus ad mortem naturalem poſſit contrahere:& breuiter & reſolutiuè dico, ꝙ de iure communi nullo modo poterat niſi quo ad alimenta, argum text.in l.3.ff.de his quæ pro non ſcrip.haben & ibi doct. tex.in l.quidã ſunt ſerui. ff de pœnis.& ibi ēt doct.& tenet magiſtraliter Bar.Pau.Imo.Alexan.Iaſ.& commun. doct.in l.ſi uictū. ff.de re iudi. idem Bar.in l.t.col fin.ff. de bonis damnatorum. Hodie tamen eſt dubium neceſſarium per noſtram legem,an poſſit talis condemnatus ad mortem contrahere quolibet gñe con tractus,& uidetur ꝙ non,quia tantum diſponit ꝙ poſſit teſtari in quo uertitur publicus & priuatus fauor,ut in regula.in teſtamentis.ff.de regu.iur. Sed teneo contrariam ſententiam, imo ꝙ ēt condemnatus ad mortem poſſit cõtrahere & obligationem & actionem quærere actiuè,uel ſe obligare paſſiuè. ex cõtractu oneroſo uel lucratiuo.Primò quia valet argumentū de teſtamentis & ultimis voluntatibus ad contractus,uel èeontra de contractibus ad vltimas uoluntates, qñ eſt eadem ratio, fauor,uel ęquitas,& loquimur affirmatiuè:tex.eſt in l.ſeruum filij.§ eum qui chirographum.ff.de leg.1.tex.in l.quę de legato.eo.tit.text.in l.pactum inter hæredem.ff.dẽ pactis.tex.in l.ita ſtipulatus. verſicu. idque defendebat. ff de verbo.obliga. text in l.ſi diuortio eod. titu.text.in l. obligationum ferè.§.placet.ff.de action. & obligat text.in l.eadem.de duobus reis.text.in l.fin. C. de legat. textus in l.cùm quidam. in fine. C.de verb. ſign.ergo cum per noſtram legem talis condemnatus poſſit teſtari, ſimiliter poterit contrahere: quia in correlatiuis & æquiparatis licita eſt extenſio,ut ſuprà dictum eſt.Secundò quia contractus poteſt fieri in teſtamento,ut probat text.& ibi eſt gloſſ reputata ſingularis & commun. approba.

 in l.

in l.hæredes palã.§.ſi.ff.de teſta. ergo ſicut contractus poteſt fieri a cõdemnato in ipſo teſtamento, ſimiliter poterit fieri inter uiuos extra teſtamẽtũ.

TEXTVS V.

EL hijo, o hija que eſta en poder de ſu padre ſeyendo de edad legitima para hazer teſtamento como ſi eſtuuieſſe fuera, de ſu poder. Id eſt: *Filius aut filia quę ſub poteſtate parentis eſt, ſi ad legitimam ætatem teſtandi uenerit, poſſit teſtari perinde ac ſi extra parentis poteſtatem eſſet.*

SVMMARIVM.

1 *De iure communi filiusfamiliàs, an poſſit teſtari?*

2 *Si filiusfamiliàs naturalis & originarius huius regni, decedat in alio regno, an ibi poſſit teſtari?*

LEX V.

NOto & colligo ex iſta lege, ꝙ hodie in noſtro regno filiusfamiliàs qui eſt in poteſtate patris, poteſt teſtari in quibuſcunque bonis ſuis, ac ſi eſſet ſui iuris.

1 Pro cuius perfecta intelligentia p̃ſuppono, ꝙ de iure cõi talis filiusfamiliàs nõ poterat teſtari nec codicillari, tex.eſt in l. qui in poteſtate.ff.de teſta.cuius uerba ſunt, qui in p̃tãte parentis eſt, ius teſtĩ faciẽdi non habet, adeo ut q̃uis pater ei permittat, nihilo magis tñ iure teſtari poſſit: & ibi gl.ord.Bar.& com. doct.tex in l.tã is.§.j ff.de dona. cau.mor.tex. in l.3.§.1. C.qui teſta fa po.tex.in l.pe.co.ti. tex. in l.fi.§.fili' ãnt.C.de bo.quæ lib. tex. in § 1.Inſt quib.non eſt permi. fac.teſta.& ibi com. doct. cuius ratio eſt, q̃a teſtĩ factio eſt publici iuris. ut in l 3. ff.de teſta.cum ſim.& in his patria poteſtas impedit & reddit filium inhabilem: ita dixit gl.or in d.l.qui in poteſtate.& in alijs locis ibi alle. cũ qua tranſeunt ibi doctor. ſed certè iſta rõ non concludit. imò attenta ea poſſet teſtari, quia in his quæ publici iuris ſunt patria poteſtas non attenditur, nec impedit perſonam & habilitatẽ eius, tex.eſt in l.nam quod.ff.ad Treb. ubi habetur, ꝙ filiusfamiliàs poteſt eſſe iudex, tutor, uel curator, ſed ſuſtinendo rationem, ſenſus eius eſt, ꝙ habilitas & potentia teſtandi, eſt publici iuris, & a publico iure introducta: ideo non debet cõcedi a priuata perſona & particulari. & ſic a patre. Secũda ratio poteſt eſſe, quia teſtm̃ dependet a libero arbitrio perſonæ teſtãtis, ut in l 1.ff.de teſta.in l.1.C.de ſacroſ. eccl. ſed filiusfamiliàs qui eſt in poteſtate patris non uĩ habere liberum arbitrium, cum ſit in poteſtate patris, & ei ſubiectus & obediens: ergo teſtari non poſſit: ita Bar. Alberic.Pau. & cõmu.docto.in d.l qui in poteſtate: Sed neque iſta ratio ſatisfacit, neq; cõcludit: quia filiusfamiliàs poteſt facere omnia illa quæ conſiſtunt in libero arbitrio, ut facere cõtractus, & ſe obligare, & contrahere matrimonium, & denique omnia alia quæ libera perſona poteſt facere. Tertia ratio ſubtilius poteſt eſſe, q̃a licèt ille qui nulla bona habet in actu poſſit teſtari, ut in l. hæreditas. ff.de per.hęre.tñ ille q̃ nulla bona habet in actu, nec potẽtia, nõ p̃t teſtari, ut in Auth.ingreſſi.C.de ſacroſ.eccl.cuius uerba sũt, ingreſſi monaſterium ſe & ſua dedicãt Deo, nec de his teſtari p̃nt, utpotè nec dñi rerum: Sed filiusfamiliàs qui eſt.in poteſtate patris non eſt dñs, nec capax bonorum, quia ipſo momento quo acquirit, non reſident penes eũ, ſed tranſeunt in patrem, ergo meritò nõ p̃õt teſtari, cum diſpõ ſua eſſet ſine effectu & nullius momenti: iſtam rationẽ ponit

nit Bal.in l.ſenium.C.qui teſta.fa.poſ. 2.col.Cuma.in d.l qui in ptãte. ꝓ qua facit bonus & expreſſus text. in l. lex Cornelia.verſ.ſi verò viuo patre.ff.de vul.& pup.& ſi replices; Quare filiuſfamilias non poteſt teſtari conſentiẽte patre, ut dñt & diſponunt prædicta iura: dico & rñdeo ꝙ ratio eſt, quia ultima uoluntas non debet pendere ex alieno arbitrio: quia eſſet captatoria, quæ a iure eſt reprobata, ut in l. illæ autem inſtitutiones. ff. de hæred. inſti.& in l captatorias. C.de teſta.mili. cum ſim.& intm̃ eſt uerũ, quod de iure cõi filiusfamiliàs nõ poterat teſtari, ut procederet & hr̃et locum etiam in bonis aduentitijs, in quibus pater hr̃et uſumfructum, imò quod magis eſt, etiã in bonis in quibus pater nullum hr̃et uſumfructum, quos enumerat gl.in Auth.idem eſt.C.de bon.quæ libe. quia militãr rationes ſuperiores uel aliqua earum: ita probat text. in l. pe.C.qui teſt.fa.poſſ. & ibi com.opin: gl.ord.Bar.& com.docto.in d.l.qui in poteſtate.ff.de teſta.gl.etiam ord.Bar. & com.opi.in l.1.§.in filijs. ff.ad Trebel.nec obſt.tex. in l.fi. §.filijs aũt. C. de bo.quæ libe. quia ibi non debet ſumi argm̃ a contrario ſenſu, quia reſultaret cõtrarius & abſonus intellectus: hodie uerò contrariũ determinat noſtra lex, imò quod filiusfamiliàs põt liberè teſtari, licèt ſit in patris ptãte.

2 Item quæro an filiusfamiliàs naturalis & originarius huius regni, ſi decedat in alio regno poſſit ibi teſtari mediante diſpõne noſtræ legis? & breuiter & reſolutiuè dico, ꝙ bene poterit teſtari de bonis exiſtẽtibus in iſto regno, non in alio: quia eũ lex uel ſtatutum tangat, & concernat perſonam, comprehendit illam, licèt ſit in alio regno uel territorio, & in conſequentiam trahitur & extẽditur ad bona exiſtentia in proprio regno originario, quò ad bona uerò exiſtẽtia in alio regno uel loco non poteſt teſtari: quia non poteſt lex uel ſtatutum extẽdere effectum ſuum ultra q̃ extendatur poteſtas ſtatuentis, & eodem mõ & rõne dico, ꝙ ſi filiusfamiliàs alterius regni decedat in noſtro regno, non poterit teſtari de bonis hic uel ibi exiſtentibus: quia lex uel ſtatutum non poteſt comprehendere perſonã ſibi non ſubditam, arg.tex.in l.1. ff.de tuto. & cur. da ab his.tex.in l.etiã ff de tutel. text. in l.fi.C.de teſt. nec obſt ꝙ quis nõ poteſt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus. quia procedit, & hẽt locum qñ quis poteſt de omnibus bonis teſtari: ſecus uerò aliàs. ut in l.fin. C.de inoff teſt.& in expreſſo ita tenet Bart in l.cunctos populos. C de ſum. trin.& fide cath.9 col.num.26. Bal.9. col.nu.13.& communiter moder. Ciſuentes in l.5.finalibus uerbis.

TEXTVS VI.

LOs aſcendientes legitimos, por ſu orden y linea derecha ſuccedan ex teſtamento & ab inteſtato a ſus deſcendientes, y les ſeã legitimos herederos, como lo ſon deſcẽdientes a ellos en todos ſus bienes de qualquier calidad que ſean, en caſo que los dichos deſcendientes no tẽgan hijos deſcendiẽtes legitimos, o que ayan derecho de les heredar: pero bien permitimos que no embargante que tengan los dichos aſcendientes, que en la tercia parte de ſus bienes pudean diſponer los dichos deſcendiẽtes en ſu vida, o hazer qualquier ultima uoluntad por ſu alma, o en otra coſa qual quiſieren: lo qual mãdamos que ſe guarde, ſaluo en las ciudades, uillas y lugares, do ſegun el fuero de la tierra ſe acoſtumbran tornar ſus bienes al tronco, o la rayz a la rayz. Id eſt: *Aſcendentes legitimi*

timi ſuo ordine & linea recta ex teſtamento & ab inteſtato ſuccedãt ſuis deſcendentibus, ſintq́; illis hæredes legitimi, quemadmodum deſcendentes illis ſunt, in oĩbus ſuis bonis cuiuſcunq; qualitatis modò ipſi deſcendentes careant liberis deſcẽdentibus legitimis, aut ius ad eorum hæreditatẽ habẽtibus: Benè tamen permittimus, ut etſi eis ſint eiuſmodi aſcendentes, poſſint nihilo minus deſcendẽtes prædicti, dum uiuunt, diſponere de tertia bonorum ſuorum parte aut cõdere quã uelint ultimã uoluntatem pro anima ſua, aut quo eis libuerit: qđ præcipimus ut ſeruetur, præterquã in eis ciuitatibus, oppidis, aut locis, in qb. ex Foro patrio moris fuerit, ut bona redeãt ad ſtipitẽ, aut ſtipes ad ſtipitẽ.

S V M M A R I V M

1 *Qualiter parentes uel aſcendentes ſuccedant liberis.*
2 *An in bonis caſtrenſibus uel quaſi, ſuccedat pater filio, iure hæreditario non iure peculij.*
3 *Effectus qui reſultat ex eo quod pater ſuccedat iure hæreditario uel peculij.*
4 *De iure communi ſi filius moritur relicto patre uel matre, et relicto fratre utrinque coniuncto, an ſuccedant ſimul frater & pater.*
5 *Aſcendentes an ſuccedant deſcendentibus ſecundum gradus prærogatiuam?*
6 *Inter aſcendentes an habeat locum repræſentatio*
7 *Si in ſucceſſione deſcẽdẽtis cõcurrat auus paternus. & auus maternus. an dẽat fieri diſtinctio bonorum? & nu. 8.*
9 *In ſucceſſione deſcendentis ſi concurrant aſcendentes in linea paterna & materna, & ſic ex una linea ſunt plures, an admittantur in ſtirpes, uel in capita.*
10 *Quomodo intelligantur iſta uerba, otros que le ayan derecho de heredar.*
11 *Aſcẽdens qui debet ſuccedere cum alijs, ſi habet uſumfructum in bonis deſcendentis, an illum habeat præcipuum?*
12 *Pater & mater an in uſufructu pariter admittantur?*
13 *Si filius facit teſtamentum & inſtituit patrem in ſua legitima, & in alijs bonis inſtituit extraneum, pater an præferatur in uſufructu. nu. 14. & 15.*
16 *Si ſit conſuetudo quod aſcendentes ex linea paterna, & aſcendentes ex linea materna ſuccedant cum diſtinctione bonorum, an ſeruabitur conſuetudo.*

LEX VI.

NOTA benè diſpoſitionem huius legis, quæ ſingularis & neceſſaria fuit in iſto regno in ſucceſſione aſcẽdentium, & quia in lectura mea quam feci de iure cõi in materia ultimarum uoluntatum, poſui in l. 1. ff. de vulg. & pupillar. examinaui & tractaui magiſtraliter & utiliter, qualiter filij uel deſcẽdentes ſuccedant parentibus & aſcendentibus, ubi videre poteris: ideo nũc principaliter volo tractare qualiter parentes & aſcendentes ſuccedant liberis & deſcendentibus ſuis: de quibus tm̃ principaliter iſta lex loquitur, pro cuius pfectiſſima declaratione dico,
1 ꝙ de iure antiquo Digeſtorum, pater nõ ſuccedebat ab inteſtato filio ſuo in poteſtate defuncto iure hæreditario, ſed pater occupabat bona eius iure peculij, & hoc nedũ in peculio profectitio & aduentitio in quibus totũ adquirebatur patri rõne patriæ poteſtatis, licèt apud filiũ eſſet adminiſtratio, ſed ẽt in peculio caſtrẽſi uel quaſi qa licèt pleno iure quærerẽtur filio, tñ eo mortuo ab inteſtato, ſuccedebat pater, non iure hæreditario, nec tanq̃ hæres, ſed occupabat illa, iure peculij. text. eſt capitalis & expreſſus in l. 2. ff. de caſtren. pecu. cuius uerba ſunt ſi filiusfamiliàs miles deceſſerit ſi quidẽ inteſtatus, bona eius non quaſi hæreditas, ſed quaſi peculium patri deferũtur. & ibi notat Bar. & commu. doct. antiqui. hodie tñ poſſet hoc uerificari & hr̃e locum & procedere in bonis ꝓfectitijs tm̃ quæ pleno iure quæruntur patri: ut in l. cũ

oportet.

oportet. C. de bonis q̄ liberis. & ibi gl.
or. & com. doc. & ī l. 5. & 6 tit. 17. 4. par.
2 Sed in oībus alijs bonis, putà caſtrē
ſibus uel quaſi, uel adnētitijs, ex linea
materna uel ex qualibet alia parte ad-
quiſitis: illud reperitur correctū, quia
imò in eis pater ſuccedit filio ab inte
ſtato, tanquā verus & legitimus hęres
& iure hæreditario. text. eſt in l 3. in
princ. C. de bonis quę libe. & ibi notat
Bar. Pau. Sali. & comm. doct. tex. in l. fi.
C. comm. de ſucceſſio prope fi. ibi tūc
ad ultimum locum pater à legibus cō
clametur & ſui filij non gratā hæredi
tatem relictā, ſed triſte lucrum ſibi lu-
geat acquiſitū & ibi notat Pau. Sali. &
doct tex. in l fi. C ad Tertul. ver. ſin ue
rò defuncta perſona. & ibi doct. tex. in
Auth. de hær. ab inteſt uenient § ſi igi
tur defunctus. coll 9. ubi expreſsè diſ-
ponitur ꝙ deficiente linea deſcendē-
tiū, ſuccedunt aſcendētes, ſeruata gra
dus pręrogatiua: & ſi plures ſunt in eo
dem gradu. putà pater & mater pariter
ſuccedūt, & ibi notat Bar. & alij doct.
text. in Auth. in ſucceſſione. C. de ſuis
& legi. libe. vbi ſi filiusfamiliàs morit
ab inteſtato, relictis filijs & relictis pa
rentibus, ſuccedunt & præferuntur fi-
lij: qđ non eſſet, ſi pater potuiſſet occu
pare eius bona iure peculij, & ad hoc
notat & ponderat ibi Bart. & alij doct.
tex. in Auth. defuncto, C. ad Tertul. cu
ius uerba ſunt, defuncto ſine liberis
parentes ſi ſoli ſunt ſuccedunt, ſalua
gradus ſui p̄rogatiua. tenet ēt Bar. in l.
poſt dotem. ff. ſol matr. 6 col. nu. 26. &
ibi moderni p̄cipuè Iaſ. 15. col. nu. 65.
Cynus in Auth. itaq;. C. com. de ſucce.
3 2. col. prope fi. & effectus eſt maximus,
q̄a ſi pr̄ occuparet iure peculij, nullus
alius poſſet ſuccedere, licèt ſit in po-
tiori uel ęquali gradu, vñ nō poſſent
ſuccedere liberi nec deſcēdētes huius
filij in poteſtate, ſed ſolus pr̄. Itē nec
poſſet mater cum eo concurrere, licèt
ſit in pari gradu, ſed hodie cū hr̄ditas
deferatur iure hæreditario & iure pro
prię & ordinarię ſucceſſionis, ut dixi,
ſequit ꝙ prima cā ſucceſſionis erit li-
berorum. Item ꝙ pariter admittentur
pater & mater: præterea alius effectus
eſt, quia ſi ratione peculij filius cōtra-
hebat, defuncto filio, pater obligabat
de iure antiquo tm̄, quatenus erat in
peculio, & tenebatur tm̄ infra annum.
ut in l. 1. & per totum. ff. quando actio
de pecu. eſt anna. hodie uerò tenebitur
in ſolidum & perpetuo tanquā hæres,
ſi adit hæreditatē. & in expreſſo iſtos
effectus probat tex. iuncta gloſ. ord. &
ibi tenet & declarat Bar. & comm do-
cto. in l. pater qui caſtrenſe. ff. de caſtr.
pecul. tenet ēt & no. declarat Iaſ. in l.
qui ſe patris. unde libe. antepe. col. nu.
60. & p̄ro iſta cōi ſnīa & doctrina eſt
hodie l. 4. tit. 13. 6. par. quæ diſponit ꝙ
parentes ſuccedant filijs & deſcenden
tibus ſn̄m ſui gradus prærogatiuam: &
ſi plures ſint in eodem gradu pariter
ſuccedunt: idem expreſsè diſponit
iſta lex 6. Tauri. in princ.
4 Item adde ꝙ ſi filius moriatur reli-
cto patre uel matre, & alio fratre uel
fratribus vtrinq; coniunctis, talis fra-
ter uel fratres ſuccedūt unà cum ipſo
patre uel matre ꝓ uirili portione. tex.
eſt in Auth. de hæred. ab inteſta. ve. §. ſi
igit. coll. 9. & in Auth defuncto. verſi.
1. C ad Tertul & ibi cōmu. doct. qđ tñ
hodie corrigitur in noſtro regno, q̄a
ſolus pater uel mater ſuccedit & non
concurrit cum eis alter filius fraterq;
ipſius defuncti. ita expreſsè diſponit
lex 7. Tauri. & iſta eſt eius principalis
deciſio: nec aliud nobis adduxit. Si ue
rò talis filius erat emancipatus, pater
non ſuccedebat ei niſi eū emāciparet
contracta fiducia, reſeruando ſibi ius
ſucceſſionis, licèt bñ ſuccederet de iu
re p̄torio. text. eſt in l 2. §. obijcit, ff ad
Tertul. text. in l. ad patrē. ff. de ſuis &
legi. hæred. poſteà uerò de iure C. de
ciſum eſt, ꝙ ſemper uideatur pater e-
mācipare filium contracta fiducia, &
tacitè à lege ſubintelligatur illud pa-
ctum ineſſe, licèt expreſſè non appo-
natur, text. eſt in l ſi ab eo C. de legit.
hęredit. text. in l. fina. C de emancip.
libe. ibi. & legitima iura omninò ha-
bere, & ſi non ſpecialiter hoc ſibi
ſeruauerit. textus in §. final. Inſtitu.

de

de legi. agna. ſucce. & ibi no. Fab & commun.docto text. in l.4. C.de legi ti tutela. Hodie uerò de iure nouiſſimo Authē.indiſtinctè ſuccedit pater filio emancipato ſicut filio in poteſtate,quia ſublata eſt differētia patriæ poteſtatis & emācipationis.tex.eſt in Authen.de hęre.ab inteſta uen.§ nullam uerò colla.9.& ibi commu doct.tex.in Authen.defuncto.C.ad Tertu.ibi excluſa prorſus omni differentia ſexus & patriæ poteſtatis .& idem diſponit lex 4.tit.13.6.par.& iſtud idem determinat & diſponit noſtra lex.6. Tauri. in princ. quæ ita debet intelligi. Vnū tñ eſt quod ita demum aſcendētes ſuccedunt deſcendentibus, quando tales deſcendētes non habent filios,uel deſcendentes legitimos,uel alios qui habeant ius ſuccedendi:ita diſponit noſtra lex Tauri & hoc eſt notiſſimum, & probaui in linea deſcendentiū. Aduertendum tamen eſt,ꝙ iſta ſucceſſio defertur parentibus,uel aſcendētibus ab inteſtato in bonis liberorum de iure ciuili poſitiuo tantū, non uerò de iure naturali uel diuino, text.eſt in l. ſcripto.uerſ.fi. ff.unde liberi.cuius uerba ſunt,non ſic parentibus liberorum ut liberis debetur hęreditas,cum parētes ad bona liberorum ratio miſeratio nis admittit, liberos naturæ ſimul & parentum.cōe uotum. tex.in l. nā & ſi parentibus.ff de inoffi teſta. tex. in l. iure ſuccurſum eſt.ff de iu.doti. cuius uerba ſunt,iure ſuccurſum eſt patri,ut filia amiſſa, ſolatij loco ſuccederet ꝓbať ēt in epiſtola Pauli ad Corinth. c. 12.dicentis, nec.n.debent filij parentib theſaurizare, ſed parentęs filijs.& tiā ſſumptiuè in cap. cū apoſtolus.§.ꝓhibemus,de cēſibus & in c. prædicator.16.q.1.& ibi gl or.& comm. doct. nec obſtat tex.ſingu.in l.fin.C. quorū bonorum,ibi,dum dicit, & lex ipſa naturæ ſucceſſores eos facit, ubi probať, ꝙ nedum aſcendētes ſuccedunt de iure naturali, ſed ēt collaterales: quē ad hoc notat & cōmendat ibi Bal. dicens uix alibi reperiri:notat ēt & commendat ibi Ang.& alij doct facit ēt tex.in l.1.§.hæc aūt.ff.vñ cognati.tex.in §.fi. Inſt de legi.agna. tute. facit ēt tex.expreſſior & melior de iure, in authen. de hęre.& Falci.§.1.itaq; colla.1.cuius uerba ſunt tanq̄.hoc ẜm ipſam naturā eis debeatur, quale eſt filijs & nepotibus,patribus,atq; matribus, interdum uerò ēt fratribus:tex.in cap ſi pater.de teſta in 6. ibi abſq; deductione trebellianicæ,ſiue partis iure naturę debitę. quia reſpōdeo,ꝙ ex eo ꝙ cognatio dr̄ inter eos ratione ſanguinis ex naturali gn̄atione,ideò poteſt dici ſucceſſio naturalis:uel aliter,&[2.ꝙ illa iura intelligantur, ꝙ aſcendentibus & collateralibus debeať ſucceſſio de iure naturali largo mō & genericè,quia ēt inter extraneos dr̄ eſſe quædam cognatio de iure naturæ, quia oēs ab uno parente deſcendimus, ſ. Adam: ita probat glo.nota. iuncto tex.in l.ut uim in fin. ff. de iuſti. & iure.ibi,& cùm inter nos cognationē quandā natura conſtituit: & dicit ibi gl.cognationem,quia oēs ab Adā proceſſimus:pro qua ſolu. & conſideratione facit tex. in l.nō facilè. ff. de gradibus.ex quo not.pōt inferri, ꝙ iſta poteſt eſſe cōcludēs ratio per quam filius præfertur auo in ſucceſſione patris ,ut nota dixi in linea deſcendētiū.Secūdò pōt inferri,quòd lex uel ſtatutū poſſet tollere ſucceſſionem, imò ēt legitimā ipſis parētibus, & penitus eos excludere à ſucceſſione liberorū, & præferre collaterales, uel alios,cū ſucceſſio ſit tātùm de mero iure poſitiuo. Tertiò infero, ꝙ iſta pōt eſſe ratio & cōfirmatio ad tex.in l. 10.infrà his legibus Tauri,ubi hr̄,ꝙ ſi quis hēt filios naturales,& ſimiliter ēt parentes, pōt bona ſua filijs naturalibus relinquere, & parentes pręterire. Quartò infero , ꝙ iſta pōt eſſe rō per quā pōt pater pupillariter ſubſtituere filio ſuo in oībus bonis,licèt filius habeat matrē,& talis ſubſtitutus p̄fertur matri ēt in legitima ſua, ut dixi ſuprà. Quintò infero, ꝙ licèt filius non poſſit renūtiare ſucceſſioni patris ſine iuramento, tñ pater pōt renuntiare ſucceſſioni filij etiam ſine iuramento.

5 Item

Item adde, proſequẽdo materiã, ꝙ ꝑdicti aſcendentes ſuccedunt deſcendentibus ab inteſtato ſm̃ gradus prærogatiuam, unde ſi ſolus pater eſt, ipſe prefertur: ſi ſola mater, ſimiliter ꝑfert: ſi pater & mater, pariter admittunt᷑ excluſo auo, ꝓauo, & excluſis oĩbus alijs aſcendentibus vlterioris gradus, & ſic de ſingulis: text. eſt in Auth. de hæred. ab inteſt. ven. §. ſi igit᷑ defunctus. verſi. ſi antẽ plurimi. colla 9. tex. in Authẽ. defuncto. C ad Tertul. cuius uerba ſunt, defuncto ſine liberis, parentes ſi ſoli ſunt, ſuccedũt, ſalua gradus ſui ꝓrogatiua, ſi pari gradu pariter ſuccedũt: & idẽ diſponit expſſè. l. 4. tit. 13. ſexta par. & l. noſtra. 6. Tauri. in prin. ibi dum dicit, Por ſu orden y linea derecha. 6. Ex quo ſingu. & ſubtiliter infertur, qđ in ſucceſſione huius lineæ aſcẽdẽtiũ, nõ hẽt locũ repræſentatio, vñ ſicut qñ cõcurrit pater, auus paternus, uel auia, ꝓauus, uel proauia, & vlteriores ex linea paterna, præfertur ipſe pater oĩbus alijs, & ſic deinceps q eſt in proximiori gradu præfert᷑ alijs. Itẽ ẽt ſi prædictus pater cõcurrat cum auo, proauo, auia, uel proauia, alijs aſcendentibus ex linea materna, matre mortua, præfertur ipſe pater auo materno, & oĩbus alijs aſcendentibus ex linea materna: nec tali caſu auus maternus repreſentat pſonã matris & ſic eius filiæ mortuę, nec loco eius ſuccedit nec ſubrogatur: quia ĩm̃ attẽditur in hac linea prioritas in gradu: & idẽ eſt ècontra ex parte matris, quia ſi reperit᷑ mater, & ex linea paterna reperit᷑ auus, uel auia, ꝓauus uel proauia, vel vlteriores aſcẽdẽtes, ipſa mater pfert᷑ oĩbus: qa reperit᷑ eſſe in ꝓximiori gradu, & ſic nũquã hẽt locũ repræſentatio: & in expreſſo iſtã cõcluſionẽ probant ꝑdicta iura ſuperius allegata, inquãtũ ponũt regulã & doctrinã, ꝙ in hac linea ꝓximior in gradu ꝑferatur: nec reperitur iure cautũ ꝙ habeat locũ repræſentatio, ſicut reperitur in linea deſcendentiũ: & ex iſto fundamẽto iſtã con. tenet gl. ord. in dict. Auth. de hær. ab inteſta. ven. § ſi igitur defunctus. verſi. ſi aũt plurimi. in gl. 1. in verbo proximi & ibi glo. in Auth. defuncto. C ad Tertul. & ibi Cin⁹. ĩ prin. nu. 3 Bald. 1. col. in prin. Paul. 1. col. nu. 3. Sali. 1. col. nu. 2. q no. & melius q̃ alius in hoc art. loquitur, & eſt iſta cõis opi. ſm̃ Corneũ ibi. 2. col. poſt prin. Math. in tracta. de ſucce. ab inteſta. 5. fol. 2. col. nu. 4. verſi. aut ſuperſunt parentes diſpares. & ibi additionator eius. tenet ẽt Ang. in §. præferuntur. Inſt. ad Tert. 1. col Rolandinus in tracta. de ſucce. ab inteſta. 4. col. nu. 8. & ibi eius additionator reputans notabile. Nicol. de Vbal. ĩ tracta de ſuc. ab inteſta. 38. col. nu. 3. Pro qua cõi ſnĩa facit duplex rõ. Prima, ꝙ non eſt ita debita ſucceſſio lineæ aſcendenti ſicut deſcendenti, vt ſuprà probaui: & iſtam ponit Cinus, Bald. Paul. & com. doct. in dicta Auth. defuncto. Secunda melior & ſubtilior rõ eſt, quia in linea deſcendenti meritò filius ſubrogatur loco patris, & repræſentat eum, quia hoc eſt imitari ipſam naturam, cùm pars parentum deſcendat ad filios pp naturalem generationem. argumento. l. liberorum. in fin. ff. de verb. ſign. & in l. lege duodecim tabularum. C. de legi. hær. ſed in linea aſcendenti non datur talis ſubrogatio, imò nec eſt poſſibilis ſm̃ ipſam naturam, unde leges noſtræ ciuiles poſitiuę non admiſerunt ꝙ parentes repreſentent filios, uel deſcendentes mortuos, nec ſubrògentur loco eorum, cùm ars ſp imitatur naturam, & non fingit nec diſponit contra illud quod eſt impoſſibile in genere, ut in lege adoptio. la 1. ff. de adoptionibus, cum ſimilibus: iſtam rationẽ, licèt nõ ſic declaratam, ponit Salicetus in dictã Authentica defuncto. prima colu. in fin qui dicit eſſe tenendam cordi, quia eſt deciſiua quæſtionis: idẽ Sal. in Authen. poſt fratres. la 1. in fin. uerbis. C de legi. hære. cõtrariam tñ ſenr. tenet expreſſè ſolus Iacob. Bu originaliter in d. Auth defuncto. in fin. q. imò ꝙ etiã inter aſcendentes habeat

locum

locum repræſentatio,ſicut inter deſcẽdentes rõne correlatiuorum: nec obſtat text.in dict.Auth.defuncto.& iura ſuperiùs adducta,quæ dicunt ꝙ parentes ſuccedunt ſalua gradus ſui prærogatiua, quia debent intelligi,ꝙ proximior in gradu in linea paterna excludat alios de eadem linea: non verò excludat alios de alia linea,ſ.materna,& proximior de linea materna excludat alios de eadem linea,non de paterna: & iſtã conclu aliqñ publicè diſputaui in noſtra inſigni Vniuerſitate pluribꝰ medijs,iuribus,&rõnibus,q̃ in præſenti non refero:ſed nunc firmiter teneo primã opinio. iãquã veram & cõem,à qua nõ eſt recedẽdum in iudicando & conſulendo, licèt alia poſſit fundari in via diſputatiua.

7 Aduertendũ tñ,ꝙ eſt dubium ſingulare & ſubtile, ſi in ſucceſſione nepotis uel alterius deſcẽdẽtis cõcurrat auus paternus,& auus maternꝰ,vel vlteriores aſcendẽtes ex linea paterna, & alij ĩ eodẽ gradu ex linea materna, an debeat fieri diſtinctio bonorũ, taliter ꝙ auus paternus ſuccedat in bonis habitis & acquiſitis à linea paterna, auus verò maternus ſuccedat in bonis acquiſitis à linea materna: & vr ꝙ debeat fieri p̃dicta diſtinctio bonorũ, ut vnuſquiſque ſuccedat in bonis habitis & acquiſitis à linea prima,per textũ ſingularẽ & unicũ in l 3. §.fin.C.de bonis q̃ libe.iuncta glo.ſecunda expoſitiua,quæ incipit,tàm parte,& iuncta gl.penultima in uerbo eius. vbi vult ille textꝰ ſm expoſitionẽ gloſſarum, ꝙ ſi in ſucceſſione nepotis q plura bona acquiſiuit ex linea materna concurrat pater,& exponit utraque gl.5. pater ipſius matris & ſic auus maternus, & cõcurrat auus paternus: præfertur pr, & ſic auus maternus in illis bonis alteri auo paterno: & ſic apertè probatur, ꝙ debet fieri prædicta diſtinctio bonorum, & per illum text. ita expreſsè tenet ibi Bar.dicens illũ textũ eſſe ſingula.& nõ alibi.& idẽ tenet ibi Angel.in prin.legis.Pau.de Caſ.in fi dicẽs ꝙ ad hoc ille textus eſt mirabilis & vnicus. Idem etiam per illum text. tenet Bar. in Auth. itaque. C. commu. de ſucce. nu.2. Ang.ibi poſt princip.uerſi.3.deficit.ubi dicit illum textũ nõ eſſe alibi. Idẽ Bart.in l.poſt dotẽ.fin. col. & q.ff. ſolu.ma. ubi dicit illum text. non eſſe ali.ibi Imo.fi.col.vltimo notabili. Roma.ibi.quem refert.Iaſ. illum etiã tex. ad hoc dicit vnicũ Ang.in §.præferũtur,Inſti.ad Tert.1.col.ver.hoc tñ fallit. & tenet etiam ibi Iaſ. pen. col. in fi. quem uide à nu.77. uſq; in finẽ: iſtã ẽt con.per illum tex.tenet Bar. in con. ſuis,con.18.2.col.nu. 4. & in con.215. nu.13.vbi repetitur illud con. Pau. de Caſt.in Auth.poſt fratres, la 1.nu.2.C. de legi.hære.dicens ꝙ iſta opin. eſt æquior,& rõnabilior.Bald.Nouellus in tracta. dotis in 12. parte princi. 14.q. fol.76.ferè in tota illa q. & maximè in uerſi.ſed quicquid ſit.2. col. ubi dicit, ꝙ in uia conſulendi & iudicandi non auderet recedere ab iſta opi. Bar. & aliorũ: licèt contraria opin. poſſet realiter teneri in puncto iuris. additionator Rolandini in tracta. de ſucceſſ.ab inteſta.4.colu. nu. 11. Matheſilanus in tracta.de ſucce.ab inteſt. fol.5.3.colu. uerſi.prædicta iñ.Pala.Ru. in ſua rep. fol.22 2. col.nu.10. ubi dicit menti eſſe tenendum: iſtam etiam conc.tenet Ludo.Rom.in con. ſuis,con.40.2. col. ꝑ qua ſen. & con.facit ẽt tex.in l.de emancipatis, in fi.verſi. exceptis. C.de legi.hæred.ubi diſponitur ꝙ fratre defuncto ab inteſtato, frater conſanguineus præfertur in bonis habitis à patre:frater verò uterinus in bonis habitis à matre: in alijs verò bonis ſuccedũt æqualiter: & ad hoc notat ibi Bar. & com.doct & no glo ord.& ibi com. opi.in Auth.itaq; C.commu.de ſucce. de quo artic. latius dicet infra ĩ linea collaterali:ergo ſilr fiat iſta diſtinctio bonorũ in ſucceſſione aſcẽdẽtiũ.Secũdò facit ẽt tex.in l.fœminæ. & in l.cũ alijs.C.de ſecũ.nup. & quaſi p totũ,ubi diſponit ꝙ mulier trãſiẽs ad ſecunda uota, tenet relinq̃re filijs primi matrimonij

monij bona habita ex primo mrimonio,& filijs ſecūdi mrimonij bona habita ex ſecūdo matrimonio, nō mirū ergo ſi in noſtro caſu pp qualitatem perſonarum fiat diſtinctio bonorū & patrimonij ipſius filij defuncti. Tertiò facit text. in l.ſi is qui ex bonis ff. de vul. & pupil. ubi ſi pater relinquat directè uel indirectè plus q̄ capere poſſit diſtinctio & diuiſio bonorum, vt remaneant penes filium bona:& in quib. de iure eſt capax, alia uerò remaneant penes hęredes:& idem eſt ſi fuit ſubſtitutus pupi. alterius filij, quia capit bona fratris, nō bona habita à patre: ex quo tex. notant ibi doct. quod ex cauſa vel qualitate non eſt inconueniens, quod fiat diſtinctio & ſeparatio bonorum licet fuerint unita in aliqua perſona de cuius ſucceſſione tractatur. Quartò facit. tex in l. cum oportet. in princ. cum materia. C. de bonis q̄ libe. vbi fit maxima dr̄ia, an filius acquirat bona ex linea paterna ut reputētur profectitia, uel ex materna ut reputent̄ aduētitia, nō mirū ergo ſi ex eā fiat ēt in noſtro caſu. Quintò facit text. no. ī l. ſed ſi plures. §. in arrogato. ff. de vul. & pup. vbi ſi pater arrogator ſubſtituit pupillariter filio impuberi arrogato, ad ſubſtitutum pertinent tm̄ bona quæ filius habuit a patre arrogatore, uel cōiunctis & amicis eius: alia uerò pertinent ad ſucceſſores legitimos ipſius arrogati. Sexto facit doctrina Faber. in §. qua rōne Inſt de pu. ſu. 3. co. nu. 7. vbi dicit, ꝙ qn̄ pater & mater fecerūt ſubſtitutionē exemplarem filio furioſo uel mēte capto, ſubſtitutus patris admittet̄ ad ſua bona, ſubſtitutus matris ad bona puenta ex eius linea:& pro iſta ſent. & cōcl. facit hodie expreſſa lex regni. 10. poſt princ. tit. 6. lib. 3. foro. ll. vbi exp̄ſſe ap̄pbat̄ & cōfirmat̄ iſta opi. licèt illa lex ſit corrupta, qa deficiūt ſibi aliqua verba: & ibi tenet gl. or. ī gl. 3. Sed his nō obſtātibus ego teneo cōtrariā ſn̄iam, imò ꝙ indiſtinctè ſuccedat auus paternus & auus maternus in quibuſcunq; bonis ipſius nepotis uel deſcendentis vndecunq; quæſitis, & pariter admittatur nulla facta dr̄ia, à qua linea, vel parte ſint acquiſita: & in expreſſo iſtam con. tenet Petr. de Bellap. quem nemo allegat in Auth. itaq;. C. com. de ſucce. 2. col. in verſi. ſed quæritur, & ibi Sali. 1. col. num 2. Cor. 2. col. verſic. 3. adde Raph. Cuma. ibi quem ipſe Cor. refert. Iſtam ēt conc. tenet Bal. in d. l. 3. 2. col. nu. 4. C. de bonis quæ liber. & ibi Cor. 2. colu. & ibi Raph. Cuman. quem ipſe Corn. refert: tenet etiam Bal. in Auth. defuncto. C. ad Tertul. 1. colum. num. 3. & ibi Salic. 2. col. nu 6. Ang. de Are. in §. fin. in fine, Inſtit. de ſerui. cogna. Raph. Cuma. in conſi. 122. vbi dicit, ꝙ iſta opinio ſemper ſibi uiſa fuit uerisſima & indubitata. Pro qua ſententia & concluſione in primis facit, quia in iure noſtro poſtquàm bona ſunt unita & incorporata patrimonio alicuius perſonæ, nunquam admittitur diſtinctio & ſeparatio bonorum, niſi in caſibus à iure expreſſis, argumen. tex. in l. 1. §. præterea. ff. de ſepara. tex. in l. ſed ſi plures. § filio impuberi. ibi iūcta enim hæreditas cœpit eſſe. text. in l. fina. in fi. C. de inoffic. teſtamen. text. in l. eius qui in prouinciam. §. fi. ff. ſi cert. peta. bonus tex. in l. qui Titij teſtamentum. ff. de his qui. ut indi. tex. in §. 1. Inſt. de hære. quali. & diffe. notatur per glo. & doct. in l. 1. §. veteres. ff. de aeq. poſſ. Secūdò pro iſta parte facit tex. expreſſus in Auth. de hæred. ab inteſt. ve. § ſi igitur defunctus. uerſic. ſi autem plurimi. colla. 9. & in Auth. defuncto. C. ad Tertul. cum ſimilibus vbi ſimpliciter & indiſtinctè uocātur aſcendentes ſm gradus prærogatiuā, nulla facta dr̄ia vel diſtinctione bonorum: nec obſtat tex. capitalis in quo ſe fundabat Bart. & alij doct. in l. 3. §. fi. C. de bonis quę libe. quia ille tex. nihil probat. nec intellectus gl. & Bar. eſt uerus: imò uerus, planus, & realis intellectus illius tex. eſt, ꝙ ibi cōcurrendo pater & auus ipſius nepotis, ipſe pater præfertur in ſucceſſione tāquam proximior in gradu: qa etiā de illo iure Codicis, filius poteſt

habere

habere hæredē & eius bona deferunť iure ſucceſſionis. neq; obſtant ēt fundamenta ſuperiùs adducta, quia illa ꝓcedūt in ſuis caſib. à iure ſic ſpecialiter determinatis, neq, obſtat ſimiliter prędicta lex fori, quia illa tn̄ dēt ſeruari in locis ubi uigeret illa cōſuetudo. Poſtremò & finaliter ꝓ iſta parte & mea ſniā conſidero nouiter hodie iſtā noſtrā l.6. Tauri, I. ubi dū dicit En todos ſus bienes de qualquier calidat q̄ ſeā. Secundò ibi dū dicit. Saluo en las ciudades, uillas, y lugares, do ſegū el fuero de la tierra ſe acoſtūbra tornar los bienes al tronco, o a la rayz. In quib. uerbis apertè uult iſta lex, qđ de iure ſit uera iſta mea opinio & cōcluſio niſi in loco ubi cōſuetudo ſit in contrarium, quia tūc dēt ſeruari dicta lex fori, ut fiat diſtinctio bonorū & patrimonij, & ante iſtā legē idem videbať velle & ꝓbare lex.4. tit. 13.6. part. ibi. El padre y la madre deuē heredar ygualmente todos los bienes de ſu hijo. Et iſta eſt ueritas in hoc ſingulari & ſubtili articulo.

9 Itē adde ꝙ ſi in ſucceſſione nepotis uel deſcēdētis cōcurrāt aſcēdentes ex linea paterna, & aſcēdētes ex linea materna q̄ ſint in pari gradu, ſp admittūtur ꝓ medietate, & ſic in ſtirpes: licèt diſpar ſit eorū numerus, vñ ſi reperiať auus & auia paterna ex una parte, & ſolus auus vel ſola auia materna ex alia, uel ecōtra: auus & auia paterna ſuccedēt in dimidia parte totius hæreditatis, & auus ſol⁹ uel auia materna ſuccedet in alia dimidia: & idē eſt è contra: tex. eſt notabilis in Auth. de hære. ab inteſta. ueni. §. ſi igitur defunctus. uer. ſi autē plurimi. col. 9. cuius uerba sūt, vt medietatē quidē accipiant oēs à patre aſcendentes quanticunq; fuerint, medietatē verò reliquā à matre aſcendentes, quantoscunq; eos inueniri cōtigerit & ibi tenet gl. or. & com. doct. text. in Auth. defuncto. C. ad Tertu. ibi paternis quidē dimidia, maternis alia dimidia delata, licèt ſit diſpar eorū numerus: & ibi notat gl. or. & com. doct. & idē ꝓbat, & diſponit lex quarta in fine titu. 13 6. par. licèt quoad me iſta ſnia & cōcluſio ſit ualdè dubia in reddenda rōne, attentis & cōſideratis ſuperioribus. Itē adde ꝙ de iure cōi fratres uel ſorores filij, nepotis, uel alterius deſcendentis ab inteſtato defuncti, admittebantur ad ſucceſſionē eius vna cū patre uel matre uel alijs aſcendētibus pro uirilibus portionib. text. eſt in Auth. de hæred. ab inteſta. veni. §. ſi igiť defunctus verſi. ſi verò. cuius verba ſunt, ſi uerò cū aſcēdentibus inueniant fratres aut ſorores ex vtriſq; parentibus coniuncti defuncto, cū ꝓximis gradu aſcēdētib. uocabunť: tex. in Auth. defuncto. uer. I C. ad Tertu & idē diſponebat lex 4 tit. 13. 6. parti. ꝓpe finem: hodie tn̄ iſta diſpoſitio corrigiť, imò fratres nullo mō ſuccedūt cū patribus uel alijs aſcēdentibus defuncti, imò præferuntur aſcendentes: ita expreſsè diſponit lex ſeptima ſequens in his legibus Tauri.

10 Quæro tn̄ pro maxima declaratione huius legis, qualiter intelligant illa uerba, o otros que tegā derecho de les heredar: & cōſequenter q̄ ſit perſona q̄ poſſit excludere prædictos aſcendentes & breuiter & reſolutiuè dico, ꝙ filius naturalis uel ſpurius legitimatus p ſubſequēs matrimoniū, uel reſcriptū principis: qa ille ſuccedit patri uel matri & conſequiť oīa iura filij ueri & legitimi ex teſtamento, & ab inteſtato, & contra teſtm̄: ut latè dixi in l. nona & undecima infrà his legibus Tau. & ſic iſte ꝓfertur aſcendenti ſuperſtiti. Itē & 2. dico qđ iſta lex in prędictis uerbis pōt intelligi in ſubſtituto pupillari, quia talis ſubſtitutus pupillaris datus à patre filio in ptāte, ꝓfertur matri & oībus alijs aſcēdētibus ex linea materna. Item etiam auo paterno & alijs aſcendentibus eius, cùm nepos non ſit in poteſtate eorum, ſed tantùm patris ſubſtituentis, ut latiùs dixi & fundaui in materia ſubſtitutionum, ubi omninò uide. Aduertendum tn̄ quod licèt noſtra lex dicat ꝙ aſcen-

dentes

dentes ſuccedent deſcendentibus, ſicut ipſi deſcendentes ſuccedunt eis:tñ debet intelligi vt ſint hæredes & ſuccedant iure hæreditario, & eis debeatur legitima, ſicut èconta:ut ſupra dictum eſt: tñ non ſuccedunt cum eadē qualitate, priuilegio, & prærogatiua, qua ipſi deſcendentes ſuccedunt paētib. Ex quo 1. infero ꝙ aſcēdentes non ſuccedūt de iure naturali uel diuino, deſcendentes verò ſic:ut ꝓbaui & dixi in materia ſucceſſionis ab inteſtato filiorum. Secundò infero ꝙ inter aſcēdentes nō datur repræſentatio, ſed in linea deſcendentium. 3. infertur ꝙ aſcendentes bon. transmittunt hæreditatem deſcendētium ſine aditione ex potentia ſuitatis neq; ſanguinis: ſicut ècontrà, ut notabiliter dixi in materia trāſmiſſionū. Quartò infertur ꝙ inter aſcendentes ſuccedentes deſcendentibus non habet locum collatio, licèt inter deſcendentes, ſicut plenè dico in l. 29. infra his legibus Tauri.

11 Aduertendū tñ ꝙ licèt aſcēdentes ſuccedant deſcendentibus ſm ſui gradus prærogatiuam, & qñ ſunt in pari gradu æqualiter admittantur ut dictū eſt, tñ pater, auus, uel aſcendens qui hēt uſumfructum in bonis filij, nepotis, uel alterius deſcendētis ab inteſtato defuncti, dēt præferri in eo & eum dēt habere præcipuū per tps uitæ ſuę: cuius rō eſt, quia ſicut per mortem cuiuscunque extranei proprietarij nō finitur neq; extinguit vſusfructus, ut eſt caſus in l 3. in fine. C. de uſufructu. cum ſimilibus: ita etiam per mortem filij non extinguitur uſusfructus quæſitus patri, auo, uel aſcendenti in bonis eius: text. eſt notabilis in l. fi. verſic ſin verò defuncta perſona. C. ad Tertul. quem ibi ad hoc commendat Bar Bal. Ange Pau Corne. & com doct. & per illum tex. tenet gl or. in d. l. 3 C. de vſufructu & ibi Petrus de Bella per. Cinus, Bar. Bal & com. doct. glo. in l. 2. C. de bonis maternis. & ibi Bart. Alberi. Bal. Salic & com. doct. text. in l. fi. uer. fi. C. commu. de ſucce & ibi notat glo. Bar. Bal. & com. doct. tex. in l. 3. §. fi. C. de bonis quæ libe. & ibi cō. doct. text. in l. 4. uerſi. parentibus. eo. tit. text. melior de iure, in l. fi. §. filijs autem. eod. tit cuius uerba ſunt, filijs aūt familias in his duntaxat caſibus in quibus vſus fructus apud parentes conſtitutus eſt, donec parentes viuunt, neque de eiſdem rebus teſtari poſſunt. neque citra uoluntatem eorum quorum in poteſtate ſunt, ulla licentia eis con ceden da dominium rei ad eos pertinentis alienare. text. in l. fi C. de uſufructu. tex. in Aut. de hære. ab inteſta. ueni. §. 1. colla 9. & ibi expreſsè notat Bart. & alij doct. tenet etiam Ang. in § præferuntur Inſt. ad Tert. 1. col. additionator Rolandini in tracta. de ſucceſſ. ab inteſt. col num. 12. Nec huic opinioni obſtat ſi dicat qd hoc vr̄ falſum, cùm patria poteſtas ceſſet & extincta ſit ꝑ mortem filij, ergo expirat uſusfructus qui cauſatur ab ea: quia notabiliter rñdeo, ꝙ patria poteſtas benè requiritur ad principium & cām acquiſitionis, non tñ requiritur in proceſſu duratio nis & continuationis: iſtam rōnem tā quam notabilem ponit ſolus Bald. in l 3. C. de vſufructu. in fin. idem Bald. in l. 2. C. de bonis maternis. idē Bald. in l 3 in fine C. de bonis quæ liberis. pro qua ſubtili rōne facit bonus text. in l ſi is qui animo. ff. de acq. poſ. vbi licèt in acquiſitione poſſeſſionis requiratur corpus & animus, tñ poſtq̄ ſemel eſt quæſita, non requiritur in eius perſeuerantia & duratione. facit etiā tex. in l nunquàm. § ſi ui aut clam ff. de uſuca. text. etiam not. in l. item illa. § quod adijcitur. ff de conſti. pecu. ubi ſi qs ſe cōſtituit ſoluere qd alter dēt, ſufficit ꝙ tpe conſtituti ſubſit debitū, licèt poſtea ceſſet mediante præſcriptione cauſata in perſona primi debitoris: facit etiam text. ſingularis in l. mora rei. ff de verb. obl. vbi hr̄, ꝙ licèt à principio non poſſit eſſe obligatio fideiuſſoria ſine principali: tñ poſtquā eſt contracta, benè remanet & durat: & ad hoc ſummè notant & commendant

mendant ibi doctores. facit etiam tex. in l.2 C.de luitione pignoris. ubi ſublata obligatione principali, remanet hypothecaria. text. etiam in l.ſicut, §. fi.ff. quod cuiusq; uniuerſi. nomi. ubi hr̃ ꝙ licèt uniuerſitas non poſſit ab initio per unum conſtitui, ſi tñ ſi iã fuerit conſtituta, & perueniat ad unũ tñ per eum ſolum poteſt retineri:& hinc eſt ꝙ filio ingreſſo religionem, licèt per hoc ſit exemptus à patria poteſtate,ut dicit gl.notabilis, & ibi Barto & cõis opinio.in l.ſi ex cauſa §.Papinianus. ff. de mino. uel efficiatur Epiſcopus, ratione cuius liberatur à patria poteſtate,ut in Authen ſed Epiſcopalis dignitas. C.de Epiſcopis & cleri. tamen pater nõ amittit uſumfructum quẽ habet in bonis filij. & in expreſſo ita tenet Pala. Ru. in ſua repetitione.fol.24.2. col. nu. 15.

11 Ex quibus infero.primo & notabiliter,ꝙ licèt in ſucceſſione filij pater & mater,pariter admittantur,cum ſint in eodem gradu,ut ſuprà concluſum eſt, tñ dẽt intelligi reſpectu proprietatis, ſecus uerò eſt reſpectu vſusfructus, ſi filius erat in poteſtate, quia in eo præfertur pater per tẽpus vitæ ſuæ, & poſtea conſolidabitur æqualiter cũ proprietate.text.eſt notabilis in l fin. ver. ſin uerò defuncta perſona. C.ad Tert. cuius uerba ſunt,ſin verò defuncta perſona in ſacris patris conſtituta, deceſſerit:pater quidem uſumfructum, quẽ & uiuente filio habebat, teneat donec uiuat incorruptũ. & ibi expreſsè notat Bar.in fine. Et teneo pro conſtanti qđ etiam hodie in noſtro regno iſta conclu.procedat. quia non reperitur contrarium diſpoſitum.Secundò infero ꝙ qñ concurrent alij aſcendentes in æquali gradu, putà auus paternus & maternus, quod pfertur paternus in uſufructu eadem rõne:hodie tñ in noſtro caſu iſte caſus non poſſet uerificari nec habere locum, cùm per contractũ matrimonij filius qui iã eſt mortuus, fuit emancipatus,per l.48.infrà his.ll. Tauri. ergo nepos natus ex eo nõ põt eſſe in ptãte aui,& ſic pariter ſuccedẽt auus paternus & maternus in proprietate & uſufructu : poſſet tñ ſubtiliter hodie iſte caſus uerificari & procedere, qñ filius q mortuus eſt, deceſſit deſpõſatus p uerba de pſenti, relicto filio uel filia ex eo & ſponſa : quo caſu ſi poſteà decedat talis filius uel filia, & ſic nepos,relicto auo paterno & materno, præfertur auus paternus in vſufructu, quia nunquã filius eius defunctus fuit de ptãte ſua, cũ nõ fuerit realiter uelatus & uxoratus : ut plenè & no. probaui & dixi in d. l. 48. infrà his legibus Tauri.Tertiò infero,ꝙ qñ in ſucceſſione filij defuncti concurreret pater eius & auus paternus, ꝙ licèt pater eius debeat pferri in ſucceſſione tanquam proximior in gradu,tñ debet intelligi reſpectu proprietatis: ſecùs uerò reſpectu uſusfructus, quia in eo præfertur auus rõne patriæ ptãtis, & hoc de iure cõi:cũ uterq; tàm filius q̃ nepos ſit in ptãte aui. & in expreſſo quod iſto caſu præferatur auus in vſufructu per tempus uitæ ſuæ, eſt text. expreſſus ſm uerum & proprium intellectum in l.3. § ſi C. de bonis quæ libe.ibi,uſusfructus,uidelicet & in huiuſmodi caſibus auo dum ſupererit reſeruando:hodie uerò in noſtro regno iſte caſus & conclu. non procederet, cùm per cõtractum matrimonij filius & ſic pater nepotis defuncti habeať ꝓ emancipato, niſi in caſu quo tm̃ fuerit deſponſatus, & non uelatus uel uxoratus, quia tũc poſſet procedere,ut ſuprà proximè dixi.Quartò infero qđ qñ in ſucceſſione filij defuncti ab inteſtato, concurreret pater & filius ipſius defuncti, ꝙ tũc licèt filius debeat præferri tanquam proximior ex linea deſcendẽti tñ pater defuncti dẽt præferri in uſufructu rõne patriæ ptãtis: & in expſſo ꝓ hac ſenten. & con. eſt text.formalis in l fin.ver.ſi C.com.de ſucce.cuius uerba ſunt,in oĩbus uidelicet caſibus, ſed in ſuperſtite ſobole liberorũ & fratribus adhuc uiuẽtibus, q ad hæreditatẽ defuncti patrẽ antecedunt

dunt vſufructu rerũ quarũ dominium ad eos peruenit apud parẽtes ꝑmanſuro.& ibi ad hoc notat gl.or.& cõ.doc. tex. etiã expreſſus in auth. de hære ab inteſta.ve. § 1.col.9. hodie tñ iſte casᵉ & conclu. non põt verificari nec habere locũ in noſtro regno, cùm filius defunctus fuit liberatus á ptãte patris ꝑ contractũ matrimonij, niſi in caſu quo decederet deſponſatus & nõ velatus, ut dictum eſt: quia tunc pater non amiſit vſumfructum, cùm non fuerit exemptus à ptãte paterna per ſuprà dicta, imò ẽt ſi nepos ſuccederet de iure in proprietate & vſufructu, acquireretur vſusfructus patri, & ſic auo, & per conſequens in oĩbus alijs bonis quæ pertinerent ex qualibet cauſa ipſi nepoti, cùm ſit in ptãte aui, ex eo, ꝙ natus eſt ex filio non emancipato, nec exẽpto à ptãte paterna, vt latiùs dixi in d.l.48.

13 Ex quib. ſe offert pulchra & valde ſubtilis quæſt. ſi filius qui eſt in ptãte patris hodie in noſtro regno fecerit teſta. prout põt, ut in l.5. ſuprà his legibus Tauri, & in eo inſtituit patrẽ hæredem in ſua legitima, hoc eſt, duabus partib. totius hæreditatis, & tertiã par. 2. reliquit extraneo, vel pro anima, vel tandẽ diſtribuit qũo voluit, iuxta diſpoſitionẽ tex. in 6.l. Tauri. ſi in illa tertia parte retinebit pater vſumfruct. q antea ſibi competebat, taliter ꝙ diſpoſitio filij quam fecit de ea re intelligatur tm̃, reſpectu proprietatis, vel ſi prædicta tertia pars alteri relicta, pertinebit ei pleno iure tã in proprietate q̃ in vſufructu: & certè vr̃ dicendum ꝙ pater in ea debet retinere vſumfructum per tempus vitæ ſuæ, & alteri tm̃ pertinebit ꝑprietas, nec de ea potuit filius pleno iure diſponere. Primò per iura expreſſiſſima ſuperiora, quibus probať ꝙ per mortem filij non amittit pater vſumfructum quem habet in bonis filij, & qñ concurrit mater uel alius cũ eo in ſucceſſione, ſp̃ pręfertur pater in vſufructu. Secundò & in ſpecie, qa qñ per legẽ uel ſtatutũ conceditur filio licentia teſtandi, debet intelligi ſaluo ſemper vſufructu, vel iure, quod pater habet in bonis filij. ita expreſſim determinat Bal. in l.ſi quæramus. ff. de teſta. in finalibus verbis. argumento tex. in l.cum maritus. §. fina. ff. de pactis dota. & in l.ex facto. in princ ff. de vulg. & pup. tenet etiam Ioã. de Imo. in ca. 2. extra. de teſta. 7. col. nu. 28. tenet etiã & commendat Ang. de Gambellionibus, in tract. de teſta. 1. col. nu. 12. confirmať etiã ex ſnĩa Bart. in l.1. C. de ſacro. eccl. 4. q. primæ q. prin. ubi tenet, ꝙ licèt damnatus ad mortem poſſit facere teſtm̃ ex priuilegio uel aliàs, tñ nõ poſſit teſtari in præiudicium illorum quibus applicantur bona, per Authen. bona damnatorum. C. de bonis proſ. quia non debet intelligi in præiudicium eorum: idem tenet etiam Abb. in rubri. de teſta. in fin. Tertiò pro iſta ſẽten. & con. conſidero gl. nota. in l.fin. C. de ſent. paſſis, in verbo patre. §. fi. in fin. ibi ſaluo tñ vſufructu patris, ubi dicit, ꝙ ſi pater deportatus eſt, & per hoc filius eius exẽptus eſt à poteſtate ſua, & fecerit teſtm̃ ante reſtitutionem patris, valebit circa propria bona ipſius filij, ſcilicet Caſtrenſia, uel quaſi, & aduentitia reſpectu proprietatis: non verò circa vſumfructum quem pater habebat in eis. Quartò & finaliter facit tale fundamentum, certum eſt ꝙ licèt à iure quis habeat liberam & plenam facultatem teſtandi, tñ debet intelligi ſine præiudicio tertij, & in dubio talis facultas debet intelligi & reſtringi ad ius ꝙ hẽt in rebus ſuis: text. eſt in l. fi. C. de hære. inſt. text. in l. cùm maritus. §. fi. ff. de pactis dota. text. in l.ſi donis. §. fi. ff de leg. 1. text. in l.ſerui electione. §. ſi eo. tit. text. in l.ꝙ in rerum. §. 1. eo. tit. tex. ĩ l.uxor patrui. C. de leg. tex. in l. fideicommiſſa. §. quamquam. ff. de lega 3. bonus. text. in l.1. ff. de mili. teſta. per quem dicebat ibi Bal ꝙ licèt aliquis actus committať in merã uoluntatem alicuius, non vr̃ ei conceſſum ut fiat cũ ꝑiudicio iuris alterius.

14 Contrariam tñ ſnĩam & concluſionem ego teneo pro veriſſima, imò, ꝙ

F illa

illa tertia pars pertineat tàm in vſufructu q̃ in proprietate ad eum cui relicta eſt. Primò quia noſtra lex 6. Tauri, ſimpliciter & indiſtinctè dicit & p̃mittit ꝙ filius poſſit diſponere de tertia parte bonorum ſuorum, ergo non minus intelligatur in vſufructu q̃ in proprietate. Secundò etiam conſidero & pondero iſtam noſtram legem ſextam inquantum dicit quod filius poſſit diſponere de prædicta tertiæ parte pro anima ſua, uel pro alia qualibet cauſa: ſed nō eſt veriſimile ꝙ talis diſpoſitio pro anima debeat ſuſpendi vſque ad mortem patris, cùm anteà non expiret uſusfructus: nec obſtat ſi dicatur ꝙ poſſet vendi & alienari proprietas illius tertiæ partis, quia ĩdeo, ꝙ licèt proprietarius extraneus poſſit vẽdere proprietatem inuito fructuario, ut in l. locum. verſic. proprietarius. ff. de uſufruct. & in l. 2. C. eo. tit. & in l. fundi Trebatiani. ff. de uſufruct. lega. & in l. iuſto. § non mutat. ff. de uſucap. & in l. 3. §. ſi hęres ff. uſufruct. quemad. caue. tñ filius proprietarius nullo mō poteſt uendere, uel alio titulo alienare proprietatem ſuam inuito patre fructuario, pp̃ reuerentiam patris, & ut pater non habeat extraneum & inquietum proprietarium: text. eſt formalis & expreſſus in l. fi. §. filijs autem. C de bonis quæ libe. Tertiò & ſubtiliter facit, q̃a cùm de iure cõi legitima patris ſit quarta, & de iure Authenti. ſit tertia, quia cùm fuit aucta in filijs, ita in aſcendentibus, ut determinat glo. iuncto textu in authen. nouiſſima. C. de inoffic teſtã & ibi cõis opinio: tñ hodie de iure noſtri regni per iſtã noſtrã leg. 6. legitima parentum ſunt duę partes oĩum bonorum: & de tertia itñ põt filius diſponere: ergo cum pater nimis ſit honoratus per noſtram l. nõ mirum, ſi per eandem poſſit in illa tertia ſibi auferri vſusfructus. Quartò facit optimus text. benè ponderatus in Authen. de hæred. ab inteſta. ueni. §. ſi verò cũ aſcẽdẽtib. verſ. nullũ vsũfructũ. colla. 9 vbi diſponitur ꝙ eo caſu quo ſuccedunt parentes alicui filio cum alijs filijs fratribus defuncti, non habent parẽtes uſumfructum in illa parte & portione in qua ſuccedunt ipſi fratres, ex eo, ꝙ in recompenſam parẽtes ſuccedunt in ſua parte, tàm in proprietate q̃ in uſufructu: ad idẽ eſt text. in Authen: item hæreditas. C. de bonis q̃ liber. ergo in noſtro caſu & quęſt. cum iſta noſtra lex. 6. Tauri, dederit patri amplam legitimam, meritò potuit in illa tertia parte ei auferre vſumfructum vt pleno iure poſſit filius in quem uellet de eo diſponere. Quintò facit etiam lex 5. ſuprà proxima, quæ dicit ꝙ filiusfamiliàs poſſit teſtari & diſponere, ac ſi non eſſet in poteſtate. Sextò etiam probo per iſtam noſtram l. 6 quæ dicit, ꝙ filiusfamiliàs poſſit teſtari & diſponere de tertia parte bonorum ſuorũ cuiuſcunq; qualitatis ſint, ergo benè ſequitur ꝙ poterit diſponere de prædicta tertia parte, tàm in vſufructu q̃ in proprietate: ex qua ſententia & cõcluſione infero, ꝙ ſi filius haberet patrem & matrem, & illam tertiam prælegaret matri, quòd pertinebit matri pleno iure tàm in vſufructu quàm in proprietate.

15 Item etiam infero ꝙ ſi filius ſimpliciter inſtituat patrem & matrem ſimul & coniunctim, ꝙ licèt in omnibus bonis pater debet retinere vſumfructum per tempus uitæ ſuæ, ut ſuprà concluſum eſt, tamen in dimidia parte illius tertiæ partis bonorum, quæ ad matrẽ pertinet, non habebit pater vſumfructum, cum reſpectu eius, filius liberè potuit teſtari & diſponere.

16 Poſtremò & finaliter notãdum eſt ex noſtra l. in fin. ꝙ licèt aſcendentes ſuccedant deſcendentibus ut ſuprà dictum eſt, tamen ſi in aliquo loco ſit cõſtitutum, uel conſuetudo, ꝙ bona habita ex linea paterna reſeruentur ſolis parentibus ex illa linea, & bona habita ex linea materna reſeruent̃ ſolis parẽtibus ex ea, ualet & tenet, & eſt ſeruãda: & ita diſponit noſtra lex: circa quã q̃ro, an habeat locũ tñ ab inteſtato vt

etiam

tiam contrareſtm̃,qñ cuilibet paren
i nõ relinquitur, quod eſt a ſua linea
rouentum:& vr̃,ꝙ vtroq; caſu habet
ocũ iſta lex, quod probat noſtra lex,
nquantum ꝙ aſcendentes ſint legiti-
ıi ſucceſſores deſcendentibus ex te-
amento,& poſtea dicit, ſaluo en las
iudades , uillas, y lugares, do ſegun
l fuero de la tierra ſe acoſtũbran tor
ar ſus bienes al tronco. Ergo ad utrũ
ue caſum refertur: ſed his non obſtã
ribus ego teneo contrariũ, imò ꝙ noſtra lex & eius diſpõ in hoc tm̃ hẽat locum ab inteſtato , & nõ cõtra teſtm̃. Primò, quia aliàs eſſet auferre libertatem teſtandi. Secundò, quia ab inteſtato defertur hæreditas ex legis diſpoſitione, unde illo caſu noſtra lex uidetur loqui, facto uerò teſtamento, teſtator ſibi prouidet relicta legitima neceſſaria, & lex ſe non intromittit hoc caſu: & iſta eſt ueritas.

TEXTVS VII.

EL hermano para heredar ab inteſtato a ſu hermano no pue da concurrir con los padres , o aſcendientes del defuncto. Id eſt: *Frater non admittatur ut hæres ſit fratris ab inteſtato decedentis) una cum parentibus aut aſcendentibus defuncti.*

SVMMARIVM.

Fratres uel ſorores deſcendentis , an admittantur una cum aſcendentibus?

LEX VII.

NOTA diſpoſitionem huius legis. Pro cuius perfecta intelligentia præſuppono, ꝙ de iure cõi fratres , uel ſo-
ores, filij, nepotis, uel alterius deſcẽ
entis ab inteſtato defuncti, admitte-
antur ad ſucceſſionem eius, una cum
atre, uel matre, uel alijs aſcendenti-
us pro uirilibus portionib. tex. eſt in
uth. de hære. ab inte. ueni. § ſi igitur defunctus. uerſic. ſi uerò. colla. 9. cuius uerba ſunt, ſi uerò cum aſcendentibus inueniantur fratres, aut ſorores ex vtriſq; parẽtibus coniuncti defuncto, cum proximis gradu aſcendẽtibus uocabuntur. & ibi gl. ord. & comm doct. tex. in auth. defuncto. uerſ 1. C. ad Tertul & ibi etiam comm. doct. tex. in l. 4. tit. 13. 6. par. hodie tñ iſta diſpoſitio iuris cõis corrigitur per noſtram legẽ, quia fratres uel ſorores nullo modo ſuccedunt cum aſcendentibus, & certè noſtra lex nullam aliam materiam continet .

TEXTVS VIII.

MANDAMOS que ſuccedan los ſobrinos cum los tios ab inteſtato a ſus tios in ſtirpen y no in capita. Id eſt : *Præcipimus ut nepotes ex fratribus.* (Hiſp. Sobrini.) *unà cum auũculis ſuccedant auunculis ab inteſtato in ſtirpem non in capita.*

SVMMARIVM.

Quomodo ſuccedant collaterales.
Quomodo cognoſcetur quod quis ſit proximior in gradu.
An ſit ſublata differentia agnationis & cognationis.
An cum bona conſcientia poſsit teſtator inſtituere extraneum & excludere conſanguineos collaterales?
Agnati & cognati uſq; ad quem gradũ ſuccedant.
6 *Hæreditas indiuiſibilis an pertineat ad collateralem in remotiſsimo gradu.*
7 *Licet proximiores in gradu quando ſunt in pari gradu æqualiter admittũtur, ſi in aliquo reperiatur maior qualitas, an ipſe præferatur?*
8 *An iſta maior qualitas attẽdatur ultra fratrem & filios fratrum?*
9 *Si teſtator inſtituit fratres ſuos ſimpliciter,*

citer, an admittantur utrinque coniuncti tantùm, uel etiam admittantur fratres ex uno latere?
10 *An habeat locum repræſentatio inter collaterales.*
11 *Si decedat quis relictis filijs ex pluribus fratribus iam defunctis, an ſuccedãt in ſtirpes, uel in capita. & nu. 12.*
13 *Intellectus huius legis octaua. & nu. 14.*
15 *Si quis inſtituat fratrem & filios alterius fratris defuncti, an uideantur in ſtituti in ſtirpes uel in capi. & nu. 16.*
17 *Si teſtator dicit ſimpliciter, inſtituo fratres meos hæredes, an uideatur inſtituiſſe etiam filios fratris mortui.*
18 *Si plures ſint in eodem gradu, an ſuccedant in ſtirpes uel in capita.*
19 *An filius ex filio maiori mortuo, præferatur filio ſecundo ultimi poſſeſſoris.*
20 *Deficiente linea collateralium, an ſuccedat uir & uxor?*
21 *Quando dicitur quòd uxor ſuccedat, an admittatur ſponſa de præſenti?*
22 *Ad hoc quod uir & uxor ſuccedat, an requiratur quod duret matrimonium & non fiat diuortium?*
23 *Pupillus ſi deceſſit ſine agnatis uel cognatis, an ſuccedat tutor teſtamentarius uel datiuus?*
24 *Si quis decedat ab inteſtato in hoſpitali, an ſuccedat hoſpitale?*
25 *Si quis decedat ab inteſtato non relictis conſanguineis ex aliqua linea, an ſuccedat fiſcus.*

LEX VIII.

NOTA diſpoſitionem huius legis, & poſtquam ſupra in l. 6. uiſum eſt de ſucceſſiõe inter aſcendentes, nunc in iſta lege neceſſariũ eſt uidere de ſucceſſione ab inteſtato inter collaterales. Pro cuius perfecta intelligentia, & declaratione, dico, & præſuppono,
1 ꝙ collaterales ſuccedunt ab inteſtato collaterali ſuo defuncto, ſecundum ſui gradus prærogatiuam & proximitatem: unde ille qui tempore mortis reperitur ꝓximior, præfertur in ſucceſſione. text. eſt in l. 2. §. hæreditas. ff. de ſuis & legi. hære. cuius uerba ſunt hæreditas proximo agnato, id eſt, ei quem nemo antecedit, defertur, tex in l. iuriſconſultus. & quaſi per totum. ff. de gradibus. tex. in l. 1. §. proximus. ff. unde cognæ. tex in l. lege 12. tabu. uerſ. huiuſmodi. C. de legi. hære. tex. in §. 1. Inſti. de legi. agna. ſucceſ. tex in §. proximus. eo. tit. in §. ſi plures. eo. tit. tex. in §. fi. uerſ. toties. Inſtitu. de ſerui. cogna. tex. in l. quoties utriſque. ff. de regu. iur. tex. in regula, qui prior. de reg. iur. in 6.
2 Et ad cognoſcẽdum quis ſit proximior in gradu, ſꝑ debet fieri computatio incipiendo ab illo collaterali, qui vult ſuccedere, & faciendo aſcenſum ad patrem uel alium aſcendentẽ cõem a quo deſcendunt, & poſtea facere deſcẽſum ad defunctum collateralẽ, de cuius ſucceſſione tractatur: & in hoc gradu cenſentur eſſe: vñ in linea collaterali nõ poteſt dari primus gradus, ſed computatio incipit a ſcdo gradu, & ſic fratres ſunt inter ſe in ſcdo gradu, & deinceps alia perſona adiecta facit alium gradum, text. eſt in l. 1. ff. de gradib. ibi ex tranſuerſo ſiue a latere nullus eſt primus gradus, ideo incipit a ſecundo, tex. in l. iuriſcõſultus. uerſ. ſunt & ex lateribus, & in uerſ. idem faciendum ff. de gradib. tex. in §. 2. gradu. Inſti. eo. tit. Si uerò plures collaterales ſunt in eodẽ gradu, tunc omnes pariter admittũtur: & licèt de iure antiquo fiebat dĩa, an eſſent agnati deſcendẽtes per lineam maſculinã, uel cognati deſcendentes per lineam fœmininã, quia agnati tñ ſuccedebãt excluſis cognatis, licèt ꝓximiores eſſẽt.
Item & cognati non admittebãtur de iure ciuili, ſed tñ de iure prætorio, ut in l. 1. & per totum. ff. unde legitimi. & in l. 1 & per totum. ff. unde cognati. & in l. 1. & per totum. C. vñ legiti. & vñ cognati. & in §. 1. & ꝑ totũ. Inſti. de legi. agna. ſucce. & in §. 1. & ꝑ totũ. Inſt. de ſucce. cogna. tñ hodie de iure nouo Authẽt. indifferẽter ſuccedũt agnati & cognati, ſecundum grad⁹ prioritatẽ

fine

ine aliqua dña agnationis,uel cogna
ionis:textus eſt in Auth.de hæred ab
nteſt.ueni. §.nullam uerò.colla.9.ibi
iue per maſculi, ſiue per fœminæ,per
onam defuncto iungebantur, ſed in
omnib.ſucceſſionib.agnatorũ, cogna
orumq; dñam uacare præcipimus.&
bi comm. doct. Dubium tñ eſt,an eũ
bona conſcĩa in teſtõ poſſit defunctus
alium extraneum inſtituere,& cõſan-
guineos ſuos collaterales omninò p̃-
terire, & ſimiliter an ipſe hæres inſti-
tutus licitè,& cum bona conſcĩa poſ-
it bona retinere. Et breuiter dđm eſt,
ꝙ ſi conſanguinei ſunt diuites, poteſt
icitè inſtituere quemlibet extraneũ:
i uerò ſunt pauperes,non poteſt cum
bona conſcĩa inſtituere extraneum di
uitẽ:ſi uerò in æquali paupertate ſunt
conſtituti,tunc ſint præferendi cõſan
guinei, ut eos teneatur teſtator inſti-
tuere:argu.text. in c.ſi quis reliquerit.
10 diſt.& in terminis ita tenet Anch.
in c.malæ fidei poſſeſſor,de regu.iur.
in 6.1.q.prin.Io.Fab.in §.1.Inſt.de hę
re.quæ ab inteſt.defe. & facit illud Au
guſtini,ſi quis habet conſanguineum
pauperem,& extraneum inſtituit hæ-
redem ,alium quærat pro conſilio q̃
Auguſtinum.Item adde,ꝙ licèt in ſuc
ceſſione ab inteſtato deſcẽdentes ſuc-
cedant in infinitum aſcendentib.ſuis.

Item ẽt aſcendentes ſuccedant in
infinitum deſcendentibus ſuis , q̃diu
uita eorum produci & extendi poſſit
natura uel Dei miraculo , ut in Auth.
de hæred.ab inteſta.ue.§.1.colla.9.ibi
cuiuslibet naturę aut gradus,& in §.ſi
igitur defunctus.& ibi gl.& com.opi.
tex.in §. inteſtatorum. Inſti.de hære.q̃
ab inteſta.defe.& ibi ẽt gl.& com opi.
& tenet,& commendat Bal.in l.fin.C.
unde legit.5.col.n.17. & ibi alij doct.

Tamẽ in collateralibus gradus ſuc
ceſſionis coarctatur, quia agnati ſuc-
cedebant uſq; ad decimum gradũ:co-
gnati uerò uſque ad ſextum. ut in §.ſi.
Inſti.de ſucceſ.cogn. quem ad hoc no
tant & commendant ibi doct. & dicit
meliorem de iure Auge.& illum text.
ad hoc reputat ſing.Matth.in tract.de
ſucceſ.ab inteſt.11.fo.2.col. nu.30. ſi-
milis tñ eſt in l.1. §.hoc autem. ff un-
de cognati.& in l.non facile.ff.de gra
dib. hodie uerò cum ſit ſublata diffe-
rentia agnationis , & cognationis, ut
in d.Auth. de hæred.ab inteſt. ueni.§.
nullam uerò.colla.9.tam agnati, q̃ co
gnati ſuccedunt uſq; ad decimũ gra-
dum:ita determinat gl.ord.in d.§.fin.
Inſti.de ſucceſ.cogna.in gl.in fi.& ibi
Faber,Ang.& com.doct.gl.in Auth.in
ſucceſſione. C.de ſuis & legit. libe. &
ibi Bar.& alij doct. gl.in Auth.de hæ-
re.ab inteſt.ueni. §.ſi uerò nec fratres.
collat 9.& tenet Azo in ſumma. C.de
legi.hære.2.col.nu.13. Dyn.in tracta.
de ſucceſſ.ab inteſt.pen.col. Rolan.&
eius additionator, in tract.de ſucceſſ.
ab inteſt.7 col.nu 21. Bar.in l fi. C un
de legi.3.col.nu.2.Ang.ibi. 1.col. Sal.
1.col.nu.4. Bal.2. col.num.17.Alex.1.
col.nu.3. Corn.1.col. nu. 3. Iaſ.2.col.
uerſ.5.principaliter limita.Dec.3.co-
lum.nu.10.& idem diſponit lex 6.tit.
13.6.par. prope finem. quæ tamẽ com
muniter reperitur corrupta,quia dum
dicit, dozeno, debet dicere , dezeno.
Ex quo infero nouam & ſingularẽ de
clarationem ad l.27. infra his ll.Tau-
ri:ubi dr̃, ꝙ ſi filius melioratus poteſt
grauari in fauorem aliorum filiorũ,&
in defectum eorum in fauorem aſcen
dentium, & in defectum eorum in fa
uorẽ conſanguineorũ,& in defectum
eorũ in fauorem extraneorum,ut con
ſanguinei intelligant̃ uſq; ad decimũ
gradũ, & aliquo non exiſtente uſq; ad
illũ gradũ, liberè poſſit p̃r grauare fi-
liũ melioratũ in fauorẽ extraneorũ.

6 Quòd tamen ſingulariter, & noui-
ter eſt intelligendum,quando tracta-
tur de ſucceſſione ſimplici & particu-
lari : ſecus tamen eſt, ſi tractaretur de
ſucceſſione regni, ducatus, marchio-
natus, uel alterius cuiuslibet maiora-
tus:quia iũe ſuccedunt quicunq; col-
laterales, uſq; in infinitũ, ſm̃ gradus
prærogatiuã, nulla facta coarctatione
grades,vñ ſi moriat̃ rex, dux, comes,

marchio, uel poſſeſſor maioratus, relicto aliquo agnato uel cognato, in remotiſſimo gradu ẽt milleſimo non debet excludi: ſed admittetur ad ſucceſſionẽ & ita ſingulariter determinat Bal. ꝑ text. ibi. in c. 1. de feudo marchiæ. 1. col. in fi. verſi. quod nota ualde, &c. Eãdem ẽt conclu. tenet Iacob. Aluarotus in eod. c. §. ſi capitanei, pen. col. verſ. & ſuprà dicta ſunt ualde notanda illud etiam dictum reputat unicum & alibi non reperiri Iaſ. in l. fi. C. unde legitimi. 2. co. tenet etiam & reputat ſingulare Philippus Decius in dicta. l. fi. 3. colum. numer. 8. Cæpola in cautela. 95. tenet etiam & ualde commendat Guilielmus de Mõteferrato in tractatu de ſucceſſione regum. 3. fol. uerſi. ex quibus. tenet etiam & reputat ualde ſingulare Ioannes le Cirier, in tracta. de primogenitura. in 1. lib. 8. q. 1. col. num. 3. Iaco. de ſan. Geor. in tracta. feudorum, in parte. quid ſit tex. 2. fol. nu. 6. Roderic. Suarez in repetitione legis, quã in prioribus. C. de inoffic. teſtam. fol. 86. 1. colu. verſi. in ſucceſſione regni Philip. Decius conſil. 85. 2. col. nu. 3. 1. uol. pro qua ego conſidero l. ſecundam in fi. tit. 15. 2. par. Sed aduertẽdum ſubtiliter ꝙ iſta ſenten. & concluſ. clarè procederet quñ ille ſucceſſor collateralis, qui reperitur in remotiſſimo gradu, eſſet de deſcendentibus ex primo fundatore, à quo regnum uel maioratus habuit initium, quia licèt ſit collateralis reſpectu ultimi poſſeſſoris defuncti, optimè tñ admittitur ad ſucceſſionem: quia ſemper dicitur deſcendens à primo fundatore, & in linea deſcendenti non debet conſiderari gradus, ſed omnes ſuccedunt uſq; in infinitũ: ut ſuprà dictum eſt, & confirmatur benè per text. cum materia. in l. unum ex familia. ff. de legat. ſecundo.

Sed ſi ille ſucceſſor collateralis qui reperitur in ꝑdicto remotiſſimo gradu non ſit deſcendens à primo fundatore, ſed ſit collateralis ultimi poſſeſſores defuncti, & ſimiliter primi fundatoris ex cuius ꝑſona & diſpoſitione effectus fuit tranſitus ad collaterales eius ꝑꝑ defectũ deſcendentiũ, tũc nõ deberet admitti ultra decimum gradũ: quod probo à ſufficienti partium enumeratione, qa aut iudicamus hãc ſucceſſionem ſm naturam feudi, & talis collateralis non debet ſuccedere ultra ſeptimum gradum: ut in c. 1. §. penult. verſi. hoc quoque ſciendum eſt, de his qui feudum dare poſſunt in uſibus feudorum, & ibi Andræas de Iſernia. Bal. & cõiter feudiſtæ ſi uero iudicamus hanc ſucceſſionem ſm ordinariam & hæreditariam ſucceſſionem, nõ poteſt admitti ultra decimum gradum, cum ulterius non extendatur ſucceſſio collateralium, ut ſupra concluſum eſt.

Sed certè in hoc tã ſubtili & dubio articulo, ego ſimpliciter & indiſtinctè teneo, ꝙ ſucceſſio regni, ducatus, comitatus, marchionatus; uel cuiuſcunq; maioratus pertineat collaterali qui reperiatur in remotiſſimo gradu: modo talis ſucceſſio inceperit in deſcendentibus ab ipſo fundatore, modo inceperit in collateralibus eius: neque obſtat ſuperior difficultas & concluſio. quæ contrarium diſponit in feudis: quia longè differt iſta ſucceſſio de qua loquimur, à feudis, neque debet ſecundũ eorum naturam regulari, ut latius in alio propoſito dixi in materia maioratus. Nec obſtat etiam ꝙ ſucceſſio ordinaria hæreditaria non extendatur in linea collaterali ultra decimum gradum: quia nouiter & ſubtiliter reſpondeo, ꝙ illud debet intelligi, ut procedat in ſucceſſione hæreditaria, q̄ principaliter prouenit ab inteſtato ex legis diſpoſitione, ut in iurib. ſupra allegatis. & in l. lege obuenire. ff. de uerb. ſigni. & in l. 1. 2. & 3. ff. de peti. hæredit. unde meritò per ipſam legem coarctatur: ſecus iñ eſt in ſucceſſione quæ ꝑuenit principaliter & immediatè ex diſpoſitione hominis, ut eſt in noſtro caſu & quæſt. ſ. in cõſtitutione regni uel maioratus, in quo poſt mortem primi poſſeſſoris uocauit ſequentes in gradu, uel proximiores cõſanguineos: qa

tunc

ſue in infinitum uidentur uocati, un
e meritò debet admitti ille qui repe-
tur in remotiſſimo gradu, & hoc in
elligo & extendo, uedũ ſi dixerit fun
ator uel conſtituens ut regulariter ſo
et dici in couſtitutione maioratus, ꝙ
n perpetuum, ſemper, & vſq; in infi-
itum tranſeat ad ſequentes ꝓximos
n gradu, uerum etiam ſi hoc nõ dixe-
it, ſed tñ ſimpliciter poſt mortẽ poſ
eſſoris vocauit ſequentes in gradu: cu
us rõ eſt, quia ex diſpoſitione hoĩs &
e conſtituentis, apertè conſtat uelle
 perueniat ad quemlibet conſangui-
eum ẽt exiſtentẽ in remotiſsimo gra
du, & bona illa unita cõſeruare & me-
moriam eius perpetuare: qđ non eſſet
i coarctetur uſque ad gradum ſucceſ-
ionis legalis, confirmatur etiam, quia
icut talis fundator & conſtituens po-
uit uocare quoſcunq; extraneos in ta-
i ſucceſsione maioratus, à fortiori po
uit uocare quemlibet conſanguineũ,
etiam exiſtentem in remotiſsimo gra-
du. Nec his obſtat tex. ſing. in Auth. de
reſti. fideicom. §. nos igitur, coll. 9. ibi
quatuor poſteà generationes, &c. ubi
diſponitur ꝙ ſi teſtator prohibuit res
alienari ut non exeant de familia, ſed
remaneant in ea propter memoriam
eius conſeruandam, non extenditur vl
tra quartam generationem, id eſt ultra
quartũ gradũ: quẽ ad hoc notat & com
mendat ibi Iac. de Bel. Barto. Ange. &
dicit notabilem Alexan. in additio. ad
Bart. in l. pronuntiatio §. familiæ. ff. de
verb. ſign. idem Alex. in l. filiusfa. §. di
ui. ff. de leg. 1. antep. col. nu. 27. quia ſin
gu. reſpon. ꝙ ille text. debet intelligi
qñ teſtator collectiuo mõ per uerbum
familiæ prohibuit alienare extra fa-
miliam, quia tunc talis prohibitio nõ
extẽditur ultra quartũ gradũ: quia pro
priè in eo cõſeruatur familia, ulterius
non: ſecus uerò ſi particulariter & nõ
collectiuo mõ diſponat teſtator uel
conſtituẽs maioratum uel poſt mortẽ
primi nominati admittantur ſequẽtes
in gradu, quia tunc oẽs alii admittunť
ẽt ultra quartum gradũ: & in ſpecie ita
declarat & intelligit illũ tex ibi Iaco.
de Bel. fi. q. Bal. 1 col. nu. 3. Rod. Suarez
in repe. legis. qñ in priorib. C. de inof
fi. teſtam. fo. 66. 1. col. & aduerte ꝙ mea
opinio & concluſio ſuperior, lõgè dif
fert ab eis, quia ipſi loquuntur qñ per
teſtatorem uel diſponentem uocantur
deſcendentes: item qñ uocauit in infi
nitum, ſed mea opinio & cõcluſio pro
cedit ẽt ſi uocentur collaterales pro-
ximiores, & non uocenť in infinitum,
ſed ſimpliciter: ꝙ sũmè nota, qa eſt ſub
tilis artic. & alibi non ita examinatus.
Aduertendum tñ eſt ꝙ licèt in hac
7 ſucceſsione & linea collaterali proxi-
mior in gradu pręferatur, & qñ plures
ſunt in eodem gradu pariter admittan
tur, tñ ſi in aliquo reperiať maior qua-
litas & coniunctio, ille debet pręferri
alteri: licèt ſint in eodem gradu: unde
ſi aliqs decedat ab inteſtato, & in eius
ſucceſsione concurrat frater conſan-
guineus & uterinus ſimul, & ſic utrin-
que coniunctus, & frater ex uno tm̃
latere coniunctus, puta ex parte patris
uel ex parte matris, præfertur ille qui
ex utroque latere reperitur coniun-
ctus: tex. ell in Authen. de hæred. ab in
teſtat. ueni. §. ſi igitur defunctus. el ſe-
cund. collat. 9. ibi, primum ad hæredi-
tatẽ uocamus fratres & ſorores ex eo-
dem patre & ex eadẽ matre natos: tex.
in Authen. de conſanguineis & uteri-
nis fratrib. §. quia uerò, uerſi. vult autẽ.
coll. 6. cuius uerba ſunt. vult autẽ hæc
lex ex utroque decoratos, & ſimul qui
dem conſanguineos, ſimul autem ute-
rinos fratres ad ſucceſsionem morien
tis meliores eſſe quàm illi qui ſolũmõ
cõſanguinei aut ſolũmõ uterini ſunt.
text. in Auth. itaque. C communia. de
ſucceſ. ibi in eos ſolos tranſmittit hæ
reditatem, qui ex utroque latere con-
nexi ſunt & ibi notat Cynus. Bal. Paul.
Sali. & communi. docto. tenet etiam &
notat Azo in ſumma. C. de legit. hæ-
red. 2. col. nu. 12. Rolandinus in tracta.
de ſucce. ab inteſta. 7. colu. num. 20. &
ibi eius additionator. & idem diſpo-
nit lex. 5. titu. 13. 6 part imò quod ma-

gis eſt, filius uel filia fratris vtrinque coniuncta, ꝓfertur alteri fratri ex vno latere coniũcto, & ſic patruo ſuo: text. eſt in Auth. ceſſante. verſi. fi. C. de legi. hære cuius verba ſunt, & quidem prædicti fratris filius & ſi tertio gradu ſit, præfertur fratribus defuncti q ex vno tm̃ parẽte cognati erãt: te. ĩ Auth. poſt fratres. la 1. eo. tit. tex. in Auth. de hær. ab inteſt. veni. §. ſi igit defunctus. el 2. verſ. vñ cõſequẽs eſt. cui⁹ rõ eſt, qa ſuccedũt repræſentãdo perſonã patris defuncti, & in locũ eorum, ideo meritò præferuntur, ſicut pater eorum & ita ẽt diſponit lex. 5. ĩ fi. verbis, tit. 13. 6. part.

8 Vnum tamẽ in hoc ſingulariter eſt notãdum, quod iſta maior qualitas cõiunctionis non eſt attendenda neque conſideranda ultra prædictos fratres & filios fratrum, unde ſi quis decedat ab inteſtato non relictis deſcendentibus, nec aſcendentibus, nec fratribus, nec filijs fratrum: ſed relicto patruo q fuerat frater ſui patris utrinque cõiunctus, & alio patruo qui fuerat frater ſui patris ex latere patris tantum, uel ex latere matris tantum, ille patruus vtrinque coniunctus non præfertur alteri ex uno latere coniuncto: ſed oẽs pariter admittuntur, quia ſunt in pari gradu, quia illa qualitas duplicis coniũctionis ultra fratres, & filios ei⁹, nõ conſideratur, ita probat text. in Auth. ceſſante, verſi. fi. C. de legi. hæred. & ibi comm. doct. tex. in Auth. poſt fratres. l. 1. eo tit text. in Auth de hær. ab inteſt. veni. §. ſi igitur defunctus el 2. uerſ. vñ cõſequens eſt. coll. 9. & idẽ eſt ſi in ſucceſſione cõcurrerent filij ex filiis fratrũ qui ſunt in quarto gradu: nã ęqualiter ſuccedũt patruo magno, licet aliqui eorum deſcendant a fratre utrinque coniuncto: ſimiliter ẽt idem eſt ſi quis decedat ab inteſtato relictis pluribus fratrib. patruelib. in quarto gradu: quia pariter ſuccedunt, licẽt aliqui eorum ſint coniuncti ex fratre vtrinque coniũcto: & idẽ eſt à fortiori de ſingulis in ulterioribus gradibus & in expreſſo ita tenet & determinat Iacob. de Bel. in Auth. de hære. ab inteſt. veni. §. ſi uerò neq; pen q. coll. 9. Paul. de Caſt. vbi hoc reputat perpetuò mẽti tenendum, in Auth. poſt fratres, la 1. nu. 4. C. de legi. hære. Cor. ibi 2. colu. tenet ẽt Bar. in l. 1. §. legitima. ff. de ſuis & legi. hæred. & ante eos voluit Azo in ſumma. C. commun. de ſucce. Anto. de Roſellis in tracta. de ſucce. ab inteſta. 29 col. verſi. ſed eſt aliud pulchrũ. nu. 154. Si uero concurrat ex una parte frater conſanguineus, tm̃ ex parte patris, & ex alia frater uterinus ex parte matris, tunc frater cõſanguineus debet præferri in bonis habitis & acqſitis ex parte patris: vterinus vero in bonis habitis & acqſitis ex patre matris: in bonis uerò aliunde q̃ſitis, pariter admittuntur: tex eſt ſingularis in iure, in l. de emancipatis. uer. exceptis, C. de legi. hæred. quem ad hoc reputat ibi ſingularem Bar. & com. alii doct & per illum tex. tenet ẽt gl. or. in Auth. itaque, C. cõmu. de ſucce. in gl. fi. & ibi Petrus de Bellap 2. col Cynus, fi col. Albe. 3. col. Bal. Pau. Sali Faber. & commu. alii doct gl. ord. in Auth. poſt fratres. la. 1. C. de legi. hær. ĩ gl. 2. & ibi ẽt alii doc. Azo in ſumma. C. de legi. hære. 2. col. nu. 12. Faber in §. 1. uerſic. repetitis. Inſtit. de ſeruili cognatione. 3. col. nu. 3. & ad hoc illum text. dicit ſing. Ang. in §. ſi plures. Inſtit de legi. agna. ſucce. 1. col. Platea in §. hoc ẽt. eod. titu. Dinus in tracta. de ſucce. ab inteſta 4. col. nu. 17 Ant. de Roſell. in tracta. de ſucce. ab inteſt. 31. col nu. 165. Matthæ. in tract. de ſucce ab inteſta. 10. fol. uer hoc procedit. nu. 18. & idẽ diſponit lex 6. titu. 13. 6. part. ex quibus notabiliter infero, ꝙ ſi quis vendat rem ſuorum maiorum, ꝙ frater coniunctus ex parte matris tm̃, non poteſt retrahere rẽ deſcendentem ex linea paterna, nec è cõtra. Item etiam infero ꝙ ſi concurrat in retrahendo frater utrinque coniũctus, & frater ex parte matris tm̃, præfertur frater utrinque coniunctus, ſicut præfertur in ſucceſſione uniuerſali ordinaria: ita reperio ꝙ tenet ſolus

Petrus

Petrus de Bel. per. in Auth. itaq. C cō mu. de ſucce. 2. col. in fi. quod eſt ſingulare. Itē adde proſequendo materiā ꝙ idem eſſet in filijs fratrū: nam ſi filius fratris conſanguinei ſuccedet patruò ſuo defuncto in bonis habitis a patre: filius verò fratris uterini ſuccedet in bonis habitis à matre, & ſic in eis fit illa diſtinctio bonorum q̄ fieret in eorū parentibus ſuccedentibus inter ſe: & hoc tali fundamēto & rōne, quia filij fratrum ſuccedunt repræſentando perſonam parentum: vnde in eorum locū & partem debent admitti: ut in Auth. ceſſante. C. de legi. hær. & dicetur inferius. Item adde ꝙ vltra fratres & eorū filios non habet locū iſta diſtinctio & ſeparatio bonorum, vñ ſi in ſucceſſione alicuius defuncti cōcurreret frater ei⁹ patruelis cōiūctus ex parte patris, & alter ex parte matris cōiunctus, qui sūt inter ſe in quarto gradu: uel cōcurrerēt aliæ pſonę exiſtētes in alio quocūq; gradu pariter ſuccederēt nulla facta diſtinctione bonorū: qa in iure nō cauetur ꝙ fiat talis diſtinctio niſi ſpecialiter in fratribus & eorum filijs: & in terminis ita tenet Petrus de Bella. p. in d. Auth. itaq;. C. commu. de ſucce. 2. col. in med. verſic. ſed quæritur, facit benè doctrina Bart. in l. Lucius. §. quæ ſitum. ff. de lega. 3. ubi dicit, ꝙ appellatione fratrum ueniunt tantum exiſtentes in ſecundo gradu, non uerò ulteriores: quia propriè non appellantur fratres niſi cum aliqua adiectione.

9 Iuxta prædicta tñ ſubtiliter & neceſſariò quæro, ſi teſtator in teſtō inſtituit fratres ſuos ſimpliciter generlcè, uel legauit fratribus ſuis, cum plures fratres habebat, quoſdam utrinq; coniunctos, & alios ex uno latere tantum, an omnes admittantur, uel aliqui eorum tantum: & certè ex ſuperioribus vī, ꝙ tm̄ per teſtatorem uideantur uocati fratres utrinque coniuncti: qa in dubio teſtator vī ſe conformare cum legis diſpoſitione, & ad eam ſe referre, arg. text. in l. peto. §. fratre. ff. de leg. 2. & in l. cū ita. §. in fideicom. eo. tit. & in l fin. C. de verb ſignifi. & tradit Bar. in l. ut iuriſiurā di. §. ſi liberi. ff. de ope. libe. & in l. hæredes mei, § cum iſta. ff. ad Trebell. ſed ab inteſtato ſic admittantur per legem, ut iuribus ſuprà allegatis: ergo ſic uideantur uocari per teſtatorem: & in expreſſo iſtam ſententiam & conclu. tenet Paul de Caſtr. in l. fin. C de uerbo. ſigni. fina. col. nu. 6. & ibi Iaſ. fin. colum. num. 26. & Corneus 2. colum. in fi. & facit gl ſingu. & unica in l Gallus §. quidam rectè, ff de libe. & poſthu. in gl. fin. ubi dicit, ꝙ ſi teſtator inſtituit filium & nepotem ſimpliciter, non vr eos ſimul uocare ſed ordine ſucceſſiuo: ut prius admittatur filius, & poſt eius mortem admittatur nepos de quo per doctores ibi. Nec huic ſententiæ & concluſioni obſtat ſolennis & notanda deciſio Bart. in l. re coniuncti. ff. de legat. 3. pen. col. nu. 62. ubi dicit, ꝙ ſi pater deceſſerit cū teſtamēto uel ab inteſtato, relictis pluribus filijs ex duabus uxoribus, & vnus eorum repudiat, ꝙ eius portio non accreſcit fratri utrinq; coniuncto, ſed omnibus æqualiter accreſcit: & idè tenet ibi Iaſ nu. 194. Ripa penul. fol. nu. 212. Bal. ubi etiā ponit alia exempla, in l una. C. qñ non peten. par. peten. accreſ. 8. col. num. 21. & idem eſt quando pater eos inſtituit & reciprocè ſubſtituit, quia uno repudiante, non præfertur utrinque coniunctus: ſed omnes pariter admittuntur: ita concludit Bar. in l. Lucius ff. de vulga. & pupill. pen. col. & q. & ibi Imo. fi. col. & q. Are. pen. col Alex. fi. col. nu. 20 Iaſ. penul. col. nu 31. Ripa. fi. col. nu. 47. Bal. in l. iam hoc iure. uerſi. fi. & finali q. eo. tit. Bald. in l. in teſtamento. 3. colum. 5. q. C. de teſtamento militis. & ibi Ange. & Salic. final. col. & commu. docto. & idem eſt quando ueniret ad ſucceſſionē ex pupillari contēta in reciproca: quia omnes pariter admitterētur, nec præfertur frater utrinq; coniunctus, quia licèt ſuccedatur pupillo, tamen ſucceditur ex uoluntate & diſpoſitione patris, cū omnes ſunt æquales: ita

Areti.

A ter.ſingu. in l. Lucius.ſi. col.de vulg. & pup. de quo articulo latiùs dixi in materia ſubſtitutionum. Quia ſubtiliter rñdeo, ꝙ illud procedat in iure accreſcendi, in quo non tractatur de bonis fratris defuncti uel repudiantis, cum ei non fuerint bona quæſita: ſed tractat̃ de bonis tm̃. ipſius patris defuncti, in quibus oẽs filij ex vtroq; matrimonio pariter debent admitti, quia reſpectu patris & bonorũ eius, æquale ius habent: in noſtro verò caſu qñ frater defunctus ſimpliciter & abſolutè in teſtã ſuo inſtituit vel uocauit fratres ſuos, tm̃ videntur vocati fratres vtrinq; coniuncti, & ipſi meritò ꝑferuntur, quia maiori uinculo & cõiunctione ſe contingunt: & ita procedat ſuperior mea concluſio, & iſta rõ aperte colligitur ex doctrina Bart & doct. vbi ſuprà. Nec obſtat etiam tex. in Authen. ex teſta. C. de ſecun. nup. vbi non regulatur ſucceſſio ex teſtamẽto eodẽ mõ quo ſucceſſio ab inteſtato, cum ea q̃ cùm ius q̃ſiuit p ſucceſſionem ab inteſtato ex filijs primi matrimonij, teneat̃ reſeruare ſuperſtitib. ex eo: ſecùs verò ſi capiat ex teſtamento alicuius, q̃a nõ tenet̃ aliq̃d reſeruare, q̃a rñdeo, ꝙ omninò eſt ibi diuerſa rõ, cũ capiat ex teſtamento, tanq̃ extraneus quidã, ab inteſtato uerò capit ſicut parens: in noſtro uerò caſu qñ quis inſtituit ſimpliciter fratrem, meritò debet intelligi de utrinque coniuncto pp maiorẽ coniunctionem & dilectionem, ut dictum eſt: unde ſicut illi deberet præferri ab inteſtato, ita etiam ex teſtamento: quia ex uoluntate & mente defuncti de illo tantùm uidetur ſenſiſſe.

10 Nunc autem neceſſarium eſt uidere, ſi in materia noſtra & ſucceſſione collaterali habeat locum repræſentatio: & reſolutiuè dico ꝙ ſic, in tertio gradu, hoc eſt, in filijs fratrum defunctorum ſuccedentium alteri fratri cũ patruo ſuo, unde ſi quis decedat ab inteſtato, relicto fratre uiuo, & ex alio fratre mortuo relictis filijs uno uel pluribus, illi filij ſuccedũt una cũ fratre uiuo patruóque ſuo fratri ab inteſtato defuncto, & licèt ſint in tertio gradu, nõ excludunt̃ à fratre uiuo exiſtẽti in ſecũdo, ſed pariter cũ eo ſuccedũt repræſentãdo perſonã patris eorũ mortui, & in locũ eorũ: & hinc eſt ꝙ ſuccedunt in ſtirpes & non in capita: & unus uel plures non debent habere niſi partẽ quã pater eorũ eſſet habiturus: text. eſt ca pitalis & expreſſus in Auth ceſſante. C. de legi. hære. in pri. cuius uerba ſunt, ceſſante ſucceſſione lineæ deſcendentis, & eius quæ ſola ſit aſcendentis: vocant̃ primò fratres fratriſq; præmortui filij in ſtirpes: & ibi glo. tex. in Auth. poſt fratres. la 1. & 2. eo. tit. tex. in Auth. de hęre. ab inteſt ve. §. ſi igitur defunctus. el. 2 verſi. ſi autẽ defuncto fratre. & c. coll. 9. text. in l. 5. in prin. tit. 13. 6. par. & in l. 241. in ll. ſtyli. quæ dicit hoc eſſe de iure commu. ſed eo caſu quo ſit cõſuetudo in cõtrariũ, illa ſeruatur: ſimiliter etiã ſi quis decedat relicto fratre ex uno latere cõiuncto, & relictis filijs ex alio fratre ex uno etiam latere coniuncto, tales filij ſuccedũt repræſentando ꝑſonã patris defuncti, habita tñ diſtinctione bonorum q̃ fieret in perſona eorundem fratrum ſi uiuerent: text. in Auth. poſt fratres. la 1. C. de legi. hære. & ibi gl. or. 2. Vnum tñ eſt, quod ſi qs decedat relicto fratre ex uno latere, uiuo, & ex alio fratre vtrinq; coniuncto relictis filijs, illi filij præferuntur in ſucceſſione fratri ex uno latere uiuo, & ſic patruo ſuo: quia cùm ſuccedant repræſentãdo perſonã ſui patris debẽt ꝑferri, ſicut pater eorũ eſſet ꝑferẽdus: ut ſuprà ꝓximè dixi & ꝓbaui.

11 Dubiũ tñ maximũ & ſubtile eſt, ſi quis decedat ab inteſtato relictis filijs ex duobus uel pluribus fratribus iam defunctis: an ſuccedant tunc in ſtirpes, repræſentãdo perſonas parentũ, uel ſuccedant in capita: & vr̃, ꝙ in capita. Primò quia regula iuris eſt, ꝙ inter collaterales ille præfertur in ſucceſſione qui reperitur in proximiori gradu, ſimiliter ẽt ſi reperiantur in

pari

pari gradu æqualiter ſuccedunt, & ſic in capita & non in ſtirpes: & iſta regula indiſtinctè & generaliter procedebat ante ius Authenticorũ, tàm in fratribus & eorum filijs, q̃ in alijs collateralibus, unde frater excludebat filios alterius fratris mortui, ſimiliter ẽt ſi filij fratrum defunctorum cõcurrebant, inter ſe oẽs æqualiter ſuccedebant in capita & non in ſtirpes: text. eſt in l.2.§.hæreditas. ff. de ſuis & legi.hære. cuius uerba ſunt, hæreditas ꝓximo agnato, id eſt, ei quem nemo antecedit, deferꝛ: & ſi plures ſint eiuſdẽ gradus oĩbus cõpetit: ſ. ut ſi duos fratres habui uel duos patruos, vnus ex his unum filium, alius duos reliquit, hæreditas mea in tres partes diuideꝛ. text. in l. lege. 12. tabu. verſic. illo proculdubio. C. de legi. hære. tex. in § ſi plures, Inſt. de legi. agna. ſucce. cuius uerba ſunt, ſi plures ſint gradus agnatorum, apertè lex. 12. tabu. proximũ vocat, itaque ſi, uerbi gratia, ſint defuncti frater & alterius fratris filius aut patruus, frater potior habetur: text. in l. 1.§ fin. ff. ſi pars hære. peta.

Et ita regula ſolùm inuenitur mutata de iure nouo Authenticorum, qñ filij fratris defuncti ſuccedunt vna cũ alio fratre uiuo patruóque ſuo: q̇a tũc fuit neceſſaria repræſentatio, ne aliàs repellerentur à patruo, qui eſt in proximiori gradu: unde neceſſariò infertur, ꝙ debent ſuccedere in ſtirpes, & ſic in partẽ quã pater eorũ erat habiturus: ſed qñ prædicti filij concurrunt ſolùm inter ſe, non eſt neceſſaria talis repræſentatio: cùm oẽs ſint in æquali gradu: ergo debent ſuccedere in capita, ſicut de iure antiquo. Secundò pro iſta parte facit text. in Authẽ. de hęre. ab inteſta. veni. § huiuſmodi. colla. 9. ubi dicit, ꝙ hoc priuilegium repræſẽtationis in linea collaterali ſolũ cõceditur filijs fratrum: ergò apertè dat intelligere, ꝙ procedat, qñ concurrũt cum patruo: quia tunc eſt merè priuilegium, & nullo caſu poteſt eſſe damnum, non autem qñ ſuccederent inter ſe, quia non poteſt conſiderari merè priuilegium, ſi eo caſu quo ſunt plures filij ex uno fratre debent ſuccedere in ſtirpes: imò ſibi eſſet damnũ nõ ſuccedere in capita: & iſta eſt ſubtilis cõſideratio: & in expreſſo iſtã ſñiam & cõclusionem, licèt non ꝑ iſta fundamenta tenet original. Azo, in ſumma. C. de legi. hære. 2. col. nu. 11. notabiliter Iaco. But. per primũ fundãm in Authen. poſt fratres. la 2. C. de legi. hære. Alberi. in Auth. ceſſante. eo. tit. 1. col. in fi tenet etiã Oldra quẽ ipſe refert Bald. ibi. 1. col. & q qui notabiliter loquitur. Sali. ibi. & 2. col. nu. 31. q. princ. idem Salic in Authen. poſt fratres. la 2. eod titul. Rofre. in libe. ſu. in rub. de bono. poſſeſ. vnde cognati 4 col. nu. 7. in fi illam etiã cõcl. tenet gl. in §. hoc etiã. Inſtit. de legi agna. ſucceſ. in verbo, ſuperſtes, in fin. Ange. de Aretio. in § cùm filius. Inſtitu. de hæred quæ ab inteſta. de. 2. & 3. col. licèt in fine relinquat cogitandum Hoſtien. in ſumma, de ſucceſſionibus ab inteſtato. § ſi. pen. col. verſ quid ſi fratrũ filij Rolan. in tracta. de ſucceſ. ab inteſt. 6. col. nu. 15. ver. ſi autẽ cõtingat. Anto. de Roſellis in tracta de ſucceſ. ab inteſta. 21. col nu. 111 & ita diſponit lex. 13. titu. 6. lib. 3 for. ll. & ibi glo. 2. ita etiã ſimiliter diſponit. l. 5. tit. 13. 6. par ꝓpe finẽ.

12 Sed his nõ obſtantibus in hoc tàm ſubtili & difficili articulo, ego teneo contrariã ſñiam, quam etiam legendo ſecutus ſum: imò ꝙ filij fratrũ defunctorum, etiam ſi concurrant ſoli inter ſe, ſuccedunt patruo ſuo ab inteſtato in ſtirpes & non in capita. Primò q̇a ius nouum Authenticorum ſimpliciter, & indiſtinctè dicit, quòd filij fratrum ſuccedunt patruo ab inteſtato defuncto in ſtirpes, repræſentando perſonam parentum ſuorum, neque diſtinguit an ſuccedant cum patruis uel ſoli inter ſe: text. eſt in Authen. ceſſante. in princip. C. de legit. hære. cuius uerba ſunt, ceſſante ſucceſſione lineæ deſcendentis, & eius quæ ſola ſit aſcendentis, uocanꝛ primò fratres,

fratriſque

fratriſque premortui filij in ſtirpes. Se
cũdò pro iſta parte facit tex. capitalis
& expreſſus in Authen. de hære ab in
teſta.ue.§ ſi uerò neque.colla.9.ubi di
cit quod ſi defunctus non relinquat
fratres,neq; filios fratrum:omnes alij
agnati uel cognati uocant' ad eius hæ
reditatẽ ſm̃ ſui gradus prærogatiuã:
& in capita & nõ in ſtirpes:ergo aper-
tè uult,ꝙ filij fratrũ modò ſuccedant
cum patruis,modò ſoli inter ſe, ſucce
dãt in ſtirpes repræſentãdo perſonas
parentum.tex.in Authen.poſt fratres.
la 2.in prin.C.de legi.hẽre. Tertiò fa
cit tex.in dict.Auth.de hære.ab inteſt.
ve.§.huiuſmodi.iuncto uerſ.ſed & ip-
ſis.ubi dicit ꝙ hoc priuilegiũ repræſẽ
tationis ſolum datur filijs fratrum, di
cit ſtatim tex.in uerſi.ſed & ipſis,quod
ẽt habent hoc beneficiũ qñ ſuccedunt
cum patruis ponderando dictionem
illam, ſed, & quæ denotat diuerſitatẽ
in facto & identitatem in iure. Quar-
tò pro iſta parte facit tex. in §.cùm fi-
lius.uer.fina. Inſti.de hære.quę ab inte
ſta.defe.ubi qñ nepotes ex duobus uel
pluribus filijs mortuis ſuccedunt auo,
inter ſe ſuccedunt in ſtirpes,repræſen
tando perſonas parentũ,& non in ca-
pita,licèt omnes ſint in æquali gradu.
& iſtam ſñiam & concluſionem , licèt
nõ ſic confirmatam,tenet glo.or.Acur
ſij,in dict.Authen.ceſſante.C. de legi.
hẽre.& fuit una ex opinionibus ſuis,
cum aliàs ratò aliquid dixerit,niſi ſm̃
opinionem antiquorum.ut refert Bar.
Paul.& alij doct.ibi & iſtam ſenten. &
conclu. tenet ibi Bar. Cinus, Faber in
breuiario.Ang. de Peru. Paul.de Caſt.
& Corneus,& Rapha Cuman. & Bene
dictus de Plumbiuo , quos refert Cor.
tenet etiã magiſtraliter & notabiliter
Bar.in l.2 § hæreditas.ff. de ſuis & le-
gi.hære.& dicit ita tenere Dinũ & Ia
co. de Are. idẽ Bar.in Authẽ de hẽre.
ab inteſta.ue §.reliquum.colla.9.tenet
ẽt glo.ord.in l.1.§.fi.ff.ſi pars hære. pe
ta.glo.ẽt or.in authen.de hære.ab inte
ſtar.ue.§.ſi igitur defunctus.& l.2.uer.
ſi aũt,in uerbo,fratres.colla.9.& ibi Ia
cob. de Bello. in §.reliquũ.2. col. 1.q.
idem Iacob.de Bello.in §.ſi uerò neq;
1.q.Spec.in titu.de ſucce. ab inteſta.§.
1.uerſi.nunc de collateralibus , nu.13.
qui vr̃ reſidere in iſta opinione. & ibi
eius additionator Bal.in c.1.2.col.nu.
4.de ſucce. feudi. in uſi. feu. Itẽ Bald.
in c.1.§.is uerò,2.col de ſucce. fratrũ,
in uſibus feudo.idẽ Bal.in c.1. de natu
ra ſucceſſionis feudi. Matheſilla.in tra
cta.de ſucce.ab inte.10 fol.uerſi.2.du-
bitatur.ubi dicit hanc eſſe cõmu. opi.
& ibi Ludo.Bologninus eius additio
nator.Dinus in tracta de ſucce. ab int.
4.col nu.19 licèt eius uerba ſint corru
pta.Cy.in trac.de ſucce.ab inte.pẽ col.
licèt quo ad me non eſt tract.Cini. Ni
co.de Vbal.in tractat.de ſucce ab inte.
45.co.nu.2. uerſi. ſed circa hoc quęro.
ubi dicit hanc eſſe magis cõmu. opin.
Bal.in c.1.§.& quia uidemus.2. col.de
his qui feu.da.po Faber.in §.cęterum.
Inſti.de legi.agn.ſucce.1. c ti.nu.3.ubi
dicit hanc eſſe magis com.opin. & ibi
Chriſtop. pen. col. & iſtã dicit magis
commu opi.Ang.& Cor.in d.auth ceſ
ſante,C.de legi.hær.

13 Aduertẽdum tñ pro reſolutione &
determinatione huius quæſt.& totius
materiæ ſucceſſionis ab inteſt. lineæ
collateralis,an iſta noſtra lex.8. Tau-
ri,probet aliquam ex prædict. opi.uel
qd diſponat,& qs ſit uerus intellectus
eius, nam certè dubius vr̃ eius ſenſus
& diuerſimodè in noſtro regno per
doctiſſimos uiros intelligitur.Primus
igitur intellectus ad iſtã l. aſsignat' ꝑ
gloſſatores , qđ uelit diſponere ꝙ qñ
quis decedit relicto fratre uiuo, & ex
alio fratre mortuo relictis filijs , illi
filij ſuccedunt unà cum fratre uiuo &
ſic patruo ſuo in ſtirpes & nõ in capi-
ta:vñ ſm̃ hoc uetus ſenſus eſt,ꝙ diſpo
nit idẽ ꝙ ius commune authẽ.& ſic cõ
firmat diſpo.tex.in auth ceſſante C.de
legi.hære.tex.in auth.poſt fratres.1 &
2.eo.tit.in auth.de hære.ab inteſt ue.
§.ſi igitur defunctus,el 2. collat.9.tex.
in l. 5. in prin. tit. 13. par. 6.ſed certè
ego teneo pro conſtanti,ꝙ iſta lex nũ
quam

uã hoc uoluit diſponere : nã iſte caus non erat dubius , ſed apertè deciſus per iura prædicta. & ll. Tauri non uerunt conditæ niſi pro decidendis magnis dubijs in quib. erant diuerſæ opin.doct.ut ex prædictis paret. Secundus intellectus pōt eſſe quē aliqui noſtræ uniuerſitatis doctor. ad iſtam.l.aſſignauerunt, qđ uellet dicere ꝙ in linea collaterali ultra filios fratium detur repræſentatio, ſuccedendo patruis magnis: vñ ſi quis decedat ab inteſtato relicto fratre, & ex alio fratre mortuo & filio eius mortuo relicto filio, & ſic conſobrino in quarto gradu, ille ſucceder cum fratre uiuo & ſic patruo magno eius, rep̄ſentando perſonã patris: ſed certè iſte intellect⁹ eſt falſus: quia ſm̄ hoc, iſta lex corrigeret ius cōmune, quia cōtrarium expreſsè diſponit, imò qđ ultra filios fratrũ ĩ tertio gradu non detur repræſentatio. Vnde teneo pro conſtanti qđ uerus & realis intellectus eſt, quod illa lex Tauri uoluit approbare opin. Accurſij ſuperiùs tractam tanquam ueram & communẽ, & uoluit corrigere opi. Azo. & legem Par. & fori eam approbantes, & aliud non pōt mihi perſuaderi, quia in hac dubia & difficili. q. erat deciſio regia neceſſaria: ſed ex aliquo errore uel inaduertẽtia exempli aliud ſonant uerba legis, & eſſet plus quam neceſſariũ in hoc regno ꝙ iſta lex per Cæſaream maieſtatẽ declaret̃, ſed extante ſic iſta lege, & verbis eius nō eſt dubiũ niſi ꝙ lex iſta apertè uult, qđ gloſſatores uolunt, ꝙ filij fratrum ſuccedant unà cũ patruis in ſtirpes & nō in capita, & ſic nihil deſeruit nec eſt alicuius momenti: unde cum noſtra lex apertè non decidat quæſtionem noſtram in quã ſumus, qualiter filij fratrum inter ſe ſuccedunt, dico ꝙ licet opi. Accurſij ſit pura ueritas & æquitas, & illa eſſet communis, tñ in noſtro regno iudicandũ eſt ſm̄ opin. Azo. cùm eius opi. reperiatur approbata p̄ l. partit. & fori : & iſta eſt ueriſſima reſolutio in hoc articulo & materia.

Nec obſtant fundamenta cōtraria q̃ oĩa tendunt ad hoc qđ repræſentatio ita demũ hēat locũ inter filios fratrũ, qñ reſultat & prouenit eis aliqđ priuilegiũ ſeu beneficium. ſ. ut nō excludantur à patruis, quia nouiter & ſubtiliter reſpondeo, ꝙ ēt qñ inter ſe ſuccedunt reſultat commodũ & priuilegiũ. ſ. q̃ qñ filij ex uno fratre ſunt pauciores quã alij filij ex altero fratre, reſultat & prouenit eis maximum commodũ ꝙ ſuccedant repræſentatiuè quia ſuccedent repræſentatiuè & aliter nō: & iura uolunt ꝙ habeant partem quam pater eorum erat habiturus, & ſic nō pōt conſiderari caſus in quo non detur utilitas repræſentationis.

Itē ēt iuxta prædicta utiliter & neceſſariò quæro, ſi q̄s decedat ab inteſtato relicto patruo uel auunculo, & relicto filio fratris iã defuncti, q̄s eorũ p̄ferat̃ in ſucceſſione, uel an oēs pariter admittant̃? & vr̃ ꝙ oēs pariter concurrãt & admittant̃ ad ſucceſſionẽ in capita, q̄a uterque eorũ eſt in tertio gradu. Item ēt q̄a filij fratrum non ſuccedũt repræſentatiuè niſi qñ concurrũt cum alio fratre uiuo, & ſic patruo uel auunculo eorũ, q̄ ſunt in ſcd̃o gradu ipſi defuncto. vñ tunc inducit̃ per legem, ut ſubintrent locũ parentũ defunctorũ, ne à proximiorib. excluderent̃: & hoc tantùm caſu vr̃ indicta repræſentatio: ergo in noſtro caſu & q. cùm nō cōcurrãt cũ fratribus defuncti, ſed cum patruis uel auũculis eius exiſtentibus in tertio gradu, nō eſt neceſſaria neq; inſta rep̄ſentatio: & ſic oēs pariter debēt admitti: & in expreſſo pro hac ſnĩa & conclu. vr̃ caſus formalis in l. meminimus, § cũ aũt tertio gradu. C. de legit. hære. Sed his nō obſtãtibus ego teneo contrariã ſnĩam: imò ꝙ ſolus filius fratris iam defuncti admittat̃ & p̄feratur patruo uel auũculo magno exiſtēti ēt in tertio gradu : quia linea deſcendēs ēt reſpectu collateraliũ ſp̄ reputat̃ proximior, & præferenda per deriuationẽ naturalẽ, q̃ linea ſuperior collateraliũ. Scd̃ò & formaliter, quia indiſtinctè filius

lius fratris repręſentat patrem eius deſunctũ, & ſumit eius uicẽ & locũ, mõ cõcurrat cũ alio fratre defuncto uiuo, modò cum alijs filijs alterius fratris mortui, ergo hoc caſu ẽt repræſentet qñ cõcurrit cũ eius patruo magno uel auũculo exiſtente in tertio gradu, ſi repræſentat & ſubintrat locũ eius: ergò pferatur ipſi patruo magno uel auũculo ſicut pater eius & frater defuncti deberet pferri. Tertiò & in expreſſo probat tex. rectè põderatus in auth de hęre. ab inte. ve §. illud palàm. colla. 9. & per prædicta iura licèt nõ ſic inducta, iſtã ſent. & cõ. tenet Bal. in Auth poſt fratres. la 1. C. de legi. hæ. & ibi Sali. nu. 2. Corn. in Auth. itaq;. C. comm. de ſucce. uerſi. 4. adde, & ibi allegat ita tenere Frãc. de Rãpo. Faber in § 1. Inſti. de ſerui. cogna. 3 col. nu 4. Roſellus in tracta. de ſucce. ab inteſta. ueni. col. 22. nu. 117. ꝙ procedit & extenditur, ẽt ſi ſit filius fratris ex vno latere tantùm: ita Salic. ubi ſuprà. Nico. de Vbal. in tracta. de ſucceſſ. ab inteſta. col. 50. nu. 6. uerſic. 4. quæro.

15 Item ẽt iuxta prædicta quæro, ſi in teſtamento inſtituat quis fratrem ſuũ & filios alterius fratris mortui, an uideantur inſtituti in ſtirpes uel in capita? & breuiter dico, ꝙ in dubio uidẽtur inſtituti in ſtirpes, non uerò in capita: & ſic eodem modo quo ſuccederent ab inteſtato: ita determinat gloſſator Cifuẽtes in hac l. nr̃a 8. Tauri, dicens hoc eſſe bene notandum in practica. & allegat Imolam in l. interdũ. ff. de hæt inſti. ſed ſalua eius pace, iſte caſus eſt ſine dubio, nec procedit ex rõe ſua, nec ex diſpoſitione huius materiæ, ſed ex alijs iuris principijs Nec Imola quẽ ipſe allegat uerbũ dicit. vñ in hoc articulo iſta eſt ueritas, ꝙ gñaliter ſi teſtator collectiuo nõ inſtituat fratrẽ uel quẽlibet alium extraneũ hæredẽ, & ſimiliter inſtituat filios alterius fratris defuncti, uel uiui, uel cuiuſlibet extranei: ſemper cenſentur inſtituti in ſtirpes, & nõ in capita, vñ ille frater uel extraneus habebit dimidiã partẽ hęreditatis, & filij alterius fratris uel extranei aliã dimidiã, quia oẽs illi coniuncti nomine collectiuo hẽntur pro uno, niſi de mente teſtatoris aliud conſtet expreſsè uel tacitè. qa dixit ꝙ æquè, uel pariter, uel æqualiter ſuccedant: qa tunc in capita ſuccederent. tex eſt nota. & expreſſus in l. interdũ. ff. de hære. inſti. & ibi notat Bar. Albę. Ange. Paul. Imo. & commu. doct. & prædicta hẽrent ẽt locũ & procederent ẽt in qualibet ſubſtitutione ſm doct. ubi ſuprà, & idẽ eſt in legato, nam ſi teſtator leget Titio, & filijs eius, uel alterius dimidiã partẽ, habebit Titius dimidiã filij collectiuo modo uocati. tex eſt in l. ſi quis Titio in princ. ff. de uſufru. accre. cuius uerba ſunt, ſi qs Titio & hæredibus ſuis uſũfructũ legauerit, dimidiam Titius & dimidiam hæredes eius habebunt: & ad hoc notat Odof. Bar. Albe. Bal. & com. doct. antiqui.

Quod tñ ſing. intellige, qñ illi plures qui fuerunt uocati nomine collectiuo, iã erãt nati: ſecùs tñ eſt ſi eſſent poſthumi & nõdum nati; ut ſi teſtator inſtituat fratrẽ uel extraneum, & poſthumum uel poſthumos naſcituros ex ſorore uel ex alia muliere, quia ſi plures naſcantur vocantur in capita, quia non põt imputari teſtatori, ꝙ non nominauit quemlibet per ſe, cum nondũ eſſent nati, & ius pſumit ꝙ ſi eſsẽt nati eos nominaret, ſed qñ ſunt nati & nõ nominauit de p ſe, ſed uocauit eos collectiuo modo, ius pręſumit ꝙ teſtator uoluit ꝙ oẽs habeantur pro uno. tex, eſt benè nota. in l. utrũ, uer. ſi aũt. ff. de rebus dubijs. quem ibi ad hoc notat & cõmẽdat Dinus & antiqui. notat & declarat Bar. in l. quidam relegatus. §. fin, ejuſdem tit. Albe. & Soci. qui quid ibi dicat Paul. idẽ tenet Paul. de Caſt in d. l. interdũ. in fi. ff. de hær. inſt. ubi ualdę cõmendat hoc Intellige tñ pdicta qñ principaliter teſtator uocaſſet poſthumos alterius, ſecùs tñ ſi non principaliter ſed ſubrogatiuè loco alterius, ut putà, ſi teſtator grauauit filium uel ex-

traneum hæredem reſtituere hæreditatem Titio & Seio, uel filijs eorum ipſis mortuis, uel eorũ poſthumis: quia tunc defuncto aliquo fideicōmiſſario, filij eius nati uel poſthumi tantum cō ſequentur partem quam eius pater erat habiturus: ita ibi ſing Bal. & Pau. in dicta l. utrum, de rebus dub.

6 Aduertēdum tñ ꝙ eſſet dubium ſin gu. circa propoſitam quæſtionem, ſi teſtator inſtituat fratrem hęredem, & filios alterius fratris mortui non collectiuo mō, ſed ſigillatim nominando eos noīe proprio, an tunc ſuccedāt in ſtirpes uel in capita? & teneo pro conſtanti quod in capita, quia iuris principiū eſt in oī materia, quod qñ plures uocantur & nominantur in aliqua diſpoſitione p copulatiuā, ſemper admittuntur uiriliter, & ſic in capita text. in l. ſi plurib. ff. de lega. 2. tex. in l. Paulus. la 2 ff. de re iu. tex. ī l. 1. C. ſi plures vna ſen. tex. in l. 3. §. ſi quis ita ſtipuletur. de eo ꝙ cer. lo tex. in l. fundus §. ſi duo. ff. de pigno. tex. in l. ſi debitor. eod. tit. Et in expreſſo ex iſto fundamento iſtam ſnīam & con. tenet Socī. in l. utrum. ff. de reb. dub. fi. col. & q. licet aliud quod ipſe ibi dicit non uideať mihi uerum.

17 Eſſet tñ dubium in noſtra materia, ſi teſtator inſtituiſſet ſimpliciter fratres ſuos hęredes, uel eis aliquid legaſſet: ſi per hoc uideatur inſtituere etiā filios alterius fratris præmortui uel eis legate: & vī ꝙ ſic, qa reprę ſentatiuè habentur pro fratribus, & ſuccedūt loco eorum per ſupradicta iura & in expreſſo ex iſto fundamēto ita tenet gl. pen. & ibi Io. de Imo. in fi. iſtam ēt conc. tenet Cor. iu l. fi. C. de uerb. ſig. in fi. & dicit hoc eſſe ſeruādum in practica: ſed ego teneo contrarium, imò ꝙ ſolū admittātur & pręferantur fratres exiſtentes in ſecundo gradu, non verò filij fratrum præmortuorum, quia in diſpoſitione teſtatoris magis debet conſiderari propinqua affectio & proximitas gradus quam remota & in expreſſo ex iſto fundamento ita tenet Bal. in d. l. cum ita legatur. §. fi. ff. de legat. 2. & Rapha. Cuma. ibi Ange. de Are. in § cū filius. Inſt. de hære. quæ ab inteſt. defe. 1. col. Bal. in c. 1. fi. col. de feudo. Marchiæ. & ibi Iac. Alua. in §. ſi capitanei, 2. col. nu. 2. Iaſ. notabiliter in l. 2. C. de ſuce. & hic 2. col. Alex. con. 204. 2. uol. idē Alex. in con. 4. 4. uolu. Bologni. in addition. Matthæ. in tract. de ſucce. ab inteſt 9. fol. nu 3. facit ēt doctrina Bar. in l. Lucius. §. quæſitum. ff. de leg. 3. ubi dicit, ꝙ propriè appellatione fratrum ueniunt tm̄ fratres exiſtentes in ſecundo gradu, non uero ulteriores: idem ēt tenet Ang in l. 1. in fi. ff de inoffi. teſta. ubi dicit ꝙ obtinuit de facto: facit etiam doctrina Iacob. Butri. in l. 1. C. de ſucceſſ. & hic. & ibi moderni. Bal. & docto. in l. iubemus. §. fi. C. ad Trebel.

18 Item adde pro complemento huius materiæ & lineæ collateralis, ꝙ in ea non hēt locū repręſentatio ultra filios fratrum, vñ poſt eos in nulla alia perſona nec gradu habet locum repręſentatio ſed qui ꝓximior eſt in gradu, ille præfertur in ſucceſſione, & ſi plures ſint in eodem gradu illi oēs ſuccedūt in capita & nō in ſtirpes. tex. capitalis & expreſſius in Auth. de hęre. ab inteſt. ve §. ſi uero neq; colla. 9. cuius uerba ſunt, ſi uero neq; fratres neq; filios fratrum, ſicut diximus, defunctus relinquerit, oēs deinceps à latere cognatos ad hæreditatē uocamus, ſm uniuſcuiuſq; gradus prærogatiuā: ut uiciniores gradu ipſis reliquis præponātur: ſi aūt plurimi gradus inueniantur, ſm numerū perſonarum inter eos hæreditas diuidatur, quod in capita noſtræ leges appellant. & ibi notat Bart. in primo notabili. tex. in Auth. poſt fratres, la 2. C. de legi. hær. & ibi notat Bar. Cyn. Alb. Bald. Ang. Salic. Paul. & Philip. Corn. notat etiam Azo, in ſumma illius titu. 2. col. nu. 1. Cynus, qui not. declarat in Auth. ceſſante. eod. tit. 1. col. in fin. uerſi. & caue tibi: tenet etiam Azo in ſumma C. commu. de ſucce. in fi. Cynus in Auth. itaq; fin. col. eiuſdem tit. in finalib uerbis. Pet. de Bellap. ibi. 2. col. uerſi. poſt medium uerſi. unde ponde decedit

dit frater: & per iſta iura tener ẽt Bart.
in l.2.§ hæreditas in finalibus verbis.
ff. de ſuis & legi. hære. Faber in §. cum
filij. Inſti. de hær. q̃ ab inteſt. defer. nu.
1. idem in §. cæterum. 1. col. nu. 3. de le
gi. ag. ſucce. idem in §. 1. Inſti. de ſerui.
cogna. 3. col. num. 4. Iaſ. no. in l. 2. C. de
ſucce. edict. 2. col uerſic. ſed aduerte: &
iam iſte caſus contigit de facto, nã de
ceſſit quis ab inteſtato relicto fratre ui
uo, & ex ſobrino mortuo relicto filio:
in quo cõſuluit ꝙ ſolus frater viuus de
beret ſuccedere, & omnino excluditur
alter filius ſobrini.

19 Ex quo videbatᷣ ſubtiliter & ualdè
ſingulariter inferendum, ꝙ licèt in ſuc
ceſſione indiuiſibili, putà, regno, duca
tu, comitatu, marchionatu, maioratu,
uel melioratione uinculata, ſemper fi
lius uel deſcendens ex filio maiori p̃-
mortuo præferatur filio ſecundo ulti-
mi poſſeſſoris, ut latè & benè ſupra cõ
cluſum eſt: tamen illud intelligatur
quando iſti ſucceſſores ſunt deſcendẽ
tes ex linea deſcendenti eius qui con-
ſtituit maioratum: ſecus vero ſi eſſent
deſcendentes ex linea collaterali reſ-
pectu conſtituentis maioratum, quia
tunc cum vltra tertium gradum, & ſic
vltra filios fratrum nõ detur repræſen
tatio, ſed proximior in gradu admitta
tur, eſſet præferendus ſecundus filius
viuus, ſed adhuc in hoc caſu cõtrariũ
poſſet dici & teneri etiam de iure cõi,
quia in hoc caſu etiam militant funda
menta mea ſuperiora poſita in dicta q.
Sed hodie in noſtro regno indubitan
ter tenendum eſt, ꝙ tàm in linea deſcẽ
denti quàm in tranſuerſali præferatur
filius uel deſcendens ex filio maiori
præmortuo: & in expreſſo ita diſponit
lex. 40. infrà his. ll. Tauri. in 2. part. &
iſte eſt ueriſſimus & ſubtilis ſenſus &
intellectus. qui hodie per me dilucida
tus eſt. Et hoc caſu poteſt eſſe clarum
exemplum, ſi fortè maioratus uel uin-
culum incępit inter deſcendentes fun
datoris: ſed in defectum eorum iã per-
uenit ad collaterales, nam ſi concurrat
filius ſecundus ultimi poſſeſſoris & fi
lius, nepos, uel deſcendẽs primogeni-
ti filij mortui, pręfertᷣ filius uel nepos
huius filij primogeniti. Similiter & ſe
cundò põt contingere & uerificari qñ
à principio cõſtituens nõ hẽret filios
nec deſcendẽtes, & uocauit collatera-
les, & deinceps ꝓximiores in gradu.
Nam ſi poſtea tpe mortis alicuius poſ
ſeſſoris concurrat filius ſecũdus eius,
& filius nepos uel deſcẽdens alterius
filij primogeniti, debet præferri iſte fi
lius nepos, uel deſcendens primoge-
niti. Aduertendum tñ ꝙ hoc clarè pro
cedit qñ iſti qui concurrunt ſunt de-
ſcendentes ex ultimo poſſeſſore mor-
tuo, quia tunc modò ſint deſcendẽtes
primi fundatoris modò reſpectu eius
ſint collaterales, ſemper filius primo-
geniti excludit filium ſecundum: &
ita procedant ſuperiora: & in iſtis ter-
minis loquitur & debet intelligi præ-
dict. l. 40. infrà his ll. Tauri.

20 Item adde in materia noſtra ſucceſ
ſionis ab inteſtato, ꝙ deficiente linea
collaterali de qua plenè dictum eſt, &
ſic poſt decimũ gradum admittitur vir
& vxor, vñ ſi quis decedat ab inteſtato
abſq; deſcẽdentibus, aſcendentibus, &
collateralibus, ſuccedit ſibi uxor & ſi-
militer uxori ſuccedit maritus. tex. eſt
in l. unica ff. vñ uir & uxor. text. in l. 1.
C. eod. tit. cuius uerba ſunt, maritus &
uxor ab inteſtato inuicẽ ſibi in ſolidũ
pro antiquo iure ſuccedant, quoties
deficit oĩs parentum, uel liberorũ, ſeu
propinquorum legitima uel naturalis
ſucceſſio, fiſco excluſo. text. in l. 1. poſt
princi. ff. ſi tabu. teſta. nullæ extat. text.
in l. 6. prope finẽ. titu. 13. par. 6. & ratio
eſt pp unionem quæ eſt inter maritum
& vxorẽ: ſunt enim ſocij diuinæ & hu
manæ domus. ut in l. 1. ff. de ritu nupt.
tex. in l. aduerſus C. de crimi. ſpo. hęr.
tex. in §. 1. Inſti. de patria poteſta. facit
tex. in l fin. uerſicu. item reſcripſerunt.
ff. ad municipales. præterea ſunt duo
in carne una: & propter hãc relinquet
homo patrem & matrem. ut in cap. de-
bitum. de bigamis. & in capit. gaude-
mus. uerſicul. 1. de diuortijs. in c. fra-
ternita-

ternitatis.35.q.10.originaliter. Geneſis ca.2.in fine. Matth.cap. 19. in prin. Marci.cap. 10.Pau.in epiſtol.ad Epheſios.cap.5.in fin. & iſtam rõnem ponit originaliter Odoſ.in l. 1. C.de his qui ſe defe.lib.10.col.3. in fi.verſ.tu vxor. aũt.Iaſ in d.l.1.:C.vñ.uir & vx.1.colla. Philipp. Decius. ibi ꝗ benè & no. iſtã rõem declarat.1.col.in prin. Nicol.de Vbaldis,nullũ authorem allegãdo. in tracta.de ſucceſſ. ab inteſt. col. 1. nu.2.

21 Quod no.extẽde ut procedat, nedũ in uxore iam uelata & cõiugata, ſed ẽt in ſponſa de præſenti,licèt ſecùs ſit in ſponſa de futuro. ita determinat Bald. in d.l. 1.C.unde uir & uxor. 2. colu.in prin.nu.4.& ibi Salic.col. 1. in fi.nu.8. Alexan.fi.col.nu.10. Iaſ. 1. col. Corne. pen.col.Decius nota.col 2.nu.6.Rom. 4.col.nu.12. Bologninus in additionibus ad Matthæ. in tracta. de ſucce. ab inteſta. 14.fol.4.col.nu. 2. pro qua ſen. & conclu.facit tex. in l. nuptias. ff. de regu.iur.cuius uerba ſunt, nuptias nõ concubitus,ſed conſenſus.facit.tex.in l.cũ hic ſtatus.§.ſi mulier & maritus.ff. de donatio.ĩter uir.& vxor tex.in l nihil rerũ amo.tex.in l.cũ fuerit.de con. & de.text.in l.fin.C.de diuor.1.reſ.tex. in Authentic.de nup §. nuptias. colla. 4.tex.in cap penult.de ſponſ.tex. in c. fin.de ſpon.duo. tex. in cap. coniuges. 27.q.2.tex.in l.falſus. §. Iulianus. ff.ꝙ falſo tuto.auto. text. in l. ꝙ ſeruus. ff. de condi.ob cauſam.Et adde ꝙ iſta ſucceſſio & con.poſſet uerificari, qñ clarè conſtat non eſſe aliquem ex linea deſcendenti,aſcendenti, nec collaterali. Secũdò poſſit uerificari hodie in noſtro regno, qñ filius uel filia clerici uel monialis, coniugatus uel coniugata,decederet ſine prole legitima: quia ibi inuicem ſuccedent, cùm tali caſu non poſſent ſuccedere aſcendẽtes,nec collaterales,ut ſuprà benè cõclusũ eſt.

Tertiò poſſet uerificari hodie in noſtro regno, qñ qs eſſet natus uel nata ex dãnabili coitu, per quem mater incurreret pœnam mortis: ut adulterij:ꝗa ſi ſit coniugatus uel cõiugata, & deceſſerit ſine legitima prole, inuicẽ ſibi ſuccederent excluſis aſcendẽtibus & collateralibus, attenta.l.9. Tauri.& attentis his quæ ibi dixi.

Vnum tñ eſt ꝙ talis ſucceſſio, q̃ defertur inter maritum & uxorem defertur de iure tm̃ prætorio & non ciuili: unde dẽt agnoſci bonorum poſſeſſio coram iudice ſm̃ diſpoſitionem text. in l.fin.C. qui admitti.cum materia,& infra cẽtum dies. ut in l. 1.§.ſi intra & §.largius. ff.de ſucce.edict.in l.pen.ff. quis ordo in bono.poſſ. ſer. in l.2.C.q admitti.in § cũ igit. verſ. liberis Inſti. de bono.poſſe. Aduertendum tñ ꝙ hodie in noſtro regno ſuccederent de iure ciuili & intra 30. annos poſſent adire hæreditatẽ,& extra iudicium, ſicut fit in ſucceſſione delata de iure ciuili quia conſidero ꝙ expreſsè per l.partita.conceditur iſta ſucceſſio quæ eſt facta à rege huius regni non recognoſcente ſuperiorẽ: unde eſt propria lex ciuilis: & eſt ita noua & utilis conſideratio in materia.

22 Item adde ꝙ ad hoc, ut iſta ſucceſſio inter maritum & uxorem habeat locum:requiritur ꝙ matrimonium duret inter eos cum bona gratia & concordia,uſq; ad mortem text. eſt for.in dicta l.unica.ff.unde uir & uxor. vnde ſi hodie inter eos fieret diuortiũ, quo ad thorum,propter adulterium uel ſæuitiã, nullus ſuccedat alteri: ita Petrus de Bella per. in l.1. C.unde uir & uxor. prope finem licèt litera eius ſit corrupta: idẽ tenet ibi Cinus in fi.Alberi.in fi.Iaſ.1.col. uerſi.4.fallit. Corneus. 2. col. in fin. Philippus Decius not.2.col.nu. 10. Nec ego diſtinguerẽ cuius culpa eſſet diuortium factũ, & iſtã partẽ vr̃ tenere Nicol. Vbal.in tractat.de ſucceſſ.ab inteſt.pe. fol.3.colu. nu.6. dicens iſtũ paſſum ab aliquo nõ tactum, & relinquit cogitandum. & iſtam partem teneo, licet Decius in d l.1.apertè uellet contrarium.

23 Idẽ adde ꝙ ſi pupill⁹ d̃cedat nõ extãtib⁹ agnatis vel cognatis, ſuccedit tutor teſtamẽtari⁹ uel datiu⁹ quẽ hẽt.iſta

eſt glo. ſing.& vnica in l.quo tutela ff. de reg.iu. arg.tex.ibi ĩ pri.& ad hoc dicit eã unicam Bal.in l. ſi quis filio exhæredato.§ eius,in fi.ff.de iniuſto rup. eam etiam tenet & ſequitur Bal. in l.ſi qua illuſtris. C.ad Orphi.colu.1.in fi. nu 6. Platea in l.1. C. de bonis vacan. lib.10.pen.colu.Angel. & Paul.in l.nutritorib.C.commu.de ſucce.Contrariũ tñ ſeu.& con.tenet Bar.in d.l.quo tutela. imò ꝙ nullo mõ tutor poſſit ſuccedere eum l.non caueatur: & ſufficienter rñdet ad tex.ibi, & ad omnia in cõtrarium adducta & idẽ tenet Oldra. & Iacob.de Areti.ibi ſm eum, & contrarium etiam tenet Bart.benè ponderando tex.ibi in l.nutritoribus. C. cõmu. de ſucceſſ.& ibi etiam tenet contrariũ Baldus,Salic.& Corneus,ꝗ dicit hanc eſſe magis comm.opi.Roma.in l.1.C. vnde vir,& vxor.col.3.nu.8.& 9.

Item ẽt adde ꝙ ſi qs decedat ab inteſtato in infantili ætate uel maiori, non relictis deſcendentibus,aſcendẽtibus,nec collateralibus,ꝙ non ſuccedet ſibi educatrix quæ ipſum lactauit, nec nutritor,uel alumnus eius,marit⁹ ipſius educatricis: & eodẽ mõ ſi ſit fatuus non ſuccedet eĩ nutritor vel educator:qui eũ expoſitum collegit. text. eſt not.& expreſſus qui vtroq; mõ põt intelligi in l. nutritoribus. C.com.de ſucce.cuius uerba ſunt,nutritorib. hoc nomine nec ciuili nec honorario iure defertur hæreditas: & ad hoc ſm vtrumq; ſenſum & intellectũ notat gl. 1.ord.Bar.Bal.Ang.Salic.& notat Pau. de Caſt.qui meliùs ꝙ̃ alius declararat. iſtud apertè probat. lex.3.tit.2.part.4. & eodẽ mõ vitricus non ſuccedit priuigno,uel ẽcõtra: tex. eſt in l.vitrico. C.cõ de ſucceſſ.& ibi notat Bal. Paul. de Caſt.Rapha.Corn.& com. docto.licet loco patris habeatur ut in l. ſi pater no affectu. C.de nego.geſt.ſimiliter ẽt non ſuccedit quis ab inteſta. ſuo patri ſpirituali,neque ẽcontra: qa inter eos eſt qdã gratuita & ſancta communio: quæ non eſt dicenda conſanguinitas ſed ſpiritualis proximitas: ita notat Nicol.de Vbal.in tracta. de ſucceſſ.ab inteſta.4.col.nu.13.

24 Item adde ꝙ eodem mõ ſi quis moritur ab inteſtato in hoſpitali tanꝗ ad uena, peregrinus, uel ex deuotione, uel ex eo,ꝙ verè ſit pauper,non poteſt in aliquo ſuccedere hoſpitale, uel alius quilibet priuatus, uel publicus hoſpitator.text.eſt in Authen. omnes peregrini.C.commu.de ſucceſſ.ibi. ſi uerò inteſtati deceſſerint, ad hoſpitem nihil perueniet. & ibi tenet Bar. Bald. Ang.Pau. & comm. docto.tex.in c.nos Fredericus. § oẽs peregrini. de ſtatutis & conſuetudinibus contra libertates eccleſiæ editis, &c. in vſib. feu. & idem diſponit l 30.& 31.titu. 1.par.6. quas uide.& uide.l.2. & 3. titu.9.lib.1. ordi.unũ tñ in hoc benè nota, ꝙ iſto caſu deficiente omni linea,dato ꝙ nõ poſſit in aliquo ſuccedere hoſpitale, tñ non ſuccedat fiſcus,ſed bona defuncti debent tradi Epiſcopo loci vbi deceſſit,& per eũ debent erogari in cauſas pias:tex.eſt in dicta Authẽ.oẽs peregrini.uerſi.ſi uerò. & ſic iſto caſu excluditur fiſcus,& per illum tex. ita expreſsè tenet ibi Bal.col. 1.nu.3.Angel. ibi,& Corneus col. 2.nu.2. & ita diſponit expreſsè lex.31.tit.1.par.6.quod tamen intellige in bonis mobilibus, qđ patet, quia illa tm̃ portat ſecum talis aduena uel peregrinus, vnde ſecùs eſſet in rebus immobilibus. & ita declarat ibi Bald.& Angel.& hoc eſt tenendũ quicquid ibi dicat Corneus. Poſtremò in noſtra materia ſucceſſionis ab

25 inteſtato,adde ꝙ ſi quis decedat ab inteſtato non relictis deſcendentibus,aſcendentibus, uel collateralibus, nec coniuge: ꝙ tunc ſuccedit fiſcus vniuerſaliter.text. eſt in l.1.§. fi.ff.de iure fiſci.text in l.1.C. de bonis uacãtibus. lib. 10.cuius uerba sũt ſcire debet grauitas tua inteſtatorum res qui ſine legitimo hærede deceſſerint fiſci noſtri rationibus uendicandas. text. in l. uacantia.eod titul.tex. in l. iubemus.verſicul inteſtatorum. C.de præpoſitis ſacri cubiculi. &c.li. 12.tex.in l. prima.

C.unde

C. unde uir & uxor. in fine tex. in l. ſi bona. C. de bonis auto. iu. poſſ. tex. in l. 1. poſt prin. ff. de ſucceſſ. edict. tex. in l. una. §. cũm aũt. uerſi. quod ſi hoc nõ ſit. C. de caducis tollendis & idem diſponit lex. 6. in fin. tit. 13. par. 6. & adde ꝙ poteſt conſtare non eſſe hæredem legitimum, quando ad inſtantiam fiſci fiunt proclama, & bannimenta ut intra certum & competens tempus appareat, ſi ſit aliquis legitimus hæres: iſtã practicam ponit Pau. in d. l. ſi bona. C. de bonis auto. iu. poſſ.

Item adde ꝙ hoc caſu, ſi aliquod monaſterium uel perſona habeat priuilegium à rege petendi bona inteſtatorum, debet intelligi ut habeat bona defuncti ab inteſtato, eo caſu quo non ſit aliquis legitimus ſucceſſor, ſed bona pertinerent ad fiſcũ, quia loco eius hẽbit monaſteriũ uel perſona quę habeat illud priuilegiũ: ita diſponit lex. 1. tit. 8. li. 1. ord. & l. 8. tit. 12. lib. 3. ord.

Hodie tamen qñ talibus conceditur priuilegium petendi quintum bonorum deſcendentium ab inteſtato, intelligitur ſi non habeat deſcendentes, nec collaterales legitimos uſque ad quartum gradum: ita Pragmatica. folio 160. col. 4.

TEXTVS IX.

LOs hijos baſtardos illegitimos de qualquier calidad que ſean no pueden heredar a ſus madres ex teſtamento ni ab inteſtato, en caſo que tengan ſus madres hijo, o hijos, o deſcendientes legitimos: pero bien permitimos que les puedan en uida, o en muerte mandar faſta la quinta parte de ſus bienes, de la qual podrian diſponer por ſu anima, y no mas ni allende. Y en caſo que no tenga la muger hijos, o deſcendientes legitimos aunque tenga padre, o madre, o aſcendientes legitimos, mandamos que el hijo, o hijos, o deſcendientes que tuuiere naturales, o ſpurios por ſu orden y grado le ſean herederos legitimos ex teſtamento, & ab inteſtato: ſaluo ſi los tales hijos fueren de dannado y punible ayuntamiento de parte de la madre, que en tal caſo mandamos que no puedan heredar a ſus madres ex teſtamento ni ab inteſtato. Pero bien permitimos que les puedan en uida, o en muerte mandar faſta la quinta parte de ſus bienes, y no mas de lo que podian diſponer por ſu anima, y de la tal parte deſpues que la ouieren puedan diſponer en ſu vida, o al tiempo de ſu muerte los dichos hijos illegitimos como quiſieren, Y queremos y mandamos, que entonces ſe entienda, y diga dannado y punible ayuntamiento, quando la madre por el tal ayuntamiento incurriere en pena de muerte natural, ſaluo ſi fuerẽ los hijos de clerigos, o frayles, o freyles, o de monjas profeſſas, que en tal caſo aunque por el tal ayuntamiento no incurra la madre en pena de muerte: mandamos que ſe guarde lo contenido en la ley que hizo el Señor Rey Don Iuan el primero en la ciudad de Soria, que habla ſobre la ſucceſſion de los hijos de los clerigos. Id eſt: *Spurij illegitimi cuiuſcunq; ſint qualitatis, non poſſunt matrum eſſe hæredes ex teſta-*

*mento neq; ab inteſtato, ſi matres habeant legitimos, filium aut filios, aut deſcendẽtes. Benè tamen permittimus, ut aut in morte aut in uita poſsint eis legare uſque ad quintam partem ſuorum bonorum (de qua pro anima ſua poſſent diſponere)neq; amplius neq; præterea. Caterùm ſi mulier nõ habuerit filios aut deſcendentes legitimos, etiam ſi habeat patrem, aut matrem, aut aſcendentes legitimos, præcipimus, ut filius, aut filij, aut deſcendentes, quos habuerit, naturales aut ſpurij, ſuo ordine & gradu ſint ei hæredes legitimi ex teſtamento & ab inteſtato, niſi eiuſmodi filij fuerint ex damnato & punibili concubitu ex parte matris. Nam in eiuſmodi caſu præcipimus, ne matrum hæredes eſſe poſſint ex teſtamento neq; ab inteſtato. Benè tamẽ permittimus ut poſsint illis uel in morte uel in uita legare uſque ad quintam partẽ ſuorum bonorum, (ſcilicet) non ampliùs eo, de quo poſſent pro anima ſua diſponere: de qua parte illegitimi eiuſmodi, poſtquam eam habuerint, poſſint aut in uita aut in morte prout libuerit diſponere. Et uolumus & pręcipimus, ut damnatus & punibilis concubitus intelligatur & dicatur, cùm mater ex eiuſmodi concubitu incurrerit in pęnam mortis naturalis, niſi proles fuerint ex Clericis, aut Monachis, aut Cœlibibus (Commendatarijs) * aut Monacharum profeſſarum. Nam in eiuſmodi caſu etiam ſi in pœnam mortis non incurrat mater, præcipimus ut obſeruetur quod habet Lex à D. Rege D. Ioanne primo Soriæ condita, in qua agitur de filiorum clericorum ſucceſſione.*

*Hiſp. Freiles ita appellantur Commendatores Rhodienſes, Calatrauenſes, Alcantarenſes, qui uoto Cœlibatus adſtringuntur.

TEXTVS X.

MAndamos que en caſo que el padre o la madre ſea obligado a dar alimento a alguno de ſus hijos illegitimos en ſu uida, o al tiempo de ſu muerte, que por uirtud de la tal obligacion no ſe pueda mãdar mas de la quinta parte de ſus bienes de la que podia diſponer por ſu anima y por cauſa de los dichos alimentos no ſea mas capaz el tal hijo illegitimo: de la qual parte deſpues que la ouiere el tal hijo, pueda en ſu uida, o en ſu muerte fazer lo que quiſiere, o por bien tuuiere: pero ſi el tal hijo fuere natural, y el padre no tuuiere hijos, o deſcendiẽtes legitimos: mandamos que el padre le pueda mandar juſtamente de ſus bienes todo lo que quiſiere, aunque tenga aſcendientes legitimos. Id eſt: *Præcipimus, vt in caſu quo pater, aut mater teneatur præſtare victum alicui ex ſuis filijs illegitimis dum vixerit, aut in tempore mortis ſuæ, non poſſit uirtute eius obligationis ei legare ultra eam quintam partem ſuorum bonorum, de qua pro anima ſua poterat diſponere: neq; propter eiuſmodi victus, filius illegi-*

illegitimas ſit capacior (ſ. amplioris hæreditatis) de qua parte poſtquam eã habuerit, poſſit, aut in uita, aut in morte, prout uoluerit, aut ei libuerit diſponere. Verum ſi eiuſmodi filius fuerit naturalis: & pater non habuerit filios, aut deſcendentes legitimos, præcipimus, ut pater iuſtè poſſit ei legare ex ſuis bonis quantum uoluerit, etiam ſi habeat legitimos aſcendentes.

TEXTVS XI.

Y Porque no ſe pueda dubdar quales ſon hijos naturales: ordenamos, y mandamos que entonces ſe digan ſer los hijos naturales, quando al tiempo que naſcieren, o fueren concebidos, ſus padres podian caſar con ſus madres juſtamẽte ſin diſpenſacion: con tanto quel padre lo reconozca por ſu hijo, pueſto que no aya tenido muger de quien lo ouo en ſu caſa, ni ſea vna ſola ca: concurriendo en el hijo las calidades ſuſo dichas, mãdamos que ſea hijo natural. Id eſt: *Ne in dubium verti poſſit, qui ſint filij naturales, ordinamus, ac præcipimus, ut proles tunc naturales eſſe dicantur, quum tempore natiuitatis, aut conceptionis, ipſorum patres ducere potuiſſent eorum matres iuſtè, & abſq; diſpenſatione: modo ipſum pro filio recognoſcat pater, quamuis non habuerit domi ſuæ eam fœminam, de qua illum ſuſcepit, nec fuerit una ſola.* * *Supradictis enim qualitatibus in prole concurrentibus, præcipimus, ut ſit proles naturalis.*

* Id eſt, quamuis habuerit plus quam unam concubinam.

TEXTVS XII.

SI alguno fuere legitimado por eſcripto, o priuilegio nueſtro, o de los Reyes que de nos vinieren, aunque ſea legitimado para heredar los biene de ſus padres, o madres, o de ſus abuelos, y deſpues ſu padre o madre, o abuelos ouieren algun hijo, o nieto deſcendiente legitimo, o de legitimo matrimonio naſcido, o legitimado por ſubſiguiente matrimonio, el tal legitimado no pueda ſucceder con los tales hijos, o deſcendientes legitimos en los bienes de ſus padres, ni madres, ni de ſus aſcendientes ab inteſtato, ni ex teſtamento: ſaluo ſi ſus padres, o madres, o abuelos en lo que cupiere en la quinta parte de ſus bienes, que podian mandar por ſu anima le quiſieren alguna coſa mandar: que faſta en la dicha quinta parte, ben permitimos que ſean capaces y no mas: pero en todas las otras coſas, anſi en ſucceder a los otros parientes, como en honras y preheminencias han los hijos legitimos, mandamos,

que en ninguna coſa diffieran de los hijos naſcidos de legitimo matrimonio. Id eſt: *Si aliquis fuerit legitimatus per ſcriptum, aut priuilegium noſtrum, vel Regum à nobis deſcendentium, quamuis legitimatus fuerit (in eum finem) vt hæreditario iure poſſit ſuccedere in bonis paternis, aut maternis, aut auitis, poſteaque pater, aut mater, aut aui ſuſceperint filium, aut nepotem deſcendentem legitimum, aut ex legitimo matrimonio natum, aut per ſubſequens matrimonium legitimatum, eiuſmodi legitimatus non poſſit cum eiuſmodi filijs, aut legitimis deſcendentibus ſuccedere in bonis paternis, aut maternis, nec ſuorum aſcendentium ab inteſtato, neque ex teſtamento, niſi eius pater, aut mater, aut auus quicquã ei legare uoluerint intra quintam partem ſuorum bonorum, quam legare pro anima ſua poſſent. Benè enim permittimus ut (eiuſmodi illegitimi) intra prædictam quintam partem, & nõ amplius, ſint capaces. Cæterum in omnibus alijs rebus (ut ſunt) tam in ſuccedendo alijs conſanguineis, quàm in capeſcendis honoribus & præeminentijs, quas habent legitimi, præcipimus, ut in nulla re differant ab ijs, qui ex legitimo matrimonio ſunt nati.*

S V M M A R I V M.

1 *Quis dicatur filius naturalis.*
2 *Filij nati ex unica concubina retenta in domo, an dicantur filij eius, etiam ſi per patrem non recognoſcantur?*
3 *Si filij ſint nati in domo, an cenſeantur filij mariti, etiam ſi vxor expreſſe confiteatur non eſſe mariti.*
4 *In quo ſuccedat filius naturalis.*
5 *Quomodo ſuccedant filij naturales ex teſtamento de iure Codicis & Authenticorum.*
6 *Quæ dicta ſunt in filio naturali, an habeant locum in nepote?*
7 *Hodie de iure regio quo modo ſuccedat nepos naturalis filij.*
8 *Ea quæ dicta ſunt in filijs, an habeant locum in aſcendentibus.*
9 *Qualiter filij naturales ſuccedãt matri.*
10 *De iure regio quid ſit.*
11 *Si pater in teſtamento nil reliquit filio naturali ſed illum prateriјt, an poſſit agere aliquo remedio contra teſtamentũ patris ad duas uncias conſequẽdas.*
12 *An filius ſi in teſtamento matris nõ eſt inſtitutus, poſſit rũpere teſtamentum?*
13 *Dicta in filijs naturalibus, an habeãt locum in filijs natis ex damnabili coitu?*
14 *De iure regio quis dicatur filius natus ex damnabili coitu.*
15 *Si filius ſit natus ex ſacerdote, uel religioſa, an ſuccedat patri uel matri?*
16 *An per legem uel ſtatutum poſſit diſponi quod filius natus ex damnabili coitu ſuccedat patri & matri?*
17 *An nepos natus ex filio, qui natus fuit ex dãnabili coitu poſſit inſtitui ab auo?*
18 *An ſit aliquis modus tutus tã de iure, q̃ de foro conſcientiæ, per quem poſſit pater relinquere filio ſpurio aliquid ultra alimenta?*
19 *An filius incapax inſtitutus ſub cõdõne, ſi legitimetur poterit interim pẽdẽte conditione petere ſe mitti in poſſeſſ. bonorum.*
20 *An pater poſſit incapacem ſubſtituere pupillariter alij filio impuberi legitimo?*
21 *Si pater inſtituit filiũ incapacẽ, q̃ nihil põt habere, cui applicatĩ talis hæreditas.*
22 *Si hæres inſtitutus accõmodauit tacitam fidem de reſtituenda aliqua parte hæreditatis, an fiſco applicetur illa pars tantum, uel tota hæreditas?*
23 *Hæres, qui accommodauit tacitam fidẽ, an priuetur hæreditate.*
24 *Qualiter poſſit conſtare de tacito fideicommiſſo.*
25 *Coniectura per quam probetur tacitum*

fideicom-

fideicommiſſum.

26 Si filio ſpurio, & incapaci reſtituantur bona ex tacito fideicommiſſo, an condēnetur in fructibus a die reſtitutionis?

27 Hæres tacitè grauatus, an teneatur in foro conſcientiæ reſtituere bona fiſco.

28 Hæres qui accōmodauit tacitā fidē, an reſtituat bōa fiſco regali, uel eccleſiaſtico?

29 In confiſcatione, an attendatur hæres rogatus, vel ille cui reſtituuntur bona.

30 An ille, qui fiſco manifeſtauit, ꝙ incapaci aliquid erat relictum, conſequatur aliquod præmium?

31 Accommodans tacitam fidem, qua pœna puniatur.

32 An pater poſſit per uiam contractus relinquere aliquid filio incapaci.

33 Si donatio ſit facta filio incapaci, & alteri filio capaci, an portio ſpurij, & incapacis accreſcat capaci?

34 Per contractum onerοſum an poſſit pater relinquere filio incapaci bona ſua?

35 Quādo pater poſſit bona ſua filio uēdere.

36 Filijs incapacibus ſi debeantur alimēta.

37 Quomodo intelligatur tex. in c. cum haberet. de eo qui duxit in matrimoniū, quam polluit per adulterium.

38 Parentes an poſſint compelli alimenta filio incapaci præſtare?

39 De iure communi quid debeat pater relinquere pro alimentis filio ſuo.

40 Quid præſtet de iure regio.

41 Alimenta quæ pater dedit filio incapaci, an tranſeant ad hæredes eius?

42 Si pater pro alimētis aſſignauit filio certum fundum, an poteſt pater grauare filium, ut fundum alteri reſtituat.

43 Pater clericus ſi vellet dotare filiā, quantam dotem ei præſtabit.

44 Materia de tacito fideicommiſſo, habet locum etiam in parentibus.

45 An iſte filius teneatur alimenta præſtare patri?

46 An iſti filij ſuccedant conſanguineis patris uel matris?

47 De iure regio filius naturalis tantum, cui ſuccedat.

48 Si filius naturalis tantum ex parte matris, decedat ab inteſtato, relicto fratre naturali ex eadem matre, & relicto fratre ex legitimo matrimonio quis admittatur.

49 Si filius naturalis decedat ab inteſtato, relicto fratre naturali ex matre, & ex eodem patre: & relicto fratre ex diuerſo patre, quis admittatur?

50 Si filij nati ex dānabili coitu poſſint ſuccedere collateralibus ex parte matris.

51 An & q̄do filius īcapax ſucceſſiōis ſuccedat in dignitate & nobilitate parētū?

52 Filius naturalis, an poſſit accuſare de morte patris?

53 Pœna inhabilitationis, quæ filijs legitimis infertur propter delictum patris, an habeat locum in naturalibus.

54 Quibus & quot modis fiat legitimatio.

55 Intellectus ad tex. in cap tanta, qui filij ſint legitimi.

56 An legitimatio ꝑ ſubſequēs matrimoniū ualeat, ēt ſi pater ſit ī articulo mortis?

57 In quibus caſibus legitimatio nō valeat per ſubſequens matrimonium.

58 Quando dicitur conſtare præſumptiuè de fraude, ut legitimatio non ualeat.

59 Si qs hēt filios naturales et cōtrahat matrimoniū cū ltima uxore, & ea mortua cōtrahat cū cōcubina, an lḡimētur filij.

60 Si quis habet filium naturalem, et ex eo nepotē, ſi moriatur filius, & poſt mortē eius auus contrahat matrimonium cū concubina, an legitimetur nepos?

61 Lḡimatio in cuius fauorem ſit inducta.

62 Si quis hēt filiū naturalem, & pōſtea habuit filiū legitimū, & mortua legitima uxore, cōtraxit matrimoniū cū concubina, qs iſtorū ꝑferatur ī ſucceſſiōe n. 63.

64 In allegationibus cauſarū, an poſſit allegari æquitas & ratio naturalis ꝓ lege?

65 Filius legitimatus, an habeatur in omnibus pro legitimo.

66 Si extant filij legitimi, an ſuccedant filij naturales legitimati.

67 In caſu in quo filius naturalis ſuccedat cum legitimis, in qua parte ſuccedet.

68 Filij legitimati, an ſuccedant agnatis, & cognatis, & ipſi ſuccedant eis.

69 Si princeps ad inſtantiā patris legitimauit filiū, appoſita clauſula. ꝙ non ſuccedat niſi in his, quæ pater uelit ſibi relinquere, an ualeat legitimatio

LEX IX. X. XI. XII.

NOTA deciſionē huius legis
in oībus ſuis mēbris & caſi
bus circa filios naturales; ꝑ
cuius perfecta & magiſtra-
1 li declaratione dico quod filius na-
turalis eſt ille qui eſt natus & pro-
creatus ex unica concubina retenta
in domo, & utroque ſoluto: ex qui-
bus indubitanter videantur procreati:
textus eſt in authen. quibus modis na-
tu. effic. ſui. §. ſi quis autem defunctus.
colla. 7. tex in auth. de trien. & ſemiſ.
§. conſideremus. colla. 3. text. in l. uni-
ca. C. de concubi. text. in authen. licèt.
C. de natu. libe. tex. in l. 1. & per totum
tit. 13 & 14. 4. part. & in expreſſo ita
diffinit Batt in l. penul. ff. de concub.
poſt gl. Dinum & antiquos. Azo in sū-
ma. C de natu. libe. 1. col. idem Azo, in
ſumma C. de concub. in fine. Bal. in di-
cta auth. licèt. C. de natu. libe. Ang de
Peru. in l. ſi qua illuſtris. Platea in §. fi.
Inſt de nuptijs. 1. col. Ang in §. nouiſ-
ſimè. Inſtit. ad Orphi. 1. col. Dinus in
tracta. de ſucce. ab inteſt. 2. col. Specul.
in titu. de ſucce. ab inteſta. §. 1. uerſic.
nunc de naturalium. Hoſtien. in tit. de
ſucce. ab inteſta uerſic. & nota Anto.
Abb. & alij docto. in cap. per uenerabi-
lem. qui filij ſint legitimi gl. ord & ibi
docto in c niſi cum pridem. de renun.
Sed aduertendum ꝙ hodie expreſsè
corrigitur hoc per l. 11. infrà his. ll.
Tauri. quia non requiritur ꝙ ſit unica
& retenta in domo, ſed tm̄ ꝙ filij præ-
dicti ſint nati ex ſoluto & ſoluta inter
quos iure poſſit eſſe matrimonium ſi-
ne diſpenſatione: & ita tenet Roder.
Sua. in l. 1. tit. 6. lib 3. for. ll 88. uerſ. hoc
pręſuppoſito. vbi plus dicit, ꝙ etiā an-
te l. Tauri. ita practicabatur, ſicut ho-
die deciſum eſt, & adhuc ante prædi-
ctam l. Tauri hoc probat lex octaua, ti
tu. 13. 6. partit. Ex quo notabiliter in-
fero in practica, ꝙ ſi quis habuit con-
cubinam extra domum ad quam publi
cè & notoriè dicitur habuiſſe acceſ-
ſum, ex qua nati ſunt filij, ꝙ ſi pater nō
recognoſcat eos in filios, non debent
iudicari eius filij, quo ad ſucceſſionē,
nec alimenta, nec quo ad alia: ſi uerò
ſemper recognouit eos pro filijs, tunc
cenſentur eius filij: ſi uerò aliqn̄ reco
gnouit, ſed poſtea mutato propoſito
negauit eos eſſe filios, crederem, ꝙ in
omnibus debent haberi pro filijs.
2 Item & no. dico, ꝙ qn̄ concubina eſ
ſet unica & retenta in domo, & ex ea
filij eſſent nati, præſumūtur filij eius,
dato, ꝙ nūquam per patrem recogno
ſcantur. Iſta omnia apertè colligo ex
mente dict l. 11. Tauri & probat tex.
not. & expreſſus, in capit. per tuas. de
probat & ibi notat & ſummè commen
dat Abb. 1. no. Ancha. 2. no. Feli. 1. col.
in 1. no. & commu. doct. & in expreſſo
hoc vult glo. ordi. in cap. Michael. de
filijs preſ. in glo. 1. quam ibi ſequitur
& commendat Innoc. Cardin. Abb. &
com. doct. & reputat ſingu. Ancha. & il
lam glo. ad hoc dicit ſingu. Abb. in ca.
tranſmiſſæ. qui filij ſint legi. 2. col. nu.
9. & hoc uoluit expreſsè Alber. in l. fi-
lium eum definimus. de his qui ſunt
ſui, uel alie. iur. 3. col. nu. 5. Confirmat
etiam, quia ſicut in matrimonio pręſu
muntur filij proprij & legitimi ex eo
ꝙ dominati ſunt propter cohabitatio
nem, & non ſufficeret cōtradictio uel
negatio patris: ut in l. filium eum defi
nimus. ff. de his qui ſunt ſui uel alie.
iur. & ibi notat Odofre. Bar. Albe. Bal.
Ang. & com. doct. tex. in l. ſi vicinis. C.
de nuptijs. & ibi notat Cinus & Ange.
Salic. & com doct. tex. in l. non nudis.
C. de proba. tex. in in l. quia ſp. ff. de in
ius uocan. ibi pater uerò is quem nu-
ptię demonſtrant. text. in Auth. q. mo.
na. effi. ſui. §. natura. verſi. qua pp. colla.
7. cuius uerba ſunt, quapp nuptijs pro
cedentibus, ex hoc ipſo ſunt ſucceſſio
nes certæ. Ita dicamus in propoſito, ꝙ
qn̄ quis habuit concubinam unicā re-
tentam in domo, filij ibi nati pręſumā
tur ſui, etiam ſi per eum non recogno
ſcantur: quod eſt uerum & procedit, ēt
ſi probetur ꝙ prædicta uxor tpe matri
monij erat inhoneſta, imò meretrix:

quia

quia ēt hoc caſu filius ex ea natus præſumit̄ eſſe mariti, & ſic legitimus: tex. eſt ſingu. in iure in l. miles. §. defuncto in fin. ff. de adultc. ibi, cum poſſit & illa adultera eſſe & impubes defunctum patrem habuiſſe: & ad hoc ibi Ang. de Peruſi & illum text. ad hoc dicit unicum Bal. in l. ſi matre. num. 2. C. de ſuis & legi. lib. illū ēt tex. dicit unicū Ang. de Peru. in l. ſeptimo menſe. ff. de ſtatu. homi. notat etiam & commendat Bal. ad hoc in l. filium eū definimus. ff. de his qui ſunt ſui uel alie. iu. 1. lect. 2. colu. in fi nu. 11. idem Bal. in l. ſi vicinis. C. de nup. illum etiam ad hoc dicit val de not. Abb. in c. pen. de adult. pen. col. nu. 7. idem Abb. in c. Transmiſſæ qui ſi lij ſint legi. 2. col. num 9. & idem eſt in concubina retenta in domo. ita tenet Abb. per tex. ibi cap. per tuas. de proba. 2. col. nu. 2. & cōi. docto. idem Abb. in d. c. transmiſſæ. qui filij ſint legi. 2. col. nu 9. per gl. quam reputat ſing in cap. Michael. de ſi presby. tū debet intelligi, niſi tāto tpe maritus fuit abſens, ꝙ naturaliter non poteſt eſſe filius eius, ſed alterius: ita probat text. not. in d. l. filium eum definimus de his qui ſunt ſui uel alie. iur. & ibi notant & cōmendant docto. & tenet Abb. in d. cap. per tuas 2 col. 3. not. tenet etiam gl in c. dixit dominus 32 q. 1. pro qua concl. facit l. 13. in fin. infrà his. ll. Tauri.

3 Item etiam procedit & eſt uerum, quod ex eo quod natus eſt in domo, debet præſumi filius mariti: ut habeat locum etiam ſi uxor expreſsè confiteatur & dicat non eſſe filium mariti ſed alterius: text. eſt nota. in lege penul. ff. de probat. & ibi notat Odofre. Bald. Salic. Fulg. & Iacobi. de Sancto Georg. & idē diſponit l. 9. tit 14 3. par. ex quo dicebat Cynus in l. ſi uicinis. C. de nupt. fin. queſt quod in foro conſcientię poteſt quis retinere regnum, maioratum, uel hæreditatem patris, licèt mater in uita uel articulo mortis ſibi aſſerat nō eſſe filium mariti ſed alterius: & ſequuntur ibi Angel. & Salicet. tenet ēt & commendat Bald. in l. ſi quis in gra ui. § ſi quis moriens. ff ad Sylla. tenet etiam Abb. per tex. ibi in cap. per tuas. de proba. 2. col. nu. 4. idem Abb. in cap. transmiſſæ. qui filij ſint legit 1. col. nu. 4 & ibi Præpo 2. col. nu. 5. dicens hanc eſſe commu. opinio. Adde tamē quod Hoſtien. in c. officij. de pœni. & remi. 2. colum. verſic. ſed quid ſi filius. dicit ꝙ imò in conſcientia non eſt ſecurus: quia matri credendum eſt quæ melius alio ueritatem cognouit, & non eſt ꝓſumendum quod falſum contra filium dicat. Abb. tamen ibi, 1. col. nu. 4. cōcordat, dicendo, quod ſi ipſe filius ex dicto matris non habet conſcientiam leſam, nec vult credere matri, eſt ſecurus in conſcientia, alias non: quam cōcordiam ſequitur Iacobinus de ſan. Geor. in d. l. pen ff de probationibus. 2 colu. num. 9 Subtile tamen & pulchrum dubium, ſi talis uxor uerè ſcit quod habuit filium ab alio & non à marito, an teneatur in foro conſcientiæ reuelare filio, uel quid tenetur in hoc caſu facere? de quo uide ea quæ poſui in materia delictorum, in delicto adulterij. Quibus omnibus uiſis & præſuppoſitis, magiſtraliter & reſolutiuè dico, ꝙ talis filius naturalis de iure antiquo nullo modo ſuccedebat patri, neque erat illo iure cognitus: tex eſt in l. humanitatis. C. de natura. lib. ibi. ut licèt ab inteſtato nullam communionē ad patris naturalis ſucceſſionem haberēt,

4 & ibi communiter notāt doctores: hodie tū ſuccedit in duabus uncijs, deficientibus filijs legitimis, & deficiente uxore propria ipſius patris: text. eſt in Auth. licèt uerſic. ab inteſta. C. de natura. lib. cuius uerba ſunt, ab inteſtato uerò cum deſit ſoboles ciuilis, nec ſuperſit coniunx legitima, ſi naturales ex cōcubina extant, quæ ſola fuerit et indubitato affectu coniuncta, in duas paternæ ſubſtantiæ uncias ſuccedant: & ibi commun doctor tex. in Authent. quibus mod. natu. effic ſui §. ſi quis autem defunctus. collat. 7. & inteſtatis parentibus defunctis duas paternæ ſubſtantiæ uncias habere: text. in Authen. de trien. &

trien.& ſemi.§. conſideremus. verſi.& inteſtato coll.3. Adde tñ, ꝙ nõ põt: cõgrua ratio inueniri per quam coniux legitima patris noceat filijs naturalibus: vt ea extante non poſſint ſuccedere in his duabus vncijs, cum ipſa non debeat ei in aliquo ſuccedere, extantib. conſanguineis: reperio tñ, ꝙ Hoſtien. in Summa. qui filij ſint legiti. §. an vtrumq; genus. 2. col. dicit, ꝙ ratio eſt fauor & honor matrimonij: ne vxor inde ſcandalizetur & afficiatur in uidia, videns filios naturales non ex ſe habitos ſuccedere, ideo noluit lex, quod ea viuente naturales in aliquo ſuccedant, ſed penitus ſint excluſi: argumento tex. in l. 2. ff. rerum amotarũ, & in l. 2 C. eo. tit. & confirmatur vltra ipſum, quia propter inuidiam euitandam eſt inducta à lege collatio inter fratres, vt notatur per Bald. & Paul. & ſcribentes in rub. C. de colla. Hodie tñ in noſtro regno deciſum eſt, quòd etiam extante coniuge legitima, ſuccedant p̄dicti filij naturales in prædictis duab. vncijs: tex. eſt in l. 9. tit. 13. 6. par. Item etiam adde, ꝙ ad hoc ut iſti filij naturales ſuccedãt in iſtis duabus vncijs, requiritur etiam ꝙ non ſuperſint aliqui ex aſcendentibus legitimis ſecundum omnes, ubi ſuprà.

5 Ex teſtamento verò tales filij naturales benè ſunt capaces, quia ſcđm ius. C. poterant Inſtitui à patre in dimidia parte bonorum ſuorum non extantibus deſcendentibus legitimis, nec parentibus, quibus debeatur legitima. text. in l. humanitatis. C. de natu. libe. ibi. ſed etiam ex duplici portione. i. ſex uncijs hæredes ſcribere. & ibi cõ. doct. extantibus verò legitimis deſcẽdentibus, vel aſcendentibus, quibus debeatur legitima, non põt pater relinquere filijs ſuis naturalibus niſi vnam unciam tm̃: text. eſt in l. 2. C. de natu. libe. & ibi com. opi. tenet etiam Azo in ſumma illius tit 2. col. nu. 4 glo. & cõ. opi. in l qui teſtm̃. ff de proba. & iſtam con. tenet. Pau. de Caſt. in l. ſi is qui ex bonis, in prin. nu. 3. ff. de vulg. & pupil. & ibi Alex. in prin. nu. 1. Iaſ. 1. colu. nu. 2. licèt Bart. ibi per errorem dixerit in duabus vncijs. Bar. Imo. & com. docto. in l. Lucius. eod. titu. Ang. in Auth. qui mod. natu. effi. ſui. §. fi. col. quid autem ſit de iure antiquiſſimo. fforum. vide Imo. & doct. in d. l. Lucius. Hodie verò de iure Authenticorum non extantib. deſcendentib. legitimis nec aſcendentibus quibus debeať legitima, põt pater oĩa bona ſua in vita uel in morte relinquere filio naturali. text. eſt in Authen. licet in princ. C. de natu. libe. cuius verba ſunt, licet patri ſine legitima prole ſeu parente, cui relinqui neceſſe eſt, decedenti, naturalib. totã ſubſtantiã ſuã uel inter uiuos largiri, vel in teſtamẽto trãſmittere: text. in Auth. quibus modis natu. effic. ſui. § ne igiť. verſ ſi verò filios. colla. 7. & iſta deciſio hodie cõfirmať p l. 8. titu. 13. par 6. extãtibus verò legitimis deſcendentibus, non põt pater relinquere in uita vel morte filio naturali, niſi vnã vnciã, ſicut de iure antiquo poterat. & apertè cõfirmať in d. l 8. tit. 13. 6. par. extantibus verò aſcẽdentibus legitimis, quib. debeť legitima, teneť eis ſuã legitimã relinquere, & alia bona põt dare in uita uel morte filijs naturalib⁹: textus eſt in d. Authen. licèt. in verſic. cuius uerba ſunt, ꝙ ſi parentes duntaxat ei ſuperſinť, legitima parẽtibus relicta, reliquũ inter naturales diſtribui pmittitur: tex. in Auth. qbus mod. nat. effic. ſui. § ſi uerò habuerint. colla. 7. & expreſsè cõfirmať p d. l. 8. tit. 13 6. part. hodie verò de iure nouiſſimo noſtri regni, ſi pater habeat filios legitimos & naturales, põt relinquere quintum bonorum filio naturali: ſicut põt relinquere pro anima uel alicui extraneo: imò etiam ſi eſſet omninò ſpurius poſſit relinquere pro alimentis: ita apertè diſponit lex 10. infrà his. ll. Tauri. extantibus verò ſolis aſcendentibus, põt pater omnia bona ſua relinquere filio naturali: ita determinať expreſsè d. l. 10. in fin. & ante eam ita diſponebat. l. 1. prope finem. tit. 6. lib. 3. for. legum. h

tèt gloſſa ibi aliter intelligat.
6 Item adde ꝙ oĩa q̃ ſupra dicta ſunt
in filio naturali, habent etiam locum
in nepote naturali nato ex filio legiti
mo, uel in nepote legitimo & natura-
li, nato ex filio naturali, uel in nepote
naturali nato ex filio naturali: q̃a ab
inteſtato nullo mõ ſuccedunt auo: tex.
in l.fi.C.de natu. lib. in verſi. fin. ibi iu
ra etenim ab inteſtato in aui ſucceſſio
nẽ nemini eorũ penitus aperimus: &
ad hoc notant & commendant ibi do-
ctores, ex quo tex. ſingu. & vltra do. no
ta, ꝙ q̃n nepos deſcendit ex medio in-
habili, efficitur inhabilis quo ad ſucce
dendum auo, ſicut & ipſe filius à quo
ipſe nepos deſcẽdit, erat inhabilis: nã
ibi patet, ꝙ nepos etiam legitimus &
naturalis natus ex filio naturali nõ ſuc
cedat auo, quia pater eius erat inhabi-
lis. Adde tñ q̃d hodie de iure Authen
tic ha. talis nepos uel naturalis tm̃, vel
legitimus & naturalis, natus ex filio
naturali, vel naturalis tm̃ natus ex fi-
lio naturali tm̃, benè poterit ſuccede-
re auo ab inteſtato in duab. vncijs, ſi-
cut poteſt in eis ſuccedere patri: ita
not. tenet Baldus licèt dubitanter, ibi
in d.l fina. prope finem. tenet etiam ex
ꝓſsè ibi Sali. 1. col. nu.3. licèt cõtrariũ
teneat Ang. in §. nouiſſimè. ad Orphi.
2. col. in fin. ex quo ſubtiliter deducit,
ſicut habet locum repræſentatio inter
deſcendentes legitimos & naturales,
ita etiam inter deſcendẽtes naturales
tm̃: ex teſtamento uerò talis nepos ſuc
cedebat auo, & poterat in totum inſti-
tui non extantibus legitimis deſcen-
dentibus uel aſcendentibus: quia ratio
impeditiua q̃ erat in filijs propter re-
frenandam libidinẽ & vitium patris,
nõ eſt in nepotibus & ulterioribus: ex
tantibus uerò deſcendentibus uel aſcẽ
dentibus legitimis, non poterat inſti-
tui, niſi in ea parte in qua filius natura
lis poterat, hoc eſt, in una vncia tãtũ:
tex. eſt formalis qui ſic dẽt intelligi in
l.fin.C.de natu. liber. hodie verò extan
tib. aſcẽdẽtibus legitimis, poſſet auus
bona ſua relinquere ꝓdicto nepoti na
turali, uel nato ex naturali, relicta le-
gitima ipſis aſcendentibus: quia ita vi
demus quod eſt diſpoſitum q̃n quis ha
bet filios naturales: ut in d. Auth. licet
verſ. 1. & ſuprà dixi.
7 Ex quo not. infero, ꝙ hodie de iure
noſtri regni, licèt auus habeat deſcen-
dentes uel aſcẽdẽtes legitimos, relicta
eis ſua legitima, põt reſiduũ relinque-
re dicto nepoti, naturali, uel nato ex
naturali, ſicut poſſet relinquere extra-
neo & ſicut poſſet relinquere filio na
turali: ut ſuprà dictum eſt: imò q̃d ma-
gis eſt, teneo ꝓ conſtanti ꝙ extãtibus
ſolis aſcendentibus legitimis poſſet
auus relinquere oĩa ſua bona ꝓdicto
nepoti naturali, uel nato ex filio natu
rali, & hoc attẽta l.10. Tauri in fi. nam
ſi põt relinquere filio in quo conſide-
rabatur magis uitium, & ratio impedi
tiua: ergo à fortiori põt relinquere ne
poti: & hoc apertè fundatur ex text in
d.l.fi.C.de natu. lib. iuncta ratione. &
8 commu. ſent. Item adde, ꝙ oĩa quæ ſu-
pra dicta ſunt in filijs, uel deſcenden-
tibus naturalibus, habent ẽt locum ẽ-
contra in parentibus & aſcendẽtibus
& naturalibus tm̃ reſpectu eorum: nã
in eodẽ iure & parte qua ſuccedunt fi-
lij uel nepotes naturales patri uel auo
ab inteſtato uel ex teſtamento, in eadẽ
& eodem mõ ſuccedunt parentes na-
turales eis: tex. eſt ſingul. in iure q̃ iſtã
regulam & doctrinam ponit in Auth.
q̃bus mod. natu. effi. ſui. §. de nepotib.
colla 7. cuius uerba ſunt, in quibus. n.
caſibus naturales filios uocauimus ad
ſucceſſionem, in his quoque & ipſi de
centes naturalibus patribus deuotio-
nẽ pſtẽt, eademq́; menſura ſicut paren
tes ꝓſpiciunt naturalib. filijs, ſm̃ no-
ſtrã l. & ipſi parentibus compenſent,
ſiue in ſucceſſionibus, ſeu in alimẽtis
ſicut ſuperius ſanximus: & ad hoc illũ
tex. notat & dt ſing Bar. illũ ẽt tex. di-
cit optimũ ad hoc Ang. in §. ꝑferũtur.
Inſt. ad Tert ſi. col. poſt mediũ. tex. ĩ d.
Auth. licèt. in fi.C.de natu. libe. ibi, hi
ergo & parentibus parem præſtent ſi
opus ſit pietatem: text. in §. 1. Inſtit.
de

de ſeru. cogn. in verſi. hos.n. liberos, cuius uerba ſunt, hos.n.liberos nõ ſolùm ſuorum parentum ſucceſſionem, ſed etiam alterum in alterius ſucceſſionem mutuam uocabimus. & iſtã cõcluſionem tenet Azo.licèt iſta nõ alleget in ſua ſũma.C.de natu. libe. 2.col. nu. 5. & idẽ hodie apertè diſponit lex 8.iu fi.tit.13.6.part.Confirmatur ẽt,qa ſicut inter parentes & filios legitimos reciproca eſt ſucceſſio: & alimentorũ cauſa, ut in l. nam etſi parentibus. de inoff.teſt. tex.in l.ſcripto.vñ libe.in l. ſi quis à liber.§ utrùm. & §. parens ff. de libe agnoſcen.glo.nota.& commu. opi.in l.qui ſe patris.in uerbo,facultates. C. unde liberi. ita debet eſſe inter parentes & filios naturales tantum.

9 Et qa ſupra uiſum eſt, qualiter filij naturales ſuccedant patri, auo, uel aſcẽdenti, ex eius linea, nũc operæ pretiũ eſt uidere qualiter ſuccedat matri, & aſcendentibus ex eius linea: in quo artic.reſolutiuè dico, ꝙ benè ſuccedunt matri ab inteſtato:tex.eſt in l.1. § 1.ff. ad Tertull.tex.in l.ſi qua illuſtris.uer. fin.C.ad Orphi.tex. in l.final.eo. titu. ꝙ eſt uerum & procedit ẽt ſi tales filij ſunt ſpurij,& uulgo quæſiti.text eſt in d.l.1.§.1.ff.ad Tertull cuius uerba ſũt, ſed & uulgo quæſiti admittunt ad matris legitimam hæreditatem.tex:. in l. hac parte. ff. unde cognati.text. in l.ſi ſpurius.eod.titu.tex.in §.nouiſſimè.Inſtit.de ſenatuſconſul.Orphi.cuius uerba ſunt, nouiſſimè ſciendum eſt, ẽt illos liberos q uulgo quæſiti ſunt ad matris hæreditatẽ, ex hoc ſenatuſconſulto admitti. Itẽ & ſcdò hoc eſt uerũ & procedit extantibus legitimis, quia tales filij naturales, ſiue ſpurij, uel uulgo q̃ſiti, ſuccedũt pariter cũ eis ab inteſtato:tex.eſt in d.l.ſi qua illuſtris.C.ad Orphi.uer.fin.cuius uerba ſũt, Sin aũt cõcubina liberæ cõditionis cõſtituta, filiũ uel filiam,ex licita conſuetudine ad hoiem liberum habita procreauerit, ẽt cũ legitimis liberis ad materna uenire bona.& idem diſponit lex pen. tit.13 6.part.Quod tamẽ debet intelligi & limitari, niſi talis mater ſit illuſtris perſona:quia tũc tales filij ſpurij ſeu uulgo concepti nõ poſſunt ei ſuccedere ab inteſtato, nec ex teſtõ, nec ex aliqua donatione,uel contractu inter uiuos:ſecùs tñ eſt ſi tales filij eſſẽt naturales tm̃: quia tunc bene ſuccederent ei,ſicut alteri matri:tex. eſt in d.l. ſi qua illuſtris.C.ad Orphi. & idẽ diſponit d.l.pen.tit.13.6.part. Et rõ, per quã tales filij naturales poſſunt ſuccedere matri & nõ patri, eſt,qa pater eſt incertus:mater uerò eſt certiſſima: & liquidè põt probari ꝙ ex ea nati ſunt, vñ merito ei ſuccedunt: iſtam rõnem probat tex.in l.quia ſp ff.de in ius uocand.cuius uerba ſunt,quia ſp certa eſt mater,ẽt ſi uulgo conceperit.tex. in l. partum C.de rei uendi.tex.in l.fi.C.de lib.cauſ.tex.in l patrum.ff.de uſur.tex. in l.ſi quis cum totum.§. ſi ancillam ff. de excep.rei iudic.tex.in l.idẽ Pomponius ſcribit ſi frumentum §.idem ſcribit ſi equam. ff de rei uend. tex.in §.2. Inſti. de ingenuis, & utrobiq; docto. Hodie uerò attẽta iſta noſtra.l. Tauri. tales filij naturales, uel ſpurij: uel uulgò concepti, nullo modo ſuccedunt matri ab inteſtato,nec ex teſtõ,extantibus filijs legitimis:ſed tantùm poterit eis mater inter uiuos,uel in ultima uoluntate, relinquere quintam partẽ bonorum,quam poteſt relinquere extraneo,uel pro anima.

10 Non extãtibus uerò filijs legitimis uel deſcẽdentibus, benè ſuccedunt ei tales filij naturales ſiue ſpurij, in totũ ab inteſtato & ex teſtõ, etiam ſi mater habeat patrem, uel matrem, uel alios aſcẽdentes legitimos: ita expreſsè diſponit iſta lex 9.Tauri,in 2.parte. quã tamen intelligerem, præterquam ſi mater eſſet illuſtris,ut in d. l. ſi qua illuſtris.C.ad Orphi. quia in hoc,ius commune remanet incorrectũ:& cõfirmat hoc qa lex noua gñaliter loquens, nõ dẽt extendi ad caſum ſpecialẽ,per aliã legem determinatũ: ſed intelligit & diſtinguitur per l.ſpecialem. iſtam regulã & doctrinã ponit gl.ordin. iũct.

tex.

text. in l. ſciendum. ff. qui ſatisda.co-
gan.ĩ gl. 1.& ibi Bar.Pau.& com. doct.
Bal.in l.ſi quæramus prope finẽ. ff.de
teſta.& ibi,Pau.Imo.Aret.& com.doc.
tenet ẽt Alex. in l. hac conſultiſſima.
penul.col.& ibi Iaſ.4.col. Imo. in cap.
2.de teſta.5.col.facit text. in l.non eſt
nouum.ff.de legib.tex.in l. nã & poſte
riores.eo.titu. bonus tex. in l.2.§.fi.ff.
de noxa. facit etiam tex.in l de eman-
cipatis uer.exceptis.C. de leg. hære.iũ
cta Authen.itaque.& ibi gl.or. & com.
opi. C.com.de ſucce. vbi hr̃ ꝙ de iure
Codicis per dict. uerſic. exceptis. fra-
ter cõſangnineus ex parte patris ſuc-
cedit fratri defuncto in bonis habitis
à patre, frater uerò uterinus ſuccedit
in bonis habitis à matre. & poſtea d.
Auth itaq; vnde ſumitur,dicit ſimpli-
citer & indiſtinctè, ꝙ fratres utrinq;
cõiũcti p̄ferant:ſed qñ cõcurrũt cõſã-
guinei & uterini,pariter admittunt,&
tñ dicit ibi gl.com.ap. qđ debẽt admit
ti cũ diſtinctione, đ qua ĩ d.§.excepti.
11 Dubiũ tñ ſingulare & neceſſarium
eſt, an in caſu quo filij naturales poſ-
ſunt ſuccedere patri ab inteſtato, ſ.in
duabus uncijs hæreditatis ſuæ, nõ ex-
tantibus deſcendentibus vel aſcendẽ-
tibus legitimis, ſi fortè pater decedat
cũ teſtamento in quo filios naturales
præteriuit, nullã partẽ hæreditatis eis
relinquendo, an poſſint tanquam præ
teriti,uel ſine cã exhæredati, rumpere
teſtm̃ patris, uel aliquo remedio age-
re ad cõſequendas dictas duas vncias?
& certè vĩ ꝙ ſic, q̃a regula no. & uera
eſt, ꝙ in caſibus in quibus filio debetr̃
aliqua legitima uel portio ab inteſta-
to,ſi in teſtamento ſub illa non relin-
quatur,poteſt rumpere teſtm̃, & reme
dio competenti contra eũ agere:text.
eſt & ibi gl.or. & cõis theorica docto
rũ in l.cũ quæritur.C. de inoffi. teſt.de
quo latiùs dixi in ſuo loco.Sed iſtis fi-
lijs naturalibus debetur ſucceſſio,hoc
eſt portio duarum unciarum:ergo pro
eis poſſint agere ſi reperiantur prçteri
ti in teſtamẽto patris. Sed his nõ obſtã
tibus teneo contrarium,imò ꝙ tales fi
lij naturales præteriti, ſint excluſi:
nec ſibi competat aliquod remedium
contra teſtm̃ patris,quia nulla lege ca
uetur nec neceſſitatur pater aliquid
eis relinquere,quia licèt poſſint ſucce
dere ſm̃ uel præter uolũtatem patris,
non tñ contra eius uoluntatẽ, nec eis
debetur à iure aliqua legitima: & in
expreſſo iſtam ſenten.& commu.tenet
glo.ſing & unica in l.1.ff.de bon. poſ.
contra tab.in uerbo naturales. quã ibi
reputat ſingu. & unicam Dinus & Al-
beri. & no. & commen. Bart & comm.
doct. illam etiam ad hoc not. & com-
mẽdat Bar.in l.Gallus.§.etiam, 2.col.
de libe.& poſth.& ibi doct.& illã glo.
dicit ſingul. Bal.in l.1. C. quorum bo-
no.nu.1.eam etiam ad hoc not. Bal.in
l.fi.C.de natu libe.1.col.1. nu.idẽ Bal.
in l.fi.C.unde legitimi.3. colu.num.8.
Bal.in cap.1.de conſti fi col in princ.
idem Bal. in cap. innotuit.de elect 2.
col.nu.8. illam etiam glo.dicit ſingu.
Imo.in l.ex facto. de vulg.& pupil.5.
colum.prope fi.illam etiam ad hoc cõ
mendat & dicit ordinariam Paul. in l.
ſi qua illuſtris.C. ad Orphi. nu.4.Cor-
neus in l.humanitatis. 3.colu.in med.
C.de impube. & alijs.illam ẽt dicit ſin
gu.Iaſ in l. Gallus. §. quidam rectè. 6.
colu.nu.22. ff.de lib & poſthu.idẽ Iaſ.
in l.1.C.de contra tabu.3.col.nu. 3.Se-
gura in repeti.l. cohæredi. §. cũ filiæ.
de vulga.11.col. & licèt prædicta glo.
pro ſing à doctoribus allegetur, tñ ſi-
milis eſt gl. & expreſſa in §. tam autẽ
naturales. Inſtitu.de inoffi.teſta.quam
ad hoc notat & commen. Salice.in l.ſi
qua illuſt.C.ad Orphi.1.col. nu.2. Iſtã
etiam concluſio.tenet Bar.in Authen.
qui.mod.natu.effi. ſui §. ſi quis igitur.
colla.7.in fin nume.8.Aug. in §.fin.2.
colum.in medio.pro qua commu.ſen-
ten.facit tex.expreſſus in l.fi. C.de na
tu. libe. ibi ut neceſſitas relinquendi.
quem ad hoc not. & conſiderat Bald.
ibi.nu.1.Pro qua commu.ſent. & con.
ego allego & conſidero expreſſam l.
part.l.8.verſi. pen tit.13.6.partit.
12 Item adde, ꝙ in caſibus in quibus

tales filij naturales uel ſpurij, ſeu vulgò concepti, poſſunt ſuccedere matri ab inteſtato, quos ſuprà dixi, in eiſdẽ ſi mater decedat cum teſtõ, & tales filij nõ ſint inſtituti ſua legitima, uel iuſtè exhæredati, poſſunt rũpere & ſubuertere teſtm̃ matris, ſicut ſi eſſent legitimi: tex. eſt no. in l. ſi ſuſpecta. verſic. de inofficio teſtam. cuius uerba ſunt, de inoffic. teſta. matris, ſpurij quoque filii dicere poſſunt: & ad hoc nor. ibi gloſ. ord. Odofre. Alber. Bald. Ang. Paul. de Caſt. & ſcribẽtes. & com. ꝑ illũ text. ita tenet ẽt glo. ord. in l. ſi qua illuſtris. C. ad Orphi. in glo. fi. in princi. & ibi do cto. glo. in § tam autem naturales. Inſtit. de inoffi. teſta. in glo. t. & ibi doct. & idem voluit Bald. per illum tex. l. ſi. 2. colu. nu. 3. C. fa. herciſc. ubi dicit, ꝙ quantum ad matrem, naturales habent iura legitimorũ. Ex quibus infertur notabilis & neceſſaria declar. ad iſtã. l. 9. Tauri, ut ſicut tales filij naturales uel ſpurij ſuccedent matri ab inteſtato & ex teſtamento, ita etiam ſuccedant cõtra teſtm̃, q̃n ſunt prꝑteriti uel exhæredati: imò procederet iſta concluſio etiam ſi talis mater habeat aſcendentes legitimos, ex eo ꝙ tali caſu per iſtam l. 9. Tauri., iſti filii naturales ſiue ſpurii ſunt ei hæredes ab inteſtato.

13 Item adde quod oĩa ſuprà dicta ꝓcedunt & debent intelligi, q̃n talis filius naturalis ſiue ſpurius nõ eſt natus ex damnabili coitu: ſecus tñ aliàs ſi eſſet natus ex damnabili coitu, ut adulterino, nefario, inceſtuoſo: quia tunc nullo modo ſuccedit patri, nec matri, ex teſtamento, nec ab inteſtato. Et ut fundamentaliter intelligatur, dico ꝙ propriè adulterinus dr̃, qui eſſet natus ex muliere coniugata: Nefarius dr̃ ille, qui eſt natus ex linea deſcendenti: Inceſtuoſus vero dr̃, qui eſt natus ex linea tranſuerſali in gradu prohibito: tex. eſt in l. ſi adulterium cum inceſtu. ff. de adult. text. in auth. de inceſt. nup. in princ. coll. 2. & ibi gl. ord. & comm. doc. tex. in auth. inceſtas. & in auth. ex complexu. C. de inceſt. nupt. text. in l. quinetiam. ff. de ritu nupt. text. in § ergo. Inſtit. de nuptiis. licet aliq̃n vnum ponatur pro alio. Et tandem ille dr̃ natus ex damnabili coitu, q̃n eſſet natus ex tali acceſſu, qui uenit puniẽdus aliqua lege cõi uel regia: ut natus ex ſtupro commiſſo cum uirgine uel uidua non retenta pro concubina: imò generaliter, q̃n eſſet natus ex parte uel matre, inter quos de iure prohibitum eſt matrimonium, uel coitus reperiatur prohibitus: nam in oĩbus his caſibus, talis filius non põt ſuccedere ab inteſtato: text. eſt capitalis & expreſſus in auth. qui. mod. natu. effi. ſui, §. pen. coll. 7. cuius uerba ſunt, Primum quidẽ oĩs qui ex complexibus (nõ enim hoc nocamus nuptias) aut nefariis, aut inceſtis, aut damnatis proceſſerit, iſte nec naturalis nominatur, nec alendus eſt à parẽtibus, nec habebit quoddam ad præſentem legem participium. & ibi gl. ordĩ. Bart. Ang. & commu. doct. tex. in authen. quibus mod. natu. effi. legit. §. pen. colla. 6. text. in auth. ex complexu. C de inceſt. nupt. tex. in auth. licẽt, in fin. C. de natu. libe. facit etiam text. in l. nõ facilè, in fi. ff. de gradibus. tex. in § ſunt & aliæ. Inſtitut. de nuptiis & ibi glo. & commu. docto. & licet prꝑdicta iura tantum videantur loqui in patre, & eius linea, tamen idem eſt in matre: ita tenet gl. nota. & ord. in l. ſi qua illuſtris. C. ad Orphi. & ibi Cynus, Iacob. Batto. Bald. Salt. & commu. doct. glo. in auth. ex complexu. C. de inceſt. nupt. glo. in § nouiſſimè. Inſtit. ad Orphi. tenet etiam Spec. in tit. de ſucceſſ. ab inteſta. uer. ſed nunquid ſpurij. nu. 22. & in uerſic. ſed agnati. nu. 32. & iſtã dicit commun. opin. Corneus. in l. ſi qua illuſtris. C. ad Orphi. 2. colu. Sũma Syluestr. in parte, filii. 4. colu. Cynus in auth. itaque. C. commu. de ſucce. 2. col. Alber. ibi. 2. col Din. in tractat. de ſucceſſ. ab inteſt. 3. col. Rolandin. in tract. de ſucce. ab inteſta. 9 col. nu 28. Anto. de Roſe. in tract. de ſucce. ab inteſta. 5. col. nu. 24. Matthæ. Mattheſillanus in tract. de ſucce. ab inteſt. 4. col. Nico. de

Vbal.in tract.de ſucc.ab inteſt. 12.col. nu.44.licet Hoſt.in Sũma,qui filij ſint legi.§.an vtrumq;.3.col.teneat contrarium:imò ꝙ tales filij ſuccedãt matri: & idem tenet And.de Iſer.in c.1.§.naturales.ſi de feu.fue. cõtro.inter domi. & agna. Anto. in c.per uenerabilẽ, qui filij ſint legitimi. qui dñt ꝙ imò tales filij ſuccedũt matri.Sed ſuperior eſt verior & cõmu.opi. Ex quibus infero,ꝙ idẽ eſt qñ eſſet natus ex ſacerdote, uel religioſo,uel ex aliqua moniali,uel religioſa: qa talis filius nullo mõ ſuccedit, quia talis coitus eſt punibilis, uel ſaltem reprobatus: iſta eſt gl.notabilis & ordi. in Auth. quib.mod.natu.effic. ſui.§.pen.in verbo.participium.col.7. & ibi commu. doct.gl.in l.vulgo cõcepti.ff. de ſtatu homi.& tenet Bart.in l. ſi.de his qui.vt indi. 1.col.nu.2.glo.in c per uenerabilem, q filij ſunt legi.in verbo.adulterinis.& ibi Abb.num.32. idem Abb in c.cum haberet.de eo qui duxit in matri. quã poll. p adult. pen. col.num.11.& ibi præpo.fin.col.Summa Syluest.in parte filij.5.col.nu.7.Dinus in tract. de ſucceſſ.ab inteſt.3.col. num.10.& 11.Nico.de Vbal.in tracta. de ſucceſſ.ab inteſt.3.colum.nu.9.

14 Hodie tñ in noſtro regno filius dr̃ natus ex dãnabili & reprobato coitu, ut non poſſit ſuccedere qñ mater p eũ incurreret in pęnã mortis:ita diſponit iſta l.9.Tauri, in ſi.quæ eſt bñ notãda. Ex qua lege 1.infero,ꝙ filius natus ex muliere cõiugata,nõ poterit patri nec matri ſuccedere. Secundo infero, ꝙ ſi eſſet natus ex ſtupro cõmiſſo cũ uirgine,uel uidua, licet nõ ſit retenta in domo pro concubina,bñ poterit ſuccedere tàm patri q̄ matri, ex teſtõ,& ab inteſtato:cũ ex tali acceſſu non imponatur pœna mortis.Tertiò infero,ꝙ ſi eſſet natus ex cõſanguinea,ẽt infra quartũ gradum ,ſimiliter poſſet ſuccedere matri ex teſtõ,& ab inteſtato,nõ extantibus legitimis:quia nõ incurr it pęnã mortis:patri uerò nõ poſſet ſuccedere ab inteſtato,cũ non ſit talis mulier cũ qua iuſtè pater poterat contrahere matrimonium ſine diſpenſatione:ut in l. 11.infra his legi.Tauri, ex teſtó verò poſſet ſuccedere patri, ſicut qlibet extraneus,nõ extãtib.legitimis. Quartò infero,ꝙ ſi eẽt natus ex patre uxorato, & matre ſoluta de iure cõi poſſet ſuccedere matri ex teſtõ,& ab ĩteſtato:qa talis coitus non erat damnabilis:ut in l.1.C.de adulſ.imò licet hodie ſit punibilis talis acceſſus p leges regias, qñ mulier retinet̃ pro publica concubina coniugati,tñ poterit ei filius ſuccedere, cũ non imponatur pęna mortis:patri uerò nõ poſſet ſuccedere ab inteſtato,cum illo ipe non poterat cũ ea contrahere, nec poterat eſſe eius concubina,nec hodie,attenta.l.11.Tauri.ex teſtõ uero poterit patri ſuccedere ſicut qlibet extraneus, non extantibus legitimis,cũ non ſit natus ex dãnabili coitu:per noſtrã l.Tauri,& in expreſſo,ꝙ talis filius non dicatur natus ex dãnabili coitu,tenet Sali.licèt eius litera ſit corrupta,in Auth.ex cõplexu de ĩceſt. nup.nu.2.idem Sal.in l.ſi qua illuſtris. C.ad Orphi.1.col.nu.3.licet ſimiliter, litera ſit corrupta: quia ibi abũdat,nõ. Cor.ibi 2. col.in prin.Ang.de Aret.in §.nouiſſimè.Inſt.ad Orphi.2. col.ĩ medio.verſi.ad unũ aduertas.Io.de Pla.in §.1.eiuſdem tit.1.col. poſt princ.uerſi. & nati ex ſoluta & viro coniugato.Socin.valdè no.in conſ.148.2.colum.verſi.his autem non obſtantibus.

15 Item aduertendum, ꝙ ſi talis filius ſit natus ex ſacerdote, uel religioſo, vel moniali,uel religioſa profeſſa,indiſtinctè non poterit ſuccedere patri, nec matri,ex teſtõ,nec ab inteſtato:licet per talẽ acceſſum mater non incurrat pœnam mortis, & quod non poſſit ſuccedere patri,diſponit expreſsè.l.2. tit.3.li.5.ord.ubi cauetur,quod ut euitetur acceſſus inter clericos & eorum concubinas, prohibetur ne talis filius ſuccedat patri ex teſtõ, uel ab inteſtato, uel aliquo contractu inter uiuos, oneroſo uel lucratiuo:idem etiam diſponit lex 22.titu.3.lib.1.ord.Item qđ non poſſit ſuccedere matri, diſponit

expreſsè

expreſsè noſtra lex 9. Tauri.in fi.quod probat iſto mõ, nam ipſa loquitur circa ſucceſsionẽ filiorũ ex parte matris, & in fine dicitur: quod ſi filij ſint nati ex ea & ex clerico uel religioſo, quod ſeruetur illud quod continetur in d.l. ordinamenti: ſed in illa continetur ꝙ tales filij patri non ſuccedant: ergo in iſta l. Tauri, apertè vult quòd ſimiliter non ſuccedant matri.

16 Dubium tñ eſt circa materiam ſi ꝑ legem uel ſtatutum poſſit diſponi, q̃d talis filius natus ex damnabili coitu, poſſit indiſtinctè ſuccedere patri & ſimilter matri? & bř vĩ ꝙ nõ 1. quia per hoc inuitarentur parentes ad delinquendum, arg. text. in ratione ſui in l. fi. C. de natura. libe. in verſicu. filijs. cuius uerba ſunt, filijs enim naturalibus relinqui conſtitutiones quantum uoluerint, ideo prohibuerunt: quia vitiũ paternum reſtænandum eſſe exiſtimauerunt. Confirmatur per tex. in l. ſi vnus. §. pacta quæ turpem cauſam. ff. de pactis. vbi hř, quod pactum per quod fit remisſio delicti futuri nõ ualet, nè detur occaſio delinquẽdi: & ibi notat Albe. Bald. Ange. Paul. & commn. opinio doct. facit tex. notabilis & expreſſus in l. conuenire. ff. de pactis dotalibus. & ibi not. Bald. Salic. & commun. doct. tex. in l. 1. § hæc autem actio, ff. ſi quis teſtõ liber eſſe ius fuerit. quẽ ibi not. & commendat Bart. tex. vnicus. in l. fin. §. illud. ff. de his quæ in fraudem credito. text. in l. 1. §. illud. ff depoſiti. text. in l. contractus quidam. §. 1. ff. de regu. iur. ibi. excepto eo quod Celſus putat non ualere ſi conuenerit ne dolus præſtetur. tex. in l. nec ex prætorio. ff. eo. tit. præterea talis eſſet cauſa peccati. & ideo non eſt permittenda, vt in c. ſi. extra de pręſ. in c. cum infirmitas. de pœnitentijs & remisſionib. Ex quo 1. infero, ꝙ non põt quis per contractum nec ultimam uoluntatẽ alicui remittere dolum futurum in aliqua re vel cauſa committendum, nè inuitetur ad delinquendum, licèt dolum præteritum iam cõmiſſum remittere poſſit: ita probat text. not. in l. quidam decedens, de admi. tuto. & ibi tenet gl. ord. Bar. & cõm. opi. text. in l. ſi quis rõnes. ff. de libe. leg. tenet Bar. ubi reputat notabiles. in l. Aurelio. §. Caius. de libe. lega. 2. col. nu 8. & ibi commu. doct Bal. in l. cũ neceſſitatem. C. de fideic. Imo. & moderni. in l. ſi ſeruus uetitus. ff. de lega. 1. Iaſ. ubi ualdè commendat in l. actione. fi. col. C. de trãſac. & ita diſponit expreſsè. l. 29. tit. 11. 5. part. Secũdò infertur, ꝙ nõ ualet pactum per ꝙ qs promittit non reuocare donationem prætextu ingratitudinis futuræ: & in ſpecie ita tenet Bart. in l. fi. ff. de pac. & ibi Bal. Paul. & Iaſ. Spec. in tit. de don. §. 1. ver. quid ſi factum ſit. Bal. in l. fin. C. de bonis libe. num. 4. Et an ualet talis remisſio cum iurõ, uide latè Rom. & modern. in l. ſtipula. hoc modo concepta. de uerb. obli. & omninò. Iaſ. Decium. Iaco. de ſan. Geor. & Curtium in d. l. fi. C. de pac. Tertiò infero, ꝙ licet pater poſſit remittere filio ingratitudinem ꝑteritam, ut non exhæredetur, tñ non poteſt remittere ingratitudinẽ futuram: ita Bar. in d. l. fi. C. de pact. 1. lect. nu. 3. & ibi Ang. 1. col. Pau. fi. colu. in princ. & commu. doct. facit tex. cum gl. in l. quidam cum filium. verſi. quare de verb. oblig. Quartò infero, ꝙ licèt princeps poſſit remittere delictum iã commiſſum & præteritum, tñ non poteſt concedere ueniam delicti futuri: & in ſpecie ita determinat Iaco. Butr. in l. reſcripta. C. de preci. impe. offe. & notabiliter ibi Bal. 2. col. nu. 4. Pau. Iaſ. & commu. doct. idem Paul. in l. fi. C. ſi contra ius uel uti. pu. 2. col. Sali. in l. caſtitati. 1 col. poſt prin. C. de adul. & iſtã concl. ſ. ꝙ nõ poſſit talis lex uel ſtatutum ualere. tenet nota Hoſtien. in Sũma, qui filij ſint legitimi. §. qualiter. pen. col. verſi. quid ſi Imperator. Cardinalis. in c. per uenerabilẽ, eo. tit. fi. col. & q. vbi allegat alios ſolennes doctores ita conſuluiſſe, tenet ẽt Bar. in l. 3. de teſt. 2. col. num. 7. & dicit ita tenuiſſe ſolennes uiros quos ipſe refert: tenet etiam ibi Bald. Imol. & alij docto.

Ancha.

Ancha.in c 2.de reſt.pen.col. num.28. Sed his nõ obſtãtibus teneo, ꝙ princeps nõ poſſit ꝑ reſcriptũ cõcedere alicui particulari, ut filius eius poſtea naſciturus ex dãnabili coitu ſibi ſuccedat ꝑ ꝓdicta:ſed cõdendo legẽ generalẽ & cõem benè põt diſponere ꝙ filij nati ex dãnabili coitu poſſint ſuccedere parentibus, licèt ꝑ ſtatutũ hoc non poſſit fieri ex defectu pñtis ſtatuẽtiũ: & ita confirmat hodie noſtra l.9 Tauri, ꝗ admittit oẽs natos ex damnabili coitu ꝓter quã eo caſu quo mater incurrat pœna mortis: nec obſtat rõ ſuperior,qa ı̃deo ꝙ lex eõs nõ diſpenſat aliqd in pœna nec in delicto, ſed tñ principaliter circa ſucceſſionem bonorũ:nã aliàs ſequeretur ꝙ nõ poſſet diſponere in hoc circa filios naturales tñ,ꝑp peccatũ euitandum. Confirmatur etiam, quia videmus ꝙ ius canonicum defert eis alimenta,ut in ca. cum haberet,& infrà dicetur: ergo lex ciuilis hæreditatẽ totã vel partem eis deferre põt. Rurſus confirmatur, quia prędicta lex nihil principaliter diſponit in fauorem parẽtum delinquẽtiũ, ſed tñ in fauorẽ filiorũ q̃ nõ peccauerunt: & in expreſſo ita tenet Bal. in l. cunctos populos. C. de Sum. Trini & fide catho.pen col ver.2. qro de effectu maximè.10.col ver. nõ obſtat ſi dicat.Bal.in l.1.C. de iure aureorũ annulo.1.col.nu.3.& ibi Sali. Bal.in c.canonũ ſtatuta.de cõſtitu.pen.col. num.22. Pau.in l ſi C ſi contra ius vel vti.pu.2. col.nu.2.ubi limitat hoc, nõ extãtibus legitimis: extantibus verò legitimis non poſſet: & ita poſſunt intelligi & reduci ad concordiam opiniones ſuperiores contrariæ.

37 Iuxta ꝓdicta tñ neceſſariò & vtiliter qro,an nepos natus ex filio ſpurio, nefario,inceſtuoſo, vel nato ex dãnabili coitu,poſſit ı̃ſtitui ab auo;uel quouis alio tit.habere bona ſua non extantibus filijs uel deſcendentibus legitimis?in quo articulo verè & reſolutiuè dico ſic, ꝙ ſi talis filius natus ex dãnabili coitu,iã eſt mortuus,tũc nepos ex eo optimè põt inſtitui ab auo: iſta probat tex.no in l.fi.C.de natu.libe.vbi habet, ꝙ licèt pater non poſſit oĩa bona ſua relinquere filio ſuo naturali, tñ benè põt ea relinquere nepoti ex eo: ergo idè dicamus in noſtro caſu ut poſſit.Si verò filius natus ex dãnabili coitu nõ eſt mortuus ſed viuit, & expreſsè cõſtat ꝙ auus bona ſua reliquit tali nepoti, cõtẽplatione ipſius nepotis non patris, ut qa dicit ꝙ nihil patri acquiratur, & tunc talis inſtitutio ualet:qa nihil patri acquiritur, etiam vſusfructus:arg.tex.no.in Auth. excipiur.C. de bonis quæ libe. Si verò filius natus ex dãnabili coitu viuit,& nepos inſtituit ab auo.cõtẽplatione ipſius filij incapacis, & talis inſtitutio nõ ualet,ſicut qñ ipſum filiũ inſtituiſſet: qa ille qui ꝑ ſe eſt incapax, ſimiliter eſt incapax mediãte perſona alterius:arg tex. in l.1.C.de natu.libe in verſi.ſiue itaq; ibi.ſiue per interpoſitã pſonã: arg.etiã tex. in l ſed ſi plures §. in arrogato ff. de vulg.& pupi.tex.in l.aditio verſi.fi. ff.de acq.hære: tex.in l.liber homo. ff. de acqui.rerum dom. tex.cum materia in l.cũ aliquis.C.de iure delib text.in l.quod conditionis ff.de don. cã mor. tex.in l.nec per ſe. C. de hæred. inſtit. tex.in l.non minus.ff eo titu.text.in l. non licet.ff.de contrahen empt tex.in l.1.verſi.ſi C.de cõtract.iudic tex.in l. pupillus. § ſed & ſi per interpoſitum. ff de autho.tut.tex. in l.Labeo. in fine ff.de vſuca.tex.in l.2.§.1. ff.de admi.rerum ad ciui.perti cuius verba ſunt, ꝙ quis ſuo nomine exercere prohibetur, id neque per ſubiectam perſonam agere debet:ſi verò ſumus in caſu dubio, qa non põt conſtare cuius contemplatione talis nepos ſit inſtitutus, tunc eẽ ſeẽ inſtitutus contẽplatione ipſius nepotis: unde valebit inſtitutio, & licitè bona ſibi retinebit,& hoc,mõ ſit in pñtate ſui patris,mõ non.1 argumento tex. cum ratione in dicta.l. final C.de natu.libe.quia nemo pſumitur delinquere nẽc eligere ſibi viã per quã diſpoſitio infirmetur, ut in l. ſi miles qui de-

 ſtinaue-

ſtinauerat.ff.d mili.teſt. 2. arg.tex.in l.
fi.in priu.ff.de his q. vt indig. ubi dr̃,
qđ ſola rõ paternæ affectionis vel cõ
iunctionis non inducit ſuſpicionẽ ta-
citi fideicom. per text in l. cognoui-
mus.de hæreti. ubi filius hæreticus nõ
põt ſuccedere patri nec matri, ſed ne-
pos catholicus ſic. Ex quo infertur qđ
ſi nepos ex filia inſtituatur, valet inſti-
tutio cum filiæ nõ dẽr quæri pp defe-
ctum patriæ ptãtis. Ex quo ẽt no. infe-
ro, ꝙ ſi clericus uel quilibet alius hẽt
filium ſpurium & incapacem, natum
ex dãnabili coitu, qui quidẽ filius ha-
bet uxoiẽ, põt pater vxoiẽ eius hære-
dem inſtituere, & ei ex bonis ſuis re-
linquere quicquid velit: & idẽ eſt ẽcõ-
tra: ſi habeat filiã nuptã, põt pater ma-
ritũ eius inſtituere: ex quibus dixi &
iudicaui in qõne de facto, cùm eſſem
aſſeſſor iudicis recuſati: ꝙ cũ tractare-
tur matrimoniũ inter filiũ ſpuriũ cle-
rici ex una parte, & filiã legitimã alte-
rius ex alia: cõuentũ fuit inter eos, qđ
pater clericus certa bona expreſsè &
ſimpliciter donaret patri uel matri ip-
ſius ſponſæ uel uxoris ſpurij, uel ipſi-
met ſponſæ uel vxoris, certè dixi & iu-
dicaui quod ualeret talis donatio, &
non confiſcaret̃ per ſuprà dicta. & iſta
con. clarè procedit reſpectu proprieta-
tis cuius eſt capax nepos: ſed dubiũ eſt
ſi talis nepos ſit in ptãte patris incapa-
cis, cui applicabitur ille vſusfructus:
& breuiter dico qđ remanebit penes
ipſum nepotẽ cũ patri nõ poſſit acqui-
ri: quia eo ipſo vr̃ uelle auus ꝙ vſus-
fructus non quærat̃ patri & ſic filio in-
capaci, ſed remaneat penes nepotẽ: ſi-
cut ſi expreſsè diceret. arg. dict. Auth.
excipitur. cõfirmat̃ hoc, quia cũ patri
non poſſit adquiri prædictus vſusfru-
ctus, ergo acquirit̃ ei cui põt, & ſic ip-
ſi nepoti: & talis præſumitur eſſe intẽ-
tio diſponentis, & ſic aui teſtatoris: ar-
gumento tex. no. in l. proinde. §. fi. ff. de
ſtip. ſeruo. ubi relictum uel promiſsũ
ſeruo cõi, ſi non põt q̃ri utriq; dño, ac-
quiritur tm̃ ei cui põt: text. in l. ſi cõis
ſeruus me⁹ & tuus. co. tit. Et in effectu
iſtã con. & reſo. tenet Bar. in l. Gallus.
§. quid ſi is. ff. de libe. & poſth. 2. & 3.
col. ubi plenè tractat, licet ſic non de-
claret, & ibi no. Pau. de Caſt. 2. & 3. col.
nu. 6. Aret. 1. col. verſi. extra gl. qui latè
loquitur. Alex. qui dicit magis comm.
opi. 2. col. nu. 7. Iaſ. qui dicit hanc eſſe
magis com. opi. 4. col. nu. 18. tenet ẽt
Ange. in l. fi. C. de na. libe. & ibi no. &
melius quam alibi Salic. 5. q. per 2. col.
Bar. no. cõ. 118. Contrariã tñ ſnĩam te-
net Spec. in tit. de ſucce. ab inteſta. §. 1.
verſ. ꝙ ſi habens filium ſpuriũ. imò ꝙ
nullo mõ ualeat inſtitutio ſi talis ne-
pos ſit in ptãte ſui patris & incapacis:
qa ille qui eſt incapax per ſe, ſimiliter
eſt incapax mediãte perſona alterius,
ut ſuprà proximo folio dixi & allega-
ui. Si uerò talis nepos ſit emancipatus
vel aliàs ſui iuris, ualet inſtitutio: qa
ſibi totũ põt acquiri: & in ſpecie pro
hac ſnĩa facit tex. no. & expreſſus, quẽ
ipſe allegat in l. quæritur. ff. de bonis
liber. vbi ſi filius patroni iuſtè exhæ-
redatur à liberto, nepos ex eo ſimiliter
excluditur à bono. poſſe. contra tabu. ſi
eſt in ptãte ſui patris: quam l. dicit ibi
Albert. bonã & famoſã ad plures qõ-
nes. Sed his non obſtantibus teneo ſu-
periorẽ ſnĩam & contr. 1. non obſtat ei
tex. in l. q̃rit̃: de bo. liber. quia ille pro-
cedit de iure antiquo, ſm qđ omne il-
lud qđ quærebat filius, acquirebat̃ pa-
tri: & nõ poterat aliquo mõ remanere
penes filium in proprietate nec vſu-
fructu, etiã de expreſſa uel tacita uolũ-
tate dantis uel relinquentis. Hodie ue-
rò de iure nouo. C. proprietas q̃rit̃ fi-
lio, & eſt capax eius, & rõne patriæ ptã-
tis, patri q̃rit̃ uſusfructus. ꝑterea teſta-
tor uel relinquẽs põt uelle, ut uſusfru-
ctus nõ q̃rat̃ patri ſed remaneat penes
ipsũ filiũ, ut in d. Authẽ. excipit̃. ergo
in iſto caſu noſtro qñ ꝑ l. nõ põt quęri
uſusfructus patri, remanet penes filiũ
ſaltem de tacita uoluntate teſtatoris:
& ita ſolui & declarat Pau. de Caſt. in
dicta l. Gallus §. quod ſi is. 3. col. & eſt
de mente aliorum.

18 Itẽ adde, qđ neceſſariũ & quotidia-

num

num dubiũ eſt, ſi ſit aliquis modus tutus tàm de iure q̃ in foro conſcientiæ per quẽ poſſit pater uel mater vltra alimenta aliquid relinquere filio ſpurio, nato ex damnabili coitu? & reſolutiuè dico qđ plures modos ponit magiſtraliter Bat.ĩ l.fi.ff. de his qbus ut indig. 2.col.nu 6.cũ ſequenti. idẽ Bart.in l.ſi is qui duos.ff de libe.lega.Bal.in l.fin. col.2.C.pro ſocio.Bar.& docto. in l.2. de hæred.inſtitu. Albe.in l.humanitatis.C.de natu.libe.not. & melius q̃ alibi Ludouicus de Sardis de Ferraria. in libello ſuo de naturalibus liberis. in vlt.charta.latè & no. Cępola. in cautelis ſuis cautela, 38. ubi ponit duodecim modos. Iacob. de S. Georg.in l.cũ tacitũ.ff.de proba.2.col.vſq; ad finem. Sed nullus eorũ eſt benè tutus in iuſtitia & cõſcientia præter vnũ.ſ.qñ pater vel mater ſimpliciter inſtituit amicũ ſuum capacẽ, nõ grauãdo eũ, expreſsè nec tacitè reſtituere filio incapaci, nã tunc ſi ille amicus hęres inſtitutus vellet reſtituere hęreditatẽ vel partẽ ipſi filio ſpurio & incapaci rectè põt: & iuſtè filius retinebit, quia poſtquam amicus hæres adiuit hæreditatẽ, iã vnita ſunt bona & effecta ſunt patrimoniũ eius: vnde ſi poſt aliquid dederit filio incapaci, nõ dr̃ ſuccedere vel habere à patre, ſed ab hęrede inſtituto, cui nõ eſt prohibitũ ſuccedere: arg.tex.in no. gl.or.in l.... §.veteres.ff.de aeq.po. tex. in l.ſed ſi plures.§.filio impuberi.ff de vulga.& pupil.tex. in l.eis qui in prouincia.§.fi.ff.ſi cer.pe.text.in l.1.§ præterea.ff. de ſeparatione bonorũ. tex.in l.fi. in fine, C.de inoffi.teſt. tex. melior de iure.in § 1. Inſti. de hæredum quali.& diffe.

Secundò in expreſſo, ꝙ talis filius incapax iuſtè poſſit habere à prædicto hærede inſtituto probat tex. ualdè no. in l.qui Titij teſtm̃.ff.de his quibus ut indig. vbi licet ille q accuſauit teſtm̃ Titij de falſo, non poſſit ei ſuccedere: tñ non prohibetur poſtea ſuccedere eius hæredi, quia non dr̃ principaliter ſuccedere Titio: & ad hoc no.ibi Albe.& doct.ad idẽ eſt tex. in l.poſt legatum.§.qui accuſauit, in prin.eo.tit.tex. in l 3 C de peti.hæred.tex. in l.cũ autem,§ fi.uer.ponamus.ff.de ædil. edic. & in ſpecie iſtã con. tenet Spec. Inſti. de ſucce. ab inteſta.§. 1. verſi. ſed quid ſi pater inſtituit extraneũ.nu.30. Bart. in d.l fi.ff.de his qui.ut indig.2. col.in medio.licet ibi dicat quod iſte modus hẽt aliquid fraudis: iſtam ẽt con.tenet Bar.ubi no.loquitur in l. ſi is qui ex bonis, de vulg.& pupi.1.col.2.q. princ.& ibi notat Imo. 2. col.& com.doct.Alb. in Authenti.licèt, prope fi.C.de na.libe.Salice.in l.2.fi.q.eo.tit iſtam ętiam con.tenet Cepol. in dict.cautela.38.fi. col.in fi.Ludo.de Sard. in dict.libello ſuo, de natu. libe. in fine, vbi dicit qđ eſt cõis cautela & melior cæteris. Sed adde quod mihi eſt dubium an pater ſit tutus amicum inſtituendo ex iſta cã. ſimiliter etiam optimus modus relinquendi filio ſpurio, & omnino incapaci eſt, qñ inſtituitur hæres à patre vel matre ſub conditione, ſi legitimetur: quia tunc ſecuta conditione & legitimatione obtenta, conſequetur hæreditatem: ita probat tex. no. in l.tempus.ff.de hæredi. inſtitu. per quem ita tenet ibi Ang. & Io. de Imo.Bald.in l. Gallus. §.inſtituens, de libe.& poſthu. ſecunda col. quarto no. & ibi Imol.1. col.vltimo no. Areti. Alex.& Socin.1. col.in princ.Iaſ.2.col.nu. 5. Paul.in §. quid ſi, in ſecunda col.eiuſdem l.Aret. in l.ſi filiusfami.ff. de teſta.

Et iſta eſt magis com. opi. à qua nõ eſt recedendum, licèt Bal.ſubtiliter in l.eam quam.C.de fideicom. 11.col.nu. 48.expreſsè teneat contrariũ, imo qđ talis inſtitutio etiam ſub conditione legitimationis non valeat: quia tex.in d. l.in tps, & eius regula procedit, qñ incapacitas tm̃ eſt ex parte inſtituti, ut in deportato: ſecùs verò ſi eſt etiam in cã efficienti, & ſic ex parte hæredis & ex parte teſtãtis ut in ſpurio: qa tũc nõ ualet, argu. text. in l.ſi minor. ff.de ſer.expor.& in l.fi. ver. filijs. C.de natu.libe. Confirmatur etiã, quia cõditio

legitimationis cenſetur impoſſibilis, cùm pẽdeat à uolũtate principis, arg. tex. in l. apud Iulianum. § fi. ff. de lega. 1. & in l. continuus. §. cùm quis. ff. de verb. oblig. ſi impoſſibilis, ergo reijciẽda de ultimis uoluntatibus, ut in l. 1. ff. de con. inſti. & in l. obtinuit. de condi tio. & demonſt. ſi reijcitur, ergo remanet pura inſtitutio & non ualet, & illud dictum Bal. ſequitur & dicit ſingulare Pau. in l. ſi filiusfamiliàs. ff. de teſta. in fin. & tenet & ſequitur Ange. in §. hæres. 1. col. Inſti. de hæred. inſti. ſed his non obſtãtibus tene ſent. com. & ad contrarietatem Bal. reſpõde ſubtiliter, ut per Socin. in d. l. Gallus. §. inſtituens.

Secundò nõ obſtat huic com. ſen. ſi dicas, quod conditio legitimationis cenſet' impoſſibilis cũ à uoluntate pẽdeat principis: ut in l. apud Iulianum, aliàs incipit. idem Iulianus. § fin. ff. de lega. 1. tex. in l. continuus. § cũ qs. de verb. obl. ſi impoſſibilis ergo reijciat', ut in l. 1. cum ſimi. ff. de condi. inſtit. ſi reijcitur, ergo inſtitutio eius non ualet, quia faciliter rñdeo. 1. mõ, qđ illa iura ꝓcedũt, niſi faciliter ſoleat princeps concedere, quia tunc non cenſet' impoſſibilis: ita tenent & limitant moderni in dict. iuribus. uel aliter, & ſubtiliùs, quod illa iura debent intelligi præterq̃ ſi talis conditio requiratur ꝓ ſubſtantia & ualiditate actus, ut eſt cõditio legitimationis, quia tunc nõ debet reijci, quia aliàs totus actus uitiaretur. & in ſpecie ita tenet & reſpõdet Bal. in l. 1. C. de inſti. & ſubſti. penulti. col. 6. q. pro qua ſñia & con. facit text. ſing. in l. quidam relegatus. ff. de rebus dubijs ubi hr̃ quod ſi teſtator qui erat relegatus, in teſtamento ſuo cauit qđ ille qui in uita teſtatoris impetrauerit ab Imperatore reſtitutionem eius, & teſtator decedat antequam ei gratias egerit habeat certos aureos, ꝙ talis diſpoſitio ualet & eſt ſeruanda: & in terminis ad hoc notat & ponderat Soci.
19 ibi. Ex qua comm. ſen. & con. notabiliter infertur, quod talis filius ſpurius, & incapax, & natus ex damnabili coitu, inſtitutus ſub conditione, ſi legitimetur, poterit interim pendente conditione agnoſcere bono. poſ. ſm tabu. & petere ſe mitti in poſſe. bonorũ, nõ ad hoc, ut conſequatur dominium & plenum ius hæredis, ſed ut conſequatur adminiſtrationem bonorum & eorum poſſeſſionem ſicut curator bonis datus: & hoc argumento textus capitalis in l. 2. §. ſi ſub conditione. ff. de ſm tabu. text. in l. hi demum. & in l. ſi ſub conditione. eo. tit. text. iuncta glo. & commu. opin. in l. ſi quis inſtituatur heres. ff. de hære. inſtit. & in expreſſo iſtã concluſionem per prædicta iura tenet originaliter Iaco. de Areti. in l. libertas teſtamẽto. ff. de manu. teſta. & ibi Albe. qui reputat ſubtile & notabile. idem Alber. in l. ſi his qui ex bonis. 1. col. ff. de vulg. & pup. Bal. in d. l. ſi qs inſtituatur. 1. col. in fi. ff. de hæredi. inſtit. & ibi Ange. Pau. fi. col. in fin. idem Bal. in l. Gallus. §. inſtituens. ff. de libe. & poſthu. 2. colu. 4. not. & ibi Areti 2. col. in prin. Alex. 1. col. in fi. Iaſ. ibi 2. col. in prin. nu. 5. idem Bal. in l. fin. finalibus uerbis. ff. de his qui ſunt ſui uel alie. iur. ubi dicit, quòd multoties ita conſuluit Ang. in l. in tempus. 2. col. ff. de here. inſti. Platea in l. 1. C. de delatoribus lib. 10. in final. verb. contrarium tamen tenet no. Ioan. de Imo. in l. in tempus. ff. de here. inſti. 2. colum, in prin. imo, quòd nullo modo cõcedat' ſibi adminiſtratio bonorũ: qa eſſet facere fraudem legi, q̃ vult ꝙ filius ſpurius & incapax non ſe immiſceat bonis paternis. vñ tex. in d. l. 2. §. ſi ſub conditione. de ſm tab. & iura ſuperius allegata procedunt & debẽt intelligi in hærede habili, & capaci bonorũ qui eſt inſtitutus ſub conditione: ſecùs verò eſt in filio vel herede incapaci. quia iure non reperit' cautũ, quod hac uia indirecta poſſit habere: & idem reperio ꝙ in expreſſo tenet Ludo. de Sardis in dict. libello de natu. libe. in fin. & Cæpol. in d. cautela. 38. fi. col. in prin. Iacob. de Sãct. Geor, in l. cum

in l.cum tacitum. ff.de proba. ſi. col.in
ſi.& iſta ſnīa & con. vī mihi verior de
iure.pro qua. 1.facit tex.in regu. cū qd
vna uia.de reg.iu.in 6.tex. in l.nec per
ſc.C.de hære.inſt.tex. in l.contra legē.
cum l. ſequenti.ff.de legi.text.in l.ſed
Iulianus.ff.ad Mace.facit tex. no.in c.
auaritiæ.de elec.in 6.vbi hr̄, ꝙ electus
qui nondum eſt confirmatus, qui non
pōt interim adminiſtrare bona bene-
ficij, non pōt illa adminiſtrare quæſi-
to aliquo colore, faciendo ſe cōſtitui
procuratorem,œconomum,uel admi-
niſtratorem. Tertiò facit text. in l.ſci-
re oportet.§.1.ff.de tut.& curato.da.ab
his. vbi ſi mater inſtituit filios hære-
des ſub conditione,ſi abſoluti fuerint
à patria poteſtate, & talis conditio ſit
verificata & efficiantur hæredes, non
pōt pater curator eorū eſſe, neq; creari:
nè qđ una uia prohibetur, alia cōce
dat:per quam l.dicit ibi Albe. poſt Ol
dra.& antiquos,ꝙ filius ſpurius nō po
teſt eſſe executor patris. Quartò facit
tex.in l.cum hi.§.tranſactiones. verſi.
ſicut lis. ff. de tranſact. vbi hr̄ ꝙ ſicut
tranſactio ſuper alimentis non valet
inconſulto prætore, ita neq; trāſactio
litis motæ ſuper eis. Quintò facit tex.
no.in l.1.in fin.C. de priuilegijs ſcho-
larium,li.12.vbi hr̄ ꝙ ille qui prohibi
tus eſt certum officium aſſumere, non
poteſt aliquo q̄ſito colore illud exer-
cere:& ibi notat Bar.Platea, & comm.
doct. facit etiam text.in l.fin.C.ſi man
ci.ita veneat nè proſtituatur. ubi ancil
la quæ non poteſt proſtitui, nō poteſt
in caupona q̄ſito colore retineri. Sex-
tò facit text. in l. quod conditionis.ff.
de dona. cauſa mor.vbi ille qui nō po
teſt capere à patre, non pōt ab alio ca-
pere cauſa conditionis implendæ. Se-
ptimò facit tex in l.2 §.1.ff.de admini.
rerum ad ciui. perti. ubi decurio q nō
poteſt conducere neq; colere prædia
publica,non poteſt conducere, uel ea
colere per alium. Octauò facit tex.ſin
gularis.in l.quæritur. ff.de bonis libe.
vbi hr̄ quod filio exhæredato & exclu
ſo à bonorum poſſeſſione contra tabu
las & ſucceſſione paterna, excludunt
etiam nepotes, ex eo tempore quo ſūt
in poteſtate patris, ne filius exhæreda
tus & ſuo nomine excluſus admittaẗ
ex perſona nepotum:& in caſu ſuo il-
lam l.dicit ibi famoſam Albe. & notāt
& commendant alij doctores antiqui:
& facit etiam tex.in l.qui ſeruitutem,
& in l.ꝙ ſi pater.eod.tit. in l. qui con-
tra.ff. de iure patro.

20 Item adde quod licet pater nō poſ-
ſit inſtituere talem filium ſpurium &
incapacem, uel ei aliquid relinquere,
tñ benè poterit eum ſubſtituere pupil
lariter alij filio impuberi legitimo: li
cet ex iudicio,diſpoſitione,& teſtamē
to patris capiat:ita probat text. ſing.in
iure,in l.ſi is qui ex bonis. ff.de vulga.
& pup.cuius ratio eſt quia hoc caſu ve
rè in bonis pupilli ſuccedit, non verò
in bonis patris:& licèt ille text. loqua
tur eo caſu, quo ſubſtituitur filius na-
turalis vel ſpurius qui ex teſtamento
& bonis patris in aliquo eſt capax: tñ
expreſsè dicit text. ꝙ bona pupilli in
ſolidū capiet uirtute ſubſtitutionis,er
go idem dicamus in noſtro caſu,quod
licet talis filius ſit omninò incapax,
poſſit ſuccedere fratri impuberi virtu
te ſubſtitutionis,& in ſpecie argumen
to illius tex.ita tenet gl.ſingu.& unica
in Authen.qui mo.na.effi.ſui §.pen.in
verbo.participium.in fin.colla.7.licet
in fine uideaẗ uariare: quā ibi ad hoc
notat & cōmendat Bar. in fi. illā ēt gl.
ad hoc dicit ſing.Bal.in l. eā quā. pen.
col.nu.54.C.de fideicom.iſtā ēt con.te
net Bar.in d. l. ſi is q ex bonis.in prin.
de vulg.& pup.& ibi Bald. ualde no.2.
col.1.q.Paul. in prin. qui dicit illā gl.
nō eſſe alibi. Tenet Spec.in tit. de ſuc
ce.ab inteſta. uer. q̄d ſi pater eū ſubſti-
tuat.nu.28.tenet ēt no.Sali.in l.2. C.de
natu.libe.qđ tñ intellige iſto mō,nā ta
lis filius ſpurius & incapax tm̄ p ſub-
ſtitutionē pupillarē cōſequeẗ & habe
bit tm̄ bona ipſius fratris pupilli, non
verò bona paterna: qa iudicio patris
illa haberet, & nè qđ una uia ꝓhibitū
eſt,alia concedatur, ſecùs uerò eſſet ſi

frater eſſet maior uel quilibet alius, & inſtituat fratrem ſpurium & incapacẽ hæredem, quia benè poterit facere, & conſequetur oĩa bona: ẽt quæ ipſi teſtatori peruenerunt a patre: quia tũc immediatè dr̃ ſuccedere ipſi fratri uel extraneo teſtatori, & proprio iudicio & teſtõ eius: non uerò ipſi patri, cum iam ſit in perſona teſtatoris unitum & effectum unum patrimonium: ita expreſſè Bart. ĩn d. l. ſi quis ex bonis 2. q. de vul. & pup & not. & ſubtiliter ibi. Bald. 2. col. 1. q. Paul 2. col. in prin. nu. 9. Similiter ẽt infertur, ꝙ in tali ſubſtitutione pupillari in qua filius ſpurius & incapax ſit pupillariter ſubſtitutus filio legitimo impuberi, non continetur tacita ſubſtitutio vulgaris: unñ legitimo filio impubere repudiante, non admittetur ſpurius ad aliqua bona patris uirtute ſubſtitutionis vulgaris tacitæ, cũ per eam ſuccedatur patri teſtatori, & non impuberi: ita probat text. in d. l ſi is qui bonis. de vul. & pup. & ibi notat & tenet Bal. in fi. uerbis. Ang. Iaſ. 2. colu 3. no. tenet ẽt gl. ord. in d. Auth. qui. mo. na. eff. ſui §. fi. coll. 7. in verbo. participium, in fi. & ibi Bar. infertur ẽt eadem ratione ꝙ idẽ erit in ſubſtitutione fideicommiſſaria, quia uirtute eius non poterit ſuccedere talis filius ſpurius & incapax, cum per eam ſuccedat᷑ patri teſtatori, & non grauato: ut in l. cohæredi § cum filiæ. de vulga cum ſimilibus imò hoc caſu applicabitur fiſco ut infra dicetur. Ex quibus ẽt deducitur ꝙ ex neceſſitate & ratione & ſm̃ ſubiectam materiã poteſt permitti & fieri diuiſio bonorum, licèt ſemel fuerint unita in aliqua perſona & ita no. Paul. in d. l. ſi is qui ex bonis: in princ. nu. 2 Iaſ. 2 col. 2. no nu. 8. Alex 1. colu. nu. 3 Adde tñ quod omnia iſta procedunt & ſunt uera de iure cõi, ſed attento noſtro iure regio, pater non poſſet pupillariter ſubſtituere prædictum filium ſpurium & incapacem, non poſſit ab inteſtato nec ex teſtõ ſuccedere cõſanguineis ipſius patris: ita determinat l. 2. tit. 3. lib. 5. ordi. & l. 2. tit. 32. lib. 1. ordi ergo nullo modo poterit ſuccedere filio legitimo teſtatoris, per ſubſtitutionem pupillarem.

12 Præterea circa noſtram materiam quæro, ſi pater de facto inſtituit talem filium ſpurium, natum ex damnabili coitu, uel quouis alio titulo ei aliquid reliquit, cui applicabitur talis hæreditas vel relictum, an fiſco uel hæredib. ſcriptis uel uenientibus ab inteſtato? in quo articulo reſolutiuè dico ſic, ꝙ ſi pater inſtituit uel illud reliquit tali filio palam & apertè, tũc ſi pater alios hr̃des inſtituit eis applicabit᷑: ſi uerò nullos alios hęredes inſtituit, tũc ipſo iure teſtm̃ eſt nullũ, & ſuccedẽt uenientes ab inteſtato. Cuius rõ eſt, quia non sũt ĩcapaces uel indigni aliqua culpa ſua, & ſuccedit regula iuris, quod qñ aliquid aufertur tanquam ab indigno culpa ſua uel delicto, tunc applicatur fiſco, aliàs uero ſi eſt incapax uel indignus, non ex ſuo delicto uel culpa ſed alterius, non applicatur fiſco: ſed hr̃dibus inſtitutis uel uenientibus ab inteſtato: & iſtam regulam probat tex. in l. aufert᷑. ff. de iure fiſci. iũcta gl. ord. & cõi opin. vbi ſi quis erat inſtitutus hæres tanq̃ filius teſtatoris q in ueritate erat partus ſuppoſitus, aufertur ab eo hęreditas quaſi indigno, & applicatur legitimis uenientibus ab inteſtato: ꝑ illum tex. iſtã regul & doctr. ponit ibi Bart. & doct. antiqui. idẽ Bar in l. 3 co. tit. idem Bar. in l Lucius § in teſtõ. eo. tit. idem Bart. in l. hæreditas. C. de his quib ut indig & ibi Bal. Pau. Sali & cõmu. docto. Aret. & cõiter moderni in l. ſi is qui ex bonis. ff. de vulg. & pupil. ita ergo dicamus in propoſito. quod ſi iſte filius incapax natus ex damnabili coitu ſit inſtitutus palàm: cum non ſit indignus ſua culpa uel delicto, ſed ꝑ uitium patris, quod hæreditas ſibi relicta applicatur alijs cohæredibus inſtitutis uel uenientibus ab inteſtato. Secundo & in ſpecie pro iſta ſententia concluſione facit text. in l. non intelligitur. §. ſi quis palam. ff. de iure fiſci. ubi quando hæreditas relinquitur indigno

digno uel incapaci palàm, non applicatur fiſco: nec imponitur aliqua pœna: & ibi notat Bart. & commu. doct. & in expreſſo ꝙ i noſtro caſu hęreditas non applicetur fiſco, ſed hęredibus inſtituis, vel uenientibus ab inteſtato, tenet Bar. in l. fi. ff. de his qbus ut indig. 2. col. num 8. idem Bar. in l. hæreditas. C. de his qui. ut indig. 1. col. nu. 1. & ibi Sali. 2. col. nu. 6. Paul. de Caſt. 2. col. nu. 4. Alex. 2. col. nu. 3. qui dicit hanc eſſe com. opi. Iaſ. 2. col. nu. 5. Cor. 3. col. prope fi. tenet ẽt Bal. & Imo in l. 3. ff. de teſta. tenet ẽt gl. ordi. in l. Lucius Titius. §. in teſtã. ff. de leg. 1. in gl ſi et ibi Bar. Pau. Imo. & com. doct. Bar. in conſ. ſuis conſi. 119. doct. de Segura in l. 3. §. fi. ff. de libe. & poſth 10 fol. 1. col. ſi uerò pr̃ inſtituit aliquem capacem hr̃dẽ, & cũ rogauit palã reſtituere filio ſpurio & incapaci, & talis hæres nullã accõmodauit fidem, tũc non applicatur fiſco ſed remanet penes eum: quia nõ deliquit: ita probat text. in l. 3. §. ſi quis palam. ff. de iure fiſci. cuius uerba ſunt, diuus Adrianus reſcripſit, in eo quod cuiuſque fidei palam commiſſum eſt, non eſſe exiſtimãdum fidem ſuam in fraudem legis accõmodaſſe, & ibi cõi. doct. antiqui: probat etiam text. in l. in tacitis. ff. de lega. 1. tex. etiam in l. Lucius. §. in teſtamento. eo. tit. & utrobiq; docto. & tenet expreſsè Bald. in l. eam quam C. de fideicommiſſ. 6. col. nu. 21. quod tñ intellige, ſi talis hæres grauatus, non reſtituit, ſecus tñ ſi bona reſtituit tali incapaci: quia tunc benè auferetur ab eo & applicatur fiſco. tex. eſt ſingularis & unicus in iure, in l. ſi poſtulante. §. fi. ff ad Trebe. quem ad hoc notant & commendãt ibi doct & ad hoc dicit unicum Bal. in l. eam quam. C. de fideicommiſſ. 6. col nu. 21. illum etiam reputat ſingularem Pau. in l. Lucius §. in teſta. ff. de legatis. 1. ſi uerò pater capacem inſtituit hæredem, & eum tacitè uel ſecretè grauauit hæreditatem totam uel partem prædicto filio ſpurio & incapaci reſtituere, tũc benè aufertur ab eo illa hæreditas uel relictũ & applicatur fiſco: ex eo ꝙ filius eſt incapax, & hæres qui accommodauit tacitam fidem commiſit delictum: vnde apud nullum eorum debet remanere, ſed fiſco applicari: text. eſt in l. 1 ff. de iure fiſci. tex. in l. 3. §. cum ex cauſa. text. in l. pen. & quaſi per totum eo. tit. text. in l. ex facto. §. Iulia. verſi. reſpondi. ff. de vulg & pup. tex in l. beneficio. legis falcidiæ. ff. ad l Falc. text. in l. 3. C. ad legem Falcid. text. in l. cum quidam § diuus Pius. verſi. in tacito. ff. de vſuris: cuius uerba ſunt, in tacito fidei commiſſo omne emolumentum hęredi auferendum, & fiſco pręſtandum diuus Pius reſcripſit, & idem diſponit l. 13. in fi titu. 7. 6. part. ꝙ tñ notabiliter extende, ut procedat etiam ſi teſtator fecit duo uel plura teſtamenta, & tñ in 1. hæres accommodauit tacitam fidem, nam licet poſteà teſtator alia fecit teſtamẽta in quibus idem hęres eſt ſcriptus & inſtitutus, & in eis non accommodauit tacitam fidem, adhuc hęreditas applicatur fiſco: licet primum teſtm̃ per pm̃ ſit reuocatũ, quia vr̃ durare in eadem ſecreta voluntate, quo ad tacitum fideicommiſſum: ita probat text. in l. cum tacitum. ff. de proba. quem ad hoc ſummè notat & commẽdat ibi Bald & communi. docto.

22 Item adde ꝙ ſi hæres uniuerſaliter inſtitutus tm̃ accommodauit tacitã fidem de reſtituenda aliqua re, uel parte hæreditatis, illa tm̃ debet applicari fiſco, & non tota hæreditas vniuerſalis: ita probat text. nota. in l hæres qui tacitam. ff. de his qui. ut indig. & ibi ad hoc notat Bart. & commu docto. antiqui. text in l ex facto. §. Iulianus. ff. de vulg. & pup. & ibi notat Alexan. & alij moderni. & ex hoc apertè uenit repro banda ſnĩa. Bal. in l. 3. C. ad l. fal. pen. q. vbi tenet, ꝙ imò hæres qui accommodauit tacitam fidem in ſola una re vel numero, priuatur tota hæreditate uniuerſali, & applicatur fiſco: per tex. ibi: quia certè eius opinio eſt falſa per iura ſupra dicta: neq; obſtat text. in quo ſe fundat Bal. in d. l. 3. quia debet intel

 ligi

ligi neceſſariò qn̄ hæres accommodauit tacitam fidem de reſtituendo totā hæreditatem: & ita reſpondet Alex. in d.l.ex facto.§.Iulianus.ff.de vulg.et pupil in fi.& ibi Iaſ.2.colum.num.4.

23 Item adde q hæres qui accōmodauit tacitam fidem priuatur hereditate, nedum qn̄ iam reſtituit prædicto ſpurio & incapaci, ſed etiam ſi nunquam reſtituiſſet, ſed penes ſe habeat: ita ꝓbat text.in l.3.C.ad l.Fal.iuncta glo.2. vbi dicit text q ſi hæres adminiſtrauit tacitum fideicommiſſum debet fiſco applicari: & dicit gloſ.quod adminiſtraſſe dr̄ qn̄ iam ſoluit ei cui iuſſus erat, uel qn̄ conſenſit defuncto ut eū tacitè rogaret: & ad hoc in terminis notat & dicit menti tenendū Sali. ibi.

24 Pręterea iuxta materiam neceſſariò quærendum eſt, qualiter poſſit cōſtare & probari de iſto tacito fideicommiſſo: & breuiter dico q ſequentibus modis. Primo modo ſi reperiatur inſtrm̄ priuatum quo hęres promiſit & fidem accommodauit de reſtituendo: tex.in l.3.verſic.& fere.ff.de iure fiſci.text.in §.tacitè, eiuſdem l.cuius uerba ſunt, tacitè aūt fideicommiſſa frequenter ſic detegūtur, ſi proferatur chirographū quo ſe cauiſſet is cuius fides eligitur, quod ad eum ex bonis defuncti peruenerit reſtituturū: text.in l.in tacitis.ff. de leg.1.& ibi tenet & notat Bar.Alb. & Ang. Secundo modo de tacito fideicōmiſſo cōſtare poteſt, ſi probetur q talis hæres pacto uel pollicitatione, & à fortiori ſolenni ſtipulatione promiſit illud reſtituere filio incapaci. text.eſt nota. in l.in fraudem.ff.de his qui.ut indig.cuius uerba ſunt, in fraudem iuris fidem accommodat, qui uel id quod relinquitur, uel aliud tacitè ꝓmittit reſtituturum ſe perſonæ quæ legibus ex teſtamento capere prohibentur, ſiue chirographum eo nomine dederit, ſiue nuda repromiſerit pollicitatione: & ibi gl.ord.Bart.& commu.docto. Tertio modo conſtare poteſt, quando talis hæres in inſtrumento publico ſecretè & occultè facto putà coram notario ualde amico & teſtibus domeſticis promiſit reſtituere, & accommodauit tacitam fidem: quia iſto caſu eadem eſt ratio: & confirmat, quia clàm dr̄ quid factum, qn̄ ita fit qđ uerisimiliter non poteſt uenire in notitiam aduerſarij: arg.tex.in l.prohibere.§.fi.ff.quod vt aut clàm.& quaſi per totum.in l.clam poſſidere.ff.de acqui. poſſ.& in expreſſo ex hoc fundamento iſtam ſnīam & conclu.tenet Bar. in d.l.3 § tacitè, ff.de iure fiſci.idem Bar. in l.in fraudem.ff.de his qui.ut indig. Ange.Paul.Imo.& comm.doct.in l.in tacitis ff.de lega. 1. Quarto mō conſtare & probari poteſt per confeſſionem hæredes accommodātis tacitam fidē: ita tenet glo.ord.in d.l 3.§.tacitè.ff.de iure fiſci, in uerbo probationibus: nā dicit text.ſed & ex alijs probationibus manifeſtis idem fit. dicit glo.probationibus, ut per confeſſionem rogati: & ad hoc eam notat & commendat ibi Bar. & cōm.doct.& illam gloſ.ad hoc reputat ſingu.Sali.in l 3.C ad l.falc.2. col.nu.9.idem Sali. quem uide in l.generaliter.5 col.nu.18.C.de non nume. pecu. iſtam etiam conclu. tenet Imol. in l.in tacitis.in fi ff de lega.1.

Ex quo inferas qđ tali caſu cogitur hæres reſpōdere poſitioni, an fuerit tacitè rogatus, & accommodauit tacitā fidē? & in expreſſo ita determinat Bar. in d.l.3.§ tacitè.ff.de iure fiſci.In fine. idē Bart.latius & notabiliter, in l.ſi.ff. de his qui.ut indig 3 col.nu.10. Cōfirmatur, quia in delictis cogitur qs reſpondere poſitionibus, ut in l.Marcellus, §.1. ff.rerum amota & magiſtraliter dixi in materia delictorum: ergo teneatur in noſtro caſu reſpōdere. Cōfirmatur etiam, & ſecundò, quia cogitur quis reſpondere an poſſideat, uel dolo deſierit poſſidere: ut ī l.quoties, § prætor.ff. de noxa.& in l qui petitorio.ff.de rei uendi.cum ſimilibus.

25 Finaliter ēt conſtare & probari poterit, ꝑ uerisimiles coniecturas & præſumptiones, qa qn̄ agitur de probādo dolo, uel fraude, uel aliquo alio actu

occultè

occultè qui nō poteſt benè ꝓbari p teſtes, probatur per indicia uel cōiecturas prouenientes ex actibus exterioribus: tex. eſt notabilis in l. dolum. C. de dolo. cuius uerba ſunt, dolum ex indicijs perſpicuis probari cōuenit, & ad hoc notat ibi Cynus. Alb. Bal. Pau. Sal. & com. doct. tex. in l. quia aūt. §. nō ſimpliciter. ff. ſi qs omiſſa cauſa teſti. text. in l. ſicut. §. ſuperuacuū. ff. qui. mo. pig. uel hypot. ſol. text. in Auth. ſed iā neceſſe. C. de don. ante nup. tex. in c. 2. de renunc. lib. 6. text. in l. non oēs. §. à barbatis. ff. de re militari. ibi. ſed licèt hoc liquido conſtare non poſſit, argumentis tñ cognoſcendum eſt: text. in l. conſenſu. §. ſup plagis. C. de repudijs, text. in c. fi. de teſtib. cogen. text. in c. afferte. de pręſ. ex quibus patet ꝙ licèt tex. in d. l. 3. §. tacitè. ff. de iure fiſci. in fi. dicat, quod tacitum fideicommiſſum debet probari ex manifeſtiſſimis probationibus, tñ non excluduntur ꝓbationes quæ fierent p coniecturas & uerisimiles præſumptiones, qa in iſtis actibus occultis & difficilis probationis, cenſentur à iure eſſe liqdiſſimæ & manifeſtę: vt in iurib. ſuperiorib. & in terminis ita tenet & declarat illum textū Sal. in l. 3. C. ad l. falc. in fi. unum tñ eſt quod in dubio qñ uertitur dubium, an caſus ſit dignus confiſcatione uel nō, uel an probatio taciti fideicōmiſſi uel coniecturæ concludat uel non, ſp eſt iudicandū & interpretandū contra fiſcum, qui prætendit cauſam lucratiuā & odioſā: tex. eſt in l. nō puto. ff. de iure fiſci, & ibi notat & cōmēdat Dinus, Bart. Albe. Ange. & communi. doctor.

Ex qbus omnibus infero in ſpecie aliquas notabiles cōiecturas per quas cenſeatur probatum tacitum fideicommiſſum. Prima ſufficiens præſumptio & coniectura ſit, qñ ipſe hæres inſtitutus ſtatim poſt mortem defuncti fecit reſtitutionem bonorum, quia ex celeritate actus præſumitur fraus: ita reperio quod tenet ſingulariter Bald. in l. eam quam. C. de fideicommiſſis. 10. col. num. 40. argum. text. in l. ſi uentri. § fina in fi. ff. de priui. credi. ibi, ſi modo non poſt aliquod interuallum id factum ſit: ſed certè iſta concluſio Bald. quam ex tali coniectura infert, uidetur mihi dubia & rigoroſa: nam actus reſtitutionis eſt in ſe licitus, vnde ex eo ꝙ incontinenti poſt mortem teſtatoris fiat, non debet eſſe ſufficiens ad probandum tacitum fideicōmiſſum: neqꝫ obſtat tex. in d. l. ſi in uetri. §. fi. ff. de priui. credi. quia ibi aliæ præſumptiones concurrunt, ex quibus inducitur præſumptio: & ſic in iudicando & cōſulendo recederem à ſententia ſua.

Secunda coniectura & præſumptio ſit, quando talis hęres uniuerſaliter reſtituit omnia bona quæ ipſe habuit à defuncto, modo reſtituat incontinenti, modo ex interuallo: ita Bald. in d. l. eam quam. 10. col. nu. 40. C. de fideicōmiſ. argum. text in l. omnes, §. Lucius. ff. de his quæ in fraud. credi. Sed certè ſimiliter iſta concluſio non uidetur vera nec tenenda, quia text. in dicto. §. Lucius. loquitur eo caſu quo debitor ſcit ſe habere creditores, & donat omnia bona ſua: quia tūc præſumit fraus, cum prætendant tales creditores cauſam oneroſam, & alij quib. bona donātur prętendant cauſam lucratiuam: vnde meritò creditores reuocant, ut ſibi fiat ſolutio. Sed in noſtro caſu actus donationis & traditionis factus filio ſpurio eſt in ſe licitus, & fiſcus nō prętendit cauſam oneroſam, ſed merè lucratinā, & adhuc odioſam. Tertia notabilis & uera coniectura & præſumptio eſt, ſi teſtator & ſic pater dixit hæredi, facias de hæreditate mea, uel de tali re, illud quod tu ſcis, uel illud qđ tibi in ſecreto dixi & cōmiſi: & ultra hoc reperiatur, ꝙ talis hęres prędictā hæreditatē uel rem reſtituit filio ſpurio & incapaci: nam ex his reſultat ſufficiens præſumptio & coniectura taciti fideicommiſſi, & fidei in fraudē accommodatæ: & in expreſſo ita probat tex notabilis iuncta glo. 2. in l. cū tacitam. ff. de probationibus. & ibi notat & commendat ſolus Salicetus. 1. colum.

col.3.oppo.& ſinali col.in fin. probat.
ēt tex.in l 3.ff.de iure fiſci.uerſi.& fe-
re,iuncta gloſ.in uerb.rogaretur. text.
in l.ita fidei.cod.tit.facit ēt glo. ſingu
la & ordi in l.Lucius Titius.§ in teſta
mēto.ff.de lega.1.in glo.fina.& ex hac
tertia præſumptione,& coniectura,&
fundamento eius, apertè confundunt
ſuperiores duæ concluſiones & præ-
ſumptiones Bald. quas ego ſupra re-
probaui.

25 Quarta notabilis præſumptio & cō
iectura pōt eſſe, qn̄ pater, & ſic teſta-
tor,in articulo mortis,uel tpe quo diſ
ponebat de bonis ſuis, locutus fuit ad
aurē hęredi inſtituto,& poſt mortē re
periatur bona reſtituta ipſi filio inca-
paci:nam ex his cenſet probata fraus,
& tacita fides de reſtituendo accōmo-
data:ita probat tex. in l. Luci⁹ Titius.
§.in teſtō,ff de lega.1 iuncta glo. 1.in
quantū dicit,quod eſt ſuſpicio uel prę
ſumptio contra illum qui ſecretè lo-
quitur cum alio:quia vr̄ aliquid loqui
quod in publico nō diceret:& ad hoc
notant & commendant ibi doctores:
non tamen eſt plena &concludens p̄
ſumptio ad condemnationē,niſi aliud
ſimul ēi probetur, ut ibi tenēt & decla
rāt prędicti doctores:tenet ēt & decla
rat Iaco.de ſanct.Geor. in l.cùm taci-
tum.ff.de proba.1.col.nu 4. unde ego
infero & meritò in hac.4.præſumptio
ne & cōiectura;ꝙ ſi concurreret ꝙ te
ſtator,& ſic pater,locut⁹ eſt ad aurē cū
hærede, & poſtea reſtituat bona filio
incapaci,cēſet probatū tacitum fidei-
cōmiſſum;& ita iā ego dixi & cōſului
in quæſt.de facto. Confirmat iſta mea
opinio & cō. ex doctrina & theorica
Bar.in l.ſi uētri.§.ſi.ff.de pri cre.ubi di
cit,ꝙ ſi quis allocutus eſt ad aurē cum
alio,& incontinenti ille commiſit ho
micidium, cenſetur præceſſiſſe man-
datum, de qua doctrina ſatis ſuo loco
dixi. Quinta no.coniectura ſit,quādo
pater inſtituiſſet alium capacem hæ-
redem,& poſt mortem patris reperire
tur filius ſpurius incapax, eſſe in poſ-
ſeſſione bonorū.uidente & cōſentiēte
hærede inſtituto:q̄a ex hoc præſume-
ret fraus,arg tex.no.cū materia in l.ſi-
cut.§ ſuperuacuum. ff.qui.mo pig.uel
hypo ſol ita in expreſſo tenet Imo.in
l.ſi is qui ex bonis. de uulga.& pupil.
2.col.poſt mediū uerſi. quod credo ue
rū. facit tex. in l.3 C de natu. libe. &
ibi docto.tex.in l. ſi is qui bonis pater
nis.ff.de acqui.hære. & facit doctrina
magis Bar. in l. poſt contractum ff.de
dona.2.col nu.4.

26 Item adde quod in tātum filius ſpu-
rius & incapax cui bona ſunt reſtituta
ex tacito fideicōmiſſo; tenetur ea re-
ſtituere fiſco, ut debeat condemnari
in oībus fructibus à die reſtitutionis
ſibi factæ:qui ſemper intelligitur eſſe
in mala fide,& idē eſt in hærede gra-
uato ſi adhuc nō reſtituit:tex.eſt no.in
l.cū qui tacitū. in prin.ff.de his q̄b.ut
indig.cuius uerba ſunt, cū qui tacitū
fideicōmiſſum in fraudem legis ſuſce
pit,eos quoq; fructus quos ante litem
motam perceperit, reſtituere cogen-
dum reſpondi quia bonæ fidei poſſeſ
ſor fuiſſe non vr̄: & ibi notat Bart. &
doct.antiqui.text. in l.prædonis. ff.de
peti hęre.& ibi Bart.Albert. Bal.Ang.
Paul.& commu. doct. facit ēt tex.in l.
hæredem.ff.de his qui.ut indi. text.in
l.1.C.eod.tit.& iſtam con.tenet Bar.in
d.l fin.ff.de his qui.ut indig.3.colum.
prope fin.nu 10.

27 Itē adde ꝙ talis hæres tacitè graua
tus reſtituere ſpurio & incapaci, quia
accōmodauit tacitā fidē,tenetur in fo
ro conſcientiæ reſtituere fiſco,& nul-
lo modo pōt ſibi retinere, nec ſpurio
reſtituere;& idem eſt in ipſo filio ſpu
rio,ſi iam ei bona reſtituta ſunt:& hoc
tali ratione,q̄a cùm ſemper cenſeatur
eſſe in mala fide,ergo reſtituere tenet
tanquā poſſeſſor alienæ hæreditatis.
Item oē qd̄ nō eſt ex bona fide, pctm̄
eſt:ut cap.ſi de præſ & ex iſta ratione
iſtam conclu.tenet Bar.in l.ſi.ff.de his
quib.ut indi.3.col.in prin.nu.9. iſtam
ēt cō.tenet Doctor de Segura, in repe
titione l.cohæredi §.cùm filię,de uul.
28 & pu.fo.24.à prin.col.1. Aduertendū

tamen

tñ eſt circa prædicta, ꝙ ſi hæres qui ac
commodauit tacitam fidẽ de reſtituẽ-
do filio incapaci, eſt laicus, tunc bona
debent applicari fiſco regali, & ſic ſę
cularit: ſecus uerò ſi hæres, quia accõ-
modauit tacitã fidẽ, ſit clericus, quia
tunc dẽnt applicari fiſco eccleſiæ: &
hoc nulla facta differentia, teſtator pa
ter ſit laicus, uel clericus; cuius rõ eſt:
quia cum iſta pœna imponatur à iure
pp culpam & delictum hæredis accõ-
modantis tacitam fidem, meritò appli
catur fiſco iuriſdictionis ſuæ. Confir
matur etiã, quia qñ agitur de bonis &
ſucceſſione alicuius clerici, deficien-
tibus conſanguineis, & ſic eo caſu quo
fiſco dẽt applicari, potiùs dẽt applica-
ri fiſco eccleſiæ, q̃ imperij: tex eſt in l.
quis presbyter. poſt prin. C. de epiſ. &
cler. tex. in Auth. de eccleſiaſticis titu.
§ interdicimus. coll. 9. tex. in Auth. ut
cũ. de appe. co. §. ſi uerò liberi. colla. 8.
Confirmatur ẽt, quia talis hæres qui
accommodauit tacitam fidem dẽt con
ueniri tanquam reus corã ſuo proprio
iudice, unde iudex non põt imponere
pœnam cõfiſcationis, niſi fiſco ſuæ iu
riſdictionis applicãdam. Et in expreſ
ſo, licèt non ita benè fundet iſtam con
cluſionem, tenet Bal & Paul. in d. l. ſi
qs presbyter. C. de epiſ. & cler. 2. colla.
nu. 3. Platea in l 1. C. de bonis uaca. li.
10. penul. colum. Ancharanus in cap.
cùm ſm leges, de hære. in l. fina. colu.
idẽ Ancharanus in regu. ea q̃. de reg.
iu. in 6. 21. q. nu. 26. Pala. Rui. in ſua re-
petitione folio 22. 2. col. Segura in re
petitione l. 3. §. ſi. ff. de libe & poſthu.
10. fol. 1. col & iſta ſentẽ, & conclu. eſt
uera & tenenda, licèt Abbas uelit con
trariũ in c. 2. de ſuc ab inte. 2. col. nu.
1. Confirmatur ẽt ex ſnĩa Bal. & com.
in Authẽ. caſſa & irrita, C. de ſacro. ec-
cle. 2. col 5. q. ubi tenet, ꝙ ſi ſtatutũ di-
cat, ꝙ teſtamenta non inſinuata infra
tres menſes, irritentur: & hęres priuet
hęreditate, ꝙ non ligat hæredem cle-
ricum, ſed tantùm laicum.

Itẽ adde ſingulariter, ꝙ iſta ſnĩa &
concluſio debet intelligi, ut procedat
non ſolùm eo caſu quo talis hęres, tacitè
grauatus quia accommodauit tacitam
fidem nondum reſtituit, uerum etiam
29 procedit quãdo iam bona reſtituiſſet:
quia in cõfiſcatione ſp dẽt attendi, qs
fuerit hæres rogatus: tñ ſi hæres taci-
tè rogatus ſit laicus, & iam de facto bo
na reſtituit, dico ꝙ modò ille ſpurius
cui eſt facta reſtitutio ſit laicus, modò
clericus, dẽnt bona applicari fiſco ſę-
culari inſpecta perſona hęredis delin
quentis, & ille filius ſpurius qui nunc
eſt poſſeſſor, nõ conuenitur tanquam
delinquẽs, ſed tanq̃ nudus & ſimplex
poſſeſſor: ſi uerò hęres tacitè grauatus
qui accommodauit tacitam fidem ſit
clericus: & bona iã de facto reſtituit,
dico ꝙ bona dẽnt applicari fiſco eccle
ſię: modò ille ſpurius, cui reſtituta
ſũt, ſit clericus, modò laicus: qa ſp dẽt
inſpici qualitas hæredis delinquẽtis:
& hoc apertè colligitur & infertur ex
ſuperioribus: Vnum tñ eſt ꝙ talis poſ
ſeſſor ſpurius, & incapax, cui bona iã
ſunt reſtituta, dẽt conueniri corã pro-
prio iudice ſuo, tñ in deciſione cauſæ
& ſnĩa, dẽt fieri condemnatio & con-
fiſcatio modo prædicto: & iſta bene
nota, quia ſunt ſingularia & quotidia-
na, & alibi ſic nõ inuenies declarata:
in quibus iam uidi aliquos peritos &
graues uiros & iudices errare.
30 Itẽ adde ꝙ dubium eſt in iſta mate
ria, ſi aliqs detulit fiſco, qd aliqd reli-
ctũ eſt ſpurio & incapaci, an cõſequat
aliqd pręmiũ? in quo articulo reſoluti-
uè dico ſic, qd ſi ipſe hæres inſtitutus,
q accõmodauit tacitã fidẽ de reſtituẽ
do incapaci ſe deferat, cõſequit tertiã
partẽ bonorũ, de qbus rogatus eſt: tex.
eſt capitalis & expreſſus in l. unica. C.
de his qui ſe deferunt. li. 10. Vnum tñ
eſt qd Salt. in l. cũ tacitũ. ff. de proba. 2.
col. dicit, qd ultra hoc retinebit iure
ſuo quartã Trebellianicã, & ſic in effe
ctu habebit dimidiã oĩum bonorũ, ꝙ
nõ credo uerum, cùm ſit indignus pp
tacitã fidẽ accõmodatã, & teneatur re-
ſtituere fiſco, uñ ſolã tertiã partẽ om-
niũ bonorũ retinebit. Si uerò ipſe fili⁹
ſpurius

ſpurius & incapax, poſt factam ſibi re-
ſtitutionem ſe deferat: conſequet̃ pro
præmio dimidiam partem bonorũ, &
ſic dimidiã dodrãtis ſibi reſtituti: tex.
eſt in l.penult.ff. de iure fiſci. & ibi cõ
mun.doct.& idem diſponit l. 14. titu.
7.par. 6. Si uerò talis filius ſpurius &
incapax tantũ ſit particularis fideicõ
miſſarius in re uel reb. certis quæ ſibi
ſunt reſtitutæ, tunc dimidiam partem
earum cõſequetur: tex. eſt in l.edicto.
ff.de iure fiſci. ſi uerò tertius extrane⁹
deferat fiſco, lucrabitur tertiam partẽ
oĩum bonorum quæ pertinerent fiſco.
ita eſt gl ordi. iuncto text.in l. edicto.
§.ſtat.ĩ uerbo, uulgare. ff. de iure fiſci.
gl ẽt ord.in d.l.unica. C. de his qui ſe
deferunt.in glo.antepenult.& in effe-
ctu iſtam diſtinctionem & reſolutio-
nem ponunt doctores antiqui in d. l.
penult.ff.de iure fiſci.Platea & alij do
cto.in d.l.unica. C. de his qui ſe defe-
runt.lib.10.Sali.notabiliter, & melius
quam alibi, in l.cum tacitum, ff.de pro
ba.Idem Sali.in l.3.C.ad l.Falcid.
31 Item adde pro complemento mate
riç, quod accommodans tacitam fidẽ
de reſtituendo incapaci, punitur pęna
deportationis & publicationis oĩum
bonorũ:tex.eſt ſingularis & unicus in
iure, in d.l.unica. C.de his qui ſe defe
runt libr.10.in fin.quem ad hoc notãt
& commendant ibi docto.& dicit uni
cum Sali.in l. cum tacitum. in finali-
bus uerbis.ff.de probat. Item ẽt in no-
32 ſtra materia quæro, an pater poſſit p
uiam contractus aliquid filio ſpurio
& incapaci dare? in quo articulo reſo
lutiuè dico, ꝙ pater non poteſt ali-
quid ei dare titulo lucratiuo: & hoc
aperte fundatur è ſuperioribus, nam
cùm per uiam ultimæ uoluntatis, quæ
cenſetur cauſa lucratiua, nihil ei po-
teſt relinquere: ergo nec per uiam con
tractus lucratiui: nè quod una uia pro-
hibetur, alia concedatur: & in expreſ-
ſo iſtã conclu. probat text.in l.1.C.de
nat.libe.ubi diſponitur, ꝙ ſi uiri in di
gnitate poſiti habuerint filios natura-
les uel ſpurios, & aliquid titu.donatio
nis eis tradiderint per ſe, uel per in-
terpoſitam perſonã, reuocatur per de-
ſcendentes legitimos, aut aſcẽdentes,
patrẽ uel matrẽ, aut collaterales proxi
mos, fratrẽ uel ſororẽ: quibus non ex-
tantibus, uel extantibus ſed agere ex-
preſſè recuſantibus uel tacitè, per la-
pſum duorũ menſiũ applicatur fiſco.
Et licèt ille tex.loquat̃ in perſonis po
ſitis in dignitate, tñ idẽ vr̃ eſſe in quo
libet alio patre aliqd donãte filio ſpu
rio & incapaci: & ita tenet Azo.in sũ-
ma illius tit.in d.l.1. C.de natu. libe.2.
col.nu. 6. & ibi Bar. Salic. & com.alij
doct & idem diſponit lex.10. titu.13.
part.6. Aduertendum tñ, ꝙ prædictæ
perſonæ quibus applicantur bona quę
pater donauit filio ſpurio & incapaci
admittuntur ordine ſucceſſiuo, quod
defertur ſibi hęreditas ab inteſtato: ita
ſolus Salice.in d.l.1.C.de natu.libe.in
fine. Itẽ adde ꝙ ſi fortè pater decedat
alio hærede relicto, ꝙ ipſe admittitur
priuſquam prædictæ perſonæ, ex eo
quod palam relictum a patre applica-
tur hæredibus & non fiſco, ut ſupra cõ
cluſum eſt: ita Bar. & Salic. in d.l.1.C.
de natu. libe. Sed ego teneo contra-
rium, imò quod in iſto caſu cum in ui
ta ſit facta donatio, non eſt tractandũ
de hærede: vnde admittũtur prædictæ
perſonæ infra duos menſes, & ſi fortè
pater infra illos decedat, alio hærede
relicto, ſimiliter admitterent̃ illæ pſo
næ tãquã ſpecialiter per legẽ uocatæ:
qa conſiderauit lex, ꝙ eſſet incertum
de hærede futuro? & licèt palàm ſit do
natum, applicatur eis & nõ fiſco, niſi
in defectum prædictarum perſonarũ:
& ita intelligo illam legem.
33 Dubiũ tñ eſt, ſi talis donatio ſit fa-
cta filio ſpurio & incapaci, & alteri fi-
lio uel extraneo capaci, an portio ſpu
rij & incapacis accreſcat alteri ſocio
capaci, uel applicet̃ perſonis de qui-
bus ſupra: & vr̃ ꝙ nõ accreſcat, ſed ap-
plicetur prædictis perſonis, arg.tex.iũ
cta gl.& cõ.opin.in l. fin.§. ſancimus.
C.de bo.q̃ liber. ſed vr̃ contrariũ, imò
ꝙ accreſcat coniuncto.arg.tex.in Au-
then.

then.hoc amplius.C.de fideicom.Nec obſtat tex & ibi commu. opi .in dicto § ſancimus.quia ibi pater cenſetur nocatus pro filio:ſed ueritas eſt,quod illa iura loquũtur in ultimis uolũtatib. vñ in noſtro caſu dicendum eſt,ꝙ nõ habet locum ius accreſcendi : quia in contractibus ex cauſa lucratiua & meſè diuidua non habet locum ius accreſcendi:ita probat tex.in l.ſi mihi & Titio.ff.de ver.obl.& ibi com.opi.& dixi in materia iuris accreſcendi.

34 Per contractum uerò oneroſum, ut emptionis uẽditionis, uel ſimilis, bñ põt pater bona ſua in filium ſpuriũ & incapacem trãsferre: qui tunc capit iure ſuo ex proprio contractu, ſicut quilibet extraneus.Item etiam quia nihil vr̃ recipere de alieno , cum tñ abeſt quantum adeſt & ſic nulla vr̃ commiſſa fraus legibus prohibitiuis.

Et in expreſſo iſtam ſuiam & conclu.tenet glo.ordi.in l. qui teſtã.ff.de proba.in glo.2 & ibi tenet Bart.Bald. Fulg.& commu.docto.in quantum reprobant glo.ibi dicentem, ꝙ ualet cõfeſsio patris dicentis,ſe recepiſſe pretium à filio:ergo ſi uerè recepiſſet,ualeret cõtractus,iſtam etiam conc.tenet expreſsè Bald. in l.ſi is qui ex bonis.ff. de vulga.& pupi.2. col.prope fi.& ibi Alex.3.colu.nu.7.tenet etiam Spec.in tit.de ſucceſſ.ab inteſt.verſi.quòd ſi inter ſe uendere uelint.num.34.

Pro qua ſent.& conc.1. facit bonus & expreſſus text in l.q teſtã.ff.de proba.ubi dr̃ quod ſi pater in teſtõ confeſſus eſt ſe debere aliquam pecuniç quãtitatem,uel rem, filio incapaci,qui ultra certam partem capere nõ poterat, non ualet talis confeſsio: quia præſumitur ſimulata : tñ ſi liquidò & uerè probetur debitum , & cauſa per patrẽ confeſſata,optimè tenetur pater,& ualuit contractus & obligatio inter eos: ergo idem dicamus in noſtro caſu,qñ filius oĩnò & penitus eſt incapax : qꝛ contractus oneroſus ualeat inter eos.

Secundò facit text. not.in l.ſeruum meum.ff.de hæred. inſtit. ubi habetur ꝙ poteſt quis uendere rem ei qui non poteſt inſtitui,nec capere ex teſtamento , & ibi Bald.& illum ad hoc citauit Bal.in dicta.l.ſi is qui ex bonis.

Tertiò facit,quia licèt inter uirũ & uxorem non ualeat contractus donationis,ut in l.1.& 2.& per totum.ff.de don.inter uir.& uxo.& ex iſta cã ſemper cõtractus inter eos cenſent̃ ſuſpecti,tñ benè ualet contractus oneroſus uerè & realiter ſine fraude celebratus: ut in l.ſi ſpõſus. § circa uenditionem. ff.de don.inter uir.& uxo. & in l.ꝙ autem.§ ſi maritus.eo.tit.cum ſimilibus. & in l.ſi quis donationis.ff de con.emptio. Quartò pro hoc facit. lex 10.tit. 13 part.6 quæ cum myſterio tñ prohibet donationem fieri à patre tali filio incapaci.Cõtrariam tñ ſẽn.probat expreſſus & no.text.in d.l.1. C.de natu. libe.imò ꝙ nullo mõ ualeat talis contractus ẽt oneroſus,inter patrem & filiũ incapacem,ꝙ probat ibi tex.in verſic.ſiue itaq;,cuius uerba ſunt,ſiue itaque donatum per ipſum qui pater dr̃, uel per alium,ſiue per interpoſitã perſonã,ſiue ab eo emptũ eſt, uel ab alio, ſiue ipſorum nomine comparatũ, ſtatim retractum reddatur quibus iuſſimus.& per illum tex. ita tenet ibi Bar. & docto.Sed his non obſtantib.teneo de iure ſuperiorẽ ſen.& con.imò ꝙ ualeat talis cõtract⁹ oneroſus inter eos, p fundamenta & rõnes adductas: nec obſtat text. capitalis in quo ſe fundabant prædicti docto Quia reſpondeo primò,ꝙ ille tex.debet intelligi,qñ talis emptio eſſet ficta & ſimulata: ita ibi Bald.1. colum.in fin. Vel aliter & ſecundò , ꝙ ille text loquitur in caſu ſpeciali, quando filius ſpurius eſt natus à patre conſtituto in dignitate.ita reperio ꝙ tenet & intelligit illam l. Bar.in l.hæreditas.C.de his quibus ut indig. 2.colum.in princ.ita etiam tenet Fulg.in d.l.qui teſtamentum.ff de probatio. & ibi Iaco.de ſauct.Georg. penul.colum.num.10.

Vel aliter & tertiò, ego no.& clarè rñdeo , ꝙ ille text. debet intelligi qñ

ipſe

ipſe pater pro ipſo filio & nomine eius emebat ab extraneo per ſe, uel per interpoſitã perſonam: quia non ualet: & ſic ibi pater non emebat à filio nec uẽdebat filio, uel emebat ab extraneo in utilitatẽ filij, & in fraudem apertam legis, iõ non ualet: & iſte eſt uerus & realis intellectus illius text. Et certè iſtum intellectum ego cogitaui, ſed poſteà reperi quod expreſſè ſentit ibi Cynus in 2. nota. in quantum dicit iſta uerba, ſecundo not ꝙ quando pater emit & facit, ꝙ inſtr̃m ſit in perſona filij ſpurij, præſumitur fictum.

35 Limita tñ iſtam concluſionem, qñ pater uerè & realiter pretium recepiſſet, ſecus tñ eſſet ſi tñ in inſtr̃o, uel coram teſtibus cõfeſſus ſit ſe pretium à filio incapaci recepiſſe: quia non ualeret, tanq̃ confeſſio facta in fraude: ita probat text. ualdè notabilis. in d.l. qui teſtĩn. ff. de proba. ubi, ſi pater confitet̃ in teſtõ ſe debere filio incapaci plus quam capere poſſit, non ualet nec probat talis confeſſio, niſi uerè & liquidè probetur: & hoc notat & commendat ibi Odofre. Bat. Bal. Sali. & com. doct. & hoc mõ emanauit talis cõfeſſio in contractu, modò in ultima uoluntate ſm eos, quicquid ibi dixerit gl. idem etiam probat text. formalis & expreſſus in l. cum quis decedens §. Titia. ff. de leg. 3. Secũdò pro iſta parte facit tale fundm̃, quia in quocunque actu uel contractu in quo põt eſſe pręſumptio fraudis, non ſufficit confeſſio patris, ſed requiritur uera, & corporalis traditio, & numeratio, & ꝓbatio eius: text. eſt ſingu. in l. per diuerſas. C. mandati in uerb. ita tñ iuncta gl. ordi. probat ẽt text. in lege ab Anaſtaſio verſic. ſi quis ibi, re ipſa perſoluit, eo. tit. quibus iuribus patet, quod creditor bene põt alteri cedere titulo oneroſo actionẽ ſuã, quam habet contra alium, ſed non titulo lucratiuo, pp euitandas fraudes q̃ committi ſolent: ſed tñ hoc caſu debet conſtare de uera & actuali numeratione pretij: & in terminis ita tenet Iac. But. in d.l. per diuerſas. in fin. Bart. 2. colum. Ang. 1. colum. Sali. 4. colum. commu. alij doct. tenet etiam Salic. in l. 2. C. ne liceat poten. 2. colum Iacob de Bel. in Auth. de æqua. dot. in fi. colla. 7. & ibi Barto. & alij.

Et intantum iſta concluſio eſt uera, quod confeſſio facta fauore incapacis non ualet nec probat, niſi conſtet ut procedat etiam ſi ſit iurata: ita probat tex. in l. cum qui. §. Titia. ff. de leg 3. & ibi Barto. & alij docto. tenet etiam Iacob. de ſanct. Geor. in lege qui teſtĩn. ff. de proba. 2. col. nũ. 5. confirmatur ẽt, quia licet pater poſſit alienare bona ſua titulo oneroſo cum dolo uel ſine dolo in fraudem legitimi, tñ debet intelligi, qñ uerè conſtat de numeratione pretij, nõ aliàs: ita ſingulariter Platea, in § item ſi quis in fraudem. Inſti. de acti. quod reputat ſing. Iaſ. in l. 1. ff. de eo per quem factum eſt. 2. col. idem Iaſ. in Auth. Vnde ſi parẽs. C. de inoff. teſtam. pro qua ſnĩa & concl. facit tex. in l. 1. §. ſi mutuam. ff. ſi quid in fraudẽ patro. quem ad hoc notat & cõſiderat Pau. de Caſtr. in l. 1. C. de inoffic. dona. fina. col. & q & tenet Iaſ. in additio. ad Chriſtopho. in § poſt mortẽ. Inſti. de inuti. ſtip. & facit doctrina Bart. & commu. in l. 2. § fi. ff. ſi cer. peta. ubi cõfeſſio procuratoris nõ nocet dño niſi probetur: tex. etiam in l. Lucius. la 2. §. quiſquis. ff. de leg 2. Quod extende ẽt ſi pater iuraſſet: ita ſingu. Spec. in titul. de confeſſis. §. ſed nunc uidendum. verſi. ſed nunquid patris confeſſio. Segura in repe. l. cohęredi. §. cum filię de vulg. & pup. 12. fol. 3. col. Alex conſil. 143. vol. 5. Segura in repetitionib. ſuis repe. 1. fol. 6 col. 3. neque obſtat. tex in Auth. ꝙ obtinet. C. de proba. & in l. cũ quis decedens. § codicillis. ff. de lega. 3. ubi confeſſio teſtatoris probat cum iuro, quia debent intelligi in præiudicium extranei hæredis, non filij: pro quo facit text. in d. Auth. ꝙ obtinet. in fi. qui dicit ꝙ non præiudicat creditoribus. Limita tñ, niſi concurrãt aliqua alia indicia cum hac confeſſione, putà unus teſtis, uel ſemiplena probatio.

uel

uel coniectura: ita notanter Abb.poſt Ant.in c.quāuis.de re iudi. Tertiò facit text.no.in l.vna.C.de ſuffragio.ibi, ſequaturq; traditio corporalis: vbi ꝓbatur ꝙ quā contractus eſt ſuſpectus & reprobatus, ſp requiritur uera & actualis traditio rei, ut ceſſet ſuſpicio & ꝓſumptio fraudis, q̄a aliàs præſumeretũ ſimulata, & ſic non ſufficeret clauſula cōſtituti, nec alia traditio ficta: & per eũ ita tenet & no.ibi Bal.2.col.Sali.in 2 & cōm.doct.illum ēt tex.ad hoc notat Bar.in l.poſt contractũ.ff.de dona. 2.col.nu.4. notat ēt & cōmen.Imol.in l.ſi is q ex bonis.de vulg & pup.2 col. prope.fi. Aduertendũ tñ, ꝙ licet iſta ſit verior et cōm.opi.de iure.tñ in noſtro regno apertè deciſum eſt contrarium imò qđ nullo mō valeat donatio, nec venditio, quā pater faciat tali filio incapaci:& per conſequens nec alius cōtractus lucratiuus nec oneroſus:ita diſponit l.2.tit.3.lib.5.ord.& l.22.titu.2. lib.1.ord. & in expreſſo illas.ll.ſic intelligit Segura,in rep l.3.§.fi.de liber. & poſthu.fo.10.à prin.1.col.imò quod magis eſt, & in hoc illa lex eſt mihi terribilis,ꝙ nō pōt talis ſpurius & incapax aliquid capere à conſanguineis patris nec matris titulo lucratiuo nec oneroſo,nec p uiā ultimę uoluntatis, & hoc nedũ in bonis habitis à patre, ſed nec in proprijs,ut euitetur omnis fraus: vñ reſtat ꝙ ſolum capiet ab extraneis quouis titulo,uel ultima uolũtate,etiam in bonis habitis a patre, ut ſuo loco concluſi:non uerò a conſanguineis:ex quo etiam ſubtiliter infertur ꝙ nō capiet uirtute ſubſtitutionis pupillaris, cum talis filius impubes cui eſt ſubſtitutus ſit proximus conſanguineus patris.

36 Dubium tñ neceſſarium eſt,dato ex ſu ꝙ tales filij incapaces nati ex damnabili coitu non poſſint ſuccedere patri nec matri ab inteſtato nec ex teſtō, an poſſint capere ab eis alimenta? in quo articulo bř dico, ꝙ de iure ciuili ſicut non erāt capaces hæreditatis uel ſucceſſionis parētum, ita nec alimētorum:text.eſt formalis in Auth.ex complexu.in fi verbis.C.de inceſt.nupt.ibi ut nec alant a parte:tex.in Auth.licet. C.de natu.libe.in fi.verb. tex.in Auth. quī mo.natu.eff.ſui.§.pen.colla.7.ibi nec alendus eſt à parentibus.

De iure tñ canonico & eius æquitate,bñ ſunt capaces alimētorũ,ēt ſi ſint nati ex quolibet dānabili & reprobato coitu: tex.eſt ſing.& unicus,in c.cũ hērer, extra.de eo qui duxit in matrimonium quā polluit per adulterium, in fi.verbis.ibi ſolicitudinis tñ tuæ interſit,vt utrique liberis ſuis ſm ꝙ ei ſuppetunt facultates,neceſſaria ſubminiſtret. & ad hoc notat & commendat ibi Inno.& dicit eũ unicum ibi, Abb. 2.col.ultimo notabili.& poſt eum alij doct.& ratio pōt eſſe,quia ex quo ſunt geniti,non ſunt perdēdi:ſed eis tanq̃ pauperibus ſuccurrēdũ:& ſic ille text. hoc induxit ex quadam æquitate naturali:& iſtam rationem ponit Abb.in d. c.cum haberet,col.2.nu.5. Secunda rō ualdè ſubtilis ſit, ꝙ alimenta debētur filijs de iure naturali,ut in l.ſi quis a liberis.ff.de libe.agnoſ.in §.parens,eiuſdem legis, qđ tñ debet intelligi, non quod de illo iure ſit aliqua obligatio compulſiua, ſed uera declaratio ſit, ꝙ ex ipſo inſtinctu naturæ parētes inclinātur filios educare,imò ēt aīalia bruta eo mō & ingenio quo poſſunt: ſed hodie redacta ſunt alimenta in neceſſitatem, ut per l.teneantur parentes illa præſtare: & ita debēt intelligi iura ciuilia poſitiua: & iſte eſt ſenſus Bart. in l.ſi quis à liberis.§ parēs.ff.de libe. agnoſ.& in l.nō quemadmodũ.eo.tit. & in l.1.ff.de iuſti. & iu.Albe. in l.1.§. ius naturale eo.tit.col.2.nu.2.Bal.Pau. & aliorum doctorũ ibi.Alb.in l.ſi non ſortem.§.libertus.ff.de condi.inde.Ange.in §.1.Inſti.de iure natu.gen.& ciui. pro qua ſententia & declaratione conſidero expreſſam legem Partitæ, in l.2.tit.19.part.4.Confirmatur, quia ſicut naturaliter pater & qđlibet ens deſiderat ſe cōſeruare,ſecundum philoſophos, ita pater deſiderat conſeruare

nare filium tanquàm ſubſtantiam ſuã, cũ rõne gñationis ſit pars patris: arg. tex.in l.liberorũ.ff. de uerbor ſignific. & in l.iſti quidẽ. ff. quod metus cauſa. Sed iſte inſtinctus naturæ educandi liberos ita eſt in ſpurijs ſicuti in alijs, quia de primæuo iure naturæ nulla fiebat differentia in procreatione liberorum, nec dammabatur nec erat reprobatus aliquis coitus:ut in Authen.quibus mo.natu.effi.leg.§. liceat.colla.6. in Auth quib.mo.natu.effi. ſui.§ natu. coll 7. vñ ẽt in iſtis filijs ſpurijs & natis ex dãnabili coitu, ius canonicũ & eius æquitas cõſiderauit prædictũ inſtinctũ naturę,& reduxit in neceſſitatẽ: & iſtã rõnem ponit Hoſtien. in d. cap. cùm haberet.fin.col. in fin. & ibi Anto.de Bur.col 2.nu.11.

37 Adde tñ ꝙ Bald.in Authenti ex cõplexu. C. de inceſt. nup. 1. lectura, in prin.tenebat, ꝙ ille tex.in d. cap cùm haberet. dẽt intelligi in filijs tantum ſpurijs ſimpliciter, non uerò in inceſtuoſis,nefarijs,uel natis ex damnabili coitu:quia in eis nihil reperitur diſpoſitum:ſed iſta opinio eſt falſa, imò tenendum eſt ꝙ habeat locum in omnib.& quibuſcũq; filijs inceſtuoſis, nefarijs,& natis ex damnabili coitu: ita ẽt expreſsè tenet Petrus de Bellapert. Cin.Albe Fab in breu Bar.& Sali.in d. Auth.ex cõplexu.C.de inceſt nup. ubi dicunt ꝙ illa Authent. non procedit, ſed ꝙ eſt correcta de iure, canon. per tex.in d.cap.cùm haberet.ſed tex in d. Auth.ex complexu. loquitur in filijs inceſtuoſis,nefarijs,& natis ex damnabili coitu:ergo apertè uolũt, qđ diſpoſitio text in d. c.cùm hẽret. hẽt ẽt locũ in eis:& ita tenet Imola,in l.ex facto. §.ſi qs rogatus.el 1. col. 5. prope fi ad Trebel.Segura in repetitione.l.cohæredi.§ cùm filiæ.de uulg.& pup. folio 34 à prin 1.col.

Item adde ꝙ vř ꝙ diſpoſitio tex. in d cap.cùm haberet dẽt tantùm procedere in terris eccleſiæ,& non in terris imperij, ſed alterius regis: cùm contrarium ſit diſpoſitum de iure ciuili, & nõ ſit materia nutritiua peccati, nec concernat ſpiritualia nec periculum aĩæ iuxta tex.& ibi com.doctrinam in c.fin.de præſ.in c. nouit. de iudi. in c. pe.& fin.de ſecun. nup. in c. 1 de no. ope.nũ.tex.iuncta gl.on.in c.2. de reg. iu.lib 6.in c.2.de arbitrijs.in 6 Et in expreſſo ꝙ in noſtro caſu quælibet diſpoſitio ſeruetur in ſuo proprio foro tenet Imo.in.l. Lucius Titius. §.in teſtõ.in fi.ff.de lega.1.idem Imol. in l. ex facto §.ſi quis rogatus.el 1 colu 5. in fin ff.ad Trebel. Feli in c. eccle S. Mariæ.de cõſti.36.col nu. 45. Segura. in repe.l.cohæred. §.cũ filiæ.de uulg. & pupil.fo 24.1 art.ſed iſta opi. ſimiliter eſt falſa imò tenendum eſt ꝙ diſpo.tex in d c. cùm haberet, procedit & debet ſeruari tàm in terris imperij quàm eccleſiæ:& in expreſſo ita tenet ibi Ant.2.col.nu.11.Abb.2.col.nu.5.tenet ẽt Ang.de Aret in §. 1. Inſt.de iu. na.gen.& ciui.2.col prope fi. dicẽs ꝙ cùm iſte caſus ſibi occurreret de facto,ita cõſuluit ipſe & alij ampliſſimi doctores:idem Angel.in §.nouiſſimè. Inſti ad Orfici.col. 1 in fi.Ang.de Gãbel.in tract.de teſta.fo 27. col.4. nu.5. ubi dicit, ꝙ ita iudicatum fuit per iudices Curiæ, illuſtris principis Marchionis Ferrariæ. Nicol. de Vbal. in tracta de ſucce. ab inteſta colum. 13. num 46 & apertè hoc uoluit Pe. Cin. Bar.& commu. opin. in dict. Authen. ex complexu C.de inceſt.nup.inquantum tenent ꝙ illa Authen. eſt hodie correcta de iure Cano.per tex.in dict. cap cùm haberet.Abb.no.in con. 115. in prin.& iſtam dicit magis com. opi. Ripa.in rub.de uerb oblig. penul. col. nu.58. Aduertendum tamen, ꝙ l.5.tit. 19.par.4 quæ non ignorauit ius canonicum, expreſsè determinat ꝙ pater non teneatur talem filium alere,& ſic apertè uult, quòd in noſtro regno ſeruetur ius antiquum ciuile. Sed adhuc teneo prædict. com. opin. & ſic ꝙ in noſtro regno ſit ſeruãda deciſio cano-
38 nica,quia hoc caſu debet præualere.

Item adde & extende diſpoſitionẽ

text.in dicto.c.cũ haberet,ut procedat nedum qñ parentes ſponte uolunt alimenta præſtare prędictis filijs,verum etiam ꝙ de neceſſitate teneantur ea præſtare: & ita probat apertè ille text. in fin. Vnde teneo quod in uita parentes poſſint,officio iudicis uel cõdictione illius.c.compelli:ſi filij egeant,eis alimenta præſtare:ſimiliter etiam poſt mortem parentum ſi nihil eis reliquerũt poſſunt hæredes compelli illa pręſtare.Primò, quia licèt ius petendi alimenta ex parte recipiẽtis ſit merè perſonale,& nõ tranſitorium ad hęredes, vt in l.cum hi.§.modus, el 2.ff.de tranſac.ibi, conſtat enim alimenta cum uita finiri:text.in l.hæreditatum.ad l.falcid.text in l.3 .ff. de alim. & cib.lega. text.in l.dominus.ver.fin.de vſufruct. tamen ex parte parentum cenſetur perpetuum & tráſitorium:ita probat text. not.in Auth.licèt.C.de natur.libe.ibi. ſiue legitimi extant & ſuccedunt , uel coniuge uiua quilibet alij ſunt hæredes: & ibi expreſsè no.Bald.tex in l.ſi quis à liberis.§. item reſcriptum.ff de libe.agnoſc.vbi probatur quod qñ per legem quis tenetur alere, illa obligatio paſſiua deſcendit ad hęredes:& ibi notat Bar.& commu.docto.& per illũ text.iſtam conclu.tenet Cynus in l.alimenta. C. de neg. geſt.ſi q.Socin.in l. Marcellus.§.res quæ.ff.ad Trebell.dicens ita conſultum fuiſſe per doctiſſimos uiros:& idem tenet Abbas in con ſilijs ſuis,conſi.115.& idem eſt quãdo alimenta debentur ex diſpoſitione hominis per contractum uel ultimã uoluntatem:quia ſimiliter tranſit ad hæredes:text.eſt in l.libertis quos.§. t.ff. de alimen. & ciba.lega. & ibi notãt & commendant doctores antiqui.& per illum text.tenet Barto.in l.4.§.Cato.ff. de verb.oblig. pen.colum. & q.nu.32. & ibi commu.docto.

39 Item adde ꝙ talia alimenta de iure communi debebantur ſm indigẽtiam & qualitatem filiorum & facultatũ parentum, ut probat apertus text.in d.c. cum haberet ibi. ſm quod ei ſuppetũt facultates, circa quod tñ eſt mihi notabile dubium,an pater uel hęredes teneãtur alere ex fructibus & redditibus rerum immobilium & patrimonij ſui, uel teneantur ad hoc uendere proprietatem: &,teneo quod ſolum ex redditibus,& non teneantur uẽdere proprietatem: ita probat text.ſingu.& unicus, in l.qui bonis. ff. de ceſſione bonorũ. vbi habetur ꝙ qñ quis non poteſt conueniri ultra quàm facere poſſit,inſpicitur ualor & æſtimatio fructuum ſui patrimonij:non uerò ualor & æſtimatio proprietatis : & ad hoc reputat ibi ſingu.& mirabilem Bart.& notat & cõmendat Albe.Ang.Cuma.& cęteri doctores. illum etiam reputat ſingularẽ & vnicum Ang.Imo. Paul. & Alex.in l.Imperator.ff.ad Trebel.idem Ange. in l.diuus.ff.de peti.hæred. idem Ange in l ſi maritus.ff.ſol.matr.Imo.in l. apud Iulianum.§.hæres.ff.de leg.1.Iaſon.in l.ſi fundum per fideicõmiſſum. eod.tit.Philip.Dec.in Auth. præterea. C.unde uir & uxor. ſi. col.uo.etiam & commen.Faber.in §.ſi.inſt.de actio.& tenet Bar.licèt non alleget illũ tex.in l.pen.ff.de ali & ciba.leg.Sal.in l.ſi qs ad declinandã.C.de epis.& cle.Quòd tñ limita,qñ alimenta debeantur titu. vel cauſa lucratiua, uel ex legis diſpoſitione:ſecus uerò ſi tit.& cauſa onero ſa:ita Alex.in l. maritum.ff.ſolu.matr.

40 Hodie tñ pp euitanda dubia quę in hoc caſu frequenter poſſent occurrere,deciſum eſt ꝙ non poſſint neq; teneantur parentes in uita uel morte pręſtare talib filijs ultra quintam partem bonorum : ita diſponit l. 10.infrà his ll. Tauri. quã legẽ ego intelligo filio incapaci nato ex dãnabili coitu,& in filio naturali extãtib.legitimis:eis uerò non extantibus bñ poſſunt parẽtes eis pſtare qcquid uelint,& ſi nollẽt parentes dare, credo ꝙ poſſent cõpelli ea præſtare ſm qualitatẽ perſonarũ & patrimonij.Præterea dico,ꝙ ſi pater, uel mater,uel iudex,nolit dare uel relinquere tali filio incapaci integrum quĩtũ bonorũ ꝓ alimẽtis, eo caſu quo

ſufficit minor q̃titas, ꝙ poterit facere: qa ſolùm vult illa lex qd vltra quintũ non poſſit dare, benè tñ permittit minus dare. Dubito tñ ſi pater totũ quintum bonorũ tali filio relinquit pro alimentis, & attenta qualitate perſonæ & patrimonij eſt ſibi neceſſe, & inſuper pater relinquit legata pia ꝓ aīa, & impenſam funeris: an debeant extrahi de quinto, vel de corpore hæreditatis, vt poſtea ex reſiduo habeat filius quintũ: teneo ꝙ ſi quintũ ſufficit ꝓ oībus, oīa ex eo extrahuntur: ſi verò nõ ſufficit, dẽt de eo ante oīa extrahi impẽſa funeris: arg. l. 10. iuncta l. 30. infrà his. ll. Tauri. alia verò legata ẽt pia credo ꝙ non valeãt neq; poſſint extrahi, qa ius alimentorum cenſetur debitũ neceſſarium, non verò alia legata.

41 Item adde, ꝙ eo caſu quo parẽtes in vita, vel morte, alimenta p̃ſtiterunt p̃dictis filijs, vel iudices in defectũ eorũ, & aſſignata ſint in aliquo certo fundo vel re, ꝙ poſt mortem filiorum p̃dictus fundus uel res reuertit̃ ad parẽtes uel hæredes eorũ, & nõ trãſmittit̃ ad hęredes filiorũ: cùm alimenta ipſa morte finiãtur, ut ſuprà probaui: & ex iſta rõne iſtam con. tenet Bal. in l. eam quam. 10. col. nu. 41. C. de fideicom. & tenet & reputat not. Nicol. de Vbal. in tract. de ſuc. ab inteſt. 13. col. nu. 47. Pa la. Ru. in ſua repetitio. fol. 98. colũ 4. Abb. in d. conſi. 115. col. 2. Pro qua ſnīa & con. vltra eos facit, qa regulariter quicquid ſubrogatur loco alterius aſſumit eius naturalem, primordialem, & propriam naturam. tex. eſt no. & ibi com. opi. in l. item veniunt §. cum præ diximus. ff. de peti. hære. per quẽ ẽt ita tenet glo. vnica & cõ. opi. in l. certi cõ dictio. in gl. 2. in fi. ff. ſi cer. pet. facit bonus tex. in l. 1. §. belliſſimè. ff. vt lega. nomi. ca. tex. in l. a. verſi. parui refert. ff. de priui. cred. Et expreſſè facit text. in d. cap. cùm haberet. in fin. vbi dr̃ ꝙ debentur filio neceſſaria miniſtrari, ſed iſta neceſſitas ceſſat morte.

Contrarium tamen hodie expreſſè diſponit lex 10. in ll. Tauri, imò, ꝙ tales filij poſſint ad ſuos hæredes, iſtud quod pro alimentis ſemel perceperũt, trãſmittere, & in uita vel morte de eo ad libitum diſponere, & facere quicquid velint: & probat etiam iſta lex. 9. in fi. Et iſtæ leges poſſunt optimè confirmari ex doctrina & reg. text. in l. pater filium. §. quindecim libertis. ff. de lega. 3. ubi hr̃ quod res quæ ſemel effecta eſt alienabilis, perpetuo efficit̃ alienabilis. Sed certè iſta confirmatio non ſatis facit, quia in caſu noſtro nũq̃ alimenta fuerunt tranſmiſſibilia.

42 Dubium tñ eſt ſingulare circa prædicta an pater qui relinquit fundũ vel rem filio naturali uel ſpurio pro alimentis uſque ad quantitatẽ permiſſã quinti bonorum, poſſit eum grauare poſt mortem alteri reſtituere: & vr̃, ꝙ ſic; quia ius alimentorum ex parte recipientis eſt mere perſonale, & non tranſitorium ad hæredes: & per conſequens pater non tenetur ultra uitam filij ſibi præſtare alimenta, ut in d. l. cũ hi. §. modus. el 2. ff. de tranſact. cum ſimi. ſuprà allega. ergo bene poteſt ei tale grauamen apponere: ſed ego teneo contrarium, imò, ꝙ grauare nõ poſſit per iſtam l. 10. Tauri in eo: quia licèt aliud eſſet de iure cõi, tñ hodie apertè vult illa lex, ꝙ filius naturalis capiat tanquàm debitũ iſtud quintũ loco alimentorum, & tranſmittat ad hęredẽ: ergo in eo non poſſet grauari.

43 Item adde ꝙ ex ſuperioribus infertur, ꝙ ſi pater clericus uel alius q̃ hẽt filiam ſpuriam vel natam ex quocunque damnabili coitu, uelit eam dotare quod bene poterit facere vſque ad cõcurrentem quantitatem alimẽtorum, in quibus talis filia eſt capax: ſed mortua tali filia, conſtãte matrimonio uel eo ſoluto, illa dos reuertitur ad eos ad quos de iure pertinere dẽt: ita expreſſè determinat Bar. in l. fi. §. ſi à ſocero. ff. de his quę in frau. cred. & ibi tenet Ang. & Raph. Cuma. idem Bart. in Authent. ex complexu. C. de inceſt. nu. & ibi doctor. idem Barto. in l. Mæuius. §. duobus. 8. col. 3. q. princ. de leg. 2. Ang. de Areti.

de Areti. in §. nouiſſimè. Inſtit. ad Orfic. 2. col. in princ. Pala. Ru. in ſua repeti. fo. 97 col. 3. uerſi. ex illis infertur, Abb. in dict. c. cùm haberet. col. 2. nu. 5. Anch. ibi col. 2. nu. 6. & ibi Præpo. colum. 2. num. 2. Nico de Vbal. in tract. de ſucce. ab inteſt. col. 13 nu. 47. Hodie tñ in noſtro regno attẽta præ. l. 10. Tauri, teneo pro cõſtanti, ꝙ talis dos non poteſt excedere quintam partem bonorum, ſicut alimenta.

Item quod mortua tali filia, dos pertinet, ad hęredes ſuos, & in uita vel morte poterat de ea diſponere ſicut de bonis proprijs: Si uerò talis dos excedat quantitatem alimentorum de iure cõi, vel hodie in noſtro regno excedat quantitatem quinti bonorũ patris, tunc ſoluto matrimonio à tali filia ſpuria & incapace illud quod excedit auferendum eſt. Sed conſtante matrimonio nihil ab ea & marito eius auferri poteſt: quia dr̃ maritus dotẽ poſſidere titulo oneroſo, arg. tex. in d. §. ſi à ſocero. tex. in l. ex promiſſione. ff. de actio. & oblig. tex. in l. Iulianus ait. ff. mandati. text. in l. ſi quis pro uxore. §. ſi uxor. ff. de dona. cã mor. tex. in l. ſi donaturus. §. fin. ff. de cond. ob causã, tex. in l. Mæuia. §. 1. ſo. mat. te in l. 1. C. de iure do. tex. in l. pro oneribus, eo. titu. tex. in l. 1. §. & ut plenius. C. de rei vxo. actio. text. in l. 1. verſ. ſi uerò ſocer. C. de imponen. lucra. deſ. lib. 10. & ex iſto fundamento iſtam con. tenet Bart. in dicta l. fi. §. ſi à ſocero. ff. de his quæ in frau. cre. & ibi expreſsè Ange. de Peru. iſtam etiam con. tenet Bald. in authẽ. ex complexu. C. dę ince. nup. 1. lectura. & hoc tenet & reputat eſſe ſingula. Ang. Are. in §. ſi res aliena. Inſtit. de lega. 2. col. tenet etiam & reputat ſingulariter. Segura in repe. legis. cohæredi. § cùm filiæ. de vulg. & pupill. fo. 24. à princip. 3. col. in fin. uerſic. 3. facit illud quod ſingu. dicit Bartol. tenet etiã Abb. con. 11. col. 2.

Sed attende, ꝙ iſta con. vr̃ nimis dubia: nam alimenta in fraudem, etiam titulo oneroſo, reuocantur qñ uterq; participat de fraude, ut per totum titulum. ff. & C. de his quæ in frau. cre. & propriè in materia noſtra probatur in l. 1. C. de natura. lib & in l. qui teſtamentum. de proba. & ſuprà dictum eſt. Sed iſte maritus participare vr̃ de fraude cùm ſpuriam & incapacem accipit in uxorem: ergo &c. Vnde teneo pro conſtanti, ꝙ iſta opin. & con. Bart. procedat & intelligatur qñ ipſe maritus ignorabat eam eſſe filiam clerici, uel ſpuriam, & incapacem: ſecùs tñ eſt aliàs ſi ſciebat: quia tunc credo, ꝙ etiã conſtante matrimonio ab eo poſſit talis dos auferri in eo quod excedit alimenta, uel hodie quintum bonorũ patris: & iſtam declarationem ponit no. ſolus Rapha. Cuma. in dicto. §. ſi à ſocero. in fin. & idem tenet doctor de Segura in repeti. l. cohęredi. § cùm filię. de vulg. & pup 25. fo. col. 3. uerſi. 7. allego. & hoc apertè uoluit Nicol. de Vbal. in tract de ſucce. ab inteſta. 14. col. nu. 50. & finaliter pro iſta parte facit l. 29. infra his ll. Tauri: vbi qñ dos eſt inofficioſa, aufertur & reſtituitur alijs filijs etiam cõſtante matrimonio: dubito tñ iſtud qd excedit ultra quintum bonorum cui applicabitur, & certè clarè deciſum non reperi in iure, tñ credo, ꝙ iſta ſit veritas, ꝙ ſi in teſtamento talis dos ſit relicta ab ipſo patre, & palam, ꝙ applicetur eius hæredibus: ſi tacitè per interpoſitam perſonam, & ſic per tacitum fideicommiſſum tunc fiſco, quia fit in fraudem legis: ſi verò per cõtractum inter uiuos pater dedit filio pdictã dotẽ, tunc applicabitur filijs legitimis, ſi ſunt, uel patri, aut matri, uel fratribus: quib9 nõ petentibus infra duos mẽſes, applicabit fiſco, arg. tex. for. in l. 1. C. de natu. libe. quem ſuprà latiùs declaraui.

Præterea & no. adde in noſtra materia, quòd ſicut filius ſpurius, nefarius, inceſtuoſus, uel natus ex damnabili coitu, non ſuccedit parentibus: ita nec parentes ſuccedunt ei ab inteſtato, nec ex teſtamento: expreſsè, nec
44 tacitè, directè, nec per obliquum, va-

de in noſtro caſu haberet etiam locũ materia de tacito fideicommiſſo, & omne illud quod èContra diſpoſitum eſt in perſonis filiorum: ita originaliter videtur tenere Azo. in ſumma. C. de legi. hæred. ſi col. in fin. & expreſsè tenet Bart. in l. fin. ff. de his quib vt in dig. 1. col. nu. 5 Bal. in authent. licet. C. de natura. libe. in fin. Bald. no. in l. 1. C. de ſacro. eccleſ. 11. col. nu. 27. ubi ad ducit viuam & ſubtilem rõnem, quia cùm iſta prohibitio principaliter fiat propter delictum parẽtum, & uitium eorum refrenandum, ut in l. ſi. C. de na tu libe. verſi. filijs enim: ergo ſi prohibetur capere filius qui non deliquit, à fortiori cenſetur prohibitus pater delinquens: quia omnis cã impediẽs eſt fortior in impediendo primam & immediatã perſonam, quam vlteriores, arg. tex. in Authentic. multò magis. de ſacro. eccle. & in l. videamus. ff. ꝙ metus cauſa. idem Bald. in Auth. licèt. C. de natu. libe. in fine.

45 Imò qđ magis eſt, intãtum pater eſt indignior & incapax bonorum filij ſpurij & nati ex damnabili coitu, ut licèt pater poſſit & præcisè teneaẽ huic filio alimenta præſtare, ut in allegato c. cum haberet, tñ filius non teneẽ nec poteſt alimenta præſtare uel relinquere ſuo patri egenti, etiam ſtante illo capitulo. Ex eo, ꝙ pater deliquit & efficitur magis indignus ex ſuo delicto: ita eleganter reperio, ꝙ determinat ſolus Bald. in Auth. ex complexu. C. de inceſt. nup. 2. lectura. Sed ſalua pace ego teneo cont. ſenten. imò, ꝙ etiam talis pater alendus ſit à filio de iure canonico, & eius æquitate, per text. in d. cap. cum haberet. & moueor inconuincibili fundamento, nam oĩa quæ repe riuntur diſpoſita in filijs naturalibus reſpectu parentum, habent locum ècõ tra in parentibus reſpectu filiorũ, tàm in ſucceſſione bonorum q̃ in alimentis: tex eſt ſingu. in iure ſm Bart. ibi in Authen. qui. mo. natu. effi. ſui. §. de nepotibus. collat 7. textus in Auth. licèt. C. de natu. libe. in fi. text. in §. 1. Inſti. de ſeru. cog. & idem diſponit l. 8. in ſi. titu. 13. par. 6. bonus text. in l. ſi quis à liberis. §. vtrùm. & §. parens. ff. de libe. agnoſ. cum ſimi. ubi in caſibus quibus pater tenetur alere filios, in eiſdem filij tenentur alere patrem. text. no. in Auth. de inceſt. nup §. ſi verò contigerit. colla. 2. in ratione ſui. ibi nam licèt legum contemptor & impius ſit, tamen pater eſt: & ita reperi, ꝙ apertè vult Hoſtien. in d. cap. cum haberet. ſi. col. in prin.

46 Item adde pro perfecta declaratione materiæ quod dubium neceſſarium eſt ſi iſti filij naturales tantùm uel ſpurij & nati ex damnabili coitu ſuccedant conſanguineis patris uel matris? in quo verè & reſolutiuè dico ſic, ꝙ filius naturalis tantùm non ſuccedit ab inteſtato conſanguineis ipſius patris, nec ipſi ſuccedunt illi, quia non reputatur eſſe inter eos agnatio uel cognatio ex parte patris, propter maximam incertitudinem filiationis: text. eſt in l. ſi ſpurius ff. vnde cognati. cuius uerba ſunt, ſi ſpurius inteſtato deceſſerit, iure conſanguinitatis aut agnationis hæreditas eius ad nullum pertinet, qa conſanguinitatis itemq; agnationis iura à patre oriuntur: & ibi notat Dinus, Albe & antiqui. tex. in §. vulgò q̃ſitos. Inſt. de ſucce. cognatorum. cuius verba ſunt, vulgò quæſitos habere nullos agnatos manifeſtum eſt, cum agnatio à patre, cognatio à matre eſt: hi autem habere nullum patrem intelligũtur: & licet iſta iura tantum loquantur in ſpurijs & vulgò quæſitis, qui non poſſunt ſuccedere patri, & à fortiori eius conſanguineis, tamen idem eſt in filijs naturalibus tantum, habitis ex concubina retenta in domo, uel ea q̃ hodie habetur pro concubina, attenta. l. 11. Tauri, quia militat rõ prędictorum iurium, & nõ reperitur cautũ, qđ ſuccedunt. & in expreſſo iſtam concl. probat text. in Authen. qui. mo. na. effi. ſui. §. filium verò: colla. 7. & in expreſſo iſtam con. tenet Cinus in Authen. itaq; C. cõ. de ſucce. 2. col. ĩ ſi. Alb. ibi.

3. col.

3.col.in princ.& tenet nota. Ange. in §.uulgò quęſitos. Inſt.de ſucce. cog. 1. col.in fin.& ibi not.Platea. idem Platea. in §.1.Inſti.ad Orfici. Abb. in d.c. cum haberet.pen. col. in fin Paul.in l. ſi is q̃ ex bonis.de uulg.& pupi.ſi. col. in princ.Dinus in tract.de ſucce.ab inteſt.pen.col.nu.22.Matthæ.in tract.de ſucce.ab inte. 13 fo.2.col. nu. 3. & ibi Bologni.in addi.Nicol.de Vbal.in tracta.de ſucce.ab inteſt.51.col.nu.7. Ex quo clarè infert̃ ꝙ ſicut tales filij naturales tantùm nõ poſſunt ſuccedere alijs filijs agnatis uel cognatis legitimis ipſius patris, ita non poſſunt ſuccedere alijs filijs naturalibus uel conſanguineis ex parte patris: vñ ſi ex duabus concubinis diuerſis tẽporibus habitis habuiſſet plures filios naturales tantùm., ad inuicem ſibi nõ ſuccedũt; & in expreſſo iſtam con.tenet gl.ordi. in l.hac parte. ff.vnde agnati.in gl.fin. quam ad hoc dicit ibi unicam Albe. poſt Raine.tenet ẽt Alber. in l. parentes.ff.de in ius uo. Spe. in titu.de ſucceſſ ab inte.uerſi.quid de natis ex uno patre.nu.19 illam ẽt dicit ſingu. Ang. de Aret.in § uulgò quæſitos Inſtitut. de ſucce.agna.prima col.in prin.idem Ang.in §.uulgò quæſitos. de ſuec.cog. ...col.illã etiam gl. ad hoc reputat no. Matthæ.in tract.de ſucce.ab inte. 13. fol.2.col num.4.Ioan.Bapt.Caccialupus. in rep. l. ſi qua illuſtris. C.ad Orfici.18.col.num. 44. Sed certè illa gl. non meretur commendari, quia ex regula & doctrina ſuperiùs tradita redditur clariſſima, nam ſi non poteſt talis filius naturalis tantùm, alteri filio legitimo patris ſuccedere ab inteſtato: ergo nec naturali: nec meretur cõmendari, in quantum dicit ꝙ etiam ſi legitimetur non ſuccedit agnatis & cognatis patris, q̃a caſus eſt pro ea in §.filiũ uerò, quem allegat, & in tm̃ iſta cõ. procedit & eſt uera, ꝙ licèt filius naturalis poſſit in duabus uncijs ſuccedere ab inteſtato, ut in Auth. licet. C. de natu.libe. & ſuprà latiùs cõcluſimꝰ tñ ẽt in eis, non poſſet hodie ſuccedere conſanguineis ipſius patris.

Pręterea etiam intantũ iſta con.procedit & eſt uera. ut licet habeamus ꝙ hodie de iure Auth.ſit ſublata differẽtia agnationis & cognationis, ut ĩ Authen.de hære.ab inteſt.ue.§. nullã uerò.colla.9.tñ in noſtro caſu nõ eſt ſublata, vnde ẽt hodie tales filij naturales tantùm non ſuccedent conſanguineis patris, licet ſuccedant conſanguineis matris, quia tex.in d §.nullam uerò, & eius diſpoſitio ſolùm loquitur & dẽt intelligi in agnatĩs & cognatis legitimis & naturalibus: unde in naturalibus tãtùm, remanet ius antiquũ incorrectũ: & in expreſſo ita tenet Faber in §.1.Inſt.de ſerui.cogn.col.3.nu.5.

47 Aduertendum tamen ꝙ in hoc reperitur in noſtro regno quædam.l.no. Par.ſ.lex ſi. titu.13.6. part. quæ apertè uult ꝙ talis filius naturalis tãtum ſuccedat ab inteſtato alteri filio legitimo & naturali, uel filio naturali tantùm patris, non extantibus alijs fratribus ex parte matris: & ſic illa lex in hoc eſt talis noua & correctoria, inquantũ expreſsè inducit & concedit ſucceſſionem ab inteſtato inter iſtos fratres naturales tantùm inter ſe, & inter naturales tantùm & alios legitimos; quã legem intelligo & declaro ſic ex uerbis eius, quod mortuo filio naturali tantùm ab inteſtato, relicto filio legitimo & naturali ipſius patris, & alio filio naturali tantùm, ipſe filius legitimus & naturalis præferatur: ſi uerò non ſit filius legitimus & naturalis patris, ſed ſolus filius naturalis tantùm, ipſe ſuccedat: ſi uerò reperiat̃ filius naturalis tãtùm ex parte matris, & filius naturalis tãtùm ex parte patris, uel ẽt filius legitimus & naturalis ex parte patris, pręferatur talis filius naturalis ex parte matris: ſi uerò non reperiatur aliq̃s filius ex parte patris, tũc nullus alius conſãguineus ex parte patris põt ſuccedere huic filio naturali tm̃, mortuo ab inteſtato, & ſic ultra fratres ius cõmune remanet incorrectũ: & iſta eſt uera & realis declaratio huiꝰ articuli.

Ex parte uerò matris bñ datur inter
eos ſucceſſio, unde ſi filius naturalis
tm̃ decedat ab inteſtato, oẽs cõſangui
nei matris ſuccedũt ei ſm̃ ſui gradus
prærogatiuam, & per conſequens ip-
ſe ſuccedet eis tanq̃ ſi eſſet filius legi
timus: quia ex parte matris ꝑꝑ certitu
dinem partus dñr verè & indubitabi-
liter cõſanguinei: tex. eſt in l. hac par
te. ff. unde cognati. in uer. item ipſi fra
tres, cuius uerba ſunt, item ipſi fratres
inter ſe ex hac parte bono. poſ. petere
pñt: quia ſunt inuicem ſibi cognati,
tex. in l. ſi ſpurius. eo. tit. tex. in §. vulgo
quæſitos. Inſtit. de ſucce. cogna. & idẽ
diſponit l. fi. in prin. & in fi tit. 13. par.
6 & iſtam concl. tenet Ang. in § nouiſ
ſimè. ad Orfici. 1. col. nu 3.

48 Dubium tñ eſſet in hoc, & ſatis no.
ſi iſte filius naturalis tm̃ ex parte ma-
tris, decedat ab inteſtato, relicto alio
filio naturali ex eadẽ matre, & relicto
filio legitimo & naturali ex legitimo
matrimonio ex eadem ẽt matre, an ꝑ-
feratur talis filius legitimus & natura
lis alteri, qui tm̃ eſt naturalis, attenta
l. 9. Tauri: & credo, ꝙ non, ſed ꝙ pari-
ter ſuccedant, cum ſint in eodẽ gradu:
quia illa l. 9. Tauri tm̃ loquitur, & dẽt
intelligi qñ tractatur de ſucceſſione
ipſius matris: quia tunc filius legitim⁹
& naturalis, præfertur naturali tm̃: vn
de in caſu quo tractaret̃ de ſucceſſio-
ne collateralium, ius cõe remanet in-
correctũ: conſtat. n. ꝙ de iure cõi non
præferatur ipſe legitimus in ſucceſſio
ne matris: ergo nec in ſucceſſione fra
tris, cum non ſit immutatum: & ꝑ hoc
pater male dixiſſe Ang. qui contrariũ
uoluit in Auth. qui. mo. natu effi. ſui. §.
fi. colla. 7 in 2. col. in fi. nu. 19.

49 Item adde, ꝙ ſi fortè talis filius na-
turalis ex parte matris decedat ab in-
teſtato, relicto ex una parte alio filio
naturali tm̃, ex eadem matre, & ex eo
dem patre, & alio filio naturali tm̃ ex
eadem matre, ſed ex diuerſo patre, uel
relicto alio filio legitimo & naturali
ex legitimo matrimonio, ex diuerſo
patre: tunc præfertur ille filius natura
lis tm̃; qui natus eſt ex eadem matre,
& eodem patre: quia eſt utrinq; cõiun
ctus & habet potiora iura, argu. tex in
Auth itaq;. C. comm. de ſucceſ. & in ex
preſſo iſtam concl. tenet Ang. de Are
tio. in § vulgò quæſitos. 2. col. propè
finẽ. uerſi. qđ ſi ſuperueniret đ. Petrus.
Inſt. de ſucceſſ. cog & ſatis apertè hoc
voluit Ang de Peru. in Auth. qui. mo.
na. effi. ſui §. fi. colla. 7: 2. col. in fin. nu.
19. Si uerò tales filij ſunt ſpurij, nefa-
rij, inceſtuoſi, uel nati ex damnabili
coitu: certum eſt, ꝙ nõ poſſunt ſucce-
dere ab inteſtato conſanguineis colla
teralibus ipſius patris, nec ipſi conſan
guinei eis, quia etiam naturales tantũ
non poſſunt, ut ſupra dixi.

50 Sed dubiũ ſubtile, & ſingulare eſt,
ſi pñt ſuccedere conſanguineis colla
teralibus ex parte matris, & econtra
ipſi eis: & vr̃, ꝙ inuicem ſibi ſuccedãt.
Primò, quia in eis non inuenitur pro
hibita ſucceſſio. Secundo, quia text. in
l. hac parte. & ĩ l. ſi ſpurius. unde cog.
cum ſi. indiſtinctè dñt, ꝙ ſpurij ſucce-
dunt matri & conſanguineis eius, &
econtra: & hoc non inuenitur mutatũ
reſpectu cognatorum matris. Tertiò;
quia eſt in eis non conſideratur uitiũ
uel delictum per quod prohibeantur,
ſed in ipſis parentibus. Quartò, quia
non eſt inconueniens, ꝙ principales
perſonæ inter ſe non ſuccedant, tamẽ
ſuccedãt conſanguinei, ut in nepote,
uel deſcendente, nato, & concepto
poſt mortem aui, qui ei non ſuccedit,
ſed bene ſuccedit conſanguineis. Itẽ
in eo, qui renũciauit hæreditati cum
iuro, non poteſt ſuccedere agnatis &
cognatis. Item filius non ſuccedet pa
tri qui condẽnatus eſt de crimine læ-
ſæ maieſtatis, ut in l. Panthonius. § rei
perduellionis. de acq. hær. in l. cum fi-
lius, §. fi. de leg. 2. expreſſius in § inter
dum. uerſ. per contrarium. Inſti. de hæ
re. quæ ab inteſt. defe & tñ ſuccedit a-
lijs agnatis, & cognatis patris, q̃a non
reperitur prohibitum. nec obſt. tex. in
l. quiſquis. §. filij uerò. C. ad l. Iul. maie.
quia debet intelligi qñ ſunt nati poſt
delictum

delictum patris:ita ibi ſing. Cyn.poſt
Pet.quem ipſe allc.2 col.2.q. & in ex-
preſſo iſtam ſen.& concl.licèt non ſic
fundatã,tenet Ang.in Auth quib.mo.
nat.effi.ſui,§ fi.colla.7.2.col. num.18.
imò quod ſuccedant inter ſe, And.de
Iſer.in c.1, §.naturales. in fi. ſi de feu.
fue.contr.int.do.& agna.Io. Bap.in l.
ſi qua illuſtris.C.ad Orfi.23 col.num.
57.& ibi Corn. dicens hãc eſſe magis
com.opin.fi.col.tenet ẽt Ant. de Ro-
ſellis,in tract.de ſucceſ.ab inte. 5.col.
nu.28.Nic.de Vbal.in tract.de ſucc ab
inteſt.5 1.col. Mattheſ.in tract.de ſuc-
ceſſ.ab inteſt.13.fo.uerſ.ſm membrum
principale.& ibi Bologn.eius additio
nator. Ang.de Aret.in § vulgo quæſi-
tos.Inſt.de ſucc.cogna.1.col. nume.3.
Quinto,quia filius emancipatus non
ſuccedit patri de iure antiquo ante
ius Authenticorum, tñ bene ſuccedit
agnatis & cognatis ipſius patris, text.
eſt in l.ſi ab eo.C.de legi.hære.ſed te-
neo, ꝙ non ſuccedant:nam cũ tales,il
li non ſuccedant matri, nec mater eis
ut dixi & concluſi,ſequitur, ꝙ nõ ſuc
cedant cõſanguineis eius, nec ipſi cõ-
ſanguinei ſuccedant eis,ex eo,ꝙ ſunt
nati ex radice infecta,ex qua non pñt
pullulare boni & approbati rami:arg.
tex.in l.maximum uitium. C.de liber.
præte.& in l.fi. C.de nupt. & in Auth.
de hære.ab inte.ueni. §.ſi igitur defun
ctus.el 2.uerſ.ex diuerſo.colla 9. & ꝓ
iſta parte & conclu. conſidero iſtam l.
9.Tauri,iuncta l.2.tit.3.lib.5.ord.dici
tur.n.iſta l.ord.quod filij clerici,& ſic
nati ex dãnabili coitu,non ſuccedant
conſanguineis patris:& iſta l.9.Tauri
dicit,ꝙ diſpoſitum in illa l.ordi. hẽat
locum in matre,ſed in prędicta l.ord.
cauetur,ꝙ non ſuccedant conſangui-
neis patris : ergo ſimiliter dicendum
eſt,quod per iſtam l 9.Tauri non ſuc-
cedent conſanguineis matris. Vnum
tñ facit me dubitare, ꝙ prædicta l.or-
di.ſolum dicit, ꝙ tales filij non ſucce
dant prędictis conſanguineis,quia ex
parte ſua vr̃ eſſe indignitas:& non di
cit econuerſo, ꝙ conſanguinei non
ſuccedant eis: ſed teneo indiſtinctè
prædict.opi.& com.quia in dubio ſem
per intelligitur ſucceſſio eſſe recipro
ca, & per conſequens denegatio, uel
priuatio ſucceſſionis.

Et in ſpecie pro iſta mea conclu. &
doctrina conſidero text.in auth quib.
mo.na.effi.ſui. § filium uerò,uerſ nul-
lum tñ.coll.7. per quem magiſtraliter
notat ibi Bar.quod ſucceſſio ab inteſta
to eſt reciproca, & in ea debet ſeruari
æqualitas: nam ſi quis non poteſt ſuc-
cedere alteri, ſimiliter alter nõ poteſt
ſuccedere ſibi:& idẽ tenet,& no.Iaco.
de Bel in eo tit.1.col.in fi.uer no.tex.
no.in l.leg.12.tabu §.cum & aliam.C.
de legi. hęre.tex.in l.fi.eiuſdem tit in
prin.ibi.ut quemadmodum ipſis legi-
timis ſuccedunt,ita & legitimarũ per
ſonarum amplectantur ſucceſſionem,
tex.in l.ſi ab eo. C.eod.tit.ubi hr̃,ꝙ ho
die ſemper cenſetur filius emancipa-
tus contracta fiducia,& reſeruantur re
ciprocè iura ſucceſſionis inter colla-
terales,ut talis filius emancipatus ſuc
cedat eis,& ecõtra:& in ſpecie ad hoc
notat ibi Salic.Ex teſtamento uerò in
diſtinctè tales filij ẽt nati ex damna-
bili coitu poterãt ſuccedere omnibus
cõſanguineis , tam ex parte patris uel
matris,ẽt in bonis a parentibus prouẽ
tis,ut concludit Bar.& docto in l.ſi is
cui bonis.de vulg.& pu. & ego latè di
xi ſupra. Sed hodie illud procederet
in extraneis: ſecus tñ eſſet in conſan-
guineis,qui nullo modo pñt inſtitue-
re,nec aliquid in ſuo teſtõ relinquere,
talibus filiis ex dãnabili coitu natis,
ita expreſsè diſponit l.2. tit.3. li.5.or.

51 Sed quia ſupra plenè & notanter ui
ſum eſt,an,& qñ filij naturales ſpurij,
nefarij,inceſtuoſi,uel nati ex dãnabi-
li coitu,poſſint ſuccedere in bonis pa
rentum:tunc oportet uidere an, & qñ
ſuccedere poſſint in nobilitate,digni
tate,officio,uel alijs iuribus ipſorũ pa
rentum? & breuiter,ꝙ ſic,quia licèt ta
lis filius ſpurius ſit incapax , & indi-
gnus,tamẽ naturaliter filius eſt, ut in
Auth.de inceſt.nup.§.ſi uerò contige-

rit.colla.2.Item etiam quia de iure naturali primæuo ante leges ſcriptas & ante conſtitutionem matrimonij, nulla erat differẽtia inter filios legitimos & naturales uel filios ſpurios:ſed omnes erant legitimi & probati,quia quilibet coitus & acceſſus maris & fœminæ erat permiſſus & impunitus: text. eſt in Authen.qui.mo.na.effi.legi.§.liceat igitur, collat.6.cuius uerba ſunt, nec enim à princip. qñ ſola natura ſãcicbat homines:antequam ſcriptæ ꝑuenirent leges,fuit quædam differentia naturalis atq; legitimi: ſed antiqs parentibus antiqui filij mox ut procedebãt fiebant legitimi: tex.in authen. qui.mo.na.effi.ſui § natura, colla.7. cuius verba ſunt,natura ſi quidem ab initio dum de filiorum procreatione ſanciret ſcriptis nondum poſitis legibus, omnes quidem liberos ſimiliter ꝑduxit ingenuos:tex.in l.1.§ ius naturale. ff.de iuſti.& iure.tex.in c ius naturale. 1.diſt.text.in § 1.Inſti.de iure na.gen. & ciui.text in l vulgò concepti.ff. de ſtatu.homi. & tenet & declarat Alber. Bald.& alij doct.in d.l.1.§.ius naturale.ff.de iuſti & iu.2.colum.Bar.poſt antiquos in l.in concubinatu. ff.de concubinis.Azo in ſumma.C.de natura.libe.2.colum.num 3.

In contrarium tamen imò,ꝙ nullo modo gaudeant aliquo iure uel priuilegio paterno uel generis, facit. quia poſt legem ſcriptam, & poſt conſtitutionem iuris ciuilis & canonici, ſm quas talis coitus & filius ex eo natus, eſt reprobatus, & non poteſt dici uel nominari filius:ſed in omnibus habetur plus quam extraneus: text eſt formalis in Authen qui.mo.natu.effi ſui. §.pen.ver.vltima ſi quidem.cuius uerba ſunt, iſte nec naturalis nominatur, nec alendus eſt à parentibus,nec habebit quoddam ad præſentem legem participium: text.in Authen.ex complexu.C.de inceſt.nupt.

Sed pro cõcordia & vera reſolutione dico ſic, ꝙ in his quæ concernunt propriè ius ſanguinis, & ius naturale, ſine commodo ſucceſſionis bonorũ, & ſic in diſpoſitione legali,qua conſideratur naturalis cauſa, benè eſt habilis & capax: in his uerò q̃ concernunt commodum ſucceſſionis bonorũ non ſit habilis uel capax, ſed oĩnò repellatur. Ex quo primò infero ꝙ filius ſpurius,nefarius, & inceſtuoſus, & à fortiori naturalis,ſi occidat parẽtes,tenetur pœna legis Põpeiæ de parri.& iſtã con. probat text.no. in l.hos accuſare. § oĩbus,verſic.item nec lex Pompeia. ff.de accuſ.vbi hr̃,ꝙ licèt ſeruus videatur non poſſe accuſari l. Pompeia. qa non vr̃ in eo cõſiderari:ius ſanguinis, tñ attento iure naturali punitur illa lege: & in expreſſo per illum text.ita tenet Bald.in l.parẽtes. ff.de in ius vocando.2.col. nu.4.reputans illum tex. ſingu. ad hoc tenet etiam Alexan. ibi. 3 col.num. 10 Ioan.Faber.in §.alia deinde lex.Inſti.de publi.iudi Bald.in l. ius ciuile.2 col nu 4 de iuſtit.& iure. idem Bal.in l.cum acutiſſimi. C.de fideicom.2 col.idem Bal. in l.quiſquis. C ad l.Iu.maieſ.2.col.idem Bald.in c. nonnulli.de reſcrip.2.col.nu.10.idem Bald.in c.per tuas.de prob.2.col idem Bald.in cap.naturales,ſi de feudo fuerit controuerſia inter dominum & agnatum. 3. col. nu.12. ubi dicit ꝙ fuit combuſta quædam monialis profeſſa quæ filium ſpurium necauerat. Ange. in tracta.male.in parte,& ex internallo.final.colum. uerſicul. quid ſi pater. nihil allegando niſi ſolum Bald.in dicto cap.naturales.Licèt contrarium teneat Specu.in titu.de accuſa.in princ. & Ioan. de Imol.in l.Lucius,§ fina.ff. de legat.2.

Secũdò infero ꝙ diſpoſitio uel lex q̃ ſe fundat in exhibenda reuerentia parentibus,hẽt locũ cõtra filios naturales uel ſpurios.ita probat text.no.in l.parentes.ff.de in ius uocand ubi habetur, quod talis filius non poteſt uocare parentes in ius ſine uenia, ſub pœna illius tituli: ex quo text. ſumit ibi Guille de Cu. ſuperiorem doctrinam & conclu. quod diſpoſitio quæ reſpicit

cit & conſiderat ipſam naturalem cauſam uel rōnē & ipſum ius ſanguinis, bñ extenditur ad filios naturales uel ſpurios.& idē tenet ibi Ang.dicens eſſe pulchra uerba.tenet etiā Bald.ibi.2.col.nu 4. Paul.de Caſt.in l 4.illius tit. Ang. in d.l.hos accenſare.§.oībus.ff.de accuſ.1.col. in fin.tenet etiam Azo in ſummā C.de in ius uocando 2.col.nu. 7.Præpo.in c.per uenerabilem, qui fi. ſint legi.fi.col. licet gl. in d.l.parētes. ff.de in ius vocand.teneat hoc eſſe uerū in naturali tm̄:ſecus in ſpurio,nefario & inceſtuoſo : quam expreſsè tenet & ſequitur Imola in l.Lucius.§. fi.de leg.2.idem Imol.in l. ex facto.§. ſi quis rogatus.el 2.ff.ad Trebel.5.col. & pen. & ibi Alex.11. colum.num.25.

52 Tertiò infero ꝙ talis filius naturalis uel ſpurius poteſt accuſare de morte patris, tanquā proſequens ſuam uel ſuorum iniuriā.ita Bart.in l.2. ff.de acc cuſ.2.q. Ang.in l.1. eiuſdem titu.Bald. no.in l.1.C.qui accenſa.non po.11.col. nu. 50. cum modificatione de qua ibi per eum: quod tamen intellige & declara,ut per Imol.in l.ex facto § ſi qs rogatus.el 1.penul col. in medio.ff.ad Trebel.& ibi Alexan 17.num.40.

Quartò infero qđ ſicut parētes poſſunt inſtituere filios legitimos & naturales in minus ſolenni teſtamento. ut in l hac conſultiſsima §.ex imperfecto.C.de teſta.ita ēt inſtituere filios uel deſcendentes natu. tātum in eo ꝙ capere poſſunt, ita tenet Spec. in titu. de inſtru. edit.§.compendioſe. verſic. quod ſi mulier.Alb & Pau.de Caſt.in. dict.§.ex imperfecto, de quo articulo latius dixi ſuo loco.

Quintò infero quod ſicut filius legitimus prohibetur teſtificare pro patre uel cōtra patrē,ratione affectionis naturalis & reuerentiæ.ut in l.parētes,cum materia.C.de teſtibus,& in l.4.ff. eod. ita etiam prohibetur filius naturalis uel ſpurius.ita reperio quod tenet in ſpecie Bald.in dicta.l.parentes.ff de in ius vocand.3.colum.num. 4.Imol.in l.ex facto. §.ſi quis rogatus. el 1.ff.ad Treb. ſi.colum.in princ.

53 Sextò infero quod pœna priuationis & inhabilitationis filiorum, quæ ipſis infertur propter delictum criminis maieſtatis diuinæ uel humanæ cō miſſum a patre.de qua per tex.in c.ſtatutum.de hæred.lib.6.& in l.quiſquis, § filij uerò.C. ad l.Iu.ma. habet etiam locū in filijs naturalibus uel ſpurijs, dummodò habeant patrem certum.ita Cynus in dicta § filij uerò.2. colum.4. q.princip.& ibi Bald.3.colum 2.q Ange.1.col.nume.5.Salicet.2.colum.3 q.

Septimò infero ꝙ talis filius naturalis uel ſpurius poterit hodie retrahere rem patrimonij uel generis,conſiderata affectione naturali, in quā ſe fundant.ll.regiæ.& in expreſſo ita tenet Montaluus in l.13.tit.10.lib.3.fō. ll.antepenul. colum.uerſic.item quæro. & c & allegat Gui.& Pe.ita tenentes. tenet etiam Rainun. In repetit. l. dudum.C.de contrah.empt. 24.q.Nec obſtat ꝙ talis filius non ſuccedat in bonis patris,quia illud eſt ſi vult ſuccedere immediate patri:ſecus ucrò alijs,quia poteſt,etiam in bonis patris: vnde merito poſtquām alteri uēdidit, poteſt retrahere:uel aliter & ſecundò reſpondeo,quod licet non poſsit ſuccedere patri titulo lucratiuo, ramen benè poteſt ſuccedere titulo particulari oneroſo, ut ſupra concluſum eſt.

Contrarium tamen uidetur uerius, imò quod non poſsit retrahere, quia ratio in qua ſe fundant prædictæ leges, ſcilicet ne res exeat de familia, non militat in ſpurio cum in eo ceſſet legitima ſucceſsio.Secundò facit quia hodie de iure regio talis filius ſpurius non poteſt acquirere bona patris etiam titulo particulari oneroſo : & iſtam partem tenet doctor de Villadiego in repe.capit.conſtitutus.de in integr.reſti.

Octauò notabiliter infero quod filius naturalis natus ex patre nobili, erit etiam nobilis. ita tenet Bart.in l. pronunciatio.§. familiæ. ff. de uerborum ſignificatione.idem Barto.& alij in lege

in lege ſi.C.eo.tit.idē Bar.in l. tutelas. ff de cap.dimi.Io. Andre. in additi.ad Specu.in tit.qui fil. ſint legi. 2.colu.in princ.Abb.Pa.notabiliter in c.in præſentia,de proba.7.col.nu. 23. vbi dicit ꝙ qñ tractatur de priuilegio uel commodo, ueniunt filij naturales ex quadam humanitate & benignitate.

Contrarium tñ tenet Bal. in l.cū an riquiotibus.C.de iure delib. 4. col idē Bal.in l.cum legitimæ. ff. de ſtatu hominis.idē Bal.in l.generaliter. §.cùm aūt. C.de inſti.& ſubſtitu.idem Bald.in c.ꝑtuas.de maio.& obe. idem Bal. in c.in notuit.de elec.fin.col.Platea in l. ſi ſenator.C. de digni. lib. 10.Flo. in l.qui teſtim̄.ff.de proba. pro qua ſnīa & conclusione eſt hodie quædā no.l.Par.l.3. tit.15.4.par.& l.2.tit.13.4. part.

Sed pro concordia dico ꝙ aut filius naturalis eſt natus ex concubina certa & retenta in domo,& tunc eſt nobilis,& gaudet honore & nobilitate patris. & ita procedat prima opinio pro qua eſt hodie.l.1.tit.11.7. part.& licèt hodie non ſit natus ex concubina retē ta in domo, ſufficit ꝙ concurrant requiſita in l.11.ſequenti: ſi uerò non ſit natus ex tali concubina certa, non ſit nobilis,& non gaudeat honore & nobilitate patris. & ita procedat ſecunda opinio. & leges Partitæ,primo loco allegatæ:& hoc intellige, mō talis filius ſit naturalis tantummodò, inceceſtuoſus, nefarius,uel natus ex damnabili coitu.

Nonò infero ꝙ ſicut filius, uel deſcendens pōt transmittere hæreditatē iure ſanguinis ad deſcendentes poſteros legitimos,& naturales,ut in l.vna. C.de his qui ante aper.tabu.ita ēt poterit transmittere ad filios uel deſcēdēres naturales tm̄, in caſu quo poſſunt ſuccedere: & eodē mō talis filius uel deſcendens naturalis qui eſt hæres patri uel matri, ex teſtamento uel ab inteſtato,poterit hæreditatē trāsmittere in deſcēdētes eius, qa ꝑdicta l.una & eius priuilegiū fundat ſe in rōne ſanguinis,& in expreſſo ex iſto fundamēto iſtā ſent.& concl.tenet Io. de Imo. in l uentre præterito.ff.de acqui.hær.11. col.Aret.ibi.15.col.Sali.in l. apud hoſtes.C.de ſuis & legi.hære.ſi. col, pen. q.& iſtā opi.ego teneo, licèt cōtrariū teneat expreſſè Ange.& Corne.in l.una.C.de his qui antè aper.tabu. Aduertendū tñ, ꝙ oīa q̄ ſuprà dicta ſunt habent locū & procedunt in filijs naturalibus uel ſpurijs non legitimatis: ſi uerò ſint legitimati, dubiū eſt,an ſuccedāt in bonis parentū, & eorū nobilitatibus, prærogatiuis, dignitatibus, & officijs:pro cuius perfecta & neceſ-
54 ſaria declaratione dico, ꝙ principaliter duob. modis pōt in iure noſtro fieri legitimatio : uno mō per reſcriptū principis: alio mō per ſubſequens matrimoniū. Per reſcriptū principis fit, qñ princeps non recognoſcens ſuperiorem, cōcedit legitimationem filio naturali,uel ſpurio:& reſtituit eū primis natalibus quibus oēs hoīes liberi & legitimi naſcebanť,text.eſt in Authen.qui.mo.natu.effi.legi.§ ſi quis uerò non habens,& ſit igitur licentia. & quaſi per totū.colla 6.& ibi com. doct. tex.in Auth.qui. mo. natu.effi. ſui. § ſi quis ergo filios.& quaſi ꝑ totum.colla. 7.& ibi etiam docto.tex.in Auth.præterea, & in Authen.item ſine, C.de natu.libe. text. in cap. per uenerabilem. qui fil ſint legitimi.

Secundò mō fit legitimatio per cōtractū matrimonij. Nā ſi qs hēt filios naturales ex concubina & poſtea contrahit matrimonium cum ea,ſtatim tales filij ipſo iure legitimanť,tanquā ſi à principio eſſent legitimè nati : text.
55 eſt famoſus & capitalis in cap.tanta,q filij ſint legitimi.cuius uerba ſunt, tanta eſt uis matrimonij, ut qui anteà ſūt geniti, per contractum matrimonij legitimi habeantur.text.in cap.1. eo.tit. tex in l.cū qs.C de natu.libe. tex. in l. nuper, eo.tit.tex.ī §.fin.Inſtit. de nupt. textus in.§.quibus.Inſtit.de hære.q̄ ab inteſt.deſe.text.in Auth.qui. mo. natu. effi.ſui.§.ſi quis igitur dotalia,colla.7. tex.in l.1.in ſi.titu.13.4.part.

Quod

Quod tñ intellige qñ tpe quo ſuſcepit prædictos filios naturales potẽrat legitimè contrahere matrimoniũ cũ concubina, vt quia erant ſoluti: ſecùs verò ſi aliquis eorum tunc erat vxoratus, uel coitus eſſet inceſtuoſus: licèt poſtea contrahant cum diſpenſatione uel ex qualibet alia cã. nõ poterant de iure contrahere matrimoniũ: quia tunc licèt poſteà ceſſet illud impedimẽtũ & cõtrahant, non legitimãtur filij. tex. eſt in d. cap. tanta. uerſi. 1. q filij ſint legitimi. text. in d l. cũ qs. C. de natu. libe. in princ. ibi, cuius matrimonium nõ eſt legibus interdictum. text. in d. l. nuper eo. titu. ibi. eam tñ cũ qua poterat habere connubium: tex in d. §. fin. Inſt. de nup. ibi. cuius matrimonium minimè legibus interdictũ fuerat. text. in d. §. quibus. ibi, eam tñ cum qua poterat habere coniugium. tex. in d. Auth. qui. mo. natu. effi. ſui. §. ſi quis igitur dotalia. colla. 7. ibi, cui omninò licèt copulari. text in l. 2. in fi. titu. 15. part. 4. & in expreſſo iſtam ſen. & con. tenet Ioan. Anch. in dicto cap tanta. 1. col. & ibi Cardinalis fin. q. Abbas pen. col. n. 14. Anto. 3. col. nu. 15. Ancha. 2. col. nu. 8. Ioannes Faber. in § fin. Inſti. de nuptijs. 2. col. num 2. & ibi Platea, Chriſtopho. & commu. doct.

56 Nunc verò extende ſuperiorẽ conclu. quæ hẽt ꝙ per contractum matrimonij legitimantur filij, ut procedat etiam ſi pater contrahat cum concubina in articulo mortis & in extremis, taliter quod euadere non poſſit, nec ſubſit aliqua ſpes prolis recipiendæ. Primò quia proles uel ſuſceptio liberorum nõ eſt de ſubſtãtia matrimonij qñ illud deficit ex defectione accidentali. tex. eſt in cap commiſſum. de ſponſali. ubi ille qui ꝓpoſuit religionem intrare, põt contrahere eo aĩo, vt ſtatim ingrediatur religionem, & tñ valet matrimoniũ. & ad hoc notat ibi Abb & commu. ſcribentes. Secundò facit tex. in cap. nuptiarũ. 27. q. 1. in prin. iuncta gloſſ. in verbo, in quibuſdã, vbi hr̃ ꝙ ſenex in maxima ſenectute conſtitutus põt contrahere matrimoniũ, licèt non ſit aliqua ſpes ſuſcipiendæ prolis, & tenet matrimoniũ in humanitatis ſolatium. text. in l fi. C. de nuptijs. ubi diſponitur, ꝙ ſenex qui hẽt ſexaginta annos põt cõtrahere matrimonium: ſed aduertendũ ꝙ hoc dẽt intelligi qñ impedimẽtum ſuſcipiendæ prolis non eſt certum: ſecùs verò ſi ſit certum & perpetuum, ut quia ſit cõſtitutus in poſtrema & decrepita ætate & ſenectute: taliter ꝙ impoſſibile ſit generare, quia tunc non poſſunt contrahere: ita gloſſ. in cap. 2. de frigidis. & ibi Vincen. Gofre. Anch. Abb. Præpo. & com doct. & facit tex & ibi gloſ. ord. & com doct. antiqui, in l. ſi ſerua. §. ſi ſpadoni. ff. de iure dot. vbi ille qui eſt omninò caſtratus nõ põt contrahere, ſpado verò ſic: & illum text. ſic intelligit & declarat Soci. in l. 1 ff. ſolut. matri. 3. col. in fin. idem Socinus in l. ſed eſt quæſitum, ff de liber. & poſthu. facit etiam tex. in l. nuper. uerſic. ſufficiat, C. de natura liber. ibi & ſpem tollendæ ſobolis habeant: ubi dicit, ꝙ matrimoniũ debet contrahi ſpe procreãdæ ſobolis: facit etiam ipſa conſtitutio matrimonij, vt hr̃ Gene. cap. 2. quæ fuit cauſa procreandæ ſobolis, dum dicit, Creſcite & multiplicamini.

Tertiò pro hac ſñia facit text. nota. in l. ſed eſt quæſitũ. in princ. ff. de libe. & poſthu. iuncta glo. 1. vbi hr̃, quod ſenex uel ſpado qui generare non poſſunt, licitè poſſunt contrahere matrimonium, inſpecta potius natura quã accidenti. confirmatur per tex. in l. 1. verſi. illud. ff. de adoptio. ubi ſpado q ex accidenti generare nõ põt, benè poteſt adoptare: ſecus tñ eſt in caſtrato qui omninò coire nec generare põt: quia nec contrahit nec adoptat, ut dixi ſuprà proximo fundamento. Et in expreſſo iſtã ſñiam & concl. tenet Cinus, in l. nuper C. de natu libe. ſaltem eo caſu quo filij naturales erant ſuperſtites, aliàs uerò non, eis non extantibus, non teneat matrimonium. & ibi Bal. Ange. Salic. tenet etiam Alberic.

qui

qui no.loquitur,in l.cùm quis,eo.titu. 4.col.uerſi.circa tertium articulũ. Ange.de Per.in l.ſed eſt quæſitum.ff.de lib.& poſthu. & ibi Aretinus, Rapha. Cuma.Socinus, & Iaſ. Io.de Imo.in l. ſi quis poſthumos.in fine. eo.tit. & ibi Alexan.& alij doct. Imo. in l. Gallus. in princip.finali col.prope finẽ. uerſi. item no.eo.tit.Bal.in c. 1.§. naturales, 3.col.nu. 10. ſi de feudo fue. cõtrouer. inter domi. & agnatum vaſalli. idem Bald.in rubr.C.de priui.dotis.2. colũ. poſt prin.Ang.in Auth. qui. mo. natu. effi.legi.in prin.nu. 2. colla 6. Angel. de Aret.in §.fi.penul.col. nu.11. Inſti. de nup.& ibi alij doct.Io. Andre.uota in dicto cap.tanta.1.col.in prin.qui filij ſint legit.& ibi Cardi.2.col. num.6. Anto.de Butr.3.col. num.14.Ancha.1. col.in fin.nu 4 Collectarius 2. col. in fin.nu.5.Præpo.3.col.nu.7.Abb. in ca. commiſſum. 1. col. nu. 3. de ſponſ. idẽ Abb.in c.2. de coniu.lepro. 1. col. nu. 4.latè Ioan. Andre. in reg. ſine culpa. de regul.iur.in 6.1.& 2. col. Antonius de Roſell.in tract.legitimationis.fol. 3 ver. ulterius quæro , Ludouicus de Sardis,qui not loquitur in tracta.de legitimatio. in parte & rubri. de legitimati. per uerũ matrimonium in 1.q.2. volum tracta.Cõtrariam tñ ſent. tenet Richa.de Mal.in quadam diſputatione ſua.Bald.in dicta l. ſed eſt quæſitũ. ff de libe.& poſthu.imò , ꝙ non legitimantur filij.gl.ibi.in uerbo . nec ætas. quam ad hoc reputat ſingu. tenet etiã Imola.in l.cum tale.§ Mæuiæ.de con. & demon. ſaltem eo caſu quo eſſet penitus in ultimo articulo & extremo mortis,ꝙ nulla ſubeſt ſpes ſalutis. Sed reſolutiuè pro concordia dico ꝙ licèt contrahatur matrimonium in articulo mortis, taliter ꝙ nũc nec agere nec generare poſſit , benè ualet matrimoniũ, & filij legitimantur per iura ſuperiùs adducta, quia illud eſt vitium accidentale , & etiam quia per conualeſcentiam ſubeſt ſpes ſobolis procreandæ,nec reputatur impoſſibilis talis cõualeſcentia quantumcunque contrahens ſit in articulo mortis , quia quo ad nos mors eſt incerta, quando & iſta ſpes potentialis debet ſufficere : ſi uerò contrahens matrimonium ſit cõſtitutus in maxima & decrepita ætate, taliter , ꝙ naturaliter non ſubeſt iam ſpes generandi, non ualeret matrimonium,nec legitimantur filij: de hoc tamẽ dubito, ideo cogita: nam vr̃ ꝙ legitimentur quia ſubeſt ſpes prolis iã ſuſceptæ, & poteſt dici de nouo ſuſcepta propter nouam qualitatem legitimationis : & hoc ſentit Ioan.Andr.in dicto cap tanta.1.col.& ibi Car. 12.colum.num.6.Ant.3.col. nu. 34. Ancha. 2 col.in princ.

57 Limita tñ & intellige ſuperiorẽ cõclu quæ habet, ꝙ per ſubſequens matrimonium legitimantur filij , ut procedat , præter ꝗ ſi fiat in fraudem ſubſtituti uel fideicommiſſarij, qui ex aliqua diſpoſitione eſt uocatus in defectũ legitimæ prolis , & de illa fraude poſſit apparere uel conſtare , uerè uel præſumptiuè : ita ſing. Ang. de Per.in dicta.l.ſed eſt quæſitum.ff.de lib.& poſthu.& ibi Socinus.2.col. Alex. ubi reputat hoc eſſet notabile . in l. ſi quis poſthumus.1 col. Et adde,ꝙ dr̃ conſtare uerè qñ expreſsè ipſe pater uel mater dixiſſet & declaraſſet coram teſtibus ſe contrahere matrimonium ꝑ odium & inimicitiam ſubſtituti uel ſideicommiſſarij , ut excludatur à ſucceſſione , quia tunc licèt matrimoniũ teneat, non tñ excluditur ſubſtitutus: ita expreſsè tenet Alexan. in dicta.l.ſi quis poſthumus.2.col.in med.uerſicu. poſſet tñ.ff.de lib.& poſthu. & confirmatur ex ſing. ſenten. Abbatis antiqui in c.in præſentia.de probat. ubi dicit, ꝙ licet monaſterium quod grauatus intrauit, excludat ſubſtitutum.ut in dicto.cap.in præſentia.& in Authen.niſi rogati.C.ad Treb.tñ dẽt intelligi ꝓter quam ſi ingreſſus fiat in fraudem,quia tunc non excluditur : & quod de tali fraude poteſt verè conſtare, ſi ante grauatus ipſe cõminatus fuit ſubſtituto: argumen. tex. in c.ſedes.de reſcriptis.

& in

& in c.noſtra.de ſepul.& in c.officij.& in c.requiſiti.& in cap. fi.de teſtam.& tex.no.in propoſito.in c.2. de renunc. lib.6.& iſtā ſent.& con. tenet Io.And. in d.c.in præſentia.fi.co in fi.& ibi notabiliter Abb.Panor.16 col.num 45.& ibi moderni præcipuè Feli.15 col nu. 34. in cuius confirmationem allegat dominus Abb.tex quem dicit ſingu.in c.fi.20.q.3.ubi ſi quis inducitur p Epiſcopum uel Abbatem ad intrādum religionem,cauſa bonorum,non quærūtur monaſterio, ſed remanēt apud hæredes:& illum text.ad hoc reputat ſingul. idem Abb.in c.præterea. de offic. delegat. 1. colum.in fin.num.5. idem Abb.in capit.cum dilectus.fin.colum. quod metus cauſa.

58 Item dicitur conſtare præſumptiuè eo ipſo,ꝙ contraxit in mortis articulo,uel maxima & decrepita ſenectute, & ſic eo tempore ꝙ nō eſſet ſpes ſobolis procreandæ:quia tunc alio nō probato præſumitur cōtraxiſſe in fraudē: ita ſingu.tenet Ange.de Per.in d.l.ſed eſt quæſitum.ff.de libe.& poſthu.argu. text.in d.l.nuper C.de natu.libe.quem corruptè allegat.idem tenet Ang.in d. l.nuper nu.3.Et confirmatur iſta deciſio Ang.ex doctrina ſing. Bald.in cap. in præſentia.de proba 6. colum.num. 34.vbi dicit, ꝙ ſi quis ingreditur religionem in articulo mortis & profitetur, non excludit ſubſtitutum : quia vr feciſſe in fraudem ſubſtituti : argu. text. not.in l.filiæ meæ.ff.ſolut.matri.

Sed iſta deciſio & concluſio Ange. apertè eſt falſa,quia aliàs ſequeretur ꝙ nullo caſu legitimarentur filij per cōtractum matrimonij in articulo mortis: cuius contrarium tenet cōis opin. ut ſuprà cōcluſum eſt. Et ita in ſpecie reprobat Alex.in d.l.ſi qs poſthumus. 2.colum.de liber.& poſthu. & ibi Iaſ. pen.colum. nu. 10. ſimiliter etiam eſt falſa illa ſenten.& con.Bald.in d.cap. in præſentia.ut patet ex ſuperioribus, & in ſpecie eam reprobat ibi Feli. 15. col.nu.34. Item etiam dicitur conſtare præſumptiuè de fraude,qñ quis cōtraheret matrimoniū in articulo mortis cum tali muliere cum qua honeſtè non potuit contrahere, attenta qualitate perſonarum & loci:puta ſi contraheret cum ancilla,uel famula,uel uili perſona : quia tunc non excluderetur ſubſtitutus: argum.text.in l.cum ita legatum ſit.ff.de condition. & demōſtratiou.& in l.nepos.Proculo.ff.de verb. ſignifica.tex.in l.ſi rogatus.§.matrimonij,ff.de manu.vindi.text.in l.nō tantum.§. ſi emancipatus. ff.de contra tabu.facit etiam tex.in Auth.quib.mod. natura.effi.legi.§ ſi igitur licentia collat.6.ubi habetur , ꝙ licèt eo caſu quo poteſt fieri legitimatio per cōtractum matrimonij,non poſſit fieri per reſcriptum principis: nec alio modo:tamē debet intelligi,ſi honeſtè poteſt cōtrahi, & ſine dedecore & ignominia : ſecus uero aliàs , quia tunc non tenetur quis cōtrahere : & ad hoc notāt ibi gl. or.Auge.& commu.docto.& ad hoc illum tex.dicit ſing.& unicum Bal.in c. illud.1.col.nu.3 de præſump.not.etiā & commen.idem Bal.in §.per tuas. de maio.& obe.nu.5.notat etiam & commendat Platea.in §.fi.Inſtit.de nup.fi. col.tenet etiam & reputat ſingu.Iaſ.in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.ff.de libe. & poſthu.21.col.nu. 90. & illum text. iuncta gloſ.reputat ſingu. Anto.de Roſel.in tracta. legiti.fol.96.verſi.modò viſo de cauſa.num. 2. ita refert Socin. in d.l.ſed eſt quæſitum.ff.de libe.& poſthu.2. colum. dicens ita uidiſſe conſultum per aliquos ſolēnes doctores : ſed in ueritate illa opinio & concluſio eſt falſa:quia text.in d.c.tanta,cum ſimi.dicit,ꝙ indiſtinctè filij legitimātur per ſubſequens matrimonium , ſi tempore procreationis filiorum poterat eſſe inter parentes matrimonium. Sed conſtat ꝙ matrimonium tenet etiam cum ancilla, uel famula, uel uili perſona,ut in Authen.vt liberti de cætero.collatio.6.& in Authen.de trien. & ſemi.§.quòd autem,collatio.tertia. & ita expreſsè tenet Socinus vbi ſupra . Et ante eum expreſsè uoluit

Hoſtien.

Hoſti.in ſum.qui filij ſint legi.§. fin.

Secũdò principaliter limita,præter quàm ſi talis infirmus exiſtens in articulo mortis,uel ſenex in decrepita ętate conſtitutus,amiſerit ſenſum,taliter,ꝙ deficeret ſibi conſenſus ad contrahendum: quia tunc nec matrimonium tenet,nec filij legitimantur.arg. tex.in c tuę.de ſpon.& in terminis ita tenet Ant.de Roſel.in tract. legi. Soc. in d.l.ſed eſt quæſitum.ff.de lib.& poſthu.1.col.in fin.

59 Item quæro in materia noſtra,ſi ille qui habet filios naturales ex concubina contrahit matrimonium cum legitima uxore, & ea mortua contrahat cum concubina,an prædicti filij legitimantur?& videtur,ꝙ non.Primò,qa iſta legitimatio, quæ fit per ſubſequẽs matrimonium,inducitur a iure p modum & uiam fictionis, quia fingit ius matrimonium antea eſſe contractum. ita probat tex.in d c tãta.& ibi expreſsè tenet Inn.Abb.& com.opin. Sed fictio requirit duo extrema habilia,ſ.tẽpus a quo incipit, & tps ad quod extẽditur.text.eſt in l bonorum. ff.rem rat. hab.tex in l.quoties ueiſ.& ideo ff.de noua text.in l.cum hæredes. §.1.ff.de acq.poſſ.tex.in l.eius qui apud hoſtes. ff.de teſta.tex.in l.donationes quas parentes.iuncta gl.or & com.opin.C.de dona.inter uir.& uxo. tex.in l.Gallus. § ſi eius ff.de lib.& poſth. & tenet magiſtraliter Bar.in l ſi is q̃ pro emptore 3.col & 3.oppo. ff.de uſucap. & ibi com.doct.ſed in noſtro caſu & q.licèt reperiatur habilitas in tpe a quo incipit fictio.hoc eſt in tpe quo contrahitur matrimonium,tñ deficit habilitas in tpe ad quod fit extẽſio, cum mediũ tps ſit inhabile propter matrimoniũ cõtractum cum legitima uxore; quod quidem medium vr̃ impedire tranſitũ fictionis ad extremum,ad quod cõfirmatur: quia mediũ inhabile impedit extrema coniungi in acquiſitione iuris,uel effectus, tex.eſt in l.ſeruitutes. ſa 4 § ſi ff.de ſerui.ritu.general tex.in l.qui ſella.§.fi.ff.de ſerui.ruſt. præ.tex. in l.tria prædia.eo.ti.tex.in l.hæredes palam §.fi.ff.de teſta. tex.in l hac conſultiſſima.C.de teſtam.tex. in l.1.ff.de uer.obl.tex.in l.continuus.eo.tit & in expreſſo iſtam ſent.& concl tenet Ludo de Sardis,in tracta de legitimatione,in parte & rub de legitimatione p uerum matrimonium.2.q. Sed his nõ obſtantibus contrarium eſt tenẽdum, imò ꝙ prædicti filij legitimantur, & matrimonium retrotrahitur.

Primò,quia text.in d c.tanta.& iura ſimilia non requirunt aliquam habilitatem in medio tempore, ſed tantum in extremis ſuis.

Secundò,ꝙ hac ſen.& con. facit bonus tex.in Auth.qui.mo.nat. effi legi, §.ſi uerò ſolummodo.in fi colla.6 ibi. aut primitus natis. collat.6. ubi dicit, ꝙ filij naturales, modo naſcãtur ante natiuitatem lĩtimorũ,mõ poſt,ſp legitimantur per ſubſequens mr̃imoniũ: ergo patet, ꝙ poſtq̃ quis habuit filios naturales, & duxit uxorẽ ex qua procreauit lĩtimos, & ea mortua cõtraxit cũ concubina, priores filij lĩtimantur. &ad hoc illũ tex.no.& cõmẽdat Ang. in §.ſi qs uerò non hñs.ea.Auth & illum tex.ad hoc reputat ſing. Ang.in l. nuper.in fi.C.de nat.libe.idem ẽi probat tex.in l.diui Conſtantini.C.de natu.libe.text.in Auth.de inceſt.nupt.§. dubitatum.coll.2. & in expreſſo iſtam ſent.& concl.tenet Io.And.in d c tanta.1.col.poſt prin.& ibi Ant.3.col.nu. 15.Card.2.col.nu.5.Abb.Panor 2 col. in 2.no.Anch.3.col.nu.12.Præpo.col. 14 Io.And.melius q̃ alibi.in reg. ſine culpa.de reg.iur.in 6 ubi plenè diſputat.3.& 4.col Anch.in c.licèt.de uoto. fin.col.& q.Bart.in l.bonorum.ff rem rat.hab.2.col in fin.Albe. in l.cũ quis. C.de natu.libe 3.col.uerſ.circa ſecundum articulum, & ibi Ioan. Faber. in ſuo Breuiario.Bal in l.pen. § uxor.in fin.ff.ſol.matr Ange & Imo.in l.cũ decem mihi.§.ſi.ff.de ſolu. Ang.in §.fin. Inſti de nup fi.col.& ibi Platea.2 col. poſt prin.Pau.Alex & moder.in l.Põponius.§.quæſitum.ff.de acquir. poſſ.

tenet

tenet & no. & melius quã alibi Ant. de Roſellis in tractatu legitimationis. fo lio. 3. uerſi. quæro ulterius. t. uolum.

60 Item quæro ſi quis habet filium naturalem, & ex eo nepotem legitimum & naturalem qui non poteſt ſuccedere auo ab inteſtato, nec habet iura legitimi quo ad ipſum auum. ut in l. fin. C. de natu. libe. & poſtea mortuo filio naturali qui erat in medio, contrahat matrimonium cum concubina, ex qua ſuſcepit prędictum filium naturalem, an legitimetur nepos quo ad ipſum auum? & certè eſt ſubtilis & notabilis quæſtio, & videtur dicendum ꝙ non.

Primò quia legitimatio debet priùs facere fundamentum in ipſo filio, ut ex eo faciat tranſitum ad nepotes & alios deſcendentes: quia principaliter de eius perſona & fauore tractatur, nõ de nepotibus uel alijs. argumento tex. in d. cap. tanta. cum ſimilib. Sed ille filius reperitur mortuus: ergo nepotes uel ulteriores deſcendentes non poſſunt legitimari.

Secũdò in confirmationem eius facit tex. in l. q libertinus. §. poſthumus. ff. de ope. liber ubi dicit text. ꝙ ſi liber tus promiſit domino ſuo aliquas operas cauſa libertatis, nõ tenetur eas præſtare ſi poſtea ſuſcipiat duos plures ve filios, ſed ſtatim ab illa obligatione & promiſſione liberatur: ut dicit text. in princip. illius legis: tamẽ ſi talis libertus deceſſit relicto poſthumo in uétre uxoris qui natus eſt poſt mortẽ liberti patris eius, non liberantur hæredes ab obligatione operarum: quia libera tio debet incipere & fundari in perſo na liberti. Tertiò, ꝗa inhabilitas medij per quod fit tranſitus de una perſo na ad aliam impedit iuris effectum & acquiſitionẽ. tex. eſt in l. 1. §. certum. ff. de acquir. poſſeſſ. & confirmatur, quia medium inhabile impedit extrema cõ iungi. tex. eſt in l. qui ſella. § fin. ff. de ſerui. ruſti. præ. tex. in l. tria ꝓdia. cod. titu. cum ſimi. & in expreſſo ex prædicto fundamento iſtã ſenten. & con. tenet Paul. de Caſt. in dicta l. 1. §. certum. ff. de acquirẽ. poſſ. & ante ipſum tenet Guihel. de Cu. in l. benignus. ff. de legibus. & ibi tenet Albe. & Bal. tenet & Paul. in l. ſcire leges. eod. titu. Alexan. no. in l. Gallus. § & eius, pen. col. nu. 9. ff. de libe. & poſthu. Anto. in c. p uenerabilẽ, ꝗ filij ſint legi. 13. col. in fi. uer. requiritur tertiò. Iaſ. not. in l. ſi is qui pro emptore. ff. de uſucap 31. col. num. 138 Platea in § fin. Inſti. de nup. 2. col. in medio. Anto. de Roſ. in tract. leg. 3. fol. nu. 31. Ludoui. de Sardis in tracta. de legitimatione. in parte & rub. de le gitimatione per uerum matrimoniũ. in § q princ. Sed his non obſtantibus ego teneo contrarium, imò ꝙ legitimetur nepos quoad ipſum auum.

61 Primò, quia conſidero ꝙ legitimatio & uirtus eius nõn procedit fauore filiorũ naturaliũ, ſed principali fauore ipſius matrimonij ita probat tex. in d. c. tanta. in prin. ibi dum dicit, tanta eſt uis matrimonij. &c. Et per cũ ita tenet & declarat ibi Abba. Panor. co. 1. in 1. not. & Anch. 2. col in pri. Præp. 18. col. nu. 21. & eſt de mente omnium doctorũ. ibi Ant. de Roſel. in tracta. leg. fol. 4. uerſi. uenio ad examinandum. in princ. unde ſi reperiantur filij ſuperuiuentes ipſo iure legitimanſ, & ſimiliter nepos & omnes alij deſcendentes: ſi uerò filij non reperiantur, tunc legitimabitur nepos & alij deſcendentes: quia cum ipſa legitimatio dependeat ab ipſo matrimonio, uirtute & potentia eius, omnes perſonas reſpicit & cõprehendit, & una perſona deficiente, legitimatio operabitur effectũ ſuum in alijs.

Secundò pro iſta ſenten. & cõ. facit, ꝗa de adoptione uel arrogatione ad legitimationem ualet arg. glo. quæ eſt no. & or. in l. 1. §. fin. in glo. fin. in prin. ad municipales, quam ad hoc notat & commendat Iaſ. in Rubr. ff. de libe. & poſthu. 2. colum. num. 7. ſimi. gl. eſt in l. cùm in adoptiuis. uerſ. & ideo ſancimus. C. de adopt. quã ad hoc no. & cõmen. Bald. in eadem l. 2. col. nu. 6. pro quibus facit tex. in l. iubemus, in fi. C. de

de natu.libe.quem ad hoc notat Bald. in l.1. C. de iure aureo. annulo. 2.col. prope fi.& iſto arg. utitur Bal.& doct. in l.ſi te parens.C.de ſuis &legi.hęte. imò plus iuris dēt eſſe in legitimatione, q̃ in adoptione uel arrogatione: qſi filius legitimatus habet naturalia primordia quæ non hēt adoptatus uel arrogatus, ſm Bal.iñ d.l. ſi te parēs.C. de ſuis & le.hę.& fauorabilior eſt legitimatio q̃ adoptio uel arrogatio, ſm eūdē Bal.in l.nec absēs.in fi.ff.de ado. ſed benè pōt qs adoptare uel arrogare aliquē in nepotē, dato ꝙ nunq̃ habuerit filiū,uel ſi habuit mortuus eſt,text. in l.adoptare.ff.de adop. tex. in l. adoptiones non ſolum,eo.titu.tex. in §.licēt. Inſt.eo.tit.ergo in caſu noſtro per contractum matrimonij legitimaē nepos,licēt filius iā ſit mortuus Tertiò, pro hac ſenten.& cō.cōſidero nouiter tex.in d.cap.tanta.ibi.dū dicit,ut q antea ſunt geniti,poſt contractum matrimonium legitimi habeantur: ubi probatur ꝙ beneficium illius tex. non reſtringitur ſolùm ad filios naturales, ſed extenditur etiam ad omnes alios deſcendētes ex eo:ergo licēt aliqui eorum repetiantur mortui tpe contracti matrimonij, benè legitimantur qui ſunt uiui. Quartò facit text. in l. ſi filium. ff. de gradib. ubi habeē ꝙ ſi quis adoptauit uel arrogauit aliquem in filiū, filio legitimo iā mortuo, talis filius adoptiuus videtur frater alterius filij legitimi iam defuncti.

Quintò & ſingulariter facit, q̃a in materia fictionū iſta eſt doctrina & regula ualde notabilis, ꝙ ſufficiūt extrema habilia circa rē uel cauſam de qua principaliter agiē, & ſuper qua principaliter fingiē: nō uerò requiruntē in his q̃ in conſequentia ueniunt & tangūtur arg.tex. in l.1.C.de capti.& in l. pen. ff. de ſuis & legi. hæred. & iſtam theoricā & doctrinā ponit Bar. in repetit.l ſi is q pro emptore.ff. de vſuca. 7.col uer.uel dic clarius.& 16.col.uer. dicendū eſt ergo.& ibi alij doct. præcipuè Iaſ.15.col.num.340.ſed in noſtro caſu principaliter agiē & tractatur de matrimonio, & circa illud principaliter uerſaē fictio: ergo ſufficit ꝙ extrema ſint habilia reſpectu eius incidenter uerò & in cōſequentiā agiē de legitimatione filiorū, ideo reſpectu eorū nō requirunē extrema habilia: & pro hoc facit benè tex.in l. ſi filium. ff. de gradibus.

Et in expreſſo iſtā ſē.& cō.tenet Soci.licēt nō ita benè fundet,in l.Gallus. §.ſi eius.2.col.in med.ff.de libe.& poſt hu. Præpo.in d.cap.tanta. 18. col.14.q. nu.24. Alciatus in tractatu præſūptionū,in 1.par.20.col.& ibi eius additionator. Et confirmatur ex notabili ſen. & doct.Bar.in l.Gallus.§. nunc. de lege Velleia. fi. col. pen. q. ff. de libe.& poſthu.ubi tenet,ꝙ benè pōt quis legitimare per reſcriptum principis nepotem ſpurium poſt mortem patris ſui, & ibi tenet com. opi. doct. præcipuè Iaſ.pen. col. nu.15.tenet etiam Anto. de Roſel.in tra.legi.fo.96.uerſi.modo uiſo de cauſa.2.col.nu 9.

62 Itē quærto ſi qs hēt filium naturalē ex concubina,& poſteà habuit filiū legitimum & naturalem ex uxore legitima, qua mortua contraxit matrimoniū cū concubina, & per cōſequens legitimaē talis filius naturalis,cum medium matrimonium non obſtet,ut ſuprà dictū eſt, an talis filius legitimatꝰ ſuccedat in regno uel maioratu q de neceſſitate debet uenire ad primogenitum, an uerò ſuccedat & præferatur filius legitimus & naturalis ſcđo genitus? & uidetur ꝙ filius naturalis legitimatus ꝑferatur.Primò,quia matrimoniū cōtractum cū concubina retro trahiē ad tēpus quo habuit acceſsū, ad cōcubinā,ut in d.c.tanta,cū ſimilibus: & ibi com.opi.ſi retrotrahiē:ergo quo ad oēs effectus,arg. tex.in l. potior. ff. qui po.in pign.ha.tex.in l. neceſſariò. §.ꝙ ſi pendente.ff.de peri.& cō.rei.uē. confirmatur, quia quando lex uel canon inducit aliquem actum fictum loco alterius ueri intelligitur tribuere actui ficto oēs qualitates & effectꝰ quę reſul-

reſultarēt ex actu uero:ita probat tex.
in l.lege Cornelia ff.de teſta.& ibi ex
preſsè notat Franc.de Aret.in 1.nota-
bili. Confirmatur & ſecundò, quia ſi
contrarium diceremus & iſte filius na
turalis legitimatus non ſuccederet,ſe
queretur qđ certo tpe & quoad aliqua
eēt naturalis,& quoad aliqua eēt legi
timus,qđ eſt mōſtrum & impoſſibile r
arg gl.ord & eorum quæ ibi notantur
in c.cū inhibitio.§ 1.de clā d.deſpon.

Secundò & principaliter facit text.
in Auth. qui.mo.na.effi.ſui.§ reliqui.
col.7. vbi dr̄, ꝙ filius naturalis legi-
timatus hēt quod conſequitur omnes
illas ſucceſſiones quas haberet ſi eſſet
legitimus & naturalis:idem ꝑbat tex.
in §.adoptiones, in fin. ea.Auth.facit
bonus text.in l.qui in prouincia §.di-
uus.in fi.ff.de ritu.nupt.& in expreſſo
iſtam ſent.& conclu.tenebat Gulliel-
mus Accurſus doctor antiquus,quem
refert Ioan.And.in regula,ſine culpa.
de reg.iu.in 6.10.col.in fi.uerſi.ad ſo-
lutionem,tenet etiam & firmat Colle
ctarius in d.c.tanta.qui filij ſint legiti
mi.1.col.nu.3.tenet etiā expreſsè Bar.
ſi eſt eius lectura,in Auth.qui.mo.nat.
effi.ſui.§.tribus,ſi.q.Felin.in c.pruden
tiam,de offic.dele.3.colum.num.9.

63 Sed his non obſtantibus ego teneo
contrarium,imò quod præferat̃ filius
legitimus & naturalis natus ex legiti
ma vxore.Primò quia in filijs & deſcē
dentibus ius ſucceſſionis competens
in bonis parentum, eſt conſiderabile
ēt in uita eorum & eſt quædā ſpes pro
babilis tam de iure naturali quam po
ſitiuo,ſ tex.eſt in l.ſcripto.ff.unde libe.
text.in l. cum ratio.ff.de bonis damn.
text.in l.ſuis.ff.de liberis & poſthum.
text.in l.1.§.qui ſunt in poteſtate. ff.ſi
quis omi.cau. teſtamen.text. in § ſui,
Inſtitut.de hæredum qualitate & dif-
ferentia. text.in §.ſui. Inſtitut.de hæ-
redita. quæ ab inteſta. defe. & tradit
Bartol.& doctor. in l.1.§. ſi impuberi.
ff.de collatio. bono. & in l.2.ff.ſi à pa-
rente quis fuer. manu. & in l. final. ff.
de liberis agnoſc. & in l. poſt eman-
cipationem.§.illud.ff.de liber.le-
gat.& in l.3.C.de iu.& fac.igno.tradit
etiam Bar.no.& melius quam alibi,in
l.is poteſt.ff.de aeq.hære.2.col.in fi.&
facit authoritas Pau.ad Galat.c.4.ſi fi-
lius,ergo hæres.& facit quod hr̄ Leui.
c.25.ergo in noſtro caſu & q.illud ius
ſucceſſionis ſtatim fuit quæſitum ipſi
filio legitimo & naturali, qđ ſine eius
facto uel culpa ab eo auferri non pōt:
vt in regula,id qđ noſtrū.ff.de reg.iur.

Secundò principaliter facit,quia le
gitimatio eſt quædam natalium reſti-
tutio:in Auth.qui mo.na.effi legi.§.li
ceat igitur,coll.6. ibi filios reſtituere
naturæ,ſed reſtitutio nunquam trahi-
tur retrò in præiudiciū alterius,& iu-
ris ſibi quæſiti:ut probat tex.no in l.2.
& in l.4.ff.de nata.reſti.tex.in l.& ſine
§.ſed ꝙ Papi.ff.de mino: text.cum ibi
not.in l.fi. C.de repu.hære & tenet gl.
no.ordi.in l.Gallus.§.& quid ſi tm̄. in
uerbo emancipatus. in fi.ff.de liber.&
poſthu.& ibi Bar.4.col.nu.2.Bal.Paul.
Imo.& commu.doct.& in expreſſo,ꝙ
legitimatio non trahitur retrò in præ
iudicium alterius, probat text.not.in
d.Authen.qui.mo.natu.effi.le.§.liceat
igitur. colla.6. ibi, & ſuos de cætero
ſub poteſtate hr̄e.tex.etiam in § ſit igi
tur licētia. ead. Auth.ibi.& hoc facto
exinde filios frui tali ſolatio:& notat
& commendat Ange.in §.ſi quis uerò
non habens.ead.Auth ergo in noſtro
caſu & q.iſta legitimatio quæ fit p ſub
ſequens matrimonium, non trahitur
retrò in præiudicium filij legitimi &
naturalis, & iuris ſibi iam quæſiti,ma-
ximè quod iſta legitimatio principali
ter procedit fauore & uirtute matri-
monij:ut ſuprà dixi.Sed ibi concurrit
aliud primum matrimonium,ergo in
damnum & præiudicium non debet
fieri legitimatio, ſed primum ſemper
præfertur in omni iure & effectu de-
ſcendenti matrimonio,arg tex.qui be
nè in propoſito facit, in l aſſiduis.ver
ſicu.exceptis.C.qui po in pig.ha.

Tertiò principaliter facit text.in c.
ſi pro te.de reſcrip. lib. 6. vbi ſi alicui

prius ſub conditione mandatur prouideri de præbēda uel beneficio uacaturo, & alteri ſecundo purè, qui ſecūdus pendente conditione primi, receptus fuit, ille præfertur licet poſtea uerificet cōditio, & primus ēt receptus ſit.

Quartò notabiliter facit text. in c. quamuis. eo. tit. de reſcrip. lib. 6 ubi ſi Papa conceſſit alicui gratiā, per quam mandabatur ſibi prouideri in certa eccleſia de bñficio uacaturo, & talis gratiā fuerit reuocata & alteri conceſſa, licet poſtea primus fuerit ad gratiam reſtituendus, nō præfert ſecundo, cui ius erat quæſitum: quia eius reſtitutio dēt intelligi ſine præiudicio tertij: facit ēt tex. in c ſi apoſtolicę. de præben. lib. 6.

Quintò facit tex. in l. quoties. C. de rei ven. vbi hr̄, qđ ſp ille eſt potior in aliquo iure, in quo concurrit traditio & qualitas prælationis: ergo in propoſito noſtro p̄feret filius legitimus, qa in eo prius cōcurrerat qualitas legiti-
64 mitatis, & p cōſequēs i⁹ ſucceſſionis.

Sextò & finaliter pro hac ſen. & cōclu. facit: quia in deciſionibus cauſarū poteſt allegari æquitas & ratio naturalis tanquam lex ſcripta: text. eſt ualde no. in l. ſcire oportet. §. ſufficiat. ff. de excu. tut. ibi, cuius fidem ſufficit firmare ex ipſa naturali iuſtitia. quē ad hoc no & com. ibi Iaco. Cynus, Bal & alij doct. antiqui. illum ēt text. ad hoc no. Bal. in l. cū antiquioribus. pen. col. C. de iu. delibe. text. in l. cum ratio. ff. de bonis damna. cuius uerba ſunt, cū rō naturalis quaſi lex quædam, &c & ibi notat Alb. & alij doct. Item facit, quia ratio nihil aliud eſt ſm Philoſophos quam adæquatio ueritatis ad intellectum. Item ēt facit ſm Ariſt. ꝙ quærere legem ubi eſt ratio naturalis, eſt infirmitas intellectus. Sed in noſtro caſu & quæſt. mulier nobilis uel quęlibet alia uxor legitima reperiretur grauiter decepta, ſi filius eius legitimus non ſuccederet cū aliàs non contraheret, ſi alter naturalis legitimatus deberet ſuccedere in maioratu, & pręferri filio legitimo: ergo talis filius legitimus & naturalis ſuccedet & præferetur filio naturali legitimato: & in expreſſo iſtam ſent & conclu. ſ. qđ pręferatur filius legitimus, tenet Io. And. in d. c. tāta. qui filij ſint legi. 1. col. poſt princ. & ibi Anto pen. col. Card. 2. col. nu. 5. Anch. pen col. nū. 12. Præp. in c. per uenerabilem. §. ꝙ autem, eo. tit. vbi plenè loquitur. 17. col. nu. 32. Io. And. latius & notabilius quàm alibi in regula, ſine culpa. de regu. iu. in 6. 8. col. verſi. 2. ēt princ. q. Domi. in c ſi pro te. 2. col. num. 7. de reſcrip. lib. 6. & ibi Ancha. in fi. Iac. de Bel. in Auth. qui. mo. natu effi. ſui. §. trib. 1. col. verſi. quærit. Iaco. But. in l. quoties. C. de rei ven. 1. col. poſt prin. & ibi Bal. 2. col. nu. 6. Sali. 3. col nu. 11. Pau. 2. col. num. 4. Iaſ. 9. col. nu. 40. tenet etiam Rain. Angel. & Ioan. de Imo. in l. cum decem mihi, §. fi. ff. de ſolu. Albe. in l. cū quis. pen. col. C. de natu. libe. idem Alb. in l. fi. 1. col. C. ad Mace. idem Albe. in l conſti. ff. vet. §. diſcipuli. fi col. pen. q. tenet etiā Ange in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. fin. col. ff de libe. & poſthu. & ibi Paul. pen. col. Alex. pen. col. Iaſ. 18. col. nu. 77. Platea in § fi. Inſtit. de nupt. 2. col. poſt prin. tenet ēt latè & no. Anto. de Roſel. in tract. legi. fol. 90. verſi. reſtat. Mart. de Laude, in tract. de primogenitura 2. fol. 32. & 33. q. Ioan. le Cirier. in tract. de primogenitura. 14. q. prin. Sūma Syluestr. in uer. filij. nu. 16. Ciſuentes, in l. 40. infrà his. ll. Tauri. 1. q.

65 Quibus præſuppoſitis, dico ꝙ talis filius legitimatus uel per contractum matrimoniū, uel per reſcriptum principis, hr̄ in omnibus & per omnia ꝓ legitimo, & ſuccedit parentibus ab inteſtato, uel ex teſtamento ex quouis alio titulo: Imò quod magis eſt, habet iura ſuitatis, & omnes eius effectus ſicut uerè legitimus: iſtud eſt ſingulare & unicum dictum Bald. in l. eam quā. C. de fidei. 1. col. in fi. quod dictum dicit unicum & non alibi Iaſ. in l. qui ſe patris. C. unde libe. 4. col. nu. 12. idem Iaſ. in l. 2. ff. de vulga. 5. col. in princi. num. 20. pro qua ſent. & conclu. facit

tota

tota rubrica, in rubro & nigro, in Authen. qui mod. natu. effi. ſui. colla. 7. & in ſpecie tex. in §. & qm̃ varie. eod. tit. ibi, nihil diſſimilis legitimis. tex. in §. reliqui, eod. titu. ibi, damus habere ẽt ſucceſſionem illam quam habent hi q ab initio legitimi ſunt, & in §. ſi quis ergo. verſi ſit igitur licentia. eod. titu. quæ iura ad hoc conſiderat Corne. in l. 3. C. de iure delibe. 21. col. nu. 17. tex. in Authen. qui mo. natu. effic. leg. §. ſit igitur licẽtia. ibi, vt ſub poteſtate eius conſiſtant, nihil a legitimis filiis differentes. text. in §. liceat. eiuſdem titu. ibi, & ſuos de cætero & ſub poteſtate habere. tex. in l. eum quis, in fi. C. de natu. libe. ibi. & oẽs filios ſuos in poteſtate ſuis exiſtere genitoribus. text. no. & expreſſus in § quibus. Inſti. de hæred. quæ ab inteſta. defe. ibi, hæredum ſuorum iura naneiſcuntur quẽ ad hoc cõſiderauit Iaſ. in rub. de libe. & poſthu. 3. col. nu. 10. Ex quo infero, ꝙ tali filio legitimato debetur legitima: item ꝙ ſi ſit pteritus habet ius dicendi nullũ de iure ciuili, & bono. poſſe. contra tabu. de iure prætorio: & ſi ſit exhæredatus habet querelam: & deniq; habebit oĩa illa remedia contra teſtm̃ patris q̃ habet filius legitimus & naturalis: ut eſt text. elatus & expreſſus in Authen. de inceſt. nupt. §. dubitatum. in fi. col. 2. & hoc nedum qñ erat iam legitimatus tempore teſtamenti, ſed etiam ſi legitimetur poſtea, nam rumpitur ipſo iure teſtm̃, tanquam agnatione uel natiuitate ſui hæredis: de quo articulo plenè & no. per moder. præcipuè Iaſ. vbi melius quam alibi tangit in rub. ff. de libe. & poſthum 2. & 3. colum.

66 Aduertendũ tñ, quod hoc clarè procedit non extantibus aliis filiis legitimis & naturalibus, ſed eis extantibus eſt dubium, an eum eis ſuccedant legitimati? in quo articulo breuiter dico, ꝙ ſi ſunt legitimati per ſubſequẽs matrimonium, tunc benè ſuccedũt cum eis, quia inter eos nulla eſt differẽtia: ſi uerò ſunt legitimati per reſcriptum principis, tunc dico, quod ſi in reſcripto continetur, quod ſint legitimati etiam extantibus legitimis & in eorũ præiudicium, ꝙ princeps facere pōt, cum poſſit per legem uel reſcriptum diminuere legitimam, ſuccedũt cum eis: aliàs verò ſi hoc nõ dictum eſt, nõ poſſunt ſuccedere cum eis, nec talis legitimatio eis aliquod præiudicium facit, quia præſumitur ꝙ ſi princeps ſciret non legitimaret, ita expreſsè tenet Iacob. de Belloui. in Authẽ. quib. mo. na. effi. ſui. in prin. 2. col. uer quæritur. & Salic. no. in Authen. item ſine. C. de natu. libe. in prin. licẽt corruptè allegetur, item ſi quis. & hoc apertè voluit Hoſtien. in c. tanta. 2. col. in prin. qui fi. ſint legi. tenet ẽt no. Ant. in cap per venerabilem. eo. tit. 13. col. in medio. nume. 15. & ibi Abb. 6. colum. num. 27. tenet etiam Paul in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. de libe. & poſthu. penul. colum. nu. 16. & ibi Aretinus 13. colum. num. 26. & ibi Iaſ. 19. colum num. 79. ubi dicit hanc com. opi. Paul. in l. ex facto, in fin. de vulga. Iaco. Aluarotus in cap. 1. §. naturales. ſi de feudo fuerit controuerſia inter do. & ag. 2. colum. num. 4. Ant. de Roſe. in tract. legi. fol. 97. verſ. modo uideamus. 2. col. nume. 3. Verum tamen eſt ꝙ aliqui doctores ſummæ authoritatis tenent contrariũ. imò ꝙ non poſſit princeps de plenitudine poteſtatis legitimare ut ſuccedat cum legitimis: quia vr̃ cõtra ius diuinum, quo cauetur, non. n. erit hæres filius ancillæ cũ filio liberæ. ut hr̃ Geneſis, capite. 21. & tranſumptiuè in cap. dicat aliquis. 32 q. 4. & in epiſtola Pauli ad Galatas. c. 4. ſi filius, ergo hæres. ex quo fundamento & ratione ita tenet Andræa de Iſern. in dicto capit. 1. § naturales. ſi de feu. fuer. cõtro. 2. col. nu. 4. licet in eius lectura corruptè ſit allegata illa rubrica. Sed ad hoc poteſt reſponderi, ꝙ illa authoritas poteſt & debet intelligi, quòd ſpurius non ſuccedat ſine legitimatione: itẽ & ſecundo, quòd princeps poteſt diminuere legitimam filiorum.

67 Vnum tamen eſt quod eo caſu quo talis

talis filius legitimatus poteſt ſuccedere cum legitimis non poterit eum pater meliorare in tertio & quinto per contractum uel ultimam uolũtatem, imò nec poterit ſuccedere in plus quam ſuccedat filius legitimus, qui in minus ſuccedit:ita probat text.ſingu.& vnicus in iure, in Auth.qui.mo. natu.effi.ſui, §.& quoniam uatie.coll. 7.ibi, ita ut non amplius habeat uno horum qui ab initio legitimi ſunt, & inter omnes minus habẽte: & ad hoc illum text. dicit ibi ſingularem Ang. & illum text. dicit unicum Bald. in c. per tuas. de maio.& obe. 1.col.num.3. & per illum text.ita etiam tenet Iaſ.in l.Gallus § & quid ſi tantum,de libe.& poſthu.2 t.col.num. 9 t. ſimilis tamen tex.eſt in l.communium.§ & quoniã. C.de natu.libe. Sed ego teneo contrariam ſenten.imò ꝙ poſſit meliorari & in plus ſuccedere, ſicut verè legitim[9]. arg.tex.in Auth.qui.mo.natu.eſſi.ſui, §.reliqui.colla.7. tex.In Authen.de inceſt. nup.§.dubitatum.collat.2 text.in Authen.qui.mo.natu.eſſi.legi §.ſit igitur,colla.6. Nec obſtat tex.in dicto.§. quoniam vatiè.quia intelligitur in legitimato per oblationem Curię, quia in eo coarctaretur ſucceſſio, ut patet ex ſequentibus.

Item adde quod ſi tẽpore legitimationis pater non habebat filios legitimos & naturales, & poſtea illos habuit, quod de iure cõi tales filij legitimati indiſtinctè ſuccedunt cum alijs legitimis & naturalibus poſteà habitis:ita probat text.no.in l.ſi te parens. C.de ſuis & legi libe. per quem ita tenet ibi Bald.& comm.opi.tenet etiam Spec.in tit.de ſucceſſio.ab inteſt.verſ. ſed ex facto.nu 3 1.tenet etiam Alb in Auth.licèt.C.de natu.libe.pen.q.tenet etiam not.Anto. de But.in cap.per uenerabilem qui fi.ſint legi.15.col.num. 18.& ibi Abb.7.col.nu.30.iſtam etiam conclu.tenet no.Bart. in l. ex facto.ff. de vulg.& pup.2. col. nu.3.Bal.in fin. Aug.1.col.nu.3.Imo.3.col.verſi.extra gl.Alex.ibi.3. col.nu.20.Iaſ.ibi.4.col. nu.25.qui dicit hanc eſſe magis commu.opi.Andre.de Iſer.in c.1.§.naturales.ſi de feu.fue.contr.inter & do.ag. in 2..col. nu.5. Sũma Syl.in parte filij. nu.14. Anto.de Roſe.in tract.legi.fol. 99.verſi.vltimo quęro.nu.25.Cõfirmatur,quia actus legitimationis fuit perfectus & conſummatus tpe habili, vñ poſtea non irritat: contrariũ expreſsè ꝓbat text.no.in l.ex facto. ff.de vul.& pup.in prin. vbi ſi patet qui habebat filium puberem & maiorem mutum, & impetrauit à principe ut poſſit ei pupillariter ſubſtituere,&ſic pro eo teſtari, & poſtea talis filius mutus duxit vxorem, & procreauit filium legitimũ, ſtatim cenſetur reuocata talis licentia principis:& per conſequens ipſa ſubſtitutio pupillaris quam pater fecit.quia vr̃ ceſſare cauſa,per quam fuit talis licentia patri conceſſa: ſ.quia filios non habebat:& per illum text.ita tenet ibi Dinus,quem refert Bar.Alb. & doct.Guid. de Suza quem refert Io. And.in addit.ad Spec Inſt.de ſucce.ab inteſt.verſi.ſed ex facto.Oldr.ſing.in conſi.247.col.2. Pau.de Caſt.in l.ex facto ff.de vulg.& pup.in fi.& ibi Areti. 4 col.nu.8.Guid.de Suza,Alber.& alij doct. antiqui.in l.tale pactum.§.fin.ff. de pact. quo ad honores verò & alios effectus,non irritatur prædicta legitimatio ſm eos,& licet opinio Bart.eſſet magis communis, tamen hodie approbatur & confirmatur opinio Dini & ſequacium tanquam magis æqua, ꝑ l.12.infra his ll. Tauri, ubi expreſsè diſponitur, ꝙ non ſuccedant cum filijs poſtea natis ex legitimo matrimonio, uel cum filijs legitimatis per ſubſequens matrimonium, licèt quo ad alia remaneat legitimatio ualida,ſcilicet quo ad honores & dignitates patris, & quo ad ſuccedendum agnatis & cognatis.

68 Item adde quod tales filij legitimati per ſubſequens matrimonium, uel per reſcriptum principis, ſuccedunt indifferenter omnibus agnatis & cognatis patris uel matris: & ipſi ſuccedunt

dunt eis ab inteſtato & ex teſtamento ſicut ueri legitimi, ita probat text. in Authen. qui. mo. natu. effi. ſui. §. reliqui colla. 7. tex in §. ſi quis ergo. eod. titu. tex. in § & quoniam uariè. eodem tit. neque obſtat tex. in Authent. qui. mo. natu. effi. ſui. § filiū uerò. colla. 7. quia tantum loquitur & debet intelligi in filio legitimato per oblationē Curiæ, non aliàs: & ita tenet & declarat Bar. in Auth. qui. mo. natu. effi. ſui. §. tribus. coll. 7. idem Bar. in § qualiter, num. 5. eod. titu. idem Bart. in Authen. de inceſt. nup. § dubitatum. colla. 2. Specu. no. in tit. de ſucce. ab inteſt. uerſi. quid de legitimatis per principem. nu. 21. Anto. de Bu. qui notabiliter loquitur, in cap. per uenerabilem, qui fi. ſint legitimi. 15. col. nu. 17. & ibi Abba. 7. colum. num. 28. Iaſ. in l. ſi is qui pro emptore. ff. de uſuca. nu. 264.

69 Item quæro ſi rex uel princeps ad inſtantiam patris legitimauit filiū naturalem, hoc pacto, uel clauſula appoſita, ut nō poſſit ſuccedere niſi in illa parte uel portione quam pater uelit ſibi relinquere, an ualeat talis legitimatio uel non? & uidetur ꝙ talis legitimatio non ualeat. imò ꝙ illa clauſula & modificatio ipſo iure tollatur de medio, & remaneat legitimatio ualida, pura & perfecta; ut filius legitimatus ſuccedat tanquam uerè legitimus, ac ſi talis clauſula uel modificatio nō eſſet propoſita. Primò quia ſicut filius legitimus & naturalis non pōt dici legitimus quo ad quid, & quo ad quid non: ita nec filius legitimatus: quia aliàs eſſet quid monſtrum & impoſſibile, arg. tex. in ca. per uenerabilem. §. t. qui filij ſint legi. & gl. ordi. & ibi com. opinio in capit. cum inhibitio. § 1. de clandeſt. deſpon.

Secundò facit tex. no. in l. ſi tibi. ff. de adoptio. ubi dr̄, ꝙ non poteſt quis adoptare uel arrogare filium alterius, uſque ad certum tempus: ſed illud tēpus ſubducit̃ de medio, & remanet adoptio uel arrogatio ſimplex & perfecta: & ad hoc notat ibi glo. ord. licet commu. doct. intelligant, ꝙ imò uitietur totus actus adoptionis.

Tertiò facit, quia nō pōt qs eſſe in duplici ſtatu cōtrario: tex. eſt in l. ſi pariter. in fi. ff. de lib. cau. tex in l.... uerſi. fin. C. de lat. libe. cauſa. Cōfirmatur ēt, quia non pōt pater filium ſuū emancipare quo ad unum actum, ſecundum com. opi. in l. 1. §. hoc autē, ff. ad Treb.

Quartò facit, quia pactum appoſitū contra naturā & ſubſtantiā alicuius actus uel cōtractus, uitiatur & tollit̃ de medio: tex. eſt in l. cum precario. ff. de precario. tex. in l. cum manu ſata. in fi. ff. de contrah. empt.

61 Sed his non obſtantibus contrariū eſt tenendum, imò quod talis clauſula & modificatio poſita in legitimatione ualeat, & teneat, & non ſubducatur de medio: ſed illa non eſt propriè legitimatio. ſed potiùs quædam diſpenſatio, quæ poteſt fieri quo ad quædam, & quo ad quædam non, argumento tex. in cap. 1. de filijs natis ex matrimonio ad morganaticam contracto: in uſibus feudorum. tex in l. 2. C. de iure aureorum annulorum. tex. in l. ſi ab eo. C. de legi. hære. tex. in l. cum ex oratione, ff de excu. tuto. & in expreſſo iſtam ſen. & con tenet Anto. de Bu. in cap. per uenerabilē. 14. col. in princ. uerſi. ſed eſt dubiū an pater. q fi. ſint legi. Pau. de Caſt. qui no. loquitur in l. pactū dotale. C. de coll. fi. col. & q. & ibi Alexand. 2. col. num. 5. Iaſ. 2. colum. in medio. Phi. Dec 5. colum. num. 14. idem Pau. no. in rub. C. de iure aure. annulorum. 1. colum. num. 5. idem Paul. poſt Angel. de Peru. in l. ſi ab eo. C. de legi. hære. idem Pau. in l. ſolet. ff. de iuriſ. om. iu. Soci. ſingu. in rub. ff. de libe. & poſthum. 1. colum. & ibi Iaſ. 3. col. uerſi. 2. notabiliter limita. Alexand. in l. 1. §. hoc autem. & ad Trebe. fi. colum. num. 9. Georg. Nata. in c. quamuis p...ctum. de pactis, lib. 6. 2. colum. nu. 3. Ex his remanent etiam. ll. decima, undecima & duodecima quę ſequuntur ſufficienter declaratæ, ideo amplius eis non inſiſto.

TEXTVS XIII.

POR euitar muchas dudas que ſuelen occurrir cerca de los hijos, que mueren rezien naſcidos, ſobre ſi ſon naturalmente naſcidos, o ſon abortiuos. Ordenamos, y mandamos que tal hijo ſe diga que naturalmente es naſcido, y que no es abortiuo, quando naſcio biuo todo, y que alomenos deſpues de naſcido biuio xxiiij. horas naturales, y fue baptizado antes que murieſſe, y ſi de otra manera naſcido, murio dentro del dicho termino, o no fue baptizado, mandamos que el tal hijo ſea auido por abortiuo, y que no pueda heredar a ſus padres, ni a ſus madres, ni a ſus aſcendientes: pero ſi por el auſencia del marido, o por el tiempo del caſamiento, claramente ſe prouaſſe, que naſcio en tiempo, que no podia biuir naturalmente: mandamos que aunque concurran en el dicho hijo las calidades ſuſo dichas que no ſea por parto natural, ni legitimo. Id eſt: *Vt occurratur multis dubijs, quæ de ijs accidunt, qui intereunt recenter nati, nimirum an ſint naturaliter nati, an verò ſint abortiui. Ordinamus, ac præcipimus, ut ea proles dicatur naturaliter nata, neq; eſſe abortiua, quæ tota eſt nata uiua, & a partu uixit ad minimum uiginti quatuor horas naturales, fueritq; ante mortem baptizata. Quod ſi aliter nata interierit ante prædictum terminum, aut non fuerit baptizata, præcipimus, ut ea proles habeatur pro abortiua, neque poſſit ſuccedere, in paternis, aut maternis bonis, aut aſcendentium. Verum ſi ex mariti abſentia, vel ex tempore coniugij deprehendi poteſt clarè, prolem eo tempore eſſe natam, quo naturaliter viuere non poſſet, præcipimus, vt quamuis in ea concurrant qualitates ſuperius dictæ, non habeatur pro partu naturali, nec legitimo.*

SVMMARIVM.

1 *Filio præterito, an competat ius dicendi nullum, teſtamentum patris.*
2 *Intellectus ad tex. in §. ita demũ. uerſic. poſthu. Inſt. de here. quæ ab inte. defer.*
3 *Si poſthumus præteritus naſcatur in uita patris, & ſimiliter in eius uita decedat, an teſtamentum reconualeſcat.*
4 *Per natiuitatem poſthumi, an rumpatur teſtamentum, & quid requiratur.*

LEX XIII.

NOTA deciſionem huius legis, pro cuius perfecta declaratione, dico, & præſup-
1 pono, ꝙ teſtm̃ in quo fili⁹ præteritus a patre, hoc eſt, qñ non eſt inſtitutus, nec legitimè exhæredatus, eſt ipſo iure nullum, & filio competit ius dicendi nullum: text. eſt in l. inter cætera. ff. de libe. & poſth. tex. in l. 1. & per totum. ff. de iniu. rup. de quo magiſtraliter dixi ſuo proprio loco, ſ. in materia ultimarum uoluntatum, in articulo de remedio, & ſucceſſione cõtra teſtm̃, quod tñ debet intelligi in filio iam nato: ſecus tñ eſt in poſthumo, q2 ſi prætereatur, non redditur teſtamentum nullum antequã naſcatur, ſed poſtea ſtatim ipſo iure efficitur teſtamentum nullum. tex. eſt capitalis & expreſſus in l. poſthumo nato. C. de bo. poſſ. cõtra tab. cuius uerba ſunt, poſthumo nato, q neq; hæres inſtitutus a patre, neq; noĩatim exhæredatus eſt, teſtamentum

mentum rumpitur: quod probat apertè tex. quia ablatiuus abſolutus reſoluitur in conditionem, ut in l. à teſtatore. ff. de condi. & dem. ergo cũ tex. dicit poſthumo nato, intelligitur, id eſt, ſi poſthumus naſcat', teſtm̃ efficit' nullum: ergo ante natiuitatẽ benè ualet: & ad hoc notat & commẽdat ibi gl. or. Odofre. Petrus, Cinus, Iaco. Bu. Bart. Bal. Ang. Sali. Paul. Alexan. Iaſ. Corn. Fran. Cur. & Phi. Dec. tex. in l. 1. ff. de iniuſto rup. text in l. poſthumi. eodem tit. text. in §. poſthumi. uerſic. 1. Inſt. de exhære. libe. cuius verba ſunt, in præterito ualet quidem teſtm̃, ſed poſteà agnatione poſthumi rumpitur, & ea rõne totum infirmatur: & in expreſſo idem diſpouit lex 20. titu. 1. 6. part. cuius ratio uera & mentalis eſt, quia dũ poſthumus eſt in uentre, adhuc nõ eſt homo, nec in patria ptãte, nec ſuitate: ſed omnia iura ſuitatis reſeruantur ſibi in tp̃s natiuitatis: text. eſt in l. fin. ff. de colla. bono. ibi, nam antequam naſcatur non poteſt dici in ptãte morientis fuiſſe. tex. in l. fin. ff. de aſſigna. liber. text. in l. 1. §. toties. ff. de uentre in poſſe. mitten. tex. in l. antiqui. ff. ſi pars hære. peta. cuius verba ſunt, antiqui libero uentri ita proſpexerunt, ut in tẽpus naſcendi omnia ei iura integra reſeruentur. text. in l. qui in utero. ff. de ſtatu homi. text. in l. inteſtato. §. principem. ff. de ſuis & legi. hære. tex. in l. cũ quidam § ꝙ dicitur. ff. de acqui. hære. text. in l. ꝙ dicimus. ff. de verb. ſignifi. text. in l. poſthumo. C. de colla. text. in l. cùm inter ueteres. C. de fideicom. liber. ibi & homo fieri ſperaretur. tex in §. cùm autẽ. Inſt. de tutelis & in expreſſo iſtã rõnem ponit Bald. in l. ſi pater. C. de inſtitu. & ſubſti 4. col. nu. 12. idẽ Bald. in l. qui ſe patris. C. vñ lib. 2. col. uer. uenio ad primũ. Soci. in l. Gallus. § ſi eius. ff de liber. & poſthu. 1. col. in medio Iaſ. ĩ l. ſi à primo. eo. tit. penul. col. uerſi. tñ aduerte. Phil. Dec. in l. poſthumo nato. C de cõtra ta. 2. col. nu. 3.

2 Aduertẽdum tñ, ꝙ contra iſtã rõnẽ & iura prædicta, facit tex. terribilis & expreſſus in §. ita demũ. uerſi. poſthumi. Inſtitu. de hæredi quæ ab inteſta. defe. ubi expreſsè ꝓbat text ꝙ poſthumus dũ eſt in uentre & antequã naſcatur eſt ſuus, & hẽt iura & priuilegia ſuitatis: ergo teſtm̃ deberet eſſe nullũ: cuius uerba ſunt, poſthumi quoq; qui ſi uiuo parente nati eſſent, in poteſtate eius futuri forent, ſui hæredes ſũt: & iſtam difficultatem mouet Iaſ. in d. l. ſi à primo. ff. de libe. & poſth. penult. col. nu. 18. & eã nõ ſoluit, ſed tñ dicit ꝙ oportet ad illum text. facere aliquã uiolentiam. idem Iaſ. in l poſthumo nato. C de contra tab. 1. col num. 3. ſed vltra doct. ergo dico, ꝙ ad illum text. eſt facilis & uera rñſio, ꝙ intelligatur in poſthumo iam nato: nam ille propriè dr̃ poſthumus quaſi natus poſt humationem & mortem patris: ut eſt tex. clarus & expreſſus in l. 3. uerſ. poſthumos. ff. de iniuſto rupto. cuius uerba ſunt, poſthumos autẽ dicimus eos dũtaxat, qui poſt mortem parentis naſcũtur. & ibi notat gl. or. Bar. & com. doct. tenet ẽt gl. or. in l Gallus. ff. de libe. & poſth. in uerbo, poſthumos. & ibi Bar. & com. moderni. Alexã. in rub. eo. tit. gl. & ibi com. doct. in rub. C. de poſth. hære inſti. gl. & ibi com. doct. in §. poſthumorum. Inſti. de exhæred. lib. & idem probat prædicta. l. 20. tit. 1. 6. par. & ſic uelit text. dicere, ꝙ poſthumus q ſi uiuo patre naſceretur deberet eſſe in ptãte patris: nũc qñ eſt natus poſt mortem patris, eſt ſuus, & habet iura ſuitatis: undè meritò ante natiuitatem nõ eſt nullum teſtm̃, poſteà uerò ſic. & eſt unus caſus in quo quis habet ſuitatẽ, licèt non ſit in ptãte patris, ut plenè tradit & declarat Iaſ. & moderni. in l. qui ſe patris. C. unde libe. quia ſatis eſt ꝙ potentialiter potuit eſſe in ptãte patris ſi eo uiuo naſceretur, & iſtud eſt, ꝙ propriè uult tex. in dicto §. poſthumi. & uolũt iura ſuperiora. & iſtã ſolu. & declarõnem ego cogitaui & tenui legẽdo, & poſteà inueni Frã. Curti. iuniorẽ ita tenere ĩ l. poſthumo nato. C. de bono. poſ. cont. tab. 6. col. num. 24.

3 Vnum tñ eſt ꝙ ſi talis poſthumus præteritus naſcatur in vita patris, & ſimiliter in uita patris decedat, dato qđ per natiuitatem teſtm̃ fiat nullum, tñ per mortem ſtatim ipſo iure reconualeſcit, mõ in eo ſint inſtituti uenientes ab inteſtato, mõ extranei: quia principio tale teſtm̃ ualuit, unde de facili reuertitur ad ſuam naturam: text. eſt ſingu. & vnicus in l. poſthumus. ff. de iniuſto rup. & ibi notat Bart. Albe. Paul. Imo. & com. alij doct. & ad hoc illum tex. reputat ſingu. & vnicũ. Pau. ibi. & illum tex ad hoc reputat ſing. Iaſ. in l. poſthumo nato. C. de cõtra tabu. 2. col. Itaque ſi filius iam natus præteritur & moriatur viuente patre, reconualeſcit teſt. ſi in eo ſint inſtituti venientes ab inteſtato: ſi verò poſthumus præterit̃ & poſt natiuitatẽ decedat uiuo patre, teſtm̃ indiſtinctè recõualeſcit, mõ ſint inſtituti uenientes ab inteſtato, mõ extranei. Aduertẽdũ tñ, ꝙ ꝑdicta debent intelligi qñ talis filius poſthum⁹ nat⁹ eſt viu⁹ & ex legitimo partu, ſecùs uerò ſi abortiu⁹: ut ĩ l. uxoris abortu. C. đ poſth. hære. inſti. ubi uide Pau. & doct.

4 Aduertendum tñ, ꝙ ad hoc vt per natiuitatẽ poſthumi rumpatur teſtm̃, requiritur, ꝙ naſcatur totus viuus, nõ declinans ad monſtrum uel prodigiũ, licet ſtatim in ipſo inſtanti decedat poſtquam in terram, vel in manus obſtetricis ceciderit. text. eſt in l. 2. & 3. C. de poſthu. hæred. inſtit. & ibi gl. or. & com. doct. Item etiã procedit licèt matre mortua & ſecto vẽtre naſcatur: text. eſt in l. ꝙ dr̃. ff. de libe. & poſth & ibi gl. or. Bar. & com. doct. hodie tñ ꝑ noſtrã l. Tauri, non ſufficiũt prędicta, ſed requiritur, ꝙ totus naſcatur uiuus & ꝙ ſit baptizatus & uiuat per. 24. horas. Itẽ ẽt, ꝙ ſit natus tali tp̃e, ꝙ ſcḋm tp̃s matrimonij conſideretur partus legitimus, & poſſit uiuere: ut ſeptimo uel nono uel decimo menſe: ſecùs verò aliàs ſi naſcat̃ alio tp̃e quo naturaliter nõ poſſet viuere, qa paria ſunt, poſthumũ nõ naſci vel ꝙ naſcat̃ tali tp̃e quo naturalr̃ uiuere nõ poſſit: arg. tex. ĩ l. ſeptimo mẽſe. ff. de ſtatu homi. cũ ſimilibus, & ita ẽt tenebãt de iure cõi Paul. de Caſt. Alex. & moderni ĩ d. l. 2. de poſthu hęr. inſt. & tenet Raph. Cu. & alij doct. in d. l. ꝙ dr̃. ff. de libe. & poſth. & iſta erat com. opi. ꝓ qua cõi opi. facit. l. 4. & 5. tit. 22. 4. par. & l. 17. tit. 6. 6. par. Quod iterum limita: & intellige ꝑter quã ſi ante matrimoniũ talis mulier eſſet cõcubina alteri⁹, cũ quo poſteà cõtraxit matrimoniũ, & peperit infra aliqđ breuiſſimũ tp̃s, qa ꝑſumit̃ eſſe genitus & cõceptus ab ea, tp̃e cõcubinatus, & ꝑ cõſequẽs legitimatus ꝑ ſubſequẽs matrimonium, & ſic naſcit̃ legitimatus: arg. tex. in l. miles. §. defuncto. ff. de adulte. ubi ꝓbat̃, ꝙ natus ex muliere cõiugata q̃ ante fuit cõcubina alterius, potius ꝑſumit̃ filius legitimus & nat⁹ ex legitimo matrimonio, q̃ ex cõcubinario, licet naturalr̃ poſſit eſſe fili⁹ vtriuſq; ſcḋm tp̃s partus, fauore matrimonij, quẽ tex ad hoc no. & cõmendãt ibi doct. & reputat ſing. & unicum Bal. in l. ſi matre. C. de ſuis & legi. hære. ergo eodẽ mõ ſi ante matrimoniũ mulier eſſet cõcubina alicuius cũ quo poſtea cõtraxiſſet, & infra breuiſſimũ tp̃s peperit, ꝑſumit̃ eſſe genit⁹ & cõceptus ab eis, & ꝑ cõſequẽs naſci legitim⁹, & hoc vltimũ tenẽt gloſſatores in ꝑſẽti. Cætera q̃ huic legi poſſũt applicari, vide ĩ materia quã de iure cõi tracto, ĩ materia ſucceſſionis cõtra teſtm̃.

TEXTVS XIIII.

MANDAMOS que el marido, y la muger ſuelto el matrimonio, aunque caſen la ſegunda, o tercera vez, o mas, pueda diſponer libremente de los bienes multiplicados, durãte el primero, o ſegundo, o tercero matrimonio, aunque aya auido hijos de los tales matrimonios: o de alguno dellos, durante los

quales matrimonios los dichos bienes ſe moltiplicaron, como de los otros ſus bienes proprios, que no ſe ouieſſe ſeydo de ganancia ſin ſer obligados a reſeruar a los tales hijos propriedad: ni uſufructo de los bienes. Id eſt: *Præcipimus, ut maritus uel vxor, ſoluto coniugio, etiam ſi ſecundò, aut tertiò, aut amplius nuptias repetat, poſſit liberè diſponere de bonis multiplicatis in primo, aut ſecundo, aut tertio matrimonio, etiam ſi proles ſuſceperit ex eiuſmodi matrimonijs, aut ex aliquo ex ipſis in quibus bona sũt multiplicata, perinde, ac de alijs proprijs bonis, quæ ex (ea multiplicatione) nõ ſunt acquiſita: neq; teneantur reſeruare eiuſmodi prolibus proprietatem, aut uſumfructum (eorum) bonorum.*

TEXTVS XV.

EN todos los caſos, que las mugeres caſando ſegũda vez, ſon obligadas a reſeruar a los hijos del primero matrimonio la propriedad de lo que ouiere del primero marido, o heredare de los hijos del primero matrimonio, en lo miſmos caſos el uaron que caſare ſegunda, o tercera uez, ſea obligado a reſeruar la propriedad dellos a los hijos del primero matrimonio. De manera, que lo eſtableſcido circa deſte caſo en las mugeres que caſaren ſegunda uez, aya lugar en los uarones que paſſaren ſegundo, o tercero matrimonio. Id eſt: *In omnibus caſibus in quibus mulieres ſecundas nuptias repetentes, tenentur filijs primi matrimonij reſeruare eorum bonorum proprietatem, quæ habuerunt ex priore marito, aut ex hæreditate filiorum præcedentis matrimonij, in eiſdem caſibus vir, qui ſecundo, aut tertio coniugio obligabitur, teneatur eorum proprietatem reſeruare filijs ex primo coniugio ſuſceptis. Itaq; quod hac in parte, pro fœminis ſecundas nuptias ineuntibus eſt conſtitutum, habet locum in uiris quoq; ad ſecundum, aut tertium coniugium tranſeuntibus.*

TEXTVS XVI.

SI el marido mandare alguna coſa a ſu muger, al tiẽpo de ſu muerte de ſu teſtamento no ſe le cuẽte en la parte que la muger ha de auer de los bienes multiplicados, durãte el matrimonio, mas a la dicha mitad de bienes y la tal manda en lo que de derecho deuiere ualer. Id eſt: *Si vxori quicquam maritus in morte per teſtamentum legauerit, illud non numeretur in ea parte bonorum, durante coniugio multiplicatorum, quam uxor habere debet: ſed ad prædictam bonorum medietatem, addatur eiuſmodi legatio, iuxta illius legitimum ualorem.* *

* (Hiſp. ſic, corruptè credo) Sed ad prædictam bonorum medietatem, & eiuſmodi legatio in eo, quod de iure debet ualere.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Mulier quæ poſt mortē mariti contrahit ſecundas nuptias, an teneatur reſeruare filijs primi matrimonij, omnia quæ habuit a primo marito?*

2 *An hodie uxor teneatur reſeruare filijs primi matrimonij id, q̄d habuit a filio?*

3 *Mulier an teneatur reſeruare filijs primi matrimonij illud, quod habuit a marito cauſa nuptiarum?*

4 *An p̄r teneat̄ reſeruare filijs, ea, q̄ habuit ab uxore, uel ex ſucceſſ. ab aliquo filio.*

5 *Mulier, uel maritus tranſeuntes ad ſecū da uota, an poſſint alienare prædicta bona, ſiue mobilia ſint, ſiue immobilia.*

6 *Caſus in quibus poteſt mulier trāſire ad ſecundas nuptias, ſine iſta pœna.*

7 *Vxor tranſiens ad ſecundas nuptias, an teneatur reſeruare filijs primi matrimonij, ea q̄ habuit a cōſanguineis mariti.*

8 *Si maritus aliqua bona reliq̄t uxori ſub condōne, ſi ſc̄do non nupſerit, an ſtatim ea amittat per trāſitū ad ſecūda uota.*

9 *Si marit⁹ relinquat uxori aliq̄d legatū, uel fideic. donec honeſtè uixerit, an per tranſitū ad ſc̄d̄s nuptias ꝑdat legatū.*

10 *An per tranſitum ad ſecunda uota, mater perdat tutelam.*

11 *An ad hoc, q̄d mater acceptet tutelā, requiratur, q̄d renunciet ſecundis nuptijs?*

12 *Poſt q̄ mater eſt excluſa a tutela per trā ſitum ad ſecundas nuptias, tutela ad quē ꝑueniat, an ad lmāū, uel datiuū.*

13 *Si mater non tranſit ad ſecūda uota, ſed luxurioſè uiuat, an perdat tutelam?*

14 *Maſculus luxurioſè uiuens, an fiat ſibi interdictio bonorum?*

15 *An pater ꝑ tranſitū ad ſc̄d̄s uota perdat legitimā adminiſtrationem filiorum?*

16 *Si mater uiuat luxurioſè, & ſuccedat alicui filio, an teneat̄ reſeruare alijs filijs?*

17 *Si mulier luxurioſè uiuat, an perdat medietatem lucrorum ac quæſitorum, conſtante matrimonio?*

18 *Si mater antequam tranſeat ad ſecunda uota non petierit à iudice tutorem filijs dare, an amittat ſucceſſionem filiorum, & ius ſubſtitutionis pupillaris?*

19 *Si forte filius impubes mortuus eſt infra annum, in quo mater debebat petere tutorem a iudice filijs ſuis, & remanebat breuiſſimum tempus ad petendam tutelam, an ſuccedat.*

LEX XIIII. XV. XVI.

NOTA deciſionē, & conclu-
ſionem huius legis, pro cu-
ius ꝑfecta declaratione di-
1 co, & præſuppono, ꝙ ſi mu-
lier poſt mortem mariti contrahat ſe-
cundas nuptias, tenet̄ reſeruare filijs
primi m̄rimonij oīa bona, q̄ habuit a
primo marito ex teſtō, titulo iſtōnis,
legati, uel fideicōmiſſi, uel p cōtractū
donationis inter uiuos, uel ex alia lu-
cratiua cā: & iūn habebit ius utēdi, &
fruendi, & ſic vſumfructū legalē, ex le
gis diſpōne, & non poterit p̄dicta bo-
na alienare īter filios ſcd̄i m̄rimonij,
nec inter extraneos, ēt ſi filios ex ſcd̄o
m̄rimonio nō ſuſceperit: tex. eſt capi-
talis & expreſſus in l. fœminę. & quaſi
p totum. C. de ſecun. nup. text. in l m̄r.
C. ad Tertull. tex. in l. 2. C. de indic. ui
dui. tollen. & idē eſt, ſi talis mulier ha
buit aliqua bona ab aliquo filio primi
m̄rimonij, titulo ſucceſſiōis ex teſtō,
uel ab inteſtato, vel titulo particulari
legati, uel fideicōmiſſi: quia ēt illa bo
na tenet̄ reſeruare filijs primi m̄rimo
nij, nec poterit ea alienare in aliquē
ex filijs ſcd̄i m̄rimonij, nec in extra-
neos: ſed tñ hēt in eis uſumfructū in
uita ſua: nec fit aliqua diſtinctio nu-
bat añ mortē filij, uel poſt: ita ēt ꝓbāt
p̄dicta iura. Vnum tñ eſt, q̄d hoc caſu
nō tenet̄ reſeruare ea, q̄ habuit a filio
in uita p contractum donationis, uel
ex alia cā: quia nihil de hoc ibi diſpo
nitur: non extantibus verò filiis, uel
deſcendentibus prioris matrimonii,
indiſtinctè poterit alienare, uel diſpo
nere in quem uelit, ut ibi expreſsè dr̄.
2 Aduertendū tñ eſt, q̄d licet de iure
antiquo tenebat̄ reſeruare, ēt ſi habuiſ
ſet p̄dicta bona ex teſtō filii, tñ hodie
non tenet̄ illo caſu reſeruare. ſed tñ
eo caſu quo ab inteſtato ſuccedit: q̄a
ex teſtō dr̄ capere ſicut extraneus, tex.
eſt in Auth. ex teſtō. C. de ſec. nup. cu-
ius uerba ſunt, ex teſtō ſuccedit m̄r li-

beris

beris ſuis, quæ conuolauit ad ſecūdas
nuptias: ſicut inſtitutus quilibet: cuius
ratio eſt, quia qn̄ mater ſuccedit ex te
ſtamento filij, dr̄ habere ex voluntate
eius expreſſa, & tūc capit ſicut q̄libet
extraneus: ſed qn̄ ſuccedit ab īteſtato,
principaliter dr̄ capere & hr̄e ex legis
diſpoſitione, vnde merito potuit ſibi
iſtud onus & modū reſeruationis pro
prietatis adijcere & imponere: ita Cy-
nus in d. Auth. ex teſtō. & ibi Salice. du
biū tn̄ eſt, an iſtud ꝓcedat tm̄ in bonis
quæ ipſe filius habuit à patre uel eius
aſcendentibus, uel ēt in bonis quæ ha
buit ab extraneo uel ſuo labore: & vr̄
ꝙ tm̄ in bonis q̄ habuit à patre: ita pro
bat tex. in d. Auth. ex teſta. ibi, quæ ex
paterna ſubſtantia ad filium peruene-
runt: & ibi notant & tenēt com. doct.
probat ēt text. in l. mater. C. ad Tertul.
& ibi tenet gl. ord. Odofre. Cyn. Bart.
Alb. Bal. Sali. Cor. & com. doct. licèt cō
trarium teneat ibi Paul. de Caſt. in di-
ſtinct. quam facit. Aduertendum tn̄, ꝙ
ſi maritus relinquit aliquid uxori in
teſtō, uel ècontra uxor marito, tenētur
etiā hodie reſeruare filijs primi matri
monij: vn̄ ſi maritus relinquat uxori
quintum bonorū per uiā inſtitutionis
vel legati, uel ècontrà uxor marito, te
nentur illud reſeruare filijs primi ma
trimonij ſm̄ iura Codicis, quę in hoc
non reperiuntur correcta, per text. in
d. Auth. ex teſta. C. de ſecun. nup. & vn̄
ſumitur, quia ille text. loquitur & pro
cedit qn̄ mater uel pater aliquid rece
pit à filio ex teſtō, qa tunc nō tenet̃ re
ſeruare, qa capit ut extraneus: ſecus ve
rò in nr̄o caſu, qn̄ unus cōiūx recepit
ab altero, quia tenet̃ reſeruare ꝑꝑ iniu
riam quam ſibi facit per tranſitum ad
ſecunda uota: & in expreſſo ita probat
tex. in d. Auth. ex teſta. C. de ſec. nupt.
& vn̄ ſumitur: cum tm̄ loquatur in bo
nis habitis ex teſtō alicuius filij: & eſt
de mente omnium doctorum ibi, &
in terminis ita tenet Oldr. in conſilijs
ſuis, conſil. 33. & Ciſuentes, in l. ſe-
quenti penult. colum.

3 Item adde, quod talis mulier tenet̃
reſeruare etiā illud quod habuit à ma
rito cauſa nuptiarum, puta ſponſalitiā
largitatē, donationē ꝑꝑ nupt. donatio
nē bono. uel aliam ſimilē dona. tex. eſt
in d. l. fœminæ. C. de ſec. nup. ibi, quic
quid ex facultatibus priorum marito
rum ſponſalium iure, quidquid ēt nu-
ptiarum ſolennitate perceperit. text.
in Auth. in dona. eod. tit. & ibi comm.
doct. & in expreſſo ita determinat lex
1. tit. 2. lib. 3. foro legum: licet uideret̃
dubium, cum talis donatio cenſeatur
remuneratoria, & potius ex cauſa o-
neroſa q̄ lucratiua. ex quo deducit̃ &
infertur, quod hodie in noſtro regno,
talis mulier reſeruauit filijs primi ma
trimonij oīa illa quæ tpe ſponſaliorū
ſibi fuerūt data & donata a ſpōſo, ſm̄
formam & diſpoſitionē tex. in l. 53. in
fra his ll. Tauri. ex quibus uidebat̃ in-
ferendum, qđ mater tranſiens ad ſecū
da uota, teneatur reſeruare filiis primi
matrimonii medietatē lucrorum quæ
ad ſe peruenit, per leges huius regni.

Sed in hoc contrariū expreſsè diſ-
ponit noſtra lex: imò quod pleno iure
ſibi quærit mulier, licet tranſeat ad ſe-
cūdas nuptias: & iſta eſt uera & ꝓpria
deciſio huius legis. Et confirmatur qa
mulier per tranſitum ad ſecunda vota
non amittit lucrum ꝙ immediatè ſibi
prouenit ex legis diſpoſitione: tex. eſt
ſingularis in l. fi. C. de bonis maternis.
& ibi ad hoc no. & commendat Bald.
& Philip. Corneus, Pala. Ruui. in repe.
ca. per veſtras. §. 50. fol 31. 1. col. verſi.
confirmatur hoc. idem Pala. Ruui. §.
67. fol. 48. 1. colum. verſicu. ex quo in-
fertur. Philip. Corneus, in Authen. ex
teſtamento. C. de colla. 5. col. num. 9.

Item adde proſequendo materiā, ꝙ
in prædictis caſibus talis mulier quæ
trāſit ad ſecunda uota ſtatim ipſo iure
amittit dn̄ium prædictorū bonorū re
ſpectu proprietatis, & applicatur præ-
dictis filijs: & ipſa mater per legē effi
citur vſufructuaria: tex. eſt in d. l. fęmi
næ. C. de ſecun. nup ibi. poſſidendi tā-
tum atq; fruendi in diem uitæ, non e-
tiam alienandi facultate cōceſſa: text.

in Au-

in Authen. in donatione.eodẽ tit.ibi, deſerit eam proprietas. tex. in Authẽ. ex teſtō.eod.tit.ibi eorum ſolū uſumfructum percipiet, tex. in l.hae edictali.§.is illud. eod. tit.ibi, uſufructu dun taxat uitæ ſuæ temporibus potiat. tex. in l.2.C.de indicta uidui.tollen. uerſi. 1.text.in l.mater, C. ad Trebel. text.in Auth.de nupt.§.ſi uerò ſpectet. coll.4. & tenet Bar.in d.l.fœminæ.1. col.& q. & ibi Cin.& com.docto. Item adde ꝙ talis mulier non poterit in prædictis bonis plus relinquere uni filio quàm alteri, nec eis meliorationem facere. ſed per l.æqualiter inter eos diuidunt: tex.eſt in Authen luerum.C.de ſecun. nup.cuius uerba ſunt.lucrū hoc æqualiter inter liberos lege diſtribuit, non arbitrio parentis permittitur.

4 Item ēt proſequendo materiam dico, ꝙ ſicut mater tranſiens ad ſecunda uota tenetur reſeruare filijs primi matrimonij bona, quæ habuit à marito, uel ex ſucceſſione alicuius filij: ita pater tranſiens ad ſecunda uota tenetur reſeruare filijs primi matrimonij bona quæ habuit ab uxore, uel ex ſucceſſione alicui⁹ filij:tex.eſt in l. gñaliter. C. de ſecun. nup.tex.in l.ſi qs prioris. §.fi.eo.tit.tex. in Auth.de non eligendo ſecundo nubentes.§.quia uerò contra binubos. colla.1 cuius uerba ſunt, quia uerò contra binubos pœnæ communes uiri ſunt & mulieris: & in expreſſo iſtam ſent. & conclu. tenet gl. ord.in l.fœminę §.illud.C.de ſec.nup. in gl.fi.& ibi Bar. Sal.& cō.doct.Azo. in ſumma illius tit.fin.col. Phili.Dec. in l.1.eiuſdem tit.2.col.gl.ord. in Authen.de nup.§.nos aūt.uer. fi. in uer.ſi ue uir.colla.4. & ibi com doct. Bar.in l.de emācipatis.C.de legi.hær.Pau.de Ca.in l.mater.C.ad Ter.nu.3. Ang.de Aret.in §.præferuntur.Inſti.ad Tertu. pen.col.uer.2.caſu.Hoſtiē. in ſumma. de ſecū.nup.pen col.Aneh.in c.ſuper. de ſec.nupt.2.col.nu.6. Præpo. in rubri.illius tit.fi.col.Ioan.And. in addi. ad Specu.in tit.de ſecun.nup.1. q. Oldra.cōſi.33.Arc.cōſi.72.Soci.conſi.34. & conſi.263.Nicol.de Vbal. in tracta. de ſucce.ab inteſt.in 2.par.4.col.Ioan. Gara.in tracta. de ſec. nup.in parte de pœnis ſecundò nubentium.& idem ex preſſè diſponit hodie ſequēs lex quin decima, his ll. Tauri. & ſi q̄ras in quo fuit iſta lex neceſſaria, cū de iure cōi hoc erat deciſum, & in eo nō eſſet dubiū: pōt dici ꝙ iura expreſsè hoc non diſponebāt, licet eſſet com. opi.doctorum:unde noſtra l.15.Tauri uoluit expreſsè hoc decidere & determinare.

5 Item adde ꝙ talis mulier uel maritus tranſiens ad ſecunda uota, non pōt aliquo modo alienare prædicta bona immobilia quæ habuit à primo matrimonio:ſi uerò ſint mobilia, debet fieri eorum æſtimatio per arbitros electos à partibus, & pſtari ſatiſdatio, ut poſt mortem coniugis tranſeuntis ad 2.uota reſtituatur illud pretium & æſtimatio, uel reſtituātur illa bona mobilia, ſi non ſint deteriorata: uel reſtituātur cū æſtimatione dāni uel deteriorationis:tex.eſt not.in l.hae edictali.§ is illud, & §.mobilium.C.de ſecun.nup.& ibi gl.or.& com.doct. & pro ſecuritate prædictorum bonorum quæ filijs primi matrimonij debent reſeruari, omnia bona ipſius parentis tranſeuntis ad ſecunda uota ſunt tacitè per l. eis obligata:tex.eſt in l.ſi quis prioris. §.fi.C.de ſecund.nup.& ibi com.opin. & idem diſponit l.26.tit.13.5.part. dubium tñ eſt, ſi talis mater de facto alienauit prædicta bona q̄ tenebatur reſeruare, ſtatim amittat illa, & filij prioris matrimonij poſſint in uita eius auocare & petere à poſſeſſorib⁹: & vr̄ ꝙ ſic, quia eſt tm̄ fructuaria, unde alienādo pdicta bona & ius utendi ꝙ habet, ſtatim amittit uſumfructū, & conſolidatur cū proprietate.arg.tex.in l.ſe uſuſfructus.ff.de iure dot. & in §.finit. Inſti.de uſufru.cū ſim.& in expreſſo iſtā ſen & concl.tenet Bal. in l.gñaliter.§. in his.C.de ſec.nup. cū quo tranſeunt alij docto.Sed ego teneo contrarium, imò ꝙ alienatio ualebit & reuocabit poſt mortem matris, quia poteſt eſſe 6

quod

quod filij prioris matrimonij decedāt
ea viuente; & nihil ad eos pertineat,
ꝙ ſecùs eſt in alio vſufructuario: & in
terminis pro mea opinione contra
Bal. eſt tex. formalis & exp̃ſſus ĩ Auth.
de nõ eligen. ſecundò nubē. §. hoc aũt.
colla. 1. & ibi not. Bar. Ang. & cõ. doct.

Item adde quod ſi talis mater ante
tranſitũ ad ſecunda vota alienauit ali-
qua bona prioris matrimonij: & poſt
alienationem tranſeat ad ſecunda vo-
ta: ꝙ filij primi matrimonij poſſunt p̃-
dicta bona petere & vēdicare à poſſeſ-
ſoribus, licèt videatur alienatio facta
tp̃e congruo & permiſſo, tex. eſt nota.
& expreſſus in d. Authen. de non eli-
gendo ſecundò nubentes. § hoc autē.
collat. 1. & ibi Bart. Ange. & docto.

6 Limita tñ & intellige ſuperiorem
materiam & concluſionē, q̃ hēt quod
mater q̃ tranſit ad ſecũda uota, teneať
reſeruare proprietatem filij primi ma
trimonij, vt ꝓcedat & habeat locum
præterquam ſi maritus in teſtamento
vel aliàs concedat ſibi licentiam & fa-
cultatem ut nubere poſſit: quia tunc
non priuabitur prædictis bonis habi-
tis ab ipſo marito, uel ex ſucceſſione
alicuius filij: & idem eſt èontra, ſi ma
ritus ſuperſtes contraxit ſm matrimo
nium de conſenſu & licentia vxoris
decedentis, quia ſimiliter non priuabi
tur proprietate prædictorũ bonorum,
nec tenebiť reſeruare filijs primi ma-
trimonij, & idem etiam eſt qñ mater
uel pater contraxit ſm patrimonium
de conſenſu & uoluntate filiorum pri
mi matrimonij quibus tenebatur reſer
uare. Primum probat text. in Authen.
de nup. §. duo igitur. in fin. uerſic. unũ
itaq; & in §. diſponat. colla. 4 cuiꝰ ver
ba ſunt, vnum itaq; hoc permittatuť le
gi, ſm verò illud ut oĩa quæcunq; ex
hodierna die teſtator diſpoſuerit de
talibus, ſiue vir ſiue mulier conſiſtat,
hæc ualeant, & ibi gl or. & com. doct.
Secundum probat gl. ſing. & ord. iun-
cto tex. in Auth. de non eligendo ſe-
cundo nubentes. 3. col colla. 1. in ver-
bo, copulãtur. inquantum dicit inuita
filia & ad hoc illã glo. reputat ibi ſin-
gu. Ange. de Peruſio 3. col. nu. 8. qui di
cit quod ex hoc debet eſſe cautus Ad-
uocatus ut conſulat mulieri uel mari-
to ſecundò nubenti, ut faciat filios
primi matrimonij cõſentire, quia tũc
prædictas pœnas euitabit cum fauore
filiorum fuerunt inductæ. Et in expreſ
ſo iſtam ſenten. & conclu. tenet Bal. in
l. filium quem habētē. C. famil. hereiſ.
2. col. nu. 5. & ibi. Pau. 2. col. in fi. nu. 3.
Iaſ. 6. col. nu. 12. cum modificatione &
declaratione, de qua ibi Ange. de Pe-
ru. in l. mater. 2. col. C. ad Tertul. Nico.
de Vbal. in tracta. de ſucceſ ab inteſta.
2. part. 4. col. uerſi. prædicta autem oĩa.
Socinus notabiliter in regu. 272. 1. fal-
lentia. Roma. in conſi. ſu. councl. 219. 1.
& 2. col. idem Romanus in ſing. ſuis,
ſingulari. 268. Cifuentes hic. 2. col. in
fi. Didacus de Caſtello fi. col. in fi. Se-
cundò limita præterquam ſi talis ma-
ter uel pater tranſeat ad ſecunda uota
de licentia & cõſenſu principis: quia
tunc non incurrit prædictas pœnas:
ita probat text. in l. ſolet. ff. de his qui
not. infa. & ibi gl. or. & com. doct. text.
in l. ſi qua mulier. C. ad Tertul. & ibi
glo. & comm. doct. & in expreſſo ita
tenet Ange. in l. mater. C. ad Tertul. 2.
col. & tenet not. & melius quàm alibi
Phi. Decius in l. 1. C. de ſecũ. nup. pen.
& fin. col. ubi benè declarat.

Item adde quod ſicut mater vel pa-
ter tranſiens ad ſecunda uota tenetur
reſeruare filijs primi matrimonij quic
quid habuit ab illo primo matrimo-
nio: ita eodem modo tenetur reſerua-
re filijs ſecundi, tertij, uel ulterioris
matrimonij, quicquid habuit ab illo ſe
cundo, tertio, uel vlteriori matrimo-
nio. textus eſt in l. cum alijs. verſi. 1.
de ſecund. nup cu. ver. ſu. itaque ſi ha-
bens filios ad ſecundas nuptias for-
taſsè tranſierit, ſponſalitiam largita-
tem quam uir ſecundus contulerit in
uxorem tantummodò filij qui ex ſecũ
do matrimonio ſuſcepti ſunt pro ſoli
ditate poſſideant. Circa prædicta ta-
men ſe offert pulchra & neceſſaria du
bitatio

7 bitatio ſi mulier tranſiens ad ſecunda uota teneať reſeruare filijs primi matrimonij bona quæ habuit à cõſanguineis mariti, contẽplatione ipſius mariti, uel in caſu dubio: & eodẽ modo pater teneať reſeruare bona q̃ habuit à cõſanguineis ipſius uxoris, cõtẽplatione eius, uel in dubio: & certè vr̃ ꝙ non. Primò quia legalis diſpoſitio q priuat matrem uel patrem tranſeuntẽ ad ſecunda uota proprietate bonorũ, & obligat ea reſeruare filijs primi matrimonij eſt odioſa & merè pœnalis. ita probat text. iũcta.com.expoſitione doctorũ in l. fœminæ. C. de ſecundis nupt.tex.in Auth.de nup.ſi uerò expectet, ibi & hęc communis mulieris & uiri mulcta ſit poſita.coll.4. Sed illa tãtum loquitur in bonis habitis p unum coniugẽ ab altero, uel eius filio, ergo nullo modo debet extendi ad alia bona habita à conſanguineis. arg tex in l.interpretatione.ff.de pęnis tex. in l. factũ la.2.uer.ſi.ff.de regu.iur.tex in l. ſemper in obſcuris.cod.tit.tex.in regula.odia de regu.iur.lib.6.tex. in regula.in obſcuris. eo. titu. text. in regula in pœnis.eodem titu. Confirmatur ẽt, quia licet donatio facta uxori à conſanguineis mariti uideatur facta ab ipſomet marito, tamen illud eſt per fictionem & iuris pręſumptionẽ.ut in l. aditio,in fin. ff.de aequi. hæte. & in l. cùm oportet. uerſic. 1. de bonis quæ lib.iuncta gl.in verbo, ex eius ſubſtantia, & com.opin. ergo diſpoſitio pęnalis ſimpliciter loquens, non debet extendi ad caſum fictum uel pręſumptũ. argumento text.in l 3.§. hæc uerba.el 2.ff.de neg geſt.textus in l.1 §. hoc interdictum de eiſterna.ff. de fonte.

Et in expreſſo ex iſto fundamento & ratione iſtam ſenten. & concluſ. tenet Rom.in cõſi.ſuis.conſi 405. incip. præſumptis ubi no.loquitur Didacus de Caſtello in noſtra l. 15. Tauri pen. col.uerſi. ueruntamen nota Sed his nõ obſtantibus ego teneo contrariam ſententiam, imò ꝙ mater uel pater teneatur reſeruare talia bona. Primò quia oĩa data uel donata uxori à cõſanguineis mariti, eius contẽplatione, uel in dubio, qñ hoc percipi põt ex qualitate rerũ, vñr donata ab ipſo marito, & ipſi marito q̃rantur, ut probat tex. for malis in l.ſed ſi plures. §.interrogato. ff de uulg. & pup.tex.in l. cum oportet.& ibi gloſſa ordinaria & commu. doctores.C de bon.quæ libe & dicam latiùs in l.53.infrà his legibus Tauri, ergo illa bona tenetur reſeruare tanquam ſi immediatè ab ipſo marito peruenirent, & idem ècontra, ut maritus ſimiliter teneatur reſeruare bona habita à conſanguineis uxoris.

Secundò & in terminis pro hac ſententia & concluſ. facit text. in Authẽ. in donatione. C. de ſecundis nup.ubi habetur, quod ſi mulier recepit donationem propter nuptias ab aliquo tertio pro ipſo marito, ꝙ tenetur eam filijs illius matrimonij reſeruare, tanquam ſi ab ipſo marito proceſſiſſet: & ibi notant doctores. tex. in Authẽ. de nuptijs.§.ſi uerò expectet.in fi. ibi, & non decernimus.&c.coll.4.ergo indiſtinctè ea quæ fuerint data uxori à conſanguineis uiri, eius contemplatione, uel ècontra debent reſeruari.

Nec obſtat ſi dicas quod illa iura loquuntur tantum & ſpecialiter in donatione p p nuptias, & non in alijs bonis datis uel donatis à cõſanguineis uel ab alijs perſonis contẽplatione uiri, ut dicebat & rũdebat Romanus in dicto cõſilio, qa certè. tex.in d.§.ſi uerò expectet.in fin.collatio.4. loquitur tàm in donatione ante nuptias, q̃ propter nuptias, & apertè vr̃ comprehendere omnia quæ dentur occaſione matrimonij: ergo ſimiliter habebit locũ in omnibus bonis traditis & donatis à prædictis conſanguineis: quia occaſione illius cõtracti matrimonij uidẽtur data: & ſic in oĩbus militat eadẽ rõ.

Et in expreſſo iſtam ſenten. & concluſionem tenet Pala.Rub. in præſenti lege.pen.col.uerſi ſed quãuis. Nec obſtat primum & ſecundum fundamentum pro contraria parte, quia reſpondeo

ſpondeo quod licèt diſpoſitio ſit pœnalis, tñ extenditur ad alium caſum ſibi ſimilem, ex diſpoſitione alterius. l.extendentis.

Et ex ſuperioribus colligo & infero, quod per tranſitum ad ſecunda nota non amittit uxor in uita ſua bona à marito relicta, licèt teneatur ea reſeruare filijs primi matrimonij: ſed pro perfecta expeditione huius l. & materiæ aliqua uideamus ſatis utilia & neceſſaria.

8 Et primò quæro, ſi maritus expreſſe aliqua bona reliquit uxori ſub cōditione, ſi ſcdo nō nupſerit, an ſtatim ea amittat per tranſitum ad ſecunda uota, & applicentur hæredibus mariti tã ꝙ defecta conditione? breuiter & reſolutiuè, dico quod ſic: qua licèt conditio non nubendi tolleretur ipſo iure de iure antiquo in qualibet perſona. ut in l ſed ſi hoc. §. ſi cum l. ſe. ff. de cō di. & demon. & in l. cū tale §. Meuię. eod. tit. & in l. quoties. eod tit. & in l. Titiæ. eod. titu. tamen ſecùs eſt de iure nouo authenti. quia talis conditio tollitur & reijcitur in uirgine uel homine qui nunquam nupſit, qñ eſt abſoluta reſpectu omnis perſonæ, ut nunquam poſſit contrahere matrimoniū: ſecùs uerò ſi ſit poſita reſpectu certè perſonæ uel certarum perſonarum, ut cum tali uel talibus non contrahat, qa benè ualeret: tñ ſecùs in uidua uel uiduo, quia indiſtinctè benè ualet cōditio ne nubat, ēt abſoluta reſpectu oīs perſonæ. tex eſt in Auth. cui relictum. C. de indict. uid & ibi tenet gl. ordina. Azo. in ſumma illius titu. Odoffre. Cinus, Iacob. Butr. Barto. Albe. Bal. Ang. Paulus, Salicetus, & com. doct. text. in Auth. de nuptijs. §. quæ uerò nunc ſequitur, collatio. 4. & ibi docto. tenet ēt Bar & doctor. in d. l. ſed ſi hoc. §. fina. de conditio. & demonſtra idem Bart. in l. mulieri & Titio in fine. eod. titu. & intantum eſt uerum, ꝙ in uirgine & non nupta reijcitur prædicta conditio, nō nupſerit, ut procedat & habeat locum etiam in ſponſa de præſēti, nō tamen cognita per copulã, quia etiam in ea tollitur prædicta conditio poſita à ſponſo uel ab altero, quia eadem eſt tō. ita ſingul. Bald. Ange. Paul. Iaſ. final. col. & Iacob. de Sanct. Georg. authenti. cui relictum. qui reputant eſſe utile & quotidianum in practica.

Item adde ꝙ idē etiam eſt in puella luxurioſè uiuente quæ nunquam contraxit matrimonium: qa ſi ei aliquid relinquitur ſub conditione ſi nō nubat, talis cōditio reijcit̃ & poterit liberè contrahere matrimonium & conſequi relictum: ita etiam tenet Ange. Salic. Paul. Iacobinus de ſancto Geor. & alij docto. in d. Auth. cui relictum. quod eſt benè notandum in practica.

9 Secundò quæro ſi maritus uel alter reliquit uxori uel mulieri uiduæ aliquod legatū uel fideicōmiſſū ſub conditione, uel donec caſtè & honeſtè uixerit, & trãſeat ad ſecūda uota, an perdat relictū & cenſeat̃ defecta cōditio? & vr̃ ꝙ non perdat, quia in matrimonio eſt caſtitas & maxima pudicitia. tex. in l. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad Trebe. ibi, ꝙ & mulieris pudicitię, & patris uoto congruebat: tex. in l. caſtitati. C. ad l. Iul. de adul. tex. in l. cō ſenſu. §. ſi qua igitur. C. de repu. ibi. qđ maximè etiam caſtas exaſperat. tex. in cap. Nicæna. 3 t. diſtinct. ibi, nuptias & caſtitatem eſſe cū propria coniuge. text. in cap. hæc autem. 30. diſtinctione. textus in capitu. Deus. trigeſima prima quæſtione prima. cuius uerba ſunt Deus maſculum & fœminam, propagandi generis humani cauſa, nuptiali caſtitati coniungit. textus in l. res uxoris. C. de donationibus inter uirum & uxorem. ibi quia pudicitiæ præmio. tex. in lege attentari. ff. de nuptijs. tex. in authen. de non eligen. ſecundo nuben. §. cùm igitur. ibi, ut metu caſtarum nuptiarum licèt ſecundæ ſint ab his quidem abſtineant, & deſcendant ad quaſdam interdictas per miſtiones tex in §. ſin autem, eiuſdem authen. ibi, ſed ad uiri alterius ueniat nuptias & honeſtè & ab oī luxuria abſtineat

ſtineat

ſtineat & in expreſſo iſto fundamento & conſideratione iſtã ſen.& con.tenet Bart.quos Oldra.in dict.l.mulier. §.cũ proponeretur.ff.ad Trebell.& ante eũ tenet ibi Iacob. de Aretu. & Ray. idem Bart.in l. fi. C de indi uidui. tollend. quod tñ limita & intellige qñ talis cõditio profertur à patre uel coniuncto uel penitus extraneo, quia tunc per tranſitum ad ſecunda uota, non amittit relictum, quia matrimonium in ſe licitum & honeſtum eſt.

Item quia nulla ur̃ eis fieri iniuria, imò, intereſt ſibi,& honor toti generi conſeruatur: nè fortè per uiam inhoneſtam & impudicam iniuria & infamia toti generi irrogetur: ſecùs verò ſi talis conditio ponatur ab ipſo marito vel filio eiuſdem mulieris: quia tunc per tranſitum ad ſecunda vota amittit relictum, quia eis fit maxima iniuria: ut in authen. de non eligen. ſecundo nuben.§.proſpeximus, colla.1.ibi,qm̃ oĩbus ſimul ſecundis nuptijs fecit iniuriam. tex.in auth.de nuptijs,§ ſoluto,collatio.4.cuius uerba ſunt, ſoluto igitur matrimonio ſm prædictas oẽs diſiunctiones, fœlix quidem & beatum eſt vtrique contrahentium perdurarẽ in priori coniugio, & non procreatã ſobolem ſequentibus matrimonijs for ſitan contriſtare.

Item quia reſpectu eorum per tranſitum ad ſecunda uota non ſeruaẽ pudicitia. tex. eſt in auth. nec uirũ qđ ex dote.uerſic.1.colla.8.ibi,ſiquidem aliquis coniunctorum ſeruauerit pudicitiam, tex.in l. fina. C. qñ mulier tutel. offi.fung.po.ibi, ſed pudicitiam ſuam intactã conſeruet.tex. in authe. de nõ eligen.ſecundo nuben.§.optimũ,coll. prima.cuius uerba ſunt, optimum itaque eſt atque laudabile & dignum oratione, ut mulieres ſe ita honeſtè tractent, quatenus q̃ ſemel ad uirũ venerunt, ſeruent inuiolatum morientium thorũ,& hmõi mulierem, & miramur pariter & laudamus. ita ſinglr̃ tenet & declarat Ange.de Peru.in d. l. mulier. §.cũ proponeretur.ff.ad Trebel.2.col. nu.3.& ante eum ibi Alb. dicens, ꝙ ſic ita uidit ſeruari in practica. tenet etiã ibi Ioan.de Imol.1.col.Pau.de Caſt. 1. col.nu.5.Alexan.3.col.nu.5.Bald.in l. fin.C.de indict.uidui. tollen.2.col.nu. 4.& ibi Ang.Salic.Iaſ.& Philip. Corn. idem Bald.in l.deo nobis.penult. col. nu.9.C.de epiſcop.& cleri.idem Bald. in l. una. C. de raptu virg. 2. columna nu.15.Io.de Imo.in l.cùm filius.§ qui Mutianã.ff.de legatis.2.Ang. de Peru. in authẽ. de non eligen. ſecũdo nubẽ. §.cùm igitur.colla. 1. Nicol.de Vbal. in tracta.de ſucceſ.ab inteſtato. 2. part. 5.col. uerſic. poſſet decidi etiam q.Io. de Imo.in c.quod ad te 1. col. num.6. de cleri. coniug. & ibi alij docto. Canoniſtæ, unde pro fugiendis opinionibus conſilium eſt, quod teſtator in conditione declaret ſi caſtè & honeſtè uixerit, & uitam uidualem ſeruauerit: ſm prædictos doctores ubi ſuprà.

Adde tñ quod ſi tale legatum uel fideicommiſſum ſit relictum mulieri q̃ iam habuit duos uiros, ſub prædicta conditione, ſi caſtè & honeſtè uixerit,& tranſeat ad tertias nuptias, illud indiſtinctè perderet, mõ talis cõditio fuerit poſita à marito uel filio, mõ ab aliquo extraneo: quia tertium matrimonium uidetur deteſtabile & arguit incontinentiam, & ſic de illo non vr̃ teſtator ſenſiſſe:ita tenet Ange. de Peru.in dict.l.mulier.§. cùm proponeretur.ff.ad Trebel arg. tex.in authen. de nuptijs.§.hoc ideo de amabili. collat. 4.ſed certè ille tex. ibi non inuenitur, unde ſm Imolam vr̃ noluiſſe allegare tex.in authen. de ſanct. epiſco. §.ideo autem.colla.9 ſed nec ille tex aliquid facit, neque probat, unde dico quod uoluit allegare textum in authen. quo modo oporteat epiſcop. §.hæc autem, de deo amabilibus. colla.1.ibi, ſed nõ ad tertias ueniat nuptias: & ibi etiam expreſsè tenet & notat Angel. & iſtam eandem ſenten. & conclu. tenet Paul. de Caſt.in dicto.§. cùm proponeretur. Felin.in capit.ſi cautio. de fide inſtru. 10.col.nu.4. ſed ſalua eorum pace,iſta

ſentea.

ſen.& cõcluſio eſt falſa: quia tertium, quartum, uel aliud matrimonium ita eſt licitum & honeſtum ſicut primũ: ut in c.aperiam quæſo aures.31. q.1.& iſto fundamento & conſideratione illam ſen.& con.reprobat Ioan.de Imo. in d.§.cùm proponeretur. 1. col. Alexan.5.col.num 10.

10 Item adde quod per tranſitum ad ſecũda uota mater ſtatim ipſo iure amittit tutelã uel curam filiorũ quã aſſumpſerat: conſtat.n.ꝙ mater põt eſſe legitima tutrix filiorum ſuorum,& præfertur datiuis & legitimis, licet nõ teſtametarijs: tex. eſt formalis & expreſſus in authent.matri & auiæ. C.quã mulier tut.offic.fungi.po cuius uerba ſũt, matri & auiæ ẽm ordinem tutelam ſubire ẽt ante agnatos permittimus, ſi inter geſta nuptijs alijs & auxilio ſenatuſcõ.Velleiani renuntiauerit, ſolis teſtamentarijs præcedentib. eas legitimis & datiuis poſtpoſitis:& ibi notat glo. ord.& com doct tex.in auth de hære. ab inte.uen.§.ex his, uer ſi mulieribus coll.9.& ibi doctores. & idẽ expreſsè diſponit.l.4.& l.9.tit.16 6.partit.

Et licet prædicta iura non exprimãt,tñ idẽ eſt in cura: quia põt eſſe curatrix filiorum ſuorũ propterea quia militat eadẽ rõ.ita tenet gl.or.in d. auth. matri et auiæ. in uerbo, tutelam:& ibi Bar.2. col. num.7. Odoffred.Bald. Salic.& com.doct Bar. in l ſi quis ſub conditione.ff de teſtam.tute.4.col.nu. 11. Adde tñ ꝙ prædictam tutelam & curam non tenetur mater recipere ſi non uellet.quia prædicta iura permittunt ſibi habere, non uerò imponunt neceſſitatem:& ita tenet gloſ.in d. auth.matri & auiæ.in uerbo permittim⁹: & ibi Bar.ſecunda col.nu.8.Bal.1.col. num.2.idem Bart.in d.l quæ ſub conditione,& idem probat prædicta. l. 9. tit.16.6.part.

Item adde qđ iſta diſpoſitio & materia habet ẽt locum in matre & auia naturali tantum.tex.eſt in l ſi C.quan. muli.tute.offi.fungi pot.& ibi docto. tenet ẽt gloſſ. ordina.in d.auth. matri & auiæ in gl.1.& ibi Bar. ſecunda col. 1.q.& ibi com doct. & idem eſt etiam in filio ſpurio:ita gloſ.in d.l.fin.in gl. 1.eodem titu. & ibi commun. docto. quod intellige.niſi talis filius ſit natus ex damnabili coitu, ſecundum Salic. ibi.

Item fallit ſi mater ſit illuſtris, ſm̃ doct.ibi,& ſm̃ Bar.in d.l.ſi quis ſub eõ ditione,tertia col in fin nu 7.item qđ dictum eſt in matre, habet etiam locũ in auia & alijs aſcendentib. ita dicunt prædicta iura,& ibi com.doct.

11 Aduertendũ tamen ꝙ ad hoc ut ualeat talis datio uel acceptatio tutelæ, uel curæ oportet ꝙ mater expreſsè renunciet ſecundis nuptijs: & etiam auxilio Velleiani: aliàs non ualeret officium tutelæ uel curæ:quia licèt non requiratur iuramentum eius de non nubendo,tamen renuntiatio requiritur pro forma:unde ſicut de iure antiquo nõ ualebat ſine iuramento ita hodie non debet ualere ſine prædicta renunciatione:& in expreſſo ita probat tex.in d Authentica matri & auiæ,ibi ſi inter geſta nuptijs alijs & auxilio ſenatuſconſulti Velleiani renuntiauerit. Confirmatur, quia tex.ille hoc ponit pro forma, ergo omninò debet ſeruari. argumento tex. in lege cùm hi. §. ſi prætor aditus ff. de tranſact. cum ſimilibus:& in expreſſo ita tenet & declarat Barto.in d Authen. matri & auiæ. 3. colum. num. 11.& ibi Bal. colum.num 3.Ange. 2 colum. in medio.idem Barto.in d.l.ſi quis ſub conditione.quarta & quinta colum. num. 15.& ita probat prædicta. l.4 titu. 16. 6.part. & ita commu. practicatur: alij autem auxilio non oportet de neceſſitate renuntiare ſecundum docto. ibi. Vnum tamen eſt quod omnia geſta per ipſam matrem ſi non ſit ſibi oppoſitum per partem quæ cum ea geſſit uel contraxit,ualeant. argumento. textus. in lege prima. & per totum. ff quod falſo tuto.auto.in l.Barbarius. de offic præto. ita Albe. in dicta Authentica.matri & auiæ.penult.colum.

Item adde quod debet renunciare oĩ alij auxilio ſibi competenti unde poſſet pro debito tutelæ incarcerari, licet aliàs mulier non poſſet, ita Bart. in d.l.ſi quis ſub conditione.5.col.idẽ Bart.in d.Auth.matri & auiæ.pen.col. & ibi Salicet.& alij docto.tenet etiam Alexan.in l.plerique. fi. col.& ibi Iaſ. peu.col.Rom.in l. alia.§. eleganter.3. col.ff.ſolu.matr.Adde tñ quod hoc caſu ſupereſſet ſibi remedium nẽ conueniatur à filio vltra quàm facere poſſit, & huic non poſſet renunciari ſm eos.

Item adde ꝙ talis mater per tranſitum ad ſecunda uota ſtatim amittit tutelam vel curam legitimam filiorum: quia præſumitur ꝙ cauſa uel amore ſecundi mariti non benè gubernabit bona filiorum:tex.eſt in d.Auth.matri & auiæ.C.qñ mu.tute.offi.fung.po.tex.in Auth.ſacrm.eo.titu.text.in Authen.ut ſine prohibitione matr. debitrices tutelam gerant,colla.7.text.in d.l.4.titu. 16.6.part.pro quã rõne eſt bonus text. in l.ſex quæ tutores.in fin.C.de admi. tuto.text.in l.1.C.vbi pup.educa.debe.

Item adde quod eodem modo per tranſitum ad ſecunda uota mater amittit tutelam teſtamentariam quam ſibi maritus reliquit in teſtamento : quia illa vr̃ relicta cum qualitatibus tutelæ legitimæ quæ defertur à iure:item etiam quia ratio quæ militat in legitima,ſ.ne fiat præiudicium filijs,militat in teſtamentaria: & in expreſſo iſtam ſenten. & conclu.tenet glo.ordin.ſm opinionem Ioan. in l. omnem .C. ad Tertul.in qua vr̃ reſidere cum ſit ultimo loco poſita : & ibi Bart.Cyn.Iaco. Butr.Alb.Sali. & Corneus poſt Old.& alios antiquos.Ang.de Aret.in §.actionum. Inſtit.de actio. 19.col.num.41. & iſta eſt cõis opinio,& tenenda in iudicando & conſulendo : licet Bald.& alij teneant contrarium,in d.l.oẽm.C. ad Tertul. ex eo ꝙ iure non reperitur cautum,imò fortius poſſet attentari ꝙ licet maritus dicat ꝙ non expiret tutela, per tranſitum ad ſecunda uota debeat expirare:quia uertitur maximum damnũ tertij, hoc eſt filiorũ quib. lex proſpicit,& ipſe non põt præiudicare.

12. Dubium tñ eſt, poſtquam mater eſt excluſa à tutela per tranſitum ad ſecũda uota,ad quem pertineat tutela , an ad legitimum,an uerò ad datiuum ? & videtur quod ad datiuum, quia iſto caſu mater remouetur tanquam ſuſpecta, ſed tutore remoto tanquam ſuſpecto deuenitur ad datiuũ:ut in l.ſi quis ſub cond.uerſ.itẽ dicimus. ff.de teſt.tut.& iſto fundamento & ratione iſtam ſenten. & conclu tenet glo.ordina.in d. Auth. ſacrm. C.qñ mu. tute.offi.fung. po.& tenet Cynus,Albe.Fab.Angel.in Auth.matri & auiæ.eod.titu.in contrarium tñ, imò ꝙ pertineat ad legitimũ facit regula & concluſio generica quæ habet qđ donec reperitur legitimus, non peruenitur ad datiuum , ut patet ex ordine titulorum ff.totum. C. & Inſti.in materia tutelarum:& probat tex. in l. ſi tutor reipublicæ. §.1.ff. de tute. & ra.diſ.& in l.nõ ſolum.§.ſi libertus. ff.de excuſ. tutor.& certè eſt difficilis quæſtio,& refert Bart.in d.Authen.ſacramentum.ꝙ iſta quæſtio contigit in filia Comitis de Marſano,& fuit commiſſa Bononiæ quatuor doctoribus,ſ. Richard.de Malum. Iaco.de Bello. & Iaco. Bu.& Rayn.de For.& fuerunt diſcordes , nam duo tenuerunt vnum & alij duo aliud.Sed pro concordia videtur dicendum , quod ſi mater nũquam aſſumpſit tutelam,quia noluit,tũc perueniat ad legitimum , ut in l.2.C.qui pe.tut.ſi uerò accepit,& poſtea trãſiuit ad ſecunda uota, tunc ſtatim ipſo iure deſinit eſſe tutrix, & ſimiliter tutela pertinet ad legitimum : ſi uerò mater tutrix comparuit coram iudice & dixit quod uolebat nubere,& petit tutorem dari,tunc erit datiuus:ita tenet reſolutiuè & magiſtraliter Bart.in dicta l ſi quis ſub conditione . ff. de teſtam. tute.pen.colum.num. 27.idem Bar.in Authen.ſacramentum.C.quando mul. tute.offi.fung.po 1. colum. 2. q & ibi Bald.1.colum.Salicet 2.& 3.colum.

13 Item adde notabiliter ꝙ licet talis

mater

mater non tranſeat ad ſecunda uota; tamẽ ſi uiuat luxurioſè, amittit etiam tutelam, uel curam filiorum, quia militat eadem uel maior ratio, quia non debet eſſe melioris conditionis luxuria, & inhoneſtas, quam caſtitas, quæ eſt in ſecundo matrimonio: argumen. text. in Authen. de reſtitutionibus, & ea quæ parit in undecimo menſe. §. fi. colla. 4. probat etiam text. in l. fina. C. quando muli. tu. offi. fung po. ibi, ſed pudicitiam ſuam intactam conſeruet: & in expreſſo ex iſto fundamento & rõne. iſtam ſent. & concl. tenet gloſ. ordi. in d. authen. ſacramentum. C. quã mu. tute. offic. fung. po. in gloſſ. & ibi notat & commendat Bart. 1. colum. & quæſt. Sali. 1. col. 2. q. & commu. docto. Bart. in d. l. ſi quis ſub conditione. penul. col. nu. 26. Ang. de Aret. in §. actionum. Inſtitu. de actio. 19. colum. nume. 41. ubi dicit, quod ſi multa ſecreta eſſent patefacta, multæ tutelæ eſſent expiratæ. Hippo. de Mar. in l. una. C. de raptu uirg. ii. col. num. 54 pro qua ſenten. & conclu. ultra docto. facit tex. in l. fin. C. quando mul. tute. offi. fung. po. ibi. ſed pudicitiam ſuam intactam cõſeruet, quem ad hoc conſiderat Barto. in d. authen. ſacramentum. 1. colum. & quæſt. tex. in l. his ſolis, in fin. C. de reuo. dona. & ibi notant doct. item facit tex. not. & expreſſius in l. fi. §. pen. C. de ſent. pa. ubi habetur, quod licet pater ſit legitimus adminiſtrator filij: tamẽ amittit illam adminiſtrationem ſi ſit luxurioſus, & inhoneſtæ uitæ, uel habeat malos mores: de quibus ibi: ergo à fortiori mater debet perdere tutelã: item etiam facit tex. nota. in l. cũ quis. ff. de ſolu. text. in l. ſi cum Cornelius, eo. tit. vbi habetur, quod ſi procurator poſt mandatum ſuſceptum habeat malos mores, tacitè uidetur ei reuocatũ mandatum: & ibi notat Bar. Albe. Pau. & communi. doctores.

Item pro hac ſnĩa & conc. facit expreſſa l. parti. in d. l. 9. titu. 16. 6. part. Imò quod magis eſt, ſi mulier uiuat luxurioſe, poteſt ſibi fieri interdictio bonorum per iudicem tãquam prodigę: quia ſicut prodiga eſt ſuæ perſonæ, ita & præſumitur eſſe rerum, tex. eſt ſing. in iure, in l & mulieri. ff. de curatorib. furioſo, uel alijs extra minores dãdis. cuius uerba ſunt, & mulieri quæ luxurioſe uiuit bonis interdici poteſt. & ad hoc notat & commendat ibi gl or. & commu. docto. antiqui: notat etiam & commendat Rom in l. is cui bonis. ff. de ver. obl. pen. col. nu. 25. Abb. Pari. in c. paſtoralis. de indi. pen. col. ver. vltimo, excipit caſum. & ibi Feli. penul. col. in med. ubi hoc extẽdit ut eo ipſo mulier præſumatur prodiga, adeo ꝙ non poſſit probare contrariũ niſi mutet mores, Bal in c. cum decorẽ. de vita & honeſta. cle. 2. col. in med. ubi dicit quo iſto caſu conſanguinei talis mulieris poſſunt ſibi facere interdici bonis, ut non poſſit contrahere nec teſtari. Iaſ. ubi hoc ualde commendat, in l. 4. §. ſed quod meretrici. de cõd ob tur. cau. uerũ tñ eſt, quod ille tex. hoc præcisè non probat, quia põt intelligi in muliere prodiga reſpectu bonorum, quia illã eſt, quędam luxuria & effuſio patrimonij. unde ſicut maſculo prodigo interdr̃ bonis: ita & mulieri prodigę quę dr̃ in hoc prodiga bonorum: & ita intelligit ibi glo. ord illum tex. in 2. lect. per bonum text. quẽ allegat, & ita ẽt illum text. declarat & intelligit Are. in d. l. is cui bonis. fi. col nu 9.

14 Adde tñ quod iſta ſenten. & concl. non habet locũ in maſculo, quia licèt luxurioſè uiuat: non tñ ex hoc fit ſibi interdictio bonorum, quia ſexus muliebris eſt debilior & fragilior, vnde cum illo vitio & improba uita præſumitur ꝙ magis prodigaliter effundet bona ſua: maſculus uerò conſtantior & fortior eſt, & in eo nõ tantum exardet ſtimulus & cõcupiſcentia carnis: ita tenet originaliter Specu. in titu. de actore. 5. col. verſi. ſed utrum maſculo. num. 12. & ibi Ioan. Andr. in addi. tenuer etiam & ſequitur Roma. in d. l. is cui bonis. pen, colum. num. 25. Abb. & commu. moderni, in d. cap. paſtoralis.

de iudi. Pala. Ruuij. in repe. cap. per ueſtras. de dona. inter uir. & uxo. fol. 95. 1. colum. num. 23. & iſta opinio eſt uera & tenenda, licèt Bal. teneat expreſsè contrarium. in l. ea leg. fi. col. num. 20. C. de condi. ob cauſam. argumẽto. text. in l. fi. C. de ſenten. paſ. & doct. Segura in repeti. l. Imperator. penul. col. ff. ad Trebelli. ponderando dictionẽ implicatiuam, & poſitam in d. l. & mulieri, quia implicat idẽ eſſe in maſculo. Ripa in dicta l. is. cui bonis, de uer. obl. 6. colum. num. 18. Nec obſtat text. in d. l. fin. de ſen paſ. quia illa procedit quãdo pater eſt legitimus adminiſtrator filij, unde propter luxurioſam & inhoneſtam uitam & mores, aufertur ſibi adminiſtratio bonorum filij, non vero propriorum bonorum.

Nec obſtat etiam text in d. l. & mulieri, & eius implicatiua, quia illa non uoluit implicare maſculum, ſed aliũ caſum interdictionis bonorum. Nec obſtat etiam tex. qui poſſit adduci pro hac parte contra communem, in l. ſi quis cum ſciret. in fin. ff. pro emptore, vbi hr̃, quod ſi quis emat à luxurioſo, uel ſcorto, uel ab eo quem ſciat ſtatim uerisſimiliter in malos uſus cõſumpturum, non ualet contractus neque obligatio: imò tenetur ſibi reſtituere rem, & non poteſt repetere pecuniã quam pro ea tradidit: & idem eſt ſi mutuauit ſibi pecuniam, uel ſolutionem debiti fecit: quia non poteſt repetere, nec liberatur à debito: & ad hoc illum text. reputat ibi ſingularem & unicum Io. de Imo. & commendant cæteri doctores: & notant etiam & commendant doctores, in lege. ſi quum dotem. §. 1. ff. ſolu. matr. facit etiam text. in l. ſi uerò non remunerandi. §. adoleſcens. ff. mandati. quia illa iura procedunt, quãdo emptor uel contrahens ſcienter contraxit & tradidit pecuniam ei qui uerisſimiliter debeat cõuertere in malos uſus, nõ tamen eſt luxurioſus, uel inhoneſtæ vitæ, interdicitur ſibi adminiſtratio quo ad alias perſonas uel cõtractus: imò nec poteſt ſibi fieri interdictio per iudicem, cum non reperiatur iure cautum.

15. Adde tñ circa ſupradicta, qđ licèt mater per tranſitũ ad ſecũda uota amittat tutelam filiorum, tñ pater per tranſitum ad ſecunda uota non amittit legitimam adminiſtrationem quam hẽt a lege in bonis filiorũ, qa lege non cauetur: item quia aĩus uiri præſumitur conſtantior & firmior, & nõ ſubijcitur fœminæ ſicut ipſa ſubijcit' viro: vñ pr̃ non amittit, licet mater ſic: & in expꝛ̃ſſo ita probat tex. in l. generaliter. in fi. verſic. negotia. C. de ſecun. nup. cuius uerba ſunt negotia uerò liberorũ patri utiliter adminiſtrare concedimus & illum tex. ad hoc reputat ſingu. Ang. in Auth. de nõ elig. ſecũdo nubẽ. § quauerò, coll. 1. tex in l. fi. C. de bonis maternis. ubi pater per tranſitum ad ſecũda uota nõ amittit vſumfructum bonorũ quẽ habet in bonis filiorũ: ergo ꝑ conſequens non amittit legitimam adminiſtrationem: tex. in Auth. de nuptijs. §. ſi uero ſpecter, uerſic. nam ſi & ille filios habens. coll. 4. & per iſta iura iſtã ſenten. & conclu. tenet Ioan de Imo. in l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. 6. col. in fi verſ. item adde Corneus. in l. humanitatis. C. de impub & alijs ſubſtit. 2. col. idem Corneus in l. iubemus. C. ad Trebel. ſecunda columna.

16 Item adde quod ſi talis mater poſt mortẽ uiri uiuat luxurioſe, & ſuccedat alicui filio defuncto, an teneatur reſeruare illa bona alijs filijs, ſicut quã tráſit ad ſcđa uota? & vĩ ꝙ ſic: nè plus habeat luxuria q̃ caſtitas. argumento ſupradictorum, & in expreſſo illam ſent. & concluſ. tenet Pau. de Caſt in l. omnem. C. ad Tertul. 1. colum num. 2. Pala. Ruui. tamen mouet quæſtionem & relinquit cogitandum in ſua repetitione. rubr. de dona. inter vir. & uxor. fol 48. 3. col. verſic. ita faciunt §. 67.

Sed his non obſtantibus in hoc articulo ego teneo contrariam ſententiam, imò ꝙ talis mulier non teneatur reſeruare prædicta bona alijs filijs, qa diſpoſitio legalis quę priuat matrẽ trã-

ſeuntem

ſeuntē ad ſcđa uotā ꝓprietate bonorū, & obligat ea reſeruare filijs primi matrimonij, eſt odioſa & merè pœnalis: & tantùm loquit in ea q̄ ſecundas nuptias contraxit: ut in d.l. fœminę. C. de ſecun. nupt. & in Auth. de nuptijs. §. ſi uerò ſpectet. coll. 4. cum ſimilibus. ergo non dēt extendi. argumento eorū quæ traduntur in Auth. quas actiones. C. de ſacroſan. eccle. & hoc intelligo, modò habeat filios naturales ex tali uita inhoneſta & luxurioſa, modò nō, q̄a nullo caſu tenetur reſeruare. Hodie tn̄ iſta quæſtio non pōt uerificari nec hēre locū in noſtro regno, cùm tales filij naturales nō ſuccedāt cū legitimis ſed poſſet tantùm uerificari & procedere reſpectu quinti bonorū, qđ pōt relinquere filijs naturalib. ſicut extraneis: unde prædicta mater poſſet quintū relinquere filijs naturalibus, tā in bonis habitis ex ſucceſſione alterius filij legitimi, q̄ in alijs bonis proprijs habitis aliunde, ſicut poteſt relinquere quibuſcūq; extraneis, & iſtud teneo ꝓ firma ueritate in hoc articulo.

Item adde ꝙ ſi mulier poſt mortem uiri uiuat luxurioſè, amittit dotem, & applicatur hæredibus mariti: de quo articulo uide in repetitione delictorum in materia adulterij.

17 Item etiā adde quod ſi mulier poſt mortem uiri uiuat luxurioſè, amittit medietatem lucrorū acquiſitorum cō ſtante matrimonio & applicatur hæredibus mariti. ita expreſsè diſponit lex fi. in fin. tit. 4. lib. 5. ordi. & per eam ita tenet Pala. Ru. in ſua repe. rub. & capitu. per ueſtias. de don. inter uirum & uxorem. fo. 6. 4. col. uerſi. ad prædicta. facit lex regni, &c. idem Pala. Ru. latiùs & not. fo. 47. 4. col. uerſi. unum demum. §. 67. per 4. col.

Item ēt adde ꝙ ſi mulier poſt mortem uiri uiuat luxurioſè, amittit donationem quam habuit à marito in uita: ita diſponit l. 9. tit. 12. lib. 3. fori ll. & l. 3. tit. 12. 4. part. licet in ueritate illa lex tātùm loquat, qn̄ infra annum luctus uiuit luxurioſè, ſed hoc non obſtante, cum l. fori indiſtinctè loquatur & rō militet utroque caſu, indiſtinctè procedit, utroque tempore; & ita uidetur tenere Pa. Ru. ubi ſupra.

Item etiā adde quod ſi mulier poſt mortē uiri uiuat luxurioſe, amittit hęreditatem uel legatū relictum à marito iita Sali. in l. fideicommiſſi. C. de fideicom. & Pala. ubi ſuprà.

Item ēt adde quod ſi mulier poſt mortem uiri uiuit luxurioſè, amittit facultatem teſtandi à marito cōceſsā: ita apertè infertur ex ſuperioribus & in expreſſo ita tenet Palat. Ru. in d. repe. fo. 48. 1. col. uer. & ex iſtis infero ad unū qđ non reperio in ſpē tactū, &c.

18 Item circa materiam noſtrā adde, quod ſi mater aſſumpſit tutelam filiorum, & antequā tranſeat ad ſecunda vota non petierit à iudice tutorem eis dati, & rōnem non reddiderit, & debitum occaſione tutelæ geſtæ nō ſoluerit, amittit ſucceſſionem eorū uel eius qui mortuus fit infra pupillarem ætate: & ſimiliter amittit ius ſubſtitutionis pupillaris ſibi cōpetēs in eorū perſonis, pp culpam & negligentiā q̄ habuit circa adminiſtrationē & gubernationē perſonarū & bonorū: tex. eſt in l. omnem. C. ad Tertullianum, cuius uerba ſunt, omnem matri, ſiue ab inteſtato, ſiue iure ſubſtitutionis, ſi filius impubes moritur, denegādā uolumus ſucceſſionem, ſi ea legitima liberorū tutela ſuſcepta, ad ſecundas contra ſacramētū præſtitū aſpirauerit nuptias, antequā tutorē alium ei fecerit ordinari eique qđ debetur ex ratione tutelæ geſtę ſoluerit. Et idem eſt qn̄ mater noluit eſſe tutrix filiorū, & nō petierit à iudice infra annum poſt mortem uiri eis tutorē dari: quia priuatur ſucceſſione eorum, uel eius, qui infra pupillarem ætatē mortuus ſit: & nō extante matre, eandē pœnā incurrunt alij conſanguinei qui non petierunt tutorem dari. tex. eſt in lege ſciant qui. C. de legit. hære. cuius uerba ſunt, ſciant q ad ſucceſſionē uocantur pupilli mortui, ſi defuncto eius patre tutorem ei ſm

leges non petierint intra annū: oēm ets ſine ab inteſtato ſiue in iure ſubſtitutionis ſucceſſionē eius, ſi impubes moritur, denegandam: text.in l.2.§.ſi mater non petierit.ff.ad Tertul.tex.in §.conſeſtim autem eod.titu.text.in §.ſed quemadmodum. Inſtit.de Senatuſcōſulto Tertul. & idem diſponit lex.12.tit.16.6.part. Limita tñ & intellige prędicta iura, qñ mater uel conſanguinei eſſent maiores, ſecus uerò ſi eſſēt minores.25.annorum; quia tūc etiam ſi non petierint tutorem prædictis impuberibus, non amittunt eorum ſucceſſionem, nec eſt opus petere reſtitutionem: quia ipſo iure ſeruantur illæſi, tex.eſt i l.2.C.ſi aduerſus delictū.

Item etiam limita & intellige quā do tales filij uel conſanguinei moriātur impuberes, ut ſupra dictum eſt: ſecus uero ſi moriantur puberes, quia tunc etiam ſi prædicta mater uel conſanguinei non petierunt tutorem eis dari, non amittūt eorum ſucceſſionē: text.eſt in l.matres.C.ad Tertul. Item etiam limita & intellige prædicta iura, ut procedant & habeant locum in ſucceſſione ab inteſtato, uel in ſubſtitutione directa pupillari, per quā ſucceditur pupillo: ſecus uero in ſubſtitutione fideicommiſſaria: quia eam nō amittūt talis mater & alij conſanguinei, licet tutorem non petierint, quia per eam nō ſucceditur pupillo grauato, ſed ipſi teſtatori a quo emanauit ſubſtitutio: tex.eſt notab.& expreſſus in l.fi.§.ſi uero maritus. ff.qui petāt tutores.& ad hoc ibi notat & commēdat Bart.poſt antiquos. idem Bart. in d.l. ſciant qui, in fi.C.de legi.hæred.& ibi Ang.de Peru.Pau.Salic & Philip.Corneus.& commu.docto.in d.l.omnem.C.ad Tertullia.Ange.de Aret.in §.ſed quemadmodum.Inſti de Senatuſcon.Tertul.2 col.num.5. Aret in l.Centurio.ff.de vulg.& pup.10.colum.

Item etiā limita & intellige ꝙ mater uel ea non extante, proximior cōſanguineus in gradu amittat ſucceſſionem propter culpam & negligentiam in non petēdo tutorem infra annum, non tñ amittit ſequēs in gradu, licet ipſe non petierit infra alium annum, nec alio tempore, quia ius ſuccedendi ſibi non competebat. Quod tamē intellige, qñ proximior in gradu viuebat, ſecus uerò ſi mortuus ſit uiuēte impubere, quia tunc ſequēs in gradu tenetur ei petere tutorem infra annum à tpe mortis primi: quia cum ius ſucceſſionis ex tunc incipit ſibi competere, ſimiliter etiam incumbit ſibi onus & tempus petēdi tutorem: & in expreſſo iſtam ſenten. & concl. tenet glo.ord.in l.2.ff.qui petant tutores.in gl.fi.in fi.& ibi Bart.fi. col.& commu.doct.antiqui.glo.ord.in l.penul.& C.eo.tit. qui petāt tutores.& ibi notat & commendat Bal. Salic. & commu.alij doct.tenet etiam Bald.Ang.Pau. & Salice.Corn. & commu.doct.in l.ſciant qui.C.de legi.hæred.& iſta opinio eſt tenenda tanquàm uera & communis, licet Bar.expreſsè uoluerit contrariū in d.l. pen. C.qui.pe.tu.imò quòd indiſtinctè neceſſitas petendi incumbat ſecūdo poſt lapſum anni dati primo: & ſic in ulterioribus, argu.dictæ.legis ſciant qui, C.de legi.hæred.& in l.fin.verſi.eo adito.C.qui admitti.

Item ēt limita & intellige, præterquàm ſi mater uel cōſanguineus anno iam tranſacto uelit moram purgare incontinenti, quia vr̄ ꝙ poſſit, qa qñ dies & pęna a lege eſt impoſita, pōt debitor incōtinenti morā purgare: vt in c.potuit.in fi.de loca.& facit tex. in l.ſi itaquis.§.Scia.de uerbo.oblig.

Sed his non obſtantibus, cōtrarium vr̄ de iure uerius, imò ꝙ nō poſſit moram purgare etiam incontinenti. Primò, qa iura ſimpliciter & indiſtinctè imponunt hanc pœnam priuationis hæreditatis, pp graue damnum & præiudicium quod minores incurrūt pp defectum adminiſtrationis. Secundò, quia talis mater uel conſanguineus eſt tanquàm creditor futurus in ſucceſſione impuberis ſub conditione, ſi tutorem petant, ſed creditor futurus

non

non poteſt moram purgare, ut ius, uel actio ei quæratur, ut in l. Thais. §. intra certa tempora. ff. de fideicom. libe. & in expreſſo iſto fundamento, & cõſideratione, iſtam ſententiam, & concluſionem tenet Sali. in d. l. ſciant qui. C. de legit. hære. ſi. col. ſnu. 11. Ange. de Aret. in d. §. ſed quemadmodum. 2. colum. num. 6.

19 Quæro tamen circa materiam noſtram, ſi fortè filius impubes mortuus eſt infra illum annũ, in quo mater debeat aſſumere tutelam, uel petere a iudice alium tutorem dari, & tñ deceſſit in fine anni, ita ꝙ remanebat breuiſſimum tempus in quo uerisimi liter non poterat mater ſumere tutelã, uel facere alium tutorem dari ſecundum ſtylum Curiæ, & requiſita pro expeditione decernẽdæ tutelæ, an mater poſſit filio ſuccedere, cum annus prorſus & omninò non erat lapſus, vel priuet eius ſucceſſione, quia uidetur eſſe in tanta culpa & negligentia, tanquam ſi totus annus eſſet trãſactus, cum intra illud reſiduum temporis licet filius uiueret, impoſſibile eſſet, ꝙ mater poſſit expedire prædictam receptionem, uel dationem tutelæ, & uidetur, quod mater amittat ſucceſſionem filij, ac ſi moreretur infra pupillarem ætatem poſt lapſum totius anni. Primò, quia ille qui tenetur ad aliquod factum infra certum tempus explicandum ſub pœna, & labatur tantum tempus, ꝙ in reſiduo impoſſibile ſit illud impleri, ſtatim tenetur, & incurrit pœnam, licet cum effectu non poſſit conueniri, niſi trãſacto toto tempore: ita probat tex. ſingularis, in l. cum ſtipulatus ſim mihi a Proculo. ff. de uerb. obl. quẽ ad hoc ibi notat & commendat Bar. Pau. & comm. doct. tex. in l. illa ſtipulatione ſi Kalendis. eod. titu. text. in l. quicquid aſtringẽdę. §. ſi. eo. tit. tex. in l. uoluti. §. ſi. eod. titu. Secundò facit tex. in l. 2. §. ſi quis tamen cum poſſet. ff. ſi qs cautio. ubi habetur, quod ſemper eſt imputandum ei, qui nimis ſe arctauit ad aliquid expediendũ, cum ſit in culpa: & in expreſſo iſtam ſent. & concl. tenet Pau. de Caſtr. in l. non omnes. ff. ſi cert. peta. pen. col. nu. 10. idem Paul. in l. ſi deceſſerit. ff. qui ſatiſd. cogan. 1. col. nu. 8. Alex. de Imo. in l. cum ſtipulatus ſim mihi a Proculo. pen. col. nu. 11. de uerb. obl. Sed his non obſtantibus ego teneo contrariam ſentẽtiam: imò, ꝙ tali caſu mater non priuetur ſucceſſione filij, niſi moriatur poſt lapſum totius anni. Primò, quia ille, qui tenetur ad aliquod factum infra certum tempus explicandum, non incurrit pęnam legalem, niſi labatur totum tempus integraliter: tex. eſt in l. in inſulam infra biennium. ff. de uerb. obl. & ibi notat Bart. & com. doct. Secundò, facit text. in c. commiſſa. de elect. in 6. ubi habetur, ꝙ ſi quis adeptus eſt beneficium in eccleſia parochiali, & infra annum nõ fecit ſe ordinari, priuatur beneficio, tamen non incurrit in pœnam priuationis, niſi toto anno integraliter tranſacto, & in expreſſo iſtam ſen. & conclu. tenet Paul. de Ca. ſibi contrarius, in l. cum ſtipulatus ſim mihi a Proculo. 2. col. num. 6. de uerb. oblig. Alex. de Imol. in l. ſi deceſſerit. ff. qui ſatiſd. cogan. ſi. col. nu. 10. & prędicti doctores reſpondent ad textum, qui uidetur probare contrarium, in dicto capitul. commiſſa. & ex his remanet ſufficienter declarata lex 15. & 16.

TEXTVS XVII.

QVANDO el padre, o la madre mejorare a alguno de ſus hijos o deſcendientes legitimos, en el tercio de ſus bienes en teſtamento, o en otra poſtrimera uoluntad, o por otro algun contrato entre uiuos, ora el hijo eſte en po-

der del padre que hizo la dicha mejoria, o no faſta la hora de ſu muerte la pueda reuocar quando quiſiere: ſaluo ſi hecha la dicha mejoria, por contrato entre viuos, ouiere entregado la poſſeſſion de la coſa, o coſas en el dicho tercio contenidas a la perſona a quien la hiziere, o a quien ſu poder ouier, o le ouiere entregado ante eſcriuano la eſcriptura dello: o el dicho contrato ſe ouiere hecho por cauſa onerosa con otro tercero aſſi como uia de caſamiento, o por otra coſa ſemejante, que en eſtos caſos, mandamos que el dicho tercio no ſe pueda reuocar ſin reſerua, ſe el que lo hizo en el miſmo cõtrato el poder para lo reuocar, o por alguna cauſa que ſegun leyes de nueſtros reynos las donaciones perfectas, y con derecho fechas ſe pueden reuocar. Id eſt: *Quum pater, aut mater auxerit* (Hiſp. meliorauerit) *quenquam ex filijs, aut deſcendentibus legitimis ex tertio ſuorum bonorum per teſtamentum, aut aliam ultimam uoluntatem, aut per quempiam alium contractum inter uiuos, ſit uel non ſit filius in poteſtate patris, qui eiuſmodi augmentum fecerit, uſque ad horam mortis ſuæ, poſſit illud cum libuerit, reuocare, niſi prædicto augmento facto per contractum inter uiuos, poſſeſſionẽ rei, aut rerum in prædicto tertio contentarum aucto tradiderit, aut eius poteſtatẽ habenti, aut ei coram tabellione ſcripturam eius tradiderit: aut eiuſmodi contractus factus fuerit ob cauſam oneroſam, cum alio tertio, exempli cauſa, ut ratione matrimonij, aut ob rem ſimilem. Nam in eiuſmodi caſibus præcipimus, ut prædictum augmentum ex tertio non poſſit reuocari, niſi is qui contractum fecit, in eodem ſibi reſeruauerit facultatem eum reuocandi, aut propter aliã cauſam ex ijs, propter quas etiam perfectæ donationes, & iure factæ, iuxta leges noſtrorum regnorum reuocari poſſunt.*

SVMMARIVM.

1 *Legitima filij quanta fuerit olim de iure communi, & hodie ſit de iure authenticorum.*

2 *Quid detrahatur prius de hæreditate patris tertium bonorum, uel quintum?*

3 *An melioratio facta filio per cõtractum inter uiuos, poſſit reuocari?*

4 *De iure communi donatio inter patrem, & filium in poteſtate, an ualeat?*

5 *Donatio facta filio emancipato, uel reſpectu matris, an ualeat?*

6 *Quando hæres grauatur per teſtatorem hæreditatem reſtituere uni ex liberis poſt mortem, an poſſit hæres illud reſtituere in uita?*

7 *Si quis grauatur aliquid reſtituere pauperibus, an poſſit reſtituere in uita?*

8 *An pater, uel mater poſſit in uita meliorationem tertij bonorum facere?*

9 *Donatio ſimplex inter patrem & filiũ emancipatum, an hodie ualeat ſine traditione?*

10 *An melioratio facta de tertio, & quinto, & tradita poſſeſſione poſſit reuocari?*

11 *Si facta eſt melioratio tertij, tradita poſſeſſione, & poſtea pater plura bona acquiſiuit, an ſit irreuocabilis quo ad bona futura?*

12 *Clauſula conſtituti, an extendatur ad bona futura?*

13 *Si tradita eſt poſſeſſio meliorationis, limitata tantum in bonis præſentibus, an*

extendatur

extendatur ad bona futura?

14 *Si pater melioravit filium, & aſſignavit fundum in quo melioratur, & res aſſignata non æquivaleat tertio, ſed ſit minoris quantitatis, an ſuppleatur quod deficit?*

15 *An requiratur, quod poſſeſſio meliorationis tradatur per actum uerum: an ſufficiat per actum fictum?*

16 *An per traditionem ſcripturæ transferatur poſſeſſio?*

17 *Incertitudo, an uitiet poſſeſſionem?*

18 *An pater teneatur meliorare filium magis dignum, uel poſſit meliorare quem uelit?*

19 *An in unicum filium cadat melioratio?*

20 *Si pater dicat, melioro filium meum, non exprimendo in quanta, an uitietur melioratio?*

21 *Si pater diuiſit bona ſua in uita inter filios, & uni eorum aſſignauit maiorem quantitatem, an poſſit pater talem diuiſionem reuocare?*

22 *Si pater tempore meliorationis nõ poſuit grauamen, an poſſit poni poſtea ex interuallo?*

23 *An ualeat grauamen ſucceſſiuum tempore meliorationis poſitum?*

24 *An melioratio facta a parentibus in ultima uoluntate, poſſit reuocari?*

LEX XVII.

IN primis pro perfecta declaratione huius legis, & materiæ, præſuppono, ꝙ de iure communi legitima filiorum erat quarta pars bonorum patris, uel matris, quam de neceſſitate tenebatur eis relinquere, & in alijs bonis poterat ad libitum diſponere in quem uelit, tam per uiam contractus, q̃ ultimæ uoluntatis: tex. eſt in l. Papinianus. §. quarta autẽ. ff. de inoff. teſta. tex. in l. cum quæritur. C. eo. tit. poſtea uerò de iure nouo Auth. legitima fuit augmẽtata, quia ſi pater, uel mater habeat quatuor filios uel pauciores, legitima eorum erat tertia pars bonorũ: ſi uerò eſſent plures filii, legitima erat ſemis, hoc eſt dimidia pars omnium bonorum, tex. in Auth. de trien. & ſemiſſ. §. 1. & 2. coll. 3. tex. in Auth. nouiſſima. C. de inoff. teſta. hodie tñ de iure noſtro regio, legitima filiorũ eſt, omnia bona patris, uel matris, præter q̃ntum, in quo pater, uel mater põt ad libitum diſponere pro aĩa, uel in fauorẽ extranei, uel pro qualibet cã. Item ẽt poteſt diſponere de tertio bonorũ inter filios & deſcendentes tm̃, quia poteſt meliorare unum uel aliquos eorũ quos uoluerit in prędicto tertio in uita uel morte: ita diſponit l. 9. tit. 5. lib. 3. fori ll. & noſtra lex 17 cum plurib. aliis infra his legibus Tauri. Pulchrũ tñ dubium eſt, quod iſtorum deducatur, uel detrahatur prius de hæreditate & patrimonio patris, uel matris, an tertium uel quintum? nam ex hoc maxima reſultat utilitas, nam ſi quid eorum prius deducatur, uel detrahatur, erit maioris ualoris, q̃ ſi poſtea deducatur, uel detrahatur: & ur̃ dicendum quod prius, & ante omnia deducatur tertium bonorum: quia uerè omnes leges noſtri regni prius loquunt̃ de tertio, q̃ de quinto, dicendo, ꝙ pater, uel mater poſſit meliorare filium quẽ uelit in tertio & quinto bonorum: unde arguendo ab ordine literę prius uidetur deducendum tertium, quàm quintum: arg. tex. in l. quoties, ff. de uſufru. ubi ſi teſtator reliquit uſumfructũ Titio & Seio, alternis annis fruendũ, & ſit inter eos contentio, quis eorũ utatur & fruatur primo anno, dicit tex. ꝙ Titius præfertur, & prius debet uti, & frui, quia cum in ſcriptura prius ſit nominatus, ur̃ magis dilectus, & per cõſequens præferendus: & in tm̃ hoc eſt uerum, ut procedat, & habeat locum ẽt ſi in ſecundo noĩato cõcurrat ordo charitatis uel ſanguinis: ut quia ſit cõiunctus uel affinis, quia adhuc ſp p̃fertur primo noĩatus: text. eſt ſing. in iure, in l. cũ pr̃. §. pe. ff. de leg. 2. & ibi ad hoc no. & reputat ſing. Pau. & alii doc.

2 Sed his non obſtantibus contrariũ eſt dđm in nr̃o caſu, & q. imò ꝙ prius dedu-

deducatur & detrahať quintũ bonorũ de hæreditate patris uel matris q̃ tertiũ,& hoc fauore aĩæ:ut ſit maioris ualoris & quantitatis, q̃ ſi deduceretť & dettaheretť poſt tertiũ: ita expreſsẽ diſponit lex. 214. in ll. ſtyli. & ita cõiter ſeruať & practicať in noſtro regno: & practica & forma diuiſionis erit iſta, ꝙ tota hęreditas & patrimoniũ patris vel matris dẽt fieri unus aceruus & cumulus, & ex eo priùs & ante oĩa ſunt deducenda debita, quia non dicuntur bona niſi deducto ære alieno, ut in l. ſubſignatum.§. bona.ff.de verb.ſignifi. & de reſiduo fient quinq; partes æquales & una aſſignabiť & diſtribueť pro quinto iunctim uel diuiſim prout teſtator diſpoſuit, poſtea verò aliç quatuor partes fient unus aceruus & cumulus, & diuidetur in tres partes, & una erit tertiũ, & applicabiť filio meliorato,& aliæ duæ partes erunt legitima filiorũ, & debent diuidi inter eos æqualiter:& ita tenet Roder. Sua.in repe.l.qm in prioribus.C. de inoffi. teſt. fol.88.4.col.uer.modus practicãdi. & probat l.30.infrà eo.

3 Item q̃ro ſi pater uel mater meliorauit filium uel filiam in tertio bonorũ per contractũ inter uiuos,an poſſit pęnitere & talem meliorationẽ reuocare. in quo articulo magiſtraliter & reſolutiuè dico, ꝙ ſi tradita ſit poſſeſſio ꝓdictæ meliorationis,uel facta ſit melioratio ex cã onerosa matrimonij, uel tradita ſit ſcriptura, non põt reuocari: ſi uerò non ſit tradita poſſeſſio, nec interueniat aliqua alia cauſa uel ſolennitas prædicta, benè põt ad libitum uſq; ad mortem reuocari, modò filius ſit in poteſtate,modò non:ita expreſsè diſponit noſtra lex. 17. Tauri, & iſta eſt eius principalis deciſio.

Sed aduertẽdũ pro eius pfecta declaratione, ꝙ iſta lex vř valdè dubia, &
4 correctoria, iuris cõis, qa de iure cõi donatio inter patrẽ & filiũ in ptãte ipſo iure non ualet, adeò ꝙ non oritur ex ea aliqua obligatio ciuilis nec naturalis: tex. eſt in l.2.C. de inoffi. donа.& ibi gl.or.& commu.doct. text.in l.donationes quas parẽtes.C. de dona. inter ui & uxo.& ibi etiam docto. tex. in l.cùm de bonis.C.de donatio. text. in l.ſi donatione.C.de colla. text. in l. 1.§.ſi pater.ff.pro donato.tex.in l.Pomponius Philadelphus.ff. fam.herc.tex. in l.4.C.eo.tit.tex.in l. cum oportet.§. ſin autem res. C. de bonis quæ libe. & vtrobiq; cõm.doct. Cuius rõ eſt,qa in ipſo inſtanti prædicta donatio & eius uirtus & effectus reacquireretur patri rõne patriæ ptãtis: ꝑ regulam text. cùm materia,in l placet.ff.de acq. hęredi.ergo meritò non ualet,quia videretur pater ſibimet donare & obligari: arg.tex.in l.qui ſic ſoluit.ff. de ſol.tex. in l.ſi quis pro eo. ff. de fideiu. text. in regu.ubi repugnantia.de regu.iuris.& in terminis iſtam rõnem ponit gl. or. in d.l.2.C.de inoffi.dona.& ibi ſequuntur commu.doct. tenet etiam Bart.qui notabiliter loquitur, in l. frater à fratre. ff. de condict. indebi. pe. col.6.q. principali.& ibi comm.alij doct. & in tm̃ hoc eſt uerum, ut talis donatio nõ confirmetur morte patris, qñ in uita non interueniat traditio: ſi uerò inter ueniat traditio, benè cõfirmať morte, & ſilentio patris: ut in dictis iuribus, cuius rõ eſt,qa nõ interueniente traditione, non eſt quid cõfirmeť,cũ donatio & eius obligatio ſit omninò nulla, ſed qñ eſt facta traditio, iã reperiť qd confirmabile,hoc eſt,ipſa traditio: qa cũ pater promiſerit filiũ habere uſque ad mortem, tacitè vř uelle ei perfectè dare, & priorẽ donationẽ confirmare.

Sed noſtra lex vult, ꝙ melioratio tertij non tradita ualeat ſaltem ut confirmetur morte:item,ꝙ melioratio tradita ſtatim ualeat, & non poſſit reuocari,nec egeat confirmatione: ergo apertè eſt correctoria iuris cõis, & neceſſario eſſet q̃rẽda & inueſtigãda rõ.

5 Item etiã iſta lex & eius diſpoſitio vř ualde dubia & correctoria in alio, quia de iure cõi donatio facta filio emancipato, uel reſpectu matris, indiſtinctè ualet & tenet efficaciter, mõ ſit tradita

tradita poſſeſſio, mõ nõ: quia ceſſat rõ ſuperior & cõis: ita probant prædicta iura, & ibi com.doct. Sed noſtra lex dicit, quod melioratio tertij facta filio emancipato, uel reſpectu matris, habeat eandem uim, naturam, & effectũ, q̃ habet donatio facta filio in ptãte, & per conſequens non ualet efficaciter, qñ nõ eſt facta traditio, facta uerò traditione ualet & tenet irreuocabiliter, & ſic apertè eſt correctoria iuris cõis, & eſſet q̃renda & inueſtigãda ratio: ſed pro uera & perfecta reſolutione põt dici, ꝙ prædicta lex Tauri habeat locum & procedat in tertio bonorum, ꝙ eſt legitima filiorum: & donatio uel aſſignatio legitimè facta in uita benè ualet & tenet inter patrem & filium: quia non cenſetur merè liberalitas nec gratuita donatio, ſed potius debiti ſolutio, & præuentio q̃dam facta per patrem in uita eius, ꝙ tenebatur dare poſt mortem: ita probat text. in l. ſi non mortis. ff. de inoffi. teſta. & ibi expreſſè notat Ange. de Peru. text. in l. ſi qñ. §. & generaliter. C. eo. tit. tex. not. in l. cum quo de peculio. §. fin. ff. ad l. Fal. & ibi docto. Confirmatur per tex. in l. ſed ſi uir. §. ꝙ uir uxori. ff. de donat. inter uir. & vxo. ubi hr̃, ꝙ licèt donatio inter uirũ & uxorem non ualeat, tñ ſi maritus erat debitor uxoris in diem, poterit ſtatim ſoluere & anticipare diem ſolutionis. Sed iſta rõ & ſolutio nullo mõ concludit nec ſatisfacit. Primò, quia ſm eam lex noſtra Tauri non requireret traditionẽ. Secundò, quia in filijs emancipatis, uel reſpectu matris indiſtinctè deberet valere donatio vel melioratio, etiam ſi non fieret pro legitima. Tertiò, quia aſſumptum & præſuppoſitũ eſt falſũ: quia de iure cõi donatio inter patrem & filium, etiam pro legitima nõ ualet: nec obſtant iura prædicta, quia bene probãt, ꝙ pater poteſt dare uel aſſignare pro legitima ut computetur in ea, ſed non dicunt nec probant, ꝙ ſtatim ualeat: & in terminis ita probat tex. in l. cũ de bonis. C. de don. & ibi expreſſè no. & commendat Bal. & alij doctores, tenet etiam Areti. in l. placet. de acqui. hære. 3. col. nu. 4. Iaſ. in l frater à fratre. antepe. col. ff. de condi. indebi. & ibi Socin. 11. col. verſic. notabis tñ. doctor Segura in repet. l. vnum ex familia. §. ſed ſi fundum. fo. 50. vbi benè fundat, facit etiam glo. not. & ibi Bal. & comm. opi. in l. 2. C. de inoffi. dona. vbi dicit, ꝙ donatio inter patrem & filium non ualet, etiam propter alimenta: ergo à fortiori nec ꝓ legitima vel aliter: & ſecundò & quidem notabiliter dico, ꝙ prædicta melioratio tertij non eſt mera & propria donatio: ſed potiùs eſt quædam electio & aſſignatio facta inter filios: nam per legem antiquam fori poterat pater in ultima uoluntate filium quem uellet meliorare in tertio bonorum: & in hoc maximum poterat eſſe dubium, an illãmet facultatem habeat pater uel mater per contractum inter uiuos, ut poſſit in uita unum ex filijs eligere & meliorare cæteris præferendo, & an poſſit talem meliorationem uel electionem reuocare, ſicut poſſet illam faciendo in ultima uoluntate, de quo erat maxima controuerſia ante noſtram l. Tauri. &

6 videbatur ꝙ ſic: quia de iure cõi quando hæres uel legatarius erat grauatus per teſtatorem, hæreditatem uel legatum tpe mortis reſtituere uni ex liberis, uel uni ex conſanguineis, uel uni ex certis perſonis, nõ poterat talis hæres uel legatarius illud efficaciter reſtituere in uita: & ſi de facto eligeret, & reſtitueret, talis electio & reſtitutio non tenet nec ualet efficaciter, ſed ipſe grauatus poteſt eam vſq; ad mortẽ reuocare, & alium eligere & præferre, & eo non reuocante, talis electio & reſtitutio cõfirmatur per mortem eius, mõ ſit tradita poſſeſſio, mõ non: text. eſt ſingularis in iure, in l. cum pater. §. à filia. ff. de lega. 2. cuius uerba ſunt, à filia pater petierat, ut cui uellet ex liberis ſuis prædia cùm moreretur reſtitueret, uni ex liberis prędia uiuẽs donauit, nõ eſſet electionem pp incertũ

diem

diem fideicommiſſi, certè donationis uidebatur: nam in eum deſtinatio diri gi pôt qui fideicommiſſum inter cæte ros habiturus eſt, remota matris electione. Et ibi notat & commendat gl. or. Bar. Albe. Bal. Paul. Imol. & Rapha. Cuma. text. in l. unum ex familia. eod. titu. & ibi prędicti doctores. tex. in l. ſi liusfa. §. diuus Seuerus. ff. de legatis. 1. cuius ratio eſt, quia cũ talis hæres uel legatarius ſit grauatus eligere & reſtituere tpe mortis, nõ pôt antea electiõnem facere, & tps præuenire: quia fieret præiudicium eis inter quos dẽt fieri electio, cùm tñ debeat eligere unũ ex eis qui reperiantur uiui tpe mortis, & fortè electus illo tpe erit mortuus. Itẽ etiã quia tpe mortis pôt eſſe unus tm̃ in quo uerificetur & conſolidetur fideicommiſſum, & per conſequens tẽpus mortis in quo eſt facienda reſtitutio, poteſt mutare perſonam & formã reſtitutionis & effectum acqſitionis. Secunda rõ eſt, quia cùm talis hæres uel legatarius ſit grauatus in diem incertum mortis, & ſic ſub conditione, ut in l. dies incertus. ff. de condi. & demonſt. ſequitur, ꝙ ante aduentum conditionis efficaciter non potuit ſoluere nec eligere: unde meritò ante mortem poterit electionem & reſtitutionem reuocare, arg. tex. in l. ſub condi tiõe. ff. de cõdi. Idẽ tex. in l. ſufficit, eo. tit. tex. in l. q promiſit. eo. tit. tex. in l.... §. fi. ff. qñ dies vſusfructus lega. cedat. tex. in l. ſi quis reum. §. Iulianus. ff. de libe. lega. tex. ĩ l. grege. §. fi. ff. de pign. & utrobique docto Ex quibus infertur ꝙ ſi electus decedat in uita ipſius grauati & eligere debentis: non tranſmit tit hæreditatem, legatum, uel fideicõmiſſum ad hæredes, ſed grauatus poſſet reuocare & eligere uſq; ad mortẽ: ita probant prædicta iura, & ibi tenent comm. doct. Nec obſtat tex. nota. in l. poſt mortem. C. de fideicom. ubi hr̃, ꝙ hæres grauatus per teſtatorem aliquã rem per fideicommiſſum poſt mortẽ reſtituere, pôt ſtatim qñ noluerit reſtituere: quia debet intelligi qñ erat grauatus reſtituere certæ & determinatæ perſonæ: quo caſu meritò pôt fieri ſtatim reſtitutio, quia dilatio tm̃ cenſet poſita fauore hæredis grauati, cui pôt renũciare: iura uerò ſuperiora loquuntur & procedunt qñ reſtitutio eſt faciẽda poſt mortem uni ex certis pſonis, quo caſu non poteſt fieri antea, qa ſequeretur præiudicium his qui illo tẽpore uiuerent, & inter quos dẽt fieri electio, per rõnes ſuperiores: & in expreſſo ita tenet & declarat gl. or. in d. l. poſt mortem. C. de fideicom. & ibi. Petrus, Cinus, Iac. Bu. Bar. Albe. Ange. Sali. Iaſ. & com. doct.

7 Ex quo infert, ꝙ ſi teſtator in teſtamento iuſſit bona ſua uel partem eorum poſt mortem, hæredis inter pauperes reſtitui, uel inter uirgines maritandas diſtribui, non poſſunt reſtitui nec diſtribui in uita: & in terminis ita tenet & reputat notandum Bart. Paul. Imo. & com. doct. in dicta l. cùm pater. §. à filia. de lega. 2. idem Bart. Ang. Paul. Sali. & Iaſ. in dicta l. poſt mortẽ. C. de fideicom. tenet etiam Bal. Ange. & alij docto. in l. filiusfa. §. diuus Seuerus. ff. de lega. 1. Ang. Imo. & cõiter docto. in l. ſed & ſi alio. §. ſi quis ſub conditione. ff. ad Trebellia. Ange. Imol. & moderni, in l. ſtipu. iſta. §. inter certum. ff. de uerb. oblig. contrarium tñ in hoc tenet Bald. in d. l. poſt mortem. C. de fideicom. 3. col. nu. 10. imò, ꝙ ſtatim pôt ſit fieri reſtitutio uel diſtributio p grauatum. Primò quia ſi teſtator cogitaſſet de uoluntate grauati, benè permiſiſſet & diſponeret fauore animæ ſuæ: ergo licet nõ dixerit, pro expreſſo dẽt haberi, arg. glo. ſingu. in l. tale pactũ. §. fi. ff. de pactis. Secundò quia non vr̃ illud legatum uel fideicommiſſum incertum nec conditionale. cùm Deo immortali uideatur relictum: iuxta illud. Quod uni ex minimis feciſtis, mihi feciſtis. Tertio, quia licèt perſona ſingularis uel particularis ſit incerta, tñ uniuerſalis eſt certa & neceſſaria, id eſt collegium pauperum, arg. tex. in Authen. omnes peregrini. C. commu. de ſucce.

de ſucc. & probatur authoritate Dñi dicentis pauperes autem ſp habebitis vobiſcum. Quartò, quia teſtator nõ vr̃ habuiſſe affectionem ad certã uel certas pſonas particulares, ſed magis ad genus perſonarum, id eſt, ad quantitatem paupertatis uel pietatis: ergo vr̃, ꝙ ſtatim uel qñ velit grauatus, poteſt eligere & reſtituere nõ expectata morte uel tpe: & iſtam eandẽ ſent. & con. Bald. tenet ibi. Paul. 2. col. Io. de Imo. in d. l. filiusfa. §. diuus Seueros. ff. de lega. 1. ſi q. & certè iſtam ego tenerem ꝓ uera & æqua, per rõnes ſuperiores in iudicando & conſulendo. Ex quo ſecundo deducitur, ꝙ ſi eo caſu quo hæres eſt grauatus reſtituere uni de certis perſonis, oẽs illæ perſonæ decedãt in uita grauati, excepta una, poterit ei ſtatim fieri reſtitutio: argu. text. in d. l. poſt mortem, & quia iſto caſu ceſſant prædictæ rationes prohibitiuæ. & in terminis ita tenet Bal. in d. l. poſt mortem. 1. col. & 1. oppo.

8 Modò his præſuppoſitis dico, quod de iure noſtro regio, attenta prædicta lege fori antiqua, poterat pater uel mater in uita talem electionem & meliorationem tertij bonorum facere, & filium quem uelit eligere & nominare, ſed pꝯt ips uitæ ſuæ uſque ad mortem ad libitum reuocare: & in expreſſo iſtã qõnem ante l. Tauri, mouit doctor de Segura in rep. l. unũ ex familia. §. ſed ſi fundum, 22. col. uerſi. 4. mõ. ff. de leg. 2. ubi arguit ad partes, & finaliter concludit, eam regulando ad inſtar donationis inter patrem & filium: itaque ſi talis melioratio fiat filio in poteſtate, non ualeat nec tenet, qñ non interuenit traditio: ſi uerò interueniat traditio, ſimiliter non ualet ſtatim: ſed confirmatur morte: ſi uerò fiat filio emancipato uel reſpectu matris, ſtatim ualet & tenet irreuocabiliter: & ſic ĩ omnibus iudicatur tanquã donatio ſimplex inter patrem & filium: & iſtã eãdẽ ſent. & con. tenet & fundat Ferdinãdus de Loazes, ĩ repe. l. filiusfamiliàs. §. diui. ff. de lega. 1. nu. 36. cuius authoritatem non cõtemnimus, licet illam repetitionem fecerit in quinto anno ſtudij ſui, ut ipſe atteſtatur in eadem repetitione 2. col. & tenendo hãc partẽ nõ obſtabat tex. in d. l. cùm pater. §. à filia. cùm his quæ in eius confirmationem adduximus: quia loquunť qñ quis hẽt ius eligendi in rebus alienis, & inſuper habet illud ius coarctatum ad eligendũ in articulo mortis: ideò ſi ante eligat, talis electio põt reuocari, quia nõ eſt valida nec perfecta: ſed in noſtro caſu & quæſtione pater hẽt ius eligẽdi unum ex filijs in proprijs bonis ſuis, nec illud ius eligendi hẽt à lege coarctatum tpe mortis. unde videbatur, ꝙ in uita poterat eligere, meliorare, & donare, ut dictum eſt: & qđ talis electio & melioratio reguletur ad inſtar alterius cuiuslibet donationis: ſed iſtud dubiũ uoluit tollere noſtra lex, & diſponere, ꝙ ſi nõ tradatur poſſeſſio, poſſit melioratio reuocari: ſi uerò tradatur poſſeſſio, nõ poſſit amplius reuocari, mõ fiat à patre, modò à matre: & modò filius ſit in ptãte, modò emancipatus: & iſte eſt uerus & realis ſenſus & intellectus huius legis: ex qua lege ſic declarata videtur inferendum notabiliter & ſubtiliter, ꝙ hodie in noſtro regno donatio ſimplex inter patrem & filium in poteſtate, ualet & tenet ſine traditione, licèt poſſit reuocari, ſed morte cõfirmatur: licèt hoc caſu de iure cõi eſſet omninò nulla, & non confirmaretur: donatio uerò ſecuta traditione ſtatim ualet & tenet efficaciter, & non requirit cõfirmari per mortem, licèt iſto caſu de iure communi requirebatur.

9 Item infertur, quòd donatio ſimplex inter patrem & filium emancipatum, uel inter matrem & filium nõ ualeat neq; teneat efficaciter, niſi ſecuta traditione, licèt de iure cõi ſtatim ualeret & teneret, cùm eſſet impedimentũ patriæ poteſtatis, ut in iurib. ſuprà proximè allegatis: & hoc vr̃ apertè ꝓbare iſta lex 17. iuncta lege. 26. infrà eodem? ubi habetur, quòd quælibet

donatio

donatio ſimpliciter facta inter patrẽ
& filium, intelligitur facta pro melio
ratione tertij, & cenſetur filius in ea
melioratus, ſed melioratio ſine tradi-
tione non ualet neque tenet efficaci-
ter indiſtinctè: ergo apertè corrigitur
tota materia donationis inter patrem
& filium in ptāte, uel emancipatũ, uel
reſpectu matris: & in expreſſo ita te-
net Ciſuentes in d.l.26.2.col.uerb.ſed
dubitatur, infrà eõ.& ibi Palatius Ruu
ius & alij gloſſatores: qui ſimiliter te-
nent, ꝙ donatio facta filio emancipa-
to, uel facta à matre non ualeat effica-
citer: ſed poſſit reuocari nõ ſecuta tra-
ditione, cùm habeat uim melioratio-
nis. Sed his non obſtãtibus, ego teneo
contrarium, imò, ꝙ donatio ſimplex
facta filio in ptāte uel emãcipato, vel
facta à matre, habeat hodie eãdẽ vim,
naturam, & effectum, quo ad ualidita-
tem eius, & nihil in ea corrigatur per
noſtras ll. Tauri. nec obſtat prædicta
lex 26. infrà eodem, prout põderaui:
quia rñdeo, ꝙ tñ uult illa lex, ꝙ dona
tio ſimplex poſtq̃ iam ualet, & tenet,
& eſt perfecta uel confirmata iuris ſo-
lennitate & diſpoſitione, computetur
in tertio bonorum, & cenſeatur filius
in ea melioratus: & nõ teneatur cõfer-
re vel computare in ſua legitima, ſed
habeat illam pręcipuam tanquam ſi in
ea eſſet melioratus: non tñ uoluit lex
aliquid mutare uel diſponere circa ſo-
lennitatem uel ualiditatem donatio-
nis, imò remanet in diſpoſitione iuris
cõis. Confirmatur, quia aliàs ſequeretᷣ
quod legatum ſimpliciter relictum à
patre uel matre in teſtamento filio vel
filię ſecuta traditione, non poſſet am-
plius reuocari, cum habeat uim melio
rationis: ſed iſtud eſt falſum, ut infra
iſta lege dico: ergo, &c. Et iſta eſt uera
& realis intelligentia & declaratio ad
iſtas leges. Nunc uerò circa noſtram
legem ſic declaratam ꝓpono aliquas
notabiles & neceſſarias qõnes: & pri-
10 mò q̃ro ſi pater uel mater meliorauit
filium in tertio & quinto bonorum, &
tradidit poſſeſſionem, poſſit reuocare
reſpectu quinti: & breuiter teneo, ꝙ
ſic; quia talis melioratio reſpicit bona
p̃ſentia & futura: ut in l.23. infrà codẽ:
ergo ſi ualet irreuocabiliter, pater uel
mater efficeretur inteſtabilis, cũ in ef
fectu eſſet donatio oĩum bonorũ prę
ſentium & futurorum: & ſic meritò re
ſpectu quinti nõ ualet efficaciter: imò,
poſſet per patrem uel matrem reuoca
ri, arg. tex. cum materia, in l. ſtipulatio
hoc mõ concepta. ff. de uerb. obliga. &
iõ meritò & cùm myſterio noſtra lex
tm̃ loquiť in tertio, & non in quinto.
11 Secundò quęro; ſi pater uel mater
meliorauit filium in tertio bonorum,
& tradidit poſſeſſionem, & poſteà plu
ra alia bona acquiſiuit: quo caſu talis
melioratio extẽditur ad ea, ut in l.23.
infrà eodem; an ſit irreuocabilis etiã
reſpectu eorum, & ſic reſpectu bono-
rum futurorum poſtea quæſitorum:
uel an pater & mater poſſit eam reuo-
care in bonis poſteà quæſitis, cùm nõ
tradiderit poſſeſſionem eorum: & bre
uiter & reſolutiuè dico & teneo, ꝙ ſi
melioratio eſt facta ex cã onéroſa ma
trimonij, quæ non reſpicit magis unà
bona q̃ alia, non põt reuocari, argumẽ
to huius legis.17. iuncta lege.23. infrà
codẽ. Si uerò eſt tradita ſcriptura me-
liorationis, ſimiliter non poteſt reuo-
cari, reſpectu aliquorum bonorum: ſi
verò eſt tradita poſſeſſio ſimpliciter
& genericè, taliter, ꝙ poteſt extendi
ad bona futura: ut ſi pater uel mater ſe
conſtituat poſſidere prædictam melio
rationem nomine filij, tunc ſimiliter
non poteſt reuocari reſpectu futuro-
rum, qa cùm de natura meliorationis
ſit, quod extendatur ad bona futura p̃-
12 dicta clauſula cõſtituti, uirtualiter ha
bebit eandem naturam & effectum, ut
extendatur ad ea poſtq̃ ſint acquiſita,
mõ pater uel mater qui uel quæ melio
rauit, expreſsè dixerit, ꝙ conſtituebat
ſe ꝓ bonis p̃ſentibus & futuris, modõ
ſimpliciter meliorauit & dixit, ꝙ con
ſtituebat ſe nomine filij poſſidere: qã
utroq; caſu uirtus & effectus clauſulæ
cõſtituti extẽdiť ad bona p̃ſentia & fu

tura,

tura, ſicut ipſa melioratio: & per cõſe-
quens non põt reuocari. Pro qua ſnīa
& conclū. facit tex. in ncta ſnīa Iacob.
Butr. in l. fi. C. quæ res pignori obliga
ri poſſunt, vbi dicit text. ꝙ hypotheca
& obligatio bonorũ ſimpliciter facta
in aliquo actu vel contractu, extendi-
tur ad bona futura: & dicit ibi Iac. Bu.
quod ſimiliter clauſula conſtituti, in
eo ſimpliciter & generice poſita extẽ-
ditur etiam ad bona futura, ut in eis
quæratur poſſeſſio creditori: & illam
ſnīam & conclu. tenet ibi Sali. Io. de
Imo. in l. ſtipulatio hoc mõ concepta.
ff. de verb. oblig. fi. col. & ibi Ludo. Ro
ma. tenet ẽt Aret. Vincen. & Soci. in l.
3. §. incertam. ff. de acq. poſſ. Ange. de
Are. in §. actio. Inſtit. de actionibus. 4.
col. nu 10. Bar in conſi. 76. Ant. Negu.
in tract. de pignorib. 6. ſol. 1. col. ergo
ita dicimus in noſtro caſu, ꝙ ſicut me
lioratio ex ſui natura extẽditur ad bo
na futura: ita eodẽ modo clauſula con
ſtituti, in ea poſita debet extendi. Se-
cundò facit tex. in l. quamuis. ff. de pre
cario. vbi ſi quis cõſtituit ſe precario
poſſidere ancillam, iſtud precarium
& poſſeſſio extenditur ad partum ex
ea naſciturũ. Tertiò facit tex. in l. pen.
ff. vt lega. nomi. caue. vbi hr̃, ꝙ ſi plu-
res ſunt hęredes, & vnus eorum pręſti
tit cautionem cum fideiuſſoribus de
ſoluendo legato, & poſtea aliqui hęre
des repudiãt, uel ſine aditione moriã
tur & accreſcãt ſibi aliæ partes, cautio
fideiuſſoria extenditur ad partes quæ
poſteà ſibi obuenerunt. Quartò facit
tex. in l. 2. ff. quorum legatorum, vbi di
cit ꝙ licet hæres nõ poſſit agere illo
interdicto quorum legatorum, contra
legatarium niſi ſatiſdederit ꝓ toto le
gato, tñ ſi ſatiſdederit pro parte & po
ſtea accreſcat ei alia pars, p oteſt hęres
uti illo interdicto: qa illa prima ſatiſ
datio extẽditur ad alias partes poſtea
obuenientes. Quintò facit tex. in l. dã
ni infecti ſtipulatio. la. 1. §. ſi is qui ui-
cinas. ff. de dãna. infect. vbi hr̃ qđ cau
tio dãni infecti pſtita ꝓ dãno domus
quæ tunc erat uacua, extẽditur ad oẽs
res poſtea ibi incluſas. Sextò facit tex.
in l. Lucius. ff. qui potio. in pign. habe.
vbi dr̃ ꝙ ſi quis contraxit cũ debitore
ſub hypotheca, & poſtea ſecundus ẽt
cum hypotheca, primus præfertur ẽt
in vſuris, fructibus, & acceſſorijs
obuenientibus poſt ſecundã hypothe
cam. Septimò cõfirmatur niua & ſubti
li rõne, validitas & effectus cõſtituti
dependet ab ipſo actu uel cõtractu ſu
per quo interponitur, & regulatur ab
eo: ita probat tex. in l. fi. de cõſti. pecu.
tex. in l. ſi quis ante. ff. de acq. poſſ. tex.
in l. 4. §. pe. ff de pecul. tex. in l. ſi vt cer
to, §. vſq; adeo. ff. commodati. text. in
l. ſed addes. §. ſi qs mulierẽ uehendam.
ff. locati. Octauò facit text. in l. 4 ff. de
iure dotium. ubi incrementum dotis
habet eandem naturam & qualitatẽ ꝙ
ipſa dos principalis. Nonò facit text.
in l. ſi conuenerit. la. 2. §. 1. ff. de pign.
actio. ubi ſi proprietas hypothecatur,
vſusfructus poſtea ſuperueniens cadit
etiam ſub hypothecã. Decimò & fina-
liter facit text. in l. id ꝙ. ff. de peri. &
commo. rei ven. ubi in uenditione ali
cuius rei includitur etiam incremen-
tum quòd ei poſtea accedat.
13 Si verò eſt tradita poſſeſſio meliora
tionis, expſsè lĩtata in bonis pſentib.
qa pr̃ meliorauit filiũ in tertio bono-
rũ, & uerè uel fictè tradidit ſibi poſſeſ
ſionẽ illius tertij tñ in bonis pſentib.
qa p actũ uerũ miſit in poſſeſſionẽ cu
iuſlibet rei ꝓ tertia parte: uel p actũ fi
ctũ tranſtulit poſſeſſionẽ conſtituẽdo
ſe poſſidere bona pſentia ꝓ tertia par
te: uel quolibet alio mõ. & poſtea acq
ſiuit alia plura bona, in qbus ẽt cenſet
fili⁹ melioratus: certè hoc caſu eſt for
tius: & magis dubiũ, an ſaltẽ reſpectu
futurorũ poſſit fieri reuocatio, qa in
eis nõ eſt tradita poſſeſſio, cũ fuerit ex
preſſa & limitata tñ in bonis pręsẽti
bus. Sed adhuc ĩ iſto caſu teneo ꝙ nul
lo mõ poſſit reuocari, qa ex eo ꝙ me-
lioratio eſt perfecta & irreuocabilis
reſpectu pſentium, eſt ẽt irreuocabilis
reſpectu futurorũ, cũ extendat ad illa
cũ ſua natura & qualitate, p iura & fun
damenta

damenta ſuprà allegata: & hoc teneo pro firma ueritate & reputo nouum & ſubtile.

Tertiò quæro, ſi pater uel mater meliorauit filiũ in tertio bonorũ, & aſſignauit illud in aliqua re certa, prout facere põt, ut in l. 19. infra eo. & talis res aſſignata nõ æquiualeat tertio, ſed ſit melioris ualoris & æſtimationis, an illud ꝙ deficit pro complemento tertij, debet ſolui & ſuppleri ex alijs bonis? & inſuper an illa melioratio poſſit reuocari reſpectu illius partis, ualoris & æſtimationis, q̃ deficit pro complemento tertij. cùm reſpectu eius nõ ſit tradita poſſeſſio? & certè quo ad primum uĩ dicendum, quod debeat ſuppleri. Primò qa aſſignatio rei pro ſolutione alicuius legati, fideicõmiſſi, uel donationis, nõ minuit, auget nec alterat uirtutẽ eius: tex. eſt nota. in l. quidã teſtamẽta. ff de lega. 1. & ibi Bar. & cõ. doct. tex. in l. Paulo Callimacho §. fin. ff. de lega. 3. tex. in l. Lucius. in fin ff. de alimen. & ciba lega. tex. in l. ſi ſic. §. 1. ff de lega. 2. tex. in l. 1. §. ſi ſt. de dote prælegata. tex. in ca. per tuas, de dona. & in expreſſo ita tenet hic Ciſuentes & alij gloſſatores. Sed his nõn obſtãtibus ego teneo contrarium, imò quod prædicta melioratio tertij non debeat ſuppleri ex alijs bonis, ſed filius debeat eſſe contentus prædicta re ſibi aſſignata, quia prædicta iura & eorum concluſio procedunt quando poſt diſpoſitionem perfectam & conſummatam res eſſet aſſignata ſolutioni, & ſic executioni actus: ſecùs uerò ſi aſſignetur ſubſtãtiæ ipſius diſpoſitionis, ut in noſtro caſu & quæſtione: qa tunc non dẽt fieri ſuppletio & ſolutio ex alijs bonis: tex. eſt ſingularis & ſubtilis in l. ſi qs ſeruum. §. ſi quis ita legauerit. ff. de lega. 2. & ibi cõ. opin. tex. in l. ſi ſeruus legatus §. q̃ quinq;. ff. de leg. 1. tex. in l. cũ certus numerus. ff. de tritico, uino, & oleo legato. tex. in l. Lucius Titius. §. ciuibus. ff. de lega. 2. & tenet & declarat Bar in l. inter ſtipulantem. §. ſacrã. ff. de uer. obli. 3. col. & ibi moderni Pet. & Cin. antiq in l. ſi qs argentũ. C. de donat. Sed in noſtro caſu attenta diſpoſitione & mẽte huius legis, & legis. 19. infrà eodẽ, & ſimiliũ quæ permittunt patrẽ uel matrẽ aſſignare meliorationẽ tertij in aliqua re uel rebus certis, talis aſſignatio ſit ſubſtãtiæ diſpoſitionis, & per conſequens non dẽt ſuppleri ex alijs bonis. Ex quo ſequit & infero, ꝙ ſi talis res aſſignata pereat caſu fortuito, non debet ſuppleri melioratio ex alijs bonis.

Item ẽt infero, ꝙ ſi res aſſignata ꝓ melioratione tertij æquiualeat plus q̃ tertium, & ſit longè maioris ualoris q̃ tertium, non debet filius melioratus habere totam rem pro melioratione tertij & quinti: quia mens & uoluntas patris uel matris nõ fuit in plus q̃ tertio meliorare, & actus agentiũ non operantur ultra eorum intentionem: & limitata cauſa, limitatum parit effectum, ut in l. non omnis, ff. ſi certum petat. tex. in l. cãcellauerat. ff. de his q̃ teſtõ delentur. tex in l. age cũ geminiano. C. de tranſactioni. cum ſimilibus.

Itẽ ẽt infero, ꝙ ſi iſto caſu pater uel mater poſtea plura bona acquirat, & tertiũ eſſet maioris ualoris, habebit illud filius in re aſſignata; ſi ſit tanti ualoris & pretij q̃ tertium: quo ad ſcm, an prædicta melioratio poſſit reuocari reſpectu ualoris & pretij qđ deficit ꝓ complemento meliorationis, non eſt aliquod dubium: cùm diximus ꝙ non debetur nec uenit ſupplendum, ſed filius dẽt eſſe contentus illa re aſſignata, & ſi non requiritur reuocatio; poſſet tñ iſte caſus uerificari qñ pater uel mater qui fecit meliorationem & aſſignauit eã in aliqua re certa, dixit, ꝙ debeat ſuppleri ex alijs bonis: qa tũc uĩ, ꝙ reſpectu illius pretij & ualoris ſupplendi poſſit reuocari, cùm non ſit tradita poſſeſſio. Sed teneo contrariũ, imò ꝙ non poſſit reuocari: quia ex eo ꝙ melioratio fuit facta & aſſignata in aliqua re, & fuit tradita poſſeſſio eius, efficitur tota melioratio irreuocabilis, & uirtus & effect⁹ poſſeſſionis

traditæ in illa re aſſignata extenditur
ad totam meliorationem tertij, ut ſit
irreuocabilis per ſupradicta.

15 Quartò quæro, an requiratur ꝙ poſ
ſeſſio meliorationis tradatur per actũ
uerum, ad hoc ut efficiatur irreuocabi
lis? an uero ſufficiat, quod tradatur per
actum fictum, ut per clauſulam conſti
tuti, uel per uiſum & aſpectum oculo
rum, uel per traditionem clauium, uel
per retentionem uſuſfructus, uel per
quẽlibet alium actum fictũ de his per
quos pōt transferri poſſeſſio, ut in l.
quod meo. ff. de acquiren. poſſeſſ. & in
l. 1. §. ſi iuſſerim. eod. tit. & in l. clauí-
bus. ff. de contrahenda emptio. & in l.
quiſquis. C. de dona. cum ſimilibus. de
quibus, & de effectu, & natura magi-
ſtraliter dixi in materia poſſeſſionis:
& breuiter & reſolutiuè uidetur, quod
non ſufficiat tradere poſſeſſionem per
actum fictum.

Primò, quia iſta lex noſtra Tauri lo
quiť per uerbũ traditionis facti, qđ de
notat uerã & realẽ traditionẽ per actũ
uerum, in quantum dicit: ouiere entre
gado la poſſeſſion de la coſa, o coſas
en el dicho tertio contenidas. & ſic ui
detur, quod non ſufficiat actus fictus.

Secũdò, quia ex inutili & inualido
contractu, ut ex donatione inter mari
tum & uxorem, uel ex donatione in-
ter matrem & filium, uel ex uenditio-
ne & alienatione rei prohibitæ alie-
nari, uel ex contractu ſimulato, uel ex
ſimilibus contractib. non pōt per actũ
fictum transferri poſſeſſio: ita expreſ-
sè probat tex. in l. 1. §. ſi uir uxori. ff. de
acquirend poſſeſ. ubi dicit, quod factũ
& actus uerus traditionis non poteſt
iure ciuili infirmari, & ideo per eum
tranſit poſſeſſio. Ergo actus fictus tra-
ditionis qui conſiſtit tantùm in iure,
bene poteſt annullari & improbari ab
ipſo iure ciuili: ſicut annullatur & im-
probatur ipſemet contractus: & in ter
minis ita tenet ibi Pau. de Caſt. 1. col.
in fin num. 5. dicens ita fuiſſe determi
natũ in publica diſputatione per Ar-
gentinum filium Rayne. de For. & ibi
etiam tenet Aret. 2. colum. Alexan. 3.
col nu. 8. Iaſ nimis commendando 3.
col. 3. no. Vincẽ. 8. col. Bal. in l. ex teſtõ.
C. de don. fideicõ. in fi. idẽ Bal. in c. 2.
2. col. prope finẽ. de feudo dato in ui-
cẽ legis cõmi. qa licet in acquirenda
poſſeſſione per actũ verũ non requira
tur titulus uel cauſa, tñ in acquirenda
poſſeſſione per actum fictum benè re-
quiritur; ita probat tex. in l. ꝙ meo. i ũ
cta glo. 1. ff. de acqui. poſſe. & ibi tenet
Bar. Pau. & cõ. doct. ergo cũ in noſtro
caſu & quæſtione contractus uel titu
lus ſit nullus, ſequitur ꝙ non poteſt
transferri poſſeſſio per actum fictum.

Quartò quia qñ contractus uel titu
lus eſt immediate cauſa poſſeſſionis,
ſi non tenet nec ualet contractus, non
tranſit poſſeſſio: ita probat tex. in l. ſi
aliquam rem. ff. de acq poſſ tex. in l. ſi
quis ante. in fin. eodem titu per quę in
ra ita tenet Bal. in l. non dubium. C. de
legibus: 8. col. nu. 18. & ibi Iaſ. pe. col.

Quinto, quia qñ actus uel contra-
ctus principalis non ualet, ſimiliter
non ualet confeſſio, uel alia quælibet
clauſula poſita ſuper eo. tex. eſt ſingu-
laris in l. fi. ff. de cõſti. pecu. quẽ ibi ad
hoc notat & commendat Paul. & alij
doct. & ad hoc reputat ſingu. Bal. in l.
ſi abſentis. fin. col in medio. C. ſi cert.
peta. illum etiam reputat ſingu. Iaſ. in
l. certi cõdictio. §. ſi nummos. ff. ſi cer.
peta. 7. col. num. 34. idem Iaſ. in l. ſi ita
ſtipulatus. §. Chryſogonus. 17. colum.
nume. 55. ff. de uerbo. oblig. idem Iaſ.
in l. 1. §. ſi uir uxori. ff. de acquiren. poſ
ſeſ. 4. col. num. 16 idem Iaſ. in l. nõ du
biũ. C. de legi. pen. col. idẽ Iaſ. in l. ex
teſtõ. C. fideicommiſſ. tenet etiam glo.
ordin. licet non alleget illum tex. in l.
ſi Patronus. §. patronũ. in uerbo, Fabia
na. ff. ſi quid in fraud. patr. quã ad hoc
notat & commendat Bal. in l. 1. C. de
inoffi. dona. 3. col. in fine. idem Bald.
in l. Imperator. la. 1. ff. de ſtatu. homi.
Ang. de Aret. in §. fuerat Inſt. de actio.
11. col. nu. 16. & ibi Iaſ. 15. col. nu. 76.
ergo cùm donatio uel melioratio in-
ter patrem & filiũ ſit nulla, ſequitur

ꝙ actus fictus & clauſula in eo poſita
erit nullius momenti , & per conſe-
quēs nulla poterit trāsferri poſſeſſio.
Sextò & finaliter facit, quia incerti-
tudo uitiat acquiſitionē poſſeſſionis.
text. eſt in l 3. §. incertam. ff. de acquir.
poſſeſ. cuius verba ſunt, incertam par-
tem rei nemo poteſt poſsidere, uelut
hac mēte ſis, ut quicquid Titius poſſi-
det tu uelis poſſidere: & ibi gloſ. ordi.
Bart. & comm. doct. Sed in noſtro caſu
& quæſtione qñ melioratio tertij non
aſſignat' in aliqua re, uel reb. certis, ſed
vniuerſaliter & genericè pater uel ma
ter uel let transferre poſſeſſionem per
clauſulam conſtituti, eſt omnimoda in
certitudo: quia filius melioratus neſci
ret nec poſſet cognoſcere quid & quā
tum poſſideat, & eſſet incertus ſuę poſ
ſeſſionis: ergo videtur, ꝙ nulla poteſt
transferri poſſeſſio. Sed his non obſtā
tibus in hoc ſubtili & notabili articu-
lo ego teneo contrarium, imò ꝙ per
clauſulam conſtituti, uel quemlibet a-
lium actum fictum poſſit pater uel ma
ter transferre poſſeſſionem meliora-
tionis, ut amplius nō poſſit reuocare.
Primò, quia ita uera & iuridica poſ-
ſeſſio cauſatur ex actu ficto, ſicut ex ue
ro: text. eſt in l. 1. §. ſi iuſſerim. ff. de ac-
quir. poſſ. text. expreſſius & melior de
iure. in l quod meo. §. ſi venditorē. uer
ſicu. aut ſi uicinum. eo. tit. cuius uerba
ſunt, aut ſi vicinum mihi fundum mer
catum uenditor ex mea turri demon-
ſtret uacuam poſſeſſionem ſe tradere
dicat, non minus poſſidere cœpi, quā
ſi pedes finibus intuliſſem. Sed noſtra
lex Tauri ad confirmationem melio-
rationis requirit translationem poſſeſ
ſionis: ergo nihil refert ex quo actu
transferatur & acquiratur. Secūdò pro
batur expreſsè per noſtram l. Tauri, in
16 quantum dicit, ꝙ per traditionem ſcri
pturæ uel inſtrumenti confirmatur ta
lis melioratio & efficitur irreuocabi-
lis: ergo idē erit ex quolibet alio actu
ficto: cum ſit maior ratio, in vno quàm
in alio. Nec obſtat ſi replices quod lex
tantum expreſſit illum caſum: ergo
alios videtur excludere, cum caſus ex
ceptus firmet regulam in contrarium,
ut in iuribus vulgatibus.
Quia reſpondeo ꝙ noſtra lex cum
myſterio & neceſſitate expreſſit tantū
iſtū caſum ſcripturæ, quia de iure cōi
requirebatur traditio ſcripturæ & in-
ſtrumenti antiqui, in quo contine-
batur ius & titulus ex quo illa res perti
nebat ad tradentē: ut in l. 1. C. de dona.
& ibi commu. docto. Sed hodie per no
ſtram legem ſufficit ꝙ fiat traditio ſcri
pturæ nouæ ipſius tituli & melioratio
nis, quæ nunc fit, & iſte eſt uerus & rea
lis intellectus noſtræ legis: & idē eſt
hodie in noſtro regno ī quolibet alio
cōtractu & titulo inter partes celebra
to: ita diſponit lex octaua. titu. 30. par.
3. de quo articulo dixi nos. in materia
poſſeſsionum, in articulo de trāslatio
ne poſſeſsionis per traditionem ſcri-
pturæ, ubi omnino vide: & iſtam prin
cipalem ſenten. & conclu. tenēt in prę
ſenti Ciſuentes, Pala. Ruui & alij gloſ
ſatores. Nec obſtant fundamenta con
traria ſuperius adducta: & primò non
obſtat, ꝙ iſta lex loquitur per uerbum
traditionis facti, quia per hoc non in-
ducit neceſſitatem, nec negat poſſe tra
di poſſeſsionē meliorationis per aliū
actum fictum: imò ēt loquēdo in acti-
bus fictis, leges loquūtur per uerbum
traditionis facti, ut in l. 1. §. ſi iuſſerim.
ff. de acquir. poſſeſ. & in l. quod meo. §.
ſi uenditorem. eodem titu. & in l. 1. C.
de dona. & in l. clauibus. ff. de contrah.
emptio. cum ſimi. Secundò non obſtat
ſm fundiū cum tribus ſequentibus, in
quo dicebamus, quod ex inutili & in-
ualido contractu non poteſt transfer
ri poſſeſſio per actum fictū, quia licet
illa opinio fulciatur pluribus authori
tatibus, & rōnibus, tñ cōtrariam ſent.
& conclu. tenet gl. ſing. & ordi. in l. 2.
in gloſſ. fin. in fine. C. de dote. cau. non
nume. quam ibi notat & reputat mira-
bilem Bart. & tenet & ſequitur ibi Cy-
nus, Faber. Bald. Angel. Salicet. & com
muni. doctor. idem Bart. Bald. & com-
mu. docto. in l. Papinianus. ff. de don.
inter

inter vi.& vxo. Vel aliter ſecundò dico & rñdeo, ꝙ ſi actus vel contractus eſt omninò nullus ſine aliqua ſpe conualeſcentiæ, tunc ex actu vel contractu nullo, non tranſeat poſſeſſio per actum fictum: ſi uerò actus uel contractus eſt nullus, ſed tñ hẽt aliquam ſpẽ conualeſcentiæ, ut donatio inter uirũ & uxorem, uel inter patrem & filium, ut in noſtro caſu: tunc per actum fictũ bene transfertur poſſeſſio, & operatur eoſdem effectus quos vera: & ita concordantur prædictæ opiniones, & iſtã ſnĩam & concordiam tenet Socin. in dict.§.ſi uir vir vxori. 3. col. & doctor Palacius Ruuius in ſua repetitione, folio.56.& ego dixi latiùs & notabiliter in materia poſſeſſionum, in quæſtione & articulo principali, an, & quando in quærenda poſſeſsione requiratur cã: ergo cũ in noſtro caſu talis melioratio inter patrem & filium de præſenti nõ valeat efficaciter, ſed morte confirmetur, ut in noſtra lege, ſequit, quòd poteſt in ea transferri poſſeſsio per actum fictum.

17 Sextò & finaliter nõ obſtat ſexta & finalis difficultas, in qua dicebam, ꝙ incertitudo uitiat acquiſitionem poſſeſsionis: quia nota.& ſubtiliter reſpõdeo ſequentibus modis. Primò, ꝙ incertitudo vitiat poſſeſſionis acquiſitionem, qñ eſt omnimoda incertitudo, ſ. loci, & quotæ, quia licet ſit incertitudo loci, non uitiat, ita probat text. in l. locus uerſi.1. ff. de acquiren. poſſeſ.& ibi commu. opi. per quem idem etiam tenet com.opi.in l.3 §.incertam. eod. tit. ſed in noſtro caſu & qõne eſt certitudo reſpectu quotæ, qa fuit facta melioratio in tertio bonorum: ergo licet nõ ſit certitudo rerũ ſufficiet. Sed iſta ſolutio nõ concludit nec procedit, qa quota uel pars pro indiuiſo tunc põt poſsideri, qñ certus & determinatus eſt fundus, uel res, in quo conſtituitur uel aſsignatur: iſte eſt proprius caſus, in dicta l.locus.uerſ.2.ff.de acq. poſ.& in his terminis loquitur com. opi. ſed ſi fundus, uel res, nõ eſt certus nec determinatus, tunc quota uel pars nõ poteſt poſsideri: ſicut ſi genericè, & indefinitè velim poſsidere quicqd alius poſsidet, ut in d. l.3.§.incertam. eo.tit. Vel aliter & ſecundò rñdeo, ꝙ incertitudo omnimoda uitiat poſſeſsionem qñ datur talis incertitudo, tàm ex parte acquirentis q̃ etiam ex parte tradentis: ut quia tradens dicat ſe transferre quicquid hẽt in tali uilla, loco, uel termino, uel ſe conſtituit eius nomine poſsidere, cum uterq; ignoret quid habeat, & in quo loco, uel fundo: & ita debet intelligi text. in d.l.3. §.incertã. ff.de acq. poſ ſecùs verò ſi tradẽs ſciat & cognoſcat, & ſic in tradente ſit certitudo: quia licèt in acquirente ſit incertitudo, non uitiatur poſſeſsio: ita probat gl.ſing.ordi.in d.l.3.§.incertam, in gl.1. & ibi tenet & declarat ibi Io. de Imo.Franc.de Aret. Alex & Iaſ. & eſt magis com.opi.ex eo qa per relationẽ ad alium, hoc eſt, ad tradẽtem, acquirens efficitur certus: arg.tex.in l.certũ, cũ ſimilib ff.ſi cer. pet. ergo in noſtro caſu licèt filius ſit incertus rerũ patris, & loci ubi ſint, ſufficiet, ꝙ ipſe pater ſit certus. Sed iſta ſolutio & prędicta, com.opi.ſimiliter eſt falſa, ſalua pace doctorum: quia intẽtio tex.in § incertam, & ſimilium iurium, tñ eſt requirere certitudinẽ in ipſo acquirente, cũ actus poſſeſsionis & eius requiſita ſp requirãtur in eo: præterea, ꝙ iſta com. opi.ſit falſa, & ꝙ non ſufficiat certitudo ex parte tradentis, probat tex in §. incertam.dùm pręſupponit, ꝙ Titius tradẽs poſsidebat: ergo ipſe certus erat, & tñ dicit quod acquirens ſi ſit incertus non acquirit: ergo apertè ꝓbat quod certitudo formaliter requiritur ex parte acquirẽtis: & iſtã meã cõſiderationem cõtra cõem opi. tenet ibi ſolus Socinus. 2. col. Vel aliter & tertio & quidẽ ſingu.quod licet in nòſtro caſu non adſit certitudo reſpectu rerum particularium, benè tñ adeſt certitudo reſpectu uniuerſi. cũ tertia pars oĩum bonorum ueniat in conſtituto, & illa certitudo uniuerſalis ſufficit, argum.

tex.in l. qui iure militari.ff.de milit.te
ſtamen.& ita debent limitari iura quę
dicunt, ꝙ incertitudo uitiat poſſeſſio-
nem:& ita expreſſè limitat & intelli-
git Ioan.de monte Sperello in l.ab em
ptione.ff.de pactis. & ita tenet & com
mendat Soci.in d.§.incertam.2. col.in
fi.& ibi Iaſ.fin.col. ſed certè ſalua tan-
torum uirorum pace,ſimiliter iſta ſolu
tio & eorũ doctrina eſt falſa, quia cer
titudo requiritur in acquirẽte , tàm in
uniuerſalibus,q̃ in particularib⁹, cùm
particulariter dẽt fieri apprehenſio in
qualibet re , vñ ſemper debet eſſe cer-
tus, & hoc probat expreſſè tex.in d. §.
incertam.ibi, dum dicit,quidquid Ti-
tius poſſidet,&c. Vnde pręſupponit ꝙ
quis uolebat quærere uniuerſaliter oẽ
illud ꝙ tradens poſſidebat , & tñ ſi ac-
quirens ſit incertus,nõ poteſt. Vel ali-
ter & quartò, propriè & ſubtiliter reſ-
pondeo,ꝙ iura quæ dicunt ꝙ incerti-
tudo ex parte acquirentis uitiat acqui
ſitionem poſſeſſionis,debent intelligi
quando poſſeſſio acquiritur mediante
corpore & animo ipſius acquirentis,
& ſic mediante eius perſona.ſecùs ue-
rò ſi acquiritur mediante corpore &
aĩo alterius,putà procuratoris, quia tũc
nulla certitudo requiritur ex parte do
mini cui debet acquiri:tex.eſt in l.1. §.
per procuratorem,ff de acq. poſſeſſ. &
ibi com.opin.tex.in l.1.C. eodem titu.
& ibi etiã com.opi.Sed qñ quis ſe con
ſtituit nomine alterius poſſidere, in-
teruenien te conſenſu & uolũtate eius
cui ſit conſtitutũ,cenſetur conſtituens
quidam procurator,mediante quo ſta-
tim quæritur poſſeſſio ei cuius fauore
ſit conſtitutum,etiam ignoranti:argu-
mento tex.in l.quod meo. ff de acqui.
poſſe. tex. in l. communis ſeruus. §. 1.
eod. titu.& in expreſſo per illa iura te
net ſolus Rapha. Cuma in d. l.ꝙ meo.
fin. col. ff.de acqui. poſſeſſ. unde cum
in noſtro caſu & quæſtione quãdo pa-
ter conſtituit ſe nomine filij poſſide-
re prædictum tertium bonorum cẽſea-
tur eſſe procurator filij , & ſit certus
ſuarum rerum & poſſeſſionis , meritò
ſtatim mediante ſua perſona trãſit poſ
ſeſſio in filium , licet ipſe filius ſit in-
certus:& iſta eſt ueriſſima & realis ſo-
lutio huius articuli, & remanet notan
ter & utiliter expeditus.

Et iſtam ſñiam & con.licèt certè nõ
ſic declaratam tenet in præſenti Ciſuẽ
tes.2.col uerſi.quintò limita. Palac.Ru
uius.6.col.uerſi.idem vt ſi pater conſti
tuat ſe. Didacus Caſtellus.21.col.uer.
idem etiam dicimus in donatione fa-
cta cum clauſula conſtituti.Item nota
ex iſta lege ꝙ melioratio tertij facta
filio uel filiæ ex cauſa oneroſa matri-
monij,ualet & tenet efficaciter,& non
poteſt reuocari, etiam non ſecuta tra-
ditione: & idẽ eſt ſi promittat de me-
liorando:ita diſponit lex.22.in 2 par-
te,infra eodem. Quod tñ intelligo no
tabiliter quando talis melioratio uel
promiſſio de meliorando ſit pro matri
monio de præſenti, cum tertia perſo-
na:ut quia pater uel mater meliorat uel
promittit meliorare filium uel filiam,
ut contrahat matrimonium cum tali
certa uel determinata perſona modò
promiſſio fiat ipſi filio uel filiæ,modò
ipſi genero uel nurui.

Secùs uerò ſi talis melioratio uel
promiſſio fiat ſimpliciter & generice
cauſa matrimonij de futuro.ſ. ut filius
uel filia meliùs inueniat cum quo uel
qua contrahere poſſit,quia tunc melio
ratio uel promiſſio non eſſet irreuoca
bilis, quia non dicitur facta ex cauſa
oneroſa quæ tangat tertiam perſonã.

Item intelligo, modò tale pactum
fiat ipſi filio uel filiæ, modò ipſi gene
ro uel nurui.Item intelligo quãdo ma
trimonium nondum eſt contractum:
ſecùs uerò ſi matrimonium eſſet iã cõ
tractũ inter eos : quia talis melioratio
uel promiſſio non ualeret irreuocabi-
liter,modo fiat uni, modo alteri:quia
uidetur ceſſare ratio harũ ll. & iſte eſt
uerus & realis ſenſus earum & neceſ-
ſaria declaratio : quod probat noſtra
lex,ibi dum dicit:o el dicho contrato
ſe ouiere hecho por cauſa oneroſa cõ
otro.ꝓbat ẽt lex 22. in 2.par. infrà eo.

18 Item quærò an pater uel mater poſſit eum bona cõſcientia eligere & meliorare filium quem uelit, & teneatur eligere magis dignum, & benè meritum, & breuiter & reſolutiuè dico, qđ de iure in foro cõtentioſo poterit eligere & meliorare quẽ uelit: arg. tex. in l. cũ quidã. la. 2. ff. de leg. 2. & in l. unũ ex familia. per totam l. eod. tit. cum ſimilibus. Sed in foro conſcientiæ tenetur eligere & meliorare filium magis dignum meritis & uirtutibus abũdantem: arg. text. & eorum quæ ibi notantur, in c. pen. de elec. lib 6. & in expreſſo ita determinat Pala. Ruui. in repet. c. per ueſtras. fol. 99 §. 26. ubi latiſſimè loquitur & fundat, ad quẽ te remitto.

19 Item quæro ſi pater uel mater hẽat unicum tãtum filium, an poſſit meliorari per patrem uel matrẽ in tertio bonorum? & ſi quæratur quæ vtilitas põt conſiderari in hac melioratione, cum de neceſſitate filius debeat ſuccedere in omnib. bonis patris uel matris excepto quinto, de quo poteſt ad libitũ diſponere, & tali caſu melioratio tertij non cadat in filiũ, reſpondeo, ꝙ utilitas maxima erit pp grauamẽ imponendum, iuxta formam & diſpoſitionẽ text. in l. 27. infrà eod. & vř ꝙ talis melioratio ualeat, quo ad iſtum effectum ponendi grauamẽ, uel ſine eo, ꝙ pater meliorarer prędictum filium unicum, poterit eum grauare in tertio bonorũ. arg. text. in d. l. 27. infrà eod. ubi hř & diſponitur, ꝙ in defectum aliorum filiorum poſſit pater uel mater grauare filium in prædicto tertio, uel uſque ad quantitatem eius, fauore cõſanguineorum: & in defectum conſanguineorum, fauore extraneorum: ergo nulla debet fieri dr̃ia ꝙ pater uel mater habeat alios filios, uel non confirmatur, quia fauore parentum & pro conſeruanda eorum memoria conceſſum & permiſſum eſt eis grauamen apponere in tertio bonorum, ſecundum modum, formam, & diſpoſitionem tex. in dicta. l. 27. infrà eod. ergo licet ſit unicus tantum filius, poteſt poni prædictum grauamen in commodum conſanguineorum uel extraneorum. Sed his non obſtantibus teneo cõtrarium, imò quòd talis filius unicus non poſſit meliorari in prædicto tertio, nec in eo poni aliquod grauamen, per ſequentia.

Primò quia ſecũdum philoſophos & conſultos qualitas non datur ſine ſubiecto: textus eſt in l. eius qui in prouincia. §. fina. verſicu. quoniam. ff. ſi certum petatur. text. in l. Pomponius. §. fina. ff. de acquir. poſſe. tex. in l. ſi ſeruum. §. fina. ff. de actio. empt. tex. in l. 2. ff. de vſufructu. text. in l. 1. ff. de vſufructu. lega. text. in l. & non tantum. §. fin. ff. de petitione hæred. ſi ergo non datur nec ualet ſubiectũ meliorationis in noſtro caſu, ſequitur neceſſariò ꝙ non debet ualere grauamen appoſitum.

Secundò & in terminis facit tex. in l. utrum la. 2. ff de aſſignandis libertis. ubi habetur, ꝙ licet pater poſſit libertum ſuum & iura patronatus uni ex filijs cui uelit aſſignare & prælegare, tamen illud eſt uerum & procedit, quãdo ſunt plures filij inter quos poſſit fieri & cadere electio: ſi uerò ut unicus tantum filius non ualet nec poteſt in eo fieri talis aſſignatio, imò eſt ipſo iure nulla: idem etiam probat textus in § 2. Inſtitu. de aſſignatiõne libertorum. cuius uerba ſunt, datur autẽ hæc aſſignandi facultas ei, qui duos pluresve liberos in poteſtate habet, & ibi gloſſa ordinaria Faber, Angelus, & communi. doctores.

Tertiò facit, quia in qualibet materia & diſpoſitione, electio uel prælatio ſemper debet fieri inter plures: textus eſt in l. unum ex familia, per totam legem. ff. de legatis 2. tex. in l. cum quidam, la. 2. eod. titu. text. in l. eum pater. §. à filia. eod. titu.

Quartò facit, quia rõ, per quã pater vel mater põt filiũ in prædicto tertio grauare, eſt quia vř eum honorare prę eligendo & præferendo eum alijs filijs; argumento text. cum materia. in

l.ab eo.C.de fideicom. Sed qñ eſt unicus tm̃ filius, non vr̃ honoratus nec electus à patre uel matre cum de neceſſitate debet ad eum tota hæreditas pertinere: ergo non poteſt grauari.

Quintò qa omnia bona patris, uel matris sũt legitima filij, excepto quinto: ergo in ea non cadit grauamen.

Sextò facit, quia iſta lex. 17. & lex. 27. infrà eod. & omnes aliæ loquentes de melioratione tertij, & natura, & qualitate eius, ſemper loquunt̃ inter plures filios uel deſcendentes, & nõ aliter nec alio mõ: ergo ſequitur, ꝙ in vnico tantum filio non habet locum melioratio, nec grauamen: & ita tenet Pala.Ru.in dicta.l.27. infrà eod.licet ſe non benè fundet. Ex quo ſing. & nouiter infero, ꝙ licet melioratio poſſit fieri nepoti, ut in l.18. infrà eodem. tamen dẽt intelligi qñ pater vel mater habet plures filios, & ex eis uel ex aliquo eorum habet nepotes: ſecùs uerò ſi hẽt unicũ tm̃ filiũ, & ex eo nepotẽ: qa tũc nõ cadit ĩ eũ melioratio.

Item infero, ꝙ licet pr̃ uel mater poſſit in melioratione tertij ponere grauamen quod velit, ſm formam & diſpoſitionem tex. in l.27. infrà eodẽ, tamen debet intelligi qñ haberet plures filios: ſecùs uerò ſi habeat vnicum tm̃ filium, quia tunc in melioratione non cadit aliquod grauamen, quia nõ poteſt dari ſubiectum meliorationis, nec qualitas eius.

20 Item quæro ſi pater uel mater in teſtamento, uel contractu, meliorauit filium uel filiam ſimpliciter & genericè, non expreſſa nec determinata aliqua quota, re, uel quantitate. dicendo, melioro talem filium meum: an talis melioratio ualeat & teneat, uel uitiet̃ pp incertitudinẽ? de quo articulo uide in reper. contractuum, in contractu puro, in articulo an, & qñ incertitudo vitiet? Itẽ quæro ſi pater uel mater meliorauit filium uel filiam in tertio bonorum irreuocabiliter, ſecuta traditione, uel ex cã oneroſa, uel tali ꝙ melioratio ſit perfecta & irreuocabilis, an pater uel mater poſſit aliqua bona ſua alienare: & eis alienatis poſſit fili⁹ melioratus illam alienationem reuocare à quolibet poſſeſſore vel detentore, & rem vendicare ſaltem pro ea parte, & quota, pro qua eſt melioratus: & vr̃ dicendum, ꝙ poſſit reuocare & petere tam in uita q̃ poſt mortem patris, cum in eum ſit tranſlatum dominium uirtute tituli & traditionis, dũ tñ nollet ſuccedere in alijs bonis patris uel matris: uel dato ꝙ uelit ſuccedere, teneat̃ tm̃ de euictione, & repellat̃ ꝓ ea parte & quota pro qua ſuccedit & eſt hæres: arg. tex. cum materia in l.uendicãtem. ff. de euictio. Sed his non obſtantibus, ego teneo cõtrariam ſñiam, imò ꝙ indiſtinctè filius uel filia non poſſit alienationem reuocare in toto, nec in parte: quia in melioratione, & ualiditate eius, habetur reſpectus ad tempus mortis patris uel matris, ut in l. 23. & 29. infrà eod. ergo licitè & iuſtè pater uel mater potuit in uita alienare ex cauſa oneroſa fraude non probata: imò quod magis eſt: dico, ꝙ etiam ſi prædicta melioratio ſit aſſignata in aliqua re certa, & ſit tradita filio uel filiæ, poterit pr̃ uel mater alienare bona ſua titulo oneroſo, & filius habebit meliorationem in illa re certa, habito reſpectu ad ualorem bonorum tp̃e mortis patris vel matris: non tñ poterit alienare rem ipſam particularẽ vel ſpecialem in qua eſt facta aſſignatio, cum filio ſit facta traditio, & in ea ſit tranſlatum dominium & poſſeſſio vel traditio: ſed poterit, ut dico, alia quælibet bona alienare, & per conſequens diminuetur ualor meliorationis, & valor meliorationis qui ſuperſit, ſoluet̃ in dicta re certa aſſignata, habita conſideratione ad tempus mortis.

21 Item quæro ſi pater uel mater nõ dixit expreſsè, ꝙ meliorabat filiũ in tertio uel quinto bonorum, ſed tm̃ inter eos in uita diuiſit bona ſua, & tradidit poſſeſſionem, & uni aſsignauit maiorem partem q̃ alijs, an poſsit pater talẽ aſsignationẽ & diuiſionẽ reuocare,

& uidetur,

& vt̃, ꝗ ſic, mõ fiat in ultima voluntate, mõ inter uiuos: quia talis aſſignatio nõ eſt donatio nec cõtractus inter patrem & filium, ſed potiùs quædam diuiſio & pręmatura aſſignatio, ut poſt mortem patris ſortiatur plenum effectum, vnde ab eo poteſt reuocare: arg. tex. nota. in l. ſi filia. §. ſi pater. ff. fami. herc. cuius verba ſunt, ſi pater inter filios bona diuiſit, non videri ſimplicẽ donationem, ſed potius feciſſe ſupremi iudicij diuiſioné, & ad hoc notat & commendat ibi Albe. Bald. & Flo. Bal. in c. 1. §. item ſacramenta. de pace iura. firm. penul. col. in Vſib. feud. Oldra. in conſil. ſuis, conſi. 231. facit etiã text. in l. fina C. de pactis, ſed melioratio facta per patrem uel matrem in vltima uoluntate, poteſt reuocari etiam ſecuta traditione, ut ſuprà dictum eſt: ergo & iſta diuiſio.

Sed his non obſtantibus ego teneo contrariam ſnĩam, imò ꝗ talis diuiſio & aſſignatio non poſſit reuocari, quia cònſidero, ꝗ eſt quædam tacita melioratio: & melioratio q̃ pater uel mater facit filio ſm diſpoſitionem legis regni noſtri non eſt mera donatio, ſed potiùs quædam electio & aſsignatio facta inter filios, in qua per iſtam legem 17. Tau. datur certa forma, ut ſecuta traditione uel interueniente cauſa oneroſa non poſsit reuocari: unde iſta eadẽ ratio & diſpoſitio militat & hẽt locum in noſtro caſu, & ſic in diuiſione facta inter filios.

22 Item quæro ſi pater uel mater meliorauit filium uel filiam in tertio bonorum, & tempore meliorationis non poſuit aliquod pactum uel grauamen in ea, an poſteà ex internallo poſsit illud apponere? & breuiter & reſolutiuè dico, ꝗ ſi melioratio erat reuocabilis, quia non eſt ſecuta traditio, tunc licitè poteſt apponere, quia ſicut ipsã totalem diſpoſitionem & meliorationem poteſt reuocare, à fortiori poterit in ea quodlibet vinculum uel grauamen apponere: arg. tex. in l. ſi Titio. §. fi. cum l. ſe. ff de legat. 1. tex. in l. conficiuntur. ff. de iure codicil. tex in l. 1. & per totum. ff. de adim. lega. Si uerò melioratio erat irreuocabilis, qa fuit ſecuta traditio, uel facta ex cauſa oneroſa, tunc poſteà ex interuallo nõ poterit pater uel mater aliquod pactum, uinculum, uel grauamen apponere: arg. tex. in l. perfecta. C. dè donationibus quæ ſub mo. cuius uerba ſunt. perfecta donatio conditionem poſteà nõ capit: tex. in l. 2. & per totum. C. de reuo. dona. tex. in l. nõ idcirco. C. de cõt. emp. tex in l. quamuis. C. de tranſact. tex. in l. in commodato. §. ſicut. ff. commo. tex. cum materia, in l. ſicut ab initio. C. de acti. & obli. text. in l. illud in fi. C. de colla. ubi ſi pater, uel mater, ſemel fecit filio uel filiæ donationem ꝑfectam, regulariter illa non debet conferri, niſi cõtrarium dicat tempore donationis, non autẽ ſufficit poſteà dicere ex interuallo: & ad hoc notanr & com. com. doct. ibi tex. in l. 1 in fi. ff. de ſolu ubi habetur, ꝗ ſi debitor ſimpliciter ſoluat, non dicendo uel declarãdo ex qua cauſa, creditor poteſt eligere & declarare cauſam ex qua intelligatur facta ſolutio, dum tñ incontinenti eligat & declaret, aliàs intelligitur eſſe facta in duriorẽ uel antiquiorem cãm: & ad hoc no. & com. ibi Bar. & com. doct. tex. in l. item Labeo. verſ. ſed ſi purè. ff. fami here. vbi dr̃, quod licet iudex uel arbiter tẽpore diuiſionis poſsint imponere ſeruitutem uni ex ꝑdijs adiudicatis, tñ illud dẽt fieri in cõtinẽti, nõ vero ex interuallo: tex. in l. licet. C. q potio. in pig. ha. vbi diſponit, ꝗ licet qñ quis mutuat alteri pecuniã ad emẽdũ aliqđ ꝑdiũ, uel rẽ, cũ pacto & cõditione ut ſit ei obligata & ꝓferat̃ ĩ ca cæteris creditoribus: tñ dẽt intelligi qñ in cõtinenti tpe quo mutuabatur pecunia dictum & actũ fuit: ſecùs uerò ſi poſteà ex interuallo: & faciunt etiam ea quæ tradit Bart. in l. nõ ſolũ. § morte. ff. de no. ope. nun. col. 3. nu. 16. & ſuper eo. com. moderni.

23 Itẽ q̃ro ſi pater uel mater meliorauit filium uel filiam in tertio bonorũ,

& appoſuit grauamen, & ſubſtitutionem, ut poſt mortē eius reſtituat alijs deſcendentibus, & poſt mortem omnium deſcendentium reſtituatur aſcēdentibus, & poſt mortem aſcendentiū reſtituatur extraneis, an tale grauamē ſucceſſiuum tempore meliorationis poſitum, ualeat & teneat, uel requiratur ꝙ tempore meliorationis factæ non ſit alter deſcendens niſi ille cui ſit melioratio: & uidetur ꝙ pro forma & neceſſitate requiratur, quòd tempore meliorationis non ſit alter deſcendens. & declaratio eſt iſta, ꝙ ſi tempore meliorationis habebat alios deſcendentes inter eos, ualet & tenet grauamen, & poſſunt uocari per patrem uel matrem, & ſi tempore meliorationis non erant alij deſcendentes poſſunt uocari aſcendentes, & ſi tempore meliorationis non erāt aſcendentes, poſſunt uocari extranei: & hoc uidetur probare & fundare l. 27 infrà eodem. inquantum dicit, y a falta de deſcendientes, &c. Et aliquando fui in hac opinione, ſed poſteà altiùs cogitando uidetur mihi contraria ſententia, imò quòd poſſit pater uel mater prædictū grauamen & ſubſtitutionem facere & apponere ſucceſſiuè, etiam ſi habeat alios deſcendentes, uocando aſcendentes in defectum deſcendentium & poſt mortem eorum, & extraneos in defectum aſcendentium & poſt mortem eorum: quia eadem ratio militat & habet locum in utroque caſu.

Secundò quia aliàs rarò uel nunquam poſſet illa lex uel eius diſpoſitio uerificari, & eſſet maxima reſcriptio ad illam legem, & ita reſideo, & ita tenuit maior pars doctorum in quodam examine.

24 Item quæro ſi pater uel mater meliorauit filium uel filiam in tertio bonorum, in teſtamento uel ultima uolūtate, & tradit ei poſſeſſionem, an poſſit poſtea pœnitere & reuocare? & uidetur ꝙ non. Primò per iſtam legem quę diſponit quòd melioratio tertij non poteſt reuocari ſecuta traditione. Secūdò per glo. nota. & ſingu. in l. legatum. ff. de lega. 2. quæ diſponit ꝙ ſi res legata in teſtamento uel codicillis tradatur legatario in uita, non poteſt amplius reuocari per teſtatorem, & ad hoc no. & comm. ibi Bar. & communi. docto. Paul. de Caſtr. in l. Lucius. eod. titu. ergo in noſtro caſu melioratio ſit irreuocabilis.

Sed his non obſtantibus ego teneo contrarium, imò ꝙ talis melioratio poſſit reuocari: quia noſtra lex & eius diſpoſitio quæ habet, quòd melioratio non poſſit reuocari ſecuta traditione, debet intelligi quādo ſit per uiam contractus: ſecus ſi per uiam ultimæ uoluntatis, quòd probat ibi dum dicit: ſaluo ſi hecha la dicha mejoria por contrato entre uiuos.

Item etiam quia legatum uel diſpoſitio relicta in ultima uoluntate, ſemper poteſt reuocari etiam ſi ſequatur traditio: argumento text. in l 1. & per tot. ff. de adi. lega. & in l. Lucius. ff. de leg. 2. nec obſtat gloſſ. ordina & commu. opin. in d. l. legatum. quia debet intelligi quando traditio ſimpliciter ſit, nulla facta mentione legati: quia tunc trāſit in uim donationis & contractus inter uiuos, ſecus tamen eſt, quando ſit ex cauſa expreſſa legati, quia tunc benè poteſt reuocari, quia non tranſit in uim donationis, ſed tantum cenſetur executio acceſſoria ultimę uoluntatis quæ poteſt reuocari: & in expreſſo ita tenet & declarat Cynus, Rayne. Barto. Bal Alb. Ioan. de Imo. Cuma. & cōmu. docto. in d l. legatum. Paul. de Caſtr. & alij docto. in l. Lucius. eod. tit.

Item ēt & ſecundò reſpōdeo, quod prædicta gl. & com. opi. procedit & habet locum, qñ traditio rei legatę fit ex interuallo, & nulla facta mentione legati: quia tunc tranſit in uim donationis, & non poteſt reuocari: ſecus tñ eſt ſi traditio fiat incontinēti, quia tunc, modò fiat ex cauſa legati, modò ſimpliciter, ſemper intelligitur fieri ex cauſa legati, & regulatur ſm naturam eius, & per conſequēs poteſt reuocari.

TEX-

TEXTVS XVIII.

EL padre, o la madre, o qualquier dellos puedan, ſi quierẽ hazer el tercio de la mejoria, que podian hazer a ſus hijos, o nietos, conforme a la ley del fuero, a qualquier de ſus nietos, o deſcendiẽtes legitimos, pueſto que ſus hijos, padres de los dichos nietos, o deſcendientes ſean viuos, ſin que en ello les ſea pueſto impedimento. Id eſt: *Pater, & mater, aut eorum quiuis augmentum ex tertio, quod liberis ſuis, aut nepotibus ex filijs poſſent facere iuxta legem Fori, idem ſi uelint, poſſint cuiuis ex nepotibus, aut deſcendentibus legitimis, etiam ſi filij, uidelicet nepotum prædictorum, aut deſcẽdentium parentes, ſint ſuperſtites, neque ea in re poſſint impediri.*

SVMMARIVM.

1 *Hodie de iure regio, an auus poßit nepotẽ meliorare uiuente patre ipſius nepotis?*

2 *An poßit etiam meliorari pronep s?*

3 *An mater poßit meliorare filium, quãdo pater hẽt uſumfructũ in bonis matris.*

LEX XVIII.

1 NOTA ex iſta lege, ꝙ pt̃ pt̃ melioiare nepotẽ in tertio bonorum, ẽt uiuente filio patreq; ipſius nepotis. pro cuius perfecta declaratione dico, qđ rõ dubitandi poterat eſſe, quia nepos nõ habet ius ſuccedendi in bonis aui ab inteſtato, nec contra teſtm̃, nec ſibi debetur legitima, uiuente filio patreque ſuo: ſed tantùm eo mortuo: tex. eſt in l. ſi quis poſthumos. §. ſi filiũ. ff. de libe. & poſth. tex. in l. Gallus. §. in omnibus. eod. titu. tex. in l. ſi quis filio exhæredato. ff. de iniuſto rupto tex. in l. poſthumorum. ff. eodem titu. tex in §. poſthumorum. Inſtit. de exhæ. libe. tex. in Authent. in ſucceſſione. C. de ſuis & legi. libe. tex in Auth. de hęr. ab inteſt ue. §. 1. colla. 9. tex. in § ita demum. Inſti. de hære. quæ ab inteſt. deſc. cuius uerba ſunt, ita demùm nepos neptis ve, ſuorũ hæredum loco numero ſunt, ſi præcedẽs perſona deſierit eſſe in medio: ſiue morte id acciderit, ſiue alia cauſa, ſicut emãcipatione. Nã ſi per id tẽpus quo quis morit̃ filius in pãte eius eſſet, nepos ex eo, ſuus hæres eſſe nõ pt̃. & per conſequens uidebat̃ ꝙ talis nepos nõ poterat meliorari in tertio, cùm nõ habeat ius ſuccedẽdi, ſed tãtùm mortuo patre ſuo: & ita uidebat̃ diſponere. l. 8. tit. 5. lib 3. fo. ll. inquantum dicit, qđ filio uel nepoti q habeat ius ſuccedẽdi poſſit fieri melioratio, & non alteri: & per illam l. ita tenebat. Segura, in repe. l. unũ ex familia. §. ſed ſi fundum. ff. de lega. 2. fo. 7. uer. 11. differentia eſt. Sed cõtrarium hodie diſponit noſtra lex, imò ꝙ poſſit meliorari: & iõ uera & fundamentalis eſt, quia illa iura cõmunia intelliguntur in legitima neceſſaria præcise debita filijs & deſcendentibus: ſecùs uerò in uoluntaria: ut eſt melioratio tertij bonorum, quia illa pt̃ relinqui nepoti, etiam uiuente patre ſuo: & iſta eſt propria & realis deciſio huius legis.

2 Item adde ꝙ noſtra lex & eius concluſio hẽt ẽt locũ in pronepote, & quolibet alio deſcẽdente, ut poſſit meliorari, ẽt uiuẽte filio uel nepote, patreq; uel auo uel proauo eorum: q̃a eadẽ eſt rõ in uno quæ in alio: ut in l. adigete. §. quamuis. ff. de iure pat. Item quia appellatione filiorũ ueniunt nepotes & alij deſcẽdẽtes in fauorabilibus, ut in l. liberorũ. ff. de uer. ſign. Itẽ q̃a noſtra lex dicit: nietos, o deſcendientes: & ſic apertè uult, ꝙ poſſit fieri melioratio pronepotibus & ulterioribus deſcẽdẽtibus: & ita tenet in præſenti Ciſuẽtes, Pala. Ru. & alij gloſſatores.

Item

Itē adde ꝙ ſicut pater uel mater poteſt meliorare unum filium uel nepotem, ita poteſt meliorare duos uel plures: quia de iure, ille qui poteſt eligere unum in aliquo legato, [ſ]ideicōmiſſo, uel diſpoſitione, pōt eligere duos uel plures. tex. eſt formalis & expreſſus in l. uuū ex familia. iūcto §. ſi duos. ff. de leg. 2. & ibi notat Bar. Paul. & cō. doct. tex in l. cùm quidā. eo. tit. & tenet ēt Cifuētes. Pala. Ru. & alij gloſſat. hic.

Item adde ꝙ mater poterit meliorare filiū in tertio & quinto bonorum, uel aliquo eorum. quando eſt uidua & ſic ſoluto matrimonio, uel qñ bona eius ſunt libera, in quibus maritus nō habet uſumfructum.

3 Si uerò habeat uſumfructum ualebit melioratio, quantum ad hoc ut ſit ualida & perfecta, & non poſſit reuocari ſecuta traditiōe, uel qñ ſit ex cauſa oneroſa iuxta diſpoſitionem. l. 17. ſuprà proximæ: non uerò quo ad uſumfructum auferendum marito, quia ille remanet apud eum & dēt pertinere ad ipsū ꝓ onerib. matrimonij: ut in l. dotis fructus. ff de iure doti. & in l. plerū que. eod. tit. & in l. ſi maritus. ff. famil. hercif. & in l. pro oneribus. C. de iure doti. Confirmatur ēt, quia qñ quis donat uel legat rem, vī & intelligitur donare uel legare tm̄ ius ꝙ habet in ea, ſaluo ſemper iure alterius: tex. eſt in l. ſi domus. §. ſi fundus, ff. de lega. 1. tex. in l. ſi cui. §. fi. eo. tit. tex. in l. ſenatus. §. fin. eo. tit. tex. in l. non quocunque. § 1. eo. tit. tex in l. ſerui. § fin. eo. tit. tex. in l. 1. ff de libe. lega. tex. in l. qui tabernas. de contra. emptio. tex. in l. ſi conſtante. C. de do. inter uir. & uxo. tex. in c paſtoralis. de dona. cum ſimilibus.

Item adde ꝙ noſtra lex & eius diſpoſitio habet locum & procedit, quando pater uel mater habet plures filios, & ex eis nepotem uel nepotes: ſecùs uerò, ſi haberet unicum tātùm filium, & ex eo aliquem nepotem, uel nepotes: quia tunc nepos non poteſt meliorari: ita dixi in l. 17. ſupra eodem. ubi uide.

TEXTVS XIX.

EL padre, y la madre, y abuelos, en uida, al tiempo de ſu muerte, puedan ſeñalar en cierta coſa, o parte de ſu hazienda el tercio, y quinto de mejoria, en que lo aya el hijo, o hijos, o nietos, que ellos meioraren: con tāto, que no exceda el dicho tercio, de lo que montare, o ualiere la tercera parte de todos ſus bienes al tiēpo de ſu muerte. Pero mandamos, que eſta facultad de lo poder ſeñalar el dicho tercio, y quinto: como dicho es, que no lo pueda el teſtador cometer a otra perſona alguna. Id eſt: *Pater, aut mater, aut aui, dum uiuunt, * aut tempore mortis ſuæ, poſſint in re aliqua peculiari, aut in parte ſuorum bonorum, aſſignare augmentum ex tertio, & quinto, in qua illud recipiant filius, aut filij, aut nepotes, quos ipſi auctos uelint: modò prædictum augmentum ex tertio, non excedat ualorē tertiæ partis bonorum ſuorum omnium, tempore mortis ſuæ. Cæterum præcipimus, ne hanc facultatem aßignandi prædictum augmentum ex tertio, et quinto, teſtator poſſit alicui committere.*

* Hiſp. deeſt, aut, corruptè, ut puto.

SVMMARIVM.

1 *An melioratio poſſit aſſignari i re certa?*
2 *An facultas aſſignandi meliorationem poſſit alicui committi?*
3 *An poſſit tertia pars bonorū relinqui uni ex aſcendentibus, filijs non extantibus?*
4 *Filius*

4 *Filius habens aſcendentes, an poſſit tertiam partem relinquere extraneo?*
5 *Si res aſsignata pro melioratione alienetur, an uideatur reuocata melioratio?*

LEX XIX.

NOTA ex iſta lege, ꝙ patet, mater uel aſcendens pôt aſſignare meliorationem tertij & quinti bonorũ, quam pôt facere filio, nepoti, uel deſcendenti, in aliqua re, uel reb⁹ certis, dum tñ non excedat ualorem prædictę meliorationis, habito reſpectu & conſideratione ad tempus mortis, quam tamen facultatem nõ pôt alteri committere.

1 Item nota ꝙ hanc facultatem aſſignandi meliorationem in re certa, nõ poteſt pater uel mater alteri committere: & adde ꝙ in tertio bonorum hoc erat ante diſpoſitũm, ut in l. 213. in legi. ſtyli. & ita practicatur ſm Roder. Suar. in repetĩ. l. qm̃ in prioribus. fol. 88. 4 col. 1. q. hodie tñ per iſtam l. idẽ diſponitur, in tertio & quinto: & ratio dubitãdi potuit eſſe, quia legitima debetur filio in qualibet re hæreditaria: tex. eſt in l. 2. C. qñ & qbus quarta pars debeatur. li. 10. & ibi Odoffr. e. Bar. An. Pla & com. doct. Item ẽt quarta Falcidia debeť in qualibet re hęreditaria: tex eſt in l. 2. C. ad l. Falc. & ibi gl. ordi. & com. doct. tex. in l. in quarta. ff. ad l. Falci. text. in l. Plautius. & in l. linea margaritarum. eo. titu. & ibi Bar. & cõ. doct. Item ẽt quarta Trebellianica debetur in qualibet re hęreditaria: tex. in l. 1. & per totum. ff. ad Trebel. tex. in l. 1. & per totum. C. eo. titul. tex. in c. Raynutius. extra de teſtam. tex. in c. Raynaldus. eo. tit. & utrobiq; com. doct. tradunt etiam com. doct. in l. ſcimus. C. de inoffi. teſta. doct. etiam in l. filium quem habentem. C. fa. herc. ergo cum tertium bonorum reſpectu filiorum ſit legitima, & extraneo relinqui nõ poſſit, uidebatur ꝙ nõ poſſit aſſignari in re certa: ſed cõtrarium diſponit noſtra lex, quia cùm non ſit legitima præciſa & neceſſaria, ſed uoluntaria in electione patris, meritò lex noſtra determinat ꝙ poſſit aſſignari in re certa: & iſta eſt ratio deciſiua huius legis.

2 Sed neceſſariò quæro, quæ ſit ró per q̃ iſta facultas aſſignãdi in re certa nõ poſſit alteri committi: & certè in hoc iſta lex eſt mihi dubia & difficilis in rõne, quia conſidero ꝙ quidquid pôt quis facere per ſe, pôt ẽt per aliũ, tex. eſt in l. 1 ner. uſus. & per totum. ff. de proc. tex. in l. Arethuſa. in fi. ff. de ſtatu. homi. in regula, pôt quis. de reg. iur. in 6. tex. in c. fi. de procu. in 6. Sed reſpondeo, ꝙ iſta facultas & aĩ declaratio eſt quoddam ius perſonaliſſimum cohærens perſonę patris, ideò alteri cedi & committi non pôt, arg. tex. in l. centeſimis. §. fi. ff. de uer. obli. tex. in l. 4. ff. locat. tex. in l. poſt mortẽ. §. fi. ff. de adop. tex. in l Paulus. aliàs per procuratorẽ. ff. de acqui. hæred. tex. in l. inter artifices. ff. de ſolu. tex. in l. idem Pompon. ſcribit ſi frumentum §. fi. ff. de rei uen. & ibi glo. ord & com. doct. tex. in l. unica. §. nẽ aũt. uer. ſin uerò. C. de cadu. tollen. tex. in l. mandatum. C. mãdati. tex. in l. 2. C. de his qui uen. æta. impe. tex. in l. 1. C. de aſſerto. tex. in l. fi. §. neceſſitatem. de iur. emphy. tex. in auth. ad hæc. C. de iudi. Sed certè iſta ratio & ſolutio non concludit, quia conſidero ꝙ ipſa facultas teſtandi & meliorandi poteſt per patrem uel aſcendentem alteri committi, ut in l. infra his. ll. Tauri. Ergo à fortiori deberet poſſe committi ipſa facultas aſſignandi & declarandi rem in qua fiat ſolutio.

Item quæro, ſi talis res certa in qua fuit aſſignata melioratio ſit euicta, an filius melioratus poſſit agere de euictione? uide in materia meliorationis & maioratus. Item quæro ſi res aſſignata pro melioratione tertij, ualeat plus uel minus q̃ tertium, an debeat reſtitui uel ſuppleri? de quo uide omninò quæ dixi in l. 17. ſuprà eo. 3. quæſtio. principali.

3 Item quæro an filius uel filia, non extantibus deſcendentibus, poſſit tertiam

tiam partem de qua poteſt diſponere, relinquere uni ex aſcendentibus in re certa? & breuiter & reſolutiuè teneo ꝙ ſic: quia iſtæ ſucceſſiones æquiparãtur & ſunt correlatiuæ: & diſpoſitum in una, cẽſetur diſpoſitum in alia, niſi contrarium reperiatur expreſſum, ut in authen. de hær. ab inteſta. ue. §. ſi igitur. colla. 9. & in authen. nouiſſima iũcta gl & commu. opi. C. de inoffi. teſt. & in authen. defuncto. C. ad Tertul. & tenet in præſenti Cifuẽtes & alij glo. Sed aduertendum, ꝙ hoc eſt indubitabile & ſine aliqua difficultate, quia illud tertium non eſt legitima parentũ nec ſucceſſio debita, quia poteſt cuilibet extraneo relinqui: ergo nõ mirum ſi aſcendenti, uel collaterali, uel penitus extraneo poſſit relinqui generiè in quota, uel ſpecialiter in re certa, tertium uerò & melioratio eius reſpectu filiorum eſt legitima filiorum: ideò erat dubium, an poſſit relinqui uni ex filijs in re certa, quia uidebatur deberi in omnibus bonis: aliàs ei uel alijs uidebatur fieri grauamen.

4 Sed quæſtio quæ poteſt eſſe dubia & neceſſaria eſt, ſi filius uel filia deſcẽdens habens aſcendentes poſſit illam tertiam de qua diſponere poteſt per l. 6. ſuprà eod. relinquere cuilibet etiam extraneo in re certa: & uĩ ꝙ non, quia aſcendentes debẽt habere legitimam: & ſic duas partes in omnibus rebus hęreditarijs ipſius defuncti, ſicut ècõtra: arg. tex. in l. nam & ſi parentibus. C. de inoffi. teſt. iuncta l. qm̃ in prioribus. C. eodem titu. & fortè iſta fuit intentio Cifuentes & gloſſatorum, licèt contrarium exemplum ponant: in qua indubitanter teneo, ꝙ non poſſit filius uel filia, uel deſcendens, prædictam tertiam relinquere in re certa, quia eſſet grauamen ipſorum parentum.

Itẽ quia lege noſtra uel aliqua alia non cauetur: ergò nos dicere uel extendere nõ debemus, argumento. tex. in l. illam. C. de collatio cum ſimilibus.

5 Item quæro, ſi res, in qua fuit facta prędicta aſsignatio meliorationis tertij, alienetur, an uideatur reuocata melioratio qñ non fuit ſecuta traditio: & magiſtraliter & reſolutiuè dico, ꝙ ſi facta fuit titulo lucratiuo, cenſetur reuocata, ẽt ſi poſtea redemerit: tex. eſt in l. rem legatam. ff. de adim. leg. text. in l. cùm ſeruus. eod. titu. Si uerò alienauit tit. oneroſo non reuocatur: text. eſt in l. fideicõ §. ſi rem. ff. de leg. 3. tex. in §. ſi rem. Inſtit. de lega. Quod tamen eſt uerum & procedit, quando fit ex neceſsitate, quæ ſemper præſumitur: ſecùs ſi ex uoluntate, ut ibi diſponitur, & idem diſponit lex. 40. titu. 9. 6. part. & latiùs dixi in materia legatorum, ꝙ tamen notabiliter intellige in iſto caſu, quãdo melioratio fuit aſsignata in aliqua re, uel rebus certis: ſecus uerò ſi ſimpliciter & generiè eſſet facta in omnibus bonis, quia tunc licèt non poſsit reuocari: quia interuenit traditio uel aliqua cauſa oneroſa, ex quibus melioratio eſt irreuocabilis. ut in l. 17. ſupra eodem. tamen indiſtinctè uidetur fieri reuocatio in parte, & tertio rei alienatæ: quia melioratio & ualor eius refertur ad tempus mortis: ut in iſta l. 19. & in l. 23. infrà eodem.

TEXTVS XX.

Los hijos, o nietos del teſtador no puedan dezir que quieren pagar en dinero el ualor del tercio, ni del quinto de mejoria, que el teſtador ouiere hecho a alguno de ſus hijos, o nietos, o quãdo mejorare en el quinto a otra perſona alguna, ſino que en las coſas que el teſtador ouiere ſeñalado la dicha

dicha mejoria del tercio, y quinto, o quando no le ſeñalo en la parte de la hazienda, que el teſtador dexare: ſean obligados los herederos a gelo dar, ſaluo ſi la hazienda del teſtac.r fuere de tal qualidad que no ſe pueda conuenible mente diuidir, que en eſte caſo: mandamos que puedan dar los herederos del teſtador al dicho mejorado, o mejorados, el valor del dicho tercio, y quinto en dineros. Id eſt: *Filij, aut nepotes teſtatoris non poſſint allegare,(H.dicere) quod uolunt numerata pecunia redimere ualorem tertij, aut quinti, quo teſtator auxerit quempiã ex liberis, aut nepotibus, aut quum quemuis alium auxerit ex quinto: ſed in eis rebus in quibus teſtator aſsignauerit prædictum augmentum ex tertio, aut quinto, aut quum non aſſignauerit, in parte bonorum, quæ teſtator reliquerit, hæredes teneantur ei reddere: niſi bona teſtatoris fuerint eius qualitatis, ut diuidi commodè nequeant. Nam in eiuſmodi caſu præcipimus, ut hæredes teſtatoris poſſint pecunia, ex aucto, uel auctis, redimere prædictum tertium, aut quintum.*

SVMMARIVM.

1 *Concluſiones textus, & rationem, uide num. 1.*

2 *In quo differat ille, qui habet quotam hæredit. uel bonorum?*

3 *Melioratus an teneatur recipere æſtimationem meliorationis?*

LEX XX.

NOTA ex iſta lege ſequentes cõclu Primã, ꝙ filius, uel filia, uel deſcendens melioratus in tertio & quinto bonorum, uel aliquo eorum dẽt habere meliorationem in ipſis rebus hæreditarijs: non uerò tenetur recipere ualorẽ & pretium eius ab alijs cohæredibus. Secundã concluſ. ꝙ extraneus cui eſt relictum quintum bonorum, uel pars eius, ſimiliter debet habere in ipſis rebus hęreditarijs: & non tenetur recipere æſtimationem eius ab hæredibus, ſed in ipſa re uel rebus aſſignatis, uel in omnibus rebus hæreditarijs pro rata & quota. Tertiã conclu ꝙ qñ bona defuncti non poſſunt commodam diuiſionẽ recipere, alij hæredes poſſunt meliorationes ſoluere in pecunia numerata: & ratio huius l. & eius deciſio nis poteſt eſſe, quia ſicut hæres uniuerſalis per aditionem repræſentat defunctum in totum, & ſuccedit uniuerſaliter in omnibus bonis, iuribus, & actionibus, tàm actiuè quàm paſſiuè, & acquirit dominium eorum, ut in l. cum hæredes. ff de acquir. poſſe. ita eodem modo hæres in quota & parte hæreditatis uel bonorum efficitur hæres & dñs in ea, & in eum tranſeunt actiones pro illa parte. tex. eſt in l. cum à matre. C. de rei uendi. tex in l. 1. & per to. C. de hær. actio. tex. in l. 3. C. de neg. geſt. tex. ĩ l. ſi uxor. C. de bon. auto. iud. poſſ. tex. in l. licèt. C. ad leg. Falci. text. in l. hæredes. ff. fa. herc. text. in l. ſi teſtamento. §. 1. ff. de fideiu. tex. in l. ſeruus cómunis. ff. de ſtipu. ſeruo. tex. in l in executione. §. prima ſpecies, de uerb. obliga. tex. iuncta gloſſ. ſing. ord. in l. 2. §. ſi. ff. de præto. ſtipu. quã ibi notant & cõmendant Bart. & com. doct. & reputat ſing. Iaſ. in l. Iulianus ſcribit, ff. de uerb. obli. idem Iaſ. in l. eum qui ita. §. te. & Titium. co.rit. ex quibus infert, quod ſi aliquis eorum efficiatur nõ ſoluendo, non tenentur alij, nec onus & obligatio paſſiua eius onerat alios, qa ſemel & ipſo iure ſunt liberati: ita ſingu. Aret. in l. 2. § & harum. ff. de uerb. oblig. 2. col.

2 In hoc tñ eſt differentia in quota
hæreditatis & bonorum, ꝙ melioratus
uel ille cui relinquitur quota hæredi-
tatis, reputatur hæres, & in eum tran-
ſeunt iura, & actiones, actiuæ, & paſſi-
uæ: pro parte meliorati uerò, uel ille
cui relinquitur quota bonorum, repu-
tatur hæres & efficiť dñs pro illa par-
te, & in eum tranſeunt iura & actiones
actiuæ, ſed non paſſiuæ: quia prius quã
ſoluatur ſibi pars, deducitur æs alienũ
de cumulo hæreditatis, & ſic non põt
conueniri à creditoribus, & ſi fortè ſol
ueretur ſibi pars ſine deductione, tene
tur pro ea: quia bona dicuntur dedu-
cto ære alieno. ut in l. ſubſignatum §.
bona. ff. de uerb. ſigni. tex. eſt ſing in iu
re, qui iſtam diſt. & reſol. probat, in l.
ſi quis ſeruum. § fi. cum l. ſequen. ff. de
lega 2. quem ad hoc no. & com. Bar.
Albe. Imo. & com. doct. & fortè non
eſt alibi ſm Pau. ibi, in effectu tñ nulla
uidetur eſſe differentia, ſed tñ proue-
nit ex uoluntate defuncti, & ſignifica-
tione, & rigore uocabuli; ut patet ex
prædictis. Item ẽt ratio huius legis &
deciſionis eius, inquantũ uult ꝙ filius
melioratus non tenetur recipere pre-
tium uel æſtimationem, eſt ualdè du-
bia, quia de iure cõmuni ille cui erat
relicta pars hæreditatis indiſtinctè de
bebat habere partem in qualibet re hæ
reditaria: de illo uerò cui erat relicta
pars bonorũ erat diuerſitas inter cõſul
tos, quia aliq dicebant ꝙ eidẽ debeba
tur æſtimatio, alij uerò dicebãt, ꝙ dẽba
tur pars quotitatiua in ipſis reb. & bo-
nis defuncti: ſed hæres habebat ele-
ctionẽ ut poſſet ſoluere in ipſis rebus
pro parte; uel in una re, uel rebus cer-
tis, uel in pecunia & æſtimatione: tex.
eſt for. & expreſſus in l. non amplius.
§ ſi eum l. ſequen. ff de leg 1. ſecundũ
ſi. opi. q̃ ibi approbat Pompo Iuriſcon
ſultus, conditor illius legis, & ita te-
net & cõ. Bar. Albe Bal. Pau. Imo. & cõ
mu. doc. cuius rõ eſt, quia pp difficulta
tem præſtationis, aliud pro alio ſolui
poteſt: ꝙ erat uerum & procedebat, qñ
res & bona defuncti recipiebant com
modam diuiſionem, ſecùs uerò ſi non
recipiebant talẽ diuiſionem, quia tunc
præciſè tenebatur hæres ſoluere æſti-
mationem, uel unam rem certam pro
ea. hodie tñ per noſtrã legem hoc eſt
immutatum, quia qñ bona recipiunt
commodam diuiſionem, non poſſunt
alij hæredes ſoluere meliorationem
tertij nec quinti, factam filio uel extra
neo in æſtimatione, uel pecunia, nec
in aliqua re, uel rebus certis: ſed in ip-
ſa re aſſignata per teſtatorẽ, uel in par-
te quotitatiua cuiuslibet rei hæredita
riæ: ſi uerò bona non recipiunt com-
modam diuiſionem, tunc poſſunt hæ-
redes ſoluere meliorationem in æſti-
3 matione, uel pecunia. Sed aduerten-
dum ꝙ noſtra lex non decidit nec de
terminat, an iſto caſu compellantur
alij hæredes ſoluere in æſtimatione
& pecunia: & attento iure communi
vr̃ quod ſic, ſed crederem contrarium,
cum in uoluntate hæredum ponat iſta
l. nõ in neceſſitate: & cum corrigat in
alio ius commune, ergo in hoc. Sed te
netur recipere in parte quotitatiua, &
fiat diuiſio ſm ius cõmune, iuxta for-
mam & diſpoſitionem: tex. in l. ad of-
ficium. C. commu. diui. & in §. eadem.
Inſtitut. de offi. iudi. & in l. fi. titu. 5 6.
par. prędicta autem intellige in melio
ratione tertij, & quinti, uel prelegato,
ſecùs tñ eſt in legitima filijs debita, qa
illa dẽt ſolui de reb. hæreditarijs, tex.
eſt in l. ſcimus. § repletionem. C. de
inoffic. teſtamento. & ibi commu. doct.
& tenet Bal. Paul. & Imo. in d. l. nõ am
plius. § fin. ff. de legatis primo.

TEXTVS XXI.

MANDAMOS que el hijo, o otro qualquier deſcendiente legiti-
mo mejorado en tercio, o quinto de los bienes de ſu padre, o
madre o abuelos que puedan ſi quiſierẽ repudiar la herencia
de ſu padre, y madre, o abuelos, y acceptar la dicha mejoria, con tanto
que

que ſean primero pagadas las deudas del defuncto,y ſacadas por rata de la dicha mejoria,las que al tiempo de la partija pareſcieren , y por las otras que deſpues pareſcieren,ſean obligados los tales mejorados a las pagar por rata de la dicha mejoria,como ſi fueſſen herederos en la dicha mejoria de tercio,y quinto,lo qual mandamos que ſe entienda,ora la dicha mejoria ſea en coſa cierta,o en cierta parte de ſus bienes. Id eſt: *Præcipimus , ut filius, aut quicunque alius deſcendens legitimus,auctus ex tertio,aut quinto in bonis paternis,aut maternis,aut auorum, poſſit,ſi uelit,renuntiare hæreditati paternæ,aut maternæ,aut auitæ, & prædictum augmentum acceptare,modo debita prius defuncti ſoluantur ex prædicto augmento ad ratam ſubducta , quæ tempore diuiſionis apparuerint, & pro reliquis quæ apparuerint poſtea, prædicti aucti obligentur ad ea ſoluenda pro rata ex prædicto augmento, perinde, ac ſi in eodem augmento eſſent hæredes ex tertio,& quinto,quod præcipimus intelligi, ſiue prædictum augmentum fuerit in re certa aſſignatum,ſiue in certa bonorum parte .*

SVMMARIVM.

1 *Filius melioratus,an poſſit acceptare prælegatum,& repudiare hæreditatem?*

LEX XXI.

1 NOTA ex iſta lege, quod filius inſtitutus cũ alijs , uel ab inteſtato ſuccedens melioratus in tertio,uel quinto bonorum,uel utroque , poteſt acceptare meliorationem & prælegatum, & repudiare hæreditatem: quod tamẽ intellige & declara iſto modo , ꝙ tali caſu,ſi hæreditatem adit, partem habebit ex ſua perſona iure hæreditario, cũ à ſeipſo non poſſit legati partẽ hr̃e à cohærede iure ꝑlegati : ſi uerò hæreditatem repudiat , totum conſequitur à cohærede iure prælegati : & de iure communi idẽ probat & diſponit tex. in l qui filiabus. §. fi. cum l ſequenti. ff.de leg. 1. cuius uerba ſunt , ſi uni ex hæredibus fuerit legatum hoc deberi ei officio iudicis familiæ hercíſc.manifeſtum eſt:ſed & ſi abſtinuerit ſe ab hæreditate , conſequi eum hoc legatum poſſe cõſtat, & ſtatim dicit lex ſequens, & quidem totũ legatum petere põt , q̃uis a ſemetipſo inutiliter ei legatum fuiſſet, ſed partem habet ex ſua perſona iure hæreditario, cum a ſeipſo nõ poſſit legati partẽ hr̃e a cohærede iure prælegati:ſi uerò hæreditatem repudiat, totum conſequitur a cohærede iure prælegati,& ibi Bar. Alb. Bald. Ang. Are. Io.de Imo. Alex. Lanfran. Soci. Iaſ.& com.docto. & declarat magiſtraliter & melius q̃ alibi,Pau.de Caſt. tex.in l.legatum eſt.§. 1. eo.tit. tex.in l. plaue,§ ſi duobus.eod.tit.text.in l.Titia §. Lucius.ff.de legat.2. text in l.miles §.ſi eo.tit.tex.ĩ l.ſi.§.quatuor.eo.ti. tex in l.ex facto.uer. ita igit.ff.de hær. inſt.tex.in l.ſi ita legatũ. ff.fa.herc.tex. in l.inter cohr̃des.§...e.ti.tex.ĩ l.ſi qua. C.eo.tit. & utrobiq; com doct.idem ẽt probat,& diſponit l.2.in fi.tit 9.6.part.

TEXTVS XXII.

SI el padre,o la madre, o alguno de los aſcendientes prometio por contrato entre biuos : de no mejorar a alguno de ſus hijos deſcendientes,y paſſo ſobre ello ſcriptura publica , en tal caſo,no pueda hazer la dicha mejoria de tercio , ni de quinto , y ſi la hiziere que no vale,y aſſi miſmo mandamos,que ſi prometio el padre,

dre, o la madre, o algunos aſcẽdiẽtes de mejorar alguno de ſus hijos, o deſcendientes en el dicho tercio, y quinto, por uia de caſamiento, o por otra coſa oneroſa alguna, que en tal caſo ſeã obligados a lo cumplir, y hazer, y ſi no lo hizieren, que paſſados los dias de ſu uida, la dicha mejoria, o mejorias de tercio, y quinto, ſean auidas por hechas. Id eſt: *Si pater, aut mater, aut aliquis ex aſcendentibus per contractum inter uiuos fuerit pollicitus, non augere quempiam ex filijs ſuis, aut* (Hiſp. deeſt, aut.) *deſcendentibus per ſcriptum publicum, in eiuſmodi caſu non poſſit facere prædictum augmentum ex tertio, aut quinto, & ſi fecerit, ſit inualidũ. Et eodem modo præcipimus, ut ſi pater, aut mater, aut quiſpiam ex aſcendentibus, promiſit augere aliquem ex liberis, aut deſcendentibus in prædicto tertio, aut quinto, per coniugium, aut per aliam quamuis cauſam oneroſam, in tali caſu teneantur illud præſtare & implere: quod niſi fecerint, poſt eorũ mortem prædictum augmentum, ſiue augmenta ex tertio, & quinto, habeantur pro factis.*

SVMMARIVM.

1 *An, & quando ualeat pactum de non ſuccedendo?*
2 *Qui effectus reſultent ex iure, & ſpe ſuccedendi, etiam in uita patris.*
3 *An aſcendentes poſ[illegible]nuntiare hareditati filiorum?*
4 *Si filius recipit legitimam a patre in uita, an poſſit renuntiare hareditati?*
5 *An filius poſſit præteriri, uel exhæredari de uoluntate, & conſenſu eius?*
6 *Si interueniat iuramentum in iſto pacto an ualeat?*
7 *Filius uel filia ſi recipiat aliquod pretiũ in premium renuntiationis an ualeat?*
8 *An pactum de non ſuccedendo operetur, ut filius excludatur, tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato.*
9 *An ille, qui renuntiauit hæreditati, poſſit ſuccedere contra teſtamentum?*
10 *An renuntiatio facta a filio, ſi decedat relictis filijs, talis renũtiatio eis noceat?*
11 *An ille qui renuntiauit cum iuramento, admittatur, ſi tempore mortis patris non ſunt alij filij.*
12 *An filius, qui renuntiauit tẽpore quo non erant alij filij, nec ſunt tempore mortis patris, ſuccedat?*
13 *Si filius renuntiauit hæreditati patris, & iſta hæreditas perueniat ad alium, an poſſit ei ſuccedere.*
14 *An homicida poſſit ſuccedere hæredibus occiſi?*
15 *An iſta renuntiatio ualeat, quandò renuntiet ſucceſſioni futuræ alicuius defuncti?*
16 *An poſſit quis renuntiare ſubſtitutioni pupillari?*
17 *An & q̃do ualeat pactũ de ſuccedendo.*
18 *An iſtud pactum de ſuccedendo, ualeat inter milites?*
19 *An, & quando ualeat pactum de futura ſucceſſione conſeruanda*
20 *An pactum de ſuccedendo, ſit a iure reprobatum?*
21 *Quomodo procedat iſta lex xxij. in utraque ſui parte.*
22 *An iſta promiſſio, & pactum de meliorãdo filium propter contractum matrimonij debeat fieri ipſi filia, uel genero?*
23 *Si maritus, cum quo fuit factum pactum de non meliorando, remittat pactum, an poſſit tunc alium meliorare?*
24 *Si filius, uel filia, cui eſt factum pactum de non meliorando, remittat tale pactum, uel moriatur, an poſſit pater, uel mater meliorare quem uelit?*
25 *Si pater uel mater promiſit meliorare, unum ex filijs, & talis filius remittat*

hoc

hæc pactum, an poſſit pater uel mater alium meliorare?

26 *Si pater uel mater promiſit non meliorare in tertio nec quinto, an poſſit diſponere pro anima de quinto?*

27 *Si pater promiſit non meliorare filios, an poſſit meliorare nepotes?*

28 *Si eſt facta ſcriptura publica, & eſt deperdita, an poſſit probari contentum in ea per teſtes.*

29 *Si pater promiſit non meliorare unum ex filijs quem expreſſe nominauit, an poſſit alium meliorare?*

30 *Virtus & natura pacti de futura ſucceſſione, certo modo diuidenda.*

31 *Si filius uel filia renunciauit cum iuramento hæreditati patris fauore fratrũ, an poſſit iuramento non obſtante ſuccedere patri?*

LEX XXII.

NOTA ex prima parte huius legis, ꝙ ſi pater uel mater promiſit alicui filio uel filiæ non meliorare aliquẽ ex filiis uel deſcẽdentibus, ualet & tenet talis ꝓmiſſio & obligat eos ad implementum: ita demum, ſi de hoc fuerit confecta ſcriptura publica. Secũdò nota ex ſecunda parte huius legis, ꝙ ſi pater uel mater ꝓmiſit meliorare aliquem ex filijs deſcendentibus ſuis in tertio & quinto bonorum, uel aliquo eorum, tenetur illud adimplere, ſi promiſit ex cã matrimonij, uel ex aliqua alia cauſa oneroſa, & ſi non fecerit hr̃ melioratio pro facta ipſo iure: pro cuius pfecta declaratione dico, ꝙ aliud eſt pactum de nõ ſuccedendo, quo ꝗs priuatur futura ſucceſſione: aliud eſt pactum de ſuccedendo quo quis vult acquirere aliquam futuram ſucceſſionẽ, aliud eſt pactũ de futura ſucceſſione conſeruanda, quo quis vult conſeruare futurã ſucceſſionẽ alterius: aliud eſt pactum de hæreditate futura certo mõ diuidenda. Quo ad primum dico,
1 ꝙ pactum de non ſuccedendo, eſt qñ filius, uel deſcendens agnatus uel cognatus qui põt de iure ſuccedere ab inteſtato, promiſit patri, vel matri uel cõſanguineo, nõ ſuccedere: nam tale pactum non ualet: text. eſt in l. qui ſuperſtitis. ff. de acquir. hæred. text. in l. ſi. ff. de ſuis & legi. hæred. text. in l. qđ de bonis. §. 1. ff. ad legem. Falc. text. in l. ſi quando. §. illud. C. de inoffic. teſta. tex. in l. pactum dotale. C. de collatio. tex. in l. neque nos. C. de capt. & poſtlimi. reuer. Quod notabiliter extende etiã ſi pactum uel renunciatio fiat ex cauſa oneroſa aliquo pretio ſibi dato: tex. eſt in d. l. ſi. ff. de ſuis & legi. hæredita. text. in d. l. ſi quando. §. illud. C. de inoffi. teſta. text. in d. l. pactum dotale. C. de colla. ubi ſi filia dote recepta renũciauit ſucceſſioni patris, nihilo min⁹ poteſt ſuccedere patri, quia talis renũciatio non ualet: cuius ratio poteſt eſſe. Prima, quia cum talis hæreditas nõdum ſit delata, nõ cadit in eã repudiatio: vt in l. is poteſt. ff. de acqui. hęred. & in l. is qui hæres, §. 1. eo. tit. & in l ſi is ad quem. eod. tit. tex. in l. 1 §. ſemel. verſ. ſcientiam. ff. de bono. poſſeſ. ſm tabu. text. in l. ſi ita ſcriptum ſit, §. ſi ſub conditione. ff. de lega. 2. text. in l. 1. §. decretalis. ff. de ſucce. edict. tex. in l. ꝗ poteſt facere. §. 1. ff. de regul. iur. iſtam rationem ponit Imo. & cæteri doctores in d. l. qui ſuperſtitis. ff. de acq. hęr. Bal. & alij doct. in l. ſi quando §. illud. C. de inoffic. teſtam. Sed iſta ratio non cõcludit, quia loquitur & procedit in ſimplici renunciatione & repudiatione hæreditatis nondum delatæ, quia illa nõ valet, cum nec poſſit adire, ſed nos loquimur de pactu & contractu, cõſenſu partiũ uallato, in quo nõ militat illa rõ: quia ius nondum delatũ poteſt pacto renunciari: tex. eſt in l. t. C. de pac. & ibi gl. ord. & com. doct. text. ſm unam lecturã. in l. 1. ff. de cura bo. dan. & ibi gl. & comm. doct. tex. in l. & hæredi. § filiaſfamilias. ff. de pact. text. in l. 3. §. ſi quid minor. ff. de min. Secunda ratio ſit, quia ſicut ius naturale ſanguinis in ſui eſſentia & ſubſtantia nõ põt pacto & conſenſu partium renunciari: ita nec ipsũ ius ſuccedendi tanꝗ effectus eius ꝑciſus & inſeparabilis,

tex. eſt in l. ius autem agnationis. ff. de pactis. & ibi notat Bal. Pau. de Caſt. & com. doct. tex. in l. iura ſanguinis. ff. de reg. iur. tex. in l. abdicatio. C. de patria pot. bonus tex. & not. in l. 3. ff. de interdict. & relega. ubi habetur ꝙ filij uel deſcendentes non amittunt facto uel delicto patris ea q̄ proueniunt ſibi à genere, uel à ciuitate, uel à rerũ natura: ſed ea tãtũ q̄ immediate proueniũt ab ipſo patre: & iſtã rõnem ponit Bar. in l. is pôt. ff. de acqui. hær. 2. col. nu. 6. & ibi ſequũtur com. doct. Sed aduertẽdũ, ꝙ iſta rõ benè cõcluderet & procederet in agnato uel cognato tráſuerſali, qa in eis ius ſuccedendi nõ eſt in uita cõſiderabile, nec diſtinctũ ab ipſo iure ſanguinis: vndè merito illi ꝙ nõ eſt, nõ pôt renũtiari ſed nõ cõcludit in filio, nepote, uel deſcendẽte: qa in eis ius ſucceſſionis cõpetens in bonis parentũ in uita, eſt cõſiderabile, & eſt ius de per ſe diſtinctum & ſeparatũ à iure filiationis, & eſt q̄dã ſpes ꝓbabilis & approbata tã à iure naturali q̄ poſitiuo: ut in l. ſcripto. ff. vñ liberi. & in l. cum rõ. ff. de bonis dãna. & talis ſucceſſio ſaltem reſpectu legitimę dr̄ quaſi debita, in uita patris: tex. eſt in l. ſed quia pleruq; ff. pro ſocio. tex. in l. fi. §. ſin aũt perpetuus. C. de cura. furio. tex. in l. fi. §. pe. C. de codi. tex. in l. cũ in adoptiuis. §. oĩa. C. de adopt. & tenet & not. Bar. & com. doct. in l. is q̄ pôt. ff. de acq. hære. 2. col. & in l. ... § ſi impuberi. ff. de coll. bono. & in l. 2. ff. ſi à paren. qs fue. man. & in l. fi. ff. de lib. agnoſ. & in l. poſt emancipationẽ. §. illud. ff. de lib. leg. & in l. 3. C. de iur. & facti igno. & in l. iuris ignorantia C. qui admitti. & in Auth. de hære. & Falc. §. ſi quis autem non implens. coll. 1.

2 Ex quo iure & ſpe ſuccedendi, etiã in uita patris, reſultant aliqui notabiles effectus. Primus, quia ſi filius exiſtens in primo gradu, decedat uiuo patre, tranſmittitur ius ſuum per uiã repræſentationis ad nepotes uel alios deſcendentes: ut in l. ... §. ſi filius. ff. de ſuis & legi. hære. in §. cùm filius. cũ materia. Inſti. de hære quæ ab inteſta. deferun. Secundus effectus eſt, quia ſine cauſa non poteſt filius priuari ſua legitima, ut per totũ. ff. & C. de inoffic. teſta. Tertius effectus eſt, quia ſi pater immenſam & inofficioſam donationem fecerit, filius poteſt reuocare, ſaltem quo ad legitimam, ut in toto tit. C. de inoff. dona. Quartus effectus eſt, quia in uita patris filius reputatur quaſi dominus, ut in l. in ſuis. cum materia. ff. de libe. & poſthu. unde iſta ſecunda ratio non uidetur concludere. Tertia ratio ſit, quia ſi tale pactum de nõ ſuccedendo ualeret, & priuaret̃ filius ſpe ſucceſſionis paternæ, fortè deinceps non præſtaret obſequia patri prout naturaliter tenetur, & inuitaretur ad delinquendũ: vñ meritò non ualet, arg. tex. in l. ſi unus. §. illud. cũ §. ſeq. ff. de pactis. tex. ĩ l. cõuenire ff. de pact. dot. tex. ĩ l. 1. §. illud. ff. depoſiti. tex. in l. cõtractus quidã. § 1. ff. de reg. iur. iſtã rõnem ponit Bald. in l. pactum. C. de colla. pen. col. in fin. & Imo. in c. cum contingat, de iureiur. 26. colum. uerſi. dicit ius ciuile. Sed certè neq; iſta rõ cõcludit, qa nõ eſt generalis reſpectu patris uel mr̄s renuntiãtis, uel collateralis: ſed tñ particularis reſpectu filij. Itẽ ẽt ex alio, qa ſi iſta rõ eſſet uera, ſequeretur ꝙ nõ firmaret̃ iuramẽto, qa eſſet cõtra bonos mores, ut in c. nõ eſt obligatoriũ. de reg. iu. in 6. Quia rõ uera & iuridica eſt, qđ ideo tale pactũ, & renũtiatio nõ ualet, qa præſumit lex ꝙ pro modico pretio de præſenti renuntiaret qs magnæ & opulẽtæ hæreditati futuræ, & in expreſſo iſtã rõnẽ ponit Bar. in l. ſtipulatio hoc mõ concepta. ff. de uerb. obli. 1. col. in fi. nu. 4. & ibi alij doct. idem Barto. in l. ſi quis pro eo. ff. de fideiuſſo. fin. col. in fi. Pau. de Caſt. in l. pacta quæ contra. C. de pactis. 1. col. Roma. in l. pactũ C. de coll. 2. col. Imol. in c. cũ contingat. de iureiurã. antepen. fol. 2. col. Dñi. in c. quamuis pactum. de pactis. in 6. 3. col. Geor. Nathan. ibi. 15. col. Confirmatur iſta ratio per text. cum materia in l. 1. &

per

per totum.C.de pac.piguorum, ubi ex
iſta ratione pactū legis commiſſoriæ
in pignoribus,eſt reprobatum.Secun-
dò confirmatur per tex. cum materia,
in l.cum hi.ff.de tranſac.ubi ex iſta rō
ne non permittitur, à iure tranſactio
ſuper alimentis de futuro.Tertiò con
firmatur quia expedit reipublicæ pro
uidere utilitatibus ſubditorum, nè qs
re ſua malè utatur:tex.eſt in §.fi.Inſti.
de his q ſunt ſui uel alie.iur.Nec ob-
ſtat ſi dicatur,quod attēta iſta rōne nō
deberet ualere pactum quo quis renū-
ciat iuri de futuro,cum militet iſta rō
cuius contrarium deciditur in l.1.C.
de pact.iuncta gl.& comm.opin.& in
iuribus ibi allegatis, quia reſpōdeo q
ibi erat ius de futuro ex cauſa de præ
ſenti, & ſic reputatur aliquod ius pro-
babile inſpecta cauſa de præſenti: ſed
in noſtro caſu eſt merū ius de futuro,
nō dependēs ab aliqua cā de præſenti.
Et ex ſuperioribus, iuncta finali ra-
tione vera & cōi,reprobo ſnīam Bald.
in l quāuis, fi.col.& q.C.de fideicom.
3 ubi dicit q pater uel aſcendens bene
poteſt renunciare ſucceſſioni filij uel
deſcendentis:quia cum talis hæredi-
tas non debeatur patri vel aſcendenti
de iure naturali, ſed tm̄ de iure poſiti
uo, ut in l.ſcripto in fi.ff.unde libe.&
in l.nam & ſi parentibus,ff.de inoffic.
teſt.& in l. iure ſuccurſum eſt.ff. de iu-
re doti. facilius pōt amitti uel renun-
ciari. pro qua ſnīa ulira Bal.facit text.
ſing. in l.1.§. ſi parēs.ff ſi á paren.quis
fuer.manu.ubi dicit, q ſi pater in uita
recepit aliquid a filio emancipato,re-
pellitur poſt mortē ab eius ſucceſſio-
ne.facit etiā,quia in iure noſtro plures
differentiæ reperiūtur in ſucceſſione
parentum & filiorum.Prima,qa diſpo
ſitio tex in l.cum auus, ff.de cōd.& de
mon.cum ſimilibus, non habet locum
in parentibus grauatis: ita Bar.& com
mu.doct ibi. Secunda,quia diſpoſitio
tex in l hac conſultiſſima.§. ex imper
fecto C.de teſta. non habet locū in pa
rentibus: ita Sali.& commu.alij doct.
ibi,& in l.fi.C.fami.herc.Tertia,qa di-
ſpoſitio legis fi.C.de repu.here.nō hēt
locum in parentibus,ita Bal.& cōmu.
doc ibi.Quarta, quia licèt inter deſcē
dentes habeat locum collatio, non tm̄
inter parentes:ita Cyn.Bal.& commu.
doct in l.ſi emancipati.C de collatio.
Quinta, quia filij uel deſcendentes
trausmittunt hæreditatem nō aditam
ex potentia ſuitatis uel ſanguinis, pa-
rentes uerò nō: ut in l.unica.C.de his
qui ante aper.tab.& ibi com doct. Sex
ta, quia licet inter deſcendentes hēat
locum repræſentatio,inter parētes ue
rò non:tex eſt in auth.defuncto.C.ad
Tertul.& ibi gl.ord.& com.docto.ſed
dico q prædicta opinio Bal eſt falſa.
imò teneo q ſicut filius uel deſcēdēs
non pōt renūciare ſucceſſioni patris
uel aſcendētis, ità ecōtrà pr̄ uel aſcē-
dēs nō pōt renūciare ſucceſſioni filij
uel deſcēdētis, per iura ſuperius addu
cta, iūcta rōne finali: & in expſſo iſtā
ſent.& conclu tenet gl.or.in l.ſi qn̄.§.
illud.C.de inoffic.teſta.in gl fi.in fi.&
ibi Pet.de Bellap qui formaliter dicit
& tenet,q pactum de non ſuccedēdo
eſt reprobatū in aſcēdētib.& deſcēdē-
tib.& collateralibus:& ibi Iac.But.Cy
nus,Alb.Fab Bal.Pau.& com. doct.Cy
nus,ī l.pactū. C.de coll.ī fi.ver. Roffr.
in libellis ſuis, in rub.de bō.poſ.cōtra
tabu.quæ datur patri, & cætera.3.col.
uerſi.ſeptimum.Rod.Suar.p̄dicta non
allegando in repetitione legis,qm̄ in
priorib.46.fol.1.col. uerſic.adde Bal.
Neque obſtat prima rō & fundm̄ Bal.
q hæreditas non debeť patri uel aſcē
dēti de iure naturali, ſed tm̄ poſitiuo:
quia in noſtro caſu non irritatur à iu-
re pactum de non ſuccedēdo,ex eo q
hæreditas debeať de iure naturali,uel
non:ſed pp rationes ſuperiores præci
puè finalem, & patet ex eo, q ēt inter
collaterales eſt prohibitum prædictū
pactum, ut probatur per dicta iura,&
tenent prædicti doctores. ubi ſuprà.
Neque obſtat ſecundo ille tex. ſingu.
in dicto §.ſi parēs. quia cum olim de
iure antiquo pater non ſuccedebat fi-
lio emancipato, niſi ex pacto emanci

pando

pando eum contracta fiducia: ut in l.
ſi ab eo.C.de legi.hære. & in l.fi.C.de
hære & in l.fi C.de emancipa libe. &
in l.4.C.de legi.tut. & in §.fi.Inſtit.de
legi.agna. ſuecc.meritò contratio pa-
cto poterit repelli, arg.text.in l.nihil
tàm naturale. ff.de reg iu.ſed cum ho
die pater hæreditario iure ſuccedat fi
lio,& nulla ſit dña emancipationis &
patriæ poteſtatis , vt in auth.de hære.
ab inteſta.veni. §.nullam verò , colla.
9. clarè infertur ꝙ nõ poterit tali ſuc
ceſſioni renunciare : ſicut neq; quili-
bet alius. & in expreſſo ita tenet &: re
ſpondet gl.ord.in d.§.ſi parens,quę ſo
lutio uera eſt in ſe, ſm docto.ibi.Vel
aliter & ſecundò,& notabilius reſpõ-
deo, ꝙ in d §.ſi parens pater recepit à
filio in uita integram legitimam, un-
de meritò potuit ſuccesſioni futurę re
nunciare, imò ẽt ſi non renunciet nõ
poteſt rumpere teſtm̃ in quo eſt præte
ritus uel exhr̃datus: cuius uerba ſunt,
ſi parens uel accepit pecuniã ut eman
ciparet,uel poſtea uiuus in eum filius
quantum ſatis eſt contulit, nè iudicia
eius inquietet,exceptione doli repel-
let: & ita tenet & declarat ibi Dinus,
Bart.Alb.& com.doc.tenet etiã & de-
clarat gl.ord.in d.l.ſi quando,§.illud.
C.de inoffi.teſt.in gl.fi.in 3 ſolu.& ibi
Pe.Oldra.Alb. Bart.& commu.docto.
Domi.in d.c quamuis pactum.de pac.
in 6.facit etiam text.no.in l.cũ quo.de
peculio.§.fi.ff.ad leg.Falci.& ibi doct.

4 Ex quo infertur ꝙ idem eſſet ſi fi-
lius in uita reciperet à patre integrã
legitimam , quia ualeret renunciatio
hæreditatis, & licet non renũciet,nõ
poſſet rumpere teſtm̃ patris,in quo ſit
præteritus uel exhęredatus:imò quod
magis eſt, etiã ſi creſcat uel diminua-
tur patrimoniũ patris uel matris,non
debet haberi reſpectus niſi ad tempus
receptæ legitimæ:ita ſing. Iaco.Bu.in
l.pactum.C.de colla.nihil allegando:
ſed pro eo facit tex.in d.§.ſi parẽs : &
in d.l.cum quo.de peculio.§.fi.& facit
tex.in rõne ſui.in l.de fideicom. C.de
trãſact.& facit bonus text.in l.ſi patro
nũ ex debita.§.fi. ff. de bo.lib.& tenet
Geor Nat.in c.quamuis, de pact.in 6.
2.col.nu.6.& 7.vbi benè fundat,& di-
cit hanc eſſe magis comm.opi.Ex qui
bus redditur ualde difficilis & dubia
illa gl.ſing.cõi.approbata,in l ſi qñ.§.
& generaliter.C.de inoffic.teſta.vbi te
5 net ꝙ ſi pater uel mater uult inſtitue-
re filium uel filiã:uel èontra,ſi filius
uel filia uult inſtituere patrẽ uel ma-
trẽ,& inſtituendus noluit inſtitui,ſed
renunciauit titulo inſtitutionis,& cõ
ſentit, ꝙ alius inſtituatur, talis con-
ſenſus & renunciatio ualet & tenet:
pro qua ſnĩa & conclu.facit tex.nota-
bilis & capitalis in l.non putauit.§.ſi
quis ſua manu.ff.de bon.poſſ.cõtra ta-
bu.ubi ſi ille qui de neceſſitate erat in
ſtituẽdus in teſtõ manu propria exhr̃-
dauit ſe,cũ dictaret & ſcriberet teſtm̃,
nõ põt amplius rumpere teſtm̃ ꝑ que
relam uel contra tabu.uel alio iuris re
medio: quẽ in ſuo caſu notat & cõmẽ
dat ibi gl.ord.Bar.Alb.& comm.doct.
antiqui. Secundò facit tex. in l.uxori.
§.2.ff.ad l.Cor.de fal.ubi ille qui ſe tu
torem impuberis ſcripſerit in teſtamẽ
to alicuius, ſtatim vr̃ conſentire & of
ficiũ acceptare: adeò ꝙ licèt aliàs ha-
beret à iure iuſtam excuſationem, nõ
poteſt ſe excuſare. Tertiò facit tex.ſin
gu.in l.ſicut. §.uenditionis.ff.qb.mo.
pig.uel hypo.ſolui. ubi hr̃ quod benè
poteſt quis permittere aliũ teſtari , &
diſponere de re ſua,uel ſibi debita,uel
obligata:quem ad hoc notant & com
mendãt com.doct.ibi notat ẽt & com
mendat Bar.in l. cum quis decedẽs.ff.
de lega.3. & illum tex.ad hoc reputat
ſing.& vnicum Bal.in c.1.§.præterea.
quib.mod.ſeru.amit.Idem Bal. in c.1.
§.donare.qua.feud.alie.po.2.col.pro-
pe finem.idem Bal.in l.uenditioni.ff.
de vſuca.pro empt. idem Bal.in l.quo
ties,la.1.C.de fideic.2.col.nu.12.idem
Bal.in l.1.C.de ſacroſan.eccle.1.lectu
ra.4.col. idem Bal. in l.cum alienam.
C.de lega.2.colum.nume.7.Alexand.
ubi bene loquitur & declarat in con-
ſilijs ſuis conſi.20.3.uol.conſiliorum.
6.col.

6.col. Iaſ. in l. cùm proponas. la 1.C. de pactis.2.col. Quartò facit text.cum materia in l.filio præterito.ff. de iniuſto rupto. ubi poſt mortē patris filius pōt approbare teſtm̄ in quo eſt præteritus,ut ualeat ſaltē de iure prætorio. Quintò & ultimò facit cōcludens rō, qa, ꝙ filius uel pater inſtituat, eſt introductū eorū fauore:ut ꝓbat tex.melior de iure in Authen. ut cum de appella. cogno. §. hæc aūt diſpoſuimus. colla.8.& ubi dicit, ꝙ ideò leges requirunt qđ filius inſtituat à patre,uel contra:nē aliàs afficiat iniuria. Secūda tñ eſt opinio in hoc artic. ſ. ꝙ talis conſenſus & renuntiatio tituli inſtitutionis, nullo mō ualeat, qa cū inſtitutio uel exhæredatio cū legitima eā à iure expreſſa requiratur pro forma, ēt ſi talis forma requiratur in fauorem inſtituendi, non pōt conſenſu priuatæ perſonæ ei renuntiare: arg. tex.in l.nemo pōt.ff.de lega.1.tex.in l.3.ff.de teſtam. tex.in l.qui in ptāte.eo.titu.tex.in l.qđ de bonis.§.1.ff.ad legem Falc.tex. in l. contra iur.ciuilis regulas.ff.de pactis. tex.in l.ius publicū.eo.tit.tex.in l.certdonem.ff.de ope.libe.text. in l.nec ex prætoriæ.ff.de reg.iu.text.in l. nec pignus.uerſi.priuatorum conuentio, eo. tit.tex. ī l.obligationū ferè.§.placet.ff. de actio.& oblig.tex.in l.ſi debitor. §. ſi.ff.quib.mod.pign.uel hypo. ſol. tex. in l.cum hi.§.ſi prætor.ff.de trāſa.text. iuncta gl.in l.à diuo Pio. ff. de ritu nuptia.text.in l.pacta, q̄ cōtra. C.de pact. tex.in §.1.Inſtitu. quibus non eſt permi.facer. teſta & iſta opinio. tenet expreſsè Bal.quē alij doct. ſequuntur, in l.ſi qñ.§.illud.C.de inoffi. teſt. Tertia opinio eſt, quod tale teſtm̄ valeat ſi in eo eſt inſerta cā, quia teſtator dicat,ꝙ iō omittitur inſtitutio, quia inſtituendus noluit inſtitui, ſed renuntiauit inſtitutioni.Nec obſtat ſi dicas, ꝙ iſta non eſt cā inſerta, in Authen. ut cum de appe.cog § cauſas.colla.8. quia ille tex.loquitur in exhæredatione quę fit inuito filio:ſecus autem in exhæredatione,quæ fit eo uolente, ut in noſtro caſu quia tunc non vr̄ correctus: text. in d.l.non putauit.§. ſi quis ſua manu. ff.de contra tabu. & in expreſſo iſtam opi.ſic declaratam tenet Bart. in d.l.ſi qñ.§.illud.C.de inoffi.teſt. & ibi Ang. de Peru.& Pau.de Caſ. Quarta opinio eſt,ꝙ prædicta gl.in d.l. ſi qñ. §. & generaliter,& eius con.procedat & ſit vera in exhęredatione, qa ualet pp cōſēſum inſtituendi, mō in ea inſerat iſta cā,mō non:quia iam eſt ſeruata forma à lege requiſita: ſed nō ꝓcedat in præteritione licèt inſtituēdus conſentiat: quia forma l.non eſt ſeruata: & iſtā opinionē tenet Imol. in l. ſi quis poſthumus.§ 1.col. poſt prin. ff. de libe.& poſthu.Roma.in l.2 C.de bon. poſſ.cōtra tab.5.col.nu.12 Iaſ.ibi 9 col. num. 27.idem Iaſ.in l.inter cætera.ff.de lib. & poſth.fin.col. Alex. in Auth.non licet.C.de libe.pte.2.col. nu. 3. Sed his non obſtantibus dico, ꝙ prædicta gl. in d.l.ſi qñ.§.& generaliter,& eius cōcluſio,magis commu.approbatur: imò ꝙ modo inſtituēdus prætereatur, modo exhęredetur: & mō cā ſit expreſſa, modo non, teſtm̄ ualet & tenet ratione ſui conſenſus & renuntiationis,& in expreſſo illam gloſ. & eius con. ſic declaratam tenet ibi Pe.Cin. Iaco. Bu. Albe.& Iaſ.tenet etiā Bald.in l.2.C.de bon.poſ.contra tab.2.col. in fi. num.5. Angel.in l.qui ſe patris.C.unde liberi. pen.col.nu.9. Bal. in l filio præterito. ff de iniuſto rupto.pen.col.in fine Ange.ibi.2.col. Imo.ibi latius & nota.25. col.uerſ.pro iſto allegat hic Bald &c. cum ſequen. col.ſaltem intelligendo, quòd ille conſenſus & uoluntas facit, quòd ualet teſtamentum de iure prætorio:argu.text. in d.l. filio præterito. Angel.in l.ſi quis poſthumos. § 1.de libe.& poſth. in fi.Alex. ibi, fin.col & iſtam dicit magis commu. opi. Iaſ. in l.inter cætera.ff.de libe.& poſth.fi.col. in fine.Sed aduertendum,quòd prædicta gl.& com.opi.nullo mō uidetur ꝓcedere, quia talis conſenſus filij uel patris inſtituendi, & renūtiatio tituli inſtitutionis,in effectu nihil aliud ſit

quàm renũciatio futuræ ſucceſſionis: ſed illa non ualet ut dicit materia noſtra, & ſupra latè probaui: ergo nec talis conſenſus uel renunciatio tituli inſtitutionis dẽt ualere. Confirmat̃ 1. q̃a ꝓhibito aliquo actu uel diſpoſitione, cẽſetur prohibitum oẽ illud per ꝙ ꝑuenit̃ ad illud: tex. eſt in l. oratio. ff. de ſponſa tex. in l. cũ lex. ff. de fideiu. tex. in l. ꝙ dictum. ff. de pac. tex. no. in propoſito, in l. quæritur. ff. de bonis liber. tex. in l. ꝙ ſi pr̃. eo. ti. tex. in l. nõ min⁹. ff. de hære inſti. text. in l. nec per ſe. C. eo. tit. Secũdò confirmatur per tex. no. & expreſſum in l. filio præterito. ff. de iniuſto rupto. vbi dr̃ quod ſi filius præteritus abſtinuit ſe bonis patris, videt̃ teſtm̃ patris approbare: & apertè nult ꝙ renunciatio bonorũ patris poſt mortẽ eius idẽ importet ꝙ approbatio teſtamenti: & renũciatio tituli, conſiderato effectu: ergo ex illo text. benè infertur, ꝙ paria ſunt renunciare titu. inſtitutionis: ꝙ renunciare ipſi hæreditati, uel èċontra: & certè ille tex. ineuitabiliter ſtringit cõtra prædictã gl. & com. opi. Tertiò confirmatur per text. expreſſum q̃ caret reſpon. in d. l. ſi qñ, §. illud C. de inoffic. teſta. ubi expreſsè diſponitur, qđ ſi filius aliquas res uel pecunias recepit à patre, & promiſit non agere contra teſtm̃ eius, querela uel alio quouis remedio, licèt præreat̃ uel exhæredetur: ꝙ talis ꝓmiſſio uel renunciatio non ualet, ſed mortuo patre poterit filius teſtm̃ oppugnare. Quartò confirmatur, quia ẽt hoc caſu concurrunt oẽs rationes ſuperius per me aſſignatæ, ꝑ quas reprobatur pactũ de non ſuccedẽdo: & certè eſt iſta ualdè ſubtilis & noua difficultas ĩ noſtra materia quã per aliquem non reperio tactam, & libẽter audirẽ alicuius ſolutionem: ſed huic difficultati poſſum reſpondere ſequẽtibus modis. Primo modo, quod aliud ſit renunciare hæreditati & futuræ ſucceſſioni, & illa nõ ualet: aliud ſit renunciare titulo inſtitutionis, & illa benè ualet: cum diuerſas ſit titulus inſtitutionis & ipſa hęreditas uel ſucceſſio. ſed iſta ſolutio nihil ualet, q̃a poti⁹ eſt verbalis q̃ realis.

Vel aliter & ſecundò rñdeo, qđ renunciatio ſucceſſionis uel hæreditatis nõ ualet, quia eſt quædam priuatio bonorũ gñalis, tàm ab inteſtato q̃ contra teſtm̃, quia non poterit ſuccedere ab inteſtato nec agere contra teſtm̃ ſi ſit præteritus uel exhæredatus: renunciatio uerò tituli inſtitutionis non eſt abdicatio hæreditatis generalis, ſed tm̃ particularis, in caſu quo fiat teſtm̃, vnde ab inteſtato benè poſſet ſuccedere. Sed iſta ſolutio non cõcludit, quia eadem eſt ratio, ꝙ non ualet in uno caſu ſicut in alio: præterea contra iſtam ſolut. facit tex. apertus quem ſuprà põ deraui in d. l. ſi qñ §. illud. C. de inoffi. teſtã. præterea iſta ſolutio non ualet, quia ſequeretur ꝙ pactũ de non ſuccedendo ualeret, ſaltẽ ut nõ poſſit inſtituendus agere contra teſtm̃ defuncti, ꝙ eſt falſum: ergo illud ex quo ſequit̃. Vñ huic difficultati aliter tertiò, & quidem ſubtiliter, & nouiſsimè rñdeo: ꝙ prædicta gl. in d. l. ſi qñ. §. & generaliter. & cõm opi. neceſſariò debet intelligi qñ defunctus erat in actu teſtandi in uita uel morte, & ipſe uolebat inſtituere filium uel patrem qui de neceſsitate erat inſtituendus, & illo tpe inſtituendus, conſenſit ut non inſtitueret̃, uel renunciauit titulo inſtitutionis; quia tunc talis conſenſus & renunciatio ualet & tenet, cum per eum ſtetit, & teſtatori nihil eſt imputãdum. & talis conſenſus non dr̃ renũciatio iuris futuri, ſed pręſentis, hoc eſt tituli inſtitutionis, qui illo tpe quo fiebat teſtm̃ ſibi debebatur: & licèt in conſequentiam ueniat priuatio hæreditatis, non attẽditur cum fundetur in iure de pręſenti. Ex quo ſing. infero, ꝙ ſi talis cõſenſus & renunciatio tituli inſtitutionis fieret non in ipſo actu teſtãdi, ſed antea, non ualeret, ꝑ rõnes ſuperiores.

Itẽ infero, ꝙ ſi pacto uel tranſactione aliquo dato uel retẽto inſtituẽdus cõſentiat ꝙ non inſtituat̃, & renũciet titu. inſtitutionis, ꝙ tale pactum & renuncia-

nunciatio non ualet, quia non vr̄ libera & ſpontanea renunciatio ſed coacta ratione pretij: & ꝓ iſta mea ſn̄ia & declaratione adduco textū expreſſum in d.l.non putauit. §.ſi quis ſua manu. ff. de cōtra tabu. ubi apertè deciditur, ꝙ pater erat in actu teſtandi. & filius noluit inſtitui, ſed manu ꝓpria ſe ſcripſit exhæredem: & talis conſenſus & exhæredatio ualet. Secundò pro iſta mea ſn̄ia & declaratione cōſidero tex. expreſſum, in d.l.ſi qn̄, §.illud.C.de in offi.teſta. ubi dicit text.ꝙ ſi pacto uel tranſactione aliquo recepto renunciauit inſtitutioni, & promiſit nō rumpere teſta. talis promiſsio & renunciatio nō ualet: & certè iſte eſt uerus intellectus horum iurium, & huius difficilis paſſus. & uera concordia in propoſita difficultate: & iſtud eſt quod apertè uoluit gloſ. in d l.ſi qn̄, § & generaliter. prout apparet ex ea informatione quæſtionis, inquantum dicit, quid autem ſi filius patrem uel matrem, uel ècontra, uult inſtituere, & inſtituendus dicat nolo, &c. & ſic apertè loquitur qn̄ talis conſenſus uel renunciatio adhibetur tempore teſtamēti, & ſic in ipſo actu teſtandi: & ita formant ibi quęſtionem Petrus de Bellaper. Iac Butri. Cynus, & doctor antiq. & iſtam meam ſolu. & declarationem ſentit Ioan. de Imo. in d.l.filio præterito. 26. colum. in fin. in verſic. ſed certè iſtud non ſequitur. ſentit etiam Ange. de Peru. in l.ſi quis poſthumos. § 1. ff. de libe. & poſthu. in fine.

6 Aduertendum tn̄, ꝙ materia noſtra & eius cōcluſio, quæ habet ꝙ pactum de non ſuccedendo non ualeat, procedit & debet intelligi, qn̄ non interuenit iurm: ſecus tamē eſt, ſi interueniat iuramentum: quia tunc benè ualet: cuius ratio eſt, quia non eſt cōtra bonos mores, nec uergit in æternæ ſalutis diſpendium, nec redundat in alterius detrimentum: text. eſt capitalis & expreſſus in c.quāuis pactum. de pactis. lib. 6. cuius verba ſunt, quamuis pactū patri factum à filia dum nuptui tradebatur, ut dote contenta, nullum ad bona paterna regreſſum haberet improbet lex ciuilis: ſi tn̄ iuro, nō ui nec dolo pręſtito firmatum fuerit ab eadem, oīnò ſeruari debebit, cum non uergat in æternæ ſalutis diſpendium, nec redundet in alterius detrimentum. Confirmatur per tex. cum materia, in c. cū contingat. de iureiu. per text. in c. licèt mulieres. eod. tit. lib. 6. ubi contractus ſuper rebus dotalibus firmatur iuro, ꝓ text. in Auth. ſacra puberum, cum materia. C. ſi aduer. ven. ubi cōtractus minoris, aliàs de iure inualidus, firmaī iuro, per text. in c. ſignificante. de pig. vbi pactū legis cōmiſſorię reprobatū in pignoribus, firmaī iuro, ſm Inno. & comm. doct. ibi. de cuius tn̄ intellectu uide ibi Abb. & docto. Abb. in c. cū contingat. 3. col. in medio. Imo ibi. 5. col. nu. 11. Bar. in l. ſi quis pro eo. de fideiu. 4. col. verſi. 4. dixi. per tex. in c. ex reſcripto. de iureiur. vbi mulier quæ non poteſt eſſe fideiuſſor efficaciter, obligatur uirtute iuramenti.

7 Vnū tn̄ eſt qd̄ hoc vr̄ intelligendū, qn̄ talis filius uel filia aliquid recepit in præmium, uel recompenſam renunciationis, quia tunc ualet cum iuramēto: ſecus tamen eſt ſi nihil penitus recepiſſet, quia tunc non ualet: ita ꝓbat text. in d. c. quāuis pactum. ubi cū myſterio dicit, ꝙ filia renūciauit, dote cōtēta, quaſi velit, ꝙ ſolum iſto caſu corrigatur ius ciuile & validetur pactum. Secundò, quia qn̄ filius uel filia nomine dotis uel donationis propter nup. vel aliàs aliquid recepit, renunciatio vr̄ in ſe habere quandam æquitatem, cū videatur illa receptio ſubrogari loco legitimæ, unde meritò firmatur iuramento. Tertiò confirmatur, quia ſi tale pactum & renunciatio ſucceſſionis ualeret aliquo non recepto, eſſet contra publicam & priuatam utilitatē: quia filius uel filia careret dote & alimentis, nec reperirēt, quibus nuberent: arg. l. 1. ſol. matr. Quartò, qa tale pactum aliquo non recepto, vr̄ iu ſe continere dolum, ſaltem re ipſa: arg.

 text.

text.in l.ſi qs cũ aliter.de ueib.ob.in l. 2.§.circa.de do.excep.ergo non eſt ue riſimile ꝙ ius canonicum tale pactũ iniquum uelit approbare, maximè ꝙ text.in d.c.quamuis pactũ,requirit, ꝙ non interuenerit uis uel dolus: ergo intelligatur ex propoſito, uel re ipſa, & in expreſſo ita tenet Pet.de Ancha. in d.c.quamuis pactum. de pact.lib.6. in 2.notabi.& tenet Rich.de Sali.in l. pactum ꝙ dotali. C.de pac.& Sali.ibi. 3.col.in fi.uerſ.aut paciſcitur filia.&c. Contrarium eſt tñ tenendum, imò ꝙ tale pactum & renunciatio cum iuro valet & tenet,ẽt ſi filius uel filia nihil penitus recepit,quia ratio text.in d.c. quamuis pactum, militat in utroq; ca ſu.& in terminis ita tenet ibi Domini. pen.col.nu.12.qui benè proſequit̃ arti culum,& adducit alia fundamenta.te net ẽt Probus ibi. in addi. ad Ioa.mo na.in prin.Geor.Natan.6.col. verſicu. quinto limita.Imo.in c.Quintavallis. de iureiur pe.fol.2 col.idem Imo.in l. ſtipulatio hoc mõ concepta,2. col. in medio.& ibi Alex.3.col.num.9.idem Imo.in l.qui ſuperſtitis. de acq. hære. 1.col.in princ.Corn.in l.pactum.C.de coll.2.col.verſ.quarto limita.& Alex. vbi dicit hanc eſſe magis com.opi. in conſ.42.fi.col.1.volu. idem Alex.cõſi. 325.1.volu. antepen.col.Iaſ.in conſil. 133.in princ.4.volu. ex quo tex.& cõmu.opi.collige aptè, ꝙ metus reuerẽtialis in filio uel filia nõ annullat con tractum nec iurm geſtum cum patre, uel matre,uel aſcendẽtibus: de quo ar ticulo vide in l.1.§.quæ onerãdę.quarum rerum actio non detur.Habemus igit̃ ex ſuperioribus, ꝙ licet filius uel filia non poſſit renunciare ſucceſſioni uel hæreditati futuræ ſine iuramen to, tamen cum iuramento poteſt, & omnino repellitur à ſucceſſione.

8 Ex quibus primò infert̃ ꝙ mortuo patre uel matre ab inteſtato, nõ poſſit filius uel filia quæ renunciauit, eis in aliquo ſuccedere de iure ciuili nec ꝑtorio,nec ex uno capite nec alio:quia ex quo ſimpliciter & genericè renunciauit, vtraq; via qua poſſit ſuccedere vr̃ renunciaſſe & ſic ab inteſtato: arg. doctr.gl. ſing.iuncto text. in l.1.§.ſed videndũ.ff.de ſucce.edict.ubi dicit,ꝙ ſi hæres qui põt uenire ad ſucceſſionẽ alterius,ex duplici capite uel duplici iure,ſ.tam prętorio q̃ ciuili,repudiet: ſimpliciter & genericè vr̃ repudiare vtrũq; caput & uiã ſucceſsionis, q̃d ad hoc dicit ſing.& vnicã Pau.in l.3.ff.de acq.hær.in fi.Itẽ ẽt quia indefinita renunciatio æquipollet vniuerſali: tex. eſt in l.ſi plurib. ff.de lega.2. tex.in l.ſi plures.ff.de leg.3.tex.in l.turpia legata.§ fi.ff.de lega.1.text. in l.ſi hæredes nominatim.eo.tit.tex.in l.ſi is q ducẽta.§.vtrum.ff.de reb.dub.tex.in l.ſi neceſſarias.§.ſi annua. ff.de pign.act.tex. in l.in vſu.ff.de ver.ſigni.Item ẽt quia tũ ualet generalis diſpoſitio, quo ad ea q̃ poſſunt cõprehendi ſub gñe,quã tum particularis quo ad ſpeciem: de qua ſpecialiter agitur:tex.eſt no.in l.ſi chorus.ff.de leg.3.tex.in l.ſi duo.in fi. ff.de admi.tut.text.in l.ſi ſeruus eius q in fi.ff.de acq. hær.tex.in l.quoties C. fami.herciſ.tex.in l.2. verſi.C.de quadrien.præſ.text.in l.oẽs. C.de præſcr. 30.vel 40. anno. ergo iſta renunciatio hrẽditatis vtrãq; uiã ſucceſsionis dẽt cõprehendere: & ita tenet & determi nat no.Domi.in d.c.q̃uis pactũ.fi.col. & q.& ibi Geor. Natan. 10 col.nu.40. Are.in l.q ſupſtitis. de acq.hær 3.col. in princ. Rom.in l.ſtipulatio hoc mõ cõcepta.de uer.obl.8 col.nu.19.& iſta eſt uera opi. licèt alij teneant contrariũ:imò qd poſſit ſuccedere ab inteſtato,quia pr̃ uel mater qbus eſt facta renũciatio, moriẽdo ab inteſtato, tacitè vr̃ eos uocare cũ alijs filijs ab inteſtato: arg.tex.in l.cõficiunt̃.in priu.ff.de iure cõd.notat̃ in l.nõ iuſtã. C.ad Treb.Sed huic rõni & fundamento faci liter rñdeo, ut intelligat̃ ꝙ ita demũ filij uel ſucceſſores proximi in gradu,tacitè uidentur uocati ab inteſtato per defunctum,qñ nulla præceſſit renunciatio cum iuro:ſecus autem aliàs vt hic:quia cum cõſtet ꝙ ſemel voluit pater

pater uel mater eos excludere à ſuc-
ceſſione ſua uirtute renuntiationis,
præſumitur perſeueraſſe & decedere
in eadem uoluntate.

9 Secũdò & principaliter infertur ꝙ
talis filius uel filia qui renuntiauit,
non põt ſuccedere contra teſtm̃ patris
uel matris: vñ ſi talis filius uel filia p-
tereatur in eorum teſtõ, & nil eis ſit
relictum, teſtm̃ ualet & tenet, & non
poſsũt agere de nullitate uel alio quo
uis remedio: ita probat tex. in d. cap.
quamuis pactum. ibi, nullum ad bona
paterna regreſſum hẽret, & ibi notant
& tenent com. doct. & in expreſſo iſtã
ſnĩam & conclu. tenet Bal. dicens eſſe
notandam, in l. filio præterito. ff. de in
iuſt. rup. fi. col. in principio. & ante ip-
ſum reperio quod ita tenet Barto. in l.
1. §. quod habebat ff. de bo. poſ. contra
tabu. 2. col. num. 6. Rapha. Cuma. in re-
petitione. l. ſi filius qui in poteſtate. ff.
de libe. & poſthu. 9. col. num. 18. & ibi
Iaſ. 2. col. nu. 10. Cõfirmatur, quia per
talem renuntiationem, filius uel filia
efficitur extraneus, & amittit ſuitatẽ,
& legitimam debitam in bonis patris
uel matris quibus renuntiatum eſt: un-
de merito non agit contra teſtm̃ eo-
rum, quia ius rumpendi teſtm̃ regula-
tur à iure ſuccedendi ab inteſtato: ita
probat tex. in l. cum quæritur. C. de in-
offic. teſta tex in l. parentibus. eo. titu.
ubi habetur ꝙ ad hoc ut filius poſſit
agere de inoffi. teſta. inſpicitur an ei
debeatur legitima uel non: ſed huic
non debetur uirtute renũtiationis iu-
ratæ: ergo, &c. tex. in l. 1. ff. de cõtra. ta
bu. tex. in l. poſthu. §. ſi quis ex his. ff.
de inoffi. teſta. tex. in l. Papi. §. ſed nec
impuberis. eod. tit. § in rõne ſui. tex in
l. maximum uitium, §. ſancimus. C. de
libe. præ. tex. in l. 1. §. pen. ff. ſi tabulæ
teſta. nullæ exta. tex. in l. ſi quis poſthu
mos. §. ſi quis filium. de libe. & poſthu.
tex. melior. de iure in §. eadem hæc
obſeruantur. uerſic. idem adoptiuus.
Inſti. de hære. quæ ab inteſta. defe. ubi
expreſſe ponit regulam, quod ille qui
nõ habet ius ſuccedendi ab inteſta. lõ-
gè minus ſuccedit contra teſta. Confir
matur & 2. quia filius uel filia exclu-
ſus à ſucceſſione patris per exhæreda-
tionem amittit ſuitatem, cùm amplius
ſibi non debeatur legitima. tex. eſt no.
in l. 1. § ſciendum. ff. de ſuis & legi. hę
re. tex. in l. qui aliena. §. interdũ. ff. de
acqui. hære. tex. in l. ſi quis poſthumos.
§. 1. de libe. & poſthu. tex in l. ſi poſthu
mus. in princip. eo. tit. tex. in l. filium,
in princip. & in §. ſed cum exhæreda-
tio. de contra tab. tex. in l. Papinianus.
§. ſi ex cauſa ff. de inoffi. teſt. tex. in l. ſi
quis filio exhæredato. ff. de iniuſt. ru.
tex. in l. ſi quis filium. C. de inoffi. teſt.
tex. in l. ſed ſi plures. §. ſi ex aſſe. ff. de
uul. & pup. Confirmatur & tertiò: quia
ille filius reputatur extraneus, qñ ſe
abſtinuit à bonis patris, tex. eſt in l. ne
ceſſarijs. ff. de acqui. hære. tex in l. ſi fi-
lius qui patri, de uulg. & pup. tex in §.
ſui. uerſi. ſed his prætor permittit. Inſt.
de hære. quali. & diffe. tex no. in pro-
poſito, in l. 2. ff. qđ cum eo. ſed iſte ſe
abſtinuit à ſucceſſione, uirtute renun-
ciationis iuratæ: ergo reputatur extra
neus. Confirmat̃ & 4. ex doctrina egre
gia Bar. per tex. ibi in d. l. 1. §. ſciendũ,
de ſuis & legi. hære. in fi. ubi dicit Bar.
ꝙ ſi caueat̃ ſtatuto, ꝙ extantibus maſ-
culis filia fœmina nõ ſuccedat ab inte
ſtato, talis filia efficitur extranea & a-
mittit ſuitatẽ, & per cõſequẽs nõ ſuc-
cedet ab inteſtato, nec poterit agere
de nullitate uel alio quouis remedio
ſi pteréat̃ in teſtõ: idẽ ẽt tenet Bar. in
l. fi. fi. col. nu. 5. ff. ad Tertu. idẽ ẽt tenet
Bal. in l. maximũ uitiũ. ff. de libe. pte.
pen. col. in fi. nu. 22. & ibi Pa. fi. col. idẽ
Bal. in l. Gallus, §. & qđ ſi tñ. ff. de lib.
& poſthu. 3. col. in fin. Ange. ibi. 4. col.
nu. 7. Pau. ibi. 5. col. in medio. num. 10.
Alex. 6. col. nu. 16. & iſtã dicit cõ. opi.
Iaſ. ibi 14. col. nu. 46. idẽ Bal. in l. poſt-
hu. §. ſi qs ex his. 1. lectu. in fi. ff. de inof
fi. teſt. & ibi Ang. Pau. de Caſt. in l. filię
dotem, 2 col. in prin. C. de coll. & ibi
not. Alc. & Iaſ. Rom. no. & melius q̃ ali
bi, in l. ut liberis. C. de coll. 3. col. nu. 6.
Iaſ. in l. ſi qs poſth. §. 1. col... de libe. &
poſthu.

poſthu ergo eodem mõ filius uel filia qui renuntiauit cũ iuramento ſucceſſioni patris, efficiatur extraneus uel extranea, & amittat ſuitatem, & nullo mõ poſſit agere contra teſtamentum.

10 Quartò tñ pro maxima & neceſſaria declaratione prædictorũ, ſi filius vel filia renuntiauit cum iuro ſucceſſioni patris uel matris, uel recepit partem legitimæ in uita, vel morte eorũ, vel fortè integram legitimam, & in ea ſit grauatus aliquo onere uel conditione, & promiſit cum iuro amplius non petere, nec agere ad ſupplementum, nec reijcere grauamen uel cõditionẽ, ſed illud ſubire: & mortuus eſt relicto nepote, pronepote, uel deſcẽdẽtibus: an eius renuntiatio noceat & præiudicet eis? & certè paſſus & articulus eſt ualde ſubtilis & dubius, in quo magiſtraliter & reſolutiuè dico, ꝙ duo caſus ſunt conſiderãdi. Primus eſt, qñ talis filius uel filia q̃ renuntiauit, moritur viuente patre uel matre de cuius ſucceſſione tractatur. Secundus eſt, qñ moritur poſt mortem eorũ. Primo caſu vr̃, ꝙ talis renuntiatio iurata, nõ noceat nec ꝓiudicet nepoti, pronepoti, nec deſcẽdentibus eius: ſed liberè admittantur ad eorum ſucceſſionem. Primò, quia mortuo uel excluſo filio de medio ĩ uita patris, nepos, pronepos, uel deſcendens, ex eo ſubintrat locũ & gradũ eius, & repſentatiuè ſuccedit in iure, parte, & portione filio ꝑdefuncto competenti. text eſt in l. 1. § qbus. ff. de ſucce. edict. tex. in l. 1. §. ſi filius. ff. de ſuis & legi. hære. tex. in l. ſi quis poſthu. § ſi filiũ ff. de libe. & poſthu. tex. in l. Gallus. ꝑ totã l. eo. tit. tex. in l. poſthu. ff. de iniuſto rupto. text. in l. ſi qs filio exhæredato, eo. tit. tex. no. in l. ſi ex patronis, §. ſi ff. de bonis libe. tex. in l. 2. C. de libe. ꝑte. text. in § poſthumorũ. Inſt. de exhære. libe. tex. in §. ita demũ. Inſti. de hære. q̃ ab inteſta. defe. Secundò facit, quia talis filius uel filia vr̃ renũtiare ſub quadã tacita conditione, ſi hæreditas ad eum deuoluatur, ſicut dicimus in ſtipulatione, acceptilatione, uel reali ſolutione purè facta animo nouandi uel diſſoluendi obligationẽ cõditionalẽ, quæ habeat tacitã cõditionẽ, ſi cõditio obligationis ueniat & purificetur: ut in l. Stichũ. §. 1. ff. de noua. & in l. quoties: §. 2. eo. tit & in l ſub conditione. ff. de ſolu. ſic ergo dicamus in nr̃o caſu, ꝙ ſi ꝑdicta tacita cõditio delationis hæditatis non ueniat, renuntiatio ſit nullius momenti. Tertiò facit, quia hoc beneficiũ & ius ſuccedendi, ꝙ hẽt nepos, nõ prouenit immediatè ab ipſo filio uel filia renũtiãte, ſed ab ipſa lege & eius diſpoſitione: arg. tex. in l. ius autem agnationis. ff. de pactis, text. in l. ſi arrogator. ff. de adoptio. text. in l ſi ff. de pactis, tex. in l ſi poſt mortem. §. ſi ff. de bono. po. cõtra tab. cum ſimilibus. & in expreſſo iſtã ſen. & cõ. licèt ſic nõ bene fundatã, tenet Bart. in l. qui ſuperſtitis. ff. de acq. hær. 1. col. nu. 2. & 2. q. & ibi Ang. de Per. Pau. de Caſt. 1. col. & q. Ioan. de Imo. 1. col. in med. uerſ. an aũt tale pactũ. Lud. Rom. 4. col nu. 7. Raph. Cum. 2. col. nu. 5. Franc. de Aret. 5. col. uer. tãgit ẽt Bal. in l. pactũ. C. de colla. 2. col. nu. 2. & 2 q. & 3. col. 18. q. & ibi ſingu. Pau. de Caſt. 2. col. nu. 7. Fulgo. 2. col. nu. 7. & Alex. 3. col. nu. 7. Corn 3. col. nu. 6. Phil. Dec. pen. col. nu. 18. idẽ Bal. in ſi C. de pactis. 4. col. nu. 16. Geor. Natan. in c quamuis pactũ. de pactis. in 6. 2. col. nu. 77 Rod. Sua. in repetitione. l. qm̃ in prioribus. C. de inoffi. teſt. fol. 33. 3. col uerſi. ſupereſt circa prædicta vnũ ſingulare dubium. idem Rod Sua. in eadẽ repetitione fol. 68. 3. col. uerſ. ſolum mõ placuit. ſentit etiam Oldra. con 40. Sed aduertendum, ꝙ contra iſtã ſent. & con. ſe offert ſubtilis & inſolubilis difficultas, nã iſte nepos uel deſcẽdẽs ſuccedit auo repſentatiuè ex pſona patris, & loco eius, & in eadem parte & portione, & cũ eadẽ qualitate & omnimoda ſubrogatione: tex. eſt in l. 1 §. ſi filius. ff. de ſuis & legi. hære. cuius verba ſunt, ſi filius ſuus hæres eſſe deſijt ĩ eiuſdẽ partẽ ſuccedũt oẽs nepotes nepteſq; ex eo nati: tex. in l. ſi nepotes.

potes.

potes.ff.de colla.bono tex.in l.1.§.pe. ff.de coniun.cum emanc.liber. text.in l.Papinianus.§. qm aut quarta. i fin.ff. de inoffi.teſta.tex.in l.poſth.ff de iniu ſto rupto.tex.in l. 2. C. de ſuis & legi. libe.tex.in §.cum filius.Inſtitu.de hæred.q ab inteſta.defe.text.in Authētic. de hæred.ab inteſta.veni.§. 1. colla.9. tex.in Auth.in ſucceſſione. C. de ſuis & legi. libe. Sed filius q renūtiauit cū iuro, excludit à ſucceſſione patris vel matris,& efficit inhabilis: ergo ſimiliter excludat nepos uel deſcendens ex eo: ſed ſuſtinendo eōem, pōt dici qđ talis nepos uel deſcendens non ſuccedit ex pſona patris defuncti, ſed ex pſona ꝓpria,licēt repræſentatiuè & ſubrogatiuè in locum & gradū patris, p locū à remotione ſeu priuatione eius: nō verò ſuccedit in eadē parte & portione. vnde aſſumit ſibi locū & gradū quē inuenit vacātē, non verò materiā uel portionē iā extinctā & repudiatā: ita ſing.& ual de ſubtiliter tenet & declarat Bal.in d.l.pactū.C. de coll.pen. col.18.q in fin.& ibi moder. Quòd tñ notabiliter deberet intelligi qn filius uel filia q renūtiauit cū iuro, nihil pcepit à patre uel matre: uel ſi recepit reperit cōſumptū, & non peruenit ad nepotē uel deſcēdētē: ſecus verò ſi recepit integrā legitimā uel partē eius q peruenit ad nepotē eius uel deſcēdētē: qa nō ſuccedet, uel ſaltē tenetur cōputare uel cōferre eā,arg.tex. in l.ſi nepotes.C.de collatio.bono. tex. in l. qm nouella.C.de inoffi.teſt tex.in l.vt liberis.C.de colla.tex. in leg. illā.eod. tit.& ibi docto. & in ſpecie tenet & declarat Pau.de Caſt.in d. leg. qui ſuperſtitis.ff.de acq.hære.fin.col.verſi.prædicta nota. Limita tñ & intellige pdictam cōem opinionē, qn talis nepos uel deſcendens ueniat ad ſuccedendū auo cū alijs nepotibus vel deſcendentibus, ſecùs verò ſi cū patruis uel auūculis qui ſunt in proximiori gradu ipſi auo uel aſcendenti de cuius ſucceſſione tractatur:quia tūc nō pōt admitti nec ſuccedere, quia non poteſt ueni re ex propria perſona, ſed ex perſona patris uel matris qui renuntiauit: unde ſicut ille ſi uiueret excluderetur, ita nepos uel deſcendens ex eo:ita tenet & declarat ſolus Salice.in leg. pactum quod dotali.C.de pactis.ſi.col.& q ſed contrarium tenet com.opi.in locis ubi ſup.imò, quod indiſtinctè nepos uel deſcendens ſuccedat, etiam ſi concurrat cum patruis uel auunculis per iura & rōnes ſuperiores, & in terminis ita tenet & declarat Alex. in d. leg.pactum.C.de coll.3.col.num. 7. & ibi Corneus,5. col. verſi. nihilominus putarem.Io.de Imo. in d. leg. qui ſuperſtitis.ff.de acq. hære. 1. col. in fi.& ibi Areti.5.col.uerſi.tangit etiam poſt Bar.qui idem uoluit. Sed his non obſtantibus, in hoc arduo & ſubtili paſſu,ego teneo contrariam ſnīam & cōcluſionem, imò quod nepos uel deſcēdens indiſtinctè excludatur à ſucceſſione aui per renuntiationem ſui patris uel matris, modò uelit ſuccedere cum patruis uel auūculis, modò cum alijs nepotibus uel deſcendentibus: & ita tenerem iudicando & conſulēdo. Primò, quia ſemp utroque caſu nepos uel deſcendens ſuccedit repræſentatiuè ex perſona patris uel matris, nō ex propria:tex.eſt in dict.l.1. §. ſi filius.ff. de ſuis & legi.hæredi.cuius uerba ſūt, ſi filius ſuus hæres eſſe deſijt, in eiuſdem partem ſuccedunt oēs nepotes, neptèsque ex eo nati:tex. in l. 2. C.de ſuis & legi.libe cuius uerba ſunt,nepotes ex diuerſis filijs varij numeri auo ſuccedentes ab inteſtato, nō uirilibus portionib⁹,ſed ex ſtirpibus ſuccedūt: tex. in Auth. de hære. ab inteſtato uenient.§.1.colla.9. vbi tantam de hæreditate morientis accipientis partem, quantam eorum parens ſi uiueret habuiſſet,quā ſucceſſionē in ſtirpes vocauit antiquitas tex.in §.cum filius.uerſ. item ſi ex duobus. Inſtitu. de hæred.q ab inteſta. defe. ſed filius uel filia quæ renuntiauit, eſt inhabilis ad ſuccedendum: ergo nepos uel deſcendens ex eis ſimiliter fit inhabilis: & repræſentatiuè

tatiuè ex eorum perſona non poſſunt ſuccedere. Ex quo claré deducitur & infertur, quod iura quæ habēt qđ mortuo filio nepos intrat locum & gradū patris, debent intelligi qn̄ talis filius ſi uiueret poſſet ſuccedere, aliàs nō. Secundò, quia qn̄ aliquo caſu uel reſpectu filius uel filia priuatur à lege uel ſtatuto ſucceſſione patris uel matris, priuatur etiam nepos uel deſcendens ex eo tāquam natus ex radice infecta & inhabili: ita probat tex. notabilis in l. ſi uiua mater: uerſic. in nepotibus. C. de bonis maternis, ubi hr̄, ꝙ eiuſdem conditionis & qualitatis debent eſſe deſcēdētes ex fœmina, cuius eſt ipſa fœmina: tex. in l. illam. C. de collatio. tex. in leg. fin. C. de natu. libe. ubi hr̄, ꝙ ſicut filius naturalis uel ſpurius nō ſuccedit patri, ita nec nepos uel deſcendens ex eo: text. ſingu. in propoſito in cap. 1. §. hoc autem notandū eſt, de his qui feu dare poſſunt: in uſibus feudorum. ubi diſponitur, ꝙ ſicut in feudo non ſuccedit filia fœmina, ita nec filius uel deſcendens ex ea: & in expreſſo ex iſto fundamento & conſideratione ita tenet Bart. in l. liberorum. ff. de verb. ſign. 6. col. nu. 14. idem Bar. in l. 2. §. uidēdum. in fin. ff. ad Tertul. Cinus in l. 1. C. quæ ſit longa conſuetudo. 2. col. in fin. Bal. notabiliter in l. maximū vitium. C. de libe. præte. 2. col. & ibi Paul. Sali. Alex. & Corn. idem Bal. in l. ſi uerò. §. de uiro. in fine ff. ſolu. matri. & ibi Imol. fi. col & com. doct. idē Bal. in l. ſed ſi hac. §. liberos. ff de in ius uocan. & ibi Pau. & alij doct. idem Bal. in Auth. ſi quas ruinas. C de ſacro. eccle. fina. col. idem Bal. in l. 1. C. de condi. inſer. & ibi Pau. & com. docto. Paul. de Caſt in l. Gallus §. nunc de leg. Velleia, ff. de libe. & poſth. fi. col. & ibi Areti. Alex. & Iaſ. idē Paul. in l. q exceptionem. ff de condi. inde. 2. col. idem Pau. in l. illam. C de colla. pen. col. Sali. in l. illud. C. de ſacro. eccl. in fi. Iaſ. in l. ſi quis id quod ff. de iuriſd. omni. iudi. 5. col. Specu. in tit. de locato. §. nūc verò aliqua. uerſi. 146. Io. Andr. in tit. de teſt. ſuper rubr. Pala. Ru. in repe. rubricæ, inter vi. & vxo. fo. 52. 4. col. uerſi. ad cuius confirmationem. Martinus de Laude. ī tract. de primogenitura. 23. q. Tertiò, quia qn̄ mediū per ꝙ alicui extremo dēt fieri acquiſitio eſt inhabile, impedit effectum acquiſitionis: tex. eſt in l. qui ſella. §. fi. ff. de ſerui. ruſti. prædio. tex. in l. in tradendis. § interpoſitas. ff. com. prædio. cū ſimi. Quartò quia iuramentum interpoſitum in hac renunciatione uel ī quolibet alio pacto, uel contractu inualido, nedū obligat pſonā iurantē, ſed etiā ipſe actus & cōtractus remanet perpetuò firmus & ualidus, & uirtus & effectus eius tranſit ad hæredes: ita probat. tex. in d. cap. quamuis pactum. de pactis. lib. 6. in fine. ibi, firmatum fuerit. & ibi tenet gl. ord. ſi. Domi. 2. col. & com. doct. Bar. in l. ſi qs pro eo. ff. de fideiu. 3. col. uer. 3. dixi. & ibi Pau. de Caſt. 2. col nu. 5. Pau. in Authen. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. uendi. 2. col. & magis cōiter moderni ibi. Imo. Are. & alij doctores, in l. qui ſuperſtitis. ff. de acq hære. Abb. in c cū contingat. de iureiu. 6. col. nu 8. vbi dicit hanc eſſe magis com. opi. Domini cus & alij doctores in c. licet mulieres. eod. tit. Quintò, quia prædicta renuntiatio vr̄ facta fauore aliorū filiorum & eorum deſcendentiū, quib. vr̄ proſpicere & diligere potius quam filio renuntianti & eius deſcendentibus: arg. tex. cū materia, in l. cùm anus. ff. de cōd. & demōſtra. ergo indiſtinctè nepos uel deſcendens ex eo excludetē & non admittetē cū alijs filijs uel deſcendentib. quorū fauore eſt facta renuntiatio. Sextò, & quidem nouiter & ſubtiliter facit, quia qn̄ debitor eſt in diē uel ſub cōditione, pōt ante diē vel cōditionem ſoluere: tex. eſt in l. qđ in diē. ff. de ſol. tex. in l. ſtipulatio iſta. §. inter certā, ff. de uerb oblig. tex. in l. ꝙ qs. ff. de actio. & obli. tex. ī l. intra dies. ff. de re. iu. tex. in l. cū qui. ff. de annuis legatis tex. in leg. in diē, ff. de cōdi. indebi. tex. in l. ſub cōditione, cum lege ſequēti, eo. tit. tex. in l. cū tp̄s. ff. de reg.

iur.

iur. niſi dies uel conditio ſit poſita gratia & fauore creditoris. ut in l. eũ qui. ff. de annu. lega. & in l. q Romæ. ff. de uerb. obli. & in l. fideicõmiſſi. §. cũ Polidius. ff. de... & in l. uſuris, § ...ctũ, & §. Pegaſus. ff. de leg. 2. ſed pr eſt quaſi debitor filij in legitima, ut probat tex. in l. nec ei. §. 1. uerſi. præterea. ff. de adoptio. tex. in l. nec ei. § ſi impuberi. in fin. ff. de colla. bono. tradit Bar. & doct. antiq. in l. fin. ff. de libe. agnoſ. tex. in l. ſcripto. ff. unde liberi. tex. in l. cum rõ. ff. de bonis damnatorum. text. in l. in ſuis. ff. de libe. & poſthu. tex. melior de iure in Authen. de triente & ſemiſſe. §. 1. colla. 3. ubi, quibusque quod relinquitur iam etiam debitum uocat. idem Bar. in l. poteſt. ff. de acq. hære. 2. col. & ibi moderni. & per conſequens põt pater prematurè in vita ſoluere legitimam filio, & ſatisfacit debito legali: arg. tex. in l. cum quo peculio. §. fi. ff. ad l. Falci. & in l. 1 §. ſi parens. ff. ſi à parente quis fuerit manumiſſus. & in l. Papinianus. §. ſi qs mortis. ff. de inoffi. teſta. & in l. ſi non morti. eo. tit. & utrobiq; doctores. prætereà patia ſunt, ꝙ debitum alicui ſoluatur, ut alio mõ de eius uoluntate ei ſit ſatisfactum: text. eſt in l. ſi rẽ alienã. la 1. §. omnis. ff. de pigno. actio. tex. in l. item liberatur. ff. quib. mo. pignus vel hypothe. ſolui. ...x. in lege quãuis. § interdũ. ff. ad Velleia ergo ſi filius in uita recepit legitimã ſuam uel partem eius, uel nihil recepit & renuntiauit cum iuro. ſucceſſioni, omnino & perpetuo exoluitur à ſucceſſione. & ſimiliter nepos & deſcẽdens ex eo, tanq̃ ſi verè & realiter ei eſſet ſolutum. Secundo caſu principali, ſ. qñ filius uel filia quæ renuntiauit moritur poſt mortẽ patris uel matris, indiſtinctè excluditur nepos uel deſcendens mõ concurrat cum alijs nepotib. & deſcendentibus, mõ cum patruis uel auunculis: quia tunc cũ ſucceſſio ſit à iure delata ipſi filio uel filiæ tpe mortis patris uel matris, & repellatur per renuntiationem iuratam, neceſſario nepos & deſcendens ex eo repellit, ac ſi illo tpe interueniret abſtẽtio uel repudiatio: & per conſequẽs admittunt alij filij uel deſcẽdẽtes parẽtũ: arg. tex. in leg ſi quis poſthumos. §. ſi filiũ. ff. de liber. & poſth. text. in l. ſi quis filio exhæredato. ff. de iniuſto rupto. tex. in l. ſi qs filiũ. C. de inoffi. teſt. ubi hr̃ quod qñ filius uel filia ſuperuixit tpe mortis patris uel matris, nepos uel deſcẽdẽs ex eo de neceſſitate nõ dẽt inſtitui nec exhæredari, nec intra locũ eius: & in expreſſo ita tenet Pau. de Caſt. Imo. Roma. Aret. & com. doct. in d. l. qui ſuperſtitis ff. de acq. hæredi. Alex. notabiliter in dicta l. pactum, C. de collatio. penul. col. verſi. ſecũdo caſu princ. & ibi cõiter moderni. Rode. Sua. in repetitione legis qñ in prioribus, fo. 33. 4. col. uerſi. ſi autẽ filius. idẽ Rode. Suar. in eadẽ repet. fo. 69. 1. col. verſi. ſecundus caſus. Vnum tñ eſt, ꝙ ſi non reperiãtur alij filij, nepotes, vel deſcendentes huius defuncti de cuius ſucceſſione tractatur, ſed tñ collaterales, tunc nepos uel deſcẽdẽs ex filio vel filia quę renuntiauit, põt indiſtinctè ſuccedere: mõ pater uel mater eorum decedat uiuente auo uel auia, mõ poſt mortem eorũ: imò ipſe filius uel filia quæ renuntiauit, ſi uiueret, poſſet ſuccedere, ut infrà proximè dico, ver. aduertendum tamen. Nec obſtat ſi ſubtiliter dicas, quod etiam ſi filius ſuper uiuat poſt mortem patris, & ſit legitimè exhæredatus & penitus excluſus à ſucceſſione patris, admittit nepos uel deſcẽdens ex eo, ꝑ ſucceſſoriũ edictũ, qa tñdẽ notabiliter ut per Rode. Sua. in d. repe. fo. 34. 2. col. uerſi. unde ꝓſuppone. cum pluribus & ſequentibus.

Secundò & melius reſpondeo, ꝙ illa ſententia & opinio eſt falſa, ut latè dixi & probaui ſuo loco: ex teſtamento tñ benè poterit ſuccedere talis filius uel filia, unde ſi pater uel mater quibus eſt facta renuntiatio inſtituat in teſtamento prædictũ filiũ uel filiã, uel eis relinquat legatum uel fideicõmiſſũ, benè poterit talis fili⁹ uel filia ſuccedere, licèt renũtiauit cũ iuramẽ-

to.

to. Pro qua ſnĩa & con. primo facit ta-
lis 16, quia in tertio patris, & filij renũ
tiantis vr̃ eſſe, ꝙ non ſit recurſus ad bo
na paterna inuito patre, non autẽ qđ
excludatur eo volẽte: unde ex iſta no-
ua cã, & ſic ſuperueniente cõſenſu pa-
tris, licitè poterit ſuccedere: ar. tex. in
cap. ad noſtram. el primero. de iureiur.
iuncta gl. & com. opi tex. in l. fi. ff. qui
ſatiſ. cogan. Secundò facit text. not. in
cap. 2. de renun. ubi ille qui cum iurõ
renuntiauit beneficio, ſi poſteà de eo
nouiter & canonicè ſit inueſtitus & e-
lectus, nõ prohibetur recipere: ex quo
notat ibi Abb. & com. doct. quòd renũ
tiatio iurata ſp̃ reſtringitur ad ius cõ-
petẽs & ſubſiſtens tp̃e renũtiationis:
non verò ad ius nouiter ex aliqua cã
ſuperueniens. Ex quo textu infert no-
tabiliter ibi dominus Anto. in fin. col.
nu. 12. quod ſi Licentiatus iurauit non
recipere gradum doctoratus alibi q̃ in
loco ubi eſt examinatus, quod ſi de a-
lio nouo ſtudio ſubintret examen, po-
teſt prætextu nouæ licentiæ ibi docto
rari ſine metu periurij, qa aſſumit do-
ctoratum ex noua cã ſuperuenienti:
quem ſequitur Imo. 2 col. nu. 8. qui ẽt
infert, ꝙ ſi quis promittit alium nõ of
fendere ſub pœna uel iuramento, ꝙ
debet intelligi ex offenſa & inimici-
tia præterita, non futura ex noua cau-
ſa: tenet etiam expreſsè Bar. in l. ex fa-
cta. § cauſa ff. de pœn. Tertiò facit, qa
generalis remiſſio uel renuntiatio nõ
comprehendit ius futurum, ſed tm̃ p̃-
ſens, quia de iure futuro non uidentur
partes cogitaſſe: tex eſt in l. cũ Aquilia
na. ff. de tranſact. tex. in l. qui cum tuto
rib. § ſi eo tit. tex. in l. ſi ita ſcripſiſſet.
ff. de leg. 2. tex. ĩ l. ſi ſtipulatus fuerim.
§. 1 de verb oblig. tex. in l. ſi à colono.
eod. tit. imò, ꝙ magis eſt, licèt talis re-
nuntiatio generalis de conſenſu par-
tium extendatur ad ius de futuro, qa
expreſsè ita cautum eſt, tñ dẽt intelli-
gi, ꝙ cenſeatur tm̃ remiſſum ius de fu
turo, ꝙ hẽt dependentiam à cã de præ
terito uel præſenti: text. eſt in l. ꝙ ſer-
uus. ff. de con. ob cãm. & ibi tenet not.

Bar Bal. Alex. Iaſ. & com. doct. idẽ Bar.
& pleniùs de materia, in leg. q Romę,
§. duo fratres. 6. q de uerb obli. Quartò
facit tex ſing. in iure, in l. fin. C. de nõ
nu. pe ubi probatur quod tacita condi
tio & natura quę ineſt in contractu, cẽ
ſetur uirtualiter ineſſe in iurõ in eo
interpoſito: & ad hoc notant & cõmen
dant doct. ibi, & reputat ſing Bal. in c.
quæ in eccleſiarum de cõſti. 5. col. nu.
32. & illum text. ad hoc dicit unicum
Iaſ. in l q pecuniã. ff ſi cer. pet. penul.
col. in prin. Quintò facit quia ſi talis
filius uel filia qui renuntiauit cum iu
ramento non poſſit ſuccedere ex teſta
mento patris uel matris quibus renun
tiatum eſt, ſequeretur qđ redũdaret in
præiudicium patris uel matris, & au-
ferret ab eis libera teſtamenti factio,
quod nõ eſt dicendũ, ut in l ſtipu. hoc
mõ concepta cũ materia, de verb. obli.
Sextò facit not. in l. Aurelius. §. teſta-
mento facto. ff. de libe. lega. vbi hr̃, qđ
liberatio relicta in teſtamento, non ex
tenditur ad debita contracta ex noua
cã poſt factum teſtm̃ : & ad hoc not. &
commẽdat ibi Bar. & com. doct. Septi-
mò facit tex ſing. & melior de iure in
propoſito, in l. ſi patronus non aluerit.
ff. de bo libe. ubi diſponit, ꝙ licet pa-
tronus amittit ius ſuccedendi in bo-
nis liberti, ſi eum non aluerit tempo-
re neceſſitatis, tamen benè poterit ei
ſuccedere ex teſtamẽto liberti, ſi inſti-
tuatur. Octauò facit tex. in l. iubemus.
C. ad Velleia. ubi habetur quod om-
nis renuntiatio reſtringitur ad contra
ctum & perſonã & cauſam ſuper qua
interponitur, & non extenditur ad a-
liam: & in expreſſo, quòd talis filius
vel filia qui renuntiauit cum iuramen
to poſſit ſuccedere ex teſtamento pa
tris uel matris, tenet Bal. in l. pactum.
C. de colla. 2. col. 3. q. & ibi Rom. 4. col.
poſt prin. Corne. ibi. 1. col. 3. limitatio
ne. idem Bal. no in l. fi. C. de pact 4. co-
lum nu 13 & ibi Iaſ. 7 col. nu. 23. Ioã.
de Imo. in l. qui ſuperſtitis ff. de aeq.
hęr.... col. poſt pri & ibi Arc 2. col. ver.
circa ſecũdã fallẽtiã. Domi. ĩ d. c. quã-
uis

uis pactū.ſi.col.& q.& ibi Geor. Natā.
4 col.nu.13.Rom.in dict. l. ſtipulatiō
hoc modo cōcepta, de uerb obl.8.col.
nu 30.Alex.3.col.nu 8. Iaſ 6.col.num,
9.& uoluit aperiè Bar.ibi.1. col. in fi.
Spec.in tit.de teſt.§.1.uer. ponę filius.
& ibi Ioan.And.in addi.imò ꝙ magis
eſt,iſta conclu.procederet, ēt ſi talis fi
lius uel filia repetiatur inſtitutus in te
ſtamēto patris uel matris cōdito ante
renuntiationē iuratam,quia ex quō rę
manſit in eadem uolūtate nec mutauit
teſtam:ſed creditur uoluiſſe decedere
cū illo teſta & inſtitu. filij & in termi
nis ita tenet ſolus Are.in d.l.qui ſuper
ſtitis.2 col.prope.fi.ff.de acq.hær.& in
tantum ſuperior cō.eſt uera,ut talis fi-
lius uel.filia inſtitutus ſit ſuus,& recu-
peret iura ſuitatis q̄ amiſerat per renū
tiationē vñ tranſmittere poterit hęre
ditatem , & oīa alia priuilegia ſuitatis
habebit,ac ſi nunquam renūtiaſſet:ita
probat tex. ſingu. & unicus in l.qui in
aliena.§ interdum.ff.de acq hære.ubi
habetur ꝙ licet nepos natus ex filio
exhæredato non ſit ſuus auo, quia pa-
ter eius eū præcedit in gradu, tñ ſi in-
ſtituat' ab ipſo auo ſtatim efficitur ſuus
& neceſſarius:& ad hoc illū tex. no.&
com.ibi Bar.1.col.in 3. opp. & reputat
mirabilē Bal & dicit unicū Pau.de Ca.
& Cuma & dicit ſing.Are. Alex. & illū
tex.dicit ſing. Ioā.de Imo.in l.ſub con
ditione.ff.de lib.& poſthu. Alex.in l.ſi
qs poſthu.§.1.1.col. nu.3.eo. tit.& ibi
Iaſ.5 col.nu.23. Imol.in c. Rainutius.
de teſta.11.fol nu.106. Iaſ ubi nor. lo-
quitur & declarat.in l.nepiē.C de inof
fi.teſta Faber in §.ſui,Inſt. de hær. qua
li.& diffe.2.colum.in princ & licèt il-
le tex.allegetur pro ſingu. & unico.tñ
ſimilis tex.eſt expreſſus in l. filius pa-
troni.ff de bonis libe.quem ad hoc al-
legat & cōſiderat Bar.in l.ſi.ff.de cōdi.
inſti.fi.col.poſt prin.nu.4 Ale.in d.l.ſi
qs poſthu.§.1.de lib & poſth.1.col.nu,
3.Iaſ.in d.l.qui in alie.§.interdū.1.co.
in fi. ergo in noſtro caſu ſi talis filius
uel filia q renūtiauit,inſtituat' à patre
efficiet' ſuus,& habeat oīa iura & priui
legia ſuitatis, & in terminis ita per il-
lum tex. uidetur tenere Soci. in l. ſi fi-
lius q patri.ff de uul.& pup.10. col. in
fi uer.infertur.& 2.ubi dicit ꝙ ſi caueſ
lege uel ſtatuto,ꝙ extātibus maſculis
filia fœmina nō ſuccedat, & talis filia
inſtituatur in teſtō pr̄s,efficitur ſua,&
hēt oīa iura ſuitatis,per tex. quem re-
putat ſingu. in d.§. interdum. imò ꝙ
magis eſt.teneo,ꝙ ſuperior cōclu. hēt
locum , nedum qñ talis filius uel filia
qui renūtiauit ſit inſtitutus à patre ex
preſſè & noīatim, uerum ēt ſi in gene
re uel idiffinitè, ut qa pater uel mater
dicat, inſtituo oēs meos filios hære-
des, uel inſtituo meos filios hęredes:
qa ēt hoc caſu ſuccedet filius uel filia
q renuntiauit,qa vr̄ inſtitutus una cū
alijs,& idem eſt ſi inſtituiſſet æquali-
ter uel inæqualiter alios filios qui nō
renuntiauerunt: in aliqua parte teſtī
uel codicillorū,fecit aliqđ legatū ſim
pliciter & genericè filijs ſuis, quia cre
derem ꝙ ad tale legatum admittereſ
ēt filius uel filia q renūtiauit: & ita in
q.de facto dixi & cōſului,& ita fuit iu
dicatū:ꝓ qua ſnīa & con.facit,qa licèt
in actu exhæredationis uel alio actu
odioſo genericè facto & idiffinitè,nō
cōprehēdatur aliquis filius, tñ in actu
fauorabili inſtitutionis uel legati, be-
nè comprehenduntur oēs niſi ex ali-
quib. coniecturis de contraria uolun-
tate patris appareat.tex.eſt iuncta glo.
& com.opi.in l.2. ff. de lib. & poſthu,
tex.in l.ſi quis ita dixerit.in prin & in
§ 1.ff.de teſt.tute.tex in l. qui filiabus.
§.1.ff.de leg. tex. in l. pluribꝰ.ff. de ac
ceptila.tex.in l.q hēt §.ſi ff.de tutelis.
11 Aduertēdū tñ ꝙ ſupior conc & ma
teria,q̄ hēt ꝙ filius uel filia q renun-
tiauit cū iuramento non pōt ſuccede-
re patri uel matri, dēr notabiliter in-
telligi, qñ ſuperſunt alij filij uel filiæ
deſcēdentes:ſecus tñ eſt,ſi ipe mortis
patris uel matris nulli reperiantur fi-
lij deſcēdētes , qa tūc talis renūtiatio
annullat',& ſic filius uel filia q renun
tiauit liberè poterit ſuccedere, tam ab
inteſtato q̄ ex teſtō,q̄ ēt contra teſtm̄:
cuius

cuius rõ eſt, quia talis renunciatio cenſetur facta fauore aliorum filiorum, & ſub quadam tacitá cõditione, & hæreditas perueniat ad eos, unde eis nõ extãtibus, cenſetur defecta conditio, & põt liberè ſuccedere. arg. tex. cũ rõne in l. cum auus. ff. de con. & demon. tex. in l. generaliter. §. cũ aũt. C. de In ſti. & ſubſti. tex. in l. cũ acutiſſimi. C. de fideicõ. tex. in l. 3. C. de ĩnoffi. teſta. in l. 1. ff. de iniuſt. rup. tex. in l. certũ eſt. eo. tit. Secundò arg. tex. in c. 2. de renũ. & eorum quæ ſuprà dixi ubi probat ꝙ renunciatio ẽt iurata reſtringit ad ius cõpetens & ſubſiſtens tpe renunciationis: non uerò ad ius ex noua cauſa ſuperueniens. Tertiò arg. tex. cum ratione in l. ſi unquàm, C. de reuo. dona. ubi donatio reuocata per ſuperuenientiã liberorũ: ergò pari ratione in noſtra l. donatio uel renũtiatio facta fauore & contẽplatione liberorũ exiſtẽtium reuocatur eis defunctis. Quartò, arg. tex. no. in l. ex facto. ff. de uulga. & pupil. ubi habetur, quod ſi pater exẽplariter ſubſtituit filio ſuo maiori muto & ſurdo, mente capto uel furioſo, & poſt mortẽ patris talis filius mutus & ſurdus ſuſcepit liberos ex uxore propria, ipſo iure reuocatur ſubſtitutio pupillaris: quia ob aliam cauſam non vr̃ fuiſſe facta: niſi pp carentiam liberorũ. Quintò pro hac ſnĩa & con. cõſidero casũ nota. non cõmendatũ in c. 1. in fin. de filijs natis ex matrimonio ad Morganaticã contracto. ubi dr text. ꝙ ſi qs habuit filios ex prima uxore mortua, & poſtea accepit aliã uxorem cum qua fecit pactũ ꝙ filii ex iſto ſcdo matrimonio nõ ſuccedãt niſi in eo ꝙ pr̃dixerit tpe matrimonij: certè ſi filij primi matrimonij moriantur in uita patris, benè poſſunt filij ſcdi matrimonij eũe ſuccedere: & in expreſſo iſtam ſctẽ. & con. tenet Bal. in l. pactum. C. de coll. 2. col. nu. 3. Paul de Caſt. ibi. 2. col. nu. 6. Rom. 5. col. nu. 12. Deci. 4. col. nu. 9. Cor. 3. co. uer. 7. limita Bal. poſt Guilel. in l. ius aũt agnationis. 1. lectura. in fi. ff. de pactis. Imo. in l. qui ſuperſtitis. ff. de acq. hær. 1. col. poſt princi. & ibi Rom. 2. col. & ibi Are. 3. col. uer. circa tertiã limitationẽ. An. in cõ. ſuls. 52. 1. col. in fi. licèt ibi dicat qđ non poſſet ſuccedere contra teſtm̃. Alex. in l. ſtipulatio hoc modo concepta. de uerbo. obl. 4. col. nu. 11. Sali poſt Richar. in lege pactum quod dotali. C. de pactis. 3. col. in fi Geor. Natã. ubi reputat hoc ſingu. in d. c. quamuis pactum. 10. col. in prin. nu. 38. Philip. Decius in con. ſuis con. 31. 2. col.

12 Dubiũ tñ eſt ſingulare circa hoc, ſi tpe renũtiationis pater uel mater nullos alios habebat filios, nec poſtea nati ſint, an filius uel filia qui renunciauit cum iuramento, poſſit ſuccedere patri uel matri ab inteſtato uel contra teſtm̃, ſi reperiatur præteritus & extraneus inſtitutus, & certè vr̃ ꝙ talis filius uel filia non poſſit ſuccedere, ſed alij uenientes ab inteſtato, ſi pater uel mater deceſſit ab inteſtato, uel extraneus hæres inſtitutus ſi deceſſit cum teſtõ: quia talis renunciatio nõ põt dici fauore & contemplatione liberorum facta, cum nulli extabant filij tpe renunciationis, nec poſtea nati ſunt. Sed teneo contrarium, imò ꝙ iſto caſu talis filius uel filia qui renunciauit cum iuramento, poſſit ſuccedere patri uel matri quibus eſt facta renunciatio, tàm ab inteſtato quam contra teſtm̃: q̃a cõſidero ꝙ licèt tpe renũtiationis pater uel mater nullos alios haberet filios uel deſcendẽtes, tñ ex tacita coniectura pręſumitur renunciatio facta fauore & contemplatione aliorũ filiorum naſcendorum: quia ſicut qñ filius grauatur alteri reſtituere poſt mortẽ, ſubintelligitur ſi non habuerit liberos: ut in d. l. cum auus, cũ ſimilibus ſuprà allegatis: ita in noſtro caſu, filius uel filia qui renunciauit, intelligitur renũtiaſſe ſi pater uel mater ſuſcipiat liberos: vnde eis non natis, deficit illa conditio, & per conſequens, talis filius uel filia qui renũtiauit, optimè poteſt ſuccedere, ꝙ tñ nota. intelligo pręter q̃ ſi apertè conſtaret, ꝙ talis filius

uel

vel filia non fecit prædictam renūciationem fauore & cōtemplatione aliorum liberorū natorum vel naſcēdorū: quia dixit ſi nō naſcantur liberi, poſſit pater uel mater ſua bona relinquere venientib ab inteſtato, uel cuilibet extraneo: quia tunc nullo mō poſſet ſuccedere: & in expreſſo iſtā ſent. & declarationē ponit nota. Collect. in c. ſi. extra de don. ſi. col. nu. 34. Similiter ēt addendū eſt in iſta materia, ꝙ licet filius vel filia qui renunciauit cum iurō nō poſſit ſuccedere patri uel matri quib. renunciatū eſt, tñ bñ pōt petere ab eis alimenta ſi egeat, & non habeat unde ſe alat, ēt ſi renunciaret iuri petēdi alimēta cum iurō: quia tale pactum & renunciatio eſſet cōtra ius naturale, quo tenetur pater alere filium egentem: vt in c. ius natu. 1. diſt. & in l. 1. §. ius naturale. ff de iuſti. & iu. pro qua ſnīa facit tex. in c. cum quidam. § illi uero. de iureiur. ubi improbatˀ iurm̄ quo quis promittit non exhibere alimenta parentibus, uel ècontra. ergo idem eſt & à fortiori, ſi quis iurat non petere ſibi, cum charitas benè ordinata incipiat à ſe: ut in l. præſes. de ſer. & aqua. Secundò facit text. in l. necare. ff de libe agn. ubi hr̄ ꝙ ille qui negat alteri alimenta debita, vr̄ necare: ergo ſi tale iurm̄ ualeret, præſtaretur uia delinquendi. & in expreſſo iſtam ſent. & conclu. tenet Specu. in titu. qui filij ſinr legi. verſic. ſed pone quidam. nu. 12. tenet ēt Bald. qui no. loquitur in l. pactum. C. de colla. ſi. col. & q. Ioan. de Imo. in l. ſtipul. hoc modo concepta. de uer. obl. 2. col. in medio: & ibi Alex. 3. col. nu. 9. Domi. in d. c. quamuis pactum 2. col. nu. 6. Corn. in d. l. pactum. C. de colla. 2. col. verſi. 4. limita.

13 Vnum tñ eſt, quod prædicta cōcluſio & materia quæ habet quod filius uel filia qui renunciauit ſucceſſioni patris uel matris cum iurō, non poſſit ſuccedere, debet intelligi quando immediatè uult ſuccedere patri uel matri poſt mortem in hæreditate ſua: ſecus autem ſi hæreditas patris uel matris iam peruenit ad alium filium, uel deſcendentem: quia indiſtinctè bñ poterit ei ſuccedere iſte filius uel filia, q renunciauit ēēin bonis habitis ab ipſo patre uel matre quibus renunciarū erat. Primò quia hæreditas patris uel matris poſtquam eſt adita per alium filium uel deſcendērem, & eſt incorporata in bonis & patrimonio eius, amplius non dr̄ hæreditas patris uel matris prædefuncti: tex. eſt in l ſed ſi plures. §. filio impuberi. ff. de vulga. & pupil. text. eſt in l. eius qui in prouincia. § ſi. ff. ſi cer. pet. tex. in l. 1. §. præterea. ff. de ſeparationibus. tex. in l. ſi. C. de in offic. teſta. text. in l. paterfamiliàs, ff. de priui. credi. tex. melior de iure. in §. 1. Inſti. de hęr. quali. & diffe. quē ad hoc dicit meliorem de iure. Iaſ. in §. actio. Inſt. de actio. ſi. col. licet corrupiè alleget. tradit gl. or. & cōm. ſcribentes in l. 1. §. veteres, ff. de acq. poſ. gl. ſimi. & or. in l. hæres p ſeruū. ff. de acq. hære. ergo poſtquā bona patris uel matris pueneṙunt ad alium filiū uel deſcendētem, non dñr amplius bona parentum, ſed bona aliorū filiorū uel deſcendentiū: & talis filius uel filia qui renunciauit cum iurō, non dr̄ ſuccedere patri uel matri, ſed alteri filiò uel deſcendenti ad quem bona peruenerunt. Secūdò & magis in ſpecie pro hac ſent. & cōclu. facit tex. nota. in l. qui Titij teſtamentum. ff. de his quib. ut indig. ubi dr̄, ꝙ licet ille qui accuſat teſtamentum alicuius teſtatoris de falſo, & ſuccubuit, non poſſit ei ſuccedere: tamen non prohibetur ſuccedere hęredi eius, uel alteri ad quem bona teſtatoris peruenerunt: & ibi notat Alber. & commu. doct. antiqui. Tertiò facit tex. in l. Paulus, aliàs incipit per procuratorem, in fine. ff. de acquir. hære. ubi habetur, qđ ſi filiusfamiliàs miles fecit teſtamentum de caſtrenſi peculio, in quo inſtituit filium ſuum hæredem, ꝙ talis filius hæres inſtitutus acquirit illa bona caſtrenſia auo in cuius eſt poteſtate. Neque obſtat ꝙ olim erant bona caſtrenſia in perſona filij deſcendētis, q̄

non quærũtur patri quia iam mutatione perſonæ, & ſic in perſona nepotis, deſinunt eſſe caſtrenſia, & merito qrũtur auo, ſicut alia bona nepotis, & ſic mutatione perſonæ mutatur qualitas bonorum. Quartò facit bonus text. in l. fi. in prin. ff. de leg. 3. ubi filius exhæredatus nõ prohibetur poſtea ſuccedere hæredi patris ẽt in bonis prouentis ab ipſo patre, quia nõ dr̃ ſuccedere patri, ſed ultimo poſſeſſori: tex. in l. pe. §. ſi hæres. ff. de inoffi. teſta. text. in l fi. §. eo. tit. Quintò facit tex. in l. iubemus. C. ad Velleia ubi hr̃ quod oĩs renũciatio reſtringitur ad contractum, perſonam, & cauſam ſuper qua interponit, & non extenditur ad aliam: & ad hoc notant ibi cõmu doct. ergo in noſtro caſu talis renunciatio iurata intelligatur de non ſuccedendo ipſi patri uel matri quib tm̃ renunciatum eſt nõ uerò alteri filio deſcendenti uel hæredi eius, ẽt in ſuis bonis. Sextò facit text. nota. in l. ſi ſeruo meo. ff. de lega. 1. ubi hr̃, ꝙ ſi dñs repudiauit legatũ factũ ſeruo ſuo, nõ prohibetur ſuccedere & acceptare illudmet legatũ ſibi factum in codicillis: quia uenit ex propria perſona & nõ ex perſona ſerui: melior text. & nota. in l. ſi duobus ſeruis. ff. de lega. 2. ubi dicit tex. ꝙ ſi eadem res eſt legata duobus ſeruis meis, & ex perſona vnius repudiaui legatũ, & ex perſona alterius uolo acceptare, acquiro totã rẽ: quia partẽ repudiatã cõſequor ex perſona ſecundi ſerui cui accreuit: tex. in l. ſi mihi pure. eod. tit. bonus tex. in l. ſi mater. §. ſi quis aũt. & in §. eandẽ. ff. de excep. rei iudi. tex. in l. & an eadem, §. actiones. eo. ti. ubi hr̃, ꝙ ſi petij fundũ ex una cã & ſuccubui, poſſum petere poſtea ex alia noua cã: & non obſtat mihi exceptio rei iudicatæ: facit etiã tex. in l. paterfamiliàs. ff. de priui. credi. ubi filius qui ſe abſtinuit ab hæreditate patris, non prohibetur poſtea ſuccedere alteri, cui obuenit illa hæreditas patris: & in expreſſo iſtã ſent. & cõclu. tenet Albe. in l. ſi qũ, §. illud. C. de inoffi. teſta. pe. col. in prin. Bal. in loco remoto. in l. 1. ff. de rerũ diui. 1. lectu. fi. col. nu. 41. Pau. de Ca. nota. in l. Pau. alijs incipit per procu. verſi. fin. ff. de acq. hær. & ibi Aret. 1. col. 2. nota. Rom. in l. 1. §. veteres. ff. de acq. poſſ. 1. col. in medio loquẽdo in ſimili caſu. ſ. ꝙ ſi filia fœmina nõ poteſt ſuccedere patri extantibus maſculis, ꝙ bene poterit ſuccedere fratribus, ẽt in bonis patris: & ibi Areti. 1. col. in princ. Alex. 5. col. nu. 8. Socin 1. col. in princ. Iaſ. 10. col. cum ſequenti. num. 20. & ſentit apertè Bar. in l. fin. 1. q. prin. ff. ad Tertu. tenet etiam Aretinus in l. ſed ſi plures. §. filio impuberi. ff. de vulg. & pupil. 1. col. in 2. notabili. Fulgoſius in l. quanquam. C. ad l. Falc. Iaſ. notabiliter in l. eius qui in prouincia. §. ſi ff. ſi certum peta. 5. col. verſi tertio princ. Phil. Decius. in l. qui ſe patris. 4. col. num. 16. C. unde liberi. idem Phil. Decius in regula hæreditas, de regu. iur. fi. col. num. 8. ubi dicit ſe ita conſuluiſſe ultra montes Valentiæ in Delphinatu. idẽ Phil. Decius in regu. quoties duplici iure, eod. tit. de regu. iur. fi. col. nu. 6. Georg. Natan. in dicto cap. quamuis pactum. de pactis. lib 6 5. 8 col. uerſi. 4. pulchrè facit Roma. conſi. 168. in prin. Aret. in conclu. 160. in 1. col. verſicu. 2. eſt præmittendum. Soci. conclu. 73. 1. col. uerſic. 1. igitur ſit conclu. 3. uolu. conſiliorum. Cor. conſi. 305. 1. & 2. col. 4. uolu. con. Phil. Decius conſ. 266. 2. col. nu. 1. Quod notabiliter extendo, etiam ſi talis frater cui alter frater qui renunciauit uult ſuccedere nondum adiuit hæreditatem patris: quia cum frater q renunciauit ueniat ex alterius fratris perſona & non propria, merito põt vtramque hæreditatem adire: hæreditatẽ fratris ex propria perſona & ſucceſſione, itẽ hęreditatem patris ex ꝑſona fratris defuncti, rõne iuris adeũdi ꝙ reperit in eius hæreditate tranſmiſſum, uel ex potẽtia ſuitatis, uel iure deliberandi: arg. tex. cũ materia, in l. cũ antiquioribus. C. de iure delibe. & eorum quæ tradit Bar. in l. qui duos ff. de reb. dubijs, maximè in pen. col. nu. 11. & corũ quę

ego tradidi latius in repet.ultimarum
vol.in l.1.de vulga.& pup.& in termi
nis reperio quod renet Aret. in dicto.
con.160.in 1.col.Philippus Decius in
regula quoties duplici iure.ſi.col.in ſi
ne.de regulis iuris. Ex qua doctrina &
concluſione infero notabiliter, quod
licet filius ſpurius, nefarius, & iceſtuo
ſus, non poſſit ſuccedere patri uel ma-
tri, tñ debet intelligi qñ uult ſuccede-
re immediatè ipſis parentibus ab inte-
ſtato, uel ex eorum teſtamẽto & diſpo
ſitione, ſecus tñ eſt ſi uelit ſuccedere
alteri, puta hæredi patris uel matris,
uel extraneo, ad quem peruenerũt bo-
na parentum: quia bene poterit ei ſuc-
cedere etiam in bonis parentum ſi à ta
li hærede uel extraneo ſit inſtitutus,
qđ apertè fundatur ex ſuperioribus: &
in expreſſo ita tenet Bar. in l ſi is q ex
bonis. 1.col.& q.ff.de uul.& pup.& ibi
Pau. de Caſt.1.col.in ſi nu. 6 Ioan. de
Imol.2.col.in medi. Alex. 3.col nu.6.
Iaſ.3.col.nu.9.& eſt cõis opin.ſm eos.
Spec.in tit de ſucce.ab inteſt.§ 1.uer.
ſed quid ſi pater, nu 30.Bald.in l.eam
quam. C.de ſideicom. pen.col. nu.54.
Alb. in Auth.licet, 1.col.poſt mediũ,
uerſi.item quęritur.C.de natu.lib.Sali.
in l.matre eo.tit ſi.q Cępo.cautela 38.
ſi.col.in ſi.Ludou.de Sardis in libello
ſuo de natu.libe. in ſi Item ẽt ex ſupe-
rioribus redditur ualde difficilis & du
bia illa notanda concluſio glo.iuncto
tex.in l.Lucius.ff.de iure ſiſci.in gl.ſi.
14 in ſi. ubi tenet ꝙ homicida nõ poteſt
ſuccedere hęredibus occiſi in bonis q̃
peruenerunt ab ipſo occiſo: quam ap
probat & commendat ibi Bar. & com.
doct. de qua gl.& eius concluſione la
tius & magiſtraliter dixi in materia de
lictorum, quam poſui in l.1.de publi.
iud in delicto homicidij: quia reſpon
deo dupliciter. Primo modo, ꝙ illa gl.
procedat & ſit uera qñ talis homicida
vult ſuccedere ab inteſtato hæredibus
occiſi, quia non poteſt: quia expreſſè
pp delictũ eſt ſibi denegata illa ſucceſ
ſio: ſed iſta ſolutio non eſt tuta, quia ẽt
illa gloſſa & eius concluſio procedit
ex teſtamento ſicut ab inteſtato. Secun
do reſpõdeo, ꝙ licet omnia bona ſint
unita & incorporata in perſona hære
dis, & dicantur vnum patrimonium
eius & non occiſi, tñ in pœnã delicti
& tacitam prohibitionem defuncti ef
ficitur perpetuò indignus ab eius ſuc-
ceſſione & bonis, & repellitur ab eius
ſucceſſione: ſed in noſtra materia non
repellitur filius pp delictum, ſed pp
iurãm, uel aliam cauſam, & ideo ſucce-
dit. Nec obſtat ſi replices de textu in
l qui Titij teſta.ff de his qui ut indig.
ubi quis repellitur à ſucceſſione alte-
rius pp delictum: quia accuſauit teſta.
eius de falſo & non obtinuit, & tñ re-
pellitur à ſucceſſione ipſius teſtatoris
tm̃, non uerò a ſucceſſione hæredum
ſuorum: quia eis poteſt ſuccedere ex
teſta & ab inteſtato ẽt in bonis habitis
à defuncto teſtatore, quia ſubtiliter rñ
deo, ꝙ illud delictũ & cauſa eius erat
limitata reſpectu teſtamenti tm̃ impu
gnati. unde tm̃ afficit rem ut nõ ſucce-
dat ex illo teſtamento impugnato: ſe-
cus uero ſi delictum ſit commiſſum in
perſonam alicuius, quia eius offenſa
& iniuria perpetuò durat: unde tanq̃
indignus repellitur perpetuò à ſucceſ
ſione bonorum ſuorum. Sed cõtra hoc
replico ſubtiliter de text.in d.l. ſi.ff.de
leg.3 & de leg.pen.§.ſi hæres.ff.de in-
offi.teſta & de leg.ſi.§.ſi.eod titu.ubi ſi
pater exhæredat filium pp offenſam,
tñ repellitur à ſua ſucceſſione: nõ ue-
ro a ſucceſſione hæredis, etiam in bo-
nis patris: ſed reſpõdeo quod illud eſt
uerum, quia ipſe pater uiuebat tempo-
re exhæredationis, & potuit apertius
mentem & intẽtionem prohibitionis
declarare unde cum non fecit, tantum
uidetur filius excluſus à ſucceſſione
ſua: ſecus uero quando quis eſt occi-
ſus, quia tali cã cenſetur ab eo & à iu-
re facta tacita prohibitio & idem eſſet
ſi pater eſſet occiſus ab ipſo filio.
15 Aduertendum etiam ꝙ materia no-
ſtra & ſuperior concluſio quę ha-
bet ꝙ pactum de non ſuccedendo
non ualet, debet intelligi qñ quis re-

nunciat hæreditati futuræ alicuius uiuentis: ſecus tñ eſt ſi renunciat futuræ ſucceſſioni alicuius defuncti licet debeatur ſibi per uiam fideic. & reſtitutionis poſt mortem alterius: tex. eſt no in l. 1. C. de pact. vbi filius grauatus de reſtituenda ſua parte hære. alteri fratri ſi liberos nõ ſuſcepit, fecit pactum cum fratre fideicom. ut reſtituta de præſenti certa parte hæreditatis remitteret ſibi alter frater ius & ſpem fideicom. cõditionalis: & dicit tex. ꝙ alter remiſit, & valet illud pactũ: cuius ratio põt eſſe: quia per fideicom. ſubſtit. ſucceditur teſtatori defuncto & non hæredi grauato. ut in l. cohære. §. cum filiæ, de vulg. & pupil. & ad hoc illum text. in d. l. 1. C. de pact. notat & commendat ibi gl. ord. Pe. de Bellap. 2. col. in fi. 2. opi. Iac. But. 2. col. in princ. Cyn. 2. col. 4. oppo. Bar 2. col. nu. 5. Bal 3. col. 77. oppo. Sal. 4. col. nu. 21. Iaſ. fi. col. nu. 22. illũ etiam tex. ad hoc notat & commendat Ang. in l. ſtipulatio hoc modo concepta. de ver. obli. 1. col. uerſ. 7. fallit. & ibi Imo. 2. col. poſt prin. Rom. 7. col. nu. 25. tex. in l. cum proponas la. 1. eo tit. tex. in l. de fideicom. C. de tranſact. tex. in l. qui Romę. § duo fratres, de uer. obl. Quod notabi. extende, ut ẽt ſi renuncians ſit deceptus ẽ ultra dimidiã, quia poſtea ſteterit conditio fideicommiſſi non poſſit agi remedio l. 2. C. de reſcin. vendit. ita Sali. in d. l. 1. C. de pact. in prin. Alex. 2. col & confirmatur per text. in l. Lucius. §. fi. ff. ad Trebel. & in l. ſpem. C. de donatio.

Secũdò notabiliter extende ut procedat etiam in minore renunciante, quia, ad hoc non poterit reſtitui: text. eſt ſingu. & vnicus in iure, in lege de fideicom. C. de tranſact. quem ad hoc notat & commendat ibi Bart. Bal Pau. Salic. Aret. Alex. Iaſ & commu. docto. & illum textum ad hoc dicit unicum Bald. in l. cum Archimedoram. C. ut in poſſ. le. 1. col. nu. 3. & ꝙ magis eſt, eo caſu ualet remiſſio & renunciatio rerum immobilium ſine decreto: ita per illum text. tenet & declarat Iaſ. in l. 2. ff. de offic. eius cui eſt man. iuriſ. nu. 6. & licèt ille tex. loquatur in reciproca remiſſione uel pacto, tamen etiam habet locum in ſimplici renunciatione vnius minoris: ita tenet & declarat Salic. in d. l. 1. C. de pactis. 1. colum. nu. 3. Alex. ibi. 2. colum. num. 3.

16 Ex quibus probabiliter & neceſſariò q̃ro an ſubſtitutus pupillaris poſſit viuente pupillo pacto, & cõuentione renunciare iure ſubſtitutionis pupillaris? & vr̃ ꝙ non. Primò quia eſſet renũciatio ſucceſſionis viuentis, cum per ſubſtitutionem pupillarem ſuccedat directè pupillo, & non teſtatori: ut in l. 2. § ad ſubſtitutum. de vulg. & pupil. cum ſimi. Confirmatur per tex. in l. ita tamen. §. à patre. ff. ad Trebel. vbi ſi filius impubes ſit exhæredatus, & extraneus hæres inſtitutus, & pupillariter ſubſtitutus dicto filio impuberi exhæredato, & grauatus ſit reſtituere alicui tertio bona quę ſibi debent prouenire ex pupillari ſubſtitutione, non poteſt cogi adire hæreditatem uiuente pupillo pro conſeruando fideicommiſſo: & ponit tex. rationem, quia nõ probè de hæreditate pueri uiuentis agitur. text. in l. 2. §. interdũ ff. de vul. & pup. & in expreſſo iſtam ſent. & concl. tenet Bal. in l. 1. C. de pact. 3. col. nu. 7. Sali. 4. col. nu. 13. Alex. pen. col. nu. 6. & ante eos reperio ꝙ ita tenet Bar. in l. q Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. obl. 8. col. 7. q. prin. & ibi Ang. in repet. illius §. quæ poſita eſt in fi. titu. pen. col. nu. 11. Imo. fi. col. pen. q. Pau. 3 col. nu. 6. ver. & prædicta. Alex. 31. col. num. 57. Iaſ. 29. col. nu. 111. in 7. q prin. Quod intellige niſi hodie interueniat iur̃m in tali pacto vel renũciatione, quia tũc valeret arg. tex. in d. c. q̃uis pactũ. & ibi tenet Pau. & modern. in d. § duo fratres. Contrarium tñ expreſsè tenet Bald. in c. cum contingat. de iureiur. 6. col. verſic. ex his apparet, imò ꝙ talis renunciatio non ualet etiam cum iur̃o, quia uidet̃ pactum de ſucceſſione non habenda uel certo modo diuidenda, ꝙ non põt valere niſi conſentiat ille de cuius ſucceſſione

ceſſione

ceſſione tractatur, & pupillus conſentire non poteſt. Sed his nõ obſtãtibus ego teneo contrarium, imò ꝙ ſubſtitutus poſſit renunciare ſubſtitutioni pupillari ſine iuro. Primò quia talis ſubſtitutio eſt ius cõditionale de futuro, proueniens ex diſpoſitione patris iam defuncti, unde ei poteſt renunciari argu. tex. cum materia. in d. l. 1. C. de pac.

Secundò & quidem ſubtiliter, quia hoc caſu nõ renunciat quis ſucceſſioni debitæ ab inteſtato iure ſanguinis, ſed potius reſiſtit à ſucceſſione debita ex diſpoſitione hoïs, & ſic teſtatoris defuncti, & applicat eã veniẽtib. ab inteſtato ipſius pupilli: & ſic potius eſt pactum de cõſeruanda ſucceſſione, q̃ de perdenda, & ſic vr̃ valere argu. text. in l. ſi ab eo C. de legi. hære. & in §. fi. Inſti. de legi. agna. ſucce. Tertiò, cõfirmatur qa ſubſtitutio pupillaris eſt q̃dã captatoria uoluntas diſponendi de hr̃ditate filij impuberis, q̃ ſpecialiter eſt permiſſa in ſolo patre, unde renunciatio eius meritò debet ualere, quia reducitur ſucceſſio ad propriam & ordinariam uiã ſuccedẽdi. Quartò facit text. in l 2. ff. de ſtatu. lib. vbi probaꝛ ꝙ ius ſubſtitutionis pupillaris dr̃ quęda ſpes, habens cauſam de præterito uel præſenti, ratione teſtamenti & diſpoſitionis patris defuncti. Quintò facit tex. ſing. in propoſito. in l. 2. §. illud. ff. de hære. vel act. ven. vbi hr̃, ꝙ ſi hæres qui ẽt eſt ſubſtitutus filio impuberi, vẽdat ſimpliciter hæreditatẽ, nõ cenſeꝛ vendere hæreditatem pupillarem, q̃ ſperat uirtute ſubſtitutionis, niſi hoc expreſsè dicat ꝙ vendit utramq; hæreditatem: quia tunc talis uẽditio ualet, maximè ſi iam erat mortuus pupillus: ergò apertè vult text. ꝙ ẽt ſi pupillus viuat, ualet contractus & venditio. & per conſequens pactum uel renunciatio ſubſtitutionis pupillaris: & certè ille vr̃ text. expreſſus pro mea ſnĩa contra commu. Nec obſtat ꝙ glo. ord. ibi, in verbo, maximè in prima expoſitione: & ibi Albe. & Salic. dicat ꝙ illa dictio, maximè abundat, ſẽm ꝙ ille text. eſſet pro commu. opi. quia illa eſt euidens diuinatio & non tenenda. & cõtrarium vult illa gloſſa in ſecunda expoſitione, & contrarium vult apertè Bart. in l ſtipulatio hoc modo concepta. de uerb. obl. ſi. colum. in fine.

17 Aliud eſt pactum de ſuccedẽdo quo quis vult acquirere aliqnam futuram ſucceſſionem, ut ſi quis promittat aliũ poſt mortẽ inſtituere: uel ei relinquere bona ſua, nam talis promiſſio non ualet ipſo iure: adeò quod non oritur aliqua obligatio ciuilis: uel naturalis: text. eſt expreſſus & capitalis in l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de verbor. obligatio. cuius verba ſunt, ſtipulatio modo concepta, ſi hæredem me non feceris, tantum dare ſpondes? inutilis eſt: quia contra bonos mores eſt hæc ſtipulatio: & ibi communi. opin. doctor. text. in l. tres fratres § idem reſpondit. el. 1. ff. pro ſocio. text. in l ex eo. C. de inuti ſtipula. text. in l. hæreditas. C. de pactis cõuentis. text. in l. cum donationis. in fin. C de tranſactio. textus in l. pactum ꝙ dotali. C. de pac. Cuius ratio eſt prima, quia tale pactũ uel promiſſio eſt contra bonos mores: textus eſt in d. l. ſtipulatio hoc modo concepta. Secunda ratio eſt, quia tale pactum uel promiſſio inducit uotum captandæ mortis vnde non ualet, quia daretur materia delinqnendi, argumento text. in l. ſi vnus. §. illud. cum §. ſequenti. ff. de pactis. textus in l. conuenitc. ff. de pactis dota. Confirmatur iſta ratio per text. in cap. nè captandæ. de con. præ. libr. 6. Tertia ratio eſt uera & magis cõcludens, quod ideo tale pactum & promiſſio non ualet, quia auferr liberam facultatem teſtandi, quæ cuilibet eſt conceſſa vſque in extremum uitæ ſuæ à iure naturali vel gentium, ut in l. 1. C. de ſacroſanc. eccleſ. & ibi doctores & tradit plenè Bartol. & doctor. in l. interdum 2 col. ff. de condict. indebi. moderni. in rub. extra. de teſta. vnde talis facultas naturalis non pot̃ pacto uel contractu ſibi auferri, argumen. text. cum materia in

§ ſed naturali quidem iure. Inſti. de iu
re na. gen. & ciui. in effectu iſtam rōnē
voluit Bar. in d. l. ſtipulatio hoc modo
concepta. 1. col. nu. 3. & ibi commu. do
cto. & iſtam rationem probat text. me-
lius q̄ alibi. in l. pactum quod dotali.
C. de pact. in fi. ibi, nec libertatē teſta-
menti faciendi patri potuit auferri. &
ibi Sali. 2. col. & commu. docto. ponit
ēt Albe. Bar. & commu. doct. in l. ſtipu-
latio hoc mō concepta. Ex quo infert,
ꝙ tale pactum & promiſſio de ſucce-
dendo non firmat iuro, cū ſit cōtra bo
nos mores attenta qualibet rōne ſupe
riore, & probat tex. in c. non eſt obliga
torium. de regu. iu. lib. 6. cuius uerba
ſunt, non eſt obligatorium contra bo
nos mores præſtitum iuram. tex. in c. 1.
& per totum. 22. q. 4. text. in c. ſi diligē
ti. in fi. de foro compe. text. in l. ſi quis
inquilinus. § fi. de lega. 1. & in expreſ-
ſo iſtam ſenten. & conclu. tenet Bar. in
d. l. ſtipulatio hoc modo concepta, de
verb. obl. 1. col. nu. 3. Secundò infertur
ꝙ non ualet pactum etiam reciprocū
inter duos vel plures, & cōuētio nec
promiſſio, ꝙ ſi quis eorum prius dece
dat, alter ſuperuiuens ſuccedat, argu-
mento prædictorum iurium cum rō-
ne. nec obſtat text. ſingul. & unicus in
ſuo caſu. in l. de fideicommiſſo. C. de
tranſa. vbi hr̄, ꝙ renunciatio hæredita
tis & futuræ ſucceſſionis ualet etiam
inter minores, quia eſt reciproca, quia
ꝓcedit & debet intelligi in remiſſio-
ne & renunciatione futuræ ſucceſſio-
nis teſtatoris iam defuncti, quam quis
ſperabat uirtute fideicommiſſi condi
tionalis: nos uerò loquimur in pacto
uel promiſſione ſimplici uel recipro
ca propriæ hæreditatis viuentis, quæ
non ualet nec obligat paciſcētes: imò
ꝙ magis eſt, ſi unus eorum libenter &
ſponte inſtituat alterum, & alter non,
uel ambo ad inuicem ſe inſtituant, ui-
tiatur talis inſtitutio, q̄a non cenſet̄ li
bera, ſed p̄ſumit̄ coacta uirtute & ſpe
pacti præcedentis: ita ſing. determinat
Bal. in l. illæ autem inſtitutiones. ff. de
hære. inſti. & ibi expreſſius & notabili
ter Ioan. de Imo. 2. colum. in medio.

18 Quod eſt uerum & procedit inter
priuatos, ſecus vero inter milites, quia
bū ualeret illud pactum & cōuentio ꝓ
q̄ inuicē ſe inſtituāt. tex. eſt ſing. & vni
cus in iure, in l. licèt inter priuatos. C.
de pac. quem ad hoc notat & cōmēdat
ibi Pe. Cyn. Iac. Bu. Alb. Fab. & dicit ſin
gu & vnicū Bar. Bal. Ang. Pau. Alex &
Iaſ. & dicit unicū Bal. in l. ex co. C. de
inut. ſtipu. & dicit unicū Imo. in l. illæ
aūt iſtitutiones. 2. col. ff. de hær. inſt. &
dicit unicū Ang. ī l. ſtipulatio hoc mō
concepta. de uer. obl. 1. col. nu. 3. & ibi
Ioan. de Imo. 2. col. nu. 3. & ꝓ illo tex.
& deciſione eſt hodie l. 33. ti. 11. 5. par.
Quod tū debet intelligi, qñ tales mili
tes eſſent in expeditione bellica: ita pro
bat tex. in d. l. licèt. ibi. ad diſcrimē ꝑlij
ꝓgētes. & ibi tenet gl. or. Ang. Sal. & a-
lij doc. & ꝓbat apertè prædicta l. part.

Itē debet intelligi ꝙ iſtud pactū &
cōuentio & reciproca inſtitutio inter
milites ualeat, ſi perſeuerēt in eadem
voluntate uſque ad mortem, ſecus au-
tem ſi ambo uel aliquis eorum uellet
illud pactum, cōuentionem, uel inſti-
tutionē reuocare: quia licitè poterit,
quia illud pactum non obligat eos ef
ficaciter & irreuocabiliter, quiā aliās
eſſet contra bonos mores, & potius in
præiudicium militum q̄ eorum fauo-
rē: ita expreſsè tenet & declarat Pe. de
Bellaper. in d. l. licèt inter priuatos. in
princ. & ibi Ange. Pau. & Alex. Imol.
in d. l. illæ autem inſtitutiones. 2. col.
vbi notabiliter loquitur. idem Petr. in
l. fin. C. de pact. 2. col. in princ. & ibi
Cyn. 2. col. in princ. & ita diſponit &
declarat prædicta l. partitæ, & ex his
declaratur ſententia & conclu. Barto.
& communis, in l. patris & filij, 2. col.
vltima q. de vulg. & pupil. ubi tenet, ꝙ
duo uel plures poſſunt teſtari in una
& eadem charta & ſcriptura, cum u-
nica & eadem ſolennitate, argumen-
to textus in l. ſi quis ex argentarijs. §.
ſi initium ff. de edendo, & in l. ſcire
debemus. ff. de uerbo. obligat. quia de-
bet intelligi quando unuſquiſq; inſti-
tuit

tuit alterum extraneum hæredem. uel qñ ſe inuicem inſtituūt ſed nullo præcedente pacto: ſecùs uerò ſi pacto uel conuentione inter eos præcedente, q̃a eorum teſtm̃ & reciproca inſtitutio nõ ualebit: & ex his no. põt quæri, & iam de hoc fui interrogatus, ſi duo inuicem promittant inter ſe de inſtituendo aliquem tertium hæredem, certum eſt ꝙ pactũ non ualet: ſed ſi unus eorũ primo decedat & adimpleat promiſſa quia illum tertiũ inſtituat & ſuperuiuens nolit eum inſtituere, nec adimplere promiſſa, an reuocetur inſtitutio primi, quaſi illa ſpe ductus fecerit, & quaſi ſit captatoria uoluntas & quaſi deficiente cauſa finali: & licèt uideat̃ ſatis dubiũ, tñ teneo quod nõ reuocetur talis inſtitutio tertij: quia cum illo tertio hærede inſtituto nullum negotium, pactum, nec cõuentio inita fuit, nec ſibi eſt quid imputandũ, unde meritò eius inſtitutio non debet reuocari. Item ẽtquia hoc caſu nõ reperitur contrarium in iure diſpoſitũ.

19 Aliud eſt pactum de futura ſucceſſione conſeruanda, quo quis uult ſibi conſeruare futuram ſucceſſionem alterius: in quo articulo reſolutiuè dico ꝙ tale pactum bene ualet. ita probat tex. no. in l. ſi ab eo C. de legi hær. tex. in l. fi. C. de eman. libero. tex. in l. 4. C. de legitima tutela. text. meliori cæteris in § final. Inſt. de legi. agna. ſucce quibus probatur, ꝙ ſi pater emancipabat filiũ contracta fiducia, hoc eſt, cum pacto de ſuccedẽdo, & reſeruata ſibi ſucceſſione, poterat ei ſuccedere, aliàs non: ergo apertè infertur ꝙ pactum de conſeruãda futura ſucceſſione alterius ualet & tenet: & ita per illa iura, licèt oĩa non alleget. tenet magiſtraliter Bar. in d. l. ſtipulatio hoc modo concepta. de uer. obli. 2. col. in fine. num. 7. & ibi cõmuniter moderni. Nec obſtat, ꝙ illa antiqua deciſio ſit hodie correcta ut in eis patet, quia hodie pater ſuccedit filio emancipato, licèt eum non emãcipet cõtracta fiducia: & apertiùs hodie hoc deciſum eſt de iure nouo Authenticorum, cùm ſublata ſit d'ria patriæ poteſtatis & emãcipationis, ut in Auth de hære. ab inteſta. ue. §. null am uerò. coll. 9. tex. in Auth. defuncto. C. ad Tertu. tex. in Authen. in ſucceſſione. C. de ſuis & legi. hære. adhuc ante ius Auth. probat tex. in l. meminimus. C. de legi. hære. quia reſpondeo, ꝙ licet prædicta iura ſint correcta in principali deciſione, tñ non ſunt correcta inquantum uolebant ꝙ ualet pactum de futura ſucceſſione conſeruanda. Cõfirmatur, quia faciliùs iura noſtra conſeruamus q̃ acquiramus de nouo: tex. eſt in l. 1. §. quod aũt ait prætor. ff. de ſuperficiebus tex. in l. Papinianus. §. ſi filius. ff. de inoffic. teſta. tex. in l. patre furioſo. uerſi. nam ſi furioſus ff. de his q̃ ſunt ſui uel alieni iuris. tex. in l. ſi is q̃ aĩo. ff. de acqui poſſe. tex. in l. iudex datus. ff. de iudici. tex. in l. inuitus. uerſi. 1. ff. de re. iur. Ex qua doctrina & cõcluſione primò & notabiliter infero, ꝙ ſi filius uel filia feciſſet pactum de non ſuccedendo patri uel matri cum iuramento, ꝙ contrario pacto etiam non iurato poſſet talis filius uel filia conſeruare ſibi ſucceſſionem amiſſam.

Secundò infero, ꝙ ſi lege uel ſtatuto caueatur, quod contra uoluntatem patris filia fœmina non ſuccedat extãtibus maſculis, uel qñ ſit dotata, uel aliàs, quod poterit per pactum ſibi conſeruare ius ſucceſſionis.

Tertiò infero, ꝙ ſi filius uel filia cõmiſit cauſam ingratitudinis per quam poterat à patre uel matre exhæredari, quod per pactum poteſt ſibi conſeruare ius ſucceſſionis, & fieri remiſſio ingratitudinis præteritæ.

Quartò & quidẽ nouiter & ſubtiliter infero, q̃d licèt p̃r poſſit ſubſtituere pupillariter filijs ſuis impuberib. & decedente pupillo in pupillari ætate admittatur ſubſtitutus in omnib. bonis excluſa matre, ẽt in legitima, ut in l. 2. cùm mate ria. ff. de uulg. & pupil. tamen ſi talis mater uxorq; teſtatoris fecit pactum cum patre maritoque ſuo, tempore contractus matrimonij, uel

conſtante matrimonio ante mortem eius, quod non poſſit pater facere prędictam ſubſtitutionem pupillarem filijs ſuis, ꝙ ualebit & tenebit tale pactum: quia cenſetur per illud mater cõſeruare ſuam legitimam ſucceſsionem potius quàm de nouo acquirere, & certè eſſet in practica ſatis notanda & utilis concluſio, & eſt noua conſideratio mea, quàm non reperi per aliquem poſitam.

Aduertendum tamen quod contra ſuperiorem doctrinam & concluſionẽ facit text. ſing. qui non conſideratur in l. pactum quod dotali, C. de pactis. vbi diſponitur ꝙ ſi filia tẽpore matrimonij fecit pactum cum patre ſuo, ut poſt mortẽ patris ſuccederet æqualiter in eius bonis & hæreditate cum alijs fratribus, nec poſſit eis prælegare uel meliorationem relinquere: tale pactũ nõ ualet neque tenet tanquam contra bonos mores & impeditiuum libertatis teſtamenti, & tñ ibi filia intendebat conſeruare futuram ſucceſsionem ſibi debitam in bonis patris, & tamen pactum non ualet: ergo, &c. Quia notabiliter reſpondeo, ꝙ meritò illud pactũ non ualet, quia non eſt conſeruatiuũ ſucceſsionis, quia licèt filiæ debeatur ſucceſsio in bonis patris, non tñ debetur æqualiter cum alijs fratribus, ſed relicta ſibi legitima poteſt pater inæqualiter inſtituere filios ĩ alijs bonis, & prælegatum uel meliorationem relinquere cui uelit: unde pactum per ꝙ pater promiſit non prælegare vel meliorare aliquos ex filijs, ſed eos æqualiter inſtituere, meritò non ualet, quia eſſet contra bonos mores, & contra libertatem teſtãdi: & iſta eſt vera & mẽtalis ratio & intentio illius legis. Hodiè tñ per noſtram l. Tau. 22. apertè decidítur contrarium, in 1. par. qua cauetur ꝙ ſi pater uel mater uel aſcendens per contractum inter uiuos promiſit non meliorare aliquem ex filijs, & ſuper hoc interueniat ſcriptura publica, ꝙ tale pactum & promiſsio ualet & tenet: ergo apertè approbatur ꝙ hodie inter filios ualet pactum, ꝙ non poſſit fieri prælegatum uel melioratio, ſed teneatur pater, mater, uel aſcẽdẽs, omnes filios æqualiter inſtituere: & apertè corrigitur tex. in d. l. pactũ quod dotali, C. de pactis, cum commu. opin. Similiter etiam uult noſtra l. Tauri in 2. parte, ꝙ ſi pater, uel mater, uel aſcendens promiſit aliquem filium, uel filiam, uel deſcendẽtem meliorare per uiam matrimonij uel ex alia cauſa onetoſa: quòd tale pactum & promiſſio valet: & ſic apertè vult ꝙ inter filios valeat pactum de ſuccedendo.

Sed contra noſtrã legem & vtramq; eius partem ſe offert pulchra & neceſſaria difficultas, cuius ſolutionẽ libenter audirem à conditoribus eiuſdẽ legis: pactum de ſuccedẽdo eſt improbatũ à iure, quia eſt contra bonos mores, & tollit libertatem teſtandi, ut ſuprà concluſum eſt, nec poteſt tale pactum iuramento ualidari, ut ſuprà dixi, ſed per legem uel ſtatutum non poteſt aliqd diſponi ꝙ ſit contra bonos mores: ergo iſta lex Tauri nõ potuit inducere, ut ualeat pactum de ſuccedendo. Pro qua ſententia & concluſione primò facit, quia lex inferior non poteſt tollere legem ſuperiorem: ſed lex naturalis uel gentium tribuit vnicuique liberam facultatem teſtandi: & per cõſequens improbat pactum de ſuccedẽdo: ergo lex noſtra ciuilis poſitiua Tauri non potuit illam ſuperiorẽ tollere, argu. tex. in l. nam magiſtratus. ff. de arbi. tex. in l. ille à quo. §. tempeſtiuum, ff. ad Trebel. tex. in l. apud filiũfamiliàs uerſi. 1. ff. de manu. vindi. textus in l. minor autem magiſtratus. ff. de mino. tex. in l. ... §. 1. ſi qs in appellatione, ff. de appella. tex in l. fin. C. ſi contra ius uel uti. publi. & ibi gl. ord. & cõmu. opin. Confirmatur, quia lex debet eſſe honeſta, iuſta, poſſibilis, & ſecundum naturam; & non cõtra bonos mores: tex. eſt in c. erit autem lex, 4. diſtin. tex. in c. quæ contra. 8. diſtin.

Secũdò in ſpecie facit gl. or. cõiter recepta in rub. de decretis decu. lib. 10. quæ

quæ dicit quod illud quod non poteſt fieri per pactum, ex eo quia eſt contra bonos mores, nō poteſt fieri per legē vel ſtatutū: quā gloſsā ſic intelligit & declarat ibi Platea, & com. doct. Batt. notabiliter in l. oēs populi ff. de iuſti. & iur. 9. col. 3. q. princ. verſi. pro quibus gloſſis concordandis: & ibi Rayne. 16. col. in medio, & com. docto. præcipuè Iaſ. 1. lectura. fi. col Alexan. in addi. ad Bal. in l. cùm Archimedoram. fin. col. pe. q. C. ut in po le. Bald. in l. 2. C. q̄ ſit longa conſue. 3 col. nu. 6. Alexā. no. in d. l. ſtipulatio hoc mō cōcepta. de ver. obli. 3. col. nu. 7. Alex. in l pactū quod dotali. 2. col. C. de pactis. & ibi Iaſ. 1. col. nu. 4. Geor. Natan. in dicto. c. quāuis pactū. col. 16. nu. 59. Confirmat̃ ex ſnīa Pau. per tex. ibi in l. ex facta. ff. de vul & pup. 2. col. nu. 6. ubi dicit qđ nō ualet ſtatuium prohibens mulierē teſtari ſine licentia uiri, tanquā iniquū.

Tertiò facit, quia iurm quod eſt ſupra legem ciuilem, non confirmat pactum de ſuccedendo, quia eſt cōtra bonos mores, ut in c. nō eſt obligatoriū. de reg iur. lib. 6. & eſt com. opin. ut ſuprà concluſum eſt. ergo l noſtra Tauri non potuit confirmare tale pactum & promiſſionem. Confirmatur etiam, qa etiam fauore piæ cauſæ non ualet pactum de ſuccedendo. arg text. in l. pactum quod dotali. C. de pactis, quia ſi non ualet tale pactum inter liberos: ergo nec fauore piæ cauſæ, arg. tex. & eorum q̄ ibi not. in l. ſi quis ad declinandam. C. de epiſcop. & cleri. & iſto fundamento ita tenet Roma. in Authent. ſimiliter, C ad l. Fal. 5. col. nu. 14.

21 Sed ſuſtinendo noſtram legem, dico quod bene procedit & eſt ſeruanda in utraque ſui parte, nec obſtant ſupra dicta, quia primo notabiliter rn̄deo, ꝙ lex uel ſtatutum bene poteſt inducere quod ualeat pactū & promiſſio de ſuccedendo: ita probat textus in cap. 1. de filijs natis ex matrimonio ad Morganaticā contracto: in uſibus feudo. tex. in c. filij nati, ſi de feudo defuncti contentio ſit inter dominum & agnatos vaſſalli. textus in c. mulier, eodem titulo, ubi habetur, quod ſi quis habebat filios ex vxore prima mortua, & poſteà contraxit matrimonium cum alia hoc pacto ut filij ex ſecundo matrimonio non ſuccedant cum primis, tale pactum ualet, quia conſuetudine eſt approbatum: & per illa iura iſtam ſententiam & concluſionem tenet Bald. in l. cū Archimedorā, C. ut in po. lega. fi. col. pe. quæſt. idem Bald. in l. pactum C. de colla. 1. colum. 2. oppo. idem Bal. in l. de quibus. ff. de legi. 2. colum. Ioā. de Imol. in l illæ autem inſtitutiones. fin col. ff. de hære inſti. Iaſ & moderni in dict. l. pactum quod dotali. C. de pactis. ex quibus uidetur noſtra lex confirmata & declarata. Ex quo deducitur & infertur, quod licet de iure communi pactum per quod tollitur liberum arbitrium & facultas teſtandi nō ualeat, etiam in præiudicium dotis, vt in dict. l. pactum quod dotali. & ibi tenet & ponderat ſolus Franciſ. Curt. 2. colum. in fin. tamen de iure noſtro regio, fauor dotis & matrimonij præualet huic libero arbitrio & facultati teſtandi. Sed certè iura ſuperiora nihil probant. Primò quia ibi non agitur de ſuccedendo, ſed de non ſuccedendo: vnde meritò tale pactum conſuetudine nel lege poteſt ualidari: & ita intelligit illa iura Bald in l. pactum. C. de colla. 2. oppo. Alex. in l. ſtipulatio hoc mō concepta. 3. col. nu. 7. Sed iſta ſolutio non uidetur concludere, quia reſpectu filiorum primi matrimonij ibi agitur de ſuccedendo: unde aliter & ſecundò reſpondeo, quòd illa eſt conſuetudo iniqua & irrationabilis, & iō non ſeruanda: ita tenet formaliter Andreas de Iſernia, in dicto ca 1. de filijs natis ex matrimonio, &c. in finalibus uerbis.

Secūdò pro iſta parte facit, qa licèt pactū de ſuccedendo dicat̃ eſſe cōtra bonos mores, tū debet intelligi præſumptiuè & ex quadā ſuſpicione, non uerè. Bal. in dict. l. cū Archimedoram. Sed iſta ratio nihil ualet, quia procederet

deret ſi pactum improbaretur ſolũ ex eo quod inducit uotum captãdæ mortis, ſed non improbatur ſolum ex hoc, ſed principaliter ex eo, qa tollit libertatem teſtandi inductam de iure naturali uel gentium.

Tertiò pro iſta parte facit tex ſingularis & unicus in ſuo caſu, in l. licet inter priuatos. C. de pactis, ubi hr̃, ꝙ inter milites ualet pactum de ſuccedendo: ergo lex poteſt diſponere quod valeat pactum de ſuccedẽdo: & illũ tex. ad hoc notat & cõſiderat Soci. in l. pactum quod dotali. C. de pactis, verſi. 2. circa aliã, &c. Sed certè etiam ille tex. nihil probat. Primò, quia ibi pactũ fuit reciprocum inter eos, vnde rõne mutui damni uel commodi ſuſtinet᷑: Vel aliter & ſecundò, & melius rñdeo, qđ ibi illud pactum etiam reciprocũ non obligat milites ut neceſſario & præciſè teneantur adimplere promiſſa, ſed tãtùm ualet ſi perſeuerauerint vſq; ad mortem in eadem uoluntate: ſecùs uerò ſi uelint reuocare, qa licitè poſsũt, quia aliàs eſſet contra bonos mores, ut dixi ſupra, ſed in noſtra. l. Tauri pactum & promiſſio de meliorãdo & ſic ſuccedendo, eſt obligatoria & præciſa. uel aliter & ſecundò ſuſtentando noſtram l. Tauri rñdeo, ꝙ pactũ de ſuccedendo dicatur reprobatũ à iure naturali & ciuili inter extraneos: ſecùs verò inter filios, & ita procedat iſta lex. Sed iſta ſolutio nõ ſatisfacit, qa etiam inter filios reprobatur vtroq; iure, vt eſt caſus apertus in dict. l. pactũ, ꝙ dotali. C. de pactis. Vel aliter & tertiò rñdeo, ꝙ noſtra lex ꝓcedat, qa eſt facta cũ cã particulari qñ interuenit ſcriptura in tali pacto uel promiſſione: ſed iſta ſolutio nihil ualet, qa iſta non eſt vrgens cã. Vel aliter & quartò põt rñderi, ꝙ iſta lex procedat tm̃ in tertio in quo põt pater præuenire, promittẽdo de meliorando uel non meliorando, quum ſit quædam electio quam habet à lege regia: unde noſtra lex noua potuit dare formã ut electio filij ſit irreuocabilis: unde in quinto remanet patri libera facultas diſponendi: ſed iſta ſolutio nullo mõ ꝓcedit, quia noſtra lex aperte dicit, ꝙ ualet pactum & promiſſio tam in tertio quã in quinto Vel aliter & quintò & certè notabiliter ſuſtinendo noſtram legẽ rñdeo, ꝙ iſta lex rectè & iuridicè procedit in prima parte, & potuit optimè diſponere, ꝙ ualeat pactum & promiſſio, quo aſtringitur pater de non meliorando aliquem filium, ſed oẽs ęqualiter inſtituere, uel qđ oẽs æqualiter ſuccedant: quia lex humana ciuilis poſitiua in tãtum iuſtior & æquior eſt, in quantum ſe conformat cum lege diuina uel naturali: ita determinat Sãctus Thomas. in 1. 2. q. 95. art. 2. ubi notabiliter fundat: ſed p legem diuinam uel naturalẽ oẽs filij æqualiter debẽt ſuccedere patri, uel matri. uel aſcendentibus ab inteſtato: ut probat tex. in l. ſcripto. ff. vnde lib. tex. in l. cùm ratio, ff. de bo. dam. tex. in l pẽ. poſt prin. ff. de bo. lib. text. in l. inter filios. C. famil hercis text. in authen. de hære. & falc. §. primũ itaq;. colla. 1. tex. in authen. de hære. ab inteſta. ueni. §. 1. colla 9. tex. in authen. in ſucceſſione. C. de ſuis & legi. hære. tex. in ea ius naturale. 1. diſtin. ibi liberorum ſucceſſio. Sed iſta l. Tauri mediante iſto pacto uel promiſſione reducit filios ad ſucceſſionem æqualem quam ab inteſtato erant habituri, ergo ualet & tenet, & licitè potuit diſponere. Sed aduertendum, ꝙ licet rõ uideatur colorata & perſuaſiua, tñ non cõcludit: quia uerum eſt qđ ab inteſtato filij ſuccedent æqualiter de iure diuino, naturali, & poſitiuo: tñ ex teſtamento non ſuccedunt æqualiter, imò de utroq; iure, diuino, naturali, poſitiuo, pater uel aſcendens habet liberum arbitriũ diſponẽdi de rebus ſuis ꝓut uoluerit relicta filijs legitima: & auferri p pactũ hãc libertatẽ teſtãdi eſt cõtra ius naturale: & ita probat tex. expreſſus ꝗ apertè ſuperiorem rõnem & ſolutionẽ confundit, in l. pactum quod dotali. C. de pactis. ubi pactum quod pater fecit filiæ & eius marito, quod ipſa ſuccederet

cum

cum filijs equaliter non ualet: quia cõ
tra bonos mores, & quia tollit liberta
tem teſtandi. Vnde aliter & ſextò po-
teſt dici, quod pactum de ſuccedendo
non eſt prohibitum de iure naturali,
quia de illo iure non erãt cognita do-
minia, nec factio teſtamenti, nec cõtra
ctus, cùm omnia erant communia, ſed
tñ eſt prohibitum de iure gentiũ, nã
cum de illo iure ſit cognita teſtamen-
ti factio: ergo de illo iure eſt inducta
prohibitio iſta, pro qua ſnĩa & conclu
ſione conſidero nouum caſum & ex-
preſſum, in l. quidam in iure. §. ſiua. ff.
de dona ubi formaliter dicit tex. ꝙ pa
ctum ſuper futura ſucceſſione uinctis
eſt reprobatum, quia eſt contra ius gen
tium. Sed in his q̃ inducta ſunt de iure
gentium, poteſt optimè lex ciuilis po
ſitiua ad libitum diſponere ſupplẽdo,
declarando, vel corrigendo: tex. eſt cũ
materia in l. iuris gẽtium. ff. de pactis.
& iõ concludo, ꝙ noſtra lex bene po-
tuit inducere quod pactum uel ꝓmiſ-
ſio quam pater facit in ſcriptura publi
ca de nõ meliorando, ualeat & teneat:
& iſtud eſt, quòd ſentio in hoc arti. q̃
mihi uiſus fuit ualde dubius.

Item etiam iſta lex rectè & iuridicè
procedit in ſecunda parte, inquantum
determinat, ꝙ ualet pactum quo pater
aſtringitur per uiam matrimonij uel
aliam cãm onerosãm de meliorando
filium uel filiã in tertio & quinto bo-
norum, quia ut ſuprà dixi, iſtud pactũ
tñ erat reprobatum de iure gentium,
& de iure ciuili: Imò plus dico, quod
licet eſſet reprobatũ de mero iure na-
turali, iſta lex potuit ĩ iſto caſu ex iſta
iuſta cã onerosa illud diſponere: quia
lex humana poſitiua licet non poſſit
tollere uel mutare legem ſuperiorem
diuinam uel naturalem, tamen ex ali-
qua iuſta & rationabili cã bene põt eã
reſtringere, modificare & limitare in
aliquo caſu particulari: ita ſingulari-
ter tenet Innocẽ. in cap. quæ in eccle-
ſiarũ. in fin. extra. de conſti. & ibi Abb.
4. col. nu. 8. Fel. q̃ bene loquitur. 2. col.
idem Inno. & Abbas. & com. docto. in
ca. fin. de conſue. Bar. magiſtraliter in
l. omnes populi. ff. de iuſt. & iur. 8. col.
2. q. prin. nu. 22. & ibi Rayn. 14. col. quã
pouit ibi Albe. in ſua lectura. idẽ Bar.
in 1. conſti fforum. 4. col. Bal. in l. 1. C.
de ſumma Trin. & fide. chat. 7. col. idẽ
Bal. in l fi. C. ſi contra ius uel vti. pu. 1.
col. Cin. poſt antiquos, in l. reſcripta.
C. de prec. Impe. offe. tenet etiam gl. or.
in l. 1. ff. de conſti. princ. glo. in l. ius ci
uile. ff. de iuſti. & iur. glo. in epiſtola
inter claras. C. de ſum. Triu. & fid. cha
tho. in prin. gl. in l. fi. C. ſi cõtra ius vel
uti. pu. gl. in ca. à nobis, extra de deci-
mis: ergo in præſenti bene potuit no-
ſtra lex Tauri ualidare illud pactũ de
ſuccedendo uel meliorando ex iſta iu
ſta & rationabili cauſa, ſ. per uiam ma-
trimonij, nè decipiatur & lædatur ge-
ner qui contraxit matrimonium cum
filia patris paciſcentis, uel ex alia cã
onerosa: & iſta eſt uera & deciſiua rñ-
ſio: ex qua collige, ꝙ licèt de iure cõi
iſtud pactum etiam reſpectu generi
eſſet nullius momenti, nec poſſit age-
re ad intereſſe, ut probat expreſsè tex.
in d. l. pactũ quod dotali. C. de pactis.
& per eum tenebat expreſsè & notabi
liter Bald. in l. cum Archimedorã. C.
ut in po. lega. 2. col. in fi. nu 10. uerſi. ul
terius quæro. Pala. Ru. in repetitione
ſua. fo. 84. 2. col. uerſi. ex iſtis ſimiliter
infertur ad dubium de facto contin-
gens. Iaſ. in dict. l. pactum quod dota-
li. C. de pactis. 1. col. uerſi. tertio exten-
de. quia per maritum & ſic per tertiam
liberam perſonã non poſſet quæri a-
ctio uxori, & ſic filiæ ipſius promitten-
tis, nec ipſi marito, cũ principaliter ei
non interſit: tñ hodie tale pactum &
obligatio bene ualet per noſtrã legẽ.
& tenetur pater adimplere & ſic me-
liorationẽ facere, & ſi non fecerit ha-
betur pro facta.

22 Vnum tamen eſt pro declaratione
noſtræ legis, ꝙ vr̃ reqri, quod tale pa
ctum & promiſſio fiat ipſi genero ex
illa cauſa matrimonij, unde non ſuffi-
cit ſi fieret filię, quia tunc nõ eſſet quæ
ſitum ius uel actio genero: & per con-
ſequens

ſequens tunc pactum nõ ualeret & iura communia remanerentq; incorrecta, & hoc vr̃ probare. l. 17. ſuprà eod. ibi, con otro. Sed ego teneo contrarium, imò quod tale pactũ & promiſſio naleat, nõ fiat ipſi genero, mõ filiæ cùm fiat ex cã oneroſa matrimonij: & ſic in vtroq; caſu procedat noſtra lex, & cõfirmatur, quia ipſa melioratio ipſi filię dẽt acquiri, licèt genero proueniat vtilitas rõne fructuum & ſucceſſionis filiorũ: vnde non refert cui fiat promiſſio, dum tñ illa cã interueniat, arg. tex. in l. ſeruo legato. §. ſi teſtator. de lega. 1. Quod tñ notabiliter intelligo, quando expreſsè & ſpecificè in pacto uel promiſſione fieret mentio de perſona generi cum quo matrimonium contrahitur: ſecùs autem eſt, ſi ſoli filiæ fieret. pactum uel promiſſio ex cã matrimonij in genere, ut meliùs poſſit contrahere: quia tunc non ualeret, cùm non conſideretur cauſa oneroſa tertij, nec eius læſio: vnde ſi ſub ſpe talis pacti cõtrahat, ſibi imputãdum eſt, cùm pactũ à principio non valeat: & hoc caſu ius cõe remanet incorrectum, nec comprehẽditur ſub iſta lege. & hoc fundat ẽt lex 17. ſuprà eod. ibi, con otra, &c.

Item etiam vr̃, ꝙ ſi iam erat contractum matrimonium, quod pactum & promiſſio de meliorando quam pater faciat filiæ uel genero ſimiliter non ualeat: quia ceſſat rõ noſtræ legis: & iſta aperiunt intellectum huius legis.

23 Item etiam ex prædictis infero, ꝙ ſi maritus ipſe cum quo fuit factũ pactum de meliorando filiam, uel de nõ meliorando alios, remittat pactum & promiſſionẽ, uel moriatur antequã pater uel mater promittens decedat, nõ per hoc tollitur uirtus pacti & conuẽtionis, ſed adhuc debet adimpleri, qa licèt maritus fuit cauſa acquiſitionis, tñ poſtquàm illud ius eſt filię quęſitũ, non poteſt ab ea auferri ſine eius cõſẽſu, arg. tex. ualdè notabilis. in l. ſi poſt mortem. §. fin. ff. de contra tabu. & ibi gl. ordin. Bartolus & communiter doctores.

24 Item quæro circa noſtram legem, ſi filius uel filia cui eſt facta promiſſio de non meliorãdo, remittat huiuſmodi pactum, & conſentiat ut pater uel mater melioraret quem uelit, uel moriatur in uita patris uel matris, an poſſit pater alium quem uelit meliorare? & vr̃, ꝙ non. Primò quia qñ ex pacto vel perſona alterius quæritur mihi ius, non põt ampliùs illud ius mihi auferri, imò libere poſſum eo uti, etiam inuito ex cuius perſona mihi quęſitũ fuit: text. eſt ſing. in l. ſi. ff. de pactis. ubi ſi ex pacto de non petendo fuit ſemel quæſitum ius exceptionis fideiuſſori, nõ poteſt amplius illud ius ſibi auferri per aliud pactum de petendo, quod principalis debitor faciat: & ad hoc ibi notat & commendat gl. or. Bar. Alb. Bal. Pau. & com. doct. ſed in noſtro caſu ex illo pacto & promiſſione quam pater fecit uni filio de non meliorando, eſt quæſitum ius omnibus alijs filijs, ergo in eorum præiudicium non poſſit aliquem meliorare: etiam mortuo uel cõſentiente eo cui principaliter fuit facta promiſſio. Secundò facit tex. in l. ſi poſt mortem. §. fi. ff. de contra tabu. vbi hr̃, ꝙ ſi filius eſt præteritus in teſtamẽto patris, nedum ipſe poteſt dicere teſtamentum nullum, uerum etiam oẽs alij filij inſtituti ex perſona & beneficio ipſius præteriti: ꝙ procedit nedũ qñ filius præteritus vult dicere nullũ teſtm̃, & uti remedio ſibi competenti, ſed etiam qñ expreſsè vult approbare ipſum teſtm̃ & renũtiare remedio nullitatis, quia poſtquam ſemel ex eius perſona cœpit illud ius & beneficiũ nullitatis competere alijs filijs, non põt amplius ab eis auferri per ipſum filiũ præteritum: ita probat tex. in dict. l. ſi poſt mortem, §. fina. & iſte eſt eius verus ſenſus & ad hoc notat & commendat Bal. in l. poſthumo nato. C. de contra tabu 2. col. 1. q. & ibi Pau. & comm. moder. ex quo datur notabilis declaratio ad tex cum materia in l. filio pręterito. ff. de iniuſto rup. ubi habetur, ꝙ ſi filius præteritus approbat teſtamentum,

tum,

tum, conualeſcit ſaltem de æquitate prætoria: ut procedat & intelligatur quando non erant alij filij instituti quibus eſſet ius quæſitum ex præteritione alterius: ſecus uerò alias quia in eorum præiudicium non potuit præteritus approbare: & in terminis ita tenet Imo. in d.l. filio præterito. 29. colu. ver ſic ex prædictis gloſſis. & ibi Paul. de Caſt. 3. col. nu. 8. licèt Bart. ibi. & in d.l. ſi poſt mortem. §. fin. expreſsè teneat contrarium.

Tertiò facit tex. in l. petēdi. in fin. C. de temp. in integr. reſti. pet. iuncta con. ſcut. ubi habetur, ꝙ ſi dilatio vel terminus conceditur uni ex litigantibus de iure cōi, uel de iure ſpeciali reſtitutionis, quæritur etiam alteri & nō pōt ſibi auferri, licèt ille cui principaliter concessa fuit dilatio uel terminus ei renunciet, & nolit eo uti; & in expreſſo ita tenet & declarat ibi Bald. 2. col. nume. 6. & magis com. opi. licèt Bar. & alij docto. teneant contrarium in dilatione uel termino conceſſo iure ſpeciali reſtitutionis.

Quartò facit text. vnicus in ſuo caſu, iuncta com. opi. in l. ampliorem. C. de appe. ubi habetur, quod appellatio tm̄ interpoſita ab una parte, prodeſt alteri ēt non appellanti; ut iudex poſſit in eius fauorem reformare ſnīam: & ad hoc dicit eum ſing. & unicum Bal. & alij docto. ibi notant etiam & commendant Cano. in c. cum Ioan. de fide instru. Domini de Rota, deciſio. 358. ꝙ extende ut procedat & habeat locū etiam ſi pars quę appellauit uelit renunciare appellationi: quia nō pōt, in præiudicium alterius partis cui eſt quæſitum ius appellationis: & ita illū text. intelligit & declarat Bald. in l. ſi. C. qn̄ prouo. non eſt neceſſ. 1. col. nu. 4. Bart. & alij docto. in l. ſi quis libellos. C. de appellat. nu. 2 Sali. in l. per hanc C. de tempo. appe. ſi col. Quintò facit text. no. in l. ſi conſtante. uer. ſi exceptis. C. de dona. ante nupt. vbi probatur quod quando ex contractu uel pacto contrahentium per diſpoſitionem legalem quæritur ius tertio, re uel ſpe: non poſſunt partes recedere à tali pacto uel contractu in præiudicium tertij cui ſemel eſt quæſitum ius: & ad hoc no. & commendat ibi Bald. 2. colum. & communiter doctor. Sextò facit textus in l. iuſulam. §. fina. ff. ſolu. matrimo. vbi habetur quod ſi ex pacto uel ſtipulatione in caſu ſoluti matrimonij debeatur dos cuidam tertio fortè dotanti, & poſtea contingat, quòd ſit factum diuortium inter maritum & vxorem; ſtatim poterit ille tertius petere dotem: & licèt maritus & uxor poſtea reconcilientur, non poteſt auferri ius quæſitum tertio in petenda dote: & ibi notat Pau. & communiter doctores. facit etiam bonus textus in l. cùm maritus. § Titius. ff. de pact. dota. text. in l. certi condictio. §. ſi nummos. iuncta gloſſ. & communi opin. ff. ſi certum petatur, text. in l. ſeruus. & in l. filius paciſcendo. C. de pactis. Sed his nō obſtantibus, ego teneo contrariū; imò quòd tali filio mortuo uel conſentiēte poſſit pater alium filiū quem velit meliorare. Primò, quia illud fuit pactum merè perſonale factū cū illo ſolo filio, ex quo nullum ius fuit quæſitum alijs filijs: unde meritò pater eis inuitis poterit quem uelit meliorare: argumento text. in l. iuris gentium §. pactorum. ff. de pactis. tex. in l. idem. §. perſonale. eodem titul. tex. in l. epiſtola. §. pactū. eo. tit. tex. in l. 2. & fin. C. ſi cēſu uel reli. & ibi Bal. & doct.

Secundò facit ēt in ꝓpoſito bonus text. & nota. in c. ſi Titius. ſi de feudo defuncti cōtētio ſit inter dn̄m & agnatos vaſalli, in vſi. feud. tex. in c. 1. de eo q finē fecit agnato. eo. lib. & utrobiq; Bal. & doct. ubi hr̄, ꝙ pactum inter aliquos factum ſuper feudo, nunquàm nocet nec prodeſt alijs ſucceſſoribus, niſi ſolùm paciſcentibus.

Tertiò facit ratio notabilis & concludens, quia pactum gratuitum, donatio, legatum, uel prælegatum ſp ſit uel ꝓpter benè merita recipientis, uel propter maximā eius affectionē, ut in

l. nec

l.nec adiecit ff. ꝓ ſocio. q̄ rō ceſſat in alijs filijs quibus pater non proſpexit in tali pacto uel promiſſione: ergo eis nullum fuit quæſitum ius, & per cōſequens mortuo uel conſentiente filio poſſit alium quē uelit meliorare: arg. tex. in l.non omnis.ff.ſi cer.pet. tex. in l.cancellauerat. ff. de his quæ in teſta. delē.tex.in l.legata inutiliter,ff.de lega.1.tex.in l.cùm tale.§.fin.ff. de cōdi. & demon.tex. in leg. age. cum Geminiano.C.de tranſac.tex.in l.in agris.ff. de acq.rerum domi. ubi hr̄ & probatur, quod actus agentium non operantur vltra eorum intentionē: & limitata eā limitatum parit effectum. Nec obſtat tex.in d.l.fi.ff.de pactis.quia ibi ex pacto debitoris principalis quantumcūque perſonali, neceſſario fuit quæſitū ius fideiuſſori, cum eius obligatio ſit acceſſoria: unde extincta obligatione principali, ſolutione, præſcriptione, pacto de non petendo, uel quouis alio iure uel remedio, in conſequentiā extinguitur obligatio acceſſoria fideiuſſoris: ut in l.omnibus.ff de ſolu. tex.in l.nouatione.ff de noua.tex.in l.ubicūque.ff.eo.tit.tex.in l.ex perſona. ff eo. tit.tex.in l.ſolutum.verſi nouata. ff.de pign.actio.tex.in l.nouatione.C.de fideiuſſo.tex.in l.1.C etiā ob chiro. pecu.tex.in l.exceptiones. la 2. ff. de except.in l.cùm filiusfamil. ff. de verbo. oblig.tex.l mora rei.eo.tit.tex.in l.omnibus.ff.de reg.iur.

Secundò non obſtat tex. in l.ſi poſt mortem.§.ſi ff de cōtra tab. quia ex p̄teritione filij cōpetit ius nullitatis ex legis diſpoſitione, nedū ipſi filio, ſed etiam oībus alijs etiam inſtituris: undè meritò approbante filio præterito nō aufertur ius alijs quæſitum. Præterea non obſtant alia fundamenta pro contraria parte adducta, quia loquuntur qn̄ ex pacto uel contractu fuit ius quæſitum tertio ex legis diſpoſitione: vnde eo inuito non pōt ab eo auferri: ſed in noſtro caſu & qōne, ex pacto uel ꝓmiſſione uni facta de non meliorādo, nullum ius fuit quæſitū alijs filijs: vndè meritò eo mortuo uel conſentiente poterit pater, quem uelit meliorare: & iſtam ſnīam & concluſionem vr̄ tenere Palat.Ru.in præſenti 6. col.uerſi. pater qui promiſit Didacus Caſtellus. 12.col.uerſi.ſed quæro pater. Quod tñ intelligo & extendo, mō filius qui remiſit habeat filios uel deſcendentes, mō non: quia eis benè potuit præiudicare in quærendis: ſecùs tñ eſt ſi filius cui pater promiſit de non meliorādo decedat in uita patris cum liberis uel deſcendentibus: quia tunc non poteſt pater aliquē filiū meliorare, quia liberi repræſentatiuè ſubintrāt locum patris præmortui, & ſuccedunt ex eius ꝑſona in omni iure ſibi competenti: ergo in hoc pacto & obligatione, ut nō poſſit pater & ſic auus eorum aliquem filium meliorare, licet bene poſſit meliorare unum ex nepotib. eius natis & deſcendentib.ex filio cui eſt factū prędictum pactum de non meliorando.

25 Item adde, ꝙ idē eſt in ſecunda parte huius legis: quia ſi pater uel mater ꝓmiſit meliorare unum ex filijs ſuis, & talis filius remittat hoc pactum, & ius ex eo ſibi quæſitum, uel decedat & moriatur in uita patris, poterit pater alium quem uelit meliorare: ſecùs tñ ſi decedat & moriatur in uita patris cum liberis uel deſcendentibus q̄a tunc nō poteſt alium meliorare: imò tenetur meliorare oēs nepotes uel deſcendentes ex filio præmortuo, quia repræſentāt patrem ſuum defunctum & ſuccedunt in iure ſibi competenti: imò teneo ꝙ hoc caſu non poſſit auus unum ex nepotibus uel deſcendentibus meliorare. Nec obſtat l.18.ſuprà eo.ubi diſponitur, ꝙ auus poteſt facere meliorationem tertij uni ex nepotibus, ēt uiuente filio, uel eo mortuo, quia illam legē intelligo non pręcedente pacto de nō meliorando aliquē filium: ſed tali pacto præcedente, nō pōt auus nepotem ex eo meliorare in uita uel poſt mortē patris ſine eius conſenſu & uoluntate: pro quo conſidero oīa iura dicētia, ꝙ mortuo filio in uita patris, nepotes ex

eo

eo ſubintrant locum eius,& repræſentatiuè ſuccedũt ex eius perſona & omni iure ſibi competenti. Secundò ẽt cõſidero,tex.in Authen. de nupt. §. ſi verò filiorum,colla.4.vbi dicit,ꝙ nepotes ex filio præmortuo ſuccedunt in illámet parte & portione quam pater eorũ erat habiturus:& illum tex.reputat ſingu.Sali.in l.pactum,ꝙ dotali. C.de pactis.fin.col.& iſtam conclu.tenet Pala.Ru hic 6. col. & Didacus Caſtellus antepe.col.verſi. vlteriùs.

26 Itẽ quæro ſi pater uel mater promiſit non meliorare aliquem ex filijs in tertio nec quinto,an poſſit pro aĩa uel pijs cauſis vel ꝓ quibuscunq; alijs cauſis de quinto diſponere? & certè vr̃ tenendum quod ſic: quia cùm legitima ſit neceſſaria & in tertio nõ poſſit meliorare, remaneret inteſtabilis per ſupradicta:& ita tenet hic Pala. Ruuius. 6.col. verſic. ſed pulchra eſt dubitatio. Caſtellus.12. col.

27 Item quæro ſi pater uel mater promiſit in ſcriptura publica non meliorare aliquem ex filijs ſuis, an poſſit meliorare nepotes vel alios deſcendentes, & vr̃ qđ ſic:quia in materia odioſa, appellatione liberorum nõ ueniũt nepotes,ut in filij appellatione. ff. de uerb ſign.& in l.ſenatus.ff.de ritu nup. Sed hoc non obſtante, contrarium eſt tenendum,imò, ꝙ nõ poſſit ẽt iſto caſu meliorare nepotes neq; aliũ deſcendentem, quia qñ conſtat de uoluntate diſponentis,& eſt eadem rõ, ẽt in materia odioſa, ſꝑ appellatione filiorum comprehenduntur nepotes, & alij deſcendentes,ut in prædictis iuribus ꝓbatur: ſed in noſtro caſu & qõne conſtat de voluntate diſponentis, quia ille qui promittit nõ meliorare filium, vr̃ etiam uelle non meliorare nepotẽ. Itẽ ẽt eadem eſt rõ, & adhuc fortior cũ maiorẽ dilectionẽ habeat ad filios q̃ ad nepotes uel alios deſcendẽtes: arg. tex.in l.cùm auus.ff.de cond. & demõ. & in l.cùm acutiſſimi. C. de fideicom. & in l.generaliter.§.cum autem. C.de inſti. & ſubſti. in Auth. multo magis. C.de ſacroſ.eccle.cum ſimilib.& tenet in præſenti Ciſuen. licèt Pala. Ru.relinquat cogitandum.

28 Item adde, ꝙ licèt in iſto pacto vel promiſſione de non meliorando reqratur ſcriptura publica, ut diſponit noſtra lex, tñ ſi ſit deperdita poterit pactum uel promiſſio probari per teſtes: arg.tex.in l.teſtium.uerſ.fin.C.de teſtibus.vbi hr̃, quod in oĩbus caſibus in q bus requiritur ſcriptura pro forma & ſubſtãtia actus,& ſit deperdita, poteſt bene talis actus probari per teſtes: & ad hoc no. & commendat ibi Petrus, Iacob.But.Cinus,Bar.Alberic.Bal.Ange.Paul.Salice.& com.doct.Bar.& docto.in l.emancipatione. C. de fide inſtrumen.idem Bar. & commu. doct. in l.1.de bono. poſſeſ.ſecundum tab. idẽ Bart.& com.doct.in l.pactum quod bona fide.C. de pactis.

29 Item quæro ſi pater uel mater promiſit non meliorare vnũ ex filijs ſuis quem expreſsè nominauit, an poterit alium meliorare? & teneo abſque dubio,ꝙ ſic: quia actus agentium non operantur vltra eorum intentionem: & limitata cã limitatũ parit effectum: ut in iurib. ſuprà allegatis. Confirmatur etiam, quia ſi teſtator determinatè & ſpecificè prohibuit certum filium alienare,talis prohibitio non extendit᷑ ad alios,imò nec ad nepotes. nec ulteriores,tex.eſt no. in Auth. de reſti,fideic. §.nos igitur. colla.9. per quẽ ita tenet Bal.in l.volũtas.C.de fideicom. fi col. nu.13.& ibi com.docto.Barto.in l.Lucius.§ 1.ff.de l.3.moder.in l.filiusfa.§. diui.ff.de legat.facit etiam tex. in l.pater filiũ.§. fundus. ff. de legatis tertio. ubi hr̃, ꝙ alienatio prohibita ad tempus vr̃ permiſſa poſt tempus:& ad hoc notat Bat.& com.doct.ibi.

30 Aliud eſt pactum de futura ſucceſſione certo mõ diuidenda, ut putà ſi filij uel hæredes diuidunt inter ſe hæreditatem patris uel alterius quam ſperant poſt mortem eius: nam tale pactum, conuentio, uel diuiſio, non ualet tanquam cotra bonos mores, cùm

tractetur

tractetur de hæreditate viuentis, & inducat votum captandæ mortis, niſi pater vel ille de cuius ſucceſſione diuidenda tractatur conſentiat in tali pacto & diuiſione, & in eadem voluntate perſeueret vſque ad mortem: tex. eſt ſingularis & vnicus in iure, in l. fin. C. de pactis. & ad hoc notat & commendat ibi Odoffre. Cinus, Albe. Bar. & cõ. docto. idem Bart. & alij docto. in l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de ver. obli. fi. col. & illum tex. ad hoc dicit vnicum Bal. in c. ad noſtram. el 1. de iureiu. 2. col. nu. 9: adeò, ꝙ talis conuentio & diuiſio non firmatur iuramento ſecundum omnes doctores, vbi ſuprà, adeò etiam vt tales filij vel hæredes in caſu quo talis hæreditas ad eos perueniat. priuantur ſucceſſione tãquam indigni, & applicatur fiſco: ita probat tex. no. in l. quidam in iure. § fi. cum l. ſequen. ff. de dona. ubi habetur, ꝙ ſi qs donat rem uel partem hæreditatis, q̃ ſperat poſt mortem alterius, priuatur ſucceſſione & applicatur fiſco: text. in l. 2. verſi. fina. ff. de his qui. vt indig. & ibi Barto. & commu. doct. & in expreſſo ita tenet gloſſ. ordi. in d. l. fina. C. de pactis. in uerbo obſeruari, & ibi Barto. 1. colum. 4. oppo. Bal. 2. colum. numero 7. Iaſ. 3. col. verſi. 3. limita. Roma. in d. l. ſtipulatio. hoc modo concepta. 7. col. num. 24. Dubium tamen ſingulare eſt, quare pactum de ſuccedendo factum principaliter cum ipo de cuius ſucceſſione tractatur non valet etiam data perſeuerãtia in eius cõſenſu vſq; ad mortem: ſed pactum de ſucceſſione ſua factũ cũ tertio bene valet de eius conſenſu, ſi in eo perſeuerauit vſq; ad mortem: de quo vide omninò Petrum de Bella perti. in dicta l. fin. C. de pact. 2 col. verſi. ſed quæritur. Cinum 1. col. nu. 2. Alber. fin. col. in fi. Bal. 2. colum. 5. oppo.

31 Ex quo ſing. infertur, quod ſi filius vel filia renuntiauit cum iuramento hæreditati patris, in manibus & fauore fratrum uel eorum & patris ſimul, quòd non obſtante tali pacto & renuntiatione iurata; poterit ſuccedere patri, ſi non perſeuerauit in eadem voluntate: & in expreſſo ita tenet Bald. in c. ad noſtram el 1. extra de iureiuran. 2. col. nu. 9: argumento textus in d. l. fin. C. de pactis. dicens, ꝙ licèt lex illa ſit omnibus nota, tamen ad hoc non eſt p aliquem ſpecialiter allegata: & iſtam ſententiam & concluſionem non allegando Bald. tenet Fulgo. in l. pactum. C. de colla. Rapha. Cuma. in d. l. ſtipulatio hoc modo concepta, de verb. obli. & ibi Alexan 4 colum. num. 12. Iaſ. 4. col prope fin. Corneus in l. pactum. C. de collat. 2. colum. verſi. 5. limita. Aret. notabiliter in l. qui ſuperſtitis. ff de acquiren. hæred 4. colum. verſi. eſt quarta fallentia. Georg. Natan. in dict. cap. quamuis pactum, in fin. verſi. quod ſingula. limita, vbi dicit, ꝙ eſt omni cura memoriæ commendãdum. Rode. Sua. ſingulariter & meliùs quàm alibi in repet. legis. quoniam in prioribus. C. de inoffic. teſtamen. 70. fol. 4 colum. uerſ. quinto. &c. quem omninò videt vbi ex hoc infert, quod filius in cuius fauorẽ eſt renuntiatum ab alio fratre vel fratribus; habebit illam partem uel portionem ultra meliorationem tertij & quinti. Iaſ. tamen in dicta l. fina C. de pactis. 4. colum. num. 13. reprobat expreſſè Bal. & tenet, ꝙ imò tale pactũ valeat cum iuramẽto, quia illud eſt pactum de non ſuccedendo quod firmatur iuramento, ut ſuprà cõcluſum eſt, & antea Iaſ. iſtam opinionẽ tenuit Roma. in l. qui ſuperſtitis ff. de acquirent hæred. quem refert ibi Aretin. 4 col. in prin. & Alexand. in dicta l. ſtipulatio hoc modo concepta. 4. colum. nume. 12. ſed certè ſententia Bald. eſt veriſſima & notanda, & Iaſon non intellexit eum. quia intentio Bald. eſt, quòd licèt pactum de non ſuccedendo, quod fit patri, firmetur iuramento, tamen pactum de non ſuccedendo quod fit fratribus uel ſororibus licèt in verbis ſonet de non ſuccedendo, tamen virtualiter & effectiuè eſt pactum de ſuccedendo, & de hæreditate & futura ſucceſſione

ceſſione

ceſſione certo modo diuidenda, quod non valet nec firmatur iuramēto: quia eſt contra bonos mores & inducit uotum captandæ mortis: nam ſicut quando agitur inter fratres quòd poſt mortem patris uel eius cuius ſucceſſionem ſperant, unus habeat certam partem & alter aliam dicitur pactum de futura ſucceſſione diuidenda, & non ualet: ut in d l.fin C.de pactis, ita in noſtro caſu quādo unus filius promittit alijs fratribus non ſuccedere, uidetur diuidere inæqualiter ut ipſe nihil percipiat, alij verò totum: vnde tale pactum non debet ualere, quia cenſetur de hereditate uiuentis certo modo diſpōnenda uel diuidenda: & meritò non firmatur iuramento, unde in noſtro caſu Bald. dixit optimè, quia reſpectu fratrum cenſetur pactum de hæreditate diuidenda, & non ualet, etiam cum iuramento, niſi pater conſentiat, & in tali conſenſu perſeueret uſque ad mortem, reſpectu patris eſt pactum de non ſuccedendo, & benè firmatur iuramento, ... filius non ſuccedat in uita patri ab inteſtato, nec contra teſtamentum, ſed ex teſtamento uel ſecundum eius uoluntatem bene poteſt ſuccedere ut ſuprà concluſum eſt. Ex quo infero, ꝙ licet pactum de non ſuccedendo firmetur iuramento, debet intelligi quādo fit patri: ſecus tamen eſt quando fratribus, quia non dicitur pactum de nō ſuccedendo, ſed de hæreditate diuidēda uel certo modo diſponenda: iſta eſt intentio Bald. ſic per alium non declarata: & in expreſſo conſidero quòd ante Bald. iſtam eandem ſententiam & cōcluſionem uoluit Barto. in dicta l. ſtipulatio hoc modo concepta. 1. col. in fin. & iſte caſus iam mihi contigit, & in eo habui conſulere inter filios cuiuſdam militis huius ciuitatis. Limita tamen ſuperiorem cōcluſionem, quæ habet quòd pactum de hæreditate uiuentis certo modo diſponenda non ualet, ut procedat quando pactum interponitur ſuper hæreditate certi & determinati hominis, ut ſuprà hæreditate tertij uel alterius: ſecus ſi incerti, ut ſi quis contrahit ſocietatem cum alio de communicandis bonis futuris prouenus ex aliqua ſucceſſione, nulla expreſſa uel determinata perſona: quia tale pactum & conuentio ualet, tex. eſt notabilis in l.3 §.de illo. ff.pro ſocio. quem ad hoc notat & commendat ibi gloſſ. ordina Barto. Bald. Salic & communi. doctor. Barto. in l ſtipulatio hoc modo concepta de uerb. obl 2. colum. in fin. & ibi commu docto gloſſ. ordin. in l final. C. de pactis in glo. penult. in princ. & ibi Pet. 1. colum. in fin. Cynus. 1 colum. 3. oppo. Bart. 1. lectura penul. colum. num. 17. Albe. penul colum. in fin. Angel. fi colum. in fi. Bal 2 colum. num. 10. Salice. penul colum. in fi Iaſ. 3. colum uerſi. limita.

Secūdò limita ut procedat quando agitur de futura ſucceſſione diuidenda, & aliqua obligatione ſuper ea contrahenda: ſecus uero quando agitur de aliqua liberatione uel debiti remiſſio ... ſi filius qui ſperat hæreditatem patris fecit pactū cū creditoribus patris uiuentis, ut non conueniatur ab eis poſtquàm hæreditas patris ad eum peruenerit: nam tale pactum & conuentio ualet: fauore liberationis: text. eſt notabilis, in l.& ſuum hæredem. §. idē probat. ff. de pactis, & ad hoc reputat ſingu. Pau. & comm. ſcribentes. reputat etiam ſingu. Iaſ. in l. iuris gentium. §. fin. eod. tit. & per illum text. ita etiam tenet Bartol. in dicta l. ſtipulatio hoc modo concepta. de uerb. obliga. fi. col. in fin. & poſt eum cæteri docto. Alber. in l. fin. C. de pact fin. colum. in fin. & ibi Angel. fin. colum. in fin. Paul. 2. col. poſt medium. Salic. penul. colum. in fi. Iaſ. 3. colum. num. 7. Verum tamen eſt, quod illa deciſio uidetur tantum procedere in filijs fauore filiationis & liberationis: non uerò in alijs hæredibus agnatis uel cognatis: & in ſpecie ita tenet Paulus in l. fin. C. de pactis. 2. colum. poſt medium Sed certè intētio omnium docto. ubi ſuprà, eſt in contrarium, dubium tamen eſt quid ē contra

an filius uel alter futurus hæres uiuente patre, uel eo cuius ſucceſſionem ſperat, poſſit liberare eius debitores? & uidetur ꝙ non. Primò, quia eſt pactum ſuper futura hęreditate uiuentis, quod eſt reprobatum.

Secundò, quia ſicut pactum de non ſuccedendo non ualet ſine iuramento, ne quis pro modico renunciet futuræ ſucceſſioni, ita hoc pactum quo quis remitrit partem ſucceſſionis non debet ualere.

Tertiò, quia in uita non potuit remittere ex propria perſona cum ei nihil debeatur: item nec ex perſona patris, quia in eius uita non eſt hæres, nec repræſentat eum: ergo poſt mortem poteſt petere debitum ex perſona defuncti cui ſucceſſit, in cuius locum intrat repræſentatiuè, ut in Authent. de iutcintan.a mo. præſ. in princip & in l. hæres & hæreditas. ff. de vſucap. cum ſimi.

Quartò facit, quia inuito patre nõ poteſt filius remittere debitum patris, etiam ſi ex contractu filij acquiſitum fuit: text. in l. filiusfamilias. ff. de ſolu. text. in l. filius paciſcendi. C. de pactis. cum ſimi. Sed his non obſtantibus: teneo contrarium, imò quod ualet pactum & remiſſio fauore liberationis: pro qua ſententia facit text. in dicta l. & ſuũ hæredẽ, §. idem probat ff. de pac.

Secundò facit textus in l. ſi non ſortem. §. ſi filiusfamiliàs. ff. de condict. indebi. ubi habetur, quod poteſt quis uenire cõtra factum proprium, etiam ex perſona alterius: tex. in l. filiam fratribus. ff. ad Trebellia. tex. in l. cum dominus. §. fina. ff. de pecu. lega text. in l. penul. ff. de fun dota. tex cum materia in l. cum uir. ff. de vſucap & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem tenet Specu. in tit. de pact. §. poſtremo verſic. quid ſi filiusfamiliàs. Et ibi Io. Andr. in addi. Sed Bart in l. filiusfamilias ff. de ſolu. in prin. diſtinguit notabiliter, & dicit hoc eſſe uerum quñ ex cauſa oneroſa liberauit aliquid à debitore recipiendo: ſecus uerò ſi ex cauſa lucratiua: & cum eo tranſit ibi Ang & cæteri doctores: & cum Bartol. tranſit Paul. & moderni, in d. l. & ſuum hæredem § ſi ff. de pactis, & iſta eſt ueritas.

TEXTVS XXIII.

QVANDO el padre, o la madre por contrato entre uiuos, o en otra poſtrimera uolũtad, hiziere a alguno de ſus hijos, o deſcendientes alguna mejoria del tercio de ſus bienes, que la tal mejoria aya conſideracion a lo que ſus bienes ualieren al tiempo de ſu muerte: y no al tiempo que ſe hizo la dicha mejoria. Id eſt: *Quum pater, aut mater per contractum inter uiuos, aut in alia poſtrema uoluntate auxerit quempiam ex liberis, aut deſcendentibus, ex tertio ſuorum bonorum, ut eiuſmodi augmentum æſtimetur ad ualorem bonorum in tempore mortis ſua, non in tempore quo augmentum eſt factum.*

SVMMARIVM.

1 *Melioratio tertij, ſi debeat conſiderari tempore mortis, uel tempore donationis?*

LEX XXIII.

1 NOTA deciſionem huius legis, ꝙ melioratio tertij facta filio uel filię generaliter de toto tertio uel par

tis eius, debet attendi & conſiderari habito reſpectu ad tempus mortis: nõ verò ad tempus ipſius contractus & meliorationis, cuius ratio eſt, quia legitima & ualor eius attenditur & conſideratur tempore mortis, non uerò in uita: tex eſt in l. cum quæritur. C. de inoffi. teſta. text. in l. omni modo. eod. titu. text. in l. Papinianus. §. quoniam autem. & in §. quarta autem, ff. de inoffic. teſta. text. in l. cum quo. de peculio. §. final. ff. ad l. Falcid. text. in l. 1. §. ſi parens, ff ſi quis à parente. fue. manu. tex. in l. etiam. §. fi. ff de bon. libe. text. in l. ſi patronum. §. fi. eod. titu. text. in l. fin. ff ſi quid in frau patro. ſed melioratio tertij dicitur legitima reſpectu filiorum, cum extraneo relinqui non poſſit: ut in l. 9 titul. de las mandas. lib. 3. fo. lt. ergo illo tempore attenditur ualor eius: iſtam rationem ponit docto. Pala. Ruui. in l. 19. ſuprà eod. num. 5. licèt idem doctor. Pala. Ruui. relinquat iſtam quæſtionem indeciſam & cogitandam in ſua repeti. cap. per ueſtras. de donatio. inter uirum & uxó. fol. 97. colum. 1 uerſic. & iſta faciunt. ex quo infertur quod ſi tempore mortis pater uel mater haberet plura bona, de omnibus debet ei ſolui melioratio: ſi uerò haberet pauciora quam tempore cõtractus & promiſſionis, de illis tãtum debet fieri ſolutio. Et extende concluſionem huius text. ut procedat & habeat locum tàm in melioratione expreſſa, quàm etiam in donatione ſimpliciter facta alicuius rei uel quantitatis, modò ſit ſtatim ualida & firma, modò non, ſed morte confirmetur: quia cum illa habeat uim meliorationis, ut in l. 26. infra eodem. debet etiam in ea attendi & conſiderari tempus mortis: & ita tenet expreſsè Cifuentes in pręſenti. ti. q. & adde pro maxima declaratione & extenſione huius legis, quod talis melioratio etiam reſpectu bonorum futurorum, non poteſt reuocari: licèt in eis non fuerit tradita poſſeſſio, ſi fuerit tradita de præſentibus: ut dixi & fundaui in l. 17. ſuprà eod. nu. 1.

TEXTVS XXIIII.

QVANDO el teſtamento ſe rompiere, o annullare por cauſa de pretericion, o exheredacion, en el qual ouiere mejoria de tercio, o quinto, no por eſſo ſe rompa, ni menos dexe de ualer el dicho tercio, y quinto, como ſi el dicho teſtamento no ſe rompieſſe. Id eſt: *Quum teſtamentum rumpetur, aut annullabitur ob præteritionem, aut exhæredationem, in quo fuerit aliquod augmentum ex tertio, aut quinto, ob id non rumpatur, ſeu reddatur minus ualidũ prędictum augmentum ex tertio, aut quinto, perinde, ac ſi prædictum teſtamentum non eſſet ruptum.*

SVMMARIVM.

1 *Quibus modis, & caſibus annulletur teſtamentum.*

2 *An & quando inſtitutio directa, contenta in tali teſtamento, nullo & inualido, obligetur, & conuertatur in fideicommiſſum.*

3 *Quando teſtamentum defuncti, ratione præteritionis, uel exhæredationis deficit, an conſeruentur legata.*

4 *Melioratio tertij, & quinti, relicta in teſtamento, an conſeruetur rupto, uel annullato teſtamento.*

LEX XXIIII.

NOTANDUM eſt ex iſta lege: ꝙ ruptio uel annullatio teſtã ex cauſa præteritionis uel exhæredationis, cõfirmatur & ualidatur melioratio tertij & quinti in eo contenta. Pro cuius perfecta declaratione magiſtraliter &
1 reſolutiuè dico, quòd teſtamentum primo modo poteſt annullari propter defectum teſtantis: quia minor, uel in poteſtate alterius, uel furioſus mente captus, & ſic carens intellectu, uel prodigus, uel condemnatus crimine capitali, uel ex aliqua alia cauſa prohibitus teſtari, & tali caſu legata & fideicommiſſa, in eo relicta non ualẽt nec tenent, quia prohibitus teſtari uidetur etiam prohibitus codicillari, text. eſt formalis & expreſſus in l.2.ff.de lega. 1. cuius uerba ſunt. ſciendum eſt eos demum fideicommiſſum poſſe relinquere qui teſtandi ius habent. & ibi gloſſ. ordina Barto. Alberi. Bal. Panormit. Imol. Angel. Areti. Socinus, Cũma Alexand. Iaſon, & commu. doctor. text. in l. diui, §. licèt. uerſic. codicillos. ff. de iure codic. text. in l. conficiũtur. uerſic. 1. eod. titu. tex in l. 1. titu. 12. parti. 6 ex quo notabiliter infertur, quòd ſi lex noua uel ſtatutum diſponat, ꝙ minor uigintiquinque annorum, uel ſenex poſt certam ætatem, uel aduena & forenſis, uel ſimilis perſona nõ poſſit teſtari, non poterit etiam codicillari: quia licet non debeat extendi, ut in l. ſi uerò. §. de uiro. ff. ſoluto matri. iuncta communi opinione, ex eo quòd eſt correctoria, tamẽ ex eo ꝙ ſunt caſus æquiparati per legem antiquam, diſpoſitum in uno, cenſetur etiam diſpoſitum in reliquo. argumento text. in l. ſi quis ſeruo. C. de furtis. & ibi notat & commendat gl. fin. Bart. & commu. docto. text. in l. 1. §. 2. ff. ad l. Falci. text. in l. 1. §. 1. ff. de muner. & hono. cũ ſimi. & in expreſſo ita tenet & infert Bart. in d. l. 2. ff. de lega. 1. col. 1. & q. & ibi Panor. Aret. Alexan. & moderni. & iſtam dicit comm. opi. Soci. iunior, in repet. illius l. pen. fol... nu. 134. tenet etiam Paul. de Caſt. & alij docto. in l. non eſt nouum. ff. de legibus.

Secundò & principaliter teſtamentum poteſt annullari ratione uoluntatis imperfectæ & non cõſumatæ: quia antequàm impleretur teſtamentum, teſtator mortuus eſt, & tali etiam caſu legata & fideicommiſſa in eo relicta non ualent, text. eſt in l. ſi is qui teſtamentum. ff. de teſtamentis. text. in l. ex ea ſcriptura. eo tit. tex. in l. fideicommiſſa. §. quoties. ff. de lega. 3. & utrobique gl. ordi. & commu. docto. Tertiò & principaliter teſtamẽtum poteſt annullari propter defectum ſolennitatis quia teſtator inſtituit hæredem, ſed non fuit adhibitus legitimus numerus teſtium. Et hoc caſu dico, ꝙ legata & fideicommiſſa in eo relicta nõ ualẽt nec tenent, quia cum inſtitutio ſit nulla, omnia in eo contenta debẽt annullari. Item quia ex eo hæreditas non poteſt adiri: item quia teſtamentum eſt actus indiuiduus & nõ poteſt ualere pro parte, imo nec ualebit ut codicillus, licèt habeat ſolennitatem in codicillis requiſitam, quia conſtat ꝙ uoluit teſtari & non codicillari. text. eſt formalis & expreſſus in lege, non codicillum. C. de teſtamen. cuius uerba ſunt, non codicillum ſed teſtamentum auiam ueſtram facere uoluiſſe, inſtitutio & exhæredatio facta probant euidenter. & ibi gl. ordi. & commu. docto. text. in l. illud. §. tractari. ff. de iure codicil. text. in l. finali. C. de codicil. Ex quo ſingulariter inferas, ꝙ præſumptio uoluntatis defuncti colligitur & conſideratur ſecundum formam & ſolennitatem quam adhibuit in actu, & ad hoc ſummè notat & commendat Alex. & alij docto. in dicta l. non codicillum.

Quartò & principaliter, teſtamentum poteſt annullari propter defectũ inſtitutionis, quia benè eſt adhibitus legitimus numerus teſtium, ſed deficit inſtitutio hæredis: quo caſu legata

& fi-

& fideicommiſſa in eo relicta non valent, quia militant rationes ſuperiores: tex. eſt in l. fin. §. illud. C. de codicill. cuis verba ſunt, illud quoque pari ratione ſeruādū eſt, vt q decreuerit facere teſtamentum, ſi id implere nequiuerit, inteſtatus videatur eſſe defunctus, nec traducere liceat ad fideicommiſſi interpretationem, velut ex codicillis vltimam voluntatem, niſi id ille amplexus ſit vt vim etiam codicillorum ſcriptura debeat obtinere. & ibi notat & commendat gloſſa ordinaria & communis opinio docto. textus in l. prima. ff. de iure codicil. & ibi glo. ordinaria Barto. & communiter doct. textus in l. cohæredi. §. cùm filiæ. ff. de vulga. & pupilla. Hodie tamen in hoc corrigitur ius commune, quia legata & fideicommiſſa in tali teſtamento relicta valent & tenent, licet in eo nullus hæres ſit inſtitutus, vel ſi fuerit inſtitutus repudiauit hæreditatem: ita diſponit lex prima, titulo de los teſtamentos. libro 5. ordi. Cuius ratio eſt ne omiſſione iam leuis ſolēnitatis, definat ſeruari uoluntas defuncti, & legatarius & fideicommiſſarius amittat cō modum ſibi relictum. Quintò & principaliter, teſtamentum poteſt annullari propter incapacitatem hæredis, vt quia naturaliter vel ciuiliter erat mortuus, vel alio quouis modo uel cauſa erat inhabilis, quia hoc etiam caſu legata & fideicommiſſa non valent: textus eſt in leg. tertia, & per totum. ff. de his qui pro non ſcriptis habentur, textus in lege prima. C. de hære. inſti. textus in l. vnica. §. & cum triplici. & in §. in primo. & in §. pro ſecūdo. C. de caducis tollendis. & vtrobique communiter docto. tex. in l. 4 titu. 3. 6. par. Pulchrum tamen dubium eſt, an hoc caſu hodie de iure regio corrigatur iſta cōcluſio, & uidetur quod non, quia lex correctoria non debet extendi ex paritate uel maioritate rationis. ut in l. ſi verò §. de viro. ff. ſolut. matri. cum ſimilibus.

Sed firmiter teneo contrarium, imò quòd corrigatur: cuius ratio eſt, quia quando duo caſus æquiparantur à iure, diſpoſitum in vno cenſetur eti ā diſpoſitum in alio, etiā in materia odioſa & correctoria: ita probat text. in l. ſi quis ſeruo. C. de furtis. & ibi communiter doctores. Sed in iure noſtro caput impotentiæ & caput uoluntatis æquiparantur & tacitè ex iuris diſpoſitione vnum comprehendit aliud. ut in lege Gallus. §. & quid ſi tantum, ff. de libe. & poſthu. cum ſimilibus. & ibi Bar. & cō. doct. Ergo in noſtro caſu prædicta lex regia procedit & habet locum.

Sextò & principaliter, teſtamentum poteſt annullari propter præteritionē filij, quo caſu inſtitutio hæredis, & legata & fideicommiſſa in eo contenta annullantur, & non conſeruantur, tex. eſt capitalis & expreſſus, in l. filio præterito. ff. de iniuſto, rupto, cum ſimilibus: cuius uerba ſunt, filio præterito q fuit in patris poteſtate, nec legata præſtantur. & ibi gl. ordi. Bart. & communiter doct. quod eſt uerum & procedit, quando filius in poteſtate præteritus agit contra teſtamentum per ius dicendi nullum: ſecus tamen eſt quando filius emancipatus ſit præteritus, & rumpit teſtamentum per bonorum poſſeſſionē contra tabulas: quia tunc cùm admittatur tantum de iure prætorio, & eius æquitate, voluit quòd legata & fideicommiſſa præſtentur liberis, & parentibus, & quibuſdam alijs perſonis: de quibus in lege prima. & per totum. ff. de legatis præſtandis. & in l. prima. C. de bono. poſſe. contra tabu. & ibi communiter doctores.

Vnum tamē eſt, quòd ſi filius in poteſtate præteritus intentet prædictam bonorum poſſeſſionem cōtra tabulas, quæ ſibi etiam competit de iure prætorio, nō tenetur legata & fideicommiſſa præſtare etiam illis perſonis priuilegiatis: quia aliàs licet non vteretur iſto remedio poſſet dicere teſtamentum nullum de iure ciuili, uel tanquā ſi non eſſet factum, ſuccedere ab inte-

ſtato. Et per conſequens nulla fit alicui iniuria, licet intentet bonorũ poſſeſ.contra tabulas:unde non tenet͛ pię dicta legata nec fideicommiſſa ſoluere: text. eſt nota. & ſubtilis in lege is qui in poteſtate. ff. de legatis præſtandis & ibi Bart. & communiter doctores antiqui.

Septimò & principaliter teſtamentum poteſt annullari propter exhæredationem filij, quo etiam caſu inſtitutio hæredis, & legata, & fideicommiſſa annullantur & non conſeruantur: textus eſt capitalis & expreſſus in lege. Papinianus. § ſi ex cauſa. ff. de inofficioſo teſtamento. cum ſimilibus, & ibi communiter doctores: cuius uerba ſunt, ſi ex cauſa de inofficioſo cognouerit iudex, & pronuntiauerit contra teſtamentum. nec fuerit prouocatum ipſo iure reciſſum eſt, & ſuus hæres erit ſecundum quem iudicatum eſt, & bonorum poſſeſſor ſi hoc eſſe contendit, & libertates ipſo iure non valent, nec legata debentur.

Octauò & principaliter teſtamentũ poteſt annullari propter arrogationẽ & legitimationem uel agnitionẽ ſui hæredis, & hoc etiam caſu legata & fideicommiſſa annullantur, & non conſeruantur. text. eſt in l. prima. ff. de iniuſto rupto. text. in l. certum eodem titulo cum ſimilibus & ibi gloſſ. ordi. Bar. & communiter doctores.

Nonò & principaliter, teſtamentũ poteſt annullari propter non aditam, hæreditatem, & hoc etiam caſu legata & fideicommiſſa annullantur & irritãtur: textus eſt in lege ſi nemo. la prime ra. ff. de teſtamen. tute. cuius verba sũt, ſi nemo hæreditatem adierit nihil ualet ex his quæ in teſtam. ſcripta ſunt: tex. in l. proximè. ff. de his quæ in teſtamen. delen. textus in l. 1. §. primo. ff. de legatis tertio tex in l. eam quam. C. de fideicommiſſ. text. in lege ex teſtamẽto, eodem titu. textus in l. 2. §. adeò. ff. de vulgar. & pupil. textus in l ſi nemo. ff. de regul. iuris. & utrobique communiter. doctores. quod extende etiam ſi legata uel fideicommiſſa ſint relicta ad pias cauſas: iſta eſt commu. opin. in dict. l. eam quam, ſecundum Iaſ. ibi 10. col. num. 19.

Decimò & finaliter teſtamentum, poteſt annullari propter errorem teſtatoris, quia errauit in perſona inſtituta in coniunctione naturali uel ciuili, quia inſtituit aliquem tãquam filium proprium, uel tanquàm adoptiuũ, uel tanquam legitimatum, uel tanquàm ſibi coniunctum & conſanguineum: cũ in veritate non eſſet, quia tunc talis inſtitutio non ualet nec tenet, quia deficit conſenſus ipſius teſtatoris, ex eo quod eſt erratum in cauſa efficienti & finali: textus eſt in l. ſi pater. C. de hæred. inſtitu. text. in l. nec apud. eod. tit. tex. in l. quoties. eod. tit. tex. in l. profeſſio. C. de teſtamen & utrobique. & communiter doctores.

Sed iſto caſu legata & fideicommiſſa in eo relicta benè ualent & tenent: quia nullus error in eis cenſetur adhibitus, & teſtator qui ea relinquebat à filio uel coniuncto, à fortiori præſumitur reliquiſſe a uenientibus ab inteſtato: tex. eſt ſingularis & unicus in lege. eam quam. C. de fideicommiſſis ſecundum intellectum Azonis verum & cõmunem: ſecundum doctores antiquos & modernos ibi. confirmatur etiam per text. ſingularem & unicum in l. fina. ff. de hæredi. inſtitu. vbi habetur, ꝙ ſi teſtator inſtituit Titium hæredem, & poſtea rumore & fama interueniente credebat eum mortuum, & ex hoc errore fecit ſecundum teſtamentum, in quo legata & fideicommiſſa reliquit: inſtitutio in hoc ſecundo teſtamento facta annullatur & irritatur: tamen legata & fideicommiſſa in eo contenta valẽt & tenent: ad hoc reputat ſingularem & unicum Bart. & communiter doct. ibi. ꝙ extende, modo error teſtatoris eſſet expreſſus, modo non, ſecundum eos.

Et ſi quæras cùm teſtamentum ſecũdum non valet propter errorem & defectũ conſenſus teſtatoris in ipſa principali

tipali diſpoſitione, hoc eſt inſtitutio-
ne: quare etiam non irritatur in lega-
tis & fideicommiſſis, cùm ſit eadem &
adhuc maior ratio: reſpõdeo quod er-
ror tantum fuit limitatus & adhibitus
circa ſolam inſtitutionem. Ideò illa
ſola uitiatur: non uerò legata & fidei-
commiſſa, nec alia contenta in ipſo ſe
cundo teſtamento: ſed ualent & tenẽt
& conſeruantur tanquàm non á ſecun
do teſtamento, tanquàm nullo, nec ab
inteſtato: cùm primum teſta. remaneat
validum circa inſtitutionem, ſed con-
ſeruantur tanquam codicillus qui ſu-
mit uires ab ipſo primo teſtamento. &
ita tenet & declarat Barto. & commu-
niter alij doctores in dicta. l final idẽ
Bar & communiter doctores, in l. ſi iu
re. ff. de lega 3. & probat tex. & ibi Bar-
to. & communis opin. in l. poſthumus
§. ſi paganus. ff. de iniuſto rupto. Sed
attende ſubtiliter ultra doctores, quod
certè maior difficultas eſt apud me, q̄
ſit ratio, per quam legata & fideicom-
miſſa relicta in primo teſtamento nõ
ualeant nec teneant, cum ſit credendũ
& plus quàm ueriſimile, quod cùm ea
reliquit & uoluit præſtari à primo hæ
rede inſtituto in primo teſtamento,
quem magis diligebat, à fortiori vo-
luit præſtari á ſecundo hærede ex er-
rore inſtitutum. Et certè nouiter & ſub
tiliter poteſt dici, quod prædicta lex
finalis hoc non negat, imò præſuppo-
nit & vult, quòd prædicta legata & fi-
deicommiſſa relicta in primo teſtamẽ
to ualeant & teneant. Sed tantum erat
dubium, an contenta in ſecundo te-
ſtamento debeant valere & tenere: &
reſpõdet & determinat quod ſic: ideo
dicendum & tenendum eſt, quod om-
nia prædicta legata & fideicommiſſa
valeant, tàm relicta in primo teſtamẽ-
to quàm in ſecundo: & in expreſſo ita
diſponit & determinat lex regia. 2 t.
tit. 1. 6. part.

Prædicta tamen omnia & caſus ſu-
periores præter duos primos limita
& intellige, præter quàm ſi teſtator vo
luit codicillari, & in codicillis fecit
legata & fideicõmiſſa: quia illa ualent
& tenent, textus eſt in lege ſecunda, &
per totum. ff. de iure codicillorũ: text.
in lege prima. & per totum. & maximè
in lege finali. C. de codicillis: text in
§ primo. & per totum. Inſti. de codicil
lis. tex in lege prima & per totum. tit.
2 12. ſexta par imò quod magis eſt, inſti
tutio directa contenta in codicillis,
obligatur & inducit repetitionẽ à ve-
nientibus ab inteſtato: quia uidentur
grauati reſtituere hęreditatem per fi-
deicommiſſum hæredi inſtituto: tex-
tus eſt in lege ſecunda. §. fina. ff de iu-
re codicil. tex. in l. tertia, eod. tit. text.
in l. ſecunda, C. de codicil. textus in §.
penultim. inſti. eodem titul. & utrobi
que communiter doctores. Aduerten-
dum tamen quòd prædicta iura benè
dicunt, quòd in codicillis poſſunt hę
redes ab inteſtato grauari, de reſtituẽ-
da hæreditate cui teſtator uelit: nõ ta-
men dicunt, quòd inſtitutio directa
ſimpliciter facta & in eis contenta o-
bliget. Sed licèt prædicta iura hoc ex
preſsè non diſponant: benè tñ proba-
tur & colligitur ex eis, ꝙ illa inſtitu-
tio & diſpoſitio quæ non potuit uale-
re iure directo, ualeat eo modo quo
melius ualere poſſit. & in terminis ita
probat tex. in lege Scęuola. ff. ad Tre-
bellia. ubi habetur, quòd ſubſtitutio
directa pupillaris facta in codicillis,
obligatur & ualet iure fideicommiſſi:
ergo idem ſit in ipſa directa inſtitutio
ne: & ad hoc notat & commendat ibi
Dinus, Barr. Albericus, Angel. Paulus,
Imola. & com. doct. & per illum text.
ita tenet Pau. de Caſt. in l. 2. C. de codi-
cil. & dicit ita tenere Dinum in qua-
dam ſua diſputatione. Ioãnes de Imo.
in l. 1. in fine. ff. de iniuſto rupto. Ex
quo ſingulariter infertur, quod ſi præ-
ceſſit primum teſtamentum ſolenne,
& poſtea fiat codicillus in quo alter
inſtituatur hæres, cenſetur hęres inſti
tutus in primo ſolenni teſtamento, ro
gatus reſtituere hæreditatem ſecundo
hæredi inſtituto in codicillis: ita te-
net & declarat Imola in dicta l. 1. in

ſi.ff.de iniuſto rupto.& ibi com. doct. Et idem eſt, ſi in tali teſtamento quod deficit & annullatur ex aliquo prædicto defectu, ponatur clauſula codicillaris, ut ſi dicat teſtator: ſi non ualeat iure teſtamenti, valeat iure codicillorum, quia tunc legata & fideicommiſſa conſeruantur, & ſimiliter inſtitutio directa obligatur: argumento prædictorum iurium, & in expreſſo ita tenet gloſſ. ordinaria, in Authen. ex cauſa. C. de libe. præ. in gl. final. quæſtione fin. ſecundum primam opinionē: ubi dicit, quòd annullato uel rupto teſtamento ex cauſa præteritionis uel exhæredationis, licèt annulletur inſtitutio in eo contenta, & non conſeruetur in aliquo: tamen ſi fuerit poſita clauſula codicillaris, conuertitur in fideicōmiſſum, ut hæredes ab inteſtato uenientes. teneantur reſtituere hæreditatem ipſi hęredi inſtituto. & ibi tenet Nico. de Mata. Odoffre. fin. col. pen. quęſtione. Cin. fin. col. nu. 12 Bar. ſi. col & quæſt. Bal. 12. col. 7. q. & fin. col. in fin. Ange. de Peru. in fin Paul. ſi. col. num. 15. Alex. 6. col num. 13. Iaſ. ante pe. col. num 22. Corneus num 47. Curtius 20. colum. nume. 69 gloſſ. etiam notabilis & ordinaria in lege ex ea ſcriptura. ff. de teſtamen. in gl. fina. & ibi Bart. Bal. Ang. Pau. Imola, & cōmuniter doctores. idem Bart. in l prima. ff. de iure codicil. 5. q. principali cum ſe. Confirmatur: quia diſpoſitio directa defuncti, quę non poteſt ualere iure directo ratione perſonę uel ſolennitatis obligatur, ut ualeat iure fideicommiſſi: text. eſt capitalis & expreſſus in l. Sęnola, ff. ad Trebel. textus in l. ſi quis priore. eo. titu text. in l. ex facto. eod. tit tex. in l. ſi patroni §. fin. eo titu. tex. in l. filius familiàs. §. ut quis hęredem. ff. de lega. 1. tex. in l. poſthumus §. fin. ff. de iniuſto rup. tex. in l. generaliter. §. ex teſtamento. ff. de fideic. lib tex. in l. cùm qs decedens. §. feram. ff. de leg. 2. tex in l. Lucius. §. filiā. eo. tit. tex. in l codicil. §. ſi. eo. tit. & utrobiq; Bar. Bal. Pa. Imo. & com. doct. notat ēt & declarat Bar. & com. docto. in l. uerbis ciuilibus. ff. de uul. & pup. Et adde ꝙ in aliquibus caſib. prædicta clauſula codicillaris, tacitè cenſetur appoſita, licèt expreſſè nō ponatur: primus eſt, quando teſtator dixit, ualeat oī meliori modo quo poſſit ualere: tex. eſt no. in l. codicillis. §. Lucius Titius. ff. de leg. 2. & ibi notāt & commendant indifferenter omnes docto. Secundus eſt, qn̄ apponitur iuramentum: tex. eſt ſingul. & unicus in l. cum patrem. §. filius matrem. ff. de lega 2. & ibi notat Bar. Bal. & com. doct. Tertius eſt, qn̄do pater teſtatur inter liberos. glo. eſt ſing. & unica, in l. cohęredi. § cùm filiæ. ff. de uulg. & pupi. & ibi notant com. doct. antiqui. & moderni; de quo articulo uide per doct. in l. fin. C. de codi. & in l. eam quam. C. de fideicom. & omninò poſita per me in l. 3. ſuprà his ll. Tauri. nu. 62. & nu. 74.

3 Item adde ꝙ qn̄ teſtm̄ deficit rōne præteritionis uel exhæredationis, licèt prædicta clauſula codicillaris nō ſit poſita, omnia legata & fideicommiſſa in eo contenta conſeruātur: tex. eſt formalis & expreſſus in Authē. ex cauſa. C. de liber. præt. cuius uerba ſunt, ex cauſa exhæredationis uel præteritionis, irritum eſt teſtm̄ quantum ad inſtitutiones, cætera namq; firma permanent. & ibi gl. ord. & com. doct & idē diſponit l. ſi. tit. 8. 6. part. Et ſimiliter ualet & conſeruatur ſubſtitutio pupillaris, itē ſubſtitutio fideicommiſſaria, item tutela item executoria, & alia iura ſimilia, per quæ non ſucceditur directè ipſi defuncto, ſm gl. & communi. doct. in d. Authē. ex cauſa. Ex quo ſubtiliter poterat dubitari, an hodie ſtante illa authentica, conſeruetur melioratio tertij & quinti filio facta, quādo teſtm̄ rumpitur uel annullatur ex cauſa præteritionis uel exhæredationis. Et vr̄ ꝙ non, quia talis melioratus reputatur hæres, & tenetur ad oīa debita defuncti pro rata tanq̄ uerus hæres, ut in l. 21. ſuprà his legibus Tauri: ergo ſicut ipſa inſtitutio irritat̃, ita iſta melioratio. Sed contrarium eſt dicendū,

imò

imò quod prędicta melioratio ualeat & teneat,& non irritetur rupto uel annullato teſtõ ex prædictis cauſis exhæredationis uel præteritionis. Cuius rõ eſt,quia talis melioratio potiùs ceſetur prælegatum, q̃ inſtitutio uniuerſalis:arg.tex.in l.qui filiabus.§ fi.cum l. ſeq ff.de leg.1.& ibi com.doct & dixi & declaraui in l.21.ſuprà his legib. Tauri.& in expreſſo ita decidit & determinat noſtra lex, & iſte eſt nerus & realis intellectus eius. Pro cuius perfecta declaratione quæro, an diſpoſitio prædictæ Authenticę,habeat locũ in præteritione filij nati uel poſthumi,quem teſtator ignorabat habere:& breuiter & reſolutiuè dico ꝙ nõ: imò tali caſu legata & fideicommiſſa non conſeruantur:quia præſumitur,ꝙ ſi cogitaret uel ſciret,nõ relinqueret, arg. tex.in l.ſi cum uel in utero. C.de teſta. mili.ubi habetur, ꝙ præteritio facta à milite de filio quem ſciebat hẽre,non reddit teſtamẽtum nullum, ſed habet uim exhæredationis. Præteritio tamen de filio facta, quẽ ignorabat habere, reddit teſtamentum nullum, & omnia in eo contenta irritantur, & in expreſſo per illum text. ita tenet ibi Bart. Paul. & commu.doct.idem Bart. in d.Auth. ex cauſa. 3. col.& ibi Bal.4. col Paul. 2.col.& commu. alij doct. & hanc dicit communem opinionẽ ibi Iaſ.4. col. & Frãciſcus Curtius iunior 5.col idem tenet Bar.in l.filio præterito.ff.de iniuſto,rupto,3.col idem Bar. in l.1.ff.de iure codicil.3.col.num.10.

Nec obſtat tex.in l. fina. ff.de hære. inſti.ubi habetur, ꝙ quando præteritio eſt facta ab ignorante,uitiatur inſtitutio,& legata & fideicommiſſa remanent firma: quia ibi loquitur, quando præteritio eſt talis perſonæ,cuius præteritio non rumpit teſtamentum, ſed inſtitutio rumpitur propter defectum cauſæ quã teſtator adeſſe putabat, quę cauſa reſpiciebat inſtitutionem ſolã, non uerò legata nec fideicommiſſa: ideò meritò remanent firma,qa in eis non deficit uolũtas defuncti; ita Bar. & commu.doct. ubi ſuprà, & maximè in d.Authen.ex cauſa. Quod tamen limita & intellige ſequentibus modis.

Primo modo, quando teſtator fecit teſtamentum, ſecùs tamẽ ſi codicillos tãtùm, quibus legata uel fideicommiſſa relinquit à uenientib. ab inteſtato, quia tunc licèt ignoraſſet habere filium,ualent & tenent.

Secundo modo, limita & intellige quando in teſtamento non fuit appoſita clauſula codicillaris: ſecùs tamen ſi fuit appoſita,quia indiſtinctè ualẽt, licet ignoret habere filium.

Tertio modo, limita & intellige quando legata uel fideicommiſſa ſunt profana,ſecùs tamen ſi pia pro anima, quia debentur.

Quarto modo,quando teſtator prædicta legata uel fideicommiſſa reliquit extraneis perſonis, ſecùs uerò ſi coniunctis.

Quinto modo quando unicum tantùm filium haberet quem præteriſſet ignorãter, ſecùs tamen ſi plures filios haberet, & unum eorum ignoranter præteriuit.

Sexto modo ſi legata eſſent magna, ſecùs uerò ſi parua & modicæ quantitatis:quia tunc benè conſeruantur, qa ueriſimiliter poteſt præſumi, ꝙ etiam ſi teſtator ſciretiſſe filiũ habere,legaret & relinqueret: arg. tex. cum com.opi. in l.tale pactum. §. fi. ff. de pact. cum ſimi.& in l cum alienam. C.de lega.& in expreſſo ita tenet & declarat Bal.in l.Titius,ff.de libe.& poſthu.idem Bal. in l.filio præterito, ff.de iniuſto, rupt. 2.col.idem Bal.in d.Auth ex cauſa. C. de libe.præ. 4. col. num.8.& ibi Alex. 10 col.& alij moderni.

Sed his non obſtantib.ego teneo cõtrariam ſententiam,imò ꝙ omnes prædictæ limitationes non ſint ueræ, nec procedant: ſed indiſtinctè hoc caſu annullentur & irritentur legata & fideicommiſſa, quia diſpoſitio teſtatoris deficit ratione præſumptæ uoluntatis,& ex defectu conſenſus Ex quibus infero maximam & ſingularem declarationem

rationem ad noſtram l.14.qua cauetur ꝙ rupto teſtamento ex cauſa præteritionis uel exhæredationis, conſeruetur melioratio,ut intelligatur, & procedat quando filius eſt præteritus ſciẽter,ſecùs uerò ſi ignoranter, quia non conſeruabitur,ſed erit nullius momẽti. Secundò principaliter quæro, ſi legatum uel fideicommiſſum relinquatur ipſi filio prętereito uel exhęredato, an ualeat & conſeruetur per dictam Authen.ex cauſa. rupto uel annullato teſtamento ad eius inſtantiam & petitionem, & uidetur ꝙ ſic, quia diſpoſitio prædictæ Authen.loquitur ſimpliciter & generaliter, ergo uidetur ꝙ etiam intelligatur & procedat in iſto caſu, & in expreſſo ita tenet ibi Cinus.5.colum. poſt Dinum & antiquos quos ipſe refert. Paul. de Caſt.in l.fin. eiuſdem titu ſi colum Ang. in Authẽ. ut cum de appella.cognoſ.§.fi.colla.8. fin.col Sed his non obſtantibus, contrarium eſt tenendum, imò quod prædicta legata & fideicommiſſa non conſeruentur,quia aut filius petit legatum uel fideicommiſſum ante expugnationem teſtamenti, & uidetur approbare illud argumento text.in l parentibus. C.de inoffic. teſtament. aut filius petit legatum uel fideicommiſſum poſt impugnationem teſtamenti,& repellitur tanquam indignus,quia ille qui iudicium teſtatoris impugnant,non debet ex eo aliquod commodum conſequi: tex.eſt in l.quæſitum.ff. de acquirenda hæreditate.tex.in l.Papinianus.§.meminiſſe.ff.de inoffic.teſtamen.tex.in l. poſt legatum. §.ſi pater. & §. qui principale.ff.de his qui.ut indig.tex in l.is qui contra tabulas. ff. de uulg.& pupi. tex.in l.in ſeruitutem. § ſi quis bonorum poſſeſſionem. ff. de bonis liber. text.in l. ſub conditione,uerſic. finali. ff.de bono.poſſ.contra tabu. tex. in l. filium.§.omnibus. ff.de legatis præſtãdis tex in l.alia.C.de his quib.ut indi. text.in c. ex eo.de regul. iur.in 6 & in expreſſo iſto fundamento & conſideratione iſtam ſententiam & concluſionem tenet Bartol.in d. Authen.ex cauſa,nona colum.num.19.poſt Mar.Silc. & alios antiquos quos allegat. & ibi Bal.penult.col.Salice.7.colum. nu.14. Iaſ.9. col.nu. 14 & communiter alij doctores:idem Bar. in l. filio præterito.ff.de iniuſto rupto.7.col.num.12.& ibi Ioan.de Imo.17.colum idem Bar. in l.filiũ.§ omnibus. ff. de legatis pręſtandis. Angc.in l.fin.C.de libe præ.& ibi Fulgo.2. colum.Alex.fina. colum. qui dicit hanc eſſe communem opinionem.Iaſ.fina.colum.in ſi qui ſimiliter dicit hãc eſſe communem opinionem.Ex quibus etiam infero aliam ſingularem & neceſſariam declarationẽ ad noſtram legem. 24.qua cauetur, quòd rupto uel annullato teſtamento ex cauſa præteritionis uel exhæredationis,conſeruatur melioratio,ut intelligatur quando melioratio eſt relicta filio inſtituto, ſecus uero ſi relinquatur ipſi filio præterito uel exhæredato,qui expugnauit teſtamentum patris:quia tunc non conſeruabitur prędicta melioratio: & ita tenet in præſenti egregius doctor Palacios Ruu. 3.colum.num.7.& Didacus de Caſtillo.ſecunda colum.Tertio principaliter quæro, ſi pater uel mater inſtituit aliquos filios hæredes, & unum præteriuit vel exhæredauit, & alterum tertium & diuerſum in tertio & quinto meliorauit per uiam inſtitutionis, dicendo talem filium meum inſtituo in tertio & quinto bonorum: uel per alia uerba directę inſtitutionis,& poſtea filius præteritus uel exhæredatus annullet uel rumpat teſtamentum, an omnes æqualiter ſuccedant ab inteſtato in ſua legitima, & ultra hoc filius melioratus habeat integram meliorationem tertij & quinti: & uidetur quòd ſic,per ſupradicta, cum ipſe non fuit cauſa nullitatis uel rupturæ teſtamenti per noſtram legem.Sed cõtrarium tenet in præſenti Palacios Ruuios 2.colum.num 5.verſiculo tertio pone,& 4.colum.num 8.uerſiculo accedo nunc ad tertiam caſus poſitionem:

nem: imo quòd in totum annulletur & irritetur: quia cum ſit relicta talis melioratio per uiã inſtitutionis, neceſſario ſequitur, quod debet rumpi uel annullari in totum. per text. cum materia in dicta Authentic. ex cauſa. ubi expreſsè diſponitur, quòd rupto uel annullato teſtamẽto ex cauſa præteritionis uel exhæredationis, irritum eſt teſtamentum quantum ad inſtitutiones, licet cætera remaneant firma, ſed iſta melioratio eſt relicta p uiam inſtitutionis, ergo reuocetur & nullo modo conſeruetur, & tantum ſuccedant æqualiter ab inteſtato. Sed ſalua pace tanti doctoris ego teneo contrarium, imo quod melioratio conſeruetur, & teneo pro conſtanti, quod iſte filius melioratus ſuccedat ab inteſtato in ſua legitima, & inſuper per uiam prælegati & fideicommiſſi fiat ſibi reſtitutio reſidui uſque ad ualorem tertij, & quinti, quia diſpoſitio patris uel matris erga filios etiam reſpectu ſolennitatis inualida, debet ab inteſtato ſeruari.

Item etiam, quia ſemper in teſtmento condito inter liberos cenſetur tacitè appoſita clauſula codicillaris, quę facit actum ualere omni meliori modo quo poſſit, & per conſequens operatur ut maior pars & portio quàm legitima, filio relicta uel aſſignata in teſtamẽto, reſtituatur ſibi ab inteſtato p cohęredes, per uiam prælegati & fidei commiſſi: argumento tex. in l. final. C. fami. herciſc. & tenet gloſſ. ordi. ſingularis, & unica, in l. cohęredi. §. cùm filię. ff. de vulgari. & pupill. & ibi communiter doctores. & dixi ſupra iſta lege. Ergo in noſtro caſu & quęſtione, licet filius melioratus ſuccedat ab inteſtato unà cum alijs fratribus, tamen p uiam prælegati & fideicommiſſi alij fratres tenentur ſibi reſtituere reſiduũ tertij & quinti, non quod habeat integram legitimam & inſuper tertium & quintum, quia repugnaret uoluntas defuncti. Sed quòd in effectu habeat tertium & quintum ſuccedendo ab inteſtato.

4 Quartò principaliter quæro, ſi pater uel mater inſtituit aliquos filios hæredes, & unum præteriuit uel exhæredauit, & alterum in tertio & quinto bonorum meliorauit per uiam legati uel fideicommiſſi, & dicendo melioro talem filium meũ in tertio & quinto bonorum meorum, uel lego filio meo tertium & quintũ bonorum, quo caſu ſi filius præteritus uel exhæredatus annullauit uel rupit teſtamentum, an alter filius melioratus ſuccedat ab inteſtato ęqualiter cum alijs fratribus, & inſuper habeat integram meliorationem tertij & quinti, ex eo, ꝙ non fuit relicta melioratio per uiam inſtitutionis, ſed per uiam legati & fideicommiſſi: & uidetur, ꝙ ſic: argumẽto text. cum materia in d. Authen. ex cã. & in noſtra l. 24. Tau. & in expreſſo ita tenet & declarat in præſenti Palacios Ruuios. 6. col. num. 14. uerſi. uel pone caſum aliter, & quarto. Sed ſalua eius pace, ſimiliter iſto caſu ego teneo contrarium, imò quòd talis filius melioratus habeat legitimam ab inteſtato, & inſuper illud plus & reſiduum uſq; ad complementũ tertij & quinti: ꝙ teneãt alij fratres ſibi reſtituere p uiam prælegati & fideicommiſſi: arg. ſuprà proxima q Aduertendũ tamen, ꝙ in caſibus in qbus legata & fideicõmiſſa ſunt relicta in codicillis, uel cõſeruentur uirtute clauſulę codicillaris, uel ex cauſa præteritionis uel exhæredationis, uel ex qualibet alia cauſa, ſemper requiritur aditio hæreditatis, ſaltem ab inteſtato: iſta eſt glo. ſingul. & uni. in l. qui filio. §. ſeruus, ff. de hære. inſti. in glo. pen. in fin. & ibi notat & commen. Bart. & commu. docto. & eam reputat ſing. & uni. Bald. & Ange. notat etiam & commendat Bal. in l. eam quam. C. de fideicom. 2. colum. & ibi Pau. 2. col. in fi. Iaſ. 6. colum. nu. 13. Bart. Bal. Cuma. & alij docto. in l. ſi quis cum nullum. §. fi. de iure codic. il

lam etiam reputat ſingu. Bal. in Auth. ex cauſa. C. de libe. præte. 2. oppo. nu. 25. & ibi commu. alij docto. idem Bal. in l. ſi. C. de teſta. manu. Ange. de Aret. in §. fi. inſti. de codicil. pro qua glo. & commu. opin. eſt text. formalis & expreſſus in l. 2. ff. de fideicommiſſ. libe. quem ibi ad hoc notat & commendat Iacob. de Aretio Bartol. Albericus. & communiter doctores antiqui. Cuius ratio eſt, quia hæres non poteſt obligari niſi ex quaſi contractu qui inducitur per aditionem hæreditatis: ut in l. apud Iulianum §. final. ff. ex quibus cauſ. in poſſeſſio. ea. & in §. hæres inſti tu. de obligat. quæ ex quaſi delict. naſ. Item, quia ubi non eſt obligatio paſſiua, non poteſt actiua deduci in iudicium, ut in lege in tribus, ff. de iudic. Item quia hæreditas iacens non obligatur: quia repræſentat perſonam defuncti. non uerò hæredis: defunctus enim non tenetur ex proprio legato, ut in l. legatum. la ſecunda. ff. de legatis primo, & in l legatum. ff. de legatis ſecundo.

Ex quo uidetur inferri ſingularis intellectus & declaratio ad l. 1. titul. 2. libro 5. ordinamen ubi diſponitur, quod licet in teſtamento non ſit aliquis hæres inſtitutus, uel dato quod ſit, ſed non adierit hæreditatem, debentur & conſeruantur legata & fideicommiſſa, & omnia alia contenta in teſtamento, ut intelligatur quòd his caſibus ſaltem requiratur aditio hæreditatis ab inteſtato, per ſuprà dicta. Sed ego firmiter teneo contrarium, imo quòd hodie omnia ualeant & teneant & conſeruentur, nulla facta aditione ex teſtamento nec ab inteſtato, per prædictam legem regiam, quæ apertiſſimè hoc probat, & idem dixi & tenui in materia iuris communis. capitu. 5. numer. 8. Confirmatur, quia leges huius regni procedunt generaliter, attenta ueritate & intentione diſponentis potius quàm ex iuris ſubtilitate: argumento textus in l. 3. titu. 8. libr. 3. ordi. Item etiam confirmatur, quia per nouam legem uel ſtatutum, benè poteſt induci, quòd non adita hæreditate ex teſtamento uel ab inteſtato, debeantur legata & fideicommiſſa, & omnia alia per teſtatorem diſpoſita: argumento textus in lege hæreditas etiam, uerſiculo final. ff. de peti. hæredi. & ibi expreſsè notat & commendat Bald. Angelus Paulus & communiter doctores: text. in l. Quintus Mutius. ff. de annuis legatis. text. in l. his conſequenter. §. ſed & cum monumentum. ff. famil. hercisc. text. in l. finali. §. illo uidelicet. C. de nece. ſer. hæredi. inſtitu. & in expreſſo tenet Baldus in lege 1. C ſi quis omiſſa cauſ. teſtamen. final. colum. num. 9. Alexander in l. 1. ff. de lega. 1. 10. colum. numer. 24 & ibi Iaſon. 19. columna numer. 19. Nec obſtant fundamenta & quidem urgentia in contrarium adducta, quibus probatur difficultas, imo impoſſibilitas conueniendi, cum nulla reperiatur perſona obligata, quia reſpondeo, quod facta aditione ex teſtamento uel ab inteſtato, clarè procedit noſtra concluſio. Nulla uero facta aditione, poſſet procedere & habere locum fiſco adeunte: cui bona ſint applicata tanquam uacantia: fiſco uerò non adeunte, compereret officium iudicis, quod nullam præſupponit obligationem, ut in lege qui per concluſionem. §. finali. ff. de actio. emptio. cum ſimilibus: uel melius & clarius dico, quòd daretur curator bonis, & ſic hæreditati iacenti, qui poſſit conueniri à creditoribus: argumento textus in lege prima, & per totum. ff. de curatore bonis dando. & ibi. gloſſa ordinaria & communiter doctores.

TEXTVS XXV.

EL tertio, y quinto de mejoria, fecho por el teſtador, no ſe ſaque de las dotes, y donaciones propter nuptias, ni de las otras donaciones, que los hijos deſcendientes traxeren a colacion, o particion. Id eſt: *Augmentum ex tertio, & quinto meliorationis factæ per teſtatorem, non ſubducatur ex dotibus, & donationibus propter nuptias, neque ex alijs donationibus, quas filij, aut deſcendentes attulerunt in collationem, ſeu partitionem.*

SVMMARIVM.

1 *Quando donatio propter nuptias, & qualibet alia donatio confertur, an debeat melioratio facta alteri filio ſolui ex eis, uel de reſiduis bonis?*

LEX XXV.

1 NOTA eſt ex iſta lege, quod in caſibus in quibus dos vel donatio propter nuptias, uel quælibet alia donatio confertur, per recipientem non debet melioratio facta alteri filio extrahi, & ſolui ex eis, ſed tãtum de alijs bonis: & ratio dubitandi poterat eſſe & quidem maxima: quia poſtquàm res & bona patris uel matris conferuntur, eſt perinde ac ſi nunquàm exirent patrimonium & ſubſtantiam eorum, & efficiuntur hæreditaria, ſicut alia bona hæreditaria. ita probat text. in l. 3. §. 1. ff. de colla. bono. ibi, dum dicit, ſicut hæreditatem, ita quæ collata ſunt pręſtet, tex. in l. fin. ff. de colla. dotis. text. in l. ſi ſoror. C. de collatio. textus in l. vt liberis. cum ſimilibus, eod. titu. tex. in Authenti. unde ſi parens. C. de inof ſi. teſta. Sed noſtra lex decidit contrarium, & ratio fundamentalis decidendi eſt, quia poſtquàm pater uel mater dotauit uel donauit, iam erit de patrimonio eius, & acquiſitum filio uel filiæ recipienti: unde ſi poſtea alteri meliorationem fecit, uidetur de reſiduis bonis tantum meliorare. Confirmator, quia melioratio reſpicit tantum bona quæ pater uel mater habet, & poſſidet tempore mortis. ut in l. 19. & 23. ſuprà eodem. Ergo non poſſit detrahi de prædicta dote & donatione in collationem adducta, cum tempore mortis non fuerunt patris uel matris, de cuius ſucceſſione tractatur, ſed filij uel filiæ conferentis: & ita tenent in pręſenti Ciſuentes. Palacios Rubios, & alij gloſſatores: licèt certè nullus eorum ſic declaret. Nec obſtat ſi replices, quòd in bonis futuris quęrendis de nouo, filius melioratus debeat habere meliorationem, quia intelligo quando bona ſunt patris uel matris tempore mortis: non uero aliàs: unde de rebus uel bonis ſemel donatis & poſtea collatis, non deducitur nec detrahitur melioratio: quia non ſunt propria patris uel matris tempore mortis, & per conſequens pater uel mater uiſus eſt de illis nolle meliorare: & in hoc conſiſtit uerus, proprius, & realis intellectus huius legis, & cętera ad propriam materiam collationis inter filios pertinentia uide in lege 29. infrà eodem.

TEX-

TEXTVS XXVI.

SI el padre, o la madre en teſtamento o en otra qualquier ultima uoluntad, o por ótro algun cõtrato entre uiuos hizieren al guna donacion a alguno de ſus hijos, o deſcendientes, auunque no digan que lo mejoran en el tercio, o en el quinto, entiendeſe que le mejoraran en el tercio y quinto de ſus bienes: y que la tal donacion ſe cuente en el dicho tercio y quinto de ſus bienes en lo que cupiere, para que a el ni a otro no pueda mejorar mas, de lo que mas fuere el ualor del dicho tercio, y quinto: y ſi de mayor ualor fuere, mandamos que uala faſta en la quantidad del dicho tercio, y quinto, y legitima de lo que deuian auer de los bienes de ſu padre, y madre, y abuelos, y no en mas. Id eſt: *Si pater, aut mater ex teſtamento, aut quauis alia poſtrema voluntate, aut alio quopiam contractu inter viuos, conſtituerint aliquam donationem alicui ex liberis, aut deſcendentibus, quamuis non expreſſerint, quòd eum augeant ex tertio, aut quinto, intelligitur, quòd eum augeant in tertio, & quinto ſuorum bonorum: & quòd eiuſmodi donatio numeretur intra æſtimationem tertij, & quinti ſuorum bonorum, ne eum, vel alium poſſit augere ultra æſtimationem prædicti tertij, & quinti: quòd ſi exceſſerit eum valorem, præcipimus, vt valeat vſque ad quantitatem prædicti tertij, & quinti, & legitimæ (partis) quam habituri eſſent ex bonis paternis, aut maternis, aut auitis, & non amplius.*

TEXTVS XXVII.

MAndamos que quando el padre o la madre mejoraren a alguno de ſus hijos, o deſcendientes legitimos en el tercio de ſus bienes en teſtamento, o en otra qualquier ultima uoluntad o por contrato entre uiuos, que le puedan poner el grauamen que quiſieren, aſſi de reſtitucion, como de fideicommiſſo; y hazer en el dicho tercio los uinculos, ſubmiſſiones, y ſubſtituciones que quiſieren: con tanto que los hagan entre ſus deſcendientes legitimos, y a falta dellos que lo puedan hazer entre ſus deſcendientes legitimos que ayan derecho de les poder heredar, y a falta de los dichos deſcendientes, que lo puedan hazer entre ſus aſcendientes, y a falta de los ſuſo dichos puedan hazer las dichas ſubmiſſiones entre ſus parientes, y a falta de parientes entre los eſtrannos, y que de otra manera no puedan poner grauamen alguno, ni condicion en el dicho tercio. Los quales dichos uinculos y ſubmiſſiones, ora ſe hagan en el dicho tercio, de mejoria, ora en el quinto. Mãdamos que ualgã para ſiẽpre, o por el tiempo que el teſtador declarare, ſin hazer differẽcia de quarta ni quinta generaciõ. Id eſt: *Præcipimus ut cum pater aut mater auxerint quempiam ex liberis aut deſcendentibus legitimis ex tertio bonorum ſuorum, uel ex teſtamento uel ex quauis alia ultima voluntate, aut ex contractu inter viuos, poſſint eis imponere illud grauamen quod voluerint vel reſtitutionis uel fideicommiſſi, & ſtatuere in prædicto tertio ea vincula, ſubmiſſiones, aut ſubſtitutiones quas velint, modo fiant inter ſuos deſcendentes legitimos: & in eorum defectu poſſint facere inter ſuos deſcendentes legitimos* qui iure poſſint eſſe eorum hæredes: & in iſtorum defectu poſſint facere inter ſuos aſcendentes: & iſtis deficientibus, poſſint conſtituere prædictas ſubmiſſiones inter*

4 Intellige tamen ꝙ prædicti filij ſuccedentes ex teſtamento, tenentur cõferre donata & à patre in uita, nõ vero ea quæ ſunt ſibi relicta in teſtamento, quia illa non conferuntur ſed habentur præcipua, ut in lege a patre. C. de collationibus. & in l. filiam. la 2. eod. titu. & iſte eſt verus ſenſus & intellectus prædictorum iurium, & in ſpecie ita declarat Paulus de Caſt. in l. j. C. de collationibus & Philippus Decius in Authẽt. ex teſtamento. eod. tit. in princip.

5 Itẽ etiam eſt alia, non minus pulchra quam ſubtilis difficultas, nam prędicta clarè procedunt quando filij ſunt inſtituti ſimpliciter uel equaliter: ſed quid ſi inæqualiter ſunt inſtituti? an ille qui in vita patris aliquid recepit teneatur conferre? & uidetur quod non, quia iam cõſtat & apparet de intentione & uoluntate patris quòd non uoluit inter eos equalitatem ſeruare, & ceſſat ratio fundamẽtalis inductiua collationis, quod magis ſpecificè probo, quia aut filius qui aliquid in uita a patre recepit eſt inſtitutus in maiore parte & portione, quàm alij: & apertè & uerisimiliter uidetur ꝙ plus illum dilexit, & uoluit cæteris præferre, & in bonis ſuis meliorare: ergo euidenter colligitur quòd donata in uita voluit libere concedere & donare, & in eis meliorare, & per conſequens non teneantur conferre: aut filius fuit in minori parte & portione inſtitutus quàm alij, & tunc apertè etiam & uerisimiliter videtur & colligitur ex mente & intentione patris, habere reſpectum ad id quod in uita donauit, & uelle illud compenſare, & ideo minorem partem in teſtamẽto relinquere, & per conſequens uelle ꝙ non teneatur conferre.

Sed reſolutiuè reſpondeo, quòd etiã his caſibus filius teneatur conferre per prædicta iura Authẽ. quæ ſimpliciter & indiſtinctè loquuntur & diſponunt, ꝙ ex teſtamento filius teneatur conferre: nec obſtat ſuperior conſideratio & difficultas, quia pater bene uoluit inæqualitatem ſeruare inter filios in ipſo teſtamẽto & inſtitutione: nõ uerò in bonis & rebus donatis in eius vita: & æqualitas inter fratres ſeruãda quã iura attendũt, debet intelligi tãtum quo ad ipſa donata in uita, ut illa teneatur uterque filius ad inuicem conferre, non quo ad relicta in teſtamento vel ultima uoluntate, nec quo ad hoc ut in portionibus quæ conferuntur ſit æqualitas: & certè eſt ſingularis & neceſſaria declaratio in materia: & in expreſſo ita tenet Lud. Rom. licet non ita fundet nec declaret in l. ſi emancipati. C. de colla. 2. col. nu. 9. & ibi Fulgo. 5. col. nu. 9. Philip. Dec. in d. Auth. eo. tit. ii. col. & q.

6 Vnum tamen eſt quod omnia prędicta debent intelligi quando filius ſuccedit ex teſtamẽto uel ab inteſtato. titulo vniuerſali tanquam heres: ſecus uerò ſi ſuccedat titulo particulari, vt quia ſit inſtitutus in aliqua re certa, alijs fratribus heredibus inſtitutis uniuerſaliter: uel ei legatum ſit relictum ꝙ vult acceptare, vel ſi ab inteſtato decedat pater, & in codicillis uel qualibet diſpoſitione legatum ei relinquat: quia hoc caſu non tenetur filius conferre ſibi donata a patre in eius uita: quia non ſuccedit titulo vniuerſali ſed particulari, & capit ſicut extraneus: text. eſt in l. ſi pater pro filia. ff. de collat. dotis. text. in l. a patre. C. de coll. cuius uerba ſunt, a patre uerbis precarijs in codicillis relictum extero iure capiens filia, ad collationem urgeri non poteſt: tex. in l. ex cauſa. C. fam. erciſc. & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem tãquam ſummè neceſſariam in materia tenet Alb. de Roſ. l. ſi emancipati. C. de colla. in 1. col. ſi. & ibi Iaſ. penul. col. 35. Bal. in d. l. a patre. C. de coll. & ibi Ang. Pau. Rom. Alex. Fulg. Corn. Iaſ. & Lancellotus, Dec. idem Bald. ubi valde commendat, in d. l. ex cauſa. C. fami. erciſ. & ibi Ang. Pau. & cõmu. doct.

Ex quo ſubtiliter poſſet quæri ſi filij ſunt inſtituti in diuerſis rebus certis, q. habentur pro uniuerſaliter inſtitutis, & æquales partes debent habere, licet res ſint diuerſi ualoris: ut in l. quoties. §. ſi

R duo

duo.ff. de hered.inſtit. & traditur plenè in l.1.§.ſi ex fundo.eo.tit.an tunc ille q. in uita aliquid a patre recepit teneatur conferre? & uidetur quod non: quia ex ipſa uera & propria inſtitutione defuncti ſunt particulares ſucceſſores in certis rebus: unde licet iuris fictione & diſpoſitione uideantur inſtituti uniuerſaliter tamen illud eſt uerum quo ad alia bona hereditaria diuidenda: non uero quo ad inducendam collationem in rebus in uita donatis.

Sed hoc non obſtante ego teneo contrarium, immo, quod teneatur conferre, quia iam ſuccedunt filii uniuerſaliter & in omnibus, & per omnia habentur pro uniuerſalib. hæredibus quo ad extrinſecos effectus, licet quo ad ipſam rem videatur legatarius, argumento textus cum materia in d.l.j.§.ſi ex fundo. ff. de her.inſti. & in d.l.quoties.§.ſi duo eo.tit. & in l.quoties.C.eo.tit. & vtrobique Bar. & commu.doct.

6 Quo ad tertium, quę perſonę teneãtur cõferre, & quibus ſit conferendum, dico ponendo regulam & concluſionẽ generalem: ꝙ omnes deſcendentes quibus ab inteſtato debetur legitima, conferunt inter ſe ſuccedendo aſcendentibus, nulla differẽtia facta ſexus uel gradus, emãcipationis, uel patriæ poteſtatis: & nulla alia perſona tenetur conferre, ut infra clariſſimè apparebit: tex. eſt capitalis & expreſſus in l. ut liberis. C. de colla. cuius uerba ſunt, vt liberis tam maſculini quam fœminini ſexus, ſiue iuris ſui uel in poteſtate conſtitutis, quocunque iure inteſtatæ ſucceſſionis ęqua lance parique modo proſpici poſſit, &c. tex. in l. illud. §. eod. tit. & in expreſſo iſtam regulam & concluſionem ponit Bal. in l. ſi emancipati. C. de coll. 2. col. in fi. uer. item potes notare. & ibi Pau. de Caſt. 2. col. nu. 2. dicẽs perpetuo mente tenẽdam, quia illuminat totam materiam collationum. Philippus Dec. 6. col. num. 9. qui reputat ſingularẽ. Ex quo primo infero quòd filius ſuus & in poteſtate, confert filio ſuo & in poteſtate. Secundo infero quòd filius ſuus & in poteſtate confert emancipato. Tertio infero quòd filius emancipatus confert filio ſuo & in poteſtate. Quarto infero quod filius emancipatus confert filio emancipato licet de iure antiquo contrariũ eſſet diſpoſitum, vt in l. emãcipati. eod. tit. Quintò infero quod filius nec ſuus nec emancipatus deſcendens ex linea materna confert alteri filio vel deſcendenti ex ea, quando de eius ſucceſſione tractatur. Sextò infero ꝙ filius adoptatus ab auo, proauo, vel alio adſcendente, cùm efficiatur ſuus & in poteſtate eius ab inteſtato & ex teſtamento, & ſibi debeatur legitima; vel adoptatus ab extraneo cum efficiatur tantùm ſuus ab inteſtato, vt in l. cũ adoptiuis. C. de adoptio. confer. ita probat tex. in l. 1. §. is quoq; ff. de colla. bono tex. in l. 2. de colla. dotis. & tenet Barto. in l. pater filium. eo. ti. de colla. dotis. 2. col. in fi. Paul. de Caſt. in l. ſi emancipati. prope finem C. de colla. Confirmatur, quia filius adoptiuus quo ad oĩa habetur vt filius legitimus & naturalis, & habet eadẽ iura: text. eſt in §. adoptiui. Inſtit. de exhære. libe. cuius verba ſunt, adoptiui liberi quandiu ſunt in poteſtate patris adoptiui, eiuſdem iuris habentur, cuius iuris ſunt ex iuſtis nuptiis procreati. Septimo infero quod filius legitimatus confert, quia eſt filius & deſcendens, & debetur ei legitima & efficitur ſuus: ita probat text. in Auth. qui mo. natu. effi. ſui in rub. & in toto titu. maximè in §. quoniam varię. & §. quo modo tex. in Ath. qui. mo. na. effi. legiti. §. igitur licentia. & §. igitur. teſt. in. §. quibus. Inſtit de hære. que ab intext. in Auth. de inceſ. nup. §. dubitatum. colla. 2. text. in l. cum quis. in fi. C. de natu. libe. & in expreſſo quod efficiatur ſuus, tenet Bal. in l. eam quam. C. de fideic. 1. col. in fi. quod dictum reputat vnicum & ſingul. Iaſon. in l. qui ſe patris. C. vnde liber. 4. col. & in. l. 2. ff. de vul. & pup. 4. col. nu. 20. ex quo etiã infertur quod tranſmittitur & poteſt inſtitui. coram

duobus

duobus teſtibus, ut in l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſt. ita Bald. in c. de cauſis, ſi. col. de off. dele, quod eſt ſingul. & non alibi, ſecundum Iaſ. in d. l. 2. de vul. & pup. Octauo infero, quòd ſi auus dedit dotem uel donationem ꝓpter nuptias, vel quid aliud de ſui natura cõferibile filio uel filiæ: & talis filius vel filia decedat ĩ uita patris, nepos vel neptis, uel nepotes uel neptes ex eo uel ea, tenentur conferre, ſuccedendo ipſi auo, cum patruis uel auunculis, amitis vel materteris, vel cum aliis nepotibus ex altero filio vel filia, ſicut pater uel mater eorum defunctus uel defuncta tenebatur conferre: & ſimiliter ecõtra alii cõferunt eis, ſicut patri uel matri eorum prędefunctis erat conferendum: cuius ratio eſt, quia cum tales nepotes ſuccedant repręſentatiuè loco & portione parentum defunctorum, meritò conferunt & eis eſt conferendum: tex. eſt in l. ſi nepotes. ff. de colla. bon. tex. capitalis & expreſſus in l. illam. verſ. talem. C. de coll. cuius uerba ſunt, talem igitur ſubtilem diſputationem amputantes, precipimus tam filios quam filias defunctę perſonę dotem, & ante nuptias donationem a parentibus ſibi datam conferre nepotibus mortuę perſonę, quã eoſdem nepotes uel neptes patruis ſuis aut auũculis, amitis etiam & materteris, dotem uel ante nuptias donationem matris uel ſui patris, quam pro eo uel ea mortua perſona dedit ſimiliter conferre. Confirmatur, quia ius collationis tam actiuè quam paſſiuè tranſmittitur ad hęredes, ut infra dicetur. ſi. q. Nonò

7 infero, quod ſi auus dedit dotẽ uel donationẽ propter nuptias. uel quid aliud de ſui natura conferibile nepoti uel nepti patri iã mortuo, indiſtinctè tenetur conferre, modo ſuccedat cum patruis vel auunculis, amitis vel materteris, modo cũ aliis nepotibus ex alio filio mortuo: quia ei debetur legitima, & iam videtur auus dediſſe ex cauſa & ratione ſucceſſionis quam ſperabat in bonis aui, licet debeat ſuccedere repręſentatiuè ex perſona patris prędefuncti: ita ꝓbat tex. in l. quoniam nouella. C. de inoff. teſta. & ibi commu. doct. tex. in l vt liberis. C. de collat. quod eſt uerum & procedit nedum quando eſt unicus nepos uel neptis ex filio uel filia mortua, qui uel quę dotem uel donationem recepit, uerum etiam ſi plures: quia ſemꝑ omnes ſuccedunt repreſentatiuè loco filii uel filię prędefunctę: ſed poſtea inter eoſdem fratres confertur ab ipſo recipiente: & in effectu ita tenet gl. ordin. in l. illam. C. de coll. in uerbo, mortua, quæ ſic debet intelligi. & ibi tenet Cin. Alb. Bal. Ang. Rom. Pau. Alex. & Iaſ. & in effectu ita tenet Bar. & in hoc debet reſolui ſua diſtinctio in l. ſi emancipati eo. tit. nu. 6. idem Bar. in l. 1. §. ſi ſit. ff. de colla. dotis.

Decimo inferro, quòd ſi pater inſtituat filium & nepotem uel nepotes, ex eo, quòd inter eos nõ habet locum collatio cum nepoti uel nepotibus non debeat legitima filio ꝑdecedente, ſed ſuccedunt tanquam extranei: ſimiliter etiã inter eoſdem nepotes non habet locũ collatio ſi uni in uita donauit plus quã alteri: unde ſi forte pater inſtituat filiũ in ſua legitima, & nepotes ex eo uniuerſaliter tenentur inter ſe conferre q̃d eſt ſingulare, & in expͦſſo ita tenet Bal. in l. ſi emancipati. C. de coll. 2. col. in fi. & ibi Pau. 2. col. nu. 3. Alex. 3. col. uerſ. per prædicta Iaſ. 8. col. nu. 32. & alii moderni: licet Salic. ualde dubitet & relinquat cogitandum.

8 Vndecimo infero, quod ſi filius uel filia renuntiauit ſucceſsioni patris uel matris cum iuramento, licet ex hoc reputetur extraneus, & ſibi non debeatur legitima, nec poſſit dicere teſtamentũ nullum, nec agere querela, per tex. in c. quamuis pactum de pactis. in 6. & argumento tex. in l. 1. §. ſi filius. ff. de ſuis & legi. hæred. tex. in l. Gallus. per totam legem. ff. de lib. & poſth. tex. l. in l. poſthumorum. ff. de iniuſt. rupt. text. in l. cum quæritur. C. de inoff. teſta. & tenet Bart. in l. 1. §. qui habebat. ff. de bonorum poſ

ſeſ.contra tab.2.col.nu.6. Bal. in l.filius
præterit. ff. de iniuſt.rup. fi. col.Pau.de
Caſt.in l.qui ſuperſtitis. ff.de acq.hære.
2.col.Cuma.in l.ſi filius qui in poteſta-
te.ff.de lib. & poſth.9.col. nu.18. & ibi
Iaſ.2.col.nu.10.tamen ſi a patre uel ma
tre inſtituantur,quod poteſt fieri , & fi-
lius uel filia tunc licitè & abſque per-
iurio & relaxatione capit, ut tenet Bal.
In l.pactum.C.de colla.2.col.3.q. & ibi
doct.idem Bal.in l.fi.C.de pact.4.col.&
ibi moderni.Io.de Imol. & Aret.in l.q̃
ſuperſtitis.ff.de acqu. hære. Dominicus
in d.c.quamuis pactum.fi.colum. & ibi
Georg.Natan.4.col.Roma.in l.ſtipula-
tio hoc modo concepta.ff.de uerb.obli
ga.8.col.& ibi alii doctor.imò tali caſu
efficitur ſuus & habet iura ſuitatis &
tranſmiſſionis quæ amiſerat per renun
ciationem ac ſi nunquam renunciaſſet:
ita probat tex. ſingularis & vnicus in l.
qui alie.§.interdum,ff.de acq. hære.ubi
habetur,quod licet nepos natus ex filio
exhæredato nō ſit ſuus auo, quia pater
eum præcedit in gradu , tamen ſi inſti-
tuatur ab ipſo auo ſtatim efficitur ſuus
& neceſſarius : & ad hoc notat & com-
mendat ibi Barto.& reputat mirabilem
Bal.& dicit unicum.Paul.de Caſt. & a-
lii doc.dicit etiam unicum Socin. in l.ſi
filius qui patri.ff.de vulg.& pup.10.col.
tamen dico & teneo, quòd iſto caſu te-
neretur filius uel filia conferre,quia cō-
currunt neceſſaria & requiſita in mate-
ria collationis cum ſint filii , & iam eis
debeatur legitima ex teſtamento & in-
ſtitutione patris uel matris.

Item etiam quia per inſtitutionem
tollitur illa priuatio ſucceſsionis & re-
ducitur filius uel filia ad priſtinum ius
quod habebat.

Item , quia non debet eſſe melioris
conditionis quàm alii filii uel nepotes:
ergo tenetur conferre, ex quo etiam
ſubinfero, quòd ſi caueatur lege uel ſta
tuto,quod extantibus maſculis filia nō
ſuccedat & inſtituatur a patre uel ma-
tre,tenetur conferre : licet contrarium
teneat Alex.in l.ſi emancipati.3.col.nu.
8.prædicta motiua non allegando nec
conſiderando,quem ibi reprobat Iaſ.8.
col.nu.33.& melius 9. col.verſ.circa ue
ro illationem.& in hoc reſidet ibi Cur-
tius 9.col.nu.32.

Duodecimo infero , quòd filii natu-
rales tantum,non conferunt, cum eis nō
debeatur legitima,modo ſuccedant ſo
li inter ſe,modo cum aliis legitimis per
dictam regulam.

Decimotertio & notabiliter infero
& quæro,an inter aſcendentes ſuccedē
tes deſcendentibus,habeat locum colla
tio? & uidetur quod ſic. Primo,quia ſi-
cut deſcendentes ſuccedunt aſcenden-
tibus.Ita econuerſo aſcendentes ſucce-
dunt deſcendentibus & eis debetur le-
gitima:tex.eſt in l.pater filium.ff.de in-
off.teſta.text. in lege.nam & ſi parenti.
bus.eo.tit.tex.in l.fin. C.ad Tert.tex.in
l.fi.C.comm.de ſucceſſ.tex.in Auth.de-
functo.C.ad Tert.tex.in Auth. de hære
dit. ab inteſt. ve.§. ſi igitur defunctus.
coll. 9. Secundò quia ſicut filii vel de-
ſcendentes præteriti vel iniuſtè exhære-
dati poſſunt rumpere teſtamenta aſcen
dentium:ita è conuerſo aſcēdentes poſ
ſunt rumpere teſtamenta filiorū & de-
ſcendentium:text. eſt in d.l. nā & ſi pa-
rētibus.ff.de inof.teſta.text. in l. filiam,
& in l.cum filium.C.eo.tit. Tertiò quia
ſicut de legitima filiorum & deſcendē-
tium tollitur ipſo iure grauamen, ut in
l.quoniam in prioribus.C de inoff.teſt.
ita de legitima aſcendentium:ita gl.no
ta.ord.in l.Panthonius.ff.ſi a paren.quis
fue.manu.gl.in Auth.de hær.& fal. §.ſi
vero expreſſim.coll.2.& ibi Bar. & do-
cto.& latè Rode.Sua.in repetitione.d.l.
quoniam in priorib. fol.44. 16.amplia-
tione.Quarto quia ſicut alimenta debē
tur filiis & deſcendentibus, ita èconuer
ſo alimenta debentur aſcendentibus :
text.eſt in l. ſi quis a liberis.§.parens.ff.
de lib.agnoſ.text. in l.non quemadmo-
dum.eo.tit.tex.in Auth.licet in §.C. de
natu.lib.Quinto quia diſpoſitio ſimpli
citer loquens & aliquid diſponens cir
ca filios uel deſcendentes legitimos uel
natu-

natura les,tantum extenditur ut habeat locum in ipſis aſcendentibus:tex.eſt ſingu.& valde no.in Auth.quibus mo.na tu.effi.ſui.§.de nepotibus. collat.7.

Sexto facit hodie l.6.ſupra iſtis legibus Tauri, quæ ſimpliciter & abſolutè vult,quòd eodem modo quo deſcendẽtes ſuccedunt aſcendentibus ita & eodẽ modo aſcendentes ſuccedant deſcendẽtibus:ſed inter deſcendentes habet locum collatio, ergo etiam inter aſcẽdẽtes: & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem tenet ſolus Angel. de Peru.in l.ut liberis.in fi.C.de collat.

Sed his non obſtantibus,ego teneo contrariam ſententiam,imò ꝙ inter aſcendentes non habeat locum collatio: vnde ſi pater & mater ſuccedãt filio & pariter concurrant , vel his deficientib. ſuccedant alii aſcendentes qui ſint in ęquali gradu,& unus eorum habeat aliquam donationem a filio, vel filia, vel deſcendente, non tenetur conferre ab inteſtato nec ex teſtamento.Primò, qa ſolum inter deſcendentes quibus debetur legitima eſt inuenta collatio, & nõ inter alios:ita aperte probant iura antiqua & noua de iſta materia loquentia. Confirmatur, quia collatio eſt de genere prohibitorũ,ubi nũc q̃ teneatur quis conferre niſi lege caueatur,tex. eſt in l. illam.C.de coll.ibi,eo quòd nulla conſtitutio ſuper huiuſmodi collatione poſita eſt:& ibi notat & commendat Fulgo.1.col.& Iaſ.2.col.nu.5.

Secundo & quidem ſubtiliter, quia de iure antiquo Digeſtorum & Codicis quo fuit inuẽta collatio, pater ſolus ſuccedebat filio ſi erat ſuus,& in poteſtate, excluſa matre & omnibus alijs, non iure hæreditario ſed iure patrio : quia occupat omnia bona eius iure peculij,modo eſſent bona profectitia,modo aduentitia : quia omnia quærebantur patri ratione patriæ poteſtatis,modo bona caſtrenſia vel quaſi,modo profectitia vel aduentitia.tex. eſt formalis & expreſſus in l.2.ff. de caſtrẽſi peculio, & ibi gl.ord.& commu.doct.antiqui: ſi vero filius erat emancipatus, ſimiliter pater ei ſuccedebat in omnibus bonis excluſa matre & alijs perſonis,ſi contra ẽta fiducia eum emanciparet:ſi verò nõ emanciparet contracta fiducia, ſuccedebat de iure ꝑtorio:poſteà vero deciſum fuit,ꝙ ſemper cenſeretur emancipatus cõtracta fiducia:text.eſt in l.2.§.obiji tur.ff.ad Tert.tex.in l.ſi ad patrem.ff de ſuis,& legi.hær. text. in l. 2. C. ad Tertex.in l.ſi ab eo. C.de legi.hære.tex.in l. fi.C.de emanci.libe.tex. in l.4. C.de legi.tute.tex.in §. præferuntur. Inſti. ad Tert.tex.in §.fi.Inſti.de legi.agna.ſucc. ſi ergo ſolus pater ſuccedit,nec concurrit cum eo alia perſona , ſequitur quod nõ reperitur cui debeat conferre : neq; obſtat ꝙ hodie de iure nouo Codicis & Authenticorum aſcendentes ſuccedũt deſcendentibus iure hereditario , ſicut è contra deſcendentes ſuccedunt aſcendentibus,& pariter vocãtur pater & mater,& poſt eos alij aſcendentes qui ſunt in pari gradu: tex.eſt in l.3. C. de boni q̃ libe.text.in l.fi.C.com de ſucce. text in l.fi. C. ad Tert.tex.in Auth.defuncto eo. tit. tex.in Auth.in ſucceſ. C. de ſuis & legi.libe.tex. in Authent. de heredib. ab inteſta. venienti. §. ſi igitur defunctus.colla. 9. & idem expreſſe diſponit lex.4.tit.13.6. par. clarius & expreſſius lex 6.ſupra his legibus Tauri , quę formaliter & genericè vult, quòd aſcendẽtes ſint legitimi heredes deſcendentiũ ex teſtamento & ab inteſtato , ſeruata gradus prerogatiua,ſicut è contra : quia reſpondeo,quod eſt verum & procedit reſpectu ipſius ſucceſſionis, & hereditatis,ordinis,et gradus , non verò quo ad qualitatem ſuccedendi , quia inter eos non habet locum collatio , ſicut nec de iure antiquo , licet inter deſcendentes bene habeat locum.Confirmatur, quia etiam hodie ſtante iſto iure nouo et lege 6.Tauri , inter aſcendentes non habet locũ tranſmiſſio,nec repræſentatio, nec aliæ qualitates quæ dantur in deſcendentibus , vt dixi in dicta lege 6. Tauri, latius in mater.a ſucceſſionis.

Secundò pro hac ſententia & conclu
ſione facit mea noua & ſubtilis ratio,
quia quando pater vel aſcendens donat
vel tradit aliquid filiò vel deſcendenti,
tam ipſe quàm lex preſumit,quod filius
vel deſcendens naturaliter debet ſuper-
uiuere:imò hoc eſt votum & propoſitũ
parentum:& per cõſequens vr̃ dare vel
ſoluere animo compenſandi cum legi-
tima quam ei debet in ſuis bonis:& nõ
eſt intentio patris liberè & abſolutè do
nare.Et confirmatur, quia quando alia
præſumptio poteſt colligi nõ eſt præſu
menda donatio,vt in l.cũ in debito, de
proba.cũ ſimilibus, vnde meritò filius
vel deſcendens tenetur conferre:ſed qñ
filius vel deſcendens aliquid donat vel
tradit patri vel aſcendenti, non præſu-
mit ipſe,nec lex,quod filius donator prę
moriatur: & ideo non videtur ſibi dare
vel tradere animo compenſandi cum le
gitima quam non præſumit ſibi obueni
re:vnde meritò non habet locum colla-
tio,argũ text. in l.ſcripto.verſ.fi.ff.vnde
liberi. cuius verba ſunt, nõ ſic parentib.
liberorum vt liberis debetur hæreditas:
cùm parentes ad bona liberorum ratio
miſerationis admittat, liberos naturæ
ſimul & parentum commune votum:
tex.in l.cùm ratio. ff.de bonis dam.tex.
in l.nam & ſi parentibus. ff.de inoffi.te-
ſta.tex.in l.liberorum.ff. de verb. ſigni.
& in expreſſo iſtam ſententiam & con-
cluſionem,licet certè non ſic fundatam
nec declaratam,tenet Pet. de Be. per.in
Auth.ex teſtamento.C.de colla. pe.col.
in fi.Cinus in l.ſi emancipati.eo. tit.fin.
col.& ibi Bal.3.col.nu.3.Paul.2.col.n.2.
Alex.2.col.nu.5.Iaſ. 5. col.nu.27. Phil.
Dec.5.col.nu.3.Curt.6.col.n.27.Roma.
2.col.Lance.2.col.Bal.in l.quoniam no
uella.C.de inof.teſta.1.col.& ſentit Bar.
in l.pater filium.ff.de colla.do.fi.col.ver
ſic.vlt.nu.8. vbi dicit,quod ſolùm inter
deſcendentes habet locum collatio &
non inter alios. Vitalis in ſuo tractatu,
de coll.2.q.Decimoquartò infero,quod
inter conſanguineos collaterales non
habet locum collatio, ita apertè proba-
tur ex ſuperioribus: & in expreſſo ità
determinat glo.ſingularis, & ordinaria,
in l.1. C. de legi.here.in glo.fi.& ibi no
tat & commendat Bald.Ang.Fulg. Cor
neus,& Io.Fab.in Breuiario:& illam gl.
reputat ſingul. Alber.in rubr.ff.de colla.
bono.2.col.in medio:reputat etiã ſing.
Iaſ.in l.ſi emancipati.C.de colla.5. col.
nu.27.& ibi tenet Cinus, fi.col.penul q.
Bal.3.col.nu.3.Paul 2.col.nu.2. Roma.
2.col.nu.6 Fulg.fi.col.Alex 2. col.nu.4.
Philip.Dec.5.col. nu. 7. & commu. alij
docto.Bart.in d.l.pater filium.fi.col.ver
ſic.vlt.n.3.Decimoquintò infero, quod
inter extraneos ſuccedentes ex teſtamẽ
to non habet locum collatio per prædi-
ctam regulam, iura, & rationes incon-
uincibiles,& ſimiliter inter filios & ex-
traneos ſimul in teſtamento inſtitutos
ceſſat collatio: & in expreſſo ita tenet
gl.ord.in d.l.ſi emancipati.C.de colla.in
gl.1.& ibi Bar.fi.col.nu.10.Alber. 1.col.
Bal.3.col.nu.3.Ang.2.col.Roma 2 col.
nu.5.Fulg.fi.col.Alex.2. col.in med.Pa-
ul.2.col.nu 2.Iaſ 5.col.num.25.Corn.9.
col.Curt.5 col.nu.24.Philip.Dec.4. col.
nu.8.gl.in l.fi.C.commu. vtriuſq; iudi.
in verbo omni modo.iuncto text.& ibi
communiter doct.gl.in auth.de trien.&
ſemi.§.illud quoque,in verbo, omnino.
coll.3.& ibi Bart.& doct.idem etiam te-
net Bart.in l.pater filium.ff.de colla.do-
10 tis.fi.col.5.q.Quo ad quartum principa
le,ſ.quę bona ſint conferenda, dico,pro
ponendo regulam & concluſionem ge
neralem,quod illa tantum bona confe-
runtur quæ ſunt prouenta filio vel de-
ſcendenti, de ſubſtãtia eius aſcendentis
de cuius ſucceſſione tractatur:non verò
de alia: & in expreſſo iſtam regulam &
concluſionem ponit textus in l. quoniã
nouella.C.de inoffic.teſtamen. in fi. ibi,
ſi ex ſubſtãtia eius profecta ſit, de cuius
hæreditate agitur: & ibi communiter
doct.textus in l.vt liberis.verſ. vt in diui
dendis. C.de coll.cuius verba ſunt, vt in
diuidẽdis rebus ab inteſtato defuncti pa
rẽtis,cuius de hæreditate agitur, eadem
dos vel ante nuptias donatio ex ſubſtã

tia

tia eius profecta conferatur: & ibi communiter docto. Ex quo primo infertur quod bona caſtrenſia vel quaſi, quæ filius acquirit in caſtris vel ex aliquo officio & ſalario publico, vel ex largitione & beneficio principis, cùm reputetur caſtrenſe vel quaſi, non conferuntur: tex. eſt in l. 1. §. nec caſtrenſe. ff. de colla bono. text. in l. filiæ licèt. C. de colla. text. in l. ſi. C. de inoffic. teſta. text. in l. cùm multa C. de bonis quæ liberis.

Ex quo ſubinfertur, quod illud quod pater vel aſcendens dedit vel donauit filio eunti ad caſtra, vel in ſeruitium & palatium Regis, non confertur, cùm reputetur caſtrenſe peculium: & in terminis ita probat text. in l. caſtrenſe peculiũ. ff. de caſtren. pecu. & tenet Bar. in d. l. 1. §. nec caſtrenſe. ff. de colla. bono 2. colu.

Secundò infertur & magis genericè, quod bona aduentitia quæ filius ex proprio labore vel induſtria, uel ex alia quali bet perſona acquirit, nõ conferuntur: quia nõ proceſſerunt ex ſubſtantia eius de cuius ſucceſſione tractatur: text. eſt formalis & expreſſus. in l. fin. C. de colla. cuius uerba ſunt, ut enim caſtrenſe peculium in commune conferre in hæreditate diuidenda ex priſci iuris authoritate minimè cogebantur: ita & aliæ res, quæ minimè parentibus acquiruntur, proprias liberis manere cenſemus: & ibi cõmu. docto. ſupereſt igitur ut ſola bona profectitia conferantur, que proueniunt ex propria ſubſtantia eius de cuius ſucceſſione tractatur: & ex iſta ratione dicũtur in hac materia profectitia: modo proueniant à patre uel eius linea, modo à matre uel eius linea. ut in dicta l. quoniam nouella, C. de inofficio. teſta. & d. l. ut liberis. de collatio.

11 Sed quia non omnia bona profectitia quæ proueniunt ex perſona & ſubſtantia eius de cuius ſucceſſione tractatur conferuntur, ideo adhuc oportet inſiſtere & cognoſcere quæ bona profectitia conferantur, vnde dico quod ſit ſecunda regula & concluſio, quod omnia illa conferuntur quæ in legitimam computantur: text. eſt in l. illud. C. de collat. quod declaro ſic: nam de iure antiquo filius exhæredatus, uel pro exhæredato habitus, cui minus legitima in teſtamento erat relictum, agebat querela inofficioſi: text. eſt in l. cum quæritur. C. de inoffi. teſta. cum ſimilibus, hodie tamen de iure nouo eſt inuentum & deciſum; quod ſi in teſtamento patris vel matris aliquid ſit relictum filio, non poſſit rumpere uel annullare teſtamẽtum per querelam, uel contra tabulas, uel aliud iuris remedium, ſed debet agere ad ſupplementum contra hæredes ſcriptos, ut ſibi ſuppleatur integra legitima, ac ſi in ea eſſet inſtitutus; tex. eſt in l. omnimodo. C. de inoffi. teſta. & ibi com. doct. & tũc tenetur filius in prædicta legitima computare illa bona quæ habuit in uita à patre vel matre, de cuius ſucceſſione tractatur, ut ſibi non fiat aliud ſupplementum, modo dicit prædicta regula, quod omnia illa quæ computantur filio in legitima facto teſtamento ut excludatur à querela, uel à iure agendi ad ſupplemẽtum, tenetur conferre ſi ſuccedat ab inteſtato uel ex teſtamento, quando ſimpliciter fuit inſtitutus: niſi in caſibus in quibus in contrarium reperiatur deciſum: & iſte eſt uerus ſenſus & declaratio ad dictam regulam. Pulchrum tamẽ dubium eſt ſi pater uel mater inſtituat filium ſimpliciter in legitima, an teneatur conferre ea quæ ab eis recepit in uita quæ aliàs de ſui natura ſunt conferenda? & uidetur quod non: quia pater uel mater uſ ei relinquere integram legitimã ſine eo ꝙ teneatur aliquid cõferre.

Sed contrarium eſt dicendum, imo quod etiam hoc caſu teneatur conferre ita tenet ſingulariter & originaliter Iaco. de Aret. in l. ſi cum dotem. §. ſi pater. ff. ſolu. matr. & ibi moderni. Baldus in l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. teſt. 2. col. nu. 6. Pau. de Caſt. ubi reputat ſingu. in l. quoniam nouella. eo. tit. 1. col. & ibi Salic. fi. col. & q. Iaſ. 2. col. nu. 4.

12 Sed quia adhuc per iſtam regulam nõ perfectè cognoſcimus particulariter &

in ſpecie quæ ſint illa bona profectitia quæ conferantur, ideo condeſcendo ad aliam particularem & magis ſpecificam regulam & doctrinam: & dico ſic, quod aliqua eſt donatio ob cauſam neceſſariam vtilem, vel piam: & filius vel deſceudens recipiens tenetur cõferre, quia non videtur facta ex mera liberalitate, ſed motus vel cõpulſus ex illa cauſa, & per conſequens videtur ſacta animo cõpenſand:; alia verò eſt donatio pura, mera, & ſimplex, ſine fomento alicuius cauſæ: & illa non confertur, quia procedit ex mera & abſoluta liberalitate, & non pendet ab aliqua alia cauſa, & per conſequens non videtur facta animo compenſandi: & in expreſſo iſtam regulam & concluſionem probat tex in Auth. ex teſtaméto. C. de collationibus. cuius verba ſunt. ex teſtamento & ab inteſtato ceſſat dotis & aliorum datorum collatio. ita demum ſi parens hoc deſignauit expreſſim. ergo à contrario ſenſu, ſi parens nihil dixit, benè fit collatio dotis & aliorum datorum: & inquantum dicit text. & aliorum datorum, debet intelligi ſimilium doti. ſ. ob cauſam, quia dictio alius, alia, aliud, eſt repetitiua ſimilium. ut eſt gl. iuncto text. in l. ſi fugitiui. C. de ſeruis fugitiuis. & libertis, &c. in gloſ. fina. & ibi communiter doctores: ergo aperte colligitur ex illo textu prædicta mea regula & concluſio, quod donata ob cauſam conferantur: & donationes ſimplices non probat etiam text. in l. 1. ff. de donat. cuius uerba ſunt, donationes quàm plures ſunt, dat aliquis ea mente vt ſtatim velles accipientis fieri, nec vllo caſu ad ſe reuerti: & propter nullam aliam cauſam facit, quàm vt liberalitatem & munificẽtiam exerceat: hæc propriè donatio appellatur: text. in l. cùm multæ. uerſ. fina. C. de dona. ante nuptias. cuius uerba ſunt, ſancimus itaque omnes licentiam habere donationes mulieribus dare propter dotis donationem, ut non ſimplices donationes, ſed propter dotem & propter nuptias factæ: text. melior cæteris in l. illud. in fi. C. de collatio. ubi habetur quòd donatio ſimplex non confertur niſi in duobus caſibus, quos ibi ponit text. ergo donatio ob cauſam regulariter confertur: & in expreſſo iſtam regulam & concluſionem ponit Bal. in l. omnimodo. §. imputari. C. de inofficio. teſtamento. fi. col. nu. 8. Iaſon. in l. quoniam nouella. eo. titulo, prima colum. num. 3. Carolus Ruinus. in l. in quartam. ff. ad legem Falcid. 12. colum. num. 23. & iſta eſt uera & cõcludens ratio, licet Petrus de Bellapert. in l. omnimodò, §. imputari. fin. colum. in fi. C. de inoffi. teſta. dicat, quod ratio eſt, quia prædictæ donationes ob cauſã, communiter continent magnam quantitatem, & ſic partem hæreditariam. donationes uerò ſimplices regulariter continent modicam quantitatem, & non partem hæreditatis.

13 Ex quib. reſolutiuè primò infero in materia, quod dos data filiæ uel deſcendenti debet conferri, ut ſuprà latè dictũ eſt: iuxta quod tamen poteſt quæri, ſi res uel fundus fuit datus in dotem, æſtimatus ea æſtimatione quæ facit emptionem, an debeat conferri ipſa res, uel fundus, uel æſtimatio: & uidetur quod res, uel fundus, prout extat tempore mortis, ut in l. eadem, & l. illud. C. de colla. ſed teneo contrarium, imo quod ſolum æſtimatio, modo ualor fundi creuerit, modo non: quia illa tantùm uidetur data in dotem. argumento text. in l. quoties. C. de iure dot. cum materia. in l. æſtimatæ. & in l. ſi æſtimatis. ff. ſolu. matri.

Secundò infero, q donatio pp nuptias uel ante nuptias, uel ſponſalitia largitas, uel arrha, quã pater uel mater dederit pro filio uel deſcendente, debet cõferri: quia cenſetur donatio facta ob cauſam matrimonij, ſicut ipſa dos: text. eſt in l. ut liberis. C. de colla. text. in l. illud. eod. titu. text. in l. illam. eod. tit. text. in Authen. ex teſtamento. eodem titu. text. in l. quoniam nouella. C. de inoffi. teſta.

14 Tertiò infero, quod illud quod pater uel mater dederit pro filia uel deſcendẽte ingrediente religionem, debet conferri:

ri: quia dicitur uera dos & filia dicitur nupta Chriſto: & ualet argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale. ut in cap. 2. de translatione epiſcop. & in c. in præſentia. de probat. & in Auth. niſi rogati. C. ad Trebell. cum ſimilibus, & in expreſſo ita tenet Barto. in l. 1. §. ſi parens. ff. ſi à paren. quis fuc. manu. Bal. ibi, ubi ualde commendat in l. quoniam. nouella. C. de inoffi. teſta. ſi. col. & quæſtio. Ioan. de Imo. in l. in quartam. ff. ad l. Falcid. & ibi Pau. et Alexand. 12. columu. num. 24. Confirmatur, quia ſicut pater tenetur filiam dotare, ita etiam tenetur dotem ſibi dare religionem intrando: ita notabiliter tenet Bal. in l. fi. C. de dotis promiſſione & nuda polli. 3. colum. num. 5. et ibi alij doctores.

Item confirmatur: quia ſicut bona ſubiecta reſtitutioni poſſunt alienari ex cauſa dotis, ita poſſunt alienari pro dote uel aſſignatione quam quis præſtat uel promittit pro ingreſſu religionis. ita ſingu. Bart. in Auth. res quæ. C. commu. de lega. 2. col. et ibi Bald. et commu. doc̄to.

15 Quartò inſero, quod ſi pater donat et tradit aliquas ueſtes et ornamenta ſponſæ uel uxori filij ſecundum qualitatem et conditionem eius, et ſecundum conſuetudinem patrię, cùm talis donatio ualeat, et cenſeatur ob cauſam matrimonij, et facta contemplatione filij tanquam ſi ipſe filius donaret, modo ſoluto matrimonio debeant redire ad filiũ, modo debeant remanere penes ſponſam uel uxorem per oſculum, uel copulam, uel mortis confirmationem, ſecundum ea quæ notantur in l. ſed ſi plures. §. in arrogato. ff. de vulga. et pupilla. et in l. cum plures. §. fina. ff. de adminiſtra. tuto. et in l. penul. §. ſeruus. ff. ſolu. matri. et in l. 53. infrà in his legibus. Tauri, quod tales ueſtes et ornamentà conferuntur ab ipſo filio, cum eius cauſa et utilitate ſit facta donatio: quod extendo ēt ſi prædictæ res ſint iam cõſumptæ uel deterioratæ, quia confertur æſtimatio, quia uidetur filius factus locupletior.

Quintò inſero et quæro, an ſumptus et expenſas quas fecit pater tempore nuptiarum pro filio uel filia in conuiuio uel feſtiuitate nuptiarum, teneatur filius uel filia conferre? et uidetur quòd ſic: quia ſunt factę ob cauſam matrimonij, ſicut donationes præcedentes: ſed teneo contrarium, imò quòd teneatur conferre, quia illi ſumptus, et impenſa pertinent ad ipſum patrem et eius honorem: argumento text. iuncta glo. ordi. et communi opinio. et in expreſſo ita tenet Bar. in l. 1. §. nec caſtrenſe. ff. de collatio. bono. 4. colum. nu. 9 Baldus in Authent. ex teſtamento. C. eodem titu. penult. colum. num. 12. Vitalis Nemauſenſis in tracta. de collat. 22. queſt.

16 Sextò inſero et quero, an expenſę quas pater uel mater fecit et expendit pro filio in ſtudio, debeant conferri? et uidetur quod ſic.

Primò quia eſt donatio ob cauſam per quam pater uel mater mouetur ad donandum: non uerò eſt ſimplex ex mera liberalitaté procedens: ergo debent conferri.

Secundò quia debitum ex cauſa dotis et cauſa ſtudij æquiparantur. ut tenet et fundat Barto. in l. 1. ff. ſolu. mat. in finalibus uerbis: et ibi Bal. Ang. et communiter moderni, præcipuè Iaſ. fi. colu. Ex quo infertur, quod ſicut ualet donatio cauſa dotis, ita ualet cauſa ſtudij: ergo benè ſequitur quod ſicut una confertur, conferatur & alia.

Sed his non obſtantibus, contrarium eſt tenendum: imò quod prædictę impẽſę non conferuntur.

Primò quia ſunt factę pro alimentis, et alimenta non conferuntur, quia debentur filio ex neceſſitate: ut in l. ſi qui: à liberis. ff. de lib. agnoſc. cum ſimilibus.

Item etiam quia reperiuntur conſumptæ tempore mortis patris, et non dicuntur extare, et per conſequens non poſſunt conferri: arg. tex. in l. ea demùm. C. de colla.

Secundò, quia donatum uel acquiſitũ cauſſa ſtudij et literarũ, cenſetur quaſi

caſtrenſe,

caſtreſe, vt in l.fi.C.de in offic. teſtam. & ibi gl.ordina.& commu.opinio. ſed caſtrenſia vel quaſi, non conferuntur: vt in l.1.§.nec caſtrenſe.ff. de colla. bono. & in l.fi. C.de colla.ergo nec iſta.& in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem probat text.ſingularis in l. quæ pater.ff. fami. erci. cuius verba ſunt, quæ pater filio emancipato ſtudiorum cauſa peregre agenti ſubminiſtrauit, ſi non credendi animo pater miſiſſe fuerit comprobatus, ſed pietate debita ductus.in rõnem portionis quę ex defuncti bonis ad eundẽ filium pertinuit computari ęquitas non patitur. per quem ita tenet ibi gl.ordina.Odofr. Bar. Alb. Bal.Flo.Fulgo.& commu.docto.& licet loquatur emancipato.tamen eadem ratione vel maiori habet etiam locum in filio in poteſtate,& in eo qui nec eſt ſui iuris,nec emancipatus, vt filius vel deſcendens ex linea materna ſecundum eoſdem: & idem diſponit l.5. tit.15.6. part. Quod tamen limita & intellige, præterquam ſi pater haberet apud ſe aliqua bona filij, conſiſtentia in pecunia numerata ex caſtrẽſi peculio, vel quaſi, vel aduentitio, quia tunc de ea videtur mittere & erogare, argumento textus in l.Neſennius.ff.de nego.geſtis.vbi habetur ꝙ ſi pater vel aſcendens præſtitit alimenta filio vel deſcendenti, põt repetere ſi habet apud ſe aliqua bona eius:probat etiam text.in l.fi.ff.de peti.hæred. vbi habetur quod ſi pater fecit ſumptus & impenſas pro adipiſcenda dignitate filij poteſt repetere ſi habeat apud ſe hęreditatem pertinentem ad filia.

Confirmatur etiam,quia cum pater ſit legitimus adminiſtrator filij,in dubio videtur & pręſumitur facere adminiſtratorio nomine, vt in l. cum poſt.§. 1. ff.de adminiſtr.tuto.& in l.ſi poſt mortem.ff. quando ex facto tut. nec obſtat text. in l. fi. C. de dotis promi. vbi qñ pater dat vel promittit dotem filiæ, intelligitur dare vel promittere de bonis proprijs, licet habet apud ſe bona aduẽtitia filię, quia debet intelligi in dote ad quã pater præciſe & de neceſſitate tenebatur, & poterat cogi præſtare.vt in l.qui liberos.ff. de ritu.nuptiarũ,ſecùs verò in iſtis expẽſis factis in ſtudio quia ad eas pater non tenebatur,ideò in dubio præſumuntur datæ de bonis filij:& ſi replices aliment.tenetur pater vel aſcendens de neceſſitate præſtare vt in l.ſi quis à liberis. ff.de libe. agnoſ. ergo licet habeat apud ſe bona filij,non deberet excuſari: quia reſpondeo quod nõ tenetur, qñ filius habet de ſuo:ad dotem verò tenetur fauore publico,vt inueniat,cui nubere poſſit:& in expreſſo ita tenet & declarat Bar.in l.1.§.nec caſtrenſe.ff.de colla. bono.4 col.nu.8.idem Bar. in tracta. de duobus fratribus. 4 col. nu.17. Bal.in l. omnimodo.§ imputari.C de inoffic.teſta.fi.col. Floria.in l. quæ pater. ff. fami. herc.1.col.Bal.in c.bonæ memoriæ. el. 1.de poſtula.præla.fi.col.Pala.Ru.in ſua repe.fo.91.2.col.nu 4.

Aduertendum tamen quod inquantum Bart.cõiter docto.vbi ſupra tenent quod ad hoc vt iſta ſententia & concluſio ſit vera.oportet quod bona filij conſiſtant in pecunia numerata, videtur falſum:& ego firmiter teneo contrarium, imò quod procedat & habeat locum in quibuſcunque bonis.

Primò quia non eſt maior ratio, quod bona filij conſiſtant in pecunia numerata,quam in rebus mobilib. & immobilibus:quia vtroque caſu colligitur animus patris volentis de eis erogare. Secundò,quia tex.in l.fi.ff.de peti. hęre. expreſsè dicit quod ſumptus vel expenſas quas fecit pater pro dignitate filij adipiſcenda, videtur & pręſumitur feciſſe de hæreditate filij quam pater poſſidebat & adminiſtrabat,& cum ea velle cõpenſare: ſed hæreditas eſt quoddam ius vniuerſale comprehendens bona mobilia & immobilia, iura & actiones:vt in l.nihil aliud.ff.de verbo.ſgni.& in l.hęreditas.ff. de regu.iur. cum ſimilibus ergo,&c.

Secundò limita & intellige, prætterquàm ſi pater, mater,vel aſcendens tempore

pore committebat filio pecunias vel ex penſas in ſtudio vel pro alia cauſa & dignitate conſequenda, proteſtatus eſt qđ mittebat & erogabat animo computandi, vel repetendi: vel aliàs per aliquam coniecturam hoc poſſit cõſtare, vt quia ſcribebat in libro rationem, vel interueniat alia ſimilis coniectura; quia tunc apertè videtur habere animum computandi & repetendi: ita probat text. in dicta l. que pater filio. ff. fami. erci. ibi. ſi non credendi animo pater miſiſſe fuerit comprobatus. & ibi notat Bar. & communiter doctores. Vnum tamẽ eſt quod impenſę quas pater eſſet facturus domi in alimentis filij, non debent conferri, etiam ſi expreſsè vel tacitè ſit proteſtatus: quia cum in eis præcisè ſit debitor à l. & aliàs eſſet facturus, non debent conferri: argumento text: in l. ſed & ſi. §. ꝙ autem. el ſecundo. in ſi. ff. de peti. hæred vbi habetur quod licet bonæ fidei poſſeſſor deducat de hæreditate ſumptus & expenſas quas fecit, tamen non poteſt deducere eas quas feciſſet etiam ſi non eſſet hæres nec talis reputaretur. Secundò, argumento ẽt text. in l. ex parte. ff. fami. erc. vbi habetur ꝙ ſi gerens negotium commune non plus expendit quam pro ſe & ſua parte erat cõſumpturus, nihil repetit à cohærede, quem ad hoc reputat ſingu. & vnicũ Albe. & notant communiter alij docto. ibi. Tertiò, Argumento etiam text. in l. caſtrenſe peculium. ff. de caſtren. pecu. vbi habetur ꝙ filius qui acquirit in caſtris aliqua bona, quę etiam ſi non militaret eſſet acquiſiturus, non dicuntur caſtrẽſia. Quartò, argumento etiam tex. iuncta ſententia & doctrina Cini. Sali. & aliorum in l. quoniam liberi. C. de teſtibus. vbi dicunt, ꝙ licet pars quæ producit teſtes extra domum ſuam teneatur eis miniſtrare ſumptus & expenſas alimentorum in eundo, ſtando, & redeundo, antequàm pedem moueant: vt eſt tibi text. tamen non debet miniſtrare eas quas teſtes domi facerent, etiam ſi alibi non ducerentur. Quinto argumento ẽt text. iuncta ſententia Sali. & aliorum, in l. non ignoret. C. de fruct. & liti. expen. vbi dicunt, ꝙ licèt victus condemnetur in expenſis, ut eſt ibi text. in l. eum quem temere. ff. de iudi. & in l. properandũ. §. & ſiquidem. C. eo. tit. tamen non debet condemnari in his quas uictor aliàs domi eſſet facturus, ſi non litigaret. Sexto argumento etiam tex. iuncta ſententia & doctrina Bar. Alb. & commu. in l. 1. §. ſi pupillis. ff. de tute. & ratio. diſtra. ubi dicũt, ꝙ licèt tutor uel curator debeat cõſequi à pupillo uel adulto & bonis eius ſumptus & expenſas litis & alimẽtorum, ut probat ibi text. tamen non cõſequitur eas quas aliàs ſine onere tutelę uel curę eſſet facturus: & idem probat text. in l. à tutoribus. § fi. ff. de admi. tut. & ibi notat & commendat Bar. Albe. & com. doct. Faber. in §. 1. Inſtitu. de tute. & in expreſſo iſtam ſeutentiam & concluſionem, ſcilicet ꝙ filius uel deſcendens non teneatur conferre ſumptus uel expenſas, quas in domo patris erat facturus, licèt pater uel aſcendens ſit proteſtatus quando miſit in ſtudium: reperio ꝙ tenet ſingulariter ſolus Chriſtop. in §. 1. Inſtit. per quas perſo. no acqui. fi. col. Nec obſtat ꝙ donatio uel traditio patris quæ fit ob cauſam, confertur, ut ſuprà dictum eſt: ergo filius conferat ẽt alimenta quæ in domo patris perciperet, modò pater poteſtetur, modo non: quia reſpondeo quod illud eſt uerum, quoniam talis cauſa nõ eſt præcisè obligatiua, ſed uoluntaria: ſecùs uerò quando eſt præcisè obligatiua, ut in noſtro caſu.

Nec iterum obſtat ſi replices, quod datio uel traditio cauſa dotis confertur, licet ſit præciſa & neceſſaria: quia reſpondeo, ꝙ excedit ſummam alimentorum, & inſuper pater poſtea non tenetur alimentare, ſed eximitur ab illo onere.

Nec iterum obſtat, ſi dicas quod iſtæ expenſæ & exceſſiua alimenta quæ filius recepit in ſtudio, ſunt conſumpta & non extant tempore mortis patris: ergo non debent conferri etiam ſi pater contrarium

trarium ſit proteſtatus: argumento textus in l.ea demum. C de colla. quia reſpondeo, quod illud debet intelligi, niſi ex conſumptione filius ſit factus locupletior, vt in noſtro caſu. Item adde, qđ prædicta debent intelligi quando pater eſſet proteſtatus tempore quo miſit vel tradidit pecunias filio cauſa ſtudij: ſecùs verò ſic ex poſt facto, quia teneo quod non ſufficeret reſpectu temporis præteriti, ſed tantum futuri, argumento tex. in l. illud. in fine. C. de colla. vbi habetur, quod donatio quę nõ confertur, ita demum debet conferri quando pater proteſtatus eſt tempore factę donationis. De articulo infrà ſuo loco latius & notabiliter ponam.

17 Prædicta tamen procedunt & habẽt locum in ſumptibus & expenſis datis filio in ſtudio & conſumptis: ſed dubium eſt quid in ſumptibus & expenſis non conſumptis ſed extantib. tp̃e mortis patris vel matris, vt in libris: & breuiter & reſolutiuè comprehendendo omnia dicta Doctorum latiſſimè loquentium in diuerſis locis in hac materia, iſta eſt communis doctrina & reſolutio, ꝙ ſi talis filius qui libros recepit factus eſt Doctor, vel Licentiatus, vel Aduocatus, vel publicam repetitionem fecit, vel ſtudium iam compleuit viuo patre vel matre: vel ſit factus clericus etiam primæ tonſuræ, non debent conferri: quia iam cenſetur peculium quaſi caſtrenſe, & habere qualitatẽ eius: argumento text. in l. 1. §. nec caſtrenſe. ff. de colla. bonorũ. text. in l. caſtrenſe peculium. ff. de caſtr. pecu. text. in l. fi. C. de colla. tex. in l. 1. C. de caſtren. pecu. lib. 12. text. in l. fi. C. de inoffi. teſta. Si verò nondum compleuit ſtudium in vita patris vel matris, ſimiliter non debent conferri: quia cenſetur donatio morte confirmata. ſi verò ante mortem & ante completum ſtudium, pater vel mater dixit quod conferantur, tunc benè debent conferri. Ex quo corrollariè & comprehenſiuè infertur & deducitur, ꝙ prædicti libri regulariter non debent conferri, niſi qñ pater vel mater hoc dixit & voluit, in vita & ante completum ſtudium: & in effectu iſtam ſententiam & concluſionẽ tenet Bar. in l. 1. §. nec caſtrenſe ff. de colla. bono. 2. col. nu. 2. Bal. in Auth. ex teſta. C. de colla. 2. col. nu. 6 & ibi alij docto. Albe. in l. ſi donatione. eo. tit. pen. col. & ibi Pau. ſi. q. Alex. 8. col. nu. 19. Philip. Dec. 8. col. nu. 4 Iaſo. in l. filię licẽt. eod. tit. per tres columnas: qui dicunt hanc eſſe commu. opi. Bal. in l. 1. ff. ſolu. matri. pe. col. & ibi moderni. Alb. Paul. Cuma. & commu. doctor. in l. donationes. §. ſi pater. ff. de don. Adde tamen, ꝙ in caſu quo libri debent conferri, debet intelligi æſtimatio tm̃, habito reſpectu ad tempus diuiſionis & colla. non verò conferuntur ipſi libri. argumento tex. iuncta gl. in l. nepos Proculo. ff. de verb. ſign. & tenet Bal. in l. Macedoniani. C. ad Macedo. Sal. in l. filiæ cuius. C. fa. erciſc. Alex. in l. ſi donatione. C de colla. Pau. in l. illud. eo. tit. Iaſ. in l. filię licet. eod. tit. & cõmuniter moderni. Sed ſalua pace tantorum doctorum: iſta ſententia & longa diſtinctio in aliquibus vr̃ falſa, & non tenenda: quia nullo iure probatur nec poteſt ſciri quando filius compleuit ſtudiũ vel non. Item quia eſt donatio fauorabilis cauſa ſtudij, vnde firmiter teneo, quod indiſtinctè talis donatio librorum non conferatur, niſi pater vel mater hoc dixit & voluit tẽpore donationis, ſicut dictum eſt in alimentis: pro qua mea ſententia & concluſione facit text. notabilis & expreſſus in l. ſi. filiusfamiliàs. C. famil. erci. vbi habetur, ꝙ ſicut peculiũ caſtrenſe dicitur illud quod pater tradit filio iam militi exiſtenti in caſtris. vt in l. caſtrenſe peculium. ff. de caſtren. pecul. ita illud quod tradit filio eunti ad caſtra. & per illum text. ſic ponderatum in noſtra quæſtione tenet ibi Odoffr. idem Odoffr. in Auth. ex teſtamen. eod. tit. 3. col. in fi. idem Odoffr. in l. ſi donatione. eo. tit. 1. col. Cinus in l. filiæ licẽt. eo. tit. & q. gl. ord. quę ſic debet intelligi in l. q̃ pater filio. ff. fami. erciſc. glo. etiam ordi. in l. filiæ cuius. C. eo. tit. & idem expreſ-

sè.

ſe probat & diſponit lex.5.tit.15.6.par. qua expreſſe equiparat libros & expenſas factas in ſtudio: & ſimpliciter & indiſtinctè dicit vtrumque non conferri.

18 Sed iuxta prędicta ſe offert pulchrum & notabile dubium; an pater teneatur ſumptus & expenſas, & omnia alia neceſſaria miniſtrare filio volenti ſtudere, & ad hoc poſſit per filiũ cõpelli; Secundò, an eo caſu quo filius miſſus eſt in ſtudium, & de voluntate patris cœpit ſtudere, teneatur pater perſeuerare & neceſſaria filio miniſtrare quouſque perficiat ſtudium? Tertiò, an mortuo patre teneantur fratres eiuſq; coheredes ad prædictos ſumptus & expẽſas, omniaq; neceſſaria? & breuiter & reſolutiuè reſpondeo quo ad primum, ꝙ pater non tenetur ſumptus & expenſas miniſtrare filio volenti ſtudere contra voluntatem patris, niſi tantùm in diſciplina grãmaticali, ſi filius habilis ſit & aptus ad hoc quia eſt quaſi neceſſaria & ad omnia ferè communis & generalis: in alia verò ſcientia non tenetur: quo ad ſecundum dico ꝙ pater qui miſit filium in ſtudium, non tenetur perſeuerare, & alimẽta & alia neceſſaria ſibi miniſtrare: quia ad illud onus & officium nullo iure tenetur: & licet teneatur alimenta præſtare, tamẽ intelligitur in domo propria & non alibi: qua ratione ſimiliter dico, ꝙ mortuo patre non tenentur alij fratres eiuſq; cohęredes prędictos ſumptus & expenſas miniſtrare, quia cũ pater non teneatur, ſimiliter nec eius hęredes, argumento text. in l. de bonis. §. nõ ſolum. C. de Carbo. edict. text. in l. qui filium. vbi pupi. educ. debe. tex. in l. ſi filiũ. ff. de mune. & hono. tex. in l. ſi filia. aliàs, ſi vni. §. idem ſcribit. ff. fami. erciſ. & in effectu ita tenet Bart. in l. de bonis. §. nõ ſolum. ff. de Carbo. edicto. idem Bar. in l. 1. §. nec caſtrenſe. ff. de colla. bono. pen. col. nu. 12. idem Bar. in tract. de duo. fia. penul. col. 3. q. Bald. in l. omni modo. §. imputari. C. de inoffi. teſta. fi. col. idem Bal. in l. filiæ cuius. C. fami. erciſ. 5. col. nu. 12. 4. q. Salic. & alij docto. in l. Macedoniani. C. ad Macedo. Iaſ. in l. quidam cum filium. ff. de uerbo. oblig. 12. col. nu. 33. moder. in l. ſi donatione. C. de colla.

19 Septimò infero & quęro, ſi pater vel mater expendit vel ſoluit aliquid pro filio pro redimendo eum ab hoſtibus, an conferatur? & breuiter dico, quod non: quia videtur ſoluiſſe ex affectione & pietate, & non animo repetendi: text. eſt in l. liber captus. C. de capt. & poſtlimi. reuer. & ibi commu. docto. & per iſtum text. ita tenet Bar. in l. Stichus. ff. de pecu. lega. fin. col. Angel. de Peruſio in l. in quartam. ff. ad l. Falci. 4. col. num. 6. Bal. in Auth. ex teſtamento. C. de. colla. 6. col. num. 21.

20 Octauò infero & quęro, ſi pater vel mater ſoluit pro filio pœnam pecuniariã in qua fuit condemnatus propter maleficium, an teneatur conferre? & dicendum eſt ꝙ non: quia videtur ſolutum cauſa pietatis. preterquàm ſi ſoluiſſet ex neceſſitate, quia eſſet fideiuſſor. uel niſi filius haberet bona aduentitia in quibus pater eſſet legitimus adminiſtrator quia de eis videtur ſoluiſſe: argumento text. in l. 1. C. de neg. geſt. text. in l. liber captus. C. de capt. & poſtlimi. reuer. text. in l. is qui. ff. de nego. geſtis. tex. in l. Neſenuius. eo. tit. text. in l. poſt mortem. ff. quando ex facto tuto. text. in l. cum poſt. ff. de adminiſt. tuto. & in expreſſo ita tenet Bar. in l. Schichus. ff. de pecul. lega. 1. col. nu. 2. Bal. in Auth. ex teſta. C. de colla. 6. col. nu. 13. Ange de Are. in §. actiones autem de peculio. Inſti. de actio. 4. col. nu. 10 & hanc dicit magis commu. opi. Alex. in l. in quartam. ff. ad l. Fal. 12. col. nu. 23.

21 Nonò infero & quæro, an militia q̃ pater vel mater emit filio vel ęſtimatio eius debeat conferri? & breuiter & reſolutiuè dico, ꝙ militia in materia noſtra eſt dignitas ſeu quoddam officium publicum, ex quo aliquod commodum annatum percipitur: vt in l. Lucius. la. 1. ff. de lega. 2. & in l. fideicommiſſa. §. ſi ſeruo. ff. de lega. 3. & in l. pen. §. pen. eo. tit. & in l. fin. C. de pigno. & in Authen. de

exi.& intro.re.§.optimū.collatione 5.& vtrobique doctores, quo præſuppoſito dico, quod aut quæritur, an ipſa militia ſeu officium conferatur? & dico q̄ nō: quia eſt quoddam ius merè perſonale & indiuiſibile, & non conſiſtit in patrimonio, nec principaliter reſpicit commodū pecuniarum, vt probant prædicta iura, aut quæritur an æſtimatio, pretium, & valor, ipſius militiæ conferatur? & hoc caſu diſtinguo: aut militia eſt tal s quæ non poteſt vendi nec ad hæredes tranſmitti, & non confertur text. eſt in l. 1. §. ſed an id. ff. de col. bono. cuius verba ſunt, ſed an id quod dignitatis nomine à patre datum eſt, vel debetur, conferre quis in commune cogatur videamus: & ait Papinianus lib. 13. quæſtionum, non eſſe cogendum: aut militia eſt talis quæ poteſt vendi & ad hæredes tranſmitti: aut vendi tantùm, licet non tranſmitti: aut tranſmitti tantum licet non vendi: & tunc confertur, tex. eſt in l. omnimodò. §. imputari. C. de inoffic. teſta. cuius verba ſunt, imputari & cætera, eò quòd talis militia ſit vt vendatur, vel mortuo militante certa pecunia ad eius hæredes perueniat? text. in l. illud. C. de coll. & vtrobique docto.

Ex quo ſubinfero, quod ſi pater vel mater aliquid expendit pro filio pro adipiſcenda dignitate Epiſcopatus, vel Canonicatus, vel prebēdæ eccleſiaſticæ, vel doctoratus, vel ſimili dignitate, nō confertur: quia talis dignitas ſeu militia nec poteſt vendi, nec ad hæredes tranſmitti.

Item ſubinfero, quod ſi pater vel mater dedit & conceſſit filio aliquam rem vel fundum, vt poſſit ordinari ad titulum ſui patrimonij, non confertur: quia reputatur quaſi caſtrenſe: & ſicut dignitas ipſa non confertur, ita nec iſta res vel fundus, occaſione eius data & conceſſa: argumento text. in l. caſtrenſe peculium. 1. ff. de caſtr. pecul. text. notabilis in l. ſacroſanctæ. C. de epiſ. & cle. Item ſubinfero, quod ſi pater vel mater aliquid expendit pro filio, pro habendo officio Decurionatus, vel ſcriptoriæ, vel Tabellionatus, vel ſimili officio, confertur: quia de generali conſuetudine pōt vendi, ſaltem de licentia principis, quæ facilè ſolet concedi, & ex hoc dicitur alienabile, argumento text. in l. apud Iulianū. §. fi. ff. de leg. 1. & in terminis ita tenet Paul. de Caſt. in l. omnimodo. §. imputari. C. de inoffi. teſtamen. in fi. & ibi Iaſ. idem Iaſ. in l. illud. C. de colla. 3. col. nu. 6 Ripa in l. in quartam. ff. ad l. Falc. nu. 163

31 Item ſubinfero, quòd ſi in aliqua ciuitate vel loco cuſtodia carceris, pondus, ſtatera, vel ſimile officium reperiatur quod poſſit vendi, non tamen tranſmitti: vel tranſmitti, licet non vendi: illud confertur.

Item ſubinfero quod ſi pater vel mater pretio vel pecunia habuit feudum à principe pro ſe & deſcendentibus ſuis, & dedit & tradidit alicui filio ſuo, confertur: quia eſt tranſmiſſibile, licet non alienabile: argumento textus in c. imperialem, de pro. feu. alie. per Fede. & in l. ſi quis in ſacris. C. de pxi. ſacro. ſcri. lib. 12.

Item ſubinfero, quòd ſi pater vel mater accepit fundum in emphyteuſin pro certo pretio & pecunia, & dedit & conceſſit alicui filio, æſtimatio & valor eius debet conferri, deducta penſione & onere quod annuatim perſoluitur: quia pōt tranſmitti, licet non vendi: & in effectu iſtam ſententiam & reſolutionem cum aliquibus ſuperiorib. exemplis, licèt certè non ſic declaratam, nec iſto ordine & ſtylo, tenet Barto. in l. 1. §. nec caſtrenſe. ff. de colla. bono. 2. col. nu. 4. per. 2. col. vſque ad nu. 8. Bal. in l. omnimodo. §. imputari. C. de inoffi. teſta. 1. & 2 col. & ibi Salic. Petr. de Bella. per. Cin. Iaco. Bu. Ang. Pau. Iaſ. & com. moder. in d. l. illud infrà iſto tit. Item adde quod in caſibus ſuperioribus in quibus militia vel officium confertur, debet extendi etiam ſi gratis & precibus ſuis pater vel mater illud habuit & acquiſiuit: quia etiam tunc tenetur filius conferre, quia ab ipſo patre vel matre videtur prouentū: ita ſingula. determinat Pet. de Bellaper. in d. §. imputa

ri.

ri.2 col.& ibi Cinus in fi.& Pau.de Caſt.

22 Item adde quod in caſibus in quibus militia vel officium confertur,debet intelligi facta æſtimatione eius, tempore mortis patris vel matris de cuius ſucceſſione tractatur: non verò tempore quo fuit quęſita: ita probat text formalis & expreſſus in l.illud.C.de collat.& ibi cõmuniter doctor.quod ego intelligo quãdo ipſa militia eſt tradita & donata, & agitur de ipſa militia conferenda & valore eius: ſecus uerò ſi tantum certa pecunia eſt tradita & donata pro habenda militia,& agitur de ipſa pecunia conferenda:quia illa tantùm confertur,& non ualor & æſtimatio ipſius militiæ tempore mortis:& poſtquàm cogitaui reperij quod ita tenet & declarat ſolus Iaſ.in d. l.illud.C.de colla.2.col.num.5.

23 Decimò infero & quæro, ſi pater uel mater fecit filio aliquam donationem propter bene merita, an teneatur eã conferre? & breuiter & reſolutiuè dico quod non: quia potiùs cenſetur debiti ſolutio quàm donatio,& per conſequẽs uidetur facta filio tanquam extraneo:argumento:tex.in l. quod autem. §.ſi uir. ff.de don.inter ui.& uxo.tex.in c.relatũ. el 2.de teſta.text.in l.filiæ cuius.C.fami. erc.iuncta gl.ord.in l.ſi donatione.C.de coll.gl.or.in Auth. unde ſi parens. C. de inoffi .teſta.Quod tamen intellige quando merita ſunt condigna & æquiualentia donationi, uel ſunt talia quę commodo pecuniario æſtimari non poſſunt: non uerò ſufficeret quod ſint obſequalia, ad quæ ipſe filius tenetur: text. eſt not.in l.ſi pater.§.ff.de dona.Item adde quod talia bene merita debent probari per filium,non autem ſufficeret confeſſio patris uel matris, dicentis ea recepiſſe etiam cum iuramento:quia agitur de præiudicio aliorum filiorum quibus nõ poteſt præiudicare in legitima,licèt hoc caſu ualeret donatio & confeſſio patris tanquàm donatio ſimplex, ſalua & deducta legitima aliorum:argumento tex tus in l. qui teſtamentum. ff. de proba. textus in lege.ſi forte. ff. de caſtren. peculi.text.in l.nec adieci. ff. pro ſocio.textus in l. ſi uerò. §. idem Papinianus. ff mandati.textus in l.Lucius.la 2.§.quiſquis.ff.de lega.2.textus in l.Lucius.§ Semproniæ.de leg.3.tex.in l.cũ quis decedẽs. §.Titia.eo.tit.tex.in l.qui uxori.ff.de auro.& argen. lega. text. in l. Aurelius. §. fin.ff.de liber.lega.text.in l.2. C.de falcidia.adiect.lega.& utrobique docto.& in effectu iſtam ſententiam & reſolutionem in hoc articulo ponit glo. ord.in l. ſi donatione.C.de colla.& ibi. communi.doctor. Ex quibus infertur notabilis doctrina & concluſio, quod confeſſio facta ab eo qui liberè actum, uel contractum uel diſpoſitionem non poteſt facere propter qualitatem perſonæ uel preiudicium tertij, eſt nulla uel ſuſpecta, & ei non ſtatur niſi uerè et realiter probetur illud quod continetur in confeſſione,et neceſſariò requiratur pro ualiditate eius,et in expreſſo iſtam doctrinam et concluſionem ponit Bart. in l. ſi fortè.ff.de caſtren.pec.idem.Bar.in l.per diuerſas.C. manda.idem Bartol. in Authentic. ſi quis in aliquo documento. C. de ædendo. idem Bartol. in l. ſciendum. ff.de uerbor. oblig.2.colum.num. 3. et 4.et ibi commu. docto. idem Bart. per text. ibi in l. doli clauſula. §. diuerſum. ff. de noua. et ſic ex prędictis habes, quod in hoc iſta donatio remuneratoria eſt priuilegiata, ut non conferatur. Confirmatur etiam quia in pluribus alijs eſt priuilegiata. Primò quia licet donatio ſi excedit quingentos ſolidos, requirat inſinuationem, ut in l. ſancimus.et in l. penultim. C. de donat: tamen donatio remuneratoria non. textus eſt iuncta gloſſa ſingu.et ordi. in l. Aquilius Regulus. ff. de donat. et ibi notat Alber.Paul.Imol. et commu. docto.

Secundò quia licet donatio ſemel perfecta poſſit reuocari per ſuperuenientem ingratitudinem, ut in l. fina. C. de reuocand. donat. tamen iſta donatio remmuneratoria non, tex.eſt in l. ſi pater. §.1.ff.de dona. & ibi comm.doct.

Tertio

Tertiò quia licet donatio iam perfecta reuocetur per ſuperuenientiam liberorum. vt in l. ſi vnquam. C. de reuo. dona. tamen iſta donatio remuneratoria non reuocatur: ita ſingul. tenet Ang. & alij doct. ibi. & Tiraq. in repetitione illius legis: & ego dixi latius in materia donationum: & alia, & plura priuilegia huius donationis remuneratoriæ vide ſingu. & meliùs quàm alibi per Iaſ. in l. hoc iure. ff. de inſt. & iure. 10. col. cum ſequentibus. eundem Iaſ. in l. frater à fratre. ff. de condi. inde. 12. col. Pala. Ru. in ſua repetitione. fo. 29. Tiraquellum in repetitio. dictæ. l. ſi vnquàm. C. de reuo. don. in verbo, donatione largitus.

24 Vndecimò infero & quæro, an lucrũ quòd filius acquiſiuit de bonis patris vel matris, conferatur? in quo articulo omiſſis pluribus & diuerſis opinionibus, quas ponit gl. ordi. in l. cũ oportet. C. de bon. quæ lib. & ibi Doct. & alijs locis dico, ꝙ iſta eſt verior & æquior opinio, ꝙ ſi filius totum lucrum acquiſiuit ex pecunia & patrimonio patris abſq; opera & labore ſuo, quia pecuniã mutuauit, vel poſuit apud campſorem, vel mercatoré vel aliter poteſt conſtare: tunc illud lucrum eſt profectitium, & venit diuidendum inter omnes fratres: ſi verò filius totum lucrum acquiſiuit ex opera & induſtria ſua, & labore proprio, & hoc poteſt conſtare: tunc illud lucrum eſt aduentitium, & ſibi ſoli quæritur: & non venit conferendum nec diuidendum cum fratribus: ſi verò ſumus in dubio: quia non poteſt conſtare, an ſit quæſitum ex ipſa pecunia & ſubſtantia patris, an ex opera, induſtria, & labore filij, tunc dimidia pars huius lucri attribuitur pecuniæ & ſubſtantiæ patris, alia verò dimidia attribuitur perſonæ filij, & eius labori, & induſtriæ: argumento tex. in l. 1. C. pro ſocio. text. in l. ſi non fuerit. ff. eo. tit. tex. in §. 1. Inſti. de ſocietate. & vtrobiq; gl. & commu. doct. vbi habetur, quod pót contrahi licita ſocietas, vt vnus ponat pecuniam & capitale, & alius operã & induſtriam, & tunc omne lucrum æqualiter diuiditur inter eos, & dimidia pars attribuitur pecuniæ & ſorti capitali, & alia pars dimidia attribuitur operę & induſtriæ: & in expreſſo iſto fundamento & ratione iſtam ſententiam & cõcluſionem tenet Bart. in l. prima. §. nec caſtrẽ. ff. de colla. bo. 3. col. nu. 5. idem Bar. in l. illud. ff. de colla. idem Bar. in l. cum oportet. C. de bonis quę liberis. idem Bar. in tracta. de duob. fratrib. 1. col. & q. Paulus & alij Doct. in doctores, in dict. l. illud. C. de colla. & ibi Iaſ. notabiliter & meliùs quàm alibi. 3. col. nu. 7. & ſecundum hanc diſtinctionem intellige l. 3. tit. 15. 6. par. Et quo ſubinfertur, quod ſi filius gubernat bona patris, & ipſe ſolus habet curam & adminiſtrationem bonorũ patris & patrimonij eius, fortè quia pater eſt ſenex & decrepitæ ætatis, & alij filij ſunt minores, ꝙ mortuo patre poteſt petere ſalarium pro tali geſtione & adminiſtratione, ꝙ habebit precipuum in diuiſione; quia ſi aliquid acquirit cũ pecunia patris, lucrum & commodum conſequitur, vel totum, vel partem ſecũdum diſtinctionem ſuperiorem, ergo hoc caſu aliquod ſalarium percipiet pro ſuo labore, opera, & adminiſtratione, arbitrio iudicis moderandum, ꝙ veriſimiliter daretur extraneo negotiorum geſtori: & illud erit aduentitium & præcipuum filij. Confirmatur etiam ex ſentẽtia & deciſione text. iuncta gl. fi. quę nõ eſt alibi in l. excepto. C. de locato. & conducto. ſecundum Bal. & Doct. ibi, & in terminis ita tenet ſolus Fulgoſius in dicta. l. illud. C. de colla. 2. col. nu. 3. & reputat ſingulare & quotidianum. & alibi non reperiri Iaſ. 4. col. num. 8. licet ipſe reprobet Fulgoſum, & teneat contrariũ nihil iuridicum allegãdo: ſed teneo opinionem Fulgoſi, quia apertè fundatur ex ſuperioribus, & videtur ęqua & iuſta, & ita practicarem. Secundò, & à fortiori ſubinfertur, quòd ſi filius aliquid acquirit aliunde de ſuo labore & perſona, vt quia ſeruit alteri, & eſt famulus eius, & quolibet anno vel menſe cõſequitur ſalarium vel mercedem, ꝙ illud nõ venit con-

conferendum nec diuidendum: ſed debet habere pręcipuum tanquam aduentitium, licet viuente patre ei pertineat vſusfructus: argumento tex in d. l. cum oportet. Duodecimò infero & quęro, quid de rebus dubijs, ſi filius quęſiuit aliqua bona viuente patre, & illa habet & poſſidet poſt mortem eius, & non pôt conſtare ex cuius bonis vel perſona acquiſiuit, an præſumantur quæſita ex ſubſtantia patris, & eius contemplatione vt conferantur, an ex induſtria, & perſona propria vt non conferantur? & reſpondeo quòd gloſſa ordinaria in l. cũ oportet. C. de bonis quæ liberis in gloſſa magna, in fin. tenet, quòd ex qualitate perſonarum & patrimonij hoc eſt preſumẽdum: ſed vera & communis opinio eſt, ꝙ illa gloſſa, & eius concluſio procedat, quando filius adminiſtrabat bona patris: ſecus verò ſi non adminiſtrabat, ſed ſeorſum habitabat: quia in dubio præſumuntur aduentitia: & non debent cõferri. ita tenet ibi Bal. & magis communi. doct. Bart. in dicto tracta. de duo. fra. 2. col. nu 4. Doctores in l. filię cuius. C. fam. erc. & in l. fi. C. de colla.

25 Decimotertiò inferò, & quæro, ſi filius nõ geſſit negotia patris, nec aliquid acquiſiuit ex pecunia, & ſubſtãtia eius, ſed res patris dilapidauit & conſumpſit, vel viuo patre pecunias vel alias res ſurripuit & furatus eſt, an mortuo patre ex teſtamento vel ab inteſtato teneatur iſte filius eas conferre? & videtur quòd non: argumento text. in l. & puto. §. ſed ſi dolo. ff. fami. erc. & in l. procul. ff. de proba. & in l. omnimodo. C. de inoff. teſta. & in l. fi. C. de reuo. don. Sed vera reſolutio eſt, quòd ſi filius erat emancipatus tenetur conferre, vel ſoluere, & reſtituere: quia contra eum eſt nata actio, & competit patri, & hæredib. eius: argumento tex. in l. ſi quis vxori §. 1. ff. de furtis. ſi verò filius erat in poteſtate, nõ fuit nata actio, ſed tantum obligatio naturalis ad reſtituendum: argumento tex. in l. ſerui & filij. ff. de furtis. vnde alij fratres, & hæredes poterunt conſequi remedio compenſationis vel retentionis, argumento text. cum materia in l. frater à fratre. ff. de cond. indeb. & in l. quod natura. eo. tit. & in l. 3. §. ſi pupillus. ff. de nego. geſt. & in expreſſo ita tenet Bal. poſt Guil. in l. filię cuius. C. fami. erc. pen col. nu. 18. & ibi Sali. pe. col. 7. q. Bal. in Authen. ex teſtamento. C. de colla. in fi. & in Auth. quòd locum. 1. col. eo. ti. Pala. Ruui. vbi valde commendat in ſua repetitione. fol. 61. 4. col.

26 Decimoquartò infero, & quæro, ſi pater donauit, & tradidit filio in poteſtate ſimpliciter aliquam rem vel quantitatem, nulla cã poſita vel adiecta, an teneatur conferre? & magiſtraliter & reſolutiuè, dico, quòd non quia talis donatio ſimplex non valet propter impedimentum patrię poteſtatis, ſed confirmatur morte. pręcedente traditione in vita: vt in l. Papinianus, iuncta gl. & cõmu. opi. ff. de dona. inter. vi. & vxo. & in l. donationes quas parentes. C. eo. tit. & in l. 2. de inoffi. dona. & in Auth. vnde ſi parens. C. de inoffic. teſtam. & in l. 2. C. ſi quis alteri vel ſibi. & in l. ſiue emancipatis. C. de dona. & vtrobique doctor. & dixi latius ſuo loco, & habet vim relicti & vltimæ voluntatis: vt in l. in donationib. C. ad legẽ Fal. quę non eſt alibi ſm Pau. ibi, & legata vel relicta filio in teſtamento vel codicillis non conferuntur, vt in l. à patre. C. de colla. cuius verba ſunt, à patre verbis precarijs in codicillis relictum extero iure capiẽs filia, ad collationem dotis vrgeri non poteſt: vnde meritò nõ confertur per regulam & doctrinam ſupra poſitam. Nec obſtat text. de iure nouo in Auth. ex teſtamento, C. de colla. vbi habetur, ꝙ ita demum ceſſat collatio dotis, & aliorum datorũ ſi pater hoc dixit expreſſe: ergo nihil dicendo nec proteſtando ſemper habet locum collatio, quia ille text. debet intelligi in donationibus ob cauſam ſimilibus doti, quia dictio, alius, alia, aliud, eſt repetitiua ſimilium: ut in l. ſi fugitiui. C. de ſeruis fugitiuis. & ibi glo. & communi. doct. tex. in l. plures apochis. C. de fi-

de inſtr.tex.iuncta gl. in l. per diuerſas. C.mandati. & dictio.oratio, vel ſermo copulatus recipit interpretationem, & proprietatem ſui copulati vel adiuncti: argumento tex.in l ti.§.cui dulcia. ff. de vino,tri.& oleo le.& in l.Seię.§.Caio.ff. de fun.inſt. Quod intellige præterquàm in duobus caſibus: Primus eſt quando pater dixit expreſſe quod talis donatio cõferatur. Secundus,eſt q̃n emergit inæqualitas inter filios:quia alius filius vel filia habet dotem vel aliquam donationẽ cõferendam,quia tunc iſte qui habet donationem ſimplicem tenetur eam conferre:tex.eſt notabilis, & expreſſus. in l.illud.ver.ad hoc.C de coll.& ibi commu. docto.& idem diſponit l.4.tit. 15.6.par. Et adde quòd iſta ſententia, & concluſio debet intelligi in donatione ſimplici morte confirmata,& ſimiliter in donatione ſimplici quæ ſtatim valeat. facta à patre filio in poteſtate, in caſibus in quibus valere poteſt, vt quia fit cum iuramento, vel ex alijs cauſis ex quibus ſtatim efficitur valida: ſi vero talis donatio ſimplex fiat à patre filio emancipato bene confertur:quia ſtatim valet abſq; confirmatione per mortem:tex. eſt in l. vt liberis.verſic.ſi.C.de colla.cuius verba sũt.emãcipatis uidelicet liberis utriuſque ſexus pro tenore præcedentium ll. ea que in ipſa emacipatione à parentib. ſuis, ut aſſolet fieri, conſequuntur: uel poſt etiam emancipationem ab eiſdem acquiſiuerint collaturis:ſi uerò talis donatio ſimplex eſt facta à matre, uel ab aſcendente ex linea materna filio, uel filię,uel deſcendenti, licet ſtatim ualeat quia ceſſat impedimentum patriæ poteſtatis,tamen non confertur niſi in predictis duobus caſibus.ſcilicet quando mater uel aſcendens expreſsè dixerit uel emerſerit inequalitas: text.in dicta.l. illud.uerſi.ad hoc.C.de coll. qui loquitur tàm in patre, quàm in matre, & alijs aſcendentib.ex utraq; linea.Et ſi queras quæ poteſt eſſe ratio per quam emancipatus tenetur conferre ſimplicem donationem,filius uerò uel filia reſpectu matris non tenetur illam conferre? reſpondeo quòd de iure antiquo ciuili filius emancipatus non ſuccedat, ſed poſteà de iure prętorio fuit cognitus & admiſſus:unde in recompenſam iniuriæ tenetur conferre. Vel aliter & ſecundò põt eſſe ratio,quia filius emancipatus magis participat de natura filiorum in poteſtate,quia in eo remanent reliquiæ patrię poteſtatis,& ſuitatis,& ſic tenetur conferre, ut filius in poteſtate qui tenetur conferre quando donatio ſtatim ualet: ſed filius reſpectu matris nec eſt ſuus, nec emancipatus,& participat de natura extraneorum qui ſunt in collatione remoti,& in effectu iſtam ſententiam, & reſolutionem ponit Bart.in d.l. 1. §. nec caſtrenſe.ff.de colla bono. 4. col. uerſic. quandoq; dat pater filio ſimpliciter.Cinus ſingu.& melius qu'm alib'.in Auth. ex teſtamento.C.de colla.1. q. poſt Dinum, quem ipſe refert & allegat: & ibi Bar. Alber. Bald.1.oppo.per 3.col.Paul. Ang.Rom.Alex.Iaſ.& cõmu.moderni.

27 Adde tamen quòd in caſibus in quib. iſta donatio ſimplex facta à patre, uel matre, uel eius linea,q̃ ſtatim ualet,licet debeat conferri, quando perſona quæ donauit hoc dixit,& proteſtata eſt,& tamen oportet, & requiritur q̃ dicat, & proteſtetur tempore ipſo donationis factę,non uerò poſtea ex interuallo: quia iam eſſet queſitum eius patri, & nõ poſſit ab eo auferri: ita probat ſingulariter tex.in dict.l.illud.C.de colla.in finalib. uerbis.ibi, niſi huiuſmodi legem donator tpe donationis ſuæ indulgẽtię impoſuerit: & ad hoc notãt & commẽdãt ibi Odoſ.Pet Cinus, Iaco. Butri.Bar Alb. Bald. Pau. Sali. & commu. docto. facit etiam text.in l.quoties.ff.ſo.ma.tex.in l. unica.§.accedit.C.de rei uxo.actio.tex. in l.item Labeo.uerſic,ſed etiam.& uerſ. ſed pone.ff.fami. erc. text. in l. 1.in fi. ff. de ſol.text.in l.licet.C.qui po.in pig.h a. tex. in l. perfecta donatio. C. de dona. quę ſub modo,tex.in l.1.§.ſi quis ſimpliciter.uer.adijcitur.ff.de uerb. oblig. tex. in l.duos.§. 1. ff. de duobus reis.ſi uerò iſta

iſta donatio, ſimple fixa: à patre filio in poteſtate, quando ſtatim, non ualet, ſed morte uenit confirmanda, poterit pater quocunque tempore uſq; ad mortem dicere & proteſtari, ut conferatur.

28 Aduertendum tamen quòd uidetur ꝙ talis donatio ſimplex in dubio uideatur data uel tradita pro legitima & Per conſequens ueniat conferenda, argumẽto text. ſing. in l. cum quo. de peculio. §. fi. ff. ad l. Falc. ubi habetur, quòd ſi teſtator in uita ſimpliciter dedit hęredi tantum quantum ſibi competeret pro quarta Falcidiæ, & poſteà diſtribuat reliqua bona in legatis, non poteſt detrahere Falcidiam: cuius uerba ſunt, ſepius euenit nè emolumentum eius legis hęres cõſequatur nam ſi centum aureorum dominus, uigintiquinq; alicui dediſſet, & eũ inſtitueret heredem & dodrantem legauerit, nihil aliud ſub occaſione legis Falcidię interuenire poteſt: quia unius uidetur hæredi futuro prouidere: quem text. in ſua principali deciſione ſummè notat & commendat ibi Bar. Alber. & cõmun. doctor. quia notabiliter reſpondeo quòd ille text. & eius diſpoſitio non obſtat: quia ibi teſtator expreſsè dedit, & donauit ea mente vt in quartam Falcidiæ computetur: non uerò alias: & ita tenet ibi Dinus, Albe. & antiqui. ergo in noſtro caſu donatio ſimplex ita demũ conferatur, quando pater dixit expreſsè. Sed certè iſte intellectus nõ placet, quia ibi non apparet teſtatorem dixiſſe ꝙ cõputetur in quarta Falcidię: vnde aliter & ſecundò reſpondeo, ꝙ ibi teſtator ſimpliciter tradidit: unde in dubio uidetur dare & ſoluere pro quarta Falcidię: ſecus uerò ſi expreſsè donaret per uerba apta & congrua donationis: quia tunc præcipua habetur, & non computatur in quarta Fal. ita tenet ibi Bar. idẽ Bar. in l. 1. §. ſi parens. ff. ſi à pa. quis ſuc. manu. Ex quo infertur, quod in caſu & quęſtione noſtra, ſi pater ſimpliciter traderet rẽ uel pecuniam filio, tenetur eam conferre: ſi uerò expreſsè donauit, confirmatur morte, & pręcipua habetur, & non cõfertur: ſed ſimiliter iſtę intellectus non placet, quia in dicto. §. fin. non conſtat ꝙ teſtator ſimpliciter tradidit uel donauit uñ tertiò notabiliter rñdeo, quòd in dict. §. fi. teſtator in uita tradidit hęredi tantum quantum erat quarta Falcidię, & ex hoc præſumptio maxima inducitur quòd in dubio noluit cõputare in prędicta quarta: ſecùs uero ſi minus uel plus daret. ex quo deducitur & infertur ꝙ idem eſſet in legitima filij, nam ſi pater uel mater ſimpliciter traderet uel donaret filio tãtum quantum ualet legitima ſua, debet conferri, aliàs ſi minus uel plus traderet uel donaret, non deberet conferri. ita probat text. qui ſic debet intelligi, in dicto. §. fi. text. in l. Papi. §. ſi quis mortis. ff. de inoffic. teſtam. text. in l. ſi quando. §. & generaliter. C. eo. tit. & in expreſſo ita tenet & declarat ſingu. Ange. de Peru. & Io. de Imo. in dict. l. cum quo, de peculio. §. fi. ff. ad l. Falc.

Decimoquintò iuxta prædicta notabiliter quæro, ſi pater remittat filio in poteſtate uſumfructum bonorum aduẽtitiorum, an teneatur filius omnes fructus perceptos uel commodum & æſtimationem eorum conferre? & breuiter & reſolutiuè teneo ꝙ non, etiam ſi fructus ſint extãtes, uel ex eis ſit factus locupletior; quia iſta propriè non eſt donatio ſed quædam remiſſio, & refutatio, & abdicatio iuris patri competentis: quę ſtatim ualet, non ſpectata mortis confirmatione, nec pręcedente aliqua traditione in uita: & non poſſunt alij filij uel hęredes patris, aliquid petere uel uendicare: ita probat text. ſingul. & unicus, in l. cùm oportet. §. ſin autem. C. de bonis quę libe. cuius uerba ſunt, ſin autem res ſibi memorato modo acquiſitas parens noluerit retinere, ſed apud filiũ, uel filiã, uel deinceps alias perſonas reliquerit, nullam poſt obitum eius licentiam habebit heredes eundem uſumfructum, uel quòd ex hoc ad filium peruenit, ſibi uendicare, ſed quaſi diuturna donatione in filium celebranda, iſta cauſa intelligatur, vt eundem uſumfructum poſt

obitum patris ipſe lucretur: & illú text.
in ſua principali deciſione reputat ſing.
& vnicum Bal.ibi, quem legit in §. prę-
cedente.& ſummè notant & commen-
dant cæteri doctores.idem Bal. in §. cũ
autem.eiuſdem legis.gl.,or.in l. 2. C. de
inof.don.& ibi Bal.& commu.doct.glo.
or.in l. ſi longiùs. §. filiusfa. ff.de iud. &
ibi Bar.& commu.doct.idem Bart. in l.
frater à fratre.ff.de cód.indeb.pen. col.in
fi.Vitalis Nemauſéliſ in trac.de coll.8.q.
29 Quòd extende, modo remittat ius
vſusfructus, mó ipſos fructus. Item mó
remittat in perpetuum reſpectu ſuturi
temporis, mõ ſimpliciter, quia ſemper
cenſetur eſſe generica & vniuerſalis re-
miſſio pro toto tpe futuro: argu.tex.
in l.Lucius.ff.de fun. inſtr.tex .in grege.
ff.de lega.1.& in l.peculium.ff.de leg.2.
ita tenet Bal.in Auth.excipitur.C.de bo
nis quę libe.fi.col.& q.quę ſequũtur alij
doctor.Quòd limita & intellige, qñ ex-
preſſe donaret vel remitteret: ſecùs ſi ta-
citè permitteret filio percipere fructus,
quia tantum valebit donatio pro illo tē
pore quo tacuit & permiſit: non verò
aliàs: ita Pau.ibi in d.§.ſin aũt.argumē-
to illius tex.in quantum, dicit, ſed quaſi
diuturna donatione in filium celebran-
da, quaſi dicat ꝙ videtur facta donatio
tantum de die in diem.Confirmatur ẽt,
quia præſumptio & acquiſitio quæ reſul
tat ex patientia, non plus ſe extendit q̃
ipſa patientia ſe extenderit: argum. tex.
in l. 1.§.Iulian.ff.de iti. actuq; priua. Et
in expreſſo per illum tex. cum ratione,
ꝙ prædicti fructus vel commodum eo-
rum nó conferantur, tenet Bal.in Auth.
ex teſtamento.C.de colla.4.col.in fin.&
ibi Philippus Dec.1.col nu. 1. Ange:de
Peruſ.in d.§.ſin autem, licet Iaſ. teneat
contrarium in d.Auth.ex teſtamento, 1.
col.nu.1.motus ex regula quæ habet, ꝙ
donatio quæ ſtatim valet regulariter de
bet conferri.Sed certè non obſtat quia in
noſtro caſu & quæſtione expreſſe repe-
ritur diſpoſitum quòd non conferatur
vt in dicto. §. ſin autem. Confirmatur
etiam primo per text.not. in propoſito.
in l. ſi ſponſus.§.ſi maritus.ff.de dona. in
ter vi.& vxo.ubi habeť, ꝙ licet dona. in
ter maritum & vxorem non valeat, ta-
men poteſt vnus fauore alterius remitte
re & repudiare hęreditatem vel legatũ
ſibi relictum, vt ueniat & acquiratur, al
teri qui forte ſubſtitutus eſt, vel ſucceſ-
ſor ab inteſtato. Secundò confirmatur
per text.in l. qui autem. ff. de his quæ in
fraud. credi. vbi habetur, quòd debitor
poteſt remittere & repudiare hęreditatē
vel legatum ſibi relictum in fraudem
creditorum, quia non diminuit patrimo
nium ſuum, ſed deſinit adquirere. Ter-
tiò confirmatur per tex.ſingu.& ſubtilē
in l.4.ff.de iure dot.vbi habetur, quod re
miſſio vſusfructus adeò valet & eſt fir-
ma, quòd ſtatim quæritur, & conſolida-
tur cum proprietate, & iudicatur vna &
eadem res, & nó quid diſtinctum ab ea,
ergo ſicut proprietas bonorum aduen-
titiorum non confertur, ita nec vſusfru
ctus ei conſolidatus: quia in materia col
lationis tantùm debent conferri bo-
na propriè habita ab hæreditate eius, de
cuius ſucceſſione tractatur: vt in l. vt li-
beris.C.de coll.& in l. quoniam nouel-
la.C. de inoffic. teſtam. Et ſic ex prædi
ctis pater reſolutiuè, quod donatio ſim-
plex facta à patre vel matre vel eius li-
nea, non confertur, præterquàm in tri-
bus caſibus. Primus eſt quando dona-
tor hoc dixit & voluit expreſſè. Se-
cundus eſt quando emergit inæqualitas,
quia alius haber quòd conferat. Tertius
eſt quando pater vel mater tantundem
donaſſet filio, quantum eſſet ſua legiti-
ma. Hodie autem de iure Regio indiſtin-
ctè talis donatio ſimplex facta à patre fi-
lio in poteſtate, vel emancipato: vel à
matre, vel eius linea, non confertur: ſed
præcipua habetur, & in ea vř filius me-
lioratus, dum tamen non excedat ter-
tium & quintum bonorum, licet emer-
gat inæqualitas, & alius filius habeat
quid coferendum: ita expreſſè diſponit
lex.26.ſupra his ll. Tauri.& iſte eſt eius
verus ſenſus & intellectus. Nec obſtat
lex.29. in eiſdem legibus Tauri, quæ
ex-

expreſsè dicit ꝙ dos & donatio propter nuptias, & aliæ donationes conferuntur, quia debet intelligi de ſimilibus donationibus, ſcilicet ob cauſam: non autem de ſimplicibus: argumento text. in Auth. ex teſtamento. C. de coll. iuncta cõmuni ſententia & reſolutione, de qua ſuprà, & in terminis ita tenet & declarat Rode. Suar. in repetitione. l. quoniam in priorib. C. de inoffic. teſta. fo. 91. 3. col.

30 Pulchrum tamen dubium eſt circa prædictam legem. 26. Tauri, ſi talis donatio ſimplex plus computetur & conferatur in legitima, vt in reſiduo tantum videatur filius melioratus, an verò tota donatio computetur, & conferatur in tertio & quinto, vt cenſeatur melioratus in ea: & vltra hoc habeat etiam legitimam: & reperio quòd ſolus doctor Pala. Ruui. in ſua repetitione. c. per veſtras. de dona. inter vi. & vxo. fo. 96. 3. col. verſic. intellige. etiam tenet, quòd priùs & ante omnia computetur & conferatur in ipſa legitima, quia in dubio magis videtur pater vel mater debitum ſoluere quàm donare: ergo cum legitima filij ſit quaſi debita, prius videtur eã ſoluere: & ſubdit, quòd ſic intellexit ipſe & alij auditores regales illam legẽ qñ eam conſiderunt. Sed ſalua eius pace ego firmiter teneo contrarium, imò ꝙ talis donatio ſimplex nullo modo computetur nec conferatur, ſed ſit præcipua & in ea tota videatur filius melioratus, & inſuper habeat legitimam: quia ſicut de iure communi donatio ſimplex facta à patre filio in poteſtate, morte confirmata, vel à matre, vel eius linea non conferebatur, vt ſupra dictum eſt: ita hodie prædicta lex Tauri vult, quòd indiſtinctè talis donatio facta à patre filio in poteſtate vel emancipato: vel à matre, vel eius linea non conferatur. Et pro hac mea ſententia & concluſione pondero ſingulariter & ſubtiliter illam legem. 26. multipliciter. Primò, inquantũ dicit, quòd modo pater vel mater donet in vltima voluntate, modo in cõtractu inter viuos, videtur filium melioratum: ſed relicta in vltima voluntate ſunt præcipua & non conferuntur: ergo ſimiliter iſta donatio cùm hac in lege quo ad hoc æquiparentur. Secundò, inquantũ dicit illa lex, quòd licet pater vel mater nihil dicat, cenſeatur filius melioratus: ſed melioratio eſt extra legitimam, & habetur præcipua & non confertur: ergo nec iſta donatio ſimplex loco eius ſurrogato. Tertiò inquantum illa lex in fi. dicit, quod ſi eſt donatio magna, valeat in tertio & quinto, & in legitima: ergo ab ordine literæ apertè colligitur ꝙ priùs cẽſeatur filius melioratus in tertio & poſtea in quinto, & inſuper ſi donatio excedat tertiũ & quintum, habeat legitimam: ergo nullo modo priùs debet cenſeri donatio facta pro legitima. Quartò in quantum dicit illa lex, quòd donatio facta filio intelligatur melioratio in tertio & quinto, vt ei vel alteri nõ poſſit fieri melioratio, niſi in reſiduo tertij & quinti: ergo ſi priùs eſſet computanda & ſoluenda legitima, bene poſſet alteri fieri melioratio. Quintò & ſingulariter, quia ita demum donatio ſimplex quam pater facit computatur in legitima & videtur facta pro legitima, quando eadem quantitas & ſumma eſt data, vt eſt text. ſingularis, ſecundum verum intellectum in dict. l. cum quo. de peculio. §. fi. ff. ad l. Falcid. & ſuprà concluſũ eſt: & certè iſtud teneo pro firma veritate, & ita practicarem iudicando & conſulendo: & contrarium tenentes deciperentur: & in effectu ita videtur tenere Rode. Suar. in ſua repetitione. l. quoniam in prioribus. fo. 90. 3. col. uerſic. & ſunt hæc notanda. &c.

Item ẽt ex prædicta. l. 26. Tauri videtur pulchrè & ſubtiliter inferendum, ꝙ hodie, omnis donatio ſimplex facta filio in ptãte ſtatim valeat & teneat, ſine eo ꝙ confirmetur morte, ſi interueniat traditio, & poſteà non poſſit reuocari: & ſimiliter donatio ſimplex nulla interueniente traditione confirmetur morte, licet antè poſſit reuocari: quia prædicta lex 26. dicit, ꝙ talis donatio habet vim

meliorationis, ſed melioratio eſt valida & perfecta cum tradit ione, & nō eget confirmatione: ſi verò fiat ſine traditione, valet, & confirmatur morte, ſed poteſt antè per patrem reuocari, vt apertè diſponit lex 17. Tauri: ergo hodie q̄libet donatio ſimplex ſortitur eandem vim & naturam meliorationis. Sed teneo contrarium, imò quòd debet intelligi & regulari ſecundum diſpoſitionem iuris communis. Néc obſtat prædicta lex 26. Tauri; quia debet intelligi quòd poſt mortem patris, & ſic poſtquàm tā donatio ſimplex eſt valida & perfecta, habeat vim meliorationis, vt non conferatur: ſicut nec ipſa melioratio cōfertur, & non fiat in hoc diſtinctio illa quę de iure communi in collatione fiebat, vt ſupra proxime dixi & probaui.

31 Quo ad quintum principale, ſcilicet quæ requirantur ad hoc vt habeat locū collatio, dico, q̄ requiruntur ſequentia. Primum requiſitum eſt, quòd ille qui petit collationem, & ille à quo petitur, ſint de liberis & deſcendentibus illius de cuius hæreditate agitur. Ex quo ſequitur, quòd inter collaterales, vt aſcendentes, vel extraneos non habet locum collatio vt latè dixi ſuprà in 3. q. principali: imò quod magis eſt, ad hoc vt inter liberos deſcendentes habeat locum collatio requiritur, quod veniant ad ſucceſſionem tanquàm liberi, ex primo capite: non vero tanquàm agnati vel cognati, ex 2. vel 3. capite: iuxta diſpoſitionem tex. in l. 1. §. ſed videndū. ff. de ſucce. edict. quia tunc reputarētur collaterales, qui in hac materia collationum repelluntur: et in expreſſo iſto fundamento, et ratione ita tenet Bal. in l. ſi emancipati. C. de collа. 3. col. nu. 3. quod eſt notabile, et ſubtile: et idem tenet ibi Aretinus ſi. col. in fin. Alex 3. col. Philippus Decius 6. col. qui dicit hanc eſſe magis communem opinionem.

Sed aduertendum quòd contrarium videtur de iure verius: imo quòd inter eos habeat locum collatio, modo ſuccedant tanquàm liberi modo ſuccedant tanquā agnati vel cognati. Primò quia ex quocunque capite velint ſuccedere, tractantur vt filij, et ſuccedunt tāquàm ſui, et habent tempus anni conceſſum filijs et deſcendentibus ad petendam ſucceſſionem, vt in l. 1. § largius ff. de ſucce. edic. et in l. pe. §. filius ff. quis ordo in bono. poſſ. ſerue. et in l. de bonis. §. 1. ff. de Carbo. edic. Secundò quia eadem rō collationis militat hoc caſu, quando ſuccedūt ex 2. vel 3. capite tanq̄ agnati vel cognati ſicut in alio quando ſuccedunt ex primo tanquā liberi: ſcilicet ratione inuidiæ, et diſcordiæ euitandæ inter fratres: et ex his fundamentis iſtam ſententiam et concluſionem contra communē tenet Fulg. in d. l. ſi emancipati. ſi. col. Roma. 9. col. nu. 24. Iaſ. licet non ſe firmet. 7. col. nu. 36. Curtius 7. col. nu. 28. et iſta vſ mihi magis vera et iuridica opinio.

Secundum requiſitum eſt, quòd tales deſcendentes ſuccedant titulo vniuerſali, non particulari legati vel fideicommiſſi, quia tunc poſſent habere legatū vel fideicommiſſum: et non tenerentur conferre dotem, vel donationem quam receperūt à patre vel matre in vita, quia non ſuccedit tanquam hæres, ſed tanq̄ extraneus: text. eſt in l. a patre. C de colla. cuius verba ſunt, à patre verbis precarijs in codicillis relictum, extero iure capiens filia, ad collationem dotis vrgeri non poteſt; et ibi gl. or. et commu. doct. text. notabilis et expreſſus in l. ſi pater pro filia. ff de collatione dotis. cuius verba ſunt ſi pater pro filia dotem promiſerit, deinde exhæredatæ, vel emancipatæ et præteritę legatum dederit, habebit filia etiam dotem præcipuam et legatā. Quòd intellige niſi ex tali donatione et legato reſultaret inofficioſa donatio, quia tunc reſiduum teneretur reſtituere: vt in Auth. vnde ſi parens. C. de inoffic. teſt. et in l. 1. et per totum. C. de inoffi. dona.

Tertium requiſitum eſt, quòd bona quę petuntur cōferri proceſſerint de patrimonio illius, de cuius hæreditate et ſucceſſione tractatur, tex. eſt in l. vt liberis.

beris.C de colla.in fi.ibi, vt in diuidendis rebus ab inteſtato defuncti parentis, cuius de hereditate agitur, eadem dos vel ante nuptias donatio ex ſubſtantia eius profecta,conferatur.et ibi commu. docto.

Quartum requiſitum eſt, quòd illud quod petitur conferri ſit acquiſitum in vita eius de cuius ſucceſſione tractatur: ſecus ſi poſt mortem:vt legatum, vel fideicommiſſum,vel donatio cauſa mortis,vel donatio quæ morte confirmatur: text.eſt in l. filiam cum fratribus. C. de colla.Quintum requiſitum eſt, quòd liberi deſcendentes inter quos agitur de collatione faciẽda ſint tales, quib.debeatur legitima,vt ſuprà dixi,in 3. quæſtione principali.

32 Sextum requiſitum eſt , quòd filius vel deſcendens qui debet conferre,velit ſuccedere:quia aliàs ſi vult ſe abſtinere & renunciare ſucceſſioni patris, vel matris,vel aſcendẽtis,non tenetur cõferre, ſed poteſt retinere quod eſt ſibi datum: & ſi quid eſt promiſſum,poterit petere. tex.eſt in l.fi.ff.de colla.dotis,cuius verba ſunt,fuit quæſtionis,an ſi ſua hæres filia patri cum fratribus contenta dote abſtineat ſe bonis,compellatur eam cõferre?& diuus Marcus reſcripſit,non cõpelli abſtinẽtem ſe ab hęreditate patris, ergo non tantum data apud maritum remanebunt, ſed expromiſſa exigentur etiam à fratribus:& ibi notãt & commẽdãt Dinus,Bart.Albe.& cõmu.doct. antiqui.tex.in l.2. §.ſi tres.ff.de colla. bono.text.in l.ex cauſa donationis. C. fami.erc.& ibi notãt Bal.Sali.& communiter doctores, & iſtam regulam & doctrinam ponit Bal.in l.ſi emancipati. C. de colla.in finalib.verbis:& ibi Iaſ. pen. col.nu.35.Philippus Decius antepe. col. nu.11.& communiter moderni.

33 Quòd intellige,quando donatio quę venit conferenda,non eſt inofficioſa:ſecus verò ſi ſit inoffic. & tãgat legitimã aliorum filiorũ:&hodie in noſtro regno excederet legitimam ipſius recipientis, & tertium & quintum bonorum patris vel matris quia tunc licet vellet ſe abſtinere , & renunciare ſucceſſioni eorum, tenetur reſtituere illud reſiduum quòd tangit legitimam aliorum filiorum: tex. eſt in Auth. vnde ſi parens. C.de inoffi. teſta.text.in l.1.2.& per totum.C.de inoffic.dona.& vtrobiq; doct. tradit etiã plenè Bar. in l.Titia.§.Imperator. ff. de leg. 2. & in expreſſo in materia noſtra ita tenet Bal.in l.ſi emancipati C.de colla.in finalib. verbis. & ibi cõiter moderni,& idem diſponit lex.4.tit.15.6.par.

Aduertendum tamen qòd hoc procedit clarè & abſque dubio in donatione merè lucratiua:ſed pulchrum & ſubtile dubium eſt,quid in dote , ſi pater vel mater dedit filiæ immenſam , & inofficioſam dotem , quę excedat tertium & quintum,& legitimam ipſius filię dotatæ,& tangat legitimam aliorum filiorũ: an talis filia dotata teneatur reſtituere illud reſiduum quod tangit legitimam aliorum filiorum, licet velit ſe abſtinere à ſucceſſione parentum?& certè ſi loquimur matrimonio iam ſoluto, talis filia dotata vel eius hæres tenetur reſtituere:quia poſtquàm eſt reuerſa ad filiam,habet ex cauſa lucratiua, vt in l.Męuia.§.fi.in fi.& ibi gl.ord.& cõi. doct. ff. ſolu.matri. ſi verò loquimur conſtante matrimonio,tunc eſt maximum dubiũ, & procedit quæſtio noſtra & videtur q, non teneatur filia nec maritus eius illud reſiduum, nec aliquam partem in qua dos eſt inofficioſa,reſtituere.

Primò quia conſtante matrimonio dos pertinet marito ex cauſa onerosa. vt in l.pro oneribus.C.de iure doti.& in l.ex promiſſione.ff.de acti.& obliga. & conſtat quod pater vel mater vel quilibet debitor poteſt bona ſua alienare titulo oneroſa,ēt in fraudem filiorum vel creditorum,qñ recipiens non participauit de fraude:tex.eſt in l. fi.ff.de his quę in fraudem credi .tex. in l. pe.C.de reuocan.his q̃ in fraud.cred. geſta ſunt.text. in l.fi.in fi.ſi quid in fraud. patron. text. glo. ord. & communiter doctores,in §. item ſi quis in fraudẽ. Iuſtit.de actioni.

Secundò & in expreſſo facit text. in l.fin,§.ſi à ſocero.ff.de his quæ in fraud. cred. vbi habetur, ꝙ ſi pater vel mater in fraudem creditorum dotauit filiam, non poſſunt creditores reuocare illam dotem & aliam actionem conſtante matrimonio, niſi maritus participauerit de fraude per quem tex.dicebat ibi ſingulariter Bar.ꝙ ſi pater vel mater dotauit filiam ſpuriam & incapacem, non põt fiſcus auferre vel confiſcare prædictam dotem conſtante matrimonio : & ibi ſequitur & commendat Ange.Cuma.& alij doct.& in expreſſo in noſtra quæſtione principali illam ſententiam, & cõcluſionem tenet docto.de Segura in repetitio.l. coheredi.§.cùm filiæ.ff.de vulga.& pupil.12.fol.3.col.verſi. premitte, cum pluribus ſequentibus: ſcilicet quod conſtante matrimonio non teneatur maritus dotem inofficioſam vel partẽ eius reſtituere. Sed his non obſtantib. contrarium eſt tenendum, imò quod pars dotis quę eſt inofficioſa reſtituatur alijs filijs, etiam conſtante matrimonio. Primò per prædicta iura ſuperiora, quæ diſponunt quòd filius vel filia qui volũt ſe abſtinere ab hæreditate patris, vel matris, teneātur illud quod immensè eſt ſibi donatum in preiudiciũ legitimæ aliorum, eis reſtituere. Secundò & in ſpecie per text.ſingu. & expreſſum in l. vnica. C.de inoffic.dotib. maximè ſecundum ſecundam lecturam veram & comm.approbatam: vbi dicit, quòd ſicut donatio mera & pura reuocatur, quando eſt inofficioſa in fraudem legitimæ filiorum: ita etiam quando eſt inofficioſa dos : & licet text. non dicat nec aperiat an intelligatur conſtante matrimonio, vel eo ſoluto: tamen cum tex.& doctores loquātur ſimpliciter & indiſtinctè, vtroque caſu debet intelligi : & in expreſſo ꝙ etiã ille text. intelligatur & procedat conſtāte matrimonio, tenet ibi Pau.de Caſt.2. col.& tenet ſingu.Pal.Ruui. in ſua repe.c.per veſtras.fo.96.2.col.nu.6.vbi refert, ꝙ cum iſte caſus accidiſſet in Cancellaria Regia, fuit valdè dubius: ſed ita iudicauit ipſe & alij auditores. Pro qua ſententia & concluſione eſt hodie iſta noſtra lex.29.ll.Tauri. quæ expreſsè hoc diſponit: & ſi quęras, quæ poteſt eſſe ratio quare creditores veri non reuocant alienata per debitores titulo oneroſo, niſi vterque participet de fraude, tàm debitor quàm recipiens, filij verò reuocant dotem inofficioſam, etiam fraude mariti non interueniente nec probata: põt reſponderi, ꝙ titulus dotis non eſt ita oneroſus ſicut alius titulus : quia in alio titulo emens uel recipiens dedit verũ p̃tium loco rei, & tranſiuit in patrimoniũ aliennatis, quod non eſt in dote . Vel aliter, & ſecũdo põt rũderi, ꝙ creditores indiſtinctè reuocant in totum, & ſi agitur de maiori præiudicio: ideo requiritur ꝙ vterq; participet de fraude, filij verò reuocant quatenus tangit legitimã eorum. Vel aliter, & tertiò poteſt reſpõderi, ꝙ filij habent ius in re in bonis patris, vel matris, & debent habere legitimam in ipſis rebus, ſubſtantia, & patrimonio eorum, vt in l.ſcimus.§.repletionem.C.de inof.teſt. vnde meritò tam quàm reales creditores poſſunt reuocare immensè donatum vel datum pro dote, alij verò creditores ſunt merè perſonales, reſpectu perſonæ non reſpectu bonorũ, ideò nõ ita faciliter reuocant.

Circa predicta tamen cadit ſingula-
35 re, & neceſſarium dubium, quod tempus inſpiciatur ad hoc vt donatio vel dos data filio vel filię à patre vel matre dicatur inofficioſa? & certè articulus eſt valdè dubius, & non benè deciſus de iure communi : & in eo maximè inſudaui ut magno labore & ſtudio illum redderẽ clariſſimum : & breuiter & reſolutiuè dico, quòd tàm de iure communi quàm regio, debet inſpici tempus mortis ipſius patris vel matris: quia legitima debetur filijs habito reſpectu ad bona quæ pater vel mater habet tp̃e mortis, & non alio: tex.in eſt in l.cum quęritur.C.de inoffic.teſta. tex.in Auth.nouiſſima.eod tit.text in l. ſcimus. §.repletionem.eod. titu.text.in

l. etiam. §. ſi patronus. ff. de bonis libe. text. in l. ſi patronum ex debita. §. fi. eo. tit. text. in l. fi. ff. ſi quid in frau. patron. text. in Auth. de nuptijs. §. quia uerò ha ctenus. colla. 4. text. in l. 1. §. ſi impuberi. ff. de colla. bono. Ex quo in terminis no ſtris notabiliter inſero, quod ſi tempore factæ donationis donatio fuit inofficioſa, & poſtea non creſcunt bona & facul tates patris uel matris, illa donatio reuo cabitur habito reſpectu ad tempus mor tis, computando bona quæ erant tempo re donationis, ut fiat eorum unus cumu lus: & ualebit donatio in quinto bono rum ſi fuit facta extraneo: uel in tertio & quinto & legitima, ſi fuit facta filio uel deſcendenti: & reſiduum erit legiti ma aliorum: ita probat tex. formalis & expreſſus in Authen. unde & ſi parens. C. de inoffi. teſtam. cuius uerba ſunt, un de & ſi parens in quendam liberorum uel in quoſdam fecit immenſam dona tionem, quiſque tantum ferat ex hæredi tate nomine Falcidiæ, quantum poterat ante donationem deberi: & ibi notat & commendat Pau. de Caſtr. & commun. doct. text. in l. 1. & per totum. C. de inof. do. Confirmatur ratione, quia aliàs ſi ita non fieret cumulus & computatio, ſem per poſſent parentes defraudare filios in uita, ſi tantum ex bonis quæ habet tem pore mortis deberetur.

Secundò inſero, quòd ſi donatio non fuit inofficioſa tempore quo fuit facta, ſed poſtea diminuitur patrimonium pa tris uel matris, debet haberi conſidera tio ad bona quæ habebat tempore do nationis & etiam tempore mortis, & fie ri eorum unus cumulus, & tantum uale bit in eo in quo non redditur inofficio ſa, ultra uerò non: ſicut diximus in ſupe riori caſu: & in expreſſo ita tenet Pet. de Bella. per. in l. 1. C. de inoffic. don. fi. col. & q. & ibi Mar. quem refert Cinus in 5. q. & iſta opinio uidetur mihi pura ueri tas: licet contrarium in hoc tenebat gl. ord. in d. l. 1. C. de inoffi. don. in glo. ma gna, prope fi. 9. q. & ibi Cin. 3. col. 5. q. & cũ hac opi. gloſſ. tranſit ibi. Bar. Alber. & Iacob. But. in fi. & eam expreſsè tenet & approbat Bal. 4. col. 5. q. Pau. de Caſt. pe. col. Salic. pen. col. 5. q. moti hac tantum ratione, ſcilicet quia prædicta donatio à principio fuit ualida, iuſta, & perfecta: unde ex poſt facto retractari non poteſt, argumento text. in l. perfecta donatio. C. de don. quæ ſub mo. & iſta ſententia & con. Petr. de Be. per. hodie approba tur: & confirmatur per iſtam noſtram l. 29. in finalibus uerbis, quæ eſt æquiſſi ma & iuridica attentis ſuperioribus.

Tertiò inſero, quod ſi donatio tem pore quo fuit facta, fuit inofficioſa, ſed poſteà creſcunt bona & facultates dona toris taliter quòd habito reſpectu ad tẽ pus donationis & ad tempus mortis fa cto uno aceruo & cumulo, non reſultat inofficioſa, ualet & tenet, & nõ debet re tractari, & in expreſſo ita tenet gl. ord. in d. l. 1. C. de inof. don. in gl. mag. 8. q. & ibi Cin. 3. col. 4. q. Bal. 4. col. 6. q. Sali. pen. col. 4. q. Pau. pen. col. & com. alij doctor. & iſtud idem uult & diſponit etiam no ſtra lex. 29. in quantum dicit, quòd inſpi ciatur tps mortis. Aduertendum tñ, ꝙ omnia iſta habent locum in donatione merè lucratiua, ſed in dote idem erat di cendũ de iure cõi, arg. text. in l. unica. C. de inof. doti. iuncto titulo ꝓcedẽti. de in of. dona. Sed hodie noſtra lex 29. Tauri expreſsè uult ꝙ maritus eligat, ut inſpi ciat tps dotis datæ, uel tps mortis: & rõ fundamẽtalis põt eſſe, quia titulus dotis non eſt merè lucratiuus, ſed oneroſus, ut in l. ꝓ onerib. C. de iure doti. cũ ſimilib.

Item etiam iuxta prædicta quæro, ſi pater uel mater dedit filio uel filiæ do tem, uel donationem propter nuptias, & talis filius uel filia conferat: an filius melioratus habebit & deducet meliora tionẽ de prædicta dote uel donatione propter nuptias iam unita & incorpora ta in bonis & patrimonio defuncti: uel ſolùm habebit eam de alijs bonis, non uerò dote & de donatione, quæ fuit ad ducta ad collationem: & dico quòd l. 25. ſupra eod. expreſsè decidit quod nõ. & iſte eſt eius uerus ſenſus.

Quo

36 Quoad ſextum & vltimum principa le ſ.qualiter & quibus remedijs ſit conferendum? breuiter & reſolutiuè reſpondeo, quod vno de tribus modis. Primo modo per liberationem, quando illud quod debet conferri eſt promiſſum, ſed non traditum nec ſolutum, tex.in l.2.C. de colla.& ibi gl.ord.& com.doct.

Secundò modo in medium adducendo, qñ illud quod debet cõferri eſt traditum & ſolutum: tex.eſt in l.filiæ dotem. C. de colla. & ibi gl. ord. & cõmu.doct.

Tertio modo tñ minus accipiendo, quando illud quod debet conferri eſt traditum & ſolutum: ſed non eſt in poteſtate conferre debentis, vt quia maritus poſſidet dotem datam filiæ, text.eſt in l. dotis quidem petitio.C. de colla. & ibi glo.ord. & commu. doct. & in expreſſo iſtam doctrinam & reſolutionem ponit notabiliter Bartol. vbi valdè commendat in d. l. dotis quidem petitio, C. de colla.& ibi Bal.Pau. Sali. & commu.modern. idem Bart. in l.1.§. filiam. ff.de colla.dotis.idem Bart.in l.pater filium.ff.col.& q.eod.tit.idem Bar. in Auth. de trien. & ſemiſ. §. illud quoque, in fi.colla.3.Petrus de Bellaper.in Authen. ex teſtamento.C.de colla.3.col.in fi.Cinus,in l.ſi emancipati.eod.tit.2.col.7.q.

Item adde pro complemento mate-37 riæ, quod ius conferendi tranſit ad hæredes actiuè: quia mortuo hærede qui poterat petere collationẽ poſt aditam hæreditatem, vel eo caſu quo hæreditas nõ adita tranſmittitur, poſſunt hæredes eius petere collationem, ſicut hæres defunctus poterat: text. eſt in l. 1. §. ibid.ff.de colla.bon.text.in l.ſi maritus.C. de coll. & ibi commu.doct. & ſimiliter trãſit ad hæredes paſſiuè: quia mortuo eo qui tenebatur conferre, tenebitur etiam hæres eius: tex.eſt in l.2.ff.de colla.bono.& ibi not.Barto.& comm.doct. confirmatur, quia ſicut hereditas ipſa tranſmittit, eo modo ius & qualitas eius. Secũdò cõfir matur, quia ex perſona hæredis, conditio obligationis non mutatur, vt in l. 2.§. ex his ff.de verb.oblig. Tertiò, quia ius petendi ſupplementum legitimæ tranſmittitur: quia fit ipſo iure per legem, & reputatur ius iam quæſitum, & petitio venit ad executionem iuris iam quæſita argumento text.in l.ſcimus.C. de inoff. teſta.& ibi doct.præcipuè Salic.Quartò quia ius accreſcendi tranſmittitur. vt in l.ſi ex pluribus.ff.de ſuis & legi.hær. & in l.qui patri.ff.de acqui.hære. Quintò quia ius detrahendi quartam Trebell. & Falc.tranſmittitur ad hæredes, ut in l. Marcellus.§.fi.ff.ad Treb.& in l. quamquam.C.ad l.Fal. Sextò quia ius petendi reſtitutionẽ tranſit ad hæredes, vt in l.non ſolũ. ff. de in integrũ reſtitutione.

38 Sed quia materia noſtra maximam habet cõmunionem cum cõparatione quæ fit in legitima filiorum, quæ poſt collationem inuenta fuit à iure, vt patet ex nouis legibus de ea loquentibus. maximè ex lege quoniam nouellæ. C. de inoffic.teſta. iuncta lege, ut liberis.C. de colla.& ex lege omnimodo.§.imputari.C.de inoffi.teſta.& ex l. ſi quando. §.generaliter. eod. tit. & ibi notant doctores: & notat & declarat Pau. de Caſt. in l.illud.C.de colla. 1. col. licet de iure antiquo etiam ſit inuenta in quarta falcid.quę debetur heredi inſtituto iure inſtitutionis, ut in l.in quartam, ff. ad leg. Falci. & ſimiliter inueniatur in legitima filiorum, quando expreſsè pater uel aſcẽdens dixit, quod datum uel donatum in uita computetur in legitima, ut in l. ſi non mortis.ff.de inoffi. teſta. ideo uolo hos terminos, differentias, & effectus declarare: & magiſtraliter & reſolutiuè dico, quod computatio eſt alicuius rei uel quantitatis donatæ in legitimam uel partem eius aſſumptio, & fit tantum in caſibus ſequentibus. Primus eſt, quando de iure antiquo ante Iuſtinianum pater uel mater, uel aſcendens relinqueret filio uel deſcendenti minus quàm ſit legitima, quo caſu filius uel deſcendens agebat querela inoffic.teſta.ut in l. conqueritur.C.de inoffi.teſta. nam tunc tenebatur computare in ſua legitima, bona ſibi à patre donata in uita, ut excluderetur

detetur à querela. Secundus caſus eſt, quando hodie de iure nouo poſt Iuſtinianum pater relinquat filio titulo inſtitutionis minus quàm ſit legitima, quo caſu agit ad ſupplementum, ut in l. omnimodo. C. de inoffic. teſt. nam hodie nõ agit, ſi poteſt integra legitima ſolui & repleri ex bonis ſibi donatis à patre, uel matre, aſcendente in uita, quia illa tenetur computare in prædicta legitima, & excludetur à iure agendi ad ſupplementum.

Tertius caſus eſt, quando filius ſimpliciter ſit inſtitutus à patre uel matre in ſua legitima: quia ſimiliter tunc computabit in ea bona ſibi donata à patre uel matre in uita, et ſi ſufficiant ad legitimam nihil plus petere poterit, ſi uerò non ſufficiant, petet reſiduum uirtute teſtamenti et inſtitutionis. Quartus caſus eſt, quando filius eſſet exheredatus cum expreſſione legitimę, cauſę, quę tamen poſtea non fuit probata, quo caſu filius poterit agere querela ad rumpendum teſtamentum: ſed tunc tenetur filius computare in ſua legitima, bona ſibi donata à patre uel matre in uita, ut excludatur à querela in totum uel in parte recepta.

Quintus caſus eſt, quando pater uel mater inſtituat filium uel filiam heredẽ in dote uel in donatione ſibi facta, quę de iure debet imputari, nam ualet inſtitutio licet ut proprium patrimonium filij uel filię, et non patris uel matris: ut eſt gl. not. ord. et ibi comm. opin. in l. 3. §. ſed utrum. ff. de mino. in gl. fi. et ſi talis dos uel donatio ſufficit ad legitimã, non poterit aliquid aliud petere: ſi uerò non ſufficeret, ageret ad ſupplementum: ſecus uerò ſi eſſet inſtitutus in re propria ipſius filij uel filię: quia tunc teſtamentum eſſet nullum, tanquam ſi in aliquo non eſſet inſtitutus, et cenſetur omninò prçteritus, et non ageret ad ſupplementum. Sextus caſus eſt, quando filius uel filia eſſet inſtitutus uniuerſaliter, et grauatus de reſtituẽda hereditate alteri: quia licet poſſit detrahere legitimam in qua non potuit grauari, tamen in ea tenetur computare dotẽ et prędictã donationẽ receptã: et in effectu illã ſententiam et reſolutionem probat t. x. in l. quoniam nouella. C. de inoffi. teſta. tex. in l. omnimodo. § imputari. eo. titu. tex. in l. ut liberis. C. de collat. tex. in l. illud. eod. titu. tex. in l. ſi non mortis. ff. de inoffi. teſta. et ponit ſingulariter et melius quam alibi Pau. de Caſt. in d. l. quoniam nouella. C. de inoffi. teſta. et ſi quę rar quę bona ſunt computanda? reſpondeo quod donatio facta ob cauſam, ut dos, donatio propter nuptias, et ſimilis, computatur: quia non uidetur intentiò patris, uel matris, liberè et abſolute donare, ut apertè probant prędicta iura: donatio uerò ſimplex quę ſtatim ualeat, ut quia eſt facta ex cauſa per quam ſtatim ualeat, uel ſit iurata, uel ſit facta filio emancipato uel à matre, uel à linea materna, uel filio in poteſtate, qui poſteà uiuo patre emancipetur, non computatur: niſi expresſè ſit dictum à donãte, quia intentio eius fuit liberè donare, donatio uerò ſimplex quæ ſtatim nõn ualet. ſed morte confirmatur, computatur: quia habet uim relicti: & legata uel relicta computentur. ita probat tex. in l. quando. §. generaliter. C. de inoffi. teſta. tex. in l. filium quem habentem. C fami. erc. text. in l. etiam. §. fi. ff. de bo. lib. & ratio poteſt eſſe, quia cùm pater uel mater in teſtõ nihil aliud filio uel filiæ reliquit, intentio ſua eſt, uelle quod illa donatio quam tempore mortis poterat reuocare, & ſimiliter legatum uel fideicommiſſum computetur, et habeat pro ſuã legitima: unde meritò computatur. et in expreſſo ita tenet Bart. in l. in quartam. ff. ad l. Fal 4 col. nu. 10. et ibi commu. doct. præcipuè Pau de Monte Pico. in repe. illius l. 5 5 col. nu. 62. uerſ. ſeptima concluſio. ubi uide exempla. et 59. col. nu: 66. uer. octaua concluſio eſt, et ibi Carolus Ruin. 12. col. num. 23. idem Bart. in l. 1. §. nec caſtrenſe. ff. de coll. bono. pe. col. Pau. de Caſtr. qui notabiliter loquitur in d. l. quoniam nouella. C. de inoffic. teſta. 2. col. et ibi Bald. et Iaſ. idẽ.

Pau.

Pau.in l.cùm quæritur.eo.tit.idem. Pau. in l ſi quando.§.generaliter.eod. titu. & ibi Iaſ.Bald. in l quoniam in prioribus. eo.tit.2.col.nu.6 idem Bal. Pau. Iaſon, Corneus, & commu moder in l illud. de colla.Fabia. de Giochis in repetitione Auth.nouiſſima.C. de inoffic. teſta. num.76.

59 Et ex prædictis collige, quòd vera & realis differentia inter computationem & collationem eſt, quod computatio fit tantùm in caſibus ſuprà poſitis, & non in alijs, vt dixi & probaui, collatio verò in pluribus alijs. Item computatio habet locum tantum ex teſtamento, non verò ab inteſtato. collatio vero ex teſtamento, & ab inteſtato, vt in Auth. ex teſtamento, C. de colla. Item computatio habet locum modò ſuccedat filius cum alijs filijs & deſcendentibus, modò cũ extraneis, collatio verò tantùm habet locum inter filios & deſcendentes, vt in l.1.& per totum.ff.de collat.bono. & in l.vt liberis,& per totum C.eo.tit. Item etiam circa prædicta datur talis regula, ea quæ in dictis caſibus facto teſtamento computantur omnia illa ex teſtamento & ab inteſtato conferuntur, non verò ècontra. iſtam regulam ponit text.in l.illud C.de colla & ſi replices, quod legata, vel relicta, vel donatio quæ morte cõfirmatur, computantur, tamen illa non conferuntur, vt in l.à patre. C. de colla. ergo iſta regula videtur falſa, reſpondeo quòd debet intelligi quando nihil inuenitur diſpoſitum de collatione, ſecùs ſi expreſſè inuenitur quòd non conferatur, vt hic. Vnum tamen finaliter in materia quæro, an pater vel mater, vel aſcẽdens, cui minus legitima per filium vel deſcendentem eſt relictum, teneatur cõputare in legitima quod in vita ſibi donatũ eſt à filio uel deſcendente? & videtur quod non, quia non tenetur conferre, vt ſuprà dictum eſt, ſed contrarium tenet Pau.de Monte Pico, in dicta repetitione.l.in quartam 79.col.nu.87. uerſic. quæro etiam. & hoc per argumentum à maioritate rationis, nam ſi filius computat cui magis debetur legitima, ergo ſimiliter pater uel aſcendens, ſed ego tenerem primam opinionem per rationem quam poſui ſuprà, in articulo, an aſcendentes teneantur conferre.

40 Circa quod tamen ſe offerunt pulchra, ſubtilia, & quotidiana dubia. Primùm eſt an hoc caſu dos, uel donatio propter nuptias, uel quid ſimile de ſua natura computabile computetur nepotibus in legitima, ſi minus legitima ſit eis relictum, ſicut ipſi filio uel filiæ prædefunctis cõputaretur: & uidetur quod non, quia illa tantum bona computantur quæ immediatè proueniunt ex ſubſtantia & patrimonio eius, de cuius ſucceſſione tractatur: ut in l. omnimodo.§. imputari.C.de inof.teſt. & in l.ſcimus. §.repletionem.eo.tit.& in l.quoniã nouella.eo.tit. ſed iſta dos uel donatio prouenit nepotibus ex ſubſtantia patris uel matris prædefunctæ: non uerò ex ſubſtantia uel patrimonio aui: ergo non computatur. Confirmatĩ, quia mutatione perſonæ mutatur qualitas bonorũ, & amplius non dicuntur bona primi ſed ſecundi poſſeſſoris, argu. text. in l. Paulus. aliàs incipit, per procuratorem.ff.de acq. hær. tex. in l.ſed ſi plures.§.filium impuberi.ff.de vulg.& pupi. & ex iſto principali fundamento iſtam ſententiam & concluſionem tenet Bal.in l.illam.C.de coll.2.col.nu.6. Ang.in l.in quartã. ff.ad l.Fal.ti.col.nu.9. Secunda eſt opinio principalis in hoc dubio & difficili paſſu. ſ. quod ſi nepotes ſuccedunt auo cum patruis uel auunculis, tenentur computare: quia tantum ex perſona patris uel matris defunctæ ueniunt: ſi uerò ſuccedunt cum alijs nepotibus, non tenentur computare: quia ex propria perſona ueniunt. ita tenet Io.de Imo. in l. in quartam.ff.ad l. Falc. pen. col. uerſ. ulterius. idem Imo.in l.poſt dotem.ff. ſolut. matri. Salice. in l.ſcimus. §. imputari. C. de inoffi.teſta.2.col.nu.5.

Tertia principalis opinio uera & tenenda eſt, quòd indiſtinctè talis dos, & donatio propter nuptias, & ſimile imputabile,

tabile,debet cõputari à nepotibus in legitima,ſicut cõputaretur patri vel matri eorum prædefunctis, mõ ſuccedant cũ patruis vel auunculis, modo cum alijs nepotibus. Primò per text. in l. quoniã nouella.C.de inoffi.teſt.vbi dicitur,ꝙ ſicut dos, & donatio propter nuptias vel ante nuptias confertur,à filijs vel nepotibus,ita debet computari: & licet non valeat argumentum,confertur,ergo cõputatur,vt in l.illud. C. de collat.tamen fallit in caſibus à iure expreſſis,vt ibi notatur.Secũdò facit, quia nepos vel nepotes ex filio vel filia prædefunctis,ſemper ſuccedunt repręſentatiuè ex perſona,loco,& portione eorum,modo ſuccedant cum patruis vel auunculis, modo cum alijs nepotibus, & ex hoc reſultat effectus,ꝙ ſuccedunt in ſtirpes, & non in capita,licet diſpares ſint iu numero : vt in l.2 .C.de ſuis & legi.libe.& in §. cùm filius.verſi item ſi ex duob.Inſti. de hære. quę ab inteſta.defe.& in Auth. de hære. ab inteſt.veni.§.1.colla.6.cũ alijs. Tertiò quia non debent eſſe melioris conditionis & prærogatiuæ nepotes ſuccedentes auo,quàm pater vel mater eorũ, & ex perſona hæredum conditio obligationis non mutatur:argumento text. in l.poſtulante.ff.ad Treb.& in l.ſi viua matre. C. de bonis maternis, & in l.2.§. ex his.ff.de verb.oblig.ergo dos vel ſimilis donatio quæ ſemper habet in ſe qualitatem conferendi, & computandi in ipſo filio vel filia,non mutetur in nepotibus vel deſcendentibus.

Quartò, & notabiliter, quia de iure etiam extantibus liberis dos redit ad patrem.vt in l.dos à patre.C ſolu. mat.ergo ab ipſo patre auoq; videtur prouenire nepoti vel deſcendenti, de conſuetudine tamen remanet apud nepotes & deſcendentes,vt ibi eſt gl.ordi. & commu. opi.& ſic conſuetudo aufert ab auo, & applicat nepotibus: ergo vtroque caſu ab ipſo auo dicitur prouenire,& per cõſequens eſt ab omnibus conferenda, & computanda,& in expreſſo iſtam ſententiam, & concluſionem tenet Iacob. Butri.in l.ſcimus.§.repletionem. 1.q.C. de inoffi.teſtam.Barto. in l.in quartam. ff ad l.Falc.4 col.num.12.& ibi Paul.de Caſt.pen.col.nu 9. Paul.de monte Pico in repetitione illius legis. 63. col. num. 73.qui latè proſequitur per. 12. columnas Carolus Ruinus in repetitione illius l. 10. col.num.21. Fran de Ripa.33.col. nu. 189. Paul. de Caſt. in l.illam. C.de colla.fin.col.& q.qui dicit quòd audiuit à Baldo in ſcholis,quod in hac quæſtione fuerunt Bartol.& ipſe Bald. aduocati contrarij,& quod ipſe Pau. ſemel conſuluit pro Bal.& poſtea mutauit propoſitum & conſuluit pro Barto. Roma.3. colum.nu.12.Alexan.fi.col.& q. Iaſon. in fi.Philippus Decius fin.col.Bal.ſibi cõtrarius,in l.quoniam nouella.C.de inof. teſta.2.col.nu.6.& ibi Pau.2. col. verſic. vltimo dubitatur Frãc.de Aretio,& cõmuni. docto. ibi Fabianus in repetitio. Authen.nouiſſima.eod.titu.22.col. 6.q. num. 85. Rodericus Sua.in repetitio.l. quoniam in priorib. eo.tit. fo.69. 4.col. verſicu. ſed ſupereſt quæſtio elegans. Barto.in cõſilio 190.incipiente,Gilbertus,Quòd tamen primò limita, præterquam ſi auus ſtipuletur tacitè vel expreſſe dotem reddi filię uel heredibus, quia tunc non tenentur conferre nec computare : quia non habent ab ipſo auo, ſed à patre vel matre ſecundum doct. vbi ſupra.Sed ego teneo contrarium, quia licet ex pacto, & contractu aui peruenit ad nepotes, tamen dicitur prouenire ex bonis, & ſubſtantia eius: & in terminis ita tenet Paul. in d. l. illam. & ibi alij docto.Secundò limita, præterquam ſi filius vel filia quę recepit dotem vel donationem ſit emancipatus vel emancipata, vel ſit in poteſtate, & poſtea emancipatur, quia tunc dos vel donatio pleno iure ſibi quęritur, & poſtea nepotib. & deſcendẽtib. argumento tex. in l. vni. §. accedit. C. de rei uxo. actio. ergo non tenentur conferre nec computare ſuccedendo auo : quia nõ videntur habere ab eo, ſed à patre vel matre ſecundũ eoſdem. Ex quo infertur ꝙ cũ

bo-

hodie per contractum matrimonij filius vel filia efficiatur ſui iuris, & cenſeatur emancipatus, & emancipata, nepotes & deſcendentes non tenentur conferre nec computare, ſecundum prædictos doctores, vbi ſupra. Sed ego teneo contrarium, imò quod indiſtinctè in omnibus caſibus ſuperioribus teneantur prædicti nepotes conferre & computare in ſucceſſione aui, ſicut ipſe filius & filia, pater vel mater eorũ teneretur, per fundamenta & rationes de quibus ſuprà, quæ militant in iſto caſu, & maximè per tex. expreſſum in d. l. quoniam nouella. C. de inof. teſta. vbi habetur, quod indiſtinctè dos data à patre, vel matre, auo, vel auia, conferatur & computatur per deſcendentes, modo ſint in poteſtate, modo emancipati, modo ſui iuris: & in terminis ita tenet Paul. de monte Pico, in dict. repe. l. in quartam. ff. ad l. Falc. nu. 81. verſ. 3. limita. & ibi Carol. Rui. 4. col. nu. 197.

41 Secundũ dubium eſt, ſi auus dedit dotem vel donationem propter nuptias, vel fecit aliam donationem ſui natura conferibilem & computabilem, nepoti, vel nepti, viuente patre, an conferatur & computetur ab ipſo patre ſuccedendo auo patrique ſuo? & breuiter & reſolutiuè dico, quod ſi auus dedit & fecit contemplatione filij, patriſque nepotis, vel neptis, & hoc poſſit conſtare tacitè vel expreſsè, quia ipſe filius ad hoc tenebatur, vel ex alia coniectura, quia in dubio non præſumitur feciſſe contemplatione filij, tunc ipſe filius paterque nepotis tenetur conferre & computare, ſuccedendo patri auoque nepotis, vel neptis: ſed poſtea ipſe nepos, vel neptis, teneretur conferre inter ſuos fratres in ſucceſſione patris eorum: ſimiliter etiam retento iſto caſu, ſi filius paterque, nepotis vel neptis decedat ante auum, talis nepos vel neptis ſuccedendo auo cũ patruis vel auunculis, vel cũ alijs nepotibus, tenetur conferre & computare, ſicut pater eius tenebatur cum loco eius ſuccedat: & ſi fortè cum iſto nepote vel nepte, qui dotem vel donationem recepit, concurrant alij nepotes ex eodem filio mortuo, fratreſque eius, tenerentur poſteà inter eos conferre & computare, cum ad eum tantum & non ad alios dos vel donatio illa & commodum peruenit. Si autem auus dotem uel donationem dedit nepoti vel nepti non contemplatione filij patriſque nepotis vel neptis, non teneretur filius conferre vel computare, nec nepos vel neptis ſuccedendo patri: imò etiam ſi filius decederet in vita aui, non teneretur nepos vel neptis conferre vel computare ſuccedendo auo, quia ſuccedit ex perſona patris, & pater eius non tenebatur conferre nec computare. Item etiam quia huic nepoti non debebatur legitima viuente patre, vnde non tenetur conferre, per ſupra dicta. Et in effectu iſtam ſententiam & reſolutionem probat text. in l. dedit dotem. ff. de colla. bono. text. in l. auus. ff. de iure doti. tex. in l. ſed ſi plures. §. in arrogato. ff. de vulg. & pupil. tex. in l. 3. §. ſi. ff. de do. inter vir. & vxo. text. in l. vt liberis. verſic. nulla diſcretione. C. de collat. & tenet ſingula. Ange. in l. in quartam. ff. ad l. Falcid. fin. col. penul. q. num. 10. & ibi Alexan. antepe. & penul. column. num. 27. & 28. Pau. de Caſt. in l. quoniam nouella. C. de inoffic. teſta. in fine.

T E X T. X X X.

LA CERA y miſſas, y gaſtos del enterramiento, ſe ſacqen con las otras mandas gracioſas del quinto de la hazienda del teſtador, y no del cuerpo de la hazienda aunque el teſtador mande lo contrario. Id eſt: *Cæræ, & miſſarum & funeris ſumptus, ſubducantur cum reliquis gratuitis legatis ex quinto bonorum teſtatoris, & non ex corpore (omnium) bonorum, quamuis teſtator contrarium præceperit.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Impenſa funeris ex quo deducatur?*
2 *Impenſa funeris an præferatur debitis?*

Lex XXX.

NOTA ex iſta lege, quòd impẽſa funeris deducitur de quinto bonorum: pro cuius perfecta declaratione dico, quod quando quis moritur ſine filijs, impenſa funeris deducitur & ſoluitur de tota hæreditate & patrimonio defuncti, & de reſiduo ſoluuntur legata: & poſteà quod ſupereſt pertinet ad hæredes & diuident inter ſe: filijs verò extantibus, ſimiliter impenſa funeris deducitur, & de reſiduo ſoluitur legitima, & alia legata: text. eſt in l. 1. §. fi. ff. ad l. Falc. text. in l. Papinianus. §. quarta autem. ff. de inoffic. teſta. text. in l. ſi quis ſepuchrum. §. fina. ff. de reli. & ſump. fune. text. in l. at ſi quis. §. funeris cauſa. & §. æquum. eo. tit.

Imò quod magis eſt, præfertur hæc impenſa funeris omnibus alijs debitis & creditoribus, vt ante eos deducatur & ſoluatur: tex. eſt notabilis, in l. pen. ff. de reli. & ſump. fune. & ibi glo. ord. & communi. docto. tex. in l. fi. §. in computatione. C. de iure deli. text. in §. fin. Inſti. de l. Falcid. Quòd extende, etiam ſi alij creditores habeant pignora vel hypothecas tacitas vel expreſſas, vt probant prædicta iura, & ibi tenent commu. doctor. Item etiam præfertur vxori in ſua dote: ita Bar. in l. 1. ff. ſolu. matr. 4. oppo. ſecundæ partis, & ibi commu. moderni. & tenet Ang. de Aret. in d. §. fin. Inſtit. de l. Falc. Hodie verò per iſtam legem nihil eſt immutatum, non relictis filijs vel deſcendentibus: eis vero extantibus, impẽſa funeris deducitur tantum de quinto, & non poteſt plus extendi nec tangere legitimam filiorum: & adde quod funus uel impenſæ, dicitur neceſſaria quæ requiritur ſecundum qualitatem perſonæ, & loci conſuetudinem: ita et probant iura ſuperiora & ibi commu. doct. Item adde, quod eodem modo heres putatiuus à quo aufertur hæreditas, poteſt prædictos ſumptus & impenſam deducere: text. eſt in l. hæreditas. §. 1. ff. de peti. hære. & ibi glo. or. & com. doct. Item etiam qui non eſt hæres verus nec putatiuus, ſed ſimplex poſſeſſor, poteſt prædictos ſumptus & impenſam deducere uel petere: & quæ ueniant appellatione impẽſæ funeris uide omnino in locis ſuperioribus: & ultra illa nota & adde, quod impenſa funeris dicitur, uel ſaltem ei æquiparatur, illud, quod quis expendit pro alio in infirmitate & curatione defuncti: tex. eſt in l. in reſtituenda. C. de peti. hær. text. in l. legatum. C. de reli. & ſump. fun. Item etiam illud, quod quis expendit pro inſinuatione & traditione teſtamenti. argumento prædictorum iurium: & tenet expreſsè Iaſ. Corn. & alij moderni, in dicto. §. in computatione.

TEXT. XXXI.

PORQVE muchas vezes acaeſce, que algunos, porque no pueden, o porque no quieren hazer ſus teſtamentos dan poder a otros que los hagan por ellos: y los tales commiſſarios hacem muchas fraudes y enganos con los tales poderes, eſtendiendo ſe a mas de la voluntad de aquellos que ſe lo dan: porende por euitar los dichos dannos, Ordenamos y mandamos, que de aqui adelante el tal commiſſario no pueda por uirtud de tal poder hazer heredero en los bienes del teſtador ni mejoria del tercio ni del quinto deſheredar a ninguno de los hijos, o deſcendien-

tes:

tes del teſtador, ni les pueda ſubſtituyr vulgar, ni pupillar, ni exemplarmẽte, ni hazer les ſubſtitucion alguna, de qualquier calidad que ſea, ni pueda dar tutor a ninguno de los hijos, o deſcendientes del teſtador, ſaluo ſi el que le dio el tal poder par hazer teſtamento, eſpecialmente le dio el poder para hazer alguna coſa de las ſuſodichas en eſta manera el poder para hazer heredero, nombrando el que da el poder por ſu nombre a quien manda que el commiſſario haga eredero, y en quanto a las otras coſas ſennalando para que le da el poder, y en tal caſo el commiſſario pueda hazer lo que eſpecialmente el que le dio el poder ſennalo y mando, y no mas. Id eſt: *Quoniam ſæpè accidit vt aliqui, aut quia non poſſunt, aut quia nolunt ſua ipſi teſtamenta condere, ſubſtituunt alios qui pro ipſis condant, & eiuſmodi ſubſtituti commiſſa ſibi facultate fraudulenter ac dolosè multipliciter abutantur ad plura ſe extendentes quàm fuit illorum uoluntas qui eos ſubſtituerunt, quamobrem ad vitanda eiuſmodi damna, Ordinamus ac præcipimus, ne poſthac eiuſmodi commiſſarius poſſit virtute talis facultatis hæredem in bonis teſtatoris conſtituere, nec augmentum ex tertio aut quinto, nec quenquam ex liberis aut deſcendentibus teſtatoris: nec illis poſſit ſubſtituere vulgariter, aut pupillariter, aut exemplariter, nec facere eis aliquam ſubſtitutionem cuiuſcunque qualitatis; nec tutorem conſtituere vlli ex liberis aut deſcendentibus teſtatoris, niſi qui ei dedit eam (pro ſe) teſtandi facultatem, dederit ei ſpecialem facultatem ad res prædictas in hanc formam, uidelicet facultatem ad hæredem conſtituendum, ut qui dat facultatem nominet proprio nomine illum quem iubet* [aut cui legat.] *ut commiſſarius conſtituat hæredem, & ſic in reliquis rebus declarando in ſpeciali ad quam rem dat illi facultatem: & in eiuſmodi caſu Commiſſarius poſſit exequi quod ei ſpecialiter fuit ab illo iniunctum ac demandatum qui facultatem ei dedit, & non amplius.*

SVMMARIVM.

1 *Captatoria voluntas quæ dicatur & quare ſit à iure reprobata.*
2 *Caſus & illationes, quibus propriè dicitur captatoria voluntas.*
3 *In legatis, an, & quando valeat captatoria voluntas.*
4 *Commiſſio vel electio incertæ perſonæ de certis, an, & quando valeat & teneat.*
5 *An per legem poſſit diſponi quod valeat captatoria voluntas.*
7 *Fœmina an poſſit eſſe commiſſaria vel executrix teſtamenti in caſib. permiſſis.*

LEX. XXXI.

1 NOTA benè diſpoſitionem huius legis, pro cuius perfecta declaratione, in primis fundamentaliter dico, quòd captatoria uoluntas dicitur quædam deceptoria, & captioſa diſpoſitio per quam poteſt decipi teſtator, ſuam uoluntatem & ultimam diſpoſitionem alteri committẽdo uirtute cuius poſſet commiſſarius præter uel contra mentem, & intentionem teſtatoris diſponere

ſponere. Et talis diſpoſitio non valet, ſed à iure reprobatur. text. eſt capitalis, & expreſſus in l.captatorias.ff.de hæred. inſtitu.text.in l. illa inſtitutio. eod. titu. text.in l.illæ autem inſtitutiones. eo.tit. text.in l.ſi quis Sempronium. verſicu.at quin.eo.tit.text.in l.captatorias.C.de teſta.mili.text.in l. captatoriæ.ff. de lega. 1.& idem diſponit lex.11.tit.3.par.6. & idẽ probat & confirmat notata lex Tauri:cuius ratio vera iuridica eſt:quia, cũ de iure diuino,& poſitiuo,ſit permiſſum cuilibet teſtari,ille actus cenſetur perſonaliſſimus,qui tantum dependet ex mera,& abſoluta voluntate,& libero arbitrio eius:text.in l.1.C.de ſacroſanct. eccleſ.cum ſimilibus,meritò non poteſt alteri committi, nec per alium explicari, & in hoc conſiſtit vera ratio, & intelligentia prædictorum iurium ex quibus particulariter,& in ſpecie infero ſequentes con. Prima concluſio quòd ſi teſtator committit alicui, vt inſtituat quem uelit heredẽ in bonis ſuis,talis voluntas, & diſpoſitio non ualet:quia tota ſubſtãtia diſpoſitionis confertur in meram, & abſolutam voluntatem eius. Secunda concl.quòd ſi teſtator inſtituit Titiũ hæredem ſi Sextus voluerit,ſimiliter nõ valet. Tertia conclu.ſi teſtator committit alicui commiſſario, vt faciat teſtamẽtum pro eo, & inſtituat certam, & determinatam perſonam adhuc ſimiliter non valebat talis diſpoſitio de iure communi, ſed hodie benè valet, & tenet de iure regio per noſtram legem Tauri: nec obſtat ſi dicas, quod videtur commiſſum in voluntatem ſuam, & ſic commiſſarij:cum poſſit facere vel non facere teſtamentum vel facere validum,& ſolenne de iure vel non. Sed reſpondeo,quòd non dependet in totũ, & expreſsè de voluntate alterius,ſed tacitè eo caſu quo nullum faceret teſtamentum vel fecerit,& non ſolenne,quę non vitiat diſpoſitionem, quia expreſsè, & abſolutè non ponitur in eius voluntate,ſed ſolum illo facto, & actu ab eo explicando. argumento textus in l. nonnunquam. ff. de condi. & demonſtrat. vbi habetur, quòd poteſt quis alium inſtituere ſub conditione ſi alter tertius aſcendat Capitolium,licet aſcendere vel non aſcendere pendeat ex voluntate eius.

3 Quarta concl. quod ſimiliter legatũ vel fideicommiſſum particulare non valet nec tenet quando committitur in voluntatem alterius tertij vel hæredis vt ſi teſtator dicat.Lego talem quantitatem, vel talem rem ei quem Titius vel hæres voluerit. Vel lego vel relinquo talẽ quantitatem vel rem tali perſonæ ſi Titius vel hæres voluerit.Quod tamen intellige quando relinquitur in meram, & abſolutam voluntatem tertij vel hæredis,ſecùs tamen eſt ſi relinquatur,& conferatur in arbitrium eius, quia tunc valet,& tenet illo arbitrãte, imò etiam eo non arbitrante vel iniquè,& iniuſtè declarante debetur relictũ.tex. eſt in l.1.ff. de lega.2.& ibi gl.or.& comm.doct.tex. in l.ſi ſic.ff.de lega. 1.cuius verba ſunt, ſi ſic legatum relictum ſit ſi æſtimauerit hæres,ſi comprobauerit,ſi iuſtum putauerit,& legatum,& fideicommiſſum debebitur,quoniã quaſi viro bono potius ei commiſſum eſt non in meram voluntatem,& ibi gl.or.& commu. doct.text. in l.fideicõmiſſa.§. quanquã. ff.de lega. 3.vtrobique gl.ord.Bar. & comm. doct. in voluntatem verò ipſius legatarij benè poteſt conferri,text.eſt in l.ſi ita legatum.§.ſi illi ſi uolet.ff.de leg.1.& ad hoc notat, & commendat gl.ord.& comm. doct.& reputat ſingularem, & unicũ Alber.ibi poſt Dinũ,& antiquos, ſed vltra eos ſimilis text.eſt in l.ſenatus.§.legatũ. eo.tit.& in l.ſi ita expreſſũ erit.ff.de condi.& demõ.Et licet iſta cõditio tacitè inſit in quolibet legato, & non impediat trãſmiſſionẽ, tñ qm̃ exprimit per ipſum teſtatorẽ inducit uerã,& propriã cõditionẽ,& impedit trãſmiſſionẽ,niſi expreſsè uel tacitè declarat ſe uelle ſ.n doct. ibi. & adde,qđ idẽ eſt in quolibet cõtractu lucratiuo, qa põt cõferri in uoluntatẽ acquirere debẽtis licet nõ impediat trãſ

miſſionē ſicut nec impedit quęlibet alia conditio ſecus tñ ęſt in oneroſo, quia modo ponatur per verba merè abſolutę uoluntatis modo arbitrij non poteſt ualere:text.eſt in l.in uendentis.C. de condi.emp.text. in l.ſub hac. ff. de actio. & obli.tex.in l.cētēſimis.§.fi.ff.de uet.obliga.& utrobique comm.doct. & tenet & declarat Bar.Bal.Pau.et comm.doct.antiqui,et moderni. in d. §. illi ſi uolet. in uoluntatē uerò uel arbitrium tertij benè poteſt committi contractus quia in eo non uidetur prohibita captatoria uoluntas ſecundum Bart.et comm.doct.in d.l.1.ff.de l.2.et ſecundum Pau.et oēs,in d.l.centeſimis.§.fi.de.uerb. oblig.et in l. ſtipulatio non ualet. eod.tit. et ſecundū Imo.et alios,in l.captatorias. ff. de hære. inſtit.et ſec.Bal.Paul.et modernos in d.l. in uendentis.C.de con.empt.et ſecundū Iaſ.et modernos in l. ſi quis arbitratu. ff.
4 de uerbo.obliga. Vnum tamen eſt quod electio incertæ,perſonæ de certis benè poteſt alteri committi,et non dicitur captatoria uoluntas:ut ſi teſtator dicat lego uel relinquo uni ex filijs uel liberis uel cōſanguineis meis quem Titius elegerit,quia tunc ſubſtantia legati uel diſpoſitionis non confertur in eius uoluntatem, ſed tantum qualitas uel quoddā acceſſoriū,hoc eſt, illa electio perſonæ. text.eſt.capitalis,et expreſſus in l. unum ex familia per totā legem. ff. de l.2.tex. in l.cum quidā,la.2.eo.tit.tex.in l.utrū. §.1 ff.de rebus dubijs. cum ſimi.et utrobique communi. docto. de quo ar. dixi pleuè, et magiſtraliter in materia iuris comm.in c.12.de legatis.nu. 48. cū ſeq. Vbi omninò uideas. ex quib. infero uerum intellectum, et declarationē ad noſtram l. Tauri,qua cauetur, quod poſſit pater electionem alteri committere meliorandi, et eligendi, unum ex filijs uel deſcendentibus quem uelit, ut iſta lex ſit recta.et iuridica.quia committitur tātum electio incertæ perſonæ de certis, quæ ualet et tenet de iure,et non dicitur captatoria voluntas, et ſimiliter ex hoc uidetur inferendum quod ſi teſtator dixit et commiſit amico de quo nimis cōfidebat,ꝗ bona ſua diuidat inter pauperes quos ipſe elegerit,ualet,et tenet talis diſpoſitio cum ſit electio incertæ perſonæ de certis, et nedum habet locum, et procedit de iure Canonico,per text.iuncta com.ſententia in ca. cum tibi. de teſta.ſed etiam de iure ciuili per iura ſuperiora,et in terminis ita tenet Cinus. Iac. But.Bar.Bal.Ang.Pau.Sali. Alexan. Iaſ. Corneus,et Phi.Decius, et commu.alij docto.antiqui,et moderni in l. captatorias.C.de teſta.mili. et in l.1. C. de ſacr. eccleſ.et in l.nulli.C.de epiſc. et cle. nec obſtat ſi dicas, quod ſit electio incerta de incertis,et nimīs generica, et ſic uideatur captatoria uolūtas, quia reſpon. quod non eſt generica, ſed particularis, cum debeat fieri tantum inter pauperes, et non uniuerſaliter inter omnes perſonas de mundo.Imò etiam non inter omnes pauperes, ſed tantum illius loci uel domicilij teſtatoris,ut infra in ſequenti lege dico.fi.col.nu.4.et in l.40.nu.49.infrà his ll. Tauri,ubi omninò uide.Iuxta prædicta tamē ſubtiliter quæro,ſi pater uel aſcendens commiſit filio uel deſcendenti,et ſic ei qui poſſit meliorari facultatem;et licentiam meliorandi, et fortè morte pręuētus,uel ex aliqua alia cauſa impeditus nō meliorauit, an uideatur, ſe ipſum eligere,et meliorare, et uideī, quod ſic,et ipſo iure cenſeatur melioratus,argumento tex.in l.4. C. de contra. et commi.ſtipu. ubi diſponitur, quod ſi mulier ſtipulatur dotem poſt mortem ſibi reddi,uel ei quem elegerit uel nominauerit,uel rem ſibi debitam ea non eligente uel nominante, cenſetur ipſe uel hæres eius electus, et nominatus. et ad hoc ſummè notat,et commendat ibi gl. ord.et commu.doct.et reputat ſingu. et unicum Bal.ibi,et notat,et commendat Bald.in l.1.in fi.ff.de pactis.Alex.et Iaſ. in l.ſtipulatio iſta. §.ſi quis ita.ff.de uer. obli.Dec.in l.fi.§.fi.ff.ſi cert.peta.col.pe. nu. 13. ſed firmiter teneo contrarium. imò quod ipſe nec hæres eius cenſeatur melioratus,et electus:nec obſtat text.in

d.l.

d.l. 4. quia loquitur, et procedit quando pactum vel ſtipulatio interponitur ſuper re mea quę debet durare mea vel mihi debita. argũ tex. in l. ſtipulatio iſta §. ſi ſtipuler, & in §. ſi qs inſulã. ff. de ver. obliga. & in l. debitori. C. pact. & in l. cũ res. C. de don. & in §. ſed & ſi quis. inſtit. de inuti. ſtipula. & dixi in materia cõtractuũ. c. 11. de qualitatib. cõtractuũ. n. 18.

5 Pulchrum tamen dubium eſt in materia, an per legem genericè, et abſolutè poſſit diſponi ꝙ valeat, et teneat captatoria voluntas, et videtur quod nõ, quia facultas teſtandi eſt ius perſonaliſſimũ: dependens à ſola voluntate ipſius teſtatoris: vt in l. 3. C. de ſacro. eccle. et quando actus pendet à mera, et propria võluntate alicuius, talis voluntas adeo ei cohęret, ꝙ nõ ſit tranſmiſſibilis ad aliũ, argumento tex. in l. 100. §. fi. ff. de verb. obli. tex. in l. 4. ff. locati ſcribit ſi frumentum. ff. de rei. ven. et vtrobiq; commu. docto. Sed firmiter, et abſque dubio teneo ꝙ poſſit, cum ſit condita à rege nõ recognoſcente ſuperiorem, qui habet poteſtatem à ſummo Deo, et dño noſtro iura condere pro gubernanda republica. Et non ſit nutritiua peccati, nec contra aliquod pręceptum diuinum, vt in c. quo iure. 8. diſtin. et Prouerb. 8. et nõ deficiat aliquod requiſitum pro validitate legis de his q̃ poſui in l. 1. ſup. his ll. Tauri. et in terminis ꝓbat tex. in c. cũ tibi. extra de teſta. ſecundum cõmunẽ, intellectum, vbi probatur, ꝙ valet, et tenet captatoria voluntas ad pias cauſas, probat etiam tex. in l. fideicommiſſaria libertas, la. 3. ff. de fideicom. liber. Vbi diſponitur ꝙ fauore libertatis valet, et tenet captatoria uoluntas; & ibi tenet glo. ord. Raine. Barto. Albe. et commu. docto. tenet etiam glo. ordi. Salic. et cõmu. moderni in l. captatorias C. de teſta. mili. et probat apertè noſtra lex cum lege ſequenti.

6 Item etiam proſequendo materiam pro declaratione huius. l. quęro an fœmina poſſit eſſe commiſſaria ad expediẽda ea quę continentur iſta lege, et videtur, qđ nõ, quia nõ põt eſſe procuratrix. vt in l. fœminę. ff. de procuratorib. et in l. alienam C. eodem tit.

Item nõ poteſt eſſe tutrix. vt in l. tutela. et in l. fi. de tute. et in l. 1. et 2. C. quando mulier tutelę officio fungi poſſit, ergo nec poſſit eſſe commiſſaria, quia iſta officia ęquiparantur, vt tenet gl. not. cõmu. appro. in d. l. tutela. Sed teneo contrarium, imò quòd poſſit eſſe commiſſaria, vt probat text. iuncta glo. in l. vnica. § pro ſecundo. C. de cadu. collen. textus in l. à filio. ff. de alimen. et ciba. lega. vbi habetur, quòd poteſt eſſe executrix. teſtamenti: probat etiam text. in l. ſed, et ſi quis. §. primo. ff. de inſtitoria, vbi habetur, quòd fœmina poteſt eſſe inſtitor, et negotiorũ geſtor ſicut maſculus ex quo notat ibi Bal. quòd poteſt eſſe executrix in teſtamento, et in expreſſo ita tenet Bar. in d. l. à filio. idem Bar. in l. fœminę. ff. de regu. iu. Bal. in l. id ꝙ pauperibus. C. de epiſ. et cle. 2. col. Item quęro vtrum talis commiſſarius poſſit talẽ facultatem, et licentiam quam habet à teſtatore alteri committere, et ſuo loco ſubſtituere? & videtur quod ſic, quia videtur procurator ad negotia, qui poteſt alium ſuo loco ſubſtituere, vt in l. ſi procuratorem. §. 1. ff. mandati, licet procurator ad iudicia non antè litem conteſtatam: vt in l. quod quis. C. de procur. & ibi glo. or. & communi. docto. ſed contrarium dico, & teneo, imò quod non poſſit alium ſuo loco ſubſtituere. argumen. tex. no. in c. fi. §. 1. de officio delegati. vbi habetur, quod quando alicui committitur actus nudi miniſterij nõ poteſt delegare, nec alium ſuo loco ſubſtituere: nec obſtat text. in d. l. ſi procuratorẽ. §. 1. ff. mandati. quia procedit, & habet locum in procuratore generali, ad negotia, propter amplam facultatem quam habet, ac non conſtituente ſecus verò in procuratore particulari alicuius actus uel negotij, ſecundum docto. commu. ibi, & in d. l. quod quis. C. de procura

TEXT. XXXII.

QVando el teſtador no fizo heredero, ni menos dio poder al cõmiſſario que lo fizieſſe por el, ni le dio poder para hazer alguna coſa delas dicas en la ley proxima, ſino ſolamente le dio poder para que por el pueda hazer teſtamento, el tal commiſſario mandamos que pueda deſcargar los cargos de conſciencia del teſtador que le dio el poder, pagando ſus deudas y cargos de ſeruicio y otras deudas ſemejantes, y mandar diſtribuyr por el anima del teſtador la quinta parte de ſus bienes que pagadas las deudas montare y el remanente ſe parta entre los parientes que vinieren a heredar aquellos bienes ab inteſtato, y ſi parientes tales no tuuiere el teſtador, mandamos que el dicho commiſſario dexando le a la muger del que le dio el poder, lo que ſegun leyes de nueſtros reynos le puede pertenecer, ſea obligado a diſponer de todos los bienes del teſtador por cauſas pias y prouechoſas a la anima del que le dio el poder, y no en otra coſa alguna. Id eſt: *Quum teſtator non conſtituit hæredẽ, nec dedit commiſſario ptãtem, vt pro eo conſtitueret, nec ad quicquã ex contentis in lege proximè præcedenti, ſed tantum (in genere) dedit ei ptãtẽ vt pro eo teſtetur, præcipimus vt eiuſmodi cõmiſſus poſſit exonerare cõſcientię teſtatoris onera qui poteſtatẽ ei dedit ſoluendo debita, & ſeruitia, & cætera ſimilia, & iubere vt quinta pars bonorum teſtatoris distribuatur pro illius anima quę ſupererunt ſolutis debitis: cætera diſtribuantur inter cõſanguineos qui eorum bonorum ab inteſtato hæredes forent. Quòd ſi non fuerint teſtatori eiuſmodi conſanguinei, præcipimus, vt commiſſarius prædictus, relicto vxori teſtatoris qui poteſtatem ſibi dedit eo, quod iuxta leges noſtrorum regnorum poteſt illi conuenire, teneatur diſponere de omnibus (reliquis) bonis teſtatoris in cauſis pijs, & animę illius qui poteſtatem ei dedit, vtilibus, & nulla alia in re.*

SVMMARIVM.

1 *Si quis committit voluntatem ſuam alteri, vt diſponat de bonis ſuis, an valeat.*

2 *Quando teſtator committit alteri, vt diſponat de bonis ſuis inter pauperes, an poſſit commiſſarius diſtribuere bona etiam extante.*

3 *Quando teſtans committit alteri, vt diſtribuat bona inter pauperes, poteſt ea diſtribuere & excluditur fiſcus.*

4 *An iſta diſtributio bonorum inter pauperes debeat fieri in domicilio teſtatoris?*

LEX. XXXII.

1 NOTA iſtam nouam & ſingularem diſpoſitionem legis, pro cuius perfecta declaratione nota & collige ſequentes cõclu. Prima concluſio, ꝙ de iure communi, nedum quando quis expreſsè committit voluntatem ſuam alteri, vt diſponat de bonis ſuis ad pias

cauſas,

cauſas, verum etiam quando quis ſimpliciter, & abſolutè committit, dicendo quod diſponat de bonis ſuis ad libitũ & voluntatem ſuam: talis diſpoſitio & vltima voluntas valet, & tenet de iure Canonico, & eius æquitate: & ille, cenſetur hæres nomine, & tenetur, omnia bona teſtatoris, diuidere, & diſtribuere, inter pauperes: text. eſt in c. cum tibi. extrà de teſt. cuius verba ſunt. cum tibi de benignitate. & infrà in 2. q. dicimus, ꝙ qui extremam voluntatem, in alterius diſpoſitionem committit, non videtur decedere, inteſtatus: & ita tenent, & declarát ibi Inno. Io Andr. Hoſt. Ant. Abba. Card. Anch. Imo. & commu. doct. Bart. in l. 1. C. de ſacroſ. eccle. col. 12. nu. 64. licet intelligat, & modificet, quando cõmittitur per verbum, denotans arbitriũ, non meram voluntatem: ſed ſuperior eſt verus, & communis. Secunda concl. quod hodie per noſtram legem, quãdo quis committit alteri, expreſsè dicẽdo, ꝙ diſponat, de bonis ſuis inter pauperes, vel pias cauſas, valet, & tenet, & nõ cenſetur aliquid immutatum. Tertia cõclu. quod hodie per noſtram l. quando quis ſimpliciter, & abſolutè committit alteri voluntatem, & diſpoſitionẽ ſuam vt teſtetur pro eo, tantum poteſt quintam partem bonorum diſtribuere inter pauperes, & pias cauſas, ſolutis debitis, & eis quæ aggrauant conſcientiam, teſtatoris: reliqua verò pertinent, ſucceſſoribus ab inteſtato: & iſto caſu reſtringitur, & modificatur maximè diſpoſitio tex in d. c. cum tibi. Quarta concl. quod non extantibus ſucceſſoribus ab inteſtato, in eodem caſu, quando quis ſimpliciter, & abſolutè committit alteri voluntatem, & diſpoſitionem ſuam, poteſt omnia bona eius diſtribuere inter pauperes, & pias cauſas: & iſto caſu remanet incorrectus & ſeruandus text. in d. cap. cũm tibi.

2 Quinta concluſio, quod quando quis committit alteri expreſsè dicẽdo, quod diſponat de bonis ſuis inter pauperes vel cauſas pias, vel ſimpliciter, & abſolutè, vt teſtetur pro eo, non extantib. ſucceſſorib. ab inteſtato, poteſt commiſſarius omnia bona eius diſtribuere, inter pauperes, vel pias cauſas, etiam extante vxore legitima, vel ea mortua, quæ talẽ facultatem relinquit extante marito, & per conſequens hoc caſu, non habet locum inter eos, reciproca ſucceſſio ab inteſtato, ex capite, vnde vir, & vxor. de quo in l. vnica. ff. vnde vir, & vxor. & in l. 1. C. eo. tit. & in l. 6. tit. 13. 6. part. dum tamen iſto caſu relinquat & ſoluat vxori commiſſarius dotem, & arrhas, & ſpõſalitiam largitatem, & medietatem lucrorum, & omnia illa quæ de iure cõmuni, & regio, pertinent ad vxorẽ in bonis mariti. vt in l. 1. & per totum. ff. ſolu. matri. & in l. 50. cum tribus ſequentibus, infrà his ll. Tauri.

3 Sexta concl. quando quis committit alteri volũtatem, & diſpoſitionem ſuã, expreſsè dicendo, quod diſponat de bonis ſuis inter pauperes, vel ſimpliciter, & abſolutè, vt teſtetur pro eo, non extantibus ſucceſſoribus ab inteſtato nec extante vxore, poteſt commiſſarius omnia bona eius diſtribuere inter pauperes, vel pias cauſas, & excluditur fiſcus: & per conſequens iſto caſu ceſſat, & nõ habet locum ſucceſſio ab inteſtato fiſci, licèt, aliàs ſi omninò decederet ab inteſtato haberet locum, vt in l. 1. §. fin. ff. de iure fiſci. & in l. 1. C. de bonis vacantibus. lib. 10. & in l. 1. ff. de ſucce. edict. in l. 6. in fi. tit. 13 6 par.

4 Adde tñ, quod in prædictis caſibus in quib. bona dẽt diuidere, & diſtribuere inter pauperes, vel pias cauſas, dẽt intelligi illius loci in quo teſtator habebat domicilium habitationis: argu. text. in l. ſi quis ad declinandam. C. de epiſ. & cle. & ibi Bar. Bal. & com. docto. & expreſsè tenet Imola in l. illa inſtitutio. de hære. inſti. 2. col. cõfirmatur per text. ſing. & vnicum in l. quæ conditio. §. fi. ff. de cond. & demonſt. ubi habetur, quod ſi teſtator iuſſit opus uel ædificium fieri in foro, & domicilio eius, vel alterius, intelligit in foro, & domicilio habitationis, & nõ a-

SVMMARIVM.

1 *Commiſſarius teſtamenti quod tempus habeat ad condendum teſtamentum.*

2 *An teſtator poſſit concedere commiſſario maius vel minus tempus ad condendū teſtamentum, quàm in lege eſt expreſſum?*

3 *An commiſſarius poſt lapſum huius temporis poſſit moram purgare & condere teſtamentum?*

4 *Si commiſſarius ſit ignorans commiſſionis ſibi conceſſa & tranſactum fuit tempus, an poſſit reſtitui.*

LEX. XXXIII.

1 NOTA ex iſta lege ſequẽtes concluſiones. Prima concluſio, quod commiſſa diſpoſitio, & ordinatio teſtamenti ſecundum legem ſuperiorem, habet tempus determinatum in iſta lege, ſ. quatuor menſium ſi ſit in ciuitate uel loco ubi defunctus qui ſibi commiſſionem & facultatem dedit, deceſſit: & ſex menſium ſi ſit extra illum locum, in regno tamen ſit, & non extra regnum: & unius anni ſi ſit extra regnum: ex quo declaratur textus, in c. nos quidem, de teſta. & in Authen. hoc amplius. C. de fideicom. et in Authen. de hære. et falc. §. ſi quis autem non implens, colla. 1. et in Auth. de eccleſiaſticis tit. §. ſi quis ædificationem. coll. 9. Vbi habetur quòd regulariter executor teſtamenti habet annum ad implendam uoluntatem defuncti, tamen hodie habet tempus contentum in iſta lege. Secunda concluſio, quod illud tempus ſibi currit, etiam ſi talis commiſſarius dicat et alleget quod fuit ignorans commiſſionis et uoluntatis defuncti. Tertia concluſio, quod tranſacto il-
4 lo tempore non poteſt aliquid facere et diſponere commiſſarius, tanquam ſi nũquàm tale mandatum uel commiſſio eſſet ſibi data uel conceſſa ſed bona defuncti pertinent ſucceſſoribus ab inteſtato, eius. Quarta concluſio, quòd ſi aliquid certum et determinatum ſit ſibi cõmiſſum, et cõmiſſarius intra iſtud tẽps legale non fecit, habetur pro facto et diſpoſito.

2 Pro cuius perfecta declaratione: Primò quæro, an in caſu huius legis teſtator poſſit maius, uel minus tempus concedere commiſſario ad ordinandum teſtamentum? et breuiter et reſolutiue teneo quod ſic: quia plena et libera poteſtas et facultas teſtandi eſt ſibi à iure cõceſſa, et per conſequens, modum, conditionẽ, et tempus apponere: ut in l. 1. C. de ſacro. eccle. cum ſimi. in his quæ non repugnant iuri communi: & hoc expreſſè probat text. iuncta ſententia Abba. ibi 2. col. nu. 10. in c. nos pridem. de teſta. ubi dicit et tenet Abb. quod licet executori teſtamenti ſit certum tempus aſſignatum per illum text. tamen teſtator poteſt maius uel minus tempus aſſignare: et ſequuntur ibi commu. docto.

3 Secundò quero, an commiſſarius poſt lapſum huius temporis poſſit moram purgare, et diſponere et ordinare teſtamentum defuncti ſecundum facultatẽ ſibi conceſſam ab eo? et uidetur quod ſic quia regulariter in quolibet actu uel diſpoſitione poſt lapſum termini habet locum purgatio moræ: tex. eſt in l. ſi inſulam. ff. de uerb. obliga. et ibi latè docto. tex. in l. continuus. §. item qui inſulam. eo. tit. Sed his non obſtantibus, in caſu huius legis ego teneo contrarium. Primo, per noſtram legem, quæ hoc expreſsè vult et determinat. Secundò, quia, quando in aliquo actu uel diſpoſitione ponitur dies et pœna, nunquam habet locum purgatio moræ: text. eſt in l. traiectitię. §. de illo. ff. de actio. et obli. textus in l. 1. verſicu. niſi fortè. ff. de penu. legata. tex. in l. 2. §. cõfeſtim. ff. ad Tertu. tex. in l. qui fundum. la. 1. ff. de contra emp. tex. in l. qui ob rem non defenſam. ff. de condi. indeb. text. in l. magnam. C. de cõtra. et commit. ſtipu. text. in Auth. hoc 4
amplius. C. de fideicomm. text. in cap.

nos quidem.de teſta. Tertiò, quia quando executio eſt facta à lege, & priuat vnum aliquo iure, & transfer in alium, non habet locum purgatio morę. ita probat tex. in l. ſi is cui. ff. de leg. 2. & ibi notat Bar. & commu. doct. tex. in l. quā diu. la. 3. ff. de acqui. hæred. & ibi doct. text. expreſſior cęteris in l. fi. §. ſed ſi quis. commo. C. de le. & tenet expreſsè Barto. in d. l. ſi inſulam. ff. de verborum obliga. 4. columna, & q. & ibi commu. modei.

Tertiò quæro, ſi talis commiſſarius fuit ignorans commiſſionis, & facultatis ſibi conceſſę à defuncto, & propter hoc non fecit, diſpoſuit, nec ordinauit teſtamentū, & voluntatem defuncti infra tempus aſſignatum in hac lege, an poſſit reſtitui, modò ſit maior: & certè videtur ꝙ ſic, nam ſi eſt minor, poteſt reſtitui iure minoris ætatis aduerſus quemlibet actum, vel contractum in quo eſt læſus, vel aduerſus negligentiam, omiſſionem, vel lapſum temporis, & aduerſus quamlibet preſcriptionem legalem, vt in l. 1. & per totū. ff. de mino. & in l. prima, & per totum cum pluribus ſequentibus titul. C. de integrum reſti. mino. ſi verò eſt maior, poteſt reſtitui ex clauſula generali vel ſpeciali alicuius facti vel iuſti impedimenti, et ſimiliter iuſtę, et probabilis ignorantię: vt in l. 1. et per totum. ff. ex quibus cau. ma. Sed his non obſtantibus teneo contrarium, imò quòd nullo modo in noſtro caſu habeat locum reſtitutio: quia prędicta iura, & ſimilia loquuntur, & procedunt, quando minor vel maior vellet ſibi reſtitui ex prędictis cauſis ad ſuum commodum, et propriam utilitatem: ſecùs tamen eſt quando uellet reſtitui ad commodum, et utilitatem alterius, quia tunc non poteſt, ſed prędicta iura iſto caſu loquuntur nec habent locum: cuius ratio poteſt eſſe, quia imputandum eſt ei qui minùs ſollicito, et induſtrioſo amico negotia ſua commiſit gerenda, et gubernanda. Confirmatur, quia licet minor. 25. annis non poſſit eſſe procurator ad iudicia agendo, nec defendendo ut in l. minor. 25. annis. ff. de procu. et ibi commu. opi. et in l. exigendi. C. eo. titu. et in cap. generaliter. §. fi. extra de pecu. lib. 6. et in l. 5. titu. 3. parte. tamen ad negotia minor, uel maior, poteſt eſſe procurator, nec ei iſto caſu reperitur conceſſa reſtitutio, ut in d. c. qui generaliter. §. fi. de procu. lib. 6. et ibi commu. opi. nenent etiam com. doct. in prędictis locis, et idem diſponit l. 19. tit. 5. 3. par.

TEXTVS. XXXIIII.

EL commiſſario por uirtud del poder que tuuiere para hazer teſtamento, no pueda reuocar el teſtamento que el teſtador auia hecho en todo ni en parte: ſaluo ſi el teſtador eſpecialmente le dio poder para ello. id eſt: *Commiſſarius virtute poteſtatis quam habuerit ad teſtandum, non poſſit teſtamentum à teſtatore antea factum reuocare in toto nec in parte, niſi ad id teſtator ſpecialem poteſtatem ei dederit.*

SVMMARIVM.

1 *Ratio dubitandi huius legis.*

LEX. XXXIIII.

NOTA diſpoſitionem text. cuius ratio dubitandi poteſt eſſe quia eo ipſo quòd teſtator commiſit alteri licentiā, et facultatem teſtandi pro eo, aperte, et clarè colligitur, quod uoluit recedere à ſuo primo teſtamento ꝙ fecerat: ergo ſicut ſecundo eius teſtamento, et uoluntate recederetur à primo, ita eodem modo iſto teſtamento ſecundo commiſſarij. argumento text. in l. cum in ſecūdo, ff.

ff.quibus mo.teſta.infir.tex. in §. poſteriore.inſti.eod.titu.cum ſimilibus.

Secunda ratio dubitandi poteſt eſſe, quia ille qui habet facultatem, & licentiam gerendi aliquem actum affirmatiue, & dipſoſitiuè, poteſt etiam illum gerere priuatiuè, & per cōſequens actū ſemel geſtum reuocare. tex. eſt in l ſolent.verſi.nec liberandi.ff.de officio pro conſulis & legati.text.in l.2.ff.de re iudi. cum ſimilib. Tertia ratio dubitandi poteſt eſſe.quia diſtractus, & reuocatio alicuius actus eſt eiuſdem naturæ, & qualitatis, cuius ipſe contractus, & ordinatio actus:tex.in l.ab emptione.ff.de pactis, & ibi notat Bart. Paul. & commu. doct. Quarta ratio dubitādi poteſt eſſe, quia eiuſdem naturæ formæ, & qualitatis cuius eſt miſſio ex primo vel ſecundo decreto eſt eius reuocatio.tex. eſt ſingu. & vnicus in iure, in l.4 §.ſi fortè.ff.de dā. infecto. quem ibi notant, & commendant doct. & reputat ſingu. & vnicum Bar.in l.iubere cauere.ff.de iuriſd. omn. iud.in fine.

Sed his non obſtantibus contrarium in noſtro caſu decidit noſtra lex, & notāter, imò ꝙ commiſſa. cui eſt conceſſa facultas teſtandi pro aliquo, non poteſt eius teſtamentum reuocare: & confirmatur ex ſequentibus. Primò quia ſollennitas quæ requiritur in aliquo actu conſtruendo, & faciendo, illa requiritur in deſtruendo, & reuocando: text.eſt nota. in l.hæredes palam. §. ſi quid poſt, ff. de teſta.text.in l. 1. & per totū. ff.de iniuſto rupto. ergo ſicut commiſſarius non poteſt facere nec ordinare teſtamentum pro aliquo, nec hæredem in ſuis bonis facere nec inſtituere ſine expreſſa, & ſpeciali commiſſione, vt in l.31. ſuprà eodem, ita eodem modo non poteſt teſtamentum iam factum, & hæredem inſtitutum reuocare: & in hoc conſiſtit vera, & fundamentalis ratio huius legis.

TEX. XXXV.

EL commiſſario no pueda reuocar el teſtamento que viere por virtud de ſu poder vna vez fecho ni pueda deſpues de hecho hazer codicilo auunque ſea ad pias cauſas, auunque reſerue en ſi el poder para lo reuocar, o para annadir, o menguar, o para hazer codicilo, o declaration alguna.id eſt:*Commiſſarius teſtamentum ſemel à ſe factum virtute poteſtatis quam habuerit, reuocare non poſſit, nec (inſuper) codicillum facere etiā ſi ſit ad pias cauſas, ēt, ſi ſibi reſeruauerit facultatem illud reuocādi, augendi, minuendi aut codicillum cōdendi, ſeu quicquam in ipſo declarandi.*

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſarius quando fecit teſtamētum, an poſſit illud reuocare infra tempus ei aſſignatum?*

LEX. XXXV.

NOTA ſingularem deciſionem huius legis, cuius ratio vera, & fundamentalis poteſt eſſe: quia cùm commiſſarius non fecit teſtamentū nomine proprio, & ad eius commodum, & vtilitatem, ſed alterius, ſtatim vt ſemel fecit, & conſumauit, eſt priuatus iure, & facultate ſibi cōceſſa: argumen.text.in l iudex poſtea quàm ff. de re.iud.text. in l. diui fratres.ff. de pœnis.text.in l. ſi vt proponis C quomodo, & quando iu.tex.in l. dicere.§.ſi.cū l ſeq.ff.de arbitriis, vbi habetur, & diſponitur, ꝙ iudex ordinarius delegatus vel arbiter poſtquam ſemel ſententiam dixit, & pronunciauit, amplius non poteſt illam mutare vel alterare.

rare.facit etiam & probat tex. in l. ſerui electione. ff. de lega. 1. text. in l.huiuſmodi.§.Stichum.eo.tit.tex.in.l. ſi is cui. ff.de lega.2.text.in l.apud Aufidium.ff. de optio.leg. Vbi habetur quòd commiſſarius cui eſt commiſſa electio perſonarum vel rerum,poſtquàm ſemel elegit non poteſt variare: ſit tamen nulliter fecit & non ſecundum formam à lege vel defuncto ſibi traditam poteſt reuocare & aliud perfectum, & ualidum facere:argumento text.in d.l.dicere. fin. cum l. ſequenti. & frequenti ff. de arbitris.

TEXTTS. XXXV.

QVando el commiſſario no hizo teſtaméto ni diſpoſo de los bienes del teſtador,porque paſſo el tempio,o porque no quiſo,o porque ſe murio ſin hazer lo:los tales bienes vengan derechaméte a los pariétes del que ledio el poder que ouieſſen de heredar ſus bienes ab inteſtato:los quales en caſo que no ſean hijos ni deſcendientes legitimos,ſean obligados a diſponer de la quinta parte de los tales bienes por ſu anima del teſtador a lo qual ſi dentro del anno contado dende la muerte del teſtator no la cũpliere,Mandamos,que nueſtras iuſticias los compellan a ello, ante las quales lo puedan demãdar, y ſea parte para ello qualquera del puebro. Id eſt: *Quum commiſſarius teſtamentum non condiderit,nec de bonis teſtatoris diſpoſuerit,eo quòd terminus ſibi conſtitutus fuit elapſus: aut quia noluit,aut quia morte præuentus non potuit, eiuſmodi bona directè veniant illius conſanguineis qui dedit poteſtatem,qui & ab inteſtato futuri eſſent illius hæredes. Hi in caſu quòd non ſint filÿ nec legitimi deſcendentes, tenẽtur diſponere de quinta bonorum parte pro anima teſtatoris: quod niſi intra annum à morte teſtatoris numeratum compleuerint,præcipimus, vt illos noſtri Iuſtitiæ miniſtri ad illud compellant, ante quos ea de re poſſint poſtulari vel à quouis de plebe.*

SVMMARIVM.

1 *Quinta pars bonorum debet diſtribui pro anima defuncti infra annum.*

2 *Si quis decedat ab inteſtato, nullo dato commiſſario,an proximior ſucceſſor teneatur dare quintam partem pro anima.*

LEX XXXVI.

NOTA ex iſta lege duas notabiles concluſiones: Prima qđ ſi commiſſarius cui eſt data ab aliquo facultas teſtandi non fecit teſtamentum infra tempus legitimum,quia noluit uel non potuit, non põt poſtea facere,ſed priuatur iure & facultate ſibi conceſſa:& hæreditas uenit & defertur ab inteſtato proximiori ſucceſſori cui deberet applicari ſi talis commiſſio non eſſet data.

1 Secunda cõcluſio,ꝙ nõ extante legitimo ſucceſſore ab inteſtato,e filijs uel deſcendentib. uel aſcendentibus: quod quinta pars bonorum neceſſario infra annum debet diſtribui pro anima defuncti,& ad hoc poteſt compelli per quemlibet de populo.& iſta deciſio non. repe-

ritur

ritur alibi de iure communi: modus tñ executionis eius bene poteſt confirmari per text. in l. nulli. C. de epiſ. & cleric. vbi habetur quòd legatum pium per teſtatorem relictum, debet exequi intra annum, modo & forma de qua ibi: & pôt peti à iudice per quemlibet de populo eius executio: & ad hoc notat & reputat ſingu. Bal. penul. col. nu. 13. & alij docto. Anto. & Canoniſtæ. in cap. ſi hæredes. de teſta. Spec. in tit. de inſtru. edi. §. nunc verò aliqua, verſic. ſed nonne. Roma. in Auth. ſimiliter. C. ad l. Fal. nu. 4. & probat lex. 1. & per totum. tit. 10. 6. par. Circa quam legem.

2 Primò quæro, ſi quis decedat ab inteſtato nullo dato commiſſario, an habeat locum noſtra lex, vt proximior ſucceſſor teneatur quintam partem bonorum defuncti pro anima eius diſtribuere? & reſolutiuè teneo quòd non: cùm conditionaliter, & in caſu certo & limitato loquatur, ſcilicet quando eſt datus commiſſarius à teſtatore: & conditio teſtatoris contrahentis, vel legis debet ſeruari in forma ſpecifica: vt in l. in cõditionibus primum locum, & per totum. ff. de condit. & demonſt. & in l. 1. & per totũ. ff. de cond. inſertis. Item etiam quia limitata cauſa, limitatum parit effectum: vt in l. age cum Geminiano. C. de transa. & in l. in agris. ff. de acquir. re. do.

Secundò quæro, ſi intra annum non compellatur per aliquem de populo, an iudex ex officio poſſit compellere? & ſimiliter teneo quòd ſic: quia regulariter in caſibus in quibus admittitur quilibet de populo ad petitionem vel accuſationem, admittitur etiam iudex ex officio pro bono publico: argumento textus, in l. congruit. ff. de offi. præ. text. in l. nec quicquam. §. aduocatos. ff. de offi. procon. textus in l. pe. ff. de offi. præfect. vigi. tex. in l. profectitia. ver. ſed & ſi proponas. ff. de iure doti.

Tertiò quæro, ſi hæredes ab inteſtato, de quibus in iſta l. non adimpleant voluntatem defuncti infra iſtum annũ, an priuentur hæreditate? & teneo quòd non: quia quando expreſsè ipſi vel commiſſarij ſpecialiter grauantur aliquid adimplere, priuantur commodo ſibi relicto ſi non fecerint: vt in Auth. hoc amplius. C. de fideicom. & in Auth. de hær. & Falci. §. ſi quis verò non implens colla. 1. tamen in noſtro caſu non priuantur, quia expreſsè & ſpecialiter non fuerunt grauati, ſed grauamen deſcendit ab iſta lege quæ expreſsè diſponit quid faciẽdũ in caſu quo non impletur. quia diſtribuitur prędicta quinta pars bonorũ. Ex qua lege ſic intellecta, & declarata, notãdum & inferendum eſt, quòd licet regulariter, & indiſtinctè mortuo aliquo ab inteſtato numquàm, auferatur aliqua pars bonorum à ſucceſſoribus ab inteſtato, nec applicetur alteri, tamen hodie per noſtram legem ſolùm iſto caſu quo relinquitur commiſſarius, & nihil diſpoſuit, applicatur iſta quinta pars bonorum defuncti diſtribuenda pro anima eius. Ex qua etiam lege corollariè inferas vnum ſingulare, & ſpeciale piæ cauſæ, quod alibi non repertum erat de iure communi, & regio, ex omnibus quas colligunt docto. in proprijs locis: & meliùs quàm alibi Roma. in Auth. ſimiliter. C. ad l. Falcid. Adde, & nota, & huic adiunge ſequentes. Prima, quòd tranſit dominium ſine traditione: text. eſt in lege finali. C. de ſacro. eccle. & ibi communiter doctores. Secunda, quod valet donatio præſentium, & futurorũ, argumento tex. in Auth. ingreſſi. C. de ſacro. eccle. quia ſi per ingreſſum religionis pôt quis alienare perſonam, & ſubijcere monaſterio vel pio loco, à fortiori bona ſua præſentia, & futura: & iſto fundamento, & conſideratione hoc tenet Bar. in l. finali. C. de pactis. fi. col. nu. 13. Bal. in Authen. ſi qua mulier. C. de ſacro. eccl. fi. col. Abbas, vbi reputat ſingu. in cap. fi. de ſucce. ab inteſta. idem Abbas & alij Canoniſtæ, in c. in preſentia de proba. Iaſon qui benè loquitur in dicta l. fin. C. de pactis, fin. col. pro quibus facit etiam bonus text. ſecundũ eos in l. iubemus nulli. C. de ſacro. eccl. licet

con-

contrarium teneat Alex. in l. ſtipulatio hoc modo concepta. de verbo. obliga. & Ludo. Roma. in d. Auth. ſimiliter. 4. col. nu. 19. Tertia q; ſi mulier fideiuſſit pro dote vel cauſa pia, non iuuatur Velleiano tex. eſt in l. pen. & ſi. C. ad Velleianum, & ibi com. doct. Quarta, quòd licet grauatus reſtituere hæreditatem ſi ſine liberis deceſſerit non teneatur reſtituere ſi ingrediatur monaſterium vel religionem: quia habetur loco filij, & expirat conditio, tamen illud eſt verum præterquàm ſi Eccleſia, monaſterium, vel quælibet alia cauſa pia ſit ſubſtituta quia per ingreſſum religionis non expirat conditio, imò admittitur prædicta pia cauſa: tex. eſt in Auth. niſi rogati. C. ad Trebel & in Auth. vnde ſumitur, & ibi commu. docto. & tenet, & declarat benè Romanus in d. Auth. ſimiliter nu. 64. Quinta, quòd licet legatum piæ cauſæ reperiatur cancellatum, in dubio cenſetur, & præſumitur cancellatum, caſu, & errore magis quàm ex voluntate defuncti, vt ſic valeat, & teneat: ita probat text. ſingu. in l. proximè. verſic. ſi. ff. de his quę in teſtamen. delét. & ibi notat, & commendat. Bart. & communiter doct. Roma. in d. Auth. ſimiliter nu. 51. Sexta, quòd ſi duę uel plures proferantur ſententiæ contrariæ, vel probationes equales reperiantur contrarię, illa pręualet quæ fauet piæ cauſæ: text. eſt in l. lege. Iulia. ff. de manu. & ibi notat, & conmmendat glo. ordinaria Bar. Albe. & communiter doctores antiqui tex. in l. inter pares. ff. de re. iu. tex. in c. ex literis. extra. de proba. & ibi glo. ordina. & commu. Cano.

Septima, quòd licet donatio omniſi bonorum annulletur per ſuperuenientiam liberorum, vt in lege ſi vnquàm. C. de reuoca. dona. tamen ſi fiat piæ cauſę non reuocatur niſi quo ad legitimam: glo. eſt ſingularis, & ord. in cap. quicunque. 12. q. ſi. quam ibi ſummè notat, & communiter docto. Bart. & legiſtę in l. Titia. ff. de lega. 2. Bal. & alij in, l. 1. C. de inoffi. don. Octaua, quòd licet eo caſu quo quis vendit rem ſuam duobus, prefęratur ille cui prius eſt tradita: vt in l. quoties. C. de rei ven. tamen illud eſt verum. preterquàm ſi priùs vendatur pię cauſę, quia illa pręfertur. ita Io. An. in c. cõtinebat. de his q̃ fiunt à prę. ſine con. Capituli & fundat bene Rom. in d. Auth. ſimili. nu. 29. Nona q; licet incõtractibus innominatis re integra habeat locum pœnitentia, vt l. ſi pecuniam. de con. ob cauſam. tamen in contractibus geſtis ad piam cauſam, non habet locũ pœnitentia: ita probat tex. in l. ſin ergo. §. 1. ff. de iure doti. quem ad hoc reputat ſingularem, & vnicum Bal. in l. ſicut ab initio. C. de actio. & obli. in ſi. qui licet loquatur in dote, eadem ratione debet extendi ad aliam cauſam piam, vt in l. ſi quis pro redemptione. C. de dona. Decima, quòd quilibet admittitur ſine mandato pro cauſa pia: ita Specu. in tit. de inſtru. edi. §. nunc vero aliqua, verſi. ſed nonne. Roma. vbi ſuprà, nu. 4. Vndecimo. quòd licet relictum vel legatum tali anno vel tẽpore debeatur in fine, vt in l. qui hoc anno. de verbo. tamẽ in cauſa pia debetur in principio: ita probat text. in l. ſi ita fuerit libertas relicta. ff. de manu. teſta. Duodecima, quòd licet regulariter quando lagatum fit genericè, & obſcure debeat intelligi de minori re vel ſumma, tamen fallit ſi fiat pro pia cauſa: ita probat textus ſingularis in l. Titia. §. ſi. ff. de auro, & argen. le. & ibi communiter doctores.

TEXT. XXXVII

QVando el teſtador nombrada, o ſennaladamente hizo heredero, y hecho dio poder a otro que acabaſſe por el ſu teſtamento, el tal commiſſario no pueda mandar mas deſpues de pagadas deudas y cargos

de

de ſeruicios del teſtador dela quinta parte de ſus bienes del teſtador: y ſi mas mandare que no vala, ſaluo ſi el teſtador eſpecialmente le dio el poder pera mas. Id eſt: *Quum teſtator nominatim aut ſpeciatim conſtituit hæredem, quo conſtituto dedit alteri poteſtatem ut pro ſe abſolueret ſuum teſtamentum; eiuſmodi commiſſarius poſt ſoluta debita, & onera ſeruitiorum teſtatoris, preter quintam bonorum partem non poſſit amplius legare, ſi leget ſit inualidum, niſi illi teſtator ſpecialem ad id poteſtatem dederit.*

SVMMARIVM.

1 *Commiſſarius cui eſt data facultas teſtandi, & eſt nominatus hæres, de qua parte hæreditatis poſſit diſponere.*

2 *Si teſtator in commiſſione dicit, quòd diſponat ultra quintam partem, an poſſit.*

LEX. XXXVII.

1 NOTA decisionem huius legis, quòd commiſſarius cui eſt data ab aliquo defuncto facultas teſtandi, & fuit nominatus hæres, poteſt debita eius perſoluere, & de quinta parte bonorum diſponere: per quam legem declaratur, & oſtenditur lex ſuperior, ut ſicut in caſu quo cõmiſſarius non fecit teſtamentum ex facultate ſibi conceſſa, quinta pars bonorum debet applicari pro cauſis piis, ut ibi diximus: ita eodem modo quando talis commiſſarius eſt datus, & vult uti facultate ſibi conceſſa, & diſponere de bonis defuncti, non poteſt ultra quintã partem eorum diſponere. Quod adhuc intellige, & declara ut habeat locum, & procedat non extantibus deſcendentib. uel aſcendentibus, quia eis extantibus nihil poteſt diſponere, argumẽto etiam præcedentis legis, uel aliter & meliùs poteſt dici quod præcedẽs lex intelligatur, & habeat locum quando commiſſarius nullum fecit teſtamentum nec uſus eſt poteſtate, & facultate ſibi conceſſa: iſta uerò lex loquatur, & intelligatur quando eſt uſus ea, & fecit, & compleuit teſtamentum: quia tunc etiam extantibus deſcendentibus uel aſcendentibus poteſt de quinta parte diſponere. Confirmatur quia iſta lex nullam exceptionẽ facit de liberis uel aſcendentibus extantibus, uel non ſicut lex præcedens.

2 Itẽ maior ratio uidetur in diſponendo de prædicta quinta parte, quando cõmiſſarius teſtatur, & aliquid diſpoſuit de quo loquitur iſta lex, quam eo caſu quo non eſt teſtatus nec aliquid diſpoſuit ut ibi. Item rurſus intellige quando aliud non habet in mandatis uel commiſſione, quia tunc poſſe ultra quintam partem diſponere, ut dicit noſtra lex in fine: quam neceſſario intellige non extãtib. deſcendentibus nec aſcendentibus: quia eis extantibus non poſſet talis commiſſarius ultra quintam uel tertiam partem bonorum diſponere, ut in l. 9. ſuprà eod.

TEXT. XXXVIII.

QVando el teſtador dexare dos o mas cõmiſſarios ſi alguno o algunos dellos requeridos no quiſieren, o no pudieren vſar del dicho poder, o ſe murierẽ; el poder quede por entero al otro, o otros que quiſierẽ y pudierẽ vſar del dicho poder, y en caſo que los tales cõmiſſarios diſcordarẽ, cũpla ſe y executeſe lo que mãdare y declarare la mayor parte dellos: y en caſo que no aya mayor parte, y fuerẽ diſcordes, ſeã obligados a tomar por tercero al corregidor, o aſſiſtẽte, o gouernador, o alcalde mayor del lugar

donde

donde fuere el teſtador, y ſino vuiere corregidor, ni aſſiſtente, ni gouernador, ni alcãde mayor, que tomẽ el alcalde ordinario del dicho lugar por tercero. E ſi muchos alcaldes ordinarios ouiere, y no ſe concertaren los dichos commiſſarios, qual ſea, en tal caſo echen ſuertes, y el alcalde a quien cupiere la ſuerte ſe junte con ellos, e lo que la mayor parte declarare, o mandare, que aquello ſe guarde y execute. Id eſt: *Si teſtator reliquerit duos aut amplius commiſſarios, ſi aliquis, aut aliqui, eorum requiſiti noluerint, aut non potuerint ſua poteſtate vti, aut obierint, poteſtas ex integro maneat alteri, aut cæteris qui ea vti voluerint & potuerint. Et eiſdẽ commiſſariis inter ſe diſcordantibus, id fiat & impleatur quod probauerit ac iuſſerit maior eorum pars. quod ſi non fuerit maior pars & diſcordes adhuc manſerint, teneantur admittere in tertium Correctorem,* [Hoc ad Corregidor] *aut Aſſiſtentem, aut Gubernatorem, aut Alcaldium Maiorem loci teſtatoris. Iſtis verò deficientibus, aſſumant in tertium Alcaldium Ordinarium prædicti loci. Quod ſi plures fuerint Ordinarij Alcaldij neque conuenerit inter commiſſarios, vter illorum debeat aſſumi, ſorte decernant, & is Alcaldius cui ſors obuenerit, adiungatur illis, & illud fiat atque impleatur quod maior pars declarauerit ac iuſſerit.*

SVMMARIVM.

1 *Quando plures ſunt commiſſarij vel executores teſtamenti, quando vnus ſine alio poſſit teſtamentum facere?*

2 *Si plures ſunt iudices ordinarij, vnus ſine alio an poſſit cognoſcere de cauſa?*

3 *Si plures ſunt iudices delegati, vnus ſine alio non poteſt iudicare, & quid iuris ſi vnus dicat vnũ, alter aliud & ſunt pares?*

4 *Quid ſi in pluribus arbitris?*

5 *Quid ſi in pluribus procuratoribus ad tale negotium conſtitutis, quando poſſit quilibet actum per ſe gerere?*

6 *Si plures ſunt curatores, vel adminiſtratores, quando valeat actus cum authoritate vnius tantum?*

7 *Quando habeat locum iudicium ſortis?*

LEX. XXXVIII.

NOTA ex iſta lege ſequentes concluſiones. Prima qđ quando plures ſunt commiſſarij, & executores teſtamẽti, omnibus ſimul collectiuè videtur data, & conceſſa facultas, & licentia, & vnus ſine alio non poteſt teſtamentum facere. Secunda concluſio, quòd ſi aliquis eorum requiſitus non venerit cum alijs ad actum gerendum, & teſtamentũ ordinandum vel mortuus ſit, poterit licitè fieri ab alijs. Tertia concluſio, qđ in caſu quo prædicti commiſſarij, & executores diſcordent in actu, & teſtamento ordinando, prǫualet quod fecerit maior pars. Quarta concluſio, quòd quando prædicti commiſſarij, & executores diſcordent, & ſint pares, & æquales numero, dẽt eligi iudex loci teſtatoris, & tũc dẽt ſtari maiori parti. Quinta concluſio, quòd ſi in tali loco ſint plures iudices ordinarij cõmiſſarij vel executores, debent inter ſe vnum eligere: qui aſſiſtat cum eis ad actum, & teſtamẽtum gerendum. Sexta concluſio, quòd ſi fortè prędicti commiſſarij executores non poſſint inter ſe concordare quis eorum eligatur, tunc committitur, & ſta-

tur

tur iudicio ſortis quis eorum iudicium ſit electus ? & ſtatur maiori parti eorum.

2 Pro cuius perfecta intelligentia,& declaratione adde & nota,quod primò cóſirmatur principalis deciſio huius legis, quia idem eſt pluribus iudicibus ordinarijs,quia licet quilibet ſolus, & de per ſequi prius aditos, poſſit de qualibet cauſa cognoſcere,& iudicare:quia vterque habet à lege iuriſdictionem inſolidum,vt in l. 1. ff. de officio conſulis.& ibi gl.ord.& commu.docto.tamé ſi omnes ſimul cœperunt cognoſcere, vnus ſine alio non poteſt iudicare, & ſententiam proferre,ſed omnes ſimul: & tunc ſi diſcordant præualet maior pars : text. eſt in l.Pomponius cum lege ſe. ff. de re iudicata.tex.in l.inter pares. eodem tit. text.in l.duo ex tribus. eo. tit. facit bonus tex. cum materia in l. quòd maior. ff.ad municipales.text.in c. 1.de his quę ſi.à maio.par.capi.& ſi ſint æquales,neutra ſententia prevalet, præterquam ſi ſententia vnius ſit lata pro libertate vel cauſa pia vel ſit abſolutoria vt ibi dicitur, & diſponitur.

3 Secundò confirmatur, quia idem eſt in pluribus iudicibus delegatis, quia omnes ſimul debent cognoſcere,& iudicare: & ſi diſcordent, præualet maior pars: & ſi fuerint iudices pares,& ſententię contrarię neutra præualet : ſed ſunt in pendenti, vt illa valeat quam poſtea confirmauerit ſuperior qui cauſam cómiſit & delegauit:quod intellige quando omnes viuunt tempore ſententię,ſecùs ſi aliquis moriatur,quia expirat iuriſdictio.tex.eſt in l.duo iudices.ff. de re iudicata.tex.in c.prudentiam.de offi.de legati.tex.in c.quamuis. eo. tit.tex.in c. cum cauſa.eo.tit.tex.in c. vno delegatorum.eo.titu. & ibi glo. ord. & commu. Cano.

Ex quibus nota,& collige maximam differentiam in iudicibus delegatis, & ordinarijs,quia licet in delegatis,ſi ſunt pares ferantur ſententiæ contrariæ,ſunt in pendenti donec confirmetur aliqua earum: tamen in ordinatis neutra valet,nec ſunt in pendenti,quia à lege, & iure proprio habent iuriſdictionem, & non eſt ſuperiori à quo confirmetur. Item etiam in alio eſt maxima differentia,qua licet in iudicibus ordinarijs, qñ ſunt ſententię contrariæ, præualet illa quę eſt lata ſuper libertate vel cauſa pia tamen ſecùs eſt in iudicibus delegatis: quia neutra valet, ſed ſunt in pendenti donec aliqua earum confirmetur per dictam rationem : & ibi tenent commu. docto.

4 Tertiò confirmatur:quia idem eſt in pluribus arbitris,quia vnus ſine alio nó poteſt iudicare,ſed omnes ſimul eodem loco, & tépore:& ſi diſcordent, præualet maior pars,dum tamen omnes adſint & ſint præſentes:ſecùs verò ſi quis eorũ ſit abſens vel mortuus,quia tunc non ualet ſententia alicuius nec maioris partis etiam ſi ſit citatus, & requiſitus,& habeat iuſtam cauſam vel non :quia ſenté tia,& ratio vnius potuit alios trahere in ſuam:textus eſt in l.ſi tres. ff. de arbitris. text.in l.item ſi vnus.§.item ſi plures.eodem tit.& utrobique glo. ordinariæ. & communiter doctores.& idem diſponit lex.28.& l.32.titu.4.3.parti.licet in caſu abſentiæ contrarium ſit diſpoſitum de iure Canonico,imò quòd ſi abſens ſit citatus & requiſitus,nolit adeſſe & iudicare,alij poſſunt facere & definire negotium,vt in cap.ſi.de arbi.lib.6. & ibi có muniter docto.quod tamen debet ſeruari in terris eccleſię, cum ſit materia ſpiritualis ſecundum glo. & communiter docto.ibi.

Item etiam debet intelligi tantũ quãdo unus ex arbitris ſit abſens & contumax:ſecùs tamé ſi ſit mortuus, quia ibi non cadit citatio nec contumacia ſecũdum Dominicum ibi.ſi.col.& q. Ancha. et communiter alios doctores.

5 Quartò confirmatur,quia idem eſt in pluribus procuratoribus,quia licet eo caſu quo in ſolidum ſunt dati,et conſtituti, quilibet poſſit actum, et negotium per ſe gerere,et ſit locus præuentioni:tamen

mé ſi ſimpliciter ſũt dati & cõſtituti, omnes ſimul debent officium exercere, & non vnus ſine alio: & tunc quòd fecerit maior pars, ualet & tenet: text eſt in l.plurib.ff.de procura.& ibi gl.ord.& cõmu.doct.text.in ca. ſi duo.de proc.li.6.

6 Quintò confirmatur, quia idem eſt in pluribus tutoribus, curatoribus, uel adminiſtratoribus legitimis, datiuis uel teſtamentarijs: quia ius tutelæ uel curæ eſt penes eos in ſolidum. licet adminiſtratio poſſit inter eos diuidi: & quando nõ eſt diuiſa, ſufficit in quolibet actu vel negotio authoritas vnius: quando verò eſt diuiſa, requiritur authoritas eius cui adminiſtratio pertinet.tex. eſt in l.tutela legitima. §.ſi duo. ff. de legi. tuto.text.in l.ſi plures.eod. tit. tex. in l. ſi plures. ff. de adminſtratio. tuto. text. in l cum plures. eodem titu. text. in l.1. & per tot. C. ſi ex plu. tuto. text. melior, & expreſſior cæteris.in l.ſi.C. de autho.præſtan.

Sextò confirmatur, quia idem eſt in pluribus executoribus teſtamenti, quia omnes ſimul debent exequi voluntatẽ defuncti: & aliquo eorum mortuo uel longè abſente, alter ſolus exequitur: text.eſt in c.2.§.ſanè.de teſta.in 6.& ibi com.doct. & tenet Bal.& ibi alij docto. in l nulli.C.de epiſ.& cle.

7 Finaliter & poſtremò nota ex iſta lege caſum in quo recurritur ad iudicium ſortis: pro cuius confirmatione & declaratione adde & nota, quod iudiciũ ſortis nunquam habet locum niſi in caſib. a iure expreſſis: text. eſt & ibi commu. doctor.in l.ſi duobus. C. commu. de lega.tenet etiam Bar.in l. meminimus. C. quando & qui. quarta pars.debe.lib.10.

Item adde quòd nunquam habet locum iudicium ſortis niſi eo caſu quo vertitur dubium in iure, nõ ſuper facto. iſta eſt gloſſa ſingu.in iure,in l.vnica.C. vti poſſi.in prohibebit: et ibi communi doct.& illam reputat ſing.Imo.& moderni,in l.huiuſcemodi.§.ſi. ff.de lega.1. Iaſ.& moderni in d.l.ſi duobus.C. com. de leg.

Item adde quòd ab iſto iudicio ſortis numquàm poteſt appellari, nec iterum ſortiri: quia ſors vel fortuna non habet ſuperiorem in hoc mundo: ita ſingu. Bal. in d.l.ſi duobus. C. commu. de lega.& ibi ſequitur, & commendat Iaſ. & commu.moderni.idem tenet Iaſ.in l. huiuſcemodi.§.ſi.de lega. 1.col3. nume.12.

TEX. XXXIX.

EN el poder que ſe diere al commiſſario para hazer todo lo ſuſodicho, o parte dello, interuenga la ſolennidad del eſcriuano y teſtigos que ſegun leyes de nueſtros reynos han de interuenir en los teſtamẽtos, y de otra manera no valan ni hagan ſe los dichos poderes. Id eſt: *In poteſtate danda commiſſario ad prędicta, aut eorum partem, ea adibeatur tabellionis, & teſtium ſolennitas, quæ ex legibus noſtrorum regnorũ adhibenda eſt in teſtamentis. Aliàs prędicti poteſtates ſint nullius valoris ac fidei.*

SVMMARIVM.

1 *Quando cõmiſſarijs eſt data facultas faciẽ di teſtamentum qua ſolennitas requiratur in concedenda hac facultate?*

2 *Quæ ſit ratio propter quam in iſta conceſſione requiritur idem numerus teſtium, ut in teſtamento?*

LEX.

LEX. XXXIX.

1 NOTA decisioné huius legis ꝙ eadé ſolennitas q́ requiritur in teſtõ, requiritur in mãdato, facultate, & cõmiſſione, q̃ ius alteri cõcedit, & cõmittit ad illud faciendũ pro eo: ex quo neceſſario inferẽ, ꝙ ſi poſtea cõmiſſarius teſtetur nuncupatiuè, requirit̃ ꝙ habeat facultatẽ, & cõmiſſioné ſibi conceſſam nuncupatiuè corã teſtib. legitimis, & neceſſarijs requiſitis in teſtõ nuncupatiuo: ſi verò teſtetur in ſcriptis, requirit̃ ꝙ hẽat facultatẽ, & cõmiſſioné ſibi conceſſam in ſcriptis, cũ forma, & ſolennitate requiſita in teſtõ in ſcriptis per noſtrã legẽ expreſſam, iuncta l. 3. ſupra. eodem. Sed licèt grauiſſimi, & clariſſimi patres iſtã legẽ ediderunt, contra eã tñ ſe offert difficultas inſolubilis in reddenda rõne: nã licet cõmiſſarius, cui datur, & concedit̃ facultas teſtandi pro aliquo, dẽat adhibere eandẽ ſolennitatẽ q̃ ipſemet teſtator & mandator deberet interponere, quia gerit, & repræſentat pſonã, & vices eius vt in l. 1. & p totũ. ff. de proc. & in regula qui in alterius. ff. de regulis iuris, & in regula, is q̃ in ius ſuccedit alterius. eo. ti. li. 6. in l. cũ heres. ff. de diuerſ. & tẽpo. pſ.

2 Tamen qñ teſtator, & mandator cõcedit hãc facultatẽ, & cõmiſſioné alteri ad teſtm̃ faciendũ, illa non eſt teſtm̃, & vltima voluntas, ſed quidẽ actus, & diſpoſitio inter viuos de per ſe, per q̃ probatur habilitas perſonæ, & mandatũ, & cõmiſſio: & per conſequens videbatur valere cum legitima, & ordinaria ſolennitate duorũ teſtiũ: & cert è difficile vr̃ cõgruã rõné aſſignare, ſed cogitaui quod rõ ſubtilis & noua q́ pt cõſiderari eſt iſta: nã eadẽ rõ, virtus & effectus, quod eſt in conſequenti, dr̃ ẽt eſſe in antecedẽti eius. arg ó text. in l. illud. ff. de acqui. hære. text. in l. ff. de iuriſ. om. iu. tex. in l. 1. §. fi. & in l. fi. ff. de offi. eius cui eſt man. iuriſ. tex. in l. 2. §. inſpectio. ff. quemad. teſta. ape. text. in l. 3. §. qui hẽt. ff. de ſerui. ruſti. præ. tex. in l. ad rẽ mobilẽ. & in l. ad legatũ. ff. de procu. ergo cum in teſtõ requirat̃ certa, & legitima ſolenitas à iure introducta pro euitanda falſitate, meritò illamet requiritur in mandato, & cõmiſſione alteri facta, & conceſſa pro teſtõ ordinando cùm ſit antecedens neceſſarium ad illud & in hoc tantum conſiſtit vera, & fundamen talis ratio huius legis.

TEXT. XL.

EN la ſucceſſion del mayorazgo, aun que el hijo mayor muera en vida del tenedor del mayorazgo, o de aquel a quien perteneſce ſi el tal hijo mayor dexare fiio, o nieto, o deſcendiente legitimo: eſtos tales deſcendentes de hijo mayor por ſu orden prefieran al hijo ſegundo del dicho tenedor, o de aquel a quien el dicho mayorazgo perteneſcia. Lo qual no ſolamente mandamos que ſe guarde, y platique en la ſucceſſion del mayorazgo a los aſcendentes, pero aun en la ſucceſſion de los mayorazgos a los tranſuerſales, de manera que ſiempre el hijo, y ſus deſcẽdientes legitimos por ſu orden repreſenten la perſona de ſus padres, aunque ſus padres no ayan ſuccedido en los dichos mayorazgos, ſaluo ſi otra coſa eſtuuiere diſpueſta por el que primeramente conſtituyo, y ordeno el mayorazgo, que en tal caſo, mandamos que ſe guarde la volũtad del que lo inſtituyo. Id eſt: *In ſucceſſione Maioratus, ẽt ſi maior natu filius è viuis decedat eo viuente qui Maioratũ tenet, aut is ad quẽ ptinet, ſi euſmodi natu maior filius reliquerit ſuperſtitẽ filiũ, aut nepotẽ aut deſcẽdẽtem legitimũ,*

 eiuſ-

eiuſmodi deſcēdētes natu maioris filij ſuo ordine præferātur filio ſcdo eius qui Maioratū tenet, aut illius ad quē Maioratus pertinebat. Quod nō ſolū præcipimus ut ſeruetur, & fiat in ſucceſſione Maioratus erga aſcendentes verū ēt erga tranſuerſales, ſic ut ſemper filius & eius deſcēdētes legitim ſuo ordine repreſentent perſonam parentum, etiam ſi parentes non ſucceſſerint in prædictis maioratibus, niſi aliud fuerit conſtitutum per illum qui Maioratum inſtituit atq; ordinauit: nam in eiuſmodi caſu præcipimus ut voluntas Inſtitutoris ſeruetur.

S V M M A R I V M.

1 *Quid ſit maioratus?*
2 *Quo iure ſit introductus maioratus?*
3 *Regnum quo iure fuit inductum?*
4 *Quando populus non recognoſcit ſuperiorem, an poſſit ſibi eligere Regem?*
5 *Quando tractatur de ſucceſſione regni, vſq; ad quem gradum admittantur ſucceſſores eius?*
6 *An ſucceſſor in regno debeat eſſe vnus, vel poſſint eſſe plures?*
7 *Succeſſor in regno, an debeat eſſe maior ætate?*
8 *Fœmina an poſſit ſuccedere in regno?*
9 *Si Rex ſit maior pubertate, & minor quinque & viginti annorum, an poſſit per ſe regere ſine curatore?*
10 *Priuilegia quæ competunt ſoli principi ex plenitudine poteſtatis.*
11 *Maioratus Ducis, Comitis, vel Marchionis, vnde proueniat?*
12 *Si Rex vel Princeps conceſſit alicui villam vel caſtrum cum titulo & dignitate Comitatus, an tranſeat ad hæredes maioratus?*
13 *Maioratus qui conſiſtit in alijs bonis, & perſonis particularibus, vnde proueniat?*
14 *In obligationibus facti non cogitur quis præciſe ad factum, ſed tātum ad intereſſe.*
15 *Pactum adiectum contra naturam, & ſubſtantiam actus non valet.*
16 *Sicut ex ſolo titulo non tranſit dominiū ita ſolo titulo non amittitur.*
17 *Intellectus ad text. in l. finali. C. de pactis inter emp. & vendi.*
18 *An & quando ſolo titulo vel contractu poſſit impediri alienatio?*
19 *An & quando valeat pactum & conuētio quod fundus in quo eſt appoſita ſeruitus, per dominum non alienetur?*
20 *Quando in pacto prohibitiuo de non alienando ponitur clauſula tranſlatiua poſſeſſionis non poteſt fieri alienatio?*
21 *An prohibitio de non alienando habeat tantum effectum in vita prohibiti, & tantū ſit perſonalis, vel ſit ꝑpetua, vel realis?*
22 *Clauſula conſtituti, virtus, & effectus eius, an tranſeat ad hæredes?*
23 *Per iudicis decretum an poſſit prohiberi alienatio.*
24 *An ex ſola ſententia iudicis ſine actuali traditione transferatur dominium?*
25 *Quando apponitur perſona cuius contēplatione ſit prohibitio, an valeat, & teneat?*
26 *Intellectus & declaratio ad text. in l. quoties C. de don. quæ ſub modo.*
27 *Donatio vel contractus an poſſit fieri ad tempus, ita vt poſt tempus res reuertatur ad donatorem?*
28 *Declaratio ad text. in l. 7. tit. 4. 5. par.*
29 *Donator qui donauit alteri fundum vel rem, hoc pacto vt reſtituatur tertio, an poſſit iſtud pactum reuocari inuito tertio.*
30 *Quando ex actu vel contractu aliquorū quæritur actio tertio, an poſſit eo inuito illud ius ſibi auferri?*
31 *Intellectus ad tex. in l. 3. ff. de ſeruis exportan.*
32 *In contractibus an & quando habeat locum pœnitentia?*
33 *Si pater meliorauit filium, & grauauit reſtituere alteri, an poſſit poſtea pater illud grauamen tollere?*
34 *Si quis conſtituat maioratum in perſona certa,*

certa & tradidit poſſeſſionem, & poſt mortem eius vocauit alium, an reſpectu tertij poſſit maioratus reuocari?

35 *An & quando poſſit per legem prohiberi alienatio?*

36 *An & quando in melioratione tertij poſſit prohiberi alienatio?*

37 *An poſſit prohiberi alienatio per vltimã voluntatem?*

38 *Si prohibitio alienationis eſt facta cum legitima cauſa, an poſſit prohiberi alienatio?*

39 *Si in prohibitione alienationis apponatur iuramentum, an valeat prohibitio?*

40 *Si teſtator prohibuit alienare extra familiam, an videatur vocare omnes de familia ſimul, vel gradatim?*

41 *An iſto caſu habeat locũ repræſentatio*

42 *Si teſtator vocauit filiam alterius, an veniant pariter, & ſimul, vel proximior in gradu præferatur.*

43 *Si legatum vel fideicommiſſum relinquatur familiæ an conſanguinei admittantur ordine ſucceſſiuo?*

44 *Si ſimpliciter eſt facta prohibitio alienationis extra familiam, an ex hoc inducatur fideicommiſſum?*

45 *Vſque ad quem gradum intelligatur vocata familia?*

46 *Si quis prohibetur alienare inter certas perſonas & decedat ab inteſtato, an poſsit ei ſuccedere quæ erat prohibita?*

47 *Quando per teſtatorem eſt facta prohibitio alienationis extra familiam, an ille ad quẽ legitimo iure bona prauenerunt, poſsit liberè alienare in extraneum?*

48 *An & quando electio perſonæ poſſit committi hæredi vel alteri tertio?*

49 *Regula quæ habet quòd legatum factum incertæ perſonæ non valet, quomodo intelligatur.*

50 *Commiſſarius ſi elegit, an poſsit poſtea reuocare electionem?*

51 *Pater qui meliorauit filium in tertio bonorum an poſsit reuocare meliorationem in vita vel morte?*

52 *Si teſtator inſtituit plures hæredes, & omnes grauauit ſimpliciter non alienare, an videatur facta ꝓhibitio fauore cohæredũ?*

53 *Si teſtator pluribus fecit legatum, & grauauit vt nouiſsimus & ſic vltimo loco decedens reſtituat hæreditatem alicui an per hoc videatur inter legatarios tacitè fideicõmiſſum inductum, vt primo decedens reſtituat alijs?*

54 *Si teſtator iuſsit hæreditatem reſtitui: an per hoc videatur hæres grauatus interim non alienare?*

55 *Quis effectus & vtilitas reſultet ex hoc quòd maioratus fuit cum authoritate principis?*

56 *An pater vel mater poſſit cum bona conſcientia facere & conſtituere maioratum?*

57 *An conſtituens maioratum poſsit filium vel deſcendentem quem vel et eligere, & alios ſua legitima priuare?*

58 *An pater vel mater conſtituens maioratum teneatur eligere & nominare filium maiorem?*

59 *An pater vel mater conſtituens maioratum, & ſimpliciter dicendo quòd veniat ad vnum, videatur vocare maiorem?*

60 *An pater uel mater conſtituens maioratum poſsit vocare & eligere filiam extantibus maſculis?*

61 *Si conſtituens maioratum vocauit tantũ maſculos excluſis fœminis, an maſculus deſcendens ex fœmina poſsit ſuccedere?*

62 *Si conſtituens maioratum dixit & voluit quod veniat in filium vel deſcendentem maiorem, & contingat quod reperiatur filius & filia, & filia ſit maior: an præferatur filius vel deſcendens maſculus minor?*

63 *Si conſtituens maioratum vocauit maſculos, & in defectum eorum fœminas, an maſculus ex fœmina ſuccedat & præferatur?*

64 *Si conſtituens maioratum ſimpliciter dicat quod veniat in filium vel deſcendentẽ maiorem, & alias perſonas non expreſsit, an mortuo filio nominato maioratus poſtea ſucceſsiuè veniat in alios?*

65 *An nepos filij maioris deſcendentis in vita aui præferatur filio ſecundo genito?*

66 *Si primogenitus ſit monachus vel religioſus an ſuccedat in maioratum.*

67 *Si Rex, Dux, Comes, Marchio, vel alius ſucceſſor maioratus, antequam actualiter*

ſuccedat habuit filium, & poſt regnum vel maioratum adeptum habuit alium, quis eorum ſuccedat?

68 *Si duo vel plures ſimul & ſucceſsiuè naſcantur ex eadem matre, & non poſsit cognoſci quis eorum prius editus ſit, quis ſuccedat & præferatur?*

69 *Si primogenitus eſt demens, furioſus, vel mente captus, an excludatur à ſucceſsione & ſuccedat ſequens in gradu?*

70 *An primogenitus poſsit renuntiare ius primogenituræ?*

71 *An pater vel poſſeſſor maioratus, poſsit priuare filium vel ſucceſſorem ex aliqua cauſa iure maioratus?*

72 *An ſucceſſor maioratus teneatur ſoluere debita prædeceſſoris?*

73 *An ſententia lata contra poſſeſſorem maioratus noceat & præiudicet ſequentibus ſucceſſoribus?*

74 *Si poſſeſſor maioratus decedat fructibus pendētib. ad quē cui pertineāt tales fructus?*

75 *Si poſſeſſor maioratus decedat relicto filio primogenito, & alijs filijs minoribus & egentibus, ex relicta vxore matreq; eorū diuite, quis teneatur ad alimenta?*

76 *An ſucceſſor & poſſeſſor maioratus ſit verè dominus per tempus vitæ ſuæ antequā veniat dies reſtitutionis?*

77 *An valeat argumentum de feudo ad maioratum?*

78 *An poſſeſſor maioratus teneatur ſatiſdare de reſtituēdis bonis ſequenti ſucceſſori?*

79 *An proximior ſucceſſor maioratus poſsit in vita poſſeſſoris petere, vt declaretur maioratum ad ſe pertinere?*

80 *Si poſſeſſor maioratus inſtituat ſucceſſorē in bonis maioratus an inſtitutio valeat?*

81 *An bona maioratus poſsint alienari?*

82 *An bona maioratus poſsint permutari?*

83 *An bona maioratus poſsint in pignus vel hypothecam dari?*

84 *An bona maioratus poſsint locari?*

85 *An in bonis maioratus poſsit conſtitui ſeruitus?*

86 *An in bonis maioratus poſsit fieri tranſactio?*

87 *An bona maioratus poſsint alienari propter aliquam cauſam piam.*

88 *Si poſſeſſor maioratus de facto alienauit, an ſequēs proximior ſucceſſor poſsit ſtatim res alienatas petere & vendicare.*

89 *An Rex vel Princeps poſsit concedere licentiam, & facultatem alienandi res maioratus.*

90 *An bona maioratus poſsint præſcribi.*

91 *An bona maioratus poſsint per delictum confiſcari.*

LEX. XL.

1 ISTA lex tractat de alta ſubtili, & vtili materia Maioratus, quam intendo latè, ſubtiliter, & magiſtraliter tractare: pro cuius perfecta intelligentia & declaratione. Primò quero quid ſit Maioratus? & reſolutiuè dico, ꝙ Maioratus eſt quædam dignitas & prærogatiuā cum ſucceſſione, quam habet primogenitus in cognatione ſua & poteſt dici quod habuit ortum tàm de iure diuino, quàm gentium, & poſitiuo: de iure diuino, quia primogenitus præferebatur alijs fratribus in ſacrificijs offerēdis.

Item ſedebat ad dexteram patris. Itē duplicatos cibos recipiebat. Item diebus feſtiuis veſtem pretioſam ferebat. Item benedictionem à patre in articulo mortis recipiebat. Item maiorem partem hęreditatis recipiebat: ita probat textus, et ibi gl. ordinar. Archi. et communi. doct. in cap. quam periculoſum. 7. quæſt. 1. tenet etiam Ioan. And. Abbas, et communiter doctor. in capitu. licet de voto Marti. de Lau. in tractat. de primogenitura. prima et ſecunda quęſt. Ioan. le Cirier in tractatu de primogenitura. 1. 2. et 3. quæſt. probatur etiam Geneſis. capitu. 25. in fine: vbi dicitur, vende mihi primogenita tua, et in capitu. 27. eod. lib. vbi tempore mortis Iſaac benedixit Iacob, credens fore Eſau fratrem eius primogenitum: et in benedictione dixit ei, det tibi Deus de rore cœli, et de pinguedine terrę abundantiam fru-

frumenti, uini, & olei, & ſeruiant tibi populi & adorent tribus. Eſto dominus fratrum tuorum, & incuruentur ante te filij matris tuæ.

2 Habuit etiam ortum de iure gentiũ, argumento tex in l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iu. Confirmatur etiam, quia ſi hæreditas dicitur prouenire de iure gent. ut plenè tradit Bart. in l. interdum. ff. de cond. inde. idem Bar. & docto. in rubri. ff. de acquit. hær. Moderni præcipue Barb. in rub. de teſta. ergo & maioratus habet etiam ortum de iure noſtro ciuili poſitiuo, ut in toto titulo. C. & ff. ad Trebell. & in l. filiusfamilias. §. diui. cum materia. ff. de legat. 1. & in l. unum ex familia. ff. de legatis 2. & in l. peto. §. fratre. eod. titu. & in l. cum pater. eod. tit. in l. 40. nu. 3. ibi. & in l. cum pater. eod. titu. quibus iuribus probatur quod poteſt quis grauari per teſtatorem bona ſibi relicta uel rem particularem poſt mortem, uel poſt certum tempus alteri reſtituere. Et idem approbat noſtra lex. Pro cuius perfecta declaratione dico quòd maioratus aliquando conſiſtit in regno, aliquando in titulo inferiori magnatum, putà, Ducis, Marchionis, vel ſimilis, aliquando in alijs bonis, & perſonis particularibus.

3 Quo ad primum ſcilicet de regno dico. quòd regnum proceſſit de iure gentium, nã poſt creationem mundi, gentes, & populi conſtituerunt ſibi reges qui predominarentur, & iuſtitiam adminiſtrent: tex. eſt in l. ex hoc iure. ff. de iuſtitia, & iure. cuius verba ſunt, ex hoc iure gentium introducta ſunt bella, deſcriptæ gentes, regna condita, dominia diſtincta, &c. Et ad hoc notat ibi glo. ordi. Bar. 2. col. verſic. vlterius oppono. Albe. 1. col. Bal. 2. col. Ang. 2. col. Paul. 5. col. nu. 15. Iaſ. 2. col. 3. notabi. Rapha. Fulg. 3. col. nu. 6. & communiter docto. & ideo dicit Bal. in c. 1. de mai. & obe. quòd dignitates non ſunt à natura, ſed ab inuentione humana, & ſunt eis impoſita nomina, ſedes, & inſignia: idem tenet Marti. de Laud. in tractatu de primogenitura. 2. col. 5. q. princip. Ioan. le Cirier in tractatu de primogenitura. in 3. lib. 3. q. principali. & idem probãt, & diſponunt leges valdè notabiles, & morales Partit. ſcilicet lex. 1. & l. 7. tit. 1. 2. Part. Aduertendum tamẽ quòd ſubſtantia & origine regnũ, dicitur prouenire à ſummo Deo, quia licet poſt creationem mundi poteſtatẽ dedit homini vt præeſſet cunctis animalibus terre, & volatilibus cœli, & piſcib. maris, vt habetur Geneſis c. 1. tamen nõ commiſit vt aliquis homo præeſſet alteri, & dominaretur ei, ſed homines procreauit cum libero, & recto iudicio rationis: & ipſi inter ſe, moti congrua, & optima ratione, elegerunt ſibi reges pro bono publico, & vtili regimine populorum: ſed illud liberum, & rectum iudicium rationis immediatè proceſſit à Deo, ergo, & regnum quòd ex eo deriuatur. Præterea, & magis in ſpecie hoc probatur Prouerbiorum. 8. Per me reges regnant, & legum conditores iuſta decernunt: per me principes imperant, & potentes decernunt iuſtitiam: & probatur in c. Imperatores. 9. diſt. & in epiſtola, inter claras. C. de ſumma Tri. & fid. cath. probatur etiã ex dicto Apoſtoli dicentis, qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit, vt habetur in ca. qui reſiſtit. 11. q. 3. facit etiam authoritas Petri Apoſtoli: Eſtote ſubditi principibus veſtris tanquàm precellentibus: vt habetur in c. ſolitæ. de maio. & obe. probatur etiã 3. Reg. cap. 19. vbi Dominus dicit Heliæ, vade, & reuertere per viam tuam ꝑ deſertum in Damaſcum, cùm perueneris illac vnges Hazael regem ſuper Syriam: & patet in Dauid, Salomone, Saule, & pluribus alijs regibus approbatis à Deo, vt habetur in ſacra pagina: & tran ſumptiuè in cap. 1. verſi. vnde de ſacta vnctione.

4 Ex quo deducitur, & infertur, quòd deficiẽte ſucceſſore in regno, vel eo caſu quo populi ſũt liberi & nõ recognoſcũt ſuperiorẽ, poſſũt eligere ſibi Regẽ: & talis electio erit valida & pfecta, tanq̄ de iure gentium: & in expreſſo ita tenet Bal. in dicta. l. ex hoc iure. de iuſt. & iu-

re.2.col.3.q.& ibi Pau. 5.col. nu. 17 &
commun.docto.idem Bal.in c. ſignifica
nit.extra,de reſcriptis.1.col.nu. 2. idem
Bal.in c.cùm in magiſtrum. in fi. extra,
de electione.pro qua ſententia, & con-
cluſione eſt text formalis in l 9. tit. 1.2.
par. Vnum tamen eſt quod poſtquàm id
regnum conſtitutum eſt de iure gentiũ,
ſemper vadit,& defertur per ſucceſſio-
nem:text.eſt in cap.licet.extra de voto.
& ibi notat,& commendat Abb.Pau.1.
col.nu.6.& commun.doct.text.in cap.ſi
gnificauit.de reſcriptis.& ibi notat Bal.
& commu.doct.tex.in c.intellecto.de iu
reiur.text.in c.grandi.de ſupplen. negli.
præ.& ibi notat Ioan.Mona.& commu.
alij docto.& in expreſſo iſtam ſententiã
& concluſionem tenet Bal.in d.l.ex hoc
iure.ff.de inſt.& iur. 2.col.4.q. princ. &
ibi commu.doct.Alb.in 1 cõſtitutione.
ff ve.§ diſcipuli.3.col.in fi.idem Alb. in
l.pe.C.de do.inter vi.& vxor.3.col.ver-
ſic.nunc tranſeamus.Mar.de Lau. in tra
cta.de primogenitura.4.col.8.q.princ.&
idem diſponit lex. 12.tit.1.2.car. & lex.
8.& 9.eo.tit.& part.

6 Imò quod magis eſt, licet eo caſu
quo tractatur de ſucceſſione vel heredi-
tate ſimplici : & particulari agnati vel
cognati collaterales tm̃ ſuccedunt vſq;
ad decimum gradum,vt tenet glo.or.&
com.opi.in §. fi. Inſti.de ſucceſ. cogna.
gl. & com.opi.in Auth. in ſucceſſione.
C.de ſuis, & le.lib.gl. & comm. opin.in
Auth.de hæred. ab inteſt. ve. §. ſi verò
nec fratres,coll. 9. tamen in noſtro caſu
quãdo tractatur de ſucceſſione Regni,
Ducatus,Marchionatus,vel alterius cu-
iuſlibet maioratus,indiſtinctè ſuccedũt
collaterales ſecundum gradus prærroga-
tiuam vſq; in infinitum:ita ſin.determi
nat Bal.per text.ibi in c.1.de feudo Mar
chię.1.colum.in fine.Iaco. Alua.in §. ſi
capitanei.eiuſdem tit.pe.col.quod repu
tat ſing. & alibi non reperiri Iaſ. in l.
fi.C.vñ legitimi,2.col.licet relinquat co
gitandũ.Philipp.Decius ibi 3.col. nu.8.
Cæpola. cautela. 95. Pro qua ſententia
& concluſione facit benè lex. 9. tit.1.2.
par.& lex.2.in fine.titu.15. eadem part.

6 Item adde ꝙ ſucceſſor in regno de-
bet eſſe vnus & nõ plures,quia ratio illa
generalis,& vniuerſalis per quam dixi-
mus quòd regna fuerunt condita,& ſta
tuta dicta,quòd ſit vnus rex,& non plu-
res:quia aliàs regnum faciliter deſtruere
tur:præterea confirmatur,quia ſic vide-
mus,quòd in vniuerſo mundo eſt vnus
Deus,& Dñs noſter omnium creator,&
rector:in toto corpore, & membrorum
pluralitate vnũ caput:in apibus vnus eſt
princeps:aues & grues vnam ſequuntur
eccleſię vnus epiſcopus:in archiepiſco-
patu vnus archiepiſcopus : & denique
in prouincia vnus præſes:vt in c. in api-
bus.7.q.1.Confirmatur etiam autorita-
te Euangelica,dicente,oẽ regnum in ſe
diuiſum deſolabitur:& ex prędictis ra-
tionibus iſtam ſententiam,& concluſio-
nem tenet Oldradus in conſilijs ſuis,
conſi.94.3.col. Alberi.in prima conſtit.
ff.vet.§.diſcipuli.idem Alb.in l.pen. C.
de don.inter vi.& vxor.3. col. Io. And.
Hoſti. Abb. Cardina. Anchar. & cõiter
doctores.in c.licet.de voto.Felin.in cap.
quę in eccleſiarum,de conſti.antepenul.
col.nu.60.Bald.Andreas de Iſernia, Al-
uarotus,& cõi.Feudiſtæ,in c.1.§. præte-
rea Ducatus.de prohi.feud.ali.per Fede-
ri.tenet ẽt nota.Ioan.le Cirier, in tracta
tu de primogenitura.2.lib.14.q.Bertran
dus in tracta.de origine iuris.1.q. Anch.
in conſi.339.1.& 2.col.

7 Item dato quòd ſucceſſor in regno de-
bet eſſe vnus,dico quòd debet eſſe ma-
ior:vnde ſi plures ſint in eodem gradu,
ſemper maior debet preferri,& ſuccede
re.Primò, quia cum naturaliter paren-
tes deſiderẽt filios procreare propter ſui
conſeruationem.vt in l.liberorum. ff.de
verbo.ſignific.cum ſimilib.& iſtud deſi-
derium adimpleat filius maior qui pri-
mo editus eſt,ſequitur quòd in eo vi-
get maior amor, & dilectio paterna, &
per conſequens in omnib.debet præfer-
ri alijs fratribus.Secundò quia cum ille
ſit maior etate,alij fratres minores tenẽ
tur ei pręſtare reuerentiam:argũ text.in
l.ſem-

l.ſp ff.de iure immunitatis.ubi plura bona dicit Alb.tex.in l.1. ff.de albo ſcribē. tex.in l.1.C.de cōſulib.lib. 12.tex.in l. Alexādrinis.C.de decurionib.li.10.tex. in.fi.C.de tyronib.li.12.tex.in c.1.de maio.& obe.Tertiò,quia magis ſanū,& integrū conſiliū eſt in maiore q̄ in minore ad gubernationem exercendam:nam ut ait philoſophus 7. Politico. natura quidem humano generi dedit hos ſeniores,hos iuniores:quorum quidē primos principari,ſecundos ſubijci decet.nec indignari debet iunior ſubditus futurus, honeſtum enim eſt iuuenibus miniſtrare,& obedire ſenioribus. & in expreſſo iſtam ſnīam,& cōcluſionē probat tex.in d.c.licet.de uoto.& ibi tenet Abb.2.col. nu.9.& commu.doct.& tenet Old.in d. conſi.94. 4. col. & tenet Albe. in prima conſtit.ff.uete.§.diſcipuli. 4. col. ueiſic. & ad tollendam diſcordiam, &c.& in l. pen.C.de dona.inter uir.& uxor. 3. col. Ioan.le Cirier.in tractatu de primogen. in 2.lib.14.q.2.col.uerſ.ulterius dicitur. & idem diſponit hodie lex ualdè not.& moralis Partitæ,ſ.lex.2.tit.15.2.part.

Item adde quòd fœmina de iure, & conſuetudine extantibus maſculis non ſuccedit in regno,ſed eis nō extantibus benè ſuccedit.Primò,quia officia publica,& dignitates quę conſiſtunt in adminiſtratione ſunt interdicta fœminis,tàm propter honeſtatem quam propter animi conſtantiam, & rectitudinem iudicij : text. eſt in l. fœminæ. ff. de reg. iu. cuius uerba ſunt, fœminæ ab omnibus officijs ciuilib.uel publicis remotæ ſunt, & ideo nec iudices eſſe poſſunt, nec magiſtratum gerere, nec poſtulare,& c.text.in l.cum prætor.in fi. ff.de iudicijs.tex.in l.3. uerſi.corporalia. ff.de mune.& hono.tex.in l.1.§.ſex um. ff.de poſtulando.text.in c.mulierem.33. q.5.text. in l.fi. C. de arbi. Secundò, & principaliter per text.in c.cùm deuotiſſimam iuncto.c.ſequenti.12.q. 2. & ibi expreſsè notat,& tenet gl.fin. Archi.& commu.doctores. Tertiò per text. in c. ſignificauit.de reſcriptis.ubi ſoror nō extantibus maſculis ſucceſſit fratri ſuo in Comitatu.Quartò per text.in c.dilecti.de arbitris.ubi expreſsè dicit text. q̄ licet fœmina non poſſit officium publicū uel iuriſdictionem exercere, tamen uirtute conſuetudinis benè poteſt habere,& exercere:& in expreſſo iſtam ſententiam,& concluſionem tenet Abbas. Pano.. in c. dilecti. extra.de arbitris. 4. col.et 1.not.et melius.3.col.nu.11.et ibi Ioan.de Imo.2.col.nu.11. poſt Innocē. et antiquos ibi.idem Abb.in c.ſignificauit.de reſcriptis. 2. col. nu.3. et 1. no.de maio.et obe.et ibi Fel.et alij docto.Bal. in l.in multis. 2. lectu.ff. de ſtatu homi. Angel de Peruſi.in l.cùm prętor.§. 1. ff. de iudic.ubi dicit,q̄ fœmina poteſt habere iuriſdictionem iure proprietatis,& eā per ſe ipſam exercere:ut facit ſpectabilis Comitiſſa Matilda, et illuſtriſſima Regina Ioanna, quæ tulit ſententiā in ſolio regali contra illos de Balſo,Philip. Dec.in l.fœminæ.ff.de regu.in r.1.col u. nu.3.et in effectu Martinus de Laude.in dicto tracta.de primogen.11.q. Ioan. le Cir.tract.de primoge.in 1.li.19. q. Paris de Puteo in ſuo tracta.ſyndicatus.28.fo. in parte dicitur.2.col. Bal. per text. ibi. in c.1.§.fœmina.per quos fiat inueſtitura. in uſi. feud. ubi dicit,quòd fœmina poteſt habere uaſallos, & iuriſdictionē: pro qua ſententia,et concluſione eſt hodie in noſtro regno expreſſa, et notabi. lex part.lex.2 prope finem.tit.15 2.par.

9 Item adde quòd ſi talis rex,et ſucceſſor ſit minor. 14. annorum, clarum eſt quòd debet habere tutorem per quem debeat regere, et gubernare: ſed dubiū eſt ſi ſit maior 14.annorum,minor tamē 25.annorum,an poſſit per ſe regere, & gubernare? in quo breuiter dico: quòd licet in alijs ſucceſſoribus, et bonis particularibus perſona priuata poſſit per ſe adminiſtrare,et negotia gerere, et nō teneatur de iure recipere curatorem, ut in §.1.uerſic.item inuiti. Inſtit. de cura. cum ſimili.tamen in regno, & per conſequens in alijs ſucceſſionibus uniuerſalibus quæ conſiſtant in publica, et ge-

nerali adminiſtratione,benè cogitur,& tenetur recipere curatorem,& per eum regere,& gubernare propter bonum publicum:quia fragile, & inperfectum eſt tale conſilium,argumento text.in l.1.& per to.ff.de min.& præſumptio naturalis eſt contra eum,vt non ſciat benè regere,& gubernare: & ideo ſcriptum eſt nemo iuuenes elegit duces,quia conſtat eos non eſſe prudentes: præterea etiam ſapientiſſimus Salomon licet tria dicat ſibi eſſe difficilia tamen fatetur quartũ penitus ignorare, ſcilicet, uiam iuuenis in adoleſcentia.Et dominus comminãs peruerſis regionibus: ait, dabo pueros principes eorum.Eſaiæ.c.4. Et væ terræ cuius rex puer eſt.Eccle. 10. Nec eſt eadem ratio in rege quę in alijs perſonis priuatis:quia eius officium eſt alios regere,& gubernare, & ſubditis iuſtitiam miniſtrare: vt in c. Reg.25.q.5. & in l. ad rem publicam. ff. de mune. & hono. cuius verba ſunt,ad rempublicam adminiſtrandam ante.25.annum,vel ad munera quæ non patrimonij ſunt uel honores,admitti minores non oportet:facit etiam bonus text.in l.ſpurij.§.minores. ff. de decurionibus,vbi licet minor poſſit eſſe decurio,& in eo fundari officium publicũ decurionatus, vel ſimile, tamen non habet uocem in c. vel concilio, nec adminiſtrationem officij ante 25.annos:facit etiam text. in c. indecorum.extra,de ætate, & qualitate: & in expreſſo ex his fundamentis, & rationibus iſtam ſententiam, & concluſionem tenet Oldr. in conſilijs ſuis, conſi. 52. Alb.in rubri.C.quando tutores eſſe deſinant.Ioan.And.in addi.ad Spec.in rub. de tutore.in 1.additione Bart.in l. quidam conſulebant.ff.de re iu.fin. col.pe. q.Abb.in c.cum uigeſimum.de offic.de leg 2.col.nu.3.& ibi Barb.5.col.Anan. in rub. de delictis puero. 1. col. in med. Dominicus in c.grandi.de ſupplen. negli.præ.lib.6.pen.col. & ibi Ancha.fin. col. Io. Monachus. 1. col.qui ſubdit.qđ ſi non recognoſcat ſuperiorem,debet dari tu vel cutorrator à ſummo Pontifice,argumento tex.in c.per venerabilẽ, qui filij ſint legi.Philippus Probus fina. col.tenet etiam,& reputat ſing. Iaſ.in l. fi.C.de teſt.mili. 1. colu.nu.4. Corneus ibi.1.col.nu.3.& ante eos Romanus ibi 2.col.num.4.qui ad hoc allegat, et conſiderat nouum text.in l.1.C.de tutorib. uel curatoribus illuſtrium uel clariſſimarum perſonarum.Antonius Corſettus tractatu de poteſtate regia, fol. 94. 18.q.Circa hoc tamen unum eſt notandum,et mente tenendum, quod cũ iſto caſu fideiuſſores idonei non poſſent veriſimiliter reperiri,ſufficient quales inueniri poſſent:quia aliàs propter impoſſibilitatem remaneret Rex pupillus uel adultus,ſine tutore uel curatore: argumento text.in Auth. generaliter. C. de epiſc. et cleri. text.in l.de creationibus, uerſi.ſin autem.C.de epiſc.audien.cuius uerba ſunt,ſin autem non talis eius cenſus inueniatur,tunc et fideiuſſio in quãtum poſſibile eſt ab eo exploretur: et ibi ad hoc expreſſe notat Alb.2.col.in medio, dicens ita conſultum eſſe in fauoré Reginæ Franciæ quę fuit tutrix filii primogeniti.Iacob. de ſanct. Georg. in tracta.feud.1.col.text.qui eadem uerba ponit in l.fina §.ſin autem non talis. C.de curato. furio. quem ad hoc notat et commendat Bal.in l. fi. C. de magis. conue.1.col. nu. 3. Rode. Sua.in repe.l. quoniam in prioribus.fol.169 3.colum. uerſic. unum tene menti. text. in l. mulier.C.de iure dotium.

10 Item adde quòd rex vel princeps in ſuo regno habet aliqua iura, et priuilegia quæ ſibi competunt ex plenitudine poteſtatis,et non competunt alteri magnati vel domino tẽporali, niſi ex conceſſione eius. Nã primò ſolus princeps poteſt legem condere, et interpretari: text. eſt in l. 3. et in l. digna uox et in l. leges ſacratiſſime,et in l.fi.C de legibus, in fi cuius uerba ſunt, tàm conditor quam interpres legum ſolus Imperator iuſte exiſtimabitur. Secundò, quia ſi princeps, uel fiſcus, uel procurator eius uendat rem alienam,ualet uenditio

et po-

& poteſt auferri ius patris, & tantùm dominus uel qui habet ius in re habet regreſſum contra regem uel fiſcum infra quadriennium. text. eſt in l. benè à Zenone. C. de quadri. præſcrip. Tertiò, quia ſolus rex uel princeps poteſt monetam facere uel fabricare: text. eſt in l. 1. C. de falſa moneta. Quartò quia licet alius inferior à principe nō poſſit ſñiam diffinitiuā trāſactā in rem iudicatam reuocare, ét ſi conſtet de innocētia cōdemnati, tñ rex uel princeps benè poteſt eam reſcindere uel reuocare; textus eſt ſingularis in iure. in l. prima. §. ſi quis ultrò. ff. de quæſtionibus. de quo latius dixi ſuo loco. Quintò, quia ſolus rex uel princeps legem tranſgreditur, diſpēſando, & ſpurijs, & inceſtuoſis legitimationem concedendo: text. eſt in l. qua in prouincia. §. diuus. ff. de ritu nupt. & in Auth. quib. modis natu. effici ſui. et in Auth. qb. modis natu effic. legi. Sextò quia ille qui offendit regē uel principē cōmittit crimē læſæ maieſtatis, ſed nō ille qui offendit aliū dñm tpalē: tex. eſt in l. 1. & per totū. ff. ad l. Iuliā maieſtatis. Septimò quia ſolus rex uel princeps reſtituit famam: textus eſt in l. 1. §. de qua. ff. de poſtulando. Octauò quia ſolus rex uel princeps poteſt penam delicti remittere, & ueniam eius concedere, textus eſt in l. ſeruos. C. ad l. Iuliam. de vi. & ibi notat Bal. & alij doctores: quòd intellige quando nō eſt pars quæ accuſet, quia tunc non poteſt facere cum cōſcientia, & iuſtitia: ita ſanctus Tho. 22. q. 67. art. 4. Nonò quia ſolus rex vel princeps poteſt dilationem temporalem debitoribus concedere: textus eſt in l. quoties. C. de precibus impe. offe. Decimò quia ſolus rex vel princeps poteſt appellationem ſententiæ remouere: text. eſt in l. fi. C. de ſent. & interloc. omni. iudic. Vndecimò, quia ſolus rex vel princeps poteſt de cauſa propria cognoſcere: text. eſt in l. proximè. ff. de his quæ in teſt. delen. Duodecimò quia ſolus rex vel princeps poteſt veniam ætatis minoribus concedere: text. eſt in l. 1. & 2. C. de his qui veniam æta. impe. & alia plura ſpecialia, & priuilegia quę ſoli regi, & principi competunt & non alij pouit notabiliter Bal. in. l. reſcripta. C. de preci. imper. offe. 3. col. nu. 6. & alia plura. plus quam. 60. ponit Lucas de Penna in l. contra publicam. C. de re militari. lib. 12. & Iac. de ſanct. Geor. in tract. feudorum. fo. 9. cum ſequentib. Et adde quod licet rex uel princeps concedat alicui duci, comiti, magnati, vel cuilibet domino temporali ſimpliciter; & genericè priuilegia regalia, non videtur concedere iſta quæ concernunt ſupremam poteſtatem, & dignitatem regis vel principis: ita ſingulariter tenet Lucas de Penna. in l. 1. C. de priuilegijs Scholarium pen. col. in fin. Paris, de Puteo in tracta. ſyndica. fol. 11. nu. 8.

11 Aliquando maioratus conſiſtit in titulo inferiori magnatum, puta Ducis, Comitis, Marchionis vel ſimilis: & talis maioratus dicitur prouenire ab ipſo Principe vel Rege, cùm ab eo habeant titulū, & priuilegium: vnde iſti magnates, & illuſtres perſonæ dicuntur habere iura ſua, & priuilegia ab ipſo rege vel principe ſibi concedente, vel mediante præſcriptione vel conſuetudine quam adepti ſunt: vnde largo modo, & ſaltē mediatè videntur habere ab eodem iure à quo habuerunt ipſi reges vel principes: imò quòd magis eſt in his perſonis, et maioratu, iſta ſit talis regula, et doctrina: quòd iſti magnates, et illuſtres perſonę, habent in ſuo territorio omnia illa iura quæ habent principes, et reges in ſuo regno, præterquàm illa quæ in ſignum ſupremę poteſtatis ſunt eis reſeruata: quia diſpoſitum in regno quod eſt caput, videtur etiam diſpoſitum, et dēt ſeruari in mēbris, et ſic in alijs dominijs tēporalibus, et ſucceſſionibus inferiorib. exiſtentib. infra regnum, quæ deferunt primogenito: arg. text. in c. cū nō liceat. extra. de pręſc. vbi habetur, qđ non licet mēbra à capite recedere. Itē ēt quia cōſuetudo vrbis Romæ q̄ erat caput mundi ſeruanda erat in prouincijs, vt in l. de quib. ff. de legibus. facit ēt bonus text. in cap.

c.1.de feudo Marchiæ in uſibus feudorum.tex.in c. 1. §. præterea ducatus, de prohibita feudi alienatione per Federicum, & ibi Bal. & communiter doctores,& in expreſſo ex his fundamentis,& rationibus iſtam ſententiam, & concluſionem tenet Paul.de Caſt. in conſ.ſuis, conſ.154 1 col.in medio.2.uol.con.Bologninus ibi ualdè commendat,in conſi.ſuis,conſi.62.Pro qua ſententia, & cõcluſione allego & conſidero in noſtro regno expreſſam,& notabilẽ legem Partitæ.ſcilicet.l.13. in ñn.tit.1. 2. part. vbi expreſſe dicit,quòd iſti magnates, & illuſtres perſonæ,debent vti in ſuo territorio eodem modo,quo reges,& principes in ſuo regno.

12 Quæro tamen ſi rex vel princeps conceſſit alicui villam,oppidum,vel caſtrũ cum titulo,& dignitate Ducatus,Comitatus.Marchionatus, vel ſimili, an tranſeat ad hæredes iure maioratus, & primogenituræ,vt perpetuò veniat in filiũ vel deſcendẽtem maiorem:& ſit inalienabilis,& indiuiſibilis, vel per mortem dignitas expiret,& bona diuidantur inter hæredes? & certè articulus eſt valdè ſubtilis, & magni ponderis: & videtur ꝙ titulus, & dignitas expiret, & bona diuidantur inter hæredes. Primò quia talis dignitas eſt perſonalis,& finitur cũ perſona, niſi rex vel princeps de nouo inueſtiret,& concederet hęredib. Item etiam quia talis dignitas non defertur nec acquiritur per ſucceſſionem, ſed per electionem,tex.eſt in c. 1. de feudo Marchiæ,cuius verba ſunt, de Marchia, Ducatu,vel Comitatu,vel aliqua regali dignitate ſi quis inueſtitus fuerit per beneficium ab Imperatore, ille tantum debet habere:hæres enim non ſuccedit vllo modo niſi ab Imperatore per inueſtituram acquiſierit:tex.in c.1.ſed diuerſum.verſic.ſi.ibi.Itẽ in feudo Comitatus vel Marchię, vel aliarum dignitatum non eſt ſucceſſio:text.in c.1.quis dicatur Dux.tex.in Auth.de exiben.reis.§. optimum.colla.5. text.in l.6. titu. 26. 4. par.

Secundò quia in dubio donatio vẽ conceſſio regis uel principis,imò etiam cuiuſlibet alterius cenſetur ſimplex, perpetua, & tranſitiua ad heredes: & ſine vllo onere,grauamine, vel conditione: niſi expreſsè per concedentem aliud dicatur, argumento text. in l.perfecta.C. de dona.quę ſub modo. cum ſimilibus.

Tertiò quia dato quod diceremus ꝙ talis dignitas,& bona tranſeant ad filios nepotes, & alios deſcendentes: tamen debet intelligi ad omnes, non verò ad filium vel deſcendentem maiorem. argumento text.in c.1.§ preterea ducatus, de prohibita feudi alienatione per Federicum.cuius verba ſunt.præterea Ducatus,Marchia,Comitatus, de cętero non diuidatur,quia non eſt valida conſequẽtia iſta,bona non diuiduntur, ergo vadunt ad filium maiorem:imò pertinent ad omnes filios vel hæredes pro indiuiſo:text.eſt in l.2.§.ex his ff.de verb.obliga.text.in l.4.§.Cato.eo.tit.text.in l.ſtipulationes non diuiduntur. cum materia.eo.tit.text.in l.viæ itineris.ff.de ſeruitutibus.text.in l.heredes.§. an ea ſtipulatio.ff.fami. erci. cum ſimilib. & in expreſſo quod titulus ſiue dignitas expiret & bona diuidantur, tenet latè Roder. Sua.poſt patrem,& genitorem ſuum,in repetitione. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi.teſta.fol.73.verſi.11. limita cũ ſequentibus.Sed his non obſtantib. ego teneo contrariam ſententiam,& concluſionem,imo quòd talis dignitas cum ipſis bonis perpetuò tranſeant ad filium maiorem iure primogenituræ ſicut maioratus: & bona ſint indiuiſibilia & inalienabilia. Primò quia illud quòd reperitur diſpoſitum in regno, quod eſt caput,videtur etiam diſpoſitum in alijs dignitatib.tanquàm in membris:ut ſuprà proximè dixi.Sed in regno ſuccedit filius,nepos,vel deſcendens maior iure primogenituræ,ergo ſimiliter in Ducatu,Comitatu,Marchionatu,& aliis ſimilib. dignitatibus.tex.eſt ſingul. & expreſſus in c.licet. de voto.& ibi notat & extendit Abb.& alii docto.& extantibus

ma-

maſculis fœmina non ſuccedit, ſed eis non extantibus benè admittitur, vt ſuprà dixi in regno, per iura, & rationes de quibus ibi. Secundò quia eſt in dubio quando rex vel princeps facit talem conceſſionem, videtur eam facere cum qualitate & prærogatiua quę ineſt in ſimilibus dignitatibus. In eadem l.nu.12 ibi. Tertio, quia in dubio quando rex vel princeps facit talem conceſſionem non videtur eam facere cũ qualitate, & prerogatiua quæ ineſt in ſimilibus dignitatibus text.in l.nec leges, & in l.non poſuit.& in l.minimè.& in l.de quibus, cum materia.ff.de legibus. text. in l.interpretatione. eo. tit. cuius verba ſunt. Si de interpretatione legis quæratur in primis inſpiciendum eſt quo iure ciuitas retro in huiuſmodi caſu vſa eſt: optima enim eſt legum interpretatio conſuetudo: text.in c.1.de alie.feu.text. in c.an maritus ſuccedat vxori, ibi qui ſecundum vſum regni ad beneficium vocantur paternum, & non maternum: text.in c.1.de feudi cognatione. tex. in c.1.§.ſed etiam per quos fiat inueſtitura tex.in c.1.§ ſi.de inueſtitura de re alien. facta.text.in cap. 1.§.quis dicatur Dux vel Marchio: text. in l.more maiorum. ff.de iuriſd.omn.indic. tex.in l. anniculus.ff.de verbo.ſign.text.in l.teſtamenta omnia.C.de teſta.text.in c.cum dilectus de conſuetudine.text.in c.certificari. de ſepultur.text.in c.vtinam.76.diſt. no.& melior de iure in ca.Rainutius. de teſta. prope finem, ibi, itaque deductio fiat tñ de his rebus de quib.ẽm ius ſiue conſuetudinem ciuitatis fieri cõſueuit, & eſt ſingularis, & vnicus in ſua deciſione ſecundum Roma.in l.ſi ſequens.§.ſi.ff.ad Syllania. Ex quo ſingulariter inſertur, ꝙ ſi quis haberet bona, & loca propria immobilia abſq; dignitate, & poſtea rex vel princeps concedat ſibi titulum vel dignitatem Ducatus, Comitatus, vel Marchionatus vt quotidie fit, talia bona debent pertinere ad filium maiorem iure maioratus, & erunt perpetuo inalienabilia, & vinculata, & deinceps pertinebunt ad proximum deſcendentẽ primogenitum iure maioratus cum illo ti. & dignitate licet aliter maioratus non probetur ex conſtitutione domini poſſeſſoris vel longa & præſcripta conſuetudine. Sed communiter omnes magnates, & poſſeſſores habet, & poſſident eas iure maioratus: & primogenituræ, ergo &c. Nec obſtant fundamenta contraria, quę habent quod dignitas eſt perſonalis & finitur cum perſona: quia debent intelligi quando datur, & conceditur de per ſe, ſine aliquo territorio: ſecus tñ ſi cum aliquo loco vel territorio. Nec obſtat etiam tex.in d.c.1.§ præterea ducatus. quia debet intelligi in feudo qđ in pluribus differt ab alijs bonis, & dignitatibus. Vnũ tamen eſt, quod ſi quis haberet loca propria abſque dignitate, & poſtea rex vel princeps concedat ſibi titulum vel dignitatem Ducatus, Comitatus, vel Marchionatus, vt quotidie fit, non propterea ſequeretur ꝙ talia bona pertineant ad filium maiorem, & ſint effecta maioratus, & inalienabilia: ſed diuidentur inter hæredes, & dignitas tãquam perſonalis expiraret, niſi maioratus in eis probetur ex conſtitutione domini poſſeſſoris, vel longa & præſcripta conſuetudine. Aliquando maioratus cõ-

13 ſiſtit in aliis bonis, & perſonis particularibus, qui fit cum principis authoritate, & facultate: vt quando quis ſuccedit in aliquibus bonis vnitis, & vinculatis ex diſpoſitione hominis, & ſic perſone priuatæ, cum principis authoritate, & facultate, hoc pacto, modo, vel conditione, vt non poſſint alienari, ſed ſemper veniant ad vnum tñ: pro cuius perfecta intelligẽtia, & declaratione dico & pſuppono, ꝙ regulariter dñs, & poſſeſſor nõ põt vinculum, & grauamen de non alienãdo apponere in ſua re per contractum inter viuos: ſed facta alienatione transfertur dominium, licet grauatus, & prohibitus alienare, teneatur ad intereſſe: & iſtam ſententiam, & concluſionem primo probat tex. in l.ſi ita quis. §. ea l. ff. de uerb. obl. ubi habetur, ꝙ ſi quis uen-

uendidit, donauit, uel tradidit alteri ré, eo pacto, & conditione, ut non poſſit alienare, bene & libere poteſt eam alienare, licet grauatus, & prohibitus teneatur ad intereſſe, & ad hoc notat, & commendat ibi Bar. Alb. Bal. Ang. Pau. Imo. Aret. Alex. Iaſ. & commu. docto. Secundò iſtam etiam ſententiam, & concluſionem probat tex in l. pen. ff. de pactis. ubi diſponitur quòd nemo poteſt per contractum obligari, ſuam rem non alienare: & ibi notat Bart. & comm. doct. Tertiò iſtam etiam ſenten. & concl. probat tex. in l. ſi ſterilis. § ſi tibi, ff. de actio. empt. vbi diſponitur, quod ſi vendo alicui fundum eo pacto, & conditione, vt nulli alij vendat niſi mihi: per hoc non impeditur libera alienatio in quemlibet, licet mihi teneatur ad intereſſe: & ad hoc notat, & commendat ibi Bart. Alb. Bald. Pau. Fulgo. & com. do. Quartò iſtam etiam ſententiam, & conclu. probat. tex. in l. ea l. C. de cõdict. ob cauſam. vbi habetur, quod ſi quis donauit rem duobus, pacto appoſito ut neuter alienet partem ſuam: quod aut nemo debet alienare, aut donatori uel eius hæredi competit condictio ob cauſam ad intereſſe: & ad hoc notat, & commendat ibi gl. ord. Bal Sali. & commu. doct. Quintò iſtam etiam ſententiam, & concl. probat text. per arg. a ſpeciali, in l. 1. C. de donat. quæ ſub modo, ubi habetur, quod donatio facta eo pacto, modo, & conditione, ut recipiens teneatur præſtare alimenta, ſi contra faciat, ipſo iure retro transfertur dominium in donantem, & poteſt rem à quocunque poſſeſſore uendicare, quod procedit tantũ fauore alimentorum, ergo apertè ſequitur & infertur cõtrarium eſſe in alijs caſibus: & ad hoc notat, & commẽdat ibi Petr. de Bellaper. Cinus, Iaco. Butri. Bar. Albe. Bal. Ang. Sali. & comm. doct. Sextò iſtam etiam ſententiam, & concluſionem probat text. benè ponderatus in l. quoties. C. de rei uendi. & in leg. qui tibi, C. de hæred. uel action. uen. & in l. 3 C. de his qui à non domi. manu. ſunt, & in l. ſi ancilla. C. de acti. emp. quibus probatur, & diſponitur, quod licet ille qui uendit rem primo teneatur ſibi tradere, & nullo modo uendere nec alienare, ut in l. 1. & per totum ff. de act. emp. & in l. qui fundum. ff. de contra. empt. et in l. qui duobus. ff. ad l. Cor de fal. & in l. uenditor hominis, & per totum. C eo. tit tamen ſi talis uenditor ueniat contra promiſſionem uel obligationem, & uendat & alienet alteri, ualet & tenet alienatio, & transfertur dominium, licet emptori primo teneatur ad intereſſe. Septimò iſtam etiam ſententiam, & conclu probat text. notabilis, & expreſſus in l. ſi §. ſi ff. de contra. empt. & in l. adhuc. §. ſi operas. ff. de uſufr. & in l. quædam. §. his autem. ff. de edendo. & in l. 1. §. ſi hæres. ff. ad Trebell. & in l. fluminum. § adijcitur. ff. de damno infect. & in l. cum tibi. C. qui potio. in pig. habe. & in l. æris alieni. C. de dona. & in l. incendium. C. ſi certum peta. & in l. cum cui. C. de actio. & oblig. ubi probatur, quòd actio uel obligatio perſonalis cauſata uel emanata reſpectu alicuius rei, nõ ſequitur eius poſſeſſorem, ſed tantùm perſonam principaliter obligatã, uel eius hæredes. Octauò iſtam etiam ſententiam, & concluſionem probat text. in l. 1. & per totum. ff. de his quæ in frau. cred. & in l. 1. & per totum. C. eod. tit. ubi habetur quòd alienatis bonis debitoris, non poteſt creditor agere contra particulares ſucceſſores, & poſſeſſores eorum, niſi dolo uel fraude in utroque probata, modo & forma de qua ibi: ergo ita dicamus in noſtro caſu, quòd illa promiſſio, & obligatio qua quis tenetur non alienare, non afficiat rem nec impediat alienationem eius, ſed liberè tranſeat, & pertineat ad ſucceſſorem particularem.

14 Nonò pro iſta ſententia, & concluſione facit, quia in obligationib. facti, tantùm ſuccedit obligatio ad intereſſe: nõ uerò tranſit nec acquiritur aliquod ius in re nec ad rem: text. in l. ſtipulationes non diuiduntur. uerſ. Celſus. ff. de uerb. obli. textus in l. ſi fundum certa die. eo. tit.

tit.text.in l.cùm ſtipulatus ſum mihi à Proculo.§.fi.eodé tit.text.in l. ſi tertius. §.officium. ff. de aqua pluuia arcenda. text. in l.ſi quis ab alio.§.fi.ff.de re iudicata.tex.in l.1.ff.de actio. empti. Sed in noſtro caſu promiſſor promiſit factum & ſic rem ſuam non alienare: ergo tantum eſt obligatus perſonaliter ad intereſſe, & obligatio non afficit rem nec impedit eius alienationem nec dominij translationem.

15 Decimò & finaliter pro iſta ſententia & concluſione facit,quia pactum adiectum contra naturam, & ſubſtantiam actus vel diſpoſitionis,eſt nullum: text. eſt in l. cùm precario. ff. de precario.& ibi not.Barto.Alberic.& antiqui.Notat etiam Pau.Iaſ. & alij doctores in l.fin. ff de condictio ob cauſam vltra quos al lego ſimilia notanda iura. tex. in l. 4. ff. de pigno.quem ibi reputat ſing. Bart.& alij doct. text. in l. 1. §.1.ff.ſi vſufructus petatur,text.in l.ſi peculium ſeruo. ff.de pecul lega.text.in l. obligationum ferè verſi.ſic & in tradendo.ff.de actio. & obligatio.tex.in l.ſi fundum ſub conditione.§.qui fundum.ff.de legat.primo. tex. in l.eum qui §.1.ff. de verb.obliga. tex. in l.Iulianus ſcribit eod.titu.tex.in l.cótinuus.§. finali eod. titu.textus in l. tale pactum. §. final.ff. de pactis. Sed dominium, virtus & effectus eius eſt ius perfectè diſponendi de re, vt in l.ſi quis ui. §. differentia. ff. de acquirenda poſſ. & ibi Bart.& commu.docto. ergo pactum appoſitum in contrarium,eſt contra naturam & effectũ eius,& per conſequens non debet valere.

16 Item etiam confirmatur tertia uiua & ſubtili ratione, quia ſicut regulariter ex ſolo titulo non tranſit dominium ſine traditione.ut in l.traditionibus. C.de pactis. text.in l traditio. ff.de acquir.rerum domi.text.in l.ſi ager.ff.de rei uen. text.in l.quædam mulier.eod. titu. text. in l.clauibus ff.de contrahen.empti.tex. in l.quòd uendidi.eodem tit text.in l. 1. C.de don.text.in l.quiſquis.eod tit tex. in l.pen Co.de rei uendi.tex.in l.qui prędium.C.de diſtra.pign.text.in §.per traditionem.Inſti.de rerum diui. tex. in §. interdum.eod.tit. ita eodem modo non amittitur dominium ſolo pacto ſine noua retraditione: & in expreſſo iſtam rationem ponit glo.ord.in l.ea lege.Cod. de condi.ob cauſam. & ibi Petr.Cinus. Barto.Albe.Bald. & commu.doct.gloſſ. etiam ord.in l.fin. C.de rebus alie. non alie.& ibi Odoff.& commu.doct. Bald. in l.peto.§.fratre.5.oppoſi.ff.de leg.2.& ibi Imola & alij doct.Iaſ.in l.ſi ita quis. §.ea lege.ff de verbo.oblig.6.col. nu.2. tenet etiam Innoc.in c.Raynald. de teſta.penul.col. & ibi Canoniſtæ. pro qua ſententia & communi ratione conſidero tex.expreſſum in l.ab emptione.ff.de pactis. ubi probatur quòd non poteſt recedi a contractu perfecto & conſummato mediante traditione, niſi interueniat retraditio in diſſolutione contractus: ꝓbat etiam tex.in l.1.& 2.Co. quando liceat ab empt.diſce.tex.in l. cũ emptor, ff.de reſcind vend. tex. in l.iuriſgentiũ. §.adeò.ff.de pactis.Confirmatur etiam, quia ſolennitas quę requiritur in actu, requiritur in eius diſtractu. text. eſt in l. heredes palam.§.ſi quid poſt.ff.de teſta. tex. in l. ſolent,ff. de offic. proconſulis. tex.in l.ſi ad reſoluendam. C.de prædijs min.text.in l.2.C.de codicillis.text. in l. ſi iudex. C. commu.vel epiſt. text. in §. ex eo aũt ſolò.inſtit.quib. mod. teſt.infirm.tex.vnicus in ſuo caſu in l 4.§.ſi forté.ff.de dãno inſecto.vbi dr̃ ꝙ eiuſdé naturæ eſt reuocatio poſſeſſionis cuius fuit miſſio,& ad hoc notant,& cómẽdãt ibi doctores,& reputat vnicũ Pau.de Caſt. in l.iubere cauere.ff.de iuriſ.om.iudic.ergo ſic dicamus in noſtro caſu,ꝙ ſicut in acquiſitione,& trãſlatione dñij requirit̃ traditio ſic ẽt requiritur in priuatione,& reuocatione eius: & ex ſolo pacto,& cõuẽtione partiũ nó amittat̃.Ex quib. infero ſingulariter, ꝙ in caſibus in quibus ex ſolo titulo ſine traditione vero vel ficta transfertur dominium,qui habent̃, & notantur per gloſ. & doctores in l.ſi ager. ff. de rei vend. & in l. traditionibus.

bus.C.de pactis.in eiſdem poteſt impediri alienatio, & tranſlatio dominij ſolo pacto, & conuentione partium: & in terminis ita tenet Bald.in l.peto.§.fratre.ff. de lega.2.5.oppo.& ibi Ioan. de Imo.2. col.Iaſ.qui valdè commẽdat in l. filiuſfami.§.diui, ff.de lega.1.2.lectu.19.col. nu.50 & ibi Ripa.19. col.nu.92.verſ 6. limita.Ex quib.etiam infero,quòd in caſib. in quib. ex ſolo titulo conſtituitur ius in re ſine traditione, ille præfert qui eſt prior in titulo Ex quo primò deducitur,& infertur,quòd ſi vendatur res eccleſię,& poſteà alteri:quòd præferrat eccleſia, licet actualiter ſit facta traditio. Secundò,arg.text.& ibi comm. opin.in l.fi.C.de ſacroſ.eccleſ Secundò deducitur,& infertur,quòd ſi eadem res pluribus pignoretur, & obligetur, quòd primus præferatur,licet ſecũdo ſit prius tradita:quia in hypotheca ſolo titulo, & contractu conſtituitur ius in re.text. eſt in l.1.ff.de pigno.actio.text. in l. ſi tibi. §.de pignore.ff.de pactis.text. in l. contrahitur.ff.de pig.tex.in l.4.ff.de fide inſtr.text.in l.iuſto.§.nõ mutat.ff.de vſuc. Tertiò deducitur,& infertur,ꝙ ſi in primò tit.vel cõtractu ſit aliquis actus vel clauſula trãslatiua poſſeſſionis,vel quęlibet alia per quam de iure conſtituatur ius in re quòd ille prefertur ſecundo cui res ſit actualiter tradita.Quartò deducitur,& infertur,quod ſi ex traditione nõ cauſetur ius in re, quod præferatur primus,licet ſecũdo ſit tradita:vt in eo qui rem locauit duobus, nam primus prefertur,licet ſecundo ſit tradita:quia ex traditione non ſequitur ius in re conductori: & in terminis ita voluit ſolus Iaſ. in d.l.quoties.C.de rei vendi.8. col. dicens eſſe ſingulare, & quotidianũ,& ab alio non tactum:ſed ante eum hoc idem voluit Bal.in l.emptor.C.locati,2.col. Sed contrarium tenet expreſsè Soc. in conſ. ſuis,conſ.29 4.vol. & certè opinio Soc. videtur verior,& tenenda:quia actio ꝑſonalis non ſequitur fundi poſſeſſorem nec detentatorem,vt in l.fi.§.fi.ff.de cõtrah.emp.cum ſimilibus,& ſic nõ poteſt intentari contra ſecundum conductorem, ſed tantum contra locantem obligatum:ſi verò res non eſſet tradita, primus debet præferri, per tex.in l. in operis.ff.locati. quem ibi reputat ſingularẽ Bar.& alij doct.& idem eſſet in re pluribus vendita,ſed non tradita:quia ſi concurrant,prior debet præferri : licet ſecùs ſit in plurib. creditorib. perſonalib. in quantitate:quia omnes concurrunt, vt in l.priuilegia.ff.de priui.credi.& in l. ꝓcuratoris.§ ſi plures.& §.planè.ff.de tribut.& in l.quidã fundũ.ff.de in rẽ verſo.

Nec prædictis obſtat text.in l.pen.C. ſi manci.ita fuerit alien. vbi habetur,ꝙ ſi vendatur,& tradatur ſeruus eo pacto, & conuentione nè alienetur, impeditur eius alienatio,etiam pia : vt eſt datio libertatis:quia reſpondeo, quod vera ratio deciſiua illius text.eſt, quia ſi ſemel libertas eſſet data,& competeret,eſſet irreuocabilis:vnde meritò à iure impeditur. & in expreſſo ita tenet, & reſpõdet ibi glo.ord.& com.doct.tenet etiam, & reſpõdet gl.ord.in l.ea l.C. de condi ob cauſam, & ibi Petrus de Bel.per. Iacob. But.Bar.Ang.Sali.& comm.doct.Bar.in l.ſi ita quis.§.ea l.ff.de verb.oblig.2.col. nu.3.& ibi Ang.Imo.Alex. & Iaſ.9.col. nu.34.& idem probat,& diſponit etiam text.in l.ſeruus hac.l.ff. de manumiſſionibus.text.in l.quarta.§.in illis, eod.tit. text.in l.ille ſeruus.§.fi.ff.qui, & à quib. text.in l.1.& 2.C.qui non poſſunt ad liber.perue.tex.in l.ſi ſeruum.verſ.Sed & ſi ſit.ff.de verb.obligatio.text. in l. contra voluntatem.C. de teſta. manu. text. in l.libertas.ff.de regulis iuris.

17 Secundò non obſtat text. ſubtilis, & difficilis in l.fi.C.de pactis inter empto. & vendito. vbi diſponitur, quod ſi vendo rem meam pacto appoſito vt emptori vel alteri tertio non liceat in ea facere eccleſiam vel monumentum,tale pactum valet,& tenet,& debet precisè ſeruari:quia ad illam legem poteſt primò ſic reſponderi,quod ibi pactum fuit appoſitum in traditione rei meæ tempore traditionis, vnde valet, & tenet, tanquã

in cōtinēti appoſitum: ita reſpondet gl. or. in d. l. pe. ff. de pactis, & ibi plures doc. Sed iſta ſolutio apertè eſt falſa, quia omnia iura ſuperiora loquuntur in eiſdem terminis quando pactum apponitur tēpore traditionis, & tamen non valet.

Secundò quod ille text. loquitur quādo venditor aliter non alienaret: ita probat ibi text. dū dicit, nō alia lege ius ſuū trāſferre paſſus: & iſta ſolutio eſt de mēte aliquorū doct. ibi: ſed nō placet, quia idē poſſemus ſemper dicere, & præſumere q̄n apponitur pactū de non alienādo.

Tertiò quod ille textus intelligatur ſecundum alia iura, ꝙ ibi valet pactum, vt agatur ad intereſſe, ſi contra fiat: non verò vt impediatur alienatio: ita tenet ibi glo. ord. Cinus, Bald. & Salic. & tenet Bart. Albe. Bald. & alij doct. in l. nemo. ff. de pactis. Cinus, Bar. Alb. in l. ea l. C. de cond. ob cauſam, & hanc dicit communem opinionē, & ſolutionem Alex. in l. filiusfamilias. §. diui. ff. de legatis. 1. 6. col. nu. 16. ſed certè iſta ſolutio non videtur vera, quia videtur apertè contra mētem, & verba illius legis, nam ibi Iuſtinianus decidit caſum nouum de quo apud veteres dubitabatur, & non erat deciſus: ſed caſus, & intellectus prædictus cōis, iam erat deciſus per plura iura antiqua ſuprà allegata: vnde ſit quarta noua, & vera ſolutio, quod ille text. intelligatur quando quis prohibetur alienare vel ædificare in grauem, & duriorē cauſam per quam res eximatur de humano commercio, & efficiatur difficilis vel impoſſibilis recuperationis, vt puta nè liceat ædificare in ea monumentum, eccleſiam, vel hoſpitale, vel vt nō liceat eām prædictis locis alienari, quia tunc lex illa nouiſſimè vult quod impediatur eius alienatio, vel ædificium: & iſtū intellectum apertè tenet Bald. in d. l. ſea l. C. de conditio. ob cauſam. 1. col. num. 1. & ibi Ang. 1. col. poſt mediū. idē Bar. in l. ſi ita quis. §. ea lege, ff. de verb. obli. 2. col. nu. 4. & ibi Aret. & Imol. 1. col. & Iaſ. 10. col. ex qua ſolutione vera, & cōmuni infero ſingulariter, quod ſi vendo tibi fundum vel arēam tali pacto vt nō ædifices ibi caſtrum vel fortalitium, tale pactum valet, & tenebit, vt debeat præcisè ſeruari: & ſi contra facias, poteris cogi tuis ſumptibus demoliri, nec liberari poteris ſoluendo intereſſe: quia talis fundus vel area cum tali ædificio cenſeretur irrecuperabilis, & quodā modo exire à commercio communi: & in expreſſo ita tenet ſolus Bal. & eſt noua inueſtigatio in d. l. fi. C. de pactis inter emptorē & vendi. 1. col. in medio. uerſ. ſed pone.

18 Aduertendum tamen quòd licet ſit verum quod per contractum, & cōuentionem partium nō poſſit impediri vel prohiberi alienatio, vt ſupra concluſum eſt, tamen in aliquibus caſibus benè poteſt dari forma, & modus per quem poſſit impediri, & prohiberi.

Primus eſt, quando ille cui eſt facta promiſſio de nō alienando aliquam rē, reſeruat ſibi aliquod ius in ea: vt ſi quis per contractum vendit, donat, vel quouis alio titulo in alium transfert aliquā rem, pacto appoſito quod nō poſſit alienari, & pro obſeruatione illius pacti, & conuentionis imponitur ius hypothecæ in ead. re, uel aliter aliquo modo aliena ri: & ſi de facto alienetur, impeditur dominij translatio. iſtam ſententiā, & concluſionem probat text. ſingularis, et vnicus ī iure in l. ſi creditor. §. fi. ff. de diſtra. pign. ubi dicitur, quod ſi creditor qui habet pignus uel hypothecam in re debitoris ſui, fecit pactum cum debitore nè liceat debitori illā rē uendere uel alienare, non poterit aliquo modo alienari: et ibi tenet Bar. Ang. Ful. et communiter doct. et illum textum reputat ſingularē et unicum Bal. ibi, et illum text. ad hoc notat etiam et commendat Bart. in l. ſi ita quis. §. ea leg. ff. de uerb. obli. 2. col. nu. 3. et ibi Ang. 1. col. Pau. 1. col. 2. opp. Imol. 2. col. Aret. 1. col. Iaſ. 7. col. nu. 29. illum etiam notat, et commendat Ang. Imo. Iaſ. et alij doct. in l. qui Romę §. cohæres. eo. tit. notat etiam, et commendat Baſt. Ang. Paul. et Iaſ. in l. pe. ff. de pactis. et illum text. ad hoc notat etiam et com-

prope finem. Pau. de Caſt. 1. col, prope fi
nem. Aretin. 2. col, Rom. ibi. 1. colu. poſt
princip. Alex 2. col. poſt princip. tenet
etiam notabiliter Iacob. Butri. in l. ea le-
ge. C. de condi. ob cām. 2. col. 1. q. verſ. q̃
ro. & ibi Pet. de Bel. per. pe. col. in fi. Al-
be. 2. col. in princ. dicens qđ ita ſæpè cō-
ſuluit, & quod eſt verum & vtile conſi-
lium. & allegat idē ante oēs ibi tenere.
Odoffre. & Iac. de Aret. tenet ēt Salice.
ibi tranſitiuè. 6. col. 1. q. princip. dicens ꝙ
iſte eſt tutior modus cæteris: iſtam ēt cō-
cluſionem tenet Bar. in l. filiusfa. §. diui.
ff. de lega. 1. pen. col. nu. 14. & ibi Iaſ. pri-
ma lectura. 14. col. nu. 63. Io. Fab. in l. fi.
C. de reb. alie non alienā. Aduertēdū tñ,
quia contra hoc vř mihi noua, & ſubti-
lis difficultas cui non uidetur poſſe re-
ſponderi, nam iſte modus & forma pro-
hibitionis ſolùm habebit locum duran-
te vita prohibiti, & obligati non aliena
re, non verò durabit poſt mortem eius,
ꝙ probatur, ſic, conſtitutum, & eius vir-
tus & effectus nihil operatur, imò extin
guitur poſt mortem conſtituentis, cū il-
lo tpe nulla ſit apud eum poſſeſſio quā
poſſit nomine alterius habere argō tex.
in l. cùm hæredes, de acquir. poſſ. & in l.
1. §. Scæuola. ff. ſi quis teſtō liber eſſe iu.
fuer. & probat apertus text. in oratione.
in l. ꝙ meo. de acq. poſſeſſ. facit ēt nota.
doctrina, & theorica gl. ord. in l. quāuis.
§. ſi conductor. ff. de acq. poſſ. per q̃ in ex
preſſo hoc tenet ibi Ang. Cum. & Alex.
de quo latius dixi in materia poſſeſſio-
nis. ergo iſte modus, & forma prohibi-
tionis non habebit vires poſt mortē pro
hibiti, cum illo tpe extinguatur virtus,
21 & effectus conſtituti. Sed huic difficul
tati aliquibus modis poteſt reſponderi
Primò ſic, quod iſte modus & forma ꝓ-
hibitionis ſolum valeat & habeat effe-
ctum in vita prohibiti, nam ſi ad actum
alienationis perueniat, impediatur alie-
natio. & ſtatim tranſeat dominium &
poſſeſſio in eum qui fecit prohibitionē,
& tantum in iſto caſu procedat & poſſit
verificari ſuperior ſententia, & conclu-
ſio Bar. & commu. ſed mortuo prohibi-
to, ille modus & forma prohibitionis ni
hil operetur per rationem prædictam
inconuincibilem: vnde ſi hæres eius alie
net, non impeditur alienatio, & tranſla
tio dominij, licet ex perſona & obliga-
tione defuncti teneatur ad intereſſe, &
eſt noua & maxima modificatio & limi
tatio ad prædictam communem opinio
nem quam ab aliquo tactam non repe-
rio. Vel aliter & ſecundò, poteſt dici, ꝙ
imò iſte modus & forma prohibitionis
duret perpetuo, & tranſeat ad hæredes:
& virtus & effectus eius efficiat rem ēt
poſt mortem prohibiti: & hoc tali con-
ſideratione, quia illud pactum, & obli-
gatiò de non alienando, & ſimiliter pa-
ctum & promiſſio conſtituendi ſe no-
mine alterius poſſidere, ſi peruenerit ad
aliquem actum alienationis, obligat hæ
redes, & ſucceſſores ſicut ſe: vnde qñ ip-
ſi procederent ad actum alienationis, ſta
tim virtute prædictæ obligationis vř ſe
conſtituere nomine alterius poſſidere:
imò non poſſent illam poſſeſſionē quæ-
rendam alteri interuertere. argumento
text. in l. fi. C. de acquir. poſſ. Sed attende
quod iſta reſponſio & ſolutio non vř ve
ra nec concludens, quia ille text. loquit
in propria & actuali poſſeſſione quæ eſt
iam quæſita domino in re quæ detine-
tur à ſeruo, colono, vel inquilino ſuo, in
qua non poteſt ſibi fieri præiudiciū, ſed
in noſtro caſu non eſt quęſita poſſeſſio
ipſi prohibenti, ſed agitur de quærenda
per conſtitutum in caſu alienationis.

22 Sed uirtus, & extremū conſtituti ceſ
ſat poſt mortē ꝓmiſſionis, ergo ad hære
des nō trāſit, maximè qa text. in d. l. fi. in
ſcđa par. in verſ. ſin aūt. apertè dicit, ꝙ
illa diſpoſitio tm̄ hēat locū in poſſeſſio-
ne q̄ſita: ſecùs verò in q̄rēda, qa in ea be
nè poſſūt illæ pſonæ dño p̄iudicare: fa-
cit ēt tex. cū materia. in l. ſi quis ſocieta-
tē cōtraxerit. ff. pro ſoci. Vel aliter & ter
tiò, & valdè ſubtiliter pt dici, ꝙ iſte mo
dus & forma ꝓhibitionis indiſtinctè ſit
veriſſima & ꝑpetua, & trāſeat ad here-
des: nā licet cōſtitutū & virtus & effe-
ctus eius ñ trāſeat ad here. ſed extingua-

morte conſtituentis,tñ illa habilitas, po
tentia, & extremum cõſtituti quod ade-
rat in ipſo cõtrahente prohibito aliena-
re à principio, & in ipſo inſtanti, affecit
rẽ illam ut amplius non poſſit alienari:
& conſtitutum fuit quoddam ius reale
impeditiuum alienationis, ꝙ perpetuo
durat, & tranſit ad ſucceſſores, licet illa
habilitas, qualitas, & extremum cõſtitu
ti non duret poſt mortem prohibiti: ar-
gõ tex. iuncta gl. ſingulari, & declaratio
ne Baldi, & cõi in l. 3. C. de vſufructu.
vbi habetur, ꝙ licet requiratur patria po
teſtas ad hoc vt pater poſſit habere vſũ-
fructum in bonis filij, nñ ſufficit quòd il
la ſit à principio tpe acquiſitionis: non
aũt requiritur in duratione vel cõtinua-
tione: facit ẽt text. in l. fi. C. ad Tertul. &
ibi Bar. & comm. doct. in l. fi. C. comm.
de ſucce. text. in l. quòd ſcitis. C. de bo-
nis quæ libe. tex. in l. fi. §. filijs aũt. eo. tit.
text. in l. ſi is qui animo. ff. de acquiren.
poſſe. text. in l. item illa. §. 1. ff. de conſti.
pecu. text. in auth. de hæred. ab inteſta.
veni. colla. 9. Sed aduertendum ꝙ ſimi-
liter iſta reſponſio, & ſolutio non vr̃ ve
ra nec concludens, quia illa iura proce-
dunt, & loquuntur quando ius de quo
tractatur eſt iam perfectè quæſitum par
ti, vnde ſi illo tempore acquiſitionis ille
actus habuit ſua eſſentialia, nõ vitiatur,
licet illa non durent: ſed in noſtro caſu
actus conſtituti non eſt conſummatus,
nec ex eo eſt quæſitum contrahenti ius
poſſeſſionis, ſed pendet eius virtus, & ef
fectus in tpš exiſtentis cõditionis: ſed il-
lo tpe deficiunt ſua eſſentialia, & extre-
ma, ergo ceſſat virtus, & effectus eius: ꝓ
quo facit, quia ſi actus eſt conditionalis,
& conditio verificatur re iã perempta,
non trahitur retro: quia deficit extre-
mum habile: text. eſt in l. neceſſario. ver
ſic. ſane ſi pendente conditione. ff. de pe
ri. & commo. rei ven. vbi ſi conditio con
tractus extiterit re perempta, non trahi
tur retro. Vel aliter, & quartò poteſt di-
ci quòd iſte modus ꝓhibitionis indiſtin
cte ſit veriſſimus, & perpetuus, & tran-
ſeat ad hæredes ratione conſtituti: quia
qñ contractus in quo ponitur conſtitutũ
fit ſub cõditione quæ de neceſſitate ſm̃
iuris diſpoſitionẽ dẽt retrotrahi, & illa
conditio adimpletur, modo in vita, mo
dò poſt mortem conſtituentis: ſicut re-
trotrahitur ipſe principalis contractus,
ita ẽt retrotrahitur conſtitutum, & vir-
tus, & effectus eius: ita determinat Oldr.
conſ. 39. 2. col. verſ. tertium erit. Philip.
Dec. in regula cõtractus. 9. col. nu. 12. de
reg. iur. Sed iſtud ẽt reprobaui in mate-
ria poſſeſſionis in actu ficto clauſulæ cõ
ſtituti, quam pono in l. 45. infra eiſdem
leg. Tauri. vbi omnino vide. Vñ teneo
primã ſolut. & modificationẽ quam po-
23 ſui in iſto articulo. Tertius modus per
quem impeditur alienatio, & tranſlatio
dominij, eſt per iudicis decretum, & au-
thoritatẽ: vnde ſi fiat cõtractus inter par
tes, & pactum de non alienando, & iu-
dex confirmet talem contractum, & au-
thoritate, & decreto ſuo interdicat alie-
nationem, impeditur alienatio: argumẽ
to tex. in l. Iulianus. ff. de curato. furio. &
quaſi per totum tex. in l. ſi ſciens. ff. de cõ
trah. empt. text. in l. is cui bonis. cũ ma-
teria. ff. de verb. obli. & argõ optimi tex.
in l. iudicem. ff. comm. diui. text. in l. di-
uus, ff. de peti. hæred. in princ per quæ iu-
ra ita tenet Pet. de Bel. per. in l. ea l. C. de
condi. ob cauſam. penul. col. in fi. Albe.
3. col. in princ. Aret. in l. ſi ita quis. §. ea le
ge. de verb. oblig. fi. col. in fi. tenet ẽt ex-
preſſè Bar. in l. filiusfam. §. diui, ff. de leg.
1. pen. col. nu. 6. licet corruptè alleget d.
l. Iulianus. tenet ẽt Bal. in l. fi. C. de pact.
inter empto. & ven. 1. col. & q. contrariũ
tñ, & melius tenet Bal. in d. l. ea l. fi. col.
& q. Sali. ibi. fi. col. & q. Imol. ĩ d. l. filiuſ-
fa. §. diui. de lega. 1. 3 col. poſt princi. &
melius ibi Alex. 6. col. nu. 19. Iaſ. ibi. 14.
col. nu. 66. qui benè loquitur. Cinus in l.
fi. C. de rebus alie. non alie. 1. col. nu. 3.
24 Et hoc tali fundamẽto, quia ex ſnĩa,
& decreto iudicis non trãſfertur dñium
in aliquẽ ſine actuali traditione, vt nota
tur latè p oẽs in l. Pomponius §. ſi iuſſa.
ff. de acquir. poſ maximè per Aret. ibi. 3.
col. nu. 29. qui dicit hanc eſſe cõem opi-
nionem:

nioné: & ibi Roma.3.col.in princ. Alex. 4 col.nu.9 & in expreſſo tenet gl.not.ordi.in §.fi.Inſtit.de offic. iu. in glo.fi.poſt princi.vbi dicit,quod ſola ſnia non facit quem dominum, ſed traditio.quam ibi notat,& cõmendat Ang.de Areti.2.col.nu.2.& commu.doct. tenet ẽt Bart. in l. ex hoc iure.ff.de iuſti. & iur.2.col.nu. 2. & ibi Paul.pe.col.nu. 12. & ibi latè Iaſ. 6.col.nu.44.Bal.in l. 1. 2 col.nu.5.C.commun.vtriuſque iudi.& ibi alij doct.Confirmatur etiam , quia factum iudicis,& partis æquiparantur, vt in l.non eſt mirum.ff.de pignor.actio.& in l.ſi ob cauſam.C.de euiction. ſi ergo authoritate, & ſententia iudicis non transfertur dominiũ ſine traditione,ſequitur ꝙ ſola iudicis authoritas non põt impedire tranſlationem dominij:nec obſtãt iura ſuperius allegata,quia loquuntur,& dẽnt intelligi qñ prohibitio iudicis fit cum legitima cã,& à iure approbata , putà ſi qs eſt prodigus, & diſſipator bonorum , vt in l.Iulianus. de curat. furio. cum ſimil. vel pp litis pendentiam, & aliquam ſuſpicioné,vt in l.diuus. ff.de peti. hæred. vel pp ſuſpicionem fugæ debitoris:quo caſu ſicut põt fieri ſequeſtratio bonorũ mobilium , ita põt fieri interdictio alienationis bonorum immobilium.text eſt ſingularis,& vnicus,in l. de policitationibus.in fi.ff.de pollicita.ibi ,aut prohibebũt diſtrahi fundum qué in territorio Gabinorum habet:& ad hoc not.& cõmẽdat ibi Bart.& dicit mirabilem Albe. & dicit ſingu.Bald. in l. per diuerſas C. mãdati.3.col.9 q. & dicit vnicum Alex. in l.filiusfa.§.diui.ff.de leg.1.6 col.num. 20 & no.& cõmédat Alb. poſt antiquos in l.ſi fideiuſſor.§.ſi ſatiſdatum.ff.qui ſatiſda.cogan.& ibi Iaſon.2. col.nu.8. idé Iaſ.in §.1.Inſtit.de actio 10.col.nu.80.

25 Quartus modus per quem impeditur alienatio, & tranſlatio dominij,eſt, qñ apponitur perſona cuius contemplatione fit prohibitio,vt puta ſi quis donet alteri fundũ vel aliquam ré, hoc pacto,vt poſt morté vel certũ tp̃s reſtituatur cuidam tertio:& per conſequens poſt mortem tertij reſtituatur alteri & ꝙ talis res vel fundus non poſſit alienari,nam tunc in contractu donationis fauore exercentis liberalitatem,poſt mortem vt tp̃s grauati quæritur actio illi tertio, imò & dominiũ eius text. eſt ſing.in l. quoties. C. de dona.quæ ſub mo.quem not it,& cõmendant ibi docto.& di it ſing. Imo.in l.ſtipulatio iſta.§ ſi ſtipuler fi.col. in fin. de uerb.obli.facit text.in l.2.eod.tit. vbi habetur ꝙ donatio põt fieri ad tp̃s certum vel incertum::ext. not.in l. fi. C. de leg.vbi dr̃ quòd donatio , & contractus põt fieri ad tp̃s,& ſimiliter legatum vel fideicommiſſum:& in expreſſo pro hac ſnia,& concluſione eſt hodie nouiſſima & ſingula.lex par.l.7 tit 4.5 part.quæ diſponit,ꝙ ſi quis donet rem vel fundum alteri vſq. ad diem vel tp̃s certũ, vt poſt illud tp̃s pertineat,& reſtituatur donatori , vel hæredib. eius vel cuidam tertio, ꝙ ſtatim illo die vel tp̃e tranſacto. dominium, & poſſeſſio illius rei quæritur ipſi donatori vel hæredibus eius vel illi tertio:& ſic eſt ibi nnuiſſima , & ſingul. lex ꝙ hodie in cõtractu donationis põt fieri prohibitio alienationis,qñ deſignaẽ pſona cuius fauore fiat prohibitio:imò licet nõ fiat expreſſa prohibitio , ſufficit ꝙ ſit perſona cui debeat res donata poſt tp̃s reſtitui:quia tali caſu in eam tranſit dominium,& poſſeſſio:vnde infertur ꝙ nõ põt alienari,& de facto alienatur, ꝙ veniẽte caſu reſtitutionis dñium,& poſſeſſio tranſit in eam,& poterit rem vendicare à quocunq. poſſeſſore : et per illã legem ita tenet,et declarat ſolus Roder. Suarez, in repeti. legis,qm̃ in prioribus. fol.97.2.col.in princ. Sed aduertendum ꝙ iſta opinio apertè eſt falſa,imò teneo ꝙ tàm de iure cõi quàm ẽt extante illa l.Regia, in contractu donationis nec in alio oneroſo vel lucratiuo, nunquã põt prohiberi alienatio, ẽt ſi deſignetur perſona cuius fauore fiat ꝓhibitio,vel poſt aliquod tp̃s ei debeat reſtitui. et iſta eſt veriſſima,et tenenda ſnĩa:pro qua facit expreſſus tex.in d.l.ea l. C. de condictio. ob cãm vbi habetur, ꝙ ſi quis donauit

alteri aliquam rem hoc pacto, vt eã non
alienet, non prohibetur alienare, ſed tan
tùm tenetur donatori vel hæredib. eius
ad intereſſe. Sed tali caſu ſemper intelli-
gitur in contractibus perſona cuius fauo
re cenſetur prohibita alienatio, ſ. ipſe cõ
trahens vel hæres eius, et tñ hoc non ſuf
ficit vt impediatur alienare, ſed tñ pote
rit ad intereſſe, vt ibi diſponit: ergo idẽ
fit in noſtro caſu, quia licet deſignetur
tertia perſona cuius fauore prohibeatur
alienatio non tamen poſſit impediri: et
non expreſſè probat illa lex ſecundum
uerum, et communem intellectum.

Faciunt etiam pro hac parte omnia
fundamenta, et rationes quæ allegaui ſu
pra in fauorem com. opin. quæ habet ꝙ
per contractum non põt impediri alie-
natio: prætereà in terminis facit text. et
comm. opi. et reſolutio in l. filiusfam. §.
diui. de leg. 2. de quo latiùs inf. dicemus:
vbi habetur ꝙ ſpecialiter in vltimis vo-
luntatib. eorum fauore per teſtatorem
põt impediri alienatio, qñ apponitur iu
ſta cã vel deſignatur perſona cuius fauo
re impediatur alienatio: ergo indiſtin-
ctè ẽt in illis caſib. contrarium dicendũ
eſt in contractibus. Facit ẽt concludens
ratio, et fundamentum, quia in contra-
ctib. nullo modo põt trãsferri dominiũ
nec poſſeſſio ex contractu vel ex diſtra-
ctu, ẽt concurrente voluntate partium,
niſi interueniat vera vel ficta traditio, vt
in l. traditionibus. C. de pactis. cum simi-
lib. et in l. ab emptione. ff. de pactis. et
in l. 1. et 2. C. qñ liceat ab empt. diſ. Con
firmatur ẽt ex doctrina gl. not. in l. 1. C.
de inoffi. don. in glo. mag. in verſ. at hic
nõ ita credo: vbi dicit, ꝙ in caſib. in qui-
bus ex aliqua diſpoſitione ipſo iure trãſ
fertur dominium ſine traditione reſolu
ta illa diſpoſitione, et titulo retrãsfertur
ipſo iure dominiũ ſine traditione: ſecùs
verò ſi in diſpoſitione requiratur tradi-
tio ad translationem dominij: quia ſimi
liter requiretur in eius diſſolutione: et il
lam glo. ad hoc dicit ibi valdè nota. Bal.
in fi. verſ. et Alex. in l. fi. C. de lega. 2. col.
nu. 3. et iſtam doctrinam ponit Bar. licet
illam gl. non alleget in l. et ideo. ff. de cõ
di. furt. 1. col. nu. ſecũdo. Et tenendo iſtã
6 partem prout eſt tenenda, dico quòd nõ
obſtat tex. in d. l. quoties. C. de dona. quę
ſub mo. vbi vr̃ probari contrarium, imò
quòd illi tertio quæratur actio. quia re-
ſpondeo ꝙ quæritur ſibi actio merè per
ſonalis contra donatarium vel hæredes,
vt reſtituatur ſibi res quam ſub hoc pa-
cto, et mõ recepit: nõ uerò quæritur ſibi
dominiũ nec poſſeſſio nec aliqua actio
realis utilis nec directa: et ita intelligit
ibi gl. ordi. Pet. Cinus, Alb. Fab. Bar. Bal.
Ang. Sali. et comm. doct. et ut uerus, et
pfectus intellectus illius legis appareat,
dico ꝙ regulariter ex pacto appoſito ſu
per re mea quæ debet durare mea, benè
quæritur actio tertio, ſecùs quado non
debet durare mea: text. eſt in l. Publi. in
princ. ff. depoſiti. vbi ſi depono rem meã
apud te ut alteri reſtituas, quæritur illi
actio: et ad hoc notat, et cõmen. ibi Bar.
Bald. Sali. Paul. Caſtr. et cõiter doctores.
text. in l. pen. C. ad exhiben. et ibi notat
Cinus, Petr. Iacobus But. Bart. Ang. Bal.
Salic. Pau. et cõi docto. ſi uerò appona-
tur ſuper re quæ non debet durare mea,
non quæritur actio tertio. tex. eſt in l. cer
ti condictio. §. quoniam. ff. ſi certum pe-
ta. & in l. debitor. §. fi. ff. ad Trebel. & in
l. debitor. §. fi. ff. ad Trebel. & in l. filiæ. ff.
de ſolu. hoc tamen fallit in contractu do
nationis fauore exercentis liberalitatẽ,
quia ex pacto in tali contractu poſito
quæritur actio perſonalis tertio, licet res
non duret mea: iſte eſt text. qui ſic debet
intelligi in d. l. quoties. C. de dona. quæ
ſub mod. & in ſpecie iſtã doctrinam, &
reſolutionem pouit Bar. in l. certi condi
ctio. §. qm̃. ff. ſi cer. peta. 2. col. nu. 6 & ibi
Ang. in fi. & not. ibi Pau. de Caſtr. 1. col.
nu. 9. Iaſ. 2. col. nu. 2. Phil. Dec. in fi. Bar.
in l. ſtipulatio iſta. § ſi ſtipuler. pe. col. in
fi. de verb. obli. & ibi Alex. pe. col. & fin.
col. Iaſ. pe. col. nu. 20. idẽ Iaſ. in l. ꝙ dr̃.
eod. tit. fi. col. & queſtio. Imo. in l. ex fa-
cto. § ſi quis rogatus. el primero, 4. col.
ad Trebel.

27 Non obſtat etiam text. in l. 2. eiuſdẽ

tit.

tit.C.de dona.quæ ſub modo. & in l.fi.
C.de legat.vbi habetur, quod donatio
vel cótractus pót fieri ad tps, ita vt poſt
tps res debeat reſtitui vel reuerti ad do
natore vel heredes,quia reſpódeo quod
debet intelligi modo predicto,ſ.vt quę-
ratur eis tantum actio perſonalis, nó ve
rò dominium, nec poſſeſſio,nec actio
realis: & in terminis ita tenet, & decla-
rat Pet.de Bellapert.in d.l.2.& eſt de mé
te Bald.& omnium doct.ibi tenet etiam
Petr.de Bellapert.in d.l.fi.C.de lega. Se-
cùs tamen eſt in vltimis voluntatibus,
quia ſi teſtator legauit rem vſque ad té-
pus,vt poſt tps ſit hæredis, poſt illud tps
ipſo iure transfertur dominium rei in
hæredem:ita debet intelligi text. in d. l.
fi.C.de lega inquantum loquitur in le-
gato vel fideicom.& ita tenet, & decla-
rat ibi gl.no.ord.in.gl.pen. in verbo re-
meantibus.& ibi Pet. de Bellapert. Bart.
Sal. Alex. & comm. doct. idem probat
text.in Auth.cui relictum. verſ. ſi. C.de
indic.vi.to.not.ſolus Sali.facit etiá not.
doct.gl.ordi.in l.1.in glo. magna in fin.
verſ.at hic non ita credo. C. de inofic.
don.vbi dicit,quod in caſib. in quib. ip
ſo iure ex aliqua diſpoſitione transfer-
tur dominium ſine traditione, reſoluta
illa diſpoſitione,& tit retransfertur ipſo
iure dominium ſine aliqua alia traditio
ne:ſecùs verò ècontra,ſi in aliqua diſpo
ſitione requiratur traditio prout regula
riter requiritur in contractibus: quia ſi-
militer requiritur in diſſolutione:quam
glo.dicit ibi valdè no.Bald.in finalibus
verbis.Alex.in l.fi.C.de leg.2.col.nu.3.
& iſtam doctrinam ponit Bart. licet illá
gl.non alleget.in l. & ideo. ff.de condi.
furt.1.col.nu.2.Pro qua ſententia,& do
ctrina conſidero text. ſingu. in propo-
ſito in l ſi mortis cauſa res donata. cum
l.ſequenti.ff.de donat. cauſ. mor. quem
ſic induco, in donatione cá mortis ſolo
tit.tranſit dominium in eum cui fit do-
natio,ſine aliqua traditione:text. eſt vni
cus in iure iúcta gl. in l.2.ff. de publ.qué
ibi dicit vnicum Bald.& Ang.de Per.&
dicit vnicum Bal. in l. 2. C. ſi quis alteri
vel ſibi,poſt princ.nu.2.iſto.n.caſu,ſi re-
uocetur donatio expreſsè vel tacitè ſta-
tim ipſo iure reacquiritur dominiú ipſi
donatori:iſte eſt verus,& realis caſus in
d.l.ſi mortis cá, cum lege ſequenti : qué
ad hoc conſiderat, & reputat valdè ſin-
gu.Pau.de Caſt.ibi.ex quo textu in d.l.
fi.C.de lega.ſic declarato, & confirma-
to,infero,& dico,quod procedit, & de-
bet extendi,nedú quando res legata dét
poſt tps redire ad ipſos hæredes teſtato-
ris,ſed ét ſi ex diſpoſitione teſtatoris de-
beat reddire ad quemlibet tertiú extra-
neú: ꝙ apertè fundatur ex ſuperioribus:
& in expreſſo ita tenet ibi ſolus Pet. de
28 Bel.per.1.col.prope fi. Non obſtat ét d.
lex Partitæ,quia inquantú dicit ꝙ tráſa
cto die vel tpe,hæres donatoris vel alter
tertius cóſequetur,& acquiret dominiú
& poſſeſſioné rei, dét intelligi quòd re-
ſpectu ipſius donatoris vel heredis benè
reuertitur dominiú,& poſſeſſio:quia nó
receſſerat ab eis,cum tantùm rem cóceſ-
ſit vtendá, & fruendá reſpectu vſusfru-
ctus,& ſic dominiú, & ciuilis poſſeſſió
erat penes eos,ſed reſpectu extranei eſt
difficultas illius legis, vnde poſſet dici
quòd reſpectu extranei intelligatur, qđ
quæratur ei dominium,& poſſeſſio me-
diáte actione perſonali quam hét ex pa
cto donatoris, iuxta text. cum materia
in d.l.quoties.C.de dona.quę ſub mo.&
iſte ſit veriſſimus ſenſus, & intellectus il
lius legis partitæ:& cófirmatur, quia cú
leges Partitæ regulariter non ſint corre
ctoriæ iuris cóis, non eſt dicendum nec
credédum quòd illa lex corrigat in hoc
ius cóe,tot,& tantis legib. & rationibus
confirmatum. Vel aliter, & ſecundò, &
quidé ſubtiliter pt intelligi illa lex, qñ
primo res donatur quo ad vſumfr. ꝑ cer
to tpe,vt poſt tps res ꝑtineat ad alterú :
nã tali caſu poſt illud tps quærit illi ter-
tio dñiú,& poſſeſſio ipſo iure,qa vr in-
teruenire quidá actus fictus tranſlatiuus
poſſeſſionis,ſcilicet retétio vſusfructus:
argumento text.in l.quiſquis. C. de do-
na. & eorum quæ latè dico in materia
poſſeſſionis in quarto actu ficto. Vel

aliter,& tertiò dicamus,quod illa lex ſit noua,& exorbitans à regulis iuris communis,& per eam deciditur quod illo ſ a ſu transeat dominium, & poſſeſſio in il lum tertium : & fortè poteſt eſſe ratio, quia loquitur in bonis vinculatis, & reſtitutioni ſubiectis,in quibus ſpecialiter hoc voluit decidet illa lex,& ex ea forte hodie habuit ortū lex.45.infr. his legib. Tauri.Sed adhuc primus intellectus ſupaſſignatus v.f. mihi verior, & tenendus..

Item adde pro intellectu,& declaratione text.in d.l.quoties.C.de dona.quę ſub modo,quod licet vellet quod ſi res donat eo pacto vel modo vt poſt mortem donatarij vel poſt certū tēpus pertineat ad aliquē tertiū,acquirat ei actio perſonalis, quòd tantùm habet locum, & procedit in contractu donationis:ſecus tamen eſt in alio,vt venditionis, vel quouis alio:ita notabiliter Alex.in l.ſtipulatio iſta. §. ſi ſtipuler.ſi. col. & eſt de mēte Bar.& aliorum doct. ibi Item adde ad prædictam.l.quoties, cum.comm. opinio.quòd licet in prædicto caſu quā do quis donat eo pacto vt poſt mortem vel tempus quæratur alteri,licet illi tertio quæratur actio perſonalis pro re vel intereſſe, tamen debet intelligi contra oblatum vel eius hæredem, tamen non habebit actionem contra tertium poſſeſſorem rei : quia actio realis hoc caſu non competit cum non tranſeat dominium nec poſſeſſio,actio verò perſonalis ſimiliter non competit, quia illa tantùm dirigitur cōtra primum donatariū obligatum, & non ſequitur particularē ſucceſſorem:argumento tex.in l.ſi. §.ſi. ff.de contrahen.emptio. Sed hoc apertè hodie vſ corrigi per dictā l. Partitæ. Ex quo ſubtiliter deducitur,& infertur, qđ ſi donator fecit pactum fauore plurium, quia donauit rē hoc pacto,vt poſt mortē vel tps primus tradat ſecundo,& ſecūdus tertio, & ſic de alijs:quod oib. quæritur actio ſucceſſiuè contra grauatum.

Item infero quòd ſi fortè primus donatarius grauatus alienauit rē, & ſecundus conſequatur ab eo intereſſe, qđ tertius hab.bit actionē contra ſ.m pro illo intereſſe cōſequendo:quia licet in particularib. pretium non ſuccedat loco rei, tū qn conſequutū eſt ex cā lucratiua bū ſubrogat,& peti pōt:argō,tex.cū materia i l.ſi eū ſeruū.ff.ſi certū peta.& in l.ſi et me,et Titiū.eo tit.iuncta comm.opi.

Sed circa prædicta pro maxima declaratione prædictorū quæro de ſubtili, et neceſſaria quæſtione, ſ. ſi iſte donator qui donauit alicui fundum vel rem hoc pacto vel modo,vt poſt mortem vel certum tempus reſtituat alteri tertio,ſi poſſit talis donator iſtud pactum,modū vel grauamen remittere,et reuocare, vt illi tertio nō reſtituatur,et videatur qđ ſic.

Primò,argō text.notabilis. in l. 3. de ſeruis exportādis,vbi ſi dñs vendidit vel donauit ſeruūſuū hac lege et pacto, ut intra certum tps manumittatur,tranſacto illo' tpe efficitur liber,ita demùm ſi dñs perſeuerauit in ead. uoluntate:unde ſi ante tps completū illud pactū uel modum reuocauit, non erit liber:et ſic in præiudicium ſerui potuit dñs pactum uel modum tollere. ad idem eſt text. in l. 1.et 2.et ſi. C. ſi mancipium ita fuerit alienatum ut manumittatur.text.in l.2. ff.qui ſine manumiſſione ad libertatem perueniunt.text.in l.ſi pecuniam.§.ſi ſeruum.ff. de condict. ob cauſam. ergo ita in noſtro caſu donator poſſit reuocare illud pactum vel modū poſitum in fauorem tertij.Secundò,quia in noſtro caſu, et quæſtione illi tertio eſt quæſita actio uirtute contractus innominati reſultantis habita relatione ad id quod deuenit in modo:ergo meritò habebit locū pœnitentia,ut in l.ſi pecuniam, in princ.cū materia.ff.de condict.ob cauſam; unde ſicut in contractu innominato tota diſpoſitio per pœnitentiam reuocari pōt, ita qlibet eius pars. Tertiò, et in terminis iſtā ſent.et conclu.tenet Bar.in l.qui Romæ,§.Flauius.1.col.nu.1. ff.de uerb. obli.qui extendit hoc ut habeat locū ētſi illud pactum ſit appoſitum in fauorē eccleſiæ uel piæ cauſæ : et ibi Ioan. de Imol.2.col.in med.Aret.3.col. qui latè

diſputat

diſputat, & tandem ſe firmat in fi. col. dicés: ꝙ tutius eſt teneree opi. Bal. Alex. 3. col. nu. 8 Soci. 4. col Iaſ. 7. col. nu. 28. Rapha. Cuma. & Pe. de Beſu. idem etiam tenet Bar. in d. l. 2. ff. de ſer. expor. cum quó tranſeunt ibi doct. tenet etiam. Io. de Imo. in c. potuit. de locato. pe. col. in medi. & in fi. Bal. in l. cũ à ſocero. C. de iure dot. 2. col. iſtã etiam conclu. tenet Aret. in conſi. 74 4. col. nu. 9. qui notabiliter loquitur: & iſtam dicit magis communem opinionem Socin. & Iaſ. in d. l. qui Romæ §. Flauius. Sed his non obſtãtibus teneo contrariam ſentẽtiam, imò quòd prædictus donator non poſſit reuocare illud pactum vel modum poſitũ in fauorem tertij, modo interueniat cõſenſus ſolius donantis, modò vtriuſque ſcilicet ipſius donantis & ipſius primi donatarij: & iſtam ſententiam contra Bar. & commu opin. tenet Pau. de Caſt. in d. l. qui Romæ. §. Flauius. 1. col. in fi. nu. 2. idem Pau. in l. in inſulam. § fi. in fi ff. ſolu. matri. idem in l. ſi pecuniam. ff. de cõdi. ob cauſam. 3. col. 4. q idem Paul. in l. ſi cum venderet. ff. de pignor. acti. 2. col. nu. 5 licèt litera eius ſit corrupta: & ante eum iſtam partem tenet Franc. de Albergo. Florentinus, qui fuit diſcipulus Barto. in d. l. 3. ff. de ſeruis export. iſtam etiam partem tenet Salic. in d. l. quoties. C. de dona. quæ ſub mod. in fi. idẽ Salic. in l. 1. C. ſi manci. ita fue. alie. vt manu. 1. col. nu. 5. & dicit Pau. vbi ſuprà quòd iſtam partem tenet Spec. in tit. de inſtr. edi. §. nunc verò aliqua. verſic. cùm quis legat, in additione quæ incipit, Titio decem. Sed certè ibi non loquitur an donatio poſſit reuocari vel non reſpectu tertij qui erat Seius, ſed tantùm dicit quod donatio non poteſt reuocari à primo donatario qui erat Titius cui res erat tradita: & ſic non tangit quæſtionem noſtram, nec ad eam poteſt allegari iſtam etiam partem tenet Roderi Suarez. in repetitio. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. teſta. fo 97. 8. q. prin. qui dicit ꝙ ferè omnis ſchola ſcribentium tenet cõtra Bar. idem Rode. Sua. allegatione. 19. 3. col. fol. 176. Sed certè in hoc deceptus eſt, quia imò magis commu. eſt cũ Bart. vt ex ſuperioribus patet: iſtam ẽt concluſionẽ tenet Pau. in cõſ. 164. antepen. col. verſ. ſed contra hoc facit. 2. vol. con.

30 Pro qua ſententia contra Bar. & communem primò facit text. capitalis bene ponderatus, in d. l. quoties. C. de dona quæ ſub mo. vbi expreſſe dicitur, ꝙ ex tali pacto vel modo reſtitutionis ſtatim eſt quæſita vtilis actio illi tertio: ergo eo inuito per donantem reuocari non poſſet: quia quandò ex contractu alterius mihi quęritur ius actio vel obligatio, non poteſt me inuito mihi auferri: argum. text. in l. ſicut ab initio. C. de actio. & obli. tex. in l. de contra. C. de reſ. ven. tex. in l. non idcirco. C. de contra. empt. textus in l. quamuis. C. de tranſa. tex. in l. in commodato. §. ſicut. ff. cõmodati. text. in l. ſi mandauero. la. 2. §. ſicut man. text. in l. ſtatuliberum. §. Stichum, de lega. 2. tex. in l. ſi ſocius uer. 1. ff. pro. ſocio. text. in regula. id quod noſtrũ ff. de regu. iu. nec obſtat tex. in l. 2. §. ſed & ſi quis donaturus. ff. de dona. & in l. ſi pater verſi. ſin autem. ff. de manu. vin. cũ ſimi. & notata in l. 1. §. fi. ff. de con. emp. & in l. conſenſu. C. de actio. & oblig. & in l. abſenti. de dona. quia ibi actus, actio vel obligatio non erat quęſita illi abſenti, ut ibi notatur: hic verò ſic: confirmatur ſubtiliter ex prædicta l. quoties. inquantum dicit, quod acquiritur illi tertio actio, licet ſtipulatus non ſit: ſed eo caſu quo eſſet ſtipulatus quæreret irreuocabiliter, adeò quòd à donatore nullo modo poſſet reuocari, vt in lege perfecta donatio. eod. titulo, de dona. quæ ſub mo. ergo ſimiliter in noſtro caſu reuocari non poſſet, cùm efficax actio iã quæſita ſit. Secundò facit textus no. in l. fi. ff. de pactis, vbi ſi creditor fecit pactum de non petendo ipſi debitori: ex quo quæritur liberatio fideiuſſori, non poteſt debitor illud reuocare in præiudicium fideiuſſoris: ex quo tex. ſumitur notab. doctrina & theorica, quòd ius mihi quæſitum ex contractu vel pacto ali-

cuius non poteſt mihi auferri: & ad hoc eum notat ibi Sali. Angel. Paul. Iaſ. & commu.docto.text.in l.ſi ſeruus. & in l. filius paciſcendo.C.de pactis.& ibi Pau. & commu. docto. vbi dicitur,quòd ius mihi quæſitum ex contractu filij vel ſerui,non poteſt ab eis mihi auferri: tex.in l.ſi partem.verſi.ſi.in fin.ff. quemad. ſer. ami. vbi ſi teſtator legauit ſeruitutem, & legatarius antequam agnoſceret vel repudiaret legatum,vendidit fundum dominantem:illi emptori quæritur ius ſeruitutis quòd ampliùs à legatario auferri non poteſt repudiatione legati,vel aliàs:text.in l.in inſulam. §.ſi.ff.ſo.ma. vbi ſi quis dedit dotem mulieri hoc pacto, vt ſoluto matrimonio dos ad eum reuertatur,facto diuortio poteſt petere dotem,adeò quòd ſi poſteà maritus, & vxor reuertantur in matrimonium, non aufertur ius quæſitum dotem repetenti: & ad hoc notat Bal. Ang. Imol. Paul. de Caſt.& communiter. docto.tex. in l. cũ maritus.§. ſi.ff.de pactis. dota. vbi mulier dedit dotem hoc pacto, vt poſt mortem ſuam reſtituatur fratri: & ille frater ſtipulatus eſt, & dicit textus, quod non poteſt mulier de dote diſponere in vita vel morte in præiudicium fratris:quem ad hoc notat ibi Bal. Sali. & commu.docto.& dicit ſingu.Aret.conſ. 24. pe.col. tex. in l.certi condictio. §. ſi nummos.iuncta gl.ord.in verſic.vel.dic. ff.ſi cer. pet. vbi ſi quis mutuauit nummos nomine alicuius tertij abſentis, ei quærit actionem quam poſtea eo inuito auferre non poterit: & ad huc notant, & commendant omnes doctores.tex.nota. in l. ſi poſt mortem. §. ſi.ff.de bono. poſſ.contra tabu. vbi ſi ex diſpoſitione legis ex perſona alicuius competit mihi aliquod ius,non poteſt me inuito mihi auferri:& ad hoc notat ibi Bar. Albe. & commu. docto. text.ſingula. & in l.ſi conſtante.ver.exceptis.C.de dona. ante nupt.per quem infert ibi Bal.quòd quãdo ex contractu, vel pacto contrahentiũ vel occaſione contractus per diſpoſitionem legalem,eſt alicui tertio ius quæſitum re,vel ſpe,non poteſt ab eo recedi in eius præiudicium:& illum tex.ad hoc dicit ſolennẽ Aret.in cõſ.75.pen.col.nu. 10.Iaſ.in l.ſi.ff.de pactis.2.col. poſt prin. tex.in c.ſi tibi abſenti de præbendis.lib. 6. ubi ſi epiſcopus vel ſuperior contulit beneficium alicui abſenti, etiam non interueniente nuntio vel epiſtola, non poteſt amplius penitere nec reuocare:& ibi notat & cõmendat gl. ordi. & commu. doct. Tertiò, & principaliter & magis in expreſſo hodie in noſtro regno facit lex 3.tit.8.lib.3.ord.qua cauetur,ꝙ indiſtinctè poteſt quis alteri obligari, ẽt abſenti,ſine aliqua ſtipulatione uel ſolennitate, dum conſtet de voluntate obligantis:ergo in noſtro caſu illi tertio fuit qͣſita actio & obligatio ex voluntate donãtis, & eius pacto uel contractu: ſi fuit quæſita,ergo reuocari non poteſt.Confirmatur hoc,quia Bal.in l. cum à ſocero.2.col.in fine. C. de iure dot. & communis opinio modernorum. in d.l. qui Romæ.§.Flauius.de verb.obli.dicit,ꝙ ſi in propoſita quæſtione notarius ſtipuletur pro ipſo tertio,non poteſt poſtea per donantem reuocari,ſed hodie attenta illa leg. regia,quærit ius uel actio illi tertio cuilibet abſenti tanquam ſi interueniſſet ſtipulatio:ergo reuocari nõ poteſt.Et tenendo iſtam partem quam teneo pro ueriſſima,dico,ꝙ nõ obſtat pri-
31 mò tex.capitalis in quo ſe fundabat Barto.& commu. opin.in d.l.1. ff. de ſeruis exportan.quia dupliciter reſpondeo, & primò ſic,quòd in illa lege apertè requiritur perſeuerantia in domino alienante ſeruum pacto vel modo, de quo ibi, vnde meritò dominus poteſt illud pactũ uel modum reuocare,ꝙ probat ibi tex. dum dicit,ſi is tamen qui uendidit in eadem voluntate perſeueret: probat etiã tex.in l.ſi pater.uer.ſin autem,ff. de manu.uindi.in noſtra uerò quæſtione & caſu dictæ l.quoties.talis perſeuerantia nõ requiritur,ideo reuocari non poteſt.Vel aliter,& ſecundò reſpondeo,ꝙ ibi, ſcilicet in d.l.1.de ſer.expor.pactum uel modus fuit appoſitus in fauorem ſerui, cui non

nó potuit aliquo modo quæri actio uel obligatio, cum ſit omninò incapax: ut in regula quod attinet. ff. de reg. iur. & ex hoc iura diſponunt quòd tali pacto uel modo non reuocato ſeruus efficitur ipſo iure liber ſecundum voluntaté domini: ita dicit tex. in d. l. 3. de ſer. expor. tex. in l. 1. & 2. C. ſi manci. ita ſue. alie. ut manu. tex. in l. 3. ff. qui ſine manu. ad liber. per tex. in l. ſi pecuniam. §. ſi ſeruus. de con. ob cau. Sed in noſtra quæſtione & ſic in caſu prædict. l. quoties, ille tertius in cuius fanorem pactum uel modus ponitur, eſt libera perſona & capax actionis & obligationis, & ei eſt quæſita actio & obligatio: vnde meritò in eius præiudicium reuocari non poteſt: & ſi replices, quomodo potuit huic tertio abſenti quæri actio ſine acceptatione & cóſenſu, imò ſine eo quod interueniret nuntius uel epiſtola, quia aliàs non poteſt ualere, per textum no. iuncta cómu. doctrina, in l. abſenti. ff. de dona. ubi quádo donatio fit abſenti, requiritur acceptatio, voluntas, & cóſenſus donatarij: imò ſi poſtquàm quis donauit donatarius ſciuerit & acceptet, non ſufficit ſed requiritur quòd interueniat nuntius uel epiſtola ad coniungendas uoluntates. ita tenet ibi Bar. in prin. Albe. Iac. & Oldra. quos ipſe refert Pau. Imo. Cuma. & cęteri docto. facit glo. ordi. in l. conſenſu. ff. de actio. & oblig. glo. in l. 1. §. fin. ff. de cont. empt. & in l. illud. C. de ſa. eccl. & ibi notat Alb. Iaco. But. & omnes gl. in l. nec ambigi. C. de don. & ibi expreſſe notat Cinus, Bal. & Sali. Reſpondeo ꝙ ille tex. & commu. opi. loquitur & ꝓcedit, quando donatio incipit a traditione uera vel ficta, & fiebat abſenti: nam tunc requiritur acceptatio & conſenſus modo prædicto, ſcilicet interueniente nuntio uel epiſtola: uos uero loquimur quando donatio incipit a promiſſione uel obligatione. Sed aduertendum ſubtiliter ꝙ iſta ſolutio non ſatisfacit, quia quando donatio incipit a promiſſione uel obligatione, fortiori uel eadem ratione non ualet ſi fiat abſenti: nam de iure antiquo hoc expeditú eſt, cum requirebatur ſtipulatio quæ non poterat fieri inter abſentes, ét mediante nuntio uel epiſtola, ut in l. 1. ff. de uerb. oblig. hodie verò de iure nouo Codicis benè ualet per pactum nudum & per conſenſum vtriuſq; ſed tunc ſi fieret abſenti, requiritur nuntius uel epiſtola ad coniungendam uoluntatem & conſenſum: ita ſingu. tenet & declarat Iac. But. & poſt eú alij docto. in l. illud. C. de ſacroſ. eccleſ. Fab. & Ange. in princ. Inſtit. de oblig. ex conſenſu. & ſecundum hoc in noſtro caſu & quæſtione, modo donatio incipiat à traditione, modo à promiſſione, & obligatione, non potuit quęri actio illi tertio abſenti, niſi poſtquàm conſenſit interueniente nuntio uel epiſtola: ergo bene potuit donator reuocare: & iſta eſt noua, & ſubtilis difficultas q̄ nemo poſuit in hoc articulo. Sed ea nó obſtante teneo iſtã ſñiam, & cóclusioné contra Bar. q̄ ſuprà fundaui, & prædictę difficultati rñdeo ſubtiliter, ꝙ procedit qñ principaliter, & de per ſe fit donatio, & non dependet ab alio actu nec perſona: ut ſi quis donat ré uel aliq̃ quantitaté abſenti, tunc. n. nó ualebat in eius ꝑſona quo ad dñium, nec quo ad obligationé: ſecùs uerò qñ donatio fit præſenti, taliter ꝙ ualeat, & in eius perſona hēat uires: quia tunc ſi grauetur alteri dare uel reſtituere, tunc illi tertio quęritur ꝑ legé utilis actio ét ignoranti, & non interueniente nuntio uel epiſtola: quia fortificatur ex prima donatione ualida & ab ex recipit fomentú: & iſte eſt uerus, & realis ſenſus, & intellectus illius text. in d. l. quoties. ſic alibi nó dilucidatus, unde illa donatio non pót reuocari, quia iá per legé eſt quæſitú ius: hodie tñ de iure regio hoc magis clarè procedit & hēt locú per legé tertiã, ti. lib. 3. ordi. mó fit donatio ꝑſenti, mó abſenti: mó fiat de quátitate, mó de aliqua re in ſpecie: mó incipiat à trad. mó à ꝓmiſſióe.

Non obſtat ſecundò, quod in noſtro caſu & q. reſultat contractus innominatus, ſ. do ut des, uel facias: habita relatio-

tione ad id quod venit in modo: ergo merito poteſt reuocari quia habet locũ pœnitentia: quod fundamentum in hoc articulo poſuit Ioan. de Imo. Alex. & alij doct. in dicto §. Flauius. quia ſubtiliter reſpondeo, quod in noſtro caſu, & quæſt. non reſultat aliquis contractus innominatus, imò eſt contractus nominatus donationis in perſona primi qui reuocari non poteſt, ſimiliter reſpectu tertij cui eſt faciẽda reſtitutio nõ eſt cõtractus innominatus, imò eſt donatio ex qua queritur ei actio per d. l. quoties.

32 Confirmatur etiam, quia in contractibus innominatis, ita demum habet locum pœnitentia, quando nulla eſt nata actio ei à quo ſit reuocatio: quia res eſt omninò integra ex parte vtriusque contrahentis, uel quando vnus ex contrahentibus impleuit ex ſua parte, alter verò non: tunc ille qui impleuit poteſt pœnitere, & contractum reuocare, ex eo, quia contractus cenſetur debilis, & nulla fuit quæſita actio ei cui impletum eſt: iſta eſt propria, & realis diſpoſitio tex. in d. l. ſi pecuniam. ff. de coudictiõn. ob cauſam.

Sed in noſtro caſu, & queſtione nõ eſt contractus innominatus, ſed uerus, & nominatus contractus donationis, tàm in perſona primi donatarij, quàm ſecũdi uel tertij, cui eſt faciẽda reſtitutio: preterea illi ſecundo uel tertio ſtatim eſt queſita efficax actio ex illo pacto, & modo donatonis, & reſtitutionis, per textũ in d. l. quoties. ergo reuocari nõ poteſt, nec habere locum pœnitentia. Vel aliter reſpondeo, quòd licet in noſtro caſu & quæſtione reſultaret contractus innominatus, tamen hodie de iure regio non poſſet reuocari nec habere locum pœnitentia, ut ſuprà dixi: quia hodie in contractibus innominatis etiam nullo implemento ſecuto, oritur actio, & non habet locum pœnitentia, per dictam l. 3. tit. 8. lib. 3. ordin.

33 Et ex his infero ſingularem, & utilẽ declarationem ad legem. 27. ſuprà his ll. Tauri, ubi habetur, quòd pater poteſt per contractum, & donationem inter uiuos meliorare filium quem uelit in tertio bonorum, & in eo apponere ſubſtitutiones, uincula, & grauamina quæ uoluerit: nam dico quòd ſi pater grauaret talem filium meſioratum reſtituere predictum tertium alteri filio uel deſcẽdenti, uel in defectum eorum alteri perſonæ ſecundum formam, & diſpoſitionem prædictæ legis, non poſſet pater ſolus, nec concurẽte conſenſu primi filij meliorati, poſtea illud grauamen, uinculum, uel ſubmiſſionem tollere uel reuocare, in præiudicium alterius filij uel deſcendentis, uel tertij, in cuius fauorem poſitum eſt grauamen uel uinculum reſtitutionis, cùm per illam legem iam ſit ei ius queſitum, & in terminis ita tenet, & concludit Rodericus Suarez in repetitione legis, quoniam in prioribus. fo. 97. 8. q. quam tamen ego declaro iſto modo, nam ſi pater adhuc nõn tradidit prædictam meliorationem primo filio meliorato, nec ſcripturam eius, nec fuit facta ex cauſa onroſa, tunc benẽ poſſet reuocari, tàm reſpectu primi quàm alterius qui ſucceſſiuè in tali melioratione nominatus eſt: nam cùm indiſtinctè ſit reuocabilis per legem. 17. Tauri, ſequitur quòd poterit pater reuocare reſpectu utriuſque, uel reſpectu illius tertij ſucceſſiuè nominati: cùm nulli corũ ſit quæſitum ius perſectè, & irreuocabiliter: ſi uerò dicta melioratio ſit tradita primo filio meliorato, uel eius ſcriptura, uel fuerit facta ex cauſa onerosa, uel aliter ſit effecta irreuocabilis ex cauſis, & modis contentis in d. l. 17. Tauri. tũc dico quod nullo modo poſſet reuocari reſpectu primi, nec reſpectu tertij ſucceſſiuè nominati, quia iam à principio fuit perfecta irreuocabilis: & ſi dicas ꝙ tantùm reſpectu primi prædicta melioratio eſt irreuocabilis, quia ei fuit tradita poſſeſſio, uel ſcriptura, uel cauſa onerosa, uel alia per quam efficitur irreuocabilis, reſpicit tantum primum filium melioratum, non uerò tertium ſucceſſiuè nominatum, unde uidetur quòd reſpe-

ſpectu eius poſſit reuocari, quia ſubtiliter reſpondeo, quod ex eo, quod iam melioratio ſemel eſt irreuocabilis reſpectu primi propter aliquam cãm de contentis in his ll. Tauri, maximè in l. 17. ſtatim iã eſt quæſitum ius, & actio tertio, & alijs ſucceſſiuè nominatis: & quo ad omnes cenſetur irreuocabilis quia poſſeſſio, cauſa, vel qualitas per quam efficitur irreuocabilis, requiritur tantum in primo filio vel deſcendente meliorato & non in alio: ergo amplius reuocari non poteſt, argumento tex. ſing. in l. pater filium. §. quindecim liberis. ff. de lega. 3. vbi habetur quòd res prohibita alienari, ſi aliquo caſu permittatur alienari, & veniat caſus in quo iam ſemel ſit alienata, perpetuò remanet libera, & alienabilis: & ibi notat Bar. & com. doct. facit etiam tex. ſingu. & vnicus in l. fi. C. de remi. pigno. ſecundum Bal. Salic. & commu. doct. vbi habetur quòd ſi res obligata vel hypothecata à debitore ſemel aliquo caſu alienetur, creditore conſentiente perpetuò eximitur ob obligatione, & hypotheca, adeò quòd licet poſtea reuertatur ad perſonam debitoris, ampliùs non reincidit in primam generalem obligationem, etiam bonorum futurorum: facit etiam text. in l. videamus. ff. quod metus cauſa. tex. etiam in l. tutor rerum. ff. de admi. tuto.

34 Item etiam, & ſecundò ex prædictis infero, quod ſi quis faciat, & conſtituat maioratum in perſona certa & determinata, & poſt mortem eius uocauit, & ſubſtituit alias ſucceſſiuè, & primę tradidit poſſeſſionem eius uel ſcripturam, uel fiat ex cauſa oneroſa iuxta formam, & diſpoſitionem tex. in l. 44. infrà his ll. Tauri, quòd ſi ſemel fuerit tradita poſſeſſio uel ſcriptura primæ perſonæ nominatæ, uel concurrat cauſa oneroſa, non poteſt amplius maioratus reuocari, etiam quo ad alias perſonas nominatas uel ſubſtitutas, ſed perpetuò remanet firmus, ualidus, & irreuocabilis.

Item etiam, & tertiò ex prædictis infero quod licet iura regalia quæ pertinẽt ad principẽ, in ſignum ſupremæ iuriſdictionis, non poſſint preſcribi niſi tempore immemoriali: tamen ſi ſemel ſunt præſcripta ab aliquo magnate uel domino temporali perpetuo efficiuntur præſcriptibilia tempore ordinario, decem uel uiginti, uel triginta annorum: ſicut quelibet alia res priuata, uel iuriſdictio.

Item etiam, & quartò ex prædictis infero, quod ſi aliqua res patrimonij ſemel eſt alienata in hoc regno per deſcendentes poſſeſſores, & non fuit per proximiorem conſanguineum retracta pro eodẽ pretio ſecundum leges huius regni, non poterit ampliùs per aliquem retrahi iure ſanguinis, ſed perpetuò remanet libera, & alienabilis.

Quintus modus per quem impeditur alienatio, & tranſlatio dominii eſt, quando expreſsè prohibetur per legem: tex. eſt in l. non dubium. uerſi. nullum. C. de legibus. cuius uerba ſunt, nullum enim pactum, nullam conuentionem, nullum cõtractum inter eos uideri uolumus ſubſecutum, qui contrahunt lege prohibente tex. in l. 1. & per totum. ff. de fundo dotali. tex. in l. quædam. ff. de acqui. rerum domi. text. in l. 1. & per totum. ff. de rebus eorum. text. in l. 1. & per totum. C. de præ. mino. tex. in l. lex quæ tutores. C. de admi. tuto. tex. in l. alienatio. ff. fami. erciſ. text. in l. poſt contractum. in fi. ff. de don. tex. in l. 2. §. fi. C. de litigioſis: tex. in l. commiſſa. ff. de publi. & uecti. tex. in l. fi. C. ad legem Iul. maie. text. in l. qui contra. C. de inceſ. nup. text. in l. ex iudiciorum. ff. de accuſ. text. in l. quæſitũ ff. qui & à quibus. text. in l. 3. §. ſciendũ. ff. de dona. inter ui. & uxo. tex. in §. 1. Inſti. quibus alie licet uel non tex. in c. cũ ſecundum leges, de hęre. lib. 6.

6 Sextus modus per quem poteſt impediri alienatio, & tranſlatio dominii eſt, in melioratione tertii: nam ſi pater uel mater melioret filium in tertio bonorũ ſuorum, in ultima uoluntate, uel per cõtractum inter uiuos, poteſt in eo apponere quodlibet grauamen uel uinculũ reſtitutionis, uel ſubmiſſionis iuxta for-

mam

mam, & diſpoſitionem legis. 27. ſuprà his legibus Tauri: de quo magiſtraliter dixi in propria materia quam poſui in l. 17. ſuprà eod.

37 Septimus modus per quem impeditur alienatio, & translatio dominij eſt per vltimam voluntatem, & diſpoſitionem teſtatoris: nam ſi teſtator inſtituit hæredem in tota hæreditate, vel in aliqua parte: vel legat alicui aliqua rem, pôt prohibere alienationem eius, & talis prohibitio valet & tenet: quod tamen intelligo, & declaro iſto modo, nam ſi prohibitio eſt ſimpliciter facta ſine cã, vel nulla demonſtrata perſona in cuius fauorem fiat, vt ſi teſtator dicat grauo hæredem vel legatarium ne alienet, talis prohibitio non valet: ſed hæres vel legatarius liberè & iuſtè poterit rem alienare, quia illud eſt quoddam nudum præceptum teſtatoris, & reſoluitur in cõſilium quod non obligat recipientem, ſed tantum mouet eum: vt in l. 2. §. fi. ff. mandati. tex. eſt capitalis, & expreſſus in l. filiusfa. §. diui. ff. de lega. 1. & ad hoc notat, & commendat ibi glo. ordi. Bar. Albe. Pau. Alex. Iaſ. & communiter docto. text. in l. cùm pater. §. mando. ff. de lega. 1. tex. in l. pater filium. §. Iulianus Agrippa. ff. de lega. 3. text. in l. Lucius, eod. tit. text. in l. Titio centum. ff. de condi. & de mou. & vtrobiq; commu. docto. Confirmatur, quia in qualibet diſpoſitione ſemper requiritur cauſa pro eius validitate. text. eſt in l. cũ hi. §. vult igitur. verſi. in cauſa. ff. de tranſa. text. in l. ſi procuratorem. verſi. 1. ff. mandati. tex. in l. ſi pariter ff. de liberali cauſa. tex. in l. 2. §. circa. ff. de doli excep. tex. in l. properandum. §. illo proculdubio, C. de iudi. text. in l. cum in debito §. fi. ff. de proba.

Si verò prohibitio eſt facta cum legitima cauſa vt quia teſtator prohibuit rem alienari, quia fuit maiorum ſuorũ, vel habuit eam ab Imperatore, vel principe, vel erat fortalitium vel turris fortiſſima quæ erat protectio & defenſio cognationis ſuæ, vel quia hæres vel legatarius cui relinquebatur erat minor, vel fuit facta prohibitio fauore alicuius certæ perſonæ, vt quia prohibuit rem alienari, quia voluit rem peruenire alicui de genere vel alteri perſonę, vel ex alia ſimili & iuſta cauſa: nam tunc talis prohibitio valet, & tenet, & non poterit alienari: tex. eſt in d. l. filiusfa. §. diui. ff. de lega. 1. ibi, niſi inueniatur perſona cuius reſpectu hoc à teſtatore diſpoſitũ eſt, &c. text. in l. cum pater. § libertis. de lega. 2. text. in l. Titia Seio. §. Seia libertis. eod. titu. text. in l. codicillis. §. inſtituto. eod titu. in l. voluntas. C. de fideicom. & idem diſponit lex nota. Par. lex. 44. tit. 5. 5. Par imo licet cauſa prohibitionis non exprimatur, tacitè videtur ineſſe ex qualitate rei. vt ſi fuit res maiorum, vel turris fortiſſima: ita probat gl. ſingu. & vnica, in l. quoties. la. 1. C. de fideicõ. & in glo. 1 quam ad hoc notat, & commendat ibi Bar. Sal. & non eſt alibi ſecũdum Corneum 2. col & alios modernos ibi. Et ratiõ vera, & fundamentalis per quam in prædictis caſibus per vltimam voluntatem poteſt impediri alienatio eſt, quia ſicut per vltimam voluntatem transfertur ipſo iure dominium, tàm in hereditate vniuerſali aditione ſecuta, quàm in legato vel fideicommiſſo ſine aliquo actu traditionis uel apprehenſionis, ut in l. cùm hæredes. ff. de acq. poſſe. & in l. facta. & in l. reſtituta. ff. ad Treb. & in l. à Titio. ff. de fur. & in l. cum pater § ſiue do. ff. de lega 2. & in l. ſi tibi homo. § cũ ſeruis. de lega. 1. ita eodem modo per ipſam ultimam uoluntatem poteſt alienatio, & dominium impediri, & de uno in alium transferri: ita probat textus in l. fi. C. de legat. ubi teſtator poteſt relinquere legatum uel fideicommiſſum uſque ad certum tempus uni, & poſt illud tempus alteri: text. in Auth. cui relictũ. uerſi. fi. C. de indic ui. tol. & in expreſſo iſtam rationem ponit Pet. de Bella per. in l. ea l. C. de con ob cauſam. 1. col. in fi. & ibi. Cinus. 2. col. in fi. & commu. doct. ibi. Albe. in l. ſi ita quis., §. ea lege. ff. de uer. obli. 2. col. prope fi. & ibi doct. Inno. in c. Rainald. extrà, de teſta. pen. col. con

fir-

firmatur ex illa gl.ſing.in l.1.in gl. magna in ſi.C de inoffi.dona.ubi ponit nota.doctrinam.quòd in caſibus in quibus ipſo iure ex aliqua diſpoſitione transfertur dominium ſine traditione,in eiſdem caſibus reſoluta illa diſpoſitione,impeditur dominiũ,& transfert in diſponentem,uel alium:quam ad hoc ſummè notat & commendat ibi Bal.in finalib.uerbis.& commu.doct.

39 Quod nota.èxtende,etiam ſi teſtator in tali prohibilione appoſuit iuramentum,quia prohibitio non ualet nec roboratur iuramento, ut tenet Inno. & doct.in c.dilecto,de pręben. imò etiam ſi uterq; iuret,tã teſtator q̈ heres grauatus põt fieri alienatio, licet alienans ſit periurus: quia iuramentum non afficit ipſam rem, ut impediat eius alienationem:ita ſing.Inno.in cap.dilecto. de p̃ben.& ibi com.doct. Abb. c. intellecto. 3.col.nu.8.de iure iur. & ibi com. doct. & in ſpecie tenet Ripa.in d.l. filiusſa §. diui.4. col. nu. 21. Contrarium tñ tenet ibi expreſsè Ferdi.de Loazes.16.col.nu. 21.argum.text. in l. cùm quis decedens. §.codicillis.de lega.3.Item etiam rõne, quia ex tali iuramento reſultat teſtatores uoluiſſe in perpetuum non alienare: text.in l.cùm ita legatur.§. in fideicom.

40 Pro cuius perfecta intelligentia,& declaratione,primò quęro,ſi teſtator dixit & prohibuit alienari, ne res uel fundus exiret de familia, an per hoc uideatur uocare oẽs de famila ſimul, uel gradatim ordine ſucceſſiuo ? & reſolutiuè dico ꝙ gradatim ordine ſucceſſiuo : ut proximior in gradu ſemper pręferatur : & eadem ratione idem eſſet quando prohibuit alienari, ne res uel fundus exiret de domo ſua uel de ſtipite ſuo.text.eſt in l.peto.§ fratre. ff.de lega.2.cuius uerba ſunt, fratre hærede inſtituto petijt ne domus alienaretur, ſed ut in familia relinqueretur:ſi non paruerit hæres uoluntati,ſed domus alienauerit,uel extero hęrede inſtituto deceſſerit, omnes fideicommiſſum petent qui in familia fuerint: quid ergo ſi non ſint eiuſdem gradus,ita res temperari debet, ut proximus quiſque primo loco uideatur inuitatus: & ibi notat Bar. Alb.Bal. Ioan.de Imo.Pau.de Caſt.& Raph. Cũ tex.in l.cum.ita legatur. §.in fideicommiſ. eo. tit. text.in l.fin. C. de uer.ſign. tex.in l.1.C.de ſecun.nup.in fi.ibi ſ.gradibus ſeruatis.& ibi ad hoc notat Bal.3. col.nu.7.& Phil. Dec. 7. col.num.19.& idem eſt ſi legatum uel fideicommiſſum relictum eſt cognatis uel conſanguineis uel quis eſt grauatus eis reſtituere, uel extra eos non alienare:quia debet intelligi prędicto modo,ut ordine ſucceſſiuo proximiores cenſeantur uocati:textus eſt in l.ſi cognatis,ff.de reb.dubijs.& ibi Bart.2.col.in fi.& commu.docto.

41 Vnum tamen eſt,quòd hoc caſu non habet locũ repręſentatio : itaq; proximior in gradu ſemper debet præferi,licet alter uellet ſuccedere per uiã repræſentationis: undè ſi mortuo hęrede grauato concurrat frater ipſius teſtatoris ex una parte, & filius alterius fratris mortui ex alia,p̃fertur pater tanquã proximior:quia iura quæ admittunt repræſentationem, loquuntur & habent locum in ſucceſſione quę prouenit ex diſpoſitione legis : non uerò in ſucceſſione quæ prouenit ex diſpoſitione hominis,& ſic teſtatoris,ut in noſtro caſu: quia illa regulatur ex præſumpta charitate, & affectione, unde meritò proximior in gradu eſt pręferendus: ita tenet ſubtiliter Bald.in d.l.cùm ita legatur.§. fi.ff.de lega.2.fi.q.& ibi Cuma. reputans hoc eſſe ſingulare:tenet etiã Philippus Decius,in l.1.C.de ſecund.nup.7.col.nume.19. Ange.de Are.in §.cum filius.Inſtitut.de hęre.quæ ab inteſta.defe.1.col. uerſ.deinde.Alex.cõſ.204.2.col.nu.6 2. uo.& cõſ.4.3.col.4.vo.& cõſ.129 2.col. 5.uo.Cuma.cõſ.109.Phi.Dec.melius q̈ alibi.cõſ.1.1.uo.ubi dicit hãc eſſe magis cõem opinioné,& ita fuiſſe iudicatũ in Rota.idẽ Phi.Dec.in l.2.C.de ſuc.edic.& iſtud uĩ uerius,& tenẽdũ, licèt cõtrariũ teneat gl.or.in d.l.cũ ita legat.§.fi.in gl. pen,imò ꝙ filius alterius fratris mortui

æqualiter admit-

mittatur cum fratre uiuo per uiam repreſentationis: quia uidetur proximior uocatus per teſtatorem ſecundum legis diſpoſitionem: & ibi Io. de Imo. in fin. Soci. in l. ſi cognatis pe. col. de reb. dub. & ibi Alex in addit. ad Bar. Ex quibus in q. de facto dixi & conſului, ꝙ ſi teſtator dixit, & diſpoſuit, ꝙ in legato uel fideicommiſſo quis eligat quem uelit ex familia teſtatoris, quòd poterit eligere abſolute quem uelit in quocunque gradu poſitum: quia prædicta procedunt quando teſtator ſimpliciter aliquid relinquit generi uel familiæ ſuæ quia tūc intelligitur gradatim ſecùs uerò ſi expreſſe detur electio, ut commiſſarius eligat quem uelit de familia, quia tunc pôt eligere quem uelit, etiam remotū.

43 Aduertendum tamen eſt, ꝙ prædicta debent intelligi quando teſtator uocauit propriam familiam ſuam, & in ea commiſit electionem fieri: ſecùs uerò ſi uocauit familiam extraneam: quia tunc omnes de familia pariter, & ſimul debent admitti, non uerò proximior tantum, quia ceſſat ratio coniunctionis: ita ſingu. Bar. in l. ſi cognatis. ff. de reb. dub. fi. col. & q. quod ſequitur, & reputat ſingulare Soc. ibi. 15. col. uerſ. circa iſta d. Bar. & ibi Cuma. 2. col. & facit bonus tex. in l. is qui complures. ff. de lega 3. & ibi Bart. & commu. docto. & in l. ſi quis Titio. §. fi. ff. de lega. 2. quod intelligerē quando uocaretur familia alicuius tertij iam defuncti, ſecus uerò ſi uocaretur familia alicuius uiuentis: ut ſi teſtator inſtituat hæredem extraneum uel extraneo aliquid legauit, & poſt eos uocauit familiam eorum, quia tunc intelligitur uocato ordine ſucceſſiuo ut proximior in gradu ſemper præferatur, quia eadē ratione qua prætulit ipſum hęredē uel legatarium, ita poſt eos uidetur præferre proximiores.

43 Item adde ꝙ ſi legatum uel fideicommiſſum relinquitur familiæ ut perpetuò in familia remaneat, cenſetur relictum ordine ſucceſſiuo ut proximior in gradu præferatur, & eo excluſo ſequens admittatur, ut perpetuò tranſeat de uno ad alium: ſecùs tamen eſt quando legatum uel fideicommiſſum ſimpliciter relinquitur familię, quia tunc non tranſit perpetuò de uno ad alium, ſed tantùm primus proximior ſolus admittatur, ita ſingulariter determinat Socin. poſt Cuma. ibi, in d. l. ſi cognatis. ff. de reb. dub. 9. col.

Adde tamen quòd licèt prohibitio alienationis facta per teſtatorem fauore familiæ uel alterius certæ perſonæ ualeat & teneat, & per hoc uideatur ſibi relictum fideicommiſſum. ut in d. l. filius fa. §. diui. ff. de lega. & in l. peto. §. fratre. ff. de lega. 2. cum ſimilibus.

44 Tamen hoc debet intelligi quando expreſsè dicit quòd illa bona remaneāt apud familiam uel apud illam certam perſonā cuius fauore ponitur grauamē de non alienando: ſecùs uerò ſi ſimpliciter eſſet facta prohibitio alienationis extra familiam uel illam certam perſonam, quia ex hoc non inducitur fideicommiſſum reſtitutionis, ſed ſolum operabitur, ꝙ non poſſit prohibitus alienare in extraneos, niſi prius requiſitis illis de familia uel illa certa perſona: & illis nolentibus emere, poſſit libere uendere uel alienare cui uelit. per text. ſingularē & uni. in l. qui Romæ. §. co. hærede. ff. de uerb. oblig. ubi habetur quòd ille qui tenetur rem non alienare nec ulli alij uendere, niſi cuidam certę perſonæ, ea requiſita emere & exiſtente mora, pôt cuilibet alteri uendere: & ad hoc in ſua principali deciſione reputat ſingu. & unicum Dinus, Bar. & commu. docto. ibi, quo in caſu ad hoc, ut prohibitus poſſit uendere uel alienare, oportet ꝙ requirat, & interpellet illam certam perſonam ut emat, & poſt requiſitionem debet expectare per duos menſes intra quos poſſit emere, quibus tranſactis poterit uendere liberè cui uelit: argumento text. in l. fi. C. de iure emphy. ita tenet & declarat Bar. & commu. docto. in d. §. cohęredes. ergo ex illo tex. ſic inducto bene infertur in noſtra materia & q. ꝙ quando

quando quis prohibetur alienare extra familiam vel certam perſonam, non inducitur fideicommiſſum reſtitutionis, niſi expreſsè dicatur per teſtatorem, ꝙ illa bona remaneant penes familiam vel illam certam perſonam: & in expreſſo iſtam ſenten. & conclu. tenet Dinus in d.§.cohæredes.& ibi Bar.1.col.nu.3.Io. de Aret.1.col. Socin.9.col.verſi.quinta & vltima conclu.Paul.de Caſt.in l.filiuſfam.§.diui.ff.de lega.1.3.col.nu.10. Sed his non obſtãtibus contrarium eſt tenendum, imò quòd etiam ſi prohibitio ſimpliciter fiat ne alienetur extra familiam vel certam perſonam, videtur inductũ fideicommiſſum vt teneatur prohibitus reſtituere familiæ vel illi certæ perſonæ & per conſequens, non poterit ẽt alienare, requiſita familia vel illa certa perſona: qui teſtator eo ipſo quod prohibuit alienare extra familiam vel certam perſonã, videtur velle quod remaneat apud eam, & ſic per hoc inducitur fideicommiſſum: & in expreſſo iſtam ſententiam & conclu. tenet Paul.de Caſt.in dicto.§. cohæredes 2.col.& ibi Cuma. Alex.2. col.Iaſ.5.col.Cuma.in l.filiuſfa. §. diui. ff.de leg.1.2.col.nu.4.& ibi Ioan. Crottus.6.col.num.23. Pet.de Bella.per.in l. quoties in 1.C de fideicommiſſ. in fi. & ibi Cinus.2.q.Sali.1.col.in medio. Alb. in l.voluntas.C.eo. tit.2.col. in medio. Cinus in l.ea lege.C.de cõdi.ob cauſam. 3.col.& iſta videtur magis commu. opi. pro qua facit, quia in vltimis voluntatibus tacitè inducitur fideicommiſſum ex tacita, & coniecturata mente defuncti, vt in l.fideicommiſſa.§.hæc verba. ff.de leg.3.& in l.pater filium. cod. tit.& in l. cùm proponebatur.ff.de lega.2.cum ſimilibus.& ibi communiter doctores.

Nec obſtat text.in d.l qui Romæ. §. cohæredes, quia loquitur in contractib. in quibus non ita facilè nec tacitè inducitur fideicommiſſum ſicut in vltimis voluntatibus: quia contrahentes ſunt in culpa, cum potuerunt apertiùs legem dicere: argumento text. in l. veteribus.ff.de pactis: ſecundum Alex. & Iaſ. in dicto.§.cohæredes. Dubium tamẽ eſt eo caſu quod teſtator grauat hæredem vel legatarium non alienare extra familiam, vel grauat reſtituere familiæ, de qua familia intelligatur, an teſtatoris vel ipſius grauati? in quo articulo reſolutiuè dico, ꝙ debet intelligi de familia ipſius teſtatoris, non verò hæredis uel legatarij grauati: argumento text. in l. cùm auus.ff.de cond.& dem.& in l.cum acutiſſimi.C de fideic.cum ſimi.& in terminis ita probat tex.in l.unum ex familia. §.ſi de Falci.ff.de lega.1.ibi: itaq; ſi cum forte tres ex familia eſſent eius qui fideicommiſſum reliquit, &c. Et in expreſſo iſtam ſententiam, & concluſionem tenet Bar.in l.peto.§ fratre.1. q.ff.de lega.2.& ibi Dinus.Petrus, & commu. docto.item Bar.in l.ſi cognatis.ff.de reb.dubijs.2.col.in fi.nu.1.Petrus, Cinus, & cõmuniter docto.in l.quoties.la.1. C.de fideicommiſ.Ioan.Crottus.vbi dicit hic eſſe commu.opi.in l.ſi filiuſfa.§.diui.nu. 161.Quod notabiliter intelligo quando hæres uel legatarius grauatus eſſet de familia teſtatoris, ſecùs uerò ſi hęres vel legatarius grauatus ſit extraneus quia tunc uidetur intellexiſſe de familia ipſius grauati, quia eadem ratione qua prętulit in illa re uel bonis ipſum heredem uel legatarium extraneum, eadem uidetur pręferre eius familiam: argumẽto eorum quæ notantur per glo. & doctores in d.l.cum acutiſſimi.in glo.2. in fin.& in expreſſo iſtã conſiderationẽ ita tenet Salic.in d.l.quoties.la.1.2.col. nu. 3.C.de fideicom.

45 Item etiam iuxta hoc dubitatur uſq; ad quem gradum intelligatur uocata familia in iſta materia? & breuiter & reſolutiuè dico, ꝙ uſq; ad quartum gradum poſt ipſum grauatum uel prohibitum: text.eſt ſing.in iure, in Auth. de reſti. fideicommiſſi, in rubro.& in §.nos igitur. prope. fi. ibi, multum nobis uiſum eſt plenum eſſe pietate, quatuor poſtea generationis huiuſmodi in medium deduci quęſtionem: quem ibi ad hoc notat & commen.Iac.de Bellouiſo.1. colu.in fin.

fin.uer.& nota.Bar.1.colum.2.notabili. Ang.fi.col.& illum text.ad hoc reputat notabilẽ Alex.in l. filiusfa. §. diui. ff.de lega.1.8.col.nu.27.& ibi Io. Crottus.fi. col nu.174.& illum tex. ad hoc reputat notabilem Alex.in addi. ad Barto. in l. pronunciatio.§.familiæ.in 1.additione. ff.de ver.ſig.Iaſ.in l. voluntas.C.de fidei com.2.col.& Rod.Sua.in repetitio l.qm̃ in prioribus.C.de inoffi. teſta. fo. 66. 2. col.uerſ.vnum eſt.ꝙ intellige reſpectu deſcendentiũm,quia vocantur in infinitum.argumento text. in l. liberorum.ff. de uerbor.ſign.cum ſimi.ita expreſsè tenet Iaco.de Belloui.in d. Auth de reſti. fideic.1.col.in fi.& ibi Bart. ſimiliter ẽt circa hoc dubitatur,an prohibitus alienare extra familiam uel certas perſonas poſſit extraneum hæredem inſtituere? & reſolutiuè dicendum eſt quòd non: imò ſit regula & concluſio generica in materia,quod modo quis ſit prohibitus alienare generaliter inter omnes, excepta familia uel certo genere perſonarũ, modò quis ſit prohibitus alienare inter certas,& determinatas perſonas,nõ põt perſonam prohibitam hæredem inſtituere:aliàs uenit contra prohibitionem, & incidit in pœnam in ea contentam:tex. eſt capitalis,& expreſſus in l.peto.§.fratre.ff.de lega.2. cuius uerba ſunt, fratre hærede inſtituto petijt nè domus aliena retur.ſed ut in familia relinqueret:ſi nõ paruerit heres uolũtati,ſed domũ alienauerit,uel extero hærede inſtituto deceſſerit,omnes fideicommiſſum petent qui in familia fuerint.& ibi notat & commẽdat glo.ordi.Bar.Alb.Bal.Pau. Ioan. de Imo.& Rapha.Cuma.text.in l.ſi ita qs. §.ea leg.ff.de uer.obli.& ibi tenet Bar.2. col. Imo. 1. & 3.col. Pau 2 col.Iaſo.2. col.nu.8.& melius.12.col.probat etiam textus in l.ſi quis prioris.§.certum.C.de ſecun.nup.& ibi.glo.Bal.& commu.docto.tex.in l.pater filium.§.fundum.ff de lega 3.& ibi Barto.& commun.docto. facit bonus textus & eius regula in l.uer ſicu.fin. C.de fundo dotali. textus cum materia,in l.ea lege.C.de cõdict.ob cauſam,& ibi tenent Bal.4.col.Ang.2. & latiùsquàm alibi Sali 6.col.2.q.princi.

45 Ex quo notabiliter infertur, quod ſi prohibitus alienare inter certas & determinatas pſonas,decedat ab inteſtato,& aliqua prædictarum ſuccedat ei ab inteſtato, tenet bona prohibita reſtituere ei in cuius fauorem facta fuit prohibitio vel heredi:text.eſt ſingularis in l. codicillis. §. matre. ff. de leg. 2. & ibi notat Bar.Alb. Bal.Io.de Imo. Raph. Cuma. tenet etiam gl. ſing. & unica.in l. ſi ita quis.§. ea lege. de verb. oblig. in verbo intereſt.in verſic.vnde & ſi inteſtatus decedit,licèt non alleget illum text.quem reputat ſingu.& vnicum Bal.in c.qualiter.in fi.extra,de pactis.Quod tamen intellige quando quis ſit prohibitus alienare inter certas & determinatas perſonas, ut dixi:ſecùs tamen eſt, ſi quis eſt prohibitus alienare generaliter,excepta familia teſtatoris,uel excepto quodam genere perſonarum:quia tunc prohibitus alienare poterit decedere ab inteſtato,& libere ſuccedet ſibi legitimus hæres ab inteſtato, nec tenebitur bona reſtituere familiæ,nec illi certo generi perſonarum:ita probat textus ſingularis,& unicus in iure,in l.cùm pater. §. cum inter.ff.de lega.2.& ad hoc notat,& commendat ibi Dinus,Raine.Bar.Bal.Paul. de Caſt. & reputat ſingularem & vnicũ Io.de Imo.ibi.tenet etiam gl. ord. in l. pater filium.§.Iulianus Agrippa.in glo. fi. & ibi doctores. Notat etiam & commendat Bar.in l.peto.§.fratre.ff.de lega. 2.item Bar.in l. ſi ita quis. §. ea lege.ff. de verb.oblig.2.col. & ibi Pau.de Caſt. fi.col.Imo.1.col.Iaſ.3. col.nu.9. & 12. col. nu.46. idem Iaſ.ubi dicit hanc eſſe communem opinionem in l. ſi filiusfa. § diui.ff.de lega.1.15.col.nu.67 imò ẽt hoc caſu poterit prohibitus in illis bonis inſtituere illum legitimum,qui aliàs eſſet ſucceſſurus ab inteſtato : quia cùm tacitè potuit ſibi relinquere moriendo ab inteſtato,à fortiori potuit ſibi relinquere expreſsè , argumento textus in l. conficiuntur.ff.de iure.codi.& in termi-

nis

nis ita tenet Pau.de Caſtro in dicto. §.
cum inter. & Ioan.de Imo.in d. l. ſi ita
quis §.ea lege.ff.de verb.oblig.3.col.in
medio.& ibi Iaſ.12.col.nu.46.idem Iaſ.
in l.voluntas.C.de fideicommiſ. & ante
eos hoc voluit Bar.in d.l.peto. §. fratre.
2.col.in diſtinctione ſua. Ego tñ ſalua
pace tantorum virorum teneo contra-
rium,imò modo ſit prohibitus alienare
inter certas perſonas,modò generaliter
excepta familia, vel excepto quodam
genere perſonarum,non poteſt ex teſta
mento nec ab inteſtato illa bona extra
illas perſonas relinquere: quia eadem
eſt ratio manifeſta in vtroque caſu. Item
ẽt quia militat & hẽt locũ diſpoſitio tex.
in d.l.codicillis. §. matre. ff. de.lega.2.
47 Confirmatur etiam, quia prohibitus
alienare extra familiam vel extra certũ
genus perſonarum,videtur tacitè graua
tus reſtituere proximiori, & ſucceſſiuè
in perpetuum de vno in alium, vt ſuprà
concluſi & probaui:ergo in noſtro caſu
non poterit illa bona relinquere ſucceſ-
ſori ab inteſtato,quia ſecundum hoc de
ciperet voluntatem teſtatoris & in ex-
preſſo ita tenet Cuma.in d.§. cùm inter
licèt dicat eſſe difficile recedere à cõmu
ni ſententia,idem Cuma.in d. §. matre.
Salicetus in l.ea lege.C.de con. ob cau-
ſam.8.col. in ſua diſtinctione. Prędicta
tamen intellige & declara, quando pro
hibitio erat perſonalis & limitata reſpe
ctu ſolius perſonæ alienantis: ſecùs verò
ſi prohibitio eſſet realis & perpetua: vt
quia quis prohibuit rem alienari, & di-
ſpoſuit vt perpetuò perueniat de vno
in alium ſucceſſiuè, vt ſemper rema-
neat in familia:quia tunc nullus poterit
alienare.argumento text.in l.peto.§. fra
tre.ff.de legatis.2.& in l.cùm pater.§.li-
bertis.eo.tit.per quæ iura ita tenet Bar.
in d.l.pater filium.§.quindecim libertis.
ff.de legatis.3.t.oppo.idem Bart.in d. l.
peto.§.fratre.ff.de legatis.2.verſi.venio
ad tertiam partem,& ibi commu.doct.
idem Bart.in l.Scæuola in fine.ff.ad Tre
bellia.tenet ẽt Odoffr.Cinus,Iac. Butri.
Bal.Pau.& com.doct.in l. voluntas.C.de
fideicõ.Iac.Butri.vbi notabiliter loquit,
in l.1.C.qui pro ſua iuriſdictione.2.col.
Bald.in l.cùm ff.§. ſi pluribus.ff.de tran-
ſact.

Item quæro an,quando electio perſo
48 nę legatarij poſſit committi hæredi vel
alteri tertio? in quo articulo reſolutiuè
dico,quòd electio de incertis perſonis
non poteſt committi: vt ſi teſtator dicat
lego centum vel rem ei quẽ hęres meus
vel Titius elegerit: quia eſſet voluntas
captatoria,ſed electio de certis benè põt
committi: vt ſi dicat,lego vni ex filijs li
bertis vel conſanguineis meis quem hæ-
res vel Titius elegerit:quia tũc bene va
let & tenet, quia ſubſtantia legati non
confertur in eius voluntatem, ſed tantũ
acceſſorium vel qualitas,hoc eſt illa ele
ctio perſonę.tex.eſt capi.& expreſſus,in
cũ quidẽ.de lega & ibi notat & cõmen-
dat Bar.Alb.Bal.Pau.Imo.& com.doct.
tex.in l.unũ ex familia.ff.de leg.2. cuius
verba ſunt,vnum ex familia pp fideicõ
miſſum à ſe relictũ, cũ moreretur heres
eligere dẽt:& ei quẽ elegit fruſtra teſtõ
ſuo legat,ꝙ poſteà q̃ electus eſt ex alio
teſtõ petere põt: tex. expreſſior in §.ſi
de falcidia ver.itaq; eiuſdẽ l.cuius uer-
ba ſunt,itaq; ſi cũ forte tres ex familia
eſſent eius qui fideicommiſſum reliquit
eodẽ uel diſpari gradu,ſatis erit uni reli
quiſſe:nã poſtquàm paritũ eſt uolũtati,
cæteri conditione deficiunt.& ibi gl.no.
or.in uerbo.uni.Pau.de Caſt.Imo.& cõ-
mu.doct. imò poterit etiam eligere pro
pinquiorem uel remo tiorem ad libitũ
uoluntatis, nec tenetur genere ordine
ſucceſſiuo ſ in proximitatẽ gradus, qa
in libera eius facultate & electione reli-
ctũ eſt:ita probãt pdicta iura, & ibi cõ.
doct.licẽt talis grauatus.põt ſi uelit eli-
gere duos vel plures.tex.eſt in d. l. vnũ
ex familia.§.ſi duos. & ad hoc notat &
cõmen.ibi Bar.Bal. Pau.Imo. Cuma. &
cm.doct.ex quo daſ notabilis declaratio
ad l.30 cũ materia ſ his ll. Tauri,ut cõ
miſſarius q hẽt facultatẽ meliorãdi vnũ
ex filijs uel deſcẽdẽtib.teſtatoris, ex licẽ
tia & cõmiſſiõe ſua poſſit eligere & me

liore duos vel plures: & idem eſt ſi quis habet facultatem eligendi plures, poſſit eligere vnum.

49 Item adde ꝙ iſto caſu, ſi hæres vel cõmiſſarius nullũ eligat admittẽt oẽs de familia ſimul ad legatũ vel fideicõ. tex. eſt in d.l. vnum ex familia. § rogo. ff. de lega. 2. Nec obſtat ꝙ legatum incertæ perſonæ relictum non valet. vt in §. incertis. Inſtit. de legatis, quia debet intelligi de omnino incerta perſona non verò de incerta de certis, quę põt certificari, vt legatum factum vni de familia vel de certo genere & cognatione: quia tunc valet legatum, & fideicommiſſum, & hærede vel commiſſario eligente, admittitur electus: eo vero non eligente, admittentur oẽs de familia vel genere. Ex quo infertur quòd ſi teſtator relinquit pauperib. talis loci, ciuitatis parrochiæ vel hoſpitalis, quos hęres vel commiſſarius elegerit eo non eligente admittentur oẽs pauperes illius loci, vel ciuitatis. ita Bar. in d. §. rogo. & ibi commu. doct.

Vnum tamen eſt, quòd iſto caſu fauore pauperum, ẽt ſi ſimpliciter relinquit pauperibus & iuſſit diſtribui inter eos ẽt nullo electo per hæredem uel cõmiſſarium, ualet legatum nec vitiatur propter incertitudinem: quo caſu ſi in illo loco vel ciuitate vbi teſtator fecit teſtamentum reperiatur hoſpitale, illi dabitur: & ſi ſunt plura, dabitur pauperiori: ſi verò non reperiatur hoſpitale, epiſcopus vel eius uicarius diſtribuet inter pauperes. tex. eſt in l. id quod pauperibus C. de epiſc. & cleri. text. in l. nulli. eod. ti. text. in l. ſi quis ad declinandam. eo. tit. et ibi commu. doct. et idem diſponit lex. 10. tit. 3. par. 6. Aduertendum tamen quod hodie de iure nouo & caoonico indiſtinctè committitur electio epiſcopo vt diſtribuat inter pauperes illius loci quos uelit eligere, modò ſit ibi hoſpitale, modò non. ita probat tex. in Auth. de eccleſi. tit. §. ſi quis autem pro redemptione. colla. 6. per quem ita determinat Bart. in d. l. ſi quis ad declinandam. dicẽs quod miratur quòd alij non dicant, & ſequitur ibi Bal. 2. col. nu. 4. Pau. de Caſtr. et Salic. & facit textus in cap. 2. de ſepulturis. & in cap. ſi pater. de teſta. in 6.

Item adde quod tali caſu ille electus uel nominatus nõ dicitur capere de manu eligentis, ſed de manu & diſpoſitione primi teſtatoris. text. eſt nota. in d.l. vnum ex familia. uerſic. 1. cuius uerba ſunt, ꝙ poſtea quam electus eſt ex alio teſtamento petere poteſt. & ibi notat & commendat Bar. 1. col. nu. 3. Alb. fi. col. in fi. Ioan. de Imo. 1. col. nu. 2. Cuma. 2. col. & commu. doct. tex. expreſſior cęteris in §. ſi de falcidia, eiuſdem l. tex. in §. ſed ſi fundum. eiuſdem. l. prope fi. ibi, petitur deinceps cæteris ex primo teſtõ tex. in l. Lucius. la. 2. §. fi. eo. tit. de lega. 2. & ibi no. Bart. & commu. docto. tex. in l. utrùm. § cum quidam. ff. de re. dub. tex. in l. pater ex prouincia. ff. de manu. uindi. tex. in l. pater filiũ. ff. ad l. fal facit tex. in l. in ædibus. §. quod filiusfa. ff. de dona. tex. in l. profectitia. §. ſi quis certam. ff. de iure dot. text. in l. Campanus. ff. de oper. liber. in l. ſi conſentiente. & in l. ne pos. ff. de manu. text. no. in l. aſſe toto. ff. de hære. inſti. tex. cum. materia in l. ſi ita ſcripſero. ff. de con. & dem. tex. no. in l. item eorum. §. ſi decuriones. ff. ꝙ cuiuſque uniuer. nomine. Item ex hoc ſubinfertur, ꝙ talis grauatus, & commiſſarius põt eligere per quælibet uerba declaratiua, licèt non diſpoſitiua: ut talem eligo: non uero tenetur dicere, lego uel relinquo talem rem. Item etiam ſubinfertur, quòd ſi ex forma legis uel ſtatuti ex aliqua conceſſione, donatione, uel diſpoſitione debeatur Gabella uel aliud ius, non debetur ex hac electione, cùm ex ea non queratur ius uel acquiſitio electo uel nominato, ſed ex primo teſtamento: ita probant prædicta iura, & expreſsè tenet Bar. in d.l. unum ex familia. nu. 5. & 6. & ibi Imo. & com. docto. Bal. in §. ſi de falcidia eiuſdem legis Item infertur, ꝙ hoc caſu talis grauatus poteſt eligere in abſentia familię uel eorum inter quos debet fieri electio. Itẽ infertur quòd poterit fieri corã duobus

teſtib. ita Bart. in d. l. unum ex familia. §. ſi de falcidia. vltimo. no. & ibi Bal. & cõmu. doĉto. Paul. in d. l. vnum ex familia. 2. col. nu. 4. & ibi commu. doĉt. idẽ Bar. in l. 1. ff. eo. tit. 4. col. nu. 16. Io. de Imo. in d. l. vnum ex familia. §. ſi duos. facit textus in l. heredes palam. §. ſi quid poſt. ff. de teſta. vbi habetur, qñ ſit aliqua declaratio eorum quæ relinquuntur in teſtamẽto, ſufficit fieri corã duob. teſtib.

Item infertur ꝙ talis hæres uel cõmiſſarius non poteſt eleĉtum in aliquo grauare: quia non dicitur eleĉtus vel nominatus capere de manu heredis vel commiſſatij, ſed primi teſtatoris.

50 Item infertur, ꝙ talis hæres vel commiſſarius poſtquam ſemel elegit, nõ põt eleĉtionem, reuocare. text. eſt in l. ſtatu liberũ. §. ſi. ff. de lega. 2. cuius verba ſunt, cũm aũt ſemel dixerit hæres vtrũm dare velit, mutare ſententiam non poterit. & ibi Bar. & commu. doĉto. tex. in l. hmõi. §. ſi Stichum aut Pamphilum. ff. de lega. 1. text. in l. ſerui eleĉtione. eo. tit. tex. in l. apud Aufidium. ff. de optio. lega. text. in l. quod in hæredem. §. eligere de tribu. & vtrobique com. doĉto. ꝙ tñ intellige qñ ſimpliciter eſt grauatus reſtituere, vel commiſſio ſimpliciter eſt ſibi faĉta eligendi uel reſtituendi: ſecùs uerò ſi uſque ad mortem uel tempore mortis, quia tũc poteſt variare & eleĉtionem ſemel faĉtã reuocare: ita probat tex. in d. l. vnum ex familia. ff. de lega. 2. & ibi expreſsè tenet & commendat Bar. in ſi. Pau. de Caſt. Io. de Imo. Rapha. Cuma. & com. doĉt. ibi text. in l. cum patre. §. à filia. eod. titu. & ibi commu. doĉto. quòd iterum ſubintellige quando eleĉtio eſſet facienda de incerta perſona de familia, vel de aliqno genere perſonarum: ſecùs verò ſi de perſona omnino certa, quia tunc ſi tempore mortis ſit reliĉta poteſt fieri eleĉtio in uita. text. eſt notabilis. & ibi gl. or. & cõmun. opin. in l. poſt mortem de fideicom.

51 Et ex hoc ante noſtras leges Tauri oriebatur maximum dubium, cũ poſſit pater filium quem uellet tempore mortis meliorare in tertio bonorum ultra quintum ꝙ poteſt dare extraneis ũt diſponit lex 9. titu. 5. lib. 3. foro. ll. & pater meliorauit in uita, an poſſit pater talem meliorationem reuocare? & certè uidebatur quod ſic, quia ſicut heres uel commiſſarius cui eſt commiſſa eleĉtio facienda tempore mortis, ſi faciat in uita poteſt reuocare: ita pater qui habet facultatem ab ipſa lege.

Item etiam & ſecundo; quia ſi illam meliorationem iudicamus donationem patris, ergo, pater poteſt eam reuocare: quia non ualet: unde in hoc maximo dubio lex noua 17. ſuprà his. ll. Tauri poſuit quoddam medium, ſcilicet quod non tradita poſſeſſione efficiatur perpetuo irreuocabilis, modò filius ſit in poteſtate, modo non: & adde ꝙ ante legem Tauri talis melioratio tertij potius eſſet aſſimilanda donationi, quàm eleĉtioni: & idem de ea iudicari deberet ꝙ de donatione ſimplici inter uiuos: ſed hodie ſtante uoſtra l. Tauri. 17. non poteſt iſta melioratio aſſimilari eleĉtioni, quia non requireretur poſſeſſio, & ſine ea efficeretur irreuocabilis: nec poteſt aſſimilari donationi, quia etiam cum poſſeſſione non ualeret ſi fieret filio in poteſtate, & ſi fieret filio emancipato uel filio reſpeĉtu matris ualeret ſine ea: unde dicendum eſt, quòd lex Tauri elegit quoddã medium quòd denotat maximam deliberationem & cõſtantiam animi & uoluntatis in aĉtu gerendo. ſ. tradere poſſeſſionem.

Secundò principaliter quæro, ſi teſtator inſtituit plures hæredes, & unum, uel aliquos, uel omnes ſimpliciter grauat non alienare, an ex hoc uideatur ineſſe aliqua cauſa uel perſona cuius reſpeĉtu & fauore uideatur faĉta prohibitio? & per conſequẽs, an uideatur faĉta prohibitio fauore cohæredum, ut ille qui prius decedat, teneatur alijs rem uel bona ſibi reliĉta reſtituere? & uidetur ꝙ ſic ex tacita mente defunĉti, argumento prædiĉtorum iurium: & magis in ſpecie pro hac ſententia & concluſione facit

cit text.in l.cum pater. §.libertis.ff.de lega.2.ubi teſtator reliquit fundum libertis ſuis,& iuſſit non alienare, ſed in eorum familia remaneret:dicit text.quòd nullus eorum pôt alienare : imò aliquo alienante alij poſſunt vendicare:ſed certe ille text.non probat,quia ibi teſtator expreſsè deſignauit perſonas cohæredũ quibus fieret reſtitutio. text. in l. Titia Seio.§.Seia libertis. ff. eo. tit.de lega.2. vbi teſtator relıquit fundum libertis ſuis,& grauauit vt nouiſſimus alijs reſtituere:& dicit tex.ꝙ nemo pôt alienare,imò inter eos vr̃ inductum tacitum fideicommiſſum,ſed certè nec ille text. vrget,quia nouiſſimus, hoc eſt, vltimo loco decedens, grauatus eſt reſtituere: vnde ex hoc vr̃ inter eos tacitè fideicõmiſſum relictũ.tex.eo.in l.qui filiũ.& ſi filiam.ff.ad Trebel.vbi pater inſtituit filium,& filiã hęredes,& filiam grauauit de ſua parte non teſtari:per hoc vr̃ eam per fideicõmiſſum grauare,illã partẽ fratri cohæredi q̃ ſuo reſtituere. Sed adhuc ille text.non probat, quia ibi loquitur qñ cohæres erat filius teſtatoris, & ſic valde coniuncta perſona:quo caſu tacitè videntur illa verba fuiſſe prolata eius fauore,& inducere fideicõmiſſum.& in expreſſo iſtam ſniam,& concluſionem tenet glo.ſing.& ordin in l.codicillis.§. inſtituto,in verbo,filijs.ff.de lega.2. ubi dicit glo. ꝙ eo ipſa ꝙ teſtator prohibet hæredes alienare,vr̃ inter eos reciprocũ fideicommiſſum inducere,& ad hoc illam gl ſummè notat,& commendat ibi ſolus Ioan.de Imo.dicens non eſſe meliorem in iure.Ambroſius de Opizo in l.filiusfa.§.diui.ff.de lega.1.fi.col. num. 118.Sed his non obſtantibus,ego teneo contrarium, imò quòd tale grauamen vel præceptũ de non alienando ſit nudũ & per conſequens non valeat,nec ex eo inducitur aliquod fideicõmiſſum: quia ſicut tale grauamen vel præceptum nõ valet tanquam ſine cauſa & perſona,qñ vnus ſolus heres reperitur inſtitutus:ita eodem modo qñ plures ſunt inſtituti, quia eadem eſt ratio: & hoc probant iura ſuperius allegata inquantum ſimpliciter & indiſtinctè loquuntur : & in expreſſo iſtam ſniam,& concluſionem tenet glo.ordi.in d.l.filiusfa.§. diui. ff. de legat.1.in uerbo,eos,ibi vel ẽt in hæredibus. &c. & ibi notat , & commendat Alexan.fi. colum & voluit ibi Pau. 20. colum.numero 5.Iaſ.3.colum.numero 13.idem Iaſ.2.lectu.5.col.nu.24. Ioan. Crottus.1.col.nu.2.Fran.de Rip.4.colu. nu.16.Ambroſius de Opizo.3.col.nu.4. Ferdinãdus de Loazes,2.col.in fi. tenet etiam nota. Salicetus in l.quoties.la. 1. C.de fideicõ.Alex.in l.qui Romæ.§.cohæredes.4.col.Quod tñ notabiliter limita & intellige,præterquam ſi ex aliquibus uerbis vel coniecturis appareat, ꝙ fauore cohæredum eſſet facta prohibitio,vt ſi teſtator iuſſit eos inuicem cauere de non alienando:quia aliàs cautio præſtaretur in vnum:& idem eſt qñ eſſent appoſita aliqua verba ex quib.talis coniectura capi poſſit.ita probat text. no t.l.pater filios.ff.de lega.3.tex.in l. fideicommiſſa.§.hęc uerba.ff.eo.tit. text. in l.Pamphilo.eo.tit.text.in l.unũ ex familia.§.fi.ff.de lega 2.text.in l.cùm proponebatur.in fi.eo.tit.tex in l.ſi frater.in fi.C.de fideicom.tex. in l. quamuis.eod. tit.cum ſimilibus. & in expreſſo ita tenet & declarat Socinus in d.l. qui Romę.§.cohæredes.ff.de uerb.oblig.5.col. in med.Franc.de Ripa. in dicta l. filiusfam.§.diui.ff.de legatis 1.1.colu.num. 1.4.& ibi Ferdinandus de Loazes. nume.44.

53 Tertiò principaliter quæro, ſi teſtator inſtituit plures hæredes,uel pluribus fecit legatum,& grauauit vt nouiſſimus hoc eſt,vltimo loco decedens reſtituat totã hæreditatẽ vel rem Titio,an ꝑ hoc uideatur poſita aliqua cã vel perſona cuius fauore ualeat & teneat grauamen?& reſolutiue dico qđ ſic, quia per hoc vr̃ inter hæredes uel legatarios tacitè fideicommiſſum inductum,vt primò decędens reſtituat alijs ſuperuenientibus:et ultimo loco deſcẽdens reſtituat totam hæreditatem uel rem Titio : cuius

bus ratio uera et ſubtilis eſt, quia aliter non poſſet ultimo loco decedens integraliter bona reſtituere Titio: text. eſt ſing. et unicus in l. Titia Seio. §. Sci. libertis. ff. de lega. 2. et ad hoc illum text. notat. et reputat ibi ſingularem Bar. et reputat ſingu. et unicum Paul. et Imol. notat etiam et commendat Paul. Alex. & doct. in l. hæredes mei. §. cùm ita. ff. ad Trebel. & ibi reputat ſingu. & vnicum. Soc. 2. col. uer. ſecūdus caſus Imo. Alex. & alij doct. in l. pater filiū. §. duobus. ff. ad legem Fal. Paul. & commu. doct. in l. ſi pater impuberes. ff. de vul. & pupi. et ibi reputat ſingu. & vnicū Alex. 2. col. Imo. in l. Centurio. eo. tit. de vul. & pup. 12. col. verſ. fallit quando præcederet, & ibi moderni: Iaſ. vbi ſingu. loquitur, & omninò vide in l. poteſt quis, 3. col. nu. 11. verſi. nota diligenter. Paul. de Caſt. in l. pen. C. de impu. & alijs ſubſti. 2. col. nu. 3. & ibi commu. doct. Secùs tamen eſſet, ſi teſtator ſimpliciter ſubſtituiſſet ultimo morienti, non dicendo in tota re vel hæreditate, quia ipſi hęredes inter ſe non uidentur tacitè ſubſtituti ſecundum doct. quod nota & tene mēti, quia eſt ſingu. & quotidianū.

54 Quartò principaliter quæro, ſi teſtator iuſſit hæreditatem vel rem alteri reſtitui, an per hoc videatur hæredem vel legatarium grauare, interim non alienare: in quo articulo magiſtraliter & reſolutiuè dico ſic, quòd ſi hæres uel legatarius eſt grauatus reſtituere purè uel in diē certum, nō poteſt alienare. tex. eſt in l. Marcellus. §. res quæ. ff. ad Trebellia. ubi habetur quòd hęres grauatus reſtituere hæreditatem alteri non poteſt alienare ultra quartam Trebellianicam intra eam uerò ſic, & ad hoc notat gl. ord. Bar. Alb. Ang. Pau. Imo. Alex. Socin. & Iaſ. tex. in l. hn. § ſed quia uer nemo. C. commu. de lega. cuius uerba ſunt, nemo itaque hæres ea quę per legatum, uel purè, uel ſub certo die relicta ſunt, uel quę reſtitui alij diſpoſita ſunt, uel ſubſtitutioni ſuppoſita, ſecundum ueterem diſpoſitionem putet eſſe in poſterum alienanda: &c. & ibi glo. et Bar. & cōm. doct. text. in Auth. res quę, co tit. & ibi gl. & commu. doct. text. in Auth. de reſtitutionib. §. quam ob rem præſentem col. 4. & ibi Iaco. de Bel. ui. Bar. & Ang. & alij Doct. Si uerò hęres uel legatarius eſt grauatus ſub conditione ſub die incerto uel poſt mortem ipſius grauati, benè poterit alienare pendente conditione uel die incerto: ſed ea adueniente ſtatim ipſo iure reſcinditur & annullatur alienatio, ac ſi nunquam eſſet facta uel celebrata. tex. eſt formalis, & expreſſus in l. fi. §. ſin autem. C. commu. de lega. & ibi notat. gl. or. Odofr. Pet. de Bel. per. Cinus, Iac. Bu. Bar. Alb. Bal. Ang. Pau. Salic. & Iaſ. probat etiam tex. in ſeruo legato, §. 1. ff. de lega. 1. & ibi Bal. & commu. doct. tex. in l. ſi fundum à teſtatore. ff. de cōdi. & dem. Cōfirmat, quia reſoluto & extincto iure dantis uel alienantis, ſp reſoluit ipſo iure ius accipientis. tex. eſt ſingu. in l. lex uectigali. ff. de pigno. ubi habetur ꝙ ſi poſſeſſor emphyteuta hypothecauit fundū in quo eſt uectigal, & poſtea fundus cadit in cōmiſſū, quia nō eſt ſoluta penſio, ipſo iure extinguitur & annullat pignus uel hypotheca: & dñiū reuertitur ad dñū: & ad hoc illū tex. notat, & cōmendat ibi Bar. Bal. Sali. Ang. & com. doct. & illū tex. ad hoc reputat ſing. Bal. in l. uſucap. 1. col. in med. C. de pigno. notat ēt & cōmendat idē Bal. in l. 2. C. de re. uen. 12. q. nu. 17. tex. in l. grege. uerſ. ſtatu libe. ff. eod. titu. de pign. ubi habetur ꝙ ſeruus ſtatu liber cui eſt data libertas ſub cōditione pōt interim pendente conditione pignorari uel hypothecari, ſed poſtea impleta conditione ipſo iure extinguit, & annullat pignus uel hypotheca, pro quib. eſt tex. in l. fi. tit. 1. dar. 5. probat ēt tex. in l. ſi qs domū §. 1. ff. locati, ubi ſi fructuarius locauit fundū in quo hēt uſumfructū p aliquod tēs, et illa medio tpe decedat, ſtatim extinguit et finit cōtractus locationis, et fundus reuertit ad dñm pleno iure. et ibi notat Bar. Paul. et com. doctor tex. in l. ſi ex duob. §. 1. ff. de in diē ad-

ſec. vbi habetur, ꝙ ſi dominus vẽdat rẽ vel fundum cum pacto adiectionis in diem, & pendente conditione emptor alij pignorauit & hypothecauit, & poſtea extitit conditio, quia melior conditio lata ſit, extinguitur pignus vel hypotheca ipſo iure. tex. in l. 3. ff. q. mo. pign. vel hypo. ſol. text. in l. ſi quis hac lege. ff. de rei. ven. text. in l. ſi is cui. §. hęres. ff. quemad. ſerui. ami. vbi hæres grauatus reſtituere ſub conditione, interim pendẽte conditione poteſt imponere ſeruitutem: ſed poſtea impleta conditione ipſo iure extinguitur & annullatur. text. in l. ſi fundum à teſtatore. in ſi. ff. de condi & demonſtra.

Octauus modus per quem impeditur alienatio & tranſlatio dominij eſt in bonis maioratus, de quibus loquimur propter principis authoritatem & facultatẽ in eo interuenientem: quia regulariter illud quod poteſt fieri per legẽ põt fieri per principem, qui eſt lex animata. vt in l. 1. ff. de conſti. princ. & in l. Cæſar. ff. de publi. & vecti. & in l. pen. C. de don. inter vi. & vxor. & in Auth. de conſulib. §. fi. colla. 4 & in §. ſed & quod principi. Inſti. de iure natu. gen. & ciui. ſed per legẽ poteſt impediri alienatio, & tranſlatio dominij, vt ſupra dictum eſt: ergo & ꝑ principis authoritatem: & iſto fundamẽto, & ratione illam ſententiam, & cõcluſionem tenet Inno. in c. fi. de accuſa. in finalibus uerbis. & ibi Abb. fi. col. Anania. 5. col. in fi. Abb. Panor. in c. Raynal. de teſta. 5. col. idem Abb. in ca. dilectus. cl. 2. de ꝑbend. & ita diſponit noſtra lex.

55 Pro cuius perfecta intelligentia, & declaratione, Primò principaliter quæro, quis effectus & vtilitas reſultat ex hoc, ꝙ quis conſtituat maioratum cum authoritate & licentia principis, cũ n ſine ea poſſit quis per contractum, & vltimã voluntatem bona ſua vinculare, & ſubijcere reſtitutioni, & eorum alienationẽ prohibere, vt ſuprà concluſum eſt ad ꝙ notabiliter reſpondeo, quòd maximus eſt effectus & vtilitas. Primus quod ſi habet filios vel deſcendentes, poterit per viam maioratus vltra tertium, & quintum & legitimam electo uel nominato relinquere, dum tamen alimenta alijs præſtentur, vel latiùs infrà proximè dicetur. Secundus effectus eſt, quod in vinculo, & grauamine non tenetur pater vel aſcendens ſeruare ordinem & modum poſitum in l. 27. ſuprà his ll. Tauri.

Tertius effectus, quod ſi conſtituens non habet filios nec deſcendentes, poterit indiſtinctè tàm per contractum quã vltimam voluntatem bona vinculare & ſubijcere reſtitutioni, & quodlibet onus vel grauamen apponere, & alienationem prohibere, ſine clauſulis ſuperioribus: de quibus ſuprà dictum eſt. Quartus effectus, ꝙ in bonis maioratus tranſit ipſo iure poſſeſſio in ſucceſſorem, vt in l. 45. infrà his. ll. Tauri, ſecùs tñ eſt in alijs bonis ex alia cauſa uinculatis, & reſtitutioni ſubiectis, vt ibi dicã. Quintus effectus eſt, ꝙ melioratio tertij, vinculũ & grauamen eius non cadit in vnico tñ filio, ſed eo caſu quo ſunt plures, vt ſuo loco dixi in materia meliorationis: maioratus verò ſic. quia non eſt quid repugnet. Item ẽt alij plures effectus poſſunt colligi, ex infra dicẽdis in materia.

56 Secundò, principaliter quęro, an pater vel mater poſſit cum bona conſcientia & ſine peccato facere maioratũ uel meliorationem? & breuiter dico ꝙ ſic: quia fit authoritate & licentia legis cõmunis & uniuerſalis conſuetudinis inductę propter bonum publicum, & propter memoriam & honorem conſtituentis conſeruandam, & propter regni, & rei publicæ vtilitatem, & defenſionem: ut probat apertè. l. 12. tit. 1. 2. par. & euidentia facta, & experientia quotidie docet: præterea quia habet fomentum à iure diuino, vt ſuprà dictum eſt Item ẽt quia iſta eſt notabilis, & utilis doctrina, quod lex humana politiua condita à rege vel principe nõ recognoſcente ſuperiorem ex iuſta uel rationabili cauſa eſt ſeruada in foro conſcientiæ: ita tenet & determinat S Thomas in 1. 2. q. 96. arti. 4. & 6. Hẽricus in quodlibetis ſuis, quod-

libeto.8.q.22.& eſt commu.opi.theologorum:tenet ét apud nos gl.ſing.& unica in c.quę in Eccleſiarum.de conſti.in gl.1.q̃ ibi ad hoc reputat ſing. & unicã Bal.1.col.& com.doct.ibi tenet ét Abb. Pan.in Proœmio Decretalium.in part. rex pacificus.4.col.nu.4. idem Abb.in c. 1.de conſti.6.col.& ibi Feli. 13.col.nu. 44.Feli.in c.1. de conſti.13.colu.nu.44. Bal.in Auth.ingreſſi.6.col.num. 15. C. de ſacr.eccl. idem Bal.in l.cùm quis.C. dei iuris & fac.igno.6.col.nu. 14.idem Bal.in l.pe.§.illo.C.de nece.ſer.hære.in ſtit.& ibi Pau.& commu.doct.idẽ Bal. in c.in oĩ negotio.1.col.extrà, de teſtib. Pau.Aret.& moderni,in rub.ff.de acq. hęre.Ancha in regula poſſeſſor.7.col.de reg.iur.nu.6.Iaſ.in l.ſi poſt diuiſionem. 2.col.C.de iuris & fac.igno.idem Iaſ.in §.ſed iſte quidem.Inſt.de actio.20.col. nu.112.& in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem,ſcilicet, ꝙ poſſit quis facere maioratum & meliorationem cũ bona conſcientia & ſine peccato, tenet Alb. in l.Barbarius.ff.de offi.pręto.7. col.nu.10.inquantum dicit,ꝙ ſecùs aliàs ſi ſucceſſor haberet cõſcientiam læſam. Abb.& commu.doct.in d.c.licet, de voto.Martin.de Lau.in tract.de primogeni.12.q.Ioan.le Cirier in tracta.de primoge.in 2.lib.15.q.Pala.Ruui.in ſua elegant i repe. fo 99. 2.col.§.26. Quod tñ notabiliter intellige,quando talis filius electus in maioratum vel meliorationẽ eſſet dignus & bene meritus,aliàs ſecùs: vnde ſi ex ſola affectione pater uel mater præferret filium minus dignum & benemeritũ,peccaret:debet ergo attẽdere rei boſorum qualitatem: nam ſi maioratus vel melioratio conſiſtit in iuriſdictione,vel gubernatione,præferat filium doctum,uel ſapientem,rectæ conſcientiæ,& honeſtę vitæ:qui nec ſimiliter melius ſciat & poſſit ſubditos gubernare, & eadẽ rõne ſi maioratus & bona in eo contenta, habeat aliã qualitatem annexam,eligat talẽ filium in quo magis uiget illa qualitas:ita ſingulariter determinat Pal.Ru.in præallegata repetitione fo.99 § 26.quẽ oĩno uide q̃a notabiliter & plenè loquit̃ et fundat p.4.col.

57 Tertio,principaliter quæro,an pater vel mater conſtituens maioratum authoritate et licentia principis,poſſit filium quem uellet eligere, et nominare, et alios ſua legitima priuare:in quo articulo breuiter et reſolutiuè dico, ꝙ ſic: dum tamen eius alimenta neceſſaria relinquat:cuius rõ uera et fundamentalis eſt, quia licet legitima q̃ ſuccedit loco alimentorũ ſit inducta de iure naturali, ut in l.ſcripto.ff.vnde liberi,et in l.cum rõ.ff.de bonis dãn.et in Auth.de hęre.et fal.§.primũ itaq;,colla.1.et in Auth.de triente et ſemiſſe.§.ſi uerò el.1.colla. 3. et in Auth.ut cùm de appe.cognoſ.§.cõſiderare.colla.8. et in Auth. nouiſſima. C.de inoffi.teſta.et in l.1.§.ius naturale, ff.de iuſt.et iure.in c.ius naturale.1.diſtinct.et per cõſequens ſit immutabile, ut in l.ius aguationis.ff.de pactis.in l.iura ſanguinis.ff.de reg.iu.in l.ſi quis à liberis.§.1.& quaſi per totam.ff.de libe. ag.in l.abdicatio.& in l.nec filium.C.de patria poteſtate.in §.ſed naturalia Inſti. de iu.na.gen.& ciui.tñ eius quota & quantitas non eſt inuenta nec inducta de iure naturali,ſed tm̃ de iure merè poſitiuo,ut patet in prædictis iuribus:vnde ſicut princeps uel rex condendo legem cõem generalem,põt talẽ legitimam taxare,augere,& diminuere:ita põt per reſcriptum uel priuilegium in conceſſione maioratus illa reſtringere,et modificare,vt loco eius tm̃ præſtetur alimenta neceſſaria:quia per hoc non tollitur nec immutatur per principem ius naturale, ſe reducimur ad illud:et in expreſſo iſta conſideratione & fundamẽto iſtã ſuam & cõcluſionẽ tenet Cin.in l.ſancimus 2.col.C.de nuptijs.Bart.in l.Titio centum.§.Titio genero pen.col.nu.6.ff.de condi.& dem.& ibi Ioan.de Imo.pen. col.in fi.Bal.in l.cunctos populos.C.de ſumma tri.& fid.cath.11.col.nu.17.idẽ. Bal.in l.cum lege.C.de epiſ.& cle.1.col. nu.3. idem Bal. in l.fi.§.ipſum autem.1. col.& 1.no.C.de bo.quę libe.Albe.in l.

qm in priorib.pe.col. C. de inoffi. teſta. vbi notabiliter loquitur Sali. in Authen. nouiſſima, 6.col. 1 1.q.prin.C.eo.tit. Hoſtien. Io. An. Abb. Card. Anch. & cõiter doct. in c. licet.extra de voto, & iſtam dixit cõem opin. Iaſ. in d. Auth. nouiſſima. C. de inoffi. teſta. pen. col. Io. le Cirier in tract. de primogenitura. in 2. lib. 16. q. pro qua cõi ſnia, & concluſione facit bonus & expreſſus tex. in c. Raynutius, extra, de teſta. prope fi. ibi, ita quod deductio fiat tantum modo de his reb. de quibus ſecundum Threſcanæ conſuetudinem ciuitatis fieri cõſueuit: vbi expreſsè probatur, quod lex vel conſuetudo põt augere, diminuere, vel diſponere circa legitimam filiorum: & ad hoc illum tex. notat, & commendat Abb. antiquus. Io. An. Card. Anch. Abb. Panor. 5. col. num. 12. Barb. latè. 3 4. col. nu 30 & illum tex. ad hoc reputat. ſingu. & vnicũ Lud. Ro. in l. ſi ſequens. §. fi. ad Syllania. Sed certè ille tex. hoc non benè probat: quia tantùm vult quod conſuetudo poſſit inducere, vt in certis reb. ſoluatur legitima, & non in qualibet re hæreditaria: & iſte eſt eius verus, & proprius ſenſus ſecundum Abbatem, & com. doctores ibi, & ad hoc eſt benè notãdus ſecundum eos.

58 Quartò principaliter quæro, dato qꝓ pater vel mater poſſit licitè, & cum bona cõſcientia facere maioratum vel meliorationem, & vnum ex filijs eligere vel nominare, an teneatur eligere vel nominare, maiorẽ, vel poſſit eligere vel nominare ſecundum vel minorem? & breuiter reſpondeo, quod licitè, & iuſtè poteſt ſecundum vel minorem, vel aliũ quẽ vellet eligere, & nominare, nec præcisè tenetur filium primogenitum præferre, præſuppoſito quòd electus, & nominatus ſit dignus, & benè meritus ſicut primogenitus: quia tam de iure communi quàm per. ll. regias talis electio, & nominatio reſidet in perſona patris: vnde meritò poteſt cui velit gratificari, dũ tamen alijs relinquat legitimam vel alimenta: argumento eorum quæ ſupra proximè dixi, & argumento text. in l. 1. & per totum. C. & ff. de inoffic. teſta. & in ſpecie probat text. in l. parentibus. C. eod. tit. text. in Authent. vnde ſi parẽns. eod. tit. text. in l. ſi totas. C. de inoffic. dona. text. in l. pactum quod dotali. C. de ſecund. nup. text. in l. cùm quidam. ff. de lega. 2. text. in l. vnum ex familia. & per totam legem probat et iam text. 18. & lex. 44. his ll. Tauri. Cõfirmatur etiam authoritate diuinæ ſcripturæ. Geneſis, capite 27. vbi habetur, quod Iacob diligebat filium ſuum iuueniorẽ, & minorẽ Ioſeph plus quàm alios filios, & fecit ei tunicam polymiticam vel ſericam in ſignum maioris dilectionis; vel ex eo qꝓ in ſenectute genuit eũ, vel ex eo quod in eo vigebat maxima virtus, prudẽtia, & ſapientia. Rurſus confirmatur exemplo Dauid, qui prætulit Salomon filium ſuum iuniorem alijs fratribus eius, & poſuit in regno propter eius ſapiẽtiam, & bonitatem, vt habetur 3. Regum c. 1. regulariter tñ hodie ſemper fit, & conſtituitur maioratus vel melioratio in filio maiori, propter rationes quas aſſignaui in ſucceſſione regni, quas vide.

59 Quintò principaliter quæro, ſi pater vel mater fecit, & conſtituit maioratum vel meliorationem, non exprimendo qꝓ veniret ad filium maiorem, ſed tantùm dicendo quod veniat ad vnum ex filijs ſuis, vel fortè cùm non haberet filios vocauit cõſanguineum vel extraneum, & poſt mortem eorum dixit, & voluit, qꝓ veniret ad vnum ex filijs eorum; & diſponit qꝓ bona ſint indiuiſibilia, et inalienabilia an talis conſtitutio maioratus vel meliorationis vitietur pp incertitudinem perſonæ, vel valeat, & teneat, & ſuccedat filius maior, & ille præferatur, & cenſeatur uocatus per cõſuetudinem? & certè articulus eſt nouus, ſubtilis, & vtilis: in quo breuiter vẽ dicendum, qꝓ talis conſtitutio, & diſpoſitio uitietur: quia in iure noſtro incertitudo circa perſonã honoratam, ſemper uitiat diſpoſitionẽ: text. eſt in l. quoties. §. ſi quis nomen. ff. de hære. inſtit. text. in l. in tempus. §. quoties. eodem titul. text. in l. Paulus. la. 2. ff. de

ff. de reb. dubijs text. in l. ſi fuerit, eo. tit. text. in l. qui plures. ff. de vſufruct. legat. text. in l. cum ex pluribus. ff. de manu. teſta. quod procedit, & habet locum etiam ſi actus ſit pius, & fauorabilis, vt habetur in dictis iuribus. Sed his non obſtantibus ego teneo contrariam ſententiam, imò quod talis conſtitutio, & diſpoſitio maioratus vel meliorationis valeat, & teneat, & in dubio ſemper cenſeatur vocatus filius maior primogenitus, & per cõſequẽs poſtea ſucceſſiuè deueniat in maiorem: pro qua ſententia, & cõcluſione; Primò, facit tale fundamentum, quia cũ pater uel diſponens uoluit quod bona eſſent indiuiſibilia, & inalienabilia, per conſequens uoluit quòd ad unum tantum ueniret: ſi ad unum, ergo in dubio ad primogenitum, per rationes notabiles quas ſuprà aſſignaui in ſucceſſione regni.

Secundò, & magis in ſpecie, pro hac ſententia, & concluſione facit text ſing. in iure, in l. ſi. ff. de fide inſtru. ubi habet quòd ſi diuiſio, & conſenſio fit inter fratres uel heredes apud quem debet eſſe teſtamentũ patris uel teſtatoris, iudex dèt præcipere ut ſit penes maiorem: cuius uerba ſunt ſi de tabulis teſtamenti agatur deponẽdis, & dubitetur apud quẽ eas deponi oportet, ſemper ſeniorẽ iuniori, & amplioris honoris inferiori, & marẽ fœminæ, & ingenuũ libertino præferemus, & illum text. in ſua deciſione notat, & commendat ibi Bar. Odofr. Bal. & communiter doct. idem Bal. & alij doct. in l. procurator. C. de edendo. idem Bal. in c. 1. §. præterea ducatus de prohi. ſeud. alie na. per Feder. ſi. col. in medio. Iaſ. in l. cũ quid. ff. ſi cer. peta. pe. col. & ibi modern. Ioan. le Cirier in tract. de primogenitura. in 2 lib 2. q. & 2. col.

Tertiò facit text. in l. cùm pater. §. pater pluribus. ff. de leg 2. vbi probatur q̃ claues domus vel reiũ hæreditariarũ ſemper debent eſſe penes maiorem. & in expreſſo iſtam ſententiam, & concluſionẽ tenet, licet non ita benè fundet, Franc. de Arct. in conſilijs ſuis. conſ. 162. col. 3. verſ. & pro iſtorum verborum declaratione. Ro. de Sua. vbi valdè commendat in repetitio. l. quoniam in prioribus. C. de inoffic teſta. 27. fo. col. 3. verſ. vnum tene menti perpetuò. Ex quibus nouiter & ſing. infero, quod ſi pater, vel deſcendens, vel conſtituens maioratum vocauit filium maiorem, & dixit quòd bona eſſent indiuiſibilia, & inalienabilia, dato caſu quod alias perſonas vel deſcendentes ſucceſſores non nominaret, non finietur maioratus uel uinculum in perſona filij maioris nominati, ſed perpetuò tranſibit ad omnes ſucceſſores in infinitum, præferendo ſemper primogenitum alteri, & proximiorem in gradu alteri: quod apertè fundatur ex ſuperioribus, licet Pala. Ruui. tangendo iſtum paſſum relinquat cogitandum, in ſua repetitione. fol. 10. 2. col. uerſ. ex quibus poſſet attentari, & adde circa prædicta, quod in maioratu uel melioratione ſufficeret ſucceſſorẽ uocari tacitè, licet non expreſſe: ut ſi lex uel teſtator diſponat, quod extantibus maſculis, fœmina non ſuccedat, uel extantibus filijs uel deſcendentibus ex tali perſona, domo, uel genere, alij non ſuccedant: tali caſu, licet expreſsè non uocetur maſculus, tamen ex eo, quòd dicta uerba fuerunt poſita eius fauore ſuccedit: quia iſta eſt ſententia, & concluſio ſingularis in iure, quod quando ex lege uel teſtamento ſemper oritur ius uel actio illis quorũ intereſt, licèt uerba diſpoſitiua ad eos non dirigantur. text. eſt in l. ſeruo legato. §. ſi teſtator de leg. 1. & ibi ſummè notat, & cõmendat Bar. & cõiter docto. præcipuè Iaſ. qui hoc latius ponit, & declarat tex. in l. ſideicõmiſſa. §. cùm eſſet, & in § interdum. de leg. 3 per quæ iura idem tenet Bart. in l. 2. §. uidendũ. ff. ad Tert. idẽ Bar. in l. 1. §. quidam filium. ff. de contra tab. Bald. in l ſi defunctus C. de ſuis, & legi. hæred. idem Bald in l. maximum uitium. C. de libe. præte. idem Bald. in l. quod uerò contra de legi. Confirmatur, quia quando quis remouetur à lucro cõtemplatione alicuius, illi debet applicari,

cari,cuius contemplatione remouetur. text.eſt in l.ſi legatarius. C.de lega.text. in l.legatū.§.6.ff de his quib.vt indign. text.in l.2. §. 6. ff. de co llatio.bonor. & ibi Bart.& communiter doctores.

60 Sextò, principaliter quæro,an pater vel mater faciens vel conſtituens maioratum vel meliorationem,poſſit vocare vel eligere filiam extantib. maſculis? & breuiter,& reſolutiuè dico,quod de iure benè poteſt eam eligere, & maſculis præferre:argumento eorum quæ dixi ſuprà proxima.q. & in ſpecie argumento text.in l. maximum vitium. C.de libe. præte.cum ſimilibus.quod intelligo pręterquam ſi ſecundum qualitatem maioratus vel meliorationis magis conueniat maſculus quàm fœmina:quia tunc ſecundum rectam conſcientiam tenetur illum eligere,& præferre:argum.eorum quæ dixi ſuprà eo.in 3.q princip.

61 Septimò,principaliter quæro, ſi conſtituens maioratum vel meliorationem vocauit tantùm maſculos, & prohibuit fœminas ſuccedere, & reperiatur maſculus deſcendens ex fœmina,an poſſit ſuccedere,& maioratum vel meliorationē obtinere? & breuiter, & reſolutiuè dico quod non:quia ea ratione qua excluditur fœmina, & eſt inhabilis ad ſuccedendum,ead.debet excludi maſculus deſcēdēs ex ea:ita probat text.in l.ſi viua mater.C.de bon.mater.ibi, hoc iure vtatur ꝙ de filijs conſtitutum eſt, cum verſ.ſequenti,vbi habetur, quod non debēt habere plus iuris nepotes quam filius vel filia,à quo vel qua deſcēdunt & ad hoc notat,& commēdat ibi Cinus Iacobus, But.Bar.Albe.Bal.Sali.Pau.& Philippus Cor.probat ēt tex.notabilis, & expreſſus in c.1.§.hoc autem notandum eſt,de his qui feudū dare poſſunt.in vſib.feud. vbi habetur,quòd ſi in feudo vel alia diſpoſitione prohibetur filia fœmina ſuccedere,pari ratione vr̄ prohibitus maſculus deſcendens ex ea,tanquàm ex radice infecta:& ad hoc notat, & cōmendat Bal. & communiter Feudiſtæ:probat etiam text.in l.fi.C. de natu.libe. vbi habetur, ꝙ ſicut filius naturalis non ſuccedit patri ab inteſtato,ita eod. modo non ſuccedit nepos quātumcunq; legitimus,& naturalis ex eo.Confirmatur ēt ratione naturali,& philoſophica, quia in cauſato nō pōt eſſe plus virtutis quàm procedat ab influenti potentia cauſæ, ſm philoſophos,& in expreſſo ex his fundamentis, & rationibus iſtam ſniam,& concluſionem tenet Specu.in tit.de locato. §. nūc verò aliqua.verſ.166.Io.An.in addit.ad Spec.in tit.de teſta.ſu per.rub.Bar.in l.2. §.videndum.ff. ad Tertul. idem Bart.in l.liberorum.ff.de verb.ſig.6.col.& in verſic.ſequenti.Bal.in l.ſed ſi hac.§.liberos. 2.lect.ff.de in ius vo.& ibi Pau.& alij docto.idē Bal.in auth.ſi quas ruinas.ſi.col. in fin.C.de ſac.eccl.idem Bal. in l maximum vitium.5.col.C.de libe. præ. idem Bald.in l.1.ff.de ſenatoribus. idem Bald. Paul.& cōiter doct.in l.1. de condi.inſertis.Pau.de Caſt.vbi ſingu.loquitur,in l. Gallus.§.nunc de l.Velleia.6.col.ff.de libe.& poſthu.& ibi Aret, Alex. & cōiter moderni pręcipuè Iaſ.antep.col.idē Iaſ. in l.ſi quis id ꝙ.5.col.ff.de iuriſd.omn.iudi.Pau. de Caſt.in l.qui exceptionē.ff.de condi.indebi.2.col.nu.5. Pala. Ruui. in rep.rub.de dona.inter vi. & vxo. ſo. 52. col 4 verſ.ad cuius confirmationē.Mar. de Lau. in tract. de primogenitura. 26. qu.Ioan.le. Cirier.in tract. de primogenitura.in 23. quæſt. Ciſuentes in iſta.l. 40.quæſt.2.

Item quæro, ſi eo caſu quo tantùm maſculus debet ſuccedere in maioratu, an ſuccedat Hermaphroditus? & breuiter dico,& teneo, quod ſi in ſexu maſculino magis incaleſcit,ſuccedit:ſi verò in ſexu fœmineo magis incaleſcit, non ſuccederet, & ſi in vtroque æqualiter incaleſcit , ipſe poteſt eligere in quo ſexu vult viuere, & ſeruare. argumento text. nota. in l. quæritur. ff. de ſtatu homi. & ibi expreſsè tenet & inducit Bal.2.lect.Octauò principaliter quæro, ſi faciens vel cōſtituens maioratum vel meliorationem dicat quòd veniat in filium maiorem, vel in certā, & determinatam

minatam perſonam, & quòd poſtea ueniat ad filios & filias deſcendentes eius maiores, vel dicat quòd veniat ad filios aut ad filias & deſcendentes maiores, & contingat quòd reperiatur filius & filia, & filia ſit maior, uel reperiantur alij deſcendentes quorum vnus ſit maſculus & alia fœmina, & fœmina ſit maior, quis eorum ſuccedet? in qua quæſtione noua & ſubtili dico, ꝙ ſuccedet filius uel deſcendens maſculus, & excluditur fœmina quantumcunq; ſit maior, taliter quòd ſemper preferatur linea maſculina lineæ fœmininæ: & deficiente linea maſculina ſuccedat fœminina: & maior præferatur minori: & in quæſtione de facto ita dixi & reſpondi.

Primò, quia quando quis vocat uel inſtituit plures hæredes collectiuo modo, inter quos cadit ordo charitatis & naturæ, non intelligitur eos ſimul uocare uel inſtituere, ſed ordine ſucceſſiuo: ita probat tex. iuncta glo. or. in l. Gallus. §. quidam rectè. ff. de libe. & poſthu. in glo. fin. quam ad hoc reputat ibi ſing. & unicam Dinus, & communiter alij doc. ergo in præſenti attenta natura & qualitate maioratus uel meliorationis, qui ſemper fit pro conſeruanda memoria conſtituentis, & regulariter ſolet pręferri linea maſculina, præferatur in isto caſu.

Secundò, quia quando teſtator uel diſponens grauat hæredem uel legatariũ extra familiam non alienare, ſed ei reſtituere, non uidetur uocare ſimul omnes de familia, ſed ordine ſucceſſiuo, ut proximior in gradu pręferatur: text. eſt in l. cum ita legatur §. in fideicommiſſo. ff. de leg. 3. & ibi glo. & communiter doct. tex. in l peto. §. fratre. eod. tit. & latius dixi ſupra.

Tertiò pro hac ſententia & concluſione facit text. notabilis & ferè expreſſus in l. cũ pater § pen. ff. de leg. 2. ubi habetur, quòd ſi uxor inſtituit maritum hæredem, & eum grauauit ut ſi decedat ſine liberis reſtituat hæreditatem propinquis ſuis uel propinquis uxoris, non admittuntur omnes ſimul, nec alternatiua ſtat in ſua propria ſignificatione: ſed admittuntur propinqui ordine ſucceſſiuo ſcripturæ, quia priùs debent admitti propinqui ipſius mariti, & eis non extantibus, admittũtur propinqui ipſius uxoris: & ad hoc no. & commendat ibi Bar. Alb. & commu. doct.

Quartò facit quia cum conſtituens uel diſponens priùs uocauit maſculum in ſucceſſione, eadem ratione uidetur poſtea etiam uelle ut ſemper maſculus ſuccedat & præferatur fęminæ etiã maiori, & per conſequens linea maſculina pręferatur fœminine ita probat text. no. in c. 1. de eo qui ſibi uel hęredib. ſuis maſculis & fœminis inueſtituram accepit. in uſibus feudo. & ad hoc ibi not gl. ordi. notat etiam & commendat Bal. in c. ſignificauit. de reſcriptis, 1. col. in med. Iaco. de Sanct. Georg. in tractat. feudo. 20. fo. nu. 12. probat etiam text in c. 1. §. quin etiam epiſcopum uel Abbatem. in uſib. feud. ubi habetur, quod ſi quis accepit feudum pro ſe & ſuis deſcendentib. maſculis, & fœminis, ſemper maſculus præfertur, & eo extante fœmina excluditur: & ibi not. & commendat Bal. & communiter doctores, nec obſtat ſi dicatur, quod prędictę lineę uel perſonę uocentur mò copulatiuę, mò alternatiuę, ſemper debeát admitti pariter & ſimul, quia copulatiua ſemper coniungit perſonas uel res utiliter & pro parte: ut in l. reos. §. cum in tabulis. ff. de duob. reis. & in l. ſi hęredi plures. ff. de conditio. inſtitut.

Item etiam quia alternatiua poſita inter perſonas honoratas, tàm in contractibus quàm in ultimis uoluntatibus, reſoluitur in coniunctam, ut utraq; ſimul admittatur pro parte: tex. eſt ſingularis in iure, in l. pen. C. de uerb. ſigni. ergo in noſtro caſu & quęſtione omnes pariter & ſimul deberent admitti, quia notabiliter reſpondeo, quod prędicta debent intelligi, pręterquã ſi talis copulatiua uel alternatiua ponatur inter perſonas uel lineas inter quas cadát affectio ordinata:

ta: quia tunc debent admitti ordine ſucceſiuo: argumento text. nota. in d. l. cum pater. §. pen. ff. de lega. 2. & ibi commu. doct.

63 Nonò quæro, ſi faciens vel conſtituēs maioratum vel meliorationem vocauit maſculos, & in defectum eorum uocauit fœminas, & contingat ꝙ ſit extincta & finita linea maſculorum, & tantum ſupereſt linea fœminina, & ex ea reperitur maſculus & fœmina, quis eorum ſuccedet, & præfertur? & teneo & reſpódeo ꝙ ſuccedet & præfertur maſculus, nam ex eo quod conſtituens & diſponēs priùs vocauit maſculum, & in eorum defectum vocauit fœminas, videtur ſemper velle præferre maſculum: tex. eſt valdè notabilis in iure in c. 1. de eo qui ſibi vel hæredibus ſuis maſculis & fœminis inueſtituram accepit. in vſibus feu. & ibi no. & commendat glo. or. Bal. Andr. de Iſer. & cóiter feudiſtæ: notat ét & commendat Bal. in c. ſignificauit. 1. col. in medio. extra de reſcriptis.

64 Decimò principaliter quæro, ſi quis conſtituit maioratum vel meliorationē dicendo quod bona deueniant in filium maiorem per viam maioratus, ita vt nō poſſint vendi nec alienari & aliàs perſonas quæ poſt mortem filij maioris ſuccederent non expreſſit nec nominauit, an mortuo filio maiore prædicta bona perueniant ad filium eius primogenitum: & poſt eum in alios ſucceſſores per viā & ordinem communem maioratus taliter ꝙ ſemper & perpetuò perueniant in filium maiorem maſculum, & deficiente maſculo perueniant ad fœminam. Et videtur ꝙ non, imò ꝙ ſolus primus filius maſculus uocatus ſuccedat cum illo vinculo & grauamine de non aliená do: ſed poſt mortem eius expiret maioratus & omne vinculum, & grauamen eius, & per conſequens non cenſeantur vocati alij filij et deſcendentes maiores ordine ſucceſſiuo per viam maioratus: nec amplius bona ſint vinculata nec ſubiecta reſtitutioni, ſed bona efficiantur libera ſine aliquo vinculo et grauamine, et diuidantur inter hęredes et ſucceſſores ſicut alia bona libera: quia ipſe pater uel conſtituens maioratum ſolum primum uocauit et ulterius non procedit, nec alias perſonas uocauit nec nominauit, et talis prohibitio alienationis ex iuris diſpoſitione vltra perſonam grauatam non extēditur niſi expreſsę per diſponentem dicatur et exprimatur. ita probat textus. in auth. de reſtitu. fideicō. §. noſ iſtitur. col. 9. et ibi tenet glo. fi. et commu. doctores. et per illum tex. iuncta gl. tenet Dinus in l. filiusfa. §. diui. ff. de lega. 1. et ibi Bar. pen. col. nu. 20. Bal. 1. col. et q. Imo. l 3. col. nu. 2. Alex. 7. col. nu. 15. Iaſon. prima lectura. 16. col. nu. 71. et ſecunda lectura 10. q. Cinus in l. voluntas. C. de fideicom. fin. col. et q. et ibi Bal. et commu. doct. Bar. in l. Lucius. §. 1. ff. de leg. 3. Rodericus Suarez in repe. l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. teſtamen. fol. 66. licet Pala. Ru. relinquat cogitandum in ſua repeti. fo. 101. 2. col. ſed in hoc articulo ergo firmiter teneo contrariam ſententiam, imò qnod mortuo filio maiore primo nominato, prædicta bona perueniant ad alios ſucceſſiuē per uiam maioratus, præferendo ſemper maiorem maſculum, et in defectum eius fœminam, et hoc ex tacita et coniectura mente diſponentis: quia ex eo quod uoluit ꝙ prædicta bona peruenirent in filium maiorem per uiam maioratus, et eſſent inalienabilia aperte voluit quod perpetuo peruenirent in alios ſucceſſiue et ſic de maiori in maiorem, et in defectum eorum in fœminas præferendo ſemper maſculum fœminæ et maiorem minori per viam et ordinem communem maioratus. Et hoc tali fundamento, quia diſpoſitio legis uel principis vel cuiuſlibet perſonæ priuatæ collata in uno caſu expreſſo et determinato, habet etiam locum in alio omiſſo: quando uериſimiliter idem diſpoſuiſſet ſi de illo cogitaret, et eſſet interrogatus: ita probat tex. ſingul. in iure, in l. tale pactum §. fi. ff. de pactis. et ibi glo. ordin. et commu. doct. tex. in l. Titius. §. Lucius. ff. de

ff. de libe. & poſthu. text. in l. ſi ita ſcriptum. eo. tit. text. cum materia in l. cum auus. ff. de condit. & demonſtrat. tex. vnicus in ſuo caſu. in l. 3. C. de inoffic. teſtamen, & in terminis in caſu noſtro, & quæſtione iſtam ſententiam, & conclu. tenet Bal. poſt glo. ibi in c. 1. quib. mod. ſeu. conſti. po. 2. col. nu. 4. vbi reputat ſingulare & menti tenendum & faciunt expreſſè ea quæ dixi ſupra iſta lege, nu. 12. vbi fundaui quod in dubio, quando rex vel princeps vel priuata perſona facit aliquem actum vel concedit priuilegium ſemper videtur facere & concedere cum qualitate & prærogatiua quæ ineſt in ſi-
66 mili actu priuil. vel dignitate. Vndecimò quæro, ſi poſſeſſor regni ducatus, maioratus, vel meliorationis vinculatæ decedat cum nepote nato ex filio maiori iam præmortuo & cum alio filio ſecundo viuo, quis eorum præferatur, & ſuccedat? & certè quæſtio eſt ardua & ſubtiliſſima in qua dixit Bal. in l. ex hoc iure. ff. de iuſt. & iu. quod in ea habet oculos nycticoracis. idem Bal. in l. cum antiquioribus. C. de iure delibe. fi. colu. dicit, ſoluat Apollo. idem Bal. in conſilijs ſuis. conſ. 275. 2. col. 2. vol. dicit quod in hac q. aſſerere aliquid certitudinaliter, eſſet potius ſuperſtitioſum quàm diſcretum: & magiſtraliter & perfectè hanc quæſtionem intendo diſputare & declarare vt melius veritas appareat: & videtur quod ſecundus filius viuus præferatur nepoti vel deſcendenti ex filio primogenito mortuo. Primò quia certum eſt quod ſiue reſpiciat perſonam fundatoris ſiue perſonam vltimi poſſeſſoris filius ſecundus eſt proximior in gradu, ergo eſt preferendus. argum. text. in l. 1. & per totum. ff. de gradib. text. in l. 1. § hæreditas. ff. de ſuis & legit. hæred. text. in l. 1. §. proximus. ff. vnde cognati. text. in l. lege. 12. tabul. §. huiuſmodi. C. de legi. hered. text. in §. ſi plures. Inſtit. de legi. agna. ſucce. tex. in §. fi. Inſti. de ſerui. cogn. tex. in reg. qui prior. de regu. iu. in 6. tex. in l. quoties vtriuſque. ff. de regu. iur.

Secundò, ordo naturæ, dilectio, & diſpoſitio iuris ſemper præfert filium nepoti in his quæ non poſſunt eſſe vel exercere per plures ſed per vnum, tex. eſt in l. cum ita. §. fi. ff. de leg. 1. text. in l. peto. §. fratre. eo. tit. tex. in l. fi. C. de verb. ſig.

Tertiò pro iſta parte facit tex. ſing. in l. in libertus præterito. §. ſi libertus inteſtato. ff. de bo. lib. vbi diſponitur, quod ſi patronus decedat relicto filio & ex altero filio præmortuo relicto nepote, filius prefertur in iure patronatus: quia reputatur proximior in gradu: idem etiam probat text. in l. 3. § ſi duo. verſi. proinde ff. de legitimis tuto. vbi quando libertus minor habet plures patronos quorum vnus deceſſit relicto filio, alter relicto nepote ex filio mortuo, hæreditas & tutela illius liberti pertinet ad filium & non nepotem: & ad hoc no. & com. men. ibi Bal. & doct. antiqui. Quartò facit, quia conſtituens maioratum qui vocauit proximiores videtur ſe referre ad ordinem & cauſam naturalem & non fictam. argum. tex. in l. qui liberis. §. hæc verba. vbi habetur, quod ſi teſtator ſubſtituit per hæc verba, quiſquis mihi hæres erit ſit hæres filio meo, non cenſetur vocatus ille qui ex perſona alterius venit: text. in l. filio quem pater. ff. de lib. & poſth. ibi, ne imagine naturæ veritas obumbretur. text. in l. 3. § hæc verba. el. 2. ff. de nego. geſt. tex. in l. 1. §. hæc autem verba. ff. quod quiſque iuris tex. in l. fi. C. de his qui veniam ęta. impet. ſed quod nepos repræſentet patrem, eſt per quandam iuris fictionem non habentem naturalem veritatem, ergo preferatur ſecundus filius nepoti. cum in ſpectata veritate & ordine naturali ſit proximior. Et confirmatur, quia quando concurrit cauſa naturalis & accidentalis ſemper preualet naturalis, vt eſt caſus ſingularis & vnicus ſecundum Alb. ibi. in l. qui habent. ff. de tutelis.

Quintò facit tex. in l. ſi viua matre. C. de bonis mat. vbi habetur quod non debet eſſe deterioris conditionis filius quam nepos quando tractatur de aliquo genere ſucceſſionis. Sextò & quidem ſubtiliter facit quia ius conditionale nullo modo tranſmittitur etiam ad poſteros deſcendentes ex potentia ſuitatis vel conſanguinitatis: ita probat tex. in l. vnica. C. de his quæ

ante aper.

aper.tabu.& ibi tenet expreſsè gl. ord.fi. & comm.doct. ſed in q.noſtra poſſeſſor maioratus cenſetur grauatus poſt mortẽ reſtituere filio ſuo primogenito, ergo ſi antè maioratus nõ poteſt tranſmittere, cum dies mortis incertus habeatur pro conditione, vt in l. dies incertus. & in l. hæres meus.ff.de condi.& demon. & in expreſſo iſtam ſententiam, & concl.tenet Richa.Malumbra in l. ſi viua matre. quem ibi refert, & ſequitur Cinus.Albe. Bal.Paul.& Salic.tenet etiam, & ſequitur Bar.Pau.de Caſtr. & alij doct. in auth.poſt fratres.la.1.C.de legi.hære. idem Pau.& Philip.Corneus in auth.poſt fratres.la.2.eod.tit. Bal. Paul. & Phil.Cor. in l.3.C.de ſuis,& leg.libe.Cumanus in l.cum ita legatur.§.fi.ff.de leg.2.Dominicus in c.grandi.de ſupplen.negli.præl. lib.6.fi.q.Andr.de Iſer.in c. 1. de natura. ſucce.feu.4.col.nu.14.Lucas de Penna in l.1.C.de priui.eorum qui in ſacro palatio militant lib. 12.Marti.de Lau.in tracta.primogenituræ.38.q. Bal.conſ.275. 2.col.2.vol.Ancha.conſ.82. fi.col. Aret. conſ.162.ſemper ſecutum fuiſſe, & eſſe magis communem Phil.Decius in conſ. 14.vol.qui dicit ita conſuluiſſe in cauſa ardua ſibi commiſſa de regno Portugalliæ, & dicit hanc eſſe magis com. opin. Sed his non obſtantibus cõtraria opinio eſt verior,& tenenda, imò quod in noſtra ardua. q. præferatur nepos natus ex filio primogenito mortuo in regno, ducatu,maioratu, melioratione vinculata, & in qualibet alia ſucceſſione indiuiſibili.Primò,quia certum eſt,q̃ in qualibet ſucceſſione nepos ſuccedit auo repreſentendo perſonam patris ſui præmortui,& per viam repræſentationis cenſetur eſſe in eodem gradu quo erat pater: tex.eſt in l.3.C.de ſuis,& leg.lib. teſt. in auth.in ſucceſſione eod.titu. text.in authen.de hæred.ab inteſt.veni. §. 1.colla. 9.text.in §.cum filius,Inſtit.de hærd.quę ab inteſta.defe. ergo ſicut quando tractatur de ſucceſſione,& hæreditate diuiſibili, talis nepos ſuccedit in locũ ſui patris vnà cũ alio filio viuo, & ſic patruo ſuo in illa parte, & portione in quã pater eius erat ſucceſſurus ſi viueret,ita etiam in hac ſucceſſione maioratus indiuiſibili debet ſolus ſuccedere, & præferri ex perſona patris, cum talis ſucceſſio ſoli patri ſuo primogenito mortuo competeret ſi viueret.Secũdò,& principaliter, quia primogenitura eſt quædã dignitas cui eſt ius ſucceſſionis,& prælationis annexum,quæ de iure diuino, & humano deſcendit ad poſteros:text.eſt in c.quam periculoſum.7.q.1.text.in c.ſignificauit de reſcriptis.text.in c.licet.de voto.text. in c.grãdi.de ſupplen.negli.præla. lib.6. ergo iſta dignitas,& eius effectus trãſeat ad iſtum nepotem per viam repræſentationis.Tertiò facit, quia regulariter valet argumentum de feudo ad maioratũ, & ècontra:vt ſupra iſta l.dixi:ſed in feudo nepos ſuccedit repræſentando perſonam ſui patris,vt in c. 1. de ſucceſſione fratrum, vel gradibus ſuccedentium in feudo,& ibi not.Bal.& com. doct. text. in c.1.de natura ſucceſſionis feudi.Quartò,& principaliter pro hac parte ego nouiter conſidero ſubtiliter text.cum ratione ſua in l.cũ auus.ff.de cond. & demon. vbi ſi teſtator inſtituit filium, & nepotẽ ex altero filio mortuo, & grauet nepotẽ reſtituere partem ſuam alteri filio teſtatoris,nõ tenetur reſtituere ſi talis nepos habeat filios vel deſcendentes. Ex quo text.clarè infertur, quod pater,auus,vel aſcendens qui in aliqua re vel ſucceſſione vocauit filium vel nepotem, & in ea prætulit alteri filio, per cõſequens,& eadem ratione videtur vocare, & præferre omnes deſcendentes ex eo, & poſtquam aliquem filium vel deſcẽdentem elegit, alijs vr̃ etiam præferre omnes nepotes, & deſcendentes ex illa perſona,& lineã: ergo cùm in noſtro caſu,& quęſtione p̃feratur filius maior, per conſequens dẽt præferri nepos,& deſcendens ex eo, & generaliter eius linea:& in expreſſo, licet non ita benè,& iuridicè fundent iſtã ſententiam, & concluſionem,tenet Io. And.in addi.Spec.in tit. de feudis.3.col. Bal.in l.ex hoc iure,de iuſti.& iure.2.colum.

lum.6.q. Albe.in proœmio.ff. veteris. §. diſcipuli. antepen. col. dicens ita fuiſſe pronunciatum in Romana Curia. Bald. in l.liberti libertæque C.de ope. liber.6. col.num.18.Pau.de Caſt.in l.maximum vitium.C.de libe.præte.2.col. nu.3. idē Pau.in l.is poteſt. ff. de acquir.hæredi.2. col.nu.2.dicens quod in cauſa ſibi commiſſa de Hiſpania ita conſuluit. Aretin. ibi.1.col.dicens ita conſuluiſſe pro principe Salernitano.Iaſ.etiam ibi.4.col.nu. 32.Faber.& Nico.de Nea.in §.cū filius. Inſtitu.de hæred.quæ ab inteſt.deſe.Cardi.in c.licet de voto.fi.col. & q.& ibi. 2. Abb.1.col.nu.8.& Ancha.pen.col.num. 18.Philip. Probus aduocatus Pariſienſis in addit.ad Io.monachum, in c.grandi. de ſupplen.negl.prælat.lib.6. 2.col. nu 4. qui fuit modernior Decio, & Iaſ. quos ipſe refert.iſtam ſententiam, & concluſionem tenet Oldra.in conſ.ſuis, conſil. 224.qui notabiliter loquitur.Pau.de Caſtr.conſ.164 2.vol.Abb.conſ.95.1.volu. Barba.conſ.10.pen.col.2. volu.vbi dicit hanc eſſe magis comm.opi. Soci. conſil. 252.2.vol.idem Soc.in conſ.facto in materia feudorum,quod ponit in lectu.ordinaria poſt tit.ff.ſol.matri. Bertachinus in Repertorio ſuo,in verbo nepos, aſſerens quod audiuit à quodā auditore Rotæ legiſſe in Annalibus, quod Otho Imperator cum iſte caſus coram eo occurriſſet commiſit litem, & iuſtitiam iudicio pugnę, & gladiatorio, & vicit nepos,& exiſtimatum eſt miraculosè accidiſſe.Ioan.le Cirier in tract. de primogenitura.25.q.& tandem iſta ſemper mihi viſa fuit,& videtur verior, & communior opinio,quam ſemper ſecutus ſum legendo,& nunc ſcribendo, per fundamenta ſuperiora, licet non eſſet aliqua lex quę hoc decideret in noſtro regno: ſed hodie pro iſta parte, & concluſione in noſtro regno eſt lex.2.in fi.titu. 15.2. par.in fi.quę hoc expreſsè determinat in regno: & licet pertinaces aduocati dicerent non habere locum in alijs maioratibus,tamen eadem ratione idem eſſet in eis dicendum quia diſpoſitum in regno quod eſt caput, debet ſeruari in mēbris, vt in c.cùm non liceat,de pręſcript.& in l.de quibus.ff.de leg.tamē hodie vt nulla ſit dubitatio idem expreſsè dicitur in quolibet maioratu per noſtram l.Tauri. Ex quibus infero,quod idem erit hodie in bonis anniuerſarij quę in iſto regno ſolēt relinqui,& vinculari pro aliquo annuo officio diuino: & ita iudicaui in quæſtione de facto tanquam aſſeſſor iudicis recuſati.

66 Duodecimò principaliter q̄ro, ſi primogenitus ſit monachus vel religioſus, an ſuccedat in regno, maioratu, vel melioratione? & breuiter, & reſolutiuè dico, quòd non potuerit ſuccedere in regno, maioratu, nec melioratione, quando conſiſtit in iuriſdictione, gubernatione, & regimine: quia cum ipſe nō poſſit habere proprium nec per ſe regere, & regimen non debeat eſſe commune per ſupra dicta, ſequitur quod ſubducitur de medio tanquam incapax, & admittitur ſequēs in gradu, arg. text. in l.ſi poſt mortem.§.liberi.ff.de bono.poſſeſſ. cōtra tabu.cum ſimi. Confirmatur etiam, quia quando filius vel deſcendens grauatur hęreditatem reſtituere poſt mortem ſi ſine liberis deceſſerit, ad hoc vt filij poſtea nati excludant ſubſtitutum, oportet quod ſint de iure ſucceſſibiles ipſi filio grauato: ſecùs verò ſi ſint omnino incapaces,& nō ſucceſſibiles, vt deportatus, ſpurius,frater minor, & ſimiles: ita probat text.notabilis in l.ex facto.ff.ad Trebel.& ibi comm.doct.& per eum ita tenet Bart.& comm.doct.& in l.filiusfam. §.cùm quis.ff.de lega.1.Item etiam confirmatur,quia talis ſucceſſio natura, & conſuetudine tantùm pertinet ad ſucceſſores ſanguinis,nō ad alios: & ex iſta ratione, & cōſideratione iſtam ſententiā, & cōcluſionem tenet Bald.in c.cùm magiſtrum.fi.q.extra de election.idem Bal. in c. Deo nobis.§.1.C. de epiſc. & cler. 1.col.nu.2.idem Bald.in l.ſi quis prioris. §.talem.1.col.in fi.C.de ſecund. nuptijs. Mar.de Lau.in tract.primogenituræ.22. quæſtione Ioannes le Cirier in tracta.

de

de primogenitura in 4.q.2.lib.uerſ.ſalua reuerentia.nu.15.Ciſuentes in iſta.l. 40. Tauri.q.6.& Pala.Ru.nu.17.& ante eos ita tenet glo.ordi.in c.ſcripſit.27.q 2 in gl.1.& ibi Archi.& alij docto. & ita fuit obſeruatum in beato Ludouico primogenito Regni Franciȩ,qui ingreſsus fuit ordinem fratrum mendicantium, & ſequés in gradu ſtatim ſucceſſit in regno, ſecundum Bald.in d. l. ſi quis prioris. §. talem.de ſecund.nup. Vnum tamen eſt, quod hoc caſu propter bonorum reipublicȩ,ſi non reperiatur ſuccesſor ſanguinis qui ſuccedat, poteſt Papa diſpenſare ut exeat monaſterium, & contrahat matrimonium pro generatione ſuſcipienda,licet iam fecerit profeſſionem: & in expreſso ita tenet Bald in l.ſi pater.§.in arrogationibus.ff de adoptio. argum illius text.ubi dicit,quòd magis debet ſtudere homo naturali procreationi liberorum quàm fictȩ, & artificiali per arrogationem:& illud dictum ſequitur,& reputat ſingulare Iaſ.in l.ſi arrogator. ff.eod. tit.2.col.nu.4.ſequitur etiam, & reputat mirabile Iaſ.in l.fi.C.de tranſact 2.col. tenet etiam Ancha.in conſilijs ſuis, cóſ. 339.3.col. vbi dicit,quod quidã nomine Reminus ex ſanguine Regis Arragonũ fuit monachus, & ſacerdos, & propter defectum ſucceſsorum Papa diſpenſauit ut exiret monaſterium, & duceret uxorẽ ex qua habuit filiam quæ ſucceſſit in regno. et propter hoc ſemper in ſcriptura,et conſtitutione maioratus expreſsè dicitur,quod non ſuccedat clericus uel religioſus.Si uerò maioratus uel melioratio non cóſiſtit in iuriſdictione uel regimine, benè poterit talis monachus uel religioſus ſuccedere, et bona erunt penes monaſterium pro tempore uitȩ ipſius monachi uel religioſi, et poſt eius mortem uenient in ſequentem ſucceſſorem ſecundum diſpoſitionem conſtituentis,argumento tex.in authen. ingreſſi.C. de ſacroſ. eccleſ. argumento ét text.in l.Statius Florus.§. Cornelio fœlici. ff. de iur. fiſci. et ibi expreſsè tenet Bart.Albe.et commu.doct.text. in l. peto.§.prȩdium.ff.de leg.2.text. in l.cũm pater.§.hȩreditatem.el. t.eo.tit. et ibi ét tenet Bar.et comm.doct.text.in l.ex facto.§.ex facto.ff.ad Trebel.text.in l.ſed ſi mors.ff.de dona.inter uirum, et uxorem.text.in l.cum fiſco.ff.ad Sylla.text. in l.arboribus.§. 1.ff.de uſufruct.text.in l ex ea parte.§.in inſulam.ff.de uerborũ oblig Confirmatur etiã ex doctrina gl. ordin in d.auth.ingreſſi.C de ſacroſ.eccle.in gl.mag.in fi.& gl. in auth. idẽ eſt. C.de bonis quȩ libe. & vtrobique doct. ubi habetur quod ſi fructuarius ingrediatur religionem,non extinguitur uſuſfructus, ſed tranſit in monaſterium per tempus uitȩ ſuȩ. Quid autem ſi primogenitus ſit clericus in ſacris, an ſuccedat in regno,maioratu,uel melioratione? & breuiter dicendum eſt,quod ſic:quia diſpoſitio uel conſtitutio generalis, & fauorabilis ſemper extẽditur ad clericos: ita tenet Abbas in c.eccleſia ſanctȩ Mariȩ,de conſti.antepen. & penul.col. nu. 25.& ibi magis commu. doct. & in alijs locis p eos relatis,et in terminis ex iſto fundamento iſtam ſententiam, et concluſionem tenet Io.le Cirier in tract. de primogenitura.23.q.1 libri, ubi latè uide:et Martinus de Laude,in tract.de primogen.30.q.

67 Decimotertiò principaliter quȩro, ſi rex,dux,Comes,Marchio, uel alius dominus temporalis uel ſucceſſor maioratus antequã eſſet rex uel actualiter ſucceſſor habuit filiũm,et poſtea aliũ, quis iſtorum ſuccedat, et prȩferatur?et uidetur quod ſecundò natus, poſtquàm pater ſucceſſit in regno uel maioratu, argumento text.in l.ſi ſenator.C. de dignitatibus.lib. 12. ubi habetur quòd filius natus,et conceptus antequam pater conſecuutus eſset dignitatem, non gaudet eius priuilegio:et ibi ad hoc notat,et cõmendat Barto. Pla.et communiter doctores,text.in l.filij.uerſiculo ſenatores. el. 1.ff.ad municipales.ubi dicitur, quod ita demũ filius uel nepos ſenatoris gaudet eius priuilegio,et dignitãte,quando eſt natus poſt dignitatem conſecutam.

et ad

& ad hoc notat gl.ord. & comm. doct.
tex.in l.2.§.in filijs. ff. de decurionibus
text.in l.fi.C.eodem tit.lib.10.ibi, ante-
rioribus filijs in conditionie priſtina re-
māſuris. tex.in l.diuo Marco.C.de q.iun
cta gl.& alijs doct. tex.in l.emancipatū.
ff.de ſena.tex.in l.2.C.de libe. & eorum
libe.tex.in l.Titi.ff.de mili.teſt.& in ex-
preſſo iſtam ſententiam & concluſioné
tenet gl.ordin.reputata ſingu.in l.Impe
rialis.§.illud.in gl.1. C. de nuptijs. & ad
hoc eam notat & commendat ibi Bart.
qui dicit quod contigit de facto in
duob.filijs Philippi Regis Franciæ.Petr.
de Bella.per.Cinus, Albe. Bald. & com-
mun.doct.& illam gloſſam ad hoc no-
tat & commendat Bart. in l. cùm ſatis.
C.de agri.& cenſ.lib.10.2.col.nu. 7.idé
Bar.in l.ſi ſenator.C.de digni.lib. 12. &
ibi Lucas de Penna,qui refert ita fuiſſe
iudicatum per Anaphernem inter Xer
xem & Arthemenem filios Darij Re-
gis Perſarum:nam Xerxes fuit rex pro-
nunciatus,ex eo quod natus fuit poſtq̄
pater eius eſſet rex. Albe.in l.ſenatoris fi
lium.ff.de ſenato. & ibi Iac. de Raue.
& And. de Piſis, quos ipſe refert. idem
Alb.poſt Dinum in l.mortis.verſi. paré-
tes.ff.de pœnis.Dinus & antiqui in l. 2.
§.in filijs.ff.de decurio.Abbas Panor.in
c.licet,de voto.3.col.nu.11.Anania, in
cap.2.de Iudęis. fi. col. in medio. Felin.
in c.prudentiam.de officio de leg.3. col.
nu.8.Mart.de Laude in tracta.de primo
genitura.3 1.quæ.Ciſuentes in hac l. 40.
in ll.Tauri. 4.q. facit etiam gl. in c.iam
itaq; 1.q.4.Adde tamen quod prędicta
concluſio debet intelligi,quando regnū
vel dignitas defertur alicui de nouo per
electionem,quia debet ſuccedere & prę
ferri filius natus poſt regnum vel digni-
tatem adeptam: ſecùs verò ſi deferatur
alicui iure ſucceſſionis, quia deſcendit
ab vno vel ab alijs aſcendentibus. quia
tunc debet ſuccedere, & præferri filius
antea natus:ita ſing. tenet & declarat
Pet.de Bella per.in l.ex libera.C.de ſuis.
& leg.hær.idem Pet.Cinus,Bald. & alij
docto.in l.Imperialis. §. illud. C.de nu-
ptijs.Iac.de Sancto Geor. in tract. feud.
in parte,quid ſit rex.3.fol. fi.col. nu. 11.
Sed aduertendum quod indiſtinctè ego
teneo contrarium, imò quod utroque
caſu filius anteà natus ſuccedat in re-
gno vel dignitate,quia cum habeat ius
ſuccedendi in bonis futuris acquirendis
per patrem,meritò ſuccedit in illis,licet
in eis ſit dignitas annexa.Item etiam ſe
quereretur, ꝙ ſi rex ille vel poſſeſſor maio
ratus non haberet alium filium niſi an-
teà natum, quod ſuccederet,quod eſſet
abſurdum; & in expreſſo iſtā conſidera-
tioné ita tenet Sali.in d.l. Imperialis. §.
illud,in fi.C.de nup. & tenet notabiliter
& copioſè Ioan.le Cirier,in tract. de pri
mogenitura.12.q.primi libri:vbi ſubdit
in finalibus verbis, quod eam approbat
conſuetudo quæ eſt optima legum inter
pres.Confirmatur etiam,quia ius ſucce-
dendi cauſatur à iure ſanguinis,& eſt in
ſeparabilis:non verò cauſat̄ à dignitate.

Item facit, quia ſi filius anteà natus
decederet relicto nepote,non ſuccede-
ret:nec obſtat text. in dicta l. ſi ſenator.
C.de dignit.cum ſimilibus.quia debet in
telligi quando dignitas cōpetit per viā
electionis & nō habet cauſam ſucceſſio
nis annexam.

68 Decimoquartò principaliter quęro,ſi
duo vel plures ſucceſſiuè naſcantur ex
eadam matre, & non poſſit cognoſci
quis eorum priùs editus ſit,quis eorum
ſuccedat & præferatur in regno vel ma-
ioratu: conſtat enim ꝙ naturaliter vno
partu & impetu non poſſunt ſimul na-
ſci,ſed ſucceſſiue vnus poſt alium. vt in
l.Arethuſa.ff.de ſtatu hom.ibi,nec enim
natura permiſit ſimul vno impetu duos
infantes de utero matris procedere.Hoc
enim caſu quando ſucceſſiuè naſcun-
tur, & non poteſt conſtare quis eorum
priùs editus ſit,fortè quia mater peperit
ſola, uel dato quod ibi eſſent obſtetri-
ces & aliæ matronæ,peperit in loco ob-
ſcuro & ſecreto,uel forte in hoc prædi-
ctæ matronæ non attenderunt, eſt du-
bium maximum quis eorum ſuccedat
& præferatur.Pro cuius perfecta decla-

ratione dico & præſuppono, ꝙ ſi conſtare poſſit quis eorum prius de ventre matris natus ſit, ipſe debet preferri: ita probat tex. formalis in d.l. Arethuſa. cum l. ſequenti. ff. de ſtatu homi. & ibi Bart. & cõmu. doct. tex. in l. ſi fuerit. §. fi. ff. de reb. dub. & probatur etiam ex diuina ſcriptura, ex hiſtoria Eſau & Iac. Geneſ. c. 25. & 27. vbi habetᷣ ꝙ Rebecca vxor Iſaac erat prægnans, & duo filij gemelli erant in vtero eius. Eſau & Iacob, & tempore partus, vnus manu ſua plantam alterius tenebat, & tandem Eſau priùs natus eſt & preceſſit Iacob: & conſecutus fuit primogenituram. Confirmatur etiam, quia quando in aliquo actu vel diſpoſitione poteſt conſiderari Prelatio vel priuilegium ex anterioritate vel poſterioritate temporis, ſufficit conſtare de prioritate, etiam per momentum temporis. iſta eſt gl. ſing. iuncto text. in l. ſi ex pluribus. §. fi. gl. fi. ff. de ſolu. quam ibi ad hoc notat Pau. & communiter doct. & illam gl. ad hoc notat & cõmẽdat Bal. dicẽs rarò alibi reperiri, in l. Imperator. la. 1. 3. col. idem Bal. in c. ego enim extra. de iure iu. 1. col. nu. 1. notat. etiam & commẽdat Socinus in l. 1. ff. ſolu. matri. 1. colu. Barb. in c. conſuluit. de offic. deleg. 8. col. nu. 35. ſimilis tamen gl. eſt & expreſſa in c. duob. in verbo. ſi non appareat, de reſcriptis. in 6. alia in capi. ſi à ſede Apoſtolica. in glo. 2. de preb. eodem lib. & ibi commu. doct. pro qua ſententia & concluſione facit bonus text. in l. ſi fundus. §. ſi duo. ff. de pigno. & ibi glo. or. & commu. opin. doct. & in expreſſo iſtam ſñiam & cõclu. tenet Io. An. in addit. ad Spec. in rubrica de feudis. 4. col. Aret. in l. ex duob. de vulg. & pupilla. 1. col. n. 3.

Item etiam dico & præſuppono, qđ ſi vnus ſit maſculus & alia fœmina, ſemper prefertur maſculus, dico ꝙ non conſtet de prioritate vel poſteritate, etiam in caſu quo maior deberet admitti, nulla facta diſtinctione ſexus: argumento tex. no. in l. 3. §. ſi duo. ff. de legitimis tutorib. tex. in l. ſi fuerit. §. fi. ff. de reb. dub. text. in l. fi. ff. de fide inſtru. tex. in l. idem erit. ff. de ſtatu homi. & in expreſſo iſtã ſententiam & concluſionem tenet glo. ordin. Bald. & commu. doct. in d.l. idem erit. ff. de ſtatu. homi. Ioan. le Cirier in tract. de primogenitura, in l. 1. lib. 11. q. 3. in prima cõcluſio pro qua ſententia & concluſione eſt hodie lex nota. par. l. 12. tit. fi. 7. p. Si verò omnes ſint maſculi vel omnes fœminę, & nullo modo conſtet nec poſſet conſtare quis eorũ priùs natus ſit, tunc eſt ardua quæſtio noſtra, quis eorum præferatur? in qua reperio varias & diuerſas opinio. Prima eſt, qđ nullus eorum ſuccedat propter incertitudinem, ſed regnum vel maioratus deferatur alteri ſequenti in gradu vel non extãte ſucceſſore in regno eligatur rex, & in alio maioratu inferiori, ſtatim ipſo iure annulletur & extinguatur ipſe maioratus, & bona ſint diuiſibilia, & habeant naturam aliarum rerum particularium & patrimonialium: & hoc tali fundamento, quia modo loquamur in inſtitutione vniuerſali, modo in legato particulari, ſemper incertitudo vitiat diſpoſitionem: text. eſt in l. tempus. §. 1. ff. de hered. inſtitu. tex. in l. quoties. §. ſi qs nomen. eo. tit. tex. in l. ſi fuerit. ff. de reb. dub. tex. in l. ſi quis de pluribus. eo. titu. text. in l. cum ex pluribus. de manu. teſt. text. in l. duo ſunt Titij. ff. de teſt. tute. & tradit magiſtraliter Bar. in l. quidam relegatus. ff. de reb. dub. & ibi commun. doc. & Iaſ. in l. ſi quis à filio. §. ſi quis plures. ff. de leg. 1. & in expreſſo ex iſto fundamento & ratione iſtam ſenten. & concl. tenet Ioan. de Imo. in l. ex duob. 1. col. in med. ff. de vulg. & pupil. Sed iſta opi. & concl. non vr̃ vera nec tenenda, quia ſequeretur maximum inconueniens, quod extantibus proximioribus, regnũ uel maioratus deferatᷣ remotioribus in gradu: & eis nõ extãtib. deferatur p electionẽ. Secũda principalis opinio eſt ꝙ formoſior ex eis admittatur & præferatur in ſucceſſione: ita Bal. in 1. conſti. ff. veteris. §. itaq;. 2. col. in medio, pro quo facit dictum Buridani. 1. Poli. 9. q. dicentis, ꝙ ille inter cæteros eligẽdus

eſt

eſt in dignitate uel officio cuius aſpe-
ctus inducere poteſt amoré in ſubditos
& timorem in hoſtes: & Franciſci Bar-
bari in libello quem de re vxoria edidit
dicentis formoſos cuncti diligunt, di-
gnos credunt Imperio, eis, facilius obſe
quuntur: & Porphirij dicentis, ſpecies
Priami digna eſt imperio: & Virgi. dicé-
tis. Gratior eſt pulchro veniés é corpore
virtus. Sed iſta opin. & conclu. nullo mo
do eſt tenenda, tùm quia nullo iure pro
batur, tùm etiam quia formoſitas uel de
formitas non eſt causa ſucceſſionis, ſed
coniunctio ſanguinis, & proximitas gra
duum, quando defertur ab inteſtato, vel
voluntas defuncti, quando defertur ex
teſtó; vt in l. 2. §. hæred. ff. de ſujs & leg.
hæred. & in l. 1. & per totum. ff. & C. de
ſucce. edic. & in l. 1. & per totum. ff. vn-
de cognati, & in § 1. & per totum. inſtit.
de legi. agna. ſucce. & in l. 3. §. de illo. ff.
pro ſocio. & in l. 1. & per totum. C. & ff.
de hær. inſtit. Ité quia formoſitas & pul-
chritudo ætate, vel ex alijs cauſis euane
ſcit, vt quotidie videmus. Tertia princi
palis opi. eſt, q robuſtior admittatur, &
pferatur, quia celerius præſumit exiſſe
de uentre matris ſuæ, argu. tex. in l. ſi fue
rit. §. ſi. ff. de reb. dub. & in expreſſo iſtá
ſententiam & conclu. tenet. Bal. in dic.
1. conſtitutione. ff. Veteris. §. itaq; 2. col.
in med. Sed iſta opinio ſimiliter nullo
modo pôt eſſe uera, nec eſt tenenda. Pri
mò, quia nullo iure nec ratione probat.
Secundò, quia in infantili ætate impoſ
ſibile eſſet illam qualitaté cognoſcere.
Tertiò, quia ſi ſuperueniente ætate ex-
pectaremus illud cognoſcere, interim ua
caret regnum vel maioratus & eſſet ma
ximum incónueniens & diſcordia: nec
adhuc poſtea poſſet illud cognoſci, niſi
per pugnam & duellum, quod eſt illici-
tum, & reprobatum: vt in c. 1. & per to-
tum, de clericis pugnantibus in duello.
Quarta principalis opinio eſt, q pater
eorum eligat quem velit ſuccedere, &
ſit locus gratificationi propter maximú
dubium, & incertitudinem, quia quan-
do actus explicandus in uno ex plurib.
eſt indiuiduus, ſemper eſt locus gratifica
tioni. tex. eſt no. in l. generaliter. §. quid
ergo. el 2. ff. de fideocommiſ. lib. tex. in l.
3. §. ſi cum omnes. ff. ad Sylla tex. in c.
duobus. de reſcrip. lib. 6. & in expreſſo
ita tenet Ioan. And. in addi. ad Specu. in
tit. de feudis. 4. col. Bal. in l. in quibus ca-
ſibus. C. de ſecund. nup. 2. col. in ſi. nu. 2.
Alex. in addit. ad Bar. in l. ſi fuerit. ff. de
rebus dub. Corſetus in tracta. de poteſta
te regia. 7. q. principal. Ioan. le Cirier q
plenius q alius tetigit queſtionem, in
tract. de primogenitura. lib. 1 1. q. in 4. có
cluſione, cum hac tamen modificatio-
ne, q ſit locus gratificationi per magna-
tes & populos regni: non verò per ipsú
patrem. Sed iſta opinio & concluſio ſimi
liter non eſt uera, nec tenenda, quia nul-
lo iure nec ratione probatur. Item etiam
quia non generalis, quia fortè pater non
eliget, vel morte præuentus, vel aliá qua
uis cá uel impedimento. Quinta princi-
palis opinio eſt, quod iſtud dubium diri-
matur inter eos iudicio ſortis: argum.
text. in l. 3. verſi. ſancimus. C. commu. de
lega. vbi habetur q ſi pluribus eſt lega-
ta res quam uelint eligere, & in electio
ne diſcordant, ſtandum eſt iudicio ſor-
tis: cuius verba ſunt, ſancimus itaque in
omnibus huiuſmodi caſibus, rei iudicé
fortunam eſſe, & ſortem inter altercan-
tes adhibendam: & ad hoc notat ibi gl.
ord. tex. in l. ſed cùm ambo. ff. de iud. vbi
dicitur quod quando in iudicijs cómu-
nibus fam. erc. communi diuidundo, fi-
nium regundorum, quis priùs prouocat
vel præuenit in cauſa, ille dicitur actor:
ſed quando ambo ſimul prouocant &
apparent, ſorte dirimitur quis eorum cé-
ſendus ſit actor: probat ét tex. in l. ſi quę
ſunt cautiones. ff. fam. her. ubi habetur
quod qń hæredes diſcordant apud qué
debeant eſſe inſtrumenta hæreditaria,
dirimitur iudicio ſortis. tex. in l 2. C. qń
& qui. quar. pars debea. lib. 10. ibi electio
ex ſortis fœlicitate contingat. nota. in
c. ſors. 26. q. 2. & in c. 1. & per to. extra, de
ſortilegijs, & hoc iudicium ſortis eſt tan
tæ potentiæ, quod ab eo non poteſt ap-

 pel-

pellati, ita Bal.in d.l.3. C.com. de leg. 1.col.in fi.& ſequitur & reputat ibi ſingulare Iaſ.2.col.nu.10.& ſequuntur cõmu.alij doct.idem Iaſ. in l. huiuſmodi. §.fi.3.col.nu.12.ff.de leg.1. Sed iſta opinio & conclu.ſimiliter non eſt vera nec tenenda. Primò, quia quando dubium vertitur ſuper facto, & non ſuper iure, non habet locum iudicium ſortis: iſta eſt gl.reputata ſingularis in l.vna.C.vti poſſidetis in uerbo prohibebit.in fine. quã ibi notant & commendant doct. tenet etiam Bart.in l.ſi duo.ff.vti poſſ.2.col.in fin. Io. An.in c.licet.extra, de probat.fi. col.& ibi.commu.doct. ſed iſtud dubiũ conſiſtit in facto, ut in l. idem erit. ff. de ſtatu homi.ergo,&c. Secundò quia iudicium ſortis nunquam habet locum niſi in caſibus à iure expreſſis: ita tenet ſingu.Bal.in l.2.C.quãdo & qui.quart. pars deb. lib.10. arg.illius text.& argumento tex.in d.l.3.verſi.ſancimus. C.cõmu. de legat.quod dictum ſequitur & reputat ſing.Iaſ.in d.l.3.2.col. nu. 9. Tertiò, quia iudicium ſortis non habet locum niſi in leuibus cauſis. argu. pędictorum iurium: ita Ang.Pau.& commu.doct.in l.ſed cũ ambo. ff.de iudi. Sextò principalis opin.eſt, quod hoc caſu propter maximum dubium & incertitudinem, vterque admittitur & ſuccedat in regno vel maioratu quantumcunque indiuiſibili. Pro qua ſententia & concl. primò facit tex.in l.ex duobus. ff. de vulg. & pupil. vbi habetur ꝙ ſi pater hæredem ſubſtituit vni ex duobus filijs ſuis impuberibus qui ſupremus moreretur, & contingat, quod ambo ſimul decedant, & moriantur, vtrique debet ſuccedere ſubſtitutus: text.in l. qui ex liberis. ff. de bono. poſſeſſ.ſecundum tabul.tex.in l.qui filiabus.§.1.ff.de leg. 1. vbi ſi teſtator legat centum, ſi qua filia ſibi nata ſit, & naſcãtur plures, vtrique debentur integra centum, tex.in l.2.§.hæreditas.ff. de ſuis & leg.heredi.vbi habetur, ꝙ proximus dicitur ille quem nemo antecedit: ergo in propoſito noſtro vterque ſimul debet admitti, quia æqualiter eſt proximior & primogenitus: tex.in l. cum inter. C. de fideicom.libe.vbi habetur, quod ſi libertas fuerit relicta poſthumo naſcituro, & ſimul plures naſcãtur vno partu, omnes conſequuntur libertatem: & in expreſſo iſtam ſententiam, & concluſionem tenet Bald.in l.ex duob. in fi.ff. de vulg. & pupil.& ibi Ang.de Peru. Alexan. de Imo.& alij moderni idem Bal.vbi notabiliter loquitur, in auth.ex teſtamento. C.de colla.fi.col.verſi.18.capitulum.idẽ Bal.in in 1.conſti.ff.uete.§.itaque.2.col. in medio. Alexan. in l. qui filiabus. §.1. fi col.ff.de lega.& ibi moderni.Floria.in l.quę pater.ff.fami.her.4.col.nu.13. Iaſ. in l.ſi extraneus.4 col.nu.16.ff.de condictio.ob cauſam. Fel.in c.capitulum Sanctæ Crucis. de reſcriptis.16. col. verſ.de duobus.Mar. de Lau.in tract. de primogenitura.57.q.Ciſuẽtes in hac l.40. Tauri.3.q.& ibi Pala.Ru.nu.6.Pro qua ſententia & concluſione eſt hodie in noſtro regno not.lex.par. l. 12. ti. fi.7.part. Confirmatur, quia in iure noſtro, & hiſtorijs reperimus duos ſimul fuiſſe reges vel Imperatores in Regno vel imperio: tex.eſt in l.diui fratres.ff.de iure patron. tex.in l.diui fratres.ff.de pœnis. tex.in l. ſi adulterium cum inceſtu.§. Imperatores.ff.de adul.tex.in l.Imperator.ad municipales tex. in l. Imperatores. eodem tit.tex.expreſſus & formalis in c.pũc aũt 21.diſt.& ibi not.gl.ord.& commu. docto. in c.non autem 7. quæſtio. 1. & ibi bona gloſſ.& commun. docto. Nec obſtat ſi dicatur quod regnum, vel imperium, vel maioratus qui conſiſtit in iuriſdictione eſt indiuiſibilis. vt in c. 1. §. præterea ducatus de prohib.feud. ali en. per Fede.& in cap.licet de voto. & late ſupra probatum eſt. ergo impoſſibile videtur quòd ſit penes duos: quia ad hoc ſubtiliter reſpondeo, quòd regnum, imperium uel maioratus, & eius iuriſdictio non diuiditur, ſed penes quemlibet eſt in ſolidum: quia modo loquamur in iuriſdictione, modo in alio iure indiuiduo, ſi competat pluribus ſemper competit omnibus

in

inſolidum: tex. eſt in l. 1. ff. de offi. conſu-
lis. text. in l. 2. §. ex his. & §. item ſi in fa-
cto. ff. de verbo. oblig. text. in l. ſtipulatio
nes non diuiduntur, cum ma. eo. tit. tex.
in l. hæredes. §. an ea ſtipulatio. ff. fam.
her. tex. in l. viç. in fi. ff. de ſer. tex. in l. ſi
vnus. verſi. fi. ff. de ſerui. ruſt. præ. tex. in
l. fideicommiſſa. §. fi. de leg. tex. in l. fi. ff.
de ſerui. legat. quo caſu vterque habebit
adminiſtrationem in ſolidum, taliter quod
ſit locus preuentioni, vel poſſunt inter
ſe adminiſtrationem diuidere per regio
nes argumento tex. nota. in d. l. 1. ff. de
offi. conſulis. arg. et tex. not. in l. inter tu
tores. ff. de admi. tuto. vbi habetur, quod
plures poſſunt eſſe tutores alicuius
pupilli: & uterque habet ius tutelæ inſo
lidum tanquam indiuiduum, & vterque pote
rit inſolidum adminiſtrare, niſi admi-
niſtratio ſit inter eos diuiſa per loca, uel
regiones: & ibi not. Bar. & com. docto.
tex. in l. decreto. §. ſi duobus eo. tit. text.
in l. 3. §. fi. eo. tit. tex. notat. in l. fi. C. de au
to. preſ. tex. in l. 1. C. ſi ex pluribus tutori
bus, &c. text. in l. 1. §. ſi plures. ff. de exer
ci. tex. in l. 2. C. de diuidenda tutela. no-
tat plenè Bar & ibi commu. docto. in l.
ſi uni. ff. de re iu. Abb. & Cano. in c. prudē-
tiam de offic. delegati quo etiam caſu
ſi unus eorum habeat liberos & non al-
ter ſuccedet maior: ſi uerò vterque ha-
beat liberos, ſuccedet etiā ille qui prius
ex aulo editus ſit. Item etiam ex his
poteſt inferri, quod ſi ille qui conſtituit
vel fundauit maioratū vocauit aliquos
alternatiuo modo dicēdo, quòd nomi-
nabat Titium aut Seium, quòd non ui-
tietur diſpoſitio ſed uterque admittatur
ſicut ſupra dixi, & fundaui in pluribus
ſimul natis ex eo. partu: quia alternatiua
poſita inter perſonas honoratas reſol-
uitur in comunctam. ita probat text. ſin
gularis & unicus in iure. in l. pen. C. de
uerb. ſignif. ubi diſponitur quòd ſi hære
ditas, legatum, tutela, uel libertas relin-
quitur duob. uel plurib. alternatiuo mó,
talis alternatiua reſoluitur in copulati-
uam, & ſic oēs pariter & ſimul admittā
tur: intelligendo & declarādo iſto mó:
quòd ſi tale cōmodū uel relictū eſt me-
rè diuiduum vt hereditas, legatum, uel quod
libet alia res ſimilis: quilibet admittitur
pro parte: ſi uerò ſit merè indiuiduū ut
tutela libertas, ſeruitus, iuriſd. maioratus
vel ſimilis dignitas, quilibet admittitur
in ſolidū, & in terminis ita tenet, & de-
clarat ibi gl. or. Odo. Pe. Ci. Ia. But. Bart.
Bal. Pan. Ang. Sali. Alex Jaſ. & cō. doct.
69 Decimoquintò principaliter quæro, ſi pri
mogenitus eſt demens, furioſus, uel mē-
te captus, an excludatur à ſucceſſione
regni uel maioratus, & ſuccedat ſequēs
in gradu: in quo art. reſolutiuè dico, quod
ſi talis primogenitus habet illud uitiū p
petuū à ſua natiuitate ſtatim excludit.
& ſuccedit ſequens in gradu, quia lex
uel diſpoſitio quæ uocat primoge. ad ſuc-
ceſſionē dēt intelligi de eo qui naturali-
ter naſcitur habilis. arg. tex. in l. ut grada
tim. ff. de mu. & ho. ſi aūt. hēt illud uitiū
ex poſt facto ex aliquo caſu uel acciden
ti, tūc ipēnter ſuccedit dato ſibi curatore
uel. adminiſtratore: quia in pſona ſua iam
eſt radicatū ius ſucceſſionis, uiſi aliud
dicatur expreſſe p diſponētē uel cōſti-
tuētē. ita pbat tex. ſing. & unicus in iure
in c. grādi, de ſuplen. negl. pla. ubi ex illa
cā datus fuit curator uel adminiſtrator
p ſūmū Pōtifi. regi Portug. & ad hoc no.
& cōmēdat ibi gl. or. Io. An. Anch. Do-
mi. Anch. & com. do. & in expreſſo per
illū text. iſtā ſn iam & cōcl. tenet Bal. in
c. 1. ſi. col. de ſucceſſione feud. idē Bal.
in auth. l. hoc amplius. 3. col. nu. 10. C. de
fideic. Aluarot. in c. 1. §. mutus. 3. col nu.
7. Epm uel Abb. in uſi. feud. Mar. de Lau.
in tract. de primog. 40. q. principal. Ant.
Corſe. in tract. de ptāte regia. 10. q. prin-
cipa. Iac de S Geo. in tract. feu. par. quod
ſit rex 2, fo. n. 7. in l. nemo pót. ff. de le. 1.
2. col. num. 4. Pala. Ru. in repę. c. p vras,
fo. 100. 1. col nu. 8 Cifuentes in hac l. 40.
Tau. q. 17. Quòd tñ notabiliter limita &
intellige, qū maioratus conſiſtit in iuriſ
dictione uel adminiſtratione, ut regnū,
ducatus, uel quid ſimile: nā lex, conſue-
tudo uel diſpoſitio quę uocat primoge-
nitum ad ſucceſſionem, debet intelligi

de habili: ſecus verò de inhabili per ſupradicta. ſi verò maioratus non conſiſtit in iuriſdi. vel adminiſt. ſed tm̃ in pura, & ſimplici ſucceſſione bonorum, tunc benè ſuccedit talis primogenitus, licet ſit demens, furioſus, vel mente captus: quia quando agitur de ſucceſſione bonorum ipſe eſt capax ex teſt. vel ab inteſt. ſicut quilibet alius ſanæ mentis, vt in l. fi. §. tali. C. de cura. furio. & in §. fini. Inſtit. de hære. quæ ab inteſt. deferuntur. & in expreſſo ita tenet & declarat ſolus Ioan. le Cirier, in tract. de primogenitura, in 3. lib. 4. q. principali. verſi. ſalua reuerentia.

70 Decimoſextò principaliter quæro, an primogenitus poſſit cedere & renuntiare ius primogenituræ in ſequentem in gradu? & breuiter dico, ꝙ ſic: ita probat tex. no. in c. q̄ periculoſum. 7. q. 1. cuius verba ſunt, q̄ periculoſum ſit in diuinis rebus, vt quis cedat iuri ſuo, & poteſtati, ſcriptura ſacra declarat, cum Eſau primatus ſuos inde perdidit, nec recipere poſtmodum potuit ꝙ ſemel ceſſit: & per illum tenet Hoſtien. Io. And. & com. docto. in c. licet. extra, de voto. Bal. in c. 1. §. ꝓterea. nu 2. quib. mo. feu. ami. Mar. de Laude in tracta. de primoge. 23. q. Iac. de ſan. Geo. in l. cum antiquioribus. C. de iure delibe. fi. col. nu. 21. Ciſuentes in hac l. 40. in ll. Tauri. 14. q. Quòd tamen limita & intellige, qñ primogenitus qui renuntiat eſſet maior. 25. anno ſecùs verò ſi ſit minor, quia poſſet ſe reſtituere niſi iuraſſet: arg. tex. in auth ſacramenta puberum. C. ſi aduer. ven. ita tenet. & declarat Mar. Iac. de S. Geor. & alij doct. vbi ſupra. Item etiam limita, & intelligè, quando primogenitus iam ſucceſſerat in maioratu: ſecùs verò ſi pater eius vel ꝑdeceſſor viueret, quia tūc eius voluntas & conſenſus requiritur cū perſeuerantia vſq; ad mortem: arg. tex. in l. fi. C. de pactis. & in expreſſo ita tenet Bal. in auth. hoc amplius. C. de fideic. 3. col. nu. 10. quod eſt notabile.

71 Decimoſeptimò principaliter quæro an pater poſſit priuare filium primogenitum iure maioratus & primogenituræ? & breuiter & reſolutiuè dico, ꝙ nō: niſi ex magna cauſa per quam poſſet eum exhæredare, & priuare ſua legitima: argum. text. in Auth. vt cum de appel. cogn. §. cauſas. col. 8. & in l. fi. C. de reuo. donat. & in expreſſo ita tenet Hoſtien. Ioan. And. & commu. doct. in dict. c. licet, de voto. Alb. in procemio. ff. ue. §. diſcipuli. 5. col. in medio Bal. in c. 1. de natura feudi. Ripa in l. nemo poteſt. ff. de leg. 1. 2. col. nu. 7. Iac. de ſancto Geor. in l. cum antiquioribus. C. de iure. delibe. fi. col. num. 20. Bal. in c. 1. quib. modis feu. ami. 5. col. nu 22. ubi dicit, quod quęcunq; ſunt cauſę iuſtę exhęredationis uel reuocandæ perfectæ donationis, ſūt iuſtæ cāę priuationis feudi. Mart. de Lau. in tracta. de primogenitura. 16. & 18. q. Aduertendū tñ ultra doctores, ꝙ hoc intelligerem & limitare, in quando maioratus proueniſſet ab illo patre qui offenſus eſt, licet eſſet irreuocabilis per traditionem poſſeſſionis uel ex alia cā ſecùs uerò ſi proueniret ab alijs aſcendētibus uel ab alio tertio: quia tunc non poſſet eum tali iure priuare, argumento eorum quæ dicam infra iſta. l. in illa q. an et quādo bona maioratus poſſint per delictum conſiſcari?

72 Decimooctauò principaliter quęro, an ſucceſſor in regno uel maioratu teneatur ſoluere debita prædeceſſoris? & videtur ꝙ ſic: Primò quia ſuccedit iure hęreditario: text. eſt in c. licet. extra de uoto, & ibi notat, & commendat Abb. & commu. doct. text. in c. grandi. de ſupplen. negl. prę. & ibi com. doct. & latius ſuprà dictum eſt: ergo tanquam ſucceſſor teneatur ſoluere debita ſui prædeceſſoris; arg. tex. in l. 1. 2. & per totum. C. de hære. actio. Secundò pro hac ſententia & concluſione facit notabilis & expreſſus text. in ca. ſignificauit. extra, de reſcriptis ubi ſucceſſor in comitatu non pōt conueniri uirtute reſcripti impetrati cōtra prædeceſſorē qui erat debitor certæ quantitatis, ſi talis prędeceſſor mortuus ſit re integra antequā ad iudicium fuiſ-

ſet

ſet uocatus.ergo ſi reſcriptum extende-
ret ad ſucceſſorem,bene poſſet conueni
ri,uel aliàs ſine reſcripto poſſet uia ordi-
naria coram proprio iudice conueniri:
& ad hoc notat & commendat ibi Bal.
1.col.in 2.notabili.Sed his non obſtanti
bus contrarium uidetur de iure uerius,
imò. ꝙ talis ſucceſſor maioratus non
teneatur ſoluere debita predeceſſoris.Pri
mò ſingulari fundamento & ratione,
quia qñ maioratus non eſt conſtitutus
ab ipſo prædeceſſore ſed ab antiquo,nó
dr̃ talis ſucceſſor immediatè ſuccedere
ipſi proximo prædeceſsori, ſed primo
fundatori conſtituenti maioratum:tex.
eſt notabilis in l.unum ex familia. uerſ.
1.ff.de leg.2.& ibi notat,& commendat
Bar.Albe.& com.doct.tex.in §.ſi de fal
cidia.eiuſdem legis.tex.in §. ſed ſi fun-
dum.prope finem eiuſdem legis text.in
l.utrum. §. cum quidam. ff. de reb.dub.
tex.in l.pater ex prouincia. ff. de manu.
uind.tex.in l.pater filium.ff. ad legé fal.
facit bonus text. in l. aſſe toto. ff. de
hære.inſtit.text in l.ſi ita ſcripſero.ff. de
condi.& demo.ergo libere debet bona
recipere, nec poteſt à proximo prædc-
ceſsore grauari,nec debita eius perſolue
re:argumen.tex.cum ma.in l.ab eo.C.de
fidei.Sed in hoc articulo iſta eſt uera cō-
cordia & reſolutio,quod ſi debitum eſt
contractum in utilitatem ipſius maiora
tus, tunc benè tenetur ſucceſsor illud
ſoluere.Quod tamen intelligo & decla
ro,ꝙ teneatur ſucceſsor ſoluere non p-
ſonaliter ex proprio patrimonio ſed ex
patrimonio & bonis maioratus quate-
nus patiuntur uires eius,cum in eius uti
litatem ſit uerſum: quia aliàs eſset ini-
quum ꝙ ſucceſsor qui forte per momé
tum ſuccederet & poſſideret maioratũ
teneatur ad omnia debita. Si uerò non
eſt conuerſum in eius utilitatem, non
tenetur ſoluere ita probat text. notabi-
lis in c.1.extra de ſolu.ubi ſucceſs.in be
neficio uel dignitate,tenetur ſoluere de
bita prędeceſsoris pro neceſſitate eccle-
ſiæ cōtracta.cuius uerba ſunt ſicut filius
debita patris ſoluere tenetur, ita plat9
ſui prædeceſsoris pro eccleſiæ neceſſita-
te contracta.Secundò pro hac ſententia
& conclu.facit text.in c.ex præſentium,
de pign.ubi habetur,ꝙ ſi rector eccleſiæ
pro neceſſitate propria rem eccleſiæ
obligauit, non tenetur eccleſia uel ſuc-
ceſsor in beneficio uel dignitate libera-
re:ergo ſecus eſt ſi pro neceſſitate uel uti
litate ipſius eccleſiæ debitum contrahe-
ret. Tertiò facit tex.in c. ꝙ quibuſdam.
extra de fideiu.ubi habetur, ꝙ ſi religio
ſus ſine conſenſu abbatis uel capituli po
cuniam mutuam accepit, non tenetur
monaſterium,niſi in utilitatem eius cō-
uerſa ſit. Quartò facit tex. notabilis &
expreſsus in c.1. § ſi Vaſsallus. hic finiť
lex:deinde cōſuetudines regni incipiūt.
in Vſi.feu.cuius uerba ſunt, ſi Vaſsallus
in feudo aliquo ædificium fecerit, uel ip
ſum ſua pecunia meliorauerit,& conti-
gerit poſtea,ꝙ Vaſallus ſine filio maſcu
lo decedat,dominus aut patiatur ædifi-
cium conferri,aut ſoluat pretium melio
rationis.Quintò facit text. notabilis cũ
materia in l.in fundo ff.de rei uen. text.
in l.ſumptus.eo tit.tex.in l.domum, cũ
materia.C.eo.tit.Sextò facit text.nota-
bilis in l.domos hereditarias.ff.de leg.1.
ubi probatur ꝙ faciens ſumptus utiliter
in re ſubiecta reſtitutioni,poteſt eos re-
petere in caſu reſtitutionis:& ad hoc no
tat & commendat ibi Ioan. de Imo. &
commu. doct. bonus tex. in l. mulier. §.
ſed enim. ff. ad Trebellia Septimò facit
tex.in l.ſi in area.in fine.ff.de cond.inde
bi.tex.in l. Paulus.ff.eo.tit.

Octauò facit bonus tex.in l. Iulianus.
§.preterea.ff.de actio.emp. ubi habeť,ꝙ
uenditor poteſt repetere ab emptore sũ
ptus neceſsarios uel utiles conſumptos
in re uendita:& in expreſso iſtam ſen-
tentiam & concluſionem tenet Ant.de
Butr.Anch.& alij docto.in d.c.ſignifica
uit.de reſcriptis.Abb.& commu.doct.in
d.c.1.de ſolu.pro qua ſententia & con-
cluſione eſt hodie lex notabilis par l. 4.
tit.15.2.par.quæ apertè dicit quod ſuc-
ceſsor in regno tenetur de iure ſoluere
debita regis prædeceſsoris:& eadem ra-

tione idem debet eſſe in alio ſucceſſore maioratus, per ea quæ ſuprà dixi. Sed ad uertendum quod illa lex indiſtinctè loquitur, & dicit quod teneatur debita ſoluere de iure & de benè eſſe: ſed eam intelligo illo modo, quod de iure teneatur ſoluere debita contracta in vtilitaté regni de benè eſſe teneatur ſoluere alia debita voluntaria: nec etiam prædictis obſtat lex no. 46. infra his. ll. Tauri, quia illa debet tantum intelligi in ſumptibus & expenſis ędificiorum, non in alijs & quę ſit ratio illius legis, vide ſuper ea. Ex quibus notabiliter infero, qđ licet maioratus & conſtitutio eius incepit ab ipſo prædeceſſore debitore, tamé ſi debita contraxit poſtq̃ maioratus, & eius conſtitutio fuit irrenocabilis, mediāte traditione, vel ex alijs cauſis contentis in his ll. Tauri, non tenetur ſucceſſor illa ſoluere: quia aliàs poſſet per indirectum maioratum reuocare.

73 Decimonono principaliter quęro, an ſententia lata contra poſſeſſorem maioratus, per quam priuatur maioratu & declaratur ad alium pertinere, præiudicet ſequenti ſucceſſori ét non citato nec vocato? & videtur ꝙ non. Primò, quia ſicut per contractum vel delictū vel aliā cauſam non poteſt poſſeſſor bona maioratus alienare, ita etiam non poterit per quaſi contractum qui inducitur litigando in iudicijs: argumento tex. in l. 3. §. idem ſcribit. ff. de peculio. & ibi notat Bar. Bal. & commun. docto. Secundò facit tex. in l. in diem. ff. de aqua pluuia arcenda. vbi habetur, ꝙ ſucceſſor particularis ad quem res ſecundario pertinet, & habet ius vel ſpem de futuro, debet conſentire in alienatione rei: & ad hoc ſummè notat & commendat ibi gl. or. Bart. Bal. Ang. Imo. Cuma. Roma. & com. doct. facit etiam text. in l. nihil. §. omnibus. ff. de leg. 1. text. in l. quoties. ſa. 1. C. de fideicom. vbi habetur, quod in alienatione rei reſtitu[illegible] debent cōſentire illi ad quos res debet peruenire, aliàs non valet alienatio: & in expreſſo ita tenet Bart. in l. filiusfamiliàs, §. diui. ff. de leg. 1. 3. col. nu. 9. Sed his non obſtātibus ego teneo contrarium, imò ꝙ talis ſententia præiudicet ſequenti ſucceſſori, etiam nō vocato nec citato. Primò per tex. in l. 1. §. denuntiari. ff. de ventre inſpi. vbi quando lis vertitur ſuper hæreditate vel bonis alicuius defuncti, ſolum eſt citandus hæres vniuerſalis ad quem principaliter & immediatè ſpectat negotiū nō verò ſubſtitutus vel alter ad quē ſecundario bona poſſunt pertinere, & ad hoc notát & commendant ibi doctor.

Secundò facit talis doctrina, & regula generalis, ꝙ quando proceſſus vel cauſa principaliter tendit, & ordinatur in præiudicium certæ perſonę, licet in cōſequentiam reſultet pręiudicium tertio, non propterea ille tertius eſt citandus vt cōpareat & aſſiſtat in cauſa, ſed tantùm primus quē principaliter negotium tangit: ita probat tex. notabilis & expreſſus in leg. cùm filiusfamiliàs. ff. de verb. oblig. & ibi ſummè notat & commendat Ang. de Peru. 2. col. & poſt eum commu. alij doct. Tertiò & in terminis facit, quia ſententia lata in querela inoſficioſi teſtamenti contra hæredem vniuerſalem nocet & pręiudicat fideicommiſſario ſubſtituto. etiam non citato: tex. eſt ſingularis in l. ſi patroni filius. §. fi. ff. ad Trebel. & ibi notant & commēdant com. docto. notat etiam & commendat Barto. Paul. & com. alij doct. in l. 1. C. de inoffi. teſtam. Quartò pro hac ſententia & concluſione facit text. in c. 1. §. ſi Vaſallus el final. ſi de feudo defuncti contentio ſit inter dominum & agnatos Vaſalli in vſib. feudo. vbi diſponitur ꝙ ſi Vaſallus agat vel conueniatur ſuper re feudali, valet iudicium & ſententia etiā in præiudicium ſucceſſoris ad quem feudum debet peruenire: text. in c. 1. de controuerſia inter Vaſallum, & alium de beneficio: & in expreſſo in noſtro caſu & q. ſ. quod talis ſententia definitiua lata in bonis maioratus pręiudicet ſucceſſori tenet Ioan. de Imo. in l. filiusfa. §. diui. ff. de lega. 1. 2. col. Ang. de

de Peru:ibi fi.col.Io.Crottus nu.42.Fer-
di.de Loazes. nu.62.& commu.moder.
Alber.in proœmio.ff.veteris.§.diſcipu-
li.5.col.idem Albe.in l.penul. C. de do-
na.inter vi.& vxor.Alex.in l.ſæpè. ff.de
re iudi.42.col.& ibi moderni.Ancha.in
c.licet.de voto.penul.col.nu.17. Marti.
de Laude.in tract.maio.46.q.Confirma
tur,quia ſententia lata contra maritum
in re dotali agendo vel defendendo, no
cet & præiudicat vxori niſi dolo ſuccu-
buerit, & non ſit ſoluendo:quia cenſe-
tur procurator in rem ſuam: ita probat
text.in l.ſi pro re pupilli.§.1.ff.de euictio
tex.in l.ſi mater.§.hoc iure.ff.de except.
rei iudic.text.in l.Titio centum.§.fi. ff.
de condi & demonſt.text.in l.& elegan-
ter.§.pe.ff.de dolo.text.in l.pater.in fi.ff.
de dote præle.textus.in l.doce ancillam,
C.de rei.vendi.& ibi tenet Guilier.Ci-
nus.Bal.Paú.Sali.& cōiter doct. Vnū tñ
eſt, q ſi ipſe ſucceſſor vellet comparere
pro ſuo intereſse in iudicio, & adeſſe
cauſæ,& probationes inducere, poterit
hoc facere etiam inuito poſseſsore:quia
quando aliqua cauſa agitur principali-
ter inter aliquos cuius euentus poteſt al
teri in conſequentiam preiudicare, pōt
ille tertius pro iure ſuo comparere, &
probationes adducere,text. eſt ſingula-
ris in l.principaliter.i fi.C.de liberali cau
ſa.& ad hoc notat, & commendat ibi
Bal.& commu.alij.doct.

Secundò principaliter quæro, ſi poſ-
74 ſeſsor maioratus deceſſit fructibus pen-
dentib.an pertineāt ad ſucceſsorē maio
ratus,an verò pertineant ad omnes hæ-
redes & ſucceſsores vt diuidantur
inter eos tanquàm bona defuncti? & vi-
detur quòd diuidant inter eos ſicut alia
bona cōia libera habita à defuncto.

Primò,quia tales fructus ſunt res mo
biles,in quibus non conſiſtit maioratus,
vnde meritò inter eos debent diuidi ſi-
cut aliæ res mobiles non vinculatæ nec
ſubiectæ reſtitutioni argumento text.in
l.ſciendum.§.1.ff.qui ſatiſ.co. text. in l.
2.ff.ad Sylla.text.in l.fi.verſi.pe.ff.de re-
quirend.reis cuius uerba ſunt, ſed & di-
uus Traianus inter mouentia, fructus
quoque haberi reſcripſit. Secundò facit
text.mirabilis & expreſsus in c.1.§. his
conſequenter.hic finitur lex,deinde cō-
ſuetudines regni incipiunt. in Vſib.
feud.vbi diſponitur quod mortuo Va-
ſallo ſine hærede maſculo,taliter q feu
dum debeat amitti ſi decedat ante Mar-
tium, oēs fructus pertinent ad dominū:
ſi verò poſt Martium vſque ad Augu-
ſtum,pertinent ad hæredes vel ſucceſso-
res ſuos, & diuidantur inter eos tanq̄
bona propria & communia.ergo ita di-
cemus in noſtro caſu,mortuo poſseſso-
re maioratus, fructus pendentes perti-
neant ad hæredes, & ſucceſsores eius:
& de illo text.& de eius deciſione mirā-
tur ibi doct.& ponunt varias & diuerſas
rationes:& illum text. in ſua deciſione
reputat ſingu.in iure Ang.in l.defuncta,
ff.de vſufruct. Sed his non obſtantibus,
ego teneo contrariam ſententiam:imo
quòd indiſtinctè mortuo poſseſsore ma
ioratus in qualibet parte anni fructus pē
dētes pertineāt ad ſolū ſucceſsorū maio-
ratus,& non alios hæredes uel ſucceſso-
res. Pro qua ſententia & concluſione
primo facit text.notabilis & expreſsus
in l.fructus pendentes.ff.de rei vend. cu-
ius uerba ſunt,fructus pēdētes pars fun-
di eſſe dicent.& ibi notat & cōmendat
gl.or.Alb.& com.doct.tex.in l.cū filius,
§.dñs.ff.de leg.2. tex.in l.ſi ſeruus cōis,
§.locaui,ff.de furtis.text.in l.in lege fal-
cidia placuit.ff. ad legem fal. ex quo di-
cit Albe. in d.l.fructus pendentes.ff.de
rei.uen.quod tales fructus cenſentur res
immobiles, ſicut ipſe fundus cui cohæ-
rent:nec obſtat tex.in d.l.fi.uerſ.pe.ff.de
requirendis reis,cum ſimi. quia intelli-
guntur qñ fructus ſunt iam ſeparati à ſo
lo:tenet etiam gl.or.iuncto text. in c. 1.
§.fi.de feudi cognitione in Vſibus feudo
rum.ex quo etiam & ſecundò dicit Bal.
in l.1.pen.col. C.de fruct. & litium ex-
pen.quòd in petitione reali uel perſona
li fundi,ueniunt & includuntur fructus
pendentes, abſque aliqua petitione
uel declaratione: tenet etiam Ange. in

§.1.Iu-

§.1.Inſti.de offic.iudi.2.col.num.4.ergo ſicut fundus vel res mobilis pertinet ad ſucceſſoré maioratus,ita ēt fructus pendentes debent ad eũ pertinere: quia nõ cēſent res diuerſæ, & diſtinctæ, ſed vna & eadem res cui altera cohæret:& iſtud eſt inconuincibile fundamentum.

Secundò,& in ſpecie pro hac ſententia,& concluſione facit text.benè notandus in l.defuncta.ff.de vſufructu.vbi habetur quòd ſi fructuarius vel fructuaria decedat fructib. iam collectis,ipſi vel péſiones eorum pertinét ad hæredes eius, licet penſionis dies vel terminus nõ ceſſerit, ſi verò fructibus pendentibus deceſſit,ipſe fundus cũ fructib.pertinét ad ipſũ dominũ proprietatis,cui fundus dét reſtitui:& ad hoc illum text. in ſua deciſione notat,& commen.Odofre. Bar Albe.Bal.Ange.& commu.doct.text.in l.ſi vſufructuarius meſſem.ff.qui.mod.vſufruct.amit.text.in l.in ſingulos.in fi.ff.de amit.lega.text. in l. qui ſcit, ver. præterea.ff.de vſuris.text.in §. is verò ad qué. Inſti.de rerum diuiſione.

Tertiò facit text. etiam notabilis in materia, in l.Iulianus.§.ſi fructib. ff.de actio.emp. vbi habetur quòd ſi quis vendidit fundum alteri fructibus in eo pendentibus,tales fructus pertinent emptori,tanquam pars propria fundi, & nullo modo pertinent venditori:& ad hoc ibi notat gl.ordi.Bar.Albe.Pau.Salic.& cõmu.docto.probat etiam text.in l. fi. §.ti. ff.de iure fiſc. & ibi notat Bar. & commu. doct.ex quibus iurib. inferebat Bal.in c. 1.ſi.col.in fi.de pace tenen.& eius violat. quod ſi per l.vel ſtatutum bona tantùm mobilia debeant confiſcari, bona verò immobilia non, ſed hæredibus reſeruari, & delictum ſit commiſſum fructibus pendentibus, non debét confiſcari fructus,ſed pertinent hæredibus ſicut ipſæ res immobiles quib. adhærent:quia pars earum cenſentur eſſe:ſi verò fructus cõſiſtunt in penſionibus, confiſcantur pro rata temporis cæſi:& certè eſt notanda, hęc expreſſa deciſio in noſtro propoſito.

Quartò facit text.in l.fin.§.non ſolũ, & in §.fructus.ff. de his quæ in frau. cre. vbi diſponitur,quod in caſibus in quib. fundus vel res immobilis alienata in fraudem reuocetur,reuocatur, & debet reſtitui cum fructibus pendentibus,quia cenſetur vna,& eadem res: & ibi notat Bart.& alij docto.idem probat text.in l. ait prætor § per hanc.& §.præterea.eo. titu.text.in l.videamus.§.in Fauiana.ff. de uſuris.

Quinto facit, quia quando legatur fundus uel res immobilis, ſemper debet reſtitui legatario cum fructibus pendentibus tempore mortis teſtatoris:quia tales fructus ſunt qualitas fundi, fertilitas, & incrementum eius:non verò pars à re ſeparata:ita probat tex.in l.nihil.§. fructus.ff.de lega.1.iuncta gl.& comm.opi. docto.& probant iura ſuperiora: & in expreſſo ita tenet Bal.in l.1.C.de uſuris, & fruct.leg.2.col.nu.12.

Sextò facit uiua, & ſubtilis ratio, nã cum in ſucceſſorem maioratus tranſeat poſſeſſio ciuilis,& naturalis per l.45.infrà eo.& ſola ciuilis poſſeſſio ſit cauſa acquiſitionis fructuum,ut latè ibi dixi,ſequitur,quòd talis ſucceſſor acquirit prædictos fructus, nec obſtat quòd fructus ſunt res mobiles in quibus non conſiſtit maioratus,ut dixi in primo fundamento pro contraria parte,quia illud eſt uerum, & procedit quando ſunt iam collecti,& ſeparati à ſolo, ut ſtatim proximè dicam.

Nec obſtat etiam ſecundum fundamentum adductum pro parte contraria de text.in d.c.1.§.his cõſequenter, quia ille text.non habet in ſe rationem, & tãtùm ſeruabatur de conſuetudine in materia feudali:unde non procedit nec habet locum de iure communi in alia materia ſecundum commu.docto.ibi, & ſecũdum Albe.in l.defuncta. ff. de uſufru. in finalibus uerb.

Quòd tamen limita, & intellige quãdo tales fructus rerum maioratus actualiter ſunt pendentes: ſecùs uerò ſi iam ſunt collecti,& à ſolo ſeparati:quia tũc reputantur res mobiles,& nullam habét naturam

naturam uel qualitatem rerum maioratus. Ex quo deducitur, & infertur quòd debent diuidi inter omnes hæredes tanquam alia bona mobilia. Secundò deducitur, & infertur, quod poſſeſſor maioratus licitè poteſt tales fructus uẽdere, alienare, & in eis quidquid uellet diſponere, & in eis poteſt fieri contra eũ executio per contractum uel delictum, & denique de eis ita in omnibus iudicatur ſicut de alijs bonis mobilibus non uinculatis nec ſubiectis reſtitutioni: imò ꝙ magis eſt, etiam ſi talis fructus adhuc ſint pendentes uel nondum nati, poteſt poſſeſſor maioratus ſuper eis diſponere alienando uel obligãdo in tempus quo naſcantur, & in eis poteſt ſibi fieri executio per contractum uel delictum, uel ex qualibet alia cauſa: ita probat text. no. in l. fin. uerſic. penul. ff. de requirendis reis. cuius uerba ſunt, ſed & diuus Traianus inter mouentia fructus quoque haberi reſcripſit: & ibi notat Albe. & communi. alij doct. text. in l. in ædibus. §. ex rebus. ff. de dona. ubi longè differt ipſa res donata à fructibus eius collectis, uel à fructuum perceptione: text. in l. nec emptio. ff. de contra. emp. ubi habetur, quod ualet cõtractus ſuper fructibus naſcituris. text. in l. qui pendenté. ff. de acti. empt. text. in l. interdum. ff. de uerb. oblig. text. in l prima, & quæ nondum. ff. de pign. textus in l. prima, ff. de condi. & demonſtra. textus cum materia in l. Statius Florus. §. Cornelio fœlici. ff. de iure fiſci. text. l. fi. §. fi. C. de admi. tuto. ubi dicitur, quod tutor uel curator licet non poſſit alienare res immobiles minoris ſine decreto, tamen bene poteſt alienare fructus earum rerum abſque decreto, & ſolennitate: quia reputantur, & iudicantur mobiles: & ibi ad hoc notãt, & commendant commu. docto. tex. ualdè nota. & expreſſius in l. codicillis. §. inſtituto. ff. de lega. 2. ubi habetur quod ille qui eſt prohibitus alienare aliqua bona non prohibetur cedere, alienare, uel obligare fructus uel penſiones eorum: & ad hoc notat, & commendat glo. ord. Bart. & commu. doct. Et in expreſſo iſtã ſententiam, & concluſionem tenet Bal. licet non ita bene fundet in c. 1. §. donare, qualiter feudum alienari poſſit. 1. col. num. 1. idem Bal. in Auth. & qui iurat. 7. colum. num. 32. C. de bonis auth. iu. po. Iac. de S. Geor. in l. dotis fructus. §. ſi fructus. 1. colum. num. 2. ff. de iure dot. idem Bald. in l. pro hærede. §. ſi quid tamen. de acqui. hære. & idem Bal. in c. 1. fi. colum. num. 24. an agnatus uel filius. per tex. ibi quem dicit ſatis notabilem Bar. in l. ſi finita. §. ſi de uectigalibus. 2. colum. num. 5. ff. de dam. infec. & ibi cõmu. doct. Roma. nota. in l. uſufruct. Specu. in tit. de executione ſententiæ. §. ſequitur. uerſ. quid ſi habet tantùm feudũ. Pala. Ruui. in ſua repetitione. fo. 27. 2. col. idem Pala. Ru. fo. 75. 3. col.

75 Viceſimo primò principaliter quæro, ſi poſſeſſor maioratus deceſſit, relicto filio primogenito ſucceſſore maioratus, & relictis alijs filijs, & relicta uxore matreque eorum diuite, et prædicti filij minores ſint egentes, quis teneatur eis præſtare alimenta, an ipſe filius primogenitus maior qui ſucceſſit in maioratu, an uerò ipſa mater diues? et iſta quæſtio eſt ualde ſubtilis, et quotidiana in iſto regno, in qua uidetur dicendum, quòd filius primogenitus ſucceſſor in maioratu teneatur prædictos filios fratresq́ue ſuos minores alere per ſequẽtia. Primo quia onus alimentorum pertinebat patri in uita de iure naturali, et poſitiuo, ut in l. ſi quis à liberis. ff. de libe. agnoſ. per totam l. cum ſimi. ergo eodem modo teneatur filius primogenitus ad quem omnia bona uel maior pars eorum peruenerunt uirtute maioratus cùm ad eum debeant tranſire cum illo onere, argumento text. in d. l. ſi quis à liberis. §. item reſcriptum eſt. ff. de liber. agnoſ. et ibi notat, et commendat Bar. et commu. doct. imò quod magis eſt, ſi mater aluiſſet prędictos filios, poſſet actione negotiorum repetere ab ipſo filio maiori, ſicut poſſet repetere à patre ſi uiueret: et in expreſſo ex iſto fundamento, et ratione

iſtam

iſtam ſententiam, & concluſionem tenet originaliter Cinus in l. alimenta. C. de nego.geſtis.fi.q. vbi dicit ꝙ ita conſuluit in quæſtione de facto. & ibi Bald. 1. col. nu. 3. Pau. de Caſt. fi. q. Rode. Sua. in repetitione. l. quoniam in priorib. C. de inoffi. teſta. fo. 64 3. col. verſ. ex quib. infertur, & iſta opinio ſeruatur in practica in Cancellaria regia, de illo vbi ita fuit iudicatum in pluribus cauſis occurrentibus. Sed his non obſtantibus ego firmiter teneo contrariam ſententiam, imò quòd in prædicto caſu mater teneatur prædictos filios minores egentes alere: & à fortiori ſi aluit non poſſit repetere, & per conſequens filius primogenitus qui ſucceſſit in maioratu non teneatur eis alimenta præſtare nec alimenta iam præſtita ſoluere. Primò quia mortuo patre mater tenetur de iure alere filios: text. eſt formalis & expreſſus in l. ſi quis à liberis. §. vtrum. ff. de lib. agn. cum ſimi. & ibi notat Bar. & commu. doct. & licet frater teneatur alere fratres inopes & ſorores dotare, vt probat text. in l. qui filiũ ff. vbi pupi. educa debe. & not. ibi. Bar. in 2 lectu. Albe. & com. doct. antiqui. tex. in l. 1. ſed nonnullos. ff. de tute. & ratio. diſ. tex. in l. tutor ſecundum dignitatem. §. fi. ff. de admi. tuto. text. in l. cùm plures. §. fi. eo. tit. & ibi. gl. ord. & docto. antiqui. tex. in l. quamuis. ff. ſolu. ma. text. in l. mutus. §. manente. ff. de iure dot. tenet Bar. & commu. docto. in d. l. ſi quis à liberis. §. vtrũ. ff. de liber. agno ſcen. Alb. in eadem l. 3 col. uerſi. ſed an frater. Cinus Albe. & commu. docto. in l. 1 C. de alend. libe. glo. ordi. in l. non oĩ. C. de admini. tuto. & ibi Cinus, Bal Salice. & communi. docto. tamen quando concurrit mater & frater, mater tenetur præſtare alimenta, non vero frater: quia in ea vrget & conſideratur potentius ius ſanguinis quàm in fratre, vt probat textus in d. §. vtrùm. Item quando ſolus frater reperitur, tunc tenetur non tanquam heres ſed tanquàm frater: quòd intellige quando eſſet ex eodem patre non aliàs, vt probat tex. in d. l. cùm plures. §. fi. ff. de adminiſtratio tutor. & ibi gl. ordina. & communiter docto. gl. etiam & communiter docto. in l. non omni. C. eodem. tit. Rodericus Suarez, vbi dicit ſic fuiſſe pronuntiatum. in repetitione. l. quoniam in prioribus. fo. 64 3. col. verſ. ex quibus. C. de inoffi. teſtamen.

Secundò ꝓ hæc ſentẽtia & cõcluſione conſidero ſubtile fundamentum, nã aut maioratus fuit conſtitutus ab ipſo patre premortuo, & tunc de neceſſitate tenebatur relinquere & præſtare alimẽta alijs filijs vt ſupra concluſum eſt: ergo iam pater onus legale adimpleuit, & per conſequens licet poſtea prædicti filij veniant ad inopiam, illa obligatio ꝙ ſemel fuit extincta, amplius non reuiuiſcit: aut verò maioratus fuit conſtitutus ab antiquo, & tunc ſimiliter conſtituens ſatisfecit legi, præſtando alimenta filijs qui tunc viuebant, non verò futuris fortè non natis nec conceptis in eius vita: ergo nullo caſu frater maior primogenitus tenetur præſtare alimenta ex perſona patris vel obligatione paterna, nec ex propria perſona tanquàm frater: quia ille nunquàm tenetur niſi in ſubſidium non extantibus aſcendentibus. Confirmatur etiam, quia ſi pater reliquit filijs integram legitimam, & maiori vel alteri cetera bona: uel fortè omnes equaliter inſtituat, & aliquis eorum veniat ad inopiam, certè alij fratres non tenentur eum alere pro rata tanquàm hæredes, ſed tanquàm fratres, & coniuncti: ergo in noſtro caſu & queſtione non tenetur filios primogenitus alere extante matre cũ iam ſemel pater alimenta præſtiterit & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem, licet non ita bene fundatam, tenet Petrus, Iac. Butr Bar. & antiqui, in l. alimenta. C. de neg. geſt. melius & expreſſius Alex. ibi fi. q. tenet etiam expreſſè Io. And. in additio. ad Spec. in rubric. de ſtatu monacho. tenet etiam expreſsè Bar in l. ſi quis à liberis. §. item reſcriptũ ff. de lib agno. 1. q. nu 2. & alij doctores.

76 Vigeſimo ſecundò quero, an verus, ſucceſſor & poſſeſſor maioratus per tẽpus

pus vitæ ſuæ ſit dominus antequàm ve-
niat dies vel conditio reſtitutionis? & vi
detur ꝙ non. Primò per tex. in l. § fi. . ſed
quia C. commu. de leg. ibi rem quam in
ſuis bonis purè non poſſidet, &c. vbi ꝓ
batur quòd ille qui habet rem ſubiectá
reſtitutioni, non dicitur dominus illius
rei, ét antequam veniat dies vel tempus
reſtitutionis: & ad hoc notat & commé
dat ibi Cinus, Petrus & alij docto. Secú-
dò per tex. in l. 2. §. hoc interdictum. el.
2. ff. ne quid in loco publico. vbi habeť
ꝙ Rex vel Imperator non eſt verè nec
plenè dominus rerum fiſcalium ſuæ co-
ronæ pertinentium. Sed his non obſtan-
tibus, ego teneo contrariam ſententiam
imò ꝙ talis ſucceſſor & poſſeſſor maio-
ratus ſit dñs ante tempus reſtitutionis.
Pro qua ſnía & concluſione, primo facit
text. ſingularis in iure, in l. generaliter §.
ſub conditio. ff. qui, & à quibus. ubi ex-
preſſe probatur, ꝙ ille qui poſſidet rem
ſubiectam reſtitutioni in diem vel ſub
conditione, interim eſt dominus: cuius
verba ſunt, ſub conditione ſeruus lega-
tus pendente conditione pleno iure hæ
redis eſt, ſed nullam libertatem ab eo cō
ſequi poteſt, ne legatario iniuria fieret:
& illum tex. ad hoc not. & commendat
Bal. licet corruptè alleget, in l. voluntas.
C. de fideicom. fi. col. nu. 10. idem Bald.
in l. Iulianus. 2. lect. ff. de rei. ven Iaſ. in l.
ſeruo legato. § 1. nu. 4. ff. de lega. 1. Secun
dò facit tex. in l. Iulianus. §. fi. in fi. ver-
bis. ff. de rei ven. ibi. quia plenum ius inci
pit habere. text. in l. ſi poſt acceptum. eo.
tit. tex. in l. non ideò minus. eo tit. cuius
verba ſunt, non ideò minus rectè quid
noſtrum eſſe vendicamus, ꝙ abire à no-
bis dominium ſperatur, ſi conditio lega
ti vel libertatis extiterit: tex. in l. ſi ancil-
lam. C. de actio. empt. tex. in l. ſi ſeruus
furibus. ff. de condi. furti. vbi licet ſoli
dominio illa actio competat, tamen da-
tur hæredi vel domino qui habet rem
ſubiectam reſtitutioni: tex. in Auth. de
reſti. fideicom. verſi. volo ibi poſſeſſioné
& proprietaté, colla. 6. tex. in l. fi. C. de le-
ga. tex. in Auth. cui relictum. C. de in-
dict. vidui. tollen. Nec obſtat tex. in d. l.
fi. §. ſed quia. C. commu. de lega. cum ſi-
mi. ſupra allegatis. quia debent intelligi
ꝙ ille qui habet rem ſubiectam reſtitu-
tioni, eſt dominus quo ad hoc vt poſſit
rem vendere uel alienare ſicut alias vi-
demus, quod maritus conſtante matri-
monio benè eſt dominus, ité, & minor.
25. annorum. Item & aliæ perſonę, & ta
men non poſſunt alienare, vt in toto tit.
ff. & C. de fun. dota. cum ſimi. & ita aper
tè ſoluit Bal. in d. l. fi. §. ſed qa. 1. oppo. &
commu. doct. ibi Ex qua ſententia & cō
cluſione, primò infero notabiliter, ꝙ ſi
res maioratus ſint penes aliquem tertiū,
poteſt ſucceſſor maioratus, qui fortè
amiſit poſſeſſionem earum, eas vendica
re tanquā dñs, uel ſi forte nō amiſit poſ
ſeſſioné, ſed eā hēt, pōt agere remedio
poſſeſſorio vel petitorio rei vēdicatiōis.

77 Viceſimo tertio quæro, utrùm valeat
argumentū de feudo ad maioratū: quia
iſta quæſtio eſt valdè neceſſaria in iſta
materia: & uidetur quòd non, quia iura
feudorum ſunt quædam conſuetudines
particulares, quæ tm̄ dēnt ſeruari in ma
teria feudorum, & eorū cauſis: non uerò
in alijs: ita expreſsè tenet Bar. in l. ut iu-
riſiurandi. §. ſi liberi. 1. col. num. 4. ff. de
oper. libert. Bal. in præludijs feu. 5. colu.
nu. 5. idem Bal. Imo. & alii doct. in c. 2.
de feudis. Sed breuiter & reſolutiuè ego
teneo contrariam ſnīam, niſi ſit diuerſa
ratio. Primò, quia ſicut feudū eſt inalie
nabile, & ſp uadit in certas & determi-
natas ꝑſonas ſm formā & diſpoſitionē
cōſtituētis ita eodē mō maioratꝰ, ut pa
tet & ꝓbaē ex diffinitione feudi: nā feu
dū eſt ius uel bñficiū ꝙ alicui datē uel
cōceditē ſup re immobili, cuius ꝓprietas
apud cōcedētē remanet: uſufruct. uerò
ad accipiētem trāſit ut ad eū hæredesq;
ſuos maſculos & feminas, ſi de eis noia
tim dictū ſit ī ꝑpetuū ꝑtineat: ad hoc ut
ipſe & hæredes ſui fideliter dño ſeruire
teneantē, ſiue ſeruitiū illud noiatim qlra
le eſſe dēat, ſit expreſsū ſiue indetermina
tè ſit ꝑmiſsū. Et in expreſſo iſtā defini-
tionem ponit tex. in c. 1. §. huius autem
in

in quibus cauſis feudũ amittatur.in Vſibus feu.& ibi notat Bal.& cõmu. docto. Feudiſtæ.& per illum text. iſtam definitionem ponit Bal.in præludijs feudorũ. 1.col.nu.8.Iacob.de Bellou. in procem. feu.1.col.et ſeq.q.Iac.Aluaro.in proœ. feu.4.col.5.q.Mar.de Laud.ét in proẹm. feudorum.2.col.1.q.Franciſquinus Curtius iunior in tracta.de feud.6.q.princi. Iaco.de S.Georg.in tract.feud.in parte, in feudum fol.23.idem Iaco.de S.Geor. in qõnibus feudalib.quas ponit in fine. ff.verſi.1.q.Iaſ.in tract.feud.3.col.2.q. Hoſti.in ſumma, extra,de feudis.1.col. ver.quid ſit feudũ.Cardi.in c.2.eiuſdẽ tit.4.col.nu.5.& ibi commu.docto.

Secundò, quia quando iura feudalia aliquid diſponunt quod non eſt contra regulas iuris communis, ſed ſecundum ipſas,vel præter, iſto caſu iura feudalia poſſunt allegari, & applicari in alia ſimili materia:iſtam doctrinam ponit notabiliter Alexan in l diuortio.§.ſi fundũ. 1.colum.in fi.ff.ſolu.mat.tenet etiã notabiliter, & meliùs quàm alibi Franciſquinus Curtius in tract.feud.8.colum. num.3.iſtam etiam doctrinam videtur tenere Bal.in c.1.§.quid ergo.1.colum. num.3 de inueſtitura,de re aliena facta. vbi dicitur,quod ille tex.loquens in feudo,habet etiam locum in emphyteuſi, cùm contineat ius commune.Confirmatur etiam ex doctrina nota. Innocen. in c.dilecta, de offic.Archidiaconi.2.col. nu.6.vbi dicit,quod conſuetudo odioſa vel contra ius,non eſt extẽdẽda, ſi verò ſit æqua,& laudabilis, & fundata in aliqua iuſta ratione, benè poteſt extendi: idem Innocen.& alij docto.in cap.fi.de conſue.pro qua ſententia, & concluſione facit bonus text.in l.quod non ratione.ff.de legibus,vbi dicit text. quò illud quod non ratione introductum eſt, ſed errore, & conſuetudine comprobatum eſt,non debet extẽdi ad alios ſimiles caſus:ergo aperte vult text.à cõtrario ſenſu,quòd vbi aliquid ſtatutũ eſt cum bona,& iuſta ratione poſſit extendi: & in expreſſo iſtam ſenten. & concluſionem, ſcilicet quod valeat argu.de feudo ad maioratũ,tenet expreſſè Bald. licèt non ita benè fundet,in l.cum antiquioribus. C.de iure delibe.6.col.verſ.6.hoc probatur.ex quo etiam deducitur, & infertur, quod eadem ratione valeat argumentum de vſufructu ad maioratum: quia feudatarius qui habet rem feudalem eſt maior fructuario qui in iure reperiatur ſecundum Bald. in prælu.feud. 8.colum.num.40.& ſecundum eundem Bal.in ca.1.§.hoc quoque,4.colum.vbi dicit, quòd plenus vſusfructus eſt in vſufructuario,plenior in Vaſallo poſſeſſore feudi,pleniſſimus in vero domino.

78 Viceſimo quartò principaliter quæro, an poſſeſſor ſuccedens in maioratu vel in bonis reſtitutioni ſubiectis teneatur cauere cum fideiuſſoribus de reſtituendis bonis ſequenti ſucceſſori proximiori in gradu poſt mortem vel tempus reſtitutionis? & videtur quòd ſic: quia quando teſtator grauat hæredem vel legatarium aliqua bona vel rem alteri reſtituere in diem vel ſub conditione,tenetur grauatus præſtare cautionem cum fideiuſſoribus de reſtituendo,adueniente die vel conditione.tex.eſt in l. prima, & per totum.ff.vt leg. nomi. cauea. & ibi notat Bart.& Albe. & comm. docto. text.in l cum Archimedoram, & quaſi per totum. C. vt in poſſeſſ.leg.& declarat magiſtraliter,& nota.Pau.in rub. eo. tit.text.in l. peto.§.fratre. ff. de lega.2. ibi,ſed ita proximus quiſque admittendus eſt ſi paratus ſit cauere ſe familiæ domum reſtituturum: & ibi notat Pau. Imo.& commu.doctor text.in l. vnum ex familia.§.ſed ſi fundum. in fin. eod. titu.text in l.fi.verſic.fina.C.de lega. textus in l.iubemus.§.in ſupradictis. & §.illud.C.ad Trebellia.text.in l.1. & per totum.ff. vſufruct. quemad. cau. vbi habetur,quòd fructuarius tenetur preſtare cautionem de reſtituenda re non deteriorata domino proprietatis: quod eſt verum,& procedit, præterquàm ſi notoriè,& euidenter conſtaret tale relictum vel fideicommiſſum non deberi:text.eſt

in

in l.hæc ſtipulatio. §. diuus. ff. vt le no. ca u.& ibi cōiter notāt doctor. Ex quo infertur quòd ſi quis eſt grauatus reſtituere alteri hæreditatem vel bona, ſi deceſſerit ſine liberis, poteſt fideicommiſſarius prædictam cautionem petere: ergo ex ſuperioribus benè infertur quod poſſeſſor maioratus tenetur prædictam cautionem præſtare, & ſi non poſſit præſtare præter magnitudinem patrimonij, ex alia cauſa poterit fieri miſſio cauſa rei ſeruandæ, vel alio iuris remedio prouideri: argumento text. in l.1. & per totum. C.& ff. vt in po. le. & in expreſſo iſtam ſenten.& cōclu. tenet Palat. Ruui. in ſua repe. fo. 76 3. colum. verſ. & iſta poſſunt adduci. Sed aduertendum quòd iſta opinio, & concluſio procederet, & eſſet vera, quando maioratus melioratio vel grauamen reſtitutionis conſtitueretur in vltima voluntate: quia illo caſu loquuntur, & procedūt iura ſuperius allegata pro conſeruanda voluntate defuncti: & quia lex ſupplet quod illo tempore forte non potuit teſtato r prouidere: ſecùs tamen eſt ſi maioratus meliorario vel grauamen poneretur, & conſtitueretur per pactum vel contractum inter viuos, quia tunc non teneretur poſſeſſor præſtare prædictam cautionem, niſi conſtaret de dilapidatione vel diſſipatione, quia ille actus ſtrictus interpretatur, cum apertiùs ſibi potuit diſponens prouidere: ita probat text. notabilis, & expreſſus in l.in omnibus. ff.de iudi. vbi habetur quod quando quis eſt debitor in diem uel ſub cōditione, & mergat aliqua cauſa ſuſpicionis, poteſt compelli ſatiſdare de ſoluendo debito, adueniente die vel conditione: & adhoc notat, & commendat ibi Bar. Pau. & commu. docto. tex in l.ſi creditores. ff. de priui. cred. & ibi etiam notant docto. quod tamen eſt intelligendum, quando prædicta cauſa ſuſpicionis interuenti de nouo poſt obligationem contractam: ſecùs uerò ſi ipſa cauſa ſubeſſet tempore contractus: text. eſt in l.ſi is à quo. §. fin. ff. qui ſatiſ. cogan. & ſi quæras, cuius effectus eſt talis cautio uel ſatiſdatio in ultima uoluntate uel in caſu dilapidationis cùm bona ſint immobilia, & ſubiecta reſtitutioni, & mortuo poſſeſſore dominium eorum tranſit in ſequentem in gradu, & per conſequens poſſunt uendicari à quocunque tertio poſſeſſore penes quem reperiantur? reſpondeo quod effectus erit, ut timore cautionis de facto nō fiat alienatio, & ſi fortè fiat quod fideiuſſores teneantur ſoluere ſumptus, & expenſas quas ſucceſſor fecerit in uēdicandis rebus alienatis, quia fortè à tertio poſſeſſore non poterit recuperare propter paupertatem, uel quia nō ſit tertius poſſeſſor per iudicem condemnatus in expenſas: argumento text. cū materia in l. ſtipulatio iſta habere licere, per totam legem ff. de uerb. obliga. & eorum quæ latiùs dixi in repetitione, & materia contractuum, in articu. euictionis.

79 Viceſimo quintò principaliter quæro, an proximior ſucceſſor maioratus poſſit in uita poſſeſſoris petere, ut per iudicem declaretur bona maioratus ad ſe pertinere poſt mortē poſſeſſoris, maximè ſi alius prętendit ſe proximiorem ſucceſſorem, uel prætendit bona nón eſſe maioratus, ſed libera, & diuiſibilia: & hoc dicit, & aſſerit, & publicè ſe iactat: & certè eſt notabilis, ſubtilis, & quotidianus articulus, in quo uidetur dicendum quod ſic. Primò quia quando ius competit actori ex cauſa de præterito, benè poteſt agere, et illud ius deducere in iudicio, et iudex pro eo poteſt pronuntiare: text. eſt in l.ſi rem alienā. la. 1. §. fi. ff. de pigno. actio. tex. in l.ſi mādauero tibi. la. 1. ff. mandati, ſed in noſtro caſu ius ſucceſſionis maioratus cōpetit huic proximiori ſucceſſori ex cōſtitutione uel ordinatione fundatoris maioratus, per contractum uel ultimam uoluntatē, et ſic ex cauſa de pręterito: ergo poterit agere, et petere quod per iudicem pronuntietur ad ſe pertinere.

Secundò, quia creditor poteſt debitorem ſuum conditionalem uel in diem

com-

compellere vt faciat ſibi inſtrumentum debiti ad faciliorē probationem, ne poſteà ſuper debito debeat litigari: cuius ratio eſt, quia ſicut nòn poteſt venire cōtra factum ſuum, ita non debet eius probatio occultari. text. eſt in l. ſicut datam. C. de liber. cau. vbi habetur, quod dominus qui manumiſit ſeruum, cogitur ei facere, & præſtare inſtrumentum libertatis: & ad hoc notat, & commendat ibi glo. ordi. Bald. & com. docto. facit text. in l. plures apochis. C. de fide inſtr. & in expreſſo iſtam ſententiam, & concluſionem tenet gl. or. in l. 2. ff. ſol. ma. in verbo, ſuſpectum, in fi. & ibi Bart. pen. col. Imo. fi. col. Paul. fi. col. in fi. Imo. Areti. Alexand. Iaſ. & commu. doctores. ibi. Bart. in l. finita. §. eleganter. penul. colu. ff. de dam. infec. & ibi commu. moder. idem Bart. in l. ſi pupillus. ff. de noua. idē Bart. in l. 3. §. nunc de effectu. ff. de libe. lega. glo. or. in c. ſignificauit. extra de teſtibus in gl. pe. & ibi Bald. & commu. docto. quod tamē limita, & intellige vt debitor teneatur facere ſimplex inſtrumentum debiti, non tamen cum clauſula Guarentigia, vt habeat executionē paratam: quia ſecundum hoc grauaretur debito: ita ſingul. determinat Ange. de Peru. in l. in omnibus. ff. de iudi. idem Ang. de Peru. in l. in omnibus. ff. de iudi. idem Ange. in l. ſi pupillus. ff. de noua. tenet ēt & ſequitur Iaſ. in d. l. 2. ff. ſo. ma. fi col. & ibi commu. moder Feli in d. c. ſignificauit. fi. col. extra de teſtibus.

Ex quo infertur, quod non tenetur ſe obligare cum iuramento: ita Franc. de Ripa, in d. l. 2. ff. ſolu. ma. antepen. col. nume. 49. & idem eſt econuerſo vt creditor teneatur facere debitori quittationem debiti ſoluti, non tamen generalem ſed ſpecialem de recepto: quia generalis poteſt eſſe dubia vel captioſa: ita no. Sali. d. l. ſicut datam. C. de libe. cau. dicens eſſe menti tenendum. Tertiò quia bene valet iudicium, & ſententia ſuper iure de futuro, quando pendet à iure vel cauſa de præſenti: text. eſt in l. 1. C. de fideicom. & ibi com. opi. tex. in l. 1. C. de ſen. quæ ſine cert. quanti. pro. & ibi gl. & cōmu. doct. & dixi latiùs in repeti. contractuum: in contractu cauſa multiplicandæ obligationis, ſed in noſtro caſu ius, vel cauſa primogenituræ, & maioratus eſt, & cōpetit de præſenti, licet exactio differatur in futurum, hoc eſt poſt mortē poſſeſſoris, ergo, &c. Quartò, & principaliter facit, quia quando aliqua exceptio vel ius defenſionis competit reo, poterit per officium iudicis petere, vt per ſententiā declaretur exceptionē vel defenſionem contra actorē ſibi cōpetere: iſta eſt gl. ſing. iuncto tex. in l. ſi cōtē dat. ff. de fideiu. quam ad hoc reprobat ibi ſing. Bar. Bal. Ang. Pau. & cōmu. doc.

Qintò facit tex. cum materia, in l. diffamari. C. de ingenuis, & manumiſſis.

Sextò facit tex. in l. vti frui. §. vtrum. ff. ſi vſusfructus petatur, per quem tenet ibi com. Bart. ꝙ licet Comes poſſideat comitatum ſuum, tamen benè poteſt petere vt declaretur ius ſibi competens: idē tenet Bart. in l. & fortè. §. ſciendum. ff. ſi ſerui. vend. & ibi alij docto. Iaſ. in §. omnium. Inſti. de acti. nu. 65. idem Iaſ. in §. æquè ſi agat. eo. tit. nu. 40. & in expreſſo iſtam ſententiam, & conclu. tenet Roderic. Suar. in allegat. ſuis, allegatione 4. Sed his non obſtantibus, ego teneo contrariam ſententiam, imò quòd talis proximior ſucceſſor maioratus nō poſſit in vita poſſeſſoris petere, vt declaretur bona maioratus ad ſe pertinere poſt mortem poſſeſſoris.

Primò quia iudicium, proceſſus, vel ſententia non valet nec poteſt fundari ſuper iure de futuro: text. eſt formalis in l. non quemadmodum. ff. de iudi. cuius verba ſunt, nō quemadmodum fideiuſſoris obligatio in pendenti pōt eſſe vel in futurum concedi, ita iudicium in pēdenti poteſt eſſe vel de his rebus quę poſtea in obligationē aduenturæ ſunt, &c. vt ibi notat gl. ordi. Bart. & commu. docto. Sed in noſtro caſu eſt huiuſmodi, ꝗa bona maioratus vel ius ſucceſſionis non pertinet de proximiorem ſucceſſorem de præſenti in vita poſſeſſoris,

ſed

ſed in futurum poſt eius mortem, adeo quod nec oritur aliqua actio uel obligatio: quia debetur poſt diem incertum mortis, ut in l.dies incertus, & l. hæres meus, ff. de cond. & demon. cum ſimilibus, ergo ante non poſſit peti.

Secundò, & ineuitabiliter facit, quia proximior in ſucceſſione maioratus dicitur, & uocatur ille qui reperitur proximior tempore mortis poſſeſſoris: & nó ante: text. eſt in l. cùm ita legatur. §. in fideicommiſſo. ff. de lega. 2. textus in l. peto. §. fratre. eo. tit. cum ſimi. ſed in noſtro caſu poterit eſſe quod iſte moriatur, & decedat in uita poſſeſſoris, taliter quòd non habeat aliquod ius tempore mortis: ergo &c.

Nec prædictis obſtat primum fundamentum, quia reſpondeo quòd ibi pendente iudicio ſuperuenit illud ius de futuro, quod intentatum erat: in noſtro uerò caſu non, unde ſuper eo nou poteſt ferri ſententia definitiua. Secundò non obſtat ſecundum fundamentum, quia fateor quòd ad faciliorem probationé poſſet fieri inſtrumentum ut ſuo debito tempore petatur: ſed in præſenti petitur ius futurum per ſententiam declarari, quod fieri non poteſt.

Tertiò non obſtat tertium fundamentum, quia reſpondeo quod illud eſt uerum, & procedit quando uerè, & realiter iam competit aliquod ius de præſenti: nam ratione eius poteſt peti, & fieri condemnatio ſuper futura: ſed hic nullum competit.

Quarto non obſtat glo. ſingu. in ncto text. in l. ſi contendat. ff. de fideiuſ. quia illud habet locum in reo cui competit exceptio, quia in ſua poteſtate non eſt agere: ſecus uerò eſt in actore qui poteſt ſuo tempore agere.

Quintò nó obſtat tex. in l. diffamari. C. de inge. & ma. quia habet locum contra actorem diffamantem, non uerò contra reum. Item etiam habet locum quando actor qui diffamat habet ius de præſenti: ſecus uerò ſi de futuro, ut hic.

Sextò non obſtat text. in d. l. uti frui. §. utrùm. ff. ſi uſufr. peta. iuncta ſententia Bar. & com. quia reſpondeo, quod ibi comiti vel poſſidéti competebat ius de præſenti, & ita ſecundum iſtam meam opin. fuit iudicatum in Chance. de Valladolid: quæ ſnia uſ mihi iuſtiſſima, licet ipſe Rode. Sua ubi ſuprà dicat, & fundet contrariũ.

80 Viceſimo ſextò principaliter quæro, ſi poſſeſſor maioratus inſtituat ſucceſſoré maioratus ipſis bonis, an inſtitutio ualeat, & habeat effectum: & uidetur quod nó. Primò, quia de rebus alicuius nemo directè teſtari poteſt. text. eſt ſingularis. in l. fi. C. de hære. inſti. quem ad hoc ibi ſummè notat. & commendat Bal. 18. oppoſitione, per uiuam, & ſubtilem rationem, text. in Auth. ingreſſi. C. de ſacr. eccle. & ibi communi. docto. text. in l. conficiuntur. §. ſi poſt. ff. de iure codi. & ibí glo. ord. & commu. docto.

Secundò, quia quando quis ex vna cauſa quærit dominium, non poteſt amplius quærere ex alia: vt in l. 3. §. ex pluribus. ff. de acquiren. poſſeſ. per rationem quam ibi ponunt doctores. Sed reſolutiuè in noſtra quæſtione dico, quod ſi teſtator habet alia bona, ſimpliciter inſtituendo videtur in omnibus eum inſtituere, & tunc bona maioratus tranſibũt cum vniuerſitate: ita probat text. in c. 1. de ſucceſſione feudi, & ibi tenet Bald. 2. col. in fi. & communi. doct. & facit tex. in l. item videndum. §. fi. ff. de peti. hære. Item etiam ſi hoc caſu inſtituat in ſolis rebus maioratus, ſi tamen habet alia bona libera, & propria, videtur in omnib. inſtituiſſe: argumento text. in l. 1. §. ſi ex fundo. ff. de hæred. inſti. ſi verò nulla alia bona habet præter maioratum, tunc modo ſimpliciter eum inſtituat, modo expreſsè in bonis maioratus, tunc etiã teneo ꝙ diſpoſitio, & inſtitutio valeat: quia ſaltem transferatur ius ſuccedendi per quod repreſentat perſonam defuncti, & poſſet acquirere omnia bona quæ in futurum ſibi poſſent obuenire: argumento text. in l. hæreditas etiam. ff. de pti. hære. neq; obſtat quod de reb. aliene nemo poſſit teſtari, vt ſuprà dixi: quais

ſiæ prohibita alienari, poteſt permutari, quando vertitur vtilitas eccleſiæ: & ibi notat gloſſ. ordi. & communiter docto.

Tertiò facit, quia nó eſt voti vel promiſſionis tranſgreſſor, qui illud in melius commutat, tex. eſt in cap ſcripturæ. extra, de voto, tex. in c. peruenit, de iureiu. & in expreſſo iſtam ſententiam, & concluſionem tenet Bal. in Authen. res quę. C. com. de lega. pen. colum. num. 23. Sed his non obſtantibus, ego teneo contrariam ſententiam, imò quòd bona maioratus vel prohibita alienari, nó poſſint permitari, etiam propter vtilitatem: quia permutatio eſt actus per qué transfertur dominium, & aſſimilatur uéditioni. text. eſt in l ſciendum la. 1. § deinde. uerſ. ſed & ſi quis. ff. de edilit. edic. cuius uerba ſunt, ſed & ſi quis permutauit, dicendú eſt utrumque loco emptoris, & uenditoris haberi. tex. in l. fin ff. ex quibus cau. in poſſ. ea. text in l. 2 C. de rerum permu. text. in Auth. de non alienandis aut permutandis rebus eccleſiaſticis. §. alienationis colla. 1. text. in c. nulli. extrà, de rebus eccleſiæ alie. uel non. Nec obſtat text. in dicta l. ita conſtante. & in l. ſi ff. de iure dot. quia ibi interuenit conſenſus mariti, & ipſius vxoris, ad quos principaliter ſpectat damnú vel commodum illius contractus: ſecùs verò in re maioratus vel prohibita alienari: quia in ea non interuenit nec interuenire poteſt conſenſus illius ad qué principaliter res pertinent, cùm ſucceſſiuè debet in perpetuum tráſire ad alios. Nec obſtat etiam text. iuncta gl. & com mu. opin. in dict. cap. vt ſuper. §. poſſeſſiones. extra, de rebus eccle. nó alie. quia loquitur in re eccleſiaſtica, in cuius permutatione interuenit conſenſus legitimi adminiſtratoris, nomine ipſius eccleſiæ: in noſtro verò caſu non reperi[illegible] quis, qui nomine omnium ad quos res debet peruenire, conſentiat: & ita vidimus quod pro huiuſmodi permutatione ſemper impetratur licentia, & facultas principis: & ita conſulo quod fiat.

83 Viceſimononò principaliter quæro, an bona maioratus vel prohibita aliena ri, poſſint in pignus vel hypothecam dari? & videtur quod ſic. Primò per text. in l. in quorum. ff. de pignoribus. vbi apertè probat, quod res prohibita alienari, poteſt in pignus vel hypothecam dari: cuius verba ſunt, in quorum finibus emere quis prohibetur, pignus accipere nó prohibetur. Scdò cófirmatur róne quia alienari proprié eſt dominiú transferre: tex. eſt in l. alienationis verbum. ff. de verb. ſign. melior text. & expreſſus in l. 1. verſ. ſi. C. de fundo dotali. cuius verba ſunt, eſt autem alienatio omnis actus per quem dominium transfertur, ſed pignus vel hypotheca non eſt eiuſmodi: ergo, &c.

Sed his non obſtantibus, ego teneo contrariam ſententiam, imò quod nullo modo valeat, & teneat pignus uel hypotheca in rebus maioratus. Pro qua ſententia, & concluſione.

Primò facit text. formalis, & expreſſus in l. fi. C. de rebus alie. non alie. ibi, uel hypothecam vel pignoris nexum penitus prohiberi.

Secundò text. in l. fin. §. ſed quia. verſicu. nemo. C. commu. de lega. cuius uerba ſunt, nemo itaque hæres ea quæ per legatum uel purè uel ſub certo die relicta ſunt, uel quæ reſtitui alijs diſpoſita ſunt, uel reſtitutioni ſuppoſita, putet eſſe in poſterum alienanda, uel pignoris uel hyppothecæ titulo aſſignanda.

Tertiò textus in l. 1. §. eam rem. ff. quæ res pign. oblig. po ubi diſponitur, quód res in qua non poteſt haberi commercium uel contractus, non poteſt loco pignoris uel hypothecæ obligari.

Quartò textus in cap. 1. uerſ. habito. de prohibita feudi alienatione per Fedeticum, ubi habetur, quod ſicut bona feudalia non poſſunt alienari, ita nec in pignus uel hypotheca obligari: cuius uerba ſunt, ſancimus ut nulli liceat feudú uendere uel pignorare.

Quintò text. in l.ſi pupillorum §. ſi pupillus.ff.de rebus eorum, vbi habetur quòd ſicut bona immobilia minorum nō poſſunt ſine decreto alienari, ita nec pignorari.

Sextò text.in l. 3. C.de his qui veni. ęta. impetra. vbi habetur,quòd minor etiam poſt ueniam ætatis impetratam, ſicut non poteſt bona immobilia ſine decreto alienare,ita nec pignorare.

Septimò text.in c.nulli de reb eccleſiæ.ubi habetur,ꝙ ſicut res eccleſię non poſſunt alienari ſine debita iuris ſolennitate,ita nec pignorari.

Octauò facit fundamentalis ratio, quia quando aliquid prohibetur ſemper videtur prohibitus omnis actus, perquẽ peruenitur ad illud:tex. eſt in l.oratio. ff.de ſpon.ſa.text.in l.cum lex.ff.de fide iu.cum ſimilibus ſed per pignus vel hypothecam peruenitur ad venditionem vel alienationem, vt in toto titu. C. & ff.de diſtra.pigno.ergo, &c. Nec obſtat text.in d. l.in quorum. ff.de pigno.quia debet intelligi quando aliqua perſona prohibetur emere per iudicem vel per legem,quia tunc nō prohibetur pignus vel hypothecam accipere:quia per hoc non fit dominus, nec per hoc ſequitur quòd accipiat in ſolutum vel emat ſibi ſed tantum quòd alij vendāt pro ſuo debito,quod non eſt prohibitum ſecùs verò quando res ipſa prohibetur alienari, & non perſona:quia talis prohibitio afficit rem vt non poſſit alienari nec obligari per ſuprà dicta:contra expreſsè ita tenet & declarat Bar.& communiter alij docto.in d.l.in quorum.

Secundò non obſtat quòd alienare propriè ſit dominium transferre,quia verum eſt immediatè ſed mediatè & effectiuè conſtitutio pignoris hypothecæ ſimiliter eſt alienatio, vt ſuprà deduxi & probaui in ſexto fundamento. Vnum tamen eſt quòd iſta opinio & concluſio videtur intelligenda qñ bona maioratus vel prohibita alienari pignorantur vel obligantur pro tanto pretio ꝙ non ſit ſpes luitionis,ſecùs verò aliàs quando pignorantur vel obligantur pro modico pretio, taliter ꝙ ſit ſpes luitionis: ita probat text. notabilis in l.qui habebat.ff.de leg. 3.vbi habetur,ꝙ ſi teſtator legat omnia bona quę in certo loco habet,non videtur legare bona aliena quæ ſibi data ſunt in pignus vel hypothecā, perterquam ſi ſint pignorata vel obligata pro tanto pretio ꝙ non ſit ſpes luitionis:quia tunc ēt illa ueniunt in legato: & ad hoc in terminis noſtris notat & cōmendat ibi Bart. & docto.antiqui, qui expreſsè dicunt & inferunt,ꝙ bona prohibita alienari non poſſunt pignorari vel obligari pro tanto pretio uel pecunia: ꝙ non ſit ſpes luitionis,aliàs ſic: & per illum tex.iſtam ſententiam & concluſionem tenet Iac.de Rauen.Alb.Bal. Sali.Paul.& cōmu.docto.in l.fi. C.de rebus alien.non alienand.Bal.in l.voluntas.C.de fideicom.3.col.nu.9.idem Bar. in c.1.2.colum.de prohibita feudi alienatio per Federi.ꝓbat ēt tex.in l.legata, in fi. ff. de ſupplect.lega. & ibi expreſsè no.Bar. Sed certè iſta opinio non videt̃ vera,imò indiſtinctè teneo ꝙ bona maioratus uel prohibita alienari, non poſſint pignorari vel obligari pro modico vel magno pretio,per iura & fundamenta ſuperiùs adducta: quod extendo vt nō poſſint per tēpus uitę poſſeſſoris nec poſt:nec obſtant iura in contrarium adducta:quia debent intelligi qñ prohibitio alienationis eſt tacita, ſecus verò ſi expreſſa,ut in noſtro caſu.

84 Tricesimò principaliter q̃ro:an bona maioratus uel prohibita alienari poſſint locari? & uidetur ꝙ ſic:quia contractus locationis non inducit translationē dominij nec alienationem rei:tex.eſt in l.nō ſolet, ff.locati.cuius uerba ſunt nō ſolet locatio dominium mutare: text. in codicillis.§.inſtituto.ff.de legat 2. ubi habetur ꝙ prohibitus uendere uel alienare, non cenſetur prohibitus locare: text. in l. arboribus. §. uſufructuarius, ff.de uſufruct.ubi habet̃ ꝙ fructuarius, licet nō poſſit uendere uel alienare, tamē pōt locare: text. in c.1.§.donare,qualiter

ter olim feudum pote.alien. vbi diſponitur, quod feudatarius non poteſt aliquo modo alienare, ſed bene poteſt locare. imò quod magis eſt, prædicta bona poſſunt etiam locari per longum vel longiſſimum tempus, durante vita poſſeſſoris: iſta eſt gloſſa ſingularis, & vnica. in l.codicillis.§.inſtituto in gloſſa fin. ff.de legatis.2.& ad hoc eam reputat ſingularem, & vnicã Io.de Imo.ibi. idem Imo. in c.ad audientiam, de rebus eccleſi.non alienand 2.col.num.2.illam etiam reputat ſingularem, & vnicam Bald. in cap. querelam, de electione.in fi.illam etiam reputat ſingularem, & vnicam Ang. in l.ſi quis ante. ff. de acquirend. poſſeſſ. in fine.

Sed his non obſtantibus contrarium eſt tenendum, imò quod bona maioratus vel prohibita alienari, poſſint locari ad modicum tempus, non verò ad longum vel longiſſimum, decem, vel viginti annorum: quia talis locatio eſt ſpecies alienationis, & per eam transfertur ius in re: argumẽto textus in l.prima. §. qui in perpetuum.ff.ſi ager vectigal. vel emphyreu.peta.tex.in l.§.quod ait prætor. ff.de ſuperficiebus.& talis locatio ad lõgum tempus dicitur illa quæ fit per decem, vel viginti, vel ulteriores annos: vt in rubrica.C.de longi tempo.præſcri. & in rubrica.C.quæ ſit longa conſuetudo, & tenet glo.ordi.& commu.opi.in lege. nam Imperator.ff.de legibus. & in expreſſo iſtam ſententiam, & concluſionẽ tenet Dinus, Bartol. Alberic. Bald. Paul. Imola, & communiter doctores contra gloſſam ibi in dicta l.codicillis.§.inſtitutio.ff.de legatis.2.tenet etiam Imola, & communiter doctor.in l. ſi filio. §. ſi vir in quinquennium.ff.ſolut.matrim.Paulus, & commu.doct.in l.ſi.C de reb.alie. non alienan.Bald.in c.quæ in eccleſiam. de conſtituti.4.colum.nu.28. tenẽt etiã doctores poſt gl.ibi, in Clementina.1.de rebus eccleſi.non alienand.idem Baldus in l.1.ſi.col.& quæſtio. de his qui feudũ dare poſſunt, vbi adducit rationem, quia quælibet perpetua vtilitas poteſt dici dominium.idem Bald. in cap.1.column.2.in fine, de prohibita feudi alienatione p Federicum.Iacobinus de ſancto Georg.in tractatu feudorum, fol.44. num.13. Iuxta quod tamen notabiliter quæro, ſi talis poſſeſſor maioratus qui locauit pro modico tempore interim moriatur, an talis contractus locationis traſeat ad ſucceſſorem maioratus, vt teneatur adimplere contractum, & non poſſit expellere colonum vel inquilinum, & breuiter, & reſolutiuè dico, quod non tenetur ſtare contractui ſi non eſt ſucceſſor eius vniuerſalis: quia non erat plenè dominus nec legitimus adminiſtrator bonorum, ſed tantùm dominus temporalis reſpectu iuris vſusfructus qui poſt mortem extinguitur, & non deſcendit in ſucceſſorem ius nec dominium bonorum ex perſona immediati poſſeſſoris, ſed ex pſona primi fundatoris, & quoad bonorum priuationem cauſatã per mortem poſſeſſoris; argumento text. cum materia.in l.vnum ex familia.ff.de lega.2.text.in l.cum quidam, eodem titulo. textus in l. pater filium. ff. ad leg. Falcidiam: text.in l.vtrum. §. cum quidam.ff. de rebus dubijs. textus in l. poſt mortem.C.de fideicommiſſ. cum ſimilibus, & in terminis iſtam ſententiam, & concluſio.probat text.in l.ſi quis domũ. §.1.ff.locati. vbi habetur, quod ſi fructuarius locauit rem per certos annos, & pendente tempore locationis moriatur, extinguitur contractus, & non tranſit ad proprietarium: & ad hoc notat, & commendat ibi Bartolus, Baldus, Paulus, Salicetus, Fulgoſius, & communiter docto. idem Bartolus, & alij doctores, in l. ſi filio. §. ſi vir in quinquennium. ff. ſoluto matrimonio. Baldus, & communiter doctores, in l. diuortio. eodem titulo. Abb. & communiter docto. capitulo querelam. ne prælati uices ſuas, probat etiam textus in l. lex uectigali. ff. de pignore, vbi habetur quod reſoluto iure dantis, reſoluitur ius accipientis, de quo dicam in ſequentib.

85 Triceſimo primò principaliter quæro, an in bonis maioratus uel prohibitis alienari poſſit imponi & conſtitui ſeruitus? & videtur quod ſic, ſaltē vt valeat, & teneat per tp̄s uitæ ipſius poſſeſſoris, & poſt mortem annulletur. ita probat textus in leg. ſi is cui. §. hæres. ff. quemadmodum ſerui. amittat. vbi habetur, quod ſi teſtator legauit alicui fundum ſub conditione, & pendente cōditione, hæres impoſuit in eo ſeruitutem, valet medio tempore, & conditione exiſtente ipſo iure extinguitur, & ad hoc notat, & commendat Bartol. Alberic. Bal. Angelus. Paulus, & communiter doctores: text. eſt in l. ſi fundum a teſtatore: in fin. ff. de conditioni. & demonſtra. & ibi notat & commendat Barto. Imola & communiter doctores. tex in l. plerumque. ff. de regulis iuris. text. in l. 1. §. penult. & fina. ff. de ſuperficiebus text. in l. 1. §. 1. ff. quibus modis vſufruct. amit. text. in l. arboribus. uerſicu. vſufructuarius. ff. de vſufruct. text. in l. peto. §. prædium. ff. de legatis 2. text. in l. pater §. hæreditatem. el 1. eodem titu. textus in l. Statius Florus. §. Cornelio Fœlici. ff. de iur. fiſci. tex. in c. 1. §. quid ergo. de inueſtitura. de re aliena facta. in Vſibus feu. ubi habetur, quòd Vaſallus poteſt imponere ſeruitutem in re feudali pro tēpore quo apud eum debet remanere feudum: & ad hoc reputat ſingulare ibi Bal. & commu docto. Confirmatur etiam, quia reſoluto iure dantis, reſoluitur ius accipiētis. tex. eſt in l. lex uectigali. ff. de pignor. quem ad hoc notat & commendat ibi Bart. & comm. doct. tex. in l. grege. § 1 eo ti. tex. in l. 3. ff. quib. modis pign. uel hypothec. ſol. tex. in l. ſi quis hac lege. ff. de rei uendi. tex. in l. ſi quis domum. § 1. ff. locati. tex. in l fina §. 1. ff. ad Velleianum. text. in l. tutor. §. fina. ff. de pigno. action. text. in l. ſi ex duobus. §. fi. ff de in diē adiect. tex. in l. ſi filiofamiliàs. §. ſi uir in quinquennium. cum materia. ff. ſolu. matrimo. tex. in l. fin. §. ſin autem. C. commu. de legat. & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem tenet Alberi. in l. 1. fi. q. ff. ſi ager uecti. uel emphite. peta. loquendo in emphyteuta & vaſallo, & eo qui habet rem prohibitam alienari. Bal. in l. 1. ff. quib. modis vſusfructus amitta. Bal. & communiter doctores. in l. 3. C. de ſerui. & aqua. Iaſ. in l. fi. C. de iure emphyte. 8. q. Cæpola in tractatibus de ſeruitutibus. c. 14.

Sed his non obſtantibus, ego teneo cōtrarium imò quòd talis poſſeſſor maioratus nullo modo poſſit cōſtituere ſeruitutem etiam pro tempore vitæ ſuæ, per iura ſuperiùs allegata: quibus probaui quòd bona maioratus non poſſunt alienari nec obligari temporaliter nec perpetuò. & in ſpecie per textū expreſſum in l. fi. C. de reb. alienis non alienandis. verſic. ſimiliq́ue modo. cuius verba ſunt, ſimiliq́ue modo, & ſeruitutes minimè imponi, &c.

Nec obſtat tex. in d. l. ſi is cui. §. hęres. ff. quemadmodum ſerui. amittan. cùm ſimilibus ſuprà allegatis: quia debét intelligi in re tacitè prohibita alienari, in qua regulariter valet alienatio pro tempore vitæ poſſeſſoris, ſecùs tamen eſt in re expreſsè prohibita alienari, vt in noſtro caſu: cuius ratio eſt, quia tacita prohibitio in rebus reſtitutioni ſubiectis: inducitur ab ipſa lege: vnde ex permiſſione, & diſpenſatione eius non ita afficit rem: argumento text. cum materia, in l. ſi §. ſed quia C. commu. de lega. expreſſa verò prohibitio ab homine facta, & inducta, magis afficit rem, vt nullo modo vel tempore poſſit alienari.

86 Triceſimo ſecundò principaliter quęro, an poſſeſſor maioratus poſſit tranſigere rebus maioratus: vt tranſactio noceat cæteris ſucceſſoribus: & videtur quod ſic, quando fit ſine dolo, & fraude, & ſuper re non liquida nec certa: ita probat text. notabilis, & expreſſus in capitulo primo, §. ſi Vaſallus. el final. ibi, nam & tranſigere rectè poterit, ſi de feudo defuncti contentio ſit inter dominum, & agnatos Vaſalli. tex. in cap. 1. de controuerſia inter Vaſallum, & alium de beneficio in Vſibus feud.

ſeud.quib. probatur quòd licitè poteſt Vaſallus tranſigere ſuper fœudo, etiam ſine conſenſu & voluntate domini ad quem feudum poſteà deberet pertinere ergo ita dicamus in maioratu, quod tamen videtur intelligendum, quando talis Vaſallus feudum dimittit apud aliũ poſſeſſorem, ſecùs verò quando ipſe Vaſallus poſſidet, & virtute tranſactionis vult in alium transferre: quia primo caſu non eſt alienatio, ſecundo vero ſic: argumento text. cum materia, in l. ſi pro fundo. C. de tranſact. ita Bal. & commu. Feudiſtę in d. §. ſi Vaſallus. Sed his non obſtantibus ego teneo contrariam ſententiam, imò quòd indiſtinctè nullo modo poſſit valere translatio in præiudicium ſucceſſorum qui reperiuntur vocati in conſtitutione maioratus, quia ille qui non poteſt alienare non poteſt aliquo modo tranſigere: text. eſt in l. non ſolùm. C. de prædijs minorum, cuius verba ſunt non ſolùm per venditionem ruſtica prædia vel ſuburbana pupilli uel adoleſcentis alienari prohibentur, ſed nec tranſactionis ratione. Nec obſtant prædicta iura, quia debent intelligi ſolum in materia feudali, quæ non debet extendi ad noſtrum caſum, cùm aperte ſit diuerſa ratio, & in hoc ſint contra ius commune. Vel aliter & ſecundò reſpõdeo, quod valet tranſactio dimittendo res apud alium in præiudicium cedentis & tranſigentis, nec ex hoc incidit in pœnam priuationis: quia hoc caſu non dicitur alienare, non tamen nocet ſucceſſoribus eius, tradendo verò nullo modo valet tranſactio, quia dicitur vera alienatio: vnde nedum non fit præiudicium ſucceſſoribus, verum etiã ſtatim in vita poſſeſſoris tranſigentur poterunt ſucceſſores vendicare in pœnam alienationis, argumento text. iuncta gl & commu. opi. in l. cùm pater. §. libertis. ff. de lega. 1. & eorum quæ ſuprà dixi: & in effectu ita tenet & declarat Bal. & alij doct. Feudiſtæ, in d. § ſi Vaſallus, & ex hoc infero ꝙ eodem modo non poterit talis poſſeſſor maioratus compromittere, cũ valeat argumentum de tranſactione ad compromiſſum, vt probat text. in l. non diſtinguemus. §. Iulianus. ff. de arbitris, & ibi notat Bar. & commu. docto. de quo per docto. in d. §. ſi Vaſallus.

87 Tricesimo tertiò principaliter quęro an bona maioratus vel prohibita alienari, poſſint alienari propter aliquam cauſam piam, puta dotis, donationis propter nuptias, alimentorum vel aliam ſimilem cauſam? & breuiter & reſolutiuè dico, ꝙ ſi bona tacitè ſunt prohibita alienari per legis diſpoſitionem, quia teſtator grauat hæredem uel legatarium bona alteri reſtituere, quo caſu tacitè per legem ſunt prohibita alienari, tunc bene poteſt grauatus prædicta bona vel partem eorum alienare ex cauſa dotis vel donationis propter nuptias, text. eſt. capitalis, & expreſſus in Authen. res q̃. C. commu. de lega. cuius verba ſunt res quæ ſubiacent reſtitutioni, prohibentur alienari vel obligari: ſed ſi liberis portio legitima non ſufficit ad dotis ſiue donationis propter nuptias obligationem, permittitur res prædictas in eã cauſam alienare vel obligare pro modo honeſtati perſonarum congruo: & ibi notat gl. or. & commu. doct.

Quod primò notabiliter intellige & declara. vt poſſit his caſibus grauatus alienare tam pro ſe q̃ pro filijs ſuis: ita probat ibi text. iuncta glo. ordi. & tenet expreſsè Bar. 2. col. nu. 3. Sali. 1. col. 4. q. & commu. doct.

Secundò intellige & declara, vt procedat nedum in dote danda, vtrùm ẽt ĩ dote ſoluẽda: vt ſi filius vel pater pro e recepit dotem. & nõ habet unde ſoluatn nam põt ſoluere de his bonis ſubiectio reſtitutioni: ita tenet ibi gl. ord. 2. & ibi Bar. 1. col. nu. 2. & commu. docto. facit text. in l. mulier. §. cùm proponeretur. ff. ad Trebel. & ibi notat Pau. & commu docto. text. in l. à filia. eod. titul. & ibi docto.

Tertiò notabiliter intellige & declara, quòd grauatus poſſit alienare ex cauſa dotis vel donationis propter nuptias,

quod talis grauatus de iure teneretur dotare vel donationem propter nuptias cõſtituere, vt pro filia uel filio, vel alijs deſcendentibus, ſecùs verò eſt ſi non teneretur, vt ſi eſſet mater grauata quæ nõ tenetur de iure dotem vel donationem propter nuptias conſtituere: & à fortiori frater vel extraneus, quia tunc non poterit ex his cauſis alienare: argu. text. in l. qui liberos. ff. de ritu nupt. & in l. fi. C. de dotis promiſ. & in expreſſo ita probat text. in d. Auth. res quę. C. com. de lega. & tenet Per. de Bellaper. 2. col. Cinus. 1. col. 2. q Bar. 1. col. nu. 3. Faber. 1. col. in fi. Bal. & Salice. 1. col. 4. q. tenet ẽt. gl. or. in l. à filia. in verbo, datum. ff. ad Treb. & ibi Bar. & commu. docto.

Vnũ tñ eſt, ꝙ in caſu quo mater vel frater teneretur dotare, quia pater eſſet inops, poſſet ṗdicta bona ſubiecta reſtitutioni ex his cauſis alienare: ita Bar. in d. Auth. res q́. 2. col. nu. 3. & ibi alij doct. Quartò notabiliter intellige & declara, quando filij uel deſcendentes grauant per aſcendentes bona reſtituere, ſecùs tñ eſt ſi hæres vel legatarius extraneus grauetur bona reſtituere: quia tunc ex his cauſis non poſſet prædicta bona alienare: ita probat text. in d. Auth. res quæ. & in authenti. vnde ſumitur. & in expreſſo ita tenet Bar. in d. Auth. res q́, 2. col. n. 4. verſ. illud tamen. & ibi Odofre. 1 col. Sali. 1. col. 2. q. Pau. 1. col. nu. 4. tenet etiam Paul. & alij docto: in l. mulier. §. cũ proponeretur. ff. ad Treb. tenet etiam Cuma. in l. filiusfa. §. diui fi. col. ff. de lega. 1. Alex. ibi 4. col. nu. 10. & iſta eſt communis opinio doctorum.

Quintò notabiliter intellige & declara, vt nedum poſſit grauatus ex his cauſis pręd icta bona alienare in vita per cõtractum inter viuos, verùmetiam in articulo mortis per teſtamentum vel aliã vltimam voluntatem, quia illud ꝙ ipſe grauatus põt propter iſtas cauſas deducere, nunquam videtur eſſe in reſtitutione fideicommiſſi: argumento tex. in d. l. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad Trebellia. imò quod magis eſt, licet grauatus nõ alienaſſet ex his cauſis in vita vel morte, poſſet per filium vel filiã vel deſcendentes peti ab eo cui debet fieri reſtitutio: ita tenet Bart. in d. Authen. res quę. 2. col. nu. 5. & ibi Angel. 2. col. nu. 4. Pau. 2. colum. num. 8. Iaſ. 5. colum. num. 13. latius & nota. Bart. in l. à filia. ff. ad Trebellia. & ibi Alex. pe. col. dicens hoc eſſe notabile & quotidianum.

Sextò intellige & declara, qñ filia pro qua poſſet grauatus dotem conſtituere, non eſſet nupta: ſecùs tamen eſt ſi eſſet nupta, quia tunc non poſſet pro ea dotẽ conſtituere ex his bonis prohibitis alienari, cum iſto caſu pater non teneatur eam dotare: ita Bart. in d. Authen. res quæ. 2. col. num. 6. & ibi Salicet. 2. colu. num. 8. Sed in hoc contrarium & meliùs tenet ibi Bald. 1. colu. in fi. num. 10. Ange. 2. colum. num. 4. Paul. 2. colum. nũ. 7. Iaſo. 5. colum. numer. 14. quia pater tenetur copulatiuè maritare filiam, & ipſam dotare, vt in d. l. qui liberos. ff. de ritu nupt. vnde licet unũ fecerit, ſupereſt aliud.

Septimò intellige, & declara, quòd eodem modo poſſet grauatus prædicta bona alienare pro filia ingrediente monaſterium: quia talis ingreſſus eſt fauorabilior matrimonio vel dote, argum. tex. de ſanct. epiſ. §. ſed & ad hoc præſenti colla. 9. & in Authen. niſi rogati. C. ad Trebellianum, & ex iſto fundamento & ratione ita tenet Bart. in dicta Auth. res quæ. 2. col. in fine. Baldus 2. colum. num. 13. Ange. 2. colum. num. 3. Salice. 2. colum. num. 10. Iaſ. 5. colum. num. 18. Octauò intellige vt procedat & habeat locum, vt prædicta bona poſſint alienari, nedùm propter dotem uel donationem propter nuptias, verùmetiam propter cauſam alimẽtorum pro ſe & filijs ſuis deſcendentibus, quibus tenetur alimenta præſtare, uel propter redimendos filios uel deſcendentes ab hoſtibus, vel propter aliam ſimilem cauſam: quia militat eadem vel maior ratio: ita Bartol. in dict. Authen. res quę, fin. colu. & ibi Cin. 4. quæſt. Faber. 1. colum. in fi.

Bal.

Bal.fin.colum. Ange.fin.colum. num. 5. & 6. Paul.fin.colum.num. 23. Corne.fi. col. Alex. vbi dicit hác eſse com. opin. in d.l.mulier. §.cùm proponeretur 3.col.ff. ad Trebell. & iſta opinio tãquã vera, & cauſas eſt tenenda licet gl. in d. Auth. res quæ, in gl. 2. uel in fine, uelit cõtrarium: quam ſequitur ſolus Salicetus ibi.

Nonò notabiliter intellige, & declara, ut procedat & habeat locum, nedum quando talis deſcendens ſit grauatus reſtituere in die, uel ſub conditione, uerum etiam ſi purè & ſimpliciter, per rationem text. in dicta Authentica, res quæ. & in expreſſo ita tenet ibi ſingu. Bald. 1. colum. num. 6. Ang. 2. colum. nume. 5. & iſta opinio uidetur uera, & tenenda licet Iaſ. relinquat cogitandum in d. Auth. res quæ. 7. col. nu. 25.

Decimò intellige & declara, ut illud quód ex his cauſis ſemel detrahitur de bonis ſubiectis reſtitutioni, perpetuò remaneat penes filium uel deſcendentem cui tradita ſunt, taliter quòd ſoluto matrimonio, uel cauſa pia ceſſante, non teneatur reſtituere fideicommiſſario: ita ſingu. tenet Paul. de Caſtro, in dicta Authentic. res quæ. ſecunda colum. argumento textus, in dict. l. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad Trebellia. & ibi Iaſ. vndecima colum. uerſic. 16. & ultimo. Corneus. ſecunda colum. num 2. tenet etiam Paul. de Caſt. in l. à filia, fi. q. ff. ad Treb. Confirmatur ex ſententia Fabri, & commu. in §. idem eſt ſi quis. Inſti. de actio. fi. col. & q. ubi tenet, quòd illud quòd eſt relictum pro alimentis, in caſibus in quibus debitor habet priuilegium ne conueniatur ultrà quàm facere poteſt, remanet ſibi perpetuò, & non tenetur reſtituere creditori: ſi uerò bona expreſſè ſunt prohibita alienari in ultima uoluntate fauore alicuius perſonæ cui debet fieri reſtitutio, uel ex cauſa, taliter quòd prohibitio ualeat & teneat, ut plenè ſuprà dictum eſt, tunc maximum dubium eſt, an poſſit alienari propter dotem, uel donationem propter nuptias, uel aliam ſimilem cauſam piam, & uidetur quod ſic, quia eadem eſt ratio: & in expreſſo iſtam ſententiam, & concluſionem tenet Bart. in l. filiusfamilias. §. diui. ff. de legat. 1. 3. colum. numero 20. & ibi Alexan. 4. colum. num. 10. Io. Crottus num. 51. Ripa 15. colum. nu. 70. Ambroſius de Opizonibus. num. 34. Cinus in l. uoluntas. C. de fideicommiſſ. 4. q. & ibi Bal. 3. colum. num. 6. & commu. alii Docto. Barba. qui latius quàm alibi eam pro utraque parte tangit, in rubr. extra, de rebus eccle. non alienan. fin. q. Pala. Ruui. in ſua repetitione c. per ueſtras. de donatio. inter ui. & uxo. 8. fol. 4. col. uerſ. & ex iſtis poteſt inferri. & iſtam dicit màgis cõem opinionem Iaſ. in d. l. filiusfami. § diui. ff. de lega. 1. 8. col. nu. 39. & ibi Ioan Crottus. nu. 51. & Ferdinandus Loazes. nu. 63. uerſ. ſecundò ſucceſſiuè quærit Bart. Sed his non obſtantib. ego teneo contrarium, imò quòd bona expreſſè prohibita alienari, non poſſint alienari, etiam propter dotem, uel aliã ſimilem cauſam piam. Primò quia magis afficit expreſſa prohibitio, quàm tacita argumento tex. iuncta glo. ordin. & eorum quæ ibi notantur in l. cùm pater. §. libertis. ff. de lega. 2. Secundò, quia nulla lex permittit alienationem, etiam ex cauſa pia, quando prohibitio alienationis eſt expreſſa. Tertiò quia fortior eſt prohibitio alienationis facta in ultimæ uoluntate quàm per contractum; quia prohibitio facta in ultima uoluntate, impedit translationem dominij, quãdo fit cum cauſa, uel reſpectu certę perſonæ, ut in l. filiusfamiliâs. §. diuicum materia. ff. de legat. primo, & ſupra latè dictum eſt: prohibitio uerò per contractum, regulariter non impedit translationem dominij, ut etiam plenè ſupra dictum eſt. Sed ego habeo q. bona prohibita alienari per contractum inter uiuos, in caſibus in quibus prohibitio impedit translationem dominii, non poſſunt alienari, etiam propter dotem uel aliam cauſam piam: iſta eſt glo. ſing. & unica. in l. nulla. C. de iure doti. in

gl.

gl.ſi.in ſi.ibi,& idem ſi datũ eſt aliquid ea lege ut non alienet: & ad hoc eam ſummè notat & commendat ibi Bal.in 1.& 2.lectura,& cæteri doctores: & illã gl.ad hoc reputat ſingularem & unicam Alex.in d.l.filiusfamiliàs.§.diui.ff. de legatis.1.4.col. nu.10.& ibi Io.Crottus.nu. 63.ergo ſimiliter bona expreſſa prohibita alienari in vltima voluntate,non poſſunt alienari, etiam propter dotem vel aliam cauſam piam: & in expreſſo iſtam ſententiam & conclusionem contra cõmunem tenet Bal.in c.1.§.donare.2.col. 1.oppoſitione : qualiter olim feudum poterat alienari. idem Bal.qui non allegatur,in c.1.2.col.num.6. de prohibita feudi alienatione per Federicum. Iaſ. in Authen.res quę. C. commu. de legatis. 7.col.nu.24.idem Iaſ.in dicta l. filiusfa. §.diui.ff.de legatis.1.8.col.nu. 39. idem Iaſ.in 2.lectura illius.§.num. 70. Vnum tamen eſt, quòd ſi teſtator expreſſe dixit & diſpoſuit,ꝙ prædicta bona ſubiecta reſtitutioni,& prohibita alienari,nõ poſſint alienari.etiam propter dotẽ uel aliam cauſam piam , eius voluntas eſt ſeruanda,& non poterunt prædicta bona alienari etiam ex his cauſis:ita Iaſ.in dicta Auth.res quæ. C. commu. de leg. 7.col.nu.24 Ioan.Crottus in d.l.filiusfa. §.diui.16.col.nu.65.& ibi Franciſcus de Ripa.15.col.nu.73. Ambroſius de Opizonibus,num.34.Alex.in con.ſuis,conſ. 56.2.col.1.volu.conſi.Roderi. Sua.in repetitione.l. quoniam in prioribus. foli. 63.3.col.verſi.verùm autem.cuius ratio eſt,quia diſpoſitio tex. in d. Authen. res quę.procedit & fundatur in preſumptione teſtatoris: vnde ſecùs eſt in caſu certo quando teſtator expreſsè ſe declarauit: & iſta opinio eſt neceſſaria renendo cõmunem opinionem quæ habet quòd bona expreſsè prohibita alienari, poſſunt alienari propter dotem,vel cauſam piam, & tenendo meam opinionem q̃ ſuprà tenui pro vera,iſta opinio non eſt neceſſaria,ſed procedit à fortiori.

18 Triceſimo quartò principaliter quæro, ſi poſſeſſor maioratus vel rei prohibitæ alienari , de facto alienauit an ſequens ſucceſſor proximior in gradu poſſit ſtatim licitè & de iure rem alienatã vendicare à quocunque poſſeſſore ? & breuiter,& reſolutiuè dico ꝙ ſi talis rex expreſsè eſt prohibita alienari , vt res maioratus vel meliorationis, vel alia q̃ per diſponentem vel concedentem expreſsè fuit prohibita alienari per contractum vel vltimam voluntatem,eo caſu modo,& forma qua potuit de iure ualere prohibitio,tunc talis alienatio eſt nullius momenti nec ex ea transfertur dominiũ nec aliquod ius in re: imò ſtatim poteſt ſequens ſucceſſor proximior in gradu prædictam rẽ repetere & uendicare à quocunque poſſeſſore : ita probat tex.in l.cum pater.§.libertis.ff.de leg. 2. vbi habetur,quod ſi teſtator legauit p̃dium libertis,ea lege,& conditione, vt non alienarent,ſed relinquatur in familia ipſorum libertorum,& aliqui eorum partes ſuas alienauerunt , alij qui non alienauerunt,poterunt ſtatim partes alienatas petere & vendicare : & per illum textum ita tenet ibi gl.or.2.Paul.de Caſtro,Imola.Rapha.Cuma.& communiter doctores , tenet etiam Albericus in Auth.res quę.C.commu.de lega. 2.col. & illam glo.iuncto textu reputat ad hoc ſingularem & vnicam Pau.de Caſtro in l.ſeruo legat.§.1.ff. de legat. 1. notat ẽt & commendat idem Paul.in l.filiusfam. §.diui.ff.de leg.1.2.col.& ibi communiter alij doctores.illã etiam gloſ. ad hoc reputat ſingularem Bal.in c.1.§.hoc quoque.3.col.nu.9.de ſucceſ.feud.in Vſibus feud. tenet etiam Rodericus Suarez.in allegationibus ſuis, allegatione. 3. pen. col.to.131.

Nec obſtat text.in l.nec utilem. ff. ex quibus cauſ. ma. ubi probatur quòd quando quis uendit uel alienat ius quod habet in re,ſi emptori uel accipienti nõ poteſt quæri,non amittit illud tradens, nec abdicatur à ſe quia ſub illa conditione racitè uidetur tradere : & ibi ad hoc notat Bart. Alb. & communiter doctores,textus in l.cùm quis.§.ſi debitorem.

ff.de

ff.de ſolution.& ibi Bartol. & doctores. Sed in noſtro caſu dominium & ius rei non receſſit ab alienante, nec fuit queſitum accipienti, cum alienatio ſit ipſo iure nulla: ergo uidetur quod ipſe tradēs repetat, & non amittat ius ſuum: quia reſpondeo notabiliter, quòd illud procederet & eſſet uerum, niſi tradens delinquat ueniendo contra expreſſam uoluntatem concedentis: & iſta ſententia, & concluſio à fortiori habebit locum, & erit uera, quando ipſe conſtituens uel diſponēs expreſſè dixit & uoluit, quòd ſtatim facta alienatione, poſſeſſor qui rem alienauit, amittat ius quod habet in ea, & applicetur proximo ſucceſſori, argumento prædictorum. imò quod magis eſt, ipſe conſtituens uel diſponens q prohibuit rē alienari, uel ſucceſſor eius, poteſt prædictam rem à quocunq; poſſeſſore propria authoritate apprehendere & occupare: iſta eſt glo. nota. iuncto text. in Auth. ut de cætero cōmutationes eccleſiaſticarum rerum non fiant. §. de cætero. in uerbo, licentiam damus. colla. 5. & illam glo. ad hoc reputat ſingu. Bal. in c. cæterū. extrà. de iudi. 2. col. in fine. reputat etiam ſing Roma. in l. qui abſenti. §. 1. ff. de acqui. poſſe. 2. col. notat etiam & commendat Ang. in l. pe. 2 col. ff. de pactis. Iaſ. in l. filiuſfa §. diui. ff. de leg. 1. 6. col. nu. 28. idem Iaſ. in 2. lectura illius §. num. 41. Ferdinan de Loazes. nu. 58. Sed his non obſtantibus, ego teneo contrariam ſententiam, imò q conſtituens uel eius ſucceſſor non poſſit propria authoritate rem alienatam apprehendere uel occupare, ſed competenti remedio agere, quia negare non poſſumus, q ille tertius poſſideat: unde propria authoritate ab eo res non debet auferri. argumento tex. in l. 1. C. ne quis in ſua cauſa ius ſibi di. & in l. extat. ff. q metus cauſ. & in l. ſi quis in tantam. cum materia. C. unde ui. & in expreſſo ita tenet Iaco. de Belloui. Bart. Ang. & communi. doct. in d. §. de cætero. contra gl. ibi. Aretin. in l. ſi ita quis. §. ea leg. ff. de uerbo. o bli. 2. col. in med. idem Aretin. in d. l. q abſenti. §. 1. 2. col. de acqui. poſſe. Si verò res non eſt expreſsè prohibita alienari, ſed tacitè: vt quia hæres vel legatarius eſt grauatus hæreditatem vel rem alteri reſtituere poſt mortem, vel in die, vel ſub conditione, quo caſu res cenſetur tacitè prohibita alienari, tunc interim ante mortem, diem vel conditionem, poteſt grauatus hæreditatem vel rem alienare: & valet, & tenet mero iure alienatio: & tranſit dominium in accipientem, & ius in re: ſed adueniente morte, die, vel conditione, ſtatim ipſo iure extinguitur & annullatur alienatio, & per conſequens dominium & omne ius quod fuit translatum in re, & acquiritur & applicatur proximiori ſucceſſori in gradu, qui ſucceſſiue repetitur vocatus in tali maioratu, melioratione, vel diſpoſitione: textus eſt nota. in l. cùm pater. §. hæreditatem. el. primo. ff. de legatis. ſecundo. text. in l. peto §. prædium. eo. titu. textus in lege vnum ex familia. §. ſed & ſi fundum uerſic. quod ſi talia eo. tit. textus in l. ſeruo legato. §. 1. delega. 1. text. in l. generaliter §. quoties. ff. de fideicom liber. tex. in l. plerunq; . ff. de regul. iur. tex. in l. ſi is cui. § hæres ff. quemadmo ſe. ami. tex. in l. ſi. §. ſin autē ſub conditione. C. commu. de legatis, & ibi communiter doctores.

6 Triceſimoquintò principaliter quæro an rex vel princeps poſſit concedere licentiam & facultatem vt vendatur vel alienetur res maioratus uel ſubiecta reſtitutioni, & emptor ſit ſecurus in iuſtitia & conſcientia? & uidetur quod ſic.

Primò quia cùm facultas & licentia regia fuit immediata cauſa maioratus, prohibitionis. & uinculi, ut non poſſit alienari, ſequitur quòd reuocata & ſublata tali licentia remanēt bona libera & licitè poſſunt alienari: argumento tex. in l. nihil tàm naturale. ff. de regu. iur. textus. in leg. ab emptione. ff. de pactis. text. in l. 1. & 2 C quando lice. ab empto diſt.

Secundò quia quando aliquis actus non poteſt fieri ſine alicuius licentia, ab illo

illo uidetur actus recipere firmitatem:
argumento textus in l.in ædibus.§ quòd
filiusfamilias. ff.de donatio. ubi habet,
quod ſi filius donet uoluntate & licen-
tia patris, illa donatio uidetur prouenniſ-
ſe ab ipſo patre: & ad hoc illum text.no
tat, & commendat ibi Bartol. Paul.
& commendat, & communiter do
ctores: & tradit plenè Bar.in l. more ma
iorum. ff. de iuriſd. omnium iud. 1. &
a.col.ibi communi.moderni.

Tertiò quia omnia noſtra facimus
quibus authoritatem impartimur, text.
eſt in l.1.verſ.omnia C.de vete.iu.enu-
cle.cuius uerba ſunt omnia enim meri-
tò noſtro facimus, quia ex nobis omnis
eis impertietur authoritas. text. in pro-
œmio C.§ ſuprà dictis.text.in l.2. §.po
ſtea.ff.de ori.iu.text.in l.legiti. ff. de pa-
ctis.text.in c.ſi apoſtolicę.de præben. in
6.text.in §.reſponſa prudentum. Iuſtit.
de iu.natu.gen. & ciui. Sed his non
obſtātibus ego teneo contrariam ſenten
tiam, imò quòd rex uel princeps ex ple-
nitudine poteſtatis non poſſit concede-
re talem licentiam & facultatem, nec
uirtute eius poſſit poſſeſſor rem maiora
tus uel ſubiectam reſtitutioni uendere
uel alienare, nec emptor erit ſecurus in
iuſtitia & conſcientia.

Primò quia in ipſo inſtanti quo quis
conſtituit maioratum cum licentia &
facultate regia, bona ſunt effecta inalie-
nabilia & uinculata, & per conſequens
fuit ius quęſitum omnibus perſonis no-
minatis & uocatis ad maioratum: unde
illud ius ab eis non poteſt auferri ſine
eorum uoluntate: argumento tex.in l.id
quod noſtrum.ff.de regu.iur. tex. in l.fi.
de pact.cum ſimilib. Secundò quia rex
uel princeps licet condendo legem com
munem & generalem poſſit auferre ius
quæſitū ſubditis ſuis, ut in l.benè à Ze-
none.C.de qua.præſ. textus in l. uendi-
tor. §. ſi conſtat. ff.commu. præ.textus
in l.Lucius.ff.de euictio.textus in l.item
ſi uerberatum.§.1.ff.de rei uendi. textus
in l.Antiochenſium. ff.de priuileg.credi
to.text.in l.ſi locus. ff. quemad. ſeruitu.
amitt.textus.in l.fin.C.de iure domi.im
pe.textus in l.ſi quis ſepulchrum.ff.de re
ligio.& ſumpt.fune.textus in lege 1. &
per totum.C.quibus ex cauſis ſerui pro
præmio libertatem accipiunt. tamen per
reſcriptum vel priuilegium particularè
non poſſet auferre ius quæſitum ſubdi-
tis, niſi ex cauſa, & tunc debet eis ſatiſ-
fieri pretio & æſtimatione: text.eſt in l.
damnoſa.C.de preci.Impe.offe.text.in l.
reſcripta.eo.tit.& ibi communiter doct.
tenet Bart.in proœ.ff.vete.3.col.idem
Bart.Pau.& communiter doctores. in l.
fin.C.ſi contra ius vel vti.pu. idem Bar.
& communi.moderni.in l. Gallus. §. &
quid ſi tantum, ff.de libe.& poſth. Cano
niſtæ in c.quæ in eccleſiarum, extra, de
conſti.& idem diſponit lex no. par.l.2.
tit.1.2.par. Tertiò facit, quia actus vel
contractus ſemel confirmatus iuramen
to, non poteſt reuocari nec annullari, li-
cet poſtea ſequatur abſolutio & relatio
ſuperioris, ſed tantùm valet quo ad effe
ctum agendi ſine pœna periurij, vt dixi
& probaui ſuo proprio loco, facit notabi
le fundamentum, quia aut rex vel prin-
ceps conceſſit prædictam licentiam & fa
cultatem pretio aut gratis, ſi pretio, iā
tranſiuit in uim contractus, & non pōt
reuocari: argumento tex.in l.ſicut ab ini
tio.C.de acti.& oblig.& in ſpecie pro-
bat tex.in l.fundi.C.de fundis patrimo-
nialibus.li.11.Confirmatur, quia rex uel
princeps ex proprio contractu cum ſub
dito celebrato, obligatur ciuiliter & na-
turaliter. vel ſecundum veriorem & ma
gis commu.opin.ſaltem obligatur natu
raliter, & illa obligatio naturalis eſt effi
cax ad agendū: ita probat tex.nota.in c.
1.extrà de proba. quem ibi ad hoc notat
& commendat Ioan.And.Abb.& com-
mu.docto.tenet etiam Bal.& commun.
opin.in l.princeps.ff. de legibus. Cinus,
& alij docto.in l.digna vox. C.de legib.
ergo poſtquàm ſe obligauit non poteſt
tollere illud ius iam quęſitum patri: ſi
verò rex vel princeps conceſſit prædi-
ctam licentiam & facultatem gratis, &
ſi per viam priuilegij, tunc videtur quod
poſſit

poſſit ad libitũ uoluntatis ipſe princeps uel ſucceſſor eius reuocare, etiam ſi ex tali priuilegio ſit ius alteri quęſitum: ita probat text. in l. qui fundos. C. de oĩ agro deſerto. li. 11. ubi dicitur, q̃ ſi quis habet fundum fertilem & fructib. abundantem à rege uel principe gratis uel ꝓpter aliquam minimam penſionem, cogitur alium fundum ſterilẽ, & minuùs utilem ſuſcipere: uel fertili renunciare, & ad hoc notat, & commendat ibi Bar. Plat. & communit. doctor. ex quo tex. notat & colligit ibi Platea, quòd licet priuatus nõ poſſit reuocare donationem alteri factam, nec in ea apponere onus uel aliquod grauamen, ut in l. perfecta donatio. C. de dona. quę ſub mo. cũ ſimi. tamen rex uel princeps qui aliquã donationem uel libertatem ſubdito cõceſſit, benè poterit poſteà onus, grauamen, uel conditionem apponere: idem probat tex. in l. qui utilia. eo tit. tex. in l. fundos, de fundis patrimonio. eo. lib. & in expreſſo ex iſto fundamento, & ratione iſtam ſententiam & concluſionẽ tenet ſingu. Bal. in l. qui ſe patris. C. unde liberi antepe. col. idem Bal. in l. nuptæ. ff. de ſenatoribus. Pau. de Caſtro. in l. reſcripta. C. de precib. Impe. offe. 2. col. nu. 3. idem Pau. in l. fi. C. ſi contra ius uel uti. pu. 1. col. in fi. Pala. Rui. in repe. rub. de don. inter ui. & uxo. §. 15. fo. 29. 2. col. Sed ad hoc iſto caſu ego teneo contrarium, imò quod modo rex uel princeps concedat prędictam licentiam & facultatem pretio, modo gratis non poſſit eã reuocare, per iura & fundamenta ſuperiora. Nec obſtat tex. in quo ſe fundant prędicti doctor. in d. l. ſi fundos. C. de oĩ agro deſerto. lib. 11. quia illa non eſt mera & abſoluta reuocatio, ſed potiùs quędam compenſatio unius fundi utilis, & fertilis ad alium inutilem & minus fructuoſum, quę cenſetur eſſe iuſta cauſa, ut rex uel princeps illud faciat cùm etiã priuato aliquando hoc permittatur, ut in l. licet, cum materia. C. loca. & in ca. propter ſterilitatem, extra, de locatio. Confirmatur etiam iſta mea opin. & ſenten. quia ut aliàs dixi, quándo in aliquo dubio caſu non reperitur lex ſcripta, ſufficit allegare rationem naturalẽ & ęquitatem, ut in l. ſcire oportet. §. ſufficit. ff. de excu. tuto. cum ſimili. Sed in noſtro caſu intentio fundatoris eſt mediante licentia & facultate regia condere & ſtatuere maioratum perpetuum, ut memoria eius conſeruetur: nam aliàs ipſe diuideret bona inter coniunctos uel amicos ergo rex uel princeps non poſſit contra eius uoluntatem & intentionem talem licentiam, & facultatem reuocare, ut bona efficiantur alienabilia, imò hoc eſſet iniuſtum & contra omnẽ rationem naturalem: & iſta mea opin. à fortiori procedit, & eſt uera in melioratione uinculata, uel in hæreditate, legato, uel fideicommiſſo ſubiecto reſtitutioni, & prohibito alienari per ius commune, uel leges Tauri: quia tali caſu nullo modo poſſet rex uel princeps dare uel concedere licẽtiam uel facultatem alienandi, cùm ſucceſſoribus quibus eſt facienda reſtitutio, ſit ius quæſitum.

90 Tricelimoſextò principaliter quæro, an bona maioratus uel ꝓhibita alienari poſſint pręſcribi tp̄e ordinario, ẽt data bona fide & titulo in ṕſcribente? &: magiſtraliter & reſolutiuè teneo q̃ nõ. tex. eſt in l. ubi lex. ff. de uſucap. cuius uerba ſunt, ubi lex inhibet uſucapionẽ, bona fides poſſidenti nihil prodeſt: & ibi notat Bart. ponendo regulam, & doctrinam generalem, q̃ bona prohibita alienari, modo per legem, modo per teſtatorem, modo per contractum inter uiuos, non poſſunt præſcribi: & idem tenet & notat ibi Alb. Ange. Iomol. Rapha. Cuma. & Paul. de Caſtr. qui reputat hoc eſſe notabile, & quotidianum: textus in l. alienationis uerbum. ff. de uerb. ſignificatione. tex. in l. bonæ fidei. uer. nec intereſt. ff. de acqui. re. do. text. in l. prima, & per totum. Cod. ſi quis ignorans rem minoris eſſe ſine decreto comparauerit. textus cum materia in l. una. C. ſi aduerſus uſucap. text. in l. fi. C. in quibus cau. reſtit. in integ.

teg.non eſt nece.tex.in l.3.C.quibus nõ obiicitur longi tempo.præſ.tex.in l. fin. §.ſin autem ſub conditione.C.commu. de lega.tex.nota.& melior cæteris in l. 2.C.de uſucap.pro empt. & in expreſſo iſtam ſent.& conclu.tenet Bart. in l.filiusfa.§.diui.ff.de leg.1.pen. colu. Alex. antepen.colum.num.28.Iaſon.pen.col. num. 75. Abbas Panor. qui notabiliter loquitur in c. cùm non liceat. extra de præſ.3.colum.cum ſequenti.& ibi communiter Canoniſtæ. Quòd tamẽ primò notabiliter limita, & intellige, præter quam ſi præſcriptio fiat uidentibus, & conſentientibus his in quorum fauorem fuit facta prohibitio: quia ſicut poſſunt conſentire alienationi, vt in l.nihil §.omnib.ff.de leg.1.& in l.cum pater.§.libertis,de lega 2.& in l.quoties.la.1.C.de fideicom. ita poſſunt conſentire præſcriptioni: & ita expreſſo ita tenet Bar.in l.filiusfam §.diui. ff.de lega.1 pen.colu. & quæſt.& ibi communiter moderni. Ioa. de Imo.notabiliter in dict.l.vbi lex.in fine.ff.de uſucap.

Secundò limita & intellige, quod bona maioratus vel prohibita alienari, nõ poſſunt præſcribi tẽpore ordinario. 10. vel 20.annorum:quia illa requirit titulum, & hoc caſu titulus cenſetur nullus & a iure reprobatus,benè tamen poſsũt præſcribi tempore longiſſimo. 30. uel 40. annorum:quia talis præſcriptio non requirit titulum: & in expreſſo ita tenet & determinat Pau.de Caſt.in l.fi. §. ſed quia.C.commu.de leg.3.col.verſi. adde aliam vtilitatem. & cum eo tranſeunt ibi docto. Quod tamen ſubintellige ut talis præſcriptio currat contra ipſum alienantem: item contra eius ſucceſſorem poſtquam ceſſit dies vel conditio reſtitutionis,antea vero non,cũ nõ poſſit agere, & impedito agere non currat præſcriptio: vt in l.1.C.de anna.except.cum ſimi. Quod iterum ſubintellige,quando ipſe ſucceſſor erat ſolus cui prędicta bona deberent reſtitui: ſecùs verò ſi eſſent plures alij ſucceſſores ſucceſſiuè vocati:quia tunc non cenſentur bona præſcripta quo ad omnes,ſed quo ad illum tantùm cui iam ceſſit dies vel conditio reſtitutionis: & iſte eſt ſenſus Pau. vbi ſupra, & in expreſſo ita tenent & declarant moderni in dicta l. filiusfam. §. diui.de lega.1.ſuper pe.q.Bar.Fra.Bald. in tracta.præſcri.in 5.par.princip.5.qu. Rode.Sua.in allegationibus ſuis,alleg. 3.fo.130.Sed certè ego teneo contrariũ, imò quod prædicta bona non poſſunt p̃ſcribi tempore ordinario nec longiſſimo,per iura, & fundamenta ſuperiùs adducta,quę ſimpliciter & indiſtinctè dicunt,quod prædicta bona non poſſunt alienari nec præſcribi: & pro hoc conſidero text.iuncta glo.in c.1.§.quid ergo, de inueſtitura,de re aliena facta in vſib. feudorum.& ibi expreſsè notat Bal. & communiter doctores, & deducit ibi Bal.talem rationem,quia cuius non nocet pactio eius nõ nocet contra ſe lapſa præſcriptio.probat etiam text.in cap. 1. §.prætereà.de capitulis Cõradi :cuius verba ſunt, prętereà ut liceat dominis omnes alienationis fundi factas nulla obſtante præſcriptione reuocare: & ibi notat Andreas de Iſernia,& alij docto. tex.in c.1.verſi.nos autẽ,de prohibita feudi alienatione per Federicum.ibi nullius temporis præſcriptione impediente.

Tertiò & ſingulariter limita & intellige,quod bona maioratus uel prohibita alienari,non poſsunt præſcribi,quando titulus fuit habitus ab ipſo prohibito alienare: ſecus tamen eſt quando fuiſset habitus ab aliquo tertio non,prohibito quia tunc poſseſſor qui habet cauſam ab eo,licitè poſset præſcribere: ita ſingulariter determinat Bald.in l.2.in fi.C.de vſucap.pro empto. quia prohibitio eſt perſonalis, & conſtituens maioratum, tantùm potuit obligare ſucceſsorẽ eius vniuerſalem vel particularem, qui ab eo habuit cauſam: non verò alium tertium: & cum Baldo tranſeunt ibi doct. Idem etiam tenet Bald.qui non allegatur,in rubri.extrà,de præſcriptio. fi.col. tenet etiam & reputat ſubtile & quotidia-

dianum Paul. de Caſt. in l. fi. §. ſed quia C. commu. de lega. fin colum. & Iaſ. fin. col. nu. 4. idem Iaſ. in Auth. res. quæ. eo. titul. 1. colum. idem etiam videtur apertè tenere Pe. Cinus. Bal. Salice Pau. & communiter doct. in l. fi. C. in qui. cau. reſtit. in integ. non eſt neceſ. idem etiam tenet & valde commendat Franc. Bald. in tract. præſcript. 5. par. prin. 5. q. Franc. de Ripa. in l. filiusfam. §. diui. ff. de leg. 1. 25 col. nu. 115. & ibi Ioan. Crottus. 32. col. nu. 144 Ferdinan. de Loazes. 75. col. nu. 101. Sed ſalua pace tantorum doctorum, ego teneo contrariam ſententiã imò quod prædicta bona maioratus vel prohibita alienari, non poſſint præſcribi, modò titulus ſit habitus ab ipſo prohibito, modo à tertio. Primò, quia prohibitio alienationis afficit rem, vt perpetuò non poſſit alienari, non verò dicitur prohibitio perſonalis: ita probat text. in l. 2. C. de vſucap. pro empto. vbi dicit. text quod res prohibita alienari eſt in præſcriptibilis, & ſic vitium vel impedimentum eſt in re, non in perſona: & ad hoc illum textum dicit ſingularem & vnicum Bald. in c. quoniam frequenter. §. in alijs. 1. col. vt lite non côteſt. ergo non debet fieri aliqua differentia, modo alienetur ab vno, modo ab alio. Secũdò pro hac nica ſententia & concluſione cõſidero nouiter & ſubtiliter text. ſingularem & vnicum in ſuo caſu, in l. feudum. ff. de feudo dotali. vbi dicit text. ꝙ ſi aliquis vendidit vel alienauit alteri fundum alicuius mulieris, & poſtea iſta mulier contraxit matrimonium cum Titio, & conſtante matrimonio illa res fuit præſcripta, culpa & negligentia mariti, ipſe tenetur ſoluere æſtimationem vxori: nec obſtat ſi dicatur ꝙ res dotalis nõ poteſt preſcribi, quia illud eſt verum quã præſcriptio incipit conſtante matrimonio. & ſic poſtquàm iam res eſſet dotalis, ſecùs tamen eſt, ſi præſcriptio inciperet antequàm eſſet dotalis: quia tunc benè poteſt pſcribi: iſta eſt principals deciſio illius tex. & ad hoc notat & commendat ibi gl. or. Odofr. Bar. Bal. & commu. doct. idem Bar. Pau. & commu. doct. in l. fi. C. in quibus cau. in integ. reſti. non eſt neceſ. & illum tex. ad hoc reputat ſingu: Sali. in l. 1. in fi. C. de longi tempo. præſ. illum etiam reputat ſingula. & vnicum Bal. in rubric. extra, de cau. poſſe. & proprie. 3. col. nu. 10. & ſic ille text. tantùm ſe fundat in eo, quòd fundus fuit alienatus antequàm daretur in dotem, ſecùs tamen eſt ſi poſtquàm eſſet dotalis, quia tunc non poſſet præſcribi modo alienet à marito, modo à quolibet tertio.

1 Tertiò pro hac ſententia, & concluſione conſidero legem. 45. infrà his. ll. Tauri, vbi diſponitur, quod in ſucceſſionem maioratus tranſit vtraque poſſeſſio tàm ciuilis quàm naturalis, etiam ſi bona ſint ab alio occupata: ergo ille tertius nullo modo potuit præſcribere, cum nõ habeat ciuilem poſſeſſioné, quæ eſt cauſa præſcriptionis: ſed iſtud fundamentum omninò non vrget, quia procederet quando in vita poſſeſſoris non eſſent bona præſcripta, ſecùs verò ſi completa eſſet præſcriptio: quia tunc non tranſiret aliqua poſſeſſio in ſucceſſorem.

Quartò facit, quia ratio prohibitiua alienationis militat etiam hoc caſu, ne bona alienentur. & diminuantur, & conſeruetur memoria conſtituentis.

Quintò facit, quia titulus vel cauſa quæ eſt habilis ad transferendum dominium, ſi traditio fiat à domino in eiſdẽ caſib. titulus vel cauſa, eſt cauſa ad trãſferendam vſucapiendi conditionem: & è conuerſo, illa quæ non eſt habilis ad transferendum dominium, ſi traditio fiat à domino in eiſdem, non eſt ſufficiens ad præſcribendum ſi traditio fiat à non domino: text. eſt in l. clauibus. de contra. empt. ſed in noſtro caſu titulus habitus à ſucceſſore & poſſeſſore maioratus, non eſt habilis, ergo nec habitus à tertio. Cõfirmatur, quia ſi concluſio Bal. & communis & eius ratio procederet, ſequeretur quod etiam ſi titulus eſſet habitus ab ipſo grauato, cauſaret præſcriptionem ſaltem. 30. an. quia licet titulus non valeat, ſola bona fides & poſſeſſio per. 30.

an.

an.ſufficeret.vt in l.ſi quis emptionis. §.
1.de prę. 30. vel 40. an ſed conſequens
eſt falſum,ergo.&c.Sextò,limita & in-
tellige,prætcrquàm ſi ille tertius poſſeſ-
ſor habuit & præſcripſit prædicta bona
maioratus, vel ſubiecta reſtitutioni per
tempus immemoriale : quia tunc non
poſſunt ab eo auocari: Primò , quia non
poſſet cognoſci an ille tertius habuit p-
dicta bona ante prohibitionem vel poſt
eã: vnde meritò poterit ea retinere.Secũ
dò,quia poſſeſſio per tempus immemo
riale habet vim legitimi tituli & conceſ
ſionis : textus eſt in l. ex hoc iure.§.du-
ctus aquæ.ff.de aqua. quotid.& ęſti.cu-
ius uerba ſunt,ductus aquæ cuius origo
memoriam exceſſerit,iure conſtituti lo
co habet.text.in l.1.§.ſi. in ſi.ff. de aqua
plu.ar.tex.in l.pen.in ſi. ff.de proba. tex.
in c.hæc quippe.3.q.6.text. in c. cóque-
ſtus.3.q. 9. tex.in cap.mos antiquus.65.
diſt.tex.in c.ſuper quibuſdam.de uer.ſi-
gni.text.in c.1.de præſcriptio.lib.6.

61 Trigeſimoſeptimò principaliter quæ
ro,an bona maioratus uel prohibita alie
nari, poſſint per delictum confiſcari in
caſibus in quibus bona ueniunt confiſcã
da? & magiſtraliter & reſolutiuè dico &
teneo,quod non:imò debent reſtitui p-
ximiori ſucceſſori qui ſecundum formã
& tenorem maioratus vel vinculi repe-
ritur vocatus. Primò , quia confiſcatio
per delictum dicitur vera , & perfecta
alienatio:& valet argumentum,Iſte nó
poteſt alienare per contractum.ergo nec
per delictum:ita probat tex. ſingularis
in l.Imperator.ff.de fideicom.liberta.&
ibi expreſsè notat Bar. & doctores anti-
qui.Socinus in l.Marcellus.§.res quæ. ff.
ad Trebel. 2.colu. in fine. Secundò,pro
hac ſententia & concluſione facit text.
capitalis & expreſsus in l. 3.ff. de inter-
dict.& relega.vbi dicit tex.quod ille qui
commiſit aliquod delictum per quod
bona veniunt confiſcanda,tantùm amit
tit bona propria ſua , non verò ea quæ
habuit à genere vel à maioribus ſuis,cu
ius verba ſunt,eum qui ciuitatem ami-
ſit nihit aliud juris adimere liberis , niſi
quod ab ipſo peruenturum eſſet ad eos
ſi inteſtatus in ciuitate moreretur : hoc
eſt hæreditatem eius ad liberos,& ſi qd
aliud in hoc genere reperiri poteſt : quę
verò non à patre,ſed à genere, à ciuita-
te,à rerum natura tribuerentur,ea mane
re eis incolumia : & ibi ad hoc notat &
commendat Bar.Alberi.& communiter
doctor. Tertiò facit text. expreſſus in l.
cùm pater.§.hęreditatem.el. 1.ff.de leg.
2. vbi habetur,quòd ſi ille qui erat gra-
uatus bona poſt mortem reſtituere com
miſit delictũ per quod deportatus fuit,
non confiſcantur illa bona ſubiecta re-
ſtitutioni,ſed pertinent fideicommiſſa-
rio,cui aliàs deberet fieri reſtitutio,licet
realiter, non eſt facienda reſtitutio, do-
nec granatus delinquens naturaliter mo
riatur : ſed medio tempore debent eſſe
penes fiſcum: & ad hoc notat , & com-
mendat ibi Bar.Alb.Bal.Pau. Imo.,Cu-
ma.& communiter alij docto. Quartò
facit tex.in l.4.ff.de iure patron. vbi ha-
betur quòd iura patronatus,quæ ad hæ-
redes extraneos non poſſunt tranſire,
vt ius ſucceſſionis , vel iura obſequialia
non confiſcantur,ſed reſeruantur libe-
ris & deſcendentibus ipſius patroni con
demnati: & ibi notat Bart.& Albe.text.
in l.diui fratres.eodem ti.tex.in l. etiam.
C.de obſequijs patrono pręſtandis. tex.
in l.ſi in libertinum.ff.de bonis liber.vbi
habetur quod bona quæ ſpectant ad pa
tronum in bonis liberti non confiſcan-
tur per delictum liberti,ſed eodem mo-
do pertinent ſibi,ac ſi libertus ſua morte
deceſſiſſet.Quintò facit tex.in l. emanci
patum.§.ſi.ff. de ſenatoribus. vbi habe-
tur quod ſi auus & pater fuerunt ſena-
tores , & pater commiſſit ſit de-
lictum per quòd efficiatur infamis,non
amittit filius priuilegium ſenatoris qd
competit ſibi ex perſona aui,licet amit-
tat priuilegium quod competit ſibi ex
perſona patris. Sextò facit text. ſingula-
ris & vnicus in ſuo caſu, in l. ſi dotem.
C. de iure dotium. vbi habetur,quod ſi
pater uel extraneus ſtipulatus eſt dotem
ſibi reddi,& mulier commiſit delictum
pro-

propter quod bona eius veniunt confiſcanda, non confiſcatur illa dos patri vel extraneo debita ex ſuo contractu: & illum text. reputat unicum & non alibi in ſuo caſu Bal. ibi. 2. lect. & alij doct. ibi. & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem tenet Dinus, arguendo de feudo ad maioratum, in regula, non debet, fin. eod. in fine. de regu. iur. in 6. vbi dicit, quod ſi pater poſſeſſor feudi cómiſit delictum propter quod bona debent confiſcari, confiſcabitur illud feudum nouum quod incepit ab ipſo patre & immediatè ex eius perſona deberet filiis uel ſucceſſoribus competere: ſi vero peruenit ab auo vel ab aliis maioribus, & in conceſſione feudi ſunt vocati filij vel deſcendentes uel certę perſonæ deſignatæ, & poſſeſſor eius committat delictum per quod bona veniunt confiſcanda, non debet tale feudum in pręiudicium eorum confiſcari: idem etiam in effectu tenet Bart. in d l. tertia. de inter. & relega. 1. q. Cinus in l. ſecunda. C. de liber. & eorum libe. fin. quęſt. & ibi not. Bal. ſecunda colum. nume. primo. Sal. 2. col. nu. 8. Angel. Pau. & communiter doctores. glo. ord. & ibi Albe. Bal. & communiter doct. in l. emancipatum. §. fi. ff. de ſenato. gl. & ibi notat Paul. de Caſtro, & communiter doctores in l. adoptiuũ. §. fi. ff. de in ius vocan. Ioan. de Imo. in l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita, fi. col. & q. ff. de verbo. oblig. & ibi communiter moder. Bal. in l. qui ſe patris. 9. col. verſ. & collige. C. vnde liberi. Barto. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. 1. col. & q. ff. de damno infect. & ibi Ioan. de Imo. 2. col. num. 5. Alex. 8. col. nu. 21. & cõmuniter moder. Platea. in l. priuileg. 1. col. nu. 2. C. de decurio. lib. 10. Abbas & communiter Canoniſtæ in c. fi. extra, de feudis. Aduertédum tamen eſt, quod ſi conſtituens maioratum, vel pater faciens meliorationem, committat delictum per quod bona veniant confiſcanda, poſſet probabiliter dubitari an confiſcetur ille maioratus vel melioratio? & reſolutiuè teneo, qđ ſi tradita ſit poſſeſſio, vel aliàs actus ſit irreuocabilis ſecundum formam, & diſpoſitionem l. 44. Tauri, infra his. ll. Tauri, non poterit confiſcari: quia ius eſt iam quæſitum tertio: ſi verò non ſit tradita poſſeſſio, ſed erat reuocabilis tũc videtur quod poſſit confiſcari: quia fiſcus vniuerſaliter ſucceſſit in omnibus bonis & in omni iure condemnato competenti, vt in l. 2. C. ad legem Iu. de vi. & in l. ſi conſtante. §. fi. ff. ſoluit. mat. cum ſimi. vnde ſicut ipſe principalis conſtituens vel diſponens poterat reuocare ꝑ dictas leges Tauri, ita fiſcus tanquam eius ſucceſſor. Sed his non obſtantibus ego teneo contrarium, imò quòd non poſſit talis maioratus vel melioratio confiſcari: quia bona alteri obligata vel promiſſa quantũcunque reuocibiliter, quia donans vel promiſſor poſſit ea reuocare, non veniunt in confiſcationẽ, nec illa potentia reuocandi tranſit ad fiſcum: text. eſt ſingu. in iure in l. res vxoris. C. de dona. inter vir. & vxo. vbi habetur quod donatio quam maritus fecit vxori conſtante matrimonio, vel ècontra. non poteſt reuocari per fiſcum, licet talis maritus ſit condemnatus per delictum, & bona eius confiſcata: & ad illũ text. notat & commendat ibi Odofre. Petrus, Cinus, Iacob. But. Albe. Bal. Ang. & Salic. & illum tex. & ad hoc ſummè notat & commendat Ang. in l. ſi filius. C. de bonis proſcri. in fine. Pulchrum tamen & quotidianum dubium eſt, ſi talis poſſeſſor maioratus uel meliorationis vinculatæ, uel aliorum bonorum ſubiectorum reſtitutioni, committat grauiſſimũ & enorme crimen læſæ maieſtatis diuinæ, vel crimen læſæ maieſtatis humanæ, vel crimen neſandum contra naturam Sodomiæ, an prædicta bona maioratus uel uinculata, & ſubiecta reſtitutioni confiſcentur? in quo articulo magiſtraliter & reſolutiuè dico, quod ſi in licentia & facultate Regia dictum fuit, quòd poſſint confiſcari propter talia delicta, ſine dubio confiſcarentur. ſi verò dictum ſit quòd etiam propter talia delicta non poſſint confiſcari

non confiſcabuntur: quia in rebus & bonis ſuis potuit conſtituens vel diſponẽs apponere legem vel pactum quod voluit. argumento textus in l. Caius Seius. ff. de manu. text. in l. ſeruus hac lege. eo. tit. tex. in l. cauſam. §. puellam. eo. ti. tex. in l. 1. & per totum. C. ſi mancipium ita fuerit alienatum, vt manumittatur, vel contrà. text. in l. prima. & ſecunda. C. de iure emphy. tex. in l. fin. C. de rebus alie. non alie. text. in l. filiusfa. §. diui. cum materia. ff. de lega. 1. & in expreſſo ex iſto fundamento & ratione iſtam ſententiã & concluſionem tenet Augel. de Peru. in l. ſecũda. C. de libertis & eorum libe. 2. colum. ſi verò in licẽtia, facultate, vel in ipſa diſpoſitione non fuit dictum quod poſſint vel non poſſint confiſcari propter iſta delicta, tunc videt quòd ſi poſſeſſor commiſit aliquod ex prędictis delictis, confiſcentur prædicta bona maioratus vel ſubiecta reſtitutioni. Primò, quia talis delinquens efficitur ingratus ipſi regi vel principi, qui ſibi conceſſit prædictam licentiam & facultatem conſtituendi maioratum, & eo ipſo videtur reuocata, & remanent bona libera: vnde merito poſſint confiſcari, argumento tex. in l. fi. C. de reuocan. don. tex. in c. fi. extrà, de dona. & vtrobiq; doctor. text. in capi. 1. de natura feudi. in Vſibus feudo. vbi expreſsè dicitur, quod ſi rex vel princeps conceſſit alicui nobili vel magnati feudum, non poteſt eos prædicto beneficio priuare niſi ex culpa. & ad hoc notat & commendat Bald. & com. doct. Sed in noſtro caſu commiſit grauiſſimam culpam, & talis licentia & facultas videatur reuocata. & per conſequens bona remaneãt libera vt poſſint confiſcari Confirmatur etiam per text. expreſſum in cap. 1. §. denique. quæ fuit prima cauſa beneficij amittendi, in Vſibus feudo. vbi dicitur, quod ſi vaſſallus commiſit delictum per quod dominus principaliter offendatur, tunc feudum ad dominum reuertitur, vt habeat ſuæ iniuriæ vltionem: ſi verò commiſit delictum contra aliũ, tunc peruenit ad alios ſucceſſores qui ex forma & conſtitutione feudi reperiuntur vocati: & ad hoc notat & commendat ibi Iaco. de Bellouiſo, Bal. & communiter Feudiſtæ. Secũdò pro hac ſententia & concluſione facit quia aliàs ſi propter talia delicta bona maioratus vel ſubiecta reſtitutioni non poſſent confiſcari, præſtaretur poſſeſſoribus materia delinquendi: quia propter bona redderentur audaciores & potentiores, ergo licitè de iure etiam in his caſibus bona debent confiſcari, argumẽto tex. in l. ſi vnus. §. illud. cum. §. ſequenti. ff. de pactis. tex. in l. conuenire. ff. de pactis dotalibus. cum ſimilibus.

Tertio & principaliter facit, quia in tam nefando & grauiſſimo delicto læſæ maieſtatis diuinæ vel humanę. propter culpam parentum puniuntur filij & nepotes eorum etiam innocentes: quia efficiuntur infames & inhabiles ad officia publica, honores, & dignitates, & efficiũtur inhabiles & incapaces ad ſuccedendum: nedum ipſi delinquenti, verum ẽt omnibus alijs cõſanguineis & collateralibus ex teſtamento & ab inteſtato, & ſimiliter priuãtur ſucceſſione extraneorum ſi ab eis inſtituantur: text. eſt in l. quiſquis. §. filij vero. C. ad l. Iu. ma. tex. in Auth. Gazaros. C. de hęreticis. textus in c. ſtatutum. de hęre. in 6. Ex quo infertur, quòd licet filius nunquàm puniatur pœna æterna propter delictum patris, iuxta illud quod habetur in ſacra ſcriptura, filius non portabit iniquitatẽ patris, nec pater iniquitatem filij & illud Leuitici. Anima quę peccauerit ipſa morietur: tamen filius ſecundum legem diuinam, & humanam benè poteſt puniri temporaliter in bonis: ita expreſsè probant prædicta iura: & probat text. in ca. vergentis. in fine. extra, de hære. ibi, cũ in multis caſibus etiam ſecundum diuinum iudicium filij pro parentibus temporaliter puniantur: imò propter tale delictum lęſæ maieſtatis humanę, domus habitationis delinquentis demolitur, vt perpetuò non erigatur in perpetuã memoriam, & infamiam eius: ita probat

text.

text.in ca.fœlicis.de pœnis libro ſexto, ibi fiant habitationis eius deſertæ.&c.& idem diſponit hodie lex.ſexta.tit. 27 2. par.ergo meritò propter iſta neſanda & grauiſſima delicta,prædicta bona maioratus & ſubiecta reſtitutioni debent conſiſcari,& ſucceſſores priuari ſucceſſione:quia in hoc puniuntur temporaliter propter delictum poſſeſſoris. Sed his non obſtantibus,ego teneo contrariam ſententiam,& concluſionem,imò quod etiam in iſtis caſibus in quibus prædicta bona maioratus uel ſubiecta reſtitutioni non poſſint confiſcari,per iura & fundamenta ſuperiùs adducta,quibus probauî, quod iſta bona nullo modo poſſunt confiſcari propter delictum, nec diſtinguũt in genere delicti commiſſi. & ſimiliter in iſtis uiget & habet locum ratio prohibitionis & uoluntas conſtituentis & diſponentis. Nec obſtant fundamenta contraria quia primò non obſtat primũ fundamentum, in quo dicebamus quod talis delinquens efficitur ingratus ipſi regi vel principi, & merito poteſt licentia reuocari: quia reſpondeo quod iſta ratio vrgeret in delicto læſę maieſtatis humanę, non uerò in alijs.Item & ſecundò reſpódeo, ꝙ procederet quando ipſe rex offenſus eſſet qui conceſſit prædictam licentiam, non uerò quando alius.Item, & tertiò reſpondeo, quod dato quod eſſet ipſemet rex,poſſet reuocare prædictam licétiam,& bona confiſcare quo ad præiudicium ſolum ipſius delinquentis ingrati,& in eius uita,vt ſtatim dicemus: nõ verò quo ad alios ſequentes ſucceſſores quibus eſt quæſitum ius ex ipſa conſtitutione maioratus,iuncta licentia & facultate regia.Secundò non obſtat ſecundũ fundamentum,in quo dicebamus quod præſtaretur poſſeſſoribus materia delinquendi,quia reſpondeo,quod iſtud procederet quando delictum efficeretur impunibile, reſpectu pœnę corporalis ipſius delinquentis,vel reſpectu bonorum eius: ſed in noſtro caſu delictum eſt impunibile reſpectu aliorum bonorum ipſius conſtituentis, & diſponentis, & ſucceſſorum eius.

Tertiò non obſtat tertium fundamẽtum,in quo dicebamus quod in his neſandis & grauiſſimis delictis puniuntur filij & nepotes delinquentium inhabiles & incapaces ad ſuccedendum: quia reſpondeo quod illud procedit in ſucceſſione legali quæ defertur ex legis diſpoſitione poſt delictum commiſſum: quia priuantur ſucceſſores propter culpam parentum: ſecùs verò in ſucceſſione & diſpoſitione hominis eis debita, & acquiſita ſaltem ſpe,ex conſtitutione & diſpoſitione ipſius fundatoris quia illa nõ debet eis auferri.Vnum tamen eſt,quod modo loquamur in iſtis delictis grauiſſimis,modò in alijs,& poſſeſſor maioratus committat delictum per quod bona veniunt confiſcanda,poſſunt ẽt confiſcari bona maioratus & ſubiecta reſtitutioni pro tpe vitæ ipſius poſſeſſoris delinquentis, vt fiſcus habeat interim commoditatem & fructus prędictorum bonorum,& poſt mortem eius naturalem bona reuertantur ad eum qui ſm formã & diſpoſitionem maioratus vel uinculi debet ſuccedere:& hoc poteſt contingere qñ poſſeſſor delinquens condemnaẽ in abſentia,vel forte in præſentia & nõ imponitur pœna mortis,ſed mitior, & bonorum confiſcatio:& in expreſſo ita probat tex.ſingu.in l. Statius Florus. §. Cornelio fœlici.ff.de iure fiſci. ubi mater rogata erat poſt mortem hęreditaté reſtituere filio ſuo,& interim committit delictum per quod bona eius veniebant in confiſcationẽ, & dicit text. ꝙ ſimiliter confiſcabuntur bona ſubiecta reſtitutioni,durante uita ipſius matris condẽnatæ:& ad illum textum notat & commendat ibi Bar.Alb.& cõiter Doct.tex. in l.cùm pater.§.hęreditatem.el 1. ff. de lega.2.vbi ſi quis eſt grauatus reſtituere hęreditatem cũ moreretur filijs ſuis,vel his quib.voluiſſet,& per delictum ſit deportatus,non amittit ius eligendi antè mortem naturalẽ, neque antecedit dies fideicommiſſi, ſed interim fiſcus habebit

bebit bona, commoditatem, & fructus eorum: & ad hoc notat, & commendat ibi Bartolus, Albericus, Baldus, Paulus, Imola, & communiter Doctores. text. in lege. peto. §. prædium. eodem titulo, vbi habetur quòd ſi bona hęredis grauati poſt mortem reſtituere capiuntur pro aliquo debito, & contra eum fit executio, poſſunt etiam capi bona ſubiecta reſtitutioni durante vita hæredis grauati, & in eis fieri executio: & ad hoc notat, & commendat ibi Bartolus, Albe. & doctores antiqui: & reputat, ſingularem. Pau. & Ioan. de Imo. text. in l. ex facto. §. ex facto in fin. ff. ad Trebell. ibi, maximè cum etiã bona ſua quodam modo cum ſua cauſa fiſco ſint vendicanda: & ad hoc notat, & commendat ibi Barto. Albe. Ang. Paul. Ioan. de Imo. & communiter doctores: textus in l. cum fiſco. ff. ad Sylla. tex. in l. Caius Seius. ff. de manumiſſionibus, & ibi notat Alberi. text. in l. ſi poſtulauerit. §. iubet. ff. de adulte. vbi habetur quod fructuario condemnato, confiſcatur commoditas vſusfructus: & ibi expreſsè notat Barto. & alij docto. tex. in l. ex ea parte. §. in inſulam. ff. de verb. oblig. tex. valde notabi. & expreſſus in c. 1. §. fi. de capitulis Conradi. in uſibus feu. vbi habetur quod ſi poſſeſſor feudi cõmiſit delictum per quod bona confiſcantur, non debet confiſcari feudum, ſed benè poteſt confiſcari commoditas, & perceptio fructuum per tempus vitæ ipſius poſſeſſoris delinquentis, & ad hoc notat, & commendat ibi Bal. Andr. de Iſernia, & communiter Feudiſtæ.

Confirmatur etiam, quia poſſeſſor maioratus durante eius vita, benè poteſt per contractum alienare vel obligare fructus bonorum maioratus, vel ſubiectorum reſtitutioni, vt latè, & notabiliter ſuprà dictum eſt, ergo ſimiliter poterit eos per delictũ alienare: & in expreſſo iſtam ſententiam, & concluſionem, licet non ſic fundatam, tenet Paul. de Caſt. in lege. filiusfamilias. §. diui. ff. de lega. 1. tertia col. & ibi alij Docto. præcipuè Ambro. de Opizo. 21. col. num. 36. Ang. de Peru. & ibi alij Doctores in l. Papinia. §. meminiſſe. ff. de inofficio. teſta. prima col. in fi. Specu. in tit. de feudis. §. quoniam. verſ. 40. quæritur. Platea in l. 1. 2. col. in fi. C. in pœnis fiſcalibus crediti tores præferri. Pal. Ru. in ſua repetitione. fol. 75. §. 38. 2. col. nu. 4. verſ. ex quibus, & iſta opinio debet teneri in iudicando, & conſulendo, licet contrarium teneat latè doctor Segura in repetitione. l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vulg. & pu. fol. 33. 3. col. verſ. 1. con. motus præcipuè per text. innctã gl. ſingu. in d. l. cùm pater. §. libertis. ff. de lega 2. vbi habetur quod ſi bona expreſsè prohibita alienari, de facto alienentur per poſſeſſorem, ſtatim veniunt ad ſequentem in gradu: ergo eadem ratione, & à fortiori veniẽt quando alienãtur per delictum: ſed huic fundamento iam reſpondi ſuprà: & ante doctorem de Segura ita tenet Alex. de Imo. in conſ. 23. 1. vol. conſiliorum. Quod tamen ſingu. limita, & intellige, prætereà quàm ſi per diſponentem fit dictum, quod prædicta bona nullo modo poſſint alienari, nec per momentum penes alium reſidere, ſed quòd facta vel attentata alienatione vel delicto, ſtatim tranſeant in ſequentem ſucceſſorem: quia tunc bona non tranſirent in fiſcum durãte vita condemnati, etiam quo ad commoditatem vel perceptionem fructuũ, ſed ſtatim debent peruenire ad ſequentẽ proximum ſucceſſorem: & à fortiori quã expreſsè per diſponentem dictum ſit quòd prædicta bona non tranſeant in fiſcum, etiam quo ad fructus durante vita condemnati, ita probat tex. ſingu. in l. Imperator. ff. de fideicommiſſ. liber. ubi habetur quòd ſi teſtator legauit alicui certos ſeruos ſuos, ea lege, & cõditione ne alicui alij ſeruiant, ſed continuò ſint penes ipſum legatarium, & talis legatarius cõmiſit delictum quòd bona eius debeãt publicari, nõ dent publicari prædicti ſerui & durante vita cõdemnati, ſed ſtatim dent manumitti: & ad hoc notat, & commendat ibi Bart. & communiter doctores,

ſegura in dicto loco, & Alex. in dicto conſi. Item adde quod etiam ſi de iure bona maioratus deberent confiſcari pp delictum in, prædictis caſibus grauiſſimis læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanę, vel contra naturam, tamen illud deberet intelligi propriè in bonis maioratus vinculatis cum principis licentia & facultate: non verò ex hominis diſpoſitione, & legis permiſſione, vt in melioratione tertij, & quinti, quę ſecundum formã & diſpoſitionem harum legum Tauri poteſt fieri, vel in bonis eorum qui propter defectum liberorum, ea relinquunt vel donant extraneis: quia hoc caſu vidétur ceſſare iura & fundamenta ſuperius adducta. Ex quo videtur inferédũ, quod ſi fortè fiat maioratus cum principis licétia & facultate, tàm de bonis tertij, quã de alijs, & in facultate dictum ſit, quòd prædicta bona perdantur per illa tria delicta grauiſſima, vt aliquando ſolet dici & poni in facultate regia, benè confiſcabuntur alia bona in dictis caſib. ſed non tertium bonorum, in quo per has ll. Tauri potuit pater conſtituens maioratum diſponere. & ſimpliciter & indiſtinctè ꝓhibere alienationem: & iſtam opinioné vidi teneri ab aliquibus peritiſſimis viris in iſto regno, ſed ego teneo contrarium, imò quòd indiſtinctè omnia bona perdantur & confiſcentur, tàm ea quæ reſpiciunt tertium bonorum, quam alia: quia diſponens non eſt uſus facultate cõmuni legum Tauri, ſed facultate particulari regia, cum eius qualitatibus: vnde omnia bona fuerunt vnica & receperũt illam nouam qualitatem, vt cenſeantur bona maioratus, & per conſequens recipiant naturam, qualitatem, & effectum eius: quia qualitas vel accidens ſuperueniens in re vel aliquo ente, conſtituit ré diuerſam, & facit eam alterius ſpeciei, & amplius non conſideratur de per ſe, adeò quòd talis qualitas vel ſolennitas quę requiritur ad perfectionem actus, efficitur eiuſdé naturę cum ipſa re: & cõſummato iam effectu, licet illa qualitas ceſſet, non deſinit res vel actus habere naturam ſibi in formatam ratione qualitatis adiunctę: ita probat tex. in l. Iulianus. §. ſi quis rem. ff. ad exhibendum. textus. in l. Labeo. ff. de uerbo. ſignifica. text. in l. penult. §. ſi. ff. de verbo. obligatio. text. in l. ſi vnus. ff. de ſerui. ruſti. præ. text. in l. hæredes. §. an ea. ff. fami. erciſ. tex. iuncta ſententia Bartoli, & communi, in l. ſi. ver ſic. pen. C. ad Tertu. text. in l. ſi. C. com. de ſucce. text. in l. ſi. §. ſilijs autem. C. de bonis quæ libe. text. in l. item illa. §. 1. ff. de conſti. pecu. tenet ét & declarat optimè Bal. & communiter doct. in l. 3. C. de vſufruct. Vnum tamen eſt, quòd ſi cõſtituens maioratum expreſsè dixit quòd tertium bonorum non perdatur, vel cõfiſcetur etiã propter illa tria delicta, nõ confiſcabuntur, etiam ſi in facultate regia dictum ſit quod bona maioratus cõfiſcentur propter illa delicta: quia ipſe diſponens potuit vti facultate harum legũ, ſi ita expreſsè cauit, & proteſtatus eſt: quę omnia nota, quia ſunt ſingularia quotidiana, & vtilia.

T E X, X L I.

MANDAMOS quel mayorazgo ſe pueda prouar cõ la eſcriptura de la inſtitucion del con la eſcriptura de la licentia del rey que la dio ſeyendo tales las dichas eſcripturas que hagan fe: o por teſtigos que depongan en la forma quel derecho quiere del tenor de las dichas eſcripturas: y aſſi miſmo por coſtumbre immemorial prouada cõ tas qualidades que concluyan los poſſedores auer tenido y poſſeydo aquellos bienes por maoyrazgo: es a ſaber que los hijos mayores legitimos y ſus deſcendentes ſuccedian en los dichos bienes por uia de

 mayo-

mayorazgo caſo que el tenedor del dexaſſe otro hijo, o hijos legitimos ſin darles los que ſuccedian en el dicho mayorazgo alguna coſa, o equiualencia por ſucceder en el: y que los teſtigos ſean de buena fama: y digan que aſſi lo vieron ellos paſſar por tiempo de quarenta annos: y aſſi lo oyeron dezir a ſus mayores: y ancianos que ellos ſiempre aſſi lo vieran y oyeran: y que nunca vieron ni oyeron dezir lo contrario: y que dello es publica boz y fama, y comun opinion entre los vezinos y moradores dela tierra. Id eſt: *Pręcipimus erga maioratum, vt eius inſtitutionis ſcriptura probari poſſit per ſcripturam licentiæ Regiæ qui illam dedit, modo prędictę ſcripturæ ſint tales vt fidem faciant: aut per teſtes qui in ea forma deponant, de tenore ipſarum ſcripturarum, quam ius requirit: Item per morem immemorabilem* ✱ *comprobatum eis qualitatibus quę concludant veteres habuiſſe & poſſidiſſe ea bona pro maioratu, videlicet, quod filij legitimi maiores natu & eorum deſcendentes ſuccedebant in prędictis bonis ratione maioratus, caſu quo illius poſſeſſor reliquerit alium filium aut filios legitimos quibus ſuccedentes in maioratu nihil dabant in compenſationem pro ſua in eo ſucceſſione. Et vt teſtes ſint bonę famę, & dicant, ſe ita vidiſſe fieri per tempus quadraginta annorum: & ſic audiuerunt dici à ſuis maioribus & ſenioribus qui illud ſemper ſic viderint & audiuerint. Et quod viderint nec audiuerint contrarium: cuius etiam ſit publica vox & fama, & communis opinio inter vicinos, & incolas terrę.*

✱ Sic H. id eſt, antiquiſſimum cuius initij vix extet vlla memoria.

SVMMARIVM.

1 *Quomodo probetur maioratus?*
2 *In conſtitutione maioratus, an requiratur ſcriptura pro forma?*
3 *Quando ſcriptura perdita eſt, licet pro forma requiratur, an probetur per teſtes?*
4 *Cõſuetudo praſcribitur per decẽ annos.*

LEX LXI.

1 Nota diſpoſitionem huius textus. qualiter probetur maioratus: ex qua no. ſequentes con. Prima con. quod maioratus requirat licentiã Regiã ad cõſtitutionẽ eius. Secunda con. quòd nõ extantibus prædictis ſcripturis, probatur per teſtes qui deponant de earum tenore. Tertia concluſio, quod his deficientibus & nulla interueniente ſcriptura nec probatione earum, probatur maioratus per teſtes qui deponant de conſuetudine immemoriali quòd anteceſſores habuerunt & poſſederũt illa bona per viã maioratus, & ſemper maior præterebatur alijs. Quarta cõcluſio, quod hoc caſu teſtes neceſſariò & pro forma debent eſſ bonæ opinionis & famæ. Quinta cõcluſio, quod prædicti teſtes debent deponere ad minus ſe ità vidiſſe per tempus 40. annorum. Sexta concluſio, quòd vltra prædicta, teſtes etiam dicant & deponant ſe ita audiuiſſe à ſuis maioribus & ancianis, & quod ita ſe habet, publica uox & fama, ꝙ nunquam viderunt nec audierunt contrarium.

2 Ex quibus infertur, quod ſicut regulariter in alijs actibus non requiritur ſcriptura

tura pro forma & ſolénitate eorum, ſed
tantum ad faciliorem probationem, ita
eodem modo in conſtitutione maiora-
tus: & probat tex. in l. in exercendis, & p
totum. C. de fide inſtrum. text. in l. pri-
ma. & per totum. ff. eod. tit. tex. in c. pri-
mo. & per totum, extra, eod. tit. Confir-
matur etiam, quia pro eſſentia & validi-
tate legis non requiritur ſcriptura, ſed
tantum ad faciliorem probationem, &
poſſet probari per teſtes argumento tex.
in capit. conſuetudo. prima diſtinct. tex.
in §. pro non ſcripto. Inſtitu. de iure na-
tu. gen. & ciui. textus in capit. primo. de
iure iu. lib. ſexto. text. in capit. primo, de
renun. eodem lib. & tenet Ioan. And. in
regula, nemo poteſt. de regu. iur. in ſex-
to. Anton. Abb. Imo. Felin. & moderni
in rubrica de conſtitu. Item etiam con-
firmatur, quia gratia, priuilegium vel li-
centia regis, principis, vel ſummi ponti-
ficis, non requirit ſcripturam pro forma
& ſubſtantia eius, ſed tantum pro faci-
liori probatione, argumento prædicto-
rum iurium: ex quo infertur ꝙ ſi Rex,
Princeps, vel ſummus Pontifex cóceſſit
alicui gratiam vel priuilegium, & ante-
quam ſit de ea facta ſcriptura decedat &
moriatur, nō expirat nec finitur ſi per te
ſtes vel alio modo poſſit probari, & de-
bet denominari ab illo predeceſſore &
non à ſucceſſore: ita ſingu. Bald. in l. hu-
manum. C. de legibus fin. colum. & quæ
ſtione, qui reputat notandum & mente
tenendum: & ſequuntur ibi commun.
doct. & latè Felinus quem vide in rubri-
ca. de conſtit. tertia colum. num. 5. Item
confirmatur, quia quando aliquis actus
ponitur in ſcriptura, modò requiratur ꝓ
forma, modò non, ſi illa perdatur vel nō
inueniatur: benè poteſt eius tenor pro-
bari per teſtes: ita probat textus. in cap.
Albericus. de teſtibus. & ibi commu. opi
nio. textus. in cap. ſicut. de re iud. textus.
in ca. cum olim. de priui. vbi expreſsè di
ſponitur quod priuilegium deperditum
probatur per teſtes: & ibi commu. opi.
tenet etiam Barto. in l. 1. ff. ſi. cer. peta. 5.
col. nu. 26. & ibi communiter moderni.

3 Et adde quod regulariter de iure cō-
muni perdita ſcriptura modò eét requiſi
ta pro forma, modò non, ita demum ꝓ
batur per teſtes, quando concurrunt ſe-
quentia, ſcilicet, ut probetur caſus amiſ-
ſionis. Item quod teſtes probent de teno
re eius. Item quòd probentur ſubſtantia
lia ibi eſſe contenta, ſcilicet, locus, dies,
ſignum tabellionis vel notarij: & quod
apparebat ſine aliquo vitio falſitatis. Itē
quòd teſtes ſuper hoc deponentes ſint
periti literarum, vt doctores, aduocati,
tabelliones vel notarij: quia ſi eſsét alij,
tantum probarent ſemiplene: ita probat
text. notab in materia, in capit. cū olim.
de priuil. & ibi gl ordi. Abb. & commu-
niter doct. text. in Authen. ſi quis in ali-
quo documento. C. de edendo. & ibi cō-
mu. doct. tex. in l. fina. C. de fide inſtru.
tenet Pau. & docto. in l. ſicut iniquum.
C. de fide inſtru. & in alijs locis ibi alle-
gatis per eos. neceſſario ita debet intel-
ligi & ſuppleri iſta noſtra lex, inquan-
tum dicit, O por teſtigos quel depongā
en la forma quel derecho quiere del te-
nor de las dichas eſcripturas.

Item adde ad l. noſtram, ꝙ licet regu-
4 lariter omnis conſuetudo inducatur &
præſcribatur per decem annos, ſine di-
ſtinctione aliqua ꝙ ſit inducta in præ-
ſentia vel abſentia, quia ciuitas vel po-
pulus ſemper eſt præſens, vt in l. de qui-
bus. ff. de legi. & ibi Barto. in repeti. 3. q.
princ. nu. 14. Alb. Bal. Pau. & com. doct.
& in l. 1. & per tot. C. quę ſit longa con-
ſuet. de cuius probatione teſtes debent
deponere de actib. illo medio tempore
geſtis, ex quibus reſultet conſuetudo:
& non ſufficit dicere hanc eſſe cóſuetu
dinē in tali caſu, niſi teſtis ſit literatus
vel aduocatus vel procurator expertus:
quia peritis eſt credendum in arte ſua,
argu. tex. in l. 1. ff. de ventr. inſpi. & in l.
ſemel. C. de re militari. lib. 12. tamen in
noſtra l. & materia eius, quando non re
peritur ſcriptura maioratus, conſuetudo
eius debet probari per formam & mo-
dum, de quibus hic.

TEXT. XLII.

ORDENAMOS y mandamos que la licencia de Rey para hazer maiorazgo proceda al hazer mayorazgo de manera que aunque el Rey de licentia para hazer mayorazgo por virtud de le tal licentia no ſe confirme el mayorazgo que de antes eſtuuiere fecho, ſaluo ſi en la tal licentia expreſſamente ſe dixiſſe que aprouaua el mayorazgo que eſtaua fecho. Id eſt. *Ordinamus & præcipimus ut in Regia licẽtia ad inſtitutionẽ maioratus ita procedatur in illius inſtitutione, ut quamuis Rex eam dederit, uirtute eius licentiæ, maioratus qui antea erat inſtitutus, non confirmetur, niſi in ea licentia expreſsè dicatur, approbari maioratum iam inſtitutum.*

SVMMARIVM.

1 *Quando aliqua forma requiritur in actu, requiritur quod præcedat.*

2 *Aliquando forma quæ requiritur in actu poteſt concedi poſt actum geſtum, & ualebit actus.*

3 *Si maioratus ſit conſtitutus, & in eodem die eſt impetrata licentia in dubio, an uideatur præceſſiſſe?*

4 *Si eodem die eſt facta filiæ melioratio, & in eodem die filius emancipetur, an uideatur præceſſiſſe emancipatio?*

LEX. XLII.

NOTA ex iſta lege, quod licentia & authoritas regia debet præcedere in conſtitutione maioratus, & non ſufficit quod ſubſequatur, niſi expreſsè per principem dicatur, quod confirmetur maioratus anteà factus, & ordinatus.

1 Ex qua etiam nota, quod quando aliqua forma vel ſolennitas requiritur in actu, oportet quod illa præcedat & non ſubſequatur: quæ quidem lex, & eius diſpoſitio confirmatur ex ſequentibus. Primò quia licentia & conſenſus patris ut filius adeat hæreditatem debet præcedere: text. eſt in l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acquiren. hæred. & ibi glo. ordin. Bartol. & communiter doct. Secundò confirmatur, quia licentia & conſenſus patris ad hoc ut filius poſſit eſſe in iudicio, debet præcedere, & non ſequi: tex. eſt in l. fin. §. neceſſitate. C. de bo. quæ libe. & ibi glo. ord. Bald. & communiter doctores. Tertiò confirmatur, quia authoritas tutoris vel curatoris in actu geſto à pupillo vel adulto, debet pcedere & in ipſomet actu interponi: nõ verò ſufficit ex poſt facto: tex. eſt in l. obligari, §. tutor. ff. de author. tuto. text. in §. tutor. aũt. Inſt. de autho. tut. Quartò confirmatur, quia decretum iudicis in alienatione rerum immobilium, minoris dẽt præcedere & nõ ſubſequi: tex. eſt in l. 1. & per tot. ff. de rebus eorũ. tex. in l. 1. & per tot. C. de pri. mino. Quintò confirmatur, quia mandatum regulariter ſemper debet præcedere actum: text. eſt in l. ſi verò non remunerandi. §. poſt. ff. mandati. & ibi glo. ordi. & cõmu. doct. Sextò confirmatur, quia licet miles condemnatus de crimine militari poſſit teſtari, & de bonis ſuis diſponere, quando ſibi permittitur & conceditur à iudice, tamen debet intelligi qũ permittitur & reſeruatur in ipſa ſententia, & non poſtea, text. eſt in l. & militibus. C. de mili. teſt. & ibi glo. ord. & cõmu. opi. tex. in l. cùm hic ſtatus. §. ſi miles. ff. de dona. inter vi. & vxo. & ibi ẽt gl. or. & com. opi. & ex his videbatur inferendum quod hodie in noſtro regno licentia mariti, quæ requiritur in actib. & contractib. vxoris deberet præcedere

& non

& non ſubſequi, ſed contrarium diſponit lex. 58. infrà eo. Sed aduertēdum, ꝙ contra pdicta facit tex. ſingu. in iure, in l. ſi quis filio exhæredato. §. irritum. verſ. qua rōne. ff. de iniuſto rupto. vbi diſponitur, ꝙ ſi inhabilis ad teſtandū impetrauit à principe licentiā, & facultatem teſtandi, nedum poterit teſtari, ſed ēt confirmatur teſtm̄ antea factū, tpe inhabilitatis: & ad hoc notat & cōmendat gl. or. Bar. & cōiter doctores, ex quo text. inferuntur aliqua notanda & veilia. Primò infertur, ꝙ ſi emphyteuta vel feudatarius uendidit rem irrequiſito dn̄o, & incidit in pœnam cōmiſſi, & poſtea dn̄s requiſitus conceſſit licentiam, confirmatur venditio antea facta ſine eius conſenſu, & licentia, & excuſatur à pœna. Secundò infertur, quod licèt nemo poſſit facere molendinum in flumine nauigabili ſine licentia principis, tn̄ ſi fecit & poſtea impetrauit prædictam licentiam confirmabitur molendinum antea factum: Tertiò infertur, ꝙ ſi Papa conceſſit alicui clerico licentiā vt poſſit teſtari de fructib. beneficiorū ſuorum, talis licentia extenditur ad teſtamentum iam factum. Quartò infertur, ꝙ licet nemo poſſit habere duo beneficia curata incompatibilia ſine licentia Papæ, tn̄ ſi quis habeat prædicta beneficia, & poſtea impetrauit licentiam, valet & tenet diſpenſatio, vt poſſit illa retinere, ita ſingu. Pau. de Caſt. in d. §. irritum. & ibi Imol. & alij docto idē Pau. in l. & militib. C. de mili teſta idem Pau. & alij doctores. in l. ſi iā facta ff. de cōd. & de. Iaſ. in l. quo minus. de flumi. 21. q. nu. 128. Quintò infertur, ꝙ ſi quis impetrauit à ſummo pontifice certam præbēdam vacaturam, & tpe conceſſionis iā erat vacans, valet & tenet impetratio & poteſt retineri: ita gl. not. & ord. in Clementi. prima in verbo notitia de conce. præb. glo. in capitu. ſi poſtquàm, de pb. in ſexto & ibi Domin. & doct. Sextò infertur, maxima declaratio ad l. 4. ſuprà his. ll. Tauri, vbi habetur quod condēnatus ad mortē pōt teſtari, certè ſi tēpore quō emanauit illa lex, quis haberet teſtm̄ factum, ualeret & confirmaretur: ſed ſuſtinēdo noſtrā lege & primo ex ea adducta in confirmationē dico, quod nō obſtat tex. in d. §. irritum. uerſiculo, qua ratione. quia procedit qn̄ ex certa ſcientia teſtatoris uel cōcedentis datur & cōceditur licentia, & actus pendet à ſua ſola voluntate: quia cum actum poſſit de nouo facere, à fortiori confirmare, & approbare: ita ſingul. Cinus, in lege ſi iā facta. de cond. & demonſt. & Imola, Speci. & alij doct. idem Cinus in l. cū vxori. C. quan. dies lega. ce. de quo per doct. ibi. & per Alex. in l. Titius. §. Lucius. de liber. & poſthum. & per Iaſ. in d. l. quo minus. de flumin. 21. q. nu. 128.

3 Quæro tamen ſi eodē die ſit factus & conſtitutus maioratus, & eodem ſit conceſſa licentia & facultas regia, & non cōſtet nec appareat quod eorum præcedat, an ualebit & tenebit maioratus & conſtitutio eius? & breuiter & reſolutiuē ego teneo q d ſic, & quod pſumitur licētiā regis pceſſiſſe: & hoc tali fundamento & rōne, quia qn̄ in aliquo actu duo vel plura concurrunt quorū vnū requiritur de neceſſitate qd̄ pcedat & nō appareat de prioritate uel poſterioritate, ſ p pſumit illud pceſſiſſe qd̄ requirit de neceſſitate, pro forma & validitate illius actus: tex eſt notab. & ſubtilis in l. cū in teſtō. §. hæc verba. ff. de hære. inſti. cuius uerba ſunt, hæc uerba Publicus, Marcus, & Caius inuicē ſubſtituti hæredes mihi ſunto, ſic interpretanda ſunt, vt breuiter videat̄ teſtator tres inſtituiſſe hæredes, & inuicē eos ſubſtituiſſe. & ibi notat Cir. & antiqui, Bald. Imo. & alij docto. tex. etiam ſimil. & expreſſius in l. ſecunda, § prius, uerſic. ſed ſi quis ita. ff. de vulga. & pupilla. pro qua ſententia & conclu. eſt gl. ſingul. & expreſſa in Clementina. de reſcript. & commu. doct. facit doctrina Ariſt. in prædicamentis. vbi dicit quod illud eſt prius altero, à quo non conuertitur continentia ſubſiſtendi. Ex qua regula & conclu. generica infero ſequentia.

4 Primò infero quòd ſi eodem die appareat donatio vel contractus inter patrem,& filium,& ſimiliter emācipatio: & non appareat de hora vel tempore, præſumitur quod præceſſit emancipatio,quia requiritur pro validitate actus. ita Bald.Angel.Imol. & commun. doct. in d.l.cum in teſtamento. §. hæc verba. Secundò infero,quòd ſi eodem die appareat de contractu, & alienatione minoris ſuper re immobili, & decreto, & licentia iudicis ſuper eo, & nō appareat de prioritate,& poſterioritate,præſumitur decretum, & licentiam iudicis præceſſiſſe. Tertiò inferò, quod ſi eodē die appareat hæreditas alicui delata ex teſtamento vel ab inteſtato, per mortem alicuius, & ſimiliter aditio hæreditatis, & præſumitur priùs hæreditas delata quàm aditio eius,cum aliàs aditio non valeat antequā hæreditas ſit delata, vt in l. qui hæreditatem,& in l neminem,& in l.hæres inſtitutus,cum ſimili.ff.de acquirend. hered Quartò infero,quod ſi eadem die fiat appellatio:& commiſſio appellationis præſumitur quod præceſſit appellatio.Item poteris inferre ſingularia in noſtro iure communi,& regio.

TEXT. XLIII.

LAs licencias que nos auemos dado, o dieremos de aqui adelante, o los Reyes que deſpues de nos vinieren para hazer moyorazgo.no eſpiren por muerte del Rey que las dio, aunque aquellos e quien ſe dieron no ayan vſado dellas en vida del Rey que las concedio. Id eſt: *Licentiæ inſtituendorum maioratuum à nobis hactenus conceſſæ aut concedendę in poſterum aut à Regibus poſt nos venturis, non expirent per conceſſoris mortem,etiamſi ij qui acceperunt, non fuerint vſi viuente Rege qui eas conceſſit.*

SVMMARIVM.

1 *An licentia principis expiret morte ipſius.*

LEX. XLIII.

NOTA ex iſta lege quòd licentia regis vel principis alicui conceſſa ad conſtituendum maioratum, non expirat nec finitur morte eiuſdem regis vel principis concedentis, quamuis ille cui fuit conceſſa non ſit vſuſca. in vita concedētis: & confirmatur noſtra lex, & eius diſpoſitio,quia regulariter conceſſio, gratia, vel priuilegium principis eſt perpetuū, licet decedat re integra antequàm ſit executioni mandatum:textus eſt in capit. ſi ſuper gratia. de officio delegati. lib 6.& ibi gloſſ. ordin. & communiter doct.text.in c.ſi gratioſè,de reſcriptis.in 6. vbi diſponitur quod ſolùm quando exprimitur ad vitam vel volūtatem,expirat per mortem:ſecùs verò ſi ſimpliciter vel in dubio, quia ſemper durat perpetuò,etiam ſi cauſa propter quam fuit cōceſſum expirauit, & ſit extincta:& ibi notat Dominicus,Ancharanus, & commu.docto.text.in cap.ſi.de precarijs,vbi habetur,quod licet precarium ſit reuocabile per expreſſam voluntatem concedentis, tamen non finitur morte, facit etiam text.in l.1. ff.de conſtitu. princip. tex.etiam in l.Imperialis. §. 1. verſ. ſed & ibi notat Bart.& alij doct.Cætera tamen circa iſtam l. & materiam eius pertinentia vide in l.40.ſuprà eod. & ad ibi dicta me remitto.

TEXT.

TEXT. XLIII.

EL que hiziere ſegundo mayorazgo aunque ſea con autoridad nueſtra:o de los Reyes que de nos vinieren,ora por via de contrato, ora en qualquier vltima voluntad deſpues de hecho, pueda lo reuocar a ſu voluntad,ſaluo ſi el que lo hiziere por contrato entre biuos ouiere entregado la poſſeſſion de las coſas,o coſa contenidas en el dicho mayorazgo a la perſona en quien lo hiziere, o a quien ſu poder ouiere, o le vuiere entregado la eſcriptura dello ante eſcriuando,o ſi el dicho cõtrato de mayorazgo ſe ouiere hecho por cauſa onoroſa cõ otro tercero aſſi como por via de caſamiẽto,o por otra cã ſemejãte,que en eſtos caſos mãdamos que no ſe pueda reuocar:ſaluo ſi en el poder de la licẽtia q̃ el Rey le dio eſtuuieſſe clauſula para que deſpues de hecho lo pudieſſe reuocar, o que al tiẽpo que lo hizo el quam lo inſtituyo reſeruaſſe en la miſma eſcriptura que hizo del dicho mayorazgo el poder para lo reuocar, qua en eſtos caſos mandamos que deſpues de hecho lo pueda reuocar. Id eſt: *Qui ſecundum inſtituerit maioratum, etiam noſtra auctoritate, aut Regum noſtrorum ſucceſſorum, ſiue ratione, poſſit inſtitutum reuocare ſuo arbitratu, niſi qui per contractum inter uiuos illum inſtituerit, rei aut arum rerũ in Maioratu, cõtentę poſſeſſionem tradiderit ei in quo illum conſtituit, aut alteri poteſtatem ſuam habenti, aut illius ſcripturam coram tabellione: Aut ſi prædictus contractus maioratus factus fuerit propter cauſam oneroſam cum alio tertio, ut ratione matrimonij, aut propter ſimilem aliam cauſam. Nam in eiuſmodi caſibus præcipimus ut reuocare non poſſit, niſi in poteſtate licentiæ à Rege conceſſæ, eſſet clauſula, ut inſtitutum poſſet poſtea reuocari, aut ſi qnam ſuit inſtitutum, inſtitutor in eadem inſtitutionis ſcriptura reſeruaſſet ſibi poteſtatem eum reuocandi: nam in eiuſmodi caſibus præcipimus ut reuocare illum poſſit.*

NOTA LEX. XLIIII. diſpoſitionem huius text. cuius materia declaratur in lege. 17. ſuprà eodem, & ideo hic non repeto.

TEXT. XLV.

MANDAMOS que las coſas que ſon de mayorazgo ago ra ſean, villas, o fortalezas: o de otra qualquier calidad que ſean, muerto el tenedor del mayorazgo, luego ſin otro acto de reprehenſion ſe traſpaſſe la poſſeſſion ciuil y natural en el ſiguente en grado, que ſegun la diſpoſicion del mayorazgo deuiare ſucceder en el aunque aya otro tomado la poſſeſſion dellas en vida del tenedor del maiorazgo, o el muerto, o el dicho te-

nedor

nedor le aya dado la poſſeſſion dellas. Id eſt: *Præcipimus vt res quæ ſunt maioratus, ſiue oppida ſint, ſiue arces, aut cuiuſuis alterius qualitatis, defuncto maioratus poſſeſſore, ſtatim abſque vllo alio reprehenſibilis poſſeſſionis actu, ciuilis, & naturalis poſſeſſio transferatur in ſequentem in eo gradu, qui iuxta diſpoſitionẽ maioratus ſucceſſurus in eo eſt, etiam ſi quiſquam alius poſſeſſionem earum (arcium ſiue oppidorum) viuente maioratus poſſeſſore cœperit, aut defunctus ſiue poſſeſſor earum poſſeſſionem ei tradiderit.*

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio naturalis, & ciuilis per legem ipſo iure tranſit in ſucceſſorem maioratus*

2 *Dominium primeuo iure naturali nemini quærebatur, ſed ſimplicis vſus ratione omnia erat communia.*

3 *Dominium in rebus vacantibus à iure ciuili non eſſe immutatum.*

4 *Quibus modis acquiratur dominium de iure ciuili in rebus immobilibus?*

5 *Definitio dominij.*

6 *Quid ſit detentatio?*

7 *In quibus actibus quæratur tantum ſola nuda detentatio?*

8 *Quando res traditur ex cauſa vel titulo non habili ad transferendum dominium tunc quæritur detentatio.*

9 *Quando iudicis autoritate cauſa cuſtodiæ vel iuris ſui conſeruandi datur aliqua res mea, quæritur detentatio.*

10 *Quando perſona eſt incapax poſſeſſionis, tunc in eũ tranſit detentatio. vt in ſeruo.*

11 *Quando quis tantum habet detentationem in re, an poſſit vſucapere, & an habeat remedia poſſeſſoria ſi turbetur in detentatione?*

12 *Si detentator turbetur in ſua detentatione, an habeat officium iudicis nobile?*

13 *Si verus dominus poſſeſſionis ſit præſens, an detentator poſſit iſtud officium iudicis intentare?*

14 *In detentatione iuris incorporalis, an detentatori competat iſtud officium iudicis?*

15 *Iſta detẽtatio facti, an retineatur animo in abſentia?*

16 *Si detentator ſit in conſpectu, vel del proximo, an conſeruet detentationem?*

17 *Quid ſit poſſeſſio & eius definitio.*

18 *Poſſeſſio an dicatur ius?*

19 *Quotuplex ſit poſſeſſio.*

20 *An in quærenda poſſeſſione requiratur cauſa vel titulus?*

21 *In acquirenda poſſeſſione per actum fictum, an requiratur cauſa vel titulus?*

22 *Intellectus ad textum in l. qui bona fide. ff. de acquirenda poſſeſſione.*

23 *Ex inutili, & inualido contractu, an trãſferatur poſſeſſio?*

24 *Si quis tradat poſſeſſionem alteri, & illi non poteſt quæri ex legis diſpoſitione, an tradens perdat ſuam poſſeſſionem?*

25 *An ex contractu facto à minore ſine decreto transferatur poſſeſſio?*

26 *Si bona maioratus alienantur, an in accipientem tranſeat poſſeſſio.*

27 *Contractus ſimulatus an valeat? & ſi ex tali contractu ſequatur traditio, tranſeat poſſeſſio?*

28 *An tradens poſſeſſionem ex contractu ſimulato perdat poſſeſſionem vel non?*

29 *An ex inutili & inualido contractu trãſferatur poſſeſſio per actum fictum?*

30 *Quando contractus principalis non valet, an valeat aliqua clauſula in eo poſita?*

31 *Contractus licet ſit inualidus, tamen ſi habet ſpem conualeſcentiæ, bene poteſt ex tali contractu transferri poſſeſſio.*

32 *Per quos actus quæretur poſſeſſio.*

33 *An requiratur ſemper corpus, & animus ad quærendum poſſeſſionem?*

34 *Actus corporei qui dicantur naturales?*

35 *Ad hoc vt quæratur poſſeſſio in toto fundo, an ſufficiat intrare unã glebã fundi?*

Intel-

36 *Intellectus ad text. in l. 3. ff. de acquiren. poſſeſſ.*

37 *Quibus modis quæratur poſſeſſio in ſeruitutibus, & iuribus incorporalibus?*

38 *Si ſunt plures fundi diuerſi & diſtincti, an per ingreſſum vnius fundi quærantur omnes alij fundi?*

39 *Si quilibet fundus ſuo diſtincto nomine nominatur, an per ingreſſum vnius quæritur poſſeſſio in omnibus, licet omnes ſint eiuſdem naturæ, & qualitatis?*

40 *Si quis quærat poſſeſſionem domus, an per hoc uideatur quærere poſſeſſionẽ in oĩb. rebus mobilibus in domo exiſtentibus?*

41 *Si quis cogitabat ſe habere poſſeſſionem in aliquo fundo, & intrauit in fundũ eã continuandi poſſeſſionem an ex tali actu videatur quærere poſſeſſionem de nouo?*

42 *Qualiter quæratur poſſeſſio in iuriſdictione?*

43 *An vna poſſeſſio poſſit quæri ſine alia?*

44 *An ille qui acquirit poſſeſſionem poſſit quærere vnam quam vellet, proteſtando ſe tantum illam velle acquirere.*

45 *Per quos actus fictos quæratur poſſeſſio? & primus eſt per viſum, & aſpectum oculorum.*

46 *Per viſum & aſpectum oculorum non poſſunt acquiri ea quæ cœlo, mari, terraq; capiuntur.*

47 *Ille qui inuenit theſaurum, an acquirat poſſeſſionem eius per viſum, & aſpectum oculorum?*

48 *Si ſtatuto cauetur quod inuentus cum armis perdat ea, intelligitur ſi fuerit apprehenſus cum eis.*

49 *Si quis prohibeatur portare aurum, vel veſtes precioſas, vel perlas an poſſit portare perlas fictas?*

50 *Si in domo quis portet veſtes prohibitas, an incidat in pœnam?*

51 *Si quis inueniat theſaurum, an totus theſaurus ſit inuentoris, vel pro qua parte?*

52 *Si quis inueniat theſaurum in loco principis, uel in loco publico, uel in loco eccleſiæ, an inuẽtor hẽat aliquã partẽ eius?*

53 *An tutor, curator, vel procurator alicuius, poſſit transferre poſſeſſionem per actum fictum?*

54 *An executor iudicis poſſit in aliquẽ transferre poſſeſſionem per actum fictum?*

55 *Hæres poſtquam eſt factus dominus, & ante apprehenſam poſſeſſionem ſi uendat aliquam rem hæreditariam an transferat poſſeſſionem eius per actum fictum?*

56 *Secundus actus per quem tranſit poſſeſsio eſt per traditionem inſtrumenti.*

57 *An requiratur traditio inſtrumenti noui vel antiqui, vt tranſeat poſſeſſio.*

58 *An requiratur quòd res, quæ traditur per inſtrumentum, ſit præſens?*

59 *Si quis ſimpliciter tradit alicui inſtrumẽtum per quod ipſe habet poſſeſſionem alicuius rei, an per hoc videatur ei tradere poſſeſſionem eius?*

60 *Tertius actus fictus per quem tranſit poſſeſſio, eſt per traditionem clauium.*

61 *Ad hoc vt per traditionem clauium quæratur poſſeſſio, an requiratur quòd traditio fiat in præſentia domus vel loci in quo res ſunt?*

62 *Si quis donat uel uendit habenas equi, an per hoc videatur donatus vel venditus equus?*

63 *Quartus actus fictus eſt per retentionem vſusfructus.*

64 *Si venditor reſeruat ſibi proprietatem, & alteri concedit vſumfructum, an in eũ transferat poſſeſſionem.*

65 *Intellectus ad tex. in l. quiſquis. C. de donatio.*

66 *Quintus actus uel modus fictus eſt per conductionem rei.*

67 *Si colonus poſt mortem domini poſſeſſoris conducit ab hærede, vel ei ſoluit penſionem, an per hoc acquirat poſſeſſionem.*

68 *An requiratur quod conductio fiat in præſentia domus vel rei, ut acquiratur poſſeſſio?*

69 *Sextus actus fictus per quem trãſit poſſeſſio eſt quando concedo detentatori habere rem meam mediante aliquo tit.*

70 *Si concedo tibi rem meam mediante aliquo titulo nouo, an tranſeat in te poſſeſſio in abſentia rei?*

71 *Si ille qui conceſsit titulum ignorabat rem eſſe penes acquirentem, an in eum tranſeat poſſeſsio?*

72 *Si res ſit penes aliquem,& ei ſit dimiſſa virtute tranſactionis, an poſſit uſucapere?*

73 *Si ab illo penes quem res eſt dimiſſa ex cauſa tranſactionis ſit euicta, an actor qui dimiſit teneatur de euictione?*

74 *Septimus actus fictus per quem quæritur poſſeſſio eſt per appoſitionem cuſtodis.*

75 *Verus intellectus ad textum,in l.quarundam rerum,ff de acquirenda poſſ.*

76 *Octauus actus fictus per quem quæritur poſſeſſio eſt per aſſignationem rei.*

77 *Si animal habet ſignum meum quo ego ſolto ſignare,an cenſeatur meum?*

78 *Nonus actus fictus quem quæritur poſſeſſio eſt per clauſulam conſtituti.*

79 *Si conſtituens poſſidet tantum naturalē, an transferat illam ſolam naturalem poſſeſſionem: & idem ſi habet ciuilem tantum?*

80 *An per clauſulam conſtituti transferatur poſſeſſio in abſentia rei?*

81 *Si quis habet poſſeſſionem quæſitam per actum,an poſſit iſtam poſſeſſionem tranſferre per clauſulam conſtituti.*

82 *An requiratur quod illo,in cuius fauorē ſit conſtitutum ſit præſens, & conſentiens.*

83 *Si ille,in cuius fauorem fuit poſitum cōſtitutū ſit abſens,& antequam ratum habet conſtituens tradat alteri poſſeſſionē,quis præferatur?*

84 *An requiratur quod conſtituens poſſideat ad hoc vt in alium transferat poſſeſſionem?*

85 *An requiratur quod ille in quē transfertur poſſeſſio per clauſulā cōſtituti probet cōſtituētē habere poſſeſſionem tpe conſtituti?*

86 *Intellectus ad text in l.pen C.de non nu. pecu.*

87 *Si clauſula conſtituti reperiatur in inſtrumento antiquo,an ex hoc cenſeatur probata poſſeſſio.*

88 *An procurator poſſit transferre in aliquem p ſſeſſionem per clauſulam conſtituti?*

89 *Si quis conſtituat ſe poſt mortem poſſidere, an transferat in alium poſſeſſionem?*

90 *Si ille qui ſe conſtituit tantum habet nudam detentationē,an per clauſulā cōſtituti transferat eā in aliū?& quis ſit effectus.*

91 *An procurator,tutor, vel curator poſſit domino ſuo acquirere poſſeſſionē per actū fictum?*

92 *Si quis uendat rem ſuam alicui,& ei tradat poſſeſſionem per clauſulam conſtituti & poſtea eandem rem vendat alteri, & ei tradat poſſeſſionē verè,quis præferatur?*

93 *Si res ſit vendita primo ſub conditione & ſub ea fiat conſtitutum,& pendente cōditione,ſecundo ſit tradita poſſeſſio verè, quis præferatur?*

94 *Si emphyteuta uendit rem emphyteuticam ſine conſenſu domini,& non tradit,an cadat à iure ſuo?*

95 *Si emphyteuta tradat rem fictè,an incidat in pœnam?*

96 *Incertitudo,an,& quā io vitiet poſſeſſioē?*

97 *Poſſeſſio,an quæratur ex pluribus cauſis vel titulo?*

98 *Dominium plenum, & perfectum rei,an & quando poſſit quæri ex pluribus cauſis?*

99 *Poſſeſſio,an poſſit eſſe penes plures in ſolidum?*

100 *Quæ perſonæ habeant ſolam poſſeſſionē naturalem, & quæ habeant ſolam ciuilē?*

101 *Poſſeſſio iā quæſita qualiter perdatur?*

102 *An, & quando per abſentiam amittat quis poſſeſſionem?*

103 *Poſſeſſio perditur morte, & non tranſit in hæreditatem iacentem,ſicut dominium.*

104 *Ciuilis poſſeſſio amiſſa ſtatim conſolidatur cum naturali.*

105 *Ciuilis poſſeſſio eſt illa quæ cauſat præſcriptionem.*

106 *Ciuilis poſſeſſio eſt illa quæ cauſat acquiſitionem fructuum.*

107 *Naturalis poſſeſſio quando eſt ſola ſine ciuili,retinetur animo.*

108 *In reb mobilib.qualiter q̄ratur poſſeſſio.*

109 *An,& quando poſſeſſio iam quæſita poſſit retineri per alium?*

110 *Differentia inter dominium & poſſeſſionem.*

111 *An lex vel ſtatutum poſſit diſponere, quod tranſeat poſſeſſio ſine aliquo actu apprehenſionis?*

112 *Si ſucceſſor maioratus ſit infans vel furioſus,an in eum tranſeat ipſo iure poſſeſſio?*

113 *An poſſit per legem induci, qui d iſta poſſeſſio tranſeat in hæreditatem incontinenti?*

114 *An illa poſſeſſio quæ tranſit in ſucceſſorem per legem, ſit eadem, & poſſeſſio quæ erat penes d functum?*

115 *Si ſucceſſor maioratus, in quem transfertur poſſeſſio per legem, peruenit in veram, & actualẽ poſſeſſionem, an deſinat ſtatim habere legalem poſſeſſionem?*

116 *An iſta l. 45. habeat locum in quibuſcumque bonis vinculatis, & ſubiectis reſtitutioni?*

117 *An iſta lex. 45. habeat tantũ locũ in primum ſucceſſorem maioratus?*

118 *Si res maioratus ſint penes alium, & qui habet eas negat & recuſat earum reſtitutionem, quæ remedia competant contra ipſum?*

119 *Quando res maioratus ſint penes alium, an detur ſucceſſori remedium recuperandæ?*

120 *Si res maioratus ſint penes alium, an detur ſucceſſori remedium retinendæ poſſeſſionis?*

121 *Quis ſit effectus, vt ſucceſſori maioratus magis competat remedium retinendæ, ſcilicet, vti poſſidetis, quam recuperandæ?*

122 *An agenti interdicto, vt poſſidetis, obſtet exceptio dominij?*

123 *An ſucceſſor maioratus poſſit intentare petitionem hæreditatis contra tertium detentatorem?*

124 *An ſucceſſor maioratus poſſit propria authoritate bona auferre à tertio detentatore?*

125 *Si duo uel plures dicunt, & contendunt ſe ſucceſſores maioratus in ſolidum, et inter eos eſt maxima contentio, taliter quòd ſperatur rixa, quid faciat iudex?*

126 *Si duo vel plures aſſerunt ſe ſucceſſores maioratus, quid faciat iudex, & an poſſit tunc ponere res in ſequeſtro?*

127 *Effectus poſſeſſionis legalis, & an competant pro ea remedia poſſeſſoria?*

128 *Interdictum adipiſcendæ, an competat ſucceſſori maioratus, vel ei qui habet à lege poſſeſſionem?*

129 *An iſtud interdictũ cõpetat contra debitores hæreditarios perſonaliter obligatos?*

130 *Interdictum quorum legatorum, an & quando competat?*

131 *Iſtud interdictum quorum legatorum, pro quibus rebus competat?*

132 *Intellectus ad text. in l. non eſt dubium. C de lega.*

133 *Si legatarius occupat rem legatam propria authoritate, an incidat in pœnam?*

134 *Edictum diui Adri. tollen quid ſit, & quando competat?*

135 *An l ſi de edict. diui Adri tollen. habeat locum in teſtamento nuncupatiuo?*

136 *Remedium legis fina an competat hęredi vniuerſaliter inſtituto?*

137 *Legatum relictum in teſtamento, an habeat executionem paratam?*

138 *An illa l. fi. competat fideicommiſſario vniuerſalis*

139 *An illa l. competat ſubſtituto pupillari vel vulgari ſcripto in teſtamento.*

140 *Remedium illius l ſi ſi competat hæredi in quem ſit tranſmiſsio hæreditatis.*

141 *An illa lex fin competat hæredi qui venit per ius accreſcendi?*

142 *An illa l. fi. competat patri vel domino qui venit ex perſona filij vel ſerui?*

143 *An beneficium illius legis fi. competat filio tacitè inſtituto à matre, quæ deceſsit in puerperio.*

144 *Heres poteſt mitti in poſſeſsionem per leg fin. de edicto diui Adria to len etiam ſi hæres non probet mortem defuncti.*

145 *Ad hoc vt heres poſſit mitti in poſſeſsionem virtute l ſi requiritur quod teſtamẽtum non ſit cancellatum.*

146 *An requiratur quòd cancellatio corrigatur vel emẽdetur in corpore inſtrumenti.*

147 *Si appareat legitimus cõtradictor, an impediatur miſsio.*

148 *Si duo teſtamenta contraria appareãt, quod illorum præferatur.*

149 *Limitationes ad prędictam l fi.*

150 *Quis ſit legitimus contradictor?*

151 *Quis ſit iudex competens ad dandam poſſeſsionem per legem final.*

152 *Differentia inter remedium l fi. & inter remedium quorum bonorum.*

153 *Remedii petitionis hæreditatis, cui competat?*

154 *Iſta petitio hereditatis, an competat omnibus heredibus?*

155 *Quomodo iſta petitio hereditatis compẽtat heredi vniuerſali?*

156 *Petitio hereditatis pro quibus rebus competat?*

157 *An petitio hęreditatis competat pro rebus quas defunctus detentabat.*

158 *Petitio hęreditatis, an detur contra poſſidentem totam hęreditatem?*

159 *Si hęres accumulet rei vendicationem cum petitione hęreditatis an poſſit agere contra titu. poſſidentem.*

160 *Quando detur petitio hereditatis contra titu. poſſidentem?*

161 *Petitio hereditatis ſolùm competit cõtra eum, qui poſſidet vel detentat rem ſine tit.*

162 *Si petitio hęreditatis poterat intentari contra aliquem qui ſimpliciter poſſidet ſine tit. eo mortuo, an poſſit intentari contra ipſum hęredem.*

163 *Titulus qui fuit acquiſitus poſt mortem defuncti, an excludat petitionem hereditatis?*

164 *Iſta petitio hęreditatis, an competat poſt apprehenſionem rerum hereditariarũ, vel ante?*

165 *Qualiter debeat intentari iſta petitio hęreditatis?*

166 *Intellectus ad text. in l. 4. ff. de peti. hęre.*

167 *Differentię inter petitionem hęreditatis, & inter remedium quorum bonorum.*

168 *Interdictum vti poſſidetis quid ſit? & pro quibus rebus competat?*

169 *Si quis poſſidet vi, clam, vel precario, an ei competat iſtud interdictum, vti poſſidetis?*

170 *Contra quas perſonas competat iſtud interdictum, vti poſſidetis.*

171 *Si reus conuentus iſto interdicto, vti poſſidetis, nunquam moleſtauit actorem, an actori competat iſtud interdictum?*

172 *An iſtud interdictu competat pro quaſi poſſeſſione annuæ preſtationis?*

173 *Quid debeat petere, & concludere actor vt obtineat in hoc interdicto?*

174 *Quid debeat principaliter actor probare in hoc interdicto?*

175 *Quis ſit effectus, virtus, & natura huius interdicti?*

176 *An reus condemnetur ad intereſſe turbationis preteritæ in hoc interdicto.*

177 *Si actor intentauit iſtud interdictum, & reus fuit abſolutus: & poſtea reus moleſtat actorem, an ad hoc poſſit iterum intentare iſtud interdictum?*

178 *Si hoc interdictum intentatur, & vterque litigantium pretendit ſe poſſidere, qualiter iudex proferat ſententiam.*

179 *Si vterque litigantium probat ſe poſſidere in ſolidum eodẽ iure poſſidendi per teſtes omninò æquales numero, & dignitate, & de æquali tempore poſſeſſionis, quid faciet iudex.*

180 *Quid ſit interdictum recuperandę, & effectus eius.*

181 *Quid requiratur ad hoc vt competat iſtud interdictum recuperandę.*

182 *An agenti interdicto, vnde vi, obſtet exceptio dominij.*

183 *Spoliatus quòd ante omnia ſit reſtituendus.*

184 *Spoliatus an ſit reſtituendus, ſi ſit abſens.*

185 *Iſtud interdictum, an tranſeat ad hęredes, & contra heredes.*

186 *Interdictum vnde vi, an detur contra particularem ſucceſſorem.*

187 *Quando intenditur remedium legis, ſi quis in tantam C. vnde vi.*

188 *Remedium l. fi. C. vnde vi. quando competat.*

189 *An lex fina. C. vnde vi procedat tam in re mobili, quàm in re immobili.*

190 *Quando poſſit poſſeſſor de facto reſiſtere ei qui dicit ſe ſpoliatum eſſe ſua poſſeſſione.*

191 *Interdictum vnde vi, an competat pro rebus incorporalibus.*

192 *Si res quam ego antea poſſidebam reperiatur penes alium, an per hoc videatur quod ille poſſidet vitiosè vel clandeſtinè.*

193 *Qualiter probetur poſſeſſio.*

194 *An in iudicio poſſeſſorio admittatur appellatio.*

LEX.

LEX. XLV.

1 NOTA ſingulariter ex iſta lege, quod in reb. maioratus, mortuo poſſeſſore vel detẽtatore maioratus, ipſo iure tranſit utraque poſſeſſio tàm ciuilis quã naturalis in ſequentem ſucceſſorem ſine aliquo actu verò vel ficto, licèt penes alium tertium ſit poſſeſſio in vita poſſeſſoris vel detentatoris maioratus. Pro cuius perfecta declaratione dico, & præſuppono, quòd aliud eſt dominium, aliud eſt detentatio, aliud eſt poſſeſſio.

2 Dominium attento iure primæuo naturali, poſt creationem mundi & generis humani nulli quærebatur, ſed rõne ſimplicis vſus bona erant cõia: poſtea verò de iure gentium ꝗ vocamus naturale ſecũdariũ: diuiſa & diſtincta sũt dñia rerum immobilium q̃ in cõi poſſidebantur, & q̃ poſteà de nouo inueniebantur, vel apprehendebantur, efficiebantur occupantis: mobilia verò quę cœlo, terra, mariq; capiebantur, de vtroq; iure efficiebantur occupantis. text. eſt in c. ius naturale, & in c. ius gentium. 1. di. tex. in c. dilectiſſimis. 12. q. 1. tex. in l. 1. ff. de acq. re. do. tex. in l. 1. ff. de acqui. poſ. tex. in l. ex hoc iure. ff. de iuſt. & iur. tex. in §. 1. & in §. ſingulorum. & in §. ferrè. cum alijs. Inſti. de rerum diui. text. in l. 10. cũm plurib. alijs. ti. 28. 1. par. & ita tenet & declarat Pau. de Caſt. in d. l. ex hoc iure. ff. de iuſt. & iu. 6. col. in fi. dicẽs ſic ab alio nõ eſſe dictũ nec inueſtigatũ: ſed añ ipsũ ita voluit ibi Alb. 2. col. nu. 4. & docto. antiqui. tenet ẽt & declarat Inn. in c. ꝗ ſup. de voto. & ibi Hoſtien. Io. And. & alij docto. idem Hoſtien. Ioa. An. & comm. doct. ĩ c. 1. de ſum. Tri. & fide Cath. tenẽt ẽt do. in d. l. 1. ff. de acqui. poſſeſ. Ex quo ſubtiliter põt inferri, ꝗ hodie iſtud ius põt ſeruari & practicari in terris, & bonis immobilibus vacantibus, & à nemine occupatis: nam ſi reperiantur aliqua bona immobilia vacantia quæ non reperiuntur ab aliquo poſſeſſa: ſtatim fierent occupantis: ita tenet & determinat Aret. in d. l. 1. ff. de acqui. poſ. 1. col. 2. notabili. idẽ Are. in l. rẽ quæ nobis. eod. tit. 1. col. idẽ Aret. dicẽs ſe ita conſuluiſſe Mãtuę, in conſi. 15. 2. col. & ante ipſum tenet Bal. in rub. extra. de pręſcrip 2. col. nu. 6. contrarium tñ tenet Soc. in d. l. 1. ff. de acquiren. poſſeſs. 3. colum. in medio, imò quod poſtquam bona immobilia, & dñia eorum fuerunt de iure gentium diuiſa & appropriata, præſumuntur eſſe in dñio alicuius, & non vacantia: & non reperto dño particulari, cenſentur eſſe illius ciuitatis, villæ uel caſtri, in cuius territorio & iuriſdictione ſunt ſita: & ex hoc vr̃ fundata intentio illius reipublicæ. per fundamenta & rationes de quib. ibi p̃ eum. & idem tenet & ſequitur Iaſ. & iſtam opinionem ſequor in tàm dubio paſſu, quia vr̃ verior & ſecurior in conſcientia & iuſtitia, quib. addo ꝗ eſſet notabile dubium ſi talia bona non eſſent in territorio, & intra limites illius reipublicæ, ſed ita longè quòd non poſſit diſcerni an ſint in territorio huius rei publicæ, vel alterius: quia inæqualiter diſtant ab vno q̃ ab alio, & omniũ ſunt ęquè proxima, & vltra q̃ ciuitas vel reſ publica prætendit eſſe in dñio & territorio eius: in quo articulo dico, & teneo, quod ſi poſſit conſtare & probare cui loco, ciuitati, vel reipublicæ magis adhæreat, illi adiudicaretur: ſi verò non poſſit conſtare nec probari, tunc pro æquis partibus adiudicabitur vtrique ciuitati vel reipublicæ, argũ tex. ſing. & in propoſito, in l. adeò. §. inſula. ff. de acqui. re. do. tex. in l. 1. §. ſi inſula. ff. de flumi. tex. in §. inſula. Inſti. de rerum diui. & in terminis ita tenet Bal. in c. cũ cauſam. de proba. 2. col. Io. de Pla. in d. §. inſula. Inſti. de rerum diui. poſt Dinum quem allegat Confirmatur ẽt ex ſnĩa Bar. & comm. in l. ſi duo. ff. vti poſſidetis. fin. col. vbi dicti, ꝗ qñ plures habent & poſſidẽt æqualiter aliquam rem, vel oſtendunt titulum æqualem in ea, iudex pronuntiabit vtrumque poſſidere communiter & æqualiter ad eos pertinere in proprietate, & poſſeſſione & iuriſdictione.

3 Poſteà verò de iure ciuili poſitiuo illa conſtitutio iuris naturalis, & gentium, circa ea quæ cœlo, terra, marique, capiũtur, remanet intacta & confirmata: quia ẽt hodie fiunt occupantis, cùm antè in nullius bonis ſint. text. in dicta l. 1. ff. de acqui poſſ. text. in l. 1. & per totum. ff. de acqui. rerum domi. Quod limita & intellige, qñ in ſua plena libertate capiũtur, ſecùs verò ſi habeant vel portent aliqua ſigna contraria, vt ſonalia, vel ſimilia: quia tunc non fierent occupantis, quia præſumũtur priùs ab alio occupata, nec dicuntur priſtinam libertatem recuperaſſe ita eleganter Bar. in tract. de falcone. 1. col. argumen. tex. in l. fi. C. vnde vi. & facit text. in l. Stigmata. C. de fabricẽ. lib. 11. tex. in l. pen. C. de aquæ ductu. eo. lib. ex quo ẽt deducitur & infertur, ꝙ ſi quis inueniat pecuniam vel aliam quãlibet rem mobilem, non efficitur inuentoris, imò committit furtum ſi animo quærendi ſibi acceperit: quia ex qualitate rerum non præſumuntur vacantes, ſed in bonis alicuius: vnde tunc in conſcientia & iuſtitia debet inquirere dñm præconijs, vel libellum in aliquo loco publico ponendo, vel alijs modis, ita probat text. ſing. in l. falſus. §. qui alienum. ff. de furtis. & ibi no. & commendat Bar. Alb. & com. doct. Bal. poſt antiquos in l. 1. ff. de re. diui. 1. lect. 6. col. nu. 21. & 2. lectura. 1. col. & dño non inuento. tenetur inter pauperes reſtituere ſecundũ eoſdẽ.

4 Similiter ẽt prædicta conſtitutio iuris naturalis & gentium remanſit confirmata circa bona immobilia, & inſuper alios actus, contractus, & modos induxit quib. dñiũ quæratur: vt per contractum onerosũ vel lucratiuũ ſecuta traditione uera vel ficta. vt in l. traditionib. C. de pactis. in l. traditio. ff. de acquir. re. do. in §. per traditionem. Inſti. de re. diui. in l. quod meo ff. de acqui. poſſ. in l. clauib. ff. de contrah. empt. in l. 1. C. de donatio. Item per vſucapionem. vt in l. vnic. C. de vſuc. trãſ. in l. 1. & per totũ. C. de longi tpis præſcriptio. in §. & per tot. Iuſtit. de vſuca. Itẽ per ſucceſſionẽ vniuerſalẽ, ſecuta poſtea aditione, vt in l. cũ hæredes. ff. de acqui. poſſeſ. in l. 1. & per totũ. ff. de peti. here. in l. 1. & per totũ. C. eod. tit. Item per reſtitutionẽ factam ab hærede de grauato. vt in l. 1. & per totũ. ff. ad Trebel. in l. 1. & per totũ. C. eo. tit. Itẽ per legatum particulare. vt in l. Titio. ff. de fur. in l. ſi tibi homo. §. cùm ſeruus. ff. de leg. 1. cum ſimilib. Item per adoptionem vel arrogationẽ. vt in l. 1. & per totum. ff. de adopt. in l. 1. & per totum. C. eo. tit. in §. 1. Inſtit. de acquiſi. per arrog. Item per ingreſſum religionis, & profeſſionem ſecutam, ut in Auth. ingreſſi. C. de ſacroſan. eccl. Item, qñ quis hẽt rẽ pro derelicto & alius occupat eam, vt in lege prima, & per totũ. ff. pro delicto. & in §. pen. Inſti. de rerũ diui. Itẽ ꝑ cõtractũ onerosũ vel lucratiuũ cũ eccleſia, ciuitate, vel pio loco. vt in l. fi. C. de ſacr. eccl. Itẽ ꝑ cõtractũ matrimonij. vt in l. dote ancilã. C. ꝗ rei ven. Itẽ ẽt ꝑ alios ſimiles mõs à iure ciuili inuẽtos & diſpoſitos.

5 Et iſtud dominium ſic declaratum de quo loquimur eſt ius de re corporali ꝑfectè diſponendi niſi, lege prohibeatur, ita probat tex. in l. fi. C. de reb. alie. non alie. tex. in l. qua rõne. §. hæc quoque. ff. de acqui. rerum domi. tex. in l. generaliter, §. ſub conditione. ff. qui. & à quibus. tex. in l. ſi ita ſtipulatus fuero. §. Titius. in fi. ff. de verb. oblig. tex. in l. ſciendum. §. 1. ff. qui ſatiſ. cogan. tex. in l. in edibus. §. fin. de dona. tex. in l. in re mandata. C. mandati. tex. in l. in eo. verſ. nemo. ff. de regu. iur. tex. in l. id qđ nſm. eo. tit. text. in §. 1. Inſti. quib. alie. licet vel non: tex. in l. fi. ver. fin. aſit. C. de iure domi. impe. vbi dicit, ꝙ dñium eſt pleniſſimũ ius rei. quẽ ad hoc not. & cõmendant ibi doct. & dicit vnicũ Io. Igneus in l. 1. §. ſeruus pignori datus. ff. ad Sylla. tex. in l. vnica. C. de nudo iure Quiritum. quẽ dicit ibi Bal. rarò alibi inueniri: & in expreſſo iſtã definitionẽ punit Bar. licèt iſta iura non alleget, in ſi l. quis vi. §. differentia. ff. de acq. poſ. & ibi Paul. de Caſt. Cuma. Aret. & Alex. Bal. in l. fœminę. §. illud. C. de ſecun. nupt. vbi dicit, ꝙ de hoc fuit in-

interrogatus à dño Papa.idē Bal.in l.rebus.C.de iure dot. Salic. poſt. Rich. in l. traditionib.C.de pactis, Anch.in c. paſtoralis. de cā poſ. & proprie Ripa in rub. eiuſdē tituli, vbi dicit hanc eſſe commu. opin.Soc.in conſi.103.3.col.& iſtā ét definitionem expreſsè ponit, & approbat l 1.tit.28.3.pa. Ex quib. deducitur & infertur ꝙ dñiū non eſt qualitas cohærēs rei ſicut ſeruitus, nec eſt idē quod ipſa res corporalis: ſed eſt quoddā ius plenū & dotale cohærens perſonæ, producens plures effectus qui diriguntur in ipſam rem, & eius poſſeſſores: ita ſubtiliter, & fundamentaliter infertur ex ſuperiorib. & expreſsè tenet Bar.in l. 1. ff. de iuriſd. om.iud fi.co.& ibi com. doct. item ét infertur, ꝙ ſi duo vel plures habent tit. ab eodē dño, ille præfert, cui priùs res ſit tradita, quia in eum eſt tranſlatum dñium. vt in l.quoties.de rei ven.& ibi cō. opi. Itē ét ſubinfertur ꝙ ille qui eſt dñs rei pōt eā à quocunq; poſſeſſore vendicare mō hēt titulū, mō non, mediante actione reali vendicationis, per q̄ declaratur dñs: & in conſequentiam fit reſtitutio rei: tex.eſt in l. 1. & per totū. C. & ff. de rei ven.& in §.oī.Inſtit.de actio.cum ſi

6 mi.& ibi com.doct. Aliud dixi quod eſt detētatio, & illa nihil aliud eſt q̄ ſola nuda, & ſimplex inſiſtentia rei q̄ conſiſtit in facto, ex qua nec dñiū nec poſſeſſio aliqua reſultat pp qualitatem perſonæ vel rei, vel ex ipſa natura actus: puta ſi traditur mihi aliqua res, uel ego eā accipio, & eſt actus per quem non pōt cauſari poſſeſſio iuridica, certe tunc dicor habere nudam detentationem: & illa dicitur nuda, & ſimplex detentatio.

7 Pro cuius perfecta intelligentia operæ pretiū eſt cognoſcere actus, in quib. ſola detentatio quæritur, & qui effectus reſultant ex hoc, ꝙ quæratur detentatio ſola & non poſſeſſio: in quo ſubtili artic. reſolutiuè dico, ꝙ primus actus eſt, qñ quis ſimpliciter tradit alteri ſuā rem nullo titulo nel cā determinata nec expreſſa: quia tunc ſola detentatio tranſit in accipientem, adeò ꝙ dñs poterit illā

rē petere, vel rei uendicatione, vel iudicio poſſeſſorio retinendę, cum remanſit poſſeſſor, & non ſit tranſlatum dñiū nec poſſeſsio in accipientē. iſte eſt tex. no. q. ſic pōt intelligi in l.nunq̄ nuda.ff.de acqui.re. do. cuius uerba ſunt, nunq̄ nuda traditio transfert dñium, ſed ita ſi vendi tio aut aliqua iuſta cā præceſſerit pp q̄ traditio ſequeretur. & illum tex. licet nullus doct. ſic eum intelligat nec declaret, reperio quod in terminis ita ad hoc eum not.& cōſid. rat Raph.Ful.in l.cū quid, ff.ſi cert.pet.in 2. co.in fi. & Io. de Imo. in l.à Titio.2.col poſt med.de verb.ob. & ſic tali caſu nullus cenſetur ét tacitus contractus interueniſſe. Sed attende q̄d iſta concluſ. eſt ueriſſima, quod in iſto caſu ſola detentatio tranſit, ſed non eſt uera in eo quod dicti doct. dicunt q̄d tali caſu nō cenſeť geſtus, aliquis contractus ſaltē tacitus: quia imò eſt uel depoſitū, uel alius ex qualitate rei: iſta eſt gl. ſing. & unica in d.l.cū quid ff.ſi cer.pet.in gl. pe.q̄ ibi dicit mirabilē Bar. & cōmēdāt doc.& eā dicit unicā in iure Imo.in l.cotē ferro.§.qui maximos.ff.de pu. uect.1. col.in me.& in hoc con. approbatur illa gl.in cuius declaratione dicunt ibi Pau. Alex.Soc.Iaſ.& com.doct.q̄d ſi fuit tradita aliqua res uel ſpecies mobilis uel immobilis uel pecunia in ſacculo, erit tacitus cōtractus depoſiti, in quo ſola trāſit detentatio: ſi uerò ſit tradita pecunia incerta, præſumiť mutuū, nunq̄ vero p̄ſumeť donatio niſi aliquę coniecturę interueniant: de quib. ibi per doct. & ita debet intelligi tex.in di.l.nunquā nuda. de acq.re.do.nā inquantū dicit ibi text. quod nuda traditio non transfert dñiū. eſt verū qñ eſt nuda traditio.i. abſtracta à cā vel ti.habili ad tranſlationē dñij, & iſto ſolo reſpectu eſt nuda traditio: non tñ negat tex.ꝙ interuenit alius titu. vel contractus expreſſus vel tacitus, ex quo non reſultat acquiſitio dominij nec poſſeſſionis ex qualitate rei traditæ: & ſecūdum ſuperiorem diſtinctionem: & ita declarat illam. l. Socin. in dict. l. cum quid.ſi cer.pet.6.colum.num.11.& ante

eũ iſta eſt mẽs & declaratio Alb. in dic. l nunquã nuda facit ẽt tex. iuncta gloſ. & com.opi.in l.cũ pater. §. pater pluribus.de legat.2. & iſtũ intellectũ & ſuperiorẽ cõm.opi. tenẽdo, collige & tene primũ caſũ,in quo in accipiẽtẽ trãſit ſola detẽtatio qñ fit nuda traditio rei, nullo expreſſo cõtractu,vel cã inter partes.

8 Secundus caſus, in quo ſola detẽtatio trãſit ex traditione vel apprehẽſione ſecuta,eſt,qñ expreſſa tradiť res ex cã vel ti.nõ habili ad translationẽ dominij: vt ſi tradať ex cã cõmodati, vel ex cã depoſiti, vel ex cã locationis: tex. eſt in l. rei cõmodatę.ff.cõmodati. tex. in l. licẽt. ver.rei depoſitę.ff.depoſiti. tex. in l. qui vniuerſas.§.fi.ff.de acq.poſſeſſ.tex.in l.ſi rẽ mobilẽ.in princ.co.ti.tex.in l. ſi id ꝙ. §.1.eo.ti.tex.in §.poſſidere.ver. per eos quoq.Inſt.de interdictis. tex. in l. malẽ agiť.C.de pręſcr.30.vel.40.anno.tex. in l.fi.C.de acqui.poſſ.tex.optimus.in l.officium.ff.de rei ven.tex.in l.non ſolũ.§. ꝙ vulg.de vſuca.ver.quãtõ magis.tex. in l.2.ti.3.5.pat.quib. caſibus dñium & vtraq; poſſeſſio eſt penes dñum,ſola verõ detẽtatio penes cõmodatariũ,depoſitariũ,colonũ,vel inquilinũ:cuius ratio eſt,quia traditio tm̃ fuit facta ad vſũ vel cuſtodiã,& nõ reſpectu alterius plenæ acquiſitionis:ita Odoffr.in d.l.rei cõmodatę. & ibi Angel. de Peru. facit ẽt tex. in l.1.§.cum inquilinus.ff.vti poſſidetis. per quẽ tenet ibi Albe.ꝙ aliud eſt habitare,aliud poſſidere: ex quo infert,ꝙ vxores non videntur poſſidere domos, maritorũ in quib.habitauerũt: ex quo vř mihi dubia deciſio Bart. in l.pe. in fi. C.de pig.actio.de quo ar.latiùs ſuo loco dixi.

Tertius caſus in quo ſola detentatio trãſit in accipientem,eſt, quando vtraque poſſeſſio rei eſt occupata.modõ per ipſum dominum,modõ per alium quem libet poſſeſſorem rei, & vtrãq; poſſeſſionem retinet: quia eſt præſens,& ſic eſt in ipſa re: vel dato ꝙ non ſit actualiter in ea,eſt in conſpectu vel eſt prope rem,taliter ꝙ citõ poſſet ingredi: quo caſu vtramque poſſeſſionem dominus vel poſſeſſor retinet.arg.tex.in l. 1. §. ſi inſerim.ff.de acqui.poſ.& in l. ꝙ meo. §.ſi venditorẽ.eo.ti.& in l.clauibus.ff.de condi.empt.quib.probať ꝙ per viſum vel aſpectũ rei,vel per traditionẽ clauiũ prope tẽ acquiriť poſſeſſio, vt infrà latius dicemus:ergo meliùs poſtquam eſt acquiſita retineť & cõſeruabitur. ar gũ. tex.in l.1.§.a quod aũt ait pretor,ibi,nã cui damus.&c.ff.de ſuperfi.tex. in l. initus.verſ.t.ff de reg.iur.bonus tex.in l. Papi.§.ſi filius.ff.de inoffi. teſtamẽ. tex. in l.3.§.bonorum.ibi,retinendique.&c. ff.de bo.poſ.tex.in l.patre turioſo,de his qui ſunt ſui vel alie.& ex iſto fundamẽto,licet ſic inducto , iſtã concl. tenet gl. or.in l.1.ff.de acqui.poſſ.in gl.2.in med. ver.ſed quid ſi non eſt in conſpectu , q̃ gl.& eius con.approbat ibi Bar.fi.col.in me.ver.vñ quarto loco. &c.vbi dicit,ꝙ glo.loquiť perfectiſſimẽ,cui nihil eſt addendum.Paul.de Caſt.ibi. 2. col. prope fi.dicens eſſe menti tenendũ. & ſequitur ibi Alex.9.c.nu.34 Soc.ibi.8.c.in fi.Cu. ibi fi.c.in med.& Vincẽ.ibi,nu.106.Cu. in l.clàm poſſidere.§. qui ad nundinas. e.ti.3.c.poſt prin.& ibi Iaſ.2.c.in princ. & ibi Ludo.Roma.in princ. & iſtã cõn expreſsẽ tenet Car.in c.olim.el.1.3.col. de reſti.ſpoli.& ſic iſta eſt com. opi. ex qua dať vera intelligẽtia & declaratio ad tex.in l.clàm poſſidere.§.qui ad nũdinas.e.ti.vbi hř,ꝙ abſens perdit naturalem poſſeſſ.& retinet ciuilẽ:nã dẽt intelligi qñ eſt lõgẽ abſens.ſecùs vero. ſi in conſpectu vel propẽ:quia nullã perdit: iſto ergo caſu ſi alius q̃ ille poſſeſſor tradat alteri illã rẽ,mõ cũ ti.vel cã,mõ ſine cã,vel ſua authoritate ingrediať, nullã acqrit poſſeſſione ſed tm̃ detentationẽ.

Quartus caſus,in quo ſola detẽtatio trãſit in accipientem , eſt,qñ vtramque poſſeſſionem habeo mediante perſona alterius,vt per procuratorem, tutorem, colonum , inquilinum , filium vel ſeruum : quo caſu etiam eis exiſtentibus in abſentia rei retineo vtramque poſſeſſionem:textus eſt in lege ſi colo-

nus.

nus. ff. de acqui.poſſ.text. in l. ſi id ꝙ §. 1.eo.tit.text.hodie expreſſior in l. fin.C. eo.tit.gl.ordi.in l.1.in glo.2.poſt mediũ, verſ.ſin aũt.ff.eo. & vtrobique commu. opi.iſto ergo caſu ſi fortè res occupetur ab aliquo vel per aliũ ſibi tradatur, nulla poſſeſſio tranſit in accipientem, ſed tã tum ſola nuda, & ſimplex detentatio.

Quintus caſus, in quo ſola detentatio tranſit in accipientem eſt, qñ vtraq; poſſeſſio eſt penes duos, quia vnus habet ciuilem alius naturalem, vt in eo qui eſt ingreſſus naturalem vacantem, retenta ciuili poſſeſſione per alium in abſentia, vel in proprietario, & fructuario, vel in precario rogante, vel in ſimilib. caſibus, vt in l.clã poſſidere. §. qui ad nundinas. ff.de acqui.poſſ.in l. naturaliter.in princ. eo.tit.in l.hẽt.§.6, verſ.placet. ff. de precario.nam in his caſib. & ſimilibus, ſi dicta res occupetur per aliquẽ tertium, vel ſibi tradatur ab alio, quàm à poſſeſſore, ſola tranſit detentatio, & non poſſeſſio aliqua, cum vtraque ſit occupata. Sextus caſus, in quo ſola detentatio trãſit in accipientem erit hodie in terminis huius l. 45. qua cauetur, quod in ſucceſſorem maioratus trãſit poſſeſſio mortuo poſſeſſore, quia ſi alius tertius apprehendat, vel ingrediatur rem, vel ab alio tradatur cũ titulo vel ſine titulo, non acquirit poſſeſſionem ſed nudam detentationem.

9 Septimus caſus, in quo ſola detentatio tranſit in accipientẽ eſt, qñ iudicis authoritate cã cuſtodiæ, indemnitatis, vel cã rei, & iuris ſui cõſeruandi traditur aliqua res: vt qa creditor miſſus eſt ex primo decreto in poſſeſſionem bonorũ debitoris qui citatus eſt, & nõ comparet in iudicio ad ſe defendendum, vt in l.1. & per totum tit.ff.quib. ex cau. in poſſ.eatur, & C.de bonis author.iu. poſſ.maximè in Auth.& qui iurat. eo. tit.traditur plenè p Bar.& doc.in l.ſi finita.§.Julian. ff.de dã.infect. vel quia legatarius in diẽ vel ſub conditione vel pure qñ mora iudicij interuenit, mittiť in poſſeſſionẽ bonorum hæreditatis, ſi ſibi non ſatiſdatur per hæredem de legato præſtando, vt in toto tit.ff.& C.vt in poſſeſſione legatorum, vel quia mulier vẽtris nomine mittitur in poſſeſſionẽ bonorũ defuncti, vt in toto tit.ff.de ventre in poſſeſſ. mittẽdo, vel quia ex eo ꝙ non præſtatur cautio dãni infecti mittitur quis in poſſeſſ. domus ruinoſæ, vt in l.4 §.1.& in l.ſi finita.§.ex hoc edicto.& per tot. ff.de dã. infect.quib. caſib. talis miſſus non cõſequitur poſſeſſionem rerum, ſed tantùm nudam detentationem, iſte eſt caſus expreſſus, & ibi Alb.& cõiter doct. in l. cũ legati.ff.quib.ex cauſis.in poſſeſſ.eatur. cuius verba ſunt, cum legati, uel fideicõmiſſi ſeruandi cã, uel quia dam.infec.nobis non caueatur bona poſſidere prætor permittit, uel uentris nomine in poſſeſſ. nos mittit, nõ poſſidemus, ſed magis cuſtodiã rerum, & obſeruationẽ nobis concedit.text.in l.is cui.ff.ut in poſſeſſ. legatorum.text.in l.3.§.genera.uerſ. ꝙ aũt. ff.de acqui.poſſeſſ.text.in l.ſi quis ante. uerſ.denique.eo.tit.tex.in l.ſi duo.§.creditores.ff.uti poſſi.text.in l.1.§.quod ait prætor, uerſ.quæſitum. ff.quorum lega. text.in l.2.ff.pro hære.in princ.

10 Octauus caſus, in quo ſola detentatio tranſit in accipientem, & non poſſeſſio eſt, qñ perſona recipiens non eſt capax poſſeſſ.ſed tantum nudæ detentationis, ut putà ſeruus cui res tradita eſt: quia tãtùm habet nudam detentationem.text. eſt not.in l.ꝙ ſeruus. ff de acqui. poſſeſſ. & ibi.gl.Bar.& cõis opinio.text.in l.ſtipulatio iſta.§.hæc quoq.ff.de uerb.obli. & ibi doctores, quod tñ intellige qñ ſeruo tradita eſſet talis res ex iniuſta cã: ſecùs ſi ex iuſta, quia tunc ſtatim ſubſtãtia poſſeſſ.ipſo iure quæritur domino ſicut quæritur dominium, & obligatio, ut cõcludit Bart.Paul.& comm.opin.in d.l.ꝙ ſeruus.pro qua ſñia eſt caſus in l. ſi id ꝙ. §.1.ff.de acqui.poſſ.text.in l.1. §. itẽ acquirimus.eod.titu.in l.fin.C.eod.titu. & tunc etiam penes ſeruum eſt ſola detentatio, & idem eſt in filiofamiliàs, & in monacho, & in eis per quos poſſumus acquirere, ſecundum Paul. & docto. in dicta l.quod ſeruus. Confirmatur, quia

nes defunctum reſtituuntur hæredi: & iſta eſt vera declaratio illius tex. & iſtam ſniam & concluſionem expreſsè tenet ibi gl. or. in verbo, facile, in ſi. licet ſic nō inducat illum tex. & illum text. & illam gl. reputat ad hoc ibi ſingu. Ange. & eā ſequuntur Bal. Pau. & doct. in l. item videndum. §. nunc videmus. eodem tit.

Tertiò, pro hac concluſione, & ſnīa facit tex. expreſſior cæteris, in l. manifeſtiſſimi. §. ſed cum in ſecundam. in prin. C. de furtis. iuncta gl. in uerbo. rem furti uam. vbi dicit text. quod cōmodatarius vel ſimiles perſonę poſſunt agere contra eum qui furto vel uitio ſubtraxit ſibi rē & nedum conſequetur à fure pœnā legalē, ſed ipſam rem cōmodatā: & licet tex. non aperiat quo iure vel remedio, gl. ibi dicit ꝙ officio iudicis, cum nulla remedia poſſeſſoria habeat: quē tex. iuncta glo. ſic intelligit & no. ibi Bar. Bal. Pau. Salic. Ang. de Peru. & commu. doct. tenet ēt Bar. vbi reputat quotidianum, in l. rem quæ nobis. 1. col. poſt prin. de acquiren. poſſeſſio.

Quartò pro iſta ſnīa & concluſ. allego gl. expreſſam meliorem de iure, in l. & ideo. §. Neratius. in gl. fi. ff. de condi. fur. ubi in expreſſo iſtā concl. tenet, quā ibi notat & commendat Bar. Bald. Pau. Salice. Fulg. & communiter docto.

Quintò pro iſta ſnīa facit bonus tex. in ſui generalitate in l. illicitas. in princ. ff. de offic. præſi. cuius uerba ſunt, illicitas exactiones & violentias factas & extortas metu, venditiones, & cautiones, vel ſine pretij numeratione, prohibeat præſes prouinciæ: quem pro iſta ſententia allegat & conſiderat Sali. in d. l. & iō §. Neratius, prope fi. in dicta l. manifeſtiſſimi. §. cum in ſecundam.

Sextò, pro iſta ſententia & concluſio nē facit æqua & cōis rō. quæ eēt ꝙ cum iactura alterius nemo debet locupletari, vt in l. nam hoc natura. ff. de condic. in debi. & in regula, iure naturæ. ff. de reg. iur. qđ eſſet ſi detentator priuaretur iniuſtè cōmodo vel vſu ſuæ detentationis.

13 Limita tū & intellige hanc cōem concluſionem, qn̄ dn̄s uerus rei eſſet abſens & faciliter non poſſet agere in iudicio: ſecùs verò ſi ſit præſens: quia nullo mō poſſet agere iſte detentator: ita Salic. in d. l. & ideò. §. Neratius. in fine. de condi. fur. idē Sali. in d. l. manifeſtiſſimi. ſed cū in ſecundā. C. de furtis. argō tex. in l. cū in plures, §. meſſem. ff. locati: & in expreſſo idem tenet Fulgo. in. §. Neratius. poſt prin. ſed ſalua eorum pace, non vr̄ uera iſta opinio & limitatio, imò ꝙ indiſtincte habeat officium iudicis, cum indiſtincte loquātur pdicta iura: nec obſtat tex. in d. §. meſſem. quia ibi non detentabat colonus fructus illos ſubtractos, iō dn̄s dēt agere. Vel ſecundò, ꝙ ibi voluit agere colonus contra dn̄m locantem, tanq̄ ſibi obligatū vt agat contra ſubtrahentes, non tn̄ negat ꝙ poſſit ipſe agere officio iudicis, ſi uelit eo caſu quo detētat: intellige tn̄, & declara ſuperiorē com. op. in. vt procedat qn̄ res peruenisſet ad aliū cū vitio, puta ex furto uel uiolētia: vel fortè vacantē rē occuparet: aliàs aūt non cōpeteret detentatori aliquod ius vel remedium auocandi detentationem ſicut nec poſſeſſori cōpeteret qn̄ nō haberet dn̄ium uel titulū: ita Ange. in d. l. non tm̄. ff. de peti. here. & Bal. in l. itē videndū. §. nunc videamus. 1. col. eo. tit. niſi eā haberet ab ipſo uitioſo poſſeſſore: ſing. Bar. in d. l. manifeſtiſſimi. §. ſed cū in ſecundā. C. de furtis. 2. col. nu. 5. qui ita intelligit gl. in l. 2. C. de furtis, & p eā ita tenet ibi Bal. Pau. & cęteri doct. in d. l. 2. in quo tn̄ articulo reſolutiuè dicas, ꝙ in caſib. in quib. poſſeſſori datur aliquod remedium poſſeſſoriū, in eiſdē detentatori dabitur iſtud iudicis officium pro ſua detentatione recuperanda uel cōſeruanda: iſtā notabilē doctrinā ponit Ang. de Peru. in d. l. manifeſtiſſimi. § ſed cū in ſam. C. de furtis 2. col. in fi. verſ. de tentatori aūt, &c. & qn̄ poſſeſſori cōpetāt dicta remedia poſſeſſoria, & qn̄ nō, uide ſing. & meliùs q̄ alibi in iure, per Bart. Paulum, Iaſ. & meliùs quàm per alium in toto iure per Socinum, in l. rē quę nobis. ff. de acquirenda poſſeſſio.

 14 Ex-

14 Extende tñ ſuperioré com. con. quæ hét quod detentatori deť officiũ iudicis pro ſua detentatione recuperanda, vel conſeruanda, vt procedat ét in detentatione alicuius iuris incorporalis, vt putà ſi quis tm̃ detentat aliquem vſum ſeruitutis, non verò ipſum ius ſeruitutis, ita probat text. ſing. ſm verũ intellectum, in l. vſu aquæ. ff. de varijs, & extraord. cogn. quem ad hoc reputat ibi ſing. Bar. & expreſsè per illã. l. ita tenet Speculator in ti. de offi. oĩum iud. §. 1. 3. col. verſ. item imploratur loco principalis actionis idem Spec. in tit. de cã poſſeſſ. & propriè. §. priuata. Auth. interdict. 7. col. nu. 19. verſ. ſed & ſi me habenté vſum. &c. Et ex ſuperiorib. infertur, ꝙ talis detentator poſſet propria authoritate deſtruere opus vel ędificium factum in re quam detinet: & in expreſſo probat tex. in l. 1. C. vt nemini liceat ſine licentia principis ſignum imponere, & ibi com. doct. & tenet Bart. & com. doct. in l. 1. §. nuntia. vbi reputat ſingu. Rom.

15 Item quæro, an iſta detentatio facti retineatur animo in abſentia, ſicut retinetur ſola ciuilis poſſeſſio vel ſola naturalis? in quo ſubtili articulo dico, ꝙ vẽ qđ retineatur animo, & operetur eoſdé effectus quos operaretur ſi detentator eſſet præſens: & hoc qñ detentatio eſt iuſtè quæſita iudicis authoritate, uel ex licito contractu partiũ: ita probat tex. ſing. & vni. in l. ſi finita. §. ſi quis metu. ff. de dã. infec. ubi ſi miſſus in poſſeſſioné ex primo decreto ex cã dãni infecti diſceſſerit de re, & ſit abſens animo nõ deſerendi ré, retinet ius ſuũ quòd hét in ea, perinde ac ſi præſens eſſet. cuius verba ſunt, ſi qs metu ruinæ diſceſſerit de poſſeſſione, ſi quidé cũ adiuuare ré non poſſet id fecit, Labeo ſcribit, integrum ius eũ habere perinde ac ſi in poſſeſſione perſeueraſſet: & ad hoc eũ notat ibi Ang. de Peru. in princ. & ad hoc reputat eũ ſingu. Pau. ibi nu. 2. & ad hoc eũ dicit ſortè nõ alibi, Imo. in prin. & dicit ſingu. Roma ibi in princ. & ét Ang. in l. peregre. §. fi. in fi. ff. de acqui. poſſeſſ. Pau. de Caſt. in l. 1. 2. co. eo. tit. Imol. ibi. 4. col. in fi. & Alexan. ibi nu. 63. Pro qua ſubtili ſententia vltra prædictos doctores facit tex. in l. ſi colonus, eo. tit. ubi dicit text. ꝙ ſi colonus animo non deſerendę poſſe. exit. de fundo, adhuc locator retinet per eum poſſeſſioné naturalem, & ſic colonus retinet in abſentia ſuam detentationem, mediã te qua locator conſeruat ſuam poſſeſſionem, & ad hoc illum text. notat ibi Paul. in princ. & in l. peregrè. eo. tit. contrariã tñ ſententiam tenent plures, imò ꝙ detentatio ſit meri facti, & nullo mõ retineatur in abſentia. ita Bar. in l. 1. ff. de acqui. poſſeſ. 5. col. in prin. nu. 13. & in fin. col. & q. nu. 27. optimo fundamento, & ratione. & idem tenet Raph. Cuma. ibi. 4. col. in fi. & Roma. nota pen. col. uerſ. ultimo circa hoc aduerte. Iaſ. 19. col. nu. 86. & in hoc reſidet Vincent. ét 24. col. n. 81. ubi latius q̃ aliùs tangit: idé ét tenet Frã. de Ripa. 12. col. nu 44. & iſtã tenẽdo nõ obſtat tex ille ſingu. in quo ſe fundabant primi doct. in d. l. ſi finita. §. ſi quis metu. ff. de dãno infecto. quia tex. nõ dicit ꝙ ipſa detentatio retineť in abſentia ſed ꝙ ipſum ius cauſatũ ex detentatione iudicis authoritate data hoc eſt pignoratoriũ, nõ admittitur ſed retineť ét in abſentia, & poterit per hypothecariã ipſã ré & eius cuſtodiã & detentationé cõſequi, & à quocunq; reuocare, ut in l. 3. C. de pro. pigno. & in l. nõ eſt mirũ. ff. de pigno. actio. & ita rñdet Bar. & doct. ubi ſuprà. licet nõ ita clare: & rñdet Cuma. expreſsè in dicto §. ſi quis metu. in princ. imò ille tex. probat iſtã opin. ſecundam ibi perinde ac ſi in poſſeſſione perſeueraſſet: nã pſupponit ꝙ detentatio & cuſtodia nõ durabit ſed ius quæſitũ ex ea durat. Ité apertiùs probat hoc ille tex. in fi. ibi, reſtituendũ eũ in poſſeſſioné, nam apertè dat intelligere qđ eã pdiderat & ita põderat & intelligit ibi Raph. Cuma. in prin. qui no. loquiť. Secundò non obſtat tex. in d. l. ſi colonus. quia ibi nõ dr̃ ꝙ animo colonus retineat detentationé ſed qđ animus nõ deſerendi ré, ſed reddendi q̃uis actualiter non detentet, facit

ut dominus,& ſic locator nõ deſinat poſſidere nè abſentia coloni ſibi ſit nociua: ita ſolus Vincen.ibi.27.col.nu.77.ſed tñ prima opin.eſt magis cõis,& tenenda.

16 Adde tñ in hoc unum not. & ſubtile, quod ſi detentator eſt in conſpectu uel de proximo conſeruat ſuam detentationem,ſicut naturalis poſseſsio iuncta cũ ciuili,conſeruatur,ita ſolus Ang.in l. clã poſsidere.§.qui ad nundinas.1.col.num. 2.eod.tit.ex qua ſententia,& concluſione ſic uerificata infero, ꝙ ſi detentator eſset in abſentia rei, & ſic nec in re, nec in conſpectu.nec prope rem,& eſset dñs uerus rei,non poſset ex aliquo tit.tranſferre dominium in alium per clauſulam conſtituti,cùm nec poſſideat nec detentet:ſed maius dubium, & ualdè ſubtile eſset,ſi detentator, & dominus rei eſset in ipſamet re,uel in conſpectu eius, uel prope,ſi per conſtitutum poſset transferre dominium: & certè ego tenerem ꝙ ſic:quia illam detẽtationẽ uſ deinceps tenere loco, & nomine alterius, ut in l. quòd nemo.ff.de acqui.poſſ. cũ ratione text.& materia:ſed ſola detentatio nuda cum titulo habito à domino non ſufficit ad acquiſitionẽ dominij: ergo.&c. de quo articulo infrà latiùs dicam.

Item adde quòd probata detentatione cenſetur probata poſseſsio,niſi ex aduerſo probetur aliquid de ſuperioribus, ex quo reſultat quod ſolum detinet, & non poſsidet,de quo per glo.& docto.in l.ſtipulatio iſta.§.hæc quoque.ff.de uerborum obliga.

17 Aliud dixi ꝙ eſt poſseſſio iuridica de qua principaliter eſt ſermo noſter,& magiſtraliter,& reſolutiuè dico, ꝙ poſſeſſio eſt ius inſiſtendi rei nõ prohibitæ poſſideri:q̃ definitionem ponit Bar.in l.1.2. col.ff.de acqui.poſſ.q̃ ibi ſequitur Alex. 4.col.nu.13.qui latè eã proſequitur, & ſaluat ab impugnationib. aliorũ.Soc.6. col.ĩ medio,uerſ.circa ſm.Iaſ.ibi.8.col. nu.35.Vincen,21.col.nu.51.quia latiſſimè loquitur ab 11.col.nu.31.uſq; ad 22. col.ponendo nouẽ uel decẽ definitiones antiquorũ,& modernorũ,& rõnes,&impugnationes cuiuslibet:& tñ dicit ꝙ nulla quæ aſſignatur vel quæ aſsignari poſſit ſatisfaciet,nec in oib.& per oĩa cõuenięt,ſed ꝙ definitio Bart.vr minus periculoſa,iſtam ẽt tenet Sali. in l.licet eo.ti. 4 colum.in prin.& iſtam tanquàm breuem & perfectam approbat Ancha.in c.paſtoralis. de cauſa poſſ. & proprie. 2. col.in medio.& iſta com.opi.ſecundum Franc.de Ripa.in d l.1.6.col.num.26.& idem in rubr.extrà de cauſa poſſ.& propriè. 2.colu.in prin.qui remiſsiuè ibi ponit.14.definitiones,& vltra addit aliam ſuam: vnde meritò dixit gl.in l. ſtipulatio iſta.§.hæc quoque. in uerbo ſtipuletur.de verborum oblig. quod poſſeſsionem peritiſsimi non ſunt auſi definire. & inter prædictas diuerſas definitiones reperio ꝙ l.1.tit.30.3. par. approbat expreſsè definitionẽ gl. & Azo. q̃ poſuit in d.l.1.in gl.1.ver.tu dic. Sed certè illa non eſt definitio poſſeſſionis productæ in eſſe & iã formatæ, ſed cùm eſt in fieri & in eſſe producitur,& illa non eſt poſſeſsio vt ſtatim dicam. Vel aliter, & melius,põt per me ſic definiri: poſſeſsio eſt ius habendi retinendi atq; recuperandi rem præſumptionemq; dominij inducens,fructusq; percipiendi, atq; uſucapiendi,& præſcribendi,cõditionem:nec obſtat ꝙ definitio non dẽt fieri ab effectu,quia imò meliùs de notat ſubſtantiã rei definitæ,& nulla eſt ferè materia quę non habeat eius definitionẽ ab effectu ſed omiſſis omnib.dico,ꝙ ſi rectè inſpiciatur quęlibet definitio,& in effectu & ſubſtãtia tendunt ad idẽ,licet per diuerſa verba,ſed tenẽdo definitionẽ Bar.quę eſt in ſe vera & cõis, eius verba declaro pro intelligẽtia totius materiæ, & vt ex hoc aliqua reſultet vtilitas: iõ aũt dico ꝙ poſſeſsio eſt ius,quia nõ eſt idẽ ꝙ ipſamet res in qua habeť poſſeſſio,licet qñque appelletur poſſeſsio.vt in l.interdũ, ff.de uerb. ſigni. & in l.2. C.de proba.in princip.& in l.cùm res. C.de contrahen. empt.& in l.2.C.de fideiuſ.mino.& in l. ſi quidẽ.C.de dona.inter virũ, & vxo.& in l.quoties,ver.ſi igiť.&c.C.de rei. ven-

18 Item

18 Item & ſecūdò ideo dicitur ius, quia poſſeſſio non eſt detentatio nuda, cùm illa potiùs ſit facti q̃ iuris, vt ſuprà latè dixi in ar. de detētatione. Item, & tertiò, ideo dixi in definitione ꝙ poſſeſſio eſt ius, quia ipſa corporalis apprehenſio, uel ipſe actus uerus uel fictus per quē apprehendit ipſa poſſeſſio nō eſt poſſeſſio ſed tm̃ eſt actus meri facti: iſte eſt tex. q. ſic dēt intelligi in l. 1 §. adipiſcimur. ff. eo. ti. in fi. ibi, eā rem. n. facti non iuris eſſe, tex. in eadem l. 1. §. ſi uir uxori. ibi q̃m res facti. &c. text. in l. denique. in fi. ff. ex quibus cau. maio. text. in l. 1. § Scæuola. ibi, quæ facti, & animi. ff. ſi quis teſta. liber eſſe iuſ. fuerit. tex. in l. poſſeſſio. pupillū. ff. de acquir. poſſe. ibi, ꝙ. n. facti eſt, &c. text. in l. bonæ fidei. §. in contrarium. ibi illud ad factum pertinere. ff. de acqui. rerum domi. Sed ex illo actu uero uel ficto reſultat & cauſatur ipſa poſseſſio, de qua in præſenti loquimur: & illa poſtq̃ eſt acquiſita, formata, & producta in eſſe, eſt ius intellectuale, & inuiſibile, & non factum: & illa eſt quæ hic definitur: &, ꝙ ſit ius, probat text. expreſſus in l. pereg. ff. de acqui. poſſeſ. poſt principiū. ibi ius poſſeſſionis. &c.

Tex. in l. poſſeſſio quoque in prin. eodem tit. tex. in l. cùm hæredes. eo. tit. ibi dr̃, ꝙ omnia iura hæreditaria tranſeūt in hæredē. licèt exceptio dēat eſſe de regula. text. in l. nemo. in fi. C. iſto tit. ibi, ſuper iure poſſeſſionis. &c. text. in l. non ideò minus. in fi. C. de lib. cau. ibi inconcluſum ius poſſeſſionis obtinebis tex. in l. ſi ea res. §. fi. ibi prior ius eius apprehenderit. ff. de actio. emp. & iſtam doctrinā, & declarationem ponit Bar. in d. l. 1. 2. col. in medio. Pau. de Caſt. 1. col. in fi. nu. 6. Alb. 2. col. in med. Imo. 1. colum. poſt med. Aret. 4. col. in med. nu. 13. Cuma. ibi. 2. col. Alex. 3 nu. 11. Soc. 5. col. in fin. ver. circa tertiū. Vincen. ibi not. 6. col. in prin. nu. 31. Fran. de Ripa 6. col. nu. 26. idē in rub. de cā poſſeſ & pro. 2. col. nu. 6. Bar. in §. adipiſcimur. eiuſdem l. & ibi Pau. not. nu. 3. & Iaſ. nu. 13. & fi. col. nu. 23. Pet. in l. licet. 3. col. C. eo. tit. Bart. in d. §. ſi vir vxori. in prin. Aret. in l. clā poſſidere. §. qui ad nundinas. 1. col. in fi. idē Aret. in l. quemad. eo. tit. nu. 1. col... n. 3. & ibi doctor Segura. 7. col. verſ. & illud. Confirmatur iſta cōis opinio & declaratio: quia ſicut ex contractu. qui eſt facti. vt in l. conſilio. §. fi. in fi. ff. de cur. fur. ibi quia ſolutio, uenditio, traditio magis facti quam iuris ſunt: reſultat obligatio iuridica & ex ea actio. ut in leg. licet. §. ea obligatio. ff. de procura. & ibi cōmunis doctrina. & in principio. Inſti. de actio præterea ſicut ex actibus, moribus & uſibus, qui ſunt meri facti reſultat ipſa conſuetudo formata & in eſſe producta quę uocatur ius, ut in l. de quibus. ff. de legibus, & ibi tenet, & declarat Bart. in prima lectura. 2. col. prope fi. & in fi. col. idē Bar. melius in repetitione. 3. col. nu. 6. & ibi. Pau. 2. col. nu. 5. melius quā alibi 10. col. 16. & ibi com. ſchola. Anto. de Bu. in c. fi. de conſue. § nulla materia. 2. col. in prin. & ibi Cardi. in §. licet. 10. col. 6. q. nu. 14. & eſt cōm. intelligētia: ita ex actu uel mō apto. & à lege determinato. ad acquirendam poſseſſionem quæritur & reſultat ipſa poſseſsio, quæ eſt iuris: & ita ſe habet ſicut cauſa & cauſatum.

Item ſicut ex actu & exercitio ſeruitutis reſultat ius ſeruitutis & poſs eius. ut in l. 3. §. dare. de uſufru. & in l. quoties, de ſeruitutib. ita ex iſto actu quæritur poſs. iuris: & ſicut ex obligatione quæritur actio: ita expreſs. oriuntur interdicta. in quo unum nota & conſidera ſubtile & neceſſarium, quod licet poſs. ſit de iure naturali primæuo, reſpectu eorum quæ illo iure fiebant occupantis, uel reſpectu eorū quæ fiebant cōia, & poſtea magis genericè fuerit de iure gentium in oib. reb. poſtq̃ diuiſa fuerunt diſtincta, ut in l. ex hoc iure. cum materia ff. de iuſtitia & iure, & probatur apertè in. l. 1. ff. de acquirend. poſse. tū illo iure non erat aliqua poſſeſſio iuris, ſicut hodie: nec erat quid diuerſum ab ipſo actu & apprehenſione: nam ipſemet actus & apprehenſio naturalis idem erat quod ipſa poſseſsio: ita probat tex. expreſsus in l. 1. in

l.1.in principio. ff. de aequir. poſ. & ita expreſsè tenet, & declarat Pau.ibi 2.col. in medio.nu.8.Imo.pen.col.in li.Cuma. 2.col.in fin.& notabiliùs Vincentius.36. col.in med.nu.85.ex quo infertur quod illo iure non conſiſtebat in iure, ſed in facto: item non erat diſtinctio poſſeſſio num ciuilis & naturalis, ſed vnica tãtũ, & dicebatur naturalis.

Item tñ durabat illa poſſeſſ. quantum quis inſiſtebat naturaliter in re poſſeſ. vn de eo ipſo ꝙ deſinebat operari & ſic retinere rẽ, deſinebat ipſam poſsidere. Itẽ non erãt prædicta remedia poſſeſſoria pro illa poſſeſsione ſola recuperãda uel retinenda. Itẽ nõ erat inuentus aliquis actus fictus acquirendi poſseſsionẽ, ſed tñ naturalis vel corporalis, q̃ oia apertè probat tex.in iſta l.1.ibi, quia naturaliter tenetur ab eo qui ei inſiſtit, intentio doctorum ubi ſuprà, & ſic omnia iſta & alia fuerunt inuenta & ordinata de iure ciuili poſitiuo: & maximè oſtendit iſtã poſseſsionem inuentam de iure naturali uel gentium, ut patet in proceſsu huius materiæ, quod not., quia eſt nouum ſingulare & neceſſarium.

¶ Itẽ ideo dr̃ in definitione inſiſtendi rei, quia propria natura, ſubſtantia & effectus poſseſsionis conſiſtit in hoc qđ poſseſsor inſiſtat in re, & illã hẽat, teneat, & poſsideat: & in ea nõ inquietetr̃ vel moleſtetur ab alio: & ideo ad hoc principaliter ſunt prodita omnia interdicta & remedia poſseſsoria: & dr̃ ẽt ad differentiam dominij, ꝙ eſt ius plenum, & perfectum diſponendi de re, & eã vendicandi, vt dicit Bar.in l.1.de acqui. poſ. 2.col.in fi.& in l.ſi quis vi.§. differentia. eo.tit.quem ſequuntur oẽs & ego ſupra dixi. Præterea dr̃ ẽt ad differentiã uſufructus, nam eſt ius vtendi & fruendi ſalua rerũ ſubſtantia, vt in l.1.2.col.

¶ Itẽ ideò dr̃ in definitione, rei non prohibitæ poſsideri, ad differentiã rei q̃ nõ põt poſſideri, vt rei ſacræ vel religioſæ, ut in l.qui vniuerſas. §.1. ff. de acqui. poſſe.& in l.inter ſtipulantẽ. §. ſacrã. de verb.obli.& ſic patet, ꝙ text.in d.l.1 ff. de acqu.poſſe.dũ dicit, poſseſsio appellata eſt à pedibus, vt & Labeo ait quaſi pedum poſitio: quia naturaliter tenetur ab eo qui ei inſiſtit: non ponit definitionẽm poſseſsionis, ſed etymologiam uocabuli ſm gl.& oẽs docto. ibi. nã duo ſunt inſtrumẽta naturalia, & inſtr̃a principalia, ſiue actus naturales acquirendi poſſeſ.ſ. pedes ad acquirendã poſſeſsionẽ rerum immobilium quæ pedibus calcantur. ita text.in d.l. 1. text.in l. 3. in princip.ff.de acqui.poſſeſ.manus ad acquir.poſſeſ.rerum mobiliũ, teo in l. 1. §. adipiſcimur, eod. tit. ibi, aliquid in manu ponat.ita Pau.de Caſt.in l.1.co.tit.1.col. uerſ. itẽ. nota, Aret.ibi colu.1.in princip.num.2. Alex.ibi.2.col.in 3.notabili. Vincen.ibi, in princ.1.no.& Iaſ.ibi.1 col.poſt princ. iõ ſumpta eſt etymologia ab illo inſtrõ naturali.ſ.pedum, & uocatur pedum poſitio.& ſi iterum quęras quare magis denominantur ab illo inſtrõ q̈ ab alio.ſ.manuũ? dico ꝙ poſseſsio rerum immobiliũ eſt dignor & magis conſeruatur & retinetur: poſſeſ.uerò rerum mobilium vilis & abiecta eſt, & facilitor perditur vt in l. 3. §. Nerua filius, iſto tit.& in l.rẽ q̃ nobis.& in l ſi rem mobilem.eo.tit.iõ à digniori fit denominatio ita Pau.& Iaſ. in d.l.1.col.1.poſt princ. Vel aliter & ſc̃do põt dici: ꝙ ideo denominatur à pedib. quia pedes ſunt firmum totius corporis ſuſtẽtaculũ, & habẽt ſe ad corpus, ſicut baſes ad colũnam itẽ Bal.in rub. de cã. poſſeſ.& proprie.1.col.in princi.num.2.

19 ¶ Item principaliter quęro. quotuplex ſit poſſeſsio? & iſte articulus ẽ ſubtilis, & neceſſarius: in quo dico, ꝙ vr̃ ꝙ unica tñ ſit poſseſsio. Prima per tex. in d.l.2 ff.de acqui.poſſeſ qui dicit poſſeſ. appellata.& ſic loquitur in ſingulari, & ſimiliter tota rubrica, Secundò pro iſta parte facit bonis text. in l. 3. §. genera. cod. tit. cuius uerba ſunt. & in ſumma magis, unum genus eſt poſsidendi: ſpecies aũt infinitę ſunt. ſimiliter in l.3.§ ex contrario.ibi, qm̃ ibi ſũma poſſeſsionis. &c. Tertiò facit text. in l.licet.C.eo.in princ. ubi licet poſseſsio acquirar̃ corpore

pore & animo,tamē poſtquam eſt quæ ſita ſolo animo,retinetur , & ſic vnú eſt ius reſultans ex actu corporeo. & ſic ex apprehéſione,ꝙ vocať poſſeſſio &retinetur animo.Quartò tex.in l.1.§. ſiue aút corpore.in fin.ff.de vi,& vi arma vbi dicit tex.ꝙ ſi animo poſſidens in abſentia prohibeatur poſtreuerſioné fundi ingredi,dr̃ deiectus per vim de poſſeſſio. quã animo retinebat , licet non corpore : & ſic claté vult,quod illamet poſſeſſio numero quæ retinetur animo, eſt eadé cũ ea,quæ corpore retineť: ergo vna tm̃ eſt. cuius verba ſunt,ademiſti.n.ei poſſeſſioné quã animo retinebat,& ſi non corpore.& illum tex.ad hoc inducit Soci. in iſta l.1.fi.col.Quinto.pro iſta parte facit viua & ſubtilis ratio,nã ſi in iure noſtro eſſet plus quã vna poſſeſſio,maximè illud cóſideraretť tp̃e acquiſitionis,& productionis in eſſe: ſed illo tp̃e tm̃ vna in ſingulari conſiderať,& non plures, mõ quæramus per nos,mó per alium : ergo non eſt danda pluralitas poſſeſſionum: text.eſt in l.1.§.adipiſcimur.& in §. ité acquirimus.eo.ti.Sextò facit,quia qñ p legem tractať de amitteda poſſeſſione, & penitus abdicandi a poſſeſſore,vel de illa retinenda vel cóſeruãda ſemp iura & Iuris conſulti loquuntur in vnica tm̃ & ſola poſſeſſione. tex. eſt in l. 3. §. in amittenda eo.ti.tex.in §.ſi quis nuntiet tex. in §. ꝙ ſi ſeruus. & in §. Nerua filius.& in §.ſi ré.eiuſ.legis. tex. in l. ſi ré mobilem,eo.ti. Septimò facit tex. in l. pupil.ff.de acqui.re.do.vbi dicit tex. ꝙ pupillus non p̃t alienare aliquã rem & nec quidem poſſeſſioné quæ naturalis eſt: & ſic vr̃ probare quod vna ſit tm̃,& illa eſt naturalis : licet aliqui illum tex. in cótrarium conſiderent. & iſtã ſniam & concluſioné,quod vnica tm̃ ſit poſſeſſio tenet Azo in ſumma. C. de acqui. poſ 2.col.in princ.nu.3.& tenet Placentin.gloſſator antiquus quem refert.glo. in l.1.fi.eo.ti.in verbo,ait gl. ord. in l. ſi vt certò.§,ſi duob.vehiculum.ff.cómo. in gl.mag.in fi.& tenet Iaco. de Puteo, & Pe.de Beſucio,in d.l.1.quos refert.ibi Iaſ.13.col.nu. 54. & iſtã opin. tenet ibi Fran.de Ripa.6.col.nu.27.& iſtã vr̃ expreſſe approbare.l.12.tit. 30. 3. part. & ſenſus horũ doct.eſt, quod vnica tm̃ ſit poſſeſſio,& illa naturaliter tenetur quãdo poſſeſſor inſiſtit in re: ciuiliter verò quãdo eam tetinet animo in abſentia.

Sed his nó obſtantibus teneo contrariam ſniam,imò quod ſit duplex poſſeſſio realiter & in ſubſtantia diſtincta,vna naturalis,alia ciuilis.Pro qua ſnia & cõcluſione.Primò facit text. in l. clam poſſidere.§.qui ad nundinas.ff.de acquiren. poſſ.vbi expreſſe dr̃ ꝙ abſens poſſidet, & ſimiliter ingreſſus poſſidet , ergo vnus ciuiliter & alius naturaliter , & ſic duplex eſt poſſeſſio realiter diſtincta: nec p̃t dici ꝙ vna & eadem poſſeſſio ſit penes illos,quia impoſſibile eſt quod vna & eadem poſſeſſio ſit penes duos in ſolidũ.vel ſm naturã, vel ſm artem tex.eſt formalis in l.3.§.ex cótrario.eo. ti.cuius verba ſunt ,ex contrario plures eandem rem in ſolidum poſſidere non poſſunt,contra naturam quippe eſt, vt cum aliquid ego teneam,tu quoq; id tenere videaris.text.in l. ſi vt certo. §. ſi duobus vehiculum.ff.commoda. ibi. & ait,duorum quidem inſolidũ dominiũ vel poſſeſſioné eſſe non poſſe. tex. in l. duo inſolidum.ff.de precario.cuius verba ſunt,nã nec iuſtè nec iniuſtè poſſeſſiones duæ concurrere poſſunt. Confirmať,quia lex nonquã fingit nec p̃t fingere ſuper eo ꝙ eſt impoſſibile de natura in genere:tex.eſt in l.qui ad certũ. ff. locati.tex.in l.certè , in principio intra de p̃catio.tex.in l. adoptio. la. 1. ff. de adop.tex.in §.minoré.Inſt.de adop.tex. in l.lex.Corn.ꝓpe.fi.ff.de vul.& pu.ibi, qa nó efficiť p ea.&c.tex expreſſus in l.mulier,in fi.ff.de verbor.obliga.tex.in l.q decé.§.1.in fin.ff.de ſolu.tenet gl.or, in l.Gallus.§.ſi eius.de libe.& poſth. in gl.fi.ꝓpe.fi.& ibi Bar.,Pau.et cóm.opi, gl.Bar.et doc.in l.3.ff.ꝓ ſocio.tenet magiſtraliter Bar.in l.ſi is qui ꝓ emptore. ff.de.vſuca.9.col.n.22.idé Bar.in l.eãdé. ff.de duob. reis. tenet latè et notabili-

ter

liter Iaſon in d.l. ſi is qui pro emptore. ff.de vſuca.nu.24.imò quod magis eſt, fictio nó cadit ſuper eo quod eſt impoſſibile de iure poſitiuo: ita ſolus Aret. in d.§.ex contrario.1.col.poſt princi.

Nec obſtat ſi dicas quod ibi in d. §. q ad nundinas, nó eſt duplex poſſeſſio, ſed vna, & illa tenetur ab ingreſſu naturaliter iniuſtè, & ab abſente ciuiliter iuſtè, quia reſpondeo quod qualitas poſſidendi iuſtè vel iniuſtè non alterat naturam, & ſubſtantiam poſſeſſionis, vt eſt text. formalis in d.§.ex cótrario, tex.in l. duo in ſolidū.ff.de precar.tex.in l.2.ff.vti poſ.

Item etiam quia illud quod eſt vnicū in ſubſtantia non diuerſificatur propter qualitates, vt notatur in l.1.ff. ſi cer.pet. & in l.cui fundi, de con. & de. in l.fin.§. quoties.ff.de publi.& ven.& per illū tex. in d.§.qui ad nundinas. tenet ibi Alber. 3.col. Ang.1.col.poſt prin. Imo.2.col.in prin.Iaſ.4.col.nu.21.Ro.1.col.Cu.2.col.

Secundò, & principaliter pro iſta ſententia, & concluſione facit text.in l.naturaliter, eo.tit. vbi diſponitur, quod fructuarius poſſidet naturaliter illam ré in qua habet vſumfructum, & proprietarius poſſidet ciuiliter: textus in l.poſſeſſio quoque in princ.eo.titu.text.in l.cuiuſcunque.§.ſi fundus.ff.de vſufrn.

Tertiò facit text.in l. quemadmodū. ff.de acqui.poſſ.vbi dicit tex. quod ſicut nulla poſſeſſio acquiritur ſine corpore, & animo, ita nulla amittitur: ergo text. ille in illa dictione vniuerſali dat intelligere pluralitatem poſſeſſionum.

Quartò facit tex.in l.1.§.deijcitur.ff. de vi, & vi ar.vbi dr quod illo interdicto non poteſt vti niſi poſſeſſor, & dicit tex. quod ſufficit quòd poſſideat naturaliter ſiue ciuiliter & ad hoc notat eū ibi Bar. & Ange.de Peruſio.

Quintò facit tex.in l.3 §.ſi verſ.ſciédū, ff.ad exhib.dū, vbi dicit tex.q ad exhibendum pót agi contra ciuiliter poſſidétem, vel cótra naturaliter poſſidentem.

Sextò facit tex.in l.& hét §. verſ placet.ff.de precario vbi eſt tex.ꝙ in re cóceſſa precario, ille qui rogauit hét poſſeſſionem naturalem ille verò qui conceſſit habet ciuilem: & ibi tenet comm.op. & in l. Pompo.§.cū quis, de acquir. poſ. ergo clarè ibi patet duas eſſe realiter diſtinctas poſſ.cùm vna, & eadem nó pót eſſe penes eos, vt in fundamento dictum eſt: & ad hoc illum tex.notat ibi expreſſè Ang.de Peru. Septimò facit text.in l. nemo ambigit.C.de acqui.poſ.ibi, duplicem eſſe rationem, aliam quæ iure conſiſtit, aliam quæ corpore, &c, & ſic clarè probat quòd ſit duplex poſſeſſio.

Octauò facit ſubtilis ratio, nam ciuilis poſſeſſio eſt illa quæ cauſat præſcriptionem: text.eſt in l.acquirit.§.fi.de acqui.rer.do.

Si ergo eſſet vnica poſſeſſio vel duæ eiuſdem ſpeciei, operarentur eundem effectum, ſed non operantur eundem effectum, vt ex dictis iuribus patet, ergo prædictæ poſſeſſiones non ſunt eiuſdem ſpeciei, ſed diſtinctæ, & ſeparatæ.

Nonò facit text.nota.in l. ſi id quod. §.fi.ff.de acquir.poſ.vbi dicit text.quod ſi quis hét ciuilé poſ.in abſentia, nō perdit illā licet alius occupauerit poſ.corporalem, niſi ſuſpicatus eſt ſe poſſe repelli ab eo qui eſt in poſſeſſionem: ergo clarè dat intelligere, duas eſſe poſſeſſiones.

Decimò facit text optimus, & expreſſus, in l 3.§. Nerua filius.eo.tit. vbi dicit quod in reb mobilib. retinemus poſ. ciuilem in abſentia, quatenus habemus facultatem nanciſci poſſeſ. naturalem: ergo naturalis, eſt poſſeſ. diſtincta à ciuili quā nanciſci poſſet: & ad hoc illum tex. notat Bar. Ang.Imo Pau Rom. & Aret. qui dicit, ꝙ ibi melius quàm alibi probatur, & comm. doct. Vndecimò facit expreſſior text. & ſingu.in l 2.§. ꝙ vulgo. ff.pro hæred.vbi dr quod regula quæ habet q nemo pót ſibi cauſam poſſ.mutare, dét intelligi modo poſ.ſit ciuilis, nó naturalis: & ille tex non eſt alibi ſm Dinū. Alber.& Ang.ibi. ad hoc inquātum loquitur in hoc articulo nominaliter nominando poſſeſſionem ciuilem, & poſſeſſionem naturalem, & ſic denotando ſubſtantiam rei: & eſt unicus ſecundum

Bal.

Bal.in l.licet.C.eod.titu.2. col. in fi.licet corruptè alleget: & Paul.in l.1. ff.eo.tit. pe col.poſt princi. Io.de Imo.ibi 4. col. in prin. Ange.2.col.in medio. Iſtam ſententiam, & conc. ſ. quod in iure noſtro ſunt duæ poſſeſſiones realiter in ſubſtantia diſtinctæ, tenet Dinus per aliqua ex prędictis fundamentis, vbi notabiliter loquitur in regula, ſine poſſeſſione.de reg. iu.5.col.verſi.ad cuius declarationem.i. eſt quærendum.tenet gl.or.poſt Io.gloſſatorẽ antiquũ in l.1.ff.de acq. poſſeſ.in verbo,ait.poſt prin.& tenet, & ſequitur ibi Albe.pen.col.in fin. Pau. de Caſt.ibi pe.col.in prin.Io.de Imo.4. col.in princ. Ang.2.col.in medio.Roma.5.col.in medio. Alex.10.col.nu.45.Iaſ.3. col.nu.54. Vincen.20.col.num.53.iſtam etiam opi. tenet Ang.de Peru.in l.licet.C.iſto tit.2. col.nu.9.Pau.ibi.2. & 3.col.Bal.ibi.1.lectu.2.col.nu.6.Sali.4.col.nu.13. Fulg.in l.ſi vt certo.§ ſi duob.vehiculum.ff. commo.2.col.Salic.ibi 3.col.Paul.de Caſt.2. col.nu.7.qui not.loquitur. Bal.no.in l.1. C.vti poſſi.5.col.nu.2.Bald.in rub.extrà de cauſa poſſeſ.& propriè.2.col.nu.4. & iſtam con.tenet Bar.in l.3.§.gener.ſuprà iſto tit.1.oppo.licet ipſe in l.ſuprà eo.3. col.poſt medium,teneat nouam, & diſt. opin immò ꝙ ſint tres poſſ. realiter diſtinctæ,vna ciuilis,alia naturalis,alia corporalis:quæ opi. commu.reprobatur à docto.ibi: & iſta eſt magis comm'opi. ſecũdum docto.vbi ſupra:pro qua communi ſententia ego allego hodie in noſtro regno legem ſecundam.tit.30 3.parti. q̃ expreſſè iſtam opi. fundat, & allego, & conſidero expreſſiorem, & clariorem legẽ in iſta l.45.in ll.Tauri,quod eſt ſummè neceſſarium pro intelligentia dicendorũ,reiecta opi.Iaco. Butr. quàm tenet in l.licet.fi.col. C. iſto titulo: vbi tenet quòd quando poſſeſſio eſt penes vnum ſit vnica poſſeſſio in ſubſtantia, ſed quãdo eſt penes duos,ſint duæ poſſeſſiones diſtinctæ:quæ opi.cõiter reprobatur.

Item reiecta opi.Bar.in d.l.1.3.col.dicẽtis eſſe tres poſſ. realiter diſtinctas,ſ.naturalem,ciuilem, & corporalem:nã illa corporalis idem eſt quod naturalis, quæ opi.Bartoli communiter reprobatur.

20 Item in noſtra materia principaliter quæro,an in acquirenda poſſ.requiratur cauſa vel titulus? in quo notabili, & neceſſario articulo reſolutiuè procedẽdo, ſit prima con.ꝙ ſi in acquir.poſſ.interuenit actus verus, & naturalis,nulla requiritur cauſa vel titulus,itaque ſi aliquis poſſeſſor tradat alteri rem animo transferẽdi poſſeſſionem,ſtatim quæritur accipiẽti ſine aliquo titulo vel cauſa:vel ſi quis actum naturalem apprehendat rem, cuius poſſeſſio vacabat,ſtatim quæri poſſ. pro qua ſententia, & concluſione facit tex.in l.3.§.in admittenda.ff. de acquir. poſſ.& in l.ſi quis vi.§.differentia.eo.tit. vbi habetur quod poſſeſſor ſola ſua voluntate poteſt amittere poſſ. ergo à fortiori,facta traditione animo transferendi poſſ.acquiritur accipienti: maximè ꝙ tunc poſſemus dicere,quod licet nõ habeat titulũ vel cauſam in proprietate habet tamen in poſſeſſione, & erit titulus precarij ſi conceſſio fuit non determinato tempore tacitè nec expreſſè, & ſic poteſt ad libitum reuocari per concedentem: aliàs verò ſi cõceſſio fuit facta determinat tp̃e tacitè vel expreſſè erit titulus donationis: argumẽto text.ſing.in l.Lucius Titius.ſuprà de don. tex.in l.1. ff.de precario.tex.in l.& habet.§.fi. eod. tit.confirmatur etiã,quia ſuper ſola poſſeſſione rei,poteſt conſtitui tit.vt eſt caſus nota.in l.ſi aliquam rem. ff.de acqui. poſſ.ibi,nam ſi rem meam tu poſſideas, & ego emam à te poſſ eius rei,vel ſtipuler,vtilis erit emptio.& ſtipulatio.idem probat tex,in l.ſi emptione. §. itẽ ſi emptor.verſ. rei ſuæ,ſuprà de contra. emp. bonus text.in l.indebiti.§. ſed & ſi nummi.in princip.de cõdic.indebi. Secundò pro iſta con.principali, quæ habet quòd ſi in acquirenda poſſeſſione interuenit actus verus, & naturalis, nulla requiritur cauſa vel titulus,facit text.expreſſus in l.clã poſſidere.§.qui ad nũdinas. ff.de acqui poſſ. vbi habetur quod ingreſſus rem abſentis,acquiri,poſſeſſionem naturalem

ralem vacantem, & tñ ibi nulla interue
nit cã uel titulus. Tertiò pro iſta conclu.
facit text.in l.ſi.C.unde ui.ille qui ingre-
ditur rem omnino vacantem alicuius
abſentis, acquirit utramque poſseſſionẽ
ſine aliquo titulo uel cauſa. Quintò pro
iſta ſententia, & concluſione facit totus
titulus.ff.de ui, & ui arma.ubi habetur ꝙ
ille qui per uim expellit alium de poſſ.
acquirit eam: licet iniuſtè, & ſine titulo
uel cauſa: & iſtam ſententiam, & conclu
ſionem tenet Bart. in l. quòd meo. ff.de
acquiren.poſſ.1.col.nu.1.licet non alle-
get nec conſideret ſuperiora iura, ſed al-
legat text.in l.1.§.ſi vir uxori.eo.tit. ſed
certè ibi cã interuenit, licet de iure inua
lida: & ille tex. proprie loquit̃ in caſu cõ
cluſionis tertiæ, in t.eo. proximè allegat
ẽt alia iura Bart. quæ certè nihil probãt.
Idẽ ẽt tenet Pau.ibi.2. col. ꝑpe fi. & Io.
de Imo. poſt prin. legis, & cõmu.opin.
ſecũdũ Alex.ibi.3.col. nu.11.& iſtam di
cit commu. opin. Aret. in l.locus.eo.tit.

21 Secunda concluſio principalis ſit, ꝙ
in acqui.poſſ.per actum fictum benè re-
quiritur cã uel titulus, vnde ſi quis nulla
interueniente cauſa uel titulo conſtituat
ſe nomine alterius poſſidere uel ꝑ aſpe-
ctum uelit transferre poſseſſionem uel
per retentionem uſusfructus uel per con
ductionem factam de re propria, non
transfertur poſseſſio: iſta eſt glo.ſingu.
iuncto tex.in d.l. quod meo. in glo.1.in
princ.& per eam tenet ibi Bar.1.col. nu.
1.Pau.Cuma.Ludo.Roma.& com.doct.
& ad hoc illam gl.iuncto tex.reputat ſin
gu.Sali.in l.traditionibus.C.de pact.fin.
col.3.q.pro qua ſententia, & conc.facit
tex.iuncto cõi intellectu, in l.ſi aliquam
rem, ff.de acquir. poſſ.ubi probatur ꝙ ſi
dominus, & poſseſſor alicuius rei condu
cat ſuam rem quam poſſidet ab alio, nõ
transfert in eum aliquam poſseſſionem:
facit ẽt bonus, & ſubtilis caſus in l.ei à
quo.ff.de uſuca.pro qua ſententia, & cõ
cl.facit inconuincibilis ratio, quia quan
do clauſula conſtituti uel quilibet actus
fictus ponitur ſuper contractu nullo uel
inualido, ſimiliter illa clauſula uel actus
fictus poſſ.eſt nullus, ut probat text.in l.
fi.ff.de conſtit.pe.text.in l. non dubium
C.de legibus.tex.in regula, cum princi-
palis.ff.de reg.iur.& latius pono infra ꝓ
ximè in 4.con.ergo qñ nullus ponitur ti
tulus cõtractus: nec cauſa interuenit, di-
cta clauſula conſtituti, uel alius actus fi-
ctus, nihil poteſt operari: & in tantũ iſta
conclu.eſt uera ut procedat etiam ſi præ
dictus dominus, & poſseſsor rei ſcienter
ſine cauſa. & titulo conſtituat ſe nomi-
ne alterius poſſidere, uel apponat in eius
fauorem alium actum fictum: quia non
uĩ donare, & ſic per illum preſumptum,
& fictum tit.donationis iunctum cũ di-
cta clauſula conſtituti, & actu ficto poſ-
ſeſſionis non transfertur dominium nec
poſseſſio in eum: & iura quæ dicunt qđ
ille qui ſcienter ſine cauſa uel ſubſiſten-
te obligatione tradit ſuam rem donare,
ut in l.cuius per errorem. ff.de reg. iu.in
l.1.in fi.ff.de cõdi.indebiti.in prin.C.eo.
tit. & utrobique doct. debent intelligi,
quando traditio rei fit per actum uerũ,
& naturalem, ſecùs uerò ſi per actum fi-
ctum, ut in hac noſtra cõcluſione, ne de-
tur duplex fictio uel ſpecialitas: ita ſing.
Bar.in d.l.ſi aliquam rem.3. col.in prin.
ff.de acqui.hæred.Pau.de Caſt.fi.colu.in
prin.Albe.1.col.in fin.Cuma.pen.col.in
fi.Alex.6.col.num.18. Franc. de Rip. 9.
col.nu. 26.iſtam etiam etiam con.tenet
Cinus, Bal.Sali.& docto.in l.qui rem.C.
locati.tenet etiam Sali. meliùs buàm ali
bi in l.traditionibus.C.de pactis. fin.co-
lu.3.q.tenet etiam Bald.in c.1. de capita
neo qui Curiam uendidit.pe.col.in prin.
in uſibus feud.& iſta eſt uera, & commu
munis opinio, licèt gl.fin.& ordi.teneat
contrarium, in d. l. ſi aliquam rem. ff. de
acquir.poſſ.in gl.fi.prope finem, quã ſe-
quebatur ibi Imola, & latiùs, & ſubtili-
ter Aret.5.col.nu.3.quã ſuperiorem cõ-
munem opin.intelligas procedere in ca
ſib. in quib. aliàs de iure cõi per ueram
traditionem ſciẽter factam induceretur
donãtio, ut quando fit traditio expreſsa,
cauſa adiecta, tãquàm ex debito cùm ni
hil deberetur; uel quando ex qualitate

rei & perſonæ prҫſumatur donatio, vt notat per Bar. & doct. in l. cùm quid, ff. ſi cert. pe. poſt glo. ibi: nam in illis caſibus interueniente uera traditione erit donatio. aliàs verò ſi interueniat ficta traditio non valebit, ut in hac cõi opinione. Confirmatur iſta com. opin. ſubtili fundamento & conſideratione. nam licèt de iure nouo Codicis ex nudo pacto donationis oriatur actio, & promiſſor efficaciter ſit obligatus: ut in l. ſi quis argentum §. ſin aũt hoc. in principio. C. de donatio. & ibi commu. opin. tũ illud dẽt intelligi in expreſſa & propria donatione & promiſſione: ſecùs uerò in ficta, & p̃ſumpta, putà qñ quis per pactum nudũ ſciẽter promitteret indebitum, ne detur concurſus duplicis ſpecialitatis, contra regulam tex. in l. 1. C. de dotis pro. & in l. cum poſt. §. gener, de iure dotium. ita ſingu. Bar. in l. iuris gẽtium. §. quinimo. fi. col. in medio. ff. de pactis idem Bar. in l. ſi tibi decem. in fi. eo. tit. idem ẽt tenet Bal. Ang. Pau. de Caſt. Alex. & commu. doc. in l. iuris gentium. §. ſed cum nulla, eo. ti. Iaſ. in dict. §. quinimo. 18. col. n. 21. Paul in l. generaliter. 3. col. C. de non nu. pec. Bal. in l. ſi pacto quo pœnam. C. de pactis. 2. col. in fi. Sal. in l. legem. 5. col. in medio. eo. tit. Bal. in rub. extrà. de pactis. 2. col. in fi. Imol. in l. in ædibus. §. 1. 3. col. ff. de dona. & ibi Ludo. Ro. pe. col. in fi. Ang. de Peru. in d. l. ſi quis argentum. §. ſed & ſi quis. poſt princ. C. de donat. & ibi Bal. nu. 4. Paul. de Caſt. notabiliter, in l. quæ dotis. pen. col. nu. 9. ff. ſolu. matrimo. Anton. & Imo. in c. qualiter. extrà de pactis. Ex qua ſuperiori. 2. cõ. ſic declarata & confirmata, infertur ſingulariter, q̃ ſi quis ſcienter confitetur extra iudicium rem ſuam eſſe alterius, & conſtituit ſe nomine eius poſſidere, uel alium actum fictum interponat, non transfert in illũ dñium nec poſſeſſionem: & hoc ſolùm ex iſta ratione, quia ex tit. præſumpto & ficta traditione non põt quæri dñium nec poſſeſſio, ne detur duplex ſpecialitas: & ita tenet expreſsè Bar. in l. cum falſa. C. de iuris & fac. igno. 2. col. nu 6 & ante eũ teneţ ibi Petrus de Bella pert. 2. col. poſt prin. Cin. 2. colu. 4 q. quos Bar. non refert. & tenet ibi Faber. in ſuo Breuiario in princ. illius l. & Bal. ibi. fi. col. nu 7. & 8. Pau. de Caſt. 2. col. in fi. tenet An. in c. fi. extrà de cõfeſſis. 6. co. in prin. Imol. ibi, fina. col. in fi. Sed adde ſubtiliter in hoc art. quod tunc alia ratione & conſideratione iſta opin. & illatio eſt uera, quia tali caſu nullus concurrit titulus verus nec præſumptus, quia illa confeſſio ſcienter facta non inducit donationem nec alium titulum: quia nõ habet uerba diſpoſitiua apta producere obligationes, ſed tñ fit ad probationẽ: vnde cum conſtet de contrario, eliditur confeſſio: & ſic clauſula conſtituti uel actus fictus in iſto caſu ponitur de per ſe ſine ſubiecto alicuius contractus expreſſi nec taciti: unde ex ea non transfertur poſſeſſio nec aliquis effectus: ita dicit & declarat ſubtiliter Paulus ibi, in d. l. cum falſa. fi. col. in prinс. & ante eum, Bal. ibi fin. col. nu. 8. & in expreſſo quod ex tali confeſſione ſcienter facta non inducatur titulus donationis tacitus uel præſũptus, tenet expreſsè Bal. in l. una. C. de cõfeſſis. 3. col. nu. 7. Pau. in l. generaliter. C. de non numc. pecunia. 2. col. in medio. nu. ſexto. & melius. 3. col. in princ. idem Paul. in l. publica. §. fi. ff. depoſi. & expreſſe Pet. in d. l. cũ falſa. 2. col. in princ.

Nec huic ſecundҫ con. principali cũ ex ea deductis obſtat notabilis tex. ſubtiliter inductus obſtat notabilis tex. ſubtiliter inductus in l. 1. C. de dona. iuncta cõi opin. ubi eſt cauſa q̃ donato & traditio inſtrũ alicuius rei nõ donata ipſa res contenta in inſtrũ, & tñ ibi concurrit p̃ſumptus titulus, & ficta traditio rei ergo non debet transferri dñiũ & poſſeſſio eius: quia rñdeo, quod ibi uerus titulus & uera traditio interuenit, ſaltem illius inſtrumenti corporalis quod traditum fuit: unde ex hoc reſultat titulus & poſſeſsio rei cõtẽtҫ ſub eo, cũ illud nõ p̃t operari, & ſic continet & reprҫſentat cõtẽtũ ſub eo, cõcurrente legis diſpoſitione: & iſte eſt uerus ſenſus & intellectus il-

ſolutio huius difficultatis: facit tex. in l. qui chyrographum.ff.de leg. tertio.tex. in lege ſeruũ filij. §. eum chyrographũ de legat. 1.text.in l.2. C.qui res pigno. obligar.po.in l.3. & 4.ff.de liber. legat. notatur in l.2.ff.de pactis.

22 Secundò non obſtat tex. expreſſus & non declaratus à doct.in lege, qui bona fide.ff.de acquiren. poſſeſſio.& in l.inter dum.§.fi.infrà,eodem.vbi dr, ꝙ ſi ille q non eſt dñs poſſideat aliquam rem quã bona fide emit,& eam conducat à vero dño, ꝙ ſtatim deſinit poſſidere: & per iſtum actum fictum ẽt ſine cã vel titulo transfertur poſſeſſio in ipſum dominũ, & ad hoc notat ibi.commu.opinio,quia ad illum tex.dupliciter reſpondeo.

Primo modo quod uerus dñs & poſſeſſor non põt transferre in alium poſſeſſionem per actum fictum,niſi præcedat cã vel titulus habilis:& ita procedat iſta noſtra ſecunda con.ille verò qui nõ eſt dominus,ſi poſſideat,benè põt transferre poſſeſſionem in alium ẽt per actũ fictum ſine cã vel tit.& ita procedat & intelligatur tex.in d.l. qui bona fide. & in l.interdum. §. fi.& in expreſſo ita tenet & declarat Bar.in l.quod meo.1.col. nu.1.licèt cõiter deficiunt ibi aliqua verba:& iſtam declarationem & concordiã ponit ibi Pau.2.col.in fi.& cum ea tranſeunt indifferenter ibi doctor. & expreſsè dicit ibi Roman. 1. col.in fine, quod diſtinct.Bar.cõiter tenetur. Sed attende quod iſte intellectus videtur eſſe uerus, cum nulla ratio differẽtiæ poſſit aſſignari,vnde cogitaui quod uera & propria ratio eſt,quia in iſtis iuribus interuenit vera & iuſtiſſima cã.ſ.quod ille cui tradebaẽ poſſeſſio,erat uerus dñs:vnde non oportet ſibi concedere cauſam vel titulum de nouo,cum ipſe perfectum titulum & cauſam habeat:& ideo non dominus poſſeſſor, põt per actum fictum transferre poſſeſſionem:& iſte eſt verus & clarus intellectus illarum. ll. Ex quo reſultat contra Bar.& doctor.quod indiſtinctè dominus & poſſeſſor vel non dominus,non poteſt transferre poſſeſſionẽ ſine cauſa vel tit.& per conſequens venit reprobanda gl.cum qua omnes ibi tranſeunt in d.l. qui bona fide.vbi dicit, quod illa lex procedit etiam ſi non dominus qui poſſidet cõducat rem ab alio non domino,cum ibi nulla ſubſit cauſa vel titulus habilis, mediante quo per actum fictum poſſit transferri poſſeſsio.

23 Tertia con.ꝙ ex inutili & inualido contractu benè transfertur poſſeſsio , interueniente actu uero traditionis: tex. eſt notabilis & ſubtilis in l.1.§.ſi vir uxori. ſuprà.ff.de acquirenda poſseſsio.text. in l.quod uxor.eo.tit.tex.in l.1.§ deijcitur. in verſic. denique. ff.de ui,& ui ar. text. in l.ſi donante.in princ.ff.de dona. inter vi.& vxo. text.in l. nec vllam.§.omnib. uerſ.item in titu.pro donato. ff. de peti. hæred.quib probatur,quod ex donatione inter maritum & uxorem,licet penitus cõtractus uel titulus ſit nullus,adeò quod ex eo nulla oritur actio uel oblig. ciuilis nec naturalis,ut in l. 1. in prin. ff. de dona inter uirum & uxo. & in l.3.§. ſciendum.eo.tir. & in l.ſi ſponſus.§. ſi uxor, uiri.eo.tit.ubi dr ꝙ ei non accedit fideiuſsor.& tenet Bar. magiſtraliter in l.cum lex.ff.de.fideiuſſor.2. col.nu.8. idem Bar.in l.ꝙ meo.1.col.nu.1.ff.de acqui.poſſeſ.& utrobiq; com.opin. tñ ex tali contractu poſseſsio benè tranſit in uxorẽ interueniente actu uero traditionis,ſed difficultas ſubtilis eſt in hoc articulo,pro intellectu illorũ iurũ,cũ de iure talis cõtractus ſit inualidus ipſo iure: quare ualeat & acquirat ex eo poſſeſſio? & dico ꝙ uera & ſubtilis rõ eſt, qa poſseſsio nõ cauſaẽ ex contractu tanq̃ ex proxima & immediata cã, ſed ex facto naturali, & ſic ex traditione ipſius rei,unde licet cõtractus ſit nullus,nõ impeditur acquiſitio poſseſsionis ſi ibi interuenit uerũ factũ & traditio, & in expreſso iſtam rõnem ponit .I.C. in d.l. 1.§.ſi uir uxori.ibi qm̃ res facti infirmari iure ciuili non poteſt,cuius ſenſus eſt, quod cùm poſseſsio cauſetur ab ipſo facto traditionis , ut ſuprà latè deductum eſt in definitione,& iſtud factũ ſe-

cundum ueritatem non poſſit infirmari
iure ciuili, meritò ex tali facto tranſit
poſſeſſio, licet ipſe contractus ſit nullus.
& iſta eſt uera & propria intentio iuriſ-
cōſulti in d §.ſi uir uxori. & iſta eſt intē
tio Bar.Pau.& aliorum, & expreſsè iſtā
rōnem per illum tex. ponit Bal. in l.non
dubium.C.de legibus.octaua col.nu.18.
& Paul.ibi, pen.col.in princ.Iaſ.ibi, pen.
col.nu 55 & iſtam doctrinā in alio pro-
poſito ponit glo.in l.3. §. ex pluribus. in
glo.fi.& ibi expreſsè Alber.1.col.in fi. ff.
de acqui.poſſeſſio.nec huic ſubtili ratio-
ni obſtat ſi dicas, quod licet factū illud
naturale, & ſic traditio, non poſſit infir-
mari & infringi per ius ciuile ſm uerita
tem, tñ potuit infringi ſm fictōnē iuris,
ut fingatur non eſſe factum, cum ius ciui
le ſemper poſſit fingere contra ueritatē
in his quæ ſunt facti: ut in l.3.ff.de capti
uis.& in l.in oībus.& in l.bona eorū. eo.
tit.& quaſi per totum: & in §.ſi ab hoſti-
bus. Inſti. quib.mod.ius pa. po. ſol. quia
rñdeo quod lex nunq fingit niſi ſubſi-
ſtente æquitate & neceſſitate: tex. eſt in
l.ſciendum.ff.ex quib.cauſ.maior.tex.in
leg.poſtliminium.ff. de captiuis.tex.in l.
non dubito.eo.tit.in princ.& iſtam regu
lam & doctrinam ponit Bar. in l.ſi is qui
pro emptore.de uſucap.3. col. nu.2. Sed
in iſto caſu ceſſat ęquitas, & neceſſitas
fingendi, & ideo lex non fingit, nam cū
ſola uoluntate amittat quis poſſeſſionē
ut in l.3.§.in admittēda. & in leg. ſi quis
ui.§.differentia.ff.de acqui.poſſeſſ.ſequi-
tur quod licet per traditionem rei non
quæreretur poſſeſſio uxori, amitteret eā
maritus: imò ēt amitteret ſua uoluntate
licèt rem non tradiderat, ſed in eius de-
tentatione permanſerit ut in dictis iuri-
bus: unde merito cum maritus debeat
perdere poſseſſionem, quæritur ipſi uxo
ri uirtute traditionis, licèt contractus ſit
inutilis: & iſte eſt uerus ſenſus & intelle
ctus tex in dicto. §.ſi uir uxori, ibi, dum
dicit, & quid attinet dicere? non poſſide
re mulierē cùm maritus ubi noluit poſ-
ſidere protinus amiſerit poſſeſsionem?
& ita intelligit & declarat illum textū
Bar.ibi, uno uerbo nu.2.Ioan.de Imo.in
princ. Roman.in princ. Vincent. meliùs
q alter ibi.1.&12.col.Iaſ.ibi.2.col. nu.3.
& ita intelligit & declarat illum tex. la
tiùs & expreſsiùs Bar.in l.ſi is qui pro
emptore, inſ. de uſucap. 10 col.poſt me
dium nu.27.Imo.7.col.prope finem Iaſ.
ibi.51.col.nu.250. & iſte fuit ſenſus Bal.
in l ſiue poſsidetis.2.col. poſt.prin. C. de
proba.

24 Nec obſtat ſi iterum replices contra
iſtum uerum & ſubtilem intellectum,
quod ſi uxor nō acquireret poſſeſsionē
ex iſto inutili contractu, quod maritus
non perderet eam, licet rem tradiderit:
quia regula notabilis iuris eſt, quod ſi
quis vult rem ſuam vel aliud ius quod
habet transferre in alium, ſi illi alteri nō
pōt ex iuris diſpoſitione quæri, nō amit
tit tradens, nec abdicatur à ſe quaſi ſub
illa conditione datum: iſtam regulā, &
concluſionem probat tex. no. in l. nec
vtilem.ff.ex quib.cau.maio.quem ibi ad
hoc notat Alb.Bar.Bal. & com.docto.&
iſtam doctrinam per illū tex. ponit Bar.
ubi inſert ad nota. q.in l.qui Romæ. §.
duo fratres.10.q.ff.de uer.oblig.& ibi cō
mu.doct.ſuper illa. q. iſtam ēt regulam
probat tex.& ibi notat Bar. & doct. in l.
cū quis.§.ſi debitorem.ff. de ſolu. tex.in
l. uir uxori, uerſ. ſed ſi promiſsor. ff. de
dona.inter vi. & uxor.ſi ergo in præſen-
ti caſu & lege ſcien.§.ſi uir uxor.& ſimi
lib.poſseſsio non quereretur uxori, non
amitteret eam maritus: & ſic rō prædi-
cta cōis non uſ concludere: quia ad hoc
rñdeo, quod prędicta regula & doctrina
contraria procedit, & habet locum tm̄
in dominio quod quis vult à ſe abdicare
& in alium transferre: quia ſi non pōt
ibi quæri, non recedit à domino, ſed re-
manet penes eum: ſecùs uerò eſt, in poſ-
ſeſsione, quia ēt ſi non quęratur nec poſ
ſet quæri accipienti deperditur & abdi-
catur à poſſeſſore: ita notabiliter Alb.in
d.l.nec utilē.in princip.ex quib. cau.ma.
& ita tenet & declarat Bar.in l.ſi ego. in
fine.ff.de nego.geſ.& ibi Alb 3.col.Pau.
in fi.nu.7.& ita tenet & declarat.gl. ord.

in d.l.cũ quis.§.ſi debitorem.in gl.3.ff.de
ſol. & ibi Bar. nu.2. Pau.nu.5.Albe. &
com.doct.Bar. Alb. Pau.& cæteri in l.q.
hominem.§.ſi debitorem.eo.tit.& ita ét
tenet & declarat gl.or.in d.l ſi vir vxori.
verſ.ſed ſi promiſſor.ff.de dona.inter vi.
& vxo.& reputat ibi notabil. Fulgoſ.ꝑ
qua ſnia & declaratione eſt caſus ex-
preſſus in l.quod meo.§.ſi furioſo. ff. de
acquiren poſſeſſ.& ibi expreſsè tenet gl.
2.& ibi Bar.Alu.Pau.Imo.Aretin.Alex.
& com.doct.tex.ét expreſſus in l.1.§.per
procuratorem.in fi. eo ti.iſtã doctrinam
& declarationem ponit Aret.in l. natu-
raliter.§.nihil cõe.7.col.eo.tit.& ita de-
fenditur intellectus ſubtilis & cõis dicti
§.ſi vir vxori,& ſimilium : quia meritò
ibi acquiritur poſſeſſio,quia etſi non q̃-
reretur nec poſſet quæri ex iuris reſiſten
tia, non remaneret penes maritum , ſed
amitteret eam per ſuprà dicta:& iſta eſt
perfecta reſolutio illius text. & ſenſus
eius , ſic ab alio non dilucidata. Ex qua
ſuperiori tertia principali cõcluſione ſic
declarata & confirmata , q̃ hét quod ex
inutili contractu transfertur poſſeſſio in
teruenięte actu vero traditionis infero.

25 Primò quod ex contractu facto à mi-
nore ſuper re immobili ſine decreto cũ
authoritate tutoris vel curatoris , ſecuta
traditione,tranſit poſſeſſio. gl. eſt no. in
l.2.§.ſi à pupillo.ff.pro emptore.in glo.
pri.prope finem : quem ibi commendat
Io.de Imo.2.col.in fin.cõmendat Alex.
in dicto.§.ſi vir vxori.ſecunda col.nu.4.
& dicit eã notabilẽ Iaſ.ibi.3.col nu.14.
& Vincentius, ibi.5.col.in fi.& illã gl.re
putat ſing.Alex.in l.poſſeſſionẽ pupillũ.
eo.tit.2.col in princ.& hoc ét tenet Bal.
licèt nõ alleget ille gl. in l. magis puto.
in princ.ff.de reb.eor.poſt Iac.de Aretio.
pro qua glo.& ſnia facit tex.in di.l.poſ-
ſeſſionẽ pupillũ.ff.de acquir. poſſeſ. ubi
eſt tex. ꝙ pupillus ſine tutoris authori-
tate non põt aío amittere poſſeſſionẽ,
ergo cũ tutoris authoritate vr̃ ꝙ poſſit:
& per eum ita tenet ibi Rapha. Cuma.
poſt princip ex quo ibi infert,ꝙ ſi pupil
lus cum tutore,vel adultus cum curato-
re,feciſſet compromiſſum ſuper re im-
mobili ſine decreto, quod licet arbitri
non poſſint pronuntiare ſuper proprie-
tate,poterunt tñ pronuntiare ſuper poſ-
ſeſſione:facit ét bonus tex.in l. pupillus
ſuprà de acqui.rer.domi.cuius verba sũt
alienare verò nullã rẽ põt , niſi p̃ſente
tutore authore,& nec quidem poſſeſſio-
nẽ quæ eſt naturalis:ergo tutore autho-
re poſset. Tertiò pro iſta ſententia vltra
doctores conſidero tex.expreſſum & me
liorẽ de iure,in l.2.C.ſi quis ignorans rẽ
minor.eſſe, ſine decreto comparauerit.
ubi dr̃ ꝙ ſi res ſit alienata ſine decreto,
poſſeſſio retrahatur & reuocet̃ à poſſeſ-
ſore:ergo tranſlata fuit,ex quo ét dedu-
citur,ꝙ adultus carens curatore alienan
do rẽ ſine decreto poſſet transferre poſ-
ſeſſionem per ſupra dicta:pupillus verò
ſine tutoris authoritate. vel adultus ha-
bens curatorẽ ſine curatoris authoritate
non poſſet alienando vel contrahendo
transferre in alium poſseſſionẽ ciuilem
nec naturalem.de ciuili eſt tex.in d.l.poſ
ſeſſionẽ pupillũ de naturali eſt tex. in d.
l.pupillus.ff.de acquirend rerũ do.ibi,&
nec quidẽ poſseſsionẽ q̃ eſt naturalis. &
vtrobiq; com. opin. quod procedit mõ
pupillus vel adultus verè tradat , mõ fi-
ctè,ſm doctores ibi. Adde tñ qd̃ natura
lẽ poſseſsionẽ benè poſset minor perde-
re,ét ſine tutoris vel curatoris authorita
te,exeundo de ſundo,ita ꝙ non ſit in cõ
ſpectu vel propè : quia quilibet maior
ſic amitteret. tex. eſt in hoc notabilis in
d.l.poſseſſionem pupillũ. & per eum ita
tenet ibi glo.ordi.Alb Paul. Io.de Imo.
Cuma. Aret. Alex.& Dynus,& Oldrad.
quos ibi refert Alb.tenet ẽt Vincent.qui
in hoc puncto notabiliter loquitur in d.
l.1.§.ſi vir vxori.5.col.nu.11.cuius ratio
eſt,quia tunc non amittit immediatè ex
ſua voluntate vel contractu,ſed ex legis
diſpoſitione. & in hac rõne ſe fundat
tex.gl.& com.opin Ex quo tex. ſic intel
lecto cũ rõne infert ibi Fran.de Aret. 1.
col.in medio,ꝙ læſio q̃ infertur alicui
ex immediata diſpoſitione iuris, ita cõ-
prehendit pupillũ ſicut maiorem: & li-

cēt ipſe non alleget, ita expreſsè notat
ibi Alb.poſt Iacobum de Ra pro qua cō
ſideratione facit bonus tex.in l.ſi ſiue hę
rede.§.Lucius.ff.de admi.tuto.per quem
ita tenet Bal.in l.non vſ.C.de in integr.
reſtit.1.col.poſt princ. & vltra eos facit
melior text.de iure.in l.fi.§.defenſionē.
C.de adminiſt.tutor.Exquo deducitur,
quod ſi prædictus minor haberet ſolam
poſseſsionem naturalem,q̃ animo quis
pōt retinere quocunq; vadat, ꝙ per ab-
ſentiam eam non poſset amittere, ēt ſi
vellet eam amittere & à ſe abdicare. ar-
gumento illius tex. cum rōne: & ita ibi
tenet Alb.Pau.& Cuma.& Vincen.in d.
§.ſi vir vxori.5.col.nu.12. Sed cōtra iſtā
primam illationē facit expreſsus & no.
tex.in l.iubemus.la 2.§ ſanè.cl. 2. in fi-
ne.ibi, ſed poſſeſsionē eccleſiaſticā.&c.
Vbi probatur,quod ſi res eccleſiæ ven-
datur,ēt cum authoritate adminiſtrato-
ris,non adhibita iuris ſolennitate, non
pōt transferri poſseſsio: imò ipſo iure
traditio eſt nulla: quia 1. reſpondeo ꝙ
ille text.loquitur tm̃ reſpectu dñij,& ſic
proprietatis.& nō reſpectu poſseſsonis,
& ibi poſseſsio ponitur pro ipſamet re,
ſicut in iure noſtro multoties reperitur,
ut in lege.interdum.ff.de verbo.ſignific.
& ita ſoluit & rñdet Bar.in dict.§.ſi vir
vxori.nu.3. Vel aliter & ſecundò rñdet
ibi Bar. ꝙ ille text. loquitur in perſonā
quæ non pōt perdere poſseſsionem, ut
pupillus uel eccleſia: & cum iſta ſecun-
da ſolutione Bar.tranſeunt ibi Cuma.&
Alex.2.col. & Roma.ibi in prin. Sed at-
tende quod iſta,ſolutio poſset eſse ve
ra, & clarè procederet, qñ talis inhabi-
lis perſona per ſe transferret poſseſsionē
ſine authoritate adminiſtratoris: vnde p̃
ſuppoſito quod ibi interuenit authoritas
adminiſtratoris,vr̃ difficile contrarium,
cùm per ſuperiora iura ſit concluſum ꝙ
cum authoritate alterius poſſet perſona
inhabilis transferre poſseſsionem: vnde
3.poſset dici, ꝙ ille textus ſolùm proce
dat in reb.eccleſiaſticis ꝑ ꝑ fauorem ea-
rum.Sed certè verior & propria ſolutio
eſt prima q̃ aſsignaui,quod ibi poſseſsio
ponitur pro ipſamet re, & ſic pro dñio
vel proprietate: & illa impeditur, & ip-
ſo iure non tranſit: & ita dicit quòd ille
tex.debet intelligi Vincen.in d.§. ſi vir
vxori.5.col.in medio.num.11.

26 Secundò ex prædicta.3.con. principa
li infero notabiliter, ꝙ ſi res maioratus
vel prohibita alienari alienetur, quod
in accipientem tranſit poſseſsio tàm ci-
uilis q̃ naturalis, licèt contractus ipſe
nullus & inutilis ſit,argō tex.& ſuperio-
ris cōcluſ.in d.§.ſi uir vxori.& in expreſ
ſo per eum ita tenet Bal.in l.2.ff. de iu-
riſd.omni.iudi.fi. col. in fi. & hoc tenet
& reputat notabile Franc.de Aret. in d.
§.ſi uir uxo.2.col.iu medio.Alex.ibi pe.
col.fi.q.Iaſ.3.col.nu.12. Vincet. ibi. 14.
col.nu.28.hoc ēt tenet & reputat nota-
bile Ludouic.Roma.in l.is, cui bonis.1.
col.nu.3.infra,de ver. obl.& tenet & ſe-
quitur ibi Aret.1.col.1.no.Alex.1.col.2.
no.Iaſ.2.col.nu. 5. & ibi Franc. de Rip.
12.col.nu. 52. pro qua ſent. facit bonus
tex.quem doc.non allegant, in l.non alie
nat.ff.de regu.iur.cuius uerba ſunt, non
alienat qui duntaxat omittit poſseſso-
nem.& ibi expreſsè notat ad hoc Ioan.
Ferrar.poſt antiquos.tex. in l.item ſi res.
§.primo.verſ.poteſt.ff.de alien.iud.mu-
tan.cau.fa.ubi eadem uerba ponuntur.
facit ēt tex.ualdè notabilis in l. bonæ fi-
dei.uerſ.nec intereſt.ſupra.de acq.re do.
ubi expreſsè dr̃, quod ſi res affecta ali-
quo uitio reali alienetur, licèt nō tran-
ſeat dñiū nec uſucapiendi conditio,be-
ne tamen tranſit poſseſsio & acquiſitio
fructuum.Pro qua ēt ſententia conſide-
ro ſubtiliter legē noſtram 45. Tauri, in
fine. ubi dicit,quod mortuo poſseſsore
maioratus,poſseſsio tranſeat in ſucceſ-
ſorem, quamuis aliquis tertius occupa-
uent poſseſsionem in uita uel poſt mor
tem poſseſsoris, uel de manu eius eam
habuerit: ergo apertè pręſupponit,
quòd licet ſit res maioratus, uel pro-
hibita alienari, & contractus uel alie-
natio non teneat, tamen benè tranſ-
fertur poſseſsio: & in tātum hoc eſt ue-
rum,vt procedat ēt ſi lex uel diſpoſitio

ho-

hominis quæ prohibet alienare vel contrahere, expreſsè dicat & diſponat quod etiã non poſſit fieri traditio : & ſi fiat, quod nullius ſit momenti : tamen debet intelligi ꝙ nihil valeat quo ad tranſlationem dominij, ſed poſſeſſio ciuilis & naturalis bene trãsfertur ita probat tex. not.& ſubtilis in l.3.§.ſciendum.ibi, nec traditio quicquam valet, ff. de dona. inter vi.& vxor. ubi diſponitur quod donatio inter coniuges eſt omninò nulla, ideò quod traditio nihil valet, & tñ intelligitur quo ad dominium : quia poſſeſſio benè transfertur, vt eſt caſus expreſſus in d. §. ſi vir uxori. ergo apertè iſta illatio eſt veriſſima.& illum text.ad hoc ita inducit Aretin. in dicto. §. ſi uir uxori.2.col.nu.4.dicens ſemper eſſe mẽti tenendum.Socinus in conſi.134.uolu.& iſta opin.& conſideratio eſt ueriſſima niſi lex ultrà procederet annullando acquiſitionem poſſeſſionis.ut probat tex. nota.& expreſſus in l.una. C. non licere habitatoribus metrocomiæ loca ſua ad extraneum transferre lib.11.ibi,quoquo modo poſſidendi licentia tribuatur. nec conſiderationi Aretini obſtat tex.in l. is cui bonis. ff.de uerbo.oblig.ibi, tradere uerò non põt.per quam notat ibi Ang. de Peru.in princ.nu.2.quod ille qui non põt alienare uel ſe obligare, non poteſt ẽt tradendo transferre poſſeſſionẽ : quia ille tex. & determinatio Angeli debet per ſupradicta intelligi, qñ perſona eſt inhabilis contrahere uel alienare ex defectu animi & intellectus : quo caſu impeditur etiam translatio poſſeſſionis: quia animo non poteſt eam amittere: cõcluſio uerò Aretini in qua ſumus, procedit, qñ perſona non eſt inhabilis ex defectu animi, ſed ex alia ratione nel qualirate extrinſeca, puta ne res alienetur extra familiam, nel aliàs quia tunc non impeditur translatio poſſeſſionis, licet impediatur translatio dominij: & ita intelligit & declarat Vincentinus in d.§.ſi uir uxori 14 col.nu.28.& Franc. de Ripa in dict.l.is cui bonis.12.col.nu.52.Vnum tñ eſt quod talis prohibitus licet traſferat poſſeſſionem cum tit.tñ non tranſfert eam qualificatã, ut tranſeat quaſi dominiũ in accipientem & competat ſibi publiciana.ita probat tex.in l.magis puto.uer.ſi pupil.iuncta gl.ff.de reb. eo. ubi dr̃ quod ſi pupillus alienum fundum bona fide poſſideat, non poteſt talis fundus ſine decreto alienari, & ſic illud quaſi dominium quod pupillus habebat nõ poteſt alienari: unde clare deducitur qđ prohibitus alienare non transfert quaſi dominium nec publicanam, & per conſequens nõ cõpetit accipienti & ad hoc illum tex.iuncta glo.reputat ſin. Aret.in d.§.ſi uir uxori.2.col.in fine.Sed tu adde ꝙ ille text. benè probat, ꝙ prohibitus alienare, non põt alienare rem in qua habet quaſi dominium, ſed non rectè probat ꝙ accipiens non habeat publicianã: quia licet poſſeſſor qui alienat rem non habeat quaſi dñiũ nec ſibi competat Publiciana, putà quia poſſidet cum mala fide: tñ ſi alienat & quis recipit ab eo cũ titu.& bona fide, benè acquirit quaſi dominium & Publicianam. text. eſt & ibi com.opi.in l.eum qui, §.prætor.ait. ff.de Publiciana.quod procedit ẽt ſtante hodie Auth.malæ fidei. C.de lõgi tẽpo.prę ſcr.quia illa debet intelligi quo ad effectum præſcriptionis ſecùs quo ad Publicianam, ita ibi Bar.Bal.Alb.Ang.de Per. & com.doct.Bal.notabiliter.in l.ancillæ. C.de furtis.3.col.poſt pri.gl.no.in c. Abbate ſanè, de re iud.in 6.in glo.magna in medio.Sali.poſt alios, in dict Auth.malæ fidei. pe.col.8.q. Iaſ.no.in §.ſed iſte quidẽ.Inſt.de acti.14.col.num.78. unde pro ſñia & notabili concl.Aretini eſt tex.formalis & expreſſus. in l. cũ ſponſus §. ſi res.ff.de Publiciana.cuius uerba ſunt, ſi res talis ſit ut eã lex aut cõſtitutio alienari prohibeat, eo caſu Publiciana non cõpetit.& ad hoc notat ibi Bal. Albe. & Ang.& illũ tex.ad hoc notat.& commẽdat Vincẽt. in d.§.ſi uir uxori. pe.col.in fi.Cõfirmatr̃ ẽt quia res ꝓhibita alienari nõ põt pſcribi, ut in l.2.& ibi doct. C. de uſucap.pro empt.ſed regulariter qũ non habet locum pręſcriptio, non competit

Publiciana.vt in l.eum qui. in princ. ff. de Publiciana,ergo &c.

Tertio ex prædicta tertia con.princi. infero, ꝙ licet fũdus dotalis non poſſit alienari,vt per totum titulum.ff. de fundo dota.tamen ſi alienetur,benè tranſit poſſeſſio.Quartò inferò. ꝙ ſi mulier ſine licentia viri non poſſit contrahere vel quaſi contrahere prout hodie diſponitur in noſtro regno , ſi alienat & tradit,benè transfert poſſeſſionem.Quintò infero quòd licèt de iure communi donatio omniũ bonorũ præſentiũ & futurorum non valeat,vt in l. ſtipulatio hoc mõ concepta.infrà.de verb. obli. & ibi cõm.doct.& in l.fin.C.de pac. & hodie de iure nři regni donatio ſolum bonorũ præſentium non valeat.vt in l.Tauri.& ſimiliter donatio vltra quingentos ſolidos ſine inſinuatione non valeat vt in l. pe.ver.cæteris,de don.& in l.9.ti.4. par. 5.tñ ſi res donatæ tradantur,benè tranſit poſſeſſio.

27 Sextò ex prædicta.3.conclu. principali infero notabiliter,quòd licèt contractus ſimulatus ſit ipſo iure nullus, vt eſt caſus in l.nuda.ff. de contra. emp. cuius litera eſt nuda & imaginaria,vẽditio ꝓ non facta eſt,& ideo nec alienatio eius rei intelligit̃.& ibi notat Bar.Al.Bal.Sa. & com.op.tex.in l.cõtractus.ff. de actio. & oblig.tex.in l.imaginaria. ff. de reg. iur.tex.in l.Sulpitius Marcell. ff. de donatio.inter vir.& vxo.tex. in l. vir mulieri.e.ti.tex.in l.ſimulatè.ff.de ritu nup. tex.in l.& qui ſub imagine.C. de diſtra. pigno.tex.in l.1.& per totũ.C.plus vale. ꝙ agi.tradit Bar.vbi benè declarat,in l. poſt cõtractũ.ff.de dona.2.col.n.4. Pau. de Caſtr.in l.iuriſgentiũ. §. dolo malo. ff.de pact.notabiliter Ang.in l.contract. ff.de actio.& oblig.Iaſ.in §.itẽ ſi quis in fraudẽ.Inſt.de act.1.col.n 7.ꝙ procedit ẽt ſi in tali contractu ponat̃ iuramentũ. gl.eſt ſing.in iure in l.emptione.C. plus valere ꝙ agit̃.&c. q̃ ibi reputat ſingu. Ang.& tenẽt & cõmẽdãt Cin.Bal.Sa.& com.Doct.& illã gl.dicit vnicã & non alibi Ang.in l. 1. in fi. C. de dote cauta nõ nu.illã gl.dicit ẽt ſing. Abb. in cap. ad noſtrã.de emptio.& ven.1.col.n.5.id lã ẽt notat & ſequit̃ Imo.in c. cũ contingat.de iureiurand.10.fo.nu. 76. & dicit ſing.Iaſ.in §.itẽ ſi quis in fraudẽ.Inſt.de act.1.col.n.7.idẽ Iaſ.in §.fuerat.e.ti.17. col.n.87.idẽ Iaſ.in l.cũ ea.C.de tranſac. 2.col.n.4.& iſta eſt com.opin.ſm Alex. in l.nemo p̃t.ff.de lega.1.4.col.in fi.nu. 16.& Ia.ibi.8.col.nu.39.& rõ huius eſt, quia in tali contractu non interuenit cõſenſus partium , & eſt ſicut corpus ſine ſpiritu.ita Bal.in l.1.C.plus vale.ꝙ agi. 2 col.nu.4 idẽ Bal.in l.1.C.de ope.li. 2. co.in prin.Pau.de Caſt.in l.ſi quis ꝓ eo. ff.de fideiuſſ.3.co.in prin.pro qua ratione facit bonus tex.,& ibi com. opi. in l. fi.C.de non munerata pecu.tñ ſi ex tali contractu ſequat̃ traditio , benè tranſit poſſeſſio in accipiẽtẽ ita expreſſe tenet Bar.in l.emptor. ff. de aqua. plu. ar. per tex.in dict.§.ſi vir vxori.ſupra alleg.quẽ ſequuntur ibi com. Doct. pro qua ſnĩa facit bonus tex.in l.quemadmodũ.C.de agric.& cen.li.11.quẽ ibi ad hoc expreſſe notat Bar.1.col.2.no.tenet Bal.ꝑ tex. ibi,in c.1.§.callidis poſt prin.de prohibita feu. alie.per Fede.ꝙ ꝓcedit & eſt verũ qñ conſtat, ꝙ tradens habuit animũ transferendi poſſeſſionẽ,cùm in eius acquiſitione non requirit̃ cã,vt ſupra concluſum eſt , tñ in dubio qñ ſimpliciter tradit̃ præcedente contractu ſimulato, non transfert̃ poſſeſſio in accipientem , ita ſingu.Bart.in d.l.emptor.de aqua pl. ar.qnia traditio ipſa ita eſt preſumenda ſimulata ſicut contractus,& ibi non conſiderat̃ voluntas & animus poſſidendi cum deficiat conſenſus,argõ ẽt tex.quẽ Bar.allegat,licet corruptè,in l.cum propria.C.ſi quis alteri vel ſibi.qui tex.parũ vel nihil ꝓbat.& iſtam ſnĩam & concluſionẽ Bar.tenet Ioan. de Imo. reputans eſſe ſingulare,in d.l.emptor. in fi. & tenet ibi Cumanus.in fi. Ang. de Peru. in l.contractus.in fi.ff.de actio.& obli. per textũ quem dicit vnicum & non alibi, in d.l emptor.de aqua plura.arc.& illũ tex.ẽt ad hoc dicit vnicum in lege ſi do-

natio-

ſationem.C.de colla.1.col.nu.2.ſed cer
te ille text.nihil penitus probat.iſtam ét
con.Bar.per rõnē ſupra dictam tenet ex
preſsè & notabiliter Alex.in dicto. §.ſi
vir vxori.3.col.nu.9.& tenet ibi Cuma.
2.col.in fin.Ludoui.Rom.in princ.Aret.
3.col.poſt princip.Vicen.ibi.8.col.in fi.
nu.17.& iſta eſt commu. opin.licet Bal.
expreſsè teneat contrarium in l.emptio
ne.ſi.q.C.plus vale.quod.& ibi Sali.2.
col.nu.3.& Io.de Imo.in c.cũ cõtingat.
de iureiu.19.fol.nu.76.imò quod ex cõ
tractu ſimulato ſecuta vera & actuali
traditione in dubio trãſeat poſſeſſio in
accipientem. ſed certè verior eſt ſu-
perior cõis opinio q̃ ego ſequor : nec ei
obſtat tex.cum cõi doctrina in dict. §.ſi
vir vxori.vbi ex contractu penitus nullo
tranſit poſſeſſio quia in ea non requiri-
tur aliqua cã,quia dẽt intelligi qñ cõſtat
ꝙ tradens voluit transferre poſſeſſionẽ,
vt ſuprà benè concluſum eſt:in contra-
ctu verò ſimulato ceſſat talis voluntas,
tàm in tradente q̃ in accipiente : vnde
poſſeſſio nõ transfertur,& iſta fuit mẽs
& intentio Bar.& com opin. Nunc aũt.
nouiter,& ſingulariter limita,& intelli-
ge prædictam com. opin.quę hẽt, ꝙ in
dubio ex contractu ſimulato ſecuta tra
ditione non tranſit poſſeſſio , vt proce-
dat qñ cotractus omninò & propriè eſ-
ſet ſimulatus,ut quia ibi nullus Alius ṕ-
ceſsit contractus,titulus,nec cã iuſta,ſe-
cùs tñ ſi præceſsit,& illa non exprimaẽ,
ſed fingatur alia:quia tunc ſecuta tradi
tione benè tranſiret poſſeſsio non uirtu
te cauſę ſimulatæ,ſed ex uera,q̃ præceſ-
ſit inter patres,& poſſeſsio , & voluntas
tradentis,& accipientis ab ea recepit ſo-
mentum:imò nõ ſolùm acquiretur poſ
ſeſſio,ſed ẽt dñiũ,ſi cã illa quæ verè præ
ceſsit,erat ſufficiens ad trãslationẽ dñij,
& hoc tali fundamento & conſideratio
ne,quia in pr̃edicto caſu , licèt titulus,
contractus vel cã quæ fingitur uel ſimu-
latur ſit nulla,tñ illa cã quæ uerè agitur
inter partes, & in veritate præcedit , re-
manet ualida & firma,& habet oẽs ſuos
effectus ac ſi uerba illa ſola & nõ alia ex
primerẽtur:iſte eſt text.ſingul. qui iſtam
doctrinã & concluſ.probat, in l.3. C.de
contra.emp.text.in l.empti.fides.uerſ. ſi.
eo.tit. text.in l.cùm ea.C. de tranſactio
nib.tex.in l.ſi ex pretio.C.ſi cer.pet.tex.
nota.iuncta gl.& cõm. intellectu. in l. ſi
ſub ſpecie.C.de poſtulando.tex.expreſ-
ſus in l.1.2.& 3.& per totum.C.plus ua-
lere qđ agitur, & iſte ẽ ſenſus illius titu
li:& in expreſſo iſtam con.& declaratio
nẽ ponit gl.ord.in l.nuda,ff. de contra.
emptio.gl.in d.l.ſi ſub ſpecie.C.de poſt-
hum. in uerbo, non numeratę. ponit ẽt
Bar.in dicta l. emptor.in princ. de aqua
plu.ar.idem Bar.in l.Lucius.la.2.ff.depo
ſiti.& ibi Pau.& com. Doct.idem Bart.
in l.ſi ex pretio.& ibi alii Doct. C.ſi cer.
pet.Pau.de Caſt.no.in l.iuris gẽtium.§.
dolo.in princip.ff.de pactis.ergo ſi illa cã
iuſta & uera quæ pręceſsit ualet, ſequi-
tur ꝙ per traditionem quæritur poſſeſ-
ſio accipienti:licèt alia cã uel cõtractus
ſimuleẽ. pro qua facit uiua & cõcludens
ratio, quia ex contractu ſimulato , ẽt ſi
traditio ſequatur , non quæritur poſſeſ-
ſio accipienti, quia ibi deficit omninò
animus acquirendi,ut ſuprà dixi:ſed qñ
cauſa uera preceſsit,alia ſimulatur & ſe-
quitur traditio, ibi conſideratur animus
utriuſque reſpectu illius cauſę ueræ , er-
go poſſeſsio quæritur accipienti : & iſta
eſt uera & notabilis conſideratio,quam
expreſsè tenet ſolus Sali. licet ſi enõ fun
det,in dict.l.emptione.3.col.in fine.

Ad unum tñ aduerte circa ſuperiora,
28 quod benè probatum eſt,ꝙ ex cõtractu
ſimulato traditione ſequuta non tranſit
poſſeſsio in accipiẽtem,ſed dubium eſt,
quod aliter in hoc articulo nõ reperio
deciſum,an tradens eã amittat uel apud
eum remaneat.In quo breuiter teneo,
quod ſi res eſt in conſpectu,uel prope,
quod utramque poſſeſsionem retinet &
conſeruat.argumento gl.& comm.do-
ctrinę in l.prima.ff.de acqui.poſſ. & ſu-
prà latè dixi : ſi uerò ſit abſens à re,
retinebit tamen poſſeſsionem ciui-
lem & amittet naturalem, non uirtute
contractus uel traditionis,ſed uirtute ab

ſentiæ,ſicuti perderet ſi nunquam alteri
traderet.argõ tex.in d.l.clã poſſedere.§.
qui ad nundinas.ff.de acquiren.poſſ.tex.
glo. & com.opin. in l. poſſeſſionem pu-
pillum.eo.tit. & iſto caſu adhuc ille cui
res fuit tradita,nullam quæret poſſeſſio-
nem, ẽt naturalẽ abſente domino:quia
non habuit nec præſumitur habere ani-
mũ poſſidẽdi,vt ſuprà probatũ eſt. Vel
aliter & ſcđo,dicas, ꝙ ſemper & indi-
ſtinctè tradens habeat vtramq; poſſeſ-
ſionẽ,ciuilem animo ſuo,naturalem cor
pore, & cuſtodia eius,cui fuit tradita.ar-
gumento text.in l.3.§.quod ſi ſeruus.in
l.clàm poſſidere.§.qui ad nundinas.ibi,
neminem reliquit. & in l.ſi colonus, &
in l.ſi id quod. §.1. ff. de acquir. poſſ. &
tex.in hoc notabilis,in l.cũ propria.C.ſi
quis alteri vel ſibi,cuſtodiæ ſuæ.

29 Quarta conclu.ſingularis & ſubtilis ẽ,
ꝙ ex contractu inutili & inualido de iu
re non põt trasferri,poſſeſſio per actum
fictum: vnde ex donatione inter virum
& vxorem, vel ex contractu alienatio-
nis rei prohibitæ alienari,vel ex contrà
ctu ſimulato & ſimilib.inualidis contra
ctibus, non põt transferri poſſeſſio per
actum fictum:ita probat expreſsè text.
in d.l.1.§.ſi vir vxori. ſuprà eodem. ibi,
qm̃ res facti,&c.vbi præſupponit veram
traditionem præceſſiſſe,ergo non ſuffi-
cit ficta,probatur ẽt ex ratione illius tex.
qui fundat ſe ex eo quod factum verum
& naturale traditionis non poteſt infir-
mari iure ciuili,ſed ficta traditio cũ con
ſiſtat in iure, benè poteſt improbari ab
ipſo iure ciuili,ſicut improbatur & an-
nullatur ipſemet contractus, ergo bene
& ſubtiliter probatur ibi ꝙ ex contra-
ctu nullo non tranſit poſſeſſio per actũ
fictum: & in expreſſo iſtam con.tenet ibi
Pau.de Caſt. 1. col.in fine.nu. 5. & dicit
ꝙ ita fuit determinatũ in publica diſpu
tatione per Argentinum filium Raine-
rij,de For.iſtam ẽt concl.tenet ibi Areti
nus.2.col.in fi.Alex.vno verbo.in 3 col.
nu.8.& tenet Iaſ.ibi nimis commendan
do.3.col.3 no. Vincen.ibi.8. col.in fi.&
iſtã con.tenet expreſsè Bal.in l. ex teſtõ.
in fine.C.de fideicom.Idem Bal.in c.1.8.
col.prope finem.de feudo dato in vicem
legis commiſſoriç.in vſib. feudorum. li-
cet in fine relinquat cogitandum. Et pri
mò iſta opinio Pau.& com.cõfirmatur,
quia licèt in acquiſitione poſſeſſionis p
actum verum nõ requiratur cã,tñ in ac-
quiſitione poſſeſsionis per actu fictũ be-
nè requiritur cã vel titulus,vt eſt gl.ſin-
gula.iuncto text.in l.qđ meus.& ibi gl.
1. in princip.ff. de acquiren. poſſ. & ibi
Bar.Pau.& com.docto.& dixi in 2.ſupe
riori concluſione principali,ergo in no-
ſtro caſu cum iſte titulus vel contractus
ſit ipſo iure nullus,habetur pro non titu
lo,& eſt perinde ac ſi nulla cã vel titulus
interueniſſet.argõ text.& ibi notat Bar.
& doct.in l.nec vllam.§.omnibus.de pe
ti.hære.Secundò confirmatur ex nota-
bili ſententia & theorica Bal. in l. non
dubium.C.de legib. 8.col.nu.18. vbi di
cit,ꝙ qñ contractus vel titulus eſt imme
diata cã poſſeſſionis, tunc ſi non tenet,
nec valet contractus,non tranſit poſſeſ-
ſio.argum.tex.in l.ſi aliquam rem. infrà
eo.& in l.ſi quis ſancte.in fi.verſ. ſi qui-
dẽ nũmo vno,ſuprà eo. & illam ſenten
tiam Bal.ſequitur & cõmendat ibi Iaſ.
in d.l.non dubium.pen.col. Alex.in d.l.
1.§.ſi vir vxori.ſupra eo.2.col.in fine.&
ibi Iaſ.3.col.2.notabili.Sed qñ in aliquo
contractu ponitur vel interuenit clauſu
la conſtituti, vel alius actus fictus, tota
virtus poſſeſſionis & intentio partium
dependet ab ipſo contractu:quia clauſu
la illa acceſſoriè ponitur & non princi-
paliter,ergo ſi contractus non tenet, nõ
põt transferri poſseſsio : quia illa clau-
ſula vel actus fictus non habet effectum,
licet ſecùs ſit qñ interuenit traditio ve-
ra:quia transfertur poſseſſio, quia tunc
contractus nõ eſt immediata cã acqui-
ſitionis poſseſſionis. ſed ipſa vera, &
actualis traditio.argõ dict.§. ſi vir uxo-
ri,& iſte ẽ ſenſus Bal.& doct.vbi ſuprà.

30 Tertiò confirmatur ſententia Pau.&
cõis tali fundamento notabili,quia qñ
contractus principalis non valet,nec te-
net,ſimiliter nõ ualet confeſſio uel alia
quælibet

quælibet clauſula poſita in tali contractu. text. eſt ſingul. in l. fi. ff. de conſti. pecu. quem ibi ad hoc notat Paul. & doct. & ad hoc illum tex. dicit ſingu. Bal. in l. ſi abſentis. ſi. col. in medio. C. ſi cert. pet. & ad hoc ét eum notat idem Bal. in rub. C. de conſt. pe. 2. col. & illum tex. ad hoc dicit ſingu. Iaſ. in d. §. ſi uir uxori. 4. col. nu. 19. idem Iaſ. in l. certi. cõdictio §. ſi nummos. ff. ſi cer. pet. 7. col. nu. 34 idem Iaſ. in l. ſi ita ſtipulatus. Chryſogonus. 37. col. nu. 57. ff. de uer. obligationibus, idem Iaſ. in l. non dubium. C. de legib. pen. col. nu. 56. idem Iaſ. in l. ex teſto. C. de fideicom. illum ét text. dicit ſingu. Soci. in l. 3. § incertam. ſuprà iſto tit. ſi. col. in princip. facit etiam text. not. qui non allegatur in l. 1. C. de condic. ob cauſam, & iſtam regulam & doctrinã ponit glo. ordina. notabilis, licèt non alleget illum tex. in l. ſi patronus. §. patronum. in uerbo Fabiana. ff. ſi quid in fraudem patroni. quam ad hoc reputat ſingu. Ang. de Aret. in §. fuerat. Inſtit. de actio. 11. col. nu. 16. & ibi Iaſ. 15. col. nu. 76. & ante eos illam gl. ad hoc comendat Bal. in l. 1. C. de inoffic. donatio. 3. col. nu. 76. & ante eos illam gl. ad hoc commendat Bal. in l. 1. C. de inoffic. donatio. 3 col. in fi. nu. 4. idem Bal. in l. Imperator. la. 1. ff. de ſtatu hominum. 3. col. poſt medium. commendat ét Soc. in d. l. 3. §. incertam. fi. col. in princi. ſuprà iſto tit. facit ét regula tex. in l. cùm principalis. ff. de regu. iur. text. in l. non dubium. cum materia. C. de legibus. ergo cùm contractus ſit ipſo iure nullus, clauſula conſtituti vel quilibet alius actus fictus in eo poſitus ſimiliter erit nullus, & per conſequens nulla transfertur poſſeſſio: & iſta uidentur ineuitabiliter fundare ſententiam Pau. & communem. Sed his non obſtantib. contra hanc ſnĩam, & concluſionẽ Pau. & cõem, eſt gl. ſing. & expreſſa in l. 2. in gl. fi. in fi. C. de dote cau. non num. vbi dicit, donatio ꝙ ſicut inter virũ & vxorem confirmatur morte mediante traditione vera, ita mediante ficta traditione q̃ gl. ad hoc notat & dicit mirabilẽ Bar. ibi. & tenet ibi Cin. 2. oppo. & Ioan. Faber in ſuo Breuiario. & idem tenet ibi Ang. de Peru. valdè commẽdando. & tenet Bal. ibi in principio. & Salice. 4. oppo. & per illam gloſſ. ita ét tenet Bart. Bal. Salic. & Fulgoſ. in l. Papinianus. ff. de dona. inter vir. & vxor. & eſt de mente Cini, Salic. & omnium Doct. in l. 1. C. de dona. ante nup. Doct. Segura in repetitione l. vnum ex famila. § ſed ſi fundũ. 8. ſo. 3. col. verſ. ex hoc ego infero, & certè iſta eſt commun. opin. pro qua vr̃ facere tex. in l. cùm hic ſtatus. §. ſiue autẽ. ff. de dona. inter vir. & vxo. vbi ſi maritus remittit obligationem vxori qua tenebatur, talis donatio confirmatur morte, & tñ ibi nõ interuenit traditio vera ſed ficta, ergo illa ſufficit: ſed ille tex. nõ rectè probat, quia loquitur in caſu quo nulla traditio uera poteſt interuenire, puta in remiſſione obligationis: nec agitur de donatione alicuius rei corporeæ, ſed tantùm de donatione obligationis conſiſtentis in iure. vnde aliter non põt tradi quàm per remiſſionem, per acceptilationem: & iſte eſt verus ſenſus & intellectus illius tex. prętereà pro illa gl. & cõi opi. vr̃ facere text. ſubtilis in l. 3. §. ſed ſi debitorẽ. verſ. cæterũ. eo. ti. vbi ẽ caſus, ꝙ ſi maritus iuſſerit debitorẽ ſuũ ſoluere vxori quãtitatẽ ſibi debitã, & debitor ſoluit, debitor remanet liberatus & vxor vr̃ talẽ pecuniã hẽre ab ipſo marito: vñ donatio ſtatim non valet, ſed morte cõfirmaẽ, ergo ficta traditio ſufficit: ſed ad illũ tex. poſſet rñderi. Primò ꝙ tex. nõ aperit an cõfirmeẽ donatio. Scđò ꝙ vxor verè accipit rẽ ab alio, licèt fictè videaẽ habere à marito ꝑ mãdatũ factũ debitori. Et ſic ex ꝑdictis patet ꝙ iſtę opin. cões ad inuicẽ cõtrariãtur, nec veritas reperiẽ biñ deciſa: ſed ꝓ vera ſolutione & cõcordia dicas, ꝙ ſi actus vel cõtractus ẽ oĩno nullus ſine aliqua ſpe cõualeſcẽtię, tũc facta traditio nihil operaẽ, nec ex ea trãſit poſſeſſio, nec aliqđ ius: & ita ꝓcedit ſuperior nr̃a
4 cõclu. biñ fulcita & cõfirmata, & ſnĩa Pau. & cõ. Si tñ actus vel cõtract. eſt nullus,

lis, cũ habet ſpem conualeſcentiæ, tunc ficta traditio in tali contractu idem operatur quod vera: & ex ea transfertur poſſeſſio: & ita intelligatur, & procedat gl. illa ſingu. & comm. opi. in d. l. 2. C. de dote cau. non nume. & in expreſſo iſtam concordiam, & doctrinam poſuit, & tenuit ſolus Socin. & nõ alius, in d. §. ſi vir vxori, tertia col. in medio. ver. aduerte tamen, & refert, & ſequitur doctor Palaci. Ruuios in ſua repe. rub. de don. inter vi. & vxor. fo. 56. §. 76. 1. col. verſ. iſta dudũ me fecerunt dubitare, & certè iſta eſt vera, & notabilis concordia: pro qua conſidero text. notabilem in l. ſub conditione. in fi. ff. de ſolu. vbi habetur, quòd licèt nuda, & ſimplex traditio ſine tit. vel cauſa non transferat dominium, vt in l. nunquam nuda. ſuprà de acquir. rer. do. cum mat. tamen intelligitur quando talis tit. vel cauſa non ſubeſt re, nec ſpe, & ſic de præſenti, nec de futuro: ſecùs verò ſi ſubeſt in ſpe: vt ſi contractus ſit conditionalis, & conditione pendente dominus tradat ei cui erat obligatus ſub conditione: quia interim etiam tranſit in eum dominium, cùm contractus non ſit omninò nullus, ſed habet ſpem validitatis, & confirmationis: & ad hoc illũ textum notat, & commendat ibi Barto. in 2. col. nu. 9. & ibi tenet Paul. de Caſtr. & communiter Doct. ad idem eſt tex. in l. dotis fructus, verſ. quid ergo, cum lege ſequenti. ff. de iure dot. & ibi notat Bar. Bald. & Doctor. & iſtam doctrinam, & conclu. tenet gl. ord. notabilis in l. cõtractus. C. de fid. inſtru. in ver. vel id quod emptoris, in princip. & ibi expreſſè Bal. pen. col. in fin. nu. 15. Paul. de Caſt. 4. col. in fi. num. 12. Sal. 3. col. 3. q. & ante eos Cin. 2. col. 4. q. Pet. 2. col. in medio, & tenet, & commendat Soc. in l. ſi ante nuptias. ff. ſolut. matri. fi. col. in fi. facit etiã bonus, & expreſſius text. in l. quod Seruius. ff. de condict. ob cauſam, ſic ergo dicamus in propoſito, quòd licèt in acquirenda poſſeſſione per actum fictum requiratur titulus uel cauſa, tamen ſufficiat titulus uel cauſa quæ habet ſpem confirmationis. Ex quà concordia, & doctrina ſic cõfirmata, primò infero, quòd ex contractu alienationis rei minoris ſine debita iuris ſolennitate, uel ex contractu alienationis rei prohibitæ alienari, vel ex cõtractu omninò ſimulato, uel ex contractu mulieris ſine uiri licentia, uel ex ſimilibus contractibus à iure inualidis, non poteſt transferri poſſeſſio per actum fictum: quia contractus uel tit. eſt omninò nullus ſine ſpe conualeſcentiæ: unde eodem modo eſt ipſo iure nullus actus fictus in eo interpoſitus, per iura,

31 & rationes ſuprà deductas. Secundò infero quòd ex cõtractu donationis inter maritum, & uxorem, licèt ſit nullus ipſo iure, tamen quia habet ſpem confirmationis, & conualeſcentiæ, puta per mortem donantis, uel alijs modis, poteſt optimè transferri poſſeſſio per actum fictũ, ut illa ficta traditio operetur eoſdem effectus in tali contractu quod uera: quia illa ficta traditio non eſt omninò ſine cauſa, ſed recipit fomentum ab illa ſpe confirmationis probabilis, per iura, & rationes ſuperiores.

Tertiò infero, quòd ſi uenditio uel alius contractus habilis ad tranſlationẽ dominij fiat ſub conditione, quod pendente conditione dominus qui contraxit, poterit transferre poſſeſſionem & dominium etiam per actum fictum, cum ibi non deficiat omninò cauſa, & titulus propter ſpem confirmationis, & iſta eſt noua & ſubtilis extenſio ad text. in d. l. ſub conditione: de ſolu. & ad iura ſuperius allegata.

Quartò infero ſingulariter, maximã extentione, & declarationem ad l. 17. Tauri. quæ diſponit, qđ ſi pater uel mater meliorauerit filium uel deſcendentẽ in 3. bonorum, & tradiderit ei poſſeſſionem rei, uel rerum in tertio contentarũ, talis melioratio nõ poſſit reuocari: quia illa lex debet intelligi, nedũ qñ traditio eſt facta per actum uerum, ſed etiam qñ eſt facta per actũ fictũ, ut dixi ſuper ea.

Item in materia noſtra principaliter quæro, qualiter, & per quos actus quæra-

tur

tur poſſeſſio? & imprimis dico, quod quæritur corpore, & animo; & ſic requiritur actus corpore cum animo, & uoluntate quærendi poſſeſſionē, & unum ſine alio non ſufficeret: text. eſt in l. 3. ff. de acqui. poſ. cuius uerba ſunt, & adipiſcimur poſ. corpore, & animo, nec per ſe animo, aut per ſe corpore: tex. in l. quemadmodum, eo. tit. text. in l. 1. §. adipiſcimur. eo. titu. text. in eadem. l. 1. §. per procuratorē, & in §. ſi iuſſerim. text. in l. 3. §. in amittenda. eo. tit. text. in l. licet. C. eo. tit. text. in l. ſi pignus mihi traditum in fi. ff. de pig. actio. tex. in l. eius qui in prouincia. §. ſi. uerſ. quoniam. ff. ſi certum petatur: text. in §. poſſidere, uerſic. nec ulla dubitatio. Inſtit. de interdictis, & iſtam regulam, & doctrinam ponit lex 6. tit. 30. 3. par. & ratio uera, & mentalis per quam actus corporeus requiritur eſt, quia lex humana politiua in tantum iuſtior, & rationabilior eſt, in quantum ſe conformat cū iure naturali uel diuino: ita B. Aug. in l. 2. de libero arbitrio. Iſidorus li. 1. Etymologiarum S. Th. 1. 2. q. 95. ar. 2. Archi. in c. ius naturale. 1. diſt. Sed de iure naturali poſſeſſio quærebatur per apprehenſionem, ut in l. 1. ff. de acquir. poſ. ergo hodie ſimiliter iſta apprehenſio, & actus naturalis requiratur. Item etiā ratio uera, & iuridica per quam ultra actum naturalem requiratur animus, & uoluntas ultra doct. pōt eſſe, quia talis actus naturalis vel corporeus eſt nimis generalis, & ex multiplici cauſa, & effectu poteſt fieri: unde oportet ꝙ reguletur, reſtringatur, & declaretur ſecundum animū, & intentionem gerentis, & credo ꝙ in hoc fundati ſunt Iuriſcōſulti, & legislatores: argumento text. in l. qui iure familiaritatis. ff. de acqui. poſ. text. & ibi Bar. & Doct. in l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itine. actuque pri. text. in l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itine. actuque pri. text in l. non omnis. ff. ſi cert. pet. text. in l. obligationum ſubſtantia. §. non ſatis. ff. de actio. & obligat. tex. in l. cācellauerat. ff. de his quæ in teſta. de len. tex. in l. legata inutiliter. ff. de adimen. lega. tex. in c. cū eccleſiā Sutrina. de cau. poſſ. & pro. & ibi gl. Ioan. & commun. docto.

33 Et ex hoc oritur illa cōis practica; quā ueniuntur tabelliones in ſcriptura poſſeſſionis, qui dicunt quod in ſignum poſſeſſionis emptor uel alius ingreſſus eſt talē fundum, & deambulauit per eum, cæcidit ramos, uel quid ſimile fecit, ut colligatur animus poſſidendi, & ex his maximā cum ratione reprobo nouam opinionem Aretini, in l. ſi me in uacuam. ff. de acquirend. poſſeſſ. 1. col. 3. notabili. ubi tenet, quod omnia iura dicentia quod ſolo animo non quæritur poſſeſſio, ſed requiritur actus corporeus & animus acquirentis, intelligantur, qñ non concurrit animus utriuſque. ſ. tradentis: & acquirentis, ſed ſolum animus acquirētis, ſed ſi concurreret animus uolentis trāſferre poſſeſſionem & animus acquirentis, tunc ſine aliquo actu corporeo quæritur poſſeſſio; quod reputat nouum & ſubtile in materia, nec reperio ab alio relatum: ſed ante Aretinum hoc uoluit Cuma uno uerbo. in l. ꝙ meu. ff. de acquiren. poſſeſ. pen. col. allegendo tex. in d. l. ſi me in uacuam. Sed ſalua eorum pace, iſta opinio, & concluſio eſt falſa, quia iura per me ſuperius adducta expreſſè pro forma requirunt actum corporeū & animū quærendi poſſeſ. unde non ſufficeret aīus utriuſq; ſine actu corporeo. Scđò, & in ſpecie, quia cōſidero ꝙ in q̄renda poſſeſſione ꝑ uiſū uel aſpectū oculorū, requirit̄, ꝙ ibi concurrat animus & uoluntas tradentis poſſeſſionē, & ſimiliter acquirentis, nec ſufficeret uiſus & aſpectus oculorū cū aīo & uoluntate q̄rētis poſſeſ tex. eſt in leg. ꝙ meo. §. ſi uenditorē. ff. de acqui. poſs. & ibi cō. opin. tex. in l. 1. §. ſi iuſſerim. eo. tit. & latius infra ſuo loco dicet: ergo ſi ſola uoluntas & animus tradētis cū aīo & uolūtate q̄rētis ſufficeret, nō eſſet neceſſe ꝙ interueniret uiſus & aſpectus oculorū, q̄ eſt actus fictus acquiſitiuus poſſeſſionis, & eſt inconuincibile fundamentū. Tertiò pro hac mea ſnīa & concluſione cōtra Aret. & Cuma. conſidero tex. in c. 1.

de

de cõſuetudine recti feudi. vt in Vſi.feu. vbi diſponitur ſpecialiter in cauſa feudali, quòd ſi dñs dixit alicui coram paribus Curiæ, vade in poſſeſſionem illius fundi, & teneas illũ pro feudo, transfertur poſſeſſio eius, licet non tangat rem, nec interueniat aliquis actus corporeus: ſi ergo de iure ſufficeret animus, & voluntas vtriuſque.ſ.tradentis, & accipientis in quærenda poſſeſſione, fruſtrà ibi hoc de nouo induceretur in feudo: & in terminis iſtam ſententiam, & concluſionem reperio, ꝙ tenet Bal. in c.cùm eccleſia Sutrina.de cã poſſ.& pro.2. col.n.5.

34 Vlteriùs procedendo in materia dico, quòd concluſio ſuperior, & fundamentum capitale in materia, quod habet qđ in acq. poſ. requiritur actus corporeus, dēt intelligi veri, & naturalis, vel fictus loco eius ſubrogatus: & de quolibet particulariter, & magiſtraliter videamus, & dico qđ actus verus, & naturalis eſt duplex. Primus apprehenſio manuum, & iſte cadit in reb. mobilibus: tex. eſt formalis, & expreſſus in l.1.§.adipiſcimur. ff.de acquir.poſ.ibi aliquid in manu ponat. ꝑ quē iſtam doctrinã, & concl. ponit Paul. de Caſt.in l.1.eiuſdem tit.1.col. verſ.itē not.& ibi Franc.de Aret.1.col.nu.2. Alexan.2.col.2.notabili. Vincent.Iaſ.& cõmu.moder. Secundus actus verus, & naturalis eſt pedũ poſitio, & ſic ingreſſus, & inſiſtentia rei, & iſte cadit in reb. immobilibus: text. eſt in l.1.ff.de acquiren.

35 poſſ.tex.in l.3.co.tit.& ibi com.opi. Pro cuius perfecta intelligentia dico, quòd intantum eſt verum, ꝙ per ingreſſum, & pedum poſitionem quęritur poſſeſſio, vt ſufficiat quālibet partē vel glebam fundi intrare, nec eſt neceſſe ꝑ oēs eius partes deambulare. text. eſt notabilis in d.l. 3. cuius verba ſunt: non vtiq; ita accipiēdum eſt, vt qui fundum poſſidere velit, oēs glebas eius circumambulet, ſed ſufficit quamlibet partem eius fundi introire, dum ea mente, & cogitatione ſit, vt totũ fundũ vſq; ad terminum velit poſſidere, & ratio vera, & mentalis eſt, quia cum fundus ſit vnus, indiuiſus, & continuus, nec habeat partes diſtinctas, & ſeparatas rõne vtilitatis, & neceſſitatis, inductum eſt vt ſufficiat tangere, & intrare q̃libet partē fundi: aliàs eſſet nimis difficile oēs partes tangere: & conueniens fuit acquiſitionē, & poſ. totius fundi referri ad certũ ſubiectum vel partē, cuius poſ. apprehenſa videatur quęſita in toto fundo: & in hoc ſe fundat deciſio illius notabilis legis.3.& eſt de mente omniũ doct. ibi: & in terminis iſtã rõnem ponit Innoc. vno verbo, in c. dilectus. de capel. mon.2.col. Ant. in c. in literis. de reſt.ſpolia.10.col.num.10. Anch. in regula, ſine poſ. de reg. iur. in 6.15.col.nu.12. facit bonus tex.& ibi Bar. in l.vulgaris.ff.de furtis. tex. in l.ſi cui res.ff.de leg.2.tex. optimus in propoſito in c.2. de cõſuetudine, adde tñ ſingulariter, quòd talis apprehēſio, & ingreſſio partis ſolum eſt verus, & naturalis actus reſpectu partis occupatę, ſed reſpectu aliarum partium fundi non dicitur actus naturalis, ſed fictus, & apprehenſio ficta: q̃a aliàs fruſtra dubitaret Iuriſconſultus, an cenſeat in alijs partibus fundi quęſita poſſeſſio? Ita ſingulariter tenet, & declarat Soci. in d.l.3.3.col. 4. notabili. Vincen. in §.ex cõtrario, eiuſdem legis.2.col.nu.5. nec alius hoc tãgit nec declarat: ſed ſalua eorum pace, ego teneo contrarium, imò quòd ēt in alijs partib. fundi cenſetur interueniſſe actus verus, naturalis, & non cenſetur fictus: quia conſidero quòd ille actus verus, & naturalis qui interuenit in parte fundi, & virtus, & effectus eius extendit ad oēs alias partes, & ſic virtualiter, & extenſiuē cenſentur aliæ partes poſſideri verè, & naturaliter, & non ficto modo, & per conſequens quicquid diſpoſitum, & ſtatutũ eſt in actu naturali, & poſ. naturaliter quæſita, hēt locum in noſtro caſu, & ſic in alijs partib. fundi: & iſtud ē ꝙ propriè, & in terminis voluit tex. in d.l.3. nouiter, & ſubtiliter ꝑ me declarata: & hoc vr voluiſſe Bal. in c.2. de cõſuetudine. 1. col.nu.2. vbi dicit, quòd illud ꝙ deriuatā ab aliquo, & eſt ei annexũ, ſapit naturã concreti, vt gleba alicuius fundi. Et quo

deduci-

deducitur,& infertur, quòd ſi lex noua uel regia excluderet omnes actus,& mo dos fictos quærendi poſſeſſionem, non cenceretur excluſus iſte.

Secundò infertur,quod licèt lege vel ſtatuto caueatur, quòd procurator non poſſit quærere poſ.per actum fictum, tñ benè poſſet quærere per actum naturalẽ in parte fundi, ut per hoc uideatur etiã quærere in alijs partibus. Tertiò deducitur,& infertur,quod licèt per uiſum uel alium actum fictum nõ poſſit quis quærere poſ.niſi concurrente uoluntate tradẽtis,ut infra dicetur,tñ iſto caſu per ingreſſum unius partis fundi põt quis qrere poſ. in omnibus alijs partibus fundi, nulla concurrente uoluntate tradentis.

Quarto,& generaliter deducitur, & infertur,ꝙ omnia illa quę ſunt diſpoſita à iure in poſ. quæſita uel quærenda per actum uerũ,& naturalẽ, & effectus eius, habebũt ẽt locũ in alijs partib. fundi nõ apprehenſis uel occupatis, q̃a uirtus, & effectus adhibitus in parte fundi occupata,uirtualiter extenditur ad alias partes.

39 Sed attende ꝙ contra diſpoſitionem tex.in d.l.3.& eius concluſionem ſic declaratã quæ habet, quòd per ingreſſum partis quæri ẽ poſ.totius fundi, facit tex. notabilis,& ſubtilis in leg.1.§. Iulianus ait.ff. de itine.actuq́. priua. ubi dr̃,quod pro illa tantùm parte fundi in qua quis ingreſſus eſt cõpetit interdictum: & ſic præſupponit quod ad alias partes nõ extenditur poſſeſſio:cuius uerba ſunt, Iulianus ait,quò adusq̃ue eſt ſundum, eo usq̃ue ei competere interdictum: ꝙ uerum eſt,ſed ad illum tex.uera,& notabilis ſolutio,& intellectus eſt,ꝙ ibi loquitur in quærenda ſeruitute uel iure ſuper fundo alieno,& quærẽda quaſi poſ. eius alio exiſtente in uera,& actuali poſ.quę quidem quaſi poſſeſſio iuris uel ſeruitutis ſolùm quæritur in partẽ fundi quam ingreſſus fuit:nõ uerò in alijs partibus, quia in eis non habuit animum quærendi poſ. nec dominus uel poſſeſſor fundi habuit animum petendi:qui quidẽ animus præſumitur ex actu uel uſu limitato uſque ad certam partem fundi, unde merito in alijs non eſt quæſita poſ. in dicta uerò l.3.& concluſione ſuperiori,ille qui ingreſſus eſt certam partẽ fundi, apertè habuit animum quærendi poſ. ẽt in alijs partibus,& præceſſit uolũtas poſſeſſoris fundi tradẽtis,uel res uel fundus uacabat:& hoc probat tex.in d.l.3.idem dicit,dum ea mente, & cogitatione hac fit,vt totum fundum uſque ad terminũ uelit poſſidere:& iſte eſt uerus, & realis ſenſus,& intellectus prædictorum iuriũ: & in terminis ita uoluit gl.ord.in d.§.Iulianus ait,& ibi Bart.Albe.& Ang.de Peru.qui ſummè notant, & commendãt illum text.in ſua principali deciſione, & ita ẽt uĩ tenere,& declarare Bart. in l. cũ de in rem uerso.ff.de uſuris.pe.col.num. 10.idem Bar.in l.ſi publicanus,§.fi. ff.de publica.& uecti.idem Bart.in Auth qui rẽ.fi.col. C. de ſacr.eccl. Cuma. in l.3.ff. de acquir.poſſ.2. col. prope finem. & ibi Alex.pen.col.in medio. Vincen.16.col. nu.38.Abb.notabiliter,in c. cũ olim. de præſcrip.pe.col. ult.notabili. Cæpola in tract.ſerui ruſti.pręd.c.1.de ſeruitutibus itineris.9.col.uerſ.& nota diligenter.

37 Ex quib. infero ſingulariter, quod ſi quis vult q̃rere aliquod ius,puta uſumf. uel aliam quamlibet ſeruitutem in aliquo fundo de uoluntate,& conſenſu domini poſſidẽtis fundum, quod acquiret illud ius,ſeruitutem, & quaſi poſ.eius,ꝑ ingreſſũ uel uſum in qualibet parte eiuſdem fundi,per ſuprà dicta. Pro qua ſnã facit tex.in l.3.uerſ.dare.ff.de uſufructu. ubi probatur,quod per ingreſſum fundi de uoluntate concedentis, quæritur ius uſusfructus, non ergo eſt neceſſe quod in omnibus partibus ingrediatur, ſed ſufficit attingere quamlibet eius partem: & per illum text. in dict. §. dare. ita tenet, & declarat Innocen. in cap. in de reſtit.ſpoliat ſecunda, colum. nume. 6.tenet etiam, & declarat Alexand. in dicta l.3. penul. colum. facit etiam textus in l. ſi ſtillicidij. §. fin. cum lege ſequenti.ff.quemad. ſeruitu. amittan. ubi dicitur,quod ſi quis habet ſeruitutem in fundo

fundo alieno conſeruat, et retinet quaſi poſ.eius per vſum partis fundi, idem etiã probat tex.in l.is qui vſumfr.ff.quib. modis vſumfr.amittatur: tex.in l.arboribus. §.de illo.ff. de vſufr. & ibi comm. doct. & ſi dicas q̃ iſta iura loquuntur in retinenda, & conſeruanda ſeruitute iã quæſita, & in eſſe deducta, & quaſi poſ.eius: non verò in acquirenda de nouo: reſpõdeo quod eadem ratio vr in vtroque caſu cùm non tractetur de præiudicio alterius poſſeſſoris fundi, ſed de eius voluntate, & conſenſu quæratur vel retineat: et ex iſta cõſideratione, et ratione, et nõ alia hoc expreſsè tenet Bart.in d.l.3. fin. col. ff. de acquir.poſſ. vbi dicit, q̃ ſi quis vult quærere iuriſdictionem, et quaſi poſſeſſionem eius in aliquo territorio vel caſtro, illam quærit ſi exerceat ſolum vnum actum de voluntate, et conſenſu domini habẽtis ipſam iuriſdictionem, aliàs ſi vult eam acquirere ex propria perſona ſine conſenſu, et voluntate domini, tunc per vſum, et exercitiũ alicuius actus iuriſdictionis nõ acquirit totam iuriſdictionem, ſed tantum quærit iuriſdictionem, et quaſi poſſe. illius certi actus: quam ſententiam, et concluſionẽ Bart.ſequuntur indifferenter oẽs doctores in d.l.2 de acq.poſſ. idem tenet Bart. Albe. Ange.et comm.doct.in d.l.1.§. Iulianus ait.ff.de itine.actuq; priuato, quẽ legit Bar.in §.præcedenti. Aduertendũ tñ, quod contra cõem intellectum quẽ aſſignani ad tex.in d.l.3.ff.de acqui.poſ. et ad text.in d.§.Iulia. ait. ſe offert ſubtilis difficultas: nam ſequeretur quod ſi quis emeret rem à non dño bona fide: vel alio titulo, haberet, et intraret fundũ in certa parte pro quærenda poſ.nõ poſſet preſcribere alias partes, nec eas poſſidere: quia tunc poſſeſſio non eſt quæſita de voluntate domini ſed notabiliter reſpondeo, q̃ imò quæritur poſ. et præſcriptio in alijs. Nec obſtat tex.in d.§.Iulianus, et communis intellectus eius quia debet intelligi reſpectu ſeruitutis quæ poteſt reſpicere magis vnam partẽ fundi: ſecus verò in dominio quod reſpicit vniformiter totum fundum, quod declaro ſic, nam qñ agitur de quærenda ſeruitute ingreſſus non vr habere animum poſſidendi in alijs partibus, ſed quando agitur de quærendo dominio ingreſſus vr habere animum poſſidendi totũ fundum, et ita præſumitur, ideo per ingreſſum partis quæritur poſſeſſio in omnib. et per conſequens dominium, et præſcriptio. Vnum tñ eſt, quod licet per ingreſſum alicuius glebæ vel partis fundi cenſeatur quæſita poſ. totius fundi, ut ſuprà dictũ eſt, tñ illud eſt verum, et procedit, qñ totus fundus eſt vnicus, et contiguus.

38 Sed neceſſariò quæro: quid ſi ſunt plures fundi diuerſi, et diſtincti, an per ingreſſum vnius fundi vel partis eius, cum animo, et voluntate quærendi omnes, acquiratur poſ.omnium? in quo ſubtili, et neceſſario articulo reſolutiuè dico ſic, quod ſi alij fundi ſunt eiuſdem naturæ, et quantitatis, vt plures fundi ruſtici ad arandum, et ſeminandum, per ingreſſum vnius vel partis eius acquiruntur cęteri etiam ſi inter ſe diuiſi ſint per limites, ſepes, vel foſſata quia illa nõ eſt propria, et realis diuiſio, vt faciat plures diuerſos, et diſtinctos fundos de per ſe, ſed fit tantum gratia comodioris culturæ, argumento text. in l. Caius Seius. §. Titius ff.de legat.2. vbi ſi teſtator ſimpliciter legauit fundum Seianum quem per partes locabat, oẽs partes veniunt in legato: quem textum ad hoc reputat ibi vnicum Alber.et commendãt ceteri doctores, notat etiã gl.ordin. ibi & doct. in l.iubemus, la 2.C.de ſacroſ.eccleſ. ſi uerò ſunt fundi penitus diſtincti, et ſeparati, vt fundus ruſticus, vinea, hortus, nemus, mons, pratum, uel paſcua, et à fortiori ſi ſit fundus urbanus, ut domus, ædificium, uel quid ſimile, tunc per ingreſſum, uel apprehenſionem unius uel partis eius, non queritur poſſeſſio aliorum: ſed oportet particulariter in quolibet fundo intrare, et querere poſ. etiã ſi ea intentione, et animo intret, ut in oib.uelit quærere, et præcedente titulo: et licentia domini adhibita in abſentia rerũ: uel

dato

dato quod res ſint vacantes, quia ceſſat ratio,& intentio tex.in d.l.3.ff.de acqui. poſſ.quia apertè fundat ſe in cõtinuatione vnius,& eiuſdẽ rei,vnde eo caſu quo fundi ſunt diſtincti,& ſeparati, non hẽt locũ nec procedit illa lex:& hoc expreſsè voluit in quãtum dicit,vt totum fundum vſq. ad terminum velit poſſidere, & iſtam doctrinam, & reſolutionem.licet non ſic ſpecificè declaratã,tenet glo. ord.valdè notabilis in d.l.3.ff.de acquir. poſ.in gl.fin.q.& ibi Bar.2.col.nu.4. Cumanus.2.col.poſt medium. Alex. 6.col. nu.21.Soc.fi.col.in fi.Iaſ.5.col. num.30. Vincen.15.col.nu.30.idem Bar.in l.rectè dicimus.§.fi.ff.de ver.ſign.Din.in c.1.de reg.iur.in 6.7.col.4.q. Ang. in l.licet.C. de acquir.poſ.1.col.in fi. & ibi Bal. 1.lectura.2.col.nu.5.& ibi Sal. fi. col.in medio.Innoc.vno uerbo,in c.dilectus.de capel.monach. 1.col.Speculator in titu.de primo decreto.§.iã defectu.verſ.ſed quęritur.Ant.de But.in c.literis. de reſt.ſpol. 10.col.nu.30.

39 Aduertendum tñ eſt,quod iſtam communi.doctrinã, & concluſionem ſuperiorem ego ſingu.limito, & intelligo modis ſequẽtibus.Primò quod licèt per ingreſſum,& apprehenſionem vnius fundi vel partis cenſeatur quæſita poſ. in oĩb. alijs fundis eiuſdem naturæ, & qualitatis,tñ illud debet intelligi qñ oẽs illi fundi vno,& eod.nomine nominarentur:ſecus uerò ſi quilibet haberet propriũ nomen diſtinctum,& habeant limites ſuos diſtinctos,& tunc etiã ſi ſint fundi eiuſdem naturæ,& qualitatis, & omnes ſint contigui, quæſita poſ. in vno vel parte eius,non cenſetur quæſita in alijs: quia per diuerſitatem nominis cẽſentur inter ſe fundi diſtincti, & ſeparati:ita probat mihi tex.not.& expreſſus in d.l.Caius.§. Titius.de lega.2.ubi unus, & idẽ fundus iudicatur, qñ vtraque pars fundi nominatur uno & eod. nomine: ergo apertè dat text.intelligere, quod ſi diuerſo nomine nuncupãtur,reputantur diuerſi fundi:ſi diuerſi,ergo appréhẽſa poſ.in uno, non cenſetur quæſita in alijs, & ita illũ tex.intelligit ibi ſolus Pau.de Caſ.q̃ ſubdit,q̃ ſi totus fundus continuabatur nulla facta diuiſione,tñ ſingulæ partes habebant ſingula nomina, & teſtator legauit ſimpliciter fundũ ſub nomine unius partis,nõ cenſetur legaſſe oẽs partes,ſed tm̃ illam nominatam,quod eſt ſingulare,& dicit ſibi contigiſſe de facto, facit ẽt bonus text.in l.quòd in rerum.§.ſi quis po. de lega.1.tex.in l.locus.ff.de uerbor. ſig. Secundò intelligo predictã cõem doctrinã,qñ fundus eiuſdem qualitatis, & naturæ eſſet,tñ diuiſus per limites: quia in dubio ſemper cenſetur unus, ut dixi,ſecus tñ ſi eſſet diuiſus aliquo magno, & notabili ſigno,puta quia pars fundi eſſet uallata, & confirmata aliquo ædificio: quia tunc iudicaretur diuerſus fundus, & apprehenſa poſ.in uno, non cenſetur apprehenſa in alijs,ẽt ſi oẽs eod.nomine nuncuparentur,arg.text.in d.§.Titius,& ibi expreſsè tenet Pau.de Caſtr.

Tertiò intelligo prædictam cõem doctrinam qñ talis fundus eiuſdem qualitatis,& naturæ eſſet contiguus:ſecus uerò ſi interuallũ eſſet in medio,ut quia unus eſt in uno loco,& regione,alius in alio: nam licet eod.nomine nuncupentur, apprehenſa poſ.unius,non cenſetur quæſita in alio:ita probat text.notabilis in l.ſi quis duas.§.ſi quis partem. uerſ.planè.ff. com. prædio.text.in l. cõi diuidundo. §. Neratius.ff.com. diui. & in terminis ita tenet Bar.in l.1.ff.de reb.dubijs 2.col.nu. 3.& ibi Pau.1.col.n.2.& commu. Doct. ita intelligendo text.in d.§.Titius, & tenet ẽt Pau.in eo.§.Titius.Quartò intelligo prædictã cõem doctrinam, quod per ingreſſum fundi non quæritur poſ. aliorũ fundorum,qñ quis vult quærere poſ. per actum uerum,& naturalem poſ.mediante tit.uel quia res ſunt uacantes:ſecus uerò ſi quis uellet poſſeſ. per uiſum, & aſpectum oculorum,fundis exiſtentibus in præſentia: quia tunc modò ſint penitus diſtincti, & ſeparati,modo non, poteſt illam acquirere concurrente uoluntate tradentis, argumento text. in l. 1.§.ſi iuſſerum.ff.de acquiren.poſſ. & in l.quod

l.quod meo.§.ſi uenditore.eo tit. ita te-
net & declarat ſolus Romanus in l.3.
eo.tit.2.col.Ex quib. infertur notabili-
ter in practica, quod quando iudex uel
executor mittit aliquem in poſseſsioné
plurium fundorum, debet ſeruari prædi-
cta diſtinctio: nam ſi fundus eſt unus &
continuus, ſufficit mittere in uno uel in
aliqua parte: ſi uerò ſunt plures realiter
diſtincti, ex cauſis uel rationibus ſuperio
ribus, non ſufficit mittere in uno uel in
aliqua parte pro alijs, ſed particulariter
debet mittere in quolibet eorum: quod
aperte fundatur ex ſuperioribus: & in
terminis tenet Speculator in tit. de pri-
mo decreto. §. iam de effectu. uerſic. ſed
quęritur præterea, ex ſuperiorib. ét infer
tur, quod ſi hęres poſtquam eſt factus
dñs per aditionem hæreditatis, vellet ap
prehendere poſseſsionem rerum hæredi
tariarum, debet ſeruari prædicta diſtin-
ctio: nam ſi ſunt plures fundi qui iudicá
tur unus & idem, ſufficiet apprehende-
re poſseſſionem unius, uel partis eius ꝓ
omnibus: ſi uerò ſunt plures fundi diſtin
cti, ita ut ſuprà declaratum eſt, tunc non
ſufficit unum apprehendere pro omni-
bus, ſed particulariter debet apprehen-
dere poſseſsionem in quolibet eorum:
ita expreſsè tenet Andreas de Iſern. in
tit. quid ſit inueſtitura. in 2. col in fi. & in
princ. 3. in uſib. feudorum. Alex. in d. l. 1.
ff. de acquir. poſseſ. 6. col. nu. 22. Iaſ. ibi.
6 col. nu. 31. pro qua ſententia in ſpé fa
cit tex in l. 1. §. ueteris. ſupra eo. tex. in l.
qui abſenti. §. fi. tex. in l. prędia. eo. titu.
quib. probatur ꝙ apprehenſa poſseſsio-
ne unius rei hæreditariæ, non cenſetur
quæſita poſseſsio in alijs reb. niſi parti-
culariter apprehédatur. Nec obſtat tex.
ille not. in l. reſtituta. ff. ad Trebellia. ubi
diſponitur quod reſtitutione unius tm̄
rei hæreditariæ facta per hæredem gra-
uatum in fideicommiſsarium, inducit
plena reſtitutio in omnibus alijs re-
bus? quia ille tex. debet intelligi reſpe-
ctu ipſius iuris uniuerſalis ut ſtatim ef-
ficiatur dñs oïum rerum hereditariarũ,
quia cũ uerbalis reſtitutio ſufficeret ut
ibi: merito ſufficit traditio & reſtitutio
vnius rei, ſicut decimus in hærede dire-
cto: quia aditio hæreditatis & actus ge-
ſtus in vna ſola re hæreditaria qui nó pt
fieri citra ius & nomen hæredis: inducit
aditionem in tota hæreditate vniuerſa-
li. text. eſt in l. ſi quis mihi bona. §. ſed
quid ſi mandauit. ibi. aut rem hæredita-
riam diſtrahat. ff. de acqui. hær. text. in l.
gorit, cum ma. text. in l. pro hærede. tex.
in l. ſi ex aſſe. eo. tit. ſecùs tñ eſt in acqui-
ſitione poſſeſſionis, quia vna reſtituta ꝑ
hęredem grauatũ, vel vna re apprehenſa
per hęredem directum, non quærit poſ-
ſeſſio in alijs, niſi expreſsè apprehendan
tur: ita expreſsè tenet Bar. in d. l. reſtituta,
in princ. & ibi com. doct. Dinus in c. 1.
de regul. iur. in 6. 4 q. iſta eſt intétio Bar.
in l. 3. ſuprà eo. 2. col. nu 4. & iſta eſt veri
tas: & facit expreſsè tex. in l. cum hære-
des. infrà, iſto titu.

40 Item iuxta prædicta notabiliter quæ-
ro, ſi hæres vel alius ſucceſſor vniuerſalis
vellet quærere poſſeſſionem rerũ mobi-
liũ exiſtentium in aliqua domo, vel re,
verum ſufficit apprehendere poſſeſſioné
ipſius domus vel rei in qua prædictę res
mobiles continent? Et breuiter dico, ꝙ
ſic, quia qui poſſidet continens, vř poſſi
dere contentum, argõ tex. in l. clauib. ff.
de contrahen. empt. vbi apprehenſa poſ-
ſeſſione clauium, ſub quarum cuſtodia
ſunt merces vel aliquæ res, ſtatim quęrit
poſſeſſio earum: ergo meliùs & à fortio
ri apprehenſa poſſeſſione domus uel rei
continentis in ſe res mobiles, cenſetur
quęſita poſſeſſio earum, ſi ad hoc con-
currit animus: & ex iſto fundamento &
rõne ita ſing. tenet. Bart. in l. de his. C. de
furtis. 1. col. num. 1. Alex. in l. 3. ff. de ac-
qui. poſſe. fi. col. nu. 27. Soc. ibi. pe. col. in
medio, reputans eſſe notabile. Iaſ. ibi. pe.
col. nu. 33. pro qua ſnïa facit bonus tex.
in l. ſi ego. §. dotis aũt cã verſ. quid. n. in
tereſt. ff. de iure dotium, vbi dicit text. ꝙ
paria ſunt, ꝙ res alicui tradantur, vel ꝙ
de voluntate eius ponatur in aliqua do-
mo ſua. quẽ ẽt ad hoc cõſiderauit Bal. in
d. l. de his. facit ét tex. qui non allegatur

in l.ꝙ meo.§.ſi venditorem.ff.de acqui. poſſeſ.in princ.qui expreſſe hoc probat. facit etiam expreſſus. [illegible] text. qui ab aliquo non conſiderat.[illegible].3.§.itē feras eo.tit.in verſi.alioquin. &c. vbi dicit,quod ſi emo ſyluam alterius in qua ſunt animalia, ꝙ non poſſideo illa ex eo ꝙ dñs venditor non poſidebat: ergo ſi dñs poſſideret, ego emptor poſſidendo ſyluam, poſſiderē animalia:facit ēt vltra eum optimus tex.in l.1. §. planè ſi quæ res.iuncto §.ſuperiori.ff.de vi,& vi arma. ubi dr̄,ꝙ licet interdictum illud vnde vi,non competat pro violentia facta in re mobili, ſed tantum pro re immobili.tamen ſi fiat violentia in re immobili in qua ſunt aliquæ res mobiles, benè competit illud interdictum,etiam pro illis rebus mobilibus,& ſic idem iudicatur de rebus mobilibus contentis ſub aliqua domo vel re immobili, ꝙ iudicatur de ipſa re immobili,quaſi acceſſoriæ habeantur ad ipſam: nec ſuperiori concluſioni obſtat tex.in l.qui vniuerſas.in prin.ff.de acqui.poſſ. vbi qui poſſidet domum,non poſſidet ſingulas res ibi contentas : quia ille tex.loquitur de reb.cohærentibus ſuo integrali, quæ p ſe non iudicantur : vnde non poſſident ſingulariter ſed in concreto. ſic ita ibi Ange.de Peru.Roma.& docto.facit l.eū qui ædem.in princi.& l.rerum mixtura, in prin.infrà de uſucapio.

41\. Item circa prædicta ſubtiliter quæro, quid ſi aliquis intrauit fundum vel partem eius, uel occupauit rem animo & intentione continuandi poſſeſſionem, cū ex aliqua cauſa crederet eā adeptam, q̄ anteā nunquam adeptus fuit, an ex tali actu & apprehenſione videatur quærere poſſeſſionem de nouo? exemplum huius queſtionis pōt eſſe,ſi lapſu memoriæ credidit apprehendiſſe poſſeſſionem, vel ſibi perſuaſum eſt procuratorē eius accepiſſe, vel perdiderat poſſeſſionē in abſentia per lapſum decennij, vel aliàs. in q.gl.ſing.& ordi.in l.3.ff.de acquiren. poſſeſ.in gl.3.in fi.expreſsè tenet,ꝙ nō vr̄ acquirere de nouo : quia ſp in acqui. poſs.neceſſariò requiritur animus & intentio quærēdi,vt eſt tex in d.l.3. & ſuprà probaui, qui animus in pſenti deficit,ergo non quæritur poſſeſſio . & iſtā concluſ.gl.tenet ibi Iacob.& de Arena, Raynerius,& Albe.2.col.in princip pro quib.facit et tex.in l.3. §. ſubtiliter.ff.de condi ob cau vbi ille qui tradidit rē ſuā alteri,credens eſſe eius cui tradidit, non transfert dñiū in eū. Secundo facit text. in l.his qui putat.de acqui.hæred.ubi ille qui ſe immiſ et hæreditati,credens eſſe neceſſarium hæredē,nō vr̄ adire. Sed his non obſtantibus,contrarium eſt tenēdū,imò quod ille qui intrauit animo cōtinuandi,quærit poſſeſſionē de nouo:ita tenet Bar reprobando illam gl.in d.l.3. 2.col.nu.2.Pau. ibi in fi.Imo 2.col. poſt princ.Ang.ibi in fi.notabiliter Roma.in 2.col.poſt princ.Aret.3. col.in prin. Cuma 2.col.poſt.princ. Alex 4 col. nu. 18. Soc.3.col.poſt medium.Ial.4 col.nu.21. Vincen.11.col.nu. 31. Cuma. in l.ſed ſi nolit,eo.tit.1.col.poſt medium.Bar.in l. gerit.ff.de acqui.hære.pen.col.poſt prin. idem. Barto.in l ſequitur. §.de illo.ff.de uſuc.& ibi Imo.idē Bar.& ea.l.ſequitur. §.itē Labeo.& ibi Ang & Cuma Bart. in cōſ. 205.1.col.in medio. ubi dicit,qđ nullus reprehendit illā gl.niſi ipſe Bal.in l. in reb.extra de præſcri. 3.col.n.16 Salic.in l.licet.C.de acquir. poſs.fin. col.in prin.Alex.in cōſ.143.col.in prin.5.uol. pro qua com.ſnia .facit tex.nota.iūcta gl.pen.in l.2.C.com. utriuſq. iud. vbi ſi partes cōfirmāt ſniā ipſo iure nullā,talis cōfirmatio licet nō validet ſniam, tñ inducit obligationē de nouo vt obſeruetē vi pacti vel contractus & in ſuo caſu ille tex eſt ſing.in iure ſm Bal.ibi, & ad hoc notat & cōmeu.Bar.Pau.& cō.doc. ibi,Bar.Bal.Pau.& com.doct.in l. 1. C.q. pſua iutiſ.ſic ergo dicamus in nr̄o caſu ꝙ ille q intēdit cōſeruare & cōtinuare poſſeſ. q̄ putabat hr̄e, videat ac[illegible] de nouo.Scđò piſta ſnia & cōclu ſione cōm facit tex.i l.poſthu.§.ſi paganus.ff. de iniuſto,rupto.& in l.ſi quis priore. ad Treb.ubi ſi quis in ſecundo teſtō appro-

bat primum φ erat nullum, licet talis cófirmatio non valeat, tñ inducit de nouo reſtitutioné bonorũ per fideicómiſſum. Tertiò facit tex. in l. φ vulgo, ff. pro emptore, & in l. qui ob pactioné, & in l. ſeruus. eo. tit. quib. probatur, φ ſi recipio ré à ſeruo meo tãquam prius ſibi traditam, & per eum mihi quæſitam, cum non eſſet talis animus continuandi, inducit acquiſitionem de nouo: ergo ſic dicamus in noſtro caſu. Quartò pro hac ſententia facit bonus text. in l. ſi in venditione. in prin. ff. commu. prædio. vbi ſi vẽdens fundum excipit ſeruitutem quæ nulla erat, pót eam conſtituere de nouo, & ſic animus conſeruandi operatur acquiſitioné de nouo. & illũ text. pro noſtra cõi opi. conſiderat ibi Ang. de Peru. & notabiliter Paul. de Caſt. ibi 2. col. nu. 3.

Quintò pro hac ſnĩa, & conclu. facit text. ſingularis in l. ſi quis mihi bona. §. ſed quid ſi mandauit. ff. de acquir. hære. vbi diſponit, φ ſi pater credebat filium agnouiſſe bonorum poſſquam nó agnouit, & ratum habeat: illa ratihabitio adhibita ad confirmandum actum qui non præceſſit, inducit mãdatum de nouo, vt filius poſſit adire vel agnoſcere: ergo ſic dicamus in noſtro caſu, vt talis actus inducat acquiſitionem poſ. de nouo: & in expreſſo ad hoc illum text. notat, & cómendat ibi Paul. de Caſt. Imo. Aret. & Alex. nec eſt ſimilis in iure, ſecũdum Iaſ. ibi. 2. col. nu. 9. & ad hoc illum text. reputat ſingularem Aret in l. legata inutiliter. ff. de leg. 1. 2. col. reputat ẽt ſingularem. Iaſ. in l. 1. §. ſi quis ita interroget. ff. de verb. obli. 7. col. nu. 17. Sextò pro hac ſententia, & concl. ego conſidero viuam rationem: quia in dependentib. ab animo noſtro, vnus actus ſeu diſpoſitio ex ſola voluntate noſtra cõuertitur in aliũ: text. eſt ſingu. in l. cum quidam. ff. de bono. poſ. vbi dicit, quod legitimus ſucceſſor ab inteſtato, qui egit querela falſi cõtra teſtamentum alicuius defuncti, & probauit intentionem ſuam, viſus eſt adire, quem ad hoc notat, & commendat ibi Bar. Alb. & com. doct. antiqui. idem Bar. in l. quem. d. ff. de inoffi. teſta. idem Bart. in l. gerit. ff. de acquir. hæred 5. col. facit ẽt text. in l. filiusf. §. vt quis hæredem. ff. de lega. 1. tex. in l. ex facto. ff. ad Trebel. text. in l. qui filium, eod. tit. Si ergo dicamus in propoſito, φ actus retinẽdæ poſ. conuertatur in effectum acquiſitionis, cum ſolum hoc pendeat ex animo gerétis: nec obſtat ratio in qua fundabat gl. ordi. in d. l. 3. & doct. eam ſequentes. ſ. quod iſto caſu deficit animus, & voluntas poſſidendi: quia negandum eſt, imò ibi eſt implicitus animus poſſidendi: quia ille qui vult continuare poſ. apertè vult poſſidere, & iura non requirunt animũ acquirendi de nouo, ſed tantum ſimpliciter poſſidendi: ita ſubtiliter reſpondetur, & declarat Bar. in d. l. 3. & commu. doct. vbi ſupra, pro qua conſideratione eſt caſus melior de iure, in l. 1. §. adipiſcimur. ff. de acqui. poſ. ibi, quia affectioné tenédi non habent. tex. in §. per procuratoré. eiuſdem legis. ibi, animum poſſidendi. text. in l. 3. §. Neratius eo. tit. ibi, atque poſſidendi affectum, neq; obſtat ẽt text. l. 3. §. ſubtilius. ff. de condictione ob cau. quia ibi dominus qui tradebat rem, non intẽdebat à ſe abdicare dominium eius, in caſu quo eſſet ſua: ſed ſolum reſtituere eam tãquam alienam, vnde accipiens non potuit quærere dominium: argum. text. in l. id quod noſtrum ff. de reg. iur. ſecus verò in noſtro caſu, vbi poſ. erat vacans, & talis quæ potuit quæri animo, & corpore ingredientis uel occupantis, unde merito illam quæſiuit: quia interuenerunt neceſſaria, ſ. actus corporeus, & animus poſſidendi, li[cet] crederet continuare, & nõ acqui[re]re de nouo: & iſta eſt intentio Bar. Imolæ, Romani, & modernorum, in d. l. 3. licet ſic non declarẽt: nec obſtat ẽt text. ſubtilis in l. is qui putat cum l. ſeq. ff. de acquir. hæred. de quo nimis dubitãt Paul. Imo. & moderni, in d. l. 5. quia reſpondeo punctualiter, & verè, quod ibi hæres ex errore credebat gerere actum neceſſarium, qué euitare nó poterat, cum credebat ſe neceſſarium hæredem, & repudiare nó poſſe: & forte ſi

ſciret

ſciret ſe voluntarium non adiret: unde ideò ille animus continuandi non inducit acquiſitionem de nouo, quia in aditione hæreditatis oportet ꝙ quis intelligat cām ſuæ aditionis, ut in l. ꝙ ſi dubitet, eo. tit. cũ ſimilib. ita aperte tenet, & declarat gl. Bar. & cõmu. doct. in d. l. is, q. putat. & declarat Iaſ. in d. l. 3. ff. de acqui. poſ. 5. col. in medio.

42 Et ex ſuperiorib. infertur ad notabilẽ, & ſubtilem quæſtionem: qualiter acquiratur poſ. in iuriſdictione? In qua reſolutiuè propono tres principales, ueras, & cõés concl. Prima concluſio, quod ſi qs habet tit. uel ius in aliqua uilla, caſtro, uel territorio, per ingreſſum eius, & naturalem apprehenſionem ædificij, nõ vr acquirere poſſ iuriſdictionis, ẽt concurrẽte uoluntate domini cẽcedentis, uel cõcurrente legitimo tit. ex cõtractu uel ultima uoluntate: quia unum eſt longè diuerſum ab alio, unde requiritur uſus, & exercitium iuriſdictionis, arg. text. in l. quoties. C. de ſeruitut. & aqua. & in expreſſo iſtam ſnĩam, & concl. tenet Bar. in d. l. 3. ff. de acquir. poſſ. fin. col. & q. & ibi Vin. tenet fi. col. nu. 51 licet Alex. ibi pe. col. teneat cõtrarium, imò quod per ingreſſum caſtri, & naturalem apprehenſionem ædificij quæratur poſ. iuriſdict. & dicat quod iſta eſt intentio Bar. & idẽ tenet Soc. ibi, fi. col. in fi. Sed aduertendũ ſubtiliter, quia contra hoc vr facere tex. in l. 3. uerſ. dare. ff. de uſufructu. ubi habetur, quod per ingreſſum fundi uel partis, de uoluntate concedentis uel hæredis, acquirir ius incorporale uſusfructus uel alterius ſeruitutis ſine aliquo vſu, vel exercitio, ut latius dixi, & fundaui ſuo loco: ſed rñdeo qđ ibi loquitur in uſufru. uel alio iure ſeruitutis reali uel mixto, quod coheret rei, uel rei, & perſone: noſtra uerò concluſio loquitur in iuriſdictionæ quæ eſt merè perſonalis, & principaliter cohæret perſonæ, licet debeat exerceri in territorio, ut plenè, & magiſtraliter tradit Bartolus, in l. 1. ff. de iuriſdict. omnium iudi. in fin. & ibi communiter docto. Secundò etiam contra hoc uidetur obſtare, quia poſſeſſa uel præſcripta re principali, cenſentur in conſequentiam poſſeſſa, & præſcripta omnia eius acceſſoria, text. eſt in l. ſi aliena. §. 1. ff. de uſucapio. ubi habetur, quod præſcripta re, cenſetur pręſcripta ſeruitus etiam diſcõtinua: quem ad hoc notat, & commendat Bart. & commu. doct. ibi, qui notabiliter ex eo inferũt quod præſcripto caſtro, cenſetur præſcripta eius iuriſdictio. quod neceſſario intelligo etiam ſi medio tempore nullus actus iuriſdictionis exerceatur: idem etiam tenet Bartolus, in l. de quibus. ff. de legi. in repeti. 2. col. 1. oppoſi. & ſuper eo communiter doctor. facit etiam bonus, & ſingularis text. in l. eos. C. de uſuris. ubi diſponitur, quod præſcripta re, cenſentur in conſequentiã præſcripti fructus ex ea percepti, quem ibi ad hoc notant, & commendant doctores, tenent etiam docto. in l. ſequitur. §. fructus. ff. de uſucap. facit etiam text. in l. uia conſtitui. §. ſi fundos. ff. de ſeruitu. ruſticorum prędio. cum ſimilibus. ubi habetur, quod ſeruitus non conſideratur de per ſe, ſed eſt quædã q̃ qualitas acceſſoriẽ tranſit cum ipſo fundo, & re principali: quia notabili. reſpondeo, quod illud eſt in acceſſorio formato, & in eſſe producto, ut ſeruitus uel ſimile ius quod omnino cohæret prædio: ſecus tamẽ eſt in iuriſdictione quæ principaliter non cohæret prędio, ſed perſonę, ut ſuprà dixi. Vel aliter, & ſecundo loquitur in re omnino acceſſoria, quę ſine principali ſtare nõ poteſt: ſecus uerò in iuriſdictione quæ non eſt acceſſoria, ſed ius ęquè principale. Vel alter, & tertiò, quod illud procedat reſpectu proprietatis, non uero reſpectu poſ. ut in noſtro caſu, & concluſione. Secunda concluſio, quòd ſi quis exercet unum actum iuriſdictionis de uoluntate domini concedentis, quęritur poſ. genericè, & abſolutè in omni iuriſdictione, & gradib. eius, argumento text. in l. ſi ſtillicidij. §. fin. cum lege ſequenti. ff. quemad. ſerui. amit. text. in l. 2. eo. tit. text. in l. is quibus. ff. quibus modis uſusfr. amittatur, ubi habetur, quod ille

ille qui vtit̃ ſeruitute in parte fundi ſeruientis retinet & conſeruat totum ius ſeruitutis.

Sed certè illa iura non concludunt, quia loquuntur in retinenda & conſeruanda poſſeſsione iam quæſita: nõ verò in quærenda de nouo: & faciliùs iura noſtra conſeruamus q̃ acquiramus de nouo, vt in l.1.§.ꝙ aũt.de ſuperfi.& in l. patre furioſo.ff.de his qui sũt ſui uel alieni iuris.cũ ſimilib.ſed melius facit tex.in d.l.3.de acqui.poſs.arguendo de re corporali ad incorporalem, vbi per apprehenſionẽ partis quæritur poſſeſsio totius: ſic ergo dicamus in iuriſdictione, quod quæſita poſſeſſione in uno actu virtualiter & extenſiuè, quæratur in oĩ iuriſdictione: & in expreſſo iſtam ſnĩam & concluſionem tenet Bar.in d.l.3. in fi. & ibi com.doct.Pau.de Caſt.notabiliter in l.reſtituta.ff.ad Trebellia.& ibi alij doctores Spec.in tit.de iuriſd. omnium iudicum. §.1.pen.col.uer.illud ẽt.notat Inno.in c. dilectus.de capel.monach.1. col. verſ.& poteſt induci. Abb. in ca. cùm olim. de præſcrip.pen.col.nu.6.

Tertia concluſio, ꝙ ſi quis exercet vnum actum iuriſdictionis contra uel p̃ter voluntatem dñi, ſolum quęrit poſſeſſionem illius actus & ſimilium eiuſdem gradus & qualitatis: argumento text.in l.1.§.Iulianus.ff.de itinere.actuq; priuato. vbi habetur qđ ſi quis exercet actũ ſeruitutis in parte fundi, in ea tm̃ parte quærit poſſeſsionem, non uero in alijs, ergo ita dicamus in iuriſdictione, & in expreſſo per illum textũ ita tenet ibi Bar.Ang.& com.doct.idem Bart. in d.l. 3.in fi.& ibi cõiter doctores.facit ẽt tex. notabiliter in l.quod meo.§.fi.ff.de acq. poſs.Ex quo infertur vtilis & notabilis effectus, quod præſcripto vno actu iuriſdictionis ille ſolus cenſetur præſcriptus 43 & alij conſimiles eiuſdem qualitatis, gradus, & ſpeciei, non verò alij maioris gradus uel minoris, vnde cùm iuriſdictio ſimpliciter & abſolutè ſumpta cõtineat in ſe tres gradus uel ſpecies iuriſdictionis merum imperium, mixtum imperiũ, & ſimplex iuriſdictio: ſi quis præſcripſiſſet vnum actum de mero imperio, puta cognoſcendi & condemnandi de homicidio, & nunquam exercuit alium actũ maiorem vel minorem, completa præſcriptione poterit exercere oẽs alios actus & caſus ſimiles quib.uenit imponẽda pœna mortis: non verò alios, ſ.mutilationis membri, religionis, vel cauſarũ ciuiliũ: & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem tenet Bart.in d.l.§.Iulianus quem legit in §.ſi quis hoc interdicto.ff.de itinere actuq; priuato. & ibi Ange.& alij doctor.Alex.in d. l.3. pen. col.in medio, & ibi com. alij moderni. Innocen.in c.dilectus, de capel.monach. 1.col.nu.3. uerſ.& hoc eſt verum. idem Innoc.in c.dilecto.de offic.archi. ſecũd. col.nu 6.Abb. in c.auditis. de præſcrip. 3.col.nu.9.idem Abb.in ca. cum in tua. de decimis.in fi.Alb.in l.imperium.ff.de iuriſdic.omniũ iudicum.14. col.nu. 25. verſ.item quæro. & ibi Bal. 4. col.verſ. circa vltimam.Iaſ.12.col.nu.23. qui dicit hanc eſſe com.opi Cinus in l.1.C.de man.lib.fi.col.& q. Franc. Balb.in tract. pręſ.2.parte.2.q.fol.8.Nec obſt.tex.in l. nec in ea. ff.ad l. Iuliã. de adult. vbi ille cui competit ius occidendi, competit ius offendendi & afficiẽdi qualibet alia iniuria: quia rñdeo, ꝙ illud eſt qñ uindicta uel ius occidendi competit à l.de iure com.ſecùs uero ſi cõpetit ex præſcriptione, quia illa eſt odioſa & reſtringenda. Vnum tñ eſt, ꝙ p̃ſcripto actu abſoluẽdi .cenſetur p̃ſcriptus actus condẽmandi, argũ tex.in l ſolẽt.uerſi. r. ff. de offi. procon. ubi ille qui põt abſoluere, poteſt condemnare: & extra tex.in l.3.ff.de re iu.& in expreſſo ita tenet Alb.in d. l. imperium 6 col.nu.14.& ibi Bal. 4 col. & commu.docto.

43 Circa prædicta tñ ſe offert pulchra & ſubtilis q̃ſtio, ſi una poſſeſsio poſsit q̃ri ſine alia? In quo articulo breuiter & reſolutiuè cõſidero ſequẽtes cõcluſio. Prima cõcluſio, qđ qñ poſſeſsio ſola naturalis uacat, ingreſſus poteſt ſolam illam quęrere ſine ciuili: tex. eſt formalis qui

iſtam

iſtá cócl.probat in l.clá poſſidere.§.q̃ ad
nundinas.ff.de acqui.poſſ.ubi abſens re-
tinent poſſeſſionem ciuilem in animo,
& tñ ingreſſus acquirit ſolam naturalem
vacantem,ſimiliter ét ſi poſſeſſio ſola ci
uilis vacaret,& naturalis eſſet occupata
putà à fructuario,feudatario,emphyteu
ta,vel ſimili perſona,ingreſſus q̃reret ſo
lam illam ciuilem : & in expreſſo iſtam
conclu.probat glo.or. reputata ſingula-
ris,in d.l.clam poſſidere.§.qui ad nundi-
nas in gl.3.q̃ ſequitur & reputat ibi ſin-
gularem Aret.1.col. poſt medium. Pau.
de Caſt.Imo.& Cuma.2.col.Soci.5 col.
verſ. ex qua tñ poſtremũ notabis. tenet
ét & commendat Ang.de Peru. Roma.
& Areti.in l.quemad.eo.titu.& notabili
ter ibi doctor de Segura,6.col.verſ.infer
tur.& 2.& tandẽ iſta eſt cóis opin.q̃ ego
teneo & ſequor: licet Bart. apertè velit
contrarium , in d. §. qui ad nundinas.1.
col.verſ.iſtud.quod gl.dicit non eſt benè
dictum.& Iaſ.ibi.7.col.nu. 37. arguit ad
partes & relinquit cogitandum.nec ob-
ſtat ſi ſubtiliter dicas quod poſſeſſio ciui
lis ſola nòn poteſt vacare:quia ſtatim ip
ſo iure habenti naturalem , conſoli-
datur cum ea:vt eſt gl.ſingul. & ordi. in
l.ſed & ſi nolit.ff.de acqui.poſſ.& ibi cõ-
mu.opinio.quia rñdeo,ꝙ neceſſariò dẽt
intelligi illa gl.qñ habens naturalem,ha
bet animum quærendi vtramq; poſſeſ-
ſionem : ſecùs verò qñ ex natura actus
vel contractus vel ipſius rei colligitur à
principio,quòd habens naturalem nõ in
tendit habere ciuilem,vt patet in perſo-
nis & exemplis ſuperiorib. ſecùs verò ſi
ſimpliciter ingrediatur animo quæren-
di vtramq; & tm̃ quærat naturalem quæ
ſola vacabat:nam ſi poſteà ciuiliter poſ-
ſidens,animo deſinat poſſidere ciuiliter,
ipſo iure quęritur ei : & ita procedat &
telligatur gl.& cõis opinio in d.l.ſed &
ſi nolit.& certè eſt uera & ſubtilis decla
ratio ab alio non tacta.Secunda conclu
ſio , ꝙ qñ vtraq; poſſeſſio eſt occupata
& ſic penes aliquem,benè põt alteri quę
ri vna poſſeſſione alia de uoluntate par
tium expreſſa uel tacita ex natura vel
qualitate actus,mediante actu uero uel
ficto : iſtam concluſionem probat mihi
tex.notab.in leg .& habet §. fi. uerſ. pla-
cet.ff.de precario.iuncta gl.& com.opin.
ubi in contractu precarij tranſit ſola poſ
ſeſſio naturalis in accipientem,& rema
net ciuilis in concedente:tex. in l.quiſ-
quis.C.de donatio.ubi per retentionem
uſusfructus tráſfertur ſola ciuilis in aliũ
& remanet ſola poſſeſſio naturalis pe-
nes concedentem.tex.in l.3.§.dare.ff. de
uſufructu.ubi per inductionem in fundũ
tranſit ius uſusfructus, & per conſequẽs
naturalis poſſeſſio in fructuarium, & re
manet ciuilis penes proprietariũ, tex.in
l.locum.uer.proprietarius.ff. de uſufru-
ctu.text.in l. tertia,§ ſi hæres. ff. de uſu-
fructu. quemadmodũ caueat ubi pro-
prietarius poteſt uendere uel alienare
ſuam proprietatem,& tradere ipſam rẽ,
& transferre ius ſuum:ergo apertè infer
tur,quòd transfertur dominium & ciui-
lis poſſeſſio ſola quæ erat penes eum.bo
nus tex. & notabilis in l. quædam mu
lier.ff.de rei uendi.ubi per conditionem
uel clauſulam conſtituti põt quis in aliũ
transferre ſolam poſſeſſionem ciuilem
abſq; naturali:per quem tex. ita deter-
minat Bar.in l.ꝙ meo.2.col.num.3.ff.de
acquiren.poſſeſſio.

44 Tertia concluſio,ꝙ qñ utraq; poſſeſ-
ſio uacat,põt ingreſſus q̃rere unã q̃ ue-
lit ſine alia,proteſtando ſe illã tm̃ uelle
acquirere:iſtã concluſionẽ probat apertè
gl.& cõis opinio q̃ adduxi ſuprà l.cócłu
ſione huius articuli:& in ſpecie pro hac
ſnia & concluſione facit ſubtilis & con-
cludens rõ,quia qñ actus uel factũ regu
latur ſm animum & uoluntatem gerẽ-
tis,proteſtatio eius modificat & declarat
illud:ut in l.qui in aliena.§.fi.cum ſimili
bus.ff.de acquirenda hæreditate, ſed ac-
quiſitio poſſeſſionis eſt humõi,ut in l.3.
in princ. ff. de acqui. poſſ. & in l.licet C.
eo.tit.cũ ſimilib.ergo,&c.& ex iſto fun-
damento & rõne iſtã concl. tenet gl.no
tabil.ordi.in l.una.C.uti.poſſide.ĩ uerbo,
nec ui.poſt.prin.ibi,uel aliter pone exẽ-
plũ,q̃ hẽt,ꝑactus inuaſionis uiolẽter fa-

ctus in re vel poſſeſſ. alterius non: opera
tur vltra mentem & intentionem ingre
dientis, de qua conſtare poteſt per prote
ſtationẽ eius, quam ibi ſequuntur com.
doctores. ſimilis glo: eſt in l. ſi duo. ff. vti
poſſ. in gl. 1. verſic. vel ſecundo pone ca-
ſum. tenet ẽt Bar. qui notabil. loquitur in
l. non ſolùm §. morte. ff. de oper. noui nũ
cia. 7. col. nu. 30. & ibi Iaſ. nu 25. Anch in
cap. paſtoralis. de cã poſſeſ. & prop. ſexta
col. nu. 19. confirmatur ẽt per textum, iũ
cta gl. & com. opin in l. certè. verſic. is q.
ff. de precario. ubi licèt ex contractu pre-
carij ingreſſus quęrat poſſeſſionem natu
ralem, tñ ex proteſtatione ſua vel par-
tium conuentione pót fieri, vt nullã quę
rat poſſeſſionem. ergo idem ſit qñ res
omninò vacat, cùm tunc actus pendeat
de ſola voluntate ingredientis. Nec ob-
ſtat ſi ſubtiliter dicas, ꝙ hoc vr̃ impoſſi-
bile, quia actus acquiſitiuus poſſeſſionis
eſt ingreſſus rei, ergo poſt ingreſſum ne
ceſſariò eſt quæſita poſſeſſio naturalis.
Confirmatur, quia proteſtatio contraria
actui, nullius eſt momenti, vt in c. ſolici
tudinem. de appel. in cap. primo: ꝙ met.
cauſ. in l. 2. C. eo. ti. ergo vel quæritur poſ
ſeſſio naturalis, vel omnino vitiatur in-
greſſus vt nulla poſſeſſio quęratur, quia
rñdeo notabiliter. Primò, quòd qñ actus
qui poſteà fit proteſtationi contrarius,
dependet ſolum à facto & voluntate ip
ſius proteſtantis vt teſtm̃, hæreditatis adi
tio, & acquiſitio poſſeſſionis, tunc per ta
lem actum contrarium non tollitur prę-
cedens proteſtatio, vt in d. l. qui in alie-
na. §. fi. de acquiren. hæredi in l. ſi quis in
principio teſtamenti. ff. de legat. 3. ſi verò
ille actus proteſtationi contrarius cele-
bratur cum aliquo tertio, tunc per illum
vr̃ à proteſtatione recedere: & ita proce
dit text. in dicto. c. ſolicitudinem. cum
ſimilibus. & iſtam doctrinam & theori-
cam per prædicta iura tradit magiſtrali-
ter Bar. in l. non ſolũ. §. morte. ff. de ope-
ris noui nuncia. 4. col. nu. 17. & 5. col. nu.
22. & ſuper eo cõiter doct. ſed acquiſitio
poſſeſſionis dependet ſolùm à facto, &
voluntate ipſius proteſtantis, ergo &c.

Vel aliter & ſecundò, & valde ſubtiliter
rñdeo, quod ipſe ingreſſus & ſic actus
quærendi poſſeſſionem non eſt idem
ꝙ poſſeſſio naturalis, vt ſuprà deduxi &
probaui, ſed eſt actus nudi facti median-
te quo vtraque poſſeſſio quæritur: vnde
ſi ingreſſus non vult vtrãq; quærere, ſed
tantùm vnam, illa ſola quæritur.

Nec obſtat ẽt ſecundò, ſi ſubtiliter re-
plices, quod per ingreſſum non pót quis
quærere ſolam naturalẽ ſine ciuili, quia
cùm ciuilis ſit illa quę animo retinetur
& conſeruatur, vel deperditur. vt in l. li-
cèt. cum ſimilib. C. iſto titulo. ergo ſi in
noſtro caſu ingreſſus non habeat animũ
poſſidendi, ſequitur ꝙ nullã acq̃rit poſ
ſeſſionem ẽt naturalem: quia rñdeo ꝙ
non habet animum poſſidendi ciuiliter
ſed benè habet animum poſſidendi na-
turaliter: & cũ duplex & diuerſa ſit poſ-
ſeſſio, & quo ad diuerſos effectus, benè
poteſt actus corporeus & animus produ
cere acquiſitionem vnius poſſeſſionis ſi
ne alia, cum limitata cã, limitatũ pariat
effectum, & actus agentium non operẽ-
tur vltra eorum intentionem, iuxta iura
vulgaria. Ex quib. omnib. infero notabi
liter, quod modò poſſeſſio ſit vacãs, mo-
dò ab alio occupata, poteſt iudex ratio-
ne ſententię uel decreti, vel alterius cau
ſæ quem mittere in ſolã poſſeſſionẽ ciui
lã vel in ſolã poſſeſsionẽ naturalẽ, alicu
ius rei, ſm̃ qualitatem actus vel negotij:
nam illud quod poteſt fieri per partem,
poteſt fieri per iudicem, vt in l. non eſt
mirum. ff. de pigno. actio. & in l. ſi ob cau
ſam. C. de euictio: & in expreſſo iſtam
doctrinam & concluſionem tenet glo.
ſingu. in l. 2. C. vbi in rem actio. in gl. 1.
in fi. & ibi notat & commendat Iacob.
Butr. 2. col. in princ. Ang. 2. col. nu. 4. repu
tans eſſe notabilem. Bal. 2. col. nu. 5. verſ.
de ſecundo conſtat. Salic. 3. col. 6. oppoſi.
& ibi cõiter docto. illã ẽt gl. ad hoc no-
tat & cõmendat Bal. in Auth. & qui iu-
rat. C. de bon. authoritate iud. poſſ. 7. col.
nu. 33. Sal. in l. nemo. C. de acq. poſ. fi. col.
in fi. Iaſ. i §. oium. Inſt. de act. 6. col. n. 106.

Quarta conclu. ꝙ qñ vtraq; poſſeſ-

ſio

ſio vacat, ſi quis ſimpliciter nulla præce
dente proteſtatione rem ingreſſus ſit, ſta
tim quærit vtramq; , nec tunc vna quæri
tur ſine alia: quia actus & animus non
magis reſpicit unam q̃ aliã, imò vtrãq;
reſpicit: iſtam conclusio. probat apertè
tex. in l. 3. in prin. de acquirenda poſſ. cũ
ſimilib. dicentibus. ꝙ corpore & animo
quæritur poſſeſſio. ſed illa eſt duplex, er
go vtraq; ſimul quæritur, q̃ ſnĩam & cõ
cluſionem declaro iſto modo, ꝙ ciuilis
poſſeſſio nõ acquiritur mediante natu
rali, uel una quęritur priùs altera, ſed ꝙ
utraq; ſimul quæratur per ingreſſum
rei cum animo poſſidendi: & iſtam de
clarationem voluit uno uerbo Aretin. in
d. l. clàm poſſidere. §. qui ad nundinas.
ff. de acquir. poſſeſſ. 1. col. in fi. uerſ. ſed
hoc non uſ dicendum. idem Aret. in l.
quemad. eo. tit. 1. col. nu. 3. & doctor Se-
gura, in prædict. l. quemad. 7. col uer. & il
lud qđ. & in ueritate fortè iſta fuit mẽs
& intẽtio Bar. in d. §. qui ad nundinas. 1.
col. uerſ. iſtud ꝙ gl. dicit, licèt à doctori-
bus reprobatur, & cũ his remanet expe-
ditus iſte articulus, qui certè ualde ſubti
lis & notabilis eſt. & non ſic declaratus à
doctoribus.

45 Quęritur ẽt poſſeſſio per actus fictos,
de quo artic. magiſtraliter & utiliter in-
tendo tractare, quia eſt ſubtilis & quo-
tidiana materia: & primò dico ꝙ acqui
ritur poſſeſſio per uiſum, & aſpectum
oculorum præcedente titulo habili: tex.
eſt in l. 1. §. ſi iuſſerim. ff. de acqui. poſſeſ.
tex. melior de iure, in l. ꝙ meo. §. ſi uen-
ditorẽ. uerſ. aut ſi unicũ. eo. tit. cuius uer-
ba ſunt, aut ſi uicinum mihi fundum uẽ
ditor ex turre demonſtret, vacuãq; poſ-
ſeſſionẽ ſe tradere dicat; nõ minùs poſſi
dere cœpi, q̃ ſi pedes finib. intuliſſem.
tex. in l. pecuniam. ff. de ſoluti. text in l.
falſus. §. falſus. ff. de furtis. tex. in l. quod
ſtatu liber. ff. de donationib. cã mortis.
tex. in l. donationes. §. ſpecies. ff. de dona
tio. & idẽ diſponit l. 6. tit. 30. 3. par. cuius
rõ eſt, quia talis uiſus & aſpectus oculo-
rum, cũ ſit ſenſus de nobilioribus cor
poris, habetur pro apprehenſione ipſius
rei, & uideor iuris interpretatione porri
gere corpus uſq; ad ipſam rem: & in ter
minis iſtã rõnẽ probat tex. in d. l. ꝙ meo.
§. ſi uenditorem, probat ẽt tex. in d. l. pe-
cuniã. ff. de ſolutio. ibi, & quodammodo
manu longa tradita exiſtimanda eſt. &
iſtã rõnẽ ponit ſolus Cumanus, in l. 3. ff.
de acqui. poſſeſſio. 1. col. & adde ꝙ ui-
ſus dr̃ actus fictus, quia licèt ſit ſenſus na
turalis & principalior cęteris, non tñ eſt
aptus uel conueniens ad apprehẽdẽdã
poſſeſſionem: quia propriè ordinat ad
diſcernendum oĩa, quę ſubijciuntur ei-
ſui, ſm̃ proprias qualitates & differẽtias:
tias: in materia uerò noſtra, tam de iure
naturali q̃ ciuili ſolus tactus & ſic appre
henſio naturalis per manus uel pedes, eſt
ſenſus aptus ad acquirendam poſſeſſio
nem: unde tenẽdum eſt, ꝙ uiſus uel aſpe
ctus in acquiſitione poſſeſſionis cenſet
actus fictus, & non uerus nec proprius:
& in terminis ita tenet, & declarat Are.
in l. 1. §. ſi iuſſerim. ff. de acq. poſſ. 3. not.
& ibi Soc. 2. col. ulti. notab. Vincenti. 3.
col. ult. notab. idẽ Aret. in d. l. ꝙ meo. §.
ſi uenditoris, 1. col. in fi. tenet ẽt Bar. in l.
1. eo. tit. 5. colum. nu. 18. & probant iura
ꝑ me ſuperiùs adducta, & intantum eſt
uerũ, ꝙ per uiſum & aſpectum oculorũ
quęritur poſſeſſio, ut procedat ẽt ſi res
ſit ualde longè & diſtet per decẽ millia-
ria, uel plus, dũ tñ determinatè poſſit ui
deri: gl. eſt notabilis & ordina. in l. 1. ff. de
acqui. poſſeſ. in gl. 2. in medio. q̃ ibi ſe-
quunt & approbant oẽs doctores. licèt
Cuma. eam reprobet: & in expreſſo ita
tenet & declarat Aret. in d. l. ꝙ meo. §. ſi
uenditorem. ſecundo notabili. & Cardi-
nalis in c. olim. el primero. pen. col. de re
ſtit. ſpolia. Aduertendũ tñ, ꝙ licèt per ui
ſum uel aſpectũ oculorũ quęratur poſ-
ſeſſio pręcedenti titulo, ut dixi, tamen
hoc debet intelligi & limitari, quando
concurrit ſimul uoluntas tradentis poſ-
ſeſſionem & uoluntas accipientis in
pręſentia rei, quaſi animus utriuſque,
& rei præſentia hoc inducat & ope-
retur: ita probant iura per me ſuperiùs
allegata: & tenet & declarat Bar. in l. 1.

ff. de acqui. poſſeſſ. 5. col. nu. 18. Pau. fina. col. Alex. 18. col. nu. 77. & ibi com. doct. idem. Bar. Ang. Imo. Rom. Aret. Soc. Iaſ. & Vincent. in §. ſi iuſſerim. eiuſdẽ legis. Pau. Imo. Alex. & cõi. doct. in d. l. ꝙ meo, §. ſi venditorẽ. Sal. in l. licet. C. de acqui. poſſ. 3. colum. Abb. in c. 2. de conſuet. 8. colum.

46 Ex qua concluſione & doctrina cõi, primò infero notabiliter, ꝙ ſi quis velit acquirere poſſeſſionem & dñium in rebus vacantibus, q̃ cœlo, terra, marique capiũtur, vel in habitis pro derelicto, quę fiunt occupantis, non poterit acquirere per viſum & aſpectum oculorum: quia non eſt aliquis poſſeſſor de cuius voluntate tradantur: ſed requiritur vera & actualis apprehenſio: ita probat tex. in l. 1. ff. de acqui. poſſeſſ. & ibi tenet gl. ordi. in verbo, qui primi. & ibi magiſtraliter Bar. 5. col. nu. 18. Pau. fi. col. nu. 18. Alex. 18. col. nu. 75. Vincent. 37. col. nu. 89. Sali. in l. licet. C. eo. tit. 3. col. verſ. vnde dicas. pro qua ſenten. & concluſio. facit. tex. in l. naturalem. §. illud. ff. de acquir. rerum domi. tex. in l. in laqueum. eo. tit. tex. in §. illud. Inſtit. de rerum diui. vbi habetur ꝙ fera à nobis viſa & vulnerata, non eſt noſtra niſi eam apprehendamus. & idem diſponit lex 20. tit. 28. 3. par.

47 Secundò infero quòd ſi quis inueniat theſaurum in aliquo ꝑdio uel fundo, nõ efficitur dñs nec poſſeſſor eius per uiſũ, cum animo poſſidendi, ſed requiritur uera & naturalis apprehenſio. tex. eſt expreſſus in l. 3. §. Neratius, in fi. in uerſicu. quidam putat. ff. de acqui. poſſeſ. & ibi com. opin. quod intellige & extende mõ fundus ſit alienus; mõ ſit proprius inuenientis. ita expreſſè probat ibi tex. dum loquitur eo caſu quo quis ꝑſcripſit fundum, nã ſi ibi eſt theſaurus non efficit dñs nec poſſeſſor niſi ſequuta apprehenſione. Ex quo ſubdeducitur quòd ſi plures vidiſſent & inueniſſent theſaurum uel aliam quamlibet rem uacantem, efficitur eius qui prius eam apprehẽderit. & in ſpecie ita tenet Bar. Faber. & doct. in §. item lapilli. Inſtit. de rerum diui. cõfirmatum per tex. in naturalẽ. §. illud. ff. de acqui. rer. domi. & in §. illud. Inſtit. de rerum di. ubi licèt quis uiderit & vulnerauit feram, non efficitur ſua, ſed eius qui priùs eam apprehenderit: quę deciſio & ſnia hodie eſt confirmata per l. 20. tit. 28. 3. part. licèt contraria opi. Iuriſcõſultorũ eſſet approbata per l. 12. ti. 4. lib. 3. for. ll. Sed aduertendũ quod in noſtro, articulo in quo habemus, quod ẽt ſi in noſtro proprio fundo ſit theſaurus, mõ illum uideamus, modò non, non quærimus eius poſſeſſionem nec dñiũ, niſi ſequuta naturali apprehenſione, uť eſſe maxima difficultas: nam ille qui poſſidet continens, uť poſſidere contentum: argũ tex. in l. clauib. ff. de contr. empt. ubi apprehenſa poſſeſſione clauium cenſet apprehenſa poſſeſſio rerum contentarũ ſub clauibus; & dixi latiùs ſupra, quia omiſſis alijs ſolũ ɾñdeo in forma, quòd text. in d. l. clauib. & ſuperior regula loquitur & procedit in reb. non uacantib. ſed ab alio occupatis & poſſeſſis: nam tunc ſi tradantur claues, uel tradatur q̃d aliud ſub cuius cuſtodia prædictæ res ſunt, transfertur dñiũ & poſſeſſio earum quia concurrit uoluntas tradentis & accipientis cum illo actu traditionis clauiũ qui repreſentat ipſam traditionem rerũ ſed in noſtro caſu, hoc eſt in theſauro, loquimur in reb. uacantibus quę in nullius ſunt bonis, quo ad dñiũ nec poſſeſſionẽ, in quibus non interuenit uoluntas alterius tradentis: imò nec põt interuenire, cum theſaurus uel res uacantes non ſunt in cuſtodia propria alicuius tradẽtis uel acquirentis poſſeſſionem. unde meritò licèt quis ſit dñs & poſſeſſor fundi, non efficitur dñs nec poſſeſſor theſauri: & iſte eſt proprius ſenſus text. in dicto §. Neratius, in fine, dum dicit, quia non ſit ſub cuſtodia noſtra. & iſta fuit intentio Bar. in fi. oppo. & ſolu. de d. l. clauibus licèt ſic non declaret, & ita tenet & intelligit ibi Alex. 1. col. poſt princ. Soc. 2. col. 6 nota. Vincent. 1. col. nu 2. & clarius pe. col. in med. Iaſ. 2. col. nu. 4.

Item adde quòd intantum eſt uerũ, quòd

quòd in theſauro vel alijs reb. uacantib. requiritur naturalis apprehenſio ad hoc vt acquiratur in eis dñiũ & poſſeſſio, vt procedat ẽt ſi lex vel ſtatutum ſimpliciter diceret, ꝙ tales res requirantur per inuentionem, & ſic ꝙ fiant inuentoris: nam ẽt tunc requiritur ꝙ ſequatur apprehenſio niſi lex vel ſtatutum expreſsè diceret contrarium: ita probat text. not. in §. theſauros. Inſtit. de re. di. iuncta l. 3. §. Neratius. & iſtam conclu. tenet expreſsè Bar. in §. itẽ lapilli. Inſti. de re. diuiſi. contra gl. ibi, & ibi tenet Faber, Ange. Nico. & com. doct. licèt Iaſ. ibi in additionib. ad Chiſtoph. teneat contrarium. iſtã ẽt conclu. & extenſionẽ tenet Bar. in l. 1. ff. de acqui. poſſ. pen. col 4. q. principali. & ibi Pau. in fi. col. in fi. Imo. pen. col. in medio. Ioan. de Ferra. in d. §. theſauros. Inſti. de re. diu. ſtam conclu. tenet Pau. de Caſt. Imo. Areti. & com. moder. in dicto §. Neratius. pro qua ſnĩa conſideratur tex. vulgaris in l. ſi Barſatorã. C. de fideiu. ibi, ille qui promiſit inuenire latronem, intelligitur promiſiſſe apprehendere, & illum repreſentare iudici. & ad hoc notant & commendant ibi docto.

48. Ex qua concluſione & ſententia, Primo inferro, ꝙ ſi lege vel ſtatuto cauetur quod inuentus cũ armis à iudice vel familia perdat ea uel puniatur certa pęna, intelligi dẽt ſi fuerit apprehenſus cũ eis. & ita expreſsè tenet Bar. in d. l. 1. ff. de acquirenda poſſeſ. pen. col. 4. q. Pau. fi. col. in fi. Imo. pen. col. Alex. nu. 77. Iaſ. nu. 87 idem tenet Bar. in d. l. ſi Barſatoram. & ibi Bal. & Sali. Bar. in l. 1. ff. ad l. Iuliam. de vi. & ante eos idem tenet Cin. in l. licèt. fi. col. in fi. C. de acquiren. poſ. & hoc idem vr̃ diſpone. l. 33. tit. 14. lib. 2. or. ubi dicit ꝙ in hoc arma ſint prohibita, ſi qs apprehenſus ſit cum eis, modò ſint offenſiua, modò defenſiua, perdat ea, circa hoc tamen eſt notabile dubium, ꝙ ſi portans arma viſus eſt per iudicem vel executorem in via vel loco prohibito, & aufugiat quouſq; ingreſſus eſt domũ ſuã vel locum tutum, iudexq; ſemper inſecutus eſt eum, an poſſit ſibi auferre arma in domo ſua vel loco tuto? & reperio quod Bal. in l. pleriq; prima lectu. in fin. ff. de in ius vocan ꝑ text. ibi vr̃ expreſsè tenere ꝙ non: nam dicit ibi, quod ſi pro debito ciuili familia inſequatur debitorem vſq; in domum ſuam, non põt ab ea extrahi: cùm textus dicat ibi ꝙ domus propria eſt cuilibet tutiſſimum refugium, & idẽ tenet ibi Alex. 2. col. nu. 8. & Iaſ. ibi, ſecunda col. nu. 12. ſed certè ego crederem contrarium, imò ꝙ poſſit tunc arma auferre, argumento tex. notabilis in l. quod ait lex. §. quod ait. ff. de adulter. ubi ille qui nõ põt occidere adulteros niſi in certo loco & flagranti delicto, ſi aufugiant, & inſequitur eos incontinenti, uno impetu poteſt eos alibi occidere: & ex illo textu notat ibi Bartol. & docto. quòd quando finis habet neceſſariam cauſam cum principio, inſpicitur principium: facit etiam quod dicit ibi Bartolus in fine, quod ſi quis poſſit occidere uel offendere inuentum in ſua poſſeſſione, ſi ibi inueniat & inſequatur eum, poteſt extra poſſeſſionem offendere uel occidere: quia initium fuit licitum. facit etiam doctrina Ange. in l. Gracchus, C. de adulte. ubi dicit, quod ſi iudex vel executor inſequitur delinquentem in territorio ſuo poteſt capere etiam in alieno: argumento textus in dicto §. quòd ait. de cuius tamen veritate vide Ange. de malefi. in parte, fama publica ſexto ſo. verſiculo ſexto quęritur Non obſtat textus & doctrina Baldi, & modernorum, in d. lege plerique, quia conſidero quòd ibi non loquimur in delictis, nec in re illicita commiſſa extra domum, ſed in cauſa ciuili, in qua tutiſſimum, refugium eſt domus propria: ſed in noſtro caſu delictum uel culpa conſideratur eo ipſo ꝙ quis portat arma in uia publica, & loco prohibito: vnde licet poſtea aufugiat, iudex qui inſequutus eſt eum, põt auferre inſpecto initio culpabili: & credo quòd illa ſit veritas. Con-

fir-

firmatur, quia de iure delatio aliorum,
emptio, vel venditio eorum eſt prohibi-
ta, vt in Auth. de armis. colla. 9. & ibi gl.
ord. & comm. doct. & in l. vna. C. vt ar-
morũ vſus inſcio principe interdictus ſit
lib. 11. & ibi doct. licèt de conſuetudine
non ſit prohibitus, ne puniatur quis niſi
de hoc ſi ſtatutũ vel proclamatio, vt ho-
die commu. fit: ita tenet Platea in §. item
lex Iulia, de vi. 2. col. Inſti. de publi. iud.
Ex qua etiam concluſione ſecundò inſe-
ro, quòd ſi per legem vel ſtatutum punia-
tur inuentus in ludo, debet intelligi ſi in
eo apprehendatur: nec ſufficit quod po-
ſtea poſſit probari per teſtes: ita determi-
nat Albe. in l. quòd ait lex. ff. de adulte.
Ang. in l. ſi fugitiui. C. de ſeruis fugi. Pla-
tea in §. theſauros. Inſti. de rerũ diui. Iaſ.
in l. a. ff. de acquiren. poſ. 20. col. nu. 99. &
illud idẽ hodie approbat, & confirmat
lex pen. tit. 10. lib. 8. ordina. vbi dicit, qđ
ſi executor inuenerit, & apprehenderit
aliquos in ludo, lucratur omne ꝙ ibi ſit
inuentum, & poſitum cã ludi. nec obſtat
lex 2. eo. tit. vbi non requiritur ꝙ inue-
niat nec apprehendat luſores in ipſo lu-
do, quia procedit qñ iudex vult petere à
luſore illud ꝙ lucratus fuit in ludo, eo ca-
ſu quo pars non vult petere. Tertiò infe-
ro quod ſi tpe careſtiæ vel neceſſitatis
imponatur pœna extrahentib. triticum
vel aliquas merces extra ciuitatem vel
oppidum, puniatur in amiſſione earum,
vel in aliqua alia pœna, debet intelligi ſi
apprehendatur cum eis, ita ſingulariter
Cæpola, in l. ſi fugitiui. C. de ſeruis fugi.
pen. & fi. col. nu. 30. cum ſeq.

49 Quartò infero, quòd ſi lex vel ſtatutũ
punit mulieres vel alias perſonas portã-
tes veſtes pretioſas, aurum, vel perlas, in-
telligitur ſi cum eis apprehendantur: ita
notabiliter Bal. in l. item pupilli. ff. de re-
rum diuiſio. fi. col. in fi. Cæpola in d. l. ſi
fugitiui. pen. col. C. de ſeruis fugi. Alex.
in l. 3. §. Neratius. ff. de acquir. poſ. 2. col.
Iaſ. in l. 1. eo. tit. 20. col. nu. 89. Angel. de
malefic. in parte, dictus Andr. armatus,
in fi. Adde tñ quòd hoc caſu eſt dubiũ,
an tales mulieres vel perſonæ prohibitæ
incidant in prædictam pœnam ſi portẽt
perlas fictas, aurum, vel veſtimẽta ficta?
In quo reperio quod Bart. notabiliter in
l. 1. §. 1. ff. de fonte, determinat expreſsè
quòd nõ, per text. ibi, quem inducit hoc
modo: nam ibi eſt caſus, quòd licet pro-
hibens alium vti aqua quam vult hauri-
re vel ducere de fonte, puniatur, & tenea-
tur illo interdicto, tñ debet intelligi de
aqua perpetua, & viua: ſecùs tñ de ac-
qua ciſternæ, cùm non habeat perpetuã
nec viuam aquam: ergo ſtatutũ vel lex
puniens portantes perlas, aurum, vel ve-
ſtes, intelligatur veras, & naturales non
fictas. Sed in contrarium facit text. nota-
bilis, & expreſſus in leg. vellera. C. de ve-
ſtib. holoberis, & auratis. lib. 11. qui aper-
tè probat, quòd prohibitus portare ve-
ſtes verſicolores, puniatur, etiam ſi talis
veſtis vel color non ſit verus, & natura-
lis ſed fictus: & ita per illum text. notat,
& tenet ibi Bart. & Platea, & certa eſt du-
bia difficultas: ſed in hoc articulo iſta ſit
notabilis, & vera cõcordia .ſ. quod ſi ſta-
tutum ſit factum pro euitandis ſumpti-
bus, & expenſis in regno vel loco, tunc
procedat ſententia Bar. in d. l. 1. §. 1. ff. de
fonte, quia tali caſu ceſſat ratio, ſi verò
fiat ea ratione ne mulieres vel viles per-
ſonæ æquiparentur, & aſſimilentur ma-
tronis vel digniorib. perſonis ꝙ iuſtiſſi-
mum eſt, vt in l. mimæ, & ibi Bald & cõ-
muniter doct. C. de epiſc. aud. tunc pro-
cedat doctrina Bar. & aliorum doctorũ,
per tex. ibi in l. vellera. C. de veſtib. holo-
beris, & auratis, lib. 11. quia militat ead.
ratio: & in terminis iſtam doctrinam, &
concordiam ponit Geor. Natta in cap.
quamuis pactum. de pactis. in 6. 14. col.
nu. 144.

50 Vnũ tñ eſt, quod ſi in domo propria
quis portet veſtes prohibitas, non inci-
deret in pœnam: quia vř ceſſare ratio
prohibitiua: & in terminis ita probat
pragmatica ſi de Valladolid, anni 1537.
loquendo in ſecundo caſu, & membro
noſtre diſtinctionis. Aduertendũ tamen
quod contra ſuperiora expreſsè tenet
Ange. in d. l. 3. §. Neratius. ff. de acquir.
poſ.

poſſ.imò quòd in omnib: prædictis caſibus non requiritur apprehenſio ad hoc, ut quis incidat in pœnam, ſed ſufficiat quod ſit coniunctus per probationes, argumento tex. in l. vna. C. de raptu uirgin. ſed melius facit lex 2. C. de cuſto. reo. text. in l. 5. ff. de furtis. text. in l. ſi qs in ſeruitute. in fi. eod. tit. Nec obſtat ſecundò d. lex. ſi Barſatoram. C. de fideiu: quia ibi non imponit pœnam delinquẽti, ſed concedit præmium iudici vel alteri perſonæ inuenienti furem, quo caſu requiritur apprehẽſio, & repræſentatio: & iſtud tenet, & ſequitur Imo. in d. §. Neratius. Rom. in l. 1. ff. de acquir. poſſe. fin. col. Sed his non obſtantib. ſuperior doctrina, & concluſio eſt uera, & magis cõmunis, imò quod indiſtinctè lex vel ſtatutum intelligatur de actuali apprehenſione: ſed in hoc pro vera concordia, & doctrina dico, quòd ſi lex uel ſtatutũ punit delictum aliàs a iure naturali uel cõmuni punibile, non requiritur apprehẽſio: & ita procedunt iura in contrarium adducta: ſi uerò delictum non ſit à iure punibile, ſed nouiter puniatur à lege uel ſtatuto, ut in caſib, & exemplis ſuperioribus, tunc requiritur actualis apprehẽſio: ita ſingulariter determinat, & cõcordat Ang. in Auth. de ſanctiſſimis Epiſcopis. §. reuerendiſſimis. colla. 9. quem ſequitur, & commendat Cæpola in d. l. ſi fugitiui. pen. col. C. de ſeruis fugit. & iſtã doctrinam, & concordiam ſequitur, & reputat mirabilem Aug. in additionib. ad Angelum de male. in parte, dictus Andreas armatus. fi. col.

51 Pro complemento tñ huius articuli, & materiæ theſauri quæro, dato quòd p apprehenſionem theſauri conſequatur quis poſſ. eius, an totus theſaurus efficiatur ſuus, uel pro qua parte? In quo articulo breuiter, & reſolutiuè dico, quòd ſit prima concluſio, ꝙ ſi quis inueniat, & apprehendat theſaurum in proprio ſolo uel fundo, totus efficitur ſuus: tex. eſt in l. nunquam nuda. §. theſaurus. ff. de acquirendo rerum domi. text. melior, & formalis, in §. theſauros. Inſti. de rerum diui. & hoc ſiue reperiat caſu ſiue data opera, dummodo tñ non arte magica quæratur: quia tunc totus confiſcaretur: text. eſt in l. 1. C. de theſauris. lib. 10. & ibi gl. ordin. Platea. Lucas de Penna. & communi. docto. cuius ratio eſt, quia inuentio theſauri eſt donum, & beneficium Dei, quod ſordidis artibus maculari non debet, nec quæri arte magica, quæ eſt omnino reprobata: & idem probat, & diſponit lex 45. tit. 28. 3. par. Dubium tñ eſt, an hodie hoc ſit correctum per l. 8. tit. 12. lib. 6. ordinamen. ubi diſponitur, quòd hoc caſu deducta prius expenſa inuentor habeat 2. par. aliàs uerò duas habeat Rex: ſed certè vr quòd illa lex tantum intelligatur in locis, ubi ſunt aliquæ minę, non aliàs. Secunda cõcluſio quòd ſi reperiat in alieno fundo caſu, nõ data opera, medietas eſt inuentoris, medietas uerò eſt domini fundi: ſi uerò data ad hoc opera, totum erit domini fundi, modò præſtiterit licentiam, modò non: text. eſt in lege una. C. de theſauris, lib. 10 tex. in d. §. theſauros, & utrobique commu. opin. glo. ordi. & docto. in c. ſi quid inueniſti. 14. q. 5. & idem determinat in d. l. partitæ, & ratio, per quam etiam ſi quæratur de domini uoluntate nihil habet inuentor ſi data opera fecit, eſt, ne homines propter hoc derelinquant culturas ruraies uel inuitentur ad malas artes: ita Pla. in d. l. una. 2. col. nu. 5. & ante eum Faber in d. §. theſauros. 2. col. prope fi. adde tñ quòd hodie de iure noſtro regio, ſi quis inueniat theſaurum in fundo uel loco alieno, caſu, tunc uṙ quod tertia pars diuidatur inter inuentores, & dominos, cũ ſemper duæ partes ſint Regis, & hoc argumento l. 8. tit. 12. lib. 6. ordi. & ita dixi in q. de facto: ſi uerò data opera cum licentia domini, nullam partem habebit dominus, ſed 2. pars erit inuentoris, aliæ duæ partes Regis, ut d. l. ordi. ſi uero data opera, & ſine uoluntate domini, uṙ qd. tertia pars ſit dñi fundi, aliæ uerò duæ partes regis, argumento illius l. ordi. cogita tamen ſi dici poſſit quod præ. ord. l. loquatur tantum in minis, iura uerò cõmunia

munia in theſauro, & ſic remaneant incorrecta. & ita teneo.

Tertia concluſio, ſi quis inueniat the
52 ſaurum in loco principis vel in loco publico ciuitatis, dimidia pars pertinebit inuentori, alia dimidia ipſi principi uel ciuitati: textus eſt in l.3.§.fi.ff.de iure fiſci. & ibi notant doctores, textus in d.§. theſauros. & ibi com.opi. & idem diſponit d.l.part.in fi. Quarta conclu. quod ſi quis inueniat theſaurum in eccleſia, vel loco ſacro, vel religioſo, totus erit inuẽtoris ſi caſu inueniat: ita probat text.in d.§.theſauros. & ita tenet ibi Fab.2.col. & gl.in dict.c.ſi quid inueniſti. Sed contraria ſnia eſt verior, imò q̄ diuidať & medietas ſit inuentoris, medietas loci religioſi: ita text. expreſſus, in d.l.3.§.fi.de iur.fiſ. & ibi Bar. ita expreſſe Pla.in d.§. vna.C.de theſauris.fi.col.idem Pla.in d. §.theſauros.Inſt.de re.di.1.col. & ita tenet gl. ibi in uerbo, religioſo. in fi. & ibi Nicol.de Neapo. & iſtam dicit magis cõmu.opi. Iaſ.in addit. ad Chriſtopho. ibi 2.col.nec obſtat text.in d.§.theſauros.q̄ loquitur inſpecta naturali rõne, ſed expreſſa conſtitutione iuris debet diuidi, ut in d.l.3.§.fi.de iure.fiſ. & ita reſpondent docto. ubi ſuprà. ſi uero data opera quis inueniſſet, totus eſſet eccleſiæ vel loci religioſi, argu. prædictorum.

Tertiò infero, quòd ſi tutor vel cura
53 tor vel procurator alicuius cum legitima & debita ſolennitate vendat rem minoris vel domini ſui, non põt per viſum vel aſpectum transferre poſſeſſionem, cum iſti non poſſideant, & ſic non concurrit uoluntas poſſeſſoris tradentis: ita expreſsè determinat Bar. in d.l.1. ff.de acqui.poſſ.fi.col.in princ.nu.24.Ioan.de Imo.pen.col.in fi. uerſi. item diligenter pondera. Aret.fi.col.nu.32.uerſ.vltimo adde. Alex.in antepe.col.nu.87. Iaſ.pen. col.nu.101. Vincenti.ibi nu.68. Ripa nu. 66. & eadem rõne idem eſſet in prælato ſyndico eccleſię, & in executore teſtamenti: nec diſtinguo an habean: iſtæ pſonæ generale vel ſpeciale mandatum ad alienandum & poſſeſſionem tradendum, cũ vtroq; caſu militet ſuperior rõ.

54 Quartò infero, quod iudex executor vel nuncius pro executione ſententiæ non poteſt per uiſum & aſpectum transferre poſſeſſionem, ſed requiritur quod actualiter mittat partem in poſſeſſionẽ, cùm talis iudex uel exequutor non poſſideat. ita ẽt determinat Barto.in d.l.1. pen.col.in prin.nu.23. Ange.2.col.prope fi. Imo.pe.col.in fi. Aret.no. ibi pen. col. nu.31. Cuma.pen.col.in prin. Ro.pe.col. in fi. Alex.antepe.col.nu.85. Vincen.nu. 95. Fran.de Ripa.nu.60. & iſtam con.tenet ẽt Spec.in tit.de primo decreto. §. iã de effectu.in princ.idem. tenet Abb. reputans eſſe ſingulare, in c.2.de conſuetudine.antepe.col. uer. hoc tñ procederet. & reputat ẽt ſing. ibi Barba.15.col.nu. 86 facit bonus tex.in l.2.C.qui potio.in pig.ha.tex.in l.nõ eſt mirum, de pig.acti. Quod tñ limita & intellige ſingu. qñ actualiter põt fieri miſſio, ſecus tamen eſt ſi propter potentiam & reſiſtentiam aduerſarij uel alio iuſto impedimento non poſſit fieri miſſio, quia tunc ſufficit q̄d iudex executor uel nuntius oſtendat rẽ uel fundum de longe, & per uiſum tradat poſſeſſionem, & ſi adhuc non poſſet in conſpectum rei peruenire, poterit, in abſentia ſolo verbo tradere poſſeſſionem: ita probat tex ſingu. & unicus, in l. cum unus. §. fi.cum lege ſequenti. ff.de bonis autho.iudi.poſſi. ubi dicitur, quod ſi pp latronum potentiam ſeu inundationem fundi res nõ poſſit poſſideri, creditor qui iuſſus eſt mitti in poſſeſſionẽ habetur pro poſſeſſore uel detentatore, ac ſi actualiter miſſus eſſet: & ad hoc notat & commendat ibi gl.ordi. & reputat ſingularem & unicum Bar. Alb. & Ang. & iſtam concluſio. per illum tex. tenet Bart.in l.1 fi.col.ff.de acquir.poſſ. & ibi Imo.pen.col. Aret.pen.col. Alex.antepe. col nu.85. Romanus pen.col.in fi. Iaſ.21. col.nu.96. ubi ualde commendat in practica, quia ex hoc poſſunt euitari plura vulnera & cædes que propter tales introitus & apprehenſiones ſolent perpetrari: & illum tex.ẽt ad hoc notat & commẽ-

dat

dat Bal.Paul. Salicet. & Fulgo. in l. non eſt mirum.ff.de pig.actio. & illum etiã reputat vnicum Bal.in l. ob maritorum. C.ne vxor pro marito.2.col.nu.3. idem Bald.in l.3.C.vt in poſ.lega. pro qua ſententia, & concluſione facit etiam tex. in l.ſi finita.§. illud quæritur. ff. de damno infecto.in fine.vbi probatur,quod ſi quis ex cauſa non poteſt venire in poſ.per inde eſt ac ſi miſſus eſſet : & ad hoc notat, & commendat ibi Bart.Paul.Imo.& Cumanus.facit etiam text.expreſſus in c.cõtingit.de dolo,& contu. vbi ille qui iuſſus eſt mitti in poſſeſſionem, ſi dolo vel potentia aduerſarij non admittatur, habetur pro miſſo, & illa ficta miſſio operatur eoſdem effectus quos vera, & actualis miſſio operaretur, & ad hoc notat, & commendat ibi Hoſtienſis, Cardinalis, Baldus, Imola, Anchara. & commu.docto.notat etiam, & commendat Anto.de But.in c. cum aliquibus, in fi.de re iudic.& ibi Imola, & notabiliter Felinus.2.colum. numero 4.Albe.in l.1. §. ſi iuſſerim.1.colum.in fin.ff.de acqui. poſſeſ.

Quintò ſubtiliter infero,quod ſi hæres poſtquam eſt factus dominus per aditionem hærediratis velit acquirere poſ. debet eam apprehendere per actum verum,& naturalem,& non poterit quęrere per viſum vel aſpectum oculorum,ex eo quod non eſt aliquis poſſeſſor de cuius voluntate ſibi fiat traditio : & in terminis ita probat text.quem ad hoc nouiter conſidero,in l. cùm hęredes.ff.de acqui.poſſ.ibi,poſſeſſio autem niſi naturaliter comprehenſa ſit,ad nos non pertinet: & ſic apertè requititur quod poſ.q̃ratur per actum verum,& naturalem.

55 Sextò etiã infero , quod ſi hęres poſtquam eſt factus dominus, & ante apprehenſam poſ.vendat,donet vel alienet aliquam rem hereditariam,nõ poterit trãſferre poſ per viſum vel aſpectum oculorum, per rationem ſuperiorem cùm ipſe non poſſideat, nec obſtat quod hęres qui tradit ſit dominus:quia iura ſuperiora, & communis opinio formaliter requiruntur quod tradens poſſideat, nec eſt in conſideratione an ſit dominus vel non. Vnum tamen eſt quod licet nõ poſſit quis quęrere poſ per viſum vel aſpectum, niſi concurrat voluntas tradentis poſſeſſoris,tamen illud eſt verum,quando quis uult de nouo illam quęrere , ſecus verò ſi amiſit poſſeſſionem naturalem per abſentiam , & retineat ciuilem: quia ſi poſtea redeat, in conſpectu rei ſtatim recuperat poſ.naturalem quam perdiderat, iſta eſt glo.ſingu. in l.1. ff.de acquiren.poſſeſ.in glo.2.in med.verſ.item quid ſi non eſt in cõſpectu.quam ad hoc notat,& commendat ibi Pau.de Caſt.2. col.in fin.Cuma ſi.col.in medio.Alex.9. col.num.35.Soci.8.col.verſ.1.dum vult. Vincen.antepe.col num.106. Ripa.pen. col.num.71 Confirmatur,quia cum iſte poſſideat ciuiliter, & poſſit per viſum alteri tradere poſſeſſionem meritò ſua voluntate poterit ſibi quęrere , & idem eſt quando redderet prope rem , quia ſi habeat ciuilem,ſtatim recuperat naturalẽ: ita gl. & communiter docto. vbi ſuprà, quia ea quę ſunt habitu, & potentia propinqua,videntur eſſe in actu , vt in l.pe. ff.de teſta.mili. unde facilitas apprehendendi poſſeſſionem naturalem hoc operatur:& iſta eſt intentio glo.& doct. vbi ſuprà.Ex quibus ſubinfero vnum nouũ, & ſingulare, quod ſi quis per longã abſentiam , & oblinionem amiſerit poſſeſſionem,vtramq;, tàm ciuilem quàm naturalem , & ſit omninò uacans,iuxta notata per Bar. & doct.in l.ſi de eo. §.ſi fortè.ff.de acquiren.poſſ. & in l.furtum. §.fundi.ff.de vſucap. & per gl.& doct.in l.ſi C.unde ui.tñ ſi talis quondam poſſeſſor reuertatur animo quęrendi poſ.acquiret eam per uiſum uel aſpectum rei, uel eo ipſo quod proximus ſit,nec requiritur actualis apprehenſio ex ſuprà dicta ratione : quia non tractatur de quęrenda poſſeſſione de nouo , ſed de recuperanda amiſſa.Nec obſtat quod non ſit poſſeſſor, & in hoc actu ficto requiratur quod q̃ratur poſſeſſio. de uoluntate poſſeſſoris, ut ſuprà dixi, & declaratur:

quia

quia dedit intelligi quando agitur de quærenda poſſeſſione de nouo, ſecus verò ſi de antiqua amiſſa recuperanda: quia facilius permittitur & acquiritur ad ſuã naturam argumento tex. in l. in reb. C. de iure doti. vbi licet in quærendo dominio de nouo requiratur traditio, vt in l. traditionib. C. de pact. cum ſimilib. tamen in re acquirẽdo & recuperando dñio amiſſo nou requiritur: facit etiam tex. notabilis in §. fi. Inſti. de legi. agna. ſucce. vbi probatur, quod licet pactum de futura ſucceſſione quærenda de nouo non valeat, vt in l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de verbo. obliga. & in l. fi. C. de pactis. cũ ſimi. tamen pactum de conſeruanda vel recuperanda ſucceſſione amiſſa bene valet & tenet: facit etiam bonus text. in l. videmus. la 2. §. item ſi indebitum. & §. ſi actionem. ff. de vſuris. & in l. 2. C. de pactis inter empto. & vendi. ubi fauorabilior eſt reſtitutio. quando peto illud quod aliquando fuit meum, quàm quando peto de nouo illud quod nunquã fuit meũ, ſed intendo de nouo acquirere. Ex quibus infero vnũ ſingulare & vtile, quod ſi ille qui habet ciuilem poſſeſſionem in abſentia, poſtea conſequatur naturalem poſſeſſionem vacantem, non dicitur eã de nouo acquirere ſed potius continuare: vnde ſi caueatur lege vel ſtatuto, quod pro qualibet poſſeſſione quæſita de nouo ſoluatur certa Gabella, non tenetur ſoluere ille qui ingreſſus eſt prædictam poſſeſſionem naturalem vacantem: ita hug. Abb. in c. cum veniſſet. de reſti. ſpo. li. 2. col. nu. 7. & ante eum ibi dominus Anto. 2. col. in princip. num. 7. & tenet & commendat Io. de Firmo, aduocatus cõſiſtorialis in 8. parte principali in 2. mẽbro, in fi. q. nu. 29. Quod tamen limita, & intelligi quando talis poſſeſſio naturalis eſſe amiſſa per ſolam abſentiam, & poſt reuerſionem recuperaret: quia iſta acquiſitio nullam vel modicam videtur afferre vtilitatem: ſecus verò quando acquireretur naturalis in cuius acquiſitione eſſet vtilitas. quia forte erat apud fructuarium vel vſuarium, & talis vſusfructus vel vſus extinctus eſt, quia reputaretur noua acquiſitio & deberetur gabella: ita ſingul. Socinus in l. 3. §. Nerua filius. 2. col. in princ. ff. de acqui. poſſ. & ibi Iaſ. 2. col. in 3. notabili. Sed certè iſta opi. mihi non videtur vera, imò etiam in hoc caſu crederem quòd non ſit acquiſitio noua, nec debeatur gabella: argumento text. in l. 4. ff. de iure dotium. & eorum quæ ſuprà dixi. Præterea vltra prædictos doctores infero, quod etiam ſi abſẽs vtraq; poſſeſſionem amiſerit, vt in caſu. l. fi. C. vnde vi. & poſtea reuerſus ingrediatur ſuam rem vacantem & conſequatur vtramq; poſſeſſionem, non dr̃ de nouo acquirere, ſed potius continuare, & ſic non deberet gabellam, argumento eorum, que ſuprà dixi, quod reputo nouũ & ſubtile. Confirmatur per tex. no. in l. 1. C. de imponenda lucra. deſcrip. lib. 10. ubi probatur, quod lex, ſtatutum, vel diſpoſitio, diſponens quod de donatione vel alijs quæ tit. lucratiuo acquiruntur ſoluatur gabella, non habet locum nec debet ſolui de donatione vel his rebus quæ acquirunrur inter aſcendentes & deſcendentes: quia non uidetur propriè donatio uel lucrum: & ſimiliter ſi hæres arctetur ad ſoluendum gabellam de hæreditate, non tenetur eam ſoluere filius, quia non dicitur de nouo acquirere: & ad hoc notat & commendat illũ tex. ibi. Bar. & Pla. in princ. tenet & commendat Ange. in §. ſui. Inſt. de hære. qua. & diffe. 2. col. in fi. facit tex. & que ibi latè notantur, in l. in ſuis, ff. de libe. & poſthu. Vnum tamen eſt quod iſta erit ſemper noua poſſeſſio & non antiqua, cũ alia iã fuit amiſſa, vt dixi latè ſuprà.

56 Secundus actus uel modus fictus per quem acquiritur poſſeſſio eſt per traditionem inſtrumenti, in quo continetur ius uel titulus ipſius rei ut ſi quis uendat donet uel ex alia cauſa permittat alteri ſuam rem, & tradat ſcripturam vel inſtrumentum in quo continetur ius uel titulus mediante quo tradens habuit illam rem, ſtatim in emptorem, donatarium, vel recipientem tranſit poſſeſſio ip-

ipſius rei, & per conſequens dominium
& uſucapiēdi cōditio: tex. eſt ſingu. in iu
re. in l. t. C. de dona. & ibi gl. or. & com.
opi. docto. & illum tex. reputat ſingu Io.
de Imo. in l. fi. 2. col. in fi. ff. de dona. & il-
lum tex. reputat ſingu. Alex. in l. 3. ff. de
acqui. poſſe. 3. col. nu. 9. & ratio eſt, quia
per traditionem inſtrumenti, quo conti-
netur ius uel titulus ipſius rei, fingitur
tradita ipſa res: nam cum traditio inſtru
mēti reſpectu ſui nihil principaliter ope
retur, conueniens fuit quod operetur in
re ipſa contenta in inſtrumento vt fin-
gatur tradita, ne actus ſit inutilis: & iſtā
rationem ponit Sal. in l. licèt. C. de acqui.
poſſ. 2 col. uerſ. in quinto caſu. argumen
to tex. in l. Labeo. cum ſequenti. iuncta.
gl. & commu. opin. ff. de pactis. & iſtam
doctrinam & concluſionem intelligo
tàm in rebus immobilibus quàm mobi-
libus: cum prædicta lex prima & eius rō
militet in utroq; caſu, licèt ſolus Ange.
de Periglis in l. 3. ff. de acquiren. poſſ. te-
neat ꝙ ſolum procedat in rebus mobi-
lib. cum loquatur in inſtrumentis em-
ptionum ſeruorum donatis, & poſſeſſio
rei mobilis vilis & adiecta ſit, quæ facili-
ter tranſit, & deperditur. ut in l. ſi rem
mobilem. iuncta glo. ff. de acqui. poſſeſſ.
quem videtur ſequi Vincen. in d. l. 3. 9.
col. nu. 11. Sed teneo abſq; dubio, ꝙ ha
bet locum in omnibus, quia illud exem
plum tex & facti contingentia non ar-
ctat regulam, nec poteſt aſſignari ratio
concludens differentiæ, & pro hac mea
ſententia eſt hodie caſus apertus in l. 8.
tit. 30. 3. par: quæ ponit exemplum ex-
preſſè in re immobili.

Item adde quod iſta concl. & doctri-
57 na quę habet quod per traditionem in-
ſtrumenti tranſit poſſeſſio ipſius rei, de-
bet intelligi quando traditur inſtrumen
tum in quo cōtinetur ius uel titulus, me
diante quo tradens habuit illam rem, nō
tamen ſufficit traditio inſtrumenti noui
ter confecti de tit. cauſa, uel contractu
per quem nunc res alienatur ita expreſ-
ſè tenet & declarat Pe. Cin. Alb. Bal. Sal.
& commun. docto. in d. l. 1. C. de dona.
Imo. in d. l. 3. ff. de acquiren. poſſeſ. 1. col.
poſt medium. Aret 2. col. in med. Alex.
no. 3. poſt prin. Vincen. 7. colum. num. 17.
Bal. in l. ab emptione. 1. lectura. 3. colum.
poſt. princip. ff. de pactis pro qua ſenten-
tia facit tex. in d. l. 1. in princ. C. de dona.
dum dicit ꝙ inſtrumenta emptionum
ſeruorum fuerunt donata & tradita, &
ſic loquitur de inſtrumentis iuris uel titu
li antiqui: ſed certè ille text. parum ur-
get, quia ibi non potuit interueni-
re traditio alterius inſtrumenti tituli no
ui, cum nullus titulus uerus uel. contra-
ctus ibi geratur, ſed tantum fuit traditū
inſtrumentum emptionum ſeruorum,
ex qua traditione reſultat præſumpta
& tacita donatio ipſorum ſeruorum:
quidquid tamen ſit, ſuperior conclu. &
opinio eſt uera, & communis omnium
doctorum quos ſuprà allegaui, ſcilicet,
ꝙ requiratur traditio inſtrumenti iuris
uel tituli antiqui mediante quo tradens
habebat illam rem: hodie tamen apertè
illud corrigitur per l. noſtri regni, imò
quòd ſufficiat traditio inſtrumenti noui
præſentis alienationis: ita probat & de-
terminat l. 8. titu. 30. 3. part. ibi, dum dicit
O faziendo otra de nueuo, y dandoge-
la. idem probat l. 2. tit. 12. lib. 3. fo. ll. ibi,
dum dicit, O le diere dende carta. quæ iu
ra ſic intelligit & commendat doct. Pal.
Ru. in repetitione ſua fol. 56. 1. col. nu. 6.
Ciſuentes in l. 17. ſupra his ll. Tau. 3. col.
uerſ. tertius caſus. & ibi Pala. Ru 10 col.
verſ. per traditionem ſcripturę: conſide-
rauit tamen ſi. poſſit dici, ꝙ prędicta l.
par: iſtud non uelit dicere. nam cùm illę
leges ferè nunquam intendant corrigere
ius cōmune, ſed tm̄ cōfirmare uel decla-
rare, ut dicitur in princi. & prologo ipſa-
rum, non eſt credendum quod dicta lex
corrigat ius commune: unde ut illa lex
non obſtet. poſſet intelligi in inſtrumen-
to iuris uel tituli antiqui tradito, ut ip-
ſa dicit in princ. & dum dicit, O faz en-
do otro de nueuo, y dandogela. intelli-
gatur quādo antiqua ſcriptura iuris uel
tituli ſit deperdita vel conſumpta, uel
cancellata, & ſit de nouo refecta ex hoc

uel

vel alia iuſta cauſa, iuxta gloſ. & ibi docto. in Authe. de hęredi. & ſal. in prin. col la. 1. & iuxta doctri. Bal. in Auth. ſi quas ruinas. C. de ſacro. eccle. 2. col. nu. 4. ubi ponit, ꝙ ex quatuor cauſis poteſt inſtrumétum renouari. Imo. in l. 2. ff. ſolut. ma. pen. col. in prin. Bart. per tex. ibi in l. chyrographis. ff. de admi. tu. Iaſ. in l. ſi. C. de iure emphy. nu. 33. & in l. 10. 11. 12. titu. 19. 3. par. & de tali ſcriptura loquitur prædicta lex. nec obſtat etiam dicta lex fori, ibi, dum dicit, O le diete dende certa: q. a poteſt intelligi de inſtrumento iuris, & tituli antiqui, quo tradens habebat rem Sed, quidquid ſit, certè hodie vſ eſſe expreſſa l. 17. ſupra his ll. Tau. ibi, O le ouiere entregado ante eſcriuano la eſcriptura dello, & l. 33. ét his ll. Tau.

58 Item adde quod prædicta concluſio ſuperiùs verificata, quæ habet ꝙ per traditionem inſtrumenti transfertur poſſeſſio, debet intelligi & extendi modò res illa, quæ continetur in inſtrumento ſit præſens, modò abſens: ita expreſſe glo. ord. in d. l. 1. in verbo, & traditis. cum prædicta lex generaliter loquatur, & quaſi pręſentia inſtrumenti traditi repræſentet ipſam rem contentam in eo: & ita ét tenet ibi Pe. Cinus, Ioan. Faber. in ſuo Breuiario, Albe. Ang. de Peru. & Salic. idem tenet Imol. dicens eſſe benè notãdum in c. 2. de conſue pen. col. nu. 14. argumento tex. in d. l. 1. C. de dona. quæ in diſtinctè loquitur, & iſta eſt comm. opi. quidquid teneat Bal. in d. l. 1. ꝙ tamen declaro iſto modo: nam ſi tradés inſtrumentum, poſſidebat ipſam rem ciuiliter & naturaliter, quia erat prope rem, taliter ꝙ faciliter poſſit ingredi, quo caſu retinet vtramque poſſeſſionem, vt ſupra dixi, tunc transfertur vtraque poſſeſſio: ſi verò poſſidebat tantum ciuiliter, quia res erat longè abſens, tunc per traditionem inſtrumenti transfertur ſola illa ciuilis, cùm in alium non poſſit tranferre plus iuris quàm ipſe habuit, vt in l. nemo plus iuris. ff. de regul. iur., in l. traditio. ſuprà de acqui. rerum domi. in l. ex empto. ff. de actio. empt. in l. ſi debitor. C. de diſtra. pign. in regula. nemo poteſt, de reg. iuris. in 6. in q. & nuper. ver. nos autem de dona. inter vi. & vxo. Ex qua concluſ. ſic declarata, infertur clarè, quòd ſi tradens inſtrumentum nullo modo poſſidebat, quod tunc non transfertur poſſeſſio aliqua in accipientem. argumento text. in l. quædam. ff. de rei vend. & l. quiuis. §. ſi conductor. iuncta gl. ff. de acqui. poſ. & in expreſſo ita tenet gl. ordin. in dicta l. 1. C. de dona. in gl. fina. & ibi tenet. Cinus, Faber. & Salic. Alij verò doctores nihil tangunt.

59 Adde tamen quòd ſupradicta debét intelligi, nedum quando quis expreſsè vendit, donat vel concedit rem, & poſtea pro eius executione tradit inſtrumétum quo habuit rem, verum etiam quãdo ſimpliciter vendit, donat, vel concedit ipſum inſtrumentum, quia eo ipſo videtur illum titulum conferre in ipſa re, & poſſeſſionem eius transferre: ita probat tex. in l. 1. C. de don. tex. in l. Labeo. ff. de pactis. text. in l. cum qui chyrographum. ff. de lega. 1. text. in l. 3. ff. de libe. leg. text. in l. mortis cauſa capimus. §. Titia. ff. de dona. cauſ. mortis. tex. in l. 1. C. que res pig. obli. po. text. in l. nomen. eo. tit. text. in l. creditorem. C. de remiſ. pig. text. in cap. penult. vt lite pendente. & vtrobique commun. docto. Nec obſtat quòd quando ſimpliciter traditur res non videtur donari niſi ſit modica: & tradens diues, & recipiens pauper: ut eſt gl. ſingularis & vnica iuncta ſententia & communi opinione doctorum, in l. cùm quid. ff. ſi cert. petatur. in glo penult. in fine. quam dicit vnicam Imo. in l. cotem ferro. §. qui maximos. ff. de publ. & vecti. 1. colum. & probat bene textus in c. & ſi quæſtiones de Simonia quem ibi notat & reputat ſingularem Abb. 1. col. nume. 3. & commun. alij docto. de quo vide plura bona & vtilia per Pal. Ru. in ſua repeti. 4. fol. quia reſpondeo, quòd illa glo. & commun. opinio debet intelligi quando alia coniectura poteſt capi vt non præſumatur donatio, in noſtro verò caſu quando inſtrumentum venditur,

dıtur,

ditur, donatur, vel traditur, nulla alia pręſumptio vel coniectura poteſt capi, niſi quod ille titulus cenſeatur adhibitus in re in inſtrumẽto contenta. Ex quo ſubdeducitur, & ſubinfertur quòd ſi quis venderet, donaret, vel traderet alicui arcam, vel claues, vel frenum alicuius animalis, videtur vendere, donare, vel concedere contenta in arca, vel ſub clauibus, vel animal quod regitur illo freno. Vel verius, & ſubtilius ego dicerem quòd ſi eſſet talis res vendita, donata, vel legata quę de per ſe nullam aliam utilitatem contineret, videtur uẽdita, donata, uel legata res ſub ea contenta, ut in chyrographo, uel clauibus: ſi uerò eſſet talis res quæ de per ſe afferat vtilitatem, ipſa ſola uidetur uendita, donata uel legata, ut in arca, ſella uel freno, niſi ex periculo aliud debeat præſumi: argumento dictæ gloſſę in l. cum quid. ff. ſi cer. peta. & ibi commu. opin. & in dicto cap. & ſi quæſtiones. de Simonia.

60 Tertius fictus actus per quem acquiritur poſſeſſio eſt per traditionem clauium: nam ſi quis uendat, donet, uel alio titulo alienet res uel merces exiſtentes in domo ſua, & tradat claues illius domus uel loci ubi res ſunt, ſtatim tranſit poſſeſſio in accipientem, & per conſequens dominium uel earum uſucapiendi conditio. text. eſt notabilis in l. clauibus. ff. de contra. emptio. quem ibi ad hoc notat Bart. Bal. Alb. Odofre. Sal. & Fulgoſius, & commu. doct. text. in l. prima, §. ſi iuſſerim. in fine, ſuprà iſto titu. ibi, & uina tradita uideri cum claues cellæ uinariæ traditę fuerint. text. in l. 2. C. de peric. & commo. rei uen. ibi. & claues emptoribus traditas, allegãs text. in l. qua ratione. §. item ſi quis merces. ff. de acquir rerum domin. ibi, ſimulatque claues horrei emptori tradiderit, &c. text. in §. item ſi quis merces. Inſti. de rerum diui. & idem diſponit lex 7 tit. 30. 3. part. & ratio huius eſt, quia cũ res ipſæ ſint ſub cuſtodia clauium, traditis clauibus uidentur iuris fictione ipſę res traditę, ex facili aperiendi, & apprehendendi poteſtate: iſtam rationem ponit Albe. in d. l. clauibus. de con. emptio. & ibi Fulgoſius, iſtam rationem ponit etiã Sali. in l. licet. C. de acquiren. poſſeſſ. 2. colum. prope medium. Socinus in l. 1. ff. eod. tit. pen. colum. poſt medium. Nicol. de Neapol. in §. item ſi quis merces. in fine. Inſtitu. de rerum di. & ante omnes iſta fuit intentio Dini, in c. 1. de reg. iur. in 6 5. fol. 3. q.

61 Adde tamen quòd ad hoc ut per traditionem clauium transferatur poſſeſſio eſt neceſſe quod ipſa traditio fiat in pręſentia domus uel loci ubi res ſunt: ita glo. ordi. in dicta l. clauibus, de contra. emptio. in gloſſ. 1. & ibi expreſsè tenẽt Odofre. & Sali. & eſt de mente aliorum. idem etiam tenet Bart. in l. 1. ff. de acquir. poſſeſſ. 5. col. 4 q. principali. nu. 17. & 18. & ibi Imo. pen. colum. & ibi Iaſon 20. num. 91. Vincen. 36. colum. 93. Ripa. 19 15. colum. num. 37. tenet Aretinus dict. l. 1. § ſi iuſſerim, eod. tit. in fine, tenet etiam Albe. Imo. Cuma Pau. de Caſt. in l. 3. eod. tit. 1. col. & ibi Soci. 3. col in medio. idem etiam tenet glo. in l. 1. C. de donat. in gl. 3. & ibi expreſsè Pet. Cinus, & Sali. gl. in l. qua ratione. §. item ſi quis merces. ſuprà de acquir. rer. dominio, cum qua tranſeunt Docto. alij gl. in §. item ſi quis merces. Inſti. de rerum diui. in glo. fin. & ibi tenet Bartol. Faber, Ange. & Platea. Andre. de Iſernia in cap. primo, in princ. qui d ſit inueſtitura. in Vſibus feudorum. Collectarius in cap. cęterum. de donatio. Petrus de Ancharano, in regula ſine poſſeſſione. de regulis iuris in ſexto, decimoſexta colum. in medio. Barba. in cap 2. de conſue. colum. 17. num. 96 & certè iſta eſt commu. opin. Sed attende quòd contra eam expreſſe facit text. in dict. l. clauibus de con. empt. dum dicit ſi claues apud horrea traditæ ſunt. vbi probatur, quod non requiritur præſentia rei, ſed ſufficit quòd claues tradantur apud horrea, & ſic in loco proximo domus vel loci ubi res continentur: et iſta eſt uera

et propria ſignificatio illius vocabuli ſe
cúdú peritos Latinos.et preterea contra
communem opinionem facit urgens et
fortiſsima ratio, q̃a ſi pręſentia domus
vel loci requireretur, fruſtra interueniret
traditio clauium, cum ſola pręſentia, &
viſus ſufficeret concurrente voluntate
tradentis: & per iſta ita tenet Alexand.
expreſsè dicens eſſe notandum in dicta
l.prima, ſuprà eod.19.colu. nu.78. & ita
videtur tenere ibi glo.2.in medio.in uer
ſicu.ſed quid ſi non eſt in conſpectu.&c.
dum allegat dictam l. clauibus. Sed his
non obſtantibus ego teneo ſuperiorem
comm.opi.imò quod oportet quod cla-
ues tradantur in præſentia domus vel lo
ci.Nec obſtat tex.dict.l.clauibus.dum di
cit, apud horrea, quia dictio, apud, mul-
toties in iure noſtro accipitur pro, corã,
& pro præſentia: ut in l.de iure. in princ.
ff.ad municipales.& in l.eum pro quo, &
ibi gl.& doct.ff.de in ius vocan.Non ob
ſtat etiam illa ſubtilis ratio formata con
tra communem opin.quia reſpondeo q̃
hic non agimus de quærenda poſſeſſio-
ne ipſius domus, horrei, uel loci ſed de
quærenda poſſeſſione rerum uel mer-
cium ibi contentarum quæ non uiden-
tur nec ſunt in præſentia vel conſpectu
ſed clauſæ, ideo traditio facta in conſpe
ctu domus multum operatur: quia tráſ
fert poſſeſſionem rerum uel mercium:
& ille eſt ſenſus & uerus intellectus il-
lius textus, in dict.l.clauibus.& ita defen
dit commun.opin.Iaſ.in dicta l.1.ſuprà
eodem.vigeſima.column. nume.91.&
licèt ipſe nec alius alleget iſta eſt reſpon
ſio, & declaratio Bartoli.in §. item ſi
quis merces.Inſti.de rerum diui. & iſta
eſt veritas. Pro qua communi opinione
ſic defenſa ſ.quod requiratur præſen-
tia domus uel horrei, facit optimus text.
benè conſideratus in dicta l.1.§.ſi iuſſe-
rim, ubi text.dicit, quod per uiſum, &
aſpectum quęritur poſſeſſio rei, con-
currente uoluntate tradentis: & poſtea
ſubiungit text.per dictionem copulati-
uam, Et, de cuius natura eſt uniformi-
ter copulare: & una tradita uideri, cùm
claues cellę uinariæ emptori traditæ
fuerint: ergo debet intelligi in præſentia
domus uel loci in quo res continentur,
prout ſupra loquitur. & illú text.ad hoc
ita conſiderat ſolus Franc. de Ripa, in d.
l.2 25.col.num.57.Item pro cõi. ſenten
tia allego hodie expreſsam legem regni
quæ hoc determinat. ſ.l.7.titu.30 3.par.
ibi.E eſtando y delante. vnde ſi quis ve-
lit ſe iuuare ex tali poſseſsione, oportet
probare traditionem clauium eſse factã
in p̃ſentia. cum ſit qualitas ſuę intétio-
nis. p̃ quo facit doctrina Are. in l.3.col.
2.nume.4.eodem titu.ubi dicit quod in
caſu quo actùs debet fieri in pręſentia
non pręſumitur niſi probetur.Item ſupe
riorem con.ego limito & intelligo quã-
do domus, locus, uel horrea, vbi res con-
tinentur, ſunt clauſa, ſecus tamé ſi eſsét
aperta: nam tunc licet claues tradantur,
non transfertur poſseſsio, & in expreſso
ita probat tex.in d.l.clauibus, ibi, & ſi nó
aperuerit horrea, & certè eſt de méte iu-
rium & doctorum, ubi ſupra. Confirma-
tur etiam ratione, quia iſto caſu non cen
ſetur res eſse ita ſub cuſtodia accipien-
tis claues: nec eſt ita facilis poteſtas ap-
prehendendi ipſas res: & iſtud credo ve
rum, licet nemo Doctorum hoc tangat.
Aduertendum tamen eſt, quod prædicta
concluſio, quæ habet, quod per traditio
nem clauium quæritur poſseſsio, debet
intelligi quando tradens poſſidebat: ſi
vero non poſſidebat, nullam transfert
poſseſsioné nec effectum eius.argumen-
to textus iuncta gloſsa, in lege quamuis.
§.ſi conductor.infra iſto titulo, et in ex-
preſso ita tenet Oldradus in cõſilio ſuis,
conſi.209.columna prima, in fine, nu.3.

Vltimo pro declaratione huius arti-
culi quęro, an ſicut per traditionem cla
uium transfertur poſseſsio, ita ſit per tra
ditioné alterius inſtrumenti quo aliqua
res ducitur et gubernatur, vt puta ſi q̃s
vendat uel alienet equum vel aliud ani
mal, et tradat frenum, capiſtrum, uel ſel
lam, an ex hoc transferatur poſseſsio
ipſius equi, et per conſequens domi-
nium uel uſucapiendi conditio. et repe-
rio

tio quod gloſſa ſingularis in iure, in §. item ſi quis merces. in gloſſ. finali. in fine. Inſtitu. de rerum diui. tenet expreſſè quod ſic, argumento illius text. & tex. in d. l. clauibus, & iurium dicentium quòd per traditionem clauium transfertur poſſeſſio: & illam gl. commendat. & dicit notabilem Soci. 4. vol. conſi. con. 55. col. 2. nu. 9. Sed attende quòd illa gl. & conclu. debet intelligi quando frenum vel capiſtrum eſt impoſitum in dicto equo vel animali: nam tunc capiendo equum per frænum videtur apprehenſa poſſeſſio eius rei, ſequi, nam aliàs nõ poteſt commodè vel aptè apprehendi, & tunc erit poſſeſſio quæſita per actum naturalem: ſecùs verò ſi frænum tradatur non ſuper equo, ſed in abſentia: quia tũc non cenſetur quæſita poſſeſſio, ita not. Faber in d. § item ſi quis merces. in fi. & ibi Ange. & Plat. licet ſic non declarent.

63 Quartus actus vel modus fictus per quem acquiritur poſſeſſio eſt per retentionem vſusfructus: nam ſi quis vendat, donet, vel alienet aliquam rem quã poſſidet retentio ſibi vſufructu, ſtatim per talem clauſulam nulla traditione interueniente tranſit poſſeſſio ciuilis in eum in quem fit alienatio, & per conſequens dominium vel uſucapiendi conditio, & poſſeſſio naturalis remanet penes alienantem ratione vſusfructus retenti: iſte eſt text. ſingu. in l. quiſquis. C. de donat. quem ad hoc notat, & cõmẽdat ibi Pet. Cin. Bart. Albe. Ang. Bald. Sal. & comm. doct. & illum tex. notat ad hoc gl. ordin. in l. 3. ff. de acquiren. poſ. in verb. animo. verſic. ſextus, per retentionem vſusfructus, & ibi commu. doct. glo. & commu. doct. in l. 1. C. eod. tit. & illum text. reputat mirabilem Azo in ſumma. C. eod. tit. 2. colu. in fi. num. 8. & reputat mirabilem Pe. in l. 1. eiuſdem tit. 2. colum. in fine, & reputat mirabilem Cuma. in dict. l. 3. ff. de acquiren. poſſ. 1. colum. in fine, ſimilis text. eſt in l. ſi quis argentum. §. ſed ſi quidem. eod. titu. de dona. qui extendit vt procedat etiam in contractu vel alienatione vniuerſali omnium rerum: & iſta duo iura non ſunt alibi, ſecundum Bald. in dicta l. quiſquis. in princi. pro qua concluſione, & deciſione eſt hodie l. 9. titu. 30. 3 part. & ratio viua, & ſubtilis huius conc. eſt, nam cum ſecundum iuris diſpoſitionem dominus non poſſit habere vſumfructum formalem in ſua propria re, vt in l. vti frui. in princi. ff. ſi vſusfructus pe. & in l. cum in fundo. ff. de iure dotium, & in l. in re communi. ff. de ſeruit. vrba. præ. & vtrobique doct. neceſſario infertur pro validitate actus, quod ſi in alienatione rei dominus retinet vſumfructum, ſtatim ipſo iure tranſeat proprietas ad alium, in cuius acquiſitione fingitur traditio poſſeſſionis: cum ſine ea non quæratur, ne alias concurrant in eadem re, & vna & eadem perſona duo iura incõpatibilia: iſtam rationem in effectu, licet non ſic declaratam, poſuit Azo in ſumma. C. iſto titu. 2. colum. num. 8. Pet. de Bellaper. in l. 1. eiuſdem tit. 2. colum. in fine. iſtam etiam rationem poſuit Pe. Cinus, Faber, & Albe. in d. l. quiſquis. C. de dona. Salice. & alij doct. in l. licèt. C. de acquir. poſ. Secũda ratio ſit, quod ideo transfertur poſſeſſio, & dominium, quia retinens vſumfructum videtur ſe conſtituere poſſidere rem nomine alterius, & cenſetur hoc caſu tacitè poſita clauſula conſtituti: iſtam rationem ponit Cum. in d. l. quod meo, 2. col. in fine, & licèt iſta ratio non videatur concludere, cum vſufructuarius non poſſideat nomine alterius, ſed proprio, tamen optimè poteſt defendi, quia negari non poteſt, quòd licet vſumfructum teneat nomine proprio, tamen proprietatem retinet nomine alterius.

Tertia ratio vera, & ſubtilis poteſt eſſe, quia uſufructuarius ſemper cenſetur eſſe tanquam procurator ipſius proprietarij, & eandem rem tenere: omniaque quæ eam concernunt exercere tanquã procurator, & cuſtos: tex. eſt ſingularis, & vnicus in l. 1. in fine. cum l. prima, ſequente. ff. vſusfruct. quemad. caue. quem ad hoc notat, & commendat

ff. de acqui. poſſeſſ. 5. col. nu. 18. Pau. fina. col. Alex. 18. col. nu. 77. & ibi com. doct. idem. Bar. Ang. Imo. Rom. Aret. Soc. Iaſ. & Vincent. in §. ſi iuſſerim. eiuſdẽ legis. Pau. Imo. Alex. & cõi. doct. ind. l. ꝙ meo, §. ſi venditorẽ. Sal. in l. licet. C. de acqui. poſſ. 3. colum. Abb. in c. 2. de conſuet. 8. colum.

46 Ex qua concluſione & doctrina cõi, primò infero notabiliter, ꝙ ſi quis velit acquirere poſſeſſionem & dñium in rebus vacantibus, q̃ cœlo, terra, marique capiũtur, vel in habitis pro derelicto, quę fiunt occupantis, non poterit acquirere per viſum & aſpectum oculorum: quia non eſt aliquis poſſeſſor de cuius voluntate tradantur: ſed requiritur vera & actualis apprehenſio: ita probat tex. in l. 1. ff. de acqui. poſſeſſ. & ibi tenet gl. ordi. in verbo, qui primi. & ibi magiſtraliter Bar. 5. col. nu. 18. Pau. fi. col. nu. 18. Alex. 18. col. nu. 75. Vincent. 37. col. nu. 89. Sali. in l. licet. C. eo. tit. 3. col. verſ. vnde dicas. pro qua ſenten. & concluſio facit. tex. in l. naturalem. §. illud. ff. de acquir. rerum domi. tex. in l. in laqueum. eo. tit. tex. in §. illud. Inſtit. de rerum diui. vbi habetur ꝙ fera à nobis viſa & vulnerata, non eſt noſtra niſi eam apprehendamus. & idem diſponit lex 20. tit. 28. 3. par.

47 Secundò infero quòd ſi quis inueniat theſaurum in aliquo pdio uel fundo, nõ efficitur dñs nec poſſeſſor eius per niſũ, cum animo poſſidendi, ſed requiritur uera & naturalis apprehenſio. tex. eſt expreſsus in l. 3. §. Neratius, in fi. in uerſicu. quidam putat. ff. de acqui. poſſeſ. & ibi com. opin. quod intellige & extende mõ fundus ſit alienus; mõ ſit proprius inuenientis. ita expreſsè probat ibi tex. dum loquitur eo caſu quo quis pſcripſit fundum, nã ſi ibi eſt theſaurus non efficit dñs nec poſſeſſor niſi ſequuta apprehenſione. Ex quo ſubdeducitur quòd ſi plures vidiſſent & inueniſſent theſaurum uel aliam quamlibet rem uacantem, efficitur eius qui prius eam apprehẽderit. & in ſpecie ita tenet Bar. Faber. & doct. in §. item lapilli. Inſtit. de rerum diui. cõfirmatum per tex. in naturalẽ. §. illud. ff. de acqui. rer. domi. & in §. illud. Inſtit. de rerum di. ubi licèt quis uiderit & vulnerauit feram, non efficitur ſua, ſed eius qui priùs eam apprehenderit: quę deciſio & ſñia hodie eſt confirmata per l. 20. tit. 28. 3. part. licèt contraria opi. Iuriſcõſultorũ eſset approbata per l. 12. ti. 4. lib. 3. for. ll. Sed aduertendũ quod in noſtro articulo in quo habemus, quod ẽt ſi in noſtro proprio fundo ſit theſaurus, mõ illum uideamus, modò non, non quærimus eius poſſeſſionem nec dñiũ, niſi ſequuta naturali apprehenſione, uř eſse maxima difficultas: nam ille qui poſſidet continens, uř poſſidere contentum; argõ tex. in l. clauib. ff. de contr. empt. ubi apprehenſa poſſeſſione clauium cenſet apprehenſa poſſeſſio rerum contentarũ ſub clauibus: & dixi latiùs ſupra, quia omiſſis alijs ſola rũdeo in for ma, quòd text. in d. l. clauib. & ſuperior regula loquitur & procedit in reb. non uacantib. ſed ab alio occupatis & poſseſſis: nam tunc ſi tradantur claues, uel tradatur q̃d aliud ſub cuius cuſtodia prædictæ res ſunt, transfertur dñiũ & poſſeſſio earum quia concurrit uoluntas tradentis & accipientis cum illo actu traditionis clauiũ qui repreſentat ipſam traditionem rerũ ſed in noſtro caſu, hoc eſt in theſauro, loquimur in reb. uacantibus quę in nullius ſunt bonis, quo ad dñiũ nec poſſeſſionẽ, in quibus non interuenit uoluntas alterius tradentis: imò nec põt interuenire, cum theſaurus uel res uacantes non ſunt in cuſtodia propria alicuius tradẽtis uel acquirentis poſſeſſionem. unde meritò licèt quis ſit dñs & poſseſſor fundi, non efficitur dñs nec poſſeſſor theſauri: & iſte eſt proprius ſenſus text. in dicto §. Neratius, in fine, dum dicit, quia non ſit ſub cuſtodia noſtra. & iſta fuit intentio Bar. in fi. oppo. & ſolu. de d. l. clauibus licèt ſic non declaret, & ita tenet & intelligit ibi Alex. 1. col. poſt princ. Soc. 2. col. 6 nota. Vincent. 1. col. nu. 2. & clarius pe. col. in med. Iaſ. 2. col. nu 4.

Item adde quòd intantum eſt uerũ, quòd

quòd in theſauro vel alijs reb. uacantib. requiritur naturalis apprehenſio ad hoc vt acquiratur in eis dñiũ & poſſeſſio, vt procedat ẽt ſi lex vel ſtatutum ſimpliciter diceret, ꝙ tales res requirantur per inuentionem, & ſic ꝙ fiant inuentoris: nam ẽt tunc requiritur ꝙ ſequatur apprehenſio niſi lex vel ſtatutum expreſsè diceret contrarium: ita probat text. not. in §. theſauros. Inſtit. de re. di. iuncta l. 3. §. Neratius. & iſtam conclu. tenet expreſſè Bar. in §. itẽ lapilli. Inſti. de re. diuiſi. contra gl. ibi, & ibi tenet Faber, Ange. Nico. & com. doct. licèt Iaſ. ibi in additionib. ad Chiſtoph. teneat contrarium. iſtã ẽt conclu. & extenſionẽ tenet Bar. in l. 1. ff. de acqui. poſſ. pen. col 4. q. principali. & ibi Pau. in fi. col. in fi. Imo. pen. col. in medio. Ioan. de Ferra. in d. §. theſauros. Inſti. de re. diu. ſtam conclu. tenet Pau. de Caſt. Imo. Areti. & com. moder. in dicto §. Neratius. pro qua ſnĩa conſideratur tex. vulgaris in l. ſi Barſatorã. C. de fideiu. ibi, ille qui promiſit inuenire latronem, intelligitur promiſiſſe apprehendere, & illum repreſentare iudici. & ad hoc notant & commendant ibi docto.

48 Ex qua concluſione & ſententia, Primo inferro, ꝙ ſi lege vel ſtatuto cauetur quod inuentus cũ armis à iudice vel familia perdat ea uel puniatur certa pęna, intelligi dẽt ſi fuerit apprehenſus cũ eis. & ita expreſsè tenet Bar. in d. l. 1. ff. de acquirenda poſſeſ. pen. col. 4. q. Pau. fi. col. in fi. Imo. pen. col. Alex. nu. 77. Iaſ. nu. 87 idem tenet Bar. in d. l. ſi Barſatoram. & ibi Bal. & Sali. Bar. in l. 1. ff. ad l. Iuliam. de vi. & ante eos idem tenet Cin. in l. licèt. fi. col. in fi. C. de acquiren. poſ. & hoc idem vř diſpone. l. 33. tit. 14. lib. 2. or. ubi dicit ꝙ in hoc arma ſint prohibita, ſi qs apprehenſus ſit cum eis, modò ſint offenſiua, modò defenſiua, perdat ea, circa hoc tamen eſt notabile dubium, ꝙ ſi portans arma viſus eſt per iudicem vel executorem in via vel loco prohibito, & aufugiat quouſq; ingreſſus eſt domũ ſuã vel locum tutum, iudexq; ſemper inſecutus eſt eum, an poſſit ſibi auferre arma in domo ſua vel loco tuto? & reperio quod Bal. in l. plerîq; prima lectu. in fin. ff. de in ius vocan. p text. ibi vř expreſsè tenere ꝙ non: nam dicit ibi, quod ſi pro debito ciuili familia inſequatur debitorem vſq; in domum ſuam, non pót ab ea extrahi: cùm textus dicat ibi ꝙ domus propria eſt cuilibet tutiſſimum refugium, & idẽ tenet ibi Alex. 2. col. nu. 8. & Iaſ. ibi, ſecunda col. nu. 12. ſed certè ego crederem contrarium, imò ꝙ poſſit tunc arma auferre, argumento tex. notabilis in l. quod ait lex. §. quod ait. ff. de adulter. ubi ille qui nõ pôt occidere adulteros niſi in certo loco & flagranti delicto, ſi aufugiant, & inſequitur eos incontinenti, uno impetu poteſt eos alibi occidere: & ex illo textu notat ibi Bartol. & docto. quòd quando finis habet neceſſariam cauſam cum principio, inſpicitur principium: facit etiam quod dicit ibi Bartolus in fine, quod ſi quis poſſit occidere uel offendere inuentum in ſua poſſeſſione, ſi ibi inueniat & inſequatur eum, poteſt extra poſſeſſionem offendere uel occidere: quia initium fuit licitum. facit etiam doctrina Ange. in l. Gracchus, C. de adulte. ubi dicit, quod ſi iudex vel executor inſequitur delinquentem in territorio ſuo poteſt capere etiam in alieno: argumento textus in dicto §. quòd ait. de cuius tamen veritate vide Ange. de maleſi. in parte, fama publica ſexto ſo. verſiculo ſexto queritur. Non obſtat textus & doctrina Baldi, & modernorum, in d. lege plerique, quia conſidero quòd ibi non loquimur in delictis, nec in re illicita commiſſa extra domum, ſed in cauſa ciuili, in qua tutiſſimum refugium eſt domus propria: ſed in noſtro caſu delictum uel culpa conſideratur eo ipſo ꝙ quis portat arma in uia publica, & loco prohibito: vnde licet poſtea aufugiat, iudex qui inſequutus eſt eum, pôt auferre inſpecto initio culpabili: & credo quòd ita ſit veritas. Con-

fir-

firmatur, quia de iure delatio aliorum, emptio, vel venditio eorum eſt prohibita, vt in Auth. de armis. colla. 9. & ibi gl. ord. & comm. doct. & in l. vna. C. vt armorũ vſus inſcio principe interdictus ſit lib. 11. & ibi doct. licèt de conſuetudine non ſit prohibitus, ne puniatur quis niſi de hoc ſi ſtatutũ vel proclamatio, vt hodie commu. fit: ita tenet Platea in §. item lex Iulia, de vi. 2. col. Inſti. de publi. iud. Ex qua etiam concluſione ſecundò infero, quòd ſi per legem vel ſtatutum puniatur inuentus in ludo, debet intelligi ſi in eo apprehendatur: nec ſufficit quod poſtea poſſit probari per teſtes: ita determinat Albe. in l. quòd ait lex. ff. de adulte. Ang. in l. ſi fugitiui. C. de ſeruis fugi. Platea in §. theſauros. Inſti. de rerũ diui. Iaſ. in l. 1. ff. de acquiren. poſ. 20. col. nu. 99. & illud idẽ hodie approbat, & confirmat lex pen. tit. 10. lib. 8. ordina. vbi dicit, quòd ſi executor inuenerit, & apprehenderit aliquos in ludo, lucratur omne quod ibi ſit inuentum, & poſitum cã ludi. nec obſtat lex 2. eo. tit. vbi non requiritur quod inueniat nec apprehendat luſores in ipſo ludo, quia procedit quando iudex vult petere à luſore illud quod lucratus fuit in ludo, eo caſu quo pars non vult petere. Tertiò infero quod ſi tpe. careſtiæ vel neceſſitatis imponatur pœna extrahentib. triticum vel aliquas merces extra ciuitatem vel oppidum, puniatur in amiſſione earum, vel in aliqua alia pœna, debet intelligi ſi apprehendatur cum eis, ita ſingulariter Cæpola, in l. ſi fugitiui. C. de ſeruis fugi. pen. & fi. col. nu. 30. cum ſeq.

49 Quartò infero, quòd ſi lex vel ſtatutũ punit mulieres vel alias perſonas portãtes veſtes pretioſas, aurum, vel perlas, intelligitur ſi cum eis apprehendantur: ita notabiliter Bal. in l. item pupilli. ff. de rerum diuiſio. fi. col. in fi. Cæpola in d. l. ſi fugitiui. pen. col. C. de ſeruis fugi. Alex. in l. 3. §. Neratius. ff. de acquir. poſ. 2. col. Iaſ. in l. 1. eo. tit. 20. col. nu. 89. Angel. de malefic. in parte, dictus Andr. armatus, in fi. Adde tñ quòd hoc caſu eſt dubiũ, an tales mulieres vel perſonæ prohibitæ incidant in prædictam pœnam ſi portẽt perlas fictas, aurum, vel veſtiméta ficta? In quo reperio quod Bart. notabiliter in l. 1. §. 1. ff. de fonte, determinat expreſsè quòd nõ, per text. ibi, quem inducit hoc modo: nam ibi eſt caſus, quòd licet prohibens alium vti aqua quam vult haurire vel ducere de fonte, puniatur, & teneatur illo interdicto, tñ debet intelligi de aqua perpetua, & viua: ſecùs tñ de acqua ciſternæ, cùm non habeat perpetuã nec viuam aquam: ergo ſtatutũ vel lex puniens portantes perlas, aurum, vel veſtes, intelligatur veras, & naturales non fictas. Sed in contrarium facit text. notabilis, & expreſſus in leg. vellera. C. de veſtib. holoberis, & auratis. lib. 11. qui apertè probat, quòd prohibitus portare veſtes verſicolores, puniatur, etiam ſi talis veſtis vel color non ſit verus, & naturalis ſed fictus: & ita per illum text. notat, & tenet ibi Bart. & Platea, & certa eſt dubia difficultas: ſed in hoc articulo iſta ſit notabilis, & vera cõcordia .ſ. quod ſi ſtatutum ſit factum pro euitandis ſumptibus, & expenſis in regno vel loco, tunc procedat ſententia Bar. in d. l. 1. §. 1. ff. de fonte, quia tali caſu ceſſat ratio, ſi verò fiat ea ratione ne mulieres vel viles perſonæ æquiparentur, & aſſimilentur matronis vel digniorib. perſonis quod iuſtiſſimum eſt, vt in l. mimæ, & ibi Bald & cõmuniter doct. C. de epiſc. aud. tunc procedat doctrina Bar. & aliorum doctorũ, per tex. ibi in l. vellera. C. de veſtib. holoberis, & auratis, lib. 11. quia militat ead. ratio: & in terminis iſtam doctrinam, & concordiam ponit Geor. Natta in cap. quamuis pactum. de pactis. in 6. 14. col. nu. 144.

50 Vnũ tñ eſt, quod ſi in domo propria quis portet veſtes prohibitas, non incideret in pœnam: quia vr. ceſſare ratio prohibitiua: & in terminis ita probat pragmatica fi. de Valladolid, anni 1537. loquendo in ſecundo caſu, & membro noſtre diſtinctionis. Aduertendũ tamen quod contra ſuperiora expreſsè tenet Ange. in d. l. 3. §. Neratius. ff. de acquir. poſ.

poſ.imò quòd in omnib: prædictis caſibus non requiritur apprehenſio ad hoc, ut quis incidat in pœnam, ſed ſufficiat quod ſit coniunctus per probationes, argumento tex.in l.vna.C. de raptu uirgin.ſed melius facit lex 2.C.de cuſto. reo.text.in l.5.ff.de furtis.text.in l. ſi qs in ſeruitute.in fi.eod.tit. Nec obſtat ſecundò d.lex.ſi Barſatoram.C. de fideiu. quia ibi non imponit pœnam delinquẽti, ſed concedit præmium iudici vel alteri perſonæ inuenięti furem, quo caſu requiritur apprehẽſio, & repræſentatio: & iſtud tenet, & ſequitur Imo.in d.§. Neratius.Rom.in l.1.ff.de acquir. poſſe.fin. col. Sed his non obſtantib. ſuperior doctrina, & concluſio eſt uera, & magis cómunis, imò quod indiſtinctè lex vel ſtatutum intelligatur de actuali apprehenſione: ſed in hoc pro vera concordia, & doctrina dico, quòd ſi lex uel ſtatutũ punit delictum aliàs a iure naturali uel cómuni punibile, non requiritur apprehẽſio: & ita procedunt iura in contrarium adducta: ſi uerò delictum non ſit à iure punibile, ſed nouiter puniatur à lege uel ſtatuto, ut in caſib; & exemplis ſuperioribus, tunc requiritur actualis apprehẽſio: ita ſingulariter determinat, & cócordat Ang.in Auth.de ſanctiſſimis Epiſcopis. §.reuerendiſſimis.colla.9. quem ſequitur, & commendat Cæpola in d.l. ſi fugitiui.pen.col.C.de ſeruis fugit. & iſtã doctrinam, & concordiam ſequitur, & reputat mirabilem Aug. in additionib.ad Angelum de male.in parte, dictus. Andreas armatus.fi.col.

51 Pro complemento tñ huius articuli, & materiæ theſauri quæro, dato quòd ꝑ apprehenſionem theſauri conſequatur quis poſſ.eius, an totus theſaurus efficiatur ſuus, uel pro qua parte? In quo articulo breuiter, & reſolutiuè dico, quòd ſit prima concluſio, ꝙ ſi quis inueniat, & apprehendat theſaurum in proprio ſolo uel fundo, totus efficitur ſuus: tex.eſt in l.nunquam nuda.§.theſaurus.ff.de acquirendo rerum domi. text. melior, & formalis, in §.theſauros. Inſti.de rerum diui. & hoc ſiue reperiat caſu ſiue data opera, dum tñ non arte magica quærat: quia tunc totus confiſcaretur: text.eſt in l.1.C.de theſauris.lib.10.& ibi gl.ordin. Platea.Lucas de Penna.& communi. docto: cuius ratio eſt, quia inuentio theſauri eſt donum, & beneficium Dei, quod ſordidis artibus maculari non debet, nec quæri arte magica, quæ eſt omnino reprobata: & idem probat, & diſponit lex 45.tit.28.3.par. Dubium tñ eſt, an hodie hoc ſit correctum per l.8.tit.12.lib.6.ordinamen.ubi diſponitur, quòd hoc caſu deducta prius expenſa inuentor habeat 2.par.aliàs uerò duas habeat Rex: ſed certè vr̃ quòd illa lex tantum intelligatur in locis, ubi ſunt aliquæ minę, non aliàs. Secunda cóclusio quòd ſi reperiat in alieno fundo caſu, nó data opera, medietas eſt inuentoris, medietas uerò eſt domini fundi: ſi uerò data ad hoc opera, totum erit domini fundi, modò præſtiterit licentiam, modò non: text. eſt in lege una.C.de theſauris, lib.10 tex. in d. §.theſauros, & utrobique commu. opin. glo.ordi.& docto.in c. ſi quid inueniſti. 14.q.5.& idem determinat in d. l. partitæ, & ratio, per quam etiam ſi quæratur de domini uoluntate nihil habet inuentor ſi data opera fecit, eſt, ne homines propter hoc derelinquant culturas rurales uel inuitentur ad malas artes: ita Pla. in d.l.una.2.col.nu.5.& ante eum Faber in d.§.theſauros.2.col. prope fi. adde tñ quòd hodie de iure noſtro regio, ſi quis inueniat theſaurum in fundo uel loco alieno, caſu, tunc vr̃ quod tertia pars diuidatur inter inuentores, & dominos, cũ ſemper duæ partes ſint Regis, & hoc argumento l.8.tit.12.lib.6.ordi. & ita dixi in q.de facto: ſi uerò data opera cum licentia domini, nullam partem habebit dominus, ſed 2.pars erit inuentoris, aliæ duæ partes Regis, ut d.l.ordi. ſi uero data opera, & ſine uoluntate domini, vr̃ qđ tertia pars ſit dñi fundi, aliæ uerò duæ partes regis, argumento illius l. ordi. cogita tamen ſi dici poſſit quod præ.ord.l. loquatur tantum in minis, iura uerò cómunia.

munia in theſauro, & ſic remaneant in-
correcta. & ita teneo.

Tertia concluſio, ſi quis inueniat the
52 ſaurum in loco principis vel in loco pu-
blico ciuitatis, dimidia pars pertinebit
inuentori, alia dimidia ipſi principi uel
ciuitati: textus eſt in l. 3. §. fi. ff. de iure fi-
ſci. & ibi notant doctores, textus in d. §.
theſauros. & ibi com. opi. & idem diſpo
nit d. l. part. in fi. Quarta conclu. quod ſi
quis inueniat theſaurum in eccleſia, vel
loco ſacro, vel religioſo, totus erit inuẽ-
toris ſi caſu inueniat: ita probat text. in
d. §. theſauros. & ita tenet ibi Fab. 2. col.
& gl. in dict. c. ſi quid inueniſti. Sed con-
traria ſnía eſt verior, imò q̃ diuidať &
medietas ſit inuentoris, medietas loci re
ligioſi: ita text. expreſſus, in d. l. 3. §. fi. de
iur. fiſ. & ibi Bar. ita expreſſe Pla. in d §.
vna. C. de theſauris. fi. col. idem Pla. in d.
§. theſauros. Inſt. de re. di. 1. col. & ita te-
net gl. ibi in uerbo, religioſo. in fi. & ibi
Nicol. de Neapo. & iſtam dicit magis cõ
mu. opi. Iaſ. in addit. ad Chriſtopho. ibi
2. col. nec obſtat text. in d. §. theſauros. q
loquitur inſpecta naturali rõne, ſed ex-
preſſa conſtitutione iuris debet diuidi,
ut in d. l. 3. §. fi. de iure. fiſ. & ita reſpon-
dent docto. ubi ſuprà. ſi uero data opera
quis inueniſſet, totus eſſet eccleſiæ vel
loci religioſi, argu. prædictorum.

Tertiò infero, quòd ſi tutor vel cura
53 tor vel procurator alicuius cum legiti-
ma & debita ſolennitate vendať rem mi
noris vel domini ſui, non põt per viſum
vel aſpectum transferre poſſeſſionem,
cum iſti non poſſideant, & ſic non con-
currit uoluntas poſſeſſoris tradentis: ita
expreſsè determinat Bar. in d. l. 1. ff. de
acqui. poſſ. fi. col. in princ. nu. 24. Ioan. de
Imo. pen. col. in fi. uerſi. item diligenter
pondera. Aret. fi. col. nu. 32. uerſ. vltimo
adde. Alex. in antepe. col. nu. 87. Iaſ. pen.
col. nu. 101. Vincenti. ibi nu. 68. Ripa nu.
66. & eadem rõne idem eſſet in prælato
ſyndico eccleſię, & in executore teſta-
menti: nec diſtinguo an habean: iſtæ p-
ſonæ generale vel ſpeciale mandatum
ad alienandum & poſſeſſionem traden-
dum, cũ vtroq; caſu militet ſuperior rõ.

54 Quartò infero, quod iudex executor
vel nuncius pro executione ſententiæ
non poteſt per uiſum & aſpectum tranſ-
ferre poſſeſſionem, ſed requiritur quod
actualiter mittat partem in poſſeſſionẽ,
cùm talis iudex uel exequutor non poſ-
ſideat. ita ẽt determinat Barto. in d. l. 1.
pen. col. in prin. nu. 23. Ange. 2. col. prope
fi. Imo. pe. col. in fi. Aret. no. ibi pen. col.
nu. 31. Cuma. pen. col. in prin. Ro. pe. col.
in fi. Alex. antepe. col. nu. 85. Vincen. nu.
95. Fran. de Ripa. nu. 60. & iſtam con. te-
net ẽt Spec. in tit. de primo decreto. §. iã
de effectu. in princ. idem. tenet Abb. re-
putans eſſe ſingulare, in c. 2. de conſuetu
dine. antepe. col. uer. hoc rñ procederet.
& reputat ẽt ſing. ibi Barba. 15. col. nu.
86 facit bonus tex. in l. 2. C. qui potio. in
pig. ha. tex. in l. nõ eſt mirum, de pig. acti.
Quod tñ limita & intellige ſingu. qñ a-
ctualiter põt fieri miſſio, ſecus tamen eſt
ſi propter potentiam & reſiſtentiam ad-
uerſarij uel alio iuſto impedimento non
poſſit fieri miſſio, quia tunc ſufficit qđ
iudex executor uel nuntius oſtendat rẽ
uel fundum de longe, & per uiſum tra-
dat poſſeſſionem, & ſi adhuc non poſſet
in conſpectum rei peruenire, poterit,
in abſentia ſolo verbo tradere poſſeſſio
nem: ita probat tex ſingu. & unicus, in l.
cum unus. §. fi. cum lege ſequenti. ff. de
bonis autho. indi. poſſi. ubi dicitur, quod
ſi pp latronum potentiam ſeu innunda-
tionem fundi res nõ poſſit poſſideri, cre
ditor qui iuſſus eſt mitti in poſſeſſionẽ
habetur pro poſſeſſore uel detentatore,
ac ſi actualiter miſſus eſſet: & ad hoc no
tat & commendat ibi gl. ordi. & reputat
ſingularem & unicum Bar. Alb. & Ang.
& iſtam concluſio. per illum tex. tenet
Bart. in l. 1 fi. col. ff. de acquir. poſſ. & ibi
Imo. pen. col. Aret. pen. col. Alex. antepe.
col nu. 85. Romanus pen. col. in fi. Iaſ. 21.
col. nu. 96. ubi ualde commendat in pra
ctica, quia ex hoc poſſunt euitari plura
vulnera & cædes quę propter tales introi
tus & apprehenſiones ſolent perpetrari:
& illum tex. ẽt ad hoc notat & commẽ-

dit

dat Bal.Paul. Salicet. & Fulgo. in l. non eſt mirum.ff.de pig.actio. & illum etiã reputat vnicum Bal.in l. ob maritorum. C.ne vxor pro marito.2.col.nu.3. idem Bald.in l.3.C.vt in poſ.lega: pro qua ſententia,& concluſione facit etiam tex. in l.ſi finita.§. illud quæritur. ff. de damno infecto.in fine.vbi probatur,quod ſi quis ex cauſa non poteſt venire in poſ.perinde eſt ac ſi miſſus eſſet: & ad hoc notat, & commendat ibi Bart.Paul.Imo.& Cumanus:facit etiam text.expreſſus in c.cõtingit.de dolo,& contu. vbi ille qui iuſſus eſt mitti in poſſeſſionem, ſi dolo vel potentia aduerſarij non admittatur, habetur pro miſſo,& illa ficta miſſio operatur eoſdem effectus quos vera, & actualis miſſio operaretur, & ad hoc notat, & commendat ibi Hoſtienſis, Cardinalis, Baldus, Imola, Anchara. & commu.docto.notat etiam, & commendat Anto.de But.in c. cum aliquibus, in fi.de re iudic.& ibi Imola, & notabiliter Felinus.2.colum. numero 4.Albe.in l.1. §. ſi iuſſerim.1.colum.in fin.ff.de acqui. poſſeſ.

Quintò ſubtiliter infero,quod ſi hæres poſtquam eſt factus dominus per aditionem hæreditatis velit acquirere poſ. debet eam apprehendere per actum verum,& naturalem,& non poterit quęrere per viſum vel aſpectum oculorum,ex eo quod non eſt aliquis poſſeſſor de cuius voluntate ſibi fiat traditio: & in terminis ita probat text.quem ad hoc nouiter conſidero,in l. cùm hęredes.ff.de acqui.poſſ.ibi,poſſeſſio autem niſi naturaliter comprehenſa ſit,ad nos non pertinet:& ſic apertè requiritur quod poſ.q̃ratur per actum verum,& naturalem.

55 Sextò etiã infero, quod ſi hęres poſtquam eſt factus dominus,& ante apprehenſam poſ.vendat,donet vel alienet aliquam rem hęreditariam,nõ poterit trãſferre poſ per viſum vel aſpectum oculorum, per rationem ſuperiorem cùm ipſe non poſſideat, nec obſtat quod hęres qui tradit ſit dominus:quia iura ſuperiora, & communis opinio formaliter requiruntur quod tradens poſſideat, nec eſt in conſideratione an ſit dominus vel non.Vnum tamen eſt quod licet nõ poſſit quis quęrere poſ per viſum vel aſpectum, niſi concurrat voluntas tradentis poſſeſſoris,tamen illud eſt verum, quando quis vult de nouo illam quęrere, ſecus verò ſi amiſit poſſeſſionem naturalem per abſentiam, & retineat ciuilem: quia ſi poſtea redeat, in conſpectu rei ſtatim recuperat poſ.naturalem quam perdiderat,iſta eſt glo.ſingu. in l.1. ff.de acquiren.poſſeſ.in glo.2.in med.verſ.item quid ſi non eſt in cõſpectu.quam ad hoc notat,& commendat ibi Pau. de Caſt.2. col.in fin.Cuma fi.col.in medio.Alex.9. col.num.35.Soci.8.col.verſ.1.dum vult. Vincen.antepe.col num.106. Ripa.pen. col.num.71 Confirmatur,quia cum iſte poſſideat ciuiliter, & poſſit per viſum alteri tradere poſſeſſionem meritò ſua voluntate poterit ſibi quęrere, & idem eſt quando redderet prope rem, quia ſi habeat ciuilem,ſtatim recuperat naturalẽ: ita gl. & communiter docto. vbi ſuprà, quia ea quę ſunt habitu,& potentia propinqua,videntur eſſe in actu, vt in l.pe. ff.de teſta.mili. unde facilitas apprehendendi poſſeſſionem naturalem hoc operatur:& iſta eſt intentio glo.& doct. vbi ſuprà.Ex quibus ſubinfero vnum nouũ, & ſingulare, quod ſi quis per longã abſentiam, & obliuionem amiſerit poſſeſſionem,vtramq;, tàm ciuilem quàm naturalem, & ſit omninò uacans,iuxta notata per Bar. & doct.in l.ſi de eo. §.ſi fortè.ff.de acquiren.poſſ. & in l.furtum. §.fundi.ff.de vſucap. & per gl.& doct.in l.ſi C.unde ui.tñ ſi talis quondam poſſeſſor reuertatur animo quęrendi poſ. acquiret eam per uiſum uel aſpectum rei, uel eo ipſo quod proximus ſit,nec requiritur actualis apprehenſio ex ſuprà dicta ratione: quia non tractatur de quęrenda poſſeſſione de nouo, ſed de recuperanda amiſſa.Nec obſtat quod non ſit poſſeſſor, & in hoc actu ficto requiratur quod q̃ratur poſſeſſio. de uoluntate poſſeſſoris, ut ſuprà dixi, & declaraui: quia

quia dedit intelligi quando agitur de quærenda poſſeſſione de nouo, ſecus verò ſi de antiqua amiſſa recuperanda: quia facilius permittitur & acquiritur ad ſuã naturam, argumento tex. in l. in reb. C. de iure doti. vbi licet in querendo dominio de nouo requiratur traditio, vt in l. tradi tionib. C. de pact. cum ſimilib. tamen in re acquirẽdo & recuperando dñio amiſſo non requiritur: facit etiam tex. notabi lis in §. fi. Inſti. de legi. agna. ſucce. vbi probatur, quod licèt pactum de futura ſucceſſione quærenda de nouo non valeat, vt in l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de verbo. obliga. & in l. fi. C. de pactis. cũ ſimi. tamen pactum de conſeruanda vel recuperanda ſucceſſione amiſſa bene valet, & tenet: facit etiam bonus text. in l. videmus. la 2. §. item ſi indebitum. & §. ſi actionem. ff. de vſuris. & in l. 2. C. de pactis inter empto. & vendi. ubi fauorabilior eſt reſtitutio, quando peto illud quod aliquando fuit meum, quàm quando peto de nouo illud quod nunquã fuit meũ, ſed intendo de nouo acquirere. Ex quibus infero vnũ ſingulare & vtile, quod ſi ille qui habet ciuilem poſſeſſionem in abſentia, poſtea conſequatur naturalem poſſeſſionem vacantem, non dicitur eã de nouo acquirere ſed potius continuare: vnde ſi caueatur lege vel ſtatuto, quod pro qualibet poſſeſſione quæſita de nouo ſoluatur certa Gabella, non tenetur ſoluere ille qui ingreſſus eſt prædictam poſſeſſionem naturalem vacantem: ita ſing. Abb. in c. cum veniſſet. de reſti. ſpo. li. 2. col. nu. 7. & ante eum ibi dominus Anto. 2. col. in princip. num. 7. & tenet & commendat Io. de Firmo, aduocatus cõ ſiſtorialis in 8. parte principali. in 2. mẽbro, in fi. q. nu. 29. Quod tamen limita, & intelligi quando talis poſſeſſio naturalis eſſe amiſſa per ſolam abſentiam, & poſt reuerſionem recuperaret: quia iſta acquiſitio nullam vel modicam videtur afferre vtilitatem: ſecus verò quando acquireretur naturalis in cuius acquiſitione eſſet vtilitas: quia forte erat apud fructuarium vel vſuarium, & talis vſusfructus vel vſus extinctus eſt, quia reputaretur noua acquiſitio & deberetur gabella: ita ſingul. Socinus in l. 3. §. Neratius. 2. col. in princ. ff. de acqui. poſſ. & ibi Iaſ. 2. col. in 3. notabili. Sed certè iſta opi. mihi non videtur vera, imò etiam in hoc caſu crederem quòd non ſit acquiſitio noua, nec debeatur gabella: argumento text. in l. 4. ff. de iure dotium. & eorum quæ ſuprà dixi. Præterea vltra prædictos doctores infero, quod etiam ſi abſẽs vtramq; poſſeſſionem amiſerit, vt in caſu. l. fi. C. vnde vi. & poſtea reuerſus ingrediatur ſuam rem vacantem & conſequatur vtramq; poſſeſſionem, non dr̃ de nouo acquirere, ſed potius continuare, & ſic non deberet gabellam, argumento eorum, quę ſuprà dixi, quod reputo nouũ & ſubtile. Confirmatur per tex. no. in l. 1. C. de imponenda lucra. deſcrip. lib. 10. ubi probatur, quod lex, ſtatutum, vel diſpoſitio, diſponens quòd de donatione vel alijs quæ tit. lucratiuo acquiruntur ſoluatur gabella, non habet locum nec debet ſolui de donatione vel his rebus quæ acquiruntur inter aſcendentes & deſcendentes: quia non uidetur propriè donatio uel lucrum: & ſimiliter ſi hæres arctetur ad ſoluendum gabellam de hæreditate, non tenetur eam ſoluere filius, quia non dicitur de nouo acquirere: & ad hoc notat & commendat illũ tex. ibi. Bar. & Pla. in princ. tenet & commendat Ange. in § ſui. Inſt. de hære. qua. & diffe. 2. col. in fi. facit tex & que ibi latè notantur, in l. in ſuis, ff. de libe. & poſthu. Vnum tamen eſt quod iſta erit ſemper noua poſſeſſio & non antiqua, cũ alia iã fuit amiſſa, vt dixi latè ſuprà.

56 Secundus actus uel modus fictus per quem acquiritur poſſeſſio eſt per traditionem inſtrumenti, in quo continetur ius uel titulus ipſius rei ut ſi quis uendat donec uel ex alia cauſa permittat alteri ſuam rem, & tradat ſcripturam vel inſtrumentum in quo continetur ius uel titulus mediante quo tradens habuit illam rem, ſtatim in emptorem, donatarium, vel recipientem tranſit poſſeſſio ip-

ipſius rei, & per conſequens dominium & uſucapiẽdi cõditio: tex. eſt ſingu. in iure. in l. 1. C. de dona. & ibi gl. or. & com. opi. docto. & illum tex. reputat ſingu Io. de Imo. in l. fi. 2. col. in fi. ff. de dona. & illum tex. reputat ſingu. Alex. in l. 3. ff. de acqui. poſſe. 3. col. nu. 9. & ratio eſt, quia per traditionem inſtrumenti, quo continetur ius uel titulus ipſius rei, fingitur tradita ipſa res: nam cum traditio inſtrumẽti reſpectu ſui nihil principaliter operetur, conueniens fuit quod operetur in re ipſa contenta in inſtrumento vt fingatur tradita, ne actus ſit inutilis: & iſtã rationem ponit Sal. in l. licèt. C. de acqui. poſſ. 2. col. uerſ. in quinto caſu. argumento tex. in l. Labeo. cum ſequenti. iuncta. gl. & commu. opin. ff. de pactis. & iſtam doctrinam & concluſionem intelligo tàm in rebus immobilibus quàm mobilibus: cum prædicta lex prima & eius rõ militet in utroq; caſu, licèt ſolus Ange. de Periglis in l. 3. ff. de acquiren. poſſ. teneat ꝙ ſolum procedat in rebus mobilib. cum loquatur in inſtrumentis emptionum ſeruorum donatis, & poſſeſſio rei mobilis vilis & adiecta ſit, quæ faciliter tranſit, & deperditur: ut in l. ſi rem mobilem. iuncta glo. ff. de acqui. poſſeſſ. quem videtur ſequi Vincen. in d. l. 3. 9. col. nu. 11. Sed teneo abſq; dubio, ꝙ habet locum in omnibus, quia illud exemplum tex & facti contingentia non arctat regulam, nec poteſt aſſignari ratio concludens differentiæ, & pro hac mea ſententia eſt hodie caſus apertus in l. 8. tit. 30. 3. par. quæ ponit exemplum expreſsè in re immobili.

Item adde quod iſta concl. & doctri-
57 na quę habet quod per traditionem inſtrumenti tranſit poſſeſſio ipſius rei, debet intelligi quando traditur inſtrumentum in quo cõtinetur ius uel titulus, mediante quo tradens habuit illam rem, nõ tamen ſufficit traditio inſtrumenti noui ter confecti de tit. cauſa, uel contractu per quem nunc res alienatur ita expreſſè tenet & declarat Pe. Cin. Alb. Bal. Sal. & commun. docto. in d. l. 1. C. de dona. Imo. in d. l. 3. ff. de acquiren. poſſeſ. 1. col. poſt medium. Aret 2. col. in med. Alex. no 3. poſt prin. Vincen. 7. colum. num. 17. Bal. in l. ab emptione. 1. lectura. 3. colum. poſt. princip. ff. de pactis pro qua ſententia facit tex. in d. l. 1. in princ. C. de dona. dum dicit ꝙ inſtrumenta emptionum ſeruorum fuerunt donata & tradita, & ſic loquitur de inſtrumentis iuris uel tituli antiqui: ſed certè ille text. parum urget, quia ibi non potuit interuenire traditio alterius inſtrumenti tituli noui, cum nullus titulus uerus uel contractus ibi geratur, ſed tantum fuit traditũ inſtrumentum emptionum ſeruorum, ex qua traditione reſultat præſumpta & tacita donatio ipſorum ſeruorum: quidquid tamen ſit, ſuperior conclu. & opinio eſt uera, & communis omnium doctorum quos ſuprà allegaui, ſcilicet, ꝙ requiratur traditio inſtrumenti iuris uel tituli antiqui mediante quo tradens habebat illam rem: hodie tamen apertè illud corrigitur per l. noſtri regni, imò quòd ſufficiat traditio inſtrumenti noui præſentis alienationis: ita probat & determinat l. 8. titu. 30. 3. part. ibi, dum dicit O faziendo otra de nueuo, y dandogela. idem probat l. 2. tit. 12. lib. 3. fo. ll. ibi, dum dicit, O le diere dende carta. quæ iura ſic intelligit & commendat doct. Pal. Ru. in repetitione ſua fol. 56. 1. col. nu 6. Ciſuentes in l. 17. ſupra his ll. Tau. 3. col. uerſ. tertius caſus. & ibi Pala. Ru 10 col. verſ. per traditionem ſcripturę conſiderauit tamen ſi. poſſit dici, ꝙ prędicta l. par. iſtud non uelit dicere. nam cùm illę leges ferè nunquam intendant corrigere ius cõmune, ſed tñ cõfirmare uel declarare, ut dicitur in princi. & prologo ipſarum, non eſt credendum quod dicta lex corrigat ius commune: unde ut illa lex non obſtet, poſset intelligi in inſtrumento iuris uel tituli antiqui tradito, ut ipſa dicit in princ. & dum dicit, O faziendo otro de nueuo, y dandogela. intelligatur quãdo antiqua ſcriptura iuris uel tituli ſit deperdita vel conſumpta, uel cancellata, & ſit de nouo refecta ex hoc

uell

vel alia iuſta cauſa, iuxta gloſſ. & ibi doćto. in Authe. de heredi. & ſal. in prin. col la. 1. & iuxta doctri. Bal. in Auth. ſi quas ruinas. C. de ſacro. eccle. 2. col. nu. 4. ubi ponit, ꝙ ex quatuor cauſis poteſt inſtrumētum renouari. Imo. in l. 2. ff. ſolut. ma. pen. col. in prin. Bart. per tex. ibi in l. chyrographis. ff. de admi. tu. Iaſ. in l. ſi. C. de iure emphy. nu. 33. & in l. 10. 11. 12. titu. 19. 3. par. & de tali ſcriptura loquitur prædicta lex. nec obſtat etiam dicta lex fori, ibi, dum dicit, O le diere dende certa: q. a poteſt intelligi de inſtrumento iuris, & tituli antiqui, quo tradens habebat rem Sed, quidquid ſit, certè hodie vr eſſe expreſſa l. 17 ſupra his ll. Tau. ibi, O le ouiere entregado ante eſcriuano la eſcriptura dello, & l. 33. ét his ll. Tau.

58 Item adde quod prædicta concluſio ſuperiùs verificata, quæ habet ꝙ per traditionem inſtrumenti transfertur poſſeſſio, debet intelligi & extendi modò res illa, quæ continetur in inſtrumento ſit præſens, modò abſens: ita expreſſe glo. ord. in d. l. 1. in verbo, & traditis. cum prædicta lex generaliter loquatur, & quaſi preſentia inſtrumenti traditi repræſentet ipſam rem contentam in eo: & ita ét tenet ibi Pe. Cinus, Ioan. Faber. in ſuo Breuiario, Albe. Ang. de Peru. & Salic. idem tenet Imol. dicens eſſe benè notandum in c. 2. de conſue pen. col. nu. 14. argumento tex. in d. l. 1. C. de dona. quæ indiſtinctè loquitur, & iſta eſt comm. opi. quidquid teneat Bal. in d. l. 1. ꝙ tamen declaro iſto modo: nam ſi tradēs inſtrumentum, poſſidebat ipſam rem ciuiliter & naturaliter, quia erat prope rem, taliter ꝙ faciliter poſſit ingredi, quo caſu retinet vtramque poſſeſſionem, vt ſupra dixi, tunc transfertur vtraque poſſeſſio: ſi verò poſſidebat tantum ciuiliter, quia res erat longè abſens, tunc per traditionem inſtrumenti transfertur ſola illa ciuilis, cùm in alium non poſſit tranſferre plus iuris quàm ipſe habuit, vt in l. nemo plus iuris. ff. de regul. iur., in l. traditio. ſuprà de acqui. rerum domi. in l. ex empto. ff. de actio. empt. in l. ſi debitor. C. de diſtra. pign. in regula. nemo poteſt, de reg. iuris. in 6. in q. & nuper. ver. nos autem de dona. inter vi. & vxo. Ex qua concluſ. ſic declarata, infertur clarè, quòd ſi tradens inſtrumentum nullo modo poſſidebat, quod tunc non transfertur poſſeſſio aliqua in accipientem. argumento text. in l. quædam. ff. de rei vend. & l. quāuis. §. ſi conductor. iuncta gl. ff. de acqui. poſ. & in expreſſo ita tenet gl. ordin. in dicta l. 1. C. de dona. in gl. fina. & ibi tenet. Cinus, Faber. & Salic. Alij verò doctores nihil tangunt.

59 Adde tamen quòd ſupradicta debēt intelligi, nedum quando quis expreſsè vendit, donat vel concedit rem, & poſtea pro eius executione tradit inſtrumētum quo habuit rem, verum etiam quādo ſimpliciter vendit, donat, vel concedit ipſum inſtrumentum, quia eo ipſo videtur illum titulum conferre in ipſa re, & poſſeſſionem eius transferre: ita probat tex. in l. 1. C. de don. tex. in l. Labeo. ff. de pactis. text. in l. cum qui chyrographum. ff. de lega. 1. text. in l. 3. ff. de libe. leg. text. in l. mortis cauſa capimus. §. Titia. ff. de dona. cauſ. mortis. tex. in l. j. C. que res pig. obli. po. text. in l. nomen. eo. tit. text. in l. creditorem. C. de remiſ. pig. text. in cap. penult. vt lite pendente. & vtrobique commun. docto. Nec obſtat quòd quando ſimpliciter traditur res non videtur donari niſi ſit modica: & tradens diues, & recipiens pauper: ut eſt gl. ſingularis & vnica iuncta ſententia & communi opinione doctorum, in l. cùm quid. ff. ſi cert. petatur. in glo penult. in fine. quam dicit vnicam Imo. in l. cotem ferro. §. qui maximos. ff. de publ. & vecti. 1 colum. & probat bene textus in c. & ſi quæſtiones de Simonia quem ibi notat & reputat ſingularem Abb. 1. col. nume. 3. & commun. alij docto. de quo vide plura bona & vtilia per Pal. Ru. in ſua repeti. 4. fol. quia reſpondeo, quòd illa glo. & commun. opinio debet intelligi quando alia coniectura poteſt capi vt non præſumatur donatio, in noſtro verò caſu quando inſtrumentum venditur,

ditur, donatur, vel traditur, nulla alia præſumptio vel coniectura poteſt capi, niſi quod ille titulus cenſeatur adhibitus in re in inſtrumēto contenta. Ex quo ſubdeducitur, & ſubinfertur quòd ſi quis venderet, donaret, vel traderet alicui arcam, vel claues, vel frenum alicuius animalis, videtur vendere, donare, vel concedere contenta in arca, vel ſub clauibus, vel animal quod regitur illo freno. Vel verius, & ſubtilius ego dicerem quòd ſi eſſet talis res vendita, donata, vel legata quę de per ſe nullam aliam utilitatem contineret, videtur uendita, donata, uel legata res ſub ea contenta, ut in chyrographo, uel clauibus: ſi uerò eſſet talis res quæ de per ſe afferat vtilitatem, ipſa ſola uidetur uendita, donata uel legata, ut in arca, ſella uel freno, niſi ex periculo aliud debeat præſumi: argumento dictæ gloſſę in l. cum quid. ff. ſi cer. peta. & ibi commu. opin. & in dicto cap. & ſi quæſtiones. de Simonia.

60 Tertius fictus actus per quem acquiritur poſſeſſio eſt per traditionem clauium: nam ſi quis uendat, donet, uel alio titulo alienet res uel merces exiſtentes in domo ſua, & tradat claues illius domus uel loci ubi res ſunt, ſtatim tranſit poſſeſſio in accipientem, & per conſequens dominium uel earum uſucapiendi conditio. text. eſt notabilis in l. clauibus. ff. de contra. emptio. quem ibi ad hoc notat Bart. Bal. Alb. Odofre. Sal. & Fulgoſius, & commu. doct. text. in l. prima, §. ſi iuſſerim. in fine, ſuprà iſto titu. ibi, & uina tradita uideri cum claues cellæ uinariæ traditę fuerint. text. in l. 1. C. de peric. & commo. rei uen. ibi. & claues emptoribus traditas, allegās text. in l. qua ratione. §. item ſi quis merces. ff. de acquir. rerum domin. ibi, ſimulatque claues horrei emptori tradiderit, &c. text. in §. item ſi quis merces. Inſti. de rerum diui. & idem diſponit lex 7 tit. 30. 3. part. & ratio huius eſt, quia cū res ipſæ ſint ſub cuſtodia clauium, traditis clauibus uidentur iuris fictione ipſę res traditę, ex facili aperiendi, & apprehendendi poteſtate: iſtam rationem ponit Albe. in d. l. clauibus. de con. emptio. & ibi Fulgoſius, iſtam rationem ponit etiā Sali. in l. licet. C. de acquiren. poſſeſſ. 2. colum. prope medium. Socinus in l. 1. ff. eod. tit. pen. colum. poſt medium. Nicol. de Neapol. in §. item ſi quis merces. in fine. Inſtitu. de rerum di. & ante omnes iſta fuit intentio Dini, in c. 1. de reg. iur. in 6 5. fol. 3. q.

61 Adde tamen quòd ad hoc ut per traditionem clauium transferatur poſſeſſio eſt neceſſe quod ipſa traditio fiat in præſentia domus uel loci ubi res ſunt: ita glo. ordi. in dicta l. clauibus, de contra. emptio. in gloſſ. 1. & ibi expreſsè tenēt Odofre. & Sali. & eſt de mente aliorum. idem etiam tenet Bart. in l. 1. ff. de acquir. poſſeſſ. 5. col. 4 q. principali. nu. 17. & 18. & ibi Imo. pen. colum. & ibi Iaſon 20. num. 91. Vincen. 36. colum. 93. Ripa. 19 15. colum. num. 37. tenet Aretinus dict. l. 1. §. ſi iuſſerim, eod. tit. in fine, tenet etiam Albe. Imo. Cuma Pau. de Caſt. in l. 3. cod tit. 1. col. & ibi Soci. 3. col in medio. idem etiam tenet glo. in l. 1. C. de donat. in gl. 3. & ibi expreſsè Pet. Cinus, & Sali. gl. in l. qua ratione. §. item ſi quis merces. ſuprà de acquir. rer. dominio, cum qua tranſeunt Docto. alij gl. in §. item ſi quis merces. Inſti. de rerum diui. in glo. fin. & ibi tenet Bartol. Faber, Ange. & Platea. Andre. de Iſernia in cap. primo, in princ. qui d ſit inueſtitura. in Vſibus feudorum. Collectarius in cap. ceterum. de donatio. Petrus de Ancharano, in regula ſine poſſeſſione. de regulis iuris in ſexto, decimoſexta colum. in medio. Barba. in cap 2. de conſue. colum. 17. num. 96 & certè iſta eſt commu. opin. Sed attende quòd contra eam expreſsè facit text. in dict. l. clauibus de con. empt. dum dicit ſi claues apud horrea traditæ ſunt. vbi probatur, quod non requiritur præſentia rei, ſed ſufficit quòd claues tradantur apud horrea, & ſic in loco proximo domus vel loci ubi res continentur: et iſta eſt uera

tio quod gloſſa ſingularis in iure, in §. item ſi quis merces.in gloſſ. finali. in fi. ne.Inſtitu.de rerum diui. tenet expreſsè quod ſic,argumento illius text.& tex.in d.l.clauibus, & iurium dicentium quòd per traditionem clauium transfertur poſ ſeſſio : & illam gl. commendat. & dicit notabilem Soci.4.vol.conſi.con.55.col. 2.nu.9.Sed attende quòd illa gl. & conclu.debet intelligi quando frenum vel capiſtrum eſt impoſitum in dicto equo vel animali : nam tunc capiendo equum per fr@num videtur apprehenſa poſſeſſio eius rei, ſequi,nam aliàs nõ po teſt commodè vel aptè apprehendi, & tunc erit poſſeſſio quæſita per actum na turalem:ſecùs,verò ſi frænum tradatur non ſuper equo,ſed in abſentia:quia tũc non cenſetur quæſita poſſeſſio, ita not. Faber in d.§ item ſi quis merces. in fi. & ibi Ange.& Plat.licet ſic non declarent.

63 Quartus actus vel modus fictus per quem acquiritur poſſeſſio eſt per retentionem vſusfructus:nam ſi quis vendat, donet,vel alienet aliquam rem quã poſſidet retentio ſibi vſufructu, ſtatim per talem clauſulam nulla traditione interueniente tranſit poſſeſſio ciuilis in eum in quem fit alienatio,& per conſequens dominium vel uſucapiendi conditio, & poſſeſſio naturalis remanet penes alienantem ratione vſusfructus retenti : iſte eſt text.ſingu.in l. quiſquis. C. de donat. quem ad hoc notat, & cõmẽdat ibi Pet. Cin.Bart.Albe.Ang.Bald.Sal. & comm. doct.& illum tex.notat ad hoc gl.ordin. in l.3.ff.de acquiren.poſ.in verb.animo. verſic.ſextus,per retentionem vſusfructus,& ibi commu.doct.glo. & commu. doct.in l.1.C.eod.tit.& illum text.reputat mirabilem Azo in ſumma. C. eod. tit.2.colu.in fi.num.8.& reputat mirabilem Pe.in l.1.eiuſdem tit.2.colum.in fine,& reputat mirabilem Cuma. in dict. l.3.ff.de acquiren.poſſ. 1. colum. in fine, ſimilis text.eſt in l. ſi quis argentum. §. ſed ſi quidem.eod.titu. de dona. qui extendit vt procedat etiam in contractu vel alienatione vniuerſali omnium rerum:& iſta duo iura non ſunt alibi, ſecundum Bald.in dicta l. quiſquis.in prin ci.pro qua concluſione, & deciſione eſt hodie l.9.titu.30 3 part.& ratio viua, & ſubtilis huius con.eſt, nam cum ſecundum iuris diſpoſitionem dominus non poſſit habere vſumfructum formalem in ſua propria re,vt in l.vti frui. in princi.ff.ſi vſusfructus.pe.& in l. cum in fundo.ff.de iure dotium , & in l. in re communi.ff.de ſeruit. vrba. præ. & vtrobique doct. neceſſario infertur pro validitate actus , quod ſi in alienatione rei dominus retinet vſumfructum, ſtatim ipſo iure tranſeat proprietas ad alium,in cuius acquiſitione fugitur traditio poſſeſſionis:cum ſine ea non quæratur,ne alias concurrant in eadem re, & vna & eadem perſona duo iura incõpatibilia:iſtam rationem in effectu,licet non ſic declaratam,poſuit Azo in ſumma.C.iſto titu.2.colum. num.8. Pet. de Bellaper.in l.1. eiuſdem tit.2. colum. in fine.iſtam etiam rationem poſuit Pe.Cinus,Faber,& Albe.in d. l.quiſquis.C. de dona.Salice.& alij doct. in l.licèt. C.de acquir.poſ. Secũda ratio ſit, quod ideo transfertur poſſeſſio,& dominium,quia retinens vſumfructum videtur ſe conſtituere poſſidere rem nomine alterius, & cenſetur hoc caſu tacitè poſita clauſula conſtituti:iſtam rationem ponit Cum. in d.l.quod meo, 2. col. in fine , & licèt iſta ratio non videatur concludere, cum vſufructuarius non poſſideat nomine alterius,ſed proprio, tamen optimè poteſt defendi, quia negari non poteſt, quòd licet vſumfructum teneat nomine proprio,tamen proprietatem retinet nomine alterius.

Tertia ratio vera,& ſubtilis poteſt eſſe,quia uſufructuarius ſemper cenſetur eſſe tanquam procurator ipſius proprietarij, & eandem rem tenere:omniaque quæ eam concernunt exercere tanquã procurator,& cuſtos: tex.eſt ſingularis,& vnicus in l.1.in fine.cum l. prima, ſequente.ff. vſusfruct. quemad. caue. quem ad hoc notat , & commendat

Bart.in l. 1. §. fin. ff. de noui ope. nun. 1. col. in fine. & ibi communiter moderni. & illum text. ad hoc dicit vnicum Bal. in rubric. extra de procura. 4. colum. ergo mediante perſona eius quæritur poſſeſſio, & omne ius rei ipſi proprietario, argumento tex. in l. 1 §. per procuratorem. ff. de acquiren. poſſ. & in l. 1. C. eod. titu. certè iſtam rationem ego inueſtigaui, & poſtea reperi, quod eam ponit Barba. in additionibus ad Bal. in cap. 1. quid ſit inueſtitura. in vſibus feudorum. Ex quibus ſubtiliter infero, quòd idem erit generaliter quando venditor vel alienator reſeruaret ſibi aliud ius quod eſt incompatibile cum dominio: vt ſi retineret rem in emphyteuſim, promittendo penſioné quolibet anno, uel retineat expreſsè ré in pignus quouſque ſoluatur precium, uel retineat de voluntate emptoris in pignus pro alio debito: nam tunc ſtatim ipſo iure tranſit dominium in eum in quẽ ſit alienatio ſine aliquo actu traditionis: ita in ſpecie ſingu. Faber. in §. interdum. Inſtitu. de rerum diui. poſt princ. pro quo eſt glo. ſingu. quam ipſe allegat in lege. 1. §. fin. in uerb. emerit. in fine. ff. de rebus eorum. quę tantum loquitur in pignore retento, & illam glo. ibi ſequitur, & approbat Albe. & Dinus, & Iacobus de Aretio quos ipſe refert, & illam glo. reputat ſingul. Iaſ. in l. traditionibus. C. de pactis. 2. colum. in fine. illam etiam glo ſequitur, & commendat Nicol. de Neapo. in dicto. §. interdum. Inſtitu. de re. di. idem expreſsè tenet Faber in ſuo Breuiario, in dict. l. quiſquis. in fine. idem tenet Cuma. dicens ſe habuiſſe de facto in l. 3. de acquiren. poſſ. in 2. col. in princ. facit etiam bonus text. in argu. in l. quædam mulier. ff. de rei vend.

64 Item etiam infero ſingu. quòd diſpoſitio text. in dicta l. quiſquis, & eius concluſio non procedit econtrà, quando uenditor uel alienator reſeruaret ſibi proprietatem rei, ut quia alienaret uel concederet uſumfructum retenta ſibi proprietate: nam tunc nõ transfertur ius uſusfructus formalis & eius poſſeſſio in accipientem niſi ſequatur traditio uel quaſi. quia hoc caſu ceſſant communes rationes ſuperiores: & in expreſſo ita probat text. expreſſus in l. 3. §. dare. ff. de uſuſtructu. ibi ad tranſlationem uſusfructus & quaſi poſſeſſionis eius requiritur inductio in fundum, vel patientia utendi, & fruendi: non ergo ſola conceſſio uſusfructus, & retentio proprietatis ſufficit: per quem in terminis ita tenet Bald. in cap. cum ueniſſet. fin. col. nume. 8. de reſtit. ſpolia. idem Bald. in cap. 1. 2. colum. prope finem, quid ſit inueſtitura, in Vſibus feudorum. idem Baldus in dict. l. quiſquis. C. de donationibus, & per illum text. ita etiam tenet Ludoui. Rom. in l. 3. ff. de acquir. poſſ. 1. colum. prope finẽ, & ibi Aretinus, ſecunda colum. in fine. Alexand 4. colum. num. 14. Viuen. 10. colum. num. 25.

65 Adde tamen pro intelligentia, & declaratione text. in dicta l. quiſquis, & ſuperioris con. quod ad hoc ut per retentionem uſusfructus transferatur dominium, & poſſeſſio proprietatis, requiritur quòd retinens uſumfructum poſſideat, & retineat rem pleno iure illo tempore, aliàs non transfertur, argumento tex. iuncta gl. in l. quamuis. §. ſi conditor. ff. de acquirenda poſſ. ita Angelus de Peruſ. in dicta l. quiſquis. C. de dona. ubi etiam dicit, quòd ille qui prætendit poſſeſſionem, & dominium proprietatis ſibi quæſitũ, debet omnino probare qualiter prædicta res pleno iure erat penes alienantem illo tempore, aliàs ſuccumberet: & idem tenet Salicetus ibidem.

Item adde ſingula. quòd prædicta iura, & communis opin. quę habet quod per retentionem uſusfructus tranſit, & acquiritur poſſeſſio, debet intelligi, & extendi ut procedat etiam ſi ille qui retinet uſumfructum ſit in abſentia rei, uel rerum: ita ſubtiliter probat textus, in dicta lege quiſquis. ubi non conſtat rem fuiſſe in præſentia, imò non præſumitur eſſe per regulam quam ponit Antonius in cap. cum

uenisset.de rest.ſpo.pe.col. n.13. & Aret. in l. 3.ff.de acquir.poſſe.2.col.nu.3. Prætereà hoc ꝓbatur,quia ſi ibi res eſſet præſens, viſu quæreretur poſſeſſio, & fruſtra interueniret alius actus fictus. Prætereà & 3. hoc deduco & probo ex litera illius text.dum dicit, nec quid amplius requiratur quo magis videatur facta traditio.idem probat text.ſubtiliter cōſideratus in l.ſi quis argentum.§. ſed ſi quidem,C.de dona.ubi ſi quis donat vniuerſaliter omnia bona ſua,& retineat vſumfructum, ſtatim tranſit poſſeſſio ciuilis in donatarium, & ſic apertè colligitur quòd ille actus interuenit in abſentia, quia non eſt præſumendum quod omnia bona ſua erant in pręſentia:& ſi ſubtiliter replices,ergo tunc benè transfertur poſſeſſio ciuilis in nouum proprietarium,quia illam ſolam retinebat dominus in abſentia,tamen non video qualiter tunc remaneat poſſeſſio naturalis penes dominum qui tunc retinet vſumfructum cum nullam habeat in abſentia, quia nouiter reſpondeo quòd illo inſtanti creatur noua poſſeſſio naturalis cauſata & inducta ex retentione & fomento ciuilis, quæ retinebatur in abſentia: & ſic idem operatur talis retentio vſuſfructus ac ſi fieret in ipſa re præſenti, quæ quidem poſſeſſio naturalis cùm ſit ſola,poterit poſtquam fuit creata retineri in abſentia,ut ſuprà ſuo loco dictum & probatum eſt:& poteſt confirmari ex ſententia Bar.quæ in propoſito bene facit.in l.quod meo.de acquiren.poſſeſſio. 2.col.nu 5.& ibi commu.opinio.

66 Quintus actus vel modus fictus per quem acquiritur poſſeſſio eſt per conductionem rei,nam ſi quis uendat, donet, vel alienet rem quam poſſidet alteri, & ab eo eam conducat precio determinato ſtatim quæritur poſſeſſio ipſi emptori, donatario, uel ei in quem ſit alienatio, & per conſequens dominium uel uſucapiendi conditio, & omnes alij effectus qui reſultant ex poſſeſſione: tex. eſt expreſſus in l.quædam mulier.ff. de rei uendi.cuius uerba ſunt,quedam mulier fundum non marito donauit per epiſtolam & eundem fundum ab eo conduxit: poſſe defendi,in rem ei competere actionem,quaſi per per ipſum acquiſierit poſſeſſionem.& illum tex.ad hoc notat, & commendat ibi. Odofr. Barto. Alberic. Bald.Ange. & communi. Docto. textus in l.qui bona fide. infrà iſto titu. textus in l. interdum. §. fin. eodem.titu.textus in l. ſi quis ante,eodem titu. textus in l. ſerui emptor. ff. de peri. & commo. rei uendi. & idem diſponit lex.nona.tit.30. part.tertia.Et ratio huius eſt,quia eo ipſo quòd uenditor uel alienator conducit ſuam rem ab emptore uel alio in quē ſit alienatio, uidetur ſe conſtituere nomine eius deinceps eam rem detinere, & poſſidere,unde meritò tranſit poſſeſſio: argumento noſtrę leg. quod meo. & iſtam rationem ponit expreſsè gloſſ. ordin.in dict.l.quædam mulier. in gloſſ. quarta,ibi Odofre.Barto. & Albe. Abb. in capitu.ſecundo,de conſuetudine.fin. colum:poſt princip.& uidetur eſſe communis ratio omnium doctorum. & iſtā rationem apertè uoluit Barto. in iſta l. quòd meo. 2. col.nu. 3. uerſ.2.pone.ubi dicit,quod idem eſt conſtituere ſe nomine alterius poſſidere, uel conducere ab eo.Et confirmatur,quia colonus uel inquilinus ſemper recognoſcit locatorem in dominum & poſſeſſorem, & ſemper ſuo nomine uidetur tenere, ut probat caſus in propoſito no.in l.malè agitur. de præſ.30.uel 40 anno.tex.in l.non ſolum.§.vulgò.in fin.de uſucap.l.certè.§. 1.§.de preca. tex. in l.ſi id quòd. §. 1.ff. de acq.poſſe.text.in l.fin.C.de acquiren. poſſe.tex.in l.peregrè. §. quibus.ff. eod. tit.Secunda rō & ſubtilis eſt, quia cū in rē propriā nō cadat conductio, & ſit ius incompatibile cum dn̄io,neceſſariò cōducendo trāſferē dn̄iū:& cū ipſū nō poſſit acquiri ſine poſſeſſiōe vel traditione, poſſeſsio ipſa fictione iuris cenſeē tradita:iſtā ratione ponit ſolus Ang.de Pe.in d.l.quædam mulier in princ.& cōfirmatur ex his quæ dixi in ſuperiori proximo 4 actu ficto,& eius rōne:q̄ con.& doct.

declaratio iſto modo, nam ſi alienans ré, & conducens habebat vtramque poſſeſſionem, vtráque transfert in eum cui fit alienatio, & penes conducentem ſola remanet detentatio, & cuſtodia, argumento text not. in l. officium, uerſ. denique. ff. de rei uend. & in d. l. malè agitur, cum ſimilibus. C. de preſcrip. 30. uel 40. anno. ſi uerò ſola poſſeſſio ciuilis uel naturalis eſt penes eum, illa ſola tranſit, & quęritur ei cui fit alienatio: & ita probat expreſsè d. l. quædam mulier in uerſi. ueluti ubi pręſupponit quòd mulier quę ibi donauit, & conduxit non erat in fundo ſed abſens, & ſic tantum poſſidebat ciuiliter, & tamen illam transfert in donatarium: & ita in expreſſo per illum text tenet, & declarat Bar. in l. quod meo. 2. col. nu. 3. ff. de acquir. poſſ. & ſequuntur com. Doct. ſi uerò nullo modo poſſideat, tunc per condictionem nullàm transfert poſſeſſionem in eum, cui fit alienatio, argu. text. in reg. nemo plus iuris. ff. de reg. iur. & in l. traditio. in prin. ff. de acquir. re domi. & in expreſſo pro hac ſententia, & conc. eſt tex. in l. quamuis. §. ſi cõductor. ff. de acqui. poſſ. ubi ſi colonus uel inquilinus meus uendit rem meam alteri, & ab eo conducit, non transfert in eum aliquam poſſeſſioné: cuius ratio nulla alia eſt, niſi quia non poſſidet. & ita per illũ text. tenet ibi glo. not. or. in fi. Ang. Paul. Imola, Roma. Aret. Cuma. & Alex. qui hoc ualdè commendant, pro qua ſententia facit text. in l. Pompo. ff. quibus mod. uſusfruct. amit. quem dicunt not. & meliorem de iure do. in d. §. ſi conductor. & in l. qui uniuerſas. §. quod per colonum. eo. tit. & ex hoc inferunt quòd ille, qui iuuat ſe ex poſſeſſione quęſita per conductionem rei, tenetur probare poſſeſſionem eſſe penes conducentem tempore contractus: idem tenet Ang. in d. l. quędam mulier. 2. col. in princ.

67 Et ex ſuperiorib. infero ſingu. quòd ſi colonus uel inquilinus poſt mortem domini, & poſſeſſoris conducit ab hęrede, uel ei ſoluit penſionem recognoſcens eum in dominum, eo ipſo uidetur hęres acquirere poſſeſſioné: quia colonus uel inquilinus uidetur uelle inſiſtere, & habere rem nomine ipſius hęredis, & tã quam eius procurator: ita probat text. ſing. iuncta ſua gl. fin. in l. qui uniuerſas. §. quod per colonum. ff. de acq. poſ. ibi tenet, & notat Bar. Alb. Paul. Imo. Roma. Cuma. & Aretin. & licèt gl. & Bartol. ibi tantùm uideantur dicere quòd ex hoc probatur poſſeſſio, & non benè aperiãt an ex tali actu cenſeatur realiter quęſita ipſa poſſeſſio, tamen omnes alij Doctores dicunt expreſsè, & tenent, quòd cenſetur acquiſita poſſeſſio: & in expreſſo ita tenet Paul. de Caſtro, in l. qui bona fide. eod. titu. Bald. in l. cùm notiſſimi. C. de præſ. 30. anno. pen. col. nu. 13. ubi dicit, quod caueãt hęredes, quia poſt mortem defuncti non uidentur poſſidere, etiam colono uel inquilino remanente in conductione, niſi conducat ab eo uel eum recognoſcat ſoluendo ſibi penſionem per dict. §. quòd per colonum. pro qua ſententia, & conc. facit text. no. in c. cum uenisset. de reſt. ſpo. ibi, perceperunt annuam penſionem, ubi probatur quod per ſolutionem pẽſionis rei donatę quam percepit donatarius de uolũtate, & conſenſu donatoris acquirit donatarius illius rei poſſeſſioné: et ad hoc not. ibi gloſſ. ord. ſecunda, et ibi ad hoc notat, et commendat illum text. Abb. tertia, columna nu. vndecimo, Anton. 3. col. nu. 13. Card. in fi. Ancha. nu. 6. Nec obſtat ſi dicas, quòd iſta concl. non uidetur uera, quia per cõductionem ita demùm acquiritur poſſeſſio locatori, quando ille qui cõducit poſſideret rem, ut ſupra probaui, et concluſi. Sed in caſu noſtro, iſte colonus uel inquilinus non poſſidet, ergo nullam poſſit transferre poſſeſſionem: quia notabiliter reſpondeo, quòd illud eſt uerum quando poſſeſsio eſt ab alio occupata: ſecus uerò quando poſſeſsio ſit uacans ut in caſu noſtro, quia res eſt hęreditaria, quia tunc colonus uel inquilinus per conductionem transferunt poſſeſsionem in hęredem quem recognoſcunt in dominum,

dominum, & ſtatim ſibi eſt quæſita poſſeſſio: & in expreſſo ita tenet, & declarat Pau. Imola, Rom. & Aret. in d. l. qui bona fide, & ita etiam expreſsè tenet, & declarat Bart. in d. l. quod meo, colum. 2. in fi. nu. 6.

68 Attende tamen ſingu. quod iſta conclu. & com. opi. debet intelligi quando colonus vel inquilinus cõduceret ab hærede actualiter inſiſtens in ipſa re, vel in conſpectu rei: ſecus tamen eſſet ſi conduceret in abſentia rei, quia tunc nulla poſſeſſio quæritur hæredi locatori: ita ſing. Io. de Imol. in d. §. quod per colonum. reputans eſſe not. in practica: & idem tenet ibi Rom. Franc. de Aret. Adde tamẽ quod ſi poſtea colonus vel inquilinus reuertitur, & ingreſſus ſit rem conductam, ſtatim erit quæſita poſſeſſio hæredi, q̃a per locationem factam ab hærede videtur commiſſum colono, vt habeat, & teneat rem nomine locantis, & ipſe colonus quando ingreditur, videtur habere, & tenere nomine eius, vnde acquiret ei poſſeſſionem tanquam procurator: ita ſingu. & ſubtiliter ſolus Aretinus in d. §. quod per colonum. 2. col. nu 6. Sed attende valde ſing. vltra omnes quod ego teneo contrariã ſententiam, imò quod etiam ſi in abſentia rei fiat conductio acquiritur ſtatim poſſeſſio hæredi, quia cõſidero quod in abſentia retinetur detentatio ciuiliter in animo quando eſt iuſtè quæſita ex licito contractu vel iudicis autoritate, & operatur omnes illos effectus quos operaretur ſi detẽtator eſſet præſens in re: ita probat text. ſingu, & vnicus in l. ſi finita. §. ſi quis metu ſuprà de dam. infect. quem ad hoc notat, & commendat Ang. & reputat ſing. Paul. & Roma. & dicit fortè non alibi Imola: probat etiam text. not. ſubtiliter adductus in l. ſi colonus, ff. de acquir. poſſe. vbi dicitur, quod ſi colonus animo non deferendæ poſſeſſionis exit de fundo, & eò redit, dominus, & locator retinet per eum poſſeſſionem ciuilem, & naturalem: & ſic ſubtiliter probatur quod colonus retinet in abſentia detentationem rei, mediante qua locator conſeruat ſuã poſſeſſionem ac ſi colonus actualiter eſſet in ipſa: & ad hoc illum tex. notat ibi ſolus Pau. in princ. probat etiam ſingu. text. & ſubtilis in l. qui vniuerſas. §. fina. ff. eod. tit. ubi dicitur, quod ſi ego poſſideo per colonum, inquilinum, commodatarium vel depoſitarium, licet aliquis eorum locet uel deponat apud alium, ſemper retineo meam poſſeſſionem ẽt ſi ille ſecundus non utatur re nomine meo: quia tantum inſpicitur animus primi coloni, inquilini, vel depoſitarij, & mediante animo eius qui adhuc videtur retinere rem in abſentia, retineo, & cõſeruo meam poſſeſſionem: & ad hoc eum ibi reputat ſingu. Pau. de Caſt. Imola, Areti. & commu. Doct. ergo cùm iſte colonus uel inquilinus retineat detentationem rei in animo in abſentia, meritò conducendo ab hęrede, videtur in animo ſuo deinceps eam habere, & retinere nomine hęredis ac ſi eſſet præſens in re, et per conſequens ſtatim ei quæritur poſſeſſio, et habet locum diſpoſitio textus iuncta glo. in dict. §. quod per colonum, et ſuperior conclu. et militat eius ratio, et hoc eſt ſubtile, et quotidianum: nec obſtat quod in iſto caſu nullus actus corporeus ipſius hęredis nec coloni tanquàm procuratoris videatur interuenire in hac poſſeſſione quęrenda: vnde non videtur poſſe acquiri, quia reſpondeo quod ille primus actus corporeus, et ſic illa naturalis apprehenſio, et detẽtatio coloni interueniens tempore quo habuit rem ſufficit, cùm videatur ſemper durare, et retineri ſaltem ciuiliter in animo: vnde iſta acquiſitio poſſeſſionis, non eſt ſine actu corporeo, et hoc poteſt fundari ex ſententia, et doctrina Bartolus, in dicta l. quod meo. ſecunda, columna numero tertio, et aliorum, vbi dicit, quod ciuiliter poſſidẽs animo in abſentia, poteſt transferre in alium illam ciuilem poſſeſſionem cõſtituendo ſe nomine eius, poſſidere ex prædicta ratione.

69 Sextus actus uel modus per quẽ quę-

ritur poſſeſſio eſt quando concedo ti-
bi, & permitto habere mediãte aliquo
titulo rem meam que eſt apud te: nam ſi
commodaui, depoſui, vel locaui tibi ré,
& tradidi, & poſtea védam tibi, vel alio
tit. habili ad tráslationé dominij cõceſſi
et habere permiſi, ſtatim tranſit poſſeſ-
ſio, & quæritur tibi qui rem detinebas,
nulla alia de nouo interueniéte traditio
ne: text. eſt in l. qua ratione. §. interdú. ff.
de acqui. re. do. text. in l. ſi ſeruus meus,
in verſ. ſi eo. tit. text. in l. 3. §. illud quoq.
ff. de acq. poſſ. text. in l. ſi rem quæ apud
te eſſet. ff. de euictio. text. in l. ſiue autem.
verſi. ſi quis rem. ff. de publi. text. in l. eius
rei. cum lege ſequen. ff. de rei uendi. ubi
reus conuentus rei uendicatione, ſi ſol-
uat æſtimationem eius ſecundum quod
actor iurauit, ſtatim conſequitur domi-
nium, & poſſ. rei exiſtentis apud eú. tex.
in l. certi condictio. §. fin. ff. ſi cer. pet. ubi
ſi pecuniam apud te depoſui, & poſtea
mutuaui, efficiſ tua, & eius eſt periculũ
etiam ſi non moueatur. text. in §. inter-
dum. Inſt. de rerum diui. & iſta cõcluſio,
& deciſio hodie confirmatur per l. 47. in
prin. tit. 28. 3. par. & ratio eſt, quia illa uo
luntas, & patientia domini poſt nouum,
& uerum titulum, re exiſtente penes ac-
quirenté hr̃ pro traditione ex iuris diſpo
ſitione et ſic detẽtatio pręcedés mutaſ,
& tráſfunditur in poſſ. iuridicam ex no-
uo tit. ſuperueniente, concurréte animo,
& uoluntate acquirentis, & iſtam ratio-
70 nem colligo ex mente iurium ſuprà di-
ctorum, & iſta eſt mens, & intentio Do
ctorum ibi. Et intantum iſta concluſio,
& doctrina eſt uera, ut procedat etiam ſi
tempore quo conceditur nouus titulus
res ſit in abſentia: ita tenet gl. ordinaria
in dict. l. qua ratione. § interdum. in glo.
fin. cum qua ibi tranſeunt com. Doct. gl.
in d. §. interdum. Inſti. de rerum diui. &
ibi expreſsè Faber. Ang. Platea. & com.
Docto: tenet etiam Bar. Albe. Ang. Paul.
& comm. moderni, in l. certi condictio.
§. fin. ff. ſi cer. peta. & iſta eſt uera, &
communis opin. licet glo. in l. ſiue autẽ,
verſic. 1. ff. de publi. uelit contrarium: &
Chriſtophorus in dict. §. interdum, & alij
qui Doct. & pro commu. opin. eſt hodiè
l. par. ſuprà allegata. facit etiam ratio,
quia ſi eſſet in præſentia, non eſſet du-
bium niſi quòd quæreretur, ut in l. 1. §.
ſi iuſſerim. ff. de acqui. poſ. cum ſimi. vt
ſuprà dictum fuit, nec huic cõi opin.
obſtat text. in l. hæc ſi res. ff. de rei uend.
ubi reus conuentus rei uédicatione qui
ſoluit litis æſtimationem, ita demum cõ
ſequitur dominium, & poſ. rei, quando
erat res preſens: quia reſpondeo quòd
preſens dicitur eſse res, quãdo eſt penes
ipſum reum conuentum, & ita ſoluit
ibi glo. ord. 1. & ſequuntur plures Doct.
& tenet expreſsè Dinus in regula, pro
poſseſsore. de reg. iur. in 6. 4. queſt. Vel ſe
cundò reſponde quod ille tex. loquitur
quando non interuenit uerus, et expreſ-
ſus titulus, ſed tacitus, et inſuper res nõ
erat penes illum de uoluntate domini:
in concluſio. uerò noſtra ſuperiori, inter
uenit uerus, & expreſsus titulus, et res
erat penes acquirétem de uoluntate do-
mini: ita Odof. Alb. et Ang. in dict. l. hęc
ſi res, et ita etiam ſoluit, et declarat Bar.
Bald. et commun. moderni, in dicta l. cer
ti condictio. §. fin. ff. ſi cert. peta. et no-
tabi. Ioan. de Imo. in leg. ſecunda. §. fi-
na. ff. de uſucapion. pro emptore. tertia
column. Adde tamen quòd iſta con-
cluſio, et opinio communis debet intel-
ligi, licèt nemo tangat. quòd re exiſten-
te in abſentia transfertur poſſeſſio ſci-
licet ciuilis tantùm, non uerò naturalis?
quia cum illa, etiam poſtquam eſt quęſi-
ta, non conſeruetur nec retineatur in ab-
ſentia ergo nullo modo acquiratur, arg.
text. et eius regulę in l. prima. §. quod
autem ait pretor. ff. de ſuperficiebus.
cum ſimilibus. Attende tamen quod
contra ſupradicta facit urgens ratio,
nam in iſto caſu quando res eſt in ab-
ſentia, nullus actus traditionis uidetur
interuenire qui ſemper requiriſ in quę-
renda poſ. ſed tantum interuenit uolun-
tas, et titu. domini, et poſſeſſoris: ſed cõ-
ſtat hoc non ſufficere etiam concurrente
uoluntate quęrẽtis, unde in noſtro caſu

non

non videtur poſſe quæri poſſeſſionem, ſed ſuſtinendo ſuperiorem conclu. & commu.doctrinam Doct. reſpondeo nota.quòd ille penes quem detentatio rei erat,retinet ciuiliter in animo in abſentia illam detentationem,& effectũ eius, vt ſuprà bene probaui in ſuperiore proximo actn ficto.vnde ex titulo, & voluntate domini concedentis rem, acquirit detentator poſſeſſioné eius ex iuris diſpoſitione,quia cùm videatur eſſe in re, & in eius detentatione ſaltem ciuiliter in animo,nunc illam rem intendit in animo habere, & poſſidere ex nouo titulo,& conceſſione domini, & illa detentatio præcedens mutatur in poſſeſſioné iuridicam : vnde meritò dixi quod illa poſſeſſio quæ in noſtro caſu queritur in abſentia, tantum erit ciuilis, ſed ſi in re vel in pręſentia rei concederetur titulus à domino , eſſet quęſita vtraque poſſeſſio,& iſta eſt noua,& vera declaratio,& intentio ſuperiorum iurium : pro qua ſententia,& declaratione conſidero expreſſum , & ſubtilem text.in d.l. certi condictio.§.fi.ff.ſi cer.peta.vbi dicit tex. quòd ſi depoſui pens te pecuniam,& poſteà permiſi tibi ea vti,ſtatim tranſit dominium , & poſſeſſio pecunię , etiam ſi non moueatur : & ſubiungit text.rationem animo enim cœpit poſſidere : ergo patet quòd pecunia erat in abſentia , quia ſi in pręſentia, animo, & corpore poſſideret , & ſimilirer eſt ibi caſus quod tantum erit translata poſſeſſio ciuilis,cum text.dicat, animo enim cœpit poſſidere,ergo ſolum ciuiliter,& illa ciuilis quęritur eo modo quo ſuprà declaraui.

71 Item adde quòd ſuperior concl.& doctrina debet intelligi quando dominus concedens titulum ſciebat rem illam eſſe penes acquirentem: ſecus autẽ ſi ignorabat: iſta eſt glo.ſingu.in l. quędam mulier.ff.de rei ven.in glo.pen. in fine , quã dicit ſingu.Roma.in d.l. certi condictio. §.fi.& ibi Iaſ.2.col.ſimi.gl. quam Doct. nõ allegãt in d.l.hæc ſi res.ff.de rei vẽ. in gl.1.vbi ponit no. rationem. ſ. ne ſit occaſio ꝙ dominus decipiatur, & eo inuito careat ſua re,& alteri applicetur:arg. tex.in l.nec quaſi.eo.tit.de rei ven.cuius verba ſunt, no in poteſtate cuiuſque ſit per rapinam ab inuito domino rem iniuſto precio comparare,quã gl. ibi ſequuntur Bar.& com.Doct.in d.l.hæc ſi res,& illam gl.ad hoc dicit ſing.Aret. in d.l. ꝙ meo.2.col.nu.7.quo caſu quando perueniat in notitiam domi. erat in poteſtate eius reſtituere ſuam rem, ita ſing. tener, & declarat Paul.de Caſtr.in l. prima, ff. pro emptore.1.col.in fi. argumento textus, in l. ei qui furti actionem.in fi. ff.de furtis.

Item adde quòd in tantum eſt uerũ, quod ſi ex titulo vel cauſa habili ad trãslationem dominij dimitto rem quæ eſt apud te,transfertur in te dominium vel vſucapiendi conditio,vt procedat etiam ſi illam rem prius non haberes ex mea voluntate , ſed haberes à quolibet alio tertio : textus eſt not. & expreſſus , in l. non ſolum. §. quod vulgo. poſt principium, infrà de vſucapione,& ibi ad hoc notat Bartolus, Pau. Cuma. & commu. Doct.& ibidem Bar.ibi no.loquitur,in l. cum ſolus.2.col.nu.4.verſ.2.caſu. eo.tit. & ibi Pau. fi.col.num.3. Imo.2.col.ante mediũ.& not.ibi Cuma.2. col.ante medium facit etiam text.in l.2.§. ſi pro emptorè tex.in ſui generalitate,in l. qui bona fide.§.fi.ff.de acquirend.poſſ. tex.in l. eius rei.ff.de rei uend.

Sed attende , quod contra ſuperiorem con. & comm. doctrinam , quæ habet quod ille penes quem res dimittitur mediante aliquo titulo, ſtatim acquirit dominium , & uſucapiendi conditionem ſine alia traditione , facit ille ſingu. & ſubtilis textus in l. ſiue apud acta. uerſiculo primo , C. de tranſactione. ubi probatur,quod ſi quis petit à poſſeſſore rem vel fundum , fiat inter eos tranſactio vt aliquo dato actor dimittat rem penes reum conuentum , & diſcedat à lite , tunc non transfertur dominium, ſi actor erat dominus , nec uſucapiendi

capiendi conditio ſi non erat dominus : ſed tantum paratur reo exceptio ſi amplius ille ſundus vel res petat ab actore vel ſucceſſoribus eius. quod probat ibi tex. dum dicit, tamen rerum vendicatione pendente: quia ſi facta transactione & litis deſiſtentia remanet actori rei vendicatio, ergo & dominium, ut in l. in rem actio. ff. de rei vend. & ad hoc illum text. notat ibi gl. ord. in uerbo pendente. Bar. 1. lectura in fine. Ang. ſecunda colum. num. 4. Bal. pen. colum. num. 9. Paul. 1. colum. num. 4. Salicet. ſexta colum. num. 15. Iaſ. tertia colum. num. 14. idem probat tex. ſingu. & ſubtilis in l. ſi pro fundo. verſic. fin. eod. tit. vbi dicit tex. quòd ſi actor ex cauſa tranſactionis dimiſit rem apud reum conuentum, & poſtea res illa euincatur ab aliquo tertio, non tenetur actor de euictione qui de iure teneretur ſi ex natura contractus & dimiſſionis rei ueniret translatio dominij & ad hoc illum text. notat & dicit perpetuò menti tenendum Barto. in tertio notabili, Bald in vltimo notabili. & ad hoc dicit eum ſingu. Angel. ibi in princ. Paul. 2. col. nume. 7. & dicit ibi unicum Alex. 2. colum. ultimo no. & dicit unicū Iaſ. pen. col. 6. nu. 6. no. & eum dicit ſing. ibi Iacobinus de Sancto Georgio ultimo no. & ad hoc illum tex. dicit unicum Bald. in c. 1. in fine de controuerſia inter Vaſallum & alium de benefi. in uſib. feudor. & dicit unicū Iaſ. in l. fin. C. de iure emphyt. num. 122. & per iſta iura tenet expreſsè glo. ordin. in l. pe. C. de uſucap. pro empto. & ibi Bart. Alber. Pet. Cin. Bald. Salic. Paul. & commu. Docto. glo. in l. ſtipulatio iſta. in princi. uerſicu. ſed quatenus. in glo. fin. in princi ff. de uerb. oblig. quam ibi notat & commendat Ange. colum. num. 4. & ibi Imola. 3. col. uerſicul. & nota diligenter. Roma. 4. col. num. 10. Iaſ. in §. ſi quis fortè. eiuſdem l. 2. col. nume. 7. dicens eſſe ſingulariter notandum pro principibus & Regibus acientibus adſ inuicem pacem, & promittentibus in capitulis non mouere cōtrouerſiam de caſtellis, locis, uel oppidis: per eos poſſeſſis, quia per hoc non uidetur translatum dominium de uno in alium, nec poſſit agi de euictione: facit etiam textus in l. ſi ſuper poſſeſſione. tex. in l. ſi quis maior. eodem titu. ibi & rerum proprietate careat. & per illum text. in dict. l. ſi pro fundo. ita tenet & declarat Bar. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquiren. poſſ. 3. colum. poſt medium. uerſic. pro declaratione huius lecturæ. & ibi Aret. 4. colum. in fi. Socin. 9. col. uerſi. 2. concluſio. Alex. 23. col. nu. 39. Iaſ. 13. col. nu. 57. Ex quibus etiam reſultat uerus intellectus & declaratio ad tex. in l. poſtquam liti. C. de pactis. ubi habetur ꝙ ſi quis renunciat liti & cauſæ, amplius ad eam redire non poteſt, vt nō tranſeat dominium reo ſed tantum quæratur ſib. exceptio ita Bar. & Doct. in dicto. §. nihil cōe. in locis, columnis & numeris allegatis. Confirmatur ſuperior còncluſio & deciſio per tex. quem reputat ibi ſingu. Bal. in l. ſi te. C. de ingenuis & manu. vbi probatur quod ille qui renunciat, non videtur fateri aduerſarium habere ius. commendat etiam per not. Alex. in dict. §. nihil cōe. 15. colu. nu. 39. Iaſ. nu. 58. quia reſpondeo notabiliter, quod ſuperior cōc. & doctrina procedit & habet locum quando res dimittitur penes aliquē ex cā & titulo habili ad trāſlationem dominij, vt venditionis, donationis, vel ſimilis, ſecùs tamen eſt quando dimittitur ex cauſa vel titulo nō habili ad dominij trāſlationem : quia tunc non transfertur: tranſactio verò per quā dimittitur res apud reum conuentū, non eſt titulus habilis ad translationem dominij: quia actor & dominus qui ex cauſa tranſactionis rem dimiſit, non intēdit a ſe abdicare dominium, ſed tantum à lite recedere: ut in l. fratris. Cod. de tranſa. & ille qui retineret rē retinet ut propriā & non vt rem actoris, & ſic non dicitur ab ex cauſam habere: vnde meritò dominium nō acquiritur, argumento text. in l. 3. §. ſubtilius. ff. de condi. ob cauſam. & in expreſſo illam ſolutionem & rationem, licet non ſic declaratam, pouit Bal-

in

in dict.l.ſi pro fundo.in fi.C.de tranſa.&
notabiliter Pau.de Caſt.ibi,fi.co.vbi di-
cit iſta eſſe ſubtilia & ſingularia : & te-
nent com.ibi Doct.& tenet Cinus, Bal.
Pau & com.Doctores in l.pe. C.de vſu-
ca.pro empt.Ex qua ſubtili, & notabili
ſolutione & ratione 1.infero, quòd ta-
lis poſſeſſor penes quã res fuit dimiſſa ex
cauſa tranſactionis, ſi cadat à poſſeſſio-
ne, non poterit agere rei vendicatione
contra tertium poſſeſſorem, nec contra
ipſum actorem & dominum ſi ſine vi-
tio res ad eum peruenit,cum non fuerit
dominium ex prædicta cauſa translatũ:
argumento text. in l. in rem actio. ff. de
rei vend. & in l. ſi quis emptionis. §.
quod ſi quis eam rem. C. de præſcr. 30.
vel.40.anno.ſimiliter ſi actor qui dimi-
ſit rem non erit dominus,non erit tranſ
latum quaſi dominium in eũ penes quẽ
res fuit dimiſſa: vnde ſi cadat à poſſeſſio-
ne,non poterit agere publiciana, quia il
le titulus qui non eſt habilis ad acquiſi-
tionem dominij nec cauſandam rei uen
dicationem,quando eſt habitus à domi
no non eſt habilis ad acquirendum qua-
ſi dominium, nec cauſandam Publicia-
nam,ſi eſt habitus à non domino:tex.eſt
qui iſtam regulam ponit in l.quæcunq;.
ff.de Publiciana,& ibi Barto. Alb. Bald.
& commu. Docto. & probat apertè tex.
in l.prima,cum ſex legibus ſequentibus.
eod.tit.tenet gloſſ. in §. ſed iſte quidem.
in verbo,ex iuſta cauſa.Inſtit.de actio.&
ibi commu.Doct. Barto.in l.cùm vir.2.
col.in fine.ff.de vſucapionibus.

Secundò infero quod ille penes quẽ
72 res dimiſſa eſt virtute tranſactionis, non
poterit vſucapere vel præſcribere con-
currente tẽpore legitimo & bona fide,
iſta eſt gloſſ. no. & ordin. in l. pe. C. de
vſucap.pro empto.in gloſſ. vna in prin-
cipio. & iſtam concluſionem tenet ibi
Azo in ſumma illius tituli,fin.colum.in
fine.nume.29. Petrus,Cinus. Bar. Alber.
Ange.Bald.Salic.Pau. & commun. Do-
ctor.iſtam etiam concluſio. tenet gloſſ.
ordin.in l.1.ff.pro empto.gloſſ.1.in prin
cipio.& ibi Bar.in prin. Albe.Ang.Imo-
la,Pau.de Caſt. & commu. Doct. cuius
ratio,eſt quia in caſibus in quibus cauſa
vel titulus habitus à domino non tranſ-
fert dominium,in eiſdem cauſa,vel titu
lus habitus à non domino nõ debet trãſ
ferre vſucapiendi conditionem:argumẽ
to tex.& eius regulæ,in l.clauibus. in fi-
ne.ff.de contra.empt.& in hac ratione ſe
fundant omnes Docto.vbi ſupra.Tertiò
infero quòd ſi res non dimittatur ex
cauſa tranſactionis,potiùs datur & tra-
ditur ab uno alteri,vt ſi actor qui moue
bat litem vel ſperabat mouere ex cauſa
tranſact.tradidit reo aliquam rem pro re
cuperanda re petita,vel econtrà reus pro
retentione rei tradidit actori aliquam
rem, ille cui fit traditio efficitur domi-
nus ſi tradens erat dominus:ſi verò non
erat dominus,poterit vſucapere vel præ
ſcribere tanquam ſi alio legimo titu.tra
deretur:ita probat text.expreſſus, & iſte
eſt eius proprius caſus in leg. pen. C. de
vſuca.pro empt. cuius uerba ſunt, ex cã
tranſactionis habentis iuſtam cauſam
poſſeſſionis vſucapere poſſunt,& ita te-
net & intelligit ibi gl. ord. & commun.
doct.in dict.l.1.ff.pro emptore.& ꝓ iſta
con.facit text. ſingul. & expreſſus in d.l.
ſi pro fundo.C. de tranſact. & ibi tenent
commun.docto.ex eo,quia hoc caſu ceſ
ſant rationes primæ impeditiuæ quas ſu
pra poſui.

Quarto infero,quod ſi ille qui dimit-
tit rem cedat poſſeſſori,penes quem res
dimittitur,oẽ ius ꝙ ſibi cõpetit in illa
re, transfert dominum ſi dimittens erat
dominus,vel uſucapiendi conditio.ſi nõ
erat dominus:ita ſing. Bar.in d.l.1.ff.pro
emptore.1. col. in medio. Albe. in fine.
Ang.in 1.& Bal.in dict.l.pe.C.de vſuca.
pro empt.nu.2.idem tenet expreſſe Bar.
in l.eius rei.ff.de.rei vendi. facit bonus
text.& quæ ibi notant Doctores.in l.em
ptor fundi. ff. pro emptore.

Quintò infero,quod ſi res non dimit
titur ex cauſa tranſactionis, ſed ex eo,
quod poſſeſſor ſoluit litis æſtimationẽ
non reſtituendo rem tranſit dominium
& vſucapiendi conditio:quia talis cau-
ſa

ſa inducit titulum ſimilem emptioni & venditioni:text. eſt expreſſus qui ſic debet intelligi,in l. eius rei.ff. de rei uend tex.in l.1.ff.pro emptore.tex. in l. tertia eodem tit.cuius uerba ſunt,litis æſtimatio ſimilis eſt emptori. text. in l. ſed & ſi res.ff.de Publiciana. Et differentia realis & propria inter litis æſtimationem & tráſactionem eſt, quia litis æſtimatio eſt quando ius partis recipientis ęſtimationem erat certum & liquidum, licet eſſet lis, ut ſi petatur executio ſententiæ uel inſtrumenti, & reo conuento non reſtituente ſoluat actor litis æſtimationem, tunc illa ſolutio & receptio pretij eſt litis æſtimatio,& aſſimilatur emptioni potius quam tranſactioni: ſi uerò lis eſſet dubia & aliquo recepto dimittatur res apud reum poſſeſſorem,non eſt litis æſtimatio,ſed tranſactio:ita in ſpecie declarat Bartol. in dict. l.1.ff. pro emptore. & ibi Pau.de Caſt.& commu.Doct.

73 Sextò infero quod ſi ab illo penes quem res dimittitur ex cauſa tranſactionis res ſit euicta à tertio,vero domino, quod actor qui rem dimiſit aliquo recepto,non tenetur de euictione:tex. eſt expreſſus & formalis,in dict.l.ſi pro fundo. in verſic. ſi tamen ipſa res. C.de tranſ. & iſta eſt eius principalis deciſio. & ad hoc notat cómun.opin.in locis ſuprà allegatis.ſecus tamen eſt,ſi res daretur uel traderetur ab uno alteri,etiam ex cauſa tráſact.quia tradés teneretur de euictione, ut eſt textus ibi.in 1. par. & ratio huius eſt,quia ita demum quis tenetur de euictione,quando conceſſit titulum habilé ad tranſlationem dominij,aliàs verò nó. Attende tamen valdè ſingu.quia licet in omnibus ſuperioribus ita ſe habeat cómmun.opi.tamen probabiliter dici poſſet. quod ille qui rem dimittit ex cauſa tráſactionis,transferat dominium uel uſucapiéd i conditionem in eum penes qué fuit dimiſſa: quia uidetur titulus habilis ad hoc, nec eſt quod repugnet: & ita poteſt intelligi text. qui generaliter loquitur,in dict. l. pen. C. de vſucap.pro emto. & in l. prima. ff. pro empt. Et confir-matur ratione, quia intentio diſcedétis a lite eſt, ut omne ius ſuum transferat in poſſeſſorem,ut perdetuò eam poſſit habere pro ſua: & ſic militat text.& diſpoſitio eius in d. l.qua ratione §. interdú.ſuprà de acquiren.rer.dom. cum ſimilibus ſuprà allegatis.& tenédo iſtam partem, non obſtaret tex.in dict.l.ſiue apud acta. Cod.de tranſact. quia reſponderi poſſet quod ibi reus non ſeruauit promiſſa, unde actor potuit reuerti ad actionem & litem primam: argumento tex. & quæ ibi traduntur,in l.cum proponas.la ſecunda. C.de pactis. nec obſtaret etiam text. in l. pro fundo.in fi.C.de tranſact. quia ibi tantum dicitur quòd actor non teneatur de euictione,re euicta, & non eſt inconueniens quod licet contractus ſit habilis ad tranſlationem dominij,ex eo non debeatur,euictio quádo ex intentione partium fuit tradere uel recipere tantùm ius quod haberet, argumento text.in l. Ariſto.ff.de don.& ibi Barto.& Pau.& communi.doct.& notatur in l.1.C. de iure do tiú.& p prædicta iſtam ſententiam contra communem opi. reperio quod tenet Raphael Cuma.qui ſingu.& ſubtiliter loquitur,in l.1.ff.pro emptore.ſed licet eius opi. ſuſtentabilis ſit,non eſt recedendú a ſuperiori commu.opinio.

74 Septimus actus dictus per quem tranſit & acquiritur poſſeſſio,eſt,per appoſitionem cuſtodis:nam ſi quis uendat,donet, uel alio titu. alienet aliquàm rem, & emptor uel ille cui fit alienatio,de uoluntate alienantis apponat cuſtodé in illa re.ſtatim tranſit & acquiritur ei poſſeſſio: tex.eſt no.in l.quarundam rerum, ff. de acquir. poſſeſſio. cuius uerba ſunt, ueluti ſi aceruum lignorum emero, & venditor tollere me iuſſerit, ſimulatque cuſtodiam appoſuiſſem,traditus mihi videtur.& ad hoc notat & cómendat Al. Pau.& com.doct.ibi gl.& com.doct.in l. 3.eo tit.cuius ratio eſt quia factum cuſtodis reputatur factum & apprehenſio mittentis,arg.text.in l.qui autem,§. ſi. ff. de conſt.pecu.& iſtam rationem ponit ſolus Iaſ. in addit.ad Chriſtoph.in §.interdum.

dum. 2. col. Inſtit. de rerum di. Adde tamen quòd talis cuſtos debet poni re exiſtente in præſentia contrahentium: ita probat ibi text. dum dicit, & cum venditor me tollere iuſſerit, ſimulatq; cuſtodiam poſuiſſem &cæt. vbi dat intelligere quod contrahentes erant in preſentia rei & ſimiliter cuſtos poſitus fuit in præſentia rei & contrahentium. Rurſus probat ille text. hoc modo: nã ſtatim quod venditor dixit emptori ut tolleret rem, appoſuit cuſtodem, vt ſonant prædicta verba, ergo res erat in præſentia: quia ſi eſſet in abſentia non poſſet emptor ſtatim ponere cuſtodem. & in expreſſo qđ in illo caſu requiratur præſentia rei & contrahentium tempore quo ponitur cuſtos, tenet ibi glo. pe Alb. Ange. Cuma. & Alexan. tenet Azo. in ſumma. C, de de acquir. poſſ. 2. col. num. 7. Pe. in l. 1. eo. titu. 2. colum. prope finem. Sed attende quòd iſte intellectus non poteſt eſſe verus, quia de nihilo ſeruiret cuſtos, cum ſola præſentia rei ſufficeret abſque cuſtodis appoſitione, ut in l. quòd meo, §. ſi venditorem. ff. de acqui. poſſ. & in l. 1. §. ſi iuſſerim. cod. titu. cum ſim. & dictum eſt ſuprà in 1. actu ficto: vnde ſecundus intellectus ad illam legem eſt, quòd ibi res empta erat incluſa in aliqua domo, & non videbatur: unde tunc per appoſitionem cuſtodis ante oſtium tranſit poſſeſſio propter facilem poteſtatem apprehendendi: ita tenet ibi ſolus Ioan. de Imo. in fine. idem Imo. in l. 3. eod. titu. 1. col. poſt prin. ſed intellectus iſte apertè eſt diuinatorius. ideo nullo modo tenendus.

75 Tertius intellectus uериſſimus & no. quem teneo ad illam legem quod ibi nõ requiritur præſentia rei: unde ſi quis uendat uel alienet alteri ſuam rem, quæ nõ ſit preſens ſed abſens, & de voluntate alienantis emptor uel ille cui ſit alienatio mittat & apponat cuſtodem in ea, ſtatim quòd cuſtos peruenit ad rẽ, & incipit cuſtodire, erit ei queſita poſſeſſio, nec ille text. requirit aliquo modo præſentiam: imò in dubio nunquam preſumitur, ut eleganter tenet & determinat Anto. in cap. cùm veniſſet. de reſtit. ſpol. pen. colum. numero 13. & Franc. de Are. in l. tertia, eodem titu. ſecunda colum. nu. quinto, nec obſtant verba illius textus, quæ ſuprà ponderaui, quia ex eis neceſſario nõ ſequitur ꝙ res erat preſens: & dato ꝙ eſſet preſens virtus acquiſitionis poſſeſſionis non cauſatur ex viſu ſed ex appoſitione cuſtodis: & iſta eſt intentio illius textus, & ita videntur velle Pau. & Cuma. ibi. & in expreſſo ita tenet & declarat illum text. ſing. Socinus, in dict. l. 3. eodem titu. 2. colum. in fine. & Alexan. 2. colum. num. 7. Vincent 6. colum. in princip. num. 15. & iſta eſt intentia glo. in dicta l. 3. dum inter actus fictos ponit iſtum tanquàm diuerſum à vero: pro qua facit tex. in l. ſi ego, §. dotis. verſic. quid. n. intereſt. ff. de iure dot. vbi dicitur, quod dominium & poſſeſſio queritur, & traditio cẽſet de re facta qñ de voluntate alicuius res ponitur in domum eius, & ſic ſub eius cuſtodia: idem probat textus in l. 1. §. fin. ff. nautæ, caupo ſtabu. ergo idem ſit per expreſſam appoſitionẽ cuſtodis. Nec obſtat ſi ſubtiliter dicas, ꝙ iſte actus fictus, & ſic appoſitio cuſtodis, nihil vr̃ operari, nec à iure fuit neceſſaria eius inductio: nam talis cuſtos cenſetur eſſe procurator mittentis, cùm vtatur opera & miniſterio cuſtodis cui mandat: vnde per eum queratur poſſeſſio tanq per procuratorẽ: quia ad hoc notabiliter rñdeo, ꝙ eſt maxima differentia & utilitas. Prima, quia nõ eſt neceſſe qđ alter cõſtet de mãdato, ſed tm̃ ꝙ miſſus ſit cuſtos. Scđa & principalior, quia qñ quis vult q̃rere poſſeſſionẽ per procuratorẽ neceſſarius eſt animus & voluntas ipſius procuratoris. & ſic ꝙ intendat acquirere, vt in l. 1. § hæc q̃ de ſeruis. & in §. p procuratorẽ. ff. de acq pos. ſed qñ qs vult q̃rere mediãte cuſtode, nõ requirit ꝙ intẽdat q̃rere mittenti vel apponenti, ſed tm̃ cuſtodire, licet ignoret ad quẽ effectum: ita in ſpecie Soc. in 3. eod. tit. 3. col. in princ. & Vinc. ibi. 6. colum. in prin. num. 15. quod eſt ſubtile & ſingulare, nec ita alibi iſte caſus eſt declaratus

in arte poterit prohibere alium vti ſuo ſigno, quia intereſt eius propter ſui operis bonitatem, ne alius imperitus in arte vtatur tali ſigno, ne inducatur operis cōfuſio, argumento text. in c. nonnullis de Iudæis. & tenet expreſsè Bar. in tractat. de inſignibus & armis. ſecunda colum. num. 9.

78 Nonus actus fictus per quem acquiritur poſseſsio eſt per clauſulam conſtituti: nam ſi quis præcedente titulo habili ad tranſlationem dominij, puta ſi uendat, donet, uel alio ſimili titulo alienet ſuam rem, & conſtituat ſe eam poſſidere nomine eius cui fit alienatio, ſtatim tranſit & quęritur poſseſsio, et per conſequens dominium uel vſucapiendi cōditio, nullo actu traditionis interueniente. tex. eſt ſubtilis et not. in l. quod meo ff. de acquirenda poſseſsione, cuius uerba ſunt, quod meo nomine, poſsideo. poſsū et alieno nomine poſsidere. etc. facit textus in lege qui bona fide, eodē titulo, textus in lege interdum. §. finali eodem titulo textus in lege ſi quis ante. eodem titulo textus in lege quædā mulier. ff. de rei uendit. textus in capitulo cum ueniſset. de reſtit. ſpo. ibi, cum ſicut cautū eſt, is poſſideat cuius nomine poſſidetur. tex. in c. diligēti. de præſ. ibi, & is etiā poſſidere dicatur cuius nomine poſſidetur. & idem diſponit. l. 9. in fine. titu. 30. 3. parte, & ratio uera & mentalis eſt, quia ille qui ſe conſtituit nomine alterius poſſidere, incontinenti, id eſt, in ipſo actu conſtitutionis, uidetur inſiſtere rei, & eā habere & tenere nomine eius, & tāquam eius procurator: vnde ſtatim ſibi quæritur poſseſsio & conſtituens remanet in ſimplici & nuda detentatione: ſicut ergo procurator de nouo apprehēdens poſseſsionem illam incontinenti quærit domino, vt in l. 1. §. per procuratorem. ff. de acquiren. poſseſ. in l. 1. C. eo. tit. in l. per procuratorem. eo. tit. tex. in l. 1. C. per quas perſonas. tex. in §. ex his itaque apparet. Iuſtit. per quas perſo. nobis acquiri. tex. in c. accedens, de præbē. cum ſimilibus. ita eodem modo conſtituēs acquirit ei cuius nominē ſe conſtituit poſſidere. iſtam rationem aperte probat tex. in d. l. quod meo. 1. ibi, dū dicit, ſed deſino poſsidere et aliū poſseſsorē miniſterio meo facio: nā procurator in quærēda poſſeſsione tantum operā, miniſterium, ſeu inſtrumentum corporis ponit, quo mediante ipſa poſseſſio quæritur domino: ſecundo probat ibi dum dicit, procurator alienæ poſseſsionis præſtat miniſteriū: & ſic ille uerſiculus uidet. adductus per I. Conſultū in ſimilitudinem & rationē deciſionis text. denotando quòd conſtituens cenſeatur eſse tanquā procurator: & iſtam rationem voluit Bar. licet ſic nō declaret, in dicta l. quòd meo. 1. col. poſt princip. verſicul. ad hoc reſpondet quòd procurator. &c. Angel. Imol. & Roman. in princ. & magis in expreſso Franciſ. de Aret. in princip. in 1. notabili. Cuman. fi. col. in medio. Paul. de Caſt. in l. Iulianus. §. ex uendito. fin. col. num. 7. ff. de actio. emptio. pro cuius perfecta declaratione dico, ſi conſtituens poſſidebat ciuiliter & naturaliter, transfert in rem cuius nomine ſe conſtituit poſſidere utrāq; poſſeſsionem tam ciuilem quam naturalē per rationem ſuperiorem: ita Bar. in d. l. quòd meo. v. colum. num. 3. & eſt commun. opinio. pro qua facit tex. ibi ſic inductus: nam poſseſsio ſimpliciter prolata intelligitur de ciuili & naturali, niſi ſecundum ſubiectam materiam aliud debeat dici. ita probat tex. in l. 1. eod. tit. & eſt doctrina Bal. in l. 1. in prin. C. cōmun. de vſucap. tenet not. Lud. Rom. in l. 3. §. ex pluribus. 2. col. in princ. ff. de acq. poſs. melius quàm alibi Aret. in rub. eod. titu. 2. colum. num. 4. ſed tex. ille ſimpliciter & diſtinctè dicit quod tranſit poſseſsio, ergo intelligatur vtraque: eſt glo. iuncto tex. in l. 1. C. eod. titu. in gloſ. 3. tenet Cuman. in l. naturaliter. §. nihil annui. re. 6. colum. in fi. & ante omnes Bar. 3. col. nu. 12. pro qua ſentētia allegat ibi Bar. text. in l. 2. §. quod vulgo. ff. pro hærede, tex. in l. 1. §. deijcitur. ff. de ui, & ui armata.

79 Similiter procedit & habet locū quādo conſtituens tantum naturaliter poſſidebat,

ſtus hæredis, & tanquam eius procurator, vt latiùs, & notabilius concluſi ſupra in quinto actu ficto, & ibi omninò vide: & ſic eo ipſo quod colonus vel inquilinus retinet in abſentia illam detentationem nomine hæredis, ſibi quærit poſſeſſionem, ergo eadem, & fortiori ratione ſi poſſeſſor retineat ciuilem poſſeſſionem in animo nomine alterius, ſibi quæret poſſeſſionem. Quartò facit notabilis text. in leg. certi condictio. §. fin. ff. ſi cer. pet. vbi probatur quod regula, & iura quæ habent quòd ſi ex titulo, vel habili cauſa dimittit quis rem ſuam apud alium, transfert in eum dominium, & poſſeſſionem: procedūt etiam ſi res erat in abſentia contrahentium, quod probat ibi text. dum dicit, animo enim cœpit poſſidere: quod nulla alia ratione proueniat, niſi quia detentationem quam animo retinebat intendit nunc habere in animo ſuo pro vera, & iuridica poſſ. & ſic ex ſuperueniente cauſa, & titulo illa detentatio transfunditur, & mutatur in veram, & iuridicam poſſeſſionem, ergo eodem modo ciuiliter poſſidens poſſet in animo ſuo illam ciuilem poſſeſſionem quam habet retinere nomine alterius, vt mediante animo conſtituentis illi quæratur. Confirmatur noua, & ſubtili conſideratione, ille qui tantum ciuiliter poſſidet animo in abſentia, poteſt conueniri rei vendicatione: text. eſt in l. cuiuſcunque. §. ſi fundus. ff. de vſufruct. & ibi notat Alb. Bald. & Ange. text. in l. 3. §. fi. ff. ad exhiben. tex. in l. Celſus. §. fi. eod. tit. text. iuncta glo. in l. permiſceri. §. ſpecies. ff. de acquiren. poſ. text. iuncta gloſſ. in l. 2. C. vbi in rem actio. bonus text. in l. officium. ff. de rei vend. tenet gloſſ. Barto. & commun. opin. in l. Pompon. §. ſi is qui precario. ff. de acquiren. poſſeſ. gloſſ. & commu. opi. in dicta l. 2. C. vbi in rem actio gl. & commu. opin. in l. ſerui nomine. ff. de vſucap. glo. & commun. opin. in tit. ff. de rei vend. quo caſu condemnatione facta contra ciuiliter poſſidentem, fiet reſtitutio, & executio dupliciter. Primo modo inducendo actorem realiter in fundum, vt tantùm ciuiliter poſſideat: ita ſing. Butr. Bald. & communiter doct. in d. l. 2. C. vbi in rem actio. Baldus, in Authen. & qui iurat, 7. colum. nume. 33. C. de bo. auto. iu. poſ. Ange. in dict. l. cuiuſcunque. §. ſi fundus. ff. de vſufruct. moderni in §. omnium. Inſt. de actio.

Secundo modo fiet execu. & reſtitutio per iudicis præceptum, vt deſinat animo poſſidere ſibi, & conſtituat ſe nomine actoris poſſidere: ita ſingul. Ange. Imo. & doct. in l. ſerui nomine. ff. de vſucap. Alexan. & moderni. in d. l. Pomponius. §. ſi is qui precario. Pau. de Caſt. & alij doct. in l. permiſceri. §. ſpecies, eo. tit. ergo eodem modo talis ciuiliter poſſidens ſua voluntate, & contractu, poterit ſe conſtituere nomine alterius poſſidere, & in eum transferre dictam ſolā ciuilem poſseſsionem quam habet.

80 Et ſi dicas quòd nulla poſseſsio quæritur ſine actu corporeo, vel ex parte acquirentis, uel ex parte procuratoris, vel alterius qui intendit quærere domino, vel ſine actu ficto repræſentatiuo, & ſubrogatio loco naturalis, modò tractetur de acquirenda vtraque poſseſsione iuncta, modò tractetur de acquirenda ſola ciuili, uel ſola naturali. tex. eſt in l. 3. ff. de acquiren. poſſeſ. text. in l. quemadmodum. eod. titu. cum ſimilibus, ſed hic nullus actus interuenit uerus, imò nec fictus ex parte acquirentis, nec ex parte conſtituentis: ergo non poſsit in abſentia transferri prædicta poſseſsio ciuilis per clauſulam conſtituti: quia reſpondeo notabiliter quòd bene interuenit actus, nam a principio quando conſtituens quæſiuit poſseſsionem, interuenit actus acquiſitiuus poſseſsionis, mediante quo fuit quæſita poſseſsio, & in eſſe producta: quam poſseſsionem ſic quæſitam conſtituens intendit habere, & tenere nomine alterius: & ſicut ſi à princip. conſtituens actum illum gereret, & poſseſsionem quæreret nomine alterius, ſibi quæreret poſseſsionem], & ille actus ſibi pro-

deſſet: ita nunc poſtquã poſſeſſio eſt quęſita ſi vult eam habere & tenere nomine alterius ſibi quæritur: & ſic talis poſſeſſio non dicitur quæri ſine actu, quia ſuſtẽtatur ex actu primo, & in effectu ita voluit & reſpondet Bar. in l. quòd meo. 2. col. num. 3. Alex. 5. col. in princi. & iſta eſt realis & propria intentio Innocentij in c. cum ueniſſet. poſt principium. de reſtit. ſpol. & Antonius ibi pen. col. in medio. melius & notabilius idem Anton. in capit. 2. de conſuetudine 3. colum. nume. 28.

81 Similiter procedit & habet locum textus in l. quod meo. & eius concluſio, quando quis haberet poſſeſſionem quęſitam ex quolibet actu ficto, ut per conſtitutum, uel contractum conductionis, uel receptionem inſtrumenti, uel quemlibet actum fictum: nam tunc talis poſſeſſor poterit etiam in abſentia poſſeſſionem quam habet transferre in alium per clauſulam conſtituti: imò quod magis eſt, ſi ex forma legis uel ſtatuti haberet ipſo iure quæſitam ciuiliſſimam poſſeſſionem, poſſet in abſentia mediante licito & habili contractu prędictam poſſeſſionem transferre per clauſulam conſtituti. quòd apertè fundatur ex ſuperioribus. quod reputo nouum & ſubtile in materia. & ex hoc reprobo ſententiam Bald. in rubri. extrà de cau. poſſeſſ. & pro. penult. colum. poſt medium. uerſ. ſed pone. ubi ipſe ſolus, nec alibi aliud reperio, tantum expreſsè tenet contrarium, imò quòd tali caſu non poſſit transferri poſſeſsio: quod conſtitutum: quia cum ipſe poſsideat fictè non poterit in alium per actum fictum transferre poſseſsionem, ne detur concurſus duarum fictionum: & iſtud uidetur tenere Aret. in leg. quãnis. §. ſi conductor ff. de acquirend. poſſ. fin. colum. nu. 5 ubi dicit quòd iura quæ dicunt quòd per conſtitutum transfertur poſſeſſio, uidétur loqui & intelligere quando conſtituens habeat ueram poſſeſsionem quæſitam ex actu uero. unde non debet trahi ad acquiſitam ex actu ficto, argumento l. 3. §. hæc uerba ff. de nego. geſt. quia apertè ex ſuperioribus probatur contrarium. nec obſtat ratio Bal. quia illa militaret quando in uno & eodem actu cõcurreret, & reſpectu euiſdem perſonæ: ſed in noſtro caſu nec cõcurrunt in eodem actu nec in eadem perſona, ſed in diuerſis, quia à princip. quãdo poſſeſsio fuit quæſita per actum fictũ uel mediante lege uel ſtatuto, illa fictio uel ſpecialitas interuenit reſpectu primæ perſonæ acquirentis, & iam habuit ſuum effectum, & ſibi fuit quæſita uera & iuridica poſseſsio, poſtea uero quando talis poſſeſsor iterum ſe conſtituit nomine alterius, illa 2. fictio interuenit in 2. actu diſtincto à primo, & reſpectu diuerſæ perſonę in cuius fauorem nunc ſit conſtitutum, unde permittuntur argumento doctrinæ Barto. & ibi Doct. in l. ſi is qui pro emptore. de vſucap. penul. col. ſi. q. & Bar. & Doct. in l. ſingularia. ff. ſi cert. pet. pro qua mea ſubtili conſideratione bene facit gl. ſing. in l. ab emptione. ff. de pactis. in gloſ. final. & ibi Bartol. Paul. & cõmun. Doct. ubi dicitur, quòd ſi uenditor conſtituit ſe nomine emptoris poſſidere, non poterit emptor diſcedere à contractu ſolo conſenſu, niſi interueniat actus traditionis retrò ſimilis, & ſic emptor ſe conſtituat nomine uenditoris poſſidere: & idem tenet Bal. in l. 1. C. quando liceat ab empt. diſce. 2. col. poſt princ. & ibi comm. doct. ergo ibi patet quòd poſseſsionem quam emptor quæſiuit ex clauſula 1. cõſtituti, & ſic ex actu ficto poteſt retransferre poſtea per aliud eius conſtitutum. Pro hac etiam concluſ. facit ratio concludens quia ita uera & realis poſſeſsio acquritur ex actu ficto ſicut ex uero. ſimiliter procedit & habet locum cõcluſio & materia noſtra etiam ſi conſtituẽs haberet poſseſſionẽ per alium, ut per colonum, inquilinum, uel ſimiles: quia per clauſulam conſtituti poſſum illam poſseſsionem in alium transferre: gloſſa eſt. ſingul. & vnica in iure, in leg. prima, §. non alij autem. in verbo, retineo prope finẽ. ff. de ui. & vi ar. de qua gloſſ. & articulo vide ſupra. ſi-

militer

militer procedit & habet locum concln.
& materia noſtra etiam ſi cōſtituens nō
poſſideat ciuiliter nec naturaliter, ſed tā
tum habeat commoditaté poſſeſſionis,
vt quia debitor obligauit creditori om-
nia bona ſua uel aliquam rem, & tradi-
dit creditori, uel ſuo nomine ſe cōſtituit
poſſidere, quo caſu de iure tranſtulit u-
tramque poſſeſſionem in creditorem: te
xt. eſt in l. 1. §. per ſeruum corporaliter.
ff. de acquir. poſſ. tex. in l. qui pignoris eo.
titu. text. in l. pignori. ff. de uſucap. text in
l. ſciendum. §. creditor. qui ſatiſd. cogan.
tex. in l. ſerui nomine. ff. de uſucap. tex. in
l. per ſeruum pignori. ff. de acquiren. rer.
dom. tex. in l. ſi rem alienam. la 1. §. 1. ver
ſi. propric. ff. de pigno. actio. tex. in l. cum
& ſortis, §. ſi. eodem tit. text. in l. ſi pignus
mihi traditum, eodem ti. tex. in l. debitor
a creditore. eod. titul. notatur per gloſ. &
ſcribentes, in l. cum notiſſimi. §. C. 2. de
præſcr. 30. vel 40. anno. in debitorem ue-
rò eſt commodum poſſeſſionis, ut eſt te
xt. expreſſus, in d. l. ſerui nomine. de uſu-
cap & probant prædicta iura, ſi talis debi-
tor uendat uel alio titulo alienet aliquā
de prædictis rebus obligatis, & cōſtituat
ſe nomine emptoris eam poſsidere, tra-
fert in eum dominium uel vſucapiendi
conditionem, & omne ius quod erat pe-
nes debitorem, & ſic omne commodum
poſseſsionis: ita Bar. ſingul. in l. Celſus 3.
colum. num. 15. ff. de uſucap. poſt Iacob.
But. quem ipſe allegat. & ibi Cum. pen.
colum. poſt princip. idem tenet ibi Fran.
Bal. in repetitione illius l. 28. col. nume.
96. idem tenet Cuman. in l. qui pignoris.
ff. de acquiren. poſſ. & illud tenet & repu
tat notabile Pau. de Caſtr. in l. quamuis.
§. ſi conductor. in ſi. eo. titu. & ibi ſubtili
ter Aret. in ſi. col. nume. 4 tenet etiam &
reputat notabile Bal. in l. nullo. ſi. q. C. de
rei uend. idem tenet & ualde commen-
dat Angel. de Aretio. in §. actionum. 5.
colum. in medio. uerſicul. quæro iam eſt
menſis. Inſt. de actio. & tenet etiam Ant.
de But. in capi. cum ueniſſet. penult. col.
in ſi. uer, item ſi poſſideat. de reſtit. ſpol.

82 Aduertendum tamen eſt, quòd con.
noſtra & materia quæ habet quòd per
clauſulam conſtituti transfertur & acq-
ritur poſſeſsio, debet neceſſario intelli-
gi, quando ille in cuius fauorem fit con-
ſtitutum erat præſens & conſentiens tē-
pore conſtituti: ſecus uero ſi ſit abſens,
quia tunc nulla ſibi quęritur poſſeſſio ni
ſi abſens ratum habeat conſtitutum fa-
ctum nomine eius: cuius ratio eſt, quia
cum conſtituens non habeat mandatū
virtute cuius ſtatim quęrat ſibi tanquā
procurator, ſed tāquam negotiorum ge-
ſtor, faciat, & conſtituat ſe, meritò requi
ritur quod ille in cuius fauorē actus ge-
ritur, conſentiat uel ratum habeat, argu
mento tex. in l. ſi ego. ff. de neg. geſt. text.
in l. 1 § ſi ratum. ff. quod iuſſu tex. in l li-
cet. ff. de iud tex. in l. hoc iure. §. 1. ff. de re
gul. iur. tex. in l. ſi. C. ad Macedo. text. in l.
in regula ratihabitionem. de regu. iur. in
6. & in expreſſo pro hac neceſsaria con-
cluſione & ſententia facit tex. expreſſus
in l. communis ſeruus. §. ſi. ff. de acquirē.
poſſ. ubi dicit tex. quòd ſi quis cum man
dato & ſic tanquam uerus procurator e-
mat rem nomine domini & apprehen-
dat poſseſſionem ſtatim quærit domi-
nium & poſseſsionē domini: ſi uerò e-
mat ſine mandato, non quæritur ſibi do
minium nec poſseſsio niſi ratum habue-
rit: & iſto fundamento & conſideratio-
ne iſtam con. & declarationem tenet ſo-
lus Alex. de Imo. qui ſæpè laudat in pra
ctica in d l. quòd meo. de acquiren. poſs.
1. col. in ſi. idem tenet Alex. in cō. ſuis 6.
uo. con. 153. 1. colum. num. 3. idem tenet
& ſumme commendat Philip. Dec. in c.
226. 2 col. num. 5. 2. uol. con. idem Philip
pus. Dec, in reg. contractus. ff. de reg. iur.
7. colum. uerſ quinto limitatur. ſed ante
eos idem tenet Raph. Cum. in d. l. quòd
meo. 2. col. in medio, per tex. in d. l com-
munis ſeruus. §. ſi. licet litera ſit corrupta
& apertè eſt de mente Arēt. in prin. 1. co
lum. nu. 1. & ſimiliter eſt de mente gl. in
d. l. quod meo, gloſs. 1. in neſſic. Item ſi ſcié
tia & uoluntas, &c. ubi dicit, quòd exigi

tur ſcientia & uoluntas eius cui quæritur, ut in caſu noſtro quæratur poſſe, & ante eos etiam idem reperio quod tenet Bal in l. cum nemo. 1 lectura. nume. 2. C. de acquiren poſſ. qui tãtum allegat regu. tex. in d. l. ſi ego. iſtam etiam con. & declarationem tenet Anto. de But. in ca. cum ueniſſer. de reſt. ſpo. fin. col. in fi. Abbas Panor. ibi 2. col. nu 6. iſtam etiam cõmu. declarationem tenent domini de Rota, in ſua deciſione 150 incipienti. Licet amicus. & ante omnes iſtud fuit dictum originale Iacob. Butr. in l. quędam mulier. ff. de rei uend. quem refert Alex. in d. conſ. pro qua ſententia ultra prædictos doctores facit tex. expreſſus & not. in l. ea quæ ciuiliter. ff. de acquir. rer. do. cuius uerba ſunt, quod naturaliter requiritur ſicuti eſt poſſeſſio per quemlibet volentibus nobis poſſidere acquirimus. pro qua ſententia & declaratione vltra doctores conſidero text. expreſſum in l. certè. §. ſi procurator. ff. de precario. vbi dicit quòd ſi quis accipit rem precario nomine alterius, acquirit ei poſſeſſioné ſi habebat mandatum: ſi uero non habebat, acquirit ei ſi ille alter ratum habeat precarium. conſidero etiam tex. expreſſum in l. precaria poſſeſſio. eo. tit. de precario. ubi dicit tex. quòd ita demum per precarium trãſit & acquiritur poſſeſſio quando fit inter præſentes uel inter abſentes, ſi interueniat conſenſus & uoluntas contrahentium, mediãte epiſtola vel nuntio. pro qua etiam ſentẽtia & declaratione facit ratio incõuincibilis, in quęrenda poſſeſſione etiam per actum verũ & naturalem ſemper requiritur animus & voluntas explicita vel ſaltem implicita acquirentis. tex. eſt in l. 3. ff. de acqu. poſſ. tex. in l. quemadmodum. eodem titu. tex. in l. 1. §. adipiſcimur. et in §. per ꝓcuratorem. et in §. ſi iuſſerim. eo. tit. tex. in l. licet. in princi. C. eo tit. ergo ſimiliter requiratur in poſſeſſione quærenda per actum fictum, argumẽto tex. in l. qui ad certum. ff. locati. tex. in l. qui decem. §. ſi. de ſolut. text. in l. ſi ſponſalibus. §. 1. ff. de iure dot. tex. in l. adoptio. la 1. ff. de adoptio. text. in l. lex Cornelia. in fine. ff. de vulga. et pup. bonus et realis text. in propoſito in l. 3 § ex cõtrario. ff. de acqu. poſſeſſ. iuncta ſententia et declaratione Aretin. ibi 2. colum. faciunt ea quę notantur per glo. et docto. in l. Gallus. §. ſi eius. de libe. et poſthum. per glo. Bartolum et docto. in l. 3. ff. pro ſocio. per Bart. et docto. in l. ſi is qui pro emptore. 9. colum. 2. q. principali ff. de uſucap. per Bar. et docto. in l. ſingularia. ff. ſi cer. pet. Et in expreſſo pro hac ſententia et declaratione, quòd etiam in quærenda poſſeſſione ꝑ actum requiratur animus et uoluntas acquirentis, conſidero notiſſimum et expreſſum text. in l. ſi pignus mihi traditũ. in fin. ff. de pig. actione. ubi dicitur, quòd creditor conſeruat uel acquirit poſſeſſionem rei pignoratę per actum fictum cõductionis, ita demum ſi habeat animum et voluntatem poſſidendi: tex. in l. 1. §. ſi iuſſerim. ff. de acquir. poſ. ibi, ſed etiam oculis et affectu. ubi per actum uiſus, qui eſt actus fictus, ita demum quæritur poſſeſſio ſi interueniat animus et uoluntas quęrentis poſſeſſionem: tex. in l. quarundam. in fin. ibi, animi quodam genere. etc. eod. tit. ergo in noſtro caſu quando quis ſe conſtituit nomine alterius poſſidere, nullo modo quæratur ei poſſeſſio niſi ſit pręſens tempore conſtituti. uel ſi ſit abſens ratum habeat, cum aliàs non dicatur interuenire animus et uoluntas acquirẽdi: et iſta eſt pura ueritas in hoc articulo.

83 Ex qua ſententia et concluſione infero utiliter in practica, quòd ſi antequam ratum habeat ille abſens in cuius fauorem ponitur conſtitutum, uenditor donator, uel alienator qui ſe conſtituit, uendat, donet, uel alienet rem alteri, et tradat uerè uel fictè, ille ſecundus erit pręferẽdus in re, in dominio, uel uſucapiendi conditione, uel in omni alio iure conceſſo in re: argumento l. quoties. cũ materia. C. de rei uẽ. ꝙ procedit ẽt ſi poſtea ille primus ratũ hẽat, ut ſtatim dicã.

licet

Secus eſſet, ſi ex primo actu conſtituti vel alio actu ficto eſſet quęſita poſseſsio quia cócurreret animus & uolútas quærentis, quia tunc licet alteri poſtea traderet vere vel fictè primus præferetur, vt eleganter dicit & tenet Io. And. in addit. ad Spec. in tit. de empt. & uend. § ſciendum. 10. colum. uerſic. quòd ſi res uendita. Bal. in rub. C. de contrahé. empt. 16. q. Ant. de But. in c. cum ueniſſet, pen. col. in medio. de reſtit. ſpol. Abba. Panor. in ca. 2. de conſue. fi. colum. in prin. originaliter Gui. de Suz. in l. quoties. C. de rei ué. & ibi Iaſ. 4. colum. in quinta limitat. Infertur & 2. quòd ſi interim antequam ille abſens in cuius fauorem ponitur conſtitutum, ratum habeat: expelleretur de poſſeſſione: ille qui eius nomine ſe conſtituit non poterit illi in cuius fauorem fuit poſitum conſtitutum agere interdicto recuperandæ poſſeſsionis, etiã ſi poſt violentiam ratificet: quia ratificatio nó fuit ad hibita tempore congruo, ſcilicet exiſtente poſſeſſione penes cóſtituenté, ſed tempore inhabili quo iam non poſſidebat. ita notabiliter Domini de Rota in allegata deciſio. 150. Anto. de But. in d. c. cum ueniſſet. de reſtit. ſpol. fin. col. in fi. Solus Alex. in d. l. quod meo. 2. colum. in prin. Iaſ. in l. generaliter. eo. titu. argumento text. & in eius regulæ. in l. bonorum. ff. rem ratã hab. vbi probatur, ꝙ ratihabitio debet fieri illo tempore quo actus principalis debuit geri: quem ſummè commendat ibi Bart. & doct. text. in l. fi. ff. quis ordo in bono. poſſ. ſerue. text. iuncta gl. & commun. ſent. in l. cum quidam. ff. de bono. poſ. tex. in c. non ſolent. 2. q. 6. in prin. gloſſ. & commu. opin. in c. ratihabitionem. de reg. iur. in 6. Alexan. & moder. in l. j. C. qui admitti. Si uerò eſſet expulſus poſt ratihabitionem, benè poſſet agere interdicto, vnde ui. argum. tex. cũ materia in l. fi. C. unde vi. ubi habetur quod ſi colonus uel ille per quem dominus poſsidet expellatur per vim, competit domino illud interdictum, unde vi. Infertur, & 3. quòd ſi ille qui ſe cóſtituit nomine alterius poſſidere moriatur antequam alter ratum habeat, non quæritur ſibi aliqua poſseſsio, cum illo tempore conſtituens nullam poſseſsionem habeat: quia extincta fuit per mortem, ut in l. cum hæredes. ff. de acquiren. poſseſs. in l. 1. § Scæuola, ff. ſi quis teſta. liber eſſe iuſſ. fu. unde ſi fortè per mortem defuncti conſtituentis hæres apprehendat poſſeſſionem rei uenditę, & illam alteri uendat & tradat, præferretur primo emptori. Sed attende quòd contra ſuperiora facit noua & ſubtilis difficultas: nã ſi ille in cuius fauorem ponitur conſtitutum ſit abſens, nullo modo poteſt ſibi quæri poſſeſſio, licet ratum habeat: quia in inſtanti quo conſtituens ſe conſtituit nomine eius poſſidere, iam amiſit poſſeſſionem animo ſuo, cum ſolo animo amittatur, ut in l. 3. §. in amittenda. ſupra eo. ſi amiſit, ergo ille alter non poteſt acquirere, licet ratum habeat, cũ tépore inhabili ſuperueniat ratihabitio: & ſic tempore quo conſtituens non poſſidet. Cófirmatur, quia ſolo animo amittitur poſseſsio, licet alteri nó quæratur, vt dixi ſupra, in illo articulo & q. an in quærenda poſseſsio. requiratur cauſa? quia non: reſpondeo quod illa regula & con. habet locũ & procedit quando poſſeſſor expreſsè & verè uelit amittere poſſeſſionem, puta animo & voluntate expreſsa declarata, uel ex eo ꝙ per actum uerum & naturalem alteri tradidit: ſecus uero in noſtro caſu, ubi ipſe conſtituens nó abdicat a ſe poſseſsionem, nec animo vult deſinere poſſidere, nec alteri tradit uerè. ſed adhuc retinet poſseſsionem quam vult nomine alterius habere, unde ſi illi non quæritur, tamen conſtituens non amittit eam: quia non eſt ſua intentio perdere. Confirmatur, quia in transferenda poſſeſſione per actum fictũ non conſideratur animus, intentio, nec uoluntas determinata & abſoluta perdendi poſſeſ. ſicut quando poſseſsor animo expreſſo & claro vult ꝑdere, uel quãdo alteri tradidit: unde ius non aſſiſtit, quòd per actum fictum perdatur, quãdo alteri non quæritur.

84 Præterea aduertendum eſt, quòd ita demum per clauſulam conſtituti transfertur & acquiritur poſseſsio ſi cóſtituẽs actualiter poſſidebat tempore conſtituti: ſecus uero ſi non poſſidebat. quia tũc nulla transfertur vel acquiritur poſſeſſio ei in cuius fauorem ſit conſtitutum, argumento tex. in regula, nemo plus iuris. ff. de reg. iuris. tex. in l. traditio. in princi. ff. de acquiren. rer. do. text. in l. ex empto. in prin. ff. de actio. empt. text. in l. alienatio. ff. de contrah. empt. tex. in c. nuper. in medio, de dona. inter uirum & vxorem. tex. in c. quod autem. in fi. de iure patro. tex. in l. debitorem. C. de pig. textus in l. ſi debitor. C. de diſtra. pigno. textus in l. ſi conueniret. la 2. §. ſi fundus. ff. de pign. ac bonis tex. in l. quod in rerum. §. 1. de legatis 1. tex. in l. ſi domus. eodem titul. text. in l. vxor patrui C. de lega. & in expreſſo iſtam con. & declarationem probat text. ſing. iuncta gloſ. ord. in l. quamuis. §. ſi conductor. ff. de acquirend. poſseſsio. vbi dicitur. quòd per conductionem rei ita demum tranſit poſſeſsio & acquiritur locatori, ſi conducens poſſidebat, aliàs nõ: ergo idem ſit in actu & clauſula conſtituti cum æquiparẽtur in ratione: & iſto fundamento & cõſideratione ita expreſſè tenet ibi Ang. de Per. qui plus dicit, quod ille qui pretendit poſſeſſionem ſibi quęſitam ex clauſula conſtituti, oportet allegare & probare poſſeſſionem fuiſſe penes cõſtituentem tẽpore conſtituti, aliàs ſuccumbet. Idem tenet ibi Pau. de Caſt. idem etiam tenet & reputat ualde nota. Io. de Imol. Rom. Aret. 2. colum. Alexan in fi. iſtam etiam con. tenet expreſſè gl. ord. in l. 2. C. eodem tit. in uerbo. tradita. ubi dicit ita demum per cõſtitutum trãſferri poſſeſſionem, cum conſtat conſtituentem poſſidere, quam ibi ad hoc notat & commendat Angel. & Baldus. 1. lect. 2. colum. in fine. iſtam etiam con tenet Angelus in l. quædam mulier. de rei uendit. idem Angelus in l. quiſquis. C. de donat. Alexand. in dicta lege quod meo. quinta columna, numero uigeſimoſecundo. Bal. in l. ſiue autem. §. 1. ff. de publi. Oldrad. no. con. 114. num. 2. Anto. in capit. cum ueniſſet. de reſti. ſpol. penul. colum. poſt princi. Et intantum hoc eſt verum, ut non ſufficiat quòd conſtituẽs poſtea incipiat poſſidere, quia in illa noua poſſeſsione non eſt conſenſus inter partes: ita ſingu. Bal. in l. 1. 2. col. in princ. C. quando liceat ab empt. diſc. tenet etiã & commendat Sal. ibi, ſi. colum. in princ. idem tenet Aretinus in d. l. quamuis. §. ſi conductor. 2. colum. qui not. loquitur in puncto. ff. de acq. poſseſs. Nec obſtat ſi ſubtiliter dicatur, quod clauſula conſtituti benè operatur & extenditur ad bona futura ut poſtquam iam ſit quæſita, virtus, & effectus cõſtituti militet in eis, vt notãter dixi ſupra iſta l. quia illud eſt verum & procedit quando conſtitutum reſpicit bona futura ex expreſſa intentione & uoluntate partium: ſecus uero ſi tantum intendunt habere reſpectum ad poſseſſionẽ de præſenti, ut in noſtro caſu: quia tunc non extenditur ad nouã poſſeſſionem futuram, quia in ea nullus eſt conſenſus partium: & iſta eſt mens & intentio Bald. ubi ſup & ita ſubtiliter declarat Aret. in d. §. ſi conductor.

85 Adde tamen quòd iſta con & doctrina quę habet, quòd ita demum per clauſulam conſtituti trãſit & acquiritur poſſeſſio quando conſtituens poſſidebat tẽpore conſtituti & hoc probatum fuerit, procedit & debet intelligi, quãdo lis uel quæſtio poſseſsionis uertitur inter eum in cuius fauorem emanauit clauſula cõſtituti & inter alium tertium qui prætẽdit non eſſe quæſitam poſſeſsionem: ſecus tamen eſt, ſi lis uel quæſtio uertitur inter ipſum conſtituentem, & eum in cuius fauorem appoſita fuit clauſula cõſtituti: quia tũc prędicta clauſula & eius confeſsio ſibi præiudicat, ut alter nihil teneatur probare: ita ſingula & in terminis voluit ſolus Bal. in l. ſi. C. de edict. diui Adria. tollen. antepen. columna octaua quæſtione principali. idem Baldus expreſsius ponderando text. in l. ibi quędam mulier. ff. de rei uendi. prima lectura, in princip. de rei uend. vbi dicit quòd

per

per conductionem rei probatur poſſeſſio inter partes, licet non conſtet quòd conductor poſſidebat, licet ſecus ſit reſpectu tertij: & idem tenet ibi nota. Ange. de Peru. 2. colum. in princip. uerſic. itē attende. idem etiam tenet Soc. 2. uol. cōſil. 187. 5. col. num. 14 in cuius confirmationem licet ipſi non allegent, facit textus in l. optima. C. de contra. & commit. ſtipu. ubi dicitur, quòd clauſula uel confeſsio poſita in inſtrumento, probat inter eaſdem partes, non uero reſpectu tertij: & ad hoc notat illum text. Iacob. But. & comm. docto. ibi. Bartolus in Authen. ſi quis in aliquo documento. fi. col. pen. quæſt C. de edendo. idem Barto. no. in l. ſciendū. de uerb. obliga 3. col. in princip. num. 5. & ibi moderni. Secundo confirmatur ex ſententia Bar. in l. per diuerſas. C. mandati 2. colum. num. 12. ubi dicit, quòd licet confeſsio pretij recepti in inſtrumento ceſſionis nō probet, ut colligitur ex tex. in l. ab Anaſtaſio. eod. titu. ibi, re ipſa perſolnit. tamen debet intelligi reſpectu tertij contra quem fit ceſſio: ſed quo ad cedentem benè noceret & probaret illa confeſsio. cum qua ſententia tranſeunt commn. doct. ibi. Tertio confirmatur ex ſententia nor. Bal. & comm. in l. emptione. C. plus uale. quod agi. in 2. col. vbi dicit, quòd quando ſimulatio contractus allegatur ab aliquo tertio, poteſt probari per coniecturas, puta per continuatam poſseſsionem uenditoris: ſi uerò allegatur ab aliquo ex contrahentibus, contractus & confeſsio partis omnino ſibi nocet, nec ex retentione & continuatione poſseſsionis præſumitur ſimulatio, facit text. not. & ibi doctrina Bar. in fi. Ange. & docto. in l. ſicut. § ſuper uacuum. ff. quibus mo. pigno. uel hypo. ſoluit Quarto facit tex. & bii communiter docto. in lege generaliter. C. de nō nu. pecu. vbi ponitur regula generalis, ꝙ ſemper confeſsio partis adhibita in aliquo contractu, nocet & præiudicat ſibi, & probat in quacunque cauſa præterquam in cauſa mutui.

Quinto facit ille ſing. tex. in l. pe. C. de nō nu. pec. ubi probatur, quod licet confeſſio mutui noceat & præiudicet ipſi debitori principali lapſo biennio, tamen non nocet nec præiudicat alijs creditoribus eius, & talis confeſſio in preiudiciū eorum non probat etiam lapſo biennio: quòd ſubtiliter probat illa lex, ibi, dum dicit, nec eo prohibeantur, quod principalis debitor ea nunquam uſus eſt: & licèt ab aliquo doctore antiquo nec moderno ille text. ad hoc non ſit conſideratus, reperio quod expreſsè cum ad hoc notat Salic. in l. ſi quis poſt hac C. de bo. poſſ. 2. col. in princi & ad hoc etiam illū text. notat Angel. de Aret. in §. fuerat. Inſti. de actio. 11. col. num. 16. in fin. illum etiam text. ad hoc notat & reputat mirabilem Iaſ. non allegando prędictos docto. in d. § fuerat. 17. colum. num. 84. Verum tamen eſt, quod licet ille tex. ita uideatur probare tamen uerior intellectus & ſenſus eſt quem ſequor, quod creditores poſſint oponere except. non nu. pecu. pro ſuo intereſſe ſ. intra tempora quibus poſſet opponere debitor qui confeſſus eſt mutuum recepiſſe, & ſic intra biennium à die ſuę confeſſionis, non ultra. & ita expreſsè tenet ſolus Ange. de Peru. in d. l. penul. qui aliud uerbum in illa l. non dicit. & idem tenet ibi Salice. num 2. & nullus alius tangit hoc: & hoc apertè probat tex. ibi in fine: rectè ponderatus, nec obſtat ibi tex. in uerſi. nec eo prohibeantur, dum dicit, debitor ea nunquam uſus eſt, quia debet intelligi quod nunquam ea uſus eſt, poterat tamen ea uti, quia non erat lapſum biennium, uel ſi erat lapſum, creditor admittitur ſi vult probare contrarium, ſicut ipſe debitor principalis poſset: & ultra prædict. doctores, Angel. & Salicet. iſtā opi. & intellectum ad illum tex. apertè uult. Bart. in l. aſſiduis fi. col. pe q. C. qui potio. in pigno ha. & ibi Ang. 2. col. nu. 2. & ibi Salic. fin. col. 8. q. principali. Alex. in l. 1. ff. ſol. mat. 9. col. nu. 35.

Sextò confirmatur ex gl. reputata ſingu iuncto tex. in l. aſſiduis. C. qui potio. in uerbo, dare, ubi dicit quod licet con-

ſeſſio mariti de dote recepta præiudicet ſibi, & probet contra eum, ſi non opponat exceptionem non nu. dotis intra legitima tempora ſtatuta, in l. fi. cum Authen. ibi poſita, in tit. C. de dot. cau. non nu. tamen illa confeſſio non nocet creditoribus mariti, nec probat contra eos etiam poſt illa tempora, niſi fiat vera, & plena probatio dotis: pro qua ſententia facit text. ibi in verſ. cum enim. ibi, ſi tamen re ipſa fuerint parti mariti datæ: vbi apertè videtur text. requirere verã, & realem numerationem, vt fiat præiudicium creditoribus. idem probat text. in l. ſi quis poſthac. C. de bonis promiſ. ibi ſed quam ſe corporaliter tradidiſſe docuerit repræſentetur, vbi expreſsè probatur quod ſi bona mariti ſunt confiſcata, & vxor agit contra fiſcum pro dote, oportet probare veram, & actualem numerationem, & dotis: de quo articulo latè per Alexan. & modernos, in l. 1. ff. ſol. matri. & per Iaſ. in §. fuerat Inſtit. de act. Septimò confirmatur per text. in Auth. ſed iam neceſſe. C. de dona. ante nup. vbi habetur quod confeſſio mariti, imò vera probatio de aliquo argumento dotis facto ab vxore conſtante matrimonio, non probat aliquo modo in præiudiciũ ipſius mariti confitentis, & ad hoc not. ibi docto. Octauò confirmatur ex ſententia Ioan. de Pla. in §. item ſi quis in fraudem. Inſti. de actio. ubi dicit, quod licet pater poſſit præiudicare filijs alienãdo titulo onerroſo, tamen debet conſtare de numeratione pretij, & non ſufficit confeſſio partis, licèt talis confeſſio ſibi noceat: & facit tex. in l. 1. §. ſi mittam. ff. ſi quid in frau. pa. quod reputat ſingulare Iaſon, in l. 1. 2. col. ff. de eo per quem factum eſt. idem Iaſon in Authent. vnde ſi parens, C. de inoffic. teſta. col. notat Pau. in l. 1. fi. col. C. de inoffic. do. & poſui ſuo loco. Nonò confirmatur per text. in Authen. quod obtinet. C. de proba. ubi habetur quod confeſſio etiam iurata teſtatoris dicentis ſe debitorem alicuius, non nocet creditoribus. ſed benè nocet ſibi, & hæredibus. Decimononò confirmatur notabili, & vtili fundamento; nam licèt inſtrumentum in quo continetur confeſſio partis vel etiam tabellionis, quo alteri tradidit poſſeſſionem, non probet quando fit in abſentia rei, ſed ita demum ſi fiat in ipſa re, vel eius præſentia, cum aliàs actus traditionis nõ potuit interuenire, ſed tantum uidetur data licentia intrandi poſſeſſionem propria authoritate, ut probat text. ſingu. ſecundum unum intellectum in l. prædia. ff. de acquir. poſ. per quem ita tenet ibi Dinus, Iaco. de Areti. & Oldra. quod refert Bal. tenet etiam ibi Bar. Albe. Ange. Pau. Imo. Roma. Cuma. & Alexan. iſtam etiam con. tenet no. Cin. in l. 2 in fin. C. eod. titu. & ibi Bar. Ang. ibi 1. colum. num. 4. Bald. 1. lect. 2. colum. num. 5. Salice. in fi. Pau. in fin. & commu. docto. iſtam etiam con. tenet Spec. in titu. de emp. & vend. §. 1. 10. colum. uerſic. ſed quid ſi in inſtrumento continetur, iſtam etiam concl. tenet Bald. in cap. 1. fin. colum. in fine, quid ſit inueſtitura. in Vſibus feu. Anto. de Butr. in cap. cum veniſſet, de reſti. ſpo. pen. colum. in prin. idem Anto. in cap. 2. de conſue. fi. colum. in fi. & ibi Imola in fi. & ibi Car. fi. q. Bald. in rubric. C. de contr. empt. pen. col. 19. q. Alex. 4. vol. con. conſ. 10. num. 5. Platea in §. actionem. Inſtitu. de actio. 4. colum. num. 16. tamen iſta conclu. debet intelligi quando lis uertitur ſuper poſſeſſione inter eum qui prætendit ſibi quæſitam poſſeſſionem, & alium tertium: ſecus uerò ſi lis uertatur inter eaſdem partes contentas in inſtrumento, uel earum ſucceſſores: quia tunc talis confeſſio probat: ita ſingu. tenet Iaco. Bu. in l. ſecunda, C. de acquiren. poſſeſſio. ſecunda, colum. ibi Albericus, in fine, argumento textus in l. optima. C. de contra. & commit. ſtipu.

87 Item adde quod iſta conclu. & doctrina debet intelligi, præterquam ſi clauſula conſtituti reperiatur in inſtrumento antiquo, quia tunc benè cenſetur probata poſſeſſio etiam reſpectu tertij. iſtud eſt ſingu. dictum Soci. in 2. uol. con. conſil. 187.

ſil.187.3.col.in prin.ex eo quod propter
difficultatem probationis ſufficit minor
ſiue veriſimilis probatio, vt in leg. non
omnes.§.à barbaris.ff. de remiſ. cum ſi-
mi.& idem videtur tenere Abba. c.cum
nobis.de præſcrip.2.col.in fi.vbi quæren
do qualiter probetur poſſeſſio in factis
vel inſtrumentis antiquis,inter alios mo
dos dicit,quod per clauſulam conſtituti
poſitam in inſtrumento: & ſic expreſsè
præſupponit quod tali caſu non requi-
ratur probare poſſeſſionem fuiſſe penès
conſtituentem: quia aliàs non eſſet du
bium,nec eſſet aliqua ſpecialitas in fa-
cto vel inſtrumento antiquo:& ita pon-
derat Socinus, vbi ſuprà. Confirmatur
etiam,quia licet inſtrumentum publicũ
manu notarij vel tabellionis cõfectum
non facit fidem niſi probetur illum eſſe
notarium vel tabellionem, quando ne-
gatur à parte eſſe publicum, ut notat In
nocen.& docto.in c.1.de fide inſtrumen.
Bald.in Authen.ſed nouo iure 2. colum.
C. ſi cert. pe. & ibi docto. & eſt lex no.
114.titu.18.3.par.tamen illud debet in-
telligi niſi inſtrumentum ſit ualde anti-
quum,quia tunc facit fidem, nec aliqua
probatio requiritur:ita ſing. Baldus, in
Auth.quas actiones.fin.colum. num.18.
C.de ſacroſ.eccleſ.idem tenet Bald. in l.
comparationes.C.de fid.inſtru.4.col.pro
pe finem.tenet etiam Iaſ.in l. Barbarius.
ff.de offic.præto.11.col.nu.43.
88. Et ex ſuperiori concluſione,& doctr.
quæ habet quod per clauſulam conſtitu
ti non transfertur poſſeſſio, niſi conſti-
tuens poſſideat tempore conſtituti,infe-
ro.Primò, ꝙ ſi procurator alicuius cum
generali uel ſpeciali mandato ad uen-
dendum uel alienandum, & etiam poſ-
ſeſſionem tradendam vendat, uel alie-
net rem domini, & conſtituat ſe nomi-
ne emptoris poſſidere, nõ transfertur in
eum poſſeſsio nec per conſequens do-
minium uel alius effectus poſſeſſio-
nis, quia cum talis procurator non poſ-
ſideat nihil operatur clauſula conſtitu-
ti, quod eſt notandum in practica. Se-
cundò infero, quod ſi tutor uel curator
cum legitima & debita ſolennitate ven
dat & alienet rem minoris, & conſtituat
ſe nomine emptoris poſſidere,non trãſ-
fertur in eum poſſeſſio, ex prædicta ra-
tione.confirmatur ex ſententia expreſsè
Bar.in l.1.ff.de acq.poſſ.ſi.col.in prin.nu.
24.ubi dicit,quòd iſtæ perſonæ non poſ-
ſunt per uiſum vel aſpectũ trãſferre poſ
ſeſſionem,cum non poſſideant: & cum
Bar.ſe habet commu. opi. ut dixi ſuprà
in 3.actu ficto per quem acquiritur poſ-
ſeſſio.in l.illatione. Tertio infero, quòd
ſyndicus eccleſiæ, vniuerſitatis,uel colle
gij non poterit per clauſulam conſtitu-
ti transferre poſſeſſionem. Quartò infe-
ro,quod executores teſtamentorum vẽ
dendo uel alienando non poſsunt tranſ-
ferre poſſeſsionem per clauſulam conſti
tuti ex prædicta ratione. Quintò infero
quòd ſi hæres poſtq̃ eſt factus dñs per
aditionem hereditatis: ante tamen quã
apprehendat poſſeſsionem uendat, do-
net, uel alienet aliquam rem hæredita-
riam, & conſtituat ſe nomine emptoris
poſsidere,non transfertur in eum poſseſ
ſio:cum talis hæres non poſsideat, licèt
ſit iam factus dñs per aditionem, ut in l.
cum hæredes. ff. de acquirend. poſſeſ. &
idem eſt in legatario, vel illo in quẽ trã-
ſit dominium alicuius rei ſolo titulo ſine
poſſeſsione: nam ſi talis dominus uen-
dat vel alienet illam rem, & cõſtituat ſe
nomine emptoris poſsidedere, non po-
terit in eum transferre poſſeſsionem vir
tute prędictæ clauſulæ, cum conſtituẽs
non poſsidebat.
Sextò & ſingulariter infero, quòd ſi
89 in alienatione uel contractu quis conſti
tuat ſe poſt mortem ſuam nomine alte-
rius poſsidere, nõ transfertur aliqua poſ
ſeſsio: nec tunc clauſula conſtituti ali-
quid operatur: & rõ eſt, quia cũ conferat
in tempus in quo non ſit poſſeſsio pene
conſtituentem, imò extincta ſit per mor
tem eius, meritò ex prædicta clauſula
nulla trãſit poſſeſsio vel effectus: & hoc
eſt notabile & quotidianum & in ſpe-
cie reperio quod ita tenet Ange. de Pe-
ru.in dicta l.quamuis.§.ſi conductor.nu.

L.ff.

1.ff.de acquiren. poſſeſſ. & tenet etiam ibi expreſſe Cuma.2.colum. in princip. verſic.per hoc dicit Ange. Alex.2. colu. num.7.idem etiam tenet & reputat ſingulare Alex.in.2.vol.conſ. 82.3. colum. nu.11 Iaſon.in l.quoties. C. de rei ven. 4 colum.num.17.& ante eos reperio,q̃d expreſſè huoc voluit Bal.in c.1. de confirma vti.vel inuti.2.colum.num.13.quẽ refert & ſequitur Iaſ. in l. nemo poteſt 7 colum.num.32.ff.de legat 1.idem Iaſ. in l.quoties.ff.de hære.inſti.pe. colum.in fi.ex quibus infero nouiter & ſingul. q̃d ſi contractus ſuper quo appoſitum eſt cõſtitutum fieret ſub conditione, quę ſecũdum iuris diſpoſitionem debet retrotrahi, & illa conditio adimpleatur & purificetur poſt mortem conſtituentis,non retrotrahitur conſtitutum in eo poſitum nec virtus, & effectus eius, vt poſui & fundaui in alio propoſito infrà iſta l.verſic.dubium tamen eſſet in hoc ſatis ſingulare & ſubtile:Imò quòd magis eſt, dato quòd quis ſe conſtituat nomine alterius poſſidere purè, & ſimpliciter, & de præſenti, & translata ſit poſſeſſio in eum in cuius fauorem fuit poſitum conſtitutum,tamen ſtatim quod moritur cõſtituens,ipſo iure amittitur & extinguitur poſſeſſio quæ iã erat alteri quęſita, ita ſingu.determinat Ludo. Ro. in conſiis,conſi.189.in fin.num.9 tenet etiam & reputat ſingul.Iaſ.in §.item ſi quis in fraudem.Inſt.de actio.14 colum.nume. 97.Aduertendum tamen quod iſta con. apertè eſt falſa.per tex.in l.ſi.de cod.§.ſi fortè,ff.de acquiren.poſſeſſ. vbi habetur quod quando poſſeſſio retinetur per alium,puta procuratorem,tutorem,ſeruum,vel ſimilem perſonam, non amittitur per mortem eorum niſi data negligentia recuperandi:quem ad hoc not.& commendãt docto.& dicit vnicum Bal. in c.licèt cauſam.pen.colum. de probat. ſimi.tex.eſt in l.ſi id quòd §.1.eod. titu. vnde dicerem,quod ſi ille in cuius fauorem erat poſita clauſula ſit abſens,& cõſtituens moriatur antequam alter ſciat & ratum habeat.extinguitur virtus clauſulę & non quæritur poſſeſſio:ſecus verò ſi erat præſens, & iam ſemel ei fuit quæſita,quia poſteà morte conſtituentis non perditur niſi data eius negligentia, per ſupra dicta.

90 Et ex ſuperiori doctrina & reſolutione,quæ habet,quod per clauſulã conſtituti non tranſit poſſeſſio quando conſtituens non poſſidebat tempore conſtituti,ſe offert pulchum & valde ſubtile dubium,ſi ille qui ſe conſtituit ſolam nudam & ſimplicem detentationem habeat,non verò poſſeſſionem,an per talẽ clauſulam tranſeat ſaltem illa ſola nuda & ſimplex detentatio? & effectus eſt maximus,nam ſi poneretur in contractu vẽditionis vel alio titu.habili ad translationem dominij,ſtatim virtute eius tranſiret dominium:quia ad eius translationẽ & acquiſitionem,non requiritur traditio poſſeſſionis,ſed ſufficit traditio nudæ & ſimplicis detentationis ipſius rei. text.eſt unicus in iure,in l.ſi fundum.ff. de fundo dota quem ibi ad hoc notat & conſiderat glo.or.Odofre.Bar. Bal. Salſ. & Fulgo.& illum tex ad hoc dicit vnicũ Bal in rub.de cau.poſ. & pro 3 colu. nu. 10.illum etiam tex.dicit vnicum Bal.in c.contigit de dolo.& contu.fi.col.in fin. illum text.dicit ſingu.Sali.in l.traditionibus.C.de pactis. fi. col. in fi. illum etiã dicit ſingu.Aret.in rub.ff.de acqui.poſſeſ 1.colum.in princ. Iaſ. ibi.2. col.nu. 8. & per illum tex.tenet glo. ord. Pet. Cinus. Iaco.Butr.Bar.Bal.Salic.Pau.& commu. doct.in l.cum res.C.de proba.glo.& cõmu.opi.in l.qui prędium. C. de diſtra. pig glo.& commu.opi.in §.per traditionem.Inſt.de rerum di.glo. & commun. opin.in l.1.§ ſed & per eum,ff.de acqui. poſſ.punctus ergo ſingularis, & ſubtilis ſtat in hoc,an ille qui tantùm habet nudam, & ſimplicem detentationem trãſferat eam per clauſulam conſtituti mediante titu.habili, vt per eam tranſeat dominium, & plenum ius rei ac ſi uerè traderetur:& certè eſt ſubtilis & neceſſaria quæſtio: in qua reſolutiuè dico, quòd ſi omninò res eſt penes alium,

tunc

tunc nuda poſſeſſio vel detentatio tranſit, cum non ſit penes conſtituentem, per doctrinam, & rationem ſuperiorem: ſi verò res ſit penes conſtituentem, & eius nuda, & ſimplex detentatio ſine poſſeſſione, tunc ſtat punctus noſter difficilis, an iſto caſu per clauſulam conſtituti trãſeat illa detentatio & per cõſequens dominium? & videtur quod non. Primò, quia iura quæ dicunt quod per clauſulã conſtituti transfertur poſſeſſio, loquuntur per nomen iuris, & ſic referri debent tantum ad poſſeſſionem, vnde non videtur verificari in nuda, & ſimplici detentatione. Secundò pro iſta parte nouiter, & ſubtiliter põdero text. in l. quod meo. ff. de acqui. poſſ. ibi ſed deſino poſſidere, & alium poſſeſſorem miniſterio meo facio. vbi patet, quod poſſeſſor qui ſe cõſtituit ſtatim deſinit poſſidere, & remanet in nuda, & ſimplici detentatione, & alium facit poſſeſſorem: ſed ſi ſola detẽtatio eſſet penes conſtituentem, illa non ceſſaret per clauſulam conſtituti, ſed ſemper eſſet penes conſtituentem: quia non eſt reperire quid inſertus ab ipſa detentatione, in qua dicamus remanere ipſum conſtituentem: ergo ipſa detentatio non tranſit per conſtitutum & in terminis iſtam con. reperio quod tenet Bal. in rub. C. de contrahen. 4 colum. 16. queſt. in fin. qui fundatur tali ratione, quia cũ detentatio nuda, & ſimplex ſit meri facti, non tranſit per conſtitutum, quia illud habet plurimum iuris, & non pertinet niſi ad veram, & realem poſſeſſionẽ iuris: idem etiam tenet ſolus Alexan. in dicta l. quod meo. fin. colum. nu. 26. ſimpliciter referendo uerba Bal. idem etiam ſimpliciter tenet Iaſ. in l. 1. eod. titu. 19. colum. num. 86. idem videtur uelle Anto. de Butr. in cap. cum ueniſſet. de reſt. ſpo. pen. colum. in medio. verſic. quandoque vltra titulum. tenet etiam Philippus Decius in regula contractus, de regul. iu. 7. colum. verſ. 1. quando poſſeſſio &c. & tenendo iſtam partem non obſtaret text. in d. l. ſi fundum. ff. de fundo. cum ſimilibus, vbi diſponitur quod ſola traditio nuda, & ſimplicis detentationis ſufficit ad acquirendum dominium: quia debet intelligi quando interuenit uera, & naturalis traditio rei, & vera, & naturalis detentatio: ſecus verò ſi interueniat facta per clauſulam cõſtituti vel alium actum fictum: quia nõ ſufficeret: & iſta eſt intentio Bal. & doctorum, vbi ſuprà. Sed his non obſtantibus ego teneo contrariam ſententiam, imò quod per clauſulam conſtituti uel alium actũ fictum tranſeat nuda, & ſimplex detentatio quæ eſt penes conſtituentem, & inducatur ficta traditio rei, & per conſequens acquiratur dominium, & ſequatur omnis alius effectus qui ſequi poſſet ex uera traditione. Primò, quia conſidero quod per clauſulam conſtituti ille qui ſe conſtituit principaliter, agit, & intendit rem habere, & tenere nomine eius in cuius fauorem ſe conſtituit, & cẽſetur tanquam eius procurator, vt probat text. in d. l. quod meo. & ſuprà dixi in prin. ergo ſi poſſeſſio vtraque uel aliqua eſt penes conſtituentem, illa transfertur, & omnis effectus eius: ſi uerò nulla ſit penes eum poſſeſſio, ſed tantum detentatio, tunc per dictam clauſulam detinebit, & habebit rem nomine eius pro quo ſe conſtituit, ac ſi ipſe ibi eſſet: & ſic uirtus, & effectus illius detentationis trãſit in eum, ac ſi ſibi uerè tradeſſet res. In quo tamen conſidero nouam, & ſubtilẽ differentiam inter poſſeſſionem, & detentationem: nam poſſeſſio omnino, & plenè tranſit in eum pro quo quis ſe conſtituit, & non remanet penes conſtituentem. ſed detentatio ſemper remanet penes conſtituentem verè, & naturaliter: quia ipſum factum infirmari iure ciuili non põt, ut in l. 1. §. ſi uir uxori ff. de acq. poſ. ſed illa detẽtatio uirtualiter, & effectiuè trãſit ad alium, unde quæritur ſibi dominium, & omnis alius effectus, ac ſi ſibi uerè res traderetur: & in hoc conſiſtit intelligentia huius ſubtilis articuli. Secundò pro iſta parte incõuincibiliter facit. Certum eſt quod de iure ipſa poſſeſſio cauſat, & procurat ab ipſa apprehenſione,

henſione inſiſtentia, vel detentatione rei, vt eſt caſus & ibi commu. opin. in l. prima.ff.de acquiren.poſſeſſ.ſed clauſula conſtituti vel quilibet alius actus fictus, nihil aliud eſt quam repræſentatio apprehenſionis naturalis ipſius rei, & ad hoc ordinatur vt mediante actu ficto videatur quis eſſe in re, vnde per prius uidetur eſſe ficto modo in detentatione ipſius rei, & ſic infertur clarè ꝙ ſi penes conſtituentem ſit poſſeſſio, ſtatim quæritur illi pro quo ſe conſtituit: ſi verò nulla poſſeſſio ſit penes: cum eſſaltē quæriſ ei virtualiter & effectiuè ille nuda & ſimplex detentatio, & inſiſtentia rei quam conſtituens uidetur habere & tenere nomine eius. & per conſequens ſibi quæritur & cauſatur omnis effectus qui poſſet reſultare e apprehenſione, & detentatione vera: ſed vera & naturalis traditio & detentatio rei ſine poſſeſſione operatur acquiſitionem dominij: vt in d.l.ſi fundum.cum ſimilibus, ergo, & traditio vel detentatio ficta. Tertiò pro iſta parte facit ſubtile fundamentum, detentio vel ſaltem eius effectus ſolo animo poteſt retineri in abſentia ſicut ipſa poſſeſſio ciuilis: tex. eſt vnicus in iure, in l.ſi finita.§.ſi quis metu.ff.de dam.infect, quem ad hoc reputat ſing. & unicū Ioan.de Imo.Pau.& Ludo.Ro.ibi, & latius dixi ſuprà iſta leg. in articulo de detentatione, & ſic patet ꝙ iuris diſpoſitio ficta cadit ēt & habet locum in detentatione ſicut in poſſeſſione, ergo in noſtro caſu dicendum eſt ꝙ clauſula conſtituti vel quilibet actus fictus verificetur, & operetur effectū circa ipſam nudam, & ſimplicem detentationem. Quartò facit tex. qui in ſuo caſu reputatur ſingu. ſm Pau.Imo.Aret.& doct. ibi, in l.qui vniuerſas.§.fi.ff.de acqui.poſſeſ.ubi dicitur, ꝙ ſi colonus meus commodatarius uel depoſitarius, qui tm̄ habent nudam & ſimplicem detentationem, alteri locet uel apud alium deponat, videtur eſſe ēt in abſentia ſaltem ciuiliter in ſua nuda & ſimplici detentatione, mediante qua dñs retinet & conſeruat omnem poſſeſſionem & ius ſuum: & ſic eſt ibi caſus valde ſubtilis, ꝙ nuda & ſimplex detentatio & rei inſiſtētia & effectus eius pōt ciuiliter in animo retineri corpore & miniſterio alterius, ergo nō mirum ſi idem dicamus iu noſtro caſu. Quintò facit, q̄a licet quis in abſentia non retineat poſſeſſionem naturalem ſed tantū ciuilem, tñ ſi amicus, procurator, filius, uel ſeruus ſit in actuali detentatione & inſiſtentia rei, nomine abſentis, per eos retinet abſens etiam naturalem poſſeſſionem. text. eſt in l.etiam poſſidere. §. qui ad nundinas ibi, neminem reliquit, ſuprà.ff.de acqui.poſſeſſ.text.in l.generaliter.eod.tit.text. in l.ſi id quod.§.primo.tex.in l.peregrè. §.quibus explicitis.ſecundo. reſpon.eo. tit.tex.in l.fin.C.eod.tit.tex.in §.poſſidere in princ. Inſti. de interdic. ex quibus patet, ꝙ unda & ſimplex detentatio & rei inſiſtentia ſaltem uirtualiter & effectiuè pōt retineri per alium, ſed in noſtro caſu ille qui ſe conſtituit, vult & intendit nomine alterius rem habere & tenere, ergo illa detētatio & rei inſiſtentia ſaltem in effectu ſibi quæratur, ac ſi ipſe inſiſteret in re. Sextò pro iſta parte facit textus. valde ſubtilis & expreſsior ceteris in l.homo liber.§. quicquid.ſupra.C. de acqui.re.do.iuncto tex.& ibi gl.or.& cō.opi.in l.1 § ſed & p eo, ff.de acq. poſ. vbi habetur, qđ ſi ſeruus alienus, qui poſſideret ab aliquo bona fide acquirit aliquid ex re poſſeſſoris ex opera ipſius ſerui, ſtatim quæritur poſſeſſori: tamen ſi extra has cauſas aliquid acquirit, dñium eius q̄ritur dño, ſed poſſeſſio nulli q̄rit, cū ab alio poſſideatur: ſed iſta acquiſitio dñi fit dño mediante nuda & ſimplici inſiſtentia & detentatione ſerui, & nō aliter: ſed illa cenſetur fieri ficte dño, quia traditio vere facta ſeruo vř fictione iuris fieri domino, vt in l.1.in fi.C.per quas perſonas.tex.in l.placet.cū materia, de acq. here.tex.in regula, q̄ facit p. aliū de reg. iu.in 6.tex.in l.ita aūt.§.geſſiſſe.ff.de adm.tuto.tex.in l.1.§.deieciſſe. ff.de ui, & ui arma.tex.in l.Itē eorū.§.1.ff.ꝙ cuiuſque uniuer.co.ergo apertè conſtat ꝙ nu

da

ea & ſimplex detentatio, & inſiſtentia & uirtus & effectus eius tranſit ad alium fictione iuris. ergo eodmodo dicamus quòd tranſeat per clauſulā conſtituti. & ex iſto fundamento, licet non ſic declarato, reperio quòd iſtā meam con. in expreſſo tenet Aret. in l. quamuis. §. ſi conductor. ſi. col. in fin. ff. de acq. poſ. & aute cū idē tenet ibi Pau in ſi. nihil allegādo: & ſic ex pdictis remanet expeditus iſte nota. & ſubtilis articulus: & eſt concl. firma ꝙ per clauſulā cōſtituti uel aliū actū fictū pōt transferri ſola nuda & ſimplex detentatio, ſaltē uirtualiter & effectiuè, licèt nulla poſſeſsio ſit penes cōſtituentē, & infertur maxima extenſio ad text. cū com. opi. in d. l. ſi fundū. ff. de fun. dotali. ubi dr, ꝙ ex nuda traditione & detētatione rei, mediante tit habili, quæritur dñiū ſine poſſeſsione, ut procedat nedū qñ interuenit vera & naturalis traditio & detentatio, ſed etiam ſi interueniat ficta per clauſulam conſtituti, uel alium actum fictum. quod nota, quia alibi non reperies iſtum articulum ſic declaratum.

91 Item etiam iuxta prædicta ſubtiliter & neceſſariò quæro, an procurator, tutor, curator, uel ſimilis perſona poſsit quærere poſſeſsionem dño ſuo per aliquem actū fictū ex ſupra poſitis? Et iſta qō hēt duos principales articulos. Primus eſt, an, procurator uel ſimilis pſona poſsit trāsferre poſſeſsionē ī aliū p actū fictū: & expeditū eſt quòd nō. ut latè & notabiliter dixi ſupra iſta l. in primo actu ficto, ſ. uiſus. & in actu ficto clauſulæ cōſtituti. Secūdus art. princ. eſt, an procurator, tutor uel curator poſsit acquirere poſſeſsionē dño p actū fictū, ut puta ſi talis procurator ad emēdū, uel cōtrahēdū & poſſeſsionē recipiendā emit & cōtrahit cū aliquo, & talis procurator nō accipit poſſeſsionē uere & realiter per actū uerū apprehenſionis, ſed p actū fictū, qa uenditor, donator, vel cōtrahēs, cōſtituit ſe nomine talis procuratoris poſsidere, uel ſe conſtituit nomine dñi preſente & acceptante procuratore, uel per uiſum, conductionem, retentionem uſusfructus, traditionem clauium uel inſtrumēti, uel quemlibet alium actum fictum vult in talem procuratorem uel dominum transferre poſſeſsionem, an tali caſu quęratur poſſeſsio domino, ac ſi verè, & realiter interueniſſet traditio? & certè iſte articulus eſt ualde ſubtilis, utilis, & quotidianus, quem intendo benè, & utiliter examinare, & uidetur quod per talem actum fictum, non poſſit quęri poſſeſsio domino mediante procuratore: & hoc tali potiſsimo fundamento, quia duę fictiones uel ſpecialitates non poſſunt concurrere in uno eodemque actu: ut in l. prima. C. de dotis promiſ. & ibi gloſs. & commu. opin. & in l. cum poſt. §. gener. ff. de iure doti. Sed in iſto caſu interueniret duplex fictio: una quod procurator fictè repręſentat dominum, & per eum uidetur dominus ipſe facere text. eſt in l. ita autem. §. geſsiſſe. uerſ. geſsiſſe. ff. de admi. tuto. cuius uerba ſūt, geſsiſſe enim uidetur qui per alium geſſit. tex. in l. item eorum. §. ſi decuriones. ff. quod cuiuſque uniuerſitatis nomine. text. in l. ſi quis ſolutioni. uerſic. mora uidetur. ff. de uſuris. text. in l. 1. uerſ. feciſſe. ff. de eo per quem factum eſt. text. in l. 1. §. deieciſſe. ff. de ui, & ui arma. textus in l. item apud Labeonem. §. fin. ff. de iniu. text. in l. ſi quis id ꝙ §. ſi. ff. de iuriſ. om. iu. text. in l. ſi per aliū. ff. ne quis eum qui in ius uoca. eſt ui. exi. text. in l. oſſa. uerſic. ſi. ff. de reli. & ſump. fune. text. in l. is damnum. ff. de regu. iur. tex. in l. hoc iure. §. 1. eo. tit. tex. in l. ꝙ iuſſu. eo. tit. tex. in reg. qui facit. de reg. iur. in 6. Scđa fictio eſt, ꝙ actus fictus poſ. habetur, & reputatur pro uero: tex. eſt in l. 1. §. ſi iuſſerim. ff de acq. poſ. tex. in d. l. ꝙ meo, eo. tit. tex. in l. quarundā. eo. tit. tex. in l. clauib. ff. de con. emp. tex. in l. quędā mulier. de rei uen. tex. in l. 1. & in l. quiſquis. C. de don. ergo nullo modo poteſt quęri poſ. Secundò, & principaliter pro iſta parte facit, quia quando concurrit præſumptus titulus, & ficta traditio, non quęritur aliqua poſſeſsio: ita notat Bar in l. ſi aliquam rem. 3. colum. in princ. ff

de

de acqui.poſſ.& ibi commu.docto. Tertio, quia licet dominium, & poſſeſſio, & omnia illa quæ quæruntur per actum naturalem traditionis quærantur domino, mediāte procuratore, vt in l.1. C.per quas perſonas, & in l.per procuratorem. C.de acq.poſ.tamen ea quæ ex actu ciuili quæruntur non transeunt in dominũ mediante procuratore, ſed reſidēt prius in perſona procuratoris, vt ab eo cedantur ipſi domino, vt in l. ea quæ ciuiliter. ff.de acqui.re.do.& in l.poſſeſſio quoque, § & ſi poſſeſſio.infra iſto tit.ſed iſte eſt actus fictus ciuilis, ergo per eum non quæritur domino. Quartò, quia licèt ſolo tit.transeat dominium in eccleſiā vel ciuitatem, vt in l.ſi. C. de ſacroſ.eccl. Itē etiam licet ſola pollicitatione quis obligetur reipublicæ, vel pio loco, vt in l.1. ff.de pollicita.tamen ſi ſola pollicitatione quis promittat rem eccleſiæ vel ciuitati, non transfertur dominiūm ipſo iure, ne duæ fictiones nel ſpecialitates concurrant: ita probat text. in l. ſi quis rem. verſ.res enim.ff.de pollicita.& ibi tenet glo.ord.Bar.& commu. docto. & ex his, maximè ex primo fundamento iſtā ſenten.& conclu.tenet originaliter Gulel. in l.ab emptione.ff.de pactis. fin.q. idem Guliel.in l.licet.C. de acqui. poſſeſſ. 11. col.num 20. Alber.in d.l.ab emptione.2. col.nu.3.Ang.de Peru.in l.1.§. per procuratorem.ff.de acqui.poſ.idem Ang.in l.ſi is qui pro emptore.ff.de vſu. pen.col. & ibi Ioan.de Imo.pen col.nu.9. Bal. in c.cum veniſſet.de reſti. ſpolia.2.col. nu. 3. Sed his non obſtantibus in propoſita q.teneo contrariam ſententiam, imò q̄ quęratur poſſeſsio, & omnis effectus eius domino mediante procuratore etiā per actum fictum: & in expreſſo iſtam ſen.& cō.tenet ſing.& magiſtraliter Barto.in l.ſi is qui pro emptore. ff.de vſuca. pe.colum.uerſic. quid dicemus. Cuma. ibi fin.col. & q. Barto.in l. ab emptione. fin.colum.& q.ff.de pactis. Bald.ibi. fin. colum.& q. Aug.2.colum. num.4. Imo. in l. 1. ff. de acq. poſ. pen. colum. in fin. uerſ. Item diligenter pondera. & ibi Alex.pen.colum.num.38.Iaſ.pe.colum. num.104 Imo. in §. per procuratorem. eiuſdem legis 2. colum. num.2. Roma. ibi. 1.colum in fi. Aret.ibi 4. colum. ver. extra glo. qui no. & melius quàm alibi loquitur Alex.ibi fi.col. nu.14. Vincent. ibi latè 11.colum.num.28.ibi dicit hanc eſse magis commu.opi.Bal.in l.1.C.quādo liceat ab em. diſ.2.col. num. 7. & ibi Sali.fin.colum.& q.idem Sali.in l.1.C. p̄ quas perſonas. fin. colum. & quæſt. Iaſ. qui no. loquitur in d.l. ſi is qui pro emptore.fin.fol.& q.num.387.ibi dicit hāc eſse magis commu. opin. idem Iaſ. ubi dicit hanc eſse commu.opi.l.ab emptione.ff.de pactis.2.col. & q. Dinus in conſil.ſuis, con. 15.incipienti, quæſtio talis eſt, ubi plus dicit, quod per conſtitutum factum negotiorum geſtori quęritur dominium, & poſ. dño ſecuta ratihabitione. Pro qua communi ſen.& con.1. facit text.ſing.& unicus in l.certè.§.1.de precario, ubi expreſsè dicitur quod poſseſſ quæ reſultat, & acquiritur ex actu ficto dicitur uera, & propria, ſicut ſi quęreretur per actum uerum: & ad hoc eum notat ibi Bar. Ang.& docto.& Bar. & commu.docto.in locis ſupra citatis, in quib. ille text.adducitur pro capitali fundamēto, & illum text. ad hoc dicit vnicum in iure Bald. in l.una. §.ne autem.C. de cadu.tol.fi.col.num.19. & illum text.dicit ſing.Iaſ.in § actionum Inſt.de actio.20. col.nu.149. & dicit unicum Iaſ. in prin. Inſt.de actio.fi.col.in fi.Confirmatur ēt, quia quando lex inducit actum fictum loco actus ueri, intelligitur attribuere ex ſui ficto omnes qualitates, & effectus, q̄ reſultarent ex actu uero: ita probat text. in.lege Cornelia. ff.de teſtar ibi expreſſe notat Aret.in 1.no.Sed aduertendum quod ille text.in d.l.certè.§. 1. ff.de precario.nihil probat, quia ipſe loquitur in actu naturali poſ. nam dico quod ſi procurator accipit rem precario nomine domini quęritur poſseſſio domino: & tamen ille actus apprehenſionis ex titu: & cauſa precarij eſt uerus, & naturalis, & per eam quęritur poſseſsio naturalis accipien-

accipienti, & ciuilis remanet penes concedentẽ, vt in l. & habet. §. ſi. ver. placet. eo. ti. & ibi gl. & commu. opin. & latiùs dixi ſuprà iſta l. vnde ibi nullo modo probatur iſta concl. ſed dico quòd ille tex. probat iſto modo: nam licet ibi actus naturalis apprehẽſionis ſit naturalis & verus tamen reſpectu perſonæ gerentis interuenit fictio: quia ibi procurator apprehẽdit poſſeſſionem & non ipſe dominus & tamen repreſentatur perſona domini per procuratorem & ſic per fictionem. & dicit text. quod ipſe dominus propriè rem habere & apprehendere videtur, ergo ſimiliter quando eſſet ficta traditio & actus fictus poſſeſſionis, reſultaret poſſeſſio vera: & iſte eſt uerus & realis ſenſus, per quem ille tex. noſtram. con. probat. Sed aduertendum rurſus quòd ſecũdum hoc etiam ille text. non probat principalem con. Bar. & com. quia licet quando interuenit una fictio. ſ. procurator & actus verus apprehenſionis quęratur poſſeſſio domino. Item etiam quando interuenit vel verus dominus, & ſic propria pſona & actus fictus, quæratur poſſeſſio domino, per omnia iura loquentia de actu ficto: tamen ille tex. non probat, quòd quando concurrit duplex fictio. ſ. procurator & actus fictus, quæratur poſſeſſio domino, unde ille tex. capitalis nõ probat com. opi. Sed adhuc ſuſtinendo com. opi. dico quòd etiam eo caſu quo concurrit vtraq; fictio quæritur poſſeſſio domino, vt in noſtro caſu & q. quia conſidero quòd quilibet actus reputatur verus & proprius quo ad effectum: nam procurator repræſentat dominum, adeò quod verè dicitur dominus facere: text. eſt expreſſus qui ſic debet intelligi in d. l. certè. §. 1. de precario. & in hoc eſt ſingu. eſt vnicus ſecundum doct. vbi ſup. Item etiam actus fictus poſſeſſionis habetur pro vero. & producit ueram, realẽ & propriam poſſeſſionem ac ſi actus eſſet uerus, & hoc non probat text. in d. l. certè. §. 1. neq; docto. adducunt tex. per hoc ſed ego adduco tex. expreſſum in d. l. quòd meo. §. ſi uenditorem. ff. de acq. poſſ. in fi. ubi dicit tex. quòd per uiſum qui eſt actus fictus non minùs quæritur poſſeſſio quàm ſi pedem finib. intuliſſẽt: vnde ex his duobus actibus iunctis, cum ſint perfecti, quæritur poſſeſſio, nec obſtat quod concurrunt duæ fictiones uel ſpecialitates, quia ſtatim reſpondebo. Secundò pro hac ſent. & com. c6. facit tex. in l. quarundam. ff. de acquir. poſſeſſ. ubi expreſsè probatur quod per fictam traditionẽ factam procuratori quæritur poſſeſſio dño ſicuti per ueram: & ad hoc no. ibi Cuma. & ad hoc ẽt illum tex. no. idem Cuma. in d. l. ſi is qui pro emptore. ff. de uſuc. fi. col. in fi. Alex. in l. 1. §. p procuratorem. ff. de acq. poſſ. fin. col. ſed ille tex. nihil probat, quia per appoſitionem cuſtodis quæritur poſſeſſio, quia fuit poſitus ab ipſo domino, non verò à procuratore, & ſic unus tm̃ actus fictus interuenit & non duplex. Tertiò ultra docto. facit bonus tex. in l. 1. §. ſi iuſſerim. in prin. ff. de acqui. poſſ. ubi procurator poteſt quærere poſſeſſionẽ domino per uiſum, & ſic uidetur caſus expreſſus pro deciſione huius quæſtionis, ſed adhuc ille text. non probat, quia ibi ipſe dominus etiam erat in præſentia rei, unde potiùs uidetur poſſeſſio quæſita dño ex perſona eius, q̃ ex perſona procuratoris: & ita tenet & declarat ibi Dinus, Rainerius, Alb. Pau. Alex. Cuma. Iaſ. Vincen. & com. doct. cuius effectus põt eſſe maximus, quia ſi procurator ſit inhabilis, vt infans, furioſus, uel ſimilis, quæritur domino, & non uitiatur actus. facit ẽt tex in l. ſi procuratori preſentis. ff. de uerbo. obliga. facit ẽt gl. ſing. & uni. in l. quæ extrinſecùs. eo. ti. Quartò facit tex. in c. accedens extra, de præbendis. ubi poſſeſſio beneficij quæritur per procuratorem mediante inueſtitura qui eſt actus fictus: & ad hoc illum tex. notat Bald. in d. l. 1. C. quando liceat ab em. diſ. 2. col. nu. 7. & certè ille tex. optimè facit, niſi dicas quòd ibi non põt cadere actus uerus & naturalis ex qualitate rei. Quintò facit text. in cap. 1. § 1. uerſ. item inueſtitura. de notis feudorum. in uſibus feudorum ubi habetur

quòd

quòd inueſtitura & eius effectus poteſt quæri domino per nuntium vel procuratorem: & ad hoc pro caſu noſtræ quęſtionis notat ibi Bal. & illum text ad hęc commendat & dicit optimum Areti.in l.1.§.procuratorem.pen.col. ff.de acqui. poſſ. Sextò & finaliter pro iſta communi ſenten. & concl. pondero hodie expreſſam l.in le.17 ſuprà his ll. Tauri, ubi dicitur ꝙ melioratio eſt irreuocabilis ſi fuerit tradita poſſeſſio verè vel fictè per traditionem inſtrumenti ipſi filio meliorato, vel ꝓcuratori eius. ergo apertè uult, quòd poſſeſſio poſſit quæri per procuratorem mediante actu ficto: idem probat lex 44. ſuprà his ll. Tauri. nec obſtat ſi dixeris quòd ſolum loquuntur in caſu meliorationis & maioratus: quia certè eadem ratione idem eſſet in alijs caſibus nec obſtat iterum ſi dicas quòd ſolum illę ll loquuntur in actu ficto traditionis inſtrumenti, quia gratia exempli illud poſuit, unde idem eſſet in quolibet alio actu ficto.

Nec obſtat huic ſententiæ & communi opinioni primum capitale fundamentum, in quo dicebamus quòd in noſtro caſu & quæſtio. concurrunt duæ fictiones uel ſpecialitates, ideo actus debet uitiari: quia rńdeo, quòd concurrunt reſpectu diuerſarum perſonarum, & procedunt ex diuerſis fontibus & ex diuerſis reſpectibus: nam quod procurator repręſentet dominum eſt reſpectu domini. Item quòd actus fictus habeatur pro uero eſt reſpectu tradentis, quòd non eſt prohibitum, ut probat text. in l. ſingularia. ff. ſi cert. pet. per quē ita determinat Bar. in d l. ſi is qui pro emptore. pen. col. nu. 71. & ſuper eo cōmu. repetentes. idē Bar. in l. gerit. penult. colum. de acquir. hæredit. idem Bartol. in l. ex facto. 5. col. de vulga. & pupil. idem Bartolus in leg. ſub conditione. ff. de ſolut. Bald. in l. C. de dotis promiſ. Bald. in l. 1. C. quando liceat ad empt diſ. finalibus uerbis. Alex. Iaſon, & Philippus Dec. in d. l. ſingularia. ff. ſi cer. pet. facit tex. & ibi pōderat Are. in l. ſed ſi plures. §. ad ſubſtitut. de vulg. & pup. in ſpecie in noſtro caſu & quæſt. ita reſpondet Aret. in d. 1. §. per procuratorem. fin. col. cum quo tranſeunt com. docto. ff. de acqui. poſſ. Sed iſta ratio & ſol. licet videatur colorata & ſubtilis, tamen mihi non concludit, quia itaq; demū plures fictiones reſpectu diuerſarum perſonarum admittuntur, quando tendunt ad commodum vtriuſque perſonæ: ſecùs ſi ad commodum unius, quia tunc non debent admitti: & ita probat & debet intelligi tex. in d. l. ſingularia. & iſte eſt ſenſus Bar. in d. l. ſi is qui pro emptore. pe. colum. uerſic. 2. caſu. & ſenſus omnium doct. ubi ſuprà & in ſpecie ita tenet & declarat Iaſ. in d. l. ſi is qui pro emptore, penul. colum. uerſic. ſed ad iſtud fundamentum Secundo & ſubtiliùs iſta ratio & ſolutio non concludit, quia in noſtro caſu utraque fictio interuenit & concurrit reſpectu eiuſdem perſonæ & ad eius utilitatem. ſcilicet reſpectu ſolius accipientis: quia procurator repræſentat eius perſonam: item actus fictus poſſeſſionis reputatur uerus, & iſte magis attribuitur ſibi quàm alteri, cùm actus acquiſitionis poſſeſſionis ſemper conſideretur in acquirente; ut in l. 3. ff. de acquir. poſſeſſ. cum ſimi. & ſic poteſt teneri quolibet ſolutio, ſed melior ſolutio uidetur, quòd licet concurrant duę fictiones reſpectu unius perſonæ ſcilicet acquirentis, tamen ſuſtinētur, quia ſunt tales actus ficti, qui quoad effectum reperitur in iure deciſum quod omnino & propriè habeantur pro ueris, ut ſuprà bene probaui, & ſubintrant & ſubrogantur loco actus naturalis, unde debent operari eoſdem effectus quos operantur actus ueri, & naturales: iſta eſt mens & intentio prædictorum iurium, & eſt ipſa ueritas in hoc articulo: & ſecundum hoc infertur reſponſio ad ſuperiora fundamenta contraria, quia ibi ſpecialitates, & fictiones ſtant in iſtis finibus, nec omninò dicitur quòd habeantur pro actu uero, nec ſumunt eius naturam.

Sub-

Subſequenter etiam quæro, ſi quis vēdat rem ſuam alicui & tradat poſſeſsionem per clauſulam conſtituti, vel per quemlibet alium actum fictum, & poſtea vendiderit alteri & tradiderit ei verè & naturaliter ipſam rem, & poſſeſſionem eius; quis eorum præferatur; & breuiter & reſolutiuè dico, ꝙ primus debet præferri cui eſt facta traditio per actum fictum, per regulam & rationem tex. in l. quoties, C. de rei vendi. cum ſimil. item etiam, quia ius, effectus, & poſſeſſio quæ reſultat ex actu ficto reputatur eſſe vera & perfecta ſicut illa quę reſultat ex actu verò & naturali; ita probat tex. ſing. & vnicus, in l. certè. §. 1. ff. de precario. quem not. & commend. ibi Bar. Ang. & Doc. & dicit vnicum Bal. in l. vna. §. non autem, C. de cadu. tollend. fi. col. n. 19. & dicit vnicum Iaſ. in prin. Inſti. de actio. fi. col. in fin. & vltra Doc. facit melior tex. in iſta l. ꝙ meo. §. ſi vēditorem. in fi. ibi non minus poſſidere cœpi quam ſi pedem finib. intuliſſem. & in expreſſo iſtam ſenten. & conclu. tenet originaliter Guido de Suza, in d. l. quoties. C. de rei vend. idem in l. fin. C. de ſacroſ. eccle. Ioan. And. in addi. Spec. in tit. de emp. & ven. §. ſciendum. verſi. nota quod ſi res vendita. nu. 29. Bald. in rub. C. de contrah. emp 4. col. 16. q. Bal. in præludijs feu. 6. col. n. 29. vbi dicit, ꝙ licet ſit fictio in modo tradendi, tamen veritas eſt ī ſubſtantia poſſeſſionis. Iaſ. in d. l. quoties, C. de rei vend. 4. col. in 5. limitatione principali. num. 14 Anton. But. in c. cum veniſſet. de reſtit. ſpol. 3. col. ver. & nota, quòd ſi aliquis. Abbas in c. 2. de conſue. fi. colum. in princ. Dec. in regula, contractus, de reg. iur. in 6. nu. 14. Oldr. in con. ſuis, con. 114. Abbas in con. 91. pen. col. nu. 7. 1. vol. Alex. conſ. 14. fi. col. nu. 10. 1. vol. idem Alex. conſ. 25. fi. col. in fi. 3. vol. idem Alex. 166. fin. col. in fi. 7. vol. Bal. conſ. 369. 5. vol. Angel in con. 106. in fi. quam con. ego extendo, 1. vt procedat etiam ſi talis traditio ficta fuerit facta procuratori prædicti emptoris, per ea quæ ſupra dixi. Secundo extendo vt procedat etiam ſi tēpore conſtituti vel actus ficti venditor non poſſideret, ſed tantum haberet nudā detentationem: tempore verò ſecundæ venditionis & traditionis poſsideret, per ea etiam quæ ſupra proximè dixi in quæſt. an per clau. conſtit. vel actū fictum tranſeat detentatio.

93 Dubium tamen eſſet in hoc ſatis ſingulare & ſubtile, ſi talis res ſit vendita primo emptori ſub conditione, & ſub ea fiat conſtitutum, & pendente conditione ſit vēdita ſecundo & ei tradita ſit poſſeſsio verè & realiter, & poſtea purificetur conditio, an præferatur primus ratione conſtituti? Et videtur quod ſic: Primo, quia purificata conditione habetur contractus pro puro, ac ſi à principio purè eſſet celebratus: tex. eſt no. in l. fi. §. Titius verſi. ſed ſi extiterit conditio, duæ puræ ſunt, ff. de vulg. & pup. & ibi notat glo. ordina. Ang. Imo. & com. Moder. Secundo facit, quia in contractibus conditio & omnis virtus & effectus eius retrotrahitur ad tempus cōtractus celebrati. tex. eſt no. in l. potior, verſi. uideamus. ff. qui potio. in pig. hab. ubi diſponitur; quod hypotheca conditionalis ratione primi contractus poſtquam conditio ſit purificata, præfert hypothecæ puræ quæ fuit medio tempore contracta pure & ſimpliciter. Et ad hoc no. Bar. & commun. Doc. tex. in l. neceſſaria. §. quòd ſi pendente, ff. de peri. & commo. rei uendi. tex. in l. ſub condititione, ff. de ſol. tex. in l. quæ legata. cum l. ſeq. ff. de regul. iuris, quòd tamen intellige in conditione caſuali, ſecùs in poteſtatiua, ut probat et dicunt prædicta iura et commu. Doc. et tradit plenè et magiſtraliter Bar. ubi uide rationem in repetitione. l. ſi is qui pro emptore. ff. de uſu cap. 14. col. num. 46. et ſuper eo late repetentes. Tertiò in ſpecie iſtam conclu. uidetur apertè tenere Oldr. in con. ſuis, conſ. 139. 2. col. nu. 1. uer. tertiū erit ubi dicit, quod quando contractus eſt conditionalis, et in eo apponitur clauſula conſtituti purificata conditione, retrotrahitur ipſe principalis contractus, et per conſequens clauſula conſtituti in

Hh eo appo-

eo appoſita, & virtus & effectus eius. Sed his non obſtantibus ego teneo contrariam ſententiam, imo quòd ſecundus, cui verè & realiter fuit medio tempore res vendita & tradita, purè præferatur, & eadem ratione præferatur ſi ei fuiſſet tradita poſſeſſio purè per actum fictum: & hoc tali potiſſimo fundamento; quia ad hoc vt fictio tranſlatiua habeat locum, & per conſequens ad hoc vt actus conditionalis retrotrahatur, requiritur habilitas in vtroque extremo, ſcilicet ad quod, hoc eſt, in tẽpore quo verificatur & purificatur conditio: probat tex. ſingul. in l. bonorum. ff. rem ra. hab. tex. in l. neceſſariò. §. quod ſi pendente. ver. ſane ſi pendente conditione. ff. de peri. & commo. rei vend. vbi ſi cõditio extiterit re iam perempta, non retrotrahitur: quia deficit extremum à quo. tex. valdè no. in l. quoties. ff. de noua. in prin. verſ. & ideo ſi fortè, & in fin. in verſ. & ideo ſi fortè perſona. per quẽ tex. notat Bar. in fi. ꝙ licet conditio retrotrahatur ad tempus contractus, tamen hoc debet intelligi, ſi tempore exiſtentis conditionis reperiretur extremũ habile: ſecùs ſi reperiatur inhabile ex parte rei vel ex parte perſonę: & dicit eſſe perpetuò menti tenendum; & ibi tenet etiã Imo. Pau. & communiter Doc. facit etiam tex. in l. eum qui ita. §. fin. ff. de verbo. obliga. quam etiam doctrinã ponit magiſtraliter Bar. in d. l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſuca. 3. colum. 3. oppoſi. num. 1. & ibi commun. repetentes. Sed illo tempore exiſtentis conditionis venditor iam non poſſidebat rẽ, quòd eſt principale requiſitum in noſtra materia clauſulæ conſtituti, vt ſuprà latè cõcluſum eſt, ſed poſſidet ſecundus cui res fuit tradita, ergo eſt impoſſibile ꝙ verificata cõditione retrotrahatur clauſula conſtituti, aut virtus, vel effectus eiꝰ, cũ extremum à quo, ſit inhabile: & iſta eſt viua & concludens ratio. ſecũdum hoc non obſtant fundamenta cõtraria, quia debent intelligi quando extrema ſunt habilia. nõ obſtat etiam quod tenet Oldra. in d. con. quia reſpondeo, quod ipſe loquitur in caſu quo medio tempore non fuit alteri vendita res, ſed remanſit res ſemper apud vẽditorem, vnde extrema reperiuntur habilia. iſtam meam cõcluſ. reperi poſtea, quod tenet Philip. Dec. in regula, contractus, de reg. iur. in 6. num. 17. 6. limi. licèt ſic non declaret. Aduertendum tamen, quod hoc nouiter intelligerem quando prima venditio & contractus fuit conditionalis. & ſimiliter clauſula conſtituti in eo poſita, ſecùs tamen crederem ſi venditio ipſa fuit cõditionalis, tamen clauſula conſtituti fuit pura, & de præſenti, quia tunc transferetur poſſeſſio, & per conſequens dominium in primum emptorem, & ipſe debet præferri: quia conſidero quòd ſi fiat traditio ex contractu conditionali, ſtatim transfertur dominium. tex. eſt ſingula. in l. ſub conditione. in fin. ff. de ſolu. quem ad hoc notat ibi gloſ. ord. Bar. Ang. Imo. Pau. & communiter Doc. tex. in l. dotis fructus, verſicul. quid ergo ſi ante matrimonium. cum leg. ſequenti. ff. de iure dotium, & ibi notat Baldus, Salice. & alii Doc. tenet etiam & commendat Areti. in leg. qui abſenti. §. 1. ff. de acquiren. poſſeſ. quarto no. Baldus in l. contractus. C. de fide inſtrum. num. 15. Soci. qui no. loquitur in leg. ſi ante nup. ff. ſolu. matri. neque obſtat ſi ſubtiliter dicas, quod traditio non poteſt cauſare dominiũ niſi præcedat titulus habilis, vt in l. nunquam nuda. ff. de acquirẽ. rerum domi. quia debet intelligi, quando nullus titulus vel cauſa interuenit de præſenti nec de futuro in ſpe; ſecùs tñ ſi interueniat cauſa uel titulus habilis ſaltem in ſpe. vt in noſtro caſu: quia tunc transfertur dominium, vt in dictis iuribus; & ita tenet & reſpondet Bar. in d. l. ſub conditione. 2. col. nu. 9. & ibi cõl ter Doc. nec diſtinguo, an talis traditio ſit naturalis vel ficta; quia vtroque caſu procedit prædicta conclu. cum interueniat legitima habilis ſaltem in ſpe, arg. gloſ. no. & ibi communis opinio in l. 2. C. de dote cau. non nu. vbi ex donatione inualida, quæ habet ſpem confirmationis, tranſit poſſeſſio etiam per actum fictum,

fictum, vt latiùs dixi in l. 17. ſupra his ll. Tauri.

Item adde, quòd in dubio videtur quòd ſit tradita poſſeſſio purè & non conditionaliter, licèt contractus fuerit conditionalis, niſi expreſsè fiat traditio ſub conditione: ita probat tex. notabilis in d. leg. dotis fructus, cum lege ſequenti. ff. de iure dotium. & ibi notant Doctor.

94 Præterea iuxta prædicta quæro, certum eſt, quod ſi emphyteuta vẽdidit rẽ emphyteuticam ſine cõſenſu domini, & non tradidit, non cadit à iure ſuo; quia licet de iure prohibeatur vendere ſub pœna commiſſi. vt in l. final. C. de iure emphy. in prin. ibi, minimè licere emphyteutæ ſine conſenſu domini meliorationes ſuas aliis vendere, & in ca. potuit. de locat. tamen vendere, debet intelligi cum effectu conſummato, ut inducat alienationem quæ fieri dicitur ſecuta traditione, argumento tex. in l. 1. §. hæc autem verba. ff. quod quiſque iuris. ibi, nam ſtatuerit verbum tem perfectam ſignificat, & conſummatam iniuriam, non cœptam. tex. in l. pen. §. docere. ff. ne quis eum qui in ius voca. eſt vi exim. l. 3. §. hæc verba. cl 2. ff. de neg. geſt. tex. in l. 1. §. hæc verba. ff. ne vis fiat ei. tex. in l. nomen filiarum. ver. fin. ff. de verbo. ſignific. tex. in c. relatum. de cleri. non reſi. tex. in cap. hæc autem verba. de pœniten. diſt. 1.

Ietm etiam in diſpoſitione legali ſenſus debet attendi potiùs quàm verba. tex. eſt in l. 2. C. com. de lega. tex in l. 1. C. de dedititia libert. tex. in l. fi. C. q̃ res pig. obl. po. tex. in l. 3. §. conditio. ff. de adimen. lega. ſed ratio prædictorum iurium eſt, ne talis res alienetur uel trãſferatur in alium ſine uoluntate directi domini, ſed alienatum non dicitur niſi iã ſecuta traditione, ut in leg. alienatum. ff. de verbo. ſignifi. cuius uerba ſunt, alienatum non propriè dicitur, quòd adhuc in dominio uenditoris manet, uenditum tamen rectè dicitur; tex. in l. alienationis uerbum. eod. tit. tex. in l. ſi ſocius. ff. ſi cer. pet. tex. in l. nemo. la 2. ff. pro ſocio. ergo per ſolum titulum uẽditionis non incidit in pœnam. Secundò pro iſta parte & concluſione facit, quia uenditio non dicitur ultimatè perfecta reſpectu trãſlationis dominij, niſi ſequuta traditione, ut in l. traditionibus. C. de pactis, & in l. quoties. C. de rei uendi. & in §. per traditionem. & in §. uenditę. Inſtitut. de rerum diuiſ. cum ſimi. Tertiò pro iſta ſententia & concluſione facit tex. valde no. iuncta gloſ. in l. 1. §. ſi rem depoſitam. ff. depoſiti, vbi ille qui vendit rem depoſitam, & tradit, tenetur tanquam doloſus depoſitarius, & incidit in pœnam; ſecus ſi non tradit: & ibi notat & commendat Bartolus, Baldus, Salicetus, Fulgoſ. Pau. & communiter Doc.

Quartò facit, quia licet per alienationem feudi, Vaſallus priuetur feudo, tamen debet intelligi ſequuta traditione: ita probat tex. no. in cap. 1. § callidis. de prohi. feudi alienatione. per Fede. & ibi notat Bald. Andreas de Iſernia, & commu. Feudiſtæ. tex. in cap. 1. de prohi. feu. aliena. per Lotha. & ibi expreſsè notat & commendat Andreas de Iſer. tertia colum. num 6. tex. in capit. 1. §. ſi ex eadem lege. & §. ſimiliter. de lege Conradi. textus in cap. 1. de Vaſallo qui contra conſtit. Lotha. de alie. textus in capitulo primo. quid iuris ſi poſt alien feud. Vaſal. illud recu. & ibi not. Andreas de Iſern. & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem tenet Specu. in titu. de emphyteuſi. §. nunc aliqua. 95. quæſtio. numero. 118. Alber. in l. fi. C de iure emphyt. final. colum. in finalibus verbis. Salicet. ibi fi. colum. num. 21. Anto. de But. in cap. potuit. de loca. 2. col. num. 10. & ibi Card. 4. colum. 16. quæſt. Bald. in c. 1. §. aut ſi libellario. 2. colum. nu. 4. quibus modis feu. amit. idem Bald. in cap. 1. §. denique. ſi. co. in prin. quæ ſit prima cauſa beneficii. & ibi Aluarotus fi. col. num. 32. Alber. in l. ſi filiusfa. §. cùm fundum. 1. col. prope finem, ff. de verbo. obl. & alii Doc. tenet etiã Iaſ. vbi dicit hãc eſſe commu. opin. in d. l. fi. C. de iur. emphyt. 39. colum. nume. 132. 19. quæſtio.

95 Quæro igitur, ſi tradidit ficiè p clauſulam conſtituti, vel alium actum fictū, ſi incidat in pœnam, & cadat à iure ſuo? & videtur quod ſic: quia non poteſt negari, niſi quòd alienauit, & licet actus ſit fictus, tamen ex eo transfertur dominium & vera poſſeſſio, per ſupra dicta: & in terminis iſtam ſententiam & concluſionem tenet Paulus de Caſt. in l. 1. §. ſi rem depoſitā. ff. depoſiti. Ant. But. in conſi. ſuis, conſi. 34. Iaſ. in d. l. fin. C. de iure emphy. 40. colum. num. 132. Iaco. de ſanctio Georg. qui firmè commendat in practica, in tracta. de feudis. in parte, & cum pacto, de non alienando. 2. colum. num. 5. verſic. ex hoc infertur ad quæſt. quotidianam. & iſtam conclu. videtur apertè tenere Bald. qui non allegatur, in l. 2. C. de fideicommi. 1. colum. in fin. pen. quæſtio. vbi dicit, quod ille dicitur alienare qui corporaliter vel æquipollenter tradit. Ferdinandus de Loazes in repetitione l. filiusfam. §. diui. ff. de legat. 1. 43. columna. num. 55. verſicu. vnum notandum. ego tamen teneo contrarium, imò quòd non incidat in pœnam commiſſi per contractū alienationis, etiamſi in eo interueniat clauſula conſtituti vel alius actus, ſed requiritur vera & actualis traditio ad hoc vt incidat in pœnam, per totum. no. in ca. 1. poſt prin. de prohib. feud. alien. per Lotha. ibi, omnibus beneficiis ſuis. in vſib. feud. vbi apertè vult, quod ad hoc vt ſi quis per alienationem incidat in pœnam, debet à ſe naturaliter rem abdicare. tex. in c. 1. ſi. callidit. ibi, & in alios transferunt, de prohi. feu. alie. per Fede. & in expreſſo ponderando per prædicta iura iſtam conclu. tenet Aluarot. in c. 1. 2. col. num. 3. ver. quid iuris ſi poſt alienationem feudi vaſallus illud recuperauerit. & ex his infero no. in materia Maioratus, quòd prohibitus alienare ſub pœna, non incidit in pœnam, licèt alienet, ſi non tradat. in expreſſo reperio ꝙ ita tenet Pau. in l. peto. §. fratre. de lega. 2. in princ.

96 Præterea circa noſtram materiam ſubtiliter, & neceſſariò quæro, an incertitudo vitiet acquiſitionem poſſeſſionis? Et certè iſte articulus eſt valde ſubtilis & difficilis, nec benè reperitur à doctoribus declaratus; vnde eum intendo notabiliter vltra omnes declarare: in quo articulo reſolutiuè facio ſequentes conclu. Prima conclu. quod res vel pars incerta ratione loci & ratione quotæ, non poteſt poſſideri: textus eſt expreſſus in leg. 3. §. incertam. ff. de acquiren. poſſeſ. cuius verba ſunt, incertam partem rei nemo poteſt poſſidere, vel vti, ſi hac mente ſis vt quidquid Titius poſſidet, tu quoque velis poſſidere; & exemplum proprium & clarum poteſt eſſe ſi Titius vendidit mihi quidquid poſſidet vel habet in tali villa, oppido, vel termino: & eſt incertum in quo loco, & in quibus fundis: & pro qua parte poſſideat, tūc impeditur acquiſitio poſſeſſionis: quia eſt omnimoda incertitudo: & in iſtis terminis procedit & debet intelligi ille textus, quem ſic declarat Iaſon meliùs quàm alius ibi, ſecunda columna, prope medium. Vincentius ibi in princip. & eſt de mente omnium, ſimi. textus eſt in lege, locus. in fine. eodem titu. textus in leg. ſi fur. §. final. ff. de vſucap. & ratio poteſt eſſe, licèt à doctoribus non dicatur, quia tali caſu videtur deficere animus & voluntas determinata poſſidendi propter incertitudinem. Ex quo aperte deducitur, quòd ſi eſſet certitudo reſpectu loci & quotæ, tunc bene poſſet quæri: textus eſt in leg. locus. verſicul. 1. eodem titu. cuius verba ſunt, & certa pars pro indiuiſo quæ introducitur vel ex emptione, vel donatione, vel qualibet alia cauſa, &c. & iſtud quotidie poteſt contingere in aliquo hærede vel ſocio qui habet rem communem cum alio, & vult vendere vel alienare ſuam partem quam habet pro indiuiſo; nam poterit transferre poſſeſſionē per actum verum vel per actū fictum: & idem eſt, quando hæres pro parte quotitatiua vult apprehendere poſſeſſionem per actum verū, vel agere interdicto vel remedio poſſeſſorio, quia poteſt, argum. tex. in l. cùm

hæredes

hæredes.ff.de acqui.poſ.& in l.1. ff.quo
rum bonorum.& in l,fi.C.de edic ,diui
Adri. tol. Secunda concluſ. quando res
eſt certa reſpectu quotæ, ſed incerta reſ-
pectu loci:puta ſi quis vēdat,donet , vel
alienet tertiam , quartam, vel quintam
partem pro indiuiſo eius quod habet in
tali villa, oppido, vel termino , vel in
vno fuudo non determinato ex plurib.
quos oſtendit vel demonſtrauit , vitia-
tur acquiſitio poſſeſsionis: ita etiam ꝓ
bant iura ſuperiora & ratio ſuperius aſ
ſignata.

Tertia concluſio. Res vel pars certa
ratione loci,ſed incerta ratione quotæ
bene poteſt poſsideri,vt puta quis dicat
vendo, dono, vel alieno tibi quidquid
habeo in hoc fundo certo, præſenti, &
demonſtrato , an ex eo quod fundus eſt
certus tu acquiris poſſeſsionem partis
quam me habere appareat? & in expreſ-
ſo ita tenet Barto.in dic.§.incertam. in
princip.in ſolu.1.oppoſit.& probat glo.
not.in l.emptor.ff.de vſuca.pro empt.q̃
citat Bartol.in dicto §.incertam.& te-
net ibi Cuman.licet eius litera ſit corru
pta. Alexand. 2. col. poſt princip. Iaſ.2.
columna,in medio,verſi.ſimiliter econ
tra.& tranſeunt communiter Doctores:
cuius ratio poteſt eſſe vltra actum cor-
poreum ibi videtur interuenire animus
& voluntas poſsidendi: quia acquirens
videtur velle poſsidere totum vel par-
tem,& illud quod differt ſecundū plus
& minus,non dicitur differre in ſubſtā-
tia,vt in l.fi.ff.de fundo inſtructo. & ibi
Bartol.& Doc.text.in l.ſi is cui.ff.quē-
admod.ſerui.amit. ſed ego teneo con-
trarium,imò quod hoc caſu vitietur ac
quiſitio poſſeſsionis propter incertitu-
dinem.Primò per tex.cum ratione in d.
§.incertam.Secundo per tex.expreſsum
in dic.l.ſi fur.§.fin.verſic.fin.ff.de vſuc.
vbi aperte loquitur in eo qui vult quæ-
rere poſſeſsionem in fundo certo & de
terminato,tamen ſi eſt incertitudo reſ-
pectu quotæ vitiatur acquiſitio poſſeſ
ſionis.cuius verba ſunt, incertam partē
poſsidere nemo poteſt , ideoq́ue ſi plu-
res ſint in fundo qui ignorent quotam
quiſque poſsideat,neminem eorum me
ra ſubtilitate poſsidere Labeo ſcribit.
Tertiò per text.formalem in d.l. locus.
ver.fin.cuius verba ſunt, incerta autem
pars neque tradi,neque vſucapi poteſt,
veluti ſi ita tibi tradant, quidquid mei
iuris in eo fundo eſt.& iſtam meā ſen-
tentiam & concluſionem, tenet Aretin.
qui in hoc articulo ſubtiliter & melius
q̄ aliuś loquitur,in d.l.locus.2.no.Alex.
1.col.in fi.ver.3.&c. Vinc. in prin.& ibi
Rom.licet poſtea in fi.relinquat cogitan
dum. neque obſtat text. in d.l.locus. in
princ. quia intelligitur q̄ſi quis vult poſ
ſidere certam & determinatā particulā ,
vel locū alicuius fundi certi & determi
nati. Quarta concl.quando res eſt incer
ta ratione loci , & ratione quotæ reſpe-
ctu acquirentis,ſed bene eſt certa reſpe-
ctu tradentis,bene poteſt quæri poſſeſ-
ſio:vt ſi quis ſciat quid & quantum poſ
ſideat in tali villa,oppido,vel termino:
vendit,donat,alienat,& tradit quidq̄d
ibi habet,tunc licet accipiens ignoret lo
cum & quotam rei vel rerum , acquirit
poſſeſsionem : cuius ratio eſt , quia iſto
caſu datur certitudo etiam in acquiren
te per relationem ad alium , ſcilicet ad
tradentem : argumento l. certum. ff. ſi
certum peta.tex.in l.aſſe toto.ff. de hæ-
re.inſti.;text.in l.inſtitutio talis.ff.de cō
di.inſti.tex.in l.ait prætor.§.ſi iudex.de
re iu.tex.in l.ſi ita ſcripſero.de cond. &
demonſt.tex.in l.ſi quis extraneus. §.fi.
ff.de acquiren.hæred. & in expreſſo iſtā
conclu.tenet glo.ord.licet non ita bene
fundet,in d.l.3.§.incertam.ff. de acqui.
poſſeſs.in princip. quantum requirit ꝙ
vterque ſcilicet tradens & accipiens ſit
incertus: & ibi ante alios tenet cla-
rius & expreſsiùs Imola in principio.
Aretinus in princip. Alexander in prin-
cip.numero ſecundo,Iaſ.3.columna, in
princip. verſicul. ſecundum quod vult
iſta gloſ.Vincen.2.columna,numero 4.
& eſt communi. opin. ſed certè in hoc
ſubtili paſſu ego teneo contrariam ſen
tentiam , imò quòd nullo modo poſ-
ſit quæri poſſeſsio,quia intentio textus
& iurium ſuprà dictorum eſt requi-

probat tex.in dic. §. ex pluribus, quod
tamen intellige quando poſt acquiſitã
póſſeſſionem ex vna cauſa ſuperuenit
altera ante dominium quęſitum ex pri-
ma:quia tunc vtraqne cauſa & titulus
valet,& ex vtraque cauſa & titulo poſ-
ſum poſſidere. ſecus tamen eſſet ſi ex
primo titulo & cauſa, & ex prima ac-
quiſitione poſſeſsionis eſſet mihi plenè
quæſitum dominium, vt quia tradens
eſſet dominus,& poſtea ſuperueniat mi
hi titulus vel cauſa ab eodem vel ab
alio tertio,tunc non poſſideo ex iſta ſe
cunda cauſa vel titulo,quia cenſetur ip
ſo iure nulla & inutilis: & idẽ eſt ſi ha-
bui rem à non domino,& mihi fuit fa-
cta traditio,& acquiſiui dominium me
diante vſucapione vel præſcriptione,
& poſteà ſuperuenit mihi titulus ab eo
dem vel ab alio, tunc etiam non poſſi-
deo ex tali cauſa ſecunda vel titu. quia
reputatur inutilis; idem etiam eſt ſi ex
prima cauſa vel titu. habui rem à non
domino,& poſtea ex ſecunda cauſa vel
titulo habui eandem rem à vero domi
no,iam deſino habere poſſeſſionem ex
prima cauſa,& tantùm habeo ex 2. tan
quam plena & perfecta;quia his caſibus
videtur ceſſare ratio per quam poteſt
haberi poſſeſſio ex pluribus cauſis; &
apertè iſta omnia videtur probare tex.
in d.§.ex pluribus.in exemplis ſuis, ſi
rectè inſpiciatur; & magis in expreſſo
iſtam concl.& declarationẽ probat tex.
in l.cùm res.C.de contrahen.empt. vbi
dicit tex. quòd ſi habui rem & domi-
nium eius ex tit. donationis ab aliquo,
& poſtea eandem rem emi ab hærede,
quòd etiam reſpectu poſſeſſionis ille ti-
tulus ſecundus eſt nullus,& per eum ni
hil videor acquirere,cũ rei propriæ non
teneat emptio,vt in l.ſuæ res.ff.de con-
trah.em.cum ſi. & in expreſſo ita decla
rat Bar.in d.§.ex pluribus. 1.co.& 1. op
po.ſingu. & melius quàm alius Paul. de
Caſt.1.col.poſt prin. & 2.col.in medio.
Imo.2.col.in med. Rom.1.col.prope fi.
verſi.& ratio quare Cuma. Alex. 2.col.
num.4.idem 2.colum.Alexan. no. pen.
num.colum.20.Iaſ.3.colum.num.9. Et
ſi quæras quis effectus reſultet, qđ poſſi
deat quis ex pluribus cauſis vel non;
dico quòd effectus eſt quo ad præſcri-
ptionem & vſucapionem: quia ſi poſſi-
det ex pluribus cauſis vel titulis, & ſu-
perueniat mala fides in vna, ſed non in
alia, procedat præſcriptio vel vſucapiò
ex illa ex qua habet bonam fidem; ita
determinat Ioan.de Imo.in d.§ ex plu-
ribus.in princ. Alexand.5. colum. num.
12.Iaſ.3.colum.num.11. Secundus effe
ctus poteſt eſſe in remedio Publicianæ,
quia competeret ex vtraque cauſa & ti
tulo,vnde ſententia diffinitiua lata in
vno iudicio non pareret exceptionem
rei iudicatæ in alio. Tertius effectus,
quia pro tali poſſeſſione quęſita ex vtra
que cauſa & titulo competerent reme-
dia poſſeſſoria; vnde ſi lapſu temporis
vel alio quouis caſu poſſeſſor ſit exclu-
ſus à remedio poſſeſſorio ratione vnius
poſſeſſionis,non excluditur ab alio re-
medio ratione alterius poſſeſſionis. nec
obſtat ſi ſubtiliter dicas,quod ex inutili
cauſa & contractu tranſit poſſeſſio cùm
in eius acquiſitione requiratur cauſa,
vt in l.1.§.ſi vir vxori. ff. de acquiren.
poſſeſ.& ſuprà latè dictum eſt: quia ſub
tiliter reſpondeo,quòd ex inutili cauſa
& cõtractu benè acquiro poſſeſſionem,
quando illam non habeam ex alia cau
ſa vel contractu vtili & valido: ſecùs ta
men eſt ſi illam ſemel habeam ex cauſa
vel contractu valido & perfecto; quia
tunc non poſſum eam iterum reacqui-
rere ex alia cauſa vel contractu 1 & iſtã
ſubtilem & nouã ſolutionẽ ponit Alex.
in d.§.ex pluribus. penul. colum. nu. 2.
98 Dominium verò nullo modo poteſt
quæri ex pluribus cauſis.tex. eſt in d. §.
ex pluribus.in fine.ibi, nec enim ſicut
dominium non poteſt niſi ex vna cau-
ſa cõtingere,&c.& ad hoc not.ibi Bar.
& commu.Doc.tex.in l.non vt ex pluri
bus.ff.de reg. iur.tex.in l.2.C. de vindi.
libertate.textus in l.ſequitur.§.lana.ff.
de vſucap.tex.in l.2. C. in quibus cauſis
ceſſat longi temp.præſcr.tex. in l.& an
eandem.§.actiones.in fi.ff.de excep. rei
iudic.& ratio vera & mentalis eſt, quia

dominium vel ius perfectè & conſummatè iam quæſitum nō poteſt perfectionem vel aliquod incrementnm tecipere, nec poteſt multiplicari. vnde eodem modo non poſſunt multiplicari cauſæ vel tituli, quia cùm ſint ordinariæ ad acquiſitionem dominij, hoc effectu iam ſequuto ex vna cauſa alia eſſet inutilis, cum ars & natura nihil operentur fruſtra. vt in l. quiuis. de verbo. obliga. in l. hæc ſtipulatio. §. diuus. ff. vt lega. no. ca. in l. non cogendum. §. fin. de procu. in l. ſi is à quo. §. 1. vt in poſs. leg. & iſtam rationem ponit Raine. in dicto §. ex pluribus. in fin. num. 5. & ibi Albe. 3. colum. in fine. Angel. de Peru. 1. colum. Paul. pen. colum. in fin. Imo. 2. colum. in medio. Aret. 4. colum. in medio. Aret. 4. co. in medio. Alexand. 5. colu. num. 12. Iaſ. 4. col. num. 14. Vincent. ſexta colum. nu. 13. & ſatis eſt de mente Bartol. in finalibus verbis. eãdem etiam rationem ponit ſubtiliter Bald. in dicta l. 2. Cod. de vindic. liber. vbi generaliter dicit, quod omnis actus de ſui natura vltimatè perfectus non poteſt recipere perfectionem vel reiterationem. idem dicit Bald. in l. precibus. C. de impu. & ali. 3. colum. nu. 11. vbi dicit, quod actus ſemel perfectus non poteſt recipere nouam formam diſpoſitiuam. Confirmatur etiam ex ſententia Ariſto. 2. Ethicorum, dicentis, q̃d perfectum eſt cui nihil addi vel auferri poteſt. & eiuſdem 5. Metaphyſicæ, dicẽtis, perfectum eſt quod conſequutum, eſt ſuum finem, & nullam aliam requirit perfectionem. & eiuſdem 1. de Cœlo, dicentis, perfectum eſt quod complementum & finem habet eorum quæ illi pertinent, & nihil aliud poſcit. & quòd dominium ſit ius pleniſſimum rei, probat textus melior de iure in leg. fin. C. de iure domin. impe. verſic. ſint autem biennium. ibi pleniſſimè habeat rẽ creditor. & ad hoc notat & conſiderat Bal. ibi. 2. colum. & illum text. ad hoc reputat ſingul. & vnicum Ioan. Igneus in l. 1. §. ſeruus. 3. col. nu. 4. ff. ad Syll. ſimi. tex. eſt in l. vna. C. de nudo iure Quiritum. in fin. quem ibi notat Bald. & dicit rarò alibi reperiri: quòd verò ſit plenum ius eſt tex. in l. generaliter. §. ſub conditione. ff. qui & à quibus. tex. in l. mater. Cod. ad Tertu. tex. in l. fœminæ. §. illud. de ſecund. nupt. tex. in l. ſi ita ſtipulatus fuero. §. Titius. in fi. ff. de verborum obligat. Confirmatur etiam, quia ille qui eſt dominus non poteſt ſuam rem ſtipulari, dari, ſed tradi. tex. eſt in l. ſi rem tradi, ff. de verborum obliga. tex. in l. ſcire debemus. §. fin. eod. tit. tex. in l. nemo rẽ ſuam. la primiera, & in l. nemo rem ſuã. la 2. eodem tit. tex. in l. vbi autem non apparet. §. fin. eodem tit. tex. in §. ſic itaque. Inſti. de actio. cum materia. & eodẽ modo nō poteſt quis emere ſuam rem. tex. in l. ſuæ rei. ff. de contrahen. empt. niſi ratione alicuius iuris ſibi deficientis, vt vſufruc. poſſeſsionis, vel alterius iuris: tex. in l. ſi emptione. §. rei ſuæ. eod. tit. tex. not. in l. cum res. C. eodem titul. & vtrobique Doc. & idem eſt in legato vel tit. vltimæ voluntatis, quia legatum rei propriæ mihi factum non valet: tex. in l. proprias. C. de lega. & ibi commu. Doc. cuius ratio eſt, quia ſicut dominiũ poſtquam ſemel acquiſitum eſt non poteſt multiplicari, ita nec tituli qui ordinantur ad eius acquiſitionem, vt ſuprà dictum eſt.

Aduertendum tamen quod iſta regula & concluſio debet intelligi quando plures cauſæ vel tituli concurrunt poſt dominium ſemel quæſitum: ſecus vero ſi concurrunt vno & eodem tempore, & ſi ante dominium: vt ſi debitor tradat rem creditori ſuo quam debebat ex pluribus cauſis; nam tranſit dominium ex omnibus cauſis & titulis; ita probat caſus & ibi communis opinio in leg. in numerationibus. ff. de ſolut. tex. in l. cùm quis. §. de pecul. eodem tit. textus in l. ſi creditori. verſicul. Marcellus. ff. de legatis 1. & in expreſſo ita tenet glo. in dic. §. ex pluribus. in gloſ. fin. in 4. oppo. & Barto. ibi 2. colum. 4. oppo. Raine. 1. colum. num. 1. Ang. 1. columna, in medio. Paulus de Caſt. not. 2. colum. in fin. Roma. 1. colum. & commu. moderni. Secũdò intellige & limita, quando iſta cau-

ſi noua non haberet originem vetuſtiorem, ſecus ſi haberet, quia tunc potiùs acquiro ex vetuſtiori, vt ſi eſſet mihi res legata ſub conditione, qua pẽdente hæres vendidit vel donauit mihi eam & tradidit, vel hæredẽ inſtituat, nam licet ex iſta noua cauſa & tit. ſim factus dominus, tamen ſi poſtea exiſtat conditio primi tituli, & ſic legati ſtatim deſino habere dominium ex illa noua cauſa, & incipio habere ex prima cauſa & tit. tex. eſt qui ſic debet intelligi in leg. fundo legato. ff. ad l. fal. per quem ita tenet ibi Bart. Paulus, Imo. Alexan. & comm. Doc. & tenet etiam Bart. in dicto §. ex pluribus. 2. colum. 5. oppo. Pau. de Caſt. penul. colum. in princip. & communiter alij Doc. Confirmatur, quia quando in vna & eadem perſona cócurrit duplex obligatio, ſemper præualet illa quæ eſt principalior & maioris potentiæ, & extinguitur alia; ſed quando vtraq; eſſet paris potentię vtraq; remanet, tex. eſt in l. generaliter. ff. de fideiuſſ. tex. in l. cum reus, eo. ti. tex. in l. ſi reus. ff. de duo. reis. vbi vide Doc.

99 Similiter eſt dubium ſubtile in noſtra materia, an & quando poſſeſſio alicuius rei poſſit eſſe penes plures in ſolidum? In quo articulo reſolutiuè dico, quod vna & eadem poſſeſſio, nume. & ſubſtantia in eadem re nõ poteſt eſſe penes plures in ſolidum, & hoc, modò ſit naturalis ſola, modò ciuilis ſola, modò vtraq; tam ciuilis quàm naturalis, tex. eſt formalis & expreſſus, in l. 3. §. ex contrario. ff. de acquirend. poſſeſ. cuius verba ſunt, ex contrario plures eandem rẽ inſolidum poſſidere non poſſunt, cõtra naturam quippe eſt, cùm aliquid ego teneam, tu quoque id tenere videaris, tex. in l. ſi vt certo. §. ſi duobus vehiculum. ff. commodati. poſt princ. ibi, & ait duorum quidem inſolidum dominium vel poſſeſſionem eſſe non poſſe. text. in l. duo inſolidum. ff. de precario. vbi extẽdit hoc, etiam ſi vtraque poſſeſſio ſit iuſta, vel vtraque iniuſta, vel vna iuſta & altera iniuſta, cuius verba ſunt, duo in ſolidum precario habere non magis poſſunt quàm duo in ſolidum vi poſſidere aut clàm, nam neque iuſte neque iniuſte poſſeſſiones duæ cócurrere poſſunt, textus in capitulo, licet cauſam. de probat. uerſiculo, ex præmiſſis. ibi, cum duo inſimul eandem rem & eodem modo in ſolidum poſſidere nõ poſſint. cuius ratio vera & ſubtilis eſt, quia fictio non poteſt habere locum ſuper impoſsibili de natura in genere, tex. eſt in leg. qui ad certum. ff. locati. text. eſt in l. adoptio. la. 1. ff. de adop. tex. in l. lex Cornelia. in fin. de vulga. et pupill. text. in §. minorem. Inſtit. de adopt. notatur per gloſ. et Doctor. in l. Gallus. §. ſi eius. de libe. et poſthu. et in l. 3. ff. pro ſocio. notatur etiam magiſtraliter per Bar. in l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſucap. 9. colum. num. 21. et ibi repetentes, et in l. eandem, ff. de duob. re. 1. colum. et commun. Doc. et in locis vbi ſupra. ſed poſſeſſio ciuilis retinetur in animo per fictionem, quia poſſeſſor iuris fictione cẽ ſetur eſſe in re, quia ibi fingitur eſſe corpus ubi animus eſt: argumento text. in l. nihil. ff. de capt. et poſt. re. et argumento tex. in l. habet. §. placet. ff. de preca. ibi, quia nòn deceſſit animo à poſſeſſione. ſimiliter etiam naturalis poſſeſſio quam poſſeſſor habet in aliis partibus quibus corporaliter non inſiſtit, uel naturalis poſſeſſio quam habet in tota re uel fundo, quando non eſt in ea, ſed in conſpectu uel propè, non poteſt dici quod retineatur naturaliter ſed per fictionem, ut ſubtiliter probat text. in leg. 3. in princip. ff. de acquiren. poſ. iuncta ratione naturali, et ibi tenet et declarat ſingu. ſolus Socinus. 3. columna, 4. not. ergo ſicut ipſamet actualis et corporalis detentatio qua quis inſiſtit rei, non poteſt eſſe penes plures in ſolidum ſecundum naturam, ita ipſa poſſeſſio naturalis uel ciuilis uel utraque quæ retinetur per fictionem et repreſentatiue tanquam ſi quis inſiſteret in re, non poteſt eſſe penes plures in ſolidum, et in hoc ſe fundauit conſultus in dicto §. ex contrario. in quantum dicit, contra naturam quippe eſt, ut cùm aliquid

aliquid ego teneam, tu quoque id tenere videaris: & in effectu iſtam rationẽ, licet non ſic declaratam, ponit Rainer. in dicto §. ex contrario 2. colum. num. 2. Bartol. 3. colum. num. 7. expreſſius & clarius Alber. 1. colum. in princip. verſiculo tu dic. Ange. 1. colum. in princip. num. 1. Imo. & Pau. de Caſtro. 1. colum. in princip. Roma. 1. colum. in fine. Are. 1. colum. & 1. not. qui hoc valde commendat. Cuman. ibi 1. colum. in princi. Alexand. 3. colum. num. 4. Socin. 1. col. in prin. Iaſ. 4. colum. num. 9. Vincen. notabiliter. 3. colum. num. 5. Secunda ratio poteſt eſſe, propter repugnantiam & incompatibilitatem euitandam circa effectus producendos, nam ſi vna & eadem poſſeſsio poſſet eſſe penes plures in ſolidum, ſequeretur quod vterque eorũ poſſet præſcribere eandem rem, & effici dominus in ſolidum, & ſimiliter dominus fructum in ſolidum, quod eſt impoſſibile de iure: vt in lege ſi vt certò; §. ſi duobus vehiculum. poſt princip. ff. commo. & in l. hæreditate. §. pater. ff. de Caſtren. pecul. & in leg. Næuius. §. duobus de lega. 2. & in l. quòd contra. §. vni. de reg. iu. & iſtam rationem voluit gl. ma. in d. §. ex contrar o. prope ñ. ver. itẽ ſecũdum eos. & ibi Doctores.

100 Iuxta prædicta tamen neceſſariò & vtiliter quæro, an & quando poſſeſsiones diuerſæ & realiter diſtinctæ poſſint eſſe penes plures perſonas? In quo articulo propono veram & generalem concluſionem, quòd poſſeſſiones diuerſę & realiter diſtinctæ bene poſſunt eſſe penes plures perſonas in ſolidum. ſ. penes vnum ciuilis, penes aliũ naturalis; quæ concluſio probatur & verificatur in caſibus, perſonis, & exemplis ſequẽtibus, nam ſi in fundo vel re immobili vnus habet vſumfructum, alius proprietatẽ, vſufructuarius habet poſſeſſionem naturalem in ipſa re, proprietarius verò habet ciuilem: tex. eſt in l. naturaliter. ff. de acq. poſſeſ. cuius verba ſunt, naturaliter videtur poſſidere is qui vſumfructum habet. & ibi gloſ. & communiter. textus in l. poſſeſſio quoque. in princip. eodem tit. tex. in l. cuiuſcunque. §. fundus. ff. de vſufruct. tex. in l. fin. ff. vti poſſide. iuncta gloſſ. & commun. intellect. tex. in l. 3. §. vnde vi, & §. vti frui. ff. de vi, & vi arma. tex. in l. vti frui. in fi. ff. ſi vſusfructus petatur. tex. in l. qui vſumfructum. eodem titul. & idem eſt in habitatione domus, quia ille cui eſt conceſſum ius habitationis, poſsidet domũ naturaliter tanquã vſufructuarius eius: argumento prædictorum iurium. & argumento tex. in l. cum antiquitas. C. de vſufructu. & in ſpecie ita tenet Pau. de Caſt. in l. c. Aquilius Regulus. in princi. ff. de dona. vbi notabiliter declarat; & idem eſt in vſu, nam ille qui hẽt ſeruitutem vſus poſsidet naturaliter ipſã rem in qua habet vſum, ita probat tex. not. in fin. ff. vti poſſide. tex. in l. 3. §. vti frui. verſicul. item ſi non vſusfructus ſed vſus. ff. de vi, & vi. arma. cuius ratio eſt, quia vſusfructus eſt pars dominii, vt in l. 4. ff. de vſufruct. & ad hoc vt fructuarius liberè vtatur, oportet eſſe naturaliter in ipſa re: vnde meritò eam poſſidet naturaliter. proprietarius verò habet ciuilem poſſeſſionem ratione proprietatis dominii, & in effectu iſtam rationem ponit expreſsè Angel. in l. 3. §. vnde vi. ff. de vi, & vi arma. ex qua ratione infertur, quòd ſecùs eſt in aliis ſeruitutibus & iuribus incorporalibus, ruſticis vel vrbanis, continuis vel diſcontinuis, quia ratione earum illi cui competunt tales ſeruitutes non habent aliquã poſſeſsionẽ naturalem in ipſa re in qua eſt impoſitum ius ſeruitutis, ſed vtraq; poſſeſsio remanet penes dominium eius. Aduertendum tamen ſingulariter quod talis vſufructuarius & vſuarius non ſolum habet poſſeſsionem naturalem in ipſamet re corporali, ſed etiam habet quaſi poſſeſſionem ciuilem & naturalem in ipſo iure incorporali vtendi & fruendi, quaſi naturalem per actus naturales quos exercet in recolligẽdis fructibus, quaſi ciuilem per retentionem illius iuris in animo, ita probat tex. ſing. iuncta gloſ. in l. ait prætor. §. 1. verſicul. Item ei. ff. ex quibus cauſ. maior. & ibi

Bart.

Bart. Albe. Iac. de Rau. & Doc. antiqui. tex. in l. 3. §. qui vſusfructus. in princip. ff. de vi, & vi arma. quem ad hoc ponderat Ang. de Peru. probat etiam tex. in l. quoties. la ſecunda. ff. de ſerui. & in l. ſicuti. §. Ariſto. in fi. ff. ſi ſeruitus vend. vbi habetur, quod pro iure ſeruitutis competũt interdicta & remedia poſſeſſoria, ergo in eis habeẽ poſſeſſio: & in expreſſo iſtam concluſ. tenet gl. ord. in l. ſi plures. § deiectum. ff. de vi, & vi arm. in gl. 2. expoſitiua, in quantũ dicit ab vſufructuario q eſt quaſi poſſeſſor iuris. & ad hoc etiam reputat ibi ſingul. Bartol. & Ange. de Peru. ſentit etiam gloſ. in l. fi. ff. vti poſſid. in glo. pen. in verbo, defendat. iſtam etiam concluſ. tenet Bar. qui magiſtraliter loquitur in l. naturaliter ff. de acq. poſ. & ibi Ioan. de Imo. Paul. Areti. Soci. Alexand. & Iaſ. tenet etiam Albe. in l. 3. §. ex contrario. 1. col. in fin. eodem titulo, & ibi Imo. 2. col. in princ. Roman. 2. colum. poſt princi. Aretin. 2. colum. Alexan. 6. colum. num. 10. Iaſo. 8. colum. nu. 30. licet contrarium velit ibi Bar. 2. colum. iſtam etiam conclu. tenet Pau. de Caſt. qui nota. loquitur in l. 1. eodem titul. pen. colum. verſicul. præterea aduerte. Areti. 10. col. num. 27. Iaſon. 14. colum. nume. 62. Vincen. 29. colum. nu. 68. Ripa, 9. colum. nu. 34. licet contrarium teneat ibi Bar. 4. col. nume. 9. iſtam etiam conclu. tenet. Albe. in l. fructus. ff. de rei vend. 4. colum. poſt princi. idem Abb. in l. acquiritur, §. fi. in fin. ff. de acquirendo rerum dom. Cyn. in l. vna. C. vti poſſid. 3. colum. verſic. ſi verò ſunt res incorporales. Albe. ibi. 3. colum. in princi. Saly. 3. colum. nu. 11. Cynus in l. competit, C. de præſcrip. 30. vel 40. anno. 2. colum. 4. quæſt. Bald. in l. nemo, C. de acquiren. poſſeſ. 2. colum. poſt medium. & Ang. ibi 2. col. num. 5. idem Bal. in l. certum. C. de rei vend. 1. col. nume. 2. Pau. de Caſt. no. in l. fi. C. de longi temp. præſcr. 2. col. nu. 6. & adde notabiliter quòd iſta eadem concl. habet locum in omnibus aliis ſeruitutibus & iuribus incorporalibus; quia licet in ipſamet re corporali in qua ſeruitus eſt impoſita non datur aliqua poſſeſſio, tamẽ bene datur quaſi poſſeſſio ciuilis & naturalis in illo iure ſeruitutis naturalis, dum quis eſt in exercitio eius ciuilis per retentionem illius iuris in animo, ita apertè concludunt Doct. in locis vbi ſupra. & in ſpecie tenet Bal. in l. nemo, C. de acquir. poſſeſ. 2. col. poſt medium. verſi. eodem modo. tenet etiam Bartol. in l. 1. ff. eod. titu. 4. colum. nu. 12. & ibi commu. Moder. ex qua quaſi poſſeſſione cauſatur præſcriptio in iſtis iuribus, & ſimiliter cauſantur & competunt interdicta & remedia poſſeſſoria: & ſi ſubtiliter dicas, ſi hoc ita, eſt quare non præſcribitur ſeruitus diſcontinua tempore legitimo & ordinario, ſed immemoriali, vide in materia ſeruitutum; quia eſt ſubtilis & no. paſſus. ſimiliter etiam emphyteuta qui recepit rem in emphyteuſim, aliqua mercede præſtita: habet poſſeſſionem naturalẽ in illa re: dominus verò directus qui conceſſit, habet ciuilem, nam ſi talis emphyteuta habet ius in re, & ſic vtile dominium, ergo habet poſſeſſionem naturalem: ita probat textus in l. 1. ff. ſi ager vecti. vel emphy. peta. & ibi Bar. & Doc. antiqui. & in expreſſo ita gloſ. ordi. in dicta l. 3. §. ex cõtrario. in glo. magna in fin. & ibi Bart. Imo. Paul. & communi. Doc. tenet etiã Barto. in l. 2. C. de iure emphyteu. 2. colum. num. 4. & poſt eum alii Doc. tenet etiam Azo in ſumma. C. de acquirenda poſſeſ. 4. colum. in prin. Item etiam feudatarius qui rem in feudum à domino accepit, habet poſſeſſionem naturalem, dominus verò habet ciuilem: & in expreſſo ita tenet gloſ. ordinar. licet prædicta iura non alleget, in dicta l. 3. §. ex contrario. in gloſ. magna in fine, & ibi communi. Doctores. tenet etiam Azo in ſumma. C. eod. titu. 4. colum. in princip.

Item etiã ſuperficiarius, qui accepit ſuperficiẽ alicuius domus, ſoli, vel fundi aliqua penſione præſtita, poſſidet naturaliter: quia habet ius in re, dominus verò directus ſoli, poſſidet ciuiliter, argumento tex. in l. 1. §. qui ſuperficiẽ. &

per

per totũ.ff. de ſuperfi. et eorum quæ ibi no.Bar.& antiqui.tex.in leg. ſuperficiario.ff.de rei ven.tex. in l.in prouinciali.§.ſi.ff.de ope.noui nun.tex.in l.tutor.§.ſi.de pigno.actio.

Item etiam colonus uel inquilinus qui conduxit domum vel fundum ad lõgum tempus,puta per decem annos uel ultrà poſſidet naturaliter; quia videtur habere ius in re:dominus verò qui rem locauit poſſidet ciuiliter, argumento tex.in d.l.1.ff.ſi ager vec.vel emphy.peta.et in d. l. 1. §. qui ſuperficiem. et §. quod autem.el 1.ff.de ſuperficiebus. et in expreſſo ex iſto fundamento iſtam conclu.tenet gloſ.ſingul.in leg. ſi ut certo.§.ſi duobus vehiculum.ff.commodati.in gloſ.magna,in medio. verſicul. et idem in eo colono.etc. gloſ. in l. ſi quis ante.in verbo,nouiſſimè. ff. de acquirẽ. poſſeſ. Azo in Summa.C.eod.titul.4.colum.in princi. Pau.de Caſtr.in l.non ſolet.ff.locati.Alexand.de Imo.ubi ualde commendat in dicta l.3.§.ex contrario. ſuprà eod.9.colum.num.20.Iaſ. 13. colum.num.48.idem Iaſ.in l.naturaliter. ſuprà eod.5.colum.num.15. Alexan. in dicta l.ſi quis ante.ſuprà iſto tit.4. colu. num.10.Soci.ibi.4.colum.Confirmatur etiam, quia tempus perpetuum dicitur etiam per decem annos,gloſ. eſt not. in l.nam imperator. ff. de legi. et ibi Doc. Vnum tamẽ eſt,quòd in d.caſibus prædictæ perſonæ habent etiam quaſi poſſeſſionem ciuilem et naturalem in illo iure reali: argumento eorum quæ ſuprà dicta ſunt in fructuario; et in expreſſo dicit Imol. in dicto §.ex contrario. ſecunda columna. in principio, et Iaſon ibi 12. columna,numero 44. Item etiam ille qui precario conceſsit rem alteri,poſſidet et retinet ſibi ciuilem poſſeſſionem; accipiens vero acquirit et habet poſſeſſionem naturalem, et hoc in dubio ex natura contractus, niſi aliud inter eos actum ſit.textus eſt not. in leg.et habet.§. final. verſiculo, placet.ff.de precario.cuius uerba.ſunt,placet autem penes utrumque eſſe eum hominẽ qui precario datus eſſet penes eũ qui rogaſſet:quia poſſederat corpore penes dominum,quia non deceſſit animo à poſſeſſione;& ibi gloſ.ordin. & commu.Doc.tex.in l.4.eodem titul. tex. in l.qui precario.eod.tit.tex.in d.l.3.§. ex contrario.verſ.Sabinus.ff. de acquiren. poſſeſ.cuius verba ſunt, Sabinus tamen ſcribit eum qui precariò dederit & poſſidere ipſum,& eum qui precariò acceperit:& iſtam con.tenet etiam glo.ord. in l.Pomponius.§.ſi is qui precario.eo. titu.& ibi communiter Doc. gloſ. in l. ſi quis ante.eod.titu.& ibi commu. ſcribentes.Dubium tamen eſt neceſſarium, quæ poſsit eſſe ratio per quam ex contractu precarij tranſeat poſſeſſio ſaltem naturalis,& ex contractu commodati, depoſiti locationis, & ſimili nulla tranſeat poſſeſſio,ſed vtraque remaneat penes concedentem,vt in leg.rei commodatę.ff.commodati.tex. in l. licet. ver. rei depoſitæ.ff. depoſiti.tex.in leg. officium.ff.de rei vendi. cum ſimi.& dico quòd ratio poteſt eſſe, quia in precario eſt fortius et potentius ius in recipiente,quàm in commodato vel depoſito; nam precarium fit ad vſum incertum et indeterminatum, et ſimiliter ad tempus indeterminatum, et in eo cenſetur maior liberalitas ex parte concedentis, & maior et amplior facultas vtendi re, vt in l.1.et per totum.ff.de precar.et vltra hoc ratione huius incertitudinis cẽſetur in dubio conceſſio perpetua donec reuocetur, argumento tex. in l. iuriſperitos.ff.de excuſ.tut.tex. iuncta gl. et communi opin.in l.fine præfinito.ff. de pœnis.tex.in l.ſufficit. ff. de condic. indebi. et ibi Bar.et Doc.tex.in leg. ambiguitatem.verſic.ſin autem talis. C.de de vſufruc.et argumento doctrinæ Bartol.in l.de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori.3.colum.num.12.ff.de noui ope.nun. et ibi modernorum,Cini,Baldi,et aliorum Doctorum in l.quiſquis. C. ſi cer. pe.et modernorum in l. principalibus, ff.ſi cer.pet. vbi illud quod eſt diſpoſitũ in officiali perpetuo, cenſetur diſpoſitum in officiali ad beneplacitum; quia in dubio cenſetur perpetuus: et omne

illud

illud quod eſt perpetuum cenſetur eſſe fortius & tribuit ius in re, vt in l. 1.§. quòd autem ait. ff.de ſuperfic. vnde ex precarii merito tranſit poſſeſsio, ſed commodatum conceditur ad certum vſum limitato tempore expreſsè vel ſaltem tacitè, vt voluit gloſ.ordinar.Bart. & commu.Doc.in l. 1. ff.de prec. voluit etiam magiſtraliter Bar.in lege in commodato. §. ſicut. ff. commodati.& ibi Doctores, Bartolus, Paulus, & Moder.in lege ſecunda.ff.ſi cer.peta. Bal.& Doct. in l.2.C.commodati.& in effectu iſtam rationem, licet non ſic declaratam & confirmatam, ponit Socinus in dicta l. 3.§.ex contrario, 2.colum. num.12.Iaſ. ibi, 4. colum.num.12.Vnum tamen eſt quod licet precarium poſsit liberè reuocari ſecundum voluntatem concedētis, quia non eſt limitatus in eo certus vſus & tempus, tamen ſi concedens vellit ſine cauſa reuocare cum damno alterius & ſine aliquo temporis interuallo non poſſet, imò obſtaret ei exceptio doli: ita ſingul. determinat ſolus Abb. in c.ſi.extra, de precari o.fin. colum.nu. 13]. & illud dictum ſequitur & valde commendat Alexand. in l.ſi pœnam.in fine.ff.de verbor.obliga.ſequitur etiam & dicit fortè non alibi Ia.in §.ſequens, Inſtitu.de actio.5.colum.nume.25. Itē etiam poſſeſſor qui ſe abſentauit retinet ciuilem poſſeſsionem in abſentia & ſi alter ſit ingreſſus, habet & acquirit naturalem: tex.eſt in l.clam poſsidere, §. qui ad nundinas.ff.de acquiren.poſſeſs. cum ſimi.de quo articu.late ſuprà dictū eſt.Imo quod magis eſt, plures poſſeſsiones naturales vel plures ciuiles poſſunt eſſe penes plures & diuerſas perſonas in vna & eadem re diuerſo iure & reſpectu: nam in fundo poteſt quis habere vſumfructum & ratione eius habere naturalem poſſeſsionem, & in eodem fundo poteſt alius habere vſum, & ratione eius habere aliam poſseſsionem naturalem: & eodem modo ſi vnus haberet vſum in fundo vel re, & alius ſimiliter haberet vſum in eadem re, vterque haberet poſseſsionē naturalem, quia hoc non eſt inconueniens, quia iſtæ poſſeſsiones ſunt diuerſæ & differentes numero, quia vna eſt reſpectu vſusfructus, alia reſpectu vſus, & ſic nulla contingit repugnantia vel impoſsibilitas, ita ſubtiliter probat tex.in lege ſi.ff.vti poſsi. vbi habetur quòd vſufructuarius & vſuarius poſsident in ſolidum eandem rē naturaliter, & vtrique competit interdictum, vti poſsidetis, pro tuenda & cōſeruanda ſua poſſeſsione: & per illum tex.ita tenet & declarat Barto.in dicta lege 3.§.ex contrario.ff.de acquir. poſſeſ.4.colum.numer.10.Imol.final.colū. in fin.Romanus 2.colum.in principio. Alexand. 12. columna, numero 20.de quo tamen articulo, quia dubius & ſubtilis eſt, vide omnino ibi Modernos.

101 Sed quia ſuprà plenè & magiſtraliter viſum eſt qualiter poſſeſsio acquiratur, nunc oportet videre qualiter poſseſsio quæſita amittatur & perdatur. In quo articulo procedo per veras & notabiles concluſ.quas plenè & notabiliter intendo tractare & verificare. Prima conclu. Vtraque poſseſsio tam ciuilis quam naturalis iam quæſita in re immobili, ſemper retinetur quamdiu poſseſsio eſt in ipſa re vel in conſpectu rei, vel prope ipſam rem, taliter quod facile poteſt ingredi, licet non ſit in eius conſpectu: quod probatur ſic. Facilius iura noſtra conſeruamus, quàm acquiramus de nouo, tex.eſt in lege prima, §.quod autem ait pretor.ibi.nam cui damus.ff. de ſuperficiebus.tex.in lege, inuitus. verſi.1: ff.de reg.iur.tex.in lege tertia.§.bonorum.ibi, retinendique.ff.de bonor.poſſeſ.tex. in l.Papinianus. §.ſi filius.ff.de inoffi.teſt.tex.in l.patre furioſo.verſic. nam furioſus. ff. de his qui ſunt ſui vel alie.iu.vbi habetur quòd licet furioſus non poſsit contrahere matrimonium, tamen bene poteſt illud retinere & conſeruare.tex.in lege.ſi is qui animo.ff.de acquir.poſſeſsio.tex.in l. communis ſeruus.§ procurator.eodem titul. tex. in l. arboribus.verſicul.quid tamē. ff.de vſufru.vbi habetur quod quādo ſine mādato quis

tex.eſt in l.ſi id quod.§.fin.ff. de acquir. poſ.ibi,eo vſque poſsideamus donec reuertentes nos aliquis repellat. Secundo ſi antequam interueniat reſiſtentia ipſe abſens ciuiliter poſſidens animo deſiit poſsidere: quia ſuſpicatus eſt poſse repelli.tex.eſt in d.l.ſi id quod.§. fin. ibi, aut nos ita animo deſinamus poſsidere, quòd ſuſpicemur repelli nos poſse ab eo qui ingreſsus ſit: tex.in leg. ſed & ſi nolit. eodem titulo, in lege tertia. §. ſi quis nunciet.eod.tit.tex.in l.3.§.ſi quis autem.ff.de vi,& vi ar.tex.in l.pe. ti.30. 3.par.Tertio ſi talis res ita ſit occupata quod non ſit poſsibilis vel veriſimilis eius recuperatio per abſentem propter maximam potentiam eius qui ingreſsus eſt, vel ex qualitate rei,quia inexpugnabilis, vel ex qualitate loci, quia flumen aut mare ita rem occupauit,quod in ea non poteſt dari vſus, nam tunc ſtatim abſens amittit poſseſsionem ciuilem, & ſimiliter præſens amittit vtranque etiã ſi animo nolit deſinere poſsidere, & millies hoc proteſtetur,& in expreſſo ita probat textus ſingularis,in l. cùm vnus.§.fin.ff.de bonis auto. iud. poſs.eius verba ſunt, ſi propter naturam rei, veluti ſi prædium inundatum ſit,aut ꝓpter latronum potentiam nõ poteſt poſſideri, rectè dicitur non eſse quod poſſideatur,textus in leg.quod meo. §.ſi.in fin.ff.de acquiren.poſs.ibi,rurſus ſi eum magna vi ingreſsus eſt exercitus,&c.& ibi expreſse notat Paul. de Caſtr. Imo. Cum.& Alexan.facit text.in l.3. §. Labeo.ſuprà eod. tit. & ibi tenet ſingu. & melius quàm alibi Socin. 1.& 2.colum. text.not.in l.Pomponius, in princ. eod. titu.& ibi commun.Doc. & probat expreſsè lex 14.tit.30.3.par.tex.qui ſic debet intelligi in l.naturaliter.ff.de vſuc. vbi habetur,quod per interruptionem naturalis poſseſsionis interrumpitur præſcriptio, nam certè debet intelligi quando ex interruptione naturalis poſſeſsionis interrumpitur ciuilis, quia impedimentum eſt tale, quod tollitur facultas & vſus vtendi re,ſecùs verò aliàs ſi ſimpliciter amitteretur ſola naturalis ſine ciuili, quia non interrumpetur præſcriptio,cùm ciuilis poſseſsio ſit illa quæ cauſat præſcri. & ita intelligunt & declarãt illum textum Doc.ibi.& Bart. in l.3 §.ex contrario.ff.de acquir. poſs. 2.colum.verſicul.nõ obſtat. cuius ratio ſubtilis eſt, quia poſseſsio ciuilis ex diſpoſitione iuris retinetur animo quãdo poteſt libere vti re & poſſeſſione naturali: vnde quando datur talis impotẽtia,meritò & neceſſario debet amitti, quia deficit fundamentum in quo poſſeſſio ciuilis inſiſtebat, vnde licet ipſe ciuilis poſſeſſor nolit animo deſinere poſſidere, volũtas & proteſtatio eius eſt nullius momenti,tanquam contraria actui naturali & iuris ordinationi,cùm talis animus videatur fundari ſuper impoſſibili: & iſtam rationẽ poſuit ſubtiliter Card. in l.licet.Cod.de acquiren.poſſ.2.lectura,in finalibus verbis. Socinus in l.3. §. Nerua filius.ff.eod.2.colum. verſicul.tu conſidera.iuncto verſ.ex quibus infert. & ante eos Rofre.in libellis ſuis, in ru. de interdic.vnde vi.1. colum. nume. 2. confirmatur per tex. in l.1.§. quod ſi ſeruus.ff.de vi,& vi ar. vbi ſi colonus, inquilinus, vel detentator expellatur de ipſa re,dominus qui per eos retinebat poſſeſſionem illam perdit,licet ſit ignorãs vel nolit animo deſinere poſſidere,licet ſecus ſit ſi ipſe dominus expelleretur & non detentator:quia ex quo non amittit naturalem quam retinet per alium, non amittit ciuilem quam retinet per ſe:quia cenſetur acceſſoria & dependẽs ab illa naturali, & à facultate rem apprehendendi:textus eſt in l.1.§.non alii autem.verſic.1.de vi,& vi ar.& ibi glo. ord.Bart.& commun.Doc.de quo articulo latius infrà dicetur. Quarto modo per longam abſentiam ipſius poſſeſſoris ciuilis,quia ſi diu & magno tempore ſit abſens amittit poſſeſſionem ciuilem, modò alius ſit ingreſſus, modò non: cuius ratio eſt,quia lapſu tanti tẽporis inducitur obliuio & animus non poſſidendi, ex quo cauſatur amiſſio poſſeſſionis: ita probat textus in leg. ſi de eo.§.ſi fortè.ff.de acquirend. poſſeſs.

arbitrariam, argumento tex. cum qua opin. & declaratione in l. tertia. §. eum igitur. ff. de vi, & vi arma. & ita tenet & declarat Ioan. de Imo. in d. §. ſi fortè. & ibi not. Alexan. ſecunda colum. num. 6. Sali. in l. licet. C. eod. ſeptima colum. num. 23. Hodie tamen in noſtro regno deciſum eſt, ꝙ tali caſu ſi quis ingreſſus eſt rem alterius, & eam occupauit per annum & diem poſſeſſore præſente, & ſciente, & non contradicente, talis poſſeſſor amittit vtranque poſſeſſionem ſuam, & ingreſſus acquirit eam, & idem eſt ſi aliquo tempore fuerit præſens, aliquo abſens. ita expreſsè diſponit l. 1. titulo vndecimo. lib. ſecundo. foro ll. & l. 1. tit. decimotertio. lib. tertio ord. & l. 242. in ll. Styli. & lege 192. in eiſdem ll. Styli. quęſtio tamen proprietatis remanet ſalua, vt prędictę ll. dicunt & diſponunt, & fortè illa deciſio habuit originem ex tex. in cap. 2. verſic. fin. ſi de inueſtitura inter dominum & vaſallum lis oriatur. in vſibus feudor. vbi dicit, quòd ſi quis habuerit aliquam rem tanquàm feudalem per annum côtinuum, ſciente & non contradicente domino, præſumitur rectè inueſtitus, & debet defendi in poſſeſſione præſtito iuramento ſuo; quem tex. ibi dicit in caſu ſuo vnicum Bal. pe. colum. num. 3. tenet etiam Bal. in c. 1. de controuerſia inueſtituræ. 2. colum. in fine. & expreſsè in caſu noſtro & ſic in qualibet re poſſeſſa. iſtam con. & declarationem tenet Ioan. Faber in l. licet. C. de acquiren. poſſeſ. fina colum. idem Faber in §. quòd autem. Inſt. de vſuca. prima colum. illum etiam textum adducit in confirmationem glo. in prędicta l. 1. titu. 11. lib. 2 foro ll. in glo. 3. & reputat eum ſingu. & tenet etiam Bald. licet illum tex. non alleget, in l. fi. C. de his qui à nô domino manu. Adde tamen pro declaratione practicarum ll. regni, quòd requiritur quòd talis ingreſſus habeat rem per annum & diem cum titulo & bona fide; ita determinat prædicta l. 1. titulo 13. libro tertio ordinamenti. vnde data mala fide, vel data bona fide, ſed non dato titulo, vel data abſentia poſſeſſoris ciuilis, non amittitur poſſeſſio ciuilis per annum & diem, ſed debet ſeruari ius commune, de quo ſuprà dictum eſt: quia hoc remanet incorrectum. Item intellige quando dominus vel aduerſarius, qui prætêdit poſſeſſionem anteà poſſidebat, & hoc probat, quia tunc ex quolibet actu poſſeſſionis vel detêtationis præſumeretur & probaretur poſſeſſio, argumento tex. in l. 1. & in l. 3. & quaſi per totû. ff. de acq. poſſeſ.

103 Ex quibus infertur, quòd vtraq; poſſeſſio tam ciuilis quam naturalis perditur morte, & licet dominium & omnia iura tam perſonalia quã realia tranſeât in hæreditatem iacentem, tamen non tranſit poſſeſſio, licet poſtquam eſt quæſita, ſit ius: textus eſt in leg. cùm hæredes. ff. iſto titul. cuius verba ſunt, cùm hæredes inſtitututi ſumus adita hęreditate omnia quidem iura ad nos pertinent. cuius ratio ſubtilis poteſt eſſe. Prima, quia dominium vel iura realia & perſonalia ſi amitterentur & efficerentur vacantia, eſſent occupantis, & nô reuiuiſcerent: ar. tex. in l. 1. & per to. de acq re. do. & in l. ſi quis. §. areã. de ſolu. & ideo lèx fingit, ꝙ trãſeat ex neceſſitate: poſſeſſio vero nô habet iſtud incôuenies, quia poteſt peti & conſequi remedio proprietatis. ſ. rei ven. vel remedio poſſeſſorio adipiſcendæ quorû bonorû. Secunda, quia ſicut in acquiréda poſſeſſione requirit̃ animus & voluntas poſſidentis, ita etiam in retinenda & conſeruanda poſſeſſione, vt ſupradictum & ꝓbatû eſt: ſed per mortem ceſſat animus & voluntas poſſidentis, ergo perditur poſſeſſio, & non trãſit ad hæreditatem iacentem nec ad hæredem: argumento tex. in leg. qui ad certum. ff. locati. & ex hoc dicebat Barto. in leg. centeſimis. §. fi. de ver. obli. quòd ſi iudex condemnauit aliquem in exilio ad libitû ſuæ volûtatis, expirat & finitur per mortem iudicis, de quo dixi aliàs in materia debitorum: dominium verò & alia iura realia & perſonalia non amittûtur ſola volûtate ſine ti. vel cauſa, vt in l. ſi qs vi. §.

differentia.ff. de acquiren. poſſeſ.ergo meritò per mortem non amittuntur, ſed tranſeunt in hæreditatem iacentem, & poſtea aditione ſecuta in hæredem: & iſta ſunt ſubtilia & ſpeculatiua.

104 Item adde pro perfecta declaratione ſuperioris conclu. & materiæ, quod eo caſu quo abſens amittit poſſeſsionem ciuilem modis prædictis, ſtatim poſſeſsio ciuilis acquiritur & conſolidatur ipſo iure habēti naturalem etiam vitioſam: gloſ.eſt ſing.& vnica in iure, in l. ſed & ſi nolit.ff. de acquir. poſſeſ.quam ibi ad hoc notat & commendat Barto.& com mun. Doc. notat etiam & commendat Bar.in l.3.§.ex contrario.4.colum. nu. 11.eod.titu.& ibi Rom.pen.colum.eo. titul. Alexan.ibi.4.colum. Vincen.4.co. eam etiam dicit ſingul.Roma.in l.clàm poſsidere.§.qui ad nundinas.fin.colum. in fine.eod. titul. eam etiam dicit eſſe diligenter notandam Iaſ.ibi fin.colum. num.69.Bal. in l.1.ff.de rerum diui.fin. colum.46.quæſt.num.38.Bar.in l.ex aſſe.ff.ad Trebel.in fine.intantum quod acquiritur & conſolidatur poſſeſſori naturali ignoranti, vt dicit illa gl.& ibi Bar. & cōmu.opi.nec obſtat ſi dicas, quod nulla poſſeſsio poteſt quæri ſine animo, vt in l.3.& in l.quemadmodū.ff.de acq.poſs. cum ſimi.quia reſpondeo, quod hic interuenit animus ſaltem implicitus, quia ex quo à prin.habuit naturalem ex tunc viſus eſt velle habere ciuilem, & in eodem animo præſumitur ſemper perſeuerare; ita expreſsè reſpondet prædicta gl. & ibi Bar.& Doc. Iſtam tamen con.gl. & communem dupliciter declaro. Primo modo, quod poſseſsio ciuilis conſolidata, non ſit illamet ciuilis poſseſsio quæ reſidebat in perſona abſentis: quia ſemper ſucceſsor particularis vel vniuerſalis rei ſuccedit in noua poſsſsione creata in eius perſona, non vero in antiqua anteceſsoris, vt ſubtiliter & notabiliter dicam infrà iſta lege. Secundò quādo ex natura rei poſset ingreſsus in ea habere vtranque poſseſsionem: ſecùs ſi ſolam naturalē, vt ſi ſit vſufructuarius, emphyteuta, vel ſimilis perſona: quia tunc licet ciuilis poſseſsor aliquo caſu amittat ſuam ciuilem poſseſsionem, naturalis poſſeſsor non acquirit eam, cùm a principio nec ex poſt facto non habuit animum explicitum nec implicitum quærendi poſseſsionem ciuilem in re, ſed tantum naturalem; ita eleganter & ſubtiliter tenet & declarat Bar.in d.l.ſed & ſi nolit.in fi.& ibi ſequuntur commu.Doc.& tenet & ſequitur Iaſ.in d.§.qui ad nundinas.ſi.col.in fine. Ex quibus nouiter poteſt inferri ad ſubtilē & no.quæſtionem, ſi duo vel plures ſunt hæredes ex teſtamento vel ab inteſtato, quorum vnus adiuit ſuam partem, & miſsus eſt in poſseſsionem eius aliquo remedio poſseſsorio adipiſcendæ, & poſtea alter repudiet, quo caſu ipſo iure ſine alia noua aditiōe alia pars ſibi accreſcit, an ſimiliter accreſcat poſseſsio, vt cenſeatur omnes partes poſsidere, ac ſi in omnibus apprehendiſset poſseſsionem? & videtur quòd ſic. Primò, quia actus poſseſsionis adhibitus in parte rei virtualiter extenditur ad totam rem, vt in l.3.ff de acq. poſſeſ. Secundò, quia actus adhibitus in aliqua re virtualiter extenditur ad partes quæ poſtea ſibi accedunt vel accreſcunt: tex.eſt not. in l.4.ff.de iure doti.tex.in l.pe.ff. vt lega. nomi.cauea.tex.in l.2.ff.quorum legatorum, cum ſimilibus: ergo ita dicamus hic, quòd poſſeſsio & eius virtus extendatur ad partem accreſcentem. Tertiò, quia in ſucceſſione prætoria accreſcit portio ſine noua agnitione coram iudice. Quartò, quia in materia poſſeſſionis habet locum ius accreſcendi, vt dicit gl.& communis opi. in l. quod meo. ff. de acq.poſ.vbi habetur, quod poſſeſſio ciuilis amiſſa, conſolidatur cum naturali: & in expreſſo, licet non ita benè fundet, iſtam ſententiam & concluſionem tenet Curtius iunior in l.vnica.C.quan. non peten.par.ſi.col. nu. 49.ſed contrarium & melius tenet ibi Bal.2.col.nu.3. Primò, quia poſſeſſio conſiſtit in facto. Secundò, quia requiritur animus, quorū aliquod non interuenit iſto caſu; & idē tenet

tenet ibi Sebaſtianus Sapia, peu. colum. num. 63. quos ego ſequor.

105 Aduertẽdum tamen, quod maximus effectus rẽſultat ex hoc, quòd ille abſens retineat poſſeſſionem ciuilem in abſentia vel præſentia, vt illum amiſerit modis prædictis: quia ſi illam retinet nunquam ingreſſus qui rem occupauit etiam cum titulo & bona fide poterit incipere præſcribere: quia ſine poſſeſſione non procedit præſcriptio, vt in l. poſſeſſione. ff. de vſuca. & in regul. ſine poſſeſſione. de regulis iuris. lib. 6. cum ſimilibus. ſed ciuilis poſſeſſio eſt illa quæ cauſat præſcriptionem & nõ naturalis, & abſens retinet poſſeſſionem ciuilem animo, ergo ingreſſus nullo modo poteſt præſcribere: poſtquam ergo abſens deſinat poſſidere, incipiet ingreſſus poſſidere. Ex quo infertur, quod licet iura noſtra ſimpliciter dicant, quòd contra abſentem præſcribitur per viginti annos, tamen debent intelligi amiſſa ciuili poſſeſſione per abſentem, & quæſita ei qui vult præſcribere: ita probat tex. notabilis & ſubtilis in l. 1. §. per ſeruum qui in fuga. ff. de acquiren. poſſeſ. vbi dicit, quòd poſſidet quis ſeruum exiſtentem in fuga & abſentia, & illum poteſt vſucapere, ſed hoc non prouenit mediãte poſſeſſione naturali, quia illam amiſit per abſentiam: ergo neceſſario vſucapit mediante ciuili, & per conſequens nullo modo alius tertius poſſit vſucapere eum, licet habeat titulum; & bonam fidem & poſſeſſionem naturalem: quia aliàs efficerentur duo domini inſolidũ, quod eſt impoſſibile de iure, vt in l. ſi vt certo. §. ſi duobus vehiculum. ff. cõmodati. & in l. hæreditate. §. pater. ff. de caſtren. pecu. & in l. Mæuius. §. duobus. ff. de lega. 2. & in l. quòd contra. §. vni. ff. de regu. iuris. & ad hoc illum tex. in d. §. per ſeruum qui in fuga. licet nõ ſic inductum. notat & commendat ibi Bar. Alber. Imo. Paul. Roman. Aretin. Alex. Iaſ. & communiter alij Doc. probat etiam tex. in l. ſerui & filij. §. fi. ff. de furtis. ibi, quod enim videor poſſidere ſeruum, ad vſucapionem tantùm mihi proficere Iulianus ſcribit, tex. in lege, in acceſſione. ff. de diuer. & tempo. præſ. tex. in leg. item ei prætor. ff. ex quibus cau. maio. tex. in §. rurſus. Inſtitut. de actio. vbi ſi abſens cauſa reipublicæ præſcribit rem præſentis poſt reuerſionem datur contra eum reſtitutio: ergo in abſentia præſcripſit mediante ciuili poſſeſſione. & ibi expreſsè tenet & declarat glo. ordina. Faber, Angel. Platea, & communiter Doc. textus expreſſus & notabilis in lege, ſi à bonæ fidei poſſeſſore. ff. de rei vendicat. vbi habetur, ꝙ ſi ſeruus alienus fugerit à bonæ fidei poſſeſſore, & eum in abſentia & fuga vſuceperit, tenetur reſtituere domino: ergo talis bonæ fidei poſſeſſor vſucepit mediante ſola ciuili poſſeſſione in abſentia & fuga ſerui: & apertè probatur, quod ſola ciuilis poſſeſſio eſt illa quæ cauſat vſucapionem vel præſcriptionẽ: & ad hoc notat & commendat ibi Baldus, & alij Doctores. textus in l. acquirit. §. fina. ff. de acquiren. rer. dom. vbi dicit textus, quod vſufructuarius non vſucapit vel præſcribit, quia nõ poſſidet: ſed ille poſſidet naturaliter, vt in l. naturaliter. ff. de acquiren. poſſeſ. cum ſimilibus: ergo de ciuili loquitur ille tex. & ſic illa requiritur in vſucapione vel præſcriptione, & non ſufficit naturalis: & ad hoc illum tex. notat & commendat ibi gloſ. ordina. Alber. & communiter Doc. tex. in l. nec fructuarium. C. de vſufructu. & ibi gloſ. ordina. Bald. Angel. Pau. & cõmuniter Doctor. textus in lege, qui fundum. ff. de vſu. pro emptore. & ibi gl. & comm. Doc. tex. in l. ſi homo liber. §. ti. finalib. in verbis. eo titul. & in expreſſo iſtam ſenten. & con. tenet gl. nota. & or. in l. 3. §. ex contrario. ff. de acq. pol. in gl. ma. prope finem. verſ. Item ſecundũ eos. & ibi magiſtraliter Bar. 1. col. num. 3. Raine. in fi. Alb. 2. co. Imo. Pau. Rom. Aret. Cum. & not. ibi Alex. 3. col. nu. 5. Socin. 4. col. Iaſ. 6. col. nu. 21. Vincen. 4. colum. num. 7. gloſ. in l. ſi vt certo. §. ſi duobus vehiculum. ff. commo. in gl. ma. poſt princ. & ibi Bar fin. colum. in fine. Paul. 2. colum. num. 7. & alij Doc. gl. in

leg.malè agitur. C. de præſcrip.30.vel
40.anno.in verbo,poſsidentibus.& ibi
Doctor.glo.in capi.cauſam quæ de præ
ſcrip.in fin.gl. & ibi commun.Canoni
ſtæ.glo.clarior & expreſſa reputata ſin-
gularis in hoc articulo, in lege 1. C. de
ſeruis fugiti.in gloſ.mag. in fine.& ibi
notat & commendat Bartol.fin.colum.
Pau.de Caſt.qui ſingular.loquitur fina.
columna.numero 11.Iaſ.antepenul.co-
lumna,numero 44.& illam gloſ.in ma
terra reputat ſingul. Imo.in dicto §. per
ſeruum qui in fuga.2.colum.Roma.in
dicto §.ex contrario.2. colum. gloſ.in
§.ſed aliquando.Inſtitu.de vſucapio.in
glo.fin.gloſ.in l.4.titul. 12.lib.ſecundo,
toro.ll.in gloſ.magna, ſecunda colum-
na.Iſtam etiam concluſio. tenet magi-
ſtraliter Dynus in regula,ſine poſſeſsio
ne.de regul.iur.libro ſexto.pen.fol.ver
ſicul.ſolutio. tutius & probabilius Bar.
in l.Celſus.ff.de vſucap.ſecunda colum
na,numero duodecimo. & ibi Franciſ.
Bald. numero 67. Albericus & Angel.
in l.ſine poſſeſsione.eodem titul. de v-
ſucapio.Bald. & Ang.notabiliter in l.
nemo.C.de acq.poſſeſ.2.colum.Barto.
in l.1.ff.de acquiren.poſſeſ.3.colum.nu
mero 8.in definitione poſſeſsionis ciui
lis:Franciſ.Bald.in tract.præſcrip.3.par.
3.partis principal.quæſt. 3. Faber in §.
quod autem.Inſtit.de vſucap.2.colum.
poſt medium.Abb.in cap.vigilanti.2.co
lum.numero 4.de præſcript.& ibi Fely.
& Doctor.& ſic iſta opi.eſt vera.& com
munis,licet Iacob.But.expreſſè teneat
contrarium,in l.nemo ambigit.C.de ac
quiren.poſſeſ.1.colum. in medio.verſi.
modo quæro.vbi dicit,quod vtraq; poſ
ſeſsio tam ciuilis quam naturalis requi
ritur ad cauſandam præſcrip. & hoc po
tiſsimo fundamento, quia requirimus
quod ſi poſſeſsio interrumpatur natura
liter,ſtatim cenſetur interrupta præſcri
ptio,vt in l.naturaliter.ff.de vſuca.Sed
ille rex.non obſtat,quia debet intelligi
quando per talem interruptionem natu
ralem,amittitur vtraque poſſeſsio tàm
ciuilis quàm naturalis:ſecùs vero ſi ſola
naturalis poſſeſsio amittatur,& rema-
neat ciuilis:quia ex ea ſola poteſt cau-
ſari præſcriptio; & in terminis ita re-
ſpondet Bar.in d.l.3.§. ex contrario.2.
colum.in fine,ver.non obſtat, quod be-
ne nota,quia eſt ſubtilius verbum quod
reperiri poteſt in materia præſcriptio-
num:& ita dicit Iaſ.in l. 1.C.de ſeruis
fugiti.antepen. colum.nu.44.& ſi dicas
quid prodeſt poſſeſſori naturali, quod
dominus in abſentia amittat poſſeſsio
nem ciuilem,cum ſua poſſeſsio natura-
lis non ſufficiat ad præſcribendum? re-
ſpondeo, ꝙ ſtatim ipſo iure illa poſſeſ
ſio ciuilis conſolidatur cum naturali.
106 Alius etiam maximus effectus reſul-
tat ex ciuili poſſeſsione,quia ciuilis poſ
ſeſsio ſola eſt cauſa acquiſitionis fru-
ctuum,& iura quæ dicunt,ꝙ bonæ fidei
poſſeſſor facit fructus ſuos ꝓ cultura &
cura,debet intelligi quando habet ciui
lem poſſeſsionem:iſta eſt gloſ.ſingul.&
ordinaria in l.3.§.ex contrario. ff.de ac
quir.poſ.in gl.magna prope finem,ver-
ſi. item quilibet efficeretur dominus
fructuum. quam ad hoc notat & com-
mendat ibi Bald.3.col.in princ.Pau.2.
col.nu.2.Imo.2.col.in medio.Roman.
penul.col.Cum.4.col.Are.5.col.nu.32.
Alex.10.col.nu.22.Soci.6.col.verſic.3.
ex glo.colligitur. Vincen.8.col. nu.14.
Iaſ.9.col.nu.34.& eſt comm. opi.Doc.
& ad hoc eam reputat ſing. Bal.in l.cer
tum.1.col.nu.2.C.de rei ven.notat etiã
& commendat Bald.in c.1.§.Marchio.
1.col.nu.2.de his qui feud.dare poſ. Ex
quibus infero, ꝙ iura quæ habẽt,ꝙ ſi qs
hẽt & poſſidet rẽ alienã cũ titulo & bo
na fide,facit fructus ſuos, & lucrat̃ eos,
vt ĩ l.bonæ fidei.ff.de acq.re.do.in l.bo
næ fidei.ff.de vſur.ĩ l.bonæ fidei.de ver.
ſig.in §.ſi quis à nõ dño.Inſt.de re.di.de
bẽt ĩtelligi & ꝓcedere qñ hẽt ciuilẽ poſ
ſeſsionẽ & nõ aliã.Itẽ infero,ꝙ dño ve-
ro poſſidente ciuiliter,in abſentia em-
ptor ẽt bonæ fidei nõ lucrabit̃ fructus.
Itẽ infero, ꝙ ſi poſſeſſor maioratus vẽ-
dat rẽ alteri,q hẽt eã tit.& bona fide,ꝙ
mortuo poſſeſſore fructus ptinebũt ſuc
ceſſori,cũ p iſtã l.Tauri trãſeat in eum
poſſeſsio tã ciuilis q̃ naturalis,& nõ p

ſinebunt

tinebunt emptori & detẽtatori, pro qua
gl: & commu. ſen. facit tex. in l. qui ſcit.
§. in alieno. ff. de vſuris. text. in l. ſi fur.
in pr in. ff. de vſufruc. vbi dicit, quòd ſi
in fundo quis habet naturalem poſſeſ-
ſionem, quia eſt fructuarius, alius habet
ciuilem, quia eſt proprietarius: & quidã
fur, vel alius tertius cum mala fide col-
ligat & percipiat fructus, acquiruntur
domino proprietatis ciuiliter poſſiden-
ti, & non fructuario. Confirmatur, quia
à pari procedunt præſcriptio, & acquiſi
tio fructuum: ita tenet gloſ. nota. ord. in
l. 2. C. ſi quis igno. rem mino. eſſe ſine
decreto compa. in gl. fin. in princ. argu-
mento text. in l. vbi lex. ff. de vſucap. &
illam gl. pro not. allegat & comm. Soc.
in dicto §. ex contrario. & facit text. in
l. ſi ego. §. partum. ff. de public. imò dif-
ficilius cauſatur præſcriptio quàm ac-
quiſitio fructuum, vt in l. in bonæ fidei.
ff. de acq. re. do. Limita tamen & intelli
ge ſuperiorem doctrinam & concl. quã
do quis non perciperet fructus de volun
tate domini: ſecùs verò ſi aliàs, ſi habe-
at rem de voluntate ipſius domini: quia
tunc acquirit fructus, modò habeat ci-
uilem poſſeſſionem, modò naturalem,
modo nullam habeat poſſeſſionem vel
fructuarius, vel ille qui habet rem pre-
cario, vel colonus, vel inquilinus: tex. eſt
in leg. 1. & per totum. ff. & C. de vſufru.
tex. in l. Iulianus. §. ex vendito. verſicu.
poſſeſſionem. ff. de actio. empt. tex. in l.
ſi ſeruus. la 2. §. locati. ff. de furtis, & per
iſta iura ita tenet Barto. in d. §. ex con-
trario. 3. colu. in princip. & ibi commu.
Doc. Bald in c. grauis. de reſti. ſpo. 2. col.
Item adde ꝙ intantum ſufficit ſola ciui
lis poſſeſſio ad acquiſitionem fructuum
iuncta bona fide, vt non requiratur ti-
tulus; ita probat text. not. in leg. 4. verſi.
poſt litem. ff. fini. regund. tex. in l. ſed ſi
lege. §. ſcire. ff. de peti. hæred. & in ex-
preſſo iſtam ſententiam & concluſionẽ,
tenet gl. no. ord. in §. ſi quis à non do-
mino. Inſtit. de re. diui. in gloſ. 2. in fin.
quam ibi ſequitur & commẽdat Faber.
Bart. Platea, & commu. Doc. & eam re-
putat ſingul. Ange. de Aret. 2. col. nu. 2.
& Chriſtophorus. 1. colum. in medio. ſi-
milis gl. eſt in §. 2. Inſtitu. de offic. iu. in
gl. mag. in medio. & ibi notat Angel. &
alii Doc. ſimilis etiam gl. eſt in l. & ex di
uerſo. in gl. mag. in medio. ff. de rei ven.
& ibi tenet Bart. ſecunda columna. nu-
mero quinto. Ange. ſecunda columna,
& commu. alij Doc. tenet etiam Bart. in
dic. l. ſed ſi lege. §. ſcire. de peti. hær. &
comm. Doc. Pet. Cinus & commu. Doc.
in l. certum. C. de rei vend. Iaſon in dic.
§. ex contrario. 11. colum. num. 38 nec
obſtat ſi dicas, quod non videtur poſseſ.
dari bona fide ſine titulo, argumento
text. in l. fin. C. vnde vi. quia ibi occupa-
bat rẽ vacantẽ quam ſciebat ſibi nõ per
tinere, licet ignoraret cuius eſſet, ſed in
noſtro caſu præſupponimus, quod in-
teruenit aliqua cauſa vel cõiectura per
quam credebat eſſe ſuam; arg. iurium
ſuprà di. & ita decla. Bart. in l. Celſus.
de vſucap. 3. col. num. 17. Item ex iſtis
infero, quod detentator rerum maiora-
tus debet condemnari in fructibus, quia
per iſtam l. Tauri habet vtranque poſ-
ſeſſionem. Secundò infero, quod mor-
tuo poſſeſſore maioratus fructus pendẽ-
tes ſpectant ad ſolum ſucceſsorem, tum
quia pendentes, tum etiam quia eſt ciui
lis poſseſsor.
107 Tertia concl. qñ quis habet ſolã na-
turalem poſseſſionem ſine ciuili, vt fru
ctuarius, emphyteuta, conductor ad lon
gum tpſ, ille qui precario rogauit, vel
ſimilis perſona, tunc illã poſseſſionẽ na
turalẽ retinet in animo, & ſi lõgè ſit ab
ſẽs, & nõ amittit eã niſi in caſib. in qb.
poſseſſio ciuilis perdit̃. ita pbat tex. no.
& ſub. in l. 3 § vti frui. ff. de vi & vi ar.
vbi dicit, ꝙ vr̃ fieri violẽtia fructuario
qui erat abſens, ſi non admittat̃ poſt re-
uerſionẽ. ergo apertè dat intelligere, ꝙ
poſsidebat i abſentia, nã aliàs nõ cõpe-
teret illud interdictũ, vñ vi, cũ ſolũ de-
tur poſseſsorib. per vim eiectis, vt in l. 1.
§. hoc interdictũ. & in §. deiicit̃, & in §.
interdictũ aũt hoc. co. tit. de vi & vi ar.
& latiùs dicam infrà in materia interdi
cti, vñ vi. & p illũ tex. in d. l. 3. §. vti frui.
iſti con. tenet ibi gl. ord. in gl. 1. in pri.

& ibi Dinus, Bartol. Alber. Ang. de Peru. quem text. leguat in §. ſuprà proximo: & per illum textum tenet expreſsè gloſſ. in l. prima. §. interdictum autem hoc. in gloſſ. 1. eodem titu. glo. in l. vna. C. vti poſſid. in verbo, neque clàm. in medio. gloſſ. in l. prima. ff. de acquirenda poſſeſſio. in gloſſ. 2. poſt medium. verſicul. & idem dico. in 4. caſu. glo. in l. 3. § ex contrario. eod. titu. in gloſſ. 1. poſt princi. Nec obſtat ſi ſubtiliter dicas, quòd ille tex. in dicto §. vti frui. poſſit intelligi de poſſeſſione ciuili, quã habet fructuarius in iure vtendi & fruendi: quia reſpôdeo, quòd pro illa, ſi turbetur vel expellatur, non habet interdic. vnde vi, quia ſolum competit pro poſſeſſione rei corporalis, vt in l. 1. §. & generaliter eod. titu. licet detur vtile interdictum pro poſſeſſione iurium incorporalium, ſecundum Bartol. Angel. & Doct. in dicta lege tertia, §. vnde vi. eodem titul. & in l. quoties. la. 2. ff. de ſeruituti. Secũdo iſtam conclu. probat tex. in l. arboribus §. de illo. verſicul. nun qua ratione. ff. de vſufruct. vbi habetur, quod ſeruo exiſtente in abſentia & fuga, proprietarius retinet ſuam ciuilem, fructuarius verò retinet ſuã naturalem, licet aliàs ſi eſſet iuncta cum ciuili perderetur, vt in l. 1. § per ſeruum qui in fuga. ff. de acquiren. poſſeſ. quam conclu. extende, vt procedat etiam ſi ſola naturalis poſſeſſio ſit iniuſta, vt eſt illa quam habet ille qui ingreſſus eſt rem abſentis: gloſſ. eſt notabilis in l. 1. ff. de acquiren. poſſ. in verbo, ait, prope finem, quam ibi nota. notant & commendat Doct. alia in l. vna, C. vti poſſid. in verbo, neque clã. & ibi Doctor. ſed eſt ſubtilis & neceſſaria difficultas, quæ poſſit eſſe ratio per quam poſſeſſio naturalis quando eſt iũcta cum ciuili, amittitur per abſentiã, & non retinetur in animo, ſed quando poſſeſſio naturalis eſt ſola ſine ciuili bene retinetur in animo in abſentia, cum potiùs dicendum eſſet contrarium, imò quòd quando eſt iuncta cum ciuili, deberet retineri in abſentia: cum fortior & potentior ſit propter vnionem ciuilis: argumento tex. ſingul. iuncta gloſſ. & commu. opin. in l. 1. §. non alii autẽ, in principio. ff. de vi, & vi armata, vbi quando habeo ciuilem poſſeſſionem per me, & naturalem per colonum, inquilinum, vel alium, licet per vim deiectus & expulſus ſim, non amitto illam naturalem nec ciuilem, quam per me retinebam propter vnionem: quia mea ciuilis fortificatur ratione naturalis. Itẽ etiam argumento tex. qui reputatur ab omnibus ſingu. in l. qui patri, ff. de acq. hæredi. vbi ſubſtitutio, quæ de ſui natura non eſt tranſmiſſibilis, tranſmittitur, ſi eſt vnita cum iure accreſcendi: ſic ergo dicamus hic, quod naturalis poſſeſſio iuncta cum ciuili, deberet retineri in abſentia, ſicut retinetur ipſa ciuilis. Sed huic difficultati reſpondeo ſequentibus modis. Primo modo, quòd ratio eſt, quia quando vtraque poſſeſſio eſt iuncta, ſatis operatur & fatigatur animus in retinenda ſola ciuili poſſeſsione in abſentia, & non poſſet ita retinere vtranque, quæ ratio ceſſat quando quis retinet ſolum poſſeſsionem naturalem, & iſtam rationem ponit gloſ. ordinar. in l. 1. ff. de acquir. poſſ. in gloſ. 2. in fine. & ibi Barto. fin. colum. poſt medium. & confirmat argumento tex. in l. quod Labeo. ff. de compen. Albe. ibi penul. colum. poſt princip. Alexand. 9. col. numero 39. Cuma. fi. colum. in medio. Vincen. penul. colum. in princ. & in medio. iſtam etiam rationem tenet Bal. in l. vnica. C. vti poſſi. 5. colum. in medio: vbi dicit, quòd alia ratio perſuaſiua nõ poteſt dari, iſtam & rationem ponit Bartol. qui non allegatur in l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſucap. pen. col. in fi. Sed ſalua pace gloſ. & Doctor. iſta ratio, nihil penitus valet, imò eſt irridenda. Primò, quia conſidero, quod in retinenda & conſeruanda poſſeſsione iam quæſita nõ requiri? animi cogitatio vel memoria, ſed ſemper retinetur poſſeſsio, niſi expreſſus & determinatus ſit animus amittendi vel perdendi poſſeſſionem, vel ſaltem coniecturatus ex lapſu magni temporis, vt ſuprà concluſum

ſum

ſuin eſt: & in ſpecie facit optimus tex. in l.peregrè. in princip. ff. de acquiren. poſſeſs. ibi nec infirmitatem memoriæ, damnum afferre poſſeſsioni. tex. in l. ſi is qui animo. eodem titul. vbi furioſus retinet vtramque poſſeſsionem iã quæſitam, licet in eo non detur vel conſideretur animus retinendi, ergo clarè patet, quòd aſsidua & ſpecifica animi cogitatio non requiritur. & ſic apertè eliditur prędicta ratio. Confirmatur ex doctrina & theorica Aretin. in l. 3. §. incertam. ff. de acquiren. poſſeſs. 2. colum. in medio, dicentis, quod ſi ex diuturnitate temporis vel multitudine negotiorũ inducatur obliuio, taliter, quòd poſſeſsor ſciat ſe poſsidere, ſed ignoret locum certum, rem, vel partem quam poſſideat, tamen per hoc non amittit poſſeſsionem: & licet ipſe nulla iura alleget, tamen apertè eius doct. & theorica probatur ex iuribus ſuperioribus: & iſtã doct. & theor. ponit Barto. in dicta l. ſi is qui animo. in fin. idem Bart. in l. ſi aliquam rem. 2. col. num. 2. ff. de acquirenda poſſeſsione. Secundo, quia ſi quis haberet plures poſſeſsiones ciuiles in pluribus & diuerſis locis, vel plures naturales poſſeſsiones, ſolas omnes poſſet retinere animo in abſentia, ſed tunc fatigaretur animus poſsidentis: ergo illa ratio glo. & Doctor. confunditur: vnde in hac difficultate dico, quod ratio vera & ſubtilis eſt, quod ideo poſſeſsio naturalis non retinetur animo quando eſt iuncta cum ciuili, ſed quando ſola naturalis eſt de per ſe, bene retinetur: quia retinere in animo poſſeſsionem naturalem in abſentia, eſt per fictionem, & nõ alio modo, quia abſens iuris diſpoſitione præſumitur eſſe in re, ſed fictio nunquam habet locum niſi ſubſiſtente aliqua iuſta cauſa & neceſsitate, vt probat tex. no. in l. 1. §. ſi vir vxori. ff. de acquir. poſſeſ. per quem tenet ibi Bartol. Pau. Imo. Aretin. Roman. Alexand. Iaſ. Vincen. & per eum iſtam regulam & doctrinam ponit magiſtraliter Bart. in l. ſi is qui pro emptore. 10. col. nu. 27. ff. de vſuca. & ibi communiter repetẽtes, præcipuè Iaſ. nu. 250. tenet etiam Bald. licet eius litera ſit corrupta i l. ſiue poſſidetis. C. de proba. 2. colum. num. 2. facit etiam tex. expreſsior cæteris, in l. nõ dubito. in princi. ff. de captiuis. tex. in l. poſtliminium. eod. tit. ibi. idem naturali æquitate introductũ eſt. tex. in l. ſciẽdum. & in l. denique. ff. ex quib. cau. maio. tex. in l. iuſto. §. fi. ff. de vſucapio. ſed in noſtro caſu quando vtraque poſſeſſio tam ciuilis quàm naturalis eſt iuncta, ciuilis poſſeſsio retinetur in animo in abſentia, & amittitur naturalis. quia ipſa ciuilis poſſeſsio eſt potentior & efficacior, & operatur omnes effect⁹ quos vtraque poſſeſsio ſimul iuncta poſſet operari; ergo nõ eſt neceſſe, quod naturalis quæ eſt iuncta cum ea, retineatur etiam animo in abſentia, cum ex hoc nulla reſultaret vtilitas vel effectus: ſed quando poſſeſsio naturalis eſt ſola ſine ciuili, vtile & nẽceſſarium fuit quod illa retineretur in animo in abſentia, ne poſſeſsor perderet omnes ſuos effectus, & tunc merito admittitur iſta fictio & ſpecialitas: quia ineſt maxima cauſa & neceſsitas, & certè iſta eſt vera, iuridica, & ſubtilis ratio, quam ego cogitaui, & poſtea reperi, quod eam ponit expreſſe Socinus in l. 1. ff. de acquir. poſſ. antepen. colum. in fin. Angel. de Peru. in l. clàm poſsidere. §. qui ad nundinas. eodem tit. poſt medium. Pau. in l. ſi vnus. §. pactum ne peteret. ff. de pact. & ante omnes iſtam rationem ponit expreſſè Petrus de Bellaper. in l. licet. C. de acq. poſſeſ. fin. colum. in fin. tenet etiam Ripa non allegando prædictos authores. in d. l. 1. ff. de acquir. poſſeſ. pen. colum. & forte iſtam rationem voluit gloſ. or. in d. l. 1. eod. titul. ſupra allegata, in gl. 2. in fi. & iſta fuit eius mens & intentio, licet Bar. & Doc. eam aliter intelligãt. Verum tñ eſt, ꝙ ſolus Iaſ. in d. l. 1. e. tit. 11. col. nu. 41. verſi. mihi nullatenus placet. fuit in noua opin. contra cõem. ſ. ꝙ ſicut naturalis poſſeſsio ſola retinet in animo in abſentia. ita & poſſeſsio naturalis iũcta cũ ipſa ciuili, niſi eo caſu quo alius occupaſſet ipsã naturalẽ poſſeſsio

nem peringreſſum rei; & dicit quòd ita punctualiter loquitur & debet intelligi tex. in dicta l. clam poſſidere. §. qui ad nundinas. Sed attende quod iſta noua opi. & conſideratio Iaſonis non põt eſſe vera, tum quia eſt contra plura iura & communem ſententiam, prout ſupra tetigi, tum etiam quia ſi abſens retineret poſſeſsionem naturalem in abſentia quando eſt iuncta cum ciuili, nullo modo poſſet eam quærere alius qui ingrediatur rem, ſicut nec acquirit ciuilẽ occupatam & iſta mea ratio & conſideratio & cõtra Iaſonem, caret reſponſione; vnde teneo commu. opi. cum ſuperiori ratione.

108 Quarta con. ſi quis poſſidet rem mobilem inanimatam, vt vas, argentum, librum, & ſimilem rem: vel animatam anima irrationali, vt equum, bouem, vel aliud animal: tunc habet, retinet, & cõſeruat vtramque poſſeſſionem ſi in ea naturaliter inſiſtit, vel in manibus ſuis habet, vel eam habet in præſentia & cõſpectu. ita probant apertè iura ſuperius adducta in prima conc. & in ſpecie probat tex. in l. 3. § Nerua filius, ff. de acq. poſ. & ibi tenet gl. ordi. in verbo, poſſideri, ſi verò in ea non inſiſtat, nec ſit in conſpectu vel præſentia eius, tamen eſt ſub cuſtodia poſſeſſoris, taliter quòd eſt in ſua poteſtate eam naturaliter & corporaliter apprehendere, amittit poſſeſſionem naturalem & retinet ciuilem; tex. eſt no. in d. l. 3. §. Nerua filius, cuius verba ſunt. Nerua filius, res mobiles, excepto homine quatenus ſub cuſtodia noſtra ſint hactenus poſſideri. i. quatenus ſi velimus eius naturalem poſſeſſionem nanciſci poſſimus: & ibi Bartol. & commu. Doct. & exemplum quotidianum poteſt eſſe in equo vel animali dimiſſo i paſcuis: ſimiliter eſt aliud exẽplum quãdo talis res mobilis eſt ſub cuſtodia poſſeſſoris, ſed poſſeſſor eſt longè abſens & dimiſit eam incluſam in domo ſua, tunc ſimiliter retinebit ciuilem & amittit naturalẽ: ſi verò poſſeſſor eſt præſens qui ciuiliter & naturaliter poſſidet domum vel fundum in quo hẽat rem mobilem incluſam in arca vel alia quauis parte, tunc videbatur, quòd talẽ rem mobilem poſſideat ciuiliter & naturaliter, quia qui poſſidet cõtinens, vr poſſidere contentũ: & in ſpecie pro hoc facit bonus tex. in l. 1. §. illud. & §. plane. & §. ſi fundus. & §. quod autem. ff. de vi, & vi armata. ſed crederem etiam quòd hoc caſu non poſſideat naturalẽ rem mobilem, ſed tantum ciuiliter, per tex. in dicto §. Nerua filius, iuncta ratione & commu. opi. ſi verò talis res mobilis non eſt ſub cuſtodia poſſeſſoris, quia deperdita eſt, vel aufugit, taliter quod nõ eſt in poteſtate poſſeſſoris quãdo velit eam recuperare, tunc amittitur vtraque poſſeſſio, tàm ciuilis quàm naturalis, etiam ſi per alium illa res mobilis non ſit occupata: tex. eſt in d. l. 3. §. Nerua filius. & ibi gl. or. & comm. Doc. tex. in l. rem quæ nobis. in princ. eod. titu. & ibi Doc. Ex quo collige, quòd licet in rebus immobilibus ſemper quis in abſentia retineat ciuilem poſſeſſionem, licet naturalis ſit ab alio occupata, vt in d. §. qui ad nundinas. & ſuprà latè dictum eſt. tamen ſecùs eſt in rebus mobilibus; & rõ vera & ſubtilis eſt, quia res mobilis faciliter poteſt occultari & cõtrectari: vnde poſſeſſor videtur amittere animum poſsidendi: ſed res immobilis non poteſt moueri, occultari, vel contrectari, vt de ſe patet, & probat tex. in l. 2. C. quando & quibus quarta pars debetur. ibi, immobiles quidem res, quæ nec latere facile poſsunt, vnde faciliter poterit naturalẽ poſſeſsionem recuperare, etiã non facta diligẽti inquiſitione, modò res ſit ab alio occupata, immò non: niſi tanta ſit ingreſsi potentia, quod nõ ſit in poteſtate & facultate abſentis eã recuperare: vel abſens ſuſpicetur ſe poſſe repelli, & aio deſinat poſsidere: quia tunc & poſſeſsionem ciuilem amittit, vt d. §. qui ad nũdinas. & ſuprà dictum eſt: & in terminis iſtã rõnem differẽtiæ inter res mobiles & immobiles ponit ſolus Soci. in d. §. Nerua filius. 2. col. in medio, verſi. tu cõſidera. Ex qua cõc. ſic cõfirmata & declarata. Primo infero, q

ſi quis

ſi quis emit rem mobilem à non domi-
no bona fide, & cœpit eam vſucapere, ſi
ſemel eam perdiderit, vel talis res effu-
git eius cuſtodiam, ſtatim interrumpi
tur vſucapio, vt in leg. naturaliter. ff. de
vſuca. vnde licet poſtea res inueniatur,
non prodeſt illa vſucapio, ſed oportet
incipere de nouo: & in expreſſo ita de-
terminat Paul. de Caſt. in dicto §. Ner-
ua filius. quod eſt bene notãdum in pra-
ctica. Secundò infero, quòd tali caſu nõ
competerẽt aliqua remedia poſſeſſoria
ei qui primò poſſidebat prędictam rem
mobilem, niſi remedium tex. in l. fin. C.
vnde vi. vt infrà dico ſuo loco. Tertiò
infero, quòd ſi iſto medio tempore ven-
dat illam rem mobilem cuius cuſtodia
eſt amiſſa, & ſe cõſtituat nomine em-
ptoris poſſidere, vel ei tradat inſtrumẽ-
tum, vel titulum iuris ſui, non tranſit in
eum aliqua poſſeſſio nec eius effectus;
ſi verò ſit res mobilis animata anima
rationali, vt ſeruus, tunc ſi non ſit ſub
cuſtodia poſſeſſoris, quia aufugit ab eo,
licet perdat poſſeſſionem naturalem, be-
nè retinet ciuilem: & in hoc differt ab
alijs rebus mobilibus: cuius ratio eſt ne
ſit in poteſtate ſerui dominum ſua poſ-
ſeſſione priuare: ſi verò talis ſeruus ab
alio fuerit occupatus, tunc poſſeſſor ſta-
tim amittit vtramque poſſeſ. text. eſt ex
preſſus de vtroque in l. 1. § per ſeruum
qui in fuga. ff. de acquir. poſſeſ. ibi, licet
reſpondeatur quamdiu ab alio non poſ
ſideatur, à nobis eum poſſideri. text. in
dicta l. 3. §. Nerua filius, ibi, excepto ho
mine. eodem titu. tex. in l. rem quam
nobis. verſic. 1. eodem titu. tex. in l. Põ-
ponius, in fine principij. eod tit. text. in
l. fratris qui pro emptore §. ſi ſeruus. ff. de
vſu. text. in l. ſerui & filij. §. illud. ff. de
furtis. tex. in l. arboribus, §. de illo. verſi.
Iulianus. ff. de vſufruc. text. in l. pen. titu.
30. par. 3. ſi verò non ſit occupatus ab
alio, ſed diu gerat ſe pro libero, vtraq;
poſſeſſio perditur: text. eſt qui ita debet
intelligi in l. 3. § ſi ſeruus, & ibi comm.
Doc. ff. de acqu. poſſeſ.
109 Quinta conc. quando vtraque poſſeſ
ſio vel aliqua earum retinetur mediãte
procuratore, tutore, curatore, filio, ſer-
uo, colono, vel inquilino, illa ſemper re
tinetur in abſentia etiam ſi ille qui de-
tinet pro abſente, exeat de re, & illam
derelinquat, nec ſit in conſpectu rei, vel
prope rem: text. eſt in l. ſi colonus, ff. de
acquirend. poſſeſ. cuius verba ſunt, ſi co
lonus non deferendę poſſeſſionis cauſa
exiiſſet de fundo & eo rediiſſet, eundẽ
locatorem poſſidere placet. & ibi no-
tat glo. Bart. Angel. Pau. de Caſtr. Rom.
& communit. Doc. text. in l. clàm poſſi-
dere. §. qui ad nundinas. eod. tit. ibi, ne-
minem reliquit. text. in l. ſi id quod §. 1.
eod. titul. tex. in l. qui fundum, in princ.
ff. pro empt. tex. in l. 1. §. quod ſeruus. ff.
de vi & vi arma. cuius verba ſunt, quod
ſeruus, procurator, vel colonus tenet,
dominus videtur poſſidere. tex. in §. id
circo. & in §. non alij autem. eiuſdem l.
tex. in §. poſſidere. verſic. per eos quoq;.
Inſti. de interdi. Ex quibus ſubtiliter in
feras, quod talis detentator retinet in
abſentia ſuam detentationem qua me-
diante verus poſſeſſor conſeruat ſuam
poſſeſſionem: & iſtam illationem ponit
Pau. de Caſ. in d. l. ſi colonus. in prin. pro
qua facit tex. ſingu. & vnicus in l. ſi fini-
ta. §. ſi quis metu. ff. de dam. infe. Secun-
dum Imolam, Paulũ, Romanum, & Do-
ctores ibi, de quo latius dixi ſuprà iſta
lege. Secundò infertur à fortiori, quod
ſi talis detentator locet vel deponat
rem apud alium, ſemper verus poſſeſ-
ſor retinet ſuam poſſeſſionem median-
te animo ipſius primi detentatoris,
etiam ſi ille ſecundus detentator, quia
actualiter habet rem, eam non habeat
nomine poſſeſſoris, ſed nomine pri-
mi detentatoris à quo ſecundus ha-
bet cauſam. textus eſt in lege, qui vni
uerſas. §. fin. ff. de acquirenda poſſeſſio-
ne. quem ad hoc reputat ibi ſingularem
Paulus, Imola, Aretinus, & commu-
niter Doctores. Tertiò infertur, quòd
ſi talis detentator moriatur, vel efficia
tur furioſus, retinet dominus & poſſeſ
ſor ſuã poſſeſſionẽ, & eam non amittit
niſi data eius negligentia; tex. eſt in l. ſi
de eo. §. ſi fortè, in princip. eod. tit. cuius
verba

verba ſunt, ſi fortè colonus per quem
dominus poſſideret deceſſerit, propter
vtilitatem receptum eſt, vt per colonũ
poſſeſſio & retineretur & continuaretũ,
quo mortuo dicendum eſt non ſtatim
eam interpellari, ſed tunc demum cùm
dominus poſſeſſionem adipiſci neglexe
rit,& reperio,ꝙ ad hoc illum tex.dicit
vnicum Bald.in cap.licet cauſam, de
proba.pen.colum.num. 4. ſed adde vl-
tra ipſum,quòd ſimilis tex.eſt & expreſ
ſus in l.ſi id quòd.§.1.eo.tit. cuius ver-
ba ſunt, & per colonos, & inquilinos
aut ſeruos noſtros poſſidemus, ſed ſi
moriantur,aut furere incipiant,aut alii
locent,intelligimur nos per eos retine-
re poſſeſſionem.Sed aduertẽdum,quod
inter hos caſus eſt diuerſitas & differen
tia:nam quando detentator efficitur fu
rioſus,nullam poſſeſſionem amittit do
minus,ſed vtramque retinet: quia tunc
ſaltẽ eſt perſona quæ detineat,ſed quan
do detentator moritur, bene retinet do
minus ciuilem,ſed amittit naturalem;
quia tunc non eſt perſona quæ detineat
vel corporaliter inſiſtat in re, qua me-
diante poſſit dominus poſſeſſionem na
turalem retinere & conſeruare,argum.
tex.in l.1.§.Scæuola.ff. ſi quis teſtam.li
ber eſſe iuſ. fue. & ex iſto fundamento
ita tenet Ioa.gloſſator,in d.l ſi id quod,
§.1.ff.de acqui.poſſeſ.in glo.pen. & ibi
Bar.Rai.Dinus, Albe.Ange.Pau. Imol.
& iſta eſt magis commu. opin. ſecundũ
Angel. in d.l. ſi id quòd. §. 1. contra-
rium tamen probant apertè iura ſupe-
rius allegata,imò quòd in vtroque caſu
dominus retinet & conſeruat vtranque
poſſeſſionem,& maximè probat tex. in
d.l.ſi id quod.§.1.qui pariformiter de
terminat vtrunq; caſum furoris & mor
tis:& iſtam opin. contra commu.tenet
Hugo gloſſator antiquus in d.§.1.& in
hanc ſententiam inclinat ibi gloſ.ordi.
Accurſij:pro qua opin.facit tex.cum ra
tione in l.cœptam,de vſucap. Adde ta-
men quod ſuperior con.quæ habet,ꝗ
quando vtraque poſſeſſio retinetur me
diante procuratore,tutore,curatore, fi-
lio,ſeruo,colono,vel inquilino, retine-
tur etiam in abſentia tam poſſeſſoris
quàm ipſius detentatoris, debet intelli-
gi quando talis detentator eſt abſens
animo non deſerendę poſſeſſionis:ſecùs
tamen eſt ſi animo eam deſerendi; quia
tũc ſtatim dominus & ſic poſſeſſor amit
tit naturalem quam habet mediãte per
ſona detentatoris,ſed bene retinet ciui
lem quam habet mediante ſua propria
perſona & animo: ita expreſsè probat
tex. à cõtrario ſenſu,in d.l.ſi colonus.ff.
de acquirend.poſſeſ.inquantum dicit,ſi
colonus non deſerendæ poſſeſſionis cau
ſa. &c. & ibi tenet gloſ. ordina. Barto.
Angel.Pau.Imo.& commu.Doc.Barto.
Angel.Rom.& alii Doc.in d.l. ſi de eo.
§.ſi forte. eo.titu.

Item etiam ſi talis detentator ſine
voluntate domini poſſeſſoris alij tradi-
derit rem,poſſeſſor vtranque poſſeſſio-
nem amittit.tex.eſt in l.peregrè.§.quib.
explicitis.ff.de acquirend.poſſeſ.in ver-
ſicul.eius verò.cuius verba ſunt,eius ve
rò quod ſerui vel coloni etiam corpo-
re poſſidetur,non aliter amittit poſſeſ-
ſionem,quam ſi eam alius ingreſſus fuiſ
ſet.& ibi glo.ord.Bar.Ang.& Doc.tex.
in l.3.§.quod ſi ſeruus.tex.in l. ſi de eo.
§.ſi fortè.in fine.eodem titu.& ibi Doc.
gl.& commu.Doc.in l.1.C.commu. de
vſucap.& idem eſt ſi talis detentator ex
pellatur vel deiiciatur per vim ab ipſa
re,quia tunc dominus & poſſeſſor vtrã-
que poſſeſsionem amittit:tex.eſt in l. 3.
§ quod ſi ſeruus.ff.de acquirend.poſſeſ.
tex.in l.peregrè.§.quibus explicitis, eo.
tit.tex.in l.1.§.quod ſeruus. ff. de vi,&
vi ar.ibi, & ideo his deiectis ipſe deiici
de poſſeſsione videtur,etiam ſi ignoret
eos deiectos per quos poſsidebat.tex.in
l.fi.eo.ti.Quid aũt hodie reperiatur cor
rectum in his caſibus, vide tex.in l.fi.C.
de acqui.poſſeſ.&.ibi gl. magiſtralem,
Bar.Cinum,Butri.Bal.Ang.Pau.Sali. &
commu.Doc.Paul.& Doc.in d.l. ſi colo
nus.ff.eodem titul.Imola, & Docto. in
dicta l.peregrè.§.quibus explicitis, in-
frà eo.& l.13.tit.30. par.3. Item adde
iuxta prædicta, quod ſi ipſe dominus &
ſic poſſeſſor expellatur,& non ille detẽ-
tator

tator qui rem tenet nomine eius non amittit aliquam poſſeſsionem: quia nõ amittit naturalem quam tenet per aliũ, cum detentator non ſit expulſus: nec amittit ciuilem, quam tenet per ſe; quia cenſetur eſſe acceſſoria & conſecutiua illius naturalis, & in illa naturali habet fundamentum ſuum: tex. eſt in l. 1. §. nõ alii autem, verſicul. 1. de vi, & vi arma. cuius verba ſunt, ſi quis me vi deiecerit, meos autem non deiecerit, non poſſe me interdicto hoc experiri, quia per eos retineo poſſeſsionem qui vi deiecti non ſunt. & ad hoc illum tex. no. ibi gloſ. ordin. Bartol. Angel. & communiter Doc. ſecùs tamen eſt quando dominus velit ſua voluntate & contractu in aliũ transferre poſſeſsionem, quia poteſt tàm per actum verum, quã fictum, putà per clauſulam cõſtituti, vel alio modo, etiam ſi talis detentator ſemper ſit in re, nec eã tradat; iſta eſt glo. ſingul. & vnica in iure, in dicta l. 1. §. non alii autem. in verbo, retineo. verſicul. ſed licet. ff. de vi, & vi arma. quam gloſ. ad hoc notat & dicit ſe neſcire alibi Bar. ibi notat etiam & commendat Angel. & alii Doc. ibi, & illam glo. ad hoc dicit valde ſingul. Bartolus in l. quòd meo. ff. de acquiren. poſſeſ. in princ. 2. colum. Pau. 2. colum. poſt princ. & dicit vnicam Imo. in l. peregre. §. quibus. pe. colum. poſt princ. eo. titul. vbi pro ea adducit bonum tex. & rationem eius in l. qui vniuerſas. §. fin. eodem titu. & dicit eam ſingu. ibi Pau. 2. col. in prin. illam etiam glo. ad hoc dicit ſingul. Bald. in l. cùm teſtamentum. C. de iuris & fac. igno. 2. colum. num. 2. idem Bald. in capit. cùm veniſſet. de reſtitu. ſpolia. 2. colum. num. 4. Cardin. in cap. olim. el 1. eod. titu. penul. colum. illam etiam dicit vnicam Bald. & Angel. in l. fin. C. de acquiren. poſſeſ. in finalib. verb. Areti. & Alexan. in l. 3. §. in amittenda. ff. eod. titu. 2. colum. Vincen. ibi. 2. colum. num. 5. & fin. colum. hunc. 12. Sexta conclu. quòd quando quis habet vtranque poſſeſsionem vel aliquam earum indiſtinctè poteſt eam amittere ſolo animo & voluntate, etiam ſi actualiter inſiſtat in re, tex. eſt in l. 3. §. in amittenda. ff. de acqui. poſ. cuius verba ſunt, in amittenda quoq; poſſeſsione affectio eius q̃ poſsidet intuẽda eſt, itaq; ſi in fundo ſis, & tamen volueris eum poſsidere protinus amittes poſſeſsionẽ; & ibi notat glo. Bar. Ange. Pau. Imo. & commu. Doc. quod intellige quãdo verè interuenit animus amittẽdi poſſeſ. ſecùs quando non adeſt animus perdendi, ſed nec poſsidendi: quia tunc non amittitur. vnde furioſus licet careat animo poſsidendi, non amittit, quia non habet animũ perdendi. tex. eſt in l. ſi is qui animo. eodem titu. & ibi notant Doc. Confirmatur per tex. in l. patre furioſo. verſ. nam furioſus; ff. de his qui ſunt ſui vel al. iu. vbi licet furioſus non poſsit contrahere matrimonium, quia requirit conſenſum, tamen bene tenet matrimoniũ eius iam contractum: textus in l. furor. ff. de ſponſa. tex. in l. oratione. §. ñ. ff. de ritu nuptiarum. Item etiam licet contractus qui conſenſu celebratur non poſſit fieri à furioſo, tamen geſtus ante furorem bene valet & conſeruatur poſt furorem; tex. eſt iuncta gl. & commu opin. in l. 2. C. de contrahend emptio. tex. in l. cum aliis. C. de cura. fur. Item etiam teſtamentum ſi ſit perfectum & conſummatum ante furorem, valet & conſeruatur etiam poſt furorem. tex. in l. furioſum. C. qui teſtamen. fa. po. & ibi com. opin. Item etiam furor ſuperueniens non tollit iuriſdictionem, licet impediat exercitium: tex. eſt in leg. iudex datus. ff. de iudi. & ibi commu. Doc. Item etiam furor ſuperueniens non reuocat ea quæ ſunt perfecta vigore mandati. tex. eſt in leg. ſi quis alicui. ff. de acquiren. hæredi. & ibi Bar. & commun. Doc. Secundò ex iſta regula & concluſione, quod dormiens nullam amittit poſſeſsionem, quia licet non habeat animum poſsidẽdi, non habet animum perdendi; vt apertè probatur ex d. l. ſi is qui animo. Tertiò infertur, quòd ſi ex diuturnitate tẽporis vel multitudine negotiorum inducatur obliuio, taliter quòd poſſeſſor ſciat ſe poſsidere, ſed ignoret locum

certum,

certum, rem, vel partem quam poſſidet, tamen per hoc nullam amittit poſſeſſionem; & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem probat tex. nota. in l. peregre. in princ. ff. de acqui. poſſeſ. ibi, nec infirmitatem memoriæ damnum afferre poſſeſſioni. & facit apertè tex. in d. l. ſi is qui animo. & iſtam doctrinam & concluſionem tenet formaliter Aretinus, licet non alleget prædicta iura, in l. 3. §. incertam. eod. titul. 2. colum. in medio, iſtam etiam doctrinam & conc. voluit Bar. in dicta l. ſi is qui animo. in fin. eo. tit. idem Bar. in l. ſi aliquam rem. 2. colum. nume. 2. eodem titulo.

110 Et ex hoc datur maxima differentia inter dominium & poſſeſſionem, quia licet poſſeſſio amittatur ſolo animo: tamen dominium non poteſt amitti ſolo animo & voluntate domini: textus eſt in l. ſi quis vi. §. differentia. eodem titu. niſi deceſſerit à re, & eam velit habere pro derelicta, vt in l. 1. & 2. ff. pro derelicto. tex. in §. hoc ampliùs, verſ. pro derelicto. Inſti. de rerum diui. tex. in l. finali, tit. 28. par. 3. Similiter etiam datur alia ſubtilis differentia: quia dominium vel ius quod in alium volo transferre ex mediante titul. & traditione non amitto ſi ei non poſſit quæri, licet ei realiter tradam. tex. eſt no. & ſubtilis in l. nec vtilem. ff. ex qui. cau. ma. & ibi notat Alb. Bal. & comm. Doc. tex. in l. cùm quis. §. ſi debitorem. ff. de ſolut. & ibi gl. ordin. Bar. Ang. Pau. poſt Iaco. de Are. & antiquos. tex. in l. vir vxori. verſ. ſed ſi promiſſor. ff. de don. inter vir. & vxo. & ibi gl. & Rapha. Fulg. qui reputat hoc eſſe notabile: poſſeſſionẽ verò ſtatim amitto ſi alteri rem trado, licet accipienti non quæratur: tex. eſt in l. 1. §. ſi vir vxori. ff. de acquiren. poſſeſ. tex. in §. per procuratorem, eiuſdem l. tex. melior de iure in l. quod meo. § ſi furioſo. eodem ti. vbi ſi quis tradat rem furioſo quem ſanæ mentis exiſtimabat, animo & voluntate transferendæ poſſeſſionis, licèt ei non quæratur, ſtatim tradens amittit, & ratio differentiæ eſt, quia in amiſſione dominii interuenit damnum irrecuperabile, cùm dominus ampliùs illud con ſequi non poſſet, poſſeſsionem verò ſic: & iſtam doctrinam per prædicta iura ponit Bartolus in l. ego. in fin. ff. de nego geſt. & ibi Albe. 3 colum. in princip. Pau. de Caſtro in fine, num. 7. idem Bar. in l. qui hominem. §. ſi debitorem. ff. de ſolu. in fi. & ibi Pau. de Caſtro in princ. Pau de Caſt. in d. l. ſi quis vi. §. differentia. ff. de acquireu. poſſ. in fi. idem Paul. in d. l. 1. §. ſi vir vxori, eodem tit. 1. col. nu. 3. & ibi moder. Bar. & commu. Doc. in l. quòd meo. § ſi furioſo. eo. tit.

111 Habemus igitur ex ſuprà dictis, quod in acquirenda poſſeſsione ſemper requiritur actus corporeus, verus vel fictus, modò loquimur in titulo particulari, modò vniuerſali: ſed eſt pulchrum, ſubtile, & neceſſarium dubium in materia, ſi lex vel ſtatutum poſsit inducere & diſponere, quòd in aliquo caſu transeat & acquiratur poſſeſsio ipſo iure ſine aliquo actu apprehenſiuo poſſeſsionis prout hodie in noſtro regno diſponit noſtra lex 45. de Tauri, qua cauetur, quod mortuo poſſeſſore maioratus ſtatim trãſeat poſſeſsio omnium bonorum maioratus in ſucceſſorem ſine aliquo actu apprehẽſiuo. reperio quod Baldus in l. 1. C. commu. de leg. in prin. nu. 1. expreſsè tenet, quod non poſsit lex, vel ſtatutum hoc inducere vel diſponere, tali ratione, licet ipſe eam ſic non declaret, nam licèt reperiamus, quod in aliquibus caſibus ex legis diſpoſitione transeat dominium ipſo iure ſine traditione vel apprehenſione, tamen in eiſdem caſibus, nõ tranſit poſſeſsio, niſi apprehendatur. tex. eſt iuncta glo. ſingu. in l. cùm duob. aliàs incipit, ſi fratres. §. idem reſpondit. el 2. ff. pro ſocio. textus iuncta gloſ. & communi ſententia in leg. final. C. de ſacroſan. eccleſ. textus expreſſus in leg. cum hæredes. ff. de acquirenda poſſeſsione. textus no. & expreſſus in lege, in rebus. C. de iure doti. ſed certè iſta ratio in qua ſe fundat Baldus, & iura prædicta nihil faciunt, quia bene probatur in eis quòd in caſibus in quibus ex legis diſpoſitione tranſit dominium,

In eiſdem non tranſit poſſeſſio, ſed ibi non dicitur quod lex non poſſit hoc facere & inducere ſi vult. Secundo reperio in hoc articulo aliam nouam & ſubtilem opi. quam ponit doctor de Segur. in repet. l. quemadmodum. ff. de acq. poſſeſ. 5. col. vbi dicit, quod ſi lex vel ſtatutum indiſtinctè & abſolutè diceret, ꝙ transferatur poſſeſsio ſine aliquo actu apprehenſionis, tunc hoc non poſſit facere vel inducere: ſi verò lex dicat, ꝙ transferatur poſſeſsio fingendo aliquẽ actum apprehenſionis interueniſſe, tũc benè poſſit hoc facere, cum procedat inducendo fictionem, & dicit quòd iſtã opinionem videtur tenere Cyn. & ibi Bal. in ea. lege C. de condi. ob cauſam. vbi Cyn. 1. colum. in medio dicit, quod cõſuetudo quæ eſt in regno Franciæ, qđ poſſeſsio defuncti continuetur in hærede, ſignificat quod defunctus ante mortem videtur tradere poſſeſsionem hæredi, & ipſe hæres videtur accipere de manu eius; & in expreſſo per iſta verba iſtam opi. tenet Areti. in l. 1. ff. de acquir. poſſeſ. 8. colum. numer. 23. de quo nullam mentionem facit prædictus doctor de Segura: ante eos etiam iſtã opi. tenet Bal. in c. contingit. de dolo. & cõtu. 1. col. num. 1. argumento tex. in l. denique. ex quibus cau. maio. & in l. cum hæredes. §. 1. ff. de acquiren. poſſeſ. cum ſimi. Sed ſalua tantorum virorum pace iſta opin. non poteſt procedere quia conſtituit differentiam verbalem & non realem; præterea poſſeſſio & omnis effectus eius eſt introducta a iure mediante forma & ſolennitate traditionis, vel apprehenſionis, ergo lege contraria põt tolli illa forma, & poteſt effici vt ſine ea quæratur prædicta poſſeſsio iuris & eius effectus. argumento tex. in l. 1. ff. de conſti. princi. & in l. fi. C. de legi. tex. in l. de quib. in fin. ff. de legi. nec obſtat rõ in qua ſe fundabat prædictus Doctor de Segur. ſ. quod acquiſitio poſſeſſionis eſt de iure naturali vel gentium, cum ab eo introductum ſit ꝙ quæratur per actũ naturalem, vt in l. 1. cum materia. ff. de acquir. poſ. in l. ea quæ ciuiliter. ff. de actio. & oblig. cum ſimilibus, ergo lex ciuilis poſitiua non poſſit in hoc diſponere contra ius naturale vel gentiũ, quia faciliter ad hoc reſpondeo 1. modo, qđ illa vera naturalis apprehenſio & rei inſiſtencia bene erat de iure naturali & illa dicebatur illo iure poſſeſsio, tamen hodie de iure ciuili poſitiuo poſſeſsio eſt quoddam ius intellectuale & incorporeum acquiſitum in re cum effectib. a iure attributis, vnde hanc iuris poſſeſſionem poteſt lex noua vel ſtatutũ trãsferre ſola ſua diſpoſitione ſine aliquo actu apprehenſiuo. Vel aliter & 2. quod licet ipſe actus & modus quærendi poſſeſsionem ſit inuentus de iure naturali vel gentium, tamen nulli dubium eſt, quin lex ciuilis poſitiua poſſit diſponere modificando, diſtinguendo, addẽdo, vel detrahendo, ita no. Innoc. in c. quæ in Eccleſiarum. de conſti. in fi. & ibi Abbas, & commu. opi. idem Innocen. Abb. & Docto. in c. fi. de conſue. Bar. in l. omnes populi. ff. de iuſt. & iu. 8. col. nu. 22. & ibi latè moderni, vnde in hoc ſingulari & ſubtili articulo teneo pro vera, & reſolutiua ſententia quod lex vel ſtatutum poteſt ſimpliciter & abſolute ipſo iure transferre poſſeſsionem in aliquẽ nullo interueniente actu uero vel ficto apprehenſiuo poſſeſsionis, & in expſſo ita probat ille tex. ſingul. & vnicus in l. raptores. C. de epiſc. & cle. & ibi plenã poſſeſsionem earundem rerum noſtro habeat beneficio: & ad hoc ſummè notat & dicit vnicum Bartol. ibi in prin. numer. 2. Pau. de Caſt. vltimo no. illum etiam dicit ibi vnicum Pet. de Vernia in addit. ad Iacob. Butr. in 1. colum. in princi. & alii ibi non tangunt. & illum tex. ad hoc dicit etiam vnicum Ang. de Peru. in l. 1. ff. de diſtra. pigno. in princi. illum etiam dicit ſingul. & vnicum Iaſ. in l. ſi is qui pro emptore. 25. col. num. 16. et per illum tex. ita tenet Ludo. Ro. qui no. loquitur in l. 1. ff. de acquirenda poſſeſsio. ſexta columna. prope finem. Alexander ibi, decimaquarta columna, numero quinquageſimo ſeptimo. Iaſon ibidem decimaſeptima columna, num. 72. qui

72. qui dicit eum ſing. & meliorem de iure. Vincen. ibi. 30. col. num. 71. Alex. in l. cùm hæredes. eo. tit. 1. col. poſt prin. idem Alex. in con. 24. 1. col. 3. vol. conſ. vbi dicit hanc eſſe comm. opi. verum tamen eſt ꝙ ille tex. omnino hoc non ꝓbat, nam inquantũ dicit noſtro habeat benefic. poſſet intelligi. ſ. ſi petatur & à iudice declaretur & ſequatur traditio; & ita reſpondet ad illum tex. Areti. in d. l. 1. eod. tit. Secundo pro iſta ſententia & concluſione facit tex. in c. 2. de cõſueto. vbi dicit, quod ſi quis donat Eccleſiæ aliqua bona ſua, & apponit modicum terræ ſuper altare, ſtatim eſt quęſita poſſeſſio Eccleſiæ, ergo ibi eſt caſus quod lex, ſtatutum, vel conſuetudo poteſt inducere vt quæratur poſſeſſio ſine apprehenſione: & ad hoc illum tex. notat & commendat Bal. in l. fin. C. de ſacroſan. eccle. 3. col. verſic. vnum tamen non eſt omittendum, idem Bal. in l. traditionibus. C. de pac. fin. colum. in fine. idem Bal. in l. 1. C. ſi plures vna ſenten. 3. colum. num. 3. Ang. & Imo. in l. qui vniuerſas. §. 1. ver. Item quod à mari. ff. de acquirenda poſſeſſione. idem Ange. in l. licet. C. eodem tit. 1. colum. num. 4. Sed in veritate ille textus hoc non probat, quia ibi interuenit aliquis actus ſaltem fictus & interpretatiuus poſſeſſionis. ſ. appoſitio modicæ terræ ſuper altare; & ille ſubrogatur loco actus veri mediante conſuetudine de qua ibi, & ſic non poteſt dici quod ibi quæritur poſſeſſio ipſo iure ſine aliquo actu; vnde verus & realis ſenſus illius text. eſt quod ſicut poſſeſſio transfertur mediante aliquo actu ficto a iure introducto & determinato. quos ſuprà enumeraui; ita lex noua, ſtatutum, vel conſuetudo poſſet alios quoſlibet actus fictos de nouo creare & inducere, per quos trãſeat poſſeſſio in aliquem, & iſta eſt propria & vera intentio & deciſio illius capituli, & in expreſſo ita eum notat & declarat Anto. de But. ibi 2. colum. num. 2. dicens, quod in hoc forte alibi non reperitur, & ita eum ad hoc notat & commẽdat Imola, ſecunda colum. in prin. nu. 8. Abb. ibi. 3. colum. in 3. notabili. Cardina. 2. colum. Ancha. 2. colum. in prin. & iſta eſt intentio Innocen. dum in confirmationem illius tex. allegat alios actus fictos de iure communi, & in expreſſo etiam illum textum ſic intelligit & notat Bal. in rub. illius tit. de conſue. 2. co. num. 14. idem Bal. in l. licet. 1. lec. 2. col. in medio. C. de acquir. poſſ. & in expreſſo ita intelligit illum tex. Inn. in c. in literis, de reſti. ſpo. 3. col. in princ. verſ. fatemur tamen, pro qua ſententia & concluſione ego conſidero tex. no. in c. 1. in prin. de conſuetudine recti feudi. vbi diſponitur ꝙ ſi dominus dixerit alicui coram parib. Curiæ, vade in poſſeſ. illius fundi & teneas illum pro feudo, ꝙ ille actus habetur pro traditione & ad hoc notat Bar. Andreas de Iſer. & alii Doc. pro qua etiam ſententia & concluſione conſidero nouiter vltra omnes Doc. tex. iuncta gl. & comm. opi. in l. 1. §. in operis. ff. de ope. no. nũ. vbi dicitur, ꝙ ſi poſſeſſor nunciat ſolo verbo nouũ opus ædificanti in re illa vel fundo quem poſſidet, ſtatim perdit poſſeſſionem & quęritur aduerſario, ſi talis nunciatio fiat in ipſo opere, & ſic ille eſt nouus actus fictus inductus à lege vltra alios, & eſt ſatis noua põderatio, & iſte nouus actus non eſt omnino abſtractus ab actu corporali, cũ ibi interueniat præſentia rei, cùm nunciatio de neceſſitate debeat fieri in ipſa re vel fundo in quo opus fit, vt in l. de pupillo. §. nunciationem. ff. de ope. no. nunc. ſed ſtatuitur ſpecialitas, ꝙ in iſto caſu nũcians non dicit ſe trãſferre poſſeſſionem in alium, & expreſſe & mediante tit. ſed tacitè & ſine titulo nunciando ſibi nouũ opus: & in hoc conſiſtit vera & realis declaratio illius tex. Tertiò pro iſta parte facit tex. ſing. melior de iure in c. contingit. de dolo & cõtumacia, vbi dicitur, quod ſi actor dolo, vel potentia aduerſarii nõ poteſt mitti in veram & actualem poſſeſſionẽ rei ipſo iure, & diſpoſitione illius text. poſt annum efficitur verus poſſeſſor: ergo ibi eſt expreſſus & formalis tex. ꝙ lex vel ca. non poteſt ſine aliquo actu

vero vel ficto transferre poſseſsionem: & ad hoc illum tex. expreſsè notat & dicit mirabilem ibi Bal. 1. col. nu. 1. & illũ ad hoc etiam reputat mirabilem Cardinalis ibi 2. colum. num. 2. facit etiã tex. in c. 1. eodem tit. & ibi tenet & notat Ancharan. 1. col. 2. no. Quartò facit tex. valde notabilis in c. cùm eccleſia Sutrina. de cauſa poſſeſ. & pro. in medio, ibi, clericos ſæpe dictos, &c. vbi ex diſpoſitione illius text. reducitur quis in poſſeſſionem iuris incorporalis ipſo iure ſine aliquo actu poſſeſsionis. & ad hoc ſumme notat ibi Bal. 2. col num. 5. & illum tex. in hoc dicit no. Aretinus in l. 3. ff. de acquir. poſſe. pen. colum. in princi. Quinto pro iſta parte facit tex. ſingu. & vnicus in l. quamuis. ff. de bonis auto. iu. poſs. iuncto §. ſuperiori. vbi habetur quod ſi propter aliquod magnum impedimentum quis non poſsit mitti per iudicem actualiter in poſſeſsionem ipſo iure, diſpoſitione illius legis habetur pro poſſeſſore: & ad hoc illum tex. notat & dicit non habere concordantem Barto. ibi, & poſt eum alij Doc. Sextò, pro iſta parte facit ſubtilis & inconuincibilis ratio, nam poſſeſsio & omnis eius effectus eſt ius & non factum: vt in l. peregrè. ff. de acquir. poſs. ibi: ius poſſeſsionis. tex. in l. poſſeſſio quoque. in principio. eod. titul. textus in l. nemo. C. eodem titulo, in fine. tex. in l. non ideò minus. de liber. cau. tex. in l. ſi ea res. §. ſi. ff. de actio. empti. ſed in his quæ ſunt iuris regulariter lex diſponit vel diſponere poteſt ſine aliquo medio fictionis: ita probat text. in Authent. Sed epiſcopalis dignitas. de epiſc. & cler. vbi quis efficitur ſui iuris ex legis diſpoſitione ſine aliqua fictione. tex. in Authent. quib. mo. natu. effi. leg colla. 6. tex. in Auth. quibus mo. na. effi. ſui. colla. 7. tex. in l ideo nobis. §. ſi vero vltimam. C. de epiſc. & cler tex. in l. cùm in adoptiuis. C. de adop. tex. in l. 1. C. ſi mancipium ita fue. aliene proſtituatur. tex. in l. 1. & per totum. C. quib. ex cau. ſerui pro præmio liber. accipi. & iſtam regulam & doctrinam ponit Bart. in l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſuca. 11. colum. num. 29. & 13. colum. num. 42. idem Barto. in l. nec vtilem. 1. colum. numero 3. ff. ex quibus cau. ma. Are. in l. cum hæredes. §. 1. 2. colum. in princ. ff. de acquiren. poſſeſ. & iſtam doctrinam tenet & commendat Iaſon in d. l. ſi is qui pro emptore. 51. colum. num. 248. Septimò facit tex. in l. 7. tit. 4. 5. par. vbi poſt tempus retransfertur dominium & poſſeſsio rei donatæ in donatorem, vel hæredem, vel tertiũ: imò quòd magis eſt, ex ſuperioribus & ex prædicta ratione nouiter & ſingulariter infero, quod nedum in aliquo caſu particulari, ſed etiã in omnib. caſibus, cõtractibus, & alienationib. particularibus, vel vniuerſalibus, poſsit lex, ſtatutum, vel conſuetudo inducere & diſponere, quod tranſeat poſſeſsio ipſo iure ſine aliquo actu apprehẽſionis, & per conſequens dominium & omnis effectus eius: nã vt ſuprà probaui poſſeſsio cũ ſit propriè & verè ius quoddam à lege inductum, poterit illud trãſferre ſua diſpoſitione ſine medio alicuius actus veri vel ficti: nec obſtat ſi dicatur, quod acquiſitio poſſeſsionis ſit de iure naturali vel gentium, vt in leg. 1. ff. de acquirenda poſſeſsione. quia iam ſubtiliter reſpondi ſuprà proximè dupliciter. Vel aliter & 3. reſpondeo, quod iura quæ dicunt & eorum regula quod ea quæ ſunt de iure naturali ſunt immutabilia, debent intelligi quando illa iura inducebant neceſsitatem vel obligationem ex inſtinctu naturæ, vel ex gentium determinatione, vt educatio ſui ipſius, vel filiorum, pacta licita & iuſta ſeruare, alterum non lædere, & ſimilia quæ ipſamet ratione naturali inter omnes gentes conſtituta ſunt, & iſta eſt intentio textus in §. ius autem ciuile. verſic. quòd verò naturalis ratio. iuncto §. ſed naturalia. Inſtit. de iure natu. gen. & ciui. ſed illa quæ neceſsitatem vel obligationem non inducebant, ſed erant merè voluntaria & in libera voluntate generis, vt apprehendere vel poſsidere rem illam, bene poſsint tolli per ius ciuile poſitiuum: & ſic ex prædictis apertiſsime patet quòd iſta noſtra lex

Tauri

Tauri potuit benè diſponere & inducere, quod ſine aliquo actu apprehenſionis tranſeat poſſeſſio in ſucceſſoré maioratus etiam ſi non fingatur aliquem præceſſiſſe: & hoc eſt ꝙ voluit iſta lex dum dicit, Sin otro acto de apprehenſion ꝙ intelligo vero vel ficto. Circa cuius tamen declarationem conſidero, ꝙ illa poſſeſſio quæ mediante iſta lege ipſo iure acquiritur, vocatur ciuiliſſima, ſecundum Bal. in d. l. fin. C. de ſacro. eccle. 3. colum. vocatur etiam datiua creata à l. ſecundum Bal. in rubr. de cau. poſ. & pro. 2. col. in med. & ſecúdum eundẽ Bal. in c. cum veniſſet. de reſt. ſpo. 2. col. prope fi. vocatur etiam artificialis ſecúdum Bal. in d. rub. de cau. poſ. & pro. 2. col. in medio. quæ nomina non reperiútur tali poſſeſſioni impoſita à iure, ſed tantùm à noſtris Doctoribus, ſecundum Romanum in l. 1. ff. de acqu. poſſeſ. ante pe. colum. in fin. & ita nuncupantur, qa creatur à lege ſine medio alicuius actus corporalis veri vel ficti: natiua verò poſſeſſio vocatur propriè illa quæ acquiriť mediante aliquo actu corporeo, non tamen per hoc eſt dicendum, quòd iſta ciuiliſſima poſſeſſio conſtituit nouam & diſtinctam ſpeciem poſſeſſionis, ſed ſignificat & conſtituit tantum differentiam in modo acquirendi: ita Areti. in d. l. 1. eod. tit. 8. col. in princ. & eſt de méte omnium Doctorum, vbi ſuprà. & in tantum eſt verum, quòd iſta noſtra lex Tauri potuit inducere & diſponere vt in reb. maioratus tranſeat poſſeſſio ipſo iure, vt illa poſſeſſio ſit vera & propria, & operetur omnes illos effectus, quos operaretur vera poſſeſſio, quæſita per actum verum & naturalem: ita probat textus expreſſus in c. contingit. de de dolo & contu. ibi, verus conſtituatur elapſo anno poſſeſſor. vbi ſi actor non poteſt mitti in veram & actualem poſſeſſionem ipſo iure efficitur poſſeſſor poſt annum: & ad hoc illum tex. ſumme notat ibi Anto. in princ. 4. no. Imo. in princ. num. 2. & commu. Doc. & ex hoc extenditur maximè tex. in l. certè. §. 1. ff. de preca. vbi dicitur, quòd poſſeſſio quæſita per actum fictum eſt vera, & operatur veros effectus: quem ibi ad hoc notat Bar. Ang. & Doc. & reddit nota. Bart. in l. ſi is qui pro emptore. pen. col. fin. q. ff. de vſuca. Bal. & Doc. in l. ab emptione. de pac. idẽ Bal. & Doc. in l. vna. C. quando liceat ab emp. diſ. ꝓ quo eſt melior tex. in l. ꝙ meo. §. ſi véditorem. ff. de acquir. poſs. quem reddit no Aret. 1. colum. 3. no. vt procedat etiam ſi nõ ſit quæſita per aliquem actum verum nec fictum, ſed ipſo iure, ex legis diſpoſitione.

Præterea & 2. in tantum etiam procedit iſta lex vt habeat locũ, tàm in rebus mobilius quàm immobilibus: ita ꝓbat iſta noſtra lex inquantũ dicit, qualquier qlidad que ſean. Cõfirmatur, qa maioratus vinculum prohibitio alienationis ita poteſt fieri in rebus mobilib. ſicut in immobilibus: ita probat apertus textus in l. fi. C. de rebus alie. non alie. tex. in l. ſi ita quis. §. ea lege. de verbo. obliga. text. in l. fin. §. ſed quia. C. commu. de lega. tex. in Auth. res quæ. co. tit. vnde noſtra l. Tauri in omnibus intelligatur: nec obſtat tex. in cap. 1. §. fi. de feudi cognitione, vbi feudum non poteſt conſtitui niſi in rebus ſoli, vel ſolo cohærentibus, quia procedit tantùm in feudo. Vlterius etiam & 3. in tantum ꝓcedit iſta noſtra lex Tauri, vt talis poſſeſsio quæ transfertur in ſucceſſorem maioratus ſit ciuilis & naturalis: ita expreſse determinat noſtra lex Tauri, dũ dicit, ciuil y natural. & in hoc reputo eam mirabilem & notandam: quia ſi lex hoc non diceret, tantum intelligeretur quæſita poſſeſsio ciuilis & non naturalis: quia cum quæratur ipſo iure, mediante lege naturali, non deberet quæri cùm illa requirat actum corporalem verum vel fictum? & in expreſſo iſtã ſentẽ. & declarationem tenet ſolus Anchara. in d. c. 2. de conſue. 2. colum. in princip. vbi dicit, ꝙ poſſeſsiò quæ ipſo iure quæritur mediante lege vel ſtatuto, erit tantum ciuilis & nullo modo naturalis, ex prædicta ratione; vnde fortè ex hoc lex iſta expreſse declarauit, ꝙ vtraque

poſſeſsio

poſſeſſio quæratur, & procedit prædicta lex etiam ſi ſucceſſor maioratus ſit in abſentia rerum, quod apertè probatur ex dicta l.3.cum ſimpliciter, generaliter & indiſtinctè loquatur. Item etiá quia præſentia rerum non eſt præſumenda niſi probetur. Item etiam quia cum lex loquatur in ſucceſſore vniuerſali rerum maioratus, non eſt dicendum nec præſumendum quod omnes res erant in præſentiæ ſucceſſoris, mortuo poſſeſſore maioratus. nec obſtat ſi ſubtiliter dicas, ꝙ iſto caſu impoſſibile videatur, quòd in eum transferatur poſſeſſio naturalis cũ non interueniat, nec interuenire poſſit aliqua apprehenſio rerum ex qua ſequatur naturalis poſſeſ. nec ſimiliter interueniat aliquis actus fictus cùm lex prædicta non procedat fingendo, vt dixi. Confirmatur iſta difficultas, quia facilius cõſeruatur poſſeſſio quæſita quam quæratur de nouo: tex. eſt no. in l. arboribus. verſi. quid tamen. ff. de vſufruct. iũcta l. communis ſeruus. §. procurator. ff. de acquirend. poſſe. text. in l. ſi is qui animo. eod. tit. iuncto tex. in l. 1. §. adipiſcimur. verſiculo, ſed furioſus. & iſtam doctrinam ponit Areti. Socinus, & Iaſ. in l. generaliter. eod. tit. facit text. in l. patre furioſo. ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iur. tex. in l. inuitus. verſi. 1. ff. de regul. iur. text. in l. Papinianus. §. ſi filius. de inoffic. teſta. text. in l. 1. §. quod anté ait prætor. ff. de ſuperfi. ſed in abſentia non conſeruatur poſſeſſio naturalis, ſed tantùm ciuilis, vt in l. clàm poſſidere. §. qui ad nundinas. cum ſimi. ff. de acquir. poſſe. ergo qualiter in caſu huius legis Tauri, etiam in abſentia poteſt quæri illa naturalis. & certe iſtæ ſunt ſubtiles impugnationes contra iſtam l. ſed reſpondeo ſubtiliter, quòd cum poſſeſſio ciuilis & etiam naturalis & omnis eius effectus ſit ius & non factum, vt ſupra dixi & probaui. & in his quæ ſunt iuris, lex poſſit diſponere ſine aliquo medio fictionis, vt etiam ibi dixi, merito prædicta lex potuit vtrinque poſſeſſionem ſua diſpoſitione transferre in ſucceſſorem maioratus. ex qua lege ſic confirmata ego infero eſſe nouiſſimam l. ad hoc quod licet in abſentia ſola ciuilis poſſeſſio retineatur & naturalis amittatur, quando vtraque erat iuncta, vt in l. clàm poſſidere. §. qui ad nundinas. cum ſimi. eod. titu. tamen hodie ſolum in iſto caſu ſucceſſor maioratus acquirit & retinet in abſentia vtranque poſſeſſionem tàm ciuilem quàm naturalem: & in hoc conſiſtit vera & realis declaratio iſtius l. credo tamen quod ſi ſemel deueniat in actualem poſſeſſioné & poſtea exeat de re, quod amittit naturalem & rétinet ciuilem, vt infrà dico. Quartò, intantum procedit iſta l. vt habeat locum etiam ſi ſucceſſor maioratus ſit abſens & ignorãs, & apertè colligitur ex ea. pro quo facit, quia ſicut poſſeſſio mediante procuratore, ſeruo, vel alio, poteſt acquiri, vt in l. 1. C. de acquiren. poſſeſſione, text. in l. ſi procurator. la 1. ſuprà de acquiren. rer. do. gl. & commu. opin. in l. 1. §. per procuratoré. & in l. 1. §. item acquirimus. de acquir. poſſeſ. tex. in l. Labeo. ff. de vſucap. ita poteſt quæri mediante diſpoſitione legis. Confirmatur quia lex poteſt conferre beneficium ſuũ inuitis, ergo & ignorantibus; tex. eſt in l. etiam inuitis. ff. de acquir. re. do. tex. in l. qui poteſt. ff. de regu. iur. Quintò, in tantum procedit iſta lex, vt habeat locum etiam ſi ſucceſſor maioratus ſit incertus de rebus, ratione loci & quotæ; ita ſolus Soci. in l. 3. §. in certam. ff. de acquir. poſſeſ. in prin. cuius ratio eſt, quia ſufficit eſſe certum per legem, & lex ſemper eſt certa, vt in l. cũ quidam. §. ſuum heredem. de acquiren. hær. tex. in l. illud. ff. ſi pars hær. pe. Præterea & 6. intantũ ex diſpoſitione iſtius l. Tauri tranſit poſſeſſio ipſo iure in ſucceſſorem maioratus, vt procedat & habeat locum etiam ſi poſſeſſio prędictarũ rerum ſit apprehenſa & occupata per aliũ, in vita poſſeſſoris maiorat⁹, vel eo mortuo, & etiã ſi ipſemet poſſeſſor maiorat⁹ tradiderit alteri poſſeſſioné prædictarum rerũ; ita expreſſe determinat iſta lex, ibi dũ dicit, aunque aya otro tomado la poſſeſſion, &c. in quo ſimili-

ter eſt exorbitans & valde notáda, quia
ſi hoc non expreſsiſſet, nullo modo tran
ſiret poſſeſsio quando eſſet occupata
ab alio; quia de iure communi licet ca
ueatur lege vel ſtatuto, quòd poſſeſsio
defuncti vel alterius continuetur in hę
redem vel ſucceſſorem vniuerſalem vel
particularem, debet intelligi niſi medio
tempore, hoc eſt in vita defuncti vel
poſt eius mortem fuerit occupata ab ali
quo tertio, quia tunc non continuatur;
ita ſubtiliter probat tex. in leg. Pompo
nius. §. quęſitum. ff. de acqui. poſſeſ. vbi
dicit textus, quòd ſi in vita defuncti vel
poſt eius mortem poſſeſsio rei, quam de
functus vſucapiebat, fuerit occupata ab
aliquo tertio, non continuatur hęredi,
vt detur acceſsio ad vſucapionem com
plendam. ad idem eſt text. in leg. nun-
quam. §. vacuum. ff. de vſucap. tex. in l.
poſſeſsio teſtatoris, cod. titul. gl. no. &
commun opin. in l. cum miles. in glo. fi.
in fi. ff. ex quib. cau. maio. ergo ſic dica-
mus in noſtro caſu, quòd ſi lege vel ſta
tuto caueтur, quod in aliquem ſucceſſo
rem tranſeat & continuetur poſſeſsio
ipſo iure, intelligatur, niſi ab alio fuerit oc
cupata: & per illum tex in d. l. Pompon.
§. quęſitum. ſic inductum, iſtam conclu.
& doctri. tenet ibi Cuma. in fi. idem Cu
ma. in l. cum hęredes. in fin. ff. de acqui.
poſſeſ. idem tenet Are. reputans eſſe ſin
gul. & nouum in materia in l. 3. §. La-
beo. fin. colum. in medio, eo. tit. Alexan.
non allegando prędictos Doc. in conſil.
ſuis. 2. vol. conſil. conſil 83. 2. colum. te-
net etiam & reputat ſingulare Iaſ. in l.
ſi ſorori. C de iure deli. 2. colum. in me
dio. Philip. Dec. in 4. vol. conſil. conſil.
467. 2. colum. nu. 8. idem tenet & com-
mendat Iaſ. in d. §. quęſitum. 1. colum.
num 2. idem tenet ante omnes Ioan. de
Imo. qui ab aliquo non allegatur in cō.
ſuis. con. 16. 2. colum. num. 4. vbi plus
dicit, & eſt no. verbum, quod etiam eo
caſu quo ſola poſs. ciuilis eſt occupata,
naturalis poſſeſ. non tranſiret in alium
virtute legis vel ſtatuti; idē tenet & cō
mendat Barba. 2. volum. conſil. conſil.
58. 11. colum. num. 20. contrarium ergo
vult hodie noſtra lex Tauri. imò quòd
tranſeat poſſeſsio etiam ſi ab alio fue-
rit occupata, & hoc eſt quod ſignificant
& importāt prędicta verba legis, & hoc
potuit facere illa lex, quia princeps con
dendo legem generalem, potuit auferre
illud ius poſſeſsionis alicui quęſitū &
alteri applicare: arg. tex. in l. Antiochen
ſium, & ibi Bar. & Doc. ff. de priui. credi.
& in l. ſi priuatus. ff. qui, & à quibus. &
in l. venditor. §. ſi conſtat. ff. com. pręd.
in l. Lucius. ff. de euic. in l. verberatum.
§. 1. de rei ven. notat Bar. in proœmio
ff. veterum. 3. colum. Paul. & Doc. in l. fina.
C. ſi contra ius, vel vti. pu. moder. in leg.
Gallus §. & quid ſi tantùm. de liber. &
poſthu.

112 Nunc autem circa iſtam legem quę-
ro de ſubtili & neceſſaria q. ſi fortè ſuc
ceſſor maioratus ſit infans, vel furioſus,
vel mente captus, an in eum tranſeat ip
ſo iure poſſeſsio, virtute huius legis? Et
vr̃ q̃ nō. Primo, quia in quęrēda poſſeſ
ſione requiritur animus & voluntas q̄-
rendi, vt in l. 3. & in l. quemadmodum.
ff. de acq. poſ. cum ſimili. ſuprà ſuo loco
allegatis. ſed tales perſonę ſunt in-
habiles & incapaces eorum quę conſi-
ſiſtūt in animo, vt in l. diuus Marcus. in.
princ. ibi, eo furore eſſe, vt continua mē
tis alienatione omni intellectu carear.
ff. de offi. prę ſi. tex. in l. furioſum. C. qui
teſ fa. poſ. tex. in l. pupil. ſi fari. ff. de acq.
hęr. ibi, quamuis non videat ſcire huiuſ
modi ętatis puer: nec. n. ſcire nec diſcer
nere talis ætas poteſt, non magis quàm
furioſus. tex. in l 2 §. furioſus ff. de iure
codic. tex. in l. qui iuraſſe. in fi. prin. ff.
de iureiuran. ibi, quamuis pupillus non
videatur periurare, quia ſciens fallere
non videtur. tex. in l. fi. ff. de iuris & fac.
igno. tex. in §. prætereà. Inſt. quibus non
eſt permiſ. fa. teſta. cuius verba ſunt, præ
terea teſtamentum facere non poſſunt
impuberes, quia nullum eorum animi
iudicium eſt; item furioſi, quia mente
carent. tex. in l. cum prætor. prope fi. ibi,
quidam natura vt ſurdus, mutus, & per-
petuò furioſus, & impubes: quia iudicio
carent, ff. de iudi. textus in lege. 1. C. de
falſa

falſa moneta.in verſ.impuberes.ibi, q̃a ætas eorum quid videatur ignorat.tex. in § pupillus.poſt princ.Inſtitu.de inuti.ſtipu.ibi,quia huiuſmodi ætatis pupilli nullum habent intellectum.tex. in l.furioſi.ff.de regu.iu.cuius verba ſunt, furioſi,vel eius,cui bonis interdicitur, nulla voluntas eſt,& ex iſta ratione nõ poſſunt de iure communi acquirere poſſeſſionem.tex.eſt in l.1.§.adipiſcimur. verſicul.ſed furioſus.ff.de acqui.poſſeſ. cuius verba ſunt, ſed furioſus & pupillus ſine tutoris authoritate non poteſt incipere poſſidere,quia affectionem tenendi non habent.tex.in l.quamuis.§. infans.ibi,nullus ſenſus infantis eſt accipiendi poſſeſſionem.ergo eis non poteſt quæri prædicta poſſeſſio ciuiliſſima virtute iſtius legis Tauri. Secundò pro iſta parte facit,quia princeps vel lex ciuilis poſitiua non poteſt tollere nec ſupplere defectum naturalem.tex.eſt no.in l.fin. C.de teſtam. mili. tex. in l. diſcretis. in princ.C.qui teſta.fa.poſſ. tex. valde no. in l.1.§.cæterùm.ff.de acqui. poſ. facit bonus tex.in l.cùm prætor.prope finem. ff.de iudi.ibi,quidam natura,vt ſurdus, mutus,& perpetuo furioſus,& impubes: quia iudicio carent.& iſtam regulam & doctrinam pro notabili ponit Paul. de Caſt.in l.qui in poteſtate. §. 1. in fin.ff. de regu.iur.poſt princ. Abb. Panormit. in cap.cùm vigeſimum annum. de offi. delega.2.colum.num 2. Bar.in l. ſi quæ ramus.ff.de teſta.2.colum.num. 6. facit etiam doctrina Innoc. in c. ſciſcitatus. de reſcrip.num.2.vbi dicit,quòd inhabilitas iudicis quæ prouenit ab ipſa natura,vt quia ſit furioſus,vel infans,reddit ſemper proceſſum nullum, etiam ſi illa exceptio non ſit oppoſita à parte,licèt ſecùs ſit quando eſt inhabilitas quæ prouenit à lege,vt quòd ſit infamis, ſeruus,vel mulier quia iudicium valet niſi opponatur ante lit.con.quam concl.& doctrinam tenet & ſequitur ibi Anto. 2.colum.num.20.Imo.2.col. nu. 14. & alij Doc.ibi:ergo per illam l.Tauri non poſſit ſuppleri talis defectus naturalis, & ſic eius non quæratur poſſeſſio. Tertiò facit,quia lex poſitiua etiam ſi procedat fingendo, non poteſt fingere ſuper his quæ ſunt impoſsibilia de natura in genere:tex.eſt no.& ibi commun.doctrina,in l.qui ad certum. ff. locati. tex. in l.adoptio. la 1. de adop. tex. in l. lex Corne.in fi.de vulg.& pu. tex.in l. qui decem.§.ſi cum mihi.in fi.verbis . infra de ſolut.tex.in §.minorem.Inſt. de ado. tex.in l.ſi ſponſalibus.§. 1. de iure dot. tex.no.qui non ſolet allegari, in l. hæredes.§ an ea ſtipulatio.ibi,quia talis ſtipulatio per l.12.tab. non diuiditur,nec poteſt.ff.fam.erciſc. tex.formalis & expreſſus in l.2.§.fin. ff. de vſufruc. earum rerum quæ vſu conſu.tenet gloſ. ordin. & ibi commu.opi. in l.Gallus.§.ſi eius. in gloſ.fin.in fin.de libe.& poſthu.gloſ. no.& ibi Doc.in l 3.in gloſ.1.ff.pro ſocio.tradit Bar.in leg.ſi is qui pro empto re.9.colum.nu.21.& latiùs Iaſ.ibi , nu. 21.Bar.in l.eandem.ff.de duobus reis.1. colum.& ibi Ange.& Imo.Bar. in l.ſub conditione.de ſolu. ergo virtute illius leg. nõ poteſt transferri prædicta poſſeſſio in ſucceſſorem maioratus,infantem, vel furioſum,vel aliàs inhabilem à natura . Sed his non obſtantibus, teneo contrarium,imò quòd etiam ſi ſucceſſor maioratus ſit infans, furioſus, vel mente captus,vel ſurdus,& mutus,à natura , transeat in eum illa ciuiliſſima poſſeſſio , & habeat locum illa lex & eius diſpoſitio . Primò,quia conſidero, quòd iſta acquiſitio poſſeſsionis non fit nec inducitur à lege mediante aliquo actu exercendo in perſona infantis vel furioſi,ſed prouenit & transfertur ipſo iure à lege: vnde in his quæ ſunt iuris, lex poteſt diſponere ſine medio alicuius actus vel fictionis,nulla habita conſideratione ad habilitatẽ perſonæ, vt ſuprà dixi & concluſi:vnde iura ſuperiora in contrarium adducta,loquuntur quando aliquis actus deberet exerceri per infantem , vel furioſum , vt probat bonus tex.iuncta commun.ſententia in l. cùm pater.§.ſurdo.de legat.2. vbi ſurdo,& mutuo,& inhabili quæritur legatum & onus eius . Secundò pro iſta

mea ſententia & concluſione facit tex. in l.quamuis.§.infans.ff. de acq. poſſeſ. cum ſimi.vbi diſponitur, quòd infans, vel furioſus, mediante tutore vel curatore poteſt quærere poſſeſsionem, quia ſuppletur iudicium infantis, uel furioſi per eos, ergo à fortiori mediante lege poſsit eis quæri poſſeſsio & ſuppleri iudicium. Tertiò facit tex. in l. ſi ſeruo furioſo.ff.de vſuca.tex.in l.2.§.item acquirimus.ff.de acqu.poſſeſ. ubi habetur quod infans, vel furioſus poſſunt acquirere poſſeſsionem & vſucapere vel præſcribere mediante ſeruo proprio: ergo a fortiori mediante lege. Quartò pro iſta ſententia, & concluſione facit tex notabilis in l. iubemus.in fin. C. de emanci.libe.vbi emancipatio & eius effectus, quia eſt iuris, poteſt fieri per patrem & acquiritur filio infanti, & omninò caſenti intellectu & conſenſu ex ſola diſpoſitione illius legis: ergo eodem modo acquiritur poſſeſsio & eius effectus i caſu noſtro ex diſpoſitione huius legis Tauri. Quintò facit ſubtile fundamentum, nam licet aditio hæreditatis & eius acquiſitio requirat animi declarationem verbo vel facto, vt in l.pro hærede.& in l.gerit.& quaſi per totũ.ff. de acqui.hære.tamen in caſibus in quibus hæreditas & eius dominium ipſo iure acquiritur ex potentia ſuitatis, vel aliàs quæritur etiam infanti & furioſo: tex. eſt notabilis & expreſſus in l. Antiſtius. §.fin.ff.de acqui.hær.& ibi notat Bald. Arc.Angelus, & communi. alii Docto. & illum ad hoc ſummè notat Iaſ. in l. ex facto.ff.de vulga.& pupil.12.colum. num.56.tex.in l.fin.§. ſin autem perpetuus.C.de cura.furio. & ibi notat Barto. Bald.Salic.& communiter Doc.tex. in l.Lucius.ff.de iure fiſci. tex.in lege, qui duos.§.cùm in bello. ff. reb. dub. tenet notabiliter Bar.in l.ventre præterito. 6. colum.num.18.verſiculo. 3. regu. ff. de acquirend.hæred.& ibi communi.moderni.idem Barto.in leg.ſi infanti.4. colum.num.10.C.de iure deliberan. & ibi Alexand.& communiter Doctor.facit etiam textus ſingularis & vnicus in ſuo caſu ſecundum Paulum & modernos ibi, in l.ſi infanti.C.de iure deliber. vbi habetur, quòd ſi hæreditas eſt delata alicui infanti, & talis infans decedat hæreditate non adita, illa hæreditas & plenum dominium eius cenſetur ipſo iure quæſitum infanti, & tranſmittitur & quæritur poſtea ipſi patri ſuperſtiti ex beneficio illius legis, ergo eodem modo dicamus in noſtro caſu, quòd ex diſpoſitione huius legis Tauri, quæratur poſſeſsio iſta ciuiliſsima ſucceſſori maioratus, etiam infanti, vel furioſo. Sextò, pro hac mea ſententia & concluſione facit, quia dignitas regalis, ducatus, vel cuiuſcunque maioratus, & ipſa iuriſdictio quæ defertur iure ſucceſsionis, trãſit etiam in infantes, vel furioſos, vel omninò inhabiles, licet adminiſtratio non poſsit per eos exerceri, ſed per tutorem, curatorem, vel coadiutorem; tex.eſt in cap.grandi.de ſupplen.negli. præla.lib.6.& ibi commu.opi.facit etiã bonus text. in lege 1.& 2.C.de tutoribus vel curatoribus illuſtrium vel clariſsimarum perſonarum.& ibi notat Alber.Angel. de Peru. & commun. Doc. tex.in c.1.§.1.verſi.perſonam.per quos fiat inueſtitura.in Vſi.feudo.& iſtam doctrinam & conclu.tenet Bald. in c.cùm vigeſimum annum.de offic.deleg. 1.colum.num.5.tenet etiam notabiliter Angel.de Peru.in l.cùm prætor.§ non autem.ff.de indi.nu.2.& ibi Pau.de Caſt. & ante eos Albericus, ergo mediante prædicta l.tranſeat hodie poſſeſsio & effectus eius in ſucceſſorem maioratus, etiam infantem & furioſum, per noſtrã legem, cùm ſit ius pertinens & annexum in rebus maioratus, & eius ſucceſsioni & dignitati.

113 Imò quod magis eſt, non ſolum in hæredem vel ſucceſſorem poteſt per legẽ induci, quòd tranſeat poſſeſsio, ſed etiam in hæreditatem iacentem: ita probat textus ſingularis, & ſubtilis in lege cœptam.ff.de vſucap.vbi patet quod hæreditas iacens poteſt complere vſucapionem vel præſcriptionem cœptam per defunctum, ſed hoc non poſset pro-

cedere

cedere niſi mediante poſſeſſione quæ
ſit continuata in hæreditate iacente.fa-
cit tex.in l.gerit. ff. de acqui. hære.vbi
dicit,quòd qualisqualis poſſeſsio tran-
ſit in hæreditatem iacentem. & ibi no-
tat & declarat Pau.2.colum.& alli Do
ctor.Sed veritas eſt,quòd in hæredita-
tem iaceutem nulla vera nec propria
tranſit poſſeſſio,etiam quo ad vſucapio
nem vel præſcriptionem, ſed in illo ca-
ſu ſpecialiſſimo neceſſitatis cauſa, ne
quotidie interpelletur vſucapio,vel præ
ſcriptio, introductum eſt,quod median
te titulo & poſſeſſione defuncti hæredi-
tas iacens poſſit complere illam ſine ali
qua poſſeſſione : ita tenet & declarat
Angelus,Pau.de Caſt.Ioan.de Imola,&
commu.Doc.in d.l.cœptam. ff. de vſu-
cap. tenet etiam & declarat Paul. de
Caſt.& Doctores,in l.nunquam. §. va-
cuum.eod.titu. Secundo pro iſta parte,
quod per legem vel ſtatutum poſſit fie-
ri,quod in hæreditatem iacentem tran-
ſeat ipſo iure poſſeſſio.facit tex. nota-
bilis in leg.hæreditas in multis.ff. de ac
quiren.rerum domi. vbi dicit, quod il-
lud,quod non requirit exercitium ali-
cuius facti, poteſt tranſire in hæreditatẽ
iacentem,aliud verò non:ſed poſſeſſio,
ius, & effectus eius poteſt per legem ip-
ſo iure transferri ſine exercitio alicuius
actus vel facti,vt ſuprà dixi & concluſi,
ergo benè poterit virtute legis transfer
ri poſſeſsio in hæreditatem iacentem, ſi
cut tranſit dominium,obligatio, & cæ-
tera iura. & in ſpecie reperio,quod ita
notabiliter tenet & determinat Philip.
Dec.in conſilijs ſuis.4.vol.con.467.qui
benè loquitur.

114 Prætereà circa iſtam legem quæro
de noua & ſubtili quæſtione,ſi illa poſ-
ſeſsio quæ transfertur ex diſpoſitione il
lius legis ſit illamet & eadem poſſeſsio
quæ erat penes defunctum, vel ſit alia
noua & realiter diſtincta poſseſsio:con-
ſtat enim,quod in caſu quo poſt mortẽ
defuncti hæres vel ſucceſſor vniuerſalis
apprehendit poſſeſsionem,illa eſt noua
& realiter diſtincta poſſeſsio,& non ve-
tus vel antiqua quæ erat penes defun-
ctum;ita probat tex.expreſſus in l. cum
hæredes.ff.de acqui.poſſeſ. & ibi notat
& declarat Pau.de Caſt.& alii Doc. ad
idem eſt tex. in §.eiuſdem l.ibi, noua
poſſeſ.opus ſit,& idem eſt in quolibet
ſucceſſore particulari,qui mediante con
tractu apprehendit poſſeſsionem; quia
ſua poſſeſsio erit noua, & non illa quæ
erat penes tradentem: ita probat text.
no.& vnicus in ſuo caſu,ſecũdum Bar.
& Doc.ibi,in l.ſi is qui pro emptore. §.
ſi quis bona fide. ff. de vſucap.ibi, quia
initium ſecundæ poſſeſsionis vitioſum
eſt.tex.in l.qui fundum.§.qui bona fide.
ibi,quia initium ſecundæ poſſeſsionis.
ff.pro emptore,dubium ergo eſt in caſu
huius noſtræ legis,an iſta poſſeſsio quæ
tranſit in ſucceſſorem maioratus,ſit illa
quæ erat penes defunctum,an alia noua
& diſtincta? In quo ſubtili articulo di-
co,quod videtur,quod ſit eadem poſſeſ
ſio.Primò,ponderando illam legem in
quantum dicit ſe traſpaſſe. nam illud,
ſe,eſt relatiuum ſubſtantiæ,& vr̃ refer-
ri ad poſſeſsionem defuncti, & non ad
aliam: quia alia non eſt quæ transferri
poſsit:ergo illamet poſſeſsio eſt q̃ tranſ
fertur.Rurſus & ſecundò pro iſta parte
pondero iſtam legem inquantum dicit
traſpaſe,nam propriè transferri dicitur
aliquod,ius de vno ad alium,ar.text.in
l.nemo plus iuris. ff.de regul.iuris. tex.
in l.traditio.in prin.ſuprà de acqui.rer.
domi.tex.in l.illud.§. fin. ff. de contra
tabul.tex.in leg.apud hoſtes C. de ſuis
& legit.hæred. text. in lege. 3. Cod. de
iure deliberan.textus in lege,cum anti-
quioribus,eodem titul.tex. in leg. vna.
C.de his qui ante apert.tabu. vbi habe
tur,quòd quando ſit tranſmiſsio intelli
gitur de eadem hæreditate defuncti, &
de eodem iure ſibi competenti. ex quo
dicebat Baldus,in Authentic.defuncto.
C.ad Tertul.2.columna.poſt principiũ.
quod in caſibus in quibus aliquid tranſ
mittitur idem tranſmittitur. Tertiò
facit, quia quando poſſeſsio acqui-
ritur per hæredem vel ſucceſſorem vni-
uerſalem vel particularem mediãte ſuo
facto,& mediante vera, & naturali ap-

prehenſione, prout quærebatur de iure communi, illa bene erat noua & diſtincta poſſeſſio: & ita procedunt & debẽt intelligi iura ſuperius per me allegata, ſed in caſu huius l. transfertur poſſeſſio ipſo iure ſine aliquo actu, ergo illamet quæ erat penes defunctum, & in expreſſo ita reperio quod tenet Bal. in rub. de cauſa poſſeſ. & pro. 2 col. in medio. nu. 11. vbi expreſſe dicit, quòd ſi mediante ſtatuto transfertur poſſeſſio in hæredẽ, illa eſt potiùs continuatio poſſeſſionis quàm noua poſſeſſio; idem aperte tenet Bal. in Authen. defuncto. ad Tertullia. 2. colum. nume. 6. Sed his non obſtantibus, ego teneo contrarium, imò quòd poſſeſsio quæ hodie per iſtam l. tranſit in ſucceſſorem maioratus, ſit noua & realiter diſtincta poſſeſsio, & non illa quæ erat penes defunctum. Primò, quia conſidero quod iſta noſtra lex ſolum intendit diſponere & vult, quòd poſſeſſio quæratur & tranſeat in ſucceſſorem maioratus ſine aliquo actu apprehenſiuo, & in alio non ſe intromittit, vnde erit noua poſſeſsio, non verò illa quæ ſit penes defunctum. Secundo pro hac mea ſententia & concluſione conſidero valde ſubtiliter verba illius legis inquantum dicit, quòd in ſucceſſorem maioratus tranſeat poſſeſſio, etiam ſi poſſeſsio maioratus ſit occupata per alium in vita poſſeſſoris maioratus, vel poſt eius mortem, vel etiam ſi ipſe poſſeſſor maioratus in vita tradiderit alteri poſſeſsionem earum; ſi enim poſſeſsio erat ab alio tertio occupata in vita poſſeſſoris præcedente voluntate & traditione eius, vel non præcedente; ergo iam primus poſſeſſor maioratus amiſit poſſeſſionem in eius vita, ſi amiſit, ergo illa quæ tranſit in ſucceſſorem non eſt illa quæ ſit penes defunctum cum fuerit amiſſa, ſed erit noua, & alia penitus diſtincta. nec obſtat prima conſideratio quam feci ad iſtam l. inquantum dicit ſe, quia reſpondeo, quod illud verbum debet referri ad ipſam poſſeſsionẽ quæ de nouo transfertur ipſo iure mediante iſta l. non vero ad primam antiquam poſſeſsionem. Non obſtat etiam ſecundum fundamentum in quantum dicit iſta l. traſpaſe, quia reſpondeo quod quãdo aperte conſtat in l. vel diſpoſitione, quod agitur de transferenda aliqua hæreditate; vel transferenda aliqua re vel iure determinato, vel ſecundum ſubiectam materiam, de alio non poteſt intelligi, tunc de illa re, uel iure intelligitur; ſecùs vero in noſtro caſu, vbi non conſtat quod loquatur de eadẽ antiqua vel prima poſſeſsione, imo repugnat regulis iuris; quia tunc oportet intelligere noſtram legem in noua & realiter diſtincta poſſeſsione, & vltra hoc verba noſtræ legis hoc ſignificant, prout ponderaui, & iſtud eſt quod teneo & ſentio in hoc ſubtili articu.

115 Vlterius circa iſtam l. quæro, ſi talis ſucceſſor maioratus in quem virtute huius legis eſt trãſlata poſſeſsio, perueniat in veram & actualem poſſeſſionem rerum, ſi ſtatim deſinat habere illam legalem & ciuiliſsimam poſſeſsionem, & acquirat veram & propriam poſſeſsionem acquiſitam ex actu vero & naturali apprehẽſionis? & breuiter teneo quod ſic: imo quod magis eſt dico, quod in omnibus caſibus in quibus, quis acquiſiuit poſſeſsionem per clauſulam conſtituti, vel per quemlibet alium actum fictum, ſi poſtea talis poſſeſſor perueniat in veram & actualem poſſeſsionem quæſitã per actum naturalem apprehenſionis, ſtatim ceſſat illa poſſeſsio quæſita per actum fictum, & acquirit nouam poſſeſſionem quæſitam per actum verum & naturalem: ita ſingul. tenet ſolus Franc. de Aret. in l. quod meo. 2. col. prope ſin. nu. 11. ff. de acqui. poſſeſ. licet cõtrariũ videatur tenere Bal. i c. 1. §. ſi facta. nu. 5. ſi de feudo fuerit controuer. inter dominum & agnatum vaſalli. pro qua ſententia mea & Aretini, facit primo tex. ille ſingu. in l. qui habet. ff. de tutel. vbi probatur quod quando in aliquo actu concurrit duplex cauſa, vna naturalis & alia accidentalis, ſemper præualet & eſt attendenda naturalis: & ad hoc illum tex. dicit ſing. & vnicum Alberi.

ibi in princ. notat etiam & commẽdat Bartolus, Bald. & commun. alii Doc. notat & commendat Bald. vbi plura bona ex illo textu infert in leg. 1. C. de curat. furio. 1. columna, in princip. & notat & commendat Iaſ. in l. ſi arrogator. ff. de adoptio. num. 43. Secundò, pro iſta ſubtili concluſione facit bonus tex. in l. fundo legato. ff. ad l. Falc. vbi dicitur, quod ille qui eſt factus dominus ex vna cauſa, ſi ſuperueniat alia cauſa, quæ habet originem vetuſtiorem, ſtatim deſinit habere ex illa ex qua effectus erat dominus, & incipit habere ex vetuſtiore; & ad hoc notat ibi Pau. & Imo. & comm. Doc. Bartol. in l. 3. §. ex pluribus, 2. col. 5. oppo. & in 3. colum. ff. de acquir. poſſeſ. melius & notabilius ibi Pau. de Caſ. pen. col. in princip. verſic. notandum. & poſt eum commun. moderni. Sed in noſtro caſu concurrit cauſa legalis vel artificialis, hoc eſt, acquiſitio poſſeſſionis mediante iſta l. vel per actum fictum inductum a lege ciuili, & concurrit cauſa naturalis apprehenſionis quæ habet originem vetuſtiorem cùm illa deſcendat à iure naturali, ergo illa potius attendetur. Tertiò, facit text. in l. his verbis. ff. de adop. per quem tenet Bald. in l. non enim aliter. eod. tit. 1. lectura. 2. colum. num. 4. quod vbi habemus veritatem, inquirimus fictionem. Quarto facit tex. no. in l. generaliter. in prin. ff. de fideiuſ. vbi ſi in aliquo actu vel perſona concurrunt plures qualitates vel obligationes ad eundem effectum tendentes, ſemper attenditur illa quæ potentior & principalior eſt: ad idẽ textus vbi notat Paul. & Doc. in l. ſi reus. ff. de duo. reis. notat Bart. in l 2. poſt princ. ff. de verb. oblig. text. in l. quæritur. de ſtatu ho. & ibi notat Bar. Bald. Ang. & commu. Doc. text. in Authen. itaque. com. de ſucceſ. Quintò, tex. notabilis in l. ex facto. ff. de vulga. & pupill. vbi ſi pater habet à principe facultatem ſubſtituendi pupillariter filio ſuo muto, ſi poſtea talis filius filios legitimos habuerit, reuocatur talis licẽtia, & ſubſtitutio reuocatur: quia cauſa illa ficta & ſpecialis ſubſtitutionis ceſſat ſuperueniente cauſa vera & naturali in cuius defectum fiebat. Sextò, tex. in l. humanita. C. de impube. & ali. verſic. ita tamen. vbi ſi eſt facta ſubſtitutio exẽplaris filio mente capto, expirat ipſo iure, adueniente ſana mente. Septimò, tex. in l. cùm res. C. de contra. empt. vbi probatur, quod quando in acquiſitione poſſeſſionis concurrũt plures cauſæ vel tituli, quarum vna eſt valida, plena, & perfecta, ex illa ſola & non alia quæritur poſſeſſio, ergo ſic dicamus in propoſito, quòd per verã & naturalem apprehenſionem rei maioratus ceſſat prima poſſeſſio legalis ciuiliſſima, vel quælibet quæſita per actum fictũ. Ex qua ſententia, & concluſione confirmata ego ſing. infero, quòd licèt hodie per iſtam noſtram l. ſucceſſor maioratus habeat vtranque poſſeſſionem ciuilem & naturalem, etiam in abſentia, vt ſuprà dixi & concluſi: tamen illud erit verum, ſi adhuc ſucceſſor non apprehendit veram & naturalem poſſeſſionem rerum, per naturalem apprehenſionem: ſi vero talis ſucceſſor perueniat in veram & naturalem poſſeſſionem per actualem apprehenſionem, & poſtea ſe abſentet, tunc non retinebit in abſentia poſſeſſionem naturalem, ſed ſolam ciuilem; quia iam ceſſauit illa ciuiliſſima poſſeſſio. Item etiam poterit amittere etiam ciuilem poſſeſſionem per lõgam abſentiam, vel per eos modos per quos alius poſſeſſor amitteret, nec obſtat ꝙ iſta lex noſtra Tauri trãſtulit poſſeſſionem ſucceſſori maioratus, etiam in abſentia ergo etiam hodie in abſentia retineat, quia facilius iura noſtra conſeruamus quã acquiramus de nouo, vt in l. 1. §. ꝙ ait. ff. de ſuperfi. & tenet gl. no. ord. in l. 1. gl. 2. ff. de acq. poſ. ergo &c. quia rñdeo ꝙ noſtra lex inducit de nouo ſucceſſorẽ maioratus ex iuſta & neceſſaria cauſa, tñ poſtquã ſucceſſor apprehẽdit poſſeſſionem per actum naturalem & ſe abſentat, ipſe perdit eã ſua propria culpa, & lex non prouidet tali caſu. Ex qua ſententia & concl. ſic confirmata infero no. ꝙ in caſib. in quib. ipſo iure, ex le

gis diſpoſitione quis conſequitur domi
nium,vt legatarius,fideicommiſsarius,
donatarius cauſa mortis , vel ſimilis: ſi
poſtea verè & naturaliter apprehendat
rem,vel ſibi ſit facta traditio, ceſsabit il
lud dominium legale & datiuum , &
conſequetur verum & propriũ dominiũ
acquiſitum per actum naturalem & om
nem effectum eius.

116 Item pro declaratione noſtræ legis
quæro, an iſta lex & eius diſpoſitio ha-
beat locũ & procedat in quibuſcunque
bonis vinculatis & ſubiectis reſtitutio
ni,rõne alicuius contractus vel vltimæ
voluntatis.ſ.in caſibus in quibus graua
men afficeret rem,vt in eis tranſeat poſ
ſeſsio ipſo iure in ſucceſsorem & teneo
ꝙ non, imo ꝙ ſolum habeat locum &
procedat noſtra lex in rebus maioratus
qui ſit conſtitutus cũ licentia principis,
& ratio vera & fundamentalis eſt,quia
talia bona proprie dicuntur eſſe maiora
tus in noſtro regno,vt in l. 41. cum trib.
ſequentibus ſuprà his ll.Tauri. alia ve-
ro bona,licet ſint vinculata,non tamen
dicuntur maioratus,cum in eis non in-
terueniat principis licentia. Confirmatᷓ
iſta ſententia & concluſio:quia quando
lex fundat ſe in aliqua qualitate , ante
omnia debet conſtare de illa qualitate,
& numquam habet locum in alio caſu
in quo non verificetur illa qualitas:tex.
eſt notabilis & expreſsus in l.prætor ait.
§.hæc autem actio.verſic.docereque.ff.
ui bono.rapto. & ibi notat & commen-
dat Alber.Ang.de Peru.& alij Doc. an-
tiqui.tex.in l.1.§ habet itaque.ff. ſi quis
teſta.liber eſſe iuſ.ſue.tex.in l.3. §. hoc
autem interdicto verſic.itaque. ff.de iti
ne.actuque priua.tex.in l. 1. §. ait præ-
tor. ff.ne quid in flumine publico. ſed
iſta noſtra lex expreſsè loquitur & diſ-
ponit in rebus maioratus, ergo in rebus
illius qualitatis tantùm intelligatur,&
non in alijs.Confirmatur etiam,quia ſe
cundum communem vſum loquendi
in noſtro regno,illa bona tantum dicun
tur eſſe maioratus , quando in eis con-
currit voluntas et licentia principis . et
non alia bona cuiuſcunque generis vel
qualitatis ſint, ergo noſtra lex tantùm
de eis debet intelligi , argumento text.
in leg.librorum.§.quod tamen Caſsius.
ff.de leg.3.tex. in l.Labeo.ver. nec mi-
rum.ff.de ſupellec. lega.

117 Item quæro,an iſta lex et eius diſpo-
ſitio procedat et habeat locum in ſuc-
ceſsore maioratus, vt mortuo fundato-
re tranſeat poſseſsio in primum ſucceſ
ſorem eius?et videtur ꝙ non,ſed tantũ
in vlterioribus ſucceſsoribus,poſtquam
bona maioratus iam fuerunt incorpora
ta et radicata in primo ſucceſsore. Pri-
mò,quia conſidero, ꝙ iſta lex diſponit,
ꝙ mortuo poſseſsore maioratus,tranſ-
feratur ipſo iure poſseſsio ciuilis et na
turalis in ſequentẽ in gradu,et ſic aper-
te vult, quod illa bona habeant iſtam
qualitatem maioratus apud defunctũ
poſseſsorem,quæ quidem qualitas vide
tur ceſsare in primo fundatore et cõſti-
tuente,vnde hoc caſu non videtur habe
re locum eius diſpoſitio.

Secundo et principaliter,quia conſi-
dero ſubtiliter verba huius legis inquã
tum dicit,quod mortuo poſseſsore poſ
ſeſsio tranſeat in ſequentem in gradu,
ergo debet intelligi de ſequenti proxi
mo ſucceſsore ipſius primi ſucceſsoris
grauati,non vero ipſius diſponentis,ar-
gumento textus in leg.cùm ita legatur.
§.in fideicommiſso ff.de lega. 2. et eo-
rum quæ ibi notat Bartol.et communi-
ter Doctores,et in l.peto.§.fratre.eod.
titulo.

Tertio etiam facit,quia quando ali-
qua diſpoſitio legis vel hominis funda-
tur ĩ aliquo ſubiecto vel qualitate,prius
et ante omnia debet præcedere et verifi
cari illa qualitas,& de ea conſtare.text.
eſt in l.hoc iure.ff.de verbo.obliga. tex.
in l.ita ſtipulatus.verſic.1.eod. tit. text.
in leg.4.ff.de fideicommiſ. liber. textus
in l.1. §. prægnantem. ff. de ventre in
poſſeſſio.mittend.textus in l. prima. §.
hæc verba.ff.ne vis fiat ei. textus in leg.
diuus Traianus. ff.de mili.teſtamẽ. tex.
in leg.tribunus. eodem titulo, textus in
leg.quidam. ff. de iure codic. textus in
leg.is qui hæres.§.ſi quis dubitet. ff. de
acqu.

acqu.hæredi.tex.in l.ſi quis cóſortium. Cod.de fabri. libro vndecimo. & iſtam regulam & doctrinam tradit Bartolus & communiter Legiſtæ in l.in illa ſtipulatione ſi Calendis.ff.de verbo. obliga. tradit etiam Innocen. & communiter Canoniſtæ in capitulo, ſuper his. de accuſat. ergo ſequitur,quód noſtra lex & eius diſpoſitio non habet locum in ſucceſſore qui vocatur ad maioratum.Cófirmatur etiam,quia in lege,ſtatuto, priuilegio,teſtamento,contractu , vel alia diſpoſitione,principaliter verba ſunt attendenda, & ab eis non eſt recedédum. text.eſt in l.non aliter.ff.de lega.tertio. text.in l.ille aut ille. §. cùm in verbis, eodem titu.tex.in l. quod conſtitutum. ff.de mili.teſtament.textus in l.ſi ſeruū. §.prætor ait.de acquirenda hæreditat. textus in l.prima.§.ſi is qui nauem.ff.de exercitoria,tex.in leg.ad probationem. Cod.de proba.textus in l.non diſtinguemus.§.de officio .ff. de arbitris . textus in lege Labeo.ff.de ſupelle.legat.tex.in capitulo porro.de priuileg.text.in capi. recepimus,eodem titulo.textus in capi. conſideramus,de electione. tex. in cap. fina.de tranſac.text.in cap.1. in fine.de duobus fratribus à Capitaneo inueſtit. in Vſibus feudorum. ibi, propter tenoré inueſtituræ.Ex quo dicit ibi Bald. & cómmun.Doc.quòd tenor conceſſionis feudi præfertur propè naturæ ipſius,in tantum quód potius permittendum eſt, q actus pereat quàm à verbis legis recedatur ſi rei vel negotio conuenire non poſſunt.Sed his non obſtantibus,ego teneo contrariam ſententiam,imò, quòd iſta legalis & ciuiliſſima poſſeſſio tranſeat in primum ſucceſſorem vocatum & nominatum per diſponentem ad ipſum maioratum.

Prima,quia eadem ratio ſundamentalis qua lex iſta eſt condita,& habet locum in quolibet ſucceſſore , habet etiá locum in iſto primo ſucceſſore,vt bona maioratus magis conſeruentur , & ſint vnita, nec aliquo caſu poſſint diſſipari vel alienari ex defectu poſſeſſionis: & quando ſola vna ratio poteſt in l.conſiderari,illa habetur pro expreſſa,vt ex ea argui & inferri poſsit:glo. eſt ſingularis in iure,in l.quamuis.C.de fideicommiſ. in gloſſa fina. in fin. quam ibi notat & commendat Cinus , Alb. Bald. Paulus, Salice.& commun.Doc. Sed iſta eadem ratio militat in noſtro caſu & quæſtio. nec poteſt diuerſa conſiderari, ergo habebit locū eius diſpoſitio . Cófirmatur, quia quando conſtat de mente & ratione legis,illa eſt ſemper attendenda potiùs quam verba:tex.eſt in l.non dubiū, C.de legibus.tex.in l.ſcire leges. cum l. ſequenti.ff.eod.tit. text.in l. ſcire oportet.§.illud.verſic.ſed & maximè. ff. de excu.tuto.text in l.3. §. conditio. ff. de adi.leg.textus in l.pen.ff.ad exhib.tex. in l.2.§.ſi mater.ff.ad Tertul.text. in l. diuus §.item ſenatus.ff.de falſis.Secundò,quia quando lex,Princeps,vel teſtator veriſimiliter idem diſpoſuiſſet in caſu omiſso quod in expreſso,ſi de illo cogitaſset vel eſset interrogatus , vterque habetur pro expreſso : ita probat text. valde notabilis in l.tale pactum.§.fin.ff. de pactis. & ibi gl. ord. & communiter Doctores.textus in l.cùm auus.ff.de condit.& demonſt.tex.in l.cùm acutiſsimi, C.de fideicommiſ.text.in l.generaliter. §.cùm autem.C.de inſti. & ſubſti. text. in l. Scænola. ff. ad Treb. textus in leg. ex facto.eodem tit.tex.in l.filius fa.§.vt quis hæredem.ff.de lega.1.tex.in l.3.C. de inoffi.teſt.text.in l.ſi vnquam. C. de reuo.dona.

Tertio facit,quia etiam bona maioratus dicuntur,quando ſunt penes conſtituentem vel fundatorem , quia aut maioratus eſt irreuocabilis, ex eo quod eſt factus ex cauſa oneroſa vel aliàs , & negari non poteſt quod ſit maioratus, aut eſt reuocabilis,& tamé moritur fundator & diſponens ſine reuocatione , & tunc eo ipſo remanet confirmatus & dicitur maioratus , & lex noſtra Tauri loquitur & diſponit hanc ſuam deciſionem mortuo iam detentatore , & fundatore , & non alio tempore , ergo indiſtinctè habet locum noſtra lex & eius diſpoſitio, tàm in primo ſucceſsore

quàm

quam in omnibus alijs vlterioribus: & iſta eſt mea noua opinio in qua reſideo: & ex ſupradictis clariſſimè patet, quod in ſucceſſorem maioratus transfertur vtraque poſſeſsio tàm ciuilis quàm naturalis ipſo iure, per noſtram l.etiam ſi in vita defuncti vel poſt eius mortem per alium tertium res maioratus ſint occupatæ, vnde apertè deducitur & infertur quod ille tertius penes quem ſunt res maioratus nullo modo poſsidet, ſed tantum habet nudam & ſimplicem detentationem, vnde nõ poſſet pſcribere, licet aliquo caſu vel tempore bona eſſent præſcriptibilia.

Item etiam nõ poſſet lucrari fructus. Item etiam non habebit aliqua interdicta vel remedia poſſeſſoria quæ dantur & competunt poſſeſſoribus; & finaliter nullum habebit effectum qui ſolet produci & cauſari à poſſeſsione, cũ non poſsideat, ſed tantum ſit in nuda & ſimplici detentatione: quo caſu neceſſario quærendum eſt, ſi talis tertius detentator negat vel recuſat earum reſtitutionem ex cauſa vel ſine cauſa, quæ remedia competãt ſucceſſori maioratus pro earum reali reſtitutione.

118 (Materiam tactam ſub hoc numero centeſimo decimooctauo, vſque ad numerum centeſimum vigeſimum ſeptimum, reperies poſt numerum centeſimum nonageſimumſecundũ, quia poſt eum ponitur numerus centeſimus decimusoctanus cũ aliis octo reliquis recto ordine conſequentibus.)

Pro cuius perfecta intelligentia & declaratione dico & præſuppono, ꝙ poſsidenti dantur interdicta & remedia poſſeſſoria, & iſte eſt principalis effectus poſſeſsionis: & magiſtraliter & reſolutiue dico, quod tria ſunt genera interdictorum.

127 Nam quoddam eſt interdictum adipiſcendæ poſſeſsionis, quoddam retinẽdæ, quoddam verò recuperandæ, tex.eſt qui iſtam doctrinam & theoricam ponit, in l.ſecunda.§. hæc autem interdicta.ff.de interdic.cuius verba ſunt, hæc aũt interdicta quæ ad rem familiarem ſpectant aut adipiſcendæ ſunt poſſeſsionis, aut recuperandæ, aut retinendæ: & ibi notat Alberic. Ange.& Doct.ad idẽ eſt tex.in §.ſequens diuiſio. in princ.Inſti.de interdic. & ibi notant Doctores, & per iſta iura iſtam doctrinam & theoricam ponit Azo in Summa.Cod.de interdict.1.col.nume.7. Specu.in titu.de cau.poſſ.& prop.in princ.num.1.Bal.in l.vna.C.vti poſſ.idem Bald.in l.incerti. C.de interdic.8.colum.nume.26.& ibi gloſ.ord.in verbo competentibus.Cyn. in l.ordinarij.in 1.colum.num.2. C.de rei vend.& ibi Saly.1.colum.nu.1.glo. no.& ordi.in cap.paſtoralis.in gl.mag. in princip.de cauſ.poſ.& pro.& ibi Abbas.2.colum.num.12.Anton.3.colum. num.17.Cardi.2.colum.num.3.& communi.Doctor.Alexan.in l.naturaliter, §.nihil commune.in princ.num.2.ff.de acquiren.poſſeſ.& non reperiuntur alia genera interdictorum niſi iſta, ſecundũ Bald. in dicta lege ordinarii. 2. colum. num.3.

128 Interdictum adipiſcendæ competit hęredi de iure pretorio vel ciuili, pro conſequenda & adipiſcenda poſſeſsione rerum hæreditariarũ poſtquam iam adipit hæreditatem: nam cum in eũ non ſit tranſlata poſſeſsio poſt mortem defuncti, licet adita ſit hæreditas, vt in l.cum hæredes.ff.de acquir.poſſ.& ſuprà dictũ eſt, neceſſario datur ei hoc interdictum pro poſſeſsione conſequẽda, & iſtud vocatur, quorum bonorum: tex. eſt in l.1. & per totum.ff.quorum bonorum.tex. in l.1.& per totum, C.eod.titul. tex.in §.ſequens.verſicul.adipiſcendæ.Inſt.de interdictis.& habet locum hoc interdictum tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato.tex.eſt expreſsus in l.1.Co.quorũ bon.tex.in l.2.& fi.eo.tit.& aperte probant verba generalia.tex.in d.l.1.ff.eo. in prin.& in ſpecie iſtam conc.& declarationem ponit Azo in ſumma.C.de interdic.idem Azo in rub.quor.bonor.in princ.Spec.in titu.de teſtamen.§.nunc dicendum, in princi.vbi omnino vide. Roſfre.in libellis ſuis in 2.parte.in rub. de interdicto quor.bo.in prin.& apertè vult

vult glo.ordinar.in l.1.C.de edict.diui Adria.tol.ſuper verbo,legitimo.verſic. item quæro.& ibi Cynus. 2.col.3.oppo.Bartol.ibi.3.colum.nume.5.Alb.ibi antepen.colum.in fin.verſicu.item quæritur.& melius quàm alius ibi Paul.6.colum.num.14.& ibi Saly.Iaſon.ibi antepen.colum.nume.28.Corneus ibi,penul.colum.in princ.tenet Saly.no. in l.2.C.quorum bonorum,ſi.quæſt.Ripa in rubri.ff.quorum bonorum. 2.colum.in fine.verſicul.8.differentia.Platea in ſũma autem. verſicul. reſtitutoriam. poſt princi.Inſti.de interdictis.Ang.de Aret. in §.de actio. Item adde quòd datur & competit hoc interdictum ſolum hæredi vel ſucceſſori vniuerſali in tota hæreditate vel quota,ex tali cauſa vel titulo ex quo tranſit dominium ſine traditione, vt eſt ſucceſſio hæreditatis de iure ciuili vel pretorio,vel reſtitutio Trebelliani,vel petitio bonorum cauſa libertatum conſeruandarum,non autem competit particulari ſucceſſori in re certa, puta legatario vel hæredi inſtituto in re certa alio dato coh erede vniuerſali vel donatario cauſa mortis,nam licet in legatarium vel donatariũ cauſa mortis tranſeat dominium recta via poſt mortem defuncti,non tamen competit eis hoc interdictum pro adipiſcẽda poſſeſſione:tex.qui ſic debet intelligi in l. prima.in fine. ff.quorum bonorum.ibi. & ad vniuerſitatem bonorum non ad ſingulas res pertinet.& ibi glo.fin.in finali expoſitione:& ibi tenet & declarat Dynus,Albe.& Angel.& bene Fanc.de Ripa ibi finali colum . & iſtam doctrinam & theoricam ponit Bal.notabil.in l.incerti.C.de inter.6.colum. nume. 12. quem omnino vide.facit gloſſ.expreſſa in l.fin.C.de edic.diui Adria.tol.in verbo.ex parte.in princi.vbi dicit quod remedium poſſeſſorium adipiſcẽdæ illius legis competit tantum hæredi vniuerſali.non vero particulari , puta legatario vel inſtituto in re certa alio dato co hærede vniuerſali:argumento textus in l.1.§.ſi ex fundo.ff.de hæred.inſti.& in l.quoties,C.de hæred. inſti. & illam gl. ſequuntur ibi Bar.quinta colum.numero octauo.Bald.nona colum.nume. 38. Paulus tertia columna,numero 7. Corneus ſecunda columna,numero 8 & notabiliter ibi Philippus Decius ſexta colum.numero 23.Iaſon.ibi tertia colum na.in fine.Alexan.quem vi.in l.quoties. de hæredi.inſti.penul.colum.numero 7. Ex qua regula & doctrina ego infero , quod non competet hoc interdictũ emptori totius patrimonij alicuius viuentis,nec emptori hæreditatis defuncti cũ non ſit ſucceſſor vniuerſalis ex vltima voluntate,nec tranſeat dominium ipſo iure ſolo titulo,quod eſt verum ex perſona propria,ſed ex perſona hæredis vẽdentis competeret.argumento tex.in l. emptor hæreditatis.C.de hære. vel act. ven.& in l.2.ff.eo.cum ſimi.Item datur & competit contra quemlibet poſſeſſorem vniuerſalem hæreditatis defuncti , vel contra quemlibet particularem poſſeſſorem vel detẽtatorem alicuius rei , ita probat textus in dicta l.1.ff.quorum bonorum,in princi.ibi dum dicit,quod de his bonis pro hærede aut pro poſſeſſore poſſidet, &c. & per eum ita tenet gloſ.ordinar.ibi in gloſ fina. in princi. & ibi Ang.de Peruſio & Rayne.& melius & expreſsius ibi Franciſ. de Ripa , final.columna,in princip.& tenet gl.expreſſa in l.ſecunda, C.quorum bonorũ. in glo.final.& ibi Ange.de Peruſi.& Salyce.numero quarto.Rofred. in libellis ſuis in ſecunda parte,in rub.de interdicto quorum bonorum,in gloſ.ſi.in principio,numero octauo,Specula.in titulo de teſtam.§.1.num.4 Ang.de Are.in §. quadrupli.de actio.11.colum.nume.trigeſimo quarto.Pro qua ſen.& concl.facit bon.tex.in l.regulariter.in fin.cum l. ſeq.ff.de peti.hæredita. vbi habetur, ꝙ petitio hæreditatis datur contra poſſidentem totam hæreditatem,vel aliquã rem particularem;& per eum ita tenet ibi gloſ.Bartol.Odofred.Bald.Angel.& communi.Doctor.textus,gloſ. & commun.opin.l.1.§.1.ff.ſi pars hæredita.peta. & in ſpecie per illum tex. quod idẽ ſit in hoc interdicto,tenet gloſ.ordina. in §.

in §.ſequens.verſiculo.adipiſcendæ.in gloſ.1.Inſtitu.de interdictis. iuncto ibi textu.

Item adde, quod iſtud interdictum competit tantum pro rebus quas poſſidebat defunctus tempore mortis,& reliquit in ſua hæreditate: non verò pro his quas illo tempore non poſſidebat, ſed tunc oporteret agere remedio petitorio.ſ.rei vendicatione,vel Publicianaita probat tex.in l.item videndum, §.fin. iuncta. l. ſequenti quæ incipit.& non tantum.ff.de peti.hæred.vbi habetur,quod petitio hæreditatis quę maximam habet ſimilitudinem cum hoc interdicto,ſolum competit pro illis rebus quas defunctus reliquit in ſuo patrimonio & hæreditatę:& ad hoc no.ibi Barto.& commun.opin. ergo ita dicamus in hoc interdicto,ita tenet Cynus. in l. 1.C.quorum bono.1.colum.in medio. Iacob.Butr.ibi 2.colum.in medio.Salyce.in rubr.eod.titul.prima colum.nu.3. Alber.in l.2.ff.eod.titul.Bartol. in l.prima.fin.colum.in fin.C.eod. imò etiam datur pro rebus tantum detentis à defuncto,vt ibi dicit Barto.& Doctor.vbi ſuprà.gloſ.in §.ſumma autem.verſicul. reſtitutoria.in gloſ.pro poſſeſſore.de interdictis, & in expreſſo iſtam ſenten.& con.tenet Pe.de Bellaper.in l.2.in princip.C.quorum bonorum. vbi ſubtiliter dicit, quòd licet poſſeſsio defuncti nõ cõtinuetur in hæredem,tamen illa poſſeſsio,quæ erat apud defunctum tempore mortis,operatur vt competat hoc interdictum hæredi vt conſequatur eam, & reſtituatur hæres ad illã rem & poſſeſsionem quæ per tertium ſit ablata vel occupata poſt mortem defuncti, & iſta eſt intentio & no.declaratio Pet.de Bellaper.& pro hoc ego conſidero tex. & iſte eſt eius ſenſus,in l.1.ff.quorũ bonor.in verſiculo primo, vbi dicit, hoc interdictum reſtitutorium eſt, quaſi velit dicere, quod poſſeſsio rei quæ erat penes defunctum, ſi,poſt eius mortẽ reperiatur penes alium, reſtituatur hæredi,ad idem facit tex.in §.ſumma autẽ. verſicul.reſtitutoria.Inſtitu.de interdictis:& iſte eſt ſenſus gloſ. ibi in verbo, bonorum poſſeſſori.in finalibus verbis, vbi dicit,quod inſpecta perſona defuncti,iſtud interdictum eſt reſtitutorium, inſpecta verò perſona hæredis,eſt adipiſcẽdæ:& ibi tenet & ſequitur Faber numero ſecundo.Angelus ibi,tertia colũna,in medio,& in expreſſo ita tenet & declarat vno verbo Iacob.Butriga.in l. prima.C.quorum bonorum.ſecunda columna.in medio.& iſta eſt intentio Pauli de Caſtr.in lege ſecunda.Co.de edic. diui Adri.tol.ſecunda colum.in fi.imò quòd magis eſt, dico quod talis hæres debet probare illas res fuiſſe penes defunctum,tempore mortis,cum ſit cauſa & fundamentum ſuæ intentionis ſicut dicimus in remedio poſſeſſorio adipiſcendæ.l.fi.Cod.de edic.diui Adri.toll. vt tenet ibi Bartol. penultima columna.prope finem,& Decius.12.columna. numero 40. Confirmatur, quia ſemper quis tenetur probare illud quod eſt cauſa ſuæ intentionis, vt in l.in illa ſtipulatione ſi Calendis,cum l.ſequenti:& ibi not.Barto.& Doct.ff.de verb.obli.cum ſimil.

Item adde,quod ita demum iſtud interdictum competit contra põſſeſſorem vel detentatorem rei hæreditariæ quando eam poſſidet ſine aliquo titulo:ſecùs verò ſi habet vel poſſidet cum titulo,quia tunc nõ competit contra eũ hoc interdictum, tex. eſt qui ſic debet intelligi in l.1.ff.quorum bono.vbi dicitur,quod datur hoc interdictum contra eũ qui poſſidet pro hærede vel poſſeſſore;& ibi tenet & notat ſolus Rip. prima columna.ſecundo notab. tex.in l.ſecunda. Cod.eodem titulo, in fine, & ibi expreſsè tenet & notat Angel.de Peruſ.in fine. idem tenet Specul. in titulo de teſtamentis,§.nunc dicendum, 2.colum.verſicul.& nota quod hoc interdictũ,ad idem eſt caſus in §.ſequẽs, verſicul.adipiſcendæ Inſtitu.de interdictis.& ibi expreſsè,& no.tenet Platea. 1.col.1.not.tenet Angel.in §. quadrupli.Inſti.de actio. 10.col. nu. 34. & pro hac ſen.& con.eſt gl.ordin.quæ nõ alle

gatur

gatur in l. 1. verſic. rediguntur. ff. quorũ lega. in verbo, vt perinde, in fine. quam vide. Ex quo infertur clarè, quod hoc caſu neceſſariò recurrendum eſſet contra talem poſſeſſorem cum titulo ad rei vendicationem.

Item adde quod poſtquam ſemel hæres adeptus eſt poſſeſſionem rerum hæreditatis, amplius ſibi nõ cõpetit hoc interdictum pro illis rebus, imò ſi ageret, ſuccumberet tanquam proponens ineptam actionem ita not. Pet. de Bella per. in l. 2. C. quorum bono. in fine. Sali. in rubri. 2. colum. eodem titul. numero quinto, & iſtam concluſionem tenet gl. ordinar. in capitulo primo. de confeſ. lib. ſexto. in gloſ. prima magna in fine, & ibi communi. Doc. pro quibus eſt caſus expreſſus in l. ſecunda, §. hæc autem interdicta. in fine. ff. de interdic. cuius verba ſunt, adipiſcendæ poſſeſſion. ſunt interdicta quæ competunt his qui ante non ſunt nacti poſſeſſionem. text. in §. ſequens. prope finem. verſic. itaque eod. Inſti. cuius verba ſunt, itaque ſi quis adeptus poſſeſſionem amiſerit eam, hoc interdictum ei inutile eſt: & expreſſè ibi tenet & notat Plat. ſecunda colum. & ſecundo no. & idem eſt in petitione hæreditatis, & in remedio l. fi. C. de edict. diui Adria. tol. & in quolibet alio iudicio poſſeſſorio adipiſcendæ poſſeſſionis, vt latius ſuo proprio loco dico.

129 Item adde quod iſtud interdictum adipiſcendæ quorum bonorum, non datur nec competit contra debitores hæreditarios perſonaliter obligatos, vt virtute eius hæres mittatur in poſſeſſionem debiti: tex. eſt no. & ſubtilis in l. 2. quæ eſt fi. ff. quorum bonorum, cuius verba ſunt, interdicto quorum bonorum debitores hæreditarii non tenentur, ſed tantum corporum poſſeſſores; & ibi nota. gloſ. ordin. & commun. Doc. & ratio illius tex. eſt, quia omne remedium ſeu iudicium poſſeſſorium cauſatur & producitur immediate à ſola poſſeſſione tanquam à primordiali cauſa & fomento: non verò ab alia cauſa vel titulo vt dixi: ſed ipſum debitum perſonale, actio vel obligatio, qua tenetur debitor, nõ poſſidetur à creditore, ſed tantum perſona eius eſt ſibi obligata: textus eſt in leg. obligationum ſubſtantia. in princi. ff. de oblig. textus in leg. actionum genera. verſic. in perſonam. eodem titulo, cũ ſimilibus, ergo cùm poſſeſſio in iſto caſu non fuit penes defunctum, meritò non competit hæredi hoc interdictum: & in effectu iſtam rationem ponit Alb. licet ſic non declaret, in dicta l. ſecunda, quorum bonorum, & eſt ratio vera & concludens, nec huic concluſioni & rationi obſtat illa gloſ. ſingul. commu. appro. in leg. regulariter. ff. de peti. hæred. in gloſ. fin. vbi dicit quod creditor poſſidet ſaltem impropriè ius quod habet in debito vel obligatione perſonali, & ſimiliter debitor poſſidet illum paſſiuè impropriiſſimè, quàm gloſ. ad hoc reputat ibi ſingu. in iure, Angel. de Peruſ. in princip. nume. 2. & ſequuntur alij Doctores: & illam glo. dicit ſingul. Rom. in leg. 1. ff. de acquirend. poſſeſ. fi. colum. in fine. illam etiam glo. commẽdat Alexand. in l. 3. eodem titu. ſecunda colum. nume. ſecundo. Vincent. ibi. 1. colum. in princip. Iaſ. ibi, 2. col. in princ. pro qua gl. & conclu. facit text. in l. etiã. §. fi. cuius verba ſunt, item à debitore hæreditario quaſi à poſſeſſore. &c. ff. de peti. hær. & ibi glo. expreſſa. text. in l. quod ſi in diem. §. Iulianus. verſic. idem Iulian. ibi, & veluti iuris poſſeſſor eſt. eodem ti. quia reſpondeo notab. quod illa poſſeſſio eſt nimis impropria vel impropriiſſima, vnde non producit aliquod remedium poſſeſſoriũ: ita in ſpecie reperio quod reſpondet Cinus, in l. ſi certis annis. C. de pactis. penult. colu. in fin. ita etiam tenet & reſpondet Bal. in dicta l. regulariter. 2. lec. ff. de pet. hæred. Angelus de Aretio in §. primo. Inſti. de interdictis, ſecunda colum. in medio. Aduertendum tamen pro declaratione huius interdicti quorum bono. & materie, quia videtur quod nullo modo ſit neceſſarium iſtud remedium pro adipiſcenda poſſeſſione, cum poſſit licitè & iuſtè hæres apprehendere poſſeſſionẽ

rerum

Oldrad. quos ipſe refert & ſequitur, te-
nuerint contrarium. Ex quo infertur in
practica, quòd oportet quòd hæres tem
pore quo agit hoc interdicto fundet in
tentionem ſuam in hoc. ſ. quod immi-
net ratio l. Falcid. vnde ſi liquidè con-
ſtaret quod non imminet, vel in caſibus
in quibus ceſſat Falcidia, non poterit
agere hoc interdictò. Vnum tamen eſt,
quod in neutro caſu legatarius amiſit
ius ſuum, licet acceperit rem legatam
propria authoritate, imò poterit conſe
qui ab hærede, ita caſus expreſſus in d. l.
1. ff. quorum legato. verſic. rediguntur.
ibi, vt perinde legatarii poſſint cum cõ
uenire.

132 Sed aduertendum eſt, quia cõtra hoc
eſt caſus expreſſus & terribilis in lege,
non eſt dubium, C. de lega. vbi proba-
tur quod imò amittit legatarius ius ſuũ
ſi occupat rem legatam propria autho
ritate, cuius verba ſunt, non eſt dubiũ
denegari actioné legatorum ei pro por-
tione cõpetenti his pro rebus quas ſub-
traxiſſe eum de hæreditate apparuerit,
& ad hoc illum tex. reputat ſingularem
in iure Pau. de Caſt. in prin. & commẽ-
dant cæteri Doctores Sed pro concor-
dia, & declaratione dico, quòd ſi legata
rius accepit rem legatam propria autho
ritate ante aditam hæreditatem per hæ
redem, vel poſt aditam, ante tamen ap-
prehenſam poſſeſſionem, non amittit
legatarius ius ſuum, licet teneatur inter
dicto quorum legatorum, illam reſtitue
re hæredi quando imminet Falcidia, vt
ſupra dictum eſt, & ita procedat & in-
telligatur tex. in dicta lege 1. verſic. re-
diguntur. ff. quorum lega ſi verò acce-
pit rem legatam propria authoritate
poſt aditam hæreditatem per hæredem
& poſt apprehenſam poſſeſſionem, tunc
perdit ius ſuum, & ſic legatum & ſic de
bet intelligi tex. in dicta l. nõ eſt dubiũ,
C. de legatis. & in expreſſo determinat
glo. ordinar. in dicta l. non eſt dubium.
in gloſ. prima. in verſiculo, vel ibi ante
aditam hæreditatem, & eam tenet &
ſequitur ibi Bartolus, Cynus, Iacobus
Butrigarius, Faber in Breuiario, Ange-
lus, Baldus, Salycetus, Paulus, Alexand.
Corneus, & Iaſon, idem etiam tenet
gloſ. in dicta lege 1. verſicu. rediguntur,
in verbo, vt perinde. ff. quorum legato-
rum, & ibi Bartolus in principio, nume
ro ſecundo. Albericus, Angelus, & Do-
ctores antiqui, ibi, & ibi Ripa tertia co
lumna, in fine. idem tenet gloſ. in l. vna.
C. quor lega. in gloſs. final. poſt princip.
& ibi Bartolus, Iacobus Butrigarius, Bal
dus, Salycetus, & communi. Doctor. &
ita tenet Azo in ſumma illius tituli in
fine. & iſtam concordiam & intellectũ
tenet gloſſ. notabilis in capitu. final. de
ſucceſ. ab inteſta. in gloſ. penulti. & ibi
Ioan. Ang. fin. columna, in fine. Anton.
penultima columna, in fine. Cardinal. fi
nal. colum. in princip. & alii Doctores
ibi. & tandem iſta eſt communis & re-
cepta opin. Legiſtarum & Canoniſtarũ.
Sed certè iſte communis intellectus &
concordia nunquam mihi placuit, neq;
credo quòd iſte fuit ſenſus illius legis,
non eſt dubium. Primo, quia ille tex. p̃-
ſupponit vitium & delictum in lega-
tario, ex eo quod dicit ſubtraxiſſe.
argumento textus in lege prima. verſi-
culo primo. ff. de abigeis. vbi dicit,
abigei autem propriè hi habentur,
qui pecora ex paſcuis vel armentis ſub
trahunt.

Secundo, quia cum legatarius ſit do-
minus rei legatæ, imo licet non eſſet,
cum habeat iuſtum titulum in ea, dato,
quòd occupet propria authoritate, &
ſit iniuſtus poſſeſſor, adeò quod nõ quæ
ratur ei dominium nec vſucapiendi cõ
ditio, & teneatur reſtituere domino à
quo habuit titulum vt in l. ſi ſtipulatio
ne. ſupra iſto titulo & in l. improbat. &
in l. neque ex vera. C. eod. titu. tamẽ nõ
propterea perdit ius quod habet ad
illam rem ex titulo oneroſo, nec ex lu-
cratiuo: ita ſingul. dicit Paulus expreſ-
ſiùs cæteris in dicta lege, ſi ex ſtipula-
tione. 1. colum. in fin Vincen. ibi. 1. co-
lum. nume. 2. & eſt de mente omnium:
ergo legatarius nõ perdit. Tertio quia
conſidero quod ita demum quis puni-
tur in amiſſione rei vel iuris ſu, quãdo

interuenit

interuenit violentia expulſiua vel ablatiua, vt in l.ſi quis in tantam.Co. vnde vi.& in l.ſtat.ff.quod metus cauſa.non verò aliàs:ergo licet legatarius acc piat propria authoritate ſine aliqua violentia, non debet amittere. Quartò quia illa lex non loquitur ſolum eo caſu quo poſt aditam hæreditatem & apprehenſam poſſeſsionem per hæredem legatarius ſubtraxit, immo ſimpliciter etiam iacēte hæreditate, cum textus dicat de hæreditate, & proprie hæreditas dicat̃ antequam ſit adita per hæredem, vt in lege prima.§.veteres.iuncta gloſſ. ff.de acquiren.poſſeſ. cum ſimil. Vnde circa intellectum illius legis ſatis cogitaui, & reperio quod vltra communem eſt alius ſecundus, quod intelligatur quando legatū fuit in genere non in ſpecie, quo caſu cum non ſit translatum dominium in legatarium, meritò punitur, ſi aliquid ex rebus defuncti occupet propria authoritate:ita reperio quod tenet Rofred.in libellis ſuis.2.parte,in rubrica de interdic.quorum legatorum.pen. col.in fine, ſed nec iſte intellectus placet, cum ſit diuinatorius, vnde teneo pro conſtanti quod verus & realis intellectus illius.l.ſit, quod ibi legatarius accepit rem mobilē legatam in ſpecie, propria authoritate, clàm & furtiuè modo ante aditam hæreditatem, modò poſt: quo caſu ex diſpoſitione illius legis punitur in amiſſione iuris, & meritò: ſecùs verò eſſet eo caſu quo palam propria authoritate, & non furtiuè eam occupauit: quia tunc non amittit ius ſuum, per ſuperiora fundamenta, Ex quo infertur clare, quod ſi res immobilis fuiſſet legata, nunquam amittet eam legatarius, licèt eam capiat propria authoritate ſine violentia: & iſtū intellectum ſemper habui pro vero ad illam legem, & legendo eum tenui, poſteà reperi, quod eum ponit Angelus de Peruſ.in l.vna.Cod.quorum legatorum:ſecunda columna. & iſto caſu procederet prima ſolu.gl.in dicta l.non eſt dubium.

133 Aduertendum tamen eſt, quod teſtator poteſt dare licentiam legatario occupandi rem legatam propria authoritate, quo caſu indiſtinctè nunquam amittet ius ſuum, nec incurret aliquam pœnam. iſta eſt glo.ſing.& vnica iuncto tex.in l.Titia cū teſtamento.§. Lucius Titius.ff.de legatis 2.in glo.fin.ver.vel tertio.& ad hoc ſummè notat Bar.Bal. & Pau.& reputat ſingul.Ioan.de Imo. notat etiam & commendat Ang.Salic. Pau.Iaſ.& commu. Doct.in d.l.non eſt dubium. C.de legatis, notat etiam & commendat Bart.in l.creditores. C.de pign.2.lec.2.col.num.9.notat etiam & commendat Bal.in l.1.C.comm.de leg. 4.col.nu.18. idem Bal. in l.legis Iuliæ. in fi.C.qui bon.ced.poſ. Bart.in l.legitimos.ff.de legi.tuto.1.colum.nume.3. idem Bart.in l.nemo poteſt.ff.de leg.1. 2.colum.in fi.nu.10. Ang.in l.pe.ff.pro legato.& vltra eos illam glo.dicit vnicam Alb.in l.1.in fi.ff.quorum leg.imò etiam tacitè poteſt teſtator dare licentiam legatario, vt propria authoritate capiat legatum:ita ſing.Ange.de Peru. arg.illius tex.in l.hæc ſi res.ff.de rei vē. & illud dictum reputat ſingulare Iaſ.in d.l.non eſt dubium.C.de leg.2.colum. in medio.& Doct. de Segura in repetitione legis, vnum ex familia.§.ſed ſi fundum.ff.de lega.2. fin.col.Alexan.in l.nemo poteſt.de leg.1. 4.col.nu.14.& ibi Iaſ.7.col.nu.32. & ibi Ripa 13.col. nume.26. idem Ripa in l.1. ff.quorum legato 2.colum.Romanus in authenti. ſimiliter.C.ad legem Falcid.20.ſpeciali. & exempla huius articuli vide in dictis locis.

134 Sed iuxta prædicta quæro, in quo differat iſtud remedium adipiſcendæ quorum bonorum, & remedium legis finalis, C. de edicto diui Adriani tollen. & in quo ſit neceſſarium, cùm videatur ſufficere interdictum quorum bonorum, imò illud generaliùs, & vtiliùs eſt, cùm competat tàm ex teſtamento, quàm ab inteſtato, remedium verò legis finalis ſolùm ex teſtamento: pro cuius declaratione præſuppono, ꝙ ſi hæres ſit inſtitutus, & ſcriptus in

aliquo

aliquo teſtamento, ſua forma & figura ſolenni, non cancellato, nec in aliqua ſubſtantiali parte ſuſpecto, poteſt virtute eius petere à iudice vt mittatur in poſſeſſionem omnium rerum quæ fuerunt apud teſtatorem tempore mortis: iſte eſt caſus & propria diſpoſitio tex. in dicta l. fi. C. de edic. diui Adria. tol. & ille tex. & eius materia non habetur alibi ſecundum Bart. ibi in fine principij, & Albe. 1. columna, de qua deciſione fecit mentionem tex. in l. fi. C. de codicil. verſic. 2. & idem diſponit lex 2. tit. 14. 6. part.

135 Et illa diſpoſitio procedit & habet locum in teſtamento in ſcriptis & nuncupatiuo, quod declaro iſto modo. nam procedit & habet locum in teſtamento in ſcriptis facto manu publici tabellionis, cùm illa ſcriptura faciat fidem, & nulla requiratur publicatio, vt dixi in l. 3. ſuprà his ll. Tauri, in materia teſtamenti in ſcriptis, imò quòd magis eſt, etiam habet locum in teſtamento in ſcriptis, quod 1. figura habet integram ſolennitatem à iure requiſitã, licet manu priuata ſit factum: nam ſtatim poteſt mandari executioni, & virtute eius poteſt hæres mitti in poſſeſſionem: ita gl. no. & or. dictæ l. fin. C. de edic. diui Adr. tollen. in verbo, depoſitionibus. & ibi Bartol. 3. colum. 2. oppo. Pau. 2. colum. num. 5. Faber in Breuiario, Corneus 4. colum. Iaſo. 8. colum. dicens eſſe notabile & neceſſarium. tenet etiam Bald. in l. fin. C. de fideicomm. 3. colum. Pau. in l. 2. C. quemad. teſta. ape. in fine. contrarium tamen tenet Salic. in d. l. fin. 3. colum. num. 14. imò quòd ſi teſtamentũ non ſit publicatum, non poſſet mitti in poſſeſſionem, quia nullam fidem habet: & ante eum ita tenet Innoc. in c. fin. de fide inſtrum. 2. columna, & ibi Ioannes And. 2. colum. Anto. fin. colum. Anch. 1. colum. Imola. 3. colum. & eſt de mente omnium, ibi. ſed pro concordia eſt: 3. opinio, quod ſi nullus apparet contradictor, procedat & habeat locum 1. opinio: ſi verò contradictor appareat, teſtes recipiantur & teſtamentum legitimè publicetur: ita tenet & concordat ibi Iacob. Butr. in dic. leg. fin. 4. colu. & ibi Alb. antepen. colum. Bald. 5. colum. num. 10. Alexan. 6. colu. nume. 30. Philippus Decius 11. colum num. 28. Bald. in c. fina. de fide inſtru. fin. colum. & q. Sed ego indiſtinctè teneo primam opin. glo. & Doc. imò quod ſine publicatione mittatur hæres in poſſeſſionem, quia illa lex fundatur ſuper quodam notorio, quod reſultat ex oſtenſione teſtamẽti, & non tractetur de magno præiudicio cùm loquatur tantum in iudicio poſſeſſorio, & ſic non videtur lex requirere aliam indagationem vel probationem: & hoc videtur apertè probare prædicta l. fin. ibi, ſed quòd prima figura ſine omni vituperatione appareat: & in expreſſo iſtam partem videtur probare dicta lex 2. titu. 14. 6. par. Hodie tamen attenta ſuperiori l. 3. Tauri, quæ videtur probare, quod in omni teſtamento in ſcriptis requiratur tabellio, prout ibi tenui & fundaui, ceſſat iſta queſtio: quia hæres non poſſet mitti in poſſeſſionem niſi oſtenderet teſtamentum ſolẽne manu publici tabellionis. Similiter etiam habet locum illa lex in teſtamento nuncupatiuo: nam ſi in eo interuenit tabellio, & eſt confecta ſcriptura publica, ſtatim mandabitur executioni: ſi vero non interuenit tabellio nec aliqua ſcriptura, ſed coram teſtibus fuit factum teſtamentum, remedium erit quod fiat publicatio teſtium; & redigatur tenor teſtamenti in ſcripturam publicam, & poterit fieri miſſio in poſſeſſionem: ita gl. ſingu. quæ ſic debet intelligi in dicta l. fi. in verbo, depoſitionibus, & ibi tenet & declarat Bart. 7. colum. num. 17. & illam ad hoc dicit vnicam Ang. ibi. 2. col. Bal. 10. col. nu. 40. Pau. 2. col. Sali. 3. col. Alex. 6. col. Corneus. 5. col. Ange. de Aret. in §. quadrupli. Inſtit. de actio. 12. col. nu. 43.

136 Item adde quòd remedium & beneficium illius legis finalis competit hæredi vniuerſaliter in tota hæredi. vel in aliqua quota hæreditatis: ita text. ibi, inquantum dicit, ex aſſe vel ex parte in

ſtitutus &c. Vnde ſecùs ſi eſſet inſtitutus in aliqua re certa, alio dato cohærede vniuerſali qui adiuit hære. quia nõ habebit beneficium illius l. ſecùs ſi non datur, quia cùm ipſo iure cenſeatur hæres in tota hæreditate, vt in l. 1. § ſi ex fundo. ff. de hæred. inſtit. & in l. quoties. C. eod. titu. cum ſimi. benè gauderet beneficio illius legis: & idem ſi eſſet datus cohæres vniuerſalis, ſed repudiaret, & de repudiatione fieret iudici fides: ita glo. ord. in dicta l. fi. in verbo, ex parte, & ſuper ea tenent indifferenter omnes Doc. tenet etiam Bar. in leg. ex facto. la 2. penul colum. num. 6. ff. de hære. inſtitu. & Ioan. de Imo. 4 colum Salic. in l quoties. C. de hæred. inſtitu. 3. colu. num. 11. In vno tamen caſu reperio maximum dubiũ apud Doctores, ſcilicet, ſi quis eſt inſtitutus in re certa alio dato cohærede vniuerſali, ſed adhuc hæres vniuerſalis nõ adiuit nec repudiauit hæreditatẽ, an iſto medio tẽpore inſtitutus in re certa habeat beneficiũ illius legis: & reperio quod Barto. ibi in dicta l. fin. 5. colum. num. 8. tenet expreſse quòd habeat: quem ſequitur Paul. 3. colum. in fine contrarium tamen & melius tenet ibi Ang. 1. colum. in fine. & Iaſ. qui benè fundat 3. colum. in fine. Decius. 6. colum num. 23. Ang. in §. quadrupli. Inſtit. de actio. 13. colum. in princ. Ioan. de Imo. in l. 1. §. ſi ex fundo. ff. de hæred. inſti. 5. colum. verſicul. quartum dubium eſt. idem Imo. qui not. loquitur in l. ex facto. la 2. co. ti 4 col. prope fi. verſ. item per prædicta.

137 Et ex hoc poteſt decidi quæſtio vtilis & neceſſaria. quæ in hoc regno ſæpè contingit in practica, ſcilicet, ſi legatarius particularis cui eſt relictum aliqđ legatum in teſtamento poſſit petere executionem teſtamenti, vt ſtatim mittatur in poſſeſſionem rei legatæ. Et vt clarè habeamus veritatem, dico quòd de iure Codicis per dictam l. fi. impoſſibile eſt quod legatarius poſsit mitti in poſ. & in hoc nullum debet eſse dubium: nam cùm illa lex tãtùm procedat in hærede vniuerſali in totum vel in quota, imò etiam non habeat locum in inſtituto in re certa alio dato cohærede vniuerſali adeunte, vt dixi: ergo apertè ſequitur, quod non competet legatario particulari: ſed attento iure Authenticorum videtur dicendum, quòd legatũ poteſt peti via executiua: vnde ſi conſiſtat in ſpecie, poteſt ſtatim legatarius mitti in poſſeſſionem rei legatæ vocato & citato hærede: ſi verò conſiſtat in quantitate ſtatim mandabitur teſtamẽtum executioni abſque libello, nec via ordinaria, ſed via executiua; tex. eſt notabilis in Authen. de hæred & fal. §. illud quoque. iuncta gl. in verbo, decreto. colla. 1. vbi dicit glo. quòd iudex poteſt facere præceptum hæredi per quandam ſuam interlocutoriam, vt ſoluat legatum: & ſic probatur expreſsè quòd teſtamentum poteſt mandari executioni pro legato vel fideicommiſſo ſoluendo. & ad hoc ſummè notat & commendat ibi Ang. 2. colum. verſ. item nota; & illum tex. ad hoc dicit no. & alibi in ſpecie non inueniri Iaſ. in dicta l. fin. 3. colum. verſ. tertius no. caſus eſt, &c. C. de edic. diui Adrian. tollen. nec aliquid vlterius allegat; ſed vltra eum idem tenet Alexand. in l. ait prætor. §. 1. 2. colum. ff. de re iudi. ubi dicit, hoc eſſe mirabile: tenet etiam & multum commendat in practica Doctor de Segura in repetitione l. ſi ex legati cauſa. ff. de uerbo. oblig. fol. 61. & 2. col. Rode. Suarez quem uide in repetitione l. poſt rem iudicatam. ff. de re iudi. verſ. 6. caſus. ſed in hoc articulo ego teneo contrariam ſententiã, imò quòd nullo modo legatarius poſsit petere uia executiua, ſed uia ordinaria per aliquam de actionibus poſitis in l. 1 C. commu. de le. & ita conſului, & determinaui in aliquibus cauſis, mihi cõcommiſsis; nec reperitur iure cautum quòd uia executiua poſsit agere pro legato conſequendo. nec obſtat ille text. capitalis in quo ſunt decepti prædicti doctores, quia tex. in d. §. illud. & gloſ. hoc non probat, quia tantùm dicit, ꝙ hæres ſoluat intra annum legata relicta in teſtamento, quia annus incipit

currere

currere à tempore quo requiſitus fuerit per hæredem, tunc dicit gloſ. in verbo, decreto, quòd iſta monitio hæredis debet fieri decreto iudicis per quandam interlocutoriam, præcipiendo per ſe, vel per nuncium hæredi vt ſoluat: & ſic ibi non loquitur text. nec gloſ. de via nec modo exigendi legatum, ſed tantùm de modo monitionis ad conſtituendum hæredem in mora, vt ſi non ſoluat lapſo anno, incurrat in pœnam quæ ponitur ibi, & in §. ſi quis autem. eadem colla. & in authen. hoc ampliùs. C. de fideicommiſ. & in expreſſo reperio, quod contrarium tenet Alex. in l. ſi cùm dotem. §. eo autem tempore. ff. ſo. matrim. 2. colum. licet non ita declaret nec reſpondeat ad illum tex. & idem videtur tenere Philippus Decius in dicta leg. fi. 4 colum. in fine. & iſtud apertè vult Pau. de Caſt. in Authen. ex cauſa. C. de libe. præ. penul. colum. num. 13. & in expreſſo ita tenet Rod. Sua. in repetitione l. poſt rem iudicatam. fol. 12. verſicul. 6. caſus eſt.

138 Præterea illa lex finalis & eius beneficium competit fideicommiſſario vniuerſali: quod intellige & declara iſto modo, nam ſi non eſt facta ſibi reſtitutio re neque verbo, nullo modo competit beneficium illius legis, cùm nõ habeat ius in bonis, & remedium illius legis tãtùm det ei qui habet ius quæſitum per aditionem hæreditatis, ſicut cætera remedia adipiſcendę: vt probat tex. in l. 1. & 2. C. quorum bon. & dixi infrà in materia pet. hære. fo. ſi verò eſt facta reſtitutio plena re ipſa, quia hæreditas eſt ſibi reſtituta, ſimiliter non competit, cùm ſit adipiſcendæ, & ipſe iam poſſideat, licet poſſit ſibi competere ad hoc vt confirmetur in poſſeſſionem, argumento tex. iuncta 1. lec. glo. in l. 1. C. de Carb. edic. & ibi Bartol. Angel. & communi Doc. ſi verò eſt facta reſtitutio verbo tãtùm, quo caſu in fideicommiſſarium tranſeunt omnia iura defuncti, nõ verò poſſeſſio, vt in d. l. reſtituta. & in l. facta. ff. ad Trebel. tunc benè competit fideicommiſſario remedium illius legis ſaltem vtile ex perſona ipſius hæredis reſtituentis cui competebat facta fide ipſi iudici de reſtitutione: & idem eſt in caſibus quibus tranſeunt ipſo iure omnia iura defuncti in fideicommiſſarium nulla reſtitutione facta; ita in effectu vult Bartol. in dicta l. fin. 6. colum. verſicu item quærit glo. Ang. no. ibi. 2. colum. Albe. in 6. Bal. 10. colum. num. 19. Pau. 4. col. num. 8. Sali. 2. col. Alex. 3. Iaſ. 4. voluit etiam Hoſtien. in c. dilecto filio. extrà, de verbo. ſign. 4. col. poſt princ. Ang. de Are. in §. quadrupli. 12. colum. num. 43 & iſto modo debet intelligi glo. ibi in dic. leg. fin. in verbo, ex parte, quod tamen ſing. intellige niſi hæres inſtitutus & grauatus iam adeptus fuiſſet poſſeſſionem, quia cùm ampliùs ſibi non competat, ergo nec fideicommiſſario: ita ſolus Sali. in dic. 2. colum. & ſequitur Corneus in 3. colum. in medio. & illud dictum dicit vnicum & alibi non reperiri ſcriptũ Iaſ. in §. actionum. Inſti. de actio. penul. colum. in medio. num. 239. Sed hoc reprobat ibi Alex. 4. colum. & Iaſ. in quinta, in principio. idem Iaſ. in d. § actionũ. Inſti. de actio pen. colum. nu. 239. argu. glo. in l. fin. in verbo, non competere. in fi. ff. de fideic. hære. peti. iuncto tex. vbi dicit, quod licet fideicommiſſaria hæreditatis petitio non detur contra hæredem vniuerſalem qui adiuit & realiter reſtituit, tamen ſi adiuit, & adhuc non reſtituit re, ſed tñ verbo, vel aliquas res reſtituit, & aliquas non, pro illis quas non reſtituit competit illa actio: & ibi notat Bar. & commu. Doc. & idem vult glo. & commu. opin. in l. ita tamen. §. ſi ex Trebelliano. ff. ad Trebel. in gl. fin. ergo patet quod datur fideicommiſſario, licet ſemel hæres apprehendit poſſeſſionem, licet ipſimet hæredi non daretur petitio hereditatis, neq; iſtud remediũ. nec aliud adipiſcendæ: ſed ego teneo opi. Sali. quia ſalua pace, iſti Doc. errant in fundamento: nam fideicommiſſaria hæreditatis petitio competit fideicommiſſario ex perſona propria contra tertios poſſeſſores, vel contra ipſum hæredem, poſtquam hæreditas eſt reſtituta

Ll 2 verbo,

verbo,non re;iſtud vero remedium leg. fin.datur tantùm hæredi ſcripto non alteri:& ſi datur vel competit fideicommiſſario eſt ex perſona hæredis, nô propria:vnde ſi iam ipſe hæres adeptus eſt poſſeſſionem,nô poteſt competere fideicommiſſario, & eſt ſatis bona & vera declaratio.

139 Similiter etiam remedium illius legis final.competit ſubſtituto pupillari vel vulgari ſcripto in teſtamento: ita glo.ibi in verbo.ex parte, argumento tex.in leg.1.eiuſdem tituli. quod intellige quando talis ſubſtitutus oſtendit teſtamentum in quo eſt ſubſtitutus, & vltra hoc facit fidem iudici,qualiter eſt locus ſubſtitutioni:quia mortuus eſt impubes in pupillari ætate, & concurrunt alia neceſſaria pro eius validitate, quia aliàs non eſt iudici notorium ex ſola inſpectione teſtamenti eum eſſe mittendum in poſſeſ. & ſimiliter ſubſtitutùs vulgaris debet oſtendere teſtamentum, & facere fidem iudici de repudiatione hæredis,vel aliud ex quo appareat primum hæredem eſſe excluſum; ita ſingular.Bar.in dicta leg.fina.5.colum. num. 9.Ang.in 2.Alb.6.& Paul.in quarta,numero 9.Salic.2.nume.5.Alexan.4.num. 9.Cor.tertia,in medio . imò quod magis eſt,habet etiam locum in tacitè ſubſtituto,nam ei competit beneficium illius legis:ita ibi ſolus Bald.9.colum. in medio.numero 38 Iaſ. 5. colum. num. 12.Decius.ibi.7.columna. num. 27.tenet etiam Ang.in §.quadrupli.de actio. 12.co.nu.41.idem tenet Bal.in l. 1. ff.de his quæ in teſta.del.fi.col.poſt princ. Io. de Imo.ibi.2.col.quod tamen intelligi debet,quando etiam fieret iudici fides, quod habuit locum talis ſubſtitu. tacita: & ratio eſt, quia illud, quod præſumitur ex vi inſtrumenti, cenſetur eſſe de tenore inſtrumenti.vel.iuris gentiû. §.quod fere. iuncta gl.& commu. Doc. ff.de pactis.

Item etiam quia quod virtualiter côtinetur in inſtrumento , videtur ſcriptum in eo,vt in l.aſſe toto.ff.de hæred. inſtitu. Nec obſtat ſi dicas,quòd talis ſubſtitutio tacita non continetur in inſtrumento,vnde non poteſt executioni mandari cùm non poſſit ſubſtitutus ſe oſtendere ſubſtitutum tacitè in teſtamẽto,quod videtur lex requirere,dum dicit,teſtamentum oſtenderit : & probat lex 1.de his quæ in teſta. delen. verſi.1. cuius verba ſunt, legi autem ſic accipiẽdum eſt,non intelligi,ſed oculis proſpici quæ ſcripta ſunt:quia reſpondeo , q in noſtro caſu diſpoſitio expreſſa continetur in ſcriptura:ex qua reſultat neceſſario tacita ſubſtitutio , & ſic cenſetur etiam ſcripta,lecta, & viſa ſub expreſſa . Confirmatur ex illa ſententia ſingulari Bartoli & commu.in dicta leg. 1. ff.de his quæ in teſta. delen. quæ habet, quod inſtrumentum Guarentigium in quo continetur ſola dotis confeſſio, poteſt mandari executioni ratione fictæ & à iure ſtipulationis & promiſſionis, de qua in lege vna.C.de rei vxo.actio.licet in eo nulla ſit ſcripta promiſſio vel obligatio.

140 Item adde,quòd beneficium illius legis datur & competit hæredi in quem fit tranſmiſſio hæreditatis in teſtamento relictæ : nã ſi hæres inſtitutus adiuit, & anteoquàm eſſet miſſus deceſſit,hæres eius pôt petere ſe mitti in poſſeſſioné virtute illius legis.prætereà ſi hæres inſtitutus deceſſit hæreditate non adita , tamen tranſmiſit illam ad hæredem ex aliquo capite tranſmiſſionis, & oſtẽdat iudici teſtamentum in quo primus hæres fuit inſtitutus, & qualiter ipſe eſt eius hæres virtute tranſmiſsionis,benè competit ſibi beneficium illius legis ex perſona defuncti, ita ſing. Bart. in dicta l.fin.5.colum.numero 40.& ibi Bald.9.Faber.1.colum.& commu.Doc. & ante eos Specu.in titu. de teſta.§.ſequitur.verſicu.penul. imo quod magis eſt, etiam ſi hæres in quem fit tranſmiſſio ſuccedat ab inteſtato 1.hęredi inſtituto, habebit beneficium illius legis; ita ſingul.& ſubtiliter Bald.in l.3.ff. de peti.hæred.1.col.in medio.& ibi Ang. de Per.tenet etiã Ang.de Are.in §. quadrupli.Inſt.de actio.12.col.nu.43.Côfir

matur etiam ex ſententia Pau.& communi.in l.poſtulante.ff.ad Treb.vbi dicit quod in hæredem ſemper tranſeunt omnia iura executiua defuncti tã actiuè quàm paſſiuè, dum tamen conſtet eſſe hæredem.

141 Item etiam illa lex & beneficium eius, competit ei qui venit per ius accreſcendi, intelligẽdo tamen quòd probet eſſe delatum ex repudiatione, morte, vel alia cauſa, cum ſit quædam tacita ſubſtitutio, vt in l.ſi quis Titio.§.Iulianus.ff.de lega.2.& in terminis ita tenet Bald.in dicta l.fin.num.38. & communi.Doctor.ibi.confirmatur etiam quia eiuſdem naturæ eſt pars quæ accreſcit, cum parte cui accreſcit, argumẽto tex. in l.4.ff.de iure dot. & in l. id quod. ff. de peri.& commo.rei vend.& in l.pen. ff.vt lega.no.ca.& in l.ſi conuenerit.la.2.§.1.ff.de pigno.actio. Item habet locum in fiſco q aufert hæreditatem ab aliquo hærede ſcripto tanquam ab indigno: ita Bal.in d.l.fi.nu. 38.argumento tex.in l.1.& per totum.ff.& C.de his qui.vt indig.

141 Item habet locum & competit beneficium illius legis patri vel domino qui venit ex perſona filij vel ſerui instituti, argumento.l.placet.cum materia. ff.de acq.hæred.ita Ang.in §.quadrupli.Institu.de actio.13. colum. & idem eſt in patre qui ſuccedit hodie in locum filii recuſantis adire, vt in l. cum nõ ſolum. C.de bono.quæ libe. quia reputatur hæres ex teſtamento ſaltem extenſiue & quo ad omnes effectus, vt probat tex.in §.ſimilique modo. eiuſdem legis, ibi, quaſi ipſe pater ab initio fuiſſet hæres inſtitutus, ita ſingul.Bald.in dicta l.fin. 9.colum.in medio, numero 38.idẽ Bal. in dicta lege, quòd non ſolum. 2. colũ. facit etiam tex.in l. ſi paterfamiliàs. ff. de hæred.inſtitu.& in l.cum proponas. C.eo.tit.licet contrarium teneat Ang. de Are.in §.ſubſtituitur.Iuſti.de pupil. ſubſti.

143 Præterea competit beneficium illius l. filio tacitè inſtituto à matre quę deceſsit in puerperio, ſecundum diſpoſitionem tex. ſingul. in lege 3. Cod. de inoffi.teſt.quia licet non ſit ſcriptus, tamen lex videtur eũ ſcribere, & eſt quoddam notorium iuris & de iure.ergo viſo teſtamento matris debet fieri miſſio. quod intelligo ſi conſtet & fiat iudici fides de natiuitate filii, & caſu matris & de requiſitis illius.l.3. ita ſubtiliter ten.Bald.in dicta l. 3.in fine. numer. 7. & ibi Pau.de Caſt.fin. colum. & quæſt. Angel.de Peru.in fine.& ante eos ita tenuit originaliter ibi Gulier.Item adde quod beneficium illius l.fi.cõpetit hæredi inſtituto tãtum pro illis rebus quas defunctus habebat & poſsidebat tempore mortis, non vero pro aliis: ita probat tex.in d.l.fina.& ibi gloſſ.Bartol & commu.opin.& probat tex.in l.2.titul. 14.6.par. Item adde quòd beneficium illius legis competit hæredi inſtituto, nedum pro rẽbus quas defunctus poſſidebat tempore mortis, ſed etiam pro rebus quas tantum detentabat, vt commodatis, depoſitis, & ſimilibus, ita gloſ. ordin.iuncto tex.in d.l.fi.in verbo, fuerunt, argumento tex.in l. non tantum. ff.de peti.hæred.vbi idem dicitur in remedio peti.hæred.& tenet Bar.in dicta l.fin.3.colum.3.oppo. Albe.4.col.Ang. 2.colum.Pau.3.colũ.Saly 5.col.nu.21. Azo, ibi in ſumma.2.col. num.6.Faber in Breuiario.fin. col. Rofred. in libellis ſuis, in rub.de bo.poſ.quæ datur ex edi. di.Adria.3.col. & probat dicta lex par. 2.titu.14.6.par.

144 Aduertendum etiam quòd in tantũ eſt verum quod hæres poteſt mitti in poſſeſſionem ex beneficio tex. in d l.finali, vt procedat & habeat locum etiã ſi hæres ſcriptus in teſtamento non probet mortem teſtatoris, quia ex eo quòd hæres habet teſtamentum in ſua poteſtate, & illud oſtendit iudici, præſumitur teſtatorem eſſe defunctum, cũ aliàs non daretur teſtamentum hæredi, argumento tex. in lege 2. § ſi dubitetur.ff.quemad.teſta. ape. iuncta gloſ. ordina. vbi habetur, quòd ſi conſtat teſtatorẽ viuere, non aperitur teſtamentum, tamen ſi conſtat eum mortuum,

etiam pſumptiue poteſt aperiri, & iſta ratione & fundamento ita tenet Barto. in dicta l.fin.6.colum.in princi. Pau.de Caſt.4.colum.numer.9.Corneus.3.col. in fine.Salyce.quarta columna in fi.tenet etiam & reputat ſingulare Iaſon 5. columna,numer.13. Alexan.verò in dicta l.final.4 colum. dicit quod requiritur aliqualis probatio ſaltem per iuramentum,cum poſsit ex cauſa continge re teſtatorem viuere,& teſtamentum eſſe pene, hæredẽ, & ſequitur Philippus Decius.8.colum.numer.27.argumento tex.in l.theſaurus.ff.ad exhiben.vbi habetur,quod in cauſis ſummariis & parui præiudicii, ſtatur iuramento partis. & iſta opin.eſſet tenenda in actu practico tanquam commun.licet mihi videretur dubia & non vera in puncto iuris,cum ſemper debeat quis probare illud quod eſt cauſa ſuæ intentionis, & inſuper teſtamentum pro ſui validitate requirat mortem teſtatoris, vt in capi. cum Marthæ.de celebra.miſſar.in ca.vltima voluntas.13.q.2.in l.1.C.de ſacr. eccleſ in l.4.ff.de adim.lega.in l.ſancimus.Co.de teſtam.in l. cum hic ſtatus. §.pœnitentiam.ff.de don.inter vi.& vx. ſed iſte hæres ſcrip. fundat ſe in teſtamẽto,ergo &c.

Item adde,quòd in tantum hæres debet mitti in poſſeſſionem virtute prædictæ l.fi.vt procedat etiam ſi ſcriptus hęres qui producit etiam teſtamentum & oſtendit iudici non probet ſe eſſe illum contentum in teſtamento,nam eo ipſo quòd ipſe habet & poſsidet illud inſtrumentum præſumitur eſſe ille de quo ibi fit mentio,argumento doctrinæ Bald. no.& com.appro.in l.ſi qua per calumniam.final.col.in fine.C.de epiſ.& clericis.

145 Item adde quòd ad hoc vt hæres poſſit mitti in poſſeſsionem virtute.l.final. iam allegatæ, oportet,quod teſtamentum ſit non cancellatum, nec abolitũ, nec in aliqua ſui parte vitiatum,vt expreſſe dicit d.l.fi.ibi. non cancellatum, &c.circa ꝙ neceſſario videndum eſt de quo vitio loquaĩ & qualiter intelligaĩ. Pro cuius declaratione breuiter dico ꝙ vitium de quo loquitur illa lex,debet eſſe vitium viſibile & apparens ſeu raſura,vel interlineatio viſibilis, & apparẽs ex inſpectione teſtamenti, & eſt verus, & proprius ſenſus & intellectus illius tex.& intentio Doctorum:ſecùs tamen eſſet ſi in teſtamento contineretur aliquod vitium inuiſibile,vt vitium præteritionis vel falſitatis, vel aliud ſimile, quia tunc non impediretur miſsio,licet per aliquem aduerſarium allegetur:qa illæ ſunt exceptiones requirentes altiorem indaginẽ,vnde nõ impediunt illud iudicium poſſeſſorium adipiſcendæ,cũ in eo procedatur ſummariè:& in expreſſo iſtam ſent. & declarationem probat tex.in l.2.C.eod.titu.de edict.diui Adr. tol.& ibi no.Bar.& commun.opi.quod intellige quando talis exceptio requirit altiorem indaginem,ut dixi:ſecùs uerò ſi aduerſarius qui tale vitium vel exceptionem opponit, ſit paratus eam iucontinenti probare, quia admittitur, & ea probata impeditur miſsio,ita determinat gl.no.& ibi tota ſchola communis in dicta l.2.argumento tex.in l.3.§.ibidem.ff.ad exhibend.tex.in l.ille à quo. §.ſi teſtamento.ff.ad Trebel.& in l.ſi is à quo.in princip. ff.vt in poſſeſ. lega.& per quod tempus dicatur probari incõtinenti vel ex interuallo,dic quòd relinquitur arbitrio iudicis,iſta eſt gl.ſingul. in l.ſi is à quo.ff.vt in poſ.legat.in glo. 2.& ibi notabiliter Barto.& Doctor.& latè Barto.moderni in l.4.§.condemnatum.ff.de re iu.& cum illa gl.ſe hẽtcõis opi.ſecundum Alb.in d l.3.§.ibidẽ.ff. ad exhiben.

Aduertendum tamen eſt quòd gloſ. illa no.& communis opin. in l. 2. C.de edic.di.Adria.tol.quæ vult, quod ſi talis exceptio inuiſibilis venit incontinẽti probanda admittitur,debet intelligi quando aduerſarius qui eam opponit eſt in reali poſſeſsione bonorum defuncti,quaſi ſentiat quod eo caſu quod nõ poſſidet,non poſsit allegare aliquã exceptionem vel vitium inuiſibile, dato quod velit incontinenti probare, & ad

hoc

hoc patet, quia gloſſ. proponit. q. & exẽplum aduerſario poſsidente, & ſimpliciter Doctores eam referunt & ſequunt: ſolus tamen Corneus ibi in principio dicit, quod non refert an aduerſarius poſſideat, vel non, quia iura ſuperius allegata non ponderant nec requirunt poſſeſsionem aliquam, & in vtroque caſu militat eadem ratio, vnde gloſ. illud dixit gratia exempli. Sed vltra eam ego ſic dico, quod ſi aduerſarius allegat & opponit exceptionem dominii, quia dicit ſe dominum alicuius rei hæreditariæ, tūc ſi poſsidet, & incontinenti probat, bene auditur & impeditur miſsio, per regulam, dolo facit: vnde ſi in tali caſu non poſsideret non audiretur, ſed hæres mitteretur in poſſeſsionem & ipſe aduerſarius ageret rei vendicatione vel via ordinaria contra eum, & iſto caſu eſt veriſsima, & procedit gl. & eius exemplum in dicta l. 2. & commun. opi. Si vero non allegat nec opponit aduerſarius exceptionem dominii, ſed aliã, puta præteritionis, falſitatis, uel ſimilẽ, quam dicit ſibi competere, quia eſt fili⁹ vel eſt de ſucceſsoribus ab inteſtato, tunc modo poſsideat, modo non, audiẽ & impeditur ſimilis miſsio, ſi incontinenti probat, aliàs non, argumento tex. in dicta l. 3. §. ibidem. ff. ad exhibend. & in dicta l. ille à quo. §. ſi de teſtamento. ff. ad Trebel. cum ſimilibus. & eſt mea noua declaratio ad tex. cum gl in dicta l. 2. Vnum tamẽ circa proximè dicta nota, quod ſi vitium præteritionis filii ſit uiſibile, benè impeditur miſsio, ut ſi forte de filio in poteſtate ſit facta mentio per patrem in teſtamento, ſed non reperitur ibi inſtitutus nec ritè exhæredatus, quia tali caſu uitium reputatur eſſe uiſibile, argumento tex. in dicta l. fin. & in ſpecie ita tenet Bar. in dicta l. fi. 3. colum. 1. oppo. & Paul. de Caſt. ibi. 3. col. in princip. Philippus Decius. 10. col. nume. 36. idem Bar. in l. 1. eo. tit. & ibi Corneus. 1. col. in medio.

Item adde quod uitium uiſibile, ut cancellatio uel raſura teſtamenti, ita demum uitiat, quando eſſet in parte ſubſtantiali, ut purà circa inſtitutionem hæredis uel alia ſimili parte, ex qua pendet tota virtus & validitas teſtamenti, ſecùs verò ſi in alia parte, vel in aliquo legato vel clauſula, quia non uitiatur niſi illa tantum pars, & idem eſt in quolibet alio inſtrumẽto, quia ſi eſſet vitiũ in parte ſubſtantiali à qua dependet validitas totius inſtrumẽti, vt circa annos Domini, uel aliam ſolennitatem ipſius, quia uitiaretur totum, ſi uerò in alia parte, ſolum uitiaretur illa pars in qua eſt uitium, ita gloſ. no. in dicta l. final. in uerbo, uitiatũ. & ibi Bar. 3. colum. Paulus. in 2. in fi. uerſicul. 3. requiritur. Bal. no. 5. colum. in medio. 4. oppo. Salyc. 3. colum. in princi. argumento tex. in c. ex literis, de fide inſtru. & ibi not. Abb. fin. colum. & q. & communiter moderni. Innocen. & communi. Doctor. in capit. fraternitatis, de hæreticis. Intellige tamen quod uitium, cancellatio, uel raſura teſtamenti, uel cuiuslibet inſtrumenti uitiat, præterquam ſi reperiatur benè correctum uel emendatum ab eodem notario uel tabellione, ut quia dicat. quòd ſupra in tali parte uel loco raſũ, uel cancellatum, uel additum eſt, manu mea factum eſt, quia tunc non uitiatur inſtrumentum, & iſta eſt not. & quotidiana practica, ita probat tex. ſingul. in iure in lege prima, §. et ideo. ff. de his quæ in teſtamen. delen. per quem ita tenet Bar. in d. l. final. C. de edict. diui Adrian. tollen. 3. colum numer. 3. Bald. 5. colum. 4. oppo. Salyc. 3. colum. num. 13. Corneus. 4. colum. nume. 11. Decius. 11. colum. tenet etiam no. Bar. in dicta l. 1. §. et ideo. et ibi Bal. ſecunda columna, quinto notabili, quem ad hoc dicit vnicum et non alibi, et ad hoc notat eum ibi Dynus et Oldrad. quos ipſe refert, et tenet ibi Alber. 2 colum. et ad hoc eũ dicit unicum Angel. 2. colum. nume. 6. et illum ad hoc notat et commen. Bartol. in l. diuus. §. item ſenatus, in fine. ff. ad legem Conel. de fal. tenet etiam Bartol. ubi dicit quòd iſta eſt commun. practic 1 in lege ſi unus, in fine. Codi. de teſtamen. et ibi Bald. et commun. Docto,

tenet & commendat Ab. in c.ex literis. de fi.inſtru. col.2.

146 Adde tamen, quòd ſuperior concluſio & doctrina debet intelligi quando talis raſura vel cancellatio corrigitur vel declaratur in corpore ipſius inſtrumenti, ante ſignum & ſubſcriptionem notarij vel tabellionis: ſecùs verò ſi extra, putà in margine: quia tunc non habet diem nec teſtes inſtrumentales, & potuit facere ex interuallo & falſo, & ſic redditur ſuſpectum inſtrumentum; ita ſingular. Bald. in leg. ſi vnus. Cod. de teſtamentis. & allegat ita tenuiſſe Mar. Sile. idem tenet ibi Paul. & reputat perpetuò menti tenendum. idem tenet Ange. de Peru. ibi. idem tenet Baldus, in l. noſtram. C. eodem titulo de teſta. 2. col. & ante eos idem tenet Ioan. Andre. in addit. ad Spec. in tit. de inſtru. edi. §. oſtenſo. uerſic. illud quoque. in additione quæ incipit, verior eſt. in princip. Cõtrariam tamen ſententiam reperio, ꝙ tenet Bald. in rubrica C. de fid. inſtr. 9. colum. in medio. num. 29. vbi dicit, ꝙ valet & probat, & quod ſufficit talis correctio vel emẽdatio in margine: quia cum ſit de cohærentiis, videtur habere diem & alia ſolennia ſcripturæ principalis, dummodò conſtet, quod ſit eiuſdem notarij, argumẽto text. in l. ſi quis ex argentariis. §. ſi initium. ff. de edendo. idem tenet Bald. in l. Labeo. §. 1. ff. de pactis. 2. col. in fine. ſed certè opinio Bald. in dic. l. ſi vnus. eſt verior, & magis communis, & eam tenet Alxand. in dicta l. ſi vnus. fin. col. & ibi Corn. pe. & fin. col. & ibi Iaſ fin. col. Nec obſtat tex. in dicta leg. ſi quis ex argentariis. §. ſi initium, quia ille text. procedit in ſcripturis habentibus ordinariam conſequẽtiam ſcripturæ, & eſt vnus contextus: quo caſu intelligitur repetitus idem dies & ſolennitas inſtrumenti: ſecùs verò aliàs, vt in noſtro caſu: ita reſpondet Alexan. ibi. qui dicit, quod iſta ſunt notanda & menti tenenda: quia non poſſunt eſſe magis quotidiana: pro qua ſententia & concluſione eſt hodie expreſſa lex regni, libro Pragmaticarum fol. 192. in 2. colu. Item addde, quod non requiritur prædicta correctio vel emendatio quando litera eſt omnino ſimilis, vt videatur manu eiuſdem notarij ſcripta: ita tenet gl. ſingul. in iure in d. c. l. fin. C. de edict. diui Adria. tol. in verbo. ſigna. quam commendat & dicit ſe neſcire alibi Ang. ibi. 2. colu. num. 3. tenet etiam & commendat ibi Barto. 3. colu. num. 3. Alexan. 6. col. num. 18. Corneus 4. colu. num. 10. ſimi. gl. eſt in c. cùm venerabilis, extrà, de religio. domibus. in gl. fin. contrarium tamen tenet Salic. in dicta l. fin. 3. col. ex eo, quia comparatio literarum non facit plenam fidem, & redditur ſuſpecta propter variationem: & idem tenet ibi Bal. 4. oppo. Philippus Decius. 11. colum. in princip. Iaſ. 7. col. num. 19. idem tenet Abb. in cap. ex literis. de fid. inſtru. 3. colum. & iſta eſt probabilior opin. quia licet raſura inducat præſumptionem falſitatis inſtrumenti, & comparatio literarum inducat pręſumptionem contrariam, tamen magis præponderat præſumptio falſitatis quã comparatio literarum, cũ faciliter poſſit fieri litera ſimilis. Item adde quòd ſi illa raſura vel cancellatio deberet ſtare ſecundum quod colligitur ex præcedẽtibus vel ſequentibus, quòd non vitiatur in aliquo inſtrumento: gl. eſt not. in c. cùm venerabilis. de reli. domi. in gl. fin. tenet etiam Bart. in dicta l. fin. 3. col. licet corruptè alleget illam glo. idẽ tenet ibi Sal. 3. col. Alex. in 6. Corneus in 4.

147 Adde tamen circa ſuperiora, quod ſi legitimus contradictor appareat, & potiora iura oſtenderit, non fiet miſſio, imò ſi facta fuerit, reuocabitur, ita text. in dicta l. fi. verſi. ſin autem aliquis contradictor, &c. Sed difficultas maxima & valdè neceſſaria, in qua pendet tota virtus eius eſt, quis ſit vel dicatur legitimus contradictor, & quando dicatur habere potiora iura, in quo articulo nimis variauit gloſ. in verbo, legitimo. & omnes Doctores tàm antiqui quàm moderni, in quo comprehendendo veras & communes ſententias reſolutiuè di-

co, quòd primò erit legitimus contradictor ille qui detinet vel poſſidet illas res quando petitur miſſio, & ſimiliter habebat & poſſidebat eas tempore mortis defuncti, & in eis non poterit fieri miſſio: argumento illius tex. in dicta l. fin. ibi. earum rerum quæ teſtatoris mortis tempore fuerunt. vbi probatur & ſupra dixi, quòd ita demum hæres debet mitti in poſſeſſionem virtute illius l. quando bona poſſidebantur vel detinebãtur à defuncto tẽpore mortis. Secundò erit legitimus contradictor ille qui habuit titulum à defuncto, & de eius voluntate occupauit poſt mortem eius poſſeſſionem propria authoritate, iuxta gl. & comm. opin. in l. Titia cum teſtamento. §. Lucius Titius. ff. de legat. 2. Tertiò erit legitimus contradictor ille qui poſt mortem teſtatoris habet titulum verum & habilem ad tranſlationẽ dominii. & ſimiliter poſſeſſionem ab aliquo tertio, etiam ſi tempore mortis teſtatoris fuerunt penes eum: quia cùm iſtud remedium ſit adipiſcendæ poſſeſſionis, non datur contra titulo poſſidentem; & ita probat text. in dicta l. fi. ibi, non autem legitimo modo ab alio detinentur. & idem in remedio quorũ bonorum, & petitionis hæreditatis, vt ſupradictum eſt. Quartò erit legitimus contradictor ille qui diceret ſe filium vel ſucceſſorem ab inteſtato, & diceret teſtamentum nullum ratione præteritionis, vel diceret nullum ex defectu perſonæ teſtantis, vel diceret teſtamentum falſum & offerret ſe incontinenti probare; quia tunc impeditur miſsio; ita probat text. in l. 2. C. de edicto diui Adria. tollen. & ibi gl. ord. & commun. Doct. Quintò erit legitimus contradictor ille qui allegaret aliud teſtamentum ſolenne, quod deroget priori: ita probat text. in dicta leg. fin. ibi, & hæc poſſeſſio acquiratur qui potiora ex legitimis modis iura oſtenderit, &c. occaſione cuius quærunt ibi gloſ. & omnes alii Doc. de ſubtili & difficili q. ſi duo vel plura teſtamenta ſunt contraria ab eodem teſtatore vno & eodem die ordinata, in quibus diuerſi hæredes ſint inſtituti, an admittetur vterque vel nullus? & videtur quod nullus, quia cùm incertum ſit quod ſit poſterius, neutrum debet valere, propter incertitudinem & repugnantiam; argumento text. in l. duo ſunt Titii. ff. de teſta. tute. tex. in l. in tempus §. 1. ff. de hær. inſt. tex. in leg. ſi fuerit. ff. de rebus dubiis. tex. in l. cùm ex pluribus. ff. de manu. teſt. tex. in l. eum qui nouiſsimus. ff. ad Trebel. tex. in l. idem Pomponius. §. fin. ff. de rei vend. tex. in l. eum qui duobus. ff. de acquir. hære. tex. in l. vbi repugnantia. ff. de regu. iur. Sed pro contraria parte videtur, quod valeat vtrunque teſtamentum, & vterque hæres ſuccedat in medietate ac ſi in vno & eodem teſtamẽto eſſent inſtituti, & vterque mittatur in poſſeſsionem pro ſua medietate; pro qua ſen. & con. facit bene tex. in l. cum hic ſtatus. §. ſi ambo. ff. de dona. inter vi. & vxor. tex. in l. ſi inter virum, & in l. qui duos. ff. de rebus dubiis. tex. in l. 1. in fine. ff. de bono. poſ. ſecundum tabulas. tex. in leg. qui ex liberis. eodem tit. tex. in l. ſi quis Titio. §. fi. ff. de legat. 2. & iſtam partem tenet & fundat meliùs quàm alibi Rofredus in libellis ſuis, in rubr. de bono. poſſ. ſecundum tabul. pe. & fin. colu. poſt Guilielmum de Suza, quem ipſe refert.

148 Sed in hoc arti. reſolutiuè dico, quod ſi poteſt conſtare de poſterioritate alicuius teſtamenti, etiam per horam vel momentum, illud debet præualere, argumento glo. ſingu. in l. ſi ex pluribus. ff. de ſolu vbi tenet quod vbicunque poteſt conſiderari priuilegium vel prærogatiua ex anterioritate vel poſterioritate temporis, ſufficit ſi per ſolam horam vel momentum probetur anterioritas uel poſterioritas temporis. & ad hoc ibi notat & commendat Bar. Pau. & commun. Doc. & eam dicit raro alibi Bal. in l. Imperator. la 1. ff. de ſtat. ho. 3. colum. Barba. vbi plura infert in c. cõſuluit. de offic. delega. ſimilis gl. videtur in c. ſi à ſede Apoſtolica. de præben. in 6. alia in c. ſi duobus. de reſcript. pro quibus facit text. in l. ratio. §. fin. ff. de

actio.

actio.empti.tex.in l.ſi ſundus. §. ſi duo. ff.de pigno.ſi verò non poteſt conſtare, tunc magis commun.opin.eſt,quod neutrum teſtamentum valeat,& neuter ex inſtitutis in eis admittatur, ſed locus ſit ſucceſſioni ab inteſtato:iſta eſt gl.expreſſa in l.1.§ non autem. ff. de bonor. poſſeſ.ſecundum tabu.& ibi tenet Bar. Dinus & commun. alii Doc.tenet etiam Cinus in l.hac conſultiſſima. §. cùm autem. C. de teſtam.tenet etiam Imol.& Doc.in l.eum qui duobus. de acquiren. hæred.tenet etiam gloſ. in dicta leg.fi. C.de edic.di.Adri.tol.in verbo, miſſas. Azo in Summa illius tit.2.colum.nu.5. Albericus ibi in dicta l.final. penultima col.qui dicit,quòd iſta opin. commun. tenetur.Oldradus, Richard.& Odofredus,quos refert Albericus, & iſtam dicit commun.opin.Iaſ.ibi penul.colum. num.30.eam etiam dicit commu.opin. Decius ibi antepe.col.nu.25.

149 Limita tamen hanc commu.opinionem modis ſequentibus.Primò, quando neuter eorum poſſideret, ſecùs ſi aliquis eorum reperiatur in poſſeſſione; quia ille obtinebit, alter tãquam actor ſuccumbet, niſi probet de poſterioritate,argumento l.ſi eum actum.ff.de neg. geſtis.iuncta glo.& commu.opin. & in l.non ſolum.§.ſed vt probari.ff.de noui oper.nun.& argumento regulæ l. actor quod aſſeuerat.C. de probatio.in l. qui accuſare.C.de edendo.ita Bar. poſt Dinum & antiquos,in d.l.1.§.non autem, ff. de ſecund. tabu. dicit tamen Bald. no.in l.1.C.quando prouo.non eſt nec. 3.colum.num.9. quod illa prælatio eſt in abſoluendo,ex regula generali,quod actore non probante reus debet abſolui, eo caſu quo reus conuentus reperitur in poſſeſſione,non tamen ſimpliciter eſt in titulanda vel referenda illa prælatio in poſſeſſione magis priuilegianda in iſto caſu quam in alio:& iſte eſt ſenſus Bal. & verus in quo vide Deci. in dicta l.fi. penul.colum.nu.53.qui notabiliter impugnat hoc:imò dicit,quòd ratio vera eſt,quia illa poſſeſſio fortificatur & corroboratur cum titulo,vnde ex his duobus præfertur poſſeſſor,non verò ex ſolo commodo poſſeſſionis.Pro qua ſententia & declaratione conſidera text.optimum in cap.ſi à ſede Apoſtolica.de præbendis,in 6.& iſta opin.& conſideratio contra Bald.videtur mihi pura veritas: pro qua facit vltra eum,tex.not. in l. ſi debitor.verſicu.inter eos ff.de pign.tex. in l.1.verſicu.ſi colonus.ff.de Saluia.inter.Secundò limita quando in vtroque teſtamẽto eſſent inſtituti hæredes extranei,ſecùs vero ſi in aliquo eſſent inſtituti venientes ab inteſtato. quia illud teſtamentum præferetur,argumento tex. no.& ſingu.in ſuo caſu,in l. hac conſultiſſima.§.ſi quis autem.C.de teſta. tex. ſubtilis & not.in l.ſi duobus.§. ſi priùs. ff.de contra tab.iuncta glo. & commu. opin.ita etiam Bar.poſt antiquos,in d.l. 1. §. non autem.ff.de bon.poſſ. ſecundum tabu.Angel.de Are.in §.1.inſti.de ademp.leg.2.co.Iaſ.in d.l.fi.C.de edic. di.Adrian.tol pen.col. Tertiò & ſingu. limita niſi ex protocollo tabellionis vel notarij à quo ordinatum eſt teſtamen. appareat de poſterioritate teſtamenti, ex eo quod poſterius reperitur ibi ſcriptum,argum.tex.no.in l.1. C. de nouo Co.comp.§.quibus.quem genericè ſummè notat ibi Bal.2.col.num.5. & Albe. 1.colum.in h.& commu. Doc. & in expreſſo iſtam declarationem ad prædictam commu.opin ponit Alber. in d.l. fi.de edic.diui Adri.tol.pen. colum. in fine.de qua nullus ibi facit mentionem: idem reperio ꝙ tenet Are. in l.eum qui duobus.ff.de acqui.hær. 2.colum.in medio.Quarto limita niſi in vno teſtamẽto ſit inſtituta pia cauſa,imo quod magis eſt,ſi in vno reperiatur legatum ad piam cauſam, illud præfertur & valet: ita ſolus Roma. in Authenti. ſimpliciter.C.ad leg.Fal.in 12.ſpecialitate vltimarum voluntatum, argumento textus in ſuo caſu,in leg. 1. C.de iure fiſci.libro decimo.& illud dicit ſingulare & ſe alibi non legiſſe Iaſon, in dicta l. fina.penul. columna, in medio.& ibi etiam tenet & ſequitur Decius,pen. colum.in medio.

Aduer-

6

Aduertendum tamen, quod hodie iſta communis opinio corrigitur, & approbatur prima opinio. quod iſto caſu vterque admittatur & ſit hæres in di media parte, & mittatur in poſſeſſionē pro ea. & ita expreſsè probat & determinat lex tertia, titul. decimo quarto, ſexta par. in cuius cōfirmationem facit tex. in l. militis Codicillis. §. miles. ff. de mili. teſt. tex. in l. quærebatur, eod. tit. tex. in l. 1. §. ſed & ſi in duobus. ff. de bono. poſſeſ. ſecundum tab. tex. in l. ſi duo ſocii. ff. de hæred. inſti. facit etiam doctrina & concluſio Barto. & communis in leg. ſi duo. ff. vti poſſidetis. Circa quā tamen legem Partitæ neceſſariò poteſt dubitari ſi debeat limitari ſecundum declarationes ſuprà poſitas ad commu nē opinio. ſcilicet, vt ſi quis reperiatur in poſſeſſione bonorum, ille præferatur: vel ſi in vno teſtamento reperiantur inſtituti venientes ab inteſtato, illud præferatur: vel ſi in vno ſit inſtituta pia cauſa, illud præualeat; & breuiter teneo, ꝙ non, ſed ꝙ indiſtinctè vterque hæres ad mittatur: quia ſupradictæ limitationes tantùm procedebant de iure communi, quo non erat deciſum quod teſtamentū valeret, ſed cùm hodie iam ſit deciſum, quod vtrunque valeat & vterq; inſtitutus ſit hæres, teneo pro conſtanti, quod prædicta lex partitæ non recepit prædictas limitationes, benè tamen credo quod ſuperior limitatio, quæ habet quod ſi conſtat ex protocollo vel regiſtro tabellionis vel notarii de poſteriori tate teſtamenti, procederet & hēret locum etiam hodie, vt illud teſtamentū quod appareat poſterius præferatur; & certè eſt hodie noua & ſubtilis limitatio & declaratio ad dictam legem partitæ.

150 Sexto dico, quod erit legitimus contradictor ille qui habuit titulum habilem ad tranſlationem dominii ab aliquo tertio in vita teſtatoris, vel poſt ei⁹ mortem, ſi nunquam habuit poſſeſſionē nec ſibi fuit tradita, ſed bona poſſidebā tur vel detinebantur à defuncto, tēpore mortis: quia tunc ex eo quod habeat titulum & incontinenti vellet probare eum, non impeditur miſſio, imò hæres inſtitutus mittendus erit in poſſeſſionem, & ille non erit legitimus contradictor: quia ille titulus ſibi produxit actionem perſonalem contra obligatum, qui titulum conceſſit, non verò contra defunctum poſſeſſorem, vt in l. fina. §. fina. cum ſimili. ff. de contra. emptio. ergo ſi militer non dabitur contra eius hæredem, & ſic non impeditur miſsio; imò licèt ab ipſo defuncto habuerit titulum, non tamen habuit poſſeſsionem, non erit legitimus contradictor: imò etiam hoc caſu hæres debet mitti in poſſeſsionem, quia ab ipſo defuncto, vel eius hærede, oportet per viam iuris petere poſſeſsionē & traditionem, nec propria authoritate occupare poterit; vt in leg. ſi ex ſtipulatione. ff. de acquir. poſſeſ. cum ſimilibus; ergo etiam hoc caſu hæres mittendus eſt in poſſeſsionē, nec eam ille tertius poterit impedire; imò quòd magis eſt, licèt ille contradictor ſit verus dominus rei, vel rerum, quia habuit titulum à domino & ſimiliter poſſeſsionem vel traditionem, in vita ipſius teſtatoris, tamen teſtator eam vel eas poſsidebat vel detinebat tempore contradictionis, & ſic poſt mortem defuncti, non eſt in actuali & reali poſſeſsione, vel detentatione, non erit legitimus contradictor, nec poterit impedire miſsionem, in poſſeſsionem, etiam ſi vellet incontinenti probare prædictum dominium eius; & ratio vera & menta lis eſt, quia licet verè ſit dominus, tamē ſuam actionem realem, hoc eſt rei vēdicationem debebat proponere contra ipſum defunctum in vita, tanquam poſſeſſorem via ordinaria, & ipſe defunctus deberet eſſe in ſua actuali poſſeſsione, donec lis & cauſa proprietatis decideretur, vt in l. 1. ff. de alie. iu. mu. cau. fac. in toto titul. ff. & C. de rei vend. & expreſsiùs in l. ordinariis. C. de rei ven. in l. incerti iuris. C. de interdi. tex. in §. retinendæ. Inſti. de interdic. cum ſimilibus. ergo ita eodem modo nūc hęres debet mitti in poſſeſsionem rei, vel rerum,

quæ

quæ fuerunt penes defunctum tempore mortis, non obſtante domiuio contradictoris. & in ea debet defendi donec per actionem realem, & iudicium proprietatis auocet ab eo res, nec obſtat gloſſa ordinaria, & commu.opi.in l.2.C.de edic.diui Adria.col.vbi habetur, quòd ſi dominus & contradictor, incontinénti probat de dominio ſuo, impeditur miſsio. quia debet intelligi quando ille qui allegat exceptionem dominii, eſt in actuali poſſeſsione, non verò aliàs, per rationem ſuperiorem, nec obſtat etiam & ſecúdo, quòd aliæ exceptiones, putà nullitatis teſtamenti vel falſitatis impediunt miſsionem, vt dixi ſuprà; quia illæ exceptiones omninò aduerſantur teſtamento, & per eas excluditur ius agentis, hoc eſt hæredis inſtituti, ex eo quod eſt ius incompatibile cum dictis exceptionibus; ſed iſta exceptio dominii nō aduerſatur teſtamento vel hæredi, nec per eam excluditur ius gentis, cùm benè ſtat, quod contradictor poſsit eſſe dominus, & hæres poſsit eſſe poſſeſſor ſicut defunctus erat, & iſta eſt mea noua, ſubtilis & clara doctrina, & reſolutio in hoc difficili & confuſo articulo, ſecúdum quā ceſſant ambages, & diuerſæ opiniones doctorum: & in hoc ſexto & vltimo membro ita videtur tenere Barto. & iſte eſt eius ſenſus, licet ſic non declaret, in dicta l.fina.penultima colūna, in medio.verſiculo, aut allegat titulum: quem omnino vide. Paul. in quinta columna, verſic.breuiter mihi videtur. Baldus 12.columna. verſiculo tertio, per inſtrumenta diſsimilia Corneus antepenultima columna.in medio, ver. recolligédo ita que concludas. Deci. 12. columna. numero 40.

151 Dubium tamen eſt circa prædictā l. fina.de edic.diui Adrian. tollend. quis ſit iudex competens, an iudex loci vbi teſtator deceſsit, vel hæredis, vel vbi sūt bona? In quo articulo reſolutiuè dico, quòd ſi quidem quando hæres petit ſe mitti in poſſeſsionem virtute illius leg. appareat aliquis contradictor, cuius perſona ſubeſt illi iudici coram quo petit vt pronunciet de mittendo, tunc talis iudex cenſetur competens, & poteſt pronunciare, & executionem remittere ad iudicem loci vbi res hæreditariæ ſunt, argu. tex. cum materia in l.à diuo Pio. §.ſententiam Romæ. ff.de re iud. & in l.cùm vnus.§.pe.ff.de bonis auto.iudic. poſ.& in l. properandum. §. ſin autem reus.C.de iud.& in cap.Romana.§.contrahentes.de foro compe.lib.6.notatur per glo.& Doc.& in l.hęres abſens.§.1. ff.de iud.in quibus locis habetur, quod per literas iudicantis definitiuè vel etiā interlocutoriè debet fieri executio per iudicem alterius territorii in quo bona ſunt; ſi verò nullus appareat contradictor, tunc miſsio debet peti coram iudice illius territorii vbi ſunt res, & ille erit iudex competens vt poſsit pronunciare & mittere in poſſeſsionem; alter vero iudex vel originis vel domicilii hæredis, non erit iudex competens, quia non ratione perſonæ, cùm non ſit perſona contra quam petitio dirigatur.

Item non ratione rerum, quia non ſunt in ſuo territorio, argumē.tex.in l. fi.ff.de iuriſ. omni. iudi. & in expreſſo iſtam con.probat tex.in l vna. C.vbi de hæredi.agitur.in prin.cuius verba ſunt. illic vbi res hæreditarias eſſe proponis, hæredes in poſſeſsionem rerum hæreditariarum mitti poſtulandum eſt: & in effectu iſtam doctrinam & diſtinctionem ponit Bar.in d.l.fina.C.de edic.di.Adri. tol.6.col.nu. 13. & Pau. de Caſt. ibi.4 col. nu.10. qui dicit, quod eſt pulchrum & ſubtile. Bal antepe.col.7.q.Sal.2.col. nu.8. Alex.4.col.in fi. Iaſ.6.col.nu.17. Dec.9.col.nu.31.Pau.de Caſt.no. in dicta l. vna. C. vbi de hæreditate agitur. & ibi Bald.& ante omues ibi Azo in Sūma, & tandem iſta eſt commu.opin. Ex qua regula & doctrina ſequitur, quod ſi heres intentat interdictum adipiſcendæ quorum bonorum, vel petitionem hæreditatis, cū ſint remedia quæ requirunt reum aduerſarium, & ſic perſonā contra quam dirigantur, quòd illa poſſunt intentari in loco & domicilio ipſius rei conuenti, etiam ſi ibi non ſint

res; & ſimiliter poſſunt intẽtari in loco
vbi res ſunt, licet ibi reus non habeat
domicilium; ita probat tex. no. in d.l.
vna. C. vbi de hæreditate agitur. in verſic. fin. & ibi expreſſe tenet glo. final. &
ibi Azo in ſumma. Pet. de Bellaper.
Bald. Salic. Pau. & commun. Doc. Confirmatur, quia interdicta ſunt in rem
ſcripta, vt in l. 1. §. interdicta omnia. ff.
de interdictis. Petitio hæreditatis eſt actio mixta, vt in l. ſed & ſi lege, §. petitio. ff. de peti. hær. & ibi gl. Bart. & commun. opin. tex. in l. hæreditatis. C. eod.
titulo. & ibi communis opinio, vnde ſicut actio merè realis poteſt intentari in
loco, & domicilio rei, vel in loco vbi
ſunt res, vt in leg. final. C. vbi in rem actio. & ibi gloſ. & Doctores. ita iſta iudicia vel remedia in rẽ ſcripta vel mixta. Sed attende quod in puncto iuris videtur, quòd imò ille iudex domicilii
hæredis, & ſic perſonæ eius, poſsit pronunciare de mittendo, & per literas
ſuas requiſitorias fiet executio & miſſio per iudicem territorii vbi res ſunt;
& hoc tali fundamento, quia cùm hæres inſtitutus poſsit iſtam miſsionem
petere ſine aliquo contradictore, & iudex pronunciare ſuper ea, vt ſuprà concluſum eſt: ſequitur, quod ille actus de
per ſe erit validus, ſicut ſi fieret cum cõtradictore, & ſortiri debet effectum, vt
cum literis ſuis alibi mandetur executioni, & realiter fiat miſsio; & iſtud eſt
quod apertè vult glo. in d.l. fin. Cod. de
edic. diui Adria. tollen. in verbo, competendi. in fin. & iſtam concluſionem tenet Guilel. de Cun. in dicta lege, vna,
vbi de hære. agitur. quem refert ibi Paulus, in fine. Pro qua ſententia & concluſione facit tex. vnicus in ſuo caſu, ſecũdum Dinum, Alber. & Doctor. ibi, in l.
magis puto. §. illud quæri poteſt. ff. de rebus eorum. vbi probatur, quòd iudex domicilij minoris poteſt interponere decretum ſuper alienanda re ſita in alio
territorio & iuriſdictione, licet etiam
poſsit illud interponere iudex loci vbi
res eſt, vt eſt caſus no. in l. prædium. poſt
princip. Cod. de prædiis minor. & ibi
expreſſe tenet Bartolus, Baldus, & notabilius Salicet. qui dicit hanc fore commun. opin.

Secundò, facit tex. in l. prima. C. vbi
petantur tutores. vbi habetur, quòd iudex domicilij pupilli poteſt dare tutores, vt poſsit adminiſtrare res alibi ſitas, & ſimiliter iudex loci, vbi ſunt res,
poterit dare: & ibi no. glo. & commun.
opin. Nec obſtat tex. in dicta l. vna, in
princi. ubi de hære. agitur. quia ibi non
negat quod poſsit etiam peti coram iudice domini hæredis, & ſic non inducit neceſsitatem. Vel aliter & ſecundò,
quia ibi nõ loquitur de petitione ipſius
pronunciationis de mittendo, ſed de ipſa reali & actuali miſsione, quæ non poteſt fieri niſi per iudicem. viſa tamen diſpoſitione, tex. in d.l. fi. C. de edic. diui
Adria. tollen.

252 Reſtat videre quæ differentia ſit inter remedium adipiſcendæ poſſeſsionis
quorum bonorum, & remedium dictæ
l. fin. quia vnum per aliud videtur ſuperfluum: ad quod dico, quòd prima differentia eſt, quia remedium quorum bonorum, habet locum & competit hæredi de iure prætorio; d.l. fin. competit hæredi de iure ciuili. Sed iſta differentia
eſt nullius momenti, cum vtrunque remedium habeat locum, tàm in hærede
de iure ciuili, quàm prætorio, vt concludit Bar. in d.l. fin. & in l. 1. ff. quorum bonorum. & in l. 1. C. eod. tit. & ibi cõmunis opi. Secunda differentia poteſt eſſe;
quia remedium quorum bonorum eſt
annale cùm ſit prætorium: ſed remedium d.l. fi. erat perpetuum cùm ſit ciuile. Sed etiam iſta non procedit, quia ẽt
interdictum quorum bonorum, eſt perpetuum, cùm contineat rei perſecutionem, vt eſt tex. in l. penult. ff. de interdictis. tex. in l. in honorariis. ff. de actio. &
obli.

Tertia differentia realis & ſubſtantialis ſit, quòd remedium quorum bonorũ nõ põt cõpetere eo caſu quo res hæreditariæ ſunt vacãtes, ſed tãtũ eo caſu
quo alius eſt in poſſeſsione vel detentatione earum, cùm interdictum ſemper

requirat aduerſarium, vt proponi poſſit in iudicio, vt eſt tex. in §. ſumma autẽ, in fin. Inſti. de interdictis. & ſic quando bona vacabant, nullum erat à iure proditum remedium poſſeſſorium pro adipiſcenda poſſeſſione. Sed prædicta lex final. habet locum, modo res hæreditariæ ſint vacantes, modo ſint ab alio occupatæ, vt apertè probat textus in dicta lege finali, vbi mittatur quidem in poſſeſſionem. &c. & in ſpecie iſtam differẽtiam tanquam ſubſtantialem ponit ſolus Ripa, in rubri. ff. quorum bonorum, ſecunda colum. verſiculo 5. differentia; ſed ante eum hoc tenet Barto. in d. l. fi. C. de edic. diui Adria. tol. 4. colum. verſic. eſt & alia. & ibi Iaſon antepenultima colum. nu. 28. & vltra eos probat apertè textus in l. prima. ff. quorum bonorum. textus in l. ſecunda. C. eodem titulo. textus in §. ſequens, verſiculo, adipiſcendæ. Inſtitu. de interdic. & expreſſè ita tenet ibi Angel. de Aret. & alij Doctores.

Quarta differentia, quia remedium quorum bonorum habet locum ex teſtamento, ſi illud ſit ſolenne, & legitimè publicatum, cùm debeat hæres ſe probare hæredem, vt in l. prima, & per totum. C. quorum bonorum. prædicta verò lex finalis habet locum etiam ſi non ſit publicatum, vt ſuprà dixi.

Quinta differentia eſt, quia interdictum quorum bonorũ proponitur via ordinaria, & datur libellus, & lis conteſtatur: ſed remedium legis finalis habet locum per viam executiuam ſine libello ſummario, modo per ſolam oſtenſionem teſtamenti.

Sexta differentia eſt, quia per dictam legem finalem non fit miſſio, ſi in aliqua parte ſubſtantiali teſtamenti ſit raſura vel cancellatio, ſed per remedium quorum bonorum, fit examen probationis, & poteſt fieri miſſio: vt in l. ſi vnus C. de teſtamen. ita colligo ex mente Pauli, & aliorum Doctorum in d. l. finali. & ſic ſe habent tanquam excedentia & exceſſa.

153 Similiter etiam adde, quòd hæredi vniuerſali ex teſtamento vel ab inteſtato datur, & competit petitio hæreditatis pro conſequenda hæreditate defuncti, & quia iſtud remedium eſt valde vtile & quotidianum, volo materiam eius perfectè & magiſtraliter declarare. Pro cuius intelligẽtia dico, quòd iſtud iudicium vocatur vniuerſale, quia aptum natum comprehendere ſub ſe plures res, & recipere augmentum, & diminutionem: & ita eſt bonorum poſſeſſio, peculium, grex, dos, & iuriſdictio. Aliud eſt generale, de cuius natura eſt redditio rationum, vt actio tutelæ, mandati, pro ſocio, & negotiorum geſtorum. Aliud eſt particulare, quod non deriuatur ad plura, ſed determinatur ad aliquid certum, vt rei vendicatio, Publiciana actio, perſonalis ad rẽ, ad pecuniam: ita Bar. in l. 1. ff. de edendo. 2. colum. nume. 7. quam doctrinam & theoricam dicit ſingularem, & meliorem de iure Iaſ. in l. 1. ff. de verborũ obligatio. fin. colum. & in primis dico, quòd iſtud remedium petitionis hæreditatis, datur & competit hæredi vniuerſali contra tertium poſſeſſorem, vel detentatorem rerum defuncti; tex. eſt in l. licet minimam. ff. de pet. hæred. cuius verba ſunt, itaque qui vel aſſe, vel ex parte hæres eſt, intendit quidem hæreditatem ſuam eſſe totam vel pro parte, ſed hoc ſolum ei officio iudicis reſtituitur, quod aduerſarius poſſidet, & hoc ſiue per ſe, ſiue per mediam poſſeſſionem ſuccedat, vt mediante filio, vel ſeruo textus eſt in l. prima, ſecunda, & tertia, eodem titulo. & competit tantùm hæredi vniuerſali: non verò particulari, ſicut interdictum quorum bonorum.

Prætereà competit contra poſſeſſorem vniuerſalem totius hæreditatis, & contra quemlibet particularem poſſeſſorem alicuius rei hæreditariæ: text. eſt in l. regulariter. in fine. cum l. ſequenti. ff. de petitio. hæred. & ibi commu. opi. tex. in l. 1. §. 1. ff. ſi pars hær. pe. tex. in l. cum enim. ff. ſi quis omiſ. cau. teſt. facit tex. in l. 1. ff. quor. bon. in princ.

154 Sed pro declaratione materiæ ſe offert nota. difficultas, nam videtur quòd nullo modo petitio hæreditatis poſſit competere alicui. hæredi, quod probo ſic, nam hæreditas tantum dicitur ante aditam hæreditatem, poſtea verò amplius non dicitur hæreditas, ſed patrimonium hæredis. vt in l. ſed ſi plures. §. filio impube. ff. de vulg. & pup. tex. in l. ſi eius qui in prouincia. §. fi. ff. ſi cer. peta. tex. in l. fi. in fine. C. de inoffi. teſt. tex. in l. 1. §. præterea. ff. de ſepa. tex. in l. qui Titii teſtamentum, ff. de his qui. vt indig. tex. melior deſtare, in §. 1. Inſti. de hæredum quali. & differen. no. etiam glo. & communi. Doc. in l. 1. §. veteres ff. de acqui. poſſ. ſed ante aditam hæreditatem, cum hæres nunquam adiuit nec habeat ius in bonis defuncti, non poteſt petere bona hæreditaria, quia petitio hæreditatis, & quodlibet aliud remedium adipiſcendæ, nunquam competit niſi hæredi qui iam adiuit & habet ius quæſitũ in bonis defuncti, ita probat tex. expreſſus in l. 1. C. quorum bonorum. in fi. tex. in l. 2. eod. titu. ibi, quæſiſti ſucceſſionẽ. tex. in l. 1. §. quod ait prætor. ff. quor. lega. facit tex. in l. cum hæredes. ff. de acquir. poſſ. & in ſpecie, quòd in iſto remedio requiratur, quòd hæres iam adiuerit hæreditatem. tenet Rofre. in libellis ſuis, in rubric. de peti. hæred. 2. col. poſt aditam hæreditatem non ſunt bona hæreditaria, ſed propria hæredis, ergo nullo caſu poteſt dici, quòd competat ſibi petitio hæreditatis, imò qđ magis eſt, nunquam poteſt dari caſus in quo petat bona ante aditam hæreditatem, nã eo ipſo, quòd intendat petitionem hæreditatis, & petit bona defuncti, v. der adire, quia cum hæreditatis aditio conſiſtat in animo, vt in l. pro hærede. & in l. gerit. cum ſimil. ff. de acquir. hæredi. petendo bona, neceſſario videtur adire: & in expreſſo iſtam conclu. per iſtam rationem tenet Bal. in l. 3. C. de repu. hæred. 2. col. in princ. nu. 4. Saly. 2. col. poſt prin. Platea in §. rationem. Inſti. de act. antepen. col. nume. 7. pro qua ſententia ego pondero tex. in l. ſi quis mihi bona. §. ſed quid ſi mandauit in prin. ff. de acquiren. hær. imò quod plus eſt, idem eſſet ſi hæres faceret aliquem actum præparitorium petitionis hæreditatis, vt ſi faceret interrogari reum, an poſſideat pro hærede vel poſſeſſore: quia intẽdit agere peti. hæred. vel faciat ſimilem actum: ita Bald. in l. gerit. de acq. hære. 5. colum. in medio, ergo cum iam ceſſet hæreditas, quomodo poteſt ſibi competere petitio hæreditatis? Confirmatur, quia hæreditas eſt quoddam ius fictum & imaginarium, inductum à iure, repræſentans ipſum defunctum, & continet in ſe omnia iura eius ante aditionẽ hæredit. tex. eſt in l. hæreditas in multis. ff. de acquir. rer. dom. tex. in l. nihil aliud. de verbo. ſig. tex in l. hæreditas. ff. de regul. iur. tex. in l. 3. § hæreditas. ff. de bono. poſſ. cum ſimi. rurſus in ipſo inſtanti, quo hæres ex teſtam. vel ab inteſtato adiuit, ceſſat illa hæreditas: & ipſe hæres repræſentat defunctũ, & retinet oĩa iura eius; tex. eſt in Authen. de iureiu. à mor. præ. poſt princ. colla. 5. tex. in l. hæres in omne eius. ff. de acqui. hære. cum ſimilibus: ergo poſt aditam hæreditatẽ impoſſibile eſt, quòd hæres petat hæreditatem: quia iam illa non eſt, cum ſit extincta per aditionem: & ſimiliter qa ipſe hæres conſecutus eſt illud, quod in ea continebatur, & ſic non videtur dari caſus, in quo cõpetat pe. hæ. Sed huic difficultati ſubtiliter & fundamentaliter reſpondeo, quod verum eſt, quod peti. hære. ſemper competit poſt aditã hæreditatem, & impoſſibile eſt aliter competere, cum illam intentando videatur adire, tamen non datur nec competit ſibi pro conſequenda illa hæreditate iuris, hoc eſt, pro conſequendo illo iure intellectuali, & repræſentatiuo: quia iam illud cõſequutus eſt per aditionem: ſed datur & competit principaliter, vt declaretur, quòd eſt talis hæres & ſucceſſor, & in conſequentiam fiat ſibi reſtitutio rei, vel rerum exiſtentium penes alium; quæ res dicuntur hæreditariæ donec hæres actualiter conſequatur poſſeſſionem earũ; & in ſpecie ita reſpon-

det

det Barto.& iſte eſt eius ſenſus in l. 3.ff.
de bono.poſſeſ.2.colum.num.4.& Fran
ciſ.de Are.in l. 1.§.veteres.ff.de acqui.
poſſeſſ.1.colum.in fine.Pau.de Caſtr.in
l.hæreditas.etiam in fine.ff.de pe.hære-
di.Rofred.in libel.ſuis,in rubri. de pe.
hæred.pen.colum.verſic.vltimo quæri-
tur.Aloer.in rub.ff.de pe.hære. num. 1.
ver.& nota.& facit tex.in l.regulariter.
in fi.& in l.item videndum,§.fi.& in l.
& non tantum.ff.de pe.hære.tex.in l. 1.
C.vbi de hæreditate agitur.Ex quo in-
fertur verus modus concludendi in pe.
hære.nam debet petere ſe pronunciari
hæredem talis defuncti,& in conſequē
tiam ex officio,quòd fiat ſibi reſtitutio
rei vel rerum quę ab alio poſſidentur
vel detinentur:iſtam practicam probat
tex.no.in l.licet minimam.ff.de pe.hæ.
& ibi notat Bar.Bal.& commu.Doctor.
Pau.de Caſt.in l.regulariter.eod.titul.
1.colum.num.3.probat tex.in l.3.eod.
titul.ibi,hæreditatem noſtram eſſe, in-
tendere poſſumus.& ibi notabil.Barto.
in fine.num.3.facit tex. in l.& ex diuer
ſo.§.1.ff.de rei vendica.tex.in l. Pom-
po.§.1.ff.de procura.& vtrobique Bar.
& Doctor.vbi habetur, quod agens rei
vendicatione debet principaliter pete-
re ſe pronunciari dominum,& in con-
ſequentiam petere rei vel rerum reſti-
tutionem.

155 Adde tamen, quod licet petitio hæ-
reditatis detur hæredi vniuerſali etiam
contra quemlibet poſſeſſorem cuiuſli-
bet rei particularis,tamen debet intelli
gi iſto modo,quòd ſi hęres qui agit,eſt
hæres in ſolidū,petet & auocabit à poſ-
ſeſſore totam rem, ſi vero ſit hæres pro
parte,puta dimidia,tertia vel quarta,li
cet illa portio ſit maximi valoris,& res
poſſeſſa ſit parui valoris,non poterit pe
tere nec conſequi,niſi ſolum dimidiā,
tertiam,vel quartam partem eius.text.
eſt formalis & expreſſus.in l.1. §.1.ff.ſi
pars hære.pet.& ibi glos.ord.Bar.Albe.
Odofred.Bald.Ange.Pau. & communi.
Docto.tex.in l.licet minimam, in fi.ff.
de peti.hære.& ibi gl.ordi.& commu.
Doct.tenet etiam & declarat Odofred.
Pau.& communi.Doctor.in l.regulari-
ter.eodem titu.Confirmatur, quia hæ-
res non poteſt agere actione perſonali
vel reali niſi pro parte, pro qua eſt hæ-
res,tex. eſt in l.1.& 2. per totum.C.de
actio.Rurſus confirmatur,quia in iudi-
cio perſonali,reali:vel miſto;hæres tan
tum repræſentat perſonam defuncti, ꝑ
ea parte pro qua ſuccedit,& non pro a-
lia,gloſſ.eſt ſingularis in iure.l.2 §.fi.ff.
de præto.ſtipu. in glo.fin. in fi.quam ad
hoc notat & commendat ibi Bart.pen.
colum.Angel.pen.colum. & eam dicit
ſing.Paul.2.colum.& Ioan.de Imo.pe.
colum.illam etiam glo.ad hoc notat &
commendat Bart.in l.auus. ff.de pactis.
1.colum.num.1.& ibi Angel.1.col.nu.
2.Pau.2.colum.idem Barto.in l.2.§.idē
ſi in facto.2.colum.ff.de verbo. obliga.
idem Bar.in l.4.§.Cato fin. colum.eod.
titul.idem Bar.in l.continuus. §.fi.1.co
lum.eodem titulo,& ibi Pau.2.colum.
num.2.& illam dicit ſingu. Iaſon,in l.
Iulianus ſcribit. eodem titul. Idem Iaſ.
in l.eum qui ita.§.te & Titium. 1.col.
num.2.eodem titul.idem Iaſ. in l.ſi ita
quis.§.ea lege.2.colum.nume.6.eodem
titul.pro qua gl.& comm.opi.facit bo-
nus tex.in l.cum à matre.C.de rei ven-
di.tex.in l.2.& in l.penultim.C de hæ.
actio.tex in l.ſi vxor. C.de bonis auto.
iudi.poſſi.tex.in l.licet.C.ad legem fal.
tex.in l.1.C.ſi certum peta.tex. in l.pa-
cto ſucceſſorum.C.de pactis.tex.in l.li-
cet.C.famil.herciſ.tex.in l.in executio
ne,verſic prima ſpecies.ff.de verb.obli-
gatio.tex.in l.ſi ab eo.C.de nego. geſt.
textus in l.final.§.in computatione, C.
de iure delibe.textus in l. 1.C.vnde li-
beri.

156 Item adde,quod peti.hæred.compe-
tit tantum pro rebus, quas poſſidebat
defunctus tempore mortis,& reliquit in
ſua hæreditate, ſi vero illo tempore eas
non poſsidebat,non poterit agere peti.
hæred. ſed tunc oportet agere remedio
rei vendicationis vel Publicianæ,ita ꝓ
bat tex.expreſſus in l. item videndum,
§.fi.cum l.ſequenti.ff.de peti.hæred.Ex
quo infero in practica, quod hæres qui
agit

agit pe.hæred. tenetur probare illas res fuiſſe penes defunctum tempore mortis, cùm ſit cauſa & fundamentum ſuæ intentionis, & ita reperio, quod in ſimili tenet ſolus Bart. in l. fin. C. de edict. diui Adria.tol.pen.colum.prope finem. loquendo in remedio poſſeſſorio illius l.& Philippus Dec.12.columna,numero 40.

157 Item adde,quòd petit.hæred.non ſolum competit pro rebus quas defunctus habebat & poſſidebat tempore mortis, ſed etiam pro rebus quas tantùm detentabat,vt quia erant depoſitæ,commodatæ,locatæ,vel alia ſimili cauſa eſſent penes eum.tex.eſt in l.& nõ tantùm. ff.de peti.hære.& ibi Bar.Bal.Angel.& commun.Doc.Odof.& Pau.in §.præcedenti.tenet Azo in Summa.C.eod.tit.2.colum. num.7. tenet etiam & meliùs quã alibi declarat & rationem ponit Roſr. in libellis ſuis.in rubr.de peti. hære.antepen.col.num.10.Iaſ. in §. actionum. Inſti.de actio.30.col.num.232.ad idem pro hac ſententia eſt caſus in §. veniũt, eiuſdem l.nõ tantùm, cuius verba ſunt, veniunt & hæres in hæreditatis petitionem, in quibus poſſeſſor retentionem habuit,non etiam petitionem.text.in l. ſi de eo.§.ſi forte.in fin.iuncta gl.fin. ff. de acquir. poſſeſ. & ibi notat Angelus Franc.de Are. & commu. Doc. Ex quo collige vtilem & nota. regulam & doctrinam in hac materia,quòd hæres qui agit peti.hære.non tenetur probare dominium,vel quaſi dominium,vel aliud ius in re fuiſſe penes defunctum in rebus quas petit,ſed tantùm quòd eas poſſidebat vel detentabat tempore ſuæ mortis.

158 Item adde pro perfecta declaratione materiæ,quod petitio hæreditatis non datur contra poſſidentem hęreditatem,vel aliquam rem eius, mediante titulo habili ad tranſlationem dominii, text. eſt capitalis in l. regulariter, cum quatuor ll.ſequentibus.ff.de pe.hæ.tex. in leg.hæreditatis.C.eod.tit.tex. expreſſior, cæteris in l. pen. C. in quibus cauſ. ceſ.lõgi tempor.præſ. cuius verba ſunt: hæreditatem quidem petentibus longi temporis præſcriptio nocere nõ poteſt, verum his qui nec pro hærede nec pro poſſeſſore, ſed pro empto vel donato ſeu alio titulo, res quæ ex hæreditate ſunt vel fuerunt poſſident, cũm ab his ſucceſſio védicari non poſſit, nihil hęc iuris definitio noceat. Sed neceſſarium eſt ſcire & inueſtigare rationem huius conc.& omiſsa ratione,quam ponit gl. in dicta l.pen.C.in qui.cau.ceſ. lon. tẽpo.præſc.& omiſſis aliis rationibus poſitis per alios dico,quod vera & fundamentalis ratio eſt:quia ille qui poſſidet cum titulo habet & allegat potentiùs & fortius ius quàm hæres qui agit peti. hære. nam poſſeſſor conuentus nititur & fundatur ex duplici cauſa,ſcilicet,ex titulo habili & legitimo, & iuſuper ex poſſeſſione vel detentatione quam habet:hæres verò ſolum ſe fundat in ſuo nudo & ſimplici titulo hæreditario, & poſſeſsione vel detentatione quam habuit defunctus: ergo meritò poſſeſſor conuentus præferri deber, & cõtra eum non habet vires petitio hæreditatis, ar. tex.& eius regulæ & rõnis in l. ſiue aũr. §.ſi duobus.verſ. quòd ſi aduerſis. ff. de Publiciana:& in l.ſi ea res.§.fin.ff. de actio. emp. & in l.ſi debitor.verſ. inter eos,ff.de pigno.& in l. 1. verſic. ſi colonus. ff.de Saluiano inter.quæ iura ſunt ſatis notabilia in propoſito, facit etiam tex.in regula,in pari cauſa.ff.de reg.iu. & in regula,in pari,eod.tit.lib.6.tex.in l.ſi ſeruum §.ſequitur.in fin.ff.de verb. oblig.tex.in l.2.C.de con. ob tur.cauſ. cum ſimili.iſtam rationem ponit originaliter Iaco.But.in l.penul.C.in quibus cau.ceſ.lon.temp.præſ.& ibi Alb.& ibi notabiliter Bal.nu.1.Pau.de Caſt.1 co. poſt princ.eãdem ponit Iaco.Bu. in l.2. in fine.C.de peti.hære.& ibi Paul.nu.5. idem Iac.But.in l.hæreditatis,in fin.eo. tit.& ibi Bar. qui dicit,quòd iſta eſt veriſsima ratio,& ibi Bal.2.col.nu.4. Angel.de Peru.qui allegat ita tenere Guil lel.Salice.ibi,in fin.num.8.iſtam etiam rationem tenet Cinus in leg.cogi. eod. titulo 6.colum.verſicul. tertia ratio.&

ibi Faber in Breuiario, poſt princip. Bartolus in l. pro hærede. in fine. ff. de petitio. hæredita. & ibi Bal. verſiculo, quæro quæ eſt ratio. idem Bald. in l. nec vllam. prima colum. in medio. eodem titulo, Odofré. in l. regulariter. tertia colum. num. 3. eodem tit. Paulus de Caſt. ibi fi. columna, in principio. Angel. de Peruſi. in l. qui interrogatus, eodem titulo. ſecunda col. vbi dicit ita tenere Iacob. de Aret. & Guil. Ioan. de Pla. in § actionũ, Inſt. de action. pen. col. nu. 81. & ibi Iaſ. 27. col. num. 218.

159 Ex qua ratione infero ſingulariter & ſubtiliter, quòd ſi hæres accumulet rei vendicationem cum petitione hæreditatis, & dicat ſe dominum, & ſic non ſolum ſe fundet in titulo nudo & ſimplici hæreditario & poſſeſſione defuncti, ſed etiam in dominio quod dicit ſe habere in re vel rebus petitis ex perſona defuncti, & petat ſe declarari dominum, quod tunc poſſet agere contra tit. poſsidenté, & probato dominio obtineret, cum tũc habeat potentius ius, quam poſſeſſor cõuentus, ex vi & natura rei vendicationis cumulatæ, non verò ex vi & natura petitionis hæreditatis: & conſtat rei vẽdari contra quemlibet etiam titulo poſſidentem, vt in toto titulo. C. & ff. de rei vend. iſta eſt ſingul. & noua declaratio & inueſtigatio Pau. de Caſtr. in l. 2. 1. colum. in fi. C. de peti. hæ. vbi dicit eſſe ſuum nouum dictum in materia, & non eſſe dictum ab alio, idem tenet Iaſ. non allegando authorem in dicto §. actionum. Inſti. de actio. 17. colum. num. 218. Sed ergo reperio quòd in expreſſo contrarium tenet Cinus in dicta l. 2. C. de pe. hære. fin. colum. & q. vbi dicit, ꝙ petitio hæreditatis & rei vendicatio nõ poſſunt ſimul cumulari. argument. text. in leg. quod in hæredem. §. eligere. ff. de tribu. & in l. nemo ex his. §. quoties. ff. de regulis iuris. & in l. cùm filius. §. variis. ff. de legatis 2. quibus probatur, quod vna & eadem res non poteſt peti pluribus actionibus, quia licet non obſtet exceptio contrarietatis, tamen obſtat exceptio cumulationis & duplicitatis, idem tenet Cinus in l. cogi. 6. colu. prope finem. eodem titulo. Bald. in l. hæreditates. eodem titulo. 2. colum. in fin. vbi dicit, quòd licet agens petit. hære. probaret de dominio defuncti, non obtineret, quia probatio eſſet extra naturam iudicij peti. hære. idem tenet Bald. no. in l. pro hærede. in fin. ff. de pe. hær. idem Bald. in l. nec vllam. in fine. eod. ti. Ang. in l. qui interrogatus. 2. co. eo. ti. Pau. de Caſt. ſibi contrarius, in l. regulariter. fin. col. in med. verſ. ſed ponamus, ff. eo. tit.

Sed pro concordia ego in tam ſubtili articulo dico ſic, quod ſi agens peti. hære. probat in proceſſu dominium defuncti, non obtinebit contra titulo poſſidentem, nec virtute huius probationis poterit condemnari, ex eo quod illud non fuit petitum nec deductum in iudicio, nec veniebat ex natura actionis propoſitæ: & ſic reus non potuit ſe defendere; & hoc ego probo ex regula notabili & generica, quæ habet, quod quando actum eſt ex vna cauſa, & probatũ ex alia, nõ obtinebit actor in illa, in qua probatum eſt. tex. eſt ſingul. in l. habebat. ff. de inſti. eo. & ibi notat Bart. Bal. Paul. & communi. Doctor. tex. in l. Bebius. in fine. ff. de pactis dotalibus, & ibi Bald. & commun. alii Doc. tex. in l. 1. ff. ſi menſor falſum modum dixerit. textus in l. bouem §. ſub conditione. ff. de ædil. edic textus in lege, Lucius. §, Semproniæ. ff. de lega. 3. textus in l. Aurelius. § fina. ff. de libe. lega. & iſtam ſententiam. & concluſionem tenet Bart. in l. 1. ff. de edendo. penulti. col. num. 12. & ibi commun. moderni. Innocen. in c. ex parte. el 1. de priuileg. Abb. in cap. fin. de libel. obla. fin. col. verſi. quid ſi his. Bal. in l. 2. C. de proba. 1. col. in fin. idem Bal. in Auth. ſed & ſi quis. C. de ſec. nup. pe. col. idem Bal. in l. per hanc. C. de tempor. appellat. 3. col. idem Bald. in l. 2. in fin Cod. de pignor. actio. Paul. de Caſtro in leg. ſi is ad quem. ff. de acquir. hære. ſecunda columna. numero 5. Bartol. in leg. Æmilius. ff. de mino. ſecunda columna, in fin. & iſto caſu procedat opi-

nio Cini & ſequacium, quos ſupra allegaui; ſi verò agens peti. hæred. intentat & accumulat petitionem hæreditatis & rei vendicationem, & dicit defunctũ fuiſſe dominum, & ſimiliter hæredem, tunc dico, quòd libellus & iudicium procedit, & non probato dominio, obtinebit in pe. hæred. ſi poſſeſſor conuentus non habet titulum: ſi verò probat dominium, obtinebit virtute rei vendicationis, etiam ſi conuentus habeat titulum: & ita procedat noua opinio Paul. de Caſt. ſuprà allegata: quod probo & confirmo per ſequentia. Primò, quia regula contraria in qua ſe fundabant Cinus & ſequaces; quæ habet quod vna & eadem res non poteſt pluribus actionibus peti, debet intelligi quando competerent ex eadem cauſa, vt quando ex vno & eodẽ contractu, vel vltima voluntate naſcuntur plures actiones; ſecùs tamen eſt quando prædictæ actiones competunt & procedunt ex diuerſis cauſis, licet pro vna & eadem re: quia bene poſſunt cumulari. ita Bart. poſt gl. ibi in leg. edita actio. C. de edendo. 5. colum. num. 20. & poſt eum cæteri Doctores. idem Bar. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquir. poſſeſ. 5. colu. num. 21. & ibi commun. moderni. Sed in noſtro caſu petitio hæreditatis & rei vendicatio ſunt actiones diuerſæ, & procedunt ex diuerſis cauſis, ergo poſſunt cumulari: quod procedit etiam ſi reus conuentus opponat exceptionem cumulationis vel duplicitatis, quia aliàs ſi non opponeret, abſque dubio procederet libellus, vt eleganter concludit Bar. in dicta l. edita actio. 6. colu. num. 23. & ibi Doc. idem Bart. in d. §. nihil comm. 10. col. num. 30. & ibi latè moderni. Secundò, quia quando actor probabiliter dubitat ex facto aduerſarij de actione vel remedio ſibi competenti, tunc bene poteſt plures actiones cumulare, coniunctim, vel alternatiuè. textus eſt valde notabilis in l. 1. §. quia autem. ff. quorũ legatorum: quem ad hoc ſummè notat & commendat Bar. Alber. Angelus, & commun. Doc. ibi, & per illum text. ita tenet gloſ. ordin. in l. nemo. §. quoties. ff. de regulis iuris, & ibi Doctores. tenet etiam Bart. & commun. Doctores in lege, quòd in hæredem. §. & eligere. ff. de tribu. idem Bart. in leg. ſtipulationes nõ diuiduntur. fin. columna, & quæſtio. ff. de verbo. obligatio. & ibi moderni, idẽ Bart. in leg. vbi autem non apparet. §. qui illud. eodem titulo. Innocen. in capitulo, conſtitutus, de reſt. in integ. numero 2. & ibi commun. Doctor. Idem Innocent. & alii Doc. in capit. fin. de collu. detegen. facit etiam doctrina, & cõmunis practica, quæ habet, quòd rei vẽdicatio & Publiciana, poſſunt cumulari in vno & eodem libello, vt dixi & examinaui ſuo loco. Attende tamen, quòd ſuperior conclu. debet intelligi, quando actor interrogauit poſſeſſorem conuentum, an habeat titulum vel non, & fuit contumax: quia noluit reſpondere & actorem certificare: & iſto caſu procedant & intelligantur iura & rationes ſuprà proximè adducta: ſecùs tñ aliàs, quando actor nihil interrogaſſet, quia tunc incertitudo magis prouenit ex ſuo facto & culpa, quàm aduerſarij, cũ poſſit actor in hoc iudicio petitionis hæreditatis eum interrogare, an poſſideat cum tit. vel ſine titu. ne iudicium reddatur illuſorium: vt in l. cogi. in fi. C. de peti. hæred. ibi, prætereum qui dicere cogitur. vtrùm pro poſſeſſore, an pro hærede poſſideat. tex. in l. qui interrogatus. ff. eod. tit. & vtrobique com. opi. & in expreſſo reperio, quòd iſtam declarationem ponit in terminis ſolus Bald. in l. 1. C. de furtis. 2. col. 3. oppo. & apertè hoc vult gl. ord. quæ non allegatur in l. j. §. quia autem. ff. quorum legatorum. in gl. fi. & hoc idem voluit Cinus in l. 2. C. de peti. hære. fin. col. & q. vbi dicit, quod petitio hæreditatis, & rei vendicatio non poſsunt in vno eodemq́. libello cumulari pro vna & eadem re. argumento. text. in d. l. quòd in hæredem. §. eligere. de tribu. cum ſimi. & idem tenet Bald. in d. l. 2. fin. colum. nu. 6 Salic. ibi. fi. colum. in fine. Ange. ibi. 2. colu. & eſt commu. opi. quòd bene nota tanquã

neceſſarium in practica. Item adde, ad ſuprà dicta, ꝙ in tantùm eſt verum ꝙ titulus excludit petitionem hæreditatis, vt procedat nedum ſi allegetur per eũ conuentum ante litem conteſtatam ſed etiam poſtea, in qualibet parte litis ſicut exceptio peremptoria, & totaliter excluſiua iuris actoris. argumento text. in l. peremptorias. C. ſen. reſ. non poſ. ita Angel. de Peru. poſt Bartol. in leg. cogi. fina. colum. nume. 6. C. de pet. hæred. Bal. ibi. 2. col. nu. 6. Sali. 3. col. nu. 9.

Præterea adde, quòd titu non excuſat quando eſſet quæſitus poſt litem cõ. quia eſt titulus coloratus & in fraudem quæſitus, argum. tex. in l. in ſumma cum ratione. ff. de peculio. & in l. Sulpitius. verſic. reſpon. ſi color vel titulus, &c. ff. de dona. inter vi. & vxo. ꝙ tamen intellige quando titulus eſſet quæſitus à non domino: ſecùs tamẽ ſi quæſitus ſit à vero domino: quia ſicut verus dominus agentem potuiſſet repellere, ita eius emptor. Præterea ſicut ipſe reus conuentus eſſet liberatus ſi res à domino eninceretur, vt in l. penul. ff. de peti. hæred. & in l. is à quo. de rei vend. ita emptor poterit ſe defendere ex titulo habito à domino, ita Bar. in d. l. cogi. 2. colum. num. 5. Bal. 2. colum. nu. 7. Angel. & Pau. fi. colum. Angel. no. in l. qui interrogatus. num. 3. ff. de pet. hæred.

160 Aduertendum tamen pro neceſſaria declaratione huius materiæ & ſuperioris concluſionis, quod ita demum petitio hæreditatis non datur contra titulo poſſidentem, quando ille titulus eſſet habilis ad tranſlationem dominij: ſecùs verò aliàs, vt ſi eſſet titulus cõmoda. depoſi. locati, vel ſimilis: quia talis titulus non excludit hãc actionem: ita apertè colligitur ex ſuperiore ratione communi, & in ſpecie ita tenet Petrus de Bellaper. in l. 1. C. de petitio. hære. 2. col. in fin. Cinus in l. cogi. eodem tit. 6. col. in fine. verſicu. ſed nunquid. Bald. ibi. 2. colum. num. 10. Salic. ibi fi. colum. num. 15. Paul. de Caſt. in l. regulariter. ff. de peti. hære. fin. col. in medio. Bal. in l. nec vllam. 1. colum. poſt prin. eodem tit. & ibi Paul. & Doc. Adde tamen quod hoc caſu, ſi conuentus poſſeſſor vel detentator nominaret dominium in iudicio, erit expediendus proceſſus ſecundum formam. tex. in l. 2. C. vbi in rem actio. ita notabiliter Bartol. in leg. etiam. §. ſi quis abſentis. in fine. ff. de peti. hære.

161 Patet igitur ex ſuperioribus, ꝙ petitio hæreditatis ſolùm competit contra eum qui poſſidet, vel detinet hæreditatem, vel aliquam rem hæreditariam ſine aliquo titulo, vel cauſa habili ad tranſlationẽ dominii: vnde dicunt iura, quod regulariter competit contra illũ qui poſſidet pro hærede vel poſſeſſore: text. eſt in leg. regulariter. ff. de peti. hæred. cuius verba ſunt, regulariter definiendum eſt eum demum teneri pet. hęred. qui vel ius pro hærede, vel pro poſſeſſore poſſidet, tex. in leg. hæreditaris, C. de peti. hæred. in l. 1. in fi. C. de inoffi. teſt. pro poſſeſſore dicitur ille poſſidere qui ſimplieiter poſſidet ſine aliquo tit. vel cauſa, & ſic non iuſtificat ſuam poſſeſſionem ex aliquo titul. textus eſt in leg. pro hærede. §. fina. cum duabus ll. ſequentibus. ff. de per. hære. pro hærede autem dicitur poſſidere ille qui verè non eſt hæres, ſed dicit & aſſerit ſe hæredem; vnde conueniri poteſt petitione hæreditatis: tex. eſt in leg. pro hærede. in princ. ff. de petit. hæred. nec obſtat ſi dicatur, quòd titulus pro hærede eſt verus, legitimus, & habilis, titulus ad pręſcriptionem, vſucapionem, & omnia alia quæ cauſantur ab alio quouis titulo, vt in toto titul. ff. & C. pro hęrede. ſed petitio hæreditatis non datur contra titulo poſſidentem, ergo non detur contra poſſidentem pro hęrede: quia reſpondeo ꝙ illa iura loquuntur de vero & legitimo titulo; putà, quando quis poſſidebat aliquam rem alienã, quã relinquit in ſua hęreditate, & non potuit eam pręſcribere, quia deficiebat ſibi titulus, demum moritur poſſeſſor, nam hęres eius ex teſtamento vel ab inteſtato incipiet eam pręſcribere vel vſucapere titulo pro hęrede, & iſte eſt propriè titulus ꝓ hęrede, de quo

loquuntur

loquuntur illa iura: ſicut enim ille titulus pro hærede eſt iuſta cauſa acquirendi dominium hæreditate adita, quãdo defunctus erat dominus, vt in l.cum hęredes.ff.de acquir.poſſeſſ. ita debet eſſe ſufficiens ad vſucapiendi conditionẽ, quando defunctus non erat dominus adita hæreditate & apprehenſa poſſeſsione, argum.tex.in l.clauib.ff.de contrah. emptio.ita no.Pau.de Caſt.in l. 1.ff.pro hærede. hic verò in materia petitionis hæreditatis loquimur de illo ſimplici poſſeſſore qui tantũ verbo dicit ſe hæredem cum non ſit, qui poteſt conueniri hac actione, cum non habet aliquem verum titu.& ita declarat gloſ.ordina. in rub.ff.pro hærede.& ibi Bart.Alber. Ang.Imo.Paul.Cuma.& commu.Doc. gl.in rub.C.pro hærede.& ibi Alb.Pau. Salyc.& alii Doc.gloſ.in l.pro hærede, ff.de peti.hæred.in glo. 1. & ibi Bartol. Angel.& cæteri Doc.Paul.de Caſtro.in l.regulariter.eod.titu. 1.colum.3.oppo. idem Pau.in l.pen.C.in qui.cau.ceſ.lõgi temp.præſ.nu.3.gl.in §.ſequens.ver ſic.pro hærede, in gl.prima. Inſtitu. de interdict.Angel.de Are.in §.actionum. Inſt.de actio.antepe.col.nu.67. Iaſ.ibi. num.217.

162 Ex quo ego infero vnum notum & ſingulare, quod ſi ille q ſimpliciter poſſideat ſine aliquo titulo & cauſa, & poterat conueniri petitione hæreditatis, decedat relicto hærede ex teſtamento vel ab inteſtato: qui nunc habet & poſſidet, non poterit aliquo modo conueniri peti hæredit.ex eo, quia iam poſsidet cum verò & legitimo titulo, ſcilicet, pro hærede. apertè fundatur ex ſuperioribus. Nec obſtat ſi dicatur, quod teneatur hæres ex perſona defuncti, cũ actiones paſsiuę tranſeant ad eum: quia reſpondeo, ꝙ illud eſt in actionibus & obliga.perſonalibus: ſecus vero in realibus, quia nunquam tranſeunt ad hæredes ex perſona defuncti, ſed ex ſua propria perſona vt extraneus poſſeſſor conuenitur.tex.eſt valde nota. in l. deo.fi. ff.ad exhibend.& ibi notant Doct.& ꝑ illum tex.ita tenet gl.ordi. in rub.ff.de rei vendi.in fi.& ibi commu. Doct.Attende tamen ſingul. quia contra iſtam meam nouam opinionem videtur eſſe tex.expreſſus & formalis in l.Neratius. cum l.ſequenti.ff.de peti.heredi.vbi dicit, quòd ſi defunctus aliquis poſsidet hæreditatem alteri delatam, & relinquit in ſuo patrimonio tempore mortis, & reperiatur eius hęres eam tenere & poſsidere etiam cum bona fide, & tanquam bona defuncti, quòd poterit hæres cui erat delata, contra eum agere petitione hæreditatis: & ad hoc indifferenter notant ibi Doctores: & ratio, quæ ad illam legem aſsignatur eſt; quia ſicut defunctus poſſeſſor poterat conueniri peti.hæredi.ita eius hęres, cum reputetur eadem perſona, quam rationẽ ponit ibi gl.Bar.Odofred.Albe. Angel. Paul.de Caſt.& commu.Doc. Sed ſubtiliter reſpondeo, quòd ille text.debet intelligi quando defunctus poſsidebat vniuerſaliter totam hæreditatem & ſucceſsiuè eius hæres ſimiliter reperitur eam poſsidere, quo caſu tenetur petitione hæreditatis ſicut defunctus eius poterat, ſecùs verò quando defunctus habebat & poſsidebat non ipſam hæreditatem vniuerſaliter; ſed aliquam rem vel aliquas res eius particulares, quas dimiſit hæredi in ſua hæreditate, q̃a tunc alter hęres cui erat hæ[r]editas delata non poterit agere peti.heredi.contra eum; & ita procedat mea ſuperior noua concluſio. Et confirmať, quia quando poſſeſſor conuentus peti.hære. poſsidet totã hæreditatem titul. vniuerſali vel generali, quia ſibi eſt vẽdita tota hereditas, & non reperiť venditor vel modico ꝑtio diſtracta eſt, & a fortiori ſi donata ſit vel titulo lucratiuo habita, bene tenetur hac actione & condemnari pôt, nõ obſtante prædicto tit.tex.eſt in l.cũ. §. 1.ff.de peti.hær. ſecùs verò eſt qũ particulari tit.oneroſo vel lucratiuo haberet & poſsideret rẽ particularẽ, vt in l. regulariter.ff.de pe.hær.cũ ſi.& ſuprà deductum eſt, & ratio vera eſt, ne eo caſu quò quis poſsidet tit.vniuerſali vel generali, actor qui vult petere res, cogať

intentare rei vend. in oíbus & ſingulis rebus poſſeſſis,& in qualibet earum ,pbare dominium,ꝙ eſſet difficillimum & oneroſum;& iſtam rationem voluit Iuriſconſultus in d.l.cē.§.1.de peti.hæred.ibi, ne ſingulis iudicus vexaretur, & ibi ſic exponit ſolus Pau .de Caſt. in princip. ita ergo dicamus in noſtro caſu,quando quis poſſidet titu. pro hærede,vt ſi mediante illo poſſideat totam hæreditatem,poſſit conueniri : ſi verò aliquam vel aliquas particulares, tunc non teneatur nec conueniri poſſit hac actione;vnde ad illum tex. in dic. lege , Neratius, non eſt vera ratio illa communis ſuprà aſſignata , quia illa attenta,haberet locum ille text. etiam ſi defunctus haberet & poſſideret quamlibet rem minimam particularem ; ſed attenta iſta mea ſecunda ratione , non haberet locum niſi ſolùm eo caſu quo ille defunctus poſſideret vniuerſaliter totam hęreditatem primi defuncti:& licet Doctores antiqui nec moderni verbum in hoc non dicant, tamen iſta videtur mihi veritas & realis intentio illorum iurium, & hoc videtur eſſe de mente Baldi in diſtinctione quam facit in l.nec vllam,colum.in med. ff. de peti.hęred.& ex hoc ego reprobo dictū ſingulare Iaſ.in §.ſed quidem. Inſtitut. de actio.4.colum. num. 22. vbi dicit,ꝙ Publiciana datur contra poſſidentem pro hærede, cùm non ſit verè titulus,argumento gloſ. & commun.opin. in rubri.ff.pro hærede.& in l. pro hærede.ff. de peti. hæred. & dicit eſſe.ſuum nouū dictum ab alio nō tactum:nam ſi Iaſon intelligit eo caſu quo ex perſona defuncti actor intendat Publicianam contra tertium poſſeſſorem,qui dicit & prætendit ſe hæredem verbo,cùm non ſit, eſt indubitabilis opi.ſua, cùm ille titulus non ſit titulus : & patet,quia tunc propriè competit pet.hær.& per conſequēs competeret Publiciana: ſi verò Iaſ. loquitur eo caſu quo ille poſſeſſor ſucceſſit alteri defuncto , & ſic poſſidet vero titulo pro hærede , tunc ſua opinio eſt falſa ,cùm ille ſit verus & legitimus titulus,vt ſuprà probaui ; & ſecundum hoc rectè dicebat ille ſolennis vir quem dicit ibi Iaſ.interrogaſſe de hoc, quem ipſe Iaſ.reprehendit , & malè , & iſtam meam opi.tenet expreſsè Alexan. in additio. ad Bar.in d.l.Neratius.ff.de peti. hæred. & fortè ille erat ſolennis vir de quo dixi in d. §. iſte quidem , licet eū ibi non nominauerit. Item adde non minus ſingul. quòd prædicta deberent intelligi,quando ille hæres & poſſeſſor qui poſſidet titulo pro hærede,eſſet extraneus:ſecùs verò ſi eſſet filius & in poteſtate;quia tūc nullo caſu reputaretur verus titulus pro hęrede in ſua perſona, vnde indiſtinctè modò poſſideat vniuerſaliter res,modò aliquas particulariter,poſſet conueniri petitione hæreditatis,& etiam Publiciana in ſuis caſibus, cum ille titulus quoad filium,habeatur pro non tit.arg.tex.cum materia,in l.nihil.C pro hærede.

163 Vnum tamen eſt diligenter notandum in iſta materia,quod ita demum titulus excludit petitionem hæreditatis quando fuit acquiſitus in vita defuncti, ſecùs ſi poſt mortem eius.quia tunc bene poteſt poſſeſſor conueniri . ita determinat ſolus Bal. in l. fi. C. de edic. diui Adria.tol.6.col. 9. oppoſi.& 7.col. 11. opp.vbi dicit, ꝙ miratur hoc à nemine fuiſſe animaduerſum, quod dictū reputat ibi ſingulare Pau.fi.col.& limitat eſſe verum, qñ titulus eſſet acquiſitus ab illo qui poterat conueniri petitione hęreditatis,ex eo qđ in aliū nō potuit trāſferre plus iuris quàm ipſe habebat,& idem in effectu tenet ibi Corn. 8 col. in prin.idem etiam tenet Bal.in l.nec vllā, prope finē.ff.de pet.hære.licet Pau.relinquat cogitandum:in l.regulariter, in fi. eo.tit.Sed attende quod iſta noua ſententia & concluſio nullo modo poteſt eſſe vera,imò apertè eſt falſa.Primò,qa conſidero ꝙ omnia iura quæ dicunt,ꝙ petitio hæreditatis non dat contra tit. poſſidentem,neceſſariò debet intelligi de titulo acquiſito poſt mortem defuncti: qa ad hoc vt petitio hæreditatis cōpetat hæredi,oportet quod illæ res, pro

qua

qua agitur, poſſideretur vel detineretur immediatè ab ipſo defuncto tempore mortis, & eam relinquat in ſua hæreditate; & aliter nõ poteſt competere iſtud remedium, ergo poſſeſſor conuentus; qui uult excuſari propter titulum quem habet, debet intelligi de acquiſito poſt mortem ab aliquo tertio: quia aliàs ſi in vita defuncti habuiſſet titulum & poſſeſsionem ab aliquo, nullum eſſet dubium, cùm eo ipſo quod defunctus non teneret vel poſſideret eam tẽpore mortis, non poſſet competere petitio hæreditatis, vt ſuprà bene probaui. & iſta eſt clara & viua ratio ad quam Doctores non aduertunt, per quam reprobo & cõfundo prædictam ſubtilem, & nouam opinionem Bald. Secundò pro iſta mea ſententia & concluſione contra prædictos Doc. facit, nam ratio illa fundamẽtalis & communis, per quam petitio hæreditatis non datur contra titulo poſsidentem, quia habet potentius ius, militat & habet locum etiã in iſto caſu, modò titulus ſit acquiſitus poſt mortem defuncti. Tertiò, pro iſta mea ſententia & concluſione põdero & cõſidero tex. expreſſum in l. pe. C. in qui. cau. ceſ. longi temp. præſ. vbi dicit, quod ille qui poſsidet cum tit. aliquam rem quæ eſt vel fuit hæreditatis, non poteſt conueniri petitione hæreditatis; & ſic apertè loquitur in tit. habito poſt mortem defuncti, cum aliàs illa res non diceretur hæreditatis. facit etiam tex. in l. 2. verſicu. emptor. ff. de peti. hære. tex. in l. hæreditatis, eodem titu. & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionẽ contra Bal. tenet Sali. in d. l. fi. pen. col. nu. 5. C. de edic. diui Adri. tol. & ibi Alex. antepen. col. Sal. in l. 2. C. de peti. hære. 2. col. nu. 6. & ibi Pau. de Caſt. 2. col. Ang. de Are. in §. ſed iſte quidem. Inſtit. de actio. antepen. colum. num. 13. idem Ange. in §. actionum. eo. tit. antepen. co. nu. 68. Iaſ. ibi 27. co. nu. 218. ſentit apertè Bar. ſi benè conſideretur, in l. cogi. C. de peti. hære. 2. col. in illa quæſt. an titulus ſuperueniens, pendente iudicio, excludat petitionem hæreditatis, idem etiam videtur tenere Iaſ. in l. 1. C. de inoffi. teſta. pen. col. verſ. 6. ſingul. limita, & iſtam eandem opinionem tenet Bal. ſibi contrarius in l. incerti. C. de interdic. 9. col. nume. 27.

164 Item adde pro maxima & neceſsariâ declaratione materiæ, quod petitio hæreditatis ita demum competit hæredi quando adiuit hæreditatem & nondũ apprehendit poſseſsionem rerum, ſed antequam apprehendat reperit eas penes alium, nam tunc contra eum poteſt agere hoc remedio: ſi vero ſemel apprehẽdit poſseſsionem rerum & poſtea cadat à poſseſsione earũ vel alicuius & reperiatur penes aliũ, non poterit contra illum agere petitione hære. & idem eſt ſi ſemel egit & obtinuit, & poſtea cadit à poſseſsione, quia poſtea non poterit agere iſto remedio pro illa re conſequẽda; vnde hoc caſu neceſsario recurrendum eſset ad vendicationem vel Publicianam; iſta eſt gl. ſingu. in iure, iuncto tex. in l. 1. in gl. 2. ff. de fideicommiſ. hæred. peti. quam ad hoc notat & commẽdat ibi Bar. Bald. Alb. & Doc. antiqui. tenet etiam Albe. in rubr. ff. de peti. hære. num. 1. idem Alber. in leg. ſi à domino vel patre. eo. tit. vbi dicit eſse ſatis notabile in materia. idem Alb. in l. non poſſumus. ff. ſi pars hære. peta. iſtam etiam ſententiam & concluſionem Per. de Bellaper. in l. 2. C. quorum bonor. Fran. de Are. in l. 1. §. veteres. ff. de acq. poſ. & ibi Iaſ. 9. col. nu. 17. Ioa. de Pla. in §. actionum, Inſt. de actio. antepen. col. nu. 76. & ibi Ang. de Are. fi. col. vbi valde commendat, & ibi Iaſ. pe. col. nu. 238. dicens eſse diligentiſsimè notandum, quia vehementer in hoc erratur in practica. idẽ etiam tenet Iaſ. in l. eius qui in prouincia. §. fi. pen. col. ff. ſi cert. pe. Iaco. de S. Geor. in l. 1. ff. de eden. 4. col. nu. 23. Anto. de Bu. in con. 65. Alex. in conſ. 89. volu. 2. idem Alex. con. 94. co. 2. co. vol. iſtã etiam ſententiam & concluſionem tenet expreſsè gl. nõ. & ord. in c. 1. de conf. ſeſsis. lib. 6. in gl. 1. magna, in fi. vbi ponit regulam & doctri. generalem, quod petitio hæreditatis & quodlibet aliud remedium

medium adipiſcendæ nunquam compe tit poſtquam hæres ſemel apprehenderit poſſeſſionem, licet poſtea ceciderit ab ea,& ibi commu. Doc. idem etiam tenet Spec.in tit.d. poſitionibus.§. 10 verſ.hoc quoque d ligenter notandum eſt,contrariam tamen ſententiã & conclu.tenet Pau.de Ca in rub.ff.de fideic. hære.pet. nu.3. vbi dicit,quòd ex eo ꝙ hæres apprehendat poſſeſſionem, non debet perdere commodum huius remedij petitionis hæreditatis, vt teneatur probare dominium, vel quaſi, agendo rei ven.vel Publiciana,cum ante apprehenſam poſſeſſionem ſufficeret probare repertam eſſe in hæreditate defuncti,nec videt rationem per quam apprehenſio poſſeſſionis cõtrarium inducat. idem reperio quod tenet Philip.Decius in reg hæreditas.ff.de reg.iur.2.colum. nume. 7. Sed his non obſtantibus, ego teneo opinionem ggll. & communem, pro qua facit optimus tex.in l. & non tantum. §. ꝙ ſi pro emptore. ff.de peti. hæred.tex.in l.ſi à domino,vel patre.§. ſi poſſeſſor.in fine.eo.tit. facit etiam ratio,in qua ſe fundat Bar.in d.l.1. de fideicommi.hære.peti.vbi dicit,ꝙ petitio hæreditatis datur pro rebus hæreditariis,vt in l.idem videndum.§.fin.cum l.ſequenti.ff.de peti.hæredi.ſed poſtquã hæres apprehendit poſſeſſionem, iam res non ſunt hæreditariæ,ſed ipſius hæredis,vt in l.1.§.veteres.& ibi gl.& cõmu.opi Doc.ff.de acqui.poſſeſ.ſequitur etiam quod iſta actione iam non poteſt agi.nec obſtat,ſi replices prout replicabat Pau. vbi ſuprà,quòd etiam ante apprehenſam poſſeſſionem eo ipſo quod hæreditas eſt adita deſiuit eſſe hæreditas,ergo nunquam competat peti. hæred.poſt.quã hæreditas eſt adita,licet poſſeſſio non ſit apprehenſa:quia reſpõdeo quòd reſpectu dominij ampliùs nõ dicitur hæreditas,ſed reſpectu poſſeſſionis ſemper dicitur vacare,donec poſſeſſio apprehendatꝰ:& iſta fuit propria intẽtio Bar.in d.l.1.de fideicommi. hæred. peti.& ita reſpondet no.Aret.in rub.ff. de acqui.hæred. 1. col. verſ.non obſtat argument.Confirmatur etiam ſuperior commu.opin.quia remedium adipiſcendæ,quorũ bonorum,non competit poſtquam hæres ſemel adeptus eſt poſſeſſionem.tex.eſt in l.2.§.hæc autem interdicta.ff.de interdictis,& ibi expreſsè notat Angel. de Peru. tex.in §.ſequens, verſi.ita quod.Inſtit.eodem titul.& ibi notat Platea.tenet etiam glo.or in d.c. 1.de confeſ.lib.6.in gl.mag. in fin.Pet. de Bellaper.in l.2.C.quor. bono.Sal.in rub.eo.tit.2.col. & ſimiliter remedium l.ſi C.de edic.di.Adria.tol. non competit hæredi, poſtquam ſemel adeptus eſt poſſeſſionem ſi cadat ab ea:ita no.ſolus Cin.ibi fin.col.nu.14.cum quo tranſeũt communiter Doc. & tenet & commendat Iaſ.in l.eius qui in prouincia.§. fin. pe.col.ff.ſi cert.pe.tenet etiam Ange.de Peru. in d.l.2.§.hæc autem interdicta. ff.de interdictis.in princ.nec obſtat glo. in rub. C. quor. bonor. vbi dicit,quod iſta remedia competunt ampliùs quàm ſemel,per textum in l.licet minimam. ff.de peti.hære.quia debet intelligi pro re diuerſa,ſecus pro eadem re pro qua ſemel actor egit; quia pro ea non poteſt ampliùs quàm ſemel intentari, ſecũdum Doc.ibi.& iſto modo debet etiam intelligi gl.in l.3.C. de nego.geſtis. in gl.antep. ſed ſecundum veram literam in qua deficit,non.

165 Vlteriùs etiam pro perfecta intelligẽtia & practica huius remedii petitionis hæreditatis neceſſarium eſt videre qualiter debeat intentari & fieri condemnatio & executio, & quid comprehendatur in hoc iudicio vniuerſali: in quo articulo vt omnes caſus magiſtraliter comprehendam,procedo per reſolutiuas concluſiones. Prima concluſio, ꝙ actor põt proponere petitionem hęredi. vniuerſaliter,dicens ſe hæredẽ,& talem pronunciari, & reum conuentum condemnari & compelli ad reſtituendum quidquid habet, tenet, vel poſſidet de hæreditate,& ſic vniuerſaliter, & generice poteſt facere petitionem, quo caſu ſi actor probauit res quas reus poſſidebat, iudex pronunciabit eum hæredẽ & con-

& condemnabit reum eas reſtituere; ſi verò nullam vel nullas res probauit actor reum poſſidere, ſed ſolum ex probationibus reſultat & apparet reum poſſidere hæreditatem, vel aliquas res hæreditarias, & non conſtet quas, tunc iudex pronunciabit actorem eſſe hæredem, & condemnabit genericè reum reſtituere omne illud quod habebat & poſſidebat de hæreditate, & poſtea in executione fiet liquidatio rerum: & ita quotidiè ſit & practicatur: & in expreſſo iſtã theoricam & doctri. ponit gloſ. no. & ordin. in l. 1. ff. de edendo in glo. magn. poſt princ. & tenet & declarat ibi Bald. 2. col. in princ. num. 7. quem vide. Albe. 2. colum. numer. 4. Odofred. 4. colum. in fi. verſ. in vniuerſalibus. Bal. 3. colum. in princ. nume. 7. qui reputat eſſe notabile & menti tenendum. Paul. de Caſt. ibi, 2. colum. num. 7. Alexand. 3. colum. num. 20. Iaſ. 5. colum. nu. 29. Iacob. de ſanc. Georg. 4. colum. num. 22. Innocen. notabiliter in cap. conquerente. pen. co. in fi. num. 5. de offic. ordin. Rofred. qui notab. loquitur & declarat in libellis ſuis, in rub. de actione vniuerſali. Iaſ. in §. actionum. Inſtit. de actio. nu. 215. glo. no. ordin. c. 2. de libel. obla. in gl. magn. in medio. verſic. in vniuerſalibus. & ibi Ioan. And. 3. colum. in medio. Cardin. 1. colum. in fi. Marianus Soci. ibi nu. 17. & 79. facit bonus tex. in l. licet minimã. ff. de peti. hær. tex. in l. ſed & ſi poſſeſſori. §. fi. in prin. ff. de iureiur. tex. etiã no. in l. defenſionis facultas. C. de iure fiſci. lib. 10. & ibi ad hoc expreſsè notat Bartol. & illum tex. ad hoc tanquam principalem allegat Bar. in dicta l. 1. ff. de edendo. & poſt eum alii Doctores ſupra allegati. Pro qua ſententia & concluſione eſt hodie lex no. par. l. 26. tit. 2. par. 3. Secunda con. quod ſi actor agit petitione hæreditatis contra illum qui poſſidet vnam vel aliquam rem ſolam hæreditatis, & poſtea pendente iudicio ante ſententiam incipiat alias de nouo poſsidere quæ non fuerunt petitæ nec deductæ in libello, tunc poteſt ferri ſententia vniuerſaliter per quam actor declaretur hæres, & reus condemnetur vt reſtituat omnes res quas poſsidet: iſte eſt tex. qui ſic debet intelligi, in l. 4. ff. de peti. hæredita. cuius verba ſunt, ſi hæreditatem petam ab eo qui vnam rẽ poſsidebat, de qua ſola cõtrouerſia erat etiam id quod poſtea poſsidere cœperit reſtituet: textus etiam expreſſus in l. ſi quo tempore, in prin. eo. tit. facit tex. in l. quæſitum. ff. de peculio. tex. in l. 1. §. 1. ff. ſi pars hære. peta. & ita per illum tex. in d. l. 4. tenet ibi Odofr. Alber. Bar. & notabiliùs ibi Bald. Angel. de Peru. qui benè declarat & ponit practicam. & ibi Pau. de Caſt. & commun. ſcribentes, iſtã etiam con. per illum tex. tenet Anto. de Butri. c. 2. de libel. obla. 7. colum. verſic. & procedunt prædicta. Specu. in titulo, de actione ſeu petitio. §. ſequitur, verſi. differunt. probat etiam gl. in c. cùm ad ſedem. in glo 2. de reſtitu. ſpo.

166 Aduertendum tamen pro intellectu illius ſubtilis & difficilis legis, quia videtur quod ſuperior intellectus communis non poſsit procedere; nam in aliis bonis de nouo poſſeſsis per reum, non reperitur aliqua petitio; vnde nõ poteſt iudex in eis condemnare, argumento tex. & eius regulæ in leg. vt fundus. ff. commun. di. ibi, quia vltra id quod in iudicium deductum eſt, excedere poteſtas iudicis non poteſt. tex. in l. ſi ex teſtamẽto. in fin. de excep. rei iu. text. in l. Pomponius. la 2. in fi. ff. de negot. geſt. tex. in l. fi. C. de fideicom. liber. Nec obſtat, quod petitio hæreditatis eſt iudicium vniuerſale, aptum comprehendere ſub ſe omnes res hæreditarias, vt patet ex prima concluſione ſuperiore: quia reſpondeo, quòd verum eſt, quando vniuerſaliter intentatur ad oẽs res, ſi tamen intentatur pro aliqua re particulari, licet iudicium ſit vniuerſale aptitudine, tamen effectus condemnationis moderatur & reſtringitur ad illam tantum rem petitam, vt in l. licet minimã. ff. de pe. hære. ergo ſic dicamus in propoſito, quòd condemnatio & ſententia debet moderari vt fiat tantùm in re petita. Confirmatur etiã iſta difficultas ineuitabiliter

quia

quia cùm in aliis rebus nouiter poſſeſ-ſis à reo conuento non reperiatur de-fenſus nec auditus, non poteſt bene cõ ſtare, an poſſideat titulo vel non: vel an hæres aliquando habuit earum poſſeſ-ſionem, uel an reus habeat aliam iuſtã cauſam defenſionis per quàm poſſit ex cludere petitionem hæreditatis: vnde impoſsibile uidetur quod poſsit condẽ-nari, argumento text. in c. 1. de cau. poſ. & prop. tex. in Clem. paſtoralis. uerſicu. cæterum. de re iu. uerſic. cum ſimi. qui-bus probatur quòd contra inauditam partem non poteſt ferri ſententia: unde ſumpta occaſione ſuperioris difficulta-tis, reperio ad illam l. uarios & ſubtiles intellectus.

Primus igitur intellectus ad illum text. in dicta l. 4. ſit, quod ibi actor non egit petitione hæreditatis ad unam rẽ tantùm: quia tunc non poſſet in aliis fie ri condemnatio, ſed egit petitione hæ-reditatis uniuerſaliter contra reum cõ-uentum, generaliter dicendo, quòd poſ ſidebat reus bona hæreditaria, unde iu ſte uenit condemnandus etiam in his quæ poſtea reperiatur poſsidere tempo re ſententiæ. & iſtum intellectum repe-rio, quod expreſſe & notabiliter tenet Rofre. in libellis ſuis, in rubrica de a-ctione uniuerſali. idem Rofre. in rubr. de peti. hæred. 6. colum num. 9. Innocẽ. in c. conquerente. de offic. ordinarii. pe-nult. colu. num. 5. Bartol. in l. ædita ac. C. de ædendo. 1. colum. in fin. cõtra hoc oppono Alexand. ibi. 2. col. in fin. Iaſ. 5. col. num. 12. & in hoc uidetur reſidere Soci. licet relinquat cogitandum. Albe. in l. 1. ff. de edendo. 2. colum num. 4. & ibi Alex. 3. col. nu. 20. Iaco. de S. Georg. ibi. 4. colum. num. 22. & iſtum intelle-ctum aperte uult gl. in c. 2. de libel. obla. in gl. magna in med. ver. in uniuerſali-bus, & Io. An. ibi. 3. col. in medio. Card. ibi. 1. col. in fine. & iſtum intellectum apertius tenet ibi Abb. Panor. qui no. lo quitur. 10. col. nu. 25. & ibi Fel. 6. col. nu. 11. & tandem iſte uidetur magis com-mu. intellectus: pro quo facit ibi tex. in dicta l. 4. in princip. dum dicit ſi hære-ditatem petant, &c. & ſic non ſe reſtrin git ad unam rem particularem, nec ob-ſtat tex. ibi, dum dicit, de qua ſola con-trouerſia erat, quia debet intelligi. i. ꝓ pter quam ſolam controuerſia erat: & ita exponit ibi gloſ. 1. quaſi uelit dicere quòd ratione illius rei fuit intentatum iudicium peti. hære. & ſecundum hoc gloſ. illa ordinaria ſentit iſtum intelle-ctum. Sed certè iſte intellectus licet in ſe ſit uerus, tamen quo ad illam legẽ, nõ procedit: quia ibi actor tm̃ egit peti. hær. ad unam rem, & hoc ſignificat uer-ba text. dum dicit, de qua ſola contro-uerſia erat. Secundus intellectus, uerus & planus uidetur eſſe, quòd in caſu il-lius legis, petitio fuit generalis uel uni-uerſalis; quia petit actor ſe pronunciari hæredem & reſtitui ſibi talem rem poſ-ſeſſam à reo conuento, & inſuper alia quæ poſtea reperiatur poſsidere tempo-re ſententiæ; iſtum intellectum refert Bald. in dicta l. 4. in princ. dicens per ali quos dari, & non nominat aliquem au-thorem; ſed reperio quod in expreſſo eum tenet Pet. de Bel. per. in l. edita ac. C. de edendo. 9. colum. verſic. ſalua pa-ce. Sed iſte intellectus etiam non pro-cedit, cùm aperte ſit diuinatori. Terti intellectus ſit, quòd ibi actor propoſuit peti. hære. uniuerſaliter, dicendo illum eſſe hæredem & reum conuentum poſ-ſidere bona defuncti, unde petit ſibi re-ſtitui talem rem certam; nam tunc cum uniuerſaliter egit, licet in concluſione petat reſtitutionem unius ſolius rei, ue niunt etiam omnes aliæ res, attenta pro poſitione generali uel uniuerſali, & in ſpecie iſtũ intellectum reperio ꝙ tenet Spec. in tit. de iudiciis. §. 1. col. 1. uerſi ſi uerò una res petitur, ſed certe iſte intel lectus minus bene procedit, quia totũ iu dicium uidetur fundatum ſuper una re, ut probat litera text. & ſupra pondera-ui. & ſic patet ꝙ intellectus illius legis, ita dubius eſt, ꝙ uix poteſt percipi ueri-tas, & in ea ꝑclari Doctores variauerũt, vnde cogitaui quod ſit quartus verus & nota. intellectus ad illam legem, ꝙ ibi actor egit peti. hæred. pro ſola una

re

re tantum, & ad eam ſolam reſtrinxit
petitionem ſuam, vt apertè probat ver-
ba tex. putà quia dixit ad hæredem, &
petit talem per iudicem pronunciari:
quia ſemper illud principaliter venit
in hac actione, modò agat pro omnib.
rebus, modò pro vna re tantum: vt in
l. regulariter. cum l. ſequenti. ff. de petit.
hære. & iſtud eſt quòd vult text. in d. l.
4. in princ. dum dicit, ſi hæreditatem pe
tam. i. petam me pronunciari hæredē,
& hæreditatem ad me pertinere. & ita
accipitur in toto illo tit. & rubri. & in-
ſuper petit rem illam ab aduerſario
poſſeſſam ſibi reſtitui, vt patet in text.
ibi, de qua ſola controuerſia erat, & po
ſtea pendente iudicio ſi reus aliàs inci-
piat, poſſidere non requiritur alius libel
lus, nec litis conteſtatio, nec iuramentū
de calumnia, nec aliqua alia petitio ſo
lennis vel formalis: quia primus libel-
lus, cum ſit ſuper actione vniuerſali, &
in eo iam petitum ſit illud quod in eo
principaliter & iure actionis venit, ex-
tenditur virtualiter ad omnes alias res,
vt veniant in illo iudicio, benè tamen
requiritur ante ſententiam quod actor
ſummariè petat illas res, quas de no-
uo incepit reus poſſidere implorato ad
hoc iudicis officio, mediante quo fit in
iſta actione rerum reſtitutio: vt in l. li-
cet minimam. ff. de peti. hæred. & iudex
audita parte aduerſa ſummarie cogno-
ſcet, de rebus nouiter poſſeſsis, & in om
nibus quas reperiat fuiſſe hæreditatis
condemnabit tempore ſententiæ; quia
ſine hoc impoſsibile eſſet, quod impar-
tiret officium ſuum: & iſte eſt verus &
clarus intellectus illius l. iudicio meo,
& reperio quod iſtum intellectum ſen-
tit clare Cinus in leg. edita actio. C. de
eden. 8. col. ver. pro cuius rei notitia. &
ibi Pau. de Ca. 3. col. in prin. imò quod
magis eſt, dico quod etiam ſi poſt ſen-
tentiam latam incipit alias res poſside
re, virtus ſententiæ extenditur ad illas;
ut nō ſit opus nouo libello nec iudicio
aliquo ordinario; ſed ſummarie poteſt
cognoſci, an illæ res fuerunt hæredita-
riæ, & ex iudicis offi. fiet earum reſtitu
tio: & ita etiam poteſt intelligi, textus
in dicta l. 1. in fin. ibi, poſtea poſsidere
cœperit. i. poſt ſententiam; & ita ibi ex
preſſe tenet & exponit ſolus Paul. de
Caſt. facit text. in l. ſi quo tempore. eod.
tit. Tertia concl. principalis & ſubtilis
ſit, quod ſi actor intendat petitionem
hæreditatis, dicendo ſe hæredem & ta-
lem pronunciari, & reus conuentus nul
lam rem hæreditatis penitus poſsideat,
nec pendente iudicio incipiat poſſide-
re, ſed tantum ipſe reus dicat & præten
dat ſe hæredem eſſe, & per conſequens
neget intentionem actoris, bene compe
tit actori petitio hæreditatis; & tali con
tradictione ꝓbata, fertur ſnia ꝓ actore, ī
qua iudex pronunciauit eum hæredē &
habere omnia iura defuncti, & aduerſa-
rio perpetuum ſilentium imponetur, &
erit virtus huius ſententiæ maxima,
quia quocunque tempore reperiatur re
us aliquam rem hæreditatis poſsidere,
illa ſententia mandabitur executioni.
& via ſummaria & executiua, implora
to iudicis officio, probauit aliquā, vel
aliquas res eſſe penes reum condemna-
tum, & iudex compellat eas ſibi reſti-
tui: ita probat mihi caſus expreſsus &
not. in l. item videndum. §. ſi quis com-
peteretur. ff. de peti. hæred. & licet ille
text. videatur loqui eo caſu quo ante
ſententiam ſuperuenit poſseſsio reo. ta-
men eadem eſt ratio ſi ſuperueniat ſibi
poſtea, cum iudicium petitionis hęredi
tatis rectè fuit propoſitum: & iſtam con
cluſionem tenet ibi Pau. de Caſt. in fi. li
cet non bene declaret nec fundet. idem
Paul. in d. l. 4. eod. tit. & ratio vera &
ſubtilis huius con. eſt, quia iſta actio prī
cipaliter datur & competit, vt quis de-
claretur & pronuncietur hæres vniuer-
ſalis in ſolidum vel in quota: & iſtud
venit proprie ex natura ipſius, reſtitu-
tio autem rerum non uenit iure actio-
nis, ſed ex iudicis officio, ut eſt tex. cla-
rus in l. licet minimam. ff. de peti. hære.
tex. in l. 3. ibi, hæreditatem noſtram eſ-
ſe intendere poſſumus, eod. tit. & ſi ſub
tiliter dicas quod iſta mea concluſ. non
pōt eſſe vera, quia petitio hæreditatis

requirit

requirit extremum habile ex parte rei conuenti, ſ. quòd poſſideat aliquam ré pro hærede vel pro poſſeſſore, vt dicit text. formaliter in l. regulariter. cum 4. ll ſequentibus. ff. de peti. hæred. text. in l. hæreditatis. C. eod. tit. & idem eſt in actione reali particulari, vt rei vendicatione, Publiciana, & ſimilib. quia ſemꝑ requirit extremum habile, hoc eſt poſſeſſioné vel detẽtationé ex parte conuẽti, vt in l. vna. C de alie. iu. mu. cauſ. fa. cum materia. quia reſpondeo quòd benè verum eſt, quòd petitio hæreditatis competit contra eum qui poſſidet aliquam rem hæreditatis, pro hærede vel poſſeſſore, vt dicunt prædicta iura, ſed etiam competit contra eum qui dicit & prætendit ſe hæredem, vt hoc diſcutiatur, & liquidetur, & pro eo, qui probauerit, feretur ſententia declaratoria iuris vniuerſalis, pronunciando eum hę redem, & alteri imponendo ſilentium. & ita poteſt nouiter intelligi text. in d. l. regulariter. ff. de pe. hær. ibi, qui vel ius pro hærede vel poſſeſſore poſſidet, vel rem hæreditariam: quaſi velit dicere, quòd poſſidere ius, dicatur, dicere ſe hæredem, & talem reputari: facit etiam bonus tex. in l. ſed & ſi poſſeſſori. §. ſi cum de hæreditate. ff. de iureiuran. Pro qua ſententia & mea concluſione conſidero nouiſſimè textum not. & ſubtilé & rationem eius, in l. hæreditas etiam. in princip. ff. de petitio. hæred. vbi dicit, quod hæres & hæreditas poteſt dici, licet nulla bona habuerit defunctus, nec relinquat in hæreditate: cuius verba ſunt, hæreditas etiam ſine vllo corpore iuris intellectũ habet, & tali caſu principalis effectus erit repræſentatio intellectualis defuncti, quæ principaliter attéditur & à iure conſideratur in qualibet ſucceſſione, ex qua poſſunt aliquando reſultare effectus, & tali caſu poteſt competere per hær. vt probat tex. in d. l. hæreditas. qui aliud non voluit, & credo quod ad alium finem non fuit poſita in in illo titulo, ſed tunc reus aduerſarius nullam rem poſſideret, imo impoſſibile eſſet poſſidere: cũ nõ ſit aliqua res in hę reditate: ergo clarè infertur, ꝙ põt competere contra illum qui tantùm dicit & prætendit ſe hæredem, & valebit iudicium & ſententia huius iuris declaratoria. Nec obſtat iterum, ſi dicatur, quod lata definitiua ſententia in principali, ceſſat iudicis officium acceſſorie cõpetens, vt in l. 4. C. depoſiti. quia illud eſt verum, quando officium iudicis reſpiciebat condẽnationem: ſecus vero ſi reſpiciebat tantum executionem & ſolam realem reſtitutionem, vt hic. Quarta concl. & finalis ſit, quòd ſi actor intẽtat petitionem hæreditatis, & reus conuentus non dicit, nec contendit ſe hæredem, nec etiam poſſidet aliquam rem hæreditariam, nec obtulit ſe liti, tunc teneo indubitanter quod non poteſt cõpetere petitio hæreditatis, nec valeret iudicium, nec ſentẽtia declaratoria alicuius iuris: quia non eſt extremum aliquod ex parte rei conuenti ratione cuius intenditur & non reperitur reus in hoc iudicio contra quem poſsit ferri ſententia: argumento tex. in c. forus. verſic. in omni negotio. extra, de verb. ſigni. & in l. inter litigantes. ff. de iud. & in expreſſo iſtam concluſionem licet ſic non declaratam, tenet Bal. in leg. non alias. 1. lec. ff. de iudi. idem Bald. in l. licet minimam. 1. lec. ff. de pe. hæred. idem Bal. in leg. qui ſe liti obtulit. 2. lect. ff. de rei vend. & ante eum Guilel. de Cu. in l. cogi. C. eod. tit. quem ibi refert Bal. fin. colum. licet contrarium, & male, velit Paulus, in l. 4 ff. de peti. hær. idem Pau. in l. ſi quo tempore. eodem titu. idem Paul. in l. item videndum. §. 1. in fine, eodem titul. Bald. expreſsè & ſubtiliter in l. cogi. C. eodem titul. fin. columna, nu. 13. Salic. ibi pen. col. nu. 13. & 14. argumento gloſ. ſing. in l ſi à te. §. 1. ff. de exc. rei iu. ſed certè eorum opi. eſt falſa, nec obſtat gl. in d. l. ſi à te. quia eam reprobaui ſuo loco.

167 Et ſi quæras in quo differat iſtud iudicium vniuerſale petitionis hæreditatis, & interdictum quorum bonorũ, vide gl. in rubr. C. quorum bonorũ. & ibi latè Bar. Bal. Salic. & comm. alij Doc. &

ſatis

ſatis patet ex ſuprà dictis. Bart. in l. 1. ff. quorum bon. 2. col. num. 4. & ibi Doc. Roſre. no. in libellis ſuis, in rub. quorũ bonorum. fin. colum. Ex quorum dictis poſſunt colligi ſequẽtes differentię. Prima, quia prædicta iudicia ſunt mere poſſeſſoria, iſtud verò eſt mixtum, quia ſapit proprieratem cùm in eo actor decla retur hęres: ſapit etiam poſſeſſoriam cũ in conſequentiam fiat reſtitutio poſſeſſionis. Secunda, quia illa iudicia ſunt ſummaria & quodam modo executiua, & in eis non ventilatur ius vel exceptio requirens altiorem indaginem; iſtud verò eſt plenarium. Tertia, quia in illis iudiciis non admittunt appellatio. in iſto verò ſic. Quarta, quia in illis iudiciis nõ veniunt fructus niſi à tempore litis conteſtatę; quia regula notabilis eſt in hac materia, quòd in interdictis non debentur fructus, acceſſionis, nec intereſſe, niſi à tempore litis conteſtatę. tex. eſt in l. in interdictis. ff. de interdictis. cuius verba ſunt, in interdictis exinde ratio fructuum, ex quo edicta ſunt non retro. & ibi notat & commendat gloſ. ordi. Rayne. Bar. Albe. Auge. de Peru. & communiter Doc. tex. in l. quæſitum. §. ex hoc interdicto. ff. de precario. quod eſt verum, & procedit in omnibus interdictis pręterquam in interdicto, vnde vi; quia reus conuentus tenetur à tempore violẽtię commiſſę; tex. eſt in l. 1. §. ex die. ff. de vi, & vi armat. cuius verba ſunt, ex die quo quis deiectus eſt, fructuũ ratio habetur, quamuis in cęteris interdictis ex quo edita ſunt non retro computantur. tex. in l. ſemper. §. in hoc interdicto. ff. quod vi aut clàm. tex. in l. videmus. la 2. § in Fabiana. ff. de vſur. tex. in l. ſi de poſſ. C. vnde vi. & iſtam regulam & doctrinam ponit Azo in Summa C. de interdictis. fi. colum. nu. 21. & commun. Doc. in locis ſuprà allegatis. Sed adde quod prędicta regula & conclusio debet intelligi quando reus conuentus poſſidet cum bona fide. ſi verò cum mala fide, & indiſtinctè tenetur in quolibet interdicto à tempore poſſeſſionis vel detentationis; & interdicto vnde vi, non eſt ſpeciale; quia ſemper inuaſor fuit in mala fide; & in expreſſo ita tenet & declarat Ray. Bar. Alber. Angel. de Peru. & communiter Doc. in dicta l. in interdictis. & in aliis locis ſupra allegatis. in iſto verò iudicio petitionis hęreditatis veniunt fructus, partus, & acceſſiones, in quantum poſſeſſor eſt factus locupletior, quia omnia iſta augent hęreditatẽ, quòd eſt verum, & procedit quãdo erat bonę fidei poſſeſſor: ſi verò eſſet malę fidei poſſeſſor indiſtinctè tenetur de omnibus fructibus & acceſsionibus; textus eſt in l. ſed & ſi leg. §. 1. & per totam legem. ff. de peti. hęr. cum ſimi.

168 Interdictum retinendæ poſſeſsionis competit poſſeſſori pro tuenda & conſeruanda poſſeſsione quam habet in aliqua re contra impedientem vel moleſtãtem in ea, & vocatur vti poſsidetis, pro rebus immobilibus, & vtrobi. pro rebus mobilibus; & tex. eſt in l. & per totum. ff. vti poſsid. textus in l. vna. C. vti poſsi. textus in §. retinendę. Inſtitutio. de interdic. cum duobus § ſequentibus. text. in l. prima. ff. vtrobi. & in primis adde, quòd datur & competit poſſeſsori, modo poſsideat ciuiliter & naturaliter, modò ciuiliter tantùm, modò naturaliter tantùm: tex. eſt in dicta l. 1. in princi. tex. in §. interdictum autem. eiuſdem l. tex. expreſsior cęteris in l. fin. eod. tit. vbi fructuario naturaliter tantùm poſſidenti, & proprietario ciuiliter tantum poſsidenti, datur hoc interdictum; & ibi gloſ. ordinaria, Angel. & commmuni. Doc. tenet etiam expreſsè Bar. in d. l. 1. col. 1. in prin. & tenet Azo in Súma. C. vti poſ. 2. col. nu. 6. Faber in §. retinẽdæ. Inſt. de interdic. in princ. & ibi Platea. 2. colum. verſ. ad primum. Confirmatur, quia interdictum vnde vi, competens pro vi expulſiua datur poſſidenti ciuiliter tantùm, vel naturaliter tãtùm; tex. eſt in l. 1. §. deiicitur. ff. de vi, & vi arma. & ibi comm. doctrina Doc. Ex quo infertur quod ſi quis tantùm habet nudam detentationem rei, & non poſseſsionem, non poteſt ei competere hoc remedium vti poſsidetis. & ita te-

nent

nent & concludunt Doc. vbi ſupra, & probat tex. formalis in l. ſi duo. §. creditores. eod. titu. & in iſto caſu, quod remedium competat detẽtatori, vide omnino & neceſſario ea quæ dixi ſupra iſta lege, in articulo detentationis.

169 Aduertendum tamen quòd licet poſſeſſori detur hoc interdictum vti poſsidetis, tamen debet intelligi quando nõ poſsidet vi, clam, vel precario ab ipſo aduerſario, nam aliàs non poſsit obtinere in hoc interdicto, text. eſt dicta l. 1. ff. vti poſsid. in princip. tex. in § perpetuo. eiuſdem legis. tex. in l. vna. Cod. eodem titu. tex. in §. hodie. Inſti. de interdic. vnde etiam ſi ab alio poſsideret vi, clàm, vel precario, & ſic vitioſe vel iniuſte non tamen ab ipſo aderſario, bene poſſet ſibi competere hoc interdictũ & obtineret in eo, ita expreſsè probant prædicta iura, & in expreſſo ita dicit. tex. in l. 1. §. fin. in fine. ff. vti poſsid. cuius verba ſunt, quod ait prætor interdicto, neque vi, neque clàm, neque precario, alter ab altero poſsidetis: hoceò pertinet, vt ſi quis poſsidet vi, aut clàm, aut precario, ſi quidem ab alio proſit ei poſſeſsio, ſi verò ab aduerſario ſuo non debeat eum propter hoc quod ab eo poſsidet vincere, & licèt in expoſitione illorum verborum ſit aliqua contentio & diuerſitas inter gloſſas & Doctores antiquos, vt patet ex his quæ tradit gloſſ. ordin. in l. vna. C. vti poſſid. & ibi Azo in ſumma. 3 & 4. colum. maxime in num. 2. & ibi alii Doct. antiqui, tamen clara & vera expoſitio eſt iſta, quòd ſi actor poſſeſſor, vi me deiecit à poſseſsione, vel ſi me abſente clam fuit vtranq; poſſeſsionem adeptus, vel à me precario habuit poſſeſsionẽ, & agit contra me iſto remedio & interdicto vti poſsidetis, quia eum turbo in poſſeſsione illa quam à me vitioſe habet, ſi ego excipio & probo aliquod de prædictis, non debet obtinere, non tamen dico, ꝙ ex illo iudicio virtute illius exceptionis probatę fiat mihi reſtitutio poſſeſſionis, cum ex parte mea hoc non reperiatur petitum, ſed tantum ego reus diffinitiue ſum abſoluendus à petitione actoris & ab intereſſe ratione turbationis p̃teritæ, nec poteſt actor de tali moleſtia & inquietatione quam ſibi feci cõqueri, cum ipſe fuerit huius moleſtiæ cauſa, & poſsit ſibi prouidere, reſtituendo mihi poſſeſsionem, noluit enim prætor eum in violẽtia vitioſa, vel iniqua poſſeſsione defendere, vt citius actor reſtituat, ſicut aliàs videmus, quòd iura pmittunt quem in poſſeſsionem rei contumacis mitti, vt tædio affectus veniat reſponſurus; & iſte eſt verus & realis sẽſus prædictorum iurium, & in effectu ita voluit Bartol. licet ſic non declaret, in dicta l. 1. §. fin. ff. vti poſsid. & ibi Alber. Ange. de Peru. poſt Dynum et antiquos. ita etiam tenet Bald. in lege vna, C. vti poſsid. 2. colum. num. 3. et iſta eſt intentio. Innocen. in cap. veniens. 2. colum. de præſcrip. et ibi Ioan. Anto. 2. colum. Abb penul. colum. Card. 2. colum. et in tãtum hoc eſt verum, vt procedat etiam ſi ego reus talem exceptionem opponam poſt litem cõteſtatam in qualibet parte litis, quia debet admitti tãquam exceptio peremptoria. ita Barto. ſingul. in dicto §. fi. 1. colum. num. 4. nã iura prædicta apertè probant quod talis exceptio opponitur ad victoriam & iuſtitiam cauſæ, nõ autem ad proceſſum: & referunt verba ſua ad tempus deffinitiuæ ſententiæ, non verò ad tempus litis conteſtatæ, tenet etiam Cardi. in dicto. cap. veniens. de præſcrip. 2. colum. & ibi Abb. antepen. colum. verſicu. ſecundum remedium eſt. Imola. pen. col. numer. 11. Anto. 3. colum. in medio. licet contrarium teneat Innoc. in dicto cap. veniens. 2. colum. vbi expreſſe dicit, quòd talis exceptio debet opponi ante litem conteſtatam; argumẽto tex. in c. fin. de ordi. cogni. ſed communiter reprobatur à Doctoribus. Ex qua concluſione ſic declarata nota, quòd licèt ego ſpoliatus mea poſſeſsione non poſſim propria authoritate expellere violentum poſſeſſorẽ ex interuallo, ſed in continenti. vt in l. 3. §. eum igitur. ff. de vi, & vi armata. tamen benè poſſum cũ

ſemper

ſemper & perpetuo inquietare, nec teneor interdicto vti poſsidetis,ita tenet gloſſ.ordina.in dicto.§ .final.in gl.pen. & ibi Barto. 1.colum.numer.3.& commu.alij Doct.& illam gloſ.reputat ibi ſingul.Alexan.in additio.ad Barto.ſimilis tamen gloſſ.eſt in l.vna. C. vti poſſ. in verbo,nec precario.& ibi commun. Doct.& iſtam ſenten.& concluſio.reputat ſingularem Abb.in dicto cap.veniés de præſcriptio.antepenult.colum.& ibi Imola pen.colum.& Anchar fi.colum. & reputat mirabilem Salyc. in dicta l. vna.Cod.vti poſsi.6.colum.numer 26. notat etiam & commendat Angel.de Aret.in §.retinendæ.Inſtitu.de interdictis.fin. colum . Vnum tamen eſt,quód ſi ego turbator opponam prædictam exceptionem,& inſuper pętam reſtitutionem rei,& poſseſsionis mihi fieri deducendo remedium vnde vi, vel aliud cõpetens remedium , per viam exceptionis & reconuentionis, obtinebo & fiat mihi reſtitutio non eſt ex natura interdicti vti poſsidetis,cũ non poſsideam , ſed ex natura interdicti vnde vi,vel alterius remedii propoſiti,per viam exceptionis ſeu reconuentionis,argumento tex.in l.Papinianus.§.ſi filius. ff.de inoffic.teſtamen.tex.in l.ſi præteritus. ff. de contra tabul. & in ſpecie ita declarat Alberic.in dicta lege prima.§.fin.ff.vti poſsid.fina.quæſt.poſt Dynum & antiquos.tenet etiam Abb.in dicto cap.veniens.de præſcri.antepenul. colum.verſicul.tertium remedium eſt. & ibi Car. ſecunda colum.Anchar. tertia colum. Attende tamen quod ſuperior concluſio debet intelligi quando actor poſsideret vi,clàm, vel precario, & ſic iniuſte & vitioſè,à me aduerſario conuento interdicto vti poſsi. ſecùs tamen eſt ſi poſsideret clam,vi,vel precario,& ſic iniuſtè & vitioſè ab aliquo tertio,quia tunc bene poſſet agere contra me vel alium inquietantem,& obtinebit,nec ego poſſem opponere de iure tertii , tex. eſt in dicta l.1.§ fin.ff.vti poſſide. & ratio duplex ſtatim ponitur in l. ſecunda.Prima , quia non refert an iuſta vel iniuſta ſit poſſeſsio quo ad alios. Secunda,quia poſseſsor modò poſsideat iuſtè modò iniuſtè,plus iuris habet quàm ille qui nullo modo poſsidet,facit etiã tex.in l.tertia.§.ex contrario.ff.de acquiren.poſseſ.tex.in l. duo in ſolidum. ff.de precario. Ex quibus infert Angel. de Peru.in dicta l.prima.§.fin.ff.vti poſſid.pulchram & ſingularem regulam., quód in omni materia poſſeſsor iuſtus vel iniuſtus ſemper plus iuris habet quã ille qui nullo modo poſsidet .

170 Pro perfecta tamen intelligentia oportet videre contra quem detur & cõpetat hoc interdictum,vti poſsidetis:& reſolutiuè reſpondeo quod competit primò contra illum qui ſe poſsidere cõtendit,vt ſic ille,qui melius probet,defendatur in poſseſsione,et habet commodum poſseſsionis,tex.eſt in l.prima. §.ſed ſi inter ipſos .ff.vti poſsidetis.cuius verba ſunt,ſed ſi inter ipſos contendatur vter poſsideat , quia alteruter ſę magis poſsidere affirmat,tunc ſi res ſoli ſit in cuius poſseſsione contenditur, ad hoc interdictũ remittetur.& ibi glo. ordin.in verbo affirmat.Bar.et communi.Doct.tex.in § retinendæ.eiuſdem l. tex.in l.exitus.ff.de acquirend.poſs.tex. in l.incerti iuris.C.de interdictis.tex.in l.ordinarij.C.de rei vendicatio. tex. in § retinendæ.in princi. Inſtitu.de interdictis.tex.in capi. licet cauſam,de probatio.

Secundo datur et competit ciuiliter poſsidenti contra poſsidentem tantũ naturaliter vel ciuiliter , et naturaliter poſsidenti contra detentatorem tantũ, vt deſinat à moleſtia,& in conſequentiam reſtituat poſſeſſionem naturalem vel detentationem ipſi actori poſſidẽti: vt infra latius dicam.

Tertiò datur & competit cõtra quẽlibet inquietãtem vel moleſtantẽ , licet non aſſerat nec contendat ſe poſsidere, quia non ſinit poſsidentem liberè vti ſua poſſeſſione,arando,ſeminando,ædificãdo,fructus colligendo,vel alio quouis facto vel modo.textus eſt notabilis & capitalis in materia,in Nvim facit.ff. de vi,

de vi;& vi arma.cuius verba ſunt,vim
facit qui non ſinit poſſidētem eo quod
poſſidebat vti arbitrio ſuo,ſiue in ſerē-
do, ſiue in colligendo ; ſiue in arando,
aut quid ædificando,ſiue quid omnino
faciendo per quod liberam poſſeſsionē
aduerſarij non reliquit.& ibi notat Bar
tol.Alberi.& Ange.tex.in l.ſi duo.§.vi
cinus. ff. vti poſſid. tex.in l.permiſceri.
verſiculo primo.ff.de acquirenda poſſeſ
ſio.tex.in ca.audita.de reſti.ſpol.in prin
cip.& ibi gloſ. 2. & ibi notat Anto.t.
no.Abb.prima colum. Ancharra.2.col.
1.oppo.tenet etiam Innocen.in cap.li-
cet.de probatio.3.colum.in fi.Hoſtien.
6.colum.in fine.tenet etiam gloſſ.ordi.
in l.1.§.ſed ſi inter ipſos.in verbo affir
mat.ff.vti poſside.gloſ.in verſicul.reti-
nendæ.in verbo,multis cauſis.eod.titu.
gloſſ.in l.ſi duo.in princi.in glo.1.eod.
titu.gl.in l.1.§.interdictum hoc,in ver
bo,poſsidere.in fin.ff.de vi, & vi arma.
gl.in l.vna,C.vti poſsi.in verbo,nec vi,
gl.in §.hodie. Inſtitu. de interdictis.in
verbo,nec clàm.in princip.tenet Barto.
in l.1.§.huius autē interdicti. 1. col.in
princip.ff.vti poſſ.idem Barto.in §.reſti
tuendæ.eiuſdem.l.Speculator in tit. de
cau.poſ.& pro.§.1.verſi. & ſcias.2.col.
num.7.Faber in §.retinendæ. Inſtit.de
interdic.4.col.in princip.Quartò datur
& competit interdictum vti poſs.con-
tra perturbantem vel moleſtantem ſolo
verbo,puta contra eum qui dicit poſ-
ſeſsionem talis rei poſſeſſori non perti-
nere,vel eſſe malæ fidei poſſeſſorem,vel
non habere iuriſdictionem in aliquo
territorio,quod tamē notabiliter intel-
lige iſto modo, nā ſi ille qui inquietat,
perturbat,vel diffamat poſſeſſorem ſo-
lo verbo,non impedit per hoc ſuā poſ-
ſeſsionem, vel quaſi, nec fructus eius,
tunc poſſeſſori non competit iſtud in-
terdictum contra illum, quia per hoc
non dicitur poſſeſſor turbari : & ſic nō
eſt extremum habile ex parte conuen-
ti,ſed competet remedium.l.diffamari
C.de inge.& manu.ita ſingul. Innocē.
qui ſic debet intelligi in capitulo. 2.de
reſtit.in integrum. ſecunda colum. poſt
princip.Cardinal.5.colum.7.q. in fine.
Anton.antepen. colum. in fine.ſi verò
per inquietationem vel diffamationē
quam ille reus facit ſolo verbo, poſſeſ-
ſio actoris impeditur,quia propter ver-
ba ſua poſſeſſor non inuenit colonos,in
quilinos,vel laboratores: vel aliàs im-
peditur commmodum poſſeſsionis vel
iuriſdictionis, quia fortè eſt potens vel
nobilis, tūc bene tenetur interdicto vti
poſsid.quia ſatis per hoc videtur poſſeſ
ſorem turbare,ita probat tex.benè pon
deratus in dicta l.vim facit.ff.de vi, &
vi arma.ibi ſiue quid omnino faciendo
per quod liberam poſſeſsionem aduer-
ſarij non reliquit.nam apertè vult tex-
tus comprehēdere quodlibet genus tur-
bationis, p qđ impediat poſſeſſio & ef-
fectus eius, & per illū tex.ita determinat
Bartol.in l.prima.§.huius autem inter
dicti. ff. vti poſside. 1. colum.numer.2.
Angel.de Peruſ.ibi in fine.iſtam etiam
concluſionem & declarationem Barto.
tenet Imola,in capit.2.de reſtitutio.in
integrum. penultima columna,in prin
cipio.Anchara.ibi. tertia columna. in
primo notabili. Faber in §.retinendæ.
Inſtitut.de interdict.5.columna. nume
ro 17.& ibi Angel.2.colum. in fi.nu.3.
& ibi Plat.3.col.in prin.ver. ad tertiū.
17 Ex quibus ſubtiliter poteſt dubitari
ſi fortè reus conuentus iſto interdicto
vti poſsidetis, nunquam inquietauit,
nec moleſtauit actorem facto, nec ver-
bo : ſed tantum tempore, quo moue-
tur lis, & offertur libellus, reus ne-
gat intentionem actoris, & per con-
ſequens negat actorem poſsidere, an
competat actori iſtud interdictum, &
procedat iudicium, vt probata poſ-
ſeſsione actoris reus condemnetur, da-
to quòd ex tali negatione, vel contra-
dictione verbali non turbetur poſſeſ-
ſio actoris, nec vſus & effectus eius :
& dicendum eſt, quòd ſic : ita ſingula-
riter determinat Specula. in titulo, de
actione,ſeu petitione. §.ſuper petitio-
nibus.3.colum.verſicu.ſed nunquid.ar-
gumento textus in l. is qui ſe obtulit.
ff. de rei vendicatio. & in l. finali. ff.ſi
vſusfru.

vſusfruc.peta. cum ſimilib. licèt certe illa parùm probent; tenet etiam Compoſtellanus in c.mandatum. de reſcrip. 13.colum.verſic.ſed nunquid. vbi dicit ſic de facto obtinuiſſe. Ioan. Andre. ibi antepenultima columna,in fin. Cardin. antepenultima columna,trigeſimaquinta quæſtione.Anchar.in.colum.7.quæ. Sed attende, quòd prædicti Doctores non videntur probare noſtram concluſi.nec loqui in noſtro caſu. ſed intentio eorum tantùm eſt dicere,quod ſi actor agit hoc interdicto vti poſſidetis, contra aliquem ratione alicuius moleſtiæ vel inquietationis præteritæ extraiudicialis, & reus conteſtatus fuerit litem, obtinebit actor licet aliter non probet moleſtiam vel inquietationẽ,quia reus offerendo ſe liti & conteſtando,videtur confiteri,ſicut in ſimili dicimus,quod ſi reus qui non poſſidet,ſuſcipit iudiciũ rei vendicatio.videtur ſe offerre liti,& condemnatur ac ſi poſſideret,vt in lege is qui ſe obtulit.ff. de rei uendicatione. & in leg. qui ſe liti obtulit. ff. de petitio.hæredi.& in l.fina.ff.ſi vſusfruct.peta.in noſtro vero caſu actor popoſuit interdictum vti poſſidetis,& reus conuentus non confitetur expreſse nec tacite aliquam moleſtiam vel inquietationẽ præteritam extraindicialem, ſed tantũ nec actorem poſſidere; vnde illa videtur moleſtia vel inquietatio tantum verbalis & nuda, & non facti, & pereã non cenſetur turbata poſſeſſio;ergo nõ poteſt competere interdictum vti poſſidetis, pro tali negatione & contradictione iudiciali,ſed tantùm negat cùm ſit inquietatio nuda verbalis, vt patet ex doctrina quàm ſupra proxime poſui;& iſtam concluſionem tenet expreſſe Abbas Panormita.in dicto capitulo, audita.de reſtitutione ſpoliatorum .ſecunda columna,in medio.& ibi Imola in fin. & apertius Imola in lege,ſi prius, penultima columna, in principio. ff. de operis noui nunciat. & dicit, quod ſic obtinuit de facto.& ibi Alexand.quarta columna,numero 18. quem vide.Iaſ. ſexta columna,numero 21.ita etiam tenet Bald.in l. ordinarii.C.de rei uendicatione.penultima columna,numer. 12. ubi dicit,quod ſola cõtradictio, uel negatio facta in iudicio non ſufficit, niſi reus aſſerat & contendat ſe poſſidere, uel aliàs turbet actoris poſſeſſionem.

Sed ego teneo primam opinionem; imò quod pro tali negatione & contradictione iudiciali cõpetit hoc interdictum uti poſsid. quia maior & fortior cenſetur contradictio & negatio iudicialis q̃ extraiudicialis. & hoc eſt quod uolunt prædicti Doc. ſupra citati. & in iſto caſu uident̃ loqui & non in alio,nec põt ſuſtineri cõſilio & euaſio ſuperior q̃ poſuit Abb.& alii Doc. vbi ſuprà, quia ſi reus in reſponſione ſua & litis conteſtatione cõfitetur moleſtiam & inquietationem contentam in libello actoris, res eſt clara;quia condemnabitur; ſi uerò negat moleſtiam & inquietationem, nullo modo debet reus condemnari, niſi actor probet illud extremum ex parte rei,& ſimiliter in caſu iſto res eſt clara: ſi uero reus in reſponſione ſua & proceſſu negauit actorem poſsidere, iſto caſu uidentur loqui prædicti Doctores: nam uolunt quod tunc cùm reus offerat ſe liti, & conteſtando uideatur confiteri ipſam moleſtiam, licet tantum ſimpliciter negauit poſſeſſionem actoris, & neceſsario iſta eſt intentio prædictorum Doctorum, ubi ſuprà. Sed iudicio meo credo quod iſta non fuit intentio eorum, quia ex ſimplici negatione poſseſsionis non debet ſequi affirmatio inquietationis præteritæ, cùm bene poſsit eſse unum ſine alio, unde credo quod mens eorum ſit quod ſola illa negatio & contradictio iudicialis,ſit ſufficiens inquietatio & moleſtia poſseſsionis ad hoc, ut contra eum procedat hoc iudicium uti poſsidetis, & in eo condemnetur ſine eo quod inducatur cõfeſsio alterius moleſtiæ uel inquietationis præteritæ, & ſic probata poſseſsione per actorem, reus poſset & debeat condemnari, & ita procedat noſtra concluſio optimè declarata, & in expreſſo, dato ꝙ Doc.

ſupra

ſuprà allegati eam non ponerét, expreſsè repetio quòd tenet Lapus in allegationibus ſuis, allegatione 67: tenet etiã Anton. de But. in d. c. audita. in ſecundo & tertio notab. Confirmatur iſta concluſio, quia in confeſſoria actione, in qua requiritur inquietatio vel perturbatio ſeruitutis ex parte rei conuenti, ſufficit negatio vel contradictio extraiudicialis: ita Bart. no. in l. ſi priùs. ff. de ope. no. nu ic. 3. colum. 5. oppo. cum quo ſe habet commun. opi. nec obſtat huic meæ opi. ſi ſubtiliter dicatur, quod turbatio verbalis quæ ſuperuenit pendente lite; non debet ſufficere; cùm actor non fundauit intentionem ſuam in ea, ſed in turbatione de præterito ante litem motam, ergo nullo modo debet reus condemnari, quia ius ſuperueniens actori pendente iudicio, non prodeſt ſibi, vt in leg. non poteſt videri. ff. de iudic. cum materia: quia reſpondeo, quòd illud eſt verum quando ius ſuperuenit ipſi actori: ſecùs verò ſi ius vel extremum requiſitum in actione vel iudicio reali ex parte rei ſuperueniat ipſi reo: quia benè ꝓdeſt ad confirmationem iudicij: tex. eſt no. & ibi commu. opi. in l. ſin autem. §. primo. ff. de rei vend. & ex his videtur reprobanda ſententia illa nor. Bart. in l. vti frui. §. vtrùm. ff. ſi vſusfru. peta. quã latè examinaui ſuo loco, ſuper illo articulo gloſ. ſing. in l. à te: §. 1. de exceptio. rei iudi.

Et quia ſuprà viſum eſt de duobus, primum eſt, quibus competat hoc interdictum: ſecundum eſt, cõtra quos detur, & competat, reſtat videre de tertio, ſcilicet ꝓ quibus rebus cõpetat, & expeditum eſt, quod competit hoc interdictũ vti poſſidetis, pro re immobili; vtrobi verò pro re mobili, vt ſuprà in principio dixi: & illa quæ diſpoſita ſunt in vno, habent locum in alio. ſed dubium ſubtile & quotidianum eſt, an competat pro ſeruitutibus & iuribus incorporalibus? de quo articulo ſuo proprio loco dixi.

72 Similiter etiam dubitatur, an competat pro quaſi poſſeſſione annuæ præſtationis, vt putà ſi quis ſoluit mihi per aliquos annos certam penſionem vel quid aliud, poſtea negat & recuſat mihi ſoluere, an poſſum contra eum intentare iſtud remedium poſſeſſorium vti poſſide. & dicere quod eram in poſſeſſione vel quaſi percipiendi ab eo quolibet anno talem pẽſionem vel rem quam mihi præſtitit per plures annos, & modò negat & recuſat ſoluere, quare peto vt iudex defendat me in prædicta poſſeſſione, & reum condemnet vt deinceps eã mihi ſoluat quolibet anno, & me non moleſtet, nec inquietet ceſſando à ſolutione; vel ſi me ſpoliauit dicta poſſeſſione petere, quod reſtituat ad eam; vel ſi fortè defunctus cui ego ſucceſſi, erat in prædicta poſſeſſione, an poſſim intentare remedium poſſeſſorium adipiſcendæ quorum bonorum, vt mittar in poſſeſſioné vel quaſi, illius iuris; in qua ſubtili quæſtione & articulo dico reſolutiuè, quòd ſi illa ſolutio & præſtatio quæ mihi fiebat, erat merè perſonalis; non competit nec poteſt competere mihi aliquod ex prædictis remedijs poſſeſſoris; quia in obligationibus merè perſonalibus non datur à iure aliqđ remedium poſſeſſorium; ita probat tex. valdè no. in l. fi. ff. quorum bonorum. cu ius verba ſunt, interdicto quorum bonorum debitores hæreditarii non tenetur, ſed tatum corporum poſſeſſores. & ibi notat Bar. Ang. & communiter Docto. Confirmatur ratione, quia illud tantùm poſſidetur, quòd ipſa apprehenſione vel poſseſsione non extinguitur, ſed remanet in eſſe & natura, ſed actiones uel obligationes merè perſonales per ſolutionem debiri extinguũtur; vnde actus qui debet inducere poſſeſsionem producit oppoſitum; & eam extinguit. ita ſubtiliter Bald in cap. querelam. 4. colum. num. 15. extrà de electione. & iſtam rationem ante eum poſuit Rofred. in rubri. de interdicto, vnde ui. 10. columna, verſicul. item dicunt. Confirmatur, quia licet aliqua poſſeſsio poſsit conſiderari in iuribus & actionibus perſonalibus; illa eſt impropriiſsima quæ non

causat

cauſat aliquod remedium poſſeſſorium: ita gl.ſing.ord. in l.regulariter .ff.de peti.hære.ſi verò illa ſolutio vel prçſtatio continet etiam ius reale,vt ſolutio alicuius cenſus vel penſionis pro aliqua re, in ſignum ſubiectionis vel cenſus impoſiti ſuper aliqua re, tunc bene competunt prædicta remedia poſſeſſoria retinendæ,recuperandæ, & adipiſcendæ in ſuis caſibus.tex.eſt notabil.qui ſic debet intelligi,in capitulo,querelam.verſiculo ſi.extrà,de electione.per quem iſtam theoricam & doctrinam ponit Cinus in.l.ſi certis annis.C.de pactis.ſi.quæſtione. Albericus ibi;ſecunda columna . in fine.Bal.penultima columna, numero decimonono; ante eos Iacobus de Rauen. ibi., quem ipſi referunt.eam etiam ponit Bartolus, & iſta eſt intentio eius in l.finali.ff.quorum bonor.& ibi Angelus de Peruſi.idem Angelus reputans eſſe ſubtile & menti tenendum in l. regulariter.ff.de petitio.hæredi. & ibi Bald. prima lec.iſtam etiam concluſionem & doctrinam ponit Baldus in l. 1. C.de fideicommiſſ. 2. col. in principio. idem etiam tenet notabil.Ioan.And. in capitulo,peruenit.extra,de cenſibus. ſecunda.colum.in fine.& ibi Cardina.fin.col. 8.quæſt.Anchar. ſi. colum.& q. Abbas Panor.2.colum.num.3.iſtam etiam concluſio.& doctrinam tenet Ioan.And. in dic.capitulo,quærelam. penultima col. in principio.& Cardina.ibi ſecunda columna, quarta oppoſi. & iſtam conclu. & doctrinam ego teneo pro vera, & eã in cõtingentia facti practicaui,licèt Angel.latè in dic.l. ſi certis annis.penulti. & ſi.columna.teneat contrarium, imò quòd indiſtinctè pro qualibet præſtatione vel annua ſolutione competant prædicta remedia poſſeſſoria; & idem tenet etiam Angelus de Aret. in principio. Inſtitu.de interdictis.Antonius Butrig. in dicto capitulo,querelam. ſecunda columna,numero vigeſimoſeptimo Imo. ibi tertia columna,in principio, numero decimo.Bald.ibi quarta columna,nu numero decimoquarto.Abb.ibi ſibi cõtrarius;penultima columna, in principio, numero duodecimo. vbi dicit, quòd diſpoſitio illius tex. habet etiam locum in obligatione perſonali, vel quãdo non apparet de qualitate obligationis; quia licet ſit dare poſſeſsionem vel quaſi,in annua præſtatione, tamen creditor poteſt petere vt reſtituatur in illo ſtatu in quo erat tempore præſtationis. Rofred. in titu de interdicto unde vi.nona columna,numero vigeſimo tertio;vbi latè & notabil.loquitur, inquãtum,ſimpliciter & indiſtinctè loquitur; tenendo tamen primam veram & magis commun.opin.quam tenui,illam extende vt ſufficiat vna tantùm ſolutio & præſtatio penſionis.ita notabili. Angelus in dicta lege,ſi certis annis. idem tenet Imola in dicto capitulo, querelam. tertia columna,numero decimo. Ex qua ſuperiori doctrina & reſolutione infero not.quod ſi defunctus erat in poſſeſsione vel quaſi annuæ præſtationis vel ſolutionis,poteſt hæres inſtitutus in teſtamento petere ſe mitti in poſſeſsionem eiuſdem annuę prçſtationis, beneficio textus in lege final.C. de edi. diui Adriani tollend. & in ſpecie reperio, quòd ita tenet ſolus Angelus in dicta lege,ſi certis annis. final. columna, in fine. Cod. de pactis. tenet etiam & reputat ſingulare Angelus de Areti. in §.primo. Inſtitutio. de interdictis; quod tamen intellige ſecundum ſuperiorem diſtinctionem. Præterea etiam nouiter & ſubtiliter quæro,ſi dño rõne dñij quod habet in re ſua mobili vel immobili detur poſſeſsio, vt ſi tubetur in eo competat ſibi remedium retinendæ,vel aliud remedium poſſeſſorium, ſicut datur & competit pro ſeruitutibus & perſonalibus præſtationibus, & aliis iuribus incorporalibus,& breuiter co, ꝙ non: unde uel debet agere iudicio reali proprietatis,vel remedio le. diffamari. & in expreſſo ita tenet Baldus in lege penultima. Cod. ſi à non compe.iudic.penultima columna, numero duodecimo. & ante ipſum Bartolus in lege,ait prætor. §. primo. ff. ex quibus cauſ.maiores, idem Bartolus in

 lege,

lege, naturaliter.ff.de acquiren.poſſeſſio.& ibi Cuma. Alexand. & Iaſ.idem Bartolus in leg.prima.ff.vti poſſidetis. ſecunda columna,numero tertio.cuius ratio eſt, quia dominium & effectus eius non conſiſtit nec augetur a facto aduerſarij:poſſeſſio verò iuribus incorporalibus ſic, imò ab eius facto & patientia producitur. Vel aliter ultra eos dico, quòd ſecunda ratio poteſt eſſe, quia ſi dominus intentaret remedium poſſeſſorium pro ipſo dominio poſſeſſo, oporteret probare dominium,quod eſt difficilimum, & aliter non poſſet probare poſſeſſionem ſuã, & potiùs diceretur obtinere in petitorio quàm poſſeſſorio, & ſic meritò remedia poſſeſſoria non dantur pro dominio,& ſic iura accommodauerunt diſtincta remedia pro dominio & poſſeſſione.

173 Item circa noſtram materiã neceſſariò quæro,quid debeat petere & concludere actor vt obtineat in hoc interdicto vti poſſidetis? in quo breuiter dico, quòd actor debet dicere ſe poſſeſſorem, & reum conuentum turbare eum in ſua poſſeſſione, & inſuper petere, quòd pronuncietur poſſeſſor, & reus à moleſtatione deſiſtat,& in futurum eum non moleſtet, & condemnetur ad intereſſe moleſtationis præteritæ:ita probat tex. in lege prima,in princ.ff.vti poſſidetis. textus in §.eſt igitur. eiuſdem leg.text. in leg.ſi duo §.final.ff.eodem titul.& reſolutiuè iſtam doctrinam ponit Bartolus in l.1.§.interdictum.3.columna, numero 5.ff.vti poſſide. Angelus de Peru. in § eſt igitur. eiuſdem leg. Roſred. in libellis ſuis in titulo, de interdicto vti poſſidetis. tertia columna, verſiculo, vnde in hoc. Angelus, de Aret. in §. quadrupli. Inſtitutio. de actionib. antepenultima columna,numero 48.Platea in §. retinendæ. Inſtitutio. de interdictis. tertia columna, verſiculo,ad quartum. Specula. in titulo,de cauſa poſſeſſionis,& prop.§.primo.ſecũda columna,numero ſeptimo.

Similiter etiam actor poteſt petere ſibi ſatiſdari ne in futurum moleſtetur: ita probat textus in leg. vna, verſiculo finali. C. vti poſſidetis. & per eum ita tenet ibi Bartolus in verſiculo, ſatiſdationis. poſt principium. Angelus tertia columna,in medio, poſt Iacobum de Rauen.idem Bartolus in dic.leg.prima.§.interdictum.ff vti poſſidetis. fin. columna,vbi plus dicit,quòd talis ſatiſdatio debet eſſe perpetua ſi ius agentis eſt perpetuum:ſi verò competit ſibi ius ad tempus,vt quia haberet vſumfructũ vel poſſeſſionem ad tempus,ſatiſdatio deberet præſtari pro illo tempore, idẽ tenet Angelus,in §. eſt igitur. eiuſdem leg primæ.idem Angelus in leg. ſi duo. §.fin.eodem titulo. & facit textus in l. penultima.ff.de aqua quotid. & æſtiua. text.in leg.tertia.§.in hoc interdicto.ff. de iti.actuque priuat. textus in leg. harum.ff.ſi ſerui.ven.textus in leg.egi.eo. titulo. textus in leg.ſi vſusfructus legatus. verſi.cum igitur.ff.de vſufructu.

Sec certè licèt iſta opinio ſit communis & tenenda, tamen facilè poſſet teneri contrarium, imò quòd nulla debeat præſtari ſatiſdatio, quia lege non cauetur.nec obſtat textus,in quo ſe fundant Doctores,in dic.l.vna. C. vti poſſidetis.quia ibi loquitur in reo conuento actione reali,in qua de iure antiquo præſtabatur ſatiſdatio de iudicato ſoluẽdo:& ita intelligit ibi gl.in verbo,ſatiſdationis. verſic.vel dic verius.nec obſtat etiam tex.in l.pen.ff.de aqua quot. & æſtiua. quia tantum loquitur de cautione præſtanda poſſeſſori,ne inquietetur durante lite ſuper proprietate: nec obſtat textus in leg.tertia. §. in hoc interdicto. de itine. actuq; priua. quia ibi tantùm dicitur,quòd inquietator debet condemnari in intereſſe turbationis prȩteritæ.nec obſtat etiam textus, in lege harum.cũ ſimilibus.ff.ſi ſerui. ven. quia loquuntur in actione confeſſoria in qua actor vincens poteſt illam cautionem petere pro futuro tempore: quia ex natura obligationis tenetur reus pati ſeruitutem,vnde cùm obligatio ſit ſucceſſiua,cogitur ſatiſdare,quia aliter perfectè non adimplet.

Item

Itē adde, quod ſimiliter actor poteſt agere actione iniuriarū ciuiliter vel criminaliter contra turbantem. textus eſt in l. iniuriarum actio. § fin. ff. de iniuriis, per quem ita tenet ibi Bartolus, Angelus de Peru. reputans eſſe notabi. & ibi Alexan. in addit. ad Bartolum: probat etiam textus in leg. item apud Labeonem §. ſi quis bona eodem titulo. & ibi notat Barto. & communiter Doctores. textus in l. qui pendentem. verſicu. cæterum. ff. de action. empt. & ibi Paulus de Caſtro, & alii Doct. tenet etiā Bar. poſt antiquos in leg. hoc iure. ff. de regulis iuris. idem Bartolus in leg. ſtat. ff. quod metus cauſa. prima columna, num. tertio. Angelus, Imola, & Alexan. in l. cum filius. ff. de verborum obligatione. gloſſa ordinaria in dicta l. vna. C. vti poſſidetis. in verbo, nec vi. & ibi communiter Doctores. gl. etiam ord. in §. hodie. Inſtit. de interdictis, & communiter Doctores.

174 Item quæro quid debeat principaliter actor probare in hoc interdicto? & reſolutiuè dico, quòd debet probare ſe poſſidere duobus temporibus, ſcilicet tempore turbationis & tēpore litis conteſtationis: textus eſt in l. prima. ff. vti poſſidetis. textus in §. eſt igitur. & in §. illud. & in §. interdictum, eiuſdem leg. textus in lege ſecunda, eodem titulo. textus in leg. ſi duo. §. creditores. eod. titulo.

Item etiam tempore litis conteſtationis: text. eſt in §. hodie. Inſt. de interdic. & ita tenet Bartolus in l. prima. §. fina. fina. columna, numero decimoquarto. ff. vti poſſidetis. Platea in §. ſed interdicto. Inſt. de interdic. fina. colum. prope finem. Angelus de Aretio in §. quadrupli, antepenultima columna, numero quadrageſimo octauo. Attende tamen ſing. quod licet in ſpecie non probet actor ſe poſſidere tempore litis conteſtatæ, ſufficit probare ſe poſſidere tempore turbationis, & ſic ante cœptum iudicium: quia cùm poſſeſſio ſaltem ciuilis quæ ſufficit in hoc interdicto retineatur animo, vt in l. clàm poſſidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquirenda poſſeſſione. illa præſumitur durare niſi reus conuincatur probet actus, per quos cenſeatur amiſſa poſſeſſio, argumento textus in leg. tertia. §. in amittenda. & in leg. quemadmodum. & in leg. peregrè. & in leg. ſi de eo. §. ſi fortè. & eorum quæ ibi notantur, eodem titulo, & ita reperio quòd in terminis tenet Hoſtienſ. in capitulo, cùm ad ſedem. de reſtitutio. ſpoliato. tertia columna, numero quarto. verſiculo, vel dic. Angelus de Aretio in §. retinendæ. Inſtitut. de interdictis. tertia columna, numero quarto: licet aliter diſtinguat ibi Faber, ſeptima columna, numero vigeſimoprimo. Similiter attende, quod licet actor non poſſit obtinere in hoc interdicto, ſi reus conuentus probauerit, quod actor non poſſidebat tempore litis conteſtatæ, tantùm illud intelligerem ego ad hoc, vt non pronuncietur poſſeſſor, nec condemnetur reus eum non moleſtare, ſed benè obtineret in hoc, quod condemnetur reus in intereſſe turbationis præteritæ. argumento textus in lege, prima. poſt princip. & in l. ſi duo. §. fina. ff. vti poſſidetis. ſed hoc videtur mihi valde dubium, nam cùm non competat interdictum per quod veniat reus condēnandus in intereſſe, videtur quod nō poſſit ſequi condemnatio. argumento textus in lege 4. Cod. depoſiti. cum ſimi.

175 Item quintò & principaliter quæro quis ſit effectus, virtus, & natura huius interdicti? & qualiter debeat ferri in eo ſententia? in quo breuiter dico quòd ſi ex parte actoris reperiantur probata ea quæ ſuprà diximus, iudex in ſententia pronunciabit actorem poſſidere fundū vel rem ſuper qua eſt controuerſia. ita probat text. in lege prima. in principio, ff. vti poſſ. text. in §. eſt igitur. & in §. illud. & in §. interdictum. eiuſdem l. facit text. in l. ex diuerſo. §. vbi autem. in princip. ff. de rei vend. & ibi Doc. tex. in l. Pomponius. §. 1. ff. de procura. text. in l. ſicuti. §. ſed ſi quæratur. ff. ſi ſeruitus vēdicetur. Pręterea & ſecundò condēnabit

reum vt à moleſtia præſenti deſinat. Item & tertiò, quòd in futurum eum non moleſtet.

Item & quartò, condemnabit eum in intereſſe moleſtationis præteritæ, ita ꝓbat tex. in d. l. prima. in principio. ff. vti poſſi. textus in leg. ſi duo. §. fin. eodem titu. tex. in l. vna. C. vti poſſi. tex. in §. retinendæ. Inſtitu. de interdic. tex. in cap. licet cauſam. in fine. de proba. ita etiam tenet Bartol. licèt non tàm perfectè in l. ſi duo. ſecunda columna. numero quarto. ff. vti poſſi. Ange. in §. fi. eiuſdem legis, in fine. Item & quinto condemnabit eum vt præſtet ſatiſdationem, quod in futurum ipſe, nec hæredes, vel ſucceſſores eius eum moleſtabunt, ſecundum quod ſupra proximè dixi.

Attende tamen pro declaratione ſupradictorum, quod illud quod ſuprà dixi, quod reus debeat cōdemnari in intereſſe turbationis præteritæ; debet intelligi vt æſtimetur quanti intereſt actoris poſſeſſionem retinere & non eſſe turbatā. ita expreſſè determinat tex. in l. ſi duo. §. fi. ff. vti poſ. ibi, ſic accipimus quanti vniuſcuiuſque intereſt poſſeſſionem retinere. & ibi tenet gl. ordinaria, in verbo, retinere. & in glo. fina. verſiculo, non tamen dico, &c. & ibi Doc. probat etiam tex. in l. prima. §. hac verba. ff. ne uis fiat ei.

176 Item adde, quod tantum reus debet condemnari in intereſſe turbationis præteritæ, ſi petatur ab actore infrà annum, computando à tempore turbationis vſque ad tempus litis conteſtatæ, nam poſtea non poterit petere, quia imputandum eſt actori qui tanto tempore negligens fuit. tex. expreſſus in dicta l. prima. verſiculo primo. ff. vti poſſide. cuius uerba ſunt, nec pluris quàm quanti ea res erit intra annum quo primùm experiundi poteſtas fuerit agere permittā: & intelligo de anno utili cùm ſit remedium prætorium, ut probat ibi textus, dùm dicit, quo primùm experiundi poteſtas fuerit. &c. & tenet ibi Dinus, Albericus, Angelus, & Doctores. idem Angelus in l. ſi duo. §. fina. eodem titu. Quod tamen ſingula. intellige iſto modo, nam pro turbatione præterita & intereſſe eius, non poteſt actor agere niſi infrà annum. & ita procedit ille textus, & commun. opin. ſed pro ſequentibus turbationibus à tempore quarum annus non eſt lapſus, ſemper & perpetuo poterit agere: quia turbatio ſemper inſtat. ita expreſſè tenet & declarat ibi gl. ordina. in uerbo, nec pluris. & ibi Bart. fina. columna, in fine. uerſiculo, ulterius dicitur hic. tenet etiam & notabi. decla rat ibi Albericus, tertia columna. in fine. Angelus ibi in fine. uerſiculo, concludo, &c. idem Angelus in l. ſi duo. §. final. eodem titulo. in fine. Rofred. in libellis ſuis, in titulo de interdicto, uti poſſi. quarta columna, numero ſeptimo. ita etiam tenet & declarat Albericus, in l. prætor ait. §. fin. ff. de oper. no. nunciatio. nec obſtat, quod interdicta rei perſecutoria ſunt perpetua, ut in l. penultima. ff. de interdic. quia uerum eſt, quando aliquid peruenit ad reum conuentū, ſecùs aliàs, vt in noſtro caſu; quia tunc ſunt annalia, ut dicit ibi text. & tenet & declarat Angelus & Doc. in d. l. 1. verſiculo primo. ff. uti poſſi. Ex quibus infertur, ꝙ ſi per decem annos me inquietaſti in mea poſſeſſione, quòd non condemnabit te iudex in intereſſe turbationis nouem annorum præteritorū, ſed ſolùm in intereſſe ultimi anni, & ut deſiſtas nunc & in futurum me turbare & moleſtare, & in ſpecie ita declarat Albericus & Angelus, in d. l. 1. uerſiculo primo. infertur etiam, & ſecundo declaratio ad gl. notabil. & communem opinio. in l. poſſidere §. qui ad nundinas. ff. de acquir. poſſeſ. ubi habetur, quod ſi ego habeo ciuilem poſſeſſionem tu uero naturalem, quo caſu poſſum agere hoc interdicto ut reſtituas mihi naturalem poſſeſſionem ſine qua ſemper dicor turbari: quod procedat reſpectu condemnationis & reſtitutionis: ſecùs uero reſpectu intereſſe bonorum præteritorum, quia in illo non poteſt reus condemnari.

Item adde quod iſtud intereſſe, quod

actor

actor petit pro iſta vi turbatiua ſeu inquietatiua, poteſt probare ſolo ſuo iuramento in litem, quando dolo fuit adhibita moleſtia per reum: ſecùs ſi culpa, aut ignorantia, vel ex alia cauſa: iſtã doctrinam & concluſio. colligo ex textu cum gloſ. notabili, in l. ſemper. §. in hoc interdicto. ff. quod vi aut clàm. in verbo, iurauerit. vbi dicit textus, quòd ſi quis ædificauit in re vel fundo alicuius clàm, poteſt actor virtute illius interdicti petere deſtrui opus, & ſibi ſolui intereſſe, quòd poteſt probari iuramento actoris: & dicit glo. ſi dolo fecit opus: ſecus ſi culpa: ex qua glo. colligit Angel. de Per. ibi regulã no. quod ſi actor agit pro quacunque violentia expulſiua vel inquietatiua, turbatiua vel compulſiua contra reum doloſum, intereſſe poteſt probari per ſuum iuramentum in litẽ; & in expreſſo iſtam concluſionem tenet Innocen. per tex. ibi in capitulo ſi, quod metus cauſa, 1. colum. num. 2, & per gl. in d. l. ſemper. §. hoc interdicto. quòd vi aut clàm. & ibi tenent communiter Doc. tenet etiam no. Sal. in l. ſi quando. C. vnde ui. 2. colum. & 2. quæſt. princ. & in expreſſo iſtam concl. tenet gl. in l. ſi duo. §. ſi, in gl. vti poſſ.

Item adde, ꝙ ſi uirtute huius interdicti reus ſit dãnatus, & fortè poſtea moleſtat, & inquietat, actor poterit petere executionem ſnīæ contra eum pro damno & intereſſe moleſtiæ, & pro pęnis cõtentis in ſententia; & hoc fundatur tali ratione, quia cùm virtus huius interdicti & ſententiæ in eo lata reſpiciat tempus futurum & moleſtiam ſucceſſiuam, vt ſuprà concluſum eſt, ſequitur ꝙ pro futura moleſtia, poteſt ſententia executioni mandari: aliàs quolibet die & hora oporteret litigare de nouo. Confirmatur etiam per tex. ſingu. in propoſito, in l. inter Caſtellanum. ff. de arbitris. vbi eſt caſus ſecundum commu. intellectum, quod in his quæ habent cauſam ſucceſſiuam non ſufficit ab initio factũ vel impletum niſi perſeuerantia ſubſequatur & continuetur: & ad hoc notat ibi Bar. Bal. Albe. & communiter Doc. & in ſpecie ad hoc notat illum tex. Bal. in l. ſed & ſi poſſeſſori. ff. de iureiur. 2. colum. in princ. vbi dicit, quod quando pœna accedit ſententiæ in iudicio reali uel mixto, non liberatur à pœna qui ſemel obtemperauit niſi perſeueret: facit etiam tex. in l. corruptionem. C. de vſufructu. iuncta commun. ſententia, vbi habetur, quod in ſeruitutib. ex eo quia non poteſt dari perfecta traditio, requiritur patientia ſucceſſiua ex parte debitoris, & dicitur impedire ſeruitutem, & in pœnam incidere ſi aliquo tempore reſiſtat.

177 Prætereà, iuxta hoc in noſtra materia, quæro de vtili & ſubtili quæſtione, ſi actor egit hoc interdicto vti poſsidẽtis, & reus fuit abſolutus, & poſt ſententiam incipit reus moleſtare actorem, an actor poſſit iterum agere hoc interdicto contra reum abſolutum, dicens quod de nouo turbatur, an reus poſſit eum repellere exceptione rei iudicatæ virtute ſententiæ abſolutoriæ latæ? & videtur quod non obſtante ſententia, actor poſſit iterum agere, quia iſta noua turbatio debet eſſe cauſa huius interdicti proponendi, ſicut dicimus in rei uendicatione, quod ex noua poſſeſſione datur rei uendicatio contra ſemel abſolutum; text. eſt in lege, procurator ad exhibendum. ff. rem ratam habe. tex. in l. ſi rem meam. ff. de exce. rei iud. tex. in l. ſi quis ad exhiben. tex. in l. ſed & ſi poſtea. ff. de noxa. Contrarium tamen uidetur, quia hoc remedium poſſeſſorium vti poſſide. competit actori ratione poſſeſſionis, & iſta præſumitur eadem & continuata: vnde pro eadem uidetur nunc remedium intentari, & ſic uidetur obſtare exceptio rei iudicatæ, cùm ſemper de eadẽ re, & cauſa, & inter eaſdem perſonas ſit lata, argumẽto tex. in l. cùm quæritur. cum l. ſequenti, & ſequentib. ff. de excep. rei iud. et in l. qui iuraſſe. §. ſi pater. ff. de iureiuran. Sed pro uera doctrina et reſolutione in hac quæſtione dico, quod ſi ſententia abſolutoria pro reo eſt lata, ex eo quia non turbauit actorem, prout in hoc inter-

dicto requiritur, & nunc incipit turbare poſt ſententiam abſolutoriam latã: tunc optimè poteſt actor de nouo agere contra eum ratione nouæ turbationis, nec obſtabit ei exceptio rei iudicatæ, quia cùm iſta ſit noua cauſa, & turbatio: & nouum agendi principium, meritò datur & competit actori iſtud remedium & interdictum vti poſſid. & tunc actor debet eſſe cautus ut probet turbationem eſſe factam poſt ſententiam.

Si uero ſententia abſolutoria eſt lata pro reo ex defectu poſſeſsionis ipſius actoris, quia iudex abſoluit ex eo quod actor non poſſidebat, vel abſoluit, quia deficiebat ſibi qualitas iuſtificata poſſeſſionis in hoc remedio requiſitę, vt quia poſſidebat clàm, vi, vel precario ab aduerſario, & ſic à reo abſoluto, tũc actor iterum non poterit agere: quia obſtat exceptio rei iudicatæ, niſi velit agere ex noua poſſeſſione, vel ex noua cauſa & qualitate poſſidendi, per quam prima qualitas poſſidẽdi mutata ſit: argumento text. in leg. tertia. §. illud. & in l. qui bona fide. §. primo. ff. de acquirenda poſſeſsione. & in leg. non ſolum. §. primo. ff. de vſucap. & in lege ſecunda. §. fina. ff. de vſucap. pro empto. & in l. penultima, & fina. ff. ſi pars hæredi. petat. & in lege, cùm nemo. cum materia. C. de acquirend. poſſeſ. & in l. fin. in princip. ff. de precario. ſi verò nulla cauſa abſolutionis fuit poſita in ſẽtẽtia, vel cauſa eſt dubia: quia iudex dixit, abſoluo reum, quia actor non probauit: tunc ſimiliter obſtaret exceptio rei iudicatę: quia debet intelligi de omni cauſa quæ incumbebat actori probari; ita ſin. & in ſpecie ſolus Bald. licet ſic non declaret, in cap. cum ſuper. de cau. poſ. & pro. 2. col. num. 8. intelligo tamen iſtum finalem articulũ & con. niſi ex actis poſſit apparere cauſa ex qua ſententia abſolutoria fuit lata, argumento gl. ſingul. in l. ſi quis ad exhibendum. ff. de except. rei iu. quam ibi ſequuntur Bart. & commun. Doc. & dicit ſing. Bald. in l. præcedente. & ſecundum iſtam diſtinc. debet intelligi Faber in §. retinendæ. 10. col. num. 31.

178 Item in materia noſtra principaliter quæro, ſi hoc iudicio & remedio poſſeſſorio intentato vterque litigantium dicit & prætendit ſe poſſidere, & probat poſſeſſionem, & petit ab alio non moleſtari vel inquietari, & petit alia de quibus ſuprà, qualiter iudex debeat tali caſu proferre ſententiam, & quis eorum veniat condemnandus vel abſoluendus. & iſte articulus eſt valde ſubtilis, dubius, & quotidianus; in quo reſolutiuè pono veras & magis communes opiniones.

Prima concluſio, quod ſi vterque poſſidet iuſtè, diuerſo tamen titulo reſpectu poſſidendi, vt proprietarius & vſufructuarius, & vnus turbat alium, tunc quilibet poterit agere interdicto, ita probat textus in l. ſi duo. ff. vti poſſidetis. & ibi Bartolus in princip. & melius in ſecunda columna. verſiculo. ſi conſtatet. Albericus, Angelus, Raine. & communit. Doctores. textus in l. ſi. verſic. primo. eodem titulo. ibi, & ſi alter vſumfructum, alter poſſeſſionem ſibi defendat. & ibi expreſsè tenet & notat gloſ. ordinaria, Bartolus, Albericus, qui legit illam leg. in §. præcedenti. Angel. Rain. & communiter Doctores. gloſſa nor. ordinaria, quæ benè declarat in capitulo, licet cauſam. de proba. in verbo, vti poſſidetis. poſt princip. & ibi Innoc. penultima columna, prope fin. Hoſtien. penultima columna, Anton. penult. in 1 columna, numero 67. Abbas antepenultima colum. numero 36. gloſ. in l. vna. C. vti poſſide. in verbo, prohibebit. poſt prin. & ibi Iacobus Butriga. final. col. in princip. Cinus penulti. columna. in fine. verſicu. 2. caſu. Bart. fin. columna, in princip. Alber. penultima columna, in medio. Salic. penulti. columna, poſt princip. Roſre. in libellis ſuis, in titulo de interdicto vtrobi. 2. colum. in fine. Secunda con. ſi uterque probat ſe poſſidere in ſolidum eodemque iure poſſidendi, tanquam verus dominus rei, ſed vnus ꝓbauit ꝑ plures vel meliores teſtes, ille tantũ debet obtinere in hoc interdicto;

ɖo: & intelligo meliores teſtes ſecundum qualitatem & dignitatem perſonarum, vel ſecundum veriſimilem depoſitionem; & rationem teſtium ſecundum naturam & qualitatem negotij. argumento tex.no.in l.ob carmen. §.fin. ff.de teſtibus. ibi, ſi verò ex his quidam eorum aliud dixerint, licet in numero, credendum eſt, ſecundum quod naturę negotij cõuenit. & ibi, & quæ rei aptiora & vero proximiora eſſe compererit. & ibi notat & reputat ſolennem in materia noſtra turbatæ poſſeſſionis Barto. Odofred. Bald. Saly. Iac. de Sanc. Georgio, & communi. Docto. tex. in l.3.§.eiuſdem. ibi, aliàs numerus teſtium, aliàs dignitas & authoritas. eodem tit. & in expreſſo iſtam con. tenet Barto. in dicta l.ſi duo. 2. colum. verſic. quandoque vterque, &c. idem Barto. in l.vna. Co. vti poſſid. fin. colum. poſt princ. Iaco. Butri. not. fina. colum. poſt princ, idem Iacob. But. in l.incerti. C. de interdictis. 3. col. poſt medium. Saly. in d.l.vna. C. vti poſſid. pen. colum. in medio. Bald. in l.ordinarii. pen. colum. in princi. C. de rei vẽd. ca. Tertia conclu. ſi vterque probat ſe poſsidere in ſolidum eodem iure poſsidendi tanquam verus dominus rei, & vterque probat per teſtes æquales numero & dignitate, ſed vnus probat de poſſeſsione antiquiori quàm alius, ille debet obtinere, quia ſecunda poſſeſsio p̃ſumitur clandeſtina vel vitioſa, cũ duo in ſolidum non poſsint poſsidere, iſtam concl. probat tex. no. & capitalis in materia, in c. licet cauſam, de proba. verſi. ex præmiſsis. & ibi Anto. 10. colum. numero 48. & alij Doct. & per illum text. iſtam concl. tenet Bart. in l.ſi duo, ff. vti poſsid. 2. colum. verſi. ſi verò teſtes. idẽ Barto, in l.vna. C. vti poſsid. fin. colum. poſt princ. Iac. But. ibi final. colum. poſt princi. Cyn. pen. col. in fine. Ange. fin. colum. in medio. Salyce. penultim. col. in medio. Iaco. Butrig. in l.incerti iuris. C. de interdictis. tertia columna prope finem. Baldus in lege ordinarii. C. de rei vendicatio. pen. colum. in principio. Alber. in l.ſi de vi. penultim. col. in principio. ff. de iudiciis.

Quarta concl. ſi vterq; probat ſe poſſidere in ſolidum eodem iure poſsidendi, tanquam verus dominus per teſtes æquales num. & dignitate, & ſimiliter probant de æquali tempore poſſeſsionis, & tamen vnus oſtendit & probat titulum iuſtum ſuæ poſſeſsionis, alius nõ, ille debet obtinere, quia cenſetur habere potiora iura. text. eſt not. & expreſſus in dicto cap licet cauſam, de proba. verſicu. ex præmiſsis. & ibi notant Doct. & per illũ tex. tenet Bart. in dicta l.ſi duo. ff. vti poſsid. 2. colum. verſicul. ſed ſi vterque. Idem Barto. in l.vna. C. vti poſ. fin. colum. in medio. Iac. Butrig. fin. col. Cynus fi. colum. in princi. Angel. fi. col. in medio. Iaco. But. in l.incerti. C. de interdic. 3. colum. in fin. Bald. in l.ordinarii. C. de rei vend. pen. colum. in princi. Alber. in l.ſi de vi. pen col. in prin. ff. de iudic. ex quo ſubtiliter nota, quòd licèt in iſto iudicio & remedio poſſeſſorio non requiratur aliqua probatio proprietatis, quia cauſatur à ſola poſſeſsione, tamen bene reprobatur & fortificatur ex ipſo titulo proprietatis, cum titulus proprietatis inducat in hoc iudicio prælationem & victoriã, data paritate probationis. ita ſubtiliter Bald. in l.incerti. C. de interdict. 6. col. numer. 14. & ante eum voluit Bart. in l.vna. C. vti poſsid. fi. colum. in medio. Iac. But. in d.l.incerti, Cod. de interdictis, 3. colum. in fine, voluit etiam Anto. de Butr. in dicto. c. licet cauſam. de proba. 10. colum. num. 45. Itẽ adde quod ex hoc no. infertur, quòd ſi partes probarent æqualiter de poſſeſsione, & ſimiliter probent titulũ, tamen vna ipſarũ probat de antiquiori tit. illa præfertur & dẽt obtinere, quia p̃ſumitur, ꝙ ei fuerit prius tradita poſſeſſio. arg. tex. in d.c. licet. & in ſpecie ita ſing. tenet Ale. in l.1. C. de edic. di. Adr. tol. in prin. nu. 2. & confirmatur ex ſententia Iac. de Aret. Cy. & aliorum, in l. quoties. C. de rei vendi. vi dicunt, ꝙ ſi plurib. ſit res vẽdita, & vtriq; tradita, & non apparet cui prius, præſumitur prius tradita primo emptori.

179 Quin-

179 Quinta conclu. ſi vterque probat, ſe poſſidere in ſolidum eodem iure poſſidendi, tanquam verus dominus per teſtes omnino æquales numero & dignitate, & de æquali tẽpore poſſeſſionis, & nullus eorum probat titulũ ſuæ poſſeſſionis, vel vterque oſtendit & probat æqualem titulum: iſta eſt valde ſubtilis & dubia quæſtio, in qua reperio aliquas diuerſas opiniones. Prima eſt, quòd iudex ſimpliciter pronunciet eos poſſeſſores, dicendo, vti poſſidetis, ita poſſideatis, & ſic vterque obtineat, argumẽ. tex. in l. ſi duo. in princ. ff. vti poſſi. vbi ſi plures poſſident quilibet defenditur in poſſeſſione per hoc interdictum. Sed iſta opi. apertè eſt falſa, quia text. in d. l. ſi duo. loquitur eo caſu quo plures poſſident diuerſo iure poſſidendi, vt in caſu primo con. vnde meritò quilibet defenditur in ſua poſſeſſione, in noſtro verò caſu vterque prætendit poſſidere in ſolidum eodem iure poſsidendi, vnde cum hoc videatur impoſsibile, vt in l. 3. §. ex contrario. ff. de acquiren. poſſ. cum ſimilibus non debet ſic ferri ſentẽtia. Confirmatur etiam, quia ſequerẽt, quòd partes venirent ad arma, quod iudex debet euitare, vt in l. æquiſsimum. ff. de vſufruct. cum materia. & iſta conſideratione iſtam opin. reprobat Barto. in d. l. ſi duo. 2. colum. prope fin. ff. vti poſſ. & gl. ord. in dicto c. licet cauſam. de proba. in verbo, vti poſsidetis. in medio. Secunda opin. eſt, quòd fortè dirimatur cui ſit adiudicanda poſſeſsio, & ille defendatur in poſſeſsione & alius intentet iudicium petitorium rei vendicationis, argumento tex. in l. 3. in princip. C. commu. de lega. tex. in l. in tribus. cum l. ſequenti. ff. de iudic. tex. in l. quinta. ff. fam. ercíſ. textus in l. generaliter. §. proinde. verſiculo. quis ergo. ff. de fideicõ. liber. & iſtam opinio. tenet gloſſa ordinaria in dicto cap. licet cauſam de probatio in verbo, vti poſsidetis. in fine. & ibi Hoſtien. penultim. colum. prope finem, & dicit hoc eſſe iuſtius, & quod per conſuetudinem approbatur, idem etiam tenet ibi Ioannes Andreas. final. columna, prope finem. Felinus penultima columna, in fine, qui dicit hanc eſſe magis communem opinionẽ. Sed iſta opin. etiam eſt falſa, quia iudicium ſortis nunquam habet locum quando vertitur dubium ſuper facto, ſed tantum quando eſt dubium ſuper iure, iſta eſt gloſſ. repu. ſingu. in l. vna. C. vti poſside. in verbo, prohibebit. in fine, quam dicit ſingula. Imo. in l. huiuſmodi. §. final. de lega. primo. & ibi Alexand. ſecunda columna, & melius Iaſ. tertia columna, numero duodecimo. Idem Iaſ. in l. 3. C. commu. de legat. prima columna, in fine. & per iſtam rationem, iſtam opin. reprobat gloſſ. in dicta l. vna. C. vti poſſide. Bartolus in dicta l. ſi duo. ff. vti poſſide. ſecunda columna, in fine. Item etiã quia iudicium ſortis nunquam habet locum niſi in caſibus a iure expreſsis, vt in dictis iuribus notatur. Tertia opin. eſt; quòd in tali dubio caſu, iudex nullã debet proferre ſententiam inter partes, ſed abſtinere ſe debet à iudicando, prohibendo eos non venire ad arma, & qui velit intentet petitorium, iſtam opin. tenet gloſſ. ordina. in dicta l. vna. C. vti poſsid. in verbo, prohibebit. verſicul. 2. caſu, & tenet ibi Azo, in ſumma illius tituli. pen. colum. in fine. numer. 22. Iac. But. fin. colum. in medio. Cynus fi. colũ. limitans hoc eſſe verum quando vterque agit; ſecus verò ſi vnus eorum, quia tunc alter abſoluetur actore non probãte. Ioan. Faber ibi in ſuo Breuiario. pen. colum. in fin. Alber. pen. colum. in fine. Bald. penul. colum. in medio. Ang. ff. colum. prope finem Saly. pen. colum. prope. finem. Faber in §. retinendæ. Inſtit. de interdict. 10. colum. numer. 29. Rofred. in libel. ſuis, in titul. de interdict. vtrobi. 2. colum. numer. 3. & dicit ita tenere dominum ſuum Rogerium. Iſtam etiam opinio. tenet Cardin. in capitu. licet, de probatio. final. colum. in fine. Imol. 5. colum. nume. 28. Specul. in titul. de petitorio & poſſeſſorio. 7. columna, numero 32. verſiculo, & nota. Quarta opi. eſt quòd in iſto caſu data omnimoda paritate probationis, iudex pronunciet

ciet

ciet vtrumque poſſeſſorem illius rei pro æqualibus portionibus pro indiuiſo: q a præſumuntur domini pro eiſdem parti bus. Pro qua ſententia & concl. 1. facit, quia ſi duobus vel pluribus eſt relicta eadem res inſolidum, faciunt ſibi partes per concurſum, & vterque habet æqua lem partem in re, tex. eſt in l. ſi plurib. ff de leg. 1. tex. in §. ſi eadem res. Inſtit. de leg. tex. in l. 1. §. interdum. ff. de vſufruct. accreſ. Secundò facit tex. no. in l. ſi finita. §. cum autem plures. ff. de dam. infec. vbi quando plures quibus debet caueri de damno infecto mittuntur in poſſeſſionem domus ruinoſæ ex primo decreto, intelliguntur immiſsi æqualiter pro indiuiſo, & faciunt ſibi partes per concurſum. Tertio facit, quia quando res eſt diuiſibilis & probationes ſunt omnino pares, diuiduntur inter eos. argumento textus in capitulo. afierre. de præſcriptio. & tenet glo. in capitu. in noſtra præſentia. de teſtibus in gloſ. mag. in medio. & ibi Doct. ita ergo ſit in noſtro caſu, quia ſi iſti poſſeſſores æqualē titulum oſtendunt, videntur habere rē & poſſeſsionem pro parte, ſi vero nullū titulum oſtendunt, ſaltem videntur habere titulum de iure gentium, quaſi occuparint rem vacantem quæ in nullius bonis erat: vnde meritò vnuſquiſque dicitur habere æqualem partem in re, & æqualiter & communiter poſsidere pro indiuiſo, & hoc caſu ſi quis eorum velit intentare petitorium contra alium, poterit facere, cùm iſta ſententia tantū feratur in poſſeſsione, iſtam concluſi. & opin. in hoc dubio paſſu ponit expreſsè & magiſtraliter Barto. in dicta l. ſi duo, ff. vti poſſ. fin. colum. idem Barto. in l. vna. C. vti poſsid. final. colum. in medio. Angelus de Aret. in §. quadrupli. penul. colum. in fine. Inſtitu. de actio. Platea. in §. retinendæ. Inſtitu. de interdictis. finali colum. in principio. & ante Bartolum & iſtos Doctores, iſtam opinionē tenuit Vincen. in capi. licet cauſam de proba. quem ibi refert Abbas. pen. colū. nume. 37. & iſtam opinionem tenet & ſequitur ibi Abbas. & iſta opinio. eſſet ſeruanda in iudicando & conſulendo tāquam æqua & benè fulcita, & iſta eadem quæſtio & deciſio poteſt eſſe in re mobili; & ſi quæras quomodo poſſint duo probare ſe poſsidere rem mobilem vide no. Rofred. in lib. ſuis, in tit. de interdicto vtrobi. final. quæſtio. numero 7. Et ex his poteſt inferri ad nouam quæſtionem, quid ſi plures prætendant eſſe domini & poſſeſſores alicuius equi vel animalis, & vterque petit & vendicat à tertio detentatore, & probat dominiū & poſſeſsionem, quid faciet iudex, vi. ſingu. & melius quam alibi in iure Pari. de Put. in tract. ſyndi. fol. 214 in verbo. probatio. in princ. vbi dicit, quod ab alio iſta quæſtio non eſt tacta, vbi tenet quod ex aliquibus coniecturis vna probatio præfertur alteri; puta ſi ſit equus vel animal quod libere dimittatur & accedat ad domū vnius & non alterius argu. l. 3. §. eiuſdem. ff. de teſti. cum ſim. & in §. pauonum. Inſti. de rerum diuiſ. ſed iſta non videtur concludens probatio, & fortè non vertitur lis ſuper animali ſed ſuper alia re vel poſſet dirimi iudicio ſortis. argumen. l. 2. §. 1. comm. de leg. ſed illud non habeat locum niſi in caſibus à iure expreſsis, vnde tenerē, quod ſententia feratur pro vtroque, & inter eos diuidatur, per ſupra dicta.

Item etiam ex his poteſt inferri ad quæſtionem difficilem, quādo duo vel plures reperiuntur inſtituti ab eodem teſtatore in diuerſis teſtamentis eiuſdem diei & horæ, quis eorum ſuccedat, de quo vide ſuo loco. Item etiam infertur ad difficilem. q. in articulo. ſi duo vel plures prætendunt ſe poſsidere, an interim pendente iudicio poſſeſſorio vti poſsidetis, poteſt iudex ſummariè cognoſcere, vt ille qui melius probet interim defendatur in poſſeſsione, de quo articulo, vide infra iſtam legem in fine.

180 Interdictum verò recuperandæ poſſeſsionis competit poſſeſſori per vim deiecto à ſua poſſeſsione rei immobilis, pro ea recuperanda, & vocatus

tur vnde ui. tex. in l. 1. uerſiculo. 1. ff. de ui, & ui armata. cuius uerba ſunt, hoc interdictum proponitur ei qui ui deiectus eſt, etenim fuit æquiſsimum ui deiecto ſubuenire, propter quod ad recuperandam poſſeſsio. hoc interdictum proponit textus in l. ſecunda, & per totum. Cod. unde ui. textus in §. recuperandæ. Inſtit. de interdict. & hoc procedit, nedum quando quis poſsidet per ſe, verũ etiam ſi per alium, ut colonum, inquilinum, filium, ſeruum uel alium. text. eſt in leg. fina. ff. de ui, & ui arma. cuius ver ba ſunt, ſi colonus tuus ui deiectus eſt, ages unde ui interdicto: tex. in l. prima. §. quod ſeruus, eodem titulo. & natura, uirtus, & effectus huius interdicti eſt, ꝙ ſpoliatus reſtituatur in ſuam poſseſsionem, & quod aduerſarius cõdemnetur in omni damno & intereſse quod ſpoliatus prætenderit, etiam ſi excedat ualorem ipſius rei. text. eſt in l. prima. §. q autem. ff. de ui, & ui armat. cuius uerba ſunt, qui autẽ ui deiectus eſt, quidquid damni ſenſerit ad hoc quod ui deiectus eſt recuperare debet. text. in §. non ſolum, eo. titulo textus melior de iure in l. in interdicto. eodem titulo, cuius uerba ſunt, in interdicto unde ui, tanti condẽnatio facienda eſt, quanti interſit poſsidere. & hoc iure nos uti Pompon. ſcribit, id eſt, tanti rei uideri quanti actoris interſit poſsidere: quod aliàs minꝰ, aliàs plus: nam ſæpe actoris pluris intereſt, hominem retinere quàm quãti is eſt: ueluti cùm quæſtionis habendæ, aut rei probandæ gratia, aut hæreditatis adeundæ interſit eius eum poſsidere, facit etiam bonus text. in l. ſi quis uxori. §. ſi ſeruus qui ſurreptus. ff. de furtis. text. in leg. tertia, ff. de condict. furt., textus in lege, inde Neratius. in princip. ff. ad leg. Aquil. textus in §. illud. Inſtitutio, de lege Aquilia.

381 Requiritur tamen ad hoc ut competat hoc interdictum quod deiectus poſſideat tempore deiectionis ciuiliter & naturaliter, uel naturaliter tantùm, uel ciuiliter tantùm: unde ille qui tantùm eſt detentator non poteſt agere hoc interdicto. textus eſt l. prima. §. deiicitur. ff. de ui, & ui arma. cuius uerba ſunt, deiicitur is qui poſsidet, ſiue naturaliter, ſiue ciuiliter poſsideat. & in fine dum dicit, non tamen ſi colonus ſit. textus in §. ſiue autẽ corpore eiuſdẽ legis. tex. in §. idcirco. eiuſdem l. & in poſseſsione naturali exemplum eſt clarum quod euidẽter quis poteſt ab ea deiici. Sed in poſſeſsione ciuili uidetur dubium, cum animus poſsidentis nullo modo uideatur recipere uiolentiam: ſed ſubtiliter reſpondeo, quod poſſeſsio ciuilis ex diſpoſitione iuris retinetur animo quando poteſt libere uti re & uti poſſeſsione naturali: unde quando datur talis impotentia, merito & neceſſario debet amitti, quia deficit fundamentum in quo talis ciuilis poſſeſsio inſiſtebat, & licet ipſe ciuiliter poſsidens nolit animo deſinere poſsidere, ſua uoluntas ſeu proteſtatio eſſet nullius momenti tanquam contraria actui naturali & iuris ordinationi, cum talis animus uideatur fundari ſuper impoſsibili: & in hoc conſiſtit uera & ſubtilis ratio articuli huius, pro qua mea ratione, facit bonus text. in lege tertia. §. ſi quis autem. uerſiculo, proinde. eodem titulo. textus in lege, non ſolum. §. ſi dominus. ff. de uſucap. textus in lege, clàm poſsidere. in fine. cum lege ſequenti. ff. de acquirenda poſſeſsione, probat etiam textus rectè ponderatus in lege tertia. §. Nerua filius. eodem titulo. reperio quod in terminis iſtam rationem ponit Bald. in l. licet. ſecunda lectura. in finalibus uerbis. C. de acquirenda poſſeſsione, iſtam etiam rationẽ aperte uoluit Socinus in lege 3. §. Nerua filius. ff. eodem titulo. 2. columna uerſiculo, tu conſidera. & maxime in uerſi. ex quibus infertur. & ante eos noluit Rofre. qui not. loquitur in rubr. de interdic. unde ui. prima columna, numero 2. Ex quibus infero, quod ſi quis nec animo nec corpore poſsideat, ſed tantum per uim prohibitus ſit ingredi aliquam rem, & adipiſci poſſeſsionem eius, cum forte ſit hæres, uel emptor, uel alius ſucceſſor particularis qui habeat licen-

licentiam propria authoritate ingre-
diendi poſſeſsionem, non competit ſibi
hoc interdictum, vnde vi. contra impe-
dientem. tex. eſt nota. in l. 1. §. eum qui.
ff. de ui & vi arma. cuius verba ſunt, nec
animo nec corpore poſsidebat, ingre-
di autem & incipere poſsidere ſi prohi-
beatur, non videri deiectum verius eſt:
deiicitur enim qui amittit poſſeſsioné,
non qui non accipit. Adde tamen quòd
ſi immediatè ipſo tempore deiectionis
non probet expulſus poſſediſſe, ſed ante
deiectionem debet obtinere, quia cùm
poſſeſsio retineatur animo, ſemper præ-
ſumitur poſsidere ſaltem ciuiliter; ita
notabiliter tenet Faber, in §. reſtituta. in
fin. Inſtitu. de fideicommiſ. hæred. 2. co.
Item adde, quòd licèt principaliter non
competat hoc interdictum vnde vi, pro
rebus mobilibus, tamen bene competit
ſecūdariò & acceſſoriè, quando res mo-
biles continentur in re immobili, vnde
ſicut datur & competit pro re immobi
li, ita pro re mobili in ea contenta. text.
eſt in lege 1. §. illud. juncto §. planè. ff.
de vi & vi arma. cuius verba ſunt, illud
vtique in dubium non venit, interdictū
hoc ad res mobiles non pertinere: planè
ſi quæ res in fundo vel in ædibus vnde
quis vi deiectus eſt earum etiam rerum
nomine interdictum competere, non
eſt ambigendū. tex. in §. ſi fundus. & in
§. quod autem ait prætor, eiuſdem leg.
tex. in leg. meritò. eod. titulo. Item ad-
de, quòd ſi vertatur dubium ſuper dam
no quod poſſeſſor paſſus eſt per violen-
tiam aduerſarij in prædictis rebus, ſtabi
tur iuramento ipſius poſſeſſoris expulſi,
facta taxatione à iudice ſecundum qua
litatem perſonæ. tex. eſt l. ſi quando. C.
vnde vi. tex. in c. ſi quòd metus cauſa.
& vtrobique vide latè per Doctores de
materia: & idem expreſsè diſponit lex
9. in fine. titu. 10. 7. par.

82 Item adde, quod agenti interdicto
vnde vi, non obſtat exceptio dominii,
imò ante omnia ſpoliatus eſt reſtituen-
dus: vnde ſi reus conuentus excipiat de
dominio & offerat ſe incontinenti pro
bare, nō eſt audiendus: ſed probata vio-
lentia, ſtatim dēt fieri reſtitutio, reſerua
to iure dominii & proprietatis ipſo reo.
tex. eſt capitalis in l. ſi quis ad ſe fundū.
verſiculo primo. C. ad leg. Iuliam de vi.
ibi, ante omnia violentiæ cauſam exa-
minari præcipimus, & ibi notat gloſ.
ordin. in verbo, violentiæ, in princ. Bar
tolus ſecunda colum. prope finem. Iaco
bus Butriga. prima colum. poſt princi.
prima oppoſi. Albericus, in princi. Ang.
3. columna, uerſic. 3. caſu. textus in leg.
prima. C. ſi per vim vel alio modo. tex-
tus in leg. ſi maritus. la 1. C. de dona. in
ter virum & vxorem. textus iuncta glo.
& ibi Alberi. Angelus, & communiter
Doctores in leg. prima, in princip. verſi-
culo, hoc interdictum. ff. de vi & vi ar-
ma. tex. in capitul. 1. & ibi commuiter
Doctores, de reſtitu. ſpolia. tex. in capit.
in literis. eod. titu. ibi, quia prędo etiam
eſt ſecundum rigorem iuris reſtituen-
dus, & probant omnia iura illius tituli:
& idem hodie diſponit lex fina. titulo
10. 7. part. tenet Bartolus in leg. natura-
liter. §. nihil commune. ff. de acquiren-
da poſſeſ. 2. colum. in fine. numero 3. &
ſuper eo commu. Docto. idem Bar. in l.
ſi de vi. in fine. ff. de iudi. & ibi commu.
Doctores. tenet etiam Cinus, Paul. Iaſ.
& communiter Doctores in leg. 2. C. de
edicto di. Adria. tollen. vbi ponunt ge-
neralem doctrinam & theoricam, quod
licèt in iudicio poſſeſſorio adipiſcendæ
regulariter obſtet exceptio dominii,
quando incontinenti offertur proban-
da, argumento text. in l. 3. §. ibidem. ff.
ad exhiben. & in leg. ille à quo. §. ſi de
teſtamento. ff. ad Trebellian. & in leg. ſi
is à quo. in principio. ff. vt in poſſeſsio.
legat. tamen in iudicio poſseſsorio
recuperandæ, non admittitur, etiam ſi
incontinenti veniat probanda, facit
etiam gloſsa not. & eius doctrina in l.
fi. in fine. ff. de rei vend. vbi dicit, quod
vbi remediū poſseſsorium datur actori
in pœnam rei conuenti, non admitti-
tur exceptio dominii etiam ſi inconti-
nenti veniat probanda: de qua gloſsa di
xi in interdicto adipiſcen. poſseſsio.
& iſtam concluſ. & doctrinam quæ ha-

bet

ſuprà allegati eam non poneret, expreſſè reperio quòd tenet Lapus in allegationibus ſuis, allegatione 67: tenet etiã Anton. de But. in d. c. audita. in ſecundo & tertio notab. Confirmatur iſta concluſio, quia in confeſſoria actione, in qua requiritur inquietatio vel perturbatio ſeruitutis ex parte rei conuenti, ſufficit negatio vel contradictio extraiudicialis: ita Bart. no. in l. ſi priùs. ff. de ope. no. nu nc. 3. colum. 5. oppo. cum quo ſe habet commun. opi. nec obſtat huic meæ opi. ſi ſubtiliter dicatur, quod turbatio verbalis quæ ſuperuenit pendente lite; non debet ſufficere, cùm actor non fundauit intentionem ſuam in ea, ſed in turbatione de præterito ante litem motam, ergo nullo modo debet reus condemnari, quia ius ſuperueniens actori pendente iudicio, non prodeſt ſibi, vt in leg. non poteſt videri. ff. de iudic. cum materia: quia reſpondeo, quòd illud eſt verum quando ius ſuperuenit ipſi actori: ſecùs verò ſi ius vel extremum requiſitum in actione vel iudicio reali ex parte rei ſuperueniat ipſi reo: quia benè ꝓdeſt ad confirmationem iudicij: tex. eſt no. & ibi commu. opi. in l. ſin autem. §. primo. ff. de rei vend. & ex his videtur reprobanda ſententia illa not. Bart. in l. vti frui. §. vtrùm. ff. ſi vſuſfru. peta. quã latè examinaui ſuo loco, ſuper illo articulo gloſ. ſing. in l. à te: §. 1. de exceptio. rei iudi.

Et quia ſuprà viſum eſt de duobus, primum eſt, quibus competat hoc interdictum: ſecundum eſt, cõtra quos detur, & competat, reſtat videre de tertio, ſcilicet ꝓ quibus rebus cõpetat, & expeditum eſt, quod competit hoc interdictũ vti poſſidetis, pro re immobili; vtrobi verò pro re mobili, vt ſuprà in principio dixi: & illa quæ diſpoſita ſunt in vno, habent locum in alio. ſed dubium ſubtile & quotidianum eſt, an competat pro ſeruitutibus & iuribus incorporalibus? de quo articulo ſuo proprio loco dixi.

22 Similiter etiam dubitatur, an competat pro quaſi poſſeſſione annuæ præſtationis, vt putà ſi quis ſoluit mihi per aliquos annos certam penſionem vel quid aliud, poſtea negat & recuſat mihi ſoluere, an poſſum contra eum intentare illud remedium poſſeſſorium vti poſſide. & dicere quod eram in poſſeſſione vel quaſi percipiendi ab eo quolibet anno talem pẽſionem vel rem quam mihi præſtitit per plures annos, & modò negat & recuſat ſoluere, quare peto vt iudex defendat me in prædicta poſſeſſione, & reum condemnet vt deinceps eã mihi ſoluat quolibet anno, & me non moleſtet, nec inquietet ceſſando à ſolutione; vel ſi me ſpoliauit dicta poſſeſſione petere, quod reſtituat ad eam; vel ſi fortè defunctus cui ego ſucceſſi, erat in prædicta poſſeſſione, an poſſim intentare remedium poſſeſſorium adipiſcendæ quorum bonorum, vt mittar in poſſeſſionẽ vel quaſi, illius iuris; in qua ſubtili quæſtione & articulo dico reſolutiuè, quòd ſi illa ſolutio & præſtatio quæ mihi fiebat, erat merè perſonalis; non competit nec poteſt competere mihi aliquod ex prædictis remedijs poſſeſſoris; quia in obligationibus merè perſonalibus non datur à iure aliquod remedium poſſeſſorium; ita probat tex. valdè no. in l. fi. ff. quorum bonorum. cuius verba ſunt, interdicto quorum bonorum debitores hæreditarii non tenẽtur, ſed tatum corporum poſſeſſores. & ibi notat Bar. Ang. & communiter Docto. Confirmatur ratione, quia illud tantùm poſſidetur, quòd ipſa apprehenſione vel poſseſsione non extinguitur, ſed remanet in eſſe & natura, ſed actiones uel obligationes merè perſonales per ſolutionem debiti extinguũtur; vnde actus qui debet inducere poſſeſsionem producit oppoſitum; & eam extinguit. ita ſubtiliter Bald in cap. querelam. 4. colum. num. 15. extrà de electione. & iſtam rationem ante eum poſuit Roſred. in rubri. de interdicto, vnde ui. 10. columna, verſicul. item dicunt. Confirmatur, quia licet aliqua poſſeſsio poſsit conſiderari in iuribus & actionibus perſonalibus, illa eſt impropriiſsima quæ non

cauſat

cauſat aliquod remedium poſſeſſorium: ita gl.ſing.ord. in l.regulariter .ff.de pe ti.hære.ſi verò illa ſolutio vel pręſtatio continet etiam ius reale,vt ſolutio alicuius cenſus vel penſionis pro aliqua re, in ſignum ſubiectionis vel cenſus impoſiti ſuper aliqua re, tunc bene competunt prædicta remedia poſſeſſoria retinendæ,recuperandæ, & adipiſcendæ in ſuis caſibus.tex.eſt.notabil.qui ſic debet intelligi,in capitulo,querelam.verſiculo ſi.extrà,de electione.per quem iſtam theoricam & doctrinam ponit Cinus in l.ſi certis annis.C.de pactis.ſi.quæſtione. Albericus ibi,ſecunda columna . in fine.Bal.penultima columna, numero decimonono ; ante eos Iacobus de Rauen. ibi, quem ipſi referunt.eam etiam ponit Bartolus, & iſta eſt intentio eius in l.finali.ff.quorum bonor.& ibi Angelus de Peruſi.idem Angelus reputans eſſe ſubtile & menti tenendum in l. regulariter.ff.de petitio.hæredi. & ibi Bald. prima lec.iſtam etiam concluſionem & doctrinam ponit Baldus in l. 1. C.de fideicommiſſ. 2. col. in principio . idem etiam tenet notabil.Ioan.And. in capitulo,peruenit.extra,de cenſibus. ſecunda.colum.in fine.& ibi Cardina.fin.col. 8.quæſt.Anchar. ſi. colum.& q. Abbas Panor.2.colum.num.3.iſtam etiam concluſio.& doctrinam tenet Ioan.And. in dic.capitulo,quærelam. penultima col. in principio.& Cardina.ibi ſecunda columna, quarta oppoſi.& iſtam concluſionem & doctrinam ego teneo pro vera, & eá in cõtingentia facti practicaui,licèt Angel.latè in dic.l. ſi certis annis.penulti. & ſi.columna.teneat contrarium , imò quòd indiſtinctè pro qualibet præſtatione vel annua ſolutione competant prædicta remedia poſſeſſoria;& idem tenet etiam Angelus de Aret. in principio. Inſtitu.de interdictis.Antonius Butrig. in dicto capitulo,querelam. ſecunda columna,numero vigeſimoſeptimo Imo. ibi tertia columna,in principio, numero decimo.Bald.ibi quarta columna,nu numero decimoquarto.Abb.ibi ſibi cõtrarius,penultima columna , in principio , numero duodecimo . vbi dicit, quòd diſpoſitio illius tex. habet etiam locum in obligatione perſonali , vel quãdo non apparet de qualitate obligationis; quia licet ſit dare poſſeſsionem vel quaſi,in annua præſtatione , tamen creditor poteſt petere vt reſtituatur in illo ſtatu in quo erat tempore præſtationis. Rofred. in titu de interdicto unde vi.nona columna,numero vigeſimo tertio;vbi latè & notabil.loquitur , inquãtum,ſimpliciter & indiſtinctè loquitur; tenendo tamen primam veram & magis commun.opin.quam tenui,illam extende vt ſufficiat vna tantùm ſolutio & præſtatio penſionis.ita notabili. Angelus in dicta lege,ſi certis annis. idem tenet Imola in dicto capitulo, querelam. tertia columna,numero decimo. Ex qua ſuperiori doctrina & reſolutione infero not.quod ſi defunctus erat in poſſeſsione vel quaſi annuæ præſtationis vel ſolutionis,poteſt hæres inſtitutus in teſtamento petere ſe mitti in poſſeſsionem eiuſdem annuę pręſtationis, beneficio textus in lege final.C. de edi. diui. Adriani tollend. & in ſpecie reperio, quòd ita tenet ſolus Angelus in dicta lege,ſi certis annis. final. columna, in fine. Cod. de pactis. tenet etiam & reputat ſingulare Angelus de Areti. in §.primo. Inſtitutio. de interdictis ; quod tamen intellige ſecundum ſuperiorem diſtinctionem. Præterea etiam nouiter & ſubtiliter quæro,ſi dñó rõne dñij quod habet in re ſua mobili vel immobili detur poſſeſsio, vt ſi turbetur in eo competat ſibi remedium retinendæ,vel aliud remedium poſſeſſorium, ſicut datur & competit pro ſeruitutibus & perſonalibus præſtationibus, & alijs iuribus incorporalibus,& breuiter co, ꝙ non : unde uel debet agere iudicio reali proprietatis,vel remedio l. diffamari. & in expreſſo ita tenet Baldus in lege penultima . Cod. ſi à non compe.iudic.penultima columna , numero duodecimo . & ante ipſum Bartolus in lege, ait prætor. §. primo. ff. ex quibus cauſ.maiores, idem Bartolus in

lege, naturaliter.ff.de acquiren.poſſeſſio.& ibi Cuma. Alexand. & Iaſ.idem Bartolus in leg.prima.ff.vti poſſidetis. ſecunda columna,numero tertio.cuius ratio eſt, quia dominium & effectus eius non conſiſtit nec augetur à facto aduerſarij:poſſeſſio verò iuribus incorporalibus ſic, imò ab eius facto & patientia producitur. Vel aliter ultra eos dico, quòd ſecunda ratio poteſt eſſe, quia ſi dominus intentaret remedium poſſeſſorium pro ipſo dominio poſſeſſo, oporteret probare dominium,quod eſt difficilimum, & aliter non poſſet probare poſſeſſionem ſuã, & potiùs diceretur obtinere in petitorio quàm poſſeſſorio, & ſic meritò remedia poſſeſſoria non dantur pro dominio,& ſic iura accommodauerunt diſtincta remedia pro dominio & poſſeſſione.

273 Item circa noſtram materiã neceſſariò quæro,quid debeat petere & concludere actor vt obtineat in hoc interdicto vti poſſidetis? in quo breuiter dico, quòd actor debet dicere ſe poſſeſſorem, & reum.conuentum turbare eum in ſua poſſeſſione, & inſuper petere, quòd pronuncietur poſſeſſor, & reus à moleſtatione deſiſtat,& in futurum eum non moleſtet, & condemnetur ad intereſſe moleſtationis præteritæ:ita probat tex. in lege prima,in princ.ff.vti poſſidetis. textus in §.eſt igitur. eiuſdem leg.text. in leg.ſi duo §.final.ff.eodem titul.& reſolutiuè iſtam doctrinam ponit Bartolus in l.1.§.interdictum.3.columna, numero 5.ff.vti poſſide.Angelus de Peru. in §.eſt igitur. eiuſdem leg. Rofred. in libellis ſuis in titulo, de interdicto vti poſſidetis. tertia columna, verſiculo, vnde in hoc. Augelus, de Aret. in §. quadrupli. Inſtitutio. de actionib. antepenultima columna,numero 48.Platea in §. retinendæ. Inſtitutio. de interdictis. tertia columna, verſiculo,ad quartum. Specula. in titulo,de cauſa poſſeſſionis,& prop.§.primo.ſecũda columna,numero ſeptimo.

Similiter etiam actor poteſt petere ſibi ſatiſdari ne in futurum moleſtetur: ita probat textus in leg. vna, verſiculo finali. C. vti poſſidetis. & per eum ita tenet ibi Bartolus in verſiculo, ſatiſdationis. poſt principium. Angelus tertia columna,in medio, poſt Iacobum de Rauen.idem Bartolus in dic.leg.prima.§.interdictum.ff.vti poſſidetis. fin. columna,vbi plus dicit,quòd talis ſatiſdatio debet eſſe perpetua ſi ius agentis eſt perpetuum:ſi verò competit ſibi ius ad tempus,vt quia haberet vſumfructũ vel poſſeſſionem ad tempus, ſatiſdatio deberet præſtari pro illo tempore, idẽ tenet Angelus, in §. eſt igitur. eiuſdem leg primæ.idem Angelus in leg. ſi duo. §.fin.eodem titulo. & facit textus in l. penultima.ff.de aqua quotid. & æſtiua. text.in leg.tertia.§.in hoc interdicto.ff. de iti.actuque priuat. textus in leg. harum.ff.ſi ſerui.ven.textus in leg.egi.eo. titulo. textus in leg.ſi vſusfructus legatus. verſi.cum igitur.ff.de vſufructu.

Sec certè licèt iſta opinio ſit communis & tenenda, tamen facilè poſſet teneri contrarium, imò quòd nulla debeat præſtari ſatiſdatio, quia lege non cauetur.nec obſtat textus,in quo ſe fundant Doctores,in dic.l.vna. C. vti poſſideris.quia ibi loquitur in reo conuento actione reali,in qua de iure antiquo præſtabatur ſatiſdatio de iudicato ſoluẽdo:& ita intelligit ibi gl.in verbo,ſatiſdationis. verſic.vel dic verius.nec obſtat etiam tex.in l.pen.ff.de aqua quot. & æſtiua.quia tantum loquitur de cautione præſtanda poſſeſſori,ne inquietetur durante lite ſuper proprietate: nec obſtat textus in leg.tertia. §. in hoc interdicto.de itine. actuq; priua. quia ibi tantùm dicitur,quòd inquietator debet condemnari in intereſſe turbationis præteritæ.nec obſtat etiam textus, in lege harum.cũ ſimilibus.ff.ſi ſerui. ven. quia loquuntur in actione confeſſoria in qua actor vincens poteſt illam cautionem petere pro futuro tempore: quia ex natura obligationis tenetur reus pati ſeruitutem,vnde cùm obligatio ſit ſucceſſiua,cogitur ſatiſdare,quia aliter perfectè non adimplet.

Itē adde, quod ſimiliter actor poteſt agere actione iniuriarū ciuiliter vel criminaliter contra turbantem. textus eſt in l. iniuriarum actio. §. fin. ff. de iniuriis. per quem ita tenet ibi Bartolus, Angelus de Peru. reputans eſſe notabi. & ibi Alexan. in addit. ad Bartolum: probat etiam textus in leg. item apud Labeonem §. ſi quis bona eodem titulo. & ibi notat Barto. & communiter Doctores. textus in l. qui pendentem. verſicu. cætera rum. ff. de action. empt. & ibi Paulus de Caſtro, & alii Doct. tenet etiā Bar. poſt antiquos in leg. hoc iure. ff. de regulis iuris. idem Bartolus in leg. ſtat. ff. quod metus cauſa. prima columna, num. tertio. Angelus, Imola, & Alexan. in l. cum filius. ff. de verborum obligatione. gloſſa ordinaria in dicta l. vna. C. vti poſſidetis. in verbo, nec vi. & ibi communiter Doctores. gl. etiam ord. in §. hodie. Inſtit. de interdictis, & communiter Doctores.

174 Item quæro quid debeat principaliter actor probare in hoc interdicto? & reſolutiuè dico, quòd debet probare ſe poſſidere duobus temporibus, ſcilicet tempore turbationis & tēpore litis conteſtationis: textus eſt in l. prima. ff. vti poſſidetis. textus in §. eſt igitur. & in §. illud. & in §. interdictum, eiuſdem leg. textus in lege ſecunda. eodem titulo. textus in leg. ſi duo. §. creditores. eod. titulo.

Item etiam tempore litis conteſtationis: text. eſt in §. hodie. Inſt. de interdic. & ita tenet Bartolus in l. prima. §. fina. fina. columna, numero decimoquarto. ff. vti poſſidetis. Platea in §. ſed interdicto. Inſt. de interdic. fina. colum. prope finem. Angelus de Aretio in §. quadrupli, antepenultima columna, numero quadrageſimo octauo. Attende tamen ſing. quod licet in ſpecie non probet actor ſe poſſidere tempore litis conteſtatæ, ſufficit probare ſe poſſidere tempore turbationis, & ſic ante cœptum iudicium: quia cùm poſſeſſio ſaltem ciuilis quæ ſufficit in hoc interdicto retineatur animo, vt in l. clàm poſſidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquirenda poſſeſſione. illa præſumitur durare niſi reus conuentus probet actus, per quos cenſeatur amiſſa poſſeſſio; argumento textus in leg. tertia. §. in amittenda. & in leg. quemadmodum. & in leg. peregrè. & in leg. ſi de eo. §. ſi fortè. & eorum quæ ibi notantur, eodem titulo, & ita reperio quòd in terminis tenet Hoſtienſ. in capitulo, cùm ad ſedem. de reſtitutio. ſpoliato. tertia columna, numero quarto. verſiculo, vel dic. Angelus de Aretio in §. retinendæ. Inſtitut. de interdictis. tertia columna, numero quarto: licèt aliter diſtinguat ibi Faber, ſeptima columna, numero vigeſimoprimo. Similiter attende, quod licet actor non poſſit obtinere in hoc interdicto, ſi reus conuentus probauerit, quod actor non poſſidebat tempore litis conteſtatæ, tantùm illud intelligerem ego ad hoc, vt non pronuncietur poſſeſſor, nec condemnetur reus eum non moleſtare, ſed benè obtineret in hoc, quod condemnetur reus in intereſſe turbationis præteritæ. argumento textus in lege, prima. poſt princ. p. & in l. ſi duo. §. fina. ff. vti poſſidetis. ſed hoc videtur mihi valde dubium, nam cùm non competat interdictum per quod veniat reus condēnandus in intereſſe, videtur quod nō poſſit ſequi condemnatio. argumento textus in lege 4. Cod. depoſiti. cum ſimi.

175 Item quintò & principaliter quæro quis ſit effectus, virtus, & natura huius interdicti? & qualiter debeat ferri in eo ſententia? in quo breuiter dico, quòd ſi ex parte actoris reperiantur probata ea quæ ſuprà diximus, iudex in ſententia pronunciabit actorem poſſidere fundū vel rem ſuper qua eſt controuerſia. ita probat text. in lege prima. in principio, ff. vti poſſ. text. in §. eſt igitur. & in §. illud. & in §. interdictum. eiuſdem l. facit text. in l. ex diuerſo. §. vbi autem. in princip. ff. de rei vend. & ibi Doc. tex. in l. Pomponius. §. 1. ff. de procura. text. in l. ſicuti. §. ſed ſi quæraē. ff. ſi ſeruitus vēdicetur. Prætereà & ſecundò condēnabit

reum vt à moleſtia præſenti deſinat. Item & tertiò, quòd in futurum eum non moleſtet.

Item & quartò, condemnabit eum in intereſſe moleſtationis præteritæ, vt pbat tex. in d. l. prima. in principio. ff. vti poſsi. textus in leg. ſi duo. §. fin. eodem titu. tex. in l. vna. C. vti poſſi. tex. in §. retinendæ. Inſtitu. de interdic. tex. in cap. licet cauſam. in fine. de proba. ita etiam tenet Bartol. licet non tàm perfectè in l. ſi duo. ſecunda columna. numero quarto. ff. vti poſſi. Ange. in §. ſi. eiuſdem legis, in fine. Item & quinto condemnabit eum vt præſtet ſatiſdationem, quod in futurum ipſe, nec hæredes, vel ſucceſſores eius eum moleſtabunt, ſecundum quod ſupra proximè dixi.

Attende tamen pro declaratione ſupradictorum, quod illud quod ſuprà dixi, quod reus debeat cõdemnari in intereſse turbationis præteritæ; debet intelligi vt æſtimetur quanti intereſt actoris poſseſsionem retinere & non eſse turbatã. ita expreſsè determinat tex. in l. ſi duo. §. ſi. ff. vti poſ. ibi, ſic accipimus quanti vniuſcuiuſque intereſt poſſeſſionem retinere. & ibi tenet gl. ordinaria, in verbo, retinere. & in glo. fina. verſiculo, non tamen dico, &c. & ibi Doc. probat etiam tex. in l. prima. §. hæc verba. ff. ne uis fiat ei.

76 Item adde, quod tantum reus debet condemnari in intereſse turbationis præteritæ, ſi petatur ab actore infrà annum, computando à tempore turbationis vſque ad tempus litis conteſtatæ, nam poſtea non poterit petere, quia imputandum eſt actori qui tanto tempore negligens fuit. tex. expreſsus in dicta l. prima. verſiculo primo. ff. vti poſſide. cuius uerba ſunt, nec pluris quàm quanti ea res erit intra annum quo primùm experiundi poteſtas fuerit agere permittã: & intelligo de anno utili cùm ſit remedium prætorium, ut probat ibi textus, dùm dicit, quo primùm experiundi poteſtas fuerit. &c. & tenet ibi Dinus, Albericus, Angelus, & Doctores. idem Angelus in l. ſi duo. §. fina. eodem titu. Quod tamen ſingula. intellige iſto modo, nam pro turbatione præterita & intereſse eius, non poteſt actor agere niſi infrà annum. & ita procedit ille textus, & commun. opin. ſed pro ſequentibus turbationibus à tempore quarum annus non eſt lapſus, ſemper & perpetuo poterit agere: quia turbatio ſemper inſtat. ita expreſsè tenet & declarat ibi gl. ordina. in uerbo, nec pluris. & ibi Bart. fina. columna, in fine. uerſiculo, ulterius dicitur hic. tenet etiam & notabi. declarat ibi Albericus, tertia columna, in fine. Angelus ibi in fine. uerſiculo, concludo, &c. idem Angelus in l. ſi duo. §. final. eodem titulo. in fine. Rofred. in libellis ſuis, in titulo de interdicto, uti poſſi. quarta columna, numero ſeptimo. ita etiam tenet & declarat Albericus, in l. prætor ait. §. fin. ff. de oper. no. nunciatio. nec obſtat, quod interdicta rei perſecutoria ſunt perpetua, ut in l. penultima. ff. de interdic. quia uerum eſt, quando aliquid peruenit ad reum conuentũ, ſecùs aliàs, vt in noſtro caſu; quia tunc ſunt annalia, ut dicit ibi text. & tenet & declarat Angelus & Doc. in d. l. 1. verſiculo primo. ff. uti poſſi. Ex quibus infertur, quod ſi per decem annos me inquietaſti in mea poſseſsione, quòd non condemnabit te iudex in intereſse turbationis nouem annorum præteritorũ, ſed ſolùm in intereſse ultimi anni, & ut deſiſtas nunc & in futurum me turbare & moleſtare, & in ſpecie ita declarat Albericus & Angelus, in d. l. 1. uerſiculo primo. infertur etiam, & ſecundo declaratio ad gl. notabil. & communem opinio. in l. poſsidere §. qui ad nundinas. ff. de acquir. poſsef. ubi habetur, quod ſi ego habeo ciuilem poſseſsionem tu uero naturalem, quo caſu poſsum agere hoc interdicto ut reſtituas mihi naturalem poſseſsionem ſine qua ſemper dicor turbari: quod procedat reſpectu condemnationis & reſtitutionis: ſecùs uero reſpectu intereſse bonorum præteritorum, quia in illo non poteſt reus condemnari.

Item adde quod iſtud intereſse, quod actor

actor petit pro iſta vi turbat ua ſeu inquietatiua, poteſt probare ſolo ſuo iuramento in litem, quando dolo fuit adhibita moleſtia per reum: ſecus ſi culpa, aut ignorautia, vel ex alia cauſa: iſtā doctrinam & concluſio. colligo ex textu cum gloſ. notabili, in l. ſemper. §. in hoc interdicto. ff. quod vi aut clām. in verbo, iurauerit. vbi dicit textus, quòd ſi quis ædificauit in re vel fundo alicuius clām, poteſt actor virtute illius interdicti petere deſtrui opus, & ſibi ſolui intereſſe, quòd poteſt probari iuramento actoris: & dicit glo. ſi dolo fecit opus: ſecus ſi culpa: ex qua glo. colligit Angel. de Per. ibi regulā no. quod ſi actor agit pro quacunque violentia expulſiua vel inquietatiua, turbatiua vel compulſiua contra reum doloſum, intereſſe poteſt probari per ſuum iuramentum in litē; & in expreſſo iſtam concluſionem tenet Innocen. per tex. ibi in capitulo ſi, quod metus cauſa, 1. colum. num. 2. & per gl. in d. l. ſemper. §. hoc interdicto. quòd vi aut clām. & ibi tenent communiter Doc. tenet etiam no. Sal. in l. ſi quando. C. vnde ui. 2. colum. & 2. quæſt. princ. & in expreſſo iſtam concl. tenet gl. in l. ſi duo. §. fi. in gl. vti poſſ.

Item adde, ꝙ ſi uirtute huius interdicti reus ſit dānatus, & fortè poſtea moleſtat, & inquietat, actor poterit petere executionem ſnæ contra eum pro damno & intereſſe moleſtiæ, & pro pęnis cō ſcutis in ſententia; & hoc fundatur tali ratione, quia cùm virtus huius interdicti & ſententia in eo lata reſpiciat tempus futurum & moleſtiam ſucceſsiuam, vt ſuprà concluſum eſt, ſequitur ꝙ pro futura moleſtia, poteſt ſententia executioni mandari: aliàs quolibet die & hora oporteret litigare de nouo. Confirmatur etiam per tex. ſingu. in propoſito, in l. inter Caſtellanum. ff. de arbitris. vbi eſt caſus ſecundum commu. intellectum, quod in his quæ habent cauſam ſucceſsiuam non ſufficit ab initio factū vel impletum niſi perſeuerantia ſubſequatur & continuetur: & ad hoc notat ibi Bar. Bal. Albe. & communiter Doc. & in ſpecie ad hoc notat illum tex. Bal. in l. ſed & ſi poſſeſſori. ff. de iureiur. 2. colum. in princ. vbi dicit, quod quando pœna accedit ſententiæ in iudicio reali uel mixto, non liberatur a pœna qui ſemel obtemperauit niſi perſeueret: facit etiam tex. in l. corruptionem. C. de vſufructu. iuncta commun. ſententia, vbi habetur, quod in ſeruitutib. ex eo quia non poteſt dari perfecta traditio, requiritur patientia ſucceſsiua ex parte debitoris, & dicitur impedire ſeruitutem, & in pœnam incidere ſi aliquo tempore reſiſtat.

177 Præterea, iuxta hoc in noſtra materia, quæro de vtili & ſubtili quæſtione, ſi actor egit hoc interdicto vti poſsidetis, & reus fuit abſolutus, & poſt ſententiam incipit reus moleſtare actorem, an actor poſsit iterum agere hoc interdicto contra reum abſolutum, dicens quod de nouo turbatur, an reus poſsit eum repellere exceptione rei iudicatæ virtute ſententiæ abſolutoriæ latæ? & videtur quod non obſtante ſententia, actor poſsit iterum agere, quia iſta noua turbatio debet eſſe cauſa huius interdicti proponendi, ſicut dicimus in rei uendicatione, quod ex noua poſseſsione datur rei uendicatio contra ſemel abſolutum; text. eſt in lege, procurator ad exhibendum, ff. rem ratam habe. tex. in l. ſi rem meam. ff. de exce. rei iud. tex. in l. ſi quis ad exhiben. tex. in l. ſed & ſi poſtea. ff. de noxa. Contrarium tamen uidetur, quia hoc remedium poſseſſorium vti poſside. competit actori ratione poſseſsionis, & iſta præſumitur eadem & continuata: vnde pro eadem uidetur nunc remedium intentari, & ſic uidetur obſtare exceptio rei iudicatæ, cùm ſemper de eadē re, & cauſa, & inter eaſdem perſonas ſit lata. argumēto tex. in l. cùm quæritur. cum l. ſequenti, & ſequentib. ff. de excep. rei iud. et in l. qui iuraſse. §. ſi pater. ff. de iureiuran. Sed pro uera doctrina et reſolutione in hac quæſtione dico, quod ſi ſententia abſolutoria pro reo eſt lata, ex eo quia non turbauit actorem, prout in hoc interdicto

dicto requiritur, & nunc incipit turbare poſt ſententiam abſolutoriam latã: tunc optimè poteſt actor de nouo agere contra eum ratione nouæ turbationis, nec obſtabit ei exceptio rei judicatæ, quia cum iſta ſit noua cauſa, & turbatio: & nouum agendi principium, meritò datur & competit actori iſtud remedium & interdictum vti poſsid. & tunc actor debet eſſe cautus ut probet turbationem eſſe factam poſt ſententiam.

Si uero ſententia abſolutoriæ eſt lata pro reo ex defectu poſſeſsionis ipſius actoris, quia iudex abſoluit ex eo quod actor non poſsidebat, vel abſoluit, quia deficiebat ſibi qualitas iuſtificata poſſeſſionis in hoc remedio requiſitę, vt quia poſsidebat clàm, vi, vel precario ab aduerſario, & ſic à reo abſoluto, tũc actor iterum non poterit agere: quia obſtat exceptio rei iudicatæ, niſi velit agere ex noua poſſeſsione, vel ex noua cauſa & qualitate poſsidendi, per quam prima qualitas poſsidẽdi mutata ſit. argumento text. in leg. tertia. §. illud. & in l. qui bona fide. §. primo. ff. de acquirenda poſſeſsione. & in leg. non ſolum. §. primo. ff. de vſucap. & in lege ſecunda. §. fina. ff. de vſucap. pro empto. & in l. penultima, & fina. ff. ſi pars hæredi. petat. & in lege, cùm nemo. cum materia. C. de acquirend. poſſeſ. & in l. fin. in princip. ff. de precario. ſi verò nulla cauſa abſolutionis fuit poſita in ſentẽtia, vel cauſa eſt dubia: quia iudex dixit, abſoluo reum, quia actor non probauit: tunc ſimiliter obſtaret exceptio rei iudicatę: quia debet intelligi de omni cauſa quæ incumbebat actori probari; ita ſin. & in ſpecie ſolus Bald. licet ſic non declaret, in cap. cum ſuper. de cau. poſ. & pro. 2. col. num. 8. intelligo tamen iſtum finalem articulũ & con. niſi ex actis poſsit apparere cauſa ex qua ſententia abſolutoria fuit lata. argumento gl. ſingul. in l. ſi quis ad exhibendum. ff. de except. rei iu. quam ibi ſequuntur Bart. & commun. Doc. & dicit ſing. Bald. in l. præcedente. & ſecundum iſtam diſtinc. debet intelligi Faber in §. retinendæ, 10. col. num. 31.

178 Item in materia noſtra principaliter quæro, ſi hoc iudicio & remedio poſſeſſorio intentato vterque litigantium dicit & prætendit ſe poſsidere, & probat poſſeſsionem, & petit ab alio non moleſtari vel inquietari, & petit alia de quibus ſuprà, qualiter iudex debeat tali caſu proferre ſententiam, & quis eorum veniat condemnandus vel abſoluendus. & iſte articulus eſt valde ſubtilis, dubius, & quotidianus; in quo reſolutiuè pono veras & magis communes opiniones.

Prima concluſio, quod ſi vterque poſſidet iuſte, diuerſo tamen titulo reſpectu poſsidendi, vt proprietarius & vſufructuarius, & vnus turbat alium, tunc quilibet poterit agere interdicto, ita probat textus in l. ſi duo. ff. vti poſsidetis. & ibi Bartolus in princip. & melius in ſecunda columna. verſiculo. ſi conſtaret. Albericus, Angelus, Raine. & communit. Doctores. textus in l. fi. verſic. primo. eodem titulo. ibi, & ſi alter vſumfructum, alter poſſeſsionem ſibi defendat. & ibi expreſsè tenet & notat gloſ. ordinaria, Bartolus, Albericus, qui legit illam leg. in §. præcedenti. Angel. Rain. & communiter Doctores. gloſſa not. ordinaria, quæ benè declarat in capitulo, licet cauſam. de proba. in verbo, vti poſsidetis. poſt princip. & ibi Innoc. pe-nultima columna, prope fin. Hoſtien. penultima columna, Anton. penult. me columna, numero 67. Abbas antepenultima colum. numero 36. gloſ. in l. vna. C. vti poſside. in verbo, prohibebit. poſt prin. & ibi Iacobus Butriga. final. col. in princip. Cinus penulti. columna. in fine. verſicu. 2. caſu. Bart. fin. columna. in princip. Alber. penultima columna, in medio. Salic. penulti. columna, poſt princip. Roſre. in libellis ſuis, in titulo de interdicto vtrobi. 2. colum. in fine. Secunda con. ſi uterque probat ſe poſsidere in ſolidum eodemque iure poſsidendi tanquam verus dominus rei, ſed vnus ꝓbauit ꝑ plures vel meliores teſtes, ille tantũ debet obtinere in hoc interdi

cto: & intelligo meliores teſtes ſecundum qualitatem & dignitatem perſonarum, vel ſecundum veriſimilem depoſitionem; & rationem teſtium ſecundum naturam & qualitatem negotij.argumento tex.no.in l.ob carmen. §.fin. ff.de teſtibus.ibi, ſi verò ex his quidam eorum aliud dixerint,licet in numero, credendum eſt,ſecundum quod naturę negotij cõuenit.& ibi,& quæ rei aptiora & vero proximiora eſſe compererit. & ibi notat & reputat ſolennem in materia noſtra turbatæ poſſeſſionis Barto. Odofred.Bald.Saly.Iac.de Sanc.Georgio,& communi.Docto.tex.in l.3.§.eiuſdem.ibi,aliàs numerus teſtium,aliàs dignitas & authoritas.eodem tit. & in expreſſo iſtam con.tenet Barto.in dicta l.ſi duo.2.colum.verſic. quandoque vterque,&c.idem Barto.in l.vna.C.o.vti poſſid.fin.colum.poſt princ.Iaco.Butri. not.fina.colum.poſt princ,idem Iacob. But.in l.incerti.C.de interdictis.3.col. poſt medium.Saly.in d.l.vna.C.vti poſſid.pen.colum.in medio.Bald.in l.ordinarii.pen.colum.in princi.C.de rei vẽd.ca. Tertia conclu.ſi vterque probat ſe poſſidere in ſolidum eodem iure poſſidendi tanquam verus dominus rei, & vterque probat per teſtes æquales numero & dignitate,ſed vnus probat de poſſeſsione antiquiori quàm alius,ille debet obtinere,quia ſecunda poſſeſsio pſumitur clandeſtina vel vitioſa,cũ duo in ſolidum non poſsint poſsidere,iſtam concl.probat tex.no.& capitalis in materia,in c. licet cauſam,de proba.verſi. ex præmiſsis.& ibi Anto.10.colum.numero 48.& alij Doct.& per illum text. iſtam concl.tenet Bart.in l.ſi duo,ff.vti poſsid.2.colum. verſi. ſi verò teſtes.idẽ Barto,in l.vna.C.vti poſsid.fin. colum. poſt princ.Iac.But.ibi final.colum.poſt princi.Cyn.pen.col.in fine.Ange.fin.colum.in medio.Salyce. penultim.col.in medio.Iaco.Butrig.in l.incerti iuris.C. de interdictis,tertia columna prope finem.Baldus in lege ordinarii. C.de rei vendicatio.pen.colum.in principio.Alber.in l.ſi de vi. penultim.col.in princi pio.ff.de iudiciis.

Quarta concl.ſi vterq; probat ſe poſſidere in ſolidum eodem iure poſsidendi, tanquam verus dominus per teſtes æquales num. & dignitate, & ſimiliter probant de æquali tempore poſſeſsionis,& tamen vnus oſtendit & probat titulum iuſtum ſuæ poſſeſsionis,alius nõ, ille debet obtinere,quia cenſetur habere potiora iura.text.eſt not.& expreſſus in dicto cap licet cauſam,de proba. verſicu.ex præmiſsis.& ibi notant Doct.& per illũ tex.tenet Bart.in dicta l.ſi duo. ff.vti poſsid.2.colum.verſicul.ſed ſi vterque.Idem Barto.in l.vna.C.vti poſ. fin.colum.in medio.Iac.Butrig.fin.col. Cynus fi.colum in princi.Angel.fi.col. in medio.Iaco.But.in l.incerti. C.de interdic.3.colum.in fin.Bald.in l.ordinarii.C.de rei vend.pen.colum.in princi. Alber.in l.ſi de vi.pen col.in prin. ff.de iudic.ex quo ſubtiliter nota,quòd licèt in iſto iudicio & remedio poſſeſſorio non requiratur aliqua probatio proprietatis, quia cauſatur à ſola poſſeſsione, tamen bene reprobatur & fortificatur ex ipſo titulo proprietatis,cum titulus proprietatis inducat in hoc iudicio prælationem & victoriã,data paritate probationis.ita ſubtiliter Bald.in l.incerti. C.de interdict.6.col.numer.14.& ante eum voluit Bart.in l.vna.C.vti poſsid. fi.colum.in medio.Iac.But.in d.l.incerti,Cod.de interdictis,3.colum. in fine, voluit etiam Anto.de Butr.in dicto.c. licet cauſam.de proba.10.colum.num. 45.Itẽ adde quod ex hoc no.infertur, quòd ſi partes probarent æqualiter de poſſeſsione,& ſimiliter probent titulũ, tamen vna ipſarũ probat de antiquiori tit.illa præfertur & dẽt obtinere,quia pſumitur,ꝙ ei fuerit prius tradita poſſeſſio.arg.tex.in d.c.licet.& in ſpecie ita ſing.tenet Ale.in l.1.C.de edic.di.Adr. tol.in prin.nu.2.& confirmatur ex ſententia Iac.de Aret.Cy. & aliorum,in l. quoties. C.de rei vendi. vi dicunt,ꝙ ſi pluribus.ſit res vẽdita,& vtriq; tradita,& non apparet cui prius,præſumitur prius tradita primo emptori.

179 Quin-

179 Quinta conclu. ſi vterque probat, ſe poſſidere in ſolidum eodem iure poſſidendi, tanquam verus dominus per teſtes omnino æquales numero & dignitate, & de æquali tẽpore poſſeſſionis, & nullus eorum probat titulũ ſuæ poſſeſſionis, vel vterque oſtendit & probat æqualem titulum: iſta eſt valde ſubtilis & dubia quæſtio, in qua reperio aliquas diuerſas opiniones. Prima eſt, quòd iudex ſimpliciter pronunciet eos poſſeſſores, dicendo, vti poſſidetis, ita poſſideatis, & ſic vterque obtineat, argumẽ. tex. in l. ſi duo. in princ ff. vti poſſi. vbi ſi plures poſſident quilibet defenditur in poſſeſſione per hoc interdictum. Sed iſta opi. apertè eſt falſa, quia text. in d. l. ſi duo. loquitur eo caſu quo plures poſſident diuerſo iure poſſidendi, vt in caſu primo con. vnde meritò quilibet defenditur in ſua poſſeſſione, in noſtro verò caſu vterque prætendit poſſidere in ſolidum eodem iure poſsidendi, vnde cum hoc videatur impoſsibile, vt in l. 3. §. ex contrario. ff. de acquiren. poſſ. cum ſimilibus non debet ſic ferri ſentẽtia. Confirmatur etiam, quia ſequeret, quòd partes venirent ad arma, quod iudex debet euitare, vt in l. æquiſsimum. ff. de vſufruct. cum materia. & iſta conſideratione iſtam opin. reprobat Bart. in d. l. ſi duo. 2. colum. prope fin. ff. vti poſſ. & gl. ord. in dicto c. licet cauſam. de proba. in verbo, vti poſsidetis. in medio. Secunda opin. eſt, quòd fortè dirimatur cui ſit adiudicanda poſſeſsio, & ille defendatur in poſſeſsione & alius intentet iudicium petitorium rei vendicationis, argumento tex. in l. 3. in princip. C. commu. de lega. tex. in l. in tribus. cum l. ſequenti. ff. de iudic. tex. in l. quinta. ff. fam. erciſ. textus in l. generaliter. §. proinde. verſiculo, quis ergo. ff. de fideicõ. liber. & iſtam opinio. tenet gloſſa ordinaria in dicto cap. licet cauſam de probatio in verbo, vti poſsidetis. in fine. & ibi Hoſtien. penultim. colum. prope finem, & dicit hoc eſſe iuſtius, & quod per conſuetudinem approbatur, idem etiam tenet ibi Ioannes Andreas. final. columna, prope finem. Felinus penultima columna, in fine, qui dicit hanc eſſe magis communem opinionẽ. Sed iſta opin. etiam eſt falſa, quia iudicium ſortis nunquam habet locum quando vertitur dubium ſuper facto, ſed tantum quando eſt dubium ſuper iure, iſta eſt gloſſ. repu. ſingu. in l. vna. C. vti poſside. in verbo, prohibebit. in fine, quam dicit ſingula. Imo. in l. huiuſmodi. §. final. de lega. primo. & ibi Alexand. ſecunda columna, & melius Iaſ. tertia columna, numero duodecimo. Idem Iaſ. in l. 3. C. commu. de legat. prima columna, in fine. & per iſtam rationem, iſtam opin. reprobat gloſſ. in dicta l. vna. C. vti poſſide. Bartolus in dicta l. ſi duo. ff. vti poſſide. ſecunda columna, in fine. Item etiã quia iudicium ſortis nunquam habet locum niſi in caſibus a iure expreſsis, vt in dictis iuribus notatur. Tertia opin. eſt; quòd in tali dubio caſu, iudex nullã debet proferre ſententiam inter partes, ſed abſtinere ſe debet à iudicando, prohibendo eos non venire ad arma, & qui velit intentet petitorium, iſtam opin. tenet gloſſ. ordina. in dicta l. vna. C. vti poſsid. in verbo, prohibebit. verſicul. 2. caſu, & tenet ibi Azo, in ſumma illius tituli. pen. colum. in fine. numer. 22. Iac. But. fin. colum. in medio. Cynus fi. colũ. limitans hoc eſſe verum quando vterque agit; ſecùs verò ſi vnus eorum, quia tunc alter abſoluetur actore non probãte. Ioan. Faber ibi in ſuo Breuiario. pen. colum. in fin. Alber. pen. colum. in fine, Bald. penul. colum. in medio. Ang. fi. colum. prope finem Saly. pen. colum. prope finem. Faber in §. retinendæ. Inſtit. de interdict. 10. colum. numer. 29. Rofred. in libel. ſuis, in titul. de interdict. vtrobi. 2. colum. numer. 3. & dicit ita tenere dominum ſuum Rogerium. Iſtam etiam opinio. tenet Cardin. in capitu. licet, de probatio. final. colum. in fine. Imol. 5. colum. nume. 28. Specul. in titul. de petitorio & poſſeſſorio. 7. columna, numero 32. verſiculo, & nota. Quarta opi. eſt quòd in iſto caſu data omnimoda paritate probationis, iudex pronunciet

ciet

ciet vtrumque poſſeſſorem illius rei pro æqualibus portionibus pro indiuiſo: q̄a præſumuntur domini pro eiſdem parti bus. Pro qua ſententia & concl. 1. facit, quia ſi duobus vel pluribus eſt relicta eadem res inſolidum, faciunt ſibi partes per concurſum, & vterque habet æqualem partem in re, tex. eſt in l. ſi plurib. ff. de leg. 1. tex. in §. ſi eadem res. Inſtit. de leg. tex. in l. 1. §. interdum. ff. de vſufruct. accreſ. Secundò facit tex. no. in l. ſi finita. §. cum autem plures. ff. de dam. infec. vbi quando plures quibus debet caueri de damno infecto mittuntur in poſſeſſionem domus ruinoſæ ex primo decreto, intelliguntur immiſsi æqualiter pro indiuiſo, & faciunt ſibi partes per concurſum. Tertio facit, quia quando res eſt diuiſibilis & ꝓbationes ſunt omnino pares, diuiduntur inter eos. argumento textus in capitulo. afferre. de præſcriptio. & tenet glo. in capitu. in noſtra præſentia. de teſtibus in gloſ. mag. in medio. & ibi Doct. ita ergo ſit in noſtro caſu, quia ſi iſti poſſeſſores æqualē titulum oſtendunt, videntur habere rē & poſſeſsionem pro parte, ſi vero nullū titulum oſtendunt, ſaltem videntur habere titulum de iure gentium, quaſi occuparint rem vacantem quæ in nullius bonis erat: vnde meritò vnuſquiſque dicitur habere æqualem partem in re, & æqualiter & communiter poſsidere pro indiuiſo, & hoc caſu ſi quis eorum velit intentare petitorium contra alium, poterit facere, cum iſta ſententia tantū feratur in poſſeſsione, iſtam concluſi. & opin. in hoc dubio paſſu ponit expreſsè & magiſtraliter Barto. in dicta l. ſi duo, ff. vti poſſ. fin. colum. idem Barto. in l. vna. C. vti poſsid. final. colum. in medio. Angelus de Aret. in §. quadrupli. penul. colum. in fine. Inſtitu. de actio. Platea. in §. retinendæ. Inſtitu. de interdictis. finali colum. in principio. & ante Bartolum & iſtos Doctores, iſtam opinionē tenuit Vincen. in capi. licet cauſam de proba. quem ibi refert Abbas. pen. colū. nume. 37. & iſtam opinionem tenet & ſequitur ibi Abbas. & iſta opinio eſſet ſeruanda in iudicando & conſulendo tāquam æqua & benè fulcita, & iſta eadem quæſtio & deciſio poteſt eſſe in re mobili; & ſi quæras quomodo poſſint duo probare ſe poſsidere rem mobilem vide no. Rofred. in lib. ſuis, in tit. de interdicto vtrobi. final. quæſtio. numero 7. Et ex his poteſt inferri ad nouam quęſtionem, quid ſi plures prætendant eſſe domini & poſſeſſores alicuius equi vel animalis, & vterque petit & vendicat à tertio detentatore, & probat dominiū & poſſeſsionem, quid faciet iudex, vi. ſingu. & melius quam alibi in iure Pari. de Put. in tract. ſyndi. fol. 214 in verbo. probatio. in princ. vbi dicit, quod ab alio iſta quæſtio non eſt tacta, vbi tenet quod ex aliquibus coniecturis vna probatio præfertur alteri; puta ſi ſit equus vel animal quod libere dimittatur & accedat ad domū vnius & non alterius argu. l. 3. §. eiuſdem. ff. de teſti. cum ſim. & in §. pauonum. Inſti. de rerum diuiſ. ſed iſta non videtur concludens probatio, & fortè non vertitur lis ſuper animali ſed ſuper alia re vel poſſet dirimi iudicio ſortis. argumen. l. 1. §. 1. comm. de leg. ſed illud non habeat locum niſi in caſibus à iure expreſsis, vnde tenerē, quod ſententia feratur pro vtroque, & inter eos diuidatur, per ſupra dicta.

Item etiam ex his poteſt inferri ad quæſtionem difficilem, quādo duo vel plures reperiuntur inſtituti ab eodem teſtatore in diuerſis teſtamentis eiuſdem diei & horæ, quis eorum ſuccedat, de quo vide ſuo loco. Item etiam infertur ad difficilem. q. in articulo. ſi duo vel plures prætendunt ſe poſsidere, an interim pendente iudicio poſſeſſorio vti poſsidetis, poteſt iudex ſummariè cognoſcere, vt ille qui melius probet interim defendatur in poſſeſsione, de quo articulo, vide infra iſtam legem in fine.

180 Interdictum verò recuperandæ poſſeſsionis competit poſſeſſori per vim deiecto à ſua poſſeſsione rei immobilis, pro ea recuperanda, & vocatur

licentiam propria authoritate ingrediendi poſſeſsionem, non competit ſibi hoc interdictum, vnde vi. contra impedientem. tex. eſt nota. in l. 1. §. cum qui. ff. de ui & vi arma. cuius verba ſunt, nec animo nec corpore poſsidebat, ingredi autem & incipere poſsidere ſi prohibeatur, non videri deiectum verius eſt: deiicitur enim qui amittit poſſeſsioné, non qui non accipit. Adde tamen quòd ſi immediatè ipſo tempore deiectionis non probet expulſus poſſediſſe, ſed ante deiectionem debet obtinere, quia cùm poſſeſsio retineatur animo, ſemper præſumitur poſsidere ſaltem ciuiliter; ita notabiliter tenet Faber, in §. reſtitura. in fin. Inſtitu. de fideicommiſ. hæred. 2. co. Item adde, quòd licèt principaliter non competat hoc interdictum vnde vi, pro rebus mobilibus, tamen bene competit ſecũdariò & acceſſoriè, quando res mobiles continentur in re immobili, vnde ſicut datur & competit pro re immobili, ita pro re mobili in ea contenta. text. eſt in lege 1. §. illud. juncto §. planè. ff. de vi & vi arma. cuius verba ſunt, illud vtique in dubium non venit, iuterdictũ hoc ad res mobiles non pertinere: planè ſi quæ res in fundo vel in ædibus vnde quis vi deiectus eſt earum etiam rerum nomine interdictum competere, non eſt ambigendũ. tex. in §. ſi fundus. & in §. quod autem ait prætor, eiuſdem leg. tex. in leg. meritò. eod. titulo. Item adde, quòd ſi vertatur dubium ſuper damno quod poſſeſſor paſſus eſt per violentiam aduerſarij in prædictis rebus, ſtabitur iuramento ipſius poſſeſſoris expulſi, facta taxatione à iudice ſecundum qualitatem perſonæ. tex. eſt l. ſi quando. C. vnde vi. tex. in c. ſi quòd metus cauſa. & vtrobique vide latè per Doctores de materia: & idem expreſsè diſponit lex 9. in fine. titu. 10. 7. par.

282 Item adde, quod agenti interdicto vnde vi, non obſtat exceptio dominii, imò ante omnia ſpoliatus eſt reſtituendus: vnde ſi reus conuentus excipiat de dominio & offerat ſe incontinenti probare, nõ eſt audiendus: ſed probata violentia, ſtatim dẽt fieri reſtitutio, reſeruato iure dominii & proprietatis ipſo reo. tex. eſt capitalis in l. ſi quis ad ſe fundũ. verſiculo primo. C. ad leg. Iuliam de vi. ibi, ante omnia violentiæ cauſam examinari præcipimus, & ibi notat gloſ. ordin. in verbo, violentiæ, in princ. Bartolus ſecunda colum. prope finem. Iacobus Butriga. prima colum. poſt princi. prima oppoſi. Albericus, in princi. Aug. 3. columna, uerſic. 3. caſu. textus in leg. prima. C. ſi per vim vel alio modo. textus in leg. ſi maritus. la 1. C. de dona. inter virum & vxorem. textus iuncta glo. & ibi Alberi. Angelus, & communiter Doctores in leg. prima, in princip. verſiculo, hoc interdictum. ff. de vi & vi arma. tex. in capitul. 1. & ibi communiter Doctores, de reſtitu. ſpolia. tex. in capit. in literis. eod. titu. ibi, quia prędo etiam eſt ſecundnm rigorem iuris reſtituendus, & probant omnia iura illius tituli: & idem hodie diſponit lex fina. titulo 10. 7. part. tenet Bartolus in leg. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquirenda poſſeſ. 2. colum. in fine. numero 3. & ſuper eo commu. Docto. idem Bar. in l. ſi de vi. in fine. ff. de iudi. & ibi commu. Doctores. tenet etiam Cinus, Paul. Iaſ. & communiter Doctores in leg. 2. C. de edicto di. Adria. tollen. vbi ponunt generalem doctrinam & theoricam, quod licèt in iudicio poſſeſſorio adipiſcendæ regulariter obſtet exceptio dominii, quando incontinenti offertur probanda, argumento text. in l. 3. §. ibidem. ff. ad exhiben. & in leg. ille à quo. §. ſi de teſtamento. ff. ad Trebellian. & in leg. ſi is à quo. in principio. ff. vt in poſſeſsio. legat. tamen in iudicio poſſeſſorio recuperandæ, non admittitur, etiam ſi incontinenti veniat probanda, facit etiam gloſſa not. & eius doctrina in l. ſi. in fine. ff. de rei vend. vbi dicit, quod vbi remediũ poſſeſſorium datur actori in pœnam rei conuenti, non admittitur exceptio dominii etiam ſi incontinenti veniat probanda: de qua gloſſa dixi in interdicto adipiſcen. poſſeſsio. & iſtam concluſ. & doctrinam quæ habet

bet

bet quòd agenti interdicto recuperandæ nõ obſtat exceptio dominii, amplia & extende duob. & viginti modis quos ponit & cumulat Ripa, in dicto §. nihil commune. 8. colum. numer. 46. cum ſequentibus.

183 Item adde quòd in tantum ſpoliatus ante omnia eſt reſtituendus, quod licet non intentet remedium poſſeſſorium recuperandæ, ſed tantum remedium petitorium rei vendicationis, & non probet dominium, quod eſt fundamentum illius actionis, ſed probet ſolum ſpoliationem ſibi factam ab aduerſario, dêt obtinere in ipſa rei vẽdicatione & hęc ſibi reſtitutio, iſte eſt caſus vnicus in iure in l. ſi quis emptionis. §. ſed hæc contra ſuper illis. C. de præſcri. triginta vel quadraginta annorum, quem ad hoc reputat ſingu. & vnicum ibi Bart. in principio legis, & Bald. ibi in principio. & Angelus. ibi. 2. colum. numero 4. notat etiam ad hoc ibi glo. ordina. Salycet. & commu. Doct. illum etiam text. ad hoc dicit vnicum Angel in l. 1. §. hoc interdictum. el 1. in fine. ff. de vi, & vi arma. notat etiam & commendat Bart. Paul. Alex. & communi. Doctor. in l. ſi alienã. ff. ſolu. matrim. imò quòd magis eſt, in tãtum cauſa ſpoliationis eſt priuilegiata vt actor qui dicit ſe ſpoliatum, & intentauit hoc remedium recuperandæ poſſeſſionis, nõ poſſit ab aduerſario cõuen ri vel reconueniri quouis alio iudicio vel actione reali vel perſonali, niſi ſuper alia ſpoliatione quam ipſe actor commiſiſſet in alia re. tex. eſt no. in cap. fin. de ord. cogni. cuius verba ſunt, ſup ſpoliatione conuentus aduerſus reſtitutionem petentem, nõ eſt niſi ſuper quæſtione ſpoliationis ſi eum reconueniat audiendus, & ad hoc eum notat & cõmendat ibi gloſ. ord. Innocen. Hoſtien. Ioan. And. Card. Abb. Anto. Ancharan. Imo. & commun. Doc. Bart. in l. naturaliter. §. nihil commune. 7. col. in princi. 1. combinatione. ff. de acq. poſ. & ibi commun. repetentes. idem Bartolus in l. ſi quis ad ſe fundum. C. ad l. Iuliam de vi. 2. colum. nu. 2. & ibi Ang. 3. col. in medio. & commun. alii Doc. Limita tamen iſtam concluſ. quæ habet quod agenti interdicto vnde vi, non obſtat exceptio dominii, ſed ante omnia ſpoliatus eſt reſtituendus; vt non procedat. i. quando ipſe actor agens hoc remedio poſſeſſorio recuperandæ, patiatur ſuper illa exceptione dominii procedi: quia tunc probato dominio, actor excluditur ita probat tex. in capitu. primo, de reſtit. ſpolia. & ibi tenent commun. Doc. notat etiam & commendat Bart. in leg. ſi quis ad ſe fundum. C. ad l. Iul. de vi. 2. colum. prope fin. & ibi Iac. Butr. in principio. Ang. 3. colum. verſi. 3. caſu. per quos vi. bonam rationem. idem Bartol. in l. ſi duo patroni. §. idem Iulianus. 2. colum. numero 10. ff. de iureiuran. vbi benè declarat Iacob. Butr. notabiliter in l. incerti iuris. C. de interdic. 3. col. poſt princi. verſic. caue tamen. Paul. de Caſt. in l. 2. C. de edicto di. Adria. tol. fin. col. prope fin. idem Paul. in l. ſi de vi. ff. de iudi. 5. col. in princ. Ang. in l. 1. §. hoc interdictum. el. 1. ff. de vi, & vi armi. num. 4 Cõtrarium tamen tenet expreſsè Bald. qui ſubtiliter loquitur in l. ordinarij. C. de rei vendic. fin. colum. num. 14. vbi dicit, quòd etiam ſi non replicetur ſed patiatur procedi ſuper exceptione dominii, quòd ante omnia actor ſpoliatus eſt reſtituendus: quia hæc eſt allegatio iuris, & conſiſtit in mera & propria natura ipſius interdicti recuperandæ; & ideo exceptio dominii non procedit, licet non interueniat replicatio. nec obſtat ſecundum eum tex. in dicto cap. 1. de reſtit. ſpoliato. in quo ſe fundat commun. opin. quia ibi expreſsè actor voluit admittere reum opponentem de dominio & ſuper eo litigare. Sed hoc non obſtante, teneas ſuperiorem communem doctrinam, quia eadem ratio eſt quando tacitè conſenſit actor admittendo exceptionem dominii & probationis fieri ſuper eo, & ex iſta ratione reprobat ſententiam Bald. Aretinus in dicto §. nihil commune, 4. columna, in medio. verſiculo, & quia, vbi nota. loquitur, & ibi etiam tenet Ripa. t1.

pa.11.colum.num. 72. Secundò limita niſi agenti poſſeſſorio recuperandæ obſtaret notorius defectus proprietatis: quia de iure communi non poteſt habere dominium in illa re: text.eſt in c. ad decimas.de reſt.ſpo.lib.6.vbi epiſcopus vel clericus ſpoliatus quaſi poſſeſſione decimandi extra ſuam diœceſim non debet reſtitui,quia de iure communi habet præſumptionem cõtra ſe; & ad hoc illum text.notat ibi gl. ord. Archi.Domi. Anchar.& comm.Doc. & ad hoc ẽt illum text.notat Bal.in d.l.naturaliter. §.nihil cõe.in addit.ſuis, cuius lectura hodie non reperitur: & refert & ſequitur ibi Alexan.num.21.Salic.qui no.loquitur,in l.ſi quis ad ſe fundum.C.ad legem Iuli.de vi.3.colum.7.opin. Pau.in l.ſi de vi.ff.de iudi.5.colum.in fine, ver. decimus caſus.Bal.no.in l. 1.C. de appel.6.col.nu. 11. Ex quo clarè ſubinfertur,quod in omnibus caſibus in quibus exceptio dominij oppoſita per violentum poſſeſſorem contra ſpoliatum, eſt manifeſta, & notoria in iure, vel in facto,putà quia conſtat de dominio excipientis per ſententiam diffinitiuam,latam contra agentem ante ipſam ſpoliationem; quia tunc non debet fieri reſtitutio.ita expreſſe & ſingul.tenet Cuma. in dicto §.nihil commune.3.colum.verſiculo,ex hoc. & ibi latè Alex.6. & 7. colum.vbi dicit hanc eſſe magis communem opi.& iſtam dicit magis communem opin. Iaſon ibi,9 columna, nu. 49. idem etiam tenet Paul. in l. permiſceri.in fin.eod. tit. idem Paul. meliùs quam alibi in l.ſi de vi,pen. col. in medio.verſic.2.caſu.ff.de iudi. & iſta opinio tanquam communis eſt tenenda, licet Bar.in d.§.nihil commune. 2. colu. num.3.expreſsè teneat contrarium, ſed repro. commun. à Doc. & idem eſſet ſi conſtaret per confeſſionem partis; quia agens interdicto recuperandæ confiteatur aduerſarium eſſe dominum,ſed hoc non obſtante petit reſtitutionem ſibi fieri;quia tali caſu obſtat ei exceptio dominij;ita tenet not.Innoc.Ioan.And.in c.conſtitutus, de filiis presbyterorum: tenet etiam & reputat ſing. ibi Cardin. Anchar.Abb.& commun.Doc.tenet ẽt Ange.in l.dolo facit.num. 2. ff. de doli excep.Ange.in l. 1. §. hoc interdictum. el 1.ff.de vi,& vi ar. nu. 5. tenet etiam Pau.in dicta l.ſi de vi.5.colum.ver.9.caſus. ff. de iudic. in cuius confirmatione facit textus in cap.ſignificaſti.de diuor, text.in l.1.§.rediguntur.ff.quorum leg. tex.in l.dolo.ff.de doli excep. Tertiò limita, quod ita demum ſpoliatus ante omnia eſt reſtituendus, quando ageret tantum interdicto recuperandæ pro reſtitutione rei; ſecùs vero ſi ageret ſimul petitorio & poſſeſſorio accumulãdo rei vendicationem per quam dicit ſe declarari dominum, & remedium poſſeſſorium recuperandæ per quod petat reſtitu.rei, quæ cumulatio admittit: quia ceſſant omnes regulæ impeditiuæ: vt in l.cùm fundum,verſic.ſi.ff.de vi,& vi arma,& ibi gl.ordin.finalis, & commun. Doctor. & bene & magiſtraliter Bar.in dicta leg.naturaliter.§. nihil cõmone.7.col.num.17.& 9.col.3.combinatione,num.22. & ibi commun. Doc. probat text.& ibi tenet gl.ord.& cõm. opin. in c. cùm dilectus.de cau. poſs.& proprie.quia tunc reus conuentus & ſic violentus poſseſsor poteſt obiicere de dominio, & ſi probauerit,non tenetur reſtituere, ſed defendendus eſt in ſua poſseſsione quantumcunque violenta; ita probat tex.in c. cùm eccleſia Sutrina.de cau.poſſeſ.& prop. tex.in c. cum ſuper.eod. tit. & in expreſso iſtam concluſionem tenet gl.ord. in c.cõſtitutus. de filiis preſ.in gl.2.& ibi Abb. 2. colu. num.7.& alij Doc. facit etiam gl. in c. paſtoralis.in gl.maga, in fi. & in c. cum dilectus.de cauſ.poſ.& pro. iſtam etiam concluſionem tenet Pau. de Caſt. in l.ſi de vi.ff.de iudi.pen.col.poſt princ. Angelus in l.1.§.hoc interdictum.el 1.nu. 7.ff.de vi,& vi arma. Quartò limita quod ita demum ſpoliatus ante omnia debet reſtitui,præterquam ſi reſtitutio rei petitæ nõ poſset fieri ſine irreparabili præiudicio; quia tunc exceptio dominii per reũ oppoſita,impedit fieri reſtitutionẽ in

Incontinenti veniat probanda. text. eſt no.in c.literas.de reſtitut.ſpo. vbi ſi maritus petit ſe reſtitui ad quaſi poſſeſſionem vxoris quæ ab eo diuertit, & vxor opponat matrimonium eſſe contractũ in grado prohibito,& offert ſe probare incontinenti, non debet fieri reſtitutio: quia eſſet periculum animæ propter copulam:& idem eſt quando eſſet tanta ſæuitia viri,quòd probabiliter timetur de morte vxoris, cui non ſit plenè conſultum per cautionem vel ſatiſdationem mariti:& ad hoc illum text. reputat ibi ſingul.Abb.2.colu.vltimo not. & communit.alii Doctor.& illum text.in prædicto caſu finali dicit vnicum Abb. in cap.1.de diuortiis.Ex quo tex. & ſuperiori concluſione inferebat ſingu. Paul. de Caſtr. in l.2. in fine.C.de edic. diuí Adria. tol. quòd ſi ageretur interdicto recuperandæ, pro aliqua re fortiſſima & difficilis recuperationis, cuius proprietas ſeu dñium non eſſet ſaluum poſt reſtitutionem,vt quia eſſet caſtrum vel fortalitium, tunc bene admitteretur exceptio dominii ſi incontinenti probetur,argumento text.in d.c.literas. & illud dictum Paul.ſequitur & exaltat Iaſ. ibi,in d.l.2.de edic.diui Adria.col.1.colũ. in medio, dicens non eſſe ab alio tactum.tenet etiam & commendat Alex. in d.§.nihil commune. 10.col.num.21. & ibi Ripa.12.col.num.75.& iſtæ ſunt valde ſubſtantiales & principaliores limitationes in materia:aliàs tamẽ quinque, & viginti limitationes ponit Ripa in d.§.nihil commune.10.colum.num. 69. quas vide per text. & quinquaginta limitationes ponit Antonius Corſettus in tractatu Fallentiarum,ad regulã, ſpoliatus ante omnia reſtituendus eſt,poſito in 2.vol.trac.fo.103. 4.col.Sed attende,quòd contra prædicta indiſtinctè & ſubtiliter facit l.27.tit.2.3.part.quæ apertè vult,quòd agenti remedio poſſeſſorio recuperandæ;& ſic interdicto vnde vi.bene obſtet exceptio dominij,ſaltem quando incontinenti venit probanda:quia lex in hoc videtur terribilis, & etiam apud peritiſſimos valdè dubia: ſed ea non obſtante,adhuc teneo ſuperiorem commun.concluſ.maximè cùm ſit approbata per aliam legẽ partitæ poſteriorem.ſ.l.fin.tit.7.part.& ad prædictam l.27.tit.2.3.reſpon. valde not. ſequentibus modis. Primò modo, quòd illa lex intelligatur quando actor agit interdicto adipiſcendæ poſſeſſionis, quo caſu admittitur exceptio dominii ſi incontinenti veniat probanda. Vel aliter & 2.quòd illa lex intelligatur,quando agens interdicto recuperandæ, dicebat ſe dominum, & intentabat & cumulabat ſimul petitorium & poſſeſſorium recuperandæ: quia tunc reus conuentus poteſt opponere exceptionem dominii, & ſi offerat ſe incontinenti probaturũ, admitti dẽt,& impeditur reſtitutio poſſeſſionis:quod patet,quia ſuprà illa lex in hoc caſu locuta eſt, vnde ꝙ poſtea dicit ad aliud debet referri, & ſecundum hoc eſt ibi lex partitæ expreſsa, per 3.limitatione notabili & principali, quã ſuprà proxime poſui.

184 Item adde, quod intãtum ſpoliatus debet reſtitui in ſua poſſeſſione per hoc interdictum,vnde vi,vt procedat, nedũ quando ſpoliatus eſt præſens & agit, verum etiam ſi ſit abſens & aliquis propinquus amicus,colonus,inquilinus ſeruus retinebat pro eo poſſeſſionem: nam ſi talis detentator ſit expulſus & poſſeſſio fuerit dño ablata, poterit ille detẽtator qui fuit expulſus etiã agere ſine mãdato; imò licet non ſit legitima perſona ſtandi in iudicio: quia ſeruus ageret hoc interdicto,vnde vi,nomine abſentis, vt reſtituatur poſſeſſio domino abſenti; & non ſolum hoc poteſt petere ipſe detentator,imò quilibet alius tertius etiam ſeruus qui non detentabat; text.eſt no.in l. 1. C. ſi per vim,vel alio modo.& ibi notat & commendat Bart. Cin.Bald.Salic.& commun.Docto. nec diſtinguitur an talis poſſeſſor ſit abſens ex cauſa neceſſaria, probabili,vel voluntaria, ſecũdũ gl. ibi in verbo,quolibet modo.& commun.Doc. imò talis amicus vel ſeruus poterit agere noĩe abſẽtis ſine aliqua cautiõe de rato: ita ibi no.

no.Sali. 1.colum.num.4.q̄ videtur probari ex illa lege, cùm de facili ſeruus qui nihil habet in bonis non poſſet reperire fideiuſſores: unde videtur quòd illa lex hoc nouum inducat in caſu ſpoliationis, vt illæ perſonæ poſſint agere ſine cautione: & iſta opin. mihi videtur verior; licet gl. ibi in verbo, ſerui. in fi. & ibi Bar. Cin. & magis commu. Doct. teneant contrarium.

185 Item adde, quod iſtud interdictum datur & competit hæredibus actiuè, vnde mortuo poſſeſſore, vi eiecto & expulſo, hæredes & ſucceſſores eius poſſunt agere hoc interdicto, pro recuperāda poſſeſſione, quæ defuncto fuit ablata, & pro dotali intereſſe, pro quo ipſe defunctus potuit agere, tex. eſt in leg. 1. §. interdictum hoc. ff. de vi & vi arma. facit tex. in leg. 1. §. hæredem. ff. de priuatis delictis. tex. in leg. quod diximus. §. 1. verſicul. hæc actio. ff. quod metus cauſa. tex. in §. non autem. verſicul. ſed hæredibus. Inſtitutio. de perpe. & tempo. actio. Similiter etiam tranſit contra hæredem eius qui commiſit violētiam, non tamen ut intentetur hoc interdictum, unde ui. ſed actio in factum ſi aliquid ad eos peruenit, non aliàs, unde agitur contra eos, pro recuperanda ipſa re, ſi ad eos peruenit: & pro recuperādo eo, quod ex bonis poſſeſſoris expulſi ad eos peruenit; nō uerò agetur cōtra eos, pro aliquo intereſſe uel damno quod poſſeſſor expulſus paſſus fuit, cùm hoc non peruenerit ad prædictos hæredes expulſi: textus eſt in leg. 1. §. fi. ff. de ui & ui arma. cuius uerba ſunt, ex cauſa huius interdicti in hæredem et bonorum poſſeſſorem cæteroſque ſucceſſores in factum actio competit in id quod ad eos peruenit. textus in l. ſi plures. eo. titu. tex. in l. 3. §. hæc actio. eo. tit. facit tex. in d. l. quod diximus. §. fi. ff. quod me. ca. tex. in l. in hæredem. ff. de calumnia. tex. in l. 1. §. fi. ff. ne uis fiat ei. textus in l. ſicuti pœna. ff. de regu. iuris. textus in l. una. in fine. C. ex delic. defun. text. in l. in hæredem. ff. de dolo: tali caſu competit perpetuò, cum detur pro eo quod ad eos peruenit, ut in dictis iuribus.

186 Item adde, quod iſtud interdictum unde ui, non datur contra particularem ſucceſſorem, unde ſi ille qui commiſit uiolentiam, uendidit uel donauit alteri illam rem, uel quouis alio titulo oneroſo uel lucratiuo per contractum inter uiuos: uel per ultimam uoluntatem alienauit, non poterit primus poſſeſſor expulſus agere hoc interdicto contra illū tertium particularem ſucceſſorem, ſed tantum contra expulſorem qui uiolentiam commiſit, licet rem ipſam non poſſideat: tex. eſt no. in l. cùm à te. ff. de ui & ui arma. cuius uerba ſunt, cum à te ui deiectus ſim, ſi quis ui cādem poſſeſſionem poſſidere cœperit, non poſſum cum alio quàm tecum interdicto experiri: quem tex. ad hoc notat ibi glo. ordi. Bar. et comm. Doc. Ang. in l. ſi ui me. la 1. ubi legit illam legem. eo. tit. cuius ratio eſt, quia regulariter interdicta ſunt remedia perſonalia: tex. eſt in l. 1. uerſic. pen. ff. de interdi. cuius uerba ſunt, interdicta omnia licet in rem uideantur concepta, ui tamen ipſa perſonalia ſunt, et ad hoc not. ibi Bar. Alb. Ang. et comm. Doc. et licet alia interdicta ſit in rē ſcripta, iſtud tamen eſt merè perſonale, ut apertè probat tex. in d. l. cum à te. de ui et ui arma. et ibi comm. Doc. unde cum ſit remedium merè perſonale, meritò non tranſit contra particularem ſucceſſorem, ut in l. fi. §. fi. ff. de contra. empt. cum ſimilibus, quod intellige quādo primus uiolentus poſſeſſor et deiiciens eſt ſoluendo, aliàs ſecus, arg. textus in l. itaque fullo. in princ. ff. de furtis. ita gloſ. ord. in d. l. cum à te. et ibi Bar. et Docto. Ange. in d. l. ſi ui me. 2. col. eodem titu. idem Ang. in l. ſi de fundo. eodem titu. in fine. quod tamen ſubintelligo pro re, non uero pro intereſſe; cōtra expulſorē autem indiſtinctè pōt agere pro re, et ſimiliter pro intereſſe, modo poſſideat rem ablatā, modo non, etiā ſi ſine dolo uel culpa amiſerit poſſeſſionem: text. eſt in l. ſi ui me. la 2. ff. de ui et ui arma. et ibi Bar. Ang. et com. Doc. uel poterit

agere contra tertium vel rei védicatione, vel remedio reali competenti; cuius probatio eſt difficilis, ſed hodie de iure Canonico & eius æquitate inductum eſt, quòd poſſit violenter expulſus agere contra quemlibet tertium poſſeſſoré, eo caſu quo ſcienter habuit rem à prædicto violento poſſeſſore: vnde ſecus eſt ſi ignoranter ab eo habuiſſet rem: text. eſt no. in cap. ſæpe. de reſtit. ſpol. & ibi gloſ. ordin. Innocen. Hoſti. Abb. Anton. Cardi. Anchar. & commun. Docto. gl. in cap. cùm ad ſedem. & ibi commu. ſcrib. eodem titu. nec obſtat ſi dicatur, quòd violentia ita afficit rem, quòd non poteſt vſucapi, vel præſcribi, niſi redeat in poteſtatem primi poſſeſſoris à quo fuit ablata, vt in l. certè. §. Iulia. ff. de precario. vnde non videtur eſſe vitium merè perſonale, & per conſequens remedium non deberet eſſe perſonale: quia reſpon. quòd illud eſt verùm, quo ad effectum vſucapionis & præſcriptionis, quia illud vitium afficit rem, adeò, quòd non poteſt vſucapi nec præſcribi, niſi purgetur vitium violentiæ redeundo in poteſtatem poſſeſſoris expulſi, & licet res furtiua debet reuerti in poteſtatem domini, vt in l. ſequitur. §. quòd autem. ff. de vſu cap. cum ſimi. tamen res vi ablata debet neceſſario reuerti in poteſtatem poſſeſſoris expulſi. tex. eſt ſingul. & vnicus in iure, in dicta l. certe. §. Iulianus. ff. de precario. ſecundum Bart. Ange. & Doc. ibi; ita tenet Bart. & communiter Doc. in l. ſequitur. §. ſi dominus. ff. de vſucap. Pau. de Caſt. & Doc. in §. quod autem. eiuſdem l. Bart. & Doc. in l. ſi partem. C. de vſuca. pro empt.

187 Item adde, quòd licet de iure antiquo per vim deiectus atque ſpoliatus tãtùm poſſit agere contra violentum poſſeſſorem interdicto vnde vi, vt ſuprà dictum eſt, tamen hodie de iure nouo codicis poterit agere remedio l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. qua cauetur, quòd ſi inuaſor ſit dominus, amittat dominiũ illius rei, & applicetur expulſo; ſi verò non ſit dominus, tenetur ei reddere poſſeſſionem ablatam, & inſuper æſtimationem eiuſdem rei; & ad hoc notat ibi gloſ. ordin. & commun. Doc. tex. in §. ſed ex conſtitutionibus. Inſti. de interdictis. tex. melior & clarior cęteris in §. quia tamen. Inſtit. vi bonorum raptorum, & idem diſponit l. 10. ti. 10 7. par. & l. 2. titu. 14. lib. 3. ordi. & ſi quæras in quo erit hodie vtile interdictum vnde vi, cum materia ſua, cùm plenius ſit ſpoliato conſultum per tex. in d. l. ſi quis in tantam, & per iura ſimilia, maximè quia interdictum vnde vi, requirit dolum in in commitiente violentiam, ſ. q. d. ſciat rem nec poſſeſſionem ad ſe non pertinere; remedium verò text. in l. ſi quis in tantam, cum ſimilibus, procedit & competit ſine dolo; hoc eſt licet credat rem vel poſſeſſionem eius ad ſe pertinere, & ſibi licere de iure rem propria authoritate auferre, vel alio errore ductus fecerit, ita text. expreſſe in dicto §. quia tamen. Inſtitu. vi bonorum rap. & tenet gloſ. ord. in dicta l. ſi quis in tantam. in gl. mag. in finalibus verbis. & ibi communiter Doc. Rurſus etiam interdictũ vnde vi, eſt annale, vt ſuprà dictum eſt; remedium verò text. in d. l. ſi quis in tãtam. cum ſimili. & eſt perpetuum, & durat per 30. annos, cùm ſit ciuile, vt tenet etiam gl. in d. l. ſi quis in tantam, in gl. mag. in fine, & ibi comm. Doc. Reſpondeo, quod in electione poſſeſſoris expulſi erit vnum vel alterum remedium eligere, & quodlibet eorum poteſt eſſe ſuo caſu vtile, nam interdictum vnde vi, cõpetit ad reſtitutionem rei ablatæ, & inſuper ad dotale intereſſe, quia poteſt eſſe longè maius quàm vera æſtimatio & valor rei, vt ſuprà dixi & probaui; remedium verò tex. in d. l. ſi quis in tantam, cum ſimilibus, competit contra ſpoliatorem vt amittat ipſam rem ſi fuerit dominus eius, vel condemnetur in valore & æſtimatione eius, ſi non fuerit dominus, etiam nullo probato intereſſe per actorem expulſum; & ſic valde vtile erit ſibi eligere inter iſta remedia.

188 Item adde, quòd ſi quis relinquat rem quam poſſidebat uacantem, taliter quòd per abſentiam eius omnem poſſeſ-

poſſeſſionem amittit tàm ciuilem quã naturale, his modis, quibus de iure perdi poteſt, & alter eam ingreſſus eſt, ſciens rem eſſe alienam, & ad eum non pertinet, licet ignorat cuius ſit, tunc licet de iure antiquo nullum competeret remedium, vel interdictum primo poſſeſſori, qui vacantem rem reliquit; quia nõ unde ui, cùm illud requirat uiolentiam commiſſam in perſonam, non uti poſſidetis, cum ipſe nullam poſſeſſionem habeat, cùm utraque uacat; non adipiſcendæ, cum ſemel iam habuit poſſeſſionem, & fortè non habuit rem ex titulo vniuerſali, vltimæ voluntatis, à quo cauſatur illud interdictum adipiſcendæ, ut dixi ſuo proprio loco; & ſic de iure antiquo nullũ in hoc caſu erat in iure prædictum remedium; ſed hodie per Iuſtinianum eſt nouum introductum remedium, ſcilicet, quod detur & competat primo poſſeſſori, qui rem uacantem reliquit, remedium text. in l. fi. C. unde ui, quo teneatur ingreſſus eam reſtituere primo poſſeſſori, cum totali intereſſe, tanquam ſi uiolenter à poſſeſſore rem auferret, & denique tenetur ad omnia quæ ueniunt in interdicto unde ui, & ille text. in ſua deciſione non eſt alibi, cùm ſit vna de 50. deciſionib. Iuſtiniani; quem ibi ad hoc notat, & ſic intelligit gl. or. in uerbo uacuam, uerſi. tu dic, & ibi Bart. Pe. Cin. Alb. Bal. Sali. & commun. Doc. Azo in ſumma illius tituli pen. colum. num. 31. Rofre. in rubrica de conſtitutione, cùm quærebatur, quæ eſt vltima rubrica ſui operis. 3. colum. in prin. ex quo infertur, quod illa lex non haberet locum, quando ſola poſſeſſio naturalis vacaret: quia dominus vel poſſeſſor primus retineret poſſeſsionem ciuilem in abſentia; quia hoc caſu competeret domino vel poſſeſſori interdictum vti poſsidetis, pro tuenda ſua ciuili poſſeſsione, in cuius conſequentiam fieret ſibi reſtitutio naturalis, vt late concluſum eſt in interdicto vti poſſidetis. Vnde non competeret ei remedium dictæ l. fi. & hoc eſt de mente gl. ibi in verbo, vacuam, verſic. tu dic. pro qua doctrina & declaratione facit glo. ſingul. & vnica in §. quod autem. Inſtit. de vſucap. in gl. 2. quæ dicit, quod poſſeſsio interdum dicitur plena, vt eſt illa quæ poſſidetur; interdum ſemiplena, vt eſt illa in qua alia eſt cauſa legatorũ, uel rei ſeruandæ: interdũ uacua, & hoc contingit tribus modis; propter abſentiam, uel propter negligentiã, uel quia ſine ſucceſſore quis decedat, quam ibi ſequuntur Doc. & illam gloſ. dicit unicam Aug. in l. ſi me in uacuam. de acqu. poſſeſ. & Alex. & Iaſ. in l. in conuentionalibus. §. 1. de uerbo. oblig.

Secundò infertur, quod non haberet locum quando quis in abſentia retinet utramque poſſeſsionem, mediante ſeruo, filio, colono, uel inquilino; quia tali caſu daretur interdictum unde ui, ipſi abſenti: vel ipſis expulſis competeret interdictum unde vi, nomine poſſeſsionis abſentis, ut ſuprà dictum eſt per textũ in l. 1. cum materia. C. ſi per uim, uel alio modo. in quo uno notandum eſt, quod hoc caſu, quando abſens relinquit domum, fundum, uel rem uacantem & alius ingreſſus eſt & poſſeſ. occupauit, quód non poterit aliquis pro abſente agere interdicto unde ui, uel condictione l. fin. C. unde ui, nec alio quouis remedio poſſeſſorio, ſed oportet quód ipſe abſens reuerſus uel eius procurator agat competenti remedio, ſ. remedio l. fi. C. unde ui. quia imputandum eſt ei qui uacantem rem reliquit, licet eo caſu quo abſens poſſideret per colonum, inquilinum, ſeruum vel amicũ quem ibi dimiſerit, ſi quis ingreſſus ſit, poteſt agi contra eum, per eos quos ibi dimittit, imò per quemlibet extraneum ſine mandato, ut in d. l. 1. ſi per uim uel alio modo, quia magis fauendum eſt ei qui poſſeſſionem ſuam per alium uoluit conſeruare.

189 Item adde quod prædicta lex fi. C. unde ui. habet locum & procedit tàm in re mobili quàm immobili: ita Iaco. Butri. in d. l. fi. 3. col. in fi. Bart. 2. col. num. 7. Salic. 2. col. num. 10. Rofre. in rubri. de conſtitutione, cũ quærebatur. 6. col.

num.5.Alex.vbi dicit hanc eſſe comm. opin.in l.rem quæ nobis.ff.de acquiren. poſſeſ.2.columna,nume.5.Iaſ.ibi 2. co. in fine.num.4.licet gl.in dicta l.fi.C.vnde vi.in verbo, quod vi aut clam. velit contrarium. Vnum tamen eſt,quòd licet agenti remedio poſſeſſorio recuperandæ non obſtet exceptio dominij; licet veniat incontinenti probanda, tamen ſecùs eſt in agente remedio & condictione prædictæ legis fi.C.vnde vi. pro poſſeſſione clandeſtina:quia ei benè obſtabit exceptio dominij: ita probat tex. vnicus in iure in l. ſi de eo. §. fin. ff. de acquir.poſſeſ. & illum text. ad hoc dicit vnicum Bal.in l. vitia. C. de acquir. poſſeſ.1.colum.num.6. idem Baldus in leg.ſi quis emptionis. §.ſed hæc contra ſuper illis.C.de præſ.30.vel 40.anno.& ibi Ang.in princip.legis.2.colum.num. 4.& iſtam comm. tenet Bart. licet non allegct illum text.in l.ſi de vi.ff.de ind. in fin.num.3.& ibi Paul.5. columna, in princip. verſic.primus eſt.gloſ.ordin. in d.l.fi.in verbo,per ignorantiam. in fin. C.vnde vi.& ibi Bart.pen.colum.num. 11.vbi adducit not. rationem, quia cũ poſſeſſio vacabat,nõ reputatur tàm grane delictum. Item etiam, quia remediũ illius legis habetur inſtar adipiſcendæ poſſeſſionis, cùm omnino vacabat, & ſua culpa poſſeſſionem amiſerat: idem etiam tenet ibi Ang.2.col.in fin. Salic. 3.col.num.15.& iſta eſt comuni.opi.licet inaduertenter contrarium teneat Iaſ.in l.clam poſſidere.ſuprà iſto tit. 2. col.num.5. allegando Anto. de But. in cap. item cùm quis. de reſtit. ſpol. Item adde quod licet ille qui occupauit rem vacantem teneatur eam reſtituere tanquam prædo ad inſtar interdicti vnde vi,condictione prædictæ l.fi.C.vnde vi. tamen res illa non afficitur vitio reali: vnde licet eo caſu quo interueniſſet vera & realis violentia talis res violenter poſſeſſa non poſſet præſcribi,vt in l.certè.§.Iulianus.ff.de precario. & ſuprà dictum eſt, tamen ſecùs eſt in hac poſſeſſione clandeſtina in re vacante acquiſita:quia benè poteſt præſcribi per quem libet bonæ fidei poſſeſſorem:ita notabiliter probat textus in l.furtum.§. fundi. ff.de vſuca.& ibi Bart. & communiter Doctores:idem tenet Bart. & commun. Doctor.in l.ſequitur.§. item ſi occupaueris.eod.tit.gl.ordi. in l. Pompo.§.cũ quis.in verbo,vitiis.ff.de acquir.poſſeſ. & ibi Bart.& comm.opin.gl. in l.vitia. C.de acquir.poſſeſſio.& ibi Bal.Angel. Salice.& commun.Doc.gl.in dicta l.fi. C.vnde vi. in verbo, vt prædonem. & ibi commu.opi.probat etiam text.in §. quod autem.Inſti. de vſucap. & ibi Faber in fin.& commun.opin. licet ibi gl. velit contrarium.iſtam etiam opin. tenet Iaſon,vbi dicit hanc eſſe commun. opin.in l.clàm poſſidere.2.col.nu. 3. ff. de acqui.poſ.

190 Item adde quod quando quis vult poſſeſſorẽ vi à ſua poſſeſſione expellere poteſt talis poſſeſſor ei de facto reſiſtere,quia licite videtur facere pro defenſione ſuæ poſſeſſionis: imò ſi iam deiectus & expulſus ſit,poteſt propria autoritate recuperare, dummodò faciat in continenti,non ex interuallo:tex. eſt in leg.3.§.eum igitur. ff. de vi & vi armatis cuius verba ſunt,eum igitur qui cum armis venit,poſſumus armis repellere:ſed hoc cõfeſtim non ex interuallo, dùmodò ſciamus non ſolũ reſiſtere permiſſũ ne deiiciaſ,ſed & ſi deiectus quis fuerit eundẽ deiicere non ex interuallo,ſed in continẽti.& ad hoc eũ notat ibi gl.ord. Bart.Ang.& comm. Doc.text. in l.1.§. vim vi.eod.tit.tex.in l.1.C. vnde vi. & adde, quod intelligitur incontinenti & non ex interuallo, quando recuperat ſuam poſſeſſionem,quàm primum pót, ante quàm ad actus extraneos diuertat; ita glo.ord.in d. §. eum igitur.argumẽto textus in l.continuus.in principio.ff. de verborum obligatio. textus in lege, duos.§.primo. ff.de duobus re. tex.in l. quod ait.§.quòd ait. ff. de adulter. textus in l.hæredes palàm.§.final. de teſtamen. ſed clarius & proprius dic, quòd in materia noſtra incontinenti dr arbitrio boni viri,ſecundũ quod commode fieri poteſt,attenta qualitate eius qui vi

deiectus eſt.& rei ex qua fuit expulſus, & eius qui vim commiſit:ita Bart.in d. §.cum igitur.& ibi nota.Ange.qui val de commendat Pet.in l.1.C.vnde vi.1. colum.poſt principium.Cynus ibi pen. colum.Iaco.Butrig.fin.colum. Faber ſecunda columna. Salyce. prima columna,num.4.& melius ſecunda columna, numero decimo.Aretinus in l.prima.§. qui præſens.ff.de verborum obligatione,ſecunda columna,in fine. ex quo ſingula.infertur, quod ſi Rex & Princeps vel Dux per vim expellat poſſeſſorem de aliquo territorio,caſtro,vel loco ſuo licitum eſt ei quandocunque propria authoritate recuperare etiam poſt decennium,iſtud fuit dictum originale & famoſum Hugutionis in capitulo, ius naturale. prima diſtinctione , in gloſsa ſua antiqua:& ſequitur & commendat Baldus in lege final.C. de his qui a non domino manu.ſecunda columna,numero tertio. illud etiam dictum ſequitur & reputat mirabile Iaſo. in l.prima, §. qui præſens.ff.de verborum obligatione.prima columna.nume.ſecundo.Angel.de Aretio in §.quadrupli.Inſtitu.de actionibus.8.columna.nume. 29 .tenet etiam & valde commendat Iaſ.in lege clam poſſidere.§.qui ad nundinas.ſeptima columa.numero trigeſimoſexto. ff. de acquirenda poſſeſ. Romanus in l. ſi de eo.§.ſi forte.ſecunda colum.eodem titul.Montaluus in l.prima.titul.11.libro 2.foro legum,& in tantum eſt verum,quod expulſus poteſt ſuam poſſeſſionem incontinenti recuperare, vt nullam videatur amiſiſſe poſſeſſionem,ſed ſemper retinere ſaltem ciuilem in animo, quia ſequuta recuperatione incontinenti præſumitur ſemper habuiſſe animum poſſidendi, ex quo ſubtiliter infertur, quod non erit interrupta præſcriptio vel vſucapio incepta: & in expreſſo ita determinat gloſ.ſingularis in l.ſi quis ad ſe fundum. C. ad legem Iuliam de vi. in gloſ. fin. quam ibi notat & commendat Bart.final.columna,numero quinto Salyce.penult. columna , numero vigeſimoſexto. et ibi communiter Doctor. gloſſ. etiam ordinar.in l. tertia.§.cum igitur.ff.de vi,et vi arma. in gloſ.final.et ibi Angel.et communiter Doctor. gloſ. etiam iuncto textu in l.qui poſſeſsionem . eodem titul. et ibi Bartolus,Angelus,et alii Doctores. tenet etiam Bartolus,et cõmuniter Doc. contra gloſſam ibi,in l.qui fundum.§. qui bona fide.verſicul. idem iuris. ff.de vſucapio.pro empto.Iacobus Butrigar. in l.prima.C.vnde vi fina.colum. et ibi Baldus.3.colum. numero octauo. Saly. prima columna,num.tertio:imò quòd magis eſt dicebat Salycetus,in dicta lege, ſi quis ad ſe fundum . C. ad legem Iuliam.de vi.quòd etiam naturalis poſſeſſio non videatur amiſſa,nec effectus eius, argumento text.in dicta l.qui poſſeſſione.ſed ego intelligo quod licet eã amiſerit,tamen præſumitur & fingitur a iure non amiſiſſe.

Aduertendum tamen,quod ſuperior concluſio procedit & habet locum quãdo propulſatur iniuria realis:ſecùs verò qñ propulſat iniuria perſonalis,quia offenſus ab alio vult ſe defendere: quia tantum eſt ſibi permiſſum ſe defendere in ipſo actu & crimine flagranti,non tamen poteſt poſt iniuriam ſibi factã propulſare & vindictam ſumere,ita probat tex.notabil.in l.quod ait lex.ff.de adulter. vbi dicitur,quòd licet pater poſſit filiam & adulterum interficere, debet intelligi quando eos deprehendit in ipſo crimine:& per eum iſtam ſententiam & concluſionem tenet Bartol.in d.lege tertia.§.cum igitur.ff.de vi,& vi arma. licet corruptè alleget illã legem . & ibi Ang.de Peru. Bald.in l.petens.C.de pactis.penul.colum.num.49.Barto.in l.1. C.vnde vi.penul. col.num.9.& ibi Cynus,Albericus,Faber,Salycetus,& commu.Doc.Faber in §.ius autem gentiũ. Inſtitu.de iure natu.gen.& ciui. 2.col. num.3.

191 Item adde quod hoc interdictum vnde vi,nedum competit pro rebus corporalibus, ſed etiam pro rebus incorporalibus , vnde ſi fructuarius ſit deiectus à fundo in quo habet vſumfructum, po-

ſerit intentare hoc interdictum directum: textus eſt in l. tertia. §. vnde vi. ff. de vi & vi ar. ſi verò ſit deiectus ab alio iure & quaſi in poſſeſſione eius, vt ſeruitutis vel alterius iuris incorporalis, competit hoc interdictum ſaltem vtile: quia in iuribus incorporalibus licet non cadat vera & propria poſſeſſio, bene tamen cadit quaſi poſſeſſio, reſpectu illius iuris, ratione cuius dantur, & competunt remedia poſſeſſoria: textus eſt in leg. quoties. la ſeconda. ff. de ſeruitut. & ibi Barto. & communiter Docto. tex. in leg. 2. §. fin. ff. ſi ſerui. vendicetur. textus in leg. ſicuti. §. Ariſto. eodem titul. & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem tenet Bartol. in leg. 3. §. vnde vi. ff. de vi & vi arma. & ibi Ange. de Peru. tenet etiam notabiliter & meliùs quàm alibi Rofred. in libellis ſuis, in rubrica de interdicto vnde vi. numero 23. Confirmatur per gloſ. notabil. & ordina. in lege prima, in glo. prima. ff. vti poſ. & ibi communis opinio, quæ habet, quòd pro tuenda poſſeſſione iuriũ incorporalium habet locum interdictũ vti poſſidetis. Confirmatur etiam, quia pro tali quaſi poſſeſſione iurium incorporalium competit conditio legis, ſi quis in tantam. C. vnde vi. & in expreſſo ita tenet ibi gloſ. ordina. & communis opin. in gloſ. magn. 2. quæſtio. & ratio per quam vſufructuarius habet directum interdictum, alius verò qui habet aliud ius vel ſeruitutem habet vtile interdictum, eſt, quia fructuarius poſſidet rem ipſam naturaliter, non verò ille qui aliud ius vel ſeruitutem habet, vt in leg. naturaliter. ff. de acquiren. poſſeſſi. & ibi communiter Doctores, & in terminis tenet Angel. in l. 4. §. vnde vi. ff. de vi & vi arma.

192 Dubium tamen ſingulare & ſubtile in materia eſt, ſi fortè res mobilis vel immobilis quam ego antea poſſidebã reperiatur nunc penes alium, & probem me eã ante poſſediſſe, eo ipſo præſumatur clandeſtinè vel vitiosè eſſe penes illum, vt teneatur mihi reſtituere nulla probata violentia, clandeſtinitate. vel vitio poſſeſſionis eius: & videtur quòd ſic.

Primò, per tex. ſingul. in l. fi. C. vnde vi. vbi probatur, quod talis poſſeſſio præſumitur clandeſtina: & ſic erit notabilis practica, q̃ agam cõdictione ex illa lege, aſſerendo me dominum, & q̃d poſſedi anteà, & immediatè illam rem, & quod nunc reperitur penes illum ſine iuſta cauſa: quare peto mihi fieri reſtitutionem, & in expreſſo ita tenet Bartol. in d. l. fi. 2. colum. num. 3. Paulus de Caſt. in l. improba. C. de acquirend. poſſeſſione. idem Paul. in l. cum res. C. de probationibus. fi. colum. idem Pau. vbi valde commẽdat in l. ſi ex ſtipulatione. ff. de acquirenda poſſeſſio. 2. colum. nu. 3. & ante eos Spec. in titu. de reſtit. ſpol. §. 1. 5. colum. verſic. octauum eſt. nume. 19. Confirmatur etiam per tex. cum materia in capit. licet cauſam. de probat. & per ea quæ tradit Bar. in l. ſi duo. ff. vti poſſide. 2. colum. verſi. ſi verò teſtes.

Secundò & principaliter pro iſta ſententia & concluſione, facit tex. in capitulo, reintegranda. tertia quæſtione prima. vbi diſponitur, quod ſemper & regulariter eſt reſtituendus ille qui iniuſtè amiſit ſuam poſſeſſionem; vnde in noſtro caſu, ſecunda poſſeſſio illius præſumitur iniuſta & vitioſa, & meritò debet fieri reſtitu. anteriori poſſeſſori: & per illum textum ita tenet Inno. in ca. ſæpe. de reſtitu ſpolia. 1. colum. verſicu. imò plus. & Hoſtien. 2. colum. Ioa. And. 2. colum. verſicul. plus etiam. Abbas qui valde commendat in ca. cùm ad ſedem. eodem titul. 9. colum. nume. 28. idem Abb. in c. ſi diligenti, de præſcrip. 4. colum. num. 17. Bal. in l. penult. C. ſi à non compe. iu. fi. col. vbi dicit, quod eo ipſo, quod actor probet de antiquiore poſſeſſione, re ipſa videtur ſpoliatus. Iaſ. qui benè loquitur in l. rem quę nobis. ff. de acq. poſ. 4. col. nu. 19. & ibi Socî. 9. col. verſ. aliquãdo. & 13. co. verſ. circa ſeptimam quæſt. Tertiò & principaliter p̃ hac ſententia & concluſione facit text. in l. ſi coloni. C. de agri. & cen. lib. 11. vbi habetur, quod ſi coloni adſcriptitij

à domino

à domino vel poſseſsore auſugerint, & reperiantur apud alios quoslibet poſſeſſores vel detẽtores, debent reſtitui priori domino vel poſseſsori, conditione ex illa lege vel iudicis officio: & per eã tenet Hoſtien. in d. capitu. ſæpe. de reſtit. ſpoliato. 2. colum. & ibi Ioan. And. 2. colum.

Sed his non obſtantibus ego teneo contrariam ſententiam, imò quòd in caſu & quæſtione propoſita non debeat fieri reſtitutio poſseſsionis anteriori poſseſsori ſi non probet violentiam, clãdeſtinitatem vel aliud vitium in perſona ſecundi poſseſsoris, imò genericè dico, ꝙ hoc caſu nullum remedium in iure noſtro proditum eſt pro conſequẽda tali poſseſſione, ſed neceſſario recurrendum eſt ad remedia proprietatis ſcilicet rei vendicationem, Publicianam, confeſsoriam, vel ſimilia: imo aliàs illa remedia nunquam eſsent neceſsaria: quod apertè probatur à ſufficienti partium enumeratione, nam hoc caſu non concurrunt requiſita interdicti adipiſcendæ: item nec retinendæ: item nec recuperandæ, vt ex natura eorum ſatis ex ſuperioribus patet, ergo &c.

Secundo etiam pro hac ſententia & concluſione, quã teneo facit bonus tex. & eius ratio in l. ſin autem. §. ſi duobus. cum materia. ff. de Publiciana. & in l. ſi ea res. §. fin. ff. de actio. emp. vbi quando agitur pro quaſi dom. ni actione reali Publiciana, potior eſt cauſa actualiter vltimo loco poſſidentis; & ex iſta conſideratione iſtam ſententiã & concluſionem tenet expreſſè Bar. in l. rem quæ nobis. ff. de acqui. poſ. 1. colum. nu. 2. & ibi Cum. 2. col. idem Bar. in l. fi. §. ſed cum in ſecūdam C. de furtis. 2. co. nu. 5. Ang. in d. l. ſin autem. §. ſi duobus. ff. de Publicia. 2. col. Et tenendo hanc partem quã teneo, non obſtãt ſuperiora fundamenta, quæ ineuitabiliter videntur ſententiam fundare: & Primo, non obſtat tex. in d. l. fi. C. vnde vi. inducendo, vt ſupra: quia reſpondeo, quod ad hoc vt remedium illius legis habeat locum pro forma, requiritur vt probetur, quod poſſeſſio illius rei erat penes primum poſſeſſorem, actorẽ, & poſtea eius abſentia vel alia cã cœpit vacare, & ſtatim & immediatè tempore quo vacabat fuit per illum ſecundum poſseſsorem, & ſic reum conuentum, occupata: & certè eſt qualitas formalis in qua fundatur deciſio illius tex. & uerißimus & realis itellectus eius. & in expreſſo reperio, quod ita illum tex. intelligit & declarat ibi uno uerbo Ioan. Faber in Breuiario. 1. col. in fi. dicens, caue; quia in hac conſtitutione requiritur dolus qui præſumitur, probato quod fuit occupata tempore quo eſset uacans; & apertè hoc idem uult ibi Salice. fi. colum. & quæſtione. Rofredus in libellis ſuis in rubric. de conſtitutione. §. cùm quæreba tur. finali colum. & quæſtione. nume. 16. Innocen. in cap. ſæpè. de reſtitutio. ſpoliator. 1. colum. poſt princi. Hoſtienſ. ibi 1. colum. prope finem. Ioan. And. 2. colum. poſt princ. Abb. fin. colum. in princ. Anto. 3. colum. in medio. ita etiam in expreſſo tenet & declarat Bald. in l. incerti iuris. C. de interdictis. 6. colum. num. 14.

Secundo, non obſtat tex. in dicto capitulo, reintegranda. tertia quæſtione prima; quia loquitur, & debet intelligi quando poſseſsor amiſit poſſeſſionem ui, dolo, metu, uel alio quouis uitio uel delicto; unde merito reſtituendus eſt & reducendus in priſtinum ſtatum ſuis propriis remediis contra ſpoliatorem; putà ſi ui eſt ſpoliatus, interdicto unde ui; ſi dolo, actione de dolo; ſi metu, actio ne quod metus cauſa; & ſic de aliis, & ſic nullum remedium poſseſsorium de per ſe ponit ille tex. ita Inno. in ca. cùm ad ſedem. ſecunda columna, nume. 6. de reſtitutione ſpolia. Vel aliter & ſecundo reſpondeo, quod ille textus intelligitur quando quis amiſit poſſeſſionem ui, dolo, uel metu, uel alio uitio, & reperitur res penes tertium poſſeſſorem; nam tenetur remedio illius Canonis reſtituere poſſeſſionem, etiam ſi ignoranter & bona fide rem poſſideat, nec fuerit particeps uel ſciens huius uitii, licet de iure antiquo ciuili

nec Canonico ante illum textum nullum eſſet proditum remedium: iſtum intellectum tenet gloſſa ordina. in dicto capitulo, ſæpè. in gl. 3. de reſti. ſpolia. & ibi communiter Doc. gl. in c. cùm ad ſedem. eodem titu. in glo. mag. in medio. & in ſpecie iſtam dicit commun. opin. & intellectum Imola in d. c. ſæpè. ſi. col. nu. 4. Abb. in d. cap. cùm ad ſedem. 8. column. nu. 26. qui dicit quod ab iſto communi intellectu non eſt recedendum in iudicando & conſulendo. Nec obſtat ſi replices, quòd ſi hoc eſſet verum, ad quid fuit neceſſaria deciſio tex. in dicto capi. ſæpe. de reſtitu. ſpoliato. cùm ſit poſterior. maximè cum textus, & eius remedium in cap. reintegranda, generaliter, & indiſtinctè competat contra quemlibet tertium poſſeſſorem, etiā ſi ignoranter & bona fide rem poſſideat. tex. verò & eius remedium in dic. capitu. ſæpe. tantùm detur & competat, quando ſcienter habuit rem à violento poſſeſſore, & ſic ſcienter ſucceſſit vitiū: quia uo. reſpondeo, quòd textus in dic. capi. reintegranda, tantùm procedit & debet ſeruari in rebus Eccleſiaſticis, vel in rebus clericorum, & in eorum foro propter eorum priuilegium: non verò in aliis rebus profanis laicorum. textus vero in capitu. ſæpe. & eius remedium procedit in quibuſcunque rebus, & perſonis & vtroque foro, propter eui tandum peccatum, cùm ſcienter habeat rem à violento. poſſeſſore: ita glo. no. & ordinaria in dic. c. cùm ad ſedem, in gl. mag. in medio. & ibi Abb. 8. colum. nu. 26. Calderinus in dic. cap. ſæpe. Card. ſi. colum. Anchar. ſi. colum. Iaſ. qui plures authoritates allegat in l. rem quæ nobis. 3. colum. num. 16. ff. de acquiren. poſſeſ. & iſtam partem ego ſequor. licet poſtea Iaſ. in eadem l. rem quæ nobis. 4. columnum. nume. 19. & 5. columna. nume. 20. ibi Ripa. 5. colum. numero 25. dicant magis commu. opin. eſſe in contrarium: imò quòd habeat locum in quibuſcunque rebus, etiā profanis laicorum. Nec obſtat etiam text. in l. ſi coloni. C. de agrico. & cenſi. lib. 11. quia reſpondeo, quòd ibi tales coloni fecerunt furtum vel vim ipſorum, aut fugiendo ſine voluntate domini, vnde meritò debent reſtitui priori domino vel poſseſſori, con dictione ex illa lege ad inſtar remedii recuperandæ. Nec rurſus obſtat ſi replices, quod illud eſſet verum ſi ageret vt contra ipſos colonos vel alios tertios violentos poſseſſores, ſed ille text. præſupponit, quod poſſit agi contra quemlibet tertium, etiam bonæ fidei poſseſſorem: quod videtur contra tex. cum materia in d. l. cùm à te. ff. de vi & vi ar. quia reſpondeo, quòd quando vis committitur in re inanimata, nō poteſt agi contra tertium bonę fidei poſseſſorem, ſed tantum contra principalem qui violentiam commiſit; ſecùs verò quando violētia committitur in re animata, vt quia ſeruus, vel colonus adſcriptitius fecerint furtum ipſorum, aufugiendo à domino; quia hoc caſu ſi reperiuntur penes alios, poſſunt indiſtinctè à poſseſſorib. auocari remedio & condictione illius legis, ſi coloni, ne in poteſtate eorum ſit dominos ſua poſseſſione priuare, argumento tex. & eorum quæ ibi notantur in l. 1. C. de ſeruis fugi. & in l. 1. §. per ſeruum qui in fuga. ff. de acquir. poſſeſ. & in l. tertia. §. Nerua filius. eod. titu. & in l. rem quę nobis. eodem titul. & iſtam ſolutio. & intellect. ponit ibi Lucas de Penna. quarta colum. in fine. & Bar. in d. l. rem quæ nobis. & ibi Socinus, & alii Docto. Abb. & Canoniſtæ in d. cap. ſæpe. de reſtit. ſpoliato. Ex quib. apertè & ſubtiliter patet in quæſtione propoſita, nullum ſubeſse remedium poſseſſorium anteriori poſseſſori contra eum qui ſine uitio reperitur rem poſſidere, & certè in puncto iuris iſta uidetur uerior opi. licet ſuperior ſit æquior & tenenda in practica.

Quod intelligo quando apertè conſtat primum amiſiſſe iam poſſeſſionem, & ſecundum habere lapſu temporis vel alio modo; ſecùs vero aliàs, quia cùm ſemel primus habuit poſſeſſionem ciuilem, ſemper cenſetur continuata, argumento textus in leg. clam poſſidere.

re. §.qui ad nundinas. ff. de acquiren. poſſeſ.& in l.ſi de eo.§. ſi forte. eodem titu.& eorum quæ ibi notantur: & per conſequens competeret interdictum vti poſſidetis, pro conſeruanda ciuili poſſeſſione, & in conſequentiam fieret reſtitutio naturalis, vt ſuprà dictum eſt in interdicto vti poſſidetis.

(Materiam ſub hoc numero 118.pagina 186.columna 4.promiſſam, vnà cum aliis octo numeris ſubſequẽtibus, hic iam ob oculos tibi ordine propoſitos habes candide Lector.)

118 Quibus viſis,præſuppoſitis, & examinatis,nunc principaliter quæro, an ſucceſsor maioratus in quem virtute huius legis eſt tranſlata poſſeſſio,habet remedium vel interdictum poſſeſſorium cõtra tertium detentatorẽ rerum maioratus? & primò quæro, an tali ſucceſſori maioratus competat interdictum vel remedium adipiſcendæ poſſeſſionis, ſcilicet,quorum bonorum, quòd datur hæredi vel ſucceſſori vniuerſali pro adipiſcenda poſſeſſione.vt in l.1.ff.quor.bo. in l.1.& per totum.C. eo. in §. ſequens diuiſio.verſ.adipiſcendæ.Inſti.de interdictis.de quo interdicto & eius natura & effectu dictum eſt:& videtur, quòd non;quia iſtud remedium datur hæredi non poſſidenti pro adipiſcenda poſſeſſione:vnde ſi poſſidet nullo modo datur iſtud remedium, imò quod magis eſt,ſi hæres ſemel adeptus eſt poſſeſſionem, licet poſtea cadat ab ea,& ſit penes alium,non competit ſibi iſtud interdictum, vt probant prædicta iura: ſed iſte ſucceſſor maioratus in ipſo inſtanti, quo moritur defunctus,poſſidet ciuiliter & naturaliter ipſo iure, mediãte iſta leg.ergo non poſſet intentare iſtud remedium & interdictum adipiſcendæ contra illum tertium detentatorem:ſed in contrarium eſt veritas,imò quòd talis ſucceſſor maioratus poſſit intentare interdictum & remedium poſſeſſorium adipiſcendæ contra illum tertium ſimplicem detentatorẽ pro adipiſcẽda poſſeſſione rerum maioratus: & in terminis ita tenet & determinat Cinus in l.ea lege. C. de conditione ob cauſam. 1.colum.in medio.& ibi Bal.4. colum. num.10.& no.ibi Salice.5.colum.num. 12.iſtam etiam con. tenet Bald. in rub. de cau.poſ.& pro.2. colum. in medio. num. 11. idem Bald. in rubri. extrà de conſue.2.colum. nu. 14. iſtam eandem con.tenet Pau. de Caſt. in l.ſi ſorori. ſi. q.nu.4.C.de iure delibe. & ibi Alex. & ibi no. Iaſ.2. colum. tenet etiam Alex. in l.cùm hæredes.ff.de acquiren. poſeſ. 1.colum.num.3.Ioan.Faber in §.ſui.Inſtit.de hær. qua. & diffe. 2. colum. poſt princ.idem Alexand.in conſ.ſuis 2.vol. conſi.conſi.82.2.colum.numero 5.& 6. idem Alexand. in eodem 2. vol. conſ. con.85.5.colum.nume.9.& 10.& addo quòd eodem modo competit ſucceſſori maioratus remedium l. fi. C. de edic. di. Adria. tol. putà ſi ſit inſtitutus vniuerſaliter, & in hæreditate ſunt bona maioratus,nam poterit petere ſe mitti in poſſeſſionem bonorum virtute dictæ l.fin.ita in ſpecie determinat Bal. reputans eſſe notabile in cap.1.de ſucceſ. feu.2.co.nu.5.& ratio vera & fundamẽtalis in qua ſe fundant prædicti Doctores eſt,quia licet mediante lege vel ſtatuto ipſo iure tranſeat poſſeſſio in hæredem vel ſucceſſorem, tamen ex eo quod penes alium eſt ipſa naturalis detentatio,non videtur eſſe plena vel omninò perfecta poſſeſſio penes talem hæredem vel ſucceſſorem,quouſque verè & naturaliter apprehendat, & propter hoc datur ei prædictum remedium poſſeſſorium adipiſcendæ. Pro qua cõmuni ſententia & ratione.Primò facit tex. & commu.opi.in l.1.C.comm. de lega. vbi licet in legatarium tranſeat ipſo iure dominium, per l. tamen ſibi competit actio perſonalis & rei vendicatio,ex eo quod eſt dominus de iure ſpeciali,& non per verum actum traditionis, licet aliàs actio perſonalis non detur domino qui per aliquem actum verum eſt factus dominus,vt in §.ſic itaque.Inſtitu. de actionibus,& in l.fin. ff.de condi.ob cauſam.cum ſimilibus. & in effectu ita tenet & declarat no.Cinus in d.l.1. co-

lum.2,

lum.2.poſt princ.& ibi Barto.2.colum. Pau.2.col.Saly.in fi.Corneus pen.colū. num. 8. & ante eos fuit declaratio Alberti de Saluis,quem ibi refert Cyn.tenet etiam no, Alex.in l.1.ff. de leg.1.6. col.verſ.3.modo,

Secundo facit tex.no.in l.1.C.de do. quæ ſub modo.vbi habetur quòd ſi donatarius non adimplet conditionem alimentorum,ipſo iure donatio reuocatur,& dominium rei donatæ transfertur in donatorem,& ei competit rei vēdicatio & ſimiliter actio perſonalis.ſ. condictio ob cauſam pro reſtitutione, & ſic ex eo quod ibi competit dominiū de iure ſpeciali beneficio illius legis, non eſt inconueniens quod etiam concurrat actio merè perſonalis pro perfecta reſtitutione facienda: & ad hoc notat Cynus & commu.Doct.ibi in ſpecie.ita illum tex.inducit & applicat ibi Saly.in fi.num.10.

Tertiò facit tex.in l.fi.C.de ſacroſ. eccle.in fi.verſiculo,in his autem omnibus.vbi habetur ꝙ ex tit.venditionis, donationis,vel ſimili, ipſo iure tranſit dominium in eccleſiam vel pium locū: & pro tali re competit Eccleſiæ rei vendicatio,& ſimiliter actio perſonalis: & dicit ibi Bar.3.colum.num.16. ꝙ ratio vera eſt, quia ibi competit dominium de iure ſpeciali,& ideo nō excludit beneficium iuris communis, vnde illa remedia poſſunt concurrere,& cum Bart. tranſeunt ibi cæteri Doctor. Quartò facit tex.in l.qui mortis cauſa.ff. de don. cauſa mortis, vbi dr̄ quod ſi fiat alicui donatio cauſa mortis,alicuius rei.& ſit in eum translatum dominium, & poſtea reuocatur illa donatio,transfertur ipſo iure dominium in donatorem; & competit ſibi rei vendicatio & actio perſonalis ex eo quòd dominium fuit trāſlatum de iure ſpeciali, ſecundum Pau. & Doct.ibi quem legis cum ſuperiori. Quinto facit bonus text.in l.in rebus, C.de iure dot.vbi habetur quod ſoluto matrimonio dominium rerum dotaliū transfertur ipſo iure in mulierem ſine aliqua traditione ex eo quod naturaliter res erant ſuæ, & in illo caſu competit mulieri vendicatio & hypothecaria actio,quæ licet nō poſſit competere domino,vt in leg.nec pignus.de regul. iu. in l.ſi rem alienam.la 2.de pigno.act:o. tamen competit quando de iure ſpeciali ſine traditione fuit per l.factus dominus.

Sexto pro iſta parte facit tex. not.in l.in bello.§.ſi quis ſeruū.ff. de captiuis & poſtl. reuerſis. vbi ſi quis ſua pecunia redemerit ſeruum alienum captum,ſtatim efficitur eius dominus,& tali caſu competit etiam redimenti hypotheca in prædicto ſeruo,vt in l.ſenatus.§.fi.ff. de legat. 1. & in l. qui teſtamento. poſt princip.ff.de teſtamen, et in l.ſecunda. C.de capt.& poſtl.reuerſis,et iſta remedia vel iura contraria compatiuntur, quia redimens non eſt perfectè dominus,ſed tantum de iure ſpeciali per legem,et ad hoc iſta iura ſic notat et conſiderat Bar.in d.l.in libello.§.ſi quis ſeruum.in fin.

Septimò facit tex.in l. commiſſoriæ. C.de pactis inter empto. et vendito, iuncta communi opiniō.vbi probatur, quod ſi in contractu emptionis, et venditionis apponatur pactum l. commiſſoriæ,vt ſi emptor ſtatuto tempore non ſoluat pretiū,res ſit inempta, venditor conſequitur dominium ipſo iure,pretio non ſoluto,et competit ſibi vendicatio et ſimiliter actio perſonalis ex contractu, & ita in ſpecie declarat Paulus, in lege prima.eodem titul.1.colum.in fin. Præterea & finaliter pro hac ſententia & concluſione,quod ſucceſſor maioratus,in quem virtute huius legis eſt trāſlata poſſeſſio, poſſit petere à iudice ſomitti in veram & naturalem poſſeſſionem rerum, & ad hoc intentare remedium adipiſcēdæ poſſeſſionis,puta quorum bonorum,vel remedium l.fi.C.de edic.diui Adria.tol.modo ſint penes aliquem tertium detentatatorem, modo ſint vacantia & ab aliquo non occupata,allego & conſidero tex.ſingul.in iure iuncta gl.ſecundum primam lec.in l. 1.C.de Carboniano edic.vbi probatur

quod

quòd ſicut bonorum poſſeſsio ex Carboniano competit filio minori contra tertium. poſſeſſorem vel detentatorem pro adipiſcenda poſſeſsione, ita competit filio minori, qui actualiter eſt in poſſeſsione, vt confirmetur & defendatur in ea auctoritate iudicis; & ad hoc illú text. ſumme notat & commendat ibi Bartol. 1. colum. num. 1. & illum tex. ad hoc reputat ſingularem Ange. de Peruſ. in princ. & notant & commendant cõmuniter Doctor. ibi. ex quo infertur ſingu. declaratio & extenſio ad text. cum materia in l. fin. C. de edic. diui Adria. tollen. vbi habetur quod hæres ſcriptus in teſtõ poteſt petere à iudice ſe mitti in poſſeſsioné & detentationem rerum propria authoritate quam apprehendere potuit, vt ſuo loco dixi, nam poterit intentare remedium illius l. fin. & petere ſe confirmari & defendi authoritate iudicis in ſua poſſeſsione quam habet: ita expreſsè & nota. determinat Cinus in d. l. 1. C. de Carb. edic. 1. colum. in fin. num. 6. Alb. 2. colum. in medio. Iacob. But. in prin. Bar. 1. colum. num. 1. Bal. 1. colum. in prin. Pau. 1. colu. num. 2. Alex. in prin. num. 2. Corne. 2. colum. in princ. Iaſ. 2. colu. in fi. quicquid teneat Rom. eandem cõ. per illum text. tenet Bar. in l. 3. §. miſſum. ff. de Carb. edic. idem Bar. in l. 1. §. fi. ff. quor. legato. idem Bar. in l. de pupillo. §. qui opus. 1. col. ff. de noui ope. num. & ibi Pau. & latius Alex. 1. colum. num. 3. Bal. in l. fin. C. vnde legitimi. 4. col. in fi. idem Bar. in l. fi. C. de edi. diui Adri. col. 4. col. num. 9. Iaco. Butri. ibi. 3. col. poſt princ. Alb. ibi. 9. colum. in medio. Bal. ibi 6. colum. 7. oppo. no. ibi Salic. penul. colum. in fin. Alex. fin. colu. in fi. Corne. 3. colum. poſt prin. Iaſ. 7. co. num. 18. & in expreſſo per iſtam rationem in caſu noſtro tenet Bal. in l. ea l. C. de condi. ob cauſam. confirmatur etiã per text. ſingu. & vnicum in l. ſi quos. C. de decurionibus. libr. 10. vbi probatur quod partes poſſunt petere à iudice confirmari contractũ per eas celebratũ, licet de ſe fuerit validus; & ad hoc illũ text. dicit vnicum Bar. ibi num. 1. & Plat. 2. colum. in princ. Iaſ. in l. 1. C. de Carb. edicto. 3. colum. in princ. facit etiam quod tradit Innocen. & doc. in capit. 2. de confirm. vtili vel inuti. Confirmatur etiam ex notabili ſententia Ang. in l. ſi finita. poſt princip. num. 1. ff. de dam. in fec. vbi dicit quod quando quis eſt in tenta & detentatione vel poſſeſſione rei, & petitur ab aliquo aduerſario reuocari, quia fortè eſt nulla, vel non rite apprehenſa, poterit detentator vel poſſeſſor petere quod non reuocetur, imò quod confirmetur per iudicem ſi allegĕt vel probet cauſam per quam de nouo eſſet ſibi danda, & iudex tali caſu debet eam ſibi confirmare; & iſtam eandẽ ſententiam, & concluſionem tenet Pau. de Caſt. in l. qui bona fide. §. fi. num. 4. ff. de damno infect. & dicit eſſe menti tenendum, & hoc pluries practicatur, & tenet Ang. in §. quadrupli. decimaquarta col. nu. 46. in medio. Inſtitu. de actio. Alex. qui melius, & notabilius quàm alius loquitur in puncto in d. l. ſi finita. 2. columna. num. 5. vſque in finem. facit etiam doctrina notabil. Bartol. & com. in leg. ſi expreſsis. ff. de appellat. fin. columna. Bartol. in leg. ſi vt proponis. la 1. quomodo & quando iu. & ibi commu. opi. vbi poteſt iudex ſuperior reformare ſententiam nullam; & ex ſuperioribus ego reprobo ſententiam gloſ. not. in lege, ab emptione. ff. de pactis. in gloſſa fin. in medio. vbi dicit quod ſi in contractu venditionis venditor ſe conſtituit nomine emptoris poſsidere, non poteſt amplius venditor conueniri actione perſonali ex vendito vt tradat rem, ſed debet conueniri rei vendicatione; vel vti poſsidetis, ex eo quod per cõſtitutum emptor eſt factus dominus & poſſeſſor; vnde actio perſonalis ex vendito non poteſt ſibi competere; & iſtam commun. gloſſ. ſequitur & dicit multum notabilem Bart. ibi ſecunda columna, in fine. numero ſeptimo, & illam tenet & commendat ibi Iaſon ſexta columna, numero 12. & dicit quod eam tenet etiam ibi Salicetus. & Fulgoſius, & dicit Iaſon, quod cum il-

la

la gloſſa tenent commun. Doctor. ibi. & facit gl. in Authen. ſacramenta puberũ. C. ſi aduerſus ven. in gloſ. penulti. gloſ. in l. ſi cùm fundum. in glo. penult. ff. de contra. emptio. vbi dicitur quod re ſemel tradita amplius nõ competit actio ex eo contractu contra vẽditorem, ſed per conſtitutum habetur pro tradita, ergo. &c. & iſtam etiam concluſionem per iſtas gl. tenet & commendat in practica Ange. de Areti. in §. primo. Inſtit. de empt. & ven. fin. colum. in fine. idem Angel. in §. actionem. Inſtitu. de actio. 4. columna. num. 9. idem tenet & valde commendat ibi Iaſon 20. colum. num. 148. Sed certè illa conclu. gloſſæ, & Doctorum eſt falſa, quia cùm emptor non ſit factus dominus per actum verum & naturalem, ſed fictè, benè poteſt ſibi cõpetere actio perſonalis ex vendito, vt perfectè & naturaliter res ſibi tradatur, & hoc apertè & clare fundatur ex ſuperioribus: & in expreſſo, ita tenet ibi Ange. de Peru. 2. columna, in fine. Paulus de Caſtro fina. columna, in fine. & iſte eſt ſenſus Bar. 3. colum. in medio. idem tenet Paul. in leg. Iulianus. §. ex vendito. in fine. num. 5. ff. de actio. empt. idẽ etiam tenet nota. Cinus in lege prima, C. quando liceat ab emptio. diſ. fin. col. & quæſtione.

193 Secundò principaliter quæro, an tali caſu quando res maioratus ſunt penes tertium, detur ſucceſſori maioratus remedium recuperandæ poſſeſſionis, ſcilicet, vnde vi. cum pœna & effectu eius? & breuiter dicendum eſt quod non: nã cum ſucceſſor iſte poſſideat, nec per alium ſit priuatus illa legali poſſeſſione non poteſt competere iſtud remedium: vnde ſi illud intentaret ſuccumberet; & in ſpecie ita tenet Bald. in Authen. defuncto. C. ad Tertul. 2. colum. num. 6. & tenet Iaſ. in leg. ſi ſorori. C. de iure deli be. 2. colum. verſic. 2. limita & ſigna. & tenet Alex. in 1. volu. con. conſil. 37. 2. col. num. 4. Socinus in l. item quę nobis. ff. de acquir. poſſeſ. 11. colum. verſ. 4. & vltimo conclude, quòd tamen intelligo, quando ille tertius penes quem ſunt res maioratus non interuertiſſet poſſeſſionem ſucceſſori maioratus, ſecùs tamẽ eſſet ſi interuertiſſet & taliter reſiſteret quòd amitteret ſuã poſſeſſionem ſucceſſor maioratus, quia tũc ſibi cõpeteret cõtra eum interdictũ & remedium recuperandæ, vnde vi. argum. text. in l. 1. §. ſiue autem corpore. ff. de vi & vi arma. text. in §. deiicitur. eiuſdem leg. text. in l. cùm fundum. ff. de acquirend. poſſeſ. tex. in l. clàm poſſidere. §. qui ad nundinas. in fin. iuncta glo. & communi opinione ſuprà iſto titu.

194 Tertiò principaliter quæro, an in caſu noſtræ l. quando res maioratus ſunt penes alium detur ſucceſſori maioratus interdictum & remedium retinendæ poſſeſſionis, ſcilicet vti poſſidetis? & videtur quod non; quia virtus & ſubſtantia huius interdicti eſt, vt ſolùm competat poſſeſſori contra moleſtantem & perturbantem eum in ſua poſſeſſione, vt pronuncietur poſſeſſor & alter deſinat à moleſtia, vt in leg. 1. in princip. ff. vti poſſide. & in l. vna. C. eod. tit. et in §. retinendæ. Inſt. de interdictis. et dixi late et magiſtraliter ſupra iſta l. in interdicto vti poſſidetis.

Sed in caſu noſtro ille tertius nõ moleſtat nec perturbat ſucceſſorem maioratus in ſua poſſeſſione ciuiliſſima lega li, imò fortè tacet et facto nec uerbo nõ contradicit nec reſiſtit ſuæ poſſeſſioni, nec aliquo modo eum inquietat, ergo non poſſit contra eùm competere iſtud remedium ſeu interdictum poſſeſſoriũ vti poſſide. Præterea dico quod dato, ꝙ huic ſucceſſori maioratus cõpetat hoc interdictum vti poſſidetis, nullum videtur ſibi afferre effectum, nam datò ꝙ per eum pronuncietur poſſeſſor mediante iſta lege, et ille tertius detentator condemnetur, vt de cætero non moleſtet nec perturbet eum, non per hoc conſequetur reſtitutionem rerum: quia iſtud interdictum nullam habet naturam recuperandæ, vt in iuribus ſuprà allegatis; vnde ille tertius detentator poterit dicere, quod ipſe nullo modo vult moleſta-

moleſtare vel inquietare ſucceſſorem maioratus in ſua prædicta poſſeſſione, ſed ꝙ quietè & pacifice habet eam, ſed quòd vult ſibi habere & tenere detentationem quam habeat omnium rerũ, quam nullo modo vult nec tenetur reſtituere mediante remedio vti poſſidetis intentato, cùm ad hoc non extendit effectum nec virtutem eius. Sed his non obſtantibus ego teneo pro veritate, ꝙ in caſu noſtræ legis competit ſucceſſori maioratus contra tertium detentatorem rerum, interdictum & remedium retinendæ vti poſſidetis: imò dico quòd iſtud magis propriè & iuridicè competit. & à peritiorib. aduocatis proponitur in vſu & practica, & in expreſſo, quòd iſtud remedium & interdictum competat in noſtro caſu, tenet Faber in §. ſui. Inſtit. de hæred. qua. & dif. 2. col. poſt princ. & tenet ſingul. & ſubtiliter Anchara. in c. 2. de conſuetudine. 2. co. in prin. nec obſtant ſuperiores meæ rationes. Prima, in qua dicebam, quòd ille tertius detentator non moleſtat nec perturbar ſucceſſorem maioratus in ſua ciuiliſſima poſſeſſione: quia reſpondeo, quòd imò nimis turbat & moleſtat, ex eo quòd actualiter retinet bona & non reſtituit illa ſucceſſori maioratus, & nõ ſinit vti frui prædictis bonis & ſua poſſeſſione, argu. tex. in l. ſi duo. §. hoc interdictum ſufficit. ff. vti poſſidetis. ibi, etenim videris mihi poſſeſſionis controuerſiam facere, quod prohibes me vti mea poſſeſsione. bonus tex. in §. ſi videamus. verſiculo, etenim. eiuſdem l. tex. in §. ſi vicinus. eiuſdem l. tex. melior de iure, in l. vim facit. ff. de vi & vi arma. cuius verba ſunt, vim facit qui nõ ſinit poſsidentem eo quod poſsidebat vti arbitrio ſuo, ſiue in ſerẽdo ſiue in redigendo, ſiue in arando, aut quid ædificando, ſiue quid omninò faciendo per quod liberam poſſeſsionem aduerſarii non reliquit. facit etiam doctrina Bartoli, & communis, in l. 1. §. huius autem interdictum. in principio, eo. tit. vbi dicit, ꝙ iſtud interdictum vti poſsidetis, datᷣ contra quemlibet inquietantẽ, licet non cõtendat ſe poſsidere: & dixi ſuprà iſta lege. tractando propriè de materia huius intedicti: ergo meritò in nſo caſu ſucceſſori maioratus dabitᷣ contra illũ tertium iſtud remedium & interdictum vti poſsidetis. Non obſtat ẽt ſecũda ſubtilis ratio, in qua dicebam, quod iſtud interdictum non habet naturã recuperandi, & ideo nullum conſequetur effectũ, talis ſucceſsor maioratus nec recuperabit rerum detentationem. quia non reſpondeo ꝙ hoc caſu recuperabit plenum effectum & rerum reſtitutionem, & ſic non ſolùm pronunciabitur legitimus poſseſsor; ſed in conſequentiã fiet ſibi plena reſtitucio rerum, & hoc caſu prædictum interdictum habet mixtam naturam. ſ. retinendæ & conſeruandæ poſſeſsionis. & inſuper reſtituendæ & recuperandæ; & ratio eſt, quia nũquam dicetur ille tertius detẽtator deſiſtere à moleſtia vel inquietatione, niſi actualiter reſtituat oẽs res quas habet & detinet ſucceſsori maioratus: & in hoc cõſiſtit tota virtus & intelligẽtia huius articuli, & iſtud eſt propriũ remediũ ꝙ in caſu noſtræ l. debet intẽrari, & ita cõſulo ꝙ fiat. Pro qua ſnĩa & declaratione allego & conſidero gl. notab. & expreſſã in l. clãm poſsidere. §. qui ad nũdinas. in gl. fi. prope fi. ff. de acqu. poſ. vbi dicit qđ ciuiliter poſſidenti datᷣ iſtud interdictũ vti poſsidetis, contra tertiũ naturaliter tantùm poſsidentem, vt declaretur poſseſſor, & reſtituatur ſibi illa naturalis poſseſsio ſine qua ſemper diceretur moleſtari ĩ ſua ciuili. & ibi tenet Bar. fi. col. in med. Alb. fi. col. & tenet & cõmẽdat ibi Ang. 2. co. nu. 4. & ad hoc illã gl. reputat ſing. Ioan. de Imo. fi col. in fi. & reputat ſing. Roma. 1. col. in fine. tenet etiam & no. ibi declarat Pau. fi. col. nu. 7. Cum. pen. col. poſt medium. & tenet ibi Alexand. 7. colum. nu. 17. qui dicit hanc eſſe notabilem practicam. tenet etiam & commendat Iaſ. ibi 15. col. nu. 11. ſimi. gloſ. & expreſſa in leg. naturaliter. §. nihil commune. in gloſ. final. in fine. ff. de acquiren. poſſeſ. & ibi Bar. 5. col. Albe. 1. colum. Paul. penult. colum. Areti.

Aretinus.7 colum.Alexan.17.colum. nume.47.Iaſon 18.colum.nu.86. Vincen.27.col.num.58.Ripa 22.col.num, 135.ſimilis gloſſa eſt in l.vna.C.vti poſſidetis,in verbo,nec vi,in medio. ibi.ratione enim ciuilis quæ ſibi turbatur,habet dominus interdictum vti poſſide. & ibi tenet & reputat mirabile Bartolus 3.colum.nume.4.Bald.ibi.4.colum. num.11.Ang.fin.colum.in fine.Salyce. 4.colum.nume.18.Similis gloſ.eſt,licet non ſoleat allegari, in l.ſi duo.§.fin.in glo.1.ibi,vt illam naturalem dimittat. ff.vti poſſ. & ibi eam ad hoc notat & commendat Angel.de Peru. & iſtam ſententiam & cõcluſionem tenet & declarat notabiliter Barto.in l.1.§.interdictum.penul.colum.in fi.num.9.ff.vti poſſider.& ibi Angel.de Peruſi. in fin. idem Barto.in l.ſi prius. ff. de oper.noui nun.fin.colum.& quæſtio.tenet etiã & valde commendat Anto.de Butr. in cap.item cum quis.de reſti. ſpoliato.2. colum. & ibi Imola.1. colum.numero 3.Abbas 2.colum. poſt medium. tenet etiam Cynus in l.ordinarii. C.de rei vẽdi.2.colum.in medio,& ibi Bald.3.colum.Salyc.2.colum.4.oppo.Pau.de Caſtro.2.colum.in fin.Iacob. Butriga.in l. incerti iuris. C.de interdictis.3.colum. & ibi Bald.4.colum.Salyc.5.col. & eſt vera & communis opinio in prædictis locis.

1 Secundò pro hac ſentẽtia & concluſione allego & conſidero etiam glo.valde notab.in l.malè agitur,C.de preſcr. triginta vel quadraginta anno.in gloſ. ibi,ſed vti poſsidetis interdictum.&c. vbi expreſsè determinat quod ſi colonus,vel inquilinus:commodatarius vel depoſitarius, emphyteuta,vel ille q habuit rem precario,finita cõditione, emphyteuſi,vel reuocato precario, nõ reſtituat detentationem rei vel poſſeſsionem naturalem quam ille haberet,poteſt per dominum conueniri interdicto vti poſsidetis,vt non turbetur dominus in ſua ciuili poſſeſsione vel in vtraque; & in conſequentiam ꝙ reſtituatur ſibi naturalis poſſeſsio vel ſola detentatio quæ eſſet penes conuentum,& ibi tenet & ſequitur Cyn.in fi.Bal.Saly. & communi.Doc.& in ſpecie iſtam concl.tenet & ſic declarat Bart. licet illam gl.non alleget,in l.1.§.fin.fi.colum.num.17.ff. vti poſsidetis. Tertiò,facit illa gl.no.in l.ab emptione.ff.de pactis.in gl.fi.in medio,vbi dicit,quod ſi in contractu venditionis vel alio habili ad tranſlationẽ dominii venditor ſe conſtituat nomine emptoris poſsidere,& non tradat rẽ, poteſt emptor agere cõtra eum vti poſſidetis,& in hoc commu.appro.licet in alio non ſit vera in quantum tenet,ꝙ non competeret actio perſonalis ex vẽdito,vt ſuprà dixi: & licet gloſſa in illo caſu declaret virtutem vel effectum huius interdicti, dico quod virtus & effectus huius remedii erit, quod emptor dicit ſe poſſeſſorem virtute clauſulæ cõſtituti,vel virtute alterius actus ficti,& petet non moleſtari per venditorem,& in conſequentiam quod reſtituatur ſibi res vendita, & in terminis ita declarat ibi Pau.de Caſt.pen.col.in princi,num. 17.Quarto facit tex.in l.1.& in l.de pupillo.§.nũciationem,& in l.prætor ait, & quaſi per totum.ff.de ope.noui.nun, vbi habetur ꝙ ſi poſt denunciationẽ ſibi factam quis ædificat,cogitur demoliri mediante interdicto vti poſsidetis; quia per hoc cõſeruatur eius poſſeſsio, de quo vide in propria materia quã per me habes examinatam.

Ex quibus remanet iudicio meo iſte paſſus & articulus bene & vtiliter expeditus,& quod ſucceſſor maioratus in caſu huius legis poterit agere contra tertium penes quem ſunt res maioratus interdicto & remedio vti poſsidetis, concludendo in libello & petitione ſua iſto modo,ꝙ ipſe eſt verus & legitimus ſucceſſor maioratus,& quòd mediante noſtra l.& eius diſpoſitione,fuit in eum tranſlata vtraque poſſeſsio, & quod iniuſte prædictæ res detinentur ab aduerſario,quod petit eum pronunciari talẽ ſucceſſorem et poſſeſſorem; et quod aduerſarius condemnetur vt eum non moleſtet,perturbet,vel inquietet in ſua poſſeſsione,

ſeſsione, et in conſequentiam actualiter reſtituat ſibi prædictas res et earum detentationem, quia ſine dicta reſtitutione nõ dicetur ceſſare à prædicta moleſtia, et quod condemnetur in fructib. et intereſſe moleſtationis præteritæ à tempore quo detinet prædictas res: et iſtud eſt proprium et iuridicum remedium quod debet intentari in caſu huius l. et ita à peritioribus practicatur.

121 Et ſi quæras et dubites, quod remedium eſt vtilius, et in quo conſiſtat vtilitas & effectus cum vtrunque remediũ .ſ. adipiſcendæ, & ſimiliter retinendæ, poſsit cõpetere ſucceſſori maioratus, & per vtrunque aſſequetur ipſas res maioratus & earum detentationem, vt ſupra dixi & probaui, dico quòd iſtud remedium retinendæ vti poſsidetis, erit longe vtilius, imo quandoque neceſſarium, quia remedium ſiue interdictum adipiſcendæ .ſ. quorum bonorum, & ſimile, vt remedium l. fi. C. de edic. diui Adria. tol. & petitio hæreditatis, non poterit competere contra tertium detinẽtem res maioratus cum tit. quia illa remedia non dantur contra titu. poſsidẽtem; tex. eſt in l. 1. ff. quorum bonorum. ibi. ꝙ ex his bonis pro hærede aut pro poſſeſſore poſsides. &c. & ibi notat Bar. & ibi Fran. de Ripa. 1. colum. num. 2. & per illum tex. tenet etiam Bar. in l. .C. quorum bono. fin. colum. in finalibus verbis. ad idem eſt tex. in l. 2. C. eo. titu. per quem ita tenet ibi Ange. Salyce. & commu. Docto. & Bal. in rub. C eo. tit. tex. in l. regulariter. ff. de peti. hære. tex. in l. pro hærede. cum §. fi. eo. tit. tex. in l. 2. & in l. hæreditatis. C. de peti. hære. & vtrobique commun. opin. Nec obſtat ſi dicas, quòd titulus habitus in re maioratus eſſet nullus; cum ſit res prohibita alienari, & petitio hæreditatis, & per cõſequens prædicta remedia adipiſcendæ bene datur contra poſsidentem titul. quando habetur pro non tit. vt in l. nec vllam. §. omnibus. ff. de peti. hære. quia reſponde, quòd tempore tituli habiti non conſtabat eſſe res maioratus, tamẽ remedium ſiue interdictum vti poſsidetis, competit ſucceſſori maioratus, etiã contra tertium detentatorem qui haberet & detineret rem cum tit. quia iſtud remedium vti poſsidetis, datur contra quẽlibet detinentem rem, etiam cum titul. imò etiam contra verum dominũ eius: vnde ſi poſſeſſor turbatur a domino verbo vel facto, vel poſſeſſor habet tãtum ciuilem poſſeſſionem, dominus verò naturalem, clãdeſtinam, vel vitioſam, vel poſſeſſor habet vtramque poſſeſſionem, dominus verò ſolam detentationem, talis poſſeſſor poteſt agere hoc interdicto vti poſsidetis, etiam cõtra dominum ut non moleſtetur, & in conſequentiam fiat ſibi reſtitutio naturalis poſſeſſionis vel detentationis, & dominus non poteſt opponere exceptionem tituli vel dominij. iſta eſt gl. ſingularis et vnica, in l. ſi de eo. §. fi. ff. de acquir. poſſeſ. in gl. fi. quæ expreſsè vult, ꝙ interdictum vti poſsidetis, detur et cõpetat contra dominum moleſtantem et inquietantem, et agenti interdicto vti poſsidetis, non obſtat exceptio dominii. etiam ſi incontinenti probetur, et ad hoc notat et commendat ibi Bar. 2. col. nu. 2. et dicit ſingularem et vnicã Ioan. de Imo. ibi. 1. col. et ante eum ibi Ray. in fi. tenet etiã et declarat ibi Cuma. 2. col. Areti. 2. colum. in med. ſequitur etiam et reputat ſingularem Alex. ibi. fi. col. num. 4. et per illam gl. ita tenet Bart. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acqui. poſſeſ. 2. col. in med. et ibi Cuma. 2. col. Vincen. 5. col. nu. 15. Iaſ. 11. col. nu. 49. Fran. de Ripa. 15. col. num. 98. tenet etiam Bar. in con. ſuis, cõſi. 81. nu. 4. idem Bar. in l. ſi de vi. ff. de iudi. in fi. et ibi Pau. fi. col. Bal. in l. ordinarii. C. de rei ven. pen. col. et ibi Saly. pe. col. idem Saly. in l. ſi quis ad ſe fundũ. C. ad l. Iuliam, de vi. 3. colum. Bal. in l. ſi quis conductionis. C. locati. 2. col. in fi. Abb. Panor. in c. in literis de reſti. ſpol. 2. col. in fi. et ante eos tenet Iacob. But. in l. incerti iuris. C. de interdictis, tertia colum. in medio, et ibi Salycet. 8. colũ. num. 21. tenet etiam et reputat ſingulare et quotidianũ Ang. de Are. in §. quadrupli.

dupli.Inſti.de actio.§.ſi.colum. Contrarium tamen expreſsè tenet Dyn. in regula,dolo facit.de reg.iur.in 6. idē Dynus in regula.quia ad agendum. eodē titul.§.ſi.colum.& quæſt.vbi expreſsè dicit,quòd ſicut agenti interdicto adipiſcendæ,obſtat exceptio dominij quando incontinenti probatur, vt in l. 2. cum materia. C. de edic. diui Adriani tol. ita ſimiliter obſtat agenti interdicto retinendæ vti poſſidetis. idē tenet Angel.de Peru.in l.dolo facit.ff.de exceptione doli.idem Angel. in dicta l.ſi de eo.§.fin.ff.de acquiren.poſſeſ. & ibi Paul.2.colum.num.4.Richar. de Saly. in l.ſi de vi.ff.de iud.Cynus in l.2.C.de edi.diui Adri.tol.in fine.pro qua ſententia & concluſione aliqui peritiſſimi literati in hoc regno ponderant legē 27. tit.2.tertia par.in verſic.Et ſi por auuentura.Sed certè illa lex in illo verſic.tantum loquitur in remedio adipiſcendæ, vt ex verbis eius & ratione colligitur & probatur ibi,dum dicit,El que la tuuieſſe o otro qualquier que la razonaſſe por ſuya, & ſic apparet quod iſta eſt valdè dubia opin.cum in ea tot,& tanti Doctores inuicem ſint contrarij, vnde reperio quod per alios eligitur media via & datur talis cocordia,ſcilicet,

48 quòd ſi ex iſto remedio & interdicto vti poſſidetis,nulla eſt reſtitutio facienda, quia actor omnino poſſidet & detentat,ſed tantum moleſtatur verbo vel facto à domino, tunc ſemper debet obtinere actor, nec obſtat ei exceptio tituli vel dominii,& ita procedat prima opinio,ſi verò ex iſto remedio & interdicto propoſito eſſet aliqua reſtitutio facienda, quia actor poſſidet tantum ciuiliter,vel ciuiliter & naturaliter, ſed apud dominum conuentum eſt naturalis poſſeſſio clandeſtina vel detentatio quam tenetur reſtituere in conſequentiam,tunc benè obſtaret exceptio dominii,& probato domino in continenti non tenetur dominus conuentus reſtituere, & ſic hoc caſu non habet locum contra eum interdictum vti poſſidetis, ſicut non haberet locum interdictum adipiſcendæ, & ita procedat 2. opin.contraria,& in ſpecie iſtam doctrinam & concordiam tenet Anto.de Butri.cap.in literis.de reſti.ſpol.4.column.num.22.quem refert & ſequitur Alex. in d.§.nihil commune.11.colum.num. 35.& ibi Soci.3.col.Sed his non obſtantibus indiſtinctè ego teneo 1. concluſ. gloſ.& Docto. imò quod in nullo caſu agenti interdicto vti poſſidetis, obſtet exceptio dominii vel tituli, imo quod reſtitutio realiter ſit facienda,per iura, fundamenta,& rationes ſuprà aſſignatas,& hanc primam opi.& conclu.glo. & Doctorum dicit magis communem Franc.de Are.in d.l.ſi de eo.§.fin.2.colum.ff.de acquirē.poſſeſ. & in expreſſo pro hac ſententia & conclu.gl.& communi quam teneo,facit tex.in l.1.in fi. C.ſi per vim vel alio modo. quē ibi ad hoc notat & ponderat Bart.in fin.num. 10.idem Bar.Imo.& alii Docto. in d.l. ſi de eo.§.fi.Secundò ego conſidero vltra Doctores.tex.expreſſum in l.1.§.huius autem interdic.ff.vti poſſ.vbi probatur quòd iſtud interdictum datur poſſeſſori contra dñm vel alium habentem rem legitimo titulo. Tertiò facit tex.in l.ordinarii.C.de rei vend. Quartò tex. in l.incerti iuris.C.de interdic.Quintò tex.in §.retinendæ. Inſtitu.eod.titulo Sexto tex.in ratione ſui, in dicto §.nihil commune. Pro qua communi ſententia & conclu vltra fundamenta ſuperiora conſiderò viuam & ſubtilem rationē,nam ſemper & principaliter hoc interdictū vti poſſidetis, competii pro tuenda & conſeruanda poſſ. contra moleſtantem;vel inquietantem,vt deſignata moleſtia; & licet aliquo caſu de ſupradictis veniat reſtituēda detētatiò vel naturalis poſſeſſio, tamen non eſt iudiciū adipiſcendæ nec recuperandæ, ſed retinendæ,quia illud ſit in conſequentiam pro defendēda & cōſeruāda poſſ. ciuili,vel vtraq; vnde vtroq; caſu merito datꝰ contra dñm,& nō amittit ſuā primordialē naturā.iſtam tñ ſen.&cõcl. cõem limita & intellige, qñ agēs inter dicto,vti poſſidetis, ꝓbauit de ſua poſſeſſione

ſeſſione, aduerſarius verò non:vel quá-
do agens melius probauit:ſecùs verò ſi
probationes in poſſeſſorio eſſent omni-
nò pares,quia tunc ille vincet qui me-
liùs probaret de dominio: ita Bar.in d.
l.naturaliter. §. nihil commune, ff.de
acqui.poſſ.& ibi Moderni: tenet etiam
Areti.& Cum.in d.l.ſi de eo,§.ſi.eo.ti.
Secundò limita & intellige, quando il
la non eſt exceptio notoria & manife-
ſta,ſecus vero ſi dominium eſſet noto-
rium,vt quia reus conuentus habet ſen
tentiam definitiuam pro ſe , in qua eſt
declaratus dominus in lite agitata con
tra actorem:quia tunc illa exceptio do
minij obſtat agenti interdicto vti poſſi
detis:ita ſing.tenet & declarat Cum.in
d.l.naturaliter, §. nihil cõmune,2.col.
in fi.& ibi Pau.de Caſt.fin.col. num.7.
Alex.11.col.nume.34. Ripa 15.colum.
num.9.Confirmatur etiam ,quia idem
eſt in interdicto recuperandæ, quia be-
ne obſtat exceptio dominij quando ve-
nit incontinenti probanda per mani-
feſtam & notoriam probationem,argu.
tex.in c.ad decimas,de reſti.ſpol.lib.6.
123 Item quæro, ſi talis ſucceſſor maio
ratus poteſt intentare petitionem hęre
ditatis contra tertium detentatorẽ re-
rum:& breuiter teneo ꝙ ſic;quia ſucce
dit in maioratu tanquam hæres,& iure
hæreditario,vt probat tex.in c.ſignifica
uit,de reſcript. text.in c.licet,de voto.
& vtrobiq; Doct.& concludit not.Ol-
dra.in conſiliis ſuis,conſi.94. colum 2.
in fi.& And.de Iſer.in c.j.de feud.Mar-
chię,2.col.ver.poſſent etiam reduci ad
conſonantiam,vſque in fin. & Mart.de
Laude in ſuo tract.de primogenitura,
3.col. 8.q.principali. & voluit elegáter
Bal.in l.ex hoc iure,2.col.nu.4.ff.de iu.
& iure,ſed petitio hæreditatis datur hę
redi vel ſucceſſori vniuerſali, vt in l.1.
2.& 3.& per totum, ff. de pet.hær.ergo
dabitur & competit huic ſucceſſori ma
ioratus.Aduertẽdum tamen eſt, ꝙ hoc
debet intelligi quando eſt ſucceſſor ma
ioratus vniuerſalis in totum,vel in quo
ta hæreditatis : modò ſuccedat imme-
diatè primo fundatori, modò ſuccedat
mediatè:ita probat tex. no.in l.3.verſi.
ſed & ſi Titio.ff.de pet.hære vbi ſubti-
liter Bal. & Doc.tex.in l.licet minimã,
eo.tit.tex.in l.j.§.j.ff.ſi pars hær.pet.nõ
tamen cõpeteret ſucceſſori maioratus
in aliqua re,vel rebus certis & determĩ
natis:quia tali gl.non eſt ſucceſſor vni-
uerſalis in ſolidum nec in quota, argu.
tex.in l.ſi quis ſeruum,§.fin. cum l.ſeq.
ff.de legat.2.& in l.mulier quæ, §.ſi.ad
Treb.& iſto modo intelligo, quòd ſuc
ceſſori maioratus poſſit competere in-
terdictum adipiſcendæ quorum bono-
rum,de quo ſupra dixi:quia illud tantũ
datur hæredi , & ſucceſſori vniuerſali
non particulari,vt probat tex.in l.1.ver
ſic.j.ff.quor.bo.ibi,dum dicit,& ad vni
uerſitatem bonorum , non ad ſingulas
res pertinet,&c. Item quæro , an talis
ſucceſſor maioratus poſſit intentare ſi-
deicõmiſſariam hæreditatis petitionẽ,
de qua in l.1.& per totum,ff.de fideic.
hæred.peti.& breuiter dico, quòd ſic,ſi
cut dixi in petitione hæreditatis. Vnũ
tamẽ eſt,quòd ſi defunctus cui ſuccedit
ſucceſſor maioratus,relinqueret hęredẽ
ex teſtamento , vel ab inteſtato ipſum
ſucceſſorem maioratus, & in ſua hære-
ditate eſſent illa bona maioratus & ſu
biecta reſtitutioni,licet conſtaret maio
ratus in re vel rebus certis , benè poſſit
talis ſucceſſor intentare peti.hæred.pro
hæreditate in qua ſuccedit , & iunctim
pètere omnia bona tam maioratus , ꝗ
hæreditatis : quia in tali petitione & re
medio omnia venirẽt , & intelliguntur
comprehendi : ita probat gl. no.iuncto
tex.in l.item videndum,§ ſi.in gl.fin.ff.
de pet.hær. vbi dicit , ꝙ bona feudalia
veniunt in pet.hære.quã ibi ſequuntur,
& declarant Ang.de Peru.Albe.Pau.de
Caſt.& alij Doc. & per eam ita tenet &
notat Bal.in c.1.2.colum.num.5.de ſuc
ceſ.feu.in vſib.feu.Io.de Pla.in § actio-
num.Inſti.de act.pen.col.nu.79. & nu-
me.80. Nec obſtat ꝙ petitio hæredita-
tis non datur nec competit hæredi vel
ſucceſſori poſt ſemel adeptam poſſeſsio
nem, vt eſt gl.ſing.in l. 1.ff.de fideicom
hæred.pet. & ibi Bar. & Doct. & poſui

latè in materia peti. hæred. ſed iſte ſucceſſor maioratus poſſidet per noſtram legem, ergo ei non poſſit competere petitio hæreditatis: quia reſpondeo quòd non eſt effectus poſſeſſor naturaliter per actum proprium & verum appræhenſionis, ſed fictè, & artificialiter, per legem, vt no. dixi ſuprà, dum tractaui, an competat interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis.

124 Item circa iſtam legem vtiliter & neceſſariò quæro, an ſucceſſor maioratus poſſit propria authoritate bona auferre à tertio detentatore, & p vim eũ expellere? & videtur quod ſic. Primò quia licet poſſeſſor poſſit iudicem adire pro rebus ab alio occupatis conſequendis, & eo caſu nullã amitteret poſſeſſionem, tamen poterit ab eo propria authoritate auferre: gl. eſt no. in l. 1. §. interdictum autem. in verbo, vltrò. ff. vti poſſi. & ibi tenet Bart. 2. col. nu. 3. vbi ſing. & magiſtraliter dicit, quòd ſi poſſeſſio rei omninò vacabat, & quis eam occupauit, non poteſt dominus & primus poſſeſſor propria authoritate ab eo auferre: tex. in l. ſequitur. §. item occupaueris. ff. de vſuca iuncta gl. & communi opinione: facit bonus text. in l. 1. §. eum qui. ff. de vi, & vi arm. aut poſſeſſio rei omninò non vacabat, ſed per occupationem eius qui ingreſſus fuit priuatur primus poſſeſſor vtraq; poſſeſſione, q contingit in re mobili, vt in l. ſi rem mobilem. ff. de acquir. poſſeſſio. & in l. 3. §. Neruа filius, eod. tit. & tunc primus poſſeſſor poteſt illam rem ab eo auferre incontinenti, poſtea verò non. argumento text. in l vt vim. ff de iuſti. & iu. cum ſimilibus. & in expreſſo facit bonus tex. in l. ſi quis in ſeruitute. in fine. ff. de furtis. ſi verò poſſeſſio rei omninò non vacabat, ſed quis habebat vtranq; poſſeſſionem, licèt non ſit in re, ſed propè, vel ſaltẽ habebat ciuilem in abſentia, quo caſu per apprehenſionem vel occupationem alterius non priuatur poſſeſſor ſua poſſeſſione ciuili & naturali, vel ciuili tantum, quòd contingit in re immobili, vt in l. clãm poſſidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquir. poſ. & notatur per gl. & Doctor. in l. 1. eod. tit. tunc poterit poſſeſſor ab illo ingreſſo propria authoritate rem auferre. ita procedit & ita debet intelligi gl. in dicta l. 1. §. interdictum autẽ. ff. vti poſſidetis. & iſta eſt no. reſolutio Bart. ibi in hoc articulo: & cum hac doctrina & diſtin. Bar. trãſit ibi Ang. de Peru. & in expreſſo tenet Pau. in dicta l. clàm poſſidere. §. qui ad nundinas. 2. col. poſt princ. & meliùs & ſingularius ibi Rom. 2. col. licèt dicat q tutius & ſanctius eſſet quod dirigeretur via iuſtitiæ propter rixas & ſcandala euitanda. & iſtam doctrinam & diſtinctionem Barto. tenet ibi Iaſon, in dicto §. qui ad nundinas. 4. colum. & 4. no. & iſtam concluſionem tenet Imo. poſt Innocen. in c. olim. el 1. de reſtit. ſpol. 2. col. nu. 10. iſtud etiam tenet & reputat ſing. Ang. in § quadrupli. Inſtit. de actio. pen: col. in medio. & iſtam doctrinam & diſt. tenet & dicit cõmu. Alexan. in l. quemadmodum. ff de aquiren. poſ. 2. col. nu. 3. Sed iſte ſucceſſor maioratus mediante iſta l. poſſidet tàm ciuiliter quàm naturaliter, ergo poſſit propria auth. expellere ingreſſum. Secundò pro iſta ſententia & concl. facit ratio euidẽs, quia ſi ille qui ingreſſus eſt rem maioratus, vel aliam, non admittit poſſeſſorem, eo ipſo committit vim, vt in l. clàm poſſidere. §. qui ad nũdinas. in fine. eod. tit. & ſic poſſeſſor licitè eã repellere & propulſare poteſt, vt in l. vt vim. ff. de iuſt. & iu. text. in l. 1. §. eum qui. verſi. vim vi. ff. de vi & vi arma. tex. in l. 3. §. eum igitur. eod. tit. text. in l. 1. C. vnde vi. text. in l. ſcientiam, §. qui cũ aliter. ff. ad legem Aqui. text. in l. ſi ex plagis. §. 1. eod. tit. facit etiam gl. Bart. & commun. opi. in l. cùm fundum. ff. de vi & vi arma. vbi ſi colonus vel inquilinus interuertit poſſeſſionem domino, & recuſat rem reſtituere, poteſt propria authoritate expelli: imò quòd magis eſt, licèt poſſeſſor habeat poſſeſſionem quæſitam per clauſulam conſtituti vel alium actum fictum: poteſt à detentatore propria authoritate rem auferre ſi re-

cuſet

cauſet eam reſtituere:gl.eſt not. in l.cùm creditor. ff. de furtis. quam ibi ad hoc notat & commend. Angel. de Peru. & commu. doct. ad hoc etiam eam notat Salic.in l.creditores.C. de pigno. 4. col. num. 12: & in l. in poſſeſsionem. C. ad legem Iu. de vi. Tertio & not. pro hac ſententia & con. facit, quia ſi aliquid fiat in re mea à me poſſeſſa per quod mea poſſeſsio inquietatur, poſſum propria authoritate auferre, licèt non poſſim tollere illud quod ſuprà rem meam pendet, ſi illam non tangit, text. eſt no. in l. quemadmodum. §. ſi protectum, verſic.aliud eſt dicendum.ff. ad l. Aquiliam. & tenet ibi Odofre. Bartol. Alb. Bald. & Flo. & dicit ibi Bald. iſtud eſt maximum commodum poſſeſsionis, quia poſſeſſor habet ius reſiſtendi propria authoritate:& reputat eſſe mirabilem Flo. vt idem eſt text. in l.fin.§.ſi ad ianuam. ff. quod vi aut clàm. & ibi tenèt Bartol. & Albe. & ante eos Oldra. quem refert Albe. vt latiùs dixi in materia operis no. nunc. Quartò pro iſta ſententia & concluſione, quòd ſucceſſor maioratus poſsit propria authoritate res auferre à quolibet detentatore, facit, quia quando quis eſt in nuda & ſimplici detentatione rei poteſt, verus poſſeſſor cum propria authoritate expellere, & ſuam poſſeſsionem intrare:quia in hoc non delinquit, ſed ſuam poſſeſsionem defendit:text. eſt valdè nota.in iure in l. ſi ſeruus. in fine. Cod. quòd cum eo. vbi ſi ſeruus ſine voluntate & conſenſu domini conceſsit alicui facultatem habitandi domum domini ſui, nullum ius quæritur habitanti, ſed poteſt dominus propria authoritate ingredi & occupare domum ſuam liberè & impunè: ex quo text. infert ibi Bart. 2. lectura, quod colonus vel inquilinus qui habet rem conductam ab aliquo tertio ſine mandato domini, poteſt per ipſum dominum expelli propria authoritate: & ſequuntur cæteri doctores ibi: & ita per illum textum tenet Bartolus in l. prima. §. nunciatio, ff. de noui operis nunciatio. 2. colum. numero 7. & ibi notabiliter Alexand. 3. col. nu. 12. & ibi Iaſ. poſt princ. num. 2. imò eſt ibi tex. valdè no. quòd ſi poſſeſſor qui expulit talem detentatorem propria authoritate timentem ne expulſus redeat & eum inquietet, poterit ſuper hoc implorare protectionem & officium iudicis, vt in poſſeſsione defendatur:& ad hoc illum text. in fine cõſiderat & commendat Iacob. de Aren. Cinus, Bald. Ang. & Salic. quod eſt no. pro extenſione huius con. in ſucceſſore maioratus, facit etiá text. in l. ſi ſuper poſſeſsione. C. de tranſact. in verſic. fin. cuius verba ſunt, cuius rei gratia vir clariſsimus præſes prouinciæ interpellatus vim fieri, prohibebit. & ibi notat Bald. Pau. Salic. Alex. & Iaſ. facit text. in l. ſed inter te. ff. de ſerui. verba præ. & ibi Bart. & doct. bonus text. in l. fin. in princ. ff. quòd metus cauſa. & ibi notat Bart. Bal. Ang. & Docto. facit etiá text. ſing. in l. ſi pater. C. qui bon. ce. poſ. vbi ille qui pro debito alterius timet grauari, poteſt officium iudicis implorare, vt iudex inhibeat ne fiat: quem ad hoc ſummè notat & dicit non alibi, Bald. ibi:& ad hoc etiam notat & commendat Iaſon in l. ſi ſuper poſſeſsione. C. de tranſact. 2. col. nu. 6. Sed his non obſtantibus videtur quòd detentator qui prædictas res occupauit, reſiſtit & recuſat reſtituere, poſsit ſucceſſor maioratus eas propria authoritate auferre: quia dicitur ſuam poſſeſsionem defendere, & non inuadere nec violentiam committere, per iura & fundamenta ſuperiora: tamen ſi detentator non reſiſtit, nec vnquam ab eo aliquid petitum eſt, non poſsit ſucceſſor maioratus prædictas res ab eo auferre propria authoritate: quia non reperitur iure cautum, quòd ciuilis poſſeſſor poſsit propria authoritate expellere clandeſtinum poſſeſſorem vel detentatorem, niſi poſt denegatam & interuerſam poſſeſsionem: ita in expreſſo tenet Dinus in dicta l. 1. §. interdictum autem. ff. vti poſſidetis. & ibi Raiuerius, & Alber. in fin. tenet etiam Cinus in l. 1. Cod. vnde vi. 2. colum. Areti. in l. clàm poſſidere.

§. qui ad nundinas. ff. de acquirenda poſſeſſione. quarta columna. numero vndecimo. tenet etiam Cinus in l. vna. Cod. vti poſſidetis. 5. columna. numero decimo.

Secundò pro iſta parte facit textus in lege, ſi alius. §. belliſſimè. ff. quod vi aut clàm. vbi diſponitur quod ædificium factum ab alio clàm in fundo meo, non poſſum tollere & deſtruere propria authoritate niſi ex magna cauſa: & ſupplet & declarat ibi gloſ. Barto. & alij Doctor. ſcilicet quando non eſſet copia iudicis, vel quando eſſet periculum quod ex mora vel dilatione res occupata deteriorarentur, & dominus & poſſeſſor pateretur graue damnum in dilatione: & illum textum etiam ad hoc conſiderauit Aretinus in dicto paragrapho, qui ad nundinas. quarta columna, in fine, dicens quod fortiſſimè vrget.

Tertiò facit, quia ſi ex pacto vel qualitate actus competit alicui ius apprehendendi rem propria authoritate, non poteſt eo vti ſine cognitione iudiciali, & liquidato prius iure eius, & per iudicem declarato: textus eſt notabilis in lege prima. Codice, ſi mancipium ita veneat nè proſtituatur. quem ad hoc notat & commendat ibi Bartol. Bald. Ange. de Pe. ſed in noſtro caſu, ad hoc vt in ſucceſſorem maioratus tranſeat poſſeſſio, requiritur duplex qualitas neceſſaria. Prima, quòd ſit verus & legitimus ſucceſſor maioratus. Secunda, quòd bona ipſa ſint comprehenſa in maioratu, & in hoc ſe fundat noſtra lex, vt apertè ex ea colligitur, ergo ante omnia oportet quod iſta liquidentur coram iudice, & antea non poteſt ſibi competere ius nec facultas apprehendendi propria authoritate prædictas res, & alteri fieri iniuria & violentia.

Quartò confirmatur iſta pars ſubtili conſideratione, quia fortè ille tertius detentator ex iuſta cauſa recuſat vel recuſare poſſet reſtitutionem rerum: quia fortè dicit vel prætendit ſe eſſe ſucceſſorem verum maioratus: vel quòd prædictæ res non ſunt incluſæ in maioratu: ſed liberæ, & non ſubiectæ reſtitutioni: vel quòd ſunt ſuæ propriæ: vel fundat ſe in aliqua alia iuſta ratione vel cauſa, nam tunc non videtur quòd poſſit expelli, argumento textus notabilis in lege prima, paragrapho, ſi quis ideo à poſſeſſione. Digeſtis, ne vis fiat ei. vbi dicitur, quòd non incurrit quis pœnam illius edicti quando ex iuſta cauſa prohibet alium intrare vel habere poſſeſſionem rei, licet in ea fuerit miſſus, vel mitti iuſſus iudicis mandato: cuius verba ſunt, ſi quis ideo à poſſeſſione prohibuerit, quia ſuam putabat, vel ſibi obnoxiam, vel certè non eſſe debitoris, conſequens eſt, vt hoc interdicto non teneatur. & ad hoc notant ibi Bartolus, Albericus, Angelus de Peruſio. Confirmatur inſuper, quia ſi ſucceſſor maioratus poſſet propria authoritate prædictas res ab alio auferre, ſequeretur maximum inconueniens, quòd ſemper quis poſſet dicere ſe ſucceſſorem maioratus, & hoc colore res alienas inuadere: imò quòd magis eſt per ſuprà dicta videtur, quod indiſtinctè talis ſucceſſor maioratus non poſſit propria authoritate prædictas res ab alio auferre, modò ille detentator recuſet reſtituere, & ſic videatur poſſeſſionem interuertere, modò non: quia prædicta fundamenta maximè vrgent, & concludunt in vtroque caſu: imò ſi talis poſſeſſor ſit expulſus, debeat incontinenti reſtitui ſicut quilibet poſſeſſor aliarum rerum, quia in dubio bona præſumuntur libera & non vinculata: vnde meritò interim debet reſtitui: & ille qui dicit & prætendit ſe ſucceſſorem maioratus, debet agere via ordinaria: ſed licet iſta quæſtio ardua & periculoſa videatur, tamen in ea ſpeculatiuè cogitando, reſolutiuè mihi videtur, quòd licet tutiùs & ſanctiùs faciet talis ſucceſſor maioratus vel quilibet alius, qui prætendit habere poſſeſſionem rerum quarum detentatio eſt penes aliquem

tertium

tertiũ eas conſequi via ordinaria iuſtitiæ, quàm propria authoritate eas auferre & occupare; tamen in puncto iuris teneo pro firma & vera ſententia, quòd poſſit propria authoritate prædictas res auferre & apprehendere, dum tamen ſine offenſa alicuius perſonæ faciat, modò ille tertius detentator recuſet reſtituere, modò non: & hoc per fundamenta, & iura pro prima parte adducta, quæ ſunt expreſſa, & eſt communis opinio. Nec obſtat primum motiuum pro contraria parte adductum, in quo dixi quòd ſecundum aliquos Doctores non reperitur iure cautum, quòd ciuilis poſſeſſor poſſit expellere propria authoritate clandeſtinum poſſeſſorem vel detentatorem: quia imò benè reperitur iure cautum per ſuperiora prima fundamenta. Secundò non obſtat text. in dicto §. belliſſimè, quia ille text. debet intelligi quando dominus non poſſidebat rem vel locum in quo ædificium factum erat, nam tunc licet in eius præiudicium ſit factum, non poteſt propria authoritate tollere niſi ex magna vel neceſſaria cauſa quæ cõſideratur in exemplis gloſſæ Bar. & Doctorum ibi: ſi verò dominus poſſidebat rem, vel ſolum, benè poteſt propria authoritate tollere: & ita procedunt prima iura, & per conſequens noſtra concluſio: ita in ſpecie Alber. in dicto §. belliſſimè. & ibi Ang. de Peru. poſt antiquos. & tenet Iaſ. in dicta l. clàm poſſidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquiren. poſſ. 5. col. nu. 24. Tertiò non obſtat text. in dicta l. 1. C. ſi manci. ita vene. ne proſtitua. quia reſpondeo, quòd ibi ille qui volebat rẽ propria authoritate auferre ex pacto, non erat effectus poſſeſſor: vnde non poteſt propria authoritate ſine iudice apprehendere, ſed quando eſſet poſſeſſor, licet ſolùm ciuilis, benè poſſet: ita ſolus Bal. ibi in fine. ſed in noſtro caſu iſte ſucceſſor maioratus eſt poſſeſſor rerum ciuilis & naturalis. ergo poteſt. Quartò non obſtat illa mea ſubtilis conſideratio in quarto fundamento adducta, quia notabiliter reſpondeo, quòd ex euentu & ſucceſſu probationis, apparebit an iuſtè vel iniuſtè fecerit: nam ſi eo caſu quo detentator expulſus conqueratur de ſua expulſione & iniuria, ſucceſſor maioratus qui rem occupauit, & ab eo abſtulit, probauerit ſe verum & legitimum ſucceſſorem maioratus, tũc impunè potuit facere, & nullam pœnã incurrit: imò in prædictis rebus defendẽdus eſt: ſi verò nõ probauerit ſe ſucceſſorẽ maioratus, & res fuiſſe incluſas in eo, tunc non potuit alium expellere, vel ab eo prædictas res propria authoritate auferre: & ſecundum qualitatem expulſionis & apprehenſionis tenebitur interdicto vnde vi, vel remedio legis, ſi quis in tantam, vel alio iuris remedio, quod tali caſu competat.

125 Præterea iuxta prædicta, vtiliter & neceſſariò, quæro ſi duo vel plures dicũt & contendunt ſe ſucceſſores maioratus in ſolidum, & ſic ſibi inuicem contradicunt: & inter eos eſt maxima contentio, adeò quod ſperatur rixa, & diſcordia, & ad arma venire, quia vterque præparat ſe & ſuos pro adipiſcẽda actuali poſſeſſione & detentatione rerum, quæ erunt partes iudicis in iſto caſu, an poterit ex officio vel ad partis petitionem eos inhibere ſub aliqua pœna, nè ad fundos & res maioratus accedant: & eas ponere in ſequeſtro apud aliquẽ tertium, donec per iudicem determinetur cui competat poſſeſſio ſine præiudicio iuris vniuſcuiuſque: & certe dico quòd ſic, argumento text. qui eſt moralis & notandus in l. æquiſsimum. in princ. ff. de vſufruct. vbi ſi inter duos fructuarios eſt quæſtio ſuper vſufructu, & qualiter eo vti debeant, iudex poteſt & debet ſe intromittere nè veniant ad arma: cuius verba ſũt, cur enim, inquit Iulianus, ad arma & rixam procedere patiatur prætor quos poteſt iuriſdictione ſua compeſcere? ergo idem ſit in quibuſcunque alijs attendentibus ſuper aliqua poſſeſſione: & ad hoc illũ tex. notat & commẽdat ibi Bar. i §. ſ. pximo. & ibi Albe. q.

ponit iſtam practicam in dicto §.2. col. verſicu. & ex hoc, & Bald. ibi in dict. l. æquiſſimum, in princ & ibi Auge. de Peru. in d §. ſuprà proximo, & ante omnes ad hoc notat & commendat Odofre. ibi in princ. legis: & per illum text. tenet etiã Spec. in tit. de ſequeſtra. poſſ. & fruct. verſic. 1. Inn. in cap. in præſentia, de probat. 1. col. nu. 2. licet corruptè alleget illũ text. & ibi Ioan. And. 2. col. in princ. Hoſt. 2. col. in medio. Cinus in l. vna, C. vti poſſ. fin. col. in fine, Iacobus Butr. ibi fin. col. in medio. Alberic. pen. col. in fine, poſt ibi in verbo: prohibebit, Albe. in l. pe. ff. vbi pupil. edu. debe. Bald. in l. fin. C. de edict. diui Adria. tol. 2. col. poſt princ. idem Bald. vbi hoc reputat notabile, in l. 2. C. de ſumma Tri. & fid. ca. nu. 2. Anchatanus in c. cupientes, §. cæterum, 2. col. de elect. facit optimus text. in l. communi diu. dũdo, §. cùm de vſufruct. ff. cõmun. diui. text. in l. 1. §. apud Iulianum, ff. depoſiti. tex. in l. fi. ff. de tabu. exhiben. text. in l. congruit. in princ. ff. de offic. præ. facit etiã bona ratio, quia ſi ex cauſa permiſſa eſſet ſequeſtratio perſonæ, vt eſt text. no. in l. 3. §. Iulianus, verſic. ſi verò vtraque perſona, ff. de liberis exhiben. text. in c. cùm locum, de ſponſa. text. in cap. ex transmiſſa, de reſti. ſpo. ita etiã erit permiſſa ſequeſtratio rerũ. Vnum tamẽ eſt ꝙ iſta concluſio & doctrina debet intelligi quando non conſtaret quis eorũ poſſideret, vel quando ſumus certi quòd neuter eorum poſſidet, & vterque præparat ſe ad arma: ſecùs tamen eſt quando conſtaret quòd vnus eorum poſſidet vel eſſet in actuali detentatione ex qua præſumatur poſſeſſio, quia tunc licet alter ſe prępararet ad arma & ſperetur rixa, nõ debet fieri ſequeſtratio poſſeſſionis, ſed poſſeſſor defendendus eſt per iudicẽ: ita ſingulariter Bald. in l. quidam æſtimauerũt. ff. ſi cer. pet. 2. col. poſt mediũ, verſic. ſecundo caſu, arg. text. qui notabiliter facit in l. fina. ff. de offic. procu. Cæſa. idẽ Bald. in l. ordinarij, C. de rei ven. 4. col. verſic. ſed hic quæro, idem Bald. in cap. 2. de vita & honeſt. cle. 2. col. nu. 8. idem Bald. in ca. 1. de ſequeſ. poſſ. & fruct. 3. col. in medio. nu. 9. & ad hoc tenet & reputat eſſe no. & quotidinum Iaſ. in dicta l. quidam æſtimauerunt, ſi cer. pet. 3. col. poſt princ. & antè eos reperio quod ita in expreſſo tenet Albe. in dicta l. æquiſſimum, quam legit in §. antecedenti, 2. col. & ex hoc ſæpe per rationem, quia aliàs fruſtrà eſſet per dictum interdictum vti poſsidetis: & apertè hoc voluit Innocent. in c. in præſentia, de proba. prima col. nu. 2.

126 Præterea circa noſtram legem & totam materiam poſſeſsionis vtiliter & neceſſariò quæro, ſi duo vel plures aſſerũt ſe ſucceſſores maioratus in ſolidum, & habere poſſeſsionem ciuilem & naturalem virtute huius legis, modò prædictæ res maioratus ſint in ſecreto penes tertium, iudicis mãdato propter timorẽ rixæ, vt in q. ſuprà proxima, modò non ſint in ſecreto; quia detinẽtur ab aliquo eorum, vel ab aliquo tertio, modò res ſint vacantes reſpectu detentationis, & vtraque prætendit ſe habere poſſeſsionem, & vterque intentat coram iudice remedium poſſeſſorium, & ſic interdictum vti poſsidetis, in quo dicit ſe poſſeſſorem, & petit in ea defendi, & in cõſequentiam petit detentationem earundem rerum, & fortè habet iudiciũ poſſeſſorium, moram, & longam dilationẽ habebit, an interim lite ſuper poſſeſſorio pendente poſsit iudex ex officio vel ad partis petitionem ſine præiudicio iuris ipſarum partiũ ſummariè, breuiter, & ſimpliciter recipere probationem ſuper prædicta poſſeſsione, vt ille qui melius probet ſtatim declaretur & mittatur in actualem poſſeſsionem & detentationem rerum, & in ea defendatur donec definitiuè lis ſuper remedio poſſeſſorio plenariè decidatur; & iſta eadem quæſtio habet locum in quibuſcunque rebus, licet non ſit maioratus quando in eis plures dicunt ſe habere poſſeſsionem, & quilibet intentat interdictum vti poſsidetis. Et certè iſte ar

ticulus eſt valdè ſingularis & vtilis in iſto regno: & quotidie videmus, quod verſatur in practica: nã videmus ꝙ partes periti iudicis in tali caſu iubent, ꝙ partes producant coram eis certum numerũ teſtium ſuper prędicta poſſeſſione, & viſis teſtibus declarat poſſeſſorem illum qui meliùs probauit & eũ in actuali poſſeſſione defendit, vt colligat & percipiat fructus, & pacificè vtatur re, & conſequatur omnes alios effectus poſſeſſionis, interim lite durante ſuper plenario iudicio poſſeſſorio vti poſſidetis, & ſine præiudicio eius: & licet ita ab aliquibus peritis iudicibus practicetur, tamen nõ reperio ita in ſpecie, nec clarè hunc articulum in iure deciſum. Sed teneo quod iſta practica & concluſio ſit optima & vera, quam de iure intendo fundare ſic. Primò per text. ſingu. in iure in l. liberis, § ſi quis ex ſeruitute, ff. de libera. cauſa. vbi diſponitur, ꝙ qñ lis vel quæſtio vertitur inter dominum & ſeruũ, quia ſeruus proclamat in libertatem, dominus verò dicit eum ſeruũ, & dubitatur quis eorum debeat probare intentionẽ ſuã in proprietate, iudex ſummariè & ſine libello poteſt, & debet cognoſcere quis eorũ fuerit in poſſeſſione, quaſi ſeruus fuerit in quaſi poſſeſſione libertatis, dominus debet agere & probare ſeruitutẽ eius: ſi verò dominus fuerit in poſſeſſione ſeruitutis, ſeruus ipſe debet agere & probare ſe liberum: & illũ textũ in ſuo proprio caſu notant & commendant ibi Barto. Alber. & Rainer. & illa deciſio text. habet locũ in qualibet alia cauſa, nam ſi duo vel plures aſſerunt ſe dominos alicuius rei, & vterque dicat ſe poſſidere, & nolit aſſumere onus probãdi, iudex cognoſcit sũmatim de poſſeſſione, & poſſeſſorẽ defendet in ſua poſſeſſione, & iubebit alterum agere & probare de proprietate, prout eſt de mente omnium Doctorum ibi: & ſi dicas, quòd illa deciſio ſic intellecta nullam vtilitatem vel nouitatem adducit, cùm de hoc ſint plura iura idem dicentia, vt eſt caſus expreſſus in l. ordinarij, C. de rei vendicatio. text. in l. incerti iuris, C. de interdict. text. in l. 3. C. finium regun. text. in l. exitus. ff. de acquiren. poſſ. text. in l. inter litigantes, ff. de iud. text. in § retinendæ, Inſtit. de interdic. Reſpondeo, quod tex. in dict. l. liberis, § ſi quis ex ſeruitute, ff. de lib. cau. hoc ſingula. adducit de nouo, quod quando quis ſimpliciter conqueritur iudici de ſua poſſeſſione turbata, & petit ſimpliciter & ſummariè in ea defendi, aduerſarius petit idem: vel quando iudex ex officio viſa diſcordia vult cognoſcere quis ſit in actuali poſſeſſione: quia nullus eorum vult eſſe actor, tunc iudex in vtroque caſu poteſt breuiter, & ſummariè, & ſine libello de poſſeſſione cognoſcere, & interim poſſeſſorem tueri & defendere in poſſeſſione, & prohibere alterum, ne ad rem vel fundum accedat: & attende benè quod hoc caſu nullum præiudicium ſit alteri parti in proprietate nec in poſſeſſione, cùm non ſit diffinitiua ſentẽtia in aliquo lata; vnde altera pars vel quælibet earum poterit plenariè & iuridicè agere vel petitorio proprietatis vel poſſeſſorio remedio vti poſſidetis, libellum offerendo & iudicio plenario procedendo, & ſententia definitiua ferri, quæ plenum præiudicium afferat in prædicta poſſeſſione. ita debet intelligi text. in d. § ſi quis ex ſeruitute. alia verò iura ſuperiùs allegata loquuntur, & procedunt quando vterque vel aliquis eorum agit iudicio plenario poſſeſſorio vti poſſideris, & interim durante lite nulla eſt controuerſia inter partes: & iſta practica & doctrina poteſt habere locum, & verificari, modò lis ſit orta ſuper remedio poſſeſſorio plenario vti poſſidetis, modò adhuc non ſit orta; quia quolibet caſu poterit iudex ad petitionem partis vel ex officio cognoſcere breuiter & ſummariè de poſſeſſione, & illũ in ea defendere interim, hoc eſt durante lite mota vel mouenda: & iſta eſt intentatio practicæ huius regni ſic fundata ex d. §. ſi quis ex ſeruitute, & licet certè ille text. hoc non probet

nec eius intentio fuit caſum particularem diſponere, ſed tantùm concordare cum alijs iuribus ſuprà allegatis: tamen in expreſſo per illum text. ita reperio quod tenet Specula. magiſter practicæ in tit. de libellorum conceptione, §. nũc dicendum eſt, 4. col. verſic. 22. & ibi notabiliter Ioan. And. in addit. idem tenet Spec. in tit. de petitorio & poſſeſſorio, §. 1. fin. col. verſic. in ſumma, & videtur eſſe de mente Inn. in c. in præſentia. de prob. 1. col. in medio, nu. 2. & eiuſdem Inn. in ca. cùm veniſſent, de inſtit. 1. col. nu. 1. verſic. vel dic quod ambæ partes. idem etiam reperio quod tenet Bald. qui ſing. loquitur, licet nõ alleget Spec. in l. ordinarij C. de rei vend. 4. col. verſ. ſed hic quæro, duo aſſerunt, &c. & reputat eſſe multùm notabile, idem tenet ibi Paul. de Caſt. 1 col. nu. 2. dicens quòd iſtum caſum pluries habuit de facto, & iſta eſt intentio Bald. quem omninò vide, in l. fi. C. de edic. di. Adria. col. 2. col. nu. 4. verſic. & eſt notandum. tenet etiã Bald. in l. quiſquis, C. quorum appella. non reci. & magis in expreſſo quã alius reperio, quòd iſtam doctrinam & practicam ponit Franc. de Aret. in c. in præſentia: de prob. 5. col. in fin. nu. 34. vbi dicit, quòd ſi iudex cognouit de poſſeſſione incidenter & ſimpliciter quo ad effectũ, vt pars quæ poſſidet vtatur & fruatur poſſeſſione; & altera pars non accedat ad fundum, nec eam moleſtet, tunc iſta declaratio & præceptum iudicis nõ facit plenum præiudicium in poſſeſſione, quia fuit iudicium ſummarium intẽtatum ad alium finem, argumento tex. in l. pen. ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iur. vbi ſententia lata in cauſa ſummaria alimentorum, nõ præiudicat in cauſa filiationis: & argumento text. in cap. veniens, el 2. de teſtibus. vbi probationes factæ in iudicio ſummario, non plene præiudicant in plenario: ſi verò iudex cognouit principaliter de poſſeſſione ad hunc finem vt determinaret quis poſſideret remedio proprio poſſeſſorio, tũc ſententia eius erit definitiua, & plenum faciet præiudicium, argumento text. in dicta l. ordinarij, cum ſimilibus. licet ipſe ea non alleget: & argumento tex. quem ipſe reputat ſing. in c. 1. §. ſi tres de pace tenenda, in vſi. feu. & illo caſu dicit ipſe, quòd poteſt intelligi tex. in d. §. ſi quis ex ſeruitute, & iſtam concl. etiam tenet Paris de Puteo in tract. ſyndica. in parte, iudex fol. 176. præterea pro hac ſententia conſidero tex. ſingu. in l. pen. ff. de aqua quoti. & æſtiua. vbi dicitur, quod quando lis vertitur ſuper ſeruitute, ille qui eſt in quaſi poſſeſſione eius, debet defendi & ſibi caueri de non impediendo durante lite donec finiatur: & ad hoc not. gl. ibi Bart. Alber. Rainer. Ang. & commun. docto. & per illum text. ita tenet gl. no. in l. 1. §. hoc interdicto. in l. 1. magna, in med. o. verſic. tamen dict. ff. de itinere actuq; pri. & ibi Bart. 2. col. nu. 2. Ang. ibi. 2. col. nu. 2. Pau. in l. ſicuti, §. ſed ſi quæratur, ff. ſi ſeruitus vend. 2. col. in fine. nu. 9. Cœpola in trac. ſeru. in c. de ſeru. itineris. 1 1. col. nu. 35. Item etiam pro iſta parte facit text. in c. 1. & 2. vt lite pen. tex. in c. cùm eccleſia Sutrina. verſic. clericos. de cau. po & pro. tex. in c. cum perſona. §. quòd ſi tales. de priui. lib. 6. vbi expreſsè probatur quòd quando quis eſt in poſſeſsione rei, iuriſdictionis, cenſus, vel alterius iuris, debet in ea defendi, & nullo modo inquietari durante lite ſuper proprietate: & ibi tenẽt & notant Doctor. & per illa iura iſtam doctrinam ponit Inn. & commun. Docto. in c. peruenit, in princ. de cenſibus, ergo eadem ratione idem dicamus in noſtro caſu, quando vterque ageret remedio poſſeſſorio, quòd durante lite defendatur in ea ille qui interim meliùs probauerit. Item & 4. pro iſta ſententia & practica facit text. ſingularis in cap. cùm veniſſet. de inſtitutionibus, ſecundum ſecundam lecturam Innocen. quam ibi ponit in 1. col. in medio: ſecundum quã ibi probatur, quod licet ſit actum tantũm petitorio, nihilominus ſi in proceſſu negotij conſtat iudici reum eſſe

in poſſeſsione, poteſt iudex ex officio ſuo pronunciare illum in ea eſſe tuendum vſque ad finem, ex eo quia omnia quæ emergunt & accidunt poſt litem conteſtatam, pertinent ad officium iudicis, & ad hoc illum text. ſummè notat & commendat ibi Abb. pen. col. ver ſic. ſecunda lectura. (Et hæc hactenus de numeris nouem hic inſertis: nunc ad 193. ac 194. ob id intermiſsos, rectè reuertimur.)

193 Item quæro qualiter probetur poſſeſsio? In quo articulo magiſtraliter & reſolutiuè dico, quod poteſt probari ſequentibus modis. Primò modo, quando probatur per teſtes vel inſtrumenta actus verus & naturalis, puta ingreſsus in rebus immobilibus, vel apprehenſio in rebus mobilibus, vt ſupra plenè & magiſtraliter in quolibet actu viſum eſt. Secundo modo quādo probatur aliquis actus fictus tranſlatiuus poſſeſsionis, de quibus plenè & magiſtraliter dictum eſt, vel probatur aliqua qualitas rei ex qua reſultet acquiſitio & tranſlatio poſſeſsionis ſine aliquo actu vero vel ficto, vt in noſtro caſu & lege, & in rebus maioratus. Tertio modo quando non probatur aliquis actus primordialis poſſeſsionis verus vel fictus, ſed probatur quòd quis habet & tenet aliquā rem: quia ex illa probatione facti & nudæ detentationis reſultat vera & liquida probatio iuridicæ poſſeſsionis, modò teſtes per quos fit talis probatio ſint ruſtici, modò periti: & modò ſciant & cognoſcant quòd ſit poſſeſsio, modò non. Ex quo deducitur & infertur quòd benè ſufficit teſtes deponere de aliquo nudo actu facti quē percipiunt ſēſu corporeo, ſi ex eo reſultat ius de quo quæritur: & in expreſso iſtam ſententiam & concluſionem probat text. in l. 1. ff. de acquirē. poſ. tex. in §. adipiſcimur. eiuſdem l. tex. l. 3. eod. tit. text. in §. ex contrario. eiuſdem legis. vbi ex ſola detentatione facti arguit & infert Iuriſcóſultus ad veram & iuridicam poſſeſsionē. text. in l. 3. verſi. dare. ff. de vſufruc. Confirmatur, quia ꝓbato aliquo actu, ſemper cenſetur probatū illud quod ex tali actu ex iuris diſpoſitione reſultat: tex. eſt in l. illud, ff. de acquiren. hæred. tex. in l. ad legatum, & in l. ad rem mobilē, ff de procura. Confirmatur etiam ex deffinitione poſſeſsionis quam ſuprà ſuo loco deduxi; & in terminis iſtam concl. tenet gl. fin. & ordi. in l. ſtipulatio iſta, habere licere, §. hæc quoque, in verbo, ſtipuletur, ff. de verbo. oblig. licet non ita fundet nec declaret: & ibi Bart. Bal. Angel. Imo. Rom. Pau. Alexan. & Iaſ. & vltra omnes illam gloſſam dicit ibi vnicam Ra. ner. qui not. eam declarat. illam etiam gl. ad hoc no. & com. Bart. in l. 1. ff. ſi cer. pe. 3. col. nu. 14. & ibi no. Bald. & com. doct. idem Barr. in tract. de teſt. 2. col. verſic. teſtis dicit aliquem poſſediſſe. Bald. in l. 1. C. de ſeruis fugi. pen. col. nu. 23. idem Bald. in l. data opera. 7. col. nu. 32. C. qui accu. non poſ. idē Bald. in c. 1. §. poſſeſsiones. 1. col. nu. 4. de pace Conſtantiæ. in verſic. feud. Imola, & Doct. in l. qui vias. §. 1. ff. de damno infecto. & Inn. in c. cùm olim. el 2. col. 2. in fine, extra de priuilegijs. Ant. in c. cùm ad ſedem, de reſt. ſpo. pe. col. nu. 29. & ibi notabiliter Abb. 7. col. nu. 21. & intantum hoc eſt verū, vt ex illa probatione facti, reſultet probatio poſſeſſionis naturalis & etiam ciuilis; quia annexè & conſecutiuè iuris diſpoſitione, ei accedit: & in expreſso ita tenet & declarat Bald. in c. cùm cauſam. 3. col. nu. 13. extra, de teſtibus, quòd limita niſi ex qualitate perſonæ, vel ex natura ſubiectæ materiæ in qua teſtes deponunt, debeat præſumi contrariū, vt ſi teſtes deponāt ſeruum, infantem, colonum, inquilinum, commodatarium, & depoſitarium habere & tenere aliquam rem: quia ex tali probatione non reſultaret probatio poſſeſsionis, ſed nudæ detentationis: & idem eſt ſi conſtaret vtranque poſſeſſionem vel aliquā earum eſſe ab alio occupatā: quia probatio detentationis nō inferret probationē poſſeſsionis, ar. tex. in l. clàm poſſidere. §. qui ad nūdinas. ſu

prà

prà eo. cum materia, vel ſi teſtes deponant de aliquo actu apprehenſiuo poſſeſſiónis iunctim cum aliquo titulo, vel contractu, ex quo non cauſatur niſi ſola poſſeſſio naturalis, vt in fructuario vel ſimili perſona: vel ſola ciuilis, & in proprietario vel ſimili: & in ſpecie, ita notab. tenet & declarat Antonius de Butrio, in d. capitulo, cùm ad ſedem. de reſti. ſpol. pe. co. nu. 29. Bal. in l. 1. C. commu. de vſucap. 1. col. Alex. in dicta l. ſtipulatio iſta habere licere. §. hæc quoq;. 1. col. Nunc verò ſing. extende iſtam com. opi. vt procedat etiam ſi teſtes deponant de diuerſo actu poſſeſſionis, vt quia vnus deponit ꝙ vidit Titium habere & tenere fundum, alius quod vidit arare, vel ſeminare, vel fructus percipere, vel aliū diuerſum actum poſſeſſionis exercere: nam iſti tales teſtes probant: nec obſtat ſi dicas ꝙ ſunt ſingulares & non conteſtes, quia reſpondeo, ꝙ poſſeſſio eſt quoddam genus cótinens in ſe plures & diuerſos actus, vnde licet iſti teſtes ſint ſingulares in illis actibus ſuper quibus deponant, tamen ſunt conteſtes in probanda poſſeſſione in genere ſumpta q̃ ex iſtis actibus differétibus reſultat: ita probat gl. valdè no. & ſing. in l. actor. C. de probatio. in gl. 3. vbi ponit regulam & doctrinam, ꝙ genus in ſe poteſt probari per differentes ſpecies vel actus diuerſos & particulares: & ad hoc no. & com ibi. Bal. 2. col. nu. 4. Salic. qui no. loquitur. 1. col. nu. 5. idem Salic. in l. teſtium. C. de teſi. 8. queſtione, & ibi Ang. 2 col. nu. 8. Bal. in l. de quibus. Ang nota. p tex. ibi. in l. 2. §. diem. ff. quemadmo. teſta. ape. 1. col. nu. 2. Ioan. de Imo. not. in l inter pares. ff. de re iud. ti. col. in fine, iſtam etiam cóprobat gl. ord. in l. ob carmen § fi. in gl. fin ff. de teſtibus, vbi dicit quod ſi quis intentat probare ſe poſſediſſe, & vnus teſtis dicat, quòd vidit eum poſſidere & actus poſſeſſionis exercere tali tempore, & alius teſtis dicat, quòd vidit eū poſſidere & actus poſſeſſionis exercere alio diuerſo tempore, cenſetur benè probata poſſeſſio: & illam gl. ad hoc reputat ibi mirabilem Bar. in fine. tenet etiam & commendat Bal. ibi. tenet etiā & dicit perpetuò notandam Iac. de S. Georg. 3. col. nu. 16.

Quarto modo qñ probatur quem arare, uel ſeminare fundum de cuius poſſeſſione quæritur, vel in eo ædificare, vel aliquem alium vſum exercere: quia eo ipſo cenſetur probata poſſeſſio: ita probat tex. notabi. in l. vim facit. ff. de vi & vi arma. & ibi communiter Doct. text. in l. 3. §. item videamus, verſic. etenim. ff. vti poſſidetis, notat etiam gl. ord. & ibi commu. Doct. in l. 3. C. fini. regund. Bar. in l. de ætate. 6. colū. nu. 11. ff. de mino. Ang. de Aret. vbi valdè commēdat in §. ſic itaque. inſtit. de act. 5. col. nu. 7.

Quinto modo quando probatur, ꝙ quis percipiebat fructus ex re. tex. in l. Titia. in princ. ff. de ſolu. & ibi notat Barto. Ang. Paul. & communiter Doct. tex. in l. Pōponius. ff. quibus mod. vſus fruct. amit. & ibi Bal. & Doct. confirmatur, quia ſi poſſeſſio cauſat acquiſitionē fructuum, vt notatur per gloſ. & omnes ſcribentes in l. 3. §. ex contrario, ſuprà iſto titulo: ergo probato effectu cenſetur probata ipſa poſſeſſio. & in terminis noſtris iſto argumento vtitur Bal. in l. indicia. C. de rei uendi. 2. col. nu. 6. Paulus de Caſt. in l. 2. C. de acquiré. poſſeſ. nu. 3. Sexto modo quādo probatur, ꝙ quis recipiebat mercedem vel penſionem rei ab aliquo tanquā colono vel inquilino: quia eo ipſo cenſetur probata poſſeſſio: ita probat tex. no. in l. qui vniuerſas. §. quod per colonum. ff. de acquiren. poſſeſ. & ibi notat Bar. Alber. Paul. Imo. & communiter Doct. text. in cap. cùm veniſſet. de reſti. ſpolia. ibi. perceperunt annuam penſionem, & ad hoc notat ibi gl. ordin. 2. autho. Abb. Cardis Anch. & com. Doct. de quo arti. vide latiùs quæ dixi ſuprà iſta lege. in 5. actu ſicto poſſeſſionis. Ex quibus ſume practicam in formando articulos in probatione poſſeſſionis: nam debet articulare quod quis habet, tenet, & poſſidet talem

lem ſundum vel rem, cũ arando, ſeminando, fructus colligendo, mercedes percipiendo, vel alia denique faciendo: & re illa vtendo tanquam dominus poſſeſſor: & iſtam practicam & doctrinam ponit Angelus, Paulus de Caſt. & communiter Doct. in d.l. Titia. ff. de ſolut.

194 Poſtremò etiam & finaliter pro cõplemento materiæ quæro, an in cauſa, & iudicio poſſeſsionis admittatur appellatio: & in hoc articulo breuiter & reſolutiuè teneo, ꝙ modò actum ſit iudicio & remedio poſſeſſorio adipiſcendæ, modo retinendæ, modò recuperandæ, victus per ſententiam non poteſt appellare: tex. eſt expreſſus in generalitate ſua, in l. vna, C. ſi de mo. poſ. ſue. appel. cuius verba ſunt, cùm de poſſeſsione & eius momento cauſa dicatur, & ſi appellatio interpoſita fuerit, tamen lata ſententia ſortiatur effectum: & ad hoc notat gl. ordin. Azo. not ſumma. Bart. Bal. Sal. illius tit. & commun. Doc. probat etiam tex. in l. quiſquis. C. quo. app. non reci. tex. in l. momentariæ. C. vnde vi. & iſtam concluſ. tenet magiſtraliter Bar. in l. 2. 2. col. ff. de appel. reci. Ange. in l. creditor. §. iuſſus, ff. de appell. & ibi not. Imol. fin. col. Cin. & communiter Doct. in l. 1. C. de bon. poſ. ſecun. tabul. Spec. in tit. de appell. §. in quibus. 3. col. verſic. ſexto non appellantur. cuius ratio eſt, quia talis ſententia parit modicum præiudicium, cùm de facili poteſt reparari in iudicio proprietatis: & ex iſta ratione cauſa poſſeſsionis vocatur momentanea: ita gl. ordi. in d. l. vna, in gl. 2. in fi. Bart. Cin. Iac. But. Alb. & cõmun. Doc. Bal. in l. 2. ff. de appellat. reci. 2. col. Bald. in c. 1. de cau. poſ. & propriet. 1. col. poſt prin. Quod tamen not. limita & intellige ſequentibus modis. Primo, quando tale iudicium eſt mere poſſeſſorium, ſi iudicium poſſeſſorium contineat ad mixtam cauſam proprietatis, vt quia agatur condictione ex lege, ſi quis in tantam. C. vnde vi. quia tunc benè habet locum appellatio: ita tenet gl. in d. l. vna, in glo. 2. & ibi Bar. Cin. Butr. Albe. & communiter Doctor. Secundò limita & intellige, præterquã ſi in tali iudicio poſſeſſorio quis eſt victus vel condemnatus in intereſſe, vel fructibus: quia ab iſta condemnatione poterit appellare, quia iſtud grauamen non eſt reparabile in iudicio proprietatis, argumento prædictorum iurium in ratione, & argumento regulæ text. in l. & in maioribus. C. de app. & in expreſſo ita determinat Bal. in d. l. vna. penul. col. nume. 9. & ibi Salic. fin. colum. & q. Tertiò limita & intellige, præterquam ſi ante ſententiam quis ſentiat grauamen, quòd in definitiua non poſsit reparari, vt ſi iudex nolit recipere teſtes vel nolit concedere terminum probationis, vel recipiat teſtes inhabiles: quia tunc poterit appellare: ita originaliter Guiliel. in l. ſi ex cauſa. §. nunc videndum. ff. de mino. tenet etiam & reputat notabile Bal. in l. poſt ſententiam, C. de ſent. & interlocu. omi. iudi. 2. cõl. nu. 8. Ang. in l. creditor. §. iuſſus. ff. de appel. in princ. & ibi no. Imo. fi. col. Quartò limita & intellige, quando ſententia valet, & tenet, ſecus autem ſi ſit nulla, quia tunc benè poterit victus agere de nullitate: ita probat text. in cle. 1. de re iudi. & tenet Bal. in d. l. vna. pe. col. nu. 12. Salic. 5. col. nu. 11. idem Bald. in l. vna. C. ne lice. in vna ead. cauſa ter. pro. 2. col. in 2. no. Iaſ. in l. 1. ff. de iuſti. & iur. 4. col. nu. 6. idem Iaſ. in l. 1. C. de bon. poſ. ſecun. tabu. fin. col. in medio. Philip. Dec. ibi. 2. col. in fin. Quintò limita præterquam ſi iudex admiſerit appellationem, quia tunc valet, & tenet appellatio, & cauſa debet ſuum finem habere. ita no. Bal. in l. poſt ſententiam. C. de ſent. & interl. om. iud. 2. col. nu. 7. quòd dictum ſequitur & reputat ſing. Iaſ. in l. patre furioſo. ff. de his qui ſunt ſui vel ali. iu. 3. col. nu. 11. idẽ Iaſ. in l. 1. C. de bon. poſ. ſecundum tab. fin. co. nu. 5. Confirmatur ex his quæ poſui in repetitione. l. 1. de pub. iud. Sextò limita & intellige vt procedat de iure ciuili, ſecus tamen eſt de iure canonico;

quia

quia benè habet locum appellatio in iudicio merè poſ. ita probat text. in c. ſignificauerunt. de teſti. & ibi no. Inno. & com Doct. textus in ca. cum ad ſedẽ. de reſtitutione ſpoliatorum. & ibi not. & tenet glo. mag. in fine. & ibi plenè & no. Abb. penultima col. nu. 3. poſt antiquos: vbi dicit hanc eſſe commu. opinio. tex. in c. ex q. eod. titu. & ibi com. Doct. con. tex. in cle. 3. de ſequeſt. poſ. & fruc. & ibi Doct. con. tex. in clem. 1. de cau. po. & pro. & ibi ſcribentes. tex. tenet etiã gl. ord. in c. ei qui appellat. §. de poſſeſſione. 2. q. 6. & ibi Archi. & cõmu. doct. Specu. in tit. de appel. §. in quibus. 3. col. verſi. 6. non appellatus, & ibi Ioan. An. Bal. in d. l. vna. pe. col. in prin. & ibi Sali. pe. col. nu. 6. qui dicit hanc eſſe com. opi. Hodie tamen de iure regio eligitur media via: quia omnino non prohibetur appellatio, vt de iure ciuili: nec omninò & diſtinctè admittitur, vt de iure Canonico: ſed diſponitur, quòd ſi latæ fuerint duæ ſententiæ conformes, nõ habeat locum appellatio, aliàs verò ſic: ita diſponit l. 28. in l. de Madrid, & pragmatica. 31. libro pragma. fol. 40.

T E X T. X L V I.

TODAS las fortalezas que de aqui adelante ſe hizieren en las ciudades, villas y lugares, y heredamientos de mayorazgo, y todas las cercas de las dichas ciudades, villas, y lugares de mayorazgo aſsi las que de alli adelante ſe hizieren de nueuo como lo que ſe reparare, o mejorare en ellas, y aſsi miſmo los edificios que de aqui adelante ſe hizieren en las caſas de mayorazgo labrando, o reparando, o reedificando en ellas, ſean aſsi de mayorazgo como lo ſon, o fueren las ciudades, villas, o lugares y heredamientos, y caſas donde ſe labraren. Y mandamos que en todo ello ſucceda el que fuere llamado al mayorazgo con los vinculos y condiciones en el mayorazgo cõtenidas ſin que ſea obligado a dar parte alguna de la eſtimaciõ, o valor de los dichos edificios a las mugeres del que los hizo, ni a ſus hijos, ni a ſus herederos ni ſucceſſores. Pero por eſto no es nueſtra intencion de dar licencia ni facultad para que ſin nueſtra licencia, o de los reyes que de nos vinieren ſe puedan hazer, o reparar las dichas cercas, fortalezas: mas que ſobre eſto ſe guarden las leyes de nueſtros reynos como en ellas ſe contiene: Id eſt: *Arces oẽs quæ deinceps ædificabuntur in vrbibus, oppidis, aut locis vel hæreditatibus maioratus, ac mœnia omnia prædictarũ vrbiũ, oppidorum, & locorum maioratus, tàm ea quæ de nouo ædificabuntur in poſterum, quàm quod in illis reficietur, aut melius reddet, atq; etiam ædificia quæ deinceps conſtruentur in domibus maioratus reficiendo, inſtaurando, aut reædificando in eis, ſint etiam maioratus quemadmodum ſunt aut erũt ipſæ vrbes, oppida, loci, & hæreditates ac domus in quibus ſunt fabricata.*

Et

Et præcipimus vt in omne illud ſuccedat, qui ad maioratũ fuerit vocatus, cum vinculis & conditionibus in maioratu contentis, nec ſit obligatus ad ſoluendum aliquam partem æſtimationis, aut valoris prædictorum ædificiorum uxoribus illius qui ea ædificauerit, aut liberis ſuis, aut hæredibus, aut ſucceſſoribus. Verùm ob id non eſt mens noſtra permittere licentiam, aut facultatem ut abſq; noſtra licentia, aut Regũ a nobis deſcendentium, poſſint ædificari, aut refici prædicta mœnia aut arces, ſed vt ſuper hoc ſeruentur leges noſtrorum regnorum iuxta earum præſcriptum.

SVMMARIVM.

1 An ſucceſſor maioratus teneatur ſoluere expenſas factas in re maioratus?
2 An bonæ fidei poſſeſſor recuperet ſumptus & expenſas factas in re aliena?
3 An fideicommiſſarius qui facit ſumptum in re ſubiecta reſtitutioni, poſſit tales ſumptus recuperare?
4 An iſta l. ſit iuſta & iuridica.
5 An poſſit quis in ſua propria re facere ædificium? & in nu. 14.
6 An & quando poſſit quis in ſua re ædificare ad libitum voluntatis.
7 Intellectus ad text. in l. fina § fin. verſicul ſancimus. C. de ſeruit. & aqua.
8 Si ille qui ædificat, ædificat princip. ad dãnum vicini, an poſſit deſtrui tale opus?
9 An in caſu quo ædificium noceat eccleſiæ, poſſit dominus ædificij compelli vendere ſeruitutem altius non tollendi?
10 An & quando poſſit quis facere molendinum in fluuio?
11 An ciuitas poſſit præſtare licentiam faciendi molendinum in flumine?
12 Si quis habet molendinum in flumine, an poſſit alius facere aliud molendinũ in eodem flumine.
13 An poſſit quis facere põtẽ ſup. viã publicã.
14 An poſſit quis facere caſtrũ vel fortalitiũ?
15 An poſſit quis reficere caſtrũ vel fortalitiũ.
16 Verus intellectus ad iſtam l. 46.
17 Si ſunt ædificia publica, quæ egeant refectione, an compellantur vicini de populo talia ædificia reficere?
18 An & quando teneatur officialis de vitio operis?
19 An poſſit quis ædificare in ſuo proprio ſolo, quando ex ædificio eſt in domo alterius aliquid immiſſum?
20 An et quãdo habeat locũ noui operis nũc.
21 Si quis ædificat in re mea palã, & opus eſt iam perfectũ, quod remediũ habeã?
22 Remedium quod vi aut clam, in quo differat à remedio noui operis nũciationis.
23 Quæ perſonæ poſſint nũciare nouũ opus?
24 Ille q. habet ſeruitutẽ, an poſſit nũciare?
25 Vſufructuarius, an poſſit nunciare?
26 Minor, an poſſit nunciare?
27 Dñi amicus vel extraneus poſſit nũciare?
28 Quibus perſonis fiat nunciatio.
29 Si denunciatio ſit facta officialibus, an deſtruatur opus, modo nũciatio veniat in notitiam domini, modo non?
30 Pro quibus rebus fiat nunciatio.
31 Quibus modis fiat iſta nunciatio?
32 Quæ ſit differẽtia inter denunciationẽ quæ fit ſolo verbo, vel p. alios modos denũciã (di.
33 Quis ſit effectus denunciationis.
34 Poſt factam denunciationem per quod tempus ſuperſedeat opus?
35 Si poſt lapſum termini in quo debet ſuperſedere opus, appareat nunciantẽ non habuiſſe ius, an nũciãs teneatur ad dãnũ.
36 An ſit remedium aliquod per quod poſſit nunciatus ædificare ſtatim poſt denunciationem non elapſo tempore, de quo in l. 3. C. de noui operis.
37 Qualiter conſtabit nunciantem non habere ius nunciandi.
38 Si nũciator in denunc. expreſſit cãm impertinẽtẽ, et poſtea in perſecutione vult proponere alias cauſas iuſtas, an poſſit?
39 Facultatis denũciandi quod tps duret?
40 Interdictum demolitorium competẽs ad hoc vt ædificium poſt denunciationẽ factum deſtruatur, tranſit ad hæredes.
41 Interdictum de noui operis nunciatione et effectus eius, an tranſeat ad hæredes?

LEX

LEX XLVI.

NOta diſpoſitionē huius legis, ex qua nota & collige duo ſingularia. Primum eſt, ꝙ ſi poſſeſſor maioratus fecit ædificia, vel ſumptus etiam neceſſariò vtiliter in rebus maioratus, non pertinet medietas eorum vxori ratione lucrorū acquiſitorum conſtante matrimonio.

1 Secundum eſt, quod ſucceſſor in maioratu non tenetur pretiū vel ęſtimationem eorum ſoluere hæredibus defuncti poſſeſſoris, & licet Doct. Pala. Rubi. in repe. c. per veſtras, de dona. inter vir. & vxo. fo. 38. 4 col. verſi. ex iſtis. & etiam in præſenti exclamet de iſta lege, dicendo eam iniquam & contrariam iuri & æquitati, & ꝙ ſperat eam futuris temporib. reuocandam, tñ ego habeo eam pro iuſtiſſima, æqua, & ſingulari: quam intēdo notabiliter cōfirmare. Pro cuius perfecta declaratione dico & præſuppono, ꝙ bonæ fidei poſſeſſor recuperat ſūptus & expenſas neceſſarias factas in re aliena, ſine quibus res eſſet peritura, vel deterior extitura: text. eſt in l. domum. C. de rei vendi. ibi, niſi neceſſarios ſumptus fecerit. tex. in l. adeò. §. certè. ff. de acqu. re. domi. tex. in l. in area. in fin. ff. de condi. indebi. tex. in l. Paulus reſpō. ff. de doli excep. tex. in l. planè. ff. de peti. hære. & vtrobiq; commu. Doct. & idē diſponit lex. 40. tit. 28. 3. par. & adde ꝙ recuperat per viam retentionis propoſita exceptione doli, nō verò actione vel alio remedio: quia cùm fecit bona fide tanquam in re propria, & non habuit animum alium obligandi, meritò non potuit ſibi quærere actionem, ſed recuperat tantùm ex æquitate iure retentionis. Ex quo deducitur & infertur, quod de perempta, ſoluta vel tradita nō poſſet aliquo iure vel remedio repetere; quod iterum intellige in re petita iudicio particulari rei vendicationis: ſecùs tamen ſi iudicio vniuerſali petitionis hæreditatis: quia illa re perempta vel non extante, poſſet aliam quilibet retinere: ita probant iura ſuperius adducta, & ibi tenent commu. Doct. Quod etiā iterum intellige & declara, quando talis bonę fidei poſſeſſor non collegit fructus ex re; ſecùs tamen ſi aliquos fructus collegit, quia tunc pro rata tenetur compenſare cum expenſis & ſumptibus factis in re; textus eſt ſing. in iure in lege, ſumptus. ff. de rei vend. & ibi gl. ordinaria Bar. Odofr. Alb. Bal. & commu. Doct. & probat præd. l. part. Vnum tamen eſt quod dicebat eleganter Pau. de Caſt. in d. l. in area. in fi. ff. de cond. inde. ꝙ iſto caſu, ſi ex errore vel ignorantia, quę ſemper pręſumitur, poſſeſſor nō potuit prædictam exceptionem doli & retentionis, poſſet poſtea repetere ex æquitate: tex. in l. ſi & me & Titium. ff. ſi cer. petatur. & facit etiam quod ipſe Paulus tenet in l. fina. C. de nego. geſt. ſed ſalua eius pace, ego teneo cōtrarium per prędicta iura quæ excludunt omne remedium, & aliàs de nullo feruirent: & prædicta lex, ſi me & Titium, procedit quādo nullum aliud datur remedium: & cōtrarium expreſsè tenēt Cinus & Salicet. in l. ſiquis ſciens. C. de rei ven. ſi verò bonæ fidei poſſeſſor facit prædicta ædificia, ſumptus, vel expenſas vtiles, & non neceſſarias, pōt repetere his caſibus. Primò ſi dominus aliàs eſſet facturus. Secundò ſi dominus ſtatim eſſet rē venditurus. Tertiò ſi dominus erat diues & ſine detrimento poteſt ſoluere: aliàs non poteſt repetere: ſed tantùm abradere ſine detrimento prioris ſtatus, niſi dominus pretium offerat: tex. eſt notabilis in l. in fundo. ff. de rei vē. & ibi Bar. Odofr. Alb. Bal. & commu. Doct. & probat expreſsè prædicta lex Partitæ. Si verò bonæ fidei poſſeſſor fecit ſumptus vel expēſas merè volūtarias nullo iure, remedio, vel actione, poteſt cōſequi & repetere, ſed tantum permittitur abraſio ſine detrimento prioris ſtatus, niſi dominus pretium earū offerat & ſoluat: tex. eſt in d. l. in fundo. ff. de rei ven. tex. in l. pro voluntarijs. ff. de impē. in re. do. fac. ſi verò malæ fidei poſſeſſor fecit ſumptus vel expēſas neceſſarias, ſimiliter recuperat, licet non modo & remedio prædicto ſed per officium iudicis: cuius ratio eſt,

quia

quia ſi non feciſſet, teneretur ex deterioratione rei, argum. tex. in l. ei qui. §. fin. de peti. hær. vtiles verò non recuperat, ſed permittitur abraſio: voluntarias verò nullo modo recuperat nec permittitur abraſio: ita probat textus in d. l. domum. C. de rei vend. textus in d. l. fundo. ff. eod. & ibi Bar. & commu. Doct. & ita etiam probat, & determinat lex 44. tit. 28. 3. par. Quæ omnia procedunt & habent locum quando quis eſt nudus & ſimplex poſſeſſor ſine tit. & dominio, ſecùs tamen eſt quando quis habet titulum in re, & eſt dominus eius, licet habeat rem ſubiectam reſtitutioni, vt maritus in re dotali, vel hæres grauatus poſt mortem, vel tempus rem alteri reſtituere: quia tunc neceſſarios ſumptus & expenſas recuperat, nedum per viam retentionis, ſed etiam per viam actionis negotiorum geſtorum: tex. eſt in l. diuortio. §. impendia. ver. planè. ff. ſo. ma. cuius verba ſunt, planè ſi nouá villam neceſſariò extruxerit, vel veterem totam ſine culpa ſua collapſam reſtituerit, eius impenſæ erit petitio. & ibi gl. or. & cōmu. Doct. tex. in l. quia dicitur. 1. & in l. quod dicitur. 2. & quaſi per totum. ff. de impen. in rebus do. fac. tex. in l. vnica. §. ſed nec ob impenſam. C. de rei vxo. act. vtiles verò recuperat ſi hæredes vel ſucceſſores poſſunt commodè ſoluere. tex. eſt in l. vtilium. ff. de impen. in re. do. fact. tex. in d. l. vnica. §. ſed nec ob impē ſam. C. de rei vxo. actio. voluntarias verò non recuperat, ſed in his tantum permittitur abraſio. tex. eſt in d. l. vnica. §. ſed nec ob impenſam. C. de rei vxo. ac.

3 Et idē eſt in hærede legatario vel fideicommiſſario qui habet rem ſubiectam reſtitutioni, quia ſumptus vel expenſas neceſſarias repetit ſecundum valorem tempore reſtitutionis: non verò tempore quo fuerunt factæ. tex. eſt valdè nota. in l. domo. cum lege ſe. & ſe. ff. de lega. 1. & ibi notat & commendat Bar. Alb. Bal. Pau. Imo. Cuma. Alex. Iaſ. & commu. Doc. tex. in l. mulier. §. ſed etiā. ver. ſed & ipſe. ff. ad Treb. tex. in l. vbi purè. §. fi. eo. titu. quod ſing. extende vt iſto caſu non teneatur compenſare tales ſumptus & expēſas cū fructib. collectis & perceptis ex ea. gl. ſing. & vnica in l. emptor. ff. de rei vend. in verbo, ſuperfluum. in fine. quam ibi ad hoc notat & commendat Bar. Alb. & com. Doc. & dicit ſing. Bald. in cap. grauis. de reſti. ſpo. 2. col. & reputat ſing. & vnicam Bal. in l. in inſulam. §. fructus. ff. ſo. ma. & dicit vnicam Pau. in d. l. domos. ff. de lega. 1. & ibi moderni, pręcipuè Iaſ. Confirmatē etiam quia fructuarius recuperat à proprietario vel heredibus eius expenſas neceſſarias & vtiles perpetuò duraturas in re: tex. eſt in l. eum ad quem. C. de vſuf. & ibi gloſ. ordi. & commu. Doct. præcipuè Pau. de Caſt. qui no. loquitur. Item confirmatur, quia colonus vel inquilinus ſimiliter eaſdem expenſas repetit. text. eſt in l. dominus horreo. §. 1. ff. locati. tex. in l. colonus. eo. tit. & ibi cōmu. Doc. & ex ſuperioribus videtur deciſio huius legis fortiſſima, iniqua, & contra ius commune: quia poſſeſſor fidei maioratus tanquam ſimplex & bonæ fidei poſſeſſor vel tanquam dominus rei qui habet eam ſubiectam reſtitutioni deberet tales ſumptus & expenſas ſaltem neceſſarias & vtiles recuperare.

Sed ego teneo iſtam legem pro ſingulari & iuridica, quam confirmo tali ratione, quia in prædictis caſibus de iure cōmuni adductis, dominus hæres vel ſucceſſor qui rem a poſſeſſore cōſequitur, petit & recuperat tanquam verus & plenus dominus, apud quē perpetuò res eſt duratura: ſecùs verò in ſucceſſore maioratus, qui tantum petit rem ad tempus pro vita ſua, & res non eſt perpetuò penes eum duratura: ſed adueniēte die, cōditione, vel caſu reſtitutionis, tenetur eam alteri ſucceſſori & ad maioratum vocato reſtituere: vnde meritò non tenetur ſoluere, & eſſet valdè iniquum ꝙ pro tàm breui tempore vel momēto quo res eſſet penes eum duratura, teneretur magnos ſumptus & expenſas ſoluere, & iſta eſt mea nona, veriſſima, & fundamentalis ratio huius legis, qua credo fundari conditores eius.

Item

Item nota & collige ex iſta lege, ꝙ nemo poteſt in noſtro regno etiā in ſua propria re facere vel ędificare caſtrū vel fortalitium ſine principis licentia & authoritate. Pro cuius perfecta intelligentia & declaratione præſuppono & dico,
6 quod quilibet qui eſt dominus ſoli, vel areæ, vel ſuæ rei immobilis, poteſt in ea ædificare ad libitū ſuæ voluntatis, quia quidquid eſt ſuprà ſolum vſque ad cœlum liberum debet eſſe eius cuius eſt ſolum. tex. eſt capitalis & expreſſus in l. altiùs. C. de ſeruitu. & aqua. cuius verba ſunt, altiùs quidē ædificia tollere, ſi domus ſeruitutem non debeat, dominus eius minimè prohibetur: & ad hoc notat & commendat ibi Odofr. Petrus, Cynus, Bar. Alb. Bal. Pau. Salice. & commu. Doc. tex. in l. ſi ædibus. eiuſdē titu. tex. in l. ſi opus. §. iuſſero. ff. qđ vi aut clàm. tex. in l. fina. §. penul. eodem titulo. tex. in l. fin. ff. de ſeruitu. tex. in l. domum. ff. de regu. iur. tex. in l. prima. C. de ædific. priuat. vbi non poteſt quis ædificare vltra debitam formam inductam in loco vel ciuitate. Ex quo nota benè, quòd per legem, ſtatutum, vel conſuetudinem poteſt induci, vt ultra certam formā & modum ædificia non extollantur, & ad hoc notant & commēdant ibi commu. Doc. Notat etiam & commendat Ang. & alij Doc. in l. qui luminibus. ff. de ſeruitu. vrba. prædior. Cæpola in tract. de ſerui. vrba. prædior. in capitulo, de ſeruitute altiùs non tollendi. quarta & quinta quæſtione, vbi extendit vt habeat locum in forenſibus, quia eſt onus reale. probat etiam textus in lege, ex hoc iure. ff. de iuſtit. & iur. vbi probatur quod ædificia ſunt permiſſa de iure gentium, & in tantum eſt verum, quod dominus fundi vel ſoli poteſt ad libitum ædificare, vt procedat etiam ſi illud ædificium pendeat in maximum damnum & præiudicium alicuius vicini, etiam monaſterij vel loci pij, & obſcurentur lumina eius, vel ſecreta domus eorum videātur. ita expreſsè & ſingulariter tenet Cinus in d. l. altiùs, qui refert & allegat Petrū ita ibi tenere; cuius lectura in illa lege & titu. non reperitur. tenet etiam ibi Alberic. in fin. Bal. Sali. & Paulus de Caſt. qui benè loquitur, & eſt communis opinio: pro qua facit tex. in l. cum eo. ff. de ſerui. vrban. præd. & ibi ad hoc notat Bar. Alb. Odofre. Bal. Ang. Pau. Flo. & communiter Doc. qui dicunt, quòd totaliter poſſet dominus ædificator obſcurare lumina vicinorum.

Secundò facit text. in l. altiùs. ff. ſi ſerui. vend. vbi quis non poteſt ædificare ita vt obſcurētur lumina vicini ſi ei debeatur ſeruitus: ergo ſi res erat libera benè poterit ædificare.

Tertiò facit tex. in l. fluminum. §. fin. ff. de damno infecto. vbi habetur quod non videtur alteri damnum inferre, quādo in re ſua vtitur iure ſuo.

Quartò magis in expreſſo facit tex. in l. Proculus. eo. titulo, vbi expreſsè diſponitur, ꝙ ſi dominus altiùs tollit domum vel ædificium per quod noceat luminibus vicini, non tenetur, licet præſtiterit cautionem ꝙ ex ædificio illo fiendo damnum non ſentiat vicinus: & ad hoc ibi notat & commendat Dinus, quē refert & ſequitur Romanus, Pau. de Caſt. & commu. Doc. Nec huic ſententiæ & concluſioni obſtat tex. notabilis in l. 2. §. meritò. ff. ne quid in loco publico, vbi dicitur, quod ſi quis licitè & iuſtè ædificat in ſolo publico, debeat ædificare ſine damno & præiudicio vicini. & non pōt ei lumen ꝙ ex publico percipiebat auferre: quia reſpondeo, quod debet intelligi qñ in loco publico fit opus vel ædificium ex principis vel ciuitatis licentia: quia tunc intelligitur conceſſa ſine præiudicio tertij: ſecùs verò qñ quis ędificat in ſolo proprio & priuato: & ita procedant iura ſuperiora & cō mu. opin. & ita tenet & declarat glo. ordi. Bar. Ang. & com. Doc. in d. §. meritò. tenet ēt & declarat Albe. & alij Doc. in d. l. altiùs. Bar. & commu. Doc. in l. fluminū. §. fi. ff. de damno infecto. idem Bar. in l. quo minus. ff. de flumi. 2. col. Cępola in tracta. de ſerui. vrba. præ. in c. de ſolo ſeu area. 1. col. in fine. facit tex. in d. l. 2. §. ſi quis à principe. eod. titu. ne quis in

loco publico. text. in l. nec auus. C. de emanci. libe. text. in l. quoties. C. de precibus imperat. offeren. tex. in l. ſi quando. C. de inoffic. teſtamen. text. in l. ſi finita. §. ſi quis vitio. ff. de damno infecto. vbi habetur quod beneficium principis debet intelligi ſine præiudicio tertij.

Nec huic ſententiæ, & concluſioni obſtat ſecundo text. ille ſing. & vnicus in l. fi. §. fi. verſic. ſancimus. C. de ſerui. & aqua. vbi diſponitur, quod non poteſt quis ædificare iuxta fundum vel aream vicini, ſi ratione talis ædificij fieret ei præiudicium; quia impeditur aer, vel ventus, ita vt non poſſit colligi fructus: quem text. ad hoc ſummè notat & commendat ibi Bart. dicens fortè non eſſe alibi: notat etiam & commendat ibi Iaco. Butr. Cinus, Albe. Bald. Ange. Salic. Pau. & communiter Doctor. & ita illum text. intelligit ibi gloſ. fin. alia in l. ſecunda. ff. de ſer. ruſti præ. in gl. prima, alia in l. cùm eo. ff. de ſer. vr. præ. alia in l. Imperatores. eod. tit. illum text. ad hoc dicit ſing. & vnicum Ang. in d. l. Imperatores. ff. de ſer. vr. præ. & illum text. ad hoc dicit vnicum Imola in l. ſi priùs. ff. de noui ope. nun. fin. colum. in fine. Alexan. ibi. 7. colum. num. 34. & dicit ſing. Cæpola in tract. de ſer. vr. præd. in cap. 27. dicit mirabilem eo tract. cap. 40. colum. 2. quia ille text. debet intelligi quando area vicini eſt parata gratia colligendorum fructuum, & nõ habere ventum niſi per locum vbi alter ædificare vellet. quia tunc non poteſt ſpecialiter gratia colligendorum fructuum, & ex publica vtilitate quæ in eis colligendis verſatur, & iſte eſt veriſſimus intellectus illius text. Ex quo eadem ratione infero apertè, quod talis dominus fundi vel ſoli poterit in domo ſua vel in pariete ſuo de nouo facere vel aperire feneſtram, licet maximè tendat in præiudicium vicinorum, & per eam poſſit eorum ſecreta videre, ita in terminis Bal. Pau. & Salicet. in dicta l. latiùs. C. de ſer. & aqua. Imò quod magis eſt, prædicta procedunt & ſunt vera, etiam ſi per mille annos & tempus immemoriale nunquam ibi fuiſſet talis feneſtra vel ædificium, ſed de nouo nunc incipiat fieri & ædificari: iſta eſt gloſſ. ſing. quæ ſic debet intelligi in l. qui luminibus. ff. de ſer. vr. præd. in gloſſ. 1. in fine, & ibi tenet Barto. Ange. Pau. Flo. & commun. opin. Doctor. gloſ. in l. 1. C. de ſerui. & aqua. in gloſ. 1. in 1. lectu. & ibi Cinus. 2. col. 6 q. & commun. Doct. gloſ. etiam de iure Cano. in capitulo, Abbate Sancti Syluani. de ver. ſigni. in gloſſa tertia. tenet etiam ad Specu. in tit. de Publiciana, & de ſeruitutibus. fin. colum. verſic. ſed pone. Rofred. in libellis ſuis in rubrica de actione confeſſoria numero 29. Angelus de Areti. in §. prædiorum. Inſtitu. de ſeruit. ruſti. prædio. tenet etiam Cæpola vbi benè loquitur in tracta. de ſeruit. libro primo, cap. 20. col. ... verſic. factum quod requiritur. idem Cepola eodem li. cap. 40. de ſolo ſeu area. idem Cæp. eod. lib. cap. 42. cap. de feneſtra. Quod eſt verum, niſi illo volente ædificare vel feneſtras aperire, vicinus eum prohibuerit, & ex tunc longum tempus, ſcilicet 10. annorum inter abſentes præterierit, quo præſcripſerit contra eum ſeruitutem altiùs non tollendi vel ædificandi: ita dicit gl. & communis opinio, in dicta l. qui luminibus. ff. de ſeru. vr. præd. & latiùs dictum eſt ſuo loco in materia ſeruitutum.

Adde tamen quòd iſta comm. opin. quæ habet quòd poteſt dominus ædificare ad libitum ſuæ voluntatis, etiam in præiudicium vicini, debet intelligi quando principaliter illud facit ad cõmodum & vtilitatem ſuam quod ſemper præſumitur: ſecùs verò ſi faceret dũtaxat ad æmulationem, damnum, vel aliquam inhoneſtam cauſam, vel aliquod denique præiudicium vicini: quia tunc non poterit ædificare, imò ſi iam ædificauit, cogitur tollere & demoliri actione de dolo. iſtam conclu. & declarationem probat text. in l. 1. §. denique Marcellus. ff. de aqua plu. arcen. vbi dicit, quòd quando quis in fundo ſuo aliquod opus facit per quod auertat fon-

tem vel aquam vicini, ſi illud facit ad vtilitatem ſuam, & vt agrum ſuum meliorem reddat, licite poteſt facere: ſecùs tamen ſi tantum faciat animo nocendi vicino, quia tunc poteſt prohiberi: ex quo text. colligit ibi gl. & commu. opin. regulam & doctrinam æquam & iuridicam, ꝙ nemo poteſt etiam in ſuo loco vel fundo aliquid facere per quod alteri noceat, & ſibi non proſit, pro qua regula & doctr. glo. ibi allegat quamplura iura.

Secundò in ſpecie pro iſta conclu. facit text. in l. 3. ff. de ope. publi. vbi dicit text. ꝙ quilibet dominus poteſt quodlibet opus facere in proprio ſolo vel fundo, præterquam ſi faciat tantum ad æmulationem vel damnum alterius: & ad hoc expreſsè notat ibi Alber. Tertiò facit no. & moralis text. in l. ſcire oportet. §. ſufficit. ff. de excu. tuto. vbi dicitur, quod vbi in aliquo caſu particulari deficit lex ſcripta, ſufficit allegare naturalem rationem & iuſtitiam, & ad hoc notat & commendat ibi Bald. poſt Cinum & Iacob. de Rain. idem Bald. in l. cum antiquioribus. penult. colum. poſt princ. Cod. de iu. deli. & illum text. dicit notab. Iaſ. in l. illam. C. de colla. penult. colum. in princ. & ibi Philippus Decius. 1. colum. num. 6. text. in l. cum ratio. in princ. ff. de bon. dam. ibi cum ratio naturalis quaſi lex quædam tacita, & ibi notat Albe. tex. in l. vna. §. in primo. Cod. de cadu. tol. & ibi notat Bald. in princ. optimus. in l. 2. §. item Varus. in fine. ff. de aqua plu. ar. ibi, hæc æquitas ſuggerit etiam ſi iure ſtricto deficiamus, & ibi ad hoc notant Doct. & illum tex. ad hoc dicit ſing. Iaſ. in l. ſi ſeruum. §. ſequitur. 1. colum. num. 4. ff. de verb. obli. text. in l. in fundo. ff. de rei ven. text. in c. fin. extra de tranſac. in fine. cuius verba ſunt, in his verò ſuper quibus ius non inuenitur expreſſum, procedat æquitate ſeruata ſemper in humaniorem cauſam declinando, ſecundum quod perſonas, cauſas, loca, & tempora poſtulare videris. text. in l. fideiuſſor conuentus. §. quædam. ff. mandati. text. in dicta l. ſi ſeruum. §. ſequitur. ff. de verbo. oblig. text. in l. ſicut. §. ſi debitor. ff. quibus mod. pign. vel hypotheca ſol. text. in cap. dilecti. de iud. & in expreſſo iſtam ſententiã. & concluſionem tenet Cinus poſt Pet. & antiquos in d. l. altiùs. C. de ſer. & aqua. & ibi Bal. Pau. Salı. & comm. Doct. præcipuè per text. in dicta l. opus. ff. de ſer. vr. præd. dicens ſe ita reſpondiſſe de facto in ciuitate Paduæ. tenet etiam nota. Roma. in l. fluminum. §. fi. 1. col. de dam. infect. dicens eſſe no. & refert ibi ita tenere Dinum in diſtinct. ſua notabili quam fecit in materia quam ipſe Ro. refert. tenet etiam Iaſon in l. quo minus. ff. de flumin. 5. colum. num. 25. tenet etiam Cæpola in tract. de ſerui. vrb. præ. in c. de ſolo & area. 2. colum. verſic. 5. fallit. idem Cæpola in eodem tractatu in c. de feneſtra. 2. colum. & ante omnes iſtam ſent. & con. tenet gloſ. ord. in l. domum. ff. de reg. iur. in glo. 1. in fine. alia in dicta l. fluminum. §. fin. in gloſ. pe. licet contrarium teneat Alb. in dicta l. altiùs. C. de ſer. & aqua, imò quod etiã ad æmulationem alterius poteſt dominus ædificare. & Ang. de Perus. in dicta l. cùm eo. C. de ſerui. vrba. præ. & idem poſſet dici ſi dominus qui ædificat ſentiret maximum & graue damnum: ita ſolus Cæpola in dicto capitulo, de ſolo ſeu area. ſecunda colum. per quem vide fundamenta, & facit text. notabil. in l. prima. §. ſunt autem qui putant. ff. ne quid in flum. public. vbi habetur quòd ſemper vtilitas priuatæ perſonæ præfertur modicæ vtilitati publicæ. & ibi ad hoc notant & commendant commun. Doctor. de quo etiam dicetur infra proximè.

9 Aduertendum tamen eſt, quòd in iſto caſu poteſt conſiderari nouum & ſubtile remedium, quòd eo caſu quando ædificium nocet Eccleſiæ, monaſterio vel pio loco, poſſit compelli dominus ædificij vendere ſeruitutem altius non tollendi, argumento text. quem ibi dicit ſingularem Albe. in l. ſi quis ſepulchrum. ff. de religio. & ſum. fune. Secundò confirmatur per illud, quod in for-

fortioribus terminis tenet ibi Guiller. per illam text. ſcilicet, quod vicinus cógitur vendere fundum vel rem pro ædificanda vel amplianda eccleſia vel monaſterio, tenet etiam & ſequitur Cæpola in dicto tracta. de ſerui. vr. prædi, c. fina. Socinus in regula 435. de regul, iu. 9. fallentia. vbi reputat vtile & quotidianum. tenet etiam & commendat Iaſ. in l. 2. ff. ſolut. matrim. 2. colum. num. 4. Tertiò confirmatur per text. in l. vna. verſicu. is itaque. C. de commu. ſer. ma. vbi ſocius cogitur vendere partem ſerui, quam habet, ſi alter vult eum manumittere, per quem tenet ibi Baldus fin. colum. quod ſi ſocius vult facere Eccleſiam in fundo communi, cogitur alter ſocius vendere ſuam partem: quod ſequitur & valdè commendat Iaſon in l. nec emere. C. de iure deliber. Quartò confirmatur per textum in l. ſi locus, ver. fina. ff. quemad. ſer. amit. vbi diſponitur, quod ſi via publica impetu fluminis, vel ruina, vel alio caſu amiſſa ſit, cogitur vicinus proximus viam præſtare: & ad hoc eum ibi notat & commendat Odofredus, Albericus, Baldus, Angel. Paulus, & Floren. tenet etiam & reputat quotidianum Cæpola in tracta. de ſerui. vrba. prædiorum. cap. 24. fi. colum. quod tamen debet intelligi, pretio dato ab ipſa republica, ſecundum gloſ. & Docto. ibi, argumento tex. in l. 2. C. de ſeruis qui pro præmio libertatem accipiũt, licet contrarium de conſuetudine ſeruetur, vt dicit ibi prædicta gl. & communi. Doctor. Quintò facit, quia princeps poteſt alicui priuato rem ſuam auferre ex cauſa publicæ vtilitatis ſoluto pretio. text. eſt in l. item ſi verberatum §. 1. ff. de rei vend. text. in l. Lucius. ff. de euic. bonus text. in l. venditor. §. ſi conſtat. ff. commun. præ. & ibi Doctor. tradit Bartol. in proœmio. ff. ve. 3. colum. Paulus, & commu. opi. pro qua eſt hodie lex no. per. in ll. 2. titul. 1. par. 2. Sextò, facit text. in l. fin. §. fi. ff. de pignor. actio. vbi habetur quod propter publicam vtilitatem poteſt iudex vel officialis accipere res priuatarum perſonarum, data mercede de publico pro exequenda iuſtitia. Ex quo inferunt ibi Doctor. aliqua notabilia in practica: & certè legendo tetigi iſtum caſum, nunc ſimiliter ſcribendo altiùs cogitaui, & ſemper mihi viſa fuit difficilis.

Sed pro veritate & concordia ego dicerem, quòd ſi vtilitas & commodum quod ipſe dominus ſentiret ex ædificio eſſet longè maius quàm damnum quo reſultaret ipſi eccleſiæ vel pio loco, & poſſit conſtare iudicis officio, & probatione habita, tunc dominus non teneatur vendere talem ſeruitutem: ſi verò damnum quod Eccleſia vel pius locus ſentiret eſſet longè maius, vel grauius, tunc teneatur dominus ſeruitutem vendere: argumento prædictorum iurium: & in ſpecie probat text. notabilis in propoſito in l. 1. §. ſunt autem qui putant. ff. ne quid in flumine publico, vbi diſponitur quòd ſemper magna vtilitas priuatæ perſonæ præfertur modicæ vtilitati publicæ: quem ad hoc notat & commendat ibi Ange, poſt antiquos Bartol. in l. quo minus. ff. de flumi. 5. colum. 11. quæſtio. Alex. in l. 1. ff. ſolut. matr. 11. colum. num. 46. & ibi Iaſon 9. colum. num. 39. facit text. in l. quod res publicæ. ff. de iniur. & fortè iſtud idem eſſet dicendum quãdo eccleſia vel pius locus velit emere totam rem pro ædificanda vel amplianda Eccleſia vel pio loco.

10 Ex quibus infertur, quòd cùm regulariter ædificia ſint licita & iure gentium permiſſa, quòd licitè & iuſtè poteſt quis ædificare & facere molendinum in flumine publico non nauigabili ſine licentia principis vel alicuius ſuperioris, quia hoc poteſt facere authoritate iuris gentium, quo iure flumina & eorum viſus ſunt publica: ita probat tex. in l. 1. ff. de fluminibus, vbi tantùm in flumine publico nauigabili, vel quod faciat aliud nauigabile, prohibetur quis ædificare: ergo licitum eſt in flumine non nauigabili: idem etiam probat text. in l. quo minus, eodem ti. vbi

dicitur quòd ex flumine publico non nauigabili licitè poteſt quis ducere aquã, facit etiam text. in l. riparum. ff. de rerum diui. text in §. flumina. Inſtitut. de rerum diui. text in §. riparum. eod. titu. & in l. 12. ti. 28. par. 3. vbi habetur quòd flumina, portus, & ripæ cẽſentur publica. Sed in veritate illa iura non probant ſuperiorem con. quia tantùm dicunt quòd ſunt publica quo ad vſum nauigandi, piſcandi, & naues & funes in eis applicãdi: ſed licet iſta iura non probent; tamen per ea iſtam con. tenet Bartol. in dicta l. quo minus. ff. de flumi. 2. columna, num. 5. iſtam etiam con. tenet Ange. de Peru. in l. fluminum. 2. colum. num. 3. ff. de damno infecto. Bald. in l. item lapilli. ff. de rerum diui. 2. colum. in fin. verſic. item licitè facio. Cæpola in tracta. de ſerui. ruſti. prædio. in cap. de fluminibus. 1. colum. in fine. idem Cæpola in eo tracta. in cap. de ſeruitute aquæductus. 13. colum. poſt princ. Contrarium tamen tenet expreſsè Pau. de Caſt. in dicta l. fluminum. 2. colum. de damn. infect. vbi dicit quod cum proprietas fluminis non ſit communis, vt fiat occupantis, nullo modo poteſt quis facere molendinum in flumine publico etiam non nauigabili ſine authoritate publica, niſi fieret ſupra aquam ex concatenatione, vt fit Romæ: quia vſus aquæ eſt communis, vt in dicta l. quo minus.

Sed Iaſon tangit iſtum articulum in dicta l. quo minus. in 7. column. numero 45. & dicit, quod non recolitur illud dictum Pauli eſſe ab alio tactum, & quod eſt paſſus vtalis, & alicubi nõ diſcurſus, ſed tandem ipſe tenet ſententiam Bart. per fundamenta de quibus ibi per eum: & idem tenet ibi Ripa. octaua columna, numero 42. Quod intelligo verum, niſi ciuitas vel oppidum per cuius territorium aqua fluit, haberet præſcriptum per tempus immemoriale ius prohibendi, vel concedendi licentiam, argumento text. in l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æſti. text. in l. 1. §. fina. ff. de aqua plu. arcen. textus in l. pen. ff. de probatio. textus in capitulo 1. de præſcrip. lib. 6.

11 Item adde, quòd hodie in noſtro regno videtur diſpoſitum in ſupra dicta q. quòd ciuitas vel oppidum illius territorij vbi aqua fluit, poſſit concedere licẽtiam ad faciendum ibi molendinum, & ſine ea non poſſit quis facere. & ita videtur diſponere l. 18. titul. fin. 3. part. ſed tenendo ſuperiorem con. Bart. quæ eſt magis communis reſpondeo, quòd illa lex par. non obſtat, quia loquitur quãdo aqua eſt in proprio loco vel fundo ipſius ciuitatis, & ſic aqua eſt ipſius ciuitatis vel oppidi: non verò eſt flumen publicum, ſed nihilominus illa lex probat prædictam opinio. contra communem: quia loquitur quando quis facit molendinum in flumine quod eſt in territorio regis vel principis: ſi verò flumen ſit nauigabile, non poteſt quis in eo ædificare vel facere molendinum ſine licẽtia principis vel ciuitatis non recognoſcentis ſuperiorem in cuius territorio eſt: quia eius cenſetur eſſe, vt in capitulo 1. quæ ſint regalia. in vſi. feu. vel niſi tanto tempore quis habuiſſet ibi molendinum cuius memoria in contrarium non eſſet, argumento textus in l. in hoc iure. §. ductus aquæ. de aqua quo. & æſti. cum ſim. & ita tenet Bar. in d. l. quo minus. 2. q. numero 3. pro qua ſententia eſt caſus in l. fluminum, de dam. infect. vbi dicit quod in flumine publico licitum eſt cuilibet ædificare publicè. & intelliget ibi gloſ. Bartolus, Ange. Imo. & commun. Doctores, publicè. i. publica authoritate habita à principe vel ſenatu, facit text. in l. quòd principis. ff. de aqua plu. arcen. text. in l. ſin autem. §. fin. eod. titu. text. in l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quo. & æſtiua.

12 Hoc enim præſuppoſito, quæro, ſi quis habet molendinum licitè factum in flumine non nauigabili, vel flumine nauigabili de licentia principis, vel ex immemoriali præſcriptione, an poſſit alius facere in eodem flumine aliud molendinum ſupra illud primum, vel infra illud per quod notabile damnum inferat primo molendino, auferendo

ab eo aquam, vel aquam reſtagnando, vel alias? & iſta quæſtio eſt notabilis & quotidiana. in qua breuiter & reſolutiuè dico, quòd nõ poteſt ſecundus aliud molendinum facere per quod inferat damnum. Primo, quia ius vel lucrum primo licitè quæſitum de publico, non licet ſecundo auferre. argu. tex. in l.2. §. merito. ff. ne quid in loco publico. vbi ſtatuitur, quòd permittitur alicui in loco publico aliquid etiã in caſu permiſſo, vel de principis licentia, quando fieret ſine alterius iniuria, licèt ſecùs eſſet, quando in ſolo priuato & proprio quis ædificaret: quia poteſt alteri nocere, vt ſuprà dictum eſt, quia habet maius & potentius ius, argumento text. in l.2. §. ſi quis à principe. ff. ne quid in loco pub. & tex. no. in l.1. §. quod autem ait. ne quid in flumi. publi. ibi dum dicit, dũ depreſſior vel altior fiat aqua. text. in l.1. §. ſunt autem qui putant. eod. tit. tex. in l.ſi. §. Neratius. ff. de aqua plu. ar. ſi verò primus non haberet licitè, ſecundus verò ſic, tunc ſecundus benè poſſet eum impedire, & quodlibet damnum inferre. vt in l.2. §. idem ait. ff. ne quid in loco pu. ſi verò vterq; illicitè facit, nullus poteſt impedire alium, licet damnum ſibi inferant, ita probat tex. in d. l.2. §. idẽ ait. ff. ne quid in loco pu. text. in l. loci corpus. §. competit. ff. ſi ſeruitus vendi. & in expreſſo iſtam doctrinam & conclu. tenet gloſ. or. licet ſic non declaret: in dicta l. quo minus. ff. de flumi. in gl. 1. in fi. & ibi no. & magiſtraliter Bart. 2. colum. in 1. 2. & 3. quæſt. princi. Albe. ibi in fine. Oldrad. & Dinus quos ipſe refert Raine. ibi in fine. Ange. de Peru. 2. colum. in medio. Iaſon 4. colum. num. 20. Ripa 6. colum. nu. 30. iſtam etiam con. tenet Cinus, Albe. Bald. Ang. & Sali. & cõmu. Doctor. in l. ſi manifeſtè. C. de ſerui. & aqua. tenet etiam gloſ. vno verbo in l. ſi quis ex argentarijs. §. ſi initium. ff. de edendo. & ibi not. Alber. Guilier. & Oldrad. quos ipſe Alber. refert. Bal. Ange. Alexand. & Iaſon ibi. Bald. in rubri. ff. de rerum diuiſione. 4. colum. verſic. quæro vlterius. idem Bald. latiùs in l. item lapilli. eod. tit. 2. colum. in princip. verſic. ex his colligitur. Pau. & Florian. l. Imperatores. ff. de ſeru. ruſti. prædio. Bald. no. in cap. cum eccleſia Vulterana. extra. de electione. 2. colum. num. 4. Rofre. in libellis ſuis. in rub. de interdicto, ne quid in flumine publico. pen. colum. verſic. ſed illud quæritur. & iſta eſt communis opinio, pro qua eſt hodie in noſtro regno expreſſa lex, part. 18. ti. fin. 3. part. Quam tamen commu. opi. no. limita & intellige, quando aqua non ſufficeret omnibus molendinis: ſecùs tamen ſi benè ſufficeret omnibus; nam tunc ille qui ſecundo loco ædificat nõ poſſit impediri, argum. tex. in l. Lucio Titio. ff. de aqua quo. & æſti. vbi habetur q̃ ille qui conceſſit ſeruitutem aquæductus vni ex ſuo fonte, non prohibetur poſtea alteri concedere ſi aqua ſufficit omnibus, & primus non prætendit præiudicium. & ibi notat Bartol. & communi. Doctor. textus in l. concendo. ff. de aqua plu. arcen. & ibi Bart. & Doct. text. in l.2. §. aquæ ductus. ff. de ſeruit. ruſti. præd. gl. 1. Paul. & commu. opi. in l. aquam. C. de ſer. & aqua. latè Cæpola in tracta. de ſerui. ruſti. præ. in cap. de ſeruitute aquæductus. & eſt l.5. titul. 11. par. 3. & in expreſſo iſtam ſententiam voluit Bartol. in dicta l. quo minùs. ff. de flu. 4. colum. 5. q. num. 12. & ibi Iaſon, 10. colum. num. 59. imò intantum hoc eſt verum quòd qũ aqua ſufficit oĩbus, poteſt ſecundus ædificare molendinum, vt procedat etiam ſi domino primi molendini notabile commodum & lucrum auferatur ex defectu cõcurſus molentium: quia iſtud non eſt in conſideratione, cùm non ſit damnum quod cohæreat rei hoc eſt molendino: ſed tantùm conſiſtit in mera & abſoluta facultate perſonarum, quæ vbi velint poſſent ire ad molendinũ, in quibus nulla erat facta præoccupatio, vel ius quæſitũ ſicut in aqua: ita ſing. Bal. in l. vna. C. de ſent. quæ pro eo quod inter. pro. 8. col. 13. oppo. nu. 58. & in expreſſo vult Bart. in dicta l. quo minùs. ff. de flumi. 5. col. 11. q. in fine, per bona iura quæ allegat. tenet

etiam ibi Iaſon 15. colum. num. 84. dicens eſſe diligenter notandum, quia eſt valdè vtile in practica, vbi aliqua in cõfirmationem adducit: Ripa ibi 16. col. num. 82. tenet etiam & in fortioribus terminis Alber. in l. ſi manifeſtè. C. de ſerui. & aqua. in fine. & in expreſſo ita determinat prædicta lex par. l. 18. tit. ſi. 3. part. in fine. Ex quibus apertè & no. infero, quòd ille qui habuit primò molendinum vel ſupra vel infrà, poteſt aquam continere vel reprimere tempore æſtatis vel ſiccitatis, & facere recollectam aquæ, vel alio quouis tẽpore ſi hoc principaliter facit in vtilitatem ſuam, licet in conſequentiam damnum incurrat alter: & ille alter qui ſecundo loco ædificauit molendinum, non poterit aliquid facere in aqua per quod aliquod damnum inferatur primo. ita no. Bart. in dicta l. quo minus. ff. de flumi. 14. q. princ. num. 25. Adde tamen quòd ſi de prioritate non conſtat, tunc poteſt quilibet facere quidquid velit, cùm in pari cauſa potior eſt conditio poſſidentis: ita Bart. in d. l. quo minus 14. q. princ. in fine, num. 25. cum quo ibi tranſeunt commun. docto. In quo vnum benè nota, quòd ex eo quod vnum molendinum ſit ſuprà, aliud verò infrà, non præſumitur magis pro vno quàm pro alio quòd ſit priùs factum: & hoc apertè colligitur ex ſuperioribus: ſed contrarium expreſsè reperio quod tenet Bald. in l. ſi plures. C. de condi. inſer. 2. col. num. 3. imò quòd illud molendinum quòd prius reperitur in via fluminis, illud præſumitur priùs factum; nam ita naturaliter currit aqua vt fluat & currat a ſuperiori ad inferius, vt patet ad ſenſum & viſum oculorum, & eſt tex. in l. 1. §. pe. & fin. ff. de aqua plu. ar. vnde per ordinem naturæ ſeu per locũ ab ordine illud eſt præſumendum anterius, & ſequitur Iaſon in dicta l. quo minus. 11. col. num. 61. Confirmatur etiam iſta conſideratio per text. no. in 1. conſtitutione C. §. quibus. verſic. ita tamen, vbi probatur quòd prioritas ſcripturæ poteſt apparere ex ordine ſeu compoſitione eius, ex quo quòd vna eſt in priori loco ſcripta. ex quo text. notat ibi Bal. 2. colum. num. 5. quòd ſi in protocollo notarij reperiantur plura inſtrumenta eodem die confecta, illud præſumetur priùs celebratum quod repetitur priùs in ordine deſcriptum, facit etiam text. in l. ſi quis ex argentarijs. §. ſi initium. ff. de edendo. Viſo quòd regulariter quis poteſt in ſuo ædificare: nunc dico quòd aliquàdo in pluribus caſibus quis non poteſt ædificare etiam in ſuo proprio fundo, ſolo, vel area: & primo non poteſt quis ædificare in loco publico, vt platea, via publica, itinere publico, ſine licentia principis vel ciuitatis cuius eſt ſolum, locus, vel fundus. text. eſt in l. 1. & in l. 2. in princ. & per totam illam legem. ff. ne quid in loco publico. text. in l. 3. §. planè. & §. ſi à principe. ff. quod vi aut clàm. imò quod magis eſt, non poteſt quis ædificare in ſuo proprio ſolo vel fundo, ita vt aliquid habeat immiſſum vel protectum in loco publico, & ei aliquo modo noceat. text. eſt in dicta l. 2. §. cum quidam. ff. ne quid in lo. publi co. textus in §. idem Labeo. eiuſdem legis. & ibi notat Bartolus, Albericus, Ange. & doct. antiqui, & tenet no. Pau. in l. alterius. C. de ſer. & aqua. in fin. & ita expreſsè diſponit lex 22. titul. fin. 5. part. & l. 3. eo. tit.

13 Similiter non poteſt quis facere pontẽ ſuper viam publicam, licet habeat domos proprias ab vtraque parte: ita probat text. in l. 2. §. tractatum. ff. ne quid in loco publico. text. in l. ſi. ff. de ſerui. text. in l. ſi. ff. de flumi. per quæ iura ita tenet Spec. in tit. de publiciana, & de ſerui. ſi. col. verſic. item quæritur. Bald. in l. item lapilli. ff. de re. di. pen. colum. in fi. num. 8. tenet etiam Cæpola in tracta. de ſerui. vr. præ. in cap. de ponticello. Et ſi de facto iam illud ædificium factum ſit, quod noceat reipublicæ, debet iudex ex officio illud deponere & deſtruere: ſi verò nimis non noceret, non debet deponere, ne vrbs deformetur ruinis: ſed tantùm imponet ſalarium, cenſum, vel annuam penſionem, ſoluendam reipublicæ: text. eſt no. in l. 2. §. ſi quis nemine.

ff. ne quid in loco publico. & ibi notat Ang. de Peru. & alij doctor. & per eum ita tenet Pau. in l. fluminum. 2. columna, de dam. infect. & ibi alij docto. hodie tamen in noſtro regno poterit reſpublica ſibi appropriare in totum illud ædificium, & perpetuò ab ędificante auferre: iſta eſt no. lex part. l. 23. titul. fina. 3. part. & ſi ædificauerit cum licentia rectorum & decurionum ciuitatis vel municipij, non tenetur reddere, ſed debet ſibi imponi cenſus correſpondens loco vel fundo occupato, ita prag. 71. folio 71. lib. prag. vnde ſi ſine tali licentia ædificaret, ſeruaretur ſuperior concluſio. Ex quo infertur apertè quòd iudices ex officio optimè poſſunt & debent auferre & tollere ea quæ ſunt immiſſa, ſeu protecta ſuper vias vel plateas publicas.

14 Tertiò non poteſt quis facere vel ædificare turrim, caſtrum, vel fortalitium etiam in ſuo proprio ſolo vel fundo, quando ſit in limine alicuius regni. text. eſt notabil. in l. 2. C. de fundis limitrophis. lib. 11. qui probat iſto modo, nam ibi diſponitur quod nullus audeat habere vel tenere caſtrum in limine Imperij vel regni, niſi tantum ille qui ad hoc deputatus & deſcriptus eſt, ſub pœna mortis & publicationis bonorum: ergo à fortiori non poterit de nouo ibi caſtrum ædificare. & iſtam cõ. per illum tex. licet ſic non inducat, tenet ibi gl. or. in verbo, antiquitas. & ibi Bart. & Platea. tenet etiam gl. quæ non allegatur in l. 3. ff. ad legem Iul. maieſ. in verbo tenuerit, & ibi expreſsè tenet & notat ſolus Angel. de Peru. aliàs autẽ in fundo vel ſolo proprio benè & licitè poteſt quis caſtrũ, turrim, vel fortalitiũ facere & ædificare: dum tamen non faciat ad ſimulationem, ſcandalum, vel ſeditionem alterius: ita probat text. not. in l. per prouincias. C. de ædi. pri. vbi dicit text. quòd quilibet poteſt fundum vel ædificium ſuum murali ambitu vallare, ergo poteſt facere caſtrum vel fortalitium in eo prout velit, & ad hoc illum text. notat ibi gloſ. ord. Pe. Fa. in ſuo Breuiario no. ibi Alber. qui allegat Iaco. de Are. ita tenere. & tenet Bal. Ange. & Salic. probat etiam text. in l. opus. ff. de ope. publi. cuius verba ſunt, opus nouum priuato etiam ſine principis authoritate facere licet, præter quàm ſi ad æmulationem alterius ciuitatis pertineat, vel materiam ſeditionis præbeat: & ibi notat Bartol. & Alexan. in addit. & per iſta iura ita tenet Innocen. in c. Piſanis. de reſt. ſpo. fina. colum. in princ. & ibi Abb. fina. colum. num. 15. Cardi. fin. colum. Anchar. fina. colum. & commu. doctor. tenet etiam Bart. in l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iu. 3. colum. num. 7. Bal. 4. colum. 5. oppo. Ang. 2. colum. num. 6. Iaſon 2. colum. num. 6. argumento illius text. in dicta l. ex hoc iure. vbi dicitur, quòd ædificia ſunt permiſſa etiam de iure gentium. Hodie tamen in noſtro regno indiſtinctè prohibitum eſt facere caſtrum vel fortalitium ſine principis licẽtia vt in l. 7. tit. 7. lib. 4. or. & in iſta l. 46. in ll. Tauri. ex quo infertur, quod magnates, domini, vel alij non poſſunt ędificare caſtra vel fortalitia in ſuo territorio, imò nec domum habitationis fortẽ ſine principis licentia: & ita expreſsè diſponitur libr. prag. fo. 60. in capitulis iudicum.

15 Dubium tamen eſt circa hoc, an dicet quis non poſſit de nouo facere vel ædificare caſtrum vel fortalitium, an poſſit illud quod iam factum eſt reficere vel reparare? & videtur quod non: & ita probat text. expreſſus in l. ſacra loca. §. muros. de rerum diui. vbi dicitur, ꝙ ſicut non poſſunt fieri muri de nouo in ciuitate vel oppido, ſic nec refici. & ibi notat Albe. & doctor. antiqui. & tenet & notat Bart. in l. opus. ff. de ope. pu. & illum text. ad hoc dicit nota. Iaſon in l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iu. 3. colum. in princip. probat etiam text. in l. prima. verſic. fin. ff. de mortuo inferendo, cuius verba ſunt, ædificare autem non ſolùm. qui nouum opus molitur intelligendus eſt, verum is quoque qui vult reficere: & ita hoc expreſsè determinat per iſtam noſtram legem Tauri: imò qđ caſtrum vel fortalitium alicuius magna-

tis vel alterius priuatæ perſonæ non poſſit refici vel reparari : in contrarium tamen eſt textus clarus & expreſſus in l. intra vrbem. in fine. de operibus publicis. cuius verba ſunt, ea tamen inſtaurandi quæ etiam dictorum bus ruinis intercidiſſe dicuntur, vniuerſis licentiam damus. & ibi no. Salic. & communiter doctor. text. in l. fin. eod. tit. & eſt lex 20. tit. 6. 3. par. & prag. lib. prag. fo. 60. tacit etiam tex. in l. 1. §. ſi ædificium. ff. de ope. no. nun. vbi licet quis poſſit nunciare nouum opus pro opere nouo quòd fit, non tamen pro opere veteri quod reficitur. text. in l. ſi. verſ. illud. C. de Iudæis. vbi licet Iudæi non poſſint de nouo facere ſynagogã, tamen antiquam benè poſſunt reædificare. text. in cap conſuluit. extrà de Iudæis. vbi idem diſponitur. text. in l. hactenus. iuncta l. vſufructuarius nouũ tectoriam. ff. de vſufruct. text. in capitu. per tuas. de dona. & ibi ad hoc notat Abb. ſecunda colum. num. 3. & comm. docto. ſed pro concordia poteſt dici ſic, quòd ſi muri ſunt depoſiti & deſtructi ex aliqua cauſa vel delicto per principem, tunc non poſſunt refici per ciuitatem, vel per iudicem, vel per quemlibet alium ſine eius licentia & authoritate: & ita intelligitur text. in d. l. ſacra loca, §. muros. de re. di. ſi verò minatur ruinam, vel ſunt deſtructi aliqua tempeſtate, lapſu temporis vel caſu, tunc poſſunt, imò debent refici per iſtam ciuitatem vel iudicem: & ita intelligatur tex. in d. l. intra vrbem. C. de ope. publi. cum ſimi. & iſtam concordiam & declarationem ad iſta iura ponit expreſsè Salic. in l. per prouincias. C. de ædifi. pri. & iſta concordia & diſtinctio eſt de mẽte Bal. in l. ſi vt proponis. la 2. C. de nup. ſed ante eos illam concordiam, & diſtin. ponit Bart. in l. ſi quis adulterium. §. 1. ff. de adulte. & ibi Alb. & Ang. poſt antiquos. ponit etiam Cin. Bart. Alb. & Sali. in l. ſeruus. C. de pœnis. Roma. in l. 1. §. hoc autem. 2. colum. in fin. ff. de no. ope. nun. nota. Alexan. in iſta eadem l. 1. §. ſi quis ædificium. eo. tit. ita ergo dicamus in iſta l. Tauri, quòd ſi ex aliquo delicto vel cauſa eſſet caſtrum vel fortalitium per principem deſtructum, iũ. per dominum eius non poſſit refici : ſi verò lapſu temporis, tempeſtate vel caſu minatur ruinam, benè poteſt refici ſine aliqua licentia. te. iſta concordia & declaratio non vr vera : quia indiſtinctè iſta lex dicit, quod ſicut fieri non poteſt ſine principis licentia, ita nec reparari: & certè iſta lex non patitur talem diſtin. Vel aliter & 2. dicamus, quòd iſta l. Tauri, intelligatur quando fortalitium eſt factum poſt iſtam legem prohibitiuam: quia tunc ſicut non poteſt de nouo fieri vel ædificari, ita etiam non poteſt ſ[illegible] refici vel reparari : ſed certè iſte intellectus nullam dubitationem continet : quia ſi iſta res & fortalitium omninò & totaliter non poteſt fieri, à fortiori nec reparari.

16 Vnde aliter & tertiò & notabiliter poteſt dici, quod ſi quis habet caſtrum vel fortalitium antiquum, iuſtè & legitimè factũ ante l. Tauri, benè poteſt refici & reparari per ſuprà dicta : quia non eſt ædificium nouum, nec res diſtincta, ſed eadem, & poteſt cadere & ſubuerti: ſi verò tale caſtrum vel fortalitium antiquum penitus vſque ad aream eſt deſtructum, non poteſt : quia illud iam videtur eſſe ædificium nouum. argumento text. in l. inter ſtipulantem. §. ſacram. in fine, verſic. ſed ſi vſque ad aream. ff. de verbo. obliga. cuius verba ſunt, ſed ſi vſque ad aream depoſita ſint, licet eadem materia reſtituatur, alia erit. argumento etiam tex. in d. l. in fine. C. de iure emphyteu. text. in l. ſi ita legatum. §. fin. de legatis. 1. vbi ſi teſtator rem legauit quæ poſtea penitus deſtructa eſt, etiã ſi de nouo reficiatur, non debetur legatum. text. in l. quid tamen. ff. quibus mo. vſusfructus amitt. vbi habetur quòd vſusfructus extinguitur, ſi res deſtruetur vſque ad aream. pro iſta ſententia & concluſione facit text. nota. qui ponit ſingula exempla in l. proponebatur. ff. de iudi. & confirmatur, quia tali caſu iſta refectio rei deſtructæ vſque ad aream, benè dicitur refectio ſeu reparatio:

paratio: text. eſt notabilis in l.1. § deinde. ff. de riuis. cuius verba ſunt, Reficere eſt quod corruptũ eſt in priſtinum ſtatum reſtaurare. ſi verò quis velit reficere caſtrum vel fortalitium quod penitus non eſt deſtructum: ſed vetuſtate vel aliquo alio caſu minatur ruinã, tunc poſſit, & illo modo concordentur ſuperiora iura, & illo modo intelligatur iſta noſtra lex Tauri, & iſtam doctrinam & diſtin. ponunt Alb. Bar. Ang. & communiter Doc. & in l.2. §. ſi quis ædificium. infra illo titulo, de ope. no. nun. & ita intelligo iſtam noſtram l. Tauri. quæ certè in hoc dubia erat. pro qua declaratione mea conſidero viuam rationem, quia ſi caſtrum vel fortalitium priuatæ perſonę non poſſet refici vel reparari in caſu neceſſitatis, ſequeretur quod poſſet pro parte, vel in totum dirui vel decidi, & maximum damnum inferre vel in perſonis, vel in rebus, quod nullo modo permittendum eſt: & iſta eſt euidens ratio, quæ apertè cõcludit: & ita video quòd pro tali refectione nunquam aliqua licentia à principe impetratur. pro qua declaratione mea & ratione facit, quia ſi domus, vel ædificium priuatæ perſonę minatur ruinam. licet non fiat per dictum remedium cautionis damni infecti pro dãno quod timetur in perſonis, ſed tantum in rebus, vt in l.1. & per totum. ff. de dam. infec. tamen quilibet de populo iudicis officio petere, vel iudex ipſe ſine alicuius petitione compellere poteſt, vt illud reficiat, & ſi non ſit ſufficiens ſuo ſumptu reficere, debet ex pecunia publica refici: & ſi intra cõgruũ tẽpus à iudice aſſignatũ dñs rei non ſoluat: ad inſtatiam reipublicæ vel procuratoris eius, vendetur pro ſolutione pretij. tex. eſt no. in l. curatoris. ff. de dãn. inf. & ibi notat Ang. & cõ. opin. Doc. facit tex. in l. præſes prouinciæ. la 5. ff. de off. præſ. tex. & ibi Doc. in l. ſingularum. C. de ædifi. pri. tenet no. Spec. in tit. de ſatiſdatio. §. & quoque. verſi. circa. latè Cæpola in tracta. de ſerui. vr. præ. in c. de refectione. & probat apertè l. penul. titu. ſi. 3. part.

17 Si verò ſunt ædificia publica quæ minantur ruinam, & egeant refectione, & ciuitas, cõmunitas, vel reſpublica nõ habeat vnde poſſit ſoluere, ipſi vicini de populo poſſunt compelli ad collationẽ: quia vtilitatem communem ſentiunt. ita tex. no. in l.2. § viam publicam. verſ. refection. ff. ne quid in loco publico. tex. in l. ad portum. C. de ope. pub. pro quibus eſt lex notabilis. part. 20. titul. ſi. 3. par.

18 Vnum tamen no. & tene menti, quod ſi officialis qui certo pretio vel ſalario fecit ędificium publicum vel priuatum, & ſit vitioſum, culpa ſua tenetur ex proprio contractu ad dotale intereſſe. textus eſt in l. fina. ff. locati. & hoc nedum quando totius operis conſummatio ſpectabat ad officialem vno pretio, verum etiam ſi ſingulis diebus pro toto ædificio certa pecunia vel pretium pręſtaretur: ſecùs tamen eſt ſi conſummatio totius operis ad officialem non ſpectet, ſed tantùm ſingulis diebus pro opere vel ædificio & labore ſuo certam pecuniam uel ſalarium recipiebat: quia de uitio operis non tenetur, cùm ipſe dominus quotidie eum poterat expellere: tex. eſt valde ſin. in iure in l. ea leg. §. locaui. ff. loc. quem ibi dicũt ſing. Bar. Sali. Pau. & communi. Doc. & Bal. & Sali. in l. 2. C. eod. titulo. & ita intellige l. 16. titu. 8. part. 5. Item adde quòd hoc eſt verum, quando conſtat de uitio operis: & hoc poteſt probari: ſed eſt no. dubium quid in caſu dubio, quando non poteſt conſtare, an ædificium uel opus dirutum ſit uitio operis, uel caſu, quid præſumatur? in quo dico, quòd ſi ruat infrà quindecim annos à tempore operis perfecti & conſummati, præſumitur corruiſſe culpa, & uitio officialis, text. eſt ſingu. & unicus in iure in l. omnes. la 1. C. de oper. publicis. unde alio non probato, tenetur ad damnum & intereſſe. & ad hoc illum text. dicit ibi ſingul. Alber. qui dicit, quòd ſibi contigit de facto: & ad hoc etiam notat & commendat Bal. Sal. & commun. Doct, & idem expreſſe diſponit. l. 21. titu. ſi.

tu.fi.3.par. & licet illa lex loquatur in opere publico: tamen crederem, quòd etiam procederet in opere vel ædificio priuato, cùm ſit eadem ratio.

19 Quartò nõ poteſt quis ædificare etiã in ſuo proprio ſolo, quando, ex ædificio aliquid eſt immiſſum vel protectum in re vel fundo, vel domo alterius imponitur, & requieſcit, & ſic eius rem tangit: protectum verò eſt quod ſuprà, ipſam rem alterius eſt eam non tangendo: tex. eſt qui expreſsè iſtam differentiam ponit in l. malum. verſic. 1. & 2. ff. de verb. ſig. quo caſu dñs & poſſeſſor rei in qua immiſsum eſt, poteſt illud propria authoritate tollere, vel per remedia iuris ſibi prouidere, putà interdicto vti poſſidetis, vel negatoria, vel alio competenti remedio: ſi verò protectum eſt, nõ poterit illud propria authoritate tollere, ſed tantùm iuris remedio contra eũ agere vt tollat: tex. eſt expreſſus & no. qui iſtam diſt. facit in l. quemadmodum. §. ſi protectum. ff. ad l. Aqui. per quem ita tenet ibi Odof. Bar. Alb. Bal. & Flo. & dicit ibi Bal. ꝙ iſtud eſt maximum commodum poſſeſſionis: quia poſſeſſor habet ius reſiſtendi propria authoritate, & reputat eſſe mirabile Flo. ad idem eſt text. in l. fin. §. ianuam. ff. ꝙ vi aut clàm. & ibi tenet Bar. & Alb. & ante eos Old. quem refert Alb. probat etiam text. in l. 1. C. vt nemini liceat ſine iudicis authoritate ſigna imprimere. qui magis probat vt procedat etiam ſi tantum rem detineat: & illum tex. ad hoc dicit ſing. Romanus, in l. 1. §. nunciatio. fin. col. ff. de noui ope. nun. text. in l. 2. §. cùm quidam. ff. ne quid in loco publico. & ibi notãt Doc. textus in l. ſi ſeruus. C. quod cum eo. per quem tenet Bar. & cõmuniter Doc. in d. l. prima. §. nunciatio. tenet etiam gloſ. or. in d. l. malum. verſic. 1. in gl. prima, de verbo. ſig. & ibi Doc. tenet etiam Bar. in l. ſi duo. §. item videamus. ff. vti poſſ. & ibi Ang. & commu. Doct. tenet etiam no. Paulus de Caſt. in l. fina. ff. de ſerui. in princ. idem Pau. in l. fluminum. §. fin. col. 1. nu. 3. de dam. infect. tenet etiam Inpo. Abb. & commu. Doct. in cap. 1. de immu. eccleſ. tenet etiam latè & no. Cæpola, in tract. de ſer. vr. præ. c. 10. Quod extende vt procedat & habeat locum, etiam ſi quis non poſſideat rem in ſolidum, ſed tantùm pro parte: quia etiam poteſt opus ibi factum propria authoritate tollere & deſtruere, modò fiat ab alio tertio, modò ab ipſo conſocio qui habet partem in re, argu. prędict. iurium cum ratione: & tenet gl. or. Bar. Pau. Flo. & commu. Doc. in l. ſi inter te & me. ff. de ſeru. vrb. pręd: Doc. vbi ſuprà, licet Bar. teneat contrarium in d. §. nunciatio. quod tamen intelligo quãdo eſſet immiſſum opere artificiali: ſecùs ſi opere naturæ, vt ſi arbor tua immiſit radices in re, vel fundo, vel ſolo meo: quia non poſſunt tolli nec auelli propria authoritate, ſed iuris remedio, & ſic vtili interdicto de arboribus cædendis: quo caſu ſi talis arbor tua eſt iuxta domum vel ædificium meum, radicitùs cogitur tollere ne vmbra arboris aut radices mihi noceãt: tex. eſt in l. 1. C. de interdictis. text. in l. 1. ff. de arbo. cæden. ſi verò arbor noceret fundo ruſtico, non debet in totum tolli, ſed tantùm rami coerceri per 15. pedes: tex. eſt in l. 1. ff. de arbo. cæden. & ibi tenet Bar. Albe. & commu. Doct. text. in l. 1. C. de interdict. poſt princ. Bar. Bal. Ang. in fin. & no. Salice. ibi pen. col. ponit etiã Barto. in l. 1. C. vnde vi. 2. col. Bal. ibi 8. col. nu. 42. Salice. ibi 2. col. verſi. reuertor ad gl. iſtam etiam doctrinam & reſolu. ponit valdè no. Flo. in l. quẽadmodum. §. ſi protectũ. ff. ad l. Aqui. Quintò, non poteſt quis ædificare in alieno ſolo vel fũdo, imò ſi ædificauit & cum mala fide, ædificium cedit ſolo, & licitè dominus ſoli illud ſibi retinebit: ſi verò cũ bona fide, cogitur dominus æſtimationẽ materiæ ſoluere: tex. eſt in l. adeò. §. ex diuerſo. Inſtit. de rerũ diui. tex. in l. 2. C. de rei ven. textus in l. 44 titu. 28. 3. par. vel à fortiori, ſi velit poteſt, illud propria authoritate tollere, argumento ſupradictorum. Sextò, non poteſt quis ædificare quando debet alteri in illo fundo vel re ſeruitutem altius non tollendi: text. eſt

in l.

in l. 1. ff. de ſerui. vr. pręd. textus in l. qui luminibus. eod. titul. textus in l. inter ſeruitutem. eodem titu. textus in l. altius. ff. ſi ſerui. vendi. textus in l. ſi in ædibus. C. de ſerui. & aqua. text. in §. ęque ſi agat. Inſtitu. de actio. pro quibus eſt lex 2. titu. 31. par. 3. Quibus præſuppoſitis & deductis, pro perfecta declaratione materiæ quæro, an & quando habeat locum nūciatio noui ope. pro ædificio de nouo facto? pro cuius declaratione dico, ꝙ ſunt videndi ſex articuli principales. Primus, quo caſu & quando habeat locum nūciatio noui operis? Secundus, quæ perſonæ poſſint nunciare? Tertius, quibus perſonis debeat fieri nunciatio? Quartus, quo loco debeat fieri nunciatio? Quintus, quis ſit modus & forma denunciationis? Sextus quis ſit effectus huius denunciationis?

20 Quo ad primum articulum dico, ꝙ nunciatio noui operis propriè habet locū pro opere incępto vel præparato, nō verò pro opere iam facto & conſummato: tex. eſt in l. 1. §. 1. ff. de noui ope. nun. cuius verba ſunt, hoc aūt edictum remediumque operis noui nunciationis, aduerſus futura opera inductum eſt, non aduerſus præterita: & ibi notat Bar. & communiter Doct. tex. in c. 1. eodem titu. & ibi notat Innocen. Hoſtien. Ioan. And. & commu. Doct. tex. in l. de pupillo. §. nunciationem. ff. de noui ope. nūcia. cuius verba ſunt, nunciationem autem in re præſenti faciendam meminiſſe oportebit. i. eo loci, vbi opus nouum fiat ſiue quis ædificet, ſiue inchoet ædificare; pro opere verò iam facto & conſūmato non cōmpetit iſtud remedium nūciationis noui operis, ſed cōpetit iſtud interdictum & remedium, quòd vi aut clàm, quod eſt recuperandæ: text. eſt in l. 1. §. 1. ff. de noui oper. nun. ibi, nam ſi quid operis factum fuerit quod fieri non debuit, ceſſat edictum de oper. noui nū. & erit tranſeundum ad interdictum ꝙ vi aut clam. & adde ꝙ illud remedium & titulus, quod vi aut clam, habet locū quando quis ædificauit, vel aliquod opus fecit, vel iuſſit facere in re mea, & illud ædificauit, vel fecit clam, taliter ꝙ veriſimiliter non potuit ſibi denunciari nouum opus: ſi verò palàm fecit nulla opera vel induſtria adhibita, vt ſibi nunciari non poſſit, ceſſat illud remedium; tex. eſt i l. 1. ff. ꝙ vi aut clam. tex. in l. 3. §. ſi. eo. titu. cuius verba ſunt, clā facere videri Caſſius ſcribit eum qui celauit aduerſario, nec ei denunciauit, ſi modò timuit eius controuerſiam, aut debuit timere: ita tenet & declarat Bar. in l. competit. §. fi. ff. quod vi aut clam. ita etiam tenet & declarat Specul. in titu. de reſtitu. ſpol. §. 1. ver. cæterum. nu. 21. Roſre. in rub. de interdicto, quod vi aut clam, Ang. de Peru. in l. 1. §. quid ſit. ff. quod vi aut clā. Bar. in l. ſtat. §. quod me. cau. 1. col. num. 3. Anto. de Bu. in c. item cum quis. de reſti. ſpo. 2. col. num. 15. Ange. de Areti. in §. quadrupli. Inſti. de actio. fi. colum. in fin. & adde, quòd ſimiliter in iſto caſu competit interdictū vti poſſidetis, pro defenſione poſſeſſionis, & vt reus deſinat à moleſtia, & in conſequentiam deſtruat opus, ſine cuius demolitione non videtur ceſſare à moleſtia. tex. eſt expreſſus in l. ſi duo. §. ſi vicinus. ff. vti poſſi. cuius verba ſunt, ſi vicinus meus in pariete meo tectoria habeat, & in pariete ſuo, vti poſſidetis interdictū mihi efficax eſt, vt ea tollere compellatur. bonus tex. in l. ſi vim facit. ff. de vi & vi arma. ibi, aut quid ædificādo, tex. in l. de pupillo. §. meminiſſe. i fi. ff. de noui ope. nun. & tenet glo. or. in l. 1. ff. quòd vi aut clam. in verb. reſti. & ibi Bar. Ang. & commu. Doct. tenet etiā & declarat Paul. in l. prætor ait. §. 1. nu. 3. ff. de noui operis nunciatio. & eo caſu quo actor poſſidet poteſt intentare vnum vel aliud, & nulla in eis hoc caſu datur differētia: ſi verò actor non poſſidet, ſed tantùm detinet, vel aliàs ſuà intereſt, datur interdic. quod vi aut clā, vt infrà dicetur: non uerò uti poſſide. Alia etiam differentia vltra doct. eſt, ꝙ interdictum quod ui, aut clam, competit infra annum à die perfecti operis, ut in l. ſemper. §. hoc interdictum. eo. titu. interdictum uerò uti poſſi. durat tantùm

tùm anno pro intereſſe preterito, ſed ꝑ moleſtia & turbatione quæ ſemꝑ inſtat, ſemper datur & cõpetit: vnde in noſtro caſu competet pro deſtruendo ædificio.

21 Ex quibus reſultat noua, & ſubtilis difficultas ſi quis ædificat in re mea vel à me poſſeſſa palàm, & opus eſt iam conſummatum, ꝙ remedium habeam? & reſolutiuè dico, quòd tantùm mihi cõpetit & prodeſt interdictum vti poſſidetis, ſi rem vel ſolum (vbi eſt factum ædificium) poſſideo, per ꝙ defendar in poſſeſſione & de clarabor poſſeſſor, & in cõſequentiam deſtruetur opus: ſine quo non poſſum defendi à moleſtia: argumẽto tex. in l. de pupillo. §. meminiſſe. de ope. no. nun. tex. in l. ſi duo. §. vicinus. ff. vti poſſ. tex. in l. vi factū. de vi, & vi ar. & argumento gl. ſing. iuncta commu. opi. in l. clàm poſſidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquir. poſſeſ. ſimiliter habet locū interdictum ꝙ vi, aut clàm, pro opere facto palàm vel clàm poſt denũciationem noui operis, qualitercũq; fuerit facta denunciatio: tex. eſt in l. 1. §. quid ſit vi factum. ver. ſ. ff. ꝙ vi aut clàm. cuius verba ſunt, ſed ſi quis iactu vel minimi lapilli prohibitus facere perſeuerauerit, hunc quoque vim feciſſe videri Pedius & Põponius ſcribunt: eoque iure vtimur. & ibi no. tenet & declarat Ang. de Per. tenet etiam Roſre. in dicta rub. de interdic. quod vi aut clàm. in prin. ex quo clarè deducit, ꝙ iſto caſu concurrit & competit interdictum ꝙ vi aut clàm, & interdic. de noui ope. nun. & ita expreſſe dicit tex. in l. ſi alius. §. ait Iulianus. ff. ꝙ vi aut clàm. ibi, duobus interdictis tenebitur, vno, ꝙ de noui operis nunciatione competit, altero ꝙ vi, aut clàm. ad idẽ eſt tex. in l. prætor ait. §. nonulli. ff. de no. ope. nun. & ibi gl. & commu. Docto. Sed attende ꝙ merito poteſt dubitari, quare iſto caſu competat interdictum, quòd vi, aut clam, cùm propriè hoc caſu competat interdictum de no. ope. nun. maximè cùm interdictum no. ope. nun. duret perpetuò, & ſic per 30. annos, vt opus deſtruatur, vt in l. prætor ait. §. hoc interdictum perpetuò datur. ff. de ope. no. nũ. interdictum verò ꝙ vi, aut clàm, tãtum durat anno, vt in l. le. ope. §. hoc interdictum. ff. quod vi, aut clam. in qua difficultate breuiter reſpondeo dupliciter. Primo modo, quod quando generalis diſpoſitio & ſpecialis emanant à diuerſis legibus, tunc bene poſſunt concurrere, & vnum non excludit aliud, vt in l. ſi legatarius ff. de dolo. & ibi gl. ſi. & com. opi. Doct.

22 Vel aliter & ſecundò, quod licet iſta remedia in quàmpluribus concurrant, tamen in aliquibus differunt, & habent ſe tanquam excedentia, & exceſſa: nam primò differunt, quia interdictum, quod vi, aut clàm, habet locum pro re communi: textus eſt in l. denique. §. ex ſocijs. ff. quod vi, aut clàm. interdictum verò de ope. no. nun. non: tex. eſt ibi com mu. opi. in l. in prouinciali ver. 1. & 2. ff. de noui ope. nun. Secundò quia interdictum, quod vi, aut clàm, competit fructuario: tex. eſt in l. is qui in puteum. §. fina. cum l. ſequen. & ſequentib. ff. ꝙ vi, aut clàm. interdictum verò de no. ope. nun. nõ, tex. eſt in l. prima. §. fin. ff. de noui ope. nũ. Tertiò interdictum, quod vi, aut clàm, datur habenti ruſticam ſeruitutem: textus eſt in l. denique. §. vnde apud Seruiũ. ff. quod vi, aut clàm. interdictum verò de noui operis nunciatione non: textus eſt in l. qui viam. infrà eo. Quartò interdictum, quod vi, aut clam datur colono vel inquilino. tex. eſt. in l. is qui in puteum. §. ſi poſteà quàm. verſi. ſi tamen precario. ff. quod vi, aut clàm. interdictum verò de no. ope. nun. non: textus eſt in l. in prouinciali. §. ſi ego. ff. de noui ope. nunc. quas differentias ponit Roſre. in dicta rubri. de interdict. ꝙ vi, aut clàm. nu. 10. Bar. & Doc. poſt gl. ibi, in l. prima. §. primo. ff. de noui ope. nun. Item adde quod interdictum, quod vi, aut clàm, nedum competit domino ſed poſſeſſori tantùm, & etiam ei cuius intereſt ædificium non eſſe factum, licet non poſſideat: text. eſt in l. is qui in puteum. §. fin. ff. quod vi, aut clàm. tex. eſt in l. quanquam. eo. tit. tex. in l. deniq. §. ſi ex ſocijs. eodem ti. tex. in l. competit. in prin-

in prin.eodem titu.cuius uerba ſunt,cō petit autem hoc interdictum, etiam his,qui non poſſident, ſi modo eorū intereſt. Ex quo infertur, quod competit etiam ei,qui iam deſijt eſſe dominus & poſſeſſor:putà uenditori ſuæ rei, qui eā uendidit & tradidit: nam agit interdicto,quod ui,aut clàm,ſaltem pro ſuo intereſſe,ratione operis facti,tex.eſt in l.is qui in puteum,§.ſi poſtea quàm.ff.quod ui,aut clàm.& ibi gl.& cōmuniter Doc. & illum tex.benè declarat Roſ.in dicta rub.de interdict.quod ui, aut clàm. 7. col. uerſic. illud nota. Item adde, quod uirtus & effectus interdicti quod ui,aut clàm,eſt,ut opus ſeu ædificium ſuis ſūptibus demoliatur,& in intereſſe condēnetur:tex.eſt in l.1.ff.quod ui,aut clàm. textus in l.ſemper §.hoc interdicto.eodem titu.ex quo tollitur difficultas quę poſſet obijci,nam ſi ædificium cedit ſolo meo,ut l.adeo.§.ex diuerſo.ff.de acquir.rerum domi.& in §.ex diuerſo. ff. de re.di.cum ſimi.cuius effectus fuit interdictum quod ui,aut clàm:quia reſpōdeo,ꝙ forte domino nocet ædificium, & non uult illud habere, vel retinere, ſed uult quod deſtruatur ſumptibus facientis uel ædificantis, uel fortè non eſt dominus fundi,ſed detentator, & ſibi nocet: & in terminis ita tenet & declarat Roſ.re.in dicta rub.de inter.quod ui,aut clàm.6.colum. uerſicul. Item nō uidetur.

23 Quo ad ſecundum articulum, quæ perſonæ poſſint nunciare, reſolutiuè dico:quod omnis illa perſona cuius intereſt ędificium illud non fieri ratione dominij,uel quaſi dominij,uel poſſeſſionis uel iuris ſeruitutis urbanę,vel pignoris, qđ habet in re,in qua ędificatur,pōt nūciare nouū opus;tex.eſt in l.1.§.pe.ff.de op.no.nun.cuius verba ſunt,iuris noſtri conſeruandi,aut damni depellendi cauſa, opus nouum nunciare poteſt is, ad quem ea res pertinet.& ibi cōmu.Doct. Ex quo primo infero,quòd ille qui prætendit ſe dominum illius rei,in qua ædificium fit,poteſt nunciare:tex.eſt in d.l. 1.§ pe.ff.de no.op.nun. & ibi gl.or.Bar. & commu.Doc. tex.in l. 1. verſic. ius is habet.ff.de remiſs.cuius verba ſunt,ius is habet nouum opus nunciandi,qui aut dñium,aut ſeruitutem habet. Secundò poteſt nunciare ille,qui habet quaſi dominium,quia poſſidet rem cum titulo, & bona fide.text.eſt in dicta l.1.§. pen. ff.de noui ope. nun. & ibi gloſ. & commu.opi.probat etiam text.in l.eum qui. §.1.ver. Publiciana.ff.de Publi.text.in l. quæcunque. eodem titu. Tertiò poteſt nunciare ille, qui tantùm nudā & ſimplicem poſſeſſionem habet, licet ſine titu. argu.tex.in l. vim facit.ff.de vi,& vi arma.ibi, aut quid ædificando, ſiue quid omninò faciendo,per quòd liberam poſſeſſionem aduerſarij non reliquit. text. eſt in l. 1. & per totum. ff. quod vi, aut clàm.Quartò poteſt nūciare ille,qui habet vtile dominium, vt ſuperficiarius, emphyteuta, & ſimilis perſona: tex. eſt in l. in prouinciali. §. ſi ego. ff. de noui ope.nun.& facit text.cum materia.in l. 1.ff.de ſuperficiebus. text.in l.fin. C. de iure emphy. Quintò poteſt nunciare ille, qui habet ius pignoris in re in qua fit ædificium,tex.eſt in l.creditori.ff.de noui op.nun. & ibi comm.Doc.

24 Sextò poteſt nunciare ille, qui habet ſeruitutem vrbanam in illa re in qua fit ædificium: text.eſt in leg. de pupillo §.ſextus. verſi.impoſititiam. ff.de noui ope. nun. & ibi gl. or.& commu. Docto.text.in l.inter ſeruitutes.& ver. ſi ſeruitus.ff.de ſerui.vrba.præ.& ibi gl. & commun.Docto.text.in l. & ſi forte, §.ſciendum. & §.fina. ff.ſi ſerui. vend. tex.in l.1.§.ius is habet. ff. de remiſſionib.text.in l.in iudicio.ff.fami. ercif.ille verò qui habet ſeruitutem ruſticam, non poteſt nunciare, licet poſſit agere confeſſoria, vt ſeruitus ſibi præſtetur, & condemnetur in intereſſe & damno: tex. eſt in l. qui viam. ff. de noui ope. nunciat. cuius verba ſunt, qui viam habet ſi opus nouum nunciauerit aduerſus eum qui in via ædificat nihil agit: ſed ſeruitutem vendicare non prohibetur. & ibi gloſ.ordi.& communiter Docto. & idem diſponit lex 5.titu. fin. 3.part.

Sed attende, quòd dubium maximum & neceſſarium eſt rationẽ diuerſitatis aſſignare, vnde gloſ. in d. l. qui viam, dicit, quòd ille qui habet ruſticam ſeruitutẽ, non poteſt nũciare: quia hoc inductum eſt fauore agrorum in quibus ędificium fit: quia prædia ruſtica debent eſſe magis libera quàm vrbana, fauore agriculturæ: & illam rationem ſequitur Bartolus, & alij Doc. in d. l. 1. §. fina. ff. de noui ope. nunc. Sed iſta ratio non videtur concludere, quia procederet tantũ, quãdo gratia colligẽdorum fructuum fieret aliquod ædificium, quia alias illud ædificiũ magis noceret fructibus, vnde Pau. de Caſt. in d. l. 1. §. fi. ponit aliam rationem, ſcilicet, quòd ille qui habet ſeruitutem vrbanam vel etiam ruſticam, poteſt nunciare, quando ex ea principaliter, directò, & immediatè fundus cui debetur ſeruitus conſequitur vtilitatem: vt eſt videre in ſeruitute luminis, quæ eſt vrbana, vel in ſeruitute aquæductus q́ eſt ruſtica, ex qua fundus dominãs efficitur fertilior & vtilior. ſed ille qui habet ruſticam ſeruitutem ex qua fundus dominans non ſentit vtilitatem immediatè, principaliter, & directò: vt eſt videre in eo qui habet ſeruitutem itineris, viæ, actus, vel aliam, ex qua fundus dominans non conſequitur vtilitatem directò & immediatè. ſed mediãte vſu, facto & exercitio eius cui debetur: quia poteſt per fundum ſeruientem tranſire, ex quo facto reſultat vtilitas prædio dominanti. Bar. verò ſoluit alio modo, & dicit, quod indiſtinctè qui habet ſeruitutem vrbanam & ruſticam, poteſt nunciare: nec obſtat tex. in d. l. qui viã. quia debet intelligi, quando dominus vel alius ædificat in prædio vel fundo ſeruiente, & reficiendo & præparando: nõ vero faciendo de nouo. ſed iſta ſolu. cõmu. repro. & prima tenetur tanquam cõmunis. Vel aliter cogitaui quod ſit. 3. ratio, quod indiſtinctè ille qui habet ſeruitutem vrbanam vel ruſticam, poſſit nunciare, quando talis ſeruitus ruſtica eſt impoſita & terminata in certo loco & parte fundi ſeruientis: nam tunc ſi in illa parte fit ædificium, poſſet denunciari: quia magis afficit rem: ſecùs vero ſi certus locus fundi non ſit determinatus pro ſeruitute, ſed ſimpliciter ſit in toto fundo: quia tunc licet in alqua parte fundi fiat ædificium, non poteſt nunciari, quia per alium locum poſſet dominus fundi dominantis pertranſire: & ita poſſet nouiter intelligi, tex. in d. l. qui viã. & in terminis ita reperio quod tenet & declarat ſo. us Rom. in l. 1. §. fi. ſi. co. in fi. ff. de ope. no. nun. Confirmatur, quia licet ſeruitus realis ruſtica de rigore debeatur in toto fundo. & ſit tota in toto, & tota in qualibet parte fundi, tamen modo conuẽtum ſit inter partes, modo non, debet eligi certus & determinatus locus & pars fundi, per quam quis vtatur ſeruitute, & aliæ partes remanent liberæ. tex. eſt in l. certo genere. §. ſi totus ff. de ſer. ruſti. præ. tex. in l. ſi cui ſimplici via. ff. de ſerui. titu. generali. & ibi commu. Doc. Item etiam confirmatur, quia magis afficit hypotheca ſpecialis vel particularis quàm generalis: tex. eſt ſin. & vnicus, in l. 2. C. de pigno. vbi diſponitur, quòd ſi quis obligauit primò creditori bona ſua generaliter, & certam rẽ particularem, & alienauit vnam ex rebus generaliter obligatis creditor cogitur priùs agere ad rem ſpecialiter obligatam antequàm agat contra tertium poſſeſſorem: & ad hoc reputat ſingu. & vnicum Bal. & alij Doc. ibi: licet hodie de iure nouo Authenticorum indiſtinctè creditor teneatur agere cõtra debitorem principalem antequam veniat ad tertium poſſeſſorem pignoris, modò apud debitorem ſit hypotheca, modò non, vt in Authen. hoc ſi debitor. C. de pigno.

25 Ille verò qui habet vſumfructum in re in qua fit ædificium, non poteſt nunciare nomine proprio, & ſic ex perſona ſua, ſed procuratorio nomine ex perſona domini, & ſic proprietarij, benè poteſt: ſed per confeſſoriam poteſt petere & vendicare ius vſusfructus à quocunque ædificante vel impediente: text. eſt in l. 1. §. ſi. ff. de noui ope. nun. cuius verba ſunt

ba ſunt, vſufructuarius autē opus nouū
ſuo nomine nunciare non poteſt, ſed
procuratorio nomine nunciare poterit,
vel vendicare vſumfructum ab eo qui
nouum opus faciat, &c. Sed neceſſarium
dubium eſt, videre, quæ ſit ratio huius
deciſionis, cum regula ſit in hac mate-
ria, quòd omnis ille qui prætendit inte
reſſe, poteſt nunciationem noui operis
facere, vt ſupra concluſum eſt; maximè
cùm vſufructuarius cenſeatur quaſi do
minus ipſius rei, vt in l.4. ff. de vſufruc.
tex. in l. ſi poſtulauerit. §. de eo quoque.
ff. de aduir. text in l. prætoris officium.
§. fi. ff. de dam. infec. tex. in l. eorum. &
in l. inter fructuarium. eod. tit. maximè
etiam, quia ille qui habet ſeruitutem,
poteſt nouum opus nunciare, vt ſuprà
dictum eſt; vnde à fortiori vſufructua-
rius deberet nunciare: ſed reſpondeo,
quòd ratio eſt, quia vſufructuarius li-
cet dicatur habere ius in re, tamen re-
reputatur eſſe debile & nō perpetuum;
quia morte vſufructuarij & aliis modis
extingui poteſt, vt in l. corruptionem.
C. de vſufruct. & in l. tertia. §. final. ff.
quibus mod. vſuſfruct. amit. & in §. fini
tur. Inſtit. de vſufruc. vnde cùm habeat
ius ita debile, & nō perpetum, quòd de
facili amittitur, non poteſt ſuo nomine
nunciare, ſed procuratio nomine, hoc
eſt, ex perſona proprietarij; quia eo ipſo
quòd datur ſibi vſuſfructus in re, vide-
tur factus procurator in ea: & poteſt;
imò tenetur facere ea quæ concernunt
curam & vtilitatem ipſius rei, text. eſt
ſing. & vnicus, in l. 1. §. fina. cum l. ſequē
ti. ff. vſufru. quemad. caue. de quo text.
plura bona dico ſuo loco. & iſtam ratio
nem ponit expreſsè Bar. in d. l. 1. §. fin.
Bal. & latiùs Iaſ. 1. & 2. col. & ſequitur
commu. opin. ponit etiam Bar. poſt Dy
num ibi, in l. de pupillo. §. 6. ff. de noui
operis nun. Sed attende, quòd licet ita
diſpoſitum ſit de iure communi. tamen
contrarium diſponitur hodie de iure
regio: imò quòd vſuſfructuarius poſſit
nūciare nouum opus ædificāti in fundo
in quo habet vſumfructum, licet non
poſſit nunciare domino proprietatis, ſi
cut nec poterat de iure communi, ita di
ſponit l. 4. titu. ſi. 5. part. nec illa lex po-
teſt intelligi vt vſufructuarius poſſit nū
ciare extraneo procuratorio nomine, ſi-
cut de iure cōmuni; quia ſimpliciter di
ci poſſit nunciare.

26 Item adde quòd intantum ille qui
prætendit intereſſe poteſt nunciare, vt
procedat etiam ſi ſit minor; ꝙ tamen in-
telligo & declaro iſto modo, nam ſi eſt
minor 14. annorum, & non poſsidet, po
teſt nunciare etiam ſine authoritate tu-
toris, ex eo quòd facit conditionem
ſuam meliorem, argumento text. in l. ff.
de auto. tuto. & in princ. Inſtit. eodem
titu. ſi vero poſsidet, tunc ſimiliter po-
teſt nunciare per iudicem, vel iactum
lapilli, etiam ſine tutore, cùm ſit ſibi vti-
le; ſi vero vult nunciare ſimpl ci verbo,
tunc authoritate tutoris poteſt; ſine ea
vero nō, quia fieret ſibi præiudium cùm
ex hoc amitteret poſſeſsionem. iſtam di
ſtin. in hoc artic. probat tex. in l. de pu-
pillo. ff. de no. ope. nun. & ibi tenet Alb.
Bal. & com. Doc. Ex quibus infero, ꝙ ho
die mulier coniugata poſſet nunciatio-
nem noui operis facere ſine licentia vi-
ri, omnibus modis, præterquàm ſolo
uerbo, ex prædicta ratione.

27 Septimò poteſt nūciare quilibet ami
cus uel extraneus nomine domini, & ſi-
ne mandato. dum tamen præſtet cautio
nem dominum ratum habiturum. text.
eſt in l. de pupillo. §. qui procuratorio.
eodem titu. & in l. poſt princ. titu. ſi. 3.
part. ille uero qui non habet ius in re,
non poteſt nunciare, unde colonus uel
inquilinus non poteſt nunciare, tex. in
l. 3. §. ſi ego. ff. de ope. noui nun. & ibi gl.
& commu. Doc. tamen hoc caſu debet
notificare domino, ſi uideat aliquid fie
ri in præiudicum rei conductæ; aliàs te-
netur ad intereſſe; tex. eſt no. in l. uidea-
mus. §. item proſpicere debet cōductor
ne in aliquo vel ius rei uel corpus dete
rius faciat uel fieri patiatur; tex. in l. itē
quæritur §. exercitu. eod. titu. Adde ta-
men, ꝙ ſi dominus qui locauit, obliga-
uit bona ſua pro firmitate contractus,
conductor vel inquilinus poſſet nuncia

re;ita

re;ita Pau.& Alex. & Iaſ.in d.l.3.§.ſi ego.de no.op.nun. Adde quòd ſi dominus eſt abſens,ſimiliter colonus vel inquilinus poteſt nunciare:ita Paul.quem vide, in l.filiusfa.de damn.infect. & ibi no.Roma.Cuma.in d.l.3.§.ſi ego. argumen.text. in l.1. C.ſi per vim, vel alio modò. vbi inquilinus, imò ſeruus, vel amicus,poteſt petere reſtitutionem poſſeſſionis abſentis.Item poteſt nunciare colonus vel inquilinus, ſi conduxit ad longum tempus,argumento textus in l. prima.§.fi.ff.ſi ager vec.ita Alex.in d.l. 3.§.fin. Adde tamen, ꝙ vltra prædicta etiam oportet, ꝙ nunciator vltra cauſam denunciationis quam exprimat, tenetur etiam dicere & aſſerere ſe poſſidere rem,pro qua denunciat: ita Bar. in l. 1.ff.eodem titu.de no.ope. nun.3.colu. 7.quæſt.cum quo tranſeunt alij Docto. ſed certè eius ſen.& con.eſt falſa. quia iura quæ concedunt facultatem denunciandi,non requirunt nec fundant ſe in poſſeſſione exiſtente penes denunciantem, ſed tantùm in iure reali dominij, vel alterius iuris ſuprà declarati. Item confirmatur,quia imò in caſibus in quibus quis denunciat verbo ſtatim amittit poſſeſſionem, & tamen denunciatio remanet valida & firma:ergo non requiritur poſſeſſio, nec ꝙ aſſerat ſe poſſeſſorē. text.eſt in l.1.§.in operis.ff.eo.ti.de no. ope.nun.tex.in l.de pupillo.§. meminiſſe.eo.tit.& ita tenet Imo.in l. 1. eiuſdē ti.2.col.in fi. & ibi Iaſ.7.col.nu.12. idē Imo.in d. §. meminiſſe. & iſta eſt vera ſen.& con.Ex quibus infertur,quòd ille qui tātùm habet actionem perſonalem ad rem,vt emptor,donatarius,vel ſimilis perſona,non poſſit nunciare.

Quo ad tertium articulum, quib. perſonis fiat nunciatio? dico, ꝙ poteſt fieri domino ipſius rei in qua fit ædificium, vel ipſis fabris, vel officialibus, qui in illa re operantur, vel miniſtris & familiarib.eius,& generaliter omnibus, qui in illa re fuerint,cuiuſcunque conditionis ſint,modo ſint liberi,modo ſerui, modo minores,modo maiores, nomine domini, vel cauſa ipſius operis: ita vt poſſit venire in notitiam domini; text. eſt in l.de pupillo.§.nunciationem. vernunciare.ff.de noui operis nunciatione. tex.in l.1.in fin.tit.ff.3.par.& poteſt fieri ſine iudice, & nomine proprio, vel alieno,cum mandato,& diebus feriatis, vel non,& contra inuitos, vel ignorantes:tex.eſt in l.1.§.nunciatio. ff. de ope. noui nun. vnde commodum eſt denunciare officialibus. Primò,quia deſtruitur opus factum poſt nunciationem. Secundò, quia regulariter officiales facta nunciatione ſtatim abſtinent ſe ab ædificio:ita Rofre.in dicta rubrica, de noui oper.nun.num.10.

29 Adde tamen, ꝙ in iſto caſu dubium eſt,an indiſtinctè poſt denunciationem factam officialib. debeat opus deſtrui, modo talis nunciatio venerit in notitiam domini,modo non? in quo articulo reperio tres princip.opin. Prima opinio eſt,quod indiſtinctè talis denunciatio facta fabris, noceat domino etiam ignorāti,quo ad deſtructionem, & quo ad impenſam:quia culpa eorum imputāda eſt domino qui eos poſuit,iſtam opi. tenet Otho.gloſſator antiquus, in d. l. de pupillo.§.nūciationem. quem refert ibi gloſſa.

Secunda opinio eſt, quòd indiſtinctè talis denunciatio facta fabris vel officialibus, non noceat domino, quo ad deſtructionem nec impēſam,niſi à die quo peruenerit nunciatio in notitiam eius: & iſtam opi.videtur tenere gl.in d §.nūciationem,in verbo nunciationem.in fi. Rofr.in d.rub.de interd.de no.ope.nun. 6.col.nu.9.Spec.in rub.de no.ope.nun. in verſi.fin.& ibi Ioan.And. Tertia opi. verior & magis com.eſt,quod dominus ignorans teneatur ad patientiam,& deſtruatur opus factum, poſt nūciationem factam officialibus,cùm talis nunciatio afficiat rem.non tamen teneatur ad impenſam: ſed ipſi fabri vel officiales teneātur ſoluere expenſam deſtructionis, cùm fuerunt in culpa in ædificando: argumento tex.in l.competit.§.fina.ff. qđ vi, aut clàm.in l.pen. ff. de ope.no.nun. & in expreſſo ita tenet Rayn. in d.l. de pupillo.

pupillo.§.nunciationem. & Iac. de Ra. & Iac.de Are.quos ipſe refert.tenet etiã Bar.ibi,2.col.nu.4. dicens omnes ita tenere,Bal. Ang. & Paul. ibi. tenet etiam Alb.in d.l.ſi pupillo.§ ſi quis fortè. adde tamen ꝙ damnum quod ex hoc domino contigerit,poterit ab eis recuperare:ita Paul.in d.§. nunciationem. imò ſi nullus officialis vel operarius ſit in ædificio,poteſt fieri nunciatio in eadem re,& loco vbi fit ædificium:argumento text.in l.4.§ toties.ff.de dam.infec.vbi dicitur, quod ſi domus vicini minatur ruinam,& non reperitur dominus eius, poteſt fieri petitio cautionis in ipſa domo:facit tex.in l.operis. & l. fin.ff.de operis noui nunciatio.vbi iſta nunciatio noui operis dicitur in ré, & non in perſonam: facit etiam bonus text. in l. aut qui aliter,verſic.& ſi fortè,ibi ad domũ denunciandum eſt. ff. quod vi, aut clã. text. in l. 2. §. ſin autem abſuerit. C.de anna.except.text.in l.1.§. permittitur. ibi,aut ad domum denunciare. ff.de libe.agnoſc. Quod tamen debet intelligi iſto modo,quod valeat nunciatio, vt poſtquam perueniat in notitiam domini, non poſſet ædificare, non tamen deſtruetur opus medio tempore factum antequam ſciret:iſta glo.ordi.in d.l.de pupillo.§.nunciationem, in princip. & ibi Bart.num.3.& communiter Doct. præcipue Iaſon 2.colum.in fin.cum ſequen. tenet etiam Imola, vbi dicit hanc eſſe commu.opi.in l.operis.in 1.eod.tit.Specu.in tit.de no.ope.nun.in fine.verſicu. quid ſi quando.num.6.Roſre.in rub. de inter.de no.ope.nun. 5. colum.num.8. ſed iſto caſu dominus tenetur ad patiẽtiam,vt deſtruatur opus factum eo ignorante, & hoc operabitur illa denunciatio in re, ſed ipſe dominus non tenebitur ad impenſam.& ita tenent & declarant Doct. vbi ſupra. & ſatis confirmaẽ ex ſupra proximè dictis circa nunciationẽ factam officialibus. Item iſta nunciatio debet fieri in ipſo opere, vnde ſi alibi fiat etiam ipſi domino, eſſet nullius momenti. text. eſt in d. l. de pupillo.§. nunciationem, in primo: cuius verba ſunt,nunciationem aũt in re præſenti faciendam meminiſſe oportebit,& ibi gl. ordi.& commu.Doct. & idem diſponit l 1.prope fin.tit fin.3.part.Adde tamen quòd hoc caſu haberet locum interdictum,quod vi, aut clàm, quia poſt talẽ nunciationem etiam non factam in ipſa re, vel opere, ſi poſtea ædificaret dominus, teneretur demoliri per interdic. quòd vi, aut clam,quod non requirit ꝙ prohibitio fiat in re præſenti,non tamẽ tenetur demoliri ſuis expenſis,niſi à die quo petit prohibere fabris: ita probat text.in l. 1. §. ſed & ſi quis. ff. quod vi, aut clam. per quem ita tenet gl. ord. & communi.Doc.in l.1.ff.de no.ope.nun. & in ſpecie Pau.in l.de pupillo. §. nunciationem.in fin. eod.tit. & Bart.in §.ſi quis fortè. eiuſdem l.in fine.

30 Quo ad quartum articulum, pro quibus rebus fiat nunciatio.dico,ꝙ pro rebus priuatis:& tunc ille cuius intereſt poteſt nunciare,vt ſuprà dictum eſt.Itẽ etiam pro rebus publicis habet locum nunciatio,& pro eis quilibet de populo poteſt nunciare, niſi ſit inhabilis, vt pupillus,mulier,vel infamis: text. eſt in l. in prouinciali.§. ſi. cum ſeq. ff. de no. op.nunci.cuius verba ſunt, ſi in publico aliquid fiat, omnes ciues opus nouum nunciare poſſunt:nam reipublicæ intereſt, quàmplurimos ad defendendã ſuã cauſam admittere:text. in l.de pupillo. in 1.eod.tit.tex.in l.1.§.nunciatio.el 2. eod tit.tex.in l.pupillaris. & in l.mulieri.ff.de popu.actio. tex.in l.2. §. hoc interdictum perpetuum, & per totum.ff. ne quid in loco publico,& idem diſponit lex 3.ti.ſi.3.partit.quod tñ debet intelligi iſto modo, nam ille qui eſt ciuis illius ciuitatis vel oppidi, poteſt nunciare nouum opus,nulla facta diſtinctione, in quo loco fiat ædificium: ſi verò non eſt ciuis, poteſt nunciare opus nouum ſi ædificium fiat in via publica, non verò ſi fiat in alio loco publico:ar.text.in l.1. ff.de via pub. & in l. per agrum. C. de ſer.& aqua.& ita tenet Bar.in l. in prouinciali.§.ſi.nu.3.ff.de no.op.nũ. & ita debet intelligi gl.quæ ibi reputat ſingu.

Ang.in l.2.§.pe.ff.ne quid in loco pub. quę vult, quod nedum ciuilē, ſed etiam forenſem pôt nunciare pro rebus publi cis: nam debet intelligi cum hac diſtin. Bart.& ita vr intelligere Imola, in l.1. de pub.iud.3.col.Itē intellige, quod qui libet ciuis nunciat qñ ædificium fieret in loco publico, qui pertinet ad vſum publicū, ſecùs ſi fiat in fundo ipſius fiſci, vel ciuitatis: quia tunc tantùm nunciat qui habet mandatum ab ipſa ciuitate: ita probat tex. in l. nulli.ff.quod cuiuſ. vni. tex.in l.2.§.hoc interdict.el 2.ff.ne quid in lo.pu. & tenet Bar. in d.l.in pro uinciali.§ fi.nu.5.Imo.& alij Doct.ibi.

31 Quo ad quintum articulum, qualiter, & qua quomodo, & forma debet fieri iſta denūciatio? dico φ tripliciter. Vno modo ſolo verbo, vt qñ ſimpliciter ille cuius intereſt, nouum opus nūciat, text. eſt ī l.de pupillo. §.meminiſſe. ff.de no. op.nun.Secundo modo, per iactum lapilli .ſ.proijciendo aliquos lapides, vnū vel plures, in ædificio; dicendo, qualiter per illud factum denunciat nouū opus: tex.eſt in d.l. de pupillo. §. meminiſſe. Tertio modo, authoritate iudicis, quia ad petitionē nunciantis, iudex ipſe vel nuncius, vel tabellio de mandato eius quod redigitur in ſcriptis, nunciat no uum opus, & iubet ne fiat: tex.eſt in d.l. de pupillo.§.meminiſſe.& iſtos tres mo dos & formas ponit & declarat meliùs quā alibi Rofre. in libellis ſuis, in rub. de inter.de no.ope.nun.2.col.nu.2.Bar. in d.§.meminiſſe.& eos ponit & declarat l.1.tit.fin.tertia par. & adde φ quolibet die etiam feriato in honorē DEI, pôt fieri talis nunciatio. ita tenet Hoſt. in ſumma, extra eo.in §.cui fiat. 2. col. poſt princ.tenet etiam Alex.in l.de pupillo.§ nunciationem.1.col. nu.3. ff.de ope.no.nun.Iaſon in l. cùm filiusfa. §. fin.ff.de verb. obliga.

32 In his tribus modis denunciandi iſta reperitur differentia quod ſi fiat ſolo verbo, & denunciator ſit poſſeſſor, ſtatim amittit poſſeſſionem & transfertur in ædificantem : tex. eſt in l.1. §.in operis. ff.de no.ope.nun. cuius verba ſunt, in operis autem noui nūciatione, poſſeſſorē aduerſarium facimus. & ibi tenet glo. or. Bar.& communis opinio Doct.text. in l.ſi alius.§.ait Iulianus. verſ.licere.ff. quod vi, aut clam: ibi, cū poſſeſſor hoc ipſo conſtituatur: text.in l.& ſi fortè.§. ſciendum.ff.ſi ſer.vend.ſecùs tamen eſt in alijs modis denunciandi. ſ. per iactū lapilli, vel per iudicem : text. eſt in l.de pupillo.§.meminiſſe.ff.de no.ope. nun. ibi meliùs eſſe eum per prætorem vel per manum, id eſt, per lapilli iactū prohibere, quam per operis noui nunciationem· cæterùm operis noui nunciatione poſſeſſorem eum facimus cui nunciauerimus. & ſi quæras quę ſit ratio tantæ di uerſitatis? certè nulla cōgrua nec ſufficiens reddi poteſt, niſi illa colorata quā ponit gl.ord in d.l.1.§ in operis. ff. de no op.nun.ſ. quia poſſeſſio ſolo animo perditur. & per iſtam denunciationem ſolo verbo meticuloſus & timidus vr, cùm nō impediat aliter ſuā poſſeſſionē: vnde illam vr deſerere & animo deſinere poſſidere: q̃ rationē ſequitur ibi Bar. & comm. Doc. tenet etiam Rofre. in d. rub.de interdict.de no.op. nun.3. colu. nu.3.Itē Hoſt.in ſumma illius tit.in §. fi.verſ.ratio. Card. in rub. extrà.eo. de no.ope.nun.in fin. Item adde φ ſi fortè plura ædificia fiant in pluribus & diuerſis locis præſentibus, ſufficiet tantū vna nunciatio pro omnibus, dum tamen exaudiri poteſt, ſecùs verò eſſet ſi fierent in locis diſtantibus, taliter quòd nunciatio non poſſit exaudiri : quia non ſufficeret: ita probat text. not.in l.de pupillo.§.fi.ff.de no.ope.nun. & ibi expreſsè tenet Iac.de Are. Paul.Cuma.& Iaſ.facit etiam text.in l.accipientis.ff.de auto.tuto.& ibi com.opi.text in l.etiam. §.ſi plures ff.de manu.vindi. text. in l. ſcire debemus, cum materia.ff.de verb. obli.tex.in l.fin.§.fin.ff. de nouat.

33 Quo ad ſextum principalem articulum. ſ. quis ſit effectus huius denunciationis, in quo articulo conſiſtit tota vtilitas præſentis materię: reſolutiuè dico, φ effectus maximus & principalis eſt, ſi poſt denunciationem ille ædificauerit, cogitur

cogitur ſuis ſumptibus opus deſtruere: tex. eſt in l. non ſolum. §. ſciendum. ff. de no. ope. nun. tex in l. prætor ait, in prin. eo. titu. cuius verba ſunt, prætor ait in quem locum nunciatū eſt, ne quid no. op. fieret: qua de re agitur, qđ in eo loco antequam nunciatio remiſſa fuerit, aut in ea cauſa eſſet vt remitti deberet factum eſt, id reſtituas, & ibi gl. Bar. & cō mu. Docto. text. in l. pe. & fi. eo. tit. & idē diſponit l. 8. tit. ſi. 3. par. & in tantū hoc eſt verum, vt procedat modò licitè & cum iuſta cauſa quis denunciauit, modò iniuſtè & ſine cauſa: text. eſt in l. 1. ff. de no. ope. nun. cuius verba ſunt, hoc edicto permittitur, vt ſiue iure ſiue iniuria opus fieret, per nūciationem inhibe retur. text. in c. 1. extrà. de no. ope. nun. ꝙ tamē eſt intelligendū inſpecto fine, quia poſtea appareat quòd non fuit legitima cauſa denunciandi: ſed à prin. tē pore denunciationis, benè requiritur quòd denunciator prætendat intereſſe: & fundet ſuam intentionem in aliqua iuſta cauſa in genere vel in ſpecie; ita tenet & declarat gl. ord. in l. 1. §. nunc videamus. ff. de no. op. nun. gl. in §. pen. eiuſdem legis. tenet etiam & declarat Iaſ. in l. prima, 1. col. eod. tit. In quo attē de, quod ſi iam ædificium erat inceptū, oportet nunciantem probare vſque ad quam partem, vt quod poſtea appareat factum eſſe deſtruatur: & ideo poterit ſumere modulos mediāte chordula vel baculo iudicis authoritate, vt cognoſci poſſit altitudo vel modus ædificij; aliàs ſi denunciator hoc non probet, non debet fieri demolitio in aliquo; quia probatio non concludit; tex. eſt in l. nō ſolum. §. qui opus. eod. tit. text. in §. ſed vt probari. eiuſdem l. cuius verba ſunt, ſed vt probari poſſit, quòd poſteà ædificatum ſit, modulos ſumere debet is qui nunciat; qui vt ſumantur cōferanturq; prætor decernere ſolet. & ad hoc illum text. reputat ibi no. Bal. Bart. & cōiter Doc. quia plura bona ex eo deducūt & inferunt. & confirmatur per text. cum ratione, in l. abſentem. ff. de pœnis. Vnū tā eſt; ꝙ ſi ille qui ædificat præſtiterit idoneam ſatiſdationem pro ſe & hæredibus ſuis, in demoliēdo opere ſuis ſumptibus, ſi appareat eū non habuiſſe ius ædificandi, & de ſoluēdo damnū vel intereſſe, quod denunciator incurrerit, debet audiri & poterit ædificare, non obſtante prædicta denunciatione; tex. eſt in l. prætor ait, §. ſi quis paratus. ff. de no. op. nun. cuius verba ſunt, ſi quis paratus fuerit ſatiſdare, deinde actor ſtipulari noluerit. in ea cauſa eſt vt remitti debeat nunc atio. &c. & ibi gl. Bart. & cōiter Doc. tex. in § deinde, eiuſdem legis. text. eſt in l. ſtipulatio. in princip. eo. tit. vbi gl. ponit formam ſatiſdationis; & ibi comm. Doc. tex. in l. de pupillo. §. ſi is qui. eo tit. text. in l. non ſolum. § ſi cū poſſem, & in §. ſciendum. eod. tit. cuius verba ſunt, ſciendum eſt facta operis noui nunciatione, eum cui nūciatum eſt, abſtinere oportere, donec caueat, vel donec remiſſio nunciationis fiat; & ibi gl. ord. Bar. Alb. Pa. de Ca. & com. Doc.

34 Hodie tn̄ de iure nouo C. denunciator nō cogitur recipere talem ſatiſdationem infrà tres menſes, imò debet operi ſeu ædificio ſuperſederi, & eis elapſis poterit ædificare, cum prædicta ſatiſdatione, licèt prima facie omnibus hoc rigoroſum videatur. text. eſt in l. vna. C. de no. ope. nunciati one. & ibi glo. or di. & comm. Doc. text. in c. fin. extra eo. tit. & iſta deciſio eſt confirmata per legem nouam tit. ſi. 3. par. licet in aliquibus libris antiquis litera eius reperiatur corrupta, quia prope finem deficit no. quod tā notabiliter itellige iſto modo, nam ſi ille qui ædificat, vult præſtare ſatiſdationem, & denunciator recipit eā, poteſt ſtatim ædificare, cum per hoc ſit facta remiſſio denunciationis; & iſto caſu iura antiqua remanent incorrecta. ſi verò qui ædificat vult ſatiſdare; & nunciator nō vult recipere ſatiſdationem, tamen non offert ſe prædictus nunciator aliquid probare per quod opus ſeu ædificium, iuſtè impedire poſſit, tunc ſtatim poterit ædificare non elapſis tribus menſibus; & ita etiam procedant iura antiqua, & in iſto caſu ſimiliter nō

ſint correcta: quia tunc non vr̃ iuris ſui tuendi cã denũciaſſe: ſed potiùs cã vexãdi malitioſe aduerſariũ ſuũ ædificantẽ; ſi verò ædificans offert ſatiſdationem, ſed nunciator nõ vult recipere, quia offert ſe probare cãm & eius ꝙ habeat ad impediendũ opus ſeu ædificiũ, tunc ædificans non poteſt ædificare, ſed ſuperſedetur operi per tres menſes, vt in eis poſſit nunciator ius ſuũ probare: & ſi nõ ꝓbauerit, poſtea poterit ædificãs ædificare cũ prædicta ſatiſdatione, & lis vel cã poterit poſtea definitiuè decidi: quia inſtãtia, nõ eſt finita ꝑ lapſum illorũ triũ menſiũ: & iſto caſu propriè loquitur & ꝓcedit tex. in d. l. vna. C. de no. op. nun. & in d. c. fi. & d. l. part. & in expreſſo ita tenet & declarat Azo, in Sum. C. de ædifi. priu. & ibi Io. Fab. in ſuo Breuia. Bar. in l. ꝑtor ait. §. ſi quis paratus. ff. de no. op. nũc. 1. col. & ibi Alb. Ang. Imo. Pau. de Ca. & cõ. Doc. Sali in d. l. vna C. de no. op. nũ. 2. col. & 2. opp. Hoſt. i ſum. extra eo. ti. §. qual ter. verſ. q̃d ergo. Idẽ Hoſt. in c. 2. & fi. eo. tit. & ibi com. opi. & idẽ diſponit prædicta lex part. 9. ti. fi. 3. par. verũ tñ eſt q̃d Iaſ. in l. 1. ff. de op. no. nũ. antepen. col. nu. 19. dicit, ꝙ imo põt teneri, ꝙ licet nũciator nõ ſe offerat ꝓbare cãm vel ius ſuũ ĩ. dictos tres menſes, dẽat expectari, et in opere ſuperſederi ꝑ illos tres mẽſes: & ſic tenet q̃d indiſtĩctè ꝓcedat illa lex vna. C. eo. & quod aliàs publicè ſuſtinuit hãc concl. cõtra cõem. Et licet iſta noua deciſio videat̃ rigoroſa, vt dẽat ſuperſederi in opere, et ꝑſtita ſatiſdatione, tñ rõ eius põt eſſe, q̃a viſa fuit legiſlatori talis ꝓuiſio vtilis ipſi ædificanti: q̃a fortè credẽs ſe poſſe ædificare, vel cupiditate vel neceſſitate ędificij vel aliàs ędificaret, & poſtea ꝓbato iure nũciãtis cogeret̃ ſuis ſũptib. demoliri, icurreret maximũ dãnũ, ſimiliter eſt vtilis ꝑdicta deciſio ipſi denũciãti, ne ſibi fiat dãnũ & ꝑiudicium ſi iuſtã cãm ꝑtẽdit, & illã ſe offert incõtinẽti ꝓbare, & ſic ĩ. tres menſes, ꝙ prę iudiciũ ſentiret ſi aduerſarius poſſet ędificare. iſtã rõnẽ in hac noua deciſione, ponit expreſſè Io. An. in d. c. fi. in princ. extra eo. ti. Card. ibi in fi. Ant. & Abb. Pan. & adde ꝙ incipiũt iſti tres menſes currere à tpe quo offert̃ ſatiſdatio per ædificantẽ: ita ſolus Fab. in ſuo Breuia. i d. l. vna. C. eo. ꝑ tex. ibi: vñ ſi ædificãs ſuperſedit ẽt ꝑ multũ tp̃s poſt nunciationem ſibi factam, non poteſt ędificare ẽt poſt tres menſes præſtita ſatiſdatione, niſi labantur tres menſes computati à die vel tempore ablatæ ſatiſdationis.

Itẽ adde ꝙ ſi nũciator ĩ. illos tres mẽſes de iure ſuo ꝓbauit: & iudex tulit ſẽtẽtiã contra ædificantẽ vt non ædificet, tñ ſupereſt remediũ vt cõdẽnatus appellet, nõ tñ poterit ædificare præſtita ſatiſdatione corã iudice à quo, vel ad quẽ: ita ſolus Salic. in d. l. vna. C. de no. op. nun. arg. text. in c. ſignificantibus. extra. eo. & probat d. l. noua, tit. fin. 3. par. ibi, E ſi por auentura.

35 Adde tñ quod ſi poſt lapſum dictorũ triũ menſiũ, appareat nunciantẽ non habuiſſe iuſtam cãm nunciandi, ſi ædificans incurrit damnum ꝑꝑ dilationẽ: quia fortè præparamẽta ſunt corrupta, vel aliud dãnum paſſus ſit, an denunciator teneatur ſoluere? & dico ꝙ ſi illud damnum dñs fuit paſſus ſua culpa, quia poſt denunciationem ipſe ædificauit, & opus deſtructum eſt, tale damnum non poterit repetere. arg. text. in reg. quod quis. ff. de reg. iu. & in reg. damnũ quod quis. de reg. iur. lib. 6. ſi verò non ædificauit, imo diſtulit timore nũciationis, & poſtea appareat ꝙ nũciator non habuit cauſam nunciandi, & pronunciat iudex quod poteſt ædificare: tunc benè poteſt recuperare damna à nunciante per actionem de dolo. arg. tex. in l. rem quãdã, ff. de dolo. ita Bar. in l. 1. fi. col. nu. 26. de no. op. nũ. poſt Iac. de Are. & ante ipſũ tenet ibi Rain. pen. col. q. princ. nu. 20. & ibi Vincent. fi. col. dicens, ꝙ cum Bar. trãſeũt com. Doc. tenet etiã Ancha. in c. 1. extra. eo. tit. de no. ope. nun. nu. 8. Sed hoc ego crederem, quando dolus, malitia, vel eius coniectura poteſt probari: quia ſcienter ſe non habere ius denunciandi denunciauit: ſecùs tamen aliàs, hoc non probato: quia in dubio po-

tius

tius iuris ſui tuendi cauſa feciſſe, quàm ex dolo vel malitia credendum eſt, & expreſsè hoc voluit ſolus Raine. in d.l. prima penult.colum. intra eo.

36 Aduertendum tamen, quòd valdè vtilè & neceſſarium eſt videre, an ſit aliquod remedium in iure, vt ſtante illa noua diſpoſitione text.in d. l. vnica. C. de no.ope.nun & d. c. fin.extra eo. & l. par.poſſit ille cui facta eſt nunciatio ædificare ſtatim non elapſo tempore trium menſium, de quo ſemper vidi dubitari in noſtro regno: & dico qđ aliqua ſunt remedia quæ mihi videntur ſatis notabilia. Primum eſt, quòd ſi nunciator nõ offert ſe probare aliquam cauſam, vel ius quo fundet intentionẽ & denunciationem ſuam, tunc ſtatim poteſt aduerſarius cui facta eſt denunciatio ædificare præſtita ſatiſdatione. ita expreſsè Sal. in d.l.vna.C.de noui ope.nun.2.colum. 2.oppo.& eſt de mente omnium in d.l. prætor ait.§.ſi quis paratus. & probat gl. ord.in l.1.§.nunc videamus. eod. tit.& in §.pen.eiuſdem l.& Iaſ.in l.1. eodem tit.1.colum.quod non credo verum, per ſuprà dicta, & infrà dicenda, quibus probatur & dixi, quòd in denunciatione non requiritur cauſa. Secundum eſt, quãdo clarè conſtat, & certum & notorium eſt, quòd ille qui nunciauit non habet ius nunciandi: quia tunc ſtatim ille cui eſt facta nunciatio, poterit ædificare etiam nulla præſtita ſatiſdatione. argu. text.no.in l.1.verſic.O. filius. & in l.2. C.ne quis eum qui in ius vo. eſt, vi exi. vbi dicitur, quod licet eximens citatum per vim, teneatur pœna illius tituli, tamen debet intelligi quando citatio valuit: ſecus verò ſi fuit nulla, vel ex perſona citantis, vel ex perſona citati, vel ex alia legitima cauſa. & ibi notat glo. Bart. & Doc. & per illum text. iſtam cõ. tenet originaliter Rofred. in libellis ſuis. in rubr. de interdic. de no.ope.nun. penulti.colu.numero 15. & idem tenet Bart. reputans eſſe notabile, in l.1. ff. de no.op.nun.2.col.num 6. Io.de Imo.ibi. 1.col.in fin. Cum 2.col.in medio. idem etiam tenet Paul. de Caſt. & Cuma. in eadem.l.1.§.nunc videamus. Iaſ.lib.4. col. ... verſi. nota diligenter. vbi aliquibus medijs iſtam concl. confirmat, & dicit hanc eſſe commu. opin. in 5.colum. tenet etiam no. & dicit hanc eſſe com. opi. Vincen. 5. colum. nu. 12 qui benè loquitur. tenet etiam Iaſ. in l.non ſolũ. §.morte.eod.tit.2.colum.num.3. iſtam etiam con. tenet Abb. Panor. in cap.1. fin.col. num.10. extra. de no. ope. nun. vbi dicit hoc eſſe ſingulare. & menti tenendum. Anchar.ibi.1.colum.5. no. iſtã etiam con. tenet Bart. in conſil ſuis, cõſil.64. incipienti, Super puncto. Pro qua communi doctrina & concluſione facit tex.in l.1.§.nunciatio. el ſecundo. verſ. quod ſi quis in mari. ff. de no. ope nunc. text. in l.qui viam. verſic. nihil agit. eo. tit. text. in l.hæc ſtipulatio. §.diuus. ff. vt legat.no.cau.cum ſimi. vbi habetur, qđ cauſa vel ſatiſdatio aliàs à iure requiſita, non debet interponi ſuper actu vel cauſa nulla, quæ non põt ſortiri effectũ.

37 Et ſi quæras qualiter conſtabit denunciantem non habere aliquod ius nũciandi? dico quod multipliciter. Primo modo ex defectu perſonæ nunciantis, vt quia eſt talis, qui nunciare non poteſt. vt in l.1.§.fina.eod tit. in l. de pupillo: verſic. ſeruo. eod. tit. ibi, nec nunciatio vllum effectum habet.

Secundò ſi hoc poſſit iudici apparere ex euidentia facti, vt quia is qui nũciat nihil penitus ibi habet prope vel iuxta ædificium cui præiudicium fieri poſſit. ar.tex.in l.nõ ſolum, in prin eo.ti. & in l.1.C.de ædifi.pri.& in l.ſi ff.fin.regun.

Tertiò ſi appareat nunciantem non habere ius virtute alicuius publici inſtrumenti confecti inter partes, vel alicuius ſententiæ inter eos latæ: nam efficitur res notoria.

Quartò quando nuncians inſerit in nunciatione cauſam iuſtam, per quam apparet non competere ſibi aliquod ius nunciandi. argumento text. iuncta glo. in l, 1.§. penult. eod.tit. & in § videamus, & in §.nunciatio, el ſecundo ver. quod ſi quis in mari. eiuſdem, l. & in lege 1. & 2. ff. ne quis eum qui in ius vo-

 ca.eſt

ea eſt vi exí.& in expreſſo iſtam doctrinam & declar.ponit magiſtraliter Bar. in l.1.2.col.1.quæſt.num.8.eod.ti.Imo. ibi 1.col.in fine.Iaſ.5.col.in fine. num. 10. ſed illud de inſtrumento debet intelligi quando eſt confectum à parte cõtraria, & nihil objicit contra ipſum, aliàs antequam ſit de eius viribus diſcuſſum,non facit rem notoriam.ſecundũ Imo.ibi 1.col.in fine.arg.l.fin.C.de fid. inſtr.ſed Iaſ.ibi.6. col.tenet cum Bart. quando inſtrumentum eſt publicum, quia facit rem notoriam per bona fundamenta. Tertium remedium principale eſt, quod ædificans petat vt nunciatoi declaret cauſam ſuæ denunciationis & iuris ſibi competentis: nam cogitur dicere & declarare ſicut actor cogitur exprimere cauſam in libello ſi petatur à parte,vt in l. fi. C.de anna.except. & teſtis cogitur reddere cauſam & rõnẽ dicti ſui,qñ de ea eſt interrogatus. vt in l.ſolã & ibi cõ.opi.C.de teſti.ita expreſſè tenet gloſſ.not.& ordin. in l.1.ff. de no.ope.nun. in verbo, pronunciationẽ. & ibi Bart.3.colum.2.quæſt.principali. & poſt eum cęteri Doct. tenet etiã Specul.in titul. de procuratore.§.ſequitur. verſic. ſed nunquid ſufficit. Hoſtienſis. in ſumma.extra.de no.ope.nun.§. qualiter fiat. verſiculo.requiritur, quod tamen debet intelligi iſto modo, quod ſi nunciatio fit authoritate iudicis,cauſa debet peti declarari coram iudice.ſi verò nunciatio fit ſolo verbo, vel per iactum lapilli, tũc cauſa debet à parte vel ab officialibus peti, in ipſo opere & in ipſo actu nunciationis: poſtea verò non poſſet,quia poſt nunciationem factam, eſt quæſitum ius nũciandi, vnde poſteà non tenetur exprimere cauſam niſi ædificans compareat coram iudice, & ibi petat cauſam exprimi à denunciante: quia tunc ad inſtantiam & præceptum iudicis cogitur exprimere.arg.text.in l. de pupillo.§.qui opus.eod. tit. ita Bart. no.in l.1.3.col 2.& 4 & 5.quæſ.Ex quo infertur, quod quando pater fecit aliquam donationem filio,quæ de ſui natura non debet conferri, niſi expreſsè dicatur quod debet dici tempore donationis. Item adde quòd tali caſu quando ædificans petit cauſam ſibi declarari,cogitur denunciator illam exprimere in ſpecie,nec ſufficit dicere in genere,quod nunciat cauſa iuris ſui conſeruandi : quia tenetur taliter exprimere vt ædificans reddatur certus,an debeat cedere vel contendere. argumento tex. & quæ ibi not.in l.1.ff. de edendo. & in l.edita actio.C.eod. tit. & in ſpecie ita tenet Bar.in dicta l.1.3.col.6. qõ.Paul. in §.nunc videamus.eiuſdem legis.ſi ergo nunciator nullam exprimat cauſam vel exprimat iuſtam, poterit ille cui facta fuit nunciatio ædificare etiam nulla præſtita ſatiſdatione.ita Paul. de Caſt. in d.l.1.§.nunc videamus.ff.de no.ope. nun.Ex quibus magiſtraliter & reſolutiuè collige, quod cauſa non debet neceſſariò exprimi in denunciatione, tamen tenetur nunciator ſe offerre probare ius,vel cãm ſuæ denũciationis, ſm. Salic. in d.l. vnica, C. de ope. no.nunc.

Item quòd ſi cauſa petatur exprimi ab eo cui denunciatur, debet exprimi & declarari.vt eſt gl. in d.l. 1.in verbo, denunciationem,& ibi Bart. & comm. Doct. Idem quod ſi exprimatur cauſa quæ ipſo iure ſit nulla vel reprobata,pquam conſtet non eſſe ius nunciãdi, ſtatim poteſt ſperni, & poteſt ædificium continuari,ſecundum Bar. & omnes,in dicta l.1.2.col. vt dictum eſt. nec huius ſent.& concl.obſtat text. cũm pluribus ibi poſitis,in l.1.verſic.fin. C.de rei vx. ac.vbi habetur,quod ſolennitas quæ nõ requiritur in actu, ſi interueniat & minus aptè,non viciat actum,quia intelligitur quando lex ex certa ſcientia & caſu certo fingit eam: nec obſtat ſi replices de gl.ſing.& com.opi.in §. 1. Inſtit. de oblig.verſ.in gl.fiu.in fin.vbi ſententia lata ſuper inepta actione, eſt nulla, quia debet intelligi quando ex facto ineptè & falsè narrato non reſultat cõpetens actio. & ita debet intelligi gloſ. ſing.ordi.& commu. opi. in l. vnum. ſi cer. pe. vbi ineptitudo actionis non viciat libellum & proceſſum. Quartum

reme-

remedium & notabile eſt, quando ex de nunciatione & ceſſatione operis, ſeque retur maximum & graue damnum ipſi ædificanti, & modicum vel paruum præ iudicium ipſi nuncianti ex dilatione, nam tunc poterit ædificare præſtita ſatiſdatione, & poſtea apparebit & pronũciabitur, an iuſtè vel iniuſtè ædificauerit. ar. tex. in l. de pupillo. §. ſi quis riuos. verſ. præterea. ff. de no. oper. nun. vbi hr̃ quòd generaliter poteſt ſperni nunciatio, quando mora in ædificando eſſet allatura maximum damnum ſeu periculum: & licet ille text. loquatur in damno vel periculo quod contigerit ipſi rei publicæ, non verò alicui priuato: vt ſi quis velit reficere vel purgare riuos, aut cloacas, vel ſimiles res: tamen arg. illius tex. idem erit in alio graui damno particulari & priuato pro quo etiam facit bonus text. & notab in l. prima. §. ſunt autem qui putant. ff. ne quid in flumin. public. vbi habetur, quòd ſemper maxima vtilitas priuatæ perſonæ præfertur modicæ vtilitati publicæ: ergo à fortiori, hic magna vtilitas priuata ædificantis debet præferri modicæ vtilitati alterius perſonæ priuatæ. ſ. denunciantis: & ex iſta conſideratione iſtam concluſionem & remedium ponit Bart. in d. l. de pupillo. §. ſi quis riuos. in fine, num. 5. & ibi nota. Ang. de Peruſio qui ponit quotidianum exemplum, ſcilicet, quando quis ædificaret molendinum in aliquo flumine tempore æſtiuo: nam ſi virtute denunciationis ceſſaret opus, poſſet venire pluuia vel tempus hyemale, & nõ poſſet ædificare, & perderet omnia materialia quæ cauſa ædificij erant parata. & tenet & commendat ibi Pau. in fine, num. 5. Cuma. ibi in fine, dicens hoc eſſe valdè notabile in materia. idẽ etiam tenet Bar. vno verbo. in l. prætor ait. §. ſi quis paratus. 1. col. poſt princ. eod. tit. & ibi Ang. tenet etiam & commendat. Iaſ. in l. 1. eod. tit. 2. col. verſic. tertiò notabiliter limita.

38 Iuxta prędicta tñ vtiliter & neceſſariò quęro, ſi nũciator expreſſit cauſam vel cauſas impertinentes & iniuſtas, & poſtea in perſecutione vult proponere & pſequi aliã vel alias cauſas iuſtas, an poſſit? & vr̃ quod ſic: ſicut in appellatione. arg. text. in l. ſcio. verſ. ſi. ff. de appel. vbi habetur, quod ſi appellans allegauit vnam cauſam contra ſententiam, poteſt ab ea diſcedere, & aliam allegare, vel aliã accumulare: & ad hoc notat & cõmendat ibi Bar. Ang. & com. Doc. & in expreſſo iſtã ſen. & cõ. tenet Rom. in d. l. 1. ff. de no. ope. nun. 4. col. nu. 16.

Sed his non obſtantibus, contrarium videtur tenendum, imò quod nunciator aliam non poſſit exprimere nec proponere: quia licet nunciationem ſuam fundet ex vna cauſa, tamen omne ius ſuũ videtur deduxiſſe in iudicio, ſicut in eo qui intentat actionem realem ex vna cauſa: vnde poſtea non poteſt ex alia agere. arg. text. in l. & an eadem, §. actiones, ff. de except. rei iud. & iſto fundamento & conſideratione iſtam ſent. & con. tenet Bar. in l. 1. de oper. no. nun. 4. col. 9. q. nu. 18. & cum eo trãſeunt ibi comm. Doc. & expreſsè approbat & ſequitur ibi Iaſ. 7. col. nu. 2. verſi. in 10. q. Bar. Sed certè in hac q. mihi uidetur, ꝙ nunciator poſſit exprimere aliam cauſam & primam nunciationem ex ea fortificare: dum tamen terminetur durante lite primæ cauſæ propoſitæ: lata uerò ſententia ſuper prima cauſa quæ tranſiuit in rẽ iudicatã, non poſſit aliã de nouo exprimere. & ita cõcordantur opin.

39 Item adde ꝙ interdictum prohibitorium, hoc eſt facultas ipſa denunciandi nouum opus poſt quam ædificium inchoatum eſt, durat perpetuò, hoc eſt, ꝙ nullo tempore præſcribitur interim ꝙ ædificium non eſt conſummatum, ſed durat per tempus quo durat ipſum opus. ita probat text. ſecundum vnam lecturam, in l. prætor ait. §. hoc interdictũ. ff. de no. ope. nunc. cuius verba ſunt, hoc interdictum perpetuò datur, &c. & ita tenet & exponit ibi gl. ord. in 2. lectura: & ibi Bart. poſt princ. & ratio huius poteſt eſſe: quia iſta dennnciatio noui operis competit per modum cuiuſdã facultatis: ergo fit impſcriptibilis, ſicut

facultas eundi per viam publicam. arg. tex. in l. 1. ff. de via pub. & in l. cũ notiſſimi. §. illud. de præſcr. 30. vel 40. ann. nec obſtat ꝙ nũciatio noui operis quæ fit authoritate iudicis, fit iudicis offic. vt in l. de pupillo. §. meminiſſe. ff. de no. ope. nũ. quod nõ pot tolli per 30. ann. iuxta doc. gl. ſing. p tex. ibi, in l. ſicut in rẽ. C. de præſcr. 30. vel 40. ann. in verb. perſecutione. quã ibi comm. ſequũtur Doc. quia illa gl. & commu. doct. procedit & debet intelligi, qñ officium iudicis cõpetit pro aliquo iure iam formato de pterito, vel cuius cauſa eſſet aliquod præteritum: ſed in noſtro caſu & materia iſtud officiũ iudicis & facultas denunciandi cauſatur ex timore, ne aduerſarius ædificet, quia timor ſemper inſtat ante perfectũ opus & conſummatũ ædificium: idẽ iſtud iudicis officium ſemper naſcitur. pro quo facit text. no. in l. 1. §. 1. iuncta gl. & comm. opi. ibi, in ver. nec pluris. infra, vti poſ. & arg. eorum quæ no. Bal. in l. 2. C. de ſeruit. & aqua. 2. co. interdictum verò demolitoriũ, hoc eſt, interdictum qđ proponit actor contra aduerſarium qui ædificauit poſt nunciationem noui operis legitime factam, vt teneatur pati quod opus deſtruatur, durat perpetuò, hoc eſt, per 30. annos. text. eſt ſm aliam lect. in d. l. prætor ait. §. hoc interdictum. cuius verba ſunt, hoc interdictum perpetuò datur. dicit gl. i. vſque ad 30. annos. & ita tenet & intelligit ibi Bart. poſt princ. & comm. Doc. ibi. ſi vero intentatur hoc interdictũ vt aduerſarius cogatur deſtruere ſuis ſumptibus, & teneatur inſuper ad intereſſe, tunc iſtud remedium ſeu interdictũ nõ durat vltrà annum, cũ cõtineat in hoc pœnam, cùm nihil ad reum aduerſariũ peruenit: & iſte annus incipit à die quo incęperit ædificare: iſte eſt caſus qui ſic debet intelligi in l. prætor ait. §. fi. ff. de no. ope. nun. cuius verba ſunt, hoc interdictum ceſſat poſt annũ. & ibi tenet Bar. Ang. Paul. & com. Doct. probat etiam tex. in l. ſemper. §. hoc interdictũ, ff. qđ vi, aut clàm. facit etiam text. in l pen. & fi. de noui op. nunc. & in ſpecie ita tenet & declarat Alb. in l. vna. C. de no. ope. nunc. Idem Alb. in l. 1. §. itẽ nunciatio, 2. col. eo. tit. de no. op. nunc. vnde ſi poſt denunciationẽ no op. ædificans ſuperſederit in opere per tres, quattuor, vel plures annos, & poſtea ædificauerit, benè põt nunciator contra eũ agẽre, vt opus deſtruatur ſuis ſumptibus: nec exclud. ẽ per lapſum anni, quia iſtud interdictum demolitorium vr incipere ſolum à tempore quo eſt ædificatũ contra nũciationẽ: ergo ante non incępit currere, quia non fuit apta via agẽdi: vñ non potuit præſcribi, arg. tex. in l. cũ notiſſimi. §. illud. de præſc. 30. ann. Itẽ etiam quia effectus nõ põt eſſe prior ſua cauſa, vt in l. manumiſſiones, de iuſt. & iu. & in l. huiuſmodi, ff. quando dies leg. ced.

40 Item adde, quod denunciatio noui operis, ac virtus & effectus eius, & interdictũ demolitoriũ: cõpetens ad hoc vt opus poſt denunciationẽ factũ deſtruatur, trãſit ad hęredes vniuerſaliter, & ſimiliter ad ſucceſſores particulares paſſiuè: vnde ſi poſt denunciationẽ noui operis ædificium factum vel cõtinuatũ eſt, & moritur ædificator, hęredes eius tenẽtur patientiam præſtare, vt opus deſtruatur: non tñ ſumptibus eorum, quia hoc eſſet pęna, nec tenẽtur ad intereſſe, tex. eſt in l. pe. ff. de noui op. nun. cuius verba ſunt, cui opus nouũ nunciatum eſt, ſi ante remiſſam nunciationem, opere facto deceſſerit, debet hæres eius patientiam deſtruendi operis aduerſario præſtare: nam & in reſtituendo huiuſmodi opere, eius qui contra edictum fecit, pœna verſat, porro autem hæres in pęnam non ſuccedit: facit tex. in l. cõpetit. §. 1. ff. ꝙ vi, aut clã. tex. in l. ſemp. eo. ti. tex. iunct. gl. in l. vim facit. §. itẽ ſi prohibiti hæres. eo. ti. & idẽ eſt ſi poſt nũciationẽ fuit factũ ædificium, & vẽditus vel alienatus fuit fundus in aliquẽ particularẽ ſucceſſorẽ, q̃ ſimiliter tenet pſtare patiẽtiã vt opus deſtruat: non tñ tenet ad impẽſã vel intereſſe: tex. eſt in l. fi. ff. de no. op. nũ. & ibi gl. Bar. Bal. An. Pau. Ro. Iaſ. & com. Doc. facit tex. in l. cõperit. §. fi. i fi. ff. ꝙ vi, aut clã. vbi idẽ ſtatuit in

interdi

interdicto, quod vi, aut clàm. Confirmatur, quia iſta nunciatio noui operis eſt in rẽ ſcripta. vt in d.l. de pupillo §. nũciationem, & in l. operis. eod. tit. cuius verba ſunt, operis noui nũciatio in rem fit, nõ in perſonam: tex. in l. prætor ait. in prin. eo. tit. & idem diſponit l. 6. titu. ſi. 3. par. qui ſic debet intelligi. Adde tamen quod ſi ipſemet ſucceſſor vniuerſalis vel particularis ædificaret poſt nunciationem factam ipſi defuncto, venditori vel authori ſuo, quod teneret opus deſtruere ſuis ſumptibus: quod intellige ſi fecit ſciens: ſecus ſi ignorãs: ita probat tex. in l. vim facit. § item ſi prohibiti hæres. ff. quod vi, aut clàm. per quem ita tenet & declarat Bar. in d.l. ſi. de noui ope. nun. & ibi alij Doct.

41 Item adde quod iſtud interdictum de operis noui nunciatione & effectus eius, datur & competit hæredibus & ſucceſſoribus vniuerſalibus ipſius nunciantis, ſic tranſit ad hæredes actiuè: tex. eſt in l. prætor ait. § hoc interdictum, in princi. ff. de no. ope. nun. cuius verba ſunt, hoc interdictum perpetuò datur, & hæredi cæteriſq; ſucceſſorib. competit: text. in §. ſi. eiuſd. l. Quod tamen intellige, quãdo denunciator deceſſit poſtquàm aliquid erat factum & ædificatũ in re poſt ipſam denunciationem, ſecùs tamen ſi deceſſit ſola denunciatione facta: quia tunc illud interdictum & virtus eius nõ tranſit ad hæredes. tex. eſt ſingu. in iure, qui ſic debet intelligi, in l. non ſolum. §. morte. in prin. eod. tit. cuius verba ſunt, morte eius qui enunciauit, extinguitur nunciatio, & hæres habet neceſſe iterũ ex ſua perſona de nouo nunciare: & ad hoc notat ibi gl. or. & ad hoc illum tex. notat & dicit ſing. Bar. ibi in prin. Imo. Pau. & commu. Doc. ad hoc etiam illũ tex. notat Roſr. in lib. ſu. in rub. de interdicto, de no. ope. nun. ſi. col. Ex quo infertur, quod ſi poſt mortem nunciantis ædificaretur, non poteſt prædictus hæres agere interdicto demolitorio vt opus deſtruatur. Secũdò infertur & à fortiori, quod alienato fundo titulo particulari, non tranſit ad ſucceſſorem particularem ius prędictæ denunciationis, ſed ſtatim eſſet extincta. ita etiam determinat tex. in d §. morte. ibi dum dicit, ſicut alienatione. & ibi tenet gl. Bar. & comm. Doc. cuius ratio ſubtilis eſt, quia nũciatio noui ope. cenſetur eſſe quædam poteſtatio, quæ in mera & ſimplici voluntate conſiſtit. vnde re integra, finitur morte, ſicut mandatum, arg. tex. in l. mandatum. C. man. & in l. ſi. ff. de ſolut. & in l. & quia. ff. de iuriſ. om. iud. & in §. rectè. ver. 1 Inſtit. man. & iſtam rationem ponit gl in d. §. morte. in gloſ. 1. & 1. oppo. & clarius & expreſsè ponit ibi Bar. 1. col. Ang. Imo. Paul. Cuma. & commu. Doc. eam etiam ponit Roſr in d. rub. ſi. col. quam rationem declaro iſto modo: nam cùm ipſa voluntas & mens denũciantis a qua cauſatur potentia & facultas nunciandi finiatur morte, ar. tex. in l. 4 ff. locati. & in l. centeſimus, § ſi. de verbo obliga. ergo ſimiliter finiatur ipſa enũciatio vel proteſtatio quę ab ea cauſatur. Aduertendũ tamen ſubtiliter, nam videtur quod iſta comparatio non concludat, nec illa deciſio text. in d. § morte, poſſit procedere, quia conſidero, quod licet voluntas finiatur morte, tamen debet intelligi quando non eſt deducta ad actum: ſecùs verò aliàs ſi iam eſt deducta ad actum, & produxit effectum ſuum: quia tunc videtur eſſe tranſitoria ad hæredes, quod apertẽ fundatur in aditione hæreditatis, quæ conſiſtit in declaratione animi: & tamẽ poſtquam eſt facta declaratio, hæreditas eſt tranſitoria, niſi dicas, quòd talis aditio tranſit in vim quaſi contractus: denunciatio verò non. Ex quo infertur, quod ſi quis nunciaſſet ſuo nomine & hæredum ſuorum, non finiretur morte talis nunciatio, ſicut nec mandatum, cùm mandans noluit morte finiri, arg. tex. in l. ſi verò non remunerandi, §. fina. cum l. ſeq ff. manda. & in l. diem proferre. §. 1. ff. de arbi. & in l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita, cum materia, de verbo. obli. & in ſpecie ita tenet & determinat Bar. in d. §. morte. 1. col. nu. 5. Ang. 1. co. in prin. Imo. 1. col. in princ. Pau. in princ. Cuma. in prin. Iaſ. 2. col. nu. 20.

TEXT. XLVII.

EL hijo o hija caſado, y velado, ſea dopoi emancipado, en todas las coſas para ſiempre. Id eſt: *Filius, aut filia, matrimonio iunctus* [Hiſp. y velado] *cum Eccleſiaſtica ſolennitate habeatur in omnibus rebus in perpetuum emancipatus*.

SUMMARIUM.

1 *Filius de iure communi ſemper eſt in poteſtate patris.*
2 *Hodie per contractum matrimonij liberatur filius à patria poteſtate: & an hoc intelligatur inter ſponſos, ibidem vide.*
3 *An filius poſt contractum matrimonij efficiatur ſui iuris quoad omnes effectus.*

LEX XLVII.

NOTA ex iſta lege, quod hodie in noſtro regno per contractum matrimonij filius vel filia eximitur à poteſtate pa-
1 terna, & efficitur ſui iuris. Pro cuius perfecta intelligentia & declaratione, dico, quod regulariter de iure quilibet filius vel filia, nepos, vel deſcẽdẽs, eſt in poteſtate patris: tex. eſt in l. item in poteſtate. ff. de his qui ſunt ſui vel al. iu. tex. in l. nam ciuium. eo. tit. tex. in l. 1. & per totum. C. de pat. poteſt. tex. in §. 1. Inſtit. eod. tit. tex. in l. 1. & per totum tit. 17. 4. par. & in tantùm hoc eſt verum, vt procedat & habeat locum etiam poſt contractum matrimonium, quia de iure cõmuni non liberatur ab iſta patria poteſtate: text. eſt in l. filiæ licet. C. de collat. text. in l. ſi vxor, C. de conditionibus inſer. tex. in l. 1. §. fin. ff. de libe. exhiben. tex. in l. 4. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iu. cum ſimilibus. Item etiam in tantum eſt verum, vt procedat licet filius ſit ſenex & longeuæ ætatis. gloſ. eſt ſingu. & or. in l. ſi. §. pupillus. ff. de verb. obl. in gl. 1. & ibi commu. Doc. Item etiam licet ſit miles, vel Doctor. tex. in l. maritus. C. de pat. poteſt. & ibi Bal. & cõmu. Doc. tex. in l. 1. C. de bo. quæ libe. text. in l. 2. eod. titulo.

2 Hodie tamen in noſtro regno contrarium determinat noſtra lex, imò quod per contractum matrimonij, filius vel filia habeatur pro emancipato: & adde quod licet alias de iure matrimonium dicatur, ex ſolo conſenſu abſque aliqua ſolennitate nuptiarum, & ſic inter ſponſos de præſenti; tex. eſt in reg. nuptias. ff. de re. iur. tex. in l. cùm fuerit. ff. de con. & de. tex. in l. cum hic ſtatus. §. ſi mulier. ff. de donat. inter vir. & vxo. tex. in l. fin. C. de diuor. tex. in Aut. de nuptijs. §. nuptias. coll. 4. text. in l. ſancimus, la. 1. C. de nuptijs. tex. in cap. coniuges. 27. q. 2. tex. in c. pen. de ſponſ. tex. in cap. fina. de ſponſa. duor. Ex quo primo deducitur, & infertur, quod reciproca ſucceſſio ab inteſtato, quę habet locum inter coniuges, per to. tit. ff. & C. vnde vir & vxor. habet etiam locum inter ſponſos de præſenti. Secundò deducitur & infertur, quod donatio pura & ſimplex, quę non habet locum inter eos, vt in l. 1. & per tot. ff. de do. inter vi. & vxo. non valet nec habet locum inter ſponſos de præſenti. Tertiò deducitur & infertur quod legatũ vel promiſſum alicui ſub conditione, ſi matrimonium contrahat, habet etiam locum ſi contrahat ſponſalia de pręſenti. Quartò deducitur & infertur quod pœnæ impoſitæ mulieri nuptæ, adulterium committenti, habet etiam locum in ſponſa de præſenti. Quintò deducitur & infertur, quod ſicut vxor coniugata nihil poteſt agere ſine licentia mariti, ita nec ſponſa de præſenti. Sextò finaliter & concluſiuè deducitur & infertur, quod omne illud, quod reperiatur

diſpoſitum in marito & vxore, habebit etiam locum inter ſponſos de præſenti: tñ in caſu huius legis pro forma & ſubſtantia requiritur, ꝙ matrimonium ſit celebratum cum velationibus & ſolennitatibus eccleſiæ, ad hoc, vt filius vel filia efficiãtur ſui iuris, & habeãt ꝑ emãcipatis, & per conſequens per ſponſalia de pręſenti mutuo conſenſu cõtracta & etiam ſequuta copula, non liberãtur nec eximũtur à patria poteſtate, nec habent pro emancipatis. Primò, quia non eſt eadem ratio. Secundò, quia verba legis repugnant in quantum copulatiuè loquitur & dicit, Caſado, y velado, &c. & ad veritatem copulatiuæ requiritur implementũ vtriuſq;. tex. eſt in l. ſi hæredi plures, ff. de condit. inſtit. tex. in l. ſi te ſolũ. verſ. fi. de hæred. inſtit. tex. in l. ſi is qui ducẽta. §. 1. ff. de rebus du. tex. in l. ſi ita quis, ff. de ver. obl. tex. in l. ſi quis ita eo. ti. tex. in §. ſi plures. Inſt. de hær. inſt. Cõfirmatur ex ſententia Bal. in l. non ſine. C. de bonis quæ lib. vbi dicit, ꝙ ſi in aliqua lege vel ſtatuto reperiatur aliquod verbum deuotãs plenam & totalem ſolennitatẽm & conſummationem matrimonij, illa eſt ſeruanda: & ſequitur & valdè commendat ibi Paul. de Caſt. & Phi. Corneus. Tertio, quia qñ aliqua lex vel ſtatutũ fundat ſe in aliqua qualitate, ante oĩa debet de ea conſtare, & cenſetur requiſita pro forma. text. eſt in l. prætor ait. la 2. § hæc autem actio. verſ. docereque. ff. vi bonor. rapto. quem ad hoc notat & commendat ibi Alber. & Ang. tex. in l. 1. §. habet itaq;. ff. ſi quis teſtam. lib. eſſe iuſſ. fu. tex. in l. 3. §. hoc autẽ interdicto, ver. itaq;. ff. de iti. actuq́; pri. tex. in l. 1. §. ait prætor. ff. ne quid in flum. publ. ſed noſtra lex fundat ſe in qualitate velationis. ergo dẽt ꝓcedere.

3 Item a ſde ꝙ intm̃ filius vel filia per contractum matrimonij efficitur ſui iuris, & habetur pro emancipato vel emãcipata, vt habeat locum & procedat in omnibus & per omnia, & quò ad oẽs effectus fauorabiles vel odioſos, ipſi filio, vel filiæ: ita probat noſtra lex inquantũ dicit. En todas las coſas para ſiempre.

Confirmatur etiam, quia qualitates cõtrariæ non debent concurrere in eodẽ ſubiecto: tex. eſt no. in l. ſi tibi. ff. de adoptio. & ibi com. Doc. & tenet expreſsè Bar. in l. ſi maritus. la 2. §. legis Iuliæ. ff. de adulte. & ibi Doc. Confirmatur etiã, quia actus vel effectus inductus per modum fictum, non minùs operatur quã ſi induceretur per actum verum & naturalẽ: tex. eſt in l. quod meo. §. ſi venditorẽ. ff. de acqui. poſſ. tex. in l. certè §. 1. ff. de prec. tex. in c. contingit, de dol. & contu. Ex qua lege ſic declarata. Primò inſero, quod licet filius, nepos, vel deſcendens, in poteſtate, quidquid quærat, quærit patri, vt in l. 1. & per tot. C. per quas perſon. & in lege 1. per tot. C. de bon. quę lib hodie tñ non, poſtquam contraxit matri. Secundò, ꝙ licet filius qui eſt in poteſtate non poſſit eſſe in iudicio ſine licentia patris, vt l. fin. §. neceſſitate. C. de bo. quæ libe. tñ hodie filius coniugatus, ſic. Tertio, ꝙ licet lis nulla poſſit eſſe inter patrem & filium in poteſtate, vt in l. lis nulla ff. de iud. hodie tamẽ ſic, poſt contra. matri. Quartò, quod licet de iure commu. pater habeat vſumfructum in bonis aduentitijs filij, hodie tamen non, poſt cõtractum matri. Quintò, ꝙ licet de iure communi pro delicto per filium commiſſo contra patrem, iudex teneretur dictare ſententiam ſecundũ volũtatem patris, vt in l. 3. C. de pat por. hodie tñ non, poſt contractum matri. Sextò, ꝙ licet filius vel deſcendens ratione pat. poteſt. & ſuitatis de iure cõi poterit tranſmittere hæreditatẽ ad quoſcunq;, hodie tñ non, poſt contractũ matri. Septimo, qđ licet de iure cõi nepos natus ex filio coniugato ſit in poteſtate aui, vt iuribus ſuprà dictis, tñ hodie per iſtam legẽ nepos nõ erit in ptãte aui, ſed pñs. Octauò, nouiter & ſing. inſero, ꝙ hodie per iſtã legẽ nepos natus ex filio tm̃ deſpõſato per verba de ꝑſenti, & nõ velato, erit ĩ ptãte aui, ſicut de iure cõi, cũ non ſit natus ex filio coniugato & velato, vt noſtra lex requirit, & in hòc nepote habebunt locum, & verificabuntur omnes effectus patrię poteſtatis.

TEX.

TEXT. XLVIII.

MAndamos, que de aqui adelante el hijo, o hija, caſando ſe, y velando ſe, ſe ayam para ſi el fructo de todos ſus bienes aduenticios pueſto que ſea biuo ſu padre, el qual ſea obligado a gelo reſtituyr, ſin ſe quedar parte del vſofructo dellos. Id eſt: *Præcipimus, vt poſthac filius aut filia matrimonio iuncti cum Eccleſiaſtica ſolennitate, habeant ſibi fructum omnium ſuorum bonorum aduentitiorum, etiam viuente patre, qui teneatur ad illa eis reſtituendum, nec ſibi eorum vſumfructum relinquat.*

SVMMARIVM.

1 *An pater habeat vſumfructum in bonis filij.*
2 *An pater acquirat vſumfructum relictũ filio.*
3 *An pater habeat vſumfructum in maioratu filij relicto a matre.*
4 *An bona maioratus ſint donata à principe contemplatione patris, an patri acquiratur vſusfructus, vel filio.*
5 *An vſusfructus bonorum filij, qui eſt penes patrem, duret poſt mortem filij.*
6 *Si pater emancipat filium, an ſit penes patrem vſusfructus.*
7 *Si filius ſit factus clericus, an pater habeat vſumfructum in ſuis bonis: & ſi ſit idem ſi ingrediatur religionem.*
8 *Si pater ingreditur religionem, an amittat vſumfructum.*
9 *Si pater remittat filio vſumfructum quẽ in ſuis bonis habet, an valeat remiſſio.*
10 *Si pater non remiſit expreſſè vſumfructum filio, ſed videt & conſentit quod filius percipit fructus bonorum aduentitiorum, an per hoc videatur facta remiſſio.*
11 *An pater habeat vſumfructum in legitima filij relicta à matre: & an poſſit filius meliorari in 3. & 5. bonorum a matre, ſub conditione quod vſusfructus non quæratur patri.*
12 *An pater & filius admittantur vnà ad ſucceſſionem alterius filij in bonis aduentitiis.*
13 *Si pater & filius ſimul inſtituantur hæredes ab extraneo, an pater habeat vſumfructum in illa parte quæ pertinet ad filium.*
14 *In caſibus in quibus pater habet vſumfructum, eſt legitimus adminiſtrator.*
15 *An finito vſufructu teneatur pater reddere rationem prædictæ adminiſtrationis.*
16 *Hodie ſi pater alienauit bona aduentitia filij quæ adminiſtrabat, an poſſit filius agere contra patrem.*
17 *In caſibus, in quibus pater non habet vſumfructum in bonis filij an poſſit eſſe eius tutor, vel curator, & an teneatur reddere rationem.*
18 *Si pater eſt legitimus adminiſtrator, & ex cauſa iuſta debeat vendere aliqua bona filij, an requiratur decretum iudicis.*

LEX XLVIII.

NVTA deciſionẽ huius legis, pro cuius perfecta declaratione dico, φ pater ratione poteſtatis, quam habet in filium, habet & acquirit ipſo iure ex legis diſpoſitione vſumfructum in omnibus bonis filij, modò ſibi proueniant a matre vel eius linea, modò a conſanguineis, modò ab alijs penitus extraneis, & proprietas reſeruatur ipſi filio: text. eſt capitalis & expreſſus in l. 1. C. de bonis maternis, cuius verba ſunt, res quæ ex matris ſucceſſione ſiue ex teſtã, ſiue ab inteſtato fuerint ad filios deuolutę, ita ſint

in parentum

parentum poteſtate, vt vtendi fruendi duntaxat habeant in diē vitæ facultatē, dominio videlicet earum ad liberos pertinente: tex. in l. 2. eod. tit. tex. in l. 1. 2 & 3. C. de bo. quæ liber. tex. capitalis & expreſſus, in l. cùm oportet. eod. tit. tex. in l. fi. cum omnibus §§. ſuis. eod. ti. tex. in l. fi. verſiculo, ſi vero defuncta perſona. C. ad Tertul. tex. in l. fi. verſi. fin. C. com. de ſucceſ. tex. in §. igitur. Inſtit. per quas perſonas no. acquir. tex. in l. 5. tit. 17. 4. par. Quod primò extende, vt procedat etiā ſi pater tranſeat ad ſecunda vota, quia per hoc non priuatur vſufructu: tex. eſt in l. fi. C. de bon. ma. & ibi notat Bar. Odofr. Pet. Cin. Iacob. Bu. Alb. Bal. Ang. Sali. Pau. Corn. & commun. Doc.

2 Secundò extende vt procedat in vſufructu relicto filio, quia ille quæritur patri, vel ſaltem commoditas eius, & poſt mortem patris remanet apud filiū: tex. eſt in l. fin. C. de vſufru. & ad hoc notat & commendat ibi Bar. Odofr. Pet. Cinus, Iaco. Bu. Alb. Bar. Ang. Sal. & Pau. de Caſt. & non eſt alibi ſecundum eos: & illum tex. ad hoc reputat mirabilem Ang. de Are. §. finitur. Inſti. de vſufru. 1. col. Sed aduertendum, quod ille tex. eſt valde difficilis, & videtur ꝙ non poſſit procedere à ſufficienti partium enumeratione: nā aut vſusfructus fuit relictus filiofamiliàs contemplatione ipſius filij, & tunc ius vſusfructus, & vt dixerim proprietas eius reſidet penes filium: cōmoditas verò tantùm reſidet penes patrem, quia in vſufructu datur proprietas & dominium ſaltem impropriè. & datur etiā commoditas fructuum, ita probat tex. in l. qui vſumfructum, in fine. ff. ſi vſusfruc. pet. tex. in l. in venditione. ff. de bon. autho. iu. poſ. tex. in l. Mæuius. §. pe. ff. de legat. 2. tex. in l. talem. §. fin. ff. de hæred. inſtit. & tradit gl. reputata ſingularis, in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. poſſeſ. in gl. 1. ff. de acquiren. poſ. & ibi communi. Doc. Bart. & Doc. in l. qu. vſumfruc. ff. de verbo. obli. Idem Bar. & Albe. in d. l. in venditione, ff. de bo. autho. iu. poſ. Pau. de Ca. poſt antiquos, in rub. C. de vſufruc. & talis proprietas & ſic ius vſusfructus, poteſt eſſe penes vnum, & commoditas penes alium: vt in l. arboribus § 1. de vſufruc. & in l. neceſſario. §. fin. ff de peric. & comm. rei ven. & notatur in l. ſi vſusfructus. ff. de iure dot. & tale ius dependet ab ipſo fructuario: non verò ab eo qui percipit commoditatem & hoc caſu per mortem filij finitur, & extinguitur talis vſusfructus, argumento prædictorū iuriū: & in expreſſo ita probat tex. in l. ſi filiofamiliàs. la 2. ff. de dona. cau. mor. ſi verò vſusfructus relinquitur filio contemplatione patris, tunc ſtatim pleno iure quæritur ipſi patri, & ſic ipſum ius vſusfructus, proprietas, & commoditas eius, trāſit in patrem: vnde per mortem ſolius patris, & non filij, finitur & extinguitur vſusfructus. arg. text. in d. l. ſi filiofamiliàs. la 2. ff de don. cau. mort. & in l. cùm oportet. C. de bo. quæ lib. ſi vero vſusfructus relinquitur filio ſimpliciter, & non poteſt conſtare cuius contemplatione ſit relictum, tunc ipſū ius vſusfructus, & proprietas eius, videtur quæri filio, & ſola cōmoditas patri, ſicut reperitur diſpoſitum in bonis aduentitijs, & per conſequens in noſtro caſu vſusfructus deberet finiri & extingui morte ipſius filij, cùm in eius perſona reſideat ius vſusfructus, & ſic in nullo caſu videtur poſſe procedere & verificari illa lex & eius difficultas. Sed breuiter reſpondeo, quod primis duobus caſibus illa lex non procedit, quia ſi conſtat cuius cōtemplatione vſusfructus relictus eſt, eius ſola morte finitur, vt dictum eſt: in tertio verò caſu quā ſimpliciter filiofamiliàs relinquitur vſusfructus, & non poteſt conſtare cuius contemplatione, eligitur media via, vt ſola morte vnius non finiatur nec extinguatur, ſed morte vtriuſque, taliter, ꝙ poſt mortē filij vſusfructus remaneat apud patrem, & poſt mortem patris remaneat apud filium ſuperuiuentem: nec obſtat ꝙ in dubiò bona relicta vel quęſita filio, quęruntur ſibi quo ad proprietatem, & patri quoad vſumfructum: quia illud eſt verum, & procedit, in alijs bonis mobi-

libus

libus vel immobilibus:ſecus verò in vſufructu:quia ſpecialiter in eo diſpoſitum eſt,vt in dubio quæratur ſuperuenienti: & iſte eſt verus & proprius caſus tex. in l.ſi.C.de vſufructu.& in hoc eſt ſingularis & vnicus, ſecundum prædictos Doctores ibi.

3 Tertiò extende vt procedat & habeat locum in bonis maioratus obuenientibus filio ex linea materna,vel aliàs.vt ſi aliqua nobilis vel illuſtris fęmina,quę ſucceſſit in Comitatu, Ducatu, vel maioratu parentum ſuorum , nupſit alicui viro:& ea mortua remanſit filius maior ex tali matrimonio,qui ſuccedit in dictis bonis Maioratus: nam etiam in eis pater habebit vſumfructum,& ſimiliter legitimam adminiſtrationem, ſicut in alijs:& vt veritas huius cõcluſionis melius appareat, volo magiſtraliter attingere,quæ principaliter pro vtraq; parte poſſunt vrgere: & videtur q̃ in talibus bonis pater non habeat vſumfructum: Primò,quia qñ filius vel filia habet aliqua bona à Principe,vel Rege,ex donatione & liberalitate ſua , talia bona reputantur caſtrenſia , & in eis pater non habet vſumfructum, ſed pleno iure quęruntur filio:tex.eſt ſing.& vnicus in aure,in l. cùm multa, C. de bo.quæ liber. cuius verba ſunt.Si quis igitur à Sereniſſimo Principe,vel à pijſſima Auguſta, ſiue maſculus ſiue fœmina, donationes ſit conſequutus vel conſequuta, filiusfamiliàs,tamen conſtitutus vel filiafamiliàs cõſtituta, habeat huiuſmodi res omni acquiſitione abſolutas, & nemini eas acquirat, nec earum vſumfructum pater, vel auus, vel proauus ſibi vendicet : ſed ad ſimilitudinem caſtrenſis peculij,omnem facultatem in eis habeant:& ad hoc notant & commendãt ibi Petrus de Bellapert. Odof.Bar. Bal. Ang.Pau.de Caſt.Salic. & Philip. Corneus:& ille eſt caſus vnicus & nõ alibi , in quo fœmina poteſt habere peculium caſtrenſe,ſecundum Bald.& Corn ibi. Bal.in l.ſi vxor.ſi.col.& q.C.de cond.in ſer.& illum tex.reputat ſing.Iaſ.in Authen.ex teſtamẽ.io.5.col. nu.11. C. de colla. & idem diſponit hodie lex 7. in fine,tit. 17.partit.4.

4 Imò quod magis eſt, etiam ſi talia bona ſint donata a principe vel rege,cõtemplatione ipſius patris & non filij, pleno iure quæruntur filio quo ad proprietatẽ & vſumfructum,& procedit illa lex : & in expreſſo ita tenet & declarat Areti. in l.ſed ſi plures.§.in arrogato.ſecunda col.ff.de vulg. & pu. & vltra ipſum ad hoc dupliciter uel tripliciter pondero illam legem . Primo modo,nam tex. qui præceſſit in l.cùm oportet ,eiuſdem tit. dicit,q̃ data vel donata filio contemplatione patris,quęruntur patri:data verò vel donata cõtẽplatione filij,vel in dubio, q̃runtur filio quo ad proprietatem,& patri quo ad vſumfructum : poſtea verò dicit tex. in d. l. cùm multa, 5 quæ eſt poſterior, q̃ donata à Principe vel Rege , non quæruntur patri , nec in eis pater habet vſumfructũ:ergo apertè dat intelligere , q̃ loquitur in vtroque caſu. ſ. q̃ eo caſu quo poſt diſpoſitionẽ tex.in d.l.cùm oportet.quærebantur patri, non quærentur illa quæ ſunt data à Principe vel Rege. Item,etiam in caſu quo quærebantur patri quo ad vſumfructũ,non quærantur illa quæ ſunt data à Principe vel Rege:& ita probat tex. ibi dum dicit,nemini eas acquirat, nec earum vſumfructum pater , vel auus, vel proauus ſibi vendicet . Secundo modo, quia ille tex.loquitur tàm in filio,quàm in filia,& non eſt credendũ q̃ Princeps vel Rex aliquid donauit filiæ, contemplatione ipſius filiæ,ſed ipſius patris:ſed iſta ratio non cõcludit, quia potuit eſſe in ſeruitio Reginæ , & ex hoc ſibi aliqua donauit. Tertio modo , quia ille tex.loquitur generaliter,& indiſtinctè, in quocunque filio, vel filia,maiore,vel minore:vnde non eſt præſumendum, q̃ feciſſet Principi vel Regi aliquod ſeruitium per quod ex ſua perſona donaret, ſed tantum reſpectu & contemplatione patris. Certæ ſunt nouæ & ſubtiles ponderationes ad illam legem ; ſed bona Maioratus cẽſentur prouenifle à Principe vel Rege propter licentiam & autho

ritatem

ritatem ab eo interpoſitam; ergo in eis pater non habet vſumfructum. Confirmatur, quia quando actus non poteſt fieri ſine alterius licentia, ab illo dicitur ille actus prouenire, arg. text. in l. in ædibus. §. ꝙ filiusfamiliâs. ff. de don. tex. in l. profectitia §. ſi quis certam, ff. de iure doti. tex. in l. ſi conſentiente. ff. de manu miſ. tex. in l. nepos. eod. tit. tex. in l. Campanus. de ope. liber. facit tex. in l. vnum ex familia. ff. de leg. 2. & faciunt ea quę tradit Bart. in l. more maiorum. 1. & 2. co. ff. de iuriſ. om. iu. Bal. in l. ex placito, C. de rerum permu. Ro. no. in conſ. ſu. an. 68. Confirmatur etiam, quia omnia noſtra facimus, quibus authoritatem impartimur, vt in l. 1. §. omnia C. de vete. iu. enucl. & in l. 1. §. ſuprà dictis. C. de emendatione C. Iuſtinia. & in l. 2. §. poſteà. ff. de orig. iur. & in l. legitima. ff. de pactis. & in cap. ſi apoſtolicę. de præben. in 6. & in §. reſponſa prudentum. Inſti. de iure na gen. & ciui. Secundò & principaliter facit, quia in bonis Maioratus ſucceſſor non videtur habere plenam proprietatem, ſed tãtum vſumfructum; ergo in tali vſufructu non poſſet alter vſusfructus quæri patri, quia ſeruitus ſeruitutis eſſe non poteſt, vt in l. 1. ff. de vſufruct. lega. & in expreſſo iſtam ſen. & con. videtur tenere Andr. de Iſern. in c. 1. ver. Valuaſores. 2. col. nu. 13. de his qui feud. dare poſſint. vbi dicit, ꝙ ſi feudum perueniat ad filium ex ſucceſſione materna, ex diſpoſitione & conceſſione Principis vel Regis, pater nõ habet nec acquirit uſumfructum eius, per tex. in d. l. cum multa. C. de bonis quæ libe. Iacob. de Bellouiſu notabiliter, in cap. 1. §. ſi duo fratres. de duob. fratr. de nouo beneſi. inueſt. & ibi Bald. 2. colu. num. 6. Mart. de Laude. 2. col. in medio. idẽ Bal. in l. ſi uxor. fin. col. & q. C. de condi. inſer. licet contrarium uideatur tenere in l. cùm oportet. C. de bon. quæ lib. 6. col. & q. tenet etiam Barba. in repe. rub. de teſta. 37. col. nu. 19. Sed his non obſtantibus, ego teneo contrariam ſententiam, imò quod pater habeat in eis uſumfructum, uel ſaltem commoditatem & legitimam adminiſtrationẽ. Primò, quia regulariter ſemper pater debet habere uſumfru. in bonis aduenticijs filij, vt in iuribus ſuprà allegatis: ſed iſta ſunt aduẽtitia, ergo, &c. Secũdò, quia in bonis Maioratus ſucceſſor & poſſeſſor hẽt verũ & propriũ dominium, licet bona ſint ſubiecta reſtitutioni, vt latè & notabiliter dixi ſuprà in materia Maioratus. t. q. ergo filio competit proprietas & patri vſusfructus & legitima adminiſtratio, ſicut in alijs bonis. Nec obſtat text. ſing. & capitalis in d. l. cùm multa. C. de bonis quę li. ſuprà allegatus; quia debet intelligi quando Rex vel Princeps aliqua bona propria donat filiofami. quia in eis pater illius filij non habet vſumfructum, quia reputantur bona caſtrenſia beneficio & liberalitate Principis; vnde dico quod ſi bona eſſent donata ab ipſo Principe vel Rege ſimpliciter filiofamiliàs ſine grauamine reſtitutionis, vel etiam cũ grauamine reſtitutionis, vel etiam per viam maioratus, nunquam pater habet vſumfructum in talibus bonis. Vnum tamen eſt, ꝙ ſi bona ſimpliciter eſſent donata à Principe vel Rege, filiofamil. licet pater in eis nõ habeat vſumfructum, tamen ſi poſteà deueniant ad eius ſucceſſores vel hæredes, ſine vinculo & grauamine Regis, pater talis ſucceſſoris benè habet in eis vſumfructum; quia mutatione perſonæ iam non dicuntur caſtrenſia, nec quaſi, argumento textus in l. Paulus, aliàs incipit, per procuratorem. de acquiren. hæred. & ibi Doc. & in l. fi. C. de inoffi. teſt. ſecùs tamen eſt in noſtro caſu & q. vbi bona non ſunt propria Regis vel Principis, ſed ipſius primi cõſtituentis Maioratum & ſucceſſorum eius, licet ſint effecta inalienabilia propter licentiam & authoritatem Regis vel Principis, tamẽ per hoc non perdunt primæuam & originalem qualitatem bonorum priuatorum, & à primo fundatore prouenta, ar. tex. cum materia, in l. vnum ex familia. ff. de lega. 2. Secundò non obſtat ſecundum fundamentũ, in quo dicebam q̃d in bonis Maioratus filius, & qui' bet

ſucceſſor

ſucceſſor non habet plenam proprietatem, ſed tantùm vſumfructum; vnde in tali vſuſructu non poteſt quæri patri alius vſusfructus, quia hoc aſſumptum eſt falſum, mò dicendum eſt, quod filius & quilibet ſucceſſor habet verum & proprium dominium in bonis Maioratus, vt ſuprà dictum eſt, vnde meritò patri quæritur vſusfructus in eis, ſicut in alijs bonis. Item etiam, quia licet filio non quæreretur proprietas, ſed vſuſfructus tantum, in eo pater haberet cõmoditatẽ & legitimã adminiſtrationẽ, arg. tex. in l. fi. C. de vſufru. vt ſuprà dixi & declaraui; & in expreſſo iſtam ſent. & con. licet ſic non declaratam, tenet Rodericus Suarez, in ſua repet. l. quoniã in prioribus. C. de inoffic. teſta. fi. q. Verũ tamen eſt, quod licet aliàs in bonis filij non vinculatis. nec ſubiectis reſtitutioni, pater non amittat vſumfructum per mortem filij, vt latiùs infrà proximè deducam; tamen in iſtis bonis Maioratus vinculatis & ſubiectis reſtitutioni, pater amittit vſumfructum per mortem filij, & liberè bona debent trãſire ad aliũ ſucceſſorem Maioratus: quia reſoluto iure dãtis, reſoluitur ius accipientis: ar. tex. in l. lex vectigali. ff. de pig. & in l. ſi qs domũ. §. 1. ff. loc. & in ſpecie pro hac ſen. & con. facit tex. no. & expreſſius iũcta commũ. opi. in l. filiofa. la 1. ff. de dona. cau. mort. vbi habetur, ꝙ ſi vſusfructus relinquitur filio contemplatione eius, ꝙ licet commoditas eius quęratur patri, tamen mortuo filio expirat illud ius in vtriuſq; perſona, & dixi ſupra proximè, tangendo intellectum legis fin. C. de vſufructu. & in expreſſo ita tenet Bald. loquendo in feudo, in l. cùm oportet. fin. colum. & q. C. de bonis quæ libe.

6 Quartò extende vt procedat & habeat locũ etiam poſt mortem filij. nã ſi pater habet vſumfructũ in bonis filij, & talis filius moriatur viuente patre, pater ſemper retinet prædictum vſumfructum per totum tempus vitæ ſuæ, & ſic talis vſusfructus durat poſt mortem filij: tex. eſt formalis & expreſſius in l. fin. verſi. pen. C. ad Tertulliani verba ſũt, ſin verò defuncta perſona in ſacris patris conſtituta deceſſerit, pater quidem vſumfructum, quem & viuente filio habebat, teneat donec viuat incorruptum. & ibi ad hoc notant & commendant Bar. Odofre. Alb. Bald. Ange. Salic. Pau. Corneus, & com. Doc. tex. in l. fi. verſic. fi. C. commu. de ſucceſ. tex. in l. 3. in fine. C. de bonis quæ libe. tex. in l. quocunq; verſi. parentibus. eod. tit. tex. in l. fin. §. filijs autem. eo. tit. vbi dicitur, quod filius non poteſt teſtari in bonis ſuis in quibus pater habet vſumfructum: ergo apertè ſequitur quod pater retinet prædictum vſumfructum poſt mortem filij. tex. in Authent. de hære. ab inteſt. vẽ. §. 1. incipienti, ſi quis igitur. colla. 9. & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem tenent Doc. in prædictis locis; tenet etiam gloſ. or. in l. 3. C. de vſufruc. & ibi commu. Doc. gloſ. in l. 2. C. de bonis maternis. in verbo, defuncto. gloſ. in l. fi. C. de ſent. paſ. in verbo, patre. Ang. de Aret. in §. præferuntur. Inſtit. ad Tertul. 1. col. verſic. ad intellectum huius §. &c. Nec obſtat prædictis iuribus & cõmuni opinioni, ſi dicatur, ꝙ patria poteſtas eſt principalis & immediata cauſa acquiſitionis vſusfructus, vt ſuprà dictũ eſt, ſed illa ceſſat & extinguitur per mortem filij, ergo per conſequens tollitur & extinguitur vſusfructus quæſitus patri; quia notabiliter & ſubtiliter reſpondeo, ꝙ patria poteſtas benè requiritur à principio tempore acquiſitionis, non tamen requiritur ex poſt facto tempore durationis, & ſic patria poteſtas conſummauit effectum ſuum tempore acquiſitiònis vſusfructus: vnde licet poſtea ceſſet & finiatur, non tamen ceſſat nec finitur vſusfructus retro ſemel quæſitus: & in expreſſo iſtam rationem ponit Bal. in d. l. 3. C. de vſufru. pro qua ſententia & ratione, licet ipſi non allegent, facit bonus text. in l. ſi is qui animo. ff. de acq. poſſ. vbi habetur ꝙ licet in quærenda poſſeſſione requiratur animus, tamen poſtquam ſemel eſt quęſita, non requiritur in ea conſeruanda & retinenda; tex. in l. patre furioſo. ver.

uam

nam furioſus. ff. de his qui ſunt ſui vel
alien.iu. vbi habetur, quod licèt furio-
ſus non poſſit contrahere matri. pro-
pter defectum cōſenſus, tamen poſt ma
trimonium iam contractum, ſi ſuperue
niat furor, retinetur & conſeruatur ma
trimonium, tex.in l.iudex datus.& in l.
cum pretor.ff. de iudi. vbi habetur, ꝙ
licèt furioſus non poſſit de nouo creari
iudex, tamen benè poteſt conſeruare &
retinere iuriſdictionem ſemel quæſitã:
text.in l.item illa.§. quòd adijcitur. ff.
de conſti.pe.text.in l.ſicut.§.fi. in fine,
iuncta gl. & comm opi. ff. quod cuiuſ-
que vniuer.nomi.

6 Prædicta tamen limita & intellige,
quando pater habet filium in ſua pote-
ſtate, ſecùs verò ſi eum emancipauit, qa
tunc pater retinet dimidiam partem
vſusfructus, & alia dimidia applicatur
filio: text. eſt capitalis & expreſſus, in l.
cum oportet.§.cùm autem. C.de bonis
quæ lib. & ibi notant & commendant
Odofre.Cinus, Iac.Butr.Bart.Alb.Ang.
Salic.Pau.& commun.Doc.text. in l.fi.
C.de eman.lib. text. in §. hoc quoque,
verſic.ideoque.Inſtit.per quas perſonas
nob.acquir.& idem diſponit lex. 15. ti.
18.par.4.Conſidera tamen, quòd prædi
ctam medietatem vſusfructus videtur
pater retinere propter præmium emau-
cipationis quam donat & confert filio,
& in eius recompenſam: quod apertè ꝓ
bat text.in dicto §.cum autem. in quan
tum dicit, quaſi remunerationis gratia
à filio accipere vel retinere: & rurſus in
frà, dum dicit, ſed dimidiã vſusfructus
apud maiores qui emancipationem do
nant reſidere: text.in l.iubemus.C.de e-
manc.lib.ibi, & perſonæ in quas talis li
beralitas collata ſit. Ex quibus iuribus
cum ratione infertur, vt procedat & ha
beat locum in bonis quæ de præſenti
habet & poſſidet filius: ſecùs verò in bo
nis futuris poſt emancipationem filio q̃
ſitis; quia in eis nullam partem vſusfru-
ctus habet pater; & in expreſſo ita tenet
& declarat Alexan.in l.ſi finita. §. ſi de
vectigalibus.ff.de damno infecto. 20.
colum.num.51. Item etiam & 2. infer-
tur, quòd ſi ex diſpoſitione legis filius
eſſet emancipatus, pater nullam partẽ
vſusfructus retineret. Ex quo deducitur
& infertur, quòd cùm hodie in noſtro
regno per cõtractum matrimonij filius
ſit per legem emancipatus, vt in l.ſuprà
proxima, quod pater nullam partem v-
ſusfructus retinebit, ſed totus pertine-
bit filio; & in terminis ita diſponit iſta
noſtra lex.48. & iſte videtur eius verus
ſenſus & ratio. Quam legem intellige
& extende, etiam ſi filius vel filia con-
traxerit matrimonium ſine licentia &
uoluntate patris, quia indiſtinctè mili-
tat & habet locum ratio huius legis in
ſuſtinendis oneribus matrimonij. Vnũ
tamen eſt, quod ſi hodie pater emanci-
paret filium, ſuo proprio facto & uolun
tate, retinebit ſibi dimidiam patrem
uſusfructus, ſicut de iure communi; ſed
dubium notabile eſſet, ſi pater emanci-
paret filium, & poſtea contraheret ma-
trimonium, an pater amittat illam par-
tem vſusfructus ſibi iam quæſitam; &
credo quòd ſic, arg. huius legis, quia ſi
eo caſu, quo filius eſt in poteſtate, & cõ-
trahit matrimonium, conſequitur totũ
uſumfructum, & pater nullã partem ſibi
retinet; ita eodẽ modo, qñ erat emanci
patus, & acquiſiuerat dimidiã partẽ v-
ſusfructus, illam debet perdere & amit-
tere, & filio applicari. cũ militet & ha-
beat locum eadẽ ratio pro ſuſtinendis
oneribus matrimonij. Itẽ etiã 3. infero,
ꝙ ſi filius exeat de poteſtate patris per
dignitatẽ epiſcopalem, uel patritiã, uel
conſularem, uel ex alia ſimili eã, quas
diximus in l.ꝓcedenti, non amittit pa-
ter vſumfructũ, quẽ habebat in bonis fi
lij, nec partẽ eius, per prędicta: imò ſi an
te talẽ dignitatẽ filius habuit aliqua bo
na aduẽtitia, in quibus pater habuit u-
ſumfructũ, talis uſusfructus durabit pa-
tri etiã poſt talem dignitatẽ adeptã, p
quã filius fuit liberatus à patria ptãte.

7 Aduertendũ tñ quoq; uł, qđ ſi filius
habet bona aduẽtitia, & eſt factus cleri-
cus, indiſtinctè efficitur dñs eorũ, & pa-
ter amittit vſumfructũ eorũ. Itẽ etiã ſi
poſtq̃ eſt factus clericus acq̃ſiuit aliqua

bona,modò intuitu eccleſiæ,modò nõ, pleno iure acquiruntur ſibi & pater nullum habet in eis vſumfructum: ita probat text. ſingu. in c. quia nos. de teſta. vbi dicitur,quòd filius liberè poteſt diſponere de bonis, quæ ſibi obuenerunt ex ſucceſſione patris, vel matris, vel conſanguineorum:vel ex cõtractu, vel artificio ſuo cuius verba ſunt,quia nos, & infrà: quòd licet clericus de his quæ paternæ ſucceſſionis vel cognationis intuitu, aut de artificio ſunt adepti, ſeu dono conſanguineorum aut amicorũ, non habito reſpectu ad eccleſiam peruenerũt ad ipſos, liberè diſponere valeãt: de his tamen,quæ conſideratione eccleſiæ,nullum de iure poſſunt facere teſtamentum: & ibi ad hoc expreſsè notant & commendant Hoſt.Ioan. And.Card. Anto. Abb.Panor. Ancha. Imo. Barb.& commun. Docto. Hoſt.in Summa de peculio clericorum. verſic. quot ſunt eius ſpecies,&c.Cardinalis & Imola in rub. eiuſdem tituli,in fine.Abb. Panor.in c. in præſentia.de proba. 12. col.nu.56.& ibi alii Doctor. & iſtud idem vult glo. ord.in c.quia ingredientibus,16. q. fin. in gloſſ.2. Paul. de Caſt. vbi hoc reputat notabile, & perpetuò menti tenẽdũ in l.ſacroſanctæ. C. de epiſc. & cler.tenet etiam Iaſ. vbi hoc reputat ſingulare,in l.filiæ licet,2.col.nu.5. C. de coll. Rod. Sua. in repetitione l.quoniam in prioribus,pe.fo.4. col. verſic. conſidera tamen vtiliter & ſingulariter. vbi hoc tenet ſaltem in bonis, quæ obueniunt filio poſt clericatum. Idem aperte videtur diſponere lex 3.in ti. tit. 21. 1.part. vbi dicit, quòd filius clericus poteſt teſtari & diſponere de bonis habitis à patre,vel aliunde,licèt ſit in poteſtate patris:imò idem erit ſecundum prædictos Doctores,vbi ſuprà,etiam in filio clerico primæ tonſuræ,argumento text. iuncta gloſſ. & commun. opinio. in c.cùm contingat.de ętate & qualitate,in c.clericus, 22.diſtin.& ibi gloſ.in ſumma & commun. Doct. Sed his non obſtantib. certè ego teneo contrariam ſentẽtiam, imò quòd talis filius clericus etiam in ſacris nõ poſſit diſponere de bonis ſuis aduentitiis viuente patre,quia in eis pater habet vſumfructum, quia cum non liberatur ab eius poteſtate, ſequitur qđ non amittit pater vſumfructum in bonis eius: & ſimiliter ſi bona aduentitia obueniunt ipſi filio clerico poſt clericatum,pater habet in eis vſumfru.& filius in eis nõ põt diſponere viuente patre ſicut nec alius filius poſſet: & in expreſſo ita tenet Bart.Petr.Iacob.Butrig. Odofre.Albe.Sali.& commun. Doc. in l.ſacroſanctæ. C. de epiſ. & cle. vbi dicunt per illam legem, quòd filius clericus poteſt diſponere de bonis acquiſitis intuitu ſuæ præbendæ & beneficii; & ſic de fructibus eius:ergo non de aliis aduentitiis. idem tenet expreſsè Sali. in Auth. presbyteros.eo.tit. Bart.in l.litis.§. poteſt.ff.de nego.geſt.Bald.in l 3.§. ſi quis minor.ff.de mino.nec obſtat text. capita.in quo ſe fundabant prædicti Docto. in d.c.quia nos,quia dẽt intelligi mortuo patre;& ita probat text. dum dicit, quod clericus poſſit diſponere de bonis habitis ex ſucceſſione paterna, vel materna,&c. vbi apertè dat intelligere patrem eſſe mortuum; & ſi dicas eum viuere, debet intelligi in aliis bonis, in quibus pater non habet vſumfructum; vel in bonis habitis intuitu clericatus, non vero aliàs, & ita debet intelligi prædicta l.partitæ.Quartò infero quòd ſi filius ingrediatur religionem,quo caſu liberatur à poteſtate patris, cum incidat in poteſtatem Abbatis, vt tenet gl. no. & ord. in l.ſi ex cauſa. §. Papinianus,in gloſſ.fin. in fine, ibi, vel ingreſſo monaſterium.ff.de mino.& ibi notat & commendat Bar.Alb. Bald. & commu. Doc.Alb.in Auth.ingreſſi. C.de ſacroſ. eccl.6. col. num. 12. & ibi, quòd pater non amittit vſumfructum,quẽ habet in bonis filii, ſed retinebit per tempus vitæ ipſius patris: & in expreſſo ita tenet Spe.in ti.de ſtatu mon. 2.col.5.9.Pala. Ruu.vbi valde commendat, in ſua reper.fol.24.colum.2. verſi.ex iſtis infertur. §. 42.

8 Iuxta prædicta tũ quæro,ſi ipſe pater

ter

ter qui habet vſumfructum in bonis filii, vel quilibet alius fructuarius, qui habet vſumfructum in bonis alterius, ingrediatur religionem, amittat vſumfructum, & conſolidetur cum proprietate? & videtur quod ſic; quia ſi eſt pater, amittit patriam poteſtatem, & ſubijcitur poteſtati Abbatis & ſuperioris, & ſic videtur amittere vſumfructum, argumento text. in l. ſic eueniet. in fine. ff. de adult. vbi habetur, quòd nõ poteſt quis alium habere in ſua poteſtate, quando ille eſt in poteſtate alterius; ſi verò eſt alius fructuarius, efficitur capite diminutus, vnde vſusfructus amittit. vt in l. corruptionem. C. de vſufructu. Itẽ etiã non poteſt uſumfructum alienare, aliàs perdit vſumfructum, & conſolidat cum proprietate: ergo in noſtro caſu amittatur & conſolidetur. Sed his non obſtantibus contrarium eſt tenendum, imò ꝙ talis vſusfructus non amittatur, ſed trãſeat in monaſteriũ ſaltem commoditas eius, nec obſtat ꝙ pater amittat patriã poteſtatem, quia per hoc non tollitur vſusfructus ſibi iam quæſitus; imò in cõſequentiam perſonæ tranſit in monaſterium, argumento tex. in Auth. ingreſſi. C. de ſacroſan. Eccl. & in l. ſi adoptauero ff. de precario. nec obſtat etiam quod ipſe vel alter fructuarius efficiatur capite diminutus; quia iſta non eſt propriè capitis diminutio mortis ciuilis vel naturalis propter delictum; ſed quo ad mũdum tantum, maximè quod hodie non patitur quis capitis diminutionem niſi per mortem naturalem; non verò per ciuilem. vt in authen. Sed hodie. C. de donationibus inter virum & vxorem. Nec obſtat etiam quod fructuarius non poſſit vſumfructum alienare, quia illud eſt verum, & procedit, ſi alienat ipſum ius vſusfructus; ſecùs verò ſi ipſam commoditatem & perceptionem fructuum; vnde in noſtro caſu illa tantùm tranſit in monaſterium, arg. text. in l. arboribus ceſſatio. §. ſi. ff. de peri. & com. rei uend. cum ſimilib. vnde ipſum ius & ſubſtantia vſusfructus reſidet apud monachũ; commoditas verò tranſit ad monaſterium, & finietur per mortem naturalem ipſius monachi, arg. text. in l. peto. §. prędium, ff. d lega. 2. text. in l. cùm pater, §. hæreditatem, el primero, eod. tit. tex. in l. ex facto. §. ex facto. ff. ad Trebell. text. in l. Statius Florus, §. Cor. Fœlici. ff. de iure fiſc. text. in l. ſi poſtulauerit. §. iubet. ff. de adulter. tex. in l. ſi fi. ſa. la 2. ff. de dona. cauſa mor. text. in l. fin. C. de vſufruct. text. cum materia, in l. lex uectigali. ff. de pignoribus, & in expreſſo iſto fundamento & conſideratione iſtã ſententiam & concluſ. tenet gloſ. ord. in Authen. ingreſſi. C. de ſacroſ. Eccle. in gl. magna in fine. & ibi Pe. de Bella per. 8. col. uerſi. ſed pone in difficiliori. Odofre. 7. col. verſicu. ſed de uno q̃ro, ꝙ ſi ingrediens. &c. Cinus penult. col. num. 12. Bart. 8. col. nu. 42. Alb. 6. colu. nu. 10. Bald. 5. col. num. 12. Pau. ſi. col. Salic. ſi. col. Iaſ fin. col & q. gl. or. in Authen. idem eſt. C. de bon. quæ lib. in gl. 1, 2. q. Specul. in tit. de ſtatu monachorum. §. 1. uer. 46. quæritur. Alberic. in l. ſi poſtulauerit. §. iubet. ff. de adulte. Ab. Panor. in c. fin. extra, de pigno. 2. colu. num. 2. ubi dicit hanc eſſe communem opinionem. Verum tamen eſt quod iſta ſenten. & conclu. clarè procedit in alio quolibet fructuario, ſecùs uerò eſt in patre, qui habet uſumfructum in bonis aduentitiis filii, ratione patriæ poteſtatis; quia ſi ingrediatur religionem, amittit uſumfruct. uel ſaltem medietatem eius, cũ facto ſuo filius efficiatur ſui iuris, ar. tex. in l. cum oportet. §. cùm autem, C. de bonis quæ libe. Confirmatur etiam, quia per ingreſſum religionis amittit legitimam adminiſtrationem; & in expreſſo iſtam ſenten. & cõclu. tenet Bar. in d. Authent. idem eſt. C. de bon. quæ libe. & ibi Cinus, Albericus, Ang. Salic. poſt Marti. Sile. quem ipſi referunt. tenet etiam Salic. Iaſ. & alii Doc. in d. Authent. ingreſſi. & iſta eſt magis comm. opi. ſecundum Salic. in dicta Authent. idem eſt. tenet etiam Abbas Panormi. in cap. in præſentia, de proba 21. colu. num. 57. & ibi alii Doc. ſed certè ego teneo contrarium, imò quod indiſtin-

ſtè pater, vel alius, non amittat vſumfructum per ingreſſum religionis, & cõmoditas quæratur monaſterio, vt ſuprà dictum eſt: quia filius non eximitur à poteſtate patris facto ipſius patris, ſed beneficio & diſpoſitione legis: & talis ingreſſus eſt fauorabilis & meritorius ipſi ingreſſo: vnde in eius odium & præiudicium non debet interpretari, arg. tex. notabilis, in l. Deo nobis, §. ſi verò vltimã. C. de Epi. & cle. & in terminis ita tenet & declarat Bal. in Auth. excipitur. C. de bon. quæ libe. 2. colu. num. 3. & ibi Pau. de Caſt 2. col. pe. q. Corn. in Auth. idem eſt. eiuſdem tit. & Rapha. Cuma. quem ipſe allegat.

9 Quæro tamen ſi aliqua de prædictis cauſis non interueniat, ſed pater ſua voluntate remittat filio vſumfructum quẽ habet in bonis aduentitijs, an talis remiſſio valeat & teneat? & breuiter & reſolutiuè dico, quòd ſic: & ratione eius talis vſusfructus pertinebit ad filiam: textus eſt ſingularis & vnicus in l. cùm oportet. §. ſin autem. C. de bon. quæ liber. cuius verba ſunt, ſin autem res ſibi memorato modo acquiſitas parens noluerit tenere, ſed apud filium, aut filiã, vel deinceps alias perſonas reliquerit, nullam poſt obitum eius licentiam habeant hæredes alij patris, vel aui, vel proaui, eundem vſũfructũ, vel ꝙ ex hoc ad filiosfamiliàs peruenit, vtpote patri debitum ſibi vendicare: ſed quaſi diuturna donatione in filium celebranda, qui vſumfructum detinuit quem patrẽ habere oportuerat, ita cauſa intelligatur, vt eundem vſumfructum poſt obitum patris ipſe lucretur: & in tantum hoc eſt verũ, vt talis donatio & remiſſio ſtatim valeat inter patrem & filium in poteſtate, nec requiratur morte patris confirmari: ita apertè probat text. ibi, & ad hoc notat & commendat ibi Bartolus, Cinus Angel. Paulus. & communiter Doctores, & reputat ſingul. & vnicum Baldus, in §. non autem. eiuſdem l. 1. colum. numero 3. illum etiam textum ad hoc notat, & commendat Bartolus, in lege, frater à fratre. ff. de con. inde. penultima columna in fine & ibi communiter. alij Doctores. Baldus in l. ſecunda. C. de inoffic. donatio. 3. oppoſi. & ibi commu. Doct. & iſta opinio & concluſio eſt vera & communis, licet gl. in d. § ſin autem, teneat contrarium, imò quod requiratur per mortem patris confirmari ſicut alia quæuis donatio: & idem tenet Azo. in Summa illius tit. 1. col. num. 3. gl. ord. in dicta l. 2. C. de inoffi. don. Nec obſtat ſi dicatur ꝙ donatio inter patrem & filium non valet, ſed morte confirmatur, vt in l. donat. quas parent. C. de donat. inter vir. & vxor. cum ſimil. & dixi late in l. 17. ſuprà iſtis. ll. Tauri, quia reſpondeo, quòd illud eſt verum & procedit quando pater aliquid diminuit de ſuo patrimonio, ſed in noſtro caſu non diminuit aliquid, ſed tantùm renunciat lucro legali, & deſinit acquirere: vnde talis refutatio, & remiſſio benè valet & tenet: & iſta eſt vera & fundamentalis ratio text. in dicto. §. ſin autem. & confirmatur per text. expreſſum in l. ſi ſponſus. §. ſi maritus. ff. de dona. inter vir. & vxor. vbi habetur quod licèt donatio inter maritum & vxorem non valeat, tamen benè poteſt vnus renunciare hæreditati, vel legato, fauore alterius, & vt ei q̃ratur. Confirmatur etiam per text. in l. qui autem. ff. quæ in frau. cre. vbi habetur, quòd licet debitor non poſſit alienare bona ſua in fraudem creditorum, tamen benè poteſt renunciare & repudiare hæreditatem vel legatum ſibi delatum in bonis alterius: nec poſſunt creditores illam renunciationem reuocare, etiam ſi fiat in eorum fraudem, quia nõ diminuitur patrimonium debitoris.

10 Dubium tamen ſingulare & neceſſarium eſt, ſi pater non remiſit expreſsè prædictum vſumfructum, ſed videat, permittat, & conſentiat, quòd filius percipiat fructus bonorum aduentitiorum, an per hoc videatur ſibi remittere totum vſumfructũ in perpetuũ? & breuiter & reſolutiuè dico, ꝙ tantũ vſ remittere & donare fructus quos ipſe filius percipit vidẽte & cõſentiẽte patre,

non

non verò totum vſumfructum in perpetuum: vnde ſequitur quòd poterit pater quādo volet reuocare & fructus percipere: quia illa ſcientia & patientia pátris non extendit eſſectum ſuum vltrà tempus in quo fuit præſtita: ita etiam probat text. notabil. & expreſſus in d. §. ſin autem, ibi, ſed quaſi diuturna donatione in filium celebranda qui vſumfructum detinuit. &c. & ibi expreſsè tenēt & declarant Bart. Paulus, Salicetus, & communiter Doc. Confirmatur, quia p̄ſumptio quæ reſultat ex ſcientia & patientia alterius, non extēditur vltrà quā patientia interueniat. arg. text. in lege 1. §. Iulianus. ff. de itine. actuq; priu.

Item etiam, quia actus agentium nō debent operari vltra eorum intentionem, vt in l. non omnis, ff. ſi cert. pet. cū ſimilibus. Ex quo text. intellecto iuncta ſuperiori ratione infero.

Primò, quod talis donatio vel remiſſio nō poteſt reuocari per alios filios tā quam inofficioſa, cùm aliquid de proprio patrimonio non diminuit, nec cōputabitur in 3. & 5. bonorum: ſed vltrà eam poterit pater in alijs bonis illum filium vel quemlibet alium meliorare, quia talis vſusfructus renunciatus non cenſetur eſſe de bonis & patrimonio patris.

Secundò infero & ſingulariter, q̄ talis filius cui eſt donatus & remiſſus prędictus vſusfructus, non tenetur eum cōferre cum alijs fratribus ſuis, ſed præcipuum debet habere. Primò, quia nō eſt propriè donatio de bonis & patrimonio patris, ſed quædam refutatio & remiſſio vſusfructus & iuris ſibi competētis in bonis filij. Secundò, quia text. in d. §. ſin autem expreſsè dicit, quòd non auferatur, vt patet in text. ibi, ita cauſa intelligatur vt eundem vſumfructum poſt obitum patris ipſe lucretur. & per illum textum ita expreſsè tenet Baldus in Authen. ex teſtamento. C. de col lat. 4. colum. verſic. nonum capitulum eſt. licèt ibi Iaſ. 1. col. num. 2. velit contrarium.

Tertiò principaliter limita & intelſige, vt procedat, prętérquam ſi mater, vel conſanguineus, vel extraneus donet, vel relinquat filio aliqua bona, hac conditione, ne patri quæratur vſusfructus: quia voluntas diſponentis eſt ſeruanda, & hoc caſu vſusfructus non quæritur patri: textus eſt formalis & expreſſus in authentica, excipitur. C. de bon. quæ lib. cuius verba ſunt, excipitur quod eis datur vel relinquitur ab aliquo, conditione hac adiecta, ne patri perueniat vſusfructus. & ibi notat & commendat gl. ordin. & communiter Doc. text. in authen. vt liceat matri & auiæ. verſic. 1. colla. 8. & ibi Doc.

11 Dubium tamen pulchrū & quotidianum eſt, an prædicta diſpoſitio procedat in legitima debita à matre, vel ab aſcendentibus ex linea materna ipſi filio vel filiæ? & ſimiliter an habeat locum in tertia bonorum, vt poſſit mater vel aſcendens filio vel filiæ relinquere ſub prædicta conditione, vt vſusfructus eius non quæratur patri? & videtur q̄ ſic. Primò, quia prædicta iura loquūtur ſimpliciter & indiſtinctè. Secūdò, quia per talem conditionem filius non grauatur, imò recipit commodum & vtilitatē; vnde videtur valere, & nullo modo debet reijci, arg. tex. in l. filiis matrē. C. de inoffi. teſtam. vbi habetur, quòd mater, quæ de mariti moribus ſuſpicatur, pōt filium vel filiam inſtituere ſub conditione ſi à patre fuerint emancipati, & ex iſto fundamento & ratione ita tenet gloſſ. ord. in d. authent. vt liceat matri & auiæ. verſic. 1. in verbo, participium. & ibi Ange. de Peru. 1. colu. nu. 2. Iaco. de Bellouiſo. 2. col. fi. quæſt. cum modificatione, vt procedat quando filius eſſet minor 25. annorum tenet etiā Bald. in dicta l. filijs matrem. 2. col. nu. 6. C. de inoffi. teſta. & ibi Paul. in fine. & clariùs & expreſſiùs ibi Sali. 2. col. in fi. nu. 8. qui dicit, quod iſta eſt magis com. opinio Iaſon fi. colum. nume. 6. verſicu. ſecundo limita. tenet etiam Bald. vbi ſingu. loquitur, in l. filiæ cuius. fin. colu. & quæſtio. C. famil. herc. idem Bald. in quoniam in prioribus. 1. colum. 3. op.

poſ.C.de inoffi. teſta. & ibi Iac. Butri. & Salic.idem Bald. in authent. ex cauſa.C.de liber.præte.7.colum. 4. oppoſ. Sed his non obſtantibus ego teneo cõtrariam ſententiam , imò quòd talis conditio non valeat reſpectu legitimæ, ſed ipſo iure reijciatur de ea. Primò per text.in l.quoniam in prioribus.C.de inoffic. teſtam. vbi habetur quod onus, grauamen, vel conditio, indiſtinctè & generaliter tollitur de ipſa legitima, & debet remanere libera, ergo ſimpliciter intelligatur, reſpectu filij quàm patris, cui quæritur ius vſusfructus in ea. Secundò, quia text.in dicta authentic. vt liceat matri & auiæ.verſi.1. hoc ſubtiliter & expreſsè probat, ibi, dum dicit hoc enim & extraneis relinquere poteram, vnde nulla parentibus vtilitas naſceretur, in quibus verbis apertè dat intelligere, quod ille text. & eius d.ſpoſitio loquitur in bonis vltra legitimam, quæ poterat mater vel aſcendens ex eius linea relinquere extraneo: non verò in ipſa legitima, quæ de neceſſitate debet filio liberè relinqui: & per iſta iura iſtam ſententiam & concluſionem tenet Bart.in dicta authentic. excipitur. C.de bonis, quæ liberis. & ibi Paul.de Caſtr.licèt malè alleget gl. in d.authentica vt liceat matri, & auiæ, quia illa potiùs dicit contrarium. & idem tenet ibi Fulgo. & Philippus Cornens, iſtam etiã ſententiam & concluſionem tenet Bar. in tract.de duobus fratribus. 4. colu.7. q.principali. Alexan. in l. cum ex filio. ſ.colum. in ſi. ff. de vulg. & pu.idem Alexand. vbi videtur dicere hanc eſſe magis comm.opi.in l.mulier.ff. ad Trebe.1.colum.verſ.ſed aduerte. Fabianus de Giochis in repetitione authenti. nouiſſima.C. de inofficio.teſt. num. 141. Doctor de Segura in rep.l. vnum ex familia.§.ſed ſi fundum.46.colum.verſi. ex his infertur. Rode.in ſua repe.l.quoniam in prioribus.C.de inoffic.teſtam. fol.49.2.col. verſi. hoc præſuppoſito eſt difficultas ſingularis.

12 Quarto principaliter limita & intellige, præterquam ſi pater vnà cum ſi lio ſuccedit alteri filio in bonis aduentitijs quæ habebat , quia licèt pater ſit in proximiori gradu lineæ aſcendentium, & alter filius fraterq; defuncti in ſecũdo gradu lineæ tranſuerſalis, tamẽ vterque pariter concurrit & admittitur pro virili: text. eſt in authen. defuncto. verſic.1.C.ad Tertul.text.in authenti. de hær. ab inteſta. veni. §. conſequens. & §.ſi igitur, coll.9. hoc enim caſu pater non habet vſumfructum in illa medietate & parte virili in qua ſuccedit alter filius fraterq; defuncti, ſed pleno iure pertinebit filio tàm in proprietate quàm in vſufructu: & hoc caſu extinguitur vſusfructus, quem antea pater habebat in illa parte & portione. text. eſt in authent.item hæreditas. C.de bon. quæ liberis, cuius verba ſunt, item hæreditas fratris, ſororiſue ad quam vnà cum patre admittetur, & forſan ſi aliũde quæratur legẽ prędicta: & ad hoc notat & commendat ibi gloſſ. 1. ord. Odofr. Cinus, Alb. Ange. Sali. Paul. Com. & comm. Doct. text. in authent. de hæredibus ab inteſt. veni. §. ſi igitur. verſi. ſi verò cum aſcendentibus. col.9. & ibi Doc. Aduertendum tamen, quod iſta diſpoſitio hodie in noſtro regno eſt correcta, quia mortuo filio, pater ſolus ſuccedit excluſo alio filio fratreque ipſius defuncti: ita expreſsè diſponit lex 7. ſuper his ll. Tauri: & ibi dixi: vnde hodie iſta limitatio & concluſio non poteſt procedere, imò ſolus pater habebit omnia bona aduẽtitia filij in proprietate & vſufructu, & alter filius fraterque defuncti prorſus excluditur ab eius ſucceſſione.

13 Vnum tamen eſt, quod eſt dubium ſingulare circa hoc, ſi fortè quidam extraneus inſtituit aliquem hæredem, & filium eius in poteſtate: quo caſu cenſentur æqualiter inſtituti pro dimidia, an hoc caſu pater habeat vſumfructum in illa dimidia, quæ pertinet ad filium ſuum cohæredem? & videtur quod nõ, argumento tex.in d. authent. item hæreditas.C.de bon. quæ liberis. & in authent. vnde ſumitur, quia ſi eo caſu quo

ab

ab inteſtato pater & filius ſimul ſuccedunt alteri filio, pater non habet vſumfructum in parte & portione alterius filij cohæredis, vt in dictis iuribus. ergo eadem ratione quando extraneus inſtituit ipſum patrem & filium eius in ſua hæreditate, non debet habere vſumfructum in illa parte & portione filij inſtituti. Confirmatur, quia ex voluntate & diſpoſitione defuncti iſta videtur regularis natura & effectus inſtitutionis, vt vterque hæres ſimpliciter inſtitutus æqualiter ſuccedat in proprietate & vſufructu: ergo in noſtro caſu pater & filius ſimpliciter inſtituti ab extraneo, admittentur viriliter in ſuis partibus, tàm in proprietate quàm in vſufructu: & in expreſſo pro hac ſententia & concluſione facit tex. in d. Auth. item hæreditas, verſi. ſi. cuius verba ſunt, & forſan ſi aliunde quæratur lege prędicta. & in terminis iſtam ſenten. & con. tenet ibi gl. ord. ſi. in 2. intellectu Sali. & Pau. de Ca. Sed his non obſtantibus, cōtrarium eſt tenendum, imò quòd pater habeat vſumfructum in parte & portione filij cohæredis. & ita tenet Iacob. de Arc. in dicta Authenti. item hæreditas. & ibi Cin. Albe. Ang. Pilipp. Corneus, & magis comm. Docto. nec obſtat text. in d. verſ. ſi. quia ſecundum eos refertur ad ſuperiorem Authenticam, Excipitur, & debet eſſe eius finis.

14 Item adde, quod in caſibus in quibus pater habet vſumfructum in bonis filij virtute patriæ poteſtatis efficitur per legem legitimus adminiſtrator prædictorum bonorum, & poteſt in iudicio & extra iudicium omnia agere tanquã ſi eſſet dominus eorum: adeò quòd non requiritur aliquod decretum vel authoritas iudicis, & vt iudex decernat ſibi licentiam & facultatem adminiſtrandi: ſed ſtatim ipſo iure per legem efficitur legitimus adminiſtrator in prædictis bonis, text. eſt capitalis & expreſſus in l. prima. verſiculo primo. C. de bonis mater. cuius verba ſunt, omnem debent tuendæ rei diligentiam adhibere, & quod iure filijs debetur in examine per ſe vel procuratorem poſcere; & ſumptus ex fructibus impigrè facere, & litem inferentibus reſiſtere, atque ita omnia agere, tanquam ſolidum perfectumque dominium eorum eis acquiſitum fuiſſet, & perſonam gerant legitimam. & ibi ad hoc notat & commendat gloſſa ordina. & commu. Doc. & idem diſponit l. 5. in fine. tit. 17. partit. 4.

15 Et intantum hoc eſt verum, vt finito vſufructu legitima adminiſtratione, non teneatur pater reddere rationem prædictæ adminiſtrationis, nec pro culpa & negligentia eius, bona patris ſunt tacitè hypothecata: text. eſt in l. cùm oportet. §. non autem hypothecam. C. de bon. quæ libe. cuius verba ſunt, non autem hypothecam filijfamilias aduerſus res patris viuentis adhuc ſeu iam mortui, ſperare audeant, nec ratiocinia ei ſuper adminiſtratione inferre: & ibi notant & commendant Bart. Odofre. Cin. Iaco. Bald. Ange Salic. Pau. Philip. Corneus, & commu. Docto. Vnum tamen eſt, quòd eo caſu quo pater alienauit bona mobilia & immobilia filij, poteſt filius ea à quolibet poſſeſſore petere, & vendicare, & bonis non inuentis vel repertis, poteſt pretium & æſtimationem ab ipſo patre & eius ſucceſſoribus petere, & pro hoc habet bona patris tacitè hypothecata: text. eſt in dicta l. cum oportet. §. fin. C. de bon. quæ liber. & ibi communiter Doctor. Nec obſtat text. qui videtur huic contrarius, in dicto §. non autem hypotecam. quia debet intelligi, quòd bona patris non ſunt tacitè hypothecata pro adminiſtratione culpabili, quia nec pro ea perſonaliter tenetur: ſecus vero pro adminiſtratione doloſa, vt eſt bona propria filij ſcienter alienare; quia hoc caſu bona patris ſũt tacitè hypothecata. & ita debet intelligi text. in dicto §. fin. & ita tenet & declarat gloſ. ord. in dicto §. non autem in gl. 1. in fin. & ibi Cinus poſt Richard. Mal. in dicta l. cùm oportet. 2. columna, 4. oppo. Iacob. Bu. Bar. Bal. Salice. Paul. Philipp. Corneus & comm. Doctores.

36 Aduertendum tamen, quòd licèt ita ſit de iure communi, tamen hodie de iure Regio videtur diſpoſitū, quod ſi pater alienat bona aduentitia filij, quæ adminiſtrabat, mobilia, vel immobilia, etiamſi reperiantur penes tertium poſſeſſorem, non poteſt filius petere nec vendicare ab eo prædicta bona, ſed tantum poteſt agere cōtra patrem vel eius ſucceſſores ad pretium & æſtimationem eorum, niſi talis filius ſit hæres patris: quia tunc pro ea parte pro qua eſt hæres, non poteſt agere: ita expreſsè diſponit noua & ſingularis lex par. l. 24. tit. 13. 5. part. ad quam cogita reſponſum. Item adde, quòd talis pater non tenetur facere inuentarium, quia non eſt ſimplex & nudus adminiſtrator, imò habet magnum ius in prædictis bonis. Item quia lege non cauetur.

Item quia tantùm tenetur facere inuentarium qui de iure tenetur reddere rationem, & ſic ſe habet conſuetudo: ita notabiliter Cinus, in d. l. cùm oportet. fin. colum. pen. q. Bal. in d. §. non autem, eiuſdem legis, & ibi alij Doct.

37 Item adde quòd eo caſu quo vſusfructus bonorum filij non quæritur patri ex qualitate rerum: vel quia eſt emācipatus, poteſt eſſe eius tutor vel curator, & tenetur reddere rationem & facere inuētarium ſicut extraneus. ita probat text. in l. licet. C. ad l. Falci. & ibi tenet Bald. & alij Doct. text. in l. ſi ſuperſtite. C. de dolo. & ibi etiā Bal. & Doct. text. in l. ſi Aurelius. §. Titius. ff. de lib. lega. & per iſta iura ita tenet Bal. in l. cum oportet. §. fin. C. de bo. quæ libe. & ibi Pau. de Caſt. Philip. Corneus, & alij Doct. idem Bal. in l. Orphanotrophos. C. de epiſc. & cleri. 2. col. idem Bal. in l. his qui. ff. de tuto. & cura. datis ab his. Iaſ. in l. præſes, 2. col. C. de tranſactio.

38 Dubium tamen eſt ſingulare in materia, ſi pater qui eſt legitimus adminiſtrator filij, ex cauſa iuſta & neceſſaria, & a iure permiſſa, vendat vel alienet aliquam rem immobilem ipſius filij minoris 24. annorum, an requiratur decretum & authoritas iudicis? & videtur quòd non, quia patria poteſtas plus debet operari & maiorem effectum habet quàm poteſtas tutoris vel curatoris: & quia lex multum confidit de patre: & in expreſſo iſto fundamēto & ratione iſtā ſententiam & conclu. tenet originaliter Azo in Summa. C. de bon. quæ lib. 2. colum. in medio, numero 11. & illud dictum ſequitur & reputat vnicum & non alibi, Bal. in l. fin. §. fin autem æs. alienum. in fin. & ibi Pau. & Philippus Corneus. C. eodem titu. idem Bal. in l. prima. ff. de rebus eorum. prima colum. in medio, & ibi Rapha. Cuma. 2. colum. idem Bald. in l. præſes. C. de tranſact. 1. quæſt. & ibi Pau. de Caſt. Alexan. & alij Docto. Iaſ. in lege, ſingularia. ff. ſi cert. pet. 8. colum. num. 14. Sed his non obſtantibus, ego teneo contrarium, imò quòd requiratur decretum & authoritas iudicis. Primò, quia cùm talis venditio vel alienatio fiat nomine ipſius filij minoris, & fauore minoris inductum eſt, vt in alienatione rerum immobilium requiratur decretum, & iſte caſus non reperitur exceptus; ſequitur quòd in eo etiam requiratur decretum. Secundò, quia eo caſu quo pater eſt tutor vel curator filii minoris, quia non habet vſumfructum in bonis filii, vel quia filius eſt emancipatus, requiritur decretum & authoritas iudicis in venditione vel alienatione rei immobilis, vt in l. ſi pupillorum. §. ſi pater. ff. de rebus eorum, & in l. cum emancipatis. C. de præ. mi. ergo ſimiliter requiritur in noſtro caſu, quando pater eſt legitimus adminiſtrator filij: & iſto fundamento & conſideratione ita tenet Salicet. in l. præſes. C. de tranſact. & ibi ſingu. & meliùs quam alibi Iaſon, vbi latè fundat & examinat, & videtur tenere Bal. in l. generaliter. 2. colum. num. 3. C. de ſecun. nup. & licèt iſta videatur verior opinio in puncto iuris, tamen ſuperior eſt tenenda tanquam communis.

TEXT.

T. E X T. X L I X.

MANDAMOS, que el que contraxere matrimonio que la ygleſia tuuiere por clandeſtino con alguna muger, por el miſmo hecho el y los que en ello interuinieren, y los que de tal matrimonio fueren teſtigos incurran en perdimiento de todos ſus bienes, & ſean aplicados a nueſtra Camara, y ſean deſterrados deſtos nueſtros reynos, en los quales no entren ſo pena de muerte: y que eſta ſea juſta cauſa para que el padre, y la madre, puedan desheredar ſi quiſieren, a ſuis hijas que el tal matrimonio contrexaren: lo qual otro ninguono no pueda acuſar ſino el padre, y la madre muerto el padre. Id eſt: *Præcipimus, vt qui cum aliqua contraxerit matrimonium quod Eccleſia Clandeſtinum iudicauerit, eodem facto, ipſe cum ijs qui interfuerint, & qui eiuſmodi matrimonij teſtes fuerint, incurrant amiſſionem omnium ſuorum bonorum, quæ applicentur ad noſtrum cubiculum, atque ab his noſtris Regnis exulent, nec redeant ſub mortis pœna. Et vt hæc ſit iuſta cauſa propter quam pater & mater, ſi velint, poſſint filias exhęredare, quæ eiuſmodi matrimonium contraxerint, quod nemo alius poſſit ad iudicem deferre* [Hiſp. accuſare] *præter patrem, aut matrem, defuncto patre.*

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonium clandeſtinum quid ſit?*
2 *An iſta lex potuerit fieri à noſtro Principe?*

L E X XLIX.

NOTA ex iſta lege tres concluſiones. Prima, ꝙ ille qui contraxit matrimonium clandeſtinum, & mediatores, & teſtes, incurrunt ipſo iure pęnam confiſcationis bonorum & exilij perpetui. Secũda concluſio, ꝙ iſta eſt iuſta cauſa, per quam pater vel mater poteſt filium exhæredare. Tertia concluſio, ꝓ ſolus pater poteſt accuſare prædictos delinquentes, & mortuo patre ſola mater, & non alius de populo, nec iudex ex officio.

3 Pro cuius perfecta intelligentia & declaratione dico, ꝙ matrimonium clandeſtinum eſt illud, ꝙ fit occulte & ſine licentia parentum ſub cuius ſunt poteſtate. vel proximorum qui eorum curam habent, & ſine benedictionibus Eccleſiæ; & tandem hodie clariùs quando celebratur matrimoniũ non facta priùs ſolenni denunciatione in Eccleſia parochiali per presbyterum eius denũciãdo illud inter eos contrahendum, & aſſignando terminum, in quo ſi quis ſciat impedimentum ſubeſſe, veniat ad illud proponendum & declarandum; tex. eſt in ca. aliter. & per to. 30. q. 5. tex. hodie formalis & expreſſus, in c. cùm inhibitio. de clan. deſpon. & ibi tenet gl. ordi. & cõmu. Doc. & aliter facientes & tali matrimonio intereſſentes, tàm laici, quàm clerici, peccant, & puniuntur, licet matrimonium in ſubſtantia valeat & teneat, vt ibi diſponitur. Ex quo deducitur & infertur, ꝙ ſi hodie prout cõmuniter fit, matrimonium fiat in facie eccleſiæ & congregatione fidelium, in præſentia multorum, non dicitur clandeſtinum, nec habet locum prædicta pęna. & in terminis ita tenet Abb. Pan. in

d.c.cùm inhibitio.1.col.nu.9.nimis cõmendando,& dicens,ꝙ hoc aperit multùm intellectum illius tex.cum materia;& ſequuntur commun. alij Doc. ex quibus reſultat ꝙ hoc caſu tãtùm,quãdo verè,realiter &propriè matrimoniũ dicitur clandeſtinum,ſecundùm diſpoſitionem iuris canonici, habet locum iſta lex & eius pœna, & hoc firmat expreſſè noſtra lex.

2 Maximum tamen & neceſſarium dubiũ eſt.an iſta lex potuerit fieri à noſtro Principe, & debeat ſeruari in iſto Regno? & reperio ꝙ paſſus & articulus eſt adeò dubius,ꝙ quælibet opinio contraria poteſt benè & iuridicè fundari;&vſ ꝙ nullo modo valeat nec ſit ſeruanda; quia Princeps,Rex,vel Iudex ſæcularis non poteſt aliquid diſponere nec ſtatuere circa matrimonium, vel ſpiritualia,arg.tex.in c.cùm inferior. de maio.& obe.cum ſim. & ita tenet no.Abb. Pan.in c.1.de ſponſ.2.col.nu.7.& 8.vbi expreſsè dicit, ꝙ corriguntur omnes leges ciuiles contrarium diſponentes, & ibi magis commu.opi.& hanc dicit magis commun.opi. Alexan. in rub. ff. ſo. mat.fi.colũ. & quæſt. idem Alexan.in l. Seius & Augerius.ff.ad le. Fal.2.col.nu. 4.Roder.Suar.in l.2. titu. 1. libr. 5.or. fol.65. 2. colum. 1. quæſtio. vbi plenè loquitur.& tandem diſtinguit, an nubat digno vel non.Sed his non obſtantibus ego teneo contrariam ſententiã. imò iſta lex potuit fieri, & debet ſeruari, & hoc tali potiſſimũ fundamento, quia qñ lex ciuilis non ſe intromittit nec aliquid determinat ſuper ſubſtãtia matrimonij vel ſuper ſpiritualibus, ſed tantùm procedit coadiuuando, declarãdo, & ampliando ipſum ius canonicũ, ad maiorem obſeruationem eius in his quæ ſunt prohibita & punita de ipſo iure canonico,poteſt licitè & iuſtè facere &.diſponere,ar.tex.in c.1. & in c.ſuper eo.de cogn.ſpiri.& in expreſſo ita tenet gl.ſing.& or.in c.cùm ſecundum leges, de hære.in 6.in verb. certoque caſu. & ibi Ioan.An.Domi.& com. Doct. Bar. per tex.ibi in l.edicimus.C.de murileg. li.11.Bal.in l.j.§.ius nat.ff.de iuſt.& iu. 2.col.nu.4.idem Bal.in l.omnem.fi.col. & q.C.ad Tert.idem Bal.in rub. extrà, de conſti.fi.col.idem Bal. in c. tenor.de re iud.Lud.Rom.in rub.ff.ſolu.ma.2.lectu.h.col.nu.39.Pala.Ruu. in rep.c.per veſtras.fo.89.co.2.ver.has autem leges, cum pluribus aliis, & iſtam opi.approbat hodie noſtra lex,quæ videtur iuſtiſſima,propter euitãnda tot damna & incommoda quæ ex aduerſo ſequũtur, ſe ducendo puellas & virgines nobiles, vt nubant indigno & pauperi; nec aliquam vim facio in communi opin. nec in multitudine authorum, ſed tantum in fundamento & ratione.

T E X T. L.

LA ley del fuero que diſpone que no pueda el marido dar mas en arras a ſu muger de la decima parte de ſus bienes, no ſe pueda renunciar: y ſi ſe renunciare no embargante la tal renunciation lo contenido en la dicha ley,ſe guarde y execute.y ſi algun eſcriuano diere fee de algun contratto,en que interuenga renunciation de la dicha ley: mandamos,que incurra en perdimiento del officio de eſcriuania que tuuiere:y de alli adelante no pueda mas vſar del ſo pena de falſario.Id eſt: *Lex Fori quæ diſponit ne maritus poſſit in arram Matrimonij,Caræ vxori vltra decimam partem bonorum, renunciari non poſſit,*

poſſit; quod ſi renuncietur, non obſtet quin quod in ea lege continetur obſeruetur & fiat. Quòd ſi tabellio quiſpiam fidem fecerit alicuius contractus in quo interueniat renunciatio prædictæ legis, præcipimus, vt incurrat amiſſionem officij tabellionatus quod habuerit: nec deinceps poſſit eo vti ſub perfidiæ. [Hiſp. de falſario] *pœna.*

TEXT. LI.

SI la muger no ouiere hijo del matrimonio en que interueniere promiſsion de arras, y no diſpone expreſſamente de las dichas arras que las aya el heredero, o hæredero s della y no el marido, ora la muger haga teſtamento, o no. Id eſt: *Si mulier non habuerit prolem ex Matrimonio, in quo interuenerit arræ promiſſio, nec expreſſè diſpoſitum fuerit de prædicta arra, veniat ad illius, hæredem aut hæredes, & non ad maritum, condat mulier teſtamentum, vel non.*

TEXT. LII.

QVALQVIER eſpoſa, ora ſea de præſente ora ſea de futuro ſuelto el matrimonio gane ſi el eſpoſo la ouiere beſado, la mitad de todo lo que el eſpoſo le ouiere dado antes de conſumido el matrimonio, ora ſea precioſo, o no: y ſi no la ouiere beſado no gane nada de lo que le ouiere dado, tornaſe alos herederos del eſpoſo: pero ſi qualquiera dellos muriere deſpues de conſumido el matrimonio, que la muger y ſus hærederos ganem todo lo que ſeyendo deſpoſados le ouo el eſpoſo dado no auiendo arras, en el tal caſamiento y matrimonio: pero ſi arras ouiere, que ſea en eſcogimiento de la muger, o de ſus hærederos ella muerta tomar las arras, o dexar las, y tomar todo lo que el marido le ouo dado ſiendo con ella deſpoſado: lo qual ayam de eſcoger dentro de veyente dias deſpues de requeridos por los herederos del marido: y ſino eſcogiere del dentro del dicho termino que los dichos hærederos eſcojan. Id eſt: *Quæcunque ſponſa vel de præſenti vel de futuro, ſi coniugium fuerit diſſolutum, & ſponſus eam fuerit oſculatus, lucretur mediã partem totius quod ſponſus illi dederit ante conſummatũ Matrimonium, ſit pretioſum vel non. Quòd ſi illam non fuerit deoſculatus, lucretur nihil eius quod ei dederit, (ſed) redeat ad ſponſi hæredes. verùm ſi eorum quiſquam decedat poſt conſummatũ Matrimonium, vxor & eius hæredes lucrentur*

totum quod dũ ſponſi erant, ſponſus illi donauerit, ſi arra defuit in eiuſmodi coniugio aut Matrimonio verùm ſi arra interuenit, ſit ad vxoris electionẽ aut ea defuncta, illius hæredum, accipere arram, an ea dimiſſa, totum retinere quod ei maritus dederit dum eſſet ſponſus. Ea verò electio fiat intra viginti dies poſtquam fuerint a mariti hæredibus requiſiti. quòd ſi non elegerint intra prædictum terminum, hæredum mariti ſit electio.

TEXT. LIII.

SI el marido, y la muger durante el matrimonio caſaren algun hijo commun, y ambos le prometieren la dote, o donacion propter nuptias, que ambos la paguen de los bienes que tuuieren ganados durante el matrimonio: ſino los ouiere que baſten a la paga de la dicha dote, y donacion ꝓpter nuptias, que lo paguen de por medio de los otros bienes que les pertenecſcieren en qualquier manera: pero ſi el padre ſolo durante el matrimonio dota, o haze donacion propter nuptias a algun hijo comun, y de tal matrimonio ouiere bienes de ganacia, de aquellos ſe pague en lo que en las ganacias cupiere: y ſino la ouiere que la tal dote, o donacion propter nuptias ſe pague de los bienes del marito, y no de la muger. Id eſt: *Si maritus & vxor dum in Matrimonio fuerint, cõmunem filium Matrimonio iunxerint, atque ei ambo promiſerint dotem, aut donationem propter nuptias, ambo ſoluant ex ijs bonis quæ in ſuo matrimonio acquiſiuerint. Si ea non ſuffecerint ad prędictę dotis, aut donationis ſolutionem, ſoluant ex alijs bonis quę ad vtrumque quauis alia ratione pertinuerint. Verùm ſi ſolus pater durante Matrimonio dotauerit, aut donationem propter nuptias fecerit communi proli, & ex eo Matrimonio fuerint aliqua acquiſitionis bona, ex eis ſoluantur quatenus acquiſitiones tulerint: quibus deficientibus, eiuſmodi dos ſeu donatio ſoluantur ex bonis mariti, non uxoris.*

SVMMARIVM.

1 *Quibus modis fiat donatio in iure noſtro inter maritum & vxorem.*
2 *Quid ſit ſponſalitia largitas, & quis ſit eius effectus.*
3 *Si iſta donatio, quæ vocatur ſponſalitia largitas, fiat inter ſponſos, quid acquirat ſponſa per oſculum, & quid per copulam.*
4 *An ſponſa acquirat hodie per oſculum medietatem donationis, quando donatio continet res pretioſas, putà veſtes, & ornamenta & alias res valde pretioſas.*
5 *Si ſponſus dedit ſponſa veſtes & ornamẽta pretioſa tempore nuptiarum & velationum an poſſit per oſculum acquirere medietatem, & per copulam totum.*
6 *Si inter ſponſos interuenit oſculum vel copula, antequam aliqua donatio fieret, & poſtea ſequatur iſta donatio, an iſto caſu*

caſu per oſculum acquirat medietatem, & per copulam totum.

7 *Si iſta donatio ſit inualida iuris prohibitione, an ſponſa acquirat medietatem donationis per oſculum, & totum per copulam.*

8 *Si ſponſa de præſenti vel de futuro ingrediatur religionem, an per oſculum acquirat medietatem donationis, ſicut acquirit per mortem mariti.*

9 *Alia eſt donatio quæ vocatur ante nuptias vel propter nuptias, & quis ſit eius effectus.*

10 *In quo conueniat iſta donatio cum dote.*

11 *In quo differat à dote.*

12 *Alia eſt donatio quæ vocatur arrha, & quis ſit eius effectus.*

13 *Iſta donatio quæ vocatur arrha, an excedat decimam partem bonorum.*

14 *Sponſus vel maritus minor 25 annis, an poſſit promittere, vel dare prædictas arrhas, & an poſſit ſe reſtituere.*

15 *Alia eſt donatio quæ vocatur dos, quæ datur ad ſuſtentanda onera matrimonij.*

16 *Quis ſit effectus huius dotis.*

17 *Si mulier contrahit matrimonium ſimpliciter, an videatur in dubio omnia bona ſua in dotem dare.*

18 *Iſta dos habet in ſe tacitam conditionē, ſi matrimonium ſequatur.*

19 *Dos poteſt incipere à traditione & promiſſione.*

20 *Si conſtante matrimonio vxor tradat ſimpliciter marito certam quantitatem nulla expreſſa cauſa, an valeat in cauſa dotis.*

21 *Si filia habeat bona ex linea materna, vel ex alia parte, et pater promiſit dotem dare filiæ, an teneatur dare de proprio patrimonio & ſubſtantia patris.*

22 *Si pater ſit debitor filiæ, vel haberet eius bona in ſua adminiſtratione, an promittendo dotem teneatur pater dotare filiam de ſuo patrimonio.*

23 *Si mater vel aſcendens, qui non habet filiam in poteſtate promittat dotem, an videatur promittere tantùm bona filiæ.*

24 *Si mater vel extraneus promittat dotē, quæ excedit patrimonium, & ſubſtantiam filij vel filiæ, an reſiduum teneatur de ſuo patrimonio ſoluere.*

25 *Si pater vel mater ſimul promiſerunt dotem filiæ, qualiter teneantur.*

26 *An pro dote promiſſa poſſit obligari fideiuſſor.*

27 *Quando incipit à promiſſione, an transeat dominium ſine traditione.*

28 *Si pater vel extraneus dedit dotem, cui debeat reſtitui ſoluto matrimonio.*

29 *An promiſſio, vel legatum pro dote, ſit conditionale vel purum.*

30 *An propter dotem non ſoluto marito licitè debeantur vſuræ.*

31 *Si dos non ſoluitur marito, an poſſit & teneatur maritus alere vxorem.*

32 *Si maritus vendicauit res dotales & victus fuit per ſententiam definitiuam, an ſoluto matrimonio mulier poſſit eas petere à reo abſoluto, vel actore qui obtinuit.*

33 *An maioratus conſtante matrimonio lucretur fructus rerum dotalium.*

34 *Si extraneus dedit dotem pro muliere, & ſtipulatus eſt dotem ſibi reddi, an conſtante matrimonio poſſit exigere dotem, viro vergente ad inopiam.*

35 *Si maritus poſt reſtitutionem dotis efficiatur diues, an recuperet dotem.*

36 *An res empta pecunia dotali efficiatur dotalis.*

37 *Quæ actio competat vxori pro petenda dote à marito, vel eius hæredibus.*

38 *Quo tempore incipiat iſta tacita hypoteca quæ competit vxori pro recuperanda dote.*

39 *An mulier virtute tacitæ hypothecæ præferatur alijs creditoribus habentibus expreſſas hypothecas.*

40 *Si mulier habeat expreſſam hypothecam poſteriorem pro dote, an præferatur alijs creditoribus habentibus expreſſam anteriorem.*

41 *An tacita hypotheca & eius prælatio competat mulieri pro donatione ante nuptias.*

42 *Si dos conſiſtit in ſpecie inæſtimata, quia vxor dedit pro dote res mobiles vel immobiles*

immobiles

mobiles marito, an ſoluto matrimonio transferat dominium in vxorem.

43 *Si ſoluto matrimonio non poſsit conſtare an res mobiles ſint conſumpta abſque culpa mariti, an maritus teneatur valorem ſoluere.*

44 *Si dos conſiſtit in re vel ſpecie ęſtimata, an transeat dominium in vxorem.*

45 *An iſtud ius hypotheca competens mulieri, transeat ad haredes.*

46 *Soluto matrimonio, intra quod tempus debeat ſolui dos vxori.*

47 *In tempore in quo non ſoluitur dos, an maritus vel haredes lucrentur fructus.*

48 *In tempore quo non ſoluitur dos, an vxor poſsit ali à marito vel haredibus eius.*

49 *An maritus teneatur reſtituere dotem, in totum vel in quantum facere poteſt.*

50 *An in dote exigenda debeat attendi locus vel domicilium mariti vel vxoris.*

51 *An & quando poſsit maritus repetere ab vxore vel haredibus expenſas in rebus dotalibus factas.*

52 *An dos cōfeſſa probet receptionem dotis.*

53 *An cauſa dotis ſit mixti fori.*

54 *An à ſententia lata in cauſa dotis appellari poſsit.*

55 *Si inter coniuges matrimonium eſt prohibitum, an mulier poſsit repetere dotem.*

56 *Si matrimonium eſt nullum, an ſoluto matrimonio dos putatiua habeat priuilegia dotis vera.*

57 *An res dotalis poſsit alienari per maritum vel vxorem conſtante matrimonio, interueniente iuramento.*

58 *Si mulier primo iurauit non vendere nec alienare res dotales, & poſtea vendit & iurat, an talis contractus valeat.*

59 *An vxor ſoluto matrimonio poſſet vendere vel alienare res dotales.*

60 *An fideiuſſor qui intercesſit pro re dotali vendita, teneatur & obligatur re euicta per mulierem.*

61 *Si maritus vendidit rem dotalem ſine conſenſu et iuramento vxoris, et poſtea ſoluto matrimonio vendicetur ab ipſa vxore, an maritus teneatur de euictione.*

62 *Si mulier conſtante matrimonio de licentia viri vendidit, an ſoluto matrimonio confirmetur talis donatio.*

63 *An maritus vel alienans rem dotalem poſsit eam vendicare.*

64 *Aliquando inter maritum & vxorem fit donatio ſimplex, qua vocatur donatio inter virum, & vxorem.*

65 *An iſta donatio confirmetur morte donantis.*

66 *Caſus in quibus valet donatio inter virū & vxorem.*

67 *Si donator in vita vel morte reuocat prædictam donationem, et donatarius qui eam recepit eam conſumpſit, & non poſſidet eam, an reuocatio aliquid operetur.*

68 *An concubina poſsit aliquid donari.*

69 *Aliquando fit inter eos reciproca donatio medietatis bonorum acquiſitorum conſtante matrimonio.*

70 *An in dubio bona præſumantur ſuperlucrata conſtante matrimonio.*

71 *An maritus lucretur fructus bonorum paraphernalium.*

72 *Caſus in quibus medietas lucrorum non acquiritur mulieri.*

73 *An lex fina. titu. quarto, libro 5. ordinamenti procedat in alienatione facta tẽ tu alienationis.*

74 *Si maritus alienauit bona in fraudem vxoris, vt non acquirat medietatem, quod remedium habebit vxor ad eam recuperandam.*

75 *Si diuerſa ſtatuta vel conſuetudines ſint in domicilio & loco mariti, & diuerſa in loco vxoris, quod domicilium, & locus erit inſpiciendus.*

76 *An dominium & poſſeſsio huius medietatis transeat ipſo iure in vxorem.*

77 *An communicentur prædicta lucra in matrimonio putatiuo, ſicut vero.*

78 *Si poſt matrimonium contractum proprietas conſolidatur cum vſufructu, quẽ maritus antea habeat, an in eo vxor habeat medietatem.*

79 *An iſta lucra trāſmittātur ad haredes.*

80 *An ſoluto matrimonio vidua committens adulterium perdat iſta lucra.*

LEX.

LEX L. LI. LII. LIII.

NOTA diſpoſitionem harum legum,pro quarum perfecta declaratione,quia i iure noſtro diuerſis modis fit mentio de his quæ dantur ab vno coniugũ alteri,inter quæ eſt maxima diuerſitas, & difficultas,dico,& præſuppono, qđ aliquando,& primò fit inter eos donatio,quæ vocatur ſponſalitia largitas.

1 Aliquãdo,& ſecundò fit inter eos donatio,quæ vocatur propter nuptias, vel ante nuptias. Aliquando,& tertiò fit inter eos donatio quæ vocatur arrha. Aliquando,& quartò fit inter eos donatio quę vocatur dos. Aliquando, & quintò fit inter eos donatio pura, & ſimplex quæ vocatur donatio inter virũ & vxorem. Aliquando,& ſextò fit inter eos donatio recieproca ab ipſa lege, medietatis lucorum acquiſitorum, conſtante matrimonio.

2 Quo ad primam igitur donationem dico, quòd ſponſalitia largitas eſt illa donatio quæ fit inter ſponſos de futuro propter matrimonium contrahendum, & propter eius ſpem & cauſam finalem in qua de iure antiquo Digeſtorum,& Codicis ante Imperatorem Conſtantinum requirebatur expreſſio huius conditionis vel cauſæ,ſcilicet, ꝙ fiebat propter matrimonium futurum,aliàs cenſebatur donatio pura & ſimplex,& ſtatim valebat,vt in l.prima,verſ.igitur. ff.de don.& in l.2.& in l.ſi filię.& in l.11.tibi. C. de dona. ante nup.tamen poſtea per Conſtantinum nulla requiritur expreſſio,ſed talis donatio ſimpliciter facta ex ipſa legis diſpoſitione,& ex præſumpta voluntate partium habet in ſe tacitam conditionem ſi matrimonium ſequatur, text. eſt capitalis & expreſſus in l.cùm veterũ.C.de donat.ante nupt. & ibi notat:& cõmendat gl.or.Odofr. Pet.Cinus,Iacob.Butrig.Bar Bal. Ang. & Salice.& communiter Doc. & idem diſponit lex 3. titu.11.par.4. cuius virtus,natura,& effectus eſt quod ſi expreſsè inter partes agit ꝙ nullo caſu reuerſe fiat accipientis, tunc indiſtinctè ſibi tatur ad donantem ſed ſtatim pleno iu quæritur, & nunꝙ reuertiť ad donanẽ modò ſequatur matrimonium, modò non:vt d.l. prima.verſi. igitur ff.de donat.cum ſimili.ſi verò inter partes nihil actum vel expreſſum eſt, tunc ſi matrimonium poſtea ſequatur,valet in totũ, & perficitur donatio, & nullo caſu reuertitur ad donantem,tex. eſt in d.l.cũ veterum.C.de dona.ante nup. & ibi cõmu.Doc. ſi verò matrimonium non ſequatur,tunc aut facto, & culpa donantis,& perdit quod dedit, & reſtituit, ꝙ recepit, & applicatur alteri obedienti: ſi facto, & culpa donatarij,reſtituit qđ recepit.text.eſt in d. l.cum veterum.

3 Si verò per caſum,vt per mortem alterius,tunc ſi donatio fuit facta à ſpõſo ſpõſę,eã repetit & recuperat donator,ſi nõ interuenit inter eos oſculum nec copula:ſi verò interuenit oſculum, repetit & recuperat pro dimidia ,& alia dimidia remanet penes ſponſam, & eam lucratur.Si verò interuenit copula, nihil repetit, nec recuperat donator, ſed tota donatio quęritur ſponſæ & hæredibus eius,cum copulam ſit ſecutũ & confirmatum matrimonium.tex.eſt formalis,& expreſſus in l.ſi à ſpõſo. C.de don. ante nup.& ibi gl.ord.& com.Doc.tex. in l.3.ti.11.part.4 tex.in l.5.tit.2.lib.3. fo:ll. Si verò donatio fuit facta a ſponſa ſponſo, & matrimonium non ſequatur per mortẽ,tũc indiſtinctè ſponſa vel hęres eius repetit & recuperat,modò interueniat oſculum, modò non: ſi verò interueniat copula,nihil repetit nec recuperat,ſed totũ quæritur ſponſo : quia ſequutum eſt matrimonium,et verificata eſt conditio quæ ineſt in iſta donatione:tex.eſt ſing.in d.l.ſi à ſponſo.§.1.C. de don. ante nup. cuius verba ſunt, ꝙ ſi ſponſo,interueniente vel non interueniente oſculo, donationis titulo quod rarò accidit,fuerit aliquid ſponſa largita,& ante nuptias hunc vel illam mori contigerit, omni donatione infirmata, ad donatricem ſponſam ſiue eius ſucceſſores dominium transferatur : & ibi

gloſſa

gloſſa ordinaria, & commu. Doc.& idẽ diſponit prædicta lex 3.tit.11.4.par. & prædicta lex 5.tit 2.lib.3.fo.ll. Frequentius tamen accidit ꝙ ſpõſus donet ſpõſæ quam ſponſa ſponſo.vt dixit text.in dicto §.1.cuius ratio poteſt eſſe duplex. Prima: quia genus mulierum auariſſimum eſt,ſecundum gl.ibi,per tex.in lege ſed ſi ego.in fin.ff.ad Velleia.& in l. ſi ſtipulata. §. 1.ff. de donationib.inter vi.& vxor.Secunda ratio melior & notabilior eſt, quia ſponſa debet venerari à ſuo ſponſo, maximè in his quæ ad ornatum eius pertinent: quia ſui intereſt, & honori ſuo conuenit,vt culta,& ornata ſit,arg.text.in l.ſi vt certo.§.interdũ. ff.commodati.ibi,vel ſi ſua dũtaxat cauſa commodauit ſponſæ vel vxori, quo honeſtius culta ad ſe deduceretur: ita Petrus,& Cynus,in d.l. ſi à ſponſo. C. de dona.ante nup.Pala.Ru.in ſua repe. cap.per veſtras.de don.inter vi.& vxor. fo.3.col.2.verſi.contractus aũt ſponſalib.

Pulchrum tamen dubium eſt, quæ ſit ratio per quam ſponſa lucratur dimidiã partem huius donationis per oſculum: ſponſus verò nihil lucratur? & reſolutiuè dico, quod duplex poteſt eſſe ratio. Prima,quia ſemper ſpõſa videtur oſculũ dare,& nõ accipere & idõ ipſa ſola ꝓmiatur:ita gl.or.in d.l.ſi à ſpõſo.§. 1.C.de do. ante nup.in gl.1.Scdã ratio eſt,quia ſpõſus per oſculum aliquid acquirit, & in nullo grauatur,imò conſequitur gaudium & lætitiam:ſponſa verò per oſculum aliquid amittit, quia incurrit ruborẽ & verecũdiã,& adhuc aliquã diminutionem honeſtatis:& forte ſi ſponſus decederet,nõ ita faciliter inueniret alium cui nubere poſſit: vnde in recompenſã illud lucratur: & in expreſſo iſtam rationem ponit ſingul. Azo.in Summa. C. de dona.ante nupt.in fine. Odofred. Petrus, Cynus, Albericus, & Fulgo. in dicta leg. ſi à ſponſo.C.de dona. ante nupt.Montaluus in dict.lege. 5. titu. 2.libr. 3. fo. ll. Pala.Ru. in ſua repe. fo. 3.colum.3.in fine. & ponit expreſsè prædicta lex. 3.titul. 11. part. 4.Aduertendum tamen ꝙ prędicta debent intelligi in ſponſis de futuro tantum:ſecus tamẽ in ſponſis de præſenti: quia inter eos donatio non valet,tamquam inter maritũ & vxorem:vt in l. 1.& per totum.ff.de dona.inter vir.& vxo.& in l.1.& per totum.C. eod.titulo.cuius ratio poteſt eſſe:quia donatio quę fit inter ſponſos de futuro, habet tacitam conditionem ſi matrimonium ſequatur: & valet & tenet tanquam inter extraneos ſecuta, & verificata illa conditione,vt in l.2. & l. ſi filiæ.& l.ſi tibi.& l.cum veterum, & per totum. C. de dona. ante nupt. donatio verò facta inter ſponſos de præſenti, vel inter maritum, & vxorem eſt pura & ſimplex, & nõ valet,ne mutuo amore ad inuicem ſe expolient, vt in dicta leg. 1.& per totum.ff. de do. inter vir.& vxor.& latius infra ſuo loco dicemus.

4 Hodie tamen per iſtam noſtrã l. Tauri, 52. contrarium eſt deciſum.imò ꝙ oĩa quæ ſuprà dicta ſunt in ſponſis de futuro,,hẽant & locum in ſpõſis de pſenti. Circa prædicta tamen ſe offert neceſſariũ & quotidianũ dubiũ:an prædicta habeant locum & procedant,etiã ſi donatio iſta contineat res valde pretioſas, puta veſtes, & ornamenta, vel alia pretioſa quæ tradat ſponſus ſponſę de futuro vel præſenti? & videtur qd non:imò quod nihil lucretur ſponſa per oſculũ vel copulam, ſed totum debeat reſtitui ſponſo vel hæredibus poſt mortem alterutrius.

Primò quia omnia illa cenſentur data & collata in tempus matrimonij, vt honeſtus & magis honorificè incedat mulier, & per conſequens non videntur donata, ſed tantùm commodata, & ad vſum conceſſa, cauſa & gratia ipſius mariti, & eius honoris, argumento textus, in lege ſi vt certo. §. interdum, verſicul.primo. ff.commodati, cuius verba ſunt, vel ſi ſua duntaxat cauſa commodauit ſponſæ forte, vel vxori, quò honeſtius culta ad ſe deduceretur. Confirmatur etiam, quia ex qualitate talium rerum præſumitur donatio vel traditio collata

ſata in tempus matrimonij, cùm inter ſponſos non ſoleant alia pretioſa dari: quia iſtud onus non pertinet ad ſponſum, ſed maritum.

Secundò facit, quia quando ſimpliciter aliquid traditur & alia coniectura poteſt capi, nunquam debet præſumi donatio, vt in l.cùm de indebito.ff. de proba.& ibi com.Doc.& in l.Procula.eod. tit.& in l.ſi cum aurum.ff.de ſolu. & in l.2.§.circa,ff.de doli exce.& in l. Campanus.ff.de ope.liber.& in l. ſi donatio. 2.reſpon.C.de collat. Confirmatur etiã per gloſ.ſingul. & vnicam, in leg. cùm quid.ff.ſi certum pet. vbi dicit, quòd ſi ſimpliciter quis alteri tradit pecuniam vel rem, in dubio potiùs eſt præſumendum mutuum vel depoſitum, quàm donatio: quam ad hoc notat & commendat ibi Bart.Bald.Paul.Alexand. Iaſ.& comm. moderni. & reputat ſingularem & vnicam Ioan. de Imo.in lege, cotem ferro, §.qui maximas, 1.col. ff.de publi. & vectig.

Tertiò facit, quia ſi maritus conſtante matrimonio ſimpliciter donat vel tradit vxori veſtes, vel alia ornamenta pretioſa & feſtinaliá: nõ cenſetur donare, & per conſequens talis donatio vel traditio non confirmatur morte mariti, vt remaneat penes vxorem vel hæredes eius: quia in dubio ſolùm videntur data ad vſum, & decorem cauſa ipſius mariti, vt vxor magis culta & ornata incedat: veſtes verò vel ornamenta leuia & quotidiana, benè videtur donare, & fiunt ipſius vxoris & hæredũ ſuorum, & non tenetur reſtituere; ita probat tex.in lege, mortis ſuæ cauſa.verſic. 1.ff.de dona.inter vi.& vxor.tex.in leg. ex annuo.eo.tit.text.in l.pen.§.1. ff.ſol. mat.vbi habetur quòd veſtis quam ſimpliciter quis tradit ſeruo vxoris vel famulo, non videtur donata, ſed tantùm ad vſum conceſſa, & poteſt eam repetere, ut extat tex.ſing.& melior de iure in l.id veſtimentum.ff.de peculio.ubi dicitur, quod ueſtimentum pretioſum qđ dominus ſimpliciter tradit ſeruo, non uidetur conceſſum in peculio, ſed ſemper remanet ipſius domini, cuius uerba ſunt, ſed quod ueſtimentum ſeruo dominus ita dedit utẽdum, ut non ſemper ſed ad certum uſum certis tẽporibus eo uteretur, ueluti cùm ſe ſequeretur, uel cùm ſibi cęnanti miniſtraret, id ueſtimẽtum non eſſe peculij, tex in l.ob legatũ. ff.de legat. 3. ubi habetur, ꝙ ſi maritus ueſtes & ornamenta pretioſa uxoris cã & ad eius uſum comparauit, & poſtea genericè legauit ea quæ vxoris cauſa comparauit, uidentur prædictæ res legari & contineri in dicto legato generali, ergo apertè colligitur quòd per ſolam ſimplicem traditionem non cenſetur facta donatio; quia aliàs non requireretur de eis fieri legatũ generale, nec particulare, facit etiam text. in l. Quintus Mutius, ff.de auro, & argen.legat.tex.in l.ornamentorum.eod.tit. & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem, licet non ita bene fundet, tenet Bar. in l. pen.§.1.ff.ſol.matrim.1.colum. num 2. & ibi Bald.2.colu.1.q. Angel. 1.col.nu. 3.Paul.de Caſt.2.col.nu.4.Io.de Imol. 2.col.Alexan.1.colu.nu.3.& commun. Docto.idem Bartol.Angel.Paul. Alex. & commun. Doc. in l.ſi vſusfructus.§. 1.ff.ad legem Falcid. idem Bart. in l. 1. §.nec caſtrenſe.ff.de coll.bon.4.col.nu. 9.verſic.circa ſecundum, Bal.Paul. Sal. & commun. Doc. in l.ſi vt certo.§.interdum.ff.commodati. Bal.Paul.Salyc. & alij Doc.in l.id veſtimentum.ff.de peculio. Ang.in l.emptor.ff.de euict.Bald. notabiliter, in l.ſi filiæ cuius, C.famil.erciſ.5.col.& 5.quæſt.idem Bal.in Auth. ex teſtamento.C.de collat.5.col.nu.10. & ibi Rom.7.col. nu.22. Salyc. in l. ſicut.C.de dona.inter vi. & vxo. 2.colu. nu.5.Ioan.de Campe.in tract. dotis. 2. parte.5.q.5.Montaluus in l.6.tit.6.lib. 3.fo.ll.Pala.Ru.in ſua rep.c.per veſtras. 4.fo.§.6. per plures col.& iſtam ſent.& conclu. expreſſè probat ſingularis lex partitæ.l.23.in fin.tit.11.4.par.Imò qđ magis eſt, prædicta habent locum et procedunt, etiam ſi maritus non ſimpliciter tradidiſſet vxori, ſed dixiſſet quòd donabat: quia ſecundùm ſubiectam ma-

T t teriam,

teriam, videtur tantùm ad vſum concedere, niſi aliàs expreſsè conſtaret ꝙ habuit animũ donandi. ita eleganter Ioã. de Imo. in d. l. pen. §. 1. ff. ſolut. matrim. 3. col. arg. tex. in l. ſi vno. ff. locati. & ante eum Bar. in d. l. 1. §. nec caſtrenſe, ff. de collat. bon. 5. col. Bald. in authen. ex teſtamento, C. de colla. 6. colu. num. 10. idem dicendum eſt, quando tales veſtes vel ornamenta pretioſa, ſponſus ſimpliciter tradidit ſponſæ de futuro vel de præſenti, vt ſibi videantur donata, per ſupradicta, quæ optimè concludunt; & in terminis pro hac ſententia & concl. facit tex. notabilis in l. ob legatum, in fine. ff. de legat. 3. vbi expreſsè dicitur, ꝙ paria ſunt, quòd talia ſimpliciter dẽtur & tradantur ſponſæ ante matrimoniũ conſummatum, quàm vxori poſt matrimonium contractum: quia ſemper vtroque caſu videntur ad vſum tantùm data & collata. tex. in l. ſi quid, eod. tit. ff. de lega. 3. cuius verba ſunt, ſi quid earũ rerum ante comparauit quàm vxorem duxit, ſi id ei vt vteretur tradiderit, perinde eſt, quaſi poſtea comparauiſſet, & quod prædicta diſtinctio & reſolutio habeat locum in ſponſa, tenet expreſsè Ioan. de Imol. in d. l. pen. §. 1. ff. ſoluto matr. 3. col. in fine.

Sed aduertendum, quia contrarium videtur de iure verius in ſponſa de futuro, & de præſenti: imò quòd indiſtinctè videantur donata etiam pretioſa, & medietatem lucretur ſpõſa per oſculũ, & totum per copulam, & ſuprà dicta iura & opiniones doctorum procedant & habeant locũ in vxore verè & realiter ducta, quia ibi poteſt capi alia coniectura quam donationis. ſ. datio vel traditio ad vſum tantum: ſecùs verò in ſponſa, quia ibi videtur facta donatio ob cauſam matrimonii, & in recompenſam dotis, & honeſtatis & virginitatis: cũ ſponſa poſſet non nubere per ingreſſum religionis, vel aliàs: vnde cum poſſit capi illa vehemens & propinqua coniectura, in dubio præſumitur donatio: & ſequuta cauſa veri, & realis matrimonij verificetur & purificetur donatio, & eius cõditio: & in terminis ita diſponit hodiè noſtra lex 52. his ll. Tauri, quæ expreſsè vult & determinat quòd ſponſa de futuro, vel de præſenti lucretur medietatem per oſculum, & totum per copulam eorum, quæ ſibi ſunt ſimpliciter tradita per ſponſum, modo ſint pretioſa, modò non: dum tamen non interueniat promiſſio arrharum: quia tunc ſponſa debet eligere vnum vel aliud infra tempus ibi aſſignatum, non tamen debet habere & lucrari vtrũque.

5 Item etiam & ſecundò principaliter quæro, ſi ſponſus dedit vel ſimpliciter tradidit ſponſæ ueſtes & ornamẽta pretioſa tempore nuptiarum & velationũ, an habeat locum iſta noſtra lex 52. & ſoluto matrimonio ſponſa lucretur medietatem eorum per oſculum, & totum per copulam, an uerò totum debeat reſtitui marito & eius hæredibus? & eſt ſubtilior & melior quæſtio quæ in hac lege & materia poteſt adaptari & conſiderari. & certè uidetur quod ſponſa nihil debeat lucrari, ſed totum debeat reſtitui marito, uel hẹredibus eius. Primo quia datum uel traditum illo tempore apertè cenſetur datum et collatum in tempus matrimonij, ut in l. quod ſponſæ. C. de don. ante nup. cum ſimilibus. ſed ueſtes uel ornamenta pretioſa, conſtante iam matrimonio tradita, non lucratur vxor, ſed marito vel hæredibus reſtituuntur, vt ſuprà latè concluſum eſt: ergo ſimiliter ea q̃ ſint data vel tradita tempore nuptiarum. Secũdò facit, quia cum ad maritum ſpectet onus & cura victus & veſtitus vxoris, & eorum quæ pertinent ad vxorem, & tempore ipſo nuptiarum & velationum dedit & tradidit prædictas veſtes & ornamenta, & ſtatim ſequitur matrimonium, non poteſt aliud dici nec coniecturari, niſi quod dedit & tradidit tanquam vxori pro adimplendo onere & neceſſitate ſibi impoſita à iure & cõſuetudine: quia abſurdum eſſet quod contraherẽt & in domum includerentur ſine talibus veſtibus & ornamentis ſibi decentibus. Confirmatur etiam, quia tempore quo fue-

ſunt

runt de ſponſati, fortè ſponſus illa non dedit, nec tradidit, ſed reſeruauit in tẽpus nuptiarum, vnde apertè colligitur mens, & intentio eius, quod voluit tradere tanquam vxori, & non tanquam ſponſæ. Rurſus confirmatur, quia communiter illo tempore nuptiarum prædicta dantur copioſè & in abundãtia qua ſi debeat durare per totum tempus matrimonij, & ſic inducitur præſumptio quod noluit ſponſus donare, ſed cauſa promiſcui & communis uſus tradere.

Sed his non obſtantibus, ego teneo contrariam ſententiam, imò quòd veſtes & omnia alia ornamenta pretioſa quæ dantur & traduntur per ſponſum ſponſæ tempore nuptiarum & velationum, ſint, & efficiuntur propria vxoris, & lucretur & acquirat medietatem per oſculum, & totum per copulam. Primò, quia prædicta noſtra lex 52. harum ll. Tauri, ſimpliciter & indiſtinctè loquitur, & dicit, quòd ſponſa illud lucretur non facta diſtinctione temporis; ergo ſimpliciter & indiſtinctè intelligatur, quocunque tempore debetur, ſiue tempore nuptiarum, ſiuè ante; quia qñ lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, vt in l. de pretio. ff. de Publiciana, cum ſimilibus. Secundo facit quia qualitas adiecta verbo, debet intelligi ſecundum tempus verbi, vt in l. in delictis. §. ſi extraneus. ff. de nox. cum ſimilibus. Sed noſtra lex Tauri expreſſè loquitur in ſponſis, & in eo quod datur per ſponſum ſponſæ; & illa qualitas viget & durat tempore nuptiarum antequam uerè & realiter ſit contractum matrimonium: ergo illo etiam caſu & tempore habeat locum eius diſpoſitio. Tertio facit ſubtilis conſideratio, quia iſta noſtra lex Tauri dicit & diſponit, quod ſi in matrimonio interueniat promiſſio arrharum, ſponſa eligat an uelit habere vnum, uel aliud: ſed illa quæ dantur per ſponſum tẽpore ſponſaliorum, regulariter & cõmuniter ſunt leuia, & parui ualoris, & non ſunt digna arrhis comparari: ſed tantum dantur pretioſa tempore nuptiarum & uelationum; ergo utroque caſu & tempore, loquatur & procedat noſtra lex.

Quartò & quidem ſingulariter facit, quia donatio quæ fit a ſponſo ſponſæ ante matrimonium realiter cõſummatum, ſemper dicitur ſponſalitia largitas; & ualet, & tenet, & habet effectum ſuum etiam ſi fiat ipſomet die nuptiarum, et non cenſetur donatio inter uirum et uxorem ut annulletur: textus eſt in l. inter eos. ff. de donat. inter uir. et uxor. cuius uerba ſunt; Inter eos qui matrimonio coniuncti ſunt, ante nuptias donatio facta, iure conſiſtit etiam ſi eodem die fuerint conſequutę; tex. in l. pen. §. uirgini. eodem titulo. et ſi ſumus in dubio quod non appareat, an ſit facta ante matrimonium uel poſt, adhibetur talis diſtinctio, quòd ſi in domo ſponſæ ſit facta, præſumitur adhuc ſponſa, et ualet; ſi uero in domo ſponſi ſit facta, præſumitur iam uxor, et non ualet; text. eſt ſingularis, et unicus, in lege, cùm in te. C. de dona. ante nuptias. cuius uerba ſunt, Cùm in te ſimplicem donationem dicas factam eſſe die nuptiarũ, et in ambiguo poſſit uenire vtrũ a ſponſo, an marito donatum ſit, ſic diſtiuguendum eſt, ut ſi in tua domo donum acceptum eſt, ante nuptias uideatur facta eſſe donatio: quòd ſi penes ſe dedit ſponſus, retrahi poſſit, uxor enim fuiſti; et ibi ad hoc notat et commendat gloſ. ord. Azo. in ſumma eiuſdem tituli, in fine. Odofre. Pet. Cynus, Alb. Fulgo. et comm. Doc. et reputat ſingularem et vnicum Bald. ibi; et illum etiam tex. ad hoc notat et commendat Bald. in Authent. ex teſtamento. C. de colla. 6. col. nu. 10. et ibi alij Doctor.

6 Tertiò et principaliter quæro, ſi inter ſponſos interuenit oſculũ uel copula antequã aliqua donatio fieret, et poſtea ſequatur iſta donatio et ſponſalitia largitas; an hẽat locũ diſpoſitio huius legis, ut ſpõſa lucret̃ medietatẽ ꝑ oſculum præcedens, et totum per copulã? et uidetur quod ſpõſa nihil lucret̃, quia iſta lex uidetur requirere pro forma ꝙ

 præ-

præcedat donatio, & ſequatur oſculum vel copula, quod probat lex in quantũ dicit, Gane ſi el eſpoſo la ouiere beſado, la mitad de todo lo que el eſpoſo le ouiere dado antes de conſumido el matrimonio. Et iterum infra, dum dicit, pero ſi qualquiera de ellos muriere deſpues de conſumido el matrimonio, que la muger y ſus herederos ganẽ todo lo que ſeyendo deſpoſados le ouo el eſpoſo dado. Et in expreſſo ita tenet Didac. de Caſtillo ſuper iſta l. 8. col. verſicul. ex quo habes: & reputat ſingulare. Doc. vero de Pal. Ru. tranſit etiam ſuper ea. nu. 10. & nu. 16. & relinquit cogitandum & indeciſum. Sed his non obſtantibus, ego teneo contrarium, imò ꝙ iſta lex procedat, & intelligatur etiam ſi præcedat oſculum, vel copula, & poſtea ſequatur donatio, quia vtroque caſu militat ratio fundamentalis huius legis ſuperius aſſignata: ergo habeat locũ eius diſpoſitio, vt in l. cum pater, §. dulciſſimis, ff. de legatis 2. & in l. Galius. §. & quid ſi tantum. de libe. & poſthu. & in l. mulier, ad Treb. & in leg. ſi mater. C. de inſtit. & ſub. cum ſimi. Item etiam quia ſponſus videtur dare in præmium & remunerationem beneficij recepti. Item etiam quia in noſtro Regno ex communi vſu, alluſione, & ſignificatione vocabuli ſemper ſponſa dicitur & vocatur ante velationes & benedictiones eccleſiæ, & communem habitationem: modo non: poſt prædictas verò ſolennitates propriè vocatur vxor: ſed noſtra lex loquitur in ſponſa, ergo indiſtinctè intelligatur, vt dixi, arg. tex. in l. librorum. §. quod tamen Caſſius, de lega. 3. & in l. Labeo, de ſupel. legat. adde tamen, qđ ſi non valeret donatio tanquam ſponſæ facta, & non poſſet in ea procedere iſta lex, valeret tamen donatio tanquã vxori facta poſt annum, vel confirmaretur morte, vt infra ſuo loco dicemus. Vnũ tamen eſt, quod ſi antequam inter eos contraherentur ſponſalia interueniret oſculum vel copula, & poſtea ſequantur ſponſalia & verum matrimonium, non lucrabitur aliquid ſponſa: quia ſpōnſaliter & neceſſario requiritur quòd contractis iam ſponſalibus de futuro vel de præſenti donatio fiat, vt apertè vult & diſponit iſta lex: & in expreſſo ita tenet Baldus, de iure communi in l. ſi ab ſponſo. C. de donat. ante nupt. & argumento tex. in l. in delictis. §. extraneus. ff. de noxalibus. vbi habetur, quòd qualitas adiuncta verbo, debet intelligi, & regulari ſecundùm tempus verbi: ergo oſculum vel copula neceſſario requiritur tempore ſpōſaliorum, non verò ante: quia magis eſſet puniendum quàm præmiandum. Confirmatur, quia ſponſalia de futuro bene tranſeunt in matrimonium de præſenti per copulam ſubſequutam: non vero præcedentem, vt in ca. veniens. el 2. de ſponſalibus. & ibi communiter Doctor. Confirmatur etiam, quia matrimonium ſub conditione contractum efficitur purum per copulam ſubſequutam, non tamẽ per copulam præcedentem: tex. in c. is qui. de ſponſa. tex. in c. de illis. & in ca. per tuas, de cond. appoſ. & vtrobique Doctor. ergo ita dicamus in propoſito, qđ oſculũ vel copula quę interuenit poſt ſpōſalia, ſint cauſa acquiſitionis: nō verò quę interuenit ante ſponſalia contracta: & idẽ tenet ſuper iſta lege Pala. Ru. num. 9. & Dida. de Caſti. 5. column. ſuper verbo, Beſado.

7 Quartò principaliter quæro, ſi ſpōſalia ſint nulla & inualida, iuris prohibitione, an habeat locum iſta lex & eius diſpoſitio: & breuiter & reſolutiuè dico quod non, ſed ſponſus poterit tunc indiſtinctè repetere quod dedit & tradidit ſponſæ, modo interueniat oſculum vel copula, modo non. iſta eſt gl. ſing. & ordinaria iuncto text. in l. ſi à ſponſō. verſicu. t. C. de donat. ante nuptias, & ad hoc notat & commendat Salycet. & Fulgo. pro quia ſent. & con. facit tex. in leg. cùm hic ſtatus, §. fin. ff. de donat. inter vir. & vxor. vbi probatur, ꝙ error circa cauſam finalem impeditiuam matrimonij, vitiat donationem, & non cõfirmatur morte. tex. in l. ea quæ. C. de don. ante nup. tex. in l. 1. C. de cond. ob cauſam.

cauſam.text.in l. ſi ex voluntate. C. de donat.inter vir.& vxor.facit etiam concludens ratio, quia iſta donatio & ſponſalitia largitas, de qua loquimur, habet tacitam conditionem, ſi matrimonium ſequatur, vt in l.cum veterum.C.de don. ante nup.ſed in noſtro caſu & quæſtione matrimonium non poteſt ſequi nec habere effectum iuris impedimento: ergo repetat. Quod intellige quando ſponſus donauit & tradidit ignoráter, quia tunc repetit, modò ſpōſa ignoret, modò ſciat, per ſuprà dicta: ſi verò ſpōſus ſcienter dedit & tradidit, & ſponſa fuerit ignorans, non repetit, ſed retinebit ſibi ſponſa: ſi verò vterq; erat ſciēs, ſponſus non repetit, nec ſponſa retinebit, ſed fiſcus vēdicabit: ita probat text. in d.l.cũ hic ſtatus. §.fi.ff. de don. inter vir.& vx.tex.in l.qui contra, C. de inceſt.nupt.& ibi gloſſ. ordin. & commu. Docto.gloſſ.etiam ord. in leg. eum qui duas. C.de adult.gl.not.& ibi commu. Canon.in c.1.de don.inter vir.& vxor. & iſta eſt veritas: licèt Pal.Ru.ſuper iſtã l.num.4.teneat, quòd iſta lex & eius diſpoſitio habeat locum quando ſponſalia ſunt nulla, & diſſoluuntur iuris prohibitione, ſicut quando ſunt valida & diſſoluuntur morte: & idem tenet Didacus de Caſtillo 3.& 4.col.

8 Quintò quæro, ſi ſpōſa de futuro vel de præſenti ingrediatur religionē, an lucretur per oſculum medietatem eorum quæ ſibi ſponſus donauit & tradidit, ſicut lucratur per mortem alterius? & reſolutiuè dico quòd ſic: ita eſt gl.ſingul. iuncto tex.in c. decreta legalia. 37.q.2. in gloſſ.2.in fine.probat etiam tex.in l. Deo nobis.C.de Epiſ. & cle. vbi habetur, ꝙ ſponſa poteſt liberè ingredi religionem, & non incurrit pœnam arrarũ: quia ille qui recepit reſtituit ſimplices: non verò duplicatas: & ibi notat Bald. & commun. Doc. text. in Authent. de ſanct.Epiſc.§. ſponſalibus. collat. 9.& ibi notat Angel.& Alij Doct. Ex quib. inferunt ibi Doctores, quòd pactum lucrandæ dotis in caſu mortis, habet etiam locum in caſu ingreſſus religionis: & idem tenet & commendat Iaſ.in l.ſi deceſſerit.ff.qui ſatiſ.cogant.2.colu. nu.11. Sextò quæro, ſi ſponſus tales res donatas alienauit, an vxor poſſit præferri cæteris creditoribus habentibus anteriorem hypothecam? & dico quòd nō; ita probat tex. in leg. de rebus, C. de don.ante nup. vbi habetur, quòd vxor repetit, ſi non ſint priùs aliis creditoribus obligatæ: ergo ſi ſint obligatæ, ipſa non præfertur, licèt ſecus ſit in dote, vt in l.aſſiduis.C.qui po.in pig.ha.& in §. fuerat, Inſtit.de actio.

9 Aliquando & ſecundo, inter eos fit donatio quæ vocatur ante nuptias, vel propter nuptias: & certè materia huius donationis eſt ſatis dubia, & incognita, & vix poteſt eius virtus et effectus intelligi: et in ea aliquantulum inſudaui, & conabor fundamentaliter declarare: pro cuius perfecta declarationē dico, quod donatio ante nuptias uel propter nuptias eſt illa, quam maritus, pater, vel alius pro eo, expreſsè facit vxori propter matrimonium, in recompenſam dotis, et eius maiorem cautelam, et ſecuriatem, quæ efficitur vxoris conſtāte matrimonio, & eo ſoluto reuertitur ad maritum: text.eſt in l.fi.C.de do. ante nupt.ibi, ſicut enim dos propter nuptias fit, ita & in donationibus quas mariti faciunt, vel pro his alii, debet eſſe aperta licentia, & conſtante matrimonio talem donationem facere: quia quaſi antipherna hæc poſſunt intelligi, & non ſimplex donatio; & dicit gl.ibi, antipherna, id eſt contra dotē, ab anti, qđ eſt contra, et pherna quod eſt dos; quaſi cōtra dotem, uel in recompenſam eius datio; text. in verſic.eiuſdem legis, cuius uerba ſunt, Sancimus itaque omnes licentiam habere, ſiue priuſquam matrimonia cōtraxerint, ſiue poſtea, donationes mulieribus dare, propter dotis donationem; et non ſimplices intelligantur, ſed propter dotem et propter nuptias factæ; text.in Authent.dos data, eod.ti. cuius uerba ſunt, Dos data donationē propter nuptias nectetur. et idem diſponit lex 1.titul. 11. 4.part. et in effectu

ita tenet & declarat Azo in Summa.C. de donat.ante nup.Petrus de Bellaper. & Cin.in rub.eiuſdem titu.Saly.in l.ſi conſtante,eo.ti. Et vt meliùs cognoſcatur & intelligatur nomen virtus,& effectus huius donationis, oportet videre conuenientias & differentias quas habet cum dote:& Primò dico,quòd cō-
50 ueniunt,quia ſicut iſta dicitur donatio, ita & dos dicitur donatio, tex. eſt in d. l.fin. verſi.fi. C. de dona.ante nupt. ibi, propter dotis donationem.Secundò cōueniunt,quia ſicut dos dicitur dos mariti conſtante matrimonio: & in eum trāſit dominium, & eo ſoluto, reuertitur ad vxorem,vel eius hæredes. ita iſta donatio ante nuptias vel propter nuptias dicitur dotalitium vxoris, & in eam trāſit dominium cōſtante matrimonio, & eo ſoluto reuertitur ad maritū vel eius hæredes:tex.in l.fi.C.de don.ante nupt. tex.in l.ſi liberis,eod.tit.tex.in c.plerūque de donat.inter vir.& vxo.& ibi gl. ord.& comm.Doc.Tertio conueniunt, quia ſicut pater tenetur dotare filiam ſuam,ita tenetur dare donationem propter nuptias filio ſuo:tex.eſt in l.fi. ver. nec.C.de dot.promiſſ.cuius verba ſunt, Nec enim leges incognitæ ſunt,quibus cautum eſt, omni modo paternum eſſe officium,dotem vel ante nuptias donationem pro ſua dare progenie. Quartò conueniūt,quia ſicut maritus poteſt vēdicare tāquam dominus conſtante matrimonio res dotales,vt in l.doce ancillam.C.de rei vend.ita vxor poteſt vendicare donationem propter nuptias: quod tamen intellige à quolibet poſſeſſore extraneo, non tamen à marito,præterquàm in tribus caſibus. Primus eſt, quando ſoluto matrimonio non redditur dos vxori. Secundus eſt,quando vxor non deberet iſtam donationem lucrari ex pacto.Tertius eſt, quando conſtante matrimonio maritus vergit ad inopiam:aliàs verò ſi matrimonium durat,& maritus eſt diues,& ſoluendo, vxor non vendicat ab eo; ita probat tex. in Auth.permiſſa,C.de don. ante nupt. & ibi tenet & declarat glo.ord.Bal. Angel.Saly.& communi.Doctor.& in Authent.vnde illa ſumitur. Quintò conueniunt, quia ſicut maritus non poteſt alienare dotem conſtante matrimonio, etiam de conſenſu & licentia vxoris,vt in l.1.& per totum.ff. de fundo dotali, & in §.1.per totum,Inſtit.quibus alienare licet vel non, ita maritus etiam de conſenſu,& licentia vxoris, non poterit iſtam donationem ante nuptias vel propter nuptias alienare.text.eſt in Authen.ſiue à me.C.ad Velleia.& ibi gloſ. ord.& commun. Doctor.imò quod magis eſt, licet vxor poſſit renunciare iuri hypothecæ quam habet in bonis mariti,pro ſecuritate dotis,vt in leg. etiam. & in l. iubemus. C.ad Velleia.quod tamen eſt intelligendum dupliciter. Primo modo,quando in alijs rebus maritus eſt ſoluendo.Secundo,quando fit remiſſio hypothecæ generalis inductæ à lege; ſecus verò ſi fiat remiſſio hypothecæ ſpecialis,& expreſsè factæ per maritum.ita Bart.& communi. Doctor. in dict.leg.iubemus,C. ad Velleian.tamen uxor non poteſt renunciare huic donationi propter nuptias, nec iuri in ea ſibi competenti;ita tenet gloſ.ordin. in Authen.dos data.C.de dona. ante nupt. & ibi communiter Docto. & in dicta Authent.ſiue à me.C. ad Velleian. Sextò conueniunt, quia ſi maritus facit pactum de lucranda dote,uel aliqua parte eius ſoluto matrimonio,in eodem caſu vxor etiam lucrabitur donationem propter nuptias, licet de ea nihil fuerit actum; & ſic pactum appoſitum in dote, tacitè videtur per partes repetitum in donatione ante nuptias, vel propter nuptias;text.eſt in l.fin. §. ſimplices.C. C.de donat.ante nupt.ibi,re ipſa videatur hoc eſſe pactum, vt ſecundum dotales conuentiones intelligantur,& in tali donatione pacta fuiſſe conuenta, vt æquis paſſibus utraque ambulet, tam dos,quàm donatio; & ibi communiter Doctor.text.in authen.æqualitas.C. de pactis conuentis.& ibi gloſſ.ordin.& communiter Doctor. Septimò conueniunt, quia ſicut in dote habet locum tacita

ſtipulatio,

ſtipulatio, ita etiam in donatione ante
nuptias, vel propter nuptias. ita probat
text. in l.2. C. de bonis quæ lib. & ibi no
tat Bal. & alij Doctores. Octauò conue-
niunt, quia ſicut dos conſertur & com-
putatur à filia ſuccedente patri, vel ma
tri, vel aſcēdentibus, ita etiam donatio
ante nuptias, vel propter nuptias con-
fertur & computatur à filio: text. eſt in
l. vt liberis. C. de colla. & ibi communi
ter Docto. text. ſingularis & vnicus in
ſuo caſu, in l. fi. C. commu. vtriuſque iu
di. & ibi etiam Docto. Nonò cōueniūt,
ſicut res quæ ſubiacent reſtitutioni, poſ
ſunt alienari ex cauſa donationis ante
nuptias, vel propter nuptias: text. eſt in
authen. res quæ. C. comm. de lega. & ibi
Doctor. Decimò conueniunt, quia in ea
dem quantitate in qua fuit dos conſtitu
ta, in eadem debet fieri iſta donatio an
te nuptias, vel propter nuptias, & non
in maiori, text. eſt in l. fi. §. ſimplices,
verſic. ita tamen. C. de donat. ante nup.
cuius verba ſunt, ita tamē. vt dotis quā
titatem non excedāt, & hoc ipſum ſigni
ficauerit, quod non ſimplicem faciat do
nationem, ſed propter dotem iam con-
ſcriptam: probat etiam tex. in Authen.
æqualitas. C. de pactis conuentis. Vnde-
cimò conueniunt, quia dos poteſt auge
ri conſtante matrimonio, ita etiam do-
natio ante nuptias, vel propter nuptias:
text. eſt in l. ſi conſtante. C. de dona. an-
te nupt. text. in l. fin. eodem titul. text.
in §. eſt & aliud. Inſt. de don. & ibi com
muniter Doct. Duodecimò conueniūt,
quia ſicut ex tit. dotis non tranſit domi-
nium ſine traditione, vt in l. de diuiſio-
ne, in fin. ff. ſolut. matri. & in l. dotale. §.
1. ff. de fundo dotali. & in l. fin. §. præte-
rea. C. de iure dotium. quod eſt verum,
& procedit etiam ſi dotis cōſtitutio fiat
in omnibus bonis. gloſ. eſt ſingularis &
vnica, in l. 1. ff. de vſuca. pro dote. ſecun
dùm Doctores, ibi: ita eodem modo &
eadem ratione dominium non tranſit
ex titulo donationis ante nuptias, vel
31 propter nuptias. Nunc autem oportet
videre in quibus differant dos, & dona-
tio ante nuptias, vel propter nuptias, &
dico quòd primò differunt, quia mari-
tus poſſidet dotem, vt in l. Pomponius.
§. in dotem. ff. de acquiren poſſeſ. & ibi
gloſſ. ord. & communiter Doctor. vxor
tamen non poſſidet donationem ante
nuptias, vel propter nuptias, ſed mari-
tus ipſe ſecundum Docto. ibi. Secundò
differunt, quia maritus lucratur fructus
dotis, vt in lege, pro oneribus. C. de iu-
re doti. cum ſimil. vxor tamen non lu-
cratur fructus donationis ante nuptias,
vel propter nuptias, ſed ipſe maritus;
iſta eſt gloſſa ſingul. & ordi. in Authen,
dos data. C. de dona. ante nuptias. & ibi
communiter Doctor. & tenet in Azo.
in ſumma illius tit. 1. col. ſimilis glo. eſt
in §. eſt & aliud. Inſtitu. de dona. & ibi
Ang. & alij Doc. glo. etiam in Authen.
de non elig. ſec. nuben. §. fin. colla. 1. &
tenet Baldus in authen. ſiue à me. C. ad
Velleian. Barba. in ca. peruenit. de em-
ptio. & vend. Pala. Ruu. in ſua repet. fo.
10.2. colum. hodie tamen in noſtro Re
gno, omnes fructus percepti conſtante
matrimonio ex quibuſcunque bonis,
ſunt communes mariti & vxoris, ſicut
cætera lucra, quando vxor vult ſoluere
debita contracta cōſtante matrimonio
pro dimidia parte & ita diſponit lex fin.
titu. 3. lib. 3 fo. ll. & l. 3. titu. 4. lib. 5. or.
Tertiò differūt, quia licet vxor habeat
tacitam hypothecam pro dote ſua re-
cuperanda, vt in lege vnica. §. & vt ple
nius. C. de rei vxor. actio. cum ſimilib.
tamen maritus non habet tacitam hy-
pothecam in bonis vxoris pro hac do-
natione ante nuptias, vel propter nu-
ptias. quia non reperitur iure cautum:
ſi verò loquitur ex parte vxoris, tunc ſi
agit contra maritum uel eius hæredes,
in caſu quo lucratur eam ex pacto, uel
aliàs, bene habet pro ea tacitam hypo-
thecam, ut in l. ubi adhuc. C. de iure
dotium. Sed non erit priuilegiata ut
præferatur anterioribus creditoribus,
ut in l. aſſiduis, uerſi. fin. C. qui potiores
in pigno. habe. cuius uerba ſunt, hæc
autem tantùm ad dotem ſancimus,
non ad ante nuptias donationem: quā
ſuo tēpore ſeruari diſponimus & hēc in

ter creditores ſui temporis ordinem: ſi verò agit pro iſta donatione propter nuptias,pro ſolutione,ſecuritate,& ſatisfactione ſuæ dotis,nunc nedum habebit hypothecam, ſed erit priuilegiata vt præferatur alijs creditoribus,& inſuper non poterit vxor renunciare etiam expreſsè huic hypothecæ: cũ magis ſpecialiter ſit facta,& inuenta pro ſecuritate dotis, vt ſupra dictũ eſt: & in expreſſo ita tenet ſingul. Cynus melius quàm alibi,in d.l.aſſiduis.2.col.4. oppo.Saly. in d.l.vbi adhuc,6.col.10.q. Inno. in c. ex literis,de pignor.& ibi Abb.3. colu. num.9.Platea,in §.fuerat.Inſt.de actio. 2.col.in fine. & ibi Angel. de Aret. 13. colum.nume.18.Iaſ.8.col.nume.40. & ſic reſolutiuè iſta donatio propter nuptias eſt vtilis propter duos effectus. Primus,pro ſecuritate dotis:quia illa bona magis ſunt ſtricta quàm alia,cùm hypotheca eorum non poſſit renunciari:Secundus,propter pactum de dote lucranda,quia tacitè intelligitur in hac donatione propter nuptias:ita Cyn.Bal. Sal. & commun.Doctor.in dicta Authentica,dos data.C.de dona.ante nup. Doc. etiam communiter in Authent. ſiue à me.C.ad Velleia Faber, Angel.& Platea,in §.eſt & aliud,Inſt.de dona. Campe.in tract.dotis.1.par.6. 1.q. Anchar. notabiliter in c.ſi. de dona. inter vi. & vx.3.col.6.oppo.& ibi Abb.& commu. alij Doctor. & per iſta ſatis videtur clara iſta donatio propter nuptias, quæ de iure communi valde dubia & incognita reperiebatur: ſed certè in noſtro regno & adhuc in alijs partib. iſta donatio propter nuptias non eſt in vſu:ita dicit glo.ord.in Authent.æqualitas, C.de pactis conuentis. & Paul. de Caſtr.in l. mulier.§.cùm proponeretur.ff. ad Tre. ſed loco ipſius maritus obligat expreſsè omnia bona ſua pro ſecuritate dotis.& licèt Montaluus in rub.tit.2. li.3. ſo. ll. dicat quod donatio propter nuptias ſit idem quod arrha,tamen falſum eſt per ſupradicta.

Item etiam licèt multi dicant donationem propter nuptias eſſe illud quod hodie pater dat vel donat filio, quãdo vult matrimonium contrahere, vt magis honorificè filius contrahat,tamen ſimiliter falſum eſt: quia iſta ſit ipſi filio & marito,donatio vero propter nuptias ſit ipſi vxori & ad eius vtilitatem; & in omnibus differt vna ab alia, vt ex ſuperioribus patet.

12 Aliquãdo & tertio, inter eos ſit donatio quæ vocatur arrha,pro cuius perfecta declaratione dico, ꝙ de iure communi arrha eſt quoddam ſignum ſeu pignus quod datur inter ſponſos de futuro,vel parentes vel cõſanguineos eorũ, maxime quando ſunt minores;in ſignũ matrimonij,& ad eius corroborationẽ, vt in quolibet alio contractu.text.eſt in l.arrhis. C. de ſponſa. cuius verba ſunt, arrhis ſponſaliorum nomine datis,ſi interea ſponſus,vel ſponſa deceſſerit,quę data ſunt iubemus reſtitui, niſi cauſam vt nuptiæ non celebrentur defuncta perſona iam præbuit. & ibi gl.ordi.& commun.Doc.tex.in l.ſi.eo.tit.tex.in l.vnica.C.ſi rector prouinciæ.& idem diſponit lex 1.tit.11.4. par.& adde, quòd requiritur, quòd expreſsè dicatur quòd datur pro arrhis, & in ſignũ vel pignus matrimonii futuri;nam aliàs,ſi ſimpliciter traderetur, eſſet ſponſalitia largitas, de qua ſuprà dictum eſt, vt apertè probant iura & doctor. vbi ſuprà; cuius virtus & effectus eſt,quod ille,qui dedit perdat eas, ſi per eũ ſtetit matrimoniũ nõ impleri;ſi verò ſtetit per recipientẽ, reſtituit quod accepit, & illud tantundẽ. Item ſi morte alicuius eorũ ſoluunẽ ſponſalia, reſtituentur arrhæ, nec recipiẽs aliquam partẽ lucrãt per oſculum; iſta probat tex.in d.l.arrhis. & ibi tenet gl.ord.& com.Doc. & ſi quæras,quæ eſt ratio,quod valet datio & amiſſio arrharum; & nõ valet pęna appoſita in ſpõſalibus & matrimoniis,vt in c.gemma.de ſponſalib.eſt alta & inſolubilis difficultas; ſed omiſſis aliis, iſta eſt melior & notabilior, quod promiſſio pęnæ non valet, quia eſt verbalis tantum, & faciliter & inconſideratè quis verbo ſe obligaret, & metu pœnæ ſoluendæ cõtraheret:

ret:arrha verò valet,quia realiter tradi tur,& non promittitur,& ſic iam eſt ſo luta & ceſſat prædicta ratio timoris: & iſtam rationem ponit Cin. in d.l. fi. C. de ſponſalibus. & ibi Fulgo. Sed in noſtro Regno iſta non ſeruantur. nec arrha accipitur: nec eſt i vſu,vt erat de iu re cõi.Item etiam licet prædicta lex par titæ 1.tit.11.4.par.dicat,ꝙ in Hiſpania propriè arrha dicitur donatio propter nuptias:tamen longè differt ab ea,vt ap paret ex his quæ ſuprà dixi in donatio. propter nuptias.& ex his,quæ ſtatim ꝓximè dicã in arrha: vnde reſolutiuè dico,quod in noſtro Regno arrha eſt donatio quædam, quæ fit à ſponſo ſponſæ de futuro vel præſenti, in remunerationem dotis vel virginitatis,vel nobilitatis eius, quam lucratur ipſa ſoluto matrimonio,& poteſt fieri tempore ſponſaliorum,vel tempore velationum,vel cõſtante matrimonio:ſicut dos, vel donatio propter nuptias: argumen. tex.in l. cũ multæ.§.ſi igitur.& in l.ſi conſtante.

13 C.de donat.ante nupt.cum ſimili. Vnũ tamen eſt,quod hodie non debet excedere decimam partem bonorum ſponſi vel mariti,deducto prius omni ære alieno:ita diſponit l.1.titu.2.lib.3.fo. ll. & dicuntur bona mariti ea, quæ ſunt propria:& ea quæ poſſidet bona fide, & ſimiliter ea,quæ ſibi debentur, & ad quę habet actionẽ:tex. eſt in l. bonorum appellatio.la 1.ff.de ver.ſig.Ex quo infertur,quòd ſi quis tempore quo promiſit arrhas poſſidet tãta bona quorum decima ſufficit ad quantitatem arrharum, & poſtea mouetur ſibi lis,& fertur con tra eum ſententia,ita quod plura ex di ctis bonis ab eo abdicantur & euincanſ, valebit datio vel promiſſio arrharũ habito reſpectu ad tempus promiſſionis: ita ſing.Ro.Sua.in l.1.ti.2.li.3.fo.ll.26. ſo.ver.no.tamen. Item adde quod vxori vel eius hæredi ſolu. mat. incumbit onus probandi facultates mariti, & vires patrimonij,vt decima ſufficiat ad ſolutionem arrharũ;ita nota.& latè Rod. Sua.in d.l. 1. 27. fo. verſi. circa partem quæro.per plures columnn.imò ꝙ magis eſt,ſi plus fuerit datum vel promiſſum, non valet, etiam ſi illi legi fuerit renunciatum,& tabellio qui talem renunciationem poneret, perdit officium: ita determinat l.1.ti.2. li.3.fol.ll.& expreſsè determinat iſta noſtra lex 50. in ll.Tau.valeret tamen tunc in ipſa decima parte.ar.tex.in l.ſancimus.C.de dona.cum ſimi.Itẽ ſi talis promiſſio arrharum eſſet iurata,valeret etiam vltra decimam partem,vt dixi,& poſui in materia contractuum,in artic.an,& quando contractus nullus firmetur iu. Vnum tamen eſt, quòd ſi aliquis tempore quo matrimonium contrahit, ſit adeò pauper,vt non poſſit arrhas dare, poteſt eas promittere de bonis futuris: & mulier poſtea poteſt eas petere ſibi aſſignari quando voluerit, dum tamen maritus non promittat vel aſſignet vltra decimam partem bonorum,quę illo tempore habeat;ita dicit,& diſponit lex 2.ti. 2.lib.3.fo.ll.quæ in hoc eſt not.& quoti die practicatur; & ita tenet et declarat Rod.Sua.in d.l.1.ti.2.li.3.for.ll.27.fol. verſic.nota vlterius. Aduertendem tamen,quod iſta donatio arrharum ita poteſt fieri viduæ ſicut virgini, licet communiter in vulgo de hoc dubitetur: ita expreſsè probat lex 1.prope fi. tit.2.lib. 3.fo.ll.et tenet Pala.Ru.in ſua repe.fo. 7.3.col.verſicu.aduertendum,et Rode. Sua.in l.1.tit.2.lib.3.fo.ll.fo.25. verſic. præmitte.

14 Item adde quod etiam ſponſus vel maritus minor 25.annorum poteſt promittere vel dare prædictas arrhas vſque ad dictam quantitatem decimæ partis bonorum,nec poteſt reſtitui; quia fecit illud quod quilibet maior, & prudens feciſſet.argumento tex. in l. non videſ. C.de in integr.reſtit.& in l.1.C.ſi aduer. dona.& in l.cum plures. §.fi.ff.de adm. tut. quod intellige quando non haberet curatorẽ,ſecus aliàs:quia datio vel promiſſio eſſet penitus nulla.Item intellige quando donatio vel promiſſio arrharum cõſiſteret in pecunia vel rebus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt:ſecus verò, ſi in rebus immobilibus, quia tũc requiritur

requiritur decretum, vt in l.lex quę tutores.C.de admi.tuto. & in l.prædia, C. de præd.mino.

Vnum tamen eſt, quod ſi poſt ætatẽ perfectam 25. annorum tranſeat quinquennium ipſo iure ratificatur, & confirmatur datio vel promiſſio arrharum, ſicut ſi alienaretur res immobilis titulo oneroſo, tex.eſt ſing. & vnicus in l.ſi. C.ſi maior factus alienationem factam ſine decreto ratam habuerit. quem ad hoc reputat ibi ſingul.Bart.& vnicam Bald.& Salyc.& Rode.de Suar. in l.1. tit.2.lib.3.fo.ll.fo.43.verſic.ſed vtrum minor.Item adde, quod mortua vxore arrhæ promiſſæ, vel receptæ pertinent ad hæredes eius etiam extraneos, & nõ ad maritũ ſuperſtitẽ;ita expreſſe determinat, & diſponit lex 51.his ll. Tauri: & ratio eius dubitandi potuit eſſe duplex.Prima, qa de iure fori, vxore mortua cum teſtamento, ſine liberis, poterat de arrhis teſtari, & quicquid vellet facere, ſed ea mortua ab inteſtato, pertinebant ad maritum vel hętedes ſuos, ita dicebat l.1.tit.2.lib.3.fo.ll.& lex 6. tit.1.lib.3.foro iuzgo.hodie vero corriguntur prædictæ ll.& deciditur contrarium per noſtram l.51.Secunda ſubtilis & noua ratio dubitandi potuit eſſe, qa donatio facta inter maritum & vxorem confirmatur morte donantis, non vero donatarij recipientis;tex. eſt in l.4.ſi hic ſtatus.§.ſi mulier.in fi.ff.de dona. inter vir.& vxo.tex.in l.etiam.C.eod.tit.expreſſior cæteris.in l.a marito, eod.tit.& ibi commu.Doc.vnde videbatur in propoſito, quod ſi mulier quæ recepit arrhas, decedat viuente marito, eo ipſo reuocetur talis promiſſio vel receptio arrharum, & applicetur marito, ſed contrarium determinat noſtra lex 51.quia longe differunt donatio arrharum, & donatio ſimplex inter mari. & vxor.vt patet ex ſuperioribus.

15 Aliquando & 4.fit inter eos donatio quæ vocatur dos;pro cuius perfecta intelligentia, & declaratione dico, quod dos eſt illud, quod datur vel promittitur viro ratione matrimonij ad ſuſtentanda onera eius;nam dos dicitur Græce phema, id eſt donatio, quæ propter matrimonium conceditur:text.eſt in l. 1.& per totum, ff.ſolu.matri. tex.in l.1. & per tot. ff.de iur. do. tex.in l.1.& per totum, ff. de pac.dotal.tex.in l.1.& per totum, C.de iure do.tex.in l.1.& per totum.C.de do.promiſſ.text.in l.1.& per totum tit.11.par.4.adeo quod ſine matrimonio eſſe non poteſt, vt in l.3.ff.de iure do.& in l.cum multæ.verſ.ſicut.C. de do.ante nup.& iſtã definitionem ponit Azo in Summa, C.de iure dot.& in effectu ponit Bar.& commu.Doc.in rubri.ff.ſolu.matrimo.de qua definitione late per Bald.Nouel. in tractatu dotis, fol.3.par.2.§.1.& Ioan. Campe.in tractatu dotis, 1.parte.& 1.q.in qua materia ſunt videndi tres principales articuli.Primus eſt de iure, & natura, & effectu dotis tempore promiſſionis ante cõtractum matrimonium. Secundus articulus eſt de iure, & natura, & effectu dotis conſtante matrimonio. Tertius articulus eſt de iure, & natura, & effectu dotis ſoluto iam matrimonio.

16 Quoad primum igitur articulum, dico, quod talis dos poteſt promitti ab vxore, vel a patre, vel a conſanguineo, vel a quolibet extraneo, vt in dictis iuribus; & in ſpecie eſt text.in l promittẽdo.ff.de iure do.cuius verba ſunt, promittendo dotem omnes obligantur cuiuſcunque ſexus conditioniſq; ſint. Itẽ poteſt fieri ante matrimonium, & etiã conſtante matrimonio;quia talis dotis conſtitutio nullo tempore eſt prohibita:tex.eſt in l.ſi conſtante.C.de don.ante nup.tex.in l.cum multæ.verſi.ſancimus.eod.tit.tex.in l.prima. titul.11.4. parte.

Item poteſt fieri etiã de omnibus bonis;tex.eſt in l.mulier bona.ff.de iu. doti.& ibi notat & commendat gl. ordinar. Odofredus, Bartolus, Baldus, Salycetus, Fulgoſius, Iacobus de Sanct. Georg.& communiter Doctores; text. in l.nulla.C. eodem titulo, cuius verba ſunt, Nulla lege prohibitum eſt vniuerſa bona in dotem marito fœminam

dare.

dare.& ibi glo.ordinaria et communiter Doctori nec obſtat lex 69. infra his ll. Tauri, quæ habet quod nemo poteſt donare omnia bona ſua etiam præſentia; quia debet intelligi in donatione ſimplici, vera, et propria, inter viuos, nõ vero in donatione ob cauſam onerosã, prout iſta. Nec obſtat etiam lex vnica. C.de inofficioſis dotib.quia ibi non reuocatur ex eo quod omnia bona détur in dotem. ſed quia tendit dos in præiudicium legitimæ filiorum.nec obſtat ét lex 1.C.ſi aduerſus dotem,quia ibi minor reſtituitur,non ex eo, quod omnia bona dedit in dotem, ſed quia maritus non fuit dignus tanta dote, ſecundum qualitaté ſuæ perſonę,loci, et patrimonij;et in effectu ita tenet et declarat ibi gl.ord.et com.Doct. tenet etiam et declarat gl.ord.et commun. opinio.in d. l.nulla.C.de iuredot.Quid autem in
17 dubio,quando mulier ſimpliciter contrahit matrimonium, an videatur omnia bona ſua in dotem dare? et gl.ord. in l.mulier bona,ff.de iure dotium.authoritate Ariſtotelis maximi Philoſophi tenet quod ſic , et ſequuntur aliqui Docto.et exp̃ſſe tenet Faber,in d.l.nulla.C.de iure dotium. ſed contrariũ tenent Bald.Salyc.Fulgo.Iacob.de Sanc. Geor.et magis commu.Doctor. in d.l. mulier bona.tenet etiam Bart.plene et magiſtraliter diſpurando in qq. ſuis.q. 7.mulier habens magnum patrimoniũ. idem Bar.et commu.Doctor.in l.pen.§. vxo.ff.ſolu.mat.Paul.de Caſt.et moderni in auth.præterea. C. vnde vir et vx. Bald.Saly.et commu.Doc.in d.l.nulla. C.de in.do.Salyc.et alij Doc. per text. ibi in l.fi.verſi.eodem modo.C.de repudijs. Quod extende etiam ſi bona ſint tradita marito actualiter reſpectu adminiſtrationis ſecundum prædictos Doctores,vbi ſupra. Quod tamen intellige niſi ex aliquibus coniecturis tacite appareat in dotem dediſſe , quas bene et notabiliter ponit Bal,in d.q.7.et Doctores in locis ſupra allegatis, et melius quam alius ponit Franciſc.Curtius iunior in Authentica præterea,C.vnde vir & vxor. 4.colum. nume.12.Ioann. Campe.in tractatu dotis.1. parte.q.39. quod eſt vtile & neceſſarium,ſi forte caueret lege vel ſtatuto,quòd ſoluto matrimonio maritus lucretur certam partem dotis.Item adde,quod nedum poteſt quis dare omnia bona præſentia in dotem,ſed etiam ſutura , ſi tamen hoc dixit expreſſe,aliàs non:argumento textus,& eorum,quæ ibi notantur,in l.fin. C.quæ res piguo.obliga.poſſ. & in terminis tenet Bald.in d.l.nulla. C.de iure dotium.cum quo tranſeunt alij Doctores.

18 Itẽ adde quòd ſi ſimpliciter dos promittatur;habet in ſe tacitam conditionem,ſi matrimonium ſequatur,& anto non poteſt agi;tex.eſt in l. ſtipulationẽ. ff.de iure dotium.text.in l.plerumquè , §.ſi ante,eodem titulo. text. in l.in rebus.verſic.1.eodem titul. text. in l.non enim. eodem titulo. text. in lege,item quia.§.primo,ff.de pactis. text. in lege vndecima.titulo vndecimo.4.parte. Ex quo infertur, quod tempus adiectum ſolutioni dotis incipit currere a tempore contracti matrimonii : textus eſt ſingularis in l.tali facta.ff.de iure dotium, & ad hoc notat & commendat ibi Bartolus , & communiter Doctores.idem Bartolus in lege,ſi cui legetur.in fine.ff. de legat. primo. & ibi Paulus Caſtren. & alii Doctores,& illum textum reputat ſingularem Angelus de Areti. in §. actionum.Inſtitu.de actionibus, quarta columna.& idem diſponit lex duodecima,titulo vndecimo,parte 4. Quod tamen intellige, quando terminus eſt appoſitus ſimpliciter & in genere;ſecus tamen,ſi in ſpecie & indiuiduo; quia tũc ſtatim incipit currere:ita tenet & declarat Bal.in l.fi.§.1.ff.de reſcin.ven.& idẽ Bal.in rubr.C.de contra.emptio.fi.col. 23.q.Saly.in l.2.eod. tit.Iacob.de Sancto Georg.vbi valde commendat in d. l.tali facta.

19 Item adde quòd dos poteſt incipere à traditione & a promiſſione; à traditione , quando vxor vel alius actualiter tradit viro aliqua bona

in dotem

in dotem.vt in l.ſi ego.§.dotis.ff.de iure doti.& in l.prima.C.eo.tit.à promiſſione,vt pacto nudo vel ſtipulatione fiat promiſſio,vt in l.cùm poſt.§.gener.ff. de iure doti.& in l.prima. C. de dotis promiſ. hodie tamen ſemper inducitur & fingitur à lege tacita ſtipulatio, tam ex parte mulieris ad dotem repetendã, quam ex parte viri ad dotem exigendã. tex.eſt ĩ l.vnica.§.primo.C.de rei vxor. acti.& ibi glo.ordinar.in verbo,omnes. tex.formalis,& expreſſus in §.& nemo. eiuſdem legis.tenet etiam gloſſ. in l.ad exactionem.C.de dotis promiſ.gloſ. in l.1.ff.ſolut.matrimon.gloſ. in l.de diuiſione.eod.tit.gl.in l.diuortio. ff. de ver. oblig.gl.in §.fuerat.Inſt.de act. & vtrobique commu.Doc.Item etiam pro hac dote ſoluenda competit marito tacita hypotheca in bonis promittentis. text. eſt in d.l.vnica. §. & nemo.eiuſdem legis.& ibi Doc.& idem diſponit lex 23. titul.13.5.par. Adde tamen,ꝙ hoc caſu non eſt priuilegiata, vt præferatur ceteris creditoribus,ita glo.ordinar.in d. §. & vt plenius.& ibi Doc. Adde tamen, ꝙ his caſibus requiritur ſaltem promiſſio dotis per pactum:ſecus tamen,ſi per pollicitationem:ita ſing.Bal. Nouellus in tracta. do.6.parte 1.priuilegio.nu.3. & talis promiſſio dotis valet,licèt ſit incerta,& per iudicem declarabitur attẽta qualitate & genere perſonarum, loci,& patrimonij, dum tamen hoc caſu promiſſio fiat per ſtipulationẽ, ne aliàs concurrant duæ ſpecialitates:tex. eſt in l.cùm poſt.§.gener.ff.de iure doti.& ibi gloſ.ordinar.& commu.Doc.tex.in l.1. C.de dot.promiſ.& ibi glo.ord. & commun. opin.hodie tamen de iure Regio indiſtinctè valeret: quia ex pacto nudo & pollicitatione oritur actio,& non cõcurrerent prædictæ ſpecialitates. Adde tamen,ꝙ,ſi vni filiæ promiſerit,vel dederit certam dotem, & poſtea alteri filiæ promiſit dotem incertam ſimpliciter,videtur velle promittere tãtam dotem quantam priùs promiſit, vel dedit primæ filiæ,arg.tex.in lege,dotem quæ priùs.ff.de iure doti.confirmatur ex ſingu.ſententia Socini in l.1.ff.ſoluto matri.nu.10.vbi dicit, ꝙ,ſi pater filiã adoptauit,tam de bonis proprijs, quàm de bonis filiæ expreſſa quãtitate, & poſtea aliã nuptui tradidit, & pro ea ſimpliciter dotem promiſit,videtur eandẽ quãtitatem promittere quam dedit primæ filiæ,ratione æqualitatis ſeruandæ: qđ reputat ſingu.& non alibi Pala.Ruu.in ſua repet.fo.91.colum.3.

20 Item adde ꝙ ſi tempore matrimonij vel eo conſtante vxor promittat vel tradat ſimpliciter viro certam quantitatẽ pecuniæ,vel rem, nulla expreſſa cauſa, videtur facta promiſſio ex cauſa dotis, & per conſequens valet:tex.eſt ſingu.& vnicus,in l.quod autem.ff.de iur.dotiũ, cuius verba ſunt,Quod autem in ſtipulatione nõ eſt neceſſariò dotis adiectio, etiam in donatione tãtũdem dicimus. & ad hoc notat & commendat ibi Bar. Odofre.Salicet.Fulgo. Iacob. de Sanct. Georg.& reputat ſing.& vnicum Bald. ibi,& illum etiam reputat ſing. & vnicum Bal.in l.nulla.C. de iure doti. nu. 2.Notat etiam & commendat Bal. Nouellus,in dicto tracta.do.6.part.14. priuilegio dotis.Nec obſtat ꝙ mulier quæ ſimpliciter tradit bona ſua marito,non videtur ea in dotem dare:quia intelligitur qñ omnia bona dedit vel tradidit:ſecùs vero ſi partẽ,vt hic. Itẽ adde, quod vxor poteſt habere bona triplicis generis & patrimonij:nam poteſt habere bona dotalia,quæ ſunt illa, quæ expreſsè dantur in dotem,in quibus maritus habet dominium conſtante matrimonio, & lucratur fructus, & habet adminiſtrationem, & poteſt ſuo nomine actiones exercere,vt infrà ſuo loco dicetur.Secũdò poteſt habere bona paraphernalia, quæ ſunt illa,quæ habet vxor extra dotem,à para,quod eſt iuxta, & pherna, quod eſt dos:tamen cuſtodiam & adminiſtrationem expreſsè vel tacitè conceſſit marito,tradendo ſibi prædicta bona vel inſtrumenta eorum,vel aliàs: & in his maritus non habet dominium, nec aliud ius, ſed tantùm adminiſtrationẽ: ideo in eis poteſt agere & defendere nomino

mino

mine vxori ſiue mandato,tanquã procurator.tex.eſt notab.in l.ſi ego. §. dotis autem cauſa.ff.de iure doti. tex.formalis & expreſſus,in l.fi.C.de pactis cõuentis. facit etiam bonus tex. in arg.in l.1.§ fi.cum l.ſeq.ff.vſufruct. quemadmo.caueat.

Tertio poteſt habere bona propria, quæ nõ dedit in dotem, nec ea tradidit marito in adminiſtrationem,expreſsè, nec tacitè; ſed ipſa ſeparatim habet, regit; & adminiſtrat, & in his nullum ius de prædictis habet maritus,ſed tũc poterit agere, & defendere tanquã coniuncta perſona,pręſtita cautione de rato,ſicut quilibet cõiunctus poſſet:tex. eſt nota.qui ſic debet intelligi, in l.maritus.C.de procu. & in expreſſo iſtã doctrin. & reſolutionem in materia ponit Iacobus Butrig.Odof.Bar.Bal. Paulus, Salyce.Fulgo.Iaſ.& communi.Doc.ibi Iacob.de Sanct.Geor.in l.dotis fructus. ff.de iure dot.Pala.Ruu. in ſua repe.ſo. 49.2.col.Alex.in conſi.ſuo 1.vo.conſi. cõſ.42.& 2.vol.conſ.62. Hodie tamen etiam in iſtis nõ poſſet agere mulier ſine licentia viri,per ll.Regias:ex quo infert,q̃ iſta bona paraphernalia, quæ nõ fuerunt tradita nec conceſſa marito in adminiſtrationem expreſſam nec tacitã nõ poſſunt peti ab vxore vel hæredibus aliquo titulo particulari;depoſiti,commodati,vel ſimili : ſed tantum actione ad exhibendum, vel rei vendicatione: tanquam contra extraneum poſſeſſorẽ vel detentatorem;ita ſingu. Bal.in l. ſi ego.§.fi.ff.de iure do.

41 Item adde quod ſi pater ſimpliciter promiſit dotẽ filię,vel donationem ante nuptias,vel propter nuptias filio, q̃d licet habeat bona eorum ex linea materna,vel ex alia parte inquiſita,in quibus ſit legitimus adminiſtrator, vel ex aliqua cauſa ſit debitor eorum; non vr̃ promittere de bonis eorum,ſed de proprio patrimonio & ſubſtantia ipſius patris,quia officiũ eius eſt dotare, ſi verò dixit & expreſſit, quod promittebat ex patrimonio & ſubſtãtia propria, & etiã filiorum,tunc ſi eſt pauper & inopia tẽtus,videtur promittere de bonis filiorũ quatenus ipſe non eſt ſolueudo, ſi verò ſit diues & idoneus ſoluendo,videt̃ promittere de proprio patrimonio & ſubſtantia,niſi expreſsè dixit & declarauit quam quantitatem promittebat ex bonis propriis,& quam quãtitatem ex bonis filiorum:tex.eſt ſingu.& vnicus,in l. finali.C.de dotis promiſ. & iſte eſt eius verus ſenſus & reſolutio: & ad hoc notat & commendat ibi glo.ordi. Azo in ſumma illius tituli,num.6.Odofredus, Petrus,Iacob.Butrigarius,Cinus,Bartolus,Albericus,Angelus,Saly.Fulg.& cõmuniter Doc. & reputat ſingul. & vnicum Bal.notat etiam & cõmendat Barto.in l.1.ff.ſolu.matrimo. 3.col.nu.11. & ibi communi.Moder.Pala.Ruui.vbi notabiliter loquitur in ſua repet.fo.91. §.14.& idem diſponit lex 8.titul.11.4. par.Ex quo collige,quod licet de natura dictionis copulatiuę ſit,diuidere obligationem actiuam vel paſſiuam viriliter & æqualiter inter plures debitores vel creditores,vt in l.reos,§.cum in tabulis.ff.de duo.re.& in l. ſi mihi & Titio.ff.de verb.oblig.& in l.eum qui.eo. tit.& in l.Paulus.la ſecunda.ff.de re iu. & in l.prima.C.ſi plures vna ſent. & in l.pluribus. ff.de procur. tamen ſecus eſt hoc caſu propter neceſſitatem impoſitam a lege ipſo patre dotãdi filiam, quia tunc totus actus & effectus promiſſionis attribuitur patri.Confirmatur ẽt, quia quando dictio copulatiua cadit inter perſonas, in quibus datur & conſideratur affectio & ordo charitatis, illa dictio nõ diuidit, ſed intelligitur & regulatur ſecundum ordinem, charitatem,& affectionem : ita probat textus in l.Gallus.§. quidam recte. ff. de liberis & poſthumis. & ibi tenet gloſſ.reputata ſingul.& ordina.et communiter Doctores, et in terminis iſtam rationem ponit Iaſ. in l. prima. ſoluto matrimonio.quinta colum.numer.24. et hoc dubium et difficultatẽ cum ſolutione aperte vult et ſentit tex.in verſicu.vtrum pro dimidia parte videatur datio vel promiſſio facta eſſe. iuncto verſic.

verſi.fin.ſi vero expreſſe dixit & declarauit quid vel quantum volebat promittere ex bonis proprijs, & quid vel quantum ex bonis filiorum. tunc nō tenetur niſi ad illam partem vel ſummā quam ſpecificauit; & in quo voluit teneri,& hoc eſt quod ſignificat tex.in fi. in quantū dicit, vt re vera appareat q̄d ipſe vult dare. & quid de ſubſtantia filiorum proficiſcitur. Ex quo ſingulariter infertur, quod ſi pater promittat dotem,dicēdo, computato omni eo quod ipſi filiæ debetur de bonis maternis vel aliunde, quod hoc non obſtante videt̃ pater de ſuo patrimonio & ſubſtantia promittere, non autem de bonis filiæ, & poterit filia ſua bona vel debita liberè vltra dotem petere;ita conſuluit originaliter Ioan.de Monte Speculo apud Piſtorium:in fauorem cuiuſdam Tudertini, argumento tex.in d. l.fi. quem refert & ſequitur Bal.Nouel.i tract.dotis. 6.par.in 6.priuilegio.Iaſ.in §.fuerat.Inſtitu.de actio.20.col.num.105.Vincen. in l.1.ff.ſolu.matrimo.10.colum.num. 27.Sed aduertendum,quod prædicta opi.& conclu.videtur valde dubia, quia tex.in d.l.fi.loquitur quando ſimpliciter & generice pater promiſit dotem de bonis ſuis,& filiæ, ſecus verò, quando particulariter & ſpecifice dixit, ꝙ tantam quantitatē volebat ſoluere de proprio,& tantam quantitatem de alieno. ſed in noſtro caſu expreſſe dixit, quod illud quod appareat deberi & bonis filiæ,ante omnia venire & deberi, ergo tātum reliquum videtur promittere ex proprio,& per cōſequens,pars vel quantitas vniuſcuiuſq; videtur certa per relationē ad aliud, ſicut ſi expreſsè eſſet declarata, argumen. tex.in l.aſſe toto. ff.de hær.inſtitu.& in l. inſtitutio.ff.de condi.inſtit. & in l.ſi ita ſcripſero,ff.de condi.& demon.& in l.certum eſt.ff. ſi cer.peta.cum ſimil.& propter hoc Marianus Socin.deuiat ab iſta opi.& tenet contrarium in c.tuæ.de ſpon.quem refert & ſequitur Bart.Soci.eius filius,in l.1.ff.ſoluto matri.6.col.n.verſ.ex quib. & ibi Ripa.18.col.num.512.& Iaſ.relinquit cogitandum.5.col.nu.24.& Pala. Ruui.in ſua repe.fo.91.tertia col.verſi. ad ſecundum.Sed his non obſtantibus ego teneo primam ſenten. & concluſ. imo quod tota dos debeat ſolui de bonis patris,quia conſidero ꝙ lex vult q̄d in dubio ſemper pater teneatur, & nō ſufficiat exprimere quantitatem quam vult ſoluere, & bonis filiæ tacitè vel ꝑ coniecturas,ſed expreſſe & ſpecificè declaretur,quid vel quantum promittitur de cuiuſlibet bonis,& iſta eſt realis intētio illius tex.in d.l.fi.verſ.fi.C.de dotis promiſſione, ibi dum dicit; ut re vera appareat quid ipſe vult dare,& quid de ſubſtantia filiorum proficiſcitur; ne dū effuſo ſermone ſeſe iactet, in promptū incidat ſui periculum.

Secundo etiam ſingulariter infertur, quòd ſi pater promittat dotem de bonis ſolius filiæ,ipſe pater tenetur de ſuo patrimonio & ſubſtātia ſoluere,nō autem de bonis filiæ,arg.tex.in d.l.fina.& argumento prædictæ rationis; quia officium paternum de neceſſitate eſt filiā dotare,& in expſſo ita determinat Angelus de Aretio in §. fuerat. Inſtitu. de actionibus.13.colum.nu. 19.& ibi Iaſ. vigeſima columna,num. 105. Socinus in lege prima.ff.ſolut.matri. ſexta col. & reputat ſingulare Pala. Ruu. in ſua repet.fol.91.col.2.

Confirmatur ſecundum eos, quia in hiſce,quæ certo modo diſpoſita ſunt ꝑ legem,proteſtatio non releuat proteſtātem,vt in l.Neſennius cum materia, ff. de neg.geſt.& in l.alimenta. C. eodem tit.& ibi glo.ord.& commun.Doct.ſed pater de neceſſitate,& legis diſpoſitione tenetur filiam dotare:ergo proteſtatio eius contraria nō valet, nec aliquid operatur:ſed aduertendum, quod ſimiliter iſta ſententia et concluſio videtur valde dubia, quia hoc caſu expreſſe et ſpecificè dixit quòd declarauit totum promittere ex bonis filiæ et nō ſub aliquo dubio, vnde videtur quod ipſe nō teneatur,ſed filia,per tex.in d.l.fi.ver. fi.qui iſtum caſum videtur probare et diſponere, et in terminis per illum tex. ita te-

ſta tenet Vincen. lege prima. ff. ſol. matri. 11. col. nu. 28. et ibi Franc. de Ripa. 17. col. nu. 91. reprobãdo pdictos Doct.

22 Prædicta tamen ſingulariter limita et intellige, quando pater eſſet debitor filiæ; vel haberet eius bona ſine adminiſtratione: ſecus vero, ſi eſſet eius legitimus adminiſtrator, quia tunc ſimpliciter dotem promittendo, vel in caſibus ſuperioribus videtur promittere de bonis filię, quæ adminiſtrat, non vero de ſuo patrimonio & ſubſtantia, quia in dubio actus videtur factus adminiſtratorio nomine, argumento tex. in l. Neſennius. ff. de nego. geſt. vbi habetur ꝙ ſi mater vel auia ſit negotiorum geſtor filii vel nepotis, & eorum bona admini ſtret, & illo tempore eis alimenta præſtet, vel alios ſumptus fecerit, non videtur ex proprio patrimonio, & ſubſtãtia dare, ſed ex his bonis filii, vel nepotis & adminiſtratorio nomine. Ex quo deducitur & infertur, quòd maior eſt præſumptio, quæ reſultat ex adminiſtratione quam ex pietate & affectione; text. in l. cum poſt mortem. §. 1. ff. de admi. tut. vbi habetur ꝙ tutor vel curator, qui promittit dotem pro minore cuius bona adminiſtrat, videt̃ promittere de bonis eiuſdẽ minoris: non verò de propriis, niſi expreſſe promittat animo donandi, vel ſciens minorem non eſſe ſoluendo, vel cum dolo, ſecundum gl. Bar. & communi. Doc. ibi, tex. in l. fi. ff. de peti. hære. vbi habetur ꝙ ſi pater habet & adminiſtrat bona filii, & aliquid expendit in honorem eius, videtur de bonis ipſius filii expendere vel promittere, & ibi notat Bar. & commu. Doc. tex. in l. vxorem. §. pater naturalis. ff. de lega. 3. vbi pater qui promiſit dotem pro filia naturali non videtur habere animum donandi nec promittendi de proprio ſi apud patrem erant aliqua bona filię; & in expreſſo ita tenet Bar. in d. l. Neſennius. ff. de neg. geſt. & ibi Ang. de Peru. idem Bar. vbi reputat ſingulare in d. l. cum poſt mortem, §. primo, ff. de adminiſtra. tuto.

Sed aduertendum, quòd iſta ſent. & conclu. aperte eſt falſa, imò etiam hoc caſu dos promiſſa debet ſolui de bonis patris, & militant prædictæ rationes: quia tex. in d. l. fi. expreſſe loquitur, quã do pater habebat bona ipſius filii ex cã aduentitia, in quibus pater habet vſum fructum, quo caſu certum eſt quod pater eſt legitimus adminiſtrator; & tex. determinat et diſponit, quod teneatur de ſuo patrimonio ſoluere: ergo contra Bar. et Doct. probat etiam tex. notabilis et expreſſus in l. profectitia. §. fi. ff. de iure dotium. vbi habetur quòd ſi pater ſit curator filiæ emancipatæ, et promittat ſimpliciter dotem pro ea, videtur promittere vt pater, non vt curator, et ibi notat et commendat gl. ordina. Odofr. Baldus, Salycetus, Fulgoſius, et Iacob. de Sanct. Geor. Cõfirmatur etiam, quia quando in vna et eadem perſona concurrit duplex qualitas, potius attẽditur naturalis, quam accidentalis: tex. eſt ſingularis et vnicus, in l. qui habet. ff. de tu te. et in expreſſo in noſtro articulo et q. principali, eandem ſenten. et conclu. tenet Ioan. de Imo. in l. 1. ff. ſolu. matrim. 2. col. in fi. et ibi Roma. pen. col. 32. ſpeciali. nu. 16. Alex 4. col. nu. 17. Iaſ. 4. col. nu. 24. Soc. 5. col. num. 10. Ripa. 17. col. nu. 90. tenet etiam Pau. de Caſt. in l. fin. ff. de peti. hære. Fulg. in l. Neſennius. ff. de neg. ge. Ang. de Are. in § fuerat. Inſtitu. de actio. 3. col. num. 19. et ibi Iaſ. 20. col. num. 15. Bar. Nouel. in tractatu dotis. 6. parte. in 3. priuilegio. in 45. Pala. Ruui. in ſua repet. fo. 81. tertia col. et iſta eſt magis comm. opi. contra Bart. et primos Doctores.

23 Quod tñ limita et intellige, quãdo pater promittit dotem vel donationẽ pp nuptias pro filio, vel filia exiſtẽte in poteſtate: ſecus tñ eſt, ſi mater vel aſcẽdens, qui nõ hẽt eos in poteſtate vel extraneus eſt tutor vel curator, et hẽt bonorum adminiſtrationem, quia tunc in dubio vr̃ promittere de bonis eorum, quorum bona adminiſtrat: non vero de proprio p̃imonio et ſubſtãtia, quia cũ de neceſsitate non teneant̃ dotare, potius vr̃ promittere de bonis eorum, q̃

de

de propriis: & in expreſſo ita probat tex. formalis in d. l. cùm poſt mortem. §. 1. ff. de admi. tut. tex. in l. Neſennius. ff. de neg. geſt. tex. in l. fi. ff. de peti. hære. tex. in l. vxo. §. pater naturalis. ff. de lega. 3. & vtrobique Doctor. & tenet gl. ord. in d. l. fin. C. de dotis promiſ. in verbo, intelligi. & ibi commun. Doctor. Ex quo datur notabilis intelligentia & declaratio ad tex. in l. vnica. §. accedit. C. de rei vxor. actio. vbi habetur quòd quando extraneus promittit dotem alicui puellæ vel mulieri, videtur ei donare, vt intelligatur niſi ſit eius adminiſtrator. Supereſt tamen circa prædicta, quæ eſt ratio per quam ſi pater vel aſcendẽs præſtitit alimenta filio, vel deſcendenti non videtur dare, & erogare de bonis propriis, ſed de bonis filij, modò ſit eius adminiſtrator, modò non, vt dictis iuribus: dotem verò indiſtinctè videtur dare, vel promittere de propriis, vt dicta l. fi. ſed notabiliter reſpondeo, quòd alimenta tenetur in ſubſidium præſtare, ſi filius non habet aliunde: dotem verò tenetur fauore publico, vt mulieres inueniantur quibus nubere poſſit.

24 Dubium tamen dubium eſt, ſi talis mater aſcendens vel extraneus promittat dotem, quæ excedit patrimonium & ſubſtantiam filij, vel filiæ, vel extranei, an illud plus vel reſiduum teneatur de ſuo proprio patrimonio ſoluere, an verò remaneat liberatus? & breuiter & reſolutiuè reſpondeo, quòd extraneus nullo modo tenetur, ſed remanet liberatus, ſi mulier pro qua promiſit non eſt ſoluendo: quia in dubio videtur promittere adminiſtratorio nomine, niſi probetur quòd promiſit animo donandi, vel ſcienter, & doloſè: ſciens & cognoſcẽns vires patrimonij ipſius mulieris: quia tunc reſiduum tenetur ſoluere, per tex. formalem & expreſſum in d. l. cum poſt mortem. §. 1. ff. de adminiſt. tuto. & ibi tenet & declarat gloſſ. ord. Bar. Alb. & comm. Doc. ſi verò mater vel aſcendens, quæ non habet in poteſtate promiſit, bene tenetur illud & plus reſiduũ de ſuo patrimonio ſoluere: quia ratione naturalis coniunctionis & pietatis, & affectionis videtur donare, arg. text. cum materia in d. l. Neſennius. ff. de ne. geſt. & in l. alimenta. C. eod. ti. & eorũ, quæ ibi notantur. & in expreſſo ita tenet Bald. Nouellus in tractatu dotis. 6. parte, in 3. priuilegio, & ſimiliter in 45. tenet etiam Pala. Ru. in ſua repet. c. per veſtras. fol. 46. 2. colum. verſic. ex iſtis aliàs.

Item etiam prædicta intellige quando non ſunt bona ſuperlucrata conſtante matrimonio: ſecus verò aliàs: quia tunc ſi conſtante matrimonio pater promittat dotem, de illis videtur promittere, & debet ſolui. ita diſponit lex noſtra quinquageſimatertia his ll. Tauri: cuius ratio poteſt eſſe: quia cùm ex cauſa neceſſaria poſſit pater prædicta bona alienare: dum tamen non faciat in fraudem vxoris, vt in l. fi. tit. 4. lib. 5. ord. meritò poterit alienare in cauſam dotis vel donationis propter nuptias.

Secunda ratio poteſt eſſe, quia cùm iſtud debitum & onus dotandi filias ſit perueniat patri conſtante matrimonio, meritò vxor quæ vult conſequi medietatem lucrorum, tenetur etiam ad medietatem debiti: & iſtæ videntur fundamẽtales rõnes ad iſtã legem Tauri, quas ego cogitaui. & eas etiam ponit Pala. Ruu. in ſua repet. fo. 45. 3. col. verſic. ex iſtis infertur. & adde quòd idem eſt, ſi ſola vxor promittat dotem, quia videtur promittere de bonis acquiſitis conſtante matrimonio, argumento huius noſtræ legis 53. & in terminis ita tenet ibi Caſtellus. & Pala. Ruu. ꝙ tamen ego intelligo quando vxor promiſit cum licẽtia mariti: quia aliàs non poteſt facere contractum, vel quaſi. Ex quo deducitur & infertur, quòd ſi pater promitteret dotem vel donationem propter nuptias filio vel filiæ ſoluto iam matrimonio, licèt ſint bona acquiſita conſtante matrimonio. non debet ſolui de eis, ſed de propriis bonis ipſius patris: quia ceſſat prædicta lex Tauri, & eius rationes. Confirmatur etiã, quia ſoluto matrimonio iã non dicuntur acquiſita & multipli-

multiplicata, ſed potiùs materna, & propria filij, vel filiæ, arg. tex. in l. ſed ſi plures. §. ſi filio impuberi. ff. de vulga. & pupil. cum ſimi. & in expreſſo ita tenet Didacus de Caſtillo in d. l. 53. his ll. Tauri. 10. col. verſic. ſecus dicendũ erit. Pulchrum tamen dubium eſt, ſi pater promittat dotem vel dona. propter nuptias conſtante matrimonio, quo caſu vr̃ promittere de bonis ſuperlucratis & acquiſitis conſtante matri. vt dictum eſt, an poſtea mortuo patre, filius vel filia debeat conferre, & computare integraliter totam dotem vel donationem propter nuptias in ſucceſſione & diuiſione bonorum patris, vel tantum dimidiam partem eius, quæ correſpondet medietati lucrorum patris quam ipſe habiturus erat? & teneo pro conſtanti quòd tantum debet conferre dimidiam partem, quæ pertinebat patri & habiturus erat: aliam verò dimidiam debet conferre & computare in ſucceſſione & diuiſione bonorum matris, & idem per omnia iudicari, ac ſi ab ea proceſſiſſet: & in expreſſo ita probat lex 14. titu. 6. lib. 3. ſol. ll. & illam l. ad hoc reputat ſingul. Pal. Ru. in ſua repet. fol. 28. co. 4. verſic. & ſecundum prædicta.

25 Item etiam circa prædicta dubitaẽ, ſi pater & mater ſimul promiſerunt dotem vel donationem propter nuptias pro ſilio vel filia, qualiter teneantur? & breuiter & reſolutiuè dico, quòd de iure communi vterq; tenebatur pro medietate, arg. tex. in l. reos. §. cùm in tabulis. ff. de duobus reis. cum ſimilib. Itẽ etiam arg. text. in l. ſi dotare. C. ad Vellei. text. in l. fi. eo. tit. vbi habetur quòd mulier poteſt ſe obligare principaliter & acceſſoriè pro dote: ergo ſi ſimul cum alio promittat, teneatur pro parte: qđ procedit nedum quando mater haberet bona paraphernalia, ſed etiam quando ſolum haberet bona dotalia, quia de eis debet ſolui, quia maritus videtur cõſentire, cum ſimul ſe obligent, & ex iſtá cauſa bona dotalia poſſunt alienari cõſtante matrimonio; ita tenet Bald. in l. 1. ff. ſolut. mat. 2. col. pro qua ſent. & cõ.

Primò facit tex. in l. ſiue vxor. ff. de don. inter vi. & vx. vbi habetur ꝙ ſi vxor donauit marito ea conditione, vt detur in dotem filio vel filiæ, valet & tenet. Secũdò facit tex. in l. Lucius Titius. ff. quib. mo. pig. vel hy. ſol. vbi habetur, ꝙ ſi maritus & vxor prædiũ vel fundum ſimul dederunt in dotem pro filia, vr̃ vxor remittere ius hypothecæ, ꝙ hẽbat in eo.

Tertiò facit, quia licet mulier vel quilibet alius repetat indebitè ſolutum per errorem, tamen ſi ſoluit pro dote quam putabat debere, non poteſt repetere: textus eſt ſingul. & vnicus in iure in l. cũ his. §. ſi mulier. ff. de cõdi. indebi. quem ad hoc notant & commendãt ibi Doct. & reputat ſing. & vnicum Pala. Ru. in repet. ſua folio 29. colum. 2. & folio 90. columna 3. Quartò facit text. in lege, quamuis. ff. ſolut. matrimonio, vbi habetur quòd conſtante matrimonio poteſt maritus ſoluere dotem vxori vt dotem filiæ: contrarium tamẽ tenet Spe. in tit. de emp. & ven. §. tertio loco. 4. colum. verſ. quid ergo de cõſenſu vxoris, &c. & ſequitur & commendat Pal. Ru. in ſua repet. folio 28. 3. & 4. columna. & folio 46. 1. columna, imò quòd de bonis dotalibus nõ poſſit ſolui et ſi ſolnatur, poſſet repeti per maritum conſtãte matrimonio, & eo ſoluto per vxorem niſi iuraſſet.

Primò quia cùm regulariter non poſſunt alienari niſi in caſibus à iure expreſſis, non poſſunt ex iſta cauſa alienari, cùm non reperiatur in iure diſpoſitum, maximè quia licet dos ſit priuilegiata, non tamen contra aliam dotem æquè priuilegiatam, argumẽto eorum, quæ notantur in l. fin. ff. ex qui. cau. maiores. & expreſſius in leg. aſſiduis. C. qui potio. in pignore habean. ſed primam opinionem approbat & cõfirmat hodie prædicta lex 53. in iſtis ll. Tauri, quæ diſponit, ꝙ ſi ſunt bona ſuperlucrata & acquiſita cõſtante matrimonio, de illis videntur promittere, & debet ſolui: ſi verò non ſunt talia bona, vterq; teneẽ ad dimidiam, & debet ſolui ex quibuſcunq; bonis, et dotalibus, & ita tenet &

declarat ibi gloſſator Ciſuentes in ſi & Doct.de Pala.Ruui.in fin. & Didac.de Caſtil.pen.colum.in verſi.En qualquier manera.Ex quibus infero, quod ſi forte pater & extraneus ſimul dotem promittunt pro filio vel filia, ꝙ vterq; tenetur ꝓ dimidia; quia ſi qñ pater & mater ſimul promittunt, eſt idem eſt in noſtro caſu,& iã vidi in quęſtione de facto,ꝙ pater & nouerca ſimpliciter & ſimul promiſerunt dotem pro filia, & dixi & conſului quod vterq; teneretur pro dimidia.Nec obſtat text.cum materia in d.l.fin.C.de dotis promiſſio.quia illam intelligo quando ſolus pater promitteret ſimpliciter vel indeterminatè de bonis ſuis & filiæ; ſecus vero,ſi ipſe ſimul cum alio, quia tunc vterque tenetur pro parte. Secundo infero quod nedum pater poteſt obligari pro dote tanquam correus,vt proxime dixi; verum etiam tanquam fideiuſſor alterius, quo caſu ſi pater tanquam fideiuſſor ſoluat, non poteſt a principali repetere: text.eſt ſingular.& vnicus in iure in l. profectitia. §.ſi pater,non quaſi pater.ff.de iure dotium.quem reputat ſingular.& vnicum Roma.in ſingu.ſuis ſingu.167.& refert & ſequitur Dida.de Caſtil.in præ.l.53. Tauri.5.col.verſic. vnum tamen ſcias. ſed certe vterque decipitur, quia ille rex.intelligitur quòd dos nõ eſt profectitia,licet principalis non ſit ſoluendo;non tamen dicit quod nõ poſſit ab eo repetere,ſi eſſet ſoluendo,ſecundum glo.ordina cum qua ibi tranſeunt communi.Docto.

26 Quæro tamen circa prædicta,an pro dote promiſſa poſſit obligari fideiuſſor? & breuiter & reſolutiue dico quod ſic: tex.eſt in l.profectitia.§.ſi pater.ff.de iure dotium,& ibi notat Bald. & comm. Docto.tex.in l.cum dotis. eodem titul. tex.in l.generaliter.C.ad Velleia.vbi diſponitur, quòd mulier, quæ regulariter non poteſt eſſe fideiuſſor, poteſt obligari pro dote. & ad hoc notat & commendat ibi gloſſ. ordin. & communiter Doctores; ſed econuerſo pro dote reſtituenda ipſi vxori a marito vel patre vel alio recipiente non poteſt dari fideiuſſor,quia cum marito principaliter committatur perſona vxoris, iuſtum & rationabile videtur quod committatur dos ſine fideiuſſione, ne aliàs inter eos oriatur perfidia, & diſcordia. text.eſt formalis & expreſſus in lege prima & ſecunda. C.ne fideiuſſ. dot. den. & ibi gloſſ.ordinaria, Odofredus, Petrus, Cynus, Bartolus, Albericus, Baldus, Angelus, Salycetus, Fulgoſius, & communiter Doctores. Nec obſtat, ſi dicas quòd attenta iſta ratione etiam videtur, quòd in caſu ſuperiori non poſſit dari fideiuſſor pro dote ſoluenda: quia reſpondeo ſingulariter vltra Doctores, quod in iſto caſu militat cauſa perpetua diſcordiæ,& ſic prohibitio requiritur perpetuo, cum dos debet eſſe perpetuo penes maritum conſtante matrimonio:in ſuperiori vero caſu non:ſed ſtatim & celeriter debet ſolui marito,& promiſſor remanet liberatus, & ſic nulla ſubeſt vel remanet inter eos rixa vel diſcordia. Vel aliter & ſecundo reſpondeo, quòd iſto caſu dotis reſtituendæ maritus eſt debitor: in ſuperiori verò caſu dotis promiſſæ ipſa mulier vel alter pro ea eſt obligata & tenetur ſoluere,quæ quidem mulier eſt ſubiecta viro:& ideo non præſumitur, quod habeat diſcordiam cum marito ex iſta cauſa, verum tamen eſt; quod Cynus in d.l.1. C.ne fideiuſſ.doti. den. poſt Iacobum de Rauen. tenebat quod intelligatur marito inuito,ſed eò volẽte præſtare fideiuſſorem bene teneatur & obligetur, & ſequitur Roma. in l.ſi conſtante.ff. ſoluto matrimonio. 8.colum.numer.21. & Cuma. in §.quoties. eiuſdem legis, ſecunda columna. ſed communis opin. tenet contrarium in locis vbi ſupra, quia etiam iſto caſu militat ratio prohibitionis; & in tantum hoc eſt verum, vt non poſſit huic diſpoſitioni renunciari: ita gloſſa ordinaria in dicta lege prima, C.ne fideiuſſ.doti.den.in gloſ.magna, in fine, quem ſequuntur communiter Doctores, & reputat ſingular. & vnicam

Angelus ibi. Ex qua nota, quòd legi prohibitiuę etiam fauore renunciantis non poteſt renunciari: quod tamen limita, & intellige ſequentibus modis.

Primo vt non procedat quando dos ſolueretur ante matrimonium, & fideiuſſor obligetur de dote reſtituenda ſi matrimonium non ſequatur, ita probat text.in l.Titio centum.§.Titio genero.verſicul.ſed cum ante nuptias, ff.de conditio.& demonſtra. & ibi notat & commendat Bartolus, & alij Doctores. tenet etiam & commendat Alexander, & communiter Doctores, in l.ſi conſtante.§.quoties.ff.ſol. matrimonio.

Secundo limita, niſi detur fideiuſſor de dote reſtituenda, viro vrgente ad inopiam, ita probat tex.in capitul per veſtras. de donatio. inter vir. & vxor. & ibi communiter Doctores; & tenet Bartolus, Alexander, & Moderni in d.l. ſi conſtante.§.quoties. ff. ſoluto matrimonio.

Tertio limita, niſi fideiuſſor detur ſoluto iam matrimonio; quia ceſſat prædicta ratio prohibitionis. ita gl.or. in d.l.1.C.ne fideiuſ.doti.den.& ibi cõmuni.Doct.

Quarto limita, niſi pater vel frater mariti vel alter coniunctus eius eſſet fideiuſſor; quia hoc caſu præſumitur ceſſare prædicta ratio, et argumento tex.in l.fina. C. de dote cauta non numer.ita tenet Paulus in l. cum dotem. §. tranſgrediamur. ff. ſoluto matrimo. 2.colum.num.5. Alexan.et alii Doctor. in l.ſi conſtante.§.quoties.eodem titu. Sed attende quòd iſta ſententia et concluſio.bene procederet in patre, quia naturalis charitas et fortiſſimus amor excludit contrariam præſumptionem, argumento tex.in l. Aurelius.§. Titius.ff. de lib.lega.et in l. iſte quidem. ff. quod metus cauſa. ſed non in fratre nec in alijs coniunctis, quia reputantur extranei, argumento tex. in l. vnica. §. accidit. verſicul. extraneus. C. de rei vxor.actio.et in expreſſo ita tenet Pala. Ruu.in d.ſua repe.c.per veſtras.fo.106. 4. colum. poſt Bald. Nouellum quem allegat.

Quinto limita, niſi talis fideiuſſor iurauit, quia tunc efficaciter tenetur; ita Paulus de Caſtr.& communiter Doctor.in d.l.ſi conſtante.§. quoties. licet cõtrarium teneat Barto.in l. ſi quis pro eo ff.de fideiuſſo. Sexto limita in muliere; ſecus in extraneo dotãte, quia bene poteſt fideiuſſorem recipere de dote ſibi reſtituenda. ita ſentit Bart.in dicta lege ſi conſtante.8.colum. 6. q.& tenet ibi Roma.8.colum.nume.20.Imola.5. columna. Iaſ.nume. 54. Alexand.in §. quoties.eiuſdem legis 4.colum. nume. 6.Septimo limita, niſi in aliquo loco ſit conſuetudo in contrarium: quia licet tex. in d.l.1. & 2.C.ne fide.do.dẽ. probet conſuetudinem contrariam, tamen intelligitur de præterita non futura: ita probat tex in dicto cap. per veſtras: Confirmatur, quia conſuetudo ſemel a iure damnata poteſt iterum introduci, maxime ex aliqua noua cauſa ſuperueniente: iſta eſt gloſ. notab. ordinaria, in clemen. ſtatutum. de electio.in verbo conſuetudine.& ibi Doctor probat etiam tex. in l. dubium.C. de contrahen.emptio.iuncto tex. in capitu.conſtitutus. de in integr.reſtitu.& in effectu iſtas & alias limitationes ponit Alexander. & Moderni, in d. l. ſi conſtante. §. quoties, ff. ſoluto matrimonio.Iacob. de Sanct Georg. in l. profectitia.§. ſi pater. ff.de iure dotiũ. Pala. Ruui. in ſua repeti.fol. 105. verſicul. 5.etc. per plures columin. Baldus Nouellus, in tractatu dona.6.parte principali.21.priuilegio, per plures colum.

27 Item adde pro declaratione prædictorum, quod quando dos incipit à promiſſione, non tranſit dominium ſine traditione: text.eſt in lege de diuiſione.in fi.ff.ſolu.matrimo. et ibi notat et commendat Bartolus, et communiter Doctores. textus in lege, dotale, §. primo, ff. de fundo dotali. textus in lege finali, §. præterea. C. de iure do-

re dotium, vbi dicit textus, quòd quando extraneus promiſit prædia vel res in dotem, & nondum tradidit fructus, & acceſſiones debentur poſt lapſum biennij: ergo ſi prædia vel res eſſent traditæ, neceſſario deberentur à tempore traditionis ratione dominij: & ad hoc notat & ponderat ſolus Baldus ibi, colum. 2. quod extende, vt procedat & habeat locum etiam ſi vxor, pater, vel alius omnia bona ſua promittat in dotem: quia non tranſit dominiũ ſine traditione: iſta eſt gloſ. ſingular. & vnica, iuncto textu in l. 1. in verbo, vniuerſæ. ff. pro dote. quam ibi ſequuntur Bartolus & communiter Doctores, & illam gloſ. reputat ſingul. & vnicã Bald. in l. nulla. in prin. C. de iure doti. Ioan. de Imo. in dicta lege, de diuiſione. ff. ſoluto matrimonio, 1. columna, numero 2. & ibi Paul. & commun. moderni. idẽ Imola in lege, ſtipulatio hoc modo cõcepta. ff. de verbor. oblig. penultima columna, & ibi Ange. 1. columna, in fin. Alexand. 6. columna, numero 16. & alij Doctores, Ang. de Peru. in lege 1. ff. de pigno. prope finem. Platea in § fi. inſtit. de offic. iudic. col. 2. Ex quo infe ras, quòd ſicut ex titulo particulari vel vniuerſali ex contractu non tranſit dominium ſine traditione, vt in lege, traditionibus. C. de pactis. & in l. qui tibi. C. de hæred. vel act. cum ſimi. ita etiam ex tit. particulari vel vniuerſali ex contractu dotis non tranſit.

28 Item quæro, ſi pater vel coniunctus vel extraneus dedit vel promiſit dotẽ, cui debeat reſtitui ſoluto matrimonio, an ipſi dotanti, vel mulieri dotatæ? & magiſtraliter & reſolutiuè dico, ꝙ ſi pater dedit vel promiſit dotem pro filia in poteſtate, actio eſt communis, & debet vtriq; reſtitui, nec vnus ſine alio poteſt agere, petere, cedere, nec delegare: textus eſt capitalis & expreſſus in lege 2. §. quòd ſi in patris. ff. ſoluto matrimonio. & ibi gloſ. ordin. Bartolus, Paulus, Imola, Alexãder, Iaſon, & communiter Doctores. cuius ratio poteſt eſſe duplex: vna ex parte patris, alia ex parte filiæ: ex parte patris ne ſi filia haberet actionem in ſolidum eam exigeret & perderet, & pater cogeretur iterum dotare: ex parte filiæ, ne pater recipiens dotem eam conſumeret, & filia remaneret indotata, ſecundum gloſ. & Doctor. ibi. & licet de iure antiquo & nouo quicquid acquirit filius in bonis profectitiis, acquirat patri, vt in l. placet. ff. de acquir. hæredita. & in lege, cùm oportet. C. de bonis quæ liber. tamen ſpeciale eſt in dote, quia efficitur communis, per dictas rationes: quod intellige niſi pater ſibi ſtipuletur incontinenti, quia tunc ſibi ſoli quæritur: tex. eſt in lege, quoties. ff. ſoluto matrimonio, & ibi gloſſ. & communiter Doctores: vel niſi ſtipuletur filiæ, quia ſibi ſoli quæritur, & pater videtur ei totam dotem donare, & actionem eius in ſolidũ ei cedere: argumento textus in l. Pomponius Philadelphus. ff. ſam. herc. & ibi communiter Doctores, & in l. ſi extraneus. ff. de cond. ob cauſam. Secundò intelligit, niſi filia decedat durante matrimonio, quia tunc tota dos & actio eius quæritur patri, & conſolidatur in eius perſona: tex. eſt in l. dos à patre. C. ſoluto matrimonio, quod procedit etiam extantibus liberis, ſecundum gloſ. ordinariã, & communiter Doctores ibi per bona fundamenta & rationes, licet de conſuetudine ſeruetur contrarium ſecundum eos: de qua quæſtione vide latè & melius quàm alibi per Salycetum ibi, qui diſputat ab vtraque parte: & ideo in hoc non inſiſto: ſi verò dedit vel promiſerit dotem pro filia emancipata, ſibi quæritur tota dos & eius actio: quia videtur donare, & non eſt impedimentum patriæ poteſtatis: & eadem ratione ſi tempore dotis conſtitutæ erat in poteſtate, ſed ſoluto matrimonio reperiatur ſui iuris, morte patris, vel emancipatione, tota, actio quæritur filiæ & conſolidatur in eius perſona, licèt à patre ſit exhæredata: textus eſt in lege vnica. §. videamus. C. de rei vxoriæ action. & ibi gloſ. ordinaria, & communiter Doc. & tenet magi-

magiſtraliter Bartolus in d.l.2.§. quod ſi in patris.ff.ſolut.matrimon.2. colum. nu.3.& ibi commun.Doct. Adde tamẽ, quòd hoc caſu eſt magnum dubium, ſi pater ſit ſtipulatus dotem ſibi reddi, & decedat conſtante matrimonio ipſius filiæ, an poſtea ſoluto matrimonio per mortem viri vel vxoris, dos pertiueat ad hæredes patris, vel ad filiam & eius hæredes.& gl.ordinar.in d.l.vnica.§.videamus.C.de rei vxor.acti. tenet quòd ad filiam vel eius hæredes; quam reputat ibi ſingularem Ang.de Peru.ſed cõtrarium tenet ibi Odofred.Cin.& magis comm. Doc. per bona fundamenta, quæ vide per eos.

Ex quibus clarè deducitur & infertur, quòd ſi hodie in noſtro regno pater dedit vel promiſit dotem pro filia in poteſtate, cùm per contractum matrimonij efficiatur ſui iuris, & habeatur pro emancipata, per l.47.his ll. Tauri, quòd tota dos & ſimiliter actio & obligatio eius quæritur ſoli filiæ & conſolidatur in ea, & non quæritur patri, nec alteri in totum nec pro parte: ſi verò cõiunctus vel extraneus dedit vel promiſit dotem, tunc tota dos & actio eius quæritur mulieri & eius hæredibus: quia uidetur donare, imò etiam fingitur ſtipulatio fauore eius. text. eſt formalis, & expreſſus in d.l.vnica.§. accedit. C.de rei vxor.act. quod intellige niſi incontinẽti fuerit ſibi ſtipulatus, ut dicit ibi text. & eſt etiam text. in l.ſi dotem.C.de iure doti.& utrobique commun. Doc.iuxta quod tamen quæro ſi talis coniunctus uel extraneus ſtipuletur vel paciſcatur dotem reddi & ſolui mulieri, an ſibi quæratur? & dicendum eſt quod ſic: quia licet alteri nemo poſſit ſtipulari vel acquirere, ut in l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ff.de uerb. oblig. cum ſimi. Item licet nemo poſſit alteri ſtipulari, acquirere, nec paciſci ſuper re quæ non debet durare in eius dominio, ut in l. Publia. ff. depoſiti.& in l.pen.C.ad exhiben. cum ſimi. tamen fallit in dote, eius fauore: text.eſt in l.Caius Seius, ff.ſolut.matri. & ibi Bartolus.& communit. Doctores, imò quod magis eſt, ſi ſtipuletur alternatiuè ſibi aut mulieri, tota dos & actio eius quæritur mulieri fauore matrimonii: textus eſt ſingu. & unicus in dicta.l. Caius Seius. ff. ſoluto matrimo. quem reputat ſingulariſſimum Paul.de Caſt. & unicum Angel. Alexan. & alii Doct. facit etiam text. in lege, uxorem. §. teſtamento.ff.de lega.3.& licet alternatiua poſita inter perſonas honoratas, quibus actio quæri poteſt, reſoluatur in coniunctam, ut in lege pen. C. de uerb. ſignificatione, non tamen ſic in noſtro caſu fauore dotis; ſi uero ſtipuletur copulatiuè ſibi & mulieri, utrique quæritur pro medietate, argumento textus in l. reos. §. cum in tabulis. ff. de duo. re.cum ſimi.ita Bartol. & communiter Doctores in dicta lege, Caius. Pulchrũ tamen dubium eſt, ſi ſimpliciter & imperſonaliter ſtipuletur dotem reddi, & ſolui, & non dicatur nec exprimatur cui, an quæratur ipſi dotanti uel mulieri dotatæ? & reſolutiuè dico, quod mulieri dotatæ. argumento text. in lege, poſt dotem. ſecundum 3. lec. ff. ſoluto matrimonio, & in expreſſo ita tenet Bartolus in dicta lege, Caius Seius, eodem titul.fin.colum. & ibi Paul. de Caſt.Rom. Alexan. & magis communiter Doctor. Iacob. de Sanct. Geor. in l.adoptiuũ, §.1.ff.de iu. dot.fi.col.circa quæ omnia uide Baldum Nouellum in dicto tractat. dotis. 6.part. 22.priuilegio, uſque ad 31.

29 Item quæro an promiſſio uel legatũ pro dote, uel cã dotis ſit cõditionale uel purũ, et hoc eſt maximi effectus quo ad ſuſpẽſionẽ, petitionẽ, et trãſmiſſionem, et plura alia.& breuiter et reſolutiuè dico, qđ aut loquitur in patre promittẽte uel legãte, aut in extraneo; ſi i patre, aut pmittit uel legat ſimpliciter, nulla alia ltima relicta, et cẽſet purũ; quia pſumit aliàs relicturus cũ legitimã ſibi relinquere teneat in uita uel in morte, et aliter teſtamentũ non ualeret; et ſic eſt magis conſilium uel monitio ut filia nubat q̃ grauamen; arg. text. in l.mutuo. §.1.ff. de tutelis, et in l.cũ pater.§.mãdo. ff.de

lega.2. & in l. ſi extraneus. ff. de condi.
ob cau. & adde quòd erit promiſſio vel
legatum purum tam in concurrente
quantitate legitimæ, quam in ea quæ
excedit:ne vna & eadem diſpoſitio di-
uerſimodè iudicetur,arg.text. in l.eum
qui ædes.ff.de vſucap.& in l.iam hoc iu
re.ff.de vulga.& pupil.ſi tamen aliàs fi-
liæ reliquerat legitimam, eſſet cõditio
nale, ſicut ſi promitteretur vel legetur
ab extraneo, vt ſtatim dicam:& idem
eſt,ſi pater promiſit vel legauit nõ ſim
pliciter,ſed reſpectu & contemplatione
certi matrimonij: quia ſimiliter eſſet di
ſpoſitio conditionalis:ita probat tex.in
l.Titio centũ.§.Titio genero.ver.ante
nuptias.ff.de cond.& de.vbi habetur ꝙ
ſi pater Titio', qui futurus erat maritus
filiæ ſuæ cẽtum legauit, & aliquis eorũ
deceſſit ante matrimonium, legatũ nõ
debetur nec trãſmittitur ad hæredes : ſi
verò loquimur in extraneo, tunc indi-
ſtinctè, modò fiat promiſſio vel legatũ
dotis pro certo matrimonio, modò ſim
pliciter, ſemper cenſetur conditionale:
quia dos ſine matrimonio eſſe non po-
teſt:vt.in l.3.ff. de iure doti. cum ſimi.
Item quia talis promiſſio vel relictum
nedum reſpicit fauorem filiæ dotatæ,
ſed etiam mariti futuri & reipublicæ.
arg.text.in l.1.ff.ſolu. matr. cum ſimil.
Item & magis in expreſſo facit tex.in l.
ſi ego. ff. de iure doti. & in leg.licèt.§.
quoties, eod. titu. & in lege,ſi à Titio.
ff.de verb. obl. Item etiam quia ita de-
mum videtur donare mulieri, ſi matri-
monium ſequatur,aliter non:arg. text.
in l.ſi donaturus.ff.de cond.ob cauſam.
quod intellige niſi ex aliquibus conie-
cturis poſſit conſtare quod voluit pro-
mittere, vel legare purè, & non ſub
conditione: & in expreſſo iſtam doctri-
nam & reſolutionem ponit Bart.in l.
Titio centum.§.Titio genero. ff.de cõ
di.& dem.2. col. verſ. ſed quæro.nu.3.
& ibi Paul.de Caſtr.Imo.& com. Doct.
Bal.in l.generaliter.la 1. C. de epiſcop.
& cler.4.col.nume. 9. Bald. Nouel. in
tract.dotis.6.parte prin. 76. priuilegio.
cum ſeq. vbi latè tractat. Ioan. Campe;
in tract.do. 1.par.29.q. Ex quibus infe-
ro,quòd hoc caſu promiſſio vel legatũ
non poteſt à muliere peti, niſi iam ma-
trimonio realiter contracto, ſaltem per
verba de præſenti. argumento tex. in l.
ſancimus.la 1.C.de nupt.& in l.cũ fue-
rit.ff.de cond.& dem.& in regula, nup-
tias.ff.de reg.iur. nec requiritur tradu-
ctio ad domum,nec alia ſolennitas nu-
ptiarum, nec ſufficeret tempus nubilis
ætatis etiam præſtita cautione de nubẽ
do:ita Bart.in d.§.Titio genero.fi.col.
pe.q. & licèt ipſe hoc intelligat quan-
do fit promiſſio vel legatum pro dote:
ſecus verò,quando fit pro muliere ma-
ritanda:quià tunc eſſet modus & poſſet
mulier petere præſtita cautione de nu-
bendo,ſicut in alia diſpoſitione moda-
li.arg.tex.cum materia in l. quibus die
bus.§.Termilius.ff.de cond.& de.tamẽ
contrarium, & melius tenet Paul. de
Caſtr.in d.§.Titio genero.3.col.verſic.
item dicit Bar.& ibi Imola,& alii Doc.
imò quòd vtroque caſu requiratur rea-
liter eſſe contractum matrimonium,ſal
tem per verba de præſenti : quia diffè-
rentia Bar. potius eſt verbalis quàm rea
lis.& prædicta procedunt & habent lo-
cum modò promiſſio vel legatum fiat
mulieri iam adultæ & nubilis ætatis :
modò puellæ impuberi & non nubilis
ætatis,ſecundum Doc.ubi ſuprà.¶Iuxta
prædicta tamen poteſt notabiliter quæ-
ri,ſi teſtator mandauit & commiſit exe
cutoribus ſuis,quòd expendantur mille
pro puellis maritandis, an iſti executo-
res poſſint diſtribuere,& expendere in-
ter puellas impuberes, & nondum nubi
lis ætatis? & breuiter & reſolutiuè dico
quòd ſi in ſpeciè fit mentio earum,dicẽ
do pro Titia vel Seia maritanda, non
eſt neceſſe expectare nubilem ætatem;ſi
verò in genere' pro puellis maritandis,
non poſſunt diſtribuere inter impube-
res non nubilis ætatis; ſed debent elige
re puellas iam adultas, & nubilis æta-
tis : quia cauſa finalis teſtatoris debet
attendi & conſiderati tempore mortis
eius,& uerificari in perſonis, in quibus
concurrant illa qualitas & cauſa fina-

lis;

lis:ita Bal.in l.ſancimus. C. de nuptiis. ſi.quæſtio.argumento textus in leg.nec ſemel. §. ſi in habitatione. ff. quando dies lega.cedat. vbi habetur, quòd lega tum factum reſpectu certæ cauſæ vel ne ceſſitatis, debetur tempore illius cauſæ & neceſſitatis, & non alio. & ibi notat & commendat Bartolus, & Doctores antiqui, idem Bar.in l.qui hoc anno. ff. de verbor.obl.fin.col.& ibi communit. Doctores.

30 Item quæro, an propter dotem non ſolutam marito licitè debeantur ſibi vſuræ? & breuiter & reſolutiuè dico, quòd ſi maritus ſuſtinet onera matrimonij debentur ſibi vſuræ poſt moram, quia magis cẽſetur proprium intereſſe, quàm vſura: & hoc tam de iure canonico quàm ciuili: textus eſt in l.inſulam. §. vſuras. ff. ſoluto matrimonio. & ibi tenet Bartolus, Albericus, Baldus, Paulus, & communiter Doctores, textus in lege, cum poſt. §. in domum. ff. de iure doti.textus in l.creditor. §.ſi inter. ff. mã dati.textus in l.fin.ff.de doli except.textus in cap.ſalubriter.de vſuris.& ibi notat & commendat Innocen. Hoſtien. Ioannes And.Ant.de But.Cardi.Anch. & reputat ſingularem & vnicum Abb. Anania & alii Doctor. ibi: & reputat etiam ſingularem & vnicum Pala. Ru. in ſua repet.c.per veſtras. fo.110.3.col. verſicul. 8. infertur. facit etiam textus in cap.conqueſtus.de vſuris. textus in l. curabit.Cod.de act.empt.textus in l.ſocium qui in eo.ff. pro ſoc.quod notabiliter intelligo iſto modo, quòd ſi promiſſio dotis conſiſtebat in pecunia, & pro ea fuerunt data pignora, fructus eorum lucratur vir; nec tenetur in ſortem computare. Primò, quia non eſt lucrum certum, cùm poſſit contingere, quòd nihil percipiatur. Secundò, quia ſubrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur: vnde ſicut maritus lucratur fructus dotis, ita debet lucrari fructus rei pignoratæ, quæ loco eius ſubrogatur: quod tamen limita & intellige, quando fructus commenſurari poſſunt cum alimentis à marito præſtitis ſeu præſtandis, conſiderata qualitate perſonarum: ſecus verò, ſi eſſent fructus immenſi: nam illi deberent computari in ſortem; ita ſingulari. Baldus in lege finali, §.præterea. Codice, de iure doti. 2. columna, verſiculo adhuc eſt dubium. Alexander in dicta lege, inſulam. §.vſuras.ff ſoluto matrimonio. finali columna. Pala. Ruu. in dicta ſua repetitione folio 111. 2.columna.verſiculo intellige tamen iſta. ſi verò non fuerunt data pignora, tunc aut fuerunt promiſſæ vſuræ in quantitate certa, puta decem pro centum, vel ſimile, & non poſſunt peti: quia ſunt illicitæ & reprobatæ; ſed bene poterunt peti, quatenus impendit in vxorem & ſuſtinuit onera matrimonij. quia petuntur vt intereſſe damni emergentis; imò etiam hoc haberet locum etiam ſi nullæ vſuræ eſſent promiſſæ ratione prædicta; & his caſibus iſtud intereſſe poteſt tranſcendere vſuras, vel eſſe minus quàm vſuræ conſuetæ, & in expreſſo ita tenet Paulus de Caſtro, Ioannes de Imol. Ro. Cu. Alexander, & communiter Doctores in dicta lege, inſulam. §. vſuras. ff. ſoluto matrimonio, Ioannes Andreas, & magis communiter Canoniſtæ in dicto capitulo, ſalubriter. de vſuris. Baldus Nouellus in tractatu Dotis. 7. parte, in tertio ſpeciali, licet contrarium teneat Paulus de Elea. & Calderinus in dicto capit.ſalubriter, imò quòd indiſtinctè debeantur, & ſint licitæ vſuræ propter dotem non ſolutam; ſi verò non ſuſtinet prædicta onera matrimonij, non debentur vſuræ ſecundum Doctores. vbi ſuprà. Vnum tamen eſt, quòd ſi maritus poſt mortem debitoris recepit dotem, non poteſt petere iſtas vſuras vel intereſſe, quæ non fuerunt promiſſæ: quia debentur officio iudicis; & idem eſt in quolibet alio contractu, argumento text. in l. qui per colluſionem. §.pretij ſortem. ff. de acti. empt.& in lege.4. C. depoſiti. & idem eſt, ſi toto tempore matrimonij nõ petit dotem nec uſuras, quia vr eas remit

tere & donare; tex. eſt ſingul.& vnicus
in l.vir vſuras.ff. de dona. inter vir. &
vxo.quem ad hoc no.& commen.Doc.
ibi, & dicit vnicũ Rom. in d. §.vſuras.
6.col.num.16.

31 Item adde, quod ſi dos promiſſa nõ
ſoluatur,non tenetur maritus alere vxo
rem, imo poteſt eam expellere, & re-
mittere in domum patris vel dotantis.
ita probat tex.iuncta gl.ſing.in Authen
ti.de non eligen.ſec.nub.§.ſi. in verbo,
onera.& ad hoc eam no. & commẽdat
Cyn.Bald.& communi.Doct.in l.quod
in vxorem.C.de nego.geſt.Bald.& Do-
ctor. in l.ſi cum dotem.§. ſin autem in
ſæuiſſimo.ff.ſoluto matrimo.præcipue
Alexan.2.colum.num.8. Bald.& Doct.
in l.ſi donaturus.ff.de cond.ob cauſam.
& illam glo.ad hoc reputat ſingul.Pau-
lus de Caſtro in d.§.vſuras.1.colu. nu.
2.& ibi Alex.& commun.Doct.probat
etiam text.in l.fin.C.ad Velle.& ibi no
tat Bald. & alij Doctor. probat etiam
tex.in cap.per veſtras, de donatio.inter
vir.& vxor. & ibi notat Abb. 2. col.&
2.no.& comm. Cano. ſi vero nulla dos
ſit data nec promiſſa,bene tenetur eam
alere ſecundum conditionem perſonæ;
quia cum vxor teneatur ſeruire & ope-
rari viro, ergo ab eo dẽt alimenta per-
cipere,argumento tex.in l.quod ſi nul-
la.ff.de relig.& ſumpt.fune.tex. in l.ſi-
cut.ff.de oper.liber.tex.in l. in rebus.§.
poſſunt.ff.rer.amo. & in expreſſo ita te
net Bar.in l.ſi conſtante. ff.ſol.matrim.
pen.col.6.q.num. 102. & ibi Cynus in
l. quod in vxorem.C. de nego. geſt. &
ibi commun. Doct. Secundus articulus
principalis eſt de iure & natura & effe-
ctu dotis conſtante matrimonio: pro
cuius perfecta declaratione in primis di
co,quòd maritus efficitur dominus re-
rum dotalium,& poteſt ſuo nomine pe
tere & vendicare res dotales tanquam
dominus a quocunque poſſeſſore: text.
eſt in l.doce ancillam.C.de rei vend.cu
ius verba ſunt, doce ancillam de qua
ſupplicas dotalem fuiſſe in notionem
præſidis, quo patefacto, in dubio non
erit vendicari ab vxore tua nequiſ-
ſe.& ibi notat & commendat glo. ordi
naria,Odofredus,Petrus,Cynus,Iacob.
Butr.Bartol.Alberic. Baldus,Angelus;
Paulus de Caſtro,Salycet. Fulgoſius,&
communi.Doctor.text in l.de his.C.de
iure dot.

32 Pulchrum tamen dubium eſt,ſi mari
tus vendicauit prædictas res dotales vel
defendit & ab alio ſibi vendicantur, &
victus fuit per ſententiam definitiuam,
an ſoluto matrimo.mulier poſſit eas pe
tere & habere regreſſum contra reum
abſolutum, vel contra actorem qui ob-
tinuit,& reportauit ſententiam? & bre
uiter dico, quòd ſi maritus ſine dolo,
culpa, vel fraude egit vel defendit, nõ
poterit mulier poſtea petere nec aliquo
remedio vti: quia illo tempore erat do-
minus & legitimus adminiſtrator,& p
cõſequens ſententia lata contra eũ agẽ
do vel defendendo nocet mulieri; & ſi
obſtat exceptio rei iudicatæ, tanquam
lata cõtra procuratorem ſuum, argumẽ
to tex.in l.ſi mater.§.hoc iure.ff.de ex-
cep.rei iudi.ſi verò maritus tẽpore quo
egit vel defendit commiſit dolum,frau
dem,vel culpã in producẽdis teſtibus,
inſtrumentis vel iuribus mulieri compe
tentibus, & tamen dicitur in dolo vel
culpa quando non fecit nec adhibuit
in cauſa probationes, quas potuit & eſt
ſoluendo, non habet mulier regreſſum
contra prædictum reum abſolutum, vel
contra actorem, qui vendicauit & obti
nuit,ſed recuperauit a marito vel eius
hæredibus: ſi vero maritus non eſt ſoluẽ
do,tunc bene poteſt mulier agere & ha
bere regreſſum contra prędictum reum
conuentum & abſolutum, vel actorem
obtinentem,argumento tex.no.in l.Ti
tio centum.§.Titio genero.verſicu.fi-
nal.ff.de conditio.& demonſtratio.tex
tus in lege, eleganter.§.penult.ff.de do
lo.textus in lege, Mæuia.ff. ſoluto ma-
trimonio.tex.in lege, pater.in fin.ff.de
dote prælegata;tex. in l.ſi pro re pupil-
li.§.primo, ff. de euictio. vbi habetur,
quòd ſi fundus dotalis vendicetur a ma
rito per verum dominium, illa ſenten-
tia nocet mulieri tanquam ſi ipſa fuiſ-

ſet condemnata,& non poteſt agere cõtra maritum,nec cõtra eũ qui obtinuit, & in expreſſo illam ſententiam & concluſionem tenet Cynus in d.l.doce ancillam,& ibi Bald.1.col.& q. Ange. de Peru.Paul.de Caſtr.& Saly. nec obſtat tex.ſingu.& ſubti.in propoſito.in lege, lex vectigali.ff.de pignor. & in l.ſi quis domum.§.primo,ff.locat.vbi habetur, quòd ille, qui habet ius in re per aliquod tempus vel per tempus vitæ ſuæ, non poteſt per actum & diſpoſitionem ſuam aliquo modo præiudicare vero domino proprietatis q neceſſario poſt tempus vel mortem eius debet ſuccedere in illa re,quia reſpondeo quòd illa iura debent intelligi, quando per poſſeſſorem fit alienatio voluntaria;ſecus verò ſi neceſſaria ex vigore & effectu iudicij, Vel aliter & ſecundo reſpondeo, quod in prædictis iuribus poſſeſſor alienauit,vel diſpoſuit tantum reſpectu iuris quod habebat in re,& ideo non præiudicat vero domino proprietatis & ſucceſſori neceſſario;ſecus vero quando poſſeſſor fecit actum & diſpoſitionẽ ſimpliciter & abſolutiuè ſuper tota re: & haberet legitimam adminiſtrationẽ eius a lege,vel ab ipſo neceſſario ſucceſſore,vt in caſu noſtro;quia tunc bene poteſt ei præiudicare; & in effectu ita ſubtiliter tenet Bald.in d.l.doce ancillam.1.column.& q. verſicul. item non obſtat.

33 Item quæro, an maritus conſtante matrimonio lucretur fructus rerum dotalium?& breuiter dico quod ſic, text. eſt in l.pro onerib.C.de iure dot. cuius verba ſunt, pro oneribus matrimonij, mariti lucro, fructus dotis totius eſſe quos ipſe percepit,et ibi glo.ordinaria, Odofredus,Petrus,Cynus,Bartolus,Albericus,Baldus,Angelus,Salycetus,Faber,Fulgoſius, et communiter Doctor. tex.in lege,dotis fructus, ff. de iure dotium,tex.in l.plerumque.verſic,ſi ſerui. eodem titulo.text. in l. de diuiſione. ff. ſoluto matrimonio.cum ſimilib.Quod primo extende,modo tales fructus ſint naturales,modo induſtriales, modo ciuiles.Secundo extende modo tales fructus excedant onera matrimonij,modo non: ita probat textus in dicta lege,pro oneribus, ff.de iure dotium. Tertio extende etiam in rebus mobilibus vel ſe mouentibus, vnde ſi animalia dentur in dotem inæſtimata, pertinent marito fructus eorum, puta agni, vituli, lac, pilus, et lana,et ſimiles fœtus, partus verò ancillarum non pertinet marito nec alteri fructuario: quia cum omnes res et earum fructus gratia hominum ſint ordinatæ et productæ, non debet homo eſſe in fructu; textus eſt in l. in pecudum. ff.de vſuris, textus in l.plerumque.ff.de iure dotium.textus in §. in pecudum. Inſtitu.de rerum diuiſio. text. in l.unica. §.itaque partus. C. de rei uxo.actio.tex.in l.14.titu.3 1 3.parte.Quarto extendo etiam,ſi bona dotalia conſiſtant in maioratu,uel rebus uinculatis et reſtitutioni ſubiectis: imò etiam, ſi fructus conſiſtant in pœnis, multctis,uel aliis utilitatibus prouenientib. a dignitate uel iuriſdictione ipſius vxoris, vt Ducatu, Comitatu, vel alia inferiori iuriſdictione, quia etiam in his maritus habet vſumfructum vel ſaltem commoditatem eius; imò etiam ſi tales pœnæ, mulctæ, vel confiſcationes conſiſtant in rebus immobilibus; quia omnia iſta dicuntur fructus iuriſdictionis & quæruntur marito, argumento tex.in l.fin. in fi.ff.ſoluto matrimonio, vbi dicitur quòd fructus peculij vel iuris vniuerſalis pertinent marito; tex.in l. item ſi fundi. verſicul. ſed ſi inſula, & verſicul. an impiorum. ff. de vſufruct. vbi habetur quòd redditus & prouentus venationum & piſcationum pertinent vſufructuario fundi: text.in lege, vſufructu legato. verſicu. 1. eodem titulo, vbi diſponitur quòd ad fructuarium pertinent bona quæ ex ſecundo decreto propter contumaciam non cauentis adiudicantur, vt domus ruinoſa: & in expreſſo ita tenet ſingulariter Bartolus in lege finali, ff. ſoluto matrimonio, prima columna & quæſt. & ibi Paulus de Caſtr. Ioan.

Ioan.de Imo.Roma.Cuma.& Alex.qui dicit hanc eſſe commu.opi.tenet etiam Dinus,Iacob.de Areti. Petrus,Alber.& Doc.antiqui in l.ſi verò negotiũ.eo.tit. Iacob.de Sanct.Geor.in trac. feu.in parte de caſtro rubei montis.5.col.verſicu. quæro etiam,mulier dedit. Pala.Ru. in ſua repe.fo.38.2.col.in medio. Ex quibus deducitur & infertur, quòd ſi maritus tacite vel expreſsè eos donauit vxori,poteſt repetere, in quantum eſt facta locupletior, cùm non valeat donatio: vnde ſi ipſa ex fructibus ſe & familiam ſuam aluiſſet,nõ poſſet repetere:tex. eſt in d.l.pro oneribus.verſicu.1.& ibi glo. ordina.C.de iure doti.& ibi communi. Doc.text.in l.2.C.de pact.conuen.text. in l.ſi quis pro vxore.ff.de dona.inter virum & vxo.tex.in l.de fructibus.C.eod. titul.cum ſimil.quid autem ſi vir duxit puellam minorem & impuberem,& ſuſtinet onera matrimonij,an lucretur fructus? & glo.in l.dotis fruc. ff.de iure do. tenet quòd non. gloſ.vero in l. ſi ante. ff.ſolu.matr.tenet quòd ſaltem ex æquitate. ſic & aliqui Doctores antiqui tenent vnum, alij aliud: ſed vera reſol. eſt,quòd ſi malitia ſupplet ætatem, & eſt habilis ad copulam, cenſetur vera vxor,& vir lucratur fructus, argumentò tex.in cap.1.de ſponſa impu. in 6. ſi verò malitia non ſupplet ætatem. tunc aut duxit eam ignoranter errando in facto & lucratur fructus, nõ tanquam maritus,ſed tanquam bonæ fidei poſſeſſor, aut duxit ſcienter: & lucrabitur fructus quatenus ſuſtinuit onera matrimonij, vltrà verò non,ſecundum Paul. & Moder.in d.l.ſi ante, & Bald. & Doctor. in d.l.dotis fructus.ff.de iur.dot. Bald. Salyc.& Docto.in l.2.C.de dotis promiſſ. ex quibus nota & collige quòd tria requiruntur vt maritus lucretur fructus. Primum quòd matrimonium ſit contractum. Secundum quòd fundus dotalis ſit traditus.Tertium quòd maritus ſuſtineat onera matrimonij: adde tamen quòd fructus rerum paraphernalium nõn pertinent viro, ſed ſoli vxori: ita probat tex.in d.l.pro oneribus.cum ſimil.ſuprà allegat.cùm tamen loquuntur in bonis dotalibus,& requirant illam qualitatẽ, quòd ſint dotalia, ergo non debent extendi ad alia in præiudicium vxoris.Cõfirmatur ratione, quia in ſolis dotalib. interuenit titulus onerosus, mediante quo maritus lucratur fructus in recompenſam onerum matrimonij: & in expreſſo ita tenet gloſſ.ordina.licèt nõ ita bene fundet,in l. vbi adhuc. C. de iure dot.in gloſ.ante.& ibi Bald. penul. colum.nume.28. Angel.fina.colum. num. 4.Salycet.pe.col.nu.4. glo.ord.in l.fin. C.de pac.conuen.in gloſ.3. & ibi Salic. & alij Doctores. idem tenet Bart. cum diſtinctione notabil.in leg.penul. ff. ad legem Fal.Doct.in lege, de his.C.de donat.inter vir.& vxo.Hodie tamen omnes fructus,qui ſuperſunt ſoluto matrimonio,tam ex parte mariti quàm vxoris,tam ex rebus dotalibus,quàm paraphernalibus, quàm aliunde cuiuſcunque generis ſint,efficiuntur communes, & ſunt diuidẽdi inter maritum & vxorem,ſicut alia bona acquiſita & ſuperlucrata conſtante matrimonio: ita diſponit textus in leg.3.titul.2.libr.3. for. ll. & leg.3.titul.4.libr.5.ordin. Adde tamen circa ſuperiora, quòd maritus lucratur fructus pro rata temporis matrimonij, vnde ſi ſoluatur matrimonium morte vel diuortio, & maritus recepit fundum plenum fructibus, fortè tempore meſſis vel vindemiæ qui collegit fructus & eis collectis ſtatim ſolutum eſt matrimonium, ipſe vel hæres eius lucrabitur fructus pro rata anni,& idem eſt ſi recepit fundum vacuum & deceſſit fructib.pendentibus:quia ſimiliter lucrabitur pro rata temporis.Ex quo deducitur & infertur quòd maritus non efficitur dominus omnium fructuũ, quos percepit conſtante matrimonio, ſed tantum pro rata temporis quo durauit matrimonium, nec obſtat quòd fructuarius facit fructus ſuos ſeparando à ſolo, vt in lege,defuncta, de vſufru.ff.item etiã emptor vel alius ſucceſſor in re, vt in l. Iulianus.§. ſi fructibus.de actio. empti, quia lucrantur eos ratione ſimplicis & abſolu-

abſoluti iuris quod habent iuxta non verò reſpectu alicuius oneris vel cauſæ, vt maritus: textus eſt ſubtilis & notabi. in leg. diuortio. ff. ſolu. matrimon. & ibi Doctores, & idem diſponit tex. in lege 26. titul. 11. part. 4. circa quod tamen vi. ſingul. lege 10. titul. 4. lib. 3. for. leg. Item quæro an & quando conſtante matrimonio poſſit vxor repetere dotem, & in quo articulo magiſtraliter & reſolutiuè reſpondeo, quòd licèt regulariter vxor non poſſit agere pro dote conſtante matrimonio, ſed eo ſoluto, vt in leg. 2. ff. ſolut. matrimon. cum ſimili. tamen ſi maritus vergit ad inopiam poteſt vxor conſtante matrimon. dotem petere & exigere, non tamen poterit eam alienare: ſed tenetur eam ſaluam & integram habere, vt ex fructibus eius poſſit ipſa & maritus & familia alimentari. textus eſt capital. & expreſſus in lege, ſi conſtante. ff. ſolut. matrimo. & ibi gloſſ. ordin. & communi. modern. textus in lege, vbi adhuc. C. de iure do. & ibi gloſſ. ordin. & communiter Docto. textus in lege, in rebus. in fin. verſicul. cùm conſtante etiam matrimonio. eodem titulo. textus in authen. de æqua. dotis. §. illud quoque verſicul. nos autem. collat. 7. textus in cap. per veſtras. extrà, de donat. inter virum & vxor. & idem diſponit leg. 29. titu. 11. part. 4. & quod iſtorum iurium addat alteri. vide latè per Barto. in d. leg. ſi conſtante. 1. colum. 3. oppoſ. & ibi Paul. 1. col. cū ſequenti, & communi. per alios Doctor. Item etiam vxor ſi vult poteſt petere vt dos ponatur in ſequeſtrum apud idoneam perſonam, vt ex fructibus poſſit alimēta percipere: textus in lege, ſi cùm dotem. §. autem in ſæuiſſimo: verſicu. ſi verò dotem. ff. ſolut. matrimo. textus in d. cap. per veſtras. de don. inter virum & vxo. Item etiam vxor poteſt hoc caſu ſi vult recipere fideiuſſores de dote ſoluenda, ſolut. matrimo. & tunc non fit exactio dotis nec ſequeſtrum: textus in dicto c. per veſtras, & ibi communi. Canon. & tenet Bar. Alexan. & communiter Doctores in d. l. ſi conſtante. §. quoties, ſol. matri. Dubium tamen neceſſarium eſt, ſi maritus velit offerre fideiuſſores, vel ponere dotē in ſequeſtro, an euitabit petitionem & exactionem dotis? & breuiter & reſolutiuè dico quòd non, imò vxor poteſt petere & exigere, quia per hoc eſt magis cauta, & per conſequens habebit electionem horum remediorū: & in expreſſo ita tenet Bar. in dic. lege, ſi conſtante. 7. colum. num. 46. & ibi alij Doctores præcipuè Alexan. 9. colum. nume. 19. Iaſ. 2. colum. tenet etiam glo. ordin. in lege, vbi adhuc. in glo. 1. mag. in fin. & ibi Odofre. Cynus, Alber. Bal. Salycet. & communiter Doctores. Pa. Ruu. vbi plenè loquitur in dic. ſua repe. fol. 61. 3. colum. cum ſequen. idem Pala. Ruu. nume. 74. 1. colum. nec obſtat textus in dicto capi. per veſtras, & in dicta leg. partitæ: quæ iura alternatiuè loquuntur vt teneatur maritus ad vnum, vel ad aliud: quia debent intelligi ad voluntatem, & electionem vxoris, ſecūdum Doc. vbi ſuprà. Confirmatur, quia in alternatiua remediorum actoris eſt electio; ita probat textus in l. quod in hæredem §. eligere. ff. de trib. textus in leg. cum proponas. C. de tranſactio. & ibi Bartolus, & Doctores. textus in leg. quamuis. ff. de pignor. & ibi Bar. & communiter Docto. Adde tamen quòd hoc caſu, ſi fructus dotis vel rerum aſſignatarum excedunt onera matrimonij, debent marito reſtitui: quia de iure efficiuntur ſui, vt ſuprà dictum eſt: & in expreſſo ita tenet Bartol. in dicta lege, ſi conſtante. penult. colum. in ſi. 7. q. & ibi communiter Doctor. Item adde quòd hoc caſu probatur inopia mariti verè & plenè, vel ſemiplenè, & præſumptiuè, cum agatur de modico præiudicio, cū ex fructibus debet ali, & ſimiliter tractetur de priuilegio & fauore dotis, & modus probationis erit ſi per teſtes vel inſtrumenta conſtet, quòd tot ſunt debita & credita mariti, vnde reſultat quid habeat in bonis. argumento text. in leg. cum de lege. ff. de probat. vel ex qualitate vitæ morum vel ex vulgi opinione, vel ex confeſſione extraiudiciali,

iudiciali, vel alia ſimili cauſa & coniectura. argumento textus in leg. 3. § cauſæ. ff. de Carb. edi. & in l. 4. §. tenendũ. ff. ad exhiben. & in expreſſo ita tenet Bar. vbi latè extendit & declarat in dicta l. ſi conſtante. 2. colum. 1. quæſtion. & ibi communiter Doctor. & adde quod non requiritur, quòd actualiter iam pertienerit ad inopiam, ſed ſufficit quod incipiat malè vti ſuo patrimonio & ſubſtantia. ita tenent & declarant Doctor. vbi ſuprà: & tenet etiam & declarat latè Pala. Ruu. in ſua repet. fo. 68. 1. colum. verſiculo, conſtabit. Quod tamen limita, & intellige præterquam ſi mulier cõtràxerit matrimonium cum viro inope & ſuſpecto, ſciens conditionem ſuam: quia tunc non poterit petere dotem constante matrimonio, nec vti remedio prædictarum legum. argumento textus ſingularis in leg. ſi is à quo. §. fin. ff. vt in poſſeſs. legat. textus in leg. ſi creditores. ff. de priuile. cred. textus in leg. qui bona fide. §. de illo. ff. de dam. infec. textus in leg. ſi ab arbitro. §. fi. ff. qui ſatiſd. cog. tex. in l. inter cauſas. §. abeſſe. ff. mandati. textus in c. propter ſterilitatem. extrà, de locato. & in expreſſo iſtã ſenten. & conclu. tenet Dynus in dicta lege, ſi conſtante. ff. ſolut. matrimon. & ibi Alb. Bald. Angel. Imol. Roma. Aret. & Iaſ. 26. colum. nume. 147. vbi dicit hanc eſſe magis commun. opin. Cynus in leg. ubi adhuc. C. de iure dot. & ibi Bal. Ioan. And. in addit. ad Spec. in titu. de donat. inter virum & vxo. verſicul. quid ſi mulier. Anton. Collectarius, & alij Doctores in dicto cap. per veſtras. Contrarium tamen tenet Bartol. in dic. leg. ſi conſtante. 4 colum. 6. q. quia mulier non poteſt ante matrimonium facere pactum per quod dotis conditio fiat deterior. & in leg. de die. & le. Attilicinus. ff. de pactis dota. idem Barto. in dic. leg. ſi is à quo. § fin. ff. vt in poſſ. leg. Bal. ſibi contrarius in authen. quòd locus. C. de colla. 7. quæſt. Alexan. in d. l. ſi conſtante. Abb. in d. cap. per veſtras. in fine. Imol. & Anch. in d. cap. propter ſterilitatem, de locato. Doct. Pala. Ruui. latè in ſua repet. ca. per veſtras. fo. 62. per plures colum. vbi plenè examinat pro & contra. Sed aduertendum quòd in hoc dubio & ſubtili poteſt dari ſingularis & noua concordia, ſcilicet quòd ſi tempore matrimonij eſt pauper & ſuſpectus, & poſteà non incipiat malè vti ſua ſubſtãtia, nec incidat in nouam cauſam ſuſpicionis, nõ poſſit mulier agere pro dote cõſtante matrimonio, & ſic procedat prima opinio: ſi verò incipiat vti malè ſua ſubſtantia, & incidat in nouam cauſam ſuſpicionis, tunc benè poſſit mulier agere pro dote conſtante matrimonio, & gaudere beneficio prædictarum legum, & ſic procedat ſecunda opinio. & in expreſſe ita tenet & concordat Salyce. in dicta lege, vbi adhuc. 5. colum. & certè videtur æqua & iuridica.

34 Item quero ſi extraneus dedit dotem pro muliere: & ſtipulatus vel pactus eſt dotem ſibi reddi, an conſtante matrimonio poſſit exigere dotem viro vergente ad inopiam? et breuiter dico, quòd non, quia in caſu ſoluti matrimonij videtur ſtipulatus et non in alio. Item etiã quia in hoc caſu inopi ſit reſtitutio dotis, vt mulier ſe et ſuos alat: quod non eſſet ſi extraneo reſtitueretur; et in expreſſo ita tenet gloſſ. ordina. in d. leg. ſi conſtante. in gloſſ. 3. et ibi Bartol. 8. colum. 6. quæſtio. num. 55. et communiter Doc. Cynus in d. lege. vbi adhuc. C. de iure dot. 7. quæſtio. et ibi alij Doc. hanc dicit commun. opin. Iaſ. in d. l. ſi conſtante, num. 52. Aduertendum tamen eſt, quòd hoc caſu talis extraneus habebit remedium tex. in lege omnibus. ff. de iudic. ſecundum Barto. et Doctores. vbi ſuprà.

35 Item quæro ſi maritus poſt reſtitutionem dotis efficiatur diues et ſoluendo, recuperet dotem? et videtur quòd ſic: quia diſpoſitio prædictorum iurium et talis reſtitutio ſit tantũ cã inopiæ pro ſecuritate dotis: ergo ſuperuenientibus diuitijs et facultate ſoluendi ceſſat prædicta cauſa et recuperet dotem, argumento textus in lege, cura. verſi. 1. ff. de

muneribus

mũneribus & honoribus,tex.in l.his honoribus.verſic. 1.& .2.ff.de vaca.mune. text. in l. ſemper. §. negotia.ff.de iure immun. vbi habetur, quòd excuſatio vel diſpoſitio quæ fit & inducitur propter diuitias vel paupertatem eſt temporalis,& ceſſat aliquod vorum, quod eſt cauſa diſpoſitionis ſuperuenientis, ex quibus plura bona inferunt ibi Doctores.Sed his non obſtantibus contrarium eſt dicendum, imò quòd non recuperet dotem: quia licet actus vitietur quando peruenit ad caſum in quo incipere non poſſit, vt in l.pluribus. §. & ſi placet.ff. de verbor.obliga. tamen debet intelligi ante actum conſummatum; ſecus vero ſi poſtea, vt in capitu. factum legitimæ. de regul. iur. libr. 6. & ibi Dynus, & communiter Doctores. Item etiam quia ſi caſus vel actus ſuperueniens tendit ad eundem effectum cum primo, non vitiatur primus; tex. eſt in l. verbis legati. ff. ad leg.Falcid.& ibi notat Bartol. & communiter Doctores,text. in l. ſciendum. §.fina. ff.qui ſatiſda.cogan. vbi cautio interpoſita pro ſecuritate a paupere vel ab illo qui non poſſidet immobilia, non tollitur vel annullatur ſuperueniẽte poſſeſſione rerum immobilium, vel ſuperuenientibus diuitijs, & in expreſſo per iſta fundamenta in noſtra quæſtio.principali ita tenet Bartolus, in d. l.ſi conſtante,h.colum.penulti.q.& iſta ſententia & commu. mihi placet, licet Henricus nouiter in d. cap. per veſtras, in fine, concordet, dicendo quòd ſi poſtea effectus eſt diues & ſapiens,habeat locum prima opi. ſi vero tantum eſt effectus diues,non vero ſapiens,procedat ſecunda opin.& ſequitur Pala.Ru. fol. 70.1.col.

36 Item quæro an res empta ex pecunia dotali efficiatur dotalis? in quo articulo reſolutiue dico quod regulariter res empta ex pecunia alterius non efficitur eius cuius erat pecunia, ſed ementis: text. eſt cap. & expreſ. in l. ſi ex ea pecunia.C.de rei vendi.tex. in l.ſi is.C. depoſiti. tex.in l.1. C. ſi quis alteri vel ſibi.text. in l. ſi patruus. Cod. commu. vtriuſq; iud.& vtrobique gl. ord.& cõmu.Doct.& idem diſponit text.in l.49. tit.5.5.par. quod fallit in aliquibus caſibus & perſonis. Primus eſt in milite, nam ſi ex pecunia eius res ematur ſtatim fit ſua,& talis res & dominiũ eius ſuccedit loco pecuniæ fauore eius, niſi potius vellet agere ad pecuniam: text. eſt in l.ſi vt proponas.C. de rei vend.& ibi glo.ordin. Odofredus, Petrus, Cynus,Iacobus Butri.Bartolus, Albericus, Faber,Baldus, Angelus, Paulus,Salycetus, Fulgoſius, et communiter Doctr. Quod extende etiam ſi emptor non ſit procurator vel adminiſtrator militis, ſed extraneus:& etiam ſi emat proprio nomine,vel ſimpliciter.ita probat text. ibi,& tenet expreſſe Bar.& comm.Docto.licet Gulie. Bald. & alij teneant cõtrarium. Secundus caſus eſt in minore 25.ann. quia res empta ex pecunia eius efficitur ſua:tex.eſt in l.curator. C.arb. tute.tex.in l.2.ff.quando ex fa. tuto. & idem eſt in eadẽ ratione in furioſo,prodigo,vel alijs qui ſub cura & adminiſtratione ſunt.argumento gl. & eorum quæ ibi not.in l.2.C.de cura.fu.& tenet expreſſè Bal.in d.l.ſi vt proponis.2.col. 3.q. Quod tñ intellige qñ res eſſet empta per tutorem,curatorẽ, vel adminiſtratorẽ:ſecùs verò ſi per extraneũ:quia tunc non efficiẽ ſua:ita probant ꝑdicta iura,& ibi comm.Doc. Qđ ſubintellige præterq̃ in ſubſidiũ emptore nõ exiſtente ſoluẽdo: q̃a tũc bene efficiẽ ſua: ita probat textus in lege filiæ.ff.de ſolut.tex.in l.vxor marito.ff.de donatio. inter virum & vxorem. text. in l. cùm vi.ff.de iure dotium. & in expreſſo ita tenet & declarat Iaco.de Aretio.& alii Doctores in d. l. 2. ff. quando ex fact. Barto.& commu.Doctor.in dicta l.ſi vt proponis. C. de rei vendicatione. licet ibi Bald. dicat,quod hoc caſu non tranſit dominium nec vendicata res,ſed ipſo iure cenſetur tacite obligata, argumento.text.in l.3. ff.de rebus eorum.in l.demque.ff.qui potiores in pigno.hab.&. in lege finali. C. de ſeruo pigno. da

ma.

ma. Tertius caſus eſt in eccleſia, quia res empta ex pecunia eius efficitur ſua: qđ intellige eodem modo quando eſt empta per ſyndicum vel adminiſt. ſecùs ſi per extraneum, niſi in ſubſidium, empto re exiſtente non ſoluendo: quid autem in re empta ex pecunia dotali, vel ex re propria ipſius vxoris de quo eſt quæſtio noſtra? dic quod non efficitur vxoris: tex. eſt in l. ex pecunia. C. de iure dot. qđ intellige niſi in ſubſidium, marito non exiſtẽte ſoluẽdo, niſi de volũtate ipſius vxoris ſit empta: ita ꝓbat tex. ĩ l. cũ vir. ff. de iure dot. tex. d. l. vxor marito. ff. de don. inter virũ & vxor. & tenẽt doc. in d. l. ex pecunia. C. de iur. dot. & in d. l. ſi vt proponis. C. de rei vendic. & in l. ſi cùm dotem. §. fin. ſolut. matrimo. & probat præd. l. 49. tit. 5. 5. par. Tertius articulus principalis eſt de iure, & natura, & effectu dotis ſoluto iam matrimonio.

37 Et in primis quæro quæ actio competat vxori vel hæredibus eius pro petenda dote à marito vel hæredibus eius: & reſolutiuè dico, quòd aut dos conſiſtit in quantitate, aut in ſpecie: ſi in quantitate, de iure antiquo competebat actio rei voxriæ: hodie verò cõpetit actio perſonalis ex ſtipulatu: & omne ius & priuilegium quod erat in prima, eſt tranſlatum in ſecunda: imò etiam ſi ſtipulatio concipiatur inutiliter inter maritum & vxorem, vel nullo modo interponatur, ſemper fingitur interueniſſe. tex. eſt capitalis & expreſſus in l. vnica. C. de rei vxor. acti. & ibi gloſ. ordin. Odoff. Pet. Cin. Bar. Alber. Faber, Bal. Ang. Sal. & commun. Doctores. ex quo nota & collige quòd ſolennitas quæ non requiritur in actu, ſi interueniat minus aptè, non vitiat actum: idem etiam probat tex. in l. hæredes palam. in fin. ff. de teſta. tex. in l. 1. §. fuit quæſitum, in fin. ff. ad Trebel. tex. in l. cum tabulæ. ff. de bon. poſſ. ſecund. tab. tex. in l. ſi ſtipuler. §. fin. ff. de verb. obli. textus in Clem. ſæpe. in fin. de verbo. ſigni. tenet etiam gloſ. ordin. in l. vnum. ff. ſi cer. pe. gl. in l. debitor. ff. ad Treb. glo. in l. 1. ff. quo. teſt. ape. glo. in §. multis. Inſt. de libertinis: & vtrobique Doc. & adde quòd contra talem fictionem non admittetur probatio in contrariũ per confeſſionem partis: nec alio genere probationis: quia contra fictionem inductam à iure, non admittitur probatio in contrarium, vt eſt gloſſ. ſingu. & ordin. in l. ſiue poſſidetis. C. de probat. & ibi commu. Doctor. tenet etiam Barto. in l. ſciẽdum. de verborum obligatio. 3. colum. in fin. & ibi Docto. hodie autem in noſtro regno talis ficta ſtipulatio non eſſet neceſſaria, cùm quælibet ſimplex promiſſio ſufficiat: ſed teneo quòd fingitur illa promiſſio. & adde quòd prædicta actio vel obligat. perſonalis expreſſa vel tacita eſt priuilegiata, & præfertur mulier cæteris creditoribus perſonalibus anterioribus: tex. in l. 2. §. fin. cum l. ſequen. & ſequen. ff. de priui. credito. & ibi gloſſa ordinaria, & commu. Docto. tenet etiam gloſ. ordinaria, Bartol. Alber. & communis opinio, in l. priuilegia, eodem titu. text. iuncta gloſ in l. prima, ff. de priuileg. dotis. & ibi communiter Doctores, text. in authen. quo iure, C. qui potiores in pigno. habeant. & ibi Doc.

Item etiam competit vxori & hæredibus eius tacita hypotheca in bonis mariti. tex. eſt in d. l. vnica, §. & vt plenius, C. de rei vxor. action. ibi, & in huiuſmodi actione damus ex vtroque latere hypothecam, ſiue ex parte mariti pro reſtitutione dotis, ſiue ex parte mulieris pro ipſa dote præſtanda. & ibi gl. ordinaria, & commun. Doctor. text. in §. & nemo. eiuſdem legis, ibi, & hypothecam ex vtraq; parte quaſi fuerit ſcripta: & ibi communiter Doctores, text. in l. aſſiduis. verſicu. ad hæc, ibi, cuique etiam tacitam donabimus ineſſe hypothecam, C. qui potiores in pigno. habe. tex. in §. fuerat, Inſtitu. de actionib. & idem diſponit l. 23. titul. 23. 5. part. Quod notabiliter extende, vt procedat etiam ſi maritus ſit minor vigintiquinque annis; quia etiam bona ſunt tacitè obligata pro dote, quia cum ſit habilis ad contrahendum, ergo ſimiliter quo

ad

ad acceſſoria, argumento tex. in l. mutus.ff.de iure dot.ita Bald.in l. vnica.§. & vt plenius . C. de rei vxorię actio. idé Bald.Angel.Roma.Alexan. & Iaſon in l.ſi conſtante. ff.ſolut. matrimon, idem Baldus,Paulus,& alij Docto . in l.item quia.ff.de pactis. idem Bald. Cynus,Alberi. Ang.& Doct.in l.fin.C.de leg.tut. Çynus in l.vbi adhuc.C.de iure dot. 4. colum. 16.quæſt.& ibi Alber.4.colum. Anto; Neg.qui dicit hanc eſſe commu. opin.in tracta.de pigno. in 4.memb. 2. partis.num.73.Pala. Ruu.in ſua repeti, 71. 2.colum.verſi.limitabis ſexto.licèt Barto.teneat contra.in d.l. ſi conſtante. in 4.quæſtion. 3. partis principalis.& in d.l.item quia.ff.de pactis. quid autem econtra,an muliere promittente dotem intelligatùr tacita hypotheca ſi eſt minor,vide Doctores vbi ſuprà . Secundò. extende vt procedat & habeat locum in dote putatiua,quando mulier de facto ignoranter contraxit prohibitum matrimonium:quia etiam tunc inducitur tacita hypotheca & ius prælationis in bonis mariti,gloſ.eſt ordin.in d.l.aſſiduis.C.qui pot.in pigno.in gloſ. max. fin.quæſtio.& ibi Baldus, & communiter Docto.gloſſ.ordin.in l.2.§.fin. ff. de priuile.credi.in gloſ.fin.& ibi Barto. & communiter Docto. tenet etiam Barto. in l.ſi cùm dotem.§.fin.ff. ſolut. matri. Anto.Negu.in tracta.de pigno.in 4.mébro 2. part. 10. quæſtio.imò etiam talis mulier gaudet priuilegio ne bona dotalia alienentur: gloſ. eſt ſingul. & ordin. in l. dotale . ff. de fundo dot. & tenet Paul. de Caſtro, Alexan. & alij Doct.in in d.l.ſi cùm dotem.§.fin.ff.ſolu. matri. Item etiam talis vxor gaudet medietate lucrorum acquiſitorum conſtante matrimon.argumento textus in c.2.de dona.inter virum & vxo.& ibi not.Alexan.& commu.Cano.Pala. Ruu. in ſua repet.fol.19. 2. colum. Tertiò extende vt procedat & habeat locum nedū in ipſo marito vel principaliter obligato pro dote,verum etiam in fideiuſſore in caſibus in quibus fideiuſſor dari poteſt: quia obligatio fideiuſſoria eſt acceſſoria,& ſequitur naturam ſui principalis. argumento tex.in regula acceſſorium . cum ſimilibus, de regu. iuris. & in l.2. C.per quas perſonas . & in expreſſo ita tenet Bald. Nouel.in tracta. dotis. Ant. Neg.in tractatu de pigno. in 4. membro 2.partis.per quem vide plures limitationes in materia . Limita tamen & intellige in ipſa muliere fauore matrimonij:ſecùs verò in extraneo qui dotauit & ſtipulatus eſt dotem ſibi reddi ſolut.matrimo . quia non habet tacitam hypothecam.ita tenet no.Cynus in d.l. vnica.in §.& vt plenius. C. de rei uxo. act.& ibi Sali. tenet etiam Paul.de Ca. in l.1.ff.ſo.mat.2.col.nu.6.& ibi Alex. 9.col.& com.Doc.num.37.idem Paul. poſt gloſ.ibi in l.2.eiuſ.tit.5.3. colum. num.12.Bald.Nouel.in d.tracta.dot.6. par.7.priuile.num.3. verſic. vidi etiam dubitatum. Secundò limita & intellige in vxore vel ſponſa de præſenti : ſecus verò in ſponſa de futuro:quia ſi ante cōtractum matrimonij ſoluit dotem , & poſtea ſponſus decedat,non habet tacitam hypothecam nec priuilegium dotis:quia ſine matrimonio non poteſt eſſe dos:ita tenet glo.ord.in l.eos. C. qui po.in pigno.hab.& ibi Doc.Bar.in l. 2. §.fi.de prin.cred. & ibi Doc. & adde ꝙ prædicta tacita hypotheca eſt priuilegiata, vt mulier præferatur cæteris creditoribus anterioribus habentibus tacitas hypothecas:tex.eſt captalis & expſſ. in l.aſſiduis.C.q po.in pig.ha. tex.in §. fuerat.Inſt.de actio. & vtrobiq; Doc.& idem diſponit lex 23.ti.13.5.par. cuius ratio poteſt eſſe,quia lex quæ conceſſit talem hypothecam in bonis debitoris , potuit beneficium & effectum eius tollere vel modificare fauore mulieris & dotis eius,& ratione publicæ vtilitatis, quæ in conſeruāda dote verſatur, vt in l.1.in 3.ſim.ff.ſol.mat.Et omnia iſta & alia priuilegia conceduntur mulieribus propter maxima onera matrimonij, ſcilicet obſequium & reuerentiam quam maritis debent præſtare. Item propter partus pericula . Item propter liberorū procreationem & curam eorum : text.

eſt in d.l.aſſiduis. verſicul.quis enim.& probatur Geneſ.c. 3. multiplicabo ærũnas tuas,in dolore paries filios tuos, & ſub viri poteſtate eris.& ad Corinth. c. 11.& ad Epheſios c.5.

38 Quæro tamẽ à quo tempore incipiat iſta tacita hypotheca, an a tempore cõtracti matrimonij, an verò à tempore traditionis ipſius dotis?& breuiter & reſolutiuè dico quòd à tempore ſolutionis & traditionis ipſius dotis:imò quod magis eſt,etiam ſi ſpe futuræ numerationis & dotis recipiendæ maritus eam promiſit reddere & ſoluere vxoris hæredibus, incipit à tempore traditionis poſtea ſecutæ: non verò à tempore contracti matrimonij & promiſſionis:vnde infertur,ꝙ ſi poſt contractum matrimonium & dotẽ promiſſam maritus cõtraxit cũ alijs creditorib.cũ expreſſa hypotheca:& poſtea dos eſt ſibi tradita, non præfertur mulier prioribus creditoribus:iſta eſt gloſ. ſing. & vnica in l. aſſiduis.C. qui po. in pigno. hab. in verbo hypothecam, & ibi notat & commendat Iacob. trib. 1. colum. prope finem. not.etiam & commendat Baldus fina. colum.dicens,quod vix alibi reperitur. & idem tenet expreſsè & notabiliter Specul.in titu.de obliga.& ſolut.§.ante omnia, penul.colum. verſicul. ſed pone contraxi.Bal.Nou.in trac.dotis.10. parte principali.16.limitatione,licet relinquat cogitandũ, & iſta vr̃ vera ſentẽtia, & opinio. licet Bartol. Cynus, Salycet. & alij Doctores in dict. l.aſſiduis.velint contrarium: imò quòd incipiat à tempore contracti matrimonij & promiſſionis dotis debendæ,non à tempore traditionis eius,& idem tenet Anchara. in cap.ex litteris.de pigno.3.colum. & ibi Ioan.de Imola.5.colum.nũ.18. Anton. Negu.in tracta.de pigno.4.membro. 2. partis principalis.4.quæſtio. vbi notabi. & melius quam alibi loquitur, & dicit hanc eſſe magis communem opinionẽ. ſi verò loquimur in expreſſa hypotheca, quia maritus expreſsè promiſit reddere dotem vxori & hæredibus eius cum expreſſa hypotheca,& poſtea etiã ex interuallo recipiat dotem, illa hypotheca expreſſa incipit & habet effectũ à tempore promiſſionis & contracti matrimonij,non verò à tempore traditionis, & ſic vxor præfertur creditoribus contrahentibus c m marito poſt ipſam promiſſionem, & ante traditionem dotis:ita probat text.in l.1.ff.qui po. in pigno.ha.& ibi gloſ.ordi. & commu. Doctor.tex.in l.tali facta. ff. de iure do.tenet Baldus Nouel.in dict. tracta. dotis. 10.part. 16.limitat.& Anton.de Negu. in dic.tracta.de pigno.4 membro.2.partis.3 quæſtio numero 77. & idem diſponit l.33. titul.13.5.partit.

39 Pulchrum tamẽ & quotidianum dubium eſt,an mulier virtute tacitæ hypothecæ præferatur alijs creditoribus habentibus expreſſas hypothecas anteriores? & videt quòd ſic, primo, quia tex. in d.l.aſſiduis.C.qui potio. in pigno. & in d.§.fuerat.& iura ſimilia quæ concedunt mulieri beneficium prælationis indiſtinctè loquuntur nulla facta diſtinctione an priores creditores habeãt hypothecas tacitas vel expreſſas.Secundò facit etiam tex.in d.l.aſſiduis. ibi dum dicit, licèt anteriores ſint temporis priuilegiis vallati: ergo non ſolũm loquitur de hypotheca tacita anteriori, ſed etiam de expreſſa, in qua priuilegium prælationis ex tempore conſideratur,vt in l.1 & per totum.C.& ff.qui po. in pigno.ha.& in regula, qui prior. de regu. iur. Tertiò facit tex.in l.in reb. C de iure doti. vbi habetur quòd ſi res dotalis extat ſoluto matr.æſtimata vel nõ æſtimata,in ea præfertur mulier oĩbus anteriorib. creditoribus: quia venit ad propria bona:ſed tũc admittitur & præfertur mulier etiam habentibus anteriores hypothecas expreſſas: ergo ſimiliter in noſtro caſu quãdo dos conſiſtit in pecunia vel quãtitate,debet præferri omnibus creditoribus habentibus hypothecas expreſſas anteriores. Quartò facit, quia credens vel mutuans in refectionẽ domus vel alterius rei, habet tacitam hypothecam,& præfertur creditoribus anterioribus etiam habentibus expreſ-

ſam

ſam: vt in l. interdum. ff. qui potio. in pigno. hab. & mulier pro dote præfertur credenti vel mutuanti in refectioné, vt in authen. de æquali. do. §. his conſequens eſt. col. la. 7. ergo, &c. Quintò facit optima ratio, quia dos eſt priuilegiata principaliter fauore mulieris. & ſecúdatiò ratione publicæ vtilitatis, vt in l. 1. cum ſim. ff. ſol. matrimo. & vtilitas publica ſemper præfertur vtilitati priuatæ, vt in l. vnica. §. fin. C. de cad. toll. præterea rex vel princeps condendo l. communem poteſt tollere ius quæſitum alicui ſubdito & alteri applicare ex iuſta cauſa, vt in l. item ſi verberatum. §. 1. ff. de rei vend. & in l. Lucius. ff. de euict. & in l. ſi venditor. §. ſi conſtat. ff. com. prædio. & in l. ſi priuatus. ff. qui & à quibus. & notat Barto. in proœ. ff. vet. §. omnem. 3. colum. Pau. & ſcribentes, in l. fi. C. ſi contra ius vel vti. publi. ergo in noſtro caſu, licet ex hypotheca expreſſa anteriori videatur ius quęſitum anterioribus, tamen ex prædicta iuſta cauſa fauore dotis & publicæ vtilitatis. l. communis. diſpoſuit & potuit diſponere q̃ mulier virtute tacitæ hypothecæ præferatur omnibus anterioribus creditorib. etiam habẽtibus hypothecas expreſſas: & in expreſſo, licet non ita bene fundét iſtam ſententiã & concluſio. tenet Martinus gl. antiquus, quem refert glo. ord. ma. in d. l. aſſiduis. C. qui pot. in pig. ha. & ibi Pet. de Bel. pert. 2. col. Iac. de Are. in fi. Cyn. 3. col. Fabe. in §. fuerat. Inſtit. de act. 2. colum. in medio. Abb. in ca. ex litteris. extra de pig. 2. colum. num. 8. & ibi Car. 2. colum. Sed his non obſtantibus contrarium eſt tenendum, imò q̃ non præferat̃ mulier aliis creditoribus anterioribus habẽtib. hypothecã expreſſam. Primò, q̃a mulier & fiſcus pari paſſu ambulãt, vt in l. 2. C. de priu. fiſci. ſed fiſcus qui habet bona debitoris tacitè obligata, vt in l. 2. C. in quibus cauſis pignus vel hypothe. tacitè contrah. cum ſimilibus. non prefertur creditoribus anterioribus habentibus hypothecam expreſſam, vt in l. ſi pignori. ff. qui potio. in pigno. hab. & in leg. ſi fundum. eod. titul. ergo ſimiliter in noſtro caſu, mulier non præferatur in recuperanda dote. Secundò facit text. in l. vbi adſiuc. in medio ver. vel à creditorib. poſteriorib. &c. vbi habetur quòd mulier in dote exigenda præfertur creditoribus poſterioribus: non vero his qui habent potiora iura, ſed anteriores creditores hãbét potiùs ius ratione temporis: ergo præferantur. Tertiò facit concludens ratio: q̃a in dubio l. non intelligitur tollere ius ſemel quæſitum parti ex ſuo contractu, arg. tex. in l. fin. ff. de pactis. & in l. ſi poſt mortem. §. fin. de contrarab. & in l. ſi conſtante. ver. exceptis. C. de dona. ante nup. & in expreſſo iſtam ſententiã & concluſionem tenet gloſ. ord. in d. l. aſſiduis. C. qui po. in pig. ha. in gl. mag. & ibi Odofr. Iaco. But. Bar. qui dicit q̃ ita tenet conſuetudo quæ eſt optima ll. interpres. Alb. Ang. Bald. & Salic. Azo. in Summa illius tit. 2. col. num. 7. gl. or. in §. fuerat. Inſt. de act. & ibi Dy. fi. col. Ang. de Are. 8. col. Iaſ. 13. col. nu. 72. gl. ord. in c. ex litteris, extra de pign. & ibi Inn. Hoſt. Ant. Anch. & Io. de Imol. qui dicit hanc eſſe magis commu. opi. iſtam etiam dicit magis commu. opin. Iaſ. in d. §. fuerat. dicit etiam commu. opi. Soc. in l. 1. ff. ſol. matr. fi. col. & q. & ibi commu. moder. dicit etiam magis commu. opi. Bal. Nouel. in tracta. dotis. 10. part. 1. q. Anto Negu. in tractatu de pignor. in 4. membro. 2. partis. num. 98. pro qua communi ſententia eſt hodie leg. 33. titul. 13. 5. part. limitabat tamen hanc communem opinionem Baldus Nouel. vbi ſuprà, vt præferatur creditor in bonis quæ habebat, & poſſidebat debitor tempore hypothecæ contractæ: ſecùs verò in quæſitis poſt hypothecam tacitam vxoris: quia in eis ipſa præfertur: quod tamen non eſt verum tenendo communem.

40 Subſequenter etiam quæro ſi mulier habeat expreſſam hypothecam poſteriorem pro dote in bonis mariti, an præferatur aliis creditoribus habentib. hypothecam expreſſam anteriorem? & videtur quòd ſic, argumento textus in

ſui generalitate, in l. aſſiduis. C. qui potio. in pig. hab. cũ ſimilibus, quib. diſponitur quod mulier in actione perſonali, & reali hypothecaria præferatur aliis priorib. creditoribus; item etiam quia taciti & expreſſi idem eſt iudicium, vt in l. cum quid. ff. ſi certum petatur. cum ſim. ergo ſicut mulier habens tacitã hypothecam præfertur alijs creditoribus habentibus tacitam hypothecam anteriorem, ita etiam habens hypothecam expreſſam poſteriorem præferatur aliis creditoribus habentibus expreſſam anteriorem.

Et in expreſſo ita tenet Ange. in authentica de æqualitate dotis. §. his conſequens eſt, in fine. col. 7. & ſequitur & reputat ſingul. & quotidianum Aret. in l. 1. ff. ſoluto mat. antepen. col. cum hodie omnia inſtrumenta fiant cum hypotheca bonorũ expreſſa, Bal. Nouel. in tracta. dotis. 10. par. 16. limitatione. Sed his non obſtantibus contrarium eſt tenendum, imò quòd creditores habentes expreſſam hypothecam anteriorẽ præferantur per rationes poſitas in ſuperiori quæſtio. & in expreſſo ita tenet Saly. in d. l. aſſiduis. 2. col. & 1. quæſtio. C. qui pot. in pig. hab. Soci. notabiliter in l. 1. ff. ſolu. matrimo. fi. col. & quæſt. & ibi Iaſ. 2. lect. q melius & latius diſputat pro vtraque parte quam alius: & tãdem reſidet in hac ſententia & opinione. Ripa 2. col. Ang. de Aret. in §. fuerat. de actio. 8. col. Anto. Negu. in tract. de pigno. 2. par. 4. membro. nu. 100. & ſentit aperte Bar. in d. l. prima. ff. ſolu. mat. in primis verbis ĩ figuratione caſus, vbi dicit, ꝙ ſi duo inſtrumenta cum expreſſa hypotheca bonorum appareant eodem die confecta, inſtrumentum dotis præſumitur primum quo ad effectum prælationis. ergo ſi aliud reperiaẗ prius confectum; non eſſet dos præferenda: quia ſi ſemꝑ hypotheca dotis eſſet præferenda, non eſſet aliqua neceſſitas talem effectum prioritatis inſtrumenti inducere. Vnum tamen eſt, quod ſi duo inſtrumenta reperiantur eodem die confecta, inſtrumentum dotis præſumitur prius, vt ſupra proxime dixi; & in expreſſo ita probat tex. in l. in ambiguis. ff. de iure dotium. cuius verba ſunt, in ambiguis pro dotibus reſpondere melius eſt. per quem ita tenet ibi Bald. & alii Doct. tex. in l. in ambiguis. ff. de regulis iuris. tenet etiam Bart. in d. l. 1. ff. ſoluto matrimo. in caſus poſitione. Baldus Nouel. in ſuo tracta. in 6. par. 1. priuilegio. & idem eſt in libertate & alia qualibet pia cauſa ſecundum modernos in d. l. 1. ff. ſoluto matrimo. ex quo etiam ſubinfertur, quod ſi probationes ſunt pares, præfertur probatio dotis. Itẽ ſi ſententiæ plurium iudicum ſint diuerſæ, præfert illa quæ eſt pro dote vel pia cauſa, argumento prædictorum iurium & arg. tex. in l. inter pares. ff. de re iu. & tenet Ful. & alii in d. l. in ambiguis. de iure dot. licet aliàs ſemper præferatur, quæ eſt lata pro reo, vt eſt ibi caſus. Itẽ extende etiam ſi alter poſſidet, quia etiã tunc præfertur cauſa dotis vel pia, licet ſecus ſit inter priuatos: quia tunc ſi inſtrumenta ſint confecta eodem die, præfertur qui poſsidet. arg. tex. in l. de reb. de dona. ante nup. & reg. in pari, de re iu. ita tenet Bartol. in l. qui nondum. §. quod dicitur. de pign. Ripa. in d. l. 1. ſolu. matri. col. 3. nu. 6. Secundo limita ni ſi inſtrumentum vnius contineat horã, & aliud non; quia præfertur illud quod habet horam, quia eius probatio eſt magis certa, & non debet offuſcari per incertam: ita Bal. Saly. & alii Doct. in d. l. de rebus. & moder. in d. l. 1. ſolu. matri. 3. col. num. 7. Tertio limita quãdo prædicta inſtrumenta eſſent confecta a diuerſis notariis: ſecus ſi ab eodem: quia tũc ex ſcriptura originali protocolli poterit cõſtare de prioritate vel poſterioritate, quia in dubio illud, quod prius in ordine reperiatur ſcriptum, præſumitur prius factum, arg. tex. in 1. cõſt. C. §. quibus. & ibi Bald. & alii Doct. & mod. in d. l. 1. ſolu. matr. tenet etiam Bal. Noue. in tract. dotis. 9. par. principal. 2. priuil. quem vide. Item quæro an mulier habeat tacitam hypothecam & ius prælationis pro bonis paraphernalibus? &

breuiter

breuiter & reſolutiuè dico, quòd habet
tacitam hypothecam. text. eſt in l. fi. §.
ſin autem. C. de pactis conuentis. & ibi
not. Barto. Bald. Cyn. Albe. & commu.
Doct. & melius quam alius Saly. in §. fi.
eiuſdem l. nu. 2. Inn. in c. ex literis. extra
de pig. & ibi Abb. pen. col. nu. 10. Imo.
4. colu. nu. 19. Azo in ſumma. C. in qui-
bus cau. pignus vel hypotheca tacite cō
trahitur. Ioan. de Plat. in §. fuerat. Inſt.
de actio. 4. col. & ibi Iaſ. 9. col. num. 41.
idem Iaſ. in l. maritus. C. de proc. in fin.
Ant. Negu. in tract. de pig. 4. membr. 2.
part. nu. 63. facit etiam tex. in l. vbi ad-
huc. C. de iure dot. iuncta gloſſ. in ver-
bo, ſuppoſitas. & ibi commu. Docto. nō
tamen habet ius prçlationis vt præfera
tur mulier aliis creditoribus habentib.
hypothecas anteriores. quia illud ſolū
habet locum in dote fauore matrimo-
nij, non verò in alijs bonis, ita probat
text. in d. l. fina. C. de pactis conuentis.
qui tamen concedit beneficium taci-
tæ hypothecæ & non aliud. & in expreſ
ſo ita tenet glo. ſingula. in l. ſi ego. §. do
tis. ff. de iure doti. & ibi ad hoc notat &
commēdat Saly. illam etiam gl. ad hoc
reputat ſingul. Iaſ. in l. maritus. C. de p-
cur. fi. col. tenet etiam Inn. in d. c. ex lite
ris. ext. de pig. & ibi Abb. & Io. de Imo.
Salyce. in d. l. vbi adhuc. C. de iure do-
tium. fi. colum. 10. q. idem Salyce. in d.
l. aſſiduis. verſ. fi. C. qui potio. in pigno.
habe. Ant. Negu. in tractatu de pigno.
4. membr. 2. partis. nu. 63. & idem pro-
bat l. 17. ti. 11. 4. par. quam ſic intellige,
intellige tamen prædicta in bonis para
phernalibus quorum adminiſtratio eſt
conceſſa marito; ſecus autem quando
mulier habet & retinet ſibi prædicta
bona, & maritus non habet adminiſtra
tionem eorum; quia pro eis mulier non
habet tacitam hypothecam nec ius præ
lationis; ita notabiliter tenet Abb. in c.
ex literis. pen. col. nu. 10. de pig. & ſic de
bet intelligi gl. ibi.

41 Item quæro an tacita hypotheca &
ius prælationis competat mulieri pro
donatione ante nupt. vel p p nup. & bre
uiter & reſolutiuè dico, quòd tacita hy
potheca bene competit: non tamen cō-
petit ius prælationis, cuius ratio eſt, qa
in dote mulier tractat de damno euitan
do, in iſtis vero donationib. tractat de
lucro captando; ita probat tex. in l. vbi
adhuc. C. de iure dotium. & ibi tenet &
declarat. C. 1. col. & 3. oppoſitio. text. in
l. ſi conſtante. § iura etiam. C. de dona.
ante nup. & ibi Docto. text. notabilis &
expreſ. in l. aſſiduis. C. qui pot. in pigno.
hab. cuius verba ſunt. hæc autem tantū
ad dotem ſancimus, nō ad ante nuptias
donationem, quam ſuo tempore ſerua-
re diſponimus, & habere inter credito-
res ſui temporis ordinem, nō enim pro
lucro fouemus mulieres, ſed ne dam-
num patiantur ſuiſque rebus defrauden
tur curamus. & ibi tenet & declarat gl.
ordina. in verbo ſuo temp. Odofr. Cyn.
Alb. Bald. Salyc. & communi. Doct. Ab
bas, in c. ex literis. de pigno. final. col. &
ibi communi. Cano. Paul. de Caſt. in l.
2. ff. ſolu. matrim. finali. col. verſi. ſed an
donatio propter nuptias. Ex quibus in-
fero. Primo ꝙ hodie in noſtro regno
pro arrhis erunt bona mariti tacite o-
bligata, non tamen habebit mulier ius
prælationis. Secundo infero quod pro
veſtibus & donis datis per ſponſum ſpō
ſæ, iuxta l. 53. in iſtis ll. Tauri, erunt bo-
na mariti obligata ſi forte maritus ea
alienauit, non tamen habebit mulier
ius prælationis. Tertio infero quòd pro
medietate lucrorum q̃ pertinent ad vxo
rē erunt bona mariti tacite obligata, ſi
forte maritus ea alienauit mortua vxo
re vel ea viuente in caſu prohibito, nō
tamen competit ius prælationis, quæ
omnia nota quia ſunt ſingularia & quo
tidiana.

42 Si vero dos conſiſtit in ſpecie, quia
vxor vel alter pro ea dedit aliquas cer-
tas rés mobiles vel immobiles in doté
marito, tunc ſi ſimpliciter ſint datæ in-
æſtimatæ nulla earum æſtimatione fa-
cta, licet conſtante matrimonio res effi
ciantur mariti, tamen ſoluto matrimo
nio dominium ipſo iure reuertitur ad
vxorem, & poteſt a marito vel hæredi-
bus, vel quolibet poſſeſſore vendicare,

& præſertur omnibus alijs creditoribus etiam habentibus anteriores hypothecas expreſſas: tex. eſt capitalis & expreſſus in l. in rebus. C. de iure dotium, cuius verba ſunt, in rebus dotalibus ſiue mobilibus, ſiue immobilibus, ſeu ſe mouentibus, ſi tamen extant, ſiue æſtimatæ ſiue inæſtimatæ ſint, mulieré in his vendicandis omnem habere poſt diſſolut. matri. prærogatiuam, & neminé creditorú mariti, qui anteriores ſunt, poſſe ſibi potiorem cauſam in his per hypothecam vendicare, cum & eædé res ab initio vxoris fuerant, naturaliter in eius permanſerunt dominio, & id ad hoc notat & commendat gl. ordinaria, Odofre. Pet. Cyn. Iaco. But. Albe. Bald. Ang. Saly. Fab. & commu. Docto. cuius ratio eſt, quia vendicás propriam rem, non indiget priuilegio, nec excluditur ab aliquo creditore cum ſuum repetat: tex. eſt not. in authen. vt exactione inſtantis dotis §. his igitur. col. 6. ibi, dum dicit, pure vnumquemque quod ſuum eſt habere nullo priuilegio indigens. tex. in l. ſi ventri. §. in bonis. ff. de priuilegijs creditorum. per quem dicit Bald. in d. l. in rebus. C. eod. quod omnis qui prætendit dominium actu permanens, eſt potior quolibet alio creditore. ex quo tex. in d. l. rebus. nouiter & ſing. inferas, quòd licet in acquirédo dominio requiratur traditio vel apprehéſio poſſeſſionis vel detentationis, vt in l. traditionibus. C. de pact. cum ſimilibus, etiá ſi concurrat titulus vniuerſalis dotis vel alterius contractus, vt in l. 1. iuncta ibi gl. ſingular. & vnica, in l. 1. ff. de vſucapio. pro dote. & in l. qui tibi. C. de hęre. vel acti. vend. tamen illud eſt verum & procedit quando agitur & tractatur de acquirendo dominio de nouo: ſecus verò de recuperando & reſtaurádo primo dominio antiquo ſemel amiſſo: qa de facili res reuertitur ad naturam ſuá. argumento tex. in l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. verſi. quod & in ſpecie. ff. de pactis. ibi, incipiet dos redire ad ius ſuum. tex. in l. iuris gentium. §. adeo. eo. titu. tex. in l. naturalem. ff. de acquirendo rerum domi. tex. in l. Pomp. eo. tit. tex. in §. fere. ver. naturalem. Inſti. de rerú diui. tex. in l. prout quiſque. ff. de ſolu. tex. in l. ab empt. ff. de pactis. tex. in l. 1. & 2. C. quando licet ab empt. diſce. Ex quò primo infero quod ſi dominus manumittit ſeruum, ſtatim competit ſibi libertas ſine aliqua traditione vel ſolennitate; tex. eſt in l. manumiſſiones. ff. de iuſti. & iure. tex. in l. 4. ff. de ſtatu homi. tex. in l. 1. & per totum. ff. de manumiſſ. tex. in l. 1. & per totum. C. de ingenu. & manumiſſ. Secundo infero, quod licet animal captum ab aliquo per apprehenſionem fiat occupantis, vt in l. 1. ff. de acquiren. poſſ. tamen ſi effugiat a domino taliter quod recuperet priſtinam naturalem libertatem, amittitur dominium eius, & animal efficitur liberum: tex. eſt in l. naturalem. ff. de acq. rer. do. text. in §. ferè. verſicul. naturalem. Inſtit. de rerum diuiſio. Tertio quòd ex iſta cauſa & ratione ex pacto legis commiſſoriæ retro tráſfertur dominium in primum dominum alienantem: tex. eſt in l. 1. & per totum. ff. de lege commiſſoria. text. in l. commiſſoriæ. C. de pact. inter emp. & véd. Quarto quod ideo per abſentiá perdit poſſeſſio naturalis; tex. eſt í l. clá poſſidere. §. qui ad nundinas. ff. de acq. poſſ. Quinto quod ideo finito vſufructu ipſo iure reuertitur & conſolidatur cú ſua proprietate: tex. eſt in l. 1. & per totum. ff. quib. mod. vſusfruc. amit. tex. in §. ambiguitatem. & in l. corruptionem. C. de vſufr. tex. in §. finitur. Inſti. de vſufruct. cum ſimil.

Sexto quòd ideo dominus qui habet rem pro derelicto ſtatim amittit dominium ſine apprehenſione vel occupatione alterius, quia ante de primæuo iure naturali in nullius bonis erat. Vnum tamen eſt quod priuilegium & diſpoſitio text. in d. l. in rebus. C. de iure dotium, non habet locum in hæredibus mulieris, quia in eos non tranſit dominium rerum dotalium ſo. mat. per mortem vxoris; ita Bar. in l. Neſennius. § ſi fundum. ff de re iud. & ibi có. Doct. quod intellige in extraneis: ſecus

in filijs

in filios eiuſdem matrimonij: quia bene tranſit ad coſita ſing. Bald. Nou. in tract. dot. 8. parte princi. 6. priuilegio. & adde quod tali caſu periculum vel commodum in prædicta dote inæſtimata cõtingens abſque culpa mariti, pertinet ad vxoré. ex quo infertur ꝙ ſi veſtes vel aliqua animalia dentur in dotem & reperiantur conſumpta tempore matrimonii diſſoluti, non debetur aliqua ęſtimatio vxori. tex. eſt in l. plerumque. ff. de iure dot. cuius verba ſunt, plerumq; intereſt viri res non eſſe æſtimatas, idcirco quod nec periculum rerum ad eum pertineat, maximè ſi animalia in dotem acceperit, vel veſtem qua mulier vtitur: eueniet enim ſi æſtimata ſit, & eam mulier attriuit, vt nihilominus maritus æſtimationem præſtet: quoties igitur non æſtimatæ res in dotem dantur, & meliores & deteriores fiunt mulieri, ſi prædiis inæſtimatis aliquid acceſſit, hoc ad compendium mulieris pertinet: ſi aliquid deceſſit: mulieris dãnum eſt.

43 Dubium tamen eſt ſi ſoluto matrimonio non poſſit conſtare an prædictæ res mobiles vel ſe mouentes ſint conſũptæ vel peremptæ abſque culpa mariti, an maritus teneatur valorem & æſtimationem ſoluere ſi non probet ex vſu, vel caſu fortuito, vel aliàs abſque ſua culpa conſumptas & peremptas? & reſolutiuè teneo quod ſic: quia maritus cenſetur cuſtos vel procurator vxoris, & rerum dotalium; arg. tex. in l. ſi quis domum. §. Imperator. ff. locati. tex. in l. ſi quis ex argẽtariis. §. prohibet. ff. de ędẽdo. tex. in l. fi. §. fi. ff. de cuſto. reo. & arg. gloſ. ſingu. & ordinar. & eorum quæ ibi notat. Docto. in l. cum ita legatur. §. ſpecies. ff. de lega. & ita dixi & conſului in q. de facto. Vnum tamen eſt, quod peremptis ouibus vel animalibus debẽt ſuppleri ex fructibus & fœtibus eorũ, licet fructus rerum dotalium pertineãt ad maritũ: tex. eſt in d. l. plerunq;, ver. ſic tamen. cuius verba ſunt, ſic tamẽ vt ſuppleri proprietatem prius oporteat, & ſummiſſis aliquibus in locum de mortuorum capitum ex iam natis, reſiduũ in fructibus maritus habeat: quia fructus dotis ad eum pertinent: pro quibus omnibus eſt hodie not. l. par. l. 21. titul. 11. 4. par. Limita tamen & intellige prædicta quando res mobiles vel ſe mouentes quæ dantur in dotem inæſtimatæ conſiſtant in ſpecie: ſecùs tamen eſt ſi conſiſtant in genere, ꝙ pondere, numero, vel menſura cõſiſtit, vt triticũ, vinũ, oleum, & ſimilia: quia licet dentur inæſtimatæ, periculum & commodum eſt mariti, & pereunt, conſumentur periculo eius, & in his tacitè videtur actum vt maritus diſtrahat, vendat & conſumat, & tantundem in ſuo genere reddat, ſicut dicimus in mutuo. Ex quo infertur quòd ſolut. matrimonio maritus tenetur ſoluere tantundem in genere, vel eius valorem & ęſtimationem attẽto valore & æſtimatione tempore quo diſſoluitur matrimonium: non verò tẽpore contracti matrimonii & dotis receptæ. tex. eſt ſing. & expreſſius in l. res in dotem datæ. ff. de iure doti. cuius verba ſunt, res in doté datæ, quę pódere, numero, méſuràve conſtãt mariti periculo ſunt: quia in hoc dantur vt eas maritus ad arbitrium ſuum diſtrahat, & quandoque ſoluto matrimonio eiuſdem generis & qualitatis aliàs reſtituat, vel ipſe, vel hæres eius: & ad hoc no. & com. ibi gl. or. Odofr. Bar. Sal. Bal. & commu. Doc. & ita tenet & declarat Pau. de Ca. in l. æſtimatę. ff. ſol. mat. in finalib. verb. & idem diſponit lex 21. tit. 11. 4. part.

44 Si verò dos conſiſtit in re vel ſpecie æſtimata, quę facit emptionem: quia vxor vel alter pro ea dedit marito aliquas res mobiles vel mobiles ęſtimatas, tunc dominiũ taliũ rerum perpetuò trãſit in maritũ, & ſimiliter periculum & commodum earum, & ſoluto matrimonio tantùm tenentur ad pretiũ conuentũ, & æſtimatũ, & cõmodũ vel dãnũ in eis cõtingens, ad ſolũ maritũ ſpectat & remanet debitor quãtitatis, ac ſi verè & realiter pdictas res emiſſet. Ex quo deducit & infert, ꝙ licèt res extet nõ deteriorata, ſed in eadem bonitate & qualitate, nõ põt maritus eã reddere & ſol-

uere vxori ea inuita: tex.eſt capitalis & expreſſus in l.ęſtimatæ.ff.ſol.mat.cuius verba ſunt, æſtimatę res vſu etiã mulieris, periculo mariti deteriores efficiuntur: textus in l ſi æſtimatis.cod. titu. & ibi glo.ord.Bar.Bald.Alber.Ange.Pau.Imo.Roma.Cuma.Alexan.& Signo.de Homo.in rep.tex.in l.cum poſt.§.in dotem.ff.de iure doti.tex.in l.mortis ſuæ cauſa.§.res in dotem.ff. de donat. inter vir.& vxor.tex.in l.quoties.Cod. de iure dot.cuius verba ſunt, quoties res æſtimatæ in dotem dantur, maritus dominium conſequutus, ſummæ veluti pretij debitor efficitur.& ibi glo.or.Odofred.Pet.Cyn. Iac.Butr.Bar.Alber.Bal.Ang.Salyc.Faber,& commun.Doctor. tex.in lege,cum dotem.eodem titulo, & idem diſponit lex 18.& 19.& 20.ti. 11.4.part.

Item etiam deducitur & infertur ꝙ ſi maritus legauerit vxori ſimpliciter in teſtamento hanc rem vel ſpeciem æſtimatam quod debetur vxori ipſa res actione ex teſtamento tanquam propria mariti, & etiam pretium & æſtimatio eius actione de dote, neque vna tollit aliam, nec videtur relicta animo compenſandi.ita probat text.in l.Licinius Locuſtæ.ff. de lega. 2. & ibi tenet glo.ord.Bar.Bal.& commun.Doc. & reputat eſſe ſingulare Pau.de Caſt.& Ioa.de Imo.tenet etiam Bar.& alij Doctor. in l.2.§.fina.ff.de dote præle.ex quibus infertur,quòd ſi res data in dotē æſtimetur hoc propoſito & reſpectu,vt ſciatur & cognoſcatur valor rei, & poſtea tēpore ſoluti matrimonii abſq; culpa mariti reperiatur res in eadem ſubſtantia, bonitate,& qualitate intrinſeca,ſed eſt deteriorata in pretio & valore,curſu et varietate temporis & regionis: tale dãnum & periculum pertinet vxori, non marito: vnde non poteſt petere pretium antea taxatum & æſtimatum,ſed debet eſſe contenta illa re dotali, & maritus remaneat liberatus à ſolutione pretii, & eodem modo ſi res creſcat in pretio & valore,commodum & vtilitas, pertinet vxori,& poteſt petere rem, & non tenetur eſſe contenta cum pretio: & in expreſſo ita tenet & declarat Cyn. Sal. Fab. & alii Doctor. in l.ſi inter virum. Cod. de iure doti. tenet etiam Paul.de Caſt.& alii Doc.in d.l. ſi æſtimatis.ff.ſolut. matrimo.

Quod tamen intellige quando prædictæ res dantur æſtimatæ tali æſtimatione quæ facit emptionem: ſecùs verò ſi æſtimatio fiat tantùm eo reſpectu, vt ſciatur & probetur valor rei, vt ſi fortè poſteà ſoluto matrimonio res appareat conſumpta vel deteriorata culpa mariti,dominium non tranſit in maritum, nec periculum & commodum earum, ſed totum pertinet vxori, ac ſi prædictæ res non eſſent æſtimatæ: ita probant prædicta iura,& tenent Doc. vbi ſuprà, & tenet & declarat notanter Bal.et cōmun. Doctor. in l. ex conuentione. C. de pactis. in dubio tamen præſumitur facta tali æſtimatione quæ facit emptionē, vt tenet gl.ſing.et ord.in d.l.ſi inter virum.C.de iure dot.et ibi Docto.et tenet Bald.et Doc.in d.l.ex conuentione. Vnum tamen eſt,quòd ſi æſtimatio fiat maiori vel viliori pretio quàm res valeat,et maritus ſit læſus,quia cariùs fuit res æſtimata: vel vxor ſit læſa,quia viliùs fuit æſtimata,dato quòd talis læſio non excedat dimidiam iuſti pretii, debet fieri reſtitutio et ſuppletio iuſti pretii: text. eſt in l.iure ſuccurſum eſt.§.final.ff.de iure dot. cuius verba ſunt,ſi in dote danda circumuentus ſit alteruter, etiam maiori annis vigintiquinque ſuccurrendum eſt; quia bono et æquo non conuenit aut lucrari aliquem cum damno alterius, aut damnum ſentire pro alterius lucro: text. in l. ſi res.§. ſi mulier.verſicu.enimuero. eodem titulo. et ibi gloſſ. ordina. et cōmuniter Doctores,& idem diſponit lex no.part.leg.decimaſexta, titulo 11.4.part.

Quod tamen intellige quando maritus eſt ſoluendo, ſecus verò aliàs ſi non eſt ſoluendo: quia tunc etiam ſi res datæ in dotem ſint ęſtimatæ tali æſtimatione quæ facit mentionem, dominium transfertur in vxorem ſoluto matrimo

nio

nio, & poteſt vendicare tanquam proprias, & præfertur in eis cunctis creditoribus etiam anterioribus ac ſi nulla æſtimatio interueniſſet: ita probat textus ſingular. in l. rebus. C. de iure doti. ibi, ſiue æſtimatæ ſiue inæſtimatæ ſint: & ibi tenet gloſſ. ordinaria in gloſſa 1. in fin. & communiter Doctores: & illam gloſſam ad hoc reputat ſingu. Iaſon in l. 1. ff. de æſtimatoria actio. ſecunda colum. illam etiam reputat ſing. Pala. Ruui. in ſua repet. fol. 69. 4. colum. num. 4. tenet etiam Bald. licet non alleget illam gloſſam in l. intereſt. C. de vſufruc. Philippus Decius, & moderni in lege, ex conuentione. C. de pactis. ſed vltra eos ego addo ſimilem & expreſſam gloſſam in l. etiam. ff. de fundo do. & ex ſuperioribus ſe offert pulchrum & quotidianum dubium, ſi vxor habeat bona mobilia paraphernalia, quæ mittit & adducit ſecum in domum mariti, et in promiſcuo vſu eorum ſunt conſumpta vel deteriorata, an ſoluto matrimonio teneatur valorem & æſtimationem ſoluere? & videtur quod non, argumento ſuprà dictorum: quia ſi bona dotalia inæſtimata non tenetur ſoluere, ergo nec iſta: ſed pro perfecta doctrina & reſolutione facio tres principales concluſiones. Prima concluſio, quòd ſi talia bona mobilia paraphernalia ſunt conſumpta de voluntate expreſſa vel tacita ipſius vxoris, quia ea vidente, tacente, & conſentiente ſunt conſumpta, non tenetur maritus vel hæres eius ſoluere valorem & æſtimationem eorum, ita probat textus ſingul. in iure in l. de his. C. de donat. inter vir. & vxorem. cuius verba ſunt, de his quæ extra dotem in domum illata marito erogata commemoras. ſi quidem te donante conſumpta ſunt, intelligas aduerſus hæredem non niſi in quantum locupletior fuit, habere te actionem: ſi verò contra voluntatem tuam, omnia tibi reſtitui oportere, & ibi expreſsè tenet ſolus Bald. qui ponit iſta verba. nota quòd Arrodium, quod portat vxor in domum mariti, quatetenus eſt conſumptum in maritum, eo mortuo non repetit vxor: ſed quatenus res extant, vxor poteſt eas deferre quo vult. quia ſunt ſuæ: Angel. in l. vbi adhuc. C. de iure doti. fin. colum. nume. 4. Alexan. in l. æſtimatæ. ff. ſolut. matrim. Confirmatur & primo, quia bona paraphernalia æquiparantur doti, & gaudet in aliquo priuilegio eius, vt in l. fi. § ſin autem. C. de pactis conuentis. & in l. vbi adhuc. C. de iure doti. & ibi communiter Docto. ſed bona dotalia inæſtimata pereunt periculo vxoris, & ſoluto matrimonio non tenetur maritus ſoluere eorum valorem vel æſtimationem, vt in l. plerumque. ff. de iure doti. & ibi com. Doctor. cum ſimil. ergo idem ſit in bonis paraphernalibus. Secundô confirmatur, quia debitor ſpeciei, perempta ſpecie, abſque ſui culpa, liberatur, vt in l. quo te mihi. ff. ſi cert. pet. & in l. ſi ex legati cauſa. de verbo. obl. ergo licet in noſtro caſu maritus ſit debitor rerum paraphernalium, earum interitu & conſumptione debet remanere liberatus. Secunda conclu. quòd ſi maritus ex vſu & cōſumptione rerum paraphernalium ſit factus locupletior, tenetur reſtituere eatenus quatenus eſt factus locupletior: ita etiam probat tex. in d. l. de his. ibi, niſi in quantum locupletior fuit. Ex quo infero quòd ſi maritus egebat aliquibus rebus mobilibus pro vſu domus ſuæ & familię quas deſinit emere, quia habuit & conſumpſit prædictas res vxoris paraphernales, tenebitur valorem & æſtimationem earum reſtituere, quia eſt factus locupletior, & confirmatur ex traditis & notatis per Doct. in l. ſi vitrico. C. de nego. geſtis. & adde quòd hoc non haberet locum in rebus dotalibus ineſtimatis, quia licèt ſint cōſumptæ in vſu & ſeruitio mariti, nihil debetur vxori: quia in eis fructus pertinebant marito; vnde hoc caſu melioris conditionis ſunt bona paraphernalia, q̄ dotalia, & in expreſſo ita probat textus in dicta lege, plerumque. ff. de iure doti. & ibi gl. ordin. & communis opinio Doctorum.

Tertia concl. quòd ſi ignorante vxo-

 re &

re & non conſentiẽte tacite nec expreſſe maritus conſumpſit in domo & vſu eius & familiæ tales res mobiles paraphernales, tenetur ſoluere valorem & æſtimationem earum; quia nulla videt facta donatio; ita etiam probat text. in dicta lege, de his. in fin. ibi, ſi vero contra voluntatem tuam, omnia tibi reſtitui oportere, quod tene perpetuo mẽti, quia alibi non inuenies iſtum articulum ita in iure declaratum.

45 Item quæro an & quando iſtud ius hypothecæ prælationis, vel alicuius competẽs mulieri tranſeat ad hæredes? & breuiter & reſolutiuè dico quòd ius & priuilegium tacitæ & fictæ ſtipulationis tranſit ad hæredes tam filios quàm extraneos; quia datur & conceditur ipſi contractui & doti, vnde tranſit ad eos ad quos tranſit ipſa dos, argumen. text. in l. 1. verſicul. 1. C. de rei vxor. action. ibi, Sancimus omnes dotes per ex ſtipulatu actionem exigi, ſiue ſcripta fuerit ſtipulatio ſiue non, vt intelligatur reipſa ſtipulatio eſſe ſubſecuta: text. in §. maneat. eiuſdem l. cuius verba ſunt, maneat ex ſtipulatu actionis ius ad ſucceſſores, & ſine mora tranſmiſſionis incorruptum: & ibi gloſ. ordinaria, & communiter Doctor. & tenet Bartol. in l. 1. ff. ſoluto matrimo. 2. colum. nume. 5. & ibi communiter Docto. Ius vero & priuilegium prælationis in hac actione perſonali vt mulier præferatur cæteris creditoribus non tranſit ad hæredes extraneos; ſed ad filios tantum eiuſdem matrimonij: text. eſt in l. dabimus. ff. de priuile. credito. & ibi communiter Doct. tex. in l. vnica. C. de priuile. dotis. cuius verba ſunt, ſcire debes priuilegium dotis quo mulieres vtuntur in actione de dote ad hæredem non tranſire, & ibi cõmuniter Doctor. tenet etiam Barto. in l. 1. ff. ſolu. matrimo. 2. colum. nume. 7. & ibi communiter Docto. ius verò tacitæ hypothecæ tranſit ad hæredes etiam extraneos, quia datur & conceditur ipſi doti & actioni, & non perſonæ, argumento text. in l. vnica. §. & vt plenius. C. de rei vxor. action. text. in §. fuerat. Inſtitu. de actiõ. tenet etiam Bart. in dicta lege 1. ff. ſoluto matrimonio, 1. colum. in fin. num. 1. & ibi communiter Doctores. ius verò & priuilegium prælationis in iſta tacita hypotheca, vt præferatur alijs creditoribus etiã anterioribus, non tranſit ad hæredes extraneos, ſed tantùm ad filios: quia datur & conceditur perſonæ, hoc eſt, mulieri & non ipſi doti vel actioni; ita probat text. in d. l. aſſiduis. C. qui potio. in pig. ha. tex. in d. l. vnica. C. de priui. dotis. tex. in d. §. fuerat. verſic. ei. Inſtit. de act. cuius verba ſunt, ei dedimus hypothecam, præferri autem aliis creditoribus in hypothecas, tunc cẽſuimus cum ipſa mulier de dote ſua experiatur, cuius ſolius prouidẽtia hæc induximus: & in expreſſo ita tenet Bartolus in dicta l. 1. ff. ſol. mat. 2. col. nu. 2. & ibi Paulus de Caſ. 2. colum. num. 6. Iaſ. 3. col. num. 116. Ripa. 7. col. num. 32. & comm. alij Doct. Odof. Pet. Cyn. Alber. Bal. Ange. Pau Saly. & com. Doc. imò regulariter omnia iura & priuilegia dotis quæ dãtur ipſi doti, vel actioni, vel cauſæ, tranſeunt ad oẽs hæredes, præterquam ius & priuilegium prælationis in actione perſonali vel hypothecaria, quod dat, tamen ratione perſonę; ita Doctores vt ſupra præcipuè Iaſ. in d. l. 1. ff. ſolu. mat. 3. col. nu. 16. de quo articulo & generaliter quæ priuilegia dotis tranſeant ad hæredes mulieris vel non, vide notabiliter per Bal. Nouel. in d. tracta. dotis. 12. & finali parte principali totius tractatus. vbi examinat per 25. qq.

45 Item quæro ſoluto matrimonio intra quod tempus debeat ſolui dos vxori vel hæredibus? & reſolutiue dico ꝙ de iure antiquo ſoluebatur, annua, bima, trima die, vel in tribus annis, ĩ quolibet anno tertia pars: hodie verò de iure nouo Codicis & regio, ſi dos conſiſtit in rebus immobilibus, ſtatim fit reſtitutio ſine aliqua dilatione vel termino: ſi vero conſiſtit in quantitate vel in rebus mobilibus, debet reſtitui intra annum a die ſoluti matrimonij; cuius ratio eſt, quia reſtitutio rerum immobilium eſt

facilio-

facilioris expeditionis, text. eſt capitalis & expreſſus in l. unica. §. exactio. C. de rei vxo. actio. cuius verba ſunt, Exactio autem dotis celebretur non annua, bima, trima die, ſed omni modo intra annum in rebus mobilibus vel ſe mouentibus, vel incorporalibus cæteris, videlicet rebus quæ ſolo continentur illico reſtituendis. & ibi notat & commendat gl. or. Odofr. Pet. Cy. Alb. Fab. Bar. Bal. Ang. Salyc. & communiter Doct. & idē diſponit lex pe. tit. 4. par. Hodie tamen in noſtro regno non reperitur mutata vel correcta prædicta diſpoſitio, ſed cōmuniter in inſtrumentis dotalib. ponitur clauſula quòd bona dotalia reſtituātur infra 30. dies a tempore ſoluti matrimonij: vnde in caſu quo terminus ſit poſitus a partibus ille erit ſeruandus, aliàs fiet ſol. modo prędicto, ſecundum diſpoſitionem iuris communis.

47 Dubium tamen eſt difficile, an illo tempore dilationis debeat maritus vel hæredes lucrari fructus. & certē vera reſolutio eſt, ꝙ ſi dos cōſiſtat in rebus immobilibus; non lucratur fructus, cū ſtatim debeat fieri reſtitutio: ſi verò dos conſiſtat in rebus mobilib. naturaliter fructuoſis, vt in ſeruis, iumentis, & ſimilibus rebus, ſimiliter non lucretur fructus, ſed tenetur reſtituere vxori finita dilatone legali vel conuentionali, & maritus vel hæredes gaudebunt vſu & interuſurio medij temporis, ſi verò dos conſiſtat in pecunia numerata, poſſunt ea vti illo medio tempore, & poſtea reſtituere ſine vſura, fructu, vel intereſſe: ita probat tex. ſingu. qui ſic debet intelligi in d. l. vnica. §. fructib. C. de rei vxo. act. cuius verba ſunt, fructib. videlicet immobilium rerum parti mulieris ex tempore diſſoluti matrimonij præſtandis, ſimilique modo penſionib. vel vectu ris nauium, ſiue iumentorum, vel operis ſeruorum, vel quæſtu ciuilium annonarum, & aliis quæ ſunt ei ſimilia parti mulieris reſtituendis. & ibi com. Doct. & tenet Barto. in l. ſi conſtante. §. quòties. ff. ſolu. matri. 2. col. num. 9. Alex. & magis commu. Doct. in l. diuortio. eod. tit. licet ibi Bart. ſentiat contrarium in fi. q. licet Iaſ. i d. l. diuortio. dicat quòd tex. in d. § fructus. reſpectu rerum mobilium intelligatur quòd reſtituantur fructus percepti poſt annum & dilationem legalem, ſed falſum eſt, quia textus ibi æquiparat vtrumque caſum quo ad fructus in quantum dicit, ſimilique modo, &c.

48 Item quæro an infra prædictum tempus dilationis legalis vel conuentionalis, in quo debet fieri reſtitutio dotis, vxor debeat ali à marito vel hæredibus eius; & breuiter & reſolutiuē dico, ꝙ videtur quòd non. Primo quia mortuo viro mulier ſoluta eſt a lege viri, vt in c. pen. & fin. de ſecun. nup. Secundo qa prædicta dilatio ſimpliciter conceditur à iure ſine aliquo onere vel recompenſa, argumento text. in l. debitoribus. ff. de re iud. & in l. ſi debitori. ff. de iud. cū ſimilibus: ergo illo tempore non debentur alimenta. Tertio quia in illo iure reperitur diſpoſitum quòd debitores teneantur alere ſuos creditores, vt in l. Fulcinius. ff. quib. ex cauſ. in poſſeſſionem eatur.

Sed his non obſtantibus contrarium eſt tenendum: imò quòd illo tempore vxor debeat ali à marito vel hæredib. Primo quia ipſi doti eſt annexum onus alimentandi, vt in l. ſi cū dotem. §. ſin autem in ſæuiſſimo. ff. ſolu. mat. Secundo quia mulier vidua cenſetur durare in eodem matrimonio, vt in l. fi. C. de bonis mater. Tertio quia ſoluto matrimonio antequam dos ſoluatur, dos retinet eadem priuilegia quæ habebat cōſtante matrimonio, vt in l. etiam. ff. de fundo dotali. cum ſimi. ergo ſicut maritus tenebatur alere conſtante matrimonio, ita eo ſoluto ante reſtitutionē dotis; & in expreſſo ita tenet gl. no. or. in l. diuortio. ff. ſolu. mat. in gl 2. & ibi Bart. & com. Doc. antiqui & moderni. gl. or. in l. pen. ff. vt in poſſ. legato. in gl. fin. glo. ord. in l vni. §. ex act. de rei vxo. act. in gl. fi. & ibi com. Doct. Spe. in tit. qui filij ſint legiti. §. 1. verſicul. ſed nunquid petat vxor. Quod tamen limita & intellige

intellige ſequentibus modis. Primò ſi mulier non haberet alia bona ex quib. ſe alere poſſit:ſecùs verò aliàs,arguméto text.in l.extraneo.ff.de vêtre in poſſeſ.mitten.tex.in l.ſi quis à liberis. §.1. ver.ſed ſi filius.ff.de libe.agnoſcen. vbi habetur, quòd quando ex legis diſpoſitione debentur alimenta , non debent præſtari quando alimentandus habeat bona ex quibus poſſit alimentari. Secũdò quando morte mariti ſolutum eſt matrimonium:ſecùs verò ſi morte vxoris:quia tunc hæredes eius non eſſent alendi , quia hoc eſt priuilegium merè perſonale quòd non tranſit ad hæredes, arg.text. in l.vnica, C. de priuil.dotis.

Tertiò, quando maritus vel hæredes ſoluto matrimonio gaudent prædicto beneficio dilationis : ſecùs verò ſi ſtatim volunt dotem reſtituere, quia tunc non tenentur alimenta vxori præſtare, quia ceſſat cauſa & ratio obligationis alimentorum, argumento prædictorum iurium.Quartò,quando ipſa non eſt alimentata:ſecùs verò aliàs, quia præterita alimenta non poteſt petere, niſi fortè petit ab hæredibus , & conſtituit eos in mora,& habuit ab alio petere, quia tenerentur.Quintò,quando vxor vult cõpenſare alimenta cum fructibus ab hæredibus perceptis, vel percipiendis ex rebus mobilibus, vel immobilibus ad quod tenetur,vt ſupra dictum eſt, nam tenetur vxor computare & compenſare,& ſi alimenta excedunt fructus,tenétur hæredes præſtare , & fructus remanent apud eos: ſi verò fructus excedunt alimenta,ſit compenſatio vſque ad concurrentem quantitatem, & reliquos tenentur hæredes vxori reſtituere , argu. textus in l. in inſulam.§.fruct. ff.ſoluto matrimonio,& in l.ſi.ff. de pet. hære.& in l.Neſennius.cum materia. ff. de neg. geſt. Sextò limita & intellige quando vxor non remanſit prægnans: ſecùs verò ſi remanſit prægnans, quia tunc indiſtinctè debet ali,modò dos ſit ſibi reſtituta, modò non:& modò habeat vnde ſe alat, modò non. ita probat tex.in l. 1.§.mulier.ff. de ventre in poſſeſ.mitt. tex.in l.curator.eod.tit.& in effectu ita tenet & declarat magiſtraliter Bald. in d.l.diuortio.ff. ſoluto matrim. 2. col.& ibi Ang.Paul.de Caſt.Ioan.de Imo.Rapha.Cum. Aret.Alex.Iaſ.Vincét.& magis commun.Doct.poſt annum verò vel tempus dilationis non tenentur hæredes vxorem alere,quia ipſa habet facultatem dotem exigendi, & ſi non faciat, ſibi imputetur: & ſi hæredes ſint in mora reſtituendi,poterit petere intereſſe ſicut pro alio quolibet debito ſecundum prædictos doctores in d.l.diuortio. Adde tamen quòd in caſibus in quibus vxor debet ali ab hæredibus mariti , debet operari in domum eorum; quia quãdo ex legis diſpoſitione alicui debentur aliméta , debet operari in domum eius qui teneatur alimenta præſtare:argumẽto textus in lege,ſicut.ff.de ope.liber.ſecùs tamen eſt ſi debeantur ex hominis diſpoſitione,vt in l.libertis quos,§.1.ff. de aliment.& ciba.lega.Quod tamen limita & intellige quando commodè & honeſtè cum eo morari poteſt:ſecùs verò ſi commodè & honeſtè cum eo vel in eius domo morari & habitare non poteſt , quia tunc aliàs tenetur alimenta præſtare , argumento textus in lege, Caio.§.imperator.ff.de alimen.& ciba. legat.& ibi Bartol. & Docto. & in l. pe. ff.vbi pupil.educa.debe. & in lege , nepos Proculo.ff.de verbo.ſigni.& in expreſſo ita tenet Spec. in tit. qui filij ſint leg.§.1.verſ. ſed pone vxor.& ibi Ioan. And.in additio.Bald. Paul. & communiter Doctor.in d.l.diuortio. ff. ſol.matri.Bar.& Doct.in l.Mænia.ff de annuis legat. Item adde quòd mortuo marito poteſt vxor retinere domum in qua ſimul habitabant,& omnia bona ibi reperta donec dos ſibi ſoluatur:ita ſingulariter determinat Baldus in l.pe.C.de pigno. actio: idem Baldus in lege pen. C.de non nu.pecu. 1.colum. & 1.notabi.idem Bal.in l.j.in fi. C.de ſeruo. pig. da.manu.idem Baldus in l.cùm tibi. C. qui po.in pigno.hab.Iaſ.vbi reputat ſingulare in lege , ſi non fortem . §.ſi centum.ff. de condi.inde.fin. columna , in fin.

fin.idem Iaſon in §.item Seruiana. Inſti.de actio. 9. colum. num. 72. quæ tamen ibi videtur dubia. Primò quia licèt res pignorata poſſit retineri pro alio debito, vt in l. 1. C. ob chiro.pec.illud eſt verũ & procedit,quando de voluntate debitoris peruenit,vt ibi dicitur. Secundò,quia licet aliqua res non pignorata de voluntate debitoris perueniat ad manus creditoris, non tamen poteſt creditor retinere pro alio debito,niſi pp ſumptus factos in re.vt in l.fi. C. cõmo. cũ ſim. ſed maritus non tradidit domũ vxori,neque de eius voluntate peruenit ad manus eius, ergo qualiter retinet. ſed ſaluando Bald.& ſequaces potes dicere,quòd omnia bona mariti ſunt tacitè hypothecata pro dote, vnde licet p vim & propria authoritate non poſſit quis pignus occupare,vt in l.creditores. C.de pignor.& in l. pen. de pign. actio. tamen ſi ſine aliquo vitio reperiatur in poſſeſſione poteſt optimè retinere: quia cui damus actionem, multo fortiùs exceptionem.

49 Item quæro an maritus conuentus actione de dote ſoluto matrimonio teneatur in ſolidum, vel in quantum facere poteſt? & ſummariè & reſolutiuè dico quòd in quantum facere poteſt propter reuerentiam & obſequium quod ei debetur,quod intellige quando conuenitur ab vxore vel eius hæredibus: ſecùs verò ſi morte mariti ſoluatur matrimonium, & conueniantur hæredes pro dote: quia tunc in ſolidum poſſunt conueniri & non gaudent iſto priuilegio: quia eſt perſonale, & ſoli marito conceditur, & non tranſit ad hæredes. Quod iterum limita & ſubintellige quando hæredes ſunt extranei: ſecùs ſi filij vel deſcendentes ex eadem vxore & non alia, quia ad eos bene tranſit iſtud priuilegium, quia reputantur vna & eadem perſona.tex.eſt capitalis & expreſſus in l.maritum.cum l.ſeq.ff.ſolut. matrim.cuius verba ſunt, maritum in id, quòd facere poteſt condemnari exploratum eſt: ſed hoc hæredi non eſt præſtandum, quia tale beneficium perſonale eſt,& cum perſona extinguitur, tex.in l.etiam eo. tit. cuius verba ſunt, etiam filios mulieris, qui patris hæredes extiterũt in id quod fa ere poſſunt condemnandos Labeo ait. tex.in l. rei iudicatæ.§.hæredi.eod.tit.tex.in l.ſunt qui. cum pluribus ſequentibus. ff. de re iudicata.text. in l.vnica.§.cum autem. C.de rei vx.actio.tex.in §.item ſi de dote.Inſt.de actio.& vtrobique commun. Doctor.& idem diſponit lex fin. in fin. tit. 11. 4.part. Quod primo extende,vt procedat & habeat locum etiam in ſocero vxoris,& ſic patre mariti conuento,ſoluto matrimonio, pro dote,quia gaudet ipſo priuilegio ex ſua perſona & ſimiliter ſocer mariti,& ſic pater vxoris conuentus conſtante matrimonio pro dote promiſſa gaudet iſto priuilegio,licèt non ſoluto matrimonio, ſi ex pacto vel aliàs maritus lucratur dotẽ. text.eſt in l. rei iudicatæ. §.fin. cum l. ſeq.et ſe.ff.ſoluto matr. text. in l. ſicut. cum leg.ſeq.ff.de re iudic.Secundò extende,vt procedat etiam ſi talis exceptio et priuilegium opponatur poſt ſententiam in ipſa executione:tex. eſt in l. ex diuerſo.§.fin.ff.ſoluto matrimonio, tex.in l.Neſennius.§.fin.ff. de re iud. et ibi Doctor, Tertiò extende, vt iſta exceptio et priuilegium non poſſit renunciari:tex.eſt in l.alia.§.eleganter. ff. ſoluto matrimonio, imò etiam cum iuramento,ſecundum Bart.et Doct.ibi.Limita tñ et intellige primo preſtita cautione de dote ſoluenda quando ad pinguiorem fortunam peruenerit. tex. eſt in l.vnica.§.cum autem. C. de rei vxo. ac.et intellige cum fideiuſſore ſi poteſt, aliàs ſufficit ſimplex promiſſio, argum. tex.in l.cum non facilè. ff.ſi cui plus q̃ per l.Fal.et in capitulo, Odoardus, de ſol.et ibi Doct.Secundò limita,niſi ipſa vxor ſit pauper et non habeat vnde ſe alat:quia ordinata charitas incipit à ſe;et ita tenet Bartolus, et Doctores in dicta l.maritum.pen.q.ff.ſolut.matrim. Fab. Ang. Iaſ. et commun. Doc. in d. §.item ſi de dote.Inſt.de act.Tertiò limita quando dos cõſiſtit in quantitate:

ſecus

ſecus ſi in re vel ſpecie æſtimata vel inæſtimata:quia tunc mulier poteſt repetere in ſolidum ſine impedimento huius beneficij:ita probat text.in l. Neſennius.§.fundum.ff.de re iud. & ibi Bart. & commun.Doc. idem Bart. & Doc. in d.l.maritum.ff. ſolut. matr. Faber, Ang. Platea,Iaſ.& alij Docto.in d.§. item ſi de dote.Inſtit.de actio. de quo articulo vide notabiliter per Ioan. Cam.in trac. do.3.par.238.q. cum pluribus aliis. Itẽ quæro an in dote exigenda debeat attẽdi & ſeruari locus & domicilium mariti vel uxoris,vel locus cõtractus matrimonij?in quo articulo breuiter & reſolutiuè dico,ꝙ locus & domicilium mariti.

50 Ex quo deducitur & infertur, quòd ſi in loco & domicilio mariti eſt aliqua lex vel conſuetudo de dote lucrãda vel de communicandis bonis vel lucris conſtante matrimonio quæſitis, debet attẽdi & ſeruari locus & domicilium mariti,non verò vxoris, nec locus vbi ſit & celebratur matrimonium. text. eſt ſingul. & expreſſus in l. exigere dotem.ff. de iudic.cuius verba ſunt,exigere dotẽ mulier debet illic,vbi maritus domicilium habuit, non vbi inſtrumentum dotale conſcriptum eſt:nec enim genus cõtractus eſt, vt & eum locum ſpectari oporteat, in quo inſtrumentum dotis factum eſt,potius quàm eum in cuius domicilium & ipſa mulier per conditionẽ matrimonij erat reditura: & ibi not. & commendat glo.ord.Odofre. Bart.Alb. Bald.Ang.Pau.Fulg.& Franciſ. Curtius Iunior,& reputat ſingularem & peregrinam legem Bal.1.lec.& dicit pulchram & vtilem Alb.& quod quilibet diceret contrarium.Nec obſtat ſi dicas ꝙ ſortitur quis forum ratione contractus, ſi ibi reperiatur,vt in l.hæres abſens.§.1.eod. tit.de iud.& in c.Romana.§.contrahẽtes.de foro comp.lib.6.quia illud eſt regulare in aliis caſibus & contractibus, ſed fallit in dote: quia in ea non attenditur locus contractus nec domicilium vxoris,ſed mariti: cuius ratio eſt, quia cùm vxor debet eſſe ſubiecta viro & ſequi domicilium eius, videtur ſolutio dotis exigendæ, & omnis virtus, qualitas,& effectus eius conferri in locum & domicilium mariti tanquam principalis, & alibi contraxiſſe tanquam aduena:& iſte eſt verus & realis ſenſus & intellectus illius legis ſecundum prædictos Doctores ibi. Nec obſtat & ſecundo ſi dicas ꝙ licèt in his, quæ pertinent ad litis ordinationem & formam iudicii debet attendi & ſeruari locus iudicij,vt in l.2.C.quemad.te.ape. & in l.3. §.fin.ff.de teſti. tamen in his,quæ pertinent ad litis & cauſæ deciſionem debet attendi & ſeruari locus ipſius contractus,vt in l.ſi fundus. ff.de euictio. & in l.1.ff. de vſuris, quia reſpondeo eodem modo de quo ſuprà: & ita tenet & declarat Bar.in d. l. exigere dotem. & ibi comm.Doc.idem Bar.in l.cunctos populos.C.de ſumma trin.& fi.catho. 6. col. nu. 17.& 18.& ibi com. alij Doc. Paul. de Caſt. in l. cùm quædam puella. ff. de iu.om.iud.2.col. nu.7. & ibi moderni. Bald.in c.1.§.fin. de inueſtitu.de re aliena facta.in vſi.feu.Archi.in c. illud. 12. diſtin. Abb.in c.fi.de foro comp.12.col. nu.30.idem Abb.in c.1.de ſponſa.fi.co. & q.& ibi alij Doc.præcipuè Feli. ante pe.co.nu.24 cum duabus ſeq. circa quã legem & eius ſent. & con. vide plures notabiles limitationes per Iaſ. in d.l.cũctos populos.5.col.nu. 24. & per Felin. in d.c. 1. de ſponſa. per Franc. Curtium Iuniorem in d.l. exigere dotem. hodie tamen in noſtro regno reperio quandã legem partitæ notabilem, quæ diſponit contrarium: imò quòd ſi aliud inter partes actum non eſt, attendatur & ſeruetur locus contractus matrimonij, & non locus & domicilium mariti: & eſt lex 24. tit. 11.4.part.

51 Item quæro, an & quando maritus poſſit repetere ab vxore vel hæredibus expenſas in reb.dotalibus factas:& reſolutiuè dico, quod neceſſarias ſic; adeò quòd ſi dos conſiſtit in ſpecie & quantitate ſimul expenſæ factæ in re vel ſpecie diminuunt ipſo iure dotem in pecunia vel quantitate: ſi vero in ſpecie tantùm,nõ diminuit ipſo iure, ſed fundus

vel res poteſt retineri loco pignoris do nec ſibi fiat ſolutio: vtiles verò poteſt recuperare ſi ſint factæ de conſenſu & voluntate vxoris: vel ſit diues; quòd poſſit commode ſoluere: voluptuarias verò non repetit, ſed poteſt mulier auferre ſine notabili detrimento rei & mutatione prioris ſtatus; text. eſt in l. 1. & per totum. ff. de impen. in reb. dota. fac. & ibi Bartol. Alberi. Ange. & communiter Doctor. & iſta eſt totius tituli breuis ſumma & reſolutio, text. in l. vnica. §. ſed nec ob impenſas. C. de rei vxor. action. & ibi etiam communiter Doctor. & idem diſponit l. fin. titul. 11. 4. par. & quid ſi vxor vel alius pro eo dedit nomina debitorum in dotē, an ſumptus vel expenſæ factæ in debito exigēdo repetantur ab vxore, vide ſingu. Bartolum, Albericum, Angelum, & Docto. in d. l.

52 Poſtremo & finaliter quæro, an & quando dos confeſſata probet receptionem dotis, & habeat eadem priuilegia, quæ habet ipſa dos vere & realiter recepta & numerata, in quo articulo breuiter & reſolutiuè dico quòd non: imo ſoluto matrimonio poteſt opponi per maritum vel eius hæredes exceptio non numeratæ dotis, & mulier vel hæredes eius tenentur probare veram & realem traditionem vel numerationem, aliàs non valet, nec probat confeſsio, modo ſit facta coram teſtibus, modo in ſcriptura priuata, modo in publica: tex. eſt in l. 1. & per totum. C. de dote cauta nō nu. quam exceptionem maritus vel eius hæres debet proponere infra annū à tempore ſoluti matrimonii computādū: tex. eſt in l. fi. ver. fi. eo. tit. cuius verba ſunt, ita tamen, vt intra annum tantum continuum a morte mariti, vel mulieris, vel miſsione repudii computandum, ea licentia detur. Hodie tamē de iure nouo Authenticorum iſtud habet locum quando infra biennium ſoluatur matrimonium poſt cōfeſsionem dotis: ſi verò vltra biennium infra decimum annum ſoluatur a prædicto tempore cōfeſsionis, debet prædicta exceptio proponi infra ſolos tres mēſes: ſi vero poſt decem annos à tempore cōfeſsionis dotis ſoluatur matrimonium, nullo modo nec tempore poteſt proponi prædicta exceptio, præterquam ſi maritus vel hæres eius ſit minor 25. annor. quia pōt reſtitui aduerſus lapſum temporis: tex. eſt in Authē. quòd locum. eod. tit. cuius verba ſunt, quod locum habet ſi intra biennium ſoluatur matrimonium: ſi autem vltra biennium vſque ad decimū annum extendatur, & ipſi marito & hęredi eius intra tres menſes querela permittitur, ſed ſi decēnium tranſcurrerit, omnino querela denegatur permiſſa reſtitutione in integrum præfinita, & ſpecialiter ſi minor ætas interueniat: & iſta eſt vera & realis diſpoſitio & reſolutio illius tituli, quā ſub breuibus verbis cōprehendi: & ita tenet & declarat ibi Azo, Odofr. Cy. Bart. Alb. Bal. Ang. Saly. Faber, & communi. Doctor. & ratio per quam talis confeſsio non præiudicat marito, ſed poteſt opponere prædictam exceptionem, eſt duplex. Prima, quia cum nō habeat vxorem in ſua poteſtate, præſumitur confiteri, vt eam citius & facilius habeat. Secunda, quia præſumitur confiteri vt videatur liberalis vxori & cōſanguineis eius: & iſtas rationes ponit Romanus in l. ſi conſtante matrimonio. ff. ſolu. matri. antepen. col. num. 44.

Quod extende etiam ſi cum tali confeſsione interueniat iuramentum, argu. tex. in l. ſi. C. de non nu. pec. iuncto tex. in l. in cōtractibus. §. fi. ver. fi. eo. tit. Quod tamen limita & intellige ſequentibus modis, & notabiliter. Primo niſi in inſtrumēto publico tabellio vel notarius dicat & aſſerat, numerationem factam in ſui præſentia: quia tunc ſtandum eſt inſtrumento publico: quia non deponit nec aſſerit de ſola confeſsione, ſed etiam de numeratione: ita gloſ. ordina. Barto. & communiter Doctor. in d. l. ſi. C. de do. cau. Secundo limita præterquam ſi maritus renunciauit prædictæ exceptioni non numeratæ dotis; quia tunc non poteſt opponi: ita etiam gloſ.

gloſ.ord.Bar.& communiter Doct.in d. l.6. idem Bar.& communi.Doctor.in l. aſſiduis.C.qui pot.in pigno.hab.Sed adde, ꝙ iſta ſent.& con. eſt vera, & procedit quando talis renunciatio eſt facta ex interuallo,ſecus ſi incõtinenti in eodem inſtrumento:quia eadem facilitate qua inductus eſt ad confitendum, inducitur ad renunciandum, argumento doctrinæ Bartol. & communis in l.ſi ex cautione.C.de non nu. pec. vbi iſta diſtinctio fit in renunciatione exceptionis non num. pec. & in expreſſo in noſtro caſu ita tenet Ang.in §.fuerat.Inſt. de actio.11.colum.nume.15. & ibi Iaſ. 15.colum.num.80.Bald.Nouel.in trac. do.10.part.1.q.2.colum. verſicu.ſed tu pro veritate diſtingue. & confirmatur, quia iſtæ exceptiones æquiparantur,vt in l.in contractibus.§.fina. verſicu. fina. C. de non num. pe. Hodie tamen cùm exceptio non numeratæ pecuniæ poſſit renunciari , vt expreſsè diſponit lex 9. in fin.titu.1.5.part.& dixi in contractu mutui , ſequitur quòd etiam iſta exceptio non numeratæ dotis poterit renunciari in inſtrumento publico, etiam incontinenti. Tertiò limita quando maritus confeſſus eſt ſe recepiſſe dotem ab vxore vel eius patre.ſecus vero,ſi ab aliquo extraneo:ita ſingul.Iaſ.in d. §.fuerat.17.colum.num.89. referens Salyce. in Authen.ſed iam neceſſe. C.de dona. ante nupt.qui hoc non dicit,nec hoc dictum credo verum,quia text. in d. l. 1. & per totum. C.de dote cau.non num. & eius ratio militat etiam in iſto caſu. Quartò limita , quando reperitur ſola confeſſio dotis receptæ ſine aliqua poſſeſſione præcedente: ſecus verò ſi præceſſiſſet promiſſio dotis,et poſtea ſequatur confeſſio dotis receptæ: quia tunc valet & tenet, & perfectè probat ſine obſtaculo alicuius exceptionis: text.eſt ſingul.& vnicus in l.in contractib.§.ſed quoniam.ver.illis etiam. C. de non nu. pec.& ad hoc notat & commendat Petrus,Cinus,& communiter alij Doc.ibi, Ioan.An.in addit.Spec.in rubr.de don. inter vir.& vx.in n.Paul.de Caſt.in l.1. ff.ſolut.matrimo.fin.colum.verſi. quartus eſt. & ibi Socin. 13.colum.in fi.Ludo.Rom. in l.ſi conſtante.eo.titul.antepen.colum.num.44.Quintò limita,niſi confeſſio dotis receptæ fuerit geminata ex interuallo:quia tunc prædicta exceptio non poteſt opponi , argumento tex.iuncta ſenten.Bartoli & commu.in l,cùm ſcimus.C.de agric.& cen. lib. 11. vbi probatur & colligitur talis doctrina & concluſ. quod vbi non præiudicat confeſſio ex defectu præſumptę voluntatis valet & tenet ſi fuerit geminata: & in expreſſo in noſtro caſu ita tenet Abb.Panorm.in c. ſi cautio. de fide inſtru.fi.colum.& q.& ibi Feli. 20.colum. num.82.& ante eos ita voluit gloſ. ordin.in d.l.in contractibus.§.ſed quoniã. verſic.illis. C.de non num. pec. in gloſ. fin.& ibi Doc. Sextò limita & intellige reſpectu ipſius mariti & hæredum ſuorum:ſecus verò reſpectu creditorũ eius, quia nullo tempore præſcribitur talis exceptio, imò perpetuò poteſt opponi; ita probat tex.in l.pen.C.de non nu.pe. vbi habetur quòd ſicut debitor,qui cõfeſſus eſt ſpe futuræ numerationis poteſt opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ vel dotis : ita creditores eius etiam ſi debitor prædicta exceptione nũquã vſus eſt; & in expreſſo ita tenet Cinus in Authen.ſed iam neceſſe. C.de dona.ante nupt.fi.q. & ibi Salyc. fin.colum.& q.Angel.de Areti.in § fuerat.Inſtitu.de actio.11.colum. verſicu. vel etiam clarius.& ibi latiùs quàm alibi Iaſ.14.colum.num.73. qui proſequitur articulũ per 4.col. ſed contrariũ eſt tenendum,imò ꝙ renunciatio exceptionis expreſſa,acta per maritum,vel tacita,per lapſum temporis à iure dati ad opponẽdum,præiudicet creditorib.ſicut ipſi marito debitori principali : quia cũ competat ex actu vel perſona eius, non poſſunt vti niſi cum illa qualitate & natura ipſi exceptioni à iure attributa:arg. text.in l.Pomponius.§. cum quis. ff. de acquiren. poſſ. & in terminis ita probat text.in d. l. penul. maxime in finalibus verbis, licet primi Doctores pro ſe induxerint

duxerint. nec obſtat tex. ille in quantũ
dicit, quòd creditores poſſint opponere
prædictam exceptionem, licet debitor
ea nunquam vſus ſit: quia debet intelli-
gi intra ſua tempora: nec obſtat etiam,
ſi dicatur quod ius vel exceptio compe
tens alicui ex contractu vel perſona al-
terius non poteſt ab eo auferri ſine eius
facto & voluntare, vt in l. ſi. ff. de pactis.
cum ſimilibus. quia reſpondeo, quòd in
noſtro caſu quando maritus à principio
renunciauit exceptioni in ipſo contra-
ctu vel confeſſione, præſuppoſito quod
valeat renunciatio, nunquam incępit
competere crediroribus; quia renuncia
tio reſiſtit natiuitati eius; & ad hoc ſub
tiliter pondero verba tex. in d. l. pen. in
prin. in quantum dicit, ſi cui non num.
pec. competere poſſit exceptio, etiam
eo ſuperſedente tali auxilio vti vel præ
ſente vel abſente creditores eius poſ-
ſint; ergo dat intelligere quòd ſi aliquo
caſu non competit prędicta exceptio de
bitori, non competit etiam creditori-
bus eius. Item etiam quando maritus
non renunciauit exceptioni, ſed labitur
tempus eam opponendi; iam ipſi credi-
tores culpa & negligentia ſua excludũ-
tur; non verò facto & voluntate alte-
rius; & in expreſſo, licèt certè nemo ſic
declaret, ita tenet Ang. Saly. & Rapha.
Fulg. in d. l. pe. C de non nu. pec. & tenet
magiſtraliter Bar. in l. aſſiduis. C. qui po.
in pign. hab. 2. col. pen. q. vbi dicit, quod
dos confeſſata non habet priuilegia do
tis quando non eſt renunciatum exce-
ptioni, vel ſumus intra tempora data &
conceſſa ad opponendum eam; & ita in
telligatur gloſſ. notabilis ibi poſita; ſed
exceptione renunciata, vel per lapſum
temporis præſcripta vel amiſſa bene ha
bet omnia priuilegia dotis tanquam ſi
verè & realiter fuiſſet ſoluta & numera
ta; & ibi ſequitur Angel. de Peru. 2. col.
nu. 2. Salyc. ſi. col. 8. q. & Rapha. Ful. 2.
col. in medio. Pau. de Caſt. in l. ſi mari-
to. ff. ſolut. matrim. Alex. in l. 1. eod. tit.
9. column. num. 35. Soci. 15. col. verſi. ſi. 3.
conclu. & ſeq. colum. verſic. 2. limita.
Bald. Nouel. latè & notabiliter in trac.
dotis. 10. part. principali. 1. q per plures
colum. Ioan Campe. in tract. do. 1. par.
93. q. & ita debet intelligi gloſ. not. &
ord. et commun. opin. in l. ſi. C. de dote
cau. non num. et iſta videtur communis
opin. Vnum tamen eſt quod hoc debe-
ret intelligi quando creditores ſcirent
de cõfeſſione dotis facta per maritum;
ſecus ſi ignorarent. quia poſſent reſtitui
ex clauſula generali. arg. text. iuncta do
ctrina Bart. et communi in l. 1. §. ſi quis
autem propter. ff. de iti. actuq; priua. et
in terminis ita tenet Alexan. in d. l. 1. ff.
ſol. matr. et ibi Socinus. 17. col. uerſic. il
lud autem. Iaſ. in d. §. fuerat. Inſtit. de
actio. 16. col. num. 84. licèt contrarium
teneat Bal. Nouel. in dicto tractatu do-
tis. 10. parte principali. prima q. uerſic.
ſecundus caſus principalis. nu. 12. Item
et 2. hoc debet intelligi quando prædi-
cti creditores habent hypothecas taci-
tas, ſecus uerò ſi expreſſas; nam ſi eo ca-
ſu quo uerè conſtat de dote recepta nõ
præfertur eis mulier, ut ſuprà dictũ eſt,
à fortiori quando tantum conſtat de do
te confeſſata per maritum. Item et 3. in-
tellige, quando confeſſio mariti emana
uit ante matrimonium, ſecus vero ſi cõ
ſtante matrimonio, et illo tempore ma
ritus oprimeretur ære alieno. quia tunc
ex his duobus, ſ. quod emanauit confeſ
ſio conſtante matrimonio, et erat pau-
per, et oppreſſus debitorum pondere, ꝓ-
ſumeretur facta in fraudem creditorũ,
arg. text. notabilis iuncta gloſſ. ordin. et
commun. opin. in auth. ſed iam neceſ-
ſe. C. de dona. ante nupt. et in expreſſo
ita tenet Bald. Nouel. ubi ſuprà, quem
uide. Item quæro, an cauſa dotis propo
ſita in iudicio ſit ſummaria et priuile-
giata? et breuiter dico ꝙ ſic, et in eâ de
bet iudex procedere ſummariè, et dila-
tiones et terminos abbreuiare, ut celeri
ter et ſine dilatione expediatur. argum.
text. cum materia in l. 2. ff. de re iudic.
et in expreſſo ita tenet glo. notabilis et
ordinaria in l. 1. ff. ſol. mat. in gl. 2. in ſi.
et ibi Bart. 2. col. nu. 6 et com. moderni.
Bal. et ſcribentes in l. ſi. C. de ſen. quæ ſi-
ne certa quanti. proſe. idem Bal. in l. uni

ca. C.

ea.C.de priuilegio dotis.& ibi alij Doctores Bal.Nouel in tract.dotis.9. part. 12.priui.pro qua ſententia & concluſio ne facit texus in Clem. diſpendioſam. de iudiciis. & ibi communis doctrina doctorum.

53 Item quæro an cauſa dotis ſit miſti fori? & dicendum eſt quòd ſic:quia poteſt cognoſcere iudex laicus,& eccleſiaſticus,& eſt locus præuentioni : ita probat tex.in c.de prudentia.de don. inter vir.& vx. vbi apertè probatur quod iudex eccleſiaſticus cognouit de cauſa dotis:tex.in c.nuper.eod.tit. tex.in c.ex literis.de pigno. & in expreſſo ita tenet Innocen.in d.c.de prudentia. & ibi Hoſtien.Ioan.Andre.Cardi.Abb.& magis communiter Doc.tenet etiam Ioan.de Imola.in l.1.ff.ſolut.matr.1.colum. & ibi alij Doc.idem Imola.& com. Doct. in c.ex literis. de pigno. Bal. Nouel. in trac.dotis.9.parte.15.priuilegio. & iſtā dicit communem opinionem Felinus in c.licet.de foro competenti.2.col.qđ eſt verum,& procedit quando incidenter ageretur de cauſa dotis,quia principaliter tractatur de cauſa matrimonii, tunc incidenter poſſet iudex eccleſiaſticus cognoſcere de cauſa dotis: & ita ꝓpriè debent intelligi prædicta iura : & facit tex.in c.tuam.de ord. cogni. & in l.quoties. C. de iudiciis : ſecus verò, ſi principaliter ageretur pro dote , quia tunc cauſa eſt merè ſecularis,& nō poſſet cognoſcere iudex eccleſiaſticus, ſed iudex laicus:vt in toto ti. ff.& C.ſoluto matr. & ff. & C. de iure doti. & in expreſſo ita tenet & declarat gl.ord. in d. c.de prudentia.& ibi Ant. de Bu. Anch. Præpo.& communiter alii Doc.Angel. de Peru.in l.1.ff.ſol.matri.ſi.colu.& ibi alii Doctor. Bald. in l.in contractibus. §.fin.C.de non numer.pec.Iaſ.in Auth. quod locum.C.de colla.6.col.num. 10. & iſtam dicit communem opinionem Felinus in c.eccleſia ſanctæ Mariæ . de conſtitu.19.col.num.58. & licèt primi Doctores loquantur etiam quādo principaliter agitur de cauſa dotis ; tamen iſta ſecunda opinio videtur mihi pura veritas & tenenda in iudicando &conſulendo;nec etiam placet diſtinctio aliquorum Doctorū in locis vbi ſuprà dicentium,quòd opinio procedat quādo vidua agit pro dote ſolut. matrim.quia eſt miſerabilis perſona,argumento tex. & eorum quæ ibi notantur in c.ſignificantibus.de officio delegati.ſecus verò quando mulier ageret conſtante matrimonio propter inopiam viri; vel diuortio facto ; quia imo indiſtinctè teneo, quod nullo caſu poſſit iudex eccleſiaſticus principaliter cognoſcere de cauſa dotis.

54 Item quæro an à ſententia lata in cauſa dotis poſſit appellari ? & videtur dicendum,quòd ſi ſit lata contra mulierem petentem dotem,habeat locum appellatio;ſi verò fauore eius, non poſſit maritus vel eius hæres appellare, argumento tex.in l. fina. ff. de appella. reci. vbi habetur , quod in his quæ non recipiunt dilationem,non poteſt appellari; ex quo infert ibi Dinus,Bar. & alii Doctores,quod in cauſa alimētorum, quæ petuntur officio iudicis in caſu inopiæ non appellatur. idem Bart. in l.mella.ff. de aliment. & ciba. lega. Specu. in tit. de appella.§.in quibus.verſi. 8.ergo ſic dicamus in cauſa dotis,quòd in ea non habeat locū appellatio, imò ꝙ magis eſt,hoc habeat locū, & procedat etiam quando maritus petit dotem contra ſocerum vel extraneum,& ſit lata pro eo ſententia,& eſt inops & non habet vnde ſe alat:ita ſingulariter tenet Bartol. Nouel.in tracta.dotis,9 parte,7.ſpeciali,& 2.part.23.q.quod ſummè notat & commendat Palat. Ruui. in ſua repet. fol.64.3.colum.verſic. aduerte. vbi dicit quòd illud dictum non eſt alibi. Vnum tamen eſt,quod Pala.Ruu. vbi ſuprà modificat & intelligit iſto modo, quòd appellatio ſit permiſſa, ſed interim & ſtatim lata ſententia poſſit executioni mandari , tam pro dote quàm pro alimentis, & teneatur reſtituere ſi ſententia reuocetur.argumento tex. in l.ſi inſtituta.§.pen. ff. de inoffic.teſtam. ſed indiſtinctè ego teneo cōtrariū, imò

quòd

quòd non poſſit denegari appellatio, modo ſententia ſit lata pro muliere, modo pro marito; modo pro alio; quia lege aliqua non probatur ſuperior concluſio, & regulariter quilibet poteſt appellare niſi lege prohibeatur: & in terminis ita probat text. in l. fin. C. de ſenten. quæ ſine certa quantita. profe. & ibi tenet Bald. & alij Docto. ne ſimiliter interim fiat executio eadem ratione. Item quia nihil eſt innouandum appellatione pendente. Item etiã quia ſi recipiens eſſet pauper & conſumeret bona & poſtea reuocetur ſententia, non haberet unde ſolueret, & parũ prodeſſet uictoria.

55 Item quæro, ſi matrimonium inter coniuges eſt prohibitum, vt inter conſanguineos, an mulier poſſit repetere dotem, & qua actione? in quo articulo magiſtraliter & reſolutiuè dico, ꝙ ſi contraxerunt ſcienter, uxor non poteſt repetere dotem, nec maritus donationem propter nuptias, uel quid aliud, quod ex cauſa matrimonij inter eos in uicem datum ſit: imò aufertur ab ipſo recipiente & applicatur fiſco: text. eſt in l. inceſtæ. ff. de ritu nuptiarum, cuius uerba ſunt, inceſtæ nuptiæ nec dotem habent, & ideo omne quod perceptum eſt, licitè fructuum nomine aufertur. text. in l. qui contra. C. de inceſtis nuptiis, cuius uerba ſunt, qui contra legum præcepta uel contra mandata conſtitutionesque principum nuptias forte contraxerit, nihil ex eodem matrimonio, ſiue ante nuptias donatum, ſiue deinceps quoquo modo datum fuerit, cõſequitur, idque totum quod ab alterius liberalitate in alterum proceſſerit, ut indigno indignæue ſublatum, fiſco uendicari ſancimus. text. in l. 2. verſcul. 1. ff. de his quibus ut indignis. text. in l. cum hic ſtatus. §. final. ff. de donatio. inter uir. & uxorem, & utrobique communi. Docto. poſtea uerò augetur pœna iſto caſu de iure Authenticorum: quia in utroque coniuge inducitur cõfiſcatio bonorum, ſi non habent filios ex alio matrimonio. Item etiam imponitur auxilium & priuatio dignitatis, et pœna flagellorum ſi eſt uilis perſona: text. eſt in Auth. n. de inceſtis nuptijs, §. 1. collat. 2. tex. in Auth. inceſtas, C. de inceſtis nuptiis, et idem diſponit lex 3. titu. 18. 7. part. quod ſemper intellige, quando uterque contraxit ſcienter, ut dictum eſt; ſecus uerò ſi ignoranter. Item intellige quando eſt ſequuta copula; ſecus uerò aliàs quia tunc nullam pœnam patitur, licet dos non repetatur propria actione de dote, ſed condictione ſine cauſa. ut in l. fi. ff. de condict. ſine cauſa. et in l. 1. C. de condict. ob cauſ. ſi uerò unus eorum contraxit ſcienter, alter uero ignoranter, et eſt ſequuta copula: dos uel illud quod traditum eſt remanet apud recipientem: ſi uero non eſt ſequuta copula, ille qui dedit poteſt repetere, uõ propria actione, ſed condictione ſine cauſa: ita probant prædicta iura, et tenet gloſ. ordina. in d. l. qui contra. et ibi cõmuni. Doct. et prædicta procedunt et habent locum in dote uel donatione propter nuptias, uel illud quod eſt datum ex cauſa matrimonii: ſecus uerò, ſi fiat inter eos donatio ſimplex, quia tunc ſi fiat inter ſcientes, non ualet, nec morte confirmatur, ſed applicatur fiſco, ſecuta copula uel non, ſi uerò fiat inter ignorantes, repetit ille qui dedit: ſi uerò donator eſt ſciens, et recipiens ignorans, et ſequatur copula: remanet penes recipientem: ſi uerò non ſequatur copula, repetit fiſcus, ita probat tex. in l. cum hic ſtatus. §. fi. ff. de dona. inter uir. et ux. tex. in l. ſi ex uolũtate. C. eo. tit. tex. in l. fi. ff. de le. 1. tex. in l. 3. C. ſol. mat. gl. or. et cõ. Doc. in c. et ſi neceſſe. de don. inter uir. et ux. et tradit late Bal. No. in trac. dotis. 11. par. princ. quid autem de fructib. an cedant lucro recipientis, uel dantis, uel fiſci? uide ibi Bal. No. in prædicta. 11. par. uer. decimũ quartum membrum eſt.

56 Item conſequutiuè circa prædicta quæro, eo caſu quo matrimonium eſt nullum, et uterque fuit ignorans uel uxor tantum, an ſolut. matrimonio

Yy

monio morte vel diuortio; dos putatiua habeat priuilegia dotis veræ? & magiſtraliter & reſolutiuè dico, ꝙ ſi priuilegia reſpiciunt cõtractũ, actionẽ, vel ipſam dotem, regulariter mulier habet eadem priuilegia pro dote putatiua, quæ haberet pro dote vera: ex quo primo infero quòd conditio ob cauſam vel ſine cauſa, quæ competit ad dotem repetendam eſt priuilegiata, vt præferatur in ea omnibus alijs creditoribus, ſicut tacita & ficta ſtipulatio eſt priuilegiata in dote vera, tex. eſt in l. 2. §. fi. ff. de priui. credi. & ibi gloſ. ord. Barto. Albe. Ange. Rapha. Cuma. & commu. Doct. text. in l. ſi ſponſa. ff. de iure doti. & ibi commu. Doct. Secundo infero, quòd dos putatiua habet tacitam hypothecam, & priuilegiatam, vt præferatur cæteris creditoribus etiam anterioribus ſicut dos vera: quia militat eadẽ ratio, vt mulier inueniat cui poſtea nubere poſſit: ita tenet gl. ordi. in d. l. 2. §. fi. ff. de priuil. credi. & ibi commu. Doct. glo. ordina. in l. aſſiduis. C. qui potio. in pigno. habeantur. in gl. magna. ſ. quæſt. & ibi Cynus, 7. quæſt. Bald. Salyc. & communi. Doc. glo. ordina. in l. ſponſa. ff. de iure dot. & ibi Doctor. Bart. & communi. Docto. in l. ſi cum dotem. §. fin. ff. ſolu. matrimon. Tertio infero, quòd dos putatiua conſiſtens in rebus immobilibus non poſſit alienari, ſicut vera dos: ita tenet glo. no. & ord. in l. dotale. §. dotale. ff. de fundo dotali. in verbo, præſtabunt, & ibi Cald. Saly. & commu. Doct. Quarto infero, ꝙ in caſibus, in quibus ex forma legis vel ſtatuti inſtrumentum veræ dotis mandatur executioni, ita mandabitur inſtrumentũ dotis putatiuæ: ita Bal. in l. 1. C. de condi. ob cauſ. in fin. & ibi Salyc. & alii Docto. Quinto infero; ꝙ in caſibus in quibus res empta ex pecunia veræ dotis efficitur dotalis: vt in l. ex pecunia. C. de iure doti. & in l. ſi ex ea pecunia. C. de rei vendi. & in l. ſi vt proponis. eo. tit. ita res empta ex pecunia dotis putatiua, ita probat tex. in l. ſi cum dotem. §. fi. ff. ſolu. matri. Sexto infero, ꝙ ſicut titulus veræ dotis ſufficit ad præſcribendum ad vtilitatem vxoris quando datur res aliena, vt in l. Põponius. §. in dote. ff. de acquir. poſſeſſ. & in l. 1. & per totum. ff. de vſucap. pro dote: ita titulus dotis putatiuæ: ita probat text. in l. Proculus. ff. de iure doti. & ibi gloſſ. ordin. & commu. Doct. & alia priuilegia quibus conueniunt dos vera & putatiua, vide per Bal. No. in d. trac. fo. 68. in par. hactenus expeditum eſt, &c. vbi ponit 20. priuilegia. & Ioã. Campe. 97. q. Si vero priuilegia reſpiciunt ius, virtutem, & effectus prouenientes ab ipſo matrimonio, non dantur neq; cõpetunt quũ matrimonium eſt putatiuum. Ex quo primo infero, quod inter coniuges putatiuos deficiẽte agnatione & cognatione, non habet locum ſucceſſio ab inteſtato, ſed ſuccedit fiſcus: ita probat tex. in l. 1. ff. vnde vir & vxor. cuius verba ſunt, vt bonorum poſſeſſio peti poſſit, vnde vir & vxor. iuſtum eſſe matrimonium oportet; cæterum ſi iniuſtũ fuerit matrimonium, nequaquam bonorum poſſeſſio peti poterit; & ibi notat Dyn. Albe. & commun. Docto. antiqui. Secundo infero, quod licet donatio inter vir. & vxorem facta conſtante matrimo. confirmetur morte donantis, vt in l. Papinianus. & per totum. ff. de donatio. inter virum & vxorem. & in lege, donationes quas parentes. C. eodem titul. tamen donatio facta conſtante matrimonio putatiuo non confirmatur. textus eſt ſingular. in l. cum hic ſtatus. §. ſi quis ſponſam. ff. de donationib. inter virum & vxorem, quem ad hoc notant & commendant Doctores ibi, & reputat ſingular. Baldus in lege, eam quam. C. de fideicommiſſ. ſexta columna, numer. 22. Iacobus de Sancto Georg. in lege 5. ff. de iure dotium, in fine. tex. in l. ſi ex voluntate. C. de donati. inter virum & vxor. & ibi notat & commendat Bald. Salyce. & communiter Doctor. Tertio infertur quòd licet ſponſalitia largitas in totum quæratur ſponſæ per copulam, & medietas per oſculum; vt in l. cum veterum. & in l. ſi à ſponſo. C.

ſo. C. de donat. ante nupt. & in l. 52. his ll. Tauri, tamen debet intelligi quando matrimonium inter eos potuit de iure valere. ſecus verò aliàs: quia nihil quæ-rit recipiens, ſed totum debet reddere: ita tenet gl. ſingul. & ordinar. in d. l. ſi à ſponſo. & ibi Sal. & commu. alij Docto. Quartò infero, quod maritus putatiuus non lucratur fructus dotis tanquam ve-rus maritus, ſed tanquam bonæ fidei poſſeſſor; ex quo deducitur & infertur, quòd tantum lucrabitur eos quos con-ſumpſit in oneribus matrimonii. & ſic vſque ad concurrentem quantitatem; ita probat tex. in l. inſulam. §. fructus. ff. ſolut. matrim. & ibi commun. Doctor. Paul. & alii in l. diuortio. § impẽdia. eo. tit. Alex. & moderni, in l. ſi cum dotẽ. §. fi. eod. tit. Quintò infero, quod mari-tus putatiuus tenetur, & poteſt conueni-ri vltrà quàm facere poſſit, arg. tex. in c. 1. de donat. inter vir. & vxor. per quem ita tenet Alexan. in l. maritum. ff. ſolut. matr. 1. col. idem Alexand. in l. ſi cùm dotem. §. fi. eod. tit. 1. colum. in fi. Pau. & Imol. in l. diuortio. §. impendia. eod. tit. Sexto infero, quod maritus putati-uus non poterit accuſare adulterium iure mariti. tex. eſt in l. ſi vxor. §. diuus. ff. de adulte. tex. in l. marito. §. fin. eo. ti. Ex quo deducitur & infertur, quod non poterit adulteros occidere, etiam reper-tos in flagranti crimine; nec lucratur dotem propter adulterium; ita probant prædicta iura & tenet gloſ. ſing. & or. in l. conſenſu. §. vir quoque. C. de repu. li-cèt contrarium diſponat hodie lex 81. infra his ll. Tauri. Septimo infero, ꝙ ma-ritus putatiuus non gaudebit dilatione legali conceſſa pro reſtitutione dotis; gl. eſt not. & ord. in l. 1. §. exact. C. de rei vxor. actio. & ibi Doc. et tenet Alex. in d. l. ſi cùm dotem. §. fin. ſolut. matrim. Octauo infero, quod licet ſoluto matri-monio non detur actio furti famoſa cõ-tra vxorem in honorem tranſacti ma-trim. vt in lege 1. et per tot. ff. rerũ amot. tamen ſecus eſt in matr. putatiuo; text. eſt in l. ſi in concubina. eodem titulo, et ibi Doctor. Nonò infero, quod licet re-ſoluto vero matrimonio ſtatim ipſo iu-re tranſeat dominium rerum dotalium in vxorem, vt in l. in rebus. C. de iure doti. tamen ſecus eſt in matrimonio pu-tatiuo; quia non tranſit, ſed tantùm da-tur condictio ob cauſas, vt in l. fi. ff. de cond. ſine cauſa. in l. 1. C. de con. ob cau-ſam. et ibi Doct. et iſtas & alias differen-tias vſque ad 23. vide per Bart. Nouel. in dicto tract. ſol. 71. in parte, ſequitur tertium membrum. et Ioan. de Campe. in 1. par. 97. q. Ex quibus vtiliter et ne-ceſſario quæro ſi data ignorantia in u-troque coniuge vel uno tantùm legiti-mentur filij nati ex matrimonio putati-uo? et breuiter dico quòd ſic; tex. eſt ſin-gu. in c. ex tenore. qui filii ſint legitimi. et notatur per Doct. in l. qui in prouin-cia. §. diuus. ff. de rit. nup. vbi uide. Item etiam quæro, ſi quemadmodum de iure regio communicantur lucra acquiſita conſtante uero matrimo. inter cõiuges, ita eodem modo communicentur quã-do matrimonium eſt putatiuum? et bre-uiter dico ꝙ ſic, argumento tex. in cap. 2. de donat. inter uir. et uxorem. et ibi tenet Abb. et communiter Doctores, et tenet nota. Palat. Ruui. in ſua repet. fol. 19. et 39.

57 Item principaliter quæro, an res do-talis poſſit alienari per maritum, uel uxorem, uel utroſque conſtante matri-monio? et breuiter et reſolutiuè dico quod non; tex. eſt in l. 1. et per tot. ff. de fundo dota. tex. in l. 1. et per tot. C. de rei ux. ac. tex. in §. 1. et per tot. Inſt. qui. al. lic. uel non. quod eſt uerum et proce-dit niſi mulier iurauit: ſecus tamen ſi in-terueniat iuramentum, quia tunc ualet et tenet contractus et alienatio; tex eſt in cap. cùm contingat. de iureiur. tex. in c. licet mulieres. eod. tit. lib. 6. Pulchrũ tamen dubium eſt, ſi talis res vel fun-dus dotalis ſit alienatus cum iuramen-to, an poſſit uxor petere pretium à mari-to vel hæredibus eius? et breuiter et re-ſolutiuè dico, quod ſi ſola uxor de licẽ-tia mariti alienauit et ipſa ſola recepit pretium, non poteſt aliquid petere à ma-rito uel hæredibus eius, ſi uero maritus

ſolus alienauit de licentia vxoris & cũ iuramento eius, ipſe ſolus tenetur: quia ſolus contraxit: ſi verò maritus & vxor ſimul contraxerunt & vendiderunt, & vxor iurauit; videtur quòd maritus ſolùm teneatur ad dimidiam partem pretij, argumento tex. in l. reos. §. cùm in tabulis. ff. de duobus re. cum ſimilibus: & in terminis ita tenet Bartol. in conſil. ſuis, conſil. 124. ſed contrarium eſt verius, imò quod hoc caſu maritus teneatur ad totum pretium, quia ad eum præſumitur perueniſſe, argumento text. & eorum quæ ibi notantur in Authentic. ſi qua mulier. C. ad Velleia. & in expreſſo ita tenet ſingulariter Ioan. de Imol. in l. cùm vir. ff. de vſucap. antepen. col. verſic. item aduerte, idem Ioan. Imol. in c. cùm contingat. de iureiur. 16. colu. num. 26. confirmatur ex ſententia Cin. Ange. & aliorum in l. ſi cùm dotem. §. tranſgrediamur. ff. ſoluto matrim. qui dicunt, quòd ſi pater & filius recipiunt dotem, tenetur pater: quia ad eum præſumitur peruenire, tanquam adminiſtratorem.

58 Item quæro ſi mulier primò iurauit non vendere res dotales nec alienationi conſentire, & poſtea vendit & iurat, an talis contractus valeat & firmetur iuramento? Et videtur quòd non: quia quãdo ſemel eſt præſtitum iuramentũ, ſecundum reputatur illicitum & non valet. argum. tex. in c. ea te. & in c. ãte[l] lecto. de iureiur. & ibi tenet Innocen. Abb. & commun. Doctor. & in expreſſo iſto fundamento & ratione iſtam ſent. & con. tenet gloſ. ſingul. & ord. in c. licet mulieres. de iureiur. lib. 6. & ibi Io. Andr. Archi. Domi. Anchara. Philipp. Fran. & commun. Doctor. Hoſtien. in c. cùm contingat. de iureiur. fin. columna. verſicul. quid ſi minor vel mulier. Spec. in tit. de emptio. & vendit. §. tertio loco. ver. & nota generale conſilium. Bar. in l. ſi quis pro eo. ff. de fideiuſſ. 4. colu. num. 9. ver. pro hoc induco. & ibi Paul. de Caſtr. 2. col. in fin. idem Bartol. in l. ſi prædium. C. de iure doti. idem Bartol. in l. is cui bonis. ff. de verbor. obligat. ſ. n. columna, in fin. Angel. de Are. in §. 1. Inſtit. quibus alien. licet, vel non. fin. colum. in fin. vbi reputat illam gloſ. ſing. Iaſ. in authenti. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. uen. 14. colum. num. 60. Bald. & moder. in lege, duobus. §. fin. ff. de iureiur. ubi dicit Alexand. hanc eſſe commun. opin. & illam gloſ. ad hoc reputat ſingul. & unicam Ioan. de Imo. in l. ſi æſtimatis. ff. ſolut. matrim. in fin. illã etiam ſequitur, & reputat ualde nota. & or. idem Imo. in cap. cum contingat. de iureiur. 82. col. nu. 83. ſed his non obſtantibus ego ſemper tenui & teneo cõtrarium, imò ꝙ talis actus uel contractus ſecundus cum iuramento ualeat & teneat. Primò, quia quando actus uel diſpoſitio pendet à mera facultate & uoluntate ipſius diſponentis, non poteſt irreuocabiliter aſtringi, etiam cum iuramento, taliter quod ab ea non poſſit recedere, ſed ualet & tenet ſecundus actus contrarius, licèt diſponens ſit periurus, argumento text. in l. qui in aliena. §. fin. ff. de acquirenda hæredita. & in l. ſi quis in principio teſtamenti. uerſic. nemo enim. ff. de lega. 3. cuius uerba ſunt, nemo enim eam ſibi poteſt legem dicere, ut à priore ei recedere nõ liceat. tex. in l. ſi mihi & tibi. §. in legatis. ff. de leg. 2. tex. not. & expreſſus in c. ſicut ex literis. de ſponſa. ubi qui iurat contrahere matrimonium cum B. poteſt contrahere cum alia, licèt ſit periurus. & ibi not. & commendat Abb. & commun. Doctor. Confirmatur, quia aliàs eſſet ſibi tollere libertatem arbitrij, quæ eſt de iure naturali, argumento text. in lege 1. C. de ſacroſanc. eccl. & ſi replices, ꝙ primus actus iuratus habet tacitam clauſulam derogatoriam ſequentis actus contrarij, & tollit uires eius uirtute iuramẽti, arg. tex. in l. cùm pater. §. filius matrem. ff. de le. 2. quia reſpondeo, quod illud eſt in dubio, quando non conſtat de determinata uoluntate ſecundæ diſpoſitionis: ſecus tamen aliàs, quando conſtat, ut in noſtro caſu: quia tunc primus actus derogatur per ſecundum, et dicitur cõſtare

per

per clauſulam derogatoriam contrariam poſitam in 2. actu; uel iuramentum in eo interpoſitum, ex quo inducitur tacita reuocatio prioris actus. Confirmatur etiam ex ſententia Io. An. & communi in regula, quod ſemel. de reg. iur. lib. 6. teneutis, quod ſi quis fecit teſtamentum & iurauit non mutare, poteſt poſtea ad libitum mutare, licèt ſit periurus. Rurſus confirmatur ex ſententia gl. ſingul. cum commun. opin. in c. fi. de procura. lib. 6. in verbo, reuocatu. vbi dicit, quòd licèt quis conſtituat pro curatorem & iuret non reuocare, poteſt ad libitum reuocare. Secundò principaliter & in ſpecie facit, quia priuatio vel promiſſio de non alienando etiam ſi ſit cum iuramento, non impedit alienationem & tranſlationem dominij. argum. tex. in l. ſi ita quis. §. ea lege. ff. de ver. oblig. & in l. ea lege. C. de condict. ob cauſam. cum ſimi. & in expreſſo ita tenet Inno. in c. dilecto. de præben. 2. col. nu. 4. & ibi Abb. & commu. Doc. Ioan. An. in regula, quod ſemel. de reg. iur. in 6. 3. col. in fi. Alb. Faber, & alij Doc. in d. l. ea lege, Iaſ. in d. l. ſi ita quis. §. ea lege. de verbor. oblig. 6. col. num. 23.

Tertiò principaliter facit, quia quando actus vel contractus pendet de volũtate duorum, non valet clauſula derogatoria poſita ab vno, ſi non perueniat in notitiam alterius: quia aliàs eſſet grauiter fraudatus, arg. tex. in l. qui hominem. §. ſi Titium. ff. de ſolu. & in l. cum quis. §. ſi debitorem. co. titu. text. in l. ſi mandaſſem. ff. manda. text. in l. ſi fideiuſſor. la 1. §. j. eo. ti. tex. in l. ſed & ſi ſocius. §. 1. cod. tit. tex. in l. 1. §. ſed ego. ff. quod iuſſu. & in expreſſo ita tenet Bart. Bald. & commun. Doc. in l. pacta nouiſſima. C. de pactis. Pau. & Doctor. in l. ſi mihi & tibi. §. in legatis. ff. de leg. 1. tradit latè & notabiliter Bar. in l. non ſolum. §. morte. ff. de ope. no. nun. quarta & quinta colum. & ibi commu. moder. tenendo tamen prædictam gloſ. & commu. opi. in d. c. licet mulieres. cam notabiliter limita & intellige ſequẽtib. modis. Primò quando primum iuramentum eſſet præſtitum à muliere fauore patris, vel alterius cuius intereſt dotem non alienari: ſecus verò ſi ſimpliciter ſuo proprio fauore & cauſa iurauit; quia tunc non valet nec obligat talis actus iuratus irreuocabiliter, ſed poteſt reuocari per ſequentem actum contrarium iuratum; quia non eſt ius quæſitum tertio, & cenſetur nudum præceptum vel promiſſio de non alienando, quod non valet nec tenet, quando non fit reſpectu certæ perſonæ, argumento tex. cum materia in l filiusfa. §. diui. ff. de lega. 1. & in expreſſo ita tenet Bald. in l. duobus. §. fi. ff. de iureiu. & ibi alij Docto. præcipuè Iaſ. idem Bald. in capitulo veniens. de iureiur. in fin. Alexand. in conſil. 16. 3. colum. 3. volum. con. Pala. Ruui. in ſua repe. fol. 33. 1. col. in medio. Georg. Nathan. in repet. c. quamuis pactum. de pactis. in 6. 5. col. nu. 19. vbi reputat ſingulare.

Secundò limita & intellige quando ille cum quo ſecundus actus vel contractus fiebat, erat certus de primo iuramẽto contrario, ſecus verò ſi ignorabat, quod ſemper præſumitur, vt in l. verius. de probat. & in l. fin. ff. pro ſuo. quia tũc ſecundus actus vel contractus valet & tenet. ita ſingul. tenet & declarat Bald. in conſil. 133. prima part. conſ. Ioan. de Imo. in l. cùm vir. ff. de vſucapio. octaua columna, numero quinto. idem Imol. in d. cap. cùm contingat. 84. col. nu. 85. Faber in §. 1. Inſt. quibus ali. licet vel non. 2. columna, Alexand. in conſil. 16. 3. colum. 3. volum. conſil. Iaſ. in l. duobus. §. fin. ff. de iureiur. 2. col. Georg. Nathan. in repet. c. quamuis pactum. de pactis, in 6. 5. col. nu. 19. quod reputo ſingulare & quotidianum in practica.

59 Item quæro, an mulier ſoluto matrimonio, poſſit vendere vel alienare res vel fundos dotales, vel approbare & ratificare venditiones factas à marito in vita conſtante matrimonio antequam uerè & realiter apprehendat poſſeſſionem earum? et breuiter et reſolutiuè dico, quod uidetur quod ſic; Primò, quia ſine matrimonio, dos

eſſe non poteſt, vt in l. 3. ff. de iure doti.
& in l. fi. §. 1. C. de don. ante nup. ergo
ſoluto non cenſeatur dos, nec habere
eius priuilegia. Secundò & in ſpecie fa
cit text. in l. cum pater. §. qui dotale. ff.
de lega 2. vbi maritus vendidit in vita
fundum dotalem, & poſtea in teſtamen
to legauit vxori pretium quod emptor
debebat, & inſuper aliud legatũ quod
agnouit mulier: & dicit text. quòd ex
hoc videtur approbare & ratificare ven
ditionem & alienationem factam à ma
rito: & ad hoc notat & commendat ibi
Bald. Imola, Paul. Cuman. & commun.
Doctores.

Tertiò facit tex. in l. 1. & per tot. C.
ſi maior factus alienatio. ſine decreto
fac. rat. habue. vbi habetur ꝙ minor, q
fundum vel rem immobilem in minori
ætate vendiderit ſine decreto vel iuris
ſolennitate, poteſt poſt maiorem æta-
tem approbare & ratificare etiam poſ-
ſeſſione exiſtente penes alium. Quartò
facit tex. in l. 1. in fi. cum Auth. ibi poſi
ta. C. de bon. mater. vbi habetur quòd ſi
pater in vita alienat rem aduentitiam
filij, poteſt filius poſt mortẽ patris quan
do eſt effectus ſui iuris eam vendicare,
niſi tacitè vel expreſſe approbet vendi-
tionem. Sed his non obſtantibus contra
rium eſt tenendum, imò ꝙ non poſſit
mulier ſol. mat. vẽdere vel alienare præ
dictas res, & fundos dotales, nec vendi-
tiones & alienationes anteà factas ap-
probare & ratificare, antequam verè &
realiter apprehẽdat poſſeſſionem earũ.
Pimò quia ſolu. mat. antequam ſibi fiat
ſolutio, res & fundi dicuntur dotales,
& gaudent eodem priuilegio: & mili-
tat ea ratio prohibitionis & ſexus fra-
gilitas: tex. in l. 3. verſ. 1. ff. de fundo do-
ta. cuius verba ſunt, toties autem non
poteſt alienari fundus quoties mulieri
actio competit, aut omnino competitu
ra eſt, & ibi gl. ord. & comm. Doc. Secũ
dò facit tex. in l. etiam. eo. ti. cuius ver-
ba ſunt, etiam diremto matrimonio
dotale prædium eſſe intelligitur: & ad
hoc expreſsè notat ibi Odofre. & com-
muniter alij Doctor. Tertiò facit tex. in
rub. & nigro. ff. ſolut. matr. vbi etiam ſo
lu. matr. propriè dicitur dos, & in peti-
tione & exactione competunt eius pri-
uilegia. Quartò facit tex. in c. 2. de reſti
tutio. ſpoliat. vbi ſpoliatus qui renun-
tiat iuri ſuo antequam ſit plenè reſtitu-
tus, non ſibi præiudicat. & in expreſſo
iſtam ſent. & con. tenet Paul. de Caſtr.
Cum. Soci. Aret. Alexand. Iaſ. Vincent.
Ripa. & commun. Doc. in rubr. ff. ſolur.
matr. Bald. & Salic. notabiliter in l. 1. C.
ſine cenſu, vel reli. idem Bald. in l. dota
lem. ff. de mili. teſta. vbi dicit, quòd ſol.
matr. reliquiæ priuilegij inalienationis
remanent in ipſis rebus, & antequã rea-
liter fiat ſolutio, licèt in mulierem ipſo
iure ſit tranſlatum dominium, vt in l. in
rebus. C. de iure dot. idem Bald. Cy. &
alij Doc. in l. rem quam. C. de iure dot.
Nec obſtat primum fundamentum con
trarium: quia procedit quando nullum
matrimonium penitus interuenit, ſecus
verò ſi aliquando interuenit, licèt ex
poſtfacto ceſſet: quia tunc dos bene reti
net ſua priuilegia: ita tenet & declarat
Paul. & Doc. in d. rub. ff. ſolut. matrim.
Confirmatur, quia licèt vſusfructus re-
quirat patriam poteſtatem quo ad ſuĩ
acquiſitionem, non tamen quo ad ſuĩ
durationem ſecundum Bald. & Doc. in
l. 3. C. de vſufruc. Secundo non obſtat
tex. in d. l. cùm pater. §. qui dotale. ff. de
leg. 2. quia omiſſis alijs ſolutionib. quæ
poſſent aſſignari, dico quòd de illo iure
antiquo fundus dotalis poterat vẽdi per
maritum conſentiente vxore, & ibi ma
ritus vendidit in vita, & vxor poſt mor-
tem approbauit, & valet approbatio &
conſenſus ſicut valeret in vita conſtan-
te matrimonio: hodie verò de iure no-
uo C. non poteſt vendi nec alienari, etiã
conſentiente vxore, propter eius fragili
tatem, vt in l. vnica. §. & cùm lex. C. de
rei vxo. act. et not. §. 1. Inſt. quibus alie.
licet vel non. Tertiò non obſtat tex. in
dicta l. 1. et per tot. Cod. ſi maior factus.
quia ibi ratio prohibitionis et priuile-
gii tantùm eſt minor ætas, quæ ceſſat
poſtquam eſt effectus maior: in noſtro
verò caſu durat fauor dotis et fragili-
tas

tas ſexus. Quartò non obſtat text. in d. l. 1. in fin. cum Authen. ibi poſita. C. de bon. mater. quia ibi ratio prohibitionis eſt, quia erat res aliena, vnde merito alienatio pôt confirmari per filium finita patria poteſtate: quia eſt verè dominus. Ex quo primò infertur, quòd poſtquã mulier ſolut. matrim. habuit & recuperauit prædictas res dotales, poteſt eas libere alienare, cùm ceſſet ratio prohibitiua & fundamenta ſuperiora. Confirmatur, quia hæreditas poſt apprehenſionẽ ampliùs non eſt hæreditas, ſed bona ꝓpria hæredis, vt in l. ſed ſi plures. §. filio impuberi. ff. de vulga. & pupil. cum ſimilibus. Secundò infertur, quòd prædicta ſent. & con. procedit quando matrimonium ſoluitur morte viri: ſecus verò ſi morte vxoris: quia tunc indiſtinctè poſſunt hæredes vendere & alienare res dotales ante apprehenſionem & recuperationem, vel poſt, & approbare & ratificare alienationem antea factã: ita Soc. in d. rubric. ff. ſoluto matrim. & ibi alij moderni. Tertiò infero, quod ſi mulier iurat, valebit & tenebit contractus, venditio, & alienatio rerum dotalium ſol. matrimonio, ſicut antè valeret, per tex. in c. cùm contingat. de iureiur. & in c. licet mulieres. eod. tit. lib. 6. Aduertendum tamen eſt, quòd prædicta procedunt & habent locum quo ad alienationem: ſecus vero quo ad ſucceſſionem in dote, vel quo ad alia: quia habent etiã locum in dote ſoluto iam matri. & poſſeſſione recuperata & apprehenſa. Ex quo infertur, quod ſi cauetur lege vel ſtatuto, quòd mulier teneatur relinquere dotem ſuam filiis vtriuſq; matrimonij vel aliis perſonis æquis portionibus, procedit & habet locum, etiam ſi talis mulier decedat & moriatur vidua, & ſoluto iam matrimonio, & recuperata & apprehenſa poſſeſſione: ita ſing. determinat Bal. in l. 1. in fin. C. vnde vir & vxor. Ioan. Campe. in tract. dotis. 1. part. 3. quæſtio.

60 Item quæro, an fideiuſſor qui interceſſit pro re dotali vendita, teneatur & efficaciter obligetur re euicta per mulierem, vel eius hæredes? in quo articulo vera reſolutio eſt, quòd ſi mulier vendidit vel alienauit, non tenetur nec obligatur fideiuſſor: quia principalis contractus eſt nullus, & ex eo non oritur aliqua actio vel obligatio. Primò, quia cũ lex reſiſtat alienationi, & impediat trãſlationem dominij, tacitè videtur prohibere & impedire obligationem ciuilẽ & naturalem: quia prohibito actu conſequutiuo, in conſequentiam videtur prohibitus omnis actus per quem peruenitur ad illum, argumento tex. in l. oratio. ff. de ſponſa. tex. in l. ſi ad reſoluendam. C. de præd. mino. ſi impeditur vtraque obligatio tam ciuilis quàm naturalis, ergo nullo modo tenetur fideiuſſor. Secundo, quia aliàs ſi actus vel contractus mulieris valeret, & fideiuſſor remaneret obligatus, poſſet poſtquam ſolueret agere contra ipſam mulierem, & per indirectum auferretur ei priuilegium quod habebat in rebus dotalibus: ſi verò maritus vel extraneus venderet rem dotalem & fideiuſſorem præſtaret, vterque tenetur, tam principalis quam fideiuſſor: quia in re aliena bene valet venditio, & contrahentes perſonaliter obligantur ad intereſſe, vt in l. rẽ alien. ff. de contrah. emp. Tertiò, quia tantum fauore mulieris eſt inductum priuilegium inalienationis: non vero fauore alterius: & iſta eadem diſtinctio & reſolutio ſit & habet locum in re immobili minoris, quæ non poteſt alienari ſine decreto: quia ſi minor vendit cum fideiuſſore, nullus tenetur: ſi vero extraneus, vterque tenetur ad intereſſe: pro qua ſententia, & reſolut. facit textus in lege, & ſuis. Cod. de præd. minor. vbi habetur, quod ſi curator finita cura alienauit prædium minoris, & dedit pignora vel fideiuſſores, valet obligatio: & in expreſſo ita tenet & declarat Bartolus in lege, cùm lex. ff. de fideiuſſ. finali columna, & quæſt. & ibi Paulus, 2. columna, & communiter Doctores, Bald. in lege, ſi prædium. C. de iure dot. 2. col. in fin num. 5. & ibi alij Doct. Ci. Albe. Bal. Saly. & com. Doct. in d. l. & ſi

is.C.de præd.min. Abb. in c.cum contingat.de iureiu.1.col.num.2.& ibi Anton.pen.col.num.15.Anchar.fin. col.& q.Ioan.de Imo.in 11.col.nu.17.& 18. qui dicit hanc eſſe commu.opi. Platea. in §.1.Inſtit.qui aliena.licet vel non.in fin.Fabia.de Monte.in tracta. de empt. & vend.q.princi.circa fi.§.circa duodecimum.ver.vltimo eſt explicanda q.notabilis & difficilis.

61 Item quarto, ſi maritus vendidit vel alienauit rem dotalem ſine conſenſu & iuramento vxoris,& poſtea ſolu.matri. vendicetur ab ipſa vxore vel hæredibus,an maritus teneatur de euict.ad pretium & totale intereſſe? & breuiter & reſolutiuè dico, quòd ſi emptor fuit ignorans,maritus tenetur de euict.quia licet contractus ſuper re dotali ſit nullus & reprobatur fauore mulieris, non tamen fauore mariti,vel alterius extranei:& ideo efficaciter remanſit obligatus, ſicut quando alienã rem venderet, arg.tex.in l.rem alienam. ff.de contrahen.emp.tex.in l.ſi emptione. §.item ſi emptor.eo.ti.cum ſimil. & in expreſſo ita tenet Spec.in tit.de emp.& vend.§. 3.loco.verſ.ſed in caſu præmiſſo. Bart. in l.cum vir.ff.de vſuca. & ibi Paul.de Caſt.1.col.nu.4.Ioan.de Imol.1.col.& 1.notab.& com.alij Doc. idem Bart.in l.cum lex.ff.de fideiuſ.1.col.nu. 2. Bal. Saly.& commu.Doct.in l. ſi prædium. C.de iure dot.Faber in §.1. Inſt.quibus aliena.licet vel non.ſi verò emptor fuit ſciens,maritus tenetur tũc reddere pretium,& non tamen tenetur de euic. ad totale intereſſe,arg.tex.ſing.in propoſito.in l.fi.§.fi.C.commu.de leg. vbi habetur quod ille,qui emit ab hærede vel legatario ſcienter rem ſubiectam reſtitutioni,poteſt à venditore grauato cõſequi pretium, non tamen poterit agere de euic.ad intereſſe; & ad hoc no.& commendat ibi gl.ord.Odofr..Bar.Cy. Pet.Alb.Bal.Ang.Pau.Salyc.Iaſ.Corneus,& com.Doc.facit etiam text.not. iuncta gl.ordi. in Auth. qui res iam dictas.C.de ſacroſ.eccl.vbi hr ꝙ ſi œconomus vel alter vendidit res eccleſiæ, nõ valet nec tenet venditio.ſed debet emptore eas reſtituere eccleſiæ; & ſi fuerit ſciens, pretium conſequitur a venditore;& ibi tenet Cynus,& alij Doct.Hoſtien.in c.audientiam.in fi.de reb.eccl. non alienan.& ibi Anton. Anchara.& late & no.Io.de Imo.3.col.num.8.glo. in c.qui vero res iam dictas.10.q.2.Cõfirmatur, quia ſicut dolus præponderat culpæ,vt in l.item ſi obſtetrix.§.fi.ff.ad leg.Aquil.ita dolus maior minori: ſed maior eſt in œconomo vendente ratione officij:ergo,etc.nec obſtat tex. in l.ſi fundum, C.de euicto. vbi ille qui emit rem alienam ſcienter,nihil poteſt recuperare a venditore niſi fuerit ſtipulatus: quia procedit & debet intelligi qñ res eſt penitus aliena: ſecus ſi propria vendentis, licet ſubiecta reſtitutioni, nec obſtat etiam tex.in l.quemadmodum. C.de agri.& cen.li.11.vbi ille qui emit rem prohibitã alienari, nihil poteſt cõſequi a venditore: quia procedit & debet intelligi quando ſimpliciter & abſolutè eſt de iure communi prohibita alienari: ſecus vero, ſi gratia & fauore alicuius perſonæ particularis fiat prohibitio:ergo ſic dicamus in caſu noſtro,ꝙ iſte qui emit a marito rem dotalem ſubiectam reſtitutioni ſcienter, poſsit ſaltem repetere pretium, licet non poſsit agere de euict.ad dotale intereſſe: & in expreſſo ita tenet Iaco.de Ra.in d.l.cũ vir.quem refert Imo.5.col.et iſtam opi. ego tenerem in iudicando et cõſulendo tanquam veram et æquam,licet contrarium expreſsè teneat Io. de Imol.in d.l.cum vir.5.col.Idem Imol. in c.cum contingat.de iureiu.12.col. nu.20.arg. tex.in l.ſi fundum. C.de euict. et in d.l. quemadmodum.C.de agri.et cenſ. nec obſtat ſm eum tex.in d.l.fi.§. fi.C.commu.de leg.qa ille eſt caſus ſpecialis in re ſubiecta reſtitutioni ab homine, in qua nõ eſt tacita prohibitio.nec obſtat etiam gl.in d.auth. qui res iam dictas, C.de ſacroſ.eccl. cũ ſim.quia cõmunior opinio eſt cõtra eã. imò ꝙ ille qui ſciẽter emit rẽ eccleſiæ ab œconomo vel alio,nõ poſsit recuperare pretiũ:et ita te

net

net gl.or.in c.ad audientiã.de reb.eccl.
non alie.& ibi Inuo.Gofre.Anchar.Io.
And.Flo.Cald.Abb.& com.Doc.Abb.
in c.ſi quis presbyterorum, eo.ti.ſi.col.
& quæſt.& magis communis opi. gl. in
c.Vulteranæ.12.q.2. imò plus tenebat.
imo pretiũ non remaneret,apud vendi-
torẽ ſed confiſcaretur,arg.tex.in l.quẽ-
admodum.iuncta gl.ſupra alleg.ſed e-
go teneo primã opi. in vtroq; caſu tam
in emptore rei dotalis,quam eccleſiaſti
62 cæ.Item quæro,ſi mulier conſtante ma-
trimonio de licentia & conſenſu viri
vendidit vel alienauit rem dotalẽ,dato
ꝙ vẽditio vel alienatio ſit nulla & poſ-
ſit cõſtante matr.libere reuocari,au ſal
tem ſolu.matr.cum dos pleno iure per-
tinet ad vxorẽ,confirmet talis venditio
vel alienatio,& videtur ꝙ ſic,arg.text.
in l.cum vir. ff.de vſuca. vbi ſi maritus
vendidit rem dotalem,confirmatur vẽ-
ditio,ſi poſtea ſolu.matr. efficiatur do-
minus vel ſucceſſor.& per illum tex.ita
tenet gl.ſing.& vulca in l. ſi conſtante.
C.de dona.& ibi not.& cõmendat Bar.
Alb.& Ang.& reputat ſing.Bal. Sal.te-
net etiam Cy.in l.ſi prædium.C.de iu-
re dot.1.col.2.q.Spec. in tit.de emp.&
vend.§.tertio loco. verſi. ſed nunquid
poteſt confirmari.& illam gloſ.reputat
ſing. & vnicam Io.de Imol. in d.l.cum
vir.ff.de vſuca.6.col.num.4.idem Imo.
in c.cum contingat.de iureiur. 14. col.
nu.22.ſed ego teneo contrarium, imò
quòd venditio & alienatio ſit omnino
nulla & non confirmetur ſol.matr.imò
libere poſsit mulierem alienatam pete
re & reuocare a quolibet poſſeſſore mo
do emptor & poſſeſſor ſciẽs,modo igno
rans, quia proprie hoc caſu militat fa-
uor & priuilegium mulieribus conceſ-
ſum in earum dotibus; quia conſtante
mat.non tantum egent priuilegio cum
maritus debet ſuſtinere onera matri-
monij.item etiam,quia ſolu.matr. non
poſsit mulier expreſſe alienationẽ do-
tis confirmare,nec de re dotali diſpone
re antequam ſibi fiat plena & realis re-
ſtitu vt in l.3.verſ.1.& in l.etiam. ff.de
ſundo dota. & tenet eleganter Paul.et
Moder. in rub.ff.ſolu.matrim.& dixi ſu-
pra iſta l.Item etiam quia mulier nõ te-
netur de euict.nec ad pretiũ,cum reſpe-
ctu eius & eius ſauore contractus fuerit
nullus,ergo ſolu.matr. cum ſit domina
dotis & ſibi pertineat,non poteſt con-
tractus confirmari, nec per poſſeſſorem
conuentum impediri, nec aliqua exce-
ptione vel retentione defendi:& in ex-
preſſo ita tenet Ioan.de Imo.in d.l.cum
vir.ff.de vſucap.6.col.nu.4. idem Imo.
in d.c.cum contingat.de iureiu.14.col.
num.22.Faber.in §.1.Inſti.quibus alie-
na.licet vel non.2. colum.num.8.& ibi
alij Doct.Bald.Nou.in tracta.dotis.7.
par.principali. 11.limitatione. nec ob-
ſtat tex.in d.l.cum vir.quia loquitur in
marito vel extraneo cuius fauore non
eſt prohibita alienatio,imò valet & re
manet de euict. vel ſaltem ad pretium
obligatus,iò confirmatur ſi poſtea effi-
ciatur dominus vel ſucceſſor.

63 Item quæro,an maritus vel alienans
rem dotalem poſſit eam vendicare con
ſtante matrimon. & videtur quòd non.
Primo,quia nemo poteſt venire contra
factum vel contractum proprium , etiã
ſi nulliter fecit non ſeruata iuris ſolen-
nitate; tex.eſt in l. poſt mortem.ff.de a-
dop.tex.in l.cum profitearis. C.de reuo
can.dona.tex.in l.per fundum,ff.de ſer
ui.ruſt.præd.tex.in l. 1.C.de remiſ. pig.
2.quia quem de euictio.tenet actio,eũ-
dem agentem repellit exceptio:text.eſt
in l.vendicantem. ff.de euictio.text. in
l.except.& in l.ſi ob cauſam.& in l.ſiue
poſſeſſio.C.eod.tit.Sed his non obſtan-
tibus,contrarium eſt tenendum , imò
quòd licite poſſit , quia non venit nec
agit nomine proprio & ad eius vtilita-
tem ſed vxoris,nec obſtãt iura & funda
menta in contrarium ſuperius allegata,
quia procedunt & habent locum præ-
terquam ſi factum vel contractum pro-
hiberetur fauore tertiæ perſonæ, vel fa-
uore publicę vtilitatis principaliter vel
ſecundario ; ita probat text. nota.in l.
quemadmodum,C.de agri.& cenſi.lib.
11.& ibi gloſ.ordi.& communi. Doct.
tex.in l.iubemus.la 2.§.ſane.& §.ſedia.

C.de ſacroſ.eccle. & ibi gl.ord.& c om-
mun. Doctor: nec obſtat quòd maritus
percipit fructus, & per conſequens vide
tur, quòd in reuocatione contractus &
rei alienatæ de eius commodo & vtili-
tate tractatur: quia etiam percipiat ad
vtilitatem vxoris & familiæ pro ſuſten
tandis oneribus matrimonii: & in ex-
preſſo ita tenet gloſ.ordinar.in l.vnica.
§.& cum lex.C.de rei vxo.actio.in ver-
bo,alienare.& ibi commu. Docto. glo.
ord.in §.1.Inſt.quib.alie.licet, vel non.
in verbo,interdicta. & ibi Iaſ. & com.
Doct.Bartol.Imol.& commun.Doct. in
l.cum vir. ff. de vſucapio. idem Bartol.
& do.in l.poſt mortem.ff.de adopt. Io.
de Imo.in c.cum contingat.de iurei.10.
colum.num.19.vbi notabil.loquitur,&
dixit hanc eſſe commu.opin.Ioan. Pla.
in l.3 C.de iure fiſc.lib. 10. & idem eſt
in œconomo eccleſiæ,adminiſtratore ci
uitatis,tutore,& curatore,& ſimilib.ita
probant iura ſuperiora,& tenent com-
mun.Doct.vbi ſuprà.

64 Aliquando & quintò inter eos fit do-
natio ſimplex & inter viuos matrimo-
nio iam contracto, quæ vocatur dona-
tio inter vir.& vxor. pro cuius perfecta
declaratione dico, quod talis donatio regu
lariter eſt nulla & prohibita:text. eſt in
l.1.& per totum.C.eod.titul.tex.in c.fi.
extrà eo.tit.tex in l.4.& 5.tit.11.4.par.
Cuius ratio fundamentalis eſt, ne mu-
tuo amore inuicem ſe ſpolient. iſtam ra
tionem ponit cõſultus in d.l.1. ff.eo.tit.
cuius verba ſunt, Moribus apud nos eſt
receptum,ne inter virum & vxorem do
nationes valerent:hoc autem receptum
eſt,ne mutuo amore inuicem ſpoliaren
tur.eadem ponit & confirmat Iuriſcon
ſultus in l.3.eo.tit.cuius verba ſunt,Ma
iores noſtri inter virum & vxorem do-
nationes prohibuerunt,amorem hone-
ſtum ſolis animis æſtimantes, famæ etiã
coniunctorum conſulentes, ne concor-
dia pretio conciliari videretur,neue me
lior in paupertatem incideret & dete-
rior ditior fieret.& iſtam rationem con
firmat per pulchra verba & authorita-
tes Philoſophorum antiquorum quos
refert Pala.Ru.in ſua repet.cap.per ve-
ſtras.fol.15.1.colum.in fin. verſic.ſunt
& aliæ donationes.Confirmatur etiam,
quia captus amore æquiparatur furioſo
vel ebrio.text. eſt iuncta gloſ. ordin. &
commu.opin.in authen.quib. mod. na-
tu.effi.le.§.illud.coll.7.tex.in §.fi. Inſt.
de ſucceſ.ſubla.& in tantum hoc eſt ve
rum,vt non oriatur obligatio aliqua ci
uilis nec naturalis, nec ei poteſt accede
re fideiuſſor: tex.eſt in l.3.§.ſciendũ. eo
dem tit.cuius verba ſunt,ſciendum aũt
eſt ita interdictam inter virum & vxo-
rem donationem,vt ipſo iure nihil va-
leat quod actum eſt.tex.in l.5 §. ſi vxor
viri.eodem tit.ibi,nec obligari mulierẽ
vel fideiuſſorem eius.

65 Adde tamen,quòd talis donatio con
firmatur morte donantis, quia perſeue-
rando in eadem voluntate videtur ei
poſt mortem concedere, & ſicut legatũ
vel fideicommiſſum inter eos relictum
valet,quia ceſſat prædicta ratio cum cõ
feratur poſt mortem,ita iſta donatio in
ter viuos morte confirmatur: tex.eſt in
l.cum hic ſtatus.in pr.& in §.1.& per to
tam legem.ff.eod.tit.vbi Imperator An
tonin.oratione ſua quam in ſenatu re-
citauit,hoc propoſuit. cuius pulchra
verba ſunt, cùm hic ſtatus eſſet donatio
num inter vir.& vxorem,quem antè re
tulimus,Imperator noſter Antonin.an-
te exceſſum diui Seueri patris ſui ora-
tione in ſenatu habita auctor fuit, vt
aliquid laxaret ex iuris rigore.& rurſus
in §.1.ait oratio,fas eſſe eum,qui dona-
uit pœnitere:hæredem verò eripere for
ſitan aduerſus voluntatem ſupremam
eius qui donauit, durum & auarũ eſſe.
tex.conditus ab eodem Imperatore An
tonino in l.1.& in l.3.C.eod.titu.tex.in
l.donationes quas parentes.eod.titul.&
intantum hoc eſt verum, vt confirme-
tur etiam hæreditate non adita: ita pro
bat tex.in d.l.1.C.eo.& ibi no.Bar.Bal.
Ang.Saly.& commu.Doc.Ex quo infer
tur quod ius vel facultas reuocandi ali-
quem actum vel contractum competẽs
principali,non tranſit ad hæredes. idem
etiam probat tex.in l.fi.in fi.C.de reuo.
dona.

dona. vbi diſponitur, quòd licentia vel facultas reuocandi donationẽ propter ingratitudinem non tranſit ad hęredes: facit tex. in l. centeſimis. §. fi. ff. de verb. ob. cum materia. tex. no. in l. vnum ex familia. §. rogo. ff. de le. 2. vbi habetur, ꝙ ius vel facultas eligendi non tranſit ad hæredes. facit etiam tex. in l. 3. ff. de ſeruis exportandis. vbi probatur ꝙ facultas reuocandi non tranſit ad hæredes: tex. in l. ſi hominem. ff. mand. text. in l. omnimodo. C. de inoffi. teſtamen. vbi facultas exhæredandi filium per ingratitudinem non tranſit ad hæredes. Nec obſtat tex. in l. 2. §. ex his, de verbo. obl. cum ſimi. vbi actio vel obligatio actiua vel paſſiua competens principali ſẽper tranſit ad hæredes cum ſua qualitate: item etiã ius & facultas declarandi tranſit ad hæredes, vt in l. ſi ſtipulatus fuerim illud aut illud. ff. de verb. obl. & in l. illud aut illud. ff. de act. leg. quia debẽt intelligi, qñ ius vel facultas competit iure proprio & ad vtilitatem propriam: ſecus verò, ſi competat ad reuocandum actum vel contractum in præiudicium tertij: quia illud ius & facultas nõ tranſit ad hæredes, vt in noſtro caſu & iurib. ſ. alleg. Vnum tamen eſt, quòd ad hoc, vt iſta donatio cõfirmetur morte, requiritur traditio vera vel ficta: tex. eſt capitalis & expreſſus in l. Papinia. ff. de dona. inter vir. & vxor. cuius verba ſunt, Papinianus rectè putabat orationẽ diui Seueri ad rerum donationem pertinere, denique ſi ſtipulanti ſpopondiſſet vxori ſuæ, non putabat conueniri poſſe hæredem mariti, licèt durante voluntate maritus deceſſerit. & ibi not. & commend. gloſ. ord. Doctr. Bar. Bal. Saly. & commu. Doc. gloſ. ordin. in l. 2. C. de dote cauta non nume. & ibi Docto. Imola, & commu. Doc. in l. ſi diuortio. ff. de verb. obl. Ancha. in c. fin. eod. titu. 2. col. 3. oppo. & ibi Canoniſtę: & tradit latè Pala. Ruu. in ſua repe. fol. 55. 4. col. verſi. aduerte. & adde quòd illa l. Papinianus, deberet eſſe poſt legem, cùm hic ſtatus. quia apertè conſtat, quòd eſt poſterior in deciſione. Ex quo videtur reprobanda ſententia Azo. in Summa. C. eod. ti. in fin. qui dicit, quòd imo donatio iſta confirmatur morte ſine aliqua traditione, & quod tex. in d. l. Papinianus. corrigitur per legem, cum hic ſtatus. quia apertè eſt falſa, per ſupradicta. Adde tñ ꝙ talis confirmatio, quæ fit ꝑ mortem non retrotrahitur, vt valeat à tẽpore quo fuit facta, & per conſequens non cenſetur ab illo tempore translatũ dominium, quia extrema non ſunt habilia, licet quoad fructus medij temporis bene retrotrahatur: ita probat tex. in l. ſi is ſeruus. ff. eod. tit. tex. in l. donationes quas parentes. C. de dona. inter virũ & vx. & ibi glo. ord. in verbo referatur. & commu. Doc. & tenet notabiliter gl. ord. Bar. in l. ſequens quæſtio. ff. de lega. 2. & ibi Paulus, & alij Docto. idem Bar. in l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſucap. 3. col. & ibi Iaſ. nu. 23. Paul. de Caſt. in l. talis ſcriptura. ff. de legat. primo. & ibi moderni. Aduertendum tamen, quòd iſta donatio confirmatur morte ipſius donantis, non verò morte donatarij recipientis donationem: ita probant iura ſuperiora, & in ſpecie probat tex. in l. cùm hic ſtatus. §. ſi mulier. eod. tit. in fi. ibi, ſi tamen donator prius deceſſerit, donatio valebit: text. in l. à marito. C. eo. ti. tex. in l. etiam. eo. tit. tex. in d. c. fi. extra eod. tex. in l. 4. tit. 11. 4. par. Si autẽ ambo ſimul decedant, puta ruina, incendio, naufragio, vel quouis alio caſu fortuito, bene cõfirmatur tex. in l. cum hic ſtatus. § ambo. ff. eod. & ibi gloſ. ordin. & commu. Docto. Azo. in Summa C. eodem titu. fin. col. nu. 32. Ex quibus infertur, quòd iſta donatio non confirmatur morte in tribus caſibus. Primus eſt, ſi donator reuocauit expreſſè. Secundus eſt, ſi reuocauit tacite per aliquas probabiles & veriſimiles coniecturas.

Tertius eſt, ſi donatarius, qui donationem recepit, priùs decedat: iſta probant omnia prædicta iura, & eſt text. for. & expreſſus in d. ca. fi. extra eodem. Vnum tamen eſt, ꝙ dicebat Bar. in l. cũ hic ſtatus. §. ſi marit. ff. eodem. quod per ſolam pœnitentiam & verbalem reuocationem

uocationem eius donationis non cenſetur reuocata niſi etiam reuocetur traditio vel poſſeſſio à donatario:quod aperte eſt falſum,& non tenendum per prædicta iura ſuperiora: & in expreſſo ita probat tex. in d.l.cum hic ſtatus. §. ait oratio.verſic.pœnitentiam.eodem titu. & ibi commu.Doc. Aduertendum etiã, quòd omnia ſuperiora habent locum, & procedunt quando matrimonium valet & tenet de iure inter maritum & vxor.ſecus tamen eſt,ſi matrimonium inter eos non valet nec tenet, etiam ſi cõtraxerunt ignoranter: quia tunc iſta donatio non confirmatur morte, ſed indiſtinctè reuertitur ad donatorem: tex.eſt ſing. & expreſſus in d. l. cùm hic ſtatus. §.ſi quis ſponſam.ff. de dona.inter virũ & vx.& ibi notant & cõmendant Doc. & illum tex. ad hoc reputat ſing. Bald. in l.eam quam. C. de fideicom.6. col. num.22.& Iacob.de Sanct.Geor. in l.3. in fin.ff.de iure dot. tex.in l.ſi ex voluntate.C.de dona inter virum & vxor.& ibi gloſ.ord.& commu.Doc. tenet etiã Anchar.& commu.Cano.in d.c.ſi.extra eo.ti.Bal.Nouel.in tracta.dotis.11. 10. membro.

66 Valet tamen iſta donatio inter maritum & vxorem in caſibus ſequentibus. Primus eſt, quando non eſt mera donatio,ſed venditio, permutatio,vel alius contractus onerosus, & pretium æquipollet rei:ſecus verò aliàs:quia in eo qđ remittitur vel non æquipollet, reputatur donatio,& non valet: tex.eſt in l. ſi ſponſus circa venditionem.ff. de dona. inter vir.& vxor.& ibi commu.Docto. tex.in l.ſi donatæ.§.fin.C.eod.tit.Secundus eſt,quãdo inter eos fit donatio cauſa mortis,quia ceſſat ratio prohibita,& non fertur in tempus mortis quo vnus poteſt alteri legare,vel per fideicommiſſum relinquere, & poteſt ad libitum in vita reuocare:tex. eſt in l. ſi eum ſeruũ. verſi.fin.cum l.ſeq.ff. de dona.inter vir. & vxo.cuius verba ſunt,Inter virum & vxorem mortis cauſa donationes receptæ ſunt à iure: quia in hoc tempus excurrit donationis euentus quo vir & vxor eſſe deſinunt. & ibi gloſ. ordin. & comm.Doc. Ex quo notabiliter infero, quòd ſi maritus & vxor ad inuicem & reciprocè ſibi donant hoc modo & pacto,vt qui præmoriatur lucretur & habeat bona alterius per tempus vitę ſuę, talis donatio valet & non eſt reprobata. Primò, quia videtur donatio cauſa mortis.Secundò, quia nemo fit pauperior,& per conſequens ceſſat ratio prohibitiua. Tertiò,quia propter viciſſitudinariam & reciprocam conditionẽ mortis appoſitam in contractu,quæ poteſt verificari in vno vel in alio, non cẽſetur aliquis eorum læſus, nec videtur reprobanda talis donatio,arg. text. qui eſt ſing.& vnicus in ſuo caſu,in d. l. de fideicommiſſo.C.de tranſa.& in expreſſo ita tenet Cin.in l. ſi pater puellæ. C. de inof.teſt.& Ioa.Pyrrhus in tracta.de mutua donatione.7.volu.in fin.tractat. 1. colum. Tertius eſt, quando fit inter eos donatio pro conſequenda aliqua dignitate vel honore: text. eſt in l.quod adipiſcendæ.cum duabus ſeq.ff.de don. inter virum & vxorẽ.Quartus eſt,quando fit iſta donatio ex cauſa remunerationis alicuius muneris vel beneficij recepti.tex.eſt in l.quod autem.§.ſi vir & vxor.ff.de dona.inter vir.& vxor.cuius verba ſunt, ſi vir & vxor inuicem ſibi donauerint,& maritus ſeruauerit, vxor conſumpſerit, rectè placuit cõpenſationem fieri donationũ.& hoc diuus Adri. conſtituit.tex.in l.ſed & ſi lege.§.conſuluit.ff.de petit.hæred. tex. in l. Aquilius Regulus.ff.de donatio.tex.in l.ſi pater. §.finali.eodem titulo. Ex quo infertur, ꝙ ſi maritus ſenex vel ignobilis donat vxori ſuæ propter nobilitatem vel iuuẽtutem,ualebit donatio,quia potiùs dicitur remuneratoria quàm ſimplex:& in expreſſo ita tenet gloſſa ſingu.& ordin. in l.ſi uolũtate.C. de dotis promi. quã ibi notát & commendat Bar. & communiter Doc.moder.maximè Iaſ.in l.ſi diuortio.ff.de uerb.oblig.Abb. ubi reputat ſingu.in cap.primo, de adulteriis.Socinus in l.prima.ff.ſolu. matrimo. duodecima columna,uerſi.ſecunda conclu.

ſit Pala.

ſit Pala.Ruui.vbi plura cumulat in ſua repe.c.per veſtras.17.fol.1.col.cū quinque ſequentibus.

Quintus eſt, quando quis eorum nō ſit pauperior, licèt alter efficiatur ditior, puta ſi renunciauit hæreditati, legato, vel fideicommiſſo ſibi relicto, vt perueniat ad alium qui eſt ſubſtitutus, vel ab inteſtato ſucceſſurus, qa tūc valet & tenet, quia ceſſat ratio fundamentalis prohibitiua: tex.eſt ſing.& expreſſus in l.ſi ſponſus.§. ſi maritus.el 2. ff.de dona.inter vir.& vxo.cuius verba ſunt, ſi maritus hæres inſtitutus repudiet hæreditatem donationis cauſa; Iulianus ſcribit lib.17.dīorum, donationē valere: nec pauperior fit qui non acquirit, ſed q de patrimonio ſuo depoſuit, repudiatio autem mariti, mulieri prodeſt, ſi vel ſubſtituta mulier ſit, vel etiā ab inteſtato hæres futura: ſimili modò & ſi legatum repudiet placet nobis valere donationem; & ibi notat & commendat Odoſ. & communiter Doctor. facit etiam bonus tex.in l.profectitia.§. ſi pater, ff.de iure do.vbi habetur, quod ſi pater repudiauit hæreditatem vel legatum in fauorem generi, & mariti filiæ ſuæ vt ſibi quæratur, nō dicitur dos profectitia vt poſſit repeti ſoluto matrimonio.facit etiam tex. in l.qui autem, ff.de his quæ in fraud.credi.vbi habetur quòd licite poteſt debitor repudiare hęreditatem vel legatum in fraudem creditorum: nec fit reuocatio per edictum illius tituli: quia licet non acquirat de nouo, tamen non diminuit patrimoniū: text.in l.cum oportet. §. ſin autem. C. de bon.quę lib. vbi habetur quòd licet donatio inter patrem & filium non valeat, tamen bene poteſt pater renunciare vſumfructum quem habet in bonis filii in eius fauorem: & ad hoc notant & comendant ibi commu.Doct.text.in l.penul.ff.de collat.bon. vbi ſi pater illud quod poſt mortem tenebatur ſolue re filio dedit & ſoluit in vita, non tenetur alijs fratribus conferre. Ex quibus infertur quòd vxor poterit renunciare lucris quæſitis conſtantę matrimonio in fauorem mariti: & ita dico & teneo in l.60.infra his legibus Tauri, vbi omnino vide. Nec prædictis obſtat tex.no. in l.magis puto. §.ſi fundū. ff. de rebus eorum.vbi minor etiam cum autor.tuto.vel curat.non poteſt repudiare legatum rei immobilis ſibi factum ſine decreto: quia illud eſt verum in minore qui non ſolum prohibetur non alienare nec diminuere patrimonium, ſed etiam prohibetur deſinere acquirere: iura verò prædicta loquuntur quando quis ſolum prohibetur diminuere patrimonium: de quo arti. latius trado, & dico in l 60.intrà his leg.Tauri.

Sextus eſt, qñ in tali donatione interueniat iurm, quia tunc ſtatim valet & tenet, arg.tex.in cap.cum contingat:de iureiu. & licet mulieres.eo. titu.libr.6. & in c.ſignificante.de pign.& in c.quāuis pactum.de pactis.in 6.& in auth.ſacramenta puberum, C.ſi aduerſus vend. & in expreſſo ita tenet Bart. in l.ſi quis pro eo.ff.de fideiuſſ.fin.columna, in fin. & ibi alij Doct.idem Bart. in l. Seius & Augerius.ff.ad l.Falc.fin.quæſtio.& ibi Doct.præcipue Alexan. pen.colum.Gulie. Albe. & alii Docto.antiqui, in l.ſed & ſi poſſeſſori, §. item ſi iurauero.ff.de iureiu.Bald.in l.2. eiuſdem titu. 12.fol. 3.colum.verſic.eſt etiam ſimile.&c.Io. de Imol.& Modern.in l.ſi quis inquilinus.§.fina.ff.de lega.1.Paul. de Caſtro, Iaſ.& alii Docto.in l.pacta quæ contra. C.de pactis.Ang.de Peru.in l.pe.§. mulier.ff.ſolu.matrimon.Ioan.And.in addit.ad Specul.in titulo, de donat. inter vir.& vxor.fin.quæſtio. Abb. & alii Doctor.in c.cum contingat.de iureiu.præcipuè Imol.ibi nu.89.idem Abb. in ca. fi.de donatio.inter virum & vxorem.1. colum.3.q.& ibi commu. Docto.Card. in clem.1.§.porro. de iureiur. 5. quæſt. Feder.de Senis no.in conclu.ſua, concl. 140.Alexan.2.vol. con.conſil. 8.2.col. nume.10.Pala.Ruui.in ſua repet. c.per veſtras.fol. 31.3.colum.verſi.limita tertio.Rode. Sua. in allegationibus ſuis, fol. 31. 3. quæſtio. principal. & iſta eſt cōmunis opinio. Septimus eſt quando quis

do quis eorum debeat alteri in diem vel ad certum tempus aliquam rem vel quantitatem: quia antè ſoluere poteſt, & licet illo medio tempore videatur gratis dare, tamen non attenditur, cùm originalis cauſa vel tempus ſit oneroſa, præciſa, vel obligatiua: text. eſt in l. ſed ſi vir. §. ꝙ vir, ff. de dona. inter vir. & vx. cuius verba ſunt, quod vir vxori in diē debet ſine metu donationis præſens ſoluere poteſt, quamuis commodum temporis retenta pecunia vir ſentire potuerit. & ibi no. commu. Doc. facit tex. in l. diem. ff. de condi. indebiti. vbi habetur quòd licèt ille qui ſoluit indebitū poſſit repetere, non tamen ille qui ſoluit ante diem vel tempus.

Octauus eſt, quando iſta donatio ſit inter Imperatorem & Imperatricē, vel Regem & Reginam: tex. eſt in l. penul. C. de do. inter vir. & vxor. & ibi commu. Doc. facit tex. in l. cum multa. C. de bo. quæ lib. tex. in l. benè à Zenone. C. de quadri. præſ. Aduertendum tamen, quia omnia ſuprà dicta videntur intelligi quando donatio iſta ſit inter maritū & vxorem poſt nuptias celebratas, & copulam & traditionem ad domum: ſecus verò aliàs inter ſponſum & ſponſā de præſenti: quia licet inter eos ſit verū matrimonium, tamen non eſt tantus amor & affectio, & videtur ceſſare ratio fundamentalis prohibitiua, & per conſequens valet donatio: & in expreſſo iſtam ſenten. & conclu. tenet originaliter Azo in Sum. C. de dona. ante nup. ſi. colum. in ſi. & reputat nouum & ſingulare Io. de Imo. in l. ſi ſocer. §. Lucius. ff. ſolut. matrimo. 2. col. ver. & attende bene. Ioan. Pyrrhus in tractatu de donatione mutua. 7. vol. in ſi. tract. 2. col. ver. quartò confirmo. Alexan. vbi reputat mirabile in additionibus ad Bar. in l. ſi ſponſus. §. ſi vxor. ff. de don. inter vir. & vxor. Camp. in trac. do. 1. par. 79. q. Sed ſalua eorum pace ego teneo contrariū, imò ꝙ donatio iſta non valeat inter ſponſum & ſponſam de præſenti, & omnia quæ dicta ſunt inter maritum & uxorem habent locum inter ſponſum & ſponſam. Primò per text. & eius regulā in l. nupt. ff. de reg. iur. Secundo per tex. in l. non ſine. ner. quamuis. C. de bonis maternis. ubi habetur, quòd diſpoſitio loquens in marito & uxore, extenditur ad ſponſum & ſponſam ex identitate rationis, ſed tantus amor & affectio cōſideratur inter eos uno tempore ſicut in alio, & fortè maior. ergo habeat locum eadem diſpoſitio, ut donatio infirmet. Tertiò per tex. not. in l. pen. ff. de dona. inter uirum & uxorem. ubi apertè probatur, quòd donatio facta ante feſtum & ſolennitatem nuptiarum, ualet & tenet: & in terminis iſtam ſent. & conclu. contra Azo. tenet Ioan. de Imo. in leg. Mæuia. ff. ſolu. matrim. in fine. Alexan. in l. ſi ſocer. §. Lucius. eodem tit. ſi. col. in fin. Salyc. in d. l. pen. Soci. in conſ. ſu. conſ. 123. 1. uol. Pala. Ruui. latè & ſing. in ſua repe. fo. 33. 2. col. uerſi. limita ſeptimò. Confirmatur, quia ſucceſſio quę ſit ex titu. unde uir & uxor, habet etiam locum inter ſponſos de præſenti: ita tenet Bal. in l. fin. C. unde leg. 4. colum. nu. 12. Saly. Dec. Curt. & Moder. in l. 1. C. unde uir & uxor. Hodie tamen de iure regio omnia quæ dicta ſunt in iſta donatione habent locum, & procedunt intra annum tantùm à die matrimonij contracti: poſtea uerò bene ualet, quia prędicta ratio fundamentalis ſuprà aſſignata, ſcilicet ne mutuo amore ſe expolient, viget & habet locum illo tempore: quia poſtea nō uidetur eſſe inter eos ille amor feruens & fortis, ſed amor licitus & honeſtus et nō ita intenſus; ita diſponit lex ſing. et unica in l. 3. tit. 12. lib. 3. for. ll. quam reputat ſing. Pala. Ru. in ſua repet. c. per veſtras. de dona. inter vir. et uxor. fo. 32. 4. colum. ſi tamen fieret intra annum, confirmaretur per lapſum eius. Item confirmaretur morte donantis. Item in caſibus in quibus ualeret conſtante matrimonio de iure communi, ualebit infrà annū de iure regio.

67 Finaliter et poſtremò quæro, ſi donator in uita uel morte reuocat prędictam donationem, et donatarius qui eam recepit conſumpſit et non poſſidet eam, an reuo-

an reuocatio aliquid operetur? in quo articulo dico, quòd ſi eam cóſumpſit utiliter, taliter quòd ex ea eſt factus locupletior, tenetur in illa æſtimatione: aut verò inutiliter, taliter quòd ex ea in aliquo non eſt factus locupletior, & nullo modo tenetur. text. eſt in l.ſed ſi vir.§.non videtur.ff.de dona. inter virū & vxo.tenet text.in l.quod autem. §. ſi maritus. eod. titu. facit tex. in l. ſi eum ſeruum.ff.ſi cert.peta.text. in l. ſi & me & Titium.eod.titu.facit etiam glo. no. or.in l.his ſolis.ff.de cond. indeb. & ibi Bar.& commu. Doc. Ex quibus vtiliter & neceſſario quæro, an dona vel munera quæ offeruntur ſponſæ vel vxori tempore nuptiarum vel matrimonij à conſanguineis ſponſi vel mariti, efficiantur propria ipſius ſponſæ vel mariti vel efficiantur communia? in quo articulo magiſtraliter & reſolutiuè dico, quòd ſi donantur vtrique ſimul ab extraneis vel amicis, efficiuntur communia ſicut cætera bona ſuperlucrata, argumento tex.in l.reos.§.cùm in tabulis.ff.de duobus reis. cum ſimilibus. ſi verò ſimul, & ſimpliciter donentur vtrique ab aliquo ex conſanguineis ſponſi vel mariti, ſibi quæritur ſoli, nó verò ſponſæ vel vxori, argumento eorum quæ ſtatim dicam: ſi verò dantur à conſanguineis ſpóſi ipſi ſponſæ tempore ſponſaliorum vel ipſo die nuptiarū, cenſetur donata ipſi ſponſo & ab ſponſo ſponſæ, & iudicabitur ſponſalitia largitas, & per conſequens lucrabitur medietatem per oſculum, & totum per copulam: & ſi nihil horum interuenerit, nihil lucrabitur, ſed ſolut. matrim. tota donatio reuertitur ad ſponſum, vt ſupra diximus in ſpóſalitia largitate: ſi verò dentur à conſanguineis mariti vxori eius conſtante matrimonio, cenſetur donata ipſi marito & à marito donata vxori, & per conſequés confirmatur morte mariti vel per lapſum anni, niſi maritus antea reuocet, vel vxor prædecedebat: quia tūc reuertitur ad maritum ſicut donatio inter virum & vxorem, ſicut ſupra dictum eſt in ea: quia omnia illa quæ ibi dicta ſunt, habebunt locum in ea: argum. tex. in lege, ſed ſi plures. §. in arrogato. ff. de vulga. & pupil. ubi habetur, quòd ſi pater arrogator dedit ſubſtitutum pupillarem filio arrogato, ad eum pertinebunt oīa bona quę peruenerunt ad filiū arrogatū ab ipſo patre uel à conſanguineis eius: quia contemplatione patris ui dentur data. text. in l.3.§.final.ff. de donatio. inter ui.& uxo. ubi habetur quod ſi quis uolebat donare aliquam rem marito, & ipſe uoluit & iuſſit ut daretur uxori, ipſe maritus uidetur donare uxori, & dicitur propriè donatio inter virum & uxor. tex. in lege, in ædibus. §. quod ſi filiusfam. ff. de dona. ubi ſi quis donat rem patris uel alterius, de uoluntate & conſenſu eius, ille uidetur donare: & in expreſſo iſtam ſenten. & conclu. tenet Bar. in d.l.ſed ſi plures.§.in arrogato. ff. de uulga.& pupilla. in fin. & ibi notabiliter Pau. de Caſt. Ioan. de Imo. Ale. & Iaſ. idem Alexan. Iaſ. Corneus, & moder. in l.ut liberis.C.de colla. Angel. de Are. in §.fuerat. Inſt. de act. 19.co. num. 27. Pal. Ru. latiſſime in ſua repet. c. per ueſtras. fo.24.3. colum. uer. unde ſi frater. cum 4. ſequentibus. & iſta eſt uerior & communior opin. ſecundum modernos, ubi ſupra, licet gl. apertè uelit contrarium, in d.l.ut liberis. in uerbo, in ipſos ſpóſos. & ibi Ang. Rom. & alij Doc. Bald. in l.cùm in te.C. de don. ante nup. Salyc. in l.neque inter eas.C.de dona. inter uir. et ux. Ang. Aret. et alij Doc. in d. l.ſed ſi plures.§.in arrogato. de vulg. et pupilla. pro qua ſent. et conc. contra có. facit fortis tex. in l.ſi mater. C. de don. ante nup. tex. in l.ſi conſentiente. eo. tit. tex. in l.ſi te in uacuam.C. de don. inter uirum et ux. quibus reſponde ut per do. in dictis locis. Ex quo infertur, quòd ſi pater uel mater ſponſæ donauit ſponſæ teneatur ſponſus conferre: quia eius cótemplatione et nomine eius, et æqua legitima et portione uidetur datum, de quo ſuo loco dixi.

68 Item adde quòd benè poteſt quis donare ſuæ concubinæ, et ualet donatio: text. eſt in l.affectionis. ff. de dona. et ibi glo.

gl.ord.Bar.et communi.Doćto.tex.in l. donationes in concubinam.eo. tit.facit etiã text.in l.4. §.ſed ꝙ meretrici.ff.de condi.ob tur.cauſ.& ibi Doc.text.in l. mercalem.C.eod.titu.& non ſolum cõ petit ei datorum retentio,ſed actio ꝓmiſſorum ſecundum Bart.& communi. Doc.in d.l.affectionis.contra glo.ibi & tenent latè Doct.in d.§.ſed quòd mere trici.& an hoc ſit licitũ in conſcientia, vide nota.Abb.& Doc.in c.plerique.de immu.eccle.& Pala.Ruui.fol.224.col. cum ſequen.Quod tamen limita & intellige in priuato: ſecùs verò in milite, quia non poteſt donare cõcubinæ:cuius ratio poteſt eſſe, quia in eis requiritur maior caſtitas,vt ſint audaciores ad prę lium,& non fiant debiles.tex.eſt in l.2. C. de don.inter vi.& vxo.tex.in l.miles ita.§.mulier.ff.de milit.teſtam.& vtrobique gl.ordin.& commu.Doc.& idem eſt in clerico cœleſtis militiæ, Doćtore vel aduocato ſecũdum Bar.& Doc.ibi, Ex quo videtur inferẽdum, quòd idem ſit in iſtis Commendatarijs Sancti Ioannis,vel Sancti Iacobi,vel Calatrauæ: & ita habui in quæſtione de facto in qua habui iudicare. Vnum tamen eſt,quòd ad hoc vt ſit miles & gaudeat ſuis priuilegijs,oportet quòd fecerit ſolennitates,de quibus in gloſſa ſing.in l. penult. ff.ex qui.cau.ma. quam reputat ſingul. & vnicam Alb.ibi,&commu.alii Doct. Item videtur quòd ſit in expeditione belli, quia ceſſante cauſa priuilegii debet ceſſare priuilegium: ita latè tenet & concludit Alexan.meliùs quàm alibi in l. Centurio. ff. de vulga.& pupil. 4. colum.num.20.& ibi alii moderni: ſed reſolutiuè dico, quòd milites noſtri tẽporis qui ſunt in aliquo certo loco cauſa belli parati pro defenſione Reipublicæ vel principis, & per conſequens iſti Commendatarii gauderent priuilegio: ita notabiliter Alexan.vbi ſuprà,& ante eum tenet Cynus in l.1.C.de iuris & facti ign.2. colum. nume.10. & ibi alij Doctor. Aduertendum tamen quòd licet in iſtis caſibus non valeat prædicta donatio à milite,clerico, vel ſimilibus perſonis,tamen non poteſt repetere donator nec eius hæres, ſed applicatur fiſco:tex.eſt ſingu.in l.mulierem.ff.de his qui.vt ind.gn facit tex.iuncta gloſ.ord. in leg.hic conſequenter.§. primo.ff. fa. mil.erciſc.gloſ. ordin.& ibi communi. Doćtor.in l.hæreditas.C. de his quib.vt indignis.

69 Aliqñ & ſexto fit inter eos reciproca donatio ab ipſa lege,medietatis bonorũ acquiſitorum conſtante matrimonio,ratione ſocietatis & promiſcui amoris,& laboris in acquirendo & conſeruando: nam ſi maritus acquiſiuit aliqua bona conſtante matrimonio, eo ſoluto diuiduntur inter maritum et vxorem vel eorum hæredes: itaq; quilibet eorũ priùs, et ante omnia ſibi deducet patrimoniũ, & capitale quod habebat tẽpore cõtracti matrimonii, vel æſtimationem eius ſi fuerit venditum vel conſumptum con ſtante matrimonio,et quidquid vltrà reperiatur ſuperlucratum, et acquiſitum, diuiditur inter eos ratione ſocietatis et coniunctionis animorum et corporum, quæ inter eos videtur contracta, argumento tex.in reg.nupt.ff de regulis iuris.tex.in l.cum fuerit. ff. de condit.et demonſt.tex.in c.debitum.de bigamis. text.in c.1.de ſponſa.tex.in ca.cùm ſocietas.27. q. 2. tex.in l. 1.ff. de ritu nuptiarum.tex.in l. 1.ff.rerum amotarum. textus in l.aduerſus.C. de crimine expilatæ hæreditatis.tex.in §.1.Inſtit.de patria poteſtate. ita diſponit hodie lex 1. 2.et 3.titu.3.lib.3. fo. ll. et in l.1.et per totum titul. 4. libr.5. ordi. et iſtud vult et præſupponit noſtra lex Tauri, et meritò priùs et ante omnia deducitur proprium patrimonium, et capitale vniuſcuiuſque vel æſtimatio eius, quia quando inter aliquos ſimpliciter contrahitur ſocietas,intelligitur bonorum futurorum,remanente ſaluo capitali, niſi expreſsè et ſpecialiter dicatur inter eos contrarium: ita probat text.in leg. coiri ſocietatem, cum leg. ſequenti,et ſequentib.ff.pro ſocio.et in l.3.§. 1. eo. titu.et in l.cum duobus.§. damna. eod. ti.et in l.ſi ſocietatem uniuerſarum. eo. titu.

tìtu. & vtrobique communiter Docto- res, quod extẽde vt procedat & habeat locum nedũ in matrimonio vero, ſed etiam in putatiuo; ita probat tex. notabilis in c. 2. de dona. inter vir. & vxor. & ibi tenet & commendat Abb. & alii Doctor. probat etiam tex. in l. ſi cum dotẽ, §. ſina ff. ſolu. matrimo. vbi dos putatiua habet priuilegia dotis veræ, tenet etiam & commendat Pala. Ruui. in ſua repeti. cap. per veſtras. fol. 19. 2. colum. Rode. Suar. in l. 1. titul. 3. lior. 3. fo. ll. 1. quæſtio. & idem probat & diſponit l. 4. titu. 6. lib. 3. fo. ll. quod intellige quando mulier contraxit ignoranter, ſecus tamen ſi ſcienter: quia tunc nihil lucratur. ita probant prædicta iura, & expreſſe tenet Rod. de Sua. vbi ſuprà.

70 In dubio autem ſi non conſtet vel appareat an bona ſint propria & patrimonialia ſemper præſumuntur ſuperlucrata & acquiſita conſtante matrimonio, niſi contrarium probetur de communi ſtylo & conſuetudine huius regni: ita dicit lex 203. in ll. ſtyli. & tenet gloſſ. in l. 1. titu. 3. lib. 3. fo. ll. in gloſſ. 2. & tenet Pala. Ruu. in ſua repe. c. per veſtras. fol. 36. 3. col. verſi. hodie tamen. vbi dicit quòd ita practicatur: tenet etiam & declarat Rode. Suar. in d. l. 1. titu. 3. lib. 3. fo. ll. 24. folio. verſicul. ad finem accedens. & ſic erit optimum conſilium vt tempore contracti matrimonij fiat ſcriptura publica de omnibus bonis quæ vterque coniunx habet & adducit ad domum; quia illa prius deducentur, & reſiduum communicabitur inter eos, & tenet & declarat Roder. Sua. in d. l. fori. 2. quæſt. fructus tamen prædictorum bonorum propriorum vtriuſque coniugis cuiuſcumque naturæ vel generis ſint, qui ſuperſunt ſoluto matrimonio, efficiuntur communes inter maritũ & vxorem, & diuiduntur inter eos tanquam bona ſuperlucrata: ita diſponit lex fin. tit. 3. lib. 3. fo. ll. & l. 3. titu. 4. lib. 5. ordi. Quod extende etiam ſi vnus plura bona habeat, quàm alius. Item extende etiam ſi fructus ſint percepti ex reb. maioratus, arg. tex. in l. an ædibus. §. ex rebus. ff. de dona. & tenet expreſſe Pala. Ruu. in d. repe. c. per veſtras. fol. 38. 2. colum.

71 Ex quibus infertur, quòd hodie ceſſat diſputatio gloſſæ, & Doctorum in l. vbi adhuc. C. de iure dotium. an maritus lucretur fructus rerum paraphernalium: ſi verò fructus nondum fuerint collecti & ſeparati à ſolo, ſed tantùm pẽdentes in re vel fundo, ſimiliter ſunt communes, & diuiduntur inter maritũ & vxorem ſoluto matrimonio, ſi iam ſint nati, & apparentes in re vel fundo: ſi autem non ſint nati, neç apparentes, non communicantur, ſed ſiunt eius cuius eſt proprietas: quod eſt verũ & procedit, ſi fundus eſt vinea, vel hortus, vel continens arbores: ſecus tamen eſt ſi fuerit fundus merè ruſticus in quo frumentum eſt ſemiuatum, quia licèt nondum appareant fructus, nec ſint nati, pendentes diuiduntur inter eos, ſi verò nullum frumentum eſt ſeminatum, nihil communicabitur inter eos, ſed dominus fundi vel proprietatis tenetur ſoluere alteri coniugi vel hæredibus eius medietatem ſumptuum & expenſarum factarũ in re vel fundo: ita diſponit ſingularis & ingenioſa lex 10. titul. 4. lib. 3 fo. ll. fructus tamen ex pecoribus indiſtinctè communicantur & diuidũtur inter eos, licet non ſint nati, ſed in ventre: ita dicit & concludit ibi gloſſa ordi. in d. l. 10. & Palat. Ruui. in d. cap. per vẽſtras. fol. 38. 2. colum. vbi dicit quod ita practicatur.

72 Quod tamen limita & intellige præter quam in caſibus ſequentibus, in quibus prædicta bona acquiſita ſuperlucrata non communicantur inter eos. Primus eſt inter ſponſos de præſenti ante ductionem ad domum & ſimultaneam habitationem: quia licet in fauorabilibus ex benigna interpretatione diſpoſitum in marito & vxore habeat locum in ſponſis de præſenti, vt in l. non ſine, verſi. quamuis. C. de bon. quæ lib. tamen non hoc procedit nec habet locum quando eſt diuerſa ratio, vt in caſu noſtro, in quo præ-

dictæ leges requirunt, quòd ambo viuant ſimul & de cõmuni, quia ab illo tempore eſt contracta ſocietas. Itẽ etiã propter curam & diligentiam quam præſtat vxor: & in expreſſo ita tenet gl. ord. in d.l.1.tit.3.lib 3.fo.ll. Doctor de Segura in repet. l. vnum ex familia. §. ſed ſi fundum.ff.de lega.2.fo.46.totius operis.3.colum.Pala.Ru.in ſua rep.fol. 37.2.col.verſ.vnde lucra habita: quem vide: quia notabiliter loquitur. Ex quibus no. infertur, quòd ſi vxor ſeorſum habitat à marito, facto inter eos diuortio culpa vxoris, vt propter adulterium vel ex alia culpabili cauſa, non lucrabitur medietatem bonorum poſtea quæſitorum: ſecùs tamen ſi abſque culpa vxoris, vt ſi propter ſæuitiam mariti vxor fugiat in monaſterium, vel petat diuortium: quia lucrabitur hanc medietatem bonorum: & in expreſſo ita tenet & cõcludit Doctor Pala. Ruui. in dicta ſua rep.fol.40.verſic.limitabis.2.par.3. col. quem vide, quia bene fundat. Secũdus eſt, quando illa bona acquiſita, & ſuperlucrata ſunt donata à rege vel quolibet alio particulari: quia non communicantur nec diuiduntur inter eos: ita dicunt & diſponunt prædictæ ll. & in principe vel rege poteſt eſſe ratio, quia liberalitas regia vel imperialis habet iſtud priuilegium, vt inſolidum quæratur ei cui confertur, & non tenetur communicare cum altero, vt in l.cùm multa.C.de bo. quæ lib. & in alio particulari poteſt eſſe ratio, quia ob maritum, & contemplationem eius perſonaliter videtur datũ: non verò cauſa vel occaſione ſocietatis, vt in l ſociũ qui in eo.§.fi. in fi.eod. ti. Tertius eſt, quando illa bona acquiſita & ſuperlucrata proueniunt ex ſucceſſione ex teſtamento vel ab inteſtato alicuius conſanguinei, vel extranei, ita etiam diſponunt prædictæ ll. Confirmatur, quia acquiſitio quæ fit ex ſucceſſione non pertinet ad ſocietatem: textus eſt in l.nec adiecit. ff. pro ſocio. cum l. ſeq. & ſequent.tex.in l. ſi ſocietatis. C. eod.titu. Quartus eſt, quando illa bona acquiſita ſuperlucrata ſunt caſtrenſia, & proueniunt ex ſalario vel ſtipendio militari, niſi ſuis ſumptibus & expenſis vadat ſine ſalario vel ſtipẽdio publico: quia ſicut ſumptus & expenſæ ſunt cõmunes, ita & lucra: ita etiam diſponunt prædictæ ll. maximè l.2.tit.4.libr.5. or di. fructus tamen iſtorum bonorum bene communicantur & diuiduntur, ſicut fructus bonorum propriorum, vt ibi dicitur: ſecùs tamen eſt ſi bona ſuperlucrata ſunt quaſi caſtrenſia, vt ea quæ acquirit Doctor, Auditor, Iudex, Aduocatus, Medicus: quia bene communicãtur & diuiduntur inter maritum & vxorẽ, cum prædictæ ll. tantùm excipiant bona caſtrenſia propriè quæſita ex ſalario & ſtipendio militari: & ita tenet Pala. Ruu.in d.repe.fol.39.1.colum.verſi. ex his infertur: & ita practicatur. Nec obſtat lex 4.tit.4.lib.5. ord. quia loquitur tantùm in officiis & donationibus conceſſis ab ipſo Rege vel principe: quia illa dona & beneficia non diuiduntur. Confirmatur, quia officium eſt proprietas: lucra verò & redditus ſunt fructus: vnde meritò communicantur; & in expreſſo ita tenet & declarat Rod. Sua. in d.l.1. 3.limitatio.fol.16.2.col. Quintus eſt, quando maritus conſtante matrimonio vendit vel alienat prædicta bona vel partem eorum; quia in eis non habebit vxor medietatem, præterquam ſi doloſè alienauit, vt vxor priuetur ſua parte, quia tunc bene poteſt repetere & habere ſuam medietatem; ita diſponit lex ſi. titul.4 libro quinto, ordina.

Pulchrum tamen dubium eſt, an illa lex procedat & habeat locum in alienatione facta titulo donationis, vt ſi maritus donat vel gratis concedit alteri prædicta bona vel partem eorum, an vxor poſſit repetere & reuocare à poſſeſſore prædictam alienationem, vt
73 habeat ſuam partem & medietatem, dolo aliquo non probato marito alienante? & breuiter & reſolutiuè teneo quod non poſſit uxor repetere nec reuocare niſi dolo probato, & per conſequẽs maritus poſſit prædicta bona alienare titulo

titulo oneroſo,vel lucratiuo. Non poteſt alienatio reuocari niſi probetur dolus in marito alienante, qui in dubio nunquam præſumitur. Primò, quia veri creditores etiam ex cauſa oneroſa non reuocant alienata per debitorem titulo lucratiuo, niſi probetur dolus & fraus in ipſo alienante: vt in l. 1. & per tot. ff. de his quæ in fraud. cred. & in l. pen. C. eodem tit. ergo ita in propoſito ſolus titulus dona. non præſumit dolum niſi probetur. Secundo, quia aliàs tolleretur commercium & facultas cõtrahendi marito. Tertiò, quia bona ſuperlucrata efficerentur inalienabilia & ſubiecta reſtitutioni, quòd non eſt dicendum, nec eſt intẽtio præd. ll. quòd limita & intellige præterquam in caſibus in quibus ex ſolo tit. vel contractu præſumitur dolus in alienante, vt ſi eſſet donatio omniũ bonorum, vel aliàs ex alia cauſa vel reſpectu.

Quartò facit, quia ſicut aliàs prohibita alienatione videtur prohibita donatio, & omnis actus per dominium transfertur, vt in l. 1. verſic. fina. C. de fundo dotali. text. in l. fi. C. de rebus alien. non alienandis. tex. in c. nulli. de rebus eccleſ. non alien. cum ſimilibus: imò ſola venditione prohibita videtur prohibita donatio & omnis actus per quem dominium transfertur: ita eſt gl. ſingularis & vnica iuncto tex. in l. 2. C. de vſucapio. pro emp. quam ibi notant & commendant ſcribentes, & reputat ſingularem & vnicam Bald. in rub. extrà de pactis. 2. colum. idem Bald. in capit. literæ. de dilation. Iaſ. in l. filiusfamilias. §. diui. ff. de legat. primo. 16. colum. nume. 71. & ibi alij moderni: ergo per contrarium permiſſa venditione & alienatione ſine dolo & fraude cenſetur permiſſa donatio. Quintò facit, quia prædictæ ll. quæ inducunt communionem lucrorum, ſunt correctoriæ iuris communis, & per eas nimis grauatur maritus communicando cum vxore quæſita, conſtante matrimonio. ergo debent reſtringi, vt ſicut poteſt maritus vendere & alienare, poſſit etiam donare. Sextò ego pondero legem fi. tit. 4. libr. 5. ordi. quæ generaliter & abſolutè dicit, quòd maritus poſſit aliena re, ergo debet intelligi quouis tit. alienationis oneroſo vel lucratiuo, & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionẽ in terminis ſimilis ſtatuti tenet Anch. in conſiliis ſuis, conſi. 102. quem omninò vide: quia pulchrè & notabiliter loquitur, & iſta eſt veritas ſequenda & tenenda in iudicando & conſulendo, licet Doc. Pala. Ruu. expreſsè teneat contrarium, imò quod non poſſit maritus donare, in ſua rep. fol. 47. 2. colum. ver. ex his infertur. & Rod. Sua. in ſua lectura ſuper ll. ſori. fol. 21. 2. colu. verſic. ex prædictis. moti principaliter vnico & generali fundamento, ſcilicet, quod in generali & libera adminiſtratione bonorum, conceſſa non uenit poteſtas & facultas donandi, niſi expreſsè concedatur: textus eſt in l. filiusfamilias. ff. de donationibus. textus in l. contra iuris. §. ſi filius. ff. de pactis. text. in l. prima. §. Cæſar. ff. de offi. procur. ſed certè illa iura non obſtant, quia loquuntur & intelliguntur quando in bonis alienis & patrimonio alterius eſſet conceſſa à lege vel ab homine alicui tertio libera & generalis adminiſtratio: ſecùs tamen eſt in noſtro caſu & q. in qua maritus de iure communi habet propriam, liberam, & abſolutam adminiſtrationem bonorũ ſuorum: quia bene poterit donare & ad libitum voluntatis de eis diſponere. Ex quibus infero, quòd ſi maritus aliqua bona ſuperlucrata conſumpſit ludẽdo, meretricando, vel in alios malos & reprobatos vſus, non poteſt vxor petere partem eorum ſibi ſolui & ſatisfieri ex aliis bonis mariti: quia non fecit nec alienauit principaliter animo fraudandi & priuandi vxorem ſua medietate & lucro legali, ſed caſu & vitio proprio. & in effectu ita tenet Rode. Sua. in dic. l. 1. ſori. 22. fol. 2. colum. verſic. quæritur circa hoc. Sextus eſt quando vxor ſoluto matrimonio viuit luxurioſè & inhoneſtè, quia tunc amittit prædictam medietatem lucrorum, & reuertitur ad

hæredes mariti: ita diſponit lex fin. tit. 4. lib. 5. ordin. quæ tamen lex non habet locum in marito vxore mortua, quia in eo non eſt tantum decus, argumento text. in l. 1. C. de adulte. & argumento dicti Spec. in tit. de actore. §. 1. verſic. ſed virum maſculo, vbi tenet quòd licet mulieri luxurioſè viuenti interdicatur adminiſtratio bonorum, vt in l. & mulieri. ff. de curat. furio. non tamen interdicitur maſculo.

74 Aduertendum tamen quòd circa prædicta ſe offert pulchra & ſubtilis difficultas, ſi maritus vendidit, donauit, vel alienauit aliqua bona in fraudem vxoris, vt non habeat nec conſequatur prædictam medietatem lucrorum, qualiter conſulatur vxori, & quod remedium habeat pro recuperatione? & breuiter & reſolutiuè dico, quòd ſi alienatio fuit facta in pecunia vel rebus quæ in pondere, numero, vel menſura conſiſtunt, vel in alijs rebus mobilibus quæ non extant, maritus vel hæres eius debet ſoluere de proprio patrimonio & bonis ſuis, vel imputari in parte lucrorum quæ pertinet ipſi marito: ſi verò facta excuſſione in bonis mariti, non inueniatur ſoluendo, poterit mulier agere contra poſſeſſorem ſecundum materiam reuocatoriam alienationis eorum quæ fit in fraudem creditorum: ſi verò alienatio fuit facta in ſpecie quæ extat, indiſtinctè poterit mulier agere contra poſſeſſorem etiam nulla facta excuſſione, vt dixi & tractaui ſuo loco in dicta materia alienationis quæ fit in fraudem creditorum. Vnum tamen eſt, quòd per tranſitum ad ſecunda vota non amittit iſtam medietatem lucrorum, nec tenetur proprietatem eorum ſeruare filiis primi matrimonij: quia non videtur habuiſſe à marito & eius largitione, ſed ab ipſa lege, & eius beneficio & promiſſione, arg. tex. not. in l. fi. C. de bonis ma. & ibi Docto. & per illum tex. ita tenet Pala. Ruuis. in ſua repetitio. fol. 48. 2. colum. verſicu. ex quo infertur. & in expreſſo ita diſponit hodie lex 14. ſupradictis legibus Tauri.

75 Quæro tamen pro declaratione prædictorum, ſi diuerſæ ll. ſtatuta, vel conſuetudines ſint in loco & domicilio mariti, & diuerſæ in loco & domicilio vxoris, vel in loco vbi contractus matrimonii & inſtrumentum dotale celebratur circa lucra iſtà diuidenda, vel dote exigenda, vel arrhis, vel donationibus applicandis, quod domicilium vel locus debeat inſpici? & breuiter & reſolutiuè dico, quòd licet regulariter in concernentibus litis ordinationem debeat inſpici locus iudicii, vt in l. 2. C. quemadmodum teſtamenta aper. & in concernentibus litis deciſionem debeat inſpici locus contractus, vt in l. vt ſi fundus. ff. de euiction. & ibi commun. opin. tamen in cauſa dotis, arrharum, vel aliarum donationum, indiſtinctè quo ad omnia inſpicitur locus, & domicilium mariti: tex. eſt in l. exigere dotem. ff. de iudiciis. & ibi notat Bar. Alb. Paul. & commun. Doc. Abbas, Felinus, & communiter Canoniſtæ, in c. 1. de ſponſa. licet aliter & meliùs poſſet dici, quòd ibi non detur aliqua ſpecialitas, ſed procedat ſecundum ius cōmune: quia quando quis contrahit in aliquo loco tanquàm aduena, ſtatim receſſurus, non ſortitur ibi forum ratione contractus, ſed in proprio domicilio. Item quando confertur, & deſtinatur ſolutio in alio loco, ibi debet conueniri, quia ibi dicitur contraxiſſe. textus eſt in lege, hæres abſens. §. primo. ff. de iudi. textus in lege, contraxiſſe. ff. de actio. & oblig. ſed maritus contrahendo matrimonium in loco & domicilio uxoris, & ibi faciendo inſtrumenta dotalia, uidetur accedere & contraxiſſe tanquam aduena ſtatim receſſurus cum uxore in proprium domicilium: ergo meritò debet attendi locus et domicilium mariti, tam in his quæ pertinent ad litis ordinationem, quàm in his quæ pertinent ad deciſionem, et ſic non eſt aliqua ſpecialitas in dote et in aliis, et ita probat textus in dic. lege, exigere dotem. et ita tenet et declarat ibi Pau. Ca-

ſtrenſ.

ſtrenſ. Curtius, Iacob. de Sanct. Georg. Quod 1. limita & intellige niſi aliter inter maritum & vxorem cautum eſt. Secundo niſi reſpectu extranei. Tertio niſi maritus debet habitare in loco & domicilio vxoris, argumento prædictæ legis; & tenent & limitant ibi prædicti Doctores Moderni. Verum tamen eſt, quod hodie habemus nouam & ſingularem legem par. ſcilicet l. 24. tit. 11. part. 4. quæ expreſsè diſponit contrarium, imò quòd attendatur locus & domicilium contractus matrimonij & inſtrumenti dotalis, non verò domicilium ipſius mariti: & licet Roderi. Sua. in d. l. 1. for. fo. 18. 2. col. dicat & teneat quòd pdicta lex par. intelligatur ſecundum ius commune, & verificetur & procedat in caſu quo maritus vult habitare in loco & domicilio vxoris, tamen certe eſt manifeſta diuinatio.

76 Item quæro pro maxima & neceſſaria declaratione prædictarum legum, an dominium & poſſeſſio huius medietatis lucrorum tranſeat ipſo iure in vxorem conſtante matrimonio & eo ſoluto ante realem traditionem vel apprehenſionem, an verò tantum habeat actionem perſonalem, & conditionem, ex prædictis ll. ad petendum a marito vel hæredibus? & videtur quod non tranſeat dominium nec poſſeſſio, ſed tantum habeat actionem perſonalem, quia licet quando aliqui contrahunt veram & propriam ſocietatem omnium bonorum vel partis eorum; trāſeat dominium & poſſeſſio bonorum præſentium pro ſua parte in conſocium; quia quilibet videtur deinceps habere, tenere, & poſsidere bona ſua nomine vtriuſque, & tanquam per clauſulam conſtituti tranſit in alium dominium & poſſeſſio pro parte, vt in l. 1. ver. ſi. cū l. ſequenti. ff. pro ſocio. cuius verba ſunt, in ſocietate omnium bonorum omnes res quæ coeuntium ſunt continuò, & ſtatim ſequitur l. 2. & dicit, quia licet ſpecialiter traditio non interueniat, tacite tamen creditur interuenire, & ibi notat & cōmendat gl. ord. Bar. Alb. Bal. Saly. Fulg. & commun. Doct. licet ſecus ſit in alijs contractibus particularibus vel vniuerſalibus, vt in l. traditionibus. C. de pactis. & in l. qui tibi. C. de hæredi. vel actio. vend. imò etiam ſi ſit contractus vniuerſalis & valde fauorabilis dotis. gl. eſt ſingul. in l. 1. ff. de vſucap. pro dote. & ibi commu. opin. tamen in bonis futuris poſtea quæſitis per vnum ex ſocijs non tranſit dominium nec poſſeſſio in alium: quia videtur ceſſare prædicta ratio: ita probat tex. in l. ſi quis ſocietatem contraxerit. ff. pro ſocio. cuius verba ſunt, ſi quis ſocietatem contraxerit, ꝙ emerit ipſius ſit, non commune: ſed ſocietatis iudicio cogitur rem communicare. & ibi gl. ordi. & commu. opi. tenet etiam & declarat Bal. in l. 1. eiuſdē tituli. Cuman. in l. quòd meo. ff. de acquir. poſſeſ. final. colum. Alexan. in l. 3. § incertam. eodem titu. penul. colum. & ante eos Azo in Summa. C. pro ſoc. 5. col. probat etiam tex. quem ibi ponderat Iaſ. in l. ſi certum peta. Hodie tamen corrigitur iſta ſententia & communis opinio in bonis acquiſitis & lucratis conſtante matrimonio, imò dicēdum eſt, quòd etiam tranſit dominium & poſſeſsio in ſocium pro parte in bonis futuris poſt contractum quæſitis, ita diſponit ſingularis lex partitæ. 47. verſ. ſi. titu. 28. 3. par. niſi dicas, quòd intelligatur mediāte traditione poſtea ſequuta, vel quod trāſeat & quæratur res pro parte mediāte actione pro ſocio intentanda, ſed diuinatio eſt: iō tenēdum eſt quod dixi. Ex quo infertur & reſultat vera & clara deciſio & reſponſio in noſtra qō. ꝙ lucra quæſita conſtante mřimonio per maritum attento iure cōi, nō quærantur vxori pro parte ipſo iure quo ad dñium & poſſeſsionē niſi ſequuta traditiōne; ſed hodie ſic, attenta lege partitæ: & ita vř tenere Pala. Ruui. in d. repe. c. per veſtras. fol. 27. 3. col. & fol. 46. 4. col. in fi. & Doct. Segura in repe. l. 3. §. ſi. ff. de lib. & poſth. 4. fol. & 4. col. Rod. Suar. in allegationib. ſuis. in l. 1. ti. de las ganācias fo. 23. ver ſrit vlterius, licet certè nullus eorū ſic declaret.

Nec obſtat ſi ſubtiliter dicas, quòd quã
ex aliquo titulo vel cauſa vniuerſali,
vel particulari reſultat, vel reſultare po
teſt damnum parti, quia teneretur ad
onera vel debita, nunquam tranſit ipſo
iure dominium, nec acquiſitio, niſi ſe-
quatur acceptatio, vt in l. 2. & per totũ.
ff. de acqui. hære. & in l. cùm hæredes. ff.
de acquir. poſſ. ſed in noſtro caſu ſi in
vxorem tranſiret ipſo iure dominium
& poſſeſſio, ſtatim etiam teneretur ad
debita præter voluntatem ſuam, ergo
non quæratur. notabiliter reſpondeo, ꝙ
licet ipſo iure quæratur, tamen debet in
telligi reuocabiliter vt poſſit vxor ſi vel
let renunciare prædictæ medietati lu-
crorum, vt in l. 60. infra his ll. Tauri, &
fundatur optimo ſimili & ratione: quia
licet ex potentia ſuitatis dominium bo
norum patris tranſeat ipſo iure in filiũ,
tamen poteſt ſe abſtinere, vt in l. in ſuis.
ff. de libe. & poſth. & in l. ſi filius qui pa-
tri. ff. de vulg. & pupil. & in §. ſui. Inſti.
de hære. qualit. & diffe.

77 Item quæro, an ſicut in matrimonio
vero communicantur prædicta lucra in
ter maritum & vxorem, ita eodem mo
do communicentur in matrimonio pu-
tatiuo bona fide & ignorãtia inter eos
contracto? & breuiter teneo quòd ſic:
ita probat tex. ſingularis iuncta gloſ. or
dinar. in c. 2. de dona. inter virum & v-
xorem, & ibi tenet Abbas Panor. & cõ
muniter alij Doctores: probat etiã text.
in l. ſi cùm dotem. §. fi. ff. ſolu. matr. vbi
habetur, quòd dos habet ſua priuilegia
etiam in matrimonio putatiuo: & in ex
preſſo: ita tenet Pala. Ruu. in rep. c. per
veſtras. ſol. 19. 2. colum. & fol. 39. 2. col.
vbi benè fundat. Rode. Sua. in d. l. 1. tit.
3. lib. 3. 1. quæſt. donatio tamen pura &
ſimplex inter eos non valet, nec confir-
matur morte in matrimonio putatiuo.
Item nec habet locum inter eos ſucceſ
ſio reciproca ab inteſtato, vt in l. 1. & p
totum. C. & ff. vnde vir & vxor. & ibi
commun. Doct.

78 Item quæro, ſi maritus ante matri-
monium contractum habet ſolam pro-
prietatem in aliquo prædio vel fundo,
& alter habet vſumfructum, & poſteà
conſtante matrimonio ex aliqua cauſa
conſolidatur vſusfructus cum proprieta
te, an habeat vxor medietatem eius vel
ſaltem æſtimationis eius? & breuiter &
reſolutiuè dico, ꝙ non: quia cenſetur
prouenire ex cauſa qua proprietas fuit
quæſita, & non dicitur nec iudicatur di
uerſa res à proprietate, arg. tex. in l. 4. ff.
de iure do. vbi dicit, quòd ſi proprietati
in dotem datæ accedat vſusfructus, non
dicitur dos noua, ſed incrementum pri
mæ dotis. text. in l. in ratione. la 1. §. Im
perator. ff. ad l. Falci. tex. in l. damni in-
fecti. §. Sabini ſententia. ff. de dam. infe
cto. vbi habetur, quod quando finis ha
bet neceſſariam cauſam cum princi-
pio, attenditur principium & non fi-
nis: tex. in l. quòd ait. §. quod ait. ff. de
adulter. tex. in l. 3. §. ſocio. ff. de minor.
tex. in l. adeò. §. 1. ff. de acquir. rer. dom.
& ita tenet Pala. Ruui. in dicta repe. ca.
per veſtras. fol. 38. 3. col. licèt priùs te-
nuerit contrarium: & contrarium etiã
tenet expreſsè Rode. Sua. in d. l. j. tit. 3.
for. ll. fo. 24. in q. pone ꝙ maritus, ar-
gumento tex. iuncta doctrina Fabri. in
§. ſi cui. Inſtitu. de legat.

79 Item quæro ſi vxor decedat ſine ac-
ceptatione vel repudiatione horum lu-
crorum, & ante declarationem ſuæ vo
luntatis, an prædicta lucra tranſmittan
tur ad hæredes vt poſſint acceptare? &
dico quòd ſic: quia licèt iura vniuerſa-
lia, quæ proueniunt per viam ſucceſſio
nis ex teſtamento vel ab inteſtato non
tranſmittantur, tamen alia iura parti-
cularia prouenientia ex contractu, vel
legis diſpoſitione benè tranſmittũtur,
argum. tex. in l. 3. ff. de interdictis & re-
legatis. tex. in l. fi. C. de bonis maternis.
cum ſimilib. & tenet Pala. Ruui in d. re
pe. c. per veſtras. fol. 39. 4. col. Item quæ
ro ſi in ſolo proprio mariti fiat ædifi-
cium conſtante matrimonio, dato ꝙ
illud cedat ſolo, an valor eius debeat
æſtimari, & medietas applicari vxori?
& teneo ꝙ ſic, licèt Rode. Sua. in d l. 1.
fori. fol. 24. verſic. ſed pone, dicat quod
tantum ſumptus, & expenſæ commu-
nican-

nicantur. Item adde quod confiſcatis bonis mariti non confiſcatur medietas lucrorum quæ pertinet ad vxorem, argu. tex.in l.prima.& per totum.C. ne vxor pro marito.& in l. 1.C.de priui. fiſci.& in l.1.C.ad l.Iul.de vi.& in l.cum duobus.§.fi.ff.pro ſocio.& tenet Pala.Ruu. in dicta repet.c. per veſtras. folio 46. 2. colum. & expreſsè diſponit l. 77. infra his ll. Tauri.

Item quæro, ſi ſoluto matrimonio mulier vidua committat adulterium, an perdat iſta lucra, quæ cauſa & induſtria mariti fuerunt quæſita? & dico quod ſic:ita diſponit lex 4.tit.4.lib.5.or dina. & tenet Palatius Ruui. in dicta repetitione.c.per veſtras. fol. quadrageſimo. ſeptimo.4.colum.& confirmatur ex gl. notabili & communi ſententia in l. fideicommiſſum.C. de fideicommiſſ. vbi habetur quòd hæreditas, legatum, vel fideicommiſſum relictum vxori reuocatur per ſtuprũ poſtea commiſſum, imò etiam perditur dos, ſicut per adulterium commiſſum viuente marito, ſecũdum Pau.de Caſt.& commu.Doct.ibi.

TEXTVS LIIII.

LA muger durante el matrimonio, no pueda ſin licẽcia de ſu marido repudiar ninguna herencia que le venga ex teſtamento ni ab inteſtato: pero permittimos que pueda acceptar ſin la dicha licencia qualquier herencia ex teſtamento & ab inteſtato con beneficio de inuentario, y no de otra manera. Id eſt: *Vxor durante matrimonio, non poſſit abſque mariti licentia quãcunque hæreditatem ad eam pertinentem ſiue ex teſtamento ſeu ab inteſtato repudiare. Verùm permittimus vt abſque prædicta licentia poſſit acceptare quamcunque hæreditatem illi aduenientem ſiue ex teſtamento ſeu ab inteſtato cum beneficio inuentarij, & non aliter.*

TEX. LV.

LA mugier durante el matrimonio ſin licẽcia de ſu marido como no puede hazer contracto alguno, aſsi miſmo no ſe pueda apartar ni ſe deſiſtir de ningun contracto que a ella toque, ni dar por quito a nadie del, ni pueda hazer quaſi contracto, ni eſtar en juyzio haziendo, ni defendiendo ſin la dicha licencia de ſu marido: & ſi eſtuuiere por ſi, o por ſu procurador, mandamos que no vala lo que hiziere. Id eſt: *Vxor durante Matrimonio, quemadmodum abſque mariti licentia non poteſt vllum contractum facere, ſic etiam non poſſit recedere aut deſiſtere ab vllo contractu ad ipſam pertinenti, nec illo quenquam liberare, nec quaſi contractum facere, nec in iudicio agere aut defendere ſine prædicta mariti licentia. quod ſi per ſe, aut per ſuum procuratorem fecerit, volumus vt quod fecerit, ſit inualidum.*

T E X. L V I.

MANDAMOS que el marido pueda dar licencia general a ſu muger para contraer, y para hazer todo aquello que no podia hazer ſin ſu licencia: y ſi el marido ſe la diere, vala todo lo que la muger hiziere por virtud de la dicha licencia. Id eſt: *Præcipimus vt maritus poſſit uxori generalem licentiam dare ad contrahendum, & omne illud agendum quod ſine illius licentia non poſſet. quam ſi maritus ei dederit, quicquid virtute eius licentiæ fecerit, ſit ualidum.*

T E X. L V I I.

EL Iuez con conoſcimiento de cauſa legitima, y neceſſaria compela al marido que de licécia a ſu muger para todo aquello que ella no podria hazer ſin licencia de ſu marido, & ſi compelido no ge la diere, que el juez ſolo ſe la puede dar. Id eſt: *Iudex, præcedente legitima & neceſſaria cauſæ cognitione maritum compellat vxori licentiam dare ad id omne quod ipſa agere non poſſet ſine mariti licentia: quam ſi compulſus non dederit, Iudex ſolus ei poſſit illam dare.*

T E X T. L V I I I.

EL marido pueda ratificar lo que ſu muger ouiere hecho ſin ſu licencia no embargante que la dicha licencia no aya precedido ora la ratificacion ſea general, o eſpecial. Id eſt: *Maritus poſſit ratum facere quod mulier fecerit ſine ipſius licentia, quamuis ea licentia non præceſſerit, ſiue ratificatio ſit generalis, ſiue ſpecialis.*

T E X. L I X.

QVANDO el marido eſtuuiere auſente, y no ſe eſpera de proximo venir, o corre peligro en la tardanca quæ la iuſticia con conoſcimiento de cauſa ſeyendo legitima, o neceſſaria, o prouechoſa a ſu muger, pueda dar licencia á la muger la que el marido le auia de dar: la qual aſsi dada vala como ſi el marido ſea. Id eſt: *Quum maritus abſens fuerit, nec expectatur de proximo venturus, aut periculũ eſt propter moram, iuſtitiæ* [Hiſ. a iuſticia] *Miniſter cum cauſa cognitione legitima exiſtente, aut neceſſaria, aut utili uxori ſuæ, poſſit uxori eã licentiã dare, quam maritus illi daturus eſſet. Quę ſic data ſit ualida ac ſi mariti eſſet.*

SVMMARIVM.

1 Mulier coniugata quòd non poſſit facere contractum ſine licentia viri, & quæ ſit ratio.

2 Contractus eſt vtilis ipſi mulieri an poſſit fieri ſine licentia viri.

3 Si vxor contrahat cum ſuo marito, vel agat in iudicio contra eum, an requiratur eius licentia.

4 Si vxor & maritus ſimul faciant aliquem contractum cum tertio, an requiratur licentia mariti.

5 Si vxor contrahat cum aliquo in præſentia mariti, an ſufficiat eius taciturnitas.

6 Si vxor contraxit cum aliquo ſine licentia mariti, an ſufficiat quod poſtea habeat ratum.

7 Si vxor ſit propoſita alicui officio ſciente & patiente marito; an requiratur licentia mariti in contractibus mulieris.

8 An contractus ab vxore ſine licentia mariti firmetur iuramento.

9 An vxor poſſit conſtituere procuratorem ſine licentia mariti.

Lex LIIII. Cum ſequentibus vſq; ad legem LX.

NOTA ex his legibus ſequentes cõcluſiones. Prima, quòd mulier coniugata durante matrimonio non poteſt facere contractum ſine licentia viri. Secunda concluſio, quòd ſimiliter mulier coniugata non poteſt facere quaſi contractum ſine licentia viri. Tertia cõclu. ꝙ mulier coniugata non poteſt facere diſtractũ, & ſic deſiſtere à cõtractu vel quaſi contractu ſemel facto, ſine licentia viri. Quarta concluſio, ꝙ mulier coniugata non poteſt remiſſionẽ vel liberationem debitori concedere ſine licẽtia viri. Quinta concluſio, ꝙ mulier coniugata non poteſt agere contra aliũ in iudicio ſine licentia viri. Sexta concluſio, ꝙ mulier coniugata ab alio conuenta etiam ſe defendendo, non poteſt eſſe in iudicio ſine licentia viri. Pro quorum perfecta intelligentia & declaratatione in primis quæro, quæ ſit ratio fundamentalis eorum? quam aſſignare certè eſt difficile, & probo à ſufficienti partium enumeratione: quia ſi mulier vult contrahere ſuper reb. dotalibus nõ poteſt, cùm dominium earum ſit penes maritum. vt in l. doce ancillam. C. de rei vendic. ſi verò vult contrahere ſuper alijs rebus ſuis, videtur quòd poſſit ſine aliqua licentia mariti, cùm in eis nullum ius habeat maritus, nec ſibi fiat aliquod præiudiciũ: ſed notabiliter reſpondeo, ꝙ in omnibus habet locum iſta lex cum ſequentibus: nam mulier coniugata poteſt habere bona triplicis generis, nã primo poteſt habere bona dotalia quæ fuerunt data in dotem marito, in quibus ſolus maritus agit tanquã dominus, vt in l. doce ancillã. C. de rei vendi. Secũdò poteſt habere bona paraphernalia, quorum dominium eſt penes eam, adminiſtratio verò penes maritũ, in quibus maritus agit ſine mandato: Tertiò poteſt habere alia bona propria quorum dominium & adminiſtratio eſt penes eam, in quibus ſola vxor poteſt 2
agere, vel maritus præſtita cautione tãquam coniuncta perſona, vt in l. maritus. C. de procuratoribus. & ibi gloſ. or. Pet. Iaco. But. Odofr. Cinus, Bar. Alber.
3 Bal. Pau. de Caſt. Alexan. Iaſ. & comm. Docto. & in l. fin. C. de pactis conuen. in quibus omnibus hodie non poteſt aliquo modo mulier coniugata agere nec contrahere ſine licentia mariti: imò ẽt ſi nulla bona habeat non poteſt perſonaliter obligari: quia lucra et debita debẽt communicari. Item etiam quia perſona vagaretur & inquietaretur, & eſſet dãnum & præiudicium mariti. Primò propter fragilitatem ſexus, & quandam reuerentiam & poteſtatem quam habet maritus in vxorem: nam licèt verè & propriè quoad omnia non ſit vxor in poteſtate mariti, ſicut filius & ſeruus, tamen quoad tria benè eſt in eius poteſtate. Primò quo ad reſidentiam & cohabitationem quam debet vxor facere cum viro, & inde eſt ꝙ poteſt intentare maritus contra eàm detinentem, vtile interdictum de liberis exhibendis, vt in l. 1. § fin.

1.§.fi.ff.de lib.exhiben.& in l.fi. C. eo. tit.& ibi commu.Doct. Secundo quo ad operas quas debet reddere & præſtare marito. Tertio, quo ad iuriſdictionē: quia efficitur de iuriſdictione & domicilio mariti, vt in l.exigere dotem.ff.de iudicijs.& tenet & declarat magiſtraliter Cald.in l.ſi vxorem.C.de condi.inſer.& ibi commu. Doct. vnde meritò ex iſta ratione et cauſa hodie requiritur iſta licentia mariti, & ſine ea vxor nihil poteſt facere per noſtras ll. Secunda ratio poteſt eſſe, quia cùm in prædictis rebus & bonis ſuprà declaratis, dotalibus, paraphernalibus, & quibuſcunq; aliis, & ſimiliter in obligatione perſonali ipſius vxoris, bonis non extantibus, poſſit fieri damnum & præiudicium marito ſaltem in fructibus, qui debent eſſe inter eos communes, vel in vagatione perſonæ vel operibus eius, merito requiritur hodie in omnibus licentia mariti: & iſtæ ſunt rationes fundamentales huius legis.

2 Viſa ratione fundamentali harum legum, nunc quærendum eſt de aliquibus neceſſariis, & primò quæro ſi contractus ſit vtilis ipſi mulieri, an poſſit fieri & valere ſine licentia viri? & breuiter dico & teneo quod ſic, licet maritus poſtea non ratificet: quia ſit mortuus, vel abſens, nec iudex præſtet licentiam in defectum eius. ita probat text. in l.nec. C.de contrah. & committen.ſtipul. vbi valet actus vel contractus factus à minore ſine licentia & authoritate curatoris, in eius cōmodum & vtilitatē. & ibi notat & commendat Bal.Sali. & cōmu. Doc.tex.in l.1.C.de auto.præſtan.tex.in §.1.Inſt.de auto.tuto.tex.in §.pupillus. Inſt.de inuti.ſtipu.& ibi Faber, Ang. & com.Doc.facit etiam tex.in l.cum hi.§. eā tranſactionem.ff.de tranſac. vbi habetur ꝙ licet ſuper alimentis de futuro debitis ex vltima voluntate non poſſit fieri pactū vel tranſactio, tamen ſi conditio creditoris cui debentur alimēta fiat melior & in eius cōmodū & vtilitatem fiat, benè valet & tenet: & ibi notat & commendat Bar.Alb.Pau.& commun. Doc.tex.notabilis in l.non eo minùs.C. de procura. vbi diſponitur ꝙ ſententia lata fauore minoris ſine authoritate tutoris vel curatoris, valet & tenet: & ibi notant & cōmendant commu.Doc.no. etiam & cōmendat Ang.de Peru. Pau. de Caſt.Imo.& commun.Doc.in l. mutuū.ff.de acq.hære.Iaſ.in l.Barbarius. ff. de off.pt.2.co.nu.6. idē Iaſ.in l. ſi vnus, §.pactus ne peteret.ff.de pac.10.col.nu. 27.Rod.Sua.in repet.l.13.tit.20.lib. 3. fo.ll.4.limitatione.Pala.Ruu.in ſua repet.c.per veſtras, fo.49.col.1.nec obſtat ſupra dictis l.59. infra his ll.Tauri. vbi habetur, ꝙ quando maritus eſt abſens, & non ſperatur venire de proximo, & contractus appareat vtilis mulieri, poteſt adiri iudex, vt præſtet licentiam in defectum mariti: ergo ſentit clarè, ꝙ etiam, ſi contractus ſit vtilis, non valet, nec poteſt fieri ſine licentia mariti: quia notabiliter reſpōdeo & intelligo, vt requiratur licētia, vt ſemper & perpetuò valeat & teneat, licet poſtea deficiat vtilitas cōtractus, ſed in noſtro caſu & quæſtione vtilitas debet durare & probari vt valeat & teneat contractus, quo caſu valebit & tenebit cōtractus ſine aliqua licentia mariti vel iudicis.

3 Secundò quæro, ſi vxor contrahat cū ſuo marito, vel agat in iudicio contra eum ex aliqua iuſta cauſa, vt alimētorū vel dotis, ipſo vergente ad inopiā, an requiratur eius licentia? & breuiter etiam dico & teneo, ꝙ non. arg.tex.iuncta gl. ordi. in l.fi. §.neceſſitate.C.de bonis, q̄ lib.& ibi Doc. & in terīs ita tenet Alb. in l.vbi adhuc.C.de iure dotiū.Pal.Ru. in repet. c.per veſtras. de don.inter vir. & vx.fol.71.col.4 Doc.Segura in repe. l.1.§.ſi vir vxori.ff.de acqui. poſſ.col.2.

4 Tertiò quæro, ſi vxor & maritus ſimul faciant aliquem contractum, vel quaſi contractum cum tertio, an requiratur eius licentia; & breuiter etiam dico & teneo, quòd non, quia eo ipſo videtur maritus approbare & conſentire illi actui, & vxori præſtare conſenſum & licentiam: ita probat textus ſingularis in iure, in l.Titius. ff. qui

bus

bus modis pignus vel hypotheca ſoluitur.& ibi expreſſe notat & commendat Bal.& alii Doc.antiqui.& per illũ text. in terminis noſtris ita tenet Bar.in l.cũ pater.§.libertis.ff.de le.2.Bald in l.fi.C. ad Maced.2.col.Bald.Ange. Alex.& cõmu.Doct.in l.is,qui hæres,§.fi.ff.de acqui.hær. Albe.& commu.Doc.in l.quoties.la 1.C.de fideicommiſ.præcipue Iaſon.ibi fina.col.

5 Quarto quæro, ſi vxor contrahat cũ alio in pſentia mariti, an ſufficiat eius taciturnitas? & videtur, ꝙ non,ſed requiritur cõſenſus expreſſus:& ita tenet Baldus,Ange.Imo.& commu. Docto. in l.2.§.voluntatem ff.ſolu.mat.Pau.de Caſtr.in l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.in fi. ff.de acq.hæred. Alex.in addi.ad Barto. in l.apud Iulianum.§.fi.ff.qui. ex cauſis in poſſeſ.ea. quia verba ſtatuti debent intelligi propriè,& ideo non ſufficit ſola præſentia mariti cum taciturnitate: quia eſt fictus & improprius conſenſus. Sed certè ego tenerem cõtrarium,quia prædictæ ll.regni non requirunt cõſenſum mariti pro forma & ſolennitate actus,ſed pro euitando damno & præiudico eius.

6 Quinto quæro, ſi vxor contraxit cũ aliquo ſine licentia mariti,an ſufficiat; quod poſtea habeat ratum? & videtur, quòd requiratur,ꝙ præcedat & interueniat tempore actus vel contractus; quia quando licentia, conſenſus,vel autoritas alicuius requiriur in aliquo actu, ſemper debet præcedere & non ſubſequi, argumento tex.in l.etiam.ff.de auto.tuto.tex.in §.tutor.Inſti.eod.tit.ſed contrarium eſt tenendum, imo quod ſufficiat, quod ſubſequatur & ratum hẽat maritus, per doctrinam & regulam generalem,quã probat tex. in l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.ff.de acq. hæred.per quem tenet ibi Paulus de Caſt.& communi.moderni,quod ſi licentia,conſenſus, vel autoritas alicuius requirit̃ pro forma, & ſolennitate actus, requiritur quod præcedat & nõ ſubſequatur quia requiritur ad legitimandam & autorizandam perſonã: ſi vero requiritur pro euitando præiudicio alicuius tertii, cuius licentia,conſenſus,vel autoritas requiritur,tunc ſufficit, quod ſubſequat̃, & poſtea ratum habeat:idem etiã tenet Pau.in l.ſi cum dotem.§.eo autem tempore.ff.ſolu.mat.2.col.nu.5.& ibi moderni. idem Pau.in l. licet.ff.de iud.facit etiam doctrina Bald. & commun. in l. 1. C. qui admitti. & idem diſponit.l. 59. infra eodem .quæ certe eſt declaratoria & cõfirmatoria iuris communis.

Sextò quæro,ſi vxor ſit ꝓpoſita alicui officio vel negociationi ſciente & patiẽte marito, vt quia ſit ꝓpoſita mercãtiæ,vel officio obſtetricis,vel chirurgicæ vel ſimili officio,an requiratur licentia mariti in contractibus eius,& breuiter & reſolutiuè dico & teneo,qđ non: quia eo ipſo, quod de voluntate mariti eſt poſita in illo officio, viſus eſt licentiam & conſenſum ſibi præſtare:ita probat tex.no.in l.1.§.magiſtrum.el 2.verſi.cæterum.ff.de exercitoria. cuius verba ſunt, cæterum ſi ſcit & paſſus eſt eũ in naue magiſterio fungi,ipſe enim impoſuiſſe videtur.tex.in l.quicunque.verſi.idem Labeo ait.ff. de inſtitoria. text. in l.1.ff.de tributoria.tex.in l.quã Tuberonis.verſ.ſunt quidem.ff.de peculio. & ibi Bart.Alb.Paul. & commu.Doct. & in proprijs terminis tenet Faber in §.1.Inſtit.quod cum eo. fi.col.vbi dicit, quod ſi maritus permittit vxorem ſuã mercari, videtur ei mandare & conſentire,& tenetur de contractibus eius: & ita diſponit expreſsè l.13.tit.20.libr.3.for.ll.& tenet ibi Roderic. Sua. in lect. illius legis.

Septimo quæro, an vxor poſsit contrahere ſine licentia mariti ad pias cauſas? de qua quæſtione vide latiſsimè p Rod.Sua.in d.l.13.tit.20.lib.3.for.ll.1. q.ad quem te remitto.

8 Octauo quærò, vtrum contractus factus ab vxore ſine licentia mariti firmetur iuramento? & videtur quod ſic,argumento tex.in authen.Sacramenta puberum C. ſi aduer.vend. vbi habetur, ꝙ contractus minoris, qui non valet

ſine

ſine tutore vel curatore, vel ſaltem venit reſcindendus, firmatur iuramento: & in expreſſo ita tenet Pala. Ruui. in ſua repe.c.per veſtras.fol. 50. 2.colum. Sed teneo contrarium, quia iura commu.loquuntur & procedunt quando cõtractus tendit in fauorem vel damnum contrahentis; ſecus tamen eſt quando tendit in præiudicium tertii & requiritur eius conſenſus; quia tunc nulla ratio patitur quod firmetur iuramento contrahentis in damnum & præiudiciũ tertii, et videtur tenere Faber in §.1.Inſtitu.quibus alie.licet vel non. et tenet C.fuentes in lege ſequenti. prima quæſtione.

Nono quæro, an vxor poſſit conſtituere procuratorem ſine licentia mariti ad contrahendum cũ aliquo: de quo vide Roder.Suar.in d.l.fori.ad quem te remitto. Decimo quæro, an vxor poſsit ex edicto ſe obligare et teneri ſaltẽ ciuiliter: de quo etiam v. de Rod.Sua.in d.l.fori.ad quem pariter te remitto.

TEXT. LX.

QVANDO la muger renunciare las ganancias, no ſea obligada a pagar parte alguna de las deudas que el marido ouiere hecho durante el matrimonio. Id eſt: *Quum bonis acquiſitis vxor renunciauerit, non teneatur ad vllam debitorum partem, quæ maritus durante matrimonio fecerit.*

SVMMARIVM.

1 *An poſſit vxor renunciare lucris quæſitis conſtante matrimonio.*

LEX LX.

NOTA ex iſta lege, quod lucra acquiſita duráte matrimo.diuiduntur et communicantur inter maritũ et vxorem, de quo dixi latè et magiſtraliter in ll.ſupra proximis.

2 Item principaliter nota, quod vxor poteſt renunciare prædictis lucris quæſitis, conſtante matrimonio, & iſta eſt ſola, & principalis deciſio huius l. contra quam, imò quod talis renunciatio non valeat, fundamentaliter facit, quia donatio inter maritum & vxorem eſt nulla & prohibita, adeo quod nulla oritur actio nec obligatio, vt in l.1.& per totum.C. & ff.de dona. inter virum & vxo. & in c.fi.extra.eo.titu. Item etiam quia militat ratio prohibitionis eius, ne mutuo amore ſe ſpolient. Rurſus confirmatur, quia in vxorem tranſit ipſo iure dominium, & poſſeſſio pro ſua parte lucrorum acquiſitorum, conſtante matrimonio, ut ſupra dictum eſt; ergo non poteſt fauore mariti renunciare, quia eſt vera, & propria donatio, & per eam diminuitur patrimonium eius & fit pauperior. Sed his non obſtantibus contrarium eſt tenendum, imò quòd valeat, & teneat renunciatio, modò fiat ante matrimonium contractum, modo conſtante matrimonio, modò eo ſoluto: & iſtam ſent.& concl.clarè & apertè probat noſtra lex 60. Tauri, quæ ſimpliciter & generaliter dicit, quòd ſi vxor renunciet lucris quæſitis conſtante matrimonio, non teneatur ad debita: & fundatur & probatur expreſsè de iure communi, quia licet donatio inter maritum & vxorem non valeat, tamen quando quis eorum ex donatione non fit pauperior, nec diminuit patrimonium ſuum proprium, bene valet & tenet donatio, licet alter efficiatur ditior; vt ſi quis renunciet hæreditatem, legatum, vel ſideicõmiſſum, vt proueniat ad alterũ, quia eſt ſibi

eſt ſibi ſubſtitutus vel ab inteſtato ſucceſſurus: quia tunc ceſſat ratio fundamẽ talis prohibitiua. tex. eſt formalis & expreſſus in l. ſi ſponſus. §. ſi maritus. el 2. ff. de don. inter virum & vxo. cuius verba ſunt, ſi maritus, hæres inſtitutus repudiet hæreditatem donationis cauſa, Iulianus ſcribit donationem valere, nec pauperior fit, qui non acquirit, ſed qui de ſuo patrimonio depoſuit: repudiatio autem mulieri prodeſt, ſi vel ſubſtituta mulier ſit, vel ei ab inteſtato ſucceſſura: ſimili modo & ſi legatum repudiet, placet nobis valere donationem. & ibi notat & commen. Odofr. Bar. & commun. Doc. tex. in l. profectitia, §. ſi pater, ff. de iure doti. tex. in l. qui, aũt. ff. de his quæ in frau. cred. vbi diſponitur, quòd licitè poteſt debitor repudiare hæreditatem vel legatum in fraudẽ creditorum, nec fit reuocatio per edictum illius tituli: quia licèt non acquirat de nouo, tamẽ non diminuit patrimonium. textus in l. oportet. §. fin autẽ. C. de bonis quæ libe. vbi habetur, quod licèt donatio inter patrem, & filiũ non valeat, tñ benè pót pater renunciare vſumfructui quem habet à lege in bonis filii: & ibi not. & cõmendat Bal. Sali. Pau. & commu. Doc. tex. in l. pen. ff. de colla. bon. vbi ſi pater illud quod poſt mortẽ tenebatur ſoluere, filio dedit vel ſoluit in vita, valet & tenet ſolutio, & non tenẽ filius aliis fratribus conferre: nec his obſtat ratio mea ſuperior, quòd dominium & poſſeſſio tranſit ipſo iure in vxorem pro ſua parte, & renunciando dicitur perdere & diminuere patrimonium ſuum: quia reſpondeo, quòd non eſt vera & propria acquiſitio dominij & realis incorporatio in patrimonium eius, per actum verum & naturalem, ſed fictè & reuocabiliter, per legẽ, ideò pót renũciare & non acquirere, ſicut quando hæreditas, & legatum ipſo iure alicui quæritur ſine aditione, vel immiſtione, & tamen poteſt repudiare, vel ſe abſtinere, nec etiam obſtat tex. nota. & ſubtilis in l. magis puto. §. ſi fundũm. ff. de rebus eorum. vbi habetur, quòd minor etiam cum authoritate tutoris vel curatoris non poteſt repudiare legatum rei immobilis ſibi relictum ſine decreto iudicis: quia illud eſt verum, & procedit in minore, qui non ſolum prohibetur alienare & perdere, ſed etiam deſinere acquirere. Sed noſtra quæſtio & iura prædicta loquuntur & procedunt quãdo quis ſolùm prohibetur perdere & diminuere patrimonium: & in expreſſo, licèt non ita bene fundet, ita tenet Ioan. Faber, in rub. Inſtit. de nup. in fin. Pala. Ruu. in dicta repet. c. per veſtras. fol. 26. 3. colum. & fol. 27. tertia columna. & fol. vigeſimo ſeptimo, tertia col. Rode. Sua. in d. l. priuata. titul. 3. lib. 3. for. ll. 2. quæſtio.

TEXT. LXI.

De a qui adelante la muger no ſe pueda obligar por fiadora de ſu marido, aunque ſe diga y alege que ſe conuertio la tal deuda en prouecho de la muger. Y aſsi miſmo mandamos, que quando ſe obligare a man comun marido, y muger, en vn contratto, o en diuerſos, que la muger no ſea obligada a coſa alguna: ſaluo ſi ſe prouare que ſe conuertio la tal deuda en prouecho della: cá entonces mandamos que por rata del dicho prouecho ſea obligada: pero ſi lo que ſe conuertio en prouecho della fue en las coſas que el marido le era obligado a dar, aſsi como veſtirla, y darle de comer, y las otras coſas neceſſarias: mandamos que por eſto ella no ſea obligada

gada a coſa alguna:lo qual todo lo que dicho es ſe entienda ſino fuere la dicha fianca o obligacion a man comun por marauedis de nueſtras rentas, o pechos, o derechos dellas. Id eſt: *Vxor poſt hac obligari non poſſit in fideiuſſionem pro marito,etiam ſi dicatur & allegetur debitum in emolumentum vxoris conuerſum eſſe. Item præcipimus,vt quando maritus & vxor ſeſe obligauerint ex communi* [Hiſ. de mancomun] *(vt dicitur) manu in eodem contractu,aut in diuerſis, vxor non teneatur ad quicquam, niſi probetur debitum in ipſius emolumentum fuiſſe conuerſum. nam tum præcipimus, vt pro rata ipſius emolumenti obligetur. verùm ſi quod in illius emolumentum fuit conuerſum, fuerit in ijs rebus quas maritus illi dare tenebatur, vt ſunt victus & veſtitus, & eiuſmodi res neceſſariæ, præcipimus vt pro hoc ipſa ad nullam rem ſit obligata; quod totum prædictum intelligi volumus, niſi prædicta fideiuſſio ſeu obligatio ex communi manu pro pecunia noſtrorum redituum, vectigalibus,aut ad ea pertinentibus.*

SVMMARIVM.

1 *Mulier non poteſt intercedere vel ſe obligare tanquam fideiuſſor pro alio.*

2 *An & quando vxor poterat ſe obligare pro marito,& quid hodie ſit immutatum.*

3 *Si maritus & vxor obligentur tanquam duo rei,an valeat & teneat obligatio.*

4 *Si vxor ſe obligat tanquam principalis,maritus vero tanquam fideiuſſor, an valeat.*

5 *In his quæ non dependent à noſtra poteſtate, proteſtatio non releuat proteſtantem.*

6 *An vxor poſſit ſe obligare pro marito pro debito publico,& fiſcali:*

LEX LXI.

NOTA ex iſta lege ſequentes concluſiones: Prima, quod vxor nõ poteſt intercedere pro marito,etiã ſi allegetur quòd debitum fuit conuerſum in vtilitatem ipſius uxoris.Secunda conclu.quod quando maritus & vxor obligantur tãquàm duo rei in ſolidum,nõ tenetur niſi quatenus probetur eſſe conuerſum in vtilitatem ipſius vxoris. Tertia cõclu. quod ita demum dicitur eſſe conuerſum in vtilitatem eius,quando vtilitas reſpicit patrimonium vxoris,& augmentum eius: non verò ad ea ad quæ aliàs maritus de neceſſitate iuris tenebatur,vt alere,& alia neceſſaria ſibi miniſtrare.Quarta cõcl. quod prædicta intelligantur pro debito regali uel fiſcali: quia tunc indiſtinctè tenetur, prout fuerint obligati tanquã extranei.

1 Pro cuius perfecta declaratione dico & præſuppono, quod licèt regulariter pro quolibet debito & perſona poſſit obligari fideiuſſor,& accedere cuilibet obligationi ciuili & naturali ſimul,vel naturali tantùm,vel ciuili tantùm. vt in l.1. & per totũ.ff.de fideiuſſoribus.& in l.1. & per totum. C. eod. titu.& in §.1. & per totum.Inſti.eod.tit.& in c. & per totum.extra.eod. titul.& in l. 1.& per totum.tit.12.5.part.tamen mulier non poteſt efficaciter intercedere, nec eſſe fideiuſſor alterius propter fragilitatem ſexus,& licèt mero iure teneatur ciuiliter & naturaliter,tamen competit ſibi exceptio & beneficium Velleiani. tex. eſt in l.1.& per totum.ff.ad Velleian. text. in l.1.& per totum.C.eod.titulo.tex.in l. 2.tit.12.5.par. imò etiam ſi iam ſoluiſſet,poſſet repetere per condictionem indebiti: quia exceptio Velleiani eſt perpetua et fauorabilis. tex.eſt formalis et expreſſus in l.qui exceptionem.ff.de condi.inde-

di.indebi.et ibi gl.or.Bar.Alb.Bal.Pau.
et com.Doc.tex.in l. quamuis. §. inter-
dum.ff.ad Velleia.& ibi gl. or. et com-
mu.Doc. quod tamen eſt verum et pro-
cedit præterquam ſi poſt biennium con
firmauit et ratificauit fideiuſſionem
ſuam, vel iterum de nouo interceſſit,et
tanquam fideiuſſor ſe obligauit, vel ex
ceptioni ſibi competenti renunciauit:
quia tũc ex tanti temporis dilatione vi-
detur ex magno propoſito et non ex fra
gilitate ſe obligare,ideo efficaciter te-
netur. text. eſt in l.ſi mulier.la 2. C. ad
Velleia.et ibi gl.or.Odofr.Bar.Alb.Bal.
Pau.Cinus,Petrus,Iacob.Butrig.Sali.et
commu.Doc.

2 Quod tamen limita et intellige,quã
do mulier interceſſit et ſe obligauit ꝓ
extraneo:ſecus tamen eſt ſi pro marito;
quia tunc ipſo iure indiſtinctè non tene
tur, etiam ſi ex interuallo poſt bienniũ
ſe obligauit.text.eſt formalis et expreſ-
ſus in Auth.vt nulli iudi.liceat habe.§.
et illud.col.9.tex.in Aut. ſi qua mulier.
C.ad Velleia et ibi gl.or.Odof.Petrus,
Cin.Iaco.Butr.Bar.Bal.Alb. Pau. Salic.
et commu.Doc.cuius ratio eſt,quia taci
tè et per indirectum videtur inter eos
facta donatio inter virum et vxorem,
quæ non valet,nè mutuo amore ſe expo
lient.arg.tex.in l. 1. et per totum. C. et
ff.de don.inter vir. et vxo.Quod tamen
ſubintellige niſi pretium vel debitum
contentum in contractu pro quo fideiuſ
ſit ſit cõuerſum in vtilitatem eius: quia
tunc efficaciter tenetur.tex.in d.authe.
ſi qua mulier.et ibi gl.ord.et commun.
Doc.hodie tamen genericè et indiſtin
ctè vult et diſponit noſtra lex Tauri,ꝙ
talis vxor non poſſit intercedere,nec ſe
obligare tanquam fideiuſſor mariti,et-
iam ſi dicatur et allegetur, quod pretiũ
vel debitum pro quo fideiuſſit , ſit con-
uerſum in vtilitatem vxoris; et iſte eſt
verus ſenſus et declaratio noſtræ legis
in prima parte et concluſione. Aduer-
tendum tamen , quod noſtra lex tãtum
dicit , quòd ſi vxor alleget pretium vel
debitum eſſe conuerſum in vtilitatem
eius,non valeat, nec ſufficiat vt rema-
neat obligata.Sed quærendum eſt,quid
ſi manifeſtè et euidenter probetur eſſe
conuerſum in eius vtilitatem,an aliquo
iure vel remedio teneatur? et videtur,
ꝙ licèt non teneatur ex proprio contra
ctu & promiſſione per rigorem huius le
gis ,quod ſaltem teneatur ex æquitate,
actione de in rem verſo,quæ habet locũ
quotieſcunq; poſſet quis cõueniri actio
ne mandati vel negotiorum geſtorum.
arg.tex. & eius regulæ & doctrinæ in l.
3.verſ.et regulariter.ff.de in rem verſo.
et ibi com.Doc.vel ex æquitate legis, ſi
et me et Titium.ff.ſi certũ petatur. vbi
habetur,quod quando res mea perue-
nit ad alium ſine iuſta cauſa, poſſum eũ
conuenire ex æquitate illius legis,et re-
petere condictione ſine cauſa,vel certi
condictione generali,quæ cum ea con-
currit . & ad hoc ibi notat et cõmendat
Bar. Alb.Bal.Pau.Alex.Iaſ.et com.Doc.
probat etiam tex.in l.ſi eum ſeruum.eo.
tit. tex.in l.ſeruus quem.ver. ſecundum
quæ.ff.de actio.empti. text.in l.ſi nego-
tia.ff.mandati.tex. in l. perpetuò. ff. de
con.ob turp.cau.tex.in l.vir ab eo. ff.de
iure doti.tex.in l.ſi quis mancipijs.§. fi.
ff.de inſtitu.tex.in l.3.ff.commoda.tex.
in l.nam hoc natura.ff.de condi. indebi
ti.tex.i l.3. § ſi ſeruus.ff.de tributo. tex.
in l.ſi pupilli.ff.de nego. geſtis. tex. in l.
cùm hi.§.ſi quis de alimentis. ff. eo.tit.
tex.in l.iure naturæ.ff.de regulis iur.

Confirmatur ẽt ex ſententia Pauli et
cõmu.in l.fi.C.de neg.ge.vbi ſingulari-
ter tenet,ꝙ licèt qñ quis ſit proteſtatus
contrariũ ne gerat negotia ſua,non poſ
ſit geſtor propria actione negotiorũ ge-
ſtorum agere,tamen ex æquitate prædi-
ctæ legis,ſi et me et Titium;et ex æqui-
tate prędictæ regulæ generalis poteſt be
nè agere cõtra eũ qui vtilitatẽ ſenſit ex
negotio geſto;ergo idem videtur in ca
ſu noſtræ legis quando vxor quæ vti-
litatem ſenſit extitit fideiuſſor. Rurſus
etiam confirmatur ex ſentẽtia eiuſdem
Pauli et cõi in l.his ſolis.ff de condi. in
debi.vbi dicit ꝙ ſi pecunia mea indebi-
tè ſoluta creditori putatiue ꝑueniat ad
aliũ ſine cã, et ex ea ſit factus locuple-
tior,

tior, poſſũ cõtra eũ agere ex æquitate p̃ dictæ legis, ſi & me & Titiũ. & p̃dictæ regulę; ergo ſic dicamus in noſtra lege, ꝙ licet de rigore huius legis vxo nõ te neatur, nec obligetur quando extitit fi deiuſſor mariti, tamen intelligatur vt non teneatur propria actione vel obligatione contractus, ſed bene teneatur alia actione extraordinar. ex æquitate prædictæ legis, ſi & me & Titium. cum ſimilibus ſupra allegatis. Sed his nõ obſtantibus contrarium eſt dicendum & tenendum per noſtram legem, imò ꝙ vxor non teneatur tanquam fideiuſſor mariti, etiam ſi dicatur & probetur pretium vel debitum eſſe verſum in vtilitatem vxoris. Primo quia noſtra lex apertè vult conſtituere differentiam in caſu, quo vxor extitit fideiuſſor, & in caſu, quo extitit rea debendi vnà cum ipſo marito, vt aperte patet in 2. parte huius legis. Secundo etiam confirmatur iſta ſententia & opinio, quia de iure cõmuni ſola confeſſio vxoris non ſufficeret ad probãdum, quod pretium vel debitum eſt cõuerſum in vtilitatem eius, niſi apertè probetur, vt tenet Bar. & cõmu. Doc. in dicta authen. ſi qua mulier. ergo noſtra lex hoc uidetur addere ad ius cõmune, vt non ſufficiat confeſſio, aſſertio, uel probatio, ꝙ fuit cõuerſum in eius utilitatem.

3 Præterea 2. con. confirmatur ex doctrina Barto. & communi in d. authen. ſi qua mulier. C. ad Velleian. vbi habetur, quod uxor correa debendi, quæ ſimul cum marito in ſolidum ſe obligauit, cẽſetur fideiuſſor, niſi pro ea parte, pro qua liquidè probetur conuerſum eſſe in utilitatẽ eius, tenet etiam Iacob. de Bellouiſo in authen. ut nulli iudi. §. & illud. colla. 9. & ibi Barto. Ang. de Peru. & communi. Doc. idem etiam tenet Bar. Pau. et alij Docto. in l. uir uxori. §. fi. ff. ad Velleia. idem Bar. in l. reos. eo. ti. et hoc eſt, quod expreſſè uoluit, et diſpoſuit noſtra lex in 2. parte.

Ex qua lege ſic intellecta et declarata nota, et collige, quod licet de iure cõmu. quando duo uel plures obligantur in ſolidum, tanquam duo rei debendi, unuſquiſque in ſolidum teneatur, et in ſolidum poſſit conueniri, et ſimiliter de iure nouo authent. quando unus eſt abſens, uel inops, uel iuri diuiſionis eſt renunciatum, modo ex cauſa oneróſa, modo ex cauſa lucratiua, et modo uterque ſentiat utilitatem contractus, modo unus tantum, ut in l. 1. et per totum. ff. de duobus reis. et in l. 1. et per totum et in authen. hoc ita, in materia, C. eod. titu. et probat etiam tex. in l. inter eos. §. duo. ff. de fideiuſ. tex. in l. cum apparebit. ff. locati. te. in l. ancillarum. §. illud, ff. de pecul. tex. in l. ſi ex toto. §. 1. ff. de lega. 1. tex. in l. Paul. la 2. ff. de re iudic. tex. in l. ſi mãdato Titij. § Paulus, el 2. ff. manda. tex. in l. 1. C. ſi plures una ſenten. tex. in l. 1. §. quia autem. ff. quorum leg. licèt ex æquitate poſſit ille, qui nullam utilitatem ſentit petere, ut prius cõueniatˉ ſuis expenſis ille, qui totam utilitatem percepit, ut aliàs dixi ſuo loco, in materia duorum reorum. de iure cõmuni tantum illud eſt uerum et debet intelligi in aliis perſonis extraneis; ſecus tamen eſt in marito et uxore, quia ſi ambo ſimul tanquam duo rei debendi obligantur, nõ tenetur uxor in aliquo, niſi pro ea parte qua utilitas ad eã peruenit, ut in d. Authen. ſi qua mulier. et in Authen. unde illa ſumitur. et hoc eſt quod uoluit expreſſè noſtra lex Tauri, et iſte eſt eius uerus et realis ſenſus, per quam apertè hodie corrigitur lex 14. titu. 20. lib. 3. fo. ll. et l. 207. in l ſtyli, quæ idem diſponebant quod ius commune, etiam in marito et uxore, ſicut in extraneis perſonis.

Quæro tamen ſi maritus et uxor obligantur tanquam duo rei debendi, dato quod contractus et obligatio nõ ualeat reſpectu uxoris, an in totum ualeat reſpectu mariti; et firmiter teneo quod ſic: quia ratio prohibitionis, et annullationis tantum reſpicit uxorem, non uero maritum: et iſta eſt intentio noſtræ legis: et in terminis facit bonus text. in l. ſi Titius et Seia. ff. de fideiuſ. et fundatˉ de iure cõi ex ſententia Alb. in d. Auth.

ſi qua

ſi qua mulier.2.col.q in teris hoc vr̃ do
cidere . Itẽ q̃ro ſi vxor intercedat & ſe
obliget tanq̃ fideiuſſor , vel cũ marito
tãq̃ duo rei debẽdi,& exp̃ſsè cõfiteaſ p̃
tiũ,vel debitũ in eius vtilitatẽ verſum,
an remaneat obligata pro illa parte? &
breuiter,& reſolutiuè dico,ꝙ nõ:quia
inter tã cõiũctas pſonas p̃ſumiſ fraus,
& ꝙ metu vel amore emanauit cõfeſ-
ſio.Itẽ ẽt vr̃ inter eos donatio,q̃ nõ va-
let.Itẽ ẽt qa p̃dicta iura Authen.exp̃ſsè
dicũt,ꝙ manifeſtè dẽt cõſtare in vtili-
tatem vxoris verſum:ergo talis confeſ-
ſio non valeat : & in expreſſo ita tenet
Alb.in d.auth.ſi qua mulier,C.ad Vell.
pe.col.in fi.& ibi Pa.de Ca.1.col.nu.3.

4 Itẽ q̃ro qd ẽcõuerſo,ſi vxor ſe obli-
gat tanq̃ princip. maritus verò tanq̃ fi
deiuſ.an vxor teneaſ & remaneat obli
gata? & vr̃, ꝙ ſilr̃ nõ valeat eius oblo:
quia q̃ſito colore vr̃ fideiubere,& inter
cedẽre pro marito verbis poſtpoſitis &
mutatis:& in ſpẽ ita tenet not.Nic.de
Mat.in d.auth.ſi qua mulier.& ibi Bal.
2.col.nu.3.Cõtrariũ tñ & melius tenet
ibi Alb.2.col.ver.ſed quid ſi vxor. poſt
Dy.& Alb.& Odof. quos allegat,imò
ꝙ efficaciter vxor teneaſ tanq̃ princip.
& maritus tanq̃ fideiuſſor, niſi fraus &
dolus pbeſ,ar.tex.in l.Seia mãcipia.ff.
ad Vell.& in l.3. C. ne vx.p mari.nec
obſt.prędicta iura Auth &n.oſtra l.Tau
ri,quia loquunſ qñ vxor obligaſ acceſ
ſoriè tanq̃ fideiuſſor,vel principaliter ſi
mul cũ marito tanq̃ duo rei debẽdi,ſe
cus verò quando vxor obligatur princi
paliter,maritus verò acceſſoriè tanquã
fideiuſſor,vt in quæſtio.propoſita.

5 Tertia cõcl huius nr̃æ l.cõfirmaſ ex
notab.& ſingulari doctr. quia in his, q̃
pendẽt à nr̃a ſola volũtate benè pdeſt,
& ſufficit pteſtatio, ſed in his q̃ nõ pẽ
dẽt à nr̃a ſola volũtate,ſed certo mõ p
legẽ diſpoſita ſunt, pteſtatio eſt nulli

momẽti,& nõ releuat pteſtantẽ tacitè
nec expreſsè:vñ meritò oblo vxoris eſt
nulla tanq̃ nõ ſubſiſtẽte cã,& pteſtatio
mariti q̃ colſr ex tali cõtractu ẽ nullius
momẽti,& nõ releuat pteſtãtẽ . tex.eſt
formalis & expreſſus ĩ l.Neſennius.ff.de
neg.geſ.iunc.gl.or.in ver.cõueniret.&
ibi Bar.j.col.nu.1.Bal.fi.col.nu.4. Pau.
Caſ.& com.Doc.tex.iunc.gl.or.& cõi
opi.in l.ſi quis à liberis.§ ſi mater. ff.de
lib.agn.tex.in l.alimẽta.C.de neg.geſt.
iunc. gl.or.in verb. materna pietate.&
ibi Bal.Pau.Sal.& com. Doc.tex.in l.q
in aliena.§.fi.ff.de acq.hę.& ibi Bar.Al
be.Pau.Imo.& com.Doc.tex.ĩ [illegible] ff.de
doli exce tenet ẽt magiſtralr Bar.ĩ l.nõ
ſolũ.§.morte.ff.de no.op.nũ. 7.col.nu.
31.ver.circa quintum.& ibi com.mod.
p̃cipuè Iaſ.51.col.nu.26. idẽ Bar.ĩ l.ędr
ta actio.pe.col.nu.30.& ibi com mod.
idẽ Bar.in l.fi.ff.de eo,ꝙ cer.lo.tenet ẽt
Bal.in l.vnica.C.vt q̃ deſ.aduo.idẽ Bal.
Pau.Caſ.& alij Doc. in l.j. §.editiones.
ff.de edẽ.idẽ Bal. not. in c Cumana.de
elec.idẽ Bal.in c.præſentiũ,de teſti. Iaſ.
not.in l fi.C.de iu.emph.pen.col. tenet
ẽt & pbat gl.or.iun.tex.in c.inter dile.
ctos.de fi.inſtr.in ver.ſaluo in oĩb.& ibi
Inn.Hoſt.Abb.Car.Anch.& com.Doc.

6 Quarta cõclu.huius nr̃æ l.apertè eſt
correctoria iuris cõis: nã de iure cõi in
tm̃ vxor nõ poterat ĩtercedere & ſe obli
gare tanq̃ fideiuſſor p marito,vt pce-
deret ẽt pro debito fiſcali . tex.eſt in d.
Auth.vt nul.iu.lic.ha.§.& illud.coll.9.
tex.ĩ d.auth.ſi qua muli. C.ad Vell.ibi
ſiue priuatũ ſiue publicũ ſit debitum.&
ibi gl.or.& cõ.Doc.qa p̃ferebaſ priuile
giũ,& cõmodũ priuatũ, & particulare
vxoris,fauore dotis & ſexus,ipſi debito
fiſcali & publ.Hodie tñ nr̃a l.aptè vult
& deteriat cõtrariũ,imò ꝙ vxor poſſit
obligari tanq̃ fideiuſ.vel correa p debi
to fiſcali,& p hæc remanet iſta l.vtili-
ter & magr̃alr expedita.

T E X T. L X I I.

NINGVNA muger por ninguna deuda que no deſciẽda de delicto pueda
ſer preſa,ni detenida ſino fuere conoſcida mẽte mala de ſu pſona.id eſt.
*Nulla mulier pro vllo debito nõ proueniente ex crimine poſſit trahi in car
cerẽ aut ibidẽ detineri,niſi notoriè ſit malæ vitæ*[H.mala de ſu pſona.]

SVMMARIVM.

1 *Mulier non poteſt icarcerari pro debito*
ciuili.

2 *Mater quæ eſt tutrix & curatrix filio-*
rum quæ renunciauit Velleiano, an
poſſit incarcerari.

3 *Quæ mulier dicatur meretrix, & an*
poſſit retinere ſibi datum, & an poſ
ſit petere ſibi promiſſum.

LEX LXII.

NOTA ex iſta lege, ꝙ mulier
nõ põt incarcerari ꝓ debito
ciuili:& idẽ diſponit tex.de iu
re cõi in Auth.hodie.C.de cu
ſto.reo.tex.ĩ Auth.vt nulli iud.§.neceſ-
ſarium.colla.9.& ibi cõiter Doc.tex.in
1 Auth.ſed hodie.C.de offic.diuer. iudi.

Ex quo inferas, ꝙ licet hodie in no-
ſtro regno debitor maſculus poſſit in-
carcerari, & ſi intra nouẽ dies poſtq̃ ſit
in carcere poſitus nõ ſoluat, dꝫ tradi ip
ſi creditori vt ſeruiat ei vſq; ad cõpẽſa
tionẽ debiti.vt in l.5.tit.12.lib.5.or.&
in pragmatica.78.79.80.tñ mulier non
põt incarcerari, nec tenetꝰ ſeruire ꝑ no-
ſtrã legẽ:qđ tñ itellige niſi talis mulier
ſit meretrix, vel luxurioſe viuẽs:qa tũc
bñ põt incarcerari,arg.tex. in Auth.de
reſtitutionib.& ea quæ parit.in 11.mẽ-
ſe;§.fi.coll.4.vbi dicit tex. ꝙ magis dꝫ
faueri caſtitati q̃ luxuriæ,& luxuria nõ
eſt digna priuilegio legali.& in expreſ
ſo ita tenet Bal.in l.cõſentaneũ.C.quo.
& qñ.in fi.col.nu.46. & idẽ diſponit &
determinat noſtra lex.Quod iterũ intel
lige qñ eſt ſoluta, ſecùs ſi cõiugata:quia
tũc nõ põt incarcerari. licet luxurioſe
viuat:ita ſing.tenet Io.And.in addi.ad
Spe.in rub.de iniurijs.arg.tex.ĩ l.ſi vxor.
§.1.ff.de adul. tenet ẽt & ſequitur Ro.
in l.ſi verò.§.de viro.ff.ſol.mat.2.fallẽ.
Alex.& Iaſ.in l.pleriq;.ff.de in ius voc.
fi.col.Ang.de Are.in parte. fama publi-
2 ca.in materia capturæ.Pala.Ruu.in re-
pe.c.ꝑ veſtras.fo.95.3.col.& in pſenti.

Item ẽt limita & intellige niſi in ma
tre quæ eſt tutrix vel curatrix filiorum,
& renunciauit Velleiano & omni legũ
auxilio,quia bene poteſt incarcerari:ita
Bar.in Auth.matri & auiæ.C.qñ mu.
offic.fun.po.pe.col.& ibi Saly. & com.
Doct.idem Bar.in l.ſi quis ſub cõditio-
ne.ff.de teſt.tute.5.col.Ale. & Iaſ. in d.
l.pleriq;.ff.de in ius vocan.fin.col.

3 Et adde ꝙ in iſta materia & quali-
bet alia meretrix dꝛ illa q̃ ſtat in lupana
ri vel loco publico cã q̃ſtus:tex. eſt in l.
palã.ff.de ri.nup.qđ intellige qñ ibi ꝑ-
manſit per 20.horas:ita ſing. Saly. in l.
quæ adulteriũ.C.de adul.arg.tex. iũcta
gl.ord.& cõm.opi.in l.capite 5.ff.eo.ti.
Itẽ illa quæ ſaltem duos admittit ad ſe
accedere pro pretio & pecunia,arg.tex.
in d.l.palam §.itẽ quæcunq;,de rit.nup.
per quem ita tenet Abb. in c. decorem.
de vit.& hon.cle.idẽ Ab.in c.inter ope
ra.de ſpon. licet ille text. potius videatꝰ
probare contrarium.

Itẽ ẽt illa dꝛ meretrix q̃ portat habi-
tũ deſtinatũ ꝓ meretricib. ita Præpo.in
d.c.inter opera.Si vero admiſit aliquos
hoĩes ſine ꝑtio,non dꝛ meretrix niſi ad-
miſerit plures q̃.40.iſta eſt gl. ſing.in c.
viduæ.34.di ꝑ q̃ tenet Præpo.in d.c.in
ter opera.arg.tex.in c.latores. de cleri-
co excõicato miniſtrãte.Itẽ adde qđ ta
lis meretrix tãq̃ inhoneſta pſona & ma
li exẽpli põt à vicinitate expelli ꝑ vici
nos.ita Gui.de Cu.ĩ l.2. C.de ſum.Tri.
& fid.cat.quẽ ibi ſequunꝰ Doc. & iſtud
eſt notabile & quotidianũ in practica,
ſi petatꝰ ab honeſtis vicinis proximiori-
bus.Itẽ talis meretrix põt retinere ſibi
datũ, & ſimiliter põt petere ꝓmiſſum:
ita probat tex.in l.4.§. ſed qđ meretri-
ci.de cõd.ob turp.ca.& ibi Bar.& cõm.
Doc.Cy.& Doc.in l.2.C eo.ti.Bar.in l.
affectionis.ff.de don.& in l.non dubiũ.
C.de legi.Pal.Ru.ĩ ſua repe.c.ꝑ veſtras.
fol.22.4.col.Imò ꝙ magis eſt, nedum
poteſt meretrix retinere data & petere
promiſſa in foro contentioſo, verũ etiã
poteſt retinere & petere in foro cõſciẽ-
tiæ,ita ſingul.tenet Abb. vbi bene fun-
dat in cap.plerumque.de imm. eccle.4.
columna, tertia quæſt. quod eſt menti
tenendum.

TEX.

T E X T. L X I I I.

EL derecho de executar por obligacion perſonal ſe preſcriua por diez annos,y la action perſonal,y la executoria dada ſobre ello, ſe preſcriua por veynte y no menos:pero donde en la obligacion & hypotheca,o dōde la obligació es mixta,perſonal y real,la deuda ſe preſcriua por treynta annos,y no menos. Id eſt : *Ius exſequendi pro obligatione pſonali præſcribatur decem annis. Et actio perſonalis & exſequutoria (ſcr.ptura) ſuper eo data præſcribatur non minus viginti. Verũ vbi in obligatione* [H. & corrupte ni fallor] *eſt hypotheca, aut vbi obligatio eſt mixta pſonalis (ſcilicet) & realis,debitum præſcribatur non minus triginta annis.*

S V M M A R I V M.

1 *Ius exequendi ex contractu Guarentigio,an præſcribatur per decē annos.*

2 *Actio perſonalis & executoria eius du rat per 20.annos.*

3 *An hodie ſit ſublata materia perpetuationis.*

L E X L X I I I.

NOta ex iſta l.ſequētes cōcl. Prima,ꝙ ius exequēdi ex inſtro Guarentigio in obligōne, & actione merè pſonali pſcribiť p 10.an.Secūda cōcluſio,ꝙ actio pſonalis & executoria eius pſcribitur p 20 ann.Tertia cōcluſio,ꝙ actio pſonalis cū hypotheca bonorū pſcribiť p 30.an.Quarta cōcluſio,ꝙ actio mixta pſonalis & realis pſcribiť per 30 an.

1 Quo ad primā cōcluſionem adde & no.ꝙ apertè iſta lex in iſtis verbis.iunctis ſequētibus, dēt intelligi in iure exequēdi ex cōtractu Guarētigio,ꝙ durat p 10 ann.& rīr de iure videbať dicēdū, ꝙ duraret p 30.ann.quia executio fit p officiū iudicis,& oē officiū iudi.nobile in ciuilib.pſcribiť p 30.ann. ſicut ipſa actio pſonalis vel realis,iſta eſt gl.ſing. & vnica iuncto tex.in l.ſicut in rē.C.de preſc.30.vel 40.an.in verb.proſecuti,q̄ ibi reputat ſing.& vnic.Bal.in 2.lec.notat ēt & cōmen.Bal.l.2.C.de execu.rei iu.tenet ēt Bar.in l.prætor.§.fi.ff.de no.op.nū.& ibi med Iaſ.i §.ruſus.Inſt.de ac.2.col. Fr.Bal.i trac.præſ.4.par 4.par.princ.30.q.idē eſt in officio iudicis nobili i cauſis criminalib',iſta eſt gl ſing. in l.qrela. C. ad legē Cor. de fal. & ibi com.Doc.& adde qđ iſtud ius exequendi,de quo in noſtra lege & materia,tolliтur & pſcribiť p iſtos 10.ann.ēt cū mala fide: q̃a licēt præſcriptio cū mala fide ſit prohibita de iure Canonico, cui eſt ſtandū ēt de iure ciuili, ꝗ illud eſt verū,& ꝓcedit in pſcriptione rei mobilis vel immobilis, p q̄ auferť ius & dominiū alterius ſecus verò iure & modo executiuo inducto à l. ad faciliorē executionē eius,vt in nſa lege.& ita vſ ved le Bar. in l.planè. ff ꝙ falſo tutoꝛ aut.Frā. Bal.in d.trac. præſc.2.par.3.part. 14.q.

2 Quo ad 2.cōcl. q̄ hēt,ꝙ actio pſonalis & executoria eius durat p 20.ann. dico,ꝙ ſenſus huius l.& cōcl.pōt eē,ꝙ ſi eſt actio pſonalis ſuper qua fuit lata ſnīa cōdēnatoria i fauorē creditoris,ꝙ illa ꝗ. actio & oblō pſonalis durat per 20.ann.et ius exequēdi,qđ ex ea oriť p alios 20. Itē ēt et 2.pōt iſta l.et cōcl.intelligi,ꝙ actio vel oblō perſonalis,q̄ oriť de nouo ex ipſa ſnīa , et ſiť ius exequendi,ꝙ ex ea oriť duret per 20.an.et vterq; intelľs ē verus et iuridicus q̃a p ſnīam latā nō tolliť ꝗ. actio perſonalis.

Itē ēt alia de nouo oriť,vt ꝓbat tex. et ibi gl.or.et cō. Doc.in l.ſi à te.§.i.ff. de exce.rei iu.tex.in l.euidēter.eo.ti.et ibi gl.or.et cō.Doc. text.et ibi gl.or.et cō. Doc.in l.aliā.ff.de noua.tex.et ibi gl.or.et cō.Doc.in l.i.C.de iud.text.& ibi gl.or.& cō.Doc.in l.fi. C.de vſu.rei iu.ex quo reſultant maximi effectus,de quib.ibi per Doc. Tertiò pōt intelligi, ꝙ iſta actio vel oblō perſonalis eſt poſita,& cōtēta in inſtro publico tabellionis cū clā Guarēngia,quia illa actio & oblō perſonalis durabit tūc per 20.an. quia ē iūcta & corroborata cū iure exequēdi.ex quib,dať nota, intelligētia,&

declaratio ad l.3.ti.13.li.3.ord.qua cauet, ꝙ actio & ob.perſonal.tm̃ durat ꝑ 30.ann. vt intelligaẽ, qñ cõtinetẽ in chyrographo & ſcrip.priuata, et ſic nõ corrigitẽ ꝑ iſtã: et illa l.eſt vtiliſſima et põt practicari cũ bona cõſcia, qñ q̇s ſoluit, et nõ põt ꝓbare, vel aẽr ſatiſfecit creditori. Quoad 3.cõcl.adde, ꝙ rõ eſt, quia actio ꝑſonalis corroboraẽ et confirmaẽ ab ipſa hypothe.iõ durat ꝑ maius tp̃s. Ex qua l.nota, ꝙ licet actio hypothec. de iure cõi durabat per 40.ann. qñ intẽtabaẽ cõtra debitorẽ vel hr̃des eius, et tñ per 30.an.quã intẽtabaẽ cõtra extraneos, vt in l.cũ notiſſimi, iũcto §.j.C.de pſc.30.vel 40.an.et in l.27.ti.29.3.par. tñ hodie per noſtrã l.tm̃ durat ꝑ 30.an. modo intẽteẽ contra vnũ, modo cõtra aliũ. Quoad 4.cõcl.adde et no. ꝙ actio mixta tolliẽ per 30.an.vt peti.hær.fam. erc.cõ.diui.ex qua lege inferas; ꝙ actio merè realis remanet ĩ diſpõne iur.cõis, & ſic durabit per 30.an. vt in l.ſicut ĩn rẽ.C.de præſc.30.vel 40.ann. cũ ſim.vt rei vend. Public. confeſſoria, & ſimiliẽ.

3 Itẽ adde ꝓ cõplemẽto materiæ, ꝙ ex nr̃a l.cũ ſuperiorib.alle.i eius corroborationẽ colliẽ, ꝙ hodie eſt ſublata materia ꝑpetuationis: nã de iure cõi ſi creditor agit cõtra debitorẽ actione ſibi cõpetẽti ꝑpetuabaẽ actio per lit.cõte.& à fortiori ꝑ ſniam, & extendiẽ in tp̃s 40. ann.vt in l.ſi. C.de præſc.30.vel 40.an. Sed hodie per noſtrã l. nõ ꝑpetuaẽ, imò minori tp̃e duraẽ, interrũpeẽ tñ neceſſariò p̃ſcriptio tp̃is p̃teriti, & in hoc non corrigitur ius cõe. Prædicta tñ oĩa ꝓcedũt, & hñt locũ qñ agiẽ de p̃ſcribendo iure, remedio, vel actione, ad petẽdũ & conſequẽdũ debitũ ab alio q nullũ ius vel titu.hẽt: ſi verò hẽat & poſſideat rẽ alienã cũ ti.& bona fi.tũc eſt ꝓpria mã p̃ſcript.vel vſuc.de q̃o vide ĩ ſuis loc. ordinariis, & plenè & certè magſaẽr ꝑ (Balb.in ſuo trac.pſc.

TEXT. LXIIII.

POR quanto en las ordenancas que hezimos en la uilla de Madrid, a quatro dias del mes de Deziẽbre, del anno paſſado de mil y quinientos y dos annos ay vna ordenanca, ſu tenor de la qual es eſte que ſe ſigue.

Otro ſi por quanto por la ley por nos fecha en las cortes de Toledo ouimos ordenado, que ſi los deudores que deuian algunas deudas en quien ſon fechas execuciones por contractos, obligaciones, o por ſentencias a pedimiento de los creedores, en los deudores; o en ſus bienes alegaren paga o otra excepcion que ſea de recebir, que tengan diez dias, para la prouar, y no ſe declara deſde quando han de correr los dichos diez dias, declaramos y mandamos, que los dichos diez dias corran deſde el dia que ſe opuſiere a la tal execucion. Y paſſados los dichos dias ſi no prouare la dicha excepcion, que el remate ſe haga como la dicha ley lo diſpone ſinembargo de qualquier appellacion que della ſe interpuſiere dando el creedor las fiancas como la dica ley lo manda. Y porque nueſtra merced y voluntad es que la dicha ordenanca aya cumplido effecto. Porẽde mandamos que lo contenido en ella ſe guarde, y cũpla, y execute, como en ella ſe contiene; ſin embargo de qualquier appellaciõ que dellas ſe interpongã para ante nos, o para ante los oydores de nueſtras audiẽcias, o para ante otros qualeſquier juezes, o qualquier nullidad que cõtra la dicha execucion, y remate ſe alegue. Id eſt; *Quoniã in ordinationibus per nos Madridij factis 4. Decẽbris præteriti anni 1502. eſt quadã cuius tenor ita habet. Itẽ quoniam per legem à nobis factam in communi congreſſu toletano* [Hæn las cortes de toledo] *ordinauimus, & ſi debitores aliquorũ debitorũ in quibus facta fuiſſent exſequutiones pro cõtractibus, obligationibus aut proſentẽtijs ad creditorum petitionem in debitores latis, aut in eorum bona allegauerint ſolutionẽ aut aliam exceptionẽ receptibilẽ, habeant decẽ dies (terminũ) ad illã probandã. Et non eſt declaratũ (in ea ordinatione ſcilicet) vnde ſunt numerãdi prædicti decem dies. Declaramus & præcipimus, vt præde-*

ti decē dies numerentur ab eo die quo prædicta exſequutioni debitor ſe oppoſuerit, quibus elapſis, niſi exceptionem prædictā probauerit, venditio abſoluatur, prout ipſa lex diſponit, non obſtāte quauis prouocatione aduerſus eā interpoſita, data a creditorib fideiuſſione quemadmodum ipſa lex pr ◦ pit. Et quoniā noſtra mens & voluntas [H.merced y voluntad] *vt prædicta ordinatio ſortiatur plenū effectū. Iō præcipimus vt qđ habetur in ea obſeruetur, impleatur, & fiat, prout in eadē cōtinetur, nō obſtante quauis prouocatione qua ab ipſis (ſcilicet noſtris iuſtitia miniſtris) interponatur ad nos, aut ad noſtra rū audientiarū auditores, aut ad alios quoſuis iudices, ſiue quauis alia nullitate, quæ contra prædictam exſequutionem aut abſolutam venditionem allegetur.*

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum publicum Guarentigiū habet executionem paratam.*

2 *De iure communi inſtrumenta nō habent paratam executionem.*

3 *In aliquibus caſibus de iure communi inſtrumenta habent paratam executionem.*

4 *An requiratur, quod hodie in inſtrumento publico ponatur clauſula Guarentigia.*

5 *Iſtud inſtrumentum etiam mandatur executioni contra heredes debitoris principalis.*

6 *An iſtud ius exequendi competat heredibus & ſucceſſoribus creditoris.*

7 *An iſtud inſtrumentum publicum poſſit mandari executioni, pro debito in diem vel ſub conditione.*

8 *Si iſtud inſtrumentū fiat in loco, vbi pōt mādari executioni, ſi in alio loco petatur executio, vbi nō viget talis lex, ibi non mandabitur executioni.*

LEX LXIIII.

1 NOTA ex illa l. qđ inſtrumētum publicum Guarētigium habet executionem paratā, & nulla exceptio poteſt contra eum opponi, niſi illæ, quæ continentur in l. ordin. hic allegatæ: & illæ debent opponi infra decem dies à tempore oppoſitionis, creditor tamen debet offerre fideiuſſorem: quod ſi executio fuerit reuocata, reſtituet pecuniam ſolutam debitori, & cum his executio ꝓcedat & conſequatur plenum effectum.

2 Pro cuius legis & materiæ perfecta declaratione dico & pręſuppono, quòd regulariter de iure inſtrumenta quantumcunq; publica non habent executionem paratam, ſed tantùm vim probationis procedendo per viam ordinariam: ita probat tex. ſing. in l. minor annis 25. cui fideicommiſ. in fi. ff. de min. ibi, quia paratam ex iudicati cauſa perſecutionem nouo contractu ad initium alterius petitionis redegerat. ibi notant & commendant Doc. illum etiam tex. ad hoc notat & commendat Bal. & alij Doc. in l. ſi cùm dotem. §. eo autem tēpore. ff. ſol. matr. Alex. Iaſ. & mod. in l. ait prætor. §. ſi iudex. ff. de re iud. idem Alex. Iaſ. Philip. Dec. & alij mod. in l. fi. C. de edic. diui Adri. toll. & reputat in iure ſingularem Roder. Suar. in l. poſt rem iudicatam. ff. de reg. iur. fol. 120. 3. col. verſi. aduertas. probat etiam text. in l. 2. C. de execut. rei iud. & ibi gl. ord. & comm. Doc. tex. in l. 4. §. ſi ex conuentione. ff. de re iud. text. in l. ſi cùm dotē. §. eo autem tempore. ff. ſol. matr. Confirmatur, quia nullum genus probationis habet executionem paratam, nec ꝓducit actionem, nec executionem: quia virtus & effectus eius dependet à ſententia definitiua: iſtam regulam & doctrinam probant prædicta iura, & in terminis ponit gl. fin. & vni. in l. ſed & ſi poſſeſſori. §. fi. in verbo, probatum. ff. de iure iu. quam ibi notant & commendant omnes Doc. præcipuè Iaſ. 2. col. nu. 4. & illam gl. ad hoc reputat ſing. Bal. in l. 1. C. de exec. rei iud. 2. col. nu. 2. idem Bal. in c. j. 4. col. de lit. cont. & reputat ſing. Segura in repet. l. ſi ex legati cauſa. de verb. obl. fo. 101. 3. col. verſ. 3. differentia & illam gloſſ. ad hoc reputat ſing. & vnicam Flori. in l. cùm de indebito, §. 1. num. 7. ff. de probat.

3 Quod eſt verum & procedit rēr, præterquā in aliquib. caſib. ſpecialibus à iure

in quibus habent paratam executionem.ſ.in ſententia,iuramento. confeſſione,teſtamento, & aliis pluribus caſibus adductis, & collectis per Doc. vbi ſuprà,& maximè per Roder. Suar. in l. poſt rem iudicatam.ff.de re iu.1.fol. cũ ſequentibus. Item, etiam eſt verum, & procedit etiam, ſi in tali inſtrumento publico ſit poſita clauſula Guarentigia & verba executiua & coudemnatoria: quia dicit debitor, quod habet ſe pro condemnato, tanquam ſi per iudicem proprium ordinarium & in ſententia definitiua eſſet coudemnatus: quia priuatorum conſenſus non poteſt tribuere iuriſdictionem tabellioni, vel notario,vt illum condemnet, argumento tex.in l.priuatorum conſenſus. C.de iuriſdic. om. iudi. cum ſimi. & quod iſta ſit clauſula Guarentigia,tenet & declarat vltra omnes melius,quàm alibi Iaſ. in l.error.C.de iuris & fac.ignor. 8.co. num.12.idem Iaſ.in l.1.§. ſi quis ita.ff. de verbo.obligat.9.colum.num.25.Doctor de Segura in repeti.leg.ſi ex legati cauſa.ff.de verb.obligat.6.fo.3.colum. hodie tamen de iure noſtro regio inſtrumenta publica bene mandãtur executioni,ita diſponit.l.4.tit.8.lib.3.ord. & iſta noſtra lex Tauri.

4 Sed pulchrum dubium eſt, an requiratur,quòd in tali inſtrõ publico hodie ponatur prædicta clauſula Guarẽtigia & condemnatoria? & videtur dicendũ, quod ſic: quia aliàs non eſt fundamentum ex quo oriatur virtus exequutiua & ius exequendi: & in terminis ita determinat Baldus in l.etiam.C. de exec. rei iudi.prima colum.nu.quarto. idem Baldus in l.penultima.C.de fideiuſ. prima colum.num.3.Doc. de Segura in repet.l.ſi ex legati cauſa.ff.de verbo.obl. 7.fol.2.colum.Iaſon poſt Bartolum, & alios in l.prima.§.ſi quis ita, eodem titulo. Rodericus Suar.latiùs & meliùs, quàm alibi in dic. l. poſt rem iudicatã. ff.de regulis iuris.fol.120. ſecunda col. verſic.ſed pulchrum & mihi nouum dubium eſt,&c. adeò quòd non ſufficit ſi poſtea ponatur ex interuallo ſecundum eos:ſed ſalua eius pace ego teneo contrarium, imò quòd inſtrumentum publicum hodie poſſit mandari executioni in noſtro regno etiam ſi non contineat prædictam clauſulam: & hoc per dictam legem quartam, titulo 8.libr.3. Ordina.& per noſtram legem Tauri,& ita practicatur.

5 Et in tantum eſt verum, ꝙ prædictũ inſtrumentum publicum mandatur executioni, vt habeat locum & procedat nedum contra debitorem principalem, ſed etiam contra eius hæredes,arg.tex. in l.1.& per totum. C. de hæred.actio. text.in l.vnica.C. vt actio ab hæred. & contra hæred. inci. text. in authen.de iureiur.à mo.præſt.verſicu.1.coll.5.vbi probatur,quòd hæres & defunctus vna perſona cenſentur, tex. in l. cum hæredes.ff.de acquirend. poſſeſ. vbi per aditionem hæreditatis hæres repręſentat perſonam defuncti, & in eum tranſeũt omnia iura perſonalia,realia,& mixta. text.in l.ex his.ff.de verborum obligatio.vbi dicit tex.quòd ex perſona hæredis nunquam conditio, virtus, & natura obligationis mutatur. bonus tex.in l.poſtulante.ff.ad Trebellia.vbi probatur,quòd ad id, ad quod tenetur & poteſt compelli debitor principalis defunctus, tenetur & poteſt compelli eius hæres. Ex quo in propriis terminis inferunt ibi Bar.Pau.Imo.Alexan. & commu.Doc.quòd ſi ex forma legis vel ſtatuti debitor poteſt incarcerari, pro debito,poterit etiam incarcerari eius hæres.ꝙ tamen intellige & declara quando prius liquidatur & declaratur quòd eſt hæres,& adiuit hęreditatem:ita probat in ſpecie tex. in dicta l. cùm hæredes.ff.de acquirẽda poſ. ibi aditione ſecuta.ita in terminis noſtris tenet Bal.in lege tertia. C. de pigno. fin. columna, Paulus de Caſt.in dic.l.poſtulante.ff.ad Trebellia. Angelus in lege quarta. §.ſi ex conuentione.ff.de re iu. idem Angelus in lege,oratione.ff.de feriis. Alexander in lege,à diuo Pio.§ in venditione. ff.de re iu.penultima columna, numero 34. Rodericus Sua.in dicta lege,poſt

rem

gem iudicatam.fol.123.verſiculo,extẽ-
ſio prima.Quod iterum ſubintellige &
declara præterquam ſi poſtea in proceſ
ſu executiuo liquidetur, & conſtet ꝙ
eſt hæres, quia ſufficit & non annulla-
tur proceſſus:ita ſingul.Socinus in conſ.
103.3. vol.

Item etiam intellige & declara vt
etiam ſi liquidetur & probetur quod eſt
hæres & adiuit hæreditatem, nõ poteſt
contra eum fieri executio intra tempus
datum à lege ad conficiendum inuenta
rium:ita probat text.not.in lege fin. §.
donec.C de iu.del. vbi dicit text. quòd
infra illud tempus non poteſt hæres cõ-
ueniri nec inquietari: & ad hoc in no-
ſtro propoſito notat & commendat ibi
ſolus Bart. & tenet & exaltat Roderic.
Sua.in dic.l. poſt rem iudicatam. folio
123.1.extenſione,verſic.aduerte tamen
ſingulariter.

6 Item etiam adde quòd iſtud ius exe
quendi competit hæredibus,& ſucceſ-
ſoribus creditoris,ita etiam probant iu
ra ſuperiora, & tenet Paulus, Alexan-
der, & moder.in dicta lege,poſtulante.
ad Trebel.

Item etiam adde, quod prædictum
inſtrumentum publicum poteſt manda
ri executioni pro debito & promiſſione
ficta & præſumpta, vt quando maritus
cõfitetur in inſtrumẽto publico ſe dotẽ
recepiſſe: quo caſu præſumitur & fingi-
tur à iure promiſſio: nam pro ea poteſt
mandari executioni,arg.text.in l. vna.
C.de rei vx.actio.tex.in l. iuris gentiũ.
§.quod ferè.ff.de pactis,vbi habetur ꝙ
illud quod inducitur & præſumitur ex
inſtrumẽto: cẽſetur eſſe de tenore eius.
tex.in l. ſi duo patroni. §.Marcellus.ff.
de iureiur.text.in l.pluribus.ff.de verb.
obligat. vbi ſi plures res deducuntur in
contractu vel ſtipulatione,& vnica tan
tum reſponſione alter promittat, tot cẽ
ſentur eſſe ſtipulationes & promiſſio-
nes quot res fuerunt dinumeratæ: tex.
in l.ſi ita ſcripſero. ff. de cond.& dem.
& in expreſſo ita tenet Bart.in l.1.ff.de
his quæ in teſt.del.Bald.vbi valdè com
mendat in l.vnica: §.& vt plenius.in fi
ne.C.de rei vxor.ac.idem Bald.in l.vbi
adhuc.C.de iure doti.idem Bald.in l.
ad probationem. la 1. C. de proba. vbi
dicit,quòd eſt primum conſilium quod
dederit in iure.idem Bald.in l.1. C.de
condic. ob cauſam.in fine. & ibi Sali.
Iaſon in l.certi condictio.numero 2.ff.ſi
cert.peta.idem Iaſon melius quàm ali-
bi in §.fuerat.Inſtitu.de actio.10. colu.
num.85.Roder.Sua.in dicta l.poſt rem
iudicatam.ff.de re iudic.fol.124. verſi.
2.extende. Ex quo ſubtiliter poteſt du-
bitari, ſi quis conduxit domum vel rẽ
pro certo tẽpore & pretio, & ſe obliga-
uit inſtrumento publico Guarentigio,
& poſteà finito tempore ſtetit in con-
ductione,& viſus eſt rem tacitè recon-
ducere, an poſſit illud inſtrumentum
mandari executioni pro ſecundo con-
tractu? & dicendum eſt quòd non. quia
non fuit prorogatum,& tacitè reuoca-
tum inſtrumentum:ita tenet not.Bald.
in l. legem. C. locati. quem ſequuntur
comm. Doc.

7 Item etiam adde, & extende quod
prædictum inſtrumentum publicum po
teſt mandari executioni, nedum pro de
bito puro & de præſenti, ſed etiam pro
debito in diem, vel ſub conditione,
die vel conditione verificata & purifica
ta.ita probat textus in l.fina. §. Titius.
verſiculo,ſed ſi ſteterit conditio duę pu
ræ ſunt.de vulgar. & pupillar.vbi proba
tur, quod diſpoſitio conditionalis poſt
purificatam conditionem dicitur pura,
& habet omnes effectus ac ſi purè &
ſimpliciter eſſet celebrata: & ibi no-
tat & commendat glo. ord.& commu-
niter Doc.Bald.in l.cùm teſtamento.C.
de teſt.manu.idem Bald.in l.2. C. de e-
xecu.rei iud.Franc.de Aret.in l.ſi. ff.de
verbo.obliga. Iaſ. in l.in illa ſtipulatio
ne.ff.de verbo.obliga.4.colum.nu 6.&
ibi Franc.de Ripa. 3: col. Ang.de Aret.
in §.curare.Inſt.de ac.antep.col.Rode.
Sua.in dicta lege, poſt rem iudicatam.
ff.de regu.iur.fol.134.verſiculo, quinto
limita.

8 Irẽ adde ꝙ ſi prædictũ inſtrũm publi-
cũ fiat in loco vbi mãdari poteſt execu-

tioni ex diſpoſitione legis vel ſtatuti, vt in noſtro regno, & in alio loco vel regno vbi non poteſt mandari executioni: quia non viget talis lex vel ſtatutũ, petatur executio, non mandabitur executioni.

Item è contra, ſi fiat inſtrumentum in loco vel regno vbi non poteſt mandari executioni, & petatur executio in noſtro regno, vbi per noſtras ll. regias poteſt mandari executioni, quod mandabitur executioni tali fundamento & ratione: quia in his quę ſpectant & pertinent ad ordinem iudicij, ſemper inſpicimus locum iudicij & non contractus vel inſtrumenti confecti: ſed in his quæ ſpectant & pertinent ad ſubſtantiam cõtractus vel obligationis, ſemper attendimus locum contractus celebrati. ita probat tex. in l. 2. C. quemad. teſta. ape. per quem iſtam regulam & doctrinam ponit, & notat ibi Bald. & communiter alij Doctores. tenet Bartolus, Paulus, Alexander, & Iaſon in l. à diuo Pio. §. ſententiam Romæ. ff. de iud. Bal. in l. 1. C. de execu. rei iud. idem Bald. in l. 1. C. ne filius pro patre. 4. quæſt. Pala. Ruui. plenè & notabiliter, quem vide in ſua rep. c. per veſtras. de don. inter vi. & vx. fol. 2. ſecũda col. verſic. ex quo infertur. Rodericus Suarez, in d. l. poſt rem iudicatam. fol. 154. verſi. circa iudicem.

T E X. L X V.

La interrupcion en la poſſeſsion interrupta la preſcripcion en la propriedad, y por el contrario la interrupcion en la propriedad interrupta la preſcripcion en la poſſeſsion. Id eſt: *Interruptio in poſſeſſione interrupta cauſat præſcriptionem in proprietate & è conuerſo, interruptio in proprietate interrupta, præſcriptionem in poſſeſſione.*

S V M M A R I V M.

1 *Quid ſit vſucapio.*
2 *Intellectus ad iſtam l. in 1. concluſione.*
3 *An ciuilis poſſeſſio ſit illa quæ cauſat præſcriptionem.*
4 *Intellectus iſtius l. in 2. concluſione.*

L E X L X V.

NOTA ex iſta lege duas principales concluſiones. Prima ꝙ interruptio poſſeſſionis cauſat & operatur interruptionẽ proprietatis. Secunda è conuerſo, quòd interruptio proprietatis cauſat, & operatur interruptionem poſſeſſionis: quæ lex certè quo ad me eſt valdè difficilis & ſubtilis, & libenter audirem eius intellectum à digniſſimis, & peritiſſimis Regij ſenatus conditoribus huius legis: ſed dicam in ea quod ſentio & cogitaui. Pro cuius perfecta declaratione dico ꝙ aliud eſt poſſeſſio, aliud eſt dominiũ vel proprietas, aliud eſt vſucapio vel pſcriptio, aliud eſt interruptio, aliud eſt ꝑpetuatio. Poſſeſſio eſt ius inſiſtẽdæ rei nõ prohibitæ poſſideri: ita Bar. in l. 1. ff. de acquir. poſſeſ. 2. col. in fi. & ibi Alex. Soci. Iaſ. Vincẽ. Ripa. & com. moderni: Sali. & alij Doc. in l. licet. C. de acquir. poſſeſ. Anch. in c. paſtoralis. moderni in rub. eod. tit. & dixi latè in propria materia poſ. Dominium verò eſt ius plenum & perfectum diſponendi de re, niſi lege prohibeatur: ita Bar. per tex. ibi in l. ſi quis vi. §. differentia. ff. de acqui. poſ. & ibi commu. Doc. & probat tex. l. 1. & per totum. ff. de acquir. rerum dominio. tex. in l. 1. & per tot. ff. de rei vend. texno. in l. fi. C. de iu. do. in pe. col. tex. in l. in ædib. § fi. ff. de don. tex. in l. in rem n. mandata. C. manda. texi. in l. fi. C. de re. alie. non al. tex. in l. 1. & per to. ff. pro derelicto tex.

ſo.tex.in l.id quod noſtrum.ff.de regu. iur. quod eſt verum,& procedit etiam ſi alter habeat vſumfructum vel ſeruitutem,vel aliud ius in re , licet tunc proprius vocetur proprietas: tex.eſt in l.rectè dicimus.ff.de verb.ſig.tex.in l.locū. verſi.proprietarius.ff.de vſufruc.tex. in l.fundi Trebatiani. ff. de vſufruc.legat. tex.in l.iuſto.§.non mutat.ff.de vſucap. tex.in l.3 §.ſi hæres.ff. vſuſfr. quem.ca. tex.in l.2.C.de vſufru. tex.in l.fi.§. filiis autem.de bo.quæ lib. tex.in l.1. & per to.ff.qui.mo.vſuſfr.amitta. tex.expreſſus & melior de iure in l.fœminæ.§. illud.C.de ſecund.nupt licet quandoque vnum donatur pro alio,de quo aliàs dixi ſuo loco. & vtrunque differt longè ab ipſa poſſeſſione,vt in l.naturali.§. ni

3 hil commune.ff.de acqu r. poſ. Vſucapio vel præſcriptio eſt, quando quis habuit & retinuit rem alienam mobilem, cum titulo & bona fide,per tempus a iure definitum:tex.eſt in l.vnica.C.de vſu cap.tranſ.tex.in l.1.& per tot.ff.de vſucap.tex.in l.1.& per tot. cum pluribus titulis ſequentibus.C. pro emptore.tex. in §.1.& per tot. Inſti.de vſucap.Interruptio eſt annullatio & reuocatio vſucapionis vel præſcriptionis cœptæ, quæ ſit quando poſſeſſor conuenitur durante illo tempore in præſentia, & lis conteſtatur vel in abſētia,& aliis caſibus ſpecialibus per ſolam citationem vel libelli oblationem: quia tunc interrumpitur illa vſucapio & præſcriptio vt noceat domino petitori ac ſi nunquam procederet,tex.eſt in l.pen. & fin.C.de anna. exce.tex.in l.ſi acceptum.de iud.tex. in l.2.§.fi.de vſu.pro emp.Perpetuatio eſt progatio pſcriptionis,quæ fit qñ poſſeſſor qui vſucapiebat vel præſcribebat rē, conuenitur à domino eius, & ſequitur litis conteſtatio,quia tunc & non aliàs nec alio modo actio prima intentata,cu iuſcunq; vitæ vel temporis eſſet perpetuata,vt nunc duret per 40.annos: text. eſt in l.ſi.C.de præſc.30.vel 40.an.& ibi gl.ord.& com. Doc. de quo latè & magiſtraliter per Fran. Balb. in tracta.præſcrip.in 3.part.6.part. princ. fo. 67.& in 4.part.6 part.princip.fol. 73.

Quibus præſuppoſitis dicò,quòd ſenſus primæ concluſionis eſt,quòd interruptio præſcriptionis facta tantū in poſſeſſione per dñū, cauſet interruptionē præſcriptionis in proprietate: & iſtum intellectum ad iſtam legē tenet in præſenti Pala. Ruui. & alij gloſſatores: & probat iſta lex infrà in 2. parte, & concluſione.in quantum dicit,y por el contrario,&c.Sed ſalua eorum pace iſte nō eſt verus ſenſus & intellectus huius legis, quia certum eſt de iure,quòd ſi per momentum perditur & interrumpitur poſſeſſio,non poteſt vlterius procedere præſcriptio , per regulam ſine poſſeſſione.de vſucapion. cum ſimilibus: & ita cautè noſtra lex in prima parte non dicit interruptio præſcriptionis in poſſeſſione;ſed interuptio poſſeſſionis.Vnde aliter & 2.dico quòd verus ſenſus & intellectus huius primæ con. eſt, quòd ſi poſſeſſio quæ eſt penes reum conuentū mediante qua præſcribit rem,omittatur & interrumpatur, ſtatim in ipſo inſtanti interrūpitur pręſcriptio proprietatis:quod tamen intellige quando interruptio poſſeſſionis eſt talis per quam amittatur vtraque poſſeſſio, tàm ciuilis quàm naturalis:ſecùs verò ſi amittatur ſola naturalis, quia illa nō eſt cauſa pręſcriptionis,ideo non debet eſſe cauſa interruptionis eius & actus per quem interrumpitur vtraque poſſeſſio,& per cōſequens præſcriptio eſt quando res ita ſit occupata per inundationem aquarū, vel potentiam alterius occupantis , vel per alium modum, ꝙ non ſit poſſibilis vel veriſimilis eius recuperatio: ita probat tex.in l.3.§.Labeo.ff.de acquir. poſſeſ.tex.in l.Pomponius.eo.tit.tex. in l. quòd meo.§ fi.eodem titulo, text. in l. cùm vnus.§.fi.de bonis autho.iu.poſſeſ. & probat l.14.titu.30.3.part. vel per lōgam abſentiam poſſeſſionis vltra 10. annos,per quā inducitur obliuio & amiſſio poſſeſſionis,vt l.ſi de eo.§.ſi forte.ff. de acq.poſſ.tex.i l.clàm poſſidere.§.qui ad nūdinas.eo.ti.tex.in l.furtū.§.fundi, ff.de vſuc.tex.in l.licet.C. de acq.poſſ. tex.

text.in §.quod autem . Inſtitu. de vſucapio.& vtrobique commu. Doc.& dixi magiſtraliter & plenè in materia poſſeſſio.in articulo qualiter amittat̃ poſſeſſio, & quòd interrupta poſſeſsione interrumpatur præſcriptio. probat tex. expreſſus in l. naturaliter. ff. de vſucapio. & ibi Bartol. & communiter Doctores.

3 Et confirmantur prædicta, quia ciuilis poſſeſsio eſt illa quæ cauſat præſcriptionem; & iura quæ habent,quòd in præſcriptione requiritur poſſeſsio, debent intelligi neceſſario de ciuili:ita ꝓbat tex.ſubtiliter inductus in l. 1.§.per ſeruum qui in fuga.de acquir. poſ.text. in l.ſi à bonæ fidei poſſeſſore.de rei vendi.tex.in l.acquiritur. §.fin. de acquir. re.do.tex.in l.qui fundum.ff.de vſucap. & in expreſſo ita tenet glo.ord.in l.3.§. ex contrario . de acquir.poſſeſ.in gloſſ. mag.prope fi.& ibi Bar.Alb.Pau. Imo. & commu.Moderni.gl.in l.1. C.de ſer. fug.in gl.mag.in fin. de quo latius dixi in materia poſſeſ. Tertio iſta lex in 1. con.poteſt intelligi quando actor & dominus mouet litem contra poſſeſſorem ſuper poſſeſsione, agendo aliquo interdicto poſſeſſorio adipiſcendæ, retinendæ,vel recuperandæ, & lis conteſtatur in eo quod eo ipſo ſit interrupta præſcriptio in proprietate,vt teneatur poſſeſſor de nouo præſcribere,attentis verbis huius l. Sed certe iſte intellectus nõ poteſt eſſe verus nec poteſt procedere, quia lis vel iudicium ſuper poſſeſsione nullo modo tangit proprietatem, quia ſunt penitus diuerſa: & vnum nihil habet commune cum alio,argumẽto tex.cum materia in l. naturaliter.§. nihil commune . de acquirenda poſſeſſione.

4 Senſus verò ſecũdæ concluſionis eſt, quod facta interruptione præſcriptionis in proprietate,aliquo de prædictis modis ſupra declaratis,interrumpitur ipſa poſſeſsio quam habet reus conuentus; quia conſiderauit noſtra lex, quod diligentia actoris & dominii in proprietate prodeſt ei in poſſeſsione, vt virtus eius ad eam extendatur, maximè quia multoties vnum ponitur pro alio, vt in l.interdum.de verb.ſig.ſed certè iſte intellectus non eſt verus nec procedit,qa ſi fertur ſententia pro actore in proprietate:ipſam rem & poſſeſsionem recuperauit,& quouſque mandetur excecutioni ſemper durat poſſeſſor: ſi verò fertur pro reo poſſeſſore, non interrumpitur poſſeſsio, imo potius confirmatur, quia interruptio facta ĩ vno articulo vel cã, non prodeſt in alio,vt in ca.auditis.de præſcrip. ideo dico,quòd ſecundus verus & ſubtilis intellectus ad iſtam l. ſit, quòd facta interruptione præſcriptionis in proprietate interrumpatur præſcriptio poſſeſsionis, quia per annum continuum à tempore quo habuit rem non præſcribit poſſeſsionem cum effectibus eius, quam aliàs præſcriberet ſi lis non moueretur in proprietate, ſecũdum ll.huius regni & earum diſpoſitionem, vt in lege prima . titul.13 . libro tertio . ordi. & lege prima, titul. 11.libr.2.for.ll.& l.192.in ll. ſtyli.& l. 242.eiſdem ll.

T E X T. L X V I.

NINGVNO ſea obligado de ſe arraygar por demanda de dinero que le ſea pueſta, ſin que preceda informacion de la deuda, alomenos ſummaria de teſtigos, ò de eſcriptura authentica. Id eſt: *Nemo teneatur* * *ſatiſdare pro debito pecuniario quod ab ipſo petatur, niſi præcedente debiti cognitione, ſaltem ſummaria, per teſtes, aut per authenticam ſcripturam.*

* H.Ar-

*H. Arraygarſe. ſig. ſufficientem debiti æquiualentiam apud creditorem oppignorare in ſecuritatem debiti. Gallicè, nantir:

SVMMARIVM.

1 *Quando quis tenetur ſatisſdare pro debito.*

2 *Si quis non poteſt ſatisſdare, an poßit incarcerari.*

3 *Quando cauſa ſuperuenit de nouo, quis tenetur ſatisſdare? ſecus ſi illa cauſa erat quando factus eſt contractus.*

LEX LXVI.

NOTA ex iſta lege, quòd nemo tenetur ſatiſdare pro debito pecuniario ſine eo quòd præcedat cognitio debiti ſaltem ſummaria per teſtes vel ſcripturam.

1 Pro cuius perfecta intelligentia & declaratione præſuppono, quòd de iure antiquo reus conuentus actione reali uel eius procurator tenebatur ſatiſdare iudicatum ſoluere, conuentus verò actione perſonali non tenebatur ſatiſdare, procurator verò eius ſic: actor verò agens ſuo proprio noīe actione reali, nō tenebatur ſatiſdare, procurator verò eius tenebatur ſatiſdare domi m ratum habere: agēs verò actione perſonali ſuo proprio nomine non tenebatur ſatiſdare, procurator verò eius ſic. iſta omnia ponit & probat tex.in §. 1.Inſtitu.de ſatiſda. & ibi communi. Doctor. Hodie tamen de iure nouo indiſtincte in qualibet cauſa & perſona nemo tenetur ſatiſdare iudicatum ſoluere, ſed tātum de iudicio ſiſti: ſi verò poſsidet immobilia, indiſtincte nullam ſatiſdationem tenetur dare: tex.eſt in l.ſciēdum. ff.qui ſatiſda.cog. text.in §.ſed hodie. Inſtitu. de ſatiſda quod tamen intellige & declara vt poſsidens immobilia non teneatur ſatiſdare, quando poſsidet ea cum titulo iure dominij vel quaſi, mediante titu. & bona fide, vel ſaltē cum bona fide ſine titulo, quia vtroq; caſu videtur ceſſare præſumptio fugæ: ſecus verò ſi poſsideat ſine titulo, & cum mala fide: ita notabiliter tenet & declarat Barto.& communiter Doctores in dicta l.ſciendum. Item intellige & declara quando poſsidet iſta immobilia in loco iuriſdictionis non in alio, ſecundum prædictos Doctores ibi. Item etiam adde pro extenſione & declaratione prædictorum, quòd ille qui habet annuos redditus certos in aliquo fundo certo & determinato ad hoc ſpecialiter obligato, computantur inter immobilia, & cenſetur poſſeſſor rerum immobilium, aliàs non, argumento tex.in l.iubemus nulli.C.de ſacroſ.eccle. text.in l.hac edictali. §.his illud.C.de ſec.nup. tex.in l.fi.§.fi.ff. de contra.empt.tex.in clem.exiui.de verb.ſignifi.& in expreſſo ita tenet originaliter Gulie. in d.l. ſciendum.ff.qui ſatiſda. cog.& ibi Bar. Albe.& commu.Doct.ex quibus apparet & reſultat verus intellectus & declaratio ad iſtam l.vt intelligatur quādo reus conuentus actione perſonali non eſt ſoluendo, & ſic tenetur de iure ſatiſdare; ſecùs verò aliàs ſi eſt idoneus & ſoluendo: quia poſsidet immobilia; quia tunc non tenetur ſatiſdare, & tātum hoc addit iſta lex iuri cōmuni, vt in caſu quo ſit pauper & teneatur ſatiſdare, intelligatur ſi pcedat ſummaria cognitio debiti, de qua in iſta lege.

2 Item etiam adde quod in caſibus in quibus quis tenetur ſatiſdare; vt ſupra dictum & declaratum eſt, ſi non poteſt fideiuſſores dare, debet incarcerari, vt in l.2. tit. de los emplazamientos. li.3. for. ll. & ibi late Roder. Suar. & tenet etiam in præſenti Pala.Ruui.& Pau.de Caſt.& commu opi.in l.2.ff.ſolu. mat. pe.col. Item etiam adde & extende iſtā l.vt procedat, nedum ſuper debito certo & liquido, ſed etiā ſuper incerto & non liquido. ita Pal. Ruui. hic, nu.36. Item etiam adde quòd iſta ſummaria in-

formatio

formatio & cognitio debiti quæ debet præcedere, conſiſtit in hoc quod duo teſtes ẽt non citata parte, nec cum ordine iuris deponant coram iudice de debito & paupertate, & ſuſpicione debitoris, argumento prædictorum iurium; ita etiam Pala. Ruui h c nume. 41. & nota quod non ſufficeret iuramentum creditoris: ita Bald. in d. l. cum apertiſſimi de iudi:

Item etiam adde quod prædicta procedunt & habent locum nedum in debito puro & de præſenti, ſed etiam in debito in diem vel ſub conditione: ita probat tex. nota. in l. in omnibus. ff. de iudi. & ibi gl. ord. Bar. & commu. Doct. tex. in l. ſi creditores. ff. de priuil. credi. quæ omnia extẽde & declara vt adhuc in prædictis caſibus poſſit creditor petere à iudice vt faciat ſequeſtrationem bonorum in bonis debitoris, & interdictionem alienationis eorũ text. eſt ſing. & vnicus in iure in l. de pollicitationib. in fin. ff. de pollicita. & ad hoc notat & commendat ibi Barto. & commu. Doc. & reputat mirabilem Alberi. & ſummè commendat Iaſ. in §. 1. Inſti. de act. nu. 180. facit etiam tex. in l. fideiuſſor. §. ſatiſdatum. ff. qui ſatiſda. cog. & ſi quæras quod remedium iſtorum debeat præferri & practicari? dicerem, quod remediũ huius l. & ſimilium, quas allegaui de iure communi. ſ. vt petatur & ſufficiat ſatiſdatio, & ſi illa non præſtetur, fiat ſequeſtratio.

3 Nũc vero limita & intellige omnia prædicta quando ſuſpicio & cauſa per quam præſtatur iſta ſatiſdatio ſuperuenerit de nouo poſt debitum contractũ: ſecus vero ſi iſta cauſa ſuberat tempore contractus: quia debitor tẽpore quo contraxit erat pauper & ſuſpectus: quia tunc non tenetur prædictam ſatiſdationem præſtare nec ſequeſtrationem pati; quia impu tet ſibi creditor qui talem debitorem elegit: ita probat tex. in l. ſi ab arbitrio. §. qui ex cauſa. ff. qui ſatiſ. cog. tex. in l. qui bona fide. §. ſi ab illo. ff. de dam. infec. tex. in l. ſi is à quo. vt in poſ. lega. tex. in l. fi. C. de ſpoſa. & tenet Bar. in l. fi. ff. de ferijs. Pau. de Caſt. & alii Docto. in d. l. in omnibus. ff. de iudi. Bal. in l. creditor. la 2. ff. ſi cer. pet. Pala. Ruui. in ſua repet. fol. 62. Rod. Suar. in repe. l. quoniam in prioribus. de inoffi. teſt. fo. 177. 1. col. ver. & quanquam. ex quibus etiam infertur ſecundum eos, quòd nõ poteſt debitor capi tanquam ſuſpectus; ſi illa ſuſpicio inerat tẽpore contractus. Vnum tamen eſt ꝙ prædicta videntur procedere quando debitor ſui culpa incidit in inopiam, ſuſpicionem, vel paupertatem; ſecus vrò ſi caſu fortuito ſine culpa: quia tunc non tenetur ſatiſdare, nec poteſt capi; ita probat tex. in l. ſi creditores. verſi. plane. ff. de priuile. credi. per quem ita tenet Paul. de Caſtr. in dicta l. in omnibus. ff. de iudi. contrarium tamen in hoc tenet Bal. in l. vbi adhuc. C. de iure dot. 4. col. & iſta opi. mihi videtur verior, & probant præ. iura quę indiſtinctè loquuntur.

TEXT. LXVII.

NINGVN iuramento aunque el juez lo mande hazer, ò la parte lo pida no ſe haga en ſant Vicente de Auila, ni en el herrojo de ſancta Ageda, ni ſobre altar, ni cuerpo ſancto, ni en otra igleſia juradera ſo pena de diez marrauedis para la nueſtra camara y fiſco al que lo jurare, y al juez que lo mandare, y al que lo pidiere, o demãdare. Id eſt: *Nullum ius iurandum, etiam à iudice impoſitum, ab aduerſa parte poſtulatum apud S. Vincentium Auilenſem, aut in vecte S. Agathæ nec ſuper altare, aut ſancto quopiam cadauere, nec in alia eccleſia iuramentis*

mentis

mentis[H. iuradera.]*frequentata, ſub mulcta decem milliũ Marauediſiorum ad noſtrum cubiculum & fiſcum (applicandorum) iuranti, iudici præcipienti, & parti aduerſæ poſtulanti, aut exigenti.*

SVMMARIVM.

1 *Iuramento quomodo debet præſtari.*

2 *An poſſit quilibet de populo accuſare de iſto delicto iuramenti, quando quis iurat ſuper rebus ſacris.*

LEX LXVII.

NOTA ex iſta l. quod nemo pôt in iſto regno iurm̃ pręſtare ſuper reb. ſacris hic nominatis, & deſignatis ẽt de conſenſu, licentia, & mandato iudicis ſub pęna hic contenta fiſco applicãda, quã incurrit ipſe iurãs, & aduerſa pars quæ petit, & ipſe iudex qui cõſenſit vel mãdauit.

1 Pro cuius perfecta declaratione dico & p̃ſuppono, ꝙ regulariter de iure cõi quodlibet iurm̃ deciſorium, vel calumniæ, vel voluntariũ, vel neceſſariũ, regulariter dẽt fieri & præſtari modo, & forma cõi, vt in toto titulo. ff. & C. extra, de iureiũ. tamen de conſenſu & volũtate põteſt fieri in qualibet eccleſia, pio loco, vel re ſacra: tex. eſt ſing. in l. generaliter. § fi. C. de rebus creditis. ibi, ſiue ſub ipſo iudice præſtari oportet iurm̃, ſiue in domibus, ſiue ſacris ſcripturis tactis, ſiue in ſacroſanctis oratoriis. & ibi notant & cõmendant Doc. pręcipuè Saly. qui reputat mirabilẽ: & illum text. ad hoc notat & cõmendat Bald. in c. 1. de noua forma fidelitatis. 1. col. num. 2. idem Bal in c. 1. §. item ſacramenta, 2. col. num. 4. de pace tenend. & iura. firm. 2. col. nu. 4. & probat expreſſe lex 1. iuncta l. 19. tit. 11. 3. par. Cõfirmatur ex definitione iuramenti, quia iuramentum eſt dictũ aſſertum vel promiſſum, ſacræ rei atteſtatione firmatum: ita Bal. in d. c. 1. §. item ſacramenta. 2. col. nu. 3. Qđ limita & intellige præterquam ſi fiat iuramentũ purgationis vulgaris ſummittẽdo ſe euidẽti periculo, in ferro igneo, vel prælio, vel alio ſimili caſu, qđ vult ſubire ſi verũ non dicat: quia illud non valet, nec poteſt fieri, nec ſi fiat hẽt effectum: quia videtur tentari Deus: tex. eſt ĩ c. Mẽnan. 2. q. 5. tex. in c. ex tuarum. de purg. cano. tex. in c. 1. & per to de purg. vulg. & ibi gl. ord. & commu. Doct. quibus deductis & p̃ſuppoſitis dico, quod vult iſta noſtra lex, quod ſimiliter ſit reprobatum & prohibitum iuramentum ſuper iſtis rebus ſacris, quia ſolẽt in eis miracula apparere, & committere litẽ vel negotium huic miraculo, eſſet tentare Deum, ideo per noſtrã legem reprobatur & prohibetur. & iſta eſt ratio vera & fundamentalis huius legis.

2 Item adde & extende diſpoſitionem huius legis, vt quilibet de populo poſſit accuſare de iſto delicto & pęna: quia licet regulariter omne delictũ cenſeatur priuatum, niſi lege dicatur, quod ſit publicum, & ſoli parti offenſæ quæratur ius, actio, vel accuſatio, & nõ alteri: modo agatur ciuiliter, modo crĩaľr, vt l. 3. § fi. ff. de priu. del. & ĩ l. fi. ff. de priu. del. & in l. manifeſtiſſimi. C. de fur. & ibi gl. or. & cõ. Doc. & tenet Bar. Imo. & com. Doc. in l. 1. ff. de publ. iudi. Bal. & Doct. in rub. C. qui accu. non poſ. idem Bal. & commu. Doc. in l. tranſigere. C. de trãſ. Ab. & Cano. in c. cum P. Manconella. de accuſat. etiam ſi pro tali delicto imponatur pęna mortis, vt eſt gl. ſingu. & vnica in l. pen. ff. de cond. cau. da. cã non ſe. q̃ ibi no. & cõmẽdãt com. Doc. & dixit vnicã Bal. in c. at ſi cle. de iud. 4. col. nu. 17. tñ delictũ qđ reſpicit offenſã Dei dr̃ publicũ, & eius accuſatio cõpetit cuilibet de populo. Primò, qa illud qđ fit in offenſã Dei dr̃ fieri in oĩum iniuriã. Scđo, qa aliàs tale delictũ remaneret ĩpunitum, ex quo nulla priuata perſona ſit offenſa: ita probat tex. in l. 4. C. de hęre. & ibi not. & commen. Iaco. Butri. & communi. Doct. tex. in l. quod ſenatus. ff. de iniu. & in expreſſo iſtam ſen. et cõ.

tenet

tenet Bar.& commun.Doc.in l.1. ff. de publi.iudi.2 colum.Bald.in l.reos,C.de accuſa.Ana.in c.2.de male.Ang.& communiter Doc.in §.1.Inſtitu. de publi.iudi.Ex quibus claré infero & teneo qđ in caſu huius l.accuſatio pertinebit cuilibet de populo. Item etiam infero. quòd accuſatio pœnæ contra blaſphemos in noſtro regno,cópetit etiam cuilibet de populo.

TEX. LXVIII.

SI alguno puſiere ſobre ſu heredad algun cenſo con có dicion que ſi no pagare a ciertos plazos que caya la heredad en commiſſo,que ſe guarde el contracto, y ſe juzgue por el,pueſto que la pena ſea grande y mas de la midad. Id eſt: *Si quiſquam impoſuerit cenſum aliquem prædio ſuo ea conditione vt niſi ſoluerit ad certos terminos prædium incidat in comiſſum, contractus ſeruetur, & iuxta illum iudicetur, nec obſtet quod pœna ſit grauis, & plus quam dimidium.*

SVMMARIVM.

1 *Conditio poſita inter partes in contractu cenſus debet ſeruari.*

2 *Quis dicatur emphytheuta & cenſuarius.*

3 *Differentia quæ ſunt inter emphyteutam & cenſuarium.*

4 *An pœna poſita in contractu emphyteutico vel cenſuario debeat ſeruari licet ſit magna.*

5 *Si emphytheuta conueniatur pro annuis penſionibus præteritis, & non poſſit probare ſe ſoluiſſe penſionem earum, ſi probat ſoluiſſe in tribus annis proximis pteritis videtur ſoluiſſe ī aliis.*

LEX LXVIII.

NOTA ex iſta lege, quod omne pactum, conditio, vel pœna, poſita inter partes in contractu cenſus, debet ſeruari licet pœna ſit exceſſiua & vltra dimidiam iuſti pretii. Pro cuius perfecta intelligentia & declaratione dico, quòd quidam eſt verus & proprius dominus rei, ſcilicet, ille qui habet verum,proprium, perfectum, & abſolutum ius in re alienandi & diſponendi: tex.eſt in l. ſi quis vi. §. differentia.ff.de acquir. poſſeſ.tex. in l. 1.& per tot.ff.de acquirendo rerum dominio.tex.in l.1.& per tot.ff.& C.de donatex.in l.in re mandata C.mādati.tex.in l.1.& per tot.ff.& C.de rei vend.Quidam eſt quaſi dominus,ſcilicet, ille qui qui habet & acquiſiuit rem à non domino cum titul.& bona fide,cum facultate præſcribendi:text. eſt in l.1. & per tot.ff.de publi.tex.in §.ſed iſte quidem. Inſtitu. de actio.quidam eſt proprietarius.ſ.ille qui habet nudam & ſolam proprietatem in re.Quidā fructuarius,ſcilicet ille qui habet tantum vſumfructū in ea,vt in l.1.& per tot.ff. & C.de vſufruc.Quidam eſt ſuperficiarius,ſcilicet, ille qui habet ſuperficiem tantum in domo vel re alterius, & in ſolo & fundamento eius nihil iuris habet, quam ſuperficiem emit à domino, vel ei aliquam penſionem annuam ſoluit.tex.eſt in lege ſuperficiario.ff.de rei ven.&ibi cō.Doct.tex.in l.1.& per tot.ff. de ſuperficiebus. & tenet & declarat Barto.& Doc.antiqui in l.fina eodem titulo.Iaſo.& moderni in l.3.§.ſi ego. ff.de ope. nou.nuncia.2.columna. numero ſecundo.cuius virtus & natura eſt,quòd poſſit rem vendicare tanquam vtilis dominus.Item quòd poſſit nouum opus nunciare,

ciare. Item quod deſtructa, & perempta ſuperficie igne vel alio caſu fortuito, pereat in totum ſuperficies, etiã ſi ſuis ſumptibus, vellet ædificare, vt dictis iuribus probatur, & tenet Bald. in rub C. de iure. emphyteu. & mode. in d. l. 3. § ſi ego. de oper. noui. nun. Quidam eſt feudatarius, ſcilicet, ille qui rem immobilem à domino recepit vtendam & fruendam reſpectu vſusfructus, & in recõpenſam ipſe & hæredes ſui maſculi in perpetuũ aliquod ſeruitium perſonale domino annuatim offerant: ita probat tex. in ca. 1. §. fin. in qui. cau. feu. amittatur. in vſib. feud. & tenet Bald. in præludijs Feudorum. 3. colum. num. 8. & ibi Iac. de Belloui ſo. 1. col. & q. Aluarotus in procemio. ſ orum. 5. quæſtio. Iacob. de Sanct. Georg. in tracta. feud. in verbo. in feudũ. fol. 25. Martinus de Laude in proœ. Feu. 2. colum. 1. quæſtio. & ibi Curt. 12. colum. 6. quæſtio.

2 Quidam eſt emphyteuta, ſcilicet, iſle q ſuper re immobili à domino tradita, & reſeruato ſibi directo dominio & vtili trãſlato, impoſuit & promiſit ſoluere aliquam annuam penſionem in perpetuũ, pretio interueniente vel non, in recognitionem directi dominii, vel recompenſam fructuum: ita probat tex. in l. 1. & per tot. C. de iure emphyt tex. in l. 1. & per tot. ff. ſi ager vecti. vel emphyt peta. tex. in cap. potuit de locato. tex. in § adeo Inſtitu. de loca. & cõduct. tex. in Auth. ſi quas ruinas. C. de ſacro. eccle. tex. in Authen. qui rem. eod. tit. & vtrobique gloſ ordin. & commun. Doc. & tradit etiam Specula. in titul. de locato & conduc. § nunc aliqua. Bar. & moderni in l. ſi mihi & Titio. ff. de verbor. oblig. & probat lex penult. & fina. titu. 8. 5 partit. Quidam eſt cenſuarius, ſcilicet, ille qui rem immobilem pleno iure cũ dñio directo & vtili ab alio recepit p certo p̃tio ſtatim dato & ſoluto, & in ſuper pro certa annua penſione in perpetuum ei præſtanda: ita probat tex. in ca. conſtitutus. de reli. domi. & ibi glo. ord. Innocen. Abb. & commu. Doc. Bar. in l. 3. §. 1. ff. de publ. & vecti. Ioan. de Imol. notabiliter & alij Doc. in ca. ad audientiam. 2. col. de rebus eccleſ. non alien. Iaſ. in l. 1. C. de iure emphyt. 10. col. nu. 48. licet ſecundum eos aliquando vnus ponatur pro alio à tabellione vel partibus, ſed non ſunt attendenda verba, ſed ſubſtantia, virtus, & natura cuiuslibet contractus ſecundum eoſdem. Ex quibus ego, infero quod ſimiliter & à fortiori erit cenſuarius, quando quis in re ſua propria immobili aliquo pretio vel gratis cõſtituit alteri cenſum & aliquã annuam penſionem in perpetuum vel ad tempus: quia videtur fictè & breui manu rem illi tradidiſſe pretio vel gratis, & poſtea ab eo recepiſſe in pleno dominio, & illum cenſum et annuam penſionem promittere: arg. tex. cum materia, in l. ſingularia. ff. ſi cer. pet. Vel aliter et ſecundò dicas ꝙ ſicut quando quis tradit ſuam propriam rem alteri in pleno dominio eo pacto et conditione ut ſibi præſtetur certus cenſus et annua penſio, ita eadem ratione valet pactum et cõuentio, vt verus et proprius dominus pretio ab alio recepto vel gratis cõſtituat ei cenſum et penſionem in re, et dicitur contractus cenſus ſicut primus, et habent locum in eo omnia quæ ſunt ſtatuta in primo: quia eſt eadem ratio; et ille eſt veriſſimus intellectus et declaratio huius l. et ita tenet Baldus, licet ſic non declaret, in Auth. et qui iurat. C. de bon. autho. iu. poſ. 13. co. nu. 59. et expreſsè et not. Inno. Abb. Anch. Card. et comm. Doc in c. in ciuitate. de vſuris, et tenet et declarat meliùs quàm alibi Pala. Ruui. hic. 1. col. nu. 20. imò ꝙ magis eſt, ſi quis recepit ab alio pecuniã vt ſtatim efficiatur ſua, et perpetuo debeat penes eum remanere, vt teneatur præſtare quolibet anno vel ad tempus certam annuam penſionem ſine eo ꝙ conſtituat eam ſuper aliqua re vel fundo, iſte contractus valet et tenet et eſt licitus, et recipiens cenſetur cenſuarius nec committitur vſura; quia pecunia nõ eſt mutuata nec debet reſtitui ei qui dedit, ſed perpetuò penes recipientem debet remanere, et ſic eſt licitus contractus: ſi-

cut

cut quando quis imponit cenſum in re quam recepit ab alio, vel in re propria, vel vendit annuos reditus iam conſtitutos, ita prædicti Doctores in d.c. in ciuitate. de vſuris. quod eſt ſingulare & quotidianum. & his modis, vel quolibet eorum, poteſt & debet iſta noſtra lex Tauri intelligi & declarari, vt loquatur in contractu cenſus, & in eo valeant & teneant omnia pacta & conuentiones quas partes poſuerint.

3 Et ex ſuperioribus, & ex differentia quam poſui inter emphyteutam & cenſuarium infero ſequentia, quæ ſunt ſingularia & notabilia. Primò inferò, ꝙ licet emphyteuta non ſoluens penſionẽ domino directo per tres annos continuos cadat à iure ſuo, vt in l.2.C.de iu. emphyt. & in d.l.pe. titu. 8.part. 5. tamen cenſuarius non ſoluens per dictos tres annos & adhuc plures, non incidit in commiſſum, nec cadit à iure ſuo: ita probat text. in c.conſtitutus. de reli.domi. & ibi tenet gloſ. ord. Inno. Hoſtien. Abb. Ancha. Cardi. & commu. Doc. tenet etiam & valdè commendat Imo. in c.ad audientiam. de rebus eccle.nõ alie. Bald. in auth. æqui. de bo. autho. iu. poſ. Fab. in §. adeò. Inſti. de loca. & con. pen. col. Iaſ. in l. 1. C. de iure emphyt. 10. col. nu. 48. idem Iaſ. vbi reputat ſingulare & perpetuò menti tenendum, in l.2. eo. titu. 11. col. num. 44. Secundò infero, ꝙ licet emphyteuta vendens vel alienans rẽ irrequiſito domino directo, amittat rem & applicetur domino, vt in l. fi. C. de iure emphyt. & in l.fin. tit. 8. parte. 5. tamen cenſuarius poteſt licitè vendere nullo requiſito, & non amittit rem nec ius ſuum. & ratio vera & fundamentalis eſt, quia cenſuarius eſt plenus & perfectus dominus rei, & tantum eſt obligatus ad penſionem, & apud creditorem cui debetur penſio non eſt aliquod dominium nec ius rei: ſed emphyteuta tãtùm habet vtile dominium, & directũ remanſit penes dominum: vnde in recognitionem eius res cadit in commiſſũ, & amittitur, ſi penſio non ſoluatur, vel res alienetur: & in expreſſo ita tenet Specu. & Ioan. An. in addit. eius in tit. de locato & conducto. §. ſed nunc. ver. 118. & videtur tenere Bald. in l. 3. C. de ſerui. & aqua. Iaſ. in l. 2. C. de iure emphy. num. 48. & iſtud teneo pro firma veritate, licet Iaſ. teneat cõtrarium in d.l.fin. C. de iure emphy. 18. quæſtio. nu. 131. Quod intellige & declara niſi inter contrahentes fiat pactum & conuentio, ꝙ pretio non ſoluto per certum tempus, vel re alienata irrequiſito creditore cui penſio præſtatur, res incidat in commiſſum; quia tale pactum & conuentio debet ſeruari, dato caſu, quod pœna ſit magna & exceſſiua: iſta eſt propria deciſio noſtræ legis.

4 Item nota ex iſta lege principalem cõcluſionem eius, ꝙ pœna poſita per partes in contractu emphyteutico vel cenſuali debet ſeruari, quamuis ſit magna, & excedat medietatem, quæ videtur valde dubia in hoc: pro cuius perfecta declaratione dico, quod de iure communi maxima erat dubitatio & controuerſia, vtrùm pœna appoſita in contractu poſſit exigi in qualibet ſumma & quantitate, & vera & communis reſolutio erat, quòd pœna legalis regulariter non excedat quadruplum: conuẽtionalis verò modo apponeretur per verba multiplicatiua, vt duplum, triplum, quadruplũ, &c. modo per verba numerabilia, vt centum, vel mille, &c. poſſit excedere & valere in qualibet ſumma: ꝙ eſt verum & procedit quando pœna adijcitur rei vel quantitati certæ principaliter deductæ in contractu, vel obligatione: ſecus verò ſi adijciatur facto rei vel quantitati incertæ: quia tunc ſi ponatur per verba multiplicatiua, non poteſt excedere duplum: ſi verò per verba numeralia & ſimpliciter, poteſt excedere & valere in qualibet ſumma et quantitate: quia primo caſu poſſet pœna multum excedere, plus quàm partes cogitaſſent; ſecundo verò non; et in ſummæ iſta eſt perfecta, breuis, et compendioſa reſolutio huius articuli et materiæ, quã probat tex. in l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ff. de verbo. obligatione. text. in l. ſi dictum.

ctum.ff.de euictio.tex.in §.alteri. Inſti. de inuti.ſtipul.text.in §. omnes. iuncto §.tripli.& §.quadrupli.Inſt.de actio. & vtrobique comm. Doc. tenet etiã Bart. Cinus, Bal.Salic.& comm.Doc.in l.vnica.C.de ſent. quæ pro eo ꝙ inter.profe. hoc ergo maximum dubium tollit noſtra lex in contractu emphyteutico & cenſuali, & vult quod pœna appoſita inter partes indiſtinctè valeat & teneat. Item etiam iſta lex in hac ſua principali concluſione & deciſione poteſt intelligi vt loquat̃ in deceptione vltra dimidiam iuſti pretij, vt ex hoc non reſcindatur iſte contractus: pro cuius etiam ꝑfecta declaratione dico, quòd de iure communi erat maxima dubitatio, an in contractu emphyiteutico & cenſuali habeat locum remedium l.2.C.de reſc. vend.& reperias quòd Specula.in tit.de locato. §. nunc verò aliqua, verſic.90. quæro,&c. tenet ꝙ ſic. quia aſſimilatur cõtractui locationis & cõductionis, vt in §.adeò.Inſt.de loc.& condu.Bal.ĩ ru.C. de iure emphyteu. ver.quæro an valeat. &c. idem Bal.in l.2.C.de reſ.ven.4.col. num.6.& ibi Pau.& Salic.4.col.& magis comm.Doc.Iaſ.in l.1.C.de iure emphy. num. 74. & 75. & tenendo hanc partem, læſio vel deceptio vltra dimidiam æſtimabitur hoc modo.ſ. quando facta æſtimatione & contemplatione penſionis recipiendæ per 20. annos, & conſiderata æſtimatione ipſius rei non reſultat ex aliqua parte læſio vel deceptio vltra dimidiam:ita probat text. in Auth.de non alienan.aut permutandis, &c. collat.2. quem ibi ad hoc notat & ſummè commendat Ange. & alij Doc. ſed contrarium hodie vult & ſtatuit noſtra lex, imò quod in tali contractu emphyteutico vel cenſuali non habeat locum reſciſſio contractus propter maximam læſionem vltra dimidiam iuſti ꝑtij: pro qua poteſt facere vrgens ratio, quia maxima incertitudo eſt, & verſatur circa tempus fruitionis & ſolutionis penſionis & cenſus, & circa finem & extinctionem eius: ergo merito non poteſt cognoſci nec conſtare de læſione vltra dimidiam iuſti pretij.

Item adde pro complemento huius l. & materiæ, quòd ſi emphyteuta vel cenſuarius conueniatur pro annuis pẽſionibus præteritis, & non poſſit probare ſolutionem earum, quòd eo ipſo ꝙ probet & oſtendat ſcripturam, apochã, vel ſchedulam in qua contineatur ſe ſoluiſſe in tribus annis proximis præteritis, præſumitur retro totaliter ſoluiſſe in omnibus annis præteritis, niſi contrarium probetur:tex.eſt ſingularis & vnicus in iure, in l.quicunq;.C. de apochis publicis.li.10. quem ad hoc reputat ibi mirabilem Bar.Lucas de Pẽna, Platea, & communiter Doc. illum etiam ad hoc notat & commendat gl.ord.in l.2. C.de iure emphyteu. in verbo, repellere, in medio:& ibi reputat ſing. Salic.2. col.& comm.alij Doc. præcipuè Iaſon num. 168. & licet illa lex loquatur in emphyteuta reipublicæ, tamen eadem ratione idem ĩ emphyteuta vel cenſuario priuatæ perſonę, & in quolibet colono vel inquilino: ita Bal. in cap. literæ. de dilationibus. & Angelus in Authen. de non alien.aut permu. §.ſcire. collatione 2.& Iaſ.in l.2.C.de iure emphyt. nu.170.Quod limita & intellige quando vnaquæq; ſchedula eſt facta de ꝑ ſe quolibet anno:ſecùs verò ſi vna ſola ꝑ oĩb. tribus:ita Bal. in d.l.2. de dotis promiſ.

T E X T. L X I X.

NINGVNO pueda facer donacion de todos ſus bienes aunque la faga ſolamente de los preſentes. Id eſt: *Nullus poſſit omnium ſuorum bonorum donationem facere, etiam ſi eam faciat tantum præſentium.*

SVMMARIVM.

1 *Donatio omnium bonorum præſentium & futurorum de iure communi non valebat, hodie tamen per noſtram l non valet donatio præſentium tantum.*

2 *An donatio iſta bonorum præſentium valeat ſaltem in aliquo.*

3 *An iſta donatio omnium bonorum præſentium valeat ſi donator aliquid ſibi reſeruauit.*

4 *An iſta donatio inualida omnium bonorum firmetur iuramento.*

5 *An iſta donatio omnium bonorũ valeat ſi fiat cauſa mortis.*

6 *An donatio omnium bonorum facta eccleſia vel pro loco valeat.*

LEX LXIX.

NOTA ex iſta lege, vnicam & principalem concluſionẽ eius, ꝙ hodie in iſto regno nemo poteſt alteri donare omnia bona ſua præſentia. Pro cuius ꝑfecta declaratione dico & præſuppono, ꝙ de iure communi licet nemo poſſit donare omnia bona ſua præſentia & futura, quia in effectu eſt pactum et promiſſio de ſuccedendo, & eũ hæredem poſt mortem relinquendi; quæ non valet ipſo iure, nec ex ea orit̃ aliqua actio nec obligatio ciuilis vel naturalis; tex. eſt in l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de verbo. oblig. tex. in l. tres fratres. §. idem reſpõdit. el 1. ff. pro ſocio. tex. in l. ex eo. C. de inuti. ſtipul. tex. in l. hæreditas. C. de pactis conuentis. tex. in l. cum donationis in fi. C. de tranſac. text. in l. pactũ quod dotali. C. de pactis. cuius ratio eſt quia tale pactũ & promiſſio eſt contra bonos mores. Secunda, quia inducit votum captandæ mortis.

Tertia, quia aufert liberam facultatem teſtandi, cum non habeat nec poſſit habere bona ex quibus teſtetur: ita probant prædicta iura, probat etiã textus in l. ſi vnu. §. illud. ff. de pactis. tex. in l. conuenire. ff. de pactis dota. text. in c. ne captandæ. de conceſſio. præbend. libro 6. tex. in l. prima. C. de ſacroſ. eccl. & tenet Barto. Albe. & commu. Docto. in d. l. ſtipulatio hoc modo concepta. adeo quod etiam ſi tale pactum de ſuccedendo, vel promiſſio & donatio omnium bonorum præſentium & futurorum ſit reciproca inter duos vel plures, non valet: ita probat tex. ſingu. & vnicus, in l. de ſidei commiſſo. C. de tranſa. vbi diſponitur, quòd valet et tenet inter duos vel plures renunciatio et donatio hæreditatis et futuræ ſucceſſionis iã ſibi delatæ ab aliquo defuncto virtute fideicommiſſi reciproci, ergo ſecus eſt in pacto et donatione etiam reciproca inter duos vel plures de ſua propria hęreditate viuentium: et ad hoc reputat ſing. et vnicum Bal. et commu. Doctor. ibi. Ex quibus rationibus et qualibet earum et ultra eas, ex eo quod iſta lex eſt prohibitiua, infertur clare ꝙ non poteſt renunciari, argumento text. iuncta glo. ordina. et commu. opi. in l. 1. et per totũ C. ne fideiuſſores dotium dentur. tamẽ bene põt quis donare omnia bona ſua pręſentia, mobilia & immobilia, iura & actiones: tex. eſt nó. & expreſſus in l. omnes. §. Lucius. ff. de his quæ in fraud. credi. & ibi notat & commendat gl. et Barto. Albericus, Angelus, Cuma. & cõmuniter Doctores, tex. in l. ſi quis argentum. §. ſed & ſi quis vniuerſitatis. C. de dona. & ibi no. & commu. Bal. Angel. & alij Docto. tex. in §. fin autem. eiuſdem l. tex. in l. 4. verſi. ſane. C. de contrahen. empt. tex. in l. ſi vnquam. C. de reuo. dona. & idem diſponit l. 1. titul. 4. parti. 5. tenet Bartolus in dicta l. ſtipulatio hoc modo concepta de ver. obl. ſecunda columna in medio & ibi commu. Doc. idem Bar. in l. poſt contractum; ff. de don. idẽ Bar. & commu. Doc. poſt gl. ibi in l. fin. C. de pact. gl. in §. item ſi quis in fraudẽ. Inſti. de actiõ. & ibi Faber, & commun. Docto. cuius ratio erat, quia poterat acquirere & habere bona in futurũ, et in eis habere hæredẽ, quæ nõ veniebant in donatione, et præſumptio iuris eſt ꝙ acquiret. argu. tex. in l. ſi defunctus. C. arbi. tut. vñ merito talis donatio valebat.

Hodie

Hodie tamen donatio bonorum præſentium tantum nõ valet nec tenet per noſtram legem,& corrigitur ius commune,& idem videbatur antea diſponere. l.7.tit.12.lib.5.fo.ll. cuius ratio poteſt eſſe , quia ex tàm immenſa donatione præſumitur fraus,ſecundum Pala.Ruu. & gloſſatores hic.Sed certe iſta ratio nõ concludit,nec eſt tenenda : quia etiã in donatione pręſentium & futurorum nõ præſumitur,ergo nec in iſta. vnde dic , ꝙ ratio vera poteſt eſſe principaliter fauore ſubditorum & ſecundario fauore reipublicę:quia conuenit donanti & reipublicę ne quis prodigaliter vtatur ſubſtantia ſua & perdat bona ſua,argumẽto tex.in l.Imperator.ff.ad Trebel.tex. in §.fi.Inſtit.de his qui ſunt ſui vel alie. iur.tex.in l.vnica. §.fin.C.de cadu.tollen.tex.in Authen.de hære.& fal. verſicu.inturrunt.colla.1.tex.in Authenti. vt iudices ſine quoquo ſuffragio.ver.cogitatio.colla.2.

2 Circa quam primo quæro, an iſta donatio bonorum tantum præſentium valeat ſaltem in aliquo? & breuiter & reſolutiuè teneo quod non , quia non eſt maior ratio quod valeat in vna parte vel re quam in alia.& probat tex.no.& expreſſus in l.ſi libertus minorem. §.ſi quis plures. ff.de iure patro.vbi diſponitur,quod donatio plurium rerum vno contextu facta in fraudem & prohibitionem legis , ipſo iure & total ter eſt nulla,etiam reſpectu eorum quæ ſeparatim de per ſe valere poterant:& ibi cõmu.notant Doct.antiqui . Confirmatur etiam,quia donatio omnium bonorum præſentium & futurorum adeo eſt nulla & reprobata a iure vt non valebat ẽt in præſentibus in quibus de iure communi valere poterat ſi fieret ſola & de per ſe:ita Bal.in l.fi.C.de pactis.pen.colum.Paul. & magis communi. Doctor. Roma.Alexan.et comm.etiam Doc.in l.ſtipulatio hoc modo concepta.Imo.et alij Doctor.in rub.extra, de teſta.licet Barto.relinquat indeciſum in d.l.fin.C. de pactis.nec obſtat text.no.in l.ſancimus.verſ.1. C. de dona. vbi habetur ꝙ donatio quę excedit 500.& hodie 500 ſolidos , valet ſaltem in quantitate in qua non requiritur inſinuatio,tex.in §. ſin autem.eiuſdem l.text.in l. 9.tit.4.5. par.quia reſpõ. quòd ibi erat certa quãtitas expreſsè taxata & determinata à lege,in qua poterat valere donatio: ſed in noſtro caſu non eſt taxata quantitas, res,vel ſumma in qua poſſit valere.Cõfirmatur etiam, quia aliàs diceremus ꝙ valeret donatio , excepto vno nummo vel aliqua re minima:& in terminis ita declarat ſubtiliter Bald.in d.l.fin. C.de pactis.

3 Secundò quæro,an talis donatio omnium bonorum præſentium valeat , ſi donator reſeruauit ſibi aliquam rẽ vel quantitatẽ:ex qua teſtari poſſit? & breuiter teneo ꝙ ſic,quia tunc ceſſat ratio fundamentalis impeditiua teſtamenti , dum tamen ſit aliqua res vel quantitas notabilis,& non ita parua,tenuis,& minima , quod non ſit in conſideratione: ita Bart.in d.l.ſtipulatio hoc modo cõcepta.de verb.obli.2.col.num.6.& cõmuniter Doctor. & idem eſt ſi donator reſeruaſſet ſibi vſumfructum bonorum per tempus vitæ ſuæ : quia de fructibus perceptis vel pretio eorum poterit teſtari:ita no.Pau.de Caſt.in d. l. ſtipulatio hoc modo cõcepta,in fi.ver.& ibi Alc. 7.colum.num.18.& Iaſ. 7.colum.verſ. 2. per iſtam doctrinam infertur, & eſt commu.opin.licet Pau. de Caſt.teneat contrarium in l.fin. C.de pact. pen.col. num.10.

4 Tertio quæro, an talis donatio omnium bonorum præſentium firmetur iuramento? & videtur quòd non , per ſequentia . Primò, quia ſicut donatio omnium bonorum præſentium & futurorum, quæ nõ valet de iure communi, quia eſt contra bonos mores, & inducit votum captandæ mortis , & aufert donanti libertatem teſtandi , non firmatur iuramento : vt in c.non eſt obligatorium,de reg.iur.in 6. & in l.nõ dubium. C.de legib. & in terminis tenet Bar.& commu.Doc.in l.ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de verb.obli.Bal. in

l.ſi.C.de pactis.pen.col.& ibi etiam cõmu.Doc.ita hodie in noſtro regno nõ valet donatio omnium bonorum præſentium tantum, ſed eſt prohibita & reprobata, ergo ſimiliter eadem ratione non debet firmari iuramento. Secundo quia quando contractus prohibetur ratione publicæ vtilitatis, non firmatur iuramento: tex.eſt in cap.ſi diligenti.de for.compe.& ibi gl.ordina.& communiter Doc.tenet etiam magiſtraliter Barto.in l.ſi quis pro eo.ff.de fideiuſſ.3.col. Ab.& Canoniſtæ in c.cum contingat.de iureiuran.4.col.ſed donatio omnium bonorum cenſetur hodie prohibita per noſtram legem Tauri fauore reipublicæ, ergo non firmatur iuramento. Tertio facit, quia legi prohibitiuæ non poteſt etiam cum iuramento renunciari.maximè quando prohibitio dirigitur ad perſonas: iſta eſt doctr.& theorica magiſtralis Bar.in d.l.ſi quis pro eo.ff.de fideiuſſor.4.col.idem Barto.in Authen.ſacramenta puberum.C.ſi aduer.vendi.idem Bald.in l.prætor ait.ff.de noui ope.nun. ſed noſtra lex expreſſe dirigit prohibitionem ad perſonas, quia dicit, ninguno pueda fazer donacion, &c.ergo nõ firmatur iuramẽto. Quarto facit, quia donatio excedens quingentos ſolidos quæ eſt ꝓhibita à lege ſine inſinuatione, nõ firmatur iuramento; ita Bald.in l.illud.C.de ſacroſ.eccl.5.col.& 5.quæſtione: idem Bald.in l.data.C.de dona.Roma.in l.Modeſtinus.ff.de dona.ergo eodem modo & ratione iſta donatio omnium bonorũ abſolutè prohibita à noſtra lege non firmatur iuramento: & ita exp̃ſſe tenet & determinat Pal.Ruui.hic in fine, & Didacus de Caſtil.hic.

Sed his non obſtantibus ego teneo contrariam ſententiam, imò quòd talis donatio omnium bonorum præſentium tantum, firmetur iuramẽto hodie in noſtro regno. Primo, quia contractus nullus & à iure reprobatus ex quo nulla penitus oritur actio nec obligatio firmatur iuramento de iure canonico: vt alienatio rei dotalis, contractus minoris, donatio inter patrem & filium, donatio inter vir.& vxo.renunciatio futuræ ſucceſſionis, & ſimilis cõtractus: tex.eſt in c.cum contingat, de iureiu. tex.in c.licet mulieres.eo.tit.lib.6.tex.in Authen.ſacramenta puberum. C.ſi aduer.vendi.tex. in c.quamuis pactum, de pactis, lib. 6. Ex quibus infertur, quod hodie in noſtro regno, licet donatio arrharum ſit prohibita, & nõ valeat vltra decimam partem bonorum, vt in l.1.titu.2.lib.3.fo.ll.& in l.50.in his ll.Tauri, tamen valebit & tenebit cum iuramẽto: ita tenet Pala.Ru.in repe.c.per veſtras. de donatio.inter vir.& vxo. ſuper rub. fol.14.2.col.licet glo.in d.l.1.velit contrarium: nec obſtat primum fundamentũ in quo dicebamus quòd donatio omnium bonorum præſentium & futurorum eſt adeo reprobata quod nõ firmatur iuramento: quia illa eſt reprobata propter maiorem & fortiorem rationem, ſcilicet, quia apertè eſt contra bonos mores, & inducit votum captandæ mortis, & tollit libertatem teſtandi: quia actu & aptitudine nunquam poteſt habere bona, de quibus teſtatur ſi valeret donatio, tamen donatio præſentium tantum non eſt prohibita, his rationibus: quia licet priuetur bonis præſentibus, poſſet tamen poſtea acquirere bona, de quibus teſtetur, aliàs etiã de iure communi non valeret: ſed quia princeps noſter principaliter voluit prouidere vtilitatibus ſubditorum, prohibetur per noſtram legem iſta donatio ſimpliciter facta, tamen cum iuramento valeret. Non obſtat etiam ſecundum fundamentum, in quo dixi quod quando lex prohibet contractum fauore reipublicæ non firmatur iuramento, quia debet intelligi, quando actus vel contractus prohibetur principaliter fauore reipublicæ, ſed in noſtro caſu prohibetur iſta donatio principaliter fauore ſubditorum, licet ſecundariò, fauore reipublicæ: ergo bene firmatur iuramẽto: & ita probant iura ſuperiora, & tenet Bar.& communiter Doc.in dicta l.ſi quis pro eo.fin.columna. ff.de fideiuſſor. Baldus, & communiter Doctores

in

in dicta Auth. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. ven. Abbas & commu. Cano. in c. cum contingat de iureiu. Domi. & alij Doct. in c. licet mulieres. eodem titu. lib. 6. Nec obſtat etiam tertium fundamentum, in quo dicebamus quod legi prohibitiuæ non poteſt renunciari etiã cum iuramento; quia illa ſentẽtia Bart. commu. repro. ſecundum Pan. & Doctores in dicta l. ſi quis pro eo. ff. de fideiuſ. & ſecundum Bal. Pan. Iaſon. & communiter Doctores in Authten. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. ven. quia ſi prohibitio legis nõ tẽdit principaliter ad fauorẽ reipublicæ, benè poteſt cum iuramento renũciari. Non obſtat etiã quartum fundamentum, in quo dicebamus, quòd donatio excedens quingentos ſolidos ſine inſinuatione facta non firmatur iuramento, vt tenebat Bald. & alij Doct. in locis ſupra alle. quia illa ſententia & conclu. communiter etiam reprobatur, quia imò valet & tenet cum iuramẽto, per ſupra dictas rationes: ita tenet Abb. Imol. & commu. Doct. in d. c. cùm contingat. de iureiur. Quartò quæro, ſi hodie pater habens filios, poſſit extraneo donare quintam partẽ bonorum, de qua poterat ante diſponere inter viuos, vel in vltima voluntate? & videtur quòd nõ, quia in effectu eſt donatio omnium bonorum, quæ eſt prohibita per noſtram legem: nam alia bona & ſic quatuor partes præcisè & neceſſariò ſunt legitima filiorum: ergo quinta pars ſunt bona libera præſentia, quę habet ipſe pater & donator, & ſic apertè videtur, quòd non poſſit valere iſta donatio quintæ partis bonorum, ſed ego teneo contrarium, imò quod valeat & teneat. Primò, quia diſpoſitio noſtræ legis tantum verificatur & habet locum in omnibus bonis donatis, non verò in parte eorum. Secundò, quia licet aliæ quatuor partes debeantur ratione legitimæ, non tamen ſunt effectæ filiorum, nec dominium eſt tranſlatum ad eos, ſed adhuc remanet penes ipſum patrẽ donantem. Tertiò, quia licet aliæ partes pertineant filijs, illud eſt verum, & procedit poſt mortem patris, & anteà vſusfructus pertineat patri, & per conſequens donatio, & ſic apertè ſequitur, quod valet & tenet.

5 Quintò quæro, an iſta donatio omnium bonorum præſentium valeat, & teneat, ſi nõ fiat purè & ſimpliciter, ſed cauſa mortis? & videtur, quòd ſic. Primò, quia reſpectu effectus & confirmationis æquiparatur vltimæ voluntati, & ſecundum eam regulatur. text. eſt in l. 1. & per eo. ff. de dona. cau. mor. tex. in l. j. & per to. C. eo. tit. tex. in §. 1. Inſtit. de dona. tex. iuncta glo. ord. & commu. opi. in l. 2. ff. de publ. tex. in l. vnica. §. fi. C. de cad. toll. tex. in l. cum pater. §. eorum. de leg. 2. tex. in l. vt hæredibus. eo. tit. tex. in l. ſi mortis. ff. ad leg. Falc. tex. in l. quæ ſub cõditione. §. hoc edictum. ff. de condi. inſti. Secundò & in ſpecie, quia licet donatio pura & ſimplex, quæ excedit quingentos ſolidos, valet & tenet cũ ſolẽnitate requiſita in cõtractu, & requirit inſinuationẽ, tñ donatio cã mortis requirit ſolennitatẽ requiſitã in vltima volun. & valet & tenet ſine inſinuatione. tex. eſt in l. fi. C. de dona. cau. mor. & ibi gl. or. & cõ. Doc. Sed his non obſtantibus ego teneo cõtrarium, imò quod non valeat & teneat, quia reſpectu formæ ſolennitatis, & ordinationis donatio cauſa mortis æquiparatur contractui. tex. eſt in l. inter mortis. ff. de don. cau. mor. tex. in l. tam is. §. 1. eo. ti. & tenet magiſtraliter Bar. & com. Doc. in l. 2. ff. de leg. 1. Scdò & in ſpecie, qa ſicut hodie ex nudo pacto donationis oriẽ actio, vt in l. ſi quis argentum. §. ſin aũt. C. de donat. ita oritur ex donatione cã mortis. gl. & ſing. & vnic. in l. cũ pater. §. Mæuio. de le. 2. & ibi no. & com. Bar. & com. Doc. & reputat ſing. & vnicam Ang. & mod. in l. 2. de leg. 1. ergo ita in caſu & teris huius noſtræ legis iſta donatio oĩum bonorũ præſentiũ reſpectu formæ, validitatis, & ordinationis æquiparetur cõtractui: non verò vltimæ volun. ideò nõ valeat nec teneat: non obſtat tex. in d. l. ſi. C. de don. cau. mor. qa ibi cõſiderat effectus ipſius donationis,

6 Sextò quæro, an iſta donatio omniũ bonorum præſentium facta eccleſiæ vel pio loco valeat, & teneat? & breuiter & reſolutiuè teneo quòd ſic. Primò, quia cùm quis poſſit in vita perſonam ſuã, & omnia bona ſua præſentiá & futura offerre eccleſiæ vel monaſterio, vt in Auth. ingreſſi. C. de ſacroſan. eccleſ. eadem ratione & à fortiori poterit donare bona tantum præſentia. Secundo et in ſpecie, quia de iure communi donatio omnium bonorum præſentium et futurorum facta eccleſiæ vel pio loco valebat et tenebat: ita Bart. in l. fi. C. de pactis. pe. col. nu. 13. et ibi commu. Doc. præcipuè Iaſ. qui benè loquitur. fi. col. nu. 30. Bald. in Authen. ſi qua mulier. C. de ſacroſ. ec. fi. col. Abb. in c. in pſentia, de pba. 4. et 5. notab. et tenet Pal. Ruu. hic in fi. dũ tamen eccleſia teneat alere donatorẽ: et licet ad hoc nihil alleget, facit benè tex. in l. ſi ut qui in id. cũ tribus ll. ſeq. ff. de re. iu. et in l. 1. ti. fi. 5. par. et ita iſta l. remanet vtiliter expedita.

T E X T. L X X.

LA ley del fuero que habia cerca del ſacar el pariente mas propinquo la coſa vendida de patrimonio por el tanto aya tambien lugar quando ſe vendiere en el almoneda publica, aunque ſea por mandamiento de juez, y los nueue dias que diſpone la ley del fuero ſe cuenten en eſte caſo deſte el dia del remate con tanto que conſiga el que lo ſaca el precio, y haga las otras diligencias que diſpone la ley del fuero, y la ley del ordenamiento de Nieua, y aſsi miſmo aya de pagar el comprador las coſtas, y el alcauala ſi la pago el comprador antes que la coſa aſsi vendida le ſea entregada. Id eſt. *Lex Fori quæ agit de iure conſanguinei propinqui ad rem ex patrimonio venditam tantidem redimendum, habeat etiam locum quum licitatione publica ſit vendita, etiam ſi (licitatio) ſit ex iudicis mandato: & nouem illi dies, quos Lex Fori diſponit, numerentur in hoc caſu à die venditionis* [Hiſp. del remate] *abſoluta: modò is qui redimit, conſequatur pretium, & illas diligentias præſtet, quas Lex Fori diſponit, & lex ordinamenti Nieuenſis: atque etiam emptor ſoluat expenſas & vectigal, ſi emptor (primus) illud ſoluerat, antequam res hoc modo redempta ei tradatur.*

T E X T. L X X I.

QVando muchas coſas fueren vendidas por vn precio que ſean de patrimonio, o abolengo que el pariente mas propinco no pueda ſacar la vna, y dexar las otras ſino que todas las aya de ſacar, o no ninguna dellas: pero ſi las dichas coſas fueren juntamẽte vendidas por diuerſos pcios, en tal caſo puede el pariẽte mas propinco ſacar la que dellas quiſiere haziẽdo las diligẽcias, y ſolemnidades en las dichas

le yes

leyes del fuero, y ordenamiento cõtenidas. Id eſt: *Quum res plurès ad patrimonium pertinentes vno pretio fuerint venditæ, non poſſit conſanguineus propinquus aliquam earum, relictis alijs, tantidem redimere, ſed aut omnes ſimul redimat, aut relinquat. verùm ſi res eædem diuerſis pretijs venditæ ſimul fuerint, poterit propinquior conſanguineus quam voluerit redimere, adhibitis diligentijs & ſolennitatibus in prædictis Fori legibus & Ordinamentis contentis.*

T E X T. L X X I I.

QVANDO la coſa que es de patrimonio, o abolengo ſe vendiere fiada que el pariente mas propinguo la pueda ſacar por tanto aſsi miſmo fiada con tanto que dentro de los dichos nueue dias de fiancas baſtãtes a viſta de nueſtra juſticia que pagara los marauedis porque aſsi fue vendida al tiempo que el cõprador eſtaua obligado. Id eſt: *Quum res ad patrimonium, ſeu auimonium pertinens vendita fuerit ſub fide, vt propinquior conſanguineus poſſit eam tantidẽ redimere etiam ſub fide: modò intra prædictos nouem dies det ſufficientem fideiuſſionem ad cognitionem noſtræ Iuſtitiæ, ſoluturum ſe pecuniam qua fuit vendita, quo tempore (primus) emptor erat obligatus.*

T E X T. L X X I I I.

QVANDO el pariente mas propinquo no quiſiere, o no pudiere ſacar la coſa vendida por el tanto el pariente mas propinquo ſiguiẽte en grado, la pueda ſacar: y anſi vayan de grado en grado por todos los parientes, dentro del quarto grado, con tanto que ſea dentro de los dichos nueue dies, y con las otras diligencias contenidas en la dicha ley del fuero y ordenamiento. Id eſt: *Quum propinquior conſanguineus non potuerit, aut noluerit rem venditam redimere tantidem, propinquior conſanguineus in gradu ſequens redimere clam poſſit: & ita gradatim procedatur intra quartum gradum per omnes conſanguineos: modò id fiat intra prædictos nouem dies, & cum cęteris diligentijs contentis in prædicta Lege Fori & ordinamento.*

T E X T. L X X I I I I.

QVANDO concurren en ſacar la coſa vendida por el tanto el pariente mas propinquo con el ſennor del directo dominio o con el ſuperficiario, o con el que tiene parte en ella porque era comun perfieraſe en el di-

cho retracto el ſennor del directo dominio y el ſuperficiario, y el que tiene parte en ella al pariente mas propinquo. Id eſt: *Quum in rei venditæ redemptione tantidem concurrerint cum propinquiore conſanguineo, dominus directi dominij, aut ſuperficiarius, aut qui partem in ea habuerit cõmuni exiſtente, in prędicto retractu prę feratur dominus directi dominij, & ſuperficiarius, & qui in ea habuerit partem propinquiori conſanguineo.*

TEXT. LXXV.

SI alguno vendiere la parte de alguna heredad que tiene comun con otro en caſo que ſegun la ley de la partida la pudiera el comunero ſacar por el tãto ſe obligado el que la quiſiere ſacar a conſignar el precio en el tiempo y termino y con las diligencias y ſolemnidades de la manera que la pudiera ſacar el pariente mas propinquo quando fuera de ſu patrimonio y abolengo, de ſuerte que lo cõtenido en la dicha ley del fuero y ordenamiẽto de Nieua, y en eſtas nueſtras leyes aya lugar y ſe platique en caſo que el comunero quiera ſacar la coſa vendida, por el tanto. Id eſt: *Si aliquis vendiderit partem alicuius fundi quem habet cum alio communem,* [Hiſp. el comunero] *in caſu, quòd ſocius iuxta Legem Partitę poterit* [Hiſp. poterat] *eam retrahere (ſeu retinere tantidem) teneatur is qui retrahere eã voluerit, pretium illis repræſentare* [Hiſp. conſignare] *in tempore & termino & eiſdem diligentijs & ſolennitatibus quibus propinquo conſanguineus illam retrahere potuiſſet: ita vt quod in prędicta lege Fori & in ordinamento Nieuenſi & in hiſce noſtris legibus continetur, habeat locum & fiat, in caſu quòd ſocius velit retrahere rem venditam.*

SVMMARIVM.

1 *Ratio principalis inductiua retractus.*
2 *Exemplum harum legum & earum declaratio.*
3 *An ſufficiat quòd res vendita ſit ſclitæ patris, vel requiratur quod deſcendat ab auo vel alio aſcendente.*
4 *An filius vel deſcendens naturalis tantũ poſſit retrahere.*
5 *An filius vel deſcendens exhæredatus & excluſus à ſucceſsione aſcendentium poſſit retrahere.*
6 *An filius vel deſcendens qui renunciauit cum iuramento non ſuccedere patri vel aſcendenti, poſsit retrahere.*
7 *An in clericis & perſonis eccleſiaſticis habeat locum huiuſmodi retractus.*
8 *Si filius vel deſcendens decedat intra tẽpus datum ad retrahendum, an tranſmittat ius retrahendi ad hæredes extraneos.*
9 *An ius retrahendi tranſeat in monaſterium, quando proximior conſanguineus ingreſſus eſt religionem.*
10 *An monaſterio vendente rem ingreſſi quæ fuit patrimonij vel generis ſui, proximior eius poſsit retrahere.*

11 *An*

11 An condemnatus ad mortem naturalem vel ciuilem poßit retrahere.

12 An iudex qui non poteſt contrahere in loco & territorio ſuæ iuriſdictionis, poßit retrahere.

13 An proximior conſanguineus poßit retrahere à remotiori conſanguineo.

14 An proximior conſanguineus requiſitus à contrahentibus teneatur declarare, an velit retrahere vel non.

15 Si plures res patrimonij vel generis vnico & eodem tempore ſimul uendantur, an habeat locum retractus.

16 An tempus retractus incipiat currere à tempore contractus, an verò à tempore traditionis.

17 An tempus retractus poßit currere à tempore traditionis fictæ.

18 Si quis vendat rem patrimonij vel generis cum pacto de retrouendendo, an cõcurrat venditor & proximior conſanguineus.

19 An in contractu permutationis habeat locum retractus.

20 An in re data in ſolutum habeat locum hominis retractus.

21 Si res patrimonij vel generis vendatur ſub conditione, an tempus retractus currat à tempore ipſius contractus, an verò à tempore exiſtentis conditionis.

22 Si res patrimonij vel generis vendatur habita fide de pretio, an iſte caſu habeat locum retractus: & à quo tempore incipiant currere nouem dies retractus.

23 An in re patrimonij vel generis pignorata vel obligata habeat locum retractus.

24 Si ſemel res patrimonij vel generis fuit vendita, & à proximiori conſanguineo non fuit retracta, an poſtea poßit retrahi.

25 An prædicti nouem dies qui dantur ad retractum currant naturaliter, vel de momento ad momentum.

26 Si res patrimonij vel generis vendatur præſente conſanguineo & tacente, an poſtea poßit retrahere.

27 An & quando ſocius qui habet rem communem cum alio poßit retrahere rem venditam ab ipſo conſocio.

28 An Vxor habeat medietatem rei vel fundi quẽ maritus retraxit conſtante matrimonio.

29 Si quis vendat fundum patrimonij vel generis fructibus pendentibus quos colligit emptor, an conſanguineus qui poſtea retrahit fundũ, poßit petere prædictos fructus ab emptore perceptos.

30 Si res patrimonij vel generis vendatur, an debeatur Gabella, & quis teneatur illam ſoluere.

31 An dominus directus vel ſuperficiarius poßit retrahere, & an præferatur conſanguineo vel ſocio.

32 Si proprietarius vendat ſuam proprietatem, an vſufructuarius poßit illam retrahere.

33 Si fructuarius vendat vſumfructum quẽ habet in re vel fundo, an proprietarius poßit retrahere.

34 Si dominus proprietatis illam vendat fructuario, an tunc proximior conſanguineus vel ſocius poßit retrahere, vel præferatur fructuarius.

35 An prædictæ leges regni quæ permittunt retractum, reſcindant venditionem, et conſtituant in proximiorem vel conſocium nouum titulum & contractum.

36 Quæ actio ſit illa quæ propriè competit conſanguineo vel ſocio virtute prædictarum legum ad huiuſmodi retractum faciendum.

L E X L X X. Cum quinque legibus ſequentibus.

1 MATERIA retractus de quâ tractant iſtæ leges eſt valdè vtilis et neceſſaria, et quotidie verſatur in practica in noſtro regno: ideo magiſtraliter et perfectè uolo eam attingere, quam diuido in ſex partes et articulos pricipales. Nõ primò quæram, in quibus perſonis habeat locum huiuſmodi retractus? Secundò, in quibus rebus habeat locum prædictus retractus? Tertiò, qui præferantur in huiuſmodi retractibus? Quartò,

quæ

quæ ſint requiſita & neceſſaria ad talẽ
retractum? Quintò, an & quando ratio
ne ſocietatis & communionis habeat
locum retractus? Sextò & finaliter de
aliquibus quæſtionibus, in materia inci
dentib. & in effectu oĩa iſta cõtinentur
in hac materia. Quo ad primũ noto et
colligo principaliter ex his ll. quòd cõ
ſanguineus venditoris infra quartum
gradũ põt licitè retrahere pro eodẽ pre
tio rẽ vẽditã ab eo q̃ ſit patrimonii vel
auorũ ſuorũ: & idẽ diſponit l. 13. tit. 10.
lib. 3. foro ll. & l. 6. & 7. ti. 7. li. 5. ord. et
l. 230. in ll. ſtyli. Sed pro fundamẽto et
perfecta declaratione quærẽda eſt ratio
principalis eius, & videtur quòd non ꝓ
cedat. Primò, quia tendit contra libe-
rum arbitrium, quod quis habet à iure
diuino, naturali, & poſitiuo diſponen-
di de re propria in quem velit ad libitũ
voluntatis. text. eſt in l. 1. C. de ſacroſa.
eccl. text. in l. in re mandata. C. manda-
ti. tex. in l. id quod noſtrum. ff. de reg. iu.
text. in l. 1. & per totum. C. & ff. de con-
tra. emptio. tex. in l. 1. & per totum. C.
de rebus alie. non alien. tex. in §. 1. & ꝑ
totum. Inſt. quibus alien. licet vel non.
tex. in c. 1. & per totum, de emptio. &
vend. Secundò & principaliter, quia ta
lis diſpoſitio tendit contra propriam
ſubſtantiam & definitionem dominij,
quod eſt ius perfectè diſponendi de re,
ſecũdum Bar. & comm. Doc. in l. ſi quis
vi. §. differentia. ff. de acquir. poſſeſ. &
probat bonus & expreſſus tex. in l. fœmi
næ. §. illud. in fine. C. de ſecun. nup. ibi,
pleno proprietatis iure obtineat, atque
ex his nanciſcendi dominii vel teſtan-
di circa quem voluerit liberam habeat
facultatem. tex. in l. fin. verſ. autem. C.
de iure dominii impetran. vbi dicit, ꝙ
dominium eſt pleniſſimum & abſolutũ
ius rei, quod importat & cauſat liberã
& abſolutam facultatem diſponendi
de eo: & ad hoc reputat ſingularem &
vnicum Ioannes Igneus in l. 1. §. ſeruus
pignori datus, ff. ad Sylla. text. in l. vni-
ca. C. de nouo iure Quiritum tollendo.
ibi, ſed ſi pleniſſimus & legitimus quiſ-
que dominus ſiue ſerui ſiue aliarum re-
rum ad ſe pertinentium, quem dicit ibi
Baldus, rarò alibi inueniri, & fortè ex
his rationibus de iure communi ante
ll. noſtras regias erat expreſsè prohibi-
tus & reprobatus retractus, & omnis cõ
ſuetudo eius: textus eſt formalis & ex-
preſſus in l. penul. C. de contra. emptio.
cuius verba ſunt, dudum proximis con-
ſortibusq́; conceſſum erat vt extraneos
ab emptione remouerent, nec homines
ſuo arbitrio vendenda diſtraherent: ſed
quia grauis hæc videtur iniuria vt ho-
mines de rebus ſuis facere aliquid cogã
tur inuiti, ſuperiore lege caſſata, vnuſ-
quiſque ſuo arbitrio quærere vel proba
re poſſit emptorem. Sed contrarium ho
die diſponunt prædictæ noſtræ ll. imò
quod licitè habeat locum retractus in
noſtro regno, & ſunt licitæ & iuſtæ, &
optimè potuerunt hoc diſponere: ita ꝓ
bat tex. in c. conſtitutus, de in integrum
reſtit. ibi, & infra annum & diem à tem
pore contractus ipſis tanquã proximio-
ribus competeret ius offerendi pretium
iuxta conſuetudinem approbatam: tex.
in d. l. pe. C. de contra. emp: ibi, niſi ſi lex
ſpãliter quaſdam perſonas hoc facere
prohibuerit: vbi licet caſſetur & annul-
letur lex vel conſuetudo præterita quę
permittebat retractum, tamen non de-
rogat nec reprobat futuram: tex. in l. vẽ
ditor. §. ſi conſtat. ff. commun. prædio.
tex. in l. ſi in emptione. §. omnium. ff. de
contra. emptione.

Confirmatur etiam ratione licitæ, &
naturalis affectionis, quam quis habet
ad res maiorum ſuorum. tex. eſt in l. lex
quæ tutores. verſicul. neque verò. C. de
admi. tutor. text. in l. ſi emptionem. ff.
de minor. tex. in l. in fundo. ff. de rei vẽ.
tex. in l. 1. §. ſed & ſi rẽ. ff. ſi quid in frau.
patron. tex. in l. 2. ff. de vſucap. pro emp.
tex. in l. peto. §. fratre. ff. de leg. 2. tex. in
l. cùm pater §. liberis. eod. tit. Item etiã
confirmatur, quia ex hac cauſa, ratione,
& affectione, conſanguineus nedum de
ſcendens vel aſcendens, ſed etiam colla
teralis præfertur extraneo in ſucceden-
do ab inteſtato: tex. eſt in l. 1. & per tot.
ff. de ſuis & legi. hæred ib. tex. eſt in l. 1.

& per totum.ff.de ſucceſ.edi.tex. eſt in
l.1.& per totum.ff.vnde legitimi. text.
eſt in l.1.& per totum.ff.vnde cognati.
Item etiam præſertur in tutelam.ſuſci-
piendo:tex.eſt in l.1.& per totum ff. de
legit.tut.tex.in l. 1. & per totum. C.de
legitima tutela.

Item etiam præfertur in agendo ci-
uiliter in iudicio ſine mandato pro con
ſanguineo:text.eſt in l. ſed & hæ, ff. de
procura.text.in l.maritus.C.eod.tit.Itẽ
etiam præfertur in accuſando crimina-
liter pro delicto commiſſo contra con-
ſanguineum,text.eſt in l.ſi plures. ff. de
accuſat.text.in lege 2.§.fin. ff. de adul.
ergo merito præferatur in retractu.

2 Et adde proſequendo materiam qđ
exemplum harum ll. & deciſionis earũ
eſt, quod ſi quis habuit rem immobilẽ
& dominium eius, & poſt mortem reli-
quit eam in ſuo patrimonio & hæredi-
tate, & filius, nepos, vel deſcendens eã
vendat vel alienet, poteſt conſangui-
neus infra quartum gradum eam retra-
here ab emptore extraneo pro eodem
pretio infra nouem dies. Ex quo infer-
tur quod ſi talis res vel fundus principa
liter fuit alicuius fratris, vel alterius col
lateralis, & filius vel nepos eam vendi-
derit, frater neque alter conſanguineus
collateralis ipſius primi domini non po
teſt illam retrahere, cùm non deſcẽdat
ab ſtipite vel genere aſcendentium, ſed
tantum collateralium. Item etiam in-
fertur quod licet in ſucceſſione vniuer-
ſali vel alia qualibet materia non coar
ctetur gradus ſucceſſionis deſcenden-
tium, ſed habeat locum in infinitum,
tamen in hac materia retractus coarcta
tur facultas retrahendi vſque ad quar-
tum gradum: tùm quia eſt contra ius
commune, tùm etiam propter difficul-
tatem probationis: tùm etiam quia for
tè venditor qui rem maiorum diſtra-
xit, & ille qui vult retrahere ſunt inter
ſe collaterales, in quibus aliàs coarcta-
tur ſucceſſio.

3 Item principaliter quæro, an ſuffi-
ciat quod talis res vendita ſit ſolius pa
tris vel ſolius aui? vel requiratur quòd
ſit vtriuſque, ad hoc vt habeat locum
retractus? & qualiter intelligantur præ-
dicta verba noſtrarũ ll.regni? & vt cla-
riùs & perfectius intelligatur noſtra
quæſtio pono, quòd pater habet & poſ
ſidet aliquam rem vel fundum quam
ipſe ſolus emit & ſua induſtria acquiſi
uit, & in eius vita eam vẽdidit vel alie
nauit alicui extraneo, modò filius eius
in poteſtate vel emancipatus & vxora-
tus vult eam redimere & contrahere
ab emptore extraneo pro eodem pretio
an poſſit? & certè iſte caſus iam conti-
git de facto & fuit valde dubius in au-
dientia Regali de Valladolid: in quo
fuerunt diuerſæ & contrariæ opiniones
& ſententiæ: & fundamentaliter & re-
ſolutiuè dico, quòd videtur ꝙ in hac
re quæ fuit ſolius patris, habeat locum
retractus. Primò, quia prædictæ ll. re-
giæ loquuntur alternatiuè, dicendo ꝙ
in re patrimonij vel auorum habeat lo
cum retractus, & ad veritatem alterna-
tiuæ ſufficit vnam partem eſſe veram.
tex.eſt in l.vbi autem non apparet. §.
qui illud audiuit. ff. de verborum obli.
tex. in l. ſi ſtipulatus fuerit illud aut il-
lud.cod.tit.tex.in l.cum qui certarum.
§.fin.eo.tit.tex. in l.ſi hæredi plures. ff.
de cond.inſt.text.in l.cum ſi hæredi plu
res.ff.de cond.inſt.tex.in l.quærebatur.
ff.iudica.ſolui. text. in l. cum pupil. ff.
de cond.& demon.tex.in l.ſi is qui du-
centa.§.vtrum.de reb.dubijs. tex. in §.
pen.Inſti.de hære. inſti. Secundò, quia
in perſona patris conſideratur maior af
fectio propter proximitatem gradus, cũ
ſit in primo gradu lineæ aſcendentium:
ſed ratio in qua ſe fundat hodie noſtra
materia retractus eſt affectio ad res ma
iorum, vt ſupra dixi: ergo in re patris
habeat locum. pro contraria tamen par
te, imò quòd in re ſolius patris non ha-
beat locum retractus, ſed debeat res de
ſcendere etiam ab auo. Primò facit, q̃a
prædicta lex fori ad quam aliæ ll.nouæ
ordinamenti & Taur. ſe referunt & cõ
firmant, apertè vult ꝙ talis res deſcen-
dat ſimul à patre & auo: quia dicit (to-
do ome que heredad de patrimonio q
de

de auolengo quiſiere vender) & poſtea in alijs verbis,dũ dicit (ſi ome de aquel auolengo la quiſiere comprar) ergo apertè vult & ſignificat quòd retrahens debet eſſe nepos illius perſonæ à qua res deſcendit.

Secundò facit,quia cum noſtræ leges regiæ ſint correctoriæ iuris cõmunis,& quodammodo impeditiuæ libertatis & facultatis diſponendi de re propria in quem diſtrahens vellet,meritò ſunt reſtringendæ, Sed his non obſtãtibus,pro perfecta doctrina & concordia in hoc ſingulari & difficili articulo dico,quod non ſufficit,quòd res vendita ſit ſolius patris,nec requiritur quòd vendat rem propriam quam habet & acquiſiuit ſuo proprio labore & induſtria , & in vita vendat vel alienet in extraneum , non poteſt filius,nepos, vel deſcendens venditoris eam retrahere, nec hoc caſu habet locum retractus:quia repugnãt verba,mens, & ratio prædictarum legum: ſi verò quis habuit & poſſedit rem propriam vſque ad mortem, & reliquit in ſua hæreditate,& patrimonio,tunc habet locum retractus, & ſi res perueniat ad vnum ex filiis virtute diuiſionis inter eos factæ,vel meliorationis, vel prælegati, vel quouis alio titulo: & iſte filius & poſſeſſor poſt mortem patris vendat,tunc alter filius defuncti, fraterque vendentis poteſt licitè & iuſtè eam retrahere: & iſto caſu propriè verificãtur & procedunt prædictæ ll.& verba earũ, dicentium,quòd ſi quis vendat rem patrimonii, & cætera. Confirmatur viua & clara ratione, quia ſi pater habuit rẽ propriam in vita eius acquiſitam, & noluit eam retinere & conſeruare, ſed de ea diſponere & ad eam non habere affectionem , à fortiori filius eius non videtur iuſtè dicere & affirmare,quòd ex affectione, ex eo quòd res aliquando & fortè per momentum fuit patris.

Item etiam confirmatur concludenti fundamento,quia apud peritos Latinos patrimonium propriè dicitur res à patre relicta in ſua hæreditate poſt mortem ; & ſic poſt humationem eius; ita Calepinus in ſuo Dictionario : Cicero in Oratione quàm facit pro domo ſua: Plinius in Panegyrico.

Pro quibus & hac ſignificatione facit bonus tex.in l.item prædia. ff.fami. erc.tex.in l. 2.C.de his qui veniam ætatis impetr.tex.in l.lex quæ tutores.verſic.nec verò.C.de admi.tut.tex. in §.1. Inſt.de rerum diui.tex.in c.1.de natura ſucceſſionis feudi.in Vſ.Lus feudorum. & ibi notat Bald.& alii Doc.Si verò talis res deſcendat à patre ſimul & auo,& nepos vendat , certum eſt & ſine dubio quod alii nepotes poterunt retrahere : quia concurrit maior & fortior ratio & affectio. Item etiam ſi talis res deſcẽdat à ſolo auo,quia auus eam habuit & poſſedit, & reliquit in ſuo patrimonio, et nunquam peruenit ad filios : quia in vita eius deceſſerunt,vel aliàs fuerunt excluſi,et peruenit ad aliquem ex nepotibus, tunc ſimiliter alter nepos poteſt eã retrahere : et idẽ eſt ſi fortè talis res peruenit ad filium qui carebat filiis et deſcendentibus,& talis filius & poſſeſſor in vita vendidit & alienauit, tunc nepos ex alio filio poteſt eã retrahere, & ita his caſibus nouiter, ſingulariter, & vltra omnes prædictæ noſtræ ll.regię poſſunt intelligi & declarari.

4 Item quæro,an filius vel deſcendens naturalis tantùm poſſit retrahere?et breuiter et reſolutiuè teneo quod ſic. Primò,quia in diſpoſitione legali quæ fundatur in iure naturali ſanguinis et ęquitate, venit et comprehenditur naturalis tantũ, niſi ex dignitate et qualitate perſonæ aliud dicatur et præſumatur: tex.eſt in l.ex facto. §.ſi quis rogatus. el 1. ff. ad Treb.vbi habetur,quod ſi quis grauatur reſtituere hæreditatem ſi ſine liberis deceſſerit, non tenetur reſtituere ſi habeat filios naturales tantùm,niſi ex qualitate perſonæ teſtatoris vel ipſius grauati aliud præſumatur, vt quia erat illuſtris, vel poſitus in dignitate, vel perſona eccleſiaſtica,vel mulier honeſta : quia tunc non veniunt naturales tantùm:et ibi notat et commẽdat Bart. Ang.Pau.Imo.Alex.et comm. Doctor.

et idem

et idem eſt ſecundum eos quando prædicta conditio nõ ponitur expreſse per teſtatorem, ſed ſubintelligitur à lege, vt in l.cum auus.ff.de condi.et demõſt. et in l.cum acutiſſimi. C. de fideicom. licet in hoc ſint plures et valdè diuerſæ opi.in dictis locis.Secundò facit tex.in l.generaliter.§.cum autem.C.de inſt.et ſubſti.vbi diſponitur quòd ſicut in filio legitimo et naturali inſtituto et grauato reſtituere hæreditatem ſubintelligitur tacita conditio,ſi ſine liberis deceſſerit:ita ẽt ſubintelligitur in filio naturali tantùm grauato : et ad hoc ibi notant et reputant ſingularem com.Doc. Tertiò facit, quia qñ agitur et tractat de materia, quæ fundatẽ in iure naturali ſanguinis, appellatione parentum vel filiorum, ſemper veniunt etiam naturales tantùm.tex.eſt in l.parentes.ff.de in ius vocando.& ibi gl.ord.& communiter Doctores.

Quartò facit ratio & doctrina generica & moralis,quòd quando agitur de aliquo priuilegio & commodo filiorũ fundato in æquitate,ſemper appellatione filiorum,intelliguntur etiam naturales tantùm,argumento tex.in l.fina. C. de confirman. tuto. vbi pater ita poteſt dare tutorem filio naturali ſicut legitimo,licet debeat confirmari:tex.in l.naturali.ff.eod. tit. & iſtam doctrinam & regulam generalem ponit Abbas Pan. in c.in præſentia.de proba.7.col. num. 23.quem ibi ſequuntur & laudant commun. Doc. ergo in tali filio vel deſcendente tantùm naturali habeat hodie in noſtro regno locum retractus, & ita teneo:ſpurius tamen, vel inceſtuoſus, vel natus ex damnabili coitu nullo modo poteſt retrahere: quia non dicitur certus conſanguineus, nec de genere, domo,vel ſtipite parentum vel aſcendentium, argumento text. in l. filium eum definimus.ff. de his qui ſunt ſui vel ali. iur.& in l.generaliter.§.cum autem.C. de inſt. & ſubſti. tex. in §. vulgo quæſitos.Inſti.de ſucceſ.cognat.& in l. fi. C. de verbo. ſignificatione, & ibi Bald.& commun. Doc.& in l. final. C.de natu. libe.tenet etiam Abbas & communit. Doc.in c.per venerabilem, qui filii ſint legitimi:Bal.& comm.Doc.in Authen. ex complexu.C.de inceſtis nupt.

5 Item quæro, an filius vel deſcendens exhæredatus poſſit retrahere? & uidetur quod non: quia repellitur à ſucceſſione,vt in Auth.vt cum de appella.cognoſ.§.cauſas.colla.8.tex.in Auth.non licet.C.de lib.præte.Item quia exhæredatus habetur pro mortuo,vt in Auth. de hære.& fal.§.exhæredatos.colum.1. & ibi gl.ord.& comm.Doc. Item quia exhæredatus non computatur in numero liberorum, vt in l. pater filium. ff. de inoffi.teſt.& ibi Bald. & commu. Doc. Item quia per exhæredationem tollitẽ ſuitas & efficitur extraneus, vt in l. 1. §.ſciendum. ff. de ſuis & legit. hæred. Sed his non obſtantibus ego teneo contrarium, imò quod filius vel deſcendẽs exhæredatus admittatur ad huiuſmodi retractum. Primò, quia licet per exhæredationem tollantur prædicta iura primordialia ſanguinis:tex.eſt in l. iura ſanguinis.ff.de reg.iur.tex.in l.3. de interdictis & relegatis. Item etiam quia conditio à lege vel ab homine poſita, ſi ſine liberis deceſſerit; cenſetur excluſa quando quis decedit cum liberis & deſcendentibus,licèt iuſtè exhæredatis, vt probat text. & ibi gloſ. ſingularis in l.ex facto. §.fin. ff. ad Trebellianum.et iſtam partem tenet gloſ. ord. in d. lege ſori.

6 Item quæro, an filius qui renũtiauit cum iuramento ſucceſſioni patris vel aſcendentis,poſſit retrahere? et omiſſa diſputatione teneo quòd ſic: quia non abdicauit à ſe iura ſanguinis, nec deſinit eſſe de genere. Item etiam quia eius renunciatio tantum operatur vt excludatur à ſucceſsione gratuita vniuerſali legali, non uero à contractu oneroſo: argumento text. et eorum quæ ibi notantur in cap. quamuis pactum. de pactis. lib.6. et in l.ex hoc iure. ff.de iuſtitia et iu.et in l.pactũ quod dotali.C.d.i collation. et in l. pactum quòd dotalie C.de pactis.

7 Item

7 Item quæro, an in clericis & perſonis eccleſiaſticis habeat locũ retractus tàm actiuè q̃ paſſiuè, vt clericus poſſit retrahere, vel clerico vendẽte, poſſit cõſanguineus eius latiùs retrahere? & videtur ꝙ non: quia diſpoſitio prædictarũ legum magis efficit perſonas quàm res, & per conſequens non poteſt comprehendere clericos ex defectu iuriſdictionis & poteſtatis ſtatuentium, vt in cap. Eccleſia ſanctæ Marię, de conſtitu. & in cap. fi. de vita & honeſtate clericorum, & in cap. fin. de rebus eccleſi. non alienan. & in Authen. ſtatuimus. C. de epiſco. & cleri. & iſtam ſententiàm & concluſionem tenet gl. ord. in d. l. ſori, & ſequũtur alij plures in iſto regno. Sed ego teneo contrarium, imò quòd inter eos habeat locum retractus. Primò per tex. expreſſum in cap. conſtitutus. de in integrũ reſtit. vbi apertè diſponitur, & probatur, vt in ſimili caſu, lege, & conſuedine retractus, clericus actiuè poſſit retrahere: ergo ſimiliter clerico vendente vel emente poſſit cõſanguineus laicus paſſiuè ab eo retrahere. Item etiã quia in defectum Canonum licitè recurritur ad ius ciuile commune, & ius noſtrum Regium cenſetur ius commune: ergo illud ſeruandum eſt, argumento tex. in c. ſi adiutorium. 10. diſtinctione. & in c. 1. de noui operis nunciatione. & tenet formaliter Bald. quem ſequuntur alij Doctores in cap. cùm veniſſent. de eo qui mitti. in poſſeſſio. & ſequitur Felinus in capi. cauſam quæ. de reſcriptis. et Doc. Palatius Ruuius in repetitione capituli, per veſtras. 3. & 4. columna. & in terminis in noſtro caſu & materia hãc opinionem videtur tenere Cinus, Baldus, & alii Doc. in l. nec per ſe. C. de hæredibus inſtituendis.

8 Item quæro, ſi proximior conſanguineus cui eſt apertum edictum, tempus, & via retrahendi decedat illo medio tempore, extraneo hærede relicto, ſi talis hæres extraneus debet admitti ad retractum ex perſona defuncti? & omiſſa diſputatione dico ꝙ non: quia iſtud beneficium retrahendi eſt perſonale competens ratione ſanguinis, & non eſt trãſmiſſibile ad hæredes, cum ſola illa iura quę ſunt merè hęreditaria tranſmittantur & non alia, vt in l. cum hæredes. ff. de acquir. poſſeſ. & in l. 1. & per totum. C. de hæreditariis actionibus. Quod tamẽ ſingulariter intellige, præterquàm ſi conſanguineus deceſſerit poſt litem conteſtatam vel præparamẽto facto, quia tũc poſſet talis hæres & ſucceſſor extraneus admitti & retrahere, ar. tex. in l. poſthumus. §. fi. cum l. ſequenti. ff. de inoffic. teſta. vbi habetur ꝙ querela inofficioſi teſtamenti non præparata non tranſmittatur ad hæredem, tamen quando eſt p̃parata per litem conteſtatam vel aliàs, benè tranſmittitur: probat etiam tex. in l. vna. C. ne ex delictis defunc. & in terminis ita videtur tenere Faber in §. ex contrario. Inſt. de lega. in finalibus ver. fundatur etiã ex doctrina Bar. in l. eius qui delatorem. ff. de iure fiſci.

Item quæro, an conſanguineus, cui eſt aperta via & ius retrahendi poſſit cedere extraneo, vt virtute ceſſionis tàlis extraneus poſſit retrahere? & videtur ꝙ ſic. Primò, quia ius ingrediendi rem debitoris propria authoritate competẽs creditori, poteſt alteri cedi, arg. tex. & ibi commu. Doc. in l. 3. C. de pignor. & tenet Bar. & commu. opi. in l. 1. §. fi. ff. de noui operis nun. Item etiam facit, quia ius & beneficium reſtitutionis in integrum licèt ſit perſonale, poteſt cedi, vt in l. ꝙ ſi minor. §. 1. ff. de minoribus. tex. in l. ſi minoris. ff. de adminiſtrat. tutor. & iſtam partem, quod ius retrahendi poſſit cedi extraneo. tenet Pau. de Ca. & aliquid Doc. in l. 1. §. fi. ff. de no. ope. nun. Sed his non obſtantibus ego teneo contrarium, imò quòd tale ius non poſſit cedi. Primò, quia prædictæ ll. videntur repugnare, inquantum requirunt p forma, quòd ſit conſanguineus infra quartum gradum.

Item etiam repugnant rationes per quas admittitur retractus: & in expreſſo ita tenet Pet. Cinus, Bald. & Pau. de Caſt. in l. ad officium. C. communi diuidundo. Ioã. Faber in §. 2. Inſti. de acquiſitione

ſitione per arrogationem. tenet etiam glo.ord.in d.l.ſori.

9 Itẽ quæro, an ius retrahendi tranſeat in monaſterium, proximiore conſanguineo ingreſſo religionem & ibi profeſſo? & videtur ꝙ ſic, quia appellatione coniunctorum venit coniunctus coniũctione ſpirituali: ita probat tex. iuncta glo. or. & commu.opi.in c.fi.de poſtulando. tex.in cap.coram. de offi. delega. Item etiam, quia per ingreſſum religionis monachus nõ amittit iura ſanguinis & proximitatis, arg. text. & ibi communiter notant Doc.in c.in præſentia. de prob. tex.in l.fi.C.de epiſ. & cler.tex.in l.iura ſanguinis.ff.de regulis iuris.

Item etiam quia cauſa pia habet plura priuilegia, de quibus latè per Docto. in Authen.ſimiliter.C.ad legem Falcid. & in l.1.C.de ſacroſan. eccleſ. & in ca. relatum.de teſtam.& in l. ſunt perſonę. ff.de religio. et ſumpt. fune. Sed his nõ obſtantibus contrarium teneo, imò qđ in monaſterium non tranſeat ius retrahendi ex perſona monachi: quia in monaſterium non tranſit ius perſonaliſſimum conſanguinitatis, in quo ſpecialiter ſe fundant prædictæ noſtræ ll. & earum ratio. Item quia monachus tunc non retraheret per ſe et ad eius commodum, ſed pro alio, id eſt pro monaſterio, quod proximior facere non poteſt, vt patet ex prædictis ll.

Item etiam quia monaſterium eſt q̃dã vniuerſitas et res inanimata, in quo non datur nec conſideratur ius ſanguinis, et perpetuatio vel conſeruatio familiæ, arg. text. iuncta communi opinione in Auth.ingreſſi.de ſacroſan. eccleſ. et in cap.in præſentia.de probationibus. et tenet eleganter Innocen.in ca. grauem. de ſent excommu. et Bal.in Auth.habita.C.ne filius pro patre.10.col.nu.41. ergo nullo modo poſſit retrahere, quia apertè ceſſant prædictę ll.et earũ ratio.

10 Item quæro, vtrum monaſterio vendẽte rẽ ingreſſi, quę eſt de patrimonio, proximior conſanguineus ingreſſi poſſit eam retrahere: et videtur ꝙ ſic: quia concurrunt ea quæ ſunt neceſſaria ad retractum: quia res eſt de patrimonio. Itẽ retrahens eſt proximior. Sed contrariũ teneo, imò ꝙ iſto caſu non habeat locũ retractus: quia res non dicitur iam patrimonialis nec vẽdita per conſanguineũ, ſed per monaſterium in quo non datur ius ſanguinis, vt ſuprà proximè dixi. Itẽ etiam, quia hoc caſu eſt medium inhabile, quia perſona ingreſſi cenſetur res donaſſe monaſterio, et dominium earũ in eum transferre, vt in Auth. ingreſſi. C.de ſacroſan.eccleſ. et in illa alienatione non poteſt habere locum retractus, nec etiam monaſterio alienante poteſt habere locum, cùm cenſeatur extranea perſona vendere.

Item quæro, ſi proximior conſanguineus eſt hæres vẽditoris fortè decedẽtis infra tempus retractus, an poſſit retrahere? et videtur qđ non, quia hæres non poteſt venire contra factum defuncti et improbare eius cõtractũ, ẽt ſi defunctus res proprias ipſius hæredis alienauerit: tex. eſt in l.cùm à matre.C.de rei ven.et ibi gl.or.et commu.opi.tex.in l.ſi vxor. C.de bonis autho. iudic.poſſi.tex.in l.ſi ab eo.C.de nego.geſtis.tex.in l.ſi ab eo. C.de libe.cauſ.tex.in l.2.C.de fruc et litium expenſ.tex.in l.ſolutum.§.ſolutã. ff.de pig.actio.tex.in l.cùm hæres. ff.de diuer.et tempo.præſcript.tex.in l. 1. et per totum C.de hęre.actio.tex.in l.fina. §.in computatione. C. de iure deliber. text.in l.ex qua perſona.ff. de reg.iuris.

Item etiam quia quem de euictione tenet actio, eundem agẽtem repellit exceptio.tex. eſt in l. vendicantem. ff. de euictio.tex.in l.poſt mortem.ff. de adoptio.tex.in l.ſi quis alienam.ff. de actioni. empti.textus in l.cum vir.ff.de vſuc. textus in l.rem alienam. ff. de pignori. actio.text.in l.1. C. de rebus alien.non alienand. ergo cùm hæres teneatur de euictione, non poſſit retrahere: ſed contrarium videtur verius et tenendũ, imò quod poſsit talis hæres retrahere cùm ſit proximior conſanguineus, et in eo verificentur verba prædictarum ll. et earum ratio.

Itẽ ẽt quia retrahendo nõ venit cõtra

factum

factum defuncti alienationem eius im-
probando, imo approbat & confirmat,
& tantum petit ſe loco primi emptoris
ſubrogari. Item etiam quia hoc caſu
non poteſt teneri de euictione, cùm res
non euincatur ab emptore ex defectu
& vitio rei, vel ex defectu iuris vendito
ris, ſed tantùm de iure & priuilegio ſpe
ciali proximitatis, quo caſu ceſſat eui-
ctio, vt gloſ. ſingularis in leg. minor 25.
annis. ff. de euictio. in gloſ. fin. quam ibi
ad hoc notant & commendant com-
muniter Doc. præcipuè Salicet. pro quã
facit bonus text. in l. ſi quis dominium.
§. penult. ff. locati. quem ad hoc notat
& commendat Bal. in l. ſi familiæ. C. fa-
miliæ erci. 2. colum. num. 7.

11 Item quæro, vtrum condemnatus ad
mortem naturalem vel ciuilem depor-
tationis, & in metallum, vel hodie ad
galeras, poſsit retrahere? & reſolutiuè
teneo, quòd ſi à ſententia eſt appellatũ,
poteſt retrahere pendente appellatione:
argumento tex. in l. qui à latronibus. §.
fin. ff. de teſtament. tex. in l. ſi quis filio
exhæredato. §. id quoque. ff. de iniuſto
rupto. Idem eſt, ſi non eſt apellatum,
ſed erat intra tempus datum ad appellã
dum, argumento gloſ. quæ eſt ſingularis
& vnica, in l. ex iudiciorum. ff. de accu-
ſatio. quam ibi reputant ſingularem &
vnicam Car. Angel. & alij Doc. poſt Di
num: probat etiam gloſſa, quæ non alle
gatur, in l. generaliter. C. de rebus cred.
pro quibus facit textus in l. fin. C. ſi reus
vel accuſa. mor. fue. tex. in cap. non ſolũ.
de appella. textus in l. poſt rem iudicatã.
ff. de tranſactio. Item etiam ſi non appel
lauit, ſed non eſt damnatus ad mortem
naturalem, ſed tantum ciuilem, indi-
ſtinctè poteſt retrahere, quia hodie non
efficitur ſeruus pœnæ, vt in Authen. ſed
hodie. C. de donation. inter vir. & vxo-
rẽ. ſi verò ſit condemnatus ad mortem
naturalem, & non appellauit, nec ſit in-
tra tempus datum ad appellandum, nul
lo modo poterit retrahere: quia effici-
tur ſeruus pœnæ, inhabilis, & incapax
cuiuslibet contractus & acquiſitionis,
vt in dicta Auth. ſed hodie. & ibi com-
muniter notant Doctores.

12 Item quæro, an iudex qui non poteſt
contrahere vel quaſi contrahere in loco
& territorio ſuæ iuriſdictionis, vt in l.
non licet. ff. de contr. emptio. & in l. vni
ca. C. de contra. iudic. poſſit retrahere
rem ſui patrimonij vel generis durante
officio ſuo? & breuiter teneo quòd ſic:
quia principaliter ipſe non contraxit,
ſed tantum ſubrogatur loco emptoris.

Item quia ceſſat ratio timoris & im-
preſſionis quam iudex durante officio
præſumitur facere inter ſubditos, cum
principaliter alius emit, & ipſe retrahit
ab eo pro eodem pretio taxato & deter
minato ſine noua conuentione, pacto,
vel contractu, idem pretium venditori
offerendo legis permiſſione: & in termi
nis ita probat tex. in l. ſi quis officium.
ff. de ritu nuptia. & in l. in emptione. ff.
de mino.

13 Item quæro, ſi quis vendat remotio-
ri conſanguineo proximior poſſit ab eo
retrahere? & breuiter teneo quòd ſic:
quia in eo reperiuntur potiora iura. Itẽ
quia non potuit venditor nec aliter pri-
uatus, ius ſibi cõpetens per prædictas ll.
regias ſibi auferre: & in terminis tenet
gloſ. ordi. in l. fori. & tenet Faber in §. 2.
Inſti. de hære. quæ ab inteſta. defe. pro-
bat etiam tex. iuncta commu. opi. in l.
hac conſultiſſima. §. ſi quis autem. C. de
teſta. Ex quo infero quod ſi quis vendi-
dit conſanguineo exiſtenti in eodem
æquali gradu, poſsit retrahere pro par-
te, & ita dixi in quæſtione de facto.

14 Item quæro, an conſanguineus qui
poteſt rem patrimonij vel generis re-
trahere poſsit requiri à contrahẽtibus,
vt declaret ſi velit vel nolit retrahere?
& teneo quòd non, tenetur reſpondere
nec voluntatem declarare, cùm habeat
tempus legale nouem dierum, quod nõ
poteſt ſibi à iudice vel parte coarctari:
benè tamen dico quòd ſi reſpondeat &
declaret quòd non vult retrahere, non
poterit poſtea variare, nec intra prædi-
ctos nouem dies retrahere: ita probat
textus in l. fina. C. de iure emphyteu. &
ibi Doctores præcipuè Iaſ. nume. 14. &
num. 24.

nu.24. & colligitur ſatis aperte ex verbis Bar.in l.qui Romæ. §.cohæredes.ff. de verbo.obliga.

15 Item quæro, ſi plures res patrimonij vel generis ſimul & eodem tempore vendantur, qualiter habeat locum retractus? & reſolutiue dico, quòd ſi vendātur vno eodemq́ue pretio, omnes debent retrahi, aut omnes dimitti: ſi verò pluribus pretiis, & ſic quælibet res pro ſuo pretio, tunc conſanguineus poteſt retrahere unam, & dimittere aliam: ita diſponit propriè caſus in lege 71. infra his legibus Tauri. iuxta quod neceſſario quæro, ſi uēdatur una res quæ nō ſit patrimonij vel generis, & alia quæ ſit patrimonij uel generis, uno & eodem pretio, an habeat locum retractus & qualiter? & uidetur quòd nulla debeat retrahi; quia talis contractus eſt indiuiduus, & pro parte non poteſt diſſolui, argumento textus in lege, ſcire debemus. ff. de uerborum obligatio. niſi conſtaret, quòd dolo & fraude ſic fuiſſet facta alienatio. Sed his non obſtantibus, ego teneo contrarium, imò quod generaliter ſola res patrimonii uel generis poſſit retrahi, etiam ſi uno eodemq́ue pretio fuit uendita cum alia re extranea, etiam dolo aliquo non probato, & tunc pretium æſtimabitur arbitrio boni uiri, argumento text. in l. domum, ff. de contra. emptio. text. qui reputatur ſingularis & unicus in ſuo caſu ſecundum Doc. ibi in l. ſi fundum. ff. de legat. 2. textus in lege, ſi quod ex Pamphila. ff. de legat. 2. tex. in l. qui ſolitum. §. 1. eodem tit. tex. in l. ſi plura mancipia. ff. de ædilitio edicto. tex. in l. ædiles aiūt. §. final. eodem titulo. tex. in l. non quocunque. §. fundus. ff. de legatis 1. tex. in §. ſi fundus. Inſtit. de legatis. tex. in leg. ſuæ rei. in fine, cum l. ſequenti. de contrahen. emptio. textus in l. duobus. ff. de libe. cauſ. tex. in l. iudicatæ. ff. de excep. rei iud. tex. in l. lege Falcidia interueniente. ff. ad l. Falc. tex. in l. cùm filius. ff. de lega. 2.

Item quæro, ſi quis uendat rem patrimonii uel generis pro certo pretio, & etiam pro alia re mobili uel immobili, an iſte contractus iudicetur emptionis & uenditionis, ut habeat locum retractus, uel iudicetur permutationis ut non habeat locum retractus? in quo dico, quod ſi pretium ſit maius quàm res quæ iunctim cum eo datur, erit contractus uenditionis; aliàs ſi res quæ ſimul datur, ſit maioris ualoris quam pretium, erit permutatio; ita ſingulariter probat textus in l. Ariſto. de donati. & ibi expreſsè tenet Bartolus, Paulus, & communiter Doctores, tenet etiā Ang. de Aret. in §. pretium. Inſtitu. de empt. & uendi.

16 Item quæro, ſi quis uendat rem patrimonii uel generis, & proximior conſanguineus uult eam retrahere infra nouē dies ſecundum diſpoſitionem prædictarum ll. regni, an illi nouem dies incipiant currere à tempore contractus, an verò à tempore traditionis? & uidetur, quòd à tempore contractus. Primò, quia prædictæ ll. expreſsè dicunt, quòd ſi quis uendat rem patrimonii uel generis, proximior conſanguineus poſſit eam retrahere intra nouem dies. ſed talis contractus venditionis dicitur perfectus ſolo conſenſu ante aliquam traditionem, ut in lege 1. & per totum. ff. de contrahen. emptio. & in lege 1. & per totum. Cod. eodem titulo, & in §. 1. Inſtit. de emptio. & uenditi. cuius uerba ſunt, emptio & uenditio contrahitur ſimulatq́ue de pretio conuentum ſit. Confirmatur, quia lex fori, à qua omnes aliæ procedunt in iſta materia, dicit & diſponit, quod proximior admittatur, ſi uenerit infra nouem dies poſtquàm res ſit uendita. Confirmatur etiam, quia lex ordinamenti expreſsè dicit, quòd in materia retractus ſeruetur prædicta lex fori. Rurſus confirmatur per noſtram legem ſeptuageſimam, quæ expreſſe dicit, quod habeat locum retractus etiam in re uendita in publica ſubhaſtatione, & nouem dies currunt à tempore (del remate;) quia ibi uenditio & alienatio reſpicit finem, & ſic unū quod non requi-

ratur traditio:ergo idem dicamus in vē ditione ex conſenſu partium: vt illi nouem dies currant à tempore contractus perfecti & conſummati & non à tempore traditionis.

Secundò & principaliter facit tex. in l.quidam teſtamento.ff.de fideicom. libe.vbi diſponitur,quòd ſi teſtator prohibuit hæredem ſeruos ſuos vendere ſub certa pœna, ſi hæres eos vendiderit, ſtatim incidet in pœnam ante traditionem.

Tertiò facit tex.in l.ſciendum.ſſa r. §.tempus. ff. de ædilitio edic. vbi tempus in actione redhibitoria, & quanto minoris, currit à die contractus venditionis,& ibi tenet gloſſa ordina.& communiter Doctor.gloſſa etiam ordina.& communiter Doctor.in l.2. C.de ædilitijs actionibus.tenet etiam Roſred.in libellis ſuis, in rubri. de actione quanto minoris.fina.col.& idem diſponit l. 55. titu.5.5.part.

Quartò reperio, quod in terminis in ſimili ſtatuto iſtam ſententiam & concluſionem tenet Signo.de Homo.in cōſilijs ſuis,conſil.81.2. columna.num.6. tenet etiam gloſſa ordin.in dicta leg.fori. in gloſſa magna. 6. colum. verſicul. Item quęro,à quo tempore.tenet etiam Ciſuentes in noſtra leg.70 his ll.Tauri.penulti.colum.verſicul.2. dubitatur. & dicit quòd ita practicatur: & ita ego vidi practicari in contingentia facti. & vidi etiam teneri à maiori parte doctorum noſtrę vniuerſitatis in quodam examine. Sed his non obſtantibus ego teneo contrariam ſententiam & concluſionem, imò quòd prædictum tempus nouem dierum non currat à tempore contractus, ſed à tempore traditionis ipſius rei. Primò,quia ratiō prædictarum legum eſt, ne res exeat de genere vel familia, ſed in ea conſeruetur, vt ſupra concluſum eſt,ſed ante traditionem res non dicitur alienata nec exire de genere, vt in lege, alienatum. ff. de verborum ſignificat.cuius verba ſunt, alienatum non propriè dicitur quod adhuc in dominio venditoris manet,venditum rectè dicitur.Confirmatur etiam, quia ab illo tempore traditionis transit dominium, & non à tempore contractus, ff.de acqui.re.domi.& in §. per traditionem.Inſt.de rerum diui.ergo ab illo tēpore currant prædicti dies.

Secundò & principaliter facit, quia quando in contractu emptionis & venditionis, vel ſimili contractu apponitur tempus ſolutionis, ſemper currit à tempore traditionis & vltimatæ perfectionis, & non à tempore contractus:ita probat tex.ſingularis in l.tali facta ſtipulatione.ff.de iure dotium. vbi habetur, quod quando in contractu matrimonij promittitur dos certo tempore ſoluenda,illud tempus incipit currere à tempore nuptiarum & traductionis vxoris:non verò ante:& ad hoc notant & commendant ibi Odofred. Bal. Fulg.Salicet.Iacob.de ſan. Georg.& ad hoc etiam notat & commendat Bar. in leg. ſi cui legetur. fina. colum.& quæſtio.ff.de legat. 1.& ibi Bald. 2. colum. 3.oppo. Alexan.2.colum.numer. 9. Iaſ. penult.colum.num.11. Pau. de Caſt. in §. 1.eiuſdem leg.& ibi Imo.& alij Do. Bal.in rub.C.de contra.emp.fin.colum. 23.quæſtio.Salic.in l.2.fin.quæſtio. eiuſdem titu. & illum textum ad hoc dicit ſingularem in iure Angel. de Aret.in §. actionum.Inſti.de actio.4.colum.num. 7.pro quo textus eſt hodie lex 12.titul. 11.4.parti. Tertio facit,quia emphyteuta vel poſſeſſor maioratus vel prohibitus vendere, & alienare non incidit in pœnam per contractum venditionis & alienationis,niſi ſecuta poſteà traditione,vt aliàs ſuo loco dixi.

Quartò quia ſi tempus curreret à tēpore contractus & non traditionis,non poſſet faciliter venire in notitiā conſanguinei qui deberet retrahere,& ſic faciliter doloſè & ſecretè fieret contractus ſolo uerbo,ignorante conſanguineo, & excluderetur à contractu. Nec obſtat quòd per prædictas ll. noſtras huius regni non requiritur ſcientia in retrahente,quia verum eſt poſtquam res vendit & traditur:quia tunc veriſimiliter potuit

tuit venire in eius notitiam: ſecùs vero quando ſolo verbo & conſenſu fit venditio, quia talis actus faciliter poteſt fieri vt non perueniat in notitiam proximioris conſanguinei, quòd noſtræ ll. videtur repugnare: & in terminis reperio ꝙ illam ſententiam & concluſionem in ſimili lege, ſtatuto, vel conſuetudine tenet Ioan. Faber in §. 1. Inſtit. de emptio. & vendi. glo. ordina. in d. l. ſor. gl. magna. 5. col. licèt poſtea mutet propoſitũ & teneat contrarium in 6. col. hanc etiá ſenten. & conclu. tenet eleganter Albe. in l. ſi filiusfamiliàs. §. cùm fundum. 1. col. in fine. ff. de verb. obligat. & iſtam ſemper ego tenerem in iudicádo & cóſulendo. Nec obſtant fundamenta contraria, quia ad primum reſpondeo, quod licèt noſtræ ll. tantùm loquantur de véditione, tamen debent intelligi cum effectu conſummato traditionis. nec obſtat etiam l. noſtra ſubtilis 70. his ll. Tauri, quæ expreſsè determinat, quod prædicti nouem dies currant à tempore (del remate:) quia ratio vera & propria poteſt eſſe, quia talis venditio fit publicè, & faciliter & veriſimiliter poteſt venire in notitiam proximioris conſanguinei: vnde meritò in illo caſu non cóſideratur, nec requiritur traditio, & potius noſtra lex probat meam opinionionem in caſu quo venditio fiat ab ipſa parte.

Secundò non obſtat textus in lege, quidam teſtamento. ff. de fideicommiſſ. liber. quia ſpeciale eſt in libertate, & probat contrarium eſſe in alijs caſibus, qđ patet ex illa lege inquantum dicit, ꝙ illam pœnam incurrat hæres, nedum ſi vendat & alienet, ſed etiam ſi tentauerit uel præparauerit uendere.

Tertiò non obſtat textus in dicta lege, ſciendum. §. tempus. ff. de ædilitio edict. quia reſpondeo, quod ibi non datur redhibitio propter alienationem, ſed propter morbum rei uenditæ: unde pòſt lapſum ſex menſiũ à tempore ſcientiæ excluditur ab illo remedio actionis redhibitoriæ; unde meritò currit à tempore contractus, ſecùs tamen eſt in noſtro caſu ubi retractus conceditur ꝓpter alienationem, ne res exeat de familia, quæ alienatio non dicitur perfecta & conſummata ante traditionem.

17 Item quæro, ſi dato & præſuppoſito quòd prędictum tempus nouem dierũ currat à tempore traditionis, an requiratur traditio vera & actualis, vel ſufficiat traditio ficta, putà per clauſulã conſtituti, uel aliam ſimilem clauſulam, uel actum fictum traditionis, ut ab illo tempore currant predicti nouem dies? et uidetur quòd ſufficiat prædicta traditio ficta: quia tantum operatur ipſa traditio ficta ſicut uera, & eoſdem producit effectus: tex. eſt in l. quod meo. ff. de acquirenda poſſeſſione. text. in leg. certè. uerſiculo. 1. ff. de precario, ibi, ego precario habere dicor. ubi expreſsè probat quod traditio uel poſſeſſio quæ reſultat ex actu ficto, dicitur propria & uera, ſicut illa quæ reſultat ex actu uero; quem ad hoc notat & commendat Bartolus in lege, ſi is qui pro emptore. fina. quæſt. ff. de uſucap. et reputat ſingularem, et unicum Baldus in leg. una. §. nè autem. C. de cadu. tollen. fina. colum. num. 19. Iaſ. in §. 1. Inſt. de act. fin. col. in medio. Sed adhuc etiam iſto caſu teneo contrarium, imò ꝙ predictum tẽpus nouẽ dierum currat à tempore uerę, naturalis, et perfectæ traditionis, et non ſufficiat ficta traditio; quia uerba legis regulariter debẽt intelligi naturaliter, et nõ per fictionem, arg. tex. in l. qui liberis. ff. de uulgar. et pupilla. tex. in l. filio quẽ pater. ff. de lib. et poſthu. tex. in l. fi. ff. de conditio. et demonſtrat. tex. in l. fi. C. de his qui ueniam æta. impetra. text. ſingularis et unicus in l. qui habet. ff. de tutelis. quem notat et commendat Baldus, et commu. Doctor. reputãt ſingularem et unicum Albericus, quod maximè procedit quãdo diſpoſitio legis, ſtatuti, uel conſuetudinis eſt odioſa, exorbitans, uel correctoria iuris communis; tex. eſt benè notandus in lege 3 §. hæc uerba. el 2. ff. de negot geſt. quem ad hoc notat et commendat Bartolus in lege, omnes populi. ff. de iuſti. et iure. antepenul. colum.

lum.numer.26. Aretin.meliùs quàm alibi in l.Gallus.§.quid ſi is.ff.de liberis et poſthumis. Confirmatur etiam, quia talis actus ſictus poſſet fieri in ſecreto ſolo verbo, ſicut ipſemet contractus, & non venire in notitiam proximioris cōſanguinei: vnde meritò requiritur traditio vera & actualis.

18 Item quæro, ſi quis vendidit rem ſui patrimonij vel generis cum pacto appoſito vt poſſit illam rem redimere & ſibi habere pretio oblato infra certum tempus, & res vendita fuit realiter & perfectè tradita, & proximior conſanguineus infra nouem dies vult retrahere pro eodem pretio ſecundum formam & diſpoſitionem prædictarum ll. & infra eoſdē nouem dies concurrat ipſe venditor primus dominus, & velit pretium offerre, & vti prædicto ſuo pacto, & conuentione, quis eorum præferatur? certè eſt noua & ſubtilis inueſtigatio, & reperio quòd Ioan. Faber in §.1.Inſtitu.de emptio.& vendi.in fine, tenet cōtrarium, imò quòd præferatur proximior conſanguineus: quia iam per talem contractum & traditionem rei, fuit ius quæſitum proximiori conſanguineo, & alibi non legi. Sed ſalua eius pace, ego teneo contrarium, imò quòd præferatur ipſe venditor virtute pacti. Primò quia prius fuit ſibi ius redimendi, & retrahēdi quæſitum. Secundò, quia ipſe venditor cum hac conditione & modo viſus eſt uendere, & emptor emere, vt poſſit venditor pro eodem pretio oblato redimere & retrahere, & emptor ſub eadem conditione & modo accipere. Item etiā quia iura noſtra quæ inducunt retractū videntur illum concedere ſine damno & præiudicio facti & conuentionis appoſitæ inter ipſas partes primò contrahentes.

Maius tamē dubium eſt, ſi proximior cōſanguineus iam retraxit rem ab ipſo emptore infra prædictos nouem dies, an poſtea primus dominus & venditor qui vendidit cum prędicto pacto & conditione de retrouendēdo, & quod oblato pretio debeat res ei reſtitui, ſit audiendus pretium offerendo, et poſſit redimere rem ab ipſo nouo poſſeſſore conſanguineo, vel ab ipſo emptore à quo res fuit retracta? et videtur, quòd nullus eorum teneatur nec poſſit agere cōtra aliquem eorum: nam contra emptorem non vr̃ poſſe agere, quia actio vel obligatio perſonalis ex pacto de retrouendendo poſito inter venditorē et emptorē, non ſequit̃ fundi poſſeſſorem: tex. eſt in l.1.§. ſi hæres. ff. ad Trebell. ibi, nec enim æris alieni pſonalis actio fundum ſequitur: tex.in l.quædam.§.is autem.ff.de dote prælegata. tex. in lege, non aduerſus.C.ſi certum petatur. Item etiam contra emptorem à quo res fuit retracta non poteſt uenditor uirtute pacti & conuentionis de retrouēdendo agere: quia ipſo facto et contractu proprio nō deſinit habere prædictam rem, nec fuit priuatus ea, ſed facto et beneficio ſpeciali legis: ergo non tenetur, argumento tex. ſingularis in iure in l. minor 25.annis.ff.de euictione. Sed adhuc his non obſtantibus teneo, quod poſſit agere prædictus venditor contra prædictum proximiorem conſanguineum nouum poſſeſſorem: quia uirtute prædictorum iurium concedentium retractum, uiſus eſt emptor à quo prædicta res fuit retracta, tradere tacitè ſub eodem pacto et conditio, ut teneatur ad illud ad quod ipſe teneretur.

19 Item principaliter quęro, an in re permutata cum alia et non uendita, habeat locum retractus? et abſque dubio teneo quod non: quia permutatio apertè differt à uenditione nomine et effectu, cùm permutatio ſit contractus qui re contrahitur: emptio autem et uenditio fiat ſolo conſenſu, ut in l. 1. et per totum.ff.de rerum permutatione.et in leg.1.et per totum. C.eodem titul.et in l.1.et per totum. ff. & C.de contrahen.emptio.

Item etiam quia prædicta iura noſtra expreſsè dicunt et diſponunt, quo eodem pretio oblato poſſit proximior cōſanguineus retrahere; ergo apertè debet intelligi in re uendita, non uero ex

permutatione vel alio contractu tradita vel alienata: quia vbicunque ſit commemoratio pretij, appellatione alienationis tantum venit venditio: tex. eſt notabilis & expreſſus in l. ſi ex pretio. C. ſi certum petatur. tex. in l. fina. C. de prædijs minorum. ergo cùm iura noſtra diſponant quòd pretio oblato proximior conſanguineus poſſit retrahere, apertè debent intelligi in contractu emptionis & venditionis: & in terminis idem expreſsè diſponit lex 6. titu. ſeptimo, libro quinto, ordin. & noſtra lex 70. cum ſequentibus, his ll. Tauri.

20 Item quæro, an huiuſmodi retractus habeat locum in re data in ſolutum? & videtur, quòd non: quia verè & propriè non eſt venditio: & ita tenet Speculator in titul. de emptione & venditione. §. nunc videndum. verſiculo, ſed pene. Platea. in l. ſi quis. C. de fundis patrimo. lib. 11. gloſ. in dicta l. fori. Sed contrariũ teneo pro veritate, imò quòd habeat locum retractus: quia datio in ſolutũ habet vim emptionis & venditionis.

Item etiam, quia faciliter poſſent partes derogare prædicta iura noſtra, & impedire retractum ſola mutatione nominis: & in terminis ita probat tex. in l. ſi prædium. C. de euictio. ibi, nam huiuſmodi contractus vicem venditionis obtinet. & ibi expreſsè notat Faber, & alij Doc. probat etiam text. in l. eleganter. ff. de pigno. actio. tex. in l. ſi in ſolutum. C. de actio. & obligatio.

21 Item quæro, ſi res patrimonij vel generis vendatur ſub conditione, an conſanguineus proximior teneatur retrahere infra nouem dies computandos à tẽpore contractus & traditionis, an verò à die exiſtentis conditionis? & breuiter teneo quòd debeant computari & currere à tempore exiſtentis conditionis, argumento text. in l. bouem. §. ſi ſub cõditione. ff. de ædilitio edicto. textus in l. 1. §. annum. ff. quando actio de peculio ſit annalis. Confirmatur etiam ex ſententia Bartoli, & communiter in l. ſi cui legetur. ff. de lega. 1. in fine, vbi tenet quod ſi res vendatur ſub conditione; & habita fide de pretio vt ſoluatur infrà certum tempus, illud tẽpus incipit currere poſtquam conditio fuit verificata, & adhuc poſtquam res fuit tradita; quod ipſe reputat valdè notabile.

Item quæro, an prædictum tempus nouem dierum per noſtras ll. regias concessum detur & currat omnibus conſanguineis in quocunque & diuerſo gradu exiſtentibus, an quilibet vtatur & gaudeat eodem termino? & breuiter dico quod prædictum tempus nouem dierũ tantùm & ſimpliciter datur & competit ſimul omnibus conſanguineis, taliter quòd proximiore non retrahente, alter ſequens admittitur in eodem tempore, & ſic intra eoſdem nouem dies, & poſteà nullus admittitur; & iſta eſt intentio prædictorum iurium, & hoc expreſsè determinat l. 73 his ll. Tauri; & iſta eſt eius ſola deciſio. Circa quod tamen datur notabile, & ſingulare remedium, ſcilicet quod ſecundus, tertius, vel vlterior conſanguineus poſsit petere à proximiori conſanguineo, vt declaret volũtatem ſuam an velit retrahere vel non: & illo repudiante & nolente retrahere, poterit ſecundus vel vlterior retrahere; vel ſi fortè nolit voluntatem ſuam declarare, vel ab eo non petatur vel requiratur, poterit ſecundus vel vlterior infrà prædictum tempus nouem dierum retrahere, dicendo & proteſtãdo quòd ſi primus vel anterior nolit retrahere, ipſe retrahit, & deponit pecuniam vel pretium pro quo prædicta res fuit vendita, argumento textus, qui in ſuo caſu eſt ſingularis & vnicus, in leg. fina. verſicul. eo addito. C. qui admitti. vbi habetur, quòd licèt eo caſu quo ſunt plures conſanguinei in diuerſis gradibus, poſsit ſecundus vel ulterior agnoſcere bonorum poſſeſsionem, quilibet ſuo ordine, poſtquam primus repudiauit, & ab illo tempore currat ſibi tempus agnitionis, ut in lege 1. §. ſi intra. & §. quibus. & §. ſed uidendum. ff. de ſucceſ. edict. tamen ſi uelit ante declarare uoluntatem & non eſſe in ſuſpenſo, poteſt ſecundus uel ulterior & remotior

conſanguineus agnoſcere prædictam bonorum poſſeſsionem infra tempus primo conceſſum: & primo vel proximiori poſtea non adeunte vel cognoſcente, valet agnitio & declaratio per ſecundum vel remotiorem facta: cuius pulchra verba ſunt, eo addito vt ſi inter alienam vicem, id eſt, prioris gradus properantiùs exeratur, ſuam vim quaſi ſuis ſitam curriculis conſequatur. & ibi notanr & commendant comm. Doc. ergo à fortiori in noſtro caſu quo vnum & idem tempus datur & competit omnibus conſanguineis, poterit quilibet eius intra eoſdem nouem dies retrahere. & in terminis in materia noſtra, & ſimili ſtatuto, vel conſuetudine ita expreſsè tenet Pau. de Caſt. in l. manifeſtiſſimi. §. ſed quærebatur. Cod. de furtis. 2. colum. num. 6. & ante eum ibi Petrus 3. col. Cin. pen. col. Alb. pen. col. Iac. de ſancto Georg. nu. 5.

22 Item quæro ſi res patrimonij vel generis vẽdatur, habita fide de pretio certo tempore ſoluendo, an etiam illo caſu habeat locum retractus? & breuiter dico quòd ſic, & tempus nouem dietũ currit à tẽpore cõtractus & traditionis, ſicut ſi res eſſet vendita purè & ſimpliciter: ſed talis retrahens non tenetur ſtatim ſoluere pretium, ſed tantum illo tẽpore quo emptor tenebatur ſoluere virtute contractus & conuentionis, ſed benè tenetur infra eoſdem nouem dies præſtare fideiuſſores idoneos ad arbitrium iudicis de pretio ſoluendo tempore conuento & appoſito inter venditorẽ & emptor: iſte eſt caſus & propria deciſio textus in l. 72. infrà his ll. Tauri.

23 Item quæro ſi quis pignorauit vel hypothecauit rem pro tanto precio, ꝙ non ſit ſpes luitionis, an tunc conſanguineus poſsit retrahere? certè ſi ſimpliciter hypothecauit pro modico precio, non habet locum retractus: quia contractus pignoris vel hypothecæ non eſt idem quòd venditio, nec eſt alienatio: & ſic nomine & effectu longè differt à contractu emptionis & venditionis, vt in l. 1. & per totum. ff. de pig. & in l. 1. & per totum. C. eod. tit. tamen ſi talis res patrimonij vel generis pignoretur vel obligetur pro tanto precio ꝙ æquiualeat valori rei, taliter quòd non ſit ſpes luitionis, tunc proximior conſanguineus poſſet retrahere, arg. tex. ſingularis in ſuo caſu, in l. legata. §. fina. ff. de ſupellectili legata. vbi habetur, ꝙ ſi quis legat bona ſua, non videtur legare rem ſibi obligatam vel pignoratam, niſi fuerit pro tanto precio, quòd non ſit ſpes luitionis: & ad hoc notat & commendat Bart. & comm. Doc. Ex quo etiã inferunt, ꝙ prohibitus alienare ſub aliqua pœna, incidit in eam ſi pignorauit vel hypothecauit pro tanto precio, ꝙ non ſit ſpes luitionis: idem etiam probat tex. formalis & expreſſus in l. qui habebat. ff. de legatis tertio. & ibi notat Bart. Alb. & comm. Doctores.

24 Item quæro, ſi res patrimonij vel generis vendatur, & proximior conſanguineus non retraxit ab emptore infra prædictos nouem dies, quod deinceps prædicta res non poterit retrahi à conſanguineis quibus erat conceſſus retractus: imò ꝙ magis eſt etiam, poſtea reuertatur ad ipſum venditorem de genere ꝙ primo alienauit, qui fortè erat filius, nepos, vel deſcendens eius à quo reſeruauit, & poſtea rem iterum vendat alter filius vel deſcendens, fraterq; vel conſanguineus collateralis ipſius venditoris, non poterit retrahere: quia quando aliqua res eſt inalienabilis, & aliquo caſu poſsit alienari, deinceps & perpetuo remanet & efficitur alienabilis; tex. eſt ſingularis in iure, in l. pater filiũ. §. quindecim libertis. ff. de legatis 3. quam ad hoc ſummè notat ibi Bart. Alb. et com. alij Doc. idem Bar. in l. filiusfamiliàs. §. diui. ff. de leg. 1. col. 3. et ibi Iaſ. col. 8. idem Iaſ. in l. ſi ſic. §. fi. eodem tit. Bald. in c. 1. de eo qui ſibi et hæredib. ſuis. in vſibus feudorum. 2. col. facit etiam tex. ſingularis et vnicus in l. videamus. ff. ꝙ metus cauſ. vbi dicit, quod actio, quod metus cauſa, quæ ſemel cõpetit et tranſmittitur contra hæredem, perpetuò efficitur tranſmiſsibilis: quẽ tex. ad hoc

notant

notant communi. omnes doc. & dicit Bar.ſe neſcire alibi.§.antecedentia.facit etiã text.in l.tutor rerum. ff.de adminiſtr.tutor,vbi diſponitur,ꝙ licèt tutor nõ poſſit emere res pupilli vel adulti quas adminiſtrat, tamen poſtquam ſemel ſint venditæ extraneo, iuſtè & licitè põt emere & acquirere: & ad hoc reputat ſingularem Bar.& alij Doc.tex. in l. Paulus. aliàs per procuratorem. ff. de acquir.hære.vbi habetur,quòd mutatione perſonæ bona deſinunt habere primæuam qualitatem.tex. in l. ſi auia. C.de donationibus.vbi probatur,quòd qualitas primitiua alicuius rei amittit poſtquam deuenit ad aliam extraneam perſonam,tex.in l.licitatio.§. fin.ff. de publica.& vectiga.tex.in l.1. §. ſemel. ff.de bon.poſſeſ.ſecundum tabu.vbi habetur,quod ſufficit ſemel & aliquo tẽpore valere teſtamentum poſt mortem defuncti ad hoc vt competat bonorum poſſeſſio:& ibi no.gl.or.& comm. doc. tex.in l.quidã in teſtamẽto.ff de fideic. libert.tex.in lege,cum Hermes.C.locati.tex.in c.2.de feudis.tex. in lege,cum patrifamiliàs, ff.de vſuris. tex.in l.Titia Seia.§.vſuris.ff.de lega.2.tex.in lege,ſi ita ſtipulatus fuero.§.1.ff.de verb. oblig. text. ſingularis & vnicus in ſuo caſu in l.fin.C.de remiſ.pigno, vbi habetur quòd ſi creditor remittat pignus ipſi debitori vt poſſit vendere; & talis debitor illud vendat, tunc etiam ſi poſt ea talis res vel fundus redeat ad debitorem & in dominium eius, non reſtauratur ius pignoris vel hypothecæ:& ad hoc ſumme notant & commendant doctores: & reputat ſingularem & vnicũ Bald. & Salice. quod reputo ſubtile & ſingulare.

25 Item quæro an prædicti nouem dies qui dantur ad retractum per noſtras leges regias currãt naturaliter vel de momento ad momentum? & videtur quòd currant naturaliter:verbi gratia, ſi die Lunæ ſit res vendita,conſanguineus teneatur retrahere in die Martis, in quo terminantur prædicti nouem dies: argumento tex. in l.more Romanorum. ff. de ferijs.iuncta ibi communi opinione; confirmatur etiam ex doctrina & ſententia Bal.in l.fina.C.de iure domi. impetran. vbi dicit, quòd quando à lege datur terminus appoſita propoſitione ex die,vel intra diem, vel ad diem,tũc naturaliter currit tempus: ſed iura noſtra regia dicunt quòd ex die venditionis vſque in nouem dies conſanguineus poſſit retrahere:ergo,&c.Sed his nõ obſtantibus ego teneo contrarium, imò quod prædicti nouem dies currant de momento ad momentum: itaque ſi in die Lunæ res vendatur hora duodecima, prædicti nouem dies non finiantur vſque in diem Mercurii hora duodecima.Primo,quia regulariter omne tempus,terminus, vel dilatio legalis,currit de momento ad momentum.tex.eſt in l.3.§.minorem. ff. de minoribus. & ibi notat & commendat gl.or.Bar. Alb. & comm.Doc. probat etiam tex.in l. pater.§.ſexaginta.ff.de adulter.& ibi expreſsè notat & commẽdat Bar, & com. alij Doc. nulla facta differentia an lex ſimpliciter loquatur, vel cum aliqua propoſitione.tex.in l.eos.§.ſi autem.C. de appellatio.& ibi Bal.& comm.Doc. tex.in l. 2. §. dies. ff. quando appellandum ſit. & ibi gl. ord. & communiter Doctores.

26 Item quæro, ſi quis vendat rem patrimonii vel generis,& proximior conſanguineus ſit præſens et taceat, an poſſet infrà prædictos nouem dies retrahere? et videtur quod non,niſi proteſtetur,argumento tex.in l. item quæritur.§. qui impleto.ff.locati.tex.in l.1.§. pœna. ff. de liber.agnoſ.tex.in l. Titius.ff. quib. mod, pignus vel hypothec. ſoluitur. et in terminis ita tenet Paul. in l.1. ff. de tributo. licet poſteà ſe non firmet; ſed ego teneo contrarium, imò ꝙ ſibi non præiudicet et poſsit retrahere infrà prædictos nouem dies; quia regulariter qñ quis eſt præſens in aliquo actu non videtur cõſentire nec renũciare iuri ſuo, nec adhuc vr̃ cõtradicere, ſed taciturnitas eius inducit quoddam mediũ inter conſenſum et contradictionem:text.eſt

in reg. qui tacet. ff. de reg. iur. tex. in l. 1. §. ſi is. ff. de exercitoria. tex. in l. 1. §. nó videtur. ff. quibus mod. pignus vel hypotheca ſolu.

Et cófirmatur pulchra ratione, quia facultas retrahendi nó conſiſtit in ſola voluntate & conſenſu, ſed requiritur ſolutio vel conſignatio pretij, quod nó præſumitur ibi habere præ manibus.

27 Item quæro an ſocius qui habet ré communem cum alio, poſſit retrahere partem à conſocio venditam pro eodé pretio? & breuiter & reſolutiuè dico, quod de iure communi nullo modo habeat locum retractus, ſed de iure Partitarum erat deciſum contrarium: imò quod ſociùs poſsit retrahere & preferri extraneo emptori: ita deponebat lex 55. tit. 5. Partitæ 5. tamen illa lex fortè erat intelligenda quando tempore contractus concurrebat ſocius & extraneus, ſecus autem ſi iam eſſet vendita extraneo: & ita videnẽ probare verba illius legis: tamen quidquid ſit, hodie expreſſè deciſum eſt, quòd talis ſocius poſsit retrahere etiam vẽditione iam facta & perfecta cum extraneo, dum tamen retrahat intrà eoſdem nouem dies poſt contractum & alienationem: quemadmodum & eadem forma & ſolennitate qua conſanguineus poſſet retrahere: ita expreſsè diſponit lex 75. his legib. Tauri: & iſta eſt eius vera & ꝓpria deciſio.

Quod tamen ſingulariter intelligo quando retrahens erat ſocius cum ipſo venditore in re communi pro indiuiſo: ſecus tamen ſi prædicta res eſſet inter eos diuiſa, taliter quòd quilibet eorum ſuam partẽ cognoſceret diuiſam & diſtinctam de per ſe: quia tunc nullus eorum poteſt retrahere rem vel partem alterius, quia non dicuntur ſocij nec habere communionem aliquam in tali re. text. eſt benè notandus in l. magis puto. §. fin. ff. de rebus eorum. cuius verba ſunt, communia prædia accipere debemus, ſi pro indiuiſo cõmunia ſint. tex. in l. 1. & per totum. ff. communi diuidundo. tex. in l. 1. & per totum. C. eo. tit. tex. in l. litus. ff. de verb. ſig. tex. in l. rectè dicimus. §. fin. eod. tit. tex. in l. 3. C. de communium rerum alienatione. tex. in l. ſi quis duas. §. ſi quis partem. ff. commun. prædio. tex. in l. alienationes. ff. fami. erciſc. tex. in l. ante diuiſionem. C. de iure dot. tex. in l. portionem. C. de donatio. tex. in l. qui Romæ. § duo hæredes. ff. de verb. oblig. & in terminis ita tenet Bal. in l. pen. C. de contrahen. emptio. in fine. & ibi commu. Doc. Pau. de Caſt. & ibi etiam alij Doc. in l. in pariete communis. ff. de damno infecto. & probat apertè prædicta lex partitæ 55. tit. 5. parti. 5.

Quod etiam notabiliter extende & intellige vt in tantum talis ſocius poſſit retrahere, vt procedat etiam ſi ſit ſocius in minima parte ipſius rei. ita probat tex. in l. vnica. C. de communi ſeruo manumiſſo. §. his itaque. vbi diſponitur quòd ſi ſocius qui habet ſeruum communem cum alio vellet manumittere & libertatem ei concedere, etiam inuito ſocio, ſoluto ſibi legitimo pretio. & ſubdit textus, & in hoc facit vt habeat locum etiam ſi habeat minimam partem in eo.

Ex quo infert ibi Bald. quòd in iure noſtro, ratione cuiuslibet minimæ partis dicitur quis conſocius in re: vnde ſi ſtatuto caueatur quòd ſocius poſsit retrahere vel extra conſortes non poſsit fieri alienatio, talis ſocius dicitur, etiã ſi habeat minimam partem in re, & reputat eſſe menti tenendum. Ex quo textu in d. l. 1. de communi ſeruo manumiſſo. infert ibi Baldus in finalibus verbis, quòd ſi quis in vita vel morte vult ædificare eccleſiam, vel monaſterium in loco communi, ſocius tenetur ſuam partem vendere: & idem eſt quando non eſſet ſocius, nec haberet partem in re, ſed vellet quis emere rem penitus alienam ad conſtruendam eccleſiam vel monaſterium: quia teneretur dominus plenũ ius, & ĩ ſolidum illius rei etiã vendere. ita Baldus, & Florianus in lege ſi quis ſepulchrum. ff. de religio. & ſumptibus fune. argumento illius text. & arg. text. in l. ſi plures. eod. tit. probat

etiam

etiam tex.in l.ſi locus.verſi.fina.ff.quẽadmodum ſeruitut. amittant. vbi probat,quòd ſi ciuitas vel reſpublica eget via vel loco pro communi vſu,cogitur vicinus proximus vendere: ergo idem ſit pro eccleſia conſtruenda:& idem tenet Alexander, Iaſon,& moderni,in lege 2.ff. ſoluto matrimonio. Aduertendum tamen,quod prædicta iura propriè videntur procedere & habere, locum quando res vel fundus eſſet communis, vel quando eccleſia erat iam cõſtructa & egeret ampliatione: ſecus tamen qñ res vel fundus eſſet in totum & in ſolidum alicuius domini:quia tunc non videtur quòd poſſet extraneus ipſum dominum compellere ad venditionem rei pro conſtruenda eccleſia vel monaſterio,quia non reperitur expreſſum.

Item quia reperitur regula generica in contrarium,vt in l. nec emere. C.de iure deliberand. cum ſimilibus.

Item etiam quia pro libertate de nouo concedenda non cogitur dominus ſeruum proprium vendere.tex.eſt in lege deberi. C. de fideicommiſſ.libertat. tex.in l.ſi te.eo.ti.tex.in l.ſi quis alienũ. ff.eo.ti.tex.in § libertas.Inſtit. de ſing. rebus per fideicommiſſum relictis. Sed licèt iſte caſus ſit dubius de iure,tamen in practica videtur tenenda ſuperior ſẽtentia & concluſio, ꝙ pro eccleſia etiã de nouo conſtruenda compellatur quis vendere rem propriam in ſolidum: nec obſtat illa ratio contraria libertati, qa licet ſit valdè fauorabilis, tamen fauor ipſe eſt particularis reſpectu ſerui,vnde fauor non extenditur in præiudicium tertij, ſecùs tamen in eccleſia de nouo conſtruenda, quia vertitur maximus & vniuerſalis fauor publicus religionis circa omnes:& in hoc reſideo & reputo ſingulare vltra alios.

28 Item quæro ſi maritus conſtante matrimonio tanquam proximior conſanguineus vel ſocius retraxit rem venditam pro eodem pretio, an vxor ſoluto matrimonio habeat medietatem eius virtute legum regni, dicentium quòd lucra acquiſita conſtante matrimonio diuidantur inter maritum & vxorem: vel an tantum habeat vxor medietatem pretij pro quo fuit retracta.

Et videtur quòd habeat medietatem ipſius rei per iura regalia dicentia quòd bona quæſita & ſuperlucrata conſtante matrimonio diuidantur inter maritum & vxorem: ergo &c. & iſtũ caſum iam vidi de facto, & eũ tangit Doctor Pala.Ruui. in ſua repeti. c. per veſtras. fol.38.col.4.vbi relinquit cogitandum & indeciſum.Sed reſolutiuè ego teneo contrariam ſententiam, imo quod tantum habeat vxor medietatem pretij & non medietatem rei.

Primo quia in his quæ proueniunt à rege vel principe non habet locum media lucrorum.vt in l.2.titu. 4.lib.5. ordin.& l.2.tit.3.lib. 2.foro ll. & argumento etiam tex.in l. cum multa. C.de bonis quæ liberis. ergo idem ſit in reb. acquiſitis per viam retractus ex diſpoſitione ll.regni,& conceſſione regia.

Secundo facit,quia ea quę quis acquirit particulariter contemplatione ſuæ propriæ perſonæ & ex cauſa ſpeciali, non communicãtur inter ſocios, vt probat tex.notabilis in l.vere.§.ſi ſeruo.ff. pro ſocio.

Tertio quia quãdo finis habet neceſſariam cauſam cum principio, ſemper attenditur principium & non finis. tex: eſt in l.damni infecti.§.Sabini.ff.de dãno infecto.text.in lege,quòd ait lex.§. quod ait.ff.de minor.tex.in l.3.§.ſcio. ff.de min.tex.in l.in ratione.la 1.§.Imperator.ff.ad legem Falci.Sed in noſtro caſu,licet retractus fiat cõſtante matrimonio,tamẽ cauſa originalis & primordialis eius habet ortum & fundamentũ ex antiquiori cã, ſ.ſanguinis & cognationis mariti retrahentis.

Quartò facit quia ratio inductiua retractus eſt affectio quam quis habet ad res generis vel maiorum, ſed ſi vxor haberet medietatem,ceſſaret prædicta ratio.

Quintò facit quia in generali diſpoſitione legis non cenſentur incluſa ea

quæ ſunt de iure ſpecialiſſimo & priuilegiato, tex. in l. qui officij. ff. de contrahend. emptio. & tenet glo. ſingularis & ordin. in l. mino. ff. de euict. & ibi com. Doctores.

Sextò facit ſententia Fabri & communis per tex. ibi in §. 1. Inſti. de acquiſitione per arrogationem. vbi tenet quod ius retrahendi deſcendens a lege ex aliquo beneficio vel priuilegio ſpeciali, nõ tranſit in patrem arrogantem, licet bona quæſita per filium tranſeant in eum. Confirmatur ex ſententia Abb. Imo. & communi. in c. fi. de conceſ. præb. vbi tenet quòd ius patronatus vxori competens non tranſit ad maritum. Rurſus cõfirmatur, quia ſi ante matrimonium maritus habeat nudam proprietatem in re, & poſtea conſtante matrimonio cõſolidetur vſuſfructus cum ea, non iudicatur diuerſa res vel de nouo quæſita, cum habeat cauſam de pręterito: nec vxor habebit partem eius: argumento tex. in l. 4. ff. de iure dotium, & ibi Docto. antiqui. text. in l. fi. C. de alluuio. & ibi Bal. & alij Doctores. tex. in l. qui in aliena. §. fina. ff. de neg. geſt. tex. in l. via conſtitui. §. ſi fundus. ff. de ſer. ruſti. prędio. tex. in l. ſi is cui. §. fi. ff. quemad. ſeruit. amitta.

29 Item quæro, ſi quis vendat fundum cum fructibus pendentibus, & emptor colligit eos, vel reditus percipit infra prædictos nouem dies, & poſtea conſanguineus vel ſocius retrahat infra eoſdem nouem dies, an poſſit repetere fructus ab ipſo emptore perceptos? Et vĩ quod non: quia talis emptor iuſtè & licitè percepit & eos fecit ſuos ratione tituli, & dominij, & pretij ſoluti, de quo & eius licito intereſſe gaudet venditor.: ergo non tenetur reſtituere.

Secundò quia licet fructus pendentes & extantes in fundo vel re immobili reputentur pars ipſius fundi vel rei, vt in l. fructus pendentes. ff. de rei vendi, & tali caſu poſſit retrahens habere ipſam rem cũ fructibus: tamen poſtquam fructus ſunt ſeparati à re vel fundo, iã non dicuntur pars ipſius rei vel fundi, ſed iudicatur res mobilis diſtincta, & de per ſe, in qua non cadit retractus. Confirmatur, quia actio per quam fit retractus, eſt perſonalis, vel in rem ſcripta, & ſtricti iuris, in qua fructus veniunt à tempore litis conteſtatæ; vel ſaltem à tempore moræ, & non ante. argumento tex. in l. in hac. ff. de triticaria. & in l. pen. ff. quę in fraud. credi. & no. plenè in l. vinum, ff. ſi cer. pet. & in l. cum fundus. eod. tit. Confirmatur etiam, quia quando quis poteſt petere rem ex pacto de retrouendendo, non veniunt fructus niſi à tempore litis conteſtatæ, vel moræ, tex. eſt iuncta communi opinione, in l. 2. C. de pac. inter emptor. & vendi. & in terminis in noſtro caſu & quæſtio. ita reperio quòd tenet Faber in §. actionum. Inſti. de actio. 2. colum. num. 6. & Ioan. Igne. in repe. l. dubium, C. de contrahen. emptio. nu. 25. Sed his non obſtãtibus ego teneo cõtrarium, imò quòd prædictus conſanguineus vel ſocius poſſit & debeat habere fundum vel rem cum fructibus ipſis perceptis à primo emptore, vel cum æſtimatione eorum, quia retractus & ius competens ex eo reponit ipſum retrahentem in pleno & totali iure ipſius rei, quod erat penes venditorẽ vel primum emptorem, & in eius locũ ſubrogatur. Secundò quia hoc caſu dẽt fieri plena reſtitutio ipſi retrahenti quę intelligitur de iure cum fructibus perceptis ex re. ar. tex. in l. reſtituere. ff. de verbo. ſig. tex. in l. fin. §. fi. eo. tit. tex. in l. videamus. §. in Fabiano. verſi. nam & verbum reſtituas. ff. de vſur. tex. in l. præterea. ff. de rei ven. tex. in l. quod ſi minor. §. reſtitutio. ff. de mino. tex. in l. patri & filio. §. item ex diuerſo. eo. tit. text. in l. cum autem. §. ſi iubent. ff. de ædil. edic. tex. in l. in cõdemnatione. §. 1. ff. de reg. iuris. Confirmatur, quia facta reſtitutione ex remedio legis ſecundæ. C. de reſcin. ven. debentur fructus per emptorẽ percepti. ita probat te. in d. l. 2. & ibi Bald. 2. colum. num. 3. & Salyc. & ante eos Odofr. in libellis ſuis, i tit. de actione ciuili quanto minoris. 5. col. dum tamen reſtituat iuſtum & licitum intereſ-

ſe,

ſe,quod talis emptor ex pretio ſoluto percipere &lucrari poterat. Item conſtit nſatuit,quia ſi fructus extabant & erant iam nati in fundo vel re, tempore contractus & venditionis,erant pars rei,vt in l.fructus pendentes.ff. de rei vendi.ergo ſi emptor eos percepit teneatur reſtituere tanquam partem rei. Tertia,quia cùm dolo & mala fide videtur primus emptor percipere prædictos fructus, cũ ſciat vel ſcire debeat ſe ſtatim reſtitutu rum in tam breui tempore vel ſpatio nouem dierum, nec videtur iuſta compenſatio perceptionis fructuum cum intereſſe quod ex pecunia poſſit lucrari, maximè cùm tales fructus non ſunt producti in prædicto tempore nouem dierum, ſed neceſſariam habét cauſam de retro; vnde meritò non debent competere emptori à quo fit retractus: & concluſio prædictorum Doctorum loquitur quando retractus habebat maximum interuallũ,ſcilicet vnius anni,in quo merito fructus cedebant emptori propter titulum & bonam fidem, & curam & induſtriam adhibitam in re,& iſtud teneo pro veritate.fateor tamen quod retrahens ſoluet ipſi emptori iuſtum & honeſtum intereſſe,quod illo medio tẽpore poſſet ex pecunia vel pretio ſuper lucrari.

30 Item quæro ſi quis vendat rem patrimonij vel generiſ quam poteſt conſanguineus vel ſocius retrahere, an debeat Gabella,& à quo debeatur. Et videt,ꝙ non debeatur ab ipſo emptore,quia talis res non eſt ſibi plenè quæſita,& ſperatur ab eo auelli intra breue ſpacium. argumento tex.in l.1.§. ſi parendi.ff.de condictione cauſa data, cauſa non ſecuta.& in l.voluntate.ff.quibus modis pignus vel hypotheca ſoluitur.& in lege filio.ff.de liberis & poſthumis.& in terminis ita tenet Pet.de Bellaperti.in l.fi. §.ſed quia, C. communia de legatis.3. col. Item etiam videtur quòd non ſoluatur ab ipſo conſanguineo vel ſocio, quia ipſi non contraxerunt, ſed potius habent rẽ beneficio vel diſpoſitione legis,nõ verò ex proprio cõtractu. Itẽ ẽt quia ex reſolutiuè alicuius contractu non debetur Gabella. argumento text in l.ab emptione.ff.de pactis. & ibi expreſſe tenet Paul.de Caſtr. ſed in hoc articulo teneo firmiter quòd debetur Gabella ab ipſo primo emptore, qa iam ſemel fuit cõtractus perfectus ex quo fuit incontinenti ius quæſitum fiſco vel cõductori gabellarum:vnde meritò & precisè tenetur ſoluere. Et confirmatur notabili fundamento & ratione,quia quãdo quis vendit rem cum pacto de retro uendendo,quòd ſi venditor ſoluat pretium emptori,emptor teneatur ſibi reddere,de tali contractu debetur Gabella, nec virtus pacti de retrouẽdendo excuſat ab ea. ita determinat Paul.de Caſtr, in l.2.C.de pactis inter empto.& vend. prima colum.quem ibi ſequuntur cęteri.idem Paul.in l.1.C.quando liceat ab emptio.diſce.idem Paul.in l. iuriſgentium § adeo.ff.de pactis. Item etiam dico quod conſanguineus vel ſocius poſtea retrahens tenetur ſoluere prædictã Gabellam emptori primo:quia talis retractus non eſt reſolutio vel annullatio primi contractus:imò transfuſio & ſubrogatio per legem factam in locum primi contractus & primi emptoris, & tenet omnia ſoluere quæ primus emptor ſoluit: ergo meritò tenetur ſoluere Gabellam primo emptori qui eam ſoluit. & in terminis ita probat noſtra lex 70. his legibus Tauri, & iſte eſt eius verus ſenſus.

31 Item principaliter quæro, an dominus directus vel ſuperficiarius poſſit retrahere ſicut proximior cõſanguineus vel ſocius,& quis præferatur alteri? Et certè eſt articulus ſubtilis & difficilis qui eget perfecta declaratione, in quo breuiter & reſolutiuè dico,quòd dominus directi dominij, & ſuperficiarius,& conſanguineus,& ſocius poſſunt retrahere rem venditam infra prædictos nouẽ dies; quod intelligo & declaro iſto modo,quod ſi quis habeat ſolam ſuperficiẽ in re, & talis ſuperficiarius qui eſt vtilis dominus vendat prędictam ſuperficiem,dominus ſoli qui eſt directus do

i

minus

minus poteſt illam retrahere infra prædictos nouem dies ratione max.mi iuris,hoc eſt d recti dominij quod habet in re:quod tamen eſt intelligendum qñ ſuperfic arius non præſtabat aliquã annuam penſionem ipſi domino directo, quo caſu licite de iure poteſt vendere: ſecùs verò aliàs ſi præſtabat aliquã annuam penſionem, quia tunc ſuperficiarius non poteſt vendere ſuperficiem irrequiſito domino d recto ſoli, ſicut ſi eſſet emphyteuta.arguměto text.in l.ſi. C. de iure emphyt. per quem ita tenet Bar.& Doc.antiqui in l...§.quod antè. el 2.ff.de ſuperficie.& tunc eo requiſito habebit tempus prædictæ legis ſi. C. de iure emphyteu.

Item etiã ſi dominus ſoli,qui eſt dominus directi dominij, vendat ſolum, tunc ſuperficiarius poterit retrahere prędictum ſolum & dominium eius directum. Item etiam ſi dominus plenus & perfectus totius rei in ſolo & ſuperficie vendat,tunc proximior conſanguineus poterit retrahere. Item etiam ſi ſocius qui habet partem in re vel fundo pro indiuiſo vendat ſuam partě, poterit alter ſocius retrahere.

Item etiam dico ꝙ his concurrentibus ſi ſuperficiarius vendat & habeat directum dominium rei vel fundi, prout neceſſario debet habere, & habeat etiã conſanguineum vel ſocium,ſemper pręfertur eius dominus directus.

Item ſi directus dominus rei vel fundi vendat ſuam proprietatem & dominium directum, ſuperficiarius præfert proximiori conſanguineo & ſocio eiuſdem rei.

Item etiam ſi conſanguineus vẽdat qui habeat proximiorem cõſanguineũ & ſocium,talis ſocius præfertur tali cõſanguineo.ita expreſsè diſponit lex 74. his legib.Tauri;quæ certè eſt valde ſubtilis & difficilis, & per alium ſic nõ eſt declarata.

32 Circa quam adde & nota, ꝙ ſi proprietarius vendat ſuam proprietatem quam habet in re vel fundo,vſufructuarius nõ poteſt eam retrahere:quia de iure cõmuni hoc non reperitur deciſum, nec leges noſtræ regiæ, hoc diſponunt: & meritò, quia vſufructuarius non eſt dominus, nec quaſi dominus directus, nec vtilis ipſius rei,nec habet partě ſubſtantialem eius,ſed quandã qualitatem & ius ſeruitutis eius: vnde meritò proprietarius liberè alienare poteſt: tex.eſt in l.rectè dicimus,ff.de verb. ſign.cuius pulchra verba ſunt, rectè dicimus eum fundum totum noſtrum eſſe, etiam cuius vſu-fructus alienus eſt: quia vſusfructus non dominii pars ſed ſeruitutis, vt via,& iter.tex. in l.locum.ver.proprietarius.ff.de vſufruc.tex.in l.fundi Trebatiani.ff.de vſufruc. lega.tex. in l.3.§. hæres. ff. vſufructuarius quemadmodũ caueat.tex.in l.iuſto.§.non mutat. ff.de vſuca.tex.in l.2.verſi.1.C.de vſufructu. tex.in l.ſed in emptore.verſi.1.ff.de peculio, quem ad hoc ſummè notat,& cõmendat Paul.in l.ſi noxali. §.ſi.eo.titu. tex.in l.ſed ſi fortè.ff. de rebus eorum. tex.in l.1.§.per eum.ff de acq. poſſ.tex. in §.de his.Inſti. per quas perſonas nobis acquirit.tex.in l.1.§.ſi verò gratias, C.commu.de manumiſ.vbi dicit,quod licet ſocius qui habet ſeruum communem cum alio, poſſit eũ manumittere inuito conſocio,ſoluto ſibi pretio:tñ ſocius qui habet vſumfructum in ſeruo, non poteſt eum manumittere:& in prædictis locis eſt vniuerſalis communis opinio Doctorum. Nec obſtat tex.ſubtilis & difficilis in l.4.ff.de vſufruc.cuius verba ſunt, vſusfructus in multis caſib. pars dominii eſt,tex in l.ſi poſtulauerit. ff.de adulte.tex in l.1.ff.de triticaria.cũ ſimilibus: quia debent intelligi ꝙ vſusfructus eſt pars dominii integralis ſeu legalis in concreto; qui iunctus cũ ipſa proprietate facit vnum integrale, ſ. dominium plenum. ſicut paries iunctus cum aliis ædificiis & materialib. conſtituit domum.ita tenet & declarat gl.ordi.in d.l.4.ff.de vſufru.& ibi Bar. Albe. poſt Oldr.& antiquos quos ipſi referũt, & tenet & declarat Alb.in d.l.recte dicimus.tenet ẽt Bar.in l.& per iuſiurãdũ §.1.ff.de acceptila.Paul.de Caſt. & alii Doc-

Doct. in l. ſi quis vi. §. differentia. ff. de acq. poſ. Ang. de Are. in §. ſi cui fundus, Inſtit. de legatis.

33 Item etiam ſi fructuarius vendat vſumfructum quem habet in re, vel fundo, proprietarius non poteſt retrahere, nec iſto caſu poteſt habere locum retractus: quia talis vſufructuarius per alienationem amittit vſumfructum, & ſtatim ipſo iure conſolidatur cum ipſa proprietate: textus eſt in lege, ſi vſuſfructus. verſiculo, & ſi extraneo. ff. de iure dotium. & ibi gloſſa ordinaria. Odofred. Bartolus, Baldus, Salicetus, Fulgoſius, & comm. Doc. text. in §. finitur. Inſtit. de vſufructu. & ibi gl. ord. Faber, Ang. Nico. Platea, & commun. Doc. & idem diſponit lex 25. tit. 31. part. 3. nec obſtat text. in l. arboribus. verſicul. vſufructuarius. ff. de vſufructu. vbi diſponitur, quòd poteſt rem in qua habet vſumfructum alteri concedere, vendere, vel alienare: quia debet intelligi tantum reſpectu commoditatis & fruitionis, & perceptionis ipſorum fructuum per tempus vitæ ſuę: quo caſu ius forma le vſuſfructus non alienatur, ſed tãtum vtilitas & commoditas eius: & idem etiam probat & diſponit tex. in l. neceſſario. §. fi. ff. de periculo & cõmodo rei venditæ. & ibi gl. ordin. & communit. Doctores, tex. in l. ſi quis domum. §. 1. ff. locati. & ibi commun. Doc. tex. in §. 1. Inſtitut. de vſu & ha. & ibi etiã Doc. tex. in l. 25. in fin. tit. 31. par. 3: imò etiã ſi aliquo caſu ex iuris diſpoſitione poſſet talis vſuſfructus vendi, non poſſet proprietarius eum retrahere: quia inter eos nulla eſt ſocietas nec communio, per ſupra dicta.

34 Item quæro ſi quis habeat ſolã proprietatem in re vel fundo, & alter habeat vſumfructum, & dominus proprietatis vendat proprietatem ipſi fructuario, & ſic eſt conſolidatus vſuſfructus cum proprietate, an proximior vel ſocius in ipſa proprietate poſſit retrahere totam rem vel fundum, & ſic proprietatem, & vſumfructum ſimul: an verò debeat retrahere ſolam proprietatem retento vſufructu ipſi emptori fructuario, vel an fructuarius ipſe præferatur & abſoluatur à prædicto retractu? Et videtur, quod talis conſanguineus poſſit retrahere in ſolidum totã rem, & ſic proprietatem cum vſufructu: quia cum vtrumque ius ſit conſolidatum, iam iudicatur tota res integra, & non aliquod ius de per ſe: vnde meritò tota res videtur retrahenda ſoluto pretio & æſtimatione vſuſfructus ipſi fructuario. argumento textus in lege 1. & per totum. ff. quibus modis vſuſfructus amittatur. textus in §. finitur. Inſt. de vſufructu. textus in lege, prætor. §. neptis. ff. ad Syllanianum. tex. in l. cum filius. §. dominus. de legat. 2.

Item etiam ex aduerſo præferatur fructuarius, quia in eo concurrit iam vtrumque ius proprietatis & vſuſfructus, & eſt dominus vtriuſque, & ab eo non habet locum retractus ratione ſui vſuſfructus: ergo nullo modo poſſit habere locum retractus in tota re ſimul iuncta, nec etiam in aliqua eius parte de per ſe. Sed his non obſtantibus ego teneo contrarium, imò quòd talis conſanguineus vel ſocius non poſſit retrahere hoc caſu totam rem vel fundum, ſed tantùm nudam & ſolam proprietatem, & vſuſfructus debeat remanere apud fructuarium emptorem.

Primò quia ſine culpa ſua vel uoluntate fit illa conſolidatio. Item etiam quia aliàs ſi totam rem conſanguineus vel ſocius poſſet retrahere, ſequeretur quod plus retraheret quàm venditor vendidiſſet, quod eſt contra prædictas leges regias, & earum intentionem: uel ſi attento iuris rigore prædictus conſanguineus uel ſocius retraheret totam rem uirtute conſolidationis, ſtatim de æquitate teneretur nouum uſumfructum conſtituere ipſi fructuario emptori, argumento textus in lege, Iuliæ. §. ſi quis ſeruo. cum ſequenti. ff. de actionibus empti. & in lege, ſi ex duobus. §. ſi hæres, ff. de peculio. Item etiam fructuarius non debet præferri, quia

quia nullum ius habebat in proprietatem, & virtute conſolidationis vſuſfructus accedit proprietati, non verò econ tra, ideo teneo quod dixi.

35 Item quæro, an prædictæ leges regni permittentes & concedentes retractum reſcindāt venditionem factā extraneo, & nouiter poſt retractum conſtituant in conſanguineum vel cōſociū nouum titulum emptionis & venditionis, vel ſubrogetur loco prioris emptoris & tituli eius? & videtur quod prima venditio reſcindatur, & noua venditio vel titulus conſtituatur tanquam à primo vēditore facta in adiectionem in diem, vt in l. 1. & per totum. ff. de in diē adiectio. Sed contrarium eſt tenendū, imò ꝙ prædicta prima venditio & contractus nō reſcinditur: quia fuit legitime facta.

Item quia nulla ſubeſt cauſa reſciſſionis. Itē quia non datur ibi conſenſus contrarius priorū contrahentium. Item quia nō interuenit fraus vel dolus eorū per q̄d debeat reſcindi, argumento tex. in l. 1. & per totum. ff. de reſcin. vendi. tex. in l. 1. & per totum. C. eo. tit. text. in l. ancillæ. C. de rei vendi. tex. in l. ſicut, C. de actio. & obliga ſed tantum reſolutiuè dicendū eſt, ꝙ prima venditio valeat, & tota virtus eius, actio vel obligatio, & effectus transfundatur in conſanguineum vel ſocium retrahentē, & ſubrogetur in eum; & iſta eſt vera intentio & intelligentia prædictarum legum regni & in hoc reſideo.

36 Item quæro quæ actio ſit illa quę cōpetit proximiori conſanguineo vel cōſocio virtute prædictarum legum ad retrahendam rem venditam ab emptore vel poſſeſſore? Et à ſufficienti partium enumeratione vī quod nulla poſſit cōpetere; quia omnium actionum iſta eſt ſummaria & vnica diuiſio, quod aut debet eſſe realis, aut perſonalis: vt in § omnium. Inſt. de actionib. ſed realis nō poteſt cōpetere, quia arguit, præſupponit, & requirit dominium, vel quaſi dominium productum ex titulo, bona fide & poſſeſſione, vt rei vendicatio vel Publiciana. tex. eſt in l. 1. & per totū, ff. de rei vendi. tex. in l. 1. & per totum, C. eo. titu. tex. in l. 1. & per totum, ff. de Publiciana, quæ quidem actio non poteſt cōpetere conſanguineo vel conſocio, cum oīa prædicta requiſita ſibi deficiāt.

Item etiam perſonalis non poteſt cōpetere, cum illa oriatur ex cōtractu vel quaſi geſto cum alio, & talis contractus vel conuentio non interuenit in noſtro caſu & retractu inter emptorem & cōſanguineum, vel ſocium volentem retrahere, argumento tex. in l. 1. & per totum. ff. de actionibus & obligationib. & in d. § omnium. Inſt. de actionib. Sed breuiter & reſolutiuè dico & teneo, ꝙ in noſtro caſu & quæſtione cōpetit actio perſonalis, non natiua ſed datiua, quæ vocatur condictio ex lege, & eſt in rem ſcripta, quia immediatè datur & competit à noſtris legibus regalibus inducentibus retractum, & datur nedum contra primum emptorem, ſed etiā cōtra quemlibet alium tertium poſſeſſorē intra prædictum tempus nouem dierū. argumento tex. in l. 1. & per totum. C. de condictione ex lege. iuncta communi ſententia ibi; & argumento tex. in l. 3. §. 1. & 2. ff. ad exhibendum, cum ibi notatis. tex. in l. metus. §. fi. ff. quod metus cauſa. & iſta eſt veritas.

T E X T. L X X V I.

MANDAMOS que ninguna de nueſtras juſticias por enimigo derī rebeldia ſin prouanca legitima, y paſſados tres meſes alomenos deſpues de la condemnacion, y que ſea pedido por el acuſador, y ſi de otra manera lo dieren, que ſean ſi ninguna la ſentencia que ſobre ello ſe diere

en lo

en lo que toca a dar lo por enemigo. Id eſt: *Præcipimus ne vlla ex noſtris iuſtitijs concedat rebellionem pro inimico ſine legitima cognitione, & tribus menſibus ad minùs poſt condemnationem elapſis, & ab accuſatore poſtulatum. Quod ſi aliter conceſſerint, ſententia ſuper ea re lata ſit in ſe nulla, quod attinet ad aliquem pro hoſte declarandum.*

SVMMARIVM.

1 *An & quando abſens de iure communi poterat accuſari & condemnari.*

2 *Accuſatore abſente, & reo accuſato præſente poteſt ferri ſententia.*

3 *Quæ ſit ratio per quam in criminalibus non poſſit procedi contra abſentem.*

4 *Bene poteſt iudex recipere teſtes etiam in abſentia, ad perpetuam rei memoriam.*

5 *Omne delictum & eius pœna regulariter præſcribitur per viginti annos.*

6 *Ex diuturnitate temporis minoratur pœna in delictis.*

7 *In aliquibus caſibus ſpecialibus poteſt procedi contra abſentem.*

8 *Hodie de iure regio indiſtinctè poteſt procedi contra abſentem.*

9 *Citatio eſt quædam defenſio de iure naturali quæ tolli non poteſt.*

10 *An lex poſſit facere quod ex præſumptionibus quis condemnetur.*

11 *Etiam ſi reus abſens poſtea ſe præſentet vel capiatur, probationes antea factæ in abſentia valent & tenent.*

12 *Fuga in delictis & cauſis criminalibus quod operetur.*

13 *Si reus fuerit captus, proceſſus factus in abſentia valet.*

14 *Si reus ſit innocens, debet in abſentia abſolui.*

15 *An noſtra lex quæ permittit propriã vindictam parti offenſæ valeat.*

16 *An offenſus qui poteſt occidere aliũ poſſit ſecum adducere ſocios.*

17 *Iſtud ius vindictæ non poteſt alteri committi.*

18 *Offenſus occidens alium virtute huius legis peccat mortaliter.*

LEX. LXXVI.

NOTA ex iſta lege quod vindicta ꝓpria authoritate poteſt per iudicem parti oſtenſæ committi in abſentia, ſecuta forma huius legis. ſ. quòd præcedat vera & plena probatio, & non ſemiplena vel præſumpta & parte petente, & elapſis tribus menſibus poſt ſententiam diffinitiuam latam. Pro cuius perfecta intelligentia & declaratione præſuppono, quod de iure communi abſens non poteſt accuſari nec condemnari ex delicto graui ex quo veniret imponẽda pœna corporalis, & ſic vltra relegationem: ſed tantum ea delicto ex quo veniret tãtum imponenda pœna pecuniaria, vel relegationis, vel infra, tex. eſt capitalis & expreſſus in l. abſentem. ff. de pœnis. tex. in l. 1. & per totum. ff. de requirẽdis reis. tex. in lege ſeruum quoque. §. publicè, ff. de procurato. tex. in l. 1. verſic. ſin autem. ff. an per alium cauſæ appellationis, &c. textus in l. abſentem. C. de accuſatio. tex. in l. ſi quondam. C. de adulte. tex. in c. 2. & in c. abſente, & quaſi ꝑ totum. 3. q. 9. tex. in c. veritatis, de dolo & contumacia. & vtrobique gl. ordina. & commu. docto. quod extende etiam ſi ſe abſentauerit poſt accuſationẽ propoſitam., & litem conteſtatam, imo ꝙ magis eſt, etiam ſi ſe abſentauerit publicatis atteſtationibus, & probato & liquidato iam negotio, ita tenet gl. ordina. in d. l. abſentem. ff. de pœnis. in verbo, relegatione, & ibi Bar. Albe. & communi. Docto. tenet etiam Azo in ſumma, C. de requirendis reis. nu. 2. Cyn. Bald. Salycetus, & communiter Docto. in l. abſentem. C. de accuſa. idem Bald. & alij Doctores. in [illegible]. Cod. quomodo

& quan-

& quando iudex.

2 Secus tamen eſt in caſu contrario, ſcilicet reo præſente & accuſatore abſente, quia bene poteſt ferri ſententia liquidato negotio, ne forte abſentia accuſatoris noceat reo capto vel detecto. ita probat tex. no. in lege, quamuis indubitati, C. de adulte. & ibi no. Azo, Bald. & communiter alij Doc.

3 Sed operæpretium eſt videre, quæ ſit ratio fundamentalis per quam iura diſponunt quod in prædictis grauibus delictis in quibus venit imponenda pœna vltra relegationem, non poſſit procedi contra abſentem legitime citatum, cũ contumacia cuilibet debeat eſſe nociua, & non debeat quis ex ſua malitia commodum reportare, vt in l. in condẽnationem. §. vnicuique, ff. de reg. iur. & in regula mora, de reg. iur. in 6. maximẽ quod ex hoc ſequitur maximum & irrecuperabile inconueniens & præiudiciũ parti læſæ & offenſæ, & ſimiliter reipublicæ. ſ. ꝙ ſi durante abſentia delinquẽtis teſtes moriantur, deficeret probatio, & delictum remaneret impunitum: ſed reſolutiuẽ dico & reſpõdeo, ꝙ duplex poteſt eſſe ratio. Prima quia quãdo reus eſt abſens, nõ põt ſe defendere; quia forte ei competit aliqua iuſta cauſa, defenſio, vel excuſatio per quam poſſet abſolui, vel minui pęna quam forte iudex vel teſtes ignorarent: vnde in hoc dubio iura volunt ꝙ non poſſit in abſentia condemnari, nec contra inauditam partem ferri ſententia. & in expreſſo iſtam rationem voluit Iuriſconſ. in d. l. abſentem. ibi, dum dicit, ſanctius enim eſſe impunitum relinqui facinus nocentis, quam innocentem damnari: quaſi dicat tex. ꝙ abſens non poſſit condemnari, quia forte aliqua defenſio ſibi competebat & erat innocens? & in hoc dubio ſanctius & iuſtius eſt quod abſens, licet vere ſit delinquens, non condemnetur, quã eo caſu quo ſit innocens, & ſine culpa condemnetur, & contra inauditam partem & caſu tã grauiſſimo & præiudiciali iura noluerunt proferri ſententiam: probat etiam text. in [illegible]. ff. de requirendis reis, ibi, nec enim inaudita cauſa quenquam damnari æquitatis ratio patitur. tex. in ca. 1. de cauſa poſſeſſionis & proprietatis. tex in ca. nos in quenquam. 2. q. 1. tex. in c. Deus omnipotens. eadem cauſa & q. & in terminis iſtam rationẽ ponit ſolus Albericus in d. l. abſentem. § aduerſus. ſecunda colum. ff. de pœnis. Nec obſtat ſi d. cas, quòd iſta ratio non concludit, quia haberet locum quando procederetur contra abſentem non citatum nec contumacem. ſecùs tamen ſi eſſet legitimè citatus & cõtumax: quia tunc non dicitur indefenſus, imò reputatur præſens, argumento tex. in Authẽ. vt omnes obediant iudicibus. §. ſi vero nec. collatio. 5. tex. in l. ab eo. C. quomodo & quando iudex. tex. in l. ea quæ. eodem titulo. tex. in l. fi. C. ſi per vim vel alio modo. tex. in l. properãdum. §. ſin autem reus. C. de iudicijs. tex. in l. ad peremptorium. cum quatuor legibus ſequentibus, ff. de iudicijs. tex. in cap. inter quatuor. de maioritate & obedien. text. in cap. qualiter & quando. el 2. §. debet, de accuſatio. text. in c. 1. de teſtibus. tex. in c. abſens. 3. q. 9. ibi, niſi fuerit abſens ex contumacia. pro præſenti nanque eum contumacia haberi facit. tex. in c. veritatis. de dolo & contumacia. tex. in Authen. qua in prouincia; C. vbi de criminibus agi oporteat. ibi, quia contumacia eius pro præſentia eſt, quia reſpondeo, quòd prædicta iura loquũtur & debent intelligi, quando contra abſentem agitur vel proceditur in cauſis ciuilibus vel criminalibus non ingerentibus pœnam ſanguinis, & ſic infra relegationem, ſecus verò in grauibus criminibus ingerentibus pœnam mortis. vel corporalem, & ſic ſupra relegationem propter graue periculum quod ibi vertitur; & hoc caſu habet locum & verificatur prædicta ratio ſuperior, quæ certè concludit. Item etiam ſecunda ratio poteſt eſſe, quia in delictis vel criminibus in quibus veniret imponenda pœna capitalis vltra relegationem, ſententia lata in abſentia eſſet illuſoria, cum non poſſit executioni

tioni mandari reo abſente:& in terminis iſtam rationem ponit Cin. in l. abſentem.C.de accuſa.in fin.Bal. in l.quã uis indubitati.C.de adulte.1.colum. in medio. Abbas in c. veritatis. de dolo & contumacia.3 col.nu.19. & ibi Ioann. de Imola.1.col. ſed certè iſta ratio non concludit:quia ſaltem maxima vtilitas & effectus reſultaret ex ipſa ſententia contra abſentem lata: quia fortè poſtea deficeret probatio . Item etiam quia p̃dicta ſententia lata poſſet executioni mãdari poſtquam reus caperetur; vnde teneo primam,veram,iuridicam, & efficacem rationem.

4 Aduertendum tamen, quòd licet cõtra abſentem non poſſit iudex procedere in criminibus grauibus, ingerentib. pœnam ſanguinis, & ſic vltra relegationem, tamen benè poteſt iudex recipere teſtes ex officio vel ad inſtantiam accuſatoris ad perpetuam rei memoriam, quando ſunt ſenes, vel de facili morituri,vel longè receſſuri:ne deficiat poſtea probatio, & delictum remaneat impunitum. ita ſingulariter reperio quod tenet ſolus Salic. in l.abſentem. C. de accuſatio.penultima columna, ſed attende, quòd iſta ſententia & concluſio eſt falſa.quia in ciuilibus cauſis benè verũ eſt, quod ad inſtantiam creditoris vel actoris etiam ſi in poteſtate eius ſit quã do vellet agere, quia ius vel actio competit ſibi de præſenti poſſunt recipi teſtes ad perpetuam rei memoriam ex p̃dicta iuſta cauſa:quia ſunt ſenes, vel de facili morituri,vel longè receſſuri.text. eſt in Authentica, de teſtibus. §. & hic verò multoties.collatio.7. text.in Authentica, ſed & ſi quis ab aliquo . C. de teſtibus.text.in l.curent.ff.eodem.text. in l. 1.C.de vſu. pupilla. tex. in c.quoniam frequenter.verſicul. 1. vt lite non conteſtata.& vtrobique gl.ord.& commun.Doc.& idem diſponit lex 2. titulo.16.3.part.& l.14. vbi eſt bona gl.ti. 8.libro 2.fori. ll. ſimiliter etiam quando actor non poteſt agere de præſenti, quia competit ſibi ius vel actio conditionalis,poſſunt recipi teſtes,etiam nulla alia ſubſiſtente cauſa vel ſuſpicione mortis vel abſentiæ : quia ſola dilatio quæ in tali conditione reſultat, cenſetur iuſta cauſa.tex.eſt ſingularis in iure, ſecundum tertiam lecturam,gloſſa in l. in lege Aquilia ſi delectum.ff. ad legem Aquiliam . quem ad hoc notat & commendat Abbas in cap.ſignificauit.de teſtibus.3.& 4.columna,& ibi Anton. ſecunda columna, & ſentit Innocentius in cap.quoniam frequenter. vt lit. non cont.& ibi Ioan.Andr.& Abbas, & alij Doc. tamen in criminalibus etiam ex dictis cauſis nõ poſſunt recipi teſtes ad perpetuam rei memoriam contra reum abſentem:ita probat tex.in c. quoniam frequenter,vt lite non conteſt. ibi, cum ciuiliter eſt agendum. & ibi expreſsè tenet gl.ordin.in verbo, ciuiliter. Innoc. Antonius,Hoſtienſis, Ancharanus, Bal. Abbas, & communiter Doc. tenet etiã Baldus qui notabiliter loquitur in Authentica,ſed & ſi quis.C. de teſtib. Florianus in dicta l. in lege Aquilia ſi delectum.ff.ad legem Aquiliam.cuius ratio eſt ſecundum eos, quia in executionib. pœnarum non eſt fauor accuſatori adhibendus. argumẽto tex.in l.auxilium, ff.de minori. pro qua ſententia & concluſione eſt hodie lex notanda ſecundo tit.16. 3. part. Ex quibus remanet concluſio, q; in cauſis criminalibus in quibus venit imponenda pœna vltra relegationem,non poteſt procedi contra abſentem, neque adhuc ex aliqua cauſa contra eum recipi teſtes ad perpetuam rei memoriam.

5 Item etiam contra prædicta iura quę habent quòd in delictis ingerentibus pœnam ſanguinis non poſſit procedi contra abſentem, facit & reſultat maximum inconueniens. ſcilicet , quod delictum poſſit præſcribi lapſu temporis : nam omne delictum regulariter præſcribitur per viginti annos. textus eſt ſingularis & vnicus in lege,querela. C.ad legem Corneliam de falſis. quem ad hoc notat & commendat Bar.& cõ. Doc. & reputat ſingularem & vnicum Ang. & Sal.ibi. Sed ad hoc notabiliter reſpon-

reſpondeo, ꝙ accuſator vel iudex ex officio poterit proponere libellum accuſationis vel inquiſitionis, licèt in ea non procedatur, & hoc operatur quod non currat aliqua preſcriptio: ita probat textus valdè notabilis in l.2. verſic.1. C. de exhibendis reis. & ibi tenet glo. ordi. & comm. Doc. gl. etiam ord. in l. abſenté. C. de accuſationibus. & ibi communit. Doc. gloſſa etiam ordinaria in l. abſentem. ff. de pœnis. Azo. in ſumma. C. de requirendis reis. Antonius de Butrio in c. ueritatis. de dolo & contumacia. 4. col. & alij Doctores. probat etiam text. in l.1. & 2. C. de requirendis reis. per q̄ iura ita tenet Bar. in d. l. abſentem. ff. de pœnis. 1. col.

Item etiam operatur ꝙ interrumpatur præſcriptio p̄terita: ita probat text. iuncta gl. in l. iure mariti. C. de adulteriis. & ibi notat Sal. ſecunda col. nu. nono, idem Sal. in l. ſi quondam. C. eodem tit. num. 2.

6 Item etiam talis propoſitio accuſationis vel inquiſitionis operabitur aliũ ſingularem effectum. nam licèt ex diuturnitate temporis quando aliquod magnum & notabile interuallum temporis tranſiuit poſt delictum commiſſum minuatur pœna, vt non teneatur delinquens pœna ordinaria ſed mitiori. vt in l. ſi diutino. ff. de pœn. & ibi gl. or. & cõmuniter Doctores. & per eum tenet Salicetus in l. ſeruos. C. ad legem Iuliam. de vi. tñ poſtquàm iam fuit propoſita dicta accuſatio vel inquiſitio, non gaudebit tali priuilegio: imò pœna ordinaria poterit puniri, quia ex cauſa abſentiæ & non ex negligentia pena non potuit ſibi imponi: ita determinat Bart. in dicta l. ſi diutino. & Abbas Panormitanus in capitulo. cùm haberet. de eo qui duxit in matrimon. quam polluit per adulteri. 2. col. & Anchara. ibi. 3. col. in aliis uero delictis, in quibus non uenit imponenda pœna mortis nec corporalis, ſed relegationis tantum, uel infra, bene poteſt procedere contra abſentem; quia non agitur de tàm graui damno & præiudicio, & ſimiliter ſententia non cenſetur illuſoria; quia ſi reus condemnatur in exilium, & ipſe eſt abſens, ſatis ſua abſentia punitur & obtemperatur ſententiæ: ita ſolus Cinus in lege, abſentem. Cod. de accuſatio. prope finem.

7 Adde tamen quod in aliquibus caſibus ſpecialibus poteſt procedi contra reum abſentem, etiam in delictis capitalibus in quibus uenit imponenda pena mortis uel corporalis.

Primus eſt in crimine læſæ maieſtatis. tex. eſt in extrauaganti, ad reprimendum. ſub titulo, quo modo in læſæ maieſtatis crimine procedatur; uerſi. ſuper dicto crimine, &c. & ibi gloſſ. ord. Bart. & alij Doc. tenet etiam idem Bart. in l. 1. ff. de requirendis reis. Salic. & comm. Doctores in l. abſentem. Cod. de accuſatio. Angelus de Peruſ. & Hippo. de Marſil. in lege 4. ff. ad legem Cornel. de ſicariis.

Secundus caſus eſt, quando quis eſt officialis publicus & apparitor, & delinquit in officio; quia poterit ex illo delicto in abſentia condemnari. tex. eſt in l. ne diu. C. de pœnis, & ibi not. & cõmendat Bal. & communiter alii Doctores.

Tertius caſus eſt quando quis alium ſpadoné fecit; tex. eſt in l. 4. uerſ. & qui hoc crimine. ff. ad legem Corneliam de ſicariis. quem ad hoc notat & commendat Bart. & alii Doc. et reputat ſingularem Ang. de Peruſio.

Vnum tamen eſt, quod licet in delictis capitalibus non poſſit procedi contra abſentem ad definitiuam ſententiã, quando uenit imponenda pœna mortis uel corporalis, ut iurib. ſuprà allegatis; tamen bona eius annotantur et ſcribũtur, & ſi reus delinquens abſens citatus intra annum non ueniat, confiſcantur et fiſco regio applicantur, adeò quòd licet poſtea innocens reperiatur et ſine culpa, non poterit bona recuperare; qa illa perdit et amittit propter maximã eius contumaciam; text. eſt formalis et expreſſus in l. 2. C. de requirendis reis. & ibi gl. ord. Odofr. Petrus, Cinus, Butrig.

Bar.

Bar. Ang. Salic. & communiter Doctor. idem etiam diſponit lex 7. tit. 8. 5. par. Quod tamen intellige quando delictū erat tale ex quo ſi in præſentia definitiuè damnaretur, bona venirent publicāda & confiſcanda, non verò alias: ita notabiliter tenet & declarat Cinus in l. 1. C. de requirēdis reis, & ibi Ang. de Per. & Salic. fin. colum.

8 Hodie tamen de iure noſtro regio omnia prædicta ſunt correcta & mutata: quia indiſtinctè in omnibus delictis capitalibus, vel non, poteſt procedi contra reum abſentem; & ſi legitimè citatus non venerit, habetur pro confeſſo, & poteſt condemnari in pœna ordinaria delicti: ita diſponit lex 4. tit. 3. lib. 2. foro ll. & lex 9. titulo 2. libro tertio ordin. Hodie verò de iure etiam regio magis nouo aliter diſponitur & iuſtiſſimè per pragmaticam huius regni folio 189. ad quam ſe refert noſtra lex Tauri, & eam præſupponit, approbat, & cōfirmat, qua quidem pragmatica cauetur, quòd reus delinquens abſens, ter citetur cum termino nouem dierum in qualibet citatione, ſi fuerit in iuriſdictione ipſius iudicis cognoſcentis de delicto: ſi verò fuerit extra iuriſdictionem, debet citari cum termino viginti dierum in qualibet citatione, & in qualibet citatione debet præconizare, & qualibet citatio debet in domo propria abſentis (ſi quam habet) notificari & inſuper in loco publico figatur edictum in ſcriptis, in quo contineatur delictum de quo accuſatur vel inquiritur, & terminus fuit aſſignatus, & proclamata quæ fuerunt data: & poſt omnia iſta debet proponi accuſatio in forma contra abſentem cum termino trium dierum, poſt quorum lapſum accuſetur ibi de contumacia & concludatur in cauſa, & feratur interlocutoria, in qua admittantur partes ad probationem cum termino competenti, in quo etiam iudex inquirat de innocentia ipſius rei abſentis, & poſt lapſum termini probatorij, fiat publicatio proceſſus cum termino trium dierum ad opponendum contra teſtes, & finaliter concludatur proceſſus ad ſententiam definitiuam ſe rendam. Circa quam eſt ſingulare dubium, ſi poſſit prædicta pragmatica & eius diſpoſitio procedere & habere locum contra minorem viginti quinque annorum abſentem: vel an proceſſus poſtea annulletur ſi conſtet eſſe minorem? & videtur quod proceſſus fuerit nullus ex defectu perſonæ, cùm non poſſit talis minor eſſe in iudicio, agendo nec defendendo in ciuilibus nec in criminalibus ſine curatore, vt in l. clarum. C. de autho. præſtan. Sed teneo contrariū, imò quod procedat etiam contra minorem & illum qui eſt capax delicti: quia ratione contumaciæ, quæ de per ſe eſt etiam delictum, vt in l. conſentaneum. C. quomodo & quando iudex. debet interuenire aliqua probatio vel præſumptio delicti: ergo generaliter habet locū prædicta pragmatica, tàm in minore quàm maiore, poſt quæ omnia ſi delictum reperiatur vere & legitime probatum, vel quod vltra fugam reperiatur tale indicium probatum, vel præſumptio quæ ſufficeret ad torturam. tunc abſens poteſt definitiuè condemnari ad pœnam ordinariam delicti: & in ſumma iſta eſt vera reſolutio prædictæ pragmaticæ quæ quotidiè in iſto regno practicatur.

Pro cuius maiori declaratione neceſſariò quæro, an illa lex pragmatica, & diſpoſitio potuit fieri, & diſponere vt ſtante prædicta probatione reus abſens poſſit definitiuè condēnari de capitali delicto ad pœnā mortis vel capitalē? & certè vr quod non, ſicut ius cōe diſponebat: quia cùm defenſio ſit de iure naturali, & abſens poſſit habere aliquam iuſtam excuſationem vel defenſionem de qua non conſtat nec poſſit conſtare in in ſua abſentia, princeps vel lex humana poſitiua non poteſt hāc defenſionem tollere, & inducere vt condemnetur. argumen. tex. in l. vt vim. ff. de iuſtitia & iure. text. in l. 1. §. cum arietes. ff. ſi quadrupes pauperiem feciſſe dicatur. tex. in l. ſcientiam. §. qui cum aliter. ff. ad legem

gem Aquiliam.tex.in l.3.§.eum igitur. ff.de vi,& vi arma. tex. in l. 1.C.vnde vi.tex.melior de iure in clemen.paſtoralis.de re iudicata.ibi, defenſionis quæ à iure prouenit naturali. imò quod magis eſt,etiã de iure diuino videtur prohibitum ꝙ abſens non poſſit condemnari, vt in c. abſens. 3.q.9.cuius verba ſunt,abſens verò nemo iudicetur, quia diuinæ & humanæ leges hoc prohibẽt: & probatur etiam Actuum Apoſt.c.22. vbi dicitur, non eſt Romanis conſuetudo damnare aliquem hominem priuſquã is qui accuſatur præſentes habeat accuſatores, locumq; defendendi accipiat ad abluenda crimina quæ ei obijciuntur.facit etiam glo.fi.in ſumma.4. q.1.verſi. quis enim diceret. quæ habet quòd ex contumacia non poteſt quis capitaliter in abſentia condemnari: quem ad hoc notant & commendãt ibi Doct. & notat & commendat Bal. in l. data opera.C.qui accuſare nõ poſſunt.5.col. num.24.

Sed his non obſtantibus contrarium eſt tenendum, imò quòd prædicta noſtra regia diſpoſitio valeat,& teneat,& optime potuit facere & ſtatuere quòd in cauſis criminalibus etiam ingerentibus pœnam mortis vel corporalem,abſens poſſit condemnari, quia loquitur, & verificatur,quando reus abſens legitimè citatur, & interuenit probatio plena vel præſumptiua, & ex his iuſtificat noſtra regia diſpoſitio: ſecùs vero eſſet ſi diſponeret & ſtatueret, quòd abſque citatione damnaretur,quia hoc nõ poſſet facere nec ſtatuere:& ita procedunt & debent intelligi iura contraria, & ꝑ conſequens,licet de iure communi poſitiuo erat diſpoſitum quòd abſens nõ poſſit condemnari etiam ſtante citatione & probatione, tamen bene poterat & poteſt de iure communi contrariũ diſponi,prout hodie diſponitur, vt dixi & ꝓbaui; & iſta eſt vera declaratio & reſolutio huius articuli: & in expreſſo ita tenet & determinat Bal. in l. ne diu,C.de pœnis, idẽ Bal.in l.1.C.quo & quã iudex.2.col.nu.8.Ang.de Peru.in l.ſi accuſatoribus.C.de accuſ.2.col.nu.5.Ioã. de Imo.in c.veritatis. de dolo & contumacia.1.col.Abb. Pan. in c.inter quatuor.de maio.& obed. r.col.Ioã.de Platea in l.ſi apparitor.C.de cohortalibus.lib.12.r.colum.2.not. ponderando textum ibi,& ibi etiã Lucas de Penna. 3.col.

9 Confirmatur, quia citatio eſt quædã defenſio & ſolennitas introducta & requiſita de iure naturali & diuino in actu graui & præiudiciali,quæ per principem vel legem poſitiuã tolli nõn põt, tex.eſt capitalis & expreſſus in clem.paſtoralis.§. cæterum. de re iudicata. quẽ ad hoc notat Imo.3.col.num.23.Anch. 5.colum,& commu.Doc.Bart.in extrauaganti,ad reprimen.in verbo,& figura 2.col.idem Barto.in l.filiusfamiliàs, ff. de dona.2.colum.Abb.qui benè loquitur in c.cum olim,de re iudic. pen.col. & ibi Felynus.9.col.nu.12.idem Felynus in c.quæ in eccleſiarum. de conſti. num.66. Marianus Socinus in tractatu de citationibus;ſub rubric. de dilationib. 7.articulo principali. Bald. in cap. cum ſit Romana.de appellatio.in fin.Iaſon in l.fina.C.vnde legiti.penulti.col. facit etiam bonus textus in capitu.1.de cauſa poſſeſ.& proprie.quem ibi ponderat Abbas. 2.colum. numero 4. & poſt eum alii Docto.bonus etiam text.de iure ciuili in l.fin.C.de legibus.iuncta gl. in verbo, quominus, quem ad hoc notat & commendat ibi Baldus,& Paulus de Caſtro. Confirmatur etiam ex illo quod hr̃ Geneſis cap.3. vbi habetur, ꝙ DEVS & Dñs noſter vocauit Adã anteq̃ eum puniret: præmiſſa igiẽ & facta legitima citatione benè poteſt lex ſtatuere & diſponere vt cõtra abſentẽ procedatur,in genere tñ vel mõ probationis,virtute & effectu ei⁹ bñ põt iſta lex diſponere & ſtatuere, vt apertè probãt ꝑdicta iura,& probat tex.in c.abſens. 1. quæſt.9.in fine.text.in c. inter quatuor. de maior. & obedien.tex.in ca.qualiter & quando.§.debet.de accuſa. tex.in c. DEVS omnipotens. ſecunda quæſtio. 1.tex.in capitu.veritatis. de dolo & cõtumacia.

tumacia. textus in Authentica, vt omnes obediant iudicibus. §. ſi vero neq;. collatione quinta. Nec obſtat, ſi ſubtiliter dicas, quòd in probatione delicti lex ipſa ciuilis nô poſsit aliquid de nouo ſtatuere, diſponendo quod ſufficiat præſumptiua probatio in præſentia vel abſentia ad imponendam pœnam ordinariam vel extraordinariam, vel diſponendo, prout prædicta pragmatica noſtra regia diſponit per noſtram legem Tauri approbatam, quod in abſentia ex ſola fuga & contumacia cum indiciis ſufficientibus ad torturam, abſens poſsit condemnari ad pœnam ordinariam.

10 Nec obſtat ſi dicatur, quod in probatione delicti lex ipſa ciuilis non poſsit aliquid de nouo diſponere, ſtatuendo ꝙ non ſufficiat p̃ſumptiua probatio in præſentia vel abſentia, ad imponendam pœnam ordinariam vel arbitrariam, & à fortiori nô poſsit diſponere, quod ex ſola fuga & contumacia iunctim cum aliis indiciis ſufficientib. ad torturam, reus abſens condemnetur ad pœnam ordinariam; quia talis lex vel diſpoſitio tendit contra ius diuinũ, ſecundum quod requiritur plena probatio per duos teſtes, vel confeſsio partis; & ſic in præſentia vel abſentia requiritur iſta plena & perfecta probatio maximè in delictis in quibus tàm graue præiudicium ſequitur, & nullo modo videtur ſufficere minor probatio; ita probat tex. in c. licet vniuerſis, de teſtibus. iuxta illud Dominicum, in ore duorum vel trium ſtat omne verbum. tex. in capitu. veniens. eodem titu. tex. in §. vnius. 4. q. 3. tex. in c. admone. 23. q. 2. tex. in c. nos in quenquam. 2. q. 1. cuius verba ſunt, nos in quenquam ſententiam ferre non poſſumus, niſi aut in cõuictum, aut ſponte confeſſum. tex. in c. multi. eadem cauſa. & q. prope finem. cuius verba ſunt, noluit enim hominem ab homine iudicari ex arbitrio ſuſpicionis, vel extraordinario vſurpato iudicio, ſed potiùs ex lege Dei ſecundũ ordinem eccleſiæ, ſiue vltro cõfeſſum ſiue accuſatum atque cõuictũ. tex. in ca. eccleſia ſanctæ Mariæ. de cõſtit. in fine. per quę iura apertè denegatur potentia & facultas aliter cõdemnandi; quia ad hoc notabiliter reſpondeo, quòd debet intelligi, niſi per legem nouam aliud diſponat; quia lex ciuilis poſitiua vel regia benè poteſt diſponere, quod ex ſemiplena probatione vel ex indiciis & præſumptionib. in ciuilibus vel criminalibus ſequat̃ ſnĩa definitiua, iuſta præcedente cauſa: imò ꝙ magis eſt, pôt diſponere ꝙ ex ſola fuga vel cõtumacia poſsit ſequi condemnatio; ita probant iura ſuperius allegata, & probat tex. ſingularis in l. 5. C. de aſſeſſoribus. vbi habetur ꝙ officialis fugiens tempore ſyndicatus habeẽ pro cõfeſſo & conuicto, ac ſi plenè contra eum eſſet probatum; quem tex. ad hoc reputat ibi ſingularẽ Bar. & comm. alij Doc. probat etiã tex. iuncta gl. ord. & comm. opi. in l. pen. ff. de cuſtodia reo. vbi habet̃, ꝙ reus captus q aufugit de carcere hẽ pro cõfeſſo, & puniẽ pœna ordinaria delicti. tex. in l. ſenatus. §. diuus. ff. de iure fiſci. tex. in l. impuberibus. §. præterea. ff. de ſuſpectis tutoribus. tex. in l. locorũ. C. de omni agro deſerto. lib. 11. & ibi gl. ord. Bar. Pla. & Luc. de Pen. tex. in Auth. de exhibendis & introducendis reis. §. ſi verò &c. coll. 5. tex. in c. decernimus. 3. q. 9. tex. in c. nullus. de præſumptio. text. in capitu. rurſus. 11. quæſt. 3. & tenet Spec. in tit. de accuſa. §. ſequitur videre. nu. 1. Bartol. in quæſtionibus ſuis. quæſt. 1. numero 3. Ioan. And. in cap. veritatis. de dolo & contumacia. penul. colum. & ibi Abbas num. 26. Baldus in cap. 1. §. iniuria. 4. colum. verſi. quæro vtrum. de pace iuramento firmanda. Albe. in l. omnes qui. C. de epiſc. & cleric. Bal. in l. 1. C. quomodo & quando iudex. 2. colum. idem Alb. in rub. C. commin. vel epiſt. Bar. in l. diuus. la 2. ff. de cuſt. reo. nu. 4. & ibi Alb. & alij Doc. Ang. in tractatu maleficiorũ, in parte, qui iudex vidẽs ꝙ inquiſiti non cõparẽt, verſ. quæritur tũ. idem Ang. in par. fama publica præcedente. 15. col. & ibi eius Ad-

ditionator. Cuius ratio eſt, quia talis
lex ciuilis uel regia non tollit in hoc
ius diuinum, nec diſponit contra ipſũ:
ſed tantùm limitat, declarat, uel modifi
cat illud ex cauſa iuſta, & aliquibus ca
ſibus particularibus: quod poteſt licitè
facere: & ita ſingulariter & magiſtraliter
tenet Bar. in l. conſtitu. ſtorum. §. om-
nem. 3. col. num. 6. Bald. in Authent. ad
hæc. C. de uſuris. 2. col. idem Bald. in l. 2.
C. de preci. Impe. offeren. Abb. Panor.
in c. quæ in eccleſiarum. de conſt. 5. col.
nu. 9. & ibi communiter moder.

31 Item etiam dicit & diſponit prædi-
cta pragmatica, quod ſi reus abſens ſe
præſentet coram iudice, uel ſit captus
ante ſententiam definitiuam, audiatur
ex integro: & iſto caſu remaneant uali-
dæ probationes factæ contra eum in ab
ſentia, ac ſi in iudicio ordinario & præ-
ſentia fuiſſent factæ; & ſenſus eſt, quod
teſtes & probationes receptæ ualeant &
teneant taliter quòd ſi probatio ſit legi
tima, uera, & concludens poſſit definiti
uè condemnari: ſi uerò non ſit ſufficiẽs
ſed ſemiplena uel tantum iudiciaria, ta
lis probatio quæuis ſic remaneat in ſuo
uigore, ac ſi in præſentia fuiſſet facta
& recepta: & hoc caſu non determinat
an ex indiciis iunctim cum fuga poſſit
condemnari, uel quid operetur illo ca-
ſu prædicta fuga. unde teneo reſoluti-
uè, quòd tunc ex tali fuga, iunctim cũ
indiciis non poſſit condemnari: ſed tan
tum uult, quòd probatio facta in abſen
tia quæcunque illa ſit remaneat in ſuo
ſtatu & uigore, tanquam ſi eſſet contra
præſentem facta: quia ſolum eo caſu,
quo eſt abſens, & ſententia fertur con-
tra eum in abſentia, ſtatuit illa pragma
tica, quòd ex fuga cum indiciis poſſit
condemnari: tamen quando ſe præſen-
tat uel captus eſt ante ſententiam, non
determinat, quòd ex tali fuga, cum in-
dicijs poſſit condemnari: imò nec de-
terminat, quod operetur fuga illo ca-
ſu; ſed in hoc dico & teneo, quòd relin
quit effectum fugæ & indiciorum in
diſpoſitione iuris communis.

32 Vnde quia articulus eſt ualdè quoti-
dianus & neceſſarius, & propriè cadit in
noſtrã materiã, magiſtraliter & reſolu-
tiuè illum tangam omiſſis aliis indiciis
de quibus tractaui in propria materia
torturæ: pro cuius perfecta declaratio-
ne dico, quòd aliquando fuga ipſa eſt
crimen & delictum de per ſe, qua proba
ta ſtatim imponitur pœna & punitio
eius: tex. eſt in l. deſertorum. ff. de re mi
litari. tex. in l. proditores. eod. tit. tex. in
l. cõſiliarios. C. de aſſeſſoribus. & ibi gl.
or. & commun. Doc. quandoque vero
fuga eſt probatio, ſuſpicio, præſumptio
vel indicium alterius delicti principa-
lis, vt homicidii, furti, vel ſimilis de-
licti: & tunc aut quis fugit à carce-
re poſtquàm eſt captus, & tunc habetur
pro confeſſo, & punitur pœna ordinaria
delicti: tex. eſt in l. pen. ff. de cuſto. reo.
& ibi tenet gl. or. Bar. & commun. Doc.
ſed certè ille tex. hoc mihi nõ probat,
ſed tantùm vult, & dicit, quod reus ca-
ptus puniatur pro fuga & effractione
carceris, licet ſit innocẽs in delicto prin-
cipali. Aut vero non eſt captus, ſed fugit
à domo ſua vel iuriſdictione antequam
caperetur de mandato iudicis, tunc ta-
lis fuga nõ facit plenam probationem,
vt ex ea poſſit condemnari: ſed tantum
inducit præſumptionem vel indicium
ſufficiens ad torturã: ita probat tex. in
l. diuus Adr. ff. de cuſtodia reorum: quẽ
ibi ſummè notat & commẽdat Dinus,
Bar. Alb. Ange. de Peru. & alij commu.
Doc. antiqui. tex. in l. raptores. C. de ep.
& cle. tex. in l. vnica. C. de raptu virgin.
tex. in l. 2. C. de his qui latrones. & c. in
verſ. fin autem. tex. in l. 2. C. de requiren
dis reis. tex. in l. abſentem. ff. de pœnis.
tex. in l. Cornelia. ff. ad Syllanianum. &
ibi expreſſe notat & commendat Bart.
Ang. & alij Doc. tenet etiam gl. or. in l.
admonendi. ff. de iureiur. in gl. pen. in
medio: & ibi Bar. 6. col. nu. 35. Bal. 6. co.
& alij moderni præcipuè Iaſ. 2. lect. nu.
137. gl. or. in l. in bonæ fidei. C. de reb.
creditis. in gl. fi. & ibi Bal. in fine. Sal. 7.
col. num. 13. & commu. alii Doc. Ioan.
And. in ti. de præſumptionib. §. ſpecies.
verſic. violenta. in fi. addition. Ant. de

But.

But.& comm.Doc. in c.veritatis de dolo & contumacia. ex quo inferas, quòd licet talis fuga faciat indicium ad torturam, non tamen inducit ſemiplenam probationem, cũ indicium minus ſit quam ſemiplena probatio, vt eſt gl. ſing.& vnica in l.cum prob.ff.de prob. ſecundũ Bald.Salic.& alios Doc.ibi & ſecundũ Pau.de Caſ.Alex.& alios Doc.in l.2.§.1.ff.ſi ex noxali cauſa agatur, & effectus eſt maximus: quòd ſi contra reum ſit probata fuga, & inſuper probetur delictũ per vnum teſtem fide dignum, vel per aliam ſemiplenam probationem, non cenſetur plenè probatum delictum, vt reus poſſit cõdemnari pœna ordinaria, & in terminis ita tenet gloſ. ſing. in ca. veniens.el 1.de teſtibus. & ibi notat & cõmendat Abb.Imol.Felin.& alij Doc. & illam reputat ſingularem Ioannes de Imola, in l. intereſſe, in finalibus verbis. ff.de acq.poſſeſ. Quod tamen ſingulariter limita & intellige, quãdo talis reus aufugit ante accuſationem propoſitam: ſecùs verò ſi aufugerit poſt accuſationẽ propoſitam, vel poſtquam contra eum procederetur & fieret inquiſitio: quia tunc fuga non facit ſufficiens indicium ad torturam: quia licitè & iuſtè timet, & poteſt vexationem euitare: ita probat tex.in l. 1. in fine.ff. de bonis eorũ qui mortem ſibi conſciuerunt. & in expreſſo ita tenet ibi Bart.in fi.& illud dictum reputat mirabile & ſingulare Ludou.Roma.in d. l. lege Cornelia, ff.ad Syllania.2.col.in medio.Ange. in l.admonendi.ff.de iureiu.pen.co.& ibi Iaſ. nu.136.Ang.de Peru.in fi.de qõ.2.col. Ang.de Are.in tracta.malefic. in parte, fama publica præcedente. verſic. an fuga ſit ſufficiens indicium,&c. Hippolytus de Marſiliis in ſua practica.§.diligẽter.6.col.num.41.& illud dictum reputat vnicum & non alibi Pau. Grillãdus in tractatu de relaxatione carceratorũ. verſic.de fuga carcerati.2.colum. num. 8.4.volum.Franciſcus Brunus in tractatu de indiciis & tortura.3.q. 1.part.2. col.verſic.eſt aliud indicium.Sed ſalua pace & authoritate Bar.& prędictorum doctorum ſequacium ego teneo contrarium, imò quòd etiam ſi reus aufugiat poſt accuſationem vel inquiſitionem propoſitam contra ipſum, faciet ſufficiens indicium ad torturam, ſicut ſi ante illam propoſitam fugerit. Primò, quia non reperitur aliqua lex, quæ talem diſtinctionem faciat. Secundò, quia cõtra eum videtur caſus bene ponderatus in l.penul.ff.de cuſtodia reorum. vbi diſponitur ſecundum intellectum glo.Bar.& communem, quòd ſi reus fugiat à carcere, videtur videri delictum: quia eſt vehemens præſumptio contra eum: ſed ibi non ſupponitur accuſatio vel inquiſitio, & tamen fuga operatur indiciũ & adhuc probationem: & de illo textu perpendit Alexan.in additio.ad Bart. in dicta l. 1. in fine. ff. de bonis eorum. & relinquit cogitandum: & ſimiliter de eo perpendit Felinus in capit. nullus, de præſumptio.2. colum. numero 6. & reſpondet quòd loquitur in reo incarcerato & fugiente: ſuperior tamen ſententia Bar. & communis loquitur, & procedit in fuga ante capturam: ſed illa reſponſio nõ euitat contrarium, quia vtroq; caſu eadem eſt ratio; ſed ſuſtinẽdo Bar.& tenẽdo eius opinionẽ quam ego non teneo, aliter & melius ad illũ tex. poſſet reſpõderi, quòd non obſtat; quia vt ſupra dixi, intellectus gloſ. Bart. & communis non eſt verus, quia tex.ille non dicit, quòd habeatur fugiens pro confeſſo, ſed tantum dicit, quod quamuis aufugiens de carcere ſit innocens, puniatur pro ipſa fuga, & debet intelligi pœna frangentis carcerem. Tertiò pro iſta mea opinione conſidero text. in cap.nullus. de præſumptio. vbi dicit tex.quod ille qui ſubterfugit iudicium, videtur ſuſpectus fieri de omnibus, & tunc etiam fuga cauſat indicium; qui textus & ratio ſua apertè militat poſt iudicium cęptũ contra reũ vel ante; ergo indiſtinctè ex eo probat, quòd quocũq; tempore fuga operatur indiciũ. Quartò ẽt pro mea ſnĩa & concluſione cõtra Bar.& prædictos Doc.facit tex.melior de iure in Aut.de exhib. reis.§.ſi verò etiã quidam iurent.ibi, &

 penè

penè ſui accuſatorem per fugam factū. vbi tex. apertè loquitur in eo qui erat iam conuentus in iudicio: & dicit text. quòd ſi aufugit, ex fuga videtur ſuſpectius & ſeipſum accuſare: & ſic apertè probatur & deducitur, quòd ita oritur præſumptio & indiciū ex tali fuga poſt litem motam ſicut antè: & licet loquatur in ciuilibus, tamen idem eſt, & eadē ratio militat in criminalibus: & ad hoc expreſſe not. ibi gl. or. Ang. Aluarotus, & commu. Doc.

13 Item adde, ꝙ ſi reus poſt ſententiam definitiuam contra eum latam in abſentia fuerit per iudicem captus & incarceratus, quod totus proceſſus cōtra eum factus in abſentia valet & tenet, ac ſi factus eſſet in præſentia: ita expſſe dicit & diſponit prædicta pragmatica, quę in hoc clare & apertè vult ꝙ prędicta ſententia contra eum lata ex ſola fuga cum alijs indicijs mandetur executioni abſque alia probatione de nouo. & confirmatur ex ſententia Bar. & cōmu. in l. diuus Adria. ff. de cuſtodia reorum. vbi dicit, ꝙ ſi lege vel ſtatuto caueatur, ꝙ in criminalibus abſens habeatur pro confeſſo, & contra eum feratur ſententia, & poſt ipſam ſententiam latam ſit captus & incarceratus, ſtatim mandabitur executioni ſine aliquo nouo proceſſu. & ſubdit ibi Bart. quòd ſæpe hoc practicauit. idem etiam tenet & ſequitur Salyc. in l. 2. C. de requirendis reis, & hoc etiam apertè voluit prædicta pragmatica in quantum dicit, ꝙ ſi poſt ſententiam ſit captus, totus proceſſus contra eum factus in abſentia ſit validus. Vnum tamen eſt, quòd poſtquam reus ſit captus poſt talem ſententiam latam in abſentia, iudex debet facere, vt talis proceſſus & ſententia coram ſe ꝑducatur, & liquidare per confeſſionem rei vel per veras probationes, quod ille met reus eſt qui continetur in ſententia, & detur ſibi terminus ad allegandū aliquam defenſionem ſi habet: quo trāſacto & defenſione legitima non probata, ſentētia mādetur executioni: & hoc etiam in caſu ſimilis legis vel ſtatuti tenebat Bar. in d. l. diuus Adrianus. ff. de cuſto. reo. idem Bar. in l. demonſtratio falſa. ff. de condit. & dem. 4. col. nu. 13. idē Bar. in l. inter ſtipulantem. §. 1. ff. de verbo. oblig. in fine. num. 13. Bald. in l. voluntatis. C. de fideicommiſſ. fina. colum. Salyce. in l. 2. C. de requirendis reis. nu. ſecundo. Quia in executione bene admittitur probatio ad declarationem ſētentiæ definitiuæ, argumento tex. in l. hæredes palàm. §. ſed ſi notam. ff. de teſta. tex. in l. defenſionis facultās. C. de iure fiſci. lib. 10. tex. in l. 1. & 2. cum materia. C. de ſenten. quæ ſine certa quanti. profer. & ibi Docto. Adde tamen, quòd prædicta debent intelligi quando accuſatio vel inquiſitio propoſita fuit valida: ſecus tamen ſi fuit inualida ratione perſonæ accuſatoris, vel ex defectu formæ, vel ex alia cauſa: quia tunc talis ſētentia eſſet ipſo iure nulla, & tunc ex fuga vel contumacia non validaret̄ proceſſus, nec poſſet reus abſens condemnari: ita probat tex. ſing. in iure, in l. ſi filius, la 2. ff. de interrog. actio. vbi habetur, ꝙ ficta confeſſio emanata ſuper nullo ꝓceſſu, nihil operatur. Per quem in terminis noſtris & pragmaticæ tenet ibi Bal. poſt Docto. antiquos, & reputat ibi ſingularem Iacobinus de ſancto Georgio, & tenet etiam glo. expreſſa & ordinar. in l. 2. §. quòd ſi actor. C. de iur. calum. in verbo, rei qualitas, quam ibi ad hoc notat & commendat Bald. Paul. Salyc. & alij Doct. Ang. de Maleſi. in parte, ꝗ iudex videns quòd inquiſiti non comparent. verſi. quæritur tamen. 2. col. Hippolytus in ſua practica. §. poſtquam. verſicul. & vltra prædicta. num. 56. & hoc idem probat prædicta pragmatica noſtra, dum dicit, quod ſit poſita accuſatio in forma contra reum abſentem: & idē eſſet ſi citationes de quibus in illa pragmatica non ſint omnino obſeruatæ, vel non fuerit terminus datus vt præcipit, quia proceſſus & ſententia eſſet nulla: ex quo reſultaret maxima vtilitas & effectus reo cōdemnato in abſentia: quia ſi fortè appareat proceſſus nullus, & ſententia ex aliqua cā, probationes, vel indicia

dicia cõtra eum recepta eſſent nulla, & ex integro cauſa eſſet agitanda. Ex quo ſubinfertur, qđ ſi illo tempore teſtes eſſent mortui, vel abſentes, deficeret probatio. vnde cauti debent eſſe accuſatores vel iudices in formando proceſſu, vt non ſit nullitas vel defectus in eo: licet ſecus eſſet in confeſſione vera & propria, quia licet fiat in proceſſu nullo, valet, & tenet, & ex ea poteſt reus legitimè condemnari: quia talis confeſſio excludit omnem nullitatem & ſolennitatem, argumento tex. in l. ſi confeſſus. ff. de cuſtodia reorum. & ibi no. & cõmẽ. Bar. Ange. & alij Doct. tex. in l. proinde. la 2. §. fin. ff. ad leg. Aquil. tex. in cap. 1. de accuſa. lib. 6. tex. in c. Piſanis. de reſt. ſpolia. & tenet Innocen. in c. qualiter & quando, de accuſ. & ibi commun. Doc. Bald. in l. 1. ff. de iuriſdi. omn. iud. 1. lec. fin. col. idem Bald. in l. 2. C. de re iudic. idem Bald. in l. vnica, C. de confeſſis. pe. col. Pau de Caſt. & ibi communiter alij Doctor. in l. ſi ita ſtipulatus. §. Chryſogonus. ff. de verborum oblig. Item adde circa dictam pragmaticam, quod ſi poſt ſententiam definitiuam ipſe reus ſponte ſe præſentauit, proceſſus remanet validus & firmus, & tantum debet audiri ſuper negotio principali, quando aliqđ vellet allegare & probare ſuper innocẽtia ſua, dum tamen ſoluat omnes ſumptus & expenſas: quo caſu auditur ſuper pœna corporali, & ſuper bonis eius: tamen ſi non probet innocentiam ſuam, totus proceſſus & ſententia contra eum lata in abſentia valet, & tenet, & poterit contra eum executioni mandari, ſicut in caſu ſuperiori, quando per iudicem fuerit captus. quod etiam ſentit ꝓdicta pragmatica. Aduertendum tamẽ, quod quando iudex procedit cõtra delinquentem in abſentia, modo per viã accuſationis, modo ex officio ſuo, dẽt inquirere omni via, forma, & modo, quo poſſit de innocentia ipſius rei abſentis, teſtes ſuper cauſa recipiendo, eos interrogando, & defenſiones pro reo adducendo: ita probat text. in Auth. q ſemel. C. quom. & quan. iud. ibi; & per qui ſita veritate pronunciet. vbi habetur, ꝙ in caſibus in quibus poteſt procedi contra abſentem in ciuilib. cauſis, iudex poteſt & debet ex officio ſuo de veritate inquirere. tex. in l. ampliorem. ver. ſinautem abſens. C. de appella. & ibi comm. Doct. ergo à fortiori idem erit in criminalibus, quando poteſt procedi contra abſentes: quia tractatur de maiori præiudicio; & in expreſſo ex iſto fundamẽto & ratione iſtam ſententiam & concluſionem tenet Bart. in l. 4. §. hoc autẽ iudicium. ff. de dam. infect. 4. col. & ibi Alex. et alij Doc. idem Bar. in l. pen. §. ad crimen. ff. de publi. iudic. 3. col. idem Bar. in conſi. 100. fin. col. pro qua ſententia et conclu. facit gl. in c. iudicantem. 30. q. 5. in gl. pen. gl. etiam in c. bonę memoriæ. el 1. in gl. 1. de poſtula. præla. et ibi expreſſe tenet Abb. 5. col. Car. Anc. Imola, et alii Doctor. Inno. in c. veniẽs. de accuſ. et ibi Abb. Marianus Socinus, et alij Doc. Hippolytus in ſua practica. §. opportunè. num. 8. et §. vltima quæſt. nume. 14. et facit bonus tex. iu l. ſi non defendantur. ff. de pœn. tex. in l. 1. §. ſi quis vltra. ff. de quæſt. et hoc ẽt apertè vult prædicta pragmatica noſtra.

14 Item adde quòd hoc caſu, licet dicta pragmatica non dicat nec aperiat, teneo pro conſtanti quòd ſi iudex concluſa cauſa reperiat reum abſentem innocentem, quòd debet eum definitiuè abſoluete: et iſta eſt intentio illius pragmaticæ, et hoc probant iura et determinationes ſuprà allegatæ: et in expreſſo pro hac mea ſententia et declaratione facit bonus textus in l. 1. ff. de re iudicata. cuius verba ſunt, qui condemnare poteſt, is abſoluendi quoque poteſtatem habet. Secundò facit textus in l. ſolent. ff. de officio proconſulis et legati. vbi dicit text. quod à pari potentia, et gradu, et qualitate procedunt abſolutio et condemnatio: quẽ tex. ad hoc notat et commendat Bald. in l. Imperium. ff. de iuriſdictio. omn. iudi. 3. col. nu. 7. Tertiò facit tex. iuncta gloſ. ordina. in cap. inferior. 21. diſtinct. vbi probat quod ſi Papa mandat et cõ-

mittis

mittit alicui excommunicare alium, po terit etiam illum abſoluere ſecuta obedientia & cauſa legitima; & ibi notat & commendat Archidia, & alij Doctor. tenet etiam glo. ord. in c. cum interior, de maio. & obedi & ibi Ioannes Andr. Abb. Imo. & commu. Doc. Quartò facit tex. in c. cauſam quæ de re iudi. vbi probatur, quod ſi commiſſum & delegatum ſit iudici vt. ſi quis coram eo probet intentionem ſuam, ferat ſententiam ꝓ eo, alium condemnando, & nihil dictũ ſit de abſolutione: tamen ſi intentio vel cauſa commiſſa non eſt probata, poterit eum condemnare & aduerſarium abſoluere: & ibi tenet & ſumme commẽdat Innocen. Ioan. And. Hoſt. Anto. de But. Ancha. & Card. tenet etiam nota. & melius quam alibi Vincentius Herculanus in l. 3. ff. de iudi. ſi. col. nu. 9. vbi in terminis & reſolutiuè dicit, quòd ſi ſuperior delegat & committit alicui iudici, vt ſi cõſtet ſibi, Titiũ aliquid debere Seio, condemnet eum & compellat ſoluere: & hoc non ſit probatum, imò in proceſſu conſtat de iuſtitia & defenſione rei conuenti, poterit & debet iudex ipſum definitiuè abſoluere, licet in commiſſione nulla mentio fiat de abſolutione. Aduertendum tamen etiam eſt circa dictã pragmaticam & eius diſpoſitionem, qđ licet iudex quando procedit contra abſentem, poſſit & debeat cognoſcere & inquirere etiam de innocentia & defenſione ipſius rei, & ea probata debeat eũ abſoluere, vt dictum eſt, tamen hoc debet intelligi, quando illa defenſio eſſet talis, ꝙ ipſo iure eneruat & tollit delictum, & facit & concludit illud non eſſe maleficium, vt quia homo qui dicitur occiſus viuit, vel fortè fecit ad ſui neceſſariam defenſionem, vel quia delictum non eſt punibile ratione loci, tẽporis, vel infantilis ætatis, vel ratione alicuius ſimilis cauſæ vel qualitatis: ſecùs tamen eſt ſi delictũ ipſo iure eſt punibile, tamen reus, aliqua exceptione ꝓ poſita poterat ſe defendere, vt quia delictum erat præſcriptum lapſu temporis proponendæ accuſationis, vel inquiſitionis, vel erat tranſactione vel concordia remiſſum, vel pœna eſſet minoranda ex aliqua iuſta cauſa probata: quia tunc iudex non poterit ipſum reum abſentem abſoluere, vel pœnam minorare: ita ſingulariter & ſubtiliter Bar. in l. abſentem. ff. de pœn. ſi. col. in med. verſ. quid dicemus. idẽ Bar. in conſ. ſuis conſ. incipien. A domino Cyno. fin. col. nu. 8. facit etiam quod tenet Bart. in l. 1. §. ac cuſationem. 2. col. ff. ad Turpi. idem tenet Bald. per elegantia verba in l. non dubium. ſi. col. C. de legibus. idem Bald. in l. 1. ff. ſi quis in ius vocatus non ierit, 3. col. pro qua ſubtili ſenten. & conclu. poteſt condemnari prædicta pragmatica. in quantum dicit, ꝙ iudex debeat ſe informare de innocentia rei, & ſic ſentit, ꝙ defenſio debet eſſe talis per quam appareat reum eſſe innocentem. Sed in hoc ſubtili & difficili articulo nouiter poteſt dici, quod ſi ex actis conſtat reum abſentem habere aliquam defenſionem modo ipſo iure annullet vel eneruet delictum, modo non: de quibus omnibus ſupra viſum eſt: iudex tenetur ex officio talem defenſionem admittere, & reum abſoluere, vel ſecundum merita cauſæ, & effectum defenſionis iudicare, & cauſam definire: : quia vtraque dicitẽ de iure iuſta, & approbata defenſio; nec diſtinctio Bar. & aliorum aliquo iure benè probatur, & hoc apertè credo, quod voluit prædicta pragmatica noſtra, dum dicit, quòd iudex debet ſe informare omnibus viis, & modis, quib. poſſit de innocentia delinquentis abſentis. Poſtremo tamen pro complemento & neceſſaria intelligentia illius pragmaticæ quæro, ſi iudex proceſſit contra abſentem ſecundum formam & diſpoſitionẽ illius pragmaticæ, & concluſa cauſa iudex non reperiat plenè probatum delictum, nec reperiat probatum aliquod indicium, mediante quo iunctim cum fuga poſſit eum condemnare in abſentia, quid faciat iudex, vel quam ſententiam proferat? & certè eſt noua & ſubtilis cõſideratio, circa quam illa pragmatica nihil dicit nec aperit: & videtur ꝙ tali ca

iuiu-

ſu iudex non poſſit aliquam ſententiã contra reum abſentem proferre: quia illa lex conditionaliter & formaliter videtur dicere, ꝙ in proceſſu appareat probatio ſufficiens, vel indicium cum fuga, poſſit reus in abſentia condemnari: ergo aliquo iſtorum non interueniente non poſſit ſententia contra eum ferri, & ius cõmune remaneat incorrectum. Vel aliter & ſecundò poſſet dici, quod iudex ferat ſententiam, quam ſecundũ iuris diſpoſitionem & merita cauſæ poſſet ferre ac ſi eſſet præſens; vnde cum illa fuga cauſet vehemens indicium ſufficiẽs ad torturam, iudex poſſit & debeat ſententiam proferre in qua pronunciet reum torqueri. nam cum illa pagmatica permittat procedi contra abſentes, ſi nõ interueniat ſufficiens probatio ad condemnandum, meritò profertur illa ſententia, quæ de iure ſecundum merita cauſæ poteſt ferri. Vel aliter & tertiò, & iſta eſt veriſſima, iuſta, & notabilis opinio, ꝙ iudex non ex impotentia & defectu proferendi ſententiam ſed ex eo qđ ſibi non liquet de cauſa relinquat rem indeciſam & aliquã ſententiam non ꝓferar, cum definitiuè cauſam decidere non poſſit: & hoc eſt quod voluit illa pragmatica, ex eo quod vltra caſus condemnationis nihil vlterius diſpoſuit: & iſta mea ſententia & declaratio corroboratur & confirmatur ex doctrina glo. or. & ibi Sali. & alij Doc. in l. ſi is qui adulterij. C. de adulte. vbi probatur, qđ quando iudex eſt dubius, & ſibi non liquet de cauſa, conſilium eſt relinquere cauſam indeciſam, & ſic nec definitiuè abſoluere nec condemnare: idem etiam tenet Sali. in l. 3. C. ad l. Iuliam maieſtatis. fin. quæſtione. & maxime hoc poterit facere in caſu noſtro cùm reus ſit abſens, & nec ipſe nec alius eius nomine poſſit inſtare & à iudice requirere vt ferat ſententiam quam de iure putauerit. Quibus omnib. viſis & præſuppoſitis, dico, quod vult & determinat noſtra l. præſens Tauri, quod licet reus delinquens poſſit in abſẽntia definitiuè condemnari ex prædicta fuga cum indicijs, vt in dicta prãgmatica: tamen quo ad hoc vt detur pro inimico parti offenſę, & ei cõmittatur vindicta non ſufficit illa præſumptiua probatio, de qua ĩ dicta pragmatica, ſed requiritur vera, liquida, & plena probatio: & iſta eſt vera & realis intelligentia & declaratio huius l. Tauri: & ratio mentalis poteſt eſſe; quia quãdo per viam accuſationis & iudicij ordinarij proceditur contra reum abſentem, poſtquam fuerit captus per iudicem debet audiri ex integro, ſi vult probare innocentiam ſuam, & non poteſt ſtatim ſententia executioni mandari. Sed ſi in abſentia poſt ſñiam latam occideretur ab inimico, non poſſet poſtea talem innocentiam probare: & iſtã rationem ego cogitaui, & poſtea reperi, quod eam tenet in præſenti ſolus Ciſuẽtes; & in hoc caſu iſta lex eſt iuſta, ęqua, & iuridica: & confirmatur de iure communi, quia quando lex, vel ſtatutum permittit, & concedit offenſo licẽtiam occidendi reum condemnatum, debet intelligi quando ſit condemnatus per veras & legitimas probationes, non verò per fictas vel præſumptas, argu. text. & eius rationes, in l. abſentem. ff. de pęnis. & in expreſſo ita tenet Ioan. de Imo. in l. ſi mora. ff. ſolu. matri. 2. col. in medio. Alex. in additio. ad Bar. in l. omne delictũ. ff. de re militari. Hippoly. de Marſi. vbi hoc reputat ſingulare, in l. vnica. C. de raptu virgin. num. 135. idem Hippoly. in ſua practica. §. poſtquam. num. 45. idem Hippoly. in conſ. ſuis, conſil. 82. nume. 11.

15 Quæro tamen pro maiori intelligentia huius legis, an lex & eius diſpoſitio valeat & teneat, & ſit rationabilis & iuſta, vt talis vindicta poſſit committi offenſo, vt poſſit occidere reum condemnatum offenſorem & inimicum ſuum: & videtur ꝙ non; quia tendit cõtra ius diuinum, quod dicit, & præcipit, Non occides, & inferior non poteſt tollere legem ſuperioris: tex. eſt in l. 1. ff. de conſtitu. princ. text. in l. nam magiſtratus. ff. de arbitris. tex. in l. ille à quo. §. intempeſtiuum. ff. ad Treb. tex. in l. fi. C. ſi cõ

tra ius

tra ius vel vti.publ. tex.in c. cùm inferior.de maio.& obedi. Sed ſuſtinendo noſtram l.contrarium eſt dicendũ, imò quod valeat & teneat. Primò,quia noſtra lex ſimpliciter,genericè,nec abſolutè non eſt preceptiua,nec permiſſiua vt quilibet poſſit alium occidere:quia tũc non valeret,tanquam omninò & directè contraria iuri diuino:ſed eſt permiſſiua in certo caſu particulari,& ex ea cã in noſtra l.contenta. Confirmatur,quia de iure communi ex iuſta cauſa & ratione benè poteſt lex humana poſitiua permittere, vt quis poſſit liberè alium occidere.tex.eſt in l.1.§.1.ff.ad l.Corn.de ſicar.tex.eſt in l.2.et 3.eo.tit.tex.in l. ſi quis fumo.§.1.ff.ad leg. Aquiliam. tex. in l.1. & 2. C.quando liceat vnicuique ſine iudice ſe vindicare. tex. in l. Gracchus.de adult.tex.in l.raptores.C.de epiſco.& cleri.tex.in l.vnica. C. de raptu virginũ.tex.in l.1.ff.de alex vſu & aleatoribus. & ſic ex cauſa,& ratione,et iniuria alicui irrogata, vel parẽtibus vel conſanguineis ſuis,poteſt per legem cõmitti talis vindicta & ius occidendi propria authoritate; et in expreſſo ita tenet Bar.in l.omnes populi. ff. de iuſtitia et iure.8.col.nu.22.poſt Rayne.et antiquos,et ibi Albe.14 colum.Bald.in l.1. C.de Summa Trini.et fide catho.7.co. idem Bald.in l.ſi.C. ſi contra ius vel vtili.publi.1.colum. Cinus et antiqui in l. reſcripta.C. de precib. Impera. offeren. Innocen.in cap.fina.de conſuetu. et ibi Abb.et commu.Doc.idem Inno.in cap. quæ in eccleſiarum.de cõſt. et ibi etiam commu.Doc.præcipuè Felinus, et Philippus Decius,Cinus in l.quoties. C. de precibus Imperato.offeren.gloſ.et communiter Canoniſtæ in cap.à nobis.de decimis. Archidiaconus in cap.Titia. 24. q.5.Felinus in cap.cùm non ab homine. de iudicijs. Alber.in l.quidam ſunt ſerui.ff.de pœnis.Alexan.et Iaſ.in l. ſi plagij.ff.de verb.obli.vbi dicunt hanc eſſe communem opinionem.Item etiam cõfirmatur, quia noſtra lex non tollit nec alterat ius diuinum et præceptum eius; quia homicida faciens cum odio et rancore incurrit peccatum mortale et pœnam æternam, ſicut ſi occideret quemlibet alium non condemnatum à iudice per ſententiam diffinitiuam; ſed tantũ denegat & tollit pœnam impoſitam à iure pro illo delicto,et hoc potuit lex facere ex cauſa,vt ſupra dixi; ſicut aliàs ex pluribus alijs cauſis tollit vel diminuit propter refrenanda maleficia, vel ex alia iuſta cauſa.

16 Item adde quòd intantum noſtra lex et eius ſententia et concluſio eſt vera et tenenda, vt procedat et habeat locum nedum quando quis vult occidere prædictum inimicum ſuum ſolus,et de per ſe,verum etiam ſi fecit iunctim cũ aliis adducendo ſecum ſocios et amicos qui ſibi præſtiterunt opem et auxilium ad occidendum; quia fortè aliter non potuit facere; vt ſecurus faciat et committat; cuius ratio eſt,quia commiſſo aliquo actu vel negotio,cẽſentur omnia illa cõmiſſa ſine quibus ille actus exerceri non poteſt,arg.tex.in l.2.ff.de iu.omni. iudi. et in terminis ita tenet Pau.de Caſt.in l.refectionis. ff.commu.prædio. poſt Iaco.But.Bal.in cap.fin.de iura calumn.idem Bald.in cap.ad noſtram. de proba.Cæpola in tractat.ſeruitu.23.co. Iaſ.in l.2.ff.de iuriſdi.omni.iudi.2.col. idem Iaſ.in l.1.§.fin.ff.de noui ope. nũcia.3.co.nu.5.Ioan.de Ana.in c.2.de homicidio. Alex.in l.ſi cùm dotem.§.trãſgrediamur.ff.ſolu.matrimo.

17 Adde tamen ꝙ iſtud ius vindictæ nõ poterit pars cõmittere alteri vt faciat; quia eſt ius adeò ſingulare et perſonaliſſimum,vt alteri cedi non poſſit; iſta eſt gloſ.ſingu.et vnica in l.cum fundum.ff. de vi et vi armata.et ibi ad hoc notant et commendant Doc.notat etiam et cõmendat Bald.in l.accuſationis.C. quod metus cauſa.idem Bal.in l.ad officium. C.communi diuidundo. Angel.de maleſi.in par.che me hai adulterato.5.col. et illam gloſſam ad hoc reputat ſingularem et vnicam Bald.in cap.ad noſtram, de probat.idem Bald.in c.fi.de iura.cal. quod eſt verum et procedit prẽterquam ſi accedat et committat filijs ſuis.text. eſt

ſingularis

ſingularis & vnic⁹ in l. Gracchus.C.de adulteriis, & ibi notat & commendat Bald.& Salycetus. tenet etiam Bartol. in l.non ſolum. §.ſi mandato.ff.de iniu riis.2.colum.& illum tex. ad hoc reputat ſingularem & vnicum Ludo. Rom. in l.1.§.fi.ff.de ope. noui nunc. & ibi ēt Iaſon,& alii moderni;nec placet ſentētia & opinio eiuſdem Angeli de maleſic.in eadem parte,verſic. quid ſi pater. dicentis quòd ſi talis offenſus ſit ita debilis et infirmus quòd nō poſſit propria authoritate illud facere, poſſit tunc alteri prædictum ius occidendi & vindictam committere, cum ſit ius perſonaliſſimum quod nullo modo cedi poteſt.

Item adde & nota ex iſta lege, ꝙ ad hoc vt iudex poſſit committere vindictam parti offenſę,& concedere licentiam propria authoritate occidendi inimicum offenſorem ſuum abſentem, oportet & requiritur quòd ſit condēnatus in abſentia per veras & legitimas probationes,nam licet per viā iuſtitiæ, quando reus accuſatur & contra eum proceditur in abſentia ad hoc vt poſſit condemnari ad mortem, ſufficiat fuga cum indiciis ſufficientibus ad torturā, vt in l.15.titu.2.lib.3.ordinar.& in l.4. titu.13.lib.8.ordi.& in l. 47. in ll.ſtyli. & in pragmatica.folio 189.tamen quo ad hoc vt talis reus abſens detur pro inimico parti offenſæ,et ſibi committatur prædicta vindicta et ius occidendi, non ſufficit illa probatio præſumpta,ſed requiritur vera, plena, et perfecta probatio: cuius ratio mentalis et concludens eſt, quia quando in abſentia condemnatur, ſi poſtea capiatur et deprehendatur, auditur de nouo, et poterit allegare et probare innocentiam, et defenſionem ſuam, per dicta iura regalia: ſi verò committatur vindicta parti offenſæ, et ſibi concedatur licentia et ius occidendi,nullū ſupereſt reo offenſo vel occiſo remedium,vt poſſit innocentiam et defenſionem ſuam probare: ideo noſtra lex hoc caſu irrecuperabili requirit plenam et legitimā probationē delicti:et iſte eſt verus et realis ſenſus et intellectus huius legis. Adde tñ, ꝙ ad hoc vt lex vel ſtatutum permittat et concedat alicui priuato iſtud ius vindictę,requiritur talis cauſa ꝑ quam aliàs de iure reus delinquens incurreret pœnam mortis;ita eleganter tenet Raynerius in l.omnes populi.ff.de iuſtitia et iure.14.colum.et Iaſ.vbi ſummè cōmendat,vt in l.vbi pactum. C.de tranſac.5. colum.

Item adde, ꝙ non poteſt talis offenſus inimicum ſuum occidere extra regnum et iuriſdictionem regis noſtri,cōditoris huius legis, argumento tex. in l.fi.ff.de iuriſdictio.omnium iudi.et in terminis ita tenet Bald. in c. ex literis, de conſtitu.in fin.Idem Bal.in l.1.C.de hære.inſti.2.col.num.6. Anchar.in cap. 1.de conſti.17.fol.verſi.3.principaliter. Fely.in cap.quæ in eccleſiarum,eo.titu. 3.col.num.11.Ioan.de Imo. in clemen. paſtoralis.de re iudi.4.col.Iaſ. in l.omnes populi.ff.de iuſti.et iu. 10.col.num. 49.idem Iaſ.in l.vbi pactum. C.de trāſ. 6.col.num.17.

Item adde ꝙ poſtquā reus delinquēs cōdemnatus in abſentia eſt captus à iudice,non poteſt propria authoritate occidi ab offenſo,nec habet locum licentia et diſpoſitio noſtræ legis: quia vbi datur et competit officiū ordinarium, ceſſat extraordinarium: et in terminis ita tenet Bar.Bal.et communiter Doctores,in l.fi.C.de maleſi.et mathema. idē Bart.in l.eiuſdem.§. transfuga.ff.ad legem Corneliam de ſicar. Hippolytus de Marſil.in l.1.eodem titulo.1.colum. num.3.

Item adde quòd talis offenſus nō poteſt proditoriè vel cum veneno prædictum inimicum occidere, aliàs teneret vt homicida,argumēto tex.in l.1.C.de maleſi.et mathem.vbi dicit tex.ꝙ plus eſt hominem extinguere veneno quàm gladio;ergo non videtur illa mors permiſſa:et ex illo tex.et cōſideratione iſtā ſententiam et concluſionē nouā et ſubtilē tenet Hippolytus de Marſil. in rub. ff.ad leg. Corn. de ſica.2.colum.nu.14. tenet etia in Philip. Decius in c. quæ in

eccleſiarum

eccleſiarum.de conſtitut.6.colum.vltra quos conſidero tex.qui bene facit in l. aut damnum.§.proinde.ff.de pęnis, vbi habetur, quòd iudex vel executor qui habet à lege facultatem alium occidendi, non poteſt eum occidere veneno: contrarium tamen probat textus in l.reſpiciendum. §.delinquunt.ff.de pœn.et ibi expreſsè tenet Bartolus, & alij Doc. textus in l.final.C.de latoribus, ſed pro vera & notanda concordia ego dico ſic, quòd talis homicida teneretur tantum, de exceſſu, & ſic de illa qualitate proditionis, qua fecit delictum: nõ verò de totali delicto: & ſic puniretur tantùm extraordinaria pœna pro illo exceſſu, iudicis arbitrio, non verò pœna ordinaria, argumento textus in lege 1. §. fina. ff.ad legem Cornel.de ſicar.& in lege ſi adulterium cum inceſtu.§. Imperatorẽ. ff.ad legem Iuliam de adulter. & in l. Gracchus, C.eodem titulo.

Item adde, quòd licet talis offenſus
18 occidat inimicum ſuum in prædicto caſu lege permittente, & non puniatur de iure: tamen in foro conſcientiæ peccat mortaliter, nec legis permiſſio illum excuſat: iſta eſt gloſ.ſingu.in iure in capit. inter hæc.33.quæſt.2. & ad hoc notant & commendant ibi Doc. & ad hoc illã glo.reputat ſing. Abb.in c.2.de homicidio, idem Abb.in c.veniens.el 2.de ſpõſa.idẽ Abb. & alij Doc. in c. ſi verò. el 1.de ſenten.excommun.Ioann.de Ana. in ca.interfeciſti.de homicidio. Felinus in cap.quæ in eccleſiarum. de conſt. 4. columna, reputat etiam ſingul. Ioan. de Imol.in l.quid ergo.§.ſi heres.ff.de leg. 1.& ibi moderni. Iaſ.in lege, vbi pactum.C.de tranſactio.4.columna, idem Iaſ.in lege, ſi plagij.de verbo. obliga. 1. colum.numer.3. Hippolytus de Marſi. in ſua practica.§.aggredior.2.col.num. 11.idem Hippolytus in lege, patre vel marito.ff.de quæſtio.1.columna. Quod limita & intellige quando fecit ex rancore, & animo ſumendi vindictam, ſecùs tamen eſt, ſi fecit zelo iuſtitiæ, & pro bono reipublicæ vt executor, quia tunc non peccaret. ita tenet & declarat Felinus in dicto cap.quæ in eccleſiarum, de conſtitu. & Iaſ. in dicta lege, ſi plagij, de verbor.obligat. Sanctus Thom. in 2.quæſtio.63.

TEXT. LXXVII.

POR el delicto que el marido, o la muger cometiere aunque ſea de heregia, o de otra qualquier qualidad nó pierda el vno por el delicto del otro ſus bienes ni la mitad de las ganancias auidas durante el matrimonio: mandamos que ſean auidos por bienes de ganancia todo lo multiplicado durante el matrimonio faſta que por el tal delicto de los bienes de qualquier dellos ſean declarados per ſentencia, aunque el delicto ſea de tal qualidad que imponga la pena ipſo iure. Id eſt: *Propter mariti aut vxoris crimen, etiam ſi ſit hæreſeos aut cuiuſuis alterius qualitatis, alter propter alterius crimen non debet amittere bona ſua, aut ſuam mediam partem rerum durante Matrimonio acquiſitarum. Præcipimus aũt vt pro acquiſitis habeatur, omne illud, quod durante Matrimonio fuerit multiplicatum, quouſque de vtriuſque bonis, propter eiuſmodi crimen ab altero admiſſum iudicis ſententia decretum fuerit: etiã ſi crimen eius ſit qualitatis vt pœnã imponat ipſo iure.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus qui ſucceſſit in bonis alicuius virtute confiſcationis, tenetur reſtituere coniugi ſuperſtiti medietatem lucrorũ, ſicut ipſe condemnatus tenebatur.*

2 *In bonis ſuperlucratis conſtante matrimonio tranſit ipſo iure dominium pro medietate in quemlibet coniugem, etiam in vita eorum.*

3 *Solus maritus poteſt alienare bona acquiſita & ſuperlucrata conſtante matrimonio, ſine conſenſu & voluntate vxoris.*

4 *Licet quis habeat a iure liberam facultatem alienãdi aliqua bona, debet intelligi per contractum, non vero per delictum.*

5 *In generali mandato & adminiſtratione conceſſa, non videtur conceſſa adminiſtratio vel alienatio per dolum.*

LEX LXXVII.

1 NOTA diſpoſitionem huius legis: pro cuius perfecta declaratione & confirmatione dico & præſuppono, quod licet maritus & vxor reputentur ſocii, & inter eos communicentur & diuidantur lucra acquiſita conſtante matrimonio, vt in l. 1. & per totum tit. 4. lib. 5. ord. tamen ſicut ſocius non poteſt diſponere de bonis alterius ſocii, nec de parte eorum: itẽ ſicut hæres vel ſucceſſor vnicus ex ſociis teneť alteri ſocio partem cõicare & ſoluere, prout ipſe principalis tenebať, ita eodem modo fiſcus qui reputať hęres & ſucceſſor condemnati, teneť coniugi ſuperſtiti partẽ lucrorum, & ſic medietatem ſoluere & cõicare, arg. tex. in l. 3. C. ad legẽ Iuliã de vi, & in l. ſi marito. ff. ſolu. matr. cum ſimilibus, & vtrobique communiter Docto.

Item etiam cõfirmať, quia ſicut vxor non teneť de facto vel delicto mariti, nec ſocius teneť ex delicto alterius ſocij, vt in l. res vxoris. C. de donat. inter vir. & vx. & in l. ſi quis poſt hæc, C. de bonis proſcri. & in l. ſancimus, C. de pœnis. et in l. ſi fratre. §. ſi. ff. p ſoc. in l. 1. §. adeo. in fi. eo. ti. ita etiam in nr̃o caſu & materia vxor non debet perdere medietatem lucrorum ex delicto mariti. nec ècontra maritus ex delicto vxoris.

2 Item cõfirmatur, quia in bonis ſuper lucratis et acquiſitis cõſtante matrimonjo, ipſo iure tranſit dominium, et poſſeſſio in vxorem pro medietate, vt in l. 1. in fi cum l. ſeq. ff. pro ſoc. ergo in ea nõ poteſt maritus ei præiudicare, nec econtra, arg. tex. in l. id q noſtrum. ff. de regulis iuris, cum ſimilibus.

3 Rurſus etiam et finaliter confirmať, et declaratur iſta noſtra lex, quia ratio eius dubitandi eſt, quia licet hodie in noſtro Regno maritus et vxor reputenť ſocii, et lucra quæſita inter eos conſtante matrimonio communicentur et diuidantur, tamen ſolus maritus ſine licentia nec cõſenſu vxoris poteſt liberè alienare prædicta lucra ad libitum ſuæ voluntatis; ita diſponit l. fin. tit. 4. lib. 5. or. ergo videbať, q poſſet p delictũ ea alienare, arg. tex. in l. alienationis verbum. ff. de uerborum ſignifi. cum ſimilibus.

Sed contrarium expreſsè diſponit noſtra lex, & ratio vera & mentalis põt eſſe, quia licet per legem quis habeat liberam poteſtatẽ & facultatem adminiſtrandi, & alienãdi bona alterius, debet intelligi per contractum, non tñ per delictum text. eſt ſingularis & vnicus in iure in l. 3. C. de bonis proſcriptorum, vbi habetur, qđ licet filius habeat peculium caſtrenſe, & poſſit liberè illud adminiſtrare, & alienare inuito patre: tñ illud eſt verũ & debet intelligi per viã contractus: ſecùs tñ eſt per viã delicti: quia per delictũ non põt alienare nec in eo patri p̃iudicare: & ad hoc reputat ſingularem & vnicũ Bald. ibi, & notant & commendãt cæteri Doctores: reputat ẽt ſingularẽ & vnicum Ioan. de Imo. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. ff. de damno infecto. ſi. col. Iaſ. in §. actiones. Inſtit. de actio. 8. col. nu. 62. ergo ita dicamus in noſtro caſu, & l. q licet maritus poſſit liberè alienare bona quæſita conſtãte matrimonio, tñ debet intelligi per cõtractum,

5 ctum, non verò per delictum. Confirmatur etiam, quia in generali mandato vel libera administratione non vſ conceſſa alienatio per dolum tex. eſt notabilis in l. creditor. §. Lucius. ff. mandati. & ibi commendat Bartolus, Alber. & communiter Doctores. idem Bartolus, Paul. de Caſtr. & communiter Doctor. in l. ſi ſic. ff. de lega. 1. idem Bartolus, & alii Doc. in l. 6. ff. de præto. ſtipu. Bald. in l. fi. C. de contra. emptio. idem Bald. in l. 1. ff. de milit. teſtamen. idem Bald. in capitu. cum in iure peritus. de offic. de lega. penult. colum. Iaſ. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verborum obligat. 19. colum. numero 75.

T E X T. L X X V I I I.

LA muger durante el matrimonio por el delicto puede perder en parte, o en todo ſus bienes dotales, o de ganancia, o de otra qualquier qualidad que ſean. Id eſt: *Vxor durante Matrimonio propter crimen aliquod, poteſt amittere omnia ſua bona dotalia, aut acquiſititia, aut cuiuſcunque alterius qualitatis in partem aut in totum.*

S V M M A R I V M.

1 *Vxor conſtante matrimonio propter delictum, non amittebat dotem niſi in quinque caſibus.*

2 *Hodie iure regio indiſtincte poteſt dos confiſcari in caſibus in quibus bona veniunt confiſcanda.*

3 *Quando inter maritum & vxorem interuenit pactum de dote lucranda, non cõfiſcatur dos propter delictum.*

4 *Per delictum mariti dos non confiſcatur, & an iſto caſu perdat vſumfructum quem habet in bonis dotalibus, & applicetur fiſco.*

5 *Per delictum vxoris, an ipſa vxor perdat dotem & applicetur fiſco.*

6 *An vxor conſtante matrimonio perdat dotem etiam quoad vſumfructum viuente marito.*

L E X L X X V I I I.

NOTA diſpoſitionem huius legis: pro cuius perfecta intelligentia & declaratione dico & præſuppono, quòd de iure cõi vxor propter delictum non amittebat dotem, nec confiſcabatur pręterquam in quinque caſibus & delictis, ſcilicet, læſę maieſtatis, violentiæ, patricidij, veneficij, homicidij: textus eſt capitalis & expreſſus in lege, quinque legibus. ff. de bonis damnatorum, & ibi Bartolus, Alberi. & commun. Doc. & à fortiori propter delictum hæreſis; text. eſt in c. decreui. de hæret. lib. 6.

2 Sed hodie noſtra lex diſponit contrariũ, imò ꝙ generaliter dos poſſit confiſcari in totum & in partem, in caſibus & delictis in quibus habet locũ cõfiſcatio, & per conſequens æquiparant bona dotalia aliis qbuſcũq; bonis; & iſta eſt ꝓpria & prĩcipalis deciſio huius legis.

3 Adde tamen ꝙ ſi pactum eſſet inter maritum & vxorem de dote vel parte lucranda, delictum vxoris non noceret marito nec dos confiſcaret, & remaneret ſalua marito, ſicut quælibet alia actio vel obligatio quæ ſibi competeret; ita probat text. in d. l quinque legib. ff. de bonis damnatorum, cum l. ſequenti, & ibi communiter Doc.

4 Pro quorum maiori declaratione dico & diſtinguo ſic, ꝙ ſi maritus cõmiſit delictum, quodcunque illud ſit, non confiſcantur bona dotalia nec pars eorum; quia licet ſit dominus, tãmẽ teneť. reſtituere

reſtituere vxori, & ſic habet bona ſubiecta reſtitutioni quæ alienari non poſsút aliquo modo genere alienationis. text. eſt in l. ſi quis poſthac. C. de bonis proſcriptorum. tex. in Auth. bona damnatorum. eod. tit. & ibi comm. Doc. & idem diſponit lex 7. tit. 8. par. 3. Dubium tamen neceſſarium eſt, an ſaltem perdat vſumfructum quem habet in rebus dotalibus, vel commoditatem eius per tépus vitæ ſuæ? & certè videtur ꝙ perdat, & interim durante matrimonio bona ſint penes fiſcum, & conſequatur vſum fructum, & commoditatem eius, ſicut maritus deberet conſequi et percipere.

Item etiam, quia quando quis cómittit delictũ propter quod bona veniunt confiſcanda, ſimiliter etiam confiſcantur bona vinculata & ſubiecta reſtitutioni ſaltem durante vita ipſius delinquentis, quia reſtitutio præciſa, & neceſſaria nó debet fieri niſi poſt mortem naturalem ſecutam: ita probat tex. ſingularis in iure in l. Statius Florus. §. Corn. Fœlici. ff. de iure fiſci. de quo articu. latiùs ſuo loco dixi. Sed his non obſtantibus contrarium videtur veriùs tenendum, imò ꝙ ſtatim bona reſtituantur vxori, quia maritus per talem confiſcationem bonorũ notoriè dicitur veniſſe ad inopiam, nec haberet vxor vnde ſe aleret: & ſic iſta cauſa, & ratione prædicta bona dotalia debent reſtitui vxori etiam conſtante matrimonio, pro ſuſtentatione propria & familiæ: argu. text. cum materia in l. vbi adhuc. C. de iure dotium; & in terminis ita ſingulariter tenet Bal. Nouel. in tractatu dotis. 7. parte principali. 17. ſpeciali.

5 Si verò mulier commiſit delictum, ſoluto matrimonio, tunc indiſtinctè confiſcantur bona dotalia vel iura & actiones competentes pro ea, etiam ſi bona adhuc ſint penes maritum vel hæredes eius: tex. eſt formalis et expreſſus, qui ſic debet intelligi in leg. ſi conſtante. §. fina. ff. ſoluto matrimonio, & ibi notat Bartol. Baldus, Pau. Imo. Cuma. & cæteri Doctor. ſi verò talis mulier commiſit delictum conſtante matrimonio, tunc in quinque caſibus & delictis, vt dixi, amittit dotem, & bona dotalia poſſunt confiſcari: tex. eſt in dicta l. quinque ll. ff. de bonis damnatorum. Hodie tamen indiſtinctè amittit dotem, & cófiſcantur bona dotalia, vt in l. noſtra, quæ clarè procedit, quando per delictũ talis mulier incurrit pœnam mortis, & matrimonium debet ſolui.

6 Sed pulchrũ dubium eſt, quod ſi mulier fecit delictum, per ꝙ non incurrit pœnam mortis, ſed aliam mitiorem: taliter quòd debet remanere viua, an tũc confiſcentur eius bona dotalia cóſtante matrimonio, etiam quo ad fructus pertinentes ad maritũ pro oneribus matrimonij, vt in l. dotis fructus. ff. de iure do. & in l. pro oneribus. C. eod. titu. & reperio quòd Doc. Pala. Ruu. mouet quæſtionem in repe. rub. de donat. inter vir. & vx. fo. 46. §. 66. 4. col. & relinquit cogitandum. Sed mihi videtur abſque dubio, quod pleno iure confiſcentur prædicta bona dotalia, etiam quo ad fructus pertinentes viro, & hoc tàm de iure cómuni in illis quinque caſibus, in quibus fiebat confiſcatio, quam etiam de iure noſtro regio, ſecundum quòd indiſtinctè fit confiſcatio in omnibus delictis, per noſtram legem Tauri; & iſta eſt realis intentio prædictorum iurium, & doctorũm ibi: & adhuc iſto etiam caſu tenetur maritus præſtare alimenta vxori conſtante matrimonio, & ſic durante vita vxoris: nec ab iſto onere & obligatione liberatur per confiſcationem dotis. Primò, quia in dubio lex, vel diſpoſitio referens ſe aliqua bona, debet intelligi ſimpliciter & abſolutè in plena proprietate & vſufructu, arg. tex. in l. reſtituere. ff. de verbo ſignifica. tex. in l. videamus. § in Fabiana. ff. de vſuris. tex. in l. in cõdenatione. ff. de reg. iu. Secũdò, quia iſta eſt alienatio neceſſaria per legem: vnde meritò poteſt indiſtinctè fieri etiam cõſtante matrimonio, argum. tex. in l. alienationes. ff. fami. erci. Item etiam, quia propriè dos dicitur conſtante matrimonio; vt notatur in rubr. ff. ſolu. mar. Prædicta tamen limita & intellige, vt procedant

ſedant quando bona dotalia ſunt propria ipſius mulieris, vel fuerunt patris vel extranei, ſed non ſtipulati ſunt ſibi reddi ſoluto matrimonio: ſecùs tamen eſt, ſi ſtipulati ſunt dotem ſibi reddi ſoluto matrimonio: nam tunc licet mulier com.. itta delictum propter quod bona veniũt cõfiſcanda, nõ dẽt cõfiſcari illa dos patri vel extraneo debita ex ſuo cõtractu: tex. eſt ſing. & vnicus in l. ſi dotẽ. C. de iu. dot. quẽ ad hoc reputat ſingularẽ & vnicũ Bal. ibi. 2. lec. & not. & cõm ẽdat Odof. Pe. Cy. Iac. But. Bar. Alb. Fab. Ang. Sal. & cõiter alii Doctor.

TEXT. LXXIX.

ORDENAMOS y mãdamos que las leyes deſtos nueſtros reynos que diſponen que los hijos dalgo y otras perſonas por deuda no puedan ſer preſos, que no ayan lugar, ni ſe platiquen ſi la tal deuda deſciendiere de delicto, o quaſi delicto, an tes mandamos que por las dichas deudas eſten preſos como ſi no fuſſen hijs dalgo, o exemptos. Id eſt: *Ordinamus ac prçcipimus, vt horum noſtrorum regnorum leges quæ diſponunt, vt Fidalgui,* [Nobiles aut quaſi nobiles] *& quædam aliæ perſonæ, non poſſint propter debitum trahi in carceres, non habent locum nec vſum, ſi eiuſmodi debitum venerit ex* (*commiſſo*) *crimine aut quaſi crimine, quin potius præcipimus, vt pro eiuſmodi debitis maneant incarcerati haud minus quàm ſi Fidalgui non eſſent.*

SVMMARIVM.

1 *An & quando nobilis poßit incarcerari pro debito ciuili.*
2 *Quis ſit effectus ceſſiones bonorum.*
3 *In debito deſcendenti ex delicto non habet locum ceſsio.*
4 *Quando nobilis negauit ſe nobilem tempore contractus non gaudet priuilegio.*
5 *An & quando debitor fugiens ad eccleſiam gaudeat eius priuilegio.*
6 *Quis dicatur nobilis hodie i noſtro regno.*

LEX LXXIX.

NOTA diſpoſitionem huius legis, quòd nobilis non poteſt incarcerari pro debito, niſi deſcẽdat ex delicto. Pro cuius perfecta intelligentia & declaratione dico & præſuppono, quòd de iure cõi debitor poteſt incarcerari, ſaltẽ donec cedat bonis: tex. eſt formalis & expreſſus in l. 1. & per totũ. C. qui bonis cedere poſſ. & ibi cõiter Doc. & idẽ diſponit lex 1. & 4. tit. ſ. fina. par. 5. & effectus huius ceſſionis eſt quòd bona vendant & ſatisfiat creditorib. & nihil penitus dimittat debitori, niſi tantũ panicularia: ita probat tex. in l. pen. ff. de ceſſione bonorum, & ibi gl ord. Bar. Alber. & commu. Doc. probat ẽt tex. in l. diuus. ff. de bonis damnatorũ. vbi dicit, quod etiam iſta reſeruant condemnatis ad mortem, & poteſt & debet fieri talis ceſſio ſine aliquo actu ignominioſo. tex. in l. antepẽ. C. qui bonis cedere poſ. & ibi gl. ord. & commu. Doc.

2 Item etiam effectus huius ceſſionis eſt quod in bonis poſtea quæſitis non tenetur debitor in ſolidum, ſed tantum in quantũ facere poteſt: tex. eſt l. 4. ff. de ceſſione bonorum: tex. in § fi. Inſt. de actio. & vtrobiq; commu. Doc. & idẽ diſponit lex 3. tit. fi. 5. par. Quod eſt verũ & procedit, præterquã ſi talis debitor bona ſua in fraudem alienauit, & effectus eſt non ſoluendo: quia tũc nõ gaudet beneficio ceſſionis; tex. eſt ſingu. &

vni-

vnicus in l.fi.§.fi.ff.quæ in frau.credit. quem ad hoc notat & commen. ibi gl. ord.Bar.& commu.Doct. & reputat ſingularem & vnicũ Alb. fideiuſſor tñ nõ liberatur per talem ceſſionem debitoris,nec gaudet beneficio eius : quia eſt beneficium merè perſonale ꝙ nõ tranſit ad alium;tex. eſt ſing. & vnicus in l. hæres à debitore.§.ꝙ ſi ſtipulator.in fi. ff.de fideiuſ.ſecundum Bart. Alb.Bald. Pau.& commu.Doc.ibi:& idem diſponit lex 3.tit.fi.5.par. Hodie tamẽ in noſtro regno non prodeſt nec ſufficit iſta ceſſio debitori,ſed præciſe tenetur ſoluere & in ſolidum,aliàs poteſt incarcerari,& dẽt detineri i carcere donec ſoluat,vel ſeruiat creditori in recompenſam debiti,ita diſponit lex 5.ti.12.li.5. ordi.& pragmatica.78.cum duabus ſequentib.quæ quidem leges & earum diſpoſitio habent locũ in vili & plebeio: non verò nobili,qui vulgo dr̃ Hidalgo: & à fortiori in milite & maiori dignitate conſtituto:ita determinat noſtra lex, & iſta eſt eius vera & realis diſpoſitio.

3 Et licet antea idem diſpoſitum erat per legem 4.tit.2.l.4.or. tñ nouiter iſta l.intelligitur quando tale debitũ deſcẽdit ex contractu:ſecùs vero ſi ex delicto vel quaſi:quia tunc nobilis non gaudet prædicto priuilegio, imò pôt liberè incarcerari ſicut quilibet plebeius:& intãtum eſt verũ, ꝙ nobilis non poteſt pro debito incarcerari, vt procedat & habeat locum etiam ſi renunciet huic priuilegio, imò etiam ſi renunciet cum iuramento:quia eſt remedium reuerentiæ toti generi nobilitatis, cui per particularem derogari nõ pôt, ar.tex.in l.alia.§.elegãter.ff.ſol.mat. & ibi cõ.opi.

Itẽ quia nemo eſt dominus membrorum ſuorũ,vt in l.liber homo. ff.ad le. Aquiliam. Item quia eſt quædam ſpecies ſeruitutis cui nemo poteſt ſe obligare,vt in l. Titio centum.§.Titio centum,el 2.ff.de condi.& demon.

4 Limita tamen & intellige noſtrã legem cum materia, præterquam ſi tempore contractus & obligationis talis debitor negauit ſe nobilem, quia tunc non gaudet priuilegio,ſed poteſt benè incarcerari:quia ille qui negat qualitatem ſuæ perſonæ ex qua datur ſibi aliquod priuilegium,amittit illud,tex.eſt no.& ibi gl.ord.& cõm.Doc.in l.1.C. ad Mace.tex.in l.qui cũ ſe.ff.de re iud. tex.in l.1.& 2.& per totũ.C.ſi minor ſe maio.dix.tex.in l.4.§.1.ff.ꝙ cũ eo.tex. in l.quid enim.ff.de dolo.tex. in l.fi.C. de calu. Quod limita & intellige, niſi creditor qui cum nobili contrahit ſciret ipſum nobilem,quia tunc non amittit eius priuilegiũ.ar.tex.in l.1. §.cũ donationis.C.de tranſac. tex.in l.is qui ſe obtulit.cum l.ſeq.& ſeq.ff.de rei vend. tex.in l.qui ſe liti obtulit.ff.de peti.hæredi.tex.in l.1.§.ſi intelligatur.ff.de ædil.edi. tex.in l.ea quæ.ff.de cõtrah.emptio.tex.in l.1.§.fi.de acti. empt.tex.in l.nemo vr̃.de reg.iu.Itẽ intellige qñ negauit ſciẽter:ſecus ſi ignoràter; qa tũc non perdit eius priuilegiũ, arg.tex.no. in ſuo caſu in c.1.§. Vaſallus.el 1.ſi de feudo defuncti contentio ſit inter dom. & agna.in Vſibus feudo.& ibi Bald. & commu.Feudiſtæ.

5 Quæro tñ an in caſu,quo talis debitor nõ ſit nobilis nec pſona priuilegiata, ſi fugiat ad eccleſiã poſſit de ea extrahi,& bñ & reſolutiuè dico ꝙ nõ:ita probat tex.in l.pſenti.§.1.C.de his qui ad eccl.conf.& ibi cõ.Doc.tenet ẽt Abbas,& cõ. Canoniſtæ in c. inter alia. de immu.eccl.Hodie tñ ĩ noſtro regno bñ pôt extrahi ſeruata forma poſita ĩ pragmatica pen.lib.prag. ſ. requiſito iudice eccleſiaſtico,vt extrahat & tradat iudici ſęculari, pſtita prius ab ipſo iudice ſęculari cautione, ꝙ nõ pcedat cõtra debitorẽ ad pœnã corporalẽ, & ſi iudex eccleſiaſticus non fecerit, ipſe iudex ſæcularis poterit liberè facere,& extrahere ſine ſcãdalo:& hoc eſt hodie diſpoſitũ in noſtro regno p dic.prag. ex eo qđ debitor obligauit pſonã p debito. Itẽ ẽt ex eo ꝙ cõtra pſonã debitoris ẽ quoddam ius reale & qđã ſpẽs ſeruitutis: qa tenet̃ ſeruire creditori p debito.Itẽ qro, ꝙ debitũ dicat̃ deſcendere ex delicto vt nobilis poſſit incarcerari: & bñ

& reſolutiuè dico, ꝙ illud ꝙ principaliter venit & debet, vel in cõſequentiá acceſſoriè ex officio iudicis, vt ſi ex furto, violẽtia, vel alio delicto debeat aliqua res: vel quã ex delicto in iure ſit æſtimatio ciuiliter in pecunia; vel quã ex aliquo delicto publico vel priuato, vt homicidij, falſitatis, vel alterius vltra pœnã corporalẽ ſit cõdẽnatio in aliquo intereſſe partis, q̃a pro illo põt reus capi, & detineri in carcere, licet ſit nobilis, vt in noſtra lege, & iſte ſit eius verus & realis ſenſus & intellectus.

6 Poſtremò & finaliter quæro, q̃s dicat nobilis? & bř & reſolutiuè dico, ꝙ nobilis dř ille, q ex antiquo & priuilegiato ſanguine deſcẽdit, qui eſt exẽptus ab onerib. & tributis plebeiorũ, dignitate, officio, vel ſciẽtia. ita ꝓbat tex. in l. 1. & ꝑ totũ. C. de digni. li. 12. & ibi Odof. Bar. Platea, Luc. de Pẽna, & cõ. Doc. & iſtam diſtin. tenet exp̃ſſè Bal. in l. fi. C. de ſer. fug. in fi. & intantũ filius vel deſcẽdẽs ab iſto dř nobilis, ꝙ ẽt ſi mater vel linea materna ſit vilis, & plebeia, dř nobilis: q̃a potẽtior eſt ſubſtãtia & materia q̃ forma; & ab ea denominat̃ tãq̃ à potẽtiori cã & effectu. Ex quo ſubinfert̃, qđ ſi mater ſit nobilis, & př vilis & plebeius: filius & deſcẽdẽs erit plebeius & nõ gaudet priuilegio nobilitatis: ita probat tex. not. in l. nobiliores. C. de cõmer. & merca. & ibi Doc. tex. in l. fi. C. de ſer. fug. & ibi Bal. & alii Doc. tex. in c. venerabilis. de ꝓb. tex. in l. 2. & 3. tit. 21. par. 2. tex. in l. 1. tit. 10. par. 7. Itẽ ẽt intantũ hoc eſt verũ. vt ꝓcedat & hẽat locũ ẽt ſi filius vel deſcẽdens ſit naturalis tñ: quia cũ iſtud ius & priuilegium deſcẽdat à ſanguine, & iura ſanguinis & naturalia reperiant̃ in eò, meritò ad eũ trãſit nobilitas & ei⁹ priuilegiũ, arg. tex. in l. gñaliter, §. cũ aũt. C. de inſti. & ſubſt. tex. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ad Treb. tex. in l. cũ pater. §. volo. de le. 2. tex. in l. Lucius. la 2. §. fi. eo. tit. & in terminis ita tenet Bar. in l. fi. C. de ver. ſi. & ibi cõ. alii Doc. & ita diſponit tex. in l. 1. tit. 11. par. 7. Qđ tñ limita & intellige, q̃ñ eſt natus ex vnica cõcubina retẽta ĩ domo: ſec⁹ vero ſi ſit ſpurius vel vulgo q̃ſitus: q̃a tũc ꝑꝑ incertitudinẽ nõ gaudet tali priuilegio vt tenẽt p̃dicti Doc. & ꝓbat tex. in l. pe. ff. de concubinis, & ibi Bar. & cõi. Doc. tex. ĩ Auth. licet, C. de nat. lib. & vñ ſumit̃, & ꝓbat exp̃ſſe l. 3. tit. 11. par. 4. & l. 2. & 3. ti. 13. par. 4. & l. 1. 2. & ꝑ totũ tit. 14. par. 4. Et ſi q̃ras quare filius ſeq̃t̃ cõditionẽ & ſtatũ matris, & nõ patris, quoad libertatẽ vel ſeruitutẽ: & ꝑ ↄñs ſi mater eſt libera & př ſeruus, fili⁹ erit liber: ſi verò mater eſt ſerua, & pater liber, filius erit ſeruus, vt in l. partũ. C. de rei vend. dicas ꝙ vera & fundamẽtalis rõ eſt, q̃a in cã ſtatus eſt maior fauor filiorũ; quia trib. tꝑibus attendit̃ libertas & ſtatus matris, ſ. cõceptionis, partus, & medii tꝑis, vt in l. ſeruorũ. §. ingenui, ff. de ſtatu hom. & in §. 2. Inſt. de inge. quoad nobilitatẽ verò nõ attẽdunt̃ p̃dicta tꝑa, iõ quo ad eã filius neceſſario ſequit̃ cõditionẽ pr̃is, ꝑ p̃dictas rõnes: & in terminis iſtã rõnem ponit Bal. in l. fi. C. de ſer. fug. & priuilegia eorũ vide ꝑ l. 1. & totũ tit. 2. li. 4. or. Itẽ adde pro cõplemẽto, ꝙ mulier q̃ nubit viro nobili dř nobilis & gaudet priuilegio mariti: maritus verò nõ gaudet priuilegio vxoris, tex. eſt in l. feminæ. ff. de Senat. & ibi cõi. doc. tex. in l. mulieres. C. de digni. li. 12. text. in l. mulieres. C. de incolis. li. 10. tex. ĩ l. 3. ti. 21. 2. par. & durat tale priuilegium poſt mortem mariti, dum fuerit vidua, vt dictis iuribus, & in l. filij. §. vidua. ff. ad municipales.

T E X T. L X X X.

EL marido non pueda acuſar de adulterio a vno de los adulteros ſeyendo biuos: mas que a ambos adultero y adultera los aya de acuſar, o a ninguno. Id eſt: *Maritus accuſare nõ poſſit adulterij adulterorum alterum illis viuentibus, verum vt vtrumque accuſet, adulterum videlicet & adulteram, aut (eorum) nullum.*

T E X T.

TEXT. LXXXI.

SI alguna muger eſtando con alguno caſada, o deſpoſada por palabras de preſente en faz dela ſancta madre ygleſia cometiere adulterio que aunq; ſe diga y prueue por algunas cauſas y razones que el dicho matrimonio fue ninguno, ora por ſer parientes en conſanguinidad o affinidad dentro del quarto grado, ora porque qualquiera dellos ſea obligado antes à otro matrimonio: o aya fecho voto de caſtidad o de entrar en religion, o por otra coſa alguna pues ya por ellos no puedo de hazer lo que no deuian que por eſto no ſe eſcuſen a que el marido pueda acuſar de adulterio, aſsi a la muger como al adultero como ſi el matrimonio fueſſe verdadero: y mandamos que en eſtos tales que aſsi auemos por adulteros y en ſus bienes ſe executè lo cõtenido en la ley del fuero de las leyes que habla cerca de los que cometen delicto de adulterio. Id eſt: *Si quæ mulier alicui nupta, aut ſponſa per verba de præſenti in facie ſanctæ matris Eccleſiæ adulterium commiſerit, etiam ſi dicatur, & aliquibus cauſis & rationibus probetur, prædictum matrimonium fuiſſe nullum, aut quia eſſent cognati, conſanguinei, aut affines intra quartum gradum: aut quia eorum alter alteri matrimonio antea teneretur: aut vouerit caſtitatem, aut ingreſſum religionis, aut ob aliã quamuis cauſam, quãdo iam per illos nõ ſteterit, quin facerent quòd non deberent, propter eiuſmodi cauſas non excuſentur quin maritus poſſit tam vxorem quàm adulterum accuſare adulterij, perinde ac ſi matrimonium eſſet verum. Et præcipimus, vt in eiuſmodi quos pro adulteris habemus, & in eorum bona animaduertatur: prout habetur in lege Fori legum vbi agitur de ijs qui admiſerint crimen adulterij.*

TEXT. LXXXII.

EL marido que matare por ſu propria autoridad al adultero, y a la adultera aunque los tome in flagranti delicto, y ſea iuſtamente hecha la muerte no gane la dote, ni los bienes del que matare: ſaluo ſi los matare o condemnare por autoridad de nueſtra juſticia, que en tal caſo mãdamos que ſe guarde la ley del fuero de las leyes que en eſte caſo diſponen. Id eſt: *Maritus qui propria authoritate adulterum & adulteram occiderit, quamuis eos deprehenderit in flagranti delicto, & mors iuſtè ſit inflicta, non lucretur dotem, nec occiſi bona: niſi eos condemnauerit aut occiderit authoritate noſtræ iuſtitiæ. nam in eiuſmodi caſu præcipimus, vt ſeruetur Lex Fori legum in hunc caſum diſponentium.*

SVMMARIVM.

1 *De iure naturali primæuo non erat reprobatus nec punibilis aliquis coitus vel acceſſus carnalis.*

2 *Hodie poſt leges ſcriptas quidã coitus eſt licitus, & quidam reprobatus.*

3 *In matrimonio eſt caſtitas & pudicitia, & an in copula matrimoniali ſit peccatum veniale.*

4 *Generaliter omnis coitus & acceſſus eſt reprobatus & illicitus præterquã matrimonialis.*

5 *De iure ciuili poſitiuo quidam coitus eſt punibilis, quidam non: & primo eſt punibilis cum virgine et vocatur ſtuprũ.*

6 *An hodie pœna ſtupri ſit correcta de iure canonico.*

7 *Diſpoſitio iuris canonici circa ſtuprum cõmiſſum cum virgine ſit ſeruanda, etiã in terris imperij & foro ſæculari.*

8 *An ille qui virginem corrupit teneatur ducere eam in vxorem & eam dotare, an vero teneatur ad vnum tantum.*

9 *Si ille qui virginem corrupit non poteſt cum ea contrahere, nec eam dotare, an teneatur pœna ſtupri impoſita de iure ciuili.*

10 *An ille qui corrupit & deflorauit virginem ſponte, & ſic ea volente & conſentiente, teneatur aliqua pœna.*

11 *Si virgo poſtquam fuit corrupta ab vno, cõtraxit matrimoniũ cum alio, poſſit aliquid petere à corrumpente.*

12 *Filia in poteſtate patris licet fuerit nupta, poteſt dotem petere à patre.*

13 *Ille cui debentur alimenta ex iuris diſpoſitione, licet ſeipſum aluerit poterit petere alimenta ab obligato.*

14 *Secundo & principaliter eſt punibilis coitus & acceſſus cum vidua.*

15 *Tertio eſt punibilis coitus & acceſſus cũ conſanguinea.*

16 *In probanda copula inter conſanguineos maior probatio requiritur quàm in probanda copula inter extraneos.*

17 *Si conſanguineus reperiatur in eodem lecto cum conſanguinea, an ex hoc præſumatur inter eos copula.*

18 *Qualiter probetur copula in peccato nefando contra naturam.*

19 *Quarto & principaliter eſt punibilis coitus & acceſſus cum ſacerdote, vel religioſo vel coniugato.*

20 *An leges regales punientes concubinas clericorum valeant & teneant cũ ex hoc infamentur ipſi clerici.*

21 *Ad hoc vt concubina clerici incurrat pœnas legales, an ſufficiat habuiſſe acceſſum ad clericum vel coniugatum, vel requiratur quod publicè & manifeſtè retineatur pro tali concubina.*

22 *Si concubina clerici fuerit coniugata, an incurrat pœnam impoſitam per prædictas leges regias.*

23 *Quinto & principaliter eſt punibilis acceſſus inter dominam & ſeruum proprium.*

24 *Sexto & principaliter eſt punibilis coitus & acceſſus inter tutorem & pupillã, & curatorem & adultam.*

25 *Si cuſtos carceris habeat acceſſũ ad mulierem captam & incarceratam, acriter debet puniri.*

26 *Septimo & principaliter eſt punibilis coitus & acceſſus cum perſona alterius ſectæ.*

27 *Octauo & principaliter eſt punibilis coitus & acceſſus, quando quis contraxit bis matrimonium.*

28 *An mulier quæ contraxit bis matrimonium puniatur eadem pœna qua maſculus.*

29 *Si quis ter vel pluries contraxit matrimonium, an grauius puniatur.*

30 *Si ſecundum vel tertium matrimonium quod quis contraxit ſit inualidum de iure, an habeat locum prædicta pœna.*

31 *Si mulier ſine dolo credens maritum eſſe mortuum cõtraxit ſecundum vel tertiũ matrimonium, an incurrat pœnam prædictarum legum.*

32 *Nono & principaliter eſt punibilis acceſſus cõtra naturã, & quæ ſit eius pœna.*

33 *Si vir vel maſculus habet acceſſum ad vxorem, vel aliam mulierem, cõtra naturam qualiter puniantur.*

34 *Si fœmina cũ alia fœmina agat & habeat*

beat acceſſum contra naturam, qualiter puniantur.

35 *Decimo & principaliter eſt punibilis coitus & acceſſus cum animali, & quæ ſit pœna eius, & an ipſum animal debeat puniri.*

36 *Vndecimo & principaliter eſt punibilis coitus & acceſſus cõmiſſus per vim.*

37 *An iſta pœna raptus habeat locum in fœmina recipiente virum.*

38 *Item etiam an iſta pœna raptus habeat locum in ſponſo de futuro rapiente ſponſam de futuro.*

39 *Item etiam an iſta pœna raptus habeat locum in marito vel ſponſo de præſenti.*

40 *Si quis rapuit mulierem cauſa libidinis, non tamen habuit acceſſum ad eã, an ex ſolo raptu teneatur.*

41 *Si quis per vim cognouit aliquam mulierem non interueniente raptu, qua pœna teneatur.*

42 *Si quis rapuit & cognouit virginem immaturam, nondum viri potentem, qua pœna teneatur.*

43 *An raptor vel ille qui per vim cognouit aliquam mulierem poßit cum ea contrahere matrimonium, & pœnam euitare.*

44 *Si raptor & mulier rapta confiteantur ſe ante cõtraxiſſe matrimonium, an euitabunt pœnam.*

45 *Pœna raptus non habet locum in eo qui rapuit publicam meretricem.*

46 *Duodecimo & principaliter eſt punibilis coitus & acceſſus cum muliere coniugata, & vocatur adulterium.*

47 *Quæ ſit pœna adulterij, tam de iure communi quam Regio.*

48 *Si matrimonium non valeat nec teneat, an mulier quæ commiſit adulterium teneatur.*

49 *Quis poſſit accuſare de adulterio.*

50 *Qualiter & quomodo probetur adulterium.*

51 *An & quando maritus poßit propria authoritate interficere adulteros.*

52 *An leges ſæculares permittentes maritũ poſſe occidere adulteros, ſint licita & ſeruanda, cum ex hoc talis maritus incurrat peccatum mortale.*

53 *In tantum maritus poteſt occidere vxorem repertam in adulterio, vt procedat & habeat locum etiam ſi ſit prægnans.*

54 *Mulier prægnans propter delictum bene poteſt condemnari ad mortem, & valet ſententia, ſed executio eius ſuſpenditur donec pepererit.*

55 *In tantum maritus poteſt occidere adulterum repertum in flagranti delicto, vt procedat & habeat locum etiam ſi ſit clericus conſtitutus in ſacris.*

56 *Si maritus interficiat vxorem & adulterum in flagranti crimine, ſed nõ poſſit hoc probare, an puniatur maritus, vel qualiter excuſetur.*

57 *In delictis quando agitur de reo abſoluendo, in dubio debet intelligi aliquid eſſe factum tempore & loco permiſſo.*

58 *Si maritus interfecit vxorem & adulterum, non tamen repertus in delicto, an excuſetur ſi probet eos commiſiſſe adulterium.*

59 *Verus & realis intellectus ad tex. in l. diuus Adria. ff. ad l. Pomp. de Parrici.*

60 *An & quando maritus poßit interficere illum quẽ habet ſuſpectũ de vxore.*

61 *An in caſibus in quibus maritus poteſt interficere adulteros, poßit alteri vindictam committere & demandare.*

62 *An maritus qui poteſt adulteros repertos in delicto occidere, poßit ſecum adducere ſocios & amicos vt ei præſtent opẽ & auxilium.*

63 *An maritus occidens vxorem propria authoritate lucretur dotem, & alia bona eius.*

64 *Maritus qui propria authoritate interfecit vxorem & adulterum, an poßit ſuccedere ab inteſtato filijs vel hæredibus eorum.*

65 *Si vxor requiſita ab aliquo de adulterio committendo, reuelauit marito ſuo, an poßit licite requirentem decipere, vt iniuriam vel mortem patiatur.*

66 *An cuſtos alicuius Caſtri vel fortalitij requiſitus ab alio vt recipiat pecuniam pro traditione committenda, poßit decipere ipſum requirentem.*

67 *An iudex requiſitus à litigante vt pecuniam recipiat, poſſit decipere requirentem & fingere ſe velle facere.*

68 *Si maritus deceſſit antequam mulierem accuſet de adulterio, an poſſit petere dotem, et ei poſſit obſtare aliqua exceptio.*

69 *Si vxor adultera decedat, et hæredes eius petant dotē à marito, an poſſit maritus eis opponere exceptionem de adulterio.*

70 *Si mulier vidua ſolu. matrimonio habuit acceſſum cum alio, an perdat dotem.*

71 *Quæ accuſationes vel exceptiones habeat vxor adultera.*

72 *An maritus teneatur ſimul adulterum & adulteram accuſare.*

73 *Quæ ſit pœna lenocinij, tàm de iure communi quàm Regio.*

74 *Si probetur quòd quis intercedebat tanquam leno inter aliquos, tamen non fuit conſummatum delictum, qua pœna teneatur.*

75 *Si mulier coniugata habet filium ex adulterio, de quo ipſa eſt certa, maritus autem ignorat, quid faciet in cōſcientia.*

Lex LXXX. cum duabus ll. ſeq.

ISTAE tres leges tractant de delicto adulterij, de quo perfectè & magiſtraliter intēdo tractare. Pro cuius perfecta intelligentia & declaratione dico, quod de iure naturali primæuo anteq̄ eſſet lex ſcripta vel matrimoniū inſtitutum, non erat reprobatus nec punibilis aliquis coitus vel acceſſus carnalis: tex. in Authen. qui. mo. nat. eff. ſ. leg. §. liceat igitur. ver. nec enim. collat. 6. cuius pulchra verba ſunt, nec enim à principio qñ natura ſānciebat homines, antequam ſcriptæ prouenirent leges, fuit quædam differentia naturalis atque legitimi. tex. in Authe. quibus modi naturales efficiantur ſui. §. natura. collatio. 7. cuius verba ſunt, natura ſiquidem ab initio, dum de filiorum procreationē ſanciret, ſcriptis non dum poſitis legibus, omnes ſimiliter quidem liberos produxit ingenuos. probat etiam text. in l. 1. §. ius naturale. ff. de iuſti. & iu. ibi, hinc deſcendit maris atque fœminæ coniugatio. tex. in cap. ius naturale. 1. diſtin. tex. in §. 1. Inſt. de iure natu. gen. & ciui. & vtrobique gloſſ. ord. & commu. Doc. & per iſta iura iſtā ſenten. & concluſionem ponit Azo, in Summa. C. de natur. libe. 2. colum. nu. 3. Bar. notabiliter in l. in concubina. ff. de concubinis. 1. col. num. 3. Angel. de Are. in §. 1. Inſti. de iure natu. gen. & ciui. 2. colum. num. 5. adeò quod de illo iure frater vel conſanguineus licitè poterat coire cum ſorore, vel alia qualibet conſanguinea. propter paucitatem gētium, ſecundum prædictos Doctores.

2 Hodie tamen poſt leges ſcriptas, quidam coitus eſt licitus, & quidam reprobatus. Coitus licitus eſt matrimonialis: quia matrimoniū inſtitutum eſt à Deo Domino noſtro propter generationem ſuſcipiendam, & fornicationem euitandam, vt habetur Gen. ca. 2. & habetur per Paulum ad Corinthios. cap. 7. & in c. ſicut. §. his ita. 23. q. 2. & in c. quidq̄d. eadem cauſa & quæſt. & in cap. q̄ Deus coniungit. 33. q. 2. & in cap. nerui. in fin. 13. diſtin. & in cap. omne 27. quæſtio. 2. & in cap. 1. & per totum, de ſponſa. & matri. & in c. gaudemus. de diuor. & in Auth. de nupr. per totum. collat. 4.

3 Imò in matrimonio eſt caſtitas & maxima pudicitia, tex. eſt in l. mulier. §. cū proponeretur. ff. ad Trebel. ibi, quod & mulieris pudicitiæ & patris voto congruebat. text. eſt in l. caſtitati. C. ad leg. Iul. de adulter. text. in leg. conſenſu. §. ſi qua igitur. ibi, quod maximè ēt caſtas exaſperat. C. de repud. tex. in c. Nicæna. 31. diſt. ibi, nuptias, & caſtitatem eſſe cū propria cōiuge. tex. in c. hæc aūt. 30. di. tex. in c. Deus. 31. q. 1. cuius verba ſunt, Deus maſculum, & fœminam propagādi generis cauſa nuptiali caſtitati coniunxit. Et an venialiter peccet maritus qui ſolùm cauſa libidinis & voluptatis explēdæ ad vxorē accedat, vide not. per gl. & Doc. in d. c. quicquid. 32. q. 2. & notabiles effectus & commoda matrimonij, vide notabiliter & meliùs quàm alibi per Ioannem de Neuizanis, in ſua ſūma imperiali, in parte, eſt nubendum.

4 Omnis

4 Omnîs autem alius coitus præterquã
matrimonialis eſt illicitus & reproba-
tus de iure diuino, & in eo committi-
tur peccatum mortale, vt habetur Deu-
teronominij cap.5.ibi, neque mœchabe
ris. transſumptiuè in cap. nemo. 32. quæ-
ſtio.4. & in cap. dicat aliquis. & in cap.
ſicut non, ibi, ſimplex enim fornicatio
in ſacra ſcriptura prohibetur. ea. cau. &
quæſtio. caſtitas enim valdè amabilis
eſt Deo, adeò quod ipſa ſola poteſt aĩas
ſuæ maieſtati præſentare, vt in Auth.
de leno. §. ſancimus. collat. 2. imò ſola
voluntas deliberata ſine actu inducit
peccatum mortale, vt expreſsè dicit Do
minus noſter in Euangelio Matth. c.5.
Ego autẽ dico vobis, quia omnis qui ui
derit mulierem ad cõcupiſcendum eã,
iam mœchatus eſt in corde ſuo. & ha-
betur transſumptiuè in cap. qui viderit.
32. quæſtio.5. & in capi. vnum, §. cri-
minis. 25. diſtin. & in cap. omnis. de pœ
ni. diſt. 1. & in c. ſed penſandum. 6. diſt.
Vnde fugiendum eſt à fornicatione tan
quam à peſte, quia vltra peccatũ morta
le, plura damna & incommoda affert.
5 De iure autem ciuili poſitiuo, aliquis
coitus eſt punibilis & aliquis non; & pri
mò eſt punibilis cum virgine: nam ſi qs
virginem etiam volentem corruperit,
committit delictũ quòd vocatur ſtuprũ:
tex. eſt capitalis in l. ſtuprũ. ff. ad l. Iul. de
adul. cuius verba ſunt, ſtuprum commit
tit, qui liberam mulierem cõſuetudinis
cauſa nõ matrimonij continet, excepta
videlicet concubina, adulterium in nu-
pta admittitur; ſtuprum in vidua, vel vir
gine, vel puero committitur: tex. in leg.
inter liberas. §. lex Iul. eodem titul. tex.
in l. inter ſtuprum. ff. de verb. ſigni. text.
in l. eum qui duas. C. ad l. Iul. de adulte.
tex. in l. quæ adulterium. eod. titu. cuius
pœna de iure communi eſt in honeſta
perſ. & in dignitate conſtituta, publica
tio medietatis bonorũ. & in vili perſo-
na coerctio corporalis arbitraria cum re
legatione: tex. eſt, in l. itẽ lex Iul. de adul.
teriis, verſicul. fin. Inſtit. de public. iud.
cuius verba ſunt, pœnam autem eadem
lex irrogat peccatoribus, ſi honeſti ſũt,

publicationem partis dimidiæ eorum
bonorum: ſi humilis, corporis coerctio-
nem cum relegatione, & ad hoc illũ tex
tum. notat & cõmendat ibi Faber, Ang.
Nico. de Neapo. Plat. & commun. Doc.
Alb. & Doc. in l. ſi adulterium cum ince
ſtu. §. 1. ff. ad legem Iu. de adult. Salicet.
no. in l. eum qui duas. 1. col. nu. 2. C. eo.
tit. Ang. de Are. in trac. mal. in parte che
me hai adulterato la mia dõna. 15. col.
verſ. quæro quando dicatur committi
ſtuprum. &c. & idem diſponit lex 2. ti.
19. 7. par. & eadem pęna imponitur ipſi
mulieri: quia ipſa dicitur delinquere &
committere ſtuprum, vt probant prædi-
cta iura: & adde quod iſtud delictũ po-
teſt accuſari, vel per iudicem ex officio
inquiri infra quinq; annos tantum. tex.
eſt in l. mariti. §. pręterea. & §. hoc quin
quennium. ff. ad legem Iul. de adul. &
probat præd. l. par.
6 Aduertendum tamẽ, quod hodie iſta
pœna videtur correcta de iure canoni-
co: quia ille qui virginem corruperit, te-
netur eam ducere in vxorẽ, & ſimiliter
eam dotare ſecundum qualitatem ſuæ
perſonæ: ſi verò ipſa vel pater eius no-
luerit cum eo contrahere, tunc compe-
tenter dotabit eam. tex. eſt not. & capi-
talis, in c. 1. de adul. & ſtupro. cuius ver-
ba ſunt, ſi ſeduxerit quis virginem non-
dum deſpõſatam dormieritq; cum ea,
dotabit eam, & habebit vxorẽ: ſi verò
pater virginis dare noluerit, reddet pe-
cuniam iuxta modum dotis quam virgi
nes accipere cõſueuerunt. & ibi no. Inn.
Hoſt. Ioan. An. Ant. de But. Abb. Panor.
Card. Anch. Ioan. de Ana. & commun.
Doc. probat etiam originaliter Exo. 22.
c. vbi dicitur, ſi ſeduxerit quis virginem
necdum deſponſatam, dormieritq; cũ
ea, dotabit eam, & habebit eam vxorẽ.
7 Vnũ tñ eſt, ꝙ diſpoſitio illius capitu
li, & eius pęna vr̃ intelligenda ſolũ de
iure canonico, & in terris Papę, nõ verò
in terris Imperij vel alterius regis vel
dñi tẽporalis: quia in eis ſeruabit ius cõ-
mune ciuile, de quo ſupra dictũ eſt: & in
expreſſo ita tenet Sal. in l. eum qui duas.
3. col. nu. 3. C. ad l. Iul. de adult. Augu. in

addit. Ang. de maleſi. in parte, che me hai adul. 19. col. verſic. iu autem in hac materia. & videtur tenere gl. or. Anto. de But. Car. & clarius & expreſſius Ab. Panor. & magis com. opi. in c. 2. eiuſdẽ tit. de adul. ſed de communi ſtylo & cõſuetudine in noſtro regno ſemper ſeruatur in practica diſpoſitio tex. in d. c. 1. de adul. & eius pœna.

8 Præſuppoſito autẽ ꝙ diſpoſitio text. in dicto c. 1. de adult. procedat & hẽat locũ tàm in foro ciuili quàm canonico, pro maiori & neceſſaria declaratione eius. Primò quæro, an præciſe & copulatiuè ille qui virginem corrupit, teneatur ad illa duo. ſ. ducere eam in vxorem, & inſuper eã dotare? & videtur quod ſic; quia ille text. hoc expreſsè probat dum loquitur copulatiue, dotabit eam, & habebit vxorem: & ita tenet ibi Innocen. Hoſti. Ioan. Aug. Anto. de But. & Card. Ex quo deducitur & infertur ſecundum eos, ꝙ illo caſu cõpellitur quis inuitus & præciſe contrahere matrimonium iudicis authoritate ratione delicti commiſſi: facit etiam text. in c. 1. de eo qui duxit in matri. q̃ pol. per adult. Sed his non obſtantibus contrarium eſt tenendum, imo ꝙ alternatiue teneatur vel ducere eam in vxorem, vel dotare: & hoc probat tex. in c. 2. eiuſdem tit. ibi, aut q̃ ſtuprauit, vxorem habeat: aut ſi renuendam putauit: corporaliter caſtigatus excõmunicatusq́; in monaſterium in quo agat pœnitentiam detrudatur, & iſtam ſententiam & concluſionem tenet expreſſe Ab. Panor. in d. c. 1. col. 1. num. 4. vbi dicit, ꝙ ſi non ducit eam, tenetur eam bene dotare, taliter ꝙ debet plus dare quam eo caſu quo eam duceret, & ibi Anch. 2. col. nu. 5. Io. de Ana. 2. col. verſic. not. ſecundum Inno. & ita ſeruatur in practica, & ſic iam ego iudicaui.

9 Adde tamen quòd ſi prædictus reus delinquens nullum eorũ vellet facere. ſ. nec eam in vxorem ducere, nec dotare: vel forte non poteſt aliquid horum facere, quia eſt vxoratus, vel eſt ita pauper quod non poteſt ſoluere dotem, tũc poterit per iudicem puniri pœna ſupradicta iuris ciuilis. ita aperte colligitur ex mente gloſſæ & Doctorum in d. c. & in locis ſupra citatis. Item etiã eo caſu quo non vult eam ducere in vxorem, ſed tantum dotare, debet adhuc puniri aliqua leui pæna, quæ omnia notantur & colliguntur ex d. c. 1.

10 Secundò quæro, an diſpoſitio text. in d. c. 1. de adult. & eius pœna, habeat locum etiam ſi quis corrupit & deflorauit virginem ſponte, & ſic ea volente & conſentiente? et vr̃ quod non; imò tunc corrumpens euitat pœnam; quia requiritur ex parte corrumpentis violentia, perſuaſio, fraus, vel dolus, quibus eam ſubducat; quod probat tex. in d. c. 1. inquantum dicit, ſi ſeduxerit quis virginem. etc. probat etiam tex. in l. 1. verſ. is autem. ff. de ſeruis fugitiuis. vbi probatur, ꝙ quãdo quis delinquit incitatus à perſona vel re ſuper qua delinquitur, mitiùs punitur quia euitat pęnam, ſi poſtea pœniteat et lucrum perceptum reſtituat; vnde ſi quis ſeruum fugitiuum ad ſe veniẽtẽ detinuit et occultauit, ſed poſtea infra 20. dies domino reſtituat, euitat pœnam; et ad hoc notat et commendat ibi Bar. et comm. alij Doc. idem Bar. in l. qui ea mente. ff. de furtis. 1. col. 2. oppoſi. Ex quo infertur, ꝙ ſi in domũ alicuius veniunt gallinæ vel pulli alterius, vel animalia ſimilia, et ille retineat cũ mala fide, et poſtea pęnitẽtia ductus, dimittat vel domino reddat, nõ punitur, ſed excuſatur à pęna; probat etiam tex. in l. 3. §. ſi quis volentem. ff. de libero homine exhibendo. vbi habetur quod non tenetur quis pœna illius edicti vel tituli, quãdo liberum hominẽ volentem retinuit; tamen ſi dolo, fraude, vel calliditate retinuit, vel ſeduxit, bene tenetur. tex. in l. 1. §. perſuadere, ff. de ſeruo corrupto. vbi habetur quòd perſuadere et compellere alium æquiparãtur; et in expreſſo iſtam ſententiam et conclu. tenet Dinus in regula, ſcienti. de regulis iuris, in 6. 1. oppo. Faber, in ſuo breuiario in l. unica. C. de raptu virginum, in fin. et ibi Bal. fin. col. num. 20. probat etiam text. in l. fin. titu. 7. lib. 4.

foro

foro ll.vbi diſponitur, ꝙ ſi aliqua mulier ſoluta ſpōte intrauerit in domum alterius cauſa libidinis,non punitur reus aliqua pœna.Sed his non obſtantib. contrarium eſt tenendum, imò quod ēt ſi non interueniat nec probetur aliqua violentia vel perſuaſio, ſed ipſa virgo ſponte acquieuit, procedit & habet locum diſpoſitio tex.in d.c.1.& eius pœna, quia ſemper præſumitur ſeducta & decepta, arg.tex.notabilis in iure in l. vnica.§.pen.C.de raptu virginū, verſic. quia hoc ipſum. cuius verba ſunt,quia hoc ipſum velle mulieris ab inſidiis nequiſſimi hominis qui meditatur rapinam inducitur,niſi etenim eam ſolicitauerit,niſi odioſis artibus circumuenerit, non faciet eam velle tu tantum de decus ſeſe prodere, & iſto fundamento & ratione,iſtam ſententiam & conclu. tenet Abbas Panor.in d.c.1. 1. notabi. & Ioan.de Ana.1.colum.& 1.notabili. Confirmatur,quia quando quis patitur ſibi inferri offenſam in corpus, conſenſus offenſi non excuſat delinquentem: quia nemo eſt dominus membrorum ſuorum,vt in l.liber homo.ff.ad legem Aquiliam.cum ſimilibus.& iſto fundamento & ratione iſtam eandem ſententiam, & concluſionem tenet Petrus de Vber. in additio. ad Iaco.But.in l.raptores. C. de epiſcop. & clericis. Sed vltra Doctores,pro concordia videtur dicendum, quòd ſi probetur violentia, dolus, vel perſuaſio viri abſque dubio tenebitur:ſimiliter etiā in dubio, quando non conſtet de eius violentia, dolo, vel perſuaſione tenebitur, licèt mulier conſenſerit:ſi verò expreſſè conſtet & probetur,quod ipſa mulier ſe ingeſſit & conſenſit abſque aliqua violētia,dolo,vel perſuaſione viri, nullo modo teneretur:& ita procedet prima ſentētia & opinio Dini & aliorum, & ita ego practicarem.

11 Tertiò principaliter quæro, ſi fortè iſta virgo poſtquam fuit corrupta contraxit matrimonium cum alio, & non cum ipſo corrumpente,& habet dotem cōpetentē à patre vel matre, vel ex ſuo patrimonio,an talis corrumpens teneat eam dotare, & habeat locum diſpoſitio tex.in d.c.1. & vſ ꝙ non. Primò, quia ceſſat ratio fundamentalis illius capituli,nam ipſa mulier iam eſt nupta,& impoſſibile eſt de iure ꝙ corrumpens ducat eam in vxorem.Item iam eſt dotata & reperit cui nubere poſſit: ergo nō ſupereſt aliquid agēdum ab ipſo corrūpente.Cōfirmatur, quia licet pater vel aſcendens teneatur alimenta præſtare filio vel deſcendenti,tamen illud eſt verum, & procedit præterquam ſi habeat officium vnde ſe alere poſſit: tex.eſt ī l. ſi quis à liberis.verſ.deniq;. ff. de liberis agnoſcendis.& ibi comm Doc. Sed ego teneo contrarium,imò ꝙ adhuc teneatur ipſe corrumpens eam dotare:q.a. licet ipſa aliunde fuerit dotata, non tamen eximitur ipſe ab obligatione quā de iure incurrit; nec eſt inconueniens, quòd conſtante matrimonio ipſa mulier nupta recipiat dotem vel augumētum dotis.

12 Pro qua ſententia & concluſione facit bene gl.fin.& vnica in l.obligamur. ff.de ac.& obl.in verb.lege.vbi dicit,ꝙ licèt filia in poteſtate patris cōſtituta, fuerit iam nupta, tamen pater tenetur eam dotare vt ſe liberet ab obligatione legali: quam gl. ad hoc reputat ibi ſingularem & vnicā Alb.de Roſ. & cōmen. lat ibi Aug.& cæteri Doc.illam ēt reputat ſingularem idem Alb.in l. cùm is.§.ſi.ff.de cond.indeb. Alex. in l.1. ff. ſolut.matr.7.col. nu.31. & ibi moderni: quod eſt verum,& procedit etiam ſi filia nubat contra voluntatē patris ſaltem de iure canonico: gl. eſt ſingularis in c.r.ein capitulo, hoc ſanctum. 32.q. 2. quam ibi ad hoc notat & commendat Arch.& comm. alij Doc. & ad hoc reputat ſingularem Ioan.de Imo.in l.1. ff.ſol.mat.3.col.nu.2.& ſequuntur ibi comm. moderni: licet ſecus ſit de iure ciuili ſecundum eos;facit etiam tex. in l.de alimentis.cum materia C. de tranſact.

13 vbi probatur, quòd ille cui debentur alimenta ex iuris diſpoſitione vel proprio contractu,licet ſeipſum aluerit

de

de ſuo tamen benè poterit petere alimé ta preteriti temporis & ſuper eis tranſi gere; & ibi notat Bald.& comm. Doct. Nec obſtat tex.cum communi opinio nè in l.ſi quis à liberis.verſ. denique.ff. de liberis agnoſ.quia ibi alimenta debentur filio vel deſcendenti ex æquitate iudicis officio, non vero iure actionis,quę æquitas ceſſat in illo caſu.

14 Secundò & principaliter eſt punibilis coitus cum vidua; nã ſi quis habeat acceſſum ad viduam honeſtè viuentem, ambo committunt delictum, & crimen ſtupri, & vterque tenetur & punitur pęna ſupradicta,quæ de iure ciuili eſt impoſita pro ſtupro commiſſo cũ virgine, & in expreſſo ita determinant iura per me ſuperius allegata. Hodie tamen in noſtro regno de generali conſuetudine non imponitur aliqua pœna pro ſtupro commiſſo cum vidua, nec vnquam vidi eos puniri vel accuſari, vnde concludendum videtur, quòd de generali conſuetudine & diſsimulatione in iſto caſu iſta pęna iam eſt abolita & præſcripta.

15 Tertiò & principaliter eſt punibilis coitus & acceſſus cum conſanguinea, nam ſi quis ſcienter habet acceſſum ad deſcendentem in infinitum, vel ad conſanguineam collateralem infra quartum gradum, committit crimen inceſtus pro quo imponitur delinquentibus pœna adulterij,& ſic mortis & confiſcationis bonorum; tex.eſt capitalis & expreſſus in l.adulterium cum inceſtu.ff. ad l.Iul.de adulteriis.cuius verba ſunt, ſi adulterium cum inceſtu committat, vt putà cum priuigna, nuru, nouerca, mulier ſimiliter quoque punietur; id enim remoto etiam adulterio eueniret, & ibi tenet gl.ord.Bar.Alb.Ang.& cõ. Doc.Azo in ſumma.C.eo.tit. fina. col. nu.26 Hoſti.in ſumma. extra de adult. penul.col. verſic.quid ſit inceſtus. cum verſic.ſeq.Ioan.Faber in §.item lex Iulia.de adult.in fin.Inſtit.de public.iud. & ibi Platea pen.col.nu.28.& commu. Doc.Ange. de malefic. in parte che me hai adulterato.per ſo.verſic.habeas etiã aduertentiam.& ibi eius additionator. Paulus Grillandus, in tractatu de pœnis omnifariam coitus.2. quæſt.pen.co. verſic.2.verò caſu:& 3.q.2.col.& idem diſponit notabilis lex partitæ.3.tit.18. 7.part.& hæc eadem pœna habet locũ, quando quis ſcienter habet acceſſum ad vxorem conſanguinei ſui infra eundem quartum gradum;quia vltra adulterium committit crimen inceſtus. Itẽ etiam ſi iam ſit ſoluta ꝑ mortem viri, committit hoc crimen ſecundum prædictos Doc.vbi ſupra.Item etiam iſtud crimen inceſtus & eius pęna habet locũ quando quis habet acceſſum ad aliquã monialem vel religioſam;vel econtra quando ſoluta habet acceſſum ad religioſum,ſecundum eoſdem, ſed ſecundum leges Partitæ hoc caſu committitur ſtuprum,& habet locum eius pęna, ita diſponit lex fin.tit.19.7.part.ſed poſtea per leges ordinamenti redactum eſt ad primum ius; & declaratur quòd committitur inceſtus, & habet locum eius pęna,vt in l.5.tit.5.lib.8.ordi.

Aduertendum tamen eſt, quòd iſta pęna videtur hodie correcta de iure nouo Authenticorum,ſecundum quod cõtrahentibus inceſtas nuptias non imponitur pęna mortis, ſed tantum pęna cõfiſcationis omnium bonorum. Item ẽt pęna exilij perpetui. Item etiam pęna amiſsionis officij vel dignitatis quam habeat.Item etiam ſi fuerit vilis perſona poteſt ei imponi pęna flagellorum. tex.eſt in Authent. de inceſtis nuptiis. §.1.collat. 2.tex.in Authent.inceſtas. C.de inceſtis nuptiis,cuius verba ſunt, inceſtas nuptias contrahentis pęna eſt confiſcatio bonorum, tam cæterorum quàm dotis exilium etiam, & cingnli ſi quo potitur expoliatio:verberatio quoque ſi vilis eſt. Sed pro uera & reali declaratione dico quod iura Authenticorum loquuntur et procedunt quando quis contraxit matrimonium cum prædicta conſanguinea, et ad eam habuit acceſſum ſub colore matrimonij; quia illo caſu datur aliqua excuſatio. Iura autem ſuperiora habeant locum et remaneant

maneant incorrecta quando quis habuit acceſſum ad eam ſine aliquo matrimonio: quo caſu nulla datur excuſatio:& in expreſſo iſtam ſententiam & declarationem probat tex.in l.ſi.ff. de condi.ſine cauſa. ibi, non enim ſtupri ſed matrimonij gratia datam eſſe.text. formalis & expreſſus in l.3.ti.18.7.par. Hodie tamen cum pœna adulterii non ſit mortis, ſed ſit alterata de iure nouo Authēticorum,per tex.in Auth.ſed hodie.C.de adulter. pœna inceſtus erit arbitraria,argumento tex.in l.hos accuſare.§.omnibus.ff.de accuſat. & cum hac pœna arbitraria confiſcabitur dimidia pars omniũ bonorum:ita diſponit text. in l.5.titu.15.lib.8.ordin.& lex 7.titu. fin.eo.lib.& ita practicatur. & iam ego practicaui:quod tamen videtur intelligendum quando non ſunt filii, argumẽto tex.in l.3.tit.18.7.par.

16 Vnum tamen eſt, ꝙ iſto caſu in probanda copula inter conſanguineos maior probatio requiritur,quàm in probãda copula inter extraneos: ex quo videtur inferendum,quòd licet inter extraneos ſufficeret probatio per coniecturas & præſumptiones,non tamen ſufficeret inter conſanguineos,quia pręſumptio honeſtatis oritur & colligitur pro ipſis reis ex conſanguinitate vel affinitate, & excludit ac eneruat oẽs alias præſumptiones, quæ eſſent contra eos.: textus eſt notabilis in propoſito, in l. ſi qui adulterij. C. ad legem Iuliam de adulteri.vbi habetur,quod accuſati de adulterio repellebant accuſatorem prætextu conſanguinitatis:cuius verba ſũt, ſi qui adulterii fuerint accuſati,& obtẽtu proximitatis intentata depulerint ꝑ commemorationem neceſſitudinis criminis fidem derogando,dum æſtimatur non debere credi, ꝙ allegatur, vel non potuiſſe commiti,&c. & ibi ad hoc notat,& commendat Iac.But.& Sali. tex. in l.eum qui probabilem. C. de epiſ. & cler.in his enim nihil ſæui criminis æſtimari fędus naturale permittit.& ibi no. Bal.& alii Doc.tex. in c. cum in iuuentute. extra de præſumption. vbi ſimilia verba ponuntur, tex.in c.penult. de coha.cler.& mulier.cuius verba ſunt, à nobis tua fraternitas requiſiuit:& infra, cũ clericis non permittas mulierculas habitare,niſi forte de illis perſonis exiſtant in quibus naturale fędus nihil permittat ſibi criminis ſuſpicari.& ibi cõmuniter Doctores.

17 Ex quo probabiliter poteſt dubitari, ſi prædicti conſanguinei vel affines reperiantur nudus cum nuda in eodem lecto iacentes, an ex hoc ſolo præſumatur inter eos copula, & cenſeatur legitimè probata,& videtur ꝙ nõ,quia licet talis probatio ſufficeret & cocluderet inter extraneos,vt in c.litteris .extra de pręſum.tamen non videtur concludere inter conſanguineos:quia fortior & verior videtur eſſe præſumptio honeſtatis quæ oritur ex conſanguinitate vel affinitate, per iura ſuperiora . & in expreſſo iſtam ſenten.& concluſio.tenet Iaco. de Butri.in d.l.ſi qui adulterij.C. ad legem Iuliam.de adul.& ſequitur ibi Sal. 2.colum.nu.5. & in expreſſo per illum textum ita tenet Angel.in l.2.§.fin. numer.3.ff.ad legem Iuliam de adult. Sed his non obſtantibus ego teneo contrarium,imò ꝙ hoc caſu cenſeatur ꝓbata copula, & crimen inceſtus inter conſanguineos:& in terminis ita probat tex.in dicto capit. litteris, de præſumpti. vbi apertè loquitur inter conſanguineos, vel affines,& dicit quòd ex tali pręſumptione, inducitur plena & iuridica probatio contra eos:ibi,conſanguineum viri eiuſdem, ſolũ cum ſola, nudum cum nuda,in eodẽ lecto iacentes, &c. & ibi expreſsè notat Abbas,in fine, dicendo quòd ex tali præſumptione probatur crimen inceſtus inter cõſanguineos vel affines:ſequitur etiam & reputat notabile Felinus,ibi,colum.1.in princ.& dicunt prædicti Doctores, quia licèt ille textus loquatur quando agitur ciuiliter ad ſeparationem thori : tamen idem eſt ſi ageretur criminaliter ad pœnam delicti, cùm ſit tàm vehemens præſumptio, quæ negari nõ poſſit,& ſimus in delicto occulto quod

aliter

aliter probari non poſſit; & ita ego prasticaui i quæſtione de facto in qua fui aſſeſſor. Quod tamen notabiliter intelligerem inter conſanguineos collaterales: ſecùs verò inter aſcendentes & deſcendentes: quia ibi concurrit tam uehemens præſumptio honeſtatis, quòd excludit aliam. Item etiam intelligerē quando prædicti conſanguinei collaterales iacerent in lecto ſecretò & occultè: ſecùs verò ſi palàm: quia tunc non ſufficeret; ita probat mihi text. not. in d.c. literis. ibi, dum dicit, multis locis ſecretis & latebris ad hoc commodis & horis electis. &c. facit etiam tex. in l. fi. ff. de ritu nupt.

18 Item & tertiò intelligerē, præterquā in peccato nefando contra naturam cū maſculo: quia eo ipſo quòd duo maſculi reperiantur in vno eodemque lecto, ex hoc non præſumitur delictum nec acceſſus carnalis: quia cùm agatur de probando actu contra naturam, requiritur vera & legitima probatio: quia præſumptio naturalis excludit præſumptionem contrariam, & non ſinit eam à iure produci. Ex quo reſultat mihi maximum dubiū qualiter poſſit probari delictum contra naturam, cum difficilimū ſit quòd teſtes verè & propriè videant conſummationem illius actus: ſed teneo pro conſtanti, quòd poterit probari per ipſam propriam, veram, & realem commiſtiouem & acceſſum: vel eo ipſo quod probatur, quod vnus eſt ſupra alium, vel accedit commouēdo corpus per actus motiuos luxuriæ cōtra naturam, taliter quòd aliud non poſſit p̄ſumi vel coniecturari, nec ad aliud applicari: & in terminis ita probat tex. recte ponderatus in l. cùm vir. C. de adulteriis, quod eſt nouiſſimum & per alios non tactum. Ex quibus defendebam in hac ciuitate quendam pauperem à pœna mortis in peccato nefando cōtra naturam: nam in foro & platea publica hora meridiana coram omni populo acceſſit ad quoddam animal retro, & ſuper eo extendit pallium & eo operuit pudibūda eius, & ibi ſtetit per aliquod ſpacium temporis, & plures teſtes dixerunt ſe hoc vidiſſe & credere commiſiſſe peccatum nefandum contra naturā, & captus fuit, & iudex volebat ei imponere pœnam ordinariam delicti contra naturam, & ſic condemnare ad pœnam ignis: ſed ego defendebam eum ex defectu probationis, dicendo & allegando quòd ex eo q̃ erat delictum contra naturam, & in loco publico, & coram omni populo non deberet præſumi delictum, cùm actus & acceſſus carnalis nō ſit verè legitimè probatus argumento ſuperiorum. Item etiam allegabam, q̃ erat homo infirmus vrinæ & non poterat eam retinere. Item quòd in caſu vel actu indifferenti qui poteſt applicari & intelligi ad delictum vel innocentiam, potius eſt piè ſumenda innocentia quā culpa vel delictum: tex. eſt notabilis in l. abſentem. ff. de pœnis. cuius pulchra verba ſunt, ſanctius enim eſt nocentem impunitum relinquere, quàm innocentem condemnare. Item quòd ex præſumptionibus non approbatis à iure non debet quis condemnari ad pœnā corporalem: & tantum iudex fuit recuſatus, & aſſeſſor abſoluit eum: & iudex condemnauit ad torturam, & ſibi fuit impoſita, & nihil confeſſus fuit, & tandem liberatus & abſolutus fuit.

19 Quarto & principaliter eſt punibilis coitus & acceſſus cum clerico, ſacerdote, vel religioſo, uel cum homine coniugato: nam ſi aliqua mulier etiam ſoluta & inhoneſta habeat acceſſum ad clericum vel coniugatum, punitur pœna vnius marchæ argenteæ; & poſtquā ſemel fuerit condemnata, ſi reinciderit in idem delictum, punitur pœna alterius marhæ argēteæ, & inſuper in exilio vnius anni; & pro tertia vice punitur pœna alterius marchæ argenteæ & flagellorum; quæ quidem pęna pecuniaria diuiditur iſto modo; nam duæ partes applicantur fiſco, & alia 3. pars applicatur accuſatori, vel iudici ex officio inquirenti & exequenti; & iſta pęna principaliter imponitur vt detur occaſio quod clerici, religioſi & homines

con-

coniugati viuant caſtè,nec inueniant ſibi concubinas;ita diſponit tex.in l. 23. & 24.titulo ſecundo,lib. primo ordinamen.& in pragmatica 95.& 96.li.prag. fol. 88. poſtea autem iſta pęna eſt augmentata , quia pro prima vice, talis concubina punitur in pęna prædictæ marchæ argenteæ, & inſuper in exilio vnius anni ab oppido vbi commiſit delictum,& eius territorio; & pro ſecunda vice punitur pœna prædictæ marchę argenteæ & in exilio duorum annorũ; & pro tertia vice condemnatur pęna flagellorum,& pęna alterius marchæ argenteæ,& exilio vnius anni ; ita diſponit hodie quoddam capitulum de los Corregidores.folio 5.columna ſecũda, & poſtea fuit alterata & augmentata prædicta pęna, quia pro ſecũda uice imponitur pęna flagellorum, & exilij unius anni,& alterius marchæ argẽteæ ; ita diſponit lex 40. in ll.de Madrid.

20 Prędicta tamen pęna non habet locũ in muliere coniugata, quia licèt ſit concubina clerici uel religioſi , non poteſt puniri ſupra dictis pęnis legalibus , ſed tantùm maritus poteſt eam accuſare de adulterio;ita probat tex.in l.ſi uxor.uer ſic.ſed & in ea.ff. de adulter. ubi habeẽ quod licet acceſſus ad meretricem non ſit punibilis , tamen debet intelligi in meretrice non coniugata;ſecus uero in coniugata; quia illa poteſt de adulterio accuſari , & non cadit ſub legibus ſimpliciter loquentibus de acceſſu & delicto carnali mulierum;& in expreſſo iſto fundamento & ratione determinat Io. And.in addi.Spe.in tit.de iniuriis,. & dãno dato.1.col.in me.& illud dictum reputat ſingulare Lud.Roma.in l.ſi uerò. §.de uiro.ff. ſol.matrim.7.colum.num. 23.Alex.in l.plerique.ff.de in ius vocan. final.colum.num. 12.et ibi Iaſ. penulti. colum. in fine. et in terminis ita diſponit hodie pragmatica 95 folio 88. quæ ſic quotidie practicatur. Quod tamen ſingulariter limita et intellige præterq̃ ſi maritus talis mulieris concubinæ ſciret uitam et mores uxoris ſuæ,et pateretur, conſentiret, et diſſimularet cum ea:quia tunc talis mulier poſſit puniri tanquam concubina clerici uel coniugati , et non gauderet priuilegio mulieris coniugatæ ; ita ſingulariter determinat Ioannes Baptiſta de ſancto Seuerino , in tractatu de debitore fugitiuo. 13. colum. numero 24. et illud dictum extollit et reputat nouum et ſingulare Hippolytus de Marſiliis in l.unica.C.de raptu uirginum.7.col.num.31. Item adde quod in prædictis caſibus iudex ſęcularis poteſt intrare domum clericorum, religioſorum,uel coniugatorum, ad inquirendas prædictas concubinas, et in expreſſo ita determinat prædicta pragmatica 96.

21 Aduertendum tamen quòd uidetur, quod prædictæ leges regni non ualeant nec potuerunt inducere et diſponere,q̃ puniantur prædictæ concubinæ clericorum,et inquirantur domus eorum;quia directè nec indirectè non poteſt rex uel princeps aliquid ſtatuere contra perſonas eccleſiaſticas uel ſtatum eorum , argumento textus in c. 1. de immunitate eccleſiarum.li.6 et in c. tantis. 81.diſti. Item etiam quia ex tali proceſſu et ſententia lata contra concubinas infamantur ipſi clerici ſaltem de facto propter criminis connexitatem. Confirmatur ẽt ex ſententia Cõſtantini,dicentis,quod chlamyde ſua cooperiret clericum peccantem , ne ab aliquo uideretur , ut habetur in capitu.in ſcripturis. 69. diſtinctione.

Sed his non obſtantibus,contrarium eſt tenẽdum , imò quod principes noſtri licitè et iuſtè potuerunt prędictas leges condere contra publicas concubinas clericorum , nec tunc honeſtas eccleſiaſtica maculatur , ſed potius defenditur.

Item etiam quia de iure canonico concubinatus et omnis fornicatio eſt illicita et reprobata , maximè in clericis et perſonis eccleſiaſticis , ut in cap. nemo.32.quæſt 4.cum aliis;ergo bene poſſunt leges ciuiles iſto caſu coadiuuare, ut in c.ſi in adiutorium, 10.diſt.et in ca. 1.cum ibi notatis , de op.noui nunciatio.et in expreſſo [illegible]perio , quod ita te-

net

net Ancharan.in regula, ea quæ. de regulis iuris,in 6.23. q. vbi dicit,quòd de hac quæſtione fuit interrogatus & conſultus per clariſſimum Principem Carolum, & cum deliberatione ſibi reſpondit, quòd valent & ſunt iuſtæ.idem Anchara.in conſil.196.Ioannes, de Ana.in rubri.de adulter.2. colum. & fortè ideo cautè prædictæ leges noſtræ regiæ tantum loquuntur in iſto caſu quando prædictæ concubinæ clericorum ſunt publicæ & manifeſtæ.

22 Vnum tamen eſt,quòd hoc caſu non ſufficeret, quòd probetur clericum religioſum vel coniugatum habuiſſe acceſſum cum aliqua ſoluta, nec adhuc eos reperire in flagranti delicto, vt ex hoc talis mulier puniatur prædicta pœna tanquam concubina, ſed requiritur, quod probetur publicè & manifeſtè eã habuiſſe pro concubina, & pro tali publica concubina ſit reputata: quia videntibus & ſcientibus vicinis,ille clericus vel religioſus domum eius intrat, & conuerſatur, dando ei neceſſaria, argumento text.in l.ſi vicis.C.de nuptiis. & in terminis ita tenet & declarat Hoſtienſ. Ioannes Andreas, Abb.& communiter Doctores in capit. de illo.de eo qui cogno. conſang. vxo. ſuæ. Palatius Rub.in ſua repetitio. §.23. fol.95. 1.& 2.columna. Adde tamen quòd ipſe homo coniugatus qui habet prædictam concubinam, poteſt dici infamis; argumento textus in lege ſecunda, C. de inceſtis nuptiis. & ibi expreſſe tenet Bal. & alij Doctores.

23 Quintò & principaliter eſt punibilis coitus & acceſſus inter dominam & ſeruum proprium: nam ſi ſeruus habet acceſſum ad dominam ſuam, etiam ſolutam, honeſtam vel inhoneſtam, punitur pœna mortis qualificata: quia concrematur, & etiam ipſa domina punitur pœna capitali, id eſt, mortis.textus eſt expreſſus in lege vnica. C. de mulieribus quæ ſe propriis ſeruis coniunxerũt. & ibi gloſſa ordinaria,Bartolus, Cinus, Iacobus Butrig.Baldus,Salycetus, & cõmuniter Doctores, & ibi exclamat Cynus contra fœminas quæ tam nefandum crimen committunt: exclamat etiam Angelus de Aret. in parte, che me hai adulterato. 26.colum.verſiculo, quæro quæ ſit pœna ſtupri. & idem diſponit in ſeruo lex ſecunda, titulo 19. Partit. imò etiam ſi talis domina nubat ſeruo ſuo,vel ei dederit libertatem, & poſtea nubat ei, vterque punitur pœna iſtius legis: ita diſponit l. 1. titu. 11. libr.4.for.ll.

24 Sextò & principaliter eſt punibilis coitus & acceſſus tutoris vel curatoris cum pupilla vel adulta ſua: nam ſi tutor habeat acceſſum ad pupillam ſuam durante tutela, imò quòd magis eſt finita tutela, vel curator habeat acceſſum ad adultam ſuam durante cura vel ea finita, punitur pœna deportationis, & pœna confiſcationis omnium bonorum ſuorum:textus eſt in lege, vna. C. ſi quis eam cuius tutor fuerit, corruperit. & ibi notat gloſſa ordinaria, Odofredus,Bartolus,Cynus, Iacobus Butrigarius,Faber, Baldus,Salycetus, & communiter Doctores, & licet illa lex tantum loquatur in eo qui quondam fuit tutor vel curator, & habuit acceſſum ad pupillam vel adultam iam exemptam à tutela vel cura: tamen eadem ratio eſt, & à fortiori in eo qui actualiter eſt tutor vel curator tempore acceſſus: & in expreſſo ita tenet ibi Odofredus,& eſt de mente omnium, & probatur text. cum ibi notatis. lege, qui pupillam.ff.ad legem Iul.de adulte. & idẽ diſponit textus in lege 6. titulo 17. Part.7.

25 Ex quo textu in dicta lege, vna, cum communi opinione infert ſingulariter Ioannes Faber, in §.item lex Iulia. de adulteriis. Inſtitutio. de publicis iudiciis, in fine. quod ſi cuſtos carceris habeat acceſſum ad mulierem captam vel incarceratam ſub cuſtodia ſua,acriter deberet puniri: imò de conſuetudine puniretur pœna mortis; & ſequitur tur ibi Ioannes de Platea. penultima columna, numero 50. & illud dictum reputat ſingulare, & vnicum Paris de

Puteo

Puteo in tracta. ſyndicatus, in parte adulterium. folio 43. vbi hoc not. extendit vt procedat etiam ſi talis mulier ſit inhoneſta, imò publica meretrix: & in expreſſo idem tenet Hippolytus, in lege prima, ff. ad legem Corneliam de ſicar. ſecunda columna. numero quinto, tenet etiam & commendat Paulus, Grilandus in tractat. de pęnis omnifariam coitus. 13. quæſtio. principali. Quod tamen intellige quando talis mulier meretrix quæ eſt capta cognoſcitur inuita & per vim: ſecùs verò aliàs, quia mitius deberet puniri: ita Ciſuentes in lege 62. in ll. Tauri, tertia columna, in fin. Ego tamen dico, quòd cùm iſte caſus à iure non ſit deciſus, puniretur cuſtos carceris pęna quadam arbitraria, ſecundum qualitatem perſonarum & carceris.

26 Septimò & principaliter eſt punibilis coitus & acceſſus cum perſona alterius ſectæ, nam ſi aliqua mulier, virgo, vel vidua Chriſtiana habeat acceſſum cum homine alterius ſectæ, pro prima vice punitur in pęna medietatis confiſcationis bonorum, & applicandis certis perſonis: de quibus in lege Parti infra alleganda: & pro ſecunda vice punitur in pęna mortis, & in pęna confiſcationis omnium bonorum; & ſi fuerit mulier publica vel inhoneſta, pro prima vice punitur pęna flagellorum, & pro ſecunda vice punitur pęna mortis; & ſi fuerit mulier coniugata, debet poni in manibus & poteſtate mariti, vt de ea faciat quod velit; textus eſt in lege finali, titulo vigeſimoquinto, ſeptima Parti. de iure autem communi quæ pęna imponatur, vide textum, & Doctores, in lege, ne quis Chriſtianam. Cod. de Iudæis. omninò & melius quam alibi Paulum Grilandum in tractatu, de pęnis omnifariam coitus. 12. quæſtione principal.

27 Octauo principaliter eſt punibilis coitus & acceſſus, quando quis bis contraxit matrimonium, imò hoc caſu punitur ex ſolo matrimonio, modo habuerit acceſſum ad ſecundam vxorem, modo non; & de iure communi pęna eſt arbitraria, & vltra hoc efficitur infamis, textus eſt in lege ſecunda, C. de inceſt. nupt. cuius verba ſunt, neminem qui ſub ditione ſit Romani nominis binas vxores habere poſſe vulgo patet, cum etiam in edicto prætoris huiuſmodi viri infamia notati ſunt, quam rem competens iudex inultam eſſe non patietur. & ibi notat gloſſa ordinaria, & communiter Doctores, textus eſt in lege prima, §. fina. ff. de his qui notar. infam. textus in lege, quid ergo. §. primo, eodem titulo, textus in lege, eum qui duas. C. ad l. Iul. de adul. facit textus in capitulo, de benedicto. 22. quæſtione, prima. & ibi Doctor. & quod per eum tenet Abbas & Doctores, in capitulo, cū haberet. de eo qui dux. in matrim. quam pol. per adulte. Abbas, Cardinalis, Præpoſ. & Doc. in cap. accepiſti. de ſponſa duorum. Hodie tamen iſte talis punitur corporaliter iſto modo, nam debet ſibi publicè imponi ſignum in fronte, ad inſtar literæ q. ita diſponit textus in lege 6. titulo. 15. lib. 8. ord. textus in lege 3. titulo primo, libro quinto ord. & inquantum illa l. dicit vltra pęnas à iure ſtatutas, intelligo de pęna infamiæ, quæ erat ipſo iure impoſita per dictas ll. communes ſupra allegatas. Item etiam intelligo vltra pœnas poſitas per l. no. Part. ſcilicet lege fin. titulo 17. 7. part. quæ dicit, quod iſto caſu ille qui bis contraxit matrimonium punitur in exilio quinque anorum; & inſuper confiſcantur ſibi omnia bona quæ habebat ĩ illo oppido vel loco vbi tale matrimonium ſecundum contraxit, & non extãtibus filiis vel nepotibus quibus bona applicentur, medietas applicatur parti quæ damnum paſſa fuit ignoranter, & alia medietas fiſco; & ſi ambo ſcienter contraxerunt prædictum matrimonium, puniuntur pœna prædicti exilij, & in confiſcatione bonorum quæ habebant in illo loco, & non extantibus filiis vel nepotibus, applicantur fiſco; ſed an iſto caſu habeat locum pęna ſtupri tam de iure ciuili quàm

 canonico

canonico: & credo quòd non, cùm iſta pęna ſit competens. Aduertendum tamen, quòd aliqui literati huius regni dicunt, quòd illa lex eſt corrupta, quia non debet dicere, quòd imponatur delinquenti litera q. quia nullam videtur continere cauſam vel rationem fundamentalem: ſed illa litera debet eſſe b, quæ fit è contra & ſurſum, vt patet ad ſenſum, quaſi ſignificet bigamus, & ſic ... error ſcriptoris: alii verò dicunt & tenent, quòd debet dicere. †. quaſi malè ſenſerit de fide: alii tenent, quòd debet dicere ii. quaſi per illas duas literas & ſigna numeralia intelligatur bis contraxiſſe matrimonium: ſed quidquid ſit, illa lex communiter practicatur, vt iacet, & imponitur in fronte litera q.

28 Dubium tamen eſt circa illam legem, an habeat locum in fęmina quæ contraxit bis matrimonium? & indubitanter teneo quod ſic; & hoc tali fundamento & ratione, quia lex vel diſpoſitio quantumcunque pęnalis & odioſa loquens in maſculo extenditur ad fęminam, quando militat eadem ratio: ita probat tex. in lege, ſi quis in tantam. C. vnde vi. iuncta glo. mag. in 1. quæſt. & communi opinione, vbi habetur, quod pęna illius legis loquentis in maſculo, extenditur ad fęminas. tex. in l. vna. iuncta gloſ. in verbo, ſponſam. & commu. opin. C. de rap. virg. tex. in l. quicunque. C. de ſer. fugi. tex. in l. ſi quis id quod. ibi, ſed & vtrumque ſexum prætor complexus eſt. ff. de iuriſdi. omn. iud. tex. in l. 2. C. de in ius vocando. tex. cum materia in lege 1. ff. de verbor. ſignific. & in terminis hoc apertè probat prædicta lex in fin. titu. 17. 7. Parti. Nec obſtat ſi dicatur, quòd iſto caſu maritus poteſt vxorem accuſare de adulterio commiſſo cum ſecundo viro, vnde videtur ceſſare alia pęna, argum. tex. cum materia, in l. ſenatus. ff. de accuſ. quia illud eſt verum quando eſſet vnicum tantum delictum. ſed in noſtro caſu ſunt duo delicta, vnum eſt contractus matrimonii in cõtemptum eccleſiæ, & iſtud punitur per prædi. ll. aliud eſt adulterium ſi ſequatur copula in offenſam mariti, inde meritò talis mulier veniret puniẽda forma prædictarum ll. huius regni; & poſtea ſi maritus accuſet, ſibi tradẽr, ſecundum formam regum noſtri regni.

29 Item etiam circa prædictã legẽ quæro, ſi quis ter vel pluries contraxit matrimonium viuente prima vxore, vel mulier viuente primo marito, an debẽt grauius puniri; & recolo me iam hoc vidiſſe in contingentia facti; & breuiter teneo, quod iſto caſu alterabitur pęna, & contrahens grauiùs debet puniri; vnde vltra prædictas pęnas puniretur alia pęna extraordinaria iudicis arbitrio: quia delictum reiteratum acrius debet puniri. argumento tex. in lege fin. C. de epiſ. audien. tex. in l. capitalium. §. ſolent. ff. de pęnis. cum ſimilibus. facit etiam bonus tex. in l. hos accuſare. §. omnibus, in fin. ff. de accuſ. vbi habetur, quod quando pęna impoſita non poteſt per l. cauere, nec habere locum in aliqua perſona, alterabitur pęna iudicis arbitrio; & ad hoc ſummè notat & commendat ibi Bartol. in vltimo notabili, & cæteri Doctores.

30 Item etiam circa prædictam legem quæro, ſi iſtud ſecundum vel tertium matrimonium, quod quis contraxit ſit inualidum de iure, ratione conſanguinitatis, vel ex alio impedimento, an habeat locum prædicta l. & eius pęna? Et breuiter dico, quod ſic; quia ibi non conſideratur validitas uel inualiditas matrimonij, ſed dolus, culpa, vel delictum contrahentis; quod patet; quia quando quis contraxit ſecundum vel tertium matrimonium, tale matrimonium ipſo iure nullum eſt, tamen punitur; ergo idem eſt quando ex alia cauſa uel impedimento eſſet nullum; in expreſſo ita probat textus not. in lege, eum qui duas. C. ad legem Iul. de adulte. cuius uerba ſunt, eum qui duas habuit ſimul uxores, ſine dubitatione comitatur infamia; in ea namque re non iuris effectus quoties noſtri matrimonia contrahere plura prohibentur, ſed animi

deſtinatio

deſtinatio cogitatur,textus in cap.nuper.vbi ſimilia verba ponuntur. extra. de bigamis.textus in lege, qui contra, & in Authentica, inceſtas.C. de inceſt. nupt.cum ſimilibus.vbi habetur, quod ille qui ſcienter contrahit inceſtas nuptias cum conſanguinea vel affine, licèt matrimonium ipſo iure non valeat, punitur pęnis, de quibus ibi. Nec obſtat textus in lege, ſi vxor.§.diuus.verſicul.ſed ſi ea.ff.ad legem Iuliam de adulter.vbi dicitur, quod ſi matrimonium inter aliquos non valet, & vxor commiſit adulterium, non poteſt accuſari vt adultera: quia reſpondeo, quòd non poteſt accuſari ab ipſo marito iure mariti cùm verè non ſit: ſed bene poteſt accuſari iure extranei,de quo latius infra dicetur.

31 Item etiam circa prædictam legem quæro,ſi mulier ſine dolo credens maritum eſſe mortuum contraxit ſecundũ matrimonium,vel econtra, & in veritate viuat,an habeat locum pœna prædictarum legum huius regni? Et breuiter & reſolutiuè dico ſic, quod ſi maritus longe abſens ſit, & de eius morte fuerit certiorata, ſaltem per vnum teſtem legitimum, & fide dignum, qui in actis deponat cum iuramento, & fama concurrente, poterit impune ſecundum matrimonium contrahere: textus eſt in Authentica, vt liceat matri & auiæ.§.quod autem à nobis,colla. 8. & ibi notat Bartolus, Angelus, & communiter Doctores, textus in Authenti. hodie. C. de repu.& ibi notat gloſſa ordinaria, Bartolus,Cynus, & communiter Doctores.

Hodie tamen de iure canonico, cui eſt ſtandum, poterit impune ſecundò nubere,ſi talis mulier certum nuncium de morte eius recipiat:tex.eſt in capitu. In præſentia. de probat. & ibi notat & commendat Innocen. Abbas, & communiter Doctores, facit etiam text. & ibi notant Doctores, in cap.2.de ſecun. nuptiis.textus & ibi gloſſa ordina.& cõmuniter Doctores in cap.quoniam frequenter.§.ſi autem vt lite non conteſtata.ſi vero prædicta mulier aliter contrahat,punitur pœna adulterii, & ꝑ conſequens pœna prædictarum legum. textus eſt in dicta Authentica,vt liceat matri & auiæ.§.quod autem à nobis,colla.8. tex.in dicta Authentica,hodie. verſicu. ſi vero.C.de repu.cuius verba ſunt:ſi vero præter hæc nupſerit, tam ea quàm qui eam duxerit, velut adulteri puniantur,& ad hoc notat & commendat ibi Bartolus,Cynus, & communiter Doc. Vnum tamen eſt,quod ſi talis vera & legitima certioratio de morte viri non interueniat, ſed ſola fama vel aliqua credulitas,excuſaret vxorem.ita probat textus nota.in dicto capit.2.de ſecund. nup.& ibi tenet gloſ.ordina.& communiter Doctor.gloſ.etiam ordina.& communiter Doctores in dicto cap. in præſentia. pro qua communi ſententia & concluſione eſt hodie l.no. Par. in l. 8. tit.9.par.4. facit etiam no.l.14.ti.14.3. part. quæ diſponit, quod in ſucceſſionibus probata abſentia alicuius per decem annos: cum publica fama mortis, poteſt ſuccedi. Hodie tamen de iure nouo ordinamenti,talis mulier ex hac credulitate vel fama non excuſaretur in totum,ſed mitius puniri debet,quia traditur marito vt ex ea faciat quidquid velit, dum tamen non occidat eam. textus eſt in lege 7. titulo 15. libro 8. ordinam.

32 Nonò & principaliter eſt punibilis acceſſus contra naturam: nam ſi quis habeat acceſſum ad alium hominem committit deteſtandum & abominabile crimen ſodomiæ, contra naturam; quod grauius eſt cęteris criminibus præter hęreſim, & tendit in maximam offenſam Dei & totius naturæ,in cap.adulterij.32.quæſtio.7.ibi, ſed omnium horũ eſt peſſimum, quod contra naturam fit. & in cap.flagitia,ea dem cauſa & quæſtione.& tenet Collectarius in cap. inquiſitionis.1. colum. de accuſ. propter quod crimen quinque ciuitates fuerũt deſtructæ: tres ex proprio delicto, & duæ ex vicinitate,vt in ca.clerici. de exceſſibus prælatorum. & ibi notat gloſ.

ordina. & communiter Doctores. & in cap. vt clericorum mores, de vita & honeſtate clericorum. & in cap. ſed & continuo. de pœniten. diſtin. 1. & habetur originaliter Geneſis cap. 18. & 19. & in veritate pudet loqui in tam nefando crimine & turpi materia, & in ea verba proferre: ſed vtar conſilio & exemplo diui Chryſoſtomi in declaratione epiſtolarum Pauli ad Corin. ſuper Epiſt. 37. dicentis, quòd non dedignentur prædicatores in hoc deteſtabili crimine verba proferre pro vtilitate populi. ita ego nolo dedignari de eo loqui pro bono publico & inſtructione iudicũ, & pœna malorum, & terrore & exemplo bonorum: & in primis dico quòd pęna huius nefandi criminis eſt pęna mortis & confiſcatio omnium bonorum, tam in agẽte quàm in patiente. textus eſt capitalis & expreſſus in lege, cum vir. C. ad legem Iuliam. de adulte. cuius verba sũt, cùm vir nubit in fęminam vires porrecturam quid cupiat vbi ſexus perdidit locum? vbi ſcelus eſt id, quod non proficit ſcire: vbi uenus mutatur in alteram formam, vbi amor quæritur nec videtur: iubemus inſurgere, armari iura gladio ultore, vt exquiſitis pęnis ſubdantur infames, qui ſunt vel futuri ſunt rei, & ibi ad hoc notat gloſſa ordinaria Azo in Summa illius tituli, final. columna, numero vigeſimoquinto. Odofredus, Cynus, Iacobus Butrigarius, Bartolus, Albericus, Faber, Baldus, Salycetus, & communiter Doctores, de qua lege dicit Bartolus, quòd non conſueuit legi in Scholis propter turpitudinem materiæ: dicit etiam Albericus, quòd illius legis eſt pulcher ſtylus, turpis materia, ſententia iuſta. Vnum tamen eſt, quod verba illius legis ſi bene inſpiciantur, non probant hunc intellectum, nec videntur loqui in noſtro caſu: nam dicit cum vir nubit in fęminã, vnde videtur loqui quando maſculus contraxit matrimonium cum alio maſculo, & ad eum habuit acceſſum ſub colore matrimonii: & iſte videtur ſenſus illius legis in quantum dicit, cum uir nubit in fęminam. id eſt, vir nupſit alteri tanquam fęmina: & iſtud crimen propriè punit illa lex, non verò ſimplex crimen ſodomiæ ſine matrimonio; & iſtum intellectum apertè tenet gloſſa ordinaria in cap. cum ſecũdum leges. de hæreticis. lib. 6. in gloſſa prima. & circa hoc interrogaui peritiſſimum in lingua Græca & Latina Commendatarium proprietatis cathedræ in hac noſtra Salmanticenſi Vniuerſitatis regentem, qui dixit mihi quòd iſte erat verus & realis ſenſus illius legis & verborum eius. Et confirmatur ex libris authenticis Poetarum, quibus cauetur quòd cum illo tempore antiquo contrahebantur talia matrimonia inter maſculos, & dotes conſtituebantur, vt habetur expreſsè per Suetonium Tranquillum in vita Neronis. 28. cap. dicentem, puerum Sporum exectis teſtibus etiam in muliebrẽ naturam transfigurare conatus, cum dote & flammeo per ſolenne nuptiarum celeberrimo officio deductum ad ſe pro vxore habuit. Habetur etiam per Iuuenalem in 2. Satyra dicentem, Quadraginta dedit. Gracchus ſextertia, dotem Cornicini. & in eadem Satyra traditur, ecce viro clarus genere, atque opibus uir. & rurſus in eadem Satyra. Quæ cauſa officij? quid quæris nubit amicus. Item etiam & ſecundo pro hoc intellectu facit textus in l. ſtuprum. uerſicul. primo. ff. ad legem Iuliam de adulter. vbi expreſsè dicitur, quòd ſtuprum committitur cum uirgine uel uidua, uel puero: ergo apertè ibi probatur quòd pro delicto ſimplici Sodomiæ nõ imponatur pęna mortis, ſed tantum pęna ſtupri, quæ eſt longè minor, ut ſupra ſuo proprio loco & delicto diximus.

Tertiò & principaliter pro iſto intellectu facit textus expreſſus in lege tertia, uerſicul. præterea. ff. ad legem Iuliam, de ui. ubi habetur, quod ille qui per uim ſtuprauerit puerum uel fęminam, tenetur pęna illius legis quæ eſt deportationis & publicationis bonorum: ergo ſine ui erit pęna ſimplicis ſtupri,

& nullo

& nullo caſu erit pœna mortis. Sed his non obſtantibus contrarium eſt tenendum, imò quòd propter hoc delictum ſodomiæ, etiam ſine colore matrimonii, imponatur delinquentibus pęna mortis de iure antiquo: & ita intelligatur prædicta lex,cum vir. nam dum dicit, cum vir nubit in fęminam . debet intelligi id eſt, ſe ſupponit tanquã fęmina, & aſſumit officium eius contra naturam, & ſic procedat & habeat locum eius pęna,modò inter eos ſit cõtractum matrimonium,modò non: & in expreſſo vltra Doctores allego textum expreſſum & formalem in §. item lex Iulia.de adulteriis.Inſtitutio.de publicis iud.vbi dicit, quod pro ſtupro & nefando crimine commiſſo cum maſculo imponitur pęna adulterij, quæ eſt pęna mortis. Nec obſtat ſi quis dicat, quod pro ſtupro non imponitur pęna mortis, ſed mitior: quia reſpondeo, quod illud eſt verum, quando committitur cum fęmina, virgine, vel vidua, ſecus verò ſi cum maſculo; quia licet ſit delictum ſtupri, tamen pro eo imponitur pęna mortis: & iſte eſt uerus ſenſus illorum iurium: & in terminis ita tenet & declarat gloſsa ordinaria in dicto §. item lex Iulia. Inſtitutio. de public. iudic. & ibi Faber, Angelus, Nicolaus, Platea, & communiter Doctores, gloſsa ordinaria in lege, inter liberas. §. 1. ff. ad legem Iul. de adulter. & ibi communiter Doctores, gloſſa ordinaria in lege ſecunda.§. 1. verſiculo, miles. ff. de his, qui not. infam. & ibi communiter Doctores, tenet etiam Azo in Summa.C.ad legem Iuli. de adulte.fin. col. numero 25.Odofred.in lege, vna. C. ſi quis eam cuius tutor fuerit corruperit. Hoſti.in ſumma.de adulteriis.5.columna,verſicu.& qualiter. Ange.de malefi. in parte,che me hai adulterato,15. columna,verſiculo,quæro quæ ſit pęna ſtupri. Paulus Grilandus in tractatu de pœnis omnifarij coitus, 2. quæſtion. princip.penult.columna.& 8.quæſtione numero quarto, Bonifa.in tract.malef. fo.5.in rubr.de adulterio.pro qua communi ſententia eſt hodie textus de iure nouo Authent.in Authentic. vt non luxurientur contra naturam. collat.6. vbi apertè imponitur pęna mortis: ibi dum dicit,& vltimis ſubdere ſuppliciis. & ibi notat gl.ordina. Bartol. Angelus de Peru.Iacobus de Bellouiſo,& communiter alii Doctores, & in expreſso idem hodie diſponit lex 2. titulo 21. parti.7.& lex 2. tit.9. lib.4.foro II.imò hodie de iure nouiſſimo iſta pęna mortis eſt qualificata: nam imponitur pœna ignis, & ſic delinquentes concremantur, & omnia eorum bona ipſo facto confiſcantur: ita diſponit pragmatica huius regni.85.fol.80.lib. pragmaticarum.

33 Et adde quòd idem eſt ſi vir habeat acceſsum ad vxorem propriam, vel ad aliam quamlibet mulierem per vas exterius contra naturam: quia ambo puniuntur prædicta pœna; ita apertè probant prædicta iura, & eorum ratio: & in expreſso ita tenet ſolus Iacobus Butrigarius in dicta leg.cum vir.C.ad leg. Iul.de adulter.Bertachinus in parte,Sodomita. Bonifacius in ſuo tract. malefi.in rubr.de raptoribus.2.columna, in fin.Cardi.in Clement. 1. de conſangui. & affini. 13.quæſt. Philippus Decius in Auth.ſi qua mulier.C.de ſecun.nup. 4. col.nu.9.pro qua ſententia & concluſione facit text.in ca.adulterii.32.q.7 ibi, ſed omnium horum eſt peſſimum quod cõtra naturam fit,vt ſi vir membro mulieris non ad hoc conceſso voluerit vti. tex.in c.vſus.eadẽ cauſa,& quæſt. cuius verba ſunt, vſus naturalis & licitus eſt ſicut in cõiugio,& illicitus ſicut in adulterio: contra naturam verò ſemper illicitus, & proculdubio flagitioſior atque turpior, quem ſanctus Apoſtolus & in maſculis & in fęmina arguebat:& iſtum caſum vidi de facto in oppido de Talauera, vbi quidam aduena inſecutus ab vxore, quia ibi ſecundo nupſerat, captus fuit:& talis vxor accuſauit ipſum quod nedum bis nupſit, ſed etiã cum ea habuit acceſſum contra natu-

ram per uas exterius ipſa inuita et reſiſtente; et tandem ipſe confeſsus eſt delictum, et fuit combuſtus et concrematus.

24 Et idem eſt ſi aliqua fœmina agit tã quam maſculus cum alia fœmina: quia ambæ dicuntur cõmittere crimen Sodomiæ contra naturam, & debent puniri prædicta pœna: quia hoc caſu militant prædicta iura & eorum ratio. & in expreſſo ita tenet gl.ſingul.in iure, in l. fœdiſſima.C.ad l.Iul.de adult. in gloſ. 1. ibi dum dicit, alii dicunt loqui, cùm fęmina agit vt vir, ſicut ècontra vir vt fęmina, infra eadem l.cum vir, & illam gloſ.not.& commen.ibi ſolus Saly.idẽ Salyc.in d.l.cum vir.Angel. de Aret.in trac.male.in parte, che me hai adul.15. colum.verſi.quæro quæ ſit pœna ſtupri. Philippus Decius in Authen.ſi qua mulier.C.de ſecun.nup.4.colum.num.9.tenet etiam Apoſtolus Paul.ad Roma.ca. 1.in h.expreſſe ſanctus Thomas.2.2. q. 154.artic. 11. Quod tamen dupliciter declaro. Primo modo ſi fœmina agit cũ alia fœmina mediante aliquo inſtrumento materiali. & relatum eſt mihi, quod iſte caſus iam contigit de facto in quibuſdam monialib.quæ fuerunt combuſtæ. Ex quo vſ inferẽdum, quòd eadẽ ratione, imò à fortiori, ſi maſculus habeat acceſſum ad fęminam mediãte aliquo inſtrumento materiali, videatur cõmittere iſtud nefandum crimen contra naturam, & patiatur eandem pœnam: ita probatur ex ſuperio. & iã iſte caſus contigit de facto in hac ciuitate Salmanticenſi, vbi maritus quidam frigidus, & impotens ad cognoſcendum carnaliter vxorem intentauit eam corrumpere mediante quodam ligno ad hoc per eum fabricato, & ipſa clamauit & ſuperuenerunt vicini, & captus fuit per iudicem, & iudex fuit recuſatus, & cauſa mihi commiſſa tanquam aſſeſſori: & fuit mihi maximum dubium, & certè ſi delictum eſſet conſummatum fortè imponeretur ſibi pœna mortis: ſed cùm delictum fuit attentatũ, fuit impoſita pœna arbitraria flagellorum cum illo inſtrumento ligneo in collo, & pœna exilij temporalis, argumento communis opinionis Doctorum in lege, ſi quis non dicam rapere.C.de epiſco.& cleri.& in lege, is qui cum telo. C. ad legem Cornel. de ſicariis.vbi habetur, quòd in atrocioribus delictis effectus, & conatus punitur pœna arbitraria: & ſimiliter eſt mihi relatũ, quod iſtud contigit in ciuitate Corduba: nam maritus primo die nuptiarũ credens ſe impotentem, ſimili modo voluit vxorem corrumpere, & tandem ipſa clamauit, & ipſe aufugit.

Secundo modo ſi fœmina agit cum alia fœmina ſine aliquo inſtrumento, nam ſecundum medicos & naturales, fœminæ inter ſe coire poſſunt delectando: vt melius quàm alius declarat Nicolaus Luſ. Florentinus, in ſermone 6. tractatu 114. prope finem, vbi dicit iſta verba, & dicit Auicena, quòd mulier & mulier ſibi inuicem commiſcentes ſuſcipiunt ſemen ſupra ſemen, et delectãtur; poteſt enim mulier ſuſcipere ſemen nedum à viro, ſed etiam ab alia muliere: non quidem generatiuum, ſed delectationis inductiuum.

Sed ego dicerem, quòd in primo caſu nefando procederet prędicta gloſſa et communis opinio, ſcilicet, quando fœmina agit cum alia fœmina mediante aliquo inſtrumento: ſed in ſecundo caſu quando fęmina agit cum alia fęmina ſine aliquo inſtrumento, vi detur quòd puniatur pęna arbitraria, et recolo quod iam ſuper iſto caſu fui conſultus à quodam iudice cum haberet de facto, et nolui conſulere: et poſtea audiui à quodam iudice fide digno huius regni, quòd dum eſſet iudex in ciuitate Granata contigit punctualiter iſte caſus, et tandem mulieres delinquentes fuerunt condemnatæ et punitæ pœna flagellorum et galearũ, et ſententia fuit confirmata per auditores regios illius ciuitatis.

Et idem eſt ſi fęmina haberet acceſſum cum viro tanquam agens: puta ſi ipſa aſcendit ſupra uirum; ita etiam expreſsè uidetur tenere gloſſa

recte

rectè intellecta in dicta lege, fœdiſſimam. dum dicit, ab)dicunt loqui, cùm fœmina agit vt vir, ſicut è contra; et in terminis ita reperio, quod vno verbo tenet ſolus Angelus de maleficiis, decimaquinta columna, verſiculo, quæro quando dicatur committi ſtuprum, & ibi eius additionator; ſed certè hoc caſu etiam non auderem imponere pęnam ordinariam cùm non reperiatur in iure deciſum: vnde æquius et iuſtius eſſet tantùm pęnam arbitrariam imponere.

Item adde, quòd in iſto nefando et deteſtabili crimine, et delicto contra naturam punitur affectus, & attentatus, licèt actus non ſit perfectus nec conſummatus, ita diſponit prædicta pragmatica octuageſimaquinta, libro pragmat. Ex quo infertur, quòd licèt in delictis etiam grauiſſimis non puniatur affectus & uoluntas pęna ordinaria, nec attentatus, ſaltem de communi conſuetudine, vt in lege, ſi quis non dicam rapere. C. de epiſcop. et clericis, tamen in iſto caſu et delicto nefando contra naturam bene punitur ſolus attentatus pęna ordinaria, ſicut ſi actus eſſet conſummatus. Ex quo neceſſariò quæro et dubito, ſi quis habet acceſſum ad alium non per vas exterius, ſed inter crura vel in alia parte corporis, vel manibus abutendo, et ſemen emittendo, an dicatur ex hoc commiſſum peccatum contra naturam, et imponatur eiuſmodi pœna? Et certè videtur, quòd non. Primò, quia ſicut naturalis acceſſus eſt cum muliere per vas conſuetum, ita cum homine per vas exterius; ita probant prædicta iura maximè textus in dicta lege, cum vir. ibi dum dicit, vbi ſexus perdidit locum. Secundò, quia quando delictum requirit certam formam, & qualitatem, illa deficiente non eſt delictum; vnde hoc caſu tantùm puniretur pęna arbitraria extra ordinaria; et in terminis ita tenet Angelus de maleficiis, in parte, che me hai adulteraro. verſiculo, quæro quę ſit pęna ſtupri. Nec obſtat prædicta pragmatica huius regni quæ habet, quod ex ſolo attentatu, licet delictum nqn conſummetur, punitur quis pœna ordinaria; quia debet intelligi quando attentatus et præparatio huius nefandi criminis fieret per uas exterius, non uero per alias partes corporis. et ita teneo et concludo.

35 Decimò principaliter eſt punibilis acceſſus cum animali; nam ſi aliquis homo hēat acceſſum ad aliquod animal, puta ad equam, uaccam, uel ad aliud animal; uel aliqua mulier habeat acceſſum ad aliquod animal, et patitur ſe ab eo cognoſci, committit nefandum crimen contra naturam, quod etiam uocatur beſtiale, et punitur pęna mortis. textus eſt ſingularis in iure. capitulo, in mulier. 15. quæſtione prima. cuius uerba ſunt, mulier quæ acceſſerit ad omne pecus, et vult aſcendi ab eo, interficietis mulierem, et pecus morte moriatur; rei enim ſunt. et ibi ad hoc notat et commendat Archidiacon. et communiter Doctores. et illum textum ad hoc notat etiam et commendat Imola in lege, defuncto. prima columna. ff. de publicis iudic. Roman. et communiter moderni in lege 2. C. qui teſtamen. facere poſſunt, idem Romanus in lege, ſi uiro. §. de uiro. ſoluto matrimonio. 46. fallen. numero 78. Alexander in lege, ex facto, de vulgari, et pupillari. ſexta columna, numero 35. et ibi communiter moderni. Hippolytus in lege prima. Cod. ad legem Corneliam de ſicariis, ſexta columna, numero 60. et iſta pœna probatur in ſacra ſcriptura, Exodi 22. capitulo, vbi dicitur, Qui coierit cum iumento, morte moriatur. Item etiam Leuitici capite uigeſimo, ubi dicitur, Qui cum iumento, et pecore coierit, morte moriatur; pecus quoque occidite; mulier quæ ſuccubuerit cuilibet iumento, ſimul interficietur cum eo, et idem diſponit hodie textus in lege ſecunda, in fine titulo vigeſimoprimo. Partita 7. ſed dubium eſt an hoc caſu habeat

locum pragmatica huius regni ſupra al legata, quæ punit delictum contra naturam? Et certè credo quòd ſic, cum propriè iſtud ſit delictum.

Aduertendum tamen quod animal etiam interficitur, ne duret memoria illius criminis; ſed practica huius regni non videtur iuridica, inquantum iudices per ſententiam iubent ſuſpendi animal: ſed tantum debent interficere, non tamen ſuſpendere: & iſta eſt intentio prædictorum iurium: ſed laudabilis eſt practica propter immanitatem criminis, & propter publicum exemplum. Et ex ſuperioribus infero, quòd ſi quis habet acceſſum ad quamlibet aliam ſpeciem vel materiam non aptam nec determinatam à natura ad coitum & generationem ſecundum propriam ſpeciem, committit delictum & crimen contra naturam, & iam relatum eſt mihi à fide dignis, quòd contigit & viſum eſt aliquas perſonas feciſſe foramen in terra, & ibi coire & emittere ſemen, ac ſi cum aliqua fœmina coirent. Sed an hoc caſu debeat imponi pœna mortis, de iure communi, & hodie pœna qualificata pragmaticæ, dubito & teneo, quòd non: cum lege non caueatur, nec reperiatur tale delictum punitum: ſed iudex rectè poſſet imponere pœnam arbitrariam, attenta qualitate facti & perſonarum.

36 Vndecimò principaliter eſt punibilis acceſſus commiſſus per vim: nam ſi quis per vim rapuerit aliquam honeſtam mulierem virginem, viduam, nuptam, vel religioſam: & habuerit acceſſum ad eam, punitur pœna mortis, & omnia bona eius applicantur mulieri raptæ: textus eſt capitalis & expreſſus in lege vna, C. de raptu virginum. & ibi gloſſa ordinaria, Azo in ſumma Odofredus, Cynus, Iacobus Butrigarius, Bartolus, Baldus, Angelus, Salycetus, & communiter Doctores, textus in lege, raptores. C. de epiſcopis & clericis. & ibi gloſſa ordinaria, & communiter Doctores, textus in §. item lex Iulia. de vi. verſiculo, ſin autem. Inſtitu. de publicis iudic. textus in lege tertia. titul. 20. Partita 7. textus in lege prima & ſecunda, titul. 10. lib. 4. foro ll. & ſi talis violentio fiat in eremo, vel fiat in aliqua ciuitate vel oppido, & cum muliere rapta fugiat delinquens in eremum, eſt caſus de Hermandad: & puniri debet pœna ſagittæ. textus eſt in lege ſecunda, in legibus de la Hermandad. & iſta eadem pœna habet locum in eo qui præſtitit auxilium & fauorem vt hoc delictum committeretur. ita expreſſe dicunt & diſponunt prædicta iura.

37 Item etiam habet locum in fœmina rapiente virum, licet hoc rarò contingat: ita tenet gloſſa ſingularis & vnica in d. l. vna. C. de raptu virginum. in verbo, ſponſam; quam ad hoc dicit ſingularem & vnicam Angelus de Peru. ibi in fine, dicens, quòd ſemel vidit in ciuitate Florentiæ quandam meretricem comburi ex eo quòd per vim rapuerat quendam pulchrum puerum. tenet etiam Baldus ibi final. columna, penultima quæſtio. & ibi Hyppolytus 36. columna, numer. 233. vbi dicit communem opinionem, & illam etiam gloſſam reputat ſingularem Petrus de Vernia in additionib. ad Iacobum Butrig. in lege raptores. C. de epiſcopis & clericis. penultim. colum. in medi. pro qua gloſſa & eius ſententia facit expreſſe textus in dicta lege vna. verſicul. pœnas autem. ibi, ſiue maſculi ſiue fœminæ ſiut. quem ad hoc allegat ibi Baldus, licet ille textus loquatur in auxilium vel fauorem præſtantem, quòd puniatur, modo ſit maſculus, modò fœmina: a fortiori habebit locum in ea quæ principaliter delinquit. & illam gloſſam ad hoc reputat notabilē Hyppolytus, in l. ſi quis viduam. ff. de quæſtion. columna ſecunda, numero ſexto, vbi plura cumulat in eius confirmationem. Et iſtam dicit communem opinionem Paulus Grillandus in tractatu de pœnis omnifarij coitus.

tus. decima quæſtio. penultim. colum. nume. 23.

38 Item etiam habet locum in ſpōſo ra piente ſponſam de futuro: quia non eſt viro ſubiecta, & per conſequens non habet in eam manus iniectionem: text. eſt in dicta l. vna. C. de rapt. vigin. ver. quibus. cuius verba ſunt, quibus connumerauimus etiam eum qui ſaltem ſponſam ſuam per vim rapere auſus fuerit. & ibi tenent communi. Docto. & idem diſponit prædicta lex part. l. 3. titul. 20.

39 parti. 7. In vxore autem vel ſponſa de præſenti per vim carnaliter cognita p virum, conſtat quod non habet locum illa pœna nec diſpoſitio prædictarum legum, quia ſuper ea habet manus iniectionem ratione ſubiectionis. ita tenet expreſſe Baldus in dicta l. vna. C. de raptu virginum. final. colum. & quæſtio. & ibi Cynus 2. columm. numer. 4 Salycetus 2. colum. numer. 13. Confirmatur, quia ratione ſubiectionis & quaſi poſſeſſionis quam habet maritus in vxorem ſuam poteſt eam vbicunque inueniret propria authoritate apprehendere. ita probat textus, cum ratione in L. 1. C. vbi quis decuriali aut cohortali. & ibi expreſſe tenet & notat Baldus, & alij Doctores. textus in lege generali. C. de decurionibus. libr. 10. & ibi tenet Pla. 2. column. in medi. facit etiam textus in lege prima, §. final. & in l. 2. & 3. ff. de lib. exhiben. vbi probatur, quòd maritus ratione ſubiectionis & poſſeſſionis habet interdictum de vxore deducenda, & patri præfertur in ea retinenda. Dubium tamen eſt ſi ſponſus rapuit ſponſam de præſenti nondum carnaliter cognitam, an teneatur prædicta pœna? Et reperio quod Baldus in dicta l. vna. C. de raptu virginum. finali columna, & quæſtione, diſtinguit iſto modo: aut poteſt conſtare & probari quòd talis ſponſa volebat ingredi religionem, & tunc tenetur prædicta pœna, tanquam raptor: aut hoc non poteſt conſtare nec probari, & nulla pœna tenetur: & idem tenet ibi Salycetus 2. column. in fine, numer. 13. Sed adde quòd prædicta lex partit ſimpliciter & indiſtincte vult, quòd impunè poſſit quis rapere ſponſam de præſenti, niſi eā velis limitare & intelligere modo prædicto ſed certè in practica non recederem à prædicta lege partitæ.

40 Pro perfecta tamen declaratione horum iurium & materiæ, primo quæro, ſi quis rapuit mulierem cauſa libidinis, non tamen habuit acceſſum ad eam, an ex ſolo raptu teneatur prædicta pœna. Et breuiter videtur quod non. quia duo copulatiuè videntur requirere prædictæ leges: primum eſt raptus, ſecundum eſt carnalis copula. ita probat textus in dicta l. vna. C. de raptu virginum. ibi, maximè cum virginitas vel caſtitas corrupta reſtitui non poteſt, & in verſicul. quę multo magis. vbi dicitur quod à fortiori pœna illius legis habet locum in eo: qui rapit mulierem nuptam, quia duplici tenetur crimine, ſcilicet, adulterii & raptus, ergo vult quòd vtrumque copulatiuè requiratur: & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem tenet Ioannes de Anania in capitul. cum cauſa. de raptoribus. fina. colum. & quęſtione, vbi dicit, quòd iſte caſus contigit de facto in ciuitate Bononiæ, & ita fuit conſultum & iudicatum, & fuit quidam liberatus à pœna mortis, & alia pœna arbitraria impoſita, tenet etiam & reputat ſingulare Cæpola in conſilijs ſuis, conſil. 56. 2. colū. numer. 9. & pro hac ſententia & concluſione videtur eſſe lex 1. titulo 10. lib. 4. foro legum, quæ diſponit quod ſi rapiat & habeat acceſſum, punitur pœna mortis: ſi verò rapiat & non habeat acceſſum, puniatur pœna leui pecuniaria.

Sed his non obſtantibus, ego teneo contrarium, immo quod talis raptor teneatur pœna mortis & prædictarum legum, etiam ſi non habuerit acceſſum ad eam: ita probat textus notabilis & expreſſus in l. qui cœtu. §. qui vacantem. ff. ad legem Iuliam de vi. cuius verba ſunt, qui vacantem mulierē rapuerit vel nuptā, vltimo ſupplicio

plicio punitur. textus in l. 1. §. fi. ff. de extraordi. crimin. textus in cap. de raptoribus. 36. quæſtio. 1. Imo quod magis eſt, eo ipſo quòd attentauit & procurauit rapere, licèt non conſummauit, tenetur eadem pęna. textus eſt expreſſus & capitalis in lege, ſi quis non dicam rapere. C. de epiſcopis & clericis. cuius verba ſunt, ſi quis non dicam rapere, ſed attentare, tantùm iungendi cauſa matrimonij in ſacratiſſimis virgines auſus fuerit, capitali pęna feriatur. & in expreſſo iſtam ſententiam & cõcluſionem tenet Bald. in d. lege, raptores. C. de epiſcopis & clericis. ſecunda columna, prima oppoſitio. & ibi Albericus, ſecunda columna, verſiculo, primo caſu. Paulus de Caſtro. ſecunda columna, numero 5. idẽ Baldus in dicta l. ſi quis non dicam rapere. C. de epiſcopis & clericis. fin. colu. & quæſtione. nec obſtat ſi dicatur, quod omnis lex quæ punit affectum in delictis non ſeruatur de generali conſuetudine ſi non ſequatur effectus, ſaltẽ quo ad imponendam pęnam ordinariam, vt plenè & notabiliter tradit Salycetus in l. is qui cum telo. C. ad legem Corneliam de ſicar. quia reſpõdeo, quod illud eſt verum, quando non proceſſit quis ad aliquem actum facti: ſecus tamẽ eſt quando proceſſit ad actum facti, vt quia incępit & tentauit rapere, vt in noſtro caſu & in d. lege, ſi quis non dicã rapere. ſed certè iſta ſolutio non euacuat difficultatem: quia etiam ſi quis proceſſit ad aliquem actum facti, non tenetur pœna ordinaria delicti, ſi delictum non conſummauit: vnde dico quòd licèt proceſſit quis ad aliquem actum facti, vel præparamentum, de generali conſuetudine non tenetur pœna ordinaria ſi delictum non conſummauit; et ita intelligitur & limitatur text. in dicta l. is qui cum telo. & in dic. l. ſi quis non dicam rapere. Si verò proceſſit quis ad actum facti, & conſummauit delictum, tunc bene tenetur; ergo cum in noſtro caſu ex ſolo raptu mulieris ſit conſummatum delictũ, licèt non ſit ſecuta copula; ſequitur quod raptor tenetur pœna ordinaria prædictarum legum. Hanc tamen ſententiam & concluſionem ſingularem limita & intellige, quando nõ eſt ſecuta copula; quia raptor non potuit, ex aliqua cauſa; ſecus verò ſi non eſt ſequuta ex eo quia ipſe raptor noluit eam cognoſcere, tũc. n. non tenetur prædicta pęna ordinaria, ſed alia mitiori; & ita poſſunt concordari iſtæ diuerſæ opiniones, & in expreſſo ita tenet & cõcordat Hippolytus de Marſil. in dic. l. vna. C. de raptu virginum. antepenultimá columna, num. 254. argum. text. & eorum, quæ ibi tradit Bartolus, & Doctores in l. qui falſam. ff. ad legem Corneliam de fal. & argumento gloſ. & earum quæ ibi traduntur in dicta l. ſi quis non dicam rapere. in gl. prima. de epiſc. & cleri.

41 Secundò principaliter quæro, ſi quis per vim habuit acceſſum ad aliquam mulierem non amouendo illam de loco ad locum, et ſic non interueniente raptu, an teneatur pęna mortis; et per conſequens pęna prædictarum legum? Et videtur quòd non, ſed minori pęna debet teneri, ſcilicet legis Iuliæ de vi, quæ eſt pęna deportationis, et publicationis omnium bonorum ſi violentia fiat cum armis: ſi verò fiat ſine armis, imponitur pęna publicationis tertiæ partis bonorum, vt in §. item lex Iulia, de vi. Inſtitutio. de publicis iudiciis. ita probat tex. ſingu. et expreſſus in l. 3. verſic. præterea. ff. ad legem Iul. de vi. vbi expreſſe dicit, quod ille qui per vim cognouerit aliquam mulierem, punitur pęna legis Iuliæ, de vi. cuius verba ſunt, præterea punitur huius legis pęna, qui puerum vel fęminam vel quenquã per vim ſtuprauerit. confirmatur per textum in lege, qui cętu. §. qui vacantem. eodem titulo, vbi eo caſu quo quis rapuerit mulierem, punitur pęna mortis; ergo non interueniente raptu, tantum punitur pęna legis Iuliæ, de vi. probat text. in §. item lex Iulia. de vi. verſic. ſin autem per vim. Inſtitutio. de publicis iudic. vbi expreſsè dicit textus, quod ſi per vim interueniat raptus mulieris, punitur

nitur

nitur reus pœna prædictæ legis vnicæ, ergo ſequitur, quòd non punitur illa pęna, ſi quis per vim cognoſcat mulierē ſine raptu: & in expreſſo, licet non ita bene ſundet, iſtam ſententiam & concluſionem tenet originaliter Gandi. Doc. antiquus ſummæ authoritatis, in opere ſuo malefic. in rubric. de multis quæſtionibus dependentibus à ſtatutis, prima colum. ſecunda quæſt. prin. ver. item pone quæſtionem, quæ mihi Bononiæ cótigit de facto. tenet etiam Albericus in l. raptores. C. de epiſcopis & clericis, prima columna, & quæſtione, & ibi notabiliter Paulus de Caſtro. ſecunda columna, numero quarto, idem Albericus in lege vna. C. de raptu virginum. final. columna, in fin. idem Alb. in tertia par. ſtatutorum. 21. quæſtione. Ioann. de Plat. in §. ſin autem. Inſtitut. o. de publ. ind. finali columna, & quæſtio. notabiliter Raph. Cuma. in conſiliis ſuis, conſi. 95. incipiens, Chriſtophorus. Hippolytus de Marſi. in dicta lege, vna. Cod. de raptu virginum, quarta columna, numero 12.

Sed his non obſtantibus ego teneo contrariam ſententiam, imò quòd iſto caſu imponatur pœna mortis, & habeat locum diſpoſitio prædictarum legum. Primò, quia hoc caſu ſatis dicitur committi rapina cùm per vim talis mulier fuerit cognita, & militat omnino ratio & diſpoſitio prædic. legum. Secundo per text. expreſſum qui hoc apertè probat in §. item lex Iulia, de adulteriis: verſiculo primo, Inſtit. de publicis iud. vbi dicit text. quòd punitur quis pœna ſtupri quando habet acceſſum ad aliquam mulierem, virginem, viduam vel honeſtam, nulla interueniente vi; dicit ibi gloſ. quod ſi interueniat vis, punitur pœna prædictæ legis vnicæ. C. de rapt. virgin. & ſimilium: ergo aperte dat intelligere quod nó requiratur raptus, ſed ſufficit violentia: & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem tenet Bal. in lege, ſi quis non dicam rapere. fin. co. & quæſt. C. de epiſcopis & clericis. prò qua ſententia, & concluſione allego ex preſſam legē part. 3. tit. 20. partit. 7. vbi expreſſe dicit tex. quod ſi quis rapiat aliquam mulierem honeſtam, vel eam cognoſcat per vim, punitur pœna mortis, & prædictis pœnis: ergo aperte vult qđ non requiratur raptus.

42 Tertiò principaliter quæro, ſi quis rapuit virginem immaturam nondum viri potentem, & ſic minorem 12. annorum, vel eam carnaliter cognouit per vim, an puniatur pœna mortis, & aliis pœnis de quibus in prædic. lege, vna. C. de raptu virginum, cum ſimilibus, & videtur quod non, ſed mitiori pœna: quia cum talis virgo non ſit potens ad copulam, non videtur amittere ſuam virginitatem, nec videtur recipere damnum irreparabile: vnde delictum non dicitur conſummatum, ſed magis attentatum. pro qua ſententia, & concluſione facit etiam textus in dicta lege, vna. C. de rap. virg. verſiculo, maxime. cuius verba ſunt, maxime cum virginitas vel caſtitas corrupta reſtitui non poteſt. facit etiam textus nota. in lege, ſi vxor. §. ſi minor. ff. ad legem Iuliam, de adult. vbi habetur, quod ſi mulier minor 12. annorum nupta eſt alicui viro, & durante minori ætate commiſit adulterium, non poteſt tanquam adultera accuſari: & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem tenet originaliter Guiliermus de Cuneo in lege, ſi quis non dicam rapere. ſecunda columna, numero 3. Cod. de epiſcopis & clericis, vbi dicit, quòd per hoc euaſit quidam à pœna mortis. tenet etiam & ſequitur Palatius Ruuius in ſua repetitio. §. quinquageſimoſexto, folio 34. columna ſecunda, verſiculo ad prædicta. Sed non obſtantibus ego teneo contrariam ſententiam, imo quod raptor vel delinquens qui virginem immaturam, & nondum viripotentem carnaliter cognouit vel defloranit, teneatur pęna mortis, & aliis pęnis contentis in dicta lege, vna. Cod. de rapt. vir. ac ſi virginem maturam, & viripotentem defloraſſet. Primo textus notat in lege, ſi quis aliquid. §. qui nondum viripotentem. ff. de pœnis. vbi habetur qđ

licet

licet pro ſimplici ſtupro ſine vi commiſſo in aliquam virginem imponatur pęna confiſcationis medietatis bonorum, & ſi delinquens ſit vilis perſona, imponatur coërtio corporalis arbitraria cũ relegatione, vt in §. item lex Iulia. de adulteriis. verſiculo finali, Inſtitu. de publicis iudiciis, & dixi ſupra iſta repet. tamen illud eſt verum quando quis corrupit & defloraiuit virginem maturam & viripotentem, & ſic maiorem 12. annorum, ſecùs vero ſi corrupit & defloraiuit virginem immaturam & nondum viri potentem, nec aptam ad copulam, & ſic minorem 12. annorum, quia tunc, nedum punitur pęna ordinaria ſtupri, ſed etiam alia maiori & acriori pęna: ergo quando tale delictum eſt commiſſum per vim, debet teneri delinquens pęna mortis ordinaria, & aliis pęnis cõtentis in prædicta lege, vna. C. de rapt. virgi. cum ſim. textus eſt not. & expreſſus in dicto §. qui nondum, cuius verba ſunt, qui nondum viripotentes virgines corrumpunt, humiliores in metallum damnantur, honeſtiores in inſulam relegantur, aut in exilium mittuntur: & ita intelligit illum textum Faber in §. item lex Iulia. Inſtit. de publicis iudiciis, in fine: & ibi Nicol. de Neapo. Angelus in tract. ma. in parte, che me hai adultera to. quinta columna, verſiculo, quæro quę ſit pęna ſtupri. Paulus Grillãdus in trac. de pęnis omnifariam coitus. ſeptima quæſtione, ſecunda columna, numero ſexto, & licet Guilier. & prædicti Doctores, illum textum pro ſua opinione adducant, tamen decepti ſunt; quia non loquitur in ſtupro commiſſo per vim, ſed ſine vi: vnde potius eſt caſus apertus pro mea opinione quàm pro ſua.

Secundò pro hac ſententia & concluſione conſidero textum notabilem, & expreſſum in dicta lege, vna. C. de raptu virginum. ibi, aut tutoribus vel curatoribus, &c. vbi diſponitur, quòd raptor mulieri, repertus in flagranti crimine poſſit occidi à parentibus uel conſanguineis, uel etiam à tutoribus uel curatoribus talis mulieris: ergo apertè dat intelligere, quod diſpoſitio illius textus & eius pęna habet locum in eo qui rapuit, vel per vim carnaliter cognouit uirginem immaturam, minorem, & nondum uiripotentem.

Tertiò facit textus in dicta lege, ſi quis non dicam rapere. C. de epiſcopis & clericis, ubi pro ſolo attentatu raptus imponitur pęna mortis, licet non ſit conſummatum delictum: ergo à fortiori imponetur in noſtro caſu & quæſtione cùm delinquẽs fecit quod in ſe erat. & in expreſſo iſtam meam ſententiam & concluſionem, licet non ſic bene fundatam, tenet Baldus in dicta lege, ſi quis non dicam rapere, finali columna, & quæſtione. Petrus de Vernia in additio. ad Iacobum Butrig. in lege, raptores. eodem titulo, penultima columna, uerſiculo, ſed quæro aliquis. Nicolaus de Neapo. in §. item lex Iulia, de adulteriis. prima columna, Inſtit. de publicis iudiciis.

43 Quartò principaliter quæro: an raptor qui per vim cognouit aliquam mulierem, poſſit cum ea legitimè cõtrahere matrimonium, & ex hoc euitare pęnam delicti. In quo articulo breuiter & reſolutiuè dico, quòd de iure ciuili nec poteſt cum ea contrahere matrimoniũ, nec ex hoc euitabit pęnam: textus eſt in dicta lege, una, uerſiculo, nec ſit facultas. C. de raptu uirgin. cuius uerba ſunt, nec ſit facultas raptæ uirgini, uel uiduæ, uel cuilibet mulieri raptorem ſuum ſibi maritum expoſcere: ſed cui parentes uoluerint, excepto raptore, eã legitimo copulent matrimonio. textus in Authentica, de raptis mulieribus quæ raptoribus nubunt. collatio. 9. Hodie tamen de iure canonico cui eſt ſtandum in utroque foro, bene ualet inter eos matrimonium; textus eſt in capitulo. tria. & in capitulo, denique. 36. quæſtio. ſecunda, textus capitalis & expreſſus in capitulo finali, de raptoribus. cuius uerba ſunt, accedens ad apoſtolicam ſedem. & intra rapta puella legitime contrahet cum raptore, ſi prior diſ-

ſenſio

ſenſio tranſeat poſtmodum in conſenſum, & quòd ante diſplicuit, tandem incipiat complacere, dummodo ad contrahendum legitimæ ſint perſonę. & ibi gloſſa ordinaria, Innocentius, Hoſtienſis, Ioannes Andreas, Abbas, & communiter Doctores.

Dubium tamen eſt neceſſarium & ſatis quotidianum, ſi per tale matrimonium excuſetur raptor à pœna mortis, & ab aliis pœnis de quibus in prædicta lege, vna. C. de raptu virginum. cum ſimilibus? Et videtur, quòd ſic: quia in conſequentiam videtur diſpenſatum in pœna, quia aliàs parum prodeſſet validitas matrimonij.

Item etiam argumento textus cum materia in capitulo primo, & ſecundo, de adulteriis, vbi habetur, quòd ille qui ſtuprauerit virginem, cogitur eam ducere vel dotare:, & ex hoc euitat pœnam legalem, vt ſuprà dixi, & concluſi. Et in expreſſo ex iſto fundamento & ratione iſtam ſententiam & concluſionem tenet Ioannes Calderinus in dicto capitulo finali, extra, de raptoribus. Auguſtinus de Arimino in additionibus ad Angelum de maleficiis. in parte, che me hai adulterato. 17. columna, verſiculo, an autem per conſequens matrimonium, & cætera, & dicit ſe habuiſſe in quæſtione de facto, & obtinuiſſe, quod certè eſt ſumme notandum in practica, & ante eum tenet etiam Paulus de Caſtro, in lege, raptores. Cod. de epiſcopis, & clericis. ſecunda columna, vbi dicit ſe ita conſuluiſſe: & per eius conſilium fuit quidam raptor liberatus à pœna mortis in ciuitate Mantuæ, & ita ego iudicaui & practicaui in hac ciuitate Salmanticenſi, dum eſſem aſſeſſor cum iudice ordinario recuſato.

Sed his non obſtantibus in puncto iuris ego teneo contrariam ſententiam, imò quòd per matrimonium non excuſetur à pœna ordinaria, quia conſidero quòd licèt matrimonium valeat inter eos de iure Canonico, cui eſt ſtandum, tamen per hoc non diſpoſuit aliud ius Canonicum, nec potuit diſponere in terris imperij circa pęnam ipſius delicti impoſitam de iure Ciuili: vnde merito teneretur raptor: nec obſtat textus cum materia in capitulo, primo, & ſecundo, de adulteriis: quia poſito quòd eius diſpoſitio ſeruetur etiam in terris imperij, tamen loquitur & procedit in ſtupro, & delicto commiſſo ſine vi:, in quo videtur decens pœna impoſita per illa iura canonica: ſecus tamen eſt in delicto atrociſſimo raptus:, quia in eo illa iura non loquuntur, nec eſſet condigna pęna: & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem videtur tenere Capola conſilio 52. finali columna, numero 17. Fateor tamen quòd hodie in noſtro regno procederet prædicta opinio Ioannis Calderini, & ſequacium, attenta lege vigeſimaſecunda, titulo primo, 9. partita, quæ ſecundum communem errorem & intellectum diſponit, quod facta pace & concordia inter partes, nò imponatur pęna corporalis pro delicto: vnde ſtante illa lege poſſet procedere & practicari prædicta opinio in noſtro regno: aliter vero nullo modo poſſet de iure procedere.

44 Circa quod tamen vtiliter & neceſſario quæro, ſi quis rapuit aliquam mulierem vel ſine raptu inuentus ſit cum ea, taliter quòd contra eum probatur ſtuprum, an euitabit pęnam ſi vterque eorum dicit & confitetur ſe antea contraxiſſe matrimonium? & breuiter dicendum eſt quòd ſic: iſta eſt gloſſa ſingularis & vnica in iure in lege penultima. C. de fideiuſſoribus. in verbo confeſſus. quam ibi ad hoc notat & commendat Baldus, Angelus, & illam gloſſam ad hoc dicit vnicam Baldus in lege, quicunque. C. de ſeruis fugitiuis. penultima columna, numero vigeſimoquarto. illam etiam dicit vnicam idem Baldus in lege, eam quam. C. de fideicommiſſis. 7. columna, numero 24. illam etiam dicit vnicam idem Baldus in lege, vna. de confeſſis. 8. colum. nu. 35. notat etiam & commendat

dat idem Bald. in l. 1. C. de colluſione detegenda. idem Baldus in c. 1. §. iniuria. penultim. colum. nume. 18. de pace iuramento firmanda. in vſibus feudorum. idem Baldus in c. tertio loco. extra, de præſumptionibus. Angel. de maleficijs. in parte, che me hai adultera. 17. colum. verſicul. pone quòd quidam iuuenis. & ibi eius additionator, illam etiam reputat ſingularem Ioannes de Platea, in §. item lex Iulia. de adulterijs. penultim. colum. in fin. Inſti. de publicis iudicijs. Hippolytus in conſil. 61. penultim. colum. numé. 36. Cæpola in conſil. 56. 1. column. Limita tamen & intellige prædictam gloſſ. & eius concluſion. in ſimplici ſtupro & copula carnali ſine raptore: ſecus tamen eſt in raptu: quia ibi apparent ſigna contraria confeſſioni. Item etiam, ſecus eſt in ſimplici ſtupro quando apparent aliqua ſigna contraria prædictæ confeſſioni; vt quia fœmina inuenta eſt plorãs, vel clamans: vel fortè qualitas perſonarũ eſt valde diſſimilis: ita in terminis tenet & declarat Saly. & omnes Doc. in locis ſupra citatis.

45 Aduertendum tamen eſt, quòd ſuperiora habent locum & procedunt in virgine, vidua, vel honeſta muliere, ſecus tamen eſt in publica meretrice, quia ſi quis eam rapiat vel per vim carnaliter eam cognoſcat, non punitur aliqua pœna, tex. eſt ſingularis in iure in l. verum. verſicul. 1. ff. de furtis. cuius verba ſunt, & ideo etiam eum qui fores meretricis effregerit libidinis cauſa, & fures non ab eo inducti, ſed aliàs ingreſſi meretricis res eiecerunt, furti non teneri, an tamen vel Flauia vel vi teneatur, qui ſuppreſſit ſcortum libidinis cauſa; & non puto teneri; & ita etiam ex facto cum incidiſſet dixi. & ad hoc illum textum notat & commendat ibi Bartolus; Albericus, Angelus, & communiter Doctores, probat etiam textus in l. quæ adulterium. verſicul. fin. C. ad legem Iuliam de adulterijs, vbi habetur, quòd acceſſus carnalis cum famula vili & turpi, exiſtente in aliqua caupona non eſt punibilis: cuius verba ſunt, hæ autem immunes à iudiciaria ſeueritate & ſtupri, & adulterij præſtentur, quas vitæ vtilitas digna legum obſeruatione non credit. & ibi notat gloſſa ordinaria & cõmuniter Doctores, text. in l. vna. C. de raptu virginum. cum ſimilibus. vbi expreſsè requiritur quòd ad hoc vt raptus ſit punibilis, oportet quòd ſit commiſſus in muliere, virgine, vel honeſta. & in expreſſo per iſta iura illam ſententiam & concluſionem tenet gloſſa ordinaria, in d. l. vna, C. de raptu virginum. in gloſ. 1. & ibi Azo in ſumma, Cynus, Albericus, Baldus, Angelus, Salycetus & communiter Doctores, præcipuè Hippolytus 5. colum. numer. 19. gloſſa ordinaria, in §. item lex Iul. de adulterijs. Inſti. de publ. iudic. in glo. fin. & ibi communiter ſcriben. Pau. Griland. in tracta. de pœnis omnifarij coitus. 10. quæſtio. princip. penulti. colum. nume. 25. Quod tamen limita & intellige niſi iam deſineret meretricari & honeſtè viueret. ſecundum prædictos Doctores, vbi ſupra. Secundo limita & intellige, præterquam, ſi talis meretrix ſit nupta: quia tunc acceſſus eius erit punibilis: ita Baldus; in d. l. vna. C. de raptu virginum. final. colum. 1. quæſt. & ibi alij Doctores, & in locis ſupra allegatis.

46 Duodecimò principaliter eſt punibilis acceſſus cum muliere nupta & coniugata: nam ſi quis habet acceſſum ad aliquam mulierem nuptam vel coniugatam, committit adulterium: de quo principaliter intendo tractare.

47 Pro cuius perfecta declaratione primo quæro quæ ſit pœna adulterii? & reſolutiuè dico, quòd de iure antiquo ffo rum non reperitur pœna determinata vel ſtatuta, nec erat impoſita pœna mortis: ita probat textus expreſſus in lege qui cum vno. §. adulterii. ff. de re mili. vbi dicit tex. quòd reus damnatus crimine adulterii non eſt recipiendus inter milites: ergo ſequitur, quòd per ſententiam non erat impoſita pœna mortis; quia aliàs fruſtra quæreretur; an

eſſet recipiendus inter milites: & ad hoc notat ibi gloſſa ordinaria, & communiter Doctores antiqui. text.in l.1. §.1.verſiculo,miles.ff. de his qui notantur infam.& ibi gloſſ.ordinaria,& communiter Doctores, tex.in l.miles.§.fin. ff.ad legem Iuliam, de adulter.tex.in l. Claudius. ff. de his quibus vt indignis. & ibi gloſſa ordinar. & communiter Doctores. textus in l. ſi quis viduam.ff. de quæſtionib.& ibi Bartol.Albericus, Dynus, & communiter Doctores antiqui:tex.in lege,ſcio.ff.de teſtibus.& ibi gloſſ.ordinaria, & alii Doctores.de iure autem Codicis eſt impoſita pœna mortis,tam in adultero quàm in adultera;text.eſt in l.quamuis.la 2.verſiculo finali.C.ad legem Iuliam,de adulteriis,cuius verba ſunt, ſacrilegos autem nuptiarum gladio puniri oportet.& ibi tenet gloſſa ordinaria, Odofredus,Cynus,Iacob.Butrig.Bartol.Alberic.Bald. Salycetus,& communiter Doct.de quo vide melius quàm alibi per Salycetum ibi,penultima columna,numer.18.textus in §. item lex Iulia, de adulterijs, Inſtitu.de public.iudic. de iure autem authenticorum talis pœna mortis non imponitur mulieri adulteræ, ſed alia mitior pœna,quia detruditur in monaſterium vt ibi perpetuo agat pœnitentiam,niſi maritus eam velit recipere infra biennium; in adultero vero pœna mortis non mutatur: textus eſt in Authentica, ſed hodie.C.ad legem Iuliã, de adulteriis.& ibi notat & tenet gloſ. ordinaria,Odofredus, Cynus, Iacobus Butrigar.Albericus,Baldus,Angelus,Salycetus,& communiter Doctor. textus in Authentica,vt nulli iudicum.§.ſi verò quando,collatio. 9. & ibi Bartolus, Angelus, & Doctores. & per iſta iura iſtam ſententiam & reſolutionem ponit Bartolus in l.ſi adulterium cum inceſtu.ff.ad legem Iuliam,de adulteriis. & ibi Angel. de Peru. & communiter Doctores.Faber,Angel. et Plates in §. item lex Iulia.de adulter.Inſtitu.de public.iudic.Innocen.& communiter Canoniſtæ,in cap.tuæ.de procurator. Hoſtienſis in ſumma.extra,de adulteriis.4. col.ver.quæ pœna ſit imponenda. communiter etiam Canoniſtę in capit.gaudemus.de conuer.coniuga. Angelus de maleficiis, & eius additionator in parte, che me hai adultera.12.col.uerſic. quæro quæ ſit pęna adulterii, vbi dicit hanc eſſe communem opinionem, pro qua ſententia & concluſione eſt lex notabilis Partit. lex 25. titulo 17. 7. partit.

Hodie tamen de iure noſtro regio alia pęna imponitur, quia vterque tam adulter,quàm adultera per ſententiam iudicis ponitur in poteſtatem mariti,vt de eis & de eorum bonis faciat quicquid vellet: vnde poterit eos occidere vel aliam quamlibet offenſam vel iniuriam inferre:tex.eſt in l.1.titul.7.lib.4. foro legum.tex.in l.2.titul. 15. libro 8. ordinat. & ita quotidie in iſto regno practicatur. Nec mirum,quòd talis pęna imponitur, cum de iure diuino pęna mortis & lapidationis pro adulterio erat ſtatuta:vt in c.hæc imago: & in c. ſatis.33.quæſt.5.ex quo infertur, quòd cum maritus poſſit eos interficere, quod poterit eis quamlibet aliam offenſam vel iniuriam inferre; & ſic poterit manus vel pedes,vel quodlibet aliud membrum abſcindere;tex. eſt notabilis in l. nec in ea.ff.ad legem Iuliam de adulteriis.cuius verba ſunt, ſed qui occidere poteſt adulterum, multo magis contumelia poterit eum iure afficere. & ibi ad hoc notat & commendat Bartolus, Albericus,Angelus,& communiter Doctores.& illum tex.ad hoc notat & commendat Angelus,Imola, & communiter,Moderni in l. in ſuis.ff. de liberis & poſthumis.& ita probat expreſsè prædicta lex ordinamenti, in quantum dicit, faga del y de ſus bienes, lo que quiſiere.

Dubium tamen eſt, an iſta pęna habeat locum in ſponſa? & videtur dicendum quod ſic; & in terminis ita probat tex.in l.ſi vxor.§.diuus.ff.ad legem Iuliam,de adulter.cuius verba ſunt,diuus Seuerus & Ant.reſcripſerunt, etiã in

in ſponſam hoc idem vindicandum; quia nec matrimonium qualecunque, nec ſpem matrimonii violare permittitur. & ibi notat gloſſ. Bartol. Albericus, Angelus, & communiter Doctores, textus in §. ſi minor. eiuſdem legis. textus in l. miles. §. quærebatur. eodem titulo, tex. in l. propter. C. eodem titul. tex. in l. 1. titul. 17. 7. parti. Sed in hoc articulo iſta eſt vera reſolutio, quòd in ſponſa de præſenti habeat locum pęna adulterii; in ſponſa verò de futuro, non: & in terminis ita tenet Baldus in d. l. propter & eſt de mente Bartol. & Doctor. in dicto §. diuus. & in expreſſo ita diſponit hodie prædicta lex. 2. titulo. 15. libr. 8. ordinamen. & tenet etiam gloſſ. ordin. in c. ſi verò. el. 1. de ſenten. excommuni. in verbo. cum vxore. & ibi communi. Doctor. Vnum tamen eſt, quòd hodie in noſtro regno non poteſt maritus accuſare vnum ſine alio, ſed aut vtrunq; debet accuſare, aut vtrumque dimittere; ita diſponit noſtra lex 80. in ll. Tauri, facit etiam text. notabilis in leg. cui pacto. ff. de ſeruis expor. vbi habetur, quòd ille qui pacto vel aliàs non poteſt intrare ſuburbia ciuitatis, non poterit etiam intrare ipſam ciuitatem; & ad hoc notat ibi gloſ. Bartolus, & communiter Doctores: textus in l. in actionibus. verſiculo primo. ff. de in litem iurando, ibi, licuit enim ei, &c. textus in regula, non debet. ff. de regulis iuris, textus in regula, cui licet. de regulis iuris, libr. 6. tradit Bald. in l. ſi quis, non dicam rapere, prima column. C. de epiſcopis & clericis. & ibi Doctores, idem Bald. in l. fina. C. de exhibendis reis. idem Bald. in lege prima, C. de pri. car. latè moderni in dicta lege, in ſuis. Pala. Ruui. in ſua repetitio. fol. 57. 1. columna. §. 87. Ex quo datur declaratio ad legem 76. his legibus Tauri. qua cauetur quòd virtute ſententiæ & licentiæ iudicis poſſit inimicus propria authoritate interficere inimicum, vt poſſit etiam eum offendere, vel quamlibet iniuriam inferre. & in expreſſo ita tenet Bartol. in d. l. nec in ea. & prædicti Doctores, vbi ſuprà. Nec obſtat ſi dicatur, quòd in pęnalibus & exorbitantibus non eſt licita extenſio ex paritate vel maioritate rationis; quia iſto caſu propriè non fit extenſio, ſed virtualiter ex vi cuiuſdam neceſſariæ comprehenſionis, illud quod eſt minus continetur in maiori, ſecundum Angelum, Imolam, & Doctores in d. l. in ſuis. ff. de lib. & poſthu.

Item etiam imponitur pęna amiſſionis bonorum; in quo reſolutiuè dico, quòd de iure communi ſi agebatur ciuiliter ad thori ſeperationem, mulier adultera perdebat dotem & omnia alia bona ſua, & applicabantur marito, ita probat textus notabilis in l. conſenſu. §. virum, C. de repudiis. & ita tenet gl. ordinaria, Petrus, Cynus, Angelus de Peru. & communiter Doctores, gloſſa ordinaria, Cynus, Albericus, Baldus, & communiter Doctores, in Authentica, ſed hodie. C. de adulter. Paulus de Caſtro vbi notabiliter loquitur, in l. rei iudicatæ. §. 1. 2. col. nume. 2. ff. ſoluto matrimonio.

Vnum tamen eſt, quod iudex ſæcularis non poteſt de hoc cognoſcere, ſed iudex tantum eccleſiaſticus; quia de matrimonio contrahendo vel diſſoluendo non poteſt iudex ſæcularis cognoſcere principaliter, nec incidenter: textus eſt in capitu. plerumque, de donatio. inter virum & vxorem. & ibi tenent communiter Doctores: text. in capitu. lator. qui filii ſint legitimi cum ſimilibus. ſi verò agebatur criminaliter ad pęnam, non perdebat dotem, ſed prædicta mulier adultera detrudebatur in monaſterium, & ſi maritus intra biennium eam non recipiebat, vel mortuus fuiſſet, tunc perpetuò debebat ibi remanere; & bona ſua diuidebantur iſto modo, quòd liberis extantibus duæ partes applicabantur eis, & tertia monaſterio; liberis verò non extantibus ſed parentibus tertia pars eis applicabatur & duæ monaſterio; liberis verò nec parentibus extantibus, omnia bona applicabantur monaſterio: ita diſponit textus, in dicta Authentica. ſed hodie.

die C.de adulteriis.& in l.25. titul.17. 7.partita.Hodie tamen in noſtro regno ſi agatur ciuiliter nihil eſt immutatum, ſed idem ſeruabitur quod diſponebatur de iure communi;ſi verò agatur criminaliter, ius commune eſt immutatum: quia tam adulter quàm adultera debent poni in poteſtate mariti, vt de eis & eorum bonis faciat quidquid velit, modò habeant liberos,modò non: ita expreſsè diſponit prædicta lex ordinamenti ſecunda. titulo decimoquinto libro octauo ordinament. licet per legem primam. titulo ſeptimo. libro quarto,fo. legum. erat diſpoſitũ, quòd extantibus liberis bona non applicentur marito.Sed attende quod hodie per legem 82. in legibus Tauri confirmatur prædicta lex fori: & aliud non poteſt dici nec teneri in iudicando & cõſulendo. Quid autem ſi maritus propria authoritate occidit vxorem & adulterum in flagranti delicto, an lucretur dotem,vide infra, in propria quæſtione.

48 Secundò principaliter quæro, ſi matrimonium non valeat nec teneat inter maritum, & vxorem ex aliqua cauſa puta conſanguinitatis,vel aliàs:& vxor commiſit adulterium, an illo caſu puniantur pœna adulterij,tam ipſa quàm adulter, ac ſi matrimonium valeret? & breuiter dicendum eſt, quod de iure cõmuni bene tenebantur pœna adulterii: quia etiam matrimonium putatiuum non licet violare, & maritus poterit eos accuſare,non iure mariti, ſed tanquam extraneus: & ſimiliter poterit eos accuſare quilibet de populo, cum ſit delictum publicum: textus eſt notabilis in lege,ſi vxor. paragrapho,diuus. verſiculo,ſed ſi ea. Digeſtis,ad legem Iuli. de adulter. cuius verba ſunt, ſed ſi ea ſit mulier cum qua inceſtum commiſſum eſt, vel ea quæ quáuis vxor omnino haberetur, vxor tamen eſſe nõ poteſt:dicendum eſt iure mariti accuſare eam non poſſe,iure extranei poſſe.& ad hoc notat & commendat ibi Barto. Albericus,Ang. & communiter Doctores. Ex quo deducitur & infertur,quod non poterit maritus propria authoritate eos occidere, etiam repertos in flagranti crimine:textus eſt in l. mariti.§. fina.eodem titulo ibi,& rectius dicetur eos ius occidendi habere qui iure patris mariti ve accuſare poſſunt. & ibi tenet Bartol. & communiter Doctores: facit etiam textus in Authentica de nuptiis. §.ſi vero ab initio. collatione 4. & ibi notant communiter Doctores: tenet etiam Bartol. & alij Doctores in l. penult.§.final. ff. ad municipales. contra glo.ibi.

Secundò infertur,quod non lucrabitur maritus dotem propter adulteriũ vxoris: ita tenet gloſſa ordinaria in l. conſenſu.§. vir quoque. C. de repu. in verbo,ſibi habere,verſiculo, item quid dices.quam ibi ſequitur & approbat Salycetus, & communiter alii Doctores, Paulus de Caſtro, Alexand. & cæteri ſcribentes in leg.ſi cùm dotem. §. final. ſecunda columna.ff. ſoluto matrimon. Contrarium tamen tenet expreſsè gloſſa ordinaria in cap.plerunque,de dona. inter virum & vxorem.in glo. magna, in fine: vbi dicit, quod iſto caſu maritus lucretur dotem: quam ibi ſequitur & commendat Innocentius, Hoſtienſ. Ioannes Andreas, Anton. de Butr. Cardin.Ancharanus, Abbas, & communiter Doctores; ſed concordari poſſunt iſto modo, quòd gloſſa, & commun. opin.in dicto capitulo,plerunque. loquitur quando maritus egit contra vxorem ad ſeparationem tori,& dotem lucrandam propter adulterium, & lata ſit ſententia in fauorem mariti. vnde licèt poſtea velit vxor dotem repetere ex eo quòd dicat matrimonium fuiſſe nullum propter aliquod impedimentum, non ſibi proderit propter authoritatem rei iudicatæ, & propter alias rationes, de quibus per Doctores ibi. gloſſa verò in dicta lege, conſenſu. §. vir quoque. loquitur & procedit quando vxor principaliter egit ad ſeparationem matrimonii propter affinitatem vel conſanguinitatem, & fer-

tur ſententia, in qua declaratur matrimonium eſſe nullum, maritus vult retinere dotem propter adulterium, quia vere non fuit inter eos matrimonium, nec ex eo aliquod commodum vel priuilegium tanquam maritus conſequi debet: & in ſpecie ita dicit & cócordat Ioan. Andre. Anton. Anchar. Cardinal. & alij Doctores, in dicto capitu. plerunque. de dona. inter virum & vxorem. Ex quibus patet, quòd aperte deceptus eſt doctor Pal. Ruu. in iſto paſſu, in rep. rub. de don. inter virum & vxorem. fol. 19. 1. colum. num. 3. ſo ll. 35. vbi prædicta gloſ. allegat pro concordantibus, cũ in veritate ſint inuicem contrariæ. Hodie tamen in noſtro regno contrarium deciſum eſt, imo quòd licet matrimonium ex aliqua cauſa non valeat, maritus poſſit accuſare vxorem & adulterum; & ſic ambo mittentur in poteſtatem eius, vt poſſit de eis & bonis eorum facere quicquid vellet, ac ſi matrimonium valeret: & per conſequens poterit eos propria authoritate occidere ſi reperiat eos in flagranti adulterio: & tãdem omnis illa pœna quæ habet locum contra adulteros quãdo matrimonium valet & tenet, habet etiam locum quando matrimonium propter aliquam cauſam de iure non valeret; ita expreſsè diſponit hodie lex 81. his leg. Tauri; & iſta eſt eius vera & propria diſpoſitio. Quam tamen legem intellige quando matrimonium non valet propter aliquod legitimum impedimẽtum conſanguinitatis vel affinitatis: ſecus vero ſi propter defectum conſenſus: ita probat iſta lex, & probat textus in cap. ad diſſoluendum. de deſpon. impu. & ibi no. Abbas, & communiter Doctores; & tenet Ciſuentes hic, & Doctor Caſtillo; ex quo infertur, ſi per vim contraxit, non poteſt accuſari de adulterio. Item infero, quòd ſi contraxit in minore ætate, & poſtea commiſit adulterium antequam confirmaretur matrimonium, non poteſt poſtea accuſari. Confirmatur etiam, quia fortius & matrimonium contractum inter prohibitas perſonas, quam ex defectu conſenſus; quia primo caſu non fit ſeparatio abſq; iudicio eccleſiæ, & oritur publicę honeſtatis iuſtitia: textus eſt ſingul. & vnicus in cap. porrò. de de diuor. ſecundum Abbat. & alios Doctores ibi. Secundo verò caſu non, quãdo matrimonium eſt nullum ex defectu conſenſus; textus eſt in capitu. acceſſit. de deſpon. impu. textus in cap. vno. eodem titulo. lib. 6. & facit textus in capit. cùm locum. de ſponſa. textus in ca. venient. el 2. eo. tit. tex. notabilis in capitu. ſignificauit, de eo qui duxit in matrimo. quam polluit per adulterium.

49 Tertiò principaliter quæro, quis poſſit accuſare de adulterio? & breuiter & reſolutiuè dico, quòd maritus poterit accuſare iure mariti, hoc eſt, cum priuilegio & qualitate mariti, vt infra 60. dies poſt commiſſum delictum præferatur omnibus aliis accuſatoribus. Item vt poſſit accuſare ſine metu calumniæ. Itẽ vt nõ teneatur ſe inſcribere ad pœnam talionis: poſtea autem poterit accuſare maritus non iure mariti, ſed tanquam extraneus, cùm ſit delictum publicum; imò tunc inter extraneos præfertur maritus; quia propẽtiore iure et dolore venit ad accuſandum; tex. eſt in l. 1. §. marito. ff. ad l. Iuliam de adulte. tex. in l. 2. §. fina. eodem titu. tex. in l. ſi maritus. la 1. §. 1. & fi. eodem titu. textus in l. is cuius. §. ex ſenatuſconſulto. eodem titu. textus in lege, miles. §. ſexaginta. tex. melior & expreſſior cæteris in l. iure mariti. C. ad legem Iul. de adul. cuius verba ſunt, iure adulterii accuſare volẽti ſexaginta dies vtiles computantur, quibus in publico eius facultas fuerit, apud quem reus vel rea poſtulari poteſt; cum præterierint dies iſti utiles, maritus quoque iure extranei agere poteſt. & ibi gloſſa oridinaria. Odofredus, Petrus, Cinus, Iacobus Butrigarius, Albericus, Baldus, Angelus, Salicetus, & communiter Doctores. Azo. in Summa illius titul. 1. columna, numer. 5. Hodie tamen de iure nouo Codicis, hoc immutatum eſt,

quia

quia quilibet de populo non poteſt accuſare, ſed tantum maritus, pater, frater, patruus, & auunculus ipſius mariti, vel ipſius adulteræ: cuius ratio eſt, ne cuilibet liceat temerè fœdare matrimonia: textus eſt Imperatoris Conſtantini, in lege, quamuis. la 2. C. ad legem Iuliam. de adulter. & ibi notat Iacobus Butrigarius, Cinus, Bartolus, Angelus, Salycetus, & communiter Doctores, licet gloſſa & aliqui Doctores ibi velint, quòd imò poſt illos coniunctos quilibet extraneus poſſit accuſare: & pro illo textu, & communi opinio. eſt hodie l.2. titul.17. 7. parti. Hodie autem de iure noſtro regio nullus poteſt accuſare, modo ſit extraneus modo coniunctus, ſed ſolus maritus: ita diſponit textus in lege 3. tit. 7. libro 4. foro ll. quæ in hoc communiter practicatur. Aduertendum tamen eſt, quod prædicta l. fori dicit, quod nullus admittatur ad accuſandum, quãdo ipſe maritus non vult accuſare, nec vult quod alius accuſet; ergo eo caſu quo non conſtat de eius contradictione, puta quia ſit abſens, vel furioſus, bene poſſet alius accuſare, ſaltem coniuncta perſona: de quibus ſuprà diximus: & hoc caſu non ſit correcta diſpoſitio textus in dicta lege quamuis. pro qua ſententia, & concluſione bene facit textus not. in leg. ſed & ſi vnius. §. ait prætor. cum ſequenti. ff. de iniuri. vbi habetur, quòd ſi filiofamil. ſit facta iniuria, quæritur patri, & filius non poteſt agere; ſi pater remittat; ſed ſi ſit abſẽs, poteſt filius agere; quia præſumitur, qđ ſi eſſet præſens ageret & accuſaret; ſed hoc non obſtante ego teneo contrarium, imò quòd indiſtinctè hodie nullus poſſit accuſare adulteros niſi ſolus maritus, modo maritus taceat, modo contradicat, modo ſit abſens, modo præſens, per rationem præd. l. fori, & præd. leg. quamuis. & ita commun. practicatur. Vnum tamen eſt, quòd licet alia delicta publica non præſcribantur minori ſpatio 20. annorum, vt in lege, quærela. C. de falſis. tamen iſtud crimen præſcribitur per quinque annos, & vlterius nõ poteſt fieri accuſatio: textus eſt in lege mariti. §. præterea. & §. hoc quinquennii. ff. ad l. Iul. de adulte. tex. in l. quinquennium. eodem titu. tex. in l. adulter. C. eodem titul. & idem diſponit l.4. tit. 17. 7. par. vnde videtur dicendum, quòd hodie poterit accuſare infra quinque annos iure mariti, cum nullus extraneus admittatur.

50 Quartò principaliter quæro, qualiter probetur adulterium? in quo articulo breuiter & reſolutiuè dico, quòd ſi teſtes fide digni deponant ſe vidiſſe eodem loco & tempore adulteros committentes & adulterantes, tunc verè probatur delictum. Item etiam probatur ꝑ vehementem coniecturam & præſumptionem, puta ſi teſtes deponant ſe vidiſſe eos nudos & ſolos in eodem lecto iacentes, licet non commiſcentes: tex. eſt capitalis & expreſſus in cap. literis, extrà, de præſumpt. & licet ille tex. loquatur eo caſu quo agitur de adulterio ciuiliter quoad ſeparationem thori, tamen idẽ eſt ſi agitur criminaliter ad pœnam. ita tenet ibi Abb. in fi. Fel. 1. co. & eſt de mente omnium; tenet etiam Bartolus, Angelus, & communiter Doc. in l.2. § fi. ff. ad legem Iuliam. de adult. Odofredus, Pet. Cinus, Iacobus Butrig. & communiter Doctores in Authent. Item ſi quis ei. in fi. C. ad legem Iul. de adulter. Angelus de maleſi. in part. che me hai. 11. colum. verſicu. viſis capitulis. &c. & ibi eius additionator. Prædicta tamen procedunt & ſunt vera, quando adulter cognoſcitur à teſtibus; quid tamen ſi non eſſet notus eis, & deponerent hominem eſſe ſupra fœminam quẽ non cognouerũt, an nihilominus probetur adulterium? & videtur, quod non; quia fortè erat maritus qui odio & inimicitia eam accuſat. Item quia fortè minor, non potens ad copulam. Item quia dato nomine, fortè mulier poteſt excuſare per abſentiam vel aliam cauſam; ſed certè crederem probari adulterium cũm neceſſaria ſint probata, nec aliæ excuſationes dictæ præſumuntur; &

& iam iſtum caſum habui de facto.

51 Quintò principaliter quæro, an maritus poſſit propria authoritate interficere vxorem repertã in adulterio? in quo articulo reſolutiuè dico, quòd de iure communi maritus poterat occidere adulterum repertum in flagranti delicto ſi erat in domo ipſius mariti & non in alia. tex. eſt in leg. marito. ff. ad legem Iul. de adult. cuius verba ſunt, marito quoque adulterum vxoris ſuæ occidere permittitur, ſed non quemlibet vt patri; nam hac lege cauetur, vt liceat viro deprehenſum domi ſuæ non etiam ſoceri, in adulterio vxoris ſuæ, occidere eum. textus in leg. Gracchus. C. eodem titulo. tex. in leg. qui occidit, ff. ad legem Aquiliam. uxorem tamen adulteram interficere non poterat. textus eſt in leg. nec in ea. verticul. ideò autem. ff. ad legem Iuliam de adulte. & idem expreſsè diſponebat lex 13. titul. 17. 7. part. pater verò ipſius vxoris licitè poterat interficere adulterum cuiſcunque conditionis eſſet, & etiam filiam adulteram, dum tamen eos ſimul interficiat, & non vnum ſine alio. textus in leg. patri. ff. ad legem Iuliam de adult. cuius verba ſunt, patri datur ius occidendi adulterum ſimul cum filia quam in poteſtate habet. text. in leg. quod ait lex. eodem ti. textus in leg. nihil. eodem titulo. & idem diſponebat l. 14. titulo 17. 7. parti. Vnum tamen eſt, quòd ſi maritus exceſſit modum in hoc, quia occidit vxorem adulteram vel adulterum in dignitate conſtitutum, non tenebatur pœna mortis, & ſic pœna ordinaria delicti, ſed alia mitiori: quia difficillimum eſt iuſtum dolorem temperare; & idem eſt ſi pater occiderit vnum ſine alio, vel aliter quàm debuerit; textus eſt valde notabilis in leg. ſi adulterium cum inceſtu. §. Imperatores. ff. ad legem Iuliam de adulter. textus in lege nihil. verſiculo, ſed diuus Marcus. eodem titulo. textus in lege, Gracchus. C. eodem titulo. textus in lege, ſi quis in graui. §. ſi maritus. ff. ad Sylla. textus in leg. 1. §. final. ff. ad l. Cor. de ſica. tex. no. in d. l. 14. tit. 17. 7. part. Hodie tamen de iure noſtro regio licitè & indiſtinctè poteſt maritus interficere vxorẽ vel ſponſam de præſenti, & adulterum repertũ in flagrãti delicto, modo adulter ſit vilis perſona: modo non, dum tamen non occidat vnum ſine alio: ita expreſsè diſponit lex 2. titu. 15. libr. 8. ordinam. & ita practicatur in iſto regno. Verum tamen eſt, quòd ſi caſu vel ex aliquo impedimento vel defenſione non potuiſſet maritus ambos interficere, ſed vnum tantùm, excuſaretur, argumento textus in leg. quod ait lex. §. fi. ff. ad legem Iuliam de adulter. textus in leg. nihil. verſiculo 1. eodem titul. imò quod magis eſt, ſi ſpõte & ex propoſito maritus vnum tantùm ex eis interfecit ſine alio, non teneretur pœna mortis nec ordinaria, ſed alia mitiori pœna: argumento textus in dic. leg. ſi adulterium cum inceſtu. §. Imperatores. ff. ad legem Iuliam. de adulter. & in leg. Gracchus. eodem titulo, cum ſimilibus ſupra allegatis, & in terminis ita probat tex. in leg. 14. titu. 17. 7. parte licet in contrarium videtur textus notabilis & expreſſus in lege, nihil. ibi, nam ſi alterum occidit, lege Cornelia reus erit; quia licet teneatur lege Cornelia, non tamen debet puniri eadem pœna ſed mitiori, argumento textus in l. prima. §. diuus Adrianus. ff. ad legem Corneliam de ſicariis. & in §. fi. eiuſdem legis.

52 Aduertendum tamen, quòd videtur quod noſtra lex Regia & prædicta iura quæ permittunt maritum poſſe occidere vxorem & adulterum in flagranti delicto, non procedant nec debeant ſeruari tanquam iniqua, quia præſuppono, quod omnis lex nutritiua peccati eſt nulla & non ſeruanda, vt in capitulo fina. de præſcri. & in capitulo, erit autem lex. 4. diſtinct. & in capitulo penul. & final. de conſuetu. & vtrobique communiter Doctores, adeo quod idem eſt ſi eſſet nutritiua peccati venialis, ſecundum eiuſdem; ſed maritus qui occidit

cidit

cidit vxorem propria authoritate peccat mortaliter, vt in præcepto d'uino, non occides, & dicit gloſ. ſingul. in cap. inter hæc. 33. quæſtio. 2. quam ſequuntur ibi Doctores: & reputat ſingularem Abbas in capitu. 2. de homicidio. 1. colum. nume. 2. idem Abbas in capit. veniens. el 1. de ſponſa. idem Abbas in c. ſi verò. el 1. de ſenten. excommunica. 3. colum. num. 10. Ana. in capit. interfeciſti. de homi. Felinus in capit. quæ in eccleſiarum. de conſtitu. 4. colum. quia ad hoc notabiliter reſponde vt dixi in L. 76. ſupra his ll. Tauri.

53 Et in tantum eſt verum, quod maritus poteſt occidere vxorem adulteram repertam in adulterio, vt procedat etiã ſi ſit prægnans, & ipſe hoc bene ſciret, quia impetus & dolor acerrimus eum excuſat. Item etiam quia quodammodo prouocatus videtur facere ad ſuam defenſionem: ita tenet expreſsè Guihelm. de Cu. in lege, Imperator, ſa. 2. ff. de ſtatu homi. & ibi Bartol. nume. 2. Albe. 2. colum. penult. quæſtio. Bald. 3. lectu. in fin. Angel. pen. quæſtio. num. 4.

54 Nec obſtat textus in leg. prægnantis. ff. de pœnis. textus in lege, Imperator. la 2. ff. de ſtatu hominum. cum ſimil. vbi habetur, quod licet mulier prægnans poſſit condemnari ad mortem, vel ad aliam pœnam corporalem, tamen eius executio ſuſpenditur donec pariat: quia illa iura procedunt in ſententia & executione iudicis, quæ debet fieri cum temperamento & iuris ordine, ſed in noſtro caſu loquimur in executione facti & hominis in quo aliquis ordo iuris non attenditur, argumento textus in lege, quid ergo. §. cùm autem factum. de his qui notan. infam. & ita reſpondent prædicti Doctores vbi ſuprà.

55 Item etiam in tantum eſt verum, quod poteſt occidere adulterum repertum in flagranti delicto, vt procedat & habeat locum etiã ſi ſit clericus conſtitus in ſacris: & per hoc talis maritus non incurrit ſententiam excommunicationis, ex diſpoſitione text. in capitu. ſi quis ſuadente. 17. quæſt. 4. per rationem ſuperiorem: quia iuſtus dolor eum excuſat: Item quia prouocatus videtur facere ad ſuam defenſionem. Item etiã quia nulla iniuria tũc videtur fieri eccleſiæ q̃ prætẽdit ſe iniuriatam ratione ordinis clericalis: quia illud quod licitum eſt reſpectu principalis offenſi, debet eſſe licitum reſpectu alterius tertii, qui dicitur offenſus in quandam conſequentiam, argumento text. in l. non ſolum. §. quanquam. ff. de iniuriis. tex. eſt no. & expreſſus in capitu. ſi verò. el 1. verſicul. nec ille. extra, de ſenten. excommunica. cuius verba ſunt, nec ille compellendus eſt ad ſedem apoſtolicam venire, qui in clericum cum vxore, matre, ſorore, vel filia propria turpiter inuentum manus iniecerit violentas. & ibi gloſ. ordi. & communiter Doctores, & iſtam ſententiam & concluſionem tenet Baldus, Angel. Ioan. de Imo. & communiter moderni in lege, quid ergo. §. ſi hæres. ff. de leg. Ange. de male. in parte, che me hai adulte. 19. colum. verſicul. quid ſi pater vel maritus. & ibi eius additionator. idem Angel. in §. 1. Inſtitut. de his qui ſunt ſui, vel aleni iu. 2. colum. num. 5. pro qua ſententia & concluſione eſt hodie no. lex par. in l. 3. in medio. titu. 9. part. 1.

56 Circa prædicta tamen vtiliter & neceſſario quæro, ſi maritus occidit vxorẽ & adulterum repertos in flagrãti crimine, ſed non poteſt probare qualiter eos inuenerit adulterãdo: vel reperit ſolos, nudum cum nuda, an puniatur maritus, vel qualiter excuſetur: iſte eſt no. & quotidianus articulus: in quo breuiter & reſolutiuè dico, quòd ſi tales adulteri reperiantur occiſi in lecto, vel alia parte & loco ſecreto & occulto, nudus cum nuda, taliter quòd ſi ibi viui reperirentur probaretur contra eos adulterium, quòd iſto met caſu ſi ibi reperiãtur mortui & occiſi, ſatis ex hoc conſtat, & probatur eos eſſe repertos in flagranti adulterio, argumento textus in capitulo, literis. extra. de præſumptio. cum materia. Secundò pro hac ſententia, &

 contacit,

con.facit, quia quando quis reperitur mortuus in aliquo loco ſemper præſumitur, quòd ibi fuit occiſus, & non alibi: deinde eſt, quod ſi reperiatur occiſus iuxta domum alicuius, eſt præſumptio contra dominum & habitatorem illius domus: ita probat textus not. in lege, ædiles. ff. de via publica. & ibi notat Bartolus. 4. not. tenet etiam & commendat Romo. in lege. 1. §. ſi quis in villa. 1. columna, numero 4. ff. ad Sylla. Felinus in cap. fina. in fine, extra, de homi. Angelus de mal. in parte, fama pu. præ. 17. columna, verſicu. quid autem ſi reperiatur, tenet etiam & reputat ſingulare Iaſ. in l. ſi quando. C. vnde vi. 8. columna, facit etiam doctrina Angeli in lege, ſi cum exceptione. §. in hac. prope fin. ff. quod metus cauſa. vbi dicit, quod repertus in aliquo loco in dubio præſumitur eſſe ciuis illius loci: tenet etiam Baldus in lege fina. C. ſi à non compe. iudi. fina. columna penulti. quæſtio. Auguſt. de Ari. in Addit. ad Ang. de mal. in parte, che. eſt quædam inquiſitio, ſcilicet, additione. idem Auguſt. in additio. ad Ange. in parte, de Bononia. 2. additione. Felinus in capitul. quoniam. de offic. ordin. 1. columna, numero 3. pro quibus facit textus in lege 1. ff. ad municipa. & ibi Bartolus, & Doctores.

57 Tertiò pro hac ſen. & con. facit, quia in delictis quando tractatur de aliquo reo abſoluendo in dubio, ſemper debemus intelligere aliquid eſſe factum tpe & loco licito & permiſſo, potiùs quam illicito & non permiſſo, vt excuſetur à delicto, & hoc caſu dubia probatio releuat probantem, argumento textus in lege merito. ff. pro ſocio. & in lege, interpretatione. ff. de pœnis. cùm ſimil. per quæ iura ita expreſsè tenet Bartolus, vbi ſingul. loquitur, in lege, non ſolùm. §. ſed vt probari. 2. colum. ff. de ope. no. nun. & ibi communiter moderni, præcipuè Alexand. & Iaſ. qui dicunt, quòd totus mundus ſequitur illam ſenten. Bar. tenet etiam & commendat Abbas in c. in præſentia. 3. columna extra, de proba. idem Abbas, vbi reputat ſingul. in c. per tuas. de condi. appoſi. Salic. & alij Doctores, in l. matrem. C. de proba. Angel. de male. & ibi eius additionator meliùs quam alibi, in parte, de anno p̄ſenti. 4. colum. verſic. quid ſi accuſator. Confirmatur etiam, quia in criminalibus probatur defenſio per ſolas coniecturas & præſumptiones, argumento tex. in cap. de præſumpt. & ibi expreſsè notat Innocen. Ioan. Ant. & communiter Doctores, Baldus vbi valde commēdat, in l. vna. C. de confeſſ. 12. colum. nu. 46. & Iaſ. in l. vbi vim. ff. de iuſtitia & iure. num. 7. & in terminis, quod in iſto caſu propoſito excuſetur maritus, tenet Paris de Puteo, licet certè non ſic fundauerit, in tractatu ſyndicatus, fol. 192. in parte, quia dicitur. 2. colum. Si uero tales adulteri reperiantur occiſi non in eodem lecto vel loco ſecreto & occulto nudus cum nuda, ſed veſtiti, & in tali loco quod ſi viui ibi reperirentur, non eſſet contra eos probatum delictum, certe non excuſaretur maritus, licet dicat inueniſſe eos adulterando: quia tali caſu non eſt pro eo aliqua ſententia & concluſione. facit bonus & apertus textus, in Authentica ſi quis ei. C. ad legem Iul. de adult. cum materia: vbi habetur, quòd maritus nullo modo poteſt interficere vxorem, nec illum quem habet ſuſpectum de adulterio, etiam ſi reperiat eos loquētes in aliquo loco ſuſpecto, niſi præcedat trina monitio in ſcriptis: de quo textu latiùs infra proximè dicemus.

58 Item etiam q̄ro, ſi maritus interfecit vxorem & adulterum vel aliquem eorum, non tamen repertos in flagranti delicto, & talis maritus pro defenſione & excuſatione ſua verè & realiter probat eos commiſiſſe adulterium, an excuſetur à pœna homicidii, uel ſaltem mitigetur pœna vt non poſſit puniri pœna ordinaria delicti, ſed alia mitiori & extraordinaria pœna? & videtur, quod excuſetur, vt ſaltem non teneatur pœna ordinaria. Primo quia de iure communi quando maritus vel pater occidit vxorem, vel adul-

terum

terum, vel vtrunque, præter vel contra famam traditam à lege, non puniuntur pœna ordinaria delicti, ſed mitiori & extraordinaria: textus eſt in lege, ſi adulterium cum inceſtu. §. Imperatores. ff. ad legem Iuliam de adulter. text. in lege, nihil. verſiculo, ſed diuus Marcus. eod. titul. textus in l. Gracchus C. eo. titul. textus in l. ſi quis in graui. § ſi maritus. ff. ad Sylla. tex. in lege 1. §. fin. ff. ad legem Corneliam de ſica. textus in l. 14. titul. 17. 7. par. Secundò, quia ſi ille qui eſt prouocatus ab alio excedat modum ſuæ defenſionis, non tenetur pœna ordinaria delicti, ſed mitiùs punitur propter exceſſum: quia non videtur eſſe in tanta culpa qui iuſtum dolorem temperare non potuit.

Item quia homo intenſo dolore promotus, non eſt in plenitudine intellectus, argumento textus in l. diuus Adrianus. ff. ad legem Pompe. de parri. text. in lege 1. §. quæri. ff. ad Turpil. textus in lege, qui cùm maior. §. ſi libertus. ff. de bonis lib. textus in capitu. olim, de reſtitu. ſpolia. textus in cap. ſignificauit. de pœni. & remiſſ. & tenet not. Baldus in lege, vt vim. ff. de iuſti. & iure. fin. colum. & ibi Iaſ. & Fortunius Garcia. idem Baldus in leg. 1. C. unde vi. 6. columna. 10. quæſtio. & ibi Cynus, Albericus, Faber, & Salycet. Tertiò & nota. facit textus certè ſingul. in propoſito, in lege, diuus Adrianus. ff. ad legem Pompe. de parri. vbi habetur, quòd pater occidit filium ſuum in venatione, eo quòd nouercam adulterabat, & non tenetur pœna mortis tanquam parricida, ſed mitiùs punitur: quia deportatur in inſulam. cuius verba ſunt, diuus Adrianus fertur, cùm in uenatione filium ſuum quidam necauerat, qui nouercam adulterabat, in inſulam eum deportaſſe: quòd latronis magis quàm patris iure eum interfeciſſet. Sed his non obſtātibus ego teneo contrariam ſententiā, imò quòd maritus puniatur pœna ordinaria delicti tanquàm homicida, nec propter hoc aliquo modo excuſetur: quia uerè committit homicidium, nec poteſt compenſare delictum vel offenſam præteritam, niſi eo caſu quo occiderit in flagranti crimine, vel facta denunciatione ſecundum formam textus, in Authentica ſi quis ei. C. ad legem Iuliam. de adulter. & ibi communiter Doctores. Et confirmatur, quia ſi quis intulit alteri vulnus, uel fecit grauem iniuriā & offenſam, & poſtea ex interuallo occidatur ab offenſo, nihilominus teneretur pœna ordinaria, nec excuſaretur propter offenſam prius receptam, niſi incontinenti cauſa defenſionis feciſſet, argumento textus in lege 1 & per totum ff. ad legem Corneliam de ſica. textus in lege 1. & in lege, is qui aggreſſorē. & per totum. C. eo. titulo. Nec obſtat primum fundamentum, in quo dicebamus, quod quando maritus uel pater occidit adulteros præter formam traditam à lege, mitiùs punitur, quia reſpondeo, quòd illud eſt uerum quando reperti ſunt in flagranti delicto: non uerò aliàs. Secundò non obſtat ſecundum fundamentum, in quo dicebamus, quòd ſi prouocatus excedit modum defenſionis non tenetur uia ordinaria: quia ſimiliter debet intelligi quando incontinenti tempore latæ iniuriæ exceſſit modum defenſionis.

59 Tertiò non obſtat textus fortiſſimus & terribilis in dicta l. diuus Adrianus. ff. ad leg. Pompe. de parri. quia reſpondeo tripliciter. Primo modo, quòd loquatur in patre qui de iure antiquiſſimo poterat licitè impune occidere filiū, ut in lege, in ſuis. ff. de liber. & poſth. Sed iſta ſolutio non ſatisfacit nec eſt tenenda, quia illud erat de iure antiquiſſimo ante legem Pomp. de parri. de qua loquitur textus in dicta leg. diuus Adrianus. Vel aliter & ſecundò dicamus, quod in caſu illius tex. pater inuenit filium adulterādo nouercam, & ſic in flagranti crimine; & ita tenet & declarat ibi Hippol. de Marſi. & ante eum Pau. de Caſtro in l. in ſuis. ff. de liberis, & poſthumis. 1. columna, in fi. ſed iſta ſolu. ſimiliter non eſt uera nec ſatisfacit; quia non eſt uerisimile, quod in uenatione ubi plures ſoleant congregari, filius

adulteraſſet nouercam, & ſic neceſſariò infertur quòd loquitur de adulterio antea commiſſo, & iſte eſt ſenſus gloſſ. ordinariæ, Bartoli, Alberici, & communiter Doctor. ibi. vel aliter & tertio dicamus, quòd ille tex. loquitur in patre, qui habet maximam poteſtatem & correctionem in filium, & ex cauſa & offenſa etiam præterita & antecedenti poteſt filium punire: & licet occidat & modum excedat, vel apertè & deliberatè voluit occidere, non tenetur nec punitur pœna ordinaria, ſed minori: vt ibi dicit tex. & iſte ſit eius verus, nouus, & ſubtilis intellectus, vnde ſecùs eſt in marito vel alijs perſonis: & licet maritus & aliæ perſonæ habeant aliquam correctionem & vindictam in vxorem vel ſubditos, vt in lege vna. C. de emen. propin. illa eſt vel de moderata, & non ita permiſſa ſicut in parte.

60 Item etiam quæro an maritus poſſit interficere illum quem habet ſuſpectū de adulterio, ſi reperiat cum loquentem cum ſua vxore, & in propria domo vel alio loco ſecreto? in quo breuiter & reſolutiuè dico, quòd ſi talis maritus prius erter ni ſcriptis denunciauerat ſub præſentia trium teſtium fide dignorum ne cum vxore ſua loquatur, & poſtea inueniat eum cū ea loquentē in domo vel loco ſecreto, licitè poterit eum occidere, aliàs vero non: tex. in Authentic. ſi quis ei. C. ad legem Iuliam de adulter. cuius verba ſunt, ſi quis ei quem ſuſpectū habet de ſua vxore ter in ſcriptis denunciauerit ſub præſentia trium teſtium fide dignorum, & poſtea iouenit eum conuenientem vxori ſuæ in domo ſua vel vxoris, vel adulteri, vel in popina, ſiue in prouincia, aut in ſuburbanis, ſine periculo eum perimat. & ibi notat & commendat gloſſ. ordinaria, Odofredus, Cynus, & communniter Doctores, Azo in ſumma illius titul. ſi. colum. num. 21. tex. in Authen. vt liceat matri & auiæ. §. his. quoque. collatio. 8. ibi gloſſa ordinaria, Iaco. de Bellouiſo, Bartol. Angel. & communi. Doctor. & idem diſponit lex. 12. titul. 17. 7. partit. adde tamen, quòd quælibet denunciatio debet fieri poſt ſuam allocutionem, taliter quòd pro forma debent eſſe tres alloquutiones, & tres denunciationes, vnde non ſufficit quòd poſtquam maritus cum habet ſuſpectum ſimpliciter ei ter denūciet: & in expreſſo ita tenet & declarat ſolus Iacob. de Bellouiſo, in d. Auth. liceat matri & auiæ. §. his quoq; colla. 8. 2. colum. 3. oppo. in quantum dicit, quòd iſta iura procedunt ex vehementi præſumptione & odio ipſius ſuſpecti & contumacis. quia quatuor vicibus eum inuenit cum vxore. Sed certè prædicta iura hoc non requirūt, imò ſimpliciter & indiſtincte dicunt, quòd ſi maritus habet ſuſpectum aliquem de vxore ſua poteſt ei ter denunciare in ſcriptis: & ſi poſtea ſpreta tam ſolenni denūciatione reperiat eum cum vxore loquenteem poſſit interficere; & iſte eſt ſenſus omnium Doctorum & prædictæ legis partitæ. Item adde quod in his denunciationibus debet interuenire Tabellio, cum iura dicant quòd fiant in ſcriptis, ita ſolus Odofr. in dicta Auth. ſi quis ei. ſed ego crederem cōtrarium, argu. tex. in l. ſcripturas. C. qui potio. in pig. hab. & in Auth. ſed noui iure, C. ſi cer. pet. & in leg. contractus. C. de fide inſtru. vbi habetur, quòd actus vel contractus poteſt dici & fieri in ſcriptis cū debita ſolennitate, licet in eo non interueniat Tabellio, maximè in hoc caſu quo tractatur de defenſione.

61 Item etiam quæro, an in caſibus in quibus maritus poteſt vxorem ſuam & adulterum interficere, poſſit alteri committere vel demandare iſtud ius vindictæ in quo articulo reſolutiuè dico, quòd ius vindictæ eſt adeo perſonaliſſimum quod non poteſt alteri committi ſeu demandari, etiam ſi maritus ſit ſenex, debilis, vel infirmus. argumen. tex. in l. ſeruus ſi hęredi, ff. de ſtatu libe. tex. in l. vnica. §. ne autem. C. de cadu. tollen. tex. in l. pen. §. 2. ff. de diuer. & tempor. præſcrip. & in expreſſo iſtam ſenten. & con. probat tex. per locum ab ſpeciali,

in l.Gracchus.verſic. denique, C.ad le-
gem Iuliam.de adult. vbi dicitur,quod
ſoli filio poteſt maritus hoc committe-
re vel demandare propter identitatem
perſonarum,ergo non alteri,cuius ver-
ba ſunt,denique filiis eius qui patri pa-
ruerunt præſtandum eſt, & ibi notat &
commendat Odofred.Cynus,Bald. An
gelus,Saly.& communiter Doctor.& il
lum tex. ad hoc expreſsè notat & com
mendat Barto.in l.non ſolum.§ ſi mã-
dato.2.col.num.5. ff.de iniurijs.Salyc.
in l.non ideo minus, C.de accuſatio.3.
colum.num.10. Alexand. Iaſon.& alii
moderni in l.1.§.fi.ff.de ope. noui nun.
Hippol.in l.vna,C.de raptu virg.2.col.
num.3.Fely.in c.ſi verò,el.1. 2.colum.
de ſenten.excommu.idem Fely.in cap.
quæ in eccleſiarum.de conſti.4. colum.
in fi.& in expreſſo iſtam ſcaten.& con.
cluſio.tenet glo.ſingul.& vnica.in l.cũ
fundum.in verbo,poſtea.in fin.ff.de vi,
& vi arma. quam ad hoc dixit ſingula.
& vnicam Bald.in cap.ad noſtram.2.co
lum.num.2.de proba. idem Bal. in cap.
fi.de iura.calum.1.col.in fine.notat etiã
& commendat idem Bal. in cap.literis.
de appella.fin.colum.nu.23.idem Bald.
in c.de cætero. 2.colum.nu.4.de re iudi
cata.idem Bal.in l. accuſationis.in fin.
C.de accuſa. idem Bald.in l. 1. C.vnde
vi,antepen.colum.num.46.idem Bald.
in cap.1.§.1.2.colum.numę.3. de pace
tenen.& iuramen.firman.in vſib.feudo.
idem Bald.in l.ad officium.2.colum.&
q.C.commu.diui.Pau.de Caſt.in l.ſi cũ
dotem.§.tranſgrediamur. 1. colum.in
fine.ff.ſolu.matri.& ibi Alex.3.colum.
num.10.Roma. in l. ſi quis in graui.§.
ſi maritus.ff.ad Syllania. Ioan. de Ana.
in cap.2.final.colum.& q.de homic.An
gel.de Ma.in par.che me hai adulte.20.
colum.verſicul.an maritus. Iaſon nota
biliter in l.1.§.fina.3.colum. ff.de ope.
no.nuncia.

62 Vnum tamen eſt quod talis maritus
poteſt ſecum adducere amicos vel fa-
miliares vt eum adiuuent, & commo-
dius & tutius poſſit facere vindictam,
& maximè ſi ſit ſenex, infirmus, vel de-
bilis perſona,& timet ne forte inueniat
reſiſtentiam.arg.tex.in l.2.de iuriſ.om.
iud.tex.in l.fi.ff.de offi.eius cui manda.
eſt iuriſ.tex.in l.3.§.qui habet.ff.de ſer.
ui.ruſti.prædio.tex.in l.3.§.fi.in fi.ff.de
penu.lega.tex.in l.legatis. ff.de alimen.
lega.tex.in c.præterea. de offic.delega.
tex.in ca.ſuſpicionis.eodem titulo.qui
bus probatur quod commiſſo vel dele-
gato aliquo actu,videntur omnia com-
miſſa ſine quib. ille actus exerceri non
poſſet,& ex iſto fundamento & ratione
iſtam ſententiam & concluſionẽ tenet
Pau.de Caſt.in l.refectionis.ff. commu.
præ.Bal.in l.vt vim.ff.de iuſti. & iur.3.
col.6.q. idem Bal.in c. fi.1. col.in fi.de
iu.calu.Iaſ. vbi reputat hoc eſſe not.in
l.1.§.fi.ff.de ope.no.nun.idem Iaſ. in l.
2.2.col.num.4.ff.de iur.om.iud.Cæpo.
vbi dicit ita obtinuiſſe in q. de facto.in
tract.de ſerui.vrb.præd.c.23.2.col.nu.
6.Hippo.de Mar.in l.vna.C.de rap. vir.
3.col.num.1.

63 Item quæro,an maritus occidẽs vxo
rem propria authoritate,lucretur dotẽ
& alia bona quæ acquireret ſi via iuris
ordinaria eam accuſaret?& magiſtrali-
ter & reſolutiuè dico; quòd non.Pri-
mo quia de iure cõmuni propter adul-
terium mulier non perdit dotẽ nec alia
bona,vt ſupra dictum eſt.Secũdò, quia
maritus propter adulterium non poteſt
interficere vxorem?ergo non debet ali
quíd acquirere ex ſuo facto & delicto
culpabili.Tertiò,quia per mortem vxo
ris etiam ſi naturaliter contingeret,ſta-
tim ipſo iure extingueretur delictum &
eius pęna,tam reſpectu perſonæ quã bo
norum.vt in l.defuncto.ff.de publ.iudi.
& in l.1.& per tot. C.ſi reus vel accuſa
tor mortuus fuerit.& in expreſſo iſtam
ſen.& concl.probat & fundat tex.in l.ſi
ab hoſtib.§.j.ff.ſol.ma.cuius verba sũt,
ſi vir vxorẽ ſuã occiderit,dotis actionẽ
hæredib.vxoris dãdã eſſe Proculus ait:
& recte:non enim æquum eſt virũ ob fa
cinus ſuum dotem ſperare lucrificare:
idemq; & è contrario ſtatuendũ eſt. &
ibi no.& com.gl.or.& comm. Doc.Sed
aduertendum q̃ ille tex. loquitur de iu

ſe com-

re communi, quo non licebat marito
interficere vxorem, etiam repertam in
adulterio: vnde ſecùs videtur eſſe in ca-
ſu quo de iure ſibi liceret. Ex quo vide-
tur inferendum, quòd cum in noſtro re-
gno licitè poſſit maritus vxorem ſuam
& adulterum interficere, vt in prædicta
lege ſori & ordinamenti ſupra allega-
tis: quòd ſimiliter lucrabitur bona eo-
rum ac ſi via iuris eos accuſaret: & in
expreſſo ita probat textus a contrario
ſenſu iuncta gloſſa ordinaria in dicta l.
ſi ab hoſtibus. §. 1. ff. ſoluto matrimo-
nio, & ibi notabiliter Bartolus ſecunda
columna, fina. quæſtio. Angel. de Peruſ.
ſecunda columna, num. 3. Iaſ. 2. colum.
in fin. num. 11. Lancel. Decius. 1. col. in
fin. Chriſtophorus de Nicellis, quem ip
ſe refert. Pro qua ſententia, & concluſio
ne facit textus in l. qui ſeruum. ff. de ver
borum obligatione. vbi habetur, quod
ſi debitor ex iuſta cauſa occiderit ſeruũ
promiſſum, quia repertus eſt in adulte-
rio cum vxore, vel aliàs: non teneretur
ex contractu ad æſtimationem, vel inte-
reſſe, vel ad aliquam pœnam; cuius ver
ba ſunt, qui ſeruum mihi ex ſtipulatu
debebat, ſi in facinore eum deprehende
rit, impune eũ occidit; nec vtilis actio
erit in eum conſtituenda. textus in leg.
quid ergo. §. ſi hæres. ff. de legat. 1. text.
in lege, eleganter. §. finali. ff. de pignor.
actio. Sed his non obſtantibus contraria
ſenten. & con. eſt verior, & tenenda;
imo quod hoc caſu maritus non lucre-
tur bona vxoris nec adulteri, tali funda
mento & ratione; quia quando quis ꝓ
pria authoritate ius ſibi dicit, amittit
lucrum legale. textus eſt ſingularis &
vnicus in iure, in lege, interdum. la 2. §.
qui furem. ff. de furt. vbi ille qui propria
authoritate capit furem, & ducit eum
ad iudicem, bene recuperat rem; ſed
amittit pœnam dupli vel quadrupli à
iure inductam pro furto. & ad hoc illũ
text. in ſuo caſu notat & commendat
ibi Bartolus Albericus, & Doctores, &
eum dicit ibi peregrinum & vnicum
Angelus de Peru. & ad hoc illum text.
reputat ſingular. & vnicum Io. de Imo-
la in d. l. ſi ab hoſtibus. §. 1. ff. ſol. matr.
& ex iſto fundamento & ratione iſtam
ſententiam, & concl. tenet Bald. in d. l.
ſi ab hoſtibus. §. 1. ff. ſol. mat. 1. col. in fi.
& ibi Ioannes de Imol. Paulus de Caſt.
2. col. in fine. Rom fin. colum. num. 21.
Alex. 5. columna, in fin. numero 15. &
magis communiter Doctores, Ioannes
Campe. in tractatu doti. 5. par. & 5. q.
Pro qua ſententia, & concluſione eſt ho
die expreſſa lex noſtra Tauri. 82. quæ
hoc formaliter diſponit & determinat.
Ex quibus infertur, quod tam de iure cõ
muni quam regio, talis maritus qui pro-
pria authoritate occidit vxorem pro-
pter adulterium, nõ poteſt lucrari bona
vxoris quæ ex aliquo pacto vel lege per
mortem eius deferuntur, ita probat tex.
in dicta lege, ſi ab hoſtibus. §. 1. ff. ſolut.
matr. & ibi notant communiter Doct.

64 Dubium tñ eſt circa hoc ſatis nouum
& ſingulare, ſi talis maritus qui propria
authoritate interfecit vxorem & adulte
rum repertos in adulterio, poſſit ſucce-
dere filiis vel hæredibus eorũ ab inteſta
to in bonis habitis ab eis? & videtur, ꝙ
nõ, imò ꝙ fiſco applicentur. argumen-
to textus glo. & com. opin. in l. Lucius,
ff. de iure fiſc. & in lege, cùm ratio. §. fin.
ff. de bonis damnatorum. & eorum quæ
latè dixi in materia delictorum in deli-
cto homicidij. Sed ego teneo contra-
rium, imò quod bene poſſit eis ſuccede-
re; quia illa iura procedunt quando iu-
ſtè & ſine cauſa quis alium interfeciſſet;
noſter verò caſus loquitur quando mari
tus licitè & iuſte fecit; vnde licèt priue
tur à ſucceſſione ipſius interfecti, non ta
men hæredum.

65 Item quæro, ſi vxor alicuius requiſita
ab aliquo de adulterio committendo
reuelauit marito ſuo, an poſſit licitè re
quirentem decipere, & dicere vt veniat
ſecrete in domum ſuam, & ibi eum ver
berare & iniuriam inferre? & breuiter
dico quod ſic, argumento textus in le-
ge, ſi quis ſeruo perſuaſerit. C. de furtis.
vbi habetur quod ſi ſeruus ſit requiſitus
ab aliquo de furto committendo, & ip-
ſe domino ſuo nunciauit, & permi-

ſit

ſit vt aliquas res perferret in domũ eius qui perſuaſit, tenetur tam de actione furti, quàm ſerui corrupti: & per illum textum iſtam ſententiam & concluſionem tenet ibi Paulus de Caſt. prima columna, & 1. notabili: & ibi Iacobinus de ſancto Georg. Pala. Ruu. in ſua repetitione, fol. 73. 1. col. §. 29.

66 Ex quo textu infert etiam ibi Ange. de Peru. quòd ſi Caſtellanus vel cuſtos alicuius caſtri vel fortalitij ſit requiſitus vel inuitatus ab alio vt recipiat pecuniam vel dona, & caſtrum vel fortalitium ſibi tradat, & hoc reuelauerit domino, licitè poterit eum decipere, & dicere vt certo tempore veniat, & eum punire vel aliqua iniuria eum afficere: & idem tenet ibi Paulus, & Iacob. de ſancto Georgio, idem Angelus in lege, quicunque, Cod. de ſeruis fugit. ſecuuda col. in medio.

67 Item etiam infertur, quòd ſi iudex ſit requiſitus ab aliquo litigante vt pecuniam recipiat, & pro ſe ferat ſententiam, vel iniuſtitiam faciat, poteſt ei præbere aures, & dicere & fingere, vt veniat tali die & hora, & ibi ſecrete habere teſtes qui videant & audiant, & poſtea eũ capere & punire: ita Pala. Ruu. vbi ſupra. Intelligerem tamen ſuprà dicta, qđ poſſit maritus vel alter verberare vel aliam iniuriam ſibi inferre; non verò eum occidere, vel membrum incidere: quia non eſt moderata defenſio. Item quia non eſt ſequutum delictum.

68 Item quæro, ſi maritus iam deceſſit, & mulier petit dotem ab hæredibus, an poſſint hæredes opponere de adulterio in vita mariti commiſſo ad eam excludendam. & breuiter dico, quòd non: modò maritus ſciuerit adulterium eſſe commiſſum, modo ignorauerit: quia eſt accuſatio vel exceptio tendens ad meram vindictam, ſicut actio iniuriarum vel pœnalis, & ideò non tranſmittitur ad hæredes ante litem conteſtatam. argumento textus in lege 1. §. hæredes. ff. de priua. delictis. text. in l. iniuriarum actio. la 1. ff. de iniu. tex. in l. quod diximus. §. hæc actio. ff. quod metus cauſa. text. in lege, hæc actio. ff. de calumniato. textus in leg. ſi verò. §. hæc autem a-ctio. ff. de his qui deiece. vel effu. text. in l. inde Neratius. §. ſi infans. verſic. hanc actionem. ff. ad legem Aqui. tex. in lege, vna. C. ex delic. defun. tex. in l. fin. C. de reuo. dona. text. in l. omni modo. verſic. nam ſi nullam. C. de inoffi. teſta. text. in §. non autem omnes. Inſtitu. de perpe. & temp. act. & in expreſſo iſtam ſententiã, & concluſionem probat tex. iuncta glo. ord. in leg. rei iudicatæ. §. 1. in fi. ff. ſoluto matrimonio, & ibi tenet notabiliter Baldus Paulus de Caſt. Ioann. de Imola Alex. & magis communiter Doctores. tenent etiam Doctor. Canoniſtæ in cap. plerunque, de donat. inter virum, & vxorem, præcipuè Præpoſitus 1. colum. nu. 2. Ange. de malef. & ibi eius additionator in parte, che me hai adulterato. 6. columna, verſiculo, quid ſi maritus.

69 Item quæro quid econtra, ſi vxor adultera decedat & maritus ſuperuiuat & hæredes vxoris repetant dotem, an poſſit maritus opponere exceptionem de adulterio, & eos repellere, & videtur quòd ſic. ita probat textus in l. fin. C. de adulte. Sed contrarium eſt tenendum, imò quòd talis maritus non poſſit prædictam exceptionem opponere: quia poſt mortem vxoris vel alterius delinquentis ante litem conteſtatam extincta eſt pœna corporalis & pecuniaria; textus eſt in l. defuncto. ff. de publ. iudi. text. in l. ex iudiciorum. verſic. fin. de accuſa. tex. in l. vna. C. ex delictis defunctorum. tex. in §. non autem. in fin. Inſt. de perpe. & tempo. ac. tex. in l. 25. tit. 7. par. nec obſtat tex. in d. l. fi. C. de adult. quia debet intelligi quando vxor deceſſit, poſtquam factum erat diuortium inter eos, vel lite iam mota ſuper eo: ſecus verò ſi ante deceſſerit; quia tunc non poterit maritus agere, nec excipere de adulterio. & in expreſſo ita tenet & declarat gl. ord. in d. l. fin. C. de adulte. in gl. pen. & ibi Bald. Salic. & magis cõmun. Doctores, Odofr. in l. conſenſu. C. de repu. pen. col. & q. & ibi Alb. 1. col. in medio. ita etiam tenet Alex. in d. l. rei

iudicatæ.

iudicatæ.§. 1.2.col. in medio. verſicul. quid ſi mulier. & ibi communiter moderni.

70 Item quæro ſi mulier vidua ſoluto matrimonio habuit acceſſum ad alium, & ſic committit ſtuprum, an perdat dotem, & applicetur hæredibus mariti, & videtur quòd ſic; quia mulier vidua quæ non tranſit ad ſecunda vota dicitur remanere & durare in primo matrimonio, & gaudet priuilegiis primi mariti: tex. eſt in l. fin. C. de bonis maternis. ibi, ſiue in priore matrimonio pater, ex quo filios habuit, permanere voluerit, &c. & ibi notat Cynus, Bart. & alij Doctor. text. in l. filij. §. vidua. ff. ad munici pa. & ibi gloſ. & commun. Doctor. tex. in l. quoties. C. de priu. Scholarium. lib. 12. facit etiam tex. in l. pen. C. de adult. & ibi Bart. & Doctor. & in expreſſo iſto fundamento & conſideratione iſtam ſententiam, & cõcluſionem tenet Pau. de Caſtr. in l. ſororem. C. de his quibus vt indig. 1. colum. num. 4. idem Paulus de Ca. in l. fideicommiſſum. C. de fideicommiſ. 2. colum. in fin. tenet etiam, & reputat ſingul. Iaſ. in leg. 2. ff. ſoluto matrimonio. 2. colum. num. 6. Auguſti. de Ari. in addit. ad Angel. de male. in parte, che me hai adulterato. 6. colum. verſiculo, quid ſi maritus. Hippolytus de Marſiliis latè, & no. in l. vna. C. de rapt. virg. 11. colum. num. 48. idem Hippoly. in conſ. ſu. conſil. 13. Felinus in cap. paſtoralis. de iud. 3. colum. in medio. Præpo. in cap. plerunque. de do. inter virum, & vxor. 2. colum. num. 3. Pala. Ruui. in ſua repetitione, fol. 48. 1. colum. verſic. ex quo dicebat. & fol. 62. 1. colum. verſ. & quod plus eſt. Ciſuentes in leg. 14. ſupra his legibus Tauri. 2. quæſtione, licet dicat, quòd opin. contraria eſt magis fauorabilis. Aduertendum tamen quod iſta ſententia & concluſio videtur intelligenda & limitanda, quando talis mulier feciſſet ſtuprum infra annum luctus: quia tunc magis propriè dicitur durare primum matrimonium, argumẽto tex. iuncta gloſſa ordinaria, in l. vna. §. exactio. C. de rei vxo. actio. & in toto titulo. C. de ſecund. nupt. Item etiam & ſecundò videtur intelligenda & limitanda, quando dos non eſſet ſoluta mulieri, ſed eſſet penes hæredes mariti, & ab eis repeteretur: quia tunc ipſi poſſunt excipere de tali ſtupro per eam commiſſo: cuius ratio poteſt eſſe, quia quando iã eſt recuperata per mulierem, amplius non dicitur dos: ſed ita demum ſi non eſt recuperata, argumento text. in l. cũ pater. §. dotale ff. de fundo dotali. Sed his non obſtantibus ego teneo contrariam ſententiam: imo quod indiſtinctè talis mulier vidua non perdat dotem propter ſtuprum commiſſum in viduitate, modo infra annum luctus, modo poſtea. Item modo dos ſit iam recuperata, modò ſit penes hæredes mariti. Primò, quia adulterium & eius pœna propriè & verè dicitur matrimonio durante, non verò poſtea: ſed poſtea in viduitate dicitur ſtuprum, & habet locum eius pœna diſtincta. Secundò, quia ſi mulier commiſit adulterium in vita mariti; non poſſunt hæredes contra eam agere per viam accuſationis, vel exceptionis; quia eſt ius vindictæ quod non tranſit ad hæredes, vt ſupra proximè concluſum eſt: ergo à fortiori non poſſunt contra eam agere, vel excipere pro ſtupro poſtea commiſſo in viduitate. Tertiò hoc clarius confirmatur per ll. Regias, quibus probatur, quòd nullus habet facultatem accuſandi de adulterio niſi ſolus maritus: & in expreſſo, licet non ita fundent, iſtam ſententiam & concluſionem tenet Alexander in dicta lege, ſororem. C. de his quib. vt indig prima columna, in medio. verſiculo, item facit. Iaſ. in d. l. fideicommiſſum. C. de fideicom. nu. 1.

71 Item quæro quas excuſationes habet vxor adultera vt poſſit ſe defẽdere à pœna adulterij. Et breuiter & reſolutiuè dico, quòd habet ſequentes excuſationes. Prima eſt ſi lapſum eſt quinquennium à tempore commiſſi delicti: textus eſt in lege, mariti. §. præterea. ff. de adulter. textus in §. hoc quinquennium. eiuſdem legis. textus in lege,

quin-

quinquennium. eodem titulo, textus in lege, adulter poſt quinquennium. C. de adult. cuius verba ſunt, adulter poſt quinquennium quàm commiſſum adulterium dicitur, quod continuum numeratur, accuſari non poteſt. textus in leg. 4. titulo 17. 7. part. Secunda eſt, ſi adulterium commiſſum eſt de voluntate & conſenſu mariti: textus eſt in lege, cùm mulier. ff. ſoluto matrimonio, & ibi glo. ordinaria Bartol. & communiter Doctores. Quod intellige quando talis exceptio opponitur ante litem conteſtatam: ſecus vero ſi poſt: quia non releuat vxorem, licet faciat puniri maritum: ſi vero opponatur ab adultero ante lit. cõ. prodeſt vt excuſetur, poſtea vero non excuſatur, nec facit puniri maritum: text. eſt in lege 2. §. ſi publico. ff. de adulter. & ibi tenet & declarat gloſſ. ordi. Bart. & communiter Doctores. textus in lege, ſi maritus. §. præſcriptiones. eodem titulo. tex. in l. ita nobis cordi pudor eſt. C. de adulte. & ibi gloſ. & communiter Doctores. & ita expreſſe diſponit & determinat l. 7. titulo 17. 7. part. Tertia eſt, ſi poſt commiſſum adulteriũ maritus habuit & retinuit vxorem adulteram in ſua domo, vel lecto, & menſa ſcienter, non vero aliàs: quia per hoc videtur remittere prædictum adulterium vxori: ita probat textus not. in lege, ſi vxor. § ſi. ff. de adulter. & ibi communiter Doctores. textus in leg. ſiue metu. in fine. Cod. de adulter. & ibi gloſſa ordin. & communiter Doctores: facit textus in cap. quemadmodum. de iureiurando. & in expreſſo per iſta iura ita tenet Alb. in lege, conſenſu. C. de repu. prima columna, in fin. verſiculo vt vltimo notandum. pro qua ſententia, & concluſione eſt lex nota. part. 8. titulo 17. 7. part. & l. 5. titul. 7. libro. 4 foro ll. Aduertendum tamen quòd prædictas excuſationes vel alias ſimiles quas habet vxor debet proponere ante litem conteſtatam, non vero poſtea: text. eſt in lege, ſi maritus. la 2. §. præſcriptiones. ff. de adult. cuius verba ſunt, præſcriptiones quæ obiici ſolent accuſantibus adulteriũ ante ſolent tractari quàm quis inter eos recipiatur. & ibi gloſſa ordinaria, Bartolus, & communiter Doctores; textus in lege ſecunda. §. ſi publico. eodem titulo, & ibi Bartolus & Doctores: textus in lege, adulter poſt quinquennium. C. eodem titulo. & ibi notabiliter Salycetus, & Doctores.

72 Item quæro an maritus teneatur adulterum et adulterã ſimul accuſare, vel poſſit vnum eorum quem velit accuſare? Et reſolutiuè dico quòd de iure cõmuni maritus non poterat eos ſimul accuſare, ſed vnum tantùm eorum quem vellet: text. eſt in l. ſi maritus. la 2. §. fin. verſic. fin. ff. de adult. text. in l. nihil. §. ſi. eodem titulo. text. in l. vim paſſam. §. duos. eodem titulo. tex. in lege, reos. C. de adult. cuius verba ſunt, reos adulterij duos ſimul marem & fœminam ex eadem cauſa fieri lex Iulia de pudicitia vetat: ſed ordine peragi vtroſque licet. & ibi vide rationes per Salycetum, & Doct. Hodie tamen in noſtro Regno maritus poteſt accuſare ambos ſimul, vel vnum eorum quem velit; ita probat & diſponit lex ſecunda, titulo 15. libro 8. ord. ibi dum dicit; Y ſi los accuſare ambos o qualquier dellos, que aquel cõtra quien fuere juzgado, que lo metan en ſu poder, y haga del y de ſus bienes lo que quiſiere. Poſtea autem de iure Regio nouiſſimo per noſtras leges Tauri ſtatutum eſt, quòd maritus teneatur vtrunque ſimul accuſare, & non poſſit vnum ſine alio; ita diſponit lex 80. his legibus Tauri. Quod tamen intellige vt debeat eos ſimul accuſare in vno eodemque libello, vel diuerſis, dum tamen faciat vno eodemque tempore, argumento huius legis, & rationis eius; & tenet hic Doctor Caſtillo. Sed certè mihi videtur contrarium, imò quòd in vno eodemque libello debeat accuſare; quia aliàs reſultaret diuerſitas & inconueniens in accuſando, procedendo, & exequendo. Item intellige quando vterque viuat; ſecùs uerò altero mortuo, quia tunc ſuperſtes

poteſt

poteſt accuſari, ita etiam apertè probat illa l. in quantum dicit, ſiendo viuos. Ex quo inſertur, quod ſi vterque viuat & maritus vni parcat, videtur etiam alteri remittere delictum. argumento illius legis. Vnum tamen eſt, quod eo caſu quo de iure communi accuſaret vnum eorum tantum, ſententia abſolutoria eius fauore lata prodeſt alteri, condemnatoria verò non, tex. eſt not. & expreſſus in l. denunciaſſe. §. final ff. de adult. ibi, ſi abſolutus fuerit, mulier per eum vincet, nec vltra accuſari poteſt: ſi condemnatus fuerit, mulier per eum nõ eſt condemnata, ſed aget cauſam ſuam, vt fortaſſis & obtinere vel gratia; vel iuſtitia, vel legis auxilio poſſit. & ibi glo. ordinaria, Bart. & communiter Doctor. & idem diſponit lex 9. titu. 17. 7. parti. Ex quo ſing. nota, quod in delictis connexis, ſententia abſolutoria lata fauore vnius, prodeſt alteri, ſed adde ꝑ hoc eſt ſpeciale in delicto adulterii propter fauorem matrimonii, ſecus verò eſt in aliis: quia in eis ſententia abſolutoria lata pro vno non prodeſt aliis, ita probat tex. in l. adult. verſi. ſi eo tempore. ff. de adulter. & in expreſſo ita tenet & declarat ibi Bar. & commu. Doct. & iſtam dicit communem opi. Ale. in l. ſæpe. ff. de re iudi. 10. col. num. 36.

73 Item quæro quæ ſit pœna lenocinii; in quo breuiter dico, quòd ſi maritus commiſit iſtud crimen, punitur eadem pœna quæ eſt impoſita pro adulterio. ita probat tex. in l. 2. §. lenocinii. ff. de adulter. ibi, pœna adulterii infligitur. tex. in §. ſi publico. eiuſdem legis. text. in l. mariti. §. plectitur. eodem tit. tex. in l. caſtitati. C. de adult. tex. in l. de crimine. ver. ſi. eodem tit. tex. in l. mercalẽ. C. de condictio. ob turpem cau. tex. in l. iſti quidem. ff. quod metus cau. tex. melior cæteriſin l. auxilium. §. in delictis. verſi. dixi. ff. de minor. Hodie tamen videtur quòd iſta pœna non poſſit habere locum, nam cum de iure Regio pœna adulterii ſit, quòd vterque tam adulter quàm adultera ponatur in poteſtatẽ mariti, vt de eis & eius bonis faciat quicquid velit, iſta pœna non poteſt in noſtro caſu verificari, cum non reperiatur offenſus in cuius facultate ponatur, & ideo forte in noſtro Regno ſolet practicari, quòd tàm marito quàm vxori imponatur pœna flagellorum. Sed certè illa pœna eſt irridẽda pro tali nefando crimine, vnde teneo quòd iſto caſu debeat imponi pęna mortis.

Primo, quia iſta erat pœna adulterii de iure communi. vt in l. quamuis. la ſeconda in fin. C. de adulteriis. & latè dixi ſuprà. Secundò, quia pro hoc eſt caſus expreſſus in l. 2. in fin. titulo vigeſimoſecundo. part. 7. quæ apertè dicit, ꝑ iſto caſu imponatur marito pœna mortis. & per eam ita tenet Pala. Rubi. vbi exclamat de iſto delicto, & de iudicibus qui illam legem non ſeruant in practica, in ſua repetitione. fol. 65. columna tertia. verſiculo, ſed ſi tanta eſt notorietas. §. 21. Si verò alius commiſit iſtud crimen, ſiue maſculus ſiue fœmina contra aliquam mulierem coniugatam, virginem, viduam, religioſam, vel honeſtam, ſimiliter punitur pœna mortis. ita probat tex. in l. qui domum. ff. de adult. tex. in l. mariti. §. plectitur. eodem titul. cuius verba ſunt, plectitur, & qui pretiũ pro comperto ſtupro acceperit, nec intereſt vtrum maritus ſit qui acceperit, an alius quilibet, quicunque enim ob conſcientiam ſtupri acceperit aliquid, pœna erit plectendus. tex. expreſſior & melior cæteris in auth. de lenonibus, §. præconizamus. ibi, omnia nouiſſima ſuſtinere ſupplicia. collatio. 3. & ibi notãt communiter Doc. & idem diſponit prędicta lex part. in fine.

74 Quod tamen limita & intellige quã do adulterium vel ſtuprum fuit ſequutum & cõſummatum; ſecùs verò aliàs, quia tunc mitius puniretur, & ſic pœna arbitraria, ita probat tex. valde notabilis in l. 1. §. fi. ff. de extraordinariis criminibus, cuius verba ſunt, aut mulierem puellamve interpellauerit, quidve impudicitiæ gratia fecerit, donum præbuerit, pretiumve quo is perſuadere, dederit, perfecto flagitio, punitur capite: im-

perfecto. in inſulam deportatur. & idẽ probat lex 7.titul.10.lib.4.foro II.ſi vero hoc delictum committatur contra aliam mulierem non coniugatam, nec honeſtam, tunc imponeretur pœna arbitraria, quomodo ſequatur & conſumatur delictum, modò non, argumento prędictorum iurium. Item etiam adde, quod etiam ille qui miſit prædictum lenonẽ vel interceſſorem alicui honeſtæ mulieri, committit crimen iniuriarum, licèt delictum attentatum nõ ſequatur, & punitur extra ordinẽ iudicis arbitrio, argumento text. in dicta l. 1.§.fin. ff. de extraor.crimin.tex.in l.1.§. omnem.ff. de iniur.tex.in lege, ſed eſt quæſtionis.§.ſi.eodem titul.tex.in l. attentari.eod. titul.tex. in l. item apud Labeonem.§. ſi quis virgines.eodem titulo. tex.in §. iniuria.in fi.Inſti.eodem titu.tex.in l.5. tit.9.7.par.

75 Poſtremo & finaliter quæro, ſi mulier coniugata habet filium ex adulterio de quo ipſa eſt bene certa, maritus autem hoc ignorat & tractat eũ vt filium, & ei intẽdit bona ſua relĩquere prout patris eſt officium, quid faciet talis mulier in conſcientia? In quo articulo breuiter & reſolutiuè dico, quòd in caſu dubio quando mulier adultera hoc nõ poteſt cognoſcere, quia conſtante matrimonio promiſcuè & ſine maximo interuallo habuit acceſſum cum marito & cum adultero, filius natus præſumitur eſſe mariti; & non alterius, vnde tam in cõſcientia quàm in iuſtitia mulier eſt ſecura, argumento tex.in l.miles.§.defuncto.in fi.ff.de adulte.vbi expreſsè habetur, quod filius natus conſtante matrimonio ex muliere coniugata præſumitur eſſe legitimus; dato caſu quòd probetur illo tempore eſſe adultera: cuius verba ſunt, cum poſſit & illa adultera eſſe, & impubes defunctum patrem habuiſſe. & ad hoc notat & commendat ibi Angelus de Peru. & alij Doctores, & illum tex. ad hoc reputat ſingularem & vnicum idem Ange.in l.ſeptimo mẽſe.ff.de ſtatu hominum. reputat etiam ſingularem & vnicum Bald. in l.ſi matre.1.colum.num.2. C. de ſuis & legi. hæred. notat etiam & commendat idẽ Baldus, in l.filium eum definimus. 1.lectio.2.column.in fine.ff.de his qui ſunt ſui vel alieni iur.idem Bal.in l. ſi vicinis.C.de nup.idẽ Bal. in rub.C. de proba.final.colum.idem Bal.in l.2.C.de cõmu.ſeruo manu.idem Bal.in l.1. C.qui accuſa.non poſſ.11.colum. nu.52.Paulus de Caſt.in l.3. ff. de liber. & poſthu. 2.colum.nume.3. Abbas Panor.in cap. penul.2.colum.num.7.de adulte.& ibi Bald.& communiter alii Doctores, idẽ Abb.in capitu.per tuas.1.colum.in fin. de proba.idem Abbas in cap.tranſmiſſæ.2.colum.numero 9.qui filii ſint legi. Hippolytus de Marſil.in l.1.§ ad quæſtio.penultim.1.colum.nu. 20.de quęſtio.Pala.Rubi.in ſua repetitione, capi. per veſtras.de dona.inter vir.& vxo.35. fol.2.colum. num. 12.Pro qua ſententia & concluſione facit tex.no. in l.9.titul.14.3.part. ſi uero talis mulier bene eſt certa, ꝙ filius eſt natus ex adulterio: tunc ſi poteſt ſine periculo hoc filio reuelare, faciat, & inducat eum vt ingrediatur ordinem Fratrum mendicantiũ, & ibi profiteatur vt marito non poſſit ſuccedere, vel ſi remaneat in ſęculo, ꝙ repudiet hæreditatem, ſi vero non audet hoc reuelare, vel dato quod fecit, nec potuit eum ad hoc inducere, tunc ſi habet bona ex quibus ſatisfacere poſſit debet tantum dare & reſtituere aliis filiis vel hæredibus ab inteſtato, vel eis quibus veriſimililer ſciret quod relinqueret ſi illum filium putatiuum non haberet: & ſi id veriſimiliter non poſſet ſcire nec cognoſcere, illud det, & reſtituat pauperibus pro eo à quo bona illa ſunt ablata, ſi verò non audet hoc reuelare propter periculum homicidii, nec habet bona, ex quibus ſatisfacere poſſit, tunc conteratur & pœniteat, et erit ſecura in cõſcientia, cũ aliud facere non poteſt: nam cum ex vna parte ſit damnum bonorum, ex alia graue periculum perſonæ, debet eligere minus dãnum. argumento tex. in c.nerui. et cap. duo.13.diſtinctione, cum ſimilibus. Et

in expreſſo iſtam ſententiam, et reſolutionem probat tex. in genere, in cap. officii. de pœnit. et rem. ſ. vbi tex. loquitur in iſto caſu, et dicit quod mulieri debet iniungi competẽs ſatisfactio per diſcretum ſacerdotem, et argumento illius textus. et aliorum iurium tenet et declarat ibi Innocen. Hoſtien. Ioann. Andr. Anton. de Butrio. Abbas Panormita. Cardinalis, Ancharanus. Collectarius, et communiter Doctores, Anchara. nota. in regula, poſſeſſor malæ fidei. de regu. iur. 13. column. numer. 22. Summa Syluestrina in parte, adulterium. 1. quæſtione. Summa Angel. in parte, adulterium. 4. quæſtione; et iſtam quæſtionẽ mouet Bartolus in lege filium eum diffinimus. de his q ſunt ſui, vel alieni iuris. in fin. et dicit quod contigit in quadam Regina.

T E X T. L X X X I I I.

QVANDO ſe prouare que algun teſtigo depuſo falſamẽte contra alguna perſona, o perſonas en alguna cauſa criminal: en la qual ſi no ſe aueriguaſſe ſu dicho ſer falſo, aquel o aquellos cõtra quien de puſo me reſcia pena de muerte, o otra pena corporal, que al teſtigo aueriguando ſe como fue falſo le ſea dada la miſma pena en ſu perſona y bienes como ſe le deuiera dar a aquel o aquellos contra quien depuſo ſe yendo ſu dicho verdadero, caſo que en aquellos contra quien depuſo no ſe execute la tal pena, pues por el no quedo de dargela. Lo qual mandamos que ſe quarde y execute en todos los delictos de qualquier calidad que ſean, en las otras cauſas criminales y ciuiles mandamos que contra los teſtigos que depuſieren falſamente ſe guarden y executen las leyes de nueſtros reynos que ſobre ello diſponen. Id eſt: *Quum probatum fuerit, teſtem aliquem falſo depoſuiße aduerſus aliquẽ aut aliquos in cauſa criminali, in qua niſi certo apparuiſſet depoſitionem illius eſſe falſam, ille, aut illi aduerſum quos depoſuit, merebantur mortis pœnam, aut aliam corporalem punitionem, teſti falſo manifeſtè deprehenſo irrogetur eadem pœna in perſona & bonis, quę ab ipſo delatis, depoſitione ipſius vera exſiſtente, irrogari debuißet, quamuis in illos aduerſus quos depoſuit eiuſmodi pœna non fuerit irrogata, quandoquidem per ipſum non ſtetit quin in illos ipſe irrogaret. Quod præcipimus vt ſeruetur & fiat in omnibus delictis cuiuſcũque qualitatis. In alijs cauſis tum criminalibus, tum ciuilibus, præcipimus vt contra teſtes qui falſo depoſuerint, ſeruentur & impleantur leges noſtrorum regnorum ea de re diſponentes.*

S V M M A R I V M.

1 *Falſitas eſt delictum publicum quod cõmittitur quando quis ſcienter, & dolo ſe mutat ſubſtantiam veritatis in præiudicium alterius.*

2 *Quando & quibus caſibus committitur falſitas, & quæ ſit pœna eius.*

3 *Quæ ſit pœna fabricantis falſam monetam.*

4 *Si quis non fabricauit falſam monetam, ſed totonderit, vel raſerit, vel diminuerit, qua pœna puniatur.*

5 *Expendens falſam monetam, licèt non feceris eam qua pœna puniatur.*

6 *Quæ ſit pœna eius qui fabricauit ſcripturam falſam.*

7 *Teſtis qui falſum teſtimonium dixerit in cauſa ciuili vel criminali, qua pœna puniatur.*

8 *Ille qui dixit falſum teſtimonium contrariũ in cã hæreſis, qua pœna puniatur.*

9 *Teſtis qui dixit falſum teſtimonium in cauſa adulterij qualiter puniatur.*

10 *Iudex qui dolo, pretio, vel malitia iniuſtè aliquem condemnauit, qualiter puniatur.*

11 *Quando quis doloſè mutat ſibi nomen in præiudicium alterius, qualiter puniatur.*

12 *Quando quis menſuras publicè ſignatas mutauerit vel corruperit qua pœna puniatur.*

13 *Regulariter quæ ſit pœna falſi.*

14 *An in hoc delicto falſitatis admittatur appellatio.*

15 *Si iudex, tabellio, vel teſtis dicat, & affirmet ſe feciſſe falſitatem, an talis confeſſio probet in præiudicium tertij quando non fuit facta in plenario iudicio.*

16 *Inſignia doctoralia et eorum ſignificatio.*

17 *Duodecim priuilegia Doctoratus.*

18 *Doctor qui per viginti annos legerit, efficitur ſubilatus, & illuſtris ſicut ille qui clariſſimo ſanguine fuerit natus.*

LEX LXXXIII. finalis

1 NOTA diſpoſitionem huius legis. Pro cuius perfecta intelligentia, & declaratione dico, ꝙ Falſitas eſt delictum publicum quod cõmittitur qñ quis ſciẽter & doloſè mutat ſubſtantiam veritatis in præiudicium alterius: tex. eſt in L. quid ſit falſum. & quaſi per totum. ff. ad legem Corneliam, de falſis. tex. in l. 1. & per totum, C. eo. tit. tex. in Auth. de inſtrumentorũ cautela & fide. ver. 1. colla. 6. cuius verba ſunt, nihil eſt aliud falſitas niſi veritatis mutatio. tex. in l. 1. & per tot. titul. 7. 7. part. Circa quod duo
2 principaliter ſunt videnda. Primum eſt, quando, & quibus caſibus committatur falſitas. Secundum eſt, quæ ſit pœna eius?

3 Quoad primum dico quod primo committitur falſitas quando quis fabricat falſam monetam Regis, vel principis non recognoſcentis ſuperiorem. Quo caſu propter grauitatem criminis alteratur, & aggrauatur pœna: quia de iure antiquo ſtorum, liber homo damnabatur ad beſtias, ſeruus verò puniebatur pęna mortis: text. eſt in l. quicunq;. ff. ad legem Corneliam de falſis. cuius verba ſunt: Quicunq; nũmos aureos partim tinxerint, vel finxerint, ſi quidem liberi ſũt, ad beſtias dari; ſi ſerui, ſupremo ſupplicio affici debent. Hodie tñ de iure nouo Codicis, modo reus delinquẽs ſit liber, modo ſeruus, punitur pęna mortis ignis, & publicè concrematur, & omnia bona eius confiſcantur; & hoc caſu dicitur committere crimen læſæ maieſtatis: tex. eſt formalis, & expreſſus qui quotidie practicatur in l. 2. C. de falſa moneta. Item etiam eadem pęna puniũtur ſocij, qui ſcienter prę́ſtiterunt fauorem, auxilium, vel conſilium principalibus delinquentibus. Item etiã eadẽ pęna puniuntur qui domum propriam, vel fundum ad hoc delictum cõmittendũ ꝓſtiterunt. Item etiã ſi domus vel fundus in qua talis moneta falſa fabricatur ſit aliena, confiſcatur, etiam ſi dominus eius ſit ignorans, dum tamen ſit prope ipſam domum vel locum vbi ſit, & non valde longè, vbi veriſimiliter potuit ignorare & non prouidere, dum tamen ſit maſculus & maior ętate 14. annorũ: ſecùs uerò ſi talis domus, fundus, uel locus ſit alicuius mulieris uiduæ uel minoris: quia tunc non confiſcatur, textus eſt in l. 1. C. de falſa moneta. & idẽ expreſsè diſponit lex penultima, & fin. titul. 7. 7. part. & lex 7. titul. 12. libro 4. for. ll.

4 Item adde quòd ille qui non fabricauit falſam monetam,ſed tantum totonderit,raſerit, vel diminuerit monetam in aliquo,mediante aliquo artificio, de iure antiquo puniebatur eadem pœna, ſcilicet,damnationis ad beſtias: tex.in d.l.quicunque.ff. ad legem Corneliam de falſis.ex quo videtur,quòd hodie puniatur pęna mortis,& concremationis, argumento tex.in d.l.2.C. de falſa moneta,ſed teneas contrarium, imo quòd talis toudens,radens vel diminuens monetam non puniatur pęna mortis & cõcremationis ſed tantum pœna damnationis ad beſtias;& cum illa non ſit in vſu,erit ad Galeras,vel arbitraria; nec illa pœna corrigitur iſto caſu, quia tex. in d.l.2.C.de falſa moneta,ſolùm loquitur in fabricante, in quo conſideratur maius delictum:vnde illa lex & eius pęna tanquam odioſa nõ eſt extendenda; & in expreſso ita tenet Bartolus, in dic. leg.quicunque.ff.ad legem Corneliam, de fal.glo.ordina.& ibi Cynus Salyce. & communiter Doctores in dic. leg. 2. C.de falſa moneta gloſ etiam ordinar. & communiter Doctores in capitulo. quanto.de iureiuran. Hippolytus in l. qui falſam.ff.ad legem Corneliam, de fal.nu.99.& idem diſponit lex.pen. tit. 7.7.par.Hodie tamen videtur, quòd debeat imponi pœna mortis & confiſcationis bonorum,per pragmaticam huius regni folio 112.lib.pragmaticarum: quæ ad literam diſponit;quod ſi quis fecerit,raſerit,vel diminuerit monetam, teneatur pœna mortis & confiſcationis bonorum;nec obſtat ſi dicas quòd illa pragmatica loquitur in illa moneta aurea vel argentea quæ ibi nouiter inducitur,& mandatur fieri:quia eadem ratione extenditur ad aliam quamlibet monetam quæ poſtea fiat:& iſtud eſt quod ſentio.

5 Item adde ꝙ expendens falſam monetam punitur eadem pœna, licet non fecerit:ita probat tex.in l.lege Cornelia, verſi.eadem lege ff.ad l.Corneliam, de fal.cuius verba ſunt, eadem lege exprimitur,ne quis nummos ſtanneos,plumbeos,emere,vendere,dolo malo vellet. & ibi notat Bar.& commu.Doc.Confirmatur quia ille qui vtitur inſtrumento falſo punitur ſicut ille qui fecit. tex. eſt in l.2.C.de fide inſtru.tex. in l.ſi falſos. C.ad legem Corneliam,de fal.& in expreſſo ita tenet Angel.de malefic.in parte,falſario.2.col.ver.quæro, & ibi eius additionator:tenent etiam Doc.præcipuè Anania in c.ad falſariorum. de crimine falſi.Hippolytus de Marſiliis in l. qui falſam monetam.ff. ad legem Corneliam,de fal.numero 64. quod tamen intellige,quando ſcienter expendit prædictam monetam:non verò aliàs ita probant prædicta iura & determinãt prædicti Doctores vbi ſuprà. Vnum tamen eſt,quòd ille qui habet & poſſidet prædictam monetam excuſatur ſi doceat, & oſtendat illum à quo eam habuit, licet contra poſſidentem ſit aliqua ſuſpicio;ita probat tex.in l.maiorum. C. ad leg.Corneliam de falſ.per quem ita tenet Cynus,Iacobus Butrigarius, Angelus,de Peru. & communiter Doctores ibi.Abbas & alii Doctores in cap. quanto,de iureiuran.Anania & communiter Doctores in cap.ad falſariorum. de crimine falſi.Hippolytus de Marſiliis in d. l.qui falſam monetam.ff. ad leg. Corn. de falſ.11.colum.num.97.

6 Secundò committit quis falſitatem quando fecit vel ſcripſit ſcripturam falſam,vel quando aliquam partem eius deleuit;textus eſt in leg.1.§.qui rationibus. ff. ad legem Corneliam de falſ. tex.in leg.Paulus eodem titul.cum pluribus aliis eiuſdem titul.textus in leg.ſi falſos codicillos.in lege,qui veluti. eodem titu.cum ſimilibus. Quod intellige quando talis ſcriptura aliquam fidem plenam, vel ſemiplenam vel indicium faciebat:ſecùs ſi nullam,ita Barto. in d.leg.qui rationibus. & ibi Doctor. & tenet gloſ.ordina. & communiter Doctores in l.damus, & hoc caſu ſi talem falſitatem commiſit in aliqua ſcriptura Regis vel Papæ, punitur pœna mortis: ſi verò falſitatem commiſit in alia ſcriptura, tunc ſi eſt tabellio debet

debet amputari ſibi manus dextra, & amittit officium. cũ remaneat infamis: ſi vero ſit alia priuata perſona, incurrit pœnam falſi regularem & ordinariam, quæ eſt deportatio, & omnium bonorũ publicatio, de qua latius et generaliter infrà dicemus, tex. in l. 6. titulo 7. 7. par. tex. in l. fin. tit. 19. 3. par. tex. in l. 1. ti. 12. lib. 4. foro ll. et attende quòd hoc caſu non videtur imponi aliqua pœna cõfiſcationis bonorum; et confirmari poteſt illa pœna de iure communi per text. in Auth. de mãdatis principium. §. coges. colla. 3. vbi exactor publicus pecuniæ, ſi ſcribit ſe minus accepiſſe quàm accepit punitur hac pęna amputationis manus. Item etiam confirmatur ex antiqua lege in Lombardia quæ dicebat manum incidendã tabellioni conficienti falſum inſtrumentum: de qua meminit gl. in Authen. ſed nouo iure C. de ſeruis fugi. Item adde quòd etiam ille qui vtitur inſtrumento falſo committit crimẽ falſi: tex. eſt in l. 2. C. de fide inſtrum. in hoc tamen eſt maxima differentia qđ ille qui fabricauit inſtrumentum falſum indiſtinctè tenetur pœna fa. ſi, licèt non vtatĩ eo vel ſi vtatĩ et deſiſtat tñ ille, q nõ fecit nec fabricatur, ſed tantum vſus eſt eo in iudicio: ſi deſiſtat ante ſentẽtiam definitiuam, excuſatur. text. eſt ſingularis in l. ſi falſos codicillos. C. ad legem Corneliam de falſis. et ibi gloſ. ordin. et communiter Doctor. ille tamen qui ſemel deſtitit ab illo inſtrumento quod arguebatur falſum, non poteſt amplius eo vti, etiam in alio iudicio, text. eſt ſingul. & vnicus in l. 3. C. de fide inſtru. et ibi reputat ſin. et vnicũ Bal. et alii Doc.

7 Tertio committit quis falſitatem, quando productus in teſtem in aliqua cauſa ciuili vel criminali dixit teſtimonium falſum tex. eſt in l. 1. ff. ad legem Cornel. de fal. tex. in l. lege Cornelia §. pœna legis Corneliæ. eodem tit. text. in l. eos. eodem tit. quo caſu ſi dixit falſum teſtimonium in cã criminali et capitali contra innocentẽ. punitur pœna mortis, vel eadem pœna qua reus teneretur, ſi contra eum verè probaretur delictũ; tex. eſt in leg. 1. §. prætereã. ff. ad legem Corneliam. de ſica. ibi, qui ve falſum teſtimonium dolo malo dixerit, quo quis publico iudicio rei capitalis damnaretĩ, et ibi ad hoc notat et commendat glo. ord. Bart. Angelus, Hippolyt. et comm. Doc. et reputat ibi mirabilem Alber. et illum tex. ad hoc reputat ſingul. Bal. in c. 1. §. iniuria fi. col. et q. de pace iuramẽto firmã. in vſibus feudorum. idem Bal. in l. presbyteri. 2. col. num. 10. de epiſc. et cler. idem Bald. in l. iuſiurandi. 2. co. C. de rebus credit. idem Bald. in l. data opera. 6. col. num. 28. C. qui accuſ. non poſ. Ioan. de Ana. in cap. 1. de crimine falſi. 3. col. in fin. et idem diſponit lex 26. tit. 11. 3. part. Confirmatur etiam, quia accuſator calumnioſus punitur ſimilitudine ſupplicii. textus eſt in l. libellorum. in fin. ff. de accuſat. textus in leg. ſi cui. eod. titu. cum ſimil. text. in l. 2. C. de his qui latro. per quem dicit ibi Bald. in fine, quod ille qui facit aliquẽ capi qui poſtea reperitur innocens. debet puniri ſimilitudine ſupplicii; et per hoc fuit quidam decapitatus in ciuitate Peruſii, Sed attende, ſalua eius pace, quod cum hodie pœna talionis non ſit in vſu, eius ſententia non poſſet procedere, ſed teneretur pœna extraordinaria. Dubium tamẽ erat de iure communi, an iſta ſententia et concluſio procederet eo caſu quo ille contra quem dictum fuit teſtimonium non fuit condemnatus; quia ante ſententiam apparuit de falſitate? Et videtur quod non ſed tantum eo caſu quo eſt ſequuta mors vel pœna corporalis. Primò, quia vt dixi, hodie pœna talionis non eſt in vſu. Secundò quia hoc probat prædicta lex paritę, quę loquitur eo caſu quo pęna eſt mandata executioni. Sed his non obſtantibus, contrarium eſt tenendum, imò quod vtroque caſu tenetur pęna mortis, vel ſimili pęna corporali, qua reus teneretur ſi contra eum verè probaretur delictum; et in expreſſo ita probat textus in dicto. § præterea, probat etiam textus notabilis in capit. ſatis, in fin. 33. quæ. 5. quem ad hoc no-

tant & commendant ibi Doctores: illũ etiam ad hoc commendat Felinus in capitulo ſicut.de teſtibus.ſecunda colũna, numero 2.& iſtud eſt quod expreſſè voluit & diſpoſuit iſta noſtra lex finalis Tauri: & iſta eſt eius principalis deciſio.

8 Quæro tamen circa hoc, ſi forte teſtis falſum teſtimonium dixit contra alium in cauſa hæreſis, vtrum poſſit pęnitere ſicut reus poterat, licet contra eum probaretur delictum? Et breuiter dico. quòd non: quia talis teſtis falſus non tenetur de hæreſi, ſed de crimine falſi, in quo non habet locum pęnitentia: & in expreſſo ita tenet Iacobus de Aret.in leg.fin.C. de accuſationibus.& ibi Cynus, prima columna, verſicul.3. quæritur. Alber.ſecunda columna, verſ. ſed quid ſi aliquis. Bald.prima column. numero 3. Angel.de Peruſ.in fine, num. 3. & per conſequens teneretur eadem pęna qua reus teneretur ſi delictum hæreſis probaretur. & certe eſſet iuſtiſſima pęna, licet aliquando ſoleat practicari contrarium, imo quòd leuior & arbitraria pęna imponatur.

9 Item etiam quæro, ſi teſtis dixit falſum teſtimonium in cauſa adulterii cõtra aliquos,& probetur falſitas, qua pęna talis teſtis puniatur? Et videtur, quòd pęna mortis; quia eam poteſt maritus imponere ipſis adulteris, cum per ll. noſtras regias poſſit maritus adulteros interficere. Ex aduerſo tamen videtur, quod talis teſtis non teneatur pœna mortis: quia illa non eſt præciſa, certa, nec determinata per noſtras ll. Regias in cauſa adulterii: ſed tantum eſt pęna arbitraria poſita in voluntate & facultate mariti, cum ambo, hoc eſt, adulter & adultera tradantur marito, vt de eis & bonis eorum faciat quicquid velit; vnde videtur, quod hoc caſu talis teſtis falſus puniatur pęna arbitraria, ſicut de iure communi, & certè quæſtio eſt dubia; noua, & ſingularis, in qua primò videtur quòd talis teſtis teneatur pęna iuris communis, vel aliter. & ſecundò videtur, q; talis teſtis ponatur in poteſtatem eorum contra quos teſtimonium tulit ſuper adulterio. Vel aliter, & tertiò dico, quod videtur quod talis teſtis teneatur pęna mortis, quia ad talem pęnam ſe extendebat pęna, & delictum adulterij ſuper quo depoſuit, & iam iſte caſus contigit de facto in Cancellaria Regia de Valladolit, & quæſtio fuit valdè dubia, & fuit diuerſitas & diſcordia inter ipſos iudices, & proceſſus fuit ad alios remiſſus, & finaliter fuit impoſita pęna mortis, & certè iſta pęna, & opinio videtur mihi iuſta, & tenenda.

10 Item adde quòd ſicut teſtis deponẽs falſum teſtimonium in cauſa criminali, punitur pęna mortis vel eadem qua ipſe reus delinquens puniretur ſi contra eum probaretur delictum, vt ſuprà proximè dixi,& diſponit noſtra lex finalis Tauri, ita eodem modo iudex qui dolo, pretio, vel malitia iniuſtè aliquẽ condemnauit in cauſa criminali, tenetur pęna mortis, vel eadem qua ipſe cõdemnatus afficiebatur, textus eſt ſingu. & vnicus in leg.lex Iulia, §.fin.ff. ad legem Iuliam repetundarum. quem ad hoc reputat ſingularem & vnicum Bal. in leg.presbyteri.la 1. Cod. de epiſcopis et clericis.ſecunda columna, nume. 10.licet litera eius ſit corrupta in allegatione. illum etiam dicit mirabilem Bald.in l.vnica.C. ex delictis defunctorum.penult.col.facit etiam text. in l. 1. & per tot.ff.quod quiſque iuris. per quẽ ita tenet Bal.in rubr. C. de pęna iudicis qui malè iudicauit. et idem diſponit lex notabilis Part.24. titulo 22.3. part. et lege quarta, in fine, titulo 30. 6. par.

Si vero dixit falſum teſtimonium in cauſa criminali, non tamen capitali, tenetur pęna ordinaria falſi, de qua inferius dicam, ſi verò dixit falſum teſtimonium in cauſa ciuili, indiſtinctè tenetur pęna ordinaria falſi, et tenetur parti ad totale intereſſe, ita dicunt et probãt prædicta iura ſuperiora: et probat etiam prædicta lex partitæ. V-

num

num tamen eſt quòd hoc caſu hodie in
iſto regno imponitur ſibi pœna extra-
ctionis dentium: ita diſponit lex 3. tit.
quarto, foro legum; quę tamen eſſet ſer
uanda in locis vbi de conſuetudine ſer-
uatur. Similiter etiam tenetur pœna
falſi teſtis, qui accepit pecuniam etiam
pro veritate dicenda; textus eſt notabi-
lis in leg. 1. verſic. ſed & ſi quis. ff. ad le-
gem Cornel. de falſis, & ibi notat & cō
mendat Bartol. & communiter Doct.
cuius ratio eſt, quia ille qui tenetur ali-
quid facere gratis, ſi pro eo recipiat pe-
11 cuniam, turpiter recipit; vt in leg. 1. &
2. cum ſimilibus. ff. de condi. ob turp.
cau.

Quarto committit quis falſitatem
quando doloſè, & fraudulenter mutat
ſibi nomen vel cognomen cauſa alium
decipiendi; textus eſt in l. falſi nominis.
ff. ad legem Corneliam, de falſis. cuius
verba ſunt, falſi nominis vel cognomi-
nis aſſeueratio, pœna falſi coercetur. &
ibi notat Bartol. & communiter Doct.
& iam vidi de facto, quod quidam cre-
ditor non habebat niſi vnum teſtem
contra debitorem pro quodam debito
probando, & illum induxit vt depone-
ret in cauſa, expreſſo nomine proprio;
& poſtea iterum & ſecundo mutatis ve
ſtibus & mutato nomine depoſuit, vt
ſic creditor obtineret, & punitus fuit pę
na falſi.

12 Quinto committit quis falſitatem
quando menſuras publicè ſignatas vel
approbatas corruperit, licet hoc caſu
mitiori pœna puniatur; quia condem-
natur in duplum eius damni quod in-
currit ille qui cum eo contraxit, & per
tēpus in exilium datur; textus in l. anno-
nam. ff. de extraord. crimin. text. in l. ar-
bitrio. §. de eo. ff. de dolo. & ibi gloſſa
ordinaria, & communiter Doc. tex. in l.
7. titul. 7. 7. part. textus in l. 1. titul. 10.
libr. 3. foro ll. vbi vide bonam gloſſam.
Sextò committit quis falſitatem quan-
do fecit partum ſuppoſitum: text. eſt in
l. qui falſam. §. 1. ff. ad legem Corneliā,
de falſ. textus eſt in lege Cornelia. eod.
titulo. text. in l. 1. C. eod. tit. text. in l. hi
tamen. verſicul. nam & filius. ff. de accu
ſa. in l. 3. tit. 7. 7. partit. per quæ iura a-
pertè venit reprobanda ſententia Inno
cent. & aliorum Doctorum in cap. quia
veriſimile. de præſumption. & Abbatis,
Felini, & aliorum in cap. afferte. eodem
titulo. vbi dicebant, quod hoc caſu im-
ponitur pœna mortis; quia certe non
imponitur niſi pœna falſi quæ eſt longè
minor, vt ſtatim proximè dicam.

13 Item adde quod regulariter in hoc
crimine falſi pęna eſt deportatio, & om
nium bonorum publicatio; & hoc in li-
bero homine, in ſeruo verò eſt pœna
mortis; text. eſt in l. 1. §. final. ff. ad leg.
Corneliam. de falſ. cuius uerba ſunt, pę
na falſi uel quaſi falſi deportatio eſt, &
omnium bonorum publicatio; & ſi ſer-
uus eorum quid admiſerit, vltimo ſup-
plicio affici iubetur; tex. in §. item lex
Cornelia de falſis. Inſtitut. de pub. iudi.
Adde tamen quod cùm hodie iſta pœ-
na non poſſit imponi, quia nulla ciui-
tas vel iuriſdictio habet inſulas in qui-
bus iſta pœna practicetur. Item etiam
nec regulariter hodie habeat locum
confiſcatio omnium bonorum pro deli
ctis, ut in authen. bona damnatorum.
C. de bonis pro. quod in iſto delicto fal-
ſitatis, & ſimili imponetur hodie in
iſto regno pœna arbitraria, ſecundum
qualitatem delicti & perſonarum, argu
mento textus, notabilis in l. hos accuſa-
re. §. omnibus. ubi habetur, quod quan-
do pœna impoſita à lege non poteſt ca-
dere in aliquā perſonā ex aliqua cau-
ſa, imponitur per iudicem pœna arbi-
traria. textus in l. hodie. ff. de pœnis.
cum ſimilibus. & in expreſſo funda-
mento, & conſideratione ita tenet
Gaudin. Doctor antiquus, in tracta. ma-
lef. in titu. de falſariis. 4. col. uerſicu. ſed
cùm hodie. not. & melius quam alibi
Albe. de Roſ. in leg. 1. §. fin. ff. ad legem
Cornel. de fal.

14 Item adde quod in hoc delicto falſi-
tatis non admittitur appellatio; tex. eſt
in l. 1. C. de falſa moneta. uerſi. appellan
di. cuius uerba ſunt, appellandi etiam
priuato licentia denegetur. text. in l. 2.

eiuſdem tituli, in verbo, illico, licet illa iura poſſent intelligi in delicto qualificato falſæ monetæ: non vero in alio delicto falſitatis: & illud videtur verius, & tenendum.

15 Dubium tamen maximum eſt circa prædicta, ſi iudex qui tulit falſam ſententiam, vel tabellio qui fecit falſum inſtrumentum, vel teſtis qui dixit falſum teſtimonium, dicant & affirment in articulo mortis, eos falſitatem commiſiſſe, talis confeſſio legitime probet? Et breuiter & reſolutiuè dico quòd non, ita probat text. in l. ſi quis in graui. §. ſi quis moriens. ff. ad Syllanianum. & ibi expreſsè tenet Bartolus, Albericus, Angelus, Bald. & communiter Doctores: text. in l. generaliter. C. de non numerata pecunia. & ibi tenet Bartol. fin. col. in fin. textus notabilis in l. fin. ff. de probationibus. textus in l. Seia. ff. ad Velleia. & ibi Pau. tex. in l. 1. §. ſi quis filium. ff. de Carbo. edicto. tex. in l. mater. C. de calumnia & tenet Bald. in authent. ſi dicatur. C. de teſtibus. pen. col. Salic. in l. qui falſa. ff. de teſtibus. Iaſon in l. iuſiurandum. §. procurator. ff. de iureiurand. num. 25. Felinus in cap. literas, de præſumptio. cuius ratio eſt, quia tendit in præiudicium tertij. Item etiam quia nõ deponit ſolenniter in iudicio: ita dicit Baldus in dicta authen. ſi dicatur. C. de teſtibus. penul. col. Item etiam quia non omnis, qui moritur eſt Ioannes Euangeliſta, vt dicit idem Baldus in cap. 1. §. vaſſalli. el 1. in fine. de pace Conſtantiæ. in vſibus feudorum. Quod tamen intellige quando talis confeſſio defuncti reperitur ſola: ſecùs tamen eſt ſi cum ea concurrant alia indicia, quia tunc plenè probat: quia non eſt credendum, ꝙ in tali articulo quis contra ſe & propriam conſcientiam teſtimonium falſum dicat, nec debet præſumi immemor ſalutis æternæ, vt in cap. ſancimus. 1. quæſt. 7. & in terminis ita tenet Philippus Decius in l. 1. ff. ſi certum petatur. 3. columna, num. 12. Hippolytus notabiliter & melius quàm alibi in repetitio. rubricæ ff. de quæſtionib. num. 39. dicens, quod de hoc eſt ſtatutum in inclyta ciuitate Mediolanenſi, quod ipſe practicauit. Pro qua ſententia & concluſione vltra prædictos Doctores, facit textus notabilis non allegatus in propoſito, in l. quæro. §. fin. ff. de ædilitio edicto. vbi habetur, quòd ſeruo vili & infami de facto proprio credendum eſt: & eius confeſſio plenè probat, ſi cum ea concurrant alia indicia: & ad hoc ſummè notat, & commendat ibi Alberic. Baldus, Salicetus, & communiter alij Doctores. Notat etiam, & commendat Bart. in leg. cùm filiusfamiliàs. ff. de verborum obligatio. final. colum. Confirmatur etiam, quia probatio non ſemper rudirer, & vulgariter debet intelligi, quod debet fieri per duos teſtes vel propriam confeſſionem, ſed per alias legitimas vel probabiles cõiecturas, per quas iudex poſſit moueri, & ad perfectam credulitatem perduci. tex. in l. 3. §. tu magis. ff. de teſtibus, cuius verba ſunt, quæ argumenta ad quem modum probandæ cuique rei ſufficiant, nullo certo modo definiri poteſt: hoc ergo reſcribere poſſum ſummatim, non vtique ad vnam probationis ſpeciem cognitionem ſtatim allegari debere, ſed ex ſententia animi tui te exiſtimare oportere, quid aut credas, aut parum tibi probatum opineris. & ibi communiter Doctores. Ex quibus reſultat prædicta ſententia, & concluſio benè confirmata, quòd ſola confeſſio alicuius tertij de facto proprio etiam in præiudicium tertij concurrentibus aliquibus indiciis, plenè & ſufficienter probat.

Et iſtum caſum habui de facto in mea propria perſona & ꝓprietatis Veſperorum cathedra quam ad præſens poſſideo, quam potius miſericordia diuina habui, & obtinui, quàm alio iure, titulo, vel via ordinaria iuſtitiæ, in qua fuimus quatuor oppoſitores, ſ. Doctor Velaſco, Doctor Torres, Licentiatus Sanchez Regii auditores; & ſimiliter ego qui obtinui victoriam Cathedræ in qua fuerunt plus quã mille ſuffragia: & ſumma lis & differentia fuit orta inter me & pe

ritiſsimum

ritiſſimum prædictum Doctoré de Velaſco, quia inter nos fuit maxima & omnimoda paritas & æqualitas inter ſuffragia, curſus, & qualitates eorum, & facta regulatione omnium per rectórem & conſiliarios, inuenerunt prædictum Doctorem de Velaſco exceſſiſſe in ſolo tertio vnici curſus, & prætextu eius protulerunt ſententiam pro eo, & miſerunt eum in poſſeſſionem prædictæ cathedræ, quam habuit & poſſedit plus quam per annum continuum, & fructus & reditus percepit, poſt quæ omnia viſo proceſſu, & præhabito conſilio & deliberatione, conqueſtus fui coram Imperatore & Rege noſtro qui libenter audiuit petitionem meam, & remiſit cauſam celeriter pertractandã in Cancellaria regia de Valladolid, vbi lis & cauſa durauit plus quam per annum: & in effectu & ſubſtantia dixi & allegaui eſſe erratum in calculo & regulatione, quia in votis & ſuffragiis meis erat & continebatur vnus curſus pluſquam numeratus fuit; de quo conſtabat ex proprio errore calculi & proceſſu. Secundo & principaliter allegabam quòd dato quòd in calculo & regulatione non eſſet erratum, quòd prædictum tertium curſus in quo prætendebat excedere Doctor de Velaſco, nõ erat exceſſus, quia non poteſt inueniri in victoria alicuius cathedræ minor exceſſus quàm vnius curſus integralis, qui fit ab ſcholari & auditore infra annum vel maioris partis, & in tertia, quarta, vel dimidia parte anni non fit: nec poteſt fieri aliqua pars curſus, cum ſit act⁹ indiuiduus qui requirit totalem conſummationem, & perfectionem, in quo pars non affert tantam vtilitatem reſpectu partis, ſicut totum reſpectu totius, & ſecundum hoc eramus pares & ęquales, & ratione antiquitatis ego erã præferendus per conſtitutiones noſtras; dicentes; quòd ſi in petitione cathedræ plures Doctores, vel Magiſtri concurrerint, cæteris paribus, antiquior in gradu præferatur. Tertiò, & principaliter allegabam quòd plures ſcholares & ſtudentes qui vota & ſuffragia ſua dederunt in prædicta cathedra erant inhabiles, & nullo modo erant capaces eorum, ſpecialiter quidam vocatus Ioannes Nuñez contra quem durante lite, allegaui non eſſe facultatis legalis, nec habuiſſe votum & ſuffragium, & falſo votum dediſſe ex maxima amicitia, & contigit quod iſto medio tempore interfecit quadam nocte Baccalaureum Ximenez, in cuius domo habitabat & eius erat cõmẽſalis, & fuit captus & incarceratus per iudicem ordinariũ vniuerſitatis, & ſuperuenit Licentiatus Ioãnes Curialis iudex cum ſpeciali commiſſione regia, & fregit carceres iudicis ſcholaſtici, & ſtatim ſine longa mora eum condemnauit ad mortem, & publice furca ſuſpendi fecit, qui dum duceretur per vias publicas & plateas, ductus fuit per domum meam me abſente in proſequutione cathedræ, & eius litis, & alta voce clamauit & vocauit vxorem, filios, & familiam meam, & coram eis dixit & confeſſus fuit qualiter votum & ſuffragium falſum dedit cõtra me, ſine eo, quòd aliquem curſum haberet, nec eſſet facultatis legalis, ſed omnino & ex pluribus cauſis inhabilis ad votum & ſuffragium ferendum, & qualiter ipſe illud præſtitit pro Doctore Velaſco in ſecreto, prout vota præſtantur: & finxit & affirmauit ſe habuiſſe quatuor curſus, & ita poſuiſſe in ſchedula ſua, quòd hoc manifeſtabat & declarabat pro remedio ſuæ conſcientiæ: & iterum atque iterum in patibulo & furca antequam expiraret hoc pluries clamando dixit & declarauit, & vocibus & lachrymis à me, licet abſente, & familia mea veniam implorauit, & poſtea in prædicta Cancellaria regia corã prædictis iudicibus cauſæ, inter omnia reliqua quæ in fauorem proprium allegaui, fuit, ꝙ votum & ſuffragiũ huius condemnati non deberet valere, & per conſequens deberent auferri de computatione & regulatione Doctoris de Velaſco quatuor curſus quos iſte dixit habere, ex quo reſultabat, ꝙ mihi debe-

ret adiudicari prædicta cathedra, & allegabam in fauorem, quòd iſta erat cõfeſſio defuncti de facto proprio, cũ qua concurrebant alia plura indicia, & ſecũdum hoc plene & ſufficienter probabat, licet tenderet in præiudicium tertii hoc eſt, prædicti Doctoris de Velaſco; iuxta prædictam ſuperiorem communem ſententiam & concluſioné quã fundaui. Nam primo allegaui & probaui maximam amicitiam quam habebat cum prædicto Doctore de Velaſco. Secundo quia etiam in articulo mortis dixit fabricaſſe falſitatem in matricula, certo modo & ſigno: & ita apparuit & inuentum eſt. Tertio quia antequam votum & ſuffragium dediſſet, dixit & confeſſus fuit coram plurimis amicis, quòd non erat facultatis legalis, & timebat pœnam falſi. Quartò quòd in aliis cathedris legalibus nunquam repertus fuit votum dediſſe, nec ſcriptũ eſſe in matricula. Quintò quia poſtquã votum & ſuffragium dedit in prædicta cathedra, dixit & confeſſus fuit coram pluribus, qualiter ingreſſus fuit clauſtrũ Rectoris & Conſiliariorum ſecretè, me iſtum non vidente ad opponendam exceptionem, & tandem pertranſiuit inter alios ſicut moneta falſa. Sextò etiã & finaliter probaui alia quamplurima quæ hic non refero, per quæ mihi fuit adiudicata prædicta cathedra, & in gradu ſupplicationis fuit ſententia confirmata, non tamen fuerunt fructus medii temporis, lite durante percepti, mihi reſtituti, ſed remanſerunt penes prædictũ Doctorem de Valaſco, quia poſſidebat cum titulo, argumento textus in l. iuſtè poſſidet. ff. de acquirenda poſſeſſione. Fateor tamen; quod aliquæ perſonæ ex timore conſcientię propriæ, mihi reſtituerũt plus quam mille aureos pro aliqua ſatisfactione damni & præiudicii, quòd incurri propter iniuſta & illicita negotia contra me adhibita & cõmiſſa, durante vacatura.

In qua, proprietatis veſperorum cathedra, fauente gratia & miſericordia diuina, maxima & mihi poſſibili cura & ſolicitudine, legi per viginti annos, à lucroſa aduocatione, & negotiis temporalibus me abſtinendo, & in reddenda vera & ſolida doctrina, & pauperibus incarceratis ſubueniendo omne tẽpus conſumendo. Ex quo licet Doctor honeſta vita & legali ſcientia præditus plurima & ſingularia priuilegia conſequatur. Primum; quia tales Doctor, maxime actualiter legens in aliqua vniuerſitate, præcedente rigoroſo examine, approbatos à ſcholaſtico vel patricio, & ſic ab antiquiore ſuæ facultatis de eius commiſſione inſignia doctoratus con-
16 ceduntur, quæ principaliter ſunt quinque, ſcilicet, aſcenſio cathedræ, in ſignum perfectionis acquiſitæ doctrinæ, argumento text. in capit. multi. 40. diſtinc. impoſitio byrreti cum floſculo rubeo, in ſignum coronæ acquiſitæ, in fortiſſimo certamine, non minus quàm milites, qui gladiis, clypeis, & thoracibus defendunt rempublicam. argumento text. in cap. ſi quis virorum. 50. diſtinc. & in l. aduocati. C. de aduocat. diuer. iudic. & in l. vnica. C. de athletis. Præſentatio libri clauſi & aperti, in ſignum ſapientiæ in eius corde & pectore clauſæ, pro eruditione & doctrina totius mundi. argumento tex. in c. habeo librum, 16. diſtinct. annuli ſubarratio, in ſignum deſponſationis legalis ſapiẽtiæ. argumen. tex. in cap. fœminæ. 3. quæſt. 5. oſculi exhibitio, in ſignum pacis & amoris & proximi. argum. tex. in ca. pacem. de conſe. diſt. 3. & in terminis hæc inſignia ponit gloſſ. ſingularis in iure, iuncto text. in clemen. 2. de magiſtris, & ibi communiter Doc. in locis ſuprà allegatis.

17 Secundum priuilegium eſt; quia non debet in ius vocari ſine venia, & hẽt iudicem proprium & particularem ſcholaſticũ, vt in l. quoties. de dignitatib. li. 2. & in auth. habita. C. ne filius pro patre. & in clem. 1. & 2. de magiſtris, & vtrobique Doc. & tenet Bar. & alii, in l. ſi libertus. ff. de in ius vocando.

Tertiũ priuilegiũ eſt, qa nõ pt incarcerari p debito ciuili, ita pbat tex. in l.

medi-

medicos. C. de profe. & medi. lib. 10. & ibi Platea & commu. Doc.

Quartum priuilegium eſt: quia non poteſt torqueri ſtantibus indicijs, ita probat tex. in l. milites, C. de quæſtio. & ibi notat Cynus, Albericus, & communi. Docto. tex. in l. & ſi excepta. C. de ma leſi. & mathem. & ibi Bald. Saly. & alii Doctor. & tenet gloſſ. ordi. in l. omnes. § præterea, C. de epiſ. & cleri. Bar. & cõ mu. Doc. in l. omnes iudices, C. de Decurionibus. lib. 19. Fely. in rubri. de magiſtris. & dixi & tenui in materia delictorum. c. 13.

Quintum priuilegium eſt, quia pœnis plebeiorum affici non poteſt ita probat tex. in l. deſertorem, §. pœna milit. ff. de re militari. & tene gloſ. ordinar. in l. 1. §. præterea. C. de epiſ. & cle. & ibi comm. Doc. Bal. & alii Doc. in c. cũ qui dam. de iureiur.

Sextum priuilegium eſt: quia efficit immunis & exemptus ab omnibus ſubſidiis, tributis, & muneribus perſonalibus, quæ aliis plebeis, & popularibus perſonis imponuntur. tex. eſt in l. medicos. C. de profeſ. & medi. tex. in l. 1. C. de im muni. patri. lib. 10. & vtrobique comm. Doctores.

Septimum priuilegium eſt: quia põt arma impunè portare omni tempore, & loco prohibito. ita probat tex. in dicta lege, medicos. & ibi Bartol. & communi. Doctor.

Octauum priuilegium eſt: quia debet ſedere cum ipſo iudice ordinario, in loco, vbi iudicium exercet, niſi compareat in ſua propria cauſa, ita probat tex. in l. 1. C. de officio ciuil. iudi. & ibi Doc. & tenet in ſpecie Fel. in rub. de magiſtris.

Nonum priuilegium eſt, quia excuſatur litigator a condemnatione expenſarum, item etiã excuſatur iudex in ſyndicatu, ſi litigauit, vel proferat ſententiam ſecundum opinio. probalis Doctoris, contra commmunem opinionem. argumen. tex. in c. vt debitus. de appella. & in c. 1. de poſtu. lib. 7. & tenet Abb. in c. 1. de poſt. præl. Card. in cle. 2. de magiſtris. 3. col. nu. 16. Bal. & alii Doc. in l. fi. C. de pœna iudi. qui male iud.

¶ Decimum priuilegium eſt: quia poteſt expellere fabrum vel malleantem iuxta domum ſuam. ita gloſs. ordinar. in l. 1. ff. ſol. mat. in gl. ñ. arg. illius tex. & ibi tenet Bar. & commu. Doc. præcipuè Iaſ. num. 45. idem tenet Bart. & alii Doc. in l. 1. C. de ſtudi. libe. vrbis Romę lib. 11. cuius ratio eſt ne impediatur ingenioſa ſpeculatio literalis, quæ tendit in fauorem publicum.

¶ Vndecimum priuilegium eſt, quia talis doctor & vxor eius vidua, ſi nõ mutat ſtatum, & filii, & deſcendentes eius gaudent omni illo commodo, priuilegio, dignitate, & prærogatiua, qua vtuntur, & gaudent nobiles & claro ſanguine decorati, quia ſcientia nobilitat hominem ſicut antiqua progenies, ita probat tex. in l. 1. §. eſt quædam. C. de variis & extra cognit. tex. in l. proximus. C. de proxi. ſacro. ſcrin. lib. 12. tex. iuncta gl. in l. ſocietas. §. ſocietas, ff. pro ſocio. tex. in l. prouidendum. C. de poſtu. tex. in l. medicos, et in l. magiſtros, C. de profeſ. et medi. li. 10. tex. in cle. 2. de magiſtris, & vtrobique comm. Doct. & Petrus Lenanderius, in 6. vol. trac. 2. par. de doct. priui.

¶ Duodecimum maius & excellentius priuilegium eſt: quòd talis doctor, qui legerit, & docuerit in proprietatis cathedra, in vniuerſitate approbata, ſicut noſtra Salmãtina per viginti annos iubilatus, & illuſtrem veteranorum militum titulum & dignitatem acquirit, ſicut Dux, comes ſpectabilis, clariſſimus, vel ille qui eſt ad latus principis. tex. eſt in l. vnica, C. de profeſſorib. qui in vrbe Conſtantinopolitana docentes lege meruerunt comitiuam. libro 12. & & ibi gloſſ. ordinar. Bartol. Platea, & communiter Doctor. tex. in l. vnica. C. de comitibus & Archiatris ſacri Palatii, eodem libro & ibi etiam commun. Doctor. text. in l. 1. & per totum. ff. de priuilegiis veteranorum. tenet etiam Bartolus in proœ. ff. vete. 3. co. num. 11. Alex. & modern. in l. 2. §. ſi prius. ff. de

vulga.

vulgar.& pupillar.& idem expreſse diſponit lex 8.titul. final. 2.pari. & idem hodie diſponunt conſtitutiones noſtræ Vniuerſitatis. Et talem titulum & dignitatem licet immeritus & indignus, ſolo fauore & gratia diuina conſequutus fui, quia in hac Vniuerſitate Salmãticenſi prius omnes cathedras in iure ciuili ordinarias & ſalariatas habui & obtinui, duas quidem Inſtitutionum, duas etiam Codicis, & vnam quæ ſola eſt Digeſti veteris, & poſtea duas quidem proprietatis veſperorum, in quarum ſecunda legi per dictos uiginti annos, in quibus principales materias totius iuris ciuilis per legi, & diſcurri, & eas poſui, & collegi in ſcriptura publica,

Aduertendum tamen, quod oportet, quod iſtud tempus viginti annorum quis legat continuò, & non interpolatim, vt quia legat per certos annos in vna Vniuerſitate, & poſiea ſumpto officio diuerſo, vel ex alia cauſa vel impedimento deſinat legere ſine licentia & ſpeciali mandato eius, & denique poſtea in eadem vel diuerſa vniuerſitate iterum velit legere & perficere, quia non ſufficit. ita probat tex. valde nota. in l.2.& 3.C.de his qui nó impleuerint. li.10.& ibi tenent & commendant Doctor. tenet etiam Platea in d.l.unica.C. de profeſ.qui in urbe Conſtan.

Circa prędicta tamen neceſsario quęro, an doctor factus & creatus a principe præferatur aliis Doctorib. Et reſolutiuè dico, quod ſi eſt factus & creatus, ꝓcedente rigoroſo examine. bene præfert etiam alijs antiquioribus. Si uerò ſolo uerbo, nó præfertur. arg.tex.in l.2.ff.de albo ſcribẽdo.& in l.nemo, C.de aduo. diuer.iudi. & in expreſſo ita determinat Rom.in l.ſi uerò, §.de uiro.ff.ſolu. matri.29.fal.cum quo tranſeunt cæteri Doc.tenet etiam & reputat ſingulare Iaſon.in l.2.§.ſi prius.ff.de uulg.& pup.3. col.n.17.& And.Sic.in procœ.cle. & Marianus Senen.in c.qualiter & quando de accuſa.3.not.

18 Item etiam quæro, an talis Doctor, maximè iubilatus & illuſtris, pręferatur militi, & ſic nobili ſanguine decorato; Et certè utraq; pars poſset de iure fundari. Sed iſta eſt uera & notanda cõcordia, ꝙ in actibus militaribus præferatur miles, in actibus uerò doctoralib. & literalibus præferatur Doctor. ita ſingulariter determinat Fely.in cap.quanto.de magiſtris, & ſequitur Petrus Lenanderius in tract.de de Doct.& corum priuilegijs 6.uol.6.quæſt.3.par.in actib. uero ambiguis et promiſcuis ſimiliter dicunt prædicti Doct. ꝙ præferatur Doctor, quaſi ex præmio ſcientiæ literalis maximo labore, et propria uirtute acquiſito. Sed certè crederem mil tem ex antiquo illuſtri, et clariſsimo ſanguine præferri: quia iura, et priuilegia eorum dicitur magis antiqua, perpetua, et immutabilia, et ſic digna præponi altiori locó, arg.tex.in l.3.ff.de interdictis, et relegatis, et in l.1.§ pen.ff.de aqua plu. arcen, et in l.diuo Marco, C.de quæſtio. et in l.fina.C.de tyronibus.lib.12.cum ſimilibus.

Finaliter et poſtremo, pro uera, propria, fructuoſa et perpetua dignitate ineffabilis cœleſtis glorię obtineuda, quæ cunctis rebus eſt præferenda, humiliter ſummum, et omnipotentem Deum., et Dominum noſtrũ ſupplico, et lachrymis exoro, ut maximos, et continuos labores, quos in militia literali, et aliis rebus ſpiritualibus et ſęcularibus propter hunc finem ſuſtinui, reſpicere dignetur: licet tanto præmio non ſint condigni, ſua tamen miſericordia, et meritis paſſionis ſuæ, et interceſsione beatiſsimæ uirginis Mariæ, et ſuæ Angelicæ annunciationis, et aliorum aduocatorũ meorum eam mihi concedere dignetur. Amen.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

FINIS: